
13
1 N
19

D.D. NICOLAI RODRIGUEZ

FERMOSINI,

HISPANI,

EPISCOPI AUSTURICENSIS,

OPERA OMNIA

TOMUS TERTIUS.

D.D. NICOLAI RODRIGUEZ FERMOSINI, HISPANI, EPISCOPI AUSTURICENSIS,

DE

OFFICIIS ET SACRIS ECCLESIÆ,

AD TITULUM XXII. LIBRI I. DECRETALIUM

GREGORII PONTIFICIS IX.

TRACTATUS SECUNDUS,

DE

SACRA UNCTIONE.

EDITIO ALTERA.

COLONIÆ ALLOBROGUM,
Sumpt. HÆREDUM CRAMER & FRATRUM PHILIBERT.

MDCCXLI.

D.D. NICOLAI RODRIGUEZ
FERMOSINI.
HISPANI,
IN TRIBUNALI VALLISOLETANO SANCTÆ FIDEI INQUISITORIS,

AD TITULUM XV. LIB. I. DECRETAL.

DE

SACRA UNCTIONE
CUM CAP. I. ET SUIS §. §.

AD RUBRICAM

UNCTIONES SACRÆ PLURES
IN ECCLESIA UTUNTUR, ET QUÆ?

SUMMARIUM.

1 *Ceremoniæ nonnullæ circa sacra, & in unctionibus Pontificum, Episcoporum, Imperatorum, Regum, Ordinandorum, Baptizandorum, Confirmandorum, ac infirmorum in extremis agentium, Altarium, Templi, & Calicis,* & o. seqq.
2 *Baptizatus chrismate ungitur in vertice, & pectore: ubi* de multiplici unctione.
3 *Cathecumeni oleo benedicto in pectore, & capite unguntur, & in scapulis.*
4 *Confirmatus ungitur in fronte, cujus unctio dicitur perfectrix.*
5 *Christiani nomen derivatur à chrismate.*
6 *Episcopus ungitur in capite, & manibus;* o.7. & 8.
7 *Præsbiteri unguntur in solis manibus,* & n. 8. *ubi quod oleo simplici.*
8 *Unctio Episcoporum differt multum ab unctione Præsbiterorum, & Sacerdotum eo quòd in illo adsit plenitudo Sacerdotalium donorum,* & n. 9.
10 *Episcopi nihil excellentius, sed nihil miserabilius, si vita periclitetur.*
11 *Episcopus, & Præsbiter in corpus Christi verum, æqualem virtutem habent.*
12 *Unctio olei puritatem conscientiæ, Balsami santa charitatem significat.*
13 *Unctio Capitis in Episcopo, quid sibi velit,* & n. 14. *& manus,* o. 15. & 16.
14 *Presbiteri non vindicant sibi plenitudinem omnem Sacerdotii, ut Episcopus.*
15 *Manus unguntur sacerdotis, & Episcopi ad certos effectus ministerii, laboris, misericordiæ ad benedicendum, & Sacramenta conficienda, ad ligandum, & absolvendum, & ad alios, ut* n. 16.
17 *Manus Episcopi unguntur in ejus consecratione, etsi in ejus Præsbiteratu unctæ fuerint, & propter quos effectus.*
18 *Unctio Regum in humero, & Brachio, & quare remissivè.*
19 *Altaris, & Calicis consecratio, remissivè.*
20 *Unctio infirmorum, quæ, dicitur extrema unctio cum oleo.*
21 *Sacramenta sacræ unctionis, & Confirmationis quæ, latissimè* sub hoc tit. in duobus tractatibus.

OCCASIONE hujus Rubricæ, & tituli possumus, 1
investigare de nonnullis circa sacramenta & Sacra, & circa cæremonias in unctione Pontificum, Episcoporum, Imperat. & Regum; item ordinandorum, & eorum, qui Baptizantur, & Confirmantur; item eorum, qui in ultimo vitæ spiritu Sacramentum sanctæ Unctionis accipiunt. Item & de unctione Altarium, Templi & Calicis; quæ omnes unctiones ex integra textus nostri examinantur. Et sic Ægid. Trull. *de sacram. Unct. lib. 5 .de sacram. c. unic n.* 1. dixit in Ecclesia reperiri septem unctiones. † Prima quà baptiza-
tus chrismate ungitur in vertice, & hujus unctionis re- 2
petitiones enumerat Pontif. Innocent III. *in textu nostro sub §. quia verò* in vers. *Sed etiam omnes Christiani bis ante Baptismum,* (unguntur) *scilicet oleo benedicto, primùm in pectore, deinde inter scapulas, & bis post baptismum scilic. chrismate sancto primùm in vertice, deinde in fronte.* Ubi verbis sequentibus explicat effectus omnes prædictarum unctionum ex locis sacræ scripturæ. † Et idem Ægidius ponit secundo loco unctionem quà
Cathecumeni oleo benedicto in pectore, & capite un- 3
guntur: & ambæ continentur in verbis sancti Pontificis. Et de prædicto Oleo Cathecumenorum addit Barbosa hoc Oleo in pectore ungi cum invocatione Sanctissimæ Trinitatis, ut nihil mali latentis, inimici in eo remaneat, sed mens ejus corroboretur in fide sanctæ Trinitatis, & in singulis, ut undique muniatur per Dei gratiam ad bona opera: ita cum Durando, & Fusco *in pastor. alleg. 31 .n. 6.*

Tertiam speciem unctionis ponit Trullench. Con- 4
firmationis sc. in fronte confirmati, & hæc inquam pertinet ad Sacramentum Confirmationis de qua loquitur idem Summus Pontifex Innocent. hic *in textu*

nostro, in verbis *Per frontis chrismationem, manus impositio designatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio.*
Cujus occasione designatur hic locus opportunus ad
tractationem Sacramenti Confirmationis, quam ad
unguem intendo tractare, cùm nullus alius locus opportunior
detur in Decretalibus, vocatur *Unctio, supercælestis chrismatis*: sivè ut alia exempla habent *Regni
cælestis participatio* ut in Concilio Laodicen. *Canone* 48.
cavetur, & à Dyonisio, quem refert, & sequitur Basilius
Pontius *de Sacramento Confirmationis p.1.c.1.* loquens
de variis nominibus ibi *n.*5. dicitur perfectrix
unctio, & consummatio; eò quòd christianum con-
5 summatum efficiat, perficiat, & absolvat; † Cum
christiani nomen à chrismate derivatur, quasi christianus
dici non mereatur, qui hoc oleo inunctus non
est: alia ibi, addens, & *n.6.* quod hoc sacramentum
sæpè appelletur à ritu, & cæremonia *manûs impositio*,
ut cavetur in Concilio Illiberitano *canone* 38. &
in Concilio Carthaginensi Syriaci tempore celebrato,
& in Matisconensi. 2. *can.* 3. & aliis inquam nominibus,
veluti *Chrisma*, ut ait Aug. *l.2. contra Petilianum
c.*104. Oleumque sive *unguentum* cum aliquoa ddito
à Dyonisio *l. de Ecclesiastica Hierarchia c.*4. & à Cyptian.
epist. 12. *Sacrum unguentum*, & ab August. *l.*
5. *contra Donatistas*, *c.*20. *Oleum sanctificatum*, & à
Basilio *l. de Spiritu Sancto c.* 17. *Oleum sanctificum, vel
Deificum &c.* Alia specificat Basilius *&c.* 1. *per totum,
& sub n.*4.
6 Quartam speciem unctionis ponit Ægidius Trul.
Episcopi in capite; & Præsbyteri in solis manibus in
7 collatione ordinis sacerdotalis. † De prædicta Unctione
Episcopi alloquitur Pontifex Innocentius III. *hic*
in textu nostro *in vers. debet enim Episcopus*, in verbis
sequentibus. *Hoc Unguento caput & manus Episcopi consecrentur;
per caput enim mens intelligitur, juxta illud* (
unge caput tuum, & faciem tuam) *Per manus opera
intelliguntur, juxta illud* (manus meæ distillaverunt
Myrrham (*manus igitur inunguntur oleo pietatis, ut
Episcopus operetur bonum ad omnes, maximè autem ad
Domesticos fidei. Caput autem ungitur balsamo charitatis,
ut Episcopus diligat Deum ex toto corde, & ex tota
anima, & ex tota mente sua & proximum suum, sicut
seipsum. Caput inungitur propter authoritatem, & dignitatem,
& manus propter ministerium, & officium;
caput enim ungitur ut ostendatur illius representare personam,
de quo dicitur per Prophetam* (Sicut unguentum
in capite ejus, quod descendit in Barbam Barbam
Aaron) *caput enim viri Christus, caput Christi Deus,
qui de se dicit* (Spiritus Domini supee me; eo quod
unxit me, evangelizare pauperibus misit me) *manus
Episcopi inunguntur, ut ostendatur accipere potestatem
benedicendi, & consecrandi; Unde cum eas consecratur
inungit* (consecrare inquit ut sanctificare digneris Domine
manus istius per istam unctionem & per benedictionem
nostram, ut quæcunque benedixerint,
benedicantur, in nomine Domini.) Et de hac unctione
amplius dico *sub q.*1. *hujus Rubricæ*.
8 Jam ergo de unctione Presbyteri in manibus, possemus
longe repetere nonnulla, quæ dixi supra *sub
tit. de temporibus ordinationum & ti. de ætate, & qualit. ordin.*
Differt enim multò Unctiu sacerdotum ab
unctione Episcoporum, sunt enim in istis ampliores
prærogativæ, cum Præsbyterorum solum manus, &
quidem oleo simplici, non admixto Balsamo delibutæ
esse debeant; Episcoporum verò, tam caput, quàm
manus sacro chrismate perungantur, quod non alia
ratione constitutum ab Ecclesia constat, nisi ut plenitudinem
sacerdutalium Donorum, & gratiarum in
solo Episcopo, non in Præsbytero reperiri pateat, expressiorem
quoques eos præinfeeioris ordinis sacerdotibus
Christi imaginem eeferre innotescat: ita Franciscus
Hallier. *de sacris election. p.*4. *c.*10. *a n.*4. & post eum
9 Diana *p.*12. *tr.*1. *res.* 116. sub vers. *sed plura.* Item etiam
chrismate Episcopalis manus oleo præsbyteralis inun-
gitur, tum quod perfectionem illæ operentur, quæ
chrismate beneulenti significatur hoc illuminandis
præsertim mentibus incumbant, quæ illuminatio oleo,
quod ignis pabulum esse solet, convenienter exprimitur.
Tum quod in corpus Christi misticum; ad quod
bono ordine, & famæ celebritate maximè opus est
Episcopi Præsbyteris majorem habeant potestatem:
ita idem Hallier. *supra n.*11. sub vers. *Ex his*, quod confirmari
videtur ex verbis text. nostri vers. *Per Oleum*
& vers. *Hoc ergo chrismate ungi debet Episcopus, non
tam in corpore, quàm in corde, ut & interius niterem
conscientiæ, quantum ad Deum, & exterius habeat odorem,
bonæ famæ quoad proximum &c.* Et ibi. *debet
enim Episcopus bonum habere testimonium & ab his,
qui sunt, intus, & ab his, qui sunt foris, ut Cortina
Cortinam trahat, & qui audit, dicat veni.* Quia ut 10
ait Socolivius, quem refert Diana, sicut nihil Episcopo
excellentius, sic nihil esse miserabilius, si de sancta vita
Episcopus periclitatur; si sacerdos in crimine teneatur;
eo quod quanto gradus altioe est, tanto euisa
gravior, honor grandis, & grandiori debet solicitudine
circunvallari. † sed utrique in corpus Christi, verùm 11
per se virtutem æqualem habent, ut jam dixi *sub
dicto tit. de temporib. ordin.* quæ scilicet præsertim conscientiæ
puritate, & nitore indiget, † sed an quid 12
proinde detrahi debet Presbyterali unctioni, quo
præcellere potest Episcopalis ipsi non oleum, quod
conscientiæ puritatem designat, sed Balsamum,
quod famæ claritatem significat, detrahendum, illudque
Episcopali materiæ adjungendum.
Ettandem dicunt Hallier, & Diana *ubi supra*, ca- 13
put solius Episcopi ioungitur; quia solus regimiois
perfectam scientiam, solus gratiæ præsidendi perfectionem,
solus regendi absolutum authoritatem,
solus perfectæ Ecclesiæ caput, est Episcopus, solus
tandem caput Ecclesiæ, Christum perfectius exhibet.
† Præsbiteri nec plenitudinem omnem sacer- 14
dotii sibi vindicaot, nec sine Episcopis aliquid g rendi
authoritatem, oec perfectæ Ecclesiæ capita sunt,
nec Christi perfecta; & sic Barbosa *de potestate Episcopi
p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 5. *n.* 10. ait quod Episcopus io
capite ungitue, ut authoritas, & dignitas ejus declaretur,
& eum esse, scilicet caput, & Principem Ecclesiæ
quomodo vir uxoris suæ caput dictus est.
Et concludo sacerdotum, tam superioris, quàm 15
inferioris ordinis manus inungi; Primò ut ad laborem,
ad ministerium, ad diligentem, & sedulam
operam, utrorumque manus indurentur, & confirmentur;
Item ut ad misericordiæ opera charitatis oleo
defluentes, manus habere maneantur, non aridas,
non contractas, nun illiberales. Tertiò ut ad
benedicendum, & sacramenta conficienda idooei
reddantur. Qoartò ut ad ligandum, & solvendum
habiliores efficiantur: ita Hallier supra, *sub dicto n.*
11. & Diana, Socolovius, & Barbosa; † qui dicit 16
manus Episcopi consecrari, ut sciat Dignitatem, non
propter otium, sed propter negotium suscipere, ut
sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui
sublitinent pundus diei, & æstus; Deinde ut manus
ejus distillent Myrrham, ut sit Beatus servus ille,
quem cum venerit Dominus, invenesit vigilantem,
& operantem; idem Barbosa supra *n.* 12.
Quare notandum est non sufficere Episcopis quod 17
eorum manus fuerint inunctæ in inferiori saceedotio,
sed iterum, ut injungi debeant cum consecrantur,
tum quia ad benedicendum manus eorum sanctiores
efficiendæ; tum quia sacerdotum consecratio, altarium,
Ecclesiarum, & cæterorum benedictio, sacramentorumque,
quorundam confectio, sacramenturumque,
quorundam eonfectio, tunc ipsis confertur.
Tum quia ad operiosius mysterium, & honorificentius
officium consecrentur. Tum denique,
quia cum opes Ecclesiæ in ipsorum potestate consistant,
majorem largieodi habent occasiooem & ex

suo statu ad pietatis, & supererogationis opera arctius devinciuntur: ita idem Franciscus Hallier suprà *sub dicto cap.* 10. & *dict. n.* 11. in vers. *item non sufficere Episcopis.*

18 Quintam speciem unctionis ponit Ægidius Trollench. Regum, scilicet in humero, vel branchio, de qua Pontifex Innocentius III. hic *in §. Unde quæ,* & in quo differat ab unctione Pontificis, & Episcopi, ibi docet textus, & Ego dico *q.* 1. *sequenti*, in vers. *à Regia.* Aliquid *q.* 1. vers. *Sacerdotes.*

19 Sextam ponit Ægidius. Trullench. Templi, Altaris, & Calicis de qua etiam dict. Pontifex Innocent. III. hic *in §. fin.* ibi. *Ungitur præterea secundum Ecclesiasticum morem cum consecratur altare, cum dedicatur Templum, cum benedicitur Calix* &c. De quo *sub tit. infra de consecratione Altaris, & de Ecclesiis ædificandis, & infra in hac Rub.* Et vide quæ dico infra *sub cap.* 2. *de sacram. non iterand.*

20 Septimam, & ultimam speciem ponit eam nempe quæ dicitur unctio Infirmorum, qui periclitantur de vita; quæ ideò dicitur extrema unctio; quia confertur homini existenti in extremis, & decedenti ab hac vita; & de hac præcipuè agere videtur in textu nostro idem Pontifex Innocent. III. in principio textus nostri ibi: *Scire te volumus duas esse species unctionis, exteriorem, quæ materialis est, & visibilis, & interiorem quæ spiritualis est, & invinsibilis, exteriore visibiliter, inungitur corpus; interiore, invisibiliter inungitur cor, de prima Jacobus Apostolus ait (infirmatur quis in vobis? inducat Præsbiteros Ecclesiæ, & erent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini & oratio fidei salvabit infirmum.)* Quo loci omnes Doctores agunt de sacramento unctionis, de quo hic intendo tractare sub nostro tit. Item comprobat Pontifex hic *in §. fin.* vers. *Verum unctionis sacramentum,*
21 de qua per quæstiones post haoc Rubricam tractatur de hoc sacramento. † Itaque etsi alia ex littera nostri textus valeant hic annotari quæ sub quæstionibus hujus Rubricæ intelligentur; præcipua tamen quæ in ejus littera moventur ad agitandum; eo quod nullus alius locus sese offerat opportunior in nostris Decretalibus Gregorii IX. sunt difficultates, & quæstiones de duobus sacramentis Ecclesiæ, Extremæ Unctionis scilicet, & Confirmationis, & à quibus Ministris, & per quas unctiones, ut infra sub littera videbimus.

Et ibi, in vers. *Licèt Romanus Pontifex non utatur Baculo* adjunge quæ dico infra *q.* 1. à vers. *& sic.*

QUÆST. I.

An unctio consecrationis Episcopalis differat à Regia, & à Pontificia? Et quare, Rex, & Imperator in humero ungatur tantùm oleo; Papa, & Episcopus in capite, & chrismate etiam? Et cur Episcopi, & Papæ consecrandi ungantur manus, & caput. Et quibus Regibus Christianis olim Jus ungendi fuerit.

SUMMARIUM.

1 *Unctio consecrationis Episcopi differt ab unctione Papæ, ut ex* n. 2. *& utriusque sunt tantum ritus accidentales ab Ecclesia instituti* n. 4.
2 *Unctio consecrationis Episcopalis, est materia partialis ordinis sacramenti Episcopatus; non sic unctio Papæ.*
3 *Papatus non est ordo nec sacramentum.*
5 *Episcopus utitur Baculo curvato, Papa eo non utitur, & quare* n. 6. 7. *& ad quos effectus,* n. 8. 9. 10 & 11.
6 *Pastoralia fere omnia officia, Baculo significantur.*
11 *Consecratus, peracto Consecrationis sacramento, sese confert ad spiritualem æconomiam cui in primis Baculus traditur.*
12 *Unctio Regum fit cum oleo Cathecumenorum in humero, & Brachio, Episcopi in capite cum chrismate, & quare,* n. 13. 14. 15. 16. 17. 18. & n. 27.
15 *Unctio Imperatorum fit tantum, ut defendant Ecclesiam.*
16 *Saul unctus fuit in Capite.*
17 *Pontifex in manibus quare & in capite ungatur* n. 18. 19. 20. &c. *Ubi de pluribus rationibus,* ac n. 22. & n. 31.
18 *Rex ungitur in humero, ut nec excludatur à repræsentatione ejusdem capitis Christi,* n. 20.
20 *Principatus in humero, sive in harmo, præcipuè designatur in quibus ideo Princeps ungitur.*
21 *Christus fuit nobis immane brachium cujus livore sanati sumus.*
22 *Hierarcha futurus, quare primum in Capite ungatur.*
23 *Imperator, subdiaconatùs ordine præditus esse non debet, sed militari charactere donatus.*
24 *Imperatores Laicis adcensentur.*
25 *Reges non omnes ungebantur sed aliqui tantum privilegio, ut Franciæ, & Hispaniæ, qui & sunt Canonici aliquarum Cathedralium suorum Regnorum, ut* n. 16. *& vide* n. 33.
27 *Unctio Regum in quo sensu dicatur sacramentum.*
28 *Unctio Regia à Pontificia in quo differat?*
29 *Oleum, quo Reges inunguntur, non est chrismatis, ut est Baptismi, sed aliud aliis exorcismis consecratum.*
30 *Imperatores tantùm oleo unguntur in brachio in modum crucis, quod vocatur Cathecumenorum, & unguntur ab Episcopo.*
31 *Unctio Sacerdotum fit in manibus, & quare.*
33 *Uncti fuerunt olim Reges Franciæ, & Angliæ, postea ad eorum exemplum ferè omnes, ut Ungariæ, Bomiæ, Poloniæ, & antè hæresim, Sueviæ, Daniæ Norwegiæ, Scotiæ. Vide* numer. 36.
34 *Franciæ Reges, Hierosolymitani, & Siciliæ prætendunt sibi hanc unctionem singulari quodam privilegio.*
35 *Oleum, quo ungitur Franciæ Rex, narratur è Cælo dimissum & sup.*n.27.
36 *Pipinus Rex Franciæ primus fuit oleo unctus.*
37 *Reges Hispanici Gothi ungebantur, ubi nominantur aliqui, ubi post de Alphonso IV.* numer. 38. 39.
38 *Ubamba Rex Gothus, noluit Rex vocari, donec fuit unctus per Archiepiscopum Toletanum.*
39 *Ritus unctionum Regum Hispaniæ qui, remissivè.*
40 *Unctio Regum Aragoniæ, & Siciliæ remissivè.*
41 *Ungendi Jus omnibus generaliter Regibus Christianis convenit; fit tamen solum mentio de unctis à Papa; quia sunt Vasalli Ecclesiæ.*
42 *Unctio Regum non imprimit characterem nec tribuit summam in eis potestatem.*
43 *Oleum quo Reges unguntur, significat lætitiam, & promptitudinem ad debellandum inimicos fidei.*
44 *Christus appellatur unctus, & ab eo Reges uncti intelligentur.*

AD primam quæstionis partem; abundè, & subtiliter summus Pontifex Innocentius III. tractat, & explicat locis Sacræ scripturæ, 3. *Reg. c.* 19. *Actor.* 10. ex Paulo *ad Colos.* 2. Isaiæ *c.* 9. & *in* 1. *Regum c.* 9. ponens verba horum locorum, quibus exactè distinguitur prædictæ unctiones, cujus verba repetit Diana pro uberiori explanatione difficultatis, *p.* 12. *tract.* 1. *sub res.* 88. in vers. *& ideo Innocentius.* 1
Igitur de unctione Episcopali, & Pontificia dixit Isibertus cum aliis, ut refert Diana differre essentialiter unctionem consecrationis Episcopi ab unctione Papæ 2

quia unctio consecrationis Episcopalis est materia
3 partialis ordinis sacramenti Episcopatus, † sed unctio
Papalis minimè; quia Papatus non est, nec ordo,
4 nec sacramentum, † sed idem Diana & ego cum eo
existimo utramque unctionem Episcopalem, & Pa-
palem esse tantum ritus accidentales ab Ecclesia insti-
tutos cum suis differentiis, & misticis significationibus.

Et sic videmus ut in textu nostro cavetur Episco-
5 pum uti Baculo curvato, Papam eo non uti, ut jam
supra adduxi, & docet cum infinitis Barbosa *hic in* §.
inungtur, *n.*14. & 15. in vers. *tum propter Historiam*,
& ibi, *tum propter mysticam rationem*, quam iterum
repetit idem Barbosa *in pasterali* 1.*p.c.* 5. *n.* 14. cum
Alzedo *de praecellentia Episcop. Dignit.* 1.*p.c.*13.*n.* 70.
Hieronymo Venero, *de examine Episcopor. lib.*4.c.10.
*n.*21.& ante Barbosam rectas rationes præstat Soco-
lovius, quem refert Diana *p.* 12.*tract.*1.*res.*119. Ubi
de ratione, quare Episcopo consecrando traditur Ba-
culus: & Annulus; item & Lotherius *de re beneficia-
ria tom.*1 *lib.*1.*q.*9.*n.*97. Franciscus Hallier plura cu-
riosa scribens *de sacram. elect.p.*2.*cap.* 8.*art.* 4. §.1. *n.*
1001. Ubi Baculi Pastoralis varias refert misticas si-
gnificationes; primò quod datus sit Dignitatis insi-
gne, nam virga, seu Baculus apud veteres potestatis
& dignitatis insigne habitus est, quarum formam
6 Pastorales jam Baculi exprimunt. † Et quod Laconum
in pretio fuerunt, teste Platone 2. Pastoralia ferè om-
nia officia Baculo Pastorali significari possunt, ut do-
cet Isidorus Hispalensis cujus verba scripsit synodus
Aquisgranensis, ibi; *Huic autem dum consecratur,
datur Baculus*, ut ejus inditio subditam plebem, vel
regat, vel corrigat, vel infirmitates infirmorum
7 sustineat; † Beda, *Baculum habet Episcopus, ut subditos
regat, infirmos sustineat*, Innocent. III. *Baculus correc-
tionem significat Pastoralem.* Item ideo est acutus, rec-
tus, in medio retortus, sive curvus in summo; quia
Pontifex debet tangere pigros, regere debiles, col-
ligere vagos.

8 Imò & refert Hallier quod hoc olim lapis quidam
marmoreus Tholosæ repertus nos docuit, cui sancto-
rum Petri, & Saturnini pedes Pastoralem gestantium
imaginem cum sequenti versu insculptæ sunt,

9 *Curva trahit, quos recta regit, Ultima pungit.*
Verùm idem, & Diana *dicta res.* 19. vers. *sed Honerius*
dicunt cum eodem Honorio Augustudunensi per
Baculum, quo infirmi sustentantur designari Doctri-
næ authoritatem, & quod per Virgam, qua impro-
10 bi emundantur, potestas regiminis figuratur, † Ba-
culum enim dicunt portare Pontifices, ut infirmos
in fide per Doctrinam erigant; & quod Virgam ba-
julam, ut per potestates inquietos corrigant, & quod
hæc Virga, seu Baculus est recurvus, ut aberrantes
à grege docendo, ad pœnitentiam trahat, & quod in
extremo est acutus, ut rebelles ab excommunicando
retrudat hæreticos, vel ut lupos ab ovili Christi po-
testativè exterreat dicunt etiam ab hoc non discedere
Hugo à S. Victore in verbis sequentibus. *Episcopo dum
regimen Ecclesiæ committitur, Baculus quasi Pastoris
traditur, in quo tria notantur*, quæ significatione non
carent *Recurvitas, Virga, Cuspis* in sequenti Carmine,

Collige, sustenta, stimula Vaga morindalenta,
Hoc est Pastoris, hoc Virga figuras honoris,
Attraho peccantes, item istos rego, pungo Vagantes.
Officio triplici servio Pontifici.

De quo est etiam videndus Andreas Suaffarius *in
Panoplia Episcopali lib.*3.*per totum*, & præcipue *disp.*
8. quibus addo Hieronymum Vielmium *de Episcopis
titularibus p.*2.*fol.*13. Moscon *in tract. militantis Eccle-
siæ p.*1 *lib.*1.*cap.*8. vers. *item Baculus*, Bartholum Ga-
vant *in comment. Missal. & Breviarii, tom.* 1.*p.* 2. *tit.*
1.*n.*6. & *p.*5.*tit.*3 §.3. Tamburin *de Jure Abbat. tom.*
1.*disp.*20.*q.*1.*n.*4. & *q.*2.*in fine*, Durand. *in rationali
Divinor. officior. lib.* 3.*cap.* 15.*n.* 4. qui ex ultimis ver-
bis §. *fin.* textus nostri refert Historiam, quare Papa
Baculo non utatur.

Igitur dicendum est cum Barbosa *in pastorali d.p.*1. 11
c. 5. *n.* 13. quod peracto consecrationis sacramento,
consecratus jam ad spiritualem œconomiam, sanctæ-
que prolis gubernationem sese confert; & quod arma-
tur, & instruitur, ac accipit regendæ, & gubernandæ
familiæ instrumenta, & gubernacula, ob quæ tradi in
primis in manus novi antistitis consecratu Baculum,
authoritatis scilicet, & disciplinæ insigne sustentacu-
lum imbecillitatis humanæ, ut sic in coercendis vitiis
piè sæviens Judicium sine ira tenens in fovendis vir-
tutibus, auditorum animos demulcens in tranquillita-
te, severitatis censuram non deserens, ut revocet er-
rantes, regat Justos, pugnet, & stimulet ignavos, &
inertes repellat nocentes, ac juxta Ezechiel *cap.*34.
attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pi-
grum, portet in humeris suis exemplo Principis Pas-
torum ægre, & debile; Et sic ut *increduli* Bernardus
loquitur. lib.3. de consideratione: *convertantur ad fi-
dem, conversi, non avertantur, aversi, eevertantur,
perversi ordinentur ad rectitudinem, subversi ad veri-
tatem revocentur, subversores convincantur, ut vel
emendentur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant au-
thoritatem facultatemque alios subvertendi.* Igitur Ma-
gnus Leo ait, *quod negligenter pascens, toties commen-
datum Dominicum gregem convincitur summum non a-
mare Pastorem.*

A Regia verò Unctione differt prædicta Episco- 12
palis; quia hæc fit cum chrismate, & in capite, sed
unctio Regia cum oleo Cathecumenorum, & in hu-
mero, & Brachio: sic Isambertus, & text. noster, ubi
Barbosa *sub dicto vers. unde in veteri, n.* 8. dicit quod
Principis unctio est à capita ad brachium, ut tenent
Gregorius Lopez *in l.*13. *glossa* 1.*tit.*4.*p.*1. Petrus Al-
phonsus de Vasconcellos *in harmonia Rubricarum sub
hoc tit. n.* 9. Fuscus *de Visit. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 5. Unde
Pater Gerunda *de Episcop. tom.*2.*lib.*8. *disp.*13. *cap.* 6.
*n.*3. loquens de Unctione Episcopali, & Regali sic ait:
*solum nunc assero ungi præsertim in capite nostrum Can-
didatum; quia Caput est sua Ecclesia, quem illa loco spon-
si, & capitis venerari debet; Vel quia quantum gratiæ
in corpus Ecclesiæ, ejus sponsæ à Deo conferenda est per
ipsum Episcopum, tanquam per caput derivandam, vel
per Christum, quod caput est totius Ecclesiæ, cujus per-
sonam in Ordine ad hanc peculiarem Episcopus gerit.* † 13
*Et quod hæc Unctio præstet Regum Unctioni; quippe qui
in humero unguntur, & brachio quasi ad defensionem
Regni, & ad ejusdem sustentationem, ut in secunda ora-
tione quæ habetur*, in Pontificali de Unctione Regia
legitur, dum ungitur, & incipit *Dei filius.*

Et de hac Unctione Regia cum Episcopali compa- 14
rata, prorumpit Doctor Franciscus Hallier *de sacram.
elect.p.*2.*dict.cap.*10.*n.*18. post multa verbis sequenti-
bus, *Nihilominus quacumque Unctione non ita Reges
sacri efficiuntur, aut Sancti ut Ecclesiastici ordinis exin-
de censeantur, ut Ecclesiasticam potestatem exinde ali-
quam habeant; tum quod potestas nulla Ecclesiastica per
Unctionem tradatur, sed per manus impositionem eo fine
usurpatam vel instrumentorum singulorum ordinum tra-
ditionem. Unctio verò ad solam personæ sanctitatem ac
venerationem designandam & efficiendam, seu ad dis-
ponendum hominem ad sacramenti condignam receptionem
conferatur* † *Tum quod Imperatoria unctio, nec eo fine* 15
*fiat, quatenus Ecclesiastica ministeria Imperatoribus,
vel Regibus tractare liceat, sed potius ut ad Ecclesiæ de-
fensionem, ac protectionem se tanquam inunctos pugiles
ardentius exurgere, & præliari bella Domini debere no-
verint.* Aliaque ponit verba, quibus distinguit unctio-
nem Regis ab Episcopali, de quo videbis Marchinum
*de sacram. Ordinis tract.*2.*cap.*7. & 8.*n.*7. Dianam *dicta
p.*12.*tract.*1. *sub dicta res.*88. ex eodem Hallier.

Et licèt Saul fuerit unctus in capite, ut patet ex 16
textu nostro, & sacerdotes in manibus unguntur,
adhuc verò jam Reges, & Imperatores in humero, &
brachio ungi dicendum est, † Pontificem in manibus, 17
primo

primo ut ait Barbosa *in pastorali p. 1. dict. c. 5. n. 11.* ut is proprius bonor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ & quem oleo lætitiæ excellentius, & angustius onxit præ consortibus suis. Deinde ut ostendatur quod primo ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræ-
18 sentetur. † Et quod ungitur Rex in humero, ut nec ipse plane excludatur à repræsentatione ejusdem capitis: nam & hujus principatus, ut dicit Isaias 9. fuit super humerum ejus, & ut sciat se esse Ministrum ad portandam crucem Jesu Christi, laudem bonorum, vindictam autem malorum Apostol ad *Roman.* 13.

19 Alias inquam rationes ponunt Alvarus Pelagius *de planctu Ecclesiæ lib. 1. cap.* 56. & Comill. Borrellus, *de Regis Catholici præstantia. cap.* 49. *n.* 27. primam scilicet quod Pontifex ungatur in capite ut ipsum caput esse Ecclesiæ visibile cognosceremus; Reges, & Imperatores in brachio ungantur, ut intelligant se omnem spem, & sui Regni fortitudinem projicere debere in Christum, qui brachium in scriptura nuncupatur, ex illo Isaiæ cap. 52. *paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium*, & in cap. 33. *Domine miserere nostri, te enim spectavimus esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis.*

20 Item Pontificem ungi in capite; quia in illo debet esse perfectio activæ & contemplativæ vitæ: Reges in brachio, quia in activa principaliter exercere se debent, necnon in humero, qui principatum significat, ut quale sit onus, cui humeros subjiciuntur, rectè ponderent: & ob id Innocentius III. in textu nostro inter alias differentias *in dicto §. Unde*, verbis sequentibus dixit *in vers.* Principis unctio à capite ad brachium est translata, ut Princeps ex tunc non ungatur in brachio, sive humero, vel harmo, in quibus Principatus congruè designatur, juxta illud, quod legitur Isaiæ cap. 9. *factus est Principatus super humerum ejus*
21 &c. † Et sic Diana *dicta p. 12. sub dict. resol. 88. tract. 1.* io vers. *nec ineptè*, dixit nec ineptè Christum dici brachium nostrum immane, nam sicut ubi totum corpus morbo aliquo gravatur, vulneratur brachium, ex cujus vena sanguis profluit, ut totum corpus sanetur; ita cum totum humanum genus gravi peccatorum morbo opprimeretur, uti ncolumitatem obtineret, Christus fuit nobis immane brachium, cujus livore sanati sumus.

22 Et amplius Socolovius, quem refert Diana *dicta p. 12. tract. 1. resol. 119. in princ.* ait *Ungitur futurus Hierarcha primum in capite; per quod mens ejus designatur, quod admonetur, ut Deum ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex omnibus viribus suis proximum suum, sicut se ipsum diligat, quarum rerum omnium caput fons est, & principium. Deinde ut simul authoritas, & Dignitas ejus declaretur, cum scilicet esse caput & Principem Ecclesiæ suæ; quomodo vir uxoris suæ caput dictus est; honor enim, & sublimitas Episcopalis inquit Ambrosius nullis poterit comparationibus adæquari, si Regum fulgori compares, & Principum Diademati, longè erit inferior, quam si Plumbi metallum ad auri fulgorem compares; quippe cum videas Regum colla, & Principum submitti genibus sacerdotum, & exosculatis, eorum dextris, orationibus eorum se commendare, & communire, qui item cornu suo Reges, & sacerdotes ungunt, sed providendum est inquit Ambrosius, ne sit honor sublimis, & vita deformis, ne sit deifica professio, & illicita actio, ne sit Religiosus amictus, & irreligiosus provectus, ne sit gradus excelsus, deformis excessus; quia sicut nihil esse diximus Episcopo excelentius; sic nihil esse miserabilius, si de sancta vita Episcopus periclitetur, si sacerdos in crimine teneatur.*

23 Et ita Valentinianus Imperator Sancto Ambrosio Episcopalem sarcinam scribere verenti, *Noli timere* inquit *quia Deus qui te elegit, semper te adjuvabit, & ego adjutor, & defensor tuus, ut meum ordinem decet, semper existans*; circa quæ ultima verba, ut ait Doctor Franc. Hallier *de sacram. elect. dict. p. 2. cap. 10. art. 5. §. 3. sub dict. n.* 18. vers. *circa*, ex glossa Imperatorem subdiaconatus ordine præditum esse non debere, sed militari charactere donatum. Inde-
24 que sexta synodo Trullana Imperatores laicis adcensentur; licèt cæteris majori prærogativa donentur; idem quoque à Nicolao Primo inter laicos numerandi docentur, nec Divinis, sed prophanis negotiis intendere monentur; quatenus scilicet spiritualis actio cardinalibus distaret incursibus; & ideo militans Deo minimè se negotiis sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus Divinis præsidere videretur, qui esset negotiis sæcularibus implicatus.

25 Et hactenus hic *in §. in veteri*, de unctione Regum agitur, intelliges non quod omnes inungi possunt, sed ex privilegio quodam, dumtaxat, ut referunt Boët. Epo *de regalibus, vel jure Principum, in princip. n.* 54. & Barbosa *in addition. p.* 6. dicentes Francorum Regem oleo planè miraculoso, seu divinitùs ac cælitùs olim dimisso; jam inde à primi Regis Francorum Christiani Clodoveo alia addentes; item ex Gregorio Lopez Madera *En las excelencias de el Reyno de España, cap. 12. pag.* 83. Fere olim Reges Hispaniæ Gothorum temporibus similiter inungi; & quod hæc unctio quantumvis excellentem clericatum Regibus non afferat, sed politicam dumtaxat administrationem Regni.

26 Et licèt Francorum Rex sit canonicus Ecclesiæ sancti Hilarii Pictaviens. & Ecclesiæ Cœnomanensis, & Andegavensis, & Hispaniæ habeat canonicatus in Ecclesiis Toletana, Burgensi, & Legionensi, & fruantur etiam in aliquibus Ecclesiis titulis Abbatum, & aliquas distributiones percipiant modo cæterorum, si præsentes fuerint in choro, nihilominus erit error manifestus dicere eos non esse prorsus laicos; licèt beneficia conferant, seu possideant, ut *in cap. 3. de judic. quæst.* 5. dixi.

27 Quare firmat idem Franciscus Hallier *sub dict. n.* 18. non crudè intelligendum esse, Petrum Damianum, dum quintum sacramentum in unctionem esse Regis asserit, sumpto scilicet latissimo nomine sacramenti; hanc autem mirificè commendat, pompamque ejus describit, & præmissis ejus celebrationibus cleri, ac plebis consensu, nec non solemnibus de servandis Ecclesiæ libertatibus sacramentis eam adhiberi testatur; deinde ista subjungit: *Ex tunc exuitur rex vestimentis suis, & oleo sanctificationis aspergitur; ut typico rore profusus cælesti unguenti plenitudine glorietur; sacramentis ergo hanc unctionem annumerat, quæ duodecim numero statuit, eas omnes sacramenti nomine donans. Ecclesiasticas cæremonias, quæ quocumque modo membra Ecclesiæ distinguerent, coordinarent inter se & in aliquo gradu constituerent, vel in sublimi quodam statu collocarent: quo sensu unctio regum sacramentum dici potest, non in Ecclesiæ, sed laicæ dignitatis apice suscipientem constituat.*

28 Igitur ex textu nostro *in d. §. Unde*, patet, quàm optimè differat unctio Pontificis à Regia in verbis sequentibus: *In capite verò Pontificis sacramentalis est delinitio conservata; quia personam capitis in Pontificali officio repræsentat; refert autem inter Pontificis, & Principis unctionem, quia caput Pontificis chrismate consecratur, Brachium verò Pontificis oleo delinitur ut ostendatur quanta sit differentia intra authoritatem Pontificis, & Principis potestatem.*

29 Itaque Oleum, quo Imperatores, & Reges inunguntur non est oleum Chrismatis, ut est Baptismi, sed aliud oleum aliis exorcismis & benedictionibus consecratum; solum enim Pontifex, ut dictum est Chrismate in capite ungitur ex Balsamo, & oleo confecto mystica ratione, † sed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato, modum crucis inungitur, 30
non chrismate ex cærem. *lib. 1. sect. 5. cap.* 3. Castald.

de imper. q. 19. *n.* 3. Azor. *inst. mor. p.* 1. *lib.* 10. *cap.*
5. *q.* 2. Valdesius *de Dignit. Regia, Regnor. quę Hispa-*
niæ. cap. 14. *n.* 23. sic DD. per textum hic *in dicto* §.
Unde, & Barbosa *in pastor. p.* 2. *alleg.* 31. *n.* 12. Quod
oleum vocatur Catbecumenorum, & illi accipiunt
unctiooem ab Episcopis in suis Regnis, Selva *de be-*
nefic 1. *p. q.* 5. *n.* 164. & 165. Gregor. *in* l. 13. *glos-*
sa 1. *tit.* 4. *p.* 1. Petrus Alfonsus de Vasconcellos *in*
barmonia Rubric. de sacra unctione n. 9. Fuscus *de*
Visitat. cap. 6 *n.* 5. Azor. *institut. moral. p.* 2. *lib.* 10.
cap. 5. *q.* 2. & 3.

31 Sacerdotes verò, ut jam dixi *sub q.* 1. unguntur in
manibus, ut ad ministeria Dei ubeunda se esse desti-
natos intelligerent, & ut non solùm activæ vitæ in-
cumbant, sed etiam, ut bonorum operum, manum
populis præmonstreot: sic Diana *dict. p.* 12. *tract.* 1.
res. 88. vers. & *sacerdotes*, & *sacerdotes verò*, addens
ut quoties scriptura agit de ministeriis Ministrorum
Dei, hac phrasi uti solet, Exodi 33. *quæ jusserat Do-*
minum per manum Moysis, Levit. cap. 10. *ad eos per*
manum Moysis. vide dict. *in princ.* vers. & *concludo*,
& ante *à vers. jam ergo.*

32 Ad tertiam quæstionis partem cur Episcopo, &
Papæ consecrandis ungantur manus, & caput? Res-
pondebis ex dictis *in principio*, & sub hac ooltra quæst.
ii n. 1.

33 Ad quartam quæstionis partem quibus Regibus
Christianis olim Jus ungendi fuisset? Respondeo ulm
fuisse unctos Regem Franciæ, & Angliæ, & postea
ad eorum exemplum ferè cæteros Reges oleo sacro
ungi cæpisse: sic Doctor. Francisc. Hallier. *de sacram.*
elect. p. 2. *cap.* 10. *art.* 5. §. 3. Diana *dict. p.* 12. *tract.*
1. *res.* 88. *in fine*, addentes quod quamvis Alberi-
cus, Rosatensis, Hostiensis, Gofredus, Cassaneus,
Campegius, & alii existimarint solos in Occidenti,
Francorum, Hyerosolimorum, Anglorum, & Sicu-
lorum Reges ioungi prius quàm cæteri hanc sacræ
uoctionis cæremoniam usurpasse; nihilominus ta-
men cum per se ritus iste augustos homines facere
videretur, & ab Innocenrio III. firmatus foret, ac
communi Juri postea insertus, hic in textu nostro
dict. §. *Unde*; inde accidisse, ut Poloniæ Reges, Bo-
hemiæ, Ungariæ, & ante hæresim Sueviæ, Daniæ,
Novergiæ, Scotiæ euodem ritum amplexos fuisse,
sibi credentes utile esse, & homines, si sacro oleo
cum benedictio Pontificali inungereotur.

34 Prætendunt verò Reges Franciæ, Hyerosolimi-
tani, & Siciliæ sibi tantum hanc unctionem singu-
35 lari quodam privilegio privatim concessam. † Et
quod oleum, quo inungitur. Franciæ Rex è Cælo
dimissum narretur, de quo bene Renatus Copinus
lib. 2. *de Dominio Franciæ. tit.* 2. *n.* 7. D. Anton. *p.* 2.
bistoriali tit. 11. *cap.* 2. §. 7. Forcatol. *de imperio Gal-*
lorum lib. 7. *fol.* 320. Cassaneus *in catalogo*, *p.* 5. *con-*
siderat. 30. & 31. Thomas Corm. *lib.* 1. *rerum gestar.*
Henric. II. Regis fol. 18. Alex. Patrit. *de Just. armor.*
& *Feder. Regis Galliæ lib.* 1. *cap.* 5. Cardinal. Baron.
Annalium Ecclesiæ tom. 6. *anno* 499. Joannes Ferreult.
privil. 7. Franc. Mareus *decis.* 456. *n.* 31. & *decis.*
1024. *n.* 5. & 7. Fuscus *de visitat. lib.* 1. *cap.* 6. *n.*
5. Petr. Gregor. *in præludiis optimi Juris Consulti*,
probique Magistratus lib. 1. *cap.* 11. Martinus Lau-
dens. *q.* 76. *de Principe*, Carolus Grassalis *de Juribus*
Regum Franciæ, lib. 2. *Jure* 2. Guid. Pap. *q.* 114.
Guillielm. Benedict. *in cap. Raynucius*, verbo *duas*
36 *habens filias*, *n.* 77. † Castald. *de imperat. q.* 18. &
idem Alex. Patrit. *dict. lib.* 1. *cap.* 11. ait quod Pi-
pious primus Regum Francorum inunctus fuit. Et
quod Reges Galliæ, & Angliæ inunguntur, alii ve-
rò minimè nisi consuetudine id observatum fuerit re-
fert idem Camillus Borrellus *de præst. Reg. Cath. cap.*
67.

37 Sed quia idem Alex. Patrit. *dict. lib.* 1. *cap.* 9. *de*
Just. armor. & *fæderum Galliæ*, probat unctionem
plerisque Regibus Christiani orbis usitatam fuisse;
ideo noo desinam scribere cum Ambrosio de Mora-
les *in chronicis Hispaniæ nostræ lib.* 12. *cap.* 41. 53. &
57. Camillo Borrello *de præstant. Regis Cathol. cap.*
49. *cum* 73. quod antiquissimi Reges Gothi unge-
bantur, prout relati docent de Rege Ubamba, &
Hervigio dicitur *in Concilio Tolet.* 12. *cap.* 17. & de
Flavio Egica; & quod Hispaniæ Reges nihil dignius,
nihilque sanctius putarint quàm, ut aliorum Regum
more saocto oleo ungerentur. † Imò idem Camillus 38
refert D. Ubambam Regem unctum fuisse per Archi-
episcopum Toletanum, nec passum se Regem nomi-
nari, donec sanctorum Regum exemplo per manus
Pontificum inunctus, & coronatus esset, solitosque
fuisse Gothorum Reges eam sacram unctionem reci-
pere, asserunt etiam Garcia de Loaysa *in synodo To-*
letano sub Gundemaro fol. 277. *in notis ad Concil. To-*
letanum novum cap. 10. *folio* 495. Alex Patrit. *dicto*
lib. 1. *cap.* 10. *per totum.*

Et de unctione Regum Hispaniæ, eorumque usi- 39
tato ritu, & præcipuè de Alfonso IV. memorat Ga-
ribay *in compendio bistoriali lib.* 8. *cap.* 1. *anno* 1135
& quod Rex noster Catholicus, tanquam Rex Sici-
liæ oleo sancto inungatur, refert Camil. Borrel. *de*
præstantia Regis cathol. cap. 49. *n.* 1. & 67. ait ibi *dict*
n. 2. & idem Garibay dicit, idem usum fuisse in Re-
gibus Navarræ quod omnes scilicet ungerentur; ubi
lib. 26. *cap.* 1. & *lib.* 27. *cap.* 1. peculiariter meminit.
de Ferdioando Phebo, Philippo, & Carolo III.

Et de unctione Regum Aragoniæ agit Hierony- 40
mus Zurita *annal. ejusdem Regni. lib.* 10. *cap.* 68. &
lib. 7. *cap.* 1. & *cap.* 28. & 29. faciens mentionem
de unctione Regis Petri IV. & Regis Ludovici filii
Petri, & nepotis Federici; & de Rege Martino, &
Ferdinaodo. Item de unctione Regum Siciliæ agunt
Castaldus *de imperio. q.* 18. *n.* 6. Zurita *annal. Aragon.*
p. 1. *lib.* 5. *cap.* 17. & de omnibus prædictis D. Acu-
ña *cap.* 36. *n.* 2. *de primatu*, Barbosa *de officio Epis-*
copi p. 2. *allegat.* 31. *n.* 9. & 10.

Ex dictis sequitur dicendum generale esse Jus un- 41
gendi omnibus Regibus christianis; sie ut quod pe-
culiariter de aliquibus scribitur adimat Jus aliis; fit
enim mentio tantum de illis qui unguotur à Papa;
quia suot Vasalli Ecclesiæ notant Doctores *in cap.*
intelleximus de Jurejur. & citati à Martino Laudens.
q. 23. *de Principe*, & à Restauro Castaldo supra *de*
Imperatore, *q.* 19. *n.* 6. & *q.* 36. *n.* 10. & à dict. Ro-
derico Acuña *de primatu Ecclesiæ dicto cap.* 36. *n.* 1.
Alex. Patritio *de Justitia armorum*, & *fæderum Reg.*
Franciæ, *lib.* 1. *cap.* 9. † qui *cap.* 4. probat unctio- 42
nem Regum non imprimere characterem, & *cap.* 8.
quod unctio non tribuit Regibus summam potesta-
tem, sed alias quasdam prærogativas spirituales. † 43
Oleum tamen, quo Reges unguntur significat læti-
tiam, & promptiiudinem ad debellandum, ut jam
dixi inimicos scilicet Ecclesiæ, & pugnandum pro
fide ad consequendam victoriam: ita Barbosa *in dict.*
cap. 31. *de officio Episcopi n.* 8. qui sie intelligit illud
Psalm. 44. *Dilexisti Justitiam*, & *odisti iniquitatem*;
propterea unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus
suis. Et quod oleum dicitur lætitiæ, quia hoc sig-
nificat oleo inungi, ut ostendatur lætitia, qua ingre-
ditur in campum certaminis ad victoriam, item & quia
per oleum nitor conscientiæ designatur ex oostro tex-
tu, & ex D. Thoma 3. *p. summæ q.* 108. *art.* 3. *in ad-*
dition. quod sicut *cap.* 10. *Actuum* dicitur de Christo,
quod prædicavit, Joannes Jesum à Nazaret, quomo-
do unxit eum Deus Spiritu sancto, & virtute. † Et 44
sicut Christus id est unctus, appellatur Dominus no-
ster Jesus; ita Reges inunguntur, consecraotur, &
coronantur, ut intelligant à Christo uncto potesta-
tem habere, & in eo regnare, ut declarat Innocen-
tius *in cap. Venerabilem de electione.*

QUÆST.

QUÆST. II.

An unctio non facta in consecratione Episcopo chrismate confecto ex oleo, & Balsamo, sit supplenda, & iteranda per tres Episcopos? Et an quando aliquid est relictum in consecratione Episcopali, sit semper eodem modo reiterandum? Et an consecratio Episcopalis ministrata cum opinione probabili, sit reiteranda cum conditione? Et an sit necessaria Balsami cum oleo?

SUMMARIUM.

1 *Unctionis defectus num suppleatur*, & à n. 2.
2 *Unctio chrismate confecta si prætermittatur in consecratione Episcopi est supplenda.*
3 *Suppletur in ordinatione Episcopali prætermissum*, & à n.4. *cum aliis.*
4 *Consecratione incboata ab aliquo Episcopo, eo postea impedito, aut deficiente suppletur ab alio tempore congruo*, & *cum eisdem solemnitatibus.* n.5.
6 *Suppletur unctio prætermissa manus, vel capitis in consecratione Episcopi per alios tres Episcopos, pontificaliter indutos, Die Dominica, servato jejunio, & Orationibus, incipiendo ex loco relicto*, ut n. 7. *vel si loco Chrismatis oleum ponatur, ut* n. 8.
8 *Caremonia partialis unius totalis ordinationis dari potest tempore aliquo, etsi longo prius quam alia.*
9 *Consecratio ministrata Episcopalis cum opinione probabili circa substantialia repetitur, exemplificatur, ut* n. 10. *Et circa ordinis valorem sacerdotalis, & quid in minoribus, & in Eucbaristia, & Penitentia, ut* n. 12. *fallit in probabilitate, ut* n. 15.
11 *Baptismus celebratus cum opinione probabili circa ejus valorem repetitur sub conditione.*
14 *Ordinatio sacerdotis cum Calice vacuo reiterata fuit etiam facta cum Calice non consecrato, ut* n.14. *Et vide* n.17.
16 *Paraguai Episcopus consecratus ab uno Episcopo, quatenus in India sustinetur absque reiteratione cum tribus.*
18 *Repetitione sub conditione fit quando revera in consecratione Episcopi, aut ordinis, deficit aliquid, quod est sub opinione substantiali, non sic aliter.*
19 *Chrisma in Confirmationis sacramento, in quo differat ab unctione ebrismatica Episcopali*, & n. 22.
20 *Aqua, quæ est de necessitate sacramenti in Baptismo, non sic in Eucbaristia.*
21 *Verba* in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti *sunt de necessitate in Baptismo, non sic in aliis Sacramentis.*
22 *Chrisma confectum ex oleo, & Balsamo cum benedictione Episcopi, necessarium in Sacramento Confirmationis, non videtur ut procedat in Consecratione Episcopi.*

1 PEr verba prima textus nostri, ibi. *Qui in consecratione sua sanctam non acceperit unctionem, quoniam apud nos non consecraverunt Pontifices, cum consecrantur, inungi nos quod illi defuerat mandavimus in ipso suppleri facientes caput ejus, & manus per Albanensem Episcopum, assistentibus ei duobus Episcopis secundum morem Ecclesiasticum sacro chrismate delinire* De his, & aliis dubiis narrandis *in quæst.* 3. *sequenti*, legitimè nunc inquirimus; item & possemos inquirere, Quare debeat suppleri consecratio a tribus Episcopis, cum aliquando fiat sine tribus. Sed quia de hoc puncto latè egi supra *in c.* 5. *Archiepiscopus.* 6. & 7. *de temporibus ordin.* ideò alibi dicta te remitto. Et quia etiam dico plura *in cap.* 1. & *fin. de sacram. non iterand.* qualiter sit supplendum in sacramentis, quod in cautè fuerit prætermissum; ideo nunc ad dubia proposita respondebo.

2 Ad primum breviter ex dictis *in dict. cap. si Archiepiscopus*, & ex dictis supra *in princip.* & *sub.q.* 1. quod cum consecratur Episcopus, caput, & manus ejus inunguntur chrismate confectu ex oleo, & Balsamo propter effectus, & prærogativas, quas ibi posui, sequitur quod si in Consecratione talis unctio Chrismate confecta, sit prætermissa, debeat supplere per tres Episcopos illo inquam modo quo assistunt in vera, & legitimo consecratione, juxta quæ dixi *in d. cap. si Archiepiscopus*: ita colligunt ex textu nostro Abbas, antiquus Zabarella *Collect.* Ancharr Bellam. Joannes Andreas, Imola, Innocent. Butrius, Panorm. Vinianus *in rationali*, Barbosa Anton. August. *collect.* 3. *decret. lib.* 1. *tit.* 11. *cap. unico.* Alagona *in compendio Juris Canonici pag.* 110. Ximenes *in Concordia p.* 1. & 2. & hæc explanantur amplius *ex quæst.* 3. *sequenti*, ubi de oleo, & Balsamo, & qualiter debeant concurrere.

3 Ad secundam quæstionis partem potest esse dubium quando v. g. reliquit Episcopus unctionem chrismaticam, libri traditionem, aut aliud, & in hoc puncto videtur dicendum quod si in qualibet ordinatione Episcopali, seu sacerdotali relinquatur aliquid de necessitate Sacramenti, & consecrationis, non sit reiteranda omnis Ordinatio, sed tantum quoad partem relictam, ut observant Joannes Pontius *in cursu theologico disp.* 48 *q.* 2 *conclus.* 8 *n.* 15. *in fine*, Diana *p.* 12. *tract.* 1. *res.* 50. ubi ex defectibus aliarum ordinationum, de quo *in dict. cap.* 1. *de Sacram. non iterandis*, præstat responsum ad præsens dubium.

Quare pro hoc dubio adverto dicendum cum Abbate hic 4
not. 5. Innocentio, Hostiensi, Butrio, & *in cap. Præsbiter*
de Sacram. non ordin. & cum Doctoribus *in cap. ecce* 1. *q.* 1.
cum Jordano *tom.* 1. *lib.* 5. & aliis, quod consecratio Inchoata
ab aliquo Episcopo si postea propter impedimentum illam
perficere non possit, ab alio suppleri debeat; quemadmodum
in altaris sacramento cautum reperitur *in cap. Quorundam*
dam 3. *dist.* & ob id Jordonus supra *n.* 53. & Diana *dict. res.* 5
50 in vers. *hinc*, dicunt quod repetio fieri debet tantum ab
Episcopo, sive eisdem, sive aliis, tempore congruo, hoc
est bis tantum diebus. quibus ejusmodi Episcoporum ordinatio
permissa est, & cum patentis in reliquis solemnitatibus
requisitis in prima ordinatione; quoniam ob ipsa nihil
differt. † Et sic si in consecratione Episcopi fuisset præter- 6
missa capitis unctio, vel manuum, debebit suppleri ab
eisdem tribus Episcopis, si haberi possint, sin minus ab a-
liis Episcopis Pontificaliter inductis die dominica, aut alias
concessa, servato jejunio ab ordinatoribus, & ordinato; &
quod in actu delibutionis proferenda erunt verba, & orationes
à Pontificali præscriptæ pro ipsis functionibus, *ungatur*,
& *consecretur caput tuum*, &c. *vel manus tuæ*, &c.
pro ut in ipso Pontificali; & sic de cæteris supplendis jam
adducti ex regula Textus nostri.

Et inde dicendum est, quod si consecrandus Episcopus 7
deficeret, & ex aliquo deliquio, erit perficienda con-
secratio die Dominica sequenti, incipiendo ex loco, ubi
relicta fuit: sic Diana *dicta p.* 12. *tract.* 1. *res.* 50. *in fine*,
firmans sic respondisse in consecratione Patris suæ
Religionis D. Alexandr. porrò facta ab Eminentissimo
Cardinali Francciotо ex doctrina Bernald. *de Sacram. disput.*
47. *num.* 8. in verbis sequentibus: *Pastoralis ceremonia*
unius totalis ordinationis dari potest tempore aliquo,
licet longo, prius quam alia caremonia ejusdem Ordinis
adhibeatur, quoniam illa pars ritè per alia perseverat
moraliter subjecto, donec ponatur alia, & *compleatur*
caremonia: Sic colligentes, *ex cap. presbyter. de*
Sacram. non iterandis, & faciunt jam adducta ex Jo-
ane Pontio *dict. disputat.* 48. *quæst.* 2. *num.* 15. *in fi-*
ne. † Et sic relatus Pax Jordanus *dicto tomo* 1. *lib.* 5. 8
tit. 1. *num.* 30. distinguens relatam suppletionem in subs-
tantialibus, & non substantialibus ait, ut si quis in lo-
cis præfatis non fuerit unctus, vel Chrismatis loco fue-
rit adhibitum Oleum Cathecumenorum, vel infirmorum,
debeat iterum inungi, & suppleri, pro ut cavetur in
Textu nostro, & *in dicto cap.* 1. cum aliis, *Sacram.*
non iterand & ponit formam supplendi alia non substan-
tialia, de quibus dico infra *in d. c.* 1. *de Sacram. non*
iterand.

Ad tertiam quæstionis partem, an consecratio Episco- 9
palis ministrata cum opinione probabili, sit reiteranda?
Et suppositis etiam quæ dico *de Sacram. reiterand. vel non*,
respondeo cum Cardinali Lugo *in responsf. lib.* 1. *dubio* 1.
num. 11. amico nostro, Patre Scobar *Theologiæ*
Moral. tract. anom. 8. *cap.* 4. §. 3. *num.* 46. Tanne-
ro *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 2. *dubio* 4. *num.* 98. Pater
Quartus *in Rubrica Missalis, p.* 3. *tit.* 1. *dubio* 16.
Cum Diana, & alii qui docent distinguendum, ut in
consecratione Episcopali, in Sacramento Baptismi, & in
Sacerdotio propter eorum necessitatem, & damnum ir-
reparabile, quod ex eorum invaliditate consequeretur,
debemus quoties fieri potest, certam, & securam viam
amplecti, & sic debeat repeti sub conditione quidquid
factum fuerit cum opinione probabili. † Et ob id Diana 10
dict. p. 12. *tract.* 1. *res.* 47. dicit quod sic respondis-
set interrogatus de tribus casibus sequentibus; de Epis-
copo scilicet, qui consecratus fuit ab uno tantùm Epis-
copo consecrato absque unctione chrismatica, sed cum
oleo cathecumenorum. Item & de consecratione alterius
Episcopi, de qua scripsit latè Pater Contreras *infra* refe-
rendus ex eo, nempe, quia licet omnes dictæ consecra-
tiones factæ fuerint cum opinione probabili quoad vali-
ditatem, tamen ex rationibus proxime referendis debent
reiterari iterum sub conditione.

Est enim dicendum quod quando probabilitas versatur 11
circa defectum valoris, adest obligatio repetendi Baptis-
mum: ita Lugo *ubi supra*, & Pater Quartus *dubio* 16.
ubi loquendo de ordine sacerdotali, & consecratione E-
piscopali, & in aliis similibus, quando sunt opiniones
pugnantes circa valorem ordinis, necessario iterandam
esse

esse sacram ordinationem sub conditionem, & interim abs-
12 tinendom esse à celebratione. † Secus de aliis ordinibus
inferioribus: nam præterquam ex invaliditate ordinis sa-
cerdotalis, sequanrur gravissima incommoda contra reve-
rentiam Sacramenti, sequitur aliud contra bonum anima-
rum, cum non conficiatur Sacramentum Eucharistiæ, nec
Sacrificium, nec fideles communicando, reciperent ve-
rum Sacramentum, nec consequetentur fructum sacrificii
nec validè absolverentur in Sacramento pœnitentiæ obligat
ergo charitas ad vitanda hujusmodi damna, præsertim
spiritualia, quoties fieri potest, & ex eadem ratione con-
cludit etiam de ordine Episcopali ex cujus valore pendet
valor ordinis sacerdotalis in aliis.
13 Quare videtur, ut rectè respondisset Pater Leander *de
Sacram tom. 2. tract. 6. disp. 3. quæst. 9* ordinationem
scilicet sacerdotis factam cum calice vacuo fuisse reiteran-
dam, & relatum Patrem Quartum supra *in dict. Rub.
14 Missal. p. 3. tit. 1. sect. 2. dubio* 4. Quid Interrogatus
an ordinatio sacerdotis facta cum Calice non consecrato,
respondit esse sub conditione reiterandam imo & esse
reiterandam ordinationem sacerdotis, qui non tetigit ca-
licem, per ea, quæ adduxit de Castillus *de Sacr. t. 1.
tr. 6. disp. 1 dub. 14. n. 205.* sic idem Diana *d. p.12.tr. 1.
resol 9.* in vers *item. ex his*, qui in versic. *verùm*, ait se
olim docuisse cum Granado Baptismum, sacerdotium, &
Episcopatum collatum cum opinione probabili esse denuò
reiterandum sub condirione.
15 Et idem Cardinalis Lugo addit quod quando probabili-
tas solum versatur circa obligationem repetendi, tunc non
semper teneatur homo Sacramentum repetere, sic ut po-
sit amplecti contrariam opinionem probabilem negantem
illam obligationem; nam sicut in omnibus aliis materiis
practicis, sic etiam in obligatione repetendi Sacramentum,
possumus amplecti judicium probabile Doctorum dicen-
tium in eo casu non esse talem obligationem, quamvis
alii probabiliter dicant esse; eo quod probabilitas hæc
non versetur circa valorem; sed circa licitum, & judicium
probabile practicum, concludens quod possumus amplecti
ultimum licitè in omni materia.
16 Verùm quia de Episcopo *del Paraguày* in india fuit, &
adest nunc maxima controversia, numquid ejus consecra-
tio facta tantum ab antistite uno, esset invalida, quous-
que à tribus Episcopis conficeretur, & Pius IV. in qua-
dam Bulla data apud sanctum Marcum *die 11. Augusti
1562. Pontificatus sui anno* 3. quam per extensum appo-
nit Pater Contreras contra consecrationem prædicti Episco-
pi *de paraguay. art. 1. dubio 2. num.* 13. dispenset in cen-
suris, & irregularitatibus cum Episcopis, & Archiepisco-
pis consecraris ab uno tantum in illis partibus propter i-
nopiam antistitum, quæ ibi adest, videtur ut ex dispensa-
tione Pontificia sit licita consecratio ab uno tantùm Episcopo,
si fiat in india, cum ad id dispenset summus Ecclesiæ Præsul,
& quod per consequens ea consecratio non sit reiteranda;
quod secus existimatur procedere, abstracta dispensatione
illa Pontificia, & hic in partibus, ubi nulla Episcoporum
adest inopia; in proposita difficultate in nostro versic. *ad
tertiam*, respectu Episcopi consecrati ab uno tantùm existimo
recorrendum ad ea, quæ jam dixi, & latè, *in dicto cap. si
Archiepiscopus 6. de temporibus ordin. sub, quæst. 1. per to-
tam*, & *quæst. 3. a num.* 1.
17 Et ita quamrumvis laboret Diana *in dicta. p. 12. tract. 1.
resolut.* 47. ex sententia Granadi Contreras, Cardinalis Lu-
go, P. Quarti, Leandri, & aliorum quos retuli, & in prin-
cipiu referat ex Doctrina plurium asserentium, inter quos
Henriquez, Bonacina, Filucio, & de Castillo, quod si
quis ex oblivione Magistri cæremoniarum, Calice vacuo
cum solo pane ei porrecto, initiaretur, ut talis ordinatio
non sit repetenda, nec etiam si sacerdos non tangat Cali-
cem, & Patenam in sua ordinatione, ut dixit Petrus Mar-
chantius *in Tribunali Sacrament. tom. 3. tract. 6. tit. 2.
quæst. 3. cap. 2.* idemque esse de ordinato in sacerdo-
tium cum Calice, & Patena non consecrata, ut possit ac-
quiescere; sine scrupulo, ut dixerunt Mar. Forner *in ad-
ditionib. ad Toletum de ordine, cap. 2. numero* 6. Gesual-
dus *in Theologia Morali, tom. 1. tract 35. cap. 3 num.*
6. mihi videtur respondendum juxta distinctionem, quam
retuli ex Cardinali Lugo, & Quarto cum aliis, ut fiat rei-
teratio sub conditione, quando probabilitas versatur circa
defectum valoris Sacramenti; non si ea versetur circa
18 obligationem tantum repetendi. † Et ita si in consecra-
tione Episcopi deficiat unctio chrismatica, & in ordina-
tione deficiant ea, quæ fuerint de substantia; sive circa
materiam, & formam proximam adsit opinio pugnans pro-
babiliter, tunc revera reiteratio, & repetitio, sub con-
ditione erit facienda: quo pacto possunt componi relatæ
duæ opiniones, & melius ex his, quæ longe dico, *sub
dict. tit. de Sacrament. iteran. vel non*, & circa ordinationes
ex his, quæ adduxi, *sub dicta Rubrica de temporibus ordi-
nation* ubi posui formam, & materiam præcise requisitam,
& alia non sic necessaria.

Ad quartam quæstionis partem, quia duplex opinio, de 19
qua dico in Textu nostro, in versiculo *per frontis*, ubi an
unctio chrismatica sit de essentia, quando consecratur ali-
quis in Episcopum; & quia communiter involvunt Doctores
unctionem, quæ fit ab Episcopo in Sacramento Confirma-
tionis, in qua anxiè laborant, an sit de essentia illius Sa-
cramenti, seu tantùm ex præcepto mixtio Balsami cum oleo;
sic ut juxta resolutionem illius dubii, de quo ego *in dicto*,
versic. *per frontis*, & *in dicto cap. 1. de Sacrament. non ite-
rand.* nunc breviter respondeo, ut quamvis consecratio
Episcopi fiat eodem chrismate, quo utitur Episcopus Sacra-
mento confirmationis, est tamen cum ea differentia, quod
in illo Sacramento chrisma est materia totalis, in conse-
cratione Episcopi est materia partialis, ut refert Diana
dicta p. 12. tract. 1. res. 84. in fine, qui ponendo suam opi-
nionem, ait in consecratione Episcopi, materiam esse
manus impositionem cum verbis *Accipe, &c.* † Et ita in 20
versic. *sed instabis*, ait, quod & si dicta per Doctores in
diversam euntes sententiam, valeant in ordine ad Sacramen-
tum Confirmationis, sed non item quoad consecrationem
Episcopalem: nam sicut v. g. in Baptismo aqua est de neces-
sitate Sacramenti, tamen non est de necessitate Sacramenti
tamen non est de necessitate Sacramenti in Eucharistia. † Et 21
sicut verba *in nomine Patris, & filii, & Spiritus Sancti*,
in forma Baptismi sint de necessitate Sacramenti, non au-
tem aliorum Sacramentorum. † Ita Inde, & in casu nostro 22
chrisma confectum ex oleo, & Balsamo cum benedictione
Episcopi, sit de necessitate sacramenti confirmationis: tamen
non sequi esse de necessitate Sacramenti in consecratione E-
piscopi: ita Diana, qui firmat difficultatem hanc apud nul-
lum legisse; ubi & si in opinione Isamberti referat dictam
unctionem chrismaticam esse materiam totalem in Sacra-
mento Confirmationis, & in consecratione Episcopi tantum
partialem, & ex eodem resolvendum, ac in confirmationis
unctione; sed cum dicat materiam consecrationis Episcopi
consistere tantùm in manuum impositione, patet, ut di-
verse sentiendum sit in casu, de quo loquimur, quamtum-
vis ex inveterato usu Ecclesiæ, & perpetua consuetudine
Episcopus in consecratione Episcopi, ut patet *in Pontifica-
li Romano*, utatur eodem chrismate, quo pro usu Sacra-
menti confirmationis.

Quætio III.

An si consecrans aliquem in Episcopum adhiberet prius unctionem chrismaticam, & postea traditionem libri, consecratio, sit tantùm illicita aut invalida: An Episcopus consecrandus, si non fuerit insignitus Sacramento confirmationis, peccet mortaliter: Et an consecratores: Et an in consecratione Episcopi, contrahatur ab Episcopo matrimonium spirituale: Et an peccet mortaliter Episcopus consecrator, qui in Episcopali consecratione uteretur unctione chrismatica absque Balsamo?

SUMMARIUM.

1 *Consecratio Episcopalis est valida, etiam si prius fiat unctio chrismatica, & postea fiat libri traditio, peccat tamen sic consecrans, n. 2. & 3.*
2 *Ordo totus non iteratur, sed suppletur prætermissum suo tempore, cum manus impositio est omissa in ordine Diaconali.*
3 *Ritus in ordinatione Episcopi non videntur habere inter se connexionem, nec ordinationem, ac relationem unius ad alterum.*
4 *Episcopus consecrandus, si antea non fuerit confirmatus, secundùm aliquos peccat mortaliter.*
5 *Documentum suscepta confirmationis solet peti à Prælatis, qui tonsurant alienum subditum.*
6 *Prima tonsura collata, non præmisso Sacramento Confirmationis, validè datur.*
7 Cap. 4. Trid. sess. 23.
8 *Confirmationis Sacramenti effectus consequuntur orationes & susceptione aliorum Sacramentorum.*
9 *Consecratores Episcopi consecrando, nondum confirmati, solum peccant venialiter, contra Tannerum.*
10 *Matrimonium spirituale qualiter contrahat Episcopus consecratus cum Ecclesia.*
11 *Episcopatus est spirituale conjugium.*
12 *Consecrator Episcopus utens in unctione chrismatica oleo absque Balsamo, verius est ut non peccet mortaliter: Et quare n. 13.*

13 Conse

13 *Consecratio non est deferenda Episcopi cum so-*
lo oleo, quando per multum tempus deficit
Balsamum.

1 ADhærent quæstiones, de quibus hic ad præ-
cedentes; & quia in Decretalibus nullus
datur opportunior locus; ideò de illis dicendum
judicavi. Unde jam ad primam quæstionis partem
respondeo Consecrationem esse validam, quam-
tumvis juxta sententiam Castri Palai *tom. 4. tract.*
18. *punct.* 4. *n.* 11. mutatio per se, & seclusa necessi-
tate, mortale peccatum sit, eo quod saltim est con-
tra præceptum Ecclesiæ in Christi institutione
fundatum cum Ecclesia præscribens modum in
administratione sacramentorum, illum servan-
2 dum præcipiat. † Et est ratio quia quemadmo-
dum *in cap. presbiter fin. de sacram. non iterand.*
præcipit Romanus Pontifex, ut si in ordinatio-
ne Diaconi, omissa sit manus impositio, non de-
beat totus ordo iterari, sed solum statutu tempo-
re, cautè supplendum, quod per errorem omis-
sum fuerit, supponens Pontifex validè collatam
fuisse posteriorem potestatem legendi Evangelia
absque priori, quæ datur per impositionem ma-
nus Episcopi; alioqui, non sat fuisset supplere
solam manus impositionem, sed etiam reiterare
Evangeliorum traditionem, si hæc valide con-
3 ferri non potuisset, non collata priori † ita imò,
& melius in casu, de quo loquimur; siquidem ex
dictis sub *vers. ad quartam*, quæstionis præceden-
tis, ritus in consecratione Episcopi non videntur
habere connexionem inter se, nec ordinationem, ac
relationem unius ad alterum: ita colligo ex his,
quæ tradit, resolvit Diana *p. 12. tract. 1. res. 67.*
affirmans quod etsi in sententia Isamberti, de qua
suprà, & aliorum, unctio chrismatica sit substantia
consecrationis, adhuc putet in nostro casu conse-
crationem Episcopalem esse validam, faciunt quæ
docent Aversa *de sacrificio q. 15. sect. 16.* Suarez *in*
3. p. tom. 3. disp. 85. sect. 3. Quartus *in Rub. missal.*
quæst. proæm. sess. 5. puncto 6. Pater Amisus *in cursu*
Theologico tom. 7. disp. 2. sect. 4. n. 51. ubi quod con-
secrans prius sanguinem, quàm corpus Christi, Va-
lidè consecrat, etsi peccet mortaliter.

4 Ad secundam quæstionis partem, etsi nonnulli
ex Doctrima Trid. *sess. 23. cap. 4. de reformat.* inter
quos Nugnus Toletus, Fornarus, Aversa *tom. 1. de*
sacram. confirmat. p. 3. q. 72. & alii, quos ipsi refe-
runt existiment, ut peccet mortaliter Episcopus
consecrandus, si non fuerit insignitus sacramento
Confirmationis, cum Trid. videatur imponere
præceptum; eo quod disponat, ut nec prima consura
initietur, qui sacramentum Confirmationis antea
5 non susceperit. † Solent ergo Prælati documentū
susceptæ confirmationis petere, vel à Parocho; vel
à proprio Prælate; quando scilicet alienus de licen-
tia proprii quemquam initiaturus est, & sunt etiam
qui dicunt mortaliter peccare, quid non confirma-
tus, teneret alterum in confirmatione.

6 Tamen his, & aliis non obstantibus existimo di-
cendum cum Suarez *disp. 38. sect. 1.* Valent. *q. 2.*
puncto 3. Vivald. *de confirm. n. 41.* Victoria *de or-*
din. n. 23. Avila *de censur p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 3.*
Navarr. *in summa cap. 22. n. 9.* Azor. *tom. 2. lib. 3.*
mor. cap. 48. q. 1. Molfesio *lib. 28. cap. 3. n. 24.* Zam-
bran. de casibus occurrentibus tempore mortis *cap.*
2. dub. 3. n. 3. Soto *in 4. dist. 7. q. 1. art. 7. proposit. 3.*
& Leander cum Diana *de sacram. tom. 1. tract. 3.*
disp. 2. q. 8. Dicastillo *de sacram. tom. 1. tract. 3. disp.*
unica dubio 10. n. 100. Martinon. *de sacram. tom. 1.*
disp. 667. sect. 1. n. 11. Martim. de san Joseph *de mo-*
nit confes. lib. 1. tract. 2. de confirm. n. 16. alios refe-
rente cum Bonacina, Granado, Hurtado, Valentia
& aliis contrariam sententiam esse probabiliorem,
† eo quod verba Trid. *d. cap. 4.* non Important præ- 7
ceptum sub mortali, nec in ordine ad recipientes
ordines, nec in ordine ad Episcopos ministrantes. † 8
Cum effectu sacramentum Confirmationis possit
aliis acquiri mediis, veluti oratione; aut susceptione
aliorū sacramentorū, eo quod sine illius sacramen-
ti susceptione salventur plures: & ita in terminis de
Episcopo consecrante Episcopum non confirma-
tum, docent Diana *p. 12. tract. 1. res. 46.* & Serra *in*
3. p. D. Thomæ q. 72. art. 8. ad 3.

Unde ad dubium de Episcopo consecratore non 9
confirmato respondendum est, solum peccare ve-
nialiter, quia etsi sit aliqua in ordinatio ministrare
hoc sacramentum ex officio, & illud nolle suscipe-
re; non tamen est gravis: ita docent Navarr. *in dicto*
cap. 22. n. 9. Granados *in 3. p. tract. 2. disp. 1. n. 11.*
Dicastillus *supra dub. 11. n. 126.* Leander *de sacram.*
tom. 1. tract. 3. disp. 2. q. 3. etsi Tannerus *tom. 4. q. 4.*
dub. 2. sentiat peccare mortaliter, quantumvis ali-
qui existiment peccare mortaliter quisquis non
confirmatus teneret alterum in Confirmatione.

Ad tertiam quæstionis partem, quia affirmant 10
Doctores contrahi in consecratione Episcopali ab
Episcopo matrimonium spirituale cum Ecclesia
per textum *in cap. sicut alterius uxor. 7. q. 1.* & sen-
tiunt Doctores per textum expressum *in cap. inter*
corporalia de translatione Episcop. ideo recurres
ad ea, quæ ibi notant Doctores, & Ego adduxi
sub tit. de temporib. ordin. cap. 6. Ubi dixi conjugia
spiritualia, & carnalia non esse per similitudinem
univocam, sed per quandam proportionalitatem,
de quo videndi sunt Suarez *tom. 3. de relig. lib. 1.*
cap. 16. n. 2. Diana *p. 12. tract. 1. res. 51.* † Geronda *de* 11
Episcopo tom. 2. lib. 8. disp. 10. per totam, ubi latè
probat Episcoporum, esse spirituale conjugium, &
alii, de quo dixi latè *in cap. quanto, & fin. de trans-*
lat. Episcopi, & sub cap. Archiepiscopus de tempo-
rib. ordin. q. 1. vers. *ad tertiam.*

Ad quartam quæstionis partem, an peccet conse- 12
crator Episcopus, qui in Episcopali consecratione
uteretur unctione Chrismatica absque Balsamo? Et
quia resolutio hujus dubii multum dependeat à
resolutione dubii scripta supra *quæst. præced.* vers.
ad quartam, dico, ut quantumvis in solo oleo sine
mixtione Balsami, sacramentum Confirmationis
nequeat ministrari, de quo dico infra in vers. *per*
frontis hujus rituli, & Suarez *dict. disp. 16.* negat
peccare mortaliter; tamen quia respectu ejusdem
sacramenti Confirmationis, dicant Joannes Præpo-
situs *in 3. p. q. 72. art. 2. dubio 1. n. 71.* & alii peccare,
& Isambertus, quem refert Diana *dicta p. 12. tract.*
1. res. 86. adhærens respectu dicti sacramenti Con- 13
firmationis. † Verùm ego cum illo existimo eam
unctionem non esse materiam adhuc partialem, sed
tantùm ritum accidentalem; & sic posse in necessi-
tate adhiberi talem unctionem in consecratione
Episcopali cum solo oleo absque Balsamo: nam
Quando adest justa causa, scilicet ex carentia Bal-
sami, non est cur deferri debeat consecratio per
multum tempus, vel à fortiori relinquenda.

QUÆST. IV.

An Chriſma adhibendum in conſecratione ſit beneficium ab Epiſcopo? An Epiſcopus peccet mortaliter ſi in conſecratione Epiſcopali, adhibeat unctionem chriſmaticam confectam ex Balſamo adulterino? vel ſi uteretur unctione chriſmatica alterius anni?

AD hàs inquam quæſtiones, quia reſpectu ſacramenti Confirmationis ego reſpondeo in verſ. *per frontis*, noſtri tituli, ideò ut reſpectu conſecratoris Epiſcopi alium in Epiſcopum reſpondeas, recurres ad reſoluta *q.* 2. verſ. *ad quartam*, & *in quæſt.* 3. *præcedenti*, etiam in verſ. *ad quartam*; & ob id nihil amplius dico. Et ſic pergo ad tractationem uberrimam, tam ſacramenti Extremæ unctionis, quàm ſacramenti Confirmationis.

DE SACRAMENTO
Extremæ Unctionis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Extremæ unctionis ſacramentum fuit inſtitutum, ut virtus cæleſtis ex Divina inſtitutione applicetur infirmis terreſtribus in utilitatem animæ & corporis.*

2 *Unctio ſacra Extrema eſt unum de ſeptem ſacramentis Eccleſiæ &* n. 3. & 4. *ubi contra hæreticos.*

1 INSCRIPTIO tituli noſtri, & Verba capituli; imò & Doctores communiter agunt hic de ſacramento Extremæ unctionis, unum ex ſeptem Eccleſiæ inſtitutis à Chriſto Domino noſtro, in verbis ibi: *ſcire te volumus*, & ibi *de prima Jacobus*, & in §. *ungitur fin.* ibi *Verùm unctionis ſacramentum*, fuit enim hoc ſacramentum inſtitutum, ut virtus cœleſtis, & Divina inſtitutione applicetur infirmis terreſtribus in utilitatem animæ & corporis nam ſicut ingredientium in Eccleſiam, Baptiſmus, militantium Confirmatio, indigentium pabulo ſpirituali Euchariſtia, vulneratorum ex peccatis Pœnitentia, ſic & egredientium de Eccleſia hac militanti ad triumphantem Extremæ unctionis ſacramentum eſt datum, docet ex communi Sahagun de hoc ſacramento agens *num.*
2 2. ſic eſſe de fide, dicens † Et quod ſi unum ex ſeptem ſacramentis Eccleſiæ, ſatis conſtat *ex cap. Præsbiteros* 2. *cap. illud*, 2. *diſt.* 95. ex hoc noſtro textu, & *ex cap. ad abolendam de hæret.* ſicut & definitum paret in Conſilio Florentino, & Conſtantienſi *ſeſſ.* 15. Cabilovenſi *cap.* 48. in Trid. *ſeſſ.* 7. *de ſacram. can.* 1. & *ſeſſ.* 14. *de hoc ſacramento*, per capita, & canones idem Sahagun. *num.* 3. ita communis etiam Doctorum apud Suarez *tom.* 4. *diſp.* 38. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 7. Conink *tom.* 2. *diſp.* 19. Bonacina *diſp.* 7. *p.* 1. *n.* 1. & ex Sancto Thoma *in* 3. *p. q.* 29. *art.* 1. ubi Magiſtri ſcholaſtici.

Item probatur ex ſacra ſcriptura Jacobi *c.* 5. ibi *Infirmatur quis in vobis inducat Præsbiteros Eccleſiæ exorent ſuper eum ungentes eum oleo, in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & levabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Quæ verba repetit Pontifex Innocent. III. hic *in dicto verſ. de prima, dict. cap. præsbiteros, cap. illud.* 95. *diſt.* & placuit Magiſtro ſentent. *diſt.* 13. Hugo, & aliis; & quia de hoc ſacramento agunt planiſſimè relati, & infiniti ab eis adducti, & in præcitatis locis Juris noſtri Canonici Barboſa hic *numero* 2. citans Gallecium, Vivaldum, Ledeſmam, Gabrielem Vazquez, Valentiam, Bellarminum, Jacob Graffis, Fr. Emanuel Rodriguez *quæſtio. regul. tom.* 3. *quæſt.* 79. *art.* 1. cum duobus ſequentib. Balduin Junior *Super opera Controver. Bellarmini part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. cum aliis, Valerium Reginald. Bartholom. ab Angelo, Franc. Pitigianum, *dict.* 23. *quæſt.* 1. Naldum *Verbo Extrema unctio*, ubi Angelus, Sylveſter, & alii, Poſſevinum, Mirandam, quibus adde cum infinitis Dianam *parte* 3. *tract.* 4. *à reſ.* 167. Ægidium Trulleuch *de hoc ſacramento lib.* 5. *de ſacram.* Leandrum *lib.* 14. *de ſacram. tract.* 4. *diſp.* 1. Becan. *de ſacram. cap.* 27. Filliucium *tract.* 3. *à cap.* 4. Navarr *cap.* 22. *in man. à num.* 12. Villalobos, Ludovicum de ſan Joan. Hurtadum, & alios infra referendos. 3

Et quamvis hæretici Vualdenſ. Albigenſ. Lutherani, & alii apud D. Antonin. 4. *p. tit.* 11. *cap.* 7. §. 5. & apud Bellarmin. *libro de Extrema unctione*, aliud ſentiant, ſed eſt certiſſimum quod ſit verum ſacramentum, juxta reſponſum de fide per Florent Concil. *in decretis Eugenii IV.* Trident. *in canone* 1. *ſeſſ.* 14. ut ex eo docent omnes Patres, & Doctorea ſanct. Thom. *addit.* 3. *part. quæſt.* 29. *art.* 1. Suarez ſupra *dicta diſp.* 39. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 2. Hurtado *in hoc tractatu diſ.* 2. Bonacina, & alii ſupra dicentes etiam hoc ſacramentum eſſe unctionis infirmorum ad ſalutem animæ, & corporis, cum multis Leander ſupra *q.* 1. & 2. His ergo breviter ſuppoſitis jam per quæſtiones intendo mater jam peragere etſi non, ut ſcholaſtici, tamen uberiori ſtylo, quàm ſolent Canoniſtæ interpretes. 4

QUÆST. I.

An unctionis Sacramentum immediatè fuerit inſtitutum à Chriſto Domino, & quando? An probetur ex Divi Jacobi Epiſtola canonica cap. 5. verſ. 14. *Et ex Evangelio Divi Marci* cap. 6. verſ. 13. *Et an fuerit inſtitutum in illis verbis Joannis* 20. Quorum remiſeritis peccata &c. *Et num ſit unum ſpecie infima, & qualiter definiatur.*

SUMMA-

S U M M A R I U M

1 *Extremæ unctionis ſacramentum inſtitutum eſt à Chriſto Domino,* n.5 *& à Divo Jacobo promulgatum,ut* n.2.3.& 9.

2 *Chriſtus Dominus inſtitui omnia ſacramenta, promulgans per ſe, quæ ſunt difficiliora ad credendum, alia reſervavit Apoſtolis promulganda.*

4 *Unctiones diverſæ Regum, ut Saul, & David. &c.ſunt diverſæ à ſacramento Unctionis.*

6 *Extremæ unctionis ſacramentum inſinuatum, & inſtitutum eſt tribus temporibus quoad poteſtatem, promulgationem, & quoad uſum, &* n. 12.

7 *De extremæ unctionis ſacramento, quare non fiat mentio in Evangelio ſicut fit de aliis.*

8 *Extremæ unctionis ſacramentum probatur ex verbis Divi Jacobi* cap.5.verſ. 14.*quod colligitur ex promiſſione gratiæ provenente à voluntate Divina.*

10 *D. Marci locus* cap.6.verſ.13.*cum loco D. Jacobi.*cap.5,verſ. 14.*& n.* 11.

11 *Unctio de qua loquitur D. Marcus ſolum pertinet ad ſanitatem corporis.*

12 *Extremæ unctionis ſacramentum inſtitutum eſt in illis verbis Joannis* 20. Quorum remiſeritis peccata &c. *etſi aliqui dicant, in ſacra Sciptura non dari locum, quando inſtitutum fuerit.n.*13.

14 *Extremæ unctionis ſacramentum eſt unum ſpecie infima, quamvis componatur ex pluribus materiis; & formis partialibus, & unum numero in quolibet ſuſcipiente.*

15 *Extremæ unctionis ſacramenti definitio quæ.*

1 AD primam quæſtionis partem negative
multi reſpondent, dicendo hoc ſacramen
tum inſtitutum fuiſſe ab Apoſtolo Jacobo,
*diſt.cap.*5.inter quos Magiſter *in 4 ſentent. diſt.* 23.
Hugo *lib.*2.*c.p.*15.*cap.*2.Alex 4 *p. q.* 8.*membro* 2.
D.Bonaventa *diſt.* 23.*art.* 2.*q.* 1.Joannes Ekius
apud Peſantium *in addit ad* 3.*p.q.*33.*diſp.*1 Altiſſiodorenſ.
apud Palacios *dicta diſt* 23.quod probabile
videtur dicere Janellus *tract.* 7. *de Extrema
unctione cap.*2.dum contrarium ſolum vocat † ſed
quia quod ſit ſacramentum inſtitutum à Chriſto
Domino,immediatè definitum pateat *in dict. Trid.*
2 *ſeſſ.*1.*cap.*1.*& canone* 1. & doceant omnes Doctores,
præcipuè D. Thomas *in quæſt.* 22. *&
q.*11.*art.*3.Ubi ait quod omnia ſacramenta, Chriſtus
inſtituit per ſe. Sed quæ ſunt difficiliora ad
credendum, illa per ſe promulgavit,alia verò ſervavit
Apoſtolis promulganda, ſicut Extremam
3 unctionem, & Confirmationem. † Sequitur dicendum,
hoc ſacramentum unctionis à Chriſto
immediatè fuiſſe inſtitutum; & à D.Jacobo promulgatum,
non inſtitutum, ut infra oſtendo:
ſic docent Dominicus Soto *in* 4.*dict. diſt.* 23.Palaicos
ſuprà. Javellus, & alii communiter apud
Henriquez *lib.*3.*cap.*7.*n.*14.qui id ex Patribus,&
Conciliis clarè demonſtrat Suarez *diſp.* 39. *ſect.* 1.
& 2.Ægid.Conink *de ſacrament.q.*71.Dicaſtillus
*tract.*7.*dubio* 2.Ægidius Trullench. *lib.*5.*de ſacram.cap.unico n* 3.
probantes ex Trident. & Florent
etenim *ſeſſ.* 7 *canone* 1. loquens pſecialiter de
hoc ſacramento, idem docet ibi: *Si quis dixerit
Extremam unctionem non eſſe verè, & propriè ſacramentum
à Chriſto Domino inſtitutum: & à
Beato Jacobo promulgatum, anathema ſit.*

Quod ſi replices dicendo antiquiſſimam eſſe
unctionis originem, quia conſtat Saul unctum 4
fuiſſe, & David trinam habuiſſe unctionem, primo
Regum 16. ſecundo *Reg.* 5. & tertio *Reg.* 19.
& Iſajæ 6. *Spiritus Domini unxit me*, & *pſalmo* 44.
ibi *Unxit te Deus oleo lætitiæ*; imò & Chriſtum
Dominum oleo ex arboribus deſudante unctum
fuiſſe capite,pedibus, & toto corpore in ſepulturæ
præventionem,*Matthæi* 26.*Lucæ* 7.*Marci* 14
Joan 12.adhuc reſpondeo prædictas Regum
unctiones fuiſſe diverſas,ut docet Innocent III.in
textu noſtro, §.1. quamvis tres unctiones Regis
Da.ad ſignificationem Baptiſmi, Confirmationis
& Extremæ unctionis, eleganter applicet Oſius
*cap.*49. quem ſequuntur Doctores,& Sahagun *de
hoc ſacramento ſub n.*2.verſ.*nec obſtant*, ubi addit
Iſajam loqui de Chriſti unctione per Spiritum
Sanctum facta, nec ex adducta unctione Chriſti
nominata in relatis locis,Matthei,Marci,Lucæ,&
Joan. ait conſtare de tali inſtitutione ſacramenti
Unctionis ubi *ſub verſ unde*,| Et ſic concludit *in* 5
verſ quibus,ut propoſitio Catholica ſit,hoc ſacramentum
à Chriſto fuiſſe inſtitutum ex illo Marci
*cap.*6.quatenus ibi cavetur convocaſſe Apoſtolos,
& binos miſiſſe,& quod ungebant multos ægrotos,&
ſanabantur.

Ad ſecundam quando ſcilicet inſtitutum fue- 6
rit,etſi Doctores varient, reſpondeo breviter fuiſſe
inſinuatum à Chriſto Domino,Marci *dict. cap.*
9.quando (ut dictum eſt proximè) miſit Apoſtolos,ut
ungerent infirmos, & ſanarent,& quatenus
ad ejus eſſentiam,videlicet materiam, & formam,
tum etiam,& ritum in nocte Cœnæ,& quoad poteſtatem
illud miniſtrandi,*Joan.*20.quando Apoſtoli
poſt reſurrectionem acceperunt ab eo poteſtatem
abſolvendi à peccatis, corpus Chriſti myſticum,ad
quod pertinet etiam poteſtas miniſtrandi
hoc ſacramentum. Quoad promulgationem Jacob.*d.c.*5.
Et denique quoad uſum poſt aſcentionem
Chriſti Domini; tunc enim cæpit eſſe in uſu,
& adhiberi ad Apoſtolis,ut pluribus docet Suarez
dict.tom 4.*diſp.* 39.*ſect.*1.*n.*4.Trulleoch.*d lib.* 5.*de
ſacram.ſub n.*3.alii communiter.

Nec obſtat dicere non fieri mentionem de hoc 7
ſacramento in Evangelio, nec ab Evangeliſtis de
tempore hujus inſtitutionis narratum; quia reſpondeo
cum Henriquez *de ſacram.lib.*7.*cap.*7. &
Trullench.ſupra,poſſe rationem eſſe,cur ab Evangeliſtis
de illo non fuerit loquutum; nempe quia
Evangeliſtæ,præcipuè fuerunt ſoliciti in enumerandis
iis,quæ ad ſalutis neceſſitatem pertinent,
cum hoc non ſit de neceſſitate ſalutis:& ſic Filliucius
tom. 1. *tract.* 3. *cap.* 4 *n.* 67. Trullench. inferunt
ex hoc ſequi ſacramentum Unctionis eſſe à
Chriſto Domino inſtitutum quoad præſcriptionem
materiæ & formæ & conceſſionem poteſtatis.

Ad tertiam quæſtionis partem reſpondeo ex ver- 8
bis Jacobi *dict.c.*3 *verſ.*14.jam ſupra adductis ibi;
*Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ,
& orent ſuper eum ungentes eum oleo &c.*ut
licet aliqui Lutherani Calviniſtæ negent hoc ſacramentum,
probari poſſe,ſed cum Catholicis evidenter
convinci Extremam unctionem eſſe ſacramentum;
quia adverſarii tria requirunt ad ſacramentum,
nempe ſymbolum externum,promiſſionem
gratiæ & Divinam inſtitutionem,explicat ex
verbis Jac. Becanus *de ſacr.c.*27.*q.*2.hæreticis reſpondens,
& ex eo,quia inſtitutio Divina neceſſarió
colligitur ex promiſſione gratiæ,cum Jac.non

promitteret ægroto remissione m peccatorum per externam unctionem, nisi Deus instituisset, ut talis unctio haberet vim remittendi peccata, quod non pendet ex voluntate humana, aut angelica, sed solùm ex divina,

9 Quare optime Doctores relati *suprà* & D. Thomas *in additionib.* 3. *partis q.* 29. *art.* 3. *& in* 4. *dist.* 23. ubi Sotus *q.* 1. *art.* 3 Victoria *n.* 211. Ollus *cap.* 49. Canisius *art.* 1. *&* 3. Sonnius *cap.* 1. *cum sequentib. de hoc sacramento*, & Ledesma *difficult.* 2. Navarr. *cap.* 22. *n.* 12. Chucus *lib.* 5. *tit.* 9. Petrus Gregor. *lib.* 2. *cap.* 9. Thesaurus sacerdotalis 1. *p. fol.* 111. *de Extrema unctione*, & omnes *in dicto cap. Presbyteros* 95. *dist.* & in textu nostro, & *in dicta sess.* 14. *Trid.* concludunt hoc sacramentum à Christo fuisse institutum, & à Divo Jacobo promulgatum, ut dictum est.

10 Ad quartam quæstionis partem, etsi probabile sit D Marcum *cap.* 6. *vers.* 13. ibi: *Ungebant oleo multos ægrotos, & sanabant*, loqui de unctione sacramentali ab Apostolis collata, ut dicunt Uvaldensis *tom.* 2 *de sacram. cap.* 163. Alfonsus à Castro *lib. de hæresibus*, vers. *Extrema unctio*, Petrus Sotus, *lect.* 1. *de hoc sacramento*, Maldonatus *in commentaria ejus loci*; quia loquitur de ea unctione, qua loquitur D. Jacob. & quia eadem debet esse ratio utriusque; & quia definitio sacramenti non minus convenit unctioni, de qua loquitur Marcus, quàm alteri, de qua Jacobus, sed probabilius esse dicendum est illam, de qua apud Marcum non fuisse sacramentum, sed tantùm figuram & quasi præviam adumbrationem sacramenti Unctionis.

11 Et est oratio, quia Unctio, de qua loquitur Marcus solùm pertinet ad sanitatem corporis, ut patet ex contentu; & quia Apostoli ungebant promiscuè quoslibet ægrotos, ut cæcos, claudos, & etiam non baptizatos, & infideles, sed sacramentum Unctionis supponit Baptismum, & non ministratur; nisi illis, qui sunt in periculo mortis, ut *infr.* dico, Ergo patet in illis verbis Marci, tantùm illud insinuari, ut jam dixi, & constat ex Trid. *dict. sess.* 14. *cap.* 1 sic tenent Ruardus, Jansenius Dominicus Soto, Bellarmin. *de hoc sacramento.* Becanus *cap.* 1. & alii alias rationes assignantes, respondeo contrariis.

12 Ad quintam quæstionis partem, an fuerit hoc sacramentum institutum in illis verbis Joan. *Quorum remiseritis peccata &c.* etsi Graffius 2. *parte decis. lib.* 1. *cap.* 8. *numero* 4. & apud ipsum Paludan. & Astensis *lib* 5. *tit.* 41. *art.* 2. & alii negent affirmando institutum esse à Christo Domino, Marci *dict. cap.* 6. quando ipse Apostolos suos misit, ut sanarent infirmos ungendo eos oleo; sed quia visum est sub vers. *ad quartam*, eo loci tantum adumbratum fuisse, & insinuatum, & non institutum, dico in prædictis verbis Joannis *cap.* 20. institutum fuisse ut docent Palaus *tom.* 4. *tract.* 26. *puncto* 1. *n* 4. *&* 5. Petrus de Ledesma *lib.* 2. *practica cap.* 11. *n.* 7. Petrus de Ledesma *in hoc tract. cap.* 1. *in fine*, Suarez *tom* 4. *disp.* 39. *sect.* 2. & ex illo Reginald, *lib.* 28. *n.* 47. Layman. *lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 2. cum aliis Leander *de hoc sacramento disp.* 1. *q.* 4. referens alios dicentes institutum fuisse in nocte Cœnæ qu ad assignationem materiæ & formæ, quoad potestatem illud administrandi, Joannis *dict. cap.* 20. quando dedit Apostolis potestatem absolvendi, & alios dicentes institutum fuisse post resurrectionem, & ante assumptionem, ut dicit Gaspar Hurtado *de hoc sacram. dis.* 3. † Et quamvis alii
13 dicant nullum inveniri ex sacra scriptura expressum locum, ubi institutum fuerit, ut D. Thom. *in* 4 *dist.* 23. & ibi Sotus *quæst.* 1. Victoria *quæst.* 213. Bonacina *puncto* 1. *n.* 3. Castro, *verbo Unctio*; Lumbini, *verb. Extrema Unctio, in initio*, & Ego de præfatis temporibus dixerim *supra* in vers. *ad secundam*, sed non est cur queat rejici, quod hoc dictum est, nempe institutum fuisse in dictis verb. Joan. 20 *Quorum remiseritis peccata &c.* nam sicut hæc verba spectant ad sacramentum Pœnitentiæ, quod est ad institutum ad remittenda peccata: sic & de hoc sacramento, cujus officium est, ut infra dico remittere peccatorum reliquias.

14 Ad sextam quæstionis partem, respondeo esse hoc sacramentum unum specie infima: ita Suarez *disp.* 40. *sect.* 4. *n.* 3. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4 *num.* 69. *&* 70. Ægidius Trullench. *lib.* 5. *de sacram. dubio. cap. unica num.* 5. probantes ex Trid. *dicta sess.* 7. *canon.* 1. ubi dicens sacramenta novæ legis nec plura, nec pauciora esse, quàm septem, enumerat Extremam unctionem. Item probant, quia fit ex eadem materia, & forma, & quamvis componatur ex pluribus materiis, & formis partialibus, dicunt omnia hæc ordinari ad unum finem, ad integram scilicet unctionem, & completum effectum gratiæ; & non solùm est unum specie, sed etiam numero in quolibet suscipiente, & plura numero in pluribus subjectis, sicut Baptismus, & alia sacramenta.

15 Ad ultimum de definitione respondeo cum communi Doctorum, inter quos Soto *id* 4. *dist.* 23. *q.* 2. *art* 1. Navarr *cap.* 22. *n.* 12. Suarez *disp* 50. *sect.* 4. Reginaldo *lib.* 28. *n.* 45. Hurtado *in hoc tractatu dis.* 1. Henriquez *lib.* 3 *cap.* 8. *n.* 1. Filliucius *tract.* 3. *n.* 68. Bellarm. *tom.* 2. *de Extrema unctione, disp.* 8. *q* 1. *puncto* 1. Vivaldo *n.* 2 Bonacina *disp.* 7. *puncto* 1. *n.* 11 & cum aliis, ut Extremæ unctionis sacramentum sit, *Unctio exterior olei benedicti in aliquibus partibus Corporis à Præsbitero facta sub præscripta forma verborum.* vel quod est sacramentum, *qua Præsbiter ungit oleo non consecrato certas partes corporis ægroti probabiliter periclitantis, certa verba proferendo.*

QUÆSTIO II.

An Oleum Olivarum sine admixtione Balsami, sit omnis materia Sacramenti Unctionis? Et utrum debeat esse benedictum ab Episcopo. Ubi de aliis circa materiam? Et circa formam; Et quæ dicatur materia proxime.

SUMMARIUM.

1 *Oleum Olivarum est materia remota sacramenti Unctionis, &* n 4. & 5. *Ubi de ratione.*

2 *Oleum simpliciter dictum, intelligitur ex Olivis.*

3 *Panis quoties in sacra scriptura fit mentio, intelligitur ex tritica.*

4 *Oleum habet quinque proprietates, linire, penetrare, afferre charitatem, significare pinguedinem gratiæ, restituere interdum sanitatem.*

Olei

5 *Olei materia, quia suavis, & penetrativa applicatur vulneribus.*

6 *Balsami admixtio non est necessaria cum Oleo ad unctionem sacramenti unctionis. Et quare.*

7 *Oleum ut sit vera sacramenti unctionis materia debet esse benedictum, aut consecratum ab Episcopo, contra alios,* n. 8. *& hoc ex præcepto Ecclesiæ, ut* n. 9.

8 *Baptismus fit in aqua sine benedictione Episcopali; item Eucharistia in pane, & vino simplici.*

10 *Oleo alio, quàm olivarum probabilius sacram unctionem non magistrari, nisi in casu urgenti,* n. 11. 12. 13.

12 *Chrismate olim fuit Ecclesia usa pro oleo ad ungendos infirmos.*

14 *Oleum triplex benedicitur ab Episcopo, Chrisma, & oleum Cathecumenorum, & infirmorum.*

15 *Unctionis sacramentum ministratum per errorem cum sacro Chrismate non repetitur.*

18 *Oleum Olivarum admixtum cum alio liquore, si non de reliquit suam naturam, adhuc est materia sacramenti exemplificatur in rosaceo.*

17 *Oleum consecratum licitè à Parocho miscetur cum non consecrato, si minoris quantitatis sit non consecratum.* n. 18. 19. 20.

18 *Oleum consecratum anni præcedentis non combustum, in necessitati potest misceri cum oleo anni præsentis.*

20 *Præceptum comburendi Oleum præcedentis anni non facit præcise, ut peccet mortaliter qui cum illo sacramentum unctionis ministret in præsenti anno.*

21 *Unctionis sacramenti forma non videtur præscripta in lege Divina* n. 22. 23. *Et quæ sit in Ecclesia Romana in usu, ad quàm alia reducuntur,* n. 24.

23 *Formæ varietas sacramenti unctionis.*

24 *Forma sacramenti unctionis usitata in Ecclesia Romana deprehenditur ex verbis Divi Jacobi explicatur* n. 25. 26. *& sufficit data ut,* n. 28.

25 *Verba formæ sacramenti unctionis quæ sint necessaria.*

27 *Unctionis sacramenti forma non deficit si omittat Sacerdos dicere,* & per suam piissimam misericordiam

29 *Unctio ipsa ex Oleo facta est materia proxima sacramenti unctionis, sicut in Baptismo actio lavandi ut* num. 30. *Et quare* numero 31.

31 *Sacramenta, quæ in usu consistunt habent pro materia proxima usum materiæ remotæ, contra alios dicentes oleum ipsum benedictum esse sacramentum.*

AD primam quæstionis partem, ut respon-
1 deam præmitto Oleum Olivarum esse materiam remotam sacramenti unctionis, & dicunt Doctores esse de fide ex Concilio Florentino in decretis Eugenij, & Trid. *sess.* 14. *cap.* 1. & quod debeat esse oleum, patet *ex cap. Divi Jacobi supra adducto;* ibi *Ungentes cum oleo.* relato in textu nostro.
2 † Et quod debeat esse Olivarum, probant; quia Oleum simpliciter dictum ex Olivis exprimatur; & in hoc sensu sumi, tam apud latinos, quàm apud scripturam Psalm. 44. ibi, *unxit te Deo oleo*
lætitiæ, cap. præsbiteros, cap. illud 95. *dist.* sic tenent
omnes jam supra adducti *q.* 1. Ægid. Trulliench.
de sacram. lib. 5. *cap. unico dubio* 2. *n.* 1. Sahagun. *de*
sacram. unct. n. 5. & convenit utraque schola
Theologorum, & Canonistarum, † quæ docet 3
ex sacra scriptura, ut quoties in ea fit mentio
panis, intelligitur de pane triticeo, & vino de vite
Olei de Olivas; idem Sahagun. *num.* 7. ratio autem
à priori est Christi Domini institutio explicata
in Concilijs, & confirmata usu; & traditione;
quia sui natura ad liniendos vulnerum dolores
confert, Sahagun. supra, *num.* 6. Qui & Trul-
lench referunt etiam congruentiam; nempe quia 4
oleum habet quinque proprietates. Prima lenire colorem, secunda penetrare ad intima, tertia afferre hilaritatem, quam significare pinguedinem gratiæ, quinta restituere interdum sani-
tatem. † Et quia Olei materia dicit Sahagun ex illo 5
Lucæ *cap.* 10 quod quia suavis est, & penetrativa, applicatur vulneribus, & idcirco in oleo hujus sacramenti materiam designari ad mitigandos animæ, & corporis dolores, D. Thom *q.* 19. *art.* 3. *n.* 4. Soto *art.* 3. Victoria, *n.* 199. alij apud Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8 & in glossa *litera E.* Ochogavia *de hoc sacramento n.* 2. Archangelus *dist.* 13. & communis, quam tenet Dicastello *in hoc tractatu disp.*
3. *dubio* 3. *n.* 31. & alij. 6

Ideo ad difficultatem respondeo non esse necessariam ad unctionem hujus sacramenti admixtionem Balsami, sicut dicemus requiri in sacramento Confirmationis, de quo dixi aliqua in principio nostri textus, cum vgi de pluribus unctionibus: ita omnes, & Sahagun *suprà*, eo quod Balsamum propter odorem refertur ad bonam famam, qua non indiget moriturus, sed ad conscientiam. quæ significatur in oleo simplici, & naturali; quod est essentialis materia, ut dicit Becanus *de hoc sacramento q.* 3. *n.* 1.

Ad secundæ quæstionis partem nùm debeat 7
esse benedictum ab Episcopo, aut consecratum, ut sic vera materia hujus sacramenti? Respondeo affirmativè ex eo, quia cum Christus Dominus usus non fuerit materia Confirmationis, & Extremæ unctionis fuit necessarium ut ab Episcopo consecraretur: sic Sahagun intelligens secundùm omnes textum nostrum & Florentinum Concilium, ubi habetur expresse, & Trid *in dict. sess.* 14 *c.* 1. & ex D. Thoma 3. *p. q.* 72. *art.* 5. & *in additionib q.* 29. *art.* 5 Ledesma *q.* 31. *art.* 5. Soto *art* 5. Henriquez *suprà*, Archangelus *dict. dist.* 23. Trullench. *dicto dubio* 2. *n.* 1. & 2. Dicastillo, *dubio* 3. *n.* 32. Reginald *dict. dist.* 23. *n* 30. ex Suarez, *disp.* 40. *sect.* 1. Bonaventura Durand. Paludan, *in* 4. *dict. dist* 23. Bellarm *c.* 7. *de hoc sacramento.* Vide infra *q.* 3. vers *ad tertiam.*

Et licèt alij quamplures sentiant, ut sufficiat 8
oleum simplex, quia & sic in sacramento Baptismi simplex aqua naturalis est illius materia, & panis, & vinum ad Eucharistiam, inter quos idem Palud. & Durand. apud Victoriam *q.* 136. quatenus affirmant posse Papam ungere oleo non consecrato, Maldonatus *de Extrema unctione q.* 1. quem sequitur Molsesius *tract.* 4. *cap.* 2 *num.* 22. & *cap.* 3. *num.* 25. Tamen paritas non est similis cum Christus Dominus usus fuerit aqua in Baptismo, & in sacramento Eucharistiæ pane, & vino; respectu quorum sacramentorum, materia non indiget alia sanctificatione, quàm illa, quam Christus contulit, Sahagun *de hoc sacram num.* 10 etiam relati pro nostra sententia. Quare non obstat Becanus *dicta q.* 3. † Acerrimè defendens, 9

sententiam Maldonati, & Molfesij ex relata æquiparatione aquæ ad Baptismum, & satisfaciens decretis & Concilijs, quibus habetur, ut oleum debeat esse consecratum, dicendo jure tantum explicare consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, quæ ex præcepto servanda est, sed non quod sit de necessitate sacramenti, quia ut liquet, satis est, quod ex præcepto Ecclesiæ, (ut statim dico) sit necessaria benedictio, sive consecratio olei ad hoc ut materia hujus sacramenti sit oleum benedictum.

10 Unde infero primò quid dicendum si per errorem, aut in necessitate sacerdos ungat infirmum Chrismate, aut alio oleo, præter oleum infirmorum; & videtur quod non sit illa sufficiens materia ex jam dictis, ut negant Naldus *de materia Confirmationis n.* 4. Vivaldus *n.* 7. Bonacina *disp.* 7. *puncto* 2. *num* 5. Nugnus *q.* 29 *art.* 6. Reginald. *lib.* 28. *n* 50 Valentia *disp* 8 *q.* 1 *puncto* 2, Bellam. & Pirigan. apud Bonacinam, & Guilierm. Estius *in* 4 *dist* 23 § 9 Barthol. mæus de Ledesma *officio*
11 *q. conclus.* 3. *olim.* 1 103. Grafius *p.* 2. *cap* 8. †Sed adhuc probabiliter multi docent, inter quos Sotus *dict dist.* 23. *art* 3 Henriquez l. 3 cap. 8 n. 2. Suarez *tom* 4 *disp.* 19. *sect.* 1 Ludovicus *in parva summa n.* 2. *pag.* 84. & Estius, *ubi supra*, in casu, quo Olei natura permaneat, Dicastillo *in hoc tract. disp* 1. *dubio* 3. *n.* 28. Ubi existimat quod casu quo non esset aliud oleum, quàm Chrisma Confirmationis, non esset peccatum de facto illum inungere ægrotum, cum alijs Leander *de sacram. tract.* 4. *disp.* 2 *q* 6.

Quotum ratio est; quia olim Ecclesia usa fuit
12 chrismate pro oleo ad ungendos infirmos, ut patet *ex dict cap illud* 95. Ubi probat Gregor. sicut Præsbyteris & Episcopo licere ad omnes languidos ire, & cum dignum duxit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate sine cunctatione, cujus est ipsum chrisma conficere, quod declarat Diana *p* 10. *tract. sub resol.* 15. quando fortè non esset aliud oleum, quam Chrisma Confirmationis; quia si præceptum est positivum Ecclesiæ, credi potest illam non velle in eo casu strictè ita prohibere, ut non liceat inungere ægrotum eo chrismate, cum ex alio capite nulla secundùm se apparet irreverentia, facta sacramento in ea unctione facta ex Chrismate.

13 Et licèt contraria sententia conitatur fundamento; quia saltim nunc consuetudo Ecclesiæ repugnat, ut non nisi in Oleo simplici fiat unctio hujus sacramenti, quæ illud consecrat pro ungendis infirmis; & quia materia Chrismatis diversam consecrationem habeat, & morali æstimatione diversum usum, & appellationem sortiantur, cum sit mixtura aliqua artificialis, quam sic tenuerunt præter relatos Layman *lib.* 5 *tract.* 8. *cap* 1. *n.* 3. cujus verba refert Diana *dicta ref.* 16. *in princ.* & Cardinal Lugo *de sacram. in genere cap.* 12. *n.* 1. tamen non est cur quando occurrit casus necessitatis, ut possit infirmus ungi Chrismate Confirmationis. Quare non est ferendus Martinus *de sacram. tom.* 5. *disp* 65. *sect.* 1. *n.* 16 quatenus dixit huicusque à nemine practicatum fuisse, ut notat Diana *p.* 10. *tract.* 16. *ref.* 81. vers. *& ideo*, qui iterum nostram amplectitur modo dicto †Ad eum etiam est vi-
14 dendus Bonnus *in Theologia Morali tom.* 1. *tract fin. q.* 2. ubi dicit quod est triplex genus olei quod ad usum Christiani populi benedicitur ab Episcopo Chrisma, & oleum Cathecumenorum, & infirmorum; & quod debet Parochus laborare ne eorum aliquo utatur ad aliud, quam cujus causa est institutum ab Ecclesia; & quod non liceat Parocho uti hoc oleo extra ejus usum.

Quare Amicus *in cursu theolog, tom.* 8. *disp.* 19. 15
sect. .. *n.* 35. Dicastill. *de sacram tomo* 1. *d. tr.* 7. *disp.* 1. *dub.* 3. *n.* 38. docent quod si sacerdos per errorem contulit hoc sacramentum cum sacro Chrismate, nihil sit repetendum, & hoc in omni sententia.

Infero secundò, quod si oleum Olivarum ad- 16
mixtum fuerit cum livore alio ex dictis proximè adhuc sit materia hujus sacramenti; dummodo admixtio sit talis, ut Oleum non exuat naturam propriam; & ob id colligi Oleum rosaceum esse sufficientem materiam hujus sacramenti, si alias non sit multum corruptum, ut tenent D. Thom. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 3. Sotus *ibi.* Bonacina *dicta disp.* 7. *puncta* 2. *num.* 7. ubi citat Henriquez, Victorel. & Posceum (qui de hoc casu nihil tenent) ut notat Leander *dicto tract.* 4 *disp.* 2. *q.* 7. cum alijs sequutus hanc sententiam, & Dicastillus cum Suarez, & Tannero *supra, num.* 34. & tenent ex parte Victor. *q.* 218. Vivaldus *de materia hujus sacram. num.* 2.

Infero tertiò ex dictis posse Parochum miscere 17
licite Oleum consecratum cum non consecrato, si quod additur sit minoris quantitatis: ita docent Henriquez *dict. lib* 3 *cap* 8. *n.* 2 & apud ipsum D. Thomam *dist* 12. *art.* 1 2. & 3. & 3. *p. quæst.* 87. *art.* 3. Tapiena verbo *aqua*, §. 3. Sylvester § . 3. cum Angelo, Rosella, Panormitano, & glossa post eum *cap* 9. *n.* 3. Bonacina *ubi supra n.* 1. Grando *tom.* 5. *de Extrema unctione disp.* 2. Torreblanca, Hinojosa, & alijs, quos sequitur, Leander *dict. disp* 2. *quæst* 8. eo quod extrema olei non consecrati, ita permiscentur cum extremis olei consecrati, ut simul utrumque censeatur consecratum: ita etiam Ægidius Trullench. *dicto lib.* 5 *de sacram. dict dubio* 2. *n.* 3. eo quod magis dignum, trahit ad se minus dignum *ex cap. aqua, de consecratione.*

Quare infero quartò ex proximè dicto, ut pos- 18
sit in necessitate Oleum consecratum in anno præcedenti, si superfit, & non sit combustum miscere cum oleo benedicto præsentis anni; si hoc non sufficiat, si contingat, ut nec sit consumptum, nec in se putridum sit, aut corruptum, nec id prudenter timeatur, & hinc ne deficiat oleum pro ægrotis; imò, & cæteris paribus, videtur magis consonum rationi: nam si potest, ut dictum est non consecratum addi, cur quod jam erat consecratum? ita docent Dicastillo *dicta tom.* 1. *de sacram tract* 4. *disp* 1. *dubio, num* 75. Diana *dicta p.* 10. *tract.* 1 *ref.* 15. vers. *sed hic solvendum*, imò Ægidius *supra, dict n.* 3, *in fine*, & Possevinus *de offic. Cur cap.* 9 *n* 4. dicunt tutius esse, si commodè fieri possit addere oleum aliud consecratum †Et 19
confirmant ex principijs communibus præcedentis Doctrinæ: nam si Doctores meritò docent posse adhiberi oleum præcedentis anni, quando urget necessitas; sic non minus adhiberi mixtum cum alio oleo benedicto præsentis anni; non enim an Ægidius Trullench *lib.* 5 *de sacram q. unica dubio* 2 *sub n.* 2. *in fine*, est necessarium ad validitatem sacramenti, ut oleum fuerit eo anno benedictum: quia nullo jure id constat, cum tantum ex consuetudine, & præcepto debeat esse benedictum en anno *c. litteris, de consecratione dist.* 1. & ob id Possevinus *de officio Curati c.* 9. ait ut licèt peccaret Parochus adhibens, illud alterius anni, sed illum excusari in necessitate.

Nec

20 Nec obstat quod sit præceptum contribuendi oleum, præcedenti anno consecratum; quia ut dicunt Dicastillo, & Diana *suprà*, id intelligendum venit seclusa necessitate, inferentes ut illud per se solum sine novo alio servari possit in necessitate, & pari inquam ratione servare posse dicunt admixtum cum novo. Alia dico *quæst. sequenti*. Et sic iterum putat Diana *part. 10. tract. 16. ref. 81. vers. puto*, non peccare mortaliter eum, qui oleo veteri, & non eo anno ab Episcopo benedictum, ongeret infirmos: sic cum Leandro *q. 11. disp. 1.* & Martino de San Joseph, *tom. 1. lib. 1. tract. 1. de hoc sacram. n. 14.* & ante idem Diana *p. 3. tract. 4. ref. 76.* tenuit contra Zambranum putantem, quod peccet mortaliter, *cap. 5. de casibus occurrentibus tempore mortis dubio 4. n. 5. & 14.* Cum Ledesma, & Henriquez, qui dixit sic respondisse Theologos Salmanticæ post longam disputationem; eo quod non constat de tali præcepto. Vide Layman *in theologia morali lib. 5. tract. 8. cap. 2. n. 4.*

21 Ad tertiam quæstionis partem dico contendisse veteres formam non esse præscriptam Sacramenti Extremæ-Unctionis. Primò quia in lege divina *Marci 6.* cum alijs supra *q. præced.* non reperitur expressa. Secundò, quia si ex lege divina præscriberetur, forma apud omnes eadem esset, sed non est; quia est apud omnes Græcos, & alios diversa; Ergo. Tertiò quia debet significare forma intentionem ministri, materiam, & effectum Sacramenti, ut in Baptismo, Confirmatione, & alijs; sed in hoc sacramento forma Ecclesiæ non significat; ergo non est sacramentum. Hæc recolligit Sahagun *de hoc sacram. n. 11.*

22 Nec videtur quod ex verbis solitis, & ab Ecclesia Romana usitatis, ea satis præscribatur in illis: *Per istam sanctam, aut sacram unctionem, & suam pijssimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum &c.* Cum forma sacramenti solùm videatur colligi ex illis verbis Jacob. cap. 5. *orent super eum, & oratio fidei salvabit infirmum*, sed ex his verbis non colligitur forma determinata, sed solum in genere requiritur oratio sacerdotis; ergo si fiat aliqua oratio quibuscumque verbis fiat, sufficiet ad effectum hujus sacramenti.

23 †Et confirmari videtur ex varietate formarum, eo quod tempore D. Ambrosij in Ecclesia Mediolanensi, erat sequens forma in usu, *Ungo te Oleo sanctificato in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ut more militis uncti præparatus ad certamen aëreas possis superare potestates*, ut refert Bonaventura in 4. *dist. 23. p. 1. art. 1. q. 4.* & alij *ibidem*. Et in Ecclesia Veneta fuit olim hæc, *Unge te Oleo Sancto, ut hac unctione protectus fortior stare valeas adversus aëreas catervas, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: Ita Michaël Palatinus refert in 4. *dist. 23. in libro sacramentali Venetorum à Leone X, approbato*, & prætatas omnes Becanus *de sacram. in specie cap. 23. q. 4.* Cum ergo ex his formis varietas colligatur, videtur sequi non esse quidquam Jure Divino determinatum circa formam hujus sacramenti, & ob id dixit Torreblanca *lib. 2. de Jure spirituali cap. 11. n. 25.* hoc sacramentum non habere formam determinatam.

24 Sed quia jam supra *in quæst. 1.* dictum est hoc sacramentum esse institutum à Christo Domino, *Marci 6.* & à D. Jacobo promulgatum, canonicæ epistolæ *cap. 5. ibi. Si quis in vobis infirmatur &c. cap. Præsbiteros 13. dicto cap. illud 4. dist. 95.* Ubi deprehenditur forma quam catholica observat Ecclesia, nempè, *per istam sanctam unctionem, & suam pijssimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum*, & ita ungantur *Oculi*, eademque verba repetantur in Auribus *per auditum, per odoratum* in Naribus; *per gustum, & locutionem* in Ore, *per tactum* in Manibus, *per incessum* in Pedibus *per delectationem* in Renibus, sequitur à fortiori dicendum hanc esse formam hujus sacramenti adæquatam, ad quam dicendum est omnes alias formas, etiam novas reducendas esse, cum hæc sit totius Romanæ Ecclesiæ, non quidem quoad verba, sed quoad sensum; siquidem hæc Romana est approbata in Concilio Florentino in Decretis Eugenij, & in Trid. *dict. sess. 14. cap. 1.* quam vocat Becanus *suprà*, optimam interpretationem verborum D. Jacobi, & communiter DD. de Sahagun *ubi supra*, cum multis, & alijs *infra* referendis *dict. n. 11. vers. contrarium* Archangelus *dist. 21.* legendus *pag. 273* ubi contrariam sententiam vocat erroneam, imò & hæreticam appellat; quoniam teste Concil. Trid. Beatus Jacobus in dictis verbis *infirmatur quis in vobis*; docet materiam, formam, ministrum, & effectum hujus Sacramenti: sic etiam docet cum Filiucio, & communi Leander *de sacram. tract. 4. disp. 2. q. 25.*

Ex his autem verbis solum sunt de essentia formæ hæc *per unctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum*, *aut auditum &c.* quia his sufficienter significatur, & exprimitur effectus hujus Sacramenti completurque per illa sensus formæ: ita Ægidius Trullench. *de sacram. dict. lib. 5. c. unico dubio 2. n. 10.* & omnes docent in forma relata Ecclesiæ Romanæ explicari omnia, quæ in forma sacramentali debent explicari. Prima causa principalis, quæ est Dei misericordia. Secunda causa instrumentalis, quæ est sacra unctio. Tertia effectus, qui est remissio peccati, & consequenter sanitas corporis, quæ pendet ex perfecta peccati remissione, sicut morbus ex peccato: ut plurimum oriri solet, juxta illud Joannis 5. *Ecce sanus factus es jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* ita Becanus *dicta q. 4. vers. secunda conclusio.* †

26 Et communiter sic recipi docent D. Thomas *In addition. ad tertiam part. q. 29. art. 7. & in 4. dict. dist. 23. q. 1. art. 4.* ubi Soto, & Palacios, Barthol. de Ledesma *difficult. 4.* Chucus *lib. 5. tit. 9. n. 6.* ex Florentino ex nostro textu & *dict. capitulis* dicentes prædictos omnes effectus significari in dicta forma; quia in illo mortis periculo infirmus viribus destitutus orationum auxilio indiget & è vita discessurus, Dei clementiæ committitur. Unde etsi dicant Nugnus *q. 29. art. 6. conclus. 4.* cui satis favent Hurtad. *difficult. 7.* Ægidius Covirk. *de sacram. disp. 9. n. 15.* & Granad. quod si quis omitteret sequentia verba, *Et suam pijssimam Misericordiam*, ut non fiat sacramentum; tamen verius est conficere, eo quod hæc verba non sint de substantia formæ, cum illis omissis integer adhuc maneat sensus formæ, ut dixi cum Trulench. & tenent D. Thom *in 4. dict. dist. 23. q. 1. art. 4. q. 3.* Suarez *disp. 40. sect. 3. n. 13.* Regnald. *l. 28. n. 56.* Nicolaus Plove *de Extrema unctione p. 34.* Archangel. *dist. 23. p. 273.* dicens esse validum sacramentum hac forma datum, *Per istam sanctam unctionem dimittat tibi Dominus quidquid commisisti &c.* Baunius *de Extrema unctione q. 5.* Palaus *puncto 4. n. 4.* Dicastillo *disp. 1. dubio 4. n. 68.* & cum Filiucio Conine. Angles, Henriquez, Bonacina Ochogavia, & Cenedo, Leander *tract. 4. de sacram. disp. 2. q. 19.* & Diana cum alijs *3. p. tract. 4. ref. 180.*

27 28

29 Ad quartam quæstionis partem, quæ dicatur

materia

materia proxima hujus Sacramenti; Respondeo breviter quòd est unctio ipsa ex Oleo facta: sic probant Doctores ex adducto loco Jacob. 5. ibi *ungentes cum oleo*, ex textu nostro, ex jam adductis, & ex Trident. *dicta sess. 14. cap. 1.* ubi inquit *unctio sæpissimè Spiritus Sancti gratiam repræsentat*, &c. & ex eo, quia hoc sacramentum non consistit in ipsa materia permanente, ut Eucharistia, sed in usu, & actione materiæ remotæ, sicut Baptismus, & alia sacramenta, & inde habere pro materia proxima actionem, seu usum materiæ remotæ; videlicet actionem ungendi oleo, seu ipsam unctio-
30 nem, † sicut in Baptismo actio lavandi, seu absolutio est materia proxima illius, ita Ægidius Trullench. *dicto lib. 5. de sacram. cap. unico dubio 2. n. 4.* Coninc. *dict. tract. disp. 19. dubio 2.* D. Thom ubi Theologi *in 4. dist. 23. q. 1. art. 2. & 3* D. Bonaventura ibi *art 2. & 3.* Dicrstillo *disp 1. dubio 3. n. 39.* Henriquez *lib. 1. cap 8 n 4.* Bonacina *disp. 7 pract 2. n. 9.* Reginaldus *supra n. 51.* Leander *dict. disp. 1.*
31 *cap. 13.* † Quia sacramenta quæ in usu consistunt habent pro materia proxima usum materiæ, & sic non sunt tolerandi quidam olim docentes hujusmodi sacramentum esse ipsum Oleum benedictum, unctionem solum esse usum ipsius: & hanc tenet etiam Becanus *de sacrament. dict. cap. 17 q. 3. vers. secunda.* qui ut confirmat, aliter etiam arguit, sed non efficaciter, ut ipse fatetur,

---

QUÆST III.

An si pro administratione hujus Sacramenti addatur, Oleo consecrato major quantitas Olei non consecrati, remaneat hoc non obstante, consecratum. An una gutta Olei sit sufficiens in unaquaque unctione? Et an benedictio Olei sit de necessitate sacramenti, aut solum præcepti? Et an sit de necessitate quod fiant unctiones in formam crucis, & manu immediatè sacerdotis, aut virgula.

PRÆMISSUM.

1 *Olei non consecrati major quantitas mixta cum oleo consecrato, manet secundùm aliquos philosophando tota consecrata; etsi non sic, si Balsamus oleo misceretur, & quare. Verior contraria sententia est* num. 2. & 3. *intelliges hanc ut* n. 4.

3 *Oleum consecratum, & non consecratum, etsi in esse entis sit ejusdem qualitatis, in esse moris, differunt specie.*

4 *Olei non consecrati quantitas major, repentè admixta minori suffocat hanc; secus si sensim admisceatur, seu alternis vicibus.*

5 *Oleum non benedictum in necessitatibus solet addi benedicto*

6 *Olei benedicti in unaquaque unctione sufficit, ut ritè Sacramentum unctionis ministretur,* n. 7. & 9. *sicut in Baptismo una gutta sufficit* n. 8. *& in Confirmatione una gutta Balsami* ut n. 11.

10 *Olei diffusio si esset necessaria de facili, una ampulla illius evacuaretur.*

12 *Benedictio olei num sit de necessitate sacramenti, variant Doctores; non sic de necessitate præcepti Ecclesiastici, ut* n. 13.

13 Cap. 1. de sacramentis non iterand.

14 *Unctiones in sacramento Unctionis fiunt in formam crucis, & de necessitate sacramenti juxta aliquos. Verius ut si sic non fiant, conferatur, cum secluso scandalo consueto, illa non obligat sub mortali,* ut n. 16. 17. 18. & 19.

16 *Unctio in Sacramento Confirmationis requiritur juxta ejus formam, ut fiat in formam crucis, non sic in Sacramento Unctionis. Et de ratione differentiæ?* n. 18.

18 *Sacramenta Unctionis, & Confirmationis in quo differant?*

19 *Ungens sacerdos infirmum sine forma crucis, qualiter, & quando peccet contra pium Ecclesiæ usum.*

20 *Unctio ut fiat manu immediata Sacerdotis, non est de necessitate sacramenti, sufficit, ut virgulâ, &* n. 21.

21 *Virgâ oblongâ tempore pestis, potest ungere sacerdos infirmum. Et de qua materia debeat esse Virga,* n. 22. *Et de ratione* n. 23.

23 *Sacerdotis ministrantis tempore pestis sanctam Unctionem, oportet vitam, & salutem conservari.*

AD primam quæstionis partem, etsi nonnulli 1
philosophando, teneant pro affirmativa sententia distinguendo inter admixtionem Olei cum Balsamo ab admixtione Olei cum Oleo; quatenus in hoc ultimo existiment Olei non consecrati majorem quantitatem intermixtam consecrato efficere, ut etiam consecratum remaneat: nam quoties duo liquores, qui admiscentur, sunt ejusdem speciei, & habent qualitates individuales, valde similes ejusdem virtutis, & vigoris, ut duo vina alba, vel olea, non fit verè commixtio, nec resultat aliquod tertium, sed est quædam unio, & continuatio illarum partium; & quamvis major pars superaddatur minori, cum non habeant contrarietatem qualitatum, non miscentur per mutuam actionem, & passionem, nec major quantitas destruet minorem; ob idque totum oleum manere consecratum.
† Quod non sic est in casu primo, in quo si adda- 2
tur major quantitas olei non consecrati Chrismati, procul dubio totum remanet non consecratum propter liquores specie differentes; nempe Balsamum, & oleum, & propter qualitates specie, & individualiter dissimiles, ex quorum mixtione, corruptis partibus, tertium quid resultat, latè defendit videndus Magister Hinojosa, *in directorio decisionum regularium*, vers. *Baptismus. fol.* 49. Cujus verba refert Diana, *p. 11. res. 15. tract. 3.*
Nihilominus dicendum est probabiliorem esse 3
sententiam contrariam à qua quantumvis videatur discedere D. Magister Hinojosa, adhuc ipse consulens dixit, ne in minimo excessu quantitatis superfundatur oleum non consecratum; quia quamvis utrumque sit ejusdem speciei in esse entis, sed in esse moris, id est in esse consecrati, & non consecrati, differunt specie; atque adeo prudenter esse cavendum, ne tanta sit quantitas olei superaddendi, quæ suffocet consecratum, hoc est non penetretur omnino undequaque à partibus olei
consecrati. † Quare rectius dixerunt communi- 4
ter Doctores commixtam olei non benedicti majorem quantitatem repentè, ut uno jactu cum minori consecrati destruere consecratum, secus si sensim, seu alternis vicibus admisceatur non benedictum in minori quantitate: sic Ludovicus de

S. Joan-

S.Joan *art* 2.*dif.* 6. *pag.* 729.& in summa parva
*pag.*84.*n.*2. Quintanadvenna *to.* 1.*tr.*1.*de sacram.*
singul 1 *num* 4 Leander *de hoc sacram.disp.*4.*q.* 9.
cum aliis novissimè Diana,*dict p.* 11. *tract.* 3. *res.*
15. cum Cruz,Petro de Ledesma, Henriquez,
*lib.*3.*cap.*8.*num* 2. Dicastillo *de sacrament. tom.*1.
*tract.*7.*disp.*1.*dubio* 7 *num.*74. Præpositus *in* 3. *p.*
D.Thomæ q.unica de hoc sacramento dubio 3.*n.*19.
bene Trullench.*dict.dub.* 2.*n.*3. Lessius 3. *de sa*
*cram.Extrem.unic cap.*1 *dubio* 5.*n.* 11. † Animad-
5 vertens in necessitate posse addi oleo benedicto
aliquid olei non benedicti,ut habetur *in cap.quod*
in dubiis de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris; dum
tamen id, quod additur minori sit quantitate,vel
si non sit minus saltim fiat additio sensim; quia si
sic fiat, semper censetur idem esse,quod immedia-
tè antea erat.Videbis Hurtadum *dif.*4 *in principio*,
& Dianam *p.*9 *tract.*6 *dif.*44.Ubi cum Zambrana,
Lessio,Candido, Baunio, Ludovico de S.Joan.
Leandro, & aliis pro hac; licèt aliquantulum de-
vient,Nicolaus Isambert.*in* 3 *p. D.Tho.de sacram.*
*unctionis. disp.*2. *art.* 3. & Joannes Umbagera *in*
3.*p.D.Thomæ in supplem.q* 29. *art.*1.*n.*9. adducen-
tes textum *in dict.cap. quod in dubiis de consecrat.*
Ecclesiæ, vel altaris,quorum verba,& Zambranæ
latè loquentium refert citatus Diana, quæ qui
dem explicantur ex proximè dictis.

Ad secundam quæstionis partem video nonnul-
6 los negare quo sufficiat una gutta olei in unaqua-
que unctione;eo quod debet quælibet unctio es-
sentialis tanta esse,quanta satis est, ut juxta com-
munem modum veram rationem unctionis astrin-
gat; & sic non sufficere unam guttam olei stilla-
re;quia hoc non est ungere:ita Filliucius *tom.*1.*tr.*
3 *cap.*4. *n.*78. Ægidius Trullen. *dicto dicto dub* 2.
*lib.*5.*sub.n.*7.quibus addo Suarez *disp* 40.*sect* 2.*n.*
5.Granad.*disp* 2.*n* 4. Marchinum *de peste p.* 3.*cap.*
6.*n.*14.Reginald. *lib.*28 *ca* 9. *n.*53. Valentiam,
Possevinum,& alios sic tenentes; quia nec ad Bap-
tismum sufficit una aquæ gutta.

7 Sed indico probabilius ut una gutta olei un-
ctio perficiatur in qualibet parte; quia qui sic un-
git verè dicitur ungere; tum quia idem communi-
ter tenent Doctores,ut sufficiat ad Baptismum una
gutta aquæ: ita docent Vasquez, Henriquez,
Ochogavia,& alii,quos sequitur Leander *dict.disp.*
2.*de hoc sacram q* 12. Tannerus *dubio* 1.*q* 2. Dica-
stillo *n.*44. qui tentat reducere Suarium,& Filliu-
cium ad hanc sententiam Gaspar,Hurtado *de Bap-*
8 *tismo disp.*1.*dif* 6.† Dicens id, quod de quantitate
aquæ in Baptismo asseritur, hoc etiam de quanti-
tate olei circa sacramentum Unctionis asserendum;
& quamvis Diana *p.*3.*tract* 4 *resol.*177.respondeat
in hoc cogitandum,adhuc pensata paritate,vide-
tur ut potius debeat recipi respectu hujus sacra-
menti,cum una gutta olei plus madefiat,ac porri-
gatur,quàm una gutta aquæ.

Quare licèt Suarez dixerit *tm* 4.*dicta disp.* 40.
9 *sect.*2.*n* 5.satis non esse in ministratione hujus sa-
cramenti unicam guttam olei stillare,quia id, vel
non est ungere,vel certe est res aliquo modo du-
bia;sed oportere partem corporis oleo linire ali-
quid per illam defundendo;quia hoc est propriè,
& rigore ungere:sed hoc improbant, & meritò
idem Tannerus *tom.*4 *disp.q* 1.*dubio* 3.*n.*16.item
10 Diana *p.*5.*tract* 2.*res.*88. vers *notandum*. Dicentes
quod si diffusio Olei esset necessaria, sanè ampul
la Olei brevi vacuaretur,& usu loquendi, & ope-
randi;& quod quævis gutta Olei ad veram unctio
11 nem aliquantæ partis corporis sufficiat.†Ut etiam
in Confirmatione ob Balsami raritatem,parcissima
unctio adhiberi solet,nec plus a Ritualibus exigi:
ita ipsi improbantes contra tenentes.

Ad tertiam quæstionis partem an benedictio 12
olei sit de necessitate sacramenti, aut tantum præ-
ceptis Respondeo dissentire Doctores,in eo quòd
sit de necessitate sacramenti, non sic in eo quod
sit de necessitate præcepti:sic multi,quos refert Sa-
hagun *de hoc sacram n.*10. Ubi pro negativa sunt
Cajetanus *ad* 3.*p.q* 71.*art.*3. Victoria *n.*217.The-
saurus Sacerdotalis 1.*p.fol.* 112.Sed pro contraria,
ut sit de necessitate Sacramenti ex D.Thom.*in* 4.
*dist.*23.*q.*1.*art.*3 Soto *ibi* Bartol. de Ledesma *dif.*3.
videtur tutius responderi per ea,quæ dixi supra.*q.*
2.*vers.ad secundam.* 13

Quare non obstat textus *in cap* 1. *tit. sequenti*
de sacram non iterandis, Ubi confirmatio facta
oleo & non propria chrismatis materia, valet; siqui-
dem non iteratur, sed cautè applicandum est chris-
ma,quod deserat,& sic pro Cajetano ex illo tex-
tu referri non esse de necessitate sacramenti, sed
præcepti;quia respondetur textum illum,ut ibi scri-
bo loqui in alia specie & in alio sacramento;ibique
oleum pro Cathecumenis ab Episcopo consecra-
tum admitti;secus si non consecratum: ita Soto,
ubi supra, *q.* 1. *art.* 3. *ad finem*, Sahagun. *sub*
dicto n. 10. cætera requires *in dicto vers. ad secun-*
dam.

Ad quartam quæstionis partem,an sit de neces- 14
sitate quod fiant unctiones in formam crucis? Et
pro affirmativa sententia facit gloss., *in cap. num-*
quid, de consecrat. dist 5. Sylvester *verbo unctio* §.
2.Petrus de Ledesma *in summa tom* 1 *de hoc sacram.*
*cap.*2. *conclus*2 *difficult.* 2. Ledacus Nugnus *in ad-*
ditionibus ad 3 *p.q.*29. *art* 6.ubi sic asserit, *Mortale*
peccatum est facere unctiones sine figura crucis;
quia est contra communem consuetudinem Ecclesiæ
in re gravi. Ita contra Suarez dicentem non esse
quid grave omittere crucem.

Et affirmant etiam Javellus *tom.* 2. *tract.* 6. *de* 15
Extrema unctione.cap 3. sequentibus fundamentis;
quia sicut in aliis sacramentis forma consistit in his
verbis,& opere,sic & in hoc v.g. in Baptismo forma
consistit in his verbis *ego te baptizo* &c. & in trina
immersione in aqua,sic & in hoc sacramento con-
sistit forma in his verbis *Per istam unctionem*, &
suam piissimam misericordiam dimittat tibi Deus
quidquid per visum peccasti, &c.Et in hoc opere
scilicet per signationem membrorum, per modum
crucis, dum liniuntur; item quæ de necessitate
Confirmationis est quod ejus unctio fiat per mo-
dum Crucis; ergo & in Extrema unctione; & hanc
esse sententiam probabilem, satis insinuat Pe-
trus de Ledesma *cap. de in hoc sacram. dif.* 2. *con-*
clus 2i 16

Adhuc verò quantumvis in sacramento Confir-
mationis requiratur, ut fiat unctio in formam cru-
cis,sed non sic in unctione requisita in Extrema un-
ctione, quæ requirit de necessitate sacramenti
in formam crucis fieri, quia nec ex scriptura, nec
ex Conciliis,aut traditione colligi potest talis ne-
cessitas;imò Concil.Florent potius indicat unctio-
nem per modum crucis solum requiri in sacramen-
to Confirmationis;quia in forma illius sacramenti
sic dicitur *Signo te signo Crucis*,sed in forma hujus
sacramenti tantum dicitur *per istam sanctam un-*
ctionem &c. ergo Sic docent Becanus *de sacram c.*
27.vers.*quæ res*, 1.*n.*3.*q.*3.Filliucius *tom* 1.*tract.*3.
cap 3 *n.*75.Conink.*de sacram.disp.*19.*dubio* 2 *n.*7.
Zambranus *de casibus occurrentibus tempore*
mor-

mortis ca. 5. n.12. Gaspar. Hurtado *diffic.* 5. Lay-
17 mam.*in Theologia morali lib.* 5.*tract.* 8 *ca.* 3.*n.*7.*Ægidius* Tulllenh.*lib.* 5.*de sacram. cap. unico dub.* 2.*n.* 5.†. Ubi cum Suarez supra, & contra Sylvestrum, *verbo. Unctio*, ait ut sola consuetudo id exposcat, quæ secluso scandalo, & contemptu, non obligat sub mortali, eo quod materia non videtur gravis, nec constat introductum esse cum existimatione quod obliget mortali; quibus addo sic tenentes, Henriquez, *lib.* 5.*cap.* 8.*n.* 2 *lit. M.* Possevinum de hoc Sacrum.*n.* 5. Bonacin. Suarez, Reginald quos sequitur Leander *dict. lib.* 4.*disp.* 2.*q.* 14. Dicastillus *disp.* 1.*dubio* 3.*n.*42. & penès ipsum Tanner. Bau-
18 nium, *de Extrema unctione q.* 3.*dict.* 3.

Est enim inter Sacramentum Confirmationis, & hoc Extremæ Unctionis ea non levis differentia; quia cum illud fuerit institutum, ut Christi milites portaret, & confiteretur ejus crucem coram Regibus, & Tyrannis, ut præsentiunt citati, & omnes, quid mirum si Unctio in illo Sacramento debeat fieri in formam crucis, & non sit in nostro Sacramento, in quo Unctio fit tantum per modum medicinæ ad recuperandam sanitatem; & sic dicunt Becanus & Diana, *dict. p.* 3.*tract* 4.*res.* 178.
19 quod si quis sacerdos ungeret infirmum, non in modum crucis, malè quidem faceret, non tamen peccaret mortaliter, etsi ex justa causa nullum peccatum committeret, ut addit Becanus, qui dicit præstare, ut servetur pia Ecclesiæ consuetudo cum aliis multis idem Leander *res.* 15. dicentibus nec necessitate præcepti requiri ut fiat Unctio in formam crucis, ubi dicit cum illis, ut peccaret venialiter, si absque necessitate id faceret; Videbis etiam Molfes. *ubi supra ca.* 3.*n.*26. Granad *disp.* 2. *n* 4. etsi dicant requiri de præcepto, Nugnus *in* 3. *p.q.*29.*art.* 6. Ptr. de Ledesma, *tomo* 1.*cap.* 2. *concl.* 1. & Ludovic. *de Extrema Unct. q. unica artic.* 2. *dis* 2. Moure 3.*part. examin.* 1.*cap.* 1. & 7. & alii per Glossam, *in dicto cap. nunquid de consecrat. dist.* 5.

20 Ad ultimam quæstionis partem respondeo non esse de necessitate Sacramenti, ut Unctio fiat manu immediata Secerdotis ex dictis. Difficultas verò est nùm sit, de necessitate præcepti, & licèt communiter affirment DD. quia sic præcipit in Rituali, & Cæremoniali Romano, ut tradit Leander, *dicta disp.* 2.*q.* 16. & 17. tamen si attandamus ad usum, & consuetudinem Hispanicam, videmus practicari regulariter, & omni tempore, ut non immediata manu Sacerdotis, sed virgula aurea, vel argentea ad hunc usum deputata, detur Sacramentum hujusmodi: sic testatur idem Leander, & hoc extra tempus pestis.

21 Unde fit ut in tempore pestis possit Sacerdos inungere infirmum, non digito, sed virga oblonga, ut ejus constitutum fugiat: ita Capeavilla *de hoc sacram q.* 34. Franc. Sicilius, *in* 3.*p.q.*32.*art.* 2. qui sequentem praxim docuit, dicens ut curet Sacerdos habere vestes breves, & ita eas ad se colligat, ut quàm maximè potest, fugiat contractum infirmi, & præterea ægrotum (si potest) constitui faciat in loco puro, & libero, non se statuat inter ignem, & infirmum, muniat se præservativis judicio Medicorum, qui poterit uti virga oblonga, verè tamen oleo tincta; sic ut perficiatur Unctio, & ea peracta, purgabit virgam hujusmodi * ac in similem usum servabit si aurea, vel argentea si propter
22 reverentiam sacramenti, vel igne comburetur, si sit lignea: ita Silvius, quem sequutus consulendo tempore pestis facit practicari Panormi, ut refert *dict. p.* 3. *tract.* 4. *res.* 167. idem Diana ibi *res.* 22. Ubi firmans nunquam procedere in Unctione Sacramenti Confirmationis; admittit tamen in hoc, & iterum ipse *p.* 5.*tract.* 3.*resol.*79. cum prædictis, & cum Victorello, *de hoc sacram. fol.* 68.

Et tradunt rationem Doctores; item & March- 23
nus *de peste, p.* 3.*c.* 5. *n.* 1. dum dicit in magno vitæ discrimine non esse incongruum ministrari à Parochis Extremam Unctionem à longè virga quadam, sive argentea, sive lignea, sive ex alia materia confecta ad pestem evitandam; ex eo, quia ex una parte hujusmodi instrumenti usus non infert aliquam huic sacramento irreverentiam, ex alia magnum nobis à natura Jus tributus conservàndæ vitæ, docent etiam Joannes Præpositus *in* 3.*p. q. unica de hoc sacram. dubio* 6.*n.*48. Barbosa *de officio Parochi. ca.* 22.*n.* 16. Jacobus Mancirus *in practica visitandi infirmos pract.* 8.*dubio* 18. Ubi ita asserit practicasse D. Petrum de Marchis Archiepiscopum Smyrnensem; videndus est Suarez *tom.* 4.*disp.* 44.*sect.* 3.*n.* 20. Torreblanca *de Jure spiritual. lib.* 2. *cap.* 11 *n.* 23. & Concil. Medialan. 5. Laymam. c. 8. *n.* 1. Leander *suprà*, ubi censet verum, nisi alias obstet contraria consuetudo.

QUÆSTIO IV.

An forma deprecativa in Sacramento Extremæ unctionis, sit de necessitate Sacramenti? Et an unctio debeat applicari ad hujusmodi Sacramenti effectum, omnibus partibus? Et quid queat Parochus facere in casu necessitatis, ut pestis? seu an debeat in tali temporale ministrare extremam unctionem, & Eucharistiam cum pericuol vitæ.

SUMMARIUM.

1 *Forma indicativa, & imperativa sufficient in Sacramento Unctionis, ut exemplificatur* numeris sequentib. *Quid probabilius* ex n. 7.

5 *Absolutio Sacramentalis vocatur, à Leone Papa oratio Sacerdotis.*

6 *Forma verborum potest esse indicativa, & optativa, sicut in Baptismo, quæ apud Latinos est indicativa, apud Græcos optativa,*

7 *Forma Sacramenti Unctionis probabilius est ut sit deprecativa.*

8 *Duæ formæ non possunt esse institutæ pro uno Sacramento.*

9 *Forma Unctionis indicativa debet iterari secundùm Nugnam. Et qualiter sustineatur prolata,* n. & & 11.

12 *Unctiones septem commemorantur à Concilio Florentino pro administratione Sacramenti Unctionis, quinque in sensibus corporis, sexta in pedibus, septima in renibus,* & n. 16.

13 *Unctiones quinque in sensibus de essentia Sacramenti Unctionis,* n. 14 & 15. *suntque partes integrales,* ut n. 17.

14 *Radix omnis peccati est in quinque sensibus, quæ triplex est potentia cognoscitiva appetitiva, executiva.*

16 *Unctio in pedibus, & renibus fit de Ecclesiæ more, sed fœminæ in renibus non unguntur propter honestatem, nec viri in Diœcesi Valentina, sed in pectore.*

18 *Unctiones*

18 *Unctiones in casu necessitatis rectè fient in una aure, nare, manu, & oculo, &c. velocissimè exprimendo formam*, n. 36. *Quid si fierent tempore pestis in una tantùm parte*, num. 19. & 20. *Et quod in tribus casibus sic liceat*, n.25.

22 *Unctiones singulæ gratiam conferunt, juxta probabilem sententiam, aliquando licet conferre Sacramentum Unctionis, quasi dimidiatum*, ut n.24

23 *Parochus ex periculo potest excusari ab administratione Sacramenti Unctionis*, ut n. 28. *etsi contra* n.27.

28 *Infirmo subvenitur per Pænitentiam, & Eucharistiam*, & n.30.

29 *Parochus in aliquo casu potest excusari ab administratione sacramenti Pænitentiæ, regulariter non sic* ut n.33.

30 *Parochus tempore pestis tenetur ministrare Extremam unctionem, sine morali periculo vitæ possit tentando omnia remedia*, n. 31. *vel si timeretur æterna infirmi damnatio*, ut n.32.

33 *Parochus magis tenetur pœnitentiæ sacramentum ovibus suis ministrare etiam cum periculo vitæ, quam Eucharistiam, nisi valde dubitaretur de ipsius animæ salute, si absque viatico decederet.*

34 *Parochi a longè possunt hortari infirmos peste laborant, ut patienter infirmitatem sustineant, & ad propositum suscipiendi viaticum; Alii aliter sentiunt.*

1 AD primam quæstionis partem respondent nonnulli sufficere formam indicativam.
Primo quia forma Ambrosiana, & Veneta, ut dixi
2 *q.*1. nō est deprecatoria, & tamē est sufficiens. † Itē
quia ex illis verbis *Baptizantes eos* & c. Colligit.
Ecclesia hanc formam *Ego te baptizo*; ergo similiter ex illis *ungentes illos*, potest colligi hæc forma
3 *Ego te ungo.* † Deinde quia in sacramento Confirmationis sufficiens est hæc forma *Consigno te chris-*
4 *mate.* † Quartò quia sacramentalis forma, etiamsi
per modum indicativum proferatur, solet à sanctis
5 Patribus vocari oratio. † Quo pacto leo Papa, & alii multi absolutionē sacramentalem vocant orationē Sacerdotis; ergo quamvis in hoc sacramenti proferatur forma per modum indicativi sufficiens erit illud Jacobi ad salvandum *orent super eum*: ita Becanus *de sacram. cap.* 27. *q.* 4. *n.* 3. vers. 3. *quæres.* Ricardus *in* 4. *dist.* 23. *art.* 1. *q.* 4. Paludan. *q.* 1. *art.* 2. Albert. *art.* 4. Durandus *q.* 3. Tanner. *dubio* 1. Aureolus *in* 4. *dist.* 23. §. *sed de forma*, ubi sic ait, in quibusdam Ecclesiis forma ista est indicativa, puta *Per istam sanctam unctionem parcat tibi Dominus*, in aliis est imperativa, sed verba Jacobi (ait)
6 videntur habere formam optativam; † Et ideò dicendum esse quod forma verborum indifferenter potest esse indicativa, & optativa, sicut de forma Baptismi, quæ est apud latinos indicativa, sed apud Græcos optativa; & ideò consuetudinem in talibus esse servandam; sic ut peccaret graviter qui consuetudinem immutaret, & hanc dicunt probabilem Suarez *in* 3. *p. tom.* 4. *disp.* 40 *sect.* 3. *n.* 7. Fil-
7 liucius *tomo* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *n.* 80. Tamen est probabilius esse de necessitate sacramenti, quod modo deprecativo proferatur; quia sic clarè colligitur ex illo Jacobi. 4. *Orent super eum & oratio fidei allevabit infirmum*, ut sæpius dixi ex textu nostro, & ex
8 Tridentino, & Florent. Consil. † Et quia duæ formæ non possunt esse institutæ pro uno sacramento, nisi sint æquivalentes in sensu. Si ergo forma deprecativa sufficiens est, indicativa sola non sufficit; quis non habet æquivalentem sensum: ita Diana *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 75. Silvius *in addit. ad* 3. *p. q.* 29. *art.* 7. Ledesma *in summa tom.* 1. *de hoc sacram. cap.* 1. *conclus.* 2. Hurtado *dis.* 7. Ochogavia *q.* 4. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 3. Suarez, & Filliucius *suprà*, Ægidius *disp.* 19. *dubio* 4. Bonacina *puncto* 3. *n.* 3. Granado *disp.* 2. *n.* 4. *in fine.* Reginald. *lib.* 28. *n.* 55. cum aliis Leander *disp.* 2. *tract.* 4. *de sacram. q.* 23. Ægidius Trullench. *de sacram. lib.* 5. *dubio* 2. *n.* 13. cum D. Thom. *in* 4. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 4. *quæst.* 2. & cum communi Theologorum fundans hoc in traditione Ecclesiæ, quæ non potest decipi in his præcipuè, quæ pertinet ad formas sacramentorum: nam verba Jacobi 5. *ut orent super eum* propriè deprecationem significant; & cum sit infirmus de se destitutus, & in manu Dei; proinde Deus orandus sit. Imò & Nugnus *ad* 3. *p. q.* 33. *art.* 6. non
solùm dixit hanc ultimam sententiam probabiliorem, sed omnino certam; ita ut si aliquis confice- 9
ret hoc sacramentum sub forma indicativa, putat debere iterari, sine conditione: & ob id bene potuit dicere Archangel. *dist.* 23. *pag.* 273. *col.* 1. quod si aliquæ Ecclesiæ utuntur verbis indicativi uti fertur de aliquibus, quæ ita dicunt, *Ungo hos oculos oleo sanctificato in nomine Patris* & c. Vel nihil conficiunt, vel utuntur illis, tanquam præambulo, & dispositione quadam ad formam, non quod forma ipsa existant † nisi ita proferrant. *Ungo*
hos oculos oleo sanctificato, ut indulgeat tibi Deus quid- 10
quid deliquisti, & comprobat Leander, *dict. q.* 23. *in fine.*

Unde infero ut si Sacerdos, uteretur ea formâ, 11
Ungo te oleo sancto, & Deus tibi remittat quidquid peccasti, & c. conficiat sacramentum, etsi Nugnus *in addit. ad* 3. *p. q.* 29. *art.* 7. dicat quod nullus ausus fuit dicere unquam, quod in forma sit sufficiens, sed contra illum teneo cum Suarez, *tom.* 4. *dict. disp.* 40 *sect.* 3. *n.* 8. Reginaldo *in praxi tomo* 2. *lib.* 28. *cap.* 9. *n.* 55. Layman. *in Theologia Morali lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 3. *n.* 1. Diana, *dicta res.* 175. vers. *his ita suppositis*, etiam contra Bonacin. *de sacram. disp.* 7. *q. unica, puncto* 3. *n.* 3. Quia verbis indicativi modo adjunges sufficiens deprecatio; & itidem etiam docet cum infinitis Leander, *dicta disp.* 2. *q.* 24. contra Nugnum, Bonacinam, Hunad. & Petrum Cenedo, si Sacerdos utatur eâ formâ: *Ungo te oleo sancto, ut per suam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti, per visum* & c. Cum Soto, Reginaldo, & aliis, Tolet. *lib.* 7. *cap.* 1. Vivaldus, *de forma Extremæ Unctionis num.* 6. Archangelo, & Ochogavia, Molfesius *tract.* 4. *cap.* 3. *n.* 27. & 31.

Ad secundam quæstionis partem, an Unctio 12
debeat ad sacramenti effectum applicari in omnibus partibus? Ut respondeam præmitto, ut jam dixi *sup. q.* 2. sub vers. *ad tertiam*, in vers. *sed quia*, quod Concilium Florent. enumerat septem Unctiones; videlicet quinque in sensibus corporis, & sextam, quæ fit in pedibus, & septimam, quæ fit in renibus; ex quibus duæ ultimæ pedum, & renum, quia potius sunt de consuetudine aliquarum Ecclesiarum, quàm de essentia, ut notat D. Thom. *in* 4. *dist.* 23. *q.* 2. *art.* 3. *puncto* Suarez *disp.* 40. *sect.* 2. *n.* 8. Villalobos 1. *p. tract.* 10. *dif.* t. *n.* 8. Bonacina, cum aliis, *tom.* 1. *disp.* 7. *q. unica puncto* 5. *n.* 16. Filliucius, *tom.* 1. *tra.* 3. *cap.* 4. *n.* 77. Trullench. *dicto lib.* 5. *de hoc sacram. q. unica dub.* 2. *n.* 6. Beccanus

dict.

dict. cap. 17. *de sacram. q.* 3.*n*.4. vers. *quares* 2. & communiter DD. explicantes dict. Florent. Concil. non eas omnes enumerasse, ut de substantia, sed quia in nonnullis Ecclesiis solet fieri unctio etiam in pedibus, & renibus.

13 Unde ad difficultatem responderunt aliqui recentiores unicam sufficere unctionem ad valorem sacramenti in quacumque parte corporis fiat, de quo *q. sequenti*, ut refert Becanus *suprà*; aliqui verò scholastici *in* 4. *putant dist*. 24. plures requiri, saltim quinque illas, quibus quinque sensus inunguntur, ut D. Thomas, Durand. Bonaventura, Ri-
14 cardus, Paludan. & alii, † quorum ratio, seu congruentia est, quia hoc sacramentum adhibetur, tanquam medicina ad tollendas sordes, & reliquias peccatorum, quorum radix est in quinque sensibus: ita Beccan. & Ægidius, ubi dicit esse in quinque sensibus radices, originem omnium peccatorum cum nihil sit in intellectu, quin prius fuerit in sensu; ob idquè prædictas quinque unctiones
15 esse de essentia, & Sahagun *de sacram. n.* 12. † Ubi ait quod radix peccati in nobis, est triplex, potentia cognoscitiva, unde nascitur appetiva, ex qua venit executiva, quæ quia consistunt in sensibus; ideò fieri, ut sensus ungãtur; & sic omnes dedu-
16 cere, omnes esse de substantia hujus Sacramenti, † & Ecclesiæ more fieri etiam in pedibus, & in renibus; ac proinde etiam de his loqui Florent, quem morẽ, aut consuetudinem non esse uniformem dixit supra Ægidius, & Filliucius; quia in tota Ecclesia fœminæ non unguntur in renibus propter honestatem, nec in Diœcesi Valentina unguntur viri in renibus, sed in pedibus & pectore, quo modo etiam fœminæ unguntur. Barbosa infra relatus *n.* 29. & 30. cum Paludano, Soto, Henriquez, Sa Bellarmino, Valentia, & aliis, dicit circa unctiones pedum, & renum servandam esse cujusque Ecclesiæ consuetudinem. cum non sit de essentia sacramenti; imò unctionem in renibus convenientibus omitti, præsertim in fœminis ac viris religiosis; & licet Palacios affirmet omnes septem unctiones requiri dicat, cum alii *dist.* 23. *pag.* 480. ex dicto Concil. Florent, tamen Leander novissimè cum Torreblanca, Molfesio, Dicastillo, Castro Palao, sentit, ut
17 nos. † Itaque videtur dicendum requiri prædictas quinque unctiones in sensibus, ut sacramentum fiat; præcipuè si consideremus cum Sahagun ubi proximè *n.* 13. quod licèt plures sint unctiones; non tamen sint sacramentum; indeque communiorem sententiam esse, ut omnes illæ unctiones sint partes integrales, & in ultima gratia conferantur. †
18 Quare communiter Doctores firmant, ut etiam in tempore pestis debeat sacerdos potius velocissimè sine crucis forma unum oculum, unam aurem, unam narem, manum, & os inungere dicendo, *Per istas, sanctas Unctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per visum auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti*: Ita Zambran. *de casibus occurrent. tempore mortis cap.* 5.*n*.9. Andreas Victorellus, *de Sacram. Unctionis fol.* 66. Suarez, *in* 3. *p. tom*.4.*disp*.41.*sect*.2.*n*.7. & 8. Coninc. & Layman, quos sequitur Diana, *p.*
19 3.*tract*.4.*res*. 168. † Et Gaspar Hurtado, *de hoc sacram. dis*. 6. Ubi docet non sufficere Unctionem unius partis, Barbosa cum D. Thoma, & aliis, *de officio Parochi p.* 2. *cap.* 22. *de hoc sacram. n.* 27. Ubi dicit materiam proximam hujus Sacramenti esse Unctionem, saltim quinque sensibus factam à Sacerdote, & Philibertus Marchinus, *de peste p.* 3.*cap*.6.*n*.16. qui præter fundamenta jacta addit; ideò sic faciendum; tum quia non est verisimile in tota Ecclesia hanc ungendi quinque sensum consuetudinem perpetuò viguisse, cujus initium non extat, nisi ex Apostolica traditione haberemus has quinque Unctiones huic Sacramento esse substantiales. Tum etiam quia applicans morituro materiam, vel formam sacramenti dubiam, exponit se periculo irritandi sacramentum contra reverentiam sacramentis debitam; deinde exponit periculo salutis infirmi, si fortà non erat attritus contra charitatem proximo debitam in tanta necessitate constituto.

Sed adhuc in periculo pestis posse sacerdotem 20
inungere unam tantùm partem, dicendo, consuetam formam, multi probabiliter tenent, inter quos Capeavila, *de sacram.c.*5.*q*.30. Layman. *in Theolog. moral. lib*.5.*tract*.8.*cap*.3.*n*.3. Conineh, *de sacram. cap*.19.*dub*.3.*n*.9. & 12. Granado, *de sacram in* 3. *p. contr*. 8. *tract. unico disp*. 7. *n*. 12. Qui loquens de pastorali Mrchinensi cum eo ait in morbis contagiosis sufficere ungi organum sensus magis obvium dicendo *Per istam sanctam Unctionem*, &c. nec esse damnandam hanc Doctrinam, posseque ista Ministrari hoc Sacramentum saltim sub conditione, cum aliter non fuerit inventus qui ministret, vel certe; propter morbum contagiosum imminuerit periculum sacerdoti, qui magis detineretur, ut omnes unctiones perficeret, & addens alia, quæ recenset, & sequitur Diana, *p*.5.*tract*.3. *res*. 80. à vers. *verum*, dicentes talem doctrinam esse sine nota; eo etiam quia Extremæ Unctio non est de necessitate salutis, & inde nec irrogari ægroto injuriam, nec ipsi sacramento; præsertim si apponeretur conditio saltim intra mentem sacerdotis ministrãtis, & aliunde obviaretur periculo mortis, quod ipse sacerdos subire posset; & sic hanc opinionem probabilem vocat Jacob Marchant. *in Candelabro de sacram. tract*. 3. *lect*. 3. *fol*. 388. tum ob authoritatem Doctorum, tum ob multiplicem rationem dicens à multis hoc tempore praxi usurpari.

Et in confirmationem facit praxi, quam refert 23
Silvius *in* 3. *p. q*. 32.*art*.7. hanc sententiam sequutus, dum ait eam approbasse Theologos Lovanienses *anno* 1588. & 1537. ut testatur Octavius Tricaricensis Nuncius Apostolicus, *in Germania*, & *in Directorio Ecclesiasticæ disciplinæ*, sequentibus verbis: *Etsi ordinariè ungenda sint singula singulorum sensuum loca nec unquam nisi gravissima necessitas cogat aliter faciendum sit; constabit tamen sacræ unctionis sacramentum, & inungendo contagioso morbo, aut peste laborante, ad evitandum contagionis periculum, sufficit, si ungatur sensus organum ad unctionem magis expositum, & detectum dicendo, Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam* &c.

Nec videtur obstare fundamentum primæ sen- 22
tentiæ Sahagun, & aliorum dicentium communiorem esse sententiam, ut singulæ Unctiones sint partes integrales, & in ultima gratiam conferri, quia ut recolligit Granado, *ubi suprà* Suarez, & Henriquez, præter alios probabile existimant in singulis unctionibus partem aliquam gratiæ, & consequenter aliqua auxilia actualia, quæ sunt effectus Extremæ Unctionis; & sic ut quamvis non reciperet ægrotus sacramentum integrum, certè reciperet partem illius, & cum aliqua parte gratiæ quæ sufficit ad tollenda peccata (modo hoc sacramentũ tollit, de quo dico infra) & insuper aliqua auxilia, quibus roboraretur infirmus adversus tentationes

&

& fastidium ex peccatis relictum; quod licet non
23 sic certam, est tamen non improbabile, † addens in-
ter alia, ut cum hoc sacramentum non sit necessa-
rium ad salutem, excusari posse Parochum ab obli-
gatione conferendi illud integrum, & certum, ne
alio qui peste inficiatur, potuisseque Pastorale Mel-
chiniense (relatum supra) præscribere, ut in mor-
bis contagiosis, ne inficerentur Parochi, peste, dum
detinentur in ungendis quinque sensibus, & in
pronuncianda forma in singulis unctionibus, quod
solum ungerent unum, vel alterum sensum magis
pervium, & proferrent verba illi unctioni respon-
24 dentia. † Solumque licere in casu necessitatis mi-
nistrare hoc Sacramentum, quasi dimidiatum ap-
plicando partem illius; quia non est improbabile
(dicit) sit obtineri aliquam gratiam habitualem,
& actualem; imò, & corporis sanitatem, & no-
vissimè prababiliter docet Leander cum Pesanti-
no, Rodriguez, Ægidio, & aliis, *tract. 4. de sacram. disp. 4. q. 21.*

25 Et docens Diana *dicta p. 3. tract. 4. dict. res 168.*
in praxi, tuto amplecti posse Doctrinam Silvii
Collegii Lovaniensis, & aliorum, addit ipse, *d p. 5.
tract. 3.* de casibus occurrentibus tempore mortis,
dict. res. 80. in vers. *notandum* cum Marchino *dicto
tract. de peste, p. 3. cap. 5. n. 26.* ut stando etiam in
prima sententia, posse inquam in tribus casibus Sa-
cramentum istud per unam unctionem perfici;
dummodo, vel ipse intendat, vel saltim à Christi
institutione non discedat; Quia sine intentione
Ministri non perficitur sacramentum. Et casus
erunt veluti quoties urget periculum prævisum,
vel ex parte infirmi: quod morietur ante quinque
unctiones, vel ex parte Ministri; quia timet con-
tagium, sit pestiferatum ungat quinque unctioni-
bus. Vel dum timet sit unum quinque unctionibus
ungat alios ægrotos in majori mortis articulo
constitutos absque ulla Unctione decessuros, &
Barbosa, *de officio Parochi 2. p. dict. cap. 22. n. 33.*
cum Henriquez, Sa, Zambrana, Bonacina, &
Gilet, dicere quod in casu in necessitatis, eo quod
periculum est in mora, post Parochus sine cul-
pa unam autem vel unam manum inungere. *Cætera
pro majori exornatione requires infra q. sequenti à
num. 1.*

26 Ad tertiam quæstionis partem quid queat Pa-
rochus facere in casu necessitatis, ut pestis? Abun-
dè respondetur ex proximè dictis in vers. *ad secun-
dam.*

27 Ad quartam quæstionis partem, an debeat Pa-
rochus tempore pestis ministrare hoc sacramen-
tum cum periculo vitæ? Et affirmant Silvius *in 3.
p. dict q. 32 art. 3.* Nugnus, *in 3 p. tom. 2 q. 23. art.
1. difficult. 2.* existimem contrariam opinionem
falsam esse, & impiam, Turrianus, *in summa p. 2.
c 135. dubio 3. conclus. 1.* dicens Parochum teneri
administrare hoc sacramentum sul dito laboranti
morbo contagioso, etiam cum periculo contagii,
& mortis, quibus addo Filiucium *tract. 3. nu. 97.*
& apud Victorellum, *in annotat. ad n. 41. & 42.*
Possevin. Ludovicum, *in summa parva, cap. 136.
dub. 3.* Echium, *in homilia 3. Dominicæ 2. post. Pas-
cha.*

28 Sed Diana, *p. 5. tract. 3. res. 93.* & Filiucius
tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 99. negativè respondent; eo
quod hoc sacramentum non est necessitatis, &
alioqui subveniri necessitati infirmi per alia duo
Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, tum etiam
29 confirmat Filiucius † quia in aliquo casu potest
Parochus excusari ab administratione Sacramenti
Pœnitentiæ, ut quando esse certus mortaliter in-
firmum non habere conscientiam peccati mortalis,
& alioquin periculum vitæ magnum: sic etiam
docent Iannerus, *tom 4. disp. 7 q 1. dubio 3. n 62.*
quam probabilissimam vocant Gaspar Hurtado,
de hoc sacramento dif. 12. Villalobos, *tom. 1. tract.
10 dif 6. n. 7.* Armilla, & Suarez, integrum Diana,
dicta p. 3. tract. 4. res. 17. Molfesius, *in summa tom.
1. tract. 4. cap. 3. nu 15.* Ubi asserit si peste infecti
confessi sunt, posse Parochus tuta conscientia hanc
opinionem sequi, & Sacramentum Extremæ Un-
ctionis minimè illis ministrare.

Sed ego cum distinctione existimo responden- 30
dum nempe ut tempore pestis teneantur Parochus
administrare Extremam Unctionem juxta primam
sententiam, si id nempe facere potest sine morali
periculo vitæ; sin autem non possit absolutè, non
tenebitur; quia (ut dictum est) non est necessita-
tis sacramentum: ita cum Suarez, *supra num. 20.*
Filliucio, *num. 10.* & cum Trullench, *dicto lib. 5.
dub. 2. num. 9.* Ubi dicit alioqui satis subveniri ne-
cessitati per Sacramenta Confessionis, & Eucha-
ristiæ. † Et addit quod tenetur Parochus tentare 31
omnia remedia convenientia, ut illud ministret
absqua periculo vitæ. † Et sic dico absolutè Paro- 32
chum morte non teneri illud administrare, nisi in
casu quo infirmus absque ullo sacramento mo-
reretur, & timeretur ejus æterna damnatio, quia
tunc jam illi esset hoc sacramentum ad salutem ne-
cessarium, docent Armilla *verb. Episcopus n. 6.*
Tabiena *num. 5.* Ægidius *de sacram disp. 19. num.
31.* Ochogavia, *quæst 10. artic 11.* alii apud Dia-
nam, *p. 8. tract. 3. res 21* quos sequitur Dicastillo,
tract. 7. de Extrema Unctione num. 191. Leander,
tract. 4 disp. 1. quæst. 8. & alii, quos refero, *q. se-
quenti à n. 1.* Et ex his respondeo ad quæstionem
infra q. 11. vers. ad quintam.

Unde jam ad aliam partem dubii de Eucharistia 33
videtur respondendum juxta proximè relatam
Doctrinam ut ait Molfesius, *dicto tom 1. tract. 4.
cap. 3. num. 52* asserens Sacramentum Pœnitentiæ,
quia necessarium est ad salutem proximi, teneri à
Parochis ministrari ovibus sui etiam cum periculo
vitæ; Sacramentum verò Eucharistiæ, & sic Viati-
cum non teneri administrare cum tanto periculo,
nisi necessitas proximi magna esset, ut quia valdè
dubitaretur de illius salute, si absque Viatico de-
cederet. † Sed quod à longè posset (ait) Parochus 34
hortari oves peste laborantes, ut patienter susti-
neant infirmitatem, ac propositum habeant susci-
piendi Viaticum; quia in casu necessitatis judica-
tur satis esse propositum suscipiendi; & sic etiam
adimpleri præceptum Tamen Rodriguez, *in sum-
ma tom. 2. cap. 87.* Villalobos *dicto tract. 10. dif.
6. num. 7.* & alii, ut refert Diana *dict. p. 3. tract.
4 dicta res. 174. in fine* docent contrariam senten-
tiam, sed primam tenuit Major *in 4. sentent. dist.
7. quæst. ultima & dist. 23. quæst. 1.*

QUÆSTIO V.

An possit permittere Pontifex tempore pestis ex penuria Sacerdatum, ut queat ministrari Sacramentum hoc unica Unctione? Et an sit validum hoc Sacramentum ministratum in qualibet parte Corporis extra sensus? vel sit de necessitate quod fiant septem unctiones? Vel quod utrumque organum unius sensus inungatur? Ubi de unctione Sacerdotum, & de ordine Unctionis faciendæ? Et an sit de necessitate sacramenti, ut sensus, qui ungitur nominetur?

SUMMARIUM.

1 *Unctionis Sacramentum num validè tempore pestis queat ministrari alia corporis Unctione omissis illis, quæ in sensibus fiunt; affirmativè* à n 7. *& prius* à n. 15.

2 *Unctiones in quinque sensibus consuetudine Ecclesiæ fiunt, sic nec aliter dispensatum invenitur. Et quare* à n. 3. *Et qualiter peccet, qui desinit omnes ungere.* n. 21.

3 *Unctionis sacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes peccatorum reliquias.*

4 *Pœnitentiæ sacramentalis partes, essentiales sunt. cordis contratio, & oris confessio.*

5 *Consecrationes panis, & vini in Eucharistia ordinantur ad perfectam refectionem, & convivium, quæ sunt idem sacramentum.*

6 *Unctionis sacramentum dicitur unum per compositionem.*

7 *Pontifex permittere potest, ut sacramentum unctionis, ministretur tantum in uno ex quinque sensibus, & de congruentia,* n. 12. *Et quod sic permitendo, non dicatur dispensare,* ut n. 13.

8 *Ungi sufficit tempore pestis sensus organum magis ad unctionem expositum, & detectum. Exemplificatur,* ut n. 11.

10 *Absolutio sacramentalis per litteras absenti nequit dari.*

14 *Sacramenti administratio potest fieri cum opinione probabili.*

15 *Unctio una in quacumque alia corporis parte distincta à sensibus, juxta plures, magis est ut sufficiat & quod Pontifex permittere ac dispensare valeat ut sic ministretur,* ex n. 16. 17. 18. 19. 20. & 21. *ubi videtur satis probari.*

16 *Jacobus præscripsit nudè unctionem, nihil de quinque sensibus ungendis loquens,* & n. 21.

17 *Concilia, quæ numerant septem unctiones explicantur.* & à n. 18. & 19.

18 *Unctiones quinque spectant ad integritatem sacramenti unctionis, non ad essentiam secundùm Æstium, & alios.*

19 *Concilium Florentinum dicens quod unctiones pedum, & renum, non sint necessaria, non inde firmat, ut alia quinque in sensibus sint necessaria.*

20 *Trid.* sess. c. 1. *nullum certum numerum unctionum pro materia unctionis sacram. assignat.*

22 *Ungere desinens Minister; cessante periculo in omnibus quinque sensibus peccat mortaliter.*

23 *Unctiones septem non sunt de necessitate sacramenti, & quod nec præcepti probabilius est, cum tantum quinque in sensibus requirantur ex præcepto.*

24 *Organum utrumque sensus ungi non est de necessitate sacramenti.*

25 *Unctionis forma consueta dicitur, si solum unus sensus ungatur. Et quare* n. 26.

27 *Unctio Sacerdotis infirmi non fit in palmis, sed in exteriori manuum parte, vel in Palmis si consuetudo aliter poscit. Negant aliqui dictas palmarum unctiones* ut n. 28.

29 *Unctiones sacramenti Unctionis de consuetudine incipiunt ab oculis, & ex Rit. Rom. sic ut si sine necessitate præposterentur, peccet ministrans: tamen non inde deficit essentia* ut n. 30.

31 *Uncto in casu urgenti in solo capite infirmi facta contiguo cum repetitione formæ sufficit, & de cautela in tali formæ pronunciatione.* ut n. 32.

33 *Sensus singuli tutius est, ut nominentur ab administrante Sacramentum unctionis, sed nimis probabile non esse id necessarium in prolatione formæ,* ut n. 34. & 35

35 *Unctionis forma prolata* Per istas Sanctas unctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccasti *& num sufficiat?*

1 AD primam quæstionis partem facilè respondebimus, si attendamus ad resoluta supra *sub* q. 4. in vers. *ad secundam*, solum hæc dispositio differt; nam hic agimus de dubio, an Pontifex dispensare possit, ut tempore pestis validè sacramentum hoc sacræ unctionis conficiat sacerdos ungendo infirmum in alia quacunque parte corporis extra illas quinque sensuum, pedum, ac renum; & quia ibi in vers. *unde*, obiter dixi secudùm aliquos recentiores, ut testatur Beeanus ibi adductus sufficere ad conferendum hoc sacramentum; ideo in præsenti dubio, ut tempore pestis dispensari ita à Pontifice possit, non erit absurdum; præcipuè si attendamus ad Doctrinam Suarez & Æstii, quos refero infra hac quæstione in vers. *ad secundam*. Sed quia ut ibi resolvo verius si non esse validum hoc sacramentum ministratum in quacumque corporis parte, nisi sensus ungatur, ideo legitimè dubitatur, an queat Pontifex dispensare ut in casu pestis sic validè hoc sacramentum administretur.

2 Et pro parte negativa est validissimum fundamentum; quia ut tradunt, & firmant. D. Thomas, Bonaventura. Richard, Durandus, Major. Gabriel, Paludanus, Sotus, Valentia, & Suarez, quos citat, & sequitur Tanner. *to* 4. *disp.* 7 *q.* 1. *dub.* 1. *n.* 17. Nugnus *in* 3. *p* *to.* 2. *q.* 32 *art.* 6. Bellarm. *de hoc sacram c. fin.* Opatovius *de sacram. tr. de Extrema Unctione q.* 3. *n.* 14. Petrus à S. Joseph *in idea Theolog. sacram c.* 34. *res.* 2. Joan. Petit *in theolog. sacram. tr.* 6. *sect.* 9. Hurt. *de hoc sacram dis.* 6 Unctiones quinque sensuum sunt de necessitate sacramenti; & quia sic habentur ex consuetudine Ecclesiæ, quæ semper infallibiliter ungit in quinque sentibus in quo nunquam est dispensatum, tum quia istæ omnes unctiones ordinantur ad sanitatem integram animæ significandam & operandam, quæ non videntur habere perfectam significationem, nisi omnes compleantur: nam cum Christus Dominus existens in terris, nunquam contulerit, nisi integram sanitatem; ita non instituit sacramenta, nisi ut integre animam sanent.

3 Et confirmatur ratione D. Thomæ; quia hoc sacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes peccatorum reliquias. Ergo in his partibus, ubi sunt radices peccatorum; istæ autem radices sunt in quinque sensibus, ut, retuli *sub*

dicto

dicto verf. unde ; ergo in illis omnibus debet ap-
plicari hoc facramentum.† Et fuit etiam,quia ficut
4 contritio cordis, & confeſſio oris funt partes eſſen-
tiales Sacramenti Pœnitentiæ ; & quia ordinan-
tur ad eundem finem, fcilicet ad efficiendam fatis-
factionem Deo pro peccatis commiſſis ; ideo con-
ftituunt unum facramentum ; † item confecratio-
5 nes panis, & vini in Euchariſtia ; quia ordinantur
ad perfectam refectionem, & ad perfectum con-
vivium fpirituale, funt idem facramentum, eodem
modo unctiones quinque fenfuum;quia ordinan-
tur ad delendas omnes fordes peccatorum omni-
bus fenfibus contractas, conficiunt idem Sacra-
6 mentum Extremæ Unctionis, † quod dicitur unum
per compofitionem ; quia ex omnibus unctioni-
bus, & ex omnibus formis verborum refultat fa-
cramentum,quod ordinetur ad unum finem ; & ob
hæc,& ob alia fundamenta poffe dici Pontificem
difpenfare non poffe ut Extrema unctio unica un-
ctione adminiſtrari facramentaliter queat.

7 Ego inquam ut fatisfaciam dubio,exiſtimo di-
ftinguendum effe unicam unctionem factam in
aliquo ex quinque fenfibus, ut in oculis, auribus,
manibus, ore, vel naribus ; & in hoc cafu ficut
fupra refolvi, *dict. q. 4. toto verf. ad tertiam*, per
fundamenta ibi adducta, de jure Parochum poffe
ungere infirmum pefte tactum in uno ex illis quin-
que fenfibus; ideo fine dubio poffe id à Pontifice
permitti dicendum eſt, cum omnibus ibi adductis,
quorum plures, & alios refert. & fequitur iterum
Diana agens minis latè *p.8.tract. 1.ref. 21.* à verf.
8 *verum*, † adducens fic confuluiffe, & propofuiffe
exprefsè,pefte graffante, Paſtorale Mechlinienfe,
de Sacramento unctionis ; Canon. 9. & Paffavienfe,
canone 11. his verbis: *In morbis contagiofis, & pefte
graffante ut periculum vitetur fufficit inungi fen-
fum, organum magis ad unctionem expofitum, & de-
tectum, dicendo per iſtam Sanctam Unctionem, & fu-
am piiſſimam Mifericordiam indulgeat tibi Deus quid-
quid deliquiſti per vifum,auditum, odoratum, guſtum,
tactum,& greffum.*

9 Nec enim eſt verofimile, ut Ecclefia Romana,
quæ eſt magiſtra veritatis permitteret quod Eccle-
fiæ particulares hanc fententiam non modo do-
ceant; fed etiam in praxi fervent, & in fuis Ritua-
libus tanquam Canonicam regulam ac omnibus
fervandam proponant, fi exiſtimaret illam effe
falfam, & contra facramenti validitatem, cum ad
ipfam fpectet corrigere errores Ecclefiarum parti-
10 cularium. † Ut fecit Clement. VIII. *anno* 1602.
Die 19. *Julii*, corrigendo errorem, qui alicubi in-
valuerat de abfolutione per litteras abfenti impen-
11 denda,† & plura referens ex Amico Diana fupra,di-
cit illi narratum fic hanc fententiam obfervari
tempore peſtis in Belgio, & in juſtitia, quia præ-
ftat hoc facramentum conferri fub probabili fal-
tem materia, quam nullum omnino conferre, &
placuit Patri Averfa, *de facram. Confirm. fect.* 4.
Marchantio, *in refol. Paſtor de facram. tract. cap.* 3.
probantibus id per rationes, & fundamenta, quæ
adduxi *dict.q.*4. à verf. *ad fecundam.* & per Paſto-
rale Gebenenfe R.Francifci de Salas Epifcopi.

12 Et confirmatur, quia ſtante probabiliter harum
opinionum debemus dicere poffe Summum Pon-
tificem earum ufum permittere, nec prohibere ;
quia melius eſt in tali cafu pro infirmo facramen-
tum hoc pacto miniſtrari, quam non recipi : nam
ut dicit Henricus relatus à Diana, *num.* 73. fieri
poteſt,ut fi hæc fententia vera eſt, infirmus fufce-
13 pto facramento, falvetur, qui alias damnaretur.†

Quare ut rectè obfervat Granado, *in 3.p. D. Tho-
mæ, contr. 8. de hoc facram. diſp.7.n.* 13. Pontifex
hoc permittendo, non difpenfat,nec affirmat non
effe neceffe ungi organa fenfuum,nec repeti verba
formæ ad integrum Sacramentum Unctionis, fed
folum licere in cafu neceſſitatis miniſtrare hoc fa-
cramentum ; quafi dimidiatum,applicando partem
illius ; quia non eſt improbabile fic obtinere ali-
quam gratiam habitualem,& actualem; imò & cor-
poris fanitatem, ut jam dixi *dicta q.* 4. verf. *ad fe-
cundam.* † Et facit ; quia licitum eſt in adminiſtra- 14
tione facramenti uti opinione probabili, reli-
cta probabiliori, ut dico latè *tit. fequente. de fa-
cram. non iterandis* ; & quia dicunt Pater Ami-
cus, *in curfu Theolog.tomo* 8.*diſp.*19. *fect.* 13. Tan-
nerus *tomo 4.diſp.7.quæſt.1.dubio 3.n.* 62. Macha-
dus,*tom.2.lib 4.p.2 tract.2. docum.* 22. *n.* 4. Cardi-
nalis Lugo, *opufculo de facram.c.2.q.3.n.3.in fine*,
& alii hoc facramentum non effe ad falutem necef-
farium,nec neceſſitate medii,ut Baptifmus,& Pœ-
nitentia, nec neceſſitate præcepti, ut Euchariſtia.

In fecundo autem cafu majus dubium eſt, cum 15
non legamus aliquam Ecclefiæ praxim, ut hujus
facramenti adminiſtratio fiat ungendo corporis in-
firmi aliam partem extra unam ex dictis quinque
fenfibus; & fic pro negativa fententia firmiter te-
nendum effe videtur, ut nullo unquam tempore
poffit Pontifex difpenfare,nec permittere, ut Ex-
trema unctio ita adminiſtretur; & hoc ex proximè
adductis, & his quæ refolvi, *fub dicta quæſt.* 4. &
fub dict. verf. ad fecundam ; tum etiam quia ut
firmat Leander, *de hoc facram. tract. 4. diſp.* 4.
q. 22. Sacramentum hoc miniſtratum in quacum-
que parte corporis, non eſt validum,ut refolvi ex
Doctoribus & cum Baunin.

Sed quia, ut ibi adduxi ex Beccano referente 16
fint Doctores affirmantes hoc facramentum ad-
miniſtrari validè poffe cum una Unctione facta
in quacumque alia corporis parte ; ideo hoc cor-
roborato, fundamentis, videtur à fortiori refol-
vendum poffe Pontificem difpenfare, vel permit-
tere, ut Sacerdos illud adminiſtret unica tantum
Unctione, etiam extra tempus peſtis, igitur cum
Concil. Trident. *feff.* 14. *cap* 1. dicat Ecclefiam
Romanam non aliter obfervare in adminiſtranda
Unctione quantum ad ea, quæ hujus Sacramenti
fubſtantiam perficiunt, quam quod B. Jacob.
præfcripfit, qui nudè unctionem præfcribit ; non
verò unctionem quinque fenfuum ; ergo illam
obfervat Ecclefia, ut effentialem, non alias ; alio-
qui obfervaret aliquid, quoad fubſtantias, quod
Apoſtolus non præfcripfit. Et addi poteſt ex mo-
re Ecclefiæ ut ungantur,non ipfa fenfuum organa,
fed partes unicæ, ut patet in oculis,& auribus, &
organo guſtus, ut etiam magis conſtat in his, qui
aliquo fenfuum organo funt orbati. Ergo cenfet
Ecclefia non effe de effentia, ut fenfuum loca un-
gantur, fed fufficere ad effentiam partem aliquam
corporis iungi,cum ubique fenfus urgeant;quam-
vis organa, fi poffit fieri ad expreffiorem fignifica-
tionem debeant ungi.

Quare Marchantius *ubi fupra in refol. Paſtor.* 17
de facram.tr. 5. *dict.c.* 3. ad quæfitum quantum ad
Extremam Unctionem,an in periculo contagii fuf-
ficiat unica unctio in aliqua corporis parte? Refpō-
det hanc opinionem probabilem omnino effe,tum
ob authoritatem Doctorum, tum ob multipli-
cem rationem ; & ideo à nonnullis hoc tem-
pore in praxi ufurpari, & alia referens, quæ
ad litteram tradit Diana *dict. p. 8. tract.* 1.

resol.21.*vers*.*nec deseram*. satisfacit Florentinn, & aliis Conciliis septem Unctiones numerantibus, non distinguentibus, dicens ex illis non colligi quod quinque magis sint de essentia, quàm septem, & per consequens non repugnare assertioni, quæ unicum dicit perficere essentialiter Sacramentum: alia tradit Diana, & affirmant aliqui apud Suarez *disp*.40.*tom*.4.*sect*.2.*n*.81.& Æstius *dist*. 23. §. 15.

19 † quatenus an non improbabiliter dici posse quod, etiamsi ad integritatem hujus Sacramenti requirantur quinque sensuum consuetæ Unctiones, non tamen ad essentiam, ad quam fortasse sufficit, ut corpus quacumque parte ungatur, his generalibus utendo verbis, *Per istam Sanctam Unctionem* &c. *indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, & post illum Beccanus, quem retuli in *dict. vers. unde q*.4.

20 Nec etiam ex D. Florentino aliud colligi potest; quia cum ibi assignet septem Unctiones; & ferè in omnium sententia duæ ultimæ, quæ fiunt in renibus, & pedibus non sint necessariæ, dici non potest quod saltem reliquæ quinque sint necessariæ, cùm non sit major ratio de reliquis quinque ac de duabus ultimis: ita argumentatur Diana *dict. p*. 8 *tract*.20.*resol*.21. *vers. nec hæc multiplex*, inferens ex Trid. *dicta sess*. 14.*cap*.1. nullum certum numerum unctionum pro materia hujus sacramenti assignari, cum solum dixerit materiam illius esse oleum ab Episcopo benedictum: *Nam unctio* (inquit) *aptissime spiritus sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur repræsentat*; & quod nullus certus numerus unctionum posset colligi ex Conciliis.

21 Insuper confirmatur, quia cum Apost. Jacob. (ut etiam apparet ex nostro textu) dicat quod solum infirmus sit ungendus, nec appareat in qua parte corporis & in quacumque ejus parte unctus homo verè dicatur, dum unctio ei applicatur, sicut per quamcumque ablutionem cuicumque parti corporis adhibitam, dicitur ablutus, sequitur ut quemadmodum ex illis verbis Matth. ultimo, *Baptizantes eos*, non colligitur, nisi una ablutio ad validitatem Baptismi necessaria, sic nec ex illis verbis D.Jacobi & textus nostri *Ungentes eos*, colligi non debeat nisi una unctio ad validitatem Extremæ Unctionis necessaria, cum utrobique sit eadem forma, & tenor verborum, sic ratiocinatur, Diana *suprà* in *vers*.*probatur*, & Æstius *dicta dist* 23 §. 15. Beccanus, & alii, quos refert Suarez *dict.disp*.40.*sect*.2. *n*. 18. & refert Leander *dicta disp*. 4. *q*.22. quod si hæc ita procedunt, & securius fient, promittente, seu Pontifice dispensante ex jam relatis.

22 Ad secundam quæstionis partem, an validum sit hoc Sacramentum ministratum in quacumque parte corporis? Respondeo ex proximè dictis, unum tamen notabis peccare mortaliter, qui non ungit, cessante contagio, aut mortis periculo, in omnibus partibus quinque sensuum, ut apparet ex sequentibus.

23 Ad tertiam quæstionis partem, an sit de necessitate Sacramenti, ut fiant septem Unctiones? quia etiam poteris abundè respondere ex dictis *sup. q*. 4. dict. vers. *ad secundam* per totam, & his *in toto vers. ad primam*; ideò nunc resolutivè dicen probabilius esse, ut nullo modo sint de necessitate sacramenti; imò nec præcepti, ut tenet Suarez *tom*. 4. *disp*. 42. *sect*. 1. Henriquez *lib*. 3. *cap*. 12.*n*.2. Torreblanca *de Jure spirituali n*. 18. & 19. *capit*. 11. *lib*. 2. Valentia *tom*. 4. *disp*. 8. *q*. 2. *puncto* 2. Ægidius *disp*. 19.*n*.11. Reginaldus *lib*. 28. *n* 70. Dicastillo, Molfesio, Bonacina, Nugnus, & alii, quos sequitur Leander *de sacram. dict. tract*. 4. *disp*. 3. *q*. 19. dicentes nec illas septem esse de necessitate præcepti, sed tantùm quinque factas in sensu, oculorum, auditus, aurium, manuum, & oris.

Ad quartam quæstionis partem, etiam ex dictis 24 *in dicto vers. ad secundam*. *q*.4.& hic *in vers. ad primam*. Respondeo non esse de necessitate Sacramenti utrumque Organum unius sensus inungi sed sufficere si unus oculus, aut una manus, sive auris ungatur &c. quia ut dicunt Pesantius *in addit ad* 3.*part*.*q*.43.*disp*.2. *art*. 3. Sa *verb. Unctio*, *n*.10. Diana *dicta p*. 8. *tract*. 1. *res*. 21. Suarez *dict. disp*. 44.*sect*.1.& alii, quos citat, & sequitur, Leander, inter quos Henriquez, Bonacina, Torreblanca, Filliucius, Naldus, & Reginald. per hoc satis formæ veritas salvatur; dicunt tamen servandum esse morem Ecclesiæ, quo non obstante, si necessitas urgeat, veluti si 1. si manus non valeat commodè converti in aliud latus, aut timeatur periculum infectionis, licitè posse sacerdotem unum oculum, unam aurem &c. inungere, ut constat ex dictis in jam adsignatis locis: nec non etiam Dicastillo, & Castro Palao, quos et am refert Leander, quibus addo Barbosam *de officio Parochi* 2. *p*. *cap*.22.*n*.32. Zambranum *de casibus occurrentib. tempore mortis. c*. 5. *in princ. n*. 9. Ægid. Trullench. *de sacram. lib*. 5. *cap. unico dubio* 2.*n*.7.*in princ.* dicentes in una parte sufficienter v. g. oculo singulari unctionem talis sensus.

Unde infertur ad dubium, num cum unguntur 25 singuli sensus, debeat in unaquaque unctione cujusl et forma repeti forma, & hoc sit de necessitate hujus sacramenti? Et licet affirment Hurtado *de Extrema unct. ne dis*. 6. Granado *disp*. 7. *n*. 6. Laymann. S a e *disp* 41.*num*.4. Ægid. *dict p*. 19. *dub*. 3.*n*.11. Victoria lib. Bonacina, Ledesma, Diana, Toletus, Dolhagaray a. Tannerus, & alii apud Dianam *ad*.*p*.8 *tract*...*res*. 21. Trullench. *dub*. 2.*n*.11. & *dubio* 5. *n*. 5. ad que ex dictis *in vers. ad primam*, tenendum quod meus dicendum est sufficere ad valorem hujus sacramenti, si unicus unguatur sensus dicendo consuetam formam. † Ex eo quia in unctione unius, duntaxat sensus, solvatur ratio hujus sacramenti, cum ibi detur materia, forma, & intentio Ministri: sic Silvius *in* 3.*p q*. 32. *art*. 7. Doctores L vanienses apud Dianam 3. *p. tract*. 4. *res*. 168. Becan. *de sacram. capit*. 25. *q*. 3. *num*. 7. Capcavila *de sacram. cap*. 5. Rodriguez *capit*. 192. *in summa de Extrema Unctione n*. 4. Medinal, Ledesma, Sotus, Henriquez, Molfesius, Caspensis, Amicus, & alii apud Dianam, *dict.p*.8 *res*.21. Baunius *de hoc sacram*.*q*.2. *assert*. 2. Nicolaus Sararius *opusculo de Extrema Unctione c*. 7. Æstius, *dist*. 23. §. 15. & alii communiter. 26

Ad quintam quæstionis partem de Unctione 27 Sacerdotum; respondeo ut licet nihil referat quod ungantur in palmis, sicut cæteri infirmi, ut notat Paludanus *in 4. distin*. 23. *quæst*. 3. *artic*. 3. *conclus*. 3. Zambran. *dicto cap*. 5. *in princip. num*. 5. tamen praxis ordinaria est, ut non unguntur in Palmis, sed infra Palmam, vel in exteriori manus parte, eo quod in ordine sacro uncti fuerunt in Palmis: ita Possevinus, *capit*. 9. *numer*. 15. Sa *Verbo Extrema Unctio n*. 16. *vers. sacerdotes*, Barbosa cum illis, & cum Bonacina, *de offic. Parochi p*. 2. *dicto c*.22.*num*.32. Ubi dicit cujusque Diœcesis in hac

hac re consuetudinem custodiendam, & sequendam, Leander *infra* cum multis.

28 Unde etiam Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. & Paludanus, quem sequitur dicant hanc unctionem sacerdotibus non esse necessariam, universaliter loquendo; eo quod eorum Palmæ fuerint inunctæ, quando ordines receperunt, adhuc ex proximè dictis respondeo necessum esse ut ungantur Sacerdotum manus, sive in Palmis, sive infra Palmam, ut dictum est, & docent Vinaldus *in Candelabro*, Ritus Romanus, Bonacina, Granado, *dicta disp.* 7. *n.* 8. quos sequitur Leander, *dict. tract.* 4. *disp.* 4. *q.* 25. & *q* 16. Possevinus, *de hoc sacram.* 15. ubi citat Victorellum.

29 Ad sextam quæstionis partem, an ordo Unctionis debeat servari de necessitate Sacramenti? Et breviter respondeo, quod esti consuetudine receptum sit ut prius ungantur oculi, & successive aures, nares, os, & manus; Et quia in ordinat Rit. Roman. sic ut absque necessitate non liceat Sacerdoti talem pervertere ordinem, ut dicunt referendi, & omnes commun ter. † Tamen dico non esse de essentia sacramenti, (esti Castrus Palan, *de hoc sacramento puncto* 3 *n.* 11. & *p* 8. *n* 15. dicat esse peccatum grave talem ordinem invertere) docent Dicastillo, *de hoc sacram. disp* 1. *dubio* 3 *n.* 36. Granado, *supra disp* 8. *n.* 7. Ubi addit fieri posse sine gravi culpa; quia non videtur res tanti momenti, Suarez *dict. sect* 2 *n* 9. Possevinus *sup* 16. cum al. Leander *supra q.* 27. quibus addo Trullench. *sup. dict. dubio* 2. *n.* 7 *in fin.* cum B inacina, & aliis ex eo, quia completa manet significatio, etiam mutato ordine: sic communiter DD.

30

31 Pro complemento notabis primò, quod in casu necessitatis potest diligens Sacerdos ungere infirmum in capite; ut sic salvet omnimodam hujus Sacramenti substantiam, & hoc secu è repetendo contiguè formam, quia in capite residet, tanquam in radice omnium sensuum organa; Suarez, *tomo* 4. *disp.* 41. *sect.* 3. *n.* 8. Villalobos *in summa tract.* 10. *de hoc sacram. p.* 1. *diff.* 3. *n.* 5. dicentes ita posse practicari in casu urgentis necessitatis, cum timetur de vita infirmi, si Sacerdos vellet omnes sensus ungere, & tunc unget caput proferendo verba formæ. *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum,* dicunt verò tactum non consistere in capite, ad quem sufficere ut ungatur una manus.

32 Secundo advertere debeat quod si timeat de morte infirmi, ut prius pronunciet illud ly *deliquisti*, & consequenter per *visum auditum*, &c. quia alioqui, si ly *deliquisti*, servetur in fin m, & interim decedat ægrotus, nullatenus perficitur significatio, & propterea indubitanter nullus est valor Sacramenti, nullus effectus, at si ante a ly *deliquisti*, dicatur j m per Unctionem, & nominationem aliquorum, vel alicujus sensus, perficietur aliqua significatio, ac proinde in sententia eorum, qui volunt Unctionem unius partis sufficere ad valorem. sive sufficere ad conferendum ex tunc aliquem effectum, habebitur aliqua spes, & probabilitas de valore, & effectu Sacramenti ad salutem infirmi, ut satis doctè dicit Aversa *de sacram. Confirm sect.* 4. in *vers videtur*, cum Diana, & ipse Diana repetens illum, *dict p.* 8. *tract.* 1. *vers. & tandem, in fine*; & satis apparet ex dictis à *n.* 1. *nostræ quæstionis*, & *in dict. q.* 4. *sub dict. vers. ad secundam.*

Ad ultimam quæstionis partem invenio discurdantes Doctores: etenim affirmant, Aversa, *de hoc sacram. sect.* 4. dicens quod esti in Pastorali illo Archiepiscopali Malchionei sit; *de quo quæst. praeced.* & hic, dicatur sufficere Unctionem alicujus sensus; tamen adjuc d cit, ut debeant sigillatim omnes ungi, intelligens hoc pacto Concilium similiter in aliis membris, & late loquentes, tenent Castrus Palao, *tom.* 4. *tr.* & 26. *disp unica; puncto* 74. *n.* 4 Amicus *in curs Theologico tom.* 4. *di p.* 9. *sect* 5. *n* 87. quorum verba refert Diana; *p.* 9. *tract.* 7 *in miscel. res* 56 quia verba sunt proferenda quoad præceptum, & obligationem necessario, ut jacent in Rituali; & quod nemini licet invertere ordinem ministrandi Sacramenta sua propria authoritate, & ex aliis fundamentis.

Et licet tutius sit sic ere modo dicto, videtur men nonnullos dicere, non : tie de necessitate Sacramenti nominare sensum, qui ungitur; & sufficere quod ungat Sacerdos dicendo, *Per istam Sanctam Unctionem &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccasti &c.* Quia sicut in forma Confirmationis frons non exprimitur, esti illius Unctio sit essentialis, ita quamvis sensuum Unctio sit necessaria ad substantiam hujus Sacramenti, non inde sequitur, quòd in forma sensus essentialiter exprimi debeant, satisque indicari ungendo, v.g. oculum, si dicat Sacerdos form m modo dicto ad effectum petendi à Deo remissionem delicti per visum, & sic de aliis † Ita, & alia in confirmationem addentes, Regnald *in praxi tom.* 2. *lib.* 28. *cap* 9. *n* 56. auctor incognitus sub nomine Heroicus Theologi, *p.* 8. *cap.* 9. *conclus.* 3. Petrus à S. Joseph, *in idea Theologiæ sacram. cap.* 94 *res.* 3. & meritò ait Diana *supr.* quod Pro politus, *in* 3 *p. D. Thomæ de hoc sacram. quæst. unica dubio* 4 *n* 24. dicens primam sententiam esse veriorem Et addunt quod si inter ungendum omnes sensus dicat Sacerdos verba illa tantum semel *Per istas Sanctas Unctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccasti* &c. probabile est. S. cramentum valere propter rationem jam dictam, cum sufficienter videatur petiti remissio peccatorum, quæ à quinque sensibus origine duxerant, nec Diana ausus est hanc improbare sententiam, esti à prima non discedat. 34

35

QUÆST VI.

An recepturi hoc Sacramentum debeant esse rationes capaces vel queat ministrari pueris, de quo dubium est non habeat usum rationis? Et an illis qui inciderunt in amentiam, sit in periculo mortis ministranda Extrema Unctio? Et an pueri in articulo mortis sint ungendi, quando sunt capaces Sacramenti Eucharistiæ? seu sit ministranda Extrema Unctio Adulto in periculo mortis, statim post susceptum Baptismum? Et an teneatur Parochus si cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse ministrare Extremam Unctionem.

SUMMARIUM.

1 *Extrema Unctio ministrari potest illi, qui repente destitutus est sensibus sub condistone* si capax est. *n.*2.*Et de ratione*, n.3 & 4.

4 *Unctionis Sacramentum videntur petere omnes, qui Christianè vixerunt, seu dederunt signa contritionis.*

5. *Unctionis Sacramentum potest ministrari destituto sub conditione* si non es mortuus, vel si adhuc vivis

6 *Unctionem Sacramentum recepturus debet esse viator baptizatus, & ratione utens: sic ut si ministrans cognoscat illum esse mortuum, debeat desistere*, & n. 7.

8 *Unctionis sacramento capaces non sunt pueri, & infantes; & sic contra* n. 9. *ubi in qua ætate possit ministrari.*n 17.& 20. *Et de ratione* n. 10 & 13.

10 *Unctionis Sacramentum, est suppletivum pœnitentiæ institutum in remedium*, ut n. 21.

11 *Unctionis Sacramentum puero de quo dubitatur, si habeat rationis usum ministrari potest sub conditione*, si capax fuisset recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.

12 *Negotia audacter tractanda sunt, in quibus speratur lucrum.*

13 *Unctio extrema non datur perpetuò carentibus ratione, vel à nativitate, vel si ante septennium in amentiam inciderunt; secus amentibus & furiosis facto jam quando peccare potuerunt, si absit periculum irreverentiæ*, ut n. 14 *etsi christiane vixerunt* n. 15. *vel habentibus lucida intervalla*, ut n. 16.

15 *Christiane quis vixisse præsumitur, nisi contrarium probetur.*

17 *Unctio in Diœcesi Valentina non tenetur pueris antequam Eucharistiam receperint Parochus ministrare, aliud in praxi*, n. 18.

19 *Unctionis Sacramentum verius est, ut possit pueris ministrari ante pubertatem, quando sunt capaces confessionis sacramentalis*, & n. 20.

20 *Unctio ut recipi ritè possit non requirit tantam discretionem, quantam Eucharistia.*

21 *Extrema* Unctio *adulto verius est ut absolute valeat ministrari* n 2.

22 *Unctio extrema habet duos principaliores effectus inter se distinctos* & n. 33.

23 *Unctionis sacramentum debet sumi à Baptizato in articulo mortis, qui post illum adhuc actualiter non peccarit. Et de quo exemplo hic Matriti in quodam Mahometano* n 24. *& quid in praxi.* n. 25.26.27.

28 *Sacramenti Unctionis materia, secundùm aliquos est peccatum actuale, alij non sic sentiunt*, ut n. 29. *per dicta supra.*

30 *Unctionis Sacramenti capax dicitur etiam qui ex privilegio nullum peccatum commisit* n.31. *ubi alij contra.*

31 *Sacramenti Unctionis effectus, est non solum reliquias peccatorum abstergere, verum, & robur præstare adversus tentationes; superandamque tristitiam infirmitatis.*

33 *Parochus cognoscens puerum nunquam peccasse, tenetur ei in firmo unctionem ministrare.*

34 *Verba* indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti, *quem sensum habeant.*

35 *Absolutio Sacramentalis pœnitentiæ in contrito jam, qualiter intelligatur.*

AD has difficultates pacandas duxi duobus 1
dubijs prius satisfacere primò, quando dubitatur núm sit impertienda Extrema Unctio illi,
qui repente omnibus sensibus reperitur privatus.
Secundò, an illi, qui dubitatur, núm sit mortuus. Et
licèt quoad primum negent aliqui apud Ægidium *de sacram disp* 19 *n.*23 requirentes, ut hoc
sacramentum possit alicui conferri quod utatur ratione, dum ei confertur. †Respondeo nihilominus 2
cum communi Doctorum posse ministrari sub
conditione *si capax est:* quia sic constat consuetudine Ecclesiæ, cum hujusmodi homines ungat,
in sacroque sepeliat, etsi absque ulla confessione,
aut contritionis signo decesserint: ita Navar *in
summa cap.*22.*n* 13. & c.26.*n.*27. Ægidius Coninch.*supr.* Vivald *de Extrema unctione, cap de suscipientibus n.*3. Reginald.*lib* 18.*n.*65. †Ubi reddit 3
etiam rationem sequentem, quia ad hoc sacramentum recipiendum, sufficiens est intentio, seu
petitio virtualis, seu interpretativa. id est ex Navarro si tacitè petierit, aut petiturus esset, si meminisset, Leander *de sacram. tract.*4 *ref.*15. Suarez
tomo. 4. *disp.* 41. *sect.* 2. Arcangelus *dict.* 23.
pag. 281. & 282.

Et confirmatur, nam virtualiter, & interpre- 4
tativè censetur petere hoc sacramentum omnes illi, qui christianè vixerunt, vel qui dederunt signa contritionis, vel qui semel habuerunt intentionem recipiendi hoc sacramentum; quia quilibet censetur esse dispositus, nisi constet contrarium; nullus enim præsumitur malus, nisi probetur, per ea, quæ dixi, *in capit. penult. & fin. de præsumpt. l. merito ff. depositi.* & in terminis docent Suarez, *disp.*42 *sect.*7 *n* 3. Henriquez, *lib.*3 *cap* 22.*n.*3 & *lib.*3. *cap.*13, *n.*1. Navarr. *dict. cap.* 22 *n* 3. Bonacina, *tom.* 1. *disp.*7.*q. unica puncto* 5 *n.*3. Ægidius Trullench. *de sacram. lib* 5.*q unica dubio* 4.*n.*1.*in fine*, & alijs. *Dubio 5
tamen secundo respondeo posse sub conditione *si
non es mortuus, vel si adhuc vivis*, dari, illi, qui dubitatur mortuus: sic docent Reginald *dicto lib.*28.
n 63 dicens esse communem omnium sententiam Theologorum, & summulariorum, Suarez *tom.*4. *dicta disp.* 42. *sect* 2. Bonacina, *supra*, *n.* 9. Nugnus, *p.*22 *art.*2. Vivaldus, Victorellus, Hinojosa Nublinus, & alij, quos sequitur Leander, *dicta disp.* 3. *q.* 16.

Præmitto etiam dicendo, ut suscipiens hoc 6
sacramentum debeat esse homo vivus, baptizatus, & ratione utens; debet enim primo esse viator; qui mortuus jam desinit esse talis; & sic non est capax hujus sacramenti Ex quo fit ut si ministranti constet jam esse mortuum debeat desistere ab Unctione: sic Bonacina cum alijs *supra dicto puncto* 5.*n.*8. Becanus, *de sacram cap.*27 *q.*10. Trullench. *dicto n.*1. Qui etiam dicunt, ut debeat esse baptizatus; quia character Baptismalis est necesarius ad omnia alia sacramenta suscipienda. Et quia cum hoc sacramentum sit consummativum Pœnitentiæ, supponit vitam in Baptismo. De alijs requisitis usu, cum quibus jam ad difficultates propositas datur respondendi locus

Ad primam igitur difficultatis partem, cum ca- 7
pax hujus sacramenti si homo tantum fidelis de vita periclitans, qui vel ratione utatur actu, vel antea illa usus sit, ut docent omnes Doctores, S. Thomas, *distinction.* 23. *quæstion.*2 *artic.*1. Sotus, & alij Theologi, ibi Bonacina, *dicta disputation.*7. *q. unica puncto* 5.*n.*1. Suarez, *tom.*4. *disp.*42.*sect* 2.

Fibucius

Filiucius *tract.3.cap.5.n* 101. Ægidius *disp* 19. *dubio* 7. & alij. Zerola *in praxi de sacram. Pœnit. cap.* 15. q. 7. cum alijs Barbosa *de officio Parochi cap.* 12. *n.* 11. sequitur disputandum jam de secunda dubie itatis parte.

8 Igitur de infante, sive puero ante usum rationis, respondeo non esse capaces hujus sacramenti, cum in his nequeant verificari forma ipsius sacramenti, nempe *quidquid peccasti &c.* sed nemo peccare potest sine usu rationis, ut est commune placitum omnium cum D. Thoma *in addit.q* 32.*art.*1. ergo; & sic docent Navarr. *supra c.*22. *n.*13. Sotus *in* 4 *de hoc sacram.dist.*23.*q* 1.*art.*2. Angelus, Sylvester, Armilla, Ledesma, & alij, quos sequitur Henriquez, *lib.*3.*c.*11.*n.*9. Filiucius *supra n.*101. Sanctius *in selectis dis'p.*27.*n.*10. Granad *disp* 6.*n.*

9 4. Nugnus *q.* 22. *art.*2 †Addens oppositam sententiam esse improbabilem. B. Ledesma, Toletus, Archangelus, & alij, quos sequitur Leander, *tract.* 4. *de sacram disp.*3 *q.*2. Archangelus *supr.dict* 23. *col.*1.*p* 181. cum alijs Narbona *de annor.comput.tom.* 1. *anno* 7.*q.*8. Dicastillo *tract.*7. *disp* 1. *dubio* 10. Reginald *dicto l.*28.*n.*64. Suarez *disp* 42 *sect.*1. quibus adde Bonacinam *supra n.*1. Ægid. Trullench. *dict.dubio* 4 *sub n.*1. Galerius *in margarita casuum conscientiæ*, verb. *Extrema unctio, penult.* Gr. llis *in aureis decis.p* 1.*l.*1.*c* 8,*n.*16. Barbosa cum Possevino, Miranda, Ludovico de S.Joan. & alijs *de officio Parochi p* 2 *c.*22 *n.*12. & cum Capeavilla dicente quod danda est praxis decimo anno morientibus, & Zambran. *de hac tract. dubio* 1. *cap* 5. *n.*3. ait dandam esse omnibus pueris capacibus sacramenti Pœnitentiæ; & sic omnibus pueris capacibus post septennium, nisi constaret carere usu rationis, sed Layman *in Theolog moral lib.*5 *tract.* 8.*cap.*4. *num* 2 subdit excusari sacerdotem non administrantem Extremam unctionem pueris ante annum decimum sextum ætatis, aut decimum quintum, juxta Diœcesis consuetudinem, excepto tamen casu necessitatis, si puer, quem rationis usum assequutum esse constat, aliud ante mortem sacramentum suscipere non possit, & Joan. Sanctius *dict.cap.*7. ait peccare Parochum, qui non administrat unctionem sacram puero habenti usum rationis ad peccandum; quamvis ob defectum ætatis nunquam susceperit Eucharistiam, ut refert Machado *lib* 2.*p* 2.*tract* 2.*docum* 22.*n.* 5. quod mihi placet, cum hoc sacramentum sit ad tollendas reliquias peccatorum, & ad peccata venialia, ut infra dico, quæ à pueris usum rationis habentibus solent committi de facili, ut dico *in vers. ad tertiam.*

10 Et ratio omnium est; quia cum hoc sacramentum unctionis sit completivum pœnitentiæ, supponit eam, cui confertur esse capacem pœnitentiæ, tentationem, & peccatorum actualium, quia in remedium horum institutum est, ut latè dix. *supra*; ad quod confirmandum innuunt verba illa Jacobi *c* 6. de quibus fit mentio in textu nostro, & in alijs q 1. adductis: *si in peccatis est, dimittentur ei* & verba formæ ibi: *quidquid peccasti &c.* sed infans est incapax supra dictorum, ergo.

11 Unde non sunt audiendi Major *dist.* 23 *in* 4.*q.* *contra secund. con ad* 2. & Bellarm. *de unctione, cap.*9.*in fine*, & Possevin. quos referunt Narbona, & Leander *ubi supra*, quorum sententiam ego libenter admitterem, quando dubitaretur, si habeat puer rationis usum, dando ei unctionem sub conditione, dum tamen dubitetur, nam puer jam esset capax recipiendi sacramentum Pœnitentiæ, docent Zambrana *de casibus occurrent. tempore mortis, cap.*1.*dub.*1.*n.*7. & Diana ejus verba referens, plus absolutè docet, *p.*3.*tract.*4.*ref.*169. dicens sine ullo timore dandam esse Extremam unctionem sub conditione etiam si puer recepisset sacramentum Pœnitentiæ sub conditione; sic etiam docent Joannes Sanchez *in selectis dict. disp* 17. *n* 17. Gaspar Hurtado *de hoc Sacramento dis.*6 Leander *dicto tract.*4 *disp.*3.*q* 3. Dicastill. *dubio* 10 *tract.* 7.*disp.*1.*n.*142. & alij.† Quia negotia in quibus nihil admittendum timetur, sed potius locum sperature audacter tractanda sunt, & faciunt quæ dixi supra q.4. in vers. *ad secundam & q.* 5. *à n.* 1 hic explicanda: iterum ipse Diana *p* 9. *tract.* 1. *ref.*85. *in fine*, Cardinalis Lugo *de sacram Eucharistia disp.*13 *sect.*4.*n.*41. 12

Ad secundam quæstionis partem, an illis qui inciderunt in amentiam, sit sacr. unctio ministranda? Cur dubio sub distinctione existimo respondendum nempe ut amentibus à nativitate, seu illis, qui amentia in infantia ante usum rationis præoccupati fuerunt, non sit danda Extrema unctio: sic docent supra relati, quorum ratio est; quia isti, ac perpetuò furiosi sunt incapaces à nativitate ad committenda peccata actualia; præcipuè Henriquez *lib.*3.*cap* 11.*n* 9.*lit L* & apud D.Thom. *in* 4.*dist.*23. Ledesma, Sotus, Paludan. Ricardus. Victoria, & Navarr. *supra dicto cap.*22 quibus addo Ægidium Trullench. *dicto dubio* 4 *sub n.* 1. cum Bonacina, & Leand *dict disp* 3 *dis* 8. quod verum est quantumvis ab [illegible] eodem ratio sit habenda de his ac de infantibus quod credo etiam verum si loquantur de infantibus; hoc est pueris usum rationis habentibus, ut jam dixi *sub vers. ad primam.* 13

Quod si amentes, & si furiosi facti, aliquando usum rationis habuerunt, revera est eis administranda Extrema Unctio: quia isti peccare actualiter potuerunt; & ob id poterit & Phreneticis modò amentibus illi ante amentiam, vel phrenesim potuerint formaliter, aut saltem virtualiter, seu interpretativè, etiam si in tempore amentiæ, vel phrenesis contradicunt, 'unmodo' absit periculum irreverentiæ: sic docent Ægidius Trullench *supra*, & omnes adducti, quibus addo Archangelum *dist.* 23.*pag.*181 *col* 1. Dicastillo *supra disp* 1. *dub.*10. *n.* 136 Rodriguez, Suarez, Ledesma, Layman, Henriquez, Filliucius, & alij quos refert, & sequitur Leander *dicta disp* 3 *q* 8 *in fine* †Barbosa *supra dicto c.*12 *n.*13. addens ais dandam, si nimirum Christianè vixerunt, quod est præsumendum, nisi contrarium probetur, aut appareat. Henriquez *dicto lib.*3 *cap* 13 § 1. Ludovicus à Sancto Joanne *de hoc tract art.*5 *n.*13 Ludovicus Miranda *in manuali Prælat. tom.*1 *q.*39.*art* 5 *conclus* 5. †Ubi etiam dicit quod prædictum sacramentum non est dandum amentibus, sive furiosis, nisi aliquibus utantur lucidis intervallis, Barbosa, etiam cum Zambrana, Bonacina *ubi supra*, & Layman *dict. cap* 4. *n* 3. ubi, in *vers hi porro*, secus dicit de perpetuis amentibus, & his omnibus etiam addo Vegam *in speculo cur.tom.*2. *cap.* 13. §. 3. *n.* 15. Ochogaviam *de hoc sacram q.*7 *n.*2. Præpositum *in* 3 *p q unica de sacram. Eucharist dub.* 7. *n.* 9. Granad *de sacram. Controversia* 8.*tract unico disp.* 6 *n* 4 Dianam *p.*5 *tract.*3 *ref* 84 Ludovicum Mæratio *in D. Thom. tom.* 2. *tract. de Extrema unct. disp.*9.*sect.*2.*n.*6. Qui bene loquitur, Toletum *lib.* 7.*c.*3. & est ita tenendum contra Petrum Cenedo 14 15 16

Jivellum *de Extrema unct. cap. 5.* Nicolaum Ploue
in eodem tract. pag. 34. aliter sentientes scilicet, ut
17 formaliter ante amentiam illud petierint †imo &
Ægidius Trullench. *de sacram. lib. 5. cap. unico dubio* 4. *n.* 5. dicit quod in Diœcesi Valentina non tenetur Parochus ministrare hoc sacramentum pueris antequam suscipiant Eucharistiam, ut habetur
in Rituali Valentino.

18 Ad tertiam quæstionis partem, an pueri in articulo mortis sunt ungendi, quando sunt capaces sacramenti Eucharistiæ, sine difficultate, satisfaciens ex dictis hic *supra* à vers. *ad primam*, sed quia quidam dixerunt in an. 10 alij in 15. aut 16 & alij in septennio post rationis usum, ideo non desistam hic adducere Sotum, qui *in* 4. *dist.* 23. *q.* 2. *art.* 2. quem referunt Diana *dict. p.* 5. *tract.* 3. *ref.* 83. & Hurtado *de hoc sacram. disp.* 10 Summa Corona *de sacram. Unctionis n.* 8. & etiam Vivaldus *de suscipientibus n.* 7. Aureol. *in* 4. *dict. dist.* 23. *art.* 1. §. *nunc dicendum.* Torreblanca *lib* 2. *pract. spirit. cap.* 11. *n.* 34. Naldus *n* 7. Philippus de Cruce *in summa, tract.* 10. *pag.* 165. Lubrinus Verl. *Extrema Unctio,* & Synodus Hispalens. *anno* 1586. ut refert idem Torreblanca, requirentes in pueris ætatem pubertatis, ut illis hoc sacramentum licite, & valdè ministrari possit, vel esse optimum consilium in articulo mortis, in decimo anno puero Viaticum
19 præbere, ac consequenter Extremam unctionem. †
Sed revera dicendum est posse sacram unctionem à Parochis conferri pueris nondum constitutis in ætate suscipiendi sacram Eucharistiam, si sunt capaces Confessionis instituendæ, & absolutionis: sic docent Hurtado *ubi supra*, Baldellus *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 30. *n.* 16. Joannes Præposit. *in* 3. *p. q. unica de hoc sacram. dubio* 7. *n.* 37. Diana *ubi supra*, Joannes Sanchez *in selectis dict. disp.* 17. *n.* 6. alij penes ipsum Nugnus *in* 3 *p. tom.* 2 *q* 32. *art* 4. Jacob. Marchantius *de sacram. lib.* 5. *de Extrema unct. cap.* 1.
20 *f.* 1. & alij. †Quia ad recipiendam Extremam unctionem non requiritur tanta discretio, quanta ad receptionem Eucharistiæ, sed sufficere illam, quæ sufficit ad sacramentum Pœnitentiæ, cujus Extrema unctio est consummativa; & sic posse Pastores talibus hoc sacramentum præbere; quia non habet talem cum Eucharistia commixtionem, ut hæc necessariò debeat præcedere, & in ætate septennij posse illis præbere, docent expressè Molfesius Angles, Bellarm. Major, Sa, Valentia, Durand. D. Anton & alij, quos referunt, & sequuntur idem Sanchez, Leander *dicto tract.* 4. *de sacram. disp.* 3. *q.* 4. Narbona *de annor. comput. anno* 7. Dicastillo *supra dubio* 10. Cardin. Lugo *de Eucharistia disp.* 13. *sect.* 4. *n.* 41. Suarez *tom.* 3. *disp.* 70. & alij, dicentes ideo fieri, quia hujusmodi pueri in hac ætate possunt peccare; & ob id esse capaces recipiendi sacramenta instituta ad delenda peccata, ut sunt Pœnitentiæ, & Extremæ unctionis, & faciunt quæ adduxi *in Rub de ætate ordin.* ubi quod in septennio tonsurari possunt pueri, cum ea ætas influat ordinarie rationis usum; item etiam per dicta à Doctor. *in tit. de despons. impuber. &c.*

21 Ad quartam quæstionis partem nùm debeat administrari adulto in articulo mortis constituto statim post Baptismum susceptum? In quo puncto discordes loquuntur Doctores, quidem dicendo absolutè ungendos, alij non nisi sub conditione *si capax es*, aut *si peccasti*, alteri absolutè negando, nisi novum post Baptismum peccatum adultum commisisse constaret: sic Sanchez *in selectis apud Dian.* Nugn. *p.* 1. *q.* 32. *art.* 4. *concl.* 2. etsi iste non clarè.

Sed ego libenter amplector, quod absolutè est 22
ei danda Extrema unctio ex ea ratione; quia hoc sacramentum habet duplicem, proprium, & infallibilem effectum, unus est auxilia, quibus homo potest in illa extrema lucta corroborari; aliter est remissio peccati, ita ut hi effectus sunt disparati, & unus ab altero non dependeat, possitque unus conferri ei, qui nō sit alterum recepturus; quisquia autem est capax alterius, est capax sacramenti. Unde cum is, qui nunquam peccavit, possit autem peccare, sequitur ut per intrinsecam dispositionem, possit recipere auxilia, quibus possit corroborari; ergo potest hoc sacramentum recipere: ita docent Ledesma *in summa tom.* 1. *de sacram. unction. p.* 6. *conclus.* 7. Vega *in speculo curator. p.* 1. *cap.* 13. *n.* 20 Naldus *in summa*, verbo *Extrema unct. n.* 9. Possevinus *de officio Curati. cap.* 9. *n.* 4. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. Filiucius *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 6. *n.* 108. Ubi dicit quod peccatum actuale non est materia proxima, vel remota hujus sacramenti, sicut est Pœnitentiæ.

Et confirmatur, quia si quis in gravi morbo 23
Baptizetur, etsi in fine vitæ post Viaticum debet sumere hoc sacramentum; etsi nullum peccatum post Baptismum commiserit: sic post Filiucium, Laymann. *in Theologia morali lib.* 5. *tract.* 8. *c.* 3. *n.* 3. Ubi dicit, quod potest hoc sacramentum ministrari homini, etiam si nullum peccatum habeat, v.g. ei, qui immediate ante baptizatus fuit; videndi sunt Suarez *in* 3 *p. tom.* 4 *disp* 40. *sect.* 2. *n* 9. Lopez *in instruct. p.* 1. *cap.* 24. Sylvester, *verbo Extrema unctio n.* 5. *in* 3 *dicto.* Paludan. *in* 4 *di.* 23. *q.* 3. *n.* 15.
Richardus *in* 4. *dist.* 23. *art.* 2. *q* 2. †Diana *p.* 3. 24
tract. 4 *resol.* 173, ubi refert ex D. Joanne Sanchez quod in Matriti anno 610. fuit ministratum hoc sacramentum Catechumeno Mancipio Mahometano per colosi morbum decumbenti post sacramentum Baptismi, Eucharistiæ, & Extremæ unctionis successivè, & immediatè unum post aliud, & adeo sic tenentes Molfesium *in summa tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 3 *n* 42. Ludovicum à S. Joan. *q. unica art* 6. *de hoc sacram. dubio* 3. *conclus.* 4. Præpositum *in* 3. *p. q. unica de hoc sacramento dubio* 7. *n.* 61. Marcerum *in D. Thom. tom.* 3. *hoc tract. disp.* 9. *sect.* 9. *n.* 2.

Unde etsi tutius esset sub conditione conferre, 25
quando alias non constat de peccato actuali commisso post Baptismum, juxta quæ d con*sequenti*, ut docent Nugnus *in* 3. *p. q.* 32. *art* 4. *conclus.* 1. Hinojosa, verbo *Extrema unctio, folio* 251. Archangelus *dist* 23 *p* 182. *col.* 1. Leander *p.* 2. *tract.* 4 *de sacram. dicta disp.* 3 *q.* 6. in fine, cum alijs adductis *q.* 5. & hæc quia recens baptizatus facile potuit peccare venialiter; etiam in illa exigua mora
interveniente inter Baptismum & unctionem. † 26
Sed hoc est verum secundum Doctores firmantes solum dari propter peccata actualia; sed quia Doctores nostræ sententiæ etiam docent dari ad corroborandum animum auxilijs adversus tentationes; sequitur ut si non constet de ullo peccato actuali, ex possit conferri absolutè & ob id potuit idem Diana *n. præced.* citatus, tum *in ref.* 173. quàm *in p.* 5. *tract.* 3. *ref.* 86. consulare Parochis, ne referam in sic. cht. Baptizatis in articulo mortis statum sacramentum Extremæ unctionis ministrare, qui miratur valde *d. ref* 183 *in fine*, aliquos Parochos Baptizare infideles tempore mortis, & tamen illis sacramentum Extremæ unctionis minimè ministrare †At Sanchez *in select. disp* 27. *n.* 18 aliter di- 27
cit verbis sequentibus: *Ego recens Baptizato unctionem*

nem ministrandam non consideret, nisi novum post Baptismum peccatum admisisse constaret: tamen Sahagun *de hoc sacram. num.* 21. ex Doctrina D. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 29. & 30. & in 4. dist. 23. q. 1. art. 2.* ubi Soto, & alii, & cum Thesauro *1. p. fol 12. & B.* de Ledesma *dis. 7.* dicit adultis ab illo tempore, qui Eucharistiam recipiunt, conferri posse, etiam si post Baptismum peccatum non commisissent, quia speratur pugna cum hoste, & ex prioribus peccatis manet debilitas mentis, quem unctione sacra adjuvari necessitas est.

28 Ex his infero ad quæstionem, an infirmus, qui sufficienter usu rationis prædictus nunquam peccavit actualiter, sit capax hujus sacramenti? In quo dubio video duas contrarias opiniones affirmantium ex ea ratione, quia peccatum actuale non est materia hujus sacramenti; & sic posse hoc sacramentum ministrari, quamvis non præcesserit, docent Suarez *dicta disp. 42. sect. 3.* Ægidius *disp. 19. dubio 7. n. 23. B.* Ledesma *dis. 7. concl. 4. col.* 1118. & apud ipsum D. Antoninus, & Paludan. Filliucius *supra n.* 108. Reginald. *lib. 28. c. 11. n. 69.* Villalobos *tom. 1. tr. 10. diffic. 4. n. 7.* Hurtado *dis. 10.* Ochogavi. *q. 7. n. 6.* Ludovic Lopez *p. 1. c. 23.* Layman. *lib. 5. tract 8. cap. 3. n. 3.* Ludov. cum d. Joan. & Moltesius *supra* quos sectatur Narbona *in anno 7.*

29 Cum ergo, ut dixi, peccatum actuale non sit materia proxima vel remota hujus sacramenti, evenit ut quamvis non præcesserit possit adhiberi ex dictis, siquidem, ut tenet Ægidius Trulench. *de sacram. dub. 4. lib. 6. sub n. 6.* cum aliquibus ex relatis, & cum Bonacina *tom. 1. disp 7. q. unica puncto 5. n. 13.* alios adducentes, dicens Ægid. 11. quod possunt omnia Ecclesiastica sacramenta adhiberi, & consequenter suum effectum sortiri.

30 Et confirmatur, quia si contingat ut quis ex privilegio nullum peccatum commisisset, etiam esset hujus sacramenti capax ex ante dictis, quia hoc sacramentum præter abolere reliquias peccatorum, habet confortare contra mortem, & augmentum gratiæ conferre: ita idem Trullench. ubi *in fine dict. n. 5.* respondet objectioni, quæ deduci valet ex verbis *cap. 6.* Divi Jacobi *quidquid peccasti*; quia dicit esse intelligenda conditionaliter, videlicet *si peccasti*, aut quidquid peccare potuisti, ut indicant illa verba ejusdem Apostoli ibi *si in peccatis fuerit, remittentur ei.* sic cum DD. hujus sententiæ quam tenuerunt D. Bonaventura *in 4. dist. 23. p. 2. art. 1.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 3.* etiam adducti.

31 Quare non obstant etiam idem Sanctius *in selectis dict. disp. 27.* Granad. *disp. 6. n. 11.* Nugnus *dict. q. 32. art. 2. & 4.* Vazquez *disp. 119. cap. 8.* & alii contrarium tenentes; eo quod hoc sacramentum est consummativum Pœnitentiæ, ut ait Trid. *sess. 14. in proœmio*, quæ sunt ad expianda peccata actualia: & quia nequit applicari forma ei, qui nunquam actualiter peccavit, & ex aliis fundamentis; quia omnibus responsum præbetur ex proximè dictis, & in toto hoc vers. *ad quartam.*

32 Ad quintam quæstionis partem, an si Parochus cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, adhuc præberi illi hoc sacramentum debeat, & ex jam supra adductis *sub hac quæstione*, videtur respondendum, quia cum quod diximus effectum hujus sacramenti non solum esse reliquias peccatorum abstergere, sed etiam præstare robur adversus tentationes, & ad superan-

33 dum tristitiam adversus infirmitatem. † Sequitur ut licèt in puncto difficultatis Parochus cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, teneatur nihilominus ministrare Extremã Unctionẽ illi: sic docent, & ex multis aliis rationibus Coninch *de sacram. dict. disp. 29. dubio 7. n. 13.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 3.* Gaspar Hurtado *dis. 10.* Villalobos *in summ. 1 p. 1. tract. 10. dif. 4. n. 7.* Diana *dict. p. 3. tract. 4. res. 181.* Pitigianus *in 4. sentent. tom. 2. dist. 23. q. unica art. 25.* Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 28. tract. 3. cap. 4. n. 69.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. n. 108.* & alii post eos.

Nec obstant huic resolutioni Nugnus *in 3. p. tom. 2. p. 32. dis. 2.*, nec Joannes Sanctius *in selectis dicta disp. 27. n. 18.* contrariam sententiam docentes ex eo, nam qui nunquam peccavit, non est subjectum habile, cujus respectu forma unctionis verificari valeat, cum nulla ratione verificari in hoc casu possint verba jam relata formæ hujus sacramenti, ibi: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*; quia respondeo prædicta verba facere sensum, *impono tibi gratiam sacramentalem de se remissivam peccati, si forte adsit.* † Sicut qui in sacramento Pœnitentiæ absolvit quempiam jam contritum, cum tunc verba illa *absolvo te à peccatis*, sensum reddant, impendo tibi gratiam remissivam peccatorum: ita Diana *supra* commendans videndos Filliucium supra, & alios; item & Coninch *de sacram. disp. 4. dubio 4. n. 50. & 59.* & satis ex jam adductis in hac quæstione satisfit objectionibus, quæ possunt congeri: quare debet omnino rejici idem Nugnus, quatenus mordicus hanc sententiam falsam vocat. 34 35

QUÆST. VII.

An moribundus sit ungendus tempore interdicti, non valens alia sacramenta recipere, si non habet Bullam cruciatam? An sit absolvendus moribundus, qui non vult recipere Extremam unctionem? Et an ut conferatur debeat suscepturus infirmari lethaliter; & sic possit dari lethaliter vulneratis, vel peste percussis, aut læsis morsu viperarum: item & in partu deficientis seu senio confectis: ubi quænam dispositio requiratur in suscipiente, seu debeat prius suscipi Eucharistia? Et in quo statu infirmitatis, sit conferendum.

SUMMARIUM.

1 *Extrema unctio tempore interdicti probabilius debet a Parocho conferri, etiam non habenti Bullam Cruciatam, quando pœnitentiam, nec Eucharistiam moribundus accepit, ut* n. 3. 4. & 5. *ubi expenditur sententia* n. 1.

2 *Sacramenta Pœnitentiæ, Baptismi, & Eucharistiæ ministrantur tempore interdicti.*

3 Cap. quod in te de Pœnit. & remis.

6 *Bulla Cruciatæ quid disponat tempore interdicti in administratione unctionis remissivè.*

7 *Extremam unctionem nolens accipere moribundus, secluso scandalo, & contemptu, probabilius est, ut queat absolvi ex* n. 10. *non sic ex contemptu, ut* n. 12. *Ubi quid si ex negligentia.*

8 *Confirmationis sacramentum, si ex negligentia gravi omittatur recipi, incurrit omittens peccatum lethale.*

9 *Infirmus sensu non carens, nequit unctionem sibi ministrari, præsumitur contemnere, & non peccare docent alii, ut* n. 10. *Ego existimo, ut peccet saltim venialiter, ut* n. 11. & 12.

13 *Unctio Extrema si conferatur infirmo nondum in periculo mortis constituto, bene ministratur ex ratione sacramenti, & ex præcepto debet a ministrante spectari periculum, ut* n. 14. 15. & 16.

16 *Unctionem Extremam ministrans infirmo nondum constituto in periculo mortis, peccat si ei de hoc constet.*

17 *Unctio Extrema queit ministrari, lethaliter vulneratis, aut peste percussis, seu læsis viperarum morsu. Et quare.* n. 18.

19 *Ministrans sacram Unctionem rabido moribundo, attentè se gerat, non tangendo illius sputum, seu salivam.*

20 *Parturienti mulieri non ministratur Extrema unctio, nisi ex alio morbo* n. 21. 22. 23.

24 *Senes senio confecti absque alia infirmitate possunt ungi.*

25 *Unctio Extrema ministratur verè infirmis, non aliis constitutis periculo extremo mortis.*

26 *Furca suspendendis unctio Extrema non ministratur, nisi ex alia infirmitate corporis, ut exemplificatur de quodam facto.*

27 *Unctionem Extremam recepturus, debet habere intentionem, saltim virtualem interpretativam. Et qui sic videntur petere.*

28 *Eucharistia prius quam Extrema unctio non recipitur propter aliquod præceptum.*

29 *Calvinus mentitur, dum dixit omnes infirmos ungi voluisse, D. Ja. obtum catholicos non infirmos &c.*

30 *Unctio Extrema, ut administretur infirmo, non est spectandum, ut ille prorsus careat sensu, aut quod omnino desperata sit salus.* n. 31. 32. 33.

31 *Unctio sacra causat corporis sanitatem, & carpuntur clamantes, cum illa ministratur infirmo.*

33 *Unctionis sacramentum differentes conferri in tempus, quo infirmus destitutus peccant.*

34 *Infirmi devotio multam confert ad effectus consequendos sacramenti unctionis.*

35 *Unctio Extrema ministratur sub conditione, si dubitetur, an homo peste infectus, & consequenter in periculo mortis sit necne.*

1 AD primam quæstionis partem video Ægidium Trullench. dicentem in praxi Sacram. *lib.* 4. *cap. unico dubio* 4. *n.* 11. hoc sacramentum ministrari non posse tempore interdicti; quia non est de necessitate salutis, & facit textus *in cap. quod in te de pœnit. & remission.* ubi permittens Innocent. III. conferri sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ illo tempore, videtur, ut deneget unctionem ibi: *licet per generale interdictum denegetur omnibus, tam unctio, quam Ecclesiastica sepultura &c.* † sunt enim Pœnitentia, Eucharistia, & Baptismus sacramenta de præcepto Divino; & ob id etiam tem-
2 pore interdicti ministranda, ut docent Navar. *in manuali cap.* 27. *n.* 171. & 179. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. Ludovicus *q. unica de hoc sacram. art.* 7. *dif.* 1. & *in summa parva art.* 5. *n.* 17. *pag.* 87. Torreblanca *de Jure spirituali lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 42. Leander *de sacram. tract.* 4. *disp.* 3. *q.* 17. contra Lubrinum affirmantem; ergo bene potuerunt in dubio nostro negare, Ledesma *tom.* 1. *cap. fin. de hoc sacramento conclus.* 4. Ludovic. de S. Joan *dicto art.* 7. & apud ipsum Bonaventura *in* 4. *dist.* 23. *q.* 2. Richardus *q.* 3. *art.* 2. resolvere, nec in specie nostri dubii, quando infirmus nec recepit sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ, ut non sit ei ministranda Extrema unctio, cum non sit sacramentum necessitatis.

3 Sed quia Paludanus apud eundem Ledesmam *in summa cap.* 9. *de hoc sacram. conclus.* 4. *ad finem*, dicit ut quando aliud non est possibile infirmo recipere sacramentum, liceat hoc recipere, cum tunc videatur habere vicem confessionis; ideo existimo probabilius hoc sacramentum conferendum à Parocho; & sic consuluit Diana *p.* 3. *tract.* 4. *ref.* 71. in facti contingentia ministrari moribundo sensibus destituto, qui sacram Eucharistiam, & sacramentum Pœnitentiæ non poterat recipere, etiamsi non haberet Bullam Cruciatæ & esse in civitate
4 interdictum. † Et sic Zambranus *de casibus occurrentib. tempore mortis* dixit *in cap.* 5. *dubio* 7. *n.* 5. satis probabile esse licitè ministrari posse, & deberi Extremam unctionem morienti carenti omni privilegio, etiam tempore interdicti, & maximè, si tunc caret sensu; & licèt advertat hunc casum rarissimè accidere posse, en tamen dato præcepti necessitatem continere, fatentur Suarez *tom.* 4. *disp.* 4. *sect.* 1. *n.* 7. Barbosa *de offic. Parochi p.* 2. *cap.* 22. *n.* 46. sic referens, & cum Torreblanca, & aliis novissimè, Leander, ubi supr. *dict. disp.* 3. *q.* 18.

5 Nec sunt impedimento textus decisio *in dict. cap. quod in te*, nec rationes pro prima sententia, quæ tantum sunt intelligendæ, quando scilicet infirmus accipit sacramenta, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, sed horum quodlibet, vel quando licet non receperit, possit commodissimè tamen adiri Judex, qui posuit illud interdictum, ut tollat illud prædicto casu; sed aliud inquam dicendum, quando moribundus non est in statu recipiendi prædicta sacramenta; nam cum tunc, (ut supra *in quæstionibus præcedentibus* asserui) fortè unctio sit medium necessarium ad suam salutem tali moribundo attrito, debet à Parocho sacramentum illi infirmo ministrari: quam sententiam in praxi docet Diana *dicta ref.* 171. *in fine*, sine motu à Parochis, quando casus accurrat, amplecti posse; & sub relata distinctione sunt intelligendi Covar. *in cap. alma mater. p.* 2. §. 2. *n.* 7. *versl. Extremæ unctionis.* Ugolinus *de censuris cap.* 7. §. 1. & *cap.* 10. §. 1. Sayrus *de cens. lib.* 5. *cap.* 7. *a n.* 29. Avila *in eodem tract. p.* 5. *disp.* 4. Ludovicus Miranda *in manuali Prælator tom.* 2. *quæst.* 1. *art* 8. *conclus.* 3. *in medio*, & Barbosa cum aliis *supr. dict. cap.* 22. *n.* 45. dicentes tempore interdicti sacramentum hoc ulli laico, vel etiam clerico, aut religioso ministrari non posse, si muniti non fuerint sufficienti privilegio adducentes tex-
6 tum *in dict. c. quod in te.* † Quid autem disponat Bulla, Cruciatæ circa hoc sacramentum tempore interdicti, dixi Ægidius Trullench. *in ejus oppositione lib.* 1. §. 3. *dubio* 2. & refert in dicta praxi sacram. *dict. lib.* 4. *dubio* 1. *n. fin. in fine.*

7 Ad secundam quæstionis partem, an sit absolvendus moribundus, qui non vult, recipere sacramentum Extremæ unctionis? Et videtur quod non sit absolvendus, facit primo Doctrina Turriani *summa p.* 2. *cap.* 136. *dubio* 1. *conclus.* 1. putantis probabile esse, quod addit præceptum sumendi

Extre-

Extremam unctionem tempore mortis. † Deinde & Doctrina Scoti *in 4.dist.7.q.2.*Richardi *art.1.q.1.* Vualdensis *de facram. tom. 2. cap. 111.*& Petri Sotri *lect. 2.* asserentium esse peccatum mortale omittere ex negligentia gravi sacramentum Confirmationis; ergo:& erit etiam mortale nmittere ex negligentia Extremam unctionem: nam qui commodè potest recipere sacramentum, & non vult, videtur contemnere; & facit Doctrina Toleti *in summa. lib 2.cap.14.in fine*, Bellarmin. qui loquentes de sacramento Confirmationis affirmant peccare illud non recipientes tempore apto, & commodiraris. si ex contemptu fiat, quod etiam admittere videtur Diana *dicta p. 3. tract. 4. ref. 170 in principio*, quatenus amplectitur contrariam sententiam, si non adest contemptus, & scandalum.

9 Quare Ludovicus de S. Joan. *q. unica art. 7. de hoc sacramento.dubio 2. conclus.1.* notat, ut quando infirmus est constiturus in periculo mortis,& nequit recipere hoc sacramentum stans in judicio sann præsumatuc de illo, ut contemnat id,siquidem fidelibus scandalum pariat, nolens accipere in tali periculo rem talem, quæ dimittit peccata,dat gratiam, & auxilium supernaturale advorsus tentationes.

10 Sed communitec Doctores docent, ut seclnso tali contemptu,& scandalo gravi, nolens recipere hoc sacramentum, non peccet mortaliter: ita Villalobos *in summa tom. 1. tract. 10. dif. 5. n. 5.* eo quod [illegible] est præceptum hoc sacramentum sumere [illegible] Diana *dict.p. 3. tract.4. ref. 170.* contra Petrum [illegible] adductum,idem*p. 5. tract. 3. ref. 97* [illegible] *sed bis,*Tannerus *tom.4.disp.7.q.1.dubio 3.* [illegible] rectè advertens, ut non censeatur contemnere hoc sacramentum, hoc ipso, quod sciens, & prudens illud prætermittit; & ob id Villalobos, & Suarez adductus à Diana,videntur tenere, ut nullum peccatum committat,nec etiam veniale;videndus [illegible] Gaspar Hurtado *in sum.de hoc sacram.dif. 11.*

11 Unde solent incidere Doctores in illud dubium, num saltem peccet venialiter nolens in tali periculo constitutus illud recipere, seclnso contemptu,& scandalo;& existimo contra Suarez, & Villalobos, ut peccet quando nullo adest causa illud omittendi, ex ea ratione; quia est quædam rerum spiritualium prodigalitas omittere tantum remedium salutis ut docent Nugnus *tom. 1. q. 23. art. 2.disp.19. dubio vult. n.30.* Bonacina *disp. 7.puncto 5. n. 10.* Granado *disp 6. n.11.*Layman. *cap.7.n.1.* Toletus *lib.7.cap 3. n. 5.* Dicastilo *tract. 7. de hoc sacram. dubio 11. n 179.* cum aliis Leander*dict.tract.4. de sacram disp 1* qui dum *q.5.* probavit contra Binsfeld.*in enchiridio de Unctione* c.8.Torreblanca *Juris spiritualis cap.11.n.44.*& alios non esset per se loquendo præceptum recipiendi hoc sacramentum, nec committi peccatum mortale à non recipiente illud cum Ochogavia, Vivaldo,Toleto, Cajetano, Rodriguez,Vega,Ægidio,Reginaldo,Trullench&

12 & aliis *q. 6* † resolvit peccare venialiter, etiam si contemptus non adsit, nec scandalum ex adducta ratione: sic Bauhinus *q. 10.pag.810.* &ob id Diana & [illegible] relata Doctrina Ludovici de San Joan. *in dict.ref.9.7 p 5.in fine*, monet Parochum ad curam [illegible], ne infirmus sine hoc sacramento moriatur, & quod illum hortetur, ut sumat illud. Et ita patet qui respondendum sit in puncto nostri dubii; quia si ex contemptu, & ubi adest scandalum non vult infirmus recipere hoc sacramentum, cum tunc peccet modo dicto, non est cur possit absolvi ex doctrina Suarez *disp. 44.sect.1. in 3.p.*Henriquez *lib. 3. cap. 10.n.3.*Conink *disp. 19. dubio 10° n.30* S.Thom.*in 4. dist.13.art.3.q.3.* Soto ibi *q. 1. art.2.*Navarr.*cap.22.n.10.* & aliorum ut refert, ac tenet Trullench *dict. dub 9.* ex eo; & quia hoc sacramentum libenter accipitur etiam à vilibus, & abjectis hominibus; est enim mortale omittere hoc sacramentum ex contemptu; ex negligentia verò non erit mortale, ut etiam docet Sahagun *de hoc sacram.1.n.22.*ita probans ex Concil.Florent & ex Trid. *sess. 14.cap.3.de Extrema unctione*, ubi Barbosa plures adducit.

Ad tertiam quæstionis partem an ut conferatur 13 debeat suscepturus infirmari læthaliter? Inquo dubio videtur ur possit conferri infirmo extra periculum mortis constituto;quia loquendo de necessitate hujus sacramenti, est nimis probabile, ut dari queat tantum verè infirmo corpore;etsi non adhuc constituto in tanto periculo: ita Ledesma *de Extrema unctione cap. 6. conclus. 3. in summa*; quia ex Jacob.*cap.5.*solum videtur requiri infirmitas, ibi: *infirmatur quis*, Villalobos *p. 1. tract 10.dif. 4. n. 6.*Trullench. *in praxi sacramentor. lib.4.cap.unico, dub.4.sub.n. 2.* in vers. *item* dicentes ita colligi videri ex verbis Trid, *sess. 15. cap. 3.* ibi *Declaratur etiam hanc unctionem esse infirmis adhibendam; illis verò præsertim, qui tam periculosè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur, unde & sacramentum exeuntium nuncupatur.* Considerantes illud *præsertim*, quasi innui hoc Sacramentum collatum infirmo verè infirmo, etsi non sit in extremo,esse verum; & sic hanc tenent Ægidius Conich *disp. 9. de sacram. dubio 7. n. 25.* Armadian *lib.9. de quæst. Armen.cap.*[illegible] ut refert Palacios *in 4 dist.23.pag.476* Fabrus super Diut. *cap. 7. Eccles.Hierar.* ut referunt Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 1.litt.B.* Archangelus *in 4.dist.23.pag.28*. docentes quod et si tale sacramentum non debeat dari prædictis infirmis, etsi daretur, teneat, & quod sit sententia probabilis innuunt Suarez *tom.4.disp.41. sect.1* Bonacina *disp.7.puncto 5. n. 4.* Quintanadveñas *tom. 1.tract. 5. sing 2 n.5.* Lessius *in 3.p.D. Thoma cap. 4. de Extrema unctione dubit. 1. n. 21.* Viagers *in supplem.D.Thom.q.32.n 3.*† quibus ad- 14 do Barbosam cum aliis *de officio Parochi p 2. cap. 22. n. 11.* ubi ait dandam esse cuicumque infirmo, cujus mors timeatur, & creditur esto futura, modo infirmitas nascatur ex morbo; & docent etiam alii relati à Diana *p. 6.tract.6.ref.45.* explicantes, tum verba Trid & Jacobi tum verba Florentini.ibi:*his tantum infirmis unctionem dari debere, de quorum morte timetur*, verbum *debere* intelligi quoad licitum usum, non, non quoad valorem spectat.

Sed quantumvis hæc sententia in se vera sit ra- 15 tione sacramenti,dico quod ex præcepto non debet,nec potest ministrari, nisi verè infirmo, & in periculo mortis constituto, ut patet ex Concilio Florentino in decreto Eugen.IV. ubi: *hoc sacramentum, nisi infirmo, de cujus morte timetur dari non debet*, cui adstipulantur verba Trid. proximè relata ut tradit *n. 1.* & tenent Villalobos & Trullench.*supra* cum aliis, quos ipsi referunt Bonacina & supra relati, Nugnus *q.32.art.2.dif. 1.* Palacios, & Henriquez *suprà*, plura adducens Diana cum multis *p.9. tract. 6.ref.45.* Cum Granado, Castro Palao, Casensis, Amico, & aliis, & cum aliis Leander *tract. de sacram.disp 3.q.11.* Reginald.*lib. 28.n.67.*cum Suarez, & aliis, quorum ea nempe ratio est; quia hoc sacramentum est institutum in remedium morientium,ut ex dictis à *quæst. 1.* patet; & sic docent alii relati à Diana, *ubi suprà*, omnino

16 omninò legendus ad plura fundamenta; † utcumque sit de ejus validitate; est tamen certum quod illud sacerdos conferens infirmo non existenti in probabili periculo mortis, sive extremo, si hoc constat sacerdoti, peccet mortaliter; quia in re gravi agit contra præceptum Ecclesiæ, & ponit se in periculo invalidè ministrandi, cum opposita opinio sit probabilior, vel securior: secus: si illi non constaret; imo bona fide existimaret esse in probabili, & extremo periculo vitæ: quo in casu dicunt Villalobos, & Trullench, non solum licitè, sed etiam validè illud à Sacerdote ministrari; sed qualiter debeat tale periculum metiri, & cum quia prudentia dico infra *hac quæst.* sub vers. *ad ultimum.*

17 Ad quartam quæstionis partem, num possit dari lethaliter vulneratis, peste percussis, ac læsis morsu Viperarum &c. Respondeo posse istis omnibus conferri; item etiam, & laborantibus morbo rabido, & illis, qui potaverunt venenum: ita docent Suarez *disp.42 tom. 4. sect.4.* Filiucius *tom. 1.tract.3.cap.5.n.105.* cum aliis Bonacina *tom. 1 disp 7.q.unica puncto 5.n.6.* Ægidius Trullench. *dict. dubio 4.n.7.* quibus addo D. Thomam, & Paludan *dist.* 23. Sotum *dist.24.q 2.art.2.* Sylvestrum *p.5.* Anglest. *art. 4.conclus.* 1. Vivaldum, Lubrinum, Toletum, Petrum Canedo, & alios, quos sequitur Leander *dict. disp.3.q.14.* cum Dicastillo, Molfesio, & Busfeldio *in suo enchiridion de hoc sacram.* §. 5. & Concil. Mediolan. *p.4*, Barbosa, ubi supra *dict n.11.* ubi dicit procedere etiam ex qualibet causa alia intrinse-
18 ca. † Quorum omnium ea est ratio: nam hi omnes habent intra se causam proximam mortis, & sunt infirmi; quare etsi negent rece...tes vulnerato esse conferendam, Nicolaus Piove apud Vivald. *de Extrema unctione, cap. de suscipientibus n.* 2. & alii apud Toletum *lib.7. cap.3.n.3*, qui & esse probabilem sententiam innuit, sed tu in praxi sequeris pri-
19 mo relatam; † ad quam praxim advertere debet sacerdos cautelam, nempe ut non attingat rabidi hominis sputum, seu salivam, quæ inficit attingentem: sic notanter scribunt Bonacina, & Trullench. *Ubi supra*, & Barbosa *de officio Parochi p. 2.cap. 12 n.14* cum infinitis, & *n.15.* Ubi cum Ludovico de S.Joan. & Possevino advertens prædictam cautelam rabido, ait talem sic infirmum ungi debere in parte vicina loco oris.

20 Ad alium casum de muliere in partu constituta, etsi videam duas contrarias sententias, unam affirmantem, validè, & licitè ministrare illi, quia verè est in discrimine vitæ fundato jam jam in aliqua infirmitate, ut dixerunt Vivaldus *dict. cap. de suscipientibus*, ubi citat Catechism. Roman. Sa, *verb. Unctio n.5.* Victorellus *in addit.* Filliucius o 104. &
21 Bonacina *Puncto 5.n. 6.* alias 5 *ubi supra*, & alii. † Aliam verò negantem; quia sic prohibet expressè Concil Mediolanens. *4.p.2.pag.* 40 quod citat, & sequitur absolutè Bonacina *supra n.* 4. & ante il-
22 lum Baldus *n.4.* † Ego sic constituo nempe in praxi quotidie videri mulieribus parturientibus non dari hoc sacramentum, nisi vitæ discrimen fundetur in aliqua actuali ægritudine, & infirmitate, ut quia jam cœpit habere acerbissimos dolores, ex quibus judicio Medicorum appareat probabile periculum mortis, ut notant, & resolvunt Filiucius *n.* 105. Bonacina *num.4.* Trullench. *dict num. 4. in fine.*

23 Unde etsi admodum Leander *de hoc sacram. dict disp.3.tract 4.* & Anchangelus *dist. 23.pag.* 28 valde mirentur de relato Concilio Mediolan. affirmante vulneratos lethaliter inungi posse, & mulierem in partu deficientem, in partu non debere cum tam isti, quam illi violenter ad mortem infirmentur. Tamen sub relata distinctione relatæ opiniones in se veræ sunt, quam sic tenet cum Leandro, & aliis, Diana omnino legendus *p. 10. tract. 12.miscel. 2. res. 9* & ipse Leander cum Diana, & aliis, imò & idem Diana ait se olim consuluisse mulierem actu parturientem ex gravibus doloribus constitutam, ex judicio Medicorum in probabili periculo vitæ, fuisse ungendam sacramento, cum vix contingat tale periculum sine ægritudine nata ex extorsione, & vexatione partium inferiorum, latè, & bene Pater Amicus *in cursu Theolog tom 8 disp. 19 sect.9 n.157.* Anton. Riguccius *in lucerna parocho de hoc sacram. q. 14.n.1.* Michael Zanardo *in direct Theolog p.1.de hoc sacram.cap* 5.§ 6. Basleus *in floribus Theolog.* verb. *Extremæ unctionis sacramentum, n.4.*

Ad alium casum de senibus, qui absque alia in- 24
firmitate senio consumuntur; respondeo affirmandum ex dictis; & quia ipsa senectus est morbus naturaliter proveniens, ut docent Filiucius *n.106.* Bonacina, & Trullench. *ubi supra, n 4.* Et quia talis mors verè provenit ex defectu naturæ, non fortunæ ut docent Narbona *tom.1. de ætate anno 90. q unica à n.5* Archang. *dist 23 pag* 281. Dicastillo *tract.7 disp.1.dubio 10 n.162.* Ledesma. Nublinus, Nicolaus Piove, Toletus, Vega, & alii quos sequitur Leander *supra dict disp.3 tract. 4 q 13.* Suarez *tom.4.dict. disp. 42.n 11* Navarr *in man cap. 22. n.14* Sylvester *verbo Unctio q.5.* Armilla *n. 6.* Reginald. *lib.28.n 69* Rodriguez *in summa tom. 2.cap.* 86. Ledesma *dis. conclus.2.*

Ex his infero hoc sacramentum solum dandum 25
esse corpore infirmis modo dicto, & clarius *infra* in vers *ad ultimam*: quare evenit, ut non sit dandum ei, qui est in articulo, vel periculo mortis, nisi alias sit infirmus corpore, veluti navigaturo cum periculo, vel pugnaturo in Bello, vel aggressuro periculosum iter sic docent Navar. *dicto cap,* 12 *n.* 15. Sylvester. *dict.q* 5. Bonacina *supra dict. disp.7. tom.* 1 *q unica puncto* 1.*n.6.* Ægidius Trullench. *dict. lib.4 de sacram. cap. unico dubio 4.sub n. 2. in princ.* Leander cum Henriquez, Suarez, Sylvestro, Vivaldo, & aliis *dict disp.3.q 9.* idem Barbosa cum aliis, ubi nec & suffocando.

Ex quo infertur, ut licet Nubilinus, quem refert 26
Leander *dict disp.3.q.10.* referat quendam Episcopum nostræ Hispaniæ in vigilia Apostolorum Philippi, & Jacobi anno Domini 1589 Extremam unctionem contulisse duobus suspendendis confessis, & communicatis: sed re vera suspendendus non est capax hujus sacramenti, cum talis mors non proveniat illi ex defectu naturæ, sed fortunæ Henriquez *lib.3. cap.11 n.1.* Archangel *dist 23 pag.* 282 *col.1. & 2.* Dicastillo *dicta disp.1.dubio* 10. *n.* 161. Thomas Hurtado *tract 1.cap 10 ref.11. à n.* 364. ubi contrarium judicat temerarium Toletus *lib 7 cap.3.n.1.* Rodriguez *tom.2.cap.191 n.6.* qui ex Vivaldo affirmat prædictum Episcopum, ideo suspendendis prædictis contulisse unctionem quia aliquam habeant infirmitatem naturalem: quo casu optimè fecisse, narrat ipse Leander ex aliis, ubi sic amplectitur eum Bonacina, Nublino, Piove, Layman, Naboa, D. castilio, Zerola, Perez de lara, & Zened. quibus addo Villalobos *tract.* 10 *de hoc sacramento p.1.dis 4 n.6 in principio*, & Sahagun *de hoc sacram. n* 19.

Ad quintam quæstionis partem de dispositione 27
requisita in suscipiente hoc sacramentum ex jam

adductis

adductis *à quæst.* 1. facilis est responsio; & sic brevirer dico, quod recepturus, aut recipiens hoc sacramentum, debet habere intentionem saltim virtualem, & interpretativam illud suscipiendi, quod sic tales ceosebuntur omnes, qui illud petendo christianè vixerunt, vel qui dederunt signa contritionis, vel qui semel habuerunt intentionem recipiendi hoc sacramentum, nec illam retractarunt, ut dixi supra, *q.* 6. *n.* 1. *&* 2; debet prius confiteri ratione status, si potest, posito peccato mortali, alias non tenebitur coofiteri; quisquis non habet conscientiam peccati mortalis: ita Trullench. *dicto dubio* 4. *n.* 9. *& dict. lib. cap.* 2. *dub.* 3. *& c.* 2. *dub.* 1. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 3. *n.* 132. *&* 133. communiter Docto es alii.

28 Unde infertur ad dubium, num necessario debeat prius suscipere Eucharistiam? In quo dubio negativè respondet Henriquez *lib.* 3. *cap.* 10. *ad finem.* Suarez *tom.* 4. *disp.* 44. cum aliis Bonacina *tom.* 2. *disp* 7. *q. unica puncto* 5. *n.* 15. Trullench. *dicto dubio* 4. *n* 10. & alii, eo quòd nullum extat de hoc præceptum; & quia infirmus potest semper contritionem disponere, ut jam dixi; & quia aliquando fieri potest, ut possit quis recipere Extremam Unctionem; non verò Pœniteotiam, nec Eucharistiam, aut quando aliquis patitur voioitum, aut ita repente morbo prævenitur, ut non dederit signa contritionis; sed per se, & ordinariè dicunt præfati DD. servandam esse praxim, commnnem usum, & consuetudinem Ecclesiæ. Ita ut recipiatur scilicet Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, cum quodlibet obliget sub præcepto, non sic Extrema Unctio ut jam adduxi.

29 Ad ultimam quæstionis partem, in quo statu infirmitatis sit hoc sacramentum conferendum, cum jam dixerim illi tantum, cujus vita ex infirmitate periclitatur admodum: quare optimè Diana, *p.* 5. *tr.* 3. *res.* 95. & Helisonius, *tom.* 2. *in* 3. *p. cap.* 32. *art.* 3. dicunt mentiri Calvinum, *lib.* 4. *inst. cap* 19. *tit. de ultima Unctiene, num.* 25. quando ipse asseruit Jacobum omnes infirmos inungi voluisse, Catholicos non infirmos, sed semimortua cadavera sua inficere pinguedine, cum jam anima in primoribus labris laborat, vel ut ipsi loquuntur in extremis; itaque existimo dicendum tonne admodum pendere ab arbitrio Sacerdotis ministrantis; si noo coosistat in puncto indivisibili, eum sit credendum, ut supra adduxi, non ex eo quod aliquantulum citius ministrantis, Sacramentum habebit suum effectum: ita Trullen. *dict. lib.* 5. *de sacram. dub.* 4. *num.* 2. *in fine*, & referendi, *n. sequenti.*

30 Quare pro resolutione dico ad administrandum, & conferendum hoc saeramentum, non esse spectandum articulum, quo infirmus careat omni prorsus sensu, aut quo omnino ejus desperata sit salus, ot docent Naldus *in summa* verb. *Extrema Unctio. n.* 1. Ægidius Coninc. *disp.* 19. *dubio* 7. *n.* 25. Possev. Ludovic. Miranda, & cum aliis Barbosa *dict. cap.* 22. *de off. Parochi p.* 2. *à n.* 19. Sotus *dist.* 17. *in in* 4. *q.* 2. *art.* 4 & Tullench. supra *dicto dubio* 4. *n.* 3. ubi cum Henriquez *dict. lib.* 3. *cap.* 11. & Bonacina *dict. tom.* 1. *disp.* 7. *q. unica puncto* 5. *n.* 7. docet ministrandum esse hoc sacramentum, si fieri potest, quando infirmus adhuc habet usum rationis, ut se magis ad fructum sacramenti recipiendum disponat; & † sit capax alacritatis, qose conferri solet; cum ergo communiter Doctores doceant quod sanitas, etiam corporis, sit effectus hujus sacramenti, non infallibilis, sed quando subjectum est dispositum, ut docent Joannes de la Cruz *in tract. de conscientia p.* 2. *de hoc sacram. dubio* 3. *conclus.* 3. eujus verba refert, & sequitur Diana *p.* 3. *tr.* 4. *res.* 173. qui ab experientia loquens, carpit parentes, ut plurimom amantes magis corpora, quàm animas infirmorum, qui quando agitur de Extrema Unctioos illis mioistraoda clamant, & usque ad ultimum deferra volunt: quare referens Diana cum Cruz *dubio* 4. *conclus.* 2. *in dicta res.* 173. cum hoe sacramentum in causando salutem corporis non operetur miraculosè, sed virtute ordinaria supernaturali dicit non esse sperandum tempus, quo causæ naturales juvare non possiot, sed adhue spes salutis duset. †
non enim addunt Pitigianus *in* 4. *tom.* 2. *dist.* 23 32
q. unica art. 5. *q.* 4. spectandum est, ut infirmus jam sensu, & cognitione careat: nam id est contra reverentiam, & utilitatem sacramenti, nec etiam esse spectandum tempus, in quo jam constet infirmum non posse naturaliter vivere: nam boc etiam derogat secundario fini sacrameoti; nec enim ait consentaneum spectare tempus, in quo ferè manifestè sit necessarium miraculum, cum hoe sit quodammodo tentare Deum, & virtutem sacramenti velle experiri, ut docet etiam Gaspar Hurtado *de hoc sacram. dis.* 10.

Et sie quantum errent etiam contra salutem 33
corporum infirmorum deferentes hoe sacramentum ad tempus, quo infirmus est sensu carens, aut admodum debilitatus, & in extremis demonstrat Sotus *in* 4. *sent. disp.* 23. *q.* 2. *art.* 2. imò & Kellisonius *dict. tom.* 2. *in* 3. *p. dict. q.* 32. *art.* 3. inter alia, dicens non esse differendum hoc sacramentum, addit peccare Miuistros, qui non adhibent hoe sacramentum, vel amicos infirmi, qui Ministrum non accersunt; donec infirmus jam jam exhalaturus est animam, & usu omni rationis destituitur; quia usus rationis, & devotio infirmi; plurimum confert ad effectum hujus sacrameoti; & quod hoc sacramentum confert vires contra tentationes, quæ solent præcedere privationem usus rationis † qui & Philippus Fabrus
in 4. *sentent. dist.* 23. *q. unica cap.* 4. & Diana 34
dict. res. 95. *p.* 5. admonet hac in re prudenter procedendum esse, & nec nimium festinandom (cum non omnis ægrotus sit capax hujus sacramenti, ut jam dixi *in hac quæst. & in aliis*) neque nimium tradandum, cum usus rationis, & devotio infirmi multùm conferat, addentes etiam puniri ab Episcopis, & reprehendi differentes conferre hoc sacramentum; donee infirmus penè mortuus sit, vel ratione destitutus.

Pro complemento addo quod si adhibito etiam
Medicorum judicio, probabiliter dubitetur, an 35
homo peste infectus, & consequenter in periculo mortis sit, necne, tune sacramentum hoc sub conditione celebrari posse à Parocho, ut ait Cappeavilla *tract.* 5. *cap.* 511. & cum eo Barbosa *de offic. Parochi dict. cap.* 22. *p.* 2. *num.* 12. alia adducens, quæ jam supra resolvi *de ministrando sub conditione.*

QUÆST. VIII.

An sit necessarium, ut infirmus in lecto jaceat ad conferendum unctionis sacramentum. Et an infirmitate diuturna possit infirmus bis ungi, ubi num iterum conferendum sit collatum jam semel infirmo non periculosè? An cæci à nativitate, vel mutilati, debeant ungi in partibus propinquioribus partibus abscisis? & an de facto Beata Virgo receperit hoc sacramentum?

SUMMARIUM.

1 *Unctio Extrema potest ministrari infirmo non jacenti in lecto.*

2 *Infirmus peste percussus, aut vipereo morsu læsus, vel qui venenum biberat, potest ire ad Parochum, & illi nunciret Unctionem*

3 *Unctionis sacramentum iterari potest in eadem infirmitate, si infirmus carvaluerit, & post* 15. *aut* 30. *dies reincidat, ut* nu. 4. 5. & 6. ad 10.

5 *Infirmus longa infirmitate præpeditus, bis in anno poterit ungi, si periculum mortis immineret; & refertur unus, qui ter fuit unctus in eadem infirmitate.*

7 *Iterari quoties in eadem infirmitate potest Unctio Et quid si superveniat nova infirmitas periculosa*, n. 8. 9. & 10.

9 *Infirmus ægritudine, qui semel unctus, lethaliter postea vulneratur, potest iterum ungi.*

11 *Sensu visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus carentes, verius est ut in infirmitate periculosa constituti debeant ungi, & quare*, n. 12.

12 *Peccare potest desiderio bono per organum sensus, quem non habuit contra Becanum, ut* nu. 13.

13 *Uuge manibus, aut oculis carem in parte ibi propinqua, ut* n. 14. 15. 16. & 17. *Ubi quid dixerint alii.*

15 *Missæ sacrificii verba in plurali, ut* misereatur vestri, Dominus vobiscum, &c. *proferuntur, etsi nullus præter ministrum sit præsens.*

18 *Virgo sanctissima num uncta fuerit de facto, diversè sentiunt Doctores, ut* n. 19. 20. 21.

19. *Unctionis forma verè applicari potest ei qui nunquam peccavit.*

21 *Apostolis collatam fuisse unctionem probabilius est.*

AD primam quæstionis partem resolutive ex jam supra adductis respondeo posse nempe ministrari infirmo, nondum in lecto jacenti; sic docent Henriquez *in summa lib.* 3. *cap.* 11. §. 1 Zambrana *de casibus occurrentibus in articulo mortis c.* 5. *dub.* 3. Barbos. *de officio Parochi p* 2. c. 22. *n.* 20. quibus addo *supplem. d.* 23 *q.* 1. *art.* 3. *dub.* 2. Victorellum *in addition, ad Sa*, Layman. & Filliucium quos refert, & sequitur. † Leand. *tr.* 4. *de sacram. d. disp.* 24. Ubi dicit posse infirmum, qui videt se peste percussum, venenum bibisse, vel morsu Viperæ lætum, ire ad Domum Parochi, vel in Ecclesiam, & ibi hoc sacramentum reverenter suscipere; quia hoc nec indecens, nec prohibitum est: iterum idem Barbosa *sub n.* 11. cum Bonacina, & Trull. *l.* 5. *c. unico sub dubio* 4. *à n.* 1.

Ad secundam quæstionis partem, an in infirmitate divina, possit infirmus bis ungi? Et quia hæc 3
difficultas explanabitur ex illa, an hoc sacramentum reiterari possit, ideo duxi de hoc secundo dubio prius differere, in quo absolutè, etsi negent aliqui apud Vivaldum *de hoc sacram. c. fin de n.* 1. respondeo iterari posse, ut docent S. Thom *in* 3 *p q.* 33. Suarez *d.* 6. *sect.* 4. & communiter Doctores, quorum est ratio, quia hoc sacramentum non imprimit characterem, sicut imprimunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo, ut habetur in Trid. *sess.* 7. *can.* 9. & *sess.* 23. *c.* 4. sed sacramenta, quæ non imprimunt characterem iterari possunt (ut late ego *infra tit. sequenti de sacram. non iterandis*) ergo: ita expressè docet Trid *sess.* 7. *c.* 3. ibi: *quod si infirmi post susceptam hanc unctionem convaluerint, iterum hujus sacramenti subsidio juvari poterunt, cum aliud simile vitæ discrimen inciderint.* † Tota 4
difficultas est quod medium tempus debeat intercedere in eadem infirmitate de prima ad aliam Unctionem, & licèt alii apud eundem Vivaldum, & Nicol. Plove relatus à Leand *supr. d* 4. *q.* 18. dixerint esse iterabile semel in anno eodem. Verius tamen erit ut si infirmus post unctionem per quindecim, aut viginti dies ad summum, per mensem saltem convalescat, & postea in eandem infirmitatem reincidat, possit post primam unctionem iterum ungi: ita post relatos docent Henriq. *l.* 3 *c.* 9. *n.* 4 Fagund. *in* 3. *præcepto Eccles. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 6. Bonacina, *de hoc sacramento d.* 7. *puncto* 6. *n.* 4. Ægid. Conninc. *d.* 19. *dub.* 8 Possevin. *c* 9. *n.* 19. Hurtad. *difficult.* 10. Sotus, *de* 13. *q.* 2. *art.* 3. B. de Ledesm. *difficult.* 10. *conclus.* 10. Rodrig. *in summa tom.* 2. *c.* 191. *n.* 9. & alii communiter, quibus addo Sylvestr. *verb. Extrema Unctio n.* 6. & Ægid. Trullench. *in praxi sacram. lib.* 4 *c. unico dubio* 6. *n.* 8 Molfesium, *in summ. Theologiæ moralis tr.* 4. *c.* 3. *n.* 55. Zambr. *d. c.* 5 *dubio* 6. Valer. Regin. *lib.* 8. *n.* 49. Petr. Ledesma, & Paul. Layman, quos refert, & sequitur Barbosa, *de officio Parochi p.* 2. *d c.* 22. *n.* 38 qui postquam dixerunt hoc Sacramentum, durante eodem periculo morbi, non esse à Parocho conferendum, cum semel suscepta unctio, sit Medicina sufficiens ad conferendum effectum, quo inerrmus indiget † ad- 5
dunt si status infirmitatis mutatur modo, si Judicio Medicorum, & practica consideratione censeantur diversa pericula, quibus homo constituatur in diversis statibus, seu dispositionibus ad moriendum, posse bis ungi intra paucas Hebdomadas. & iterum Leander docet *d disp.* 4 *q.* 19. *cum Catechismo Romano q* 11. Vivaldo, Bonacina, Possevino, Victorello.

Crediderim tamen Doctrinam illorum, quos 6
referunt idem Vivaldus, & Nicol. Plove dicentes hoc sacramentum esse iterabile semel tantum in anno esse intelligendus, ut si v. g infirmus longa laboraret infirmitate, ut Hydropili, ratione cujus mortis mortis periculum immineret, tunc non irreverenter ungi posse bis, anno transacto; ut sentit Flavius, *in suo serut. sacerd* 1. *p. tract.* 11. de Extrema Unctione in verbis sequentibus: *in una infirmitate ultra annum protrahatur*; ita quod in uno anno propter unam infirmitatem nequaquam bis ungatur, quod ex congruitate temporis

temporis ad confessionem annuam poterit confirmari; & quia videtur ferè impossibile, quod relata infirmitas, quæ posuit à principio infirmum in periculo tali, ut egeret Sacra Unctione, desinat habere mutationes tales, quæ constituerint illum in diversis periculis. Et ita debent intelligi etiam Sà *supra*, & ibi Victorellus, *in appendice ad cap.* 9. Possevin. & Armilla faventes huic Doctrinæ, quam etiam docent novissimè Zanadus, *in directorio theologiæ part.* 1. *de hoc sacram. cap.* 5. *in fin.* Diana, *part.* 11. *tract.* 11. *Miscellan. resol.* 11. *in vers. dicendum*, legendus omnino Dicastillus, *de sacram. tom.* 1. *tract.* 7. *disp.* 1. *dub.* 10. *num.* 194. Ubi latè loquitur subdistinguens Ragusius *in lucerna Parochorum de hoc*
7 *sacram. quæst.* 10. *num.* 3. † Ubi testatur in civitate Beneventi quendam Scipionem Mascambrunum supra ter fuisse unctum in quadam infirmitate, in qua melius se habuit, & iterum deinde subiit periculum mortis; etenim ut ait Dicastillus perseverante antiquo periculo, non tamen ita proximo, id est etiam, si perseverante ægritudine, eadem cessante tamen, urgenti illo periculo, si postea contingat in novum periculum incidere, validè conferetur hoc sacramentum iterum, ac tertiò, vel quoties de novo adveniet periculum. Et juxta hæc sunt intelligendi etiam Hellisonius, *tom.* 2. *part.* 2. *quæst.* 33. *art.* 2. idem Diana, *part.* 5. *tract.* 3. *res.* 96. cum Ludovico de S. Joan. & Victorelo, dicentes satis esse quod manente infirmitate v. gr. Hetica, vel Hydroposi, evadat periculum mortis, & post aliquod tempus iterum incidat in periculum mortis, juxta relata Trid. verba, *dict. sess.* 14. *cap.* 3.

Unde si dubitet an si perseverante eadem ægri-
8 tudine cum suo statu periculoso, adveniat nova aliqua ægritudo omnino distincta à præcedenti, etiam illa tam periculosa, ut sufficiat per se ad conferendum Extremam Unctionem, possit iterum repeti hoc sacramentum. In qua difficultate Dicastillus *dict. disp.* 71. *dubio* 10. *n.* 164. quem secundùm ejus mentem referens ejusdem verba; sequitur Diana *dicta p.* 11. *res.* 11. distinguendo: nam si ægritudo superveniens, Judicio Medicorum sit aliquid natura sua comitans, vel ordinarie consequens, aut annexum priori ægritudini perseveranti, tunc etiam si secundum leges phisicas curationis, & secundum definitiones ægritudinum, seu morborum specie, distinguantur, possint, & debeant reputari pro una, aut si morbus, vel ægritudo superveniens; ideò periculosa sit comparatione subjecti; quia casu invenit subjectum præcedenti morbo laborans; secus non futura notabiliter periculosa, possit adhuc illud periculum præcedentis morbi censeri actum, crevisseque ex adventu alterius causæ: ac proinde non iterandùm hoc sacramentum dicunt. Sin autem causa superveniens ipsa per se independenter à præcedenti tam periculosa ut novum censeatur periculum sufficiens se solo ad conferendum Extremam Unctionem patienti, non improbabile sibi videre, Dicastillus ait posse iterum repeti sacramentũ, cum simpliciter sit aliud status ægroti, morbusque diversus maximè, si adhuc erat spes aliqua naturaliter sanandi in præcedenti morbo, eam ex superventu sequentis, ea spes tollatur. Inde inferunt ut si contingat ægrotus malignis febribus periculosè decumbentem ab aliquo
9 lætaliter vulnerari etiam, si ratione prioris ægritudinis susceperit Extremam Unctionem probabile omnino sit, posse iterum licitè, & validè Extremam Unctionem recipere; tum quia ægritudo simpliciter nova constituit hominem in novo, & distincto agone, & nova, & distincta necessitate auxiliorum, respectu secundæ ægritudinis, ad cujus agonem, & certamen nondum existentis, non data fuerat gratia præcedentis sacramenti. Necenim (ait Dicastillus) sacramentum hoc confert gratiam, eum respectu ad auxilia (vel quod idem est) auxilia non conferuntur intuitu sacramenti suscepti, nisi comparatione ægritudinis, in qua existebat ægrotus, quando suscepit sacramentum; & cum jam existat simul in alia nova ægritudine, non minus indigente gratia, auxiliis, & inductione Presbyterorum Ecclesiæ, qui orent super ægrotum, ut oratio fidei salvet infirmum, & alleviet eum Dominus, dicit se non videre cur ad hos omnes effectus, & ad sanitatem etiam corporis modo explicato, non possit uti secundò sacramenti hujus remedio, urgente secunda indigentia; nam quod alia ægritudo nondum obierit, per accidens videri dicit, si spectemus præ se novæ ægritudinis indigentiam, hinc usque illi quorum rationes videntur ex proximè dictis, fulciri & ex effectibus hujus sacramenti, de quibus dixi non nulla *supra*, & uberius *infra*.

His omnibus addo quid respondendum, quan- 10
do extra periculum mortis infirmus existens fuit semel unctus, num si postea incidat in periculum possit ungi? Et respondeo iterum posse ungi per adducta hic, & quæst. præcedenti; quia etsi ut *ibi* dixi *sub vers. ad tertiam*, invalidum sit hoc sacramentum collatum infirmo non periculoso, sive validum sit tamen quia jam morbus mutatus de non periculoso in periculosum, constituit infirmum, sub nova necessitate, sequitur ut possit iterum ungi: ita, Quintanaduennas *Theol. moral. tom* 1. *tract.* 5. *sing.* 2. *n.* 6. Amicus *in cursu Theologiæ tom.* 8. *disp.* 19. *sect.* 10. *n.* 186. Diana *p.* 9. *tract.* 6. *res.* 45. *in fine* vers. *& hac.*

Ad tertiam quæstionis partem, an Cæci à nati- 11
vitate, vel mutati, debeant ungi in partibus propinquioribus &c. Et quia eadem quæstio est de muto & surdo à nativitate, & eo qui nunquam olfecit, ideo de omnibus idem resolvendum esse. In quo dubio acerrimè Dicastillus *de sacram. tom.* 1. *disp.* 1. *tract.* 7. *dubio* 3. *n.* 51. ait; quod qui cæcus, & surdus à nativitate, & qui nunquam olfecit, ut sunt aliqui; item & ut carens sapore in gustu, non egeant unctione, quibus solum sufficiat solius tactus unctio; hujusmodi autem hominibus non videri necessarias illorum sensus unctiones, quibus constet nunquam peccasse. nec esse in eo peccata, quæ originem habuerunt ab speciebus eorum sensuum, quos nunquam habuit; & alia addens, dicit. ut qui habet organa sit ungendum necessitate sacramenti in omnibus, qui vero omnia non habet in omnibus saltim illis, quæ habet, ungendus sit; non enim cœcus. v. g eum nunquam vidisset, delinquere potuit per visum, & sic muti, surdi &c.

Sed absolutè dicendum est istos esse ungendos 12
eadem illa forma, ac si ungerentur habentes omnes suos sensus perfectos, & integros: ita Valentia *tom.* 4. *d.* 8. *q.* 1. *puncto* 2. Martinon. *de sacra to.* 2. *d* 65. *sect.* 3. *n* 37. Dian. *p.* 10. *tr.* 17. *& miscell* 6 *dis* 81. *in fine*, & sic Fald. *in summa* verb. *mutus n.* 3. & verbo *Extrema unctio* n. 8. dixit quod extrema unctio debet dari à nativitate surdis, mutis, & cæcis, & Jo. Præpo. *in p. q. unic. de hoc sac. dub.* 8. *n.* 73. asseruit

deficiente organo alicujus sensus, locum organi esse inungendum; quod etiam fieri debere ait, quamvis homo nunquam tale organum habuerit, & proinde nunquam exterius per illud peccaverit; quia potuit peccare desiderio actus illius: & sic bene Possevinus de officio curati, potuit dicere in cœco à nativitate bene posse ungi oculos; quia habuit potentiam; licèt non actum peccandi; potuit enim, dicit Valentia, cæcus, mutus, aut surdus à nativitate secundùm illum sensum per internum desiderium peccare; quia sensus absolutus non est, tenet iterum Diana, *part.* 5. *tract.* 6. *resolut.* 11.

Unde etsi Beccanus, *de sacram. cap.* 27. *num.* 6.
13 ut refert Leander, *dicto tract.* 4. *de sacram. disp.* 4. *q.* 24. dicat non esse necessarium ungere illum, qui oculos non habet, nec dicere, *indulgeat tibi Deus quidquid per visum deliquisti*: tamen quia infirmus potuit peccare solo appetitu sensitivo; videndi, loquendi, audiendi contra regulam rationis, sequitur dicendum esse capacem hujus sacramenti, etiam si his sensibus corporis careat, & ungendo illum Sacerdos dicere: *indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum &c. deliquisti*, ut docent D. Thom. *dist.* 23 *art.* 3. *q.* 3. Sotus *q.* 2 *art.* 3. Reginald. *lib* 18 *n.* 70. Toler. *lib* 7. *cap.* 3 *n.* 7. Sylvester, *verb. Unctio n.* 6. Angelus, *n.* 5. Henriquez, *c.* 12 *n* 1. Bonacina supr. *puncto n.* 18. Leander supra, etiam cum Lumbino, Ochogavia, & Nicolao, Ploua, & ex Suarez dicente esse omnium sententiam confirmatam usu Ecclesiæ, quibus
14 addo Sa, verb. *Extrema Unctio n.* 13. Barbosam, *de officio Parochi dict. p.* 2. *cap.* 22. *n.* 31. † Ubi dicit quod si ægrotus manibus careat, ungenda sit caro propinqua, si oculis careat, debeat ungi locus oculorum; quia licèt homo, qui perpetuò caruit visu, non potuit eo sensu peccare secundùm effectum, potuit tamen peccare secundùm concupiscentiam videndi, nec enim formam consuetam esse mutandam in his casibus particularibus dixit Valentia, * sicut nec in sacro faciendo, quamvis
15 solus minister adsit sacrificanti propterea mutat ordinarium dicendi modum in plurali *misereatur vestri omnipotens Deus*, & *dimissis omnibus peccatis vestris* &c. *Dominus vobiscum*, & *omnium circumstantium quorum tibi fides cognita est*, & *nota devotio*, & *benedicat vos omnipotens Deus*, quam sequuntur Martinon *supra dict. sect.* 3. *n.* 37. Diana *d. p.* 10 *tract.* 16 *ref.* 8 .. in vers. *sed hic*.

16 Solent in nostra difficultate nonnulli affirmare cæcos, surdos, mutos &c esse ungendos non in eisdem sensibus, quibus carent, sed pro illis alibi, inter quos Tannerus, quem referunt Dicastillo, & Diana, *ubi supra*, ait non sunt audiendi, eo quod unctio in alia parte omnino distincta non significat remissionem peccati commissi per eam partem, quæ non existit, nec unquam extitit, nec commissi per concupiscentiam operandi per talem partem, aut sensum, qui nunquam nisi loquantur, juxta à nobis proximè dicta. Et videbis *supra quæst.* 5. vers. *ad secundam*, & ante *à numero* 1.

17 Et insuper nec est amplectendus modus ejusdem Dicastilli jam relati *n.* 51. quatenus admittit faciendam esse unctionem in aliis sensibus, quibus ungendus integer est; & quod talis unctio operetur ad omnes, quibus caret; quia debet reduci ad resolutionem, quam sequimur, ut patet, & expendunt Diana, & Martinon, jam adducti.

Ad ultimam quæstionis partem, num de facto Beata Virgo receperit hoc sacramentum unctionis. In quo dubio est duplex sententia, probabiliorem dicunt sententiam multi, nempe ut ei non fuerit ministratum; eo quod Virgo Beata nullum peccatum habuit, nec actuale, nec originale; ita ut non potuerint verificari formæ verba de illa *indulgeat tibi Deus quidquid peccasti* &c. & & licèt concedant Beatam virginem fuisse baptizatam, negant tamen unctionem fuisse inunctam; eo quod inter utrumque sacramentum militat ratio diversa: sic docent Victoria *q.* 124 Paludan. *dist.* 23. *q.* 3. *art.* 2. Vazquez, *tom.* 2. *disp.* 119. *cap.* 8. *n.* 74. Ochogavia *q.* 7. *n.* 8. Granado *disp.* 6. *n.* 7. Tannerus, *dubio* 3. Vega *inspect. Curat.* 2. *tom. cap.* 13. *n.* 15 Sanctius *in selectis disp.* 27. *n.* 20. Nugno, *q.* 32. *art.* 2 *dif.* 2. & alii. 18

Alii verò pro affirmativa sententia loquuntur; 19 eo quod forma Extremæ Unctionis verè potest applicari ei qui nunquam peccavit, cum illa verba: *indulgeat tibi Deus quidquid peccasti* &c. possint habere sensum conditionalem, dari gratiam remissivam peccati, si illud inveniat in subjecto Juxtaque supra dixi *p.* 6. de adductis qui nunquam peccarunt, & de proximè baptizatis; item 20 quia ut dicunt Suarez *tom.* 1 *disp.* 16 *sect.* 3. & *to.* 4. *disp.* 47. *sect.* 2. *n.* 8. & 11. Henriquez *cap.* 11. *lib.* 3. *n.* 7 & 8 Filiucius *tom.* 1. *tract.* 3. *c* 5. *n.* 108. *in fine*. Ægidius Trullench. *d. sacram. lib.* 4. *c unic. dubio* 4. *n.* 7 Beata Virgo ex vi suæ originis fuit capax etiam, si non fuerit ex privilegio gratiæ expulsivæ peccati & auxilii confortantis contra reliquias modo dicto; & quod ut his etiam esse ei poterat unctio contra nativam corporis debilitatem, & contra tædium, merorem que animi ex morbo, aut senio provenientem; & sic affirmarunt etiam Reginald. *l.* 28. *n.* 69. Ælius *d.* 23 *q.* 3. Molfesius *tr.* 3. *c.* 3. *n.* 40. & ante illos Albertus Magnus *in Mariali c.* 74. D. Antonin. 3. *p. tit* 15. *c.* 16.

Utramque sententiam probabilem dicit Dicastillo *supra dubio* 19. *disp.* 1. Legendus *à n.* 148. & sunt etiam videndi Cardin. Lugo *de sacram. in genere disp.* 2. *sect.* 2 *n.* 37. Archangelus *dict.* 23. *pag* 182. *col.* 1. D. Didacus, de Narbona *tomo* 1. *anno* 90. *n.* 3. Et sic ego addo à fortiori dici posse Sacram unctionem collatam fuisse Apostolis ob easdem rationes, ut dicunt Henriquez, & Trullench, *ubi supra*. 21

QUÆSTIO IX

An solus Episcopus sit propriè Minister hujus Sacramenti, & Parochi, seu alii sacerdotes ex gratia tantum? Et an quilibet sacerdos possit validè illud conferre etiam si Religiosus sit, aut saltem Parocho nolente? Et num liceat Parochis præbere laicis oleum extremæ unctionis, ut ipsi infirmos ungant ad sanitatem recuperandam, vel mittere ad infirmos, ut ipsi eo ungantur? seu Diaconis, aut clericis in minoribus?

SUMMARIUM

1 *Unctionis minister ex officio est Episcopus, & Sacerdos proprius, ut n.* 2. 4. 5. 6. 7.

2 *Absolutio*

2 *Absolutionis peccatorum potestatem solus Christus contulit sacerdoti.*

3 *Unctionis ministrandi potestas, non est jurisdictionis, sicut absolvendi est.*

5 *Parochus solus ex officio est minister sacramenti Unctionis.*

6 *Sacerdos alius se intromittens, præter Parocho, & sine ejus licentia in administratione unctionis, peccat mortaliter, extra casum necessitatis, non verò incurrit censuram?* ut num. 14.

7 *Sacerdos quilibet si Parochus absit, aut per manifestam injuriam nolit, unctionem ministrare poterit. Et quando sic præsumatur,* num. 9.

8 *Unctionis sacramentum animæ in extrema lucta, valde utile est, & quasi firmissimum præsidium contra Dæmonis infestationes.*

9 *Sacerdos ministrans in casu necessitatis unctionem, non usurpat Jurisdictionem alienam.*

10 *Religiosus verius est, ut in casu necessitatis licitè ministret unctionis sacramentum, & quando Parochus abest,* ut n. 11. *aliàs non sic,* ut n. 12. & 13.

12 *Regulares si ministrent unctionem sine necessitatis casu, & expressa licentia Parochi, sunt excommunicati cum reservatione.*

14 *Sacerdos administrans unctionem sine licentia Parochi, & extra necessitatem, nullam incurrit censuram; licet peccet.*

15 *Religiosi sine incursu pœnæ, & culpæ possunt suis fratribus unctionem administrare, etiam donatis, servitoribus laicis, aut pauperibus in Hospitalibus suis degentibus.* & n. 16.

16 *Parochus potest ungere Donatos, & laicos Religiosorum servitores, si velit, non obstante eorum privilegio* n. 17. *Referuntur privilegia* num. 21.

17 *Religiosi possunt suis privilegiis uti in administranda unctione quandiu Parochus non resistit.*

18 *Religiosi non prohibentur habere sacram unctionem in suis locis pro subditorum necessitate.*

19 *Regularis Prælatus tenetur per se, seu per alium (sicut Parochus) ex officio unctionem suis subditis ministrare,* & n. 20. *ubi de aliis.*

20 *Unctio sacra potest ministrari à regularibus, Hospitibus regularium, & familiaribus, iter agentibus, infirmantibus in eodem Monasterio; item officialibus cujus suis artis; & ibi existentibus propter immunitatem, & aliis servitoribus.*

22 *Unctione extrema non potest ministrari à laico,* ut n. 23. *etsi alii contra, quibus respondetur.* n. 24. & 25 *ubi explicantur facta sanctorum.*

24 *Epistola Innocent.* 1 cap. 8. *relata.* n. 22.

25 *Fideles utebantur oleo quodam benedicto ex devotione ad ungendos infirmos, non ab Episcopo* ut n. 26

26 *Parochus nequit sacram unctionem mittere ad infirmum, ut ille se ungat.*

27 *Diaconi, Subdiaconi, aut alii clerici in minoribus non possunt unctionem sacram administrare, nec ex dispensatione Papæ.*

AD primam quæstionis partem videtur respondendum, ut soli Episcopo ex officio competat administratio hujus sacramenti unctionis, argumento de sacramento confirmationis, in quo solis Episcopis pertinet administratio ex officio, & solis Præsbyteris ex gratia, & commissione permissum propter Episcoporum occupationem *ex cap. Præsbyteros, cap. illud 95. dist.* Sic narrant Sahagun *de hoc sacram. n.* 14 *in principio*, de quo dico late in §. *sequenti hujus textus.* 1

Sed contrarium nempe, ut ex officio Sacerdotibus incumbat administratio hujus Sacramenti, 2 patet; quia sic accipitur ex Verbis Divi Jacobi, c. 5. ibi *inducat Præsbyteros Ecclesiæ, vel sacerdotes*: etenim Christus Dominus soli Sacerdoti dedit potestatem in absolutionem peccatorum, & in illorum reliquiarum remissionem, Joanis 20. ibi: *quorum remiseritis peccata &c.* & ita patet definitum in Concilio Florentino, & in Trid. *sess.* 14. *cap* 3 Ubi omnes tenent, imò addit Sahagum Catholicum dogma Sacramenti Extremæ Unctionis Ministrum esse non alium, quàm proprium Sacerdotem, nec Episcopum necessarium esse, *ex dict. c Præsbbyteros cap. illud 9. sect.* D. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 31. *art* 4 *& in* 4 *dist.* 23. *q.* 2 *art.* Ubi communis ex Soto, Victoria, & aliis, Nugnuz, *ibidem q.* 2. *art.* 4. Suarez, *disp.* 43. *sect.* 1 Bellarmin. *tom.* 3. *cap* 9. *de hoc sacram* Ægidius, *disp* 19. *n.* 9 Bonacina, *disp* 7 *q unica puncto* 4. *n.* 1. *&* 2. Leander cum aliis, *tract.* 4. *de hoc sacram. disp* 4. *n.* 1. † Et cum infinitis Barbos. *de officio Parochi p.* 2. *cap.* 22. *n.* 1. quatenus dicit validè à quovis Sacerdote hoc Sacramentum conferri, ut proprius illis Minister; quia ejus administratio intrinsece non est actus jurisdictionis, sicut absolutio à peccatis. 3

Sed quia communis Doctorum resolutio est 4 non omnibus sacerdotibus, sed tantùm propriis, hoc est Parochis, munus administrationis hujus Sacramenti incumbere ad ejus licitam administrationum: idem Barbosa supra *num.* 2. cum aliis infinitis; ideo existimo quæstionem hanc duobus modis posse intelligi. Primo de ministro necessario ad validitatem hujus sacramenti: quo in casu erit solus Sacerdos Presbyter ex dictis Verbis Jacobi, Trident. & Florentini sub Eugenio IV. tum quia sic patet ex Christi institutione, & ex traditione Ecclesiæ, item ex congruentia; quia cum hoc sacramentum sit ordinatum ad sanctificandos fideles, tanquam complementum pœnitentiæ, sequitur ut ejus collatio pertinere debuerit ad eos, qui habent potestatem absolvendi à peccatis, saltim ex parte ordinis ex D. Joanne in verbis adductis, *quorum remiseritis peccata &c.*

Secundo de ministro ad licitè, & sine peccato 5 ministrandum, quo casu solus Parochus erit competens minister ex dispositione Ecclesiæ: ita docent relati supra, Suarez *disp.* 43 *sect.* 1. *n.* 5. Bellarm. *dicto cap.* 9. *de Extrema Unctione, tom.* 3. Sylvester, *verbo Unctio Extrema, n* 4. Bonacina, *tom.* 1 *disp.* 7. *q. unica punct* 4. *n.* 1. Filiucius, *tom* 1. *tr.* 3. *cap.* 5. *n.* 88. Ægid. Trullench. *in praxi sacram. tract.* 5 *q. unica dubio* 3 à *n.* 1. *& n.* 4. Barbosa, *ubi supra* Et est ratio, quia administrare Sacramenta pertinet ad Parochum, ut habetur, *in clem.* 2. *de privilegiis, & clem. dudum de sepulturis*, sicut de sacramento pœnitentiæ cavetur *in c. omnis utriusque sexus de pœnitentiis*, & de sacramento matrimonii *in Trid. sess.* 24 *c.* 1.

6 Quare necessario dicendum est quod si quilibet alius sacerdos se intromittat, Parocho præsente, aut sine ejus licentia in administratione hujus sacramenti, peccet mortaliter; quia mittit falcem in messem alienam, & usurpat alterius Jurisdictionem Sylvester *supra* n 4. Sotus *in* 4. *dict*. 21. q. 2. *n*. 1. Coninch. *dicta disp*. 19. *dubio* 9. n. 28 Bonacina *supra n*. 5. & Trullench. *dict* n. 4, cum multis aliis *disp*. 4 q. 2. *dicta tract*. 4. Barbosa *dico cap*. 2. *n*. 2 in vers. *Unde sacerdotes* dicens cum Machado *de perfecto confessor. lib*. 4 *p*. 2 *tract* 2. *docum*. 22. *n* 2 & cum Basc. & citatis per eum in floribus Theologiæ. verb. *Extremo Unctio*, 2. *n*. 1. Sacerdotes graviter peccare, qui extra casum necessitatis, vel sine licentia Episcopi, aut Parochi, seu absque spe ratihabitionis hoc sacramentum præter ejus consensum administraverint.

7 Unde infero quod si Parochus abiit, aut per manifestam injuriam nolit hoc sacramentum ministrare; & in hoc casu ejus superior adiri nequeat pro petenda licentia, ut tunc quilibet sacerdos non excommunicatus, aut suspensus, licitè possit illud ministrare; qui in tali casu, etsi ipsemet immediatus Pastor, seu Parochus invitus sit, tamen ejus superior, saltem Pontifex licen-
8 tiam præbere censendus sit, † Dum hoc sacramentum animæ in extrema lucta valdè utile sit, & quasi firmissimum præsidium contra Dæmonis infestinationes à Christo institutum testante Concilio Trid. in proœmio de Extrema Unctione; quin etiam necessarium animæ remedium, si aliud eo tempore sacramentum salubriter suscipi nequeant, ut dixi *supra q*. 7. *circa finem*. ita Cajetanus verbo *excommunicatio n*. 64. Armilla *n*. 49. Henriquez *lib*. 3. *cap*. 13. §. 4. Suarez *tom*. 3. *disp* 44. *sect*. 2. Zambrana *de casibus occurrentibus articulo mortis. cap*. 5 *dubio* 8. Barbosa *dict. cap*. 22. *n*. 6. Ægidius Trullench *dicto dubio* 3. *sub. n*. 4. quibus addo Dianam *p* 8. *tract*. 1. *res* 56. latè loquentem, *& vers. his suppositis*, Granadum *in* 3. *p. controv*. 8 *tract. de hoc sacram. disp*. 8 *n*. 5. Amicum *tom*. 9. *disp*. 19. *sect*. 8. *n*. 150. Aver-
9 sam *de hoc sacramento*. 1. † dicentes ut quando clarè præsumitur proprium Pastorem id velle, tunc possit licitè hoc sacramentum ministrari à quolibet sacerdote, cum Parochus non sit rationabiliter invitus; & saltem debeat credi Romanum Pontificem tunc id velle ne æger privetur hoc sacramento; quod licet non sit de necessitate salutis, est valde utile, & accidere possit ut ab eo pendeat salus æterna, si nimirum virtute illius sacramenti consequatur remissionem peccatorum mortalium, ut aliquando obtinere potest: sic Granados, & cæteri, & ego *supra in hoc tractatu*, & docent Ochogavia, *de hoc tract*. q. 8. *n*. 8. Villalobos *in summa p*. 1. *tract* 10. *difficult*. 6. *n*. 3. & alii Trullench. *ubi supra sub. d*. n. 4. *dub*. 3. Ubi dicit, ut hoc in casu non usurpet Jurisdictionem alienam, sed Jus innocentis defendat; imò & tunc præsumi adesse licentiam Episcopi, aut Papæ, & docet etiam Filiucius *to* 1. *tr*. 3. *c*. 5. *n*. 90. videbis Granadum *de sacra. in* 3. *p. controv*. 8. *tract. unico d*. 8. *n*. 5. & Dianam *p*. 5. *tr*. 3 *res*. 82. *in principio*.

10 Ad secundam quæstionis partem, an & Religiosus nolente Parocho, aut eo absente possit licitè, & validè hoc sacramentum conferre? Breviter ex dictis respondeo affirmativè; quantumvis negent de sacerdotibus Religiosis, Sylvester *verbo unctio* q. 4. Armilla *n*. 5 Navar. *in manual. c* 27. *n*. 101. Victor. q. 122. & alii; quia etiam præsumitur adesse licentiam tacitam Episcopi vel Papæ cum credibile non sit Ecclesiam velle privare tanto sacramento, quo infirmus ex attrito, post fieri contritus, & salvari. † Et confirmatur; quia si cum 11
licentia Parochi quilibet sacerdos potest hoc sacramentum ministrare; ergo debet dici quod in casu necessitatis quando Parochus abest, & urget necessitas, possit illud ministrare ex præsumpta licentia ejusdem Parochi, sicut quando Parochus iniquè eam negat, aut contradicit; itidem præsumitur licentia tacita Episcopi, sive Pontificis, ut dictum est: sic docent Sotus *dicta dist*. 23. *q*. 2. *art*. 1. Cajet. *dicta verb. excommunicatio cap*. 64. Suarez *supra n*. 3. Filiuc. *n*. 90. Villalobos *n*. 2. Petrus Ceredo *de hoc sacramento cap*. 1. Archangelus *dict dist*. 23. *pag* 180. Diana cum Ochogavia *dict. res*. 86. *p*. 8. *tract*. 1. Leander *tract*. 4 *de sacram. disp*. 4 *q*. 3. *&* 4. cum Sa, Vivaldo, Joan de la Cruz Possevino, Henriquez, Bonacina, Ludovico de S. Joan, Bartol. de Ledesma, Rodriguez quibus astipulantur Hinojosa in suo directorio, verb. *Extrema unctio fol*. 251. Graffius *p*. 2. *lib* 2. *c*. 8. *n* 15. Torreblanca *de Jure spirituali lib*. 2. *c*. 11. *n* 28. Quintanaduenas *singul*. 3. *&* 4. *de sacram*. Trullench. *ubi supra dicto n*. 14. ubi dicit quando infirmus jam jam moritur, & Parochus commodè, & opportunè inveniri non potest, potest quilibet sacerdos ex præsumpta licentia Parochi illud ministrare, Nec est audiendus Gavant, *in enchirid. Episc*. verb *extrem. unct. n*. 3. ubi docet religiosos non posse ministrare hoc sacramentum, nec etiam in necessitate, quod ego admitterem quando deficiente Parocho adest & alius sacerdos sæcularis.

Extra hos casus si Regulares sacerdotes clericis sæcularibus, sive laicis Sacramentum hoc sine proprii Parochiani Præsbyteri speciali licentia ministraverint ipso facto sunt excommunicati, cujus excommunicationis absolutio Sedi Apostolicæ est specialiter reservata, & ex ea colligunt relati à Barbosa *ibi*, & *de officio Parochi dict. c* 22. n. 3. *p* 2. inter quos Henriquez *in sum. lib*. 1; *c*. 40. §. 4 *litt. N* Zerol. *verbo Extrema Unctio* § 2. Azor. *instit. mor. p*. 1. *lib*. 2. *c*. 13. *q* 5. *Vers. primum*, Paulus Comitol. *respons moral. lib*. 1 *q*. 44 Rivius *in praxi aurea res*. 10. vers. *duodecimo*, idem Barbosa *de potestate Episcopi. p*. 3. *a leg*. 50. *n*. 96. *secundum Lugdunen. impressionem*, Lezana *in summa q. reg. tom*. 1. *c* 9 *n*. 3 *& c*. 21. *n*. 10. Trullench. *supra dicto dubio* 3. *sub n*. 4. Bonacina Marchand., Rodriguez & alii ab illis relati, & Suarez *tom*. 5. *d*. 22. *sect*. 4. Novar. *d. c*. 17. *n*. 101. & Henriquez cum aliis supra n. 4 † qui dixerunt Religiosos 13
exemptos, qui sine licentia Parochi, vel privilegio sedis Apostolicæ hoc sacramentum administrant, incurrere prædictam excommunicationem, sed liberari ab ea Religiosos administrantes illam cum ratihabitione Parochi, vel quando infirmus est in mortis articulo; quia tunc præsumitur adesse consensus Episcopi, aut Papæ; ut dictum est, Ochogavia, *supra de hoc sacra. dict. q*. 8. *n*. 8. idem Diana, *dicta res*. 56. *vers dico secundo & in dicta Clem*. excommunicantur similiter ministrantes Sacram Eucharistiam.

Quod si prædicti Religiosi ignoranter fecissent 14
existimantes sibi licere, excommunicationem non incurrere, notant DD. *in dict clem. ibi* Barbosa, & Diana, *Ubi proximè*, cum ea disponat tantum in Religiosos præsumentes sibi licere; & itidem docent DD. cæteros Presbyteros sæculares administrantes hoc sacramentum extra necessitatem sine

licentia

licentia Parochi, censuram non incurrere excommunicationis, nec aliam, sed tantum peccare mortaliter, ut jam *supra* dixi, & dicunt Diana *dicta ref.* 56. vers. *& tandem* Ochogavia *dicto n.* 8. Sylvester, Bonacina. Commc. Leander, & alii quos retuli sub vers. *ad primam*, & licèt Antonius Fernandez *in medulla casuum conscientiæ, p.* 3. *cap.* 10. § 1. *n.* 8. & Valentia *tom.* 4. *disp.* 8 *q.* 2. *puncto* 2. advertant quod si sacerdos extra casum necessitatis, absente Parocho, infirmum unxerit, incurrat excommunicationem præter peccatum mortale, sed tu dices eam non incurrere, quia dicta Clem. loquitur tantum de religiosis, ut dictum est, & docent Andreas Victorellus in appendice ad Possevin. *de officio Parochi cap.* 9. Diana *p.* 5. *tract.* 3. *ref.* 82. *in fine.*

15 Uterùm etsi de Religiosis sacerdotibus respectu laicorum, & clericorum sæcularium prohibita sit administratio hujus sacramenti, modo dicto sine Parochi licentia, Episcopi, aut Papæ, saltim tacita, & præsumpta: tamen non prohibentur sacram extremam unctionem administrare absque alicujus pœnæ incursu omnibus, & singulis fratribus professis, conversis, & servitoribus sæcularibus, aut pauperibus in Hospitalibus suis degentibus, toties, quoties necessarium sit, sic ex privilegio Eugenii IV. fratribus minoribus concesso, cujus meminere Ludovicus Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *disp* 7. *q.* 3. *in princ.* Porrel. *in dubiis regularibus* verbo *famuli*, seu *familiares n.* 1. Hieronim. Rodriguez *in compendio quæst. regul. ref.* 64. *n.* 1. Barbosa *in relatis locis*, *& de officio Parochi, dict. cap.* 22. *n.* 4. Ochogavia, & Diana ubi proximè, & alii communiter: & de alio privilegio Benedictionis concesso *dicto sub vers. itaque.*

16 Et in hoc càsu quatenus ad praxim inter prædictos Religiosos, & Parochos, existimo dicendum, quod si Parochus aliquod Jus circa Donatos, oblatos, & servitores sæculares, prætenderet, non possit resisti virtute præfati privilegii, seu aliorum, nisi quatenus ea per Trid. Concil restri-

17 cta non sint.† Bene tamen fatendum est, ut quandiu Parochus non resistit, sit integrum Religiosis tuta conscientia suis privilegiis uti, juxta Pii V. concessionem, qui vivæ vocis oraculo absolute, & sine limitatione declaraverit, ut gratiæ hujusmodi non censeantur derogatæ, nec restrictæ: sic Suarez *tom.* 4. *de Relig tract.* 10. *lib* 9. *cap.* 4. *n.* 12. Tamburino *de Jure Abbat tom.* 2 *disp.* 7. *q.* 2. *in fine*, Barbosa *supra*, ubi dicit dictum de Religiosis in hoc casu videri habere locum tantum in foro conscientiæ sive occulto.

18 At sacra Congreg. *negotiis Episcop. & regular. proposita sub die... Juli* 1579. Quam adducit Barbosa *dicto cap.* 22 *sub n.* 5. disponit, ut debeant permittere locorum Ordinarii, quod ipsi Religiosi teneant in suis Ecclesiis oleum sanctum pro ipsorum usu, dumtaxat.

19 Itaque concludo quod Prælatus Regularis tenetur, vel per se, vel per alium (sicur Parochus) ex officio, & ex juxta ministrare hoc sacramentum suis subditis, cum teneatur eorum saluti consulere modo dicto sub hac quæstione, & in aliis docent Henriquez *lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 2. Suarez *tom.* 4 *disp.* 41. *sect.* 1. Filiucius *tract.* 2. *n.* 92. Bonacina *supra disp.* 7 *puncto* 5. *n.* 12. Ægidius. *dist. q.* 19. *n.* 31. Ochogavia *q.* 10. *n.* 1. Layman *in Theolog. mor. lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 7. *n.* 3. communis, Quam sequitur Dicastillo, & Possavinus, quos sequitur Leander *supra de sacram. tract.* 4. *de Extrema unct. disp.* 1. *q.* 7. Etenim Quintanadvennas 20
in theologia mor. tom. 1. *tract.* 5. *sing.* 4 *n.* 4. *&* 5. ait ex privilegio concesso Benedictis posse conferri Extremam unctionem à regularibus familiaribus Regularium Hospitibus, iter agentibus, peregrinantibus, qui infirmati fuerunt in eodem Monasterio. Item secundò his architectis, aut cujusvis artis, aut officii officialibus, qui in Monasterio operam dant, sive sint exteri, vel cives illius urbis, etiam si Domicilium habeant, dum morbo periculoso, & repentino corripiantur. Tertio etiam his, qui Ecclesiæ immunitate gaudentes ibi graviter infirmantur. Quare omnibus, laicis, quibus contingit intra septa conventuum repentino casu indigere hoc sacramento. Quintò etiam his, quibus in prædiis, seu Grangiis, Regularium hoc evenerit, cum hæc sint velut quædam conventuum partes, ita cum Rodriguez *tom.* 2 *q regul. q.* 67. *art.* 1. dicente hoc privilegium debere operari aliquid contra jus commune, sed Quintanam reprehendit Diana *p.* 9. *tract.* 7. *miscell ref.* 56 in vers. *sed debebat*, dum observat cum Lezana *in summa tom.* 2. *cap.* 16. *n.* 20 quod debeat considerare Quintana an dictum privilegium, sit Nicolai Franci Nuncii Apostolici † Idemque Le- 21
zana *tom.* 3. *verbo Extrema unctio n.* 3 adducit aliud privilegium Concessum Teatinis à Pio V. ad administrandum hoc sacramentum, etiam mercenariis, famulis, operariis, & servis illius congregationis, ac quibusuis Hospitibus etiam sæcularibus quos reperiri contingerit in locis dictæ congregationis. Et aliud refert Clem. IV. Villalobos *in summ. p* 1. *tract.* 12. *disp.* 6. *n.* 3. sed Diana *supra* vult hæc dicta secundum mentem supra dictorum

Ad tertiam quæstionis partem, an liceat Paro- 22
chis præbere oleum laicis, ut ipsi infirmos ungant, & videtur quod si ex verbis Innocentii *Epist.* 1. *cap.* 8. ibi; *Oleo sancto potest uti, non solum sacerdos, sed etiam laicus in sua, ac suorum necessitate*, quam sententiam totidem verbis recitat Venerabilis Beda *in cap.* 6. *Marci*, Concilium Vuormatiense, *canone* 62 ut refert Becanus *cap.* 27. *de sacram q.* 9. vers. *dices*, & propter prædictam authoritatem Thomas Vualdensis, putavit posse laicum in absentia sacerdotis hoc sacramentum administrare, ut refert Diana *dicta p.* 9. *tract.* 1. *ref.* 56. vers. *nec obstat dicere*, & retulit Doctissimus Sotus *in* 4 *dist* 22. *q.* 2. *art.* 1. *col.* 1 his verbis fortasse quispiam qui Thomam Vualdensem *tom.* 2. *de sacram.* legerit, crediderit absente sacerdote licere etiam laico sacramentum extremæ unctionis infirmo in articulo mortis administrare; & Leander ait *dicto tract.* 2. *de sacram. disp.* 4. *q.* 26. non displicere sibi sententiam Quintanadvennas *tom.* 1. *singul, tract.* 5. *singul. ult. n.* 1. probantis ea scripturæ quibusdam locis, & exemplis Patrum relatis à Furio, & Sulpicio, ex quibus constat sanctos applicasse ægris hoc oleum extra sacramentum; eoque miraculose salutem recepisse, ut etiam sentiunt Molfesius *tom.* 4. *cap.* 3. *n.* 25. Vivaldus cum eo *de unctione in fine.*

Nihilominus dicendum est nullum alium præ- 23
ter Præsbyteros sacerdotes posse hoc sacramentum administrare, ut patet ex sæpè adductis verbis Divi Jacobi *cap.* 5. ibi: *inducat Præbyteros Ecclesiæ*; sic ut quævis unctio à laico administratata, non sit sacramentum, ut docent communiter DD. Diana *p.* 5. *tract. ref.* 43. ibi legendus, Castro Palao

tom.4. tract.26. punct 2.*n*.8. Baunio *tom.* 1.*tract. ult.q.*3. de Extrema Unctione, idem Diana *dict.p.* 8. *tr.*1.*ref.*36. Becanus *dict. q.* 9 Filiucius *tom.* 1. *tract.* 3.*c.* 5. *n.* 89. Henriquez *lib.* 3.*cap.* 13.*n.* 3. Ægid. Trullench. *in praxi sacram. q. unica, lib.* 5. *dubio* 3.*n.* 3. Ubi dicit, quod sit invalidum, etiam si fiat à Diacono de licentia Papæ, ut dico *infra.*

Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, 24 non Innocentii I. *in dict. Epist.* 1. *cap.* 8 quia ut ait Sotus *ubi supra*, ibi Pontifex non loquitur de unctione sacramentali, sed de unctione, qua devotionis causa ad infirmitatem curandam antiquitus utebantur etiam laici, vel docet Diana *dict.p.* 8. *ref.* 56. Verba Pontificis non sunt intelligenda de usu activo, sed passivo hujus sacramenti; ad quod probandum dicit constare ex textu, in quo de hoc usu passivo ante fuerat loquutus Pontifex ibi; qui explicans verba Jacobi *dict. cap* 5. scribit: *quod non est dubium de fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt*, post quæ verba statim subjungit, *quo nempe Chrismate ab Episcopo confecto, non solum sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis, licet in sua, aut suorum necessitate*, ob quæ Diana docet addens, ut cum hæc verba sint declarativa præcedentium, referant eundem sensum, & sic idem Becanus docuit Innocentium non loqui de Ministro, sed de recipiente, & docuerunt Jansenius *cap.* 6. *Marci*, Bellarm. *cap.* 9. *de Extrema unctione* Ægidius Trul-
25 lench. † addens, quod potest intelligi, etiam quia fideles utebantur olim aliquo oleo benedicto ad ungendum infirmos ex devotione, quod non erat sacramentum. Et in hoc sensu videntur explicare facta sanctorum, Sotus, & Leander *supr.* dicentes non affirmare Bedam, & Innocent. ut liceat laicis hoc sacramentum administrare; sed quod licitum sit sanitatis gratia oleo illo ab Episcopo consecrato, infirmos delinire, absque eo quod sentiant illud esse sacramentum, nisi à Præbyteris in forma Ecclesiæ illud fiat; & refert idem Sotus D. Thomam referre morem sanctorum Patrum in Egypto, qui oleum ad infirmos transmittebant, & sanabantur, concludens Leander, licitum esse Parochis præbere laicis oleum Extremæ Unctionis, ut ipsi infirmos ungant; dummodo rarò, & prudenter, & cum omni cautela id faciant, quod practicari nunquam vidi, nec nostris temporibus audivi, cum hoc sacramentum semper administretur à sacerdotibus; nec aliter Unctio in usu sit à laicis.

Ex his patet eandem responsio ad dubium,
26 num liceat Parochis mittere oleum Extremæ Unctionis ad infirmos, ut eo ungantur; & quamvis Quintanadvennas *in Theolog. mor tom.* 1. *tract.* 5. *singul.ult n.* 1. affirmet ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, qua Parochus seu sacrista mittebant illud oleum, ut infirmi, debita veneratione, ungerentur; & sic fieri ab Apostolis *Marc. cap* 6. & ex D. Innocent. *Epist.*6. sed iterum Diana *p* 9 *tract.*6.*miscell. ref.* 43. Castro Palao *tom* 4. *tract.* 26. *disp. unica p.*2.*n.*8. Bellarm. *de hoc sacram disp.*1.*art.*4. dicunt esse contra praxim Ecclesiæ dare oleum sanctum laicis, ut eo utantur; & quod exempla, de miraculis, quæ leguntur, & quæ sancti Æremitæ oleo sancto faciebant, non conveniant illo oleo, quod ab Episcopo solemni cæremonia benedicitur, sed alio nempe benedicto à sacerdotibus. Baunius *in Theolog. mor. tom.*1. *tract. fin.q.* 3. Lessius *in* 3.*p. D. Thomæ dubio* 1.*art.* 4. *de hoc sacram.*

Ex quibus breviter infero, quod nec Diaconis, & 27
aliis Clericis minorum ordinum, aut Subdiaconis permissum unquam fuerit administrare sacramentaliter Extremam Unctionem; quamvis id facerent de licentia Papæ; quia in his, quæ sunt de Jure Divino, & ex Christi institutione Papa non potest dispensare: ita in terminis de Diacono respondent Trullench. *dict. dub.* 3.*n.* 5. cum Henriquez *dict. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 5. Diana, ubi *dicta p.* 8. *tract.* 1. *ref.*56. in vers. *secundo*, ex communi Doctorum, dicendo quod solus sacerdos potest, & quod nullus alius Extremam Unctionem conficere, addit, ut quævis Unctio à laico, imo à Diacono in quocumque facta, non sit sacramentum.

QUÆSTIO X.

An plures Sacerdotes simul, aut aliquis alius cum Parocho possint administrare hoc sacramentum? Et an ut ritè administretur, requiritur, quod sacerdos sit expositus & ad confessiones audiendas approbatus? An Sacerdos moribundus possit seipsum ungere? vel solus administrare, & sibimet respondere? An alius sacerdos debeat perficere sacramentum Extremæ Unctionis, si primus morte præventus, aut ob aliam causam non perficiat?

SUMMARIUM.

1 *Unctionis sacramentum à solo uno sacerdote ministratur; etsi D. Jacobus dicat cap.* 5. inducat Præsbyteros Ecclesiæ, & n. 2. *Ubi quod aliquando à pluribus ministratur*, & n. 3. & 4. *Ubi in conflictu infirmitatis*, & n. 5. & 6.

2 *Extremæ Unctionis Ministri esse denotatur à D Jacobo* cap. 5.

3 *Præsbyter significat aliquando semen.*

4 *Unctionis sacramentum potest in conflictu ministrari à pluribus; quia habet partiales materias, & formas.*

5 *Unctionis sacramentum valet, etsi sacerdotes inter se conveniant, ut dum unus aures ungeret, alter oculos &c. cum ad sit necessitas infirmi, ut* n. 6. *num in praxi admittatur ut* n. 8.

6 *Sacerdotes plures quando, & qualiter concurrant ad administrandam Unctionem infirmis, sed num licitè* n. 21.

7 *Numerus pluralis sumitur pro singulari, ut* n. 3 in fine.

9 *Sacerdos absque alio examine potest ministrare sacram Unctionem.*

10 *Sacerdos moribundus nequit per seipsum ungere, etiamsi non sit alius, & quare* numero 11.

12 *Sacerdos solus potest ministrare Unctionem, & sibimet respondere, sed in praxi aliter fiet, ut* n. 13.

14 *Fœmina nequit respondere sacerdoti ministranti Unctionem infirmo.*

15 *Sacerdos alter potest perficere Unctionem, quam primus non potuit consummare absque repetitione formæ jam prolatæ* n. 16. *Alii*

dicunt

dicunt de novo repetendas unctiones, ut n. 19.20.

16 *Hostia semel consecrata, non iterum consecratur ab altero, qui perfecit missæ sacrificium* & n. 17.

17 *Sacramenta, quæ tantum consistunt in una materia, & forma, si ab uno Ministro non consumatur, ab alio integrè repetuntur, ut hic.*

18 *Unctionis sacramentum aliquando confertur ex necessitate.*

AD primam quæstionis partem videtur responderi posse, ut non solum liceat, verum &
1 requiri, ut à pluribus sacerdotibus hoc sacramentum administretur, cùm D. Jacob. *cap.* 5. ibi *inducat Præsbiteros Ecclesiæ*, de pluribus loquatur præsbiteris. Econtra verò nec à pluribus posse licite, & validè conferri dicit Turrianus *in summa p.2.cap.* 155. *dubio* 2.*conclus.*2. quia alias contingere posset dimidiatio, aut in partes dividere sacramentum, & illius administrationem; & quod ita debent negare qui sentiunt, quod non quævis Unctio confert gratiam, sed in fine ultimæ Unctionis conferatur.

2 Ego verò existimo respondendum cum communi, & in praxi, ut solus unus sacerdos juxta dicta *q. præcedenti*, conferat legitimè hoc sacramentum, nec plures requiri, etsi aliquando in aliquo casu possint plures ungere: quare etsi ex *d.c.* 6. D. Jac. fiat ratio de Presbiteris & non de Presbitero tantum, id non significat requiri plures sacerdotes ad conficiendum hoc sacramentum, cum certum sit unum sufficere; sed solum ibi denotari sacerdotes esse Ministros Extremæ Unctionis, sive unum, sive plures; prout fuerit necessarium pro multitudine infirmorum, ut expedit Diana *p* 8 *tract.* 1. *ref.* 56. *in princ.* ubi dicit quod licèt † Præsbiter signifi-
3 cet aliquando *senem* in novo testamento, & juxta declarationem Ecclesiæ significat *sacerdotem*: & ita Ægidius Trullench. *in praxi sacram. lib.* 5 *cap. unico dubio* 3. *n.*6. dicit non multos requiri à Divo Jacobo, nec id voluisse nisi forte ad comitandum, & orandum pro infirmo; sed vocandum esse unum Præsbiterum, sumendo plurale pro singulari, ut sumitur *Matthæi* 27. ubi dicitur latrones improperasse Christum, idest unum ex latronibus, ut patet *Lucæ* 23. Barbosa *infra n.* 9.*n.fine*, de quo inter hæc.

4 Est ergo dicendum in puncto dubii, quod si infirmus in tali conflictu sit, ut timeatur moriturus antequam plenè ungi possit ab uno sacerdote omnibus unctionibus, permittitur ut tunc plures sacerdotes illum ungant, unus oculos, alter nares, alter aures, &c. proferendo unusquisque formam illi sensui competentem, & correspondentem, sit ut conficiant sacramentum. Et est ratio, quia hoc sacramentum habet diversas partiales materias, & formas: ita Henriquez, *in summa lib.*1.*cap.*27.*§.* 1. Naldus, verbo *Extrema Unctio. n.*6. Valerius Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 28.*n.* 62. Galerius, *in margarita casuum Conscient.* verb. *Extrema Unctio habet*, Ægidius, *dicta. disp* 19.*dubio* 9. Bonacina. & Ludovicus à S. Joan. cum aliis, quos sequitur Barbosa *de officio Parochi* 2. *p.cap.*22.*n.*7. & omnes ex D. Thoma *in* 4.*dist.* 23. *q.*2.*art.* 1. *q.* 2. *ad* 3. Ochogavia *de hoc sacram. q.* 8 *n.*7. Archangelus *dict.*23. *pag.* 275. *col.* 2. cum aliis Leander *tract.*4. *de sacram. disp.*4.*q.*7. quibus addo Tannerum *tom.*4. *disp.* 7.*q.*1. *dubio* 3.*n.*8. &

* Nerarius *tom.* 3. *disp.* 10.*n.* 1. dicit validum esse 5
hoc sacramentum si plures sacerdotes ita inter se convenient, ut dum unus oculos ungit, alter aures ungeret, tertius nares; & ita de cæteris sensibus, quia inter has partiales Unctiones nullus est ordo essentialis, id est necessarius ad validitatem sacramenti, docent etiam Præpositus *in* 3. *p. quæst. unica de hoc sacram. dubio* 5. *n.* 37. Filliucius *tom.* 1. *tract.*3. *cap.* 5. *n. n.* 94. Victorellus *in tract. de Extrema Unctione*, Diana *p.* 5. *tract.* 3 *ref.* 88 Villalobus *in summa tom.* 1. *dif.* 6 *n.* 4. & ita Barbosa citatus cum aliis relatis, dixit plures sacerdotes simul cum Durato eodem tempore Extremam Unctionem dare, Ægidius Trullench. *dict. dubio* 3.*n.*5. 6 & 7.

Hæc tamen sic procedunt, si necessitas urgeat, 6
ut dictum est, alias non liceret hoc sacramentum à pluribus insimul confici absque peccato mortali, cum fiat contra usum, & praxim Ecclesiæ in re gravi, qui habet ut unus ministret omnes Unctiones, ideoque totum sacramentum perficiat, sicut observant Bonacina *de sacram. disp.* 7. *q unica puncto* 4 *n.* 7. vers. *dixi urgente necessitate*, Filliucius *dict. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5.*n.* 91. Trullench. *dict.n.*5.*in fine*, Barbosa *dict. cap.* 22. *n.* 9. ubi *in fine* fortasse (ait) D. Jacobus Apostol. *epist.* 5. idcirco Præsbiteros nominavit, ut significaret plures ad hujus sacramenti ministrationem concurrere posse in casu necessitatis *scilicet*, † vel nisi 7
fortasse (ut jam dixi) placeat dicere numerum pluralem pro singulari S. Jacob. usurpasse *p.* ac si diceret *inducite unum ex sacerdotibus Ministris Ecclesiæ.* de quo sunt videndi citati à Bona ina 8
dict. n. 7. vers *nec obstat.* † Sed si sine necessitate conferatur, adhuc valet, etsi non licitè, ut docet cum aliis Trullench. *sub dicto n* 6. & juxta hæc est intelligendus Diana, qui sine ullo auctore movet hoc dubium, & resolvit *p.* 9. *tract* 7. *miscell. ref.* 56. vers. *notandum*, ubi negare videtur, etiam in necessitate, eam ex Unctione ab anno in uno tantum sensu, dicatur ritè actum in tali necessitate; & sic non requiri, ut plures admittantur sacerdotes; & quia ex hoc dicto non inde citius à pluribus, quàm ab uno hoc sacramentum conficitur. Et hæc Doctrina potest fulciri ex dictis *sub q.*4. & 5. ubi quid queat Parochus facere in casu necessitatis.

Ad secundam quæstionis partem breviter respon- 9
den cum communi, quam sequitur Diana *dict. q.* 8. *tract.* 3 *ref.* 56. *in fine*, vers. *notandum*, quod etsi per Trident ad audiendas confessiones in sacramento Pœnitentiæ, debeat sacerdos exponi, assequendo licentiam à superiore suo: tamen ad hoc ut possit quilibet sacerdos Extremam Unctionem conferre, non est necessarium, ut prius examinetur sive exponatur, aut declaretur habilis ad audiendas confessiones, ex eo quod hic in casu nostro nulla requiritur in administrante Jurisdictio, cum non sit sacramentum judiciale, uti est sacramentum Pœnitentiæ.

Ad tertiam quæstionis partem, an sacerdos
moribundus possit seipsum ungere. In quo dubio; 10
etsi affirmative videatur posse responderi; quia potest seipsum communicare, adhuc respondeo ex verbis D. Jacobi *in dict. epist.* 5. satis colligi diversas esse personas; nempe sacerdotes uncturi, & infirmi ungendi, ibi. *infirmatur quis in nobis, inducat Præsbiteros Ecclesiæ* &c. † Deinde facit quia
si sacerdos seipsum ungeret mutaretur forma; 11
cum non sit idem ex verbis formæ dicere *indul-*

geat

gat tibi Deus quidquid deliquisti, & indulgeat mihi quidquid delinqui &c. sicut esse mutatio substantiam, baptizo me; ut docet S.Thom. *q. 66. art. ad 4.* item etiam, qui sacramenta, quæ pertinentur ipso usu requirunt Ministrum à suscipiente diversum, ut docent Mercerus *in 3. p. de sacram. q. 52. art. 5.* Diana *p. 5 tract. 3. res. 94.*

12 Ad quartam quæstionis partem, num sacerdos possit hoc sacramentum solus administrare, & sibimet respondere? Videtur negativè respondendum ex proximo vers. *ad tertiam*; sed in hoc dubio dicendum est, posse, cum in alio casu sufficiat in omni eventu; ut infirmus ungenti sacerdoti respondeat *ora pro me, libera me*, vel *exaudi nos Domine*, ut docent Vivaldus *in cap. ult. de hoc sacram. n. 6.* Ludovicus *in summa parva art 5. n 28. fol. 89.* per hæc verba. *No es necessario aya ministro que responda, antes communmente seda sin Ministro, esta es comun de los Doctores &c.* Nicolaus Plove, *de Extrema Unctione, in princip.* ibi: *Potest hoc sacramentum sacerdos conferre cum uno clerico, qui sibi respondeat; si tamen careat clerico, potest solus expedire totum cum Galiec. & Hostiensi &c.* Angelus *dist. 23. pag. 283. col, 1.* ubi mirum esse (dicit) quod si sacerdos nullum habeat Clericum, vel sæcularem, ipse solus administret, & sibimet respondeat, Quintanaduenas *de Extrema Unctio singul. 6.* cum Barbosa, Capcavilla. Leander *dict. disp. 4 q 20. tract. 4. de sacram.* Diana cum aliis *p. 9. tract. 6. res. 46.* Grassius *p. 2. lib. 1. cap. 8. n. 10.* Toletus *lib. 7. cap 2.* Dicastillo *disp. dubit ultim. n. 197.* Sa, *n. 9.* †.
13 Et licèt isti quinque ultimi solum dicant prædictam sententiam admitti in casu necessitatis: tamen alii adducti in omni eventu extra casum necessitatis, dicunt ritè procedere, sed ego consulerem, ut sine necessitate non fieret propter intellectum unum relatum ad locum Divi Jacobi, ex Trullench. Barbosa, & aliis, ut posui *supra n. 2. vers. ego vero, in fine.* Video tamen Tannerum *tom. 4. disp. 7. q. 1. dub. 3. n. 85.* dicentem ex multis ut refert etiam Diana *p. 5. tract. 3. res. 91. vers notandum*, urgente periculo mortis posse sacerdotem sine Ministro administrare hoc sacramentum; atque etiam sine alia solita precatione prævia. Vide *quæst.* vers. *ad tertiam.*

14 Notandum vero est non esse licitum fœminæ respondere, aut ministrare sacerdoti Extremam Unctionem conferenti; sic Quintanaduenas *supr. dist sing. 6.* Leander *dict. q. 20. in fine*, dicentes, quod peccaret ad minus venialiter; eo quod id munus est nimis alienum à fœmina; pro quo faciunt nonnulla, quæ dixi supra *in Rub de tempor. ordin & de ætate ordinandor.* & per relata infra *in cap. dilecta de majorit. & obedientia*, quem explicui *sub cap. novit de Judiciis in 1. p.* Videbis *quæst. 13. vers. ad tertiam.*

Ad ultimam quæstionis partem, an alius sacer-
15 dos debeat perficere hoc sacramentum, si primus morte præventus, aut ob aliam causam non perficiat? In quo dubio faciunt aliqua pro negativa sententia, de quibus *supra.* Tamen revera non implicat, quod sicut plures sacerdotes in necessitate infirmi possunt ungere illum, unusque unum sensum proferendæ formam cuique adæquatam, ut jam dixi *in vers ad primam*; ita & in hoc sacramento sic docent Possevin *tract. de officio Curati. cap. 9. in 8.* Bonacina *suprà dict. punct. 4. n. 9.* Trullench *dicto lib. 5. de sacram. dubio 3. n 7.* Barbosa *de officio Parochi dict. p. 2. cap. 22. n. 8.* dicentes, quod si Minister inchoatas Unctiones ob repentinam infirmitatem, aut mortem, absolvere non possit, tunc alter ei succedere debeat, nihil repetens, sed quæ restant adjiciens, Molfesius *summa tom 1. tract. 4. cap. 3. n. 54.* Turrian. *in summa p. 2. cap. 135. dubio 2. n. 2.* Tannerus *tom. 4. disp 6. q. 1. dubia 3. n. 85.* Ochagavia *de hoc sacram q 8. n. 8.* Ubi ait validum esse hoc sacramentum, si aliquæ Unctiones cum suis formis respondentibus, fiant ab uno sacerdote, & aliæ ab alio; quia ex eo, quod unus sacerdos confecit priores Unctiones, cum suis formis, & posteriores non; quia non potuit propter mortem suam, non debet infirmus privari hoc sacramento; & quod potest ab alio exhiberi, non repetendo primas Unctiones; quia illæ fuerunt validæ integræ, & com-
pleta, quæ non possunt repeti.* Sicut nec Hostia semel consecrata potest iterum consecrari: hæc, & alia adducit Ochagavia, *supra citans*, D. Tho. Durandum, Sotum, & Sylvestrum, & refert Diana *p. 5. tract 3. res 87.* Præpositus, *in 3 p. q. unica de hoc sacram. dubio 5. n. 37.* Emanuel Sa, *verbo Extrema Unctio.* ubi ait, *potest. Præsbiter unus partem ungere, & alius aliam in necessitate*, Suarez, Henriquez Filliucius, Reginald. Bonacina *dicto punct. 4. n 9.* Palao *puncto 7 n. 7.* & cum aliis Leander *dicto tract. 4. de sacram. quæst 9. disp. 4.* 16

Nec obstat huic resolutioni dicere quod sicut in Baptismo, & aliis sacramentis ab uno sacramentum inceptum, non posse consummari ab alio Ministro sic, & in hoc sacramento. Nec dicere, ut hoc sacramentum non sit ministrandum à pluribus sacerdotibus, cum illud non sit necessitatis. Quia respondetur ad primum cætera sacramenta, quæ tantùm constituunt unica materia, & forma, non posse perfici ab alio Ministro; quod non est sic in nostro casu; siquidem in hoc sacramento habentur, ut jam adduxi plures materiæ, & formæ partiales, & sic sicut in sacrificio Missæ, si post consecratam Hostiam, sacerdos ministrans moriatur, aut nequeat prosequi in valetudine, alio ve accidenti, potest alter prosequi sacrificium à consecratione Calicis, ita & in casu nostro: ita Ochagavia, Præpositus, Diana, & alii jam adducti. 17

Ad secundum dubium respondeo cum Præposito, *ubi supra* posse dari necessitatem hujus sacramenti, juxta quæ sæpius, adduxi *in hoc tract. & quæst. 7. in princ.* ut si nequeat confiteri, ac recipere sacramentum Eucharistiæ quia tunc ei erit necessaria Extrema Unctio, ut, sine illa sit in æternum periturus cum illa salvandus, dicens omnino probabilius Diana *dicta res. 87.* & alia addens. 18

Nonnulli tamen videntur sentire, ut cum qui incœpit ungere, non potuit perficere; tunc infirmus non debeat supplere, sed in totum omnes unctiones facere, ac si infirmus incœptus non esset ungi: sic videntur affirmare Ludovicus Mæratius *in D. Thom. 3. p. tract. de Extrema Unctione disp. 10. sect. 2. n. 8.* ex communi Theologorum sic docens ex ea ratione; quia id infirmo multo est utilius, cum sic sacramentum certissime recipiat, & Dicastillo *dubio 12. n. 186.* sequendo nostram sententiam, fatetur melius esse, ut unus faciat omnes Unctiones, etiam si alius, qui tunc moritur, cœpisset aliquas facere: sic cum eandem Mæratio. Non tamen obstant relatæ sententiæ, quam docet D. Thomas, ut dicit Mæratius, quem non est ausus rejicere, solum tantum admittit secundum sacerdotem de nuovo omnes Unctiones facere, 19

quando

quando multum tempus intercessit à tempore, quo primus sacerdos ungere cæpit: hujus verba refert idem Diana *dict. ref.* 87. *in fine*, qui & refert alia Philippi Fabri *in* 4. *sentent. dist.* 23. *quæst. unica disp. unica cap.* 4. Ubi licèt dicat differre in casu, de quo loquimur hoc sacramentum à relato de sacrificio Missæ, ut sentit Diana: Tamen revera idem concludit; ac nos jam diximus dicendo, ut debeat alius sacerdos prosequi alias Unctiones, quæ fuerunt omissæ.

20 Ex quibus Leander *dict. q.* 8. in vers. *unde.* Nugnus *q.* 31. *art.* 3. Granados *disp* 8. *n* 7, Archangelus *dist.* 23 *fol.* 273. in resolutione nostræ quæstionis resolvunt ut posset quidem perficere alius sacerdos, sed quod non teneatur; & quia ratio, & essentia hujus sacramenti in unica unius sensus Unctione salvetur; ita ut si cæteræ non fiant Unctiones, perfectum remaneat sacramentum; ad quod applicabis quæ supra dixi *q.* 5. & alibi; sunt tamen in alio casu, quando infirmus moritur cum Unctione unius sensus.

21 Et licet validum sit sacramentum hoc, si unus ungat unum oculum; alius verò alium; erit tamen illicitum semper; quia ad hoc non cogit necessitas, cum tunc sufficiat unam partem sensus ungere, ut bene Suarez docet *disp.* 43. *sect.* 2. *n.* 8. Filliuc us *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n* 95. Trullench. *dicto lib.* 5. *de sacram. q. unica dubio* 3. *n.* 7. *in fine.*

QUÆST. XI.

An excommunicatus nominatim, vel suspensus, possit in articulo mortis, ministrare infirmo sacramentum Extremæ Unctionis? Et num Sacerdos existens in peccato mortali? Vel num Parochus excommunicatus, aut suspensus, possit dare licentiam, ut alter sacerdos ministret hoc sacramentum? an Episcopus hoc sacramentum ministrans, debeat ungere oleo, an vero Chrismate? Et an si Parochus portet Domi oleum Extremæ Unctionis, timens de nocte ad moribundum ungendum vocari, secluso scandalo, peccet mortaliter? an si ægrotus non fuerit confessus, & sit in articulo mortis, teneatur Parochus cum periculo vitæ sacramentum Extremæ Unctionis illi ministrare?

SUMMARIUM.

1 *Unctionis Sacramentum probabilius est, ut in casu necessitatis ministrari valeat à suspenso, & excommunicato, &* n. 3. *& ab interdicto, ut* n. 4. & 5.

2 *Instituta pro disciplina Ecclesiastica, non debent vergere in detrimentum animæ.*

3 *Confessio sacramentalis, potest ministrari à denunciato, alio non existente*

5 *Commercium cum excommunicato, solet Ecclesia permittere.*

6 *Parochus, & quilibet Sacerdos ministrans Unctionem in peccato mortali, peccat, nisi per contritionem se disponat, saltem existimatam.*

7 *Parochus excommunicatus, vel suspensus, probabilius est, ut possit licentiam dare alteri Sacerdoti, ut ministret Unctionem. Et quare* num 8.

9 *Episcopus unget infirmum oleo infirmorum, non chrismate, ut* n. 10.

11 *Parochus non bene procedet, portans Unctionem ad Domum infirmi, ibi eam relinquens, ut aptius periculo succurratur, nec sine lumine, ut* n. 12.

12 *Unctio Extrema debet deferri à Parocho cum lumine.*

13 *Unctio Extrema ægroto discessuro sine alio Sacramento, probabilius est, ut debeat ministrari, si est in peccato, ut* n. 14.

AD primam quæstioni partem, etsi Suarez *in* 3. *tom.* 8 *disp.* 44. *sect* 2. *n.* 6. dicat excommunicatum non posse verè suspensum; quia hæc censura non privat actu ordinis; sed Joannes Præpositum *in* 3 *p. q. unica de hoc sacram. dubio* 6. *n.* 144. & Diana *p.* 5 *tract.* 3. *ref.* 81. docent quod in casu; quo suspensus ab ordine potest hoc sacramentum ministrare, possit etiam excommunicatus: nam quoties alius sacerdos non adest, qui possit illud ministrare, tunc non debet habere locum rigor Ecclesiæ censuræ. † Cum ea, quæ pro disciplina Ecclesiastica sunt instituta, non debeant vergere in apertum detrimentum animarum: ita illi alia dicentes, & docent etiam Victorel *in addition. ad n.* 17. Possevini, *& in suo tractatu de Extrema Unctione*, & probabilius dicis Leander *tract.* 4 *de sacram. disp.* 4. *q.* 6. Ubi ait probabilem putare hanc sententiam Villalobos, & Filliucius, & quando non est possibile, ut infirmus aliud recipiat sacramentum Extremam Unctionem; quia tunc hoc sacramentum habere videtur vicem confessionis, & potest facere de attrito contritum, & salvare infirmum.

Et confirmatur, nam confessio ministrari potest in necessitate, alio non existente à denunciato; ergo hoc sacramentum in tali casu, cum talis præsumatur intentio piæ matris Ecclesiæ: sic relati, quos sequitur Ægidius Trullench. *in praxi sacram.* 5. *cap. unico dubio* 7. *sub n.* 4. *circa finem*, ubi dicens ut excommunicatus non possit illud ministrare, quia ei ab Ecclesia prohibetur propter excommunicationem, sicut & alia sacramenta ministrare limitat in casu necessitatis; quando nec adest alius sacerdos non excommunicatus, & infirmus periclitatur.

Nec obstant Torreblanca *de jure spirituali lib* 2. *cap.* 11. *n.* 28. & Bonacina *disp.* 7. *q. unica puncto* 4. *n.* 4. & Villalobos *in summa tract.* 10. *p.* 1 *dif.* 6. *n.* 6. Ochogavia *de hoc sacram. q.* 10. *n.* 3. dicentes, sicut Suarez non esse dandum hoc sacramentum ab excommunicato, etiam qualibet necessitate urgente: nam sicut Ecclesia prohibuit illud ministrari tempore interdicti, sic videri in hoc casu; quia cum jam dixerim *supra q.* 7. *à n.* 1. ut tempore interdicti, quando infirmus non potest aliud sacramentum recipere; liceat ungi; sic & in nostro casu propter fundamenta ibi, sæpius adducta.

Imò idem Præpositus *supra dicto n.* 144. ut refert idem Diana *dict. ref.* 128. *in fine*, putat relatam doctrinam esse forte veriorem, etiamsi hoc

sacramentum

sacramentum non sit ad salutem necessarium; eo quod sit maximè utile, & conducens ad remissionem venialium, & ad robur contra Diabolicos insultus maximè necessarium addens, ut Ecclesiæ, quæ propter longe inferiorem utilitatem permittit commercium, cum nominatim excommunicato censetur in nostro casu illud non prohibere; & sic ait licere Pastori in favorem alterius sacramentum administrare, nec deferendum Præpositum docet Diana contra Suarez.

6 Ad secundam quæstionis partem, breviter respondeo cum communi Doctorum quod Parochus, sive sacerdos existens in mortali, & ministrans hoc sacramentum, in quolibet casu, peccat mortaliter, nisi se disponat per contritionem saltim existimatam, vel late probabo *infra tit. de sacram. non iterandis*, & docet in terminis Ægidius Trullench. *dicto lib.* 5. *de sacram. q. unica dubio* 3. *sub n.* 4. *in fine.*

7 Ad tertiam quæstionis partem, etiam breviter respondeo ex dictis *supra in vers. ad primam*, probabilius esse, ut Parochus excommunicatus, vel suspensus nominatim, possit dare licentiam alteri sacerdoti; etiam non exposito, ut ministret hoc sacramentum; eo quod dare hujusmodi licentiam, non sit actus jurisdictionis; item quia si ab ea suspensus potest conferre, vel ut jam dixi, ipsemet excommunicatus, & securius poterit prædictam licentiam alteri sacerdoti præbere, ut docens Sylvester *Verbo Extrema Unctio n.* 4. Armilla *n.* 5. Tabiena *n.* 5. Paludan. *dist.* 23. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 3. Possevinus cum Victorello *cap.* 9. *q.* 7 *n.* 17. & Leander *dicto tr.* 4. *de sacram. disp.* 4. *q.* 5. Contra Sa *Verbo Extrema Unctio, n.* 8. Suarez *de cens. disp.* 24. *sect.* 1. *n.* 7. & Rodriguez *c.* 192. *n.* 10. at idem Suarez in nostro casu admisit *tom.* 4. *disp.* 44. & in terminis lege Dianam contra eundem Suarez docentem ut te-
8 nemus † quia ab hoc actu publicè excommunicatus, non privatur, cum non sit Jurisdictionis: *p.* 7. *tract.* 1 *res.* 56. *in fine.* vers. *notandum.* ubi cum Petro à S. Joseph *in idea Theologiæ sacram. cap.* 24 *res.* 4. & aliis.

9 Ad quartam quæstionis partem, an Episcopus hoc sacramentum ministrans, debeat ungere oleo, an vero Chrismate? In quo dubio licèt glossa *in cap. illud.* 95. *dist.* verbo *Chrisma*, respondeat quo debeat ungere Chrismate ad differentiam aliorum Sacerdotum, & dicat Sa vers. *oleum n.* 2. posse ægrotum de licentia Episcopi oleo Chrismatis ungi, & sentiat sic Archangel. *disp.* 23. *p.* 209. *col.* 2. † Tamen quia jam supra *à*
10 *quæstione* 1. sæpius dictum sit materiam hujus sacramenti esse oleum simplex olivarum ab Episcopo benedictum, evenit ut Episcopus cum ministrat sacram Unctionem infirmo, debeat uti hac materia: sic docent Vivald. *de Extrema Unctione* §. *ubi conferendum n.* 4. & Leander *dict. disp.* 4 *q.* 9. *tr.* 4. *de sacram.* Ubi addit, ut sic alii sentiant, & debeant tenere, Bonacina, Naldus, Nugnes, & omnes, qui affirmant esse invalidum hoc sacramentum Chrismate administratum, ut dixit id in Leander ibi *disp* 2 *q.* 6. & ego *supra q.* 2

11 Ad quintam quæstionis partem de Parocho portante sacram Unctionem ad Domum respondent Barbosa *de officio Parocho p.* 2. *cap.* 22 *n.* 44. & Diana per eadem verba *dicta p.* 5. *tract.* 3. *res.* 91. & ambo existimantes non bene agere eundem Parochum timentem de nocte se vocandum pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum Extremæ Unctionis ad suum cubiculum, ut vocatus expeditus vadat, vel si de nocte reversus ab Unctione infirmi, ut se citius expediat; oleum non refert ad solitum locum, sed retineat Domi usque mane, credunt tamen nullum peccatum mortale contrahere citra scandalum, vel periculum alicujus irreverentiæ. 12 † Et ambo dicunt non debere Parochum sine lumine Extremam Unctionem deferre, observando in hoc proprii Episcopatus constitutiones existimantes venialiter tantùm peccare illum, qui sic ferret sine causa, qui verò cum causa, nullatenus: de quo puncto, quia spectat ad ritus videbis *quæst. sequent. & fin.*

13 Ad ultimam quæstionis partem, an si ægrotus non fuerit confessus, & sit in articulo mortis, teneatur Parochus cum periculo vitæ sacramentum Unctionis illi ministrare; si leges dicta *supra q.* 7. vers. *ad quartam*, facilis eris in præbendo responsum; igitur quantumvis absolutè negent Hurtado *de hoc sacram. disp.* 12. *in fine*, & Diana *dict. p.* 5. *tract.* 3. *res.* 83. dicentes non teneri, quando ipsi imminet periculum mortis, etiam si infirmus sit absque alio sacramento decessurus, cum ex una parte possit infirmus absque Extrema Unctione per contritionem salvari, ex & altera parte, non satis constet Extremam Unctionem sufficere ad delenda mortalia quoad culpam, ut dicit etiam Tannerus ad D. Thom. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 1. *dubio* 3. *n.* 26 14 † Sed Granados *de sacram. in* 3. *p. contr.* 8 *n.* 6. admittit, si Parochus certo sciret ægrotum esse in statu peccati mortalis, & hoc remedio liberandum esse probabiliter, sibi persuadere; quo in casu (qui metaphisicus est) dicit quod æger patitur extremam necessitatem spiritualem, cui etiam cum periculo vitæ corporalis subvenire tenetur.

QUÆST. XII.

An Parochus ratione officii teneatur ex justitia hoc sacramentum fidelibus ministrare; sin autem mortaliter peccet, si petenti neget? an simplex sacerdos teneatur sub peccato mortali administrare hoc sacramentum tempore necessitatis, si licitè, & facilè possit? Et an peccet mortaliter si administret hoc sacramentum, prætermissis præcibus ab Ecclesia solitis præcedenter poni? Et an Parochus cum periculo vitæ teneatur illud ministrare infecto peste, qui antequam incideret in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo habuit attritionem tantum?

SUMMARIUM.

1 *Parochus peccat mortaliter, qui negat infirmo petenti sacramentum Unctionis sine justa causa.*

2 *Parochus ex officio, & Justitia tenetur suas oves pascere.*

3 *Sacerdos simplex ex officio non tenetur sub mortali ministrare Unctionem infirmo, nisi alias infirmus extremè indigeret.*

4 *Praeces in Unctione administranda sunt à Parocho præcitandæ sub peccato nisi alias esset periculum; quæ postea tunc*

poterunt

poterunt recitari, *ut* n. 5.

6 *Parochus peste infecto ministrare tenetur sacram. unctionem*, *qui antequam incidit in amentiam*, *inciderat in peccatum mortale*, o. 7. *Ubi limitatur*, & n. 8.

8 *Parochus non debet cum gravi detrimento communitatis consulere privatis in locis hæresi infectis seu vicinis hæreticis.*

1 AD has omnes quæstiones ex præcedentibus, & ex dictis *à quæst.* 9. breviter,& resolutive Judico respondendum. Ad primam, nempe, quod peccat mortaliter Parochus, qui infirmo petenti hoc sacramentum negat sine Justa causa & excusatione neget, vel deserat cum probabili periculo, ne interim infirmos decedat: ita docent Navarr. *in man. cap.* 25. *num.* 131. Basse *in floribus theologiæ* verb. *Extrema Unctio* 2. *n.* 2. Suarez *tom.* 5. *disp.* 62. *sect.* 2. Mechado *de perfecto Confessore, lib.* 4. *p.* 2. *tr.* 2. *docum.* 22. *n.* 3. Paulus Layman, *in theologia, mor. lib.* 5. *tr.* 8. *c.* 7. *n.* 3. Bonacina *de sacram. disp.* 7. *q. Unica punct.* 5. *n.* 12. Capeavilla *in hoc tr. cap.* 5. *quæst.* 1. *cum aliis* Barbosa *de officio Parochi pag.* 2. *cap.* 22. *num.* 10. Suarez *disp.* 44. *sect.* 2. *n.* 1. Ægidius Trullench. *in praxi sacram. lib.* 5. *cap. Unico dubio* 3. *u.* 8. & omnes; † quia Parocho competit ex officio, & ex justitia suas oves pascere, & ordinaria remedia salutis præbere & consequenter illis ministrare hoc sacramentum: qui de Episcopo idem docent, deficiente tamen Parocho.

2

3 Ad secundam quæstionis partem, an simplex sacerdos teneatur. Respondeo non teneri sub peccato mortali, sed sub veniali tantùm ex lege charitatis, nisi alias infirmus hoc sacramento extremè indigeret, ut *quæst. præced.* dixi de ægrotante peste,& non confesso & hic in vers. *ad quartam.* Et est ratio; quia certum est simplicem sacerdotem non teneri ex officio sacramentum administrare, nec ex Justitia, sed solum ex charitate, deficiente Parocho: nam tunc si infirmus maximè indigeat, tenetur ei succurrere ex dicta lege charitatis; quæ ad id obligat sine gravi incommodo nostro: ita docent Ochogavia, & *hoc sacram. q.* 10. *n.* 2. Layman. *dict. tr.* 8. *c.* 7. *q.* 3. Diana *p.* 3 *tr.* 4 *res.* 17. vers. *ad secundum*, ubi citat Layman, Palludanum, & Coninch. Leander, *de sacram. tr.* 4 *disp.* 2. *q.* 9.

4 Ad tertiam an peccet mortaliter, si administret hoc sacramentum, prætermissis precibus, quæ solent ab Ecclesia ante poni? In quo dubio; quia de aliis ceremoniis, dico *quæst. sequenti*, breviter respondeo, ut peccet mortaliter, modò infirmi necessitas, acceleratioque mortis ejus, vel periculum contagiosæ infirmitatis, pestis videlicet, & hujusmodi non cogat, ut tantum faciant essentialia, juxta quæ adduxi *sub q.* 4. & alibi (unctiones videlicet) ne sine sacramento decedat; quia io tali casu dicunt Doctores ut non solum teneatur; Verum & teneatur illis prætermissis, hoc sacramentum administrare: sic docent Henriquez *lib.* 3. *c.* 8. & *cap.* 12. *in fine* Possevin. *de officio Curati q.* 18. *n.* 38. & *q* 20. *u.* 41. & 42. Suarez *disp.* 44. *sect.* 2. Castrus Palao, Zambrana, & Layman, quos sequi-
5 tur Leander *dict. tr.* 4. *de sacram. disp.* 4. *q.* 21. † quibus addo Barbosam cum aliis *dect. c.* 22. *n.* 39. Ubi dicit in casu necessitatis posse Parochum incipere ab unctionibus, & orationes, ac psalmos postea recitare: sed quod non peccet mortaliter deficiente contemptu, videtur ex dictis *inf. d. q. seq. n.* 2.

6 Ad quartam quæstionis partem respondeo ex *Fermosin. de Offic. & sacris Eccles.* Tom. II.

dictis *q. præcedenti*, & in specie cum Præposito *in* 3. *p. q. unica de hoc sacram. Extremæ Unctionis dubio* 6. *n.* 47. quem refert Diana *p.* 5 *tr.* 3. *res.* 83 vers. & *alium casum similem*, putante Parochum teneri cum periculo vitæ hoc sacramentum administrare peste infecto, qui antequam incideret in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo habuit solum attritionem.† Limitat verò Præpositus quando Parochus esset valdè necessarius, ex cujus morte multis immineret periculum spirituale, dicens ut tunc non teneatur illud administrare; imo nec videatur posse, cum imminens gramalum spirituale communitatis, cui obligatur, præponderet malo unius, & magis obligetur ipsi communitati, quam singulis in particulari. 7

Unde infert Præpositus, ut non possit cum gravi detrimento communitatis privatis consulere v. g. in locis hæresi infectis, vel vicinis hæreticis, pro quibus vix possit ullus Pastor inveniri, cujus vita est necessaria ad conservandos subditos in fide; & sic nec possit cum aperto vitæ periculo sacramentum Extremæ Unctionis ministrare, etiam io casu supra posito: ita ille. 8

QUÆST. XIII.

An qui post ministratum Sacramentum Extremæ Unctionis, omittit dicere ritus præambulos, quos propter periculum instans, non præmisit, & etiam quæ solent dici post illud ministratum, peccet mortaliter? vel peccet si illud administret in necessitate sine vestibus, ab Ecclesia præscriptis: ubi de aliis? Et an in casu necessitatis sacerdos non habens clericum ad responsiones, possit uti ministerio fœminæ sine peccato? & an hoc sacramentum conferat effectum suum post omnes Unctiones, aut post omnes Unctiones, aut post primam tantum.

SUMMARIUM.

1 *Orationes, psalmi, & alia ex rituali, quæ procedunt Unctioni, & quæ subsequuntur debentur ab administrante dici, an sub peccato mortali* n. 2. & 3.

4 *Unctionis sacramentum ministrans extra necessitatis periculum sine vestibus ab Ecclesia præscriptis, peccat ut* o. 5. 7. 8. 9.

6 *Stella, & supercilium sunt ornamenta pro administranda Unctione, & lumen, ut* n. 9.

8. *Unctionis Extremæ sacramentum, non est ita necessarium, sicut Baptismus.*

10 *Parochus pro administratione sacramenti Unctionis, debet adhibere coadjutorem clericum, si haberi potest, & in necessitate ipse solus potest, ut* n. 11. & 12. *ubi nunquam cum fœmina.*

13 *Unctionis sacramentum propter diversos confortativos animæ, & corporis institutum* n. 14. *Ubi quam gratiam causet.*

15 *Gratia sacramenti Unctionis, num detur per primam integræ, & persequentes perficiatur, in quo gradu duplex est sententia, ut* n. 16. 17. 18. *Et quid de veritate, & praxi ex num.* 18.

16. *Unctio quilibet operatur suum effectum, & in ultima perficitur sacramentum, ut* n. 17. 18.

19 *Effectum partialem dari in singulis Unctionibus, non est improbabile. Alii dicunt ut detur in ultima unctione. Et quare* n. 20.

20 *Sacramenta omnia, quae in usu consistunt, conferunt unicam gratiam in ullo momento quo. sacramentum, & ejus significatio completur. Quid in ordine, & Eucharistia.* n. 22.

1 AD primam difficultatis partem, suppositis quae dixi *q. 12. proxime praecedenti in vers. ad tertiam*, & supposito quod sunt observandi rituales, consuetudioes, & leges Ecclesiarum; sic ut peccet ministrans (modo periculum non sit in mora) si omittat orationes ibi praescriptas in rituali, ut dixi *in dicto vers. ad tertiam*, & doceat ibi Barbosa, quod teoetur orationes post administratum dicere, quas praetermittere non potuit, propter iostans periculum: sequitur ut sub eodem peccato teneatur post illas orationes dicere, sicut & psalmos in rituali assignatos dicendus post col latam sacram Unctionem; & quod videatur in obligatione sub peccato mortali dicit Ægidius Trullench. *in praxi sacram. lib* 4. *q. unica dubio* 4. *n. fin.* & relati *sub dict. vers. ad tertiam*; quia materia cen etur gravis; & sic dicit Granado *tom* 5. 8. *n.* 8. in administratione hujus sacramenti servanda, esse quae praescribuntur in manuali recitanda; & omnia quae ibi ponuntur, nisi acceleratio mortis aliud exigat. Imo & quatenus spectat ad septem Psalmos recitandos post collatam Extremam Unctionem, docent ut peccet mortaliter Granado *tom.* 4. *in* 3. *p. tract.* 7 *in ultimo.*

2 Alii inquam respondent negativè dicentes hanc senteotiam esse probabiliorem, quia communiter praetermittuntur absque ullo scrupulo; praecipuè quod in Rituali Romano, non a sacerdote sed, à stantibus recitari, praescribuntur septem psalmi Poenitentiales, qui post Unctionem ab Ecclesia praescribuntur recitari, ut docent cum Bonacina, & Possevino, Leander *tr.* 4. *de sacram. disp.* 4. *q.* 22 negant etiam Castro Paulus *tom* 4. *tr.* 27. *disp unica q.* 8. *puncto* 8 *n.* 14. Henriquez *c.* 12. §. 5 *& quia* non est in manuali ullum verbum, quod indicet hoc esse grave praeceptum, ut patet in Rituali Romano, edicto jussu Pauli *anno* 1617. quod ab omnibus servari hortatur, sed non praecepit.

3 Ego tamen primam sententiam credo amplectendam, quando scilicet in aliqua Synodo sub gravi peccato id statuetur; quia tunc obligaret sub mortali extra casum necessitatis, aut magni periculi provenientis ex contagioso morbo: sic Henriquez *supra*, & Diana *p.* 9. *tr.* 6. *misell. res* 46. Ubi etiam in priocipio dicit inter alios ritus hoc sacramentum administrari cum recitatione psalmorum Poenitentialium, & letaniarum, & omnium, quae in manuali dicenda praescribuntur, dum infirmus ungitur.

4 Ad secundam quaestionis partem; an peccet mortaliter, si illud administret absque vestibus ab Ecclesia praescriptis. Et respondeo in necessitate non peccare ex dictis, & quod sit licitum tempore pestis, & aliarum infirmitarum absque dubio docent Pessevinus *de officio curati c.* 5. *q.* 57. *n* 57 Suarez tamen; Reginaldus, & alii, quos referunt. Leander *dict. disp.* 4. *q.* 22. absolutè negant, ut sine ornamentis liceat administrare.

5 Sed alii existimant respondendum cum Diana *dict. p.* 9. *tr.* 6. *res.* 46 *in fine*, & Amico *in cursu Theolog. moral. tom.* 4. *disp.* 19. *sect.* 14. *num.* 113. ut si infirmus alterius sacramenti capax non esset, debeat istum illud administrari cum vestibus, sed non peccare mortaliter, nisi tantum venialiter, etiam extra casum necessitatis probatur ex addictis *sub dubio praecedenti* † Et confir- 6
mant etiam ex eo quia sicut est opinio probabilis plurimorum Doctorum, ut laicus queat ministrare Viaticum infirmo; imo & hoc sacramentum, ut *supra* dixi, videtur, ut si sacerdos non induat superpelium; & stolam, quae sunt ornamenta pro administrando hoc sacramento, non peccet mortaliter si sine eis illud infirmo administret.

Bonacina tamen *supra quaest. unica puncto* 6. *ex* 7
n. 6. dicit *num.* 8. non licere in necessitate administrare hoc sacramentum, non adhibitis vestibus ab Ecclesia praescriptis, Layman idem tenet *in Theolog. mor. tr.* 8. *cap.* 8. *n.* 7. Ubi dicit tempore pestis satis esse & adhiberi propter periculum contagionis ea, quae essentialia sunt cum brevissima mora quoad fieri potest; si tamen tempus patiatur, addit orationes, & psalmos postea in Ecclesia supplere, tradit, etiam Barbosa *p.* 2. *de officio Parochi cap.* 22. *a n.* 39. *&* 40.

Ex his jam videtur quid respondendum juxta 8
jam adducta, & quod non obstet dicere cum Naldo. Verbo *Extrema Unctio. n.* 1. Bonacina *puncto* 6. *n.* 9. Riginaldo *lib.* 28 *in fine*, & Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. nunquam licere sine ornatu sacerdotali debito, & usitato ministrari hoc sacramentum; quia oon est necessitatis, & reverentia sacramenti praeferenda sit semper. Sed respondeo hoc fallere (ut dictum est) si necessitas infirmari, & periculum urget, ut in casu praecedenti; quia & si hoc sacramentum non sit ita necessarium, sicut Baptismus, qui potest, & à laico sine paramentis, & ritibus solitis ministrari in necessitate; est tamen valde utile, & aliquando necessarium, ut saepius dixi, & *sub quaest.* 5. & aliis sequentibus, cum in casu necessitatis debeat praeferri necessitas infirmi observationi horum rituum.

Et confirmatur ex alio ritu, nempe ut, & si 9
sit quando hoc sacramentum non ministretur sine lumine, (jam dixi,) si cum causa nullum peccatum committat sine illo, ministrans, Possevinus *de officio curati dict, cap* 5. *q.* 37 *& cap.* 9 *q.* 21 *n.* 14. Ubi bene docet tantum peccare venialiter, qui sine aliqua causa administraret hoc sacramentum, non adhibito lumine.

Ex his infero ex jam ante dictis quod Parochus 10
pro administratione hujus sacramenti debet adhibere coadjotorem. Unum saltim Ministrum clericum; sed hoc juxta quae dixi supra *sub quaest.* 10. debet intelligi, si haberi potest † alioqui ta- 11
men queat peragere etiam solus sacerdos Extremam Unctionem conferens, reliqua omnia; quia sic videtur responsio textus *in cap. quaesivi de verb signif.* juncta glossa ibi, verbo *etiam solus*; Cardinalis Toletus *instruct sacerdot. lib.* 7. *cap* 2. *in fine*, Sa, *verbo Extrema Unctio, n.* 9. Possevin. *dict cap.* 9. *n.* 11, Bartholom. ab Angelis *de sacram. dialogo* 3. §. 135. Capeavilla *de modo ministrandi sacramenta tempore pestis cap.* 5 *q.* 36. Barbosa *supr. dict.* 2. *c.* 22. *de officio Parochi* cum Layman Bonacina *n.* 43. videbis Dianam cum aliis *dict p. tract.* 6. *miscell. q.* 46. *in vers. item* Ægid. Trullench. *supra dict. lib.* 4. *de sacram. q. unica dubio in fine.*

Ad

12 Ad tertiam quæstionis partem, an possit uti
ministerio fœminæ ad responsiones, cum non
habet sacerdotem sibi responsurum? Responde-
debis ex *dictis supra quæst.* 10. vers. *ad quartam*
in vers. *notandum*, & ibi dictis addo Dianam ad-
ducentem casum hunc *dict. part*, 0. *tract.* 6. *res.* 46.
in vers. *sed an*, ubi referens Leandrum *de sacram.*
tom. 1. *tract.* 4. *disp.* 4. *quæst.* 22. tenentem extra
casum necessitatis posse sacerdotem hoc sacra-
mentum solum administrare, & sibi net respon-
dere cum Vega, Bonacina, Archangelo, Possevi-
no, & alijs, de quo dixi *sub dicta quæst.* 10. vers.
ad quartam; sed Diana resolvit quod hoc admit-
teret, in casu necessitatis cum Toleto, Sa, Grattio,
& alijs.

13 Ad quartam quæstionis partem, an hoc sa-
cramentum conferat suum effectum post om-
nes Unctiones, an post primam, ut respondeas
leges pro resolutione. & doctrina quæ dixi *sub*
quæst. 5. & alijs, ubi quando sufficiat ungi so-
lus unus sensus, aut alia pars corporis, profe-
rendo formam aptam omnibus quinque sensi-
bus: quare loquendo breviter de effectu gratiæ
habitualis, & permissionis peccati (quia proprius
effectus & specialis animæ confortatio contra
tentationes non datur certo aliquo instanti, sed
toto tempore morbi, quando oportunum, aut
necessarium est) gratia autem habitualis, & re-
missio peccati detur in aliquo instanti; ideo re-
ferendo sententias, dubij resolutionem proferam;
ita Becanus *de sacram. cap* 37. *q* 7. Ægidius Trul-
lench. *in praxi sacram. q. unica dicto lib.* 4. *du-*
14 *bio* 5. *in princ. n.* 2. † Ubi dicit quod proprius
effectus est, ut causet gratiam habitualem, seu
justificans, prout sanam animam à reliquijs pec-
catorum, & tollat imbecillitatem potentiarum
ad bonum, & inclinationem ad malum, con-
fortans spem, & animæ potentias ab illo statu
ad oppugnandum Dæmonem, satis probant Trid.
verba *sess.* 14. *de Extrema Unctione* in vers. *Chri-*
stus Dominus & in vers. *res.* & addunt idem
Ægidius, Fillucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n* 123.
ex D Thom. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 32. *quæstiuncula* 1.
& 2. Bonacina *tom* 1. *disp.* 7. *q. unica punct* 7. *n* 2.
Henriquez *lib.* 3. *cap.* 9 Ægidius Coninch, *disp.*
19. *de sacram. dubio* 5. effectum hujus sacramen-
ti esse potissimum, & propriam corroboratio-
nem infirmi contra omnia mala, quæ mortis
tempore occurrere solent; quia specialis gratia
hujus sacramenti posita est in conferendis auxi-
lijs accommodatis ad supra dictum finem conse-
quendum.

15 His suppositis, dico in puncto difficultatis
quadruplicem esse sententiam scholasticorum.
Primam dicentium totam gratiam dari per pri-
mam Unctionem, & per consequens Unctio-
nis perfici sacramentum; non tamen conferri
nonum gradum gratiæ vi sacramenti; nisi fortè
per accidens propter meliorem suscipientis dis-
positionem, sicut aliqui dicunt in Eucharistia to-
tam gratiam dari in sumptione unius speciei,
& in sumptione alterius perfici sacrificium; non
16 tamen novam gratiam conferri. † Secunda per
singulas Unctiones dari singulos gradus, seu por-
tiones gratiæ, ac proinde sicut quinque sunt Un-
ctiones partiales, quæ constituunt integrum sa-
cramentum; ita quinque viribus conferri quinque
gradus gratiæ, qui constituant adæquatum effe-
ctum ejus sacramenti; & inde sequi, ut si homo
moriatur, suscepta una Unctione, fore ut discedat
cum uno gradu, vel una gratiæ portione; & sic
videri per singulas Unctiones remitti illa peccata
venialia, quæ per illum sensum commissa sunt,
itemque pœnam temporalem, quæ ratione illius
sensus debita est &c. † Tertia docet gratiam ha- 17
bitualem non conferri; nisi post ultimam Unctio-
nem (idest) per eam, quæ re ipsa est ultima in
intentione Ministri ungentis. † Quarta sententia 18
est effectum gratiæ conferri in eo instanti, in quo
essentialiter perficitur hoc sacramentum, perfici
autem quando quinque Unctiones cum quin-
que formis sibi correspondentibus perficiuntur.
Hæc alia pro quacunque sententia refert Beca-
nus *ubi supra dicto cap.* 17. *de sacram. cap.* 7. qui
ad duas conclusiones hoc totum reducit: quare
pro veritate practica respondendum est juxta jam
dicta *a quæst. prima* modo sequenti.

Quare dicunt Doctores, quod etsi non sit 19
improbabile dari effectum partialem in singulis
Unctionibus juxta secundam sententiam, eo
quod, sicut in Eucharistia datur una pars gratiæ
per sumptionem unius speciei, & altera para per
sumptionem alterius; sic etiam servata proportio-
ne fieri hic, ut existimant Adrianus, Medina, &
Ledesma apud Suarez *dis.* 41. *sect.* 2. a 6. & apud
Henriquez *lib.* 3 *cap.* 12. *n.* 3. sit tamen probabi-
lius dari hujusmodi effectum quando perficitur,
ultima, & quinta Unctio essentialis quinque
sensuum, † ex eo quis omnia sacramenta, quæ 20
in usu consistunt, unicam gratiam conferunt
in eo momento, quod sacramentum, & ejus sig-
nificatio completur, nisi in ultima, seu quinta Un-
ctione sensuum. † Aliter enim sequeretur pec- 21
catum unius sensus posse remitti sine peccato al-
terius sensus, & consequenter unum peccatum
absolutè posse remitti sine alio; quod fieri non
posse dicunt cum multis Ægidius Trullench, *in*
praxi sacram. lib. 5. *cap.* 3. *dubio* 2. *n* 16. idem
lib. 4. *de hoc sacramento quæst. unica dubio* 5, *n.* 5.
S. Thomas, & Theologi *ibi in* 4. *dist* 28. *q* 2 *art.*
2. *quæst.* 1. *ad* 3 Sotus *q.* 2. *art.* 1. Ledesma *in*
summa cap. 1. *de Extrema Unctione*, Henriquez
supra, Suarez *n.* 13. Villalobos, *tom.* 1. *tract.* 10. *dif.*
3. Filiucius *tom.* 1. *tract.* 3 *cap* 5. *n* 126 Bonacina
tom. 4. *disp.* 7. *q. unica puncto* 6. *n.* 2. & 3. & isti
cum alijs.

Et amplectentes hanc sententiam dicunt pro- 22
cedere secus in Eucharistia, & Ordine: nam
in Eucharistia utraque forma est perfecta essen-
tialiter ex se, & independens ab alia; & quod
ob id unaquæque operetur suum effectum;
& in Ordine dari dicunt speciale munus singu-
lis ordinibus, juxta quæ abunde dixi *sub Rub.*
& tit. de temporibus ordin. & tit. de ætate or-
din. quod sine alijs potest exerceri, sed effectum
Extremæ Unctionis ita esse connexum dicunt,
ut non possit convenienter dari per partes: nam
remissio peccatorum mortalium, si quæ esset
debet dari tota simul.

QUÆST. XIV.

An præcipuus effectus hujus sacramenti sit remissio peccatorum venialium? Et etiam sit ejus præcipuus effectus tollere reliquias peccatorum? Et quæ illæ dicantur? Et an tribuat aliquando sanitatem corporis? An Pontifex possit præcipere usum sacramenti Unctionis, & contra transgressores pœnam imponere? Seu an detur casus, in quo infirmus ex defectu aliorum mediorum obligetur ad hoc sacramentum suscipiendum?

SUMMARIUM.

1 *Unctionis effectus primarius num sit remissionis peccatorum, qualium verò, & qualiter contingat.* & n. 2. 3. 4. 5, & o, 12. & 13, *ubi qualis illa sit.*

4 *Sacramenta nova legis, primariò instituta sunt ad conferendam gratiam habitualem.*

5 *Pœnitentiæ sacramentum est institutum ad tollenda mortalia.*

6 *Unctionis sacramentum institutum est ad tollendas reliquias peccatorum, & ad venialia auferenda,* & ex n. 7.

7 *Peccatorum reliquiæ quæ dicantur ad effectum, ut per sanctam Unctionem tollantur* n. 8. 9. 10. 11. & 14. *Et explicatur* num. 16. 17. 18.

11 *Unctionis sacramentum institutum est pro his, qui ægrotant usque ad periculum mortis.*

12 *Olei Unctionis virtus est corroborare, & disponere luctatores ad pugnandum.*

13 *Unctionis sacramentum institutum est ad præparandam animam, quantum, in se est ad introitum gloriæ; & quod operatur quatuor,* ut n. 14. 15. 16.

15 *Unctionis sacramento remittitur, etiam reatus pœnæ temporalis relictus ex peccatis juxta dispositionem recipientis.*

16 *Sancti Jacobi verba* quidquid peccasti *ad quæ peccata pertineant.*

17 *Habitus, & pronitas ad peccandum non sunt peccata.*

18 *Unctionis sacramentum aliquando habet causare primam gratiam potius, quam vetera sacramenta vivorum.*

19 *Unctio habet effectum contra morbi incommoda impertiendo patientiam, & tolerantiam omnium malorum. Et facit, ut allevietur mens cum magna Dei confidentia, ut* n. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

22 *Salus, corporis in susceptione Unctionis inspicitur, ut dependens à salute animæ.*

26 *Unctionis sacramenti omissio sine contemptu, & scandalo, num sit peccaminosa remissivè.*

27 *Pontifex potest præcipere sub peccato Unctionis sacramenti sumptionem & quæ de causa,* ut n. 28. *ubi quod etiam sub amissione sepulturæ Ecclesiasticæ invitum nolentem illam suscipere,* & n. 19.

30 *Infirmus quando ex defectu aliorum mediorum, teneatur suscipere Unctionem* n. 31. & n. 32.

33 *Unctionis sacramentum est tantum materia, & forma: ubi quibus sic significetur.*

34 *Sacramenti cujusque considerantur res, sacramentum, & res, & sacramentum simul,*

AD tres primas quæstiones possemus abunde respondere ex adductis supra à *quæst.* 4. Ubi obiter dico effectus hujus sacramenti Unctionis. Sed quia nondum fecimus quæstionem separatam de omnibus, ut etius inquiro; & supposito quod proprius effectus hujus sacramenti, sit gratia habitualis, ut explicui quæstione præcedenti in vers. *ad quartam*; ideo nunc per partes ad proposita dubia respondeo. 1

Ad primam igitur quæstionis partem, etsi nonnulli affirment; eo quod hoc sacramentum primariò institutum est ad remissionem, & non mortalium, & sic Venialium peccatorum; sic Bonaventura Richardus, Durandus, Joannes Major. Sotus, Almaynus, Carthusianus *in 4 dist.* 23. Alensis 4. *part. quæst.* 5. *membro* 7. *ad* 2. Altissiodorensis *lib.* 5. *summa cap. de Extrema Unctione quæstio.* 1. Abulensis *super cap.* 8. *Matthei quæst.* 8. probantes ex verbis formæ ibi: *per istam sanctam Unctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccasti &c.* & ex verbis Jacobi ibi *si in peccatis fuerit, remittentur illi*, & in Concilio Trid. *cap.* 2. *sess.* 14. Ubi inter varios effectus hujus sacramenti primo loco ponitur remissio peccatorum. 2

Sed quia per dicta potest dici, quod talis effectus possit etiam esse proprius peccatorum mortalium, cum in relatis authoritatibus, solùm referatur per sacram Unctionem peccata deleri. Quare dico ut licèt hoc sacramentum possit delere peccata venialia; quia id est commune omnibus sacramentis, sitque quæstio inter Scholasticos quomodo id fiat, *primo*. an immediatè sine ulla infusione gratiæ; *secundo*, an mediante gratia habituali; *tertio*, an mediante actuali; & hic tertius modus placeat Becano *de sacram. capite* 27. *quæstio.* 5. vers. *prima conclusio*, ac ipse ibi *in vers. Secunda conclusio.* ex Divo Thoma *in* 4. *dist.* 25. *quæstio.* 1. *articulo* 2. Paludan. Capreolo, Dominico Soto, & Ledesma *ibidem*, Ferrariensis, *lib.* 4. *contra gentes cap.* 73. Victoria *in summa de sacram. numero* 171. docet hoc sacramentum non esse principaliter institutum ad tollenda peccata venialia. † Et probat Becanus; quia sacramenta novæ legis primario instituta sunt ad conferendam gratiam habitualem cum S. Thoma *in* 3. *parte quæstio.* 65. *articuli* 1. *ad* 8. qui dicit nullum primario institutum esse ad tollenda venialia, cum ad hæc tollenda non requiritur infusio gratiæ habitualis. Deinde quia si hoc sacramentum primò per se institutum esset ad hunc finem, non opporteret spectare tempus infirmitatis ad illud recipiendum, sed deberet recipi quando multa commissa essent peccata venialia, sicut sacramentum absolutionis, quod recipitur, quando nulla peccata mortalia commissa sunt, in quibus non debet spectari periculum mortis: ita Becanus ex communi supra, ubi ponit alios modos dicendi, & explicat abjecta. 3 4

Ex

5 Ex his bene infertur non eſſe inſtitutum pro remiſſione mortalium, quia ad mortalia tollenda inſtitutum eſt Sacramentum pœnitentiæ, ut dico *infra de pœnit. & remiſ. lib.* 5. Sed ſic eſt quod duo Sacramento non inſtituitur ad eundem effectum principalem: ergo ſequeretur quod ſi ſacramentum Extremæ Unctionis tolleret primario peccata mortalia, tunc jam Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet neceſſarium medium ad remiſſionem mortalium. Ergo cum ad tollendum peccatum originale ſit inſtitutum Sacramentum Baptiſmi, & ad tollendum peccatum mortale confeſſio ſacramentalis, evenit ut ad tollendum veniale, debeat aliud eſſe inſtitutum, nempe hoc noſtrum Sacramentum Extremæ Unctionis; ita Beccanus; ſed intelligea procedere juxta dictum, *num. præced.* & quæ dico, *in ſequenti verſ.* ſiquidem per confeſſionem, etiam delentur venialia.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſit ejus præcipuus effectus tollere reliquias peccatorum? In quo articulo reſpondeo ex doctrina communi cum D. Thoma, *in 4. diſtinct. 4. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 1.* Alberto in Capreolo, *ibi* Dominico Soto, & Ledeſma, *ſupra*, item & Becano *ſupra quæſt. 6.* Antonino, 3. *part. tit.* 14. *cap.* 8. præceptum effectum hujus ſacramenti eſſe tollere reliquias peccatorum, ex eo quia hoc ſacramentum inſtitutum eſt ad tollenda peccata (ut dixi) ſed non eſſe inſtitutum ad tollenda ipſa peccata ſecundum ſe; quia ad hoc ſunt alia remedia, ut jam dixi (quamvis ut dico, *infra ſub titulo de ſacram. non iterand.* hoc ſacramentum, ſicut & alia, quæ vocantur vivorum, poſſunt per accidens cauſare primam gratiam, remittendo peccata, ut jam ſupra, *in aliis quæſtionibus*, ſignavi) & ſic debet dici inſtitutum eſſe ad tollendas peccatorum reliquias.

7 Sed cum videam quatuor dicendi modos;
primum nempe reliquias peccatorum dici illa
peccata, quæ interdum relinquuntur in anima,
etiam quoad culpam poſt alia ſacramenta ſuſ-
cepta, ſive quia per oblivionem omiſſa; ſive
quia poſtea ſunt commiſſa, quod accidit fre-
8 quentius in venialibus. † Alii verò per reliquias
peccatorum intelligunt reatum pœnæ tempora-
9 lis &c. † Et alii inquam intelligunt pravos ha-
10 bitus ex peccatis relictos. † Alii denique ex D.
Thoma, Alberto, & aliis dicunt reliquias peccatorum eſſe pronitatem ad malum, ac torporem, & difficultatem operandi bonum, quæ relinquitur ex peccato &c. Verum carpens hos modos *ſub dicta quæſt.* 6. Becanus duas concluſiones firmat, quibus conatur comprehendere, & explanare veros, & proprios effectus hujus ſacramenti.

11 Prima quod hoc ſacramentum ſic primario in-
ſtitutum ad confortandum animum hominis
ægrotantis contra difficultates illi occurrentes
in articulo mortis, ut colligitur ex verbis D. Ja-
cobi ibi: *& alleviabit eum Dominus.* Et eſt ratio
quia hoc ſacramentum inſtitutum eſt pro his; qui
ægrotant uſque ad periculum mortis, ut qui egent
revera animi confortatione; item quia in omni-
bus aliis neceſſitatibus ſufficienter proſpectum
eſt homini per alia ſacramenta, ut dixi & docet
Sahagun *de hoc ſacramento à n.* 24. & à *num.*
12 26. & alii referendi. † Deinde quia hoc ſignifi-
cat exterior Unctio per oleum, cujus virtus eſt corroborare, & diſponere luctatores ad pugnam, qui ex hoc infert ſpecialem gratiam ſacramentalem hujus ſacramenti, non conſiſtere in ſola remiſſione, ſeu expulſione alicujus mali, culpæ, aut pœnæ ſed præcipuè in collatione auxiliorum gratiæ, quibus homo in tali caſu juvatur, & corroboratur ab bene ſperandum de miſericordia Dei, ad hilaritatem animi concipiendam, & ad tentationes ſuperandas.

Secunda quam ponit concluſionem, eſt ut ſit in- 13
ſtitutum ad diſponendam, & præparandam animam, quantum in ipſo ſacramento eſt ad introitum Gloriæ, ut colligitur ex Trid. *ſeſſ.* 14. *in proœm. de hoc ſacram.* ſic Becanus, ubi notat id contingere primo ex perfecta animi ſanctificatione, quæ præter gratiam ſanctificantem conſiſtit in ablutione omnis mali ex peccato provenientis. Secundo ex perſeverantia in bono uſque ad mortem, quod confertur per auxilia gratiæ & tenet Ægidius Trullench. *in praxi ſacramentor. lib.* 5. *q. unica, dubio* 5. *ſub n.* 3. *in fine.*

Et ambo & Suarez *diſp* 41. *ſect.* 1. *n.* 10. dicunt 14
quod Extrema Unctio per hujuſmodi diſpoſitionem operatur quatuor. Primum, ut tollat omnia peccata, ſi quæ inveniat (ſaltim ſecundatio) quoad culpam, ſi quæ forte relicta ſint poſt alia ſacramenta ſuſcepta, ut partim colligitur ex S. Jacobo *cap.* 5 ibi, *ſi in peccatis eſt remittuntur ei*, partim ex illis, *indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, partim denique ex Trid. *dict. ſeſſ.* 14. *cap.* 2. Ubi ſic ait: *delicta ſi quæ ſunt adhuc expianda abſtergit*: ita Becanus *dicta q.* 6. verſ. *ſi enim*, & proſequitur Ægidius dicens per reliquias intelligere primo peccata mortalia, vel venialia, non abſolutè ſumpta; quia ſic pertinent ad Pœnitentiam, ſed modo dicto comprobans, etiam ex Florentino Concilio, cum dicit effectum eſſe animi ſanctificationem: & addit, ut licet alia ſacramenta id efficere poſſint: tamen quod hoc ſacramentum id præſtat propriè, & per ſe eo quod ad hoc particulariter in fine vitæ ſit inſtitutum.

Secundum, nempe per hoc ſacramentum re- 15
mitti etiam reatum pœnæ temporalis, qui relictus eſt ex peccatis, prius quoad culpam remiſſis: quia etiam hic reatus poteſt retardare introitum gloriæ: ſic Becanus, & Ægidius Trullench. *ſupra*, & alii communiter; & quia dubium eſt, an remittat totam pœnam, ſive partem, & Beccanus dicat de hoc non conſtare, ſed probabile dicit id fieri juxta diſpoſitionem, & devotionem recipientis: quomodo intelligo Villalobos *in ſumma p.* 1. *tract.* 10. *dif.* 2. *n. fin. in fine*, dicendum non intelligi, ut dimittat omnes peccatorum pœnas; ſed quantum Deo reliquit; & concludit quod ſi omnis pœnas remitteretur, nullus unctus tranſiret per Purgatorium.

Tertium ex prædictis ſequi qualiter dicatur 16
hoc ſacramentum tollere peccatorum reliquias, ut non id faciat tollendo fomitem, aut pravos habitus, aut Phantaſma, aut mutando hominis diſpoſitionem, ſed dando robur, & vigorem contra hæc omnia per auxilia gratiæ dicta: ſic Becanus *dict. quæſt.* 6. *verſ. tertio.* Sed Ægidius Trullench. *dicto dubio* 5. *num.* 4. Ubi dicens reliquias peccatorum non intelligi peccata venialia, ut exiſtimarunt Durandus, Gabriel, & alii apud Suarez *ſupr. num.* 3. quia hæc ſine ſacramento deleri poſſunt, nec ullum ſacramentum eſſe inſtitutum ab peccata venialia ſola ſic, ut verba relata *quidquid peccaſti*, non ſint reſtringenda ad venialia, & eam Bellarmino *de* 17

Extrema Unctione cap. 8. non esse tutum hoc dicere † addit, nec intelligi pronitatem ad malum, nec reatum temporalis pœnæ, non primum; quia de habitu, & proclivitate, non possunt intelligi illa verba: *si in peccatis fuerit*: nam pronitas,& habitus non sunt peccata; non secundum, quia ad tollendam pœnam temporalem, nullum sacramentum est per se institutum, nec fuit necessarium: nam ad talem effectum non requiritur gratiæ impressio, & advertit non negare quod hoc sacramentum non remittat peccata venialia, & pœnas temporales juxta ejus dispositionem; imò potius admittit, & quod negat, dicit hoc non esse proprium hujus sacramenti effectum, sed communem cum aliis, ut dixit Suarez *dicta disp.*41. *sect.* 1. *n.* 7. Videbis Filliucium *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 218.

18 Quartam quod dicit sequi ex relata secunda conclusione, est nempe posse hoc sacramentum aliquando facere hominem de attrito contritum, & ferre primam gratiam sanctificantem, cum aliquando possit delere peccata mortalia, si quæ forte sint relicta in homine ægrotante, & licet aliqui probabiliter puteot hoc convenire omnibus sacramentis in aliquo casu: tamen certius dicit convenire huic, quam cæteris sacramentis, excepto Baptismo, & Pœnitentia, tum quia non convenit cæteris sacramentis ex propria institutione, sed tantum ex generali quadam ratione; tum etiam quia de cæteris est tantum pia, & probabili conjectura: verum de hoc sacramento habere nos testimonium Jacobi, & Concilii Tridentini in illis verbis dict. sess. 14. cap. 2 *Res etenim gratia est Spiritus sancti, cujus unctio delicta, si qua sint adhuc expianda, & peccati reliquias abstergit*: de quo puncto quatenus spectat ad sacramenta, quæ vocantur inter vivos, num in aliquo esse causent primam gratiam, dico infra *in dicto tit. de sacram. non iterandis*.

19 Quotum habet effectum contra mortui incommoda in partiendo patientiam, & tolerantiam omnium malorum,ut colligitur ex D Jacobo *dicto cap.* 5. ibi *salvabit infirmum, & alleviabit*; idest non à Deo deprimetur viribus corporis, ut à tentationibus superetur: ita Filliucius *dict. tract.* 3. *tom.*1 *cap.* 5. *n.* 220. & 222. Trullench. *sub dicto lib.* 3. *dubio* 5. *in vers. tertio*, Villalobos *supra*, Sahagun *dict. tit. de sacramento unctionis n.* 29. &

20 30. † Ubi addit quod alleviatur mens cum magna Dei confidentia, ut docuit D. Jacobus, & recipit Ecclesia, & operatur alios effectus, qui continentur *in dicta sess.* 14. *cap.* 2. ibi, *& ægroti animam alleviat, & confirmat magnam in eo Divinæ misericordiæ spem excitando, quo infirmus sublevatus, & morbi incommoda, & labores levius fert & tentationibus Dæmonis, calcando, insidiantibus facilius resistit, & salutem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit consequitur.*

21 Ad tertiam quæstionis partem jam infertur ex dictis, & ultimis verbis dicti c. 2. *Trid.* ibi, *& salutem corporis &c.* dicendum ergo est Pertinere virtutem hujus sacramenti ad sanitatem corporis, cum aliquando conferatur per hoc sacramentum, ut colligitur ex D. Jacobo *dict. cap.* 5. ibi *alleviabit infirmum*, etsi certum si non semper conferri, ut docent experientia;& sic Doctores ut explicent dicunt istum effectum esse secundarium, & minus principalem, quatenus expedierit saluti animæ.ut patet ex dictis verbis Trid. *Ubi saluti animæ expedierit consequitur*: sic communiter tenent DD. Suarez *dict. disp.* 41. *sect.* 4. *n.* 3. etsi aliquando ad salutem corporis, Trullench. *dicto dubio* 5. *n.*6. ubi dicit intelligi ex Trid. in relatis verbis *conditionate*, videlicet si ita animæ expedierit: nam salus corporis non est bonum per se necessarium homini, & ob id satis fit salutem corporis esse aliquando utilem animæ, ad hoc, ut possit esse effectus hujus sacramenti. † Etenim ut ait Sahagun *de* 22 *hoc sacram n. fin.* hoc sacramentum causas naturales adjuvat, & medicamentis virtutem confert; quod si infirmitas adeo invaluit, ut non sufficiat, dicit illud esse certissimum, nempe ut qui Extremæ Unctionis roboratur facilius, & sanitatem impetret, quam non recipiens juxta commune placitum omnium, & docent Becanus *de sacram. cap.* 27. *q.* 8. Ubi dicens quæstionis esse, quando conferatur, aut quod plerique docent tunc conferri, quando expedit saluti animæ; quia sicut bona temporalia non conferuntur sanctis, nisi in ordine ad salutem animæ; & ita de sanitate sentiendum esse.

His tamen obstare videtur quia sæpe fit, ut sa- 23 nentur illi, quorum animæ saluti non expedit, & èconvtra, ut moriantur illi, quos expediret vivere. Tamen respondeo dupliciter cum eodem Becano *dicta q.* 8. *vers. dices*, primo modo; quod etsi aliqui sanentur post acceptam Extremam Unctionem, qui postea male vivunt: tamen non certum esse sanato vi sacramenti; quia potuerunt sanari per media naturalia; præsertim si morbus non fuerit lethalis. Secundo quia licet male postea vixerint, tamen eo tempore, quo sanati sunt, potuit illius prodesse sanitas ad salutem animæ; siquidem non omnes perseverent in bono, quod semel adepti sunt. † Et addit 24 etiam respondendo Becanus, quod quando aliqui boni viri moriuntur post Extremam Unctionem, tametsi tales fuerint, ut secundum humanam æstimationem, potuissent adhuc multa bona facere: tamen coram Deo sæpe rem se aliter habere; ex quo infert, ut cum dicimus per hoc sacramentum conferri sanitatem, si expediat saluti animæ, intelligitur si expediat juxta Divinam præscientiam, & ordinationem; non autem secundum humanam imaginationem: ita ille. † De effectibus inquam hujus sacramenti 25 videbis *in cap. illud* 2. *dist.* 95. Ubi Canonistæ & *in textu nostro in dicto c.* 2. *Trid. sess* 14 Theologi tractant cum Divino Thoma *in addit ad* 3. *p. q.* 37. *art.* 1. *cum sequentibus, & in* 4. *dist.*23. *q.* 1. *art* 1. & 3. Ubi Soto, Osius, Canisius, Ledesma, *dis.* 5. *Thesaurus* 13. Chucus & Petrus Gregorius citati *in principio hujus tractatus*, & alii moderniores huc usque jam supra adducti.

Ad quartam quæstionis partem, an Ponti- 26 fex possit percipere hujus sacramenti usum. & contra transgressores pœnam ponere? ut quæstionem nostram resolvant Doctores, solent præmittere quæstionem, num sit præceptum suscipiendi in articulo mortis hoc sacramentum, de qua dixi supra, & affirmant Petrus Soto *lect.* 2. *de hoc sacram.* Major. in 4. *dist.* 23. *capite* 3. & inclinat Turrianus *in summa parte* 2. *capite* 136. *dubio* 2. *conclus.* 1. multis fundamentis, negant Divus Thomas, Paludan, Gabriel, Sylvester, Cajetanus, victoria, Covarruv. Navar. Henriquez, Valentia, Suarez, quos citat, & sequitur Tannerus *tom.* 4. *disp.* 7 *dubio* 3. *num.* 56. Opatovius. *de sacram. tract. de Extrema Unctione q.* 8. *n.* 28. Escobar, *in Theologia morali tract.*

tract. 8. *examine 6. cap. 4. n. 68.* Caspensis *in cursu Theolog. tom. 2. tract. 27. disp. 4. sect. 2. n.* 13. Villalobos *in summa tom. 1. tract. 10. dif. 5. n.* 1. tum quia nullum præceptum extat de hoc, & quia hoc sacramentum ex natura sua non est à priori necessarium, ut Baptismus, & Pœnitentia, ad conferendum primam gratiam; etsi revera ratione scandali, & contemptus, posset infirmus gravari ad hujus sacramenti receptionem, Diana *p. 8. tract. 1. res. 58. in principio.* Ubi dicit quod secluso contemptu, & scandalo, si nulla subsit causa, illud omittendo peccabit mortaliter.

27 Quo supposito ad difficultatem respondeo, ut non obstante hæc ultima opinione, nihilominus possit Pontifex præcipere usum hujus sacramenti, uti probatur à simili de sacramanto Confirmationis, ut dico statim *sub hoc tit.* de quo constat per Trid. *sess. 2. canon. 1. 2. & 3.* esse præceptum illud sumendi; etsi nullum præceptum à Christo Domino fuisset impositum, quo essent ordinandi obligati ad recipiendum illud sacramentum: ita docent Opatovius, *ubi supra, dict. q. 8. n. 28.* Layman, *lib. 5. tract. 8. cap. 5. in theologia morali n. 1.* Diana *dicta res. 58.* legendus, ubi refert plura alia fundamenta, & alii dum asserentes non extare, nec præceptum Divinum, nec Ecclesiasticum de susceptione dicti sacramenti, supponunt potuisse Pontificem illud præcipere.

28 Quare dicendum est quod ex aliqua justa causa possit id præcipere Pontifex, ut si v. g. inceperit abusus inter fideles non sumendi in fine mortis, ut plurimum sacramentum, hoc sacramentum, quod exemplum, & scandalum aliis afferret (ut jam dixi supra) & forsam ex omissione periculum

29 contemptus † item & imponere pœnam, ut siquia non sumeret Extremam Unctionem in articulo mortis, careret Ecclesiastica sepultura, & aptè Reverendissimus Candidus. *tom. 3. disquisit. 3. art. 8. dubio 3.* in concilio Coloniensi sub Andulpho, *cap. ult.* ubi habetur *Relatum nobis in Concilio est quosdam homines infirmitatis suæ tempore Unctionem sacram respuisse, ac contempsisse; quamobrem statuimus, ut si quis sacramentum illud nobis à B. Apostolo tanto tempore commendatum contempserit, Ecclesiastica careat sepultura*, alia tradit Præpositus *in 3. p. q. unica de Extrema Unctione dubio 2. n. 9.* Amicus *tom 8. disp. 19. sect. 11. n. 190.* Alia pro corroboratione, & extensione tradunt relati, & alii, quæ facilè possent aggregari ex ante dictis.

30 Ad ultimam quæstionis partem, nùm detur casus, quo infirmus defectu aliorum mediorum obligetur ad hoc sacramentum suscipiendum fine præcepto Papæ? & dicit Amicus *supra n. 192.* Vix posse dari hunc casum: nam cum hoc sacramentum necessario debeat administrari à sacerdote, poterit loco hujus sacramenti, infirmus suscipere sacramentum Pœnitentiæ, vi cujus directè absolvetur à peccatis confessis, indirectè verò ab objectis; & quod solus fingi possit casus, quoa sacerdos, vel nollet, vel non posset; quia absolutionem ignoraret, infirmi confessionem excipere, vellet autem, & posset sacramentum Unctionis ministrare nunquid infirmus teneretur suscipere hoc sacramentum?

31 Et distinguendum docet Amicus in hoc casu: nam vel infirmus est conscius alicujus peccati mortalis, & tunc dicit, ut teneatur conari ad eliciendum contritionem, et post illam hoc sacramentum suscipere, quia cum non possit esse certus de vera contritione, tenebitur adhibere certius medium ad suam justificationem: & sic cum in hoc casu aliud esse non posset, quam hoc sacramentum, sic nec etiam posset sumere Sacram Eucharistiam, † Vel aut infirmus nullius peccati mortalis sibi conscius sit, & tunc non putat illum obligari ad hoc sacramentum suscipiendum, sed ad conandum actum contritionis, vel dilectionis erga Deum: quo in illo mortis articulo se præparat ad transitum ex hac vita in aliam: nam cum ex una parte non urgeat conscientia peccati mortalis, ex alia hoc sacramentum non sit necessarium ad salutem, non apparere dicit: unde hæc obligatio oriri possit, cum ad consequendam remissionem peccatorum invincibiliter ignoratorum sufficiat contritio, vel dilectio Dei: ita docet etiam Ochogavia *de sacram. tract. unico de hoc sacramento, q. 9. n. 3.* Suarez tamen *dicta disp. 44. sect. 1. n. 7.* dubitare videtur.

32 Pro complemento totius hujus materiæ dico in hoc sacramento, sacramentum esse tantum materiam, & formam; quia significant gratiam, & non significantur per aliud Rem sacramenti tantum esse gratiam, quia significatur per materiam, & formam & non significat. Rem, & sacramentum simul esse quandam interiorem devotionem animæ lætitiam ab hoc sacramento causatam, & significantem gratiam: ita docent Ledesma *cap. 4. de Extrema Unctione*, Ægidius Trullench. *in praxi sacrament. lib. 4. quæst. unica dicto dubio 5. n. 7.* Et hanc partem facilius intelliges, cum leges infra *de sacram. non iterandis*, † 33

34 Ubi dico in quolibet sacramento considerari tres res, nempe sacramentum tantum; res sacramenti; res, & sacramentum simul, Et cum his, ex quibus non difficulter ad alia quæsit et dubia occurrentia potest satisfieri, finem pono huic tractationi de sacramento Extremæ Unctionis.

AD §. QUIA VERO Christus. Dicti cap. unici nostri Tituli.

PRÆMISSUM.

1 *Baptismi tractatio poterat sub titulo de sacra unctione innecti; de quo* in suo tit. lib. 3.

OCcasione litteræ hujus §. possemus hic innectere integram tractationem de Sacramento Baptismi; sed quia est infra *in lib. 3. Decretalium* titulus de hoc sacramento; ideo ad ibi dicenda te remitto: nonnulla generalia dico *sub tit. sequenti de sacram. non iterandis*, cumque hic tantum Pontifex agat de necessitate ungendi Baptizandos bis ante Baptismum, oleo benedicto, & post Chrismate sancto in pectore, inter scapulas &c. explicans ex sacra pagina significationes harum Unctionum; ad quod poteris applicare nonnulla, quæ adduxi sub principio nostri textus; ideo non pergo; imo rogo, ut legas litteram hujus §. ut scias sub compendio quæ ab authoribus non sic fructuosè fortè protelarentur. 1

AD §. PER FRONTIS CHRISmationem textus nostri.

DE SACRAMENTO Confirmationis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Confirmationis sacramenti materia hic potius, quam alibi tractatur. Et qui Doctores eam latè peragant*, n. 2.

1 OPportunius hic se se offert locus ad complendam hujus sacramenti tractationem, quam supra *in cap. quanto de consuetudine*, solent Doctores peragere, sed non sic opportunè, sicut hic, ut patet ex littera utriusque textus. Quare quia in omnibus quinque Decretalium libris, nullus alius sit congruus; ideo & quia convenit titulo, quo inscribimus nostrum, de hoc sacramento tractare intendo per quæstiones, adjunctis prius ad literam omnibus, quæ de Unctione dixi supra *sub principio*, in ea scilicet parte, quæ congruit unctioni, qua confirmandi in fide unguntur.

2 Sed prius quàm tractationem hanc incipiam, incipio à Doctoribus, qui eam completè peragunt intra Scholasticos cum Magistro Sentent. *in 4. dist.* 7. Sotus, & alii Theologi cum D. Thoma *in 3.p.q.* 72. ubi Suarez, & Ægidius Coninch, *q.* 72. Becanus *de hoc sacram.* Latissimè, Basilius Pontius *in tractatu de Confirmatione*. Doctores Canonistæ per textum, *in cap.* 1. *cum sequentibus, usque ad cap. convenit de consecrat. dist.* 5. *in cap. Præsbyteris* 118. *de consecrat. dist.* 4. *in cap. quanto de consuetudine in cap.* 1. *de sacram. non iterandis, in cap. ad abolendam de hæreticis* & in hoc textu nostro, *dict.* §. *per frontis*, in Concilio Constantiense, *sess.* 15. & Florentinn, *de confirmatione*, in Trid. *sess.* 7. *de Confirm. canone* 1. 2. & 3. & *in sess.* 23. *cap.* 4. *de reform.* Covarruv. *lib.* 1. *Variar. cap.* 10. Navarrus, *in manuali cap.* 22. *à n.* 8. Marcus Anton. Chuchus *lib.* 5 *instit. mor. tit.* 3. *de Confirm.* Petr. Gregor. *Syntagm. Juris lib.* 2. *cap.* 15. Alvarez, *in speculo Juris Pontificii tit. de confirm. pag.* 179. Gallatenus, *de Jure publico lib.* 3. *tit.* 86. Marcus Anton. Genuens. *in manuali pastorum cap.* 54. Zerola, *in praxi Episcopi p.* 1. verb. *Chrisma*, Cardosus *in praxi Judiciali* verbo *sacram. Confirmationem*, Piasecius, *in simili praxi Episcop. p.* 1. *cap.* 3. *de Confirm.* Torreblanca, *in pract. Juris spiritualis. lib.* 2. *cap.* 6. Sahagun, *de sacram. Confirm.* Barbosa cum aliis *in relatis Juribus.* & *Concilii decretis*; idem *in pastor. p.* 1. *alleg.* 30. Ugolinus, *de potest. Episcopi cap.* 26. & alii Theologi, & Summistæ, veluti Suarez, *de sacram. disp.* 32. *cum sequentibus*, Bellarmin. *lib. unico de hoc sacram.* Durandus, *in rationali divinor. officior. lib.* 6. *c.* 84. Joannes Maldonatus, *in tract. de Confirm.* Fernandez, *in examine Theologiæ moralis. p.* 1 *cap* 3. Molfesius, *in summa Theologiæ moralis. tract.* 4. *cap.* 2. Filliucius, *quæstion. moral. tom.* 1. *tract.* 3. Valerius Reginaldus, *in praxi fori pœnit. lib.* 28. Bonacina. *de sacram. disp.* 3. Zambrana, *de casibus occurrentibus tempore mortis. cap.* 2. *de Confirmat* Chamerota, *de septem Ecclesiæ sacramentis tract. de Confirm.* Fernandez, *de hæredia in disp. mix.* ubi *de sacram. Confes.* Henriquez *in summa lib.* 3. *de Confir.* Bartholom. ab Angelo, *in examine Confessor. dialog.* 3. Petrus à Ledesma, *in summa p.* 1. *de sacram. Confirm.* Vivaldus, *in candelabro aureo, tit. de Confirmatione*, Majolus, *lib.* 4. *de irregularit. cap.* 12. Villalobos, *in summa, p.* 1. *tract.* 6. *de hoc sacramento*, Archangelus Rubeus, *in* 4. *dist.* 7. Victoria, *de sacram. à n.* 212. Hurtado, *tract.* 3. *de sacram.* Leander, *de sacram. tract.* 3. Lubrinus, & alii citandi, & alii etiam Summistæ verbo *Confirmatio*, ut Angelus, Armilla, Tabiena, Sylvester, Sa; Petrus Soto, *de instit. sacerd.* verb. *Confirmatio*, *in duplici lectura*, Angelus, *in floribus Theologicis p.* 1. *tit. de Confirm.* novissimè. P. Prado *de sacra p.* 1. *cum infinitis* apud quos, & alios reperies quidquid desiderea pro hac tractatione; interim accipies per dubia, & quæstiones, quæ subsequentur.

QUÆSTIO I.

An Sacramentum Confirmationis colligatur ex sacris litteris, an sit à Christo Domino institutum, & quando? Quibus nominibus nuncupetur.

SUMMARIUM.

1 *Confirmationis sacramenti definitio dicta à suo proprio effectu, quæ sit verior ex* n. 2.

3 *Confirmationis sacramentum ex sacris litteris probatur contra hæreticos*, ut ex n. 4. & *à Christo institutum*, n. 5.

6 *Christus promisit Apostolicis Spiritum Sanctum, qui faciat illos fortes, intrepidos in testificationem veritatis fidei. Et qui det illis robur ad arguendum infidelitatem hominum, & testificandum Christi justitiam.*

7 *S. Basilii locus*, lib. de Spiritu Sancto. cap. 17.

9 *Confirmationis sacramentum congruentia probatur à Christo Domino institutum.*

10 *Militis signatio, & ejus instructio cum annis spectat ad Imperatorum.*

11 *Confirmationis sacramentum, quando institutum* n. 12. 13. 14. *Ubi quando incæperit ejus usus.*

15 *Confirmationis sacramentum pluribus nominibus, etiam donatur, ut Baptismo manus impositione, signatione, & consignatione &c. Et quare* à n. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.

18 *Manus impositio diverso modo applicatur in Ecclesia orientali, & occidentali* n. 19.

20 *Manus impositio confirmatoria amplius non repetitur.*

21 *Confirmatio dicitur etiam perfectio.*

22 *Confirmationis sacramentum dicitur ab effectu* n. 23.

26 *Confirmatio vocatur etiam chrisma, & unctio, benedictio oleum*, ut n. 27. 28. 29. *unguentum*, ut n. 30.

30 *Chrisma non nascitur, sed artificio componitur.*

Supposito

1 SUpposito quod sacramentum Confirmationis est *Sacramentum Unctionis chrismatis consecrati, quo Episcopus frontem hominis Baptizati, sub praescripta forma verborum ungit*, vel quod sit *Unctio exterior Chrismatis ab Episcopo consecrati in fronte manu Episcopi in modum crucis facta sub praescripta forma verborum*, vel tandem sit *Sacramentum confirmativum in fide*: ita omnes cum Magistro *in 4. dist.* 7. S. Thoma *q.* 72. ubi Cajetanus, Reginaldus *lib.* 28. *n.* 3. qui *n.* 2. bene notaverat hoc sacramentum dici confirmationem à suo proprio effectu, à forma consignationis sacramentum, signaculum dominicum, & signum Christi, à materia sacramentum chrismatis inunctio, oleum sanctificatum, & sacrum unguentum, & à ritu ipsius impositio manuum: ita post Gregorium de Valentia *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 1. *sub initium*, ut magis explicitè dico *infra hoc quaest.* in vers. *ad tertiam*, ubi quibus nominibus nuncupetur: videndi Navarr. *in manuali. cap.* 22. *n.* 8. Filiucius *dicto tract.* 3. *n.* 7. Vivaldus *n.* 7. Hurtado *tract. de Confirmatione disp.* 1. cum multis Henriquez *lib.* 3. *capit* 1. *num.* 6. *litt. L.*

2 Et licèt plures habeat definitiones verior ea videtur, ut Confirmatio sit *Sacramentum ab Episcopo cum certa verborum forma, & sancti Chrismatis unctione, & signum crucis additione Baptizato infanti majori datum*, ut patet *ex dicto cap. Presbyteris* 118. *de consecrat. dist* 4. *cap. Spiritus Sanctus cum sequentibus de Consecrat. dist.* 5. *cap quanta de consuetudine*, *cap.* 1. *de sacram non iterandis*, hoc nostro textus, & ex Concilio Florent. & Trid. *in locis proximè adductis*, Osius *cap.* 38. Canisius *q.* 3. Sonnius *cap.* 9. Alanus 41. Sahagun. *de hoc sacram. n.* 7. quae definitio in substantia est eadem cum relatis *n.* 1. & sic est similis alia, nempe quod est *Unctio Chrismatis in fronte signo crucis facta sub praescripta forma verborum ad fidei robur consequendum*, & hanc communiter DD. amplectuntur & optimam vocat Ægidius Trullench. *lib.* 2. *in praxi sacram. cap. unica n.* 4. Ubi dicit quod constat materia, & forma, sic ut materia designetur per illa verba *Unctio Chrismatis &c.* forma verò per illa *sub praescripta*; effectus verò per illa *ad fidei robur*, ut clarius per quaestiones apparebit.

3 Ad primam ergo quaestionis partem, cum haeretici, eo potissimum fundamento ducti, negent sacramentum Confirmationis; quia non est aliquis locus in scriptura sacra, ex quo colligatur ejus institutio, nec desint ex Catholicis aliqui, qui licèt sacramentum Confirmationis concedant, sed non credunt extare in sacris litteris, traditum tamen esse à discipulis Christi, quemadmodum Dyonisius edoctus à Divo Paulo in Divinis scripturis tradidit, ut favet Scotus *in* 4. *dist.* 7. & Tribat ne ejus discipulus, qui institutionem hujus sacramenti ex sola traditione, non scriptura, constare dicit, ut refert Basilius Pontius *de hoc sacram cap.* 3. *n.* 1. Sed quia contra hoc est communis Catholicorum schola, dicatque Basilius neminem alium legisse, qui sic tenuerit, ut relatus Patriarcha ibi *n.* 2. ideo de veritate est inquirendum.

4 Igitur est dicendum de fide constare hoc sacramentum ex locis sacrae paginae à Christo Domino institutum, ut ex illo Pauli 2. Chorint. 1. *Qui autem confirmat vos in Christo, & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris*: quae verba Ambrosius *lib. de his qui initiantur cap.* 7. latissimè comprobat videndus Basilius Pontius, quem leges ad saturitatem cum infinitis ex illo Joannis 14. ibi. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum*. & cap. 15. & 16. ibi: *Nisi ego abiero Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero mittam eum ad vos.* & Lucae, cap. ultimo: *Vos autem sedete in Civitate quoad usque induamini virtute ex alto*, & Actorum 1. *Convescens praecepit eis ab Hyerosolimis, ne discederent, sed expectarent promissionem Patris, quam audistis inquit per os meum; quia Joannes quidem Baptizavit aqua; vos autem Baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies*, & ex alijs locis, & ex illo Joëlis 2. quo utitur Petrus ibi *effundam Spiritum meum super omnem carnem*, Juxta intellectum Melchiadis Papae, ut cum eo expendit, & alijs Basilius, à *n.* 2 dicens jam Baptizatis dictum esse: *sedete in Civitate; donec induamini virtute ex alto.* Lucae ult. & ex illo *Actorum* 8. ubi legimus *quod Apostoli cum audissent, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem, qui cum venissent oraverunt pro ipsis, ut reciperent Spiritum sanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini JEsu Christi: tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*, uti etiam similia habentur Actorum *cap.* 19. nam Paulus Ephesios baptizatos tantum baptismate Joannis baptizari curavit eos in nomine Domini Jesu, & cum imposuisset illis manus, venit Spiritus Sanctus super illos.

5 Et ita ex dicta manuum impositione, sacramentum, quod nos vocamus, Confirmationem, quae ad eundem effectum successit in Ecclesia, Basilius ait ut doceat communis Ecclesiae sensus; imò de fide esse, quod fuerit institutum à Christo, dicitur in Trid. *dict. sess* 7. *can.* 1. *de sacram. in genere*, & *de Confirm. canon.* 1. probant late DD. & Covarruv. *lib.* 2. *ver cap.* 10. Bartholomeus de Ledesma *de sacram. Confirm. disp* 1. *conclus. unica col.* 122. Petrus Cenedo *de Confirm. cap.* 1. Leander, *supra q.* 2. *disp.* 1. *tract.* 3. *de sacram.* qui omnes probant non ab Ecclesia, sed à Christo Domino immediatè institutum fuisse contra haereticos asserentes hoc sacramentum institutum fuisse à Melchiade Papa, vel ut deinde affirmant Alexander de Ales. 4. *p q.* 24 *n.* 1. & D. Bonaventura *in* 4. *dist.* 7. *art.* 1. *q.* 1. dicentes institutum fuisse in Concilio Meldensi, & ut refert Becanus *ubi supra, de sacram. cap.* 16 *q. unica* contra Luteranos, & Calvivistas concedentes esse caeremoniam Ecclesiasticam, olim utiliter institutum ad examen puerorum, ut confirmarentur in illa fide, quam in Baptismo acceperant negantes esse sacramentum; sed idem Becanus occurrit ex praedictis locis sacrae scripturae, & alijs, quos refert optimè, etsi resumptivè respondens objectionibus, firmans esse sacramentum novae legis, & unum ex illis septem institutum à Christo immediatè, sicut omnes catholici affirmant contra haereticos nostri temporis sequutos Novatianos, Uvaldenses. Flagellatos, & alios negantes esse sacramentum novae legis, quos referunt, & impugnant Bellarminus *lib.* 1. *de Confirm. cap.* 2. Henriquez *dicto lib.* 7. *cap.* 1 *n.* 2. Suarez *n.* 72. *disp* 11. *sect.* 1. Dicastillo *de sacram. dubit.* 1 *n* 7. Trullench *dicto lib.* 2. Sahagun. *de hoc sacramento n.* 6. ex dicto

Concilio

Concilio Trident.& Florent.& Constantiense,& ex nostro textu, & alijs jam relatis, quibus ad de Eugenium IV. *in decreto de sacram.* §. *secundum Sacramentum est Confirmatio*, & Concilium Maguntinum, *sub Paulo III. c.*17.& Senonense, *in decretis fidei c.* 10. & in decretis morum, *c.*38. Doctores Canonici, *in dicto cap. Presbyteris*, & alijs jam adductis Catechismus Romanus, Petrus Gregor. Syntagmat. *lib.* 2. *cap.* 2. Navarr. *dict. cap.* 22. Sahagun. *dicta num.* 6. dicens inde hæreticam esse Armenatum opinionem dicentem, Confirmationem esse cæremoniam inutilem, quam suscitavit ibi Cleph, & Lutherani, contra quos definiti in Trid.*d.sess.& de Confirm. dict.cap....can.*1. & hanc concludit Basilius Pontius, supra *à num.* 1.

6 Unde cum ex præfatis Sacræ Scripturæ locis patеat ut Christus promiserit Apostolis Spiritum Sanctum, qui faciat illos fortes, & intrepidos,in testificationem veritatis fidei, & qui det illis robur ad arguendum infidelitatem hominum, & testificandum Christi justitiam, & ad nunciandum Principem hujusmodi jam esse judicatum, ut firmat Becanus *supra* vers *hic locis*, & ex dict. illo Lucæ cap.24. vers 49, *Ego mittam promissum Patris mei in vos ; vos autem sedete in civitate quoad usque induamini virtute ex alto*, & ex alis relatis, quibus patet ampliorem promissam fuisse Apostolis gratiam Spiritus Sancti, qui fierent fortes in confessione fidei apud omnes; additque Becanus, *in vers. dices*, factum esse hanc promissionem toti Ecclesiæ, & omnibus fidelibus baptizatus, probans partim ex illo Joannis 14.vers, 13. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis ut maneat vobiscum in æternum*, & partim ex illo Actorum 2 vers. 15. *Effundam Spiritum meum super omnem carnem*, illumque locum citari à Petro Apostolo ex Joele, qui prædixerat fore, ut Spiritus Sanctus daretur, non Apostolis tantùm, sed etiam omnibus Christianis.

7 Et quamvis dixerit S. Basilius, *lib. de Spiritu Sancto cap.* 17. dum inquit unctionis chrismatis nullum extare sermonem, sed ex arcana Doctrina non arcana haberi: tamen cum dicto Basilio Pontio dico *dict cap.*3. *& cap* 1. testimonium sancti Basilij si attentè consideretur, non intelligi de unctione Chrismatis, quæ fit in Sacramento Confirmationis, sed de unctione olei Cathecumenorum; quæ adhibetur ante Baptismum, dum ungitur ille, qui baptizandus est; quam unctionem dicit non haberi ex sacra scriptura, sed ex non scrip-

8 sta traditione derivata esse: ita *n.* 6. qui à *n.*7. † Adducens alia testimonia ac ea expendens, concludit *n.*11. esse fere certum de fide sacramentum Confirmationis extare in sacris litteris; quia expressè docet Eugenius IV *in decreto de sacram.*§. *primum sacramentum*; indeque non videri reprehensione carere Scotum, quem sequuntur nonnulli Scotistæ *in* 4.*dist.*7 *q.*1. qui docere videtur institutionem hujus sacramenti esse à Christo factam non constare ex sacra scriptura, sed haberi ex doctrina a Patribus, & Apostolis accepta. Alia pro declaratione, & responsione objectorum, tradunt idem Basilius Pontius, Becanus, & alij scholasticis videlis quæ novissime congerit P. M. Prado *tom.*1.*de sacram. q.* 71. D,Thomæ *d.* 1, *de hoc sacram.* §. 1, 2. & 3.

9 Ad secundam quæstionis partem, quia jam satis liquet à Christo Domino hoc sacramentum Confirmationis esse institutum, & ut probat Bellarminus ex multis Concilijs *cap.* 4. *de Confirm.* præcipuè ex Florentino,& Trident.*ubi supra*,adducaturque congruentia hujus institutionis à D.Thoma *q.*72.*art.*1. ex proportione scilicet vitæ corporalis, & spiritualis, de qua dixit Ægidius Trullench. *in praxi sacram. lib.*1. *cap.* 1. *dubio* 1. *n* 1. & ex Melchiade Papa, ut habetur *in dicto c. Spiritus Sanctus.de consecrat. dist.* 5. Quia ad Imperatorem spectat, non solum signare militem 10
quod fit in Baptismo, sed etiam armis instruere & id fieri in Confirmatione; & quia sicut parens pupillo providet tutorem: ita in Confirmatione, generalis per Baptismum dari Paracletum, qui sit tutor, consulator, & custos, inde inquit Pontifex in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione argumentum præstat ad gratiam, in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur; ideò jam ad dubium, quando scilicet fuerit institutum deveniamus, & ad saturitatem Basilius Pontius *de Confirmat. cap.* 2. Ubi probat multis authoritatibus esse sacramentum novæ legis, per Concilia, per Patres Græcos, & Latinos, per testimonia Pontificum, per congruentiam ipsum leges, & quia sæpè hoc sacramentum appellatur perfectio Baptismi.

In quo dubio invenio tres Doctorum sententias: 11
nam quidem affirmant, tunc institutum, quando Christus ante passionem suam, *Math.*19. *Marc.*10. *& Lucæ* 18 parvulis manus imposuit. Alij verò respondent institutum esse *Joan* 20. quando Christus dicit: *Accipite Spiritum Sanctum.* Sed alij institutum esse à Christo in nocte Cœnæ. Ego verò ex communi teneo probabilissimum esse à Christo Domino in nocte cœnæ in qua Christus Dominus multoties Apostolis promisit Spiritum Sanctum, & novum testamentum; imò & ex Fabriani epistola, *cap.* 1. satis probari constat in sequentibus verbis, ibi: *In illa Die Dominus Jesus postquam cœnavit cum discipulis suis, & lavit eorum pedes, sicut à Sanctissimis Apostolis, prædecessores nostri acceperunt; nobisque reliquerunt Chrisma conficere docuit.*

Concludo tamen, posse dici, ut juxta secun- 12
dam, sententiam ex dicto *Joan* 20, quodammodo completam. & perfectam esse institutionem hujus sacramenti, cum ibi data sit Apostolis plena potestas ordinationis sacerdotalis, & Episcopalis, *Matthæi cap.*19 solum fuerit obumbrata in parvulorum oblatione à Christo facta, ut dicunt Suarez *in* 3.*part. disp.*32. *sect.*2. Pilincius, *tom.* 1. *tractat.*3.*cap* 1 *num.*5.*&* 6. cum alijs Bonacina, *tom* 1 *disp.*3.*quæst.*1.*p.*1 *num.*2.3.*&* 4. Ægidius Trullench. *lib.* 2. *in praxi sacram. cap. unica sub num* 3. & docet etiam Fabian. Papa ex traditione Apostolica *in cap. litteris*, *de consecrat dist.* 3. Reginaldus *lib.*28 *n* 4 Ægidius *q.*72.*art.*1 *n.*23. D.Thom *dicta quæst*,72. *art*, 1.*ad* 2. Petrus Cenedo *cap.* 1. *de Confirmat.* Villalobos *tom.*1.*tract.* 6. *de Confirm. dif.* 1. *n.*3. Torreblanca *lib.*1.*pract. cap.*6.*n.*6. Mulfesius *in summa tract.* 1. *cap.* 7. *n.* 30 & *tract* 5 *ex parte*, Henriquez *lib* 3. *cap.*1.*n.* 4 Hurtado *de confirm.dif.*3. cum alijs Leander, *dicta disp.* 1. *q.* 3. Ubi sic componit sententiam Scoti *in* 4 *dist* 7.*q.*1. & Vivaldi *de Confirmat. n.* 10. Bega *casu* 1. Victoriæ *q* 40. Ludovici de S. Joan. *q.*1 *de Confirmatione art.* 1. *dubia* 2, *conclusione* 2. Angles *de Confirm. art.*1. *dif. unica, conclus.*1. quatenus ex dicto cap D: Joannis dixerunt

institutum

institutum esse, quando Christus dixit *Accipite Spiritum Sanctum &c.* vel ex eodem Joanne *cap.* 19 dum dixit, *Si ego non abiero Paracletus non*
13 *veniet ad vos, si autem abiero mittam eum ad vos.* † Et licet primam sententiam tenuerint *ex dicta cap.* 19 *Matthæi, & Marci* 20. *& Lucas* 18. quando Christus ante passionem suam, parvulis imposuit: Canisius *tit. de Confirm. in principio,* olim Covar. *dicto lib.* 1. *variar. cap.* 10. *in* 1. *edit.* Grassis 2. *p. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4 Lubrin. *p.* 1. *summa vers. Confirmatio*: tamen non video ab aliis sequi; imo & Covar. *in* 2. aliis editioni-
14 bus videtur subtulisse. † Notant tamen Castro Palao *de sacram. tract.* 20. *puncto* 1. *n* 3. Decastillo *tr. de sacram. dubio* 1... *n.* 20. Basnius *tr.* 3. *de Confirmat. quæst* 2. Usum hujus sacramenti incepisse post Christi Domini ascensionem; & Basilius Pontius *de hoc sacram dicto cap.* 3. *sub n.* 2. dicit certum esse promissionem Spiritus Sancti quo ad Apostolos impleta esse in die Pentecostes cum in forma visibili descendit super eos Spiritus Sanctus *Actor.* 2. quod si longis desideras scire hæc, & alias sententias Doctorum controversas, & resolutas, leges Basilium Pontium bene alloquentem *de hoc sacram cap.* 3. Ubi ex Patribus, & conciliis & novissimè P. M. Prado *sub dubio* 1. *&* 4.

15 Ad tertiam quæstionis partem, quibus nominibus hoc sacramentum appelletur, sive donetur, respondent breviter Doctores donari per nomen *Baptismus*, secundo *manus impositio*, tertio *perfectio*, quarto *Confirmatio*, quinto *signatio*, sive *Consignatio*; item etiam sexto sacramentum Chrismatis ex materia, in quo conficitur, ut notant Dyonisius *in cap.* 4. *de Ecclesiastina Hierarchia*, Filiucius *tomo.* 1. *tr.* 3. *cap.* 1. *n.* 1. Trullench. *dicto lib.* 2. *in praxi sacram. dicto cap. unico n.* 1. Sed quia oportet hæc parum longè demonstrare accipies sequentia. Ubi quare unctio supercœlestis perfectrix, & benedictio dicatur. Videbis Reginaldum *lib.* 28. *n.* 3. Valentiam *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto sub initium* Videndus est Baronius *annalium tom.* 1. *anno Christi* 35. *à n.* 13. Stephanus Durandus *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 8.

16 Confirmatio ergo donatur etiam per nomen *Baptismus*; quia sic in sacra scriptura. *Actor.* 1. dicitur Baptismus; quia est complementum illius, vel receptio Spiritus Sancti *Act.* 1. ibi. *Vos autem Baptizabimini Spiritu Sancto &c.* & Act. 8, *& accipiebant Spiritum Sanctum; id est Confirmationem ex consensu Patrum*: ita proxime relati.

17 Dicitur etiam manus impositio à Ritu, ut dicunt valentia, Reginaldus *supra*, & Leander. *dicta disp.* 1 *tr.* 3. *quæst.* 4. *in fine*, ut dicunt Dyonisius, Filiucius, Bonacina, & Trullench. ex modo, quo olim conferebatur, *Act.* 8 *&* 9 itaque in Concilio Illiberitano *cap.* 38 & Concil. Carthaginensi Syriaci tempore celebrato, & in Matisconensi II *can.* 3. & à Cypriano *epist.* 73. ibi: *Oratione habita, & manu imposita, invocaretur, & infunderetur seper eos Spiritus Sanctus*, & à Hieronymo contra Luciferianos ibi, *ut baptizatis postea; & ita invocetur Spiritus Sanctus.* & ex Augustino *sermone* 33. de diversis, & alibi sæpè in Conciliis; quæ manus impositio ad diversos actus in Ecclesia deseruire dignoscitur, ut infra dico, & dixi aliqua *sub tit. de temporibus ordinat.*

Sed quatenus adhæret magis dubio, de quo loquimur, id est, ut dixi pro Sacramento Confirmationis, ut constat ex Decreto Clementis, Urbani, Mechiadis infra referendis, videtur diverso modo applicatam manus impositionem in Ecclesia Orientali, & Occidentali; quia Græci hæreticos Arrianos ad fidem redeuntes reconciliabant iis impendentes Sacramentum Confirmationis, ut constat ex Euchiologio Patriarchali manuscripto citato *Canone* 7. secundi Concilii generalis, quod etiam statuerat Concilium Arelatense primum *Canone* 8. & Arelatense secundum *Canone* 17. & sanctus Leo *epist.* 25.

At Occidentalis Ecclesia recipiebat Arrianos, 19
non per Confirmationis Sacramentum, sed per manus impositionem, ut inquit Gregorius *lib* 9. *epist.* 61. Ubi ad utrumque casum profert sequentia verba: *Arrianos per impositionem manus occidens, per Unctionem vero Sancti Chrismatis ad ingressum Sanctæ Ecclesiæ oriens reformat*: quo nomine, Ut explicat glossa *cap.* 44. *de consecrat dist.* 4 ibi: *Arrianos Occidentalis Ecclesia reconciliat Orientales chrismat; siquidem multiplex ejus manus impositio*, Basilius Pontius *c.* 1. *de hoc sacramento confirmationis n.* 8.

Itaque dicendum est hoc esse argumentum 20
magnum, quod hæc manus impositio sæpe repetatur, cum tamen confirmatoriam iterari non posse doceat Augustinus *lib* 2. *contra litteras Petiliani cap* 104. & ut in hoc sensu sit accipiendum quod Eusebius Pontifex habet *epist* 3 circa finem, ubi præcipit hæreticos omnes, qui convertuntur, & in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizati sunt, per manus impositionem reconciliari, quamvis *in alio cap. ejusdem epistolæ*, agens de sacramento Confirmationis, vocet manus impositionem sacramentum: ita explicat idem Basilius Pontius *dicto num.* 8 ubi, *num.* 9. præstat nonnullas rationes, quare indiverse haoc manus impositionem occidentalis, & Orientalis Ecclesia celebraret.

Item, *perfectio* hoc sacramentum dicitur; quia 21
ut satis patet etiam antea adductis, perficit aliquo modo baptismum, & respondet roborationi vita spirituali; sic Bonacina, Filiucius, Dionysius, & Trullench. adducti, & patet ex effectu ipsius, ut dico, *n. sequenti.*

Confirmatio tamen hoc sacramentum dicitur ab 22
effectu, sive ut jam dixi, quia confirmat fidem, & gratiam collatam contra tentationes, sive jus, quod habet Baptizatus ad Regnum proxime adducti Reginald. *dicto lib* 28. *n.* 2. Gregor. de Valentia *dicto tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 1. Leander, *dicto tr.* 3. *de sacram. disputat.* 1. *dicta q.* 4. *in fine*, & hoc sensu accipit hanc vocem Melchiades Papa *in epist. a decretali ad Episcopos Hispanos*, ibi, *Confirmatio armat, & instruit nos ad agonem vitæ istius* & concilium Arausicanum primum, can. 1. & Aurelianense apud Gratian. *cap ut jejuni. de consecrat. dist.* 5. *& in Synodo, can* 7. & in decreto Eugenii *de sacrament.* in concilio Florentino, & Tridentino, *dicta sess.* 7.

Etenim videtur, quod desumptum sit con- 23
firmationis nomen ex illo Pauli Chorinthiorum 1 *qui confirmat nos Deus*, ut dicit Basilius Pontius *dict. cap.* 1. *de hoc sacram. n.* 1. ubi dicens quod nomen confirmationis est indistinctum huic sacramento ab effectu confirmandi, & roborandi, addit quod proprium est hujus sacramenti Baptizatum

zatum confirmare, & robur illi præbere ad testificandam fidem Christi ut jam etiam ex Becano dixi, & quod à primis Ecclesiæ temporibus hoc nomen *confirmationis* receptum sit ad significaodum hoc sacramentum. & constat ex Clem. Romaoo *lib.* 3. *constitution. Apostol. cap.* 1. ubi definiens hoc sacramentum inquit, *unguentum est confirmationis, confessionis, seu professionis, scilicet fidei.*

24 *Signatio*, sive *consignatio* hoc sacramentum confirmatioois dicitur ex verbis scilicet, quibus confertur, *cap. novissimè de consecrat. dist.* 5. ita docent adducti; id est à forma quæ talis est *signo te, signo Crucis, & confirmo te, Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen*; sic concil. Floreot. Cathec. Rom. & cum d. Thoma *q.* 72. *art.* 2. & signaculum dominicum, & signum Christi, ut dicunt Reginald. Valeotia, & Leander supra, imò & Basilius Pontius, *dicto cap.* 1. *n.* 2. ab effectu quoque, ritu, & forma sic hoc sacramentum vocat, quia in eo fit consignatio tam interior per gratiam, & characterem, quam exterior per signum Crucis in fronte eaque in forma explicetur appellari quæ soleat *obigatio*, sive sigillum.

25 Et inquam nomine utitur Clemens Alexandrinus apud Eusebium, *lib.* 3. *Histor. Ecclesiast. cap.* 17. Clem. Romanus *in epistola* 4. Cornelius Papa apud eundum Eusebium, *lib.* 6. *cap.* 35. Nazianzenus *in oratione in sanctum Baptisma*, Theodoretus *in cap.* 1. *Canticorum*, & posteriores scriptores Græci, & ante eos omnes Dyonisius Areopagita *de Ecclesiastica Hierarchia*, *cap.* 2. *obsignationem*, sive *sigilium* vocat; idem ut dixi habetur, *in dicto cap. novissimè de consecrat. dist.* 5. D: August. *contra Faustum, cap.* 4. *signum Christi* vocat, & Cyprianus quoque *epist.* 77. *signaculum dominicum* appellat.

26 *Chrisma* etiam hoc sacramentum vocatur à materia scilicet, ex qua conficitur: sic Bonacina, Filliucius, Dyonisius, Trullench. & alii jam adducti à materia scilicet remota ita appellavit Augustinus *lib.* 2. *contra Petilianum cap.* 104. sic etiam Basilius Pontius *dicto cap. suo n.* 4. & 5. ubi aliis multis etiam nominibus illud donat ex sanctis Patribus, ut habetur *num. sequentibus.*

27 *Unctio* igitur vocatur etiam à materia proxima, quæ sic appellatur in concilio Laodiceno *canone* 48. *dicta Unctio super cælestis chrismatis*, sive ut alia exemplaria habent *Regni cælestis participatio*, & à Dyonisio jam citato perfectrix unctio, & consumatio; eo quod Christianum consummatum efficiat, perficiat, & absolvat, cum Christianus dici oon mereatur, qui hoc oleo unctus ooo est; imo Dyonisius, & cum eo Basilius Pontius *dict. cap.* 1. *de hoc sacramento*, *n.* 5. dicunt non tantum Baptizatum perfici, sed Christum etiam symbolicè.

Benedictio etiam hoc sacramentum dicitur à
28 ceremonia scilicet, & hoc dicit Basilius Pontius *in dicto cap.* 1. sic haberi, *ibi n.* 3. *ex canone* 97. Illiberitani concilii ubi cavetur sequentibus verbis; *si quis Diaconus regens plebem sine Episcopo, vel Presbytero aliquos baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit*; id est per confirmationis] sacrameotum, quæ baptismi perfectio vocari solet, ut jam dixi.

Oleum quoque sive *unguentum* cum aliquo ad-
29 ditio vocatur à Dyonisio, *dicto lib. de Ecclesiast. Hierarchia dicto cap.* 4. & à Cypriano, *lib.* 1 *epistola* 12. *sacrum Unguentum*, & ab Augustino contra Donatistas *cap.* 20. *oleum sanctificatum*, & à Basilio, *lib. de spiritu sancto*, *cap.* 17. *oleum unctionis*; sed Basilius Pontius hoc testimooium potius de oleo cathecumenorum colligi dici posse eodem nomine à Damasceno vocatur *lib.* 4. *fidei orthodoxæ*, & à Dyooisio *dicto cap.* 4. *Unguentum sanctificatum*, sive potius *Deificum.*

Unguentum, etiam peremne appellatur à Græ- 30
cis, ut explicat Baron. *tom.* 10. *annal.* quem refert Basilius Pontius *in dicto cap.* 1. *de hoc sacramento sub n.* 4. quod fuerint scilicet noonulli Græci, qui prodigia oarrarent, ac dicerent Bulgaris ad fidem Christi receoter conversis Chrisma in Græcia jugiter manere, de qua re ipsi Bulagri Nicolaum Primum consuluerint, ad quos ipse respondit veritate carere, *Chrisma enim non nascitur, sed artificio conficitur, cum ex variis Oromatibus constet*: etiam Basilius Pontius reprehendendo, dicit quod in hoc mentiendo Græci se jactabant, ut magis Bulgaros ad suas ceremonias attrahereot, quasi miraculo comprobatas, & sibi addictos haberent, maximè cum animadvertissent Nicolaum Pontificem per suos Episcopos denuo Bulgaros confirmandos curasse, sicut hodie gloriantur Græci, sed falso se lumen sanctum quo accenduntur lampades, dum ceremonia resurrectionis peraguot pridie Pascatis miraculosè habere.

An chrisma sit materia remota Sacramenti confirmationis? an mixtio Balsami in chrismate sit de necessitate hujus sacramenti? Et an debeat esse benedictum, & ab Episcopo? Ubi de consecrato unguento?

SUMMARIUM.

1 *Confirmationis materia non à Christo immediatè secundùm aliquos instituta est, sed ab Apostolis, ut* n. 2. 3. & 4. *verum est ut à Christo Domino sit instituta, ut* à n. 5.

2 *Chrisma num sit materia necessaria confirmationis, aut tactus, sive manus impositio, affirmativè de Chrismate, ut* à n. 7.

3 *Apostoli confirmarunt Baptizatos per manus impositionem.*

8 *Oleum tantùm esse materiam remotam Confirmationis. Aliqui dicunt non esse improbabile, & sub* n. 9. *& aliis, &* n. 18. & 19. *ubi explicatur Sotus.*

9 *Balsami Commixtio ad confirmationem est necessaria, ut ex* n. 11. *licet alii non sic, ut hic, &* n. 10. 11. & 12. *Ubi quod nullum alias sit sacramentum sine tali commixtione.*

13 *Confirmationis Sacramenti materia est Chrisma confectum ex oleo, & Balsamo contra aliquot, qui sic de oleo tantum loquuntur, & quod Balsamum sit solum integralis, ut* n. 14. & 15.

14 *Trident.* sess. 7.

16. *Chrisma componitur ex materia odorifera, & hac est Balsamum, ut aliqui dicunt, & aromatum*

matum, *ut* n. 17. 18. & 19.

17. *Chrisma*, *Unctio*, *sive unguentum confirmationis sacramentum ab aliquibus Patribus absolutè vocatur.*

18. *Concil. Florent. sub Eugenio. IV. de materia sacramenti confirmationis.*

20. Cap. Pastoralis de sacrament. non iterandis *remissimè.*

21 *Chrisma ad Confirmationis sacramentum debet esse benedictum*, & *consecratum*, *ut ex* n. 23. *Contra hæreticos*, & *aliquos alios catholicos* : *vide etiam ex* n. 24. 25. 26. *Ubi probatur traditione Ecclesiæ ex Patribus*, & *ex conciliis*, & *Pontificibus*, *ut* n. 28. & *fundamentis contrariis satisfit ex* n. 38. & *de contraria sententia aliquid* n. fin.

27 *Oleum chrismatis potest ab hæreticis consecrari ex Augustino.*

29 *Chrisma ut sit materia sacramenti Confirmationis*, *debet esse benedictum ab Episcopo*, *ut ex* n. 32. & *si alii dixerint*, & *posse à sacerdote.*

32 *Minister benedictionis*, *seu Consecrationis chrismatis*, *ad confirmationem est solus Episcopus de essentia sacramenti ex* n. 33. & 34. *Ubi probatur ex Patribus*, & *conciliis*, & *à n.* 35. 36. 37.

33 *Minister Confirmationis potest esse Presbyter remissivè.*

34 *Presbyter nullus conficere chrisma potest*, & *nec virgines consecrat*, *ut* n. 35.

38, *Cajetanus expenditur.*

39 *Consilium Toletan.* 1. cap. 20.

40 *Benedictio chrismatis*, *etiam ad Baptismum est reservata Episcopis.*

41 *Chrismatis usus in Baptismo*, *fuit Sylvestri constitutione introductus*, *sed dic*, *ut* n. 43.

42. *Epistola D. Hieronimi ad Rusticum Narbonens.*

44 *Presbyter ex commissione Papæ potest esse Minister ordinarius confirmationis.*

1 AD has quæstiones omnes, si curamus de looga agitatione, plura possunt adjungi, quæ cumulat ex multis Basilius Pontius *in suo celebri*, & *perutili tractatu de hoc sacramento*; sed ego nec tam prolixè, nec tam laconicè, sicut summistæ solent peragere, Ut origo non percipiatur, nec ratio usus hujus materiæ. Unde jam ad primum dubium accedendo invenio etiam inter catholicos nonnullos dicentes, Christum nullam instituisse materiam hujus sacramenti, sed ab Ecclesia institutum, inter quos Alensis, & Bonaventura, quos refert Basilius Pontius *de hoc sacramento p.* 2. *c.* 1. & Suarez, & aliquos Canonistas sic tenentes refert Aureolus *in* 4. *dist.* 7. *q.* 4. *art. unico* in explicatione secundæ positionis: & pro hac sententia refert Puteanus Duarduin Taper; qui sentit christum nullam instituisse materiam sacramenti confirmationis, sed Apostolis commisisse potestatem ad illam instituendam: aliquos etiam canonistas refert Marsilius *in* 4. *dist.* 5. *q.* 2. *art.* 5. Sotus, & Thesaurus sacerd. apud Vivaldum *cap. de materia n.* 2. & apud Henriquez *lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 3. & 4. videturque amplecti Nicolaus Ploue *de hoc sacramento fol.* 10. imo & Belarminus refert. *lib.* 2. *de hoc confirm. cap.* 8. Hæreticos irridere materiam confirmationis, & ungendis calceis tantum modo aptam impudenter, & sacrilegè se jactantes.

Et licet Aureolus *ubi supra* dicat esse probabilem sententiam catholicorum proxime adductorum; ipse tamen sentit materiam non esse chrisma, sed tutum aliquem, sive manus impositionem cum aliqua prolatione verborum; & quod chrisma non sit intrinsecè materia inquisita, sine qua sacramentum confirmationis sit nullum, sed tantùm ad bene esse, qua ablata, non auferatur sacramentum confirmationis, sed maneat imperfectum; dicit tamen Aureolus eam materiam chrismatis institutam esse, vel à Christo, vel ab Apostolis, Spiritu sancto suggerente. 2

Horum autem fundamentum potest esse; quia Apostoli confirmarunt Baptizatos per solam manus impositionem, nec fieri mentionem chrismatis, ut apparet ex illo *Actor.* 8. vers. 15. *oraverunt pro ipsis*, *ut acciperent Spiritum sanctum*, & clarius paulo post vers. 17. *tunc imponebant manus super illos*, & *accipiebant Spiritum sanctum*, & *c.* 19. vers. 6. *cum Paulus imposuisset illis manus*, *venit Spiritus sanctus super eos*, ut refert dicens hunc esse signum sensibile, & externum, Beccanus *de hoc sacram. cap.* 14. vers. *secunda pars*, dum probat ex dictis locis, Spiritum sanctum, qui à Christo promissus est dari, seu applicari nobis per impositionem manus & orationem. 3

Secundo prubat Aureolus ex Innocentio III. *in cap. Pastoralis de sacram. non iterandis in tit. sequenti*, ubi omisso Chrismate, per errorem in administrando sacramento Confirmationis, non repetitur sacramentum, sed solum suppletur unctio; quo satis indicare videri Chrisma non esse materiam Sacramenti; siquidem ejus omissio, non efficit invaldum Sacramentum Confirmationis. 4

Veritas tamen est, non ab Ecclesia, sed immediatè à Christo Domino materiam Confirmationis fuisse institutam, ut est de fide definita ab Eugenio IV. *in decreto de sacram.* in sequentibus verbis: *secundum sacramentum est Confirmatio*, *cujus materia est Chrisma confectum ex Oleo*, *quod nitorem bonæ Conscientiæ*, & *Balsamo*, *quod odorem bonæ famæ significat per Episcopum benedictio*, & videtur constare ex Trident. *sess.* 7. *canon.* 2. *de confirmatione* in illis verbis: *Si quis dixerit injurios esse Spiritui sancto*, *qui sacro confirmationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt*, *anathema sit*: & supponere videtur hanc veritatem Innocent. III. *in dicto cap.* & *hic in principio textus nostri.* 5

Et licet Bellarm. *lib.* 2. *supr. dict. cap.* 8. *proposit.* 1. & Puteanus *dubio* 3. *citato.* & alii probare conentur ex loco Paul. 2. *Corinth.* & 1. Joannis. 2. tamen Basilius Puntius *de hoc sacram. dict.* 2. *p. c.* 1. *sub n.* 3. dicit constare ex ab ipso dictis *p.* 1. *in c.* 1. & 3, quod etsi prædicta testimonia à nonnullis intelligantur de sacramento Confirmationis, & ejus unctione, dicit tamen non esse certam eorum locorum intelligentiam, nec magis receptam; additque probandam esse nostram conclusionem ex antiqua Ecclesiæ traditione à primis inducta temporibus: nam Pontifices, concilia, & Patres, tam Græci, quam Latini, quos ipse retulit *dict. p.* 1. *cap.* 2. chrismatis, vel unctionis nomine sacramentum hoc significant; indeque potuisse eam traditionem præbere sufficiens fundamentum definitiooi Eugenii IV. sicut alia non pauca ex Ecclesiæ traditione accepta definita sunt, 6

7 Deinde probant Doctores Catholici; quia ut jam dixi de fide est Christum immediatè per se ipsum; quoad umnia hoc sacrameotum iostituisse sicut & alia, ut dico *sub tit. sequenti*; sed de fide est Chrisma esse materiam essentialem; ergo de fide est Chrisma institutum esse à Christo, ut dicit Cathechismus Rom. *pag.* 223. & tenent Henriquez *supra*, Suarez *disp.* 33. *sect.* 1. Vivaldus *n.* 2. Ochogavia *de hoc sacram. q.* 2, *n.* 1. Leander *de sacram. tract.* 3. *disp.* 3. *q.* 2. Et abundè probat Pater M. Prado *de hoc sacram. in* 3. *p.* D. Thomæ *q.* 72. *dubio* 2. ☙. *per totum* legendus & *ibi à n.* 3. ubi probat convenientiam.

8 Et quamvis non sit improbabile solùm Oleum beoedictum esse materiam, remo'am, ut tenent Cajetanus *in D. Thom. dist. q.* 72. *super art.* 2. Sntus *art.* 2. *dist.* 1. *q.* 1. Navartus *cap.* 22. *n.* 8. Diana *p.* 3. *tract* 4. *res.* 23. Covaruv. *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *n.* 4 Rebeus *de sacram. in* 4. *sentent. dist.* 7. §. *Balsamum n.* 7. Zanard. *director. Theolog p.* 1. *de hoc socram. cap.* 2. Philiorcus *de officio sacerdot. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 11. Estius *in* 4. *sentent. dist.* 7. §. 7. Valentia *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 2. Angles *in floribus in* 4. *sent. de confirm. art.* 2. *conclus.* 2. Victoria *in summa n.* 40. Vivald. *in candelabro. cap. de materia confirm. n.* 2. Fernandez *in examine theol. moral. p.* 3. *cap.* 3 *n* 2. Petr. de Ledesma *in summa tit. de confirm. dubio* 2. negantes Balsamum requiri in confirmatione de necessitate sacramenti, & hoc per Doctrioam textus *in dicto cap. Pastoralis*: tamen ut dicitur in vers. *ad secundam* potius est ut requiratur Balsamum.

9 Ad secundam quæstionis partem, jam patet ex dictis; est tamen dubium maximum inter Doctores, an mixtio Balsami in Chrismate, sit de necessitate sacramenti, vel tantum ex præcepto Ecclesiæ. Prima ergo sententia habet cum proximè relatis, & cum Antonio Moure *in examine theologiæ p.* 3. *cap.* 3. §. *n.* 2. 3. Ugnl·nus *de hoc sacram. cap.* 19. & aliis relatis a Basilio Puntiu *dict.* 2. *p. cap.* 2, *n* 1. ut Balsamum non sit materia necess·ria, nisi tantum ex præcepto; ita ut cum sulius Olei unctio :em conferatur hoc sacramentum; Cajeranus, qui dicit esse necessarium solùm ex præcepto Ecclesiastieu; Sntus tamen dicit esse necessarium ex præcepto Divino Christi; additque Basilius hanc sententiam nullum Scholasticorum tenuisse ante Cajetanum, & putat probabilem Filiucius *tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 1. *n.* 11. & omoes *in dicto cap. Pastor.*·*lis*, Ubi de confirmaro solùm Oleo, non dicit Papa ioterrogatus, ut sit iterandum hoc sacramentum, sed cautè supplendum, quod per errorem fuerat omissum: hoc est Balsamum; item ex eo; quia eisdem verbis respondit ad illam quæstionem, an permitti deberet ministrare, qui sine impositione manuum fuerat ab ordinem subdiaconatus assumptus, sed in subdiaconatus defectus, solum erat Confirmatione; & quod sit tantum ex præcepto, accidentalis, ergo & aliter, in docent etiam 2. Innoceotius, Hostiensis, & Barbosa *bic* Chameroța *de sacram. tract.* 3. *p.* 2. *dubio n.* 2. Covaruv. *lib.* 1. *var. cap.* 10. Navarr. *in manuali cap.* 12. *n.* 9. & *conf. unico de sacram. unct.* Valentia *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 2. Victoria *de confirm. n.* 41. Sotus *in* 4. *dist.* 7. *p.* 1, *art.* 2. Estius *ibi* ☙. 8. Philiarcus *de offic. sacerd. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 11 Vivaldus *in Candelabro aureo hoc tit. n.* 2. Zanardus *in direct. p.* 1. *hoc tit. c.* 2. Petrus Reyna *in summa n.* 3. Rubeus *de sacram. in* 4. *d.* 7. §. *Balsamum*, cum aliis Betricel. *p.* 2. *quæst. moral. tit.* 7. *q.* 227. *n.* 8.

Item etiam adstruunt hanc sententiam ex ra- 10
ritate, scilicet Balsami, secundum Plioium, & ex eo quod facile adulterari posset, & ex consequenti mareria sacramenti esset incerta. Deinde quia est adeò modica Balsami admixtio, ut ad omnes Olei partes perveoire non possit, & tandem in Olenm coovertatur; & sic inferunt fieri posse, ut sæpe Oleum tantum sit materia Confirmationis, ex quo colligent DD. posse Pontificem dispensare, ut Sacramentum Confirmatioois administretur cum solo Oleo Olivarum, si Balsami copia deesset; quia ut doceot relati, & alios, quos refert Leander, *dist. quæst.* 3. & Diaoa, *part.* 8. *tract. resol.* 11. de Castillo, *dubit.* 3. *de confirm. n.* 29.

Dicendum vero est ut sine eummixtione Bal- 11
sami, non constet Sacramentum Confirmatioois: sie D. Thom. *dist. quæst.* 7. *art.* 2. & 4 *contra gentes, cap.* 6. & *in* 3. *dist.* 7. *quæst.* 1. *art.* 2. *quæstiuncula* 2. *ad* 2. qui semper pro mareria Confirmationis nominat Oleum, & Balsamum, & *in* 4 *dicto loco citato*, dicit esse Oleum Balsamatum, Magist. sent. *in* 4. *dist.* 7. & omnes Scholastici antiqui, quos sequitur Basilius Pontius, *dict.* 2. *p. p. cap.* 2. *ex n.* 3. cum aliis firmantibus absolutè Chrisma ex Oleo, & Balsamo esse materiam hujus Sacramenti sine ulla dictione † imo & quod 12
nullum sit Sacramentum Confirmationis sine ejusmodi materia expresse dixerunt Adrian. in 4. *dist.* 7. *q.* 1. *art.* 2. *de hoc sacram. in fine* Paludaous, *in* 4. *dist.* 7. *quæst* 1. *art.* 2. *conclus.* 3. & docent ex h's, qui contra hæreticus scripserunt Osius de confessione fidei *cap.* 33. Petrus Soto, *lect.* 2. *de confirm.* Bellarm. *lib.* 2. *cap.* 8. & 9. ex Summistis Sylvester expresse Verbo *Confirmatio divina n.* 2. Toletus *lib.* 2. *summæ c.* 21. *n.* 2. Victorellus *in notis ad Manuel. Sa. Verbo confirmatio n.* 7. Filiucius *tr. de hoc sacram. cap.* 1. *q.* 5. Henriquez *lib.* 3. *c.* 2 *n.* 1. Bonacina *in tr. de sacram. disp.* 3. *puncto* 3 *conclus.* 1. Layman. *lib.* 5. *tr.* 3. *cap.* 2. cum pluribus Suarez *disp* 32. *sect.* 1. *conclus.* 4 Egidius *in hac quæst.* & *art. dub.* 1. *conclus.* 2. Alex Pesantius *in hoc à disp.* 2 Puteanus *dub.* 4. Silvius *in hac quæst.* & *art. in disp. circa illum* Chamaqueus, *in hac quæst. cap.* 3. *conclus.* 2. Philippus Faber *in* 4. *dist.* 7. *disp.* 27. *c.* 2. Ortibaroe *eadem dist. c.* 27 *sect.* 1. Petigianus *eadem dist. q.* 1. *art.* 3. Cerda *q.* 9. *quodlibetica art.* 3. alios sequitur, & citat Diana *supra*, Ochogavia *q.* 2. *n.* 4. diceos hanc conclusiuoem esse de fide, Granadn *tom.* 5. *tract.* 1. *disp.* 2. *sect.* 1. *n.* 3. Ludovic. de S. Joan. *q.* 1. *art.* 2. *conclus.* 3. *p.* 92. P. Cenedo. *c.* 2. *de confirm.* Joannes de la Cruz *ibi quæst.* 72. *dub.* 1. *conclus.* 1. Palaus *puncto* 2. *n.* 3. Baunius *q.* 4 *de confirm. dicto* 1. † & alii penes Egidium Trulleoq 13
dicto lib. 2 *cap. unico de sacram n.* 6. probantes sic ex Consilio Flurentinu absolute affirmante materiam hujus sacramenti esse Chrisma confectum ex Oleo, & Balsamo; indeque utrumque esse necessarium oecessitate sacramenti, iterum idem Diana *dict. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 23. Fernandez de Hæredia *in disp. mixtis de hoc sacram dist.* 5. *p.* 3. *dubio* 1. *conclus.* 1. Gaspar Hurtad. *de hoc sacram. dis.* 4 Nugnus *in* 3. *p. to.* 1. *q* 72. *art.* 3. Zambr. *de casibus occurrentibus tempore mortis c.* 2. *n.* 2.

Villalobos

Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract.* 6. *dif.* 2. *n.* 2. & Concilium Colonienſe expreſsè in doctrina de hoc ſacram, negat ſolum Oleum ſine Balſamo ad confirmationem ſufficere, Quintana Ducanas *tract.* 2. *ſingul.* 3. Averſa *de hoc ſacram. q.* 72. *ſect.* 2. Caſtro Palao *tom.* 4. *tract.* 20. *diſp. unica puncto* 2. *n.* 3. Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 33. *ſect.* 2. *dubio* 4. Coninc. 3. *p. q.* 72. *n.* 30 uterque Ledeſma, & alii relati à Bernecl; *ubi ſupra.* Et noviſſimè plures hujus ſeutentiæ refert. Pat. Mag. Prado *de ſacram. p.* 1. *à n.* 3. *p.* D. Thomæ *q.* 72. *de hoc ſacramento dubio* 2. ubi dicit ſententiam Cajetani & Soti ſibi ſemper placuiſſe eorum fundamenta referens *ex n.* 54. *à n.* 19. *& referens à n.* 20. *ex n.* 23. *§.* 3. *ponit fundamenta quæſt.* 6. *§. reſpondet §.* 3. *ibi ex n.* 32. *legendus.*

14 Nec dici poteſt Oleum eſſe materiam neceſſariam, Balſamum verò tantum integralem; quia Patres, & Concilia eodem tenere verborum loquuntur de oleo, & Balſamo, & ex eorum loquutione non magis colligi poteſt unum eſſe neceſſarium, quam aliud; ergo vel utrumque, vel neutrum hoc ſecundum dici non poteſt; ergo nec primum: ita optime proſequitur omnino Legendus Baſilius Pontius, ubi fundamenta contraria ad unguem ſolvit *in dicto cap.* 2. *c.* 2. *p.* 2. *ex n.* 5. ubi *n.* 12 objicientibus poſtę Concilium Trident. *ſeſſ.* 7. nomen Chriſmatis non intelligi compoſitum ex Oleo, & Balſamo, ſed tantùm Oleum, cum nomen Chriſmatis commune ſit ad utrumque ſignificandum: unum ex vi nominis; alterum verò ex accommodatione, reſpondet cenſendum eſſe Concilium uſurpaſſe nomen *Chriſmatis*, cum agit de ſacramento Confirmationis in eo ſenſu, & ſignificatione, in qua receptum eſt id nomen in Eccleſia cum de eo ſacramento ſermo eſt, in quo nunquam receptum eſt pro ſolo Oleo, nec ut ſolius Olei unctio unquam in uſu fuerit in Eccleſia; imo addit ſimiliter etiam hæreticos in eodem ſenſu accipere chriſma, cui Divinam virtutem negant, cumque concilium appellet ſacrum Chriſma Confirmationis, & Chriſma confirmationis nunquam fuerit conſecratum in Eccleſia ſine Balſamo, ſequitur, ut utrumque comprehendat eo nomine, & utrique definiat ineſſe virtutem Divinam productivam gratiæ ſanctificantis.

15 Et ut ſatius confirmes, advertes ſic ex antiquiſſima traditione Eccleſiæ, cum in primis quidam Patres olei, & Balſami meminerint expreſsè; nam Fabianus *epiſt.* 2. dixit Chriſtum inſtituiſſe, ut Chriſma ex Oleo: & Balſamo conficeretur Gregor. 1. *in cap.* 1. *canticor.* diſertè ſcribit Chriſma ex Oleo, & Balſamo confici Innocent. VI. in hoc textu noſtro in principio, Concilium Bracarenſe 2. *can.* 4. ſcribit Balſamum inſtitutum ad animarum ſanctificationem, & concilium colonienſe in doctrina de hoc ſacram, Cyprianus, vel author ſermonis *de Unctione Chriſmatis*, Olei, & Balſami expreſsè mentionem facit, Gregorius Turonenſ. *in libro de gloria Martyr. cap.* 40. Balſamum exprimit, cum quendem Confirmatum narrat.]

16 Alii inquam ex Patribus, licet non meminerint expreſſe Balſami, dicunt tamen eſſe Compoſitum Chriſma ex materia odorifera: ſic Clem. Romam *lib* 7. *conſtitutionum Apoſtolic. cap.* 40. Ubi mentionem facit fragrantiæ odoris, Dynoſius Areopagita *lib. de Eccleſiaſt. Hierarchia cap.* 4. Vocat Chriſma collectionem quandam Suaviter Spirantium materiam, quæ in ſe magnam vim, & copiam fragantium qualitatum continet cujus, qui facti ſunt participes odorem bonum ex ſe emittunt proportione fragantiæ communionis, quæ in eis ineſt; & Baſilius *in pſalm.* 132. in illa verba *ſicut unguentum*, inquit *Oleum ſacerdotale ex variis condimentis conſtare*, *& maximam reddere odoris fragantiam*, & alter Baſilius Pont. *de hoc ſacram. dicta p.* 2. *cap.* 1. *ſub n.* 5. expendens D. Baſilium agere de unguente ſacerdotali antiquæ legis; dicit tamen illud fuiſſe figuram noſtræ.

17 Alii autem Patres ut jam *ſupra* retuli *ſub. q.* 1. verſ. *ad tertiam*; item & concilia appellant hoc ſacramentum Chriſma abſolutè, & unctionem, ſive unguentum quo nomine ex uſu Eccleſiaſtico, non ſignificantur ſimplex oleum, ſed mixtum & compoſitum quoddam ex variis materiis, eandem mixtionem Olei, & Balſami agnoſcunt Beda, & poſteriores authores, qui de officiis Eccleſiaſticis ſcripſerunt; imò & pro hac traditione Eccleſiaſtica adducunt congruentias D. Thomas *ſupra in corpore art.* 2. & proſequuntur alii ex ſcholaſticis, & quid namque decrevit ſacra congregatio circa immixtionem aromatum cum Oleo, & Balſamo, refero *infra q.* 9. *in fine* verſ. *ad ſecundum*, Ubi ago de conſuetudine Græcorum,

18 Nec ex hac differentia potuit legitimè Soto arguere non perpetuam Eccleſiæ traditionem, quod Chriſma conficiatur ex Oleo, & Balſamo, cum pauciſſimis Eccleſiæ Patres Balſami meminerint, & Dyoniſius, ac alii tacuerint nomen Balſami, tantùmque dixerint unguentum iſtud eſſe ex odoriferis materiis, & Patres ſæpe ſimiliter quod appellant Chriſma, vocant etiam Oleum, cum loquuntur de hoc ſacramento, quo ſatis indicare videantur Oleum eſſe partem eſſentialem; non autem Balſamum; quapropter deſcendens ad intelligentiam Eugen. IV. in dicto Concilio Florentino, explicet ut intelligatur Oleum eſſe materiam neceſſariam ratione Sacramenti, Balſamum verò ratione præcepti, & colligi videri *ex c.* 1. *tit. ſequenti de ſacram. non iterandis*, in quo videtur, ut Balſamum non ſit materia neceſſaria, & eſſe frequens: atque receptum, ut unum decretum Conciliorum, vel Pontificum, ex aliorum Pontificum, & Conciliorum decretis, vel Patrum dictis declaretur, vel limitetur, etiam ſi abſolutè probatum ſit,

19 Quia reſpondere ex jam adductis Patribus ponentibus Balſamum pro materia hujus ſacramenti, ut Gregor. I. Innocent. III. Cyprianus, Gregor. Turonenſ. & omnes quotquot à tempore Iſidori, qui floruit anno 603. ſcripſere de officiis Eccleſ. ut iterum dicit Baſil. Pont *d.* 2. *p. c.* 2. *ſub. n.* 8. quod liber ille antiquus, qui inſcribitur *ordo Romanus* diſertè loquitur de Balſamo, & quod quamvis alii Patres, non nominaverint expreſsè Balſamum, dixerunt tamen materiam eſſe Odoriferam, ut Clem. Romam. Dionyſius, atque Baſilius jam adducti & cum nequeat alia odorifera materia deſignari, quæ in uſu communi Eccleſiæ, fuerit in hoc, Sacramento, niſi Balſamum ſequitur, ut illi Patres intelligantur loqui de Balſamo, & quod quamvis alii patres Oleum nominent, non intelligant Oleum ſimplex, ſed compoſitum Chriſma, Oleumque nominare a majori, & notiori parte materiæ, ex qua conſtat, ut rectè advertit Suarez, *ſupra in ſolution*, 2. Etenim ut diximus idem Patres, qui hoc Sacramentum *Oleum* vocant

nominant etiam unguentum, & compositum ex diversis materiis, ut constat ex Dionysio *dicto cap.* 4. Cyrillo Hierosolimit. *cathes.* 3. August. *lib.* 3. *contra litteras Petiliani c.* 104. & ex aliis; nihilominus video, quod Barricel. *dict. qu.* 127. *ex dicto n.*8. *a* vers. *fundamentum* conatur, pluribus rationibus defendere primam sententiam ex usu etiam Græcorum commiscentiom Oleo, & Balsamo, alia duodecim aromata, ut dico *infra q.*9. vers. *ad secundam* in fine in vers. *hic libuit*.

Nec obstat resolutioni textus *in dict. cap. Pastoralis tit. sequenti*, cujus mentem *ibi* abundè apertam leges; & ob id pergo ad alias difficultates

21 propositas.

Ad tertiam quæstionis partem nonnulli ex catholicis negant quod sit necessarium, ut chrisma benedicatur, sive consecretur, inter quos Mossesius *in summa tract.* 4. *cap.* 22. & apud illum Maldonatus docentes; quod si quis oleo non consecrato esset confirmatus, non esset iterum confirmandus, Paludan. *dist.* 7. *q.* 1. *n.* 19 & *qu.* 4. *n.* 34. Capreolus *d.* 8. *q.* 2. Estius *in* 4. *dist.* 7. §. 9. quatenus affirmat posse Ecclesiam dispensare, ut confirmationis sacramentum fiat ex Chrismate non consecrato; & explicat Paludan. exemplo matrimonii, quod quidem nullum est inter personas, quas Ecclesia reddit illegitimas, ita ut sic nulla sit confirmatio si sit materia contra ritum Ecclesiæ.

22 Hæretici etiam relati *supra* negantes sacramentum confirmationis, ut retuli, negant etiam Chrisma benedictum necessarium esse, & recentiores irrident benedictionem Chrismatis, & Calvin. *lib.* 4. *institut. c.* 19. §. 8. vocat Oleum Diaboli Mendacio pollutum, Chennitius, Chrisma excantatum, & benedictionem superstitiosam, & magicam, illudque summopere irrident, quod Ecclesia post Chrismatis benedictionem dicat *ave sanctum Chrisma*; locutio enim ad res animatas, & & rationales dirigitur; Chrisma autem est quoddam inanime: sic refert Basilius Pontius *dict.* 2. *p. de hoc sacram. cap.* 3. *n.* 1. *in princ.*

23 Verum dicendum est esse de essentia sacramenti confirmationis, ut Chrisma sit benedictum, & consecratum, ut docent communi sensu omnes scholastici, præter Paludanum, & Capteolum, probat, ac resolvit Basilius Pontius *dict c.* 3. *à n.* 2. qui abunde satisfacit objectis, Ubi dicit hanc veritatem ita certam sibi videri, ut ad minus temerarium sit dicere validum esse sacramentum confirmationis cum Chrismate non benedicto, vel consecrato, & docent Doctores cum D. Thom. *dicta qu.* 72. *art.* 3. Sotus *dist.* 23. *q. art.* 3. Victoria *q.* 42. Suarez *disp.* 32. *sect. sect.* 2. Petrus Cenedo *cap.* 2. Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 2. Vega *casu* 3. Granad. *tom.* 5. *tract.* 1. *disp.* 2. *sect.* 2. *n.* 10. Filliucius *supra n.* 12. Pesantius *q.* 72. *disp.* Layman. *cap.* 2. *n.* 2. Henriquez Moure, Ludovicus de S. Joan. Archangelus, Petrus de Ledesma Castro Palao & Baunius *supra* quos sequitur Leander *de hoc sacram. q.* 4. novissimè pat. Mag. Prado *de hoc sacram. p.* 5. *de sacram. in q.* 72. *in* 3. D. Thomæ *dubio* 3. & 52. legendus ubi objectis ex Durando & aliis respondet.

24 Probatur amplius, quia Ecclesiæ traditione ad nos derivatum est confirmationis Chrisma, consecrandum, & benedicendum fore; ergo appositum est contra manifestam Ecclesiæ traditionem: asserunt hanc Chrismatis consecrationem Clem. Rom. *lib.* 7. *constit. c.* 42. & 44. & Fabian. Episcop. *in epist.* 2 jam citata, qui & præcepit singulis annis novum Chrisma consecrandum, Damassus *epist.* 4. Innocent. 1. *epist.* 1. *c.* 3. Leo. 1. *epist.* 88. Gelasius *epist.* 1. Joannes 3. *epist. unica* Gregor. 1. *in c.* 1. *canticorum*, & Innocent. *in textu nostro*.

Probatur etiam hæc traditio ex Conciliis, in 25
quibus de consecratione Chrismatis ad confirmationem sermo est, sic Nicænum 1. *canon.* 69. Laudicænum *canon.* 48. Vocat *sacratissimum Chrisma*, quia scilicet consecratum Bracarense *canone* 4. *Chrisma benedictum*; quod per Spiritus sancti invocationem Consecratur, Tridentinum. *dicta sess. canon.* 2. appellat *sacrum Chrisma*.

Et ex Patribus eadem traditio confirmatur: sic 26
Dionysius *de Ecclesiast. Hierarchia dicto cap.* 4. Thophilus Antiochenus *lib.* 1. *ad Autholicum*, qui extat *tom.* 1. Bibliothecæ, Tertullianus *lib. de Baptismo* vocat *unctionem benedictam*, Cyprianus *lib.* 1. *epist.* 17. *Oleum sanctificatum* Auctor sermonis de unctione Chrismatis apud Cyprianum *Unguentum per Spiritum Sanctum sanctificatum*, Basilius *lib de Spiritu sancto. cap* 17. *Oleum benedictum unctionis*, Cyrillus *Cathæsi.* 3. Chrisma dicit *non esse nudum unguentum, sed sacramentum*, Optatus *lib.* 1. *Sacro sanctum Chrisma.* †
Augustin. *lib.* 5. *de Baptismo cap.* 19. & 20. Oleum 27
hoc etiam ab hæreticis consecrari dicit, quia est in illis potestas, non ab hæresi, sed ab ordinatione, & *tract.* 118. *in Joannem prope finem.* refert Basilius Pontius *dict. cap.* 3. *ex num.* 2. etiam cum Beda *cap.* 8 *actor.* Ruperto, & aliis, qui de officiis Ecclesiasticis ab eo tempore scripserunt.* Qua-
re optimè Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 2.] Ca- 28
strus Palao *tom.* 4. *tract.* 20. *puncto* 2. *num.* 5. Baunius. *q.* 4. *de confirmat.* Trullench. *dicto cap. unico lib.* 2. *praxis sacram. sub dicto num.* 6. dicunt Jure Divino esse ut hæc materia sit benedictione aliqua consecrata, ut probat usus Ecclesiæ, ac docet Henriquez dicendo esse de necessitate sacramenti; item ex traditione Pontificum, & Patrum, tam Græcorum, quàm latinorum; & sic passim in Conciliis totius orbis definiri, cum sit materia exterior permanens, quâ Christus nunquam est usus quâ ratione cæteri Doctores probant; quia materia sacramentorum, quâ Christus Dominus non est usus, necessario consecranda est, antequam ad usum sacramenti applicetur, affirmantes Christum Dominum hæc materia non fuisse usum; & ob id necessario prius consecrandum; & faciunt quæ *supra* adduxi *in tract. de sacramento Extremæ Unctionis.* Cum egi de necessitate benedicendi Oleum pro usu illius sacramento.

Ad quartam quæstionis partem, an bene- 29
dictio, sive consecratio Chrismatis ad sacramentum Confirmationis debeat fieri ab Episcopo, videtur dicendum non esse de necessitate præcisa, primo ex verbis Concilii Toletan. 1. *capit.* 10. ibi *quamvis pene ubique Custodiatur, ut absque Episcopo Chrisma nemo conficiat: tamen quia in aliquibus locis; vel Provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac Die, nullum alium, nisi Episcopum Chrisma conficere*, quibus verbis, attentis præcipuè illis, *pene ubique custodiatur*, & illis *placuit ex hac die* deprehenditur, nec esse necessarium simpliciter

quod

quod Chrisma conficiatur ab Episcopo, nec esse irritam, & inanem benedictionem Presbyteri, sed solùm caveri inposterum, ne deinceps Chrisma benedicatur ab alio, quàm ab Episcopo, quasi quod valebat Chrisma benedictum ab Episcopo; præcipuè si consideretur, ut dicta verba indicare videantur, non institutionem Divinam, sed prohibitionem Ecclesiasticam. Deinde quia cum in eodem Canone *infra* addatur Episcopum quandocumque posse conficere Chrisma, & ut Presbyteri sine consensu Episcopi nihil agere præsumant, videtur etiam inferri posse Presbyterum Chrisma conficere, consentiente Episcopo.

30 Et confirmatur ex D. Hieronimo *in Epistola ad Rusticum Narbonensem de septem gradibus Ecclesiæ*, quatenus asserit hanc consecrandi Chrismatis potestatem esse penes Presbyterum, & non penes solùm Episcopum: sic probans ex multarum Ecclesiarum usu; item ex ea nempe ratione, qua postea usus est Cajetanus *in 3. p. D. Thomæ q. 72. art.* 3. quia qui potest majus, potest & minus, sed simplex sacerdos potest consecrare eucharistiam; ergo & Chrisma, quod minus est, ut tradunt, ac tenent etiam Victoria. *q.* 43. Valentia *tomo* 4. *disp.* 5. *puncto* 2. apud Reginald. *lib.* 28. *n.* 8. qui & probabilem sententiam reputat; imò & Damasius refert in vita Silvestri, quod constituerit Chrisma ab Episcopo confici; ob idque conferri signum est hanc Chrismatis consecrationem ab Episcopo fieri, ex Ecclesiastica constitutione descendere; & concinunt verba Hieronimi *in dicta Epistola*, cum de sexto gradu Ecclesiæ, qui sacerdotum est sermonem faciens post vers. *denique* ait *Presbyteri ergo si necesse est, possunt Chrisma conficere; quia in corpore ejus Chrisma est; & quidem hæc regula, etiam nunc servatur a plurimis, ac in Ecclesiis multis sic ita faciunt.*

31 Secundo facit, quia minister ordinarius confirmationis est Episcopus, ut infra dico latè; & hoc non obstante, simplex sacerdos potest esse minister ex commissione; ergo etiam benedictionis, & consecrationis Chrismatis erit Episcopus ordinarius minister, ex commissione verò sacerdos, cum hoc minus videatur quàm illud prius: ita Scotus *in* 4. *dist.* 7. *q.* 4. & *ibi* Paludanus *art.* 3. Cajetanus *ad S. Thomam dict. quæst.* 72. & Sotus magis inclinat *quæst. unica art.* 3. & hanc veriorem & securè tenendum dicit Sahagun *de hoc sacram. n.* 16. quidquid contra teneant Ledesma *dif.* 3.

32 Alii infiniti docent necessario deberi Chrisma consecrari ad Episcopo, ut fiat ex illo sacramentum, nec posse benedici à simplici sacerdote, etiam extraordinaria potestate; ita ut sit essentiale Chrismati confirmationis, quod sit benedictum ab Episcopo: sic Doctores ex D. Thoma, *in* 4. *dist.* 7. *q.* 1. *art.* 2. *quæst.* 3. & ex antiquis Scholasticis Alensis, *in* 4. *p. quæst.* 9. *membro.* 2. *art.* 2. *quæstiuncula* 3. Joannes Major, *in* 4. *dist.* 7. *quæst. unica*, Gulielmus Rubion, *eadem dist. q. unica*, Ricardus, *eadem dist. art.* 1. *q.* 1. Aureolus, *eadem dist. q.* 1. *art.* 1. *unico*, supponunt hanc veritatem, & nonnulli apertius indicant, benedictionem Episcopi omnino esse necessariam: sic Gabriel, *in* 4. *dist.* 7. *q. unica art.* 1. cum inquit, *ex Divina institutione esse quod Episcopus benedicat*, Durandus *eadem dist. q.* 2. si conjunges responsionem, & qua probat, Joannes Boconius, *eadem dist. q.* 1. *art.* 4. *prope finem* nec dissentit Sotus. † Nam cum distinctivè loquitur de Episcopo, Vel alio Sacerdote, nō agit de consecratione Chrismatis, sed de Ministro confirmationis, quæ sunt duo valide diversa, ut docent Suarez, Philippus Faber, & Basilius Pontius, *de confirm. d. p.* 1. c. 3. *sub n.* 3. quia Chrismatia benedictio est solius Episcopi, sed Minister Confirmationis, non est ille solus, ut dico *q.* 7. & Scotum sic videntur intellexisse ex antiquis Petr. Tararemis, *in* 4. *dist.* 7. *q.* 1. & ut refert Basilius eodem modo, quo Scotus loquitur Basilis, *eadem dist. q. unica.*

Et probatur ex Concilio Rom. sub Sylvestro, 34
canones 5. Ubi statuitur nullum Presbyterum posse conficere Chrisma ex Concilio Carthaginensi, 1. *can.* 3. & Carthaginense 2. *can.* 3. Carthaginense 3. *canon.* 37. ex Concil. Hispal. 2. *can.* 7. † ex Tolet. 35
8. *canon.* 7. Vuomatiense *can.* 2. ubi cum dicatur ne Presbyteri inconsulto Episcopo Virgines consecrent, addit *Chrisma vero nunquam conficiat*, & ex Concilio Sammiente, *cap. de Baptismo*, ubi confectionem Chrismatis solis Episcopis, eorumque successoribus esse concessam dicit, & præcipuè constat ex Florent. Concil. sub Eugen IV. Ubi definiente materiam confirmationis, ait *esse Chrisma ex Oleo, & Balsamo per Episcopum benedictum*, & idem Concil. Vuomar. postquam *dict.* c. 2. dixit Chrisma nullus conficere præsumat præter Episcopum, addit *nam illi soli hæc Dignitas concessa est.*

Et confirmatur secundo, quia continuus est, & 36
perpetua Ecclesiæ traditio sine limitatione, & explicatione, quæ Ministrum benedictionis Chrismatia assignat Episcopum; siquidem Pontifices, & concilia Episcopo soli tribuunt potestatem conficiendi Chrisma, affirmantes illi solis id licere, & de Pontificibus sic dicentibus patet ita à Fabiano, & Innocentio, dictum refert eos sequutus Basilius *dicto cap.* 3. *de sacram. confirm. n.* 4. qui ex Suarez, Sylvio, Chamachet, Ægidio, & aliis, quos refert etiam *in c.* 2. dicit Greg. XIII. dispensasse, ut apud Indos ob Episcoporum confirmantium paucitatē, & locorum distantiam, posset sacramentum confirmationis ministrari à simplici sacerdote, dummodo uteretur Chrismate per Episcopum benedicto; & quod nec ex delegatione Chrisma queat confici à simplici sacerdote, videntur tenere DD. per textum *in c. si jubet, & in c. Presbyter.* 26. *q.* 6. cujus verba sunt: *Presbyter inconsulto Episcopi Virgines non consecret, Chrisma vero nunquam conficiat*, & ex Concilio Theodosiano 8. *cap* 7. † ita docent 37
D. Thomas *d. q.* 2. *art.* 2. Suarez *disp.* 33. *sect.* 2. Sylvius & Ægidius *in dict. art. dubio* 1. *concl.* 4. Chamaebeus *in dict. q. & art concl.* 2. Parsantius *ibi disp.* 2. Faber *in* 4. *d.* 7. *disp.* 27. c. 2. *n.* 18 Estius *eadem disp.* §. 9. si conferatur cum iis, quæ docet §. 20. 21. & 22. Ubi latè probat non posse simplicem sacerdotem esse ministrum Confirmationis, nec ex commisione, Filiuc. *tr.* 3. *c.* 1. *q.* 6. Layman Toletus, Henriquez, Heredia, Bonacin, Salmeron, quos sequitur Basilius Pontius *d. c.* 3. *in hoc tr. n.* 3. *in fine*, quibus addo Sylvestr. verb. *Confirm. q.* 2. Victoria *q.* 53. Nugnus *in* 3. *p. D. Thom. q.* 72. *art.* 2. *dif.* 2. Hurtadus *in hoc tr. diffic.* 5. & cum Petro Zenedo, Vega, Torreblanca, Petro Ledesma, Castro Palao, Baunio, Bibaldo, Granado, & Barthol. de Ledesma, Leander *tr.* 3. *de sacram. disp.* 3. *q.* 5. ex proxime adductis Conciliis, rationibus

Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, 38
quibus longe respōdent adductis, præcipuè Baunii *de hoc sacra. q.* 4. quatenus ad primum argumentum negas consequentiam, nam aliàs sine licentia

Pontificis posset simplex Sacerdos Baptizare, confirmare, sacrare altaria, cum hæc, confectione Eucharistiæ sint multò minora; quod tamen tentare concilia (jam adducta) prohibent, & Basilius Pontius *dicto cap.* 3. *sub n.* 2. dicit argumentum Cajetani, & aliorum non valere, cum non valeat, potest quis producere hominem, qui perfectior est; ergo potest producere formicam, quæ imperfecta est; altàs enim ait eodem argumento probari Presbyterum posse ordinaria potestate sacros ordines conferre, & aras, & templa consecrare, quæ multò minora sunt consecratione Eucharistiæ.

39 Non adductum ex verbis dicti concil. Tolet. 1. *cap.* 20. qoia propter quam quod ibi factum narratur, quod ex imperitia fiebat à Presbyteris nonnullis abusum illud volens concilium corrigere, ut expendit Basilius Pontius *dicto cap.* 3. *p.* 1. *de hoc sacram. n.* 5. addit in vers. *secunda solutio*, solutionem veriorem, & conformiorem dicto canoni Taletano esse in eo non fieri sermonem de confectione Chrismatis, sed ad ungendum in vertice eos qui baptizati jam sunt, referens hanc consuetudinem primum instituisse Sylvest. Papam, ut testatur Damassus *in pontificiali in vita Sylvestri*, & ut referunt etiam Fortunius, *lib.* 1. *de Ecclesiasticis officiis*, *cap.* 27. Strabo *lib. de rebus Ecclesiæ*, *cap.* 16. Rabanus *lib.* 1. *institutionis clericor. cap.* 28. Rupertus *lib.* 5. *de divinis officiis*, *cap.* 16. & latè loquens Basilius Pontius ponendo verba Montani Archiepiscopi Toletani, qui profuit concilio Toletano; secundo refert illum ad Clericos. Pallentinæ, & Austuricens. diœcesum porrigi, cum Montanus *in epist. ad Toribium*, *Austuricens. & Palentinum Episcopum* sequentibus loquatur verbis, *quæ ex Palentino conventu ad nos pervenit celsitudini tuæ judicare curabo*, & statim *Presbyteri quidam ausu temerario res sacras, non tam consecrare, quàm violare præsumant, & cunctis ab initio fidei catholicæ sæculis inusitatum summis sui ordinis hominibus, nisi tantum Pontificibus debitum jus consecrationis chrismatis, nescio quo typo, an dementia dicant, indubitanter assumant, quod quam sacrilegium sit, piissimam conscientiam tuam latere non dubito*, & ex

40 aliis præcedentibus verbis † probat Basilius cum Hugo de sancto Victore ex Montani locis liquido constare in primis benedictionem Chrismatis, etiam ad baptismum Episcopis reservatam per antiquas Ecclesiasticas regulas; deinde irritam fuisse, & inanem eam benedictionem, quam Presbyteri præsumebant, & tandem illos Presbyteros Pallentinos non consecrare Chrisma in ordine ad confirmationem, sed ad baptismum tantùm dicens sic patere ex antiqua lege, quam adducit Montanus de petendo singulis annis Chrismate ab Episcopo, cùm certum sit non dari sic singulis annis Chrisma Presbyteris ad confirmationem, sed ad baptismum: alia Basilius adducit pro exacta explicatione, tàm dicti canonis concilii Toletani, quàm verborum Montani Archiepiscopi, ubi leges.

41 Potuerunt autem Præsbyteri forsan eam consecrationem præsumere eo inducti, quod ille Chrismatis usus in baptismo Sylvestri tantùm constitutione introductus sit; indeque poterit ejus benedictio in ordine ad eum usum tantum Presbyteris quoque concedi: tamen addit Basilius *supra* cum Hugo de sancto Victore, *lib.* 2. *de sacram. p.* 7. *cap.* 3. nec in vertice Chrismare Baptizatos Presbyteris licuisse sine consensu Episcopi, ut indicant sanctus Leo, *epist.* 86 aliàs 88. & videtur apparere ex dicto canone Toletano in illis verbis, *ut sine consensu Episcopi, nihil agant Presbyteri*, explicando subdens Leo, *statutum enim est Diaconum non chrismare, sed Presbyterum, absente Episcopo præsente vero non, ut si ab eo fuerit præceptum.*

Ad confirmationem argumenti ex epistola dicta D. Hieronimi ad Rusticum Narbonensem, respondet Basilius Pontius *supra sub n.* 7. *dict. cap.* 3. in primis, eam epistolam non esse D. Hieronimi, ut notant omnes ferè recentiores, Deinde authorem illius plenè alienà à fide sentire, cum æquales in potestate faciat Presbyteros, & Episcopos, cum asserat omnia sacramenta à sacerdote ministrari, & confici posse, dicitque Basilius talem sententiam sine periculo fidei sustineri, non posse, ex eoque errore mirum non esse derivari alium de consecratione Chrismatis à Presbytero in tantum, ut nec juvet consuetudo allata aliarum Ecclesiarum, quæ dicenda est corruptela, nec de ea curandum. 42

Ad aliam partem Confirmationis ex loco Sylvestri, respondet Basilius Pontius *dicto cap.* 3. *sub n.* 9. in primis consecrationem Chrismatis non posse à Sylvestro originem ducere, cum ejus mentio facta sit à Fabiano, & Urbano, & Dyonisio, & Clemente Romano, qui multis sæculis Sylvestrum præcesserunt, & concludit dicendo Sylvestrum suo decreto non tribuere Episcopis novum aliquod privilegium, sed quod illis ex Divina institutione competebat, nova constitutione communire adversus novam Presbyterorum quorundam præsumptionem, ut sæpè fit. 43

Ad fundamentum adductum in vers. *secundo*, quod Presbyter ex commissione Pontificis potest esse minister ordinarius Confirmationis, respondetur, ut *in quæst.* 4. quia etsi revera sic contingat, ut *ibi* abunde probatur; tamen non inde sequi posse Presbyterum benedicere, & consecrare Chrisma, & Juxta relata firmans nostram sententiam Basilius, & dicens *n.* 10. quod etsi plerique eam probabilem Judicent; ipse tamen omnibus consideratis, existimat adeo certam esse, ut oppositam, non temerariam, ot omni probabilitate destitutam censet; quia quamvis, quatuor, vel quinque Doctores eam asseruerint, scribit nullum esse fundamentum contrariæ sententiæ idoneum; imò Suarez *supra* nostram dixit confirmiorem esse decretis Pontificum & conciliorum. 44

Nihilominus dum pervenimus ad dubium, an ex dispensatione Pontificia queat presbyter benedicere, seu consecrare Chrisma? Video acerrimè pro affirmativa respondere multis rationibus, & fundamentis propter adducta *sup.* quibus sunt contra Basilium Pontium, & eos, quos sequitur Præpos. *in* 3. *p. D. Thomæ q.* 72. *art.* 3. *dub.* 2. *n.* 320. Scobar *in theologia morali*, *tract.* 7. *examine* 3. *c.* 1. *n.* 14. sed Amicus *in cursu theologiæ to.* 7. *disp.* 13. *sect.* 2. *nu.* 46. & Diana, *p.* 8. *tract.* 1. *res.* 12. ex vers. *sed excessit*, utramq; sententiam probabilem vocant: nam si potuit summus Pontifex administrationem hujus sacramenti cõmittere simplici Sacerdoti, quare non benedictionem, & consecrationem, qui, & ex aliis fundamentis respondendo fundamentis Basilii, hanc probabilem vocant aliqua dico, *q.* 7. in vers. *ad quintam*, novissimè leges quæ congerit part. mag. Pard. *sup. de sacram. in.* 3. *p. D. Thom. d. q.* 72. *a.* 4. *&* 5. *de hoc sacram. sub dubio.* 3. *à n.* 22. 45

QUÆST.

QUÆST. III.

An materia ſacramenti confirmationis fuerit ab Eccleſia, an à Chriſto inſtituta? Sitque de neceſſitate ſacramenti? Et qualiter conficiatur hoc ſacrum unguentum, & quando. Qualiſque benedictio Epiſcopi in Chriſmate requiratur? ubi de ritu hujus ſacramenti in benedictione Chriſmatis? Et de proxima materia ejus ſacramenti?

SUMMARIUM.

1 *Materia ſacramenti confirmationis ab Eccleſia inſtituta, an à Chriſto, ſitque de neceſſitate. Et qualiter conficiatur* remiſſivè.

2 *Benedictionis forma, ſive conſecrationis ab Epiſcopo in Chriſmate non eſt præſcripta hoc vel illo modo, requiritur tamen, ut fiat invocatione Spiritus ſancti, ut* n. 3.

4 *Forma miniſtrandi ſacramentum confirmationis in modum crucis præciſa eſt, at benedicendi Chriſma non ſic.*

5 *Chriſma benedicitur ſingulis annis ab Epiſcopo, diverſo ritu inter Latinos, & Græcos, ut* numero 6. & 8. *& qua ceremonia ſub* numero 10.

7 *Chriſma olim mittebatur à Romana Eccleſia Conſtantinopolitanis, ubi quâ de causâ defecerit uſus.*

8 *Epiſcopi ſinguli quotannis in die cœnæ Domini in ſuis Eccleſiis conficiunt ſacrum Chriſma.*

9 *Chriſma defertur ad ſingulas Parochias Epiſcopatus per Presbyterum, aut ſubdiaconum.*

10 *Chrimarius locus eſt intra Eccleſiam, non alibi permiſſus.*

11 *Chriſma in Die cœnæ conſecratur, vetere combuſto.*

12 *Chriſmatis Unctio ipſa, & illius proxima materia, &* n. 13.

13 *Chriſma eſt nomen genericum ſignificans Unctionem, ut* n. 15. *dictum ſpeciale, quoddam unguentum propter excellentiam, ut* numero 14.

15 *Materia ſacramenti proxima eſt illa, ſuper quam forma cadit.*

1 AD primam difficultatis partem, jam ſatis liquet ex adductis *ſub quæſt.* 1. & 2. item & ad ſecundam quæſtionis partem; an ſit de neceſſitate ſacramenti, ex *ibi* dictis, & *quæſt.* 2. item & qualiter conficiatur hoc ſacrum unguentum, & quando *dicta quæſt.* 2. *ex n.* 13. De benedictione, ſeu conſecratione Chriſmatis, vel ab Epiſcopo, aut alio Presbyterio *ibi dict. q* 2. *ex num.* 21. in verſ. *ad tertiam*, & *à numero* 32. ubi de Miniſtro, & quid de hæretico conſecrante Chriſma *ibi n.* 27. ideo de iſtis dubiis nos remittimus ad *ibi* jam dicta; quare proſequimur ad alia, quæ ſubſequuntur.

2 Ad quartam quæſtionis partem, qualis benedictio Epiſcopi in chriſmate requiratur, Breviter reſpondeo non eſſe de jure divino hanc, vel illam formam conſecrationis chriſmatis in particulari; quia modo non eædem orationes recitantur pro benedictione chriſmatis in Pontificali Romano cum illis, quæ extant in antiquo ordine Romano, nec in Eccleſia Græca eædem orationes dicantur, atque in latina; & ſic dicendum ex inſtitutione divina ſolùm requiri, ut per invocationem ſpiritus ſancti benedicatur, chriſma Eccleſiæ autem relictum eſſe ut formam benedictionis determinet, favent ſancti Patres, qui cum de conſecratione chriſmatis loquuntur locis *quæſt.* 2. adductis, appellant illud benedictum *per Spiritus ſancti invocationem*: ita Baſilius Pontius cum Sylvio, Suarez, Ægidio, Soto, Fabro, & aliis explicans exemplo matrimonii *p.* 2. *de hoc ſacram.* c. 3. *numer.* 11. quia in eo ſacramento reliquit Chriſtus Eccleſiæ determinandum quis ſit legitimus contractus matrimonii, ut ſuo loco dico latiſſimè.

Itaque idem Baſilius Pontius *ibi n. fin.* & Sua- 3
rez. *diſp.* 33. *ſect.* 2. in verſ. *reſtat vero ulto in declarandum in fine*, & alii cum eo, inferunt invocationem Spiritus ſancti eſſe eſſentialem in benedictione chriſmatis; alios verò ritus Eccleſiæ eſſe neceſſarios ex præcepto; non verò ex neceſſitate
conſecrationis † Et ob id ſi quis cum invocatio- 4
ne tantùm Spiritus ſancti, & olei, & Balſami commixtione conſecraret chriſma, peccaret quidem, ſed valide conſecraret, ut docent citati, nec probabile eſſe dicunt velle Eccleſiam omnes eos ritus eſſentiales eſſe, aliàs ſi aliquis ritus omitteretur (ut de facili in tam multis ritibus evenire poteſt) contingeret; ut nulla eſſet benedictio chriſmatis; ita ille qui exemplificant in ſigno crucis, quod in ea benedictione ſolet adhiberi, quod non eſt ex neceſſitate benedictionis, ſed præcepti Eccleſiæ: Et hæc latius patent *ex his, quæ dico infra q.* 6. *à n.* 1.

Nec obſtat dicere probabilius eſſe contra Au- 5
reolum *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 1. *prope finem* Moure 3. *p. examin. cap.* 3. *ẽ.* 7. & alios, quos refert Leander *de hoc ſacram. diſp.* 3. *q.* 11. eſſe de neceſſitate ſacramenti, quod Unctio fiat in modum crucis per verba formæ ibi *ſigno te ſigno crucis*, quæ alias non verificarentur, ut tenent S. Thomas. *q.* 72. *art* 4. *ad* 3. Victoria *quæſt. Ultima de hoc ſacram*, ſic ut nequaquam ſatisfaciat Epiſcopus ſi confirmandum ſignet cruce, & poſtea ungat, ut cum Molſeſio, Diana, de Caſtillo, Ledeſma, Henriquez, & infinitis aliis, tenent idem Leander, & Binsfeldio *de hoc ſacram. ẽ.* 2. quia iſte caſus differt à proximè adducto in fine *non præcedenti*; eo quod hic agatur de forma miniſtrandi ab Epiſcopo hoc ſacramentum, ibi tamen de forma, qua debeat benedicere illius materiam.

Ad quintam quæſtionis partem de ritu hujus 6
ſacramenti in benedictione Chriſmatis, & quatenus ſpectat ad illum, qui obſervatur in conſecratione Chriſmatis, percipitur ſatis ex adductis *ſupra à quæſt.* 1. conficitur ergo chriſma ex Olei, & Balſami commixtione, ut dixi, & ob quas rationes, late Durantius *in rationali lib.* 6. *cap.* 6. *à n.* 10. *ad* 13. quod benedicitur ſingulis annis, & conſecratur feriâ quintâ in cœna Domini, & vetus comburitur, ut *infra* dico; ſed quare feriâ quintâ do-
cet Albinus Flaccus *pag.* 47. *col.* 2. † quod diverſo 7
modo procedit inter latinos, & Græcos; quia apud iſtos, nec cæteri Græcorum Pontifices chriſma conficiunt eo die, ſed dumtaxat Patriarcha Conſtantinopolitanus, à quo rel qui accipiunt, & ſuis Presbyteris tribuunt, quo indicatur

eum à quo cæteri acciperint Chrifma illis fupe-
7 riorem effe. † Atque hac de caufa olim Romana
Ecclefia,antequam deficeret ab ea orientalis, mit-
tere Chrifma folita erat Conftantinopolitanis ,
quâ Chrifmatis deferendæ occafione abufi non-
nulli in utilitatem fuam anfam calumniæ Græcis ,
præbuerunt , traddit Bafilius Pontius *de hoc fa-
cram. cap. fin. n.* 3.4 & 5. ubi addit quod occafio
tertia fuit ea , quam ipfi aliqui in familiari collo-
quio affignaverunt ; videlicet fuperba nimis exa-
ctio legatorum Papæ, dicendo quod quando fum-
mi Pontificis cappellani ab ipfa fede Apoftolica
annuatim Conftantinopolim Chrifma deferebant ,
nifi octaginta libræ auri à clero , & populo urbis
poft alia dona , & munufcula eifdem impendere-
tur , non recedebant , & refert teftatum à quodam
ex Dominicana familia,cujus liber manu fcriptus
extare dicitur in Vaticana Bibliotheca *numero*
4066. cum de caufis diffenfionis cum Græcis
ag:ret.

8 Verùm apud latinos aliter in praxi obfervatur ;
quia fingulis Epifcopi in fuis Ecclefiis Chrifma
conficiunt, & ab illis Presbyteri ex eo die Chrif-
ma accipere conftat in primis ex Concilio Valen-
tino, Gallæ decreto VI. à Severino Binio ex de-
cretis Gratiani , & Utuginis noviffimè adjecto ;
Prefbyteri autem , qui Diœcefanas Ecclefias re-
gunt,non à quibuflibet Epifcopis , fed à fuo , non
per juniorem clericum,fed per fe ipfos , aut per il-
lum, qui ejufdem ordinis fit ante Pafchæ folemni-
tatem, Chrifma petant.

Quod ex concilio Vienenf. 2.*cap.*3. probatur,
9 quatenus cavet,ut per fingula territoria Miniftri,
vel Prefbyteri ab Epifcopis (non prout libitum
fuerit) à vicinioribus , fed à fuis propriis per
annos fingulos , petant Chrifma , appropinquante
folemnitate pafchali , & hoc non per quemcum-
que Ecclefiafticum; fed fi qua neceffitas , aut Mi-
niftrorum occupatio eft per fubdiaconum . quia
in honorum dicit inferioribus , fumma committi
optimum autem, ut ipfe fufcipiat , qui in tradendo
ufurus eft ; quod fi quid obftat , fatis effe ait , ut is
cujus officium eft facrarium difponere , & facra-
menta fufcipere : ita refert idem Bafilius Pontius
dicto cap. fin. n. 6. in fine , dicens ex his fatis con-
ftare nonnunquam ipfum Chrifma ad Prefbyte-
rom tranfmiffum;deinde Prefbyteros,aut his mor-
bo , vel aliâ caufâ impeditus Diaconum , aut fub-
diaconum ad Chrifma accipiendum miffos ; ubi
num fin. † Dicit inter alia Chrifmarium locum ,
10 effe in ipfa Ecclefia , nec alibi permiffum Chrifma
fervari probans ex Confilio Mediolanenfi fub S.
Car·lo *cap.* 2. & ex conftitutionibus Mediola-
nenfis Ecclefiæ *lib.*2.*cap.*1.*n.* 20. & ante ex Opta-
to Milevitano,referens quoddam miraculum ; pro
ut jacet in ipfo ; & quod locus, ubi fervatur Chrif-
ma.vocatur Chrifmarium. De materia vafis, in quo
fervatur de forma , & de velo , quo tegitur , & de
modo confecrationis apertè *in Pontificali Ro-
mano* cavetur , ubi quâ ceremoniâ Epifcopus cum
fuis capitularibus Chrifma benedicat , & confe-
cret,cantando,& repetendo ter quilibet genu fle-
ctendo ad ampullam , ubi eft Oleum *ave fanctum
Oleum*, & ad ampullam , ubi confectum eft Chrif-
ma ex Oleo , & Balfamo *ave fanctum Chrifma*
cum eadem repetitione , & genuflexione ex certo
numero Prefbyterorum,& Diaconorum capitula-
rium cujuflibet Ecclefiæ Cathedralis fimul cum
11 Epifcopo confecrante.† De hoc loquuntur etiam
Cathecumus Roman. *pag.* 224. Leander , cum
Suarez, Bonacina, Vivaldo , & aliis *de hoc facram.
tract.* 3. *difp.* 3. *q.* 8. Henriquez *in fumma lib.* 3.
cap. 1.*n.* 4. & communis omnium ex decretis , &
præcipuè *ex cap. Si quis de alio de confectratione
dift.* 4. & *ex cap. ex litteris dift.* 3. ubi quod
Chrifma eft confecrandum in Die cœnæ Domi-
ni , vetere combufto Chrifmate,folemnibus cere-
moniis. Quod fi Cathedralis ab Ecclefia vacet ,
Epifcopo , vel propter infirmitatem non confe-
craverit,eft deferendum ab Ecclefia viciniori no-
vum Chrifma, ut praxis docet obfervatum ab om-
ni Ecclefia , & firmat Sahagun. *de hoc facramento
n.*9.*in fine.*

Ad ultimam quæftionis partem de proxima 12
materia Chrifmatis dico ex omnium Doctorum
fententia hanc effe ipfam Unctionem cum Chrif-
mate;eo quod primo à Patribus hoc facramentum
appelletur *Unctio* , ut *fuprà* dixi. † Chrifma enim 13
generali voce apud Græcos Unctionem , ficut
quodlibet unguenti genus fignificat , ut docent
Auguftin. *tract.* 33. *in Joannem* , & *fermone* 47. *de
verbis Domini* , Caffiodorus *ad cap.* 1. *canticorum* ,
Ifiodorus *lib.*7.*originum* , *cap.* 2. Rabanus Maurus
lib. 1. *de inftitutione clericorum c.* 30 † Et ufu ta- 13
men facro nomen *Chrifma* propter excellentiam
dictum fpeciale quoddam unguentum modo odo-
ratorias, & unguentorias compofitiones ; quarum
ufu fæpe in facris, hujus autem genus fpecialis , ac
facratiffimæ compofitionis , quæ apud facros ,
Chrifma appellatur,appellavit Joannes in Apoca-
lyps *cap.* 2. & in multis locis legunt. L X X. in-
terpretes unguentum,quo facerdotes ungebantur,
chrifma vocarunt : ita Bafilius Pontius fcribit
dicto cap. fin. de hoc facramento n. 2. ficut fancti
Patres confitentur , qui etiam appellarunt chrifma
principale Unctionem, quæ ex Oleo , & Ba:fmo
folemni benedictione Epifcopi conficitur , ut
conftat ex ordinario Romano , & dictum chrifma
quatuor de caufis, quas recenfet D. Bonaventura
in 2. *dift.* 23. *in principio.* Videbis Fortunatum
facbim facrorum miritbechium 2. *cap.* 2. qui bene
loquitur.

Itaque dicunt Doctores materiam proximam 15
effe Unctionem ; quia illa eft materia proxima fa-
cramenti,in quam forma cadit, five quæ fignifica-
tur per formam,& per quam proximè fit, & figni-
ficatur effectus facramenti : ita Bafilius Pontius 2.
p.de hoc facram. cap. 5.*n.* 3. ubi dicit , quod dicta
omnia de Unctione chrifmatis fignificantur per
verba formæ , *chrifmo te chrifmate falutis* , & quod
ea etiam fignificatur effectu facramenti , fcilicet
Unctio per fpiritum fanctum ad robur animæ *ca-
ro enim ungitur* inquit Tertulianus , *ut anima
confecretur , caro fignatur , ut anima fpiritu illu-
minetur*; & quemadmodum ablutio in baptifmo, &
Unctio in Extrema Unctione (ut jam de hac dixi)
funt de effentia facramenti.fic & materia proxima
hujus facramenti confirmationis eft Unctio chrif-
matis , ut tenet Theologi ex D. Thoma *fupra
dict.q.*72.*art.*9.Suarez *difp.* 33. *fect.* 3. Bellarmin.
lib. de confirm. cap. 8. Ægidius 3.*p.q.* 72. *à n.* 47.
Henriquez *dicto lib.* 3. *cap.* 2.*n.*3. Valentia *tom.* 4.
*difp.*5.*q.* 1. *puncto* 2. Bonacina *difp.* 3. *puncto* 3. *n.*
4. & alii communiter & nonnulla noviffime dicit
de hac materia proxima Pat. mag. Prad. *de fa-
cram.p.*1.*de hoc facram.dubio* 4.&.1.

QUÆST.

QUÆSTIO IV.

An manuum impoſitio ſit eſſentialis materia proxima confirmationis diverſa ab Unctione? An hæc Unctio de neceſſitate ſacramenti debeat fieri in fronte, & in forma crucis, & quod fiat Unctio manu Epiſcopi, & pollice dextro? Et num ſint ungendæ aliæ corporis partes? ubi de alapa, & panno, quo circumcingitur frons chriſmata?

SUMMARIUM.

1 *Apoſtoli in confirmatione uſi fuerunt manus impoſitione, dederuntque viſibiliter ſpiritum ſanctum,* & n. 2. & *quare* n. & 6. & à n. 5. *expenditur.*

4 *Sola manus impoſitio non erat materia confirmationis, ſed ſignatio frontis, & Unctio, ut* n. 5.

5 *Innocent. IV.* in epiſtola ad Epiſcopum Tuſculanum.

6 *Apoſtoli aliquando uſi fuerunt chriſmate.*

7 *Frontis ſignatio eſt de eſſentia in ſacramento confirmationis, juxta probabiliorem ſententiam, ut* à n. 8. 9. & 10.

9 *Frons & ſedes verecundiæ.*

10 *Epiſcopus ungens confirmandum in alia corporis parte, & non in fronte, peccat, & nec facit ſacramentum* & n. 19.

11 *Crucis ſignaculum in fronte eſt de neceſſitate ſacramenti confirmationis; ubi* n. 12. 13. 14. *contra Aureolum* dict. n. 13.

12 *Conſtantinus Imperator diſertè ſcribit ſe à S. Sylveſtro delinitum in fronte vexillo ſanctæ crucis.*

14 *Signatio crucis, & Unctio inſimul ab Epiſcopo debent miniſtrari in fronte confirmati.*

15 *Epiſcopus confirmans debet juxta uſum Eccleſiæ propria manu ungere confirmandum, & in neceſſitate poteſt alio inſtrumento, ut* n. 15. 17. 18.

19 *Materia minima unguenti chriſmatis ſufficit pro miniſtranda confirmatione.*

10 *Epiſcopus ſi ungat confirmandum in fronte, non prohibetur illum ungere in aliis corporis partibus* n. 21. *ubi de ritu Græcorum ungendi aures, & nares, ut* n. 22. & 23. *ubi etiam de diverſo more apud illos ungendi alias partes.*

24 *Alapa percutitur maxilla confirmati in ſignum, ut confirmatus forti, & invicto animo debeat ferre imminentia propter fidem, cujus omiſſio non eſt peccatum mortale, ut* n. 25.

26 *Frons confirmati panno albo circumcigitur, ne recens Unctio defluat, aut deleatur,*

27 *Cereus ad confirmandum ſolet deferri, nec eſt peccatum ſi omittatur.*

1 AD primam quæſtionis partem videtur dicendum, ut impoſitio manuum Epiſcopi confirmantis, ſit eſſentialis materia confirmationis, ut colligi videtur ex ſacra ſcriptura *Actor.* 8. & 19. ubi legimus Apoſtolos tradidiſſe Spiritum ſanctum, & hoc ſacramentum manus impoſitione nulla mentione ſacta unctionis, vel Chriſmatis, & ſic nonnulli docent quod Apoſtoli aliquando effectum hujus ſacramenti contulerunt ſine chriſmate, ut videtur probari ex noſtro textu *in* §. *fin.* ubi dicit *per frontis chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio*, & ex concilio Florentino, quod cum adduxerit in Decreto Eugenii locum ex *dicto cap.* 8. *actorum*, in quo Apoſtoli per impoſitionem manuum dederunt ſpiritum ſanctum inquit *loco autem illius manus impoſitionis datur in Eccleſia confirmatio.*

2 Imo & ſentit Alenſis *in* 4. *p. q.* 9. *membro* 2. Apoſtolos nunquam uſos fuiſſe chriſmate in confirmatione, ſed ſola manus impoſitione dediſſe viſibiliter ſpiritum ſanctum, & confirmaſſe; & Scotus *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 1. *ad l. Apoſtolos* dicit non fuiſſe uſos chriſmate, ſed impoſitione manus, & fortaſſe in toto tempore Apoſtolorum duraſſe: cum ergo in dictis locis ſcripturæ nulla fiat mentio Unctionis, nec chriſmatis, ſed tantum impoſitionis manuum, videtur credendum non fuiſſe adhibitam ab Apoſtolis in illis locis Unctionem, cum tunc daretur ſpiritus ſanctus viſibiliter, ut etiam colligitur ex admiratione Simonis Magi, & oblatione pro hujuſmodi poteſtate comparanda † 3 Item quia ad Apoſtolicam Dignitatem pertinere videtur, ut faciliori modo, ſcilicet per manus impoſitionem darent ſpiritum ſanctum cum ingens eſſet multitudo eorum qui convertebantur, & eorum celſitudini conveniens erat, ut concederetur privilegium miniſtrandi ſacramentum confirmationis ſine chriſmate.

4 Sed quia infinita congerit Baſilius Pontius pro vero intellectu prædictæ manus impoſitionis ex Patribus, aliiſque fortiſſimis fundamentis *de hoc ſacram. p.* 2. *c.* 6. *per totum*, & concludit *n. fin.* prædictam impoſitionem manuum, de qua fit mentio in dictis locis *act.* 8. & 9. per quam dabant Apoſtoli ſpiritum ſanctum, non fuiſſe ſacramentum confirmationis, colligens in hoc ſacramento non eſſe aliam manuum impoſitionem diverſam à chriſmatione, & Unctione; & ideo hoc ſacramentum impoſitionem manuum appellari, nec eſſe aliam materiam proximam hujus ſacramenti, quam Unctionem, & illammet eſſe ſignationem & impoſitionem manuum (ut dixi *quæſt. præced.*) ideo duxi prælibare nonnulla pro explanatione, & intellectu hujus dubii, & facti Apoſtolorum.

5 Et ſic ſunt ſubjicienda verba Innocentii IV. *in Epiſtola ad Epiſcoporum Tuſculanum Apoſtolicæ ſedis legatum in Regno Cypri ſuper ritibus Græcorum*, quam refert ad verbum Naldus *in ſumma* verbo *chriſtianus* 1. ubi cum Innocentius loquitur de ſacramento, habet ſequentia: *ſoli Epiſcopi conſignent chriſmate in frontibus baptizatos; quia hujuſmodi Unctio non debet, niſi per Epiſcopos exhiberi; quoniam ſoli Apoſtoli, cujus vices gerunt Epiſcopi per manus impoſitionem, quam confirmatio, vel frontis chriſmatio repræſentat ſpiritum ſanctum, tribuiſſe leguntur.* Quæ verba explanans Baſilius Pontius *dicto cap.* 6. *n.* 11. dicit illam impoſitionem manuum per quam Apoſtoli ſpiritum ſanctum tribuiſſe leguntur, dici ab Innocentio IV. repreſentari per ſacramentum confirmationis, & chriſmationem frontis, inferens, ut illa impoſitio manuum Apoſtolica, per quam dabatur ſpiritus ſanctus, nec

eſſe

esset confirmatio,nec chrismatio; quia de voc bus ipsis, non potuit Pontifex dicere vocem confirmationis, aut chrismationis repræsentare impositionem manuum: alia in confirmationem repetit, ubi *n.16.* deduceit ex prædictis locis non deduci Apostolos, tunc vere ministrasse sacramentum confirmationis; & quod Pontifices, & Patres ex facto Apostolorum colligunt esse nempe non dedisse spiritum sanctum per Unctionem, sed ex identitate effectus illius impositionis manuum, & confirmationis;& ita Basilius ait *dicto cap 6 n.* 18. Pontifices Innocent.IV.& Eugen.IV. satis indice sse in locis *sub.n.* 1. adductis, Apostolos in illis locis actorum non fuisse usos Unctione, sed dedisse effectum confirmationis sine confirmatione; & ut respondent auctores secundum Basilium *dicto cap 6.n.* 10.Innocentium, & Eugenium in relatis ve bis *sub dicto n.* 1.non distinguere ritum a ritu,sed tantum modum loquendi à modo loquendi, solumque velle dicere id ipsum, quod Apostoli faciebant cum dicebantur manus imponere,nunc facere Episcopos;cum di.untur confirmare;quia quod tunc vocabantur manus impositio, nunc vocatur confirmatio. Sed hoc idem Basilius *sub dicto n.* 10. improbat, ut ridiculum, & residet in proxima antecedentis solutione rel ta ab ipso ibi *dicto n.* 11. ex Naldo; & breviter hæc omnia expendit Ægidius Trullench. *de hoc sacram. q. unica sub. n.* 7. in vers. *præter Unctionem* cum D. Thoma,Henriquez,Suar. z,Bonacina, & aliis, dicens Apostolos confirmasse utroque modo,ut in vers.sequenti, & novissimè expendit, legendus D.Pat. Prad. *de sacram. p.* 1. *de hoc sacram dubio* 4.*&.* 1.*& latè* § 4. *&* § 5. ubi eligit cum D.Thoma mediam sententiam quæ patet etiam *à n seq.*

6 Nec est negandum, ut aliqui Patres dicunt Apostolos aliquando usos fuisse chrismate, ut idem fatetur Basilius Pontius *dicto cap 6. sub dicto n.* 18. latè alia adducens de prædicta manus impositione, sed quare usos fuisse manus impositione,& non chrismate *in dicto cap.*8 *&* 19. actuum Apostolorum docet Sahagun *de hoc sacram.n.* 18. sic fecisse,ne à populo rudi,& duro contemneretur confirmatio, quæ successit in Ecclesia dictæ manuum impositioni Apostolorum. Et his omnibus addo longe disputantem Beccanum de hoc sacramento,quia vers.*ex his* explicans vers a actorum 1. vers. 8.ibi *accipientis virtutem spiritus supervenientis in vos, & eritis mihi testes in Judæa,& Samaria, & usque ad ultimam terræ,* & in *dict.actor.* 8. vers. 15.ibi *oraverunt pro ipsis, ut acciperent spiritum sanctum,* & ibi in vers. 17 *tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum,* & *in dicto cap.* 19. vers 6 *ibi : cum Paulus imposuisset illis manus , venit Spiritus Sanctus super illos :* concludit in vers, *respondeo fin.* dicendo, quod Apostoli præter impositionem manuum ordinariè adhibuerunt etiam Unctionem chrismatis, & partes essentiales hujus sacramenti,bene probans Christi institutionem.

Ad secundam quæstionis partem, an hæc unctio debeat fieri in fronte de necessitate sacramenti; videtur quod non, ut existimant nonnulli, sed tantùm de necessitate præcepti Ecclesiastici, si ut non sit essentiale, quod frons ungatur, sed valere sacramentum confirmationis, etiam si alia pars ungatur, & non frons,tenent sic Ledesma, *q.* 72. *art.* 9. Victoria *in summa de sacram. confirm. q.* 18. *fin.* & dicit,probabile esse Filiucius,*tract.* 3. *num.*1 5.

7 Probabilior imò,& certa est contraria sententia Unctionem chrismatis necessario faciendam esse in fronte & to te de fide;itat tenendum dicit Basilius Pontius *de hoc sacram.p.*2. *cap.* 5 *n.*5.& probatur ex Prudentio in *Psychomachia ibi ; post inscripta Oleo frontis signacula*, ex Cyrillo *in cathechesi* 4. ...: *impinguavit eum caput in fronte per signaculum* : & hoc sic videri debet D ctores profitentur, & jura, ut clara cordis,& animi demonstratio ad fidem publice propugnandam ibi constituatur, *cap. Presbyterii* 118. *de consecrat dist.* 4. *cap. novissime de consecrat. dist.* 5. *& ex hoc nostro §. per frontis*, & id clare colligitur 8

9 ex Concilio Florentino *in decreto de Armenis* † quia cum frons sit sedes verecundiæ, par est, ut confirmandus,in fronte inungatur,ut sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur:ita docent Pontifices Damasius, & Innocentius I. & Leo I. Joannes III. & Innocent. III in textu nostro,& Concilium Hispalens 2. Florent. *cap.* 40. Cyprianus *in sermone de Unctione Chrismatis* , Augustinus *in psalmo* 141.in illa verba *in una hac, quæ ambulabam*, Basilius Pontius cum illis *dist. n.* 5.ita e am Gregor. 1. Bellarmin.*in cap.* 4. *propofit.* 4.cum dictis Pontificibus, & conciliis; item ex D Thoma *dict. u .*72.*art.*9. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2.*n.*3.*& cap.* 5.*n* 4. Suarez *dist.*33 *sect.* 2. ubi dicit c pp ... m sententiam,non solum esse falsam, sed valde temerariam, quam D.Basilius Pontius dixit omnino falsam, & plusquam temerariam, Vivald, *de suscip confirm. n.* 4. Bonacina *dist.* 3. *punct.*3. *n.*5. cum Camerota, Nugno, Grafiio, & aliis,Sect *dist.* 7.*art.*9.*n.*5.Hurtad.*difficul.* 6. Diana *in* 3.*p tract* 4. *res.* 27. cum aliis Ochogavia *de sacram. confirm q.* 4. *n.* 3. & apud ipsum Sectus, Durandus, & Gabriel *dist* 7. Pesantius *in* 4. *p. q.* 72.*disp.*2 *conclus.*7. Layman. *de confirm. cap.* 2. *n.* 5 Angles *art* 3. *conclus.* 3. Petrus Genedo *cap.* 2. Regiald. *lib* 28. *n.* 9. Angelus *dist.* 7. *à pag.* 79. *Bauuii de confirm. q* 4. *corol.* 6. *&* q 5. Leander *disp* 3. *de hoc sacram. q.* 10. cum Castro Palan, de Castillo , Trullench. Nicolao Plode,& aliis multis, Barbosa *de offic. Episcopi part.* 3. *alleg* 30. *n.*23.

10 Et probatur etiam nostra conclusio ex usu Ecclesiæ antiquis Patribus comprobato, præcipuè Tertulliano *lib. de præscriptione cap.* 40. Dyonisio *de Ecclesiast. Hierarchia cap.* 2. *p.* 2. D.Cyrillo Jerosolimit. *in cathechesi* 3.*&* 4. Mystagogica,Gregorio Turonen.*lib.*2.*de gestis Francor. cap.* 31.cum multis aliis Diana *p* 9. *tract.*9.*res.* 30. dicens Ledesmam, & Victoriam in hoc fœde lapsos; & quod Episcopus non solum peccaret mortaliter ungendo cum chrismate in alia corporis parte, & non in fronte,sed & quod efficeret sacramentum nullum ita, & alia tradit cum Suarez, D. Thoma, & Laymam addens quod etsi antiqui Patres expresse non dixerint hanc in fronte signationem non esse essentialem; satis tamen indicasse absque ulla varietate convenientes ita faciendam esse; & faciunt dicta in vers, *ad tertiam* sequenti novissimè supra legendo de Prad. *de confirm. dict. dubio* 4. §.

11 Ad tertiam quæstionis partem, an chrismatio debeat fieri de necessitate sacramenti in forma crucis ex fundamentis jactis sub vers. *ad secundam*,loquuntur Doctores pro affirmativa sententia,ut Henriquez *dicto lib.* 3. *cap.* 1.5, 2. Barbosa cum Marco Antonio Genuens *cap.* 54 *n.*5. Bonacina,& alius *supra dicta alleg.* 30. *dict. n.* 23.Suarez

ub

ubi supra dict. disp. 33. eum aliis Ægidius Trullench. *de sacram. lib.* 2. *cap. unico sub n.* 7. Diana cum aliis *dicta p.* 9. *tr.* 8. *res.* 30. sub verf. *sed viri* colligentes ita ex verbis formæ, quibus confertur hoc sacramentum, ab Episcopo pro ferente sequeotia: *consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine Patris &c.* Sahagun *de hoc sacram.* qui ex textu nostro *in ꝑ. per frontis* probans *n.* 19. crucis signum in confirmatione, adeo necessarium esse, ut sine eo esse falsa confirmatio, cujus ratio satis colligitur ex verbis Concilii Florentioi in relato Decreto de Armenis declarantis hujus iostitutionis rationem, quare in fronte; quia ibi *verecundia sedes est* (ut dixi) *& ne Christi nomen confirmandus confiteri erubescat & præcipuè crucem ejus, quæ Judæis est scandalum, gentibus autem stultitia secundum Apostolum propter quod crucis signo signatur*, ob idque Basilius Pontius *de hoc sacram. dict. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 4. appellari dicit hoc sactamentum *signaculum*, sive *sigillum Dominicum*, quo Baptizatus ab Episcopo obsignatur, ut dixit ipse 1. *p. cap.* 1. & ego supra *q.* 1.

12 Et confirmatur ex edicto Constantioi Imperatoris disertè scribentis sanctum Sylvestrum linuisse in ejus fronte vexillum sanctæ crucis, & ex verbis Ambrosii *lib* 9. *de sacram. cap.* 2. ibi, *unxit inquit te Deus, signavit te Christus, quomodo? quia crucis ipsius signatus est forma ad illius passionem; accepisti signaculum ad illius similitudinem*, & ex Gregorio Turoneosi *dicto lib.* 2. *de gestis Francor. cap.* 31. *ibi: Clodoveus delibutus est sacro chrismate cum signaculo crucis*, & manifestè constat ex Pontificali Romano ex aliis congestis à dicto Basilio Pootio inferens traditione Ecclesiastica derivatum videri Unctionem illam in formam crucis fieri debere, cujus virtute robur nobis infunditur ad debellandos inimicos crucis Christi.

13 Uoda etsi Aureolus *in* 4. *dist.* 7. *q.* 1. *prope finem*, Vivald. *de suscip. confirm. n.* 5. Maure 3. *p. examini cap.* 1 §. 7. & Scrutinium sacerdotale *tract.* §. *de sacram. confirmationis* verf. *quod sunt de substantia* existiment non esse de oecessitate sacrameoti, ut coofirmandus cruce signetur ab Episcopo in froote; dum confirmatur nihilominus ex dictis, multo probabilius pro oostra sententia, & ex verbis dictæ formæ *signo te signo crucis &c.* doceot S. Thomas *in* 3. *p q.* 72. *art.* 4. *ad* 3. Victoria *dicta quæst. fin.* Sotus *art.* 6. uterque Ledesma, Gabriel. Duraod. Scotus Bellarm. qoos sequitur Henriquez *in summa dicto lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. Nicolaus Ploue, Vega, Filliucius Hurtadus, Diana, Philippus de Cruce, Villalobos, & alii, quos sequitur Leander *dicto tract. do sacram. disp.* 3. *quæst* 19. Booacina *disp.* 3. *puncto* 3. *n.* 4 cum Sa, Ægidio, Nugno, Petigiano, Angles, & aliis, Binsfeldius *de confirm.* §. 2. Archangel. *dict.* 7. *p.* 20.

14 Et taliter Unctio chrismatis debet fieri in forma crucis ab Episcopo, quod nequaquam ipse satisfaciat, si confirmandum signet cruce, & postea ungat; quia necessario debet facere Unctionem ipsam io figuram, & io formam crucis: ita Castro Palao *de hoc sacramento puncto* 3. *n.* 3. de Castillo *dubit.* 5. *n* 55. Ægidius Trullench. *ubi supra dicto lib* 2 *de sacram. q unica sub n.* 7. & Basilius Pontius *dicto cap* 5. *n.* 4. probat ex Dyooisio *de Ecclesiast. Hierarchia dicto cap.* 2. ex Innoceot. 1. *epist.* 1. *cap.* 3. & ex aliis jam adductis sigoum prædictum crucis imprimi ipsa Un*ione, & non actione alia distincta videbis novissime Pat. Prad. *hoc sacram. dubio* 4. §. 2.

15 Ad quartam quæstiooois partem, ao quod fiat maou Episcopi, in quo dubio Suarez *sect.* 3. *disp.* 33. *in p.* 2. *prope finem*, quem sequuotur Ægidius *n.* 54. Sylvius *art.* 4. *prope finem*, Pesantius *disp* 2. *in fine*, Petigianus *in* 4. *dist.* 7 *q.* 1. *art.* 6. *in fine*, Laymao *tr.* 3. *cap.* 2. *in fine* Booacina *disp.* 3. *q. unica puncto* 3. *n.* 4. Filliucius *tr.* 3. *cap.* 1. *q.* 7. Rigioaldus *lib.* 28. *cap. n.* 10. & Basilius Pootius *de hoc sacram. p.* 2. *dict. cap.* 5. *a fin.* valdè probabiliter dicunt essentiale esse, ut Unctio fiat immediatè maou Episcopi, vel confirmantis idooei, & ooo penna, vel aliquo instrumeoto, Diana cum aliis *p.* 3. *tr.* 4. *res.* 22 & 28. *idem dicta p.* 9. *tr.* 8 *res.* 30. Trulleoch. *dicto n.* 7. de Castillo *n.* 66. & 151. Pautus *tr.* 20. *puncto* 3. *n.* 4. Bauny *de confirm. ubi supra Corol.* 6. & alii desumentes ratiooem, tum ex praxi Ecclesiæ in Pontificiali Romano assignates; tum etiam quia, ut dixi *hic à n.* 1. Unctio ounc est impositio manuum, qoæ io hoc sacramento confirmationis adhibetur, nec quod esset manus impositio, si medio aliquo instrumento ungeret Episcopus; quia constat, ut ibi dixi hoc sacrameotum à primis exordiis Ecclesiæ impositione maous coofici ex Apostolorum usu relato.

16 Alii ioquam æquè probabiliter existimaot non esse de oenessitate sacramenti, sed de præcepto Ecclesiæ Unctione immediatè fieri ipsa manu, vel digito Episcopi; eo quod si fiat Unctio medio aiiquo instrumento v. g. *penna*, verificantur verba formæ; & quia ooo est credibile Christum instituisse. ut ex re oon tanti momenti peodeat valor confirmationis; & sic sufficere, qood fiat instrumeoto aliquo: sic docent Hæredia. *de confirm. dif.* 6. ubi citat Heoriquez *dicto lib.* 3. *cap* 3 Vivald. *cap* 2. Leander cum aliis *dicta disp.* 3. *tr.* 3. *de hoc sacram. q.* 12. dicens prædictos Doctores id non docere, sed tantum esse probabilem satis, & docere Suarez, Filliuc. Pesaot. Dianam.

17 Unde infero quod etsi Filliucius *supra n.* 17. Layman *lib* 5. *tr.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. Suarez *sect.* 3. Zambran apud Dianam *dict. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 22 Hurtado, Ochogavia Lublino verbo *confirmatio*, Riginald. *dict. lib.* 28. *n.* 10. & Bonacina cum Nugno, Bauny, & Paulus quos refert Leander *dict p.* 3 *q.* 13. existiment, ut peccet mortaliter Episcopus qui alio Digito, quam dextro pollice, confirmet: tamen æquè probabiliter idem Leander de Castillo *de confirm. dubio* 12. *n.* 149. Trulleoh. *dicta quæst. unica sub n.* 7. Nugnus *q.* 72. *art.* 4. *dif.* 2. *conclus.* 4. Diana, & Basilius Pootius cum jam ab eo relatis *dicto cap.* 5 *dicunt fin.* non pertinere ad essentiam sacramenti, quod ea Unctio fiat Police Dextro, vel Synistro, vel alio Digito Episcopi quamvis sit de necessitate præcepti, propter praxim in Pontificiali Romano observatam, Barbosa cum Zambrana infra referendus, & cum Layman *suprà dicat dict allegat.* 30. *p.* 2. in Pastorali, ait certum esse obligari Episcopum sub præcepto ungere immediate dextro Police; quod ita præcepit Pontificiale, dicens scum aliis nullum esse hoc sacramentum si conferatur medio instrumento.

18 Infero secundò multo melius posse Episcopum confirmantem lite tempure pestis, medio instrumento aliquo, quidquid renuat Diana *dicta p.* 9. *res.* 30. *in fine*; quatenus dicit cum Pontio

Petigiano

Petigiano, Reginaldo, Filiucio, & Castro Palao *tom. 4. tr. 20. disp. unica, punct. 3. n. 4. & aliis*, necessarium esse, ut fiat unctio prædicta manu Episcopi immediatè; quia impositione manus, hoc sacramentum à primis Ecclesiæ exordiis conficitur, ut constaot ex Apostolorum usu adducta, *supra à n.* 1. nam in casu dictæ necessitatis, supposita jam adducta resolutione sub vers. *alii*, noo deficir manus impositio; quando penicello, seu calamo, idem Episcopus in manutento confirmat signando; quia cum eo instrumento forma hujus sacramenti verificatur: ita Quintanal Duennas, *in theolog. morali tom. 1. tr. 2. singul. 3. n.* 5. ubi citat Leandrum, Hurtandum, & Herediam acerrimè in omni eventu videtur defendere, ut non nisi digito, & manu Episcopi, Trullench. *sub dict. n. 7.*

19 Quod si dubites de quantitate materiæ, quæ requiritur ad unctionem istam confirmandi, breviter respondeo minimam sufficere; quia hac potest minister digito linire frontem pueri, sicut de materia baptismi omnes profitentur, Hurtado in terminis *confirm. dis. 6. in fine*, Castro Palao *dicto puncto 3. n. 5.* Bonacina *dict. disp. 3. quæst. ultima puncto 3. n. 5.* de Castillo *suprà dubio 5. n.* 61. Leander *dict. disp. 3. tr. 3. de sacram. q.* 16. Ægidius Trullenq. *dicta quæst. unica, lib. 2. de sacram sub num. 7.*

20 Ad quintam quæstionis partem, an ad confectionem hujus sacramenti confirmationis, debeant ungi aliæ partes corporis præter frontem? In quo dubio primo dico, quod si frons non ungitur, aliæ verò partes corporis sic, non efficiantur sacramentum confirmationis, verum si ungatur prolata cum forma confirmandi, frons non inde prohiberi, quod aliæ, seu nonnullæ partes corporis confirmandi ungantur à confirmante, ut sensus, juxta consuetudines diversas Ecclesiarum: ita novissimè Diana, *dicta 9. tr. 8. res.* 30 *vers. nota tamen*, ubi sequentibus verbis dicit *sic constare ex recepta consuetudine Ecclesiæ à primis temporibus, & approbata ab Ecclesia Romana &c. Et quod id convincitur primo ex concilio secundo generali, quod est Constantinopolitanum 1. can. 7. Ubi statutum est quosdam hæreticos ad Ecclesiam redeuntes recipiendos, & obsignandos sancto chrismate in fronte, oculis, naribus, & ore, & auribus*, in quibus verbis, *plane de sacramento confirmationis sermonem esse* dicit addens, *ut quemadmodum Græci in sacro fronte Baptizandos, in aquam totas emergunt: ita etiam in confirmatione diversas corporis partes inungunt toties repetita forma, & quod talis actus ex nullis particularibus collectus moraliter loquendo, unus consensus sit, quamvis in prima Unctione frontis sacramentum confirmationis perfici, & effectum sortiri, indubitatum esse debeat* ita Diana.

21 Et ante illum, eo non citato, amplè probat Basilius Pontius *ex dicto concilio p. 1. de hoc sacram. & dict. 2. p. dict. cap. 5. n. 6.* quod prædictus modus est receptus apud Græcos multis in canonibus; quia per ea sacramenta reconciliabantur, quæ ab ipsis omissa erant, & quoad easdem protsus partes urgendas, quas expressit dictum concilium, recenseat etiam antiquissimum euchologium patriarchale manuscriptum, & similiter Cyrillus Hierosolymitanus, qui fuit unus ex Patribus ejus concilii Generalis, qui se subscripsit, agens *de hoc sacramento chatebesi* 3. Ubi inquit primum hoc unguento Symbolice ungi frontem, & alios sensus corporis, & Deinde multas partes ungendas enumerat hisce verbis: *primum frons illinitur, ut eum abstergata nobis pudorem*, quem primus homo transgressor perpetuò circumferebat, simulque efficiat ut possimus (vultu non velato) Gloriam Dei intueri.

Et quod deinde aures injunguntur, ut ad au- 22
dienda Divina mysteria, aures accipiamus, de quibus dicebat Isaias: *addidit mihi Dominus aures ad audiendum, & Dominus in evangelio, qui habet aures audiendi audiat.* Posteà nares, ut divinùm recipientes unguentum dicamus *Christi gratus odor sumus in his, qui salvantur.* Item & pectus inungi, ut induti Toracem Justitiæ, fortiter adversus insultus Diaboli concitatis: hæc omnia Cyrillus.

Ex quibus colligit Basilius (ut videre est ex 23
dictis) varietatem esse apud ipsos Græcos circa partes ungendas chrismate in hoc sacramento; si quidem dictum concilium 2 generale, & vetutissimum euchologium, recensent, *frontem oculos, nares, os, & aures*, Cyrillus, *frontem, nares, & pectus*, euchologia autem Tipis excussa, quibus modo passim utuntur Græci, *frontes, oculos, nares, os, aures, pectus, manus, & pedes*, & quod nihil contra dictam consuetudinem Græcorum hactenus illis opposuerit Ecclesia latina, cum tamen in multis aliis rationem facti quæsiverit ut constat ex concilio Florentino, concluditque Basilius hoc quidem magno argumento apparere unctionem frontis essentialem esse cùm omnes, tam Græci, quam Latini in ea unctione conveniant, & de ea, sicut de aliis essentialibus loquantur, reliquas verò partes corporis ungere, non esse de necessitate sacramenti, sed præcepti juxta Ecclesiæ uniuscujusque morem.

Ad sextam quæstionis partem de alapa, qua 24
percutit Episcopus confirmando, & de panno, quo cingitur ejus frons chrismate, breviter respondeo ad primam quod percutitur maxilla confirmati in signum confirmatum forti, & invicto animo, debere ferre immidentia, propter fidem; & ut se recordetur hoc sacramento, semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere: ita Durandus *de Divin. cap. 84. lib. 6. n. 6.* Bartholom. ab Angelo, *dialogo* 3. §. 34. Camerota *de hoc tractatu, cap. 7. dubio* 4. Bonacina & cum eo Barbosa *in pastorali dicta 2. p. alleg.* 30 *n.* 26. & 27. † Ubi etiam resolvunt omissionem alapæ 25
non videri peccatum mortale; & licet Sa, *verbo confirmatio n.* 10. Ludovicus de S. Joan. *q. 1. art. 9. dubit. 1. concluf.* 13. Ledesma, Valentia & alii, videantur tenere peccare venialiter: Tamen Archangelus *ubi suprà*, idem Valentia Leander *de hoc sacram.* Cum Soto, & aliis *disp. fin. q.* 12. & 13. docent prædicta, & quod nullum sit peccatum, si omittatur alapa citra contemptum.

Ad secundum respondeo frontem confirmati 26
panno albo circumcingi, ne recens Unctio defluat, aut deleatur, & septima Die deponitur, & in Concilio Balbacensi relato *in cap. si quis voluerit* 121. *de consecrat. dist.* 4. dicitur quod pannus chrismalis, quo caput pueri in fronte per Episcopum, vel in vertice per Presbyterum circungitur, potest iterum super alium chrismatum, aut Baptizatum, imponi, ut referunt Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 24. & 25. & Durandus *in rationali Divinorum lib. 6. dict. cap. 48. n. 9.* in praxi verò videmus illico confirmatos pergere ad frontem baptizandorum, ubi adsunt sacerdotes, qui eos abluunt chrisma,

tollendo

tollendo pannum. Et Judico, ne abutantur confirmati tali ungento de facili, radendo Digitis, aut palma manus.

27 Pro complento notandum est, quod etsi soleant confirmandi, cum pergunt ad confirmandum, seu Parentes ad confirmandos pueros, ferre Cereum, quod offerunt; tamen si illum omittant ferre, non peccare mortaliter, docent Zambrana de casibus occurrentibus tempore mortis, *c.2 dubio ultim. n.* 1. idem Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 27. & cum valentia, Soto & Archangelo, docent Leander *dict.* q.13.*in fine* si omittat citra contemptum, & ait cum Archangelo, quod cereus, qui offertur, est actus quidam religionis.

QUÆSTIO V.

An forma hujus sacramenti eadem sit apud Græcos, ac est apud latinos? sitque de necessitate sacramenti? ubi an omnia ejus verba sint essentialia ad valorem sacramenti? sitque necessaria expressa invocatio sanctissimæ Trinitatis? seu sufficiat dicere verba confirmetur, & signetur servus Christi, *aut alia verba æquipollentia Possitque Pontifex aliqua mutare?*

SUMMARIUM.

1 *Confirmationis sacramenti forma est*, signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis &c. *à Christo tradita, & Apostolis promulgata* n. 2. *ea qua utitur Ecclesia latina, ut* n. 3.

4 *Confirmationis sacramenti forma apud Græcos est* signaculum donationis spiritus sancti amen, *expenditur numeris sequentibus, ubi de forma, qua Constantinus Imperator fuit confirmatus à Sylvestro*, & n. 5. *&* à n. 27. & 29.

5 *Constantini Imperatoris edictum de confirmatione, qua à Sylvestro linitus est.*

7 *Redeuntes ad Ecclesiam à quibusdam hæresibus, qualiter Baptizarentur, & confirmarentur.*

8 *An nullus sacramenti confirmationis, qua per anthonomasiam vocatur signaculum.*

9 *Bessarion Cardinalis authoritas fuit magna in concilio florentino ad convincendos Græcos, & uniendos cum latinis.*

10 *Stanislaus Socolbius Rex Poloniæ Theologus insignis, vertit censuram Hieremiæ Constantinopolitani ex Græco in Latinum, & annotationibus illustravit.*

12 *Forma confirmationis sacramenti, num sufficiat prolata per modum imperativi, & optativi* ex n. 23.

13 *Verba formæ confirmationis sacramenti* crucis, *&* chrismate salutis, *num debeant exprimi a proferente pro substantia formæ* n. 14. 15. *ubi affirmat Suarez in aliis.*

16 *Forma verborum geminatio* signo te, *&* confirmo te *simul prolata secundum quosdam, non requiritur præcisè, docentes, ut sufficiant* signo te, *vel* confirmo te; *alii utraque verba requirunt pro essentia formæ hujus sacramenti*, ut n. 17.

18 *Forma sacramenti confirmationis, num essentialiter requirat expressam prolationem verborum sanctissimæ Trinitatis, ut* n. 19. 20. & 21. *& videtur quod non, ut* n. 22. *nisi in sacramento Baptismi.*

20 *Græci num expresserint in collatione sacramenti confirmationis sanctissimæ Trinitatis verba.*

22 *Baptismi forma requirit essentialiter expressionem verborum sanctissimæ Trinitatis. Et quare non sic in confirmatione.*

23 *Confirmatio, forma prolata per verba imperativa, seu optativa, num sufficiat, ut prolata per verba indicativa* à n. 24. 25. 26. 27. *& explicatur.* n. 30. 31.

26 *Græcorum forma* signaculum Domini Spiritus sancti, *qualiter sustineatur.* n. 27. 28. 29. *ubi explicatur.*

28 *Forma verba* consignet te Deus sigillo fidei à *Constantino dicta, num sustineatur, &* n. 29.

31 *Pontifex potest permittere, ut Græci confirment sub forma* signaculum doni Spiritus sancti, *vel alia Constantini* consignet te Deus sigillo fidei.

32 *Reconfirmandi sunt pueri Baptizati à Præsbyteris, qui simul apud Græcos solebant illos confirmare.*

33 *Chrismatis sacri apud Græcos olim fuit usus duplex, ceremonialis unus, & reconciliativus hæreticorum redeuntium, alter sacramentalis.*

34 *Sententia securior in formis sacramentorum sequenda.*

AD primam quæstionis partem antequam de 1
Græca, sive latina forma disputem affirmo formam hujus sacramenti confirmationis sequentibus destinari verbis: *Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine Patris, & filii, & spiritus sancti*, ut referunt Cardosus verbo *sacramentum confirmationis n.* 3. Valerius Reginald *lib* 18. *cap.* 23. cum multis Diana *p.*3 *tract.* 4. *resolut* 27. Valentia *tom.* 4. *disp.*5 *q.*1. *puncto* 3. *Chathechism. Pii V. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 0. & alii referendi communiter, & deprehenditur *ex cap. Presbyteros* 118 *de consecrat. dist.* 4. *cap. spiritus sanctus* cum sequentibus *de consecrat. dist.* 5. & ex hoc nostro textu *in* §. *per frontis*, *& ex concilio florent.* quod Ecclesiæ traditionibus probant D. Thom. 3.*p.q.*72. Sotus *in* 4 *dist.*67.*art.*4. Victoria *de hoc sacram. n.*41. Osius, Danisius, Alanus, & Somnius, quos refert, & sequitur Sahagun *de hoc sacram. sub. n.* 17. & cum Decano, Loban, & Ledesma, quibus accedunt Suarez *p.*3.*disp.*33.*sect* 5. Ægidius Trullench. cum aliis *de sacram. lib.* 2. *q. unica n.* 8. Baunii *de hoc sacram. q.* 6. Diana cum multis *p.* 8. *tr.* 1. *resol.*8. & cum de castillo *dub.* 7. *n.* 74. Castro Palao *punct.* 5.*n.*1. Archangelo *dist.* 7.*pag* 67 *col.*2. & alia Leander *de sacram.tract.*3. *disp.*3.*q.*15. † & omnes Doctores affirmantes op- 2
time etiam à Christo Domino esse hanc formam traditam, & ab Apostolis promulgatam & congruentiam esse quia confirmatio est perfectio Baptismi novissime P. mag. Pad. *de hoc sacram. dubio* §. 3. *nu.* 22. *&* 23.

Quare non est audiendus Archidiaconus *dist.*5. *in c. novissime* apud Hugonem ibidem negantem, quod forma aliqua sit necessaria de substantia hujus sacramenti, cum credat quod sacramentum olei; & sacramentum chrismatis possit conferri,

sine verbo; dummodo fiat Unctio de oleo, vel de Balsamo consecruto; nec etiam est audiendus, etsi apud Nicolaum Ploue *de confirm. pag.* 10. solum hoc referat, aut sub dubio neget. Relata inquam forma, est qua utitur Ecclesia latina, ut ponit Concil. florent. *in Decreta Eugenii IV.* & colligi potest eam vetustissimam esse ex relatis ab Ambrosio de his qui initiantur mysteriis cap. 7. ibi: *signavit te Deus Pater, confirmavit te Christus Dominus, & dedit pignus spiritus in cordibus tuis*, tradit Basilius Pontius *de hoc sacramento p. 2. cap. fin. num.* 1. dicens quod in relata forma explicatur causa principalis effectus confirmationis, scilicet sancta Trinitas, effectus ipse, qui est robur spiritus, & signum militiæ quod est charactere.

4 Jam ergo de similitudine, aut de similitudine formæ Græcorum, & de ejus sufficientia inquirendum est inter eos, in qua forma recepta quæ extat in omnibus euchologiis Græcorum, tam excussis, quam manu scriptis hæc est *signaculum Donationis spiritus sancti amen*, de qua dubium est, an sit forma legitima, & quantum colligi potest ex scholasticis videntur sentire nullam aliam esse formam præter relatam, qua Ecclesia latina utitur sufficiente, quia cum de hoc sacramento disputant, nullius alterius formæ mentionem faciunt, ut loquuntur antiqui omnes, & ex recentioribus Suarez *dicta disp.* 33. *sect.* 5. Bellarm, *lib.* 2. *cap.* 10. Ægidio *in hoc articulo* 4. Valentia *disp.* 5. *generali q.* 1. §. 10. Gamacheo *de hac q. cap.* 5. qui & Soto *in* 4. *dist.* 7. *q. unica art.* 4. *in solut. ad* 1 colligere sic videntur respondentes ad edictum Constantini referens verba formæ, quibus fuit confirmatus à Sylvestro, quæ non continent integram hujus sacramenti formam. Alii vero dixerunt Constantinum non retulisse distincte omnia, quæ in ejus confirmatione gesta sunt & ita formæ partem omisisse.

5 Sed quia edictum relatum Constantini, quod extat *tom.* 1. *concilior.* post vitam S. Sylvestri, ubi cum Imperator refert quid erit S. Sylvester cum ipsum Baptizavit, & confirmavit, loquitur sequentia verba *septiformis gratia spiritus sancti adhibuit beati chrismatis Unctionem, & vexillum sanctæ crucis linuis in mea fronte, dicens, signet te Deus sigillo fidei in nomine Patris, & filii, & spiritus sancti* cunctusque clerus respondit *amen*; & quamvis & dici posset hoc edictum esse commentitium, & nullius authoritatis. † Cæterum respondet Basilius
6 Pontius *de hoc sacram. part* 2. *cap.* 7. (omnino legendus ad exactam disputationem *de hoc puncto*) *numero* 4. ut etsi hoc edictum in his, quæ habet de primatu sedis Romanæ, & Patriarchali Dignitate, Constantinopolitana ab ipsis Græcis corruptum videatur: tamen in aliis censeatur esse legitimum, & incorruptum; & quod in hac parte, in qua agit de Baptismo, & confirmatione, nullus unquam asseruerit esse mendosum; quia convenit cum aliis, quæ Historiographi alii narrant; sic dicit, ut notet Severinus Binnius in nova editione conciliorum ex Bellarmino.

7 Et probat Basilius Pontius à *numero* 6. *ex concilio* 2. *generali*, quod est *Constantinopolitanum* 1. ubi præcipitur, ut redeuntes ad Ecclesiam à quibusdam hæresibus reciperentur dantes libellos suæ fidei, & confessionis & anathematizantes omnem hæresim, quæ non sentit, ut sancta Dei Ecclesia, & signati, sive uncti sancto chrismate oculos, nares, os, & aures additur ibi, *& eos signantes dicimus signaculum Doni spiritus sancti*, qui explicans ait eam esse formam sufficientem sacramenti confirmationis, cum plane ibi agendo, concilium de recipiendis hæreticis, qui legitime Baptizati fuerant, & reconciliandis per sacramentum confirmationis ab illis, omissum, simul designet materiam proximam confirmationis, & partes ungendas, & formam ejus sacramenti, scilicet *signaculum Doni spiritus sancti.*

Et comprobat à *n.* 10. ex verbis Sancti Aste- 8
rii Episcopi Amasiæ, cujus authoritatem valde commendat septima synodus generalis, *actione.* 4. *&* 8. ad confirmandum cultum Imaginum in sermone in parabola de prodigo, quem in sua Bibliotheca referens potius habet inter alia sequentia verba. *Datur vero Prodiga post stolam, & annulum, nempe symbolum intelligibilis signaculi spiritus sancti, ut enim in regeneratione per Baptismum, & stola, & signaculum doni spiritus sancti, ita etiam in regeneratione per pœnitentiam.* in quibus aperte dicit positam esse formam confirmationis; siquidem S. Asterius appellat annulum sacramenti confirmationis, quæ per anthonomasiam vocatur signaculum; eo quod principes annulum, in quo sua insignia habent inscriptam, soleant res obsignare. † Item ex verbis Cardinalis Bessa- 9
rion, cujus magna fuit authoritas in concilio Florentino ad conjungendos Græcos, & uniendos cum Latinis; eo quod isti optime norunt formas sacramentorum ut vers. *nostri vero* (idest) *Græci* &c. subjicit post alia verba sequentia; etenim secunda œcumenica synodus verba, quæ sacrum chrisma perficiunt, tradens *in* 7. *canone* ita inquit *obsignantes, hoc est sanctissimo chrismate, eos chrismantes dicimus* (signaculum doni spiritus sancti.) *& hæc verba secundum eos hoc chrismatis sacramentum perficiunt, hoc idem in cæteris. diligens investigator inveniet.* † Iterum etiam ex 10
verbis Stanislai Scolltii Regiæ Poloniæ Theologi insignis, qui censuram Hieremiæ Constantinopolitani de Græco in latinum vertit, & annotationibus illustravit in explicatione *cap.* 3. ejus censuræ, formam Græcorum sequentibus verbis verbis scribit: *formam hanc verborum sacramenti confirmationis olim fuisse testatur canon.* 7. *concilii Constantinopolitani, signatos inquit, sive unctos, primum sancto chrismate, & frontem, & oculos, & nares os, & aures.* & eos signantes dicimus (signaculum doni spiritus sancti) non dissimilis *est jam ea forma, qua nunc in Ecclesia mittur (signo te signo crucis & chrisma te olea salutis)* † 11
Et pergens late Basilius *in dict. cap.* 7. *part.* 2. à *num* 13 aliis pluribus authoritatibus, & rationibus usque ad finem, defendit prædictam Græcorum formam, respondens aliis rationibus, authoribus & fundamentis à *num.* 3. relatis, 7 & à *n.* 17. ait à *n.* 14. prædictæ formæ sufficientiam ostendi ex doctrina D. Thomæ *in hoc articula* 4. nam cum ad formam confirmationis tria requirat, causam scilicet conferentem, plenitudinem roboris spiritualis quæ est sancta Trinitas. Secundo ipsum robur spirituale, quod homini confertur per sacramentum. Tertio signum, quod pugnatori datur; sicut & in pugna corporali milites insignia Ducum insigniuntur; ita & reperiri illa tria in dicta Græcorum forma; & sic

ſic nihil deeſſe hujuſmodi formæ; quidem exprimitur character, cum dicit *ſignaculum*, & non ſiletur gratia, quæ confertur in verbo *Domini*, nec, ut deſideretur in ea forma primarius auctor cùm additur *Spiritus ſancti*, cui ſingulariter attribuitur hæc ſanctificatio, in quo ca teræ perſonæ propter unitatem ſubſtantiæ comprehenduntur alia noviſſimè dicit P. M. Prado *tomo* 2. *de lib. de ſacrament. toto dubio* 5. §. 1. & 2. *cum aliis.*

12 Sed quia hæc omnia & alia dicta pro forma ſacramenti confirmationis apud Græcos; & latinos dependent à vera reſolutione eorum, quæ ſub themate noſtræ quæſtionis principalis poſitæ ſunt Et num ſit de eſſentia verborum formæ quod proferantur per modum indicativi, aut ſufficiant *conſirmo te*, aut *confirmo te*, exprimendo omnia ejus verba ſupra in principio adducta, aut ſufficiat per modum imperativi, & optativi, ut *ſignent te Deus ſigno crucis*, aut *confirmeris chriſmate ſalutis*, *in nomine Patris*, & *Filii*, & *Spiritus ſancti*. Ideò quia Græcorum forma potius reſpicere videatur ad hanc ultimam imperativi, & optativi; ideò ſi inter Latinos ea prolatio formæ ſufficiat, videbitur quod relata forma Græcorum ſuprà adducta ſufficiens ſit, nec difficilis in ſubſtantia à forma noſtræ latinæ Eccleſiæ, ſic etiam probetur non requiri explicitam pronunciationem; Trinitatis ſanctiſſimarum divinarum perſonarum, obidque ad cæteras quæſtiunculas pergo ex numeris ſequentibus.

13 Ad ſecundam igitur quæſtionis partem, an omnia verba formæ latinæ Eccleſiæ relata, *ſupra numero* 1. ſint eſſentialia ad valorem ſacramenti confirmationis? & in primis non eſſe neceſſarium ut exprimatur nomen *Crucis*, ſed valere ſi dicatur *ſigno te*, & *confirmo te*; eo quod in forma adducta Græcorum non exprimitur ſignum *Crucis*; & ſic ſufficere crucem efformari opere ipſo; eo quod; ut ſentit Eſtius *in* 4. *diſt.* 7. §. 10. & favent Charmacheus *in hac quæſtione*, *capite* 5. ſequitur Baſilius *dicto capite* 7. *numero* 4. dicens, quod cum ponimus vocem illam *ſigno crucis*, non eſſe neceſſariam intelligemus, quod non eſt de eſſentia formæ, ut ponatur explicitè determinatè; ſed ſatis eſſe quod explicitè, vel implicitè ponatur, & exornat exemplis.

14 Tamen Suarez *diſputatione* 33. *ſectione* 5. quem ſequitur Ægidius *in hoc articulo*, Henriquez *libro* 3. *capite* 1. *numero* 5. Valentia *puncto* 5. Puteanus *dubit.* 6. Sylicius *in hoc articulo*; neceſſarium eſſe dicunt neceſſitate ſacramenti exprimere in forma ſignum crucis; quia ut dicit Suarez expreſſa crucis mentio valde conſentanea ſit effectui hujus ſacramenti (quia *ut quæſtione præcedenti dixi*, &) eſt ſignum militare, quo confirmandus inſignitur, & ut magis ipſius menti exprimatur, quod explicitè proteſtetur.

15 Secundò colligit Baſilius Pontius *dicto capite* 7. *numero* 6. non eſſe ſimiliter de eſſentia formæ confirmationis, quód exprimatur *chriſmate ſalutis*; quia verbo illo *ſigno te*, *confirmo te*, in his circumſtantiis modificatis, continetur neceſſario unctio cum chriſmate, & ſic eo modo philoſophandum, ac de prædictis verbis *ſigno crucis*, & probat exemplo Baptiſmi, & ſacræ unctionis: nam quamvis neceſſaria materia ſit aqua, oleum, non tamen neceſſarium eſt dicere *baptizo te in aqua*, *aut per iſtam ſanctam unctionem olei*, contra hanc doctrinam pugnant Suarez, Ægidius, & alii relati dicentes neceſſario eſſe à confirmante proferenda. 16

Tertiò colligit Baſilius Pontius *cap.* 7. non eſſe de eſſentia formæ geminationem illorum verborum, *ſigno te*, & *confirmo te*, ſed ſufficere, vel *ſigno*, vel *confirmo*, ex eo quia in forma Græcorum, de qua ſupra tantum habetur vox *ſignaculi* ſine verbo confirmationis; præterea, quia in ea forma, quam refert, (ut ſupra) Conſtantinus in ſuo edicto, tantum habetur verbum *ſignandi*, *ſignet te Deus ſigillo fidei*. Deinde quia in libro, qui inſcribitur ordo Romanus, & antiquiſſimo, ponuntur omnes cæremoniæ, & ritus ſervandi in officiis Eccleſiaſticis, & adminiſtratione ſacramentorum, cum de hoc ſacramento agitur, habentur pro forma tantum ſequentia verba *confirmo te in nomine Patris*, & *Filii*, & *Spiritus ſancti*: quis pluribus fundamentis conatur hanc partem probare Baſilius repetens omnia ritualis verba ultima: *adimple eos ſpiritu timoris tui amen*, *conſigna eos ſigno crucis Chriſti in vitam propitiatus æternam amen*, & ſtatim ibi ſobjungi, oratione expleta, *interrogantibus Diaconibus nomina ſingulorum*, *Pontifex tincto police in chriſmate facit crucem in frontibus ſingulorum*, *ita dicendo* (*confirmo te in nomine Patris*, & *Filii*, & *Spiritus ſancti amen.*) & ibi concludit explicando prædicta, quod verba ſolum pertinentia præciſe ad formam, ſunt *confirmo te*, videbis Layman *tract.* 3. *in cap. in Theologia morali* dicenteo ſufficere quod confirmans proferat, vel *ſigno*, vel *confirmo*. 17

Sed tamen Suarez, & Ægidius ſupra, & Petigianus *in* 4. *diſt* 7 *q.* 1. *art* 1. & alii dicunt pertinere ad eſſentiam formæ, *conſigno te*, vel *confirmo te*; quia hæc duo non videntur ſynonima, & ex conſequenti diverſa ſignificent, referanturque ad diverſos effectus; & ob id neceſſario exprimenda & de prædictis omnibus in favorem Baſilii Pontii ſentiunt probabiliter Diana *tract.* 4. *reſol.* 27. & Henriquez *dicto lib.* 3. *littera* I. & noviſſime pro Baſilio acerrimè loquitur Pater Amicus *in curſu Theologico*, *tom.* 7. *diſput.* 13. *ſect.* 5. defendit ad unguem formam Græcæ Eccleſiæ ſupra adductam, ut referunt etiam Diana *p.* 8. *tract.* 1. *reſolut.* 9. ex verſ. *qui etiam*, & verſ. 1. 3. & 4. pro Suarez tamen multi probabilius dicunt ipſum ſentire; quia prædictis omnibus verbis uſa fuit Eccleſia; & quia omnia aſſignantur pro forma à Concilio Florent. D. Tho. *in* 3. *p. dict. q.* 72. *art.* 4 Paludanus, Sotus, Scotus, Alex, D. Bonaventura, & Ricardus, quos ſequutus ſuit Suarez, & iſtum Ochogavia, *q.* 5. *num.* 1. *de hoc ſacramento*, Nicol. Picue Angelus, Filiucius, Diana, Bonacina, quos ſequitur Leander *de ſacram. tract* 3. *diſp.* 3. *num.* 3. Caſtrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 20. *puncto* 5. *num.* 6. qui ad argumentum contrariorum reſpondet, dicendo, quod *in dicto libro*, qui inſcribitur *ordo Romanus* non exprimitur tota forma, ſed ſub verbis conceſſis confirmationem declarare, è contra autem Baſilius Pontius, & Amicus, cum aliis pugnantes pro ſua ſententia, ſatisfaciunt fundamentis Suarez, & aliorum noviſſimè d. Prad. ſupra *d. dubio* 5. §. 3. & *ſub.* §. 4 & *ibi à num.* 36.

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit facienda expreſſa invocatio ſanctiſſimæ Trinitatis, ut eſſentialis, & reqoiſita ad valorem confirmationis, diſſeotiunt etiam Doctores, quia defendentes adductam formam Græcorum, negant expreſſionem; ſed defendentes omnia verba latinæ Eccleſiæ pro forma confirmationis, neceſſaria eſſe, affirmant requiri explicitam expreſſionem perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis, inter negantes ſunt Æſtius, Amicus, *dict. tom.* 7. *diſp.* 13. *ſect.* 1. Baſilius Legionenſis ubi *ſupra dicta p.* 2. *cap.* 8. *de confirm. num.* 9. quam non improbat Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res* 8.9. & 10. † Ubi repetit omnia, quæ adduxit Amicus, & quæ dixerunt Suarez, & alii ſtatim referendi, & videtur ſic tenere Aureelus *in diſt. q.* 2. ubi dicit,
18 quod forma hujus ſacramenti eſt *ſigno te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis,* ubi non apponit invocationem ſanctiſſimæ Trinitatis; Cum ergò dicant prædicti Auctores, quod jam *à num.* 1. relata forma Græcorum, ſit ſufficiens nec in ea fiat ſanctimæ Trinitatis expreſſio perinde non requiri talem expreſſionem de hoc dubio noviſſimè idem P. Prad. *de hoc ſacram. à dubio* 5. *§.* 4. *à n.* 46. verſ. *ultimo.*

Sed pro affirmativa ex antiquis ſentit Alex. *in part.* 4. *quæſt.* 9. *membro* 2. *art.* 2. & ſere omnes cum D. Thoma *dicto art.* 4. & fere recen-
02 tiores omnes, inter quos Peſantius, & Ægidius *dicto art.* 4. Suarez *dict. diſp.* 34. *ſect.* 5. Saverbo *confirmatio numer.* 9. Henriquez *cap.* 1. *num.* 4. Reginald, Filliucius, Petrus de Ledeſma, & alii, quos citat, & ſequitur *diſp.* 3. *puncto* 3. *n.* 8. Baunii *de confirm. quæſt.* 6. Caſtro Palao *ſupra puncto* 5. *n.* 3. Diana, *ubi ſupra dicta reſ.* 10. quatenus ibi longe probat Græcos in forma confirmationis invocaſſe explicite Trinitatem, Primo ex Severo Patriarcha, Alex, qui *in Bibliotheca Patrum tom.* 7. poſt Unctionis plurium corporis partium, dum refert formam, exprimit explicitam Trinitatis invocationem; à qua tamen receſſit modernum Euchologium; & quia *in Bibliotheca Vaticana* inter libros Syriacos *ſub. n.* 26. *in* Euchologio, ſeu ritu Jacobitarum in collatione hujus ſacramenti, ſimiliter habetur explicita Trinitatis invocatio, dicens notum eſſe Jacobitas ex ritu Græcorum eſſe, & inſuper ipſe Diana addit ſibi retuliſſe ſacerdotem Monachum Græcum ſe legiſſe in Euchologio manu ſcripto in Albantia in collatione hujus ſacramenti explicitam Trinitatis invocationem; verum dicit poſt ſchiſma Græcorum à tempore Photii, inter quem, & Nicolaum Papam pro confirmandis Bulgaris diſſentiones, interceſſiſſe non ſolum in hoc ſacramento; ſed & in aliis ſacramentis, pluresque ſactas eſſe mutationes in ritibus, in codicibus manu ſcriptis, & quod quotidie ſiunt beneficiis, ubi imprimuntur eorum Euchologia ad placitum uniuscujuſque.

Itaque ſi Græci prædictam invocationem fecerunt, explicite apparet, ut fuerit ſemper eſſentialis invocatio ſanctiſſimæ Trinitatis explicitè, & quod Eccleſia latina eam ſemper proferat, ut ne-
12 ceſſaria ad ipſum ſacramentum confirmationis, ut tradunt Suarez, & alii ſupra; tum quia Concil. Florent in decreto Eugenii in forma hujus ſacramenti, n exprimit Trinitatem perſonarum. Tum quia cum hoc ſacramentum ſit quædam perfectio Baptiſmi, & in iſto ſit neceſſaria, & eſſentialis invocatio explicita perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis; ſequitur dicendum idem prærequiri in ho ſacramento confirmationis.

Tamen quia his fundamentis reſpondent Ba- 22
ſilius *ſupr. ex n.* 10. & per eadem verba Pater Amicus ubi ſupra, quæ ad litteram ex utriuſque refert Diana *dicta p.* 7. *tract.* 1. *reſ* 9. ex verſ. *ultimo,* dicendo ad primum ex dicto Decreto florentini Concilii non probari eſſe eſſentiale, quidquid ponitur in formis ſacramentorum, comprobans ex forma adducta Eccleſiæ orientalis, quæ ab antiquis temporibus Concilii II. generalis ſupra relati uſque ad tempora noſtra recepta non invocarit Trinitatem ſanctiſſimam. Ad ſecundum præter alia reſpondendo in Baptiſmo requiri explicitum Trinitatis invocationem; quia ſic Eccleſia ſemper intellexit in confirmatione, non cum videatur in forma recepta in Eccleſia Græca, & approbata non contineri, eſſe qoe rationem congruam, quia in Baptiſmo intramus in Eccleſiam per Trinitatis confeſſionem, quæ eſt primum, & radix aliorum myniſteriorum fidei. In confirmatione autem dari robur ad proteſtandam univerſam fidem, roburque accommodari ſpiritui ſancto ut Chriſtus ſæpè diſcipulis teſtatus eum illis ſpiritum ſanctum promiſit, & ob id ſatis eſſe, ſi ejus mentio fiat, & ibi implicitè tota Trinitas intelligatur & Pater Amicus dicit ſuprà non eſſe eandem rationem de forma Baptiſmi: nam enm per Baptiſmum homo primò naſcatur ad fidem, debet ipſius principale myſterium ei explicitè proponi, ot credendum; ſed quia per confirmationem jam homo ſupponatur ad fidem renatus, & ad Religionem Chriſtianam admiſſus per explicitam Divinarum perſonarum profeſſionem, non ſit amplius earundem perſonarum Divinarum neceſſaria mentio expreſſa, addens quod authoritas Concilii Florentini, Cathecíſmi, & Pontificalis Romani, nec non Theologorum, qui in hoc ſacramento requirunt expreſſam invocationem, eam tantum requirat ſub præcepto, & quidem ſolum in Eccleſia latina, & quod alioqui non poſſet Eccleſia latina permittere, ut Græci hoc ſacramentum adminiſtrent abſque expreſſa invocatione Divinarum perſonarum, uti non permittit, ut abſque expreſſa invocatione earundem, adminiſtretur ſacramentum Baptiſmi; imò & in ultimis verbis clarè Amicus firmat, Pontificem licitè permittere, ut Græci utantur in confirmatione illa relata ſub principio noſtræ quæſtionis forma. Hæc Doctores magis prolixè, quæ adhuc non ſufficiunt ad diſſolvendum modum propoſitum ſuprà ex verſ. *ad ſecundam,* niſi etiam explicemus dubia, quæ ſubſequuntur ex verſ. *ad quartam* ſtatim ſequenti.

Ad quartam quæſtionis partem, an ſufficiant 23
pro forma legitima hujus ſacramenti, ſi miniſter confirmans, proferat verba *ſignetur ſervus Chriſti* aut *confirmetur* ſeu alia ut perficiat hoc ſacramentum? In quo dubio acerrimè Pater Amicus ubi *ſuprà in curſu Theologiæ mor. dicto tom.* 7. *diſp.* 13. *ſect.* 3. qui citat pro ſe Henriquez *lib.* 3. *ſummæ cap.* 2. *num.* 5. & ut refert etiam Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *dict. reſ.* 9. *verſ. primo* dicit non eſſe eſſentiale ex proximè dictis, quod forma proferatur per modum indicativi *conſigno te,* aut *confirmo te,* ſed poſſe proferri per modum imperativi & etiam optativi, & deprecantis *ſignet te Deus ſigno crucis, aut confirmeris chriſmate ſalutis in nomine Patris, & filii, & ſpiritus ſancti.*

Et

24 Et confirmatur ex doctrina Bonacinæ *suprà n.9.* Reginald. *dict. lib.27. n.33.* Bellarmini *cap. 10* dicentium quod ſit valida confirmatio data ſub forma *confirmatur ſervum Chriſti in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti amen,* imò putat idem Bellarminus, ut ſit valida ſub hac forma *confirmo te in nomine Patris &c.* vel ut Vega ait *caſu 4.* eſſe ratum ſacramentum ſub hac forma collatum, *confirmo te chriſmate ſanctificationis.* ut ſentit in prædictis omnibus modis Baſilius Pontius, ſuprà *dicto cap. 7.*

25 Et ita de illa forma *ſignetur*, aut *ſignatur ſervus Chriſti ſigno crucis*, *& confirmetur*, aut *confirmatur chriſmate ſalutis in nomine patris*, ut docent Reginaldus, & Suarez, Ledeſma, quos ſequuntur de Caſtillo *ſupr. dubio 7. n. 7.* Nugnus *dicta q. 72. art.1. dif. 1.* Henriquez *ſuprà* Diana *dict. 3 p. tract.4. reſ.27.* & Leander *ex dicto tract.3. de hoc ſacram. diſp. 3. qu. 19.* contra Philip. *de Cruce in hoc tract. fol. 144.* per alia, quæ dixit *de Baptiſmo tract.1 diſp 3. q 48. & 49.* adducens quod peccaret mortaliter, qui ſic confirmaret, cum faceret, contra uſum Eccleſiæ, tam latinæ, quam Græcæ, quia licet fuerit facultas Baptizandi ſub hac forma *Baptizatur*, aut *Baptizetur ſervus Chriſti*; non tamen dicit eſſe conceſſam ſimilem facultatem in ſacramento confirmationis.

26 Ex his videtur dicendum formam adductam pro Græcis *ex numero 1.* eſſe legitimam, nec obſtare quod deficiat illa actio miniſtri requiſita, ut definitum eſt ab Eugenio IV. in decreto *de ſacramentis*, & ab Alex. 3. *in capit. 1. de Baptiſmo. & ejus effectu*; quatenus in relatis formis Græcorum *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, vel illa Conſtantini, *conſignet te Deus ſigillo fidei in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti in conſignationem fidei*, deficit actio Miniſtri; quia reſpondent DD. Baſilius *dicto capite 7. ſub numero 16.* Pater Amicus, & alij adducti, certum eſſe *in dicta verborum forma* inveniri Miniſtri actionem, ſaltem implicitè, quæ ſufficit; qui ut rectè oſtendit Ægidius *quæſtio 66. articulo 5. dubio unico num. 16.* formæ ſacramentorum ſunt orationis practicæ, quæ ſignificant neceſſario id, quod hic. & nunc agitur v. g. conferri gratiam per ſacramentum hic, & nunc collatum, & eo ipſo quod pronunciamus formam, & ponitur ſimul ritus externus ſacramento eſſentialis ſignificari illum effectum conferri per actionem, quæ de facto exercetur; & exemplificans Baſilius concludit dicendò, ut ex quo Epiſcopus, qui ſuppoſita inſtitutione Chriſti poteſtatem habet conferendi gratiam corroborantem per hoc ſacramentum, faciens cum chriſmate ſignum crucis in fronte, dicit *ſignaculum Spiritus ſancti*, intelligatur dicere *Do tibi ſignaculum Spiritus ſancti*, vel quod idem eſt per hoc ſignum tibi à me impreſſum præbeo Spiritum ſanctum, ſicut qui porrigens nummum, dicit Pauperi *en nummum*, idem eſſe, ac ſi diceret *do tibi nummum*, eadem, ac Baſilius repetit; ac ſequitur Pater Amicus *dicta diſp. 13. ſect. 3.* & reperit ad litteram Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ. 9. in verſ. ſecunda objicitur.*

27 Et præterquam quod idem Amicus declaret ſufficientiam dictæ formæ Græcæ per tres verſiculos in verſ. *Quarto*, ait ad formam ſacramenti ſufficere, quod amplicitè tantùm naturam ſacramenti ſignificet, ut poſſit una cum materia eam exprimere; ſed forma Græcorum implicitè ſaltim ſignificat naturam hujus ſacramenti, quia per ſignaculum doni Spiritus ſancti exprimitur quæ eſt animum roborare contra Tyranni inſultus; ergo & ſimul conjuncta cum externo ſymbolo unctionis, determinarè exprimit illud, atque ſubintelligi in forma Græcorum, vel imperativum verbum *accipe*, vel ſubſtantivum verbum *eſt*, inferque in forma latina ſacramentum hoc perfici ante expreſſionem divinarum perſonarum, cum talis expreſſio in forma hujus ſacramenti, non ſit eſſentialis per ſuprà dicta.

Hactenus diximus de forma Græca *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, ſed non eſt levir difficultas qualiter explicetur in relata Conſtantini, *conſignet te Deus ſigillo fidei &c.* & licet Sotus *in 4. diſt. 3. qu. unica art. 5.* cenſeat propter hanc formam non requiri, ut in forma ſacramenti ſignificetur actio miniſtri, ut procedens â miniſtro, ſed ſufficere, ſi non excludatur ejus actio: tamen quia communiter rejicitur hic modus Soti, & videatur repugnare doctrinæ divi Tom. in art. & alijs Vaſquez *in hoc dub. tom. 4 in 3 p q. 84. art. 3. dub. 3. n. 10.* quatenus expreſsè docet formam deprecatoriam non poſſe conveniri ſacramentis Baptiſmi confirmationis, & ordinis, quia miniſter in illis habet rationem ſuperioris in baptiſmo introducentis Eccleſiam in confirmatione deſtinantis militem ad bellum pro fide in ordine conſerentis poteſtatem; qui & *in tom. 2. p. 3. diſp. 142 c. 1.* aliter dicit, ſcilicet formam confirmationis poſſe eſſe deprecativam, qualis eſt hac forma Græcorum, *conſignet te Deus*, quia in ea additur aliquid, quo, donatur actio miniſtri, nempe *ſigillo fidei*, quo verbo denotatur actio miniſtri ſigillantis, quaſi dicat *hoc ſigillo fidei ſua*; ob idque addat Vaſquez illa verba *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, non referenda eſſe ad illa verba *ſignet te Deus*; quia eſſet ſenſus ineptus, ſed ad illa *ſigillo fidei, quod ſcilicet tibi à me exhibetur in nomine Patris, &c.* 28

Tamen his omiſſis dico aptiorem eſſe intellectum quem ponunt, & ſequuntur idem Baſilius Pontius *dicta cap. 7. de hoc ſacram. p. 2. numer. 17. fin.* & Pater Amicus *in dicto curſu Theologiæ tom. 7. diſputat. 13. ſection. 13.* quorum verba refert idem Diana *dicta p. 8. tract. 1. ſub reſol 9. in verſ. difficultas*, qui omnes ponentes exempla in humanis, docent ut cùm certum ſit, ſuppoſita inſtitutione, Chriſti miniſtros habere poteſtatem acceptam à Deo conferendi gratiam per ſacramenta; idem ſit etiam dicere, *conſignet te Deus*, ac dicere *ego te conſigno, poteſtate accepta, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, vel *Deus te conſignet per me ejus miniſtrum*, vel *per ſigillum, quod tibi imprimo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*: Nec enim dicunt Amicus, & Baſilius neceſſarium eſſe ad ſignificandam actionem miniſtri recurrere cum Valchio ad illa verba, *ſigillo fidei*, nec etiam ad legitimum ſenſum formæ neceſſum eſſe, ut illa verba *in nomine Patris &c.* referantur ad illa *ſigillo fidei*, ſed ſufficienter explicari actionem miniſtri per illa verba *conſignet te Deus.* 29

30 Quod satis exemplis positis ab Ægidio *dicta q. 6o. art. 5. dub. unico num.* 36. declarant idem Basilius, & Amicus, cum eadem verba in diversis circunstantijs prolata, diversa significent, ut si v. g. sint in hoc cumulo libri diversorum Dominorum, Petro cupienti scire quinam sint sui, dixerim ego *iste liber est tuus*, non indico me illi donare librum: tamen si omnes essent mei, eisdem verbis, planè significo me illi donare librum; & item siquis à Rege potestatem haberet, vel supplicio afficiendi vel liberns dimittendi reos, si alicui diceret *Princeps remittit tibi supplicium* apud eos, qui eam potestarem noverunt, idem esse, ac si diceret *ego nomine Principis remitto tibi supplicium*, cum quibus dubium nostrum explanant Basilius, & Amicus, ut dixi *sub* vers. *tamen* proximè antecedenti concludentes ex relatis Græcorum formis sufficienter exprimi actionem Ministri, etiam pro ut ab eo prodeuntem.

31 Quare si dubium sit ut ad ultimum respondeam, an possit Pontifex permittere, ut Græci in sacramento confirmationis utantur hac forma *signaculum doni spiritus sancti*, vel illa adducta Constantini, *consignet te Deus sigillo fidei in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, supposita resolutione Basilij, Amici, & aliorum, quos supra retuli firmantes fundamentis *à numero* 1. adductis, quæ irrefragabilia videntur, respondendum videtur affirmativè; tum quia si id non posset, eveniret, ut nec Innocent. IV. nec Clement. VIII. in peculiaribus Bullis unione inter Græcos, & latinos ullam mentionem facerent de forma Græcorum, qui potius illam, validam supponentes prohibent solum, ne hoc sacramentum administretur à pueris Præsbyteris, uti mos erat apud Græcos (de quo dico *quæst. sequenti*) sed tantum ab Episcopis, imò & memor hujus formæ Græcorum ipse Clem. VIII, eam, ut validum supponit, dum in initio Bullæ prohibet, ne Græci Presbyteri Baptizatos chrismate in fronte consignent, alias inquam, si valida ea forma non esset, nec legitima, juberet utique Clemens, ut per illam confirmati, iterum saltim sub condi-
32 tione confirmarentur † ut ibidem præscribit esse sub conditione reconfirmandos infantes Græcos à Græcis Presbyteris Baptizatos eo quod ij soleant una cum Baptismo etiam sacramentum confirmationis conferre; ergo cum Pontifex ille in dicta Bulla instrueret dogmaticè Græcos de essentiali ritu administrandi Sacramenta, in quo debeant cum latina convenire, utiquè deberet dubium prædictum in forma Græcorum tollere; si illam dubiam indicasset, uti fecit in eodem sacramento à puro Presbytero collato; alioqui defuisset in substantialibus sacramentorum, de quibus in dicta Bulla Clemens instruit Græcos: his, & alijs Basilius Pontius tenet, & Pater Amicus *dict. disp.* 13. *sect.* 3. dicit ut re maturius magis, ac magis considerata, postquam sequutus fuerit sententiam contrariam, *de qua ad n.* 1. diximus, addit cum incidisset in formam Græcorum adductam, eam diligenter examinatam & concludit, ponens relata, & alia fundamenta, ut non potuerit amplius dictæ communi, & contrariæ essentiri; *& quia in dicto concilio Florentino*, quod congregatum fuit ad uniendam Ecclesiam Græcam cum Latina, nulla mora fuerit de prædicta forma Græcorum controversia, cum tamen tam de forma baptismi, quam de materia Eucharistiæ de quibus nonnulla inter Græcos & latinos controversia erat, & mota, & decisa sit quæstio inserens manifestè hanc formam, tanquam validam approbatam, & receptam fuisse in dicto concilio, cum multo antiquior forma Græcorum, ut pote cujus expressa mentio fit *in jam relata Synodo generali* 6. quæ celebrata est circiter annos 750. ante ipsum concilium Florent. qua synodo canono 95. inveniuntur verba hæc *sancto primùm chrismate inungentes, & frontem, oculos, nares, & os, & aures, consignantes autem dicimus signaculum doni Spiritus sancti*, quæ jam supra retuli.

Alia ex Cardinali Besarione repetunt Pater Amicus, & Basilius Pontius legendus omninò ad alia, & quæ ex illis refert Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res.* 10. ex vers. *sciendum*, quatenus dicit primitiva Ecclesia fuisse apud Græcos duplicem usum sacri chrismatis, unum ceremonialem, & reconciliativum hæreticorum redeuntium ad gremium Ecclesiæ, alterum sacràmentalem in collatione sacramenti confirmationis; & quod in reconciliativo adhibeantur illa verba, *signaculum doni Spiritus sancti*, de quo in II. synodo, *canone* 7, *aliàs* 9. & in concilio Arauclitario 1. *canone* 2. & quod Neoterici Græci hac verba post schisma existimaverunt esse formam sacramenti; ut docuit doctissimus omnium, & venerabilis Besarion: alia ad propositum adducens, quæ repetit idem Diana in vers. *Besarium*, & quæ de unctione reconciliativa Hæreticorum in Ecclesia Orientali dixit sanctus Gregor. *epist.* 61. *relata in cap. absentique de consecrat. dist.* 4. *de quo jam sub hac quæstione nonnulla dixi.* 33

Quibus videtur claudicare intellectum illorum, qui defendunt formam sacramentalem confirmationis in prædictis verbis *signaculum doni Spiritus sancti*, quare in hac tum ventilata quæstione inter Doctores Theologos scholasticos, in qua inter se adhuc firmum, & unanimem consensum non præstiterunt, cum pertineat ad formam sacramentorum, in quibus infra dico *titulo sequenti*, quod firmior, & securior est amplectenda sententia, ut periculum videtur, non conficiendi sacramentum duxi, non improbando ullam prædictarum sententiarum, & potius amplectendo securiorem suspenderem resolutionem, ut facit Doctus Diana nolens suum Judicium proferre, qui potuit, ut consummatus Theologus, & in Theologia morali versatus admodum, non se abstinere à prolatione proprij judicij, quem in multis alijs dubijs suarum operum sæpius cum suspensione proprij Judicij scribere legi. 34

QUÆST.

QUÆST. VI.

An possit Episcopus benedictione à se composita, sacrum Oleum, & Chrisma consecrare? Et an in novo orbe amisso Pontificali, quod per plurimos annos nequeat haberi, possit Episcopus licitè, consecrare Chrisma, & sanctum Oleum benedictione á se composita? Et an possint valide sacramenta confirmationis, & Extrema Unctionis diversis Oleis ministrari? Et an possit Papa prohibere Episcopo, ut sacramentum confirmationis conferat. An si Episcopus omittat aliquam ceremoniam appositam in Pontificiali pro benedictione Chrismatis, dicatur, hoc non obstante, Chrisma benedictum?

SUMMARIUM.

1 *Consecrare Oleum benedictione à se composita. & Chrisma propter stabilitatem in rituali, num possit Episcopus. Et videtur affirmandum ex* n. 3. ad 6.

2 *Legis modus præscriptus ad actum faciendum est observandus, si est substantialis forma illius.*

3 *Christus Dominus non determinavit consecrationis modum, sed Ecclesia, respectu hujus creditur variatur aliquando, ut* n. 4

5 *Consecratio Olei, & Chrismatis in communi est essentialis.*

7 *Ecclesia determinans modum benedicendi sacra olea, non dat authoritatem Episcopo, sed cum supponit inesse Episcopali Charačteri.*

8 *Lex prohibens simpliciter actum, non inde consecrat actum irritare.*

9 *Sacramentalia instituendi authoritas pendet ab Ecclesia; & sic modus ab ea præscriptus est observandus in consecratione.*

10 *Benedictione à se composita, quis Episcopus amisso Pontificiali Romano, consecrare Chrisma, & sanctum Oleum propter difficilem recursum ad Papam in novo orbe, ut* n. 11. & 13 *contra alij sentiunt.* n. 12.

14 *Confirmationis sacramentum non conficitur, si ministretur Olei Cathecumenorum, aut infirmorum, & quare* n 15. & 16.

16 *Confirmatus unus Olei infirmorum idem est ac si ungeretur materia non benedicta.*

17 *Benedicere potest benedictione à se composita Episcopus, deficiente Pontificiali in novo orbe, Oleum pro sacramento extrema Unctionis.*

18 *Consecratio sacrorum Oleorum potest fieri ab Episcopo ex necessitate cum minori numero ministrorum.*

19 *Episcopus num facilis si ad consecranda Oleo benedictione à se composita.*

20 *Papa potest prohibere Episcopo, ne conferat confirmationis sacramentum, sed minime; ut non valeat si illud Conferat.*

21 *Chrisma adhuc benedictum dicetur, & si forte Episcopus omittere aliquid de rituali Romano.*

22 *Benedictio valida censetur cum aliquid omittitur, si tamen sit sufficiens commistio Balsami, & Olei, & quare.*

AD has difficultates etiam ex jam adductis, & si aliqui longo calamo respondere insistant, & videatur dicendum ad primam difficultatis partem nullo modo posse Episcopum consecrare valide sacrum Oleum, & chrisma benedictione a se composita; eo quod Ecclesia videatur irritasse omnem modum consecrationis alium, ex quo præscripsit benedictionis modum, & prohibuit alios benedicendi ritus, ut colligi videtur *ex Doctrina Suarez de legib. lib.* 5. *cap.* 3. *n* 6. ubi sentit, tam de legibus Divinis, quam canonicis instituentibus formas substantiales aliquorum actuum consequenter irritari actum factum, cui talis integra forma deficit; & hoc maxime si attingunt sacramentorum materiam aliquo modo, vel etiam sacramentalium propositione servata; & idem posse observari a t in consecrationibus, aut benedictionibus ab Ecclesia institutis, ut in prima tonsura, in consecratione altaris, vel calicis; quia si non serventur formæ ab Ecclesia institutæ, nullæ erunt, & irritandæ absque alia declaratione &c. & tenet etiam Layman. *in theolog. mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 16. *n.* 7. 1

Et confirmatur ex regula receptissima, quæ docet quod si lex tribuit facultatem actus faciendo, & simul modum præscribit, talis modus censetur inductus, ut substantialis forma; sic ut ex forma non servata, actus sit nullus, quamvis in lege non absit clausula irritatis; eo quod censetur data potestas limitata, hoc est sub illa forma servata, & non alias: & sic tenuit Paludan. *in* 4 *dist.* 7. *q* 4. *art* 3 Berric novissimè *de missionibus Apostol. tr* 7 *hoc tit. q.* 127. *ubi à n.* 10. acerrime defendit hanc partem pluribus fundamentis, & quia nullus unquam Catholicus affirmavit posse valide sacerdotem, aut Episcopum ministrare hæc sacramenta, cum materia, & forma diversa ab illa, quam universalis Ecclesia præscripsit; quia ex Jure divino, non solum adhiberi debent verba, sed & quod adhibeantur verba determinata ab Ecclesia universali, ita ut non differunt substantialiter ab illis, sed saltem habeant eandem significationem. Item quia potest Ecclesia ita præscribere modum consacrandi chrisma, & sacra Olea, ut omnem alium modum reddat sacrilegum, & irritum; itaque de facto in Pontificiali Romano præscriptæ sunt certæ benedictiones; sicut cæteras cæremonias, & benedictiones tacitè, & implicitè irritas fecisset, plura alia adducens ad sic probandum, quam leges usque ad *n.* 18. 2

Sed quia jam supra in hoc tractatu *q.* 3. *vers. ad quartam* dixerim nullam esse determinatam benedictionem pro chrismate; ideo respondeo probabile esse ut valide Episcopus benedicat sacra Olea, & chrisma benedictione à se composita, etiam si substantialiter differat ab ea, quæ per Ecclesiam instituta est, primo quia ut docent Doctores referendi, Christus Dominus non determinavit modum consecrationis, & solum in communi statuit, ut materia esset consecrata; modum autem consecrationis reliquit Ecclesiæ ordinationi † secundo quia verisimile non est semper in Ecclesia servatum esse illum modum consecrandi chrisma, aut sacra Olea, quo nunc Ec- 3

clesiæ utitur. Tertio quia forte nec observatur idem modus consecrandi in Ecclesia Latina, ac Græca, cum tamen ea, quæ sunt institutione Christi eadem sint apud omnes. Et sic concludunt ut sola consecratio in communi sit essentialis, modus autem ex institutione Ecclesiæ, ob id quod cum consecratio chrismatis, ut Oleorum, sit determinata ab Ecclesia, posse consecrationem quomodocumque fieri ab Episcopo, etiam si non servetur modus ab Ecclesia præscriptus; nam quoad hoc ceremonialis magis videtur, quam substantialis; indeque evenire, ut licet sit necessarius necessitate præcepti, non tamen necessitate sacramenti.

6 Et hanc sententiam teneo cum Soto *in 4. dist. 4. q. unica. art. 3. §. urgentius tamen argumentum vers. quod licet consecratio*, Coninch. *de sacram. 3. p. q. 72. art 3. dubio* 1. *n.* 47. Valentia *tom. 4. disp. 5. q. 1. puncto* 2. vers. *ad hoc in primo*, idem Suarez *3. p. tom. 3. disput* 33 *sect.* 2. *§. restat*, & *tom.* 4. *disputatione* 40 *sect.* 1. *num.* 9. Castro Palao *tomo 4 tract. 20. disp. unica puncto 2. n* 4 & *tract.* 26 *disput. unica puncto* 2. *n.* 4. Reginaldus *lib.* 28. *n.* 50 Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 10 *dif.* 1. *n.* 5. Nugnus *3. p. q. 29. art. 6. vers. circa quod*, Barbosa *de potestate Episcop. p. 2. alleg.* 31. ubi post Bonacinam ait *Oleum Olivarum esse materiam sufficientem hujus sacramenti, etiam si benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quam benedictione consueta Ecclesia*, Filiucius *tract. 3. cap. 1. n. 2. in fine* in verbis sequentibus: *quomodocumque autem fiat consecratio, si Spiritus sanctus ad id invocetur, satis est quare quod tales, vel tales orationes adhibendæ sint, hoc de Jure positivo Ecclesiæ*, Bonacina *de sacram. disp. 7. quæst. unica puncto 2. n. 4.* idem Layman. *lib. 5. tract. 8. cap. 2. n. 3. in fine*, ubi ait non exspectare ad substantiam sacramenti quod Oleum hac, vel illa benedictione sit consecratum, Basilius Pontius *de hoc sacram. p. 2. cap. 4. n. 11.* & 12. Joannes Præpositus *in 3. p. q. 72. art. 3. dubio 1. n.* 20. Candidus *disquisit. moral. tom 3. disquisit. 1. art. 1 dub. 1* Diana *p 8. tract 1. resol. 7.* cum alijs novissime Berricelus *de Apostolicis missionibus tit. 7. de hoc sacramento q.* 127. Chamerota *de sacrament tract. 3. c. 2. dubio* 4. & alij.

7 Et confirmatur, quia quando Ecclesia determinat modum benedicendi Sacra Olea, non dat Episcopo authoritatem ea consecrandi, sed eam supponit inesse Episcopali charactere, cum sit hæc potestas ordinaria, qua Episcopus depositus ea benediceret Juxta quæ adduxi *in hoc tract. sub q. 9. de Episcopo hæretico degradato &c.* Et ob id si habenti alias potestatem (ut in nostro casu) signetur forma, non debet censeri irritus actus ob non servatam formam, nisi à lege irritetur expressè; quia talis actus procedit à potestate antea habita, quæ non debet censeri restricta, nisi expressè de tali restrictione constet, at non mandatur expresse, nec de eo constat; ergo &c. Ita docent Felinus *in cap. ex parte de constit. in princ.* ubi Abbas *n.* 3. Suarez *lib. 5. de legibus cap* 11. *n.* 6. & *cap* 32. *n.* 9. Salas *de legibus disp.* 16. *sect.* 9. in fine Sanchez *lib. 3. summa cap. 4. n.* 26. Bonacina *de legibus disput. 1. quæst. 1. puncto 7. §. 5. numer.* 17. Rodriguez *tom 2 quæst. regul 45. art 2. in fine*, Farinac *in fragment. p* 2. verb. *lex num.* 204. & 225. Layman *lib. 1. tract. 4. cap* 6. *n.* 7. & 8. Navarr *in summ. cap. 27. num.* 17. Castro Palao *tom. 1. tract. 3. disp. 2 puncto 9. n. 2.* & *alij.*

Ex his satis patet difficultatis resolutio, & ex eo etiam, quia quando lex prohibet simpliciter actum; non tamen ex hoc censetur actum irritare, cum prohibere, & irritare sint omnino diversa, & distincta, ut dicunt Suarez *dicto c.* 25. & 29. Salas *dicto cap. 16. sect. 8 n* 26. Molina *tract. 2. disp.* 88. Sanchez *de matrim lib. 7. disp. 2. n.* 16. Bonacina *de legibus disp. 1. quæst. 1. puncto* 7. Vasquez *de legibus disp.* 164. *cap.* 3. Layman *lib. 1. tract 4. cap. 16. n.* 3. Castro Palao *dicta disp. 2. puncto 8. num.* 2. quare cum Episcopo supponatur, ut dictum est ordinia potestas, & consequenter supponatur potestas benedicendi Olea, sequitur, ut cum Ecclesia determinet formam benedictionis, non debeat censeri irritus actus, eâ formâ benedictionis non servatâ, sed aliâ usurpatâ: ita adducti, & Berricelli *dicto tract. 7. de missionibus q. 127. n. 4.* & 5. & licet ipse Berricellus legendus à *n.* 10 *ad* 18. acerrimè defendat contrariam sententiam multis fundamentis, & præcipuum, quia ex quo in Pontificiali Romano est posita forma benedicendi, nullo modo separari potest ab ea sub pœna actus irriti. Sed ut vides hoc, & alia ab eo relata respectu rationum proximè adductarum, non improbant hanc sententiam, quibus satisfit sub quæst. sequenti in vers. *ad secundam.* 8

Et contra autem cum authoritas instituendi sacramentalia, v. g. primam Tonsuram, ac consecrandi calices, Ecclesias, sit omnino ab Ecclesia, ut docent Castro *de justa hæret. punit. c.* 22. Covarruv. *lib. 1. variar. cap. 10. n. 8.* Marchin. *de sacram. ordinis quæst. 1. p. 1. cap. 8 n.* 19 Berricelli *n.* 6. seu cum ipsa Ecclesia instituat ista, & simul det modum, & ritum benedicendi, & consecrandi, evenit consequenter, ut iste modus inducat formam substantialem, quâ non servatâ, actus sit irritus: quare si Episcopus conferret alio ritu primam Tonsuram, consecraret calices & Ecclesias nihil ageret, ut bene adducit idem Suarez pro prima opinione adductus *dicta disp. 32. n. 6. lib. 5. de legibus*, qui loquitur in casu longe diverso: alia adducta videnda Berricel. *dicto n 4. in fine, & dict. n. 6.* in vers. *probant.* 2. Ubi adducit pro nostra sententia verba textus *in cap. pastoralis 3. tit. sequenti de sacrament. non iterandis*, quem *ibi* latè expendo. 9

Ad secundam quæstionis partem, an in novo orbe, amisso Pontificali, quod per plurimos annos nequeat haberi, possit Episcopus consecrare Chrisma, & Sanctum Oleum, à se composita benedictione; & quia ex proxime adductis absque tali necessitate dictum est, ut possit Episcopus Oleum, & Chrisma benedicere alia benedictione à se composita, sequitur majori cum ratione in hoc casu talis urgentis necessitatis posse quidem sine peccato, & est probabile admodum, esto quod sententia negativa casus præcedentis omnino esset amplectenda; quia quamvis Juxta eam Episcopus nihil posset circa universales Ecclesiæ leges, & consuetudines, tamen in particulari casu, quando nequit pro dispensatione adiri Sedes Apostolica, poterit ipse ob magnam necessitatem, & Justam causam aliquid decernere contra jus commune, Juxta quæ dixi *in cap. ne si clerici de judicijs in quæstionibus finalibus.* ubi Decius *§. de adulterijs n.* 81 Romanus *in l. si vero § de viro ff. soluto matrimonio*, Salas *de legibus disp. 8. sect. 6. n. 40. in fine.* Bonacina *de legibus disp. 1. qu 1. punct. 3. n* 13. Castrus Palao *tom. 1. tract 3. disp. 1. puncto 23. n. 9.* †Sed in novo orbe nequit recursus 11 10

ad

ad Papam haberi, nisi post languissimum tempus, & cum magna difficultate; & in prædictis regionibus ab conversionem infidelium hoc sacramentum sit maxime necessarium illo modo, de quo dixi *imfra sub quæst.* 14 & ob Tyrannorum persecutiones fidei, ut novi fideles robur accipiunt ex hoc sacrameoto ad fortiter perseverandum in fide, ad resistendum Tyrannis, aliisque convicibus infidelibus propter *ibi* dicta; item &
12 ex aliis fundamentis.

Quare etsi pro negativa sententia afferatur fundamentum adductum, nempe ut nequeant Episcopus aliquid agere licite contra universales Ecclesiæ leges, & consuetudines, ut docent Abbas *in cap fin de consuet.n.* 9. Butrius. *in cap.* 1. *n.* 3. *de translatiione Episcop.* Layman. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap* 7. §. 1. *n.* 5. nec possit Episcopus in lege Pontificia dispensare, S. Tomas 12. *q.* 97. *art.* 4. *art.* 3. Suarez *lib.* 3. *de dereleab. cap.* 14. *n.* 4. Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 5. *n.* 9. Valentia, *tom.* 2. *disp.* 7. *q.* 5. *puncto ultimo*, Diana, *part.* 8. *tract.* 1. *res.* 11. & in super Doctores probant, eo quod necessitas in hoc Extremæ Unctionis Sacramento, non sir urgens, non ad salutem necessaria, ob idque sit melius ea omittere, quam contra præscripros Ecclesiæ ritus ea ministrare, & ex aliis fundamentis.

Tamen quia præponderant in hoc sacramento
13 confirmationis fundamenta adducta hic ex vers. *ad primam*; & quæ adduxi *supra dict. quæst.* 3. vers. *ad quartam*, ideo ex omnibus illis tenendum est in casu præsenti pro affirmativa sententia, quia in eo, & si negativam adstruat Berricellus *de missionibus Apostol. dict. tit.* 7. *de hoc sacramenta q.* 128. prædicta *quæst.* 127. *d n.* 10. adhuc pendulus absque resolutione maneat, & deberet utique etiam in hoc casu negativè respondere, cum ad mutandas sacramentorum formas, nulla necessitas valet esse potens, sed propter casum necessitatis propositæ, pendulus existit; ergo provenit ab eo quod sententia affimativa est probabilior, etiam quando sumus extra dictum necessitatis casum, forma enim conferendi hoc sacramentum non est cur mutari possit, sed verborum formæ benedicendi Oleum, & Chrisma, ut ab Ecclesia stabilita sine irritatione actus aliter facti, ut *supra* adductum est, differt multùm ab altera conferendi forma juxta quæ dixi *supra q.* 5.

14 Ad quartam quæstionis partem, an possint sacramenta confirmationis, & Extremæ Unctionis diversis Oleis ministrari? Et in hoc puncto esto quod Balsamum non sir de necessitate hujus sacramenti, de quo dico *infrà* latè *tit. sequenti in cap. Pastoralis* Et videbis addocta *supra q.* 2. vers. *ad secundam*, videtur dicendum ex concilio Mediolanensi. V. sub Carolo Sancto *p.* 1. *ia tit. quæ pertinent ad sacramentum Extremæ Unctionis §. Parochus si per errorem.* non confici sacramentum Unctionis, si ministretur Oleo cathecumenorum, aut Chrismate, aut sacramentum confirmationis ministretur Oleum infirmorum, aut Catheeumenorum, & dictum Concilium dicit absolutè iterara formâ iterum ungendum infirmum Oleo infirmorum. * Ex ea ratione, nam ex institutione Christi requiritur benedictio Epis-
15 copi per invocationem Spiritus sancti non qualiscumque, sed quâ invocetur Spiritus sanctus ad tribuenda auxilia, & gratiam ad effectus hujus sacramenti; cum enim instituerit Christus Dominus diversa sacramenta ad fines, & effectus diversos, & in aliquibus instituerit conferri per materiam ab Episcopo benedictam consequenter instituit Dominus benedictiones esse diversas, determinandas tamen ab Ecclesia in ordine ad diversos fines, & effectus unde inferunt Bona cina *de sacram. disp.* 7. *q. unica puncto* 2. *n.* 5. §. *sed* 16
contrarium Naldus *in summa* verbo *Extrema unctio. n.* 4. Barbosa *de potest. Episcopi alleg.* 31. *n.* 16. Quintana, Duennas *ut Theolog. morali tract.* 2. *singul.* 3. Berricelli *de missionibus Apostol.* 2. *p. tit.* 7. *de hoc sacram. q.* 127. *in fine*, Candidus *disquisition. moral. tom.* 3. *disquisit.* 3. *art.* 1. *dubio* 10. 11. & 12. Sylvius *in p. q.* 29. *art.* 6. *in supp. fol.* 115. §. *hic quæri potest.* Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 26. *disp. unica puncto* 2. *n.* 5. & alii per istos relati idem esse confirmatum ungi infirmorum Oleo, ac ungi materia non benedictâ; quia in benedictione Olei infirmorum non invocatur Spiritus sanctus, ut largiatur auxilia ad fidem fortiter confitendam coram Tyranno, eandemque rationem præstant de chrismate respectu sacramenti unctionis; imo Nugnus *in p.* 1. *q.* 29. *tr* 6. Reginald *lib.* 28. *n.* 60. Franc Praudianus *disp.* 23. *q. unica art.* 3. vers. *debet* idem dicunt si aliud Oleum adhibeatur per errorem præter Oleum infirmorum; etsi Chamerota *de sacram. tract.* 3. *de confirm. c.* 2. *de materia confirmationis dubio* 4. asserat, ut refert etiam idem Barbosa *dicto n.* 16. confirmatum oleo infirmorum sacramentum accipere; quamvis peccaret qui sic uteretur.

Itaque pro ampliatione horum adverto, & 17
præcipuè dictorum in vers. *ad secundam* cum Berricello *ubi sup. cap.* 28. *n.* 11. dictum de benedictione Chrismatis posse dici idem de benedictione Sancti Olei pro sacramento Extremæ Unctionis, ut deficiente multis annis Pontificail in novo orbe, possit Episcopus illud benedicere benedictione à se composito; quia quamvis sacramentum Extremæ Unctionis respectu aliquorum, non esset magnæ necessitatis; tamen Juxta doctrinam Suarez dicit esse extremam necessitatem illius in tota communitate; nam si tota communitas alicujus Regni, aut civitatis, multo tempore hoc sacramento privatur, fieri non potest, quin aliqui spiritualiter pereant ex carentia illius sacramenti, quo muniti superassant aëreas potestates, & durissimos cum Dæmone conflictus in mortis agonia Juxta quæ adduxi *supra de sacramento Extrema Unctionis à quæst.* 6. Ubi agitur de necessitate conferendi illud, sunt enim in communitate plures qui sunt hujus sacramenti in extrema necessitate.

Adverto secundo cum Barbosa *in summa Bul-* 18
lar. verbo *consecratio*, & Berricelli *dicto cap.* 28. *n. fin.* quod consecratio sacrorum Oleorum potest ex necessitate fieri ab Episcopo cum minori numero Ministrorum, quam præscribitur in Pontificali sacra Congreg. rituum in Curiensi Rheticorum 21. Augusti 1604.

Quod si quærat quid tandem in proxime re- 19
lato sit in praxi, videtur respondendum cum eodem Berricel. *dicto cap.* 28. *n.* 11. vers. *verum* nunquam consulendum, ut privata benedictione consecretur Chrisma, & sacra Olea; quia vix ulla necessitas fingi potest, quæ præponderet tanto absurdo, ut Episcopus fungens publica legatione totius Ecclesiæ apud Divinam Majestatem, privatis præcibus utatur: ita ille & quia *ibi n.* 1. dicit peccare mortaliter Episcopum sine necessitate consecrantam

ordinarium ministrum confirmationis esse solum Episcopum. Inter Græcos inquam administrationem ad Præsbyteros pertinere etiam Jure ordinario. Et inter solos latinos nonnulli dixerunt, ut ex sola Episcopi dispensatione possit Præsbyter confirmare sive facultate Pontificia. Quare jam ad tractationem prædictorum devenendo, ex sequentibus apparebit eorum vera resolutio.

2 Ad primam ergo difficultatis partem, ne multis involvar; ut faciunt scholastici agentes de hoc dubio, respondeo ex usu vetustissimo Ecclesiæ latinæ, & nunquam violato Catholicam veritatem esse, ordinarium ministrum confirmationis esse solum Episcopum, esseque veritatem de fide, videtur stabiliri ex decreto Eugenii IV. dicentis à parte ordinarium Ministrum esse Episcopum, & quandoque de licentia sedis Apostolicæ Presbyterum ministrare confirmationem, quibus docet nullo modo Presbyterum esse Ministrum ordinarium, & in tantum quod si Presbyter non obtineat dispensationem ab eo, qui concedere potest, nulliter, & inaniter conferat sacramentum confirmationis. Quam sententiam de fide certam esse docent Suarez *disp.* 23. *inp.* 3. *sect* 1. *conclus.* 2. Egidius *in hoc art.* Lorinus *actor.* 8. qui cum meminisset contrariæ opinionis inquit, *non ausim dicere, si absque superioris facultate, Presbyter id faciat, quamvis male, facere valide*, & infra eandem opinionem tutam non esse censet, & Basilius Pontius *de hoc sacram tractatu p.* 4. *c.* 2. *n.* 7. qui minus non Judicet, dicit sine dubio magno cum fundamento dixisse Suarez.

3 Hanc ergo certitudinem constanter probant ex Conciliis, ex Patribus antiquis, & ex aliis proximè referendis, etsi sub compendio verborum ex Concilio Illiberitano *canone* 38. ubi dicens posse fidelem Baptizare in necessitate, vel navigantes, vel si Ecclesia in proximo non fuerit, addit, *sed supervexeris ad Episcoporum eum perducat, ut per manus impositionem perfici possit*, magisque urget *canon.* 77. ibi: *Si quis Diaconus regens plebem. sine Episcopo, vel Presbytero aliquos Baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit. Quod si ante decesserit de sæculo sub fide, qua quis crediderit, poterit esse Justus*: quibus locis probatur, transacta necessitate, ad Episcopum deferendum esse confirmandum ita ut nec in necessitate concedatur alicui confirmationis collatio, nec Presbytero; quia si periculum urgeat, & decidat, non esse necessarium sacramentum Confirmationis ministrare, cum sine illo, cum baptismo possit esse salvus, ut explicat Basilius Pontius *dicta p.* 4. *cap.* 2. *n.* 9.

4 Et ex dicto Concilio Florentino sub Eugenio IV. in verbis sequentibus, *ordinarius Minister est Episcopus, ut cum cæteras unctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc nonnisi Episcopus debet conferre: quia de solis Apostolis legitur, quorum vicem tenent Episcopi, quod per manus impositionem Spiritum sanctum debent, quemadmodum actuum Apostol. lectio manifestat*, & statim adducit locum *actor.* 8. & subdit *loco autem illius manus impositionis, datur in Ecclesia confirmatio legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & urgenti admodum causa simplicem sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse confirmationis sacramentum* quibus Basilius *sub n.* 16. explicatis infert Presbyteros, seclusa à dispensatione, non habere potestatem signandi Baptizatos in fronte.

Ex Tridentino etiam *sess.* 5. *canon.* 3. ubi deciditur solos Episcopos esse Ministros hujus sacramenti confirmationis ordinarios. Et postea *sess.* 23. *cap.* 4. apertius definit Episcopos Presbyteris superiores esse, ac Sacramentum confirmationis conferre Ministros Ecclesiæ ordinariæ, atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. *Et in canone* 7. dicit *Si quis dixerit Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel eos non habere potestatem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam habent illis esse cum Presbyteris, anathema sit.* 5

Item probatur ex Summis Pontificibus, ut Eusebius, Damasus, Leo I. Innocent. I. Joann. III. quorum Verba relata à Basilio Pontio. *dicta p* 4. *cap.* 2. *ex n.* 3. clare indicant, ac firmant solis Episcopis, Summis Pontificibus successoribus Apostolorum pertinere dictam sacramenti confirmationis administrationem ex Eusebio *in epist.* 3. per verba ibi: *manus quoque impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab aliis, quam ipsis Apostolis legitur, aut scitur per actum esse, nec ab aliis, quàm ab illis, qui illorum locum tenent, unquam perfici potest, aut fieri debet; nam si aliud præsumptum fuerit, irritum habeatur, & vacuum, nec inter Ecclesiastica unquam computabitur Sacramenta* Verba Damasii, *in epistola de Coepiscopis*, qui Presbyteri tantùm erant inter alia verba à vers. *quidquid* adsunt sequentia: *quod autem solis Apostolis, eorumque successoribus proprii sit officii tradere Spiritum sanctum, liber Actorum Apostolorum, docet præsertim, cum nullus ex septuaginta discipulis, quorum isti in Ecclesia speciem gerunt, legatur donum Sancti Spiritus per manus impositionem tradidisse &c* ex S. Leone I sunt verba sequentia *in Epist.* 88. *de Coepiscopis*, cum eos tantùm Presbyteros esse dixisset, & enumerasset Episcopi functionem, & inter eas impositionem manuum confirmatoriam ibi: *hoc enim omnino illicita sunt Co. Episcopis, qui ad Exemplum. & formam discipulorum esse noscuntur, vel Presbyteris, qui eandem gestant figuram; quoniam quanquam consecrationem habeant, Pontificatus autem apicem non habeant; quæ omnia solis deberi summis Pontificibus, authoritate canonum præcipitur, ut per hoc, & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi Pontificis demonstretur.* Ex S. Leone *in epist.* 1. *ad Decentium cap.* 3. retulit Isidorus *lib.* 2. *de offic. Eccles. cap.* 24. sequentia verba, *de consignandis verò infantibus manifestum est, non ab alio, quàm ab Episcopo fieri licere: nam Presbyteri, licet sint sacerdotes, Pontificatus apicem non habent; hoc autem solis Pontificibus debitum. vel ut consignent, vel Spiritum Paraclitum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum, & illa lectio actuum Apostolorum, quæ asserit Petrum, & Joannem esse directos, qui jam Baptizatis traderent Spiritum sanctum: nam Presbyteri, seu extra Episcopum, sive præsente Episcopo, baptizant, chrismate baptizatos ungere licet; sed quod ab Episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex Oleo eodem signare, quod solis debetur Episcopis, cum tradunt Spiritum Paraclitum* Ex Joanne 3. *in epist.* 1. in verbis ibi: *præsertim cum nullus ex* 6

septuaginta

septuaginta discipulis, quorum speciem in Ecclesia gerunt, legatur donum Spiritus sancti per manus impositionem tradidisse, & ibi, *quod autem solis Apostolis, eorumque successoribus propris sit officii tradere Spiritum sanctum liber actuum Apostolorum docet*, & deinde *illi autem. id est Apostoli præcipiente Domino illisque denunciante ut illi, & successores eorum tantummodo per manus impositionem traderent Spiritum sanctum; nonnulli unquam ex septuaginta tradere Spiritum sanctum per manus impositionem permiserunt*, cumque idem Joannes posuisset statum testimonium *ex actorum* 8. addit; *non ergo, ut jam dictum est aliquem ex septuaginta licet pauci essent Apostoli ad hoc opus perficiendum dixerunt, sed Petrum, & Joannem Apostolos per manus impositionem tradere Spiritum sanctum miserunt, quorum vices in Ecclesia Episcopi gerunt, & non Corepiscopi*: Ex quibus locis quam apertè constet nostra sententia uon indiget ratiocinatione

7 Eademque assertio firmatur ex Patribus inter quos Cyprianus *epist.* 73. *ad Jubajanum*, Augustinus *lib.* 15. *de Trinit. cap.* 26. Chrisostomus *in acta homilia* 38. Beda *actor* 8. Insidorus *supra dicta lib.* 2. *cap.* 24. adducens etiam testimonia actor *cap.* 8. *&* 19. de quibus jam à *quæst.* 1. & testimonium Innocentii I. jam relatum, Rupertus Abbas *lib* 5. *de Diuum officiis*, *cap.* 16. Hugo de sancto Victore *miscel. lib.* 5. *cap.* 37. & apertius *lib.* 2. *de sacram. p.* 7. *cap.* 2 per verba ibi *manus impositio quæ asitato nomine, confirmatio vocatur, qua Christianus unctione chrismatis per impositionem manus in fronte signatur solis Episcopis Apostolorum vicariis debetur, ut chrismate eos signent, & Spiritum Paracletum tradant sicut in primitiva Ecclesia Spiritum sanctum per impositionem manuum dandi soli Apostoli potestatem habuisse leguntur.*

8 Quam plures Patres adducuntur à recentioribus, sed sufficiunt proximi adducti; pro quibus faciunt verba Clem. Romani *lib.* 3. *const. Apostolicarum cap* 16. qui de celebratione sacri baptismatis proferendo verba sequentia: *tu igitur ô Episcope, ad exemplum illud unges oleo sancto capus eorum, qui baptizantur; deinde aut tu, Episcope, aut Presbyter tuus, qui sub potestate tua est, facta super eos invocatione Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizabis*, statim addit, *postea Episcopus baptizatos chrismate ungat.* quæ optimè explicat Basilius Pontius *dicta p.* 4. *cap.* 2. *sub. num.* 8. faventque prædictis omnibus Concil. Hispalense 2. *can.* 7. quod suppresso nomine transcribit verba relata Leonis I. & Concilium Pariense sub Ludovico, & Lothario *cap.* 27 reprehendens usum quorumdam Episcoporum qui ultra modum suum progredientes, & donum Spiritus sancti per impositionem manuum tradant, & alia quæquæ quæ solis Pontificibus debentur contra fas peragant.

9 Constat ergo apertè ex dictis, item ex *cap. Spiritus sanctus, cap. de his, cap. manus, cap. novissime de consecrat. dist.* 5. solis Episcopis, ut Apostolorum successoribus competere ordinariam potestatem, & propriam ministrandi sacramentum confirmationis, & ex hoc textu nostro *in* §. *per frontis, & ex cap. quanto de consuetudine*, ubi infinitos congerit Barbosa, & in relatis jam Trid. locis Theologi cum D. Thoma *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 11. ubi Nugnus *dubio* 2. Coninch. *num.* 96 *&* 105. Cardinalis Bellarm. *de confirm. cap.* 12. Henriquez *lib.* 3. *summ. cap.* 6. §. 1. Valantia *toma* 4. *disp.* 5. Vasquez 3. *p. q.* 72. *art.* 3. *disp.* 219. *cap.* 1. *num.* 3. Covarruv. cum multis *lib.* 1 *variar. cap.* 10. ubi de hoc sacramento, idem Barbosa *in pastorali p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 4. cum Angelo, Navarro, Alphonso Alvarez, Jacobo Grassis, Ledesma, Perigiano, Toleto, Cardosa, Reginaldo, Ugolino Piacerio, Balduin. Azor, Chamerota, Suarez, Miranda, Emanuel Rodrig, Cæsar, Baronio, Torreblanca, Pineda, Alcedo, Filiucio, & aliis, quibus addo jam relatum Basilium Pontium omnino legendum, *dicto cap.* 1. *&* 2. *de hoc sacram. dicta p.* 4. *& in capitibus sequentibus* Sahagun *de sacram. confirm. n.* 24. Magistrum sentent. *in* 4. *dist.* 7. & *ibi* D. Bonaventura *art.* 1. *q.* 3. Pallacios *q.* 4. Sotum *art.* 11. Hurtad. *difficult.* 12. Archangel. *dicta dist.* 7. Baunny *tract. de confirm. q.* 7. Castrum Palaum *tract.* 20. *puncto* 9. qui dicit hanc sententiam esse de fide certam, Trullench. *lib.* 2. *de sacram. q. unico, num.* 14. & Castillum *de confirm. dubit.* 11. *num.* 108. & alios sic communiter firmantes, & novissimè P. M. Prad *p.* 1. *de sacram. num.* 3. d. Thom. *q* 62. *de hoc sacram, dubio* 11. §. 1. de hoc sacramento referens modos diversos opinandi, Photii, Cajetani Ferrar. Durand. Scoti & aliorum ibi n. 52. resolvit quod solus Episcopus est minister ordinarius, & quod aliter noo valet sacrameotum ubi respoodet contrariis, quem leges, & nos, *hic à hic n.* 13.

Hæc conclusio multis labefactari videretur, si 10
non supponeremus quasdam fuisse in Ecclesia antiquitus unctiones practicatas, de quibus dixi in principio textus nostri, inter easque illam nempe, ut in casu necessitatis, absente Episcopo, morituris ministrarent in solatium animæ propter occasionem transitus mortis, eamque referendam esse ad Sylvestrum, qui naturæ communia fragilitate impulsus, quod multi statim post baptismum immatura morte decederent, quibus absente Episcopo, & aliis gravioribus causis distincto, confirmationis sacramentum dari non poterat, sacram istam unctionem instituit, ut qui jam pene agebant in illo supremo certamine contra Dæmonis tela orationibus Ecclesiæ, quæ in ea unctione adhibentur egregiè muniti, victores palmam facili negotio reportarent, ut præbent testimonium illustre huic rei, verba Damasi *in Pontificiali de Sylvestro Papa* ibi, *hoc & constituit, ut Baptizatum liniat Presbyter chrismate, lavatum de aqua propter occasionem transitus mortis.*

Quod etiam prosequitur Fortunatus *lib.* 1. *de* 11
offic. Eccles. cap. 27. in sequentibus verbis *in gestis Pontificilibus legitur Sylvester Papa instituit, ut à Presbytero ungeretur Neophitus in cerebro*, & paucis interjectis in subsequentibus ibi: *si quis sine ista chrismate migraverit de sæculo periculosum iter arripit, hoc prævidens Sylvester Papa quantum potuit subvenit, & propter absentiam Episcoporum necessitate addidit, ut à Presbytero ungeretur Neophitus in cerebro*, sicut etiam affirmant Strabo, *lib. de rebus Ecclesia cap.* 26. Ravanus *lib.* 1. *de instruct. clericor. cap.* 28. Rupertus *lib.* 5. *de divinis officiis cap.* 16. Hugo de sancto Victore 3. *tom. de sacram. lib.* 2 *p.* 7. *cap.* 3. cujus verba, & si longa transcribit Basilius Pontius *dicta p. cap.* 2. *sub. nu.* 22. concludens

quod

quod in solatium aliquod morituri, cui sacramentum confirmationis ministrari non poterat ob absentiam Episcopi sacerdotem Chrismate per Episcopum consecrato ungebat, ut his sacramentalibus Ecclesia quod ex se erat morituris Spiritus sancti robur impetraret, quod sacramentum confirmationis, si ministratum fuisset, ex opere operato contulisset

12 Et insuper referens alia pulchertima verba Basilius Pontius *dicto cap.* 4. *n.* 23. ex Gullielmo, Durando *in rationali lib.* 6. *cap.* 84. *n.* 3. & 4. *n.* 24 ait merito Sylvestrum instituisse, ut à Presbyteris hæc unctio fieri, posset; siquidem quia Episcopus & absens, & multis curis præpeditus confirmare non poterat, quasi vicaria confirmationis instituta ab eo hanc unctionem fuisse: addit tamen Basilius *dicto c. p.* 2. *n.* 25. quod quamvis hæc unctio cæremonialis à Sylvestro concessa fuisset, non tamen ita concessa, ut ab illis non, nisi de licentia ministraretur, probans ex Concilio Toletano I. *cap.* 10. quem ipse exposuit de hac cæremoniali unctione *p.* 3. *in hoc tract. de confirm.* & ex Leone I. *epist.* 88. ibi: *sed nec coram Episcopo licet Presbyteris in Baptisterium introire, nec præsente Antistite infantem tingere, aut signare*, Credibile nemque dicit, ut insinuat Hugo *supra* instituisse Sylvestrum eam cæremoniam, ut à Presbyteris ministrari posset, de licentia tamen Episcopi.

13 Unde jam non obstant Concilium Arausican. I. *in canone* 2. ubi dicit hæreticos in mortis discrimine positus si hæretici esse desierint si desit Episcopus à Presbyteris cum Chrismate, & benedictione consignari posse, & ex Innocentio I. *epist.* I. *cap.* 6. dicente si Energumeni non possunt ad Episcopum deferri, posse Episcopum authoritatem dare Presbyteris ad eos consignandos, sive ad imponendas manus; & ex aliis referendis, quia respondetur ex dictis Patres Arausicanos, ut ea cæremonialis unctio quam pro Baptizandis de vita periclitantibus instituerat Sylvester, quæque à Presbyteris ministrari poterat, exhiberetur hæreticis ad Ecclesiam pulsantibus à Presbytero in solamen, & in defectum confirmationis modo dicto, quia sperabant dicti Patres de Divina misericordia Jure Deum præcibus Ecclesiæ in ea unctione inclinatum præsto ad futurum hæretico clamanti, veniam poscenti, & contra Diabolum vires præbiturum, quibus illum superaret in halitu extremo vitæ: ita Basilius Pontius includit, alia infinita congerens ex *n.* 21. *ad* 27. Legendus. Qui tradit Suarium dicentem canonem Arausicanum non agere de sacramento confirmationis. Et ex eodem fronte respondet Basilius *n.* 27. *dicta cap.* 2. *p.* ad relatum Concilium Toletan. quod cum loquatur de Energumentis *infra* expenditur, cum ago *infra* de illis, quibus hoc sacramentum est conferendum.

14 Nec iterum obstant textus *in cap Presbyter dist.* 95. Ubi cavetur ne Presbyteri in fronte consignent nisi ab Episcopo fuerit illis præceptum. Item non textus *in cap. omni tempore de consecrat. dist.* 4. quia cum verba horum canonum sint desumpta ex præcedentibus canonibus, debent eodem modo explicari, ut advertit Basilius *n.* 28. *dicto cap.* 2. *lib.* 4. dicens prædicto canones non esse Martini primi in Concilio Romano, ut aliqui Theologi existimarunt, sed Martini Bracarensis Episcopi in collatione canonum ex Synodis orientalibus & videbis dicta *infra q.* 9. vers. ad tertiam

15 Nec etiam obstant *can.* 20. Concilii Toletani, ubi statuitur Diaconum non Chrismate, sed Presbyterum, absente Episcopo, præsente veró non, nisi ab illo fuerit præceptum. Nec D. Ambrosius, qui *ad Ephesios.* 4. scripsit Ægyptios, absente Episcopo consignare. Nec Augustin. sive quis alius fuerit actor. *lib. quæstionum veteris, & novi testamenti q.* 101. in qua asserit in Ecclesia Ægyptiorum, & Alexandrina, in qua non erant Episcopi, sacerdotes solitos fuisse hoc sacramentum conferre *in Alexandria* (inquid) *& per totam Ægyptium, si desit Episcopus, consignat Presbyter.* 16
† Quia respondeo ex proximè dictis intelligi Toletanum, Ambrosium & Augustinum de prædicta cæremoniali unctione, ut intelligit Vualdensis *tom* 1. *de sacram. cap* 114. refert Basilius *dicto lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 28. ubi quia ibi, & *cap.* 5. intelligendos videri ait Augustin. & Ambros. de consuetudine Græcorum; & quod in correctis libris Augustini non legitur *consignat Presbyter*, *sed consecrat. Presbyter*; quod vero diversum longe sensum addit.

17 Ideo duxi hic expendere Jura sequentia, textum nempe *in c. novissimè & in c. de his vero de consecrat. dist.* 5. qui sentiunt irritum, & inane sacramentum confirmationis, si à Presbyteris conficiatur, hoc est *si Presbyteri conficiant*; id est consecrent Chrisma, & conferant; quia conficere Chrisma spectat ad Episcopos: ita Basilius Pontius *de hoc sacram. p.* 2. *c.* 4. *n.* 9. ubi addit ut hac eadem phrasi loquendi Græcè, idem significat Dyonis. *de Ecclesiast. Hierarchia c.* 4. de quo jam supra late dixi.

18 Nec pugnant verba Clem. Romani. *lib.* 7. *constit. Apostolicar. c.* 23. ubi instruens Episcopum, & Presbyterum, quomodo debeant Baptizare, addit sequentia *unges autem O Episcope, & Presbyter prius oleo sancto; deinde Baptizabis aqua, postremò consignabis unguento, ut unctio sit participatio Spiritus sancti, aqua sit symbolum mortis, unguentum sigillum pactionum*, & quod in canone ullo, in quo Presbyteris prohibetur ministrare sacramentum confirmationis non dicitur irritum, aut nullum fore sacramentum ab illis collectum; & ideo repetendum, sed tantùm absolutè prohibeantur confirmare. † Quia respodeo ad Clem. verba ex illis tribus 19
aliqua pertinere ad Episcopum, & Presbyterum, alia ad solum Episcopum; indeque accipienda Juxta distributionem commodam, Juxta quæ in præcedentibus adduxi quæstionibus, docet Basilius Pontius *dicta p.* 4. *c.* 2. *sub n. fin.* in vers. *ad tertium*, ubi notat perpendendum, quod Clemens in prioribus verbis cum agit de Baptismo, conjungit Episcopum, & Presbyterum, non tamen cum agit de confirmatione.

20 Et licet in canonibus prohibentibus sacramentum confirmationis Presbyteris, non dicatur nullum sacramentum illud ab illis collatum, nec irritum: tamen ut expendo sub quæst. sequenti Patres jam adducti sufficienter exprimunt defunctum potestatis in Præsbyteris ad confirmationem ministrandam; sic ut sequatur esse irritum, & inane, & repetendum sacramentum ab illis collatum, docet Basilius *dicto n. fin.* & communis omnium; imò satis apparet ex verbis *dicti c. quanto de consuet.* ubi Innocent. III. ait *esse inanem umbram, & veritatem*, & *cap. manus impositionis de consecrat. dist.* 5. quod desumptum est ex Eusebio Papa *epist.* 3. ubi habetur *irritum habendum, vacuum, nec inter Ecclesiastica sacramenta reputandum, quod per simplices sacerdotes confertur.*

21 Ad secundam quæstionis partem, an possit ex delegatione Pontificia simplex Sacerdos admini-

admioistrare hoc Sacramentum. Quia ex præfatis posset longe repeti, existimavi in hoc, & in aliis dubiis nostræ quæstionis breviter resolvere: pro affirmativa, nam licet plures affirmariot, oec ex Pootificis dispensatione posse sacerdotem Presbyterum, socramentum confirmationis administrare, nec in hoc Pontificem dispensare posse, ut latè probant Scotus, & Durand. *in 4. dist. 7. quæst.* 2. Adrianus *de confirm. art.* 3. & videantur sentire Bonaventura circa litteram Magistri, *art.* 1. *q.* 3. Gabriel. *quæst. unica art.* 2. *conclus.* 3. Major. *quæst. unica*, Castro *de hæresibus* 5. *confirmatio*, & inclinet Petrus Soto *lect.* 2. *de Confirm.* & Gullielmus Estins *in* 4. *dist.* §. 12. † Tamen contraria sententia probatur *ex cap. pervenit* 1. *dist.* 95. Ubi glossa, & communis secundùm Archidiaconum, Bellamer; Turrecrem; Domioicum, & Præpositum Covarruv. *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *n.* 2. & 5. Cucus *lib.* 5. *instit. moral. tit.* 3. *num.* 3. Barbosa *in pastor. dictâ p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 6. qui omnes alios referunt Caoonistas sic tenentes *in dicto cap. pervenit*, & *per cap. Presbyteri de consecrat. dist.* 4. item probat communis Theologorum eum D. Thoma *in* 4. *dist.* 24. *q.* 11. *art.* 4. Ubi Sotus, & alii, & ex eodem D. Thoma *dictâ q.* 72. *art.* 11. Ubi Cajetanus, Nugnus, Pesaotius, & Egidius, Paludan. *q.* 4. Aureol. *in* 4. *dist.* 7. *quæst.* 2. Victoria *quæst.* 49. Bellarm. *cap.* 12. *de confirmat.* Henriquez *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 4. & 5. Suarez *disp.* 33. *sect.* 2. Vasquez *q.* 72. *disp.* 119. *cap.* 1. *num.* 3. Bonacina, Filliucius, Toletus, Lublious, Torreblanca, & alii, quos sequitur Leander *de sacram. tract.* 3. *disp.* 2. *q.* 2. Hurtado *de hoc sacram. dis.* 13. Viuald. *de Ministro confirm. num.* 4. Ochogavia *q.* 10. *num.* 2. Graoad. *in eodem tract. disp.* 2. *num.* 5. Anglef. *art.* 3. Sylvius *in addit.* §. 3. *de confirm. summa* Binsfeldii, Petrus Cenedo *cap.* 3. *pag.* 58. & 59. Molfesius *in summa de hoc sacram. tract.* 4. *cap.* 2. *n.* 27. dicens hanc seotentiam esse da fide Castrus Palaus *tom.* 3. *tract.* 20. *p.* 9. Diana *p.* 8. *resol.* 3. *tract.* 1. Sahagun *de sacram. Confirm. n.* 26. abunde, & cum multis Basilius Pootius *dict. p.* 4. *cap.* 3. Cardosus verbo *sacramentum Confirm. num.* 8. idem Diana cum aliis *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 23. *in fine* Chamcrota *tract.* 3. *de confirm. cap.* 5. *in fine*, & *cap.* 2. *dubio* 5. Aversa *de hoc sacram. q.* 72. *sect.* Præpositus 3. io D. Thom. *dict. q.* 72. *dubio* 2. *num.* 46. Optavius *de sacram. tract. de confirm. disp.* 1. *q.* 8. *n.* 33. Petrus à Sancto Joseph *in Idea theologiæ sacram. cap.* 14. *resol.* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 6. *n.* 6. cum multis Joannes Petit *in theolog. sacram. tract.* 3. *lect.* 33. Marchantius *in resol. Pastor. tract.* 3. *c.* 2. *q.* 2. alios infinitos refert, & sequitur novissime Berricellus *de missionibus Apostolicis tract.* 7. *de hoc sacram. q.* 129. *à n.* 2. pluribus fundameotis *à n.* 3. qui respondet contrariis fundamentis, dicendo ex Divina institutione Episcopum esse ordinarium Ministrum ut *infra* expendo, multis aliis Pater Prado supra *de hoc sacramento dubio* 11. §. 3. ubi respondet contrariis quibus & nos ex dictis *à n.* 5. *hic.*

23 Probant etiam Doctores ex Concilio Florent. decreto de sacram. ubi postquam tradidisset ordinarium Ministrum confirmationis esse Episcopum, quibusdam interjectis, dicit, *legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & urgenti admodum causa simplicem sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis sacramentum.* Deiode quia Alex. IV. & Gregor. XIII. dicuntur hanc potestatem pro Indiis concessisse, quod noo potest prudenter negari, eom de Gregorio referatur ab authoribus fide dignis tanqoam res suo tempore facta, ut Suarez *disp.* 36. *sect.* 2. & Henriquez *de utroque cap.* 6. *n.* 4. *lit. N.* Item quod dicitur de Adriano IV. qui anno 1521. Aprilis 25. dicitur concessisse pro Indiis, & regionibus, in quibus non sunt Episcopi, ut sacerdos regularis ordinis minorum posset confirmare, cujus concessionis authenticum refert esse Hispali in Monasterio sancti Francisci, Heoriquez *supra lit.* 1. & Diana *dict. p.* 8. *res.* 3. ubi etiam confirmat ex quadam cardinalium responsione *in canone* 3. *de confirmatione sess. P. Trident.* quod etiam Abbates ex privilegio sedis Apostolicæ; de consensu tamen ordinariorum possuot conferre hoc sacramentum confirmationis, ut etiam refert Basilius Pont. *dict. cap.* 3. *sub n.* 6. Ubi dicit etiam dispensasse Nicolaum IV. Joan. XXII. Urban. V. Eug. IV. & alios Pontifices, ut refert Leo X. in Bulla directa quibusdam Franciscanus, quam ipse confirmavit; item & Emanuel Rodriguez *in nova collatione.*

Et confirmatur ex Concilio Senonense in de- 24
cretis morum *cap.* 38. ubi cum dixisset Abbates non habere potestatem confirmandi, addit quod si qui sint qui contendaot sibi competere hanc facultatem ex privilegio volumus, quod cum primum fuerint requisiti à suffraganeis nostris, de privilegio fideoi facere teneaotur; imò D. Greg. XIII. dispeosavit cum Patribus societatis, ut etiam apud Indos cum Chrismate ab Episcopo benedicto sacramentum confirmationis ministrare; & refert Basilius Pontius *dicto n.* 6. *in fine.* audivisse eos, qui asseruere se ministrasse hoc sacramentum ex ea dispensatiooe; imo & apud eos asservari diploma hujus authoritatis concessæ. Et hæc omnia confirmantur ex factis, consuetudine Græcorum *quæst.* 6. *supra* relatis.

Et nostram communem sententiam de fide certam putat esse, sed Petigianus *in* 4. *dist.* 7. *q.* 1. *art.* 13. *in fine*, sentit non esse de fide, quia Eugenius non est loquutus definiendo, & Tridentinum, licet dixerit ordinarium ministrum esse Episcopum; nihil tamen dixerit de extraordinario; & sic temerarium tantùm esse oppositum; Basilius autem Pontius omnino legendus *dicto cap.* 3. *p.* 4. *n.* 11. per totum ex multis fundamentis propendet se in soli sententiam conjungendo decretum Trid. definitionem cum decreto Eugeoii, referens verba Eugenii.

Et licet fundamenta contrariæ sententiæ con- 25
sisteotia decretis aliquorum Pontificum, de quibus jam *à num.* 1. Veluti Damasi, Eusebii, Innocenti. I. Laonis II. Joannis III. & aliorum, tameo intelliguntur dicendo ordinarie solis Episcopis deberi ahujus sacramenti ministerium, & expendunt Dian *dicta resol.* 3. & Basil. *sub dict. cap.* 3. rectè absolute loqui; quia quando de potestate est sermo, & absolute dicitur aliquod genus hominum habere, vel non habere potestatem, intelligitur de potestate ordinaria, ut si quis v. g. dicat Parochum non habere potestatem excommunicandi, rectè sic absoluté loquitur; quia intelligitur de potestate ordinaria, quæ ex officio aooexa sit, non de potestate delegata qoam accipere potest à Summo Pontifice.

Nec

26 Nec aliud obstat desumptum ex ratione, scilicet, vel potestas confirmandi competit Episcopo ratione Jurisdictionis, vel consecrationis, non primum, dicunt Basil. *dict. cap.* 3. *n.* 9. Diana ex illius verbis. *dicta. resol.* 3. vers. *secundum* ut notum est, nam alias Episcopus non consecratus posset confirmare sibi subditum, & nulla esset confirmatio ministrata non subdito, quæ absurda sunt. Si dicatur secundum, ergo vel ratione consecrationis, & ordinis sacerdotalis, & presbyterii, at sic etiam conveniret Presbyteris, & valide confirmarent, etiam sine licentia Episcopi (quod est falsum, ut dixi *a n.* 1.) vel ratione consecrationis Episcopalis; etsi hoc verum est, non poterit competere Presbyteris, cum ea consecratione careant. Tamen respondent Basilius, & Diana, & ego longius *infra hac quæst.* vers. *ad ultimum* diverso modo utrique competere.

27 Et quia Doctores solent etiam objicere textum *in cap. penult. de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris*, ubi dicitur ea, quæ consecrationis, sunt, non consecrato, committi non posse; ob idque si confirmare competat Episcopo ratione consecrationis, & ea deficiente in Presbytero, sequi ut non possit illi committi hujus sacramenti administratio. Sed respondeo cum eodem Basilio Pontio *dict. c.* 3. *p.* 4. *n.* 10. Diana *dict. res.* 3. vers. *Denique*, ut *infra* in dicta vers. *ad quartam*, verb. *alia*.

28 Sed quia factum Gregorii *lib.* 9. *epistol.* 3. & 26. ad Januarium relatum, *in dicto cap. pervenit dist.* 95. existiment Durandus *in* 4. *dist.* 7. *q.* 3. & 4. Estius *ibi dist.* 7. *dicto* §. 22. Loqui non de Baptizatis, sed de Baptizandis tangendis à Presbyteris Chrismate in fronte; ideo tenent in illo textu non reperiri decisam primo nostram adductam sententiam, ut non probari videtur ex verbis *dict cap.* 1. ibi *pervenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod Presbyteris Chrismate tangere in fronte eos qui Baptizandi sunt prohibuimus, & nos quidem secundum usum veterem nostræ Ecclesiæ fecimus: sed si hac de re aliqui constituantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in fronte Baptizandos, etiam in fronte tangere debeant concedimus*, longeque distare verb. *baptizandi* à baptizatis, inferendo non dari sacramentum confirmationis ex eo quod Presbyteri corporis partem quamlibet ungant.

29 Alia ex illis adducit Basilius Pontius *dicto lib.* 4. *de hoc sacram. n.* 2. 3. & 4. qui expendens verba relata, ait Pontificem Greg. IX. in dictis locis loqui de sacramento confirmationis, ac de unctione confirmatoria, non cæremoniali, ut de ea sic intellexit postea Eugen. IV. in Florentino jam relato; cum ergo ait Gregorius loqueretur de ea unctione, quam antea prohibuerat eisdem Presbyteris, absolutaque prohibuisset unctionem cum Chrismate in fronte Baptizati; ideo evincit extra controversiam esse, nomine eo sacramentum intelligi confirmationis; & sic ut diu inest ea solutio, quæ de alia unctione Gregor. interpretatur; & *sub dicto num.* 2. ait non fuisse tollerantiam in eo, quod sine scandalo vitare non posset, sed concessionem confirmandi facultatem Presbyteris præstando; quia Pontifex ibi non dixit *permittimus*, sed *concedimus*, & usus fuit nomine *Chrismatis*, alias uteretur verbo *Olei*; item quod textus ille loquitur tantum de simplicibus Presbyteris, non de illis, qui simul essent Episcopi, late etiam probans, quod Gregorius posuerit *Baptizandos* pro *Baptizatis*, in illisque verbis, *& nos quidem secundum veterem Consuetudinem Ecclesiæ nostræ fecimus*, in quibus explanat quod vetus consuetudo excluserit simplices sacerdotes; sed quia de ea re aliqui contristarentur; ideo summum Pontificem decrevisse facultatem Presbyteris confirmandi, ubi Episcopi desunt.

Ad tertiam quæstionis partem, an Presbyter sit 30
sufficiens minister, quamvis peccet in conferendo Confirmationis sacramentum? Satis liquet ex adductis *in præcedenti dubio* vers. *ad secundum*, & *à num.* 1. *nostræ quæstionis*; quia ut *infra* dicemus, nonnisi ex sola dispensatione Papæ hoc liceat ei.

Ad quartam quæstionis partem, qua ratione 31
conveniat Episcopo esse minister ordinarius hujus sacramenti, aliqui Doctores varia dixerunt inter quos Philippus Faber, *in* 4. *dist.* 7. *disp.* 27. *cap.* 3. *n.* 32. qui distinguens in Episcopo duplex munus circa sacramentum confirmationis, & quod primum sit ipsa confectio, & consecratio Chrismatis, quæ à solo Episcopo fieri potest, & non à Presbytero (de qua *infra*) & hoc à Jure Divino manasse; quod sic Constitutum dicit, ut solus Episcopus privativè conficiat. Secundum dicet esse collationem Chrismatis, de qua in tractatu nostro, & quod ex his duobus videatur præstantius primum; quia constituit materiam sacramenti, essentialiusque esse, ut Chrisma sit consecratum ab Episcopo. Qua suppositione pergit Philippus Faber ex institutione Divina convenire illum actum primum Episcopo, & nulli alteri. Et quod collatio, sive administratio sacramenti confirmationis eidem etiam pertineat, ex eadem institutione, pertinereque ad potestatem Jurisdictionis, esseque ordinariam, in Episcopo, delegatam in sacerdote; nec posse extendi, ait ad Diaconum, & alios inferiores Clericos, & laicos, quia ordinatus institutione Divina, ne ad alios inferiores transferatur; probans inquam Faber hoc munus ad potestatem Jurisdictionis, & non ordinis pertinere, eo nempe fundamento; quia potestas ordinis, non potest tolli, nec impediri, ne effectus fiat, si attenter is, qui talem authoritatem habet; sicque concludit, ut ministratio hujus sacramenti non sit ordinis, sed Jurisdictionis, colligendo ita ex D. Thoma dicente Pontificem concedere Presbyteris, ut consignent ex plenitudine potestatis; & quod plenitudo Papæ est Jurisdictionis alia multa congerit Philippus Faber.

Sed Basilius Pontius, *dict. p.* 4. *de hoc sacram.* 32
affert Sotum, *in* 4. *distinct.* 7. *quæst. unica art.* 12. dicentem Christum statuisse solos Sacerdotes, sive ex officio, sive ex commissione posse confirmare, commisisse autem Ecclesiæ ut posset limitare; pro ut expedire judicaverit quod Episcopus, vel Sacerdos sub hac, vel illa conditione esset necessarius minister, optimè impugnans; item & alia, quæ retulit Faber *ibi* repetens ex *num.* 1. potius cum Suarez amplectitur, quod Christus instituit, ut ex vi ordinationis, & consecrationis Episcopus in actu primo proximè esset necessarius minister hujus sacramenti à nullius dispensatione, vel licentia dependens, sicut Presbyter per characterem constitutus est in actu primo proximo ad conficiendum Corpus Christi; sic ut talis potestas non sit auferibilis in Episcopo, nec impediri possit, ut frustretur ef-

33 fectu. † Et quod est in Presbytero eadem potestas in potentia quadam remota ad confirmandum ex vi suæ ordinationis, qui tamen constituetur in potentia proxima per dispensationem superioris legitimi; concludit ergo Basilius, ut radix, & fundamentum nostri dubii consistat in ordine, & charactere; & sic potestatem confirmandi, tam Episcopo, quam Presbytero competere ratione ordinis, & consecrationis, Episcopo quidem completè, & proximè, Presbytero inquam conditionate, si accedat dispensatio Pontificis; quod est competere in potentia remota, ut loquuntur Suarez, & alii: ob idque nullo modo pertinere ad potestatem jurisdictionis.

34 Alia philosophando tradit idem Basilius pro majori claritate, *dict. cap.6. num.6.* quæ omitto; solùm enim dico ex hoc modo intelligendi responderi ad objectiones propositas sub vers. *ad secundum*, in vers. *nec aliud*, & *quia DD.* ubi de textu *in dicto cap. penult. de consecrat. Ecclesiæ, vel alteris*, nempe, ut Episcopo competat esse minister ordinarius ratione consecrationis Episcopalis, & Presbytero ratione suæ consecrationis remote, & dependenter à dispensatione: ita Diana *dicta p.8. tract. 1. res. 3.* in dictis vers. *secundum*, & *denique*, dicens in Presbytero esse consecrationem remotam sufficientem, ut posita conditione, possit ministrare sacramentum Confirmationis; quia sicut in illo ratione ordinis est sufficiens fundamentum, ut accedente Jurisdictione (ut dici solet) possit absolvere à peccatis, à quibus sine ea invalide absoluit, ita etiam ratione ordinis in Presbytero sit sufficiens fundamentum, ut possit illi committi ministerium sacramenti ordinis, quod sine ea commissione inaniter, & invalidé conferret) ut expendo *infra in cap. utriusque sexus de pænit.*) itaque dicit exercitium confirmationis committi consecrato tantùm.

35 Ad quintam respondetur satis ex his, quæ dico *quæst. sequenti* in vers. *ad quartam*; & quia novissime Berticellus *de hoc sacram. tit. 7. tract. de missionibus Apostol. q.31.* agit de quæstione, an hodie Presbyter, sive orientalis, sive occidentalis Ecclesiæ valide confirmare possit, ubi laté agens cum Arcudio firmat posse Græcos, præsertim in oriente; pro quo faciunt relata *quæst. sequenti* in vers. *ad primam.* & vers. *ad secundam.* plura de licita consuetudine Græcorum, ut eorum Presbyteri confirment; quare alia hic non repeto; imo notat Berricel. *ibi à num.2.* ut licet Græci in Italia valide nequeant confirmare, tamen admittit, si id facerent in aliqua civitatate sine nota, aut ubi non fuisset recepta Bulla Clem. VIII. quæ Græcis expresse prohibuit, ne Presbyteri Græci Baptizatos Chrismate, confirment, expedita anno 1595. Augusti 13. quam per extensum refert Thomas à Jesu Maria *de conversione omnium omnium gent. lib. 6. p. 2. cap. 7.* Arcudius *de sacram. Ecclesiæ orientalis. lib. 2. cap. 15. & capit. 16. in fine*

QUÆSTIO VIII.

An Diaconus, seu alius Clericus non Presbyter, possit ex commissione Pontificia ministrare, & conferre sacramentum confirmationis? An Abbates? Seu an possit Pontifex dispensare ad illud administrandum per sacerdotem solum priori ordinatione consecratum? Et an soli Pontifici competat privativè talis dispensandi potestas, vel etiam Episcopo? vel an possit Pontifex dispensare, ut simplex sacerdos, consecrare queat Sanctum Chrisma? Et an si sine causa dispenset, ut simplex sacerdos conferat sacramentum confirmationis, sit dispensatio valida? Et an Pontifex tantum electus, & nondum consecratus in Episcopum, possit hanc potestatem simplici sacerdoti concedere? vel an facultas talis concessa simplici Sacerdoti, expiret, mortuo Pontifice, vel si sit concessa ex causa, ea cessante, expiret? An Regulares missionarii in partibus infidelium, præsertim in novo orbe, habeant à sede Apostolica privilegium ministrandi hoc Sacramentum?

SUMMARIUM.

1 *Diaconi, & alii Clerici minores, nequeunt esse ministri sacramenti confirmationis*, & n.2. & 3.

4 Trid. canon, 3. sess. 7. de confirmat.

5 *Abbas Presbyter potest esse minister Confirmationis privilegio Apostolico, & licentiâ proprii Episcopi.*

6 *Sacerdos sola prima ordinatione consecratus, nempe, calicis porrectione, non si imposita non est manus, possit ex dispensatione Pontificis confirmare.* n. 7. 8. 9. 10. 11.

7 *Sotus censet impositionem manuum in ordinatione esse introductam ab Apostolis.*

8 *Calicis traditio in ordinatione sacerdotali, spectat cum Patena ad potestatem Consecrandi.*

9 *Manuum impositio in ordinatione sacerdotali, spectat ad potestatem absolvendi à peccatis.*

12 *Episcopus nequit in suo territorio delegare simplici sacerdoti, ut confirmet ejus subditos; etsi dicatur Pastor ordinarius in suo territorio, ut Papa orbe, ut expenditur* n. 13. 14. & 15.

16 *Chrisma pro confirmandis ex dispensatione Pontificia multi probant posse fieri a sacerdote, & si non tam facile, ut ministrare illud sacramentum*, n. 17. 18. 19.

20 *Pontifex dispensando sine causa, ut simplex sacerdos confirmet, non improbatur in suo facto, & quare; non sic in dispensatione voti tertio præjudiciali* numer. 21. 22.

22 *Gratia*

22 *Gratiæ non ceſſant mortuo Papa, concedente etiam reſpectu Preſbyteri confirmaturi.*

23 *Pontifex tantum electus, & non conſecratus, poteſt diſpenſare cum ſimplicibus ſacerdotibus, ut confirment.*

1 AD primam difficultatis partem de Diacono, & aliis clericis inferioribus, ſeu laicis ex dictis *ſub. quæſt. 7. præcedenti*, ſatis liquet, nec Diaconum, nec clericos alios inferios poſſe etiam ex commiſſione Pontificia eſſe miniſtros Sacramenti confirmationis; quia deficit in illis Character ordinis presbyteralis, qui requiritur ex inſtitutione Divina pro miniſtro legitimo hujus ſacramenti, ſaltim remotè, ut *ibi* explicavi *in fine dictæ quæſtionis*: ita communiter docent Theologi. cum D.Thom. *diſt. 7. in 4. q. 3. art. 1. & q. 72. art.* 11. Sotus, Ledeſma, Tabiena apud Henriquez *lib. 3. c. 6. n. 5.* Granadus, Ludovicus de S. Joan. & alii, quos ſequitur Leander *tract. 3. de ſacram. diſp. 2. qu. 4.* præcipuè Reginaldus. *lib. 28. n. 19.* bene probans *ex cap. manus de conſecrat diſt. 5. & ex cap. quanto de conſuet.* Baunii *q. 7. aſſert. 3. de ſacramento*,
2 Sahagun. *de hoc ſacram. n. 25.* † Ubi dicit jam damnatum eſſe errorem eorum, qui affirmabant Diaconos eſſe proprios confirmationis miniſtros, tenent etiam Baſil Pont. *ſub c. 3. p. 4. de hoc ſacram. in fine*, Filiucius *tract. 3. n 27.* dicens, ut inferior ſacerdote, nec etiam ex diſpenſatione Papæ poſſit eſſe miniſter hujus ſacramenti, tradit Barboſa *in poſtorali p. 2. allegat. 30. ſub. n. 4. in fine*, Ægidius Trullench. *de ſacram. lib. 2. q. unica n. 14. in fine.*

3 Et in tantum Doctores ſic verum dicunt, ut Diaconus, etiam ſi ſit Cardinalis nequat hoc ſacramentum adminiſtrare: ſic jam adducti ex commiſſione Papæ. Quare non ſunt ferendi Abbas, & Innocent; qui *in dicto cap. quanto de conſuetudine, & gloſſ. in dicto cap. manus de conſecrat. diſt. 5.* Ut etiam refert Aureol. *in 4. diſt. 7. q. 2.* affirmant exiſtimantes ex mandato Papæ quemlibet clericum poſſe conferre ordinem, &
4 ſacramentum, quod habet. † Nec obſtat Tridentini, *deciſio ſeſſ. 7. de confirmat. canon. 3.* dum inquiens ordinarium hujus Sacramenti Miniſtrum Epiſcopum eſſe, ſignificare videtur non eſſe inconveniens quod non Epiſcopi, & Pontificis maximi permiſſione extraordinarii, ſeu delegati fiant miniſtri: nam ut *ſupra quæſt. præcedenti*, longè reſolutum eſt, hoc tantum de Preſbyteris eſt intelligendum, non de aliis ſacerdotibus inferioribus, ut hic: Videbis Barboſam, *ſub dicto n. 4. in fine*, ubi refert ex Solorzano, *de Jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 18. n. 34.* noviſſimè bene tractat P.Prado, *dubio de ſacram. §. 4.*

5 Ad ſecundam quæſtionis partem de Abbatibus dicendum eſt quod ex privilegio Sedis Apoſtolicæ de conſenſu ordinari poſſint conferre ſacramentum hoc confirmationis, ut referunt, ac tenent Armendariz, *in additionib. ad recopil. legum Navarræ, lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Epiſcopis n.* 77. Barboſa, *in paſtorali dicto alleg. 50. num. 5.* quod eſt intelligendum ſi ſint Preſbyteri, ut colligi debet ex proximè adductis ſub *dicta quæſt. 6.* & exiſtimo conſenſum Epiſcopi, requiri; quia alias in territorio alieno non poſſet exercere Abbas alterius territorii, ſicut nec Epiſcopus per dicta, *ſupra in cap. contingit de ætate, & qualit. ordinand.* Ubi plura de Abbatibus dixi circa ordines.

6 Ad tertiam quæſtionis partem, an poſſit Pontifex diſpenſare ad hoc Sacramentum Confirmationis miniſtrandum per ſacerdotem ſolùm priori ordinatione conſecratum? In quo dubio ſunt diverſæ Doctorum ſententiæ: nam qui docent ſufficere in ordinandis Presbyteris, Calicis porrectionem cum Patena, vel totam materiam proximam ſitam eſſe in traditione Calicis cum vino, & Patenæ cum pane, & totam formam in verbis dictæ traditionis correſpondentibus, nempe: *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium &c.* ut videtur indicare Eugenius *in ſuo decreto*, dum pro ordinatione ſacerdotis, non aſſignat aliam materiam, quam dictam traditionem, nec aliam formam, quam verba ipſi traditioni correſpondentia, ipſi tenent poſſe Pontificem diſpenſare in puncto noſtri dubii; quia per traditionem dictam, & verba correſpondentia formæ denotatur conſecratio, ſeu ſacrificatio, quæ eſt præcipua actio ſacerdotis, cum per hoc conferatur character, & poteſtas ſacerdotalis, eiſque ſolis perficiatur ordinatio ſacerdotis: ita docent Durand. *in 4. q. 3. art. 2.* Ricard. *ibi diſt. 24. art. 4.* Tapperus *art. 7. §. de materia*, Valentia *tom. 4. diſp. 9. q. 1. puncto 5.* Nugnus *in 3. p. D. Thom. q. 37. art. 5.* Bonacina *de ſacram. ord. diſp. 8. q. unica, puncto 3. n. 2.* Cruz *in direct. p. 2. de ſacram. ordin dubio 2. concl. 1.* † & Sotus *dicta diſt. 24. q. 1.* 7
art. 4. concl. 5. cenſens impoſitionem manuum, & verba correſpondentia, non eſſe de eſſentia ordinis ſacerdotalis, facile concederet Pontificem id poſſe, quod etiam facile colligi poteſt ex his, quæ tradit Paludan. *in 4. & diſt. 25. q. 1. art. 2.* ut indicari videtur etiam *in c.* Presbyteri *infra tit. proximo de ſacram. non iterand.* dum in eo impoſitio manuum, quæ fit in ordinatione Presbyteris, & Diaconi, dicitur introducta ab Apoſtolis, & ob omiſſionem illius non eſſe ſacramentum iterandum, ſed ſupplendam eſſe; & ſic etiam deduci ex eo quod in aliquibus Pontificalibus non inveniatur cæremonia hæc impoſitionis manuum, nec inveniuntur verba illi correſpondentia.

Et contra tamen alii docent impoſitionem manuum eſſe de eſſentia ſacerdotalis ordinis; eo quod in porrectione Calicis cum Patena ſolùm confertur ſacerdotibus poteſtas conſecrandi, & per impoſitionem manuum ſupra ordinatorum Capita imprimatur nova pars Characteris, & conferatur poteſtas abſolvendi à peccatis ut declarant verba, quæ tunc profert Epiſcopus: *accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt*, in quibus ſignificatur ſenſus ſenſibile, nempe impoſitio manus, & forma, quæ ſignificat *ibi* conferri gratiam, & poteſtas abſoluendi à peccatis, quæ eſt propria ſacerdotum, dictamque impoſitionem manuum neceſſariam eſſe probant Concil. Cartaginenſe IV. *can. 3.* ubi agens de ordinatione Presbyteri ſolùm meminit impoſitionis manuum & Trident. *ſeſſ. 14. c. 3. de Extrema Unctione*, ubi ait miniſtros hujus ſacramenti eſſe Presbyteros qui ſunt Presbyteri, aut ſacerdotes ab ipſis rite ordinati per impoſitionem manuum Presbyteri, ex S. Hieronymo *in c. 58.* Iſaiæ in ea verba *ſi abſtulerit de medio tui* ait, *ordinatio non ſolùm ad imprecationem vocis, ſed etiam ad impoſitionem impletur manuum*, & Pontifex Alex ex Concilii Calcedoneoſ. authoritate appellat ſacramentum manus impoſitionem, per quam Spiritus ſanctus Confertur.

Fermoſin. de Offic. & ſacris Eccleſ. Tom. II. H 3 Cumque

9 Cumque Sacerdoti detur potestas erga Christi corpus, verum quando porrigatur Calix cum Patena, nec ex illa caeremonia ulla alia colligatur potestas sequitur quod habendo tertiam potestatem circa corpus Christi mysticum illius membra absolvendo à peccatis, debeat d.ci, ut ea potestas sit conferenda ex vi alicujus ordinationis, quae sanè est impositio manuum sub praedicta forma verborum. Quare Praepositus, *in 3. p. D. Thomae quaest. 72. art. 11. dubio 2. num. 53.* Verius esse aut dicendo hanc impositionem manuum pertinere ad essentiam ordinationis, & hominem absque ea non esse completum sacerdotem, nec vi ordinationis habere ullam virtutem sanctificandi fideles per confectionem sacramentorum, quae in usu consistunt, affirmant ordinatum solòm per verba quibus datur potestas sacrificium offerendi non posse ex commissione Pontificis hoc Sacramentum conficere; quia sanctificatio per hoc sacramentum requirit potestatem ordinis in corpus Christi mysticum, qua caret talis sacerdos, ut absolvat à peccatis. Alia refert Diana, *p. 8. tract. 1. resol. 4.* Ubi circa hoc dubium utramque sententiam putat esse probabilem.

10 Quare Scotus, *dist. 24. art. 3.* Paludan. *dist. 25. q. 1.* S. Bonaventura *dist. 24. art. 1. q. 4.* Petrus Soto *lectura. 5. de ordine*, Ossius *in confessione Polonica cap. 50.* Armilla verbo *ordo. n. 5.* Bellarminus *lib. de ordine. cap. 9.* Henriquez *cap. 6.* Cornelius à Lapide *in 1. ad Thimotheum 4.* vers. 14. *n. 59.* Sylvius *in 3. p. q. 37. art. 2. q. 4.* Vazquez *ibi tom. 3. disp. 239. cap. 3.* Filiucius *tom. 1. tract. 9. cap. 2. n. 42.* Paulus *in suis responsis moralibus lib. 6. quaestione 43.* Fernandez *in Theolog. morali p. 3. cap. 11. §. 5.* Egidius Coninch. *de sacram. disp. 20. dubio 7. n. 60. & 61.* Reginald. *lib. 30. n. 10. 20. & 21.* Andreas Molfesius *in summa tract. 2. cap. 10. n. 31.* Domitius Charmerota, *de sacram. tract. 11. c. 3. dubio 1.* vers. *quinto dico* pro ultima opinione
11 respondent ex adductis fundamentis. † Nec obstare dicentes quod si Episcopus moriatur postquam contulit sacerdoti potestatem consecrandi antequam illi manus imponat, verè remanebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis absolvere sic ut ex impositione manuum nulla conferatur potestas; quia respondent negando antecedens, quod nulla ratione probari potest, & quod tunc solum ille Presbyter habebit potestatem consecrandi, & de necessitate impositionis manuum ad essentiam Presbyterii, applicabis quae adduxi sub *Rub. de temporib. ordin.* ubi de materia, & forma, quibus traditur completa potestas. alia *in capit. 1. & 3. de sacrament. non iterand.*

12 Ad quartam quaestionis partem an soli Pontifici competat privativè potestas dispensandi cum Presbyteris, ut queant ministrare sacramentum confirmationis? Quia ex infinitis Basilius Pontius *de hoc sacram. p. 4. cap. 4.* plura omnino legenda tradit, ut ab intimis rem hanc percalleas, & post eum Diana cum aliis infinitis *dicta p. 8. tract. 1. res. 5.* existimo respondendum, ut licet ex quadam communi Doctorum, & generali doctrina Episcopus possit in suo territorio quidquid Pontifex in tota universali Ecclesia, nisi in quibus adsit aliqua prohibitio specialis si excipias ea quae ad universalis Ecclesiae statum pertinere, noscuntur, ut res fidei definiri, & simila quae exigunt infallibilem authoritatem, ut rectè fiant quae solùm penes Pontificem resident; ita ut nec in Concilio resideat, nisi capitis consensus accedat Juxta quae adduxi supra *ad titul. de summa Trinit. & fide Cathol.* Juxta etiam quae tradunt ex Juris interpretibus Gambera *de officio legati lib. 10. n. 466. & 472.* Thesaur. *Christi Religios. cap. 17.* Nicolaus de Cusa *lib. 2. de concordia Cathol. cap. 3.* Perez *lib. 8. ordinam. tit. 15. l. 5. paulo post princip. & tit. 18. l. 2.* vers. *statutos contra ellos*, Majol. *lib. 5. de irregularit. cap. 51. n. 4.* qui refert Hogonem, & ex Theologis Abulens. *in cap. 6 Matthaei n. 87.* Victoria *relect. de matrim. cap. 1. n. 7.* Soto *in 4. dist. 27. q. 1. art. 4.* vers. *ad quot tandem*, *& lib. 10. de Just. q. 1. art. 3. ad secundum* Vera Cruz, *parte Speciali art. 28. post. 3. conclus.* Henriquez *lib. 6. de poenit cap. 14. n. 7. in comment. litt. R. & lib. 10. de ordine cap. 35. n. 2. & lib. 12. de matrim. cap. 3. n. 2. in comment. litt. N.* Aragon. *in 2. 2. q. 88. art. 2.* vers. *Si quis autem quaerat, an omnis*, Thomas Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 61. n. 3. & lib. 7. disp. 1. n. 9.* & alibi saepe, † quia 13
Episcopus est Pastor ordinarius in sua Dioecesi, sicut Pontifex in toto orbe. Hanc sententiam infinitis novissimè à Berricello relati, pluribus fundamentis *q. 30. sect. 2.* defendunt, sed omnibus ipse Berricel, *sect. 2.* satisfacit *ibi*, ubi *sect. 3.* authoritatibus, & rationibus plurimis sequitur sententiam contrariam, & ad fundamentum contrarium ait in vers. *ad quintum*, falsum esse posse Episcopum in sua Dioecesi quidquid potest Papa in universa Ecclesia quoad sacramentorum ritum: nam hic spectat ad reginen totius Ecclesiae; indeque ut sicut solus Pontifex potest determinare materiam, & formam aliquorum sacramentorum; ita etiam ministrum extraordinarium Confirmationis. Alia pro responsione addens, nempe ut licet eadem sit potestas ordinis utriusque, sed posse non improbaliter dici in summo Pontifice imprimi, sive extendi Characterem ordinis altioris gradus, & excellentiae ad characterem Episcopalem.

Ideo dicendum est, ut quantumvis arguatur 14
ex fundamento dicto, & aliis, quod si Episcopus non sit prohibitus dispensare, expresse possit facultatem in suo Episcopatu concedere simplici sacerdoti, ut administret sacramentum Confirmationis, sicut & Papa potest Juxta dicta. *quaest. praeced.* in vers. *ad secundam.* non posse Episcopos in Ecclesia latina talem dispensationem facere, nec delegare; & hoc sic procedere, sive dicas id procedere ex Divina institutione, qua, ut jam dixi in dicto vers. videtur privativè solis Pontificibus eam dispensationem, seu facultatem competere, sive talis prohibitio, circa Episcopos oriatur ex sola prohibitione Ecclesiastica: nam ea est tantae virtutis, & efficaciae, ut posset eorum concessionem irritam reddere; quia quamvis collatio confirmationis sit exercitium ordinis, ut dixi *in eo quaest. & in praesenti*, verum ipsa concessio est actus Jurisdictionis: ita docent Praepositus *dict. q. 72. num. 49. Ubi supra*, Petrus à S. Joseph. *in Idea Theol. sacram. cap. 14. resol. 2.* Aversa *de sacram. confirm. q. 72. sect. 3.*

Hurtado

Hurtado *de hoc ſacramento diſ.* 13. Ochogavia 15 *de eodem q.*10. *n.* 13. † Diana *dict. p.* 8. *tr.* 1. *reſol.* 5. advertens quod Chriſtus inſtituit, ut ordinarius quidem miniſter confirmatinnis eſſet Epiſcopus, per extraordinariam vero delegationem ſui vicarii poſſi: etiam ſacerdos, qui fundamenta Baſilii Pontii, Ægidii, & Puteani refert, Joannis Petit. & Præpoſiti, Soti, Paludani, & aliorum, & hoc ſic verum Judico, etiamſi nulla adſit prohibitio ſpecialis, uti non eſt ſecundùm Baſil. *ſupra n.* 1. dicentem longu uſu ita obſervatum, nec inveniſſe aliquam reſervationem de hac re & legere tantùm non nullas diſpenſationes factas à nonnullis annis ſolum à ſede Apoſtolica, quales ſunt, quas jam *quæſt. præcedenti* adduxi Gregorii, & aliorum Pontificum, & ex decreto Eugenii IV. *ibi* relato ſcribentis diſpenſationem ſedis Apoſtolicæ legi aliquando Presbyteros conſignaſſe, & eſſe argumentum magnum, inter latinos reſervatam eſſe ſummo Pontifici ejus diſpenſitionis conceſſionem. Plura alia curioſa, & difficilia Conſideravit Baſilius *dicta p.* 4. *cap.* 4. ubi leges. Quare exiſtimo ita in hoc puncto reſolvendum pro hac negativa ſententia, ut longe agens noviſſime ad utramque partem, cum infinitis reſoluit Berricel. *de miſſionibus Apoſtol.* omnino legendus *tr.* 7. *de hoc ſacram. q.* 30. ubi *in ſect.* 1. *n.* 1. infinitos refert ſic tenentes, inter quos etiam Cardinalis Lugo *reſponſor. lib.* 1. *n.* 3. ejus frater Franc. Lugo *de ſacram. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 12. cum aliis multis Barboſa *in paſtor. alleg.* 30. *n.* 4. Quintana Dueñas *tract.* 2. *in Theolog. mor. ſingul.* 5. *n.* 4. Candidus *diſquiſit. mor. tom.* 3. *diſquiſit.* 1. *art.* 10. *dubio* 10. Caſtro Palao *tom.* 4. *tract.* 20. *diſp. unica p.* 9. *n.* 4. *gloſſa in cap. quanto de conſuetudine*, Henriquez *lib.* 2. *cap.* 26. §. 5. *litt. S.* & alii penes eos & poſt iſtos lego bene tractantem P. Prad. *ſupra de hoc ſacram. d. dubio* 11. §. 4. & 5. Ubi reſpondet contrariis.

16 Ad quintam quæſtionis partem, an poſſit Pontifex diſpenſare, ut ſacerdos conſecret ſanctum chriſma pro ſacramento confirmationis? Quia ſatis de hac quæſtione poſita ſunt fundamenta ad utramque partem *ſupra q.* 1. in toto verſ. *ad quartam*, & ibi pro negativa ſententia videatur reſponſum ex Baſilio Pontio, & aliis, reſpondendo fundamentis affirmariæ ſeatentivæ aliquorum eam tenentium, quos *ibi* retuli, & *n. fin.* ubi Diana *p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 12. & Amicus pro affirmativa reſpondentes utramque ſententiam probabiliorem dixerunt, Baſilii fundamentis reſpondendo; ideo nunc hic tantùm ex illis referam, ut quemadmodum pro ſententia Baſilii, & aliorum, ac Hurtadi *de confirm. diſ.* 5. ſunt concilia, & Patres, uti in dicto verſ. *ad quartam* retuli; ſic jam ut ſicut Patres, & concilia, quæ retuli *ſub quæſt.* ... *præced. à n.* 1. & verſ. *ad ſecundam*, dicunt Epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum hujus ſacramenti, Presbyterum vero ex diſpenſatione, & facultate Pontificia, ita contingat reſpectu benedictionis, & conſecrationi chriſmatis; quia reſpectu adminiſtrationis diſpenſat Papa, ita & reſpectu conſecrationis.

17 Et confirmant adducti ex concilio Toletano *in dicto cap.* 2. adducto, ubi *in canone* 20. prohibens, ne Prebyteri, ſed ſolus Epiſcopus chriſma conficiant, aperte dicunt relati Doctores probare hanc conſecrationem non deberi eſſentialiter fieri ab Epiſcopo, num cum loquatur ſequentibus verbis, *quamvis pene ubique cuſtodiatur, ut abſque Epiſcopo, chriſma nemo conficiat; tamen quia in aliquibus locis, vel Provinciis, Presbyteri dicuntur chriſma conficere, placuit ex hac die nullum alium, niſi Epiſcopum chriſma conficere.* Per hæc apertius dicunt Epiſcopos eſſe ſolum prohibitos, ut prohibiti ſunt adminiſtrare hoc ſacramentum; indeque concludit alia adducendo, ut ſicut Pontifex diſpenſat pro adminiſtrando hoc ſacramento cum Presbytero eodem modo pro benedicendo, & conſecrando chriſma; quia eadem videtur ratio de uno, ac de alio; pro quo dicto faciunt fundamenta, quæ retuli *q.* 6. in verſ. *ad ſecundum*, & in verſ. *fin.*

Unde ad fundamenta Baſilii, quæ retuli *in di-* 18 *cta q.* 2. verſ. *ad quartam*, quæ etiam refert Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 12. *in principio*, tum ex fundamentis ibi, & proxime jactis pro affirmativa ſententia; tum quod etſi uſus non fuerit diſpenſando, ut Presbyter chriſma conſecret, oritur ex eo quod nunquam legatur diſpenſatum, ſed non inde ſequi non poſſe Pontificem diſpenſare, ſi contingeret, ut non eſſent Epiſcopi, qui chriſma benedicerent, & conſecrarent; & ad Concilium Florentin. quod etſi doceant tantùm aliquando diſpenſatum eſſe in miniſtro, non autem in conſecratione materiæ, ibi ſolum referri factum, ſed non negare id fieri non potuiſſe; & licet Sylveſter Papa dixerit nullum Presbyterum poſſe conficere chriſma, non tamen negaſſe quin diſpenſatione Pontificia poſſe facere; eodemque modo reſpondent ad catechiſmum, dum declarat Epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum; quia non dicit eſſe omnino eſſentialem. † Et ad concilia, & Patres 19 qui prohibent Presbyteris chriſma conficere, reſpondent non inde ſequi quod hæc poteſtas non poſſit illis per diſpenſationem ſummi Pontificis communicari; quia eadem Concilia, & canones prohibent, ne Presbyteri virgines, & templa conſecrent, & Innocent. IV. Bulla, ne chriſma conferant, cum tamen per diſpenſationem ſummi Pontificis, poſſint ſimplices ſacerdotes templa & virgines conſecrare, nec non chriſma conferre; & quod textus *in cap. Presbyter* adductus *in dict. quæſt.* 2. non tam indicat impoſſibilitatem, ſeu difficultatem diſpenſandi in confectione chriſmatis, quàm in conſecratione virginis. Etenim concludunt reſpondentes non ita facile diſpenſandum in conſecratione materiæ, quàm in adminiſtratione confirmationis; eo quod difficilius ſit ordinarium miniſtrum ſemper, & ubique reperiri, quàm materiæ conſecrationem, quæ facilius ex uno in alium locum transferri poteſt.

Ad ſextam quæſtionis partem, an ſi Pontifex 20 ſine cauſa diſpenſet, ut ſimplex ſacerdos conferat hoc ſacramentum, diſpenſatio ſit valida? Et ſuppoſito cum Azorio *tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *q.* & Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 5. *in fine*, & ut dixi *in quæſt. præced.* non ſolere, nec debere Pontifices in hoc facile diſpenſare, ſed ſolum pro regionibus infidelium, in quibus rari ſunt Epiſcopi. † Reſpondeo 21 nihilominus diſpenſationem eſſe validam, cum de hac re non videatur Judicandum, eſſe ſicut de votis, in quorum relaxatione fit remiſſio juris competentis alteri, qui non cenſetur in eam remiſſionem conſentire, niſi cauſa ſaltum, bona fide exiſtimetur ſubeſſe eo quod in caſu noſtro nulla ſit relaxatio & diſpenſatio juris alieni, ſed tantùm deputatio ſimplex ad aliquod munus juxta facultatem Pontifici ex Chriſti inſtitutione traditam: itaque Ochogavia *de ſacram. confirm. q.* 10. *n.* 4. notat validam eſſe hanc facultatem, etiamſi

Pontifex eam concesserit sine rationabili causa Coninch. *tom. de sacram. q.* 72. *de hoc sacramento art.* 11. Diana *dicta p.*8. *tract.* 1. *res.*6. Henriquez. & cum eo Præpositus *in* 3. *p.q.*72. *art.*11. *dub.* 2. *n.* 4. quia hæc commissio non est dispensatio in lege Divina, sed est concessio alicujus potestatis similis ei, quam Pontifex concederet alicui ad absolvendum à peccatis reservatis, quæ valida esset etiam sine causa, ne pœnitentes bona fide procedentes damnarentur, si non essent absoluti, alioquin dicunt Præpositus, & Henriquez res esset obnoxia multis periculis, & homo meritò posset esse anxius; num sacramentum valide conficeret, vel reciperet.

22 Et confirmatur ex doctrina Suarez *tom.* 3. *disp.* 36. & Hurtadi *de hoc sacram, difficult.* 13. qui dicunt non cessare hanc facultatem, mortuo Pontifice, qui eam concessit; quia gratia talis concessionis, & gratiæ non cessat mortuo Papa, concedente, & nec cesset talis facultas, cessante ratione, quæ movet Pontificem ad eam concedendam, tum non dependeat ab ea in fieri, nec in conservari; & sic idem Suarez *dicta disp.* 36. *sect.* 2. §. *tertia pars*, non audet in praxi hanc reprobare.

23 Ad septimam quæstionis partem an Pontifex tantùm electus, & nondum consecratus in Episcopum possit hanc potestatem simplici sacerdoti concedere; & quamvis neget Paludanus *dist.* 25. tamen quia Adrianus censet id non esse consequenter dictum, videtur dicendum cum Soto *dicta dist.* 25. *art.* 1. & cum illo Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res.* 3. in vers. *primo* pontificem legitime electum, etiam ante consecrationem id posse; quia id competit ei ratione plenitudinis potestatis, quam habet in Christi Ecclesiam, quam plenitudinem potestatis habere dicunt, etiam ante consecrationem, qui præcisè per consecrationem Episcopalem non est eminentior cæteris Episcopis, sed per legitimam electionem, juxta quæ dixi *supra in tit. de elect. & ibi cap.*6.

24 Ad octavam quæstionis partem respondeo ex dictis in vers. & *confirmatur* proxime præcedentis; quia ut docent idem Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res.* 3. *in fine*, Præpositus *in* 3. *p. dicta quæst.* 72. *art.* 11. *dub.* 2. n. 49. Henriquez qui plures citat *lib.* 3. *cap.*6. *litt.I.* Suarez *tom.* 3. *dict. disp.* 36. vers. *cursus inquiri solet* prædicta facultas concessa simplici sacerdoti, non expirat mortuo Pontifice; vel si concessa ex causa ea cessante, expirabit, quando non est restrictè limitata, vel impertita ad vitam concedentis; quia ut dixi, hæc concessio est gratia, & favor, non enim favor, absolute ex communi Doctorum sententia per mortem concedentis, vel causæ desitionem expirat; siquidem non necessaria ab his pendat, ut conservetur, sicut & in plurimis materiis docent Doctores.

25 Ad ultimam quæstionis partem an Regulares habeant facultatem in partibus, infidelium ministrandi hoc sacramentum? Et licet affirment Quintana Dueñas *in Theolog. morali tract.* 2. *singul.* 5. & 6. Pelizzarius in *manuali regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 4. *n.* 88. probantes ex Bulla Leonis X. incipienti *alias felicis* edicta Romæ 25. Aprilis 1521. & ex Bulla Adriani VI. incipienti *Charissimæ in Christo filii* 10. Mai 1522. ex eo, quia hæ concessiones non sunt personales, sed toti ordini, seu omnibus missionariis concessæ mendicantibus; præcipue ordinis Minorum regularis observantiæ; & quia Joannes XXII. ut scribit Thomas à Jesu Maria *de conversione omnium gentium lib.* 12. ubi affert privilegia missionariis fratribus minoribus in terris infidelium laborantibus facultatem concessit, ut ubi catholicorum copia non esset confirmationis sacramentum conferre possent, ac uti oleo, & chrismate antiquis, cum ergo hoc sacramentum essentialiter non requirat ordinem Episcopalem, siquidem ex privilegio, ut dixi in duabus quæstionibus præcedentibus, hic Presbyter valeat illud ministrare, tanquam extraordinarius Minister; poterit enim & ministrari à regularibus missionariis, ut arguunt Quintana Dueñas *sup. sing.* 5. & ut videtur tenere Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 36. *sect.*2. in vers. *hanc facultatem*, sed nec ex Suarez, nec ex aliis potest aliud probari, quam quod quibusdam tantùm singularibus Religiosis, id fit concessum, ut probat cum Thoma à Jesu Maria *supra* Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.*44. *art.* 2 *in fine*, ubi ait se in nullo compendio privilegiorum legisse aliquod quoad confirmationis sacramentum, & Arcudio *supr. dict. cap.*15. vers. *nec. defuerunt*, Bertkellus *de missionibus Apostol. tract.* 7. *de hoc sacram. q.* 132. *ex* n.3. Ubi Bullas, & fundamenta contraria explicat; ita etiam cum Mendoza, & Solorzano & novissime etiam explicat & expendit Pat. Prad. *de hoc sacram. d. dubio* 11. §. 6.

QUÆSTIO IX.

An consuetudo sit potens concedere Presbyteris, facultatem administrandi sacramentum confirmationis, & benedicendi, sive consecrandi chrisma? Et quid in hoc potuerit Græcorum consuetudo? Ubi de usu commiscendi Oleum cum chrisma. Et an Energumeni si ad Episcopum deferri non possint, à Presbytero de licentia Episcopi queant consignari, & illis manus imponi? An Episcopus hæreticus degradatus, vel excommunicatus, possit valide confirmare? Et an Episcopus non confirmatus, peccet mortaliter alios confirmans? Et an Episcopus, dum administrat hoc sacramentum, debeat esse sine conscientia peccati mortalis? Et habere intentionem saltem virtualem?

SUMMARIUM.

1 Cap. quanto de consuet n. 2. & 3. *revocat consuetudinem inter latinos administrandi sacramentum confirmationis à Presbyteris, ut* n. 4. 5. 6. & 7.

2 *Pii IV. Constitutio incipit* Romanus Pontifex ex n. 16.

3 *Consuetudo facere non potest, ut simplices sacerdotes conficiant sacramenta, quæ ad solum Episcopum spectant.*

5 *Confirmationis sacramentum præcipitur* non ab *aliis administrari, quam ab Episcopis.*

6 *Græci debent parere Episcopis latinis, in quorum Diœcesi habitaverint.*

7 *Visitare*

7 *Visitare possunt Episcopi latini Græcos degentes in suo territo.*

8 *Consuetudo nequit auferre ab Episcopis ea, quæ sibi characteris Episcopalis competunt.*

9 *Præscripto ulla, nec immemorialis potest facere, ut ab aliis administrentur quæ competunt Episcopis ratione sui ordinis, quæ non est sic potens, ut privilegium* n. 12.

10 *Episcopis pertinent aliqua ratione sui ordinis, quæ nec ex Papæ dispensatione possunt delegari non Episcopis.*

11 *Consuetudo ne Presbyteri valeant ministrare sacramentum confirmationis, potius videtur esse mala, quia prohibiter, quam prohibita; quia mala, ut* n. 12.

12 *Incapax ad possidendum, est incapax ad præscribendum.*

13 *Ægyptii in absentia Episcoporum consignabant per Alexandriam, & totam Ægyptum.*

14 *Græci Consueverunt Presbyteri ministrare sacramentum confirmationis* n. 17. *Et qualiter latini* n. 15.

16 *Consuetudo, ut Græci Presbyteri confirmarent, quando incipit.*

17 *Innocent. IV. in litteris ad Episcopum Tusculanum.*

18 *Greg. X. in Concilio Lugdunensi.* 20.

19 *Ritus antiqui observari commendantur inter Græcos, & latinos circa sacramentum confirmationis & consecrationis in Azymo, & fermentato.* n. 20.

21 *Clem. VIII. in brevi instructione super aliquibus ritibus, ne Presbyteri consignent, dirigitur ad latinos, ut* n. 22.

23 *Confirmati, & consignati à Presbyteris Græcis, quando possunt iterum confirmari. Et qualiter ab Episcopis latinis.*

24 *Greg. XIII. statutum in forma professionis fidei circa servandos solemnes ritus Ecclesiæ in sacramentorum administratione, quomodo intelligatur.*

25 *Græcorum usus immiscendi cum Oleo, & Balsamo alia aromata, num sustineatur.*

26 *Energumenis in extremis positis dandus est Baptismus, & confirmatio &* num. 27. 28. *Et qui isti dicantur hoc* n. 26. & 28.

27 *Energumenus quali cæremoniali Unctione sit à Presbytero ungendus, cum nequit ab Episcopo chrismari.*

28 *Dæmoniacis quare sæpe fuerit ministratum sacramentum confirmationis.*

29 *Artes Magicæ per præsentiam cujusdam Christiani confirmati quando evanuerunt.*

30 *Novatius rejiciens sacramentum confirmationis fuit Dæmone corruptus.*

31 *Energumenis data fuit sacra Eucharistia in curationem.*

32 *Episcopus hæreticus degradatus, vel excommunicatus validè, etsi non licitè ministrat confirmationis sacramentum.*

33 *Tonsuratus ante confirmationem non peccet lethaliter.*

34 *Episcopus non confirmatus, si consecratus est validè ministrat confirmationis sacramentum. Vide* n. 33.

35 *Episcopus administrans sacramentum confirmationis, debet sine conscientia peccati mortalis esse saltem per contritionem, & habere intentionem; ut* n. 36.

37 *Episcopus chrisma conficiens, seu consecrans Ecclesiam, qualiter debeat esse dispositus.*

AD primam difficultatis partem, ut respondeam adverto, quod etsi, ut jam dixi *sub quæst.* 7. & 8. privilegio Pontificiu possint Presbyteri hoc administrare sacramentum, ut ibi dixi, sed non inde, ut consuetudo sit potens præstare illis talem facultatem, ut videntur probare jura expressa, primo textus capitalis *in cap. quanto de consuetudine*, ubi omnes canonistæ, quod expresse prohibet Presbyteris Constantinopolitanis sacramentum confirmationis ministrare; quamvis se antiqua consuetudine defenderent, quam esse erroris fomentum, & ad excusandas excusationes in peccatis; eaque diuturna consuetudine peccatum non minui, sed augeri: argum. eorum, quæ dixi per textum *ibi in cap. fin. de consuetudine*; & sic infertur Innocent. III. ibi docere, & illicitam illam consuetudinem, & eam revocare, quando licita sit. 1

2 Et facit Constitutio Pii IV. in constitutione *Romanus Pontifex* in *Bullario* n. 74. ubi volens, ut Græci sint subjecti suis ordinariis latinis in his, quæ spectant ad Dei cultum, sacramentorum administrationem, animarum salutem, hæresumque extirpationem, videtur sacramentorum administrationem fieri jubere juxta latinos ritus, quibus etiam consuetudo, quam ipsi Græci habent, vel revocatur, vel rejici censetur: & faciunt alia, quæ Dico *infra* in vers. *ad secundam* de consuetudine Græcorum. † Et confirmatur ex communi Doctrina ordinariorum *in dicto cap. quanto* probante ex illo consuetudinem, non posse facere, ut simplices sacerdotes conferant illa sacramenta, quæ ad solum Episcopum spectant, ut confirmatio, ordines &c. nulliusque esse momenti consuetudinem, quâ Presbyter simplex ea præstat, quæ sunt ordinis Episcopalis: ita colligunt Abbas Antiq. Zabarella *collect.* Barb. Bellarmera, Joan. Andreas, Imola, Anania, Hostiensis, Anc irrao. Innocent. Panormit. Baldus, Ripa, Butrius Henriq. Guido Pap. Compostella, Vivianus *pag.* 82. *in rationali p.* 1. Casalius *in notis juris Canonici*, Barbosa cum aliis *in dicto cap. quanto n.* 1. & 2 Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 19. vers. *consuetudo litt. E.* 3

Sed quia præsens quæstio pendet in sui naturali resolutione, semota improbatione consuetudinis, qua intenderent juxta textum *in dict. cap. quanto* Presbyteri hoc sacramentum administrare, sive chrisma benedicere à consuetudine Græcorum, de qua dico *hic* in dicto vers. *ad secundam.* Jam ad textum *in dicto cap. quanto* breviter dicu ejus decisione expresse revocari consuetudinem confirmandi à latinis tantum Presbyteris, non à Græcis, quando quidem illo tempore latini dominabantur Constantinopoli, ut Historici tradidere: etenim ut probat Basilius Pontius *part.* 4. *de hoc sacram. cap.* 5. extat *in lib.* 2. *epistolarum* Innocentii quædam ad omnes latinos, tum clericos, quam laicos apud Constantinopolim constitutos, ut legato Apostolico obtemperet. 4

Et extat etiam simul alia ejusdem Innocentii *epistola ad Lucium vicarium apud Constantinopolim*, in qua præcipit, ne sacramentum confirmationis 5

tionis ab aliis, quam ab Episcopis ministretur, ex eaque epistola textum *in dicto cap. Quanto* desumptum esse docet Basilius Pont. *sub dict. n.* 13 *cap.* 5. *p.* 4. ubi inter alia verba, habentur sequentia: *Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos Divinæ Majestatis offendunt de agro Dominico extirpari D. tuæ per Apostol. scr. pre. man. quatenus omnibus latinis Presbyteris apud Constantinopolim Constitutis destrictè prohibeas, ne talia de cætero suà temeritate præsumant &c.* Noluit enim Innocentius III. *in dicto cap. quanto* eam consuetudinem, ut confirmarent Presbyteri à latinis introduci nihil de consuetudinibus Græcorum loquutus.

6 Et simili modo lucem accipit Doctrina adducta ex litteris Pii. IV. eo quod illæ litteræ dirigantur ad Episcopos latinos Regni Siciliæ, in quarum Diœcesibus commorabantur Græci: nam cum isti inter latinos commorarentur, latinique Episcopis subjectis debuerunt non ministrare hoc sacramentum, contendebat enim Pontifex in eo loco, motùm, quod Græci Episcopos, in quorum Diœcesibus commorabantur, superiores agnoscerent, & eorum jurisdictioni parerent, quod facere recusabant, quantum ex ejusdem litteris colligit Basilius Pontius *de hoc sacram. dist. p.* 4. *cap.* 5. *n.*
7 16. † præcipiens, quod Episcopi latini, in quorum Diœcesibus commorarentur eos visitarent, & in Græcorum Ecclesias sacramenta ministrarent jurisdictionem exercerent, & viderent quomodo se gererent in Dei cultu, & administratione sacramentorum, nec *ibi* præcipi; ut prohibeant Presbyteris Græcis, ne in suis Parochiis, quarum Rectores sunt, sacramentum confirmationis ministrent; imo ne Episcopi latini Græcos afficerent molestiâ, & subjungit Pontifex sequentia verba *reliquis ipsorum Græcorum in Divinis celebrandis, aliisque ritibus à sede Apostolica approbatis nec non gratiis, & privilegiis Apostolicis, intactis remanentibus.*

8 Sed quia communiter solent Doctores ex *dicto cap. quanto* improbare consuetudinem; sic ut nulla præscriptione, etiam immemoriali queant Presbyteri fieri ministri capaces ad administrandum sacramentum hoc confirmationis, & ex alio capite, ut dictum est privilegio Pontificio habiles reddantur, dubium est, an hæc improbatio consuetudinis sit prohibita; quia mala, vel an sit tantum mala; quia prohibita. In quo dubio suppositis quæ adduxi *supra in cap. ex parte* 10. *de consuetudine, & ibi sub cap. fin.* distinguendum existimo, ut distinxit Covarruv. *lib.* 1 *variar. cap.* 10. *sub n.* 14. qui postquam loquutus est late *à n.* 1. de ministro hujus sacramenti inferens *dict. n.* 14. in vers. *ex quo* hoc ministerium nec ex consuetu-
9 dine acquiri posse Presbyteris, ut *in dicto cap.* † & quod licet plura jura, quæ competunt Episcopis possint ab his, qui Episcopi non sunt, præscriptionis titulo acquiri, ut probatur *in cap. auditis, & in cap. cum olim de præscript.* ubi late scripsi, *& in cap. auditis de in integrum restit. & in cap. accedentibus de excessib. Prælator*, addens ut ea munera, quæ Episcopo ratione ordinis Episcopalis competunt, & quæ vere exigunt illam indelebilem Episcopi consecrationem, nequaquam acquiri possint ab aliis, quàm Episcopis quacumque
10 immemoriabili præscriptione † eo quod ad Episcopale munus pertinent aliquot, quæ nec ex Papæ dispensatione non Episcopis possint delegari, & hæc nulli dubium posse esse nullo temporis iure acquiri non Episcopis posse; dicat insuper Covar. alia esse, quæ licet Episcopalem ordinem requirant; delegatione tamen, & privilegio Papæ, possint non Episcopis competere, quæ adhuc temporis titulo minime valeant alicui convenire.

Et videtur quod talis consuetudo sit prohibi- 11
ta; quia mala cum in casu nostro secluso Romani Pontificis privilegio, Presbyteri sint incapaces horum munerum, & inde evenire, ut immemorialis præscriptio parem non habeat vim cum privilegio: sic cum Joanne Monacho idem Covarruv. *in cap* 2. *de præb. lib.* 6. ubi DD. communiter, quos Philippus Probus *allegat n.* 7. Abba, Felin. & alii *in cap. causam de præscript.* idem, Felin. *in cap. accedens eodem tit.* idem *in cap. cum contingat de foro comp.* Hypolit. *sing.* 80. Franc. Balb. *de præscript.* 5. *p. princip. q.* 7. idem *in* 2. *p.* 3. *partis princip.* principalis in hac specie, Panormitan. *in dicto cap. quanto* Cardin. *cons.* 131. *col.* 2. idem Balbus 5. *p. princip. q.* 11. sic intelligentes ea jura; quæ probant præscriptionem immemorialem parem esse privilegio Principis *in l.* 3. §. *ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æstiva cap.* 1. §. *fin. de præscript. lib.* 6. *cap. super quibusdam de verb. signif.* quæ commendant Romanus *singul.* 289. Abbas *in cap. cum nobis de præscript. idem in cap. per venerabilem qui filii sint legitimi col.* 3. Jason *in l. is qui putat col.* 2. *ff. de acquirenda hæred.*

Sed ex præhabita distinctione dicendum est 12
prædictam consuetudinem, & præscriptionem malam esse; quia prohibitam in Ecclesia latina, alias inquam, si prohibita esset; quia mala, nec ex privilegio Papæ possent Presbyteri ministrare hoc sacramentum, nec consuetudines Græcorum sustinerentur, ut dico in vers. proximo, & confirmatur *ex his, quæ dixi supra in cap. fin. de consuet. q.* 6. Et pro hac sententia & si sic non explicet Berricellus novissime *de hoc sacram. q.* 7. *tract. de missionibus Apostol. q.* 31. *n.* 6. & 7. ex eodem Covar. & ex regula illa, quod incapax ad possidendum, & incapax ad præscribendum, ut dixerunt Hypolitus *sing.* 80. Balbus *de præscription. p.* 5. *q.* 7. Abbas *in dict. cap. quanto de consuet.* 2. & *ibi in cap. fin. num*, 15. Suarez *in Regem Angliæ lib.* 3. *cap.* 33. *n.* 12. Mascardus *conclus.* 1531. *n.* 32. Cravetta *de antiquitate temp. p.* 4. §. *materia ista n.* 94.

Ad secundam quæstionis partem quid circa 13
ministrum sacramenti confirmationis potuerit consuetudo Græcorum; Quia latissimè peragit Basilius Pontius omnino Legendus *p.* 4. *de hoc sacram. cap.* 5. ex Valdensi *tom.* 1. *de sacram. cap.* 104. Francisco. Suarez *in* 3. *p. disp.* 36. *sect.* 1. ex Francisco Turrian. *lib.* 3. *constitutionum Clem. cap.* 16. Stephani Duran. *de ritibus Ecclesiæ catholicæ lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 12. explicans *à n.* 6. locum Dionysii *in cap.* 5. *de Ecclesiast. Hierarch. sub n.* 7. referens sancti Maximi verba, & alia gravissima Gregorii, & aliorum, quæ cum multum contradicant adversus Græcam consuetudinem, tamen *probat. n.* 2. ex Ambrosio ad Ephesios IV. Ægyptios in absentia Episcoporum consignare, & ex Augustino *lib. quæstion. veter.* & novi testamenti *quæst.* 101. dicente per Alexandriam, & totam Ægyptum, si desit Episcopus, consignare Presbyterum.

Deinde quia constat ex alio testimonio irrefragabili Concilii Florent. eam consuetudinem 14
licitè

licitè & legitime viguiſſe apud Græcos, cum peracto Concilio, & confectis litteris unionis, Eugenius Pontifex undecim quæſtiunculis propoſuerit Græcis, quarum ſexta eſt, quare Pontifices non inungerent ſacro chriſmate, ſed ſacerdotes cum hoc Pontificibus ſit datum, ſtatim additur: *hæc à latinis objecta Mitylenenſis Canonici omnia, legitimeque diſſolvit; præterquam duas, de quibus Papa ſignificavit Imperatori, cur ſcilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur*, infert ergo Baſilius Pont. *dicta p. 4. c. 5. n. 10.* licitam fuiſſe, & ſecundùm canones eam conſuetudinem Græcorum, ſecundùm quam apud eos Presbyteri conſignabant.

15 Inſuperque idem Baſilius *ſub dicto n. 10.* duos teſtes acerrimos hujus conſuetudinis adducens, unum latinum, ſcilicet ſanctum Antoninum; alterum Græcorum, ſcilicet Gregorium Proto ſyncellum, qui interfuerunt prædicto Concilio Florentino, & verba, quæ Bzovius *tom. 16. annal. ſub* Eug. IV. *anno* 1440. *n.* 62. refert ejuſdem Greg. ibi: *Verum etiam latini noſtros, ungebant, & chriſmatos appellabant; quod verò non ſecundùm rectam rationem ipſa fierent, manifeſtum eſt: etenim cum iniremus concordiam, nullam rationem contra nos afferre poterat, ſed cum Orthodoxi eſſemus, & rectè ſentiremus ab Ordothodoxis, Orthodoxi Judicati ſumus*: quibus etſi Gregorius, tam latinos, quàm Græcos ungentes notet, nec talis conſuetudinis ratio recta aſſignetur, illam deducit Baſilius Pontius ex ſequentibus verbis ejuſdem Bzovii *n.* 62. in nota marginali: ibi *Epiſcopi latini aliquando ſub conditione conſignabant; vel quia miniſtri hujus ſacramenti excommunicati fuerunt, & pro laicis habiti, quales erant in Bulgaria ſacerdotes Photii, vel quia Presbyteri, qui apud Græcos ſacramentum hoc paſſim conferunt, non ſunt Ordinarii confirmationis miniſtri.* Etenim idem Baſilius Pontius *ſub dicto n. 10. in fine*, dicit in dicto Concilio Florent. ſatisfactum fuiſſe quæſtiunculæ propoſitæ inter latinos, & Græcos, & quot latini ſatisfeciſſent Græcis dicit colligi ex eo, quod idem Gregorius tuetur confirmationis uſum latinorum in eo quod non ſtatim cum Baptizant, confirmant adverſus Marcum Epheſium, & ſatis fuiſſe latinis ex parte Græcorum ex verbis Gregorii, & dicti Concilii quatenus dixerunt certe extraordinaria poſſe Presbyteros chriſmate de commiſſione Epiſcopi & apud Græcos morem hunc antiquiſſimum eſſe juvant, pro hac ſententia plura adducta in ſuperioribus quæſtio-
16 nibus. † His adjunges alia, quæ refert, ac congerit noviſſime Berricel. *de miſſionibus Apoſt. tract. 7: de hoc ſacram. q.* 130. *per tres ſectiones*: ubi *n.* 27. refert quod circa quartum ſæculum forte cœpit conſuetudo, ut Presbyteri Græci confirmarent infantes ubi *ſect.* 72. *n.* 3. referens ex Dionyſio Areopagita. *cap. 5. de Eccleſiaſtica Hierarchia*, Græcos Presbyteros ex antiquiſſimo uſu Orientalis Eccleſiæ (tanquam miniſtri extraordinarii) abſente Epiſcopo confirmaſſe; idque à tempore Apoſtolorum cjus authoritati ſatisfacit ex multis Patribus, & fundamentis *n.* 27. latiſſime ubi leges quæ, & elareſcunt ex hic jactis, ne inquam repetendo faſtidioſus appaream, ut à verſ. *Unde* ſequenti videbis.

17 Unde non obſtant quæ in contrarium faciunt contra prædictam Græcorum conſuetudinem, non Innocent. IV. qui in litteris ad Epiſcopum Tuſcularum Apoſtolicæ ſedis legatum in Regno Cypri, quæ extant in regiſtro Bullarum Pontificatus ipſius, anno 11. de ritibus Græcorum, conſultus quod attinet ad confirmationem *in* §. 4. videtur noluiſſe tollerare Græcorum conſuetudinem in verbis ſequentibus: *ſoli autem Epiſcopi conſignent chriſmate in frontibus Baptizatos; quia hujus Unctio non debet, niſi per Epiſcopos exhiberi; quoniam ſoli Apoſtoli, quorum vices gerunt, Epiſcopi per manus impoſitionem, quam confirmatio, vel frontis chriſmate repræſentat, ſpiritum ſanctum tribuiſſe leguntur* nam dict. Baſilius Pontius *dicto cap. 5. p. 4. n.* 14. poſtquam dixit Innocentium agere *ibi* de Epiſcopis Græcis in Regno Cypri commorantibus, inter quos ex una parte, & Archiepiſcopum Nicoſienſem, & ejus ſuffraganeos latinos ex alia exorta fuiſſet controverſia ſuper ritus Græcorum in ſacramentiſ, & nonnullis aliis Pontifex conſultu per Epiſcopum Tuſculanum in eo Regno ſedis Apoſtolicæ legatum una cum fratribus Cardinalibus, inſpecto decernens de unoquoque articulo in poſterum ſervando; quatenus ad articulum de miniſtro confirmationis placuerit, ut ſoli Epiſcopi conſignent, non Presbyteri; quia ſolis Epiſcopis id munus demandatum eſt, firmat Baſilius dubitari non debere eam conſuetudinem eſſe revocatam; & quia non ſolum in Regno Cypri, ſed in toto ferme Oriente ille mos tenaciſſime ſervaretur, veroſimile eſſe prædictum legatum Pontificis, cognita poſtea rei difficultate, noluiſſe decretum Pontificis hac de re publicare, nec executioni mandaſſe; eo quod fieri commode non poſſet, addique non ſine exemplo ſedis Apoſtolicæ ita feciſſe; ſiquidem in eadem materia Gregorius Magnus cum in epiſtola quadam ad Januarium juſſiſſet, ne Presbyteri Sardiniæ conſignarent poſtea longa conſuetudine intellecta, & difficultate ejus abolendæ conceſſerit, ut in abſentia Epiſcoporum Presbyteri conſignarent, ut dixi *ſupra*, & idem Baſil. *dict. p. 4. cap.* 3.

Nec obſtat Gregorius decimus in Concilio 18
Lugdunenſis, ubi confirmationis ſacramentum per impoſitionem manuum Epiſcopi miniſtrari Imperator Græcorum in ſua fidei profeſſione aſſeverat, & ipſe Pontifex eam profeſſionem admittit; quia ut docet idem Baſilius Pontius referens verba Imperatoris in ſua profeſſione, non conſtat quod Gregor. X. revocarit eam conſuetudinem, & potius colligit eam approbaſſe; quia Græcorum Imperator, quamvis in ſua profeſſione dicat inter ſacramenta Eccleſiæ, aliud eſſe ſacramentum confirmationis, quod per manus impoſitionem Epiſcopi conferunt, chriſmando renatos. † 16
Tamen in fine concludere ait Baſilius ſequentibus verbis: *confitentes vero hoc, & approbantes, & acceptantes, & promittentes obſervare (ut ſuperius dictum eſt) rogamus magnitudinem veſtram, ut Eccleſia noſtra dicat ſanctum ſymbolum, pro ut dicebat ante ſanctum chriſma, uſque ad hodiernum diem, & quod permaneamus in ritibus noſtris, quibus utebantur, qui ſcilicet ritus non ſunt contra ſupradictam fidem, nec contra Divina præcepta, nec contra vetus, & novum teſtamentum, nec contra doctrinam Generalium Conciliorum, & Sanctorum receptorum per ſancta Concilia, quæ Celebrata ſunt à ſpirituali dominatione Eccleſia Romana, hoc igitur non grave eſt V.S. nec inuſitatum, & nobis nunc difficile propter infinitam multitudinem populi.* † Confert er- 20
go Baſilius Pontius *dict. cap. 5. p. 4. ſub n.* 15 ubi hæc refert

refert Gregorium X. id indulsisse, & in primis
argumento esse, quod etiam in illa professione di-
icat mperator sacram eucharistiam in Azymo con-
fici in Ecclesia latina, & tamen retentum à Græ-
cis fuerit, quod in fermentato consecrarent; tum
etiam quia in rescripto Pontificis ad eundem Im-
peratorem, & alio ad ejus filium, nihil est, quod
vel leviter judicet id, quod de ritibus conservan-
dis poscebat denegatum maxime, cum ille ritus
non sit contra sacras litteras, neque contra decre-
ta Conciliorum, aut sanctos Patres; imò ut sit
conformis, & doctrinæ sanctorum Patrum, &
gestis summorum Pontificum, ut probat ex dictis
in dicto cap. 3. *&* 5. *dict. lib.* 4.

21 Nec urgent pro contraria sententia adversus
permanentem Græcorum consuetudinem Clem.
VIII. in brevi instructione super aliquibus riti-
bus Græcorum, ubi primo loco decernit, ne Græ-
ci Presbyteri Baptizatos chrismate in fronte con-
signent, & quod *in* 2. §. *de hoc sacramento* decer-
nat, ut hi, qui consignati fuerunt à Græcis Pres-
byteris, iterum confirmentur, maxime cum viro
22 similiter dubitetur, ut ab Episcopis Græcis fue-
rint Baptizati. † Quia in primis respondet Basi-
lius Pontius *dict. Clem.* 8. instructionem dirigi ad
Episcopos latinos, in quorum Diœcesi sunt Græ-
ci, vel Albanenses qui Græco ritu viventes com-
morabantur; & sic mirum non esse si prohibean-
tur Græci Presbyteri inter latinos Baptizatos con-
signare. Et pro hac responsione adducit factum
Innocent. IV. da quo *ibi dicto cap.* 5. *num.* 14. &
ego quam suppra adduxi ex Pio IV. sub vers. *&*
23 *similimodo.* † Et ad partem de repetenda con-
firmationem à Græcis factam, quia prudenter
judicatur sacramentum hoc à Presbyteris Græ-
cis collatum hoc tempore nullum esse multis de
causis, vel quia non habent legitimam facultatem
administrandi, vel ex defectu legitimi chrisma-
tis, aut ex defectu Ministri ipsius chrismatis, si
is fuit Presbyter, vel quia dubitatur prudenter,
an vero chrismate confecto ex Oleo, & Balsamo
usi fuerint Græci Presbyteri, cum obsignarunt
Baptizatum, vel ex defectu materiæ, si tam ve-
tustum esset chrisma, & à Presbyteris Græcis per
simplex oleum revocatur, amplius expendit hæc
omnia Basilius *supra dicto cap.* 5. *n. fin.* concludens
adhuc Pontificem Clem. animadversus relatis de-
fectibus: decrevisse, non absolutè, sed ut cau-
tela, & sub conditione, ut Episcopi latini Bapti-
zatos à Presbyteris Græcis de facto, chrismate in
fronte consignatos, iterum confirment, dicentes
si es confirmatus, ego te non confirmo, sed si non es
confirmatus, ego te confirmo signo crucis, & confir-
mo te chrismate salutis &c. ex quo satis percipitur
de consuetudine revocanda Græcorum non fuisse
Clem. loquutum.

24 Nec ultimo obstet quod statuerit Greg. XIII.
in forma professionis fidei à Græcis facienda, lo-
quutus inter alia modo sequenti: *receptos quoque*
& approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supra
dictorum omnium sacramentorum administratio-
ne solemni recipio, & admitto; quia ut respondet
idem Basilius Pontius *dicto cap.* 5. *p.* 4. *de hoc sa-*
cram. n. 17. in ea professione tantùm Græcus di-
cit se suscipere, & tenere, & admittere approba-
tos Ecclesiæ Catholicæ ritus in sacramentorum
administratione, qui ritus approbatus est ab Ec-
clesia Catholica, & quod in ea professione com-
mendat observandum, non dici receptos ritus in
Ecclesia latina, cum etiam ritus conficiendi in fer-
mentato non sit receptus in Ecclesia latina, quem
non respicit Græcus, qui tamen receptus est, & ap-
probatus in Ecclesia Cath. & quod quamvis latini
non servent non tamen ab illis pro Græcis repro-
betur, & sic concludit idem, de ritu hujus sa-
cramenti confirmationis dicendum esse: nam
quamvis Ecclesia latina non receperit pro suis,
quod passim Presbyteri confirment, sed non im-
ponere pro Græcis suo more viventibus, fir-
mat. Et hæc sufficiant pro hoc dubio à tanto
Theologo, & juris perito nostris temporibus flo-
rido admodum Schola Salmantina decerpisse.

Et hic libuit adjungere cum Cardinali Lugo 25
responsor. lib. 1. *dubio* 8. quod cum in sacra con-
gregatione dubiteretur, an tollarandus esset usus
Græcorum, qui cum Oleo, & Balsamo miscent
duodecim alia aromata diversa, ait decretum fuis-
se investigandum esse initium talis usus, etsi il-
lud antiquissimum esset tollerandum sed monen-
dos esse Græcos, ut ea aromata pauca sint, &
in tali quantitate, ut Balsami odor prævaleat, &
Oleum ita sub ratione Olei perseveret, ut effe-
ctus Olei semper retineat. Quod si talis usus non
sit ita atiquus, sed post chrisma inceptus, omnino
eum tullendum esse, & juxta prædictum usum
aromata miscendi videri loquutum Dionysium
de Ecclesiastica Hierarch. cap. 4. in verbis sequen-
tibus: *dicimus igitur unguenti confectionem esse*
collectionem quandam suaviter spirantium materia-
rum, quæ in se magnam vim, & copiam fra-
gantium qualitatum contineat; feret etiam Berri-
cel. *de hoc sacram. tit.* 7. *de mission. Apostol. q.* 127
sub n. 8. vers. *Confirmatur*; & vers. *dices*, & re-
fertur euchologio, & apud Archudium *in concor-*
dia Ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis lib. 2. *c.* 5.
dices quod chrisma apud Græcos, est Oleum, &
Balsamum, quibus immiscentur multa alia aro-
matum genera.

Ad tertiam quæstionis partem de Energume- 26
nis; quia consistit ejus intellectus in expositione
Ionncentii 1. *epist.* 1. *cap.* 6. dum dicit quod si En-
ergumeni non possunt ad Episcopum deferri possit
Episcopus authoritatem dare Presbyteris ad eos
consignandos, sive ad imponendas manus eis &
quia ax dictis supra *sub quæst.* 7. de Canone 1.
Concilii Araucusani loquenta de hæreticis con-
firmandis, cum hæretici esse desierint; ita nunc
ex observatione *ibi* positi ex vers. *Unde jam* sciri
oportet olim valde dubitatum fuisse an Energu-
meris dandus esset Baptismus; tum quia à malig-
no Dæmone possessi expertes rationis essent; tum
etiam quia indecens videbatur, ut in maligni spi-
ritus habitaculum, descendaret Spiritus sanctus,
& obtinuisse apud Patres clementiæ & benigni-
tatis rationem, & ne primum illud desiderium,
quo Cathecumenus voluit esse Christianus frauda-
retur premio, decretum esse, ut ad fidem susci-
piendam Energumeni admitterentur, maxime, si
urgerentur vitæ periculo, ut constitutum est in
Concilio Illeviritano *Canone* 37. & in Arausicano
can. 12. Basilius Pontius *p.* 4. *de hoc sacram. cap.*
2. *sub n.* 2. *&* 27. ubi adducit etiam verba Thi-
motheo Alexandrini Episcopi de eo Consult. ibi:
si is, qui à Dæmone corripitur non fuerit ab immun-
do spiritu mundatus, non potest sanctum Baptisma
accipere, sed in exitu à vita Baptizatus.

Ergo cum Energumenus in Extremis positus 27
esset Baptizandus, est statim, cum Baptismo con-
firmandus decrevit Innocentius, quod si ad Epis-
copum, qui minister confirmationis est deferri,
non

non possit Energumenus propter instans vitæ periculum à Presbytero consignetur, non confirmatorio chrismate, sed illa cæremoniali unctione, quam Sylvester introduxerat, quæque erat confirmationis vicaria, de qua dixi *sub dicta quæst.* 7. Etenim Presbyter nisi de licentia Episcopi etiam in vertice Baptizatum confirmare non poterat; nec mirum ait Basilius *sub dicto num.* 27. si Energumenis hæc cæremonialis unctio impenderetur cum eo sacramentali Dæmo-
28 nem expellendum Ecclesia sperare posset. † Et ideo dicit sæpe Dæmoniacis datum sacramentum confirmationis; & quod in historiis sæpe legatur Energumenos in susceptione hujus sacramenti à Dæmone fuisse liberatos, ut testatur Nazianzenus *orat.* 1. *cont. Jul.* Lactant. *lib.* 4. *Divinor instit. cap.* 27. Prudentius *in Apotheosi*, imo & probat ex sancto Bernardo *in vita S. Malachiæ* sic scribente de ejus Præceptore Maleho Episcopo *puerum mente captum ex his, quos lunaticos vocant inter confirmandum sacra unctione curavit.*

29 Imo Gregorius Turonensis *lib.* 1. *de gloria Martyrum cap.* 41. narrat artes magicas per præsentiam cujusdam Christiani, qui chrismate confirmatus erat, fuisse disjectas, & eva-
30 nuisse † & ex adversu Eusebius *lib.* 6. *Historiæ cap.* 35. aliàs 33. refert novatum rejicientem hoc sacramentum Dæmone fuisse corruptum: hæc refert, & sequitur Basilius Pontius *dict.*
31 *part.* 4. *cap.* 2. *num.* 27. *in fine.* † Ubi dicit multo magis mirandum, quod Energumenis in curationem data sit sacra Eucharistia, ut clarissime constat ex Arausicano Concil. 1. *canon.* 1. de quo late ipse refert loqui *in tractatu de Eucharistia.* Et applicabis quæstionem, quam infra tracto *sub quæst.* 12. vers. *ad quartam* per hæc fundamenta.

32 Ad quintam quæstionis partem, an Episcopus hæreticus, degradatus vel excommunicatus, possit valide confirmare; quia potest ampliari ex his, quæ dixi de Episcopo ordinatore *in c.* 14. & 15. *de tempor. ordin.* nunc tantum referendo contrarias sententias negativam Magistri sententiam, *dist.* 13. *cap.* 4. & *dist.* 25. & *glos. in cap. accedens* 50. *de Justa hæreticorum punitione cap.* 21. & apud *dist.* & aliorum juris peritorum apud. Castr. *lib* 2. Covarn. *dicto lib.* 1. *Var. cap.* 10. *num.* 8. & affirmativam quam sequuntur Henriquez *lib.* 3. *c.* 6. n. 2. Suarez *in* 3. *p. difficult.* 36. *sect.* 3. Filiucius *num.* 29. Ægidius *num.* 72. *art.* 2. Bonacin. *de confirm. q. unica, puncto* 2. *num.* 6. Ochogavia *q.* 10. *n.* 9. & aliorum, quos sequitur Leander *de hoc sacram. tract.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 5. cum Reginaldo, Lublino de Castillo, & Castro Palao respondeo cum illis posse valide; licet non licite; quia nec hæresis, nec excommunicatio, aut degradatio tollit characterem, aut ordinem Episcopalem, in quo fundatur potestas confirmandi; & sic tenendum, etsi Ludovicus de S. Joan. *quæst.* 1. *art.* 7. *dubio* 4. *pag.* 100. innuit probabilem esse negativam sententiam hic relatam, quam quæstionem tractat Basilius Pontius *in suo tractatu de ordine lib.* 1. ut notat in hoc *de confirmatione dicta part.* 4. *quæst. fin. num.* 8. & novissime P. Magister Prad. *de hoc sacram. dub.* 12. §. 7. *n.* 68.

33 Ad quintam quæstionis partem an Episcopus non confirmatus, peccet mortaliter alios confirmans; Et si de hoc puncto, & sequenti, item & de proxime relato latis *in tit. sequenti*, ubi ago de sacramentis in genere, nihilominus ad propositum de hoc sacramento confirmationis duxi breviter respondendum probabilius esse, ut tantum peccet venialiter; quia etsi sit aliqua inordinatio ministrare hoc sacramentum ex officio, & illud nolle suscipere; sed non est praxis: sic docent Navarr. *in cap.* 22. *manual. num.* 9. Granados *tract.* 2. *disp.* 1. *num.* 11. de Castillo *de hoc sacram. cum aliis dubio* 11. *n.* 126. Diana *p.* 10. *tract.* 11. *res.* 14. idem de Castillus *de sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disp. unica dubio* 10. *num.* 100. ubi alluquitur verbis sequentibus *aliqui recentiores putant non esse præceptum aliquod suscipiendi sacramentum confirmationis ante ordines; quamvis enim Trid. sess.* 23. *capit.* 4. *de confirm. dicatur*, (*prima tonsura non initientur, qui confirmationem non susceperint*) putantes in his verbis nullum contineri præceptum, vel suscipiendi confirmationem ante primam tonsuram, vel quo Episcopi prohibeantur primam tonsuram dare non confirmato. Quæ Doctrina vera est si loquantur de peccato gravi; si tamen velint, nec venialiter peccare, omnino falsum dicunt, Castrus Palaus *tom.* 4. *tr.* 20. *puncto* 8. n. 6.

Itaque tenendum est cum Leandro *de sacram.* 34
tract. 3. *dict. disp.* 2. *quæst.* 6. & Diana *dicta part.* 6. *res.* 14. *in fine*, Episcopum non confirmatum, valide alios confirmara, ut dixit de Castillus *dicto dubio* 10. *num.* 126. nec hoc faciendo peccare mortaliter contra Taoucrum *q.* 4. *de hoc sacramento dubio* 2. & Moura *in medulla casuum conscientiæ part.* 3. *cap.* 3. §. 5. *num.* 1. & alios, qui docent peccare mortaliter qui sacris ordinibus initiatur ante confirmationis vigore præcepti Concilii Trident. *dicta sess.* 23. *cap.* 4 *de reformat.* sed tantum venialiter, ut ducent relati, & Diana etiam contra Granadum *in* 3. *p. tract.* 4. *disp.* 1. *n.* 9. existimantem sumentem ordinem ante confirmationem, nec venialiter peccare: plura cum infinitis Leander *supra disp.* 1. *q.* 8. contra alios, & addo Dianam cum aliis *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 4. Suarez *disp.* 38. *sect.* 4. Coninch. 3. *p. q.* 72. *art.* 8. *n.* 9. Trullench, *de hoc sacram. n.* 3.

Ad sextam quæstionis partem, an Episcopus, 35
dum administrat hoc sacramentum debeat esse sine conscientia peccati mortalis: & breviter Henriquez *de sacram. cap.* 5. §. 7. quem sequitur Barbosa, resoluit debere esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltim virtualem primam ergo partem, & ego probo ex Concilio Dianæ *dicta part.* 10. *tract.* 11. *dicta res.* 14. in vers. *sed cum casus*, ubi Episcopo nolenti conferre ordines cum peccato veniali, consuluit potuisse confirmare ordinandum; quia eo ipso, quod habebat literas dimissoriales à suo Episcopo, ut posset ordinare, hoc ipso poterat ab eo Episcopo etiam confirmari: nam qui concedit finem, concedit consequenter quæ sunt necessaria ad illum cum aliis Leander *dict. tract.* 3. *quæst.* 10. & Diana *dict. part.* 3. *tract.* 4. *res.* 24. Aversa *de hoc sacram. quæst.* 72. *sect.* 5. Palaus *tom.* 4. *dicto tract.* 20. *puncto* 10. *n.* 7. de Castillus, *ubi supra dub.* 11. *n.* 103. Caspensis, *in Theolog. tom.* 2. *tract.* 27. *disp.* 2. *sect.* 3. *n.* 11. & lata Cardinalis Lugo *de sacram. in genere disp.* 8. *sect.* 9. *num.* 156. contra Vasquez *in cap.* 4. *numero* 48. dicit enim quod Episcopus consecrans

chrisma, & benedicens oleum infirmorum in statu peccati mortalis, peccat mortaliter his addo novissime Pater Prado *de sacram. dubio* 12. §. 7. *n.* 67.

36 Partem verò secundam docet etiam Trullench. *de sacram. dict. lib.* 2. *quæst. unica num.* dum dicit, quod minister confirmationis debet habere intentionem actualem, vel virtualem, & esse in gratia, ne peccet; ita ut si sit in peccato mortali, & si non teneatur confiteri, tenetur tamen habere contritionem saltim existimatam; quia est minister ad id deputatus, & consecratus Et docent Leander *dicto tract.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 11. Angelus, Siluest. Tabiena Toletus, Vivaldo, Graffis, & Bonacina † ut addunt ta-

37 men quod debet uti etiam chrismate illius anni, & celebrare cum debita solemnitate, Henriquez *lib.* 2. *cap.* 5. & 6. cum aliis, & omnes dicentes prædictas quatuor dispositiones requiri in ministro confirmationis; & hanc sententiam de Episcopo conficiente chrisma, aut consecrante Ecclesiam in peccato mortali, dicunt non peccare lethaliter; quia non est cur gravitet ille obligetur ad adhibendam contritionem, vel confitendum, ut eas actiones sancte exerceat, ut docat Hurtado *de sacram. genere disp.* 4. *dif.* 10. Coninck *de sacram. quæst.* 64. *art.* 6. *dubio* 1. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 37. Neratius *tom.* 3. *de sacram. in genere disp.* 8. *sect.* 2. *in fine*, Tanner. *tom.* 4. *disp.* 3. *q.* 4. *dub.* 3. *n.* 74. Diana *p.* 5. *tract.* 14. *misc. ref.* 73. ante illos Vasquez. *supra* & Suarez, quem citat, & sequitur Granados *in* 3. *p. de sacram. in genere controvers.* 3. *tract.* 5. *n.* 7.

QUÆST. X.

An saltim peccet mortaliter Episcopus qui ordinat illum, qui non est confirmatus? vel sic peccet ordinatus non confirmatus? An peccet mortaliter confirmans in sua Diœcesi subditos alterius Diœcesis? vel possit sine gravi peccato confirmare in aliena Diœcesi sine expressa licentia proprii Episcopi vel debeat esse jejunus, dum confirmat? Aut confirmare in Ecclesia? Et an Episcopus non confirmans in sua Diœcesi opportunis temporibus, peccet mortaliter? vel an queat confirmare tempore interdicti?

SUMMARIUM.

1 *Episcopus ordinans illum, qui non est confirmatus, peccat venialiter, & n.* 2.

2 *Trid.* in cap. 4. sess. 23. *de non ordinando aliquem, antequam sit confirmatus, non obligat sub mortali*, & n. 3.

3 *Ordines suscipientes non confirmati ultra contemptum, non peccant mortaliter.*

4 *Episcopus nequit confirmare subditos alterius Diœcesis, sicut nec ordinare.*

5 *Episcopus ordinans, & confirmans subditos alienæ Diœcesis, non peccat mortaliter, & quare etiam* n. 6. & 8. *Quid si in aliena Diœcesi proprios, & alienos confirmet.* n. 6. 7. 9. & 10.

6 *Jurisdictio non est de necessitate sacramenti confirmationis.*

8 *Episcopus confirmans non suos subditos, non fit irregularis, etsi confirmet cum Dimissoriis proprii, excusatur omnino.*

9 *Episcopus confirmans in aliena Diœc. suos proprios subditos sine licentia proprii, & Pontificalia exercens etiam tonsurando, secundum aliquos non peccat lethaliter, alii contra* n. 10.

11 *Confirmans, & confirmandus ut juxta morem antiquum debeant esse jejuni; hodie non practicatur*, & n. 13.

12 Cap. ut jejuni, cap. Episcopi de consecrat. dist. 5.

15 *Confirmationis sacramentum collatum extra Ecclesiam valet; sic & probabilius, ut conferens non peccet mortaliter ut* n. 15. *etsi convenientius ministretur in Ecclesia, ut* n. 16.

16 *Episcopi communiter solent in suo Palatio confirmationis sacramentum celebrare, & potest in quocumque loco decenti, etsi interdicto, ut* numero 17. 18. *Et quare* numero 20.

18 *Confirmatio quovis tempore, etiam in Die feriatio, & interdicto potest conferri. Et quare?* n. 20.

19 *Episcopus non confirmans in sua Diœcesi oportunis temporibus, peccat mortaliter, si multo tempore negligens omisit.*

20 *Confirmatio est quoddam complementum Baptismi, qui licet conferri omni tempore.*

21 *Chrisma confici licet tempore interdicti.*

22 *Episcopus, ut conficiat chrisma debet ad loca sua Diœcesis accedere sine expensis laicorum, & clericorum.*

EX dictis *supra quæst. præced.* sub vers. *ad quintam* respondeo ad primam quæstionis partem, non peccare plusquam venialiter Episcopum ordinando illum qui non est confirmatus, quemadmodum nec peccat mortaliter, sed tantùm venialiter qui ordines saltim majores suscepit ante confirmationem, cum ut *ibi* dixi in verbis Concilii nihil præcipiatur initiandis, sed tantùm præscribatur Episcopis quid facere debeant dicentes Doctores, † ut etsi præceptum contineatur in Trid. decreto *cap.* 4. *sess.* 23. *de reformat.* quod non recipiantur ordines ante confirmationem: tamen non obligare ad mortale, vel quia levis est materia, vel quia consuetudine sic præceptum temperatum est, in terminis Castrus Palaus *supr. punct.* 8. *num.* 6. *in fine*, Leander *dict. disp.* 1. 1. *quæst.* 8 ubi adducens plures, & pro contraria sententia, ut peccet mortaliter. Nugnum *tomo* 2. *quæst.* 35. *art.* 4. Fornarium, Toletum, Tannerum, Inojosam Lublinum, Majolum, Bonacinam, & alios existimantes facere contra præceptum Trident. dicto loco, & in re gravi; & ob id etiam peccare sic in dubio nostro, tamen æque probabiliter, sive probalius sentit, nec ordinandum, nec Episcopum ordinantem non confirmatum peccare, nisi tantum venialiter ita Soto *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 4. Suarez, Henriquez; Victoria, & alii, quos sequitur Leander *dicta disp.* 1. *quæst.* 9. Diana cum aliis *p.* 8. *tract.* 1 *.ref.* 47. cum multis de Castillo *de confirm. dubio* 10. *n.* 100. 1 2

Itaque

3 Itaque dici debet, ut ordines suscipieotes, nondum confirmati citra contemptum, noo peccent mortaliter; quia ut dixi Verba Concilii strictum non continent præceptum, ut docent Sotus, Victoria, Ledesina, Vivald. Suarez, Coniuk Ochogavia, Granatus, Layman, Hurtadus, Henriquez, Rodriguez, Moure Navar. Torreblanca, Marchinus, Molfesius, Reginaldus, & alii, quos citat Leander *dict. disp.* 1. *sub quæst.* 8. *tom.* 1. *tract.* 3. quibus addo Barbosam. *in dicto cap.* 4. *sess.* 23. *Concilii n.* 3. Stephanum de Sancto Gregorio *de sacram. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 10. Trullench. *de sacram. lib.* 2. *cap. unico de confirm. n.* 13. Ragutium *in lucerna Parochorum de hoc sacram. quæst.* 25. Joannem Franc. Suarez, *in enchirid. casuum conscientiæ tract. de contract. lib.* 5. verbo *confirmatis* Bizozarum *de sacram. part.* 3. *cap.* 4. *n.* 2. Tyberium? *instruct. ordinandorum cap.* 8. *quæst.* 58. Gesualdum *in Theologia morali tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 2. *n.* 8. de Castillum *de sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disp. unica dubio* 10. *dict. n.* 100. Ægigium Baseum *in floribus Theologiæ* verbo *confirmationis sacramentum n.* 12. Zambellium *in repertorio moralium* verbo *consecratio*, Dianam cum Magistro Serra Dominicano, Lessio, Possevino Martino de S. Joseph, Præposito, Dueñas, & Joan Ubigers contra Magistrum Ghetium *p.* 10. *tract.* 16. *sub res.* 61. tenet etiam reverendissimus Candidus *tom.* 3. *disp.* 1. *art.* 8. *dubio* 20. videbis plura, quæ dico *infra q.* 13. de intellectu *dict. cap.* 4. *Trident. sess.* 23. in vers. *ad quintam.*

4 Ad secundam quæstionis partem, an peccet mortaliter confirmans in sua Diœcesi subditos alterius Diœcesis? Et adjunctis hic, quæ dixi *supra in cap.* 11. *de tempor. ordin. sub q.* 9. *n.* 11. de Episcopo ordinante subditos alterius Diœcesis; igitur dicendum est, ut sicut ordinare nequit Episcopus subditos alterius Diœcesis, & nec Judicare, ut dixi in dicto loco, & probant textus *in cap. nullus primas* 9. *q.* 2. *Cap.* 1. *cap. significasti de foro comp.* ita nec confirmare Baptizatos alterius Diœcesis, in tantum, ut si confirmaverit, peccet: ita Sahagun. *de sacram. confirm. n.* 28. & alii referendi.

5 Dubium verò est, an peccet mortaliter, seu tantùm venialiter? In quo dubio, etsi affirment Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 5. Regioald. *lib.* 28. *num.* 21. Ludovicus *quæst.* 1. *art.* 7. *dubio* 3. *pag.* 100. Pet. de Ledesma *de hoc sacram. cap.* 9. *conclus.* 7. Bonacina *de confirmat. quæst. unica puncto* 2. *num.* 11. Paludan. *dist.* 7. *q.* 4. Sylvester. *verb. Confirmatio. quæst.* 5. Suarez *in* 3. *part. disp.* 38. *sect.* 2. Vivald. & Barthnlom. ab Angelis, & alii. Nihilominus æquè probabiliter in hoc puncto dicendum est non peccare, nec incurrere censuram aliquam; quia credendum est hoc esse ratum, & gratum proprio Episcopo; &; sic verbis sequentibus probaot Paulus *supra puncto* 9. *n.* 7. Leander *de hoc sacram. tract.* 3. *disp.* 2. *q.* 8. dicentes usu receptum esse Episcopum in propria Diæcesi confirmantem omoibus ad sa confluentibus confirmationem mioistrara, nulla inquisitiooe facta, ao sint propriæ, vel alienæ Diœcesis.

6 Et probatur, nam cùm Jurisdictio non sit de necessitate hujus sacramenti, facilius præsumi potest ratihabitio, quàm in sacramento Pœnitentiæ, ubi requiritur Jurisdictio de præsenti: sic docaot Henriquez *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6.

Sa, *verbo confirmat. num.* 2. Geunens *in manuali Prælator. cap.* 54. *num.* 7. Barbosa *in pastor, p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 12. refert ipsum Leander, sed ibi tale non dicit; imò potius, ut peccet mortaliter, & quod sit suspensus dicit ibi *num.* 15. *per cap.* 5. *sess.* 6. *de reformat.* Si Episcopus confirmet suos subditos; vel Pontificalia exerceat io Diœcesi alterius sine licentia proprii Episcopi. † Verùm lego eundem Barbosam *ibi num.* 7
14. ex ratiooe *num. præcedentis*, illum *sic* in nostro dubio confirmantem in propria Diœcesi subditos alterius excusari à censurâ, & peccato cum Alzedo, Zambrana, Layman, Tannero, Diana *p.* 4. *res.* 50. *tract.* 4. quibus addo eundem Diaoam *p.* 2. *tract.* 17. *res.* 17. & *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 24. Ochogaviam *de hoc sacram. q.* 11. Ægidium Trullench. pro utroque sententia respondeotem cum aliis *dicto lib.* 2. *de sacram. confirm. q. unica n.* 25. & novissime idem Diana *dicta p.* 10. *tract.* 11. *res.* 14 vers. *adde* contra de Castillum *dicto dub.* 11. *n.* 110.

Et sic Chamerota, *in tract.* 3. *de hoc sacram.* 8
cap. 7. *dubio* 3. quem sequitur Barbosa, *sub dicto num.* 14 dixit ut Episcopus confirmando non suos subditos, minimè fiat irregularis. Et utcunque sit sacramentum hoc collatum tenere cum suis effectibus, de quibus *infra*, ut dicuot Sahagum, *sub dicto num.* 28. Trullench, *supra dicto num.* 15. *in princip.* Ubi dicit, quod factum teneret, sicut ordinatio: nam est actus ordinis, ad quem necessario non requiritur jurisdictio. Si tamen confirmet cum dimissoriis proprii Episcopi, ut ordinetur, omoino excusabitur in affirmativa etiam sententia; quia qui concedit finem, concedit necessaria ad finem, Zambrana, *de casibus occurrent. in articulo mortis cap.* 2. *dubio* 2. *n.* 3. Layman *in Theolog. morali lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 2. Diana *dict. p.* 3. *tract.* 4. *res.* 24. Barbosa *dicta alleg.* 10 *sub n.* 14. *in fine.*

Ad tertiam quæstionis partem de Episcopo 9
confirmante in Diœcesi alterius suos proprios subditos sine licentia Episcopi illius? Et in hoc dubio pro affirmativa senteotia respondendum est; eo quod expressè prohibet Trib. *dict. cap.* 5. *sess.* 9. Vbi quod nec Pontificalia possit exercere, alias peccet mortaliter, & iocurrat suspensionem ab exercitio Pontificalium, juxta quæ dixi *supra in cap.* 11. *de temporibus ordinatien. à q.* 9. Et alibi & io termiois dicunt Henriquez, Sa, Suarez, Bonacina, Sylvester, Paludanus, Ochogavia, Filiucius, Reginaldo, Chamerota, & alii jam adducti, Leander, *dicta disp.* 2. *q.* 9. Ubi adjungit declarationem Congreg. Cardinal. Barbosa, *dicta alleg.* 30. *dict. n.* 15. & dicit decisum Armendariz, *in additien. ad leg. Navarræ lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *n.* 68. Castrus Palaus, *ubi supra puncto* 9. *n.* 8. Ægidius Trullench, *n.* 8. *dicto lib.* 2. *unica sub dict. n.* 28. vers. *nec potest.*

Tamen affirmant Henriquez, *dicto* §. 6. Alced. 10
part. 1. *cap.* 13. & Barbosa; *dicta allegat.* 30. *numer.* 16. ex dictis *allegat.* 6. *numer.* 13. posse Episcopum in alterius Diæcesi sine proprii Episcopi licentia dare suddiiis suis tonsuram; benedictionem solemnem, & celebrare missam de Pontificali, quia hi actus non pertinent ad jurisdictionem contentiosam, cum strepitu judicii; sed idem Barbosa non admittit quoad Clericalem tonsuram tantùm relatam hanc resolutionem Henriquez, ad quæ videbis quæ dixi *supra* adjunge & hic quæ pro utraque sententia

non sic longè scribit novissime Pater Prad. *in hoc tract. dubio* 12. §. 7. n. 69. & 70. ubi dicit id verum esse si contradicente aut non consentiente alio Episcopo id faceret sed de facto non peccare ait quia proprii Episcopi adest interpretativus consensus qui constat ex rationabili praxi ut probare contendit ibi eo quod hoc sacramentum soleat ministrari certis tantum temporibus.

11 Ad quartam quaestionis partem an debeat esse jejunus, dum confirmat; suppositis quae dicuntur *in tit. de celebratione missarum*, circa jejunium necessarium in communicantibus sacram Eucharistiam, & applicando quod *infra* adduxi *in cap. 1. de testibus*, quare testis non nisi jejunus dicturus esset testimonium, ut ibi. Jam nunc breviter ad dubium praesens respondendo adducam sententiam affirmativam, & negativam; etenim antiquis temporibus mos erat, ut confirmans, & confirmandus essent jejuni.

12 Et pro hac sententia adducunt nonnulli textus *in cap. ut jejuni, & in capit. Episcopi, de consecrat. dist.* 5. sic ex Sa, Bonacina & Nicolaus Ploue, quos refert Leander. *de hoc sacram. dicta disp.* 2. *quaest.* 12. qui id non firmant expresse, cum potius dicti Doctores teneant contrarium. Oh idque probabilius dicendum est illa jura esse tantum intelligenda de
13 consilio, non de praecepto † sed quia jam usus sustulerit hoc consilium, dicendum est confirmationem sacramentalem posse fieri, tam post, quàm ante prandium; & sic quotidie practicari videmur, ut in vespere Episcopi hoc sacramentum administrent, docent Ochogavia *dict. quaest.* 11. *num.* 1. Granados *de hoc sacram. disp.* 2. *num.* 3. Henriquez *supra n.* 7. Reginald. *num.* 17. Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. Bonacina, Ægidius Copinck Hurtad. Filliucius, Suarez, Laman, Bartholomaeus, Ledesma *diff.* 10. *ocl.* 248. Angles. *de confirm. art. ult. conclus. ultima*, Anchangelus *dist.* 7. *pag.* 68. *colum.* 2. & alii, quos sequitur Leander supra, quibus addo Sahagun *de hoc sacram. dicto num.* 28. *in fine*, Sylvest. verb. *confirmatio quaest. unica* Chamerota *dicto cap.* 7. *dubio* 3. *in fine*, Henriquez *dicto cap.* 6. §. 7. & *cap.* 5. §. 6. Barbosa *dicta alleg.* 30. *p.* 2. *de officio Episcopi* qui dicet contrarium nulla lege fuisse praeceptum, cum solum consulatur *in dicto cap. ut jejuni*, Ægidius Trullench. *dict. q. unica n.* 16. vers. *non tamen.*

14 Ad quintam quaestionis partem, suppositis quae dixi de ordinibus celebrandis in aliqua Ecclesia *sub tit. de temporibus ordinationum* & de electione canonica celebranda in certo, ac destinato loco Ecclesiae cathedralis, ut dixi *in cap. qua propter de elect. sub §. fin.* quae tamen faciunt pro affirmativa sententia, quam tuentur Nugnus *in* 3. *p. D. Thomae q.* 72. *art.* 12. *circa finem* vers *secundum ritus*, & alii dicentes peccatum mortale esse extra illam confirmare, sicut & solemniter Baptizare, cum fiat contra universalem Ecclesiae consuetudinem in re gravi; ut docent etiam Granados *supra*, & favet Sa, Verb. *confirmatio n.* 1. & Castrus Palaus *de sacram. tract.* 20. *puncto* 10. *n.* 6. & innuit Suarez *in* 3. *p. disp.* 37. *sect.* 2. §. *secundo notari.*

15 Tamen dicendum est quod etsi convenienter in ecclesia hoc sacramentum ministretur, sed extra illam conferri, non videatur esse peccatum mortale, ut docent Conink *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 7. *n.* 25. Henriquez *dict. cap.* 6. *num.* 7. Bonacina *tom.* 1. *disp.* 3. *quaest. unica p.* 2. *num.* 15. Ægidius Trullench. *dicta q. unica sub. n.* 16. vers. *convenienter* Diana *p.* 4. *tract.* 4. *miscel. res.* 50. & antea 2. *p.*
tract. 17. *miscel. res.* 17. ubi cum multis. † Itaque 16
etsi convenientius in Ecclesia ministretur probabilius tenendum est non teneri Episcopum sub tanto onere, cum communiter Episcopi in suo Palatio confirmationem conferant: sic vidi practicari; imò addunt Sanchez *in selecti disp. disp.* 40. *num.* 4. Ragucius *in lucerna Parochor. de confirm. quaest.* 37. *n.* 1. Paludan. *in* 4. *dist.* 7. *q.* 3. *art.* 3. Henriquez *dict. cap.* 6. Leander cum
aliis *dicta disp.* 2. *tract.* 3. *quaest.* 1. 13. † Potius 17
posse in quocumque loco decenti, licet interdicto; & quod sit observanda consuetudo, dixit *supra* Trullench. & Bonacina *dicta part.* 2. *num.* 25. asserit tutius esse consuetudinem observare, quam quidem receptam non esse DD. existimant cum tanto onere, ut reus Lethalis culpae constituat Episcopum alio in loco confirmantem sequitur Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 13. cum Chamerota *supra dict. dubio* 3. & Alcedo *de pracel. Episcop. Dignit. p.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. *in princ.* & *aliis.*

Ex his infertur ut confirmatio quovis tem- 18
pore, & etiam in die feriato, & interdicto possit conferri, ut dicunt Leander *dict. quaest.* 13. *in fine*, Trullench. *dicta quaest. unica tract.* 3. *de sacram. sub dict. num.* 16. ubi sicut non tenetur esse jejunus; sic neque in Die festo confirmare; quia haec nulla lege percipiuntur.

Ad sextam quaestionis partem, an Episcopus 19
non confirmans in sua Dioecesi opportunis temporibus, peccet mortaliter? Et respondetur affirmativè, quia cum sit Pastor, tenetur Oues pascere, etiam in his, quae ad utilitatem suae Ecclesiae à Christo sunt instituta, tenent Angel. in Verbo *confirmation. n.* 2. Sylvester *ibi n.* 2. Vivald. *n.* 8. Suarez *dicta disp.* 38. *p.* 3. *sect.* 2. Filliucius *de hoc sacramento n.* 31. Ochagavia *n.* 4. Layman. *cap.* 6. *n.* 3. Trullench. *dicto lib.* 3. *q. unica n.* 5. *in fine* quia hoc ei competit ex officio, sicut Parocho alia sacramenta administrare, Palaus *dicto puncto* 9. *num.* 13. Toletus, Genuens & Barbosam penes de Castillum, *dubio* 11. *n.* 140. Leander *dicta disp.* 2. *tract.* 3. *de sacram. q.* 7. & in verbis sequentibus Reginald. *lib.* 28. *n.* 21. ibi: *mortaliter peccat Episcopus ille qui multo tempore negligenter tamen administrationem omittit* cum aliis Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 9. Marcus Antonius Genuens *in manuali Pastorum cap.* 54. *n.* 2. Alcedus *supra dict. p.* 2. *cap.* 4. *n.* 20.

Ad ultimam quaestionis partem, an possit 20
Episcopus confirmare tempore interdicti? Respondeo cum Henriquez *dicto cap.* 6. *num.* 7. Ledesma *in summa cap.* 9. *de confirm.* Trullench *dict. tract.* 3. *de sacram. lib.* 2. *dict. quaest. unica dict. n.* 16. *in fine*, ut possit eo quia confirmatio est quoddam complementum Baptismi, qui licitus est omni tempore pro parvulis, & pro adulti cum solemnitate.

Dicentes etiam quod liceat conficere chrisma 21
intra Ecclesiam tempore interdicti ex eadem ratione, & assertionem comprobat etiam Barbosa *dict. alleg.* 30. *de officio Episcopi dict. n.* 12. *in fine.*

Pro complemento hujus quaestionis notan- 22
dum est, quod Episcopus tenetur chrismatis tantùm conferendi gratia ad suae Dioecesis loca accedere, & quod tunc laici, vel Clerici ad illius expensas non obligentur,

ut

ut refert decisum Armendariz *lib. 7. de Episcopis in declarat. leg. Navarra n.* 77. & docet Barbosa *in pastorali dicta p. 2. alleg.* 30. *num.* 10. Castrus Palaus *tract.* 20. *puncto* 9. *n.* 13. novissime Pater Prado *de hoc sacram. dubio* 12. *n.* 66. ubi dicit quod si tantum in Cathedrali confirmant plures ex diœcesi sine hoc sacramento, præcipuè in episcopatibus Hispaniæ quorum quilibet tot populos habet inter se distantes, concludens ut teneantur accedere saltem ad loca præcipua quæ regulariter accedere possint.

QUÆST. XI.

An Episcopus debeat admittere ad sacramentum confirmationis, omnes homines, etiam infantes, & adultos seu requiratur ætas determinata? Et quæ sit convenientior? Et sub qua dispositione debeat esse adultus? Aut nunquid si præmittenda confessio in habente peccatum?

SUMMARIUM.

1 *Baptismus est janua sacramentorum.*
2 *Confirmationem per manus impositionem Apostoli non conferebant samaritanis ante Baptismum. Ubi de indicatione hujus sacramenti.*
3 *Baptizatus solus est capax sacramenti confirmationis.*
4 *Infantes, & amentes sunt capaces sacramenti confirmationis, & n. 5. Et quod antiqua est hæc praxis in Ecclesia* num. 6. & numero 15.
6 *Apostoli confirmabant infantes illico post Baptismum, ubi de consuetudine Græcia, & Æthyopia* n. 7.
8 *Sacramenta Baptismi sunt, & confirmationis ullatenùs, nisi morte præveniente segregantur.*
9 Cap. ut jejuni de consecrat. dist. n. 16.
10 *Ætas ad recipiendum sacramentum confirmationis, videtur esse sub præcepto annorum 7. & de congruentia* n. 8. cum sequentibus usque ad n. 18. & *quod nulla requiratur determinata* ibi ex n. 19.
12 *Infantes ignorant ipsa, quæ vident.*
13 *Confirmandi usus Ecclesiæ post septem dies à receptione Baptismi. Et quare in veteratns* n. 14.
20 *Ætas ad confirmandùm secundum quosdam convenientior est septennii, secundum alios infantia, ut* n. 21.
22 *Adultus recipiens confirmationis debet habere intentionem, sicut in Baptismo, & quod sit in gratia, saltim existimata, ut* n. 24.
23 *Confessio non est in præcepto ad receptionem confirmationis, ut* n. 24. & *aliquando secundùm Filiucium sufficit attritio nota.*

1 UT ad has difficultates respondeam adverto, quod cum omnium sacramentorum janua sit Baptismus, non nisi jam Baptizatis, cætera sacramenta conferenda; & sic sacramentum hoc confirmationis Baptizatis esse conferendum: sic docent omnes referendi. Item adverte duas esse partes proximæ conclusionis, prima quod omnis Baptizatus sit capax, secunda quod solus Baptizatus ita ut is qui Baptismo caret non sit capax confirmationis.

Prima pars probatur, tunc ex actis Apostol. *cap.* 8. & 19. in quibus locis diligenter inquirebant Apostoli, an Samaritani, & Ephesi Baptizati essent, quibus omnibus si constabat esse Baptizatos sine discrimine imponebant manus, ut reciperent spiritum sanctum; item etiam quia ille descensus spiritus sancti in die Pentecostes, ostendit effectum hujus sacramenti, & quod fuerit loco confirmationis, cum *actorum* 2. dicatur replevisse totam Domum, & omnes repletos esse spiritu sancto. Tertio, quia cum sacramentum hoc sit complementum, & perfectio Baptismi, ut jam *supra*, dixi, sequitur ad omnes extendendum, quibus collatum est Baptisma, ut plene Christiani inveniantur, juxta Urbanum Papam *in cap.* 1. *de consecrat. dist.* 5. ubi hanc præstitit rationem. Quarto, quia ut jam *supra* dixi *in principio* omnes indigent effectu hujus sacramenti, videlicet robore ad protestandam fidem, de quo dico, & de ejus effectibus *infra* ultimo, quia cum promissio spiritus sancti à Christo facta, & omnes fideles extendatur, ut probavit Petrus *actor* 2. testimonio Joelis, sequitur, ut sacramentum, cujus effectus est spiritus sancti, exhibitio sit ad omnes etiam extendendum. 2

Secunda pars scilicet quod solus Baptizatus sit capax hujus sacramenti, ostenditur ex ratione adducta *hic numero* 1. & ex doctrina textus *in cap.* 1. & *fin. de Presbytero* non baptizato, ubi definitum est sacramentum ordinis collatum ante Baptismum, nullum esse nec sit ordinatum recipere caracterem ordinis; licet crederetur baptizatus; ubi quod debet baptizari, & iterum ordinari. Item quia ut dixi sacramentum hoc est perfectio Baptismi, ast augmentum Spirituale est armatio militis ad pugnandum pro fide. Ergo qui nondum est natus vel regeneratus per Baptismum, neque perfici potest si non est perfectibilis, neque augeri, si nondum est genitus; neque armis muniri, qui nondum est miles: ita Basilius Pontius *de hoc sacram. part.* 5. *cap.* 8. *n.* 2. & 3. & patet ex *infra* dictis de effectibus hujus sacramenti, qui sunt augere, & characterem imponere & novissime explicat bene legendus Pat. Mag. Prado *de hoc sacram. dub.* 6. §. 3. ubi explicat textum *in cap.* 2. *de Presbytero non Baptizato* qui & §. 4. latè agit de illo dubio an *num. Baptizatus* sit capax effectus confirmationis ubi ad lucet *num.* 38. quod virtus divina non est alligata sacramentis ait miraculose posse non sic ex solo sacramento quem ibi leges quia bene id sentit loquitur & sic in hoc puncto ad eum te remitto & ad alios quos ipse citat. 3

Unde jam ad primam difficultatis partem respondendum est, ut quamvis Durandus *in* 4. *dist.* 25. *q. n.* 8. asserat esse invalidum sacramentum confirmationis datum infantibus ante usum rationis, & Sa Verbo *confirmatio* neget, docens, nec perpetuo amentes, nec infantes ante septennium Confirmari posse, verum quod omnis utriusque sexus Christianus, sive infans sive adultus, sit capax hujus sacramenti, tenent firmissimè Doctores; quia constat ex usu Ecclesiæ, ut dicunt fere omnes cum D. Tom. *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 8. Granado *tr.* 2. *disp.* 2. *n.* 1. Pesantius, & Nugnus 4

*ni 3.p. dict. quaest.*72. Bonacina *disp.*3.*puncto* 4. *n.* 4 Navarr. *cap.* 22. *n.* 8. Henriquez *lib.*3. *cap.*5. Archangel. *dict.*7. *pag.* 72. cum communi, Baunius *quaest.* 12. *de hoc sacram.* Trullench *de sacrament. lib.*2.*tract.* 3. *quaest. unica n.* 12. de Castillo, *dubio* 9 Palaus *tract.*20. *puncto* 7. Sahagun *de hoc sacram. n.*30.

5 Non ergo potest dubitari, etsi alii teneant non nisi à septennio esse conferendum hoc sacramentum olim in prima Ecclesia, & postea per multos annos infantibus simol cum Baptismo administratum fuisse, ut extat decretum apud Gratianum *in cap. si qui de consecrat. dist.*4. & de more Baptizandi, & confirmandi simul infantes, testantur Tertulian. *lib. de Baptismo, cap.*7. 8. Innocent. 1. *in Epistol. ad decentium cap.* 3. quae incipit *de consignandis vero infantibus*, & Gregor. 1. *lib.* 3. *epist.* 9. paretque ex doctrina Augustini, *lib. de Ecclesiast. dogmatib.* ubi loquens de modo recte ministrandi Baptismum ita alloquitur; *Si vero parvuli sunt, vel hebetes, qui doctrinam non capiant, respondebunt pro illis, qui illos offerunt juxta morem Baptizandi, & sic manus impositione, & chrismate communi, Eucharistia misteriis admittantur*, & *lib.. Hypogn. cap.* 6. & ordo Romanus inter Baptismi Ceremonias, idem retulisse videtur cum ait, *Pontifex egreditur à fonte in sacrarium habens ibi compositam sedem, ut in Ecclesia ubi voluerit, & sedeat in ea, & cum vesteri fecerit infantes, confirmet eos*, & statim ibi: *Pontifex verò veniens ad infantes, tenente Archidiacono chrisma, det orationem super eos cum invocatione septiformis gratiae spiritus sancti, oratione expleta, interrogantibus Diaconis, nomina singulorum, Pontifex, tincto police, in chrismate faciat crucem in frontibus singulorum, ita dicendo, confirmo te &c.*

6 Imo constat multos post Apostolorum tempora, etiam in usu fuisse infantes Baptizatos confirmare, nam Jacobus Victriacus *in historia occidentali, cap.* 27. testatur sequentibus verbis: *hoc confirmationis sacramentum quidam ita conjungunt Baptismo, ut statim velint, ipsum post Baptismum debere conferri; quia consuetudo, satis approbanda est, ubi haberi potest copia, seu praesentia majoris sacredotis.* Alia pleraque in confirmationem hujus assertionis refert Basilius Puntius *supra dict. part.* 5. *cap.* 1. *numero* 5. & 6. † ubi postquam dixit factis Apo-
7 stolorum praedictum morem demonstrari, ex sancto Paulo *actor.* 19. & *capit.* 8. & ex multis antiquis Patribus adducit similem in Oriente consuetudinem; praecipue in Graecia & Æthyopia, ut colligit ex verbis Hieremiae Constantinopol. Patriarchae *responso* 1. *cap.* 2. ibi: *rationi consentaneum est Baptismati, etiam chrisma subjungi, nec in tempus differri*, & colligi dicit etiam ex ordine Baptismi secundum usum Æthyopum ibi *sacerdos autem dicit sequentem orationem super eos, qui baptizati sunt priusquam eos ungat, Balsamo postea ungit frontem*, & eadem, quae dixit Basilius ad litteram repetit Diana *parte* 8. *tract.* 1. *resol.* 46.

8 Nec deest ratio firma, quae probat praedicti usus congruitatem, cum certum sit infantes si sunt capaces Baptismi, item & capaces esse confirmationis, & in illis augeri gratiam, & ex consequenti si in ea infantili aetata decedant adepturos gloriam majorem, ut docet Basilius *supra dicto num.*6. *in fine*, & amplius hoc patet ex dictis in vers. *ad secundum* sequenti, & probant Joseph Vicecom. *de antiquis Baptismi ritibus, ac caeremoniis lib.* 5. *cap.* 30. quia ut inquit Pontifex *in cap. de his de consecrat. dist.* 5. ita conjuncta sunt haec duo sacramenta, ut ad invicem, nisi morte praeveniente, nullatenus possint segregari, & unum sine altero rite perfici non possit, quia *ut cavetur in cap. ut jejunii eadem dist.* nunquam erit Christianus, nisi qui in confirmatione Episcopali fuerit chrismatus, placuit Urbano Papae *in epist. ad omnes Christianos cap.* 7. Ægidio *de sacram. disp.* 20. *dubio* 6. *num.* 51. vers. *ad tertium*, Dianae *part.* 5. *tract.* 3. *res.* 30. ubi id de perfecto Christiano merito intelligit juxta textum *in cap.* 2. *de consecrat. dist.* 1. tenent etiam Petr. Soto *in dist. sacerd. sect.* 2. *de hoc sacram.* Sanctius *in selectis disp.* 27 .*n.* 4.

9 Sed quia extat aliud Gratiani decretum *in dicto capite ut jejuni de consecrat. dist.* 5. ubi statuitur, ut non confirmetur, nisi perfectae aetatis, quod iodicare videtur non nisi duodecimo aetatis anno suscipiendam esse confirmationem; quia ea dicitur perfecta aetas, ut *ibi* glossa, quando scilicet quis promoveri potest ad ordines minores; ideo jam ad secundam partem quaestionis descendendo proponamus sequentia.

10 Ad secundam quaestionis partem, an aliqua aetas determinata requiratur ad licita suscipiendum confirmationis sacramentum; videtur respondendum jam hoc esse sub praecepto, tum ex *dict. cap. ut jejuni*, tum ex verbis Catechismi Romani. *de sacram. confirm. capite* 16. in sequentibus verbis, *quare si duodecimus annus spectandus, non videantur usque ad septinnum certe hoc sacramentum differri maxime convenit*, tum ex Synodo Laodicense sub Joanne Episcopo, & per Nicolaum Papam approbata, qua statutum est ne quis ante septennium confirmetur, quod id tempus confirmationis designatum est. Quarto ax Concilio Coloniensi sub Paulo 3.*p.*3,*c.* 9. Mediolanensi *tit.*1. *de confirmat. p.*2. & in Archiepiscopali Cononiensi *tit.*1. *de hoc sacramento*, ubi praecipitur, ut caveant Patrini, & Matrinae, ne minores septem annis sint illi, qui suscipiantur, & in Synodo de Cameracensi legitur noviter statutum ita.

11 Et sunt non contemnendae rationes pro hac sententia, scilicet, ut hoc sacramantum majori cum reverentia suscipiatur, & ut confirmatus queat recordari receptionis sacramenti; & quia eo tempore armis Christianis munitur; quod incipit esse agonis, & luctae & quia, ante illud tempus, cum nullum sit certamen, nullumque periculum frustra his armis iostrui videatur, hancque aetatem requiri propter periculum reiterationis, dicit Vivaldus, *in candelabro de hoc sacramento numero* 39. ubi dicit non alia de causa necessarium visum fuisse, quod confirmati colaphis caedantur, ut post alios voluerunt Bonacina, quem refert Narbona *anno* 7.*n.* 9. Diana *p.* 5. *tract.* 31. *sect.*3. † Quia infantes
12 sunt ut sine ratione; ita & memoriae, aut reminiscentiae incapaces, ignorant ergo ipsa, quae vident. *lib.* 1. *cod. de falsa moneta*, & ex alia etiam ratione, quia sicut pupillus eget tutore,

ne

ne ipsius patrimonium deperéat, ut suadetur ex traditis ab Antonio Fabro in Papinianea *inle. de tutelis princip.* 1. sic & Baptizatus, qui jam est in ea ætate, ut peccando spirituale gratiæ patrimonium, quod in regeneratiune accepit, perdere possit, confirmationis sacramentum suscipiat, quoniam Paracletus, qui in ipsa confertur, est consolator, in Christo custos, & tutor Baptizati, qui suadeota Diabolo, posset, sicut & pupilius suam perdere facultatem; id est Baptismi otilitatem, si hunc non haberet tutorem, ut io termiois insinuat Joannes Gregorius *in institutione Catholica, ubi de sacram.* n. *Confirmationis*, vers. *in Baptismo*; & refert Narbona, *ubi supra anno* 7. *q.* 4. *n.* 8.

13 Alii inquam dixerunt Baptizatos confirmari non posse, nisi post septem Dies demum à Baptismo, & quidem propter septem dona Spiritus sancti, quæ recipiunt in Baptismo: nam pro singulis donis, decet Dies singulos celebrare, ut inquit Guillelmus Durand *in rationali Divinorum lib.* 6. *cap.* 84. *in princ.* vel aliis de causis, de quibus per Joseph. Vicecom. *dict. lib.* 5. *cap.* 31. Ubi hunc morem Diu fuisse observatom, testatur, abiisse vero in desuetudinem certis rationibus, & decimus ex Rabano *lib.* 1. *de instit. cleric. cap.* 57. in sequentibus verbis: *alios septem dies in memoriam ejusdem Dominicæ Resurrectionis, congrua festivitate subjungens; quos septem dies albas vocitamus, propter eos, qui in sancta nocte Baptizati albis per totam Hebdomadam utuntur vestibus, & tunc maxime, dum alba tolluntur à Baptizati vestimenta per manus impositionem à Pontifice accipere Spiritum sanctum conveniens est*, & refert Basilius Pontius *dicto cap.* 1. *num.* 7. *in princip.* refert usum confirmandi, illico post Baptismum mutatum fuisse, cessante Tyrannorum persecutione, & Principibus io mentem seniorem redactis; & quod iovalescente puerorum Baptismate, etiam consuetudo confirmandi, recens Baptizatum infantem in usu esse desierit.

14 Imo *ibi dict. n.* Basilius Pontius refert, quod aucto paulatim fidelium numero, & baptismate in singulas Parochias invecto, cum Episcopi tantæ hominum multitudiem uno die confirmandæ non sufficerent, sit cœptus adhiberi ritus Commodior, ut illi, statis per annum diebus, Diæcesim, visitando eos, quibus confirmationis sacramento opus erat, aut ad idoneam ætatem devenerant, sacro Chrismate confirmarent, ubi refert, nonnulli credent hoc incepisse prope tempora Caroli Magni, quando adultorum Baptismus cessavit, quurum causa statim post Baptismum adhibebatur.

15 Harum quamlibet opinionem probabilem vocat Narbona *ubi supra. dicta quæst.* 4. *anno* 7. *n.* 12. quia ut inquit S. P. *in cap. quoniam* 19. *de sent. excomm. lib.* 6. hujus sacramenti tam pueri, quàm adulti capaces sunt, etiam si omni usu rationis sint destituti, *cap. Presbyter præsente* 11. *dist.* 95. ibi: *Presbyter præsente Episcopo, non signet in-*
16 *fantes.* † Unde etsi dictum sit *supra*, in princ. vers. *ad secundam.* nonnullos putare per glossam, & textum *in dicto cap. ut jejuni*, verb. *perfecta.* duodecimum annum requiri, aot decimum quartum, ut etiam dicuot Lancelotus *instit. Juris canonici. lib.* 2. *tit. de sacram. Chrismatis* §. *accedens igitur in glossa litt.* C. sentiatque P. Patrus de Jesu Maria *in sufficient. coucionator. tract.* 9. *cap.* 4. vers. *hujus sacramenti*, quia in hoc sacramento datur plenitudo Spiritus sancti ad robur spiritualis, quod competit perfectæ ætati, ut jam adduxi; teneantque Marsilius, & alii, quorum meminit Vivaldus *supr. dict. n.* 39. *candelabro. tit. de confirm.* tamen ut recte advertit Ægidius Coninck, *de sacram. dict. quæst.* 72. *n.* 78. textus *in dicto cap. ut jejuni*, illam sententiam non probat, sed tantùm monendos esse adultos, ut jejuni, & confessi ad hoc sacramentum accedant.

Alii verò dixerunt verius esse pueros ante septannium sacramentum hoc non accipere, nisi
manifestum si ante prædictam ætatem, usu ratio- 17
nis præditos esse, aut diu, neglecta ea occasione, aliam non habituros accipiendi confirmationem, vel quia propter distantiam rarius in eo loco confirmat Episcopus, aut si in periculo mortis existentes, oportune, istud sacramentum consequi possint, vel si Diæcesis consuetudo vigeat, ut pueri ante dictam ætatem, confirmentur &c. ita Layman. *in theolog. morali lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 6. *dif.* 6. *num.* 1. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 37. Sylvius *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 8. & cum alios Diana *tom.* 2. *tract.* 4. *res.* 19. & *p.* 5. *tract.* 3. *res.* 81. Genuensis *in manuali pastor cap.* 54. *n.* 9. Ægidius *de sacram. q.* 72. *art.* 2. *n.* 80. & 81. quas breviter causas, etiam refert Basilius Pontius, nullo citato ex Concilio Mediolanense 1. *tit. de confirm. p.* 2.

Imo alii dixerunt; saltim apud nostros duo- 18
rum, vel trium annorum pueros accedere debere, ut admonent è Toletana schola Alphonsus Vivaldus *dict.* n. 39. Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap.* 16. *n.* 121. à quibus parum dissentit Guillelmus Durand. *ubi supra. cap.* 84. *in fine*, & Martinus Bonacina, ut testatur ipsius compendium, verbo *confirmatio n.* 11, affirmantes his temporibus, quàm citius potuerint, infantes esse confirmandos, etiam nondum usum rationis habentes. Verum Lancelotus. *ubi supra* id forte bene non fieri ait; quamvis trimi, vel quatrimi sint qui deferuotur ad Episcopos Chrismantes, ut refert Narbona *dicta quæst.* 4 *n.* 6.

Ex quibus omnibus, supposita relata probabili- 19
tate, harum omnium, opinionum, jam respondeo probabilius esse nullam requiri determinatam ætatem: sic ut nullo modo sit necessarium spectare septennium, aut usum rationis, sed licite posse ante dictam ætatem confirmari, cum hoc sacramentum detur infantibus sine propria voluntate, aut dispositione, sicut datur Baptismus, cujus complementum dicitur confirmatio; & quia olim statim post Baptismum infantes confirmabantur, ut plena in princip. nostri dubii, vers. *ad secundam*; & quia in nostra Hispania multoties infantes unius, duorum, vel trium annorum confirmantur, & in toto orbe, casu quo infans sit in articulo mortis, aut sit filius Principis; ut *infra* dico, docent D. Tom. *in* 4. *dist.* 7. *q.* 3. *art.* 2. *quæstione* 2. Angel. *n.* 3. Victoria *quæst.* 48. Vivald. *de suscipiente n.* 9. & 10. Diana *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 19. Archangel. *dist. pag.* 72. Tannerus *in* 4. *disp.* 4. *q.* 4. *dubio* 1. Bonacina *disp.* 3. *puncto* 4. *n.* 5. Granad. *disp.* 2. *n.* 4. & 5. Mouze *de confirmat.* §. 7. *n.* 2. Hinojosa *in director. decis. regular.* verb. *confirmatio* Ludovicus de S. Joan. *q.* 1. *art.* 5. *dubio* 2, *conclus.* 4. Torreblanca *lib* 2. *pract. cap.* 6. *à n.* 30. cum aliis Gaspar. Hurtado *de hoc. sacram. dis.* 10. qui cum Diana, & Narbona *dict. anno* 7. *q.* 4. *n. fin.* cum Suarez, & Genuensi *cap.* 54. *n.* 3. docent non esse

crimen confirmare puerum cujuscunque ætatis, etiam si ex sola benevolentia infantem nimis parvulum confirmaret Episcopus; eo quod non sit prohibitum, etiam sine causa infantes confirmare.

20 Dubium verò ex his oritur, num sit convenientius infantes post septennium confirmare vel ante septennium? In quo dubio est doplex sententia, & post septennioin convenientius esse docent plures ex jam adductis, non solùm, quia hac ætate memoriam habere poterunt, sed etiam quia ita obtinet communis Ecclesiæ usus, & consuetudo, ut ex verbis cavetur Catechismi Romani *p.2. cap.3. num.*14. Ægidius Coninch. *supra n.*79. & 80. Zambran. *in decis casuum occurrent. in articulo mortis, cap.2.dubio 6.num.* 1. cum admonet ex Soto, & Suarez, ut si commode fieri possit, omnes confirmentur, non longè ab ætate, in qua recipere debeant Eucharistiam, Bonacina, *punct.3.n.5.* Sa, *n.5.* Henriquez, *lib.3.cap.5.nu.2.* Victoria, *q.*48. Petr. de Ledesma, *cap.7. conclus.* 5. Suar. *in* 3. 5.*p. disp.* 35. *sect.*2. Ochogavia, *in hoc tractatu q.8.n.4.* Archangelus, *dist.7. pag.*73. *col.*2. Ubi addit illum qui confirmaret puerum statim post Baptismum extra mortis articulum, ad minus peccare venialiter, Barbosa, *de potest. Episcop. dicta alleg.*30.*n.* 17. cum aliis Layman. *lib.5. theolog. moral. tract.3. cap.5 n.* Diana, *p.*8. *tract.*1. *resol.*46. & 47. Castrus Palao, *tract.*20. *puncto 7.n.4.* Baunius, *de hoc sacram.q.9.* & alii relati à Leandro, *de sacram. tract.3. disp. 4.q.3.* Narbona, *dict. anno 7.q.4. sub n.fin.* Ubi id probat ex constitutione Synodali hujus Archiep. Toletan. *tit de confirm. constit.* 1. in sequentibus verbis *Sean obligados de amonestar ordinaria mente a sus Parroquianos, que hagan que sus hijos, hijas, y Criados de siete annos arriva recivam el sacramento de la confirmacion.*

21 Nihilominus alii existimant convenientius esse infantes confirmari ante usum rationis ex jam adductis rationibus pro hac sententia; quia convenientius est in infantia Baptizari, sitque confirmatio complementum baptismi; & quia hoc cedit in favorem infantium: nam si confirmati decedunt, majorem Gloriam consequentur, & duplicem characteram impressum animæ habebunt, & Graffius, *addit.p.2. decis.lib.1.c.5.n.20.* secundum Bonaventuram convenientius esse pueris ante usum rationis ministrari hoc sacramentum; quia adveniente ætate adulta, habebit suam efficaciam, quemadmodum fides, quæ in Baptismo infunditur, docent etiam Genuensis, *in praxi cap.54. num.3.* Perez de La, *in compend. vita hanin. cap.16.n.121.* quod putat probabile Narbona, *supra dicta quæst.4. num.*12. tenent etiam Leander. *dict.quæst.*3. ex D. Thom. *dist.3.quæst.3. art.2.q.2.* D.Bonavent. *art.3.q.1.* Vivaldo, & Petr. Soto. *ubi supra*, & alii apud Suarium, Alex. 4.*p. q.*28. Vitriarchus *in historia occidentali cap.* 37. Bartholom. de Ledesma *de confirm.dif.5. col.*234. & hoc observari in Archiepiscopatu Tarracon affirmat Ludovicus de S.Joan. *quæst.1.art. 5.dubio. 2. conclus.*4. & intra Hispaniam Moure *de confirm.* §.7. *n.* 2. & alii; ego probabilem utramque puto, quam in usu video practicari potius, quando infantes sunt duorum vel trium annorum ex his intelliguntur quæ ex multis distinguit P.Prado, *de hoc sacram.dubio* 9.§.3. *ex n.* 27. ibi *n.* 34. *expedis responsum junta usum cujuslibet provinciæ.*

Ad tertiam quæstionis partem sub qua dispo- 22
sitione debeat esse adultus, dum recipit hoc Sacramentum Confirmationis? Respondeo breviter, ut teneatur habere intentionem, sicut in Baptismo, & ut ejus effectum recipiat præter intentionem tenetur habere fidem, quæ intentio sit virtualis saltim; ita Trulench. *de hoc sacramento lib.2.de sacram.quæst.unica, sub n.*12. vers.*adulti*, & *infra* referendi, item quod sit in gratia, vel saltim in bona fide, putet se esse contritum, sufficit enim hoc habenti conscientiam peccati mortalis, docent D. Thom.*dicta quæst.72.art.7.* Sotus, Ledesma, Henriquez, & Suarez, ubi supra, Petrus de Lesma *de confirm. cap.*6. Reginald. *lib.28.n.33.* & *sequentibus*. Bonacina, *dict.disp.* 3. *puncto 4.n.7.* Filiucius *tract.3. cap.3. q.6.* & alii, & aliqui addunt quod debeat esse jejunus; sed quia de conferente hoc non esse necessarium, dictum est *supra*, idem de suscipiente dici debet, ut notant relati ibi, & hic.

Ad quartam quæstionis partem, an sit præmit- 23
tenda confessio in habente peccatum; Et quamvis affirment Sotus *dist.7. in 4. art.8.* vers. *de confessione* vero, & *servit.sacerdot.* §. *de confirm.* innuantque Ludovicus de San Joan. *de hoc sacram. q.1. art.4. dif.*3. Bonacina *supra*, & alii apud ipsum, proquibus facere videatur, *dict.cap.ut jejuni de consecrat. dist.*5. Ubi dicitur quod qui ad hoc sacramentum accedit, debet esse jejunus, & de
peccatis confiteri. † Tamen probabilius est, ut 24
non teneatur confiteri adhuc sub peccato veniali; quia nullum adest præceptum ad hoc obligans; quia quod continetur *in dict. cap.* tantum est consilium, non præceptum, ut dixi *supra*: sic docent Angles. *de confirm. art.4. dif.1.conclus.*3. Ludovic. citat Tolet. *lib.2. cap. 24. n.4.* Henriquez *lib.3. cap.5. n.* 6. Reginald. *supra*, Archangelus *dist.7. pag.*71. *colum.* 1. Leander. *de hoc sacram. tract.3. quæst.*7. & 8. Ægidius Trullench. *dict. quæst. unica sub dict.n.* 12. Ubi dicit quod si in peccato mortali existimant, non tenentur Confiteri (etsi utilius, & tutius sit) dicit tamen, ut teneantur conari ad contritionem; ita ut existiment eam habere; quia est sacramentum vivorum, ordinatum per se ad augmentum gratiæ, quod per accidens dat primam gratiam, quando scilicet existimant habere Contritionem, sicut contingit in aliis vivorum sacramentis.

Imo Filiucius, *tom.1. tract.3. cap.3. num.*56. 25
dicit non esse improbabile aliquando sufficere attritionem notam, ut si quis ex ignorantia existimet non requiriri majorem dispositionem, nam cum attritio excludat affectum, & complacentiam peccati, non dicitur talis obicem ponere, sicut nec ille, qui existimat habere contritionem cum eam non habeat, refert idem Trullench. qui cum Bonacina, *dicto tom.1.q. unica disp.3.n.* 4.5.6. & 7. & ex communi DD. addit in parvulis neque requiri intentionem, neque ullam dispositionem.

QUÆST.

QUÆSTIO XII.

An possit Pontifex dispensare, ut infantes ante usum rationis confirmentur? An adultis possit ministrari hoc Sacramentum in articulo mortis, vel infantibus ante usum rationis morituris? Et an hodie in novo Orbe, & in partibus infidelium, ubi fervet persecutio statim post Baptismum, ante usum rationis infantes sint confirmandi? Et an in aliquo casu in articulo mortis teneatur quis sumere Sacramentum Confirmationis? Et an infantibus filiis Principum sit conferendum, non obstante, quod nisi septennis sit ministrandum?

SUMMARIUM.

1 *Pontifex dispensare potest, ut infanti illico post Baptismum ministretur confirmatio, etiam in opinione rigorosa, quod ante septennium nequeat ministrari*, ut n. 2.

3 *Adultis morituris potest ministrari sacramentum confirmationis. Et de ratione etiam si ministretur eis sacra unctio* n. 4.

4 *Infantibus morituris Confirmatio ministrari valet*, ut n. 6. *quod in praxi non video curari*, & n. 7.

7 *Puer ante septennium ostendens sufficientem usum rationis potest confirmari sine dispensatione, vel si absuturus sit diu Episcopus, vel si infans sit in mortis periculo.*

8 *Infantibus in terris infidelium illico post Baptismum, recte confirmatio ministratur.*

9 *Confirmatio in primitiva Ecclesia Conferebatur infantibus simul cum Baptismo propter continuas persecutiones.*

10 *Confirmationis sacramenti recipiendi in articulo mortis, nullum extat præceptum, potest esse ex aliqua negligentia peccatum omissio* n. 12.

11. *Infantibus Principum potest conferri sacramentum confirmationis ante septennium, etiam in opinione rigorosa in casibus hic expressis.*

1 HAs omnes difficultates ex adductis quæst. precedenti dilui facillimo negotio posse dicendum est; sed quia Doctores sigillatim inquirunt; ideo supposita Doctrina dictæ præcedentis quæstionis *à n.* ad primam difficultatis partem respondeo quod si teneas Juxta quæ adduxi, in vers. *ad secundum* posse hoc sacramentum conferri adhuc in infantili ætate constitutis, posse sine ulla dispensatione Pontificia conferri. Sin autem teneas requiri septennium, & ad minus rationis usum, tunc facit dubium præsens. † Et nihilominus dicendum est posse Pontificem in hoc dispensare; quia cum à principio nascentis Ecclesiæ, ut *ibi* dixi, infant bus illico post Baptismum ministraretur hoc sacramentum, quod postea contingeret post septennium ministrari; ant præceptum aliquo Ecclesiastico, aut consuetudine, non implicat, quin Pontifex possit in hoc dispensare, in terminis docet Diana *p.* 5. *tract.* 1. *res.* 31. *in princ.* & sub vers. *verum* in fine, ubi postquam retulit verba Basilii Pontii agentis lata de quæst. num infantibus, an adultis jam sit hoc sacramentum ministrandum resolvit, id quod ego confirmo ex adductis *supra à quæst.* 6. 7. & 8. Ubi cum ordinarius minister hujus sacramenti sit Episcopus, dixi posse Pontificem dispensare, ut simplex sacerdos illud administret. vide *infra* vers. & *confirmatur.* 2

Ad secundam quæstionis partem, an adultis hoc sacramentum possis ministrare in articulo mortis, vel infantibus ante usum rationis morituris? Et ad primum respondeo affirmative cum Santin *in selectis disp.* 40 *n.* 40. Diana *p.* 5. *tract.* 3. *res.* 30. Hugo à Sancto victore 2. *de sacram. p.* 7. *cap.* 3. D. Thom. *in* 3 *p. q.* 72. *art.* 8. Bonaventura, Sotus, & alii *in* 4. *dist.* 7. ex eo, nam etsi forte, etiam non convalescant, tamen sacramentum iis prodest simplicite: ad augmentum gratiæ, quæ est per se aliquid præstantissimum, & prodest etiam ad pugnam cum carne propria, & cum Dæmone ipso in articulo mortis, & ad molestias morbi facilius tolerandas. † Et quamvis aliud sacramentum, nempe extrema unctio (ut *supra dixi sub nostro cap. unico*) ad dictos effectus sit institutum: tamen dicunt Doctores, quod bonum bono additum efficit aliquid melius; siquidem funiculus duplex, potius astringit. Alia congarunt pro hac doctrina, sed pertinent ad præceptum recipiendi hoc sacramentum, de quo *infra quæst.* 13. 3 4

Pro secunda parte nostri dubii, an infantibus ante usum rationis morituris possit conferri? Et pro negativa sententia, quam tueri videtur Gregor. de Valentia *q.* 2. *de confirm. puncto* 2. quatenus absolute negat pueros esse confirmandos, faveatque Suarez, *in* 3. *p. D. Thom. q.* 35. *sect.* 2. §. Utraque quatenus dicens non admodum peccaturum Episcopum, si ex sola benevolantia, aut ob aliam similem causam confirmet infantem videaturque inde inferre aliquantulum saltem peccatutum; ac proinde venialiter, & consequenter id esse saltim leviter prohibitum, & ex Petro de Ledesma, *in summa de confirm. cap.* 70. quatenus dicente oportere infantes non confirmari; licet non sit peccatum mortale, indicare, ut sit saltim veniale, & ex Concilio Medinlauensi, Toletano, & alii *supra dict. quæst.* 10. adductis, & ex Catechismo; item & ex Pontificali Romano dicente *nullus Christianæ fidei rudimentis non edoctus ingerat se ad percipiendum hoc sacramentum Confirmationis*, quatenus præcipit, ut confirmandi sciant Doctrinam Christianam, quam ante rationis usum non possunt addicere, & ex aliis. 5

6 Tamen dicendum est verius ex jam adductis, *dict. quæst.* 10. & cum Zambrano, *de hoc sacram. cap.* 2. *dubio* 5. *n.* 4 Granado, *de sacram. in* 3. *p. controvers.* 3. *tract.* 2. *disp.* 2. *n.* 10. Diana, *dict. p.* 5. *tract.* 3. *res.* 31. *in fine*, Layman, *lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 3. Sancio, *in selectis dict. disp.* 40. & ex D. Thoma, *in* 2. 2 *quæst.* 72. *art.* 8. *art.* 4. & cum Suarez, *supra dict. quæst.* 35. *sect.* 3. scribantibus in articulo mortis expedire confirmationem, ministrare ejusmodi infantibus, si commode fieri posset; quia quamvis non sint professuri fidem coram Tyranno, recipient gratiam sanctificantem, cui major gloria respondebit; quia non est

est cur tanto beneficio priventur.

7 Et confirmatur, quia esto quod sine dispensatione Papæ, non sit infantibus conferendum hoc sacramentum Juxta unam sententiam positam *in hac quæst. à n.* 1. nihilominus poterunt infantes in aliquo casu, confirmari ante usum rationis ex Justa causa, qualis censetur, si puer ante septennium ostendat sufficientem usum rationis, cum tunc censeatur; ut adultus, vel si absuturus diu sit qui Episcopus, qui denuo hoc sacramentum administret, vel si infans sit in periculo mortis (ut in casu nostro) & Episcopus dignum ducit ad eum accedere, ut notavit Innocent. Papa *in epist.* 1. *ad Decentium*, docent Diana *dict. p.*8. *tract.*1. *res.*46. vers. *non desinam*, idem *p.*3. *tract.* 6. *miscel.* 2. *res.*93. Tannerus *tom.* 4. *disp.*4. *q.*4. *dubio* 2. *n.* 37. Cum Henriquez, & Suarez dicens ob honestas causas decenter quoque infantes nonnunquam confirmari posse, ut propter distantiam rarius in eo loco confirmet Episcopus, si periculum mortis immineat infanti, Aversa *de hoc sacram. q.*72. *sect.* 6. Berricellus *infra* relatus *q.* 136. *n.*6. cum Castro Palao, Gabriel. Coninch. & aliis jam adductis, *ibi n.* 7.

8 Ad tertiam quæstionis partem, an hodie, & in terris infidelium, sit illico post Baptismum conferendum hoc sacramentum infantibus? Quia novissimè de hac quæst. agit Berricel. *tom.*2. *de Apostolicis missionibus tit.* 7. *de hoc sacram. q.* 126. Ubi repetit multa ex dictis *supra*, *dict. quæst.* 10. ideo ex *hic*, & *ibi* dictis, & cum eo breviter affirmative respondeo ex doctrina D. Thom. 3. *p. q.* 72. *art.*9. *in corpore*, & *à n.*1. & 4. & ex Melchiade Papa, & Martyr. *epist.* 2. *ad Episcopos Hispaniæ*, & ex textu nostro *in* §. *quia vero*, & ex Eugenio IV. *in Concilio Florentino* Damasceno *in sermone de dedicatione Ecclesiæ*, *Isydoro lib.* 2. *de Ecclesiasticis officiis*, & *ex c. debent*, & *cap. attendant de consecrat. dist.* 3. quatenus probant in Baptismo nos ad vitam regenerari, post Baptismum confirmari ad pugnam. Unde quia proxime dictum, est & *in dicta quæst.* 10. in principio nascentis Ecclesiæ, & post multa inde tempora post Baptismum infantibus illico conferri confirmationem, evenit quod in illis partibus, ubi persecutiones durant multo cum fundamento sit illis conferendum, ut ob frequentes primitivæ Ecclesiæ persecutiones statuit Clemens Papa, *epist.*4. verbis sequentibus: *omnibus sine mora festinandum est ad hoc sacramentum; sic enim Christus docuit. & Apostoli.*

9 Unde cum observent Filiucius *tract.* 3. *n.* 3. Nugnus. *in* 3. *p. q.* 72. *art.*8. *dis.* 1. §. *ad secundum argumentum* Candidus *disquisition. moral. tom.* 3. *disquisit.* 1. *art.* 8. *dubio* 4. & 6. in primitiva Ecclesia simul cum Baptismo infantibus datum sacramentum confirmationis, propterea quod erant maximæ, & continuæ persecutiones in Ecclesia, & sic fore necessarium, quod infantes essent fortiores, & firmiores ad profitendam fidem, quando veniebant ad usum rationis, & tunc essent pauci Episcopi, nec esset facile spectare usum rationis in parvulis, multaque miracula per sacramentum confirmationis à Deo operata sint præsertim circa Idolorum demolitionem, & fanaticorum sanctionem, ut referunt Bozius *de signis Ecclesiæ lib.* 2. *cap.* 2. & *sequent.* Lactantius *lib.* 4. *de vera sapientia, cap.* 7. P. Prudentius *lib. contra Judæos*, & *apotheosi contra...* *cap.* 57. *p.* 32. *lib.*2. a fortiori dicendum sequitur in dubio nostro in illis infidelium partibus conferendum esse infantibus illico post Baptismum hoc sacramentum: ita Berricel. *supra* cum multis, & *n.* 7. dicens idem militare in terris infidelium, ubi ex persecutiona, aut conversatione infidelium magnum subesse periculum, & aliunde rarissime occurreret copia Episcopi, aut Presbyteri habentis à sede Apostolica facultatem confirmandi.

Ad quartam quæstionis partem, an in aliquo 10
casu in articulo mortis, teneatur, quis sumere hoc sacramentum? Suppositis quæ dico, *infra q.* 1. Ubi ago num sit præceptum obligans recipere Sacramentum Confirmationis, tunc breviter dico cum Ochogavia, *de sacram. confirm. q.* 12. *n.*4. Diana, *dict. p.* 5. *tract.* 3. *resol.*32. absolutè, & simpliciter loquendo, neque esse peccatum mortale, neque veniale omittere hoc sacramentum, quia nullum extat præceptum de illo recipiendo, per accidens tamen posse esse peccatum veniale omittere confirmationem, si censeatur esse aliqua prodigalitas in ea omittenda, vel nonnulla temeritas in agrediendo sine illa, &c. † Imo esse 11
peccatum mortale si relinquatur confirmatio per contemptum, aut si quis eam relinqueret in articulo mortis, quando haberet conscientiam peccati mortalis, & non posset recipere aliud Sacramentum; quia tunc cum sola attritione, existimata contritione, posset salvari per hoc sacramentum, maxima enim temeritas, videretur remedium ita facilè relinquere, & expectare contritionem, quæ valde difficilis est: ita illi, &c. 12

Ad quintam quæstionis partem, an infantibus filiis Principum sit conferendum hoc sacramentum etiam in opinione, quod non nisi septennis sit conferendum, & breviter, in hoc dubio respondeo, ut quemadmodum ex jam adductis *hic* sub vers. *ad tertiam*, & *sup. sub dict. quæst.* 10. ob periculum mortis; vel quia diu absuturus sit Episcopus à loco confirmandorum, & aliis de causis potest infantibus conferri hoc sacramentum confirmationis; ita in hoc casu posse conferri infantibus filiis Principum, Tannerus, *dicto tom.* 2. *disp.* 4. *quæst.* 4. *dubio* 2. *num.* 37. Diana, *dict. p.*3. *tract.* 6. *res.* 93. *in princip.* quia etiam dicit *p.*5. *tract.* 3. *resol.* 31. *in fine*, quod confirmare infantes, non est prohibitum, etiam sine causa, ut dixerunt etiam Hurtadus, *de hoc sacram. dis.* 10. Granadus, *de sacram in* 3. *p. controv.* 5. *tract.* 2. *disp.* 2. *n.*10. in terminis in nostro dubio Leander, *dicto tract.* 3. *de sacrament. disp.* 5. *sub. quæst.* 2. & 3. Trullench. *dicta quæst. unica sub dicto num.* 12. & alii, idem Diana. *p.* 8. *tract.* 1. *dicta res.* 46. in vers. *non desinam.* Aversa *de sacram. confirm. q.* 72. *sect.* 6.

QUÆST. XIII.

An perpetuo amentes possint valide confirmari, vel sint de facto confirmandi? Et an ægrotis & constitutis in periculo mortis? Et an Energumenis possit hoc sacramentum confirmationis ministrari? Et an si Episcopus confirmaret infantes ante usum rationis absque Justa causa, peccet mortaliter, sive venialiter, aut nullo modo?

SUMMA-

SUMMARIUM.

1 *Amentibus habentibus lucida intervalla, potest ministrari confirmatio.*

2 *Amentibus perpetuo secundùm aliquos nequit ministrari, sed verius est possit, ut* n. 3.

4 *Amentes perpetuo debent confirmare Episcopi, & illos, qui ante amentiam habuerunt usum rationis, ut* n. 5.

6 *Amentium tutores, & curatores excusantur à deferendo illos ad actum Confirmationis sacramentalis, si sit consuetudo eos non confirmandi.*

7 *Confirmationis sacramentum dandum est ægrotis, & constitutis in articulo mortis, &* & num. 10.

8 Canon. 39. Concilii Illeberitani.

9 *Hæretici laborantes reconciliari juvantur per* Confirmationem.

11 *Energumeni, sicut non repelluntur è sacra communione, sic nec à confirmatione* num. 12. & n. 13.

13 *Magicæ artes per præsentiam cujusdam christiani confirmati, victæ, & discussæ narrantur.*

14 *Novatus rejiciens sacramentum confirmationis à Dæmone correptus refertur.*

15 *Confirmationis sacramentum conferens nondum septennis, non peccat venialiter, & explicantur Doctores aliter tenentes*, n. 16. & *quod si adesset consuetudo*, n. 17.

17 *Consuetudo non confirmandi, nisi septennes, non obligat sub mortali.*

18 *Episcopi confirmantes infantes ante septennium, non peccant contra consuetudinem, aut præceptum, nisi venialiter.*

1 AD primam quæstionis partem respondeo hoc sacramentum posse ministrari amentibus, habentibus lucida intervalla cum aliquo tempore sunt rationis, competes: ita Basilius Pontius
2 *de hoc sacram p.* 5. *cap.* 1. *n.* 10. † Sotus *dist.* 7. *art.* 8. §. & *nascitur* Prado *de hoc sacra. dubio* 9. §. 3. *n.* 30. Tota difficultas est in perpetuo amentibus, in quo dubio quidam existimant non licere illis Sacramentum confirmationis ministrari; propterea, quod non possint gratia Confirmationis in fidei confessionem fungi: ita Sotus *in* 4. *dist.* 7. *art.* 8. §. & *nascitur*, sequutus Marsilium Valentia *tom.* 4. *disp.* 5. *generali q.* 12. *p.* Chamacheus *in quæst. cap.* 9. Rodriguez *de confirmat cap.* 121. *n.* 3. Sa. verb. *Confirmatio*, & alii apud Batholom ab Angelo *dialogo* 3. §. 58. ex eo etiam, quia cum hoc sacramentum principaliter detur ad pugnandum, ut jam *supra* diximus, nullaque pugna queat esse in istis pro fide, & ad vincendum in lucta; sequitur ut non sit eis conferendum hoc sacramentum.

3 At verò dicendum est, ut probabilius videatur quod hoc sacramento sint obsignandi perpetuo amentes, nec opus esse differri, si non est spes quod aliquando reddituti sunt ad sanam mentem, & est fundamentum; quia ut jam sub q. 10. & 11. dixi infantes Baptizati, qui mentem nec intellectum habent; sunt Capaces hujus sacramenti, cum sunt in gratia, Baptismumque perceperint, nec alias sit injuria, sacramenti; nec irreverentia, quod suscipiantur ab infantibus; ergo cum in illis hoc sacramentum sortiatur, suum effectum quantum ad augmentum gratiæ, sequitur ut licet in amentibus non conferat robur ad protestandam fidem, cum eam protestare non possint, ut volunt adversarii, adhuc eis possit conferri propter solùm augmentum gratiæ docent Suarez *in.* 3. *p. D. Thomæ.* 35. *sect.* 1. Egidius *art.* 8. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 3. Layman *tract.* 3. *cap.* 2. Pitigianus *in* 3. *quæst.* 1. *dist.* 7. *art* 8. Bonacina multis citatis *disp.* 3. *quæst. unica. puncto* 4. Basilius Pontius *dict. p.* 5. *cap.* 1. *n.* 11. Leander *tract.* 3. *de sacram. disp.* 4. *q.* 4.

Unde ad secundam quæstionis partem dicendum, ut licet Sotus *dist.* 7. *q. unica art.* 8. Petr. De Ledesma *de confirm. cap.* 7. Valent. *disp.* 5. *q.* 2. *puncto* 2. *in fine*, Sa, *supra n.* 5. Ludovicus de S. Joan. & Petr. Cenedo citati per Leand. *sup. q.* 2. negent ut perpetuo amentes possint de facto confirmari. Ego tamen ex proxime dictis affirmative respondeo; imò quod debeant eos Episcopi confirmare ad majorem Gloriam, & ut duplicem characterem habeant; sic docent D. Tom. 3. *p. q.* 72. *art.* 8. *ad* & 4. Nugnus, *ibidem conclus.* 7. Henriquez, *dict. cap.* 5. *n.* 3. Suarez, *dicta sect.* 2. Filiucius *de hoc sacram. n.* 37. & 38. Egid. *q.* 72. *art.* 8. *n.* 83. Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 6. *dif.* 6. *n. a.* Diana *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 10. cum Hurtado, Laymon. Pitigiano, Siluio, & Zambrana cum aliis, Barbosa *in pastor.* 2 *p. alleg.* 30. *n.* 21. Trulleoch. *de hac sacram. q. unica sub n.* 12. Bonacina *supra puncto* 4. *n.* 6. de Castillo *de hoc sacramento dubio* 9, *n.* 92. Castro Palao *tract.* 20. *puncto* 7. *n.* 8. Archangel *dict.* 7. *pag.* 74. Vega *casu* 9. Lublin. verbo *Confirmatio n.* 11. 4

Qui omnes idem dicendum esse affirmant à fortiori de amentibus, qui ante amentiam usum rationis habuerunt. Nec ex dictis potest dici, posse conferri perpetuo amentibus sacramentum quia in sacramento ordinis deputatur homo ad ministerium Ecclesiasticum, quod amens præstare nequit, ut in terminis dicit Basilius Pont. *dict. c.* 1. *p.* 5. *n.* 11. *in fine*, & faciunt qua latè dixi *in c. si compos de temporib. ordinat.* quod ministerium in confirmatis non adest. 5

Notat Basilius Pontius *in dict. n.* 11. *in* [illegible] quod si in aliqua Diœcesi, consuetudo non fuerit confirmandi perpetuo amentes, & Episcopus probans oppositam sententiam, noluerit eos confirmare, tunc excusentur tutores, & curatores amentium, si eos non deferant ad confirmandum; & ex his patere dicit ad fundamentum sententiæ relatæ *supra n.* 1. & post adducta proxime hic *à n.* 2. cum Aversa & aliis docet etiam hoc ultimum P. Mag. Prado *de sacra confirm. dub.* 9. §. 3. *n.* 36. & 37. 6

Ad tertiam quæstionis partem ægrotis, & constitutis in periculo mortis dandum esse hoc sacramentum confirmationis dicendum est, ut probat Concil. Parisiense 3. *lib.* 5. *cap.* 33. in verbis sequentibus: *quod sicut duobus temporibus Paschæ, & Pentecostes, ministratur Baptismus; ita etiam Spiritus sanctus, per manum impositionem fidelibus datur, exceptis infirmis, & morte periclitantibus, quibus Baptismatis gratia data, ita incunctanter donum Spiritus sancti est tradendum* potest ex adductis *sub quæst. præced.* item ex Doctrina D. Thomæ, & omnium cum eo *in* 3. *p. dict. q.* 72. *art.* 8. dum dicit morituris posse dari confirmationis sacramentum, Basilius Pontius *de hoc sacram. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. qui id etiam probat ex verbis Clem. Romani *epist.* 4. ibi: *festinandum omnibus esse ad hoc sacramentum reci* 7

piendum;

cipiendum; *quia incertus est uniuscujusque exitus vita*, *neque quis perfectus Christianus esse poterit*, *aut sedem habere poterit inter perfectos*.

8 Ex his colligit idem Basilius intelligentiam verborum Concilii Illiberitani *cad*. 39 ibi *Gentiles si in infirmitate desideraverint sibi manum imponi*, *si fuerit eorum ex aliqua parte vita honesta*, *placuit ei manus imponi*, & *fieri Christianos*; Dicit ergo quod retulerunt Patres posterioris sacramenti memoriam, quod supponet primi sacramenti; quia si desirant fieri Christiani; qui perfecti esse non possunt sine confirmatione, & olim (ut abundè dixi *quæst*. 10.) simul utrumque sacramentum daretur, ut fiant Christiani, Baptismo accepto, & manus imponantur per confirmationis sacramentum. † Quod probat Basilius *dict. num*. 9. *in fine*; quia ut jam *supra*. adduxi; hæretici laborantes reconciliari jubentur confirmationem, & faciunt quæ dicu in hac quæst. in vers. *ad quartam* de Energumenis.

9 ...

10 Et licet nonnulli hanc Doctrinam contendant probare ex *epist*. 1. circa finem, tamen dicit Basilius Pontius in ea fieri sermonem de sacram. unctionis (Juxta ea, quæ latè adduxi de illo sacramento in princ. nostri textus) & sic probavit tantum ex locis in dicto vers. *ad tertiam*, hic, & ex eo fundamento; quia quantumvis sanentur Melchiades Papa, ut his non immineat periculum mortis inferendæ propter fidem, & effectus sacramenti ad eum finem ordinetur, vel protestandi fidem coram persecutoribus, & hostibus fidei: tamen ad recipiendum augmentum gratiæ perficitur (ut jam de infantibus, & amentibus dixi) sic ut cum ea perfectione resurgent, ut insinuavit Clem. Rom. in adductis verbis; itaque dici debet, ut cum in mortis periculo constituti sint capaces, nun sit cur patiantur detrimentum hujus Christianæ perfectionis, & nobilitatis, quæ est in eo, quod designetur miles Christianæ militiæ.

11 Ad quartam quæstionis partem an Energumenis, suppositis quæ dixi *supra sub quæst*. 8. vers. *ad tertiam*, de Energumenis confirmandus, aut non per Presbyteros, nunc breviter ad difficultatem respondeo, ut quemadmodum Energumeni non repelluntur a Sacra communione; imo & præcipiatur, idque usitatum in Ecclesia Dei constet ex Prospero, *lib*.4. *de prædestinatione c*.6. & latius ex Joanne Cassiano, *lib*.7. *cap*.29. 36. dixeritque ex Concilio Arausicano *canone* 24. *in tract*. *de Eucharistia*, Basilius Pontius. † Idemque repetat, *de confirmat. dict.p*.5. *cap*. 1.*num.fin*. Ut qui

12 hoc cognoverit, non mirabitur Energumenis datum esse etiam Sacramentum Confirmationis, quo à Dæmone purgarentur, cum in eo sit plenitudo Spiritus sancti, cum sæpe legatur in historiis Energumenos in susceptione hujus sacramenti liberatos fuisse, ut etiam testantur Nazianzenus, *oratione* 1. *in Julianum*, Lactantius, *lib*.4. *divinarum institut. cap*. 27. Prudentius, *in Apotheos*, & S. Bernardus, *in vita Malachiæ*, scribit de ejus Præceptore: sic Malcho Episcopo, *puerum mente captum ex his*, *quos lunaticos vocant inter confirmandum Sacra Unctione curavit*.

13 Non ergo mirandum dicit Basilius, *dict.n.fin*. & *in p*.4. *cap*.2. *num*.27. si confirmatus, & unctus sacra chri mate curaretur; siquidem artes magicas per præ...iam cujusdam Christia...i, qui Chrismate Confirmatus erat, fuisse victas, & discussas narrat Gregor. Turonens. *lib*.1. *de gloria Martyr*. *cap*. 41. † Ex adverso inquam Novatum rejicientem hoc sacramentum a Dæmone fuisse 14 correptum narret Eusebius, *lib*. 6. *Historiæ cap*. 35. aliàs 33. nec enim videtur adesse causa ut denegetur dicit Pontius, sicut de amentibus perpetuo jam dictum est. Et novissimè repetit Pat. Prado *de hoc sacram. d. dubio* 9. §. 3. *à num*.38.

Ad quintam quæstionis partem, quia ex dictis 15 *supra à quæst*. 10. facilis potest esse responsio; ideo breviter nunc respondeo in sententia affirmante ante usum rationis posse dari sacramentum confirmationis infantibus, nullum, nec veniale ab administrante contrahi peccatum, ut *ibi* dixi, & late probem cum multis novissime Bericel. *de Apostolis missionib*. *p*. 2. *tit*. 7. *de hoc sacram.q*. 126. *ex n*.7. cum D. Thoma, Bonaventura, Alense, Richardo, Gabriele *in* 4. *dist*. 7. Petro Soto, Angelo, Victoria, Uvaldensi *tom*. 2. *de sacram. cap*. 55. Vivaldus *in Candelabro*, Layman. Suarez, Coninch. Reginaldo, Castro Palao, Dominico Soto, Candido, Filiucio, & aliis, quos retuli *supra dict. quæst*. 10. & 11. & probat multis congruentiis Cardinalis Lugo *de sacram. lib* 3, *cap*. 3. *n*. 22. & in terminis docent Diana *p*.3. *tract*. 4. *res*. 19. *vers*. *sed quæres*. † 16 qui & Hurtado *de hoc sacram. difficult*. 10. Didacus Nugno *in* 3.*p.q*. 72. *art*. 8. *conclus*. 4. dicunt de Doctoribus tenentibus ante septennium non esse confirmandos infantes, hoc non prohiberi, sed tantùm non convenire; & quia cum dispositio non sit necessaria ad hoc sacramentum, non videatur res gravis, quod conferatur infantibus, quando nec habent dispositionem, nec etiam impedimentum; & enim ut dixi *sub quæst. præced*. ex Granado, Hurtado, & Diana *p*.5. *tract*. 3. *res*. 31. in fine, non est prohibitum, etiam sine causa confirmare infantes; ergo nec contrahatur peccatum aliquod † Dico 17 tamen Juxta sententiam dicentium consuetudine, aut præcepto non confirmari, nisi septennes, tantùm esse veniale, cum res non sit gravis. Et hoc in sensu intelligo Nugnum *in dictam* 3.*p.q*. 72. *art*. 8. *conclus*. 4. Præpositum *in dict*.3.*p.q*.72. *art*.7.*n*. 37. Tannerus *tom*.4. *disp*.4. *dubio* 2.*n*. 37. Hurtadum *de confirm.dif*. 10. Layman. *lib*.5. *tract* 3. *cap*.5.*n*.2. Filiucium *tom*. 13. *tract*.3.*casu* 2.*n*.36. Suarez *in* 3.*p*. *tom*.3. *disp* 35. *sect*. 2. Coninch. *de sacram. quæst*. 72. *art*. 8. Dianam *in* 3. *p. tract*. 1.*res*.46. *in fine*. † Dicentes Episcopum confirmantem infantes an- 18 te usum rationis absque aliqua Justa causa, peccare tantum venialiter, cum jam tunc fecerunt adversus præceptum, vel consuetudinem in re, non quidem gravi; sed an sit præceptum vel consuetudo dico *quæst. sequenti* 14.

QUÆST.

QUÆST. XIV.

An Sacramentum Confirmationis sit ad salutem necessarium ex vi suæ institutionis? Vel præcepti divini positiui? Seu, an sit aliquod præceptum Ecclesiasticum suscipiendi illud? Vel an quis peccet mortaliter non suscipiendo hoc Sacramentum Confirmationis? Vel saltim sit peccatum veniale illud non recipere ex negligentia? Et an possit Pontifex præcipere sumptionem hujus Sacramenti sub peccato mortali?

SUMMARIUM.

1 Epist. 4. Clem. 4. n. 4. Canon 48. Concilii Laudicen. n. 5. can. 3. Concil Aurelan. n. 6.

2 *Effectus proprius sacramenti confirmationis; est animi fortitudo, qua paratus est suscipiens pro Domino mortem subire.*

3 *Confirmationis recipiendæ præceptum nullum adest Divinum naturale, & quare?* num. 4.

4 *Baptismi, & pænitentiæ Sacramenta, quia ad salutem necessaria, debent suscipi in re, vel in voto.*

6 *S. Hieronimus, & Gregorius circa obligationem suscipiendi Chrisma intelliguntur.*

7 *Confirmationis sacramenti recipiendæ obligatio potest adesse urgente occasione fidei profitendæ.* ut n. 12.

8 *Præceptum divinum positiuum recipiendæ confirmationis probabilius est non dari, alii contra ducent* n. 9. & 10. *Quid Cajetanus, & Navarr. dixerunt. Et quid de præcepto Ecclesiastico* ex n. 11. & 15.

10 *Vita hominis est militia super terram, & plena innumeris tentationibus.*

11 *Cyprian.* cap. 7. *Melchiadis verba ad Episcopos Hispaniæ.*

12 Cap. omnes fideles de consecrat. dist. 5.

13 Concil, Mediolan. 4. sub Carolo.

14 Trident. cap. 4. sess. 23. & n. 24. *Ubi de præcepto non recipiendi ordines ante confirmationem.*

15 *Confirmationis recipiendæ olim extitit aliquod præceptum Ecclesiasticum hodie nec pro septennis datur, patet secluso contemptu.*

16 Cap. Spiritus sanctus, cap. de his de consecrat. dist. 5.

17 *Ecclesia solet circa sacramenta tantùm determinare tempus in quo debeant recipi.*

18 *Confirmationis sacramenti omissio ex negligentia, citra contemptum, probabilius est, ut non sit peccatum mortale; aliter si adsit contemptus* num. 19, 20. 21.

22 *Confirmationis sacramenti obligatio recipiendi, est cum instat illa confitendæ fidei coram Tyranno, si est copia illud suscipiendi, alia, non, sic ut numer.* 23.

24 *Confirmationis sacramenti sumptio, num possit præcipi sub pæna mortalis à Papa* n. 25. 26. 27.

AD primam quæstionis partem, an hoc sacramentum sit ex vi suæ institutionis ad salutem necessarium, & quod videatur esse absolute, & simpliciter necessarium ex ipsa institutionis natura videtur in primis probari ex indicatione, quam faciunt Patres, qui obligationem constituerunt suscipiendi sacramentum hoc, propter effectum sacramenti; quia aliter perfectus Christianus esse non potest (uti jam *supra* adduxi) ex *epist.* 4. *Clem.* 4. ibi, *& plene Christiani inveniantur*; & ex Concilio Laudiceno. *canone* 48. ibi *absque Christi signaculo nihil sunt*, & ex Concilio Aurelianense *can.* 3. ibi: *absolute Christianum non censeri sine confirmatione*, & ex Hieronimo *in cap.* 19. Ezechielis 3. ex Greg. *lib.* 2. *epist.* 31. Secundo facit doctrina D. Thom. *in* 3. *p. quæst.* 72. *ad* 1. Ubi ait quod sicut nullus consequitur effectum Baptismi sine Baptismi voto; ita nullus consequatur effectum confirmationis sine ipsius voto. 1

Et probari videtur ratione, quia effectus proprius hujus sacramenti, est animi fortitudo, qua paratus est pro Christo mortem subire, cum se se obtulerit occasio, sed ad salutem ea animæ præparatio est simpliciter necessaria; ergo & sacramentum hoc in re, vel in voto esse simpliciter necessarium; confirmat Hugo de Sancto Victore, qui *lib.* 2. *de sacram p.* 3. *cap.* 3. ait sequentia verba: *quid autem prodest si à lapsu erigeris, nisi ad standum confirmeris.* 2

Adhuc dicendum est nullum adesse præceptum Divinum naturale de suscipiendo hoc sacramentum in tantum, ut neque extet præceptum adultis de hoc sacramento recipiendo re ipsa, probat Basilius Pontius. *p.* 5. *de hoc sacram.* ex epist. supra repetita Melchiadis Papæ † eo quod in re, vel in voto tantum reperitur obligatio recipiendi sacramentum, quando scilicet effectus sacramenti est simpliciter necessarius ad salutem, ut in Baptismo, quod necessarium est simpliciter parvulis, & in re, vel in voto adultis; item in sacramento pœnitentiæ quod dicitur esse necessarium lapsis in peccatum in re, vel in voto; quia prima gratia est simpliciter medium necessarium ad salutem, quod nullo genere suppleri potest, ut dico *in tit. de Baptismo, & in tit. de pænit. & remission. & infra tit. sequenti*, ubi de sacram. in genere, sed effectus confirmationis (ait Basilius) non est simpliciter necessarius ad salutem, scilicet robur ad profitendam fidem cum aliis mediis possit obtineri, nec haberi ait locum in sacra scriptura, unde colligatur hujusmodi robur ad defendendam fidem, vel ejus impugnatores ut constat ex Patrum Ecclesiæ doctrina; ergo, imò confirmat ex eo, quod multi sunt, quibus ea sese offert occasio, ut parvulis, qui ante usum rationis moriuntur, & perpetuo amentibus, quibus impendi potest licite sacramentum confirmationis, ut dixi *quæst.* 13. *præcedenti*, sed non ex necessitate medii ex vi sacramenti, nec ex præcepto Divino naturali. 3 4

Unde ad primum fundamentum desumptum ex Patribus dicentibus hoc sacramentum necessarium esse. Respondetur Patres non alloqui, ut 5

sine illo salus obtineri nequeat, sed ut perfecti Christiani, vel plene Christianissimum dictum sit uno ex duobus modis, aut utroque, vel quia per hoc sacramentum obtinetur quædam virilis portio, & robur; quamvis etiam sine illo obtineri, & comparari id queat per orationes, sacrificia, & alia hujusmodi media, aut dictum alludentes ad nomen Christi, quod unctum significat: unde ait Basilius *dict. p.5. cap. 2. de hoc sacram. n. 5.* negare Patres plene Christianos esse, qui non accepere hanc unctionem; videlicet inhærentes vocabolo *Christiani*, ut intelligunt D. Augustin. *lib. 17. de civit. cap. 14.* dicens *omnes Chrismate unctos, recte Christos vocari*; & sic accipienda esse Clem. & Urbani loca in epist. repetita etiam in quæstionibus jam adductis, nempe *in cap. omnes fideles de consecrat. dist. 5.* quatenus protulit sequentia verba, *& esse Dei, & habere in se Christi gratiam possit*, etenim Basilius *dicto n. 5.* ex Cypriano explicat nomine gratiæ, non primam gratiam, sed uberiorem gratiam; & hoc modo expenditur *can. 3. dicti Concilii Aurelian.*

6 Nec implicat adductum ibi ex laudicen. Concilio, & D. Hieronim. S. Greg. quia Laudicen. tantum vult fideles Reges fieri unctione Chrismatis; quia olim Reges ungebantur; & ita fiebant participes Regni Cœlestis. D. inquam Hieronimi locus intelligitur, ut signaculum, non cruce in fronte impressum, sed legis implendæ interpretatur. Gregorius autem loquitur de casu, quando mota persecutione, carent, quia, ut *infra* dico, urgente persecutione, si occasio adest, est præceptum percipiendi confirmationem; si etiam adest copia suscipiendi Juxta quæ idem Basilius Pontius scribit *dict. cap. 2.p.5.n. 5. in fine, & à n. 20.* & ad hunc fere modum explicat idem Basilius adductum D. Thom. *dict. q.72.art.6. ad 1.* ex doctrina Francisci Suarez *in 3. p. in commentario ejusdem articuli*, Videudus *dict. cap. 2. num. 4.*

7 Et ad rationem *supra* adductam ex defectu confirmationis respondet idem Basilius Pontius *dict. cap. 2. n. 6.* necessariam esse ad salutem animi præparationem ibi dictam, ut potius subeunda sit mors, quàm fides neganda posse, ut dixit etiam haberi per alia remedia, additque Hugonis dictum damnari à nonnullis, ut erroneum, sed immerito, cum dicat *ibidem* confirmatos, majorem gloriam consequuturos, sicut & hic obtinent majorem gratiam, quæ indicare ait non esse hoc sacramentum simpliciter necessarium, posseque dictum illius intelligi de necessitate hujus sacramenti, urgente præcepto, quando scilicet adest occasio profitendi fidem, & adest copia suscipiendi sacramentum, ut proximè, adduxi & dico *infra* cum aliis.

8 Ad secundam quæstionis partem, an sit scilicet præceptum divinum positiuum obligans sub mortali ad recipiendum hoc sacramentum, dicendum est probabilius esse non dari præceptum divinom ex eo quia nec ex scriptura, nec ex traditione Patrum constat illud dari, ut docent D. Thom. *in 4. distinct.7.quæst.1. art. 1. quæstiunc. 2. & 3. p. dict. q. 72. art. 8. ad 4.* Henriquez cum Ochogavia, Ludovico de S. Joan, Bartholomæo, & Petro de Ledesma, Victoria, & aliis, cum quibus, etiam hanc tenet, ut probabiliorem sententiam Leander, *2. p. de sacram. tract. 3. disp. 1. q. 5.* Suarez, *dict. p. 3. disp. 38. quæst. 1.* Ubi pro hac refert Adrianum, Angelum, Ruardum, & alios, eamque sic tenent Diana *p. 8. tract. 1. res. 47.* Sotus *in 4. dist. 7. quæst. 1. art. 8.* Estius *ibi §. 18.* Caspensis *in cursu theologico tom. 2. tract. 27.* Franciscus de Lugo *opusculo de sacram. cap. 8. num. 7.* Escobar. *in theolog. mor. tract. 7. examine 3. num. 18.* Petrus à Sancto Joseph, *in idea theolog. sacrament. cap. 14. resolut.* Coninch. Nugnus, Silujus, & alii, quos adducit Aversa, *de hoc sacramento quæst. 72. sect. 6.* Valentia, *in 3. p. quæst. 78. art. 8.* Hurtado *de hoc sacram. difficult. 11.* Granad. *controvers. 5. tract.3. disp. 1. num. 4.* Mollesius *in summa tom. 1. tract. 4. cap. 2.* iterum ipse Diana *p. 5. tract. 3. res. 31.* in vers. *verum his* cum dicto Ochogavia *de hoc sacram. quæst. 12. num. 3.* Covarruu. Vasquez, & aliis Præpositus *in 3. p. quæst. 72. art. 8. num. 38.* Archangelus *dist. 7. pag. 71. & 72.* Castrus Palaus *tract. 20. puncto 8. num. 1. & 5.* de Castillus, *dubio 10. n. 96.* & tradens etiam hanc sententiam Basilius Pontius *dict. cap. 2. p. 5. n.8. in fine*, non esse unde colligatur dari tale præceptum, refert non ex ipsa natura institutionis, ut *supra* explicatum est, nec ex verbis Patrum *ibi* adductorum, cum tantum requirant confirmationem ad perfectionem Christiani nominis.

Alii multi tenent adesse præceptum divinum,
ut Scotus, *dist.7. quæst.2.* Richardus, *art.5. quæst.* 9
2. Uvaldensis, *tom. 2. de sacrament. cap.3.* Petrus Soto, *lect.2. de hoc sacram.* Alii apud Suarez quibus tenet Filiucius, *tract.3 num.40.* quatenus docet olim saltem ob frequentes persecutiones videri tale extare præceptum, & si commode potest suscipi, quod sit præceptum obligans sub mortali videntur docuisse ex antiquis Hugo de Sancto Victore, *lib. 2. de sacrament. p.3. cap. 3.* cujus verba refert D. Thom. *dict. quæst 72. art.8. ad 4.* Ubi dicit periculosum esse ab hac vita sine confirmatione migrare contingere, & Amalarius, *lib. de divinis officiis cap. 72.* sequuntur etiam Marsilius, & Paludan. *in 4. dist.7.* Pamelius, *in notis ad Tertulianum, lib. de Baptismo, cap. 8.* & Clemens Roman. *constit. lib 7.cap.16.* Bellarminus, *lib. de sacram.* qui censet in omnibus sacramentis includi præceptum, vel respectum singuli, vel communitatis, quorum fundamentum est, quod *supra* adductum est ad probandam necessitatem medii, & refert Basilius Pontius, *dict. cap. 2.p 5. de hoc sacram.n.7.* statim convincere videri hanc necessitatem esse præcepti divini positivi.

Et præter dicenda in vers. *ad tertiam* favet 10
huic sententiæ ratio sequens, quia hæc vita plena est innumeris tentationibus, & militia, & vita hominis super terram; ob idque evenire, ut qui potest hoc sacramentum suscipere, nec unquam suscipit per totam vitam, exponat se periculo, ac proinde peccet, nunc mortaliter, nunc venialiter ratione circunstantiarum, sicut res morales cum circunstantiis accipiendæ, peccet inquam, nisi per aliquam ignorantiam excusetur: tenent etiam hanc sententiam Philippus Chamacheus, *in summa theolog. tom. 3. quæstion. 69. artic. 9.* & hanc refert Diana, *p.5. tractat. 3. distinct. resolut.* in vers. *sed dices*, idem *p.8. tract.1. res. 47.* in vers. *prima sententia*,

Cajetanus

Cajetanus vero ponere videtur tertiam mediam sententiam *in summa* verb. *Confirmatio*, & Navarr. *in summa cap.* 22. *n.* 9. dicentes esse præceptum de suscipienda confirmatione obligans tantum sub veniali, secluso contemptu, quorum fundamentum, ut refert Basilius Pontius *de hoc sacram. dict. p.* 5. *cap.*2. *n.*9. potest esse, ut jam *supra* adduxi *in quæst. præced.* quia sacramentum hoc non videtur esse tantæ necessitatis, ut ejus omissio sit grave crimen, atque adeo violatio præcepti suscipiendi non videatur obligare ad mortale. Sed hæc sententia ex dictis *infra* in dicto vers. *ad tertiam*, uberius patet, & ex his, quæ dixi *supra quæst.* 11. vers. *ad quartam*, ubi de illo dubio *an in aliquo casu in articulo mortis teneatur quis sumere hoc sacramentum confirmationis*, & videtur affirmari ex verbis D. Thomæ *in* 3. *p. dict. q.* 7. *art.*1. in solutione ad tertium inquit *omnia sacramenta esse aliqualiter necessaria ad salutem; aliqua tamen esse sine quibus salus esse non potest, aliqua ad perfectionem salutis necessaria sunt, quale est sacramentum confirmationis; quia hoc non est de necessitate salutis quatenus sine eo potest esse salus.* Ex quibus verbis colligit Basilius Pontius *dict. p.* 5. *c.*2. *sub. n.* 10. aliqualem necessitatem; & sic aliqualem obligationem, cum necessitas in actionibus sine obligatione esse non possit, non quidem necessitate medii, sed præcepti non semper obligantis sub mortali. Et conducunt alia dicta *infra* in dict. vers. *ad tertiam*.

11 Ad tertiam quæstionis partem, an sit aliquod præceptum Ecclesiasticum recipiendi hoc sacramentum? Pro affirmativa sententia plerique scribunt Colligentes sic ex D. Cypriano *cap.* 70. ubi ait necessarium esse, ut Baptizati ungantur Chrismate, & quod hæc necessitas præsefert aliquod præceptum; item ex Melchiade ad Episcopos Hispaniæ in verbis sequentibus: *etsi continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia; volumus tamen ut necessaria sint confirmationis auxilia, ita conjuncta sunt duo hæc sacramenta, ut ad invicem, nisi morte præveniente, nullatenus possint separari, & unum sine alio recte perfici non possit*, & ex Concilio Areliano *canone* 3. Ubi Baptizatus non censetur Christianus, nisi post confirmationem Episcopalem (intellige) plene, ac perfecte; imo Concilium Illiberitanum *can.* 38. & laudicenum, *canone* 48. hanc obligationem inducunt.

12 Et confirmantur ex dispositione textus *in cap. omnes fideles de consecrat. dist.* 5. quatenus in verbis sequentibus *omnes fideles post Baptisma, debent accipere Spiritum sanctum per impositionem manum Episcopi, ut plene Christiani inveniantur*, quibus Urbanus Papa *in epist.* 1. jam *supra* citata per verbum illud debet non solùm significet declarationem legis jam constitutæ, sed
13 etiam significet legem à se novam condici † Et quod nunc extet præceptum suscipiendi confirmationem, constare videtur ex Concilio Mediolanensi IV. sub Carolo, quatenus *in cap. de his, quæ ad confirmationem pertinent.* statuit, ut is qui, determinatu tempore, non suscepit con-
14 firmationem, canonicis subiiciatur disciplinis † Et confirmant DD. ex *cap.* 4. *Trid. sess.* 23. *de reformat.* quatenus præcipit. ut nullus prima tonsura initietur, qui sacramentum confirmationis non susceperit, latè probantes ex hoc cap. ut sicut ad primam tonsuram ex præcepto, debet prius ordinandus confirmari; ita & simili modo adsit etiam præceptum Ecclesiasticum, quo adulti Baptizari debeant confirmari. Hanc docent sententiam præter adductos *supra in vers. ad secundum* in verb. *alii*, D. Bonaventura *in* 4. *dist.* 3. *q.* 2. D D. Antonin. *in* 3. *p. tit.* 14. *cap.* 14. Sylvester verbo *Confirmatio* Scotus, Hugo de Sancto Victore, Petr. Sot Ubaldensis, Philipus, Chamacheus late, & alii jam adducti se moventes, & alii, quos refert Leander. *de sacram. tract.* 3. *disp.* 1. *q.* 6. Eux. major apud Vegam qui ex variis decretis Pontificum, ut *in cap. Spiritus sanctus*, & *dict. cap. de his de consecrat. dict.* 5. quia ex illis patet peccare mortaliter illum, qui illud omittit, non solum ex contemptu, sed etiam ex negligentia. Et tenere videtur Basilius Pontius *dict. cap.* 2. & 3. *p.* 5. ubi *n* 3. *in fine.* carpit Layman, quatenus sua sit confirmandum, admoneri tantùm, non tamen præceptum imponi suscipiendæ confirmationis, cum extet præceptum Divinum suscipiendi illam aliquando.

His tamen non obstantibus dico ut licet olim 15
aliquod extitisset præceptum Ecclesiasticum circa susceptionem confirmationis simul cum Baptismo; & sic dimanasse ab Apostolis, extetisseque tempore diuturno in Ecclesia retentum, ut abunde liquet etiam respectu infantium, *quæst.* 10. à vers. *unde* in princip. per rationes ibi traditas: tamen probabilius fit, nec tale præceptum esse datum hodie pro septennis, & adultis, usum rationis habentibus, cum nullibi reperiatur tale præceptum, secluso contemptu, & sic omittentem sponte, & ex negligentia non peccare mortaliter † Nam textus *in dicto* 16
cap. spiritus sanctus, & *dict. cap. de his* solum convincunt confirmationem esse necessariam necessitate secundum quid quale reputatur illud, quod est maximè conveniens, idemque dicunt de Cypriano, Urbano Papa, Melciade, & conciliis jam adductis, Doctores referendi; quia prædicti Pontifices non agunt de necessitate simpliciter, quæ efficit præceptum, sed necessitate secundum quid, quæ indicat quandam utilitatem.

Et præterea probant, quia hoc præceptum, nec 17
scriptura, nec Ecclesia imposuit, nam Ecclesia circa sacramenta tantùm solet determinare tempus, in quo debent recipi, ut videmus in Sacramento Eucharistiæ, & pœnitentiæ, sed circa hoc sacramentum nullum tempus determinavit Ecclesia, in quo debeat recipi. Ergo non est aliquod præceptum obligans ad receptionem illius, docent in terminis Hurtado, *de sacram. dis.* 11. cum Soto, Cuvar. Vasquez, Suarez, & Coninch, D. Thomas, *in dict. part.* 3. *quæst.* 72. *art.* 8. *ad* 4. Ochogavia, Præpositus, Granadus, & cum illis Diana, *p.* 5. *tract.* 5. *resol.* 30. *in fine* alios sequitur idem Diana, *p.* 3. *tract.* 4. *resolut* 25. Ut sunt Valentia, Molfesius, Fernandez de Heredia, & Zambranus, *de casibus occurrentibus tempore mortis cap.* 2. *dubio* 4. cum Henriquez, Adriano, Ledesma, Navarro, Rodriguez. & aliis, Filiucius, Villalobos, Bonacina, Sa, Pesantius, Layman, Ludovicus de S. Joan, Franciscus, Archangelus, Vega, & alii, quos sequitur Leander, *ubi supra*, Dicastillus, *de hoc sacramento dub.* 10. *num.* 99. Castrus Palaus, *tom.* 4. *tract.* 20. *punct.* 8. *num.* 5. Baunius, *tract.* 5. *de sacrament. quæst.* 14. Ægidius Trullench, *de hoc sacram. quæst. unica, lib.* 2. *conclus.* 4.

18 Ad quartam quæstinnis partem, an sit peccatum veniale hoc confirmationis sacramentum solum ex negligentia non recipere, video Doctores negantas, inter quos Petrus Ledesma, Granadus *supra* Ludovicus de S. Joan. *quæst.* 1. *art.* 6. *conclus.* 1. Trullench. *dict. quæst. unica sub n.* 6. cum aliis Diana *dict. p.* 3. *tract.* 4. *res.* 25. Ubi in fine contra alios addit eum Navarro, Cajetano, Soto, & Victoria non censeri hoc sacramentum contemnere illum, qui ex mere negligentia illud, data opportunitate, non suscepit, nam multa omittimus; quæ cogitamus ad salutem necessaria non esse, cum aliis Bonacina *tom.* 1. *disp.* 3. *q.* 1. *p.* 2. *n.* 2. quod mihi multum arridet, supposita praxi multorum in diversis Episcopatibus non curantium de susceptione hujus sacramenti, Torreblanca *lib.* 2. *pract. Spirit. cap.* 6. cum Henriquez, Ægidio, & aliis, & Suarez *in dict. p.* 3. *disp.* 38. *sect.* 2. hoc ipsum docentes per se loquendo; & prædictam rationem tradit Layman. *in theolog. mor. lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 4.

19 Unde licet Valentia *disp.* 5. *q.* 2. *puncto* 3. Bartholomæus de Ledesma *de hoc sacramento dis.* 7. *col.* 240. Reginaldus, & Suarez *lib.* 28. *n.* 27. Castrus Palao *tom.* 4. *tract.* 20. *n.* 6. Baunius *quæst.* 14. Leander *dict. disp.* 1. *q.* 7. Ricard, Bonaventura, Durandus, Marsilius, Paludanus, Major, Silvester, Toletus, & alii apud Fernandez *in examine Theolog. moralis p.* 3. §. 5. *n.* 1. Layman. *ubi supra*, dicant notabilem negligentiam in suscipiendo hoc sacramentum, ut si quis, data opportunitate, suscipiendi illud sacramentum, qualem postea non facile habiturus sit, illud suscipere intermittat, censeant contemptum dari, & per hoc peccatum; imo Ledesma, Suarez, & Leander cum aliis dicant esse peccatum veniale ex sola negligentia citra contemptum, etiam cum re vera in ea negligentia propter rei præstantiam inspiciatur aliqua deformitas: tamen existimo Juxta primam opinionem considerata solùm negligentia, absque alio accidenti, nullum, nec veniale peccatum dari.

20 Hanc verò secundam sententiam libenter amplector, quando per accidens ut ratione scandali possit ejus omissio esse peccatum mortale, ut dicit Diana *dicta res.* 25. *in fine*, Ubi concludit, seclusoscandalo, & contemptu, non esse crimen lethale, sicut & autumavit Hurtado *de hoc sacram. dis.* 11. sequentibus verbis, *Unde non erit peccatum, saltim mortale non suscipere confirmationem, quia quod non est contra præceptum aliquod, non est peccatum*: & hoc in sensu sunt intelligendi *n. præced.* relati, præcipue Suarez, Palaus, & Baunii docentes ex accidenti saltim esse veniale hoc sacramentum omittere; eo quod ejus omissio sit Spiritualis quædam prodigalitas.

21 His omnibus consideraris non desinam adnotare ex textu *in cap.* 1. *cum sequentibus*, & *in cap. novissime de consecrat. dist.* 5. quod licet sacramentum confirmationis non sit de necessitate salutis, cum tamen Spiritus sanctus accipiatur, ut fortior pugil sit ad defendendam, Christi fidem, esse tamen necessarium ex jam adductis, & ex proxime dicendis: taliter, ut si proinde contemnatur generet mortem æternam, ut sequitur Sahagum, *de hoc sacram. n.* 31.

22 Quare jam videtur admittendus Basilius Pontius *de hoc sacram. dict. p.* 5. *cap.* 2. qui postquam tres jam relatas sententias posuit *ibi n.* 10. quartam, quam sequitur, proponit, docens esse præceptum Divinum de suscipienda confirmatione, sed id non esse obligans semper sub mortali, sed quando instat occasio confitendi fidem coram Tyranno, est copia suscipiendi hoc sacramentum: ita ex Uvaldense, Durando Gabriele Marsilio, Torrecremata, & aliis relatis à Suarez sic probans ex loco adducto *supra* D. Thomæ *dict. art.* 1. *in solutione ad* 3. & ex aliis verbis Divi Thomæ *in art.* 3. *in solut. ad* 1. contra Suarez *ibi*, vel si hæc expositio nimis violenta videtur, plane confitendum est per se loquendo, necessarium esse fideli, saltim ex necessitate præcepti recipere sacramentum confirmationis, si commode potest, saltim in articulo, in quo viget necessitas, publicè confitendi fidem coram Tyranno: nam sine hoc præcepto non potest intelligi necessitas illius voti, multis inquam invehens, contra dictum Suarez, probat prædictus Basilius Pontius legendus, quem ego intelligo quia jam in tali casu confitendi fidem coram Tyranno, si Baptizatus adultus hoc sacramentum consulto omitteret, contemnere videretur, gigneretque scandalum, ut proxime dixi, & incurret in peccatum, faciendo contra illud præceptum fidei, quo cavetur publicè coram infidelibus esse fidem catholicam fitendam, ac profitenda sacramenta Ecclesiæ.

Ita concludo, ut etsi aliqui Doctores, qui sen- 23
tiunt esse præceptum de suscipienda confirmatione sub peccato mortali, videantur id colligerè ex ea ratione; quia si toto vitæ tempore negligatur ejus susceptio, non possit esse sine contemptu: tamen quia hanc rationem improbat, idem Basilius Pontius *dict. cap.* 2. *p.* 5. *n. fin.* dicens quod omissio totius vitæ tempore, possit esse sine formali contemptu; ideo optime resoluitur citra illud, & scandalum, & ubi non concurrit obligatio profitendi fidem coram Tyranno, nullum ex se simpliciter dari præceptum, sed tantum secundum quid Juxta jam adducta.

Ad ultimam quæstionis partem, an Pontifex 24
possit præcipere sub peccato sumptionem sacramenti confirmationis; quia ex adductis *à num.* 1. & ex his, quæ Basilius Pontius Longè disputat *ad* litteram exordiatur, Dian *dict. p.* 8. *tract.* 1. *dict. res.* 47. inquirens postea à vers. *hoc supposito*, an non obstante quod non adsit præceptum Divinum, nec naturale, nec positivum de summendo sacramento confirmationis, possit Pontifex illud præcipere? Respondet affirmative cum illo, tum ex jam relato *cap.* 4. *Trident. sess.* 23. *de reform.* quod ad unguem explicet Basilius Pontius *cap.* 3. *p.* 5. *ex n.* 4. *usque ad finem*, colligentes ambo præceptum Pontificium obligatorium adesse in sequentibus verbis *dict. cap.* ibi: *prima tonsura non initietur, qui sacramentum confirmationis non susceperit.* ex ea nempe ratione ambo tenentes; quia Doctrina recepta in materia de legibus ex Panormitano hæc verba imperandi in actu exercito habere sufficientem vim ad legem constituendam, ut probet Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 15. *numer.* 8.

Tum quia superiorum præcepta hoc modo 25
ordinari feruntur, censetur sufficienter fieri; quia ea verba explicant sufficienter imperium; tum etiam probant ex eo quod Trid. *sess.* 23. *c.* 7. *de sacerdote*, *qui urgente necessitate absque*

prævia

pravia confessione celebrat cum conscientia peccati mortalis, solùm docet, quod primum confire itur, per quæ sola verba dicunt juxta communem. Doctorum intelligentiam, constitui legem obligantem; & sic prudenter, Suarez monere considerata proprietate illius luquutionis quando superior isto modo luquitur ad subditum, & etiam aliis circumstantiis, de quorum usu aliud non constat, præcipere censendum esse & cum proportione, quando decretum superiorum ita fertur; & inter jura; seu leges aut præcipientia decreta incaeditur sub ratione legi ferri videatur, nisi ex aliis conjecturis, oppositè constare possit: & dicunt hanc esse sententiam Suarez, *ubi supra*, ex quo ambo Basilius, & Diana conficiunt sequens argumentum, Concilium, *in dict. cap. 4 sect. 23.* loquitur verbo imperandi, *prima confura non initietur*; ea ergo est lex, & præceptum, & nun admonitio tantùm ejus, quod congrue agendum est.

26 Et rursus etiam pergunt citati, dicentes, si ea, cum quibus adjungitur, & quibus inseritur præceptiva de causa sint; quis enim dubitat esse præceptum decretum, quod non initietur prima tonsura *qui fidei rudimenta ignorat, & legere & scribere nescit*, addunt similiter præceptivum decretum esse illud, *ne initietur qui secularis judicii fugiendi causa eam statum elegit* (quæ omnia sunt verba *dict. cap. 4*) & referunt ambo in eo culpam lethalem agnoscere, Bannez, *2 2. q. 12. art. 1. vers. si ultima conclusio*, Aragon. *eadem quæst. 1. dub. 1.* P. Ledesma, *in summa de Sacram. ordin. post. tertiam conclusionem, §. de la primiera*, Manuel Rudriguez, *in summa*, Victoria *in summa de sacram ordin. numero 240.* & saltem culpam venialem dicunt agnoscere Thom. Sanchez. *libro. 7. de matrim. disp. 31. num. 17.* cum verba præceptiva sint, quibus statuitur, ut non initietur prima tonsura, qui nun est confirmatus; inde inferunt inter præceptiva decreta censendum esse. Tridentinum imposuisse legem & non consilium initiandis, nec vero esse dicunt aliquas circunstantias ex quibus colligi possit *ibi* non contineri præceptum, & quod nec usus contra indicet; tum quia non pauci Doctores sentiunt contineri præceptum; tum quia Episcopi id diligenter inquirunt antequam quisque initietur prima tonsura: ita Basilius, & Diana.

Sed quia jam ego *supra quæst. 9. vers. ad primam* dixerim contra quos *ibi* retuli non peccare mortaliter, sed probabilius tantum venialiter, qui ordines saltim majores ante confirmationem suscipit propter fundamenta *ibi* jacta, & ad utramque partem referant tenentes idem Basilius *dict. cap. 3. n. 6. fin* pro peccato mortali cum Lambrano. *de Confirm. dub. 3. n. 4.* Bonacina *supra dict. 3. p. q. unica p. 4. n. 8.* quibus addit Diana Aversam *in 3. q. 32. de hoc sacram. sect. 6.* eius verba referens, quibus probat verba Concilii sufficienda esse ad imponendum præceptum, & inducendam gravem obligationem, sicq; videri accepta ipsa praxi, & usu. &c. Tamen idem Diana *dicta ret. §. in fine* putat præceptum *dict. cap. 4. Trid.* non obligare sub mortali, nec cum qui recipit; nec Episcopum qui confert ordines, ad quod commendat videri DD. quos citat *in p. 2. tract. 6. ref. 4. & p. 3. tract. 4. ret. 14. in fine* inter quos Molfesius *in summa p. 1. tract. 4. tom. 1. cap. 2. n. 21.* Reginald. *tom. 2. lib. 28. cap. 3. n. 24.* & zambran *de casibus occurrentibus temp. mort. cap. 2. dub. 3. n. 3.* cum multis idem putantes Episcopum non peccare mortaliter sic ordinet aliquem non confirmatum sicut de illo, qui vult suscipere ordines, etiam si non sit confirmatus ex ea ratione quia nullibi reperitur de hoc præceptum, de Episcopo tamen confirmato, ut in loco citato adduxi, sunt, qui putent peccare mortaliter, sicut dixerunt Trullench. *dicta quæst. unica lib. 2. de sacram. confirmationis sub. n. 5. in fine*, & Bonacina *dict. p. 2. n. 2.* dicentes, peccare Episcopum, si negligens sit in conferendo confirmationem; quia hoc illi competit ex officio, sicut Parocho alia sacramenta ministrare. Quod dictum de Episcopo differt à primo dicto de eodem ordinante non confirmatum ut patet; & sic non contradicunt Bonacina; & Trullench.

QUÆSTIO XV.

An de necessitate Sacramenti confirmationis sit necessarius Patrinus? At quod ipse sit confirmatus: ut contrahat cognationem alias non? An plures in numero cum qua obligatione? Ubi de religiosis, ac iuro respectu uxoris ubi etiam breviter de effectibus, quos producit sacramentum confirmationis.

SUMMARIUM.

1 *Patrinus adhibetur in Confirmatione sub obligatione præcepti.*
2 *Patrinum in confirmatione non adhibens, peccat mortaliter.*
3 *Patrinus ad confirmationem debet esse confirmatus.*
4 *Patrinus non confirmatus probabilius est ut contrahat cognationem spiritualem cum confirmato, & parentibus n. 5.*
6 *Patrinus infidelis, et si Cathecumenus in confirmatione non contrahit cognationem & secus si sit hereticus, ut n. 7.*
8 *Patrinus unus tantum ponitur in confirmatione, qui tantum contrahit cognationem, & si plures teneant confirmatum: ubi quia in Baptismo.*
9 *Patrinorum pluralitas in Baptismo est confirmatione non est dispensabilis per Episcopum.*
10 *Patrini plures si teneant Baptizatum, & confirmatum, omnes videntur cognationem spiritualem contrahere*
11 *Patrinus, qui fuit in Baptismo probabilius est ut non possit esse Patrinus in confirmatione, & n. 12.*
13 *Patrinus Confirmationis ad nullam obligationem tenetur instruendi confirmatum contra aliquos.*
14 *Patrini Religiosi possunt esse in confirmatione & in Baptismo. Quod de Monachis, & Abbatibus n. 15.*
15 *Abbates, & Monachi prohibentur esse Patrini in Baptismo, & confirmatione fallit, si teneant suos Religiosos confirmandos.*
16 Cap. *non licet de consecratione dist. 1. cap. placuit 16. q. 1.*
17 *Patrinus nequit esse vir in confirmatione suæ Uxoris, aut filii proprii; ita ut non possit petere dubium. Idem de uxore respectu viri.*
18 *Cognatio spiritualis contracta à viro, non extenditur*

extenditur ad ejus uxorem nec è contra.

19 *Patrini possunt esse in Baptismo, & confirmatione pueri cujuscumque ætatis, si habent rationis usum.*

20 *Patrinus potest esse ille, qui minor est in ætate Baptizato, aut confirmato.*

21 *Patrini designatio spectat ad Patrem Baptizandi, aut confirmandi.*

22 *Pænitentes publici possunt esse Patrini Baptismi; & confirmationis.*

23 *Patrinus Confirmationis contrahit cognationem cum duabus tantum personis.*

24 *Confirmatio potest conferri quocumque die sicut Baptismus.*

25 *Confirmationis materia est ipsum sacramentum.*

1 AD has omnes atque alias difficultates de Patrino in hoc Sacramento confirmationis; quia uberiùs per dicta de Patrinis in Sacramento Baptismi, & Matrimonii adimpleri potest tractatio; ideo fere Laconicem ab omnibus, quæ se offerunt me expediam. Igitur ad primam difficultatis partem, respondeo, quod etsi adhibere Patrinum, dum confertur hoc Sacramentum ab Episcopo, non sit de necessitate, est tamen sub obligatione præcepti; eo quod sit res gravis; & ceremonia antiquissima in Ecclesia ad significandum; quasi Tyronem esse in spirituali militia, & indigere alterius consilio ita Ægidius Trullench. de *sacram. hoc q. unica n.* 13. & Barbosa *in pastorali p. 2. alleg.* 30. *num.* 32 nam si qui gladiatoriam dimicationem subeant alicujus indigent, cujus ope, & Concilio ducantur, qui ictibus, ac petitionibus, salvis ipsis, confitere adversarium possint; & sic tantum magis fideles cum Sacramento, confirmationis quasi firmissimis armis tecti, ac muniri in spirituale certamen, cui æterna salus proposita est, descendunt Ducis ac monitoris indigebunt ut patet ex cathechismo Concilii Trid. *ad parochos.*

2 Quare dicendum est peccare mortaliter, cum qui patrinum non adhibet, ut docent Silvester, Navar. Vivald. Granadus. *disp.* 3. cum illis, & cum Suarez, Ledesma, & Layman *cap.* 7. *n.* 2. Villalobos *dis.* 8. *n.* 1. Rodriguez *in summa cap.* 121. *de hoc sacram. n.* 1. Henriquez *lib.* 3. *cap. n.* 3. Archangel. *distin.* 7. *pag.* 68. Didacus Narbooa cum aliis *anno* 7. *q.* 15. *n.* 1. Trullench. *ubi supra n.* 18. Leander *de sacram. tract.* 3. *disp.* 5. *q.* 1. Castro Palan *tract.* 20. *puncto.* 10. *n.* 1. Castillus *de Confirm. dubio ult. n.* 145. Baunius *quæst.* 9. de Baptismo; qui omnes sic colligunt ex textu *in cap.* 1. & *cap. dictum*, & *cap. de his* 30. *q.* 1. Chamerot. *tract. de confirm. cap.* 7. *dubio* 2. *in principio*, Barbosa, *alleg.* 30. *dicto n.* 33. ubi cum Petro Ledesma *in dicto tract. cap. ult. conclus.* 2. & Zambrana *de casibus in articulo mortis occurrent. cap.* 2. *dubio.* 6. *n.* 2. qui idem dicunt, ut peccet etiam mortaliter qui confirmaret sine susceptore Patrino.

3 Ad secundum numquid ipse patrinus debeat esse confirmatus? Respondetur quod sic; quia ita habetur *in cap. Baptismate de consecratione dist.* 4. Trullench *supra* & Leander referendus: ait tamen sub dubio numquid quisecus faceret peccaret mortaliter, & licet affirment probabiliter victoria *q.* 1. Granad. *disp.* 3. Sotus Nugnus, & Suarez *in* 3. *p. q.* 72. 1. *art.* 10. cum illis, & Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. Egidius *q.* 72. *art.* 10. sed non minus probabiliter, ut adducit Leander, *dist. tract.* 3. *de sacram. disp.* 5. *q.* 4. docent D. Thom. *dist. quæstione* 72. *art.* 10 tradit Suarez *ibidem*, Diana *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 21. *vers.* secundo deducit ex illis, & ex Sylvio *in* 3. *p. dict. quæst.* 72. *art.* 10.

Dubium vero est an contrahit Patrinus non confirmatus cognationem spiritualem? Et in hoc puncto docent Coninch *de hoc sacram. q.* 72. *dist. art.* 10. *n.* 94. qui citat Suarez Nugnum *in* 8. *p. q.* 72. *art.* 10. qui citat victoriam, & tradit Dianan *supra dist. res.* 21. *vers.* 2. valde probabile esse ut non confirmatus suscipiens confirmandum, non contrahat Cognationem spiritualem, quia ille non est legitimus Susceptor, ut constat ex *dict. cap. Baptismate* Basilius *de impedimentis matrimonii cap.* 24. §. 1. & *cap.* 35. *numero* 1. Santius *in selectis disputat.* 40. *num.* 18. Thomas Sanchez *de matrim. disp.* 60. *num.* 19. Corocio *tract.* 6. *de matrim. disp.* 6. *dubis.* 16. *pag. q.* 86. Castro Palaó *dicto tract.* 20. *puncto.* 10. *numero* 2. Trulench. *dicto numero* 18. Filiucius *de hoc sacram. num.* 63. qui & aliis, quos sequitur Leander *ubi supra* ut probabilius loquentes *q.* 5. sic tenent; quia talis Patrinus non haber conditiones requisitas ab Ecclesia † sed illam cognationem contrahere, & probabiliter tenent Sylvius *in* 3. *p. dict. quæst.* 72. *art.* 10. Sotus *in* 4. *dist.* 42. *q.* 1. *art.* 3. Sylvester verbo *matrimonium.* 8. *q.* 7. Molfesius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *n.* 43. Paludanus, Rosella, Tabiena, alii apud eundem Dianam etiam *dict. tract.* 4. *p.* 3. *res.* 26. Sa, Lopez, Salliego, & alii apud Sanchez, Navar. *cons. lib.* 4. *de cognat. spiritual. cons.* 1. Naldus verb. *cognatio*; sed ipse Diana cum Hurtado, Reginaldo, Fernandez, Ugolino, Rebellio, aliis, dicit sequendam merito negativam Sententiam quam ipse docuit ex verbis *dicti cap. in Baptismate de consecrat. dist.* 4. ibi *in Baptismate, vel Chrismate non potest alium suscipere ipse, qui non est Baptizatus vel confirmatus*: nam ut dicit Coninch *dicto art.* 10. *num.* 94. graviter peccabit, sic se habens: nam secundum opinionem Juristarum invalidè quis id tentat facere, quid dicitur in Jure non posse facere reddet enim eam cæremoniam irritam; & sic nec contracturus cognationem spiritualem abunde cum infinitis Barbosa *dict. alleg.* 30. *n.* 34. 4 5

6 Quare addunt ipse Barbosa, & Sancius *in selectis dict. disp.* 40. *numero* 15. & 18. Cathecumenum esse etiam cognationis spiritualis incapacem; sic ut nec illam contrahat, si postea Baptizetur contrahent, ipse, & infidelis cognationem spiritualem cum Baptizato; & ob id Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. disp.* 60. *n.* 2. Bonacina *de sacramento matrimonii q.* 5. *puncto* 5. §. 2. *n.* 22. Reginald. *lib.* 31. *n.* 157. Possevinus *de officio curati. cap.* 6. *n.* 27. Antonius Ricciulus latè *de Jure personar. extra grem. Ecclesia exist. lib.* 2. *cap.* 4. existimant fidelem Baptizantem, vel confirmantem fidelium infidelis, non contrahere cognationem cum Patre, val Matre infideli quia cognatio est quædam relatio, quæ non ponitur in uno subjecto nisi adsit terminis illius correspondens

Quod

7 Quod fallitur in hæretico; quia iste est baptizatus, & subjectus Ecclesiæ, qui suscipiendo & baptizando cognationem contrahet, ut docent adducti, & alii; ex quo videtur ut fidelis tantùm Baptizatus illam contrahat, cum sufficiat esse intra Ecclesiam.

8 Ad tertiam quæstionis partem, an si plures Patrini, & susceptores in numero teneant confirmantem, omnes contrahant; & quia videntur docere Doctores hoc esse metieodum adinstar Baptismi, & in illo nequeant duo viri esse insimul alicujus Patrini; sed tantum ad summum unus vir, & fæmina uoa insimul, sequitur ut sic in confirmatione accipiatur: etenim doctrina de baptismo, patet ex Trid. *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* ubi uoum juxta prisca canonum statuta, voluit, vel ad summum duos scilicet, unum virum, unamqua: fæminam ex Leone I. *in cap. non plures de conscerat. dist.* 4. *&* *in cap. ult de cognatione spirituali lib.* 6. ubi Barbosa, & DD. & in Concilio Magunt. sub Paulo III. statutum fuit, ut non plures, quam uous Patrinus adhiberetur; quia ax impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non raro solent evenire. Videndi sunt Sanchez cum multis *lib.* 7. *disp.* 57. *n.*9. Toletus *instruct. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 11. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 30. *p.*2. *à n.* 4. Trulleocb. *sub dicto num.* 18. & allegans pro utraq. parte Leander plures *dict. disp.* 5. *tract.* 3. *de sacram. q.* 2. probabilius affirmat, quod & si in Baptismo unus, & una possint suscipere baptizatum, juxta Trid. sed in confirmatione disjunctivè, vel unus, aut una: ita ex D. Thom. *q.* 72. *art.* 10. Henriquez Filiucius, Sotus, Ledesma & Ludovicus de S. Joan. *q.* 1. *art.* 9. *dif.* 3. Hurtadus *dif.* 4. Castrus Palaus *de confirmat. puncto* 10. *tract.* 20. *num.* 2. ubi dicit, quod licet sint permissi à Trid. duo patrini in Baptismo, non tamen debeat id extendi ad confirmationem, cum de illa Concilium mentionem non fecerit; & videntur sic dicti guere Barbola *dicta alleg.* 30.*n.*43. Toletus *dict. cap.* 25. Sanchez *dicto n.* 9.

9 Et in tantùm pluralitas videtur prohiberi, ut neque Episcopus dispensare, quod duo viderí, vel duæ fæminæ simul suscipiant, cum super Concilium constitutione non habeat potestatem dispensandi, ut referunt decisum Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. *vers. Baptismus* § 4. Sanchez *dict. disp.* 57. *n.* 7. Rebellus *de obligation. Justitiæ p.* 2. *in appendice ad lib.* 4. *n.* 89. Reginald. *dicto lib.* 31. *n.* 164. Armendariz *in addition. leg. Navarra lib.* 4. *tit.* 5 *lib.* 1. *de matrim. n.* 75. ubi decisum etiam refert, quod unus Procurator, qui sit vir, alter qui sit Procurator mulieris Báptizatum de Sacro Fonte suscipere possunt, séd non duo viri nec duæ mulieres, unusquisque proprio oomine, vir loco mulieris, vel loco viri mulier Itaque docent Fr. Emanuel *in summa p.* 1. *cap.* 226. *n.* 1. Vega *p.* 1. *cap.* 37. *casu* 39. Bonacina *de matrim. dict. q.* 5. *puncto* 5. *dict.* §. 2. *n.* 31. & Armeodaria *supra n.* 84. quos videtur sequi Barbosa *dict. alleg.* 31. *n.* 44. *contra* Sanchez *dict. lib.* 7. *de matri. dict. disp.* 57. *n.* 9. cum aliis trangressionem hujus præcepti, adhibendo plures Patri non esse peccatum mortale: quia præceptum Ecclasiæ in re magni momeoti violatur ex cujus transgressiona multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum matrimonium.

Unde jam ad difficultatem principalem & si Toletus *in summa lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 4. Quintana Duennas *sig. ult.* & alii existiment neutrum eos contrahere cognationem spiritualem: tamen probabilius respondeo, omnes illos illam cootrahere ut docent Victorellus, & Sa, verbo confirmatio, Suarez *p.* 3. *dict. q.* 72. *art.* 10. Leander *de hoc sacram disp.* 5. *q.* 6. quia etsi actus contra legem factum regulariter non valeat *non dubium cod. de legib.* sed dicuot DD. excipi, ubi lex actum non tollit, & pænam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus oon respicit favorem ejus, cui pæna imponitur; ut dicit Bartolus *in l. Prætor ait ff. de novi operis nunciat.* io terminis Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 45. & Ugolinus *de potest. Episcop. c.* 21. §. 1. *n.* 5. Sayrus *decis.* 3. *de cognat. spirit.* Armendariz, qui dicit decisum *supra n.* 81. eo quam in nostro casu, non tollat actum, sed puniat Parochum admittentem plures duobus & quia actus valor noo pertioet ad favorem Parochi sed suscepti. 10

Notahis verò probabilius esse, ut Patrinus qui fuit in Baptismo non possit esse in confirmatione licite, nisi in casu necessitatis; quia sic habetur. *in Cap. in cathechismo dicit* 4. *de consecrat.* Diana sequitur plures *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 21. cum Coninch. *de sacram. q.* 72. *art.* 10. *n.* 9. Suarez, victoria Nugno, Siluio, Soto, & aliis Pichard. *in* 4. *dist.* 7. *art.* 7. *q.* 2. & Leandar *dict. disp.* 5. *q.* 3. cum Zambrana, Toleto, Vega, Bonacina, Sà de Castillo *n.* 145. Castro Palao *supra n.* 2. *in fine* Trullencb. *dict. quæst. unica sub dict. n.* 18. & communiter omnes contra Hurtadum *de hoc sacram. dif.* 14. Silvestrum Quintan, Duennas *tract ult. dict. sing. ult.* 11

Dubitant verò relati, an peccet mortaliter qui id extra necessitatem faceret? Et respondent Diana *ubi supra dict. res.* 21. *vers.* 5. in fine Barthol. ab Angelo *in examine confes. dialog.* 3 §. 45. Leaoder *dict. quæst.* 3. *in fine*, imo, & Egidius *dict. quæst.* 72. *art.* 10. *n.* 84. Quintana Duennas *supra*, & Silvester verb *confirmatio. n.* 4. docentes absolutè hoc fieri posse sine peccato; quia sic est consuetudo, quod mihi placet admodum cum in praxi de hoc ooo curetur. Videbis Barbosam. *dicta alleg.* 30. *numero* 52. cum Chamerata, Zambrana & aliis. 12

Ad quartam difficultatis partem de obligatione, quam contrahit Patrinus instruendi confirmatum respondeo probabilius esse, ot ad nullam teneantur, instruere filios sprituales quia in nullo jure id exprimitur quod teneantur instruere filios spirituales, sicut exprimitur da Patrino Baptismi: ita Henriquez Ægidius & Diana *supra*, Layman *lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 7. *n.* 1. Suarez *dict. q.* 72. *art.* 10. Filiucius. *n.* 63. Bonacina *puncto* 4. *p.* 11. Ochogavia *de confirm. q.* 8. *n.* 9. de Castillo, & Leander *ubi supra q.* 7. quas practicari video etsi affirment teneri Sylvius, Granadus, & Ludovicus de S. Joan. *ubi supra* & quamvis videatur etiam affirmare Hurtad. *difficult.* 14. dum dicit oon teneri iostruere, nisi in defectu Patrini Bapsismi. 13

Ad quintam, num religiosi possint esse Patrini; & licet negent absolute Angelus, Vivaldus & Diana cum aliis *dicta res.* 21. *in fine*, & etiam Layman *tract.* 2. *cap.* 9. *n.* 3. Sotus, Sivester Tabiena, quos citat, & sequitur Henriquez *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 4. loquentes etiam de Religiosis mendicanti- 14

bus: tameo de istis probabilius dicunt contrarium Ægidius, & Huriad. *supra* Chamerota *tract.* 2. *de sacram. cap.* 4. *dubio* 8. de Castillo *supra* Quintana Dueunas *tract.* 2. *de sacram. Sing.* 8. Leander *dict. disp.* 5. *q.* 8. ubi dicit id etiam innuere Palaus *supra dicta p.* 10. dum id solum Monachis negat, & probat Ægidius Coninch. *de sacram. q.* 67. *art.* 7. *n.* 36. dicens, ut possint dicti mendicantes esse Patrini in Sacramento confirmationis, & Baptismi, quia *in cap. Monachi de consecratione dist.* 4. sub nomine Monachorii tantum intelligendi sunt, qoi solitudinem colunt non autem Religiosi meodicantes.

15 Abbates inquam, & Monachi; ideo non possunt esse Patrini; quia præcipitur in Concilio Antisiodorensi *cap.* 15. relato *in cap. non liceat de consacrat. dist.* 4. ne commatres Spirituales habeant; quod est verum, dummodo qui confirment non sint Religiosi; quia tamen ex illo textu nullum est Verbum irritans factum; est sic ut dicit Barbosa erunt veri susceptores contrahent qoe cognationem spiritualem quamvis peccent mortaliter, suscipiendo contra prohibitionem sibi impositam Sanch. *dict. lib.* 7. *de mat. disp.* 60. *n.* 21. *cum multis* Gallego *de cap. spirituali cap. q. in fine* Galletius *in Margarita casuum conscentiæ* verb. *religiosus pag.* 215. Possevinus de officio curati. *cap.* 6. *n.* 27. vers. *secundo* Barbosa cum Rehelleo *dicta. alleg.* 30. *numero* 36. Reginald. *lib.* 31. *r.* 157. *vers.* 4. Basilius Pont. *de impedimento matrim. c.* 24. 91. *vers. illud tamen.*

16† Et ex dictis intelliguntur text. *in c. non licet de consecer. d.* 4. *c.* placuit 16. *q.* 1. & Egid. Trullench. *d. n.* 18. *vers. septimo ex illis dicens*, non licere Religioso, ut fiat patrinus.

17 Ad sextam de viro & uxore, diceodum est, ot vir non possit esse patrinus suæ uxoris in confirmatione, aut filii proprii, nec etiam in necessitate, sicut peccet, si scienter hoc fecerit, & nec possit petere debitum, si tenentur reddere. Idemque dicendum est de uxore respectu sui viri, aut filioli: ita Victoria *de confirmat. q. ult.* Sot. *dist.* 42. *in* 4. *art.* 1. Archangelus, Henriquez, Vivald. Ochogavia, Toletus, Nicolaus Ploue, Victorelus, & Sà, quod sequitur Leander *d. disp.* 5. *tract.* 3. *de Sacram. q.* 9. Sed idem Sa verb. confirmatio *n.* 16. dicit, posse in necessitate: et quod frater in necessitate possit fratrem suscipere, idem Sà, & Bonaccina *puncto* 4. *n. ult.* tenent tamen Ægidius Trullen. *d. q.* unica de hoc Sacramento sub *d. n.* 18. *versic.* 8. dicit, quod si vir confirmatus tanquam susceptor in confirmatione teneat filium suum, peccat, nec possit debitum ab uxore petere (nisi invincibili ignorantia excusetur) cum nulla necessitas possit obligare, ut hic fiat susceptor, sicut potest obligare, nt quis baptizet filium suum. videndi sunt Henriquez *c.* 3. *de confirmatione* Ledesma in summa ibidem *c. ult.* & DD. per doctrinam textus *in c. si vir, & mulier de cognatione spirituali.*

18 Dicendum verò est, cognationem spiritualem a viro Contractam, eo quod aliquem tenuerit in baptismo, vel confirmatione, non transfundi ad uxorem, vel e contra: & sic minimè peccare virum, & uxorem suscipientes alienum puerum in baptismo, poterit quæst. patrinus contrahere matrimonium cum ea, cum qua simul alienum filium, susceperit, cum infinitis Sanchez *d. lib.* 7. *de matrim. disput.* 54. *n.* 11. & *disp.* 57. *n.* 5. & *n.* 12. Barbosa *d. allegat.* 30. *n.* 56. 57. & 58 cum Toleto, Armendarez, Coninch, Bonacina Henriquez, Reginaldo, & aliis.

19 Secundo dicendum est, pueros cujuscumque ætatis posse esse patrinos, qui & contrahent cognationem, modo habeant rationis usum & ipsi infantes doli capaces intra ipsum septennium primum habentes judicium sufficiens ad peccandum mortaliter Henriquez *lib.* 12. *c.* 11. §. 2. Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 61. *n.* 4. Barbosa cum P. Ledesma, Sayro, & aliis *d. alleg.* 30. *n.* 38. contra Riccium addens, ut non referat, an patrinus sit major baptizato, an minor: cum non requiratur, ut sit major. De cognatione spirituali contracta, nec ne per procuratorem latè dico sub *tit. de baptismo.*

20 Interim plures referat Barbosa videndas *d. alleg.* 30. *n.* 49. & 50. qui & 47. & 48 dicit, quod ad Parentes spectat Patrinos designare, vel illis non designantibus, ad Parochos, & nullo designato, omnes Patrini contrahunt cognationem ex textu *in d. c. fin. de cognat. spirit. lib.* 6.

21 Addit vero Basilius Pontius *de impedim. matrimon. d. c.* 24. §. 1. *vers. exclusi*, quod Pænitentes Publici sunt repulsi à suscepione in concilio Parisiensi *lib.* 1. *c.* 54. donec peracta pænitentia, reconcilientur. Sed ut advertit Barbosa *d. allegat.* 30. *n.* 37. male ipse existimavit, prædictos omnes nullam contrahere cognationem, si fortè susciperent.

22 Dicendum est tertio, ut Patrinus confirmationis contrahit cognationem cum duabus tantum personis, nempe confirmato, et ejus Partibus: sicut & Confirmans coorahit illam cum ipso confirmato, et ejus Parentibus. omnes DD. per Trident. *d. sess.* 24. *de reformat. c.* 2. & de hoc puncto Patrinorum confirmationis, & obligatione ut qui confirmatur, ab alio teneatur, novissime Pat. Prad. *de hoc Sacram. dub.* 10. *per tot. legem?*

23 Dicendum est quarto posse quocunque die & hora, sicut baptismus, conferri confirmationem cum confirmatio sit quoddam complementum baptismi, cum multis Barbosa *d. allegat.* 30. *n.* 30. quibus addo Castr. Palaum *supra puncto* 10. *n.* 1. de Castillo *n.* 148. Henriquez cum Covaruv. Navarr, Paludan & aliis *lib.* 3. *cap.* 6. *n. fin.* Leandrum cum Ledesma & aliis *d. disput.* 5. *tract.* 3. *q.* 10. & 11.

24 Ad ultimam quæstionis partem de effectibus confirmationis, quia abundè ex longe adductis *à q.* 1. percipitur, ideò non repeto, nec alias difficultates, quas congerunt DD. relati. Unum tamen pro complemento totius hujus materiæ adverto cum Trullench *d. q. unica n. fin.* & communis in hoc sacramento esse tantum materiam, & formam illius, ipsum sacramentum: nam significant, & non significatur, & quod res sacramenti, & gratia roborans, quia significatur per materiam, & formam, et non significat, & quod res, sacramentum simul sit character, quia significatur per illud, & significat gratiam.

ADTIT,

AD TITULUM ET Rubricam, de Sacrament. non Iterandis.

QUÆSTIO I.

An ratio non iterandi sacramenta dependeat à charactere, qui imprimitur illorum susceptione? Et in quibus Sacramentis hæc characteris impressio contingat? In quibus vero non?

SUMMARIUM.

1 *Sacramentorum non reiterandorum inscriptio est de Baptismo, confirmatione, & ordine, & num sit firmum.* n. 3. & 5.

2 *Sacramenta, quæ reiterari possunt, sunt sacra Unctio, Eucharistia, Pænitentia, & matrimonium,* & n. 3. 4. & 5.

5 *Character cuius causa sacramenta tria iterabilia non sunt, est signum, vel symbolum præstant potestatem suscipiendi aliquid spirituale. Et à quo sumatur* 78.

6 *Omnes homines in lege gratiæ ex Christi institutione habent potestatem conferendi Baptismum.*

7 *Designati ad peculiaria officia in exercitu, & familia Principis, solent designari peculiaribus signis, & notis, quibus à cæteris discernantur,* & n. 8.

8 *Milites olim notabantur charactere impresso.*

9 *Charactere Baptismali distinguitur totus exercitus Ecclesiæ ab exercitu Diaboli. Et qualiter Charactere confirmationis.* numero 10.

10 *Sacramenta illa tantum imprimunt characterem, quæ notanter distinguunt familiam in comparatione ad Dominum.*

11 *Caracter quare potius in tribus sacramentis imprimitur,* & n. 13.

12 *Character proprie significat signum, vel sigillum, quo res aliqua signari solet ob aliquam ex tribus causis.*

14 *Sacramenta, quæ repeti non possunt semel data, & propter characterem, & quia semper maneant, non sic de aliis sacramentis.*

15 *Character augeri non potest per repetitionem ejusdem sacramenti.*

16 *Matrimonium etsi cum eodem conjuge reiterari nequeat, non imprimit characterem. Et quare; ubi de casu, quando cum illo reiterari valeat.*

17 *Vir mortuus, si miraculosè resurgeret; poterit iterum cum prima conjuge contrahere matrimonium, & cum semel professa, à Papa dispensetur* n. 18.

19 *Consecratio, & benedictio calicis, ac Ecclesiæ iterari quando possit. Et quid de prima tonsura* n. 20.

21 *Signari potest res aliqua primo charactere sensibili, aut charactere spirituali*

22 Character, *est vox quædam Græca accepta à veteribus Patribus pro* signo, *aut* signaculo, *seu* nota *distinctionis.*

33 *Character est qualitas spiritualis realiter ab anima distincta, eique Divinitus infusa.*

24 *Charactere Baptismi, confirmationis, & ordinis, etsi distinguantur habent aliquam connexionem ut distinguitur hic.*

25 *Character habet quinque principuas proprietates.*

26 *Character non amittitur per peccatum, aut per degradationem, vel mortem.*

27 *Mortuus si resurgat non iterum Baptizandus, confirmandus, vel ordinandus.*

28 *Character est relatio, sed absolute qualitas, nec sicut habitus fidei, & aliarum virtutum* n. 30.

29 *Character sacramentalis est immediate in sola anima, tanquam in subjecto.*

31 *Character sacramentalis non reperitur in Angelis; quia non recipiunt sacramenta.*

32 *Character fuit in Beata Virgine, & Apostolis.*

33 *Characteris sacramentalis plures quæstiones* remissivè *apud scholasticos dicentes pertinere ad speciem, qualitatis; qui est potentia activa, vel passiva in ordine ad conficienda, recipienda quædam sacramenta.* ut o. 34. *in fine.*

ET si hujus tituli inscriptio sit de sacramentis oon iterandis, videaturque loqui de tribus tantum sacramentis novæ legis, quæ reiterationem non accipiunt, ut sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo; eo quod characterem imprimunt indelebilem, hoc est signum spirituale indelebile, ratione cujus, ne fiat injuria illis per reiterationem quasi talem characterem oon impressissent, dispositum est, ooo posse ea reiterari sine sacrilegio; adeo ut si quid io his administrandis incaute omissum fuerit illud sine reiteratione reliquorum, debita, & caute supplendum esse decreverint Innocentius 3. *in cap.* 1. & Gregor. 19. *in fine hoc tit.* ut est etiam de finitum per Tridentinum *sess.* 7. *de sacram. canon.* 9. io verbis sequentibus: *si qui dixerit in tribus sacramentis, Baptismo, scilicet confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit*, ut docent Augustinus *Triumph. de potest Ecclesiæ q.* 58. *art.* 7. Suarez *tom.* 3. *disp.* 11. *sect.* 1. Franciscus Pitigianus *dist.* 6. *q.* 9. & 10. Sayrus *de sacramentis in genere lib.* 4. *cap.* 1. *cum sequentibus*, Chamerota *de sacram. cap.* 4. *dub.* 5. Ægidius Conine. *de sacram. q.* 63. *art.* 1. *in princip.* Vasquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 2. *q.* 146. *n.* 5. Valerius Regina'd. *in praxi fori pænit. lib.* 26. *à n.* 48. Petrus Ledesma *p.* 1. *de sacram.* ubi *de confirm. cap.* 4. *conclus.* 1. Paul. Tuscus *de visit. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 25. Campanil. *in diuers. Juris canonici*, Rub. 1. *num.* 23. & *Rub.* 2. *num.* 11. & 12. Bonacina *de sacrament. disput.* 1. *quæst. unica puncto* 1. *n.* 2. & 3. Homo de Bonis *de examine Ecclesiast.* 1. *tract.* 3. *cap.* 8. *q.* 72. vers. *alter*, & *tract.* 4. *cap.* 1. *quæst.* 4. & 5. Paulus Layman *in Theolog. morali tom.* 2. *lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 7. *per totum*, Molfesius *in summa Theologiæ moralis tract.* 1. *cap.* 8. *n.* 30. Filicius *in quæst. moralibus tom.* 1. *tract.* 1. *de sacram cap.* 7. *n.* 117. & *tract. n.* 155. Eminentis Cardinalis Joannes de Lugo *de sacram.* 1

sacram. in genere disp. 6. sect. 1. *n.* 5. Torreblanca *de Jure spirituali lib.2. cap.* 2. *n.*45. Hurtado, *disp.* 3. *de sacrament. in genere dif.*10. & 14 Richardus *in* 4. *sentent. dist.* 5. *art.* 2. *q.* 4. Ubi Sotus, & alii, Guillielm. Albericus *de sacram. confirm. vers. qui sigillum*, plures refert super hac Rob. scribentes Barbosa *hic* ex antiquis, Bellarm, Joannes Andreas, Anania, Panormit, Ancharran, Butr, Joannes de Lon lris *in Breviario sanctorum canon. fol.* 164. vers. *Petrus de Ravena in compendio Juris canon.* Guillielmus Durand. *specul. in Breviario aureo Juris Canonici fol.* 27. Martin. Menari, *in epitome decretal. fol.* 22. Dani venator *in annalysi methodica Juris Pontificii a pag.* 73. Gofied, & Hostiens. *in summa hujus tituli*, Alex Cassan, & Anastas. Germ. *in paratitblis decret. sub hoc*, Petr. Alfonsus de Basconcel. *in Armonia Rub. Juris canonici*, Bartholom. Cartagena, & Joannes Honorius *ad tit. nostrum.*

2 Sed quia hujus Rubricae occasione solent canonici interpretes plura de sacramentis in genere dicere, nec alius sit locus in quinque libris Decretalium, ubi de hac meteria possit agi, libuit antequam ad propriam, quae sub Rubro inscribitur disputare de illa non longe, ut faciunt scholastici Theologi; nec ut aliqui summistae moderniores, sed non ita laconieè, ut facit hic Andreas Valensis, qui per tres §§. agit in primo de variis acceptionibus, nominis sacramanti, de ejus definitione. In §. secundo de numero omnium sacramentorum dicens, ut quaedam sint necessaria, quaedam vero voluntaria. Deinde in §. fio. ponens saeramenta tria *num. praced.* relata, quae reiterari non possunt, *num. fin.* concludit, ut quia caetera sacramenta characterem non imprimunt, ut sunt Sacra Unctio, Poenitentia, Eucharistia, & Matrimonium reiterari utique possunt; & quod haec frequentissime ex jam adducta ratione characteris indelebili reiterari possint, dixit Sahagon *de sacram. in genere n.* 19. interpretatus sub illa differentia Jura de boc loquentia *in cap. licita* 32. *q.* 7. *cap. quomodo* 40. vers. *siquidem de consecrat. dist.* 4. *cap.*1.2. & 3. *nostri tit.* Florent Concil. cum D. Thom. *q.* 63. Soto *dist.* 1. *q.* 4. *art.* 6. Canisio Sansonio, Navarro, Cuchu, & aliis, adducens com Theologis rationem, nempe quia ita ab Ecclesia pro Divino cultu fuerit Divina iostitutione dispositum, ut constat ex dictis Juribus.

3 Communis inquam adducta ratio, quare sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis iterari non possunt, caetera vero sic, videtur non esse firma; quia etsi ex impressione Characteris arguatur, non posse illa iterari; pro ut intulit Trid. *dict. can.* 9. tamen non bene videtur econtra ergui; ex eo quod iterari non posuit, quod imprimant characterem, cum consecratio calieis, vel Ecclesiae, ac etiam prima tonsura iterari non possint, quae nec imprimunt characterem. Econtra verò etiam videtur non firma respectu sacramentorum, quae possunt iterari, quia matrimonium licet possit iterari cum alio Conjuge, non tamen cum eodem. Ergo posset imprimere characterem limitatum, scilicet respectu illius conjugis, sicut ordo subdiaconatus imprimit characterem ordinis; & tamen adhuc subdiaconus potest recipere sacramentum ordinis in Diaconatu, & Presbyteratu, & alium novum characterem.

4 Verum etsi ita erguat Eminentissimus Cardinalis Lugo *dict. disp.* 6. *de sacramentis in genere sub dicto n.* 5. & 11 & *sub n.* 7. in fine non sequi ex eo, quod Ecclesia numquam possit iterare ordinationem sacerdotis, aut illum, qui semel est sacerdos reddere laicum, ut arguatur bene impressio characteris in anima sacerdotis, aliaque proferat de non repetenda benedictione sacrae Unctionis, & si per illam character non imprimatur indelebile; adhuc dicendum est recte sub Tridentino, Florentino, aliis Conciliis, & canonibus dictum esse in praedictis sacramentis Baptismi, confirmationis, & Ordinis non dari reiterationem; in aliis verò admitti; quia in illis character imprimitur in anima; non tamen in aliis.

Tota vero difficultas consistit in assignanda 5
ratione praedictae rationis, quare specialiter in tribus dictis sacramentis, Baptismi, confirmationis, ordinis imprimatur character indelebile in anima; in caeteris autem non sic; indeque reiterari illa non debeant; haec verò reiterantur quotidie, & quam tradit Sahagun *supra sub dicto n.* 20. *in fine*, & nempe quia character est signum, vel symbolum praestans potestatem suscipiendi aliquid spirituale; quam ex aliis refert idem Cardinalis Lugo *supra dict. sect.* 1. *n.* 8. ut quod per haec sacramenta detur potestas ad aliquid spirituale, nempe per Baptismum potestas passiva ad recipienda alia sacramenta, per confirmationem potentia ad actum confessionis fidei, per ordinem potestas ad actus ordinis; hancque communiter assignant interpretes ordinarii jam adducti.

Tamen quia, & haec insufficiens videtur ra- 6
tio cum posset Deus dare illis sacramentis talem potestatem absque charactere, sicut omnes homines habent de facto potestatem in lege gratiae ex Christi institutione ad conferendum valide sacramentum Baptismi, quam potestatem prius non habeant; & tamen haec potestas habetur absque ullo charactere; nec enim datur potestas confirmato ad aliquid, ad quod non esset potestas in non confirmato; siquidem uterque potest credere, & profiteri suam fidem coram Tyranno; similiterque in ordinatione Diaconi, vel Subdiaconi, datur talis distincta potestas ad aliquem actum, quem non posset in rigore, & valide exercere non ordinatus; licet id non posset facere licite propter Ecclesiae prohibitionem, indeque sequi, si datur peculiaris potestas in his sacramentis, hoc non approbare characterem, cum posset Deus (ut dictum est) dare talem potestatem absque charactere.

Quare ut dissoluat Eminentis. Cardinalis Lu- 7
go *supra n.* 9. ait supposita institutione Christi, (quae magis authoritate, quàm ratione probanda est) reduci, debere ad congruentiem desumptam ex his, quae fiunt in exercitu, vel familia Principis, ubi ii, qui designantur ad peculiaria officia, vel obsequia, designari etiam solent peculiaribus signis, & notis, quibus à caeteris discernantur.

Siquidem olim milites notabantur, charactere 8
impresso, ut discernerentur ab aliis, item & Magistratus, & famuli peculiaribus signis discernantur, ut de exercito bene ordinato notat Ubaldensis cum aliis *tom.*2. *de sacram. cap.* 100. *versus finem*, deri distinctionem totius exercitus ab aliis, & distinctionem equitum à pedibus, & denique Ducum à caeteris; sic etiam congruum fuisse, ut in familia, etiam summi Principis Christi, ejus famuli milites, & Ministri peculiaribus signis notarentur † inquiens per characterem Baptismalem, 9
distingui totum exercitum totius Ecclesiae eb exercitu Diaboli, per charactarem confirmationis distin-

distinguit destinatos ad certamen spiritualem contra fidei persecutores, à communi populo, per characterem Ordinis distingui Duces à reliquis; quia ordinati administrandum sacramenta deputatur; ut sunt Duces in populo: hæc refert Lugo
10 ex Vivaldo. † Et concludit cum illo, ut sola illa sacramenta debeant characterem imprimere, quæ notanter distinguunt familiam in comparatione ad Dominum; id est quæ peculiariter constituunt aliquem in officio, vel ministerio familiæ Christi; in Baptismo scilicet dari characterem, quo Baptizatus designatur, tanquam servus, & Domesticus Christi pertinens ad ejus familiam. In confirmatione dari characterem militarem, quo designatur homo, tanquam miles Christi. In ordine denique dari characterem, quo designetur homo, tanquam Minister Christi ad diversa ministeria Juxta diversitatem ordinis, quem recipit.

11 Nec discrepat Sahaguo ab hoc modo exponendi *de sacramentis supra n.* 20. *&* 22. quatenus reddens rationem rationis, quare character potissimum tribus dictis sacramentis consistat; dum ait in Baptismo; eo quod sit signum singulare, editus scilicet ad reliqua sacramenta, quo ab aliis mundi gentibus Catholicis baptizati discernuntur. In Confirmatione; quia est signum singulare, quo pusilles roboramur ad fidem publicè propagandam, & ab aliis Catholicis recenter baptizatis, antequam confirmentur sejungimur (Juxta quæ late dixi *in tit. præcedenti in tract. de sacramento confirmationis.*) In ordine verò, quia symbolum est, quo ab aliis etiam Catholicis, & confirmatis segregamur, cum constet non æqualia esse omnia sacramenta, nec in eadem pariter à Christo instituta fuisse; & sic communiter videntur distinguere omnes scribentes de sacramentis in genere, inter quos ex modernis Suarez *disp.* 11. *sect.* 1. Filiucius *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 7. *q.* 3. *n.* 117. *&* 118. Ægidius Trullench, *de sacram. lib.* 1. *dubio* 5. 1. ubi cum eodem Suarez dicit cætera sacramenta characterem non imprimere; quia dictis tribus affirmans Trid. de aliis negat tacite.

12 † Igitur, ut explicat Beccanus *infra cap.* 4. *in principio* character proprie significat signum, vel sigillum, quo res aliqua signari solet ob aliquam ex tribus causis. Primo ut cognoscatur & ab aliis distinguatur, quo pacto oves solent signari charactere Domini sui. Secundo ut io majori pretio habeatur: quo pacto pecunia est signata Regio sigillo. Tertio ut ad aliquod officium deputetur, ut milites signantur charactere militari.

13 Iteque dicendum est prædicta tria sacramenta, sicut definitum est *in dict. canone* 8. *Trid. sess.* 7. *de sacram. in genere*; & videatur sic receptum per traditionem Ecclesiasticam à temporibus Apostolorum, ut dicunt Bellarminus *lib.* 2. *de. sacram cap.* 20. Becanus *de sacram. in genere cap.* 4. *q.* 1. n. 4. si colligentes ex locis sacræ scripturæ, ut 2. *Corinth.* 1. vers. 21. ibi. , *qui unxit nos Deus, & signavit nos*, & *Eph.* 1. *vers.* ibi: *in quo & credentes signati estis*; item *Eph.* 4. *vers.* 30. ibi *nolite spiritum sanctum contristare*, esseque de fide, & sentiat ita Mater Ecclesia probant Suarez, & Trulleoch, *supra ex dict can Trident*, *& ex Florent sub Eugen. IV.* explicantes prædicta scripturæ loca cum Patribus, & Doctoribus *unxit, nos & signavit*: idest unxit nos per gratiam, & signavit nos charactere, & illud, *in quo signati estis*, id est charactere.

Quo pacto existimo intelligendos D D. qui 14 dicunt, ideo prædicta tria sacramenta non posse repeti, alia repeti posse, non aliam dantem causam hujus discriminis, nisi *Character*, etenim quædam sacramenta repeti non possunt; quia quando semel data sunt semper manent in suo effectu; alia enim repeti possunt; quia non manent, nec in se, nec in suo effectu, cum scilicet gratia, quæ est effectus aliorum sacramentorum, facile amitti possit, sæpeque amittatur; quod si aliquando non amittatur, tameo augeri possit, ut patet; sicque posse repeti sacramentorum, ut gratia augeatur, sicut quotidie contingit in sacramentis, sacræ Unctionis, Eucharistiæ, & Pœnitentiæ † Hoc enim in chara- 15 ctere non contingit; eo quod nequit augeri per repetitionem ejusdem sacramenti, ex hac inquam ratione colligit Beccanus *dict. cap.* 4. *q.* 2. *in fine*, rectè ostenditur tria dicta sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis non repetantur, & alia repetantur, ut Concilium Trid. docet addens, quod si hæc non admittatur, nulla alia possit reddi sufficiens, ut prolixe ostendit Bellarm, *dicto lib.* 2. *cap.* 22. & ego cum eo: siquidem non discrepat ab expositione Cardinalis Lugo, & Vivaldi jam adducta in hoc modo exponendi par illa, quæ ante dixi *in principio dicti cap.* 4.

Jam ergo non obstant adductæ objectiones 16 contra communem exponendi modum supra in vers. *communis inquam*; quia ad ultimum de matrimonio respondeo, ut quamvis matrimonium reiterari eodem conjuge non possit, adhuc non imprimat characterem ex defectu alterius conditionis; quia scilicet non constituit hominem in aliquo officio spirituali, seu ministerio pertinente ad Christum, ratione cujus oporteat hominem peculiari nota insignire: ita Cardinali Lugo *dict. disp.* 4. *de sacram. in genere, sect.* 1. *sub. n.* 12. in vers. *quamvis* † Ubi addit matrimonium non 17 solum de facto posse iterari cum alio conjuge, mortuo primo, sed etiam cum eodem, v. g. si moreretur vir, & postea miraculosè resurgeret: nam cum isto casu uterque conjux maneat solutus; & liber à primo matrimonio, cujus vinculum durabat usque ad mortem Juxta illud Paul. 1. ad Corinth. *Mulier* 7. *alligata est legi quanto tempore vir ejus vivit; quod si dormierit vir ejus, libera est, cui vult nubat*, ut observat cum aliis Henriquez *lib.* 1. *de sacram. in genere cap.* 13. *in margine litt. F*: inde inferentes, & alii communiter, quod resurgens vir, non posset jam priori uxori licite copulari absque novo contractu matrimonii; & sic ut posset reiterari inter eosdem conjuges sacramentum matrimonii.

Imo etiam dicit Lugo sub *dicta n.* 12. *in fine*, 18 hoc idem absque miraculo accidere posse, si post matrimonium, scilicet ratum, & non consummatum, alter conjux fieret Religiosus: nam cum in tali casu per professionem dissolveretur prius matrimonium Juxta quæ late dico, & docent DD. per textum *in cap. verum de convers. conjugatorum*, postea vero si per dispensationem Pontificis ille professus rediret ad sæculum, & contraheret matrimonium, posset iterum cum priori conjuge contrahere secundum matrimonium. Ex quibus probat matrimonium esse iterabile, etiam inter eosdem conjuges: & sic non bene argui, posset ex hoc capite imprimere characterem non iterabilem.

Ex quo non, implicat objectio *ibi* adducta in

dict. 19

dict. vers. *communi* de non reiterandis benedictio-
nibus calicis, ac Ecclesiæ, aut etiam primæ tonsu-
ræ; quia etsi juxta Juris regulas factum sit, ut hæc
semel benedicta, ac consecrata, iterum non bene-
dicantur, sive consecrentur, non inde sequi, non
iterantur; ergo imprimunt characterem, sicut à
contrario valet, imprimunt characterem prædicta
tria sacramenta; ergo sequitur inde quod reiterari
non possunt. Etenim in relatis calicis, & Ecclesiæ
benedictionibus, ac in prima tonsura, non re-
pugnat, ut posset Pontifex calicem consecratum
ita reducere ad priorem statum rei profanæ, ut in-
digeret nova consecratione; nec repugnat, ut
posset Clericum aliquem primæ Tonsuræ ita de-
ponere, ut redderet ad primum statum, & fieret
laicus; atque adeo indigeret nova ordinatione;
ut iterum fieret clericus, sicut etiam de sacerdoti-
bus antiquæ legis dicit Pater Vasquez *de sacram.*
disp. 4. *de charactere n.* 38. dicens non habuisse sa-
cerdotium omnino indelebile; quia poterat depo-
ni sacerdos; ita ut nec licite, nec valide posset al-
terius exercere officium sacerdotale absque nova
20 ordinatione, sicque non recipere characterem. †
Quod si relatum à Lugo *supra num.* 6. de prima
tonsura impugnatum, ut ipse impugnat. *n.* 7. *dict.*
sect. 1. ut libenter admitto, eo quod illa non itere-
tur ratione characteris semel impressi: tamen pro-
cedit explicatio de consecratione, sive benedictio-
ne calicis, & Ecclesiæ; quia hæc est instituta Jure
positivo Ecclesiastico, ut *infra* dico *in tit. de con-*
secrat. Ecclesiæ, vel altaris. Ex quibus ut probat
Andreas Valensis *hic* §. *fin.* in fine patet sacram
Unctionem, quæ in administratione sacramen-
torum, Baptismi, confirmationis, & ordinis, adhi-
bentur, non esse reiterabilem; eam, verò, quæ adhi-
betur in sacra Unctione esse iterabilem.

21 Jam ergo pro complemento Rubricæ duxi
notare primo, quod potest res aliqua dupliciter
signari, primo charactere sensibili, & corporali, ut
milites signantur; item ut ovis ferro candenti sig-
nata distinguitur à non signatis, sicut & quælibet
alia res signo munita distinguitur ab aliis, ut di-
cunt Beccanus *dict. cap.* 4. *in princip.* ubi dicit
alio modo signari, scilicet charactere spirituali,
quo signatur anima hominis Christiani, & hoc
agi in dictis tribus sacramentis, in quibus dictum
est *Characterem* imprimi, hancque vocem signifi-
care formam, figuram, aut signum, quo res tali
signo munita dicernitur ab aliis, ut ex communi
dici Ægidius Trullench, *dicto dub* 5. *de sacram.*
22 *in genere n.* † Ubi quo *Character* est vox quæ-
dam Græca prædicta significans, quam veteres
Patres, & scholastici accipiunt pro signo, aut sig-
23 naculo, seu nota distinctionis † Et quod cha-
racter est qualitas spiritualis realiter ab anima di-
stincta, eique Divinitus infusa, qua redditur ho-
mo aptus ad sacramenta suscipienda, vel admini-
stranda, & ad alia Divini cultus opera, ut late ad
Patres explicant D D. ex D. Thoma *in.* 3. *p. q.* 63.
art. 2. 4. & 5. Valentia *tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 4.
Suarez *in* 3. *p. disp.* 11. *sect.* 2. & 4. & alii com-
muniter.

24 Notandum est secundo, quod etsi character
Baptismi, Confirmationis, & Ordinis differant
inter se specie, sicut ipsa sacramenta, & quia ad
diversos fines ordinantur, sed habere inter se
quandam connexionem; quia character Con-
firmationis, & Ordinis, necessario supponi
characterem Baptismi; indeque fieri, ut si con-
firmatio, vel ordo conferatur, non Baptiza-
to, conferantur invalide *ex capit. Venient de*
Presbytero non baptizato: de quo videndi sunt
Ægidius Trullench, *supra dicto dubio* 5. *num.*
7. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 14. Bonacina *tom.* 1.
disp. 1. *q.* 5. *p.* 3. Quatenus etiam dicunt quod cha-
racter ordinis nullam habet connexionem cum
charactere confirmationis: & ob id si conferatur
ordo non confirmato, teneat, imo, & quod reci-
piens ordines absque confirmatione non peccet
mortaliter, de quo an ita sit dixi *supra tit. proxi-*
mo in tract. de sacramento confirmationis; item
etiam dicunt quod characteres ordinum non
habent necessariam connexionem inter se, &
quod inde teneat ordinatio per saltum, sufficiat-
que ut ordines prætermissos suscipiat.

Notandum est tertio characterem habere quin- 25
que præcipuas proprietates, quas referunt Ægi-
dius Trullench, *dicto dubio* 5. *n. fin.* Filiucius *tom.*
1. *tract.* 1. *cap.* 7. *q.* 8. primo quod consecret ani-
mam Deo, veluti templum quoddam, ita ut sicut
in templo Dæmones ab ea arcentur, ubi exauditur
facilius oratio, excitatur devotio, sit fiat immunis
à vi Dæmonis, nisi adsit peculiaris dispensatio. Se-
cundo quod per illum transit homo in Jus Dei
1. *Corinth.* 6. *ibi non estis vestri &c.* & ut patet
ex jam adductis. Tertio quod per illum assimi-
latur Christo, ejusque membris, & distinguitur
ab aliis. Quarto, quod per illum disponimur ad
alia sacramenta, vel recipienda, vel ministranda, ut
jam *supra* dictum est. Quinto inquam, ut etiam
dictum est, sit indelebile signum, quia non habet
contrarium, quod est in subjecto incorruptibili,
nempe *anima*; & quia est animæ consecratio, quæ
æterno tempore durat. † Similiter & quod & cha- 26
racter, nec amittatur per peccatum, aut per degra-
dationem, vel mortem, ut patet ex Trid. *sess.* 3.
canon. 9. & Florent. *in instructione Armentorum*;
ut docet communis cum D. Thoma *dict. q.* 63. *art.*
5. indeque fieri, prædicta sacramenta Baptismi
confirmationis, & ordinis, non esse reiterabilia † 27
imo & sequi etiam mortuum antea Baptizatum,
vel confirmatum, vel ordinatum, si Divina poten-
tia resurgat, non esse iterum Baptizandum, con-
firmandum, vel ordinandum, quia prior character
semper durat: videndi sunt etiam Bonacina *tom.*
1. *disp.* 1. *q.* 5. *puncto* 3. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 13. &
alii communiter sic docentes † & Beccanus *de* 28
sacram. in genere q. 2. *cap.* 4. & *q.* 3. ubi postquam
dixit quod character non est relatio, sed absoluta
qualitas contra Scotum dicentem esse relationem
realem, & Durandum firmantem esse relationem
rationis: & quod ille sit in prima specie qualitatis,
ubi explicat. † Concludit *dict. q.* 3. quod Chara- 29
cter sacramentalis est immediate in sola anima,
tamquam subjecto, quod sit indelebilis, nec repeti
possit, quia character non habet contrarium, à
quo corrumpatur, prætereaque existat in subjecto
incorruptibili † addens quod non est sicut habi- 30
tus fidei, & aliarum virtutum, qui per actus con-
trarios tolluntur, nec sicut gratia Justificans, &
habitualis, quæ per peccatum mortale extingui-
tur, & quia character est quædam consecratio
animæ hominis Christiani, quæ tandiu durat,
quandiu res consecrata &c.

Notant quarto Doctores characterem sacra- 31
mentalem non reperiri in Angelis, etsi illius sint
capaces, quia non recipiunt sacramenta, nec in
Christo Domino, quia non recipit sacramenta à
se instituta (excepta Eucharistia,) deinde, quia
character (ut dictum est) est signum ovium,
servorum,

fervorum, & militum, Christus autem est Pastor, Dux, & Dominus; & quod inde ratione suæ divinitatis excellentiori quodam modo sit designatus in Ducem, & Principem, ut dicunt Filliucius *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 7. *numero* 126. Bonacina *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 5. *puncto* 2. *num.* 4.
32 Trullench, *dicto dubio* 5. *n.* 6. † ubi cum eodem Filiucio, dicit quod fuit character in Beata virgine, & Apostolis, in illa quidem; quia suscepit Baptismum; & confirmationem; in his autem quia præter illos duos characteres habuerunt illum ordinis.

33 Et quia plura de charactere sacramentali; ad quam speciem qualitatis pertineat, & qualem supernaturalem habeat, & in quo subjecto sit character, est de aliis ejus proprietatibus disputent Durandus *in* 4. *dist.* 4. Suarez *dict. disp.* 11. Bellarmin. *lib.* 2. *de effectu sacramentorum cap.* 19. Vasquez *disp.* 134. *cap.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 4. cum aliis Lugo *de sacram. in genere* longe agens *dicta disp.* 6. *sect.* & 3. Becanus, *ubi supra*, & alii supra adducti, & de illis quæstionibus, an character sit aliquid reale, sive relario realis prædicamentalis, de quibus Vasquez, Suarez, Bellarm; & alii *supra*, Hurtad. *de sacram. disp.* 3. *dif.* 11. Granados *tract.* 2. *disp.* 2. Bonacina *supra disp.* 1. *quæst.* 5. Lapus *de sacram. lib.* 4. *cap.* 2. *quæst.* 2. *art.* 1. omnes Theologi cum D. Thoma *dicta quæst.* 63. *art* 2. Leander cum aliis *p.* 1. *de sacram. tract.* 1. *disp.* 3 *q.* 17. & 18. de Castillus cum aliis *tract.* 1. *disp.* 2. *dubio* 15. & *n.* 439. Scotus *in* 4. *dist.* 6. *q.* 10. Major *ibi*
34 *dif.* 6. *q.* 1. † Item disputant etiam de alia quæstione, an character ad secundam speciem qualitatis, nempe ad potentiam ad egeodum, vel recipiendum pertineat; de qua idem Suarez *dicta disp.* 11. *sect.* 3. Vasquez *disp.* 134. *num.* 70. Ægidius *quæst*, 63. Bellarmin. *dicto cap.* 19. Ochogavia *q.* 15. *n.* 9. Hurtado *disp.* 3. *dif.* 12. Lugo *supra n.* 48. Duardus *dist.* 3, *art.* 2. *q. ad* 3. Marsilius *dist.* 4. *art.* 1. *ad tertium* Catherinus *in opusculo de charactere*, Layman, Bonacina, Salas, & *alii* negantes prout refert idem Leander *supra quæst.* 19. qui dicit cum omnibus Thomistis, Archangelo, Marchino, Cajetano Valentia, Henriquez, utroque Ledesma, Viguerio, Capreolo D. Antonino, Paludano, & aliis, characterem ad secundam speciem qualitatis pertinere; quia est potentia activa, vel passiva in ordine ad conficienda, vel recipienda sacramenta quædam Juxta effectus jam adductos characteris Baptismalis, confirmationis, & ordinis, &alias difficultates DD. Scholastici tractent, non nostri instituti investigandas; ideo de charactere tantum quæstiones sequentes decrevi tractare quæ ad summistas, Theologosque morales magis adaptautur.

QUÆST. II.

An character ita sit indelebilis, ut etiam post mortem, tam in Beatis, quàm damnatis permaneat? Et an ita in alia vita permaneat, ut maneat cum potestate sibi annexa ad valide recipienda, vel danda alia sacramenta? Et an circumcisio in lege veteri characterem imprimeret? Et an si V. g. matrimonium imprimeret characterem indelebilem, posset reiterari. etiam inter diversos conjuges.

SUMMARIUM.

2 *Character sic indelebilis, ut post mortem resurgens non egeat novo Baptismo, confirmatione, vel ordine,* & n. 2. *ubi cum qua potestate maneat,* & n. 3.

4 *Veteris legis sacramenta, nec circuncisio characterem imprimebant, ut* numero 5. & 6.

6 *Veteris legis sacramentis non fiebant aliqui ex familia Christi, & si per aliqua daretur gratia, ut* n. 6.

7 *Character si imprimeretur in matrimonio, non posset iterari, quoad eosdem conjuges, Quid quoad diversos Conjuges* numero 8. 9. & 10.

10 *Characteres ordinum non habent necessariam connexionem inter se.*

AD primam quæstionis partem respondeo affirmative ex dictis in hac Rub. sub vers. 1
notandum est tertio, in vers. *imo & sequi*, cum maneat character, ut *ibi* dixi etiam post mortem subjectatus in anima, quæ semper vivit, alias inquam contra quod *ibi* dictum est, sequeretur, ut christianus; vel sacerdos, qui post mortem miraculosè resurgeret, esset iterum Baptizandus, confirmandus, & ordiuandus, quud dici nequit, ut docent relati supra, & DD. cum D. Thoma *dict. quæst.* 63. *art.* 5. *ad tertium*, Suarez, Lugo, Hurtad, Sayrus, & alii proximi in fine Rubricæ adducti: alios sequitur Moure *p.* 3 *cap.* 1. §. 9. *n.* 7. inter quos Armilla, Vivaldus, cum aliis Castrus Palao *de sacram. tract.* 18. *puncto* 11, *n.* 5. Vasquez, & Bonacina penes ipsum, de Castillo *dicto tract.* 1. *disp.* 1. *dubio* 16. & 18. Archangelus *dict.* 4. *pag.* 32. *col.* 1. & 2. Leander *de sacram. tract.* 1. *disp.* 3. *q.* 21. Ægidius Conink *dict. q.* 63. *art.* 5. *n.* 16. ubi dicit id esse omnino certum, & verum est, & si negativam sententiam esse probabilem insinuent, Lugo *dict. disp.* 6. *sect.* 4. *n.* 69. *pag.* 112. Hurtado *dicta disp.* 3. *dif.* 14. Ochogavia *de sacram. q.* 16. *n.* 8. Suarez *dicta q.* 63. *art.* 5.

Ad secundam quæstionis partem, an character 2
ita in alia vita permaneat, ut maneat cum potestate sibi annexa & Magis distant DD. quia etsi S. Thomas *sup. q.* 64. *art.* 7. *ad* 2. & Suarez *disp.* 13. *sect.* 1. Philibertus *tract.* 1. *de ordine p.* 3. *cap.* 6. *num.* 3. *pag.* 60. expresse Henriquez *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 4. & probabilius dicat Leander *dict. disp.* 3. *tract.* 1. *q.* 22. ex adductis, fundamentis, dicentes quod si forte per miraculum

suscitetur homo, non fit rebaptizandus, nec initiandus confirmatione, & ordine, qui sacerdos abiit, cum retineat indelebiliter suam pristinam potestatem, Dignitatem, virtutem, & officium sacerdotis; ita ut Beatus, resumpto corpore posset absoluere, aut consecrare eucharistiam, quod non facit de lege; quia usus potestatis soli viato-
3 ribus commissum est à Christo: sic Henriquez. † Quod tamen negant Vasquez *dicta disp.* 134. *cap.* 3. Ægidius *dicta quæst.* 63. *n.* 18. Hurtado *dict. disp.* 24. & Ochogavia *dict. q.* 16. Lugo *de sacram. disp.* 8. *n.* 1. & 2. *pag.* 122. Castrus Palaus *dicto tract.* 18. *puncto* 11. *num.* 17. de Castillo *dicta disp.* 2. *dubit.* 16. *n.* 478. ex ea ratione; quia frustra maneret post hanc vitam talis potentia, seu potestas, cum nullum sui exercitium habere posset, sed ex jam dictis, utraque in suo sensu sustinetur sententia.

4 Ad tertiam quæstionis partem, an circumcisio in lege veteri characterem imprimeret? Et quia communis est Doctorum resolutio, ut jam *supra* breviter dixi in Rubrica, sacramenta legis veteris nullum impressisse characterem; quia nullum illorum deputabat hominem, vel designabat ad aliquem effectum supernaturalem conferendum, vel recipienda, sicut faciunt aliqua nostra sacramenta, scilicet Baptismus, confirmatio, & ordo, ut latissime scripsi sub Rub. & docent DD. cum D. Thom. *q.* 63. *art.* 1. *ad* 3. Vasquez *dicta disp.* 134. *n.* 40. Philibertus *tract.* 2. *de ordine cap.* 4. *p.* 3. *num.* 14. Leander *supra q.* 16. Beccanus *de sacram. in genere* cum eodem D. Thoma *cap.* 4. *q.* 1. & cum aliis passim ex eo, quia non erant instituta ad conferendum effectum spiritualem ex opere operato, sed tantum legalem.

5 Et licet Scotus *in* 4. *dist.* 6. *q.* 9. loquendo de sacramento circuncisionis, dicit concedi posse de circuncisione, & refert Lugo *de sacram. in genere disp.* 6. *sub n.* 10. quod idem posset dici de sacramento legis naturæ, quo tollebatur peccatum originale: tamen jam adducti, & idem Cardinal. Lugo veriorem partem negativam dicunt videri; quia per illa sacramenta aliquis non fiebat ex familia Christi, nec ejus Minister, aut miles; & quod sic non oportebat eum designari
6 charactere Christi, † & quia licet per aliqua sacramenta dictæ legis daretur gratia; sed quia non constituebat hominem in officio, cui annexa esset operatio spiritualis, nec aliter se haberet gratia, quam si data fuisset propter opera meritoria, vel alio modo; ideo optime resolutum esse nulla sacramenta legis antiquæ characterem impressisse.

7 Ad quartam quæstionis partem, an si matrimonium imprimeret characterem indelebilem posset reiterari? Et quatenus ad eosdem conjuges respondetur cum eodem Cardinali Lugo *dicta disp.* 6. *de sacram. sect.* 1. *n.* 13. non posse reiterari; quia sicut num sacerdos mortuus, & resurgens, iterum non indiget nova ordinatione; eo quod retineat characterem sacerdotalem, ut dictum est *hic* in vers. *ad primam*, & vers. *ad secundam*, & supra in Rub. circa finem sub dicto vers. *notandum est tertio*; sic & tunc coniux retinens characterem matrimonii contracti, non indigeret novo contractu matrimonii; supponit ergo Lugo characterem illum non fuisse deletum, sed forte talem, qualem conferunt tria relata sacramenti Baptismi, Confirmationis, & Ordinis de facto scilicet *signum spirituale, & indelebile.*

Dubium autem majus successit, an inter diversos conjuges posset reiterari, scilicet mortuo primo, cum conjuge altero; in quo videtur dici, ut possit iterari; quia sicut qui habet characterem unius ordinis, potest accipere characterem alterius ordinis: sic qui haberet characterem matrimonii ad unum conjugem, posset accipere characterem ad alium, cum ergo primum matrimonium dederit suos effectus forum ad primum conjugem non esset otiosus secundus character, quo conferretur potestas, & Jus in ordine ad alium conjugem. † Adhuc tamen idem Eminent. Car- 9
dinalis Lugo *dict. disp.* 6. *n.* 14. verius admittit dicendum; quod si matrimonium imprimeret characterem, non esset reiterabile, etiam cum alio conjuge. Et probat primo, nam si post matrimonium ratum, coniux emitteret professionem in Religione, adhuc retineret characterem, & per consequens maneret vere coniux alterius, ut dicit, ut si postea rediret ad sæculum ex dispensatione, & contraheret cum alio, jam esset simul duorum coniux; ergo ex impressione characteris infert sequi non posse valide contrahi tunc secundum matrimonium, & exinde etiam sequi, quod mortuo priori conjuge, non posset contrahere: nam si uxor v. g. retineret priorem characterem, adhuc ex vi illius esset uxor prioris viri; ita ut re urgente illo, deberet illi copulari; quod si alteri jam nupsisset, sequeretur ut esset simul uxor duorum, quod repugnat valido matrimonio, concluditque sequi ex retentione characteris, ut non posset matrimonium etiam cum alio reiterari.

Nec obstat fundamentum sententiæ contra- 10
riæ, ut de se patet, quia ut jam sub Rubro dixi, characteres ordinum non habent necessariam connexionem inter se: nam ut quemadmodum *ibi* dixi in vers. *notandum est. secundo*, ordinatio per saltum tenet, ac sufficit, ut ordines prætermissos suscipiat: ita melius in exemplo posito num. præced. continget de ordinatis in inferioribus ordinibus sacerdotio; quia illis receptis, non sic imprimitur completus character ordinis sacerdotalis, quin accipiendo ordinandus sacerdotalem ordinem illum extendat ad aliquos alios effectus, quos Presbyter exercet in suo ministerio, quales non consequitur Diaconus, vel subdiaconus per characterem jam sibimet impressum itaque dici debet juxta Trident. *sess.* 7. *de sacram. can.* 11. quatenus colligit ex charactere, quod in illis tribus sacramentis, scilicet probetur bene ex impressione characteris illa non posse reiterari, quia dum manet sacerdotii character, ille homo est vere sacerdos, supponit completum characterem per alios etiam ordines inferiores susceptos: ita inquam videtur expendendum ex mente dicti Cardinalis Lugo *sub dict. n.* 13. *in fine*, & aliorum, etsi non ita clare exponere videantur.

QUÆST.

QUÆST. III.

An quia Rubrica nostra inscribitur de sacramentis non iterandis, congrue nihilominus agi possit de cæteris sacramentis reiterabilibus, & de eorum usu, administratione, ac subjecto, cui ministrantur? ubi quid sit sacramentum, quibus nominibus sumatur; & quid sit signum? An Christus Dominus ea instituerit, quo in loco, qua ratione; quæ sit eorum natura? Et quo inquam numero in lege gratiæ fuerint instituta, ac de aliis breviter?

SUMMARIUM.

1 *Rubrica de sacramentis non iterandis ex communi intellectu scriptorum, extenditur ad tractationem aliorum sacramentorum, quæ possunt iterari.*

2 *Sacramenti plures definitiones, vera* numero 5.

3 *Ens per accidens dicit nonnulli esse sacramentum, & sic definiri non posse; alii verius contra, ut* n. 4.

5 *Sacramenti vera definitio constans ex genere, & differentia* n. 6. & 7.

7 *Sacramentum qua de causa deducitur à sacrando.*

8 *Sacramenti nomen quas acceptiones habeat* n. 9. & 10.

10 *Sacramentum extenditur ad significanda occulta mysteria; licet non sint sacra. Et significat, etiam pignus à litigantibus in loco sacro repositum, ut* n. 11.

12 *Sacramentum qua in significatione accipiatur in titulo hoc de sacram. non iterand.*

13 *Sacramenta septem Ecclesiæ dicuntur specialia signa sanctitatis.*

14 *Signum juxta Dialecticos quid sit, & quotuplex* numero 15. *Et qualiter in sacramentis rem sacram significet* n. 16.

16 *Sacramentum quodlibet est signum rememorativum passionis Christi, demonstrativum gratiæ, & pronosticum Gloriæ.*

17 *Sacra omnia, etsi disponant ad sanctificationem, non tamen sunt sacramenta; & sic nec crux, nec serpens aneus nec alia, ut hic, &* numero 18. 19. 20. 21. 22. 23.

18 *Matrimonium in lege veteri non fuit sacramentum, sed solum signum rei sacræ in se.*

19 *Martyrium non fuit sacramentum.*

20 *Aqua lustralis, sive benedicta non est sacramentum.*

21 *Sacramentalia non sunt sacramentum.*

22 *Actus virtutum non sunt sacramenta.*

23 *Sacrificium, ut sacrificium qualiter dicatur, ut non sit sacramentum.*

24 *Gratiæ nomine intelligitur gratia sanctificans animam.*

25 *Signum positum in definitione sacramenti, debet esse sensibile, & practicum significans, non ad placitum, sed ex institutione Divina, ut* n. 26.

27 *Christus Dominus instituit omnia sacramenta Ecclesiæ, ut Deus, qui causa est primaria, & authoritativa omnium sacramentorum.*

28 *Sacramenta certum est immediate à Christo Domino fuisse instituta; & si de nonnullis aliter senserint alioqui* numero 29. 30.

30 *Christi humanitas ut unita Divinitati, fuit causa efficiens instrumentalis institutionis omnium sacramentorum, & qualiter* n. 44. & 47.

31 *Sacramenta omnia Ecclesiæ instituta esse à Christo est de fide, &* numero 32. *ubi ex Patribus etiam probatur, & Trid. ac congruentia, & aliis fundamentis* n. 33. 34. 35. 36. 37. *Et in sacra scriptura ut* n. 38. 39. & 40.

39 *Sacramenta sunt quasi fundamenta Ecclesiæ.*

40 *Apostoli non fundarunt Ecclesiam, solum quidem fuerunt dispensatores ministeriorum Dei, non institutores, vel authores, & promulgarunt sacramenta suo tempore, ut* n. 42.

41 *Christus Dominus potuit Apostolis communicare potestatem instituendi, sed de facto eam eis non communicavit.*

43 *Moyses veteris legis fuit tantum promulgator, non institutor, cujus solus Deus fuit author, ut* n. 45. 46. & 47.

46 Paul. *ad Galat. cap* 3.

47 *Christus Dominus plus quid fecerit secundùm humanitatem in sacramentis novæ legis, quam Moyses in sacramentis veteris legis.*

48 *Sacramenta novæ legis non eodem tempore à Christo Domino instituta fuerunt.*

49 *Sacramenta novæ legis tribus de causis fuerunt à Christo instituta, & aliis* num. 50. 51. 52

51 *Religio nulla discerni valet sine sacramentis.*

53 *Sacramenta Ecclesiæ gratiam, quam conferunt significant.*

54 *Sacramenta novæ legis sunt septem contra hæreticos negantes aliqua, ut & contra aliquos catholicos* n. 55.

56 *Sacramenta quare septem, & non plura, seu pauciora, &* n. 57. & 60.

57 *Sacramenta instituta sunt, ut medecinæ ad sanandas nostras infirmitates quæ sunt septem.*

58 *Sacramenta Ecclesiæ non sunt inter se paria, etsi habeant connexionem, & qualiter de Eucharistia, Baptismo, & aliis* n. 59. *ubi quod unum quodque excellentius est alio sua modo speciali.*

60 *Sacramenta septem à Tridentino definita qualitercumque in species dividantur non sunt plura.*

1 AD primam difficultatis partem ratio dubitandi est; quia cum *supra titul. praeced. & sub tit. de temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum* tantum sit actum de sacramentis Ordinis, Confirmationis, & Unctionis; alia inquam sacramenta Gregorius IX. compilator decretalium reservarit tractanda *sub lib.* 3. ubi de Baptismo, quod est sacramentum inreiterabile, in quo imprimitur character, & in dicto lib. egerit de sacramento eucharistiae; & *in lib.* 4. egerit de matrimonii sacramento, ac *in libro* 5. de sacramento Poenitentiae, quae reiterabilia sunt, imo & *supra dict. tit. praeced.* egerit de sacramento sanctae Unctionis, quod est etiam reiterabile, & hoc quasi intempestive inn.ceret titulum de sacramentis, scilicet non iterandis, cum valente. vel post integram tractationem omnium sacramentorum, commodius, sive clarius scriberet; ideo & quia ipse Pontifex de omnibus septem sigillatim sacramentis Ecclesiae tractarit ex proposito, videamque ut ante eam specificam tractationem, tam Theologi scholastici, quam Theologiae moralis interpretes, & Doctores, quoties assumunt tractatum de sacramentis, scribere incipiant à tractatu de sacramentis in genere; Deindeque descendant ad agendum, de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, Poenitentia, sacra Unctione, Ordine, & Matrimonio; ideo in praesenti Rubrica, etsi in scripta de sacramentis non iterandis, potuit esse mens Pontificis Alex. ut ab scriptoribus ageretur hac occasione generaliter de omnibus sacramentis in genere, ut sic cognita eorum institutione, & quae illorum propter characterem, quem imprimunt sunt irreiterabilia Juxta proxime adducta *quaest. 2. praeced. & sub Rub. à num.* 1. descenderent scriptores, sicut, & ipse compilator fecit sub Rubro ad tractandum de sacramentis, quae iterari non debent supplendo caute, quod in eis fuisset praetermissum, ut patet ex *cap.* 1. & *fin. hic*, & Juxta hunc modum novissime Andreas Valensis *hic* §. 1. *num.* 1. post alios scriptores inceperit tractare de sacramentis in genere; quatenus quia in aliis titulis egerit de sacramento ordinis, confirmationis, & Extremae Unctionis; & quia inter sacramenta quaedam reiterari, seu iterum conferri possint; quaedam non; inde despiciendum forte quaenam sint iterabilia, quae non, quo tantùm praetextu agit *ibi per tres §§. de sacramentis in genere*, & Juxta interrogationes *à n. sequenti* à nobis disquirendas quare jam ad caetera dubia breviter pergamus.

2 Ad secundam partem quaestionis quid sit sacramentum; quia Bellarminus ex multis Doctoribus *lib. de sacram cap.* 11. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *parte quaest.* 60. *disp.* 1. *sect.* 4. Coninck *de sacram. quaest.* 60. *art.* 4. *dubio* 1. Bonacina *tomo* 1. *disp.* 1. *quaest.* 1. *puncto* 1. *in initio*, & alii varias adducunt sacramenti definitiones; & alii plures assignant sacramentorum Ecclesiae definitiones. Prima illa vulgaris, nempe *sacramentum est signum rei sacrae* Juxta quam, & sequentem Divus Augustin. *supra, textum in capite sacrificium* 32. *de consecrat. dist.* 2. & Concil. Florent. *de sacram, in princ.* Trid. *sess.* 7. melius *sess.* 13. *de sacram. eucharistiae cap.* 3. glossa verbo *sacramentum in dicto capite sacrificium, glossa* 1. *in cap. constitutio* 3. *de consecrat. dist.* 2. & in hac Rubrica, inter Pontificios secundum Navar. *in man. cap.* 22. *numero* 1. Chuchum *instit moral. lib.* 5. *tit.* 1. *numero* 4. Sahagun, *de sacram. numero* 8. & inter Theologos, alii ex D. Thoma *quaest.* 60. *art.* 1. & 2. *parte* 3. & ita Valens. *hic ex dicto cap. sacrificium numero* 2. §. 1. definit, ubi commendat videndum textum *in cap. multi* 84. *circa medium* 1. *q.* 1. in vers. *sunt autem sacramenta*, de quo infra *seu sacramentum est invisibilis gratiae, visibilis forma, ejusdem gratiae imaginem gerens, & causa existens*, ut tradit Magister sentent. *in* 4. *dist.* 1. Vasquez *in* 3. *part. q.* 60. *art.* 4 *disp.* 128. *cap.* 3. *num.* 26. Graffius *in* 2. *part. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. Archangel. *dist.* 1. *pag.* 4. vel *sacramentum est corporale, vel materiale elementum foris sensibiliter propositum ex similitudine repraesentans, & ex institutione significans, & ex sanctificatione continens aliquam invisibilem, & spiritualem gratiam* secundùm Ugonem de S. Victore *lib.* 1. *de sacram. part.* 9. *cap.* 2. vel quarta *sacramentum est signum rei sacrae in quantum est sanctificans homines* Juxta D. Thom. *supra art.* 2. Quinta nempe *ut sit invisibilis gratiae, signum visibile ad nostram sanctificationem divinitus institutam*, ut apparet ex catechismo Canisii. seu quod sit *signum visibile invisibilis gratiae formaliter hominem Justificantis* Juxta Divus Augustin. *lib.* 10. *de civitate Dei*, D. Thom. *dict. quaest.* 60. *art.* Magistrum *supra*, Mossesium, Pisantium, Carolum, Franciscum de Raconis, Canisium, & alios; quos refert Leander *part.* 2. *de sacram.. disp.* 1. *quaest.* 1. septima, ut *sit signum sacrum, non solùm significans, verùm etiam infallibiliter efficiens rem sacram sanctificantem homines* Juxta Bonacinam *de sacram. supra dict. disp.* 1. *numero* 1. & Gaspar Hurtado *de sacrament. disp.* 1. aliter definit dicendo, *ut signum sensibile sanctitati*. Et Nona definitio sit, quam posuit Eminentissimus Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp.* 1. *sect.* 1. *numero* 23. post, quam plures retulerit ibi *à numero* 1. ac improbaverit, dicit, ut sit *caeremonia sensibilis, quae suo usu sanctificando, subjectum, significat gratiam internam, cujus est causa*. Et decima, *ut sit signum sensibile stabili aliqua lege institutum, ut conferat aliquam sanctitatem externam, & significet, & causet internam* secundùm Jacob. Granadum *tomo* 4. *in* 3. *p. controvers.* 3. *de sacram. tract.* 1. *q.* 2. *n.* 3.

Videamque has omnes definitiones à nonnullis notari, eo quod non recte illis adaequate definiatur sacramentum in genere; indeque possem incidere, & prolabi in dicto eorum, qui radicitus tolunt quaestionem praesentem negantes sacramentum definiri posse; quia est ens per accidens aggregatum ex multis, scilicet ex materia, & forma non unitis rursus ex rebus, & significatione; quod ens per accidens non potest habere unam definitionem, sed sicut continet plura entia; ita debeat habere plures definitione, ut refert idem Cardinalis Lugo *dicta sess.* 1. *disp.* 1. *de sacram. n.* 1. videri traditum ab Aristotele 7. *Metaphysicer, cap.* 4. ubi *n.* 2. ait quod haec sententia tribuitur aliquibus apud Vasquez in praesenti *dicta disp.* 128. *cap.* 1. qui late examinat, textum Aristotelis explicans. 3

Sed quia idem Vasquez *ubi proxime* probat Aristotelem non negasse omnibus modis posse definiri ens per accidens, sed solum primario sicut etiam de accidentibus dicit ibi non posse 4
primario

primario, & simpliciter definiri, sed solum secundario, & secundum quid; quia non sunt entia simpliciter, sed secundùm quid, cum certum dicat entia per accidens posse aliquo modo definiri; quia possumus exacte declarare quid sit Domus, & quid requiratur ad ejus essentiam; & quod de hoc genere definitionis sermo sit; quando petitur sacramenti definitio in communi; ideo ego, etsi non improbem ullam relatarum definitionum, quarum quælibet optimos habet Patrinos, quos referunt adducti, etsi primas quinque carpat Beccanus *de sacram. quæst.* 2. item, & alias idem Cardinalis Lugo *dicta sess.* 1. *à n.* 2. *disp.* 1. aliter cum magna Doctorum turba definiendum existimo.

5 Ergo sacramentum *est res sensibilis subiecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis, & Justitiæ, tum significandæ, tum efficiendæ, vim habet*, & hanc optimam vocant Beccanus *ubi supra de sacrament. dict. quæst.* 2. *numero* 6. & Ægidius Trullench, *de sacram. in princ. numero* 6. & ambo post alias definitiones dicens hanc magis propriam videri; eo quod magis explicat essentiam sacramentorum novæ legis; & quod ita tradita est in catechismo Romano ad Parochos à Pii V. jussu Tridenti edito; ubi *de sacram. in genere*; & sic Andreas Valensis *hic dict. numero* 2. post primam, & secundam relatas definitiones dicit explicatius sacramentum esse, *ut sit invisibilis gratiæ, visibile signum ad nostram Justificationem institutum* ex dicto catechismo *capite* 1. *numero* 3. *in fine*, & prædictæ dicit Trullench, *supra*, ut æquivaleat hæc brevior, nempe *signum, & causa rei sacræ sanctificantis nos*, & quod earum quævis sit adæquata, & perfecta, cum constet ex genere, & differentia; & quod genus est signum, in quo convenit cum vocibus, & aliis rebus significantibus; esse autem signum quid essentiale in sacramentis dicit S. Thomas, & cum eo communis *in* 3. *parte dicta quæst.* 60. *art.* 1. indeque in sacra scriptura Genes. 17. *circuncisio*, quæ sacramentum erat dicatur signum fœderis, *& Baptismus* à Paulo *Rom.* 6. vocatur signum sepulturæ; & resurrectionis Christi, & *Eucharistia* sacra dicitur 1. *corinth.* 11. signum passionis Christi Domini.

6 Et quod differentia in prædicta definitione sit signum rei sacræ sanctificantis nos, hoc est ut explicat communis cum Divo Thoma 3. *parte dict. quæst.* 60. signum gratiæ, sanantis, & Justificantis hominem: sic Trullench, alia addens, & Beccanus *dicta quæst.* 2. *numero* 6. Colligit ex relata definitione catechismi tria, nempe spectare ad essentiam sacramenti, *primo* ut sit signum sensibile. *secundo* ut significet sanctitatem, & Justitiam ex Dei institutione. *Tertio* ut eandem efficiat; & ob id ait dicere passim Theologos quod sacramentum est signum practicum; quia non tantum significat, sed etiam efficit quod significat; & ego sic colligo ex sequentibus verbis Gregorii relati *in dicto capite multi* 84. 1. *quæst.* 1. quatenus dicit ibi: *sacramentum verò est in aliqua celebratione, cum res gesta ita fit, ut aliquid significare intelligatur, quod sanctè accipiendum est* item & ex sequentibus ibi: *sunt autem sacramenta Baptisma, chrisma corporis, & sanguinis Christi, quæ ob id sacramenta dicuntur; quia sub tegumento corporalium rerum, virtus Divina secretius salutem eorundem sacramentorum operatur, unde & secretis virtutibus, vel sacris, sacramenta dicuntur, quæ ideo fructuosè penes Ecclesiam fiunt, quia sanctus in ea manens spiritus eorundem sacramentorum latenter operatur effectum &c.*

7 Unde dico cum communi, quam sequitur Ægidius Trullench, *cap.* 1. *de sacram sub dicto numero* 6. quod sacramentum est, non solùm res sacra, & cæremonia religiosa sacra in se, qua ratione dicitur *à sacro*, sed etiam ex parte rei significatæ, quæ est gratia formaliter sanctificans homines effective, & instrumentaliter dicitur res sacra; quia sic efficit, & producit rem sacram, & sanctificantem homines, eaque ratione deducatur à sacrando; propter quod præcipuè sacramenta novæ legis distinguantur a sacramentis veteris legis: nam illa vetera sacramenta significabant quidem gratiam, non vero illam efficiebant, nec causabant; nostra inquam, & illam significent, ac causent, & efficiant ex opere operato, tamquam Divina instrumenta, & in recipientibus, non ponentibus obicem; proindeque in definitione ponatur *signum, & causa rei sacræ sanctificantis nos.*

8 Ad tertiam quæstionis partem quibus nominibus sacramentum sumatur, breviter dico prædictum nomen magnam semper apud omnes, etiam barbaras acceptionem habuisse: nam olim fuit mos astringendi milites exercitus, sacramento; sic ut propter scelus aliquod, aut ueses miles mulctabatur militi sacramenti juxta, *l.* 2. § *miles ff. de his, qui notantur infamia, l. milite* 13. *l. fin. ff. de re milit. l.* 3. *cod. de immunit. concessi in cod. Theodos*, cujus originem, & vestigia refert Alexand. ab Alex. *dierum genialium lib.* 1. *capite* 20. *in fine*, eleganter Carol. Sigon. *de antiquo Jure civium Romanorum lib.* 1. *cap.* 6. *de Jure pronuntiar. lib.* 1. *cap.* 7.

9 Unde rectè potuit hoc nomen sacramentum significare juramentum divino testimonio, aut in vocatione alicujus rei sacræ confirmatum juxta quæ dixi, *infra sub. Rub. de Jure Jur*, sicque frequenter usurpari in jure non modo canonico, sed etiam civili, dicit Valensis, *hic* §. 1. *numero* 1. *per textum in dicta l. miles* §. *ignominiosa ff. de re milit. & per textum in auth. sacramenta puber, cod. si adversus vendit*, Sicque summa ait apud scriptores, tam gentiles, quàm Christianos, & late Covar. *in cap. quamvis pactum in princ. numero* 2. Sahagun, *ubi supra numero* 5. etiam per textum. *in cap.* 1. §. *item sacramento de pace Juramento firmanda in feudis*; Sicque frequentissimum esse in nostro jure Pontificio, ut *in capite sacram. cum pluribus sequentibus* 24. *quæst.* 4. *cap. qui sacramento* 2. *quæst.* 4. dicentique Romanos Sacramentum traxisse, etiam ad omnes actiones forenses, & conventionales, cujus tamen formulas antiquas retulit, atque originem Carolus Siganius, *lib.* 1. *cap.* 11. *de Judice*; & in hac significatione accipit sacramentum D. Hieronym. *epist.* 1. *ad Eliodor, & Tertullian. lib. ad Martyres capite* 13. *capite* 1. *& lib. de corona militis cap.* 11. ut refert Trullench, *de sacram. cap.* 1. *num.* 1.

10 Tertio significat idem quod secretum arcanum: sic Paul. 1. *ad Timot.* 3. itaque incarnatio vocatur *magnum pietatis sacramentum* dicit hic Valensis *dict. numero* 1. & Sahagun *supra de sacram. in genere numero* 6. dixit, ut si quid arcanum, aut mirabile Divina, maxime numina, respiciens erat, veterum sacramentum appellabant, hujusque rei honorificum testimonium esse Danielis *capite* 4. cui loquens Nabuchodonosor, ait quoniam *ego scio quod spiritum sanctum habet in te, & omne sacramentum non est impossibile; inter visionesque*; indeque Valensis *ubi supra* ait quod sacramentum extenditur quarto ad significanda occulta mysteria; licet non sint sacra ut patet ex Apocalypsi *capite* 17. res illas occultas significans per bestiam, & mulierem vocari *sacramentum bestiæ, & mulieres*; ad quod videtur illud Tobiæ 12. etiam Regis, sacramentum abscondere bonum *est*, & Paul. *de ephes. capite* 1. & 2. *Tim. cap.* 3. *dict. capite multi* 85. 1. *quæst.* 1. & *capite multa* 38. *eadem dict.* ibi *in magnum contemptum divinorum sacramentorum incurrunt*, idem Sahagun, & Trullench, *dict. cap.* 1. *de sacram. numero* 2. ubi quod in sacra scriptura significat rem sacram, occultam, & absconditam ex Paul. *ad ephes.* 1. *ibi*, ut notum faceret sacramentum voluntatis suæ, & ex dicto Thobiæ *capite* 12. ibi *sacramentum Regis*, id est secretum Regis *abscondere bonum est*, Trullench, *supradict. numero* 2. ubi quod sacramentum idem est, ac latine, quod græce *mysterium*, quod præcipue mysterium rem secretam significat Juxta illud Mathæi 12. *vobis datum nosse mysterium, Regni Dei.*

11 Etiam sacramentum significat pignus à litigantibus in loco sacro positum, ut dixit Varro *lib.* 1. *de lingua latina*, & cum eo Valensis *hic dict. n.* 1. *qui* & 5. ait ut sacramentum significet rei sacræ signum; ita etiam Trullench, *dict. cap. probans n.* 3. ex D. Paulo *ad ephes. cap.* 5. qui loquens de matrimonio primorum Parentum dixit, *sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia*; id est quod fuit signum conjunctionis Christi, Ecclesiæ, Bellarm. *lib.* 1. *de sacramentis in genere cap.* 8. ubi agit de nomine sacramenti, eius antiquitate; & quod verbum Hebræum, & Cræcum ei correspondent.

12 Etenim, quia ex his sacra, & Pontificia schola sacramentum appellat exteriorem illum cultum, interiorem professionem externis, & visibilibus signis, & ritibus declaratam: sic Bernard. *de cœna Domini*, Ambrof. *de sacram. lib.* 4. *cap.* 4 August. *de civitate Dei lib.* 10. *cap.* 5. & *ex dicto cap. sacrificium* 32. *de consecrat. dict.* 2. *cap.* 1. & 2. *hoc tit.* & *sacra Unctione*, & *Baptismo*, Concil. Florent. *de sacram. in princ.* Trid. *dicta sess.* 7. in eaque significatione sacramentum varias habere definitiones, de quibus jam *supra* ex vers. *ad primam* dixerit Sahagun *de sacram. sub num.* 7. pluraque de hac voce adduxerint Bellarmin. *lib.* 1. *de sacram. dict. cap.* 8. Vasquez *in* 3. *p. D. Thomæ quæst.* 60. *disp.* 128. *cap.* 1. Suarez *tomo* 4 *in* 3. *p. quæst.* 60. *in præfatione*, & Valensis *hic dict.* §. 1. *sub. num.* 1. dixerit, ut quatenus accipitur sacramentum pro signo rei sacræ, in hacque significatione in nostro tit accipi; non quidem ita generaliter, sed prout significat signum rei sacræ perfecte sacrantis, atque initiantis hominem; & sic Ecclesiæ catholicæ usu, sanctorum Patrum, & Theologorum sacramentum significet, ut dictum est cæremoniam, aut rem sacram, & signum sensibile à Christo institutum res sacræ sanctificantis nos, nempe signum gratiæ, & sanctitatis internæ, qua apud Deum sancti redimimur. † Et 13
sic ab omnibus Theologis in hac materia septem sacramenta specialia, signa sanctitatis dicantur, ut refert etiam Trullench, *dicta cap.* 1. *num.* 4. cum aliis; ideo in hac significatione, suppositis definitionibus antea adductis, sumendum esse sacramentum quoad nostrum titulum patet.

Et quia sacramentum dicitur *signum rei sacræ &c.* ideo oportet intelligere quo pacto sumatur signum, qualiter in præsenti materia; 14
igitur *signum*, ut Dialectici definiunt est, *quod præter speciem, quam sensibus ingerit, facit aliquid aliud in cognitionem venire*, imo inter nos sic definiunt DD. per textum *in cap. signum* 33. *dist.* 2. *de consecrat*, & in Trid. *sess.* 7. *canon.* 6. & *sess.* 13. *de sacram. Eucharistiæ cap.* 3. sic ergo, ut notat Valensis ex vestigio alicujus terræ, aut navi impresso, cognoscimus aliquem transiuisse, ubi *n.* 3. dicit, quod signum est duplex, scilicet naturale; quale est fumus respectu ignis, & ex institutione ea, quæ vel humana, ut hedera vini vel Divina. In hoc rursus dicit esse duplex, aliud speculativum, aliud practicum, & speculativum, quod tantum significat, nihil efficit, hoc pacto scilicet serpens æneus erat signum Christi in crucem erigendi, & multa alia in lege Mosaica erant signa futurorum. Practicum verò dici, quod non solùm significat, sed etiam efficit, & operatur hujusmodi, dicit quod sit ablutio in Baptismo, quæ significat, & efficit ablutionem internam animæ a peccato.

Et sic docent. D Thom. *in* 4. *part. quæst* 6 *art.* 1. & 2. Scotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 1. *art.* 1. & 2. Cardinalis Osius *in confessione Polonia*, *cap. de sacram.* Sonnius *de sacram. cap.* 3. *catechism. Rom. ubi supra*, Sahagun *de sacram. n.* 9. per dictum in Concilio Trid & Florent. *sess.* 7. & 13. per illas res notas, & visibiles ad ignotarum, & invisibilium cognitionem facilius deveniri; item & quod sacramenta appellantur signa quoniam externa illa specie, & similitudine id nobis referunt, & declarant quod per ipsa nobis Deus, cum invisibiliter, & spiritualiter agit, ut in Baptismo scilicet, ablutio exterior, quæ sordes corporis purgat, efficax signum, & symbolum est interioris ablutionis (ut dixi) quæ spiritualiter animam purificat, ut in textu *in dicto capite signum cum sequentibus*: ita Divinus Augustinus *in* 2. *de doctrina Christiana*, *capite* 1. *signum definiens ut* ad præsens attinet. 15

16 Ex quibus patet, ut non quælibet signa Ecclesiæ sint sacramenta, sed certa sacrosancta, & ædificacia nobis ex Divina institutione commendata: quare positum est quod sacramentum sit signum rei sacræ, ut non quæcumque quaotumcumque sacro sancta sit, sacramentum dicatur; cum res sacra in præsenti accipiatur certa scilicet, & sacro sancta ex Divina institotutione, homine sanctificans, gratia gratum faciens, ejusque actio, quæ animas Deo consecrat, ut docuerunt Divus Thomas, & alii proxime adducti; item & glossa

in

n. cap. constitutio, & ut apparet ex Trid. & Flo-
rent. *ubi supra*. Itaque notant Theologi cum D.
Thoma 3. *p. dict. q. 60. art.* 3. quodlibet sacra-
mentum esse signum rememorativum passionis
Christi, demonstrativum gratiæ, quam confert,
& pronosticum Gloriæ, ad quam gratia ordi-
natur, ut exemplificat in sacramento Baptismi,
& Eucharistiæ, Trullench. *de sacram. cap.* 1. *n.* 8.
ex illo Cantico Ecclesiæ, *O sacrum convivium,
in quo Christus sumitur, recolitur memoria passio-
nis ejus mens impletur gratiâ, & futuræ Gloriæ
nobis pignus detur.*

17 Unde jam satis liquet non omnia sacra esse sa-
cramentum, quæ licet disponant ad sanctifica-
tionem, non tamen perfecte sanctificant, nec
sunt signa causa gratiæ, & hujus generis sunt
crux, quam adoramus, *cap. crucis de consecrat.
dist.* 3. & imagines Christi; qua tantùm sunt spe-
culativa rei sacræ signa, non verò intrinsecè san-
ctificantis, qualis est gratia sacramentalis, nec
serpens æneus, & Manna, & quæ aliæ figuræ ve-
teris testamenti non fuerint sacramentum, quia,
etsi veram gratiam significarent, nullam tamen
18 sanctitatem in suo usu conferebant, † nec fuerit
matrimonium legis veteris sacramentum, cum
solum fuerit signum rei sacræ in se, non autem
sanctificans, nec fuerit demonstrativum, sed
prognosticum. Nec verba illa à Christo dicta
Magdalenæ Lucæ 7. ibi *remittuntur tibi peccata
tua*, nec linguæ igneæ in adventu Spiritus san-
cti, quia non fuerunt signum firmum, stabile
ex Christi institutione ad sanctificandos ho-
mines.

19 Nec etiam Martyrium fuerit sacramentum;
quia etsi ex privilegio secundum veriorem opi-
nionem ex opere operato causet gratiam; non ta-
men à Deo ad hoc institutum fuisse: de quibus,
& aliis iuxr videndi Egidius Coninck *in 3. p. dict.
q. 60. art. 4. dubio* 1. Egidius Trullench. *dict. cap.*
1. *ex n.* 9.

20 Item nec sunt sacramentum aqua lustralis, si-
ve benedicta, ex *cap. aquam* 20. *de consecrat.
dist.* 3. quia non sanctificat proxime, ut sacra-
mentum; sed tantùm est remota dispositio ad san-
ctificationem, ut ait D. Thomas *in 3. p. dict. q.*
21 60. *art.* 2 *ad* 2. † Nec sacramentalia, quæ sunt in
usu Ecclesiæ, ut benedictio Abbatis, Abbatissæ,
prima Tonsura, consecrationes, quæ fiunt in lege
nova, quia, etsi hæc omnia sint signa rerum
sacrarum, non vero sanctificantis nos, nec
causant gratiam ex opere operato, ut causant
22 sacramenta: ita Trullench. *supra n.* 13. & 14 † Ubi
addit ex eadem ratione, nec actus virtutum esse
sacramenta, quia tantum sanctificant ex opere
operantis: aliquid ex illis docet Sahagun *de sa-
cram. dict. n.* 9. Ubi dicit ut non sint sacramentum
sanctæ Ecclesiæ consecrario, sanctæ imagines,
reliquiæ ex *cap.* 1. cum sequentibus *de consecrat.
Ecclesiæ, vel altaris, & ex cap.* 1. cum aliis *de re-
liquiis, & veneratione sanctorum*; quia ut dixi
licet disponant ad sanctificationem, non tamen
perfectè sanctificant, nec sunt signa causa gra-
tiæ

23 Imo idem esse dicendum de sacrificio, ut sa-
crificium, quod non est sacramentum: nam ut
sic non ad sanctificationem sacrificantis, sed ut
testimonium Divinæ excellentiæ, & ad prote-
standum Deum esse auctorem, Dominum
omnium rerum, institutum est, ut docent D.
Thom. *in 3. p. q. 8. art.* 1. Trulench. *dicto cap.* 1. *de
sacram. n.* 11. † Ex hisque magis explicite intelli- 24
gitur Andreas Valensis *hic dict.* §. 1. *n.* 6. qui post-
quam dixit in assignata definitione sacramenti,
intelligi signum Divinitus institutum practicum
sensibi e aliquo sensu, addit nomine autem *gratia*
intelligi gratiam sanctificantem animam, & qui-
dem perfecte, ut excludantur sanctificationes,
quæ solùm sunt dispositiones ad perfectam san-
ctitatem, quales sunt sanctificationes vasorum,
consecrationes altarium, aquæ benedictæ, & si-
milium.

Et pro uberiori intelligentia dices cum D. 25
D. Thom. *dict. 3. p. q. 60. art.* 4. Coninck *in 3. p.*
Suarez *ibi in dicta q.* 6. & Trullench. *dicta quæst.*
1. *n.* 7. signum, quod ponitur in definitione sacra-
menti, debere esse sensibile ea ratione, quia Ec-
clesiæ corpus est visibile; item quia homo est
visibilis, & sensibilis; & si oportuisse, ut sacra-
menta, quibus homines justificantur institueren-
tur in rebus sensibilibus; item debere esse signum
practicum, & instrumentale (ut jam dixi) quia
novæ legis sacramenta efficiunt, & causant, tan-
quam instrumenta divinæ virtutis, gratiam, quam
significant. † Et tertio quod debet esse signum 26
significans, non ad beneplacitum, sed ex divina
Institutione (ut etiam dixi.) Ultimo quod debeat
esse certum, & permanens, & significare cum
aliqua similitudine, ut *supra* jam est explicatum.
Et hæc omnia posita sunt; quia Juxta commu-
nem primam relatam definitionem, & plures alias
supra in princ. scriptas in vers. *ad secundum* sa-
cramentum definitur per id, quod sit signum &c.

Ad quartam quæstionis partem, an Christus 27
Dominus instituerit Sacramenta Ecclesiæ Ca-
tholicæ? Supponunt ergo DD. Theologi schola-
stici, & omnes alii, (ut docet Eminentis. Cardi-
nalis Lugo *de sacram. disp.* 7 *sect.* 1. *sub. n.* 1.)
Deum esse primariam causam institutionis Sacra-
mentorum; quia cum Deus solus sit primarius;
& principalis auctor gratiæ quæ per Sacramenta
significatur, & causatur, nemo potest instituere
signa practica, & efficacia infallibiliter gratiæ,
nisi Deus eam vim, & certitudinem communi-
cet: ita etiam ex D. Thoma *dict. q. 60. art. 2. in p.*
3. Beccanus *de sacram c. 5. q. 1. n.* 1. & sic ait
Lugo Sacramenta nostra instituta fuisse a Chri-
sto, ut Deo secundum potestatem authoritatis, &
primariam, quæ est propria Dei, & Egidius Tru-
lench. *de sacram. cap. 1. dubio* 4. cum Suarez *tom.*
4. *in 3. p.* S. Thom. *q. 64, art. 1. disp. 12. sect.* 1.
conclus. 1. & 2. & communiter cum aliis ex eo-
dem D. Thoma docent, ut Deus sit causa princi-
palis, & auctoritativa omnium sacramentorum,
tam legis naturæ scriptæ, quam legis novæ, &
evangelicæ Bonacina *tom. 1. disp. 1. q. 3. puncto* 1.
n. 2. & 3. Coninck, *de sacram. q. 64. art.* 1.

Itaque jam ad dubium propositum responde- 28
tur, ut licet non fuerint qui dixerint Christum
instituisse per se, ut homo aliqua Sacramenta, ali-
qua solum mediate per Apostolos, vel Ecclesiam,
quibus eam facultatem concessit, ut videtur sen-
tire Hugo de Sancto Victore. *lib. 2. de sacram. p.*
15. *cap.* 2. Magister. *in 4. dist. 23 cap.* 2. qui dicunt
extremam unctionam fuisse institutam ab Apo-
stolo Jacobo. *cap. 5. suæ epist. Canonicæ*, & Alex.
Alens. *in 4. p. 4. q. 24. membro* 1. confirmationem
dixerit institutam in Concilio Meldensi, nec
utraque sententia videatur displicuisse Bonaven-
turæ *in 4. dist. 7. q. 1. & dist. 23. art. 2. q.* 2. Alti-
siodor. *lib. 4. summa tit. 2. cap. 3. at de sacramento*

pœnitentiæ negaverit glossa *in princ. de pœnit.*
dist. 5. dum asserit sacramentum pœnitentiæ
fuisse ab Ecclesia in Niceno Concilio institu-
tum; imò & Æstius innuat *in* 4. *dist.* 1. §. 16.
vers. *bis assentiri* vocans probabilem sententiam
relatam, sacramentum Extremæ Unctionis insti-
tutum fuisse ab Apostolis.

29 Tamen certum jam esse apud omnes sacra-
menta omnia fuisse instituta à Christo Domino
immediatè, probantque ex Trid Concil. *sess.* 7. *de*
sacram.. can. 1. sequentibus verbis loquente: *si*
quis dixerit sacramenta novæ legis, non fuisse omnia
a Christo instituta, anathema sit: Sotus, qui
scripsit paulo ante hanc definitionem *in* 4. *dist.* 1.
q 5. *art.* 2. dicens oppositam sentiam fore te-
marariam, *in* 3. *p. q.* 12. §. *dico primo*, qui
ait rem esse omnino certam, non audens dicere
quod sit de fide; eo quod in Concilio non inve-
niantur illæ particulæ *immediate*, aut *per se ip-*
sum, Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 10. *n.* 3. Henriquez
lib. 2. *cap.* 3. §. 1. Moure *p.* 3. *sui ex omnis. cap.* 1.
§. 1. Raconius *tract.* 2. *disp.* 1. *q.* 2. *art.* 1. Navarrus
cap. 22. *n.* 2. Leander, *de sacram. disp.* 145. cum
Ledesma, Castro, Cano, Perez, Vega, & Vasquez,
quibus adde Bonacinam, *dict. tom.* 1. *disp.* 1. *q* 3.
p. 1. *n* 4. & 5. Belarm. *lib.* 1. *cap.* 23. Trulench *di-*
cto cap. 1. *dubio* 4. *n.* 3. † Dicentes ut humanitas
30 Christi unita Divinitati, fuerit efficiens instru-
mentalis causa institutionis omnium Sacramen-
torum per potestatem excellentiæ, quam habet
ratione unionis cum Divinitate, & ob quandam
omnipotentiam juxta illud Matthæi 28. *Data*
est mihi omnis potestas in cælo, & in terra, &
docuerunt D. Bernardus, D. Ambrosius, & D. Au-
gustinus, ut refert Sahagun. *de sacram.* tenens &
ex Concilio etiam Florent. *n.* 12. dicens, ut sit Ca-
tholica, & receptissima Theologorum sententia
ex D. Thoma, Somnio, Soto, Ossiu, Canisio,
Navarro, & Chuco.

31 Dubitarunt aliqui num sit de fide septem Sa-
cramenta Ecclesiæ Catholicæ à Christo Domino
instituta esse, inter quos Æstius *ubi supra*, ut re-
fert Leander *super. q.* 6. *disp.* 1. propterea quod
Trid. non definierit omnia esse instituta a Christo
immediate: tamen Vasquez *in* 3. *disp.* 135. *cap.* 1.
dicit esse omnino de fide quia Concilium loqui-
tur plene de institutione immediata, & docent
Albis in manu scripto *de sacram. in genere disp.*
13. *dub.* 2. Turrecrlanca *lib.* 1. *pract. cap.* 2. 17.
Henriquez *lib.* 1. *cap* 3. §. 2. *in glossa litt.* K. Bel-
larm. *supra cap.* 23. Reginald. *lib.* 26. *n.* 7. &
cum Thomistis Leander, *ubi supra dict. q.* 6. Car-
dinal. Lugo *dict. sect.* 1. *disp.* 7. *n.* 3. Ubi quod si
de aliquo sacramento posset dubitari, maxime de
extrema unctione, & tamen de hac Trid. Concil.
sess. 14. *can.* 1. *de extrema unctione* (uti de illo
Sacramento, & confirmatione dixi *tit. præced.*)
damnat dicentes ipsum, non esse vere, & proprie
Sacrameotum à Christo Domino institutum, & à
B. Jacobo promulgatum, ubi Apostolo sola pro-
mulgatio tribuitur.

Et deinde probant Vasquez; & Lugo, tum au-
32 ctoritatibus, tum rationum, congruentia, & ex
Patribus; quia Ambrosius *lib.* 4. *de sacram. cap.*
dum inquit Sacramentorum author quis est, nisi
Dominus Jesus ex Augustino *lib.* 3. *de doctrina*
Christiana cap. 9. & aliis, & authoritata ex Trid.
sess. 21. *cap.* 2 in illis verbis, *potestatem perpetuo*
in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensa-
tione, salva illorum substantia, ac statueres vel
mutaret quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum
sacramentorum venerationi pro rerum, & temporum,
& locorum varietate magis expedire judicaret.
agnoscere Ecclesiam dicunt ex hac decisione
in se potestatem circa ritus, & cæremonias,
non circa substantiam Sacramentorum; item
& ex eodem Trid. *dict. sess.* 23. *can.* 3. & etiam
ex *dict. can.* 1. *sess.* 7. relatus Vasquez; eo quod
ille editus sit contra hæreticos nostri temporis,
quorum aliqui dixerunt ordinem esse solum
ritum quendam Ecclesiasticum eligendi Mini-
stros &c. † Congruentia propter dictam pote- 33
statis Christi excellentiam, & propter nostram
utilitatem, ne in alio spem nostram collocare-
mus, si sacramenta in aliorum nomine ministra-
rentur; sicut propter eandem rationem noluit
Deus redemptionem nostram per alium fieri,
quam per se ipsum. † Item & ut esset magis stabi- 34
lis, & firma unitas, non manente potestate in Ec-
clesia ad mutanda Sacramenta quoad substan-
tiam † Et quia Christus caput Ecclesiæ debebat 35
potissima saltem Ecclesiæ fundamenta per se ip-
sum ponere, quæ sunt Sacramenta, † ultimo 36
propter Sacramentorum Dignitatem, & reveren-
tiam, cum procul dubio non tanti herent si essent
hominum inventa, quanti nunc fiunt; eo quod sit
tradita immediate ab ipso Christo, ut indicat Pau-
lus cum dicit, *ego enim accepi à Domino, quod*
& tradidi vobis. † Additque Cardinalis Lugo, 37
dicta sect. 1. *disp.* 7. *sub n.* 7. alias tres; & propter
hoc ex nonnullis dictis rationibus, & ne plura
essent capita in Ecclesia, sed unum, quod est Chri-
stus, & ne multiplicarentur sacramenta, unde
poterant oriri divisiones, & schisma dicit Egidius
Trullen. *dict. dubio* 4. *c.* 1. *de sacram.* ex D. August.
c. 9. *contra Jovinian c.* 11. ex D. Thoma, *dist. quæst.*
64. *art* 4. Filiuc.o, *tom.* 1. *tract.* 2. *cap* 2. *q.* 2. Ut Chri-
stus non communicaverit suam instituendi pote-
statem Apostolis; ut dico *infra.*

Imo etiam hæc traditio fundatur in Sacra Scri- 38
ptura, in qua sacramenta reperiuntur à Christo
immediate instituta, ut patet de Baptismo Mat-
thæi, *cap.* 28 Eucharistia Matthæi 26. de pœni-
tentia, *Joan.* 20 de ordine insinuatur *Matth.* 26.
in illis verbis *hoc facite*, &c. & de aliis sacramen-
tis à paritate rationis, & ex traditione idem cre-
ditum esse in Ecclesia, ut etiam significat Paul.
1. *ad Corinth.* 4. in illis verbis: *sic nos existimet*
homo, ut ministros Christi, & dispensatores mi-
steriorum Dei, hoc est ejus sacramentorum: ita
Cardinalis Lugo cum communi, *dict. sect.* 1. *n.* 6.
& insuper Becanus, *de sacram. dict. cap.* 5. *q.* 1.
probat ex eo quia Christus fundavit Ecclesiam.

Et sic instituisse Sacramenta, quæ sunt quasi 39
fundamenta Ecclesiæ, ut recte argumentatur D.
Thomas *dict.* 2. *p. q.* 60. *art.* 2. *ad* 3. † Quod si 40
inquam (ait Beccanus) Apostoli instituissent
Sacramenta, dicerentur etiam fundasse Eccle-
siam quod tamen falsum est; siquidem Apostoli
tantum fuerint dispensatores ministeriorum Dei,
non inquam institutores, vel auctores, ut colligit
ex D. Paul. *cap* 4 vers. 1. *ad Chorinth.* 4. *sic nos exi-*
stimat homo &c. jam relato, & ex eodem *Cho-*
rint. 4. vers. 4. ibi; *quid igitur est Apostolo, quid*
vero Paulus? Ministri ejus, cui credidistis.

Quare, etsi Christus Dominus potuerit pote- 41
statem instituendi Sacramenta communicare
Apostolis quia nullam involuit implicantiam de
facto, tamen illam non eis communicavit, ut
colligitur ex Trid. *dicta sess.* 7. *canone* 1. sed ipse
Christus

42Christus omnia instituit Sacramenta † illaque
tradidit Apostolis suo tempore promulganda:
ita patet ex jam adductis; ob idque DD. aliqui,
qui sentire videntur (ut jam est dictum) aliqua
Sacramenta fuisse ab Apostolis instituta, sunt in-
telligendi quantum ad promulgationem eorum,
uti de Sacramentis confirmationis, & extremæ
unctionis dictum est *sub tit. præcedenti*: ita ex D.
Thoma *3.p.q.64. art. 4.* Suarez *dicta disp. 12. sect.*
2. Henriquez *lib 1. cap. 3. n. 8.* Bunacina *dicto tom.*
1. disp. 1. q. 3. puncto 1. n. 6. docet Egidius Tru-
43leoch. *dict. quæst. 1. de sacram. dub. 4. n. 4.* † addu-
cens hoc quidem pacto legem veterem dici Moy-
sis, cum tamen eam Moyses non instituerit, sed
tantum promulgaverit: plura alia ut explicet ad-
dunt Vasquez, Cardinal. Lugo, & Theologi scho-
44lastici † Et Beccanus *dicta q. 1. n. 4.* dixit, quod
Christus instituit Sacramenta novæ legis secun-
dum humanitatem, non quidem authoritate
propria, & principali, sed delegata, sive per com-
missionem: & explicans Beccanus *dict. q. 2. n. 4.* ait
illam potestatem delegatam in Christo fuisse
potestatem determinandi certas cæremonias ex-
ternas, quæ haberent vim Justificandi ex opere
operato per merita Christi; & quod potuerit
Christus pro suo arbitrio constituere, ut hæc po-
tius cæremonia adhiberetur, quam illa ad homines
Justificandos, quod Apostolis concessum non
fuisse ait.
45 Et institutionem Sacramentorum veteris legis
conveniunt omnes, fuisse à solo Deo ut probant
jam adducti, Suarez, D. Thoma, Egidius Tru-
leoch. & Cardinal. Lugo, *dicta disp. 7. de sacram.*
sect. 1. n. 16. probat de circuncisione & de Sacra-
mento legis naturæ nec ab alio institutum, cum
in eo statu nullus posset remittere peccatum, nisi
solus Deus; & quod cætera Scacramenta legis
scriptæ fuerint à Deo, sicut & ipsa lex, quæ licet
appelletur Moysis (ut dictum est) id solum in-
46telligitur de promulgatione facta à Moyse. † Et
licet Paul dicat *ad Galat 3.* legem illam fuisse or-
dinatam per Angelos, hoc tamen intelligi, tan-
quam per interpretes, & nuntios Divinæ ordina-
tionis dicit Lugo, qui abundè probat, satisfaciens
objectionibus ibi *n. 17. & 18.* qui & *sect. 2.* dispu-
tat de alia quæstione, an potuerit homini, vel An-
gelo communicari potestas instituendi Sacra-
menta, ubi refert modos dicendi Scoti *in 4. dist.*
1. q. 3. Gabrielis, & Durandi *ibi*, quos affert Pater
Vasquez *in 3. p. disp. 135. n. 2.* D. Thom. *dict. q.*
64. art. 4. Suarez *disp. 12. sect. 2.* & aliorum.
47 Quod si ex his dubites quid Christus secun-
dum humanitatem plus fecerit circa Sacramenta
veteris? Respondeo cum communi, quam sequi-
tur Beccanus *dict. cap. 5. de sacram. q. 1. n. 3.* quod
Moyses nihil aliud fecit, quam quod promulga-
verit Divinam voluntatem in instituendis Sacra-
mentis. Christus autem non solùm promulgavit,
sed etiam potestate delegata usus est institutione
Sacramentorum, & per sua merita obtinuit Sa-
cramentis vim conferendi gratiam Justificantem:
qui & *n. 5.* concludit errasse quosdam scholasti-
cos, qui putarunt (ut supra retuli) quædam Sa-
cramenta immediatè instituta esse ab Apostolis,
vel ab Ecclesia, quorum sententiam dicit damna-
tam per Trid. *dict. sess. 7. can. 1.*
Ad quintam quæstionis partem, quo in loco
48Christus Dominus instruerit Saeramenta Eccle-
siæ? qua rationes, & quæ sit eorum natura? Brevi-
ter ad singula respondetur ex doctrina Docto-
rum *in cap. 1. §. una de summa Trinit. & fide Ca-*
thol. & ex Concilio Florent. & Trid. *dict. sess. 7.*
13. & 14. ut dicit Sahagun. *de sacram. n. 13.* & ex
aliis, Sacramenta Ecclesiæ non simul, & in eo-
dem loco instituta fuisse, sed sicut temporis, & ne-
cessitatis ratio postulabat, ut constat ex Sacra
Evangelii historia, & Apostolorum traditionibus,
& sanctorum testimoniis.
De ratione inquam instituendi illa, glossa *in* 49
dict. cap. constitentio 31. de consecrat. dist. 2. dicit
tribus de causis sacramenta fuisse instituta, prop-
ter humilitatem, propter eruditionem, propter
exercitationem. *Humilitate*, ut sic mereatur, *eru-*
ditione, ut sic doceatur, *exercitatione*, ut sic occu-
petur. Alias assignat Turrecremata *in dict. cap.*
signum n. 5. de consecrat dist. 2. Chuchus *lib 5.*
instit. mor. tit. 1. n. 2. D. Thomas, Sotus, & alii,
ubi *supra*; sed illis omissis, Sahagun. ubi *sup. n.*
14. ex dict. cap. 1. §. una de summa Trinitate cap.
ad abolendam de haret. ex dicto Trid. Concil.
sess. 6. de Justificat. canone 5. & 7. & sess. 7. can. 4.
& 5. & 13. de sacram. in genere, & ex Florenti-
no sub Eugenio, † observat, altissimam Sacramen- 50
torum institutionem excellentioribus consistere
rationibus. Prima ut habeamus remedium instan-
tis vitæ, & fragilitatis periculis contra peccata,
quorum liberatio, si contemnitur, aut differtur
æternam parit damnationem. Secunda, ut in Ec-
clesiæ Sacramentis signa vera, & certa Divinæ
erga nos gratiæ, & voluntatis in perpetuum
habeamus Juxta textum *in cap. sacrificium 32. de*
consecrat. dist. 2. ex dicto Concil. Florent. *in*
princ. & Trid. *dict. sess. 7. can. 6. & sess. 12. de sa-*
cram. Eucharistiæ. † Tertia ut orthodoxi Christi 51
fideles in unione, humilitate, & obedientia unius
religionis, necessario quasi nexu; & fœdere inter
nos alligati persistemus: namque sine Sacramen-
tis, nec discerni ulla religio potest ex textu *in di-*
cto §. una dict. cap. ad abolendam, Florent. *in*
princ. Trid. *dict can. 6. & 15. de sacram. in genere*,
ad quos dicit Sahagun. reducenda esse alias relatas
Turrecrematæ, Chuci, D. Thomæ, Soti, Somnii,
ac aliorum.
Alias etiam rationes adducit Bellarm. *lib. 1. cap.* 52
22. Filiucius *tom. 1. tract. 1. cap. 2. q. 7.* inter quas
ponit Egidius Trullench. *de sacram. dict. dubio 4.*
cap. 1. n. fin. fuisse quidem instituta ad sanctifican-
dum homines interna, & vera sanctificatione, &
ad finem scilicet distinguendæ religionis, & fuisse
congruum dicunt & decens Divinæ sapientiæ, ut
ex rebus sensibilibus, quæ fuerunt causa ægri-
tudinis, medicinam efficeret, & Divinæ omnipo-
tentiæ, ut rebus corporis vim dederit, rebus cor-
poreis sanctificandi animas spirituales, & Divinæ
misericordiæ, ut homini mutabili jam lapso para-
ret remedia, quibus denuo, si vellet, recuperaret
gratiam, & pœnam debitam aliquo modo com-
pensaret; item quod decuit Divinam Justitiam, ut
comprimeret hominis elationem, qui sine modo se
extulerat, dum cogitur se rebus sensibilibus adsui
sanctificationem subdere, ex quo pietas, & devo-
tio in eo augetur.
Quæ tamen sit Sacramentorum natura, jam ex 53
proxime præcedentibus liquet & *in q. 1.* ergo
gratiam, quam conferunt significant, non per
accidens, sed instrumentaliter, suntque gratia
gratum faciens cum demonstratione futuræ glo-
riæ certissimo pignore, & prognostico, ut jam
dixi, & tradit Sahagun. *de sacram n. 16. ex textu*
in cap. omnia Sacramenta, cap. multi 1. q. 1. &
dict.

dict. cap. 1. §. una de summa Trinit. & ex Concil. Florent. & Trid. sup. dict. sess. 7. canon. 67. & 8. & prosequuntur latè D. Thom. in 3. p. q. 62. art. 1. cum sequent. Sotus dict. 1. q. 3. art. 9 in 4. Ossius in confessione Polonica. cap. 3. Somnius cap. 3. & alii.

54 Ad sextam quaestionis partem de numero Sacramentorum Ecclesiae Catholicae breviter dico, novae legis Sacramenta septem esse, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Poenitentia, Sacra Unctio, Ordo, & Matrimonium, ut habetur in dicto cap. omnia Sacramenta, & dict. cap. multi 1. q. 1. dict. cap. ad abolendam de haereticis, & in Florent. doctrina de sacram. & Trid. dict. sess. 7. can. 1. Sahagun. de sacram. 18. & docent S. Thom. p. 3. q. 65. art. 1. Ubi Nugnus, & Pesantius, Conink, n. 4. Vasquez ibi q. 135. art. 2. Henriquez in summa lib. 1. cap. 2. Valentia p. 3. q. 8. puncto 2. Victoria, de sacram. cap. 7. Sotus in 4. dist. 1. q. 7. art. 1. Philiarcus de offic. sacerd. p. 2. lib. 1. cap. 6. Pitigianus dict. 2. q. 1. art. 2. Torreblanca de Jure Spirit. lib. 2. cap. 1. n. 36. Campanil. in diversorio Juris Canonici Rub. 1. n. 4. & 5. Valerius Reginal. lib. 26. n. 4. Bonacina de sacram. disp. 1. q. 1. puncto, 2. Sayrus lib. 6. cap. 1. q. 2. Bartholomaeus ab Angelis de sacram. dialog. 1. §. 6. cum aliis Barbosa dict. can. 1. sect. 7. n. 3. Suarez, & cum eo Trullench. de sacram. dict. cap. 1. dub. 2. n. 1. Beccanus, & alii recentiores, quos etiam sequitur Leander, de sacram. disp. 1. q. 3.

55 Ubi sic etiam ex Concilio Constantiensi probat sess. 15. contra haereticos nostri temporis negantes, ex quibus, ut refert Becanus aliqui solùm cognoscunt Baptismum, alii Baptismum, & Eucharistiam, alii Baptismum, Eucharistiam, & Poenitentiam, alii Baptismum, Coenam; & Matrimonium; alii denique Baptismum, Coenam, & Ordinem; imo & ex catholicis nonnulli, ut refert Navarrus, summa, cap. 22. n. 2. quatenus asserunt cum glossa, in cap. quidquid 1. q. 1. matrimonium non conferre gratiam, & consequenter non est sacramentum, cujus proprium est ex opere operato gratiam conferre, & negavit etiam glossa, in cap. 1. de consecrat. dist. 5. docens Extremam Unctionem non esse proprie sacramentum; tamen idem Trullench, & relati supra ali docent esse definitum, ut sint septem, & non pauciora; imo esse sic de fide.

56 Quare tamen septem, & non plura alia, seu pauciora, etiam congruentia probant DD. quia sicut homo in vita corporali, primo generatur, secundo corroboratur, tertio nutritur, & augetur, quarto curatur à morbo, & infirmitate, quinto à morbo convalescit, & si opus est ad praelium armatur; Sexto operam navat propagationi humanae ad Rempublicam conservandam, septimo constituitur in Dignitate ad gubernandos homines; ita etiam in vita spirituali primo generatur spiritualiter per Baptismum, secundo corroboratur per confirmationem, tertio nutritur, & augetur per venerabilem Eucharistiam, quarto curatur à peccati morbo per Poenitentiam, quinto convalescit à morbo peccati per extremam unctionem, & armatur ad luctam mortis, sexto licite intendit propagationem per matrimonium, septimo per Ordinem habet potestatem, & honorificium statum. Ita desumunt ex analogia, quam ex institutione Christi ad vitam corporalem habent; item proportione, & similitudine, ut observant bene S. Thomas 3. p. q. 65. art. 1. & cum eo communis DD. apud Bonacin. dicto tom. 1. disp. 1. q. 7. punct. 2. n. 2. Egidius Trullench. dicto dubio 2. cap. 1. de sacram. n. 2.

Seu dicas cum eodem D. Thom. in 4. dist. 2. q. 57
2. & Philiberto Marchino tract. 1. de ordine. q. 1. cap. 10. à n. 17. Vivaldo in Candelabro aur. 1. p. de Sacrament. in genere n. 5. Scoto, Durando, & aliis in 4. dist. 2. q. 2. Moura 3. p. examinis theologiae cap. 1. §. 2. Leander, de Sacram. dict. disp. 1. q. 4. & aliis, quia scilicet Sacramenta instituta sunt, ut medicinae ad sanandas nostras infirmitates, quae sunt septem, nempe triplex infirmitas culpae, & quadruplex poenae ex culpa ortae enim Baptismus sit ordinatus contra peccatum orginale, Poenitentia contra mortale, Extrema Unctio contra veniale, Ordo contra ignorantiam, Confirmatio contra infirmitatem, & matrimonium contra concupiscentiam &c. De Baptismo in quam dicitur quod obtinet primum locum; quia est janua omnium Sacramentorum, Poenitentia post lapsum in peccatum, respiciendo scilicet ordinem necessitatis; sin autem perfectionis primus locus debetur Eucharistiae sacrae; quia continet Christum omnis verae sanctitatis auctorem, ut docent S. Thom. in 3. p. q. 65. art. 3. Bonacina tom. 1. disp. 1. q. 1. punct. 2. n. 3. Filiucius tom. 1. tract. 1. q. 3. & communiter DD. patet. ex Trid. in sess. 13. cap. 3. de Eucharistia, ubi cum infinitis Barbosa dicit quod Eucharistia praestat, & excedit reliqua Sacramenta.

Et licet (ut probat Egidius Trullench.) om- 58
nia dicta Sacramenta habeant inter se connexionem ex proximis dictis: tamen ut patet ex definitione Trid. dict. sess. 7. can. 3. non sunt inter se paria in illis verbis si quis dixerit haec septem sacramenta ita esse inter se paria, ut nulla ratione sit alio dignius, anathema sit, non inquam sunt aequalia, ut docent Bellarmin. lib. 2. de sacram. cap. 18. Vasquez in 3 p. S. Thom. tom. 3. q. 74. disp. 177. num. 6. Sayrus de sacram. in genere lib. 6. cap. 3. q. unica, Balduin. Junior super opera controvers. Bellarm. lib. 1. cap. 8 prope fin. Petr. Ledesma in sum. p. 1. ubi de sacram. in communi cap. 7. conclus. 3. Hurtad. de sacram. disp. 5. dif. 2. vers. de ordine Homo de Bonis de exam. Ecclesiast. p. 1. tract. 4. q. 4. Campanil. in divers. Juris canon. dicta Rub. 1. n. 14. Barbosa in dict. can. Trid. sess. 7. n. 5. explicat praeter alios Beccanus de sacram. cap. 5. q. 2. Ubi adducens ordinem jam adductum inter sacramenta n. 2. dicit illa quidem non esse aequalis Dignitatis, sed illa aliis excellere: sic cum D. Thom. art. 3. ad 4. & ex Trid. dict. can. 3. † ubi n. 59
3. probans contra Calvinistas, & alios, quod Eucharistia excellit simpliciter omnibus sacramentis modo dicto n. praeced. tamen n. 3. probat ex specialitate unum alio esse excellentius, dicens quod Baptismus excedit omnibus quoad effectum remittendi peccata: remittit enim originale actuale, & poenam his debitam; & quod confirmatio excellit aliis quoad effectum gratiae actualis ad bene operandum, Eucharistia excellit aliis quoad substantiam Sacramenti; quia continet Christum ipsum: licet in aliena specie; poenitentia inquam excellit omnibus necessitate, solo Baptismo excepto Extrema Unctio excellit aliquo modo Poenitentiam quia confert gratiam copiosiorem, quae non solùm posset delere omnia peccata, si adessent, sed etiam tollit reliquias peccatorum; ordo excellit omnibus ratione Ministri, excepta confirmatione quia potest

à

à folo Epifcopo conferri, imo videatur bae in re excellere Confirmationem, cum ut jam dixi *tract. de confirm. sub tit. praced.* hæc aliquando ex difpenfatione confertur à fimplici facerdote, ordo Sacerdotalis præeipue nunquam, nifi ab Epifcopo, ut adduxi *fupra tit. de temporibus ordinat.* Et præterea in quam ordo cæteris præftat, ut eft dictum hic, in eo fcilicet quod conftituat homineni in gradu fublimiori, quam fint alii Chriftiaoi. Matrimonium vero excellit plerifque fignificatione; quia fignificat unionem Chrifti, & Ecclefire; ideoque ab Apoftolo vocari magnum Sacramentum ad *Ephef.5. verf.* 32. ita Beccanus *dicta quæft.* 2. Videndus ad alia ibi.

60 Pro complemento notabis cum Egidio Cōninch. *in 3. D. Thomæ dict. q.65. art.* 1. & cum Egidio Trulench. *dict.cap.*1. *de facram. in genere dubio* 2.*n.*3. ut cum Trid. *dict. feff.7.can.*1. definit tantum effe feptem Sacramenta; non inquam definiat fingula effe fpecies infimas: nam controvertitur apud DD. utrum in ordine fint feptem Sacramenta diverfæ fpeciei; fed tantùm vetò velit docere nulla effe facramenta præter jam dicta; five fingula dicant fpeciem infimam, five interjectam, feu aliquod genus, fub quo diverfæ fpecies continentur &c

---

QUÆST. IV.

An in lege Evangelica fuerint neceffaria Sacramenta? Et an conftent effentialiter ex rebus & verbis? Et an Chriftus materiam, & formam Sacramentorum determinaverit pro toto orbe? An detur in omnibus materia proxima, & remota determinata ex Chrifti inftitutione? Et an requiratur quod materia, & forma eorum fimultate temporis coëxiftant?

SUMMARIUM.

1 *Neceffarium quot modis dicatur, & qualiter in Sacramentis* n.2.

2 *Sacramenta ex natura rei non funt neceffaria ad falutem abfolute. Et quæ neceffitate medii, aut præcepti* n.4.

3 *Incarnatio verbi Divini quo pacto fuit neceffaria ad falutem.*

5 *Sacramenta Ecclefiæ effentialiter conftant rebus, & verbis, tribufque perficiuntur ut* n.7. & 10. *Quid de facramentis legis veteris* n. 8.

6 *Materia, & forma in facramentis, funt in quolibet novæ legis partes intrinfecæ, & effentiales.*

9 *Chriftus Dominus pro toto orbe inftituit eandem materiam, & formam facramentorum affignavit.*

10 *Sacramenta novæ legis conftant rebus, ut materia, verbis ut forma. Et qualiter exemplificetur hic.* & n.17.

11 *Materia, & forma Sacramentorum funt determinata ex Chrifti inftitutione* n. 12. *Et num in individuo, aut qualiter in fingulis* ex numero 13.

12 *Sacramenta cum futura effent inftrumenta gratiæ debuerunt definiri ab auctore gratiæ.*

15 *Materia proxima, & remota, quæ fit in Sacramentis fingulis*, & n. 16.

17 *Res, verbaque in Sacramentis debent effe fimul non phyfice, fed moraliter faltim*, & n.18.19. & *quali diftantia temporis* n.20. 21. & 22.

AD primam difficultatis partem, ut refpondeant Theologi, fupponunt, neceffarium 1
dupliciter poffe dici; primo abfolute fimpliciter ex natura rei illud fcilicet, fine quo falus obtineri non poteft, neque ex Dei potentia, abfoluta, ut funt fides, fpes, & charitas. Secundo ex fuppofitione; ideft fuppofita Chrifti inftitutione, & voluntate. Item dicunt quod neceffarium ex fuppofitione eft duplex, primum neceffitate medii, quod eft illud, fine quo finis nullo modo poteft obtineri, etiam fi ex ignorantia, vel oblivione prætermittatur. Alterum inquam dici neceffarium ratione præcepti, quod etfi fimpliciter obligat, tamen fine eo finis haberi poffit. Quare fi quis ex ignorantia, vel impotentia excufetur, ut poteft, habeat neceffario ex medio, valeat obtinere finem illum, atque adeo falutem in facramentis, & dicunt, quod hæ duæ neceffitates junguntur; fic ut quod eft neceffarium, ut medium, id etiam fit præceptum; non tamen è contra.

Hoc fuppofito, docent facramenta non effe ne- 2
ceffaria ad falutem æternam ex natura rei fimpliciter, & abfolute; ex eo quia Dei potentia, & ejus infinita virtus in homine faluando, non eft alligata facramentis, eum poffit fine illis aliis mediis illum faluare, & ad Gloriam perducere, effe tamen dicunt ad melius effe, & ut rectius, ae convenientius homines falutem confequantur † 3
eoque pacto dixiffe Auguftinum incarnationem fuiffe neceffariam ad falutem *lib.* 12. *de Trinit. cap.* 10. fic ex D. Thoma *in 3.p.q.*60. *art.* 4. Egidius Trulench. *de facram.c.*1.*dub.*3.*n.*3. Beccanus *in eodem cap.* 2. *in princip.* Ubi dicit quod poftquam facramenta inftituta funt ad finem Juftificandi homines, eorum obfervationem effe neceffariam ad falutem, non tamen eodem modo; quod etfi non explicet, nifi poft quando agit de quolibet facramento; Egidius tamen Trulanch. *fupra ex n.*4 & per Trid. verba *feff.*7. *de facram. in genere.can.*5. ibi: *fi quis dixerit hac facramenta propter folam fidem nutriendam inftituta fuiffe; anathema fit.* † Suppofita Chrifti inftitutione, 4
ait non omnia facramenta effe neceffaria neceffitate medii ad falutem, fed aliqua, ut Baptifmus, & Pœnitentia, ille quidem faltim in voto pro adultis, & re ipfa pro parvulis. Aliqua neceffaria neceffitate præcepti, & ad intellectum dicti canonis Trid. leges quæ dicunt Vafquez *in 3.p. D. Thom. tom.*2. *difp.* 131. *n.*34. & *difp.* 149.*n.*5. & Sayrus *de facram. in genere lib.* 3. *cap.*7.*q. unica art.*2. & 3.

Ad fecundam quæftionis partem, an conftent 5
effentialiter rebus, & verbis; Et videtur quod fic Juxta illud D. Auguftini 80. *in Joannem*: ibi *accedit verbum ad elementum, & fit facramentum*, ut probat etiam textus *in cap. venit facerdos* 70. *cap. fi non fanctificatum* 71. *de confecrat. dift* 4. Florent. ex doctrina *de facram. in genere can.* 11. &

& 12. *ex D. Thoma* 3 *q.* 64 *art.* 1. cum sequenti-
bus, Sotus *dist.* 1. *q.* 1. *art.* 6. 7. & 8. Canisius *de*
sacram. §. 4. Chuchus *lib.* 5. *inst. tit.* 1. *n* 17. Saha-
6 gun *de sacram. n.* 17. vers. *in proposita.* † Etenim,
ut docent Theologi materia, & forma in Sacra-
mentis sunt partes intrinsecæ, & essentiales in
quolibet Sacramento novæ legis; ex ea ratione
quia in quolibet toto, materia, & forma sunt par-
tes intrinsecæ, & essentiales sed quodlibet sacra-
mentum est quoddam totum artificiosum mora-
le. Deinde quia, supposita Christi institutione,
sacramenta non possunt confici, aut esse sine re-
7 bus, & verbis † Etenim ut decrevit Concil. Flo-
rent. in unionis decreto, tribus perficiuntur sa-
cramenta rebus, ut materia, verbis ut forma, cum
intentione Ministri eo modo, quo explicant cum
S. Thoma *dict. q.* 60. *art.* 6. Suarez *ibidem disp.* 2.
sect. 2. Bonacina *tom.* 1. *disp.* 1 *q.* 1. *p.* 2. Coninch. *in*
dict. q. 60 *D. Tom. n.* 34. & 37. Trullen. plura ad-
dentes, Cardinalis Lugo, *de sacram.* longè etiam
agens, *disp.* 2. *de sacram sect.* 1. qui postquam *n.*
1. dicit non requiri ad essentiam sacramenti in
genere considerati, ut constet rebus, & verbis,
cum potuisset Deus talia nobis sacramenta insti-
tuere, quæ non constarent rebus, & verbis: tamen
n. 2. cum D. Thoma, & communi *dict. art.* 6. latè
probat quod in sacramentis novæ legis reperiun-
tur res, & verba, cum multis etiam novissimè
Leander *de sacram. q.* 8. *disp.* 1. contra Durand. *in*
4. dist. 1. *q* 3. *n.* 8. Aurian. *de Baptism. q.* 2 *in fine*, &
aliis existimantes saltim in matrimonio non sic
haberi, cum nutibus queat contrahi, sed longe
probabilius debet procedere, ut dictum est, & du-
cent etiam de Castillo *de sacram. tom.* 1. *tract.* 1.
disp. 1. *dub.* 4. Castro Palao *tract.* 18. *puncto* 3.
Filiucius, Ledesma, & alii relati à Leandro. Vide
quæ docet Becanus *de sacram. in comm. q.* & 8.
ubi agit de illis, an sacramenta constent rebus,
& verbis, à Deo determinans, quod mutare non
liceat. Et qualia debent esse verba Sacramentu-
rum.

8 Notandum verò est non sic factum esse in sacramentis veteris legis, in quibus non constat fuisse aliqua verba præscripta, ut colligunt DD. ex D. Thoma *q.* 68. *art.* 6. *ad* 3. tenent Richardus *in* 4. *dist.* 1. *art.* 1. Durand. *q.* 3. Sotus *q.* 1. *art.* 6. Suarez *disp.* 2. *sect.* 1. Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *p. disp.* 128. *cap.* 1. *n.* 1. Granados *tract.* 1. *disp.* 3. *n.* 2. Joannes de Cruce *de sacram. q.* 1. *dubio* 2. Lugo *disp.* 2. *n.* 1. *pag.* 12. Filiucius *tract.* 1. *n.* 50. Leander. *dict. disp.* 1. *q.* 7.

9 Ad tertiam quæstionis partem: etiam breviter respondetur, & si Innocentius IV. *in cap.* 1. *de Baptismo*, Felinus, *in cap. quæ in Ecclesiarum de constitutionibus*, aliique canonistæ asserant, varias materias, & formas esse à Christo Domino institutas pro Ecclesia Latina, & pro Ecclesia Græca; sed quia Christus Dominus unicam constituit Ecclesiam, sequitur ut pro tota illa unicam debuerit institutionem facere sacramentorum; sic ut Ecclesia Græca valide ordinaret Presbyteros per traditionem panis, & vini, & valide consecraret in pane azimo, in quo consecrat latina, & valide Baptizaret sub ea forma, qua latina, & è contra Ecclesia latina valide ordinaret Presbytos per manuum impositionem &c. Et sic Ochogavia *de sacram. q.* 4. *n.* 3. Vasquez *disp.* 129. *in* 3. *p. cap.* 5. *n.* 49. Gaspar. Hurtado *de sacram. disp* 1. *dif.* 13. Leander. *eodem tract. dif.* 1 *q* 12. & apud illos omnes Theologi dicunt Christum Dominum pro toto orbe terrarum eandem materiam, & formam Sacramentorum assignasse.

Ad quartam quæstionis partem, quia cum in- 10
quirunt D D utrum sacramenta novæ legis con-
stent rebus, & verbis, idem sit, ac quærere, an con-
stent materia, & forma, & de primo dictum sit
in vers *ad secundum*, & in sacramentis res se ha-
beant, ut materia, & verba, ut forma, ut dicit ex
communi Egidius Trulench. *de sacram. cap.* 2.
dubio 1. *n.* 1. & 4. quatenus ex Concilio Florenti-
no in unione Armenorum probat definitum sa-
cramenta novæ legis constare materia, & forma,
rebus scilicet ut materia, & verbis ut forma ex
doctrina D. Thomæ, & communi D D. cum eo;
quia in sacramentis illud dicitur materia, quod
indeterminate significat, illud vero forma, quod
perficit, & determinat, ut bene docent Bellarm.
lib. 10. *de sacram. cap.* 18. & cum aliis Bonacina
tomo 1. *disp.* 1. *q* 2. *p.* 1. *n* 2 ut v. g. ablutio in Baptis-
mo est indifferens, & indeterminata ad quam
cumque sordium ablutionem; idcoque sit ejus
materia; & quia prolatio verborum eam deter-
minat ad abluendas sordes, & peccata animæ di-
catur forma: alia D D. adducentes pro perfecta de-
claratione hujus dicti, ubi leges, & apud relatos,
& Suarez, *tom.* 4. *in* 3. *disp.* 2 *sect.* 1. Filiucium,
tract. 1 *cap.* 4. *q.* 2 late cum multis Eminentiss.
Cardinal. Lugo, *de sacr. disp* 2. *sect.* per sectio-
nes quinque unde oportet jam de proposito in
quæstione perquirere.

Igitur est dicendum ex communi Theologo- 11
rum sententia, materiam, & formam Sacra-
mentorum esse determinatam ex Christi institu-
tione, & absolute loquendo Egidius dicit esse de
fide; quia colligitur ex scriptura una cum tradi-
tione Ecclesiæ, & expositione *dict. cap.* 2. *dubio* 2.
de quo Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 2. *sect.* 2. ex ea
ratione, quia cum sacramenta sint instituta à
Christo, *supra q.* 3. totum suum esse, & deter-
minationem materiæ, ac formæ debent habere ab
ipso Christo Domino, ut suum indicarent au-
thorem † Item cum futura essent instrumenta 12
gratiæ, debuerunt definiri ab authore gratiæ, de
quo sunt videndi adducti jam, & Coninch. *in* 3.
p. D. Thom. q. 60. *art.* 5. & 7. Bonacina *tom.* 1. *disp.*
1. *q.* 2. *p.* 1. *n.* 7. & clare videtur colligi ex Trid. *di-*
cta sess. 7. *can.* 1. & *sess.* 2. *cap.* 2. & docent cum D.
Thoma *in dict. quæst.* 60. *art.* 5. *ad* 3. Suarez *supra*
disp. 2. *sect.* 3. Vasquez *dist.* 129. Lugo *dict. dist.*
2. *sect.* 5. Petr. Ledesma *cap.* 1. *conclus.* 6. Racon. *in*
3. *p. tract.* 2. *disp.* 1. *sect.* 3. *pag.* 34. & Beccanus *ubi*
supra quod est verum contra Hæreticos Pauli-
tanus, & alios nostri temporis, quos referunt
Vasquez, & Suarez *supra*, Beccanus *de sa-*
cram. cap. 1. *dict. quæst.* 7. Hurtad. *disp.* & *diffi-*
cult. 13.

Itaque si dubitetur, numquid Christus deter- 13
minaverit in individuo materiam, & formam omnium sacramentorum, seu tantum quoad determinationem specificam, dicendum est quod etsi in individuo firment communiter Doctores: tamen probabilius dicit Leander *de sacram. disp.* 1. *q.* 11. ut Christus Dominus non determinaverit in individuo materiam, & formam sacramenti ordinis materialiter sumptas, nec materiam Eucharistiæ; quia pro materia, & forma ordinis instituit signum sensibile significativum potestatis, quæ traditur, & verba talem potestatem exprimentia pro materia Eucharistiæ panem qui

cunque

cumque eſſet, necvinum album, vel rubrum, ſed vinum quocumque, & quod ita in Eccleſia Græca ordinantur Presbyteri, & Diaconi per ſolam manuum impoſitionem ſub certa forma verborum, ut dixi, *ut ſupra de temporib. ordin.* in Eccleſia vero Latina per manus impoſitionem, & per traditionem panis, ut *ibi* dixi, ubi quod in Eccleſia Græca conſecratur pane fermentato, in Latina in Azimo; & ita Egidius Trullench, *dict. cap.* 1. *de ſacram. lib.* 1. *dub.* 2. *num.* 2 ex ſententia D. Thomæ, *in* 3. *p. dict. q.* 60. Ubi Cajet. notans determinationem materiæ in ſacramentis poſſe ſumi primo in ſpecie; videlicet quod in hac ſpecie rei inſtituatur Sacramentum v. g. ut in Baptiſmo ſumatur aqua, & in Euchariſtia panis triticus, & non alius. Secundo individuo, ut v. g. hæc hoſtia, & non alia ſumatur à conſecrata, dicit quod dum loquimur, materiam eſſe determinatam in ſacramentis, intelligitur quoad determinationem ſpecificam; non vero individualem: nam ſacerdus poteſt hanc, vel illam hoſtiam adhibere ad conficiendam Euchariſtiam.

14 Et inde etiam quia in Sacramento ordinis, utraque Eccleſia confert ordinationem per ſignum ſenſibile, & per verba ſignificantia traditionem ſacerdotii; ideo dicitur, ut utraque valide conficiat & utraque formaliter loquendo ſervet materiam, & formam à Chriſto inſtitutam, licet non materialiter, cum ſic utatur ſignis diverſis: ita DD. & Innocent. 4. *in c. Presbyt. hoc tit.* Bellarm. *tom.* 2. *lib. unico. de ſacram. ordinis cap.* 9. *in fine*, Lugo *ſupra dicta diſp.* 2. *à n.* 85. *pag.* 28. Videndi *de Caſtill. tract.* 1. *diſp.* 1. *dubio* 4 Diana *p.* 10. *tract.* 11. *reſ.* 65. Petr. Archudius, quem ſequitur Lugo, & Philibertus *tract.* 2. *de ordine p.* 1. *cap.* 1. & *p.* 7. *cap.* 2. *à n.* 9. Caſtrus Palao *tom.* 4. *tract.* 27. *puncto* 4. *num.* 11. cum Bellarm. Layman, Bonacina, & aliis, Nicolaus Iſambert, Doctor & Socius Sorbonicus in 3. *p. D. Thomæ tom.* 3. *de ſacram. ordinis diſp.* 3. *art.* 6. & 7. qui reſpondet contrariis frater Martinus de San, Joſeph. *in monita confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *de ſacramento ordinis tract.* 2. *num.* 5. Lugo *de ſacram in genere diſp.* 2. *ſect.* 2. *numer.* 85. quorum verba refert Diana *dicta reſ.* 65.

15 Et quatenus ad materiam proximam, & remotam reſpondeo, ut in omnibus ſacramentis detur materia remota, & proxima, & dici remotam illam, ſine qua non poteſt eſſe proxima, quæ ſupponitur à proxima, ut ſunt res naturales in omnibus ſacramentis, ut in Baptiſmo aqua naturalis, in Confirmatione Chriſma benedictum, in Euchariſtia panis, & vinum, aqua mixtum, in Pœnitentia peccata, in Extrema Unctione oleum benedictum, in Ordine v. g. ſacerdotali, Calix cum vino, & Patena cum hoſtia, in matrimonio perſonæ habiles, ſeu ipſi contrahentes.

16 Materia proxima Sacramentorum ſit in Baptiſmo ablutio, ipſa in Confirmatione Unctio, in Euchariſtia ſpecies Sacramentales, in Pœnitentia dolor, Confeſſio, & Satisfactio, in Sacra Unctione unctio quinque ſenſuum, in ordinatione traditio, & porrectio in matrimonio contrahentium traditio corporum, ſive fiat per realem traditionem, ſive per verba: ita docent communiter Doctores legendi apud Henriquez *lib.* 1. *cap.* 8 de Caſtillum, *de ſacram. tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 1. *dubit.* 4. *num.* 34. Leander, *de ſacram. diſp.* 1. *q.* 9. Egidius Trullench *dict. lib.* 1. *de ſacram. cap* 1. *dubit.* 1. *n. fin.* & alii.

Ad quæſtionis partem, an requiratur quod 17
materia, & forma ſimultate temporis coexiſtant? Et dicendum eſt quod licet res ſint quid indeterminatum; verba vero determinent, & perficiant res Sacramentorum, ut dictum eſt; indeque procedat, ut res ſint materia, verba vero forma, ſed verba dici formam ſacramentorum, non quia per realem, & phyſicam actionem informant, & adhæreant, ut ſit in rebus naturalibus. Verum quia moraliter informant, propoſitione ſervata, cum forma naturali; id eſt, quia ex Chriſti inſtitutione materiam determinant ad ſignificandum, & cauſandam talem gratiam; hic fieri, ut res, & verba debeant eſſe ſimul, non phyſice; quia ſacramentum non eſt totum phyſicum, ſed moraliter, & conſecutive, videlicet ut unum ſit poſt aliud, ſicut contingit in ſacramento Pœnitentiæ, in quo res præcedunt, & verba ſubſequuntur: ita docent DD cum D. Thoma *dicta q.* 60. *art.* 6 Conich *ibi n.* 40. Sotus *in* 4. *diſt.* 6. *q. unica art.* 8. Victoria *num.* 39. Henriquez *lib* 1. *cap.* 9. §. 10. Sa verb. *Baptiſmus num.* 4. & 5. & verb. *ordo num.* 5. Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 2. Toletus *lib* 2. *cap.* 19 Villalobos *in ſumma tract.* 4 *diſ* 2. *num.* 6. Reginald. 26. *n.* 17. & 18. de Caſtillus *ſupra diſp* 1. *dub.* 6. Bonacina *diſp.* 1. *de ſacram. q.* 1. *puncto* 2. Egidius Trullench. *lib.* 1. *de ſacram diſp.* 1. *cap.* 2. *n.* 3 & omnes quidem, eo quod Sacramentum morale quoddam compoſitum ex materia ſenſibili, & verbis, indeque ſufficiat ad ejus eſſentialem conſtitutionem moralis conjunctio inter illa.

Quod verum eſt etſi alii doceant requiri ſi- 13
multatem temporis, ſaltim inter aliquam partem materiæ, & inter aliquam partem formæ, taliter quod nullo modo perficiatur forma, quin coexiſtat aliquid materiæ, aut non exiſtat integra materia, quin incipiant formæ verba proferri: ſic Scotus *in* 4. *diſt.* 6. *q.* 1. Gabriel. *q.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 8. Richardus *dict.* 3. *art* 2. *q.* 2. Navarr. *cap.* 22. *n.* 8. Cajet. *tom.* 1. *opuſ. ul. tr.* 26. Vivald. *de ſacram cap* . *n.* 15. *aliis* 20. qui pro hac parte refert Armillam, verb. *Baptiſmus*, Sylveſtr. *Baptiſmus* 5. §. 2. & *unctio* 7. Paludanum, & Majorem, Trias *in ſumma* 1. *p. fol.* 83. Molteſius *tract.* 4. *ſumma cap.* 1. *num.* 48. quos referens Leander, *de ſacram. tract.* 1. *q.* 1. *diſp.* 16. dicit cum aliis, & cum Nugno in D. Thom. *dict q.* 60 *difficult.* 2. & Granado *tom.* 4. *in* 3. *p controverſ.* 3. *tract.* 1 *diſp.* 4 *n.* 4. probabilius eſſe, ut non requiratur ad valorem ſacramentorum coexiſtentia phyſica materiæ, & formæ, ſed ſufficere moralem ſimultatem, aut coexiſtentiam utriuſque; & ſic patet ex relato exemplo de Sacramento Pœnitentiæ, cujus praxis ſic ſemper eſt; ſiquidem in eo non aliter proferuntur formæ verba, quam præſtita, à pœnitente prius peccatorum, & actus materia.

Fateor inquam poſſe in aliis cæteris ſacra- 19
mentis phyſice practicari, quod melius erit; ſed quia res eſſet ſcrupuloſa reſpectu adminiſtrantium, & ſuſcipientium, ideo pro prima ſententia reſpondeo, & addo quod ſi dubites de diſtantia, & diſtinctione, quæ poteſt

intercedere ioter formam . & materiam , est relinquendum Judicio prudentis viri : ita Bonacina *tom.* 1. *disp* 1. *q.* 1. *puncto* 2. *n.* 1. Trullench. *dist. cap.* 2. *dubio* 1. *n.* 3. *in fine*, qui etsi ibi *dubit.* 3. *n.* 7. *in fine*, dicat , ut debeat esse saltim aliqua pars formæ cum materia firmat adhuc Sacramentum esse , si statim post materiam v. g. post ablutionem proferatur forma Baptismi , videlicet *ego te Baptizo* , quia sic materia , & forma mortaliter sunt simul , & manet integra sacramenti significatio : ita resolvit ex communi DD.

20 Qund si iterum dubites, quanta distaotia,si ve disjonctio applicationis formæ ad materiam interrumpat ejus effectum , sive contingat in prolatione propositionis, aut integræ orationis formæ dicit Bonacina , *supra quæst.* 7. *n.* 23. quod si interpellatio, seu interruptio verborum tanta fit , ut ex modo proferendi ooo conficiatur una oratio , & integer sensus irritet Sacramentum, ut si v. g. inter unum , & aliud verbum præteteat una hora sic cum aliis. Ego inquam cum Trullench. *supra dicto dubio* 3. *n.* 7. vers. *dico* 4. existimo ut sufficiat etiam horæ quadrans , imo,& paulo minus , cum talis mora , etiam moraliter interrumpat oratiooem. Idemque dicendum, & à fortiori si ipsa intercedente mura dicta dividereotur , ut si quis dicetet *ego te Bap* , deiode additis aliquibus verbis subjungat *tizo* , eo quod tunc nec subsistat significatio , nec adsit integer sensus formæ.

21 Verum si posita interruptione , seu interpallatione, mora sit parva ; ita ut Juxta communem sensum verba jungantur in unum orationem, efficiaturque integer sensus ; tunc quia interpellatio videtur accidentalis,fiet ut Sacramentum teneat , ut si v. g. Baptizans dicat *ego te Baptizo* , & immediate dicat *fuge hinc* , vel *Dominus tecum* , aut *veni huc*, vel *illa aqua est nimis frigida* , ut *sternutet* , aut *brevem mentis evagationem patiatur* & deiode subjungat *in nomine Patris* , *& Filii* , *& Spiritus sancti* ; & est ratio , quia inter materiam , & formam necessario requiritur conjunctio , & simultas moralis , ut dictum est: ita idem Trullench, *sub dicto n.* 7. *dubio* 3. *lib.* 1. *cap.* 1. *de sacram.* cum Bonacina, &

22 commuoi DD. † addens non esse sacramentum si quis v. g. antequam vinum ex Uva extrahatur, dicat *hic est Sanguis* & postea eo extracto *meus*. Nec esse sacrameotum si v. g. Baptizans infunderet aquam, & deinde post horam, vel dimidiam, aut quadraotem proferret formam, cum aliter moralis simultas ioterpretatur ex dictis *n. praeced.* Alia dico *quæst. sequenti*, & hæc omnia clara distinguit Diana *p.* 5. *tract.* 5. *de parvitate materiæ res.* 39. 40. 41. legendus cum Hutardo , Soto , Nugno, Alfonso de Leon , Sylvio , Graoado , Valentia , Ochogavia , Scoto, Ricardo, Victoria , Suarez , Perez, Basol, Navarro, Sylvestro , Chamacheo, & aliis, & dico *q. sequenti*, vers. *ad secundum.* Applica alia , quæ dico *sub c.* 1. *q.* 4 *à n.* 1.

QUÆSTIO V.

An Ecclesia possit variare materiam sacramentorum à Christo assignatam? quid de variatione formæ? quibus modis contingat? Et an in conjunctione materiæ, & formæ sacramentorum detur parvitas materiæ? an detur in verbis formæ Sacramentorum? Et an ea detur in interruptione formæ sacramentorum? an quis peccet mortaliter variando formam , & materiam? Et quid si formam absolutionis variet in sacramento pœnitentiæ; dum tamen verba significent actum Judicialem?

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia quo pacto mutare valeat , seu variare materiam sacramentorum* n. 2. 3. 4 5. 6. & o. 16. & 17.
Cap. 1. Trid. sess. 24. intelligitor n. 16.

2. *Mutatio materiæ , vel formæ Sacramentorum , quot modis valeat contingere*

3 *Mutatio potest esse , vel essentialis , accidentalis, quæ utraque* n. 6. & 9.

4 *Subtractio tunc sacramentum vitiat , quando tollit legitimum sensum formæ , non si substantialis non fit , ut* n. 13.

5 *Additio quando vel non variet formam sacramentorum: ubi quid de interpellatione , seu interruptione verborum , &* o. 12.

6 *Mutatio materiæ substantialis , vitiat sacramentum. Et quando talis dicetur* n. 7.

7 *Mutatio substantialis in sacramentis contingit , cum à diversis ministris , formæ prolatio fieret , excepta sacra unctione.*

8 *Baptismus non fit , cum unus minister profert verba* ego te Baptizo , *& aliter* in nomine Patris , & Filii , & Spiritus sancti.

9 *Mutatio accidentalis in sacramentis est , quæ non tollit substantiam materiæ , & formæ à Christo institutæ , nec sensum civilem , & humanam explicatur* o. 10. & 11.

10 *Mutatio idiomatis non vitiat sacramentum; nec verba Synonima intra idem idioma , & exemplificatur in Baptismo , & Pœnitentia.*

11 *Corruptio verborum , si non mutat substantiam , seu sensum formæ , erit mutatio accidentalis , & exemplificatur in forma Baptismi.*

12 *Additio verborum formæ , quæ substantiam sensus non mutat , non irritat sacramentum , etsi addens existimet verba addita esse de essentia , si tamen intendat facere quod Ecclesia facit.*

14 *Sacramentum ministratum per verba æquivoca , valet si minister habeat rectam intentionem , & non inducendi novum ritum* n. 15.

15. Baptizans

15 *Baptizans in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & Beatæ Mariæ, quo pacto intelligatur non deviare à vera forma.*

16 *Mutatio formæ substantialis in matrimonio non contingit per dispositionem Trid.* in c. 1. sess. 24.

17 *Materia substantialis, quando maneat, vel pereat, à quo desumatur.*

18 *Mulieres baptizantes melius facient si baptizent in lingua materna.*

19 *Prolatio formæ cum interruptione, aut cum defectu applicationis in materia, qualiter sustineatur* n. 20. 21. 22. *ubi exemplificatur.*

20 *Parvitas qualiter consideratur in conjunctione verborum formæ* n. 21. 22. 23.

23 *Parvitas materiæ qualiter contingat in forma sacramentorum interruptione, ac interpellatione, quando magna consideretur.*

24 *Peccatum quale signatur ex mutatione formæ, aut materiæ sacramentorum, sub distinctione* n. 25.

26 *Absolutionis forma facta* absolvat te Deus, *vel* absolvatur Petrus, *num sit defectuosa, & proferens peccet.* n. 27.

28 *Mutatio formæ ex ignorantia non excusat ministrum a peccato. Et qualiter excuset.*

29 *Verba fingi ab aliquo non possunt in administratione sacramentorum.*

30 *Materia, vel forma dubia uti in sacramentis, non licet, seclusa necessitate.*

1 AD primam quæstionis partem video Sahagun generaliter respondentem *in tractatu de sacram. in genere n.* 17. vers. *unde* ubi ex Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 1. ait ut possit Ecclesia novam constituere formamæ, vel antiquæ formæ aliquid addere, aut detrahere, & refert Leander, *de sacram. disp.* 1. *q.* 13. eo quod Ecclesia videatur variasse materiam matrimonii, faciendo quod consensus contrahentium absque præsentia Parochi, quæ prius erat materia valida, jam non sit valida; ad quod etiam videbis latè *dicta in cap. fin q.* 2. vers. *aquadrtam.*

2 Sed quia hæc resolutio pendet à modis quibus variatio materiæ, aut formæ contingit; ideo cum communi DD. dico quod hæc mutatio potest contingere ut mutatione idiomatis, quæ semper est accidentalis, aut additione alicujus verbi, sive de tractatione, seu corruptione, aut transpositione verborum, quæ fere semper est mutatio accidentalis, aut interpellatione dictionum, vel partium ejusdem dictionis, ut dixi *supra q. præced.* sub vers. *ad quartam.* & denique verbis Synonymis, verbis æquivocis, ut expendunt eleganter Sotus *in* 4. *dist.* 7. *dict.* 1. *q.* 1. *art.* 8. Suarez *disp.* 2. *sect.* 4. de Castillus *disp.* 1. *dubio* 11. Leander, *dicta disp.* 1. *q.* 1. Trulench. *de sacram. lib.* 1. *cap.* 1. *dubit.* 3. *à n.* 1. qui latius exemplificans, in versu sequenti comprebendit modos dictos.

Nihil formæ demas, nil ponas, nil variabis.
Transmutare Cave corrumpere verba morari.

3 Qui notat mutationem posse esse, vel substantialem, & essentialem, vel accidentalem tantùm & tunc dicit ut sit substantialis, essentialis, quando scilicet mutatur essentialis, & substantialis significatio formæ, ut si quis diceret *ego Baptizor te*: nam sic mutatur significatio essentialis formæ; & in hoc casu resolvit cum communi ex D. Thoma *q.* 60. *art* 4. nullum effici sacramentum; quia mutatur substantialiter significatio, quæ est de essentia sacramenti, & similiter, si diceret *ego te Baptizo in nomine Matris, filii &c.* quia non subsistit legitimus sensus formæ.

Unde fit quod subtractio tunc vitiet sacramentum, quando tollit legitimum sensum formæ, 4
ut si in forma Baptismi v. g. omitteret unam personam, in Eucharistia in forma panis, subtraheret verbum *meum*, in forma sanguinis *omitteret sanguinis mei.* † Idem esset in additione, si additio 5
tollit sensum formæ; quia tunc tollet ejus substantiam, ut si v. g. Baptizaret dicendo *ego te Baptizo in nomine Patris majoris, filii minoris &c.* quia non manet legitimus sensus formæ. Interpellatione inquam, sive interruptione verborum, si tanta inquam esset, ut ex modo proferendi non conficiatur una oratio, & integer sensus, ut explicavi in *dict. quæst. præced.* sub dicto vers. *ad quartam*, & dico *hic infra.* Et de corruptione verborum idem dicitur quando talis est, ut mutet ejus legitimam significationem, ut dictum est; quod non sit v. g. Baptismus, siquis diceret *ego te Baptizor*, & *ego te Baptizo in nomine matris, & filii &c.* quod si mutatio verborum fiat in lingua, & mutus (excepto matrimonio) qua hæc est mutatio substantialis, fit ut irritet sacramentum, cum adhibenda si forma, quam Christus instituit quæ in verbis consistit. ut dixi *supra dict. q.* 4.

Circa mutationem materiæ in substantia, & essentia, idem respondeo, ut tunc si talis est, vitiet 6
sacramentum, quæ tunc inquam dicitur substantialis, quando mortaliter in materia non manet eadem ratio signi à Christo Domino instituti in ordine ad usum humanum, ad quem materia fuit à Christo Domino assumpta; & ob id aqua v. g. artificialis tollit Baptismum; qua non est apta ad levandum, ad quem usum assumitur in Baptismo; nec v. g. massa cruda sit materia Eucharistiæ; quia non est apta ad comedendum.

Item contingit mutatio substantialis in sacramentis, si à diversis ministris formæ prolatio in 7
quolibet ministrando sacramento fieret, excepto sacramento Extremæ Unctionis per specialitatem de illo adductam *supra tit. præced.* ubi dixi quod simul, & successive possit illud Sacramentum perfici, & successive ministrare à pluribus sacerdotibus: In cæteris inquam sacramentis id nequit contingere cum formæ prolatio dividi non possit inter duos ministrantes. † Et sic non fieret v. g. sa- 8
cramentum Baptismi, siquis diceret *ego te Baptizo*, & alius prosequeretur *in nomine Patris*, sicut nec teneret si quis solum diceret *ego te Baptizo in nomine Patris*; quia in utroque deficit substantialis sensus: ita docent Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 9. Bonacina *disp.* 1. *to.* 1. *q.* 2. *puncto* 4. Trulench. *dicto dubio* 3. *n. fin.* & de adductis mutationibus docedt alii referendi.

Itaque jam ad accidentalem deveniendo muta- 9
tionem, dico ut sit illa, quæ non tollit substantiam formæ, ac materiæ à Christo institutæ, & assignatæ, nec sensum civilem, & humanum formæ clarum, & expressum à Christo Domino pro effectu sacramenti significato, & causato intentum, ut docent, tam de mutatione substantiali, & accidentali D. Thom. *supra q.* 60. *art.* 7. Suarez, & Egidius *ibidem* Vasquez *disp.* 129. *cap.* 7. Beccanus *q.* 7. *de sacram. n.* 3. Reginald. *lib.* 26 *n.* 20. & 21. Hurtado *disp.* 1. *dif.* 14. & in prædicta mutatione accidentali, concludunt DD. scholastici, ut maneat ea, non impediente nihilominus

Sacramentum; quia non mutatur ejus substantia, & essentialis significatio, ut exemplificatur in mutationibus, seu variationibus sequentibus.

10 Non inquam mutatio idomatis vitiat sacramentum, cum solùm sit accidentalis; alias inquam administranda essent omnia sacramenta in lingua Hebræa, non in latina, seu alias materna. Nec verba Synonyma intra idem idioma irritant sacramentum; quia non mutant illius substantialem significationem, sed accidentalem tantùm, cum & Baptismus esset si quis diceret *ego te abluo*, essetque etiam sacramentum Pœnitentiæ, si confessarius absolveret verbis sequentibus *ego remitto, vel Condono tibi peccata tua*; idemque contingit in transportatione verborum, si sensum substantialem non mutet, ut si v. g. diceret minister *ego Baptizo te*, etsi conficiens sacramentum Eucharistiæ diceret *meum corpus est hoc*; quod si aliquando communem tolleret sensum, irritum fieri sacramentum, resolvunt Doctores citati, & citandi, ut si minister diceret *ego Patris te Baptizo in nomine filii, & Spiritus sancti.*

11 Corruptio autem verborum erit accidentalis, quando non mutat substantialem sensum formæ; & sic tenet Baptismus, si minister diceret *ego te Baptizo in nomine patria, filia, Spiritua sancta*, ut docet Zacharius Papa *in cap. retulerunt de consecrat. dist.* 4. D. Thom. *in* 3. *p. dict. q* 60. *art.* 7. *ad* 3. & communiter DD. quia quamvis illæ voces in rigore habeant aliam significationem; dicant tamen Doctores quod sumuntur communiter ibi pro tribus personis, modo sic Baptizans haberet intentionem, Ecclesiæ, secus si credat in trinitate esse *filiam*, in cujus nomine vult conficere sacramentum, quia tunc exprimit in forma errorem ipsi contrarium: ita Ledesma late, & bene *in summa cap.* 1. *de sacram. conclus.* 10. *in fine*, Trulench. *dict. dubit.* 3. *n.* 11. qui è contra dicit, ut valeat Baptismus, si quis nomine *Spiritus* præponat, *E*, & dicat *ego te Baptizo in nomine Patris, & filii, & Espiritus sancti*, cum hæc corruptio non sit substantialis, ut dixit Coninch. *in* 3. *p. D. Thomæ dict. quæst.* 60. *art.* 8. *n.* 77. & propter eandem causam dicit Bonacina videndus *dict. p.* 1. *q.* 2. *disp.* 1. *p.* 1. *n.* 20. & 21. ut vere consecraret qui diceret *hic est Calix sanguinis mei.*

12 Hinc fit ut si additio verborum formæ, substantiam non mutet sensus, maneat sacramentum, ut si v. g. dicendo *ego te Baptizo in nomine Patris, qui te creavit, qui te redemit, & Spiritus sancti*; qui hæc additio non destruit significationem formæ, & hoc quamvis ex ignorantia putet verba, quæ ipse addit esse de essentia, modo habeat legitimam intentionem Ecclesiæ, explicant Suarez *disp.* 2. *sect.* 4. & 5. Coninch. *dicta quæst.* 60. *art.* 8. *dubio* 1. Bonacina *dicta quæst.* 2. *puncto* 1. *num.* 28. 29. & 30. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. Ledesma *de sacram. in summa cap.* 1. ut dico *infra sub cap.* 1. & aliis hujus tituli.

13 † Idemque asserunt relati Doctores, si mutatio contingat in subtractione non substantiali verborum formæ, ut si in consecratione Eucharistica *panis* proferret minister *hoc est corpus meum*, subtracta particula *enim*, & in Baptismo prætermisso pronomine *ego*; eo quod dictæ particulæ non sint de essentia formæ, cum, illis prætermissis, salvetur illius legitimus sensus.

Unde ex adductis, & aliis docent Doctores esse sacramentum validum ministratum per verba æquivoca, modo minister habeat rectam intentionem significandi, quod per verba formæ significatur, & non inducendi novum ritum contra Catholicam Ecclesiam, 14

† ut patet exemplo Baptizantis *in nomine Patris &c. Beatæ Mariæ Virginis*, ex ea ratione, quia mutatio hæc non censetur substantialis, cum hic, & nunc verba illa accipiantur ad eum sensum, quem important verba formæ: tamen si in prædicta forma Baptizandi intenderet, & quaternitatem personarum, vel B. V. Mariam concurrere effective ad sacramentum, tunc non confici sacramentum Baptismi: quia error exprimitur in forma qui est contra ejus essentiam; & hoc si habuerit Minister legitimam intentionem, explicant Suarez *in* 3. *p. D. Thom. disp.* 2. *sect.* 5. Coninch, Ledesma, Bonacina, Henriquez, & alii apud Bonacinam *supra n.* 25. & Trulench. *dict. dubitatione* 3. *n.* 13. *ante n.* 10. ubi quod Baptismus in forma prædicta conficitur, si solum Minister adducat B. Virginem deprecative ad effectum consequendum illius Sacramenti. Alia addunt DD ad omnimodam explicationem prædictorum. 15

Quare jam non obstat dictum de mutatione formæ matrimonii *supra n.* 1. quia respondetur Ecclesiam non variasse formaliter loquendo materiam matrimonii, sed solùm materialiter; eo quod materia, quam Christus voluit ad sacramentum matrimonii, non erat qualiscumque consensus contrahentium, sed consensus legitimus, & validus; ob idque Ecclesiam potuisse optime reddere invalidum illum, qui antea validus extitit; etenim ut patet ex Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. & docent adducti à Barbosa *ibi*, Navarr. *de pænit. dict.* 5. *cap.* 1. *in principio. n.* 15 Ochegavia *q.* 5. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 10. Suarez *dicta disp.* 2. *sect.* 6. Bonacina *dicta disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 1 *n.* 11. Reginald. *lib.* 26. *à n.* 15. Molfesius *p.* 1. *summæ tract.* 1. *cap.* 7. *n.* 56. Leander *infra* cum Cardinali Lugo, & aliis, & Vasquez videndus *dict. disp.* 129. *c.* 5. *n.* 75. semper in Ecclesia fuit potestas, ut in sacramentorum dispensatione (salva eorum substantia) statuendi, & mutandi ea, quæ magis expedire Judicaret. 16

Quando autem substantialis materia maneat, vel pereat, est desumendum ex traditione, praxi, & Doctrina Ecclesiæ, Conciliorum, & Patrum, ut tradit cum Vasquez, Hurtado, Beccaro, & aliis, ex adductis Leander *de sacram. disp.* 1. *q.* 13. 14 & 15. & Egidius Trullench. *de sacram. cap.* 1 *dicta dubit.* 3. *n.* 4. ait quod debet servari modus proferendi in Ecclesia approbatus, sed non inde sequi, ut si Ecclesia præciperet quod hoc, vel illo modo tantùm utamur, fieri sacramentum, etsi transgressor peccaret. 17

† Consulunt autem Trulench, *dicta dubit.* 3. *n.* 4. *in fine*, Filiucius *tom* 1. *tract.* 1. *cap.* 4. *q.* 7. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. Ledesma *in summa lib.* 2. *cap.* 1. melius facere mulieres si Baptizent in lingua materna, formam proferendo; quia perfecte non proferunt linguam latinam. 18

Ad secundam quæstionis partem, an in conjunctione materiæ, & formæ, detur in verbis, aut in interruptione parvitas materiæ? & quia ad quodlibet horum dubiorum poteris respondere ex adductis *supr. p.* 4. *vers. ad quartam*, dum egi de illo, *an requiratur, quod materia, & forma*

simul.

ſimultate temporis coëxiſtant, & ibi in verſ. *quod ſi iterum dubites*, ideo nunc breviter repetam
20 de tribus propoſitis duobus. † Et licet videatur ut non detur parvitas materiæ; eo quod multi Doctores requirant temporis ſimultatem inter aliquam ſaltim formæ, & aliquam partem materiæ, ut Scotus, Richardus, Gabriel, Perez, Navar. & Sylveſter, quos refert Diana, *p.5. tract.5. reſ.* 40. tamen ipſe cum Victoria, & Soto, & Granados *de ſacram.3.p. diſp.4. tract.1. n.4.* non ſic in praxi tenendum, quamvis magis ex profeſſo Cajetanus coutrariam deſendat, non ſolùm in Baptiſmo, ſed potiſſimum in Sacramento Ordinis; quia etſi revera, ut iſte, & illi ſentiunt inter materiam, & formam ſacramenti requiratur ea conjunctio, quæ neceſſaria eſt ad veritatem verborum: tamen ea ſatis liquet ex morali adducta conjunctione in dicto verſ. *quod ſi iterum*; eo quod ad moralem conjunctionem ſatis ſit, ſi verba non ita diſtent à re ſenſibili, ut deſinant actuare, & determinare ad ſignificationem rei ſacræ: & ſic intelligitur, quando verba parum diſtant à materia, etſi non ſimul coëxiſtant.

21 Unde fit ut ſi v.g. in Baptiſmo, finita ablutione, Baptizans proferat ſtatim formam, vel finita forma ablueret, cenſeatur ſimul mortaliter: nec ſit repetendus Baptiſmus, ita docent Henriquez *lib. 1. de ſacram. in genere dict. cap.9 num.* 10. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 3. diſ. 2. num.* 6. Layman *in theologia morali lib. 5. tract 2. cap.7 n.5.* Hurtad. *de Bapt. diſp. 2. diſ.* 8. Diana *p.3. tract. 4. reſ.6.* contra Richard. Scotum, Cajetanum, Navar. & Zambranum *de caſibus occurrent. tempore mortis, cap.1. dub. 2. dicto 2.* & quia Fernandez de Heredia *in diſp. de ſacram. in genere p.6. dub.2 n.* 8. dixerit ut explicet morulam quod poteſt ablui in totum ante inchoatam formam; quin imo interpoſita brevi morula, ea ſcilicet, in qua poſſit oratio Dominica recitari, adjici queat forma Baptiſmi, & vice verſa, dicens hanc ſententiam communem eſſe in ſacramentis Confirmationis, Ordinis, & extremæ Unctionis: tamen hanc morulam nimis laxam dicit Diana *dicta reſ* 6. & ob id non admittendam ex quibus conſequitur, ut in conjunctione, de qua loquimur detur, & admittatur materiæ, & formæ parvitas circa conjunctionem utriuſque.

22 Itaque ex adductis in noſtræ quæſtionis verſ. *ad primam* eſt danda materiæ parvitas in verbis formæ ſacramentorum, dum tamen verba ſint accidentalia, nec mutantibus ſenſum, ut exemplificavi, de particula *enim* in ſacramento Euchariſtiæ, & particula *ego* in ſacramentis Baptiſmi, & Pœnitentiæ, ut docent Hurtad. *de ſacram. in genere diſ. 1. difficult.* 14. Alfonſus Leo *de officio confeſ. p. 1. recolect. 7. n.* 40 & ſic recte notaverunt Granados *de ſacram. in. p. 4. contr. 3. tract.1. diſp. 5 num.3.* & Diana *dict p 5. tract. 5. reſ.* 39 quam ridiculum eſſe ſcrupulum eorum, qui ſi ad finem verborum conſecrationis non proferunt, *in*. valde diſtincte, & illud, t, quod in verbo *eſt* reperitur, putarent ſe non conſecraſſe, cum hæc mutatio nullius fera momenti ſit.

23 Item etiam ex adductis in dicto verſ. *ad quartam* datur parvitas materiæ in formæ Sacramentorum interruptione, ac interpellatione, ut ſi Miniſter prolatis aliquot verbis moram faciat, deinde addat reliqua, dum tamen mora ſit brevior, & non impediat orationis ſenſum, & unitatem, cum tunc mutatio ſit accidentalis, in qua non obſtante parvula mora, reperitur ſacramentum, explicat Granados *in ſumma Theolog. in 3. p. D. Thom. dict. q. 60. cap.* 4. Ubi dicit ſtandum eſſe arbitrio probi, ac prudentis viri, nunquid diſtinctio, & mora fuerit diuturnior, ſic ut videantur duæ orationes, aut una tantum, & explicans late loquutus Nugnus *tom.1. in 3. p. dicta quæſt.60. art.8.* cujus verba refert Diana *dicta reſ.* 31. advertit multò facilius fieri dictam diſcontinuationem per admixtionem aliorum verborum, quam quando fit ſiſtendo in medio; quoniam qui alia verba admiſcet, intendit ad aliam orationem; & ſic per ſe loquendo, omittit præſentem, atque adeo videri quod non poſſit illam continuare: item etiam quod facilius diſcontinuetur oratio, quando ſit interruptio inter ſylabas ejuſdem termini, quam ſi fiat inter terminum, & terminum, ut ſi quia dicat *ego te Bap.* & ibi ſiſtat, vel admiſceat alia verba, & poſtea ſubdat *ziza in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*; quia tene ait, & ſi non ſit magna diſtantia, ſed mediocris, non confici Sacramentum. In alio autem caſu, quando proferens qui Baptizat verba *ego te Baptizo*, & poſt quadrantem proferat alia formæ verba, *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, non fieri Baptiſmum ait Marchantius, *de ſacram. in queſtion. regul. tract. 1. cap.2. q. 2. caſu 3. fol.* 156. qui exemplis expendit Juxta quæ retuli in dicto verſ. *quod ſi iterum dict. q.4.*

Ad tertiam quæſtionis partem, an quis peccet mortaliter variando formam, & materiam ſacramentorum? Et in hoc dubio communis Doctorum reſolutio eſt, ut quæcumque formæ mutatio, ſi ejus legitimam tollit ſignificationem, ſit ex genere ſuo peccatum mortale, ſacrilegij; imò & ſit tale peccatum, ſi mutatio reddit dubiam ſignificationem, ſecundùm viri prudentis arbitrium; quia exponit ſe periculo faciendi ſacramentum invalidum. Unde ſit quod ſi quis ex induſtria corrupte profert, aut mutat verba formæ, peccet mortaliter, ſi corruptio, vel mutatio ſit notabilis: ſic *infra* referendi. Tamen ſi verba eſſentialia formæ mutentur in alio, idem tamen ſignificantia ex genere ſuo, non eſſe peccatum mortale, ſed tantùm veniale, reſolvunt Valentia *tom. 4. diſp.7. quæſt. 1. puncto 3.* Sotus *in 4. diſt. 14. q. 1. art.3.* Ochogavia *tract. 1. de ſacram. pœnitentiæ q. 6. n.6.* Diana *dicta reſ. 3. 9. p.5. tract.5. verſ. notandum.* 24

De mutatione autem accidentali dicendum etiam eſt, ut ſit peccatum mortale, ſi ſit notabilis, quia licet integritas accidentalis; non ſit de neceſſitate ſacramenti; eſt tamen de neceſſitate præcepti: ita Ægidius Trulench. *de ſacram. lib. 1. cap. 1. dub. 3. num. 5.* Coninch. *dict. quæſt. 60. art.8. dubio 2.* Filliucius *tom. 1. tract 1. cap.4 q.9.* Cajetan. *in ſumm verb. miſſa celebratio* Sylvius *3. p. D. Thom. dict. q.60. art.3. dub. 3. concluſ 3* Diana *dict. p.5. tract.3. reſ.39. verſ. ſed non deſinam.* Qui omnes limitant hanc concluſionem, quando mutatio accidentalis eſt parva, nam tunc firmant eſſe tantum peccatum veniale, vel ſi facta ſit, non ſcienter, modo abſit contemptus interpretativus: ita Sylvius *ſupra* dicens quod materiæ parvitas, communiter excuſet à mortali, item ſi abſit plena deliberatio, vel ſi negligentia fuit levis, dum preces fuit oblatio; 25

quamvis mutet sensum, Henriquez, *lib. 1. cap. 9. n. 15.* Coninch. & Trulench. *supra* dicentes quod quoties cumque quis adhibuit debitam diligentiam, qualis ordinariè à viris doctis, prudentibus, & timoratis adhiberi solet, excusetur a peccato mortali.

26 Ad quartam quæstionis partem, an peccet mortaliter, si formam absolutionis variet, ut si v.g. quis diceret, *absolvat te Deus*, vel *absolvaris*, vel *absolvatur Petrus*, vel si confessarius dicat *volo absolvaris*, aut *libet te absolvi*; & supposito quod forma absolutionis, debeat conferri modo indicativo, non autem deprecativo, ut docent Scotus *in 4. dist. 14. q. 4.* Gabriel. *q. 1. art. 1.* Vasquez, *in 3. p. tom. 4. q. 84. art. 3. dubio 3.* Suarez, *disp. 19 sect. 1.* Diana, *dict. p. 5. tract. 13. res. 34.* contra Cajetanum, & Sotum omnibus prædictis modis indicativis, aut imperativis, formam absolutionis esse sufficientem, & quoties significent actum Judicialem, & sententiam decisivam absolutionis à peccatis; quia in his verbis adductis, salvatur sensus formæ sacramentalis absolutionis, quæ instituta est à Christo; imo dicunt sententiam Judicis convenientius adhiberi, non solùm modo imperativo, sed indicativo.

27 Dubitant verò Doctores, nunquid confessarius absolvens à peccatis in sacramento pœnitentiæ, aliquo ex prædictis modis peccet mortaliter in quo dubio etsi Diana suum Judicium non proferat *dict. tract. 3. res. 54.* & Hurtado *complict. disp. 5 de pœnit. dif. 3.* firmet, & dicat absolutionem sic prolatam illicite fieri, sed ministrantem peccare tantùm venialiter; quia ea mutatio non est gravis, sed levis: tamen revera videtur aliud dicendum, si sit frequens talis mutatio cum invertat usum frequentem Ecclesiæ, nempe *ego te absolvo à peccatis &c.*

28 Pro complemento notandum est ignorantiam Juris moraliter loquendo non posse excusare ab hoc peccato mutationis; quia omnes ministri hujusmodi Jus scire tenentur ex adductis per Doctores canonicos *in cap. ignorantia de regula*, & *in cap. 2. de constit. lib 6.* per ignorantiam verò facti posset quem sæpè excusari, docent Theologi *supra* adducti; quia non est in nostra potestate semper advertere omnes facti circumstantias; quilibet enim, alioqui diligens ex aliqua distractione, vel perturbatione potest omittere aliquod verbum, vel consecrare in aqua v.g. pro vino, & similia, ut tradunt Cajetanus *in sum m.* verb. *missæ celebratio.* Filiucius *dict. tom. 1. tract. 1. cap 4. q 9.* Trulench. *dict. dub. 3. sub n. 15. in fine*, & alij.

29 Item ex adductis *supra* sub hac quæstione, notandum est cum Suarez *in 9. p. dict. disp. 2 sect. 4.* in explicatione *secunda mutationis*, & Reginald. *tom. 2. lib 26. cap. 2. n. 23.* ex doctrina D. Thom. *in 3. p. dict. q. 60. art. 7 ad 3.* & ex communi DD. apud Bonacin. *tom. 1. disp. 1. q. 2. puncto 1. à n 20. & 25.* non posse aliquem validè fingere verba in administratione sacramentorum, illisque uti ad significandum id, quod significant verba formæ; quia verba, quæ assumuntur in sacramentis debent esse humana, publica & accommodata secundum communem usum hominum; & ob id dicunt, ut non valeret consecratio corporis Domini, si quis tantum prima nominis elementa H, e, c, m, usurparet.

30 Tertio notandum est, ut ni mquam liceat, seclusa necessitate uti materia, vel forma dubia, vel probabili, relicta omnino certa; quia quando rationabiliter dubitatur per mutationem perijsse sensum formæ; eam iterandam esse sub conditione, maxime in Baptismo; confirmatione, & ordine; quæ iterabilia non sunt, eo quod imprimant Characterem. Quare jam legitime incidimus in explicationem *cap. 1.* & aliorum hujus nostri tituli, ubi late de hoc notabili: nec illa de sacramentis in genere repetam, dixerimque præcedentia ut necessaria ad tractationem nostri tituli at si alia desideres leges præter jam relatos novissime agentem *de sacram. in genere* P. M. Pradam *in eodem tract. qui abunde per casus speciales explicat commendans quæstion. 6 n. 61. 62. 63. & 64. & 65. in 3 part.* D. Thomæ *omnino legendus qui & moderationes etiam citat.*

AD TEXT. IN CAP. I. Pastoralis hoc titulo, de Sacramentis non Iterandis.

PRÆMISSUM.

EX jam adductis *supra* à *q. 1.* pro Rubricæ enodatione, nonnullis adjectis de sacram. in genere, ac *ibi dict. quæst. 1. & 2.* de ratione quare nonnulla sacramenta, ut sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo reiterari non possunt, & Pontifex Innocent. III. constituerit, ut in ordinato in subdiaconum sine manuum impositione, & confirmato non chrismatis, sed Olei Unctione, non fiat iteratio, at tantùm prætermissum caute suppleatur; ideo jam incidimus in inquirenda ratione, quam percipies ex proxime dictis hic in quæstionibus sequentibus.

QUÆST. I.

Quare ordinatus in subdiaconum, deficiente manus impositione, non iterum ordinentur, sed caute sit supplendum quod incaute fuerat prætermissum? Et quare idem dixerit Pontifex de confirmato non chrismatis, sed Olei Unctione? Cum rectia, subdiaconus ordinatus cum Calice non consecrato, debeat iterum ordinari; & sic iterum confirmari, qui tantum Oleo fuerit confirmatus, cum chrisma necessarium in administratione sacramenti confirmationis videatur?

SUMMARIUM.

1 *Manus impositio est necessaria in ordinandis Episcopis, Præsbyteris, & Diaconis. Quid in confirmatione* n. 2. & 3.

4 *Manus impositio est materia consecrationis Episcopalis, Presbyteralis, & Diaconalis* n. 5. 6. 7. & n. 10.

5 *Ecclesia Græca ordinat per manus impositionem super caput ordinandi latina etiam per Calicis, & Patenæ porrectionem.* n. 6.

6 *Græca*

6 *Græco ritu per unicam impoſitioneum manus; unamque formam, duplex confertur poteſtas ſubdiacono, Diacono, & Præsbytero. Ritu verò latino non niſi per duplicem materiam.*
7 *Apoſtoli ordinarunt Diaconos ſolâ manu impoſitione.*
8 *Diaconus quâ formâ apud Græcos ordinatur à Pontifice, quà apud latinos.*
9 *Character datur Diacono duplex in ſua ordinatione, ſicut etiam duplex datur ſacerdoti.*
11 *Manus impoſitio non eſt materia proxima ordinis ſubdiaconatus* numero 12. 13. 14. 15. 16.
12 Cap. ſubdiaconatus 15. diſt. 23. & n. 13.
14 Cap. quoniam 69. diſt. n. 15. & 16.
15 *Manus impoſitio multiplex eſt ut ſigillatim dicitur* n. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.
16 *Manus impoſitio in ſubdiaconatus ordine potius expectat ad cæremoniam Eccleſiaſticam, & in alijs ordinibus minoribus* n. 17. & 18.
22 *Manus impoſitio ad quid fiat ſuper Energumenos.*
23 *Exorcizatus quæ ſit forma.*
25 *Manus impoſitio accepta pro reconciliatione Pœnitentium, vel expulſione infirmitatis, vel Diaboli, vel ſimplici benedictione; nihil aliud eſt quàm oratio ſupra hominem, non ſic ſi ponatur pro confirmatione, & ordinatione.*
26 Cap. fin. de ſacram. non iterandis, hoc tit. & n. 30. & 37.
27 *Intelligitur textus noſter* n. 28. 29. 30. 31. 32. *& in ſecunda ejus parte ex* n. 38. *ad* 44. *cum alijs.*
28 *Manus impoſitio ſupplenda, quare in confirmatione, & non in ſubdiaconatu* n. 29. 30. & à n 38. *latiſſime.*
30 *Actum nihil dicitur, dum aliquid ſupereſt ad agendum.*
31 *Subſtantialia quædam ſunt in ſacramentis, quæ ſi omittantur, nihil agitur. Solemnia quædam, quæ ſi omittentur, ſupplentur. Dubia quædam in quibus datur totalis iteratio. Quædam levia, & in quibus ſingula verificantur* n. 32. 33. 34. 35. & 36.
36 *Suppletur omiſſum, quod pertinet ad ſolemnia in ordine; iteratur omiſſum ſubſtantiale.*
37 *Manus impoſitio omiſſa in Diaconatu, ſubdiaconatu, ac Præsbiteratu, non facit ut ſacramentum ſit iterandum, ſed quod ſuppleatur caute.*
39 *Pontifex non reputatur reſpondiſſe de eo, quod extra controverſiam eſt.*
40 *Chriſma omiſſum in confirmatione, num faciat repeti ſacramentum, ſed tantum ſit ſupplendum,* numeris ſequentibus.
41 *Balſamum non ſit de neceſſitate confirmationis.*
42 *Eccleſia nunquam conſuevit conſecrare chriſma ſine Balſamo.*
44 Cap. cum itaque de conſecratione diſt. 4.
46 *Materia confirmationis poſita non eſt in unctione ſola Olei, ſed chriſmatis.*
47 *Balſamum per ſe ſolum non vocatur chriſma, nec Oleum per ſe, ſed ſimul cum Balſamo. Et qualiter habeatur in Confirmatione* n. 48.
48 *Aqua omiſſa in conſecratione, poſt eam non infunditur calici.*
49 *Balſamum nunquam in Eccleſia deficit.*
50 *Pius IV. in quodam ſuo privilegio conceſſit Epiſcopis indiarum; ut poſſent conſecrare ſanctum chriſma cum Balſamo invento apud Indos.*

Contra primum noſtri textus dictum, facit quod ſcripſi *ſupra in tit. de temporib. ordinat. q.* 1. verſ. *ad ultimam à n.* 15. obi reſolvi quod ſubdiaconus ordinatus cum calice non conſecrato, debeat iterum ordinari; ſiquidem in ordinandis, ac conſecrandis Epiſcopis, Præsbyteris, & Diaconis ſit de neceſſitate ſacramenti manus impoſitio, qua deficiente, videtur iterum eſſe iſtos ordinandos. 1

Et contra ſecundum facit quæ longe tractavi *ſupra de ſacra Unctione cap. unico in* §. *per frontis*, ubi agens late de ſacramento confirmationis *ibi q.* 2 *à n.* 1. videtur probatum chriſma eſſe materiam neceſſariam hujus ſacramenti confirmationis; & ſic deficiente chriſmate, iterum confirmandum, qui ſolo oleo fuerat confirmatus. Econtra punguntalia, quæ *ibi dixi q.* 4. ubi multos adduco dicentes ſolam impoſitionem manuum eſſe materiam proximam ſacramenti confirmationis, chriſma autem remotam, ut etiam dictum aſt *ibi ſub dicta quæſt.* 3. & itidem. 2

Applicatis ergo quæ in locis proxime citatis adduxi, ut breviter, & clare in duobus præſentibus dubijs noſtri textus me geram, exiſtimo amborum dubiorum ſub unica reſponſione ac deciſione à Pontifice Innocent. III, comprehenſorum expetendam eſſe reſolutionem, tum à neceſſitate impoſitionis manuum in ordine ſubdiaconatus, num in eo procedat ac requiratur, ut in ordinatione Epiſcopi, Præsbyteri, & Diaconi. Tum in ſacramento confirmationis, an chriſma ita ſit neceſſarium, ut eo deficiente, quamvis confirmandus oleo confirmetur tantum, ſit repetendum, & iterandum illud ſacramentum, ut nulliter primo datum, eo quod chriſma deſerit, ſeu ſufficiat, ut Pontifex decidit caute chriſma ſuppleri, quod incaute fuerat prætermiſſum. 3

Ad primam verò difficultatis partem, ut reſpondeam, præmitto cum ſcholaſticis, & alijs Theologiæ moralis ſcriptoribus, materiam conſecrationis Epiſcopalis, Præsbyteralis, ac Diaconalis eſſe impoſitionis manuum, ut de conſecratione Epiſcopali docent Petrus Soto *lect.* 5. *de ordine*, Vaſquez *diſp.* 240. *cap.* 5. *n.* 58 Ægidius *diſp* 20. *dubio* 7. *concluſ.* 1. Hurtadus *difficult.* 10. Pinhibertus *tract.* 1. *p.* 2. *cap.* 1. *n.* 12. Parr à Sancto Joſeph. *tom.* 2. *de ſacram. diſp.* 7. *ſect.* 2. *pag.* 316. Sanchez *tom.* 2. *conſilior. lib.* 7. *cap.* 1. *dubio* 15. *n.* 7. Trullench, *lib* 6. *de ſacram. dub.* 2. *n.* 7. Caſtrus Palaus, *tom.* 4. *tract.* 27. *puncto* 4. *num.* 1. Leander cum alijs *de ſacram ordinis diſp.* 3. *q.* 1. diceutes materiem ſolam eſſe impoſitionem manuum trium Epiſcoporum ſuper caput conſecrandi, & ſic dixit Henriquez *lib.* 10 *cap.* 7. *n.* 3. & Armilla verbo *ordo n.* 11. in verbis ſequentibus *ordo Epiſcopatus quoad poteſtatem ejus ſuſcipitur in impoſitione manuum Epiſcoporum ſuper caput ejus.* Et licet D Anton *in* 3 *p tit.* 14 *cap.* 6. Filiucius *tract* 9. *n.* 4. de Caſtillus *tract.* 6 *de ordine diſput.* 1. *dub.* 9. *n.* 127 & Carolus Bovius *in ſcholio cap.* 3. *lib.* 8 *conſt. Apoſtolic.* exiſtiment non ſolum impoſitionem manuum, ſed etiam 4

impositionem libri evangeliorum super cervicem, & scapulas consecrandi esse materiam Episcopatus &c. Tamen quia semper prærequiritur manuum impositio manet, ut in tali consecratione sit ea materia proxima Episcopatus.

5 De materia Præsbyteratus, sive in Ecclesia latina, aut Græca patet; quia etsi differant Ecclesia Græca, & latina, & quod Græca ordinat Præsbyteros, non per calicis, & Patenæ porrectionem, sed per manus impositionem super caput ordinandi, dicente Episcopo *Divina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt supplet, creat, seu promovet N. Venerabilem Diaconum in Præsbyterum.* Latina inquam utatur pro materia Præsbyteratus, non solùm impositioue manuum, sed etiam traditione calicis cum vino, & Patnæ cum Hostia, ut docent communiter scribentes, atsi aliquia teneat materiam sacerdotij apud Græcos esse etiam sacratissimum panem, & quantitatem sacrorum vasorum, ut dixit Antistes Philadelphiensis *in opusculo de sacram;* uti referunt Petrus à S. Joseph. *tom. 2. de sacram. disp. 7. sect. 3. pag. 342.* & Leander *disp. 3. de sacram. ordin. q. 5.* Tamen in utraque Ecclesia pro materia usus est conformis impositionis manuum Episcopi super caput ordinandi, nec de ritu Græco dubitandum esse, quin illo fiat sacramentum, aut de illius valore, docent Cardinalis Lugo post Archadium *de sacram. ordinis cap. 2. disp. 5. sect. 3.* de Castillus *tract. 1. de sacram. disp. 1. dubit. 20. & 21.* Diana *p. 8. tract. 1. res. 42.* ubi tractans quæstionem, an summus Pontifex possit permittere, ut Græci administrent sacerdotium sine instrumentorum porrectione.

6 †Et resolvens pro affirmativa longe loquutus resolvit *ibi* in vers. *deducitur* ritu Græco per unam impositionem manus, unicamque formam duplicem conferri potestatem sub diacono quidem contractandi vasa sacra, & legendi epistolas, Diacono, dispensandi corpus, & sanguinem Christi ex commissione sacerdotis, nec non legendi Evangelium: Præsbyteris consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi, & simul à peccatis absolvendi; Ritu inquam Latino non nisi per duplicem materiam, jam dictam, duplicemque formam, ubi ex Patre Amico, & Patro à S. Joseph, item & Patre Francisco de Lugo Fratre Cardinalis de Lugo, & ex alijs plura congerit, quo pacto hæc sustineantur, ut explicet ex multis Concilium Nicænum I. *can* 9. & Cartaginense, 4. *cap.* 3. & Trident. *sess.* 14. *cap. 3. de Extrema Unctione*, docentes Præsbyteratum manuum impositione conferri cum Concilio Florentino docente conferri traditione Calicis cum Vino, ut Patenæ cum Hostia, & cum infinitis alijs Leander, *p. 7. de sacram. ordin. disp.* 3, Legendus *q. 5. 6. 7. & 8.* cum Vasquez, Henriquez, Bellarmino, Fornario, Petro Soto, Scoto, Ægidio, Filiucio, Homo de Bonis, Trullench, Castro Palao; Sanchez, Suarez, de Castillo, Præposito, & infinitis alijs explicantibus à quo principio ita procedat, de quo aliqua sub hoc dubio.

7 De materia verò Diaconatus communiter dicitur ut in Ecclesia Græca materia totalis, & adæquata Diaconatus, sit manus impositio ab Episcopo facta in caput ordinandi; quia Apostoli sola impositione manuum, non libri Evangeliorum traditione ordinarunt Diaconos, ut optime probant Philibertus *tract 1. p. 7. cap* 2. *n.* 7. Cornelius à Lapide *in cap.* 6. *actuum* Petr. à S. Joseph. *disp. 7. dicta sect. 4.* de Castillo *tract. 6. disp. 1. dubia 11. n. 174.* & Cardinalis Lugo *disp. 2. de sacram. sect. 5. n. 85. & 91.* Leander *dicta disp 3. de ordine q. 11.*

8 †Referentes ut quando apud Græcos ordinatur Diaconus, Pontifex habens manuum impositam capiti illius, sequentem formam clara voce enunciat, *Divina gratia, quæ semper infirma curat, & imperfecta perficit, promovet talem reverendum Subdiaconum in Diaconum*, & licet de Ecclesia latina firment DD. multi, ut sola traditio libri Evangeliorum sit vera, legitima, & adæquata, & totalis materia Diaconatus ex D. Thoma *q. 37. art. 5. ad* 5. Alij ex diametro materiam Diaconatus in sola manuum impositione sitam esse; non verò traditione libri Evangeliorum ex D. Bonaventura *dist. 24. art. 1. q. 4.* Durando *q. 2.* Cajetano *tom. 1. opuscul. tract. 11.* Scoto *q. 3. art. 2. in fine*, & alij. Verius tamen est ea ante adducta de Præsbyteratu, materiam proximam, & adæquatam, & totalem ordinationis Diaconi latini, nec consistere in sola traditione libri Evangeliorum, nec in sola impositione manus Episcopi, sed in utroque simus.

9 †Et ut quemadmodum sacerdotes suâ ordinatione recipiunt duplicem potestatem consecrandi scilicet, & absolvendi, ut dico lata *in c. fin. hoc tit. sub q. 1.* à vers. *ad primam*, & duos realiter distincto, characteres quorum unum sine altero consistere potest; ita similiter dici debeat de Diacono, quod videlicet per impositionem manus Episcopi imprimitur unus character, quo datur Diacono potestas ministrandi, sacerdotium, & dispensandi Eucharistiam, saltim in necessitate, per traditionem verò libri Evangeliorum alius distinctus imprimitur character; & datur ei potestas legendi Evangelium: ita expresse Leander *dict. tract. 6. de sacram. disp. 7. q. 12.* latè agens ex sententia Coninch *disp. 20. dubio 2. conclus. 3.* Adami *disp. 7. q. 2. dubio 3.* Filiucij, Layman, Cardinalis, Ossius *de sacram ordinis cap. 35.* Fornar. *de ordine cap.* 2. B. Ledesma, Pesantio, Cornelius, Petro à S. Joseph, & Lugo *de sacram. disp. 32. n. 100.* Granad. *tract. 1. disp. 3. à n. 25.* de Castillo *tract. 6. disp. 1. dub. 21.* cum alijs, qui sic conciliant auctorem aliorum.

10 Etenim in Concilio Toletano 11. *cap.* 10 relato *in cap. Præsbyter, & in cap. quorundam clericorum dist.* 23. præcipitur quod in ordinatione Præsbyterij, & Diaconi, Episcopus manum imponat, Et in Concilio Trid. *sess* 14 *cap.* 13. definitur ministrum Extremæ Unctionis, *solum esse sacerdotem ab Episcopa per impositionem manuum Præsbyteri ritè ordinatum.* Et in Carthaginensi 4. *cap. 2. ad* 5. statuitur sacerdotem per manuum impositionem esse ordinandum; quæ duo Concilia, etsi nihil de Diacono loquantur, tamen loquitur. Tolet. relatum in *dicto cap. quorundam* 23. *dist.* & de Præsbytero, *dicto cap. Præsbyter*, de Episcopo, *cap. Episcopus*, de Diacono etiam. *ibi dicta dist. 23. cap.* Diaconus XI. & de utroque scilicet Præsbytero, & Diacono dicit Gregor. 9. *in cap. fin. nostri tituli.*

11 De subdiacono inquam, an in eius ordinatione manus impositio requiratur pro materia? Pro affirmativa sententia facit decisio textus nostri, ubi Innocentius III. interrogatus ab Helen. Episc. an permitti debeat ministrare qui sine impositione manuum fuerit ad ordinem subdiaconatus assumptus, respondet ut in *dicto cap. Præsbyter 3. & fin.* ejusdem tituli, *non esse aliquatenus iterandum, sed caute supplendum, quod per errorem fuerat prætermissum*; siquidem per eadem

similia

similia verba dixit caute *supplendum, quod in cautè fuerat prætermissum*; & sic ex Diana *dict. p.* 8. *tract.* 1. *res.* 42. io vers. *deducitur.*

12 Sed quia ex Concilio Cartagin. 4. *cap.* 5. relato *in cap. subdiaconus* 15. *dict. dist.* 23. manus impositio non exigitur: sed quod hic ordinandus accipiat de manu Episcopi Patenam vacuam, & calicem vacuum &c. in sequentibus verbis *subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accepit, Patenam de manu Episcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum; de manu vero Archidiaconi accipiat urceolum cum aqua manile, & manu tergium*; & ita, & si inter Doctores dessidium sit, an materia proxima, & totalis subdiaconatus sit sola traditio Calicis vacui, & Patenæ vacuæ aut sola traditio libri epistolarum, & de hac firment Vigerius *in institut. cap.* 16. *§.* 6. Samuel Lubrinus *p.* 1. *summa* vers. *ordo pag.* 611. Tubellus *tom.* 2. *p.* 5. *tract.* 7. *cap.* 2. *directorum curatorum cap.* 8. *de ordine §.* 1. quos refert Leander *de sacram. ordinis q.* 14. *disp.* 3. Et de sola traditione calicis vacui cum Patena Juxta verba *dicti cap. subdiaconus*, & Concilii Florentini loquentis de dubio, per cujus rei traditionem conferatur subdiaeoous in verbis sequentibus proferat, *subdiaconus verò per calicis vacui cum Patena vacua super supposita traditionem*, doceat communis Doctorum, inter quos Sylvius *in* 3. *p. D. Thomæ q.* 37. *art.* 2. *q.* 8. Ægidius *disp.* 20. *dubio* 6. *n.* 69. Vasquez *disp.* 238. *cap.* 5. Molfesius *tom.* 1. *summ. tract.* 1. *cap.* 8. *n.* 22. Valentia *disp.* 9. *q.* 1. *puncto* 5. Comitol. *in respons. moral. lib.* 1. *q.* 12. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 8. *n.* 3. Granados, Bonacina, Pesantius Canedus, & Bideas, Villalobos, Ludovicus de S. Joan, Petrus Ledesma, quos refert Leander *de sacram. ordin. dict. disp.* 3. *q.* 14. *in princ.* & cum aliis Machad *de perfecto confes. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 7. *n.* 4. & Castrus Palaua *tom.* 4. *tract.* 27. *puncto* 4. *n.* 13. & alii inquam concludent utramque traditionem, scilicet calicis vacui, & Patenæ, ac etiam libri epistolarum prærequirant, ut sunt Philibertus (sibi postea contrarius) *tract.* 2. *p.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Medina *lib.* 1. *de continentia cap.* 44. Fornarius *cap.* 2. *de ordine n.* 1. Adamus *disp.* 7. *q.* 2. & 3. quos sequitur Hurtadua *dis.* 13. Filiue *tract.* 9. *n.* 45. Binsfeldius, & alii, quos sequitur Leander *supra*, de Castillus *tract.* 6. *disp.* 1. *dubio* 12. tamen (utcumque sit) manus impositionem non pertineret ad materiam proximam ordinis subdiaconatus.

13 Quare oppressus Sebastianus Cæsar *in relectione de Ecclesiastica Hierarchia p.* 1. *disp.* 10. *§.* 1. *n.* 7. per verba textus *dicti cap. subdiaconus* ibi, *quia manus impositio non accipit* multiplicitet conatua respondere textui nostro, dixit in primis veram non esse communem litteram ibi *subdiaconus*, sed aliam, quæ habet *Diaconus*, ad quod probandum allegat Antonium Augustinum *in collect.* 3. *decret. lib.* 1. *tit.* 12. *cap. unico*, qui testatur ita scriptum reperiti in duplici exemplari manu scripto.

14 Sed quia Pontifex Innocent. III. expressè respondens ad interrogatum de subdiacono, si ut vult Sebastianus Cæsar de Diacono loqueretur, videretur interrogatio superflua, cum de Diacono, & Presbytero compilator Decret. Greg IX. qui etiam superinscribitur *in dict. cap. Presbyter. fin. hujus tituli*, idem responsum præbuerit, & sic nihil de subdiacono compliasset; ideo ut refert Barbosa *hic n.* 1. in vers. *qui fine* idem Sebastian. Cæsar ex Abbate *hic n.* 2. potuit in alium sensum explicare textum nostrum, dicens ex doctrina tex- 15
tus *in cap. quoniam* 69. *dist.* iotelligi quidem posse non de manus impositione consecratoria, sed benedictoria † quia multiplex est manus impositio, ut patet ex septima Synodo *cap.* 14. relata *in dict. cap. quoniam*, ubi loquitur etiam de manus impositione facta ab Episcopo, Abbatibus, ut ipsi possint tonsurare alios etiam Monachos.

Unde quidem possumus existimare, quod etsi 16
textus nostri dispositio in prima ejus parte, non loquens de manus impositione in ordine subdiaconatus, non obstet, nec implicet; quia ex dictis *supra* hic in vers. *de subdiacono*, & vers. *sed quia* materia proxima subdiaconatus sit tantùm traditio calieis vacui cum Patena, aut libri Epistolarum, seu utraque simul & ob id impositionis manus in textu nostro omissio incauta, cautè supplenda sit, nec iteranda subdiaconatus ordinatio; & sic ibi ea manus impositio potius spectet ad cæremoniam, ut colligi ex *dict. cap. quoniam* 69. *dist.* quatenus loquens de ordinando lectore ab Abbate, verba sequentia profert: *lectori autem manus impositione licentia est Abbati, solummodo in proprio Monasterio faciendi, si dumtaxat eidem Abbati manus impositio facta, noscatur ab. Episcopo* (secundum morem præficiendorum Abbatum) *dum constet illum esse Presbyterum, & simili modo* (pergit textus) *etiam secundum antiquam consuetudinem Coepiscopos præceptione oportet Episcopi promovere lectores*, quibus inquam verbis, & ex verbo ibi *oportet* † patet 17
illam manus impositionem non pertinere in substantia ad valorem ordinis lectoratus, cum materia hujus ordinis sit traditio libri Prophetiarum veteris, & novi testamenti, seu libri Evangeliorum, si in eo contineantur Prophetiæ novi, & veteris testamenti, Silvester verbo *ordo* 2. *vers.* 2. D. Thomas Sotus & alii, quos sequitur Henriquez *lib.* 10. *cap.* 9. *in margine littera I.* cum aliis, de Castill. *tract.* 6. *disp.* 1. *sect.* 13. *n.* 198. Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *puncto* 4. *n.* 19. Trullench, *de sacram. ordinis lib.* 6. *dubio* 2. *à n.* 11. & omnia ex Concilio Cartagin. 4. *can.* 8. & *in cap. lector. dicta dist.* 13.

Et cum in *Acolitatu* dubium sit inter Doctores, an adæquata materia, & proxima sit sola traditio candelabri cum cæreo extincto, aut sola traditio urceoli vacui, aut traditio utriusque simul. In *exorcistatu* an sit sola traditio libri exorcismorum. in *Hostiariatu*, an materia proxima, & adæquata sit traditio clavium, & simul traditio Cymbali, de quibus loquitur dict. Concil. Cartagin. *in cap, Hostiarius* 19. *cap. exorcista* 17. *cap. acolitatus* 16. *dist.* 23. desumpti ex dicto Concilio *cap.* 6. 7. & 9. ex quo etiam desumitur *in canone* 10. *textus in cap. psalmista* id est *cantor dicta dist.* 23. quibus patet in istis ordinibus pro materia proxima non poni manus impositionem quare si forte inveniretur locus aliquis, qui designaret in collatione istorum ordinum, aut in aliquo manus impositionem, non quidem id esset, ut materia proxima ordinis sacramenti, sed ut cæremonialis requisitio. 18

Ideo libuit ad faciliorem explicationem hujus 19
dubii supponere cum Hincmaro Rhemensi *in libro de variis capitulis Ecclesiasticis cap.* 16. & Basilio Pontio *de sacramento confirmationis p.* 1. *n.* 7. & Baronio cum aliis *tom.* 1. *annalium* & Severino *in notis ad epistolam Melchiadis*, manus impo-

impositionem multiplicem esse, & Juxta subjectam materiam diversimode accipi: nam ut *supra* late dixi *tit. de sacra Unctione cap.* 1. *&. per frontis*, & ex decreto Clem. Urban. & Melchiadis, ac ex aliis *ibi* adductis accipitur, manus impositio aliquando pro sacramento confirmationis, ut ibi explicavi *q.* 4. & ex *ibi dictis q.* 2. aliquando etiam pro ordinationis sacramento Juxta illud Apostoli ad Timoth. ibi *nemini cito manus imposueris*, ut ex multis canonibus patet, ac ex jam adductis hic.

20 Rursus ioquam dicitur alia manus impositio reconciliatrix, per quam pœnitentes, & hæretici, ac excommunicati reconciliantur Sanctæ Ecclesiæ, de qua testantur adducti, ut sæpe in canonibus mentio sit; & quod de illa est accipiendum, testatum ab Augustino, *lib.* 3. *de Baptismo contra Donatistas*, & nihil aliud esse, quàm orationem super homine, quæ iterari possit.

21 Præterea dicti Doctores dicunt, ut fiat manus impositio supra infirmos juxta illud Christi, *super ægros manus imponent, & bene habebunt*, de quo aliqua in sacramento de sacra Unctione tit.
22 præced. † Item supra cathecumenos, & Energumenos pro expulsione Dæmonis, quæ specialiter exorcistis in ordinatione conceditur, ut habeant potestatem imponendi manus super cathecumenos, & Energumenos, & patet ex forma præscripta ordinis exorcistatus in dicto Concilio Chatagin. 4. *can.* 7. relato *in dict. cap. Exorcista dist.* 23. in verbis sequentibus: *Exorcista cum ordinatur accipiat de manu Episcopi libellum in quo scripti sunt exorcismi dicente sibi Episcopo accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super Energumenum, sive Baptizatum, sive cathecumenum*, & habent ita Polytus *lib.2.tit.*32. Anselmus *lib* 7. *cap.* 57. Juo *p.*6. *cap.* 16. Pann. *lib.* 3. *cap.* 37. relati in margine illius
23 capitis. † Ex quibus verbis Pontificale, & cathecismus Romanus D. Thom. *dict. quæst.* 37. *art.* 4. *ad* 8. Paludan; Sotus, Ledesma, Silvester, quos afferunt, & sequuntur Henriquez *lib.* 10. *cap.* 9. *n.* 2. & etiam Leander *dict. disp.* 3. *de sacram. ordinis q.*18. cum Granado, Filiucio. Hurtado, Philiberto, de Castillo, Castro Palao in *locis citatis*, & Trullench, *de hoc sacram. dicto lib.* 6. *dubio.* 2. *n.* 11. ponunt exorcistatus verborum formam sequentem: *accipe, & commenda memoriæ, & habe potestatem imponendi manus super Energumenos, sive Baptizatos, sive cathecumenos*; jam ergo patet in alio ordine inveniri manus impositionem, quæ non est, materia proxima, in quo sola est traditio libro exorcismorum.

24 Item manus ritu antiquo imponuntur, cum simpliciter aliquem benedicimus, sicut Job Patriarcha cum filiis suis benediceret moriturus, manus ei imposuisse legitur *genesis*, 48. *vers.* 14. *Moyses Josue Deuter.* 34. 6. & Christus in Evangelio oblatos parvulos per impositionem manuum benedixisse scribitur Matthæi *c.* 19. 13. Marc. 16. *&* 6. 7. *&* 8. 23. Lucæ 4. 40.

25 Et quidem ex omnibus dictis Baronius, Severinus, & Basilius Pontius, *ubi supra* dicunt, ac resoluunt, quod si manus impositio accipitur pro reconciliatione Pœnitentium, vel expulsione infirmitatis, vel Diaboli, vel simplici benedictione, nihil aliud sit Juxta Augustinum *sermone* 15. *de diversis*, nisi oratio supra hominem, quam dicunt posse iterari quoties opus fuerit, sed cum pro confirmatione, & ordinatione ponitur, dicunt jam non pro sola oratione, sed etiam pro sacramento eam manus impositionem habendam, quæ repeti non possit concludunt, quos ego intelligo ex proxime adductis respectu sacramenti ordinis; de illo ordine, seu ordinibus, in quibus manus impositio designatur, ut materia proxima, qualiter jam dictum est de ordine Episcopatus, & Præsbyteratus, etsi de Præsbyteratus, ac Diacooatus ordine multi teneant non esse materiam proximam manus impositionem † ut dico ad *cap. fin. hoc tit.* 26
Juxta quorum sententiam, illius textus dispositio nos non punget, sicut nec dispositio textus nostri in dicta ejus parte prima loquente de omissione manus impositionis in subdiaconatus ordine, quatenus jam probavimus materiam proximam illius ordinis esse traditionem calicis vacui cum Patena, & secundum alios in traditione simul libri Epistolarum.

Ex quibus jam liquet, ut accipiendo verba 27
textus nostri in I. ejus parte de Subdiacono ordinato absque impositione manuum, in cujus ordinatione supponitur alia requisita pro materia, & forma substantiali, & adæquata intervenisse, positaque fuisse Episcopo; ut colligitur ex interrogatione in verbis ibi! *præterea nos consulere voluisti, an permitti debeat ministrare, qui sine impositione manuum fuerit ad ordinem subdiaconatus adsumptus*, ex qua interrogatione dubium non fuit illi Episcopo interroganti, num sic ordinatus nullum recepisset ordinem, ac characterem, sed certus de legitima susceptione in quantum ad sacramentum, & impressionem characteris, solum dubitasse num permitti deberet ministrare, ea cæremonia manus impositionis omissa in ordinatione subdiaconatus; alias enim si manuum impositio esset in illo ordine, materia proxima substantialis, & adæquata, saltim partialis, dubitaret Episcopus ille interrogans de validitate illius sacramenti, & non interrogatione, an permitti deberet ministrare sic ordinatus, sed num omissa impressione manuum, & adjecta à collatore ordinis materia traditionis, scilicet calicis vacui, & Patenæ, & forte etiam traditionis libri Epistolarum: & Juxta hunc sensum exponit Bellamera *hic princip.* ubi verb. *assumptus* exponit, idest *ordinatus*; ita ut excepta manus impositione, nihil defuerit. Et sic patet, ut sicut in relatis minoribus ordinibus *Lectoratus*, & *Exorcistatus* invenitur, ac reperitur designata manus impositio, quæ à fortiori tantum debet dici cæremonialis consistens in oratione supra hominem exorcizandum &c. aut lectoratus ordinandum ab Abbate Juxta adductum textum *in dicto cap. quoniam dist.* 69. sequitur dicendum ac respondendum in omissa manus impositione, de qua interrogatus fuit Innocent. III. *hic* in textu nostro.

Quod si instes dicendo de duobus substantia- 28
libus fuisse interrogatum Pontificem hic, & ad utrumque respondisse unico contextu, nempe *quod in talibus non est aliquid iterandum, sed caute supplendum, quod caute fuerat prætermissum*, & sic videri, ut quemadmodum infra dicemus *in* 2. *dubio textu nostri*, Chrisma in confirmationis, sacramento esse de necessitate illius, nec iterandum in solo Oleo confirmatio, sed caute supplendum ita, & in impositionis manus omissione, quæ utique videretur illi Episcopo esse de substantialibus & adæquate saltum partiali materia illius ordinis, & nihilominus decreverit Innocentius

cautè

cautè supplendum in ea, quod in cautè fuerat
29prætermissum. † Tamen respondetur Pontificem
hic generalem responsionem tradidisse, quam vo-
luit Pontifex singulis quæstionibus, de quibus
erat ioterrogatus proportiooaliter applicari hoc
sensu *in talibus*, id est in sacramento confirma-
tionis, & Ordinis, nihil est iterandum, hoc est, nec
substantia; quia non sunt iterabilia semel valide
collata, neque cæremoniæ, quia sufficit eas esse
semel adhibitas: sic Basilius Pontius *de sacram.
confirmationis p. 2. cap. 2. n. 21. in fine*, dicens
caute supplendo esse, quod incautè in uno sub-
stantia; quia in uno omissa est, quando fuit in-
valide facta (de quo *in 2. parte nostri dubii*) in
alia cæremooia impositionis manuum: ita ille.
30 Verum si iterum urgeas Pootificem hic non
respondisse sufficienter, cum videatur respondisse
ad quæsita, & sic nos dimittat in obscurro, ut
Abbas *hic* in vers. *oppono* ex glossa *hic*, & ex do-
ctrina textus *in cap. fin. de confirm.*; ipse tamen Ab-
bas satis respondisse Pootificem, ait, cum dicit
ita suppleri; quia nihil dicitur actum, dum ali
quid superest ad agendum *ex cap illud* 7. *q.* 1. *l.
pen. ff. ad Sylanian*, ut tenet etiam Innocent. sed
recitat Hostiens. quosdam tenere contra; quia ut
jam late dictum est, manus impositio non est de
substantia, præcipue in subdiacono.
31 Ego tamen ut amplius explicem cum Bellame-
ra *in cap.* 1. *de sacra Unct.* & *in cap. fin.* nostri
tituli, & Hostiensi, dico quædam esse in sacra-
menti substantialia, quæ si omittantur, nihil aga-
tur; quia si forma noo servatur, nihil agitur, ut
in cap. cum dilecta de rescript. in fine. Quædam
vero esse solemnia, quæ dum omisa sint sup-
plentur, quædam autem esse dubia, in quibus da-
tur totalis iteratio. Quædam alia esse levia, & po-
nentes exempla Hostiensis, Henriquez Ægidius,
Bellamera, & alii per eos, tum *in dicto cap.* 1. *de
sacra Unctione*, ubi Bellarm. *n.* 1. & *in dicto cap.
32fin. hic n.* 12. loquutus late. † Dicunt de substan-
tialibus, ut ponere scilicet librum super cervicem
consecraodi, & numerum consecrantium, *ut in cap.
Episcopus* 1. *dist.* 23. & *in cap porro dist* 66. &
in cap. si Archiepiscopus ubi dixit de temporibus
ordinat. & quod unus Episcopus totam benedi-
ctionem perficiat, ut *in cap. Quorundam* 23. *dist.*
& *in cap. loquitur* 24. *q.* 1. & *in cap. quia de con-
secrat. dist.* 2. de quibus dixi etiam *in Rub. de sa-
cra unct. q.* 2. & 3. † Inter solemnia namque po-
33nunt Unctionem, tempus, ætatem, *manus imposi-
tionem*, de quibus firmant talia suppleri: sic pro-
batis Bellamera, tam *in dicto cap. unico de sacra
unct.* per textum nostrum, & per dictum *cap. fin.
hujus tituli.* † Dubia autem vocant missam di-
34cere in consecratione celebranda, & Ordinatio-
ne, & iejunum servare ordinans, & ordinandus,
in quibus dicunt videri, ut canones, & Magistri
discrepant; & tunc dicunt tenendum esse quod est
certius, ut scilicet fiat iteratio ex doctrina textus
cum suis concordantibus *in cap. 2. de Baptismo*,
& *in cap. 1. de clericis per psalt. promotis*; & hæc
dicunt esse de illis, de quibus nascitur verum sint
de substantia, vel non, inter quæ posse alia nume-
rari. † Inter levia ponunt illa, quæ sunt tantum de
35honestate, ut si Episcopus noo tradit librum, vel
calicem, aut urceoleum, aut caodelabrum, aut si
hostiarius non tangat hostium, vel campanam
non pulsavit, & similia, & de istis docent nihil
supplendum & minus iterandum; quia talia levia
permitti possunt: argum. textus *in l.* 1. *in fine ff.
de ventre inspiciendo*; maxime cum talia tradan-
tur in signum executionis concessæ: argumt. ex-
tus *in cap. 2. de consuetud.* & si tutius sit supplere,
quod non erit malum, ut notaot Inoocentius,
Host. & Bellarm. *in dicto cap. fin.*
Quibus distinctionibus, ut notant Innocent. 36
Hostiens Henric. Rayn. & Frater Joan, relati à
Bellamera *in dicto cap. fin. sub dicto n. 12. in fine
nostri textus*, & *dict. cap. fin. ac dict. cap. unic. in
princip. de sacra unct.* jam videtur magis aperta
dubietas quæ maxima, visa est interpretibus, ut
exactum intellectum præstarent textui nostro,
& etiam *dict. cap. fin.* ubi cum fiat mentio tam in
ordinatione subdiacooatus, quam Diaconatus, &
Presbyteratus de impositione manuum, & quod
ea omissa. caute suppleatur, quod incaute, vel per
errorem fuerit prætermissum, & hanc ponant
DD. relati, nec inter substantialia. nec inter du-
bia, sed inter solemnia, de quibus dicunt, ac de a-
liis, de quibus certum est non esse de substantia,
sed solemnitate tantum, nihil iterandum, sed
supplendum tantum ex doctrina nostri textus, &
dict. cap. fin. hic: sic Bellamera in vers. *bis dict.
cap. fin. n.* 12. † Manet ergo ex dictis, ut omis- 37
sio impositionis manuum in subdiaconatu, Dia-
conatu, ac Presbyteratu, de quibus textus *hic*,
& *dict. cap fin.* loquuntur, noo faciat, ut sacra-
mentum sit iterandum, sed quod ea suppleri de-
beat caute, cum incaute, ac per errorem fuerit
prætermissa; idemque ex dictis procedere in omis-
sione aliorum solemnium, quoties sacramenta
Ordinis, Confirmationis, ac Baptismi peraguntur.

De Secunda parte textus nostri.

Ad secundam quæstionis partem, quæ in se 38
continet majorem difficultatem ex textu nostro
in verbis ibi: *nos consulere voluisti &c. si Confir-
mationis sacramentum in eo debeat iterari, qui per
errorem fuit, non chrismate, sed oleo delinitus;
ad quod breviter duximus respondendum, quod
in talibus, non est aliquid iterandum, sed caute
supplendum, quod incaute fuerat prætermissum.*
Ex quibus verbis communiter infertur, quod
in administratione dicti sacramenti confirmatio-
nis, solùm fuerat omissum Balsamum, cujus
unctio tantum jubetur suppleri, noo autem re-
peti sacramentum confirmationis; ergo quia
chrisma non erat de necessitate sacramenti, &
ego magis; quia ut dictum est *supra*, & patet ex
littera *hic*, eodem modo respondit Pontifex Io-
nocent III. huic consultatiooi, & alteri propositæ
de ordinato in subdiacooum, in quo fuerat, omis-
sa manus impositiooe, & tamen manus imposi-
tio in ordine subdiaconatus, noo est quid essen-
tiale, ut latissime *in* 1. *parte*, textus nostri pro-
batum est. Ergo sicut io subdiacooo tantum re-
peritur manus impositio, omissa sine alia forma,
vel traditione, nec reperitur actio sacramenti:
ita etiam dicendum videtur idem seosisse Ponti-
ficem in sacramento confirmationis.
Item urgent consideratiooes sequentes, prima 39
quia Pontifex non est reputandus respondisse de
eo quod extra cootroversiam est, scilicet sacra-
mentum non iterari, quando actio sacramentalis
repetitur; quia omissum fuit aliquid essentiale, hoc
enim sine dubitatione est: non ergo illud respon-
der Pootifex, actionem illam non esse repe-
tendam; quia fuit verum sacramentum, licet Bal-
samum defuerit. Secunda ex ratiooe Balsami,
quod

quod facile adulterari posset, & ex consequenti materia sacramenti esset incerta. Tertia quia adeo modica est Balsami admixtio, ut ad omnes olei partes pervenire non possit, & tandem in Oleum convertetur: indeque fieri possit, ut Oleum sæpe tantum sit materia confirmationis. Ergo illud solùm, & non Balsamum est materia confirmationis.

40 Longa ex his inquisitio posset hic repeti; sed quia tota hæc difficultas dependet ab his, quæ late dixi *supra de supra Unctione dict. cap. unico* §. *per frontis q.* 2. dum egi de dubiis *supra in principio nostræ quæstionis* assignatis, scilicet, *an chrisma sit materia remota sacramenti confirmationis?* & in vers. *ad secundam*, *an mixtio Balsami in chrismate sit de necessitate sacramenti?* & in dict. vers. *ad primam*, verb. *& quamvis*, plures adduxerim tenentes improbabile non esse solum Oleum benedictum esse materiam remotam, ut dixerunt Cajetanus, Navar, Diana, Covar, Rubeus, Zenard, Philiarchus, Æstius, Valentia, Angles, Victoria, Vivaldus, Fernandez, Petr. Ledesma per textum nostrum, & infiniti alii *ibi* adducti in dicto vers. *ad secundam* negantes Balsamum requiri in confirmatione de necessitate sacramenti, imo firmantes, ut mixtio Balsami in Chrismate non sit de necessitate sacramenti necessaria, nisi tantum ex præcepto Ecclesiæ; sic etiam ex adductis fundamentis, & ex textu nostro; ideo tenendo sic debemus dicere, ut in decisione Pontificia Innocent. textus nostri nulla supersit difficultas, sedanda præsertim si attendas ad distinctionem jactam *supra in dicta p.* 1. *circa finem* à vers. *ego autem*.

41 Verum quia *in dicto* §. *per frontis, cap. unic. de sacra unctione dict. q.* 2. *in dicto* vers. *ad primam*, & vers. *ad secundum* cum infinitis resolutum est, item pluribus Consiliis definitum, à Patribusque sequutum, chrisma scilicet esse materiam remotam sacramenti confirmationis, appellantes hoc sacramentum chrisma, & unctionem, sive unguentum, & Fabianus Papa *in epist.* 2. dixerit christum instituisse, ut chrisma ex oleo, & Balsamo conficeretur; idemque dixerit Gregor. 1. *in cap.* 1. *Canticor.* & Innocent. III. *in dicto cap. unico de sacra unct.* Concil. Bracarens, Colonens. & Eugen IV. in Concilio Florentino, *in decreto de sacram* in illis verbis jam ibi adductis, sic profiteatur, dum dicit, *secundum sacramentum est confirmatio, cujus materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem conscientiæ bonæ, & Balsamo, quod odorem bonæ famæ, significat per Episcopum benedictio*, & ex multis aliis adductis *ibi*. Et sic Baunyus *tom.* 1. *tract.* 3. *q.* 5. Aversa *de sacram. confirmat. q.* 72. *sect.* 2. Layman *lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 2. *n.* 1. Nugnus *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 3. Zambranus *de casibus occurrent tempore mortis cap.* 2. *n.* 2. Ossius *in confess. fidei art.* 38. Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 20. *disp. unica puncto* 2. *n.* 3. Pitigianus Bellarmin. Coninch. Petr. Soto, Quintana Duennas & alii cum D. Thoma 4. *contra gentes cap* 60 *& in* 4. *dist.* 7. *q.* 1. *art.* 2 *quæst* 2. *&* 3. *p. q.* 72. *art* 2. Paludan, Gabriel, Adrianus, & alii, quos refert Berricel *de missionib. Apostol. p.* 2. *tract. de confirm q.* 127. *ex n.* 8. Suarez *tom.* 3. *p.* 3. *disp.* 43. *sect.* 1. *dicto* 4. Bellarmin. *lib.* 2. *de confirm. cap.* 8. *&* 9 licet asserat neutram partem esse de fide.

24 Et posito in eo quod sit de necessitate sacramenti Balsamum, ut volunt adducti, & acerrime defendit Basilius Pontius *de sacram. dict. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 4. & alii jam adducti in dicto vers. *ad secundam dict. quæst.* 2. restat nunc expendere qualiter non sit impedimento textus noster, in quo videtur Papam Innocent. III. declarasse valida confirmationem factam per errorem oleo, scilicet ut explicat Berricel. *supra n.* 9. in vers. *probatur* 2. quod dicit certe fuisse oleum infirmorum, aut cathecumenorum, quia numquam Ecclesia consuevit consecrare chrisma sine Balsamo; inde inferens validam esse confirmationem factam oleo infirmorum, aut cathecumenorum, & idem repetens *ibi sub n.* 17. in vers. *ex his*, ait quod licet decernat textus noster validam fuisse confirmationem, facta per errorem unctione, cum solo oleo absque Balsamo, non fuisse tamen errorem; eo quod Oleum infirmorum loco chrismatis fuerit adhibitum in administratione sacramenti, sed quod potius contigerit error tempore benedictionis; quia per oblivionem non fuit mixtum Balsamum, probabile enim est ante tempora Innocent III. in omni Oleo etiam infirmorum, & cathecumenorum mixtum fuisse modicum Balsamum, ut ostendunt Suarez *in dict.* 3. *p. tom.* 4. *disp.* 40. *sect.* 1. *circa finem*, latisque probabile dicit Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 26. *disp unica, punct.* 2. *n.* 2. nam antiqui Patres, & Concilia confundunt chrisma, & Oleum, ut patet ex Innocent. *epist.* 1. *ad Decentium* relato *in cap. illud* 95. *dist.* Fabriano Papa *epist.* 3. Gregor. 1. *lib. epist.* 9. S. Dyonisio *de Ecclesiastica Hierarch. cap.* 35. Cypriano, *epist.* 7. Concilio Aquis granensi *canone* 8.

Itaque ex textu nostro, Barricel *supra* concludit juxta intellectum adductum, nempe Balsamum esse de necessitate sacramenti, hic non haberi validam fuisse confirmationem factam cum Oleo benedicto, benedictione Olei infirmorum, sed tantum haberi, quod non fuerit admixtum Balsamum. Quare jam none debemus incidere in illo intellectu, quem ex Paludano, Adriano, Puteano, & aliis refert, ac videtur sequi Basilius Pontius *dict p.* 2. *cap.* 2 *n* 17 quærens dicendum 43
denuo conferendum esse sacramentum confirmationis cum debita materia, scilicet chrismate, & forma, nec dici in eo casu sacramentum iterari, aut reperi, quia nihil sacramenti præcesserat, ut inquit glossa hic: *non dicitur iteratum, quod prius actum non fuit*; & sic cum non fuisset valide collatum sacramentum confirmationis ex defectu materiæ, non dici iterari, sed tunc conferri, cum nihil antea factum esset & in eodem sensu, contentus ad hanc secundam partem referendo singula singulis ut jam *in* 1. *p* adduxi addidisse Pontificem cautè supplendum scilicet unctionem chrismatis cum debita forma, quod totum incaute fuerat prætermissum, siquidem nihil de sacramento actum erat.

Et licet Valentia hanc rationem dupliei modo 44
conetur impugnare: tamen cum impugnans Basilius Pontius *numero* 18. *&* 1 *in dicto cap.* 2. respondet in similibus casibus sæpe reddi a Pontificibus responsionem similem, ac Pontifex præstitit hic; quia cum Leoni I proposita esset quæstio, an ille Baptizandus esset, cujus Baptismus ignorabatur, respondet Baptizandum; nec sibi esse crimen iterationis, reddens pro ratione *in c. cum itaque de consecrat, dist* 4 *quia non potest in iterationis crimen venire, quod omnino factum esse nascitur*, & *in cap. si nullen* eadem *dist.*

in

in quibus quod non oſtenditur geſtum, ratio non finit, ut videatur iteratum. Ex quibus infert Baſilius Innocentium hic reſpondiſſe ex eo quod eſſentiale omiſſum ſuppleatur, & denuo conferatur ſacramentum confirmationis non iterari; quia invalide adminiſtratum fuerat.

45 Vel tertio Baſilius cum Suarez Ægidio, Fabro, Heredia, & Cerda *quæſt.* 9. *quodlibet art.* 3. & aliis dicit *in dicto cap.* 2. *numero* 20. reſponſum Innocent. hic poſſe explicari, & quidem recte ſi dicatur Pontificem dicere nihil eſſe iterandum, ſcilicet de ſolemnitatibus, quibus ſacramentum hoc ab Epiſcopo miniſtrari ſolet, ſed caute, id eſt ſecreto, non adhibita ſolemnitate, ut deſit ſcandalum, ſupplendum eſſe ſacramentum quod antea fuerat prætermiſſum; quia recte omiſſum dici poteſt, quod eſt invalide factum: ſic Baſilius, qui & *n.* 16. miratur valide doctiſſimos, & graviſſimos alioqui viros juris interpretes, levi textus noſtri difficultate ſuperatos deſtitutæ ſententiæ, imo Conciliorum decretis, & ſanctorum Patrum doctrinis, & perpetuo Eccleſiæ uſui repugnanti adhæſiſſe.

46 Et ut ſic probat Baſilius, ait quod ſi Innocent. hic adductæ ſententiæ repugnaret ſenſus ſuæ reſponſionis eſſet, nempe ſupplendam eſſe Unctionem ſolius Balſami, quia hoc ſolum fuerat prætermiſſum, quam reſponſionem appellat abſurdam quia ſequeretur ſupplendam Unctionem cum ſolo Balſamo; ſed Unctionem ſolius Balſami inauditam circa hoc ſacramentum in Eccleſia, dicit & contra ejus praxim, & multa alia in confirmationem ratiocinatus ibi concludit Pontificem hic aperte diſtinguere ſimplex oleum à chriſmate, ſed ſecundum Evangelium IV. relatum *ſupra*, & Eccleſiæ uſum, materia confirmationis non eſt oleum, ſed chriſma; ergo non fuerat appoſita materia ſacramenti confirmationis, Unctione olei; atque adeo non eſſe ſupplendam Unctionem ſolius Balſami, ſed chriſmatis; quia Unctio chriſmatis defuit; ſiquidem omiſſa eſt Unctio mixti ex oleo, & Balſamo, quod eſt chriſma.

47 Nec enim, ut ex littera conſtat fuit interrogatus Pontifex de quæſtione circa linitom Oleo, & non Balſamo, ſed de eo dubio, num in ſacramento confirmationis debeat iterari quod per errorem fuit, non *chriſmate*, ſed *Oleo &c* ex qua conſideratione cum Balſamum per ſe ſolum non vocetur *chriſma*, nec oleum per ſe, ſed oleum ſimul cum Balſamo, chriſma vocetur, ut patet ex Eugenio *in dicto Concilio Florentino*, & ex his quae adduxi *in dicto cap. unico de ſacra Unct. dict.* §. *per frontis dict. quæſt.* 2 in verſ. *ad primam*, & toto verſ. *ad ſecundam*, ſequitur præciſe dicendum hic in textu noſtro linitum ſolo Oleo non fuiſſe confirmatum; & ut licet interrogans à Pontifice, Innocent. III. quæreret, *ſi confirmationis ſacramentum in eo debeat iterari; quia per errorem fuit non chriſmate, ſed oleo delinitus*, Pontifexque reſpondiſſet, quod (in talibus) non eſt aliquid iterandum, ſed caute ſupplendum, hoc debet ſumi, & expendi juxta relatos proxime intellectus.

Et confirmatur, quia ſi Balſamum eſſet mate-
48 ria accidentalis hujus ſacramenti ſecundum Innocentium, ſequitur ut eodem modo ſe haberet, atque aqua reſpectu conſecrationis calicis; ſed aqua quia eſt accidentalis materia ſi omiſſa fuerit, non infunditur calici poſt peractam conſecrationem, ſed omnino omittitur; ergo ſimiliter Balſamum omitti hic omnino deberet, nec reſponderet Innocentius addendum eſſe poſt peractum jam ſacramentum confirmationis; itaque Baſilius infert ita tenens *dict. numero* 20. *in fine cap.* 2. *de confirm.* ut non poſſit eſſe ſenſus reſponſi Pontificii ſupplendam eſſe Unctionem Balſami ſolius, ſed totius ſcilicet materiæ confirmationis, nempe chriſma confectum ex Balſamo, & oleo, quod eſt materia illius ſacramenti, & non oleum per ſe (ut dixi *ſub dicta quæſt.* 2.) ſit principalior, & magis certa. Ita etiam pluribus rationibus videtur amplecti Diana *p.* 8. *tr.* 1. *reſ.* 11. in verſ. *ad authoritatem*, ubi ait ut potius Pontifex dicendo *caute ſupplendum, quod incaute fuerat prætermiſſum*, docuerit totum ritum ſubſtantialem confirmationis debuiſſe ſuppleri, & dum dixit *non eſſe quidquam iterandum*, bene quidem, quia hæc non erat iterare ſacramentum, quod ab initio non fuerat ratum, cum non eſſet validum, aut quod voluerit non eſſe iterandas, & repetendas alias ſolemnitates, & cæremonias conſuetas: ita Diana.

Ad fundamenta alia contraria de ſupplenda 49
manus impoſitione, & qua differentia cum ſuppletione chriſmatis, reſponſum præbui hic *in* 1. *part.* in verſ. *quod ſi inſies*, & in verſ. ſequenti, ad aliud de raritate Balſami, & quod Chriſtus non erat inſtiturus materiam hujus ſacramenti in ea, quæ, de facili poſſet adulterari; quia ut reſpondent Bellarminus, Suarez. & Pontius, *ubi ſupra* experientia docet, ut nunquam defuerit in Eccleſia Balſamum, hodieque majorem ejus copiam ſuppetere, cum ex India Orientali magna ejus copia deferatur. Ad aliud objectum de modica Balſami admixtioni reſpondent ſufficere, quod ipſum unguentum ſit compoſitum, & mixtum, idque ſatis eſſe, ut tota materia ſit odorifera, quod maxime pertinet ad ſignificationem ſacramenti: alia dicit Baſilius *dicta quæſt.* 2. *p.* 2. *de confirm n.* 22. & 23. & benè Diana *p.* 8. *tr.* 2. *reſ.* 11. in verſ. & *tandem.*

Nec obſtat privilegium Pii IV. de quod lo- 50
quuntur Emanuel Rodriguez *in quæſt. regul. q.* 99. *art.* 2. Berticelus *tom.* 2. *de miſſion. Apoſtol. dict. diſp.* 7. *quæſt.* 127. *numero* 8. verſ. *denique*, quo conceſſum eſt Epiſcopis Indiarum, ut ſanctum chriſma poſſent conſectare cum eo, quod in partibus Indiarum reperitur Balſamum; & ſic inferri Balſamum non eſſe de neceſſitate ſacramenti: nam ſi eſſet de illius neceſſitate, vel præciſo hoc privilegio, Balſamum Indicum eſſet ſufficiens materia, & tunc hoc privilegium eſſet fruſtratorium; quia quidquid docent Berticelus, & quod nec recte reſpondeant huic dubio, dicentes Pium IV. non conceſſiſſe privilegium, ſed declaraſſe Balſamum Indicum eſſe ſufficienten materiam chriſmatis; quatenus firmat ex toto illius Bullæ contextu videri Pontificem conceſſionem, ac privilegium dediſſe, non tamen declaraſſe adhuc ex jam adductis, exiſtimo per relatum verbum Pius IV. *conceſſit*, non conceſſerit novum privilegium, ſed Pontificem declaraſſe, ut Balſamum illud Indicum, eſſet materia Balſami ſufficiens, ac eſſet aliud quodcumque bonum ſine ſuſpicione ad effectum ex illo Balſamo, & oleo conficiendum ſanctum chriſma, & ita intelligendos eſſe Henriquez *lib.* 3. *de confirm. capit.* 2.

Amicum *tom.* 7. *disp.* 13. *sect.* 2. *n.* 38. Diaoam *p.* 8. *tract.* 1. *res.* 11. *in fine*, quatenus dicuot Pium IV. concessisse, ut Episcopi Iodiæ hoc sacramentum conficereot Indico Balsamo, quod est minus perfectum. Ex quibus jam vides illam coocessiooem fuisse tantum declarationem super Balsamo, de quo forte dubitabatur, num esset materia sufficiens, sicut aliud quodcumque Balsamum booum.

QUÆSTIO II.

An Pontifex possit, si Balsalmi copia deesset, dispensare, ut sacramentum confirmationis administretur cum solo oleo olivarum? seu an præcipere, ut in articulo mortis confirmetur aliquis cum solo oleo, si Balsamum non inveniretur, sit ut valeat taliter hoc sacramentum, quod denuo præstandum non sit, seu iterandum saltim sub conditione.

SUMMARIUM.

1 *Pontifex dispensare potest secundùm quosdam, ut sacramentum confirmationis conferatur in solo oleo sine Balsamo. Alii negant* n. 2. 3. 4. 5.

2 *Oleum significat nitorem conscientiæ, Balsamum odorens bonæ famæ.*

3 *Trid.* sess. de confirm. can. 2. *expenditur n.*4.

6 *Pontifex potest præcipere, ut in articulo mortis confirmetur aliquis cum solo oleo, & quare?* n. 7. 8. 9. & n. fin. *sed contra fortiter alii, ut* n. 13. 14.

7 *Confirmationis materia ex oleo, & Balsamo est certa, ex oleo tantum est probabilis.*

9 *Sacramentum, quande cum materia, ut forma minus certa, sive ministro, queat, aut debeat ministrari*, & n. 10. 11. & 12.

1 AD primam difficultatis partem, quia complete poteris respondere ex adductis *supra quæst.* 1. hic in toto vers. *ad secundam*, & ex adductis *de sacra Unctione cap.* 1. §. *per frontis q.* 2. in vers. *ad primam*, & *ad secundam*, ubi si admittas, ut dispensare possit, illud procedere, dices quia Balsamum in sacramento confirmatioois requiritur ex præcepto Ecclesiæ, & noo præcipit, ut materia ex Christi institutione: ita ex decisiooe textus nostri Doctores teneot; quia si Balsamum esset materia essentialis confirmatioois, debuisset totum sacramentum io eo iterari, cum solum oleum etsi sit pars materiæ, noo possit componere unum cum Balsamo, quæ tunc noo aderat, ut materia præsens cum eo, sed tantum postea supplenda caute; & quia ex quo Balsamum multis modis adulterari possit, ac solet, ut refert Plinius citatus à Soto *in* 4. *dist.* 7. *q. unica art.* & Basilius *de hoc sacram. p.* 2. *q.* 2. ubi latissimè loquitur, videtur, ut sit si materia dubia, & sic noo sufficiens ad materiam confirmationis? indeque fieri posse dispensatiooem præstari à Pontifice, ut solo oleo conferatur illud sacramentum, quod est materia certa, & ooo dubia ex dictis in relatis locis.

2 Sed quia *supra ibi* amplissime dictum est ex variis Conciliis, decisionibus Pontificum, & placitis Patrum, Balsamum esse de necessitate sacrameoti; quia hoc expresè docet Concil. Florent. *in decreto de Unctione Armenorum*, in quo assignans materiam sacramenti confirmationis, ait esse chrisma coofectum ex oleo, quod nitorem significat conscieotiæ, & Balsamo, qui odorem significat bonæ famæ, sic ut nec explicari possit, ut dict. Coocil, uoum definiat oecessarium necessitate sacramenti; Balsamum vero necessarium necessitate præcepti, cum ergo definit materiam coofirmationis æque primo in recto assignat oleum, & Balsamum, dum ait esse chrisma ex oleo, & Balsamo confecto; indeque ex doctrina Aversæ, Bauny, ConinK. Pontii, Layman, Toleti, Suarez, Fillincii, & aliorum qoos retuli, tam hic sub *dict. quæst.* 1. quam *in dict.* §. *per frontis q.* 2. *à n.* 1. *de sacra Unctione*, dicentium Balsamum esse materiam essentialem dicti sacrameoti, probat Diana pluribus fuodameotis *p.* 8. *tr.* 1. *res.* 11. legendus non posse ex vi modi assignandi ad Concil. Florent. unum potius, quam aliud, esse materiam taotum præcepti. † Et sic 3 Coocil. Trideot. *sess.* 7. *de confirm. canone* 2. supponere materiam hujus sacramenti esse chrisma, quod est compositum ex oleo, & Balsamo.

4 Nec obstat dicere in Concilio Trid. nomine *chrismatis*, non intelligi compositum ex oleo, & Balsamo, sed tantum uleum, cum nomen chrismatis commune sit ad utrumque significandum uoum ex vi nominis, alterum vero ex accommodarinri, pro quo faciuot nonnulli modo dicendi adducti *supra in dicto cap. unico de sacra Unctione dicto* §. *pro frontis* dict. *quæst.* 2. & *ibi* sub dict. vers. *ad secundam*; quia respondetur Concilium ibi usurpasse oomen *chrismatis* cum agit de dicto sacramento in eo sensu, & significatiooe, in qua receptum est id oomen in Ecclesia, cum de eo sacramento sermo est, sed chrisma in eo casu nunquam receptum est pro solo oleo, nec solius unctio unquam fuit in usu in Ecclesia; ergo Concil. nomine *chrismatis* intellexi id quod in Ecclesia sacramento confirmationis consuevit chrisma nominare, & ex consequenti compositum ex oleo, & Balsamo: ita Diana loquitur ex communi adducta senteotia firmante Balsamum esse de substantia sacramenti, diceos quod chrisma confirmationis nunquam est consecratum in Ecclesia sine Balsamo; & ob id *chrismatis* nomine utrumque compreheodi; ita ut dictum Coocilium definiat utrique ioesse virtutem Divioam productivam gratiæ sanctificantis; atque adeo esse utrumque materiam essentialem. Et juxta hoc debet dici cum Doctoribus hujus sententiæ, ut noo possit Pnotifex dispeosare, cum Balsamum sit de oecessitate sacrameoti; nec ut queat Pontifex ejus materiam mutare.

5 Sed quia Franciscus de Lugo *opusculo de sacram. c.* 1. *n.* 52. & Diaoa cum eo *dicta res.* 11. *circa finem* sub vers. *hic duabus* dicunt nunc melius esse probabile sacramentum ministrare, quam nullum, qui etsi ratiooem non reddant existimari potest desumendum; eo quod juxta unam senteotiam, quam retuli *in princip. nostræ quæstionis*, & *in dicta q.* 1. vers *ad secundam*, & late *in dicto cap. unico de sacra Unctione* §. *per frontis*, io solo oleo benedicto consistere potest materia integra hujus sacrameoti confirmationis, siquidem quæstio hæc est opinabilis ex tot locis, & Doctoribus adductis io relatis locis, in rigore enim sequendo secundam senteotiam, videtur negandum.

Ad

6 Ad secundam quæstionis partem, an Pontifex præcipere possit, ut in articulo mortis confirment aliquis cum solo oleo, si Balsamum non inveniretur; facile poteris respondere ex jam adductis, quia si teneas Balsamum non esse de necessitate sacramenti; ut tradunt Sotus *in 4. dist. 7. quæst. 1. art. 1.* Æstius *ibidem* Cajetan. *in 3. part. quæst. 72. art. 1.* Zambran. *in director. part. 1. de hoc sacram. cap. 2.* Berricel. cum alijs *dist. quæst. 127.* & alij jam adducti, poterit Pontifex præcipere, ut in articulo mortis confirmetur aliquis cum solo oleo. & hoc juxta doctrinam textus nostri, quo tot DD. probant hoc, sacramentum oleo conferri solo, & de sacramento confirmationis loquuti Lugo *in opusculo de sacram. cap. tit.* 52. Diana *dicta p. 8. tract. 1. ref. 49.* sub vers. *quinto*, ubi ex doctrina Sancij *in selectis disp. 44. n. 12.* Salas *in p. 2. tract. 8. disp. 98. num.* 285. & Perez *certamine* 10. Scholastic. *c.* 10. &
7 13. †Dicentium quod etsi materia hujus sacramenti certa sit chrisma ex oleo, & Balsamo consecratum per Episcopum: tamen fatentur ut oleum simplex ab Episcopo benedictum sit materia probabilia; indeque fieri, ut si Episcopus non possit invenire Balsamum, queat nihilominus olem consecratum adhibere, cum tunc non tam sponte subeat periculum, quam invitus permittat illud, ut sacramentum conficiat, saltim probabile, cum minus malum sit hoc inquam omnino carere sacramento, cui nulla fit irreverentia; siquidem ministratur certiori modo, quo tunc potest moraliter fieri.

8 Et requirentes rationem rationis DD. & præcipue Lugo, ac Diana *ubi supra*, eam assumunt ex alia doctrina Suarez *tom. 3. disp. 16. sect. 1.* tradentes regulam sequentem *quoties* (scilicet) *sacramentum est omittendum omnino, vel dispensandum isto probabili modo*, nempe *necessitatis*, licitum erit uti tali materia, vel forma probabili; *tunc enim non tam exponimur periculo, quàm illud permittimus, vt majus evitemus, & alioquin habemus humanam cognitionem, quæ potest esse principium operationis recta*: adduntque DD. quod in casu extremæ necessitatis, non solùm possit adhiberi sacramentum cum materia dubia, sed etiam adesse obligationem charitatis sic ministrandi (qui loquuntur, secluso omni præcepto particulari Pontificio.)

9 Et ita Diana *supra* ex Patre Lugo *dict. cap. 1. numero* 42. ait in necessitate si non adsit materia certa, vel qui noverit certam formam, sed utraque sit dubia, nec detur minister certam habens potestatem, posse cum dubia ministrari sacramentum duplici ratione positis. *Prima*, ut detur evidens necessitas, tam ex parte ministri, nimium, ut non occurrat alius certiorem habens potestatem, vel qui certiorem materiam, & formam adhibeat, quàm ex parte recipientis qui scilicet indigeat specialiter receptione sacramenti, quam necessitatem prudenter esse pensandam juxta circunstantias occurrentes, nec semper extremam requirendam dixit Pater Lugo *dict. numero* 52. *Secunda*, ut sacramentum sub con-
10 ditione conferatur; †imo addunt Salas, non solùm posse, sed etiam teneri Ministrum uti dubia potestate, materia, vel forma, quoties administratio sacramenti requiritur ad vitandum scandalum, vel periculum damnationis, vel aliud gravissimum inconveniens, & ponentes DD. exemplum in administratione sacramenti Baptismi, & Pœnitentiæ: sic etiam de sacramento hoc Confirmationis profitentur; siquidem, ut ait Joannes Sanchez *in selectis dicta disp. 44. numero 31. & 32.* Minister in supra dictis casibus, & similibus tenetur juxta sententiam minus probabilem ministrare sacramentum, propter favorem recipientis, qui forsan tali sacramento salvabitur, vel evitabit magnum scandalum, aut nocumentum.

Et confirmant Lugo, & Diana, *ubi supra*, 11
item & Præpositus *in 3. p. quæst. 66. art. 8. dubio 3. numero* 90. quia cum ob necessitatem licet administratio sacramenti dubij, tenemur utique per tale sacramentum indigenti providere; siquidem quoties possumus sine dispendio indigenti succurrere, tenentur saltim ex charitate, seu
misericordia. †Quare Pater Amicus *in Theo-* 12
logia morali tom. 7. disp. 11. sect. 2. numero 32. dixit posse Pontificem, stante probabilitate alicujus opinionis, præcipere, ut sacramentum in articulo mortis in dubia materia ministretur; imo & quod ad hoc omnes teneantur. Ait tamen quod si recipiens supervixerit, tenetur ad illud denuo sub conditione recipiendum (loquitur tamen Amicus *de sacramento Baptismi*) sed in terminis de confirmatione loquitur Castrus Palaus *tom. 1. tract. 1. disp. 2. puncto 5. numero* 4. ibi item ii et confirmationem ministrare ex oleo benedicto, non mixto Balsamo, cum nullatenus Balsamum inveniri potest, & urget occasio.

Pro contraria inquam sententia faciunt acer- 13
rime tradita in principio nostræ quæstionis, & quæstionis præcedentis in toto vers. *ad secundam, & in dicto capit. unico de sacra unct. §. per frontis*, ubi ex Concilijs, Patribus, ac alijs gravissimis decisionibus, & fundamentis probatum relinquitur, oleum benedictum ab Episcopo per se solùm, non esse materiam sufficientem sacramenti confirmationis; & sic videri, ut nec sit materia dubia, cum revera materia illius adæquata sit insimul oleum, & Balsamum, quibus fit chrisma; qui secundum omnes est vera, & certe materia hujus sacramenti; & licet prima sententia admitti possit, aut debeat sic amplecti respectu sacramenti Baptismi, & Pænitentiæ, quæ sunt necessaria in re, vel in voto ad salvandos homines, & admittatur respectu sacramenti Extremæ Unctionis, cum hoc itidem sacramentum fuerit institutum ad extergendas peccatorum sordes, & ad alios effectus, quos longe posui *in dicto capit. unico de sacra unct.* ubi latissime loquutus fui de illo sacramento Unctionis; quia ex prædicta administratione dictorum sacramentorum, providetur animarum saluti, nec ullum subsit reiterationis periculum, cum illud prorsus excludat apposita conditio v. g. *si non es Baptizatus ego te Baptizo*, de qua loquuntur Alex. III. *in cap. 2. de Baptismo*, & Leo Magnus *epistol.* 35. alias 37. tollit ergo conditio periculum irritandi sacramentum, ut tradunt adducti DD. Lugo, Zambran, Præposit, Suarez *tom. 3. disp. 22. sect. 1.* Vasquez *3. parte disp. 146. capite 4 numero* 19. Henriquez *lib. 2. capite 31. numero* 2. Sa verb. *Baptismus numero* 3. & verbo *sacramentum num.* 10. Canonistæ, & Barbosa cum infinitis *in dict. cap.* 2 & Concilium Chartaginense 5. *cap.* 6. & sexta Synodus *cap.* 84. reddentes rationem, ne noster scrupulus, seu trepidatio

puetos faciat sactamentum purgatione privari.

14 Tamen quia hoc sacramentum confirmationis non sit tantæ necessitatis ad salvandas animas, ac sacramenta prædicta, & ex alio capite, ut longissime dictum est in præcitatis locis, videtur dicendum, ut in solo oleo etiam in casu necessitatis adductæ, non possit Episcopus illud ministrare sine chrismate confecto ex oleo, & Balsamo; ac difficulter à Romano Pontifice in id dispensandum, quamtumvis si de facto solo oleo benedicto collatum, sit repetendum sub conditione *si non est confirmatus &c.* ne detur iteratio sacramenti contra dicta in principio nostræ Rubricæ; ubi de ratione, quare sacramenta Baptismi, confirmationis, & ordinis non iterantur; item ex *dictis q. sequenti.*

15 Fateor tamen ut licet regulariter loquendo sacramentum confirmationis, necessitatis non sit, ut *supra* retuli, & docet etiam Barbosa *in pastorali part.* 2. *alleg.* 30. *à n.* 7. *&* 8. quia tamen ut dicunt Urban. Pontifex in princ. *de consecrat. dist.* 5. & alij sancti Partes, quos refert Henriquez *lib.* 3. *cap.* 1 ¶. 2. *juncta littera H.* dicentes esse complementum Baptismi, & per illud Baptizatos plene fieri Christianos, eo quod illo Baptismatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum constanterque credendum, & fidem Christianam firmiter confitendum; dicatque Concil. Aurelianense *can.* 3. *& cap. omnes fideles de consecrat. dist.* 5. certo modo non esse perfecte Christiânum, qui non est confirmatus, non quod Baptismus ante confirmationem, culpam originalem non remittat qui est perversus error Raymundi Lupi quem refutat Suarez *tom.* 3. *disp.* 34. *sect.* 2. & ideo posse pro contraria sententia responderi; & sumes juxta adducta, & quæ dixi *in dict.* §. *per fronsis.*

QUÆST. III.

An quoties probabilis opinio fert aliquod sacramentum, non fuisse validum, possit quis illud sub conditione repetere? Et quid posita conditione, saltim in mente? Et an sit peccatum mortale reiterare Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, si adsit tantum scrupulus de eorum validitate seu reiterare formam sacramentorum sine causa super eandem materiam? An possit præcipere Pontifex, ut in articulo mortis, deficiente materia certa, ministrentur sacramenta in materia dubia.

SUMMARIUM.

1 *Sacramentorum administratio non licet in materia, seu forma dubia, vel probabili, relicta certa, omnino exemplificatur in Baptismo; nisi in necessitate, ut ou*mero 2.

3 *Forma dubia adhiberi ex gravi metu, non videtur illicitum, nisi metus incutiatur in contemptum.*

4 *Forma sensus, si dubitatur perijsse, repetitur sub conditione, maxime in Baptismo confirmatione, & ordine.*

5 *Sacramentum iterum administratur sub conditione, quando dubitatur de ipsius validitate.*

6 *Sacramentum à Ministro debet repeti, quatier est probabilis opinio; num collatum valide, sed sub conditione. si est valide necessarium. Et num æqualiter in ordinibus, & confirmatione ut* n. 7.

8 Cap. 1. de Baptismo n 9.

9 *Conditio sub qua repetitur sacramentum semel collatum, de cujus validitate dubitatur, melius est, ut exprimatur.*

10 *Iterantes sacramenta sub conditione extra verum dubium, & tantum scrupulosi, peccant mortaliter, & tantum venialiter si penduli sunt; vel quia non recordantur de susceptione,* numero 11. 12. & 13.

14 *Formæ reiteratio supra eandem materiam sine causa, est peccatum mortale, secus si Minister esset dubius, an verba formæ pronunciaret.*

15 *Materia dubia facilius potest adhiberi, quam forma dubia, exemplificatur in Baptismo.*

16 *Baptismus quando liceat ministrari sub nomine genitoris geniti, & procedentis ab utroque.*

17 *Pontifex potest præcipere, ut deficiente materia certa, ministretur sacramenta in materia dubia.*

18 *Sacramenta ministrandi modus potest præscribi à summo Pontifice.*

19 *Periculum grave facit ut formido præponderet opinioni; præcipue pro salvanda Dignissima persona in Republica* n. 20.

21 *Opinio favens animabus est præferenda in administratione sacramentorum.*

AD primam quæstionis partem, & ad sequentes, ut respondeam præmitto doctrinam generalem sequentem; & quæ infertur ex jam adductis ad textum nostrum, & ex littera *cap. fin.* hujus tituli, nempe quod nunquam liceat uti materia, seu forma dubia, vel probabili, relicta omnino certa ut v.g. Baptizare in Brodio, relicta aqua naturali clara, & certa, vel *in nomine genitoris geniti, & procedentis ab utraque*, quia se exponeret periculo nihil agendi, cum possit illud vitare, adhibendo certam formam, & materiam. † 1
Quod si necessitas adsit, & non sit possibilis forma, & materia certa, tunc posse adhiberi dubiam, aut probabilem, sicut in articulo mortis possit in aqua dubia Baptizari; imo & etiam sic procedere in formo dubia, quando non adest qui noverit formam certam, ut patet ex adductis *quæst. præcedenti* in toto vers. *ad secundam* usque ad finem: ita docent etiam Bonacina *de sacram. tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 1. *n.* 32. *qui n.* 33. cum Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9 *littera B.* Conink *q* 60. *art.* 8. *n.* 82. † Tenet non videri illicitum ex gravi metu formam dubiam adhiberi, præsertim si adhibeatur sub conditione *si forma valeat*, modo metus non incutiatur ob contemptum Ecclesiæ qui præsumitur adesse. si metus ab hæretico, vel infideli incuteretur, optimo Conink supra, & Trullench, *de hoc sacram. lib.* 1. *cap* 2. *dubio* 3. *n.* 16. & Filiuç. *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 4. *quæst.* 10. 3

Jam

5 Item docent *D. Thom. in* 3. *p. q.* 66. *art.* 9. *ad* 4. Bonacina cum aliis *tom.* 1. *diſp. q* 2. *puncto* 2. *numero* 35. & 36. Trullench, *ubi ſupra numero* 17. & alii; quod quando rationabiliter dubitatur formæ periiſſe ſenſum, per mutationem eam iterandam eſſe, & quidem ſub conditione, maximè in Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine, quæ iterabilia non ſunt; eo quod imprimant characterem. † Colligentes etiam ſacramentum iterum adminiſtrari ſub conditione, quando dubitatur de ipſius validitate, ut quando adhibita eſt forma dubia, ſeu quando ſunt opiniones utrinque probabiles de validitate ſacramenti, vel quando adhibita ſufficienti diligentia, remanet dubium v. g. an quis ſit Baptizatus, vel quando mens manet dubia, & neutra pars poteſt determinare, an ſacramentum ſit validum; omne enim dicunt dari ſufficientem, & rationabilem cauſam, gerique utiliter negotium ſuſcipientis, cum fieri poſſet, ut iterata ſacramenti adminiſtratione, ſalvetur.

6 Unde jam ad primam, & ad alias partes quæſtionis facile erit reſponſum, non ſolum quoties probabilis opinio fert aliquod ſacramentum, non fuiſſe validum, poſſe quem illud ſub conditione repetere, verum & ad id teneri, ſi ſacramentum eſt valde neceſſarium ex jam dictis, & docent Angelus in verbo *Baptiſmus* 4. & verbo *ſacramentum* 12. Suarez *in* 3. *p. diſp.* 12. *ſect.* 2. *§ eſt autem*, Valentia *q.* 1. *puncto* 4. Granados *tom.* 4. *de ſacram in genere tract* 1. *diſp.* 4 *n.* 7. in ſequentibus verbis *illud generale principium mihi verum videtur, ſcilicet quoties probabilis opinio eſt, ſacramentum non fuiſſe validum, licere illud repetere, ſub conditione, ſcilicet ſi illud prius non fuit ratum*, & [illegible]; *imo crediderim, quod quando ſacramentum eſt valde neceſſarium, & non iterabile, ut Baptiſmus, & ordo ſacerdotalis eſſe gravem obligationem illud iterandi ſub conditione, alioqui orientur gravia incommoda, ſi enim homo non ſit Baptizatus, nullum aliud ſacramentum recipit valide, & eſt in non levi periculo damnationis &c. ſimiliter ſi non eſt verus ſacerdos, non conſecrat, nec miniſtrat eucbariſtiam à ſe conſecratam, nec vere abſolvit penitentes, ex quo prevenire poteſt multorum damnatio &c.* Ita ille, & repetit, ac ſequitur Leander *de ſacram. tract.* 1. *diſp. fin. q.* 16. Applica dicta *infra q.* 4. verſ. *ad ſecundam*.

Dubium autem eſt, numquid prædicta doctrina procedat æqualiter in cæteris ordinibus, & in ſacramento confirmationis, quæ reiterabilia non ſunt; & in hoc puncto, quod pendet à reſolutione eorum, quæ dixi *dicta quæſt. præcedenti* in dicto verſ. *ad ſecundam* verb. *pro contraria*, video in terminis loqui eoſdem Granados *dicta diſp.* 4. *n.* 7. & *tom.* 5. *controverſ.* 4. *tract.* 1. *diſp.* 8. *n.* 7. & Leand. cum *dicta quæſt.* 16. in fine reſpondentes, quod ſi ſacramentum non ſoret ita neceſſarium, ut confirmatio non videatur gravis obligatio illud iterandi, idemque dicendum de ordinibus minoribus de ſubdiaconatu, & Diaconatu. Ex quo modo dicendi videtur alium petere intellectum Pontifici Innocentis. III. in textu noſtro, dum interrogatus de ſubdiacono ordinato, omiſſa manus impoſitione, & delinito, omiſſo chriſmate ſolo oleo, & optime reſpondiſſe, quod in talibus non eſt aliquid iterandum, ſed caute ſupplendum, quod incaute fuerat prætermiſſum; qui etiam obſcurus eſt, ſi attendas ad dictum *capite fin.* hic, ubi non ſolum dicitur de Diacono, ſed & de Presbytero; ſolum ergo manet ſacramentum confirmationis non eſſe tantæ neceſſitatis, ac eſt ſacramentum Baptiſmi, & ordinis ſacerdotalis, ut ſic poſſimus ſubſiſtere in reſolutione adducta in fine *dictæ quæſt.* 1.

8 Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſufficiet, dum reperitur ſacramentum ſub conditione, quod ſit tacita, ac in mente retenta, aut requiratur ejus expreſſa prolatio ab adminiſtrante, & pro parte affirmativa facit deciſio textus *in cap.* 1 *de Baptiſmo* in ſequentibus verbis: *de quibus dubium eſt an Baptizati fuerint, Baptizantur his verbis præmiſſis ſi Baptizatus es, non te Baptizo, ſed ſi nondum Baptizatus es, ego te Baptizo* ubi DD. & gloſſa alia Jura refert præter adducta *quæſt. præced.* & ita Angelus *in propoſito noſtro dubio* expreſſam verborum dictæ conditionis in aliis etiam ſacramentis videtur expoſcere in dicto verb. *Baptiſmus* 4. ibi ſi dubium eſt Juris, ut pote quia Doctores diverſa opinantur, vel ſi dubium eſt facti probabile, ut pote quia invenitur puer projectus, nec apparet, quod fuerit Baptizatus; tunc Baptizandus eſt iſto modo *ſi non es Baptizatus ego te Baptizo in nomine Patris & filii, & ſpiritus ſancti &c.*

9 Tamen Granados ubi ſupra *dicto tom* 4. & *tom.* 5. Leander *dicta diſp. fin. tract* 1. *de ſacram.*; & Sanctius *in ſelectis dicta diſp.* 44. *num.* 32. in verbis ſequentibus ibi: *quando communiter inquiunt Theologi miniſtrandum eſſe ſacramentum ſub conditione, quando dubitatur valore ſacramenti id intelligendum eſt in dubio proprio, non in opinionibus*, qui docuerat ſequenti opinionem probabilem non opus eſſe miniſtrare ſacramenta ſub conditione abſolute abſque illa. Ego inquam ſaltim ex præcepto exiſtimarem exprimendam eſſe verbis externis illam conditionem ad obviandum ſcandalum, ac id implendam formam *dicti capitis* 2. & aliorum; & ob id idem Granad ait tutius eſſe illam conditionem apponere; & in caſu dubii, in quo loqui videtur Angelus, idem dicit Leander, quamvis probabiliorem ſententiam appellet, hanc ſecundam dicit, ut debeat miniſter conditionem apponere. Ex quibus jam poſſemus hic innectere alias difficultates de quibus dico *quæſt. ſequenti.*

10 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit peccatum mortale reiterare ſub conditione ſacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis, ſi adſit tantum ſcrupulus de eorum validitate? et. ſi aliqui, quos expreſſo nomine refert Villalobos *de ſacram. diſ.* 4. *numero* 2. *quos* videtur ſequi Granados *tom.* 5. *tract.* 1. *de Baptiſmo diſ.* 8 *num* 6 ſic teneant tamen idem Villalobos, & Leander *tract* 1. *de ſacram. diſp.* 5. *q.* 13. æque probabiliter reſpondent non eſſe, niſi veniale; quia in tali caſu ſolum videtur intervenire quædam levis irreverentia; & ob id dicunt etiam eſſe venialem repetere ob ſcrupulum ſub conditione formam ſacramenti ſupra eandem materiam.

11 Adhuc tamen pugnant pro prima ſententia Valentia, *tom* 4. *diſp.* 4. *quæſt* 1. *p* 4. Bonacina cum aliis, *tom* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *p* 2. *num.* 35. & 36.

Ægidius Trullench. *de ſacram. lib.* 1. *cap.* 2. *dicto*
dubio 3. *num.* 18. *in fine*, ex communi Doctorum;
quia quando dubium eſt leve, aut ſcrupulus, ite-
ratio ſacramenti videretur quædam ipſius irriſio,
& grave peccatum ex genere ſuo; & videtur hoc
confirmari ex generali doctrina, quam pro ſcru-
puloſis notat Diana *p.* 5. *tract.* 13. *dif.* 45. verſ. &
12 *tandem*. † Ubi loquens in illa reſolutione de opi-
nione probabili circa validitatem ordinis, &c. di-
ſtinguit inter ſcrupulum, & nimium timorem à
verò dubiò, aut opinione, reſolvens, ut non enim,
quod quis timet num ordinatus ſit, aut præcisè
quia non recordatur tetigiſſe Vaſa Sacra aut non
tetigiſſe imaginatur, illico modo iterandus eſt:
nam ſola oblivio, aut ſolus timor, non eſt ſuffi-
ciens ad verum dubium, aut probabilitatem, multa
enim (ait) obliviſcimur, quæ vere fecimus, & ti-
mor ipſe, ac nimia ſolicitudo tangendi inſtrumen-
ta, in quorum porrectione imprimitur character,
faciunt videri oblivioni traditum, quod revera
13 memoramur: ita ille.

Ex qua doctrina iterationem dictam eſſe videri
quandam ipſius irriſionem, & grave peccatum
ex genere ſuo, cum ſine cauſa, tunc iteretur ſa-
cramentum; at quia ex hoc rigore pungeren-
tur nimis corda timoratorum, eorumque con-
ſcientiæ valde comprimerentur, ſi ipſi non diſ-
cernentes ſcrupulum, exiſtentes penduli, an du-
bium illud ſit non leve crediderim, pro ſententia,
quæ tantum ſignat peccatum veniale; ſin autem
ſcientes fuiſſe in eis tantum leve dubium, aut
ſcrupulum, non excuſarem, ſic iterantes à teme-
14 ritate juxta aliam dictam ſententiam.

Ad quartam quæſtionis partem, an ſit pecca-
tum mortale reiterare formam ſacramentorum
ſine cauſa ſupra eandem materiam? Ex dictis
reſpondeo cum communi, quam ſequitur Lean-
der, *de ſacram. tract.* 1. *dict. diſp.* 5. *quæſt.* 12. ut
peccet mortaliter reiterans; quia gravis injuria
irrogaretur ſacramentis; ſecus dicendum eſſe,
ſi Miniſter eſſe dubius an verba formæ pronun-
ciaverit: nam tunc debet ille repetere, & reſ-
15 pectu formæ patet ex adductis *in ſupra in hac*
quæſtione numero 1. † Et quia ut docent *ibi* DD.
adducti, & Trullench, *dicto dubio* 3. *numero*
16. *in fine*, facilius poteſt adhiberi materia du-
bia, quàm forma dubia; ex eo quod forma ve-
ra ſit magis in noſtra facultate, quàm materia;
& ob id Caſtrus Palaus *tract.* 1. *tom.* 1. *diſp.* 2.
puncto 5. *numero* 4. dicens poſſe Baptiſmum in
digito parvulo miniſtrari, quando timetur, ut
parvulus ut utero aggrediens moriatur † addit
16 etiam ut liceat miniſtrare Baptiſmum ſub no-
mine *Genitoris Geniti*, & *Procedentis ab utro-*
que, ſi exploratione formæ certæ *Patris ſcili-*
cet Filii, & *Spiritus ſancti*. mors miniſtro im-
mineret, ſequitur Diana *dicta parte* 8. *tract.*
1. *reſolut* 49. ſub verſ. *quinto*, qui tamen cum
Lugo, Suarez, Sanchez, & aliis ponit repe-
tendum poſtea ſub conditione, ut dixi *quæſt.*
præced.

Ad ultimam quæſtionis partem, an poſſit Pon-
17 tifex præcipere, ut deficiente materia certa in ar-
ticulo mortis, miniſtrentur ſacramenta in ma-
teria dubia? ut reſpondeas, repetes quæ addu-
xi *ſupra quæſt. præced.* verſ. *ad ſecundam*, &
quia ſine diſpenſatione hac in caſu neceſſitatis,
de qua ibi miniſtrandi hoc licet, non eſt cur
negari queat ſummo Pontifici, ut elargiatur
hanc facultatem; quia, ut obſervant Præpoſi-
tus in 3. *p quæſt.* 33. *art.* 4. *dubio* 1. *num.* 183.
Pater Franc. de Lugo, *in opuſculo de ſacram. cap.*
num. 54. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 2.
puncto 5. *num.* 6. Villalobos *in ſumma tom.* 1.
tract 1. *dif.* 13. *n.* 1. Antonius Perez Benedictinus
certamine 10. *cap* 10. & 13. de dubio Layman.
lib. 2. *tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 13. Salas *in p. &. tract.* 8.
diſp. 1 *n.* 98. & 285. † præſcribere modum mi- 18
niſtrandi ſacramenta, pertinet ad ſummum Pon-
tificem, & quod licite fiat, probantur ex doctri-
na P. Lugo *ſupra num.* 51 & Palai *numero* 4.
dicentium etiam in his, quæ pendent ab inſti-
tutione Chriſti, licitum eſſe interveniente ne-
ceſſitate miniſtrare ſacramentum juxta ſenten-
tiam probabilem; quia periculum irritandi ſa-
cramentum ſufficienter honeſtatur ratione neceſ-
ſitatis, adhibita conditione; imo idem Lugo
cum Sanchez, & Soto, quos ſequitur Diana *di-*
cta p. 8. *tract.* 1. *reſol.* 49. in principio aſſerunt
hoc procedere; licet opinio ſit parum proba bi-
lis, quam ſeclusa neceſſitate, non liceret amplecti,
dum urget neceſſitas reddi practice probabi-
lem.

Et conſonant Navarr, *in cap inter verba co-* 19
rollar. 53. *num.* 135. Sotus *de ſecreto memb.* 3 *q.* 3.
concluſ. 2. & Villalobos *de conſcientia p.* . *tract.*
1. *dif.* 8. dicentes, ut periculum grave faciat
quod formido præponderet opinioni, ponen-
tes exemplum, ut ſi Judex te interrogat ſuper
digniſſima perſona in Reipublica, & tu quidem
putas, quod Judex legitime interrogat, ſed ha-
bes timorem probabilem nihilominus de contra-
ria Juſtificatione interrogati: & hac difficulta-
te probant adducti, Sanchez cum aliis *lib.* 2. *de*
matrimonio diſp. 39. *num.* 8. † Quod ſi timor, 20
ſive formido ſit probabilis, tunc quoties grave
ſtat inconveniens, ſi ſequatur probabilior op-
nin, & ſi pars magis ſecura non habeat pro ſe,
niſi timorem, formidinem, vulgò *recelo*, cum
apparente probabilitate; etſi pars contraria ha-
beat opinionem pro ſe, debeat ſequi pro perſo-
na digniſſima, circa quam interrogavit Judex,
cujus vita pretioſior in Republica, & hoc prop-
ter adductam doctrinam, quam protulit Sotus
ſupra; & ſequuntur relati in verbis ſequentibus
ibi: *nam periculum grave, ne digniſſima per-*
ſona præter Jus occidatur, facit ut in moralibus
formido præponderet opinioni. † Et circa opi- 21
niones in ſacramentis adducit Diana, *ubi ſupra*
dicta reſ. 49. ex doctrina etiam Jaſonis *in l.* 1.
numero 77. *cod. de ſumma trinit.* dicentis in du-
biis præeligendam eſſe opinionem animabus fa-
ventem: ex quibus cum infinitis difficultatem
hanc exemplificat in Baptiſmo, Pœnitentia, &
confirmatione, & Amicus *in curſu Theolog.*
tom. 7. *diſp.* 11. *ſect.* 2. 32. Henriquez, Toletus,
Vaſquez, & alii *in dicta q. præcedenti* adducti, qui
tunc dicunt repetendum eſſe ſacramentum ſub
conditione, ut *ibi* poſui, & patet *ex quæſtione ſeq.*

QUÆST.

QUÆSTIO IV.

An si Episcopus proferat formæ verba, antequam applicetur materia, vel è contra ordo sit iterandus? An si adsint opiniones probabiles pro validate, vel nullitate alicujus ordinis, teneatur quis in hoc casu ordinem denuo suscipere? An Pontifex suppleat defectum jurisdictionis ministrantibus sacramentum cum opinione probabili? Vel suppleat illam in ministratione sacramentorum, stante errore communi absque titulo colorato? Et an quibus sacramentum Confirmationis contulerit, vel susceperit, irregularitatem incurrat? Idemque interrogatur de suscipiente bis ordinem aliquem, aut Baptismum?

SUMMARIUM.

1 *Formæ verba singulis sacerdotibusd icuntur, cum ordinantur.*

2 *Formæ verba ita proferri debent ut simul concurrere possint cum materia.*

3 *Ordo non iteratur eo quod ante dicatur verba, quam applicetur materia sine magna mora, ut* n.4.& 5.

6 *Iteratio ordinis fit cum dubitatur, an ordo sit collatus.*

7 *Iteratur ordo Episcopatus, & Presbyteratus collatus sub opinione, non sic cæteri ordines* n.8.

9 *Pontifex potest supplere defectum ministrantibus sacramentum cum opinione probabili* n.10.

10 *Minister non se exponit periculo irritum efficiendi sacramentum, quando adest probabilis opinia absolvendi à peccatis, à censuris assistendi matrimonio, & quare* numero 11.12.13.14.15.

15 *Valor quoties dependet à voluntate Pontificia poterit sacramentum ministrari cum opinione probabili* n.16

17 *Opinio probabilis Doctorum facit, ut Ecclesia impendat confessario Jurisdictionem.*

18 *Attentantes titulo colorato usurpare Jurisdictionem, & si generatim peccent, non tamen faciunt inde sententiam nullam, &* num. 39.

19 *Error communis in administratione sacramentorum, num sine titulo colorato sustineatur.* n. 20. 21. 22. 38. 39.ad 46.& à n.25. *Ubi quod requiratur titulus* n. 26. 27. & à n.47.

21 *Existimatus sacerdos qui non est, non absolvit valide ex communi errore, secus si sacerdos existimetur Parochus; &* n.23.

23 *Parochus existimatus à Populo communi ererere, qualiter in administratione sacramentorum sustineatur, &* n. 19.

24 *Electionis confirmatio a superiore aliàs nulla præstat ex titulo colorato valorem, dum latet ejus vitium.*

28 *Sacerdos communiter habitus pro confessore, exercens, stante illo communi errore, sustinetur, & gesta per eum non iterantur, comperto errore.*

29 *Parochi putativi gestu titulo legitimo, tenent, nec egent confirmatione, etiam si postea adveniat sui muneris causa impeditiva.*

30 *Errore communi gesta sustinentur, etsi pro certo tempore titulus coloratus datus sit, dum ignorantur.*

31 *Error communis, dum durat facit gestu Judicialia, interim facta valeant.*

32 *Episcopus excommunicatus occulte, valide confert ordines.*

33 *Possidet Juste, qui triennio possedit beneficium titulo colerato; sic ut non egeat alia collatione.*

34 *Laicus existimatus sacerdos, cui Parochus concessit assistere matrimonio, non invalidet actum, etsi contrahentes sciant tantùm illum esse laicum.*

35 *Pontifex potest supplere Jurisdictionem in administrationem sacramentorum, stante communi errore, &* n. 48. *nisi adsit defectus naturalis Juris, vel Divini, ut si pertinet ad substantiam socramentorum, &* numer. 36.

37 *Gesta per fœminam electam Papam communi errore nunquam valent.*

40 *Errore communi gesta valere exemplificantur in nonnullis casibus* num.41.

47 *Error communis sine titulo colorato quare sustineatur circa nonnulla gesta, & circa alia requirat titulum saltim coloratum. Vide hic, & ex dictis* à n.19.

49 *Confirmationis sacramentum bis conferens non contrahit irregularitatem.*

50 Cap. dictum de consecrat.dist.5.

51 *Baptismum iterans, fit irregularis quare* n.52.

52 *Ordinem iterans num irregularitatem incurrat?*

53 Cap. Saluberrimum 1, q. 7. cum glossa ibi n.52.

AD primam quæstionis partem, quia facilis est responsio ex dictis *supr. in Rub. q.4.* vers. *ad quartam*, & *q.5.* & quia in prima parte textus nostri agitur de iterando, seu supplendo in ordine defectus; ideo nunc ad præsens dubium respondent Cajetanus *tom. 1. opuscul. tract.* 26. Navarr. *in manuali cap. 22. n.* 17. affirmativè & hoc ex decis. Gregorii IX. *in c. fin.* nostri tituli; eo quod debet forma simul cum materia existere, saltim quoad aliquam partem, & quia impositio manuum ex illo textu debet fieri super caput ordinandi, cum effunditur ab ordinatore oratio super illis, seque caveri in Pontificiali, ut scilicet à singulis sacerdotibus dicantur verba formæ, cum ordinantur. 1

Et facit doctrina Jacob. Granados, *in 3. p. de sacram. contr. 9. tract. 1. disp. 6. n.* 17. qui postquam loquutus fuit de subdiaconatus ordine, de quo textus noster supponit, secundo in Presbyteratu, & Subdiaconatu, esse sufficientem probabilitatem, ut possit vel, debeat aliquis prædictorum ordinum iterari, quando scilicet ordinantur aliqui sine reali coëxistentia materiæ, & formæ, & hinc sub conditione; tum quia Cajetanus, & Navarrus (ut dictum est) sentiunt ordinem aliter esse 2

nullum; tum quia isti ordines sunt multò sacratiores, magisque necessarii; siquidem in istis peculiariter notat Pontificiale ita proferri verba formæ, ut simul concurrere possint cum materia:
3 leges Hurtadum, *de sacram. disp.* 1.*dif.* 11.

Utcumque tamen cum Granado, & Cajetano, sentias respectu ordinis Presbyteratus, & Diaconatus, de quibus loquitur, *dict. cap. fin. hujus tituli*, adhuc existimo respectu subdiaconatus, in quo loquitur tertius noster; item, & aliorum ordinum minorum nullo modo esse iterandum sacramentum; quia, & varii DD. existimant, ut ait *supra* Granados ordinem esse legitime collatum, nec esse credibile Pontificiale Romanum sequutum esse opinionem secundam, qua non manaret tuus qui ordinatur; & quia minor necessitas, & perfectio horum ordinum facit ut minori certitudine debeamus esse contenti; indeque ait Granados se non vidisse in praxi sufficientem probabilitatem, ut possit, vel debeat aliquis prædictorum ordinum iterari, nec de his agi, *in dict. cap. fin.* ait.

4 Et sic cum Diana *p.* 5. *tract.* 13. *miscel.* 1. *res.* 48. & juxta quæ dixi *in dict Rub q.* 4. dict. vers. *ad quartam*, & *ibi dicta quæst.* 5. respondeo in puncto difficultatis quod differt à dubio primæ partis textus nostri; item & *dict. cap fin.* ut ex litera utriusque constat, cum in illis dicatur de supplendo quod incaute fuerit prætermissum. Hic verò in dubio presenti de concurrentia, & simultate materiæ cum forma, vel è contra, resolvendum esse præsens dubium Juxta dicta in relata *q.* 4. vers. *ad quartam*, & idem cum eodem Diana, quia specialiter in sacramento ordinis cavetur, ut non petatur physica simultas: nam cum forma sit modi imperativi, sufficientissime verificatur quod Episcopus dicit; nempe *accipi* &c. si finitis verbis sine magna mora accipiat, seu tangat librum, vel calicem.

5 Et ad probandum hoc, adducit Diana ipsum Pontificiale, in quo cum ordinantur subdiaconi, dicitur omnes debere successive tangere Calicem, & Patenam, & (ait) tamen verba ibi dici simul omnibus; ita ut sit certum, cum plures accedunt ad tangendum, jam esse finitam prolationem formæ: idemque ibi notari ait in minoribus ordinibus.

6 Ad secundam quæstionis partem, an si adsint odiniones probabiles pro validitate, vel nullitate alicujus ordinis teneatur quis denuo ordinem suscipere in hoc casu? Et quia sufficienter ex dictis *supra quæst.* 3. proximè præcedenti sub distinctione inter opinionem, dubium & scrupulum, dictum sit; & ita Diana *dicta p.* 5. *tract.* 3.*res.*47. in dubitanter firmat, ut quoties dubium occurrit, an ordo sit verè collatus, sive quia materia est dubia, sive quia sunt rationes sufficientes dubitandi, posse tunc, & deberi iterari sub conditione.

7 Tota ergo difficultas potest esse quando adsunt opiniones probabiles; & in hoc puncto Granados *tract.* 1. *de sacram. in genere disp* 4. distinguendo respondet, nempe, ut in ordine Episcopi, & Presbyterali sine dubio sit ordo iterandus; quia alioqui exponitur periculo non ordinandi, cum alioqui probabile sit illum non habere potestatem ordinis ad id requisitam, & de sacerdotali ordine etiam idem dicit, cum exponatur periculo non sacrificandi, ut jam sub *dicta quæst.* 5. *Rub.* dixi, in reliquis ordinibus inferioribus Diaconatus, Subdiaconatus, & minoribus dicit, ut non obligaret illum, qui Juxta probabilem opinionem fuit ordinatus, ut illos ordines iteraret, etiam sub conditione; eo quod isti ordines non sunt ita necessarii, ut per sacerdotalem potestatem supplere non possint munera propter quæ sunt instituta; propterea, quod etiam non habent annexum aliquem actum absolute necessarium ad salutem fidelium, aut defectu cujus proveniat Ecclesiæ nobile detrimentum, & videntur amplecti idem Diana *à res.* 47. & Hurtad. *de ordine dif.* 15. nam cum homo sit ordinatus Juxta probabilem opinionem, ac proinde prudenter possit ibi persuadere ordinem, fuisse validum, non erit cur ad illius rationem obligetur, ut sentit D. Jacob. Granados.

Verùm quia aliter ex dictis in ordine Episco- 8
patus cedere possit in maximum detrimentum fidelium propter adductum periculum, teneaturque ordinatus vitare hujusmodi incommodum recipiendo prædictum ordinem secundum certam doctrinam, & non Juxta opiniones, in quibus potest esse deceptio; ideo ipse Jacobus Granad. & Diana *dicta, res.* 47. in vers *unde* disputant de alio dubio, *num teneantur sacerdos, & Episcopus, si non tetigit vasa sacra, ut illud instrumentum, in cujus porrectione imprimitur Character iterare ordinem sub conditione*, de qua quæstione; quia pertinet ad dictum *cap. fin hujus tituli*, dico late, & per alia adjuncta *ibi*, ubi quid de subdiacono, & Diacono.

Ad tertiam quæstionis partem, an Pontifex 9
suppleat defectum Jurisdictionis ministrantibus sacramentum cum opinione probabili? Quia Lessius *de Just. & Jur. lib.* 2. *cap.* 19. *dubio* 2. *n.* 69. cum Henriquez *lib.* 2 *de pœnit. cap.* 14. *n.* 3. & 4. dicit non solum errorem communem, sed etiam probabilem Doctorum opinionem; efficere, ut Ecclesia det Jurisdictionem, etiam si opinio forte illa sit falsa, sæpiusque judicet Henriquez, quod valent acta etiam si populus dubitet, an superior sit officio privatus, quia cum ante fuerit habitus superior, non debent propter dubium superveniens eum rejicere quominus in officio perseveret, cum in dubio nemo sit Jure suo privandus, eo quod in dubio melior sit conditio possidentis, Juxta quæ docent Doctores *in c. significasti de homicidio*, & ego sub tit. *infra de restit. spoliator.*

Et probatur quia quando v.g. ad est probabilis 10
opinio absolvendi à reservatis, à censuris assistendi matrimonio, nullo morali periculo se exponit Minister irritum efficiendi sacramentum; quia etsi ex privilegio Jurisdictionem non habeat, habet tamen ex tacito consensu Ecclesiæ, & ratihabitione de præsenti supplente Jurisdictionem, ne tot actus irriti sint sicuti habet qui ex errore vulgi, & titulo præsumpto operetur, ac proinde nullo periculo mortali irritandi sacramentum, exponi: aliis multis probant Diana *p.* 8. *tract. res.* 93. Pater Franc. de Lugo *opusculo de* 11
sacram cap. 1.*q.*4. *n.* 49. & 50. † qui ait ut quoties opinio probabilis versatur circa illa, quæ summus Pontifex in sacramentorum administratione determinat, ut in matrimonio, quod sic, & non aliter celebratum maneat in sacramento pœnitentiæ circa Jurisdictionem sacerdotum ad absolvendum, licite possit Minister quamlibet opinionem probabilem sequi, cum in qualibet, Juris-

dictio detur, & matrimonium validetur ex præsumpta vel juridica voluntate Pontificis, qui sicut Jurisdictionem supplet habentis titulum coloratum, & Jurisdictionem dumtaxat existimatam errore communi Juxta *leg. Barbarius ff. de offic. Prætor.* ut docent *ibi* communiter DD. & in terminis Sanchez *de matrim. tom 1. lib. 3. disp. 12. n. 49.* cum infinitis Solorzanus *de Jure Indiarum tom 2. lib. 2, cap 4 n. 75.* Ubamesius *de Jure Pontificio tomo 1. q. 97.* Bosius *de matrimonio cap. 4. §. 35. n. 96.* Gonzalez *in reg. 8. concl. glossa 15. §. 1. n. 196.* Gutierrez *de matrim. cap. 62. n. 26.* Lessius *lib. 2. cap 29. lib. 2. num. 7.* Ludovicus à Cruce *in Bulla cruciata disp. 1. cap. 2. dubio 8. n. 3* Ægidius Trulench. *ibi lib. 1. cap 1. §. 7. dubio 13 n. 7.* Thesaurus *in praxi de pœnis p 1. cap. 6.* Filiucius *tom. 1. tract. 10. 6. cap n. 295.* Fagundez
12 *præcept. 2. Ecclesiast. lib. 7. cap. 2. n. 26.* & alij, † sic etiam operantibus Juxta opinionem probabilem, confert certam Jurisdictionem, ut certum reddatur sacramentum, non etiam dicit Lugo minor potens est sapientum opinio, quàm vulgi error ad inducendam Jurisdictionem, & validum actum.

13 Nec obstat Joannes Santius *in selectis disp. 44. à n. 10.* ubi affirmat ministrum peccare mortaliter contra charitatem, & Justitiam, quoties habens Jurisdictionem sub opinione probabili sacramentum ministrat, quin suscipientem maneat de incertitudine sacramenti, ut possit alium ministrum habentem Jurisdictionem certam adire; quia videtur esse contra charitatem suscipientis ministrare sacramentum dubium, cum possit habere certum, & pluribus exemplificat, solumque excipit in sacramento pœnitentiæ excusans ministrum, si suscipiens Sacramentum confiteatur aliqua venialia simul cum mortalibus; quia cum circa venialia sit omnino, & sine dubio certum quemlibet sacerdotem jurisdictionem habere infert, ut absolvens de venialibus, gratiam conferat, & consequenter remittat mortalia, & hoc meo videri, ne detur dimidiata venia, quæ implicat dari posse.

14 Sed ipse Santius, *dicta disp. 44. n. 65.* dicit probabile esse talem ministrum absolvere posse à reservatis, vel censuris assistere, matrimonio excommunicare, eligere confessorem, privilegium non esse revocatum, & similia & illa ex ea opinione operando, valide faciat, Ecclesia supplente defectum, si fortè subsit; cum enim licitum sit operari ex opinione probabili: nam si omnia illa essent irrita, gravissima incommoda sequerentur; ideo dicendum est in puncto nostri dubij, ut Pontifex suppleat defectum jurisdictionis ministrantibus Sacramentum cum opinione pro-
15 babili. † Ex eo inquam principio duplici: nam quoties dependet valor, ac dispositio à voluntate Pontificia, ejusque dispensatione efficientia, sive valor etiam in materijs sacramentorum censurarum votorum, aliarumve materiarum, in quibus forte sit opinionum varietas, quas non præsumitur Pontifex ignorare, si dissimulet, nec contradicat, juste præsumatur, ut habeat voluntatem, ac intentionem supplendi in illis jurisdictionem, valorem, & efficientiam necessariam si forte à parte rei defecissent. † Item quia, & si daretur quod
16 Pontifex ignoraret illas diversas opiniones, adhuc pro certo præsumitur. ut communicet circa illas Jurisdictionem, eo quod alias esset admodum Jurisdictio Pontificia defectuosa, non adjuvans remedio in re ita necessaria, supplendo Jurisdictionem, ut factum teneret: sic cum alijs probat Machadus *de perfecto confessore in discurs. pract. de probabili opinione art. 5. n. 7. ante tom. 1.* cum Patre Luis de la Cruz.

Et itidem confirmatur ex doctrina Hurtad. *de* 17
pœnit. disp. 10. dif. 6. dicti Machad. *dict. tom. 1. lib. 1. p. 2. tract. 1. documento 9.* Diana *dict. tract. 1. dicta ref. 93. p 8.* verba utriusque referens, quibus probat quod quando quis Juxta opinionem probabilem absolvit v.g à peccatis reservatis, vel quando approbatus in alio Episcopatu eligitur in confessarium, valide absolvit: quare Pater Antonius de Eschobar *in Theologia morali tract. 7. examin. 4. cap. 7. n. 37.* ait ut valeat absolutio, si pœnitens unum tantùm peccatum confitetur, quod reservatum esse videtur, & confessarius probabiliter credit non esse servatum: ita cum Lessio; ex eo, nam probabilis Doctorum opinio facit ut Ecclesia impendat Confessario Jurisdictionem.

Nec tunc potest esse contra hoc Doctrinà 18
Joan. Sancij *ubi supra*: quia respondeo cum eodem Lessio *supra*, Sanchez *dicto lib. 3. de matrim. disp. 20. n. 5* & Solorzano *de Jure Indiar. 10. 1. lib 3. cap. 2. n 39.* quod etsi solum habentes titulum coloratum possint generatim dici peccare, usurpatione Judicij ex doctrina, quam retuli sub *Rub. de foro comp. q. fin.* quia quantum in ipsis est, usurpant potestatem, quam non habent; sed non inde illorum sententiam esse irritam; quia dum hoc attentant, Ecclesia Jurisdictionem extraordinarie propter bonum commune in ipso acto suppeditat, & facit doctrina Abbatis *in c. nihil 44. de elect.* quem refert Rosella verbo *confessor. 3.* in fine, Silvester *in eodem verbo 1. q. 19.* Santius *supra n 56* dicente valere acta, etiam si populus dubitet, ut jam retuli.

Ad quartam quæstionis partem, an stante er- 19
rore communi absque titulo colorato, Pontifex suppleat? Et quia jam sub præcedenti vers. *ad tertiam*, sine controversia probatum apparet, ut stante opinione communi cum titulo colorato, recte administretur sacramentum; nunc difficultatis ansa, quæ solum est, num valeat si solum adest communis error absque titulo colorato; major videtur esse quam præcedens. Et adjunctis his, quæ dixi *in Rub. de causa possess. & propriet.* de titulo præsumpto acquisito virtute triennalis possessionis in beneficijs, quæ videtur præstare titulum coloratum ad tuendum possessorem triennalem in sua possessione; ut ibi scripsi sub *quæst. 1. à n. 19. vers. ad tertiam*, jam ad punctum difficultatis leges quæ subsequentur.

Igitur video Basilium Pontium *de matrimonio* 20
lib. 3. cap. 21. n. 46. & post illum Joannes Santius *in selectis disp 44. num. 3.* Caspensis *in cursu theolog. tom. 2 tract. 24. cap. 5 sect. 6 n 51.* Molfesius *in summa tom. 1. tract. 7. cap 13. n 21.* Cutellum, *in addit ad pract 4.* Mareni. *dubitatione 29.* & cum Diana Bardonum, *in consilijs Regalibus tom. 1. ref. 63 q. 14 n. 50.* Thomam del Bene *de parlam, & Comitijs dubio 4 sect. 32. corol 2 n. 1. & 3.* Leander *de sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 11. q. 102.* docentes ut gesta valeant tam in foro externo, quàm interno, satis sit haberi communem errorem, nec esse necessarium titulum coloratum à superiore legitimum. Primo, quia negari non potest Jurisdictionem acquiri præscriptione, ut colligitur ex *cap. cum contingat*, & *ibi* glossa cum alijs

alijs *de foro comp.* ubi gloſſa, Panormit, alij & ego, item, & *in cap. duo ſimul, cap. tom. contingat, de præſcription.* & ego *ibi ſub cap. de quarta* 4. *eodem,* aliquid *in cap.* 8. *de Judic.* & docet Rota, *deciſ.* 2. *in novis de præſcript.* item quia etiam acquiritur cooſuetudine, ut in prædictis locis adduxi, & *in cap.* 7. *de appellat. ſub quæſt. fin.* cum
21 multis Sayrus *lib.* 1. *de cenſuris cap.* 6. †Qui infert ut quamvis non ſacerdos exiſtimatus ſacerdos, invalide abſolvat: tamen ſacerdos exiſtimatus Parochus, & intruſus vere abſolvat, & conferat reliqua ſacramenta, cum alias enim multa perturbatio ſequeretur, ſi omnia ſacramenta matrimonij, & confeſſionis ab his miniſtrata, fuiſſent invalida.

22 Quare Diana *p.* 2. *tract.* 2. *miſcel. in* alias 16, *reſ.*45. dicit ſatis probabilem eſſe dictam ſententiam, quam à confeſſarijs commendat notandam; quia eſt opinio nova, quà magis communi bono conſulitur, quàm ſi præter communem errorem titulus quoque foret neceſſarius, & ut probabilem admittunt Caſpenſis, addictus Machadus *tom.* 1. *lib.* 1. *p.* 2. *tract.* 1. *docum.* 8. *n.* 2. nec audet damnare Baſilij ſententiam DD. Joannes de Eſcobar *in addition. ad tract. de utroque foro art.* 5. *n.* 51. etſi adhæreat contrariæ, & juvant Baſilij conſiderationes ſequentes qui, *dicto lib.*
23 5. *cap.* 20. †Inter alia ponit quod ſi quis in Parochia conſtitutus ab oppidi Concilio, & communi omnium errore exiſtimaretur verus Parochus, omnia ſacramenta ab illo adminiſtrata valerent, modo ſi ſacerdos, qui poſtea inquit matrimonium coram Parocho exiſtimato, etiam ſi ſit intruſus, & non conſtitutus à ſuperiore legitimo valere, & contra Sanchez, ac alios *lib* 3. *de*
24 *matrim. diſp.* 22. *n* 53. †Dicentem quod ſi v. g. peccetur in electionis forma, eo quod ſolemnitas Jure præſcripta omittatur in electione, vel collatione, geſta per electum non valeant, niſi accedat legitimi ſuperioris confirmatio, quæ titulum coloratum confert, dum electionis vitium communiter latet: tamen idem Baſilius *dicto lib.* 5. *cap.* 20. reſolvit, ut licet non haberet Provincialis electus titulum, ſed tantùm eſſet habitus communi errore pro vero, ac legitimo Provinciali, probabile eſſe, quod geſta valeant, quia titulus non requiritur, quando eſt error communis; ita ut paſſim, & communiter reputatur eſſe verus ſuperior.

25 Ad hoc inquam ſcilicet, quod ut geſta valeant, non ſatis ſit communis error, ſed neceſſarius ſit titulus collatus à ſuperiore, quamvis invalidum ſit ob aliquod vitium latens: indeque quoties aliquis ſine authoritate ſuperioris, & ſine titulo in officium Judicis, Parochi, aut confeſſoris ſe intruſit licet communis error facti accedat geſta per eum ad utrumque forum pertinentia non valere; imo prorſus invalida eſſe docent Doctores utriuſque Juris prudentiæ per regulam textus *in c. infamis, verſ. verum tamen* 3. *q.* 7. & per textum *in dicta l. Barbarius ff. de officio Prætor*, & cum infinitis Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 21. *n.* 41. præter quos tenent etiam Leſſius *lib* 2. *cap.* 29 *de Juſt. n.* 68. Fagundez *in præcept. decalog. lib.* 7. *cap* 2. *n.* 73. Filiucius *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 9. *n.* 229 Joannes Valer, *in different. fori utriuſque* verb. *nullitas different.* 7. *n.* 2. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 1. *dif.* 13. *n.* 5. Gaſpar Hurtad. *de pœnit. diſp* 10. *dif.* 6. Suarez *in* 3 *p. tom.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 6. *num.* 7. Peginald. *in praxi tom.* 1. *lib.* 1. *n.* 102. & 103. Egid. Conink. *de ſac ram. diſp* 8. *dubit.* 3 *n.* 22. & *dubit.* 6. *n.* 44.

Et ſic Cardinalis Lugo *de Juſt. tom.* 2. *diſp.* 37. 26
ſect. 3. *n.* 23. dixit ab hac communi ſententia recedendum non eſſe in re tanti ponderis, maxime cum ex oppoſita ſequantur multa inconvenientia, & fortaſſe majora, & in praxi duriſſima, nam ſequi poteſt ex ea (ait) quod ſi aliquis v. g. malitioſè ſe legatum Papæ fingat, & oſtendat Bullas falſas in teſtimonium ſuæ poteſtatis, eo ipſo illius acta futura ſint valida in utroque foro, ſicut ſi eſſet verus legatus. Item quia ſi hæretici qui ſe Epiſcopi fingunt, & poteſtate illa ficta decipiunt rudes, & ruſticos, non minorem habebunt poteſtatem Juriſdictionis circa illos, quam ſi veri eſſent Epiſcopi; dum adeſſet error communis, ſed hæc non admittens, imo potius dicens duriſſima eſſe, & conducere ad fovendos nequiſſimos ſimulatores in ſuis fraudibus, concludit firmando merito ad valorem requiri geſtorum per Judicem falſo exiſtimatum, quod habeat titulum coloratum, hoc eſt ſaltem apparentem, qui ſit à legitimo ſuperiore.

Et ſic Franciſcus Sylvius, *in p.* 1. *reſolut. var.* 27
verb. *matrimonium num.* 11. Videtur reſpondere ad dubium ſibi propoſitum de ſacerdote communi æſtimatione, & errore exiſtimato, Parocho putativo aſſumpto à Collonello, vel Capitaneo militum, dum ex doctrina Henriquez, Sanchez, Bonacinæ, & Barboſæ, ac aliorum præmittendo, ut non ſit neceſſarium eum habere titulum verum, ſed ſufficere, quod habeat coloratum, & putativum.

Unde inferunt Doctores ad plures caſus ſe- 28
quentes. *Primo* ut ſi ſacerdos communiter habitus fuit pro confeſſore approbato, quia titulum à legitimo ſuperiore habuit, nulliter tamen propter aliquem occultum defectum, ſi abſolvat à peccatis ita valida maneat abſolutio, ut detecto poſtea defectu, & errore communi non ſit neceſſe confeſſiones ei factas cum alio legitimo confeſſore reiterare. †Secundo idem dici debere 29
de omnibus geſtis per Parochum putativum cum titulo legitimo: nam ea omnia tenent, nec egent confirmatione: ita Leſſius, *dicto lib.* 2. *de Juſt. c.* 29. *dub.* 8. *n.* 66. qui loquitur de primo, Gutierrez, *de matrim. c.* 62. *n.* 26. & 28. cum multis Sanchez. *d. lib.* 3. *de matrim.* 22. *nu.* 41. & Diana *dict. p.* 8 *tract.* 1. *reſ. fin.* dicentes hæc omnia procedere, etiam ſi poſt titulum legitimum, & verum poſſeſſionem adveniat defectus, ſeu cauſa impeditiva illius muneris, ut eſt excommunicatio, ſuſpenſio, & ſimiles occultæ, tamen, nam tum rata manebit abſolutio, & quælibet ſacramentorum adminiſtratio.

Tertio porrigunt cum alijs Henriquez, *lib* 6. 30
c. 6. *à n.* 2. & Diana *ſupra* ad caſum, quando ſcilicet titulus verus adfuit, ſed defuit, vel quia conceſſus fuit pro certo tempore, quod fuit elapſum, vel quia revocatus, vel inhibitione, aut privatione, aut ſimilibus, quaſi communiter id ignoratur, & adhuc durare credatur, acta ejus virtute valent, & tenent. †Et inde quarto va- 31
lere ait idem Diana cum Valero, *in different. utriuſque fori* verb. *nullitas different.* 3. omnia acta judicialia, vel extra facta per judicem occulte excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, dum communis error, & ignorantia adeat ex reddita ratione. †Et inde ſequi etiam 32
dicunt ut Epiſcopus excommunicatus occultè,
validè

validè conferat ordines, de quo dixi, *supra sub tit. de temporib. ordinat.*

33 Quinto etiam juxta quæ adduxi sub dicta, *Rub. de causa possess. & propriet. q. 1. in* vers. *ad tertiam à num.* 19. de titulo acquisito per triennalem possessionem alicujus beneficii, dico cum Lessio *dicto dubio* 8. *n.* 66. Avila *de censuris* 2. *p. cap. 6. disp. 6. dub.* 7. Diana *dicta res. fin. circa finem*, ut habens possessionem beneficii collati per putativum Judicem cum legitimo titulo, Jurisdictionis recte, atque tute possideat; sic ut necesse non habeat alia collatione, nec institutione: sic resolvitur contra nonnullos putantes *dict. leg. Barbarius* locum habere in beneficialibus.

34 Et licet dubium posset esse, an etiam procederet in casu, quo Paruchus laico pro sacerdotes communiter reputato, facultatem præbuit assistendi matrimonio celebrando; nihilominus Sylvester verb. *excommunicatio* §. 3. 5. Diana *dicta p.* 8. *res. fin. tr.* vers. *tertio* dicunt valide coram eo contrahi, cum habeat, error communis interveniat, & laici incapacitas, queat suppleri per Ecclesiam, quæ sicut potest statuere, quod non sit necesse matrimonium coram Parocho celebraze, possit etiam statuere quod sufficiat celebrari coram laico, etiam si pro sacerdote non habeatur, quod verum esse dicunt, quamvis contrahentes matrimonium sciant defectum Parochi; dummodo cæteri communiter illam ignorent: nam communi errori, non particulari scientiæ attenditur: & sic Henriquez, Sanchez, Bonacina, quos referunt Sylvius, & Diana *ubi supra*, validum affirmant futurum matrimonium contractum coram laico, cui Parochus concessit facultatum assistendi matrimonio, si commuoi errore habetur sacerdos, eo quo in proposito sacerdos, qui assumitur, habet titulum, saltem coloratum, quatenus communi hominum æstimatione putatur.

35 His omnibus præmissis utcumque sequaris ad difficultatem propositam in nostro vers. *ad quartam*, respondeo ut possit Pontifex supplere Jurisdictionem in administratione sacramentorum, stante errore communi, etiam absque titulo colorato; quia etsi revera ex proxime dictis pro secunda sententia, solus error communis absque titulo non sufficeret, non implicat in casu, quo accederet Pontificis dispensatio, ut facta solo communi errore tenerent io jurisdictionalibus, ac Sacramentalibus; dum tamen inhabilitas Judicis putativi talis sit, quod suppleri valeat per superiorem, vel potestatem humanam, ut de votis, censuris, & de materia sacramcotorum, ac aliorum, quorum efficientia, & valor pendeat à voluntate, & dispensatione Pontificia, ut dixi in
36 hac quæst. sub vers. *ad tertiam.* † Secus tamen
aliter, ut si sit defectus naturalis Juris, vel Divini, quod nec tollere, nec supplere potest potestas humana, nec quidem dispensare, ut pertineret ad substantiam materiæ, ae formæ sacramentorum Juxta que dixi *supra sub Rub. hujus tituli*: ita Diana *dicta p.* 8. *res. fin. in fine*, Machado, *de perfecto confessore in discurs. de opin. prob. art.* 5. *n.* 7. *ante tom.* 1.

Itaque idem Diana, & Lessius *lib.* 2. *de Justi-*
37 *tia cap.* 29. *n.* 66. sub vers. *tertio* inferunt falsum
esse dictum Jasonis, qui *in dicta l. Barbarius n.* 62. *ff. do offic. Prætoris* dixit, quod si in Pontificem eligeretur fœmina communi circa sexum concurrente errore, valere per eam, veluti Pontificem facta; quod inquam falsum est, cum defectus fœminæ ad summum Pontificatum ex natura proveniat, qui suppleri per potestatem humanam non potest, quæ nec ad ordines ascendere, ut dixi, sub *tit. de temporibus ordin. & de ætate ordin. sub Rubrica*, item perdicta *supra de elect. in dub. & sub Rubro* ubi quod eligi nequit, & io terminis, Del Bene *supra*, *& infra sub casu* 3. *sect.* 32.

Quod si dicas pro prima sententia absque ti- 38
tulo colorato ex solo communi errore, & vulgi
opinione facta tenere, uc sic exemplificans Tho-
mas del Beoe *de Parlamento dubio* 4. *sect.* 32.
per undecim casus, ubi *corollario* 2. *n.* 2. ait quod
non solum error communis, sed etiam probabilis
opinio Doctorum Jurisdictiunem tribuit, etiam
si opinio illa forte sit falsa: sic Henriquez *lib.* 2.
de pœnit. cap. 14. *n.* 3. *&* 4, Sanchez *dicto lib.* 3
matrim. disp. 20. *n.* 65. ex jam adductis ratio-
nibus. † Additque Del Bene *n.* 3 quod, etsi illi, 39
qui habent titulum coloratum, & Multo magis,
qui illum non habent peccent usurpatiooe Ju-
dicii, quia quantum in ipsis est, usurpant po-
testatem, quam non habenc; sed eorum sen-
tentia (ait) si adsit communis error, non est
irrita, tuncquidem facilius poterit Papa, etiam
quando adest titulus coloratus, Jurisdictiunem
supplere.

Et quod ex solo communi errore, facta va- 40
leant, exemplificant del Beoe *dict. corolar.* 2. in
casibus undecim, ut in Prælato, qui accepit Præ-
laturam in excommunicatione, irregularitate, vel
alio impedimento occulto, ratione cujus collatio
sit irrita (vel interventu simoniæ realis comple-
tæ. aut confidentialis) si communi errore facti
habeatur pro communi Prælato, dicit enim uc
valida sit sententia excommunicationibus, vel
absolutionis ab eo lata, & collatio beneficii, & de-
legatio Jurisdictionis. † Idemque dicit de eo, cui 41
collata est potestas delegata, sive ad universita-
tem causarum, ut patet in commissariis, vicariis,
foraneis, pœnitentiariis &c. quia eorum Jurisdi-
ctio, non minus, quam ordinaria spectat ad com-
munem causam, cum plures causæ ad ipsos defe-
raotur. † Idem probat de delegato particulari, 42
cum plurimum inter sit Reipublicæ, ut horum a-
cta valeant, si adsit error communis. † Tertio idem 43
probat, etiam si superior confereus officium, vel
Jurisdictionem, sciat impedimentum alterius, aut
collationem esse invalidam, modo adsit commu-
nis error populi. † Et quarto addit etiam si liti- 44
gatores, vel quorum causa agitur, impedimeotum
noverint, quia hæc Jurisdictio coocessa est gene-
ratim (ut dixi) propter errorem communem, † 45
Idemque dicic, quando alicui Jurisdictio occulte
est sublata, & ille nihilominus pro superiore pec
communem errorem babetur, (ut jam etiam
dixi) & late comprobat dict. del Bene *dict. corol.*
2. *can.* 5. Legendus cum multis, & dicta procede-
re ait in foro contentioso, & sacramentorum, &
in his, quæ geruntur ex officio publico; quam-
vis noo sint actus Jurisdictionis, ut in instrumen-
to Tabelionis, in electione, & præsentatione ad
beneficia, & officia io actu Parochi assistentis
contractui matrimonii, qui non est Jurisdictiunis,
sed exhibitionis tantum præsentiæ suæ tanquam
testis Jure requisiti, ut fatentur omnes ad *cap.* 2.
Trid. sess. 24 *de reformat.* † Et præter dictos, sep- 46
tem casus, exemplificat in aliis quatuor, loquens

de

de Parocho excommuoicato tolerato, si depositus aut Irregularis non sit, ubi late expendit cum infinitis.

47 Hæc inquam sunt, quæ in comprobationem utriusque sententiæ adducunt DD. sed quia pro secunda sententia relati dicunt ad valorem actuum gestorum à Judice, sive Parocho putatiuo, non sufficere communem errorem, & vulgi opinionem, sed etiam requiri titulum, saltem coloratum, libuit hic apponere rationem differentiæ, quam poount Doctores inter utrumque casum, à quibus Cardinalis Lugo *de Justitia tom. 2. disp. 37. sect. 3. sub n.* 23. verbis sequentibus illam sic scribit. *Ratio autem differentiæ inter utrumque casum ea videtur esse, quod in nostro casu, Respublica, seu Ecclesia, aut potestas superior est, qua proponit populo illum Judicem, vel ministrum, & eo ipso tacite hortatur populum ad illum recipiendum, idcirco superior quicumque ille sit, ne videatur cooperari deceptioni, & detrimento populi supplet defectus occultos, quantum satis est, ut populus non patiatur ex illo vitio oculto, quando autem aliquis ex sua malitia est intrusus sine titulo superioris, tunc superior nullo modo illum proponit populo, nec cooperatur detrimento, quod sequitur, sed ipse intrusus est causa adæquata illius deceptionis*; non ergo mirum (ait) quod tunc superior non supplcat defectus maxime cum ex illa benignitate nascerentur majora fortasse inconvenientia *supra* retuli ex eodem Lugo *dicta n.* 23. & refert Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res. fin in princ.* sub vers. *sed difficultas.* † Quæ tamen supplerio respectu Papæ in adductis casibus, etiam ex solo communi errore, deficiente titulo colorato, suppletur, si ejus voluntas adsit ex dictis in his scilicet, quæ dependent ab ejus voluntate.

49 Ad ultimam quæstionis partem, an qui bis sacramentum confirmationis contulent, vel susceperit, irregularitatem, incurrat? respondeo breviter cum Cobar *in clem. si furiosus p.* 1. *in princ. n.* 8. Valent. *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 4. *vers. fin.* & *disp.* 7. *q.* 19. *puncto* 2. *ad finem*, Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 46. *in med.* Suarez *de cens. disp.* 42. *sect.* 4. *n.* 5. Abila *eodem tract. p.* 7. *disp.* 7. *dubio* 5. Bonacin. *de cens. disp.* 7. *q.* 3. *puncto* 3. *n.* 8. Salced, ad Bernard. Diaz *cap.* 15. *litt.* B. Zambra *de casibus occurrentibus tempore mort. cap.* 2. *dub.* 3. *n.* 4. nec conferentem, nec suscipientem contrahere irregularitatem, & addit Zambrana *dicto n.* 4. procedere etiam si ex malitia iteraret confirmationem, ut noo incurrat aliquam censuram, vel irregularitatem.

50 Et licet Navarrus *in manuali cap.* 27. *n.* 247. D. Antonin. *p.* 3 *tit.* 28. *cap.* 6. Albert. Iro.t *de vero & perfecto clerico. lib.* 2. *cap.* 14. *requisit.* 9. *in princ.* Majolus *de irregularitate lib.* 3. *cap.* 15. per glossam & textum *in cap. dictum, de consecrat. dist.* 5. censeant irregularitatem incurrere; eo quod in illo textu æqualiter prohibeatur iteratio sacramenti confirmatioois, ac Baptismi, & de iterante isto, quod incurrat irregularitatem, probat Covar, Navar. Majol, Bernard. Bonacina, & alii, jam adducti; item Vivald. *in Candelabro aureo tit. de Baptismo à n.* 45. Victoria *de Baptismo n.* 31. & 36. Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verbo *irregularitas* §. 11. Egidius Coninch. *de sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 18. *dub.* 5. *à n.* 34. Valerius Reginald. *in praxi fori pænit lib.* 30. *n.* 137. & *sequent.* Chamerota *tr.* 2. *de Baptismo dub.* 8. *p.* 71. sic probantes per textum *in c. confirmandum* 60. *dist. cap. qui in qualibet* 1. *q.* 7. *c. ex litterarum de Apostatis.*

Tamen etsi Doctores relati tenentes irregularitatem incurrere à ratione æquiparationis deducent, sed non ideo quod in *dicto cap.* prohibeatur sacramentum Baptismi, & confirmationis iterari, sed oon inde sequi dicendum est, quod eadem pæna irregularitatis, quæ Baptismum repetenti infligitur, imponatur quidem Confirmationem iteranti, cum argumentum à simili non valeat in pœnis, præsertim in irregularitate, quæ non contrahitur, nisi in casibus à Jure expressis, ut alibi dixi, & fatentur omnes per textum, *in cap. is qui de sent. excommunicat. lib.* 6. in terminis, sic expendit Barbosa *in pastorali alleg.* 30. *n.* 28. 29. & 30. Et addo cum multis ad utramque partem Leander *de irregularit. tr.* 2. *disp.* 18. *q.* 15. sic teoentem cum Philiberto Gras. Hurtardo, Præpositio, Giballino. 51

De iterante bis ordinem activè aut passivè, & si DD. primæ sententiæ loquentes de coofirmatione idem teneant, & alii ex Ugolino, *cap.* 35. §. 5. *per tex. in cap. saluberrimum* 1. *quæst.* 7. & glossam, *ibi* verbo *maculati*; Tamen verius est, ut noo incurratur talis irregularitas, non enim Pontifex Leo loquitur *ibi* de ordinatione Clericorum ab hæreticis, sed de rebaptizatione ut explicat *ibi* Glossa, & docent omnes fere adducti de bis confirmato & confirmante, inter quos Suarez, *de censur. disp.* 45. *sect.* 4. *num.* 6. Avila, Henriq. & Sayrus, & cum illis Leand. *sup. quæst.* 16. ubi *q.* 17. dicit ideo ab Ecclesia impositam esse irregularitatem rebaptizatis, & non istis quia in illis sic factum fuit ad detestandam hæresim Donatistarum sustinentium quod baptizati ab Hæreticis, iterum essent baptizandi, & quod hæc ratio non adfuit in iteratione aliorum sacramentorum, & commendat legendos Covarruv. Sayrum, & Avilam, qui aliam addit causam *ubi supra.* 52

AD TEXT. IN CAP. II.

à nobis hoc Titulo. De Sacramentis non Iterandis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Exhumatio corporum schismaticorum* remissivè & n. 3.

2 *Polluitur Ecclesia, si excommunicatus in ea sepelitur.*

QUatenus Honor III. scribens Archiepiscopo Laudoneo. & ejus suffraganeis respondet duobus, de quibus interrogabatur, primum scilicet, ut non deberent exhumari corpora mortuorum, qui tempore schismatico, & reprobi, Uvaldemarii à schismaticis erant sepulti. Secundum iterum beoedici non debere indumenta sacerdotalia, cum quibus degradati Presbyteri celebrarunt, nec re consecrari altaria, io quibus idem Presbyteri celebrarunt. 1

celebrarunt. Et hæc inquam in primo dubio de exhumatione abunde agendum sit infra *in cap. sacris ante penult. de sepulturis.* † item *in cap. proposuisti*, *& in cap. consuluisti de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris*, agendum etiam sit, ubi quod polluitur Ecclesia, si excommunicatus in ea sepelitur ibique agam de reconciliatione, sive reconsecratione, aut benedictione; ideo ad *ibi* dicta te remitto. Quæ Jura, etsi de aliis casibus dissimilibus loquantur: nam textus *in dict. c. sacris de sepulturis.* Loquitur de exhumandis Ossibus excommunicatorum, si discerni possunt, & *in dicto cap. proposuisti de sepulturis* decisio fit de reconcilianda quæ polluta fuit per homicidia, & vulnera ibi perpetrata, & *in dicto cap. consuluisti* tantum quod polluitur Ecclesia, vel cæmeterium, si excommunicatus in ea sepelitur, quorum occasione DD. in relatis dubiis, etiam de puncto textus nostri loquantur.

3 Tamen quia hic primum dubium fuit de exhumatione corporum, quæ à schismaticis erant sepulta; itemmet de reconsecrandis altaribus, seu benedicendis indumentis sacerdotalibus, cum quibus & in quibus degradati Presbyteri celebrarunt, quod est multo minus; quid mirum, ut hic denegetur corporum exhumatio, & benedictio sacerdotalium indumentorum, ac reconsecratio altarium? quia nulla ex his actibus videtur contrahi Ecclesiæ pollutio. Quare omissis, quæ pro materia textus nostri antiqui, referunt Abbas, Bellamera, & alii, videtur mihi ut à quæstione proxima subsequenti proveniat nostri textus intelligentia, à qua descendam ad alias, quæ possunt hic innecti pro materia sacramentali circa malos ministros sacramenta ministrantes.

QUÆSTIO I.

Quare corpora mortuorum Sepulta à schismaticis, non sunt exhumenda? cum è contra inquam si sepeliatur excommunicatus denunciatur, ejus corpus sit projiciendum extra Ecclesiam si ab aliis discerni possit? Et num idem contingat si sepeliatur paganus, & infidelis, sic ut egeat nova benedictione, seu consecratione, Ecclesia eo quod sit polluta? Et num polluatur Ecclesia ex sepultura hominis interdicti? Seu an reiteretur Episcopi consecratio? Sive suppleatur aliquid in ea deficiente?

SUMMARIUM.

1 *Exhumatur corpus publici excommunicati, & denunciati, sed contra,* n. 5. 6. & 7. *varius* ibi, & n. 8.

2 *Ecclesia violatur si consecretur ab Episcopo excommunicato: tamen manet benedicta, & consecrata*, ut n. 3.

4 *Excommunicatus qui ordinatur, & si maneat ordinatus, & tamen suspensus.*

5 *Argumentum à simili semper est inefficax,* & n. 7.

6 Cap. consuluistis de consecratione Ecclesiæ. Cap. sacris de sepulturis.

7 *Ecclesia non polluitur ex eo quod sacerdos excommunicatus aliquem sepeliat in Ecclesia.*

8 *Ecclesia vel altare non polluitur ex eo, quod excommunicatus in ea celebret aut degradatus cum indumentis, sacerdotalibus.*

9 *Ecclesia violatur si in ea sepeliatur Paganus vel infidelis, vel si aliquis sepultus maneat.*

10 *Infidelium nomine comprehenduntur omnes non Baptizati.*

11 *Fœtus sepultus in utero matris, non violat Ecclesiam, nisi ex homicidio, ut* n. 13.

12 *Fœtus si vivat in utero matris mortuæ, extrahendum est, aperto utero matris, ut infans Baptizetur.*

13 *Fœtus vivum sepultum in utero matris, facit ut Ecclesia polluatur propter homicidium.*

14 *Ecclesia vertus est ut non polluatur propter sepultum hominem interdictum, ut* num. 11.

15 Clem. 1. de sepult. Cap. is cui §. 1. de sent. excomm. lib. 6.

16 *Consecratio Episcopi num reiteratur, aliquo in ea deficiente*, remissivè.

AD primam difficultatis partem, communiter solent DD. canonici, & Theologi respondere ex doctrina textus *in dicto cap. consuluisti de consecratione Ecclesiæ*, ut si excommunicatus sepeliatur, seu maneat sepultus in Ecclesia, ea maneat violata, & corpus projiciendum esse, si ab aliis corporibus discerni possit ex *cap. Ecclesiam de consecrat. dist.* 1. *cum aliis*, quod intelligunt Victoria *in summa dubio* 99 Suarez 3. *p. q.* 83. *art* 3. *disp.* 81. *sect.* 4. ut procedat post decretum Concilii Constantiensis, quando nominatim excommunicatus est, vel publicus clerici percusor, quos solum vitare tenemur Juxta quæ dixi *in c. intelleximus de Judiciis, cap. ad probandum de sententia, & re Judic. cap. Pastoralis* §. *verum de appellat*, & supra in tractatione hujus libri, & consequenter eos solos in Ecclesia non sepelire. 1

Ob quod inferunt Panormitanus, & Hostiensius *in dicto cap. proposuisti* Sylvester verb. *consecratio el.* 2. *q.* 4 Paludanus, & alii Ecclesiam violari, si ab Episcopo excommunicato consecretur, vel benedicatur: argum, à simili ex *dicto cap. consuluisti*, nam si sepultura excommunicati polluit ipsum locum, multo magis consecratio ipsa ex ore ipsius excommunicati procedens. † Dicunt enim consecrationem, & benedictionem Ecclesiæ factam ab ipso excommunicato, validam, & ratam esse; quia ex natura rei non exigit Jurisdictionem, sed ordinis potestatem, quæ per excommunicationem non aufertur; indeque fatentur talem Ecclesiam consecratam, vel benedictam esse, etsi dicant simul esse pollutam, aut quasi suspensam; ita ut munus loci sacri impediri non possit. † Sicut qui excommunicatus ordinatur, manet ordinatus, relinquitur tamen suspensus ad ordinum exercitium Juxta quæ dixi *in cap. non est compos. de temp. ordinat.* Et sic Juxta determinationem textus nostri, videri dicendum, & ut quamvis non debeant vestimenta benedici, nec altaria consecrari, cum quibus, & in quibus Presbyteri ministrarunt, debeant ad minus corpora exhumari, se ab illis schismaticis, & Ecclesia 2 3 4

ubi divina officia celebrata fuerunt reconciliari, ut pollutio illius loci sacri aboleatur.

5 Adhuc video in casu propositi dubii doctrina Suarez, *dict. sect.* 4. & aliorum dicentium tali casu vertus esse nullam contrahi Ecclesiæ pollutionem eo quod in legibus pœnalibus, ut dixi *supra in quæst. fin.* vers. *ad ultimam cap.* 1. argumentum à simili semper est inefficacissimum, ut de irregularitate in jure dictum est, nunquam incurri, nisi in casibus à Jure expressis; idemque putant DD. de quacumque censura incurrenda ipso Jure, à qua non esse inferendum, ut quæ Jure lata non est, ipso incurratur Jure; ergo cum in Jure nostro non sit expresse lata hæc Ecclesiæ censura, non potent ipso Jure incurri; & sic à fortiori ex textu nostro infertur, nec corpora exhumanda esse propter rationem textus *in dicto cap. sacris*, nec bene dicenda indumenta sacerdotalia, nec altaria consecranda; eo quod à schismaticis usa sunt, modo in littera textus nostri contenta.

6 Nec ex adductis Juribus *in dicto cap. consuluisti*, *& dicto cap. sacris* efficaciter aliquid contra probatur à simili argumento, cum loquantur in dissimili specie, nec constat ex textu hic corpora fidelium exhumari; eo quod excommunicata sepulta fuerunt, ut ibi agitur tantum enim dubium erat num exhumanda essent, eo quod ab schismaticis, hoc est à malis, & separatis ab Ecclesiæ ministris fuerunt sepulta, indeque, nec exhumanda respondit optime Honor 3. *hic*, qui ab eodem principio, etiam optime respondit secundo sibi proposito dubio, non esse scilicet indumenta sacerdotalia benedicenda iterum, nec altaria consecranda; eo quod cum illis, & in illis degradati Presbyteri celebrarunt.

7 Non enim aliquid, ut dixi, probat argumentum
à contrario sensu, datu quod esset in utroque eadem
ratio, quia in utroque casu potuit Ecclesia
decernere uno modo in uno, aliter inquam in alio,
ne scilicet casus violationis multiplicaret, aut
omnes relinqueret impunitos. Addunt enim DD.
quod si argumentum à simili valeret, sequeretur
quod sicut Ecclesia polluitur per sepulturam
excommunicati, pollueretur etiam si sacerdos excommunicatus,
aliquem solemnitas in Ecclesia
8 sepeliret, quod falsissimum dicunt, † & probant
ex littera textus nostri, ubi dicitur Ecclesia, vel
altare non pollui ex eo, quod schismaticus, aut excommunicatus
in ea celebret; ergo pari ratione
non polluatur, ex eo quod excommunicaticus consecret
Ecclesiam, aut degradatus, cum indumentio,
sacerdotalibus celebrando, requiratur
illorum secunda benedictio, aut reconsecratio, si
celebraret in altari illius ex Doctrina textus
nostri, qui jam videtur clare intellectus.

9 Ad secundam quæstionis partem, an violetur,
si in Ecclesia sepeliatur Paganus, vel infidelis, vel
aliquis sepultus maneat? Et ex dictis respondetur
affirmative ex *cap Ecclesiam* 1 *&* 2 *de consecrat.*
10 *dist* 1 ubi DD. † Dubitant ergo qui nomine infidelis
comprehendantur, & dicunt comprehendi
omnes non Baptizatos, veluti pueri ante Baptis-
11 mum mortui, quod declarant, & Sylvester *supra*,
ut procedat quando puer in se ipso sepelitur †
non quando in alio, ut si mulier prægnans sepeliatur
in Ecclesia: nam tunc fœtus, nondum natus,
non reputatur persona à matre distincta,
& ita quasi sola matre sepulta, non pollui Eccle-
siam dicunt. † Sed hoc intelliguntur procedere si 12
fœtus mortuum sepeliatur in utero matris; quia si
matre mortua, adhuc vivat fœtus, mater est aperienda,
ut infans Baptizetur. Quod si mater mortua
sepeliatur, habens fœtum vivum, tunc dicunt
DD. ex alio capite pollutionem contingere, videlicet
ex homicidio in Ecclesia facto, veluti
ex abortu, ut asserit Sylvester verbo *consecratio el.* 2. *q.* 3.
quod si extra Ecclesiam puer in utero
moriatur, postea matre sepulta, non pollui Ecclesiam
dicunt ex eo quod infans nondum Baptizatus
sepultus est? tunc enim ipse non per
se sepelitur, sed per accidens fertur cum matre.

Ad tertiam quæstionis partem, an per sepultu- 13
ram hominis personaliter interdicti, polluatur etiam Ecclesia? Et pro affirmativa sententia facit, quia idem videtur dicendum de interdicto, ac de excommunicato Juxta doctrinam glossæ *in cap.* 1. vers. *observari de sent. excommunic. lib.* 6. & quia certum est, ut sicut excommunicati privantur Ecclesiastica sepultura; sic etiam, & omnes personaliter interdicti, ut *in clem.* 1. *de sepulturis*, *& in cap. Episcoporum de privileg. lib.* 6. ita Turrecremata *in cap. nullus* 12. *q.* 1. Suarez *de cens. disp.* 35 *sect.* 3. dicens quod in omnibus casibus, in quibus corpus excommunicati est exhumandum, idem dicendum sit de corpore interdicti.

Sed quia non video expressum in Jure quod 14
polluatur Ecclesia propter sepulturam hominis interdicti, existimo idem resolvendum, ac de casu præcedenti resoluto sub vers. *ad primam*, non enim quidquam facit æquiparationis ratio de excommunicato ad interdictum, cum hæc dependeant à dispositione Juris tantum, nec obstat dicere exhumandum cadaver hominis interdicti, sicut excommunicati per æquiparationem factam in textu *in clem.* 1. *de sepulturis*, *cap is cui §.* 1. *de sent. excommunic.* ubi cum multis Barbosa Legendus & Abbas *in dicto cap. sacris de sepulturis n.* 1. *notab.* 1. ubi vers. *præcisè* illius textus intelligit non solùm de excommunicato publico exhumando, sed etiam de interdicto, & suspenso, quia præterquam quod illa exhumatio circa interdictos tantum, vel suspensos, non inveniatur expressa, nec ea inferatur ex *dicta clem.* 1. *& dict. cap. is cui*, adhuc nihil obest decisioni textus nostri, quæ longè & aliena, ut ex comparatione omnium illorum Jurium percipere poteris.

Ad quartam quæstionis partem, an reiteretur 15
Episcopi consecratio, seu suppleatur, aliquo in ea deficiénte? ut respondeas, repetes quæ dixi *sup. in Rub. de sacra unctione q.* 1. ubi egi de tribus dubiis, quæ pro ampliori disputatione textus nostri poterant hic addi, quæ libenter omitto, cum ibi sint resoluta.

QUÆST.

QUÆST. II.

An ad valorem Sacramentorum sit necessaria fides Ministri? vel saltem requiratur probitas, seu sanctitas Ministri; ita ut alias debeant repeti sacramenta, vel tantum dicatur necessaria ut licitè administret? An sit licitum petere sacramentum extra mortis articulum à Ministro non tolerato, seu à Ministro malo tolerato, & parato etiam extra casum necessitatis, seu non parato? Et an liceat petere à malo Ministro existente tantum in peccato mortali.

SUMMARIUM.

2 *Magister sacramentorum potest esse indignus, etiam præcisus ab Ecclesia.*

3 *Ministri sacramentorum soli homines sunt ex lege ordinaria, si rite in Ecclesia ordinati sint, ut* n. 4. *excepto Baptismo, ut* n. 5.

6 *Minister ad sacramenta peragenda debet habere usum rationis.*

7 *Sacerdos si resurgeret potest ministrare sacramenta.*

8 *Angeli absque dispensatione Divina, non possunt esse Ministri sacramentorum.*

9 *Diabolus nequit aliquod administrare sacramentum.*

10 *Minister sacramentorum est duplex, unus ex officio alter per accidens, seu necessitatis.*

11 *Fides in Ministro ad valorem sacramenti, non est necessaria, nisi ad licite, & rite administrandum* n. 12 13. 14. 15.

13 *Sanctitas, seu probitas in Ministro non requiritur ad valorem sacramenti contraria nonnullos hæreticos, ut* n. 13 *sed requiritur ad licite* n. 13. 14. 15.

15 *Minister sacramentorum non operatur virtutes propria, sed Divina.*

16 *Minister malus ministrans sacramenta, peccat in re gravi.*

17 *Sanctitas in Ministro requirebatur in sacramentis veteris legis, & sic à fortiori in novis ut* n. 18.

19 *Minister deputatus ad sacramenta peccat, & incurrit irregularitatem, ministrans in peccato mortali.*

20 *Episcopus ministrans confirmationem in mortali, peccet mortaliter.*

21 *Ministrans in peccato sacramenta, non facit duplex peccatum, sed tantum unum sacrilegii.*

22 *Ministraturus non tenetur præmittere confessionem, si existimet se esse in gratia.*

23 *Sacramenta petere extra mortis articulum, non licet a ministro non tollerato.*

24 *Minister non tolleratus dicitur nominatim denunciatus, aut publicus clerici percussor, sive degradatus, aut intellectus, sive suspensus, & irregularis publicè.*

25 *Sacramenta licet petere à ministro tollerato, & sic excommunicato parato illa ministrare; imo ita non parato, ut numer.* 26. 27. *& amplius patet* n. 28. & 29.

29 *Sacramenta sibi ministrari potest quis petere ab alio ministro parato; sive non parato ministrare, quando commode alius inveniri nequit de facili, ut* n. 30. *vel si non adsit scandalum, ut* n. 31.

32 *Sacramenta, sibi ministrari petiturus ab aliquo ministro, qualiter se gerere debeat remissive.*

Quia ut jam *supra in Rubrica*, dixi, DD. 1
antiqui occasione nostræ Rubricæ, & multi etiam plura tractent de sacramentis in genere, ut Abbas, Egidius, Bellamera, ac alii scripserunt, & ideo nunc quia ex littera textus nostri potest fieri gradus ad has quæstiones, cum ex littera pateat de malis ministris, sepelientibus, ac consecrantibus; ideo nunc de illis ago, ut quæ de sacramentis in genere solent alii Doctores complere. Ego non fugiendo à littera cujuslibet textus illi adjungam ea, quæ aptiora videntur pro ejus accommodatiori explanatione, ac enodatione.

Igitur, ut commodius, ac clarius expliceem 2
breviter præmitto, ut minister sacramentorum possit esse indignus, vel quia est hæreticus; schismaticus, ac præcisus ab Ecclesia excommunicatus, suspensus, interdictus, vel irregularis, &c. vel & si nec Apostata sit à fide, nec censura inodatus est tamen in Peccato mortali publico, vel occulto, ut de primo agunt Henriquez, *lib.* 1. *cap.* 29. & 30. Suarez, *tom.* 3. *in* 3 *p. disput.* 18 & *tom.* 5. *de censur. disp.* 11. *sect.* 4. Egidius Coninch, *in* 3. *p* & *q.* 64 *art* 5. *dub.* & alii referendi hoc in vers. *ad tertiam ad quartam*, & de secundo dico hic etiam ad vers. *ad primam*

Item præmitto ex Christi institutione de lege
ordinaria solos homines esse ministros sacramen- 3
torum: nam cum sacramenta sint à Christo instituta, ille erit eorum minister, quem Christus instituit, sed Christus instituit homines illorum ministros, ergo: DD. cum DD. Thoma, *q.* 64. *art.* 7. & qui Suarez, *supra disp.* 13. *sect.* 1 præstant eam rationem congruentia, quia cum justificandus sit homo visibilis, viator, sic & minister debeat esse homo visibilis. * Sed non in- 4
quam omnis erit legitimus sacramenti minister; sed his tantùm, qui rite in Ecclesia ordinatus, ut patet de Sacramentis Pœnitentiæ, Ordinis, Confirmationis, & Sacræ Unctionis; imo & Eucharistiæ juxta quæ dixi in tit. nostro, *in tit. de temporib. ordinat. de Sacra Unctione.* * Excepto 5
tamen Sacramento Baptismi, in quo & laicus solet esse minister in casu necessitatis rite, & in sacramento matrimonii, in quo ipsi contrahentes sunt ministri, ut omnes cognoscunt infra ad titulum, *de sponsalibus*, & *matrim.* & per Trid. *ser.* 240. *cap.* 1.

Item præmittitur quod homo minister ad sa- 6
cramenta peragenda, debet habere usum rationis, quia ad sacramentorum administrationem; requiritur intentio, quam usu rationis carentes nequeunt habere; & sic nec infantes, nec amentes poterunt esse ministri. Nec enim requiri dicunt 7
Doctores, quod minister sit viator quia si sacerdos resurgeret, & fructum teneret, ut docent S. Thom. *dict art.* 2 *ad* 2. Sylvester verb. *Baptismus dub* 3. Egidius Trullench, *de sacram. lib.* 2. *dub.* 1. *n.* 4. quod provenit à charactere, qui nec morte deletur, ut dixi *supra Rubrica hujus tituli*,

8 Item supponitur quod Angelus in corpore assumptus, nequeat esse minister, quia nec habet characterem, nec potest proferre voces vitales. Et ob id dicunt Doctores quod absque dispensatione Divina non possunt Angeli administrare sacramenta, cum non possint formare sermonem sensibilem,& vitalem, videantur expositores super D. Thoma,& ipse, *in 3.p. q. 64. art.* 7. Conink *ibi n.* 5.& alii apud Bonacinam *tom. disp.* 1. *q.* 3 *.p.* 7. *proposit.* 3. Trulleneb. *lib.* 1. *de sacram c.* 3.*dub.* 1. *n.* 3. & 4. † Dicentes etiam quod si aliquod sa-
9 cramentum de potentia ordinaria administraretur à Diabolo, sit censendum invalidum, quia non est credibile Deum unquam daturum (etsi possit) Diabolo facultatem conferendi vera sacramenta, cum Dæmon potius perditionem, quàm salutem hominis intendat. Et quia de his duobus dubiis plene ac novissime disputat ex D. Thoma & aliis per conclusiones P. Mag. Prado *de sacram. in genere in* 3 *p.* D.Thom, *q* 64. *dubio* 6.§. 1 & §.2. ubi etiam agit de illo dubio an de facto Angeli fuerint ministri sacramentorum ideo illum leges plures alios deferentem

10 Supponitur etiam duplicem esse ministrum sacramentorum, qui dicitur per se,& ex officio, quia scilicet est consecratus ad administranda sacramenta, qui dicitur minister consecrationis, ut sunt Episcopi, sacerdotes, Diaconi, & subdiaconi. Alterum verò dici per accidens, seu necessitatis, ut est quilibet homo respectu Baptismi, & ipsi contrahentes in matrimonio, qui non sunt consecrati ad tale ministerium: qui ob id dicuntur per accidens, necessitatis ratione, ut ex dictis his apparet.

11 Ad primam difficultatis partem his suppositis & ad alias respondebitur; igitur quamvis olim Aggripinus Episcopus Cartaginens affirmet, & D. Cyprianus *in epist.* 79.7 & 73. testetur id statutum fuisse à septuaginta & uno Episcopis in Concilio Affricano Congregatis, adhuc tamen communiter respondent Theologi non esse essentialiter necessariam fidem in ministro ad valorem sacramenti, sed solum ad licitam sacramenti administrationem, cum ad validam sacramenti administrationem, ut supra *in Rub.* dictum est, solum requiratur materia, forma, & intentio: ita Egidius Trullench, *dicto lib.* 1 *de sacram.dub.* 3. *in fin.c.*3. Scholastici cum Magistro *in* 4. *dist.*5. & Theologi, cum D. Thoma *q.*64. Bellarmin. *lib.*1.*c.* 26. Vazquez *disp.* 135. Suarez *disp.* 13.*sect.* 4. Becan.*c.*5.*q.*5. Granados *tr.*5.*disp.* 3. Layman.*tr* 5.*q.* 5 *n.*6. Baconius *tract.*2.*disp.* 1. *q.*2. *art.* 2 *pag.* 26. Leander.*tr.* 1.*de sacram.disp.*4 *q.*2. affirmantes D. Cyprianum se retractasse, & probant sic definitum in Concilio Niceno 1. *can.* 16. alias 17. in concilio Charthaginens. 1. *canone* 1. in Constantiensi *sess.* 8. & Triden. *sess.* 7. *canon.* 4. & *can.* 12. *de sacram. in genero.* Ubi plures referunt Barbosa & alii scribentes super Trid. Et novissimé P. Mag. Prado *de sacram in genere ad* 3.*p.* M.Thom, *q.* 64 *dub.* 9. *quem. leges alios citantem & respondentem contrariis, cum* Suarez Ubaldense, Soto Bellarmino, Vasquez, Cabrella Thauso. Gravin. Serra & aliis.

Ad secundam quæstionis partem etiam affir-
12 mative respondent Theologi de fide esse, non requiri ad valorem sacramentorum probitatem, seu sanctitatem in ministro, ut definitur in Trid. *dict. sess de sacram. in genere* in verbis sequentibus *Canone* 12. *si quis dixerit ministrum in peccato mortali existentem modo omnia essentialia, quæ ad sacramentum conficiendum, aut conferendum servaverit, non conficere, aut conferre sacramentum, anathema* sit,& ita etiam patet ex Arelatensi 1. *c.* 8. Charthag. 1.*c.* ex D. August. *lib.* 3.*contra Donatistas c.* 10. vers. *Baptismus,* & *lib.* 4.*c* 4.vers. *si per vim*, Isidorus Hispalens. *lib.* 6. *Ethymologiar.* *c.*18. vers. *Sacramenta*,& de Divinis officiis *lib.* 2. *c.*24. Petr. Damian. 15.*c.* 4. vers. *Syncera*,& *c.*9. de Baptismo,& Eucharistia, Hugo Victorino. *in* 1. *ad Corinthios q.* 102. Magist. *in* 4. *sentent. dist.* 5. Ubi Bonacina *q.*1. Scotus etiam *q.* 1. D. Thomas *lib.*4. *contra Gentiles c.*77 & *p.* 3. *q* 64. *art.* 3. Durand. *in ration. Divinar. lib.*4 *cap.* 1. vel *in sacramento*, Catharin. Senens. *tract.*3.*cap.* 115 Thom. Ubaldens. *tom.* 2. *de sacram. cap* 1. Turrecremata *in summa Ecclesiast. lib.* 1. *cap* 99. Chamerot. *de sacram. cap.* 2. *dubio* 4. Bartholom ab Angelis *de sacram dialogo* 1. §. 38 Henriquez *in summa lib.* 1. *cap.* 29. Jodoe Cocc. *in Thesauro Catholico tom.* 2. *lib.* 5. *art.* 2. Sayrus, *de sacram. in genere lib.* 5. *cap.* 4. & *lib.* 2. *cap.* 6. *art.* 2. *quæst. unica* Suarez, *tom.*3. *disp.* 13. *sect.* 4. Vasquez, *in* 3.*p.D.Thomæ tom.* 2. *disp.* 137.*n.* 18. Egid. Coninch, *de sacram q.*64. *art.*5. & *q.* 82. *n.*24. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit.lib.* 26. *num.* 34. *de sacram. disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. §. 1. *num.* 1. Molfesius, *in summa theologiæ moralis tract.* 1. *cap.*7.*n.* 15. 17. 19. & 22. Paulus Layman, *in theologia morali lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. Valentia, *tom.* 4. *disp.* 4. *q.* 5. *puncto* 3. Cardinalis Bellarmin. *lib* 1. *de sacram. cap.* 26. Torreblanca, *de jure spirituali lib* 2. *cap.* 4. *num.* 57. cum aliis Barbosa, *in dicto canone* 12. Trid. *n.* 14. & cum aliis Zenodus; *ad decretum collect.* 39. *num.* 3. quibus addo videndos Becan. *dict. cap* 5. *q.* 5. de Castillum, *tract.*1. *de sacram. disp.* 2. *dubio* 11. Leandrum *dicta disp.* 4. *q.* 3.
& Bauni, *de sacram. in genere q.* 12. † qui re- 13
ferunt olim Donatistas, Albigenses, Ubaldenses, Luteranos, & alios hæreticos affirmasse non esse valida sacramenta collata à ministro existente in peccato Videndus novissimè P. Prado *de sacram. in genere d. q.* 64. *in* D. Thom. *dubio* 4. quatenus agit de quæstione illa *utrum per malos ministros, sacramenta conferri possint* & ibi *in*§. 1.2.3. 4. & 5. ibi satisfacit tribus difficultatibus quem leges.

Et ita ex aliis docet Gaspar. Hurtad. *de sacram.* 14
disp. 4.*diff.*4. ubi *difficult.*9 quærit utrum in ministro requisita sit sanctitas, ut licitè administret sacramenta; Etenim dicendum est absolutè, & simpliciter loquendo illicitum esse, & peccatum administrare Sacramenta in peccato mortali; debet inquam Minister esse in gratia, ut licite administret, seu contritione saltim existimata. Et sic concludunt Doctores adducti, & cum aliis Bonacina,& Ægid. Trullench. ad licite sacramenta administranda requiri fidem; non verò ad valide Juxta dicta in vers. *ad primam.*

Hæc conclusio probatur ultra dicta etiam 15
ex dict. Trid. *dict. sess.* 7.*can.*6. & 7. & *ex dict. canone* 4. Ubi cum infinitis Barbosa, & in terminis Egid. Trul. *dict.dub.* 3. *c.* 3. *n.*3. qui loquens ex doctrina communi cum D. Thom *3.p.q.64.art.* 5. & 6. Suarez *ibi disp.* 13. *sect* 4. adducens illud D. Math. 23. *super cathedram. Moysi* &c. nam alias maxima perturbatio esset in Ecclesia, cum sanctitas Ministri persæpe desit; & quia Minister non operatur authoritate, & virtute propria, sed virtute, & authoritate Divina, & tanquam Chris-
ti

sti minister; quare evenit ut *possit* dare gratiam, quam non habet, & validè conficere sacramentum, ut tenet communis Theologorum, & cum multis etiam Bonacina *dict. tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. §. 1. *n.* Filiuc. *tom. tract* 1. *cap.* 5. *q.* 8. qui omnes loquuntur de Ministro etiam ex officio consecrato, & deputato, de quo dicunt, ut si est in peccato mortali teneatur se ad gratiam disponere, ne ministrando peccet.

16 Sed num sic ministrans peccet mortaliter, aut tantum venialiter? & respondent peccare mortaliter; quia minister deputatus, & consecratus ad sacramenta ministranda recipit speciale auxilium, & gratiam ad illud munus obeundum; indeque evenire ut indigne ministrando inferat injuriam huic gratiæ, committatque irreverentiam contra sacramentum, imo & contra ipsum Christum, quem repræsentat, ejusque materia, & sanguinem distribuens; facit enim in re gravi contra id, ad quod est specialiter deputatus: ita docent communiter Doctores cum D. Thoma *dict. q.* 64 *art.* 6. Ubi Cajet Suarez *disp.* 16. *sect.* 3. cum pluribus Bonacina *tom.* 1 *disp* 1. *q.*
17 3. *punct.* 2. ℘. 1. *n.* 2. † Et ex eo, quia si in sacramentis veteris legis requirebatur sanctitas à fortiori, in nostris, quæ perfectiora sunt, ut probatum fuit, *supra in Rub.*

18 Et probatur ex Sacra Scriptura *Levit.* 21. ibi: *sacerdotes incensum, & panes offerunt Deo, & ideo sancti erunt*, & *cap.* 22. *omnis, qui accesserit ad ea, quæ consecrata sunt, in quo est immunditia peribit coram Domino*, & Isaiæ 32. dicitur *mundi estote, qui fertis vasa Domini*, loquebatur enim de dictis veteris legis Sacramentis; ergo in nostris sacramentis ampliùs id requiri patet, at probatur ex S. Gregorio in cap. *necesse est ut munda sit manus. quæ diluere sordes curat & lib.* 2. *in epistolam Parm.* ex D. Augustino *in cap. omnia* 1. *q.* 1. ibi, *omnia sacramenta cum obsint indignè tractantibus prosint tamen per eos digne sumentibus* & ex Nicolao Papa *in c. fin.* 15. *q.* 8. ibi *mali bona ministrando se tantummodo lædunt.*

19 Inde sequitur, ut Minister deputatus, & consecratus conficiens, aut ministrans sacrameotum existens in peccato mortali, peccet, non tantum mortaliter, imo ut & fiat irregularis, & quod sic peccet mortaliter Baptizans solemniter, item conficiens sacramentum eucharistiæ, ministrans pœnitentiam, aut extremam unctionem occultè, vel in extrema necessitate: ita Egidius Trullench. *dicto dub* 3. *n.* 5. & 9 cum aliis & Henriquez
20 *lib.* 1. *cap.* 29. *n.* 4. † qui etiam dicunt ut peccet mortaliter Episcopus si in mortali existeos, conferat confirmationem. & ordines, & Torreblanca *supra de Jure spirituali lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 48. sic tenet, ut peccet mortaliter, sive se ingérat, sive administret ex officii necessitate, ut refert etiam Barbosa *dict.* 7. *de sacram. in genere n.* 14. *in fin.*

21 Pro complemento notabis quod quando peccat mortaliter qui indignè sacramenta, alterum de non conterendo, & alterum indigne ministrando, sed tantum unum peccatum sacrilegii: sic vocant illud S. Thom. 2. 2. *q.* 99. *art.* 5. Sotus *dist.* 17. *q.* 1. *art.* Navarr. *c.* 22. *n.* 3. Henriquez *lib* 1. *c.* 19 *n.* 3. Trullench. *dicto duv.* 3. *c.* 3. *n.* 10. quia Pœnitentia, seu contritio non obligat' tunc per se, oili ratione sacramenti ministrandi; & ob id dicunt quod illa indigna ministratio sit tantum simplex sacrilegium.

Notabis secundo quod sic ministraturus non tenetur præmittere confessionem, si bona fide existimet si esse in gratia per contritionem, ut docent Sotus *in* 4. *dist.* 17 *q.* 2. *art* 6 *conclus.* 4. Navarr. *cap.* 22. *n.* 3. Suarez, *dict. disp.* 16 *sect.* 3. Henriquez, *lib.* 1. *cap.* 39. Bonacina cum aliis, *p.* 1. *disp.* 1. *q.* 3. *part.* 2. ℘. 1. *n.* 3. Ubi tenet quod si talis existans in peccato mortali advertat se oon posse actum contritionis elicere, debeat sacramentum pœnitentiæ recipere, cum debeat assumere media quibus ad gratiam Justificantem disponatur, ne sacramentum indigne pertractet; sed Egid. Trullench. *dict. dub.* 3. *cap.* 3 *de sacram. lib.* 1. *n* 5. *in fine*, intelligit id commode fieri potest aliter existimat, ut Deo adjuvante, conetur quantum in se est ad eliciendam contritionem. Etenim Suarez *dict. disp.* 16. *sect.* 3. vers *sed quæret aliquis* Vazquez *disp.* 136. *c.* 1. Hurtad. *disp.* 4. *dis* 9. Lugo *disp.* 8. *n.* 145. Philibertus, & alii quos sequitur Leander *disp.* 4. *q* 10. & de Castillus *tract.* 1. *disp. dub.* 10. multo probabilius dicunt non teneri præmittere confessionem ad conficiendum quodlibet sacramentum, præter eucharistiam; sed ut sufficiat elicere contritionem in re, vel saltem putatam, quod verum in praxi videtur, etsi Marsilius *in* 4 *q.* 12. *art.* 1 *p.* 5. Adrianus, & Paludan. *dist.* 5. *q.* 2. Molfesius 1. *p. summæ tr.* 7. *c.* 10 *n.* 10. confessionem exposcant, qui sunt intelligendi, modo possit sine difficultate conferri.

Ad tertiam quæstionis partem, an sit licitum 23
petere extra mortis articulum a ministro, non tolerato? in quo ex dictis breviter respondeo, ut non liceat; quia extrictissimè Ecclesia id prohibet ita docent Sustus *in* 3. *dist.* 22. *q.* 1. Suarez, Henriq. Sayrus, & alii, quos affert, & sequitur Granad. *tr.* 5. *disp. ult. n.* 1. Hurtad *disp.* 4. *dif.* 12. Becan. *c.* 5 *q* 13. Leander. *de sacram. disp.* 5. *q.* 8. & communis DD. † qui dicunt ministrum non 24
toleratum, dici nominatim excommunicatum, aut manifestum clerici percursorem, de quo dixi *supra sub c. intelleximus 6 de Judiciis, c ad prob. und. de sent. & re Judic. c. pastorali ℘. verum de appellat.* & alibi; & etiam degradatus, de quo *in c. cum non ab homine de Judiciis*, Suspensus de quo *in dictis locis; & supra* interdictus, de quo *in c* 9 *de Jure Jur. q. fin.* & irregularis publicè, & nominatim denunciatus. Et licet per aliqua Jura videatur probari, ut sacrameotum ordinis receptum ab excommunicato, seu hæretico, sit irritum, ac nullum ut *q.* 1. & c. 3. Ubi glossa plura ponit, sed illa Jura sunt intelligenda de ordinatione illegitima, ut declarat Ugolinus *Tabula* 1 *de consecrat. c.* 16. §. *n.* 1. vel non de ordinibus, sed tantum de honore illorum, ut ipsius sacerdotii ut dicunt Suarez *tom.* 5. *de censur. disp* 12. *sect.* 2. *n.* 5. Villalobos *de sacram. in genere tr.* 4. *dif.* 13. *sub n.* 1.

Ad qurtam quæstionis partem, an sit licitum 25
petere à ministro malo tolerato, & parato, etiam extra casum necessitaris, si ille illa administrando, peccatum sit & licet negent Sotus *dict.* 1. *q.* 5. *art.* 5. *n.* 4 Reginald. *lib.* 1. *n.* 165 Suarez *disp.* 18. *sect.* 1. Bonac. *disp.* 1. *q* 6. *punct.* 5. *n.* 2 Granad. *supra*, probabilius alii respondent licitum esse, etiam extra casum necessitatis, vel majoris utilitatis petere, & accipere sacramenta à ministro malo tolerato (idest excommunicato, nondenunciato, nec notorie excommunicato ob percussionem manuum,) dummodo paratus sit illa administrare, quia tunc petens non inducit Ministrum ad illa administrandum, cum ad id paratus

sit: sic cum D. Thoma *dicta quæst.* 64. *art.* 6. *ad* 2. Theolog. Vivald. *cap.* 3. *de sacram. in genere n.* 13. Valentia, Sa,& Sotus, quos refert Granad. *supra n.* 5. Hurtad. *dist. disp.* 4. *dif.* 12. Leander, *dicta disp.* 5. *quæst.* 9. Beccan. *c.* 5. *q.* 13. *n.* 4. Joannes de Cruce *quæst.* 4. *dub.* 4. *conclusione* 1. & alii.

26 Quod paratus non sit, ut ad aliam partem difficultatis respondeam, probabiliter respondent DD. multi, ut illa petitio liceat, non solum quando adest necessitas, ut admittunt contrarii jam adducti, vel quando adest major utilitas petentis, sed etiam alias ex eo probantes cum D. Thoma 2. 2. *q.* 78. 1. Cajet. *ibi* Navarr *cap.* 14. *n.* 39. & *cap.* 17. *n.* 162. Joannes de Cruce *conclus.* 2. can. *supra*, Sotus *lib. de Just. q.* 1. *art.* 5. Sa *in editione Romana* verb. *peccatum n.* 12. *in addit.* Leander, *dict. disp.* 5. *q.* 10. primo quia petens utitur Jure suo, & petit, quod sibi utile est. Secundo quia minister facilè potest administrare sacramentum sine peccato, si velit, ut dixi sub vers. *ad secundam*, & ibi *notabis secundo*, potest enim facile separari administratio illa à malitia,& ob id petens talem administrationem, non petet rem ex se malam, ut necessario conjunctam cum

27 malitia, † Sed contra dicta ponens in illo, qui existit in peccato mortali, si non adest necessitas vel rationabilis utilitas, modo tamen non possit aliquis minister suscepturo inveniri commodo, nam quilibet tenetur ruinam proximi evitare, probat ex aliis Ægidius Trulench. *de sacram. dict. c.* 3. *dub.* 4. *ex n.* 3. dicens sic procedere, sive minister sit paratus, sive non.

28 Ad quintam quæstionis partem, quæ ex dictis sufficienter intelligi valet, respondeo, ut quando minister est impeditus, seu indignus, eo solum, quia est in peccato mortali, possum ab eo petere sacramentum etiam si sciam ministraturum in peccato mortali, sive sit paratus ad illa ministranda, sive non, sive sit meus Parochus, sive non, quod admittunt ex D. Thoma *q.* 64. *p.* 3. *art.* 6. Conink. *ibi dict.* 2. Suarez *dict. disp.* 18. *sect.* 2. Henriquez *lib. c.* 30. *n.* 1. cum aliis Bonacina *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 6. *puncto* 5. *n.* 6. si ad sit scilicet necessitas, vel justa & rationabilis mea utilitas v. g. impletio præcepti, vel mihi utile sit non multum differre usum illorum sacramentorum, modo etiam non possim aliquem mihi utilem invenire ex ea inquam ratione, quia utimur Jure nostro petendo sic sacramenta,& ex alio capite minister potest sanctè,& religiosè ea ministrare, sibique imputandum, si indignè ministrat qui enim utitur Jure suo, nemini facit injuriam ex *l. si injuriarum ff. de injuriis*; & hoc ita sicut licet petere Juramentum ab eo, quem scio per falsos Deos Juraturum; ut dixit Trullench. *supra dubio* 4. *n.* 2. ipse *in Decalogi lib* 2 *c.* 1 *dub.* 14. *n.* & ego *in cap. etsi Christus de Jurejurando quæst.* 1.& 2.

Quæ omnia vera sunt meo videri, & dicta

29 etiam ex vers. *ad tertium* hic quoties de loculi non occurrit alius minister, qui mihi licite admiftret sacramenta, ut tenent relati: nam alias debeo saltim ex charitate abstinere ab expetendo sacramenta à malo ministro parato, ut non parato sacramenta administrare, eo quod tunc nulla causa rationabilis adest petendi sacramentum à malo ministro, cum æque utiliter (ut supponitur) ab alio bono ministro petere possit, ac accipere, & peccavit mortaliter, cum sit causa, quod alius peccatum committat, alias non commissurus, ut docent citati DD. relati à Granados, *supra n.* 4. & 7. Suarez, Sayrus, & alii Navarr. *cap.* 21. *n.* 26. Sanchez, *lib.* 1. *summ. cap.* 7. *num.* 15. Vasquez, *de scandalo art.* 8 *dub.* 3. Valentia, 2. 2. *disp.* 5. *q.* 21. *punct.* 4. & alii quos citat, & sequitur Castrus Palao, *tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 6. *puncto* 1. qui loquuntur de ministro malo, hoc est excommunicato tolerato.

Et licet ex jam dictis vers. *ad tertiam* & *quar* 30 *tam* peccare mortaliter negent, nisi alias magnum esset scandalum, Sotus, *dict. dist.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *concl.* 1. Joannes de la Cruz, *dict. conclus.* 2. nec displicet Henriquo Henriquez, *lib. cap.* 30. *n.* 2. *litt.* F ut refert Leander, *dict. disp.* 5. *q.* 11. ipse tamen ex verbis Raconia, *tract.* 2. *in* 3. *p disp.* 2 *q.* 2. *art.* 2. relatam sententiam acriter defendit sequentibus verbis: *petere sacramentum à ministro, quem scis in peccato mortali existere, est mortale peccatum, casu, quo possum commode ab alio sacerdote accipere; secus vero, si non possum ab alio commodè accipere; quia tunc optime possum, & ab eo ministro in peccato mortali existente remitti explorata, sacramentorum petere, non enim teneor defraudare me, & me meo jure privare, nec periculo objicere præ timore, ne, is qui jus illud habet administrandum mihi sacramentum, hoc faciendo, mortaliter peccat, cum hoc per eum fit teneat, non per me.* videndi Vasquez, *de pænit q.* 39. *art* 1. *dub* 2. *n.* 24. Bonacina, *sup. à n.* 4. Regin. *lib* 1. *n.* 165. Sotus in 4. *dist.* 1. *dict. q.* 5. *art* 1.& 5. Trullench, *dicto dubio* 4. *n.* 3. 4. & 5. Qui loquentes in existente tantum in peccato mortali, admittunt ut non peccet petens à parato justa existente causa, si adsit necessitas, vel rationabilis causa, ut dictum est; modo tamen non possim aliquem ministrum mihi utilem invenire commodè; quod si utilem commodè invenire possim, quia tunc cessat causa etiam, si ministrans sit meus Parochus, & ejus peccatum ex lege charitatis teneat vitare sub peccato mortali peccatum proximi; quia inducendo illum ad sacramenta ministranda, cooperor peccato mortali illius, & dicit Bonacina, *n* 3. sic procedere, etiam si Parochus, seu alius minister expositus sit, sive paratus.

Secluso tamen scandalo, solum esse peccatum 31 veniale eligere aliquem paratum, seu expositum, etiam si non sit Parochus, & ad sint aliæ æque utiles, dixit Trullench *in expositione Bullæ lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *dub.* 11. *n.* 7. cum Soto, Rrodriguez, Henriquez, Reginaldo; quia cum sit expositus, non videor cooperari illius malitiæ. † Ex dictis 32 liquet qualiter se gerere possit sibi sacramenta ministrari, ab aliquo ministro petiturus. † Et quia longius disputat cum Crousers *in regula sancti Francisci cap.* 7 *lect.* 21. & Major Vivaldo *in otria theologia moralis, tit. de ministro sacram. inquis. unica n.* 69. & 75. Leander *disp* 4. *q.* 9. & Turriano, & Diana *p* 10. *tract.* 10. *res.* 27. ideo recurres ad illos, qui sunt intelligendi Juxta dicta in vers. *ad quintam*, hic legendus idem Leander cum Hieronymo Lamas, Ludovic. de San Joan. & aliis plerisque *dicta disp.* 4. *sacram. q.* Videndi de Castille. *dict. dub.* 10. Torreblanca, Ochogavia, Filiucius, Villalobos, Binsfeldius, Moure, Pitigianus, & alii, quos ibi refert Leander, sub vers. *sed ego novissimè.* Applicabis quæ dixi *in cap. fin. de temporib. ordin.* Et his omnibus dictis à vers. ad tertiam adjunges quæ novissime scribit P. M. Prado *de sacram. in genere in q.* 6. D. Thomæ *dubio* 5. §. 1. & 2.

QUÆST.

QUÆSTIO III.

An Miniſter per accidens, miniſtrando ſacramenta, peccet mortaliter, aut venialiter? an qui vult ſuſcipere ſacramenta ab aliquo Miniſtro, teneatur inquirere, num ſit improbus, aut probus? an exercentes præciſe ſine ſacramentorum confectione functiones, & actiones ordinum exiſtentes in peccato mortali, peccent mortaliter? Et quid de Epiſcopo benedicente ſacras veſtes? Conficiente chriſma? conſecrante Eccleſias? aut habente concionem ad populum? & de Parocho benedicendo aquam, aut aſſiſtendo matrimonio, aut de exercente ſacramentalia?

SUMMARIUM.

1 *Miniſter per accidens neceſſitatis, miniſtrando ſacramenta non peccat mortaliter, non exiſtens in gratia. Et de ratione* n. 3.

2 *Miniſter ex officio tenetur eſſe in gratia ad miniſtandum ſacramenta.*

5 *Laicus exiſtens in peccato mortali, & Baptizans in neceſſitate, non peccat mortaliter,* & n. 7.

5 *Sacerdos Baptizans in caſu neceſſitatis, etſi non exiſtat in gratia, non peccat, aliter ſi miniſtrat ſolemniter, ut* n. 6.

8 *Sacramenti ſuſcepturus, non tenetur inquirere de probitate Miniſtri. Et de ratione* n. 9.

10. *Exercentes functiones ordinum ſine ſacramentorum confectione in peccato mortali, non peccant mortaliter contra aliquos de clericis in minoribus loquentes, niſi adſit ſcandalum* n. 11. 12. 13.

12 *Exercens minores ordines in peccato mortali, non peccat mortaliter.*

13 *Diaconi, & ſubdiaconi exercentes ſuos ordines in peccato mortali, non peccant mortaliter.*

14 *Epiſcopus miniſtrans tonſuram in peccato mortali, & benedicens veſtes ſacras, aut ſi conſecret Eccleſias in peccato mortali, non peccat lethaliter.*

15 *Sacerdos in peccato exiſtens, ſi benedicat aquam, non peccat mortaliter contra aliquos* n. 17.

16 *Parochus exiſtens in peccato mortali, aſſiſtens matrimonio non peccat lethaliter.*

17 *Sacerdos benedicens aquam, aut populum in peccato, non peccat lethaliter.*

18 *Miniſtrans ſacramentalia in peccato mortali non peccat lethaliter*

19 *Peccator exiſteas in mortali exercens Juriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori, non peccat lethaliter.*

20 *Reiterari non debent benedictiones, nec ſacramenta collata à Miniſtro peccatore, etiam excommunicato, habente intentionem faciendi, quod facit Eccleſia.*

HÆ omnes difficultates pro exornanda lit 1
tera textus noſtri, oon minus aptæ ſunt,
quam adductæ *in quæſt.* 1. & 2. hic Quibus præhabitis jam ad primam difficultatis partem de miniſtro per accideos, ſeu neceſſitatis, & noo ex officio ut eſt quilibet homo reſpectu Baptiſmi, & ipſi contrabeotes in matrimonio, qui non ſunt conſecrati ad talem miniſterium; qui ob id ratione neceſſitatis dicuntur tales: Etſi de matrimonii miniſtris conmuois alia Doctorum ſentiat, ut Baſilius, Navar, Vaſquez, Ledeſma, quos ſequitur Lugo, & Hurtado *de matrimonio diſp.* 3. *diſ.* 22. & Caſtrus Palaus relati à Leandro *de*
ſacram. diſp. 4. *q.* 7. quia cenſent gravem irre 2
verentiam Chriſto fieri ſi ab ejus hoſte, & inimico aſſumuntur diſpenſenda, Trullench, *de ſacram. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 3. *ſub n.* 7. reſpondetur ut talis miniſter non peccet mortaliter miniſtrando ſacramenta, oec ut teneatur eſſe io gratia, quia hæc obligatio præcipue oritur ex eo, quod miniſter ſe gerit ut perſona ex officio deputata, & conſecrata ad illud munus (ut dictum eſt *quæſt. præced.*) ſed perſonæ privatæ non tam cenſetur commiſſa adminiſtratio, quam conſuli neceſſitati patientis; ergo non debuit tantum onus imponi, eum ſatis ſit quod ſine contemptu, & cum debita fide, & debita reverentia exteriori, ſacrameotum adminiſtret, ut dicent communiter DD. cum B. Thoma 3. *p. q.* 64. *art* 6. *ad* 3. Suarez *ibi diſp.* 16. *ſect.* 3. & alii jam adducti, & de miniſtris matrimonii, quia oon ſunt conſecrati, doc t Leander ſupra cum Sanchez, Suarez, Sayrus, & aliis, & Diana cum multi. *p.* 3. *tr.* 4. *reſ.* 49
Et ſic fatentur communiter laicum exiſtentem 4
in peccato mortali, & Baptizantem in neceſſitate non peccare mortaliter; quia etſi ſit Miniſter Chriſti non tamen ad id munus eſt deputatus, & conſecratus, ſed ſolum eſt ei permiſſa adminiſtratio Baptiſmi ex accidenti, ut ſubveniatur neceſſitati indigentis: ſic ex D. Thoma Suarez, & Theologi, Sylveſter verbo *Baptiſmus n.* 4 Trullench, *de ſacram. lib.* 1. *cap.* 2. *dubio* 3. *n.* 4 & alii communiter, qui etiam admittunt non peccare mor-
taliter. † Sacerdotem ſic Baptizantem ob eandem 5
rationem, modo tamen in neceſſitate non miniſtret ſolemniter Baptiſmum, ut dicunt citati, & Ægidius Coninck 3. *p. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1 *n.* 36. Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 1 *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 11. & 12. videndus, quia Baptiſmum in neceſſitate abſque ſolemnitate adminiſtrans ſacerdos agit ut laicus.
Quod ſi miniſtret ſolemniter jam tunc gere- 6
tur tanquam miniſter conſecratus: ob idque ſi io peccato mortali miniſtret peccabit mortaliter; quia ex dicta conſecratione evenit, ut talis miniſter peccet; eo quod adverſus munus, ad quod eſt deputatus delinquat; & licet videatur admittere in miniſtro ſolemniter deputato, Leander, quando occurrit neceſſitas ſuſcipientis Baptiſmum, ſeu Pœnitentiam *de ſacram. diſp.* 4. *q.* 8 ſub verſ. *ſed ego*, videtur admittendum modo dicto, & *quæſt. præced.* in dicto verſ. *ad*
quintam. † Et ad hæc dubia, de laico, ſeu Clerico 7
Baptizante pro utraque parte infinitos congeri Leander *dicta diſp* 4. *lib.* 1. *de ſacram. q.* 5. & 6. refert peccare ex Durando, Gabriel, Capreolo, Lugo, Hurtado, Baſilio Pontio, & Baunyo: & quod non peccent ſequitur cum Filiucio, Sanchez Beccano, Bonacina, Layman, & Diana 3. *p. tract.* 4. *reſ.* 10. omnioo videndus, de Caſtill. *tr.* 1. *de ſacram. diſp.* 3. *dub.* 10. *aſſert* 4. & 5. ubi hanc

probabiliurum dicit & his adjunges quæ novissime congerit P. M. Prad. in sacram. in genere *in* 3. *p.* D. Thomæ *q.* 64. *dubio* 4. §. 6. ubi de Ministris non consecratis agit.

8 Ad secundam quæstionis partem, an qui vult suscipere sacramenta, teneatur inquirere de probitate, seu improbitate ministri? breviter ex adductis *quæst. præced.* respondetur ad id non teneri; eo quod præsumere debet bene administraturum, cum non sit de aliquo terere judicandum ex his, quæ dixi latissime, *in cap. penult. & fin. de præsumpt.* & faciunt dicta, *supra in cap. penult. & fin. de ætate, & qualit. ordinand.*

9 Quare inferunt affirmandum Suarez *in* 3. *p. D. Thomæ disp.* 28. *sect.* 1. *versus finem* Cooink *ibi dict. quæst.* 80. *art.* 6. alii apud Bonacinam *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 6. *p.* 5. & 6. Ægidius Trullench, *de sacram. in genere lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 4. *n.* 6. & alii communiter, ut si viderim ministrum paulo ante peccasse; possim petere ab eo sacramenta, quia credere possum illum sine peccato administraturum; eo quod facile possit ipse per contritionem (ut dixi *dict. quæst.* 2. hic vers. *nota secundo*) se præparare, modo tamen, alias non constet moraliter ipsi petenti sacerdotem indigne ministraturum, ut si certus sit de concubina tu vel alio vitioso statu illius; tunc enim præcisa necessitate, vel rationabili causa, non poterit ab eo sacramenta petere aliquis, cum unicuique mandaverit Deus de proximo suo, hoc tamen juxta dicta *sub relacta q.* 2.

10 Ad tertiam quæstionis partem, an exercentes præcisè sine sacramentorum confectione functiones, & actiones ordinum existentes in peccato mortali, peccent mortaliter? Et suppositis quæ dixi sub *cap.* 1. *de sacra Unctione & alibi* respondeo, ut nec peccent mortaliter, secluso scandalo, quia non extat aliqua specialis prohibitio; & quia hæ functiones non sunt ordinum immediate sanctificatrices; qua propter sic docent Sotus *in* 4. *dist.* 24 *q.* 1. *art.* 4. Suarez *disp.* 16. *sect.* 3 *in* 3. *p. D. Thomæ*, cum aliis Bonacina, *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 4. Trullench, *de sacram. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 3. *n.* 6. quia ea indigna tractatio, non videtur esse materia gravis. † Et li-
11 cet quod Clerici in minoribus sua munera exercentes in peccato mortali, peccent mortaliter, dicant Sylvester, Armilla, Angelus in verbo *Clericus*, Navarrus *cap.* 27. *n.* 16. *& de horis canon. cap.* 6. *n.* 41. Faber *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *cap.* 3. *n.* 80. Biescas *in Apologia pro doctrina S. Thomæ q.* 11 *art.* 4. *dub.* 5. *proposit.* 6. *p.* 776. vers. *si autem*, probabilius dicitur, ut non peccent mortaliter, quia de hoc nullum extat præceptum: ita Valentia, Nugnus, Cabrera, Granadus, Lugo, & alii, quos sequitur Leander, *de sacram p.* 2. *lib.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 17. non tamen excusabuntur à peccato veniali, si ordines minores solemniter exerceant; eo quod aliquam irreverentiam committunt: ita idem Leander *ibi quæst.* 18. Suarez, *in* 3. *p. disp.* 16. *sect.* 3. Filiucius *tr.* 1. *cap.* 6 *n.* 87 Ludov. de S. Joan. Lublino, Nugnus, & alii contra Sotum 1. *disp.* 1. *q. art.* 6. Vasquez *disp.* 139. Hurtadus Albiz, & alii dicentes nec venialiter peccare.

Indeque inferunt, ut non peccet mortaliter
12 exercens ordines minores, sed tantum venialiter, ut existimat Suarez *dicta sect.* 3. qui alias reperitur irreverentia, Sotus tamen *dict.* 1. *q.* 5. *art.* 6. eos à culpa veniali excusare nititur † imo inferunt Bonacina cum Suarez, Valentia, Soto, & alii contra Sylvestrum, & Angelum, verbo *Clericus*, ut nec mortaliter peccent Diaconi, & Subdiaconi suos ordines exercentes in mortali; quia eorum actus, non sunt consecrati eo modo speciali, quo sacramentorum actus, quod procedere existimant Vasquez *tom.* 3. *de sacram. disp.* 136. *n.* 41 Ægidius Conink 3. *p. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 40. Bonacina *supra*, & alii, etiam si hos actus in mortali exercentes frequentent, modo absit scandalum; quia isti actus videntur separati, & simul non coalescere ad constituendam unam materiam sufficientem ad peccatum mortale & his etiam adjunges quæ novissime scribit P. M. Prado supra *in dict. q.* 64. *in* 3. D. Thomæ *dubio* 4. *de sacram. in genere* §. 5. ubi scribit de aliis actionibus sacris ministratis ab existente in peccatu, quæ sacramenta non sunt.

Ad quartam quæstionis partem de Episcopo 14
conferente primam tonsuram, suppositis quæ dici *supra in cap. fin. de temporib. ordinat. quæst.* 5. ubi egit de illa, *an Episcopus conferendo ordines minores in peccato, vel consecrando peccet*, nunc de tonsura breviter respondeo ut non peccet mortaliter nec ut etiam peccet, si benedicat sacras vestes, aut consecret Ecclesias, sine conficiat chrisma (de quo *in cap.* 1. *de sacra Unctione* § *per crucis q.* 9. *in fine*) aut habeat concionem ad populum in peccato mortali; eo quod hæc materia non videatur gravis; siquidem actiones dictæ, nec sunt sacramenta, nec sunt ordinatæ immediate ad sanctificationem animæ; ita docent *ubi supra* Suarez, Vasquez, Conink, Soto, & alii, itemmet Bonac. *dict. tom.* 1. *de sacram. disp.* 1. *q.* 3. *p.* 1 §. 2. *n.* 8. Trullench, *dicto dubio* 3. *n.* 7. & de Episcopo conficiente chrisma, seu sacramentum oleum infirmorum, ut non peccet mortaliter, post multos Leander *tract.* 6. *disp.* 2. *q.* 35. & 36. & Cardinalis Lugo *de sacram. in genere disp.* 8 *sect.* 9. *n.* 156. Latè defendens, ut peccet Episcopus lethaliter conficiens chrisma, sed non sic consecrans Ecclesias, Calices, mappas, ne benedicens corporalia, & vestes, quia istæ actiones non sunt vere sacramentales.

Qui & etiam dicunt, quod si sacerdos in mor- 15
tali existens, benedicat aquam, non peccat mortaliter † nec Parochus existens in peccato mortali, assistendo matrimonio, aut benedicendo sponsos 16
nam Parochus non est minister sacramenti matrimonii, sed ipsi contrahentes, ut fatentur. DD. *à dict. cap.* 1. *Trid. sess.* 24. & in materia de matrimonio docent Henriquez, *lib* 1. *cap.* 29. cum multis Sanchez *lib.* 2. *disp.* 6. alii apud Bonacinam *supra n* 10. † Et licet de sacerdote a-
quam benedicente ut peccet mortaliter affirmant 17
Navar. *de horis canon. cap.* 6. *n.* 4. Sayrus, *lib.* 2. *cap. tract.* 1. Angelus verb. *Clericus* 8. *n.* 1. Sylvest. *n.* 2. & probabile reputet Layman *tract.* 1. *de sacram. cap.* 5. *n.* 10. adhuc probabilius dicitur, ut non peccet mortaliter, quia non agit contra præceptum aliquod: ita Henriquez *lib.* 10. *cap.* 13. *n.* Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3 *puncto* 2. *n.* 9. Filiucius *tract.* 1. *n.* 87. & alii & Leander, *de sacram. tract.* 6. *disp.* 2. *q.* 32. dicentes idem tenendum de aliis benedictionibus salis, & populi, etiam si cum venerabili sacramento fiat.

Dicunt etiam DD. inter quos Suarez, Cajeta- 18
nus *in* 3. *p. D. Thomæ*, & Sotus *supra*, Filiucius *tom.* 1. *tract. cap.* 5. *n.* 87. *vers.* 4. quod ministrans, aut exercens sacramentalia in peccato mortali, non peccat mortaliter ob rationem adductam in

vers.

19 vers. *ad tertiam* & *ad quartam*, † Et ob eandem dicunt ipsi, & Ledesma *in summa lib.* 1. *cap.* 6. *conclus.* 8. *dub.* 10 & Ægid. Trullench, *dicto dub.* 3. *n.* 7. *in fine*, ut peccator existens in mortali, non peccet mortaliter exercendo jurisdictionem spiritualem in foro exteriori, quia non est sacramenti ministratio, & in praxi, quotidie contingit, etiam à timoratis Judicibus.

20 Alia inquam de intentione, tam ministrantis, quam suscipientis sacramenta possent hic adjici, sed quia dicta in relatis tribus quæstionibus ex littera textus nostri congruè possunt hic tractari; nec alius locus congruus invenitur in Decretalibus; ideo de illis actum est, sicut de aliis *in Rub.* & *sub dict. cap.* 1. Ex quibus jam vides juste non reiterari benedictiones, & consecrationes præstitas; imo nec sacramenta collata à Ministro peccatore, seu etiam excommunicato cum intentione faciendi quod facit Ecclesia.

AD TEXT. IN CAP. FIN. hoc titulo. De sacramentis non iterandis.

PRÆMISSUM.

1 TExtus iste etsi loquatur de Presbyteris, & Diaconibus, tamen ejus decisio, quatenus loquitur, de supplendo quod incaute fuerat prætermissum, adimpleri valet ex dictis *supra in cap.* 1. sed quia potest esse differentia inter subjectos scilicet Presbyteros, & Diaconos, ideo inquam exposcit littera tractationem separatam; diximus ergo *in dicto cap.* 1. defectum impositionis manuum suppleri caute, dum prætermissus fuit incaute, nec ibi iterari sacramentum; sed si hæc impositio manuum respectu Presbyteratus, & Diaconatus esset necessaria necessitate sacramenti; item & in ordine Episcopatus, tunc videtur iterandum esse sacramentum, nec sufficere illam suppletionem; quare jam descendemus ad quæstiones.

2 Ad vers. *ibi : sed statuto tempore ad ordines conferendos*, adjunges dicta *in tit. de temporibus ordinat.* & *ibi cap.* 3. ubi de interstitiis.

QUÆSTIO I.

An manus in ordine Presbyteratus, aut Diaconatus, ita sit de essentia istorum ordinum, ut ea omissa, etsi alia materiæ necessaria posita sint, sacramentum ordinis iteretur, aut sufficiat sola suppletio manuum? Et quod manus impositiones inveniantur usitatæ? ubi de ritu ordinis Presbyteratus, latinæ, & Græcæ Ecclesiæ, item, & Armeniæ?

SUMMARIUM.

1 *Ordinis Episcopalis, Presbyteralis, & Diaconalis materia, est manus impositio, solemnis tantùm, non substantialis in subdiaconatu, ut* n. 10.

2 *Manus impositio in ordinibus Presbyteratus, & Diaconatus probatur Juribus, Conciliis, & ex Patribus, ut sit materia adæquata, & partialis* n. 13.

4 *Græca Ecclesia sola manus impositione Presbyteros ordinat, & Diaconos, ut* n. 6. 7. 8 9. 10. 11.

11 *Armena Ecclesia ordinat manus impositione.*

12 *Manus impositionis ritus in ordinibus antiquus.*

14 *Sacerdos inordinatione sua accepit duplicem potestatem.*

15 *Christus Dominus diversis temporibus dedit Apostolis potestatem remittendi peccatum, & conficiendi Eucharistiam, &* numero 26. *ubi qualem manus impositione, qualem in porrectione instrumentorum.*

16 *Florent. Concilium sub Eugenio, quatenus de manus impositione in ordinibus mentionem non facit.*

17 *Manus impositio est de essentia Presbyteratus, & Diaconatus, & expendes, ut* infra n. 24. & 25.

18 *Græca Ecclesia, num utatur porrectione in ordinando primis Eucharistici. Et quare non publicet formas sacramentorum* n. 19.

20 *Manus impositione in sacerdotio utramque potestatem dari, gravissimi authores testantur, & offerendi; & dimittendi peccata.*

21 *Catum Syritus improbatur relatus* numero 8.

22 *Gravina refellitur, dum dixit Christum instituisse ordinis sacramentum, vel per impositionem manuum, vel traditionem instrumentorum.*

23 *Verba formæ Græcæ* Divina gratia promovet N. *in* Presbyterum, *qualiter junguntur cum aliis Dionys.* Divina vocatione &c.

25 *Textus noster expenditur.* & n. 26.

27 *Impositiones manus quot reperiantur* remissivè.

28 *Ritus Presbyteratus, qualis in* Ecclesia *Græca, & latina* remissivè.

29 *Armeniæ Ecclesiæ ritus in ordinatione Presbyteri Et qualiter Concilietur cum ritu Ecclesiæ Romanæ* n. 30.

30 *Armeni gloriantur accepisse ex S. Gregorio Magno ritum conferendi ordinis sacramentum.*

31 *Armenus ritus in conferendo sacramentum Pœnitentiæ.*

32 *Græcis, & Armenis, ut non errent, Consuli debet quod sequantur ritum Ecclesiæ Romanæ in sacramentorum administratione; præsertim Presbyteri.*

AD primam quæstionis partem de necessaria manus impositione in ordine Presbyteratus, & Diaconatus, videtur respondendum ex dictis *supra in dicto cap.* 1. *q.* 1. in vers. *ad primam*, ubi dictum est m. tenam consecrationis Episcopalis, Presbyteralis, ac Diaconalis ordinis esse manus impositionem; quod, si, ut ibi distinxit circa finem vers. *ego tamen* manuum impositio tantum sit de solemnibus, non inquam de substantialibus, decisio textus nostri non difficulter intelligetur juxta doctrinam relatam *ibi in dicto cap.* 1. ideo hic nulla repetione opus esset, eum juxta 1

juxta distinctionem positam ibi, tota difficultas aliàs interpretibus magna, maneat clara; sed quia, ut *ibi* dictum est, ad vers. *ad primam* manus impositio sit necessaria, in dictis ordinibus materia, evenit quidem tunc ut quemadmodum in secunda parte illius textus resolutum est de iteratione sacramenti confirmationis respectu illius, qui non chrismate, sed solo oleo fuerat confirmatus; & sic quemadmodum ibi dictum est illud sacramentum oleo, ac Balsamo simul conferri quod chrisma vocatur Juxta quae *ibi* adduxi, ita similiter debeat textus noster applicari respectu Presbyteri, & Diaconi ordinatorum absque manus
2 impositione.

Quapropter quia urgent sequentia maxime quibus probatur materiam adaequatam ordinum Presbyteratus, & Diaconatus esse manus impositionem Et de Ecclesia latina sic patet, nempe quod primo Episcopus imponit manus supra caput ordinandi, nihil dicens, & etiam alii adstantes Presbyteri manus imponunt. Secundo Episcopus tradit calicem cum vino, & Patenam cum Pane, dicens *accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis*, item quod post missam iterum Episcopus imponit manus dicens: *accipe spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*. Quare Sotus *in 4. dist.* 24 *art.* 3 Paludan. *q. 6. art* 4 Bellarmin. *tomo* 2. *de sacramento ordinis cap.* 8. vers. *tertio nota*, Vasquez *in* 3. *p. disp.* 139. *cap.* 3. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 6. & *cap.* 11. *n.* 10. Coninch *disp* 20. *dub.* 7. *conclus.* 2. Castrus Palaus, *tom.* 4. *tract.* 27. *disp. unica puncto* 4. *n.* 7. dixerunt posterius ordinationis materiam esse impositionem manuum factam ab Episcopo, formam verò *accipe spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* † Et quod dicta prior
3 manuum impositio sit materia partialis, quae moraliter conjungitur cum forma *accipe potestatem offerendi sacrificium, missasque celebrandi, tam pro vivis, & defunctis*, docent Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp.* 1. *sect.* 5 *n.* 98. & 99. Bellarmin *de sacram. ordinis cap.* 9. Petrus Arcudius *lib.* 6. *cap.* 3. Amicus *in cursu Theologico tom.* 2. *disp.* 2. *sect.* 4. Fornarius *de sacram. ordinis cap.* 2. *n.* 1. ut multis mediis comprobat Angelus, Berricelus *de mission. Apostolicis tit.* 11. *de ordine q.* 68. *sect.* 3. & 4.

Quod si in Ecclesia latina manus impositio-
4 non esset adaequata, & necessaria Presbyteratus materia, eveniret utique quod Ecclesia Graeca non constituerit ejus solam materiam in impositione manus, sed ea Ecclesia hac sola Presbyteros ordinat. Ergo Patet minor ex euchologio Graeco, ubi sic dicitur: *quia vere ordinatur fronte incumbens sacrae Arae utrumque genu flectit, Diacono vero clara voce dicente; attendamus: statim Pontifex, imposita manu una cum Pallio clara voce enunciat, Divina gratia promovet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum.* Et sic Dionysius Areopagita *de Ecclesiastica Hierachia cap.* 5. *p.* 2 probans, ait; *sacerdos coram sacro altari ponens utrumque genu in capite, habet Pontificis dextram, & in hunc modum à sacrante Praesule, sanctissimis invocationibus consecratur.* † Idem-
5 que expressius videtur docere Clemens Romanus *lib.* 8. *const. cap.* 16. in sequentibus verbis: *cum Presbyterum ordinas Episcope, impone ipse manum capiti Presbyteri, astantibus tibi Presbyteris, & Diaconibus, & faciendo precationem, dic Domine omnipotens Deus noster imple hunc spiritu gratiae tuae. tut serviat tibi sincerè, & mente pura, ac pro populo tuo sacere rite, sine vitio operetur.* Quae verba videntur congruere ritui expostulato in textu nostro ibi: *suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi*, & Concilium Trid. *sess.* 14. *cap.* 3. *de Exdtrema Unctione* ibi: *Ministrum Extremae Unctionis esse Episcopum, aut Presbyterum ritè ordinatum per manus impositionem.*

Quod idem de Diacono contingat in Eccle- 6
sia Graeca, ut sola manus impositione ordinetur, videtur admissum per Patres, & Concilia, quatenus significant per impositionem manus conferri ordines, praesertim sacerdotium, & Diaconatum: sic Concil. Nicen. *canon.* 9. Antiochenum *can.* 10. & 17. Mogunt sub Sebastiano *canone* 35. Concilium Carthaginens IV. *can.* 3. ibi: *Presbyter cum ordinatur Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente etiam omnes Presbyteri, qui praesentes sunt manus suas juxta manus Episcopi super caput illius teneant: Diaconus cum ordinatur solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat, quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.*

Patres. & DD. hic cum m docent, S. Ambrosius 7
in epist. 1. *ad thimotheum cap.* 4. in sequent. verbis: *manus impositionis verba sunt mystica, quibus confirmatur ad opus electum accipiens authoritatem, teste conscientia sua, ut audeat vice Domini sacrificium Deo offerre*, qui etsi de Solo, sacerdote Presbytero loquatur: tamen porrigunt manus impositionem ad Diaconum; alii Pontifices, ac Patres, ut sunt S. Damassus Papa *epist.* 4. Innocent. I. *epistola* 22. *ad Episcopos Macedoniae cap.* 3. Leo I. *epistol.* 87. *ad Episcopos Africae* Alex II. relatus *in cap. ex multis* 7. *q.* 3. Urban. II. *in cap. Dasbertus* 1. *q.* 7. ex Patribus S. Augustin. *lib.* 5. *de Baptismo contra Donatistas* Theodoratus *de vitiis sanctorum cap.* 5. Thimoteus chiepic. Cyrenens apud Cantum Syritum *in concordia utriusque Ecclesiae tractatu* 1. *accusat.* 64.
fol. 127. 8

Et quod per solam manus impositionem cum forma *Divina gratia &c.* ordinentur apud Graecos, testantur non solum latini Doctores, sed & Graeci, ut dicunt Arcudius *de concordia Ecclesiae Occidentalis in sacramentorum administratione lib.* 6 *cap.* 4. Archiepre Cyreneus Ubi proxime, Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp.* 1. *sect.* 5. *n.* 85. Ubi de Presbyteris loquutus, & de Diaconis dicit quod hodie Episcopi Graeci Catholici Romae, dum Presbyteros ordinant, sciente, & consentiente Summo Pontifice (se praesente) non per Calicis, & Patenae porrectionem id faciunt, sed per manus impositionem; super caput ordinandi, dicente Episcopo, *Divina gratia promovet N. Venerabilem Diaconum in Presby-
terum.* 9

Addens ibi quod apud Graecos, etiam catholicos, Diaconus ordinatur per solam manuum impositionem, ut etiam testantur Amicus *in cursu Theolog. tomo* 7. *disp.* 2 *sect.* 4. *à n.* 3. Franciscus de Lugo *de sacram in genere cap* 1. *quaest.* 7. *n.* 70. & 77 Petr. à S. Joseph *in ideo Theolog. sacrament. quaest* 5. *resol.* 3. Berricel. *dicta sect.* 3. *sub. num.* 22. & amplius addit idem Cardinalis Lugo *dicta sect.* 5. *n.* 90. quod utraque potestas consecrandi scilicet, & absolvendi, traditur apud Graecos unica materia per unicam manuum impositionem, &

per

per unicam formam, illam ſcilicet *Divina gratia promovet N in Preſbyterum &c.*

10 Quare ſi opponas ex doctrina D. Thom. *in 4. diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 3 *q.* 3 Richardo *art.* 5. *q.* 3 Durando *quæſt.* 3. *art.* 2. Patres, & Concilia agere de impoſitione manuum tanquam de accidentali cæremonia juxta quod expreſſa fuit deciſio textus *in* 1. *p. in dicto cap.* 1. *hoc tit.* ubi in ſubdiaconatus ordine illa manus impoſitio, dicitur cæremonia ſolemnis, quæ ſuppletur, nec iden ſacramentum iteratur, ſed contra pungunt admodum authoritates adductæ Conciliorum, Patrum, Pontificum, & Doctorum, reſpectu Preſbyteratus, & Diaconatus ordinum; quia ultra reſponſionem Bellarmini, & Cardinalis de Lugo, *ubi ſupra*, quos ſequitur Berricel. *dict. ſect.* 3. *ſub. n.* 25 dicentes alias non rectè dictum fuiſſe à Conciliis, Patribus, & Pontificibus ordinari Sacerdotes par manuum impoſitionem, ſi hæc cæremonia eſſet accidentalis, & non autem eſſet eſſentialis materia ſacramenti or finis; indeque firmant, non ſolum in Eccleſia Græca, ſed etiam latina manus impoſitionem præcedentem panis & vini traditionem eſſe de eſſentia ordinis ſacerdotalis; & etiam additur ex adductis eam manus impoſitionem in ordine Diaconatus eſſe etiam, & ſimiliter de eſſentia ordinis Diaconatus.

11 Ego iterum corroboro in dictis duabus Eccleſiis, & in Armeni Eccleſia ex ſacræ ſcripturæ locis: nam *Actor. cap* 13. dicitur, quod cum Apoſtoli careant Paulum, Barnabam Presbyteros, tunc inquit textus *jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus dimiſerunt illos*, 1. ad Timoth 5. *manum* inquit Paulos Timoth. Epiſcopo *cito nemini impoſueris*, & 2. ad Timoth. *admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum*, & *cap.* 4. ibi: *noli negligere gratiam, quæ eſt in te, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Preſbyteris.*

12 Cum ergo loca hæc accipiat Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 3. *de ordinationis ritu*, & Baronius *anno* 44. verſ. *quibus autem ritibus*, qui obſervat ex S. Hieronimo *epiſt.* 85. ritus imponendi manus ſuper eos, qui ſacerdotio initiantur Apoſtolos ex veteri teſtamento ſumpſiſſe, ut paret *exodi cap.* 29. ubi Aaron, & filii ejus manus imponebant ſuper eos, qui ſacerdotio lenitæ initiarentur. Ergo ex prædictis ſatis colligi videtur manus impoſitionem ſupplendam in textu noſtro in ordine Preſbyteratus, & Diaconatus juxta mentem Greg. IX. hic reſpicere ad collationem novam ordinis talis ſuſcepti ſine impoſitione manus à collatore.

13 Et ita quamvis ex verbis textus noſtri ſoleant Doctores idem reſpondere, ac de prima parte *dicti cap.* 1. ut *ſupra* dictum eſt, eo quod Concilium Florentinum non meminerit impoſitionis manuum, ſed ſolum porrectionis panis, & vini item & ex doctrina textus noſtri, ubi dicit Nugnus relatus à Leandro *de ſacram. ordinis. diſp.* 3. *q.* 7. illo textu probari manuum impoſitionem, non eſſe de eſſentia Preſbyteratus, & ex aliis fundamentis ab eo adductis: tamen ipſe Leander, ex dicto Concilio Carthagin. IV. *cap.* 2. *ad* 5. & ex Concilio Toletano XI. relato *in can. Preſbyter, & canon. quorundam clericorum diſt.* 23. ubi, præcipitur quod in ordinatione Preſbyteris, & Diaconi Epiſcopus manum imponat; & quia qui caret poteſtate remittendi peccata, non poteſt dici plenè ſacerdos; ſed hanc poteſtatem accipit ordinandus per impoſitionem manuum, & formam remiſſionis peccati; ergo impoſitio manuum eſſentialis, eſt materia Preſbyteratus.

Accipit enim ſacerdos in ordinatione ſua, du- 14
plicem poteſtatem, unam præcipuam, & primariam in conſecratione panis, & vini. Alteram poteſtatem ſecundariam ſupra corpus Chriſti myſticum, id eſt ſupra fideles dimittendi peccata, indeque procedere, ut in Eccleſia latina in Preſbyteri ordinatione, adhibeatur duplex materia, & forma, poſteriorisque ordinationis materia ſit impoſitio manuum, facta ab Epiſcopo, forma verò: *accipe ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata &c.* ut docuerunt jam adducti, Scotus, Vaſquez, Bellarminus, & alii, Berricellus *dicta quæſt.* 168. *de miſſionib. Apoſtol. tit.* 11. *de ordine ſect.* 3. *ſub n.* 20. Ergo.

Et confirmatur, quia Chriſtus Dominus di- 15
verſo tempore dedit ſuis Apoſtolis poteſtatem remittendi peccata, ac dedit conficiendi Euchariſtiam: nam hanc dedit in ultima cæna, illam vero poſt reſurrectionem *Joan.* 20. quando in ſufflavit, ut dicit hic Bellamera *n.* 3. cum Joanne Andrea, & Abbas cum aliis *ſub n.* 2. Ergo etiam Epiſcopus diverſis temporibus has duas poteſtates ſacerdotibus tribuit, conficiendi videlicet Euchariſtiam per porrectionem panis, & vini, per verba relata: *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium &c.* remittendi verò peccata poſtea per impoſitionem manuum, ibi: *accipe poteſtatem remittendi peccata &c.* Ergo cum non credatur aliter Chriſtum inſtituiſſe ſacerdotes, quàm inſtituit Eccleſia: ſequitur, ut cum hæc ſequatur inſtitutionem plenè à Chriſto factam, ut non valeat immutari, indeque manus impoſitio in Preſbyteratu, & Diaconatu, ſit de eſſentia ordinis.

Nec obſtare dicunt Doctores, quod Florent. 16
ſub Eugenio nullam fecerit mentionem de manus impoſitione; quia non inde ſequitur, ut in ritu latino, manus impoſitio non ſit de eſſentia; eo quod non ſit efficax argumentum ab authoritate negativa, nec voluerit Eugenius in decreto pro inſtructione Armenorum §. *Sextum* ſacramentum tradere totum ritum latinum ordinis, ſed quod ſe remittat ad Pontificale Romanum: ita expendit Berricellus *dicto tit.* 11. *de ordine q.* 188. *ſect.* 4. *ſub n.* 27. in verſ. *nec prædictis*, Leander *dicta quæſt.* 7. in verſ. *ad primam*, dum dicit nullo modo meminiſſe impoſitionis manuum; quia (ut dictam eſt) notiſſimum erat ex ſcriptura, Conciliis, & Patribus eam eſſentialiter requiri ad ordinationem ſacerdotis, ut meminere relata jam Concilia, quæ tamen, ut videtur ex adductis, nec minimam mentionem inſtrumentorum, calicis, & Patenæ fecerunt) quia tunc illa in controverſiam non veniebant.) Et ſic concludit Leander non eſſe deſumendam adæquatam, & totalem materiam Preſbyteratus ex ſolo Concilio Florentino, nec ex ſolo Chartagin. & Toletano, ſed ex omnibus ſimul collectis: itaque dicendum adæquatam materiam ſacerdotii eſſe, & porrectionem panis, & vini in ſuis vaſis, & manus impoſitionem.

Unde idem Leander *dicta quæſt.* 7. verſ. *ad* 17
confirmationem acceriniè probat non probari ex textu noſtro contrariam ſententiam; nempe, ut in ordine Presbyteratus, & Diaconatus, manus impoſitio ſit ritus cæremonialis, ſed potius ex

illo

illo definiatur oppositum scilicet, ut sit de essentia illorum ordinum, & probat primo ex titulo hujus capitis, hoce est ex epigraphe ibi: *si in ordinatione Presbyteri, vel Diaconi, manus impositio fuerit praetermissa, statutis temporibus supplebitur*, explicat *supplebitur* necessario, quia est de necessitate sacramenti ordinis, & secundo dicit sic constare ex contexturae littera, quam refert, ubi pro hac totam illam inducens, ait non obstare quod Pontifex Greg. IX. dicat *manuum impositionem esse ritum ab Apostolis introductum*, quia respondet, ut non ob id intendat Pontifex docere Apostolos instituisse talem ritum, sed à Christo institutum primos, usurpasse, seu ad praxim homines ordinando reduxisse: ita Leander.

18 Sed quia dixit Joannes Baptista Cautum: Syritus *in tractatu de concordia utriusque Ecclesiae*, ubi *tract.* 1. *accus* 61. *& accusat.* 90. *elencho* 15. in Ecclesia Graeca materiam ordinis sacerdotalis, esse traditionem panis Eucharistici in manus ordinandi, ac vini consecrati, cum hoc forma: *accipe panem hunc, & effice corpus Christi; vinum autem, quod est in hoc calice effice sanguinem Christi*, addens: ideo hanc materiam, & formam non inveniri in Euchologiis Grae is typis impressis; quia Ecclesia Graeca adhuc servat morem primitivae Ecclesiae temporis S. Dionysii Areo-

19 pagitae. † Et sic formas sacramentorum non publicat, ne irrideantur ab infidelibus, nec ponit in publicis scripturis, sed dat manu scriptas Episcopis, & Parochis, atque aliis Presbyteris: haec ille, ut refert Bericellus *dicto tract.* 11. *de ordine q.* 168. *sect.* 4. *n* 28. Inde videtur si hoe verum est, quemadmodum in Concilio Florentino omissa est manus impositio apud Ecclesiam latinam, hic ex causa urgentiori in Ecclesia Graeca manus impositio in publico practicetur, in se reto autem cum praedicta materia, & forma, quae vera videtur esse, ne implicentur ritus substantiales Ecclesiae latinae, & Graecae Indeque jam dicendum fore manus impositionem, de qua in textu nostro fuisse tantum caeremonialem; & sic ea omissa, supplendam tantum, ut dictum est de manus impositione omissa *in dictis cap.* 1. *in ejus* 1. *p. q.* 1. cum non appareat in decisione horum Jurium aliquam differentiae rationem inveniri, nisi tantum quod Innocentius III. ibi loquatur de subdiacono; hic autem Gregorius IX. de Presbytero, & Diacono.

20 Adhuc tamen, quia gravissimi authores testantur utramque potestatem, scilicet offerendi sacrificia, & dimittendi peccata dari simul per impositionem manuum, cum relata forma *Divina gratia promovet N. in Presbyterum &c.* inter quos Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp.* 2. *n.* 90. Pater Amicus *in cursu Theologico tom* 7. *disp.* 2. *sect.* 4. *n.* 31. Angelus Maria, Berricellus *de missionib. Apostol. de ordine*, Legendus omnino *tit.* 11. *q.* 168. *sect.* 4. & *ibi à n* 31. ubi postquam à *n.* 29. monens lectorem, Cautum Syriti doctrinam sibi valde suspectam, illum improbans, multis fundamentis dici in vers. *tertio dicto n.* 32. quod praedicta forma *Divina gratia promovet N. in Presbyterum &c.* sufficienter probat utramque potestatem: nam cum utraque potestas si penes Ecclesiae Presbyteros hac voce *Presbyteri* suffi-

21 cienter utraque exprimitur. † Et ibi *dicto n.* 32. vers. *infertur tertio*, dicat falsum esse, quod ait Cautum Syritus *in concordia utriusque Ecclesiae tr.* 1. *accus.* 64. nempe apud Graecos bis ordinari sacerdotes; quia in priori ordinatione, confertur illis potestas consecrandi corpus Christi, in posteriori longa post tempora confertur potestas dimittendi peccata per impositionem manuum cum forma, *accipe spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* & ex eo falsum appellet etiam, quia in numeris Graecorum Euchologiis, in quibus habentur omnes ritus omnium ordinum, non habentur ritus iste duplicis ordinationis sacerdotis, quem ipse solum Cautum Syritus scit; ac universus orbis hactenus ignoret, nec ille inveniatur in Dionysio Areopagita *de Eccles. Hierarch. cap.* 5. *p.* 2. nec in sancto clemente Romano *lib.* 8. *constit. cap.* 16 nec in Conci in Cartagin IV. *canone* 4. nec alibi extet vestigium aliquod duplicis ordinationis duplici, & diverso tempore collatae, nec aliquis alius auctor adhuc meminerit, praesertim in Ecclesia Graeca, ideo subsistendo in adducta sententia, quod manus impositio in ordine Presbyterii, sit de substantia illius ordinis, videtur, ut adhuc sit sub lite verus nostri textus intellectus.

Unde videtur etiam, ut potuisset Gravina *in* 22 *opusculs de sacram. ordinis contra Spalatensem disp* 2. *dubit.* 3. *&. n.* 17. excogitare alium dicendi modum, nempe Christum ita instituisse sacramentum ordinis, ut vel per impositionem manuum, vel traditionem instrumentorum conferretur; sed enim referens, & impugnans D. Berricel. *in relata quaest.* 168. *de ordine tit.* 11. *sub. n.* 37. in vers. *infertur sexto*, & postquam etiam *à n.* 33. plura fundamenta adduxerit. † Et *n.* 36 ele 23 ganter expendat pro sua sententia verba, quae refert ipsius D. Dionysii *dict cap.* 5. *p.* 5 *de Ecclesiast. Hierarchia*, adnuens, ea, ac consortans cum verbis praedictae forma Graecae: *Divina promovet N. in Presbyterum*, cum illis Dionysii: *Divina vocatione ad sacerdotalis officii consummationem provenerit*, dicens Divinam vocationem manifestare nihil aliud esse, quam dicere Graecum Episcopum: *Divina gratia promovet N. in Presbyterum*, sicque explicet S Maximus Martyr. *in scholiis ad sanctum Dionys. ad cap.* 5. *p.* 3. §. 2. qui floruit circa annum Domini 640. ut Petrus Lanselius etiam scribit *in disputatione Apologetica de S. Dionysio Areopagita, ejusque scriptis*, ut habetur *tom.* 2. *operum Dionysii editionis. Antverpiae anno* 1634. *fol.* 489. testatus de fide maxima praestanda Maximo Martyri tanto, explicanti in *dicto* §. 2. ea verba *recitationem*, ubi vocat *recitationem*, quando in ipsa ordinatione pronunciat, *Divina gratia hunc, qui ordinatur ad hunc ordinem promovet.* De sancto Maximo Martyre scribit Cardinalis Bellarminus *de scriptorib. Eccles. ad annum* 650. Legendus idem Berricel. *n.* 35. qui maximopere conatus est defendere in Ecclesia Graeca sola manus impositione Presbyterum ordinari sub praedicta forma; nihilominus suam doctrinam vult, non ut certam, sed ut probabilem.

Cumque referat ipse Berricel. *sub. dicto n.* 35 24 diutissime de hac gravissima controversia disputatum esse à gravissimis; & doctissima Theologia in sacra congregatione Cardinalium deputata pro Euchologio Graeco, & an sit sufficiens haec forma: *Divina gratia promovet N. in Diaconum, Presbyterum, Episcopum*, disputatumque à congregatione trigesima octava, usque ad quinquagesimam actorum Eucologii, & quod varii viri dixerint, sibique apprime placeat sapientissimum votum

votum sapientissimi Abbatis Hilarionis, scilicet: *diligenter investigandum, an antiqui Patres fuerint ordinati ritu, qui in euchologio præscribitur*, nihil audens idem Berricel. ut certum tradere asserens tantùm probabilia, quæ scripsit commendans ibi videndum Comitol. *lib.* 1. *q.*48. qui Græcorum sacerdotium in dubium revocat, & problematicè disputat.

25 Ideo ego in tam ingenti difficultate, quæ propria est cultorum Theologiæ scholasticæ meliori eorum Judicio non submitto, spectans, ut Berricel. Apostolicæ sedis Judicium, & ad propositum textus nostri, si teneas manus impositionem esse de essentia ordinis Præsbyteratus, & Diaconâtus, ac Episcopatus, intelligendum esse Greg IX. hic, et si similem responsionem præstiterit per verba sequentia ibi: *non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad hujusmodi ordines conferendos cautè supplendum, quod per errorem extitit prætermissum*, ac Innocent. III. *in dicto cap.* 1. ibi; *ad quod breviter ducimus respondendum, quod in talibus non est aliquid iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermissum.* Tamen in responsione Greg. IX. sacramentum ordinis Præsbyteratus, ac Diaconatus non fuisse collatum, quia, ut Pontifex dicit in primis verbis textus nostri ibi: *Præsbyter, & Diaconus, cum ordinantur, manus impositionem tactu corporali* (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt, quod si omissum fuerit (respondit) *non est aliquatenus iterandum &c.* Hic enim Pontifex videtur decernere manus impositionem in ordinatione dictorum ordinum, (qua omissa) supplendum esse in alia ordinatione, statutis temporibus, quod per errorem fuerat prætermissum, id est quia nullus ordo Præsbyteratus, ac Diaconatus fuerat collatus, supplendam esse manus impositionem, ut validè sacramentum in collatione illorum ordinum celebraretur, Juxta quæ dixi *in cap.* 1. *in prima ejus parte, & in p.* 2 vers. *ad secundam*, explicans aliam difficultatem de confirmato solo oleo, & non chrismate, ex cujus doctrina hic ad respondendum applicanda, videtur satis huic difficili dubio satisfieri cum etsi ibi Pontifex simul interrogatus de duobus sub unica decisione in verbis proxime adductis responsum præstiterit: tamen ut ibi expendi accommodando singula singulis, ac dicens in dicta prima parte, ut omissa manus impositio, de qua ibi, non fuerit de essentia subdiaconatus ordinis; eo quod illius ordinis alia sit materia.

26 Vel dices cum Abbate *hic dicto n.* 2. vers. *quaro qui actus*, & D. Bellarmera sub *dicto n.* 3. & ex dictis *supra* in vers. *& confirmatur*, ut quia in ordinatione sacerdotalis confertur duplex illa potestas, prima principalior ad conficiendum sacramentum Eucharistiæ simul cum porrectione calicis, & Patenæ, & in hac ordinatione imprimi characterem, nec postea iterandam hanc materiam, & formam, eo quod defecerit secunda ordinatio per manus impositionem ad secundum illum effectum dimittendi scilicet peccata sub certa forma verborum, *Joan.*10.*& Matth.*16.*&* 18. dicentibus, quod Dominus has potestates divisim contulerit Apostolis, eo quod ante passionem contulerit illis primam, secundam verò post resurrectionem, quando insufflavit *Joan.* 10. & quod per illam secundam designatur quædam gratiæ plenitudo; quæ si omissa sit manente sacramento, in prima datione ordinis sacerdotalis, quoad conficiendum Christi corpus, secundam suppleri per impositionem manus, quæ omissa fuerit; & sic intelligunt textum nostrum; èeontra vero si ordinatio facta esset, quo ad dimittenda peccata per manus impositionem, & non esset facta alia illa principalior, qua confertur principalis potestas ad actum confectionis Eucharistiæ, non sit valida secunda ordinatio, quia à prima scilicet sacerdotali conficiendi Eucharistiam dependet secunda dimittendi, scilicet peccata, quod clarius patefit ex dictis *q.* 2. *&* 3. Quod si dicas hæc benedicta, sed non applicari ad Diaconum, de quo in textu nostro; respondeo ex dictis *supra in dicto cap.* 1. *sub dicta q.* 1. vers. *ad primam*, vers. *de materia vero Diaconatus.*

Ad secundam quæstionis partem, quot manus impositiones reperiantur usitatæ in sacramentis, sacramentalibus ac in alijs ritibus Ecclesiasticis; quia jam *in dicto cap.* 1. *hoc tit. q.* 1. in vers. *& ob id*, vers. *item*, & vers. *& quidem*, & *in cap. unico de sacra unctione* vers. *per frontis q.* 1. & Uberius *q.* 4. *& q.* 9. ideo ad *ibi* dicta te remitto ut intelligas, & ad dicta *hic*. 27

Ad tertiam quæstionis partem de ritu Presbyteratus in latina, & Græca Ecclesia, quia jam abunde hic in vers. *ad primam* actum est; item, & *in dicto cap.* 1. *de sacra unctione in §. per frontis sub q.*9, plura dixerim de consuetudine Ecclesiæ Græcæ, ut Præsbyter sit minister sacramenti confirmationis, ideo etiam ad dicta in relatis locis, ac in alijs, ut quæ dixi *in cap. cum secundum* 9. *de temporibus ordinat*, ubi de Græcis à latinis non ordinandis, nec èontra si in ritu diversi sint te remitto. 28

Ad quartam de ritu Ecclesiæ Armeniæ, respondent interpretes materiam, & formam ordinationis Præsbyteri quoad potestatem consecrandi corpus Christi, materiam esse impositionem manuum formam vero illa verba, quæ Episcopus imponens manus dicit *Domine Deus concede huic famulo tuo, ut ordinem Præsbyterij per hanc vocationem, manus impositionem suscipiat*, & probant, quia in toto ritu Armeno nulla verba sunt apta ad significandum tunc conferri potestatem consecrandi corpus Christi præter illa: *concede huic famulo tuo, ut ordinem Præsbyteratuus per hanc manus oppositionem suscipiat*, quia illa verba, quæ Episcopus dicit porrigens calicem cum Patena, non sunt apta ad significandum tunc in illa porrectione conferri potestatem; dicunt enim, ut apertissimè significent antea fuisse collatam: nam dicit Episcopus *accipe, suscipe; accepisti enim potestatem consecrandi, ac conficiendi sanctum sacrificium*; arguunt, ergo, si accipit, nunc de præsenti non accipit; ergo cum porrigitur calix cum Patena, non confertur tunc in Armeno ritu potestas consecrandi, nec quod ex porrectio sit materia sacramenti, sicut est in nostro ritu latino. 29

Sed quia Angelus Maria Berricel. *de Apostolicis missionib. tit.* 11. *d. q.* 168. *sect.* 5. longe agit de dicto ritu Armeno in ordine Præsbyteratus, & referat ex Galano *in conciliatione Ecclesiæ Armenæ cum Romana c.* 11. item, & ritus, ac cæremonias, quibus Præsbyter ordinatur in Ecclesia Armenâ; & referat etiam (quod dictus Galenus *d. c.* 11. *n.* 11. ex Gregorio Cæsariensi Doctore) Armenos scilicet gloriari S. Greg. Magno summo Pontifice, accepisse titum conferendi ordinis sacramentum, asseratque Galan. *d.* 6. 11. *n.* 14. se ex mandato sacræ congregationis diligentissimè, dum Constantinopoli ageret, scripsisse præcipuas ordinum formas, ac materias ex vetustissimo Rituali Armeno, quo eorum Epis- 30

eopos in conferendis osdinibus usos, esse & ipse prius viderat in Armeno, quæ ibi extat Ecclesia Patriarchali, & ad Eminentissimos eum translatione latina misisse, ideo non plus scribendum duxi.

31 Et quia idem Berricel. *n* 43. refert *dict. fol.* 5. *à n.* 43. materiam, & formam in ritu Armeno conferendi potestatem, ministrandi sacramentum Pœnitentiæ, dicens ex Rituali illorum materiam esse cinguli ligationem, *ligat cum cingulo*, & dicens *accipe potestatem à Spiritu sancto ligandi, atque solvendi*, hæc verba esse formam quoadunans cum illis, quæ Dominus per Matth. *cap.* 18. dixit Apostolis, *quod cunque ligaveris super terram, erit ligatum, & in cœlis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis*, quibus proprie ex Concilijs, & Patribus significatur proprie potestas absolvendi in sacramento Pœnitentiæ, ut latissime scriptores pertractant de hoc sacramento agentes, & canonistæ in tit. *infra pœnit. & remis.* quibus te remitto.

Unuw tamen cum D. Berricel. *dict. sect.* 5. *in fine*
32 vers. *semper* consulendum esse Judeo omnibus
Græcis, & Armenis, & quibuscumque, ut Romanæ Ecclesiæ, quæ errase nequit ritum sequantur
in sacramentorum administsatione, præsertim in
administsatione Præsbyteri & cum in illa osdinatione agatur de æterna salute tot populorum non
est cur in re tanta sit committenda disputationi
doctorum; præsto enim sit via tutissima, ait etiam
hane fuisse intentionem Concilij Florentini, &
Eugenij IV. in decreto de unione, tradit ritum
administrandi sacramenta præsertim confereodi
ordinem Præsbyteratus.

QUÆST. II.

An si in aliqua ordinatione non fuit applicata debita materia, possit die sequenti adhiberi, non expectando aliam ordinationem? An si sacerdos, ac Episcopus non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentum in ejus porrectione imprimitur character, teneatur iterum ordinem, tam in Præsbyteratu, quàm Diaconatu, & subdiaconatu? Et an qui tetigit tantùm calicem, & non Patenam valide sit ordinatus? & de alijs remissive? an Episcopus possit ordinare extra tempora subdiaconum, qui susceperat ordinem subdiaconatus, aut Diaconatus aut Præsbyteratus cum actuali intentione, & protestatione illud non suscipiendi? Et an habuerit Ecclesia authoritatem, & potestatem determinandi materias, & formas specificas, ordinationum; eo quod Christus Dominus in hoc sacramento in genere tantum, ut in aliquibus instituerit præcipiens rebus, & verbis aptis ad significandum practice gratiam, & effectum sacramentorum, ea confici.

SUMMARIUM.

1 *Ordinis defectus, qui contigit in ordinatione, potest suppleri quacunque alia die extra tempora ordinum, cum distinctione* n. 2. & 3. *& qualiter* n. 4. *& à quocunque Episcopo* n. 5.

3 *Iteratio ordinum, etsi eodem licet fieri majorum, & minorum ex Concilio, tamen minores cum subdiaconatu una Die, altera verò Diaconatus, & Præsbyteratus* numero 4.

4 *Solemnitas ordinum; qui supplentur, non iterantur in conditionata iteratione, sed tantùm substantialia sub conditione* numero 103.

6 *Iterare tenetur Episcopus, aut ordinatus in ordinatione, si non tetegit vasa, & instrumenta necessaria ad characterem sub conditione* n. 7. 8.

7 *Contactus instrumentorum in ordinatione, qualis debeat esse, ne ex ejus defectu iteratio fiat* num. 8. *ubi de traditione necessaria in Baptismo, confirmatione, & unctione.*

9 Accipere *verbum quo facto accipiatur in traditione rerum temporalium, aut spiritualium sacramentorum.*

10 *Tactus physicus quid operetur in ministrandis ordinibus.*

11 *Sacerdotij ordo num iteretur, si ordinandus non tetigit Patenam, & Hostiam, aut solum calicem* n. 12. 13. & 14.

14 *Præsbyteratus num iteratur, si in Patena, non ponatur Hostia, & in calice vinum, etsi eorum tactus non sit necessarius* n. 15.

16 *Episcopus num queat ordinare extra tempora Diaconum, qui acceperat subdiaconatus, aut Diaconatus, sive Præsbyteratus ordinem cum actuali intentione, & protestatione illud non recipiendi.*

17 *Trid.* cap. 1. sess. 21. & sess. 7. can. n. 18 19. 20. 21. 22. & 23. *circa mutandas sacramentorum formas, & materias ab Ecclesia.*

19 *Materia, & forma sacramentorum à Christo institutæ fuerunt.*

20 *Christus Dominus immediatè instituit omnia sacramenta, Ecclesia tantùm promulgavit.*

23 *Sacramentum legis naturæ à solo Deo fuit institutum.*

24 *Ecclesia errare non potest in assignandis medijs ad salutem necessarijs.*

26 *Materiam ordinum solum in genere probabile est à Christo institutum, ab Ecclesia in particulari* n. 26

27 *Sacerdotium, & Diaconatus olim conferebantur per solam manus impositionem.*

28 *Ecclesia potest præcipere communionem sub una tantùm specie.*

29 *Græcus ritus qualiter cum latino in sacramentis contingat.*

30 *Latitudo quædam admittitur in administratione sacramentorum.*

31 *Ritus Ecclesiæ latinæ, & Græcæ discrepant in administratione, & collatione ordinum.*

AD primam quæstionis partem, quæ pro tex- 1
tu nostro est non parum congrua, existimo respondendum ex doctrina Thomæ Sanchez
lib. 7. *Concil. cap.* 1. *dub.* 13. *n.* 7. & ex Granado
controvers. 9. *de ordine tract.* 3. *disp.* 3. Quintana
Duennas *in Theologia morali tom.* 1. *tr.* 6. *singulari*
1. Diana *p.* 9. *tract.* 8. *miscel.* & alijs sub aliqua
distinctiooe

distinctione : etenim idem Quintana Duenoas firmat ex multorum recentiorum sententia eos, qui statutis temboribus à Jure,& cæremnniis ordinati sunt, si postea cognoscant aliquem defectum substantialem ad valorem ordinis, in sua ordinatione interfuisse v. g. quia debita materia non fuit, vel non fuit debite applicate, aut calicem, librumva oon tetigerunt, aut absuit in sacerdotio manus impositio, posse qnolibet tempore ejusmodi defectus supplere, hoc enim ait non est ordinem celebrare, sed perficere, quod imperfecte præstitum est tempore ordinationis.

2 Et licet quandoquid substantiale omissum esset, deberet suppleri statutis temporibus, ut docent aliqui apud Thom. Sanchez, *ubi supra*, ac refert Quintana Duennas, sed cum iterantur ordines ex dubio primo Baptismi, ut non deberent suppleri his temporibus, docet, cum in his ordinibus nihil defuerit, quod debito tempore, non sit collatum, hocqua statutum esse pro vera, & absoluta ordinum collatione, non pro conditionata, ac similiter necessum non esse, ut in Ecclesia, aut alio publico loco cooferantur, & firmat sat esse in secretiori conferri.

3 Unde inferunt idem, & Granador, ac Diana *ubi supra* licere eodem die omnes ordines, tam minores, quàm majores simul iterari, consulunt tamen minores cum subdiaconatu uno die, & duobus sequentibus, diaconatum, & sacerdotium in duobus sequentibus suscipere, nisi aliquod scandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur, quod est vitandum, maximumque esse dicont in publicitata, & interstitiis videre, nempe quem sacerdotem cognoverunt homines modo sacris initiari.

4 Addunt deinde solemnitates omnes, quibus sacerdotium Diaconatus, & subdiaconatus, vel alii minores ordines conferuntur, non esse necessario adhibendas in bac conditionali ordinum repetitione, sed solùm precisè sub conditione iteranda esse, ea quæ requiruntur ad valorem sacramenti, asserunt ex aliis recentioribus in defectu substantiali, iteranda solùm esse ea, quæ omissa sunt, vel de quibus dubitatur v. g. contractus instrumentorum, val manuum impositio simul cum prolatione formæ, quod præcipuè observari sufficere dicunt in dicto dubio, & in iterando conditionaliter ordine, cujus cæremonias omnes certo scitur esse factas.

5 Imo addit Quintana Duennas scitu dignum hæc suppleri posse à quocumque Episcopo : ita refert etiam Diana.

6 Ad secundam quæstionis pattem, suppositis quæ dixi *supra in cap.* 1. *q.* 3. & 4. & quæ dico hic in vers. *ad tertiam* Respondeo quod si sacerdos, & Episcopus non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentum, in cujus porrectione imprimitur character, teneatur iterare sub conditione. Et est ratio, quia adsunt opiniones probabilis hinc inde an contractus vasorum sacrorum, aut instrumenti, v. g. calicis cum Patena ; & Hostia in sacerdotio, sit de essentia sacramenti ; ita ut sine illo non sit verus ordo.

7 Inter Doctores, ut teneantur tangere sunt Armilla verb. *ordo n.*4. Sotus *in* 4. *dist.* 44. *q.* 1. *art.* 2 Victoria *in summa q.* 211. Emanuel Sa verbo *ordo* n. 3. Tabiena *eodem verbo n.* 1. & huic senteotiæ adhærent acerrime Leander novissime *tract.* 6. *de sacram. disp.* 6 *q.* 22. ex D. Thom. *in* 4. *dist* 24. *q.* 1. *q.* 5. *ad* 3. & *in addit. q.* 34. *art.* 5. *ad* 3. Cajetano *in Fermosin. de Offic. & sacris Eccles.* Tom. II *opusculo tom.* 1. *tract.* 16. Paludan. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 1. Raynerio verb. *ordo cap.* 25. Nugnus *q.* 34. *art.* 5. Sylvester verb. *ordo* 1. *q.* 5. Valentia *disp.* 1. *puncto* 5. Ægidio *disp.* 20 *dub.* 7. *n.* 7. Fornario *de ordine cap.* 2. *n.* 4. & alii multi, ex eo quia ut in omnibus aliis sacramentis habentibus materiam tangibilem, necessum est, quod recipiens physice, & realiter attingat illam, ut in Baptismo aquam, in confirmatione chrisma, in Unctiona oleum &c. sic & in hoc sacramento ordinis ut tangatur calix, Patena, liber, Viceolus, Candelabrum, & clavis ab ordinando, videndi sunt Castrus Palaus *tr.* 27. *puncto* 4. *n.* 22. Trullench, *de sacram. lib* 6. *dub.* 2. *n.* 5. & 6. Gesvald. *p. summæ tr.* 31. *cap.* 3 & hanc vocat multo probabiliorem Sanchez *tom.* 2. *Concil. cap.* 1. *dub.* 2. & de Castillus *tr.* 6. *disp.* 1. *dubio* 14. *n.* 205 ubi ait in praxi tenendum, sic ut si sacerdos eo modo quo exigit hæc opinio, non tangeret materiam, non esset certo ordinatus, & consequenter peccaret si eo defectu audiret confessiones, nisi in Extrema necessitate, aut accepto stipendio, missas celebraret, & probabilem vocat contrariam *n* 203. Faber *de sacram. ordinis in* 4. *dict.* 24. *q. disp.* 1. *cap.* 4. *à n.* 121. & alii.

Quod iste contactus physicus necessarius non sit, sed sufficere tentum manus extensionem, vel acceptationem, cum multis Diana *p.* 2. *tr.* 2. *miscel. res.* 3. Hurtadus *de ordine dis.* 15. Sotus *in* 4. *dist.* 24. Reginald. *in praxi tom.* 2. *lib.* 30. *tr.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. Molfosius *in summa tom.* 1. *tr.* 2. *c.* 1. *n.* 42. cum Vasquez, Raguzius *de ordine q.* 5. *n.* 3. Henriquez *lib.* 10. *cap. lib* 1. *littera D.* Navar. *cap.* 22. *n.* 17. Albertus Magnus *in* 4. *sent. disp.* 24. *art.* 38. *ad* 2. Zambran *de casibus tempore mortis occurrent. cap.* 6. *dubio unico n.* 6. Layman *in Theologia morali*, ex ea oratione, quia Concilium Florentinum nihil meminit de contractu, sed tantum de traditione cum tamen diligentissimè egerit de necessariis pertioentibus ad essentiam sacramentorum, item quia traditio instrumentorum tantum deseruit ad determinandam potestatem, quæ datur, sed ad hoc non requiritur contactus, sed ostensio præsens cum signo acceptativo, quia non est eadem ratio, quæ in Baptismo, confirmatione, & Unctione ; non enim dicitur quis laxari, vel ungi, nisi aqua, vel oleum attingat ejus corpus. † Et probant deinde à simili Juris traditione ; quia vere quis dicitur accipere equum, vel nummos in suos, licet illos non tangat, modo sit ostensio præsens, qua tradantur, & ab ipso acceprentur, ut pater ex insinuatis *in cap.* 2. *de consuetudine*, & infra *in Rub. de causa possess. & prop.* cum possit inquam aliquando acquiri possessio, sitque vera traditio absque reali apprehensione, modo sit aliquod signum exterius loco illius apprehensionis realis, ut pater, & hanc iterum docuit idem Diana *part.* 5. *tract.* 13. *sub res.* 47. & contraria fundamenta explodit idem *dict.* 3. *res.* 185. dicens quod verbum accipe solum significat potestatem spiritualem ordinandu conferendam per exhibitionem symboli externi, quo collatio talis potestatis significatur ; & sic negandum tale verbum ex necessitate sacra referri ad eum, qui ordinandus est, ut capiat, seu manu tangat externum symbolum, nec ex praxi Ecclesiæ, non plus colligi, quam quod talis cæremonia tangendi materiam ab Ecclesia præcipiatur : ita etiam Layman *supra* alia plura dicens pro responsione. & 8 9

licet Abbas *hic* contrarium sequatur *n* 2. in fine vers. *quaero an manus* probans ex verbo *impositionem*, loquitur vero in ordinatore, ut *ibi* patet.

10 Et resolvunt Doctores, & idem Diana *dicta res.* 43. & Granados *in* 3. *p. D. Thomae de sacram. controvers.* 9. *tr* 1. *disp.* 6. *n.* 24. ut quia respectu Episcopi, & sacerdotis sunt opiniones diversae, debet iterari ordo sub conditione juxta quae dixi *in cap* 1. *hoc tit. q.* 3. & 4. sed non inquam si reiterandus, si tactus deficiat physicus, quando quis sumit ordinem Diaconatus, & subdiaconatus, quibus supposita opinione probabili, quod in omnibus ordinibus tactus materiae tangibilis physicus, sit necessarius, videtur impugnandum, nisi respondeas, ut jam sub hoc *cap.* & *dicto cap.* 1. dixi in ordine sacerdotali esse aliam rationem superiorem sacrificandi scilicet, & absolvendi à peccatis: nam si forte in sententia tactus physicus ille fuisset omoino necessarius, posset evenire, quod non sacerdos sacrificando, & absolvendo nulliter in re maximi ponderis faceret, quod in aliis ordinibus non militat, in quibus non adest tantum periculum.

11 Notabis pro complemento quod etsi aliqui apud Sotum *dist.* 24. *quaest.* 1. *art.* 2. apud Ægidium *disp.* 20. *dubit. num.* 7. teneant, ut ad sacerdotium promovendus debeat de necessitate sacramenti simul cum calice, & Patena Hostiam illi super impositam contingere; & in id videatur inclinare Henriquez *lib.* 10. *cap.* 10. *num.* 1. sed Jacobus Granados *supra numero* 10. dicit posse tuta conscientia sacerdotem exercere ordinem sacerdotalem, nec teneri illum iterare si immediate tetigit Patenam, licet non tetigerit Hostiam, videtur sequi Diana *dicta parte* 5. *tract.* 3. *disp.* 47 vers. *unde* in fine; imo idem *dicta* 3. *parte tract.* 4. *res* 185. ante finem in vers. *notandum*, dicit idem etiam procedere in sententia Doctorum tenentium contractum phy-
12 sicum esse necessarium. † Imo & Sotus, & Sylvester, quos citat, & sequitur Villalobos *tom* 1. *in sum. tract.* 11. *dif.* 4. *numero* 3. Conink *dicta disp.* 20. *dub.* 7. *numero* 71. Joanne de la Cruz *in directorio conscientiae parte* 2. *de sacramento ordinis dub* 2. *conclus.* 1. Ledesma *in summa tom.* 1. *de sacram. ordinis cap.* 3 *conclus.* 2. *circa finem*, asserunt satis esse, ut quis in tali casu tangat solum calicem, advertunt tamen, & cum illis Diana *dicta res.* 185. *in fine*, ut debeant ipsi diligenter curare, quod in ordinatione subdiaconatus tangatur Calix cum Patena, in Diaconatu liber Evangeliorum, in Presbyteratu Calix cum vino, & Patena cum Hostia, seu pane; quia ita Ecclesia praecipit. Et de his omnibus inquirens etiam Leander, & ex multis diversas sententias referens *dicta disp.* 4. *à quaest.* 24. resolvit esse tamen de praecepto Ecclesiae quod ordinandus in sacerdotem debet adminus tangere calicem, & Patenam, non amplius; quia haec est illius praxis; & sic colligi ex rituali, videndus iterum Diana *parte* 10. *tract.* 13. *res.* 50. Vasquez *disp* 146. *cap* 2. *num.* 19. & 20. Ægidius *n* 71. Hurtado *dis.* 15. & alii dicentes credibile non esse, ut non tangens Hostiam, mortaliter peccet; eo quod ordinandus habeat tunc manus linteo colligatas sitque difficile tangere tunc cum Calice ipsam Hostiam, praesertim si habeat digitos breviores.

13 Et confirmatur amplius ex doctrina Lublini in vers. *ordo n.* 7, quem sequitur Leander *supra res.* 24. *in fine*, & cum eo Diana *dicta p.* 10. *tract.* 13. *res.* 50. dict. vers *imo plus* dicentes in susceptione ordinis sacerdotalis non esse tangendam Hostiam ex eo probant; quia sicut tradendo calicem cum vino, non est opus tangi vinum, seu vascum vino ita tradendo Patenam cum Hostia, non sit necessarium tangi Hostiam sed Patenam, in qua est Hostia. Dicunt vero quod esset error, si in Patena Hostia non esset de dictis in hoc dubio dixi plura *supra in Rub. de temporibus ordin.* cum egi de materia, & forma sacramenti ordinis

Et quia si vinum non fuit appositum in calice, 14
quando aliquis suscepit Presbyteratus ordinem, dubium sese offerat num sacramentum sit in validum, & sic denuo ordinandum, video in terminis disputantem Dianam *dicta p.* 3. *tr.* 12. *res.* 186. ubi refert affirmantes Ledesm. *de sacram. ordin. cap* 3. *dif.* 3. Gasp Hurt. *de ordine dif.* 11. Joan. de la Cruz *in direct. conscient. p.* 2. *de sacram. ordin. dub.* 1. *conclus.* 2. dicit enim Crua *materia sacerdotis est traditio patenae cum Hostia, & calicis cum vino: ita ut si in Patena non sit Hostia, & in calice vinum vitis, non manet ordinatus.*
† Econtra tamen negativam sententiam docent 15
Filiucius *tom* 1. *tr.* 9 *c.* 2. *n.* 4. Homobon. *de examine Ecclesiast. p.* 1. *tr* 4 *c.* 9. *q.* 75. Bonacina *de sacram. disp.* 8 *q unic. punct.* 2. *n.* 3. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 6. *n.* 1 fundamenta jacentes. Qua de causa extante relata doctrina dici debet, sub conditione esse iterandum, sacramentum, ut resolutum dicit Villalobos ex communi placitu Scholae salmanticae super hoc consultae: ita *dict. tr.* 11. *dif.* 4. *n* 1. & quod sic senserunt in illa Academia Doctores.

Ad tertium quaestionis partem, an Episcopus 16
possit ordinare extra tempora subdiaconum, qui susceperat ordinem sub diaconatus, aut Diaconatus, sive Presbyteratus cum actuali intentione, & protestatione illud non suscipiendi. Haec difficultas expectat ad verba textus nostri: *sed statuto tempore ad hujusmodi ordines conferendos.* Ubi posset tractari materia de temporibus ordinationum, de qua latissime *supra sub tit.* dixi & *ibi in cap. de eo* 3. ubi de interstitiis.

Ad quartam quaestionis partem, an Ecclesia ha- 17
buerit potestatem determinandi materias, & formas à Christo generice signatas &c. qui ergo tenuerint sacramentorum materias, & formas fuisse immediate a Christo Domino quoad speciem determinatas, cum per quadraginta dies post resurrectionem loquutus est cum Apostolis de Regno Dei sicque ut Apostoli fuerint promulgatores, non institutores sacramentorum, eorumque materiae. & formae ad nos devenerint per Apostolicam traditionem, forte dicent non esse in Ecclesia potestatem determinandi in materias, & formas; quia ut habetur in Concil. Trid. *sess.* 21. *cap.* 1. quamvis possit statuere circa sacramentorum dispensationem, sed hoc est, salva illorum substantia, ergo nec poterit determinare, nec variare materias; & idem Trid. *sess* 7. *cap* 1. ita videtur definire in verbis sequentibus: *si quis dixerit sacramenta novae legis non fuisse omnia a Christo instituta, anathema sit.* Quae verba de immediata Christi institutione intelligunt Doctores proxime citandi, non de mediata, in qua nulla erat difficultas; & sic inferunt quod Ecclesia non determinaverit quoad speciem sacramentorum materias, & formas. Etenim Apostol. 1. ad *Corinthios vers.* 1. dixit Apostolos esse tantum *dispensatores*, non *auctores mysteriorum Dei*, sive sacramentorum.

Item

18 Item etiam probant, quia solus Christus est caput Ecclesiæ, ergo solus debebat ante suam gloriosam ascensionem ponere fundamenta Ecclesiæ, quæ sunt septem sacramenta, & relinquere fundatam Ecclesiam, ob quam venerat: adduot Theologi pertinere ad potestatem vocatam ab illis *excellentiæ*, quam habuit sola humanitas Christi, ut institueret immediate sacramenta, nedum in genere, sed in specie, determinatis signis, quibus ea conficerentur, his, & aliis sic docent D. Thom. *in 3.p.q.60.art.5.ad* 1. *art.* 7. *ad* 2. *&* *art.* 8. *& in* 4. *contra gentes cap.* 74. *& in* 4. *sentent. dist.* 23. Ubi Scotus, & alii, Altisiodorensis *in* 4. *p. summæ tract. de Extrema Unctione*, Valentia *tom.* 4. *disp.* 3. *q.* 1. *puncto* 3. Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 2 *sect.* 1. *& disp.* 12. *sect.* 2. vers. *quæres*, ubi ait *Ecclesia sicuti nunquam in se agnovit potestatem mutandi formas, aut materias sacramentorum; ita nec augendi, aut minuendi eorum numerum*: doctissime Magister Gravina, *tract. de sacrament. ordinis contra Spalatensem disp.* 2. *cap.* 2. *dub.* 1. 2. *&* 3. Candidus, *disquisit. moral. tom.* 3. *disquisit.* 1. *art.* 4. *dubio* 2. Reginald. *lib.*28.*n.*4. Filiucius *tr.* 1.*cap.*4.*num.*39. Sayrus *lib.*2. *de sacram.cap.*3.*q.*7.*art.* 1. Vasquez *in* 3.*p.disp.* 135.*c.*2. & alii plures.

19 Sed quod materiæ, & formæ sacramentorum sint à Christo institutæ, non tamen singulæ quoad speciem, sed aliquæ quoad genus, tantùm determinandæ quoad speciem ab Ecclesia; & ita exceptis sacramentis Baptismi, & Eucharistiæ in cæteris sacramentis contingere, octo fundamentis accerrimè defendunt Innocent. IV. in textu nostro; & sic loquens de materia ordinum, dicit quod nisi fuissent aliæ formæ postea statutæ, sufficeret quod ordinator diceret ordinandos, sis Presbyter, vel Diaconus, vel subdiaconus, & hoc dicit pro illo tempore, in quo invenitur *in epist. ad Titum*, quòd Apostoli manus imponebant ordinandis, & orationes fundebant: & prosequens Abbas *hic n.*3. ait, ut hodie postea formæ sint per Ecclesiam inventæ, & statutæ, & de necessitate servandæ; adeo quod si eis omissis fuerit aliquis ordinatus, suppleri debent, ut hic, & *in dict. cap* sequitur atiam ex Innocentio Ægidius Belameta *hic n.* 9. *&* 10. & omnes dicunt, quod si formæ prædictæ servantur, character imprimitur, ac infligitur animæ, & figura intellectualis, & indeficibilis ostendens ordinem collatum in Episcopi consecratione, per quam ordinatus à non ordinato, in die Judicii discernetur.

20 Et probant amplius scolastici dicendo proprie Christum instituisse immediate omnia sacramenta, Ecclesiam verò tantùm promulgasse per hoc, quod Christus, ut dixi supra *in Rub.* immediate instituit singula sacramenta confici per res, & verba tanquam per materiam, & formam instituendo materiam, & formam in genere, quatenus voluit ea debere aliquo modo convenienter, & apte significare practicè gratiam, & effectum cujusque sacramenti, relinquendo Ecclesiæ determinationem, quoad speciem; nec enim dicunt Theologi, ut per hoc, quod Ecclesiæ determinet signa, quoad speciem tribuit illis producendi gratiam, cum solum ponat Minister Conditionem, sine qua non ea unctio haberet vim significandi gratiam, virtus verò practicè significativa habeatur, à Deo tantum immediatè item quia quod nec per hoc, quod Ecclesia determinet materias, & formas quoad speciem, definit esse alligata institutioni Christi non ergo potest dici quod Ecclesia immediate instituerit sacramenta, sed tantùm promulgarit, & executrix sit Divinæ voluntatis, quæ per signa non determinata quoad speciem à Deo dat sacramentum.

Item etiam inter alia fundamenta ad id proban- 21
dum dicunt, quia Christus voluerit materiam matrimonii esse contractum legitimum, & ita dicitur instituisse contractum matrimonii, sed per hoc, quod reliquit determinari ab Ecclesia legitimationem, contractus non tollitur, quod Christus immediare instituerit, & Ecclesia tantùm promulgarit; ergo à pari in cæteris sacramentis, v.g. in ordine, per hoc dicitur immediatè instituisse; quia voluit materiam debere esse aliquomodo expressivam potestatis, quæ traditur per ordinem, quamvis reliquerit eam ab Ecclesia determinari quoad speciem, nec per hoc tolli dicunt, quin Ecclesia sit tantum promulgatrix sacramenti ordinis, & faciunt quæ dixi *supra in tit. de sacra Unctione, de sacramento Unctionis, & de sacramento confirmationis*, ubi probavi Christum non determinasse quoad speciem præces horum sacramentorum.

Hanc sententiam tenet communis Doctorum 22
schola, pluribus aliis fundamentis inter quos S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 13.*art.*1.*ad.* 2. *& dist.*24. *art.* 3. *ad* 5. ubi Gabriel Paludan *in* 4.*dist.* 7. *q.* 1. Alensis 3. *p. q.* 9.*art.*2.*§.* 3. Ruardus Tapperus *in controv. art.* 17. Petr. Sotus *de sacram. ordin.lect.*7. Francisc. Victoria *de Extrema unctione n.* 220. Cardinal. Bellarm. *tom.*2. *de sacram. ordinis cap.* 9. *fin.* Cardin. Lugo *de sacr. in communi disp.* 2. *sect.* 5. *n.* 86. *&* 98. Petr. Arcudius *de concordia Occidentalis, & Orientalis Ecclesiæ in sacram. administr.lib.* 6. *c.* 4. *§. est autem duplex*, Amicus *in cursu Theolog. tom.* 7.*disp.*2.*sect.*4.*n.*31. Franciscus de Lugo, Frater D. Cardin. *de sacramentis in genere c.*1.*q.* 7. *n.* 78. Fornarius *de sacram. ordinis c.*2.*n.*2. Præpositus *in* 3. *p. q. unica de sacram. ordinis dub.* 10. *n.* 109. Mastrius *de sacram. tomo* 5. *disp.* 66. *sect.* 4. *&* 5. Nugnus *in* 3. *p. q.* 37. *art.*2. *in fine*: vers. *ad quartam*, Camerota *de sacram. tr.* 3.*cap.*3. *dub.* 2. ubi ait formam sacramenti confirmationis esse determinatam ab Ecclesia, Conink *de sacram. disp* 20.*dub.* 7 *n.* 65 Layman *lib.* 5.*tr.*9 *c.*5.*assert.* 3. Bonacina *de sacram. disp.* 8. *q. unica punct.* 3. *n.* 4. Castro Palao *tom.* 4. *tract.* 27. *disp.unica punct.* 4.*n.* 11. de Cardillus *tom* 1. *de sacram. tract.* 1. *disp.* 1.*dub.*2.*n.*363. *& tract.*6 *disp.*1.*dub.*10.*n.*165. *& dub.*11 *n.*174. Martin, de S. Joseph. *in monita confes.tom.* 1. *lib.* 1. *de sacram. ordinis tract.* 2. *n.*5. Nicolaus Isambert. *in* 3. *p. tom.* 3. *de sacram. ordinis disp.*1.*art.*6. *&* 7. Bernal. *de sacram. tract.* 1. *disp.* 3. *n.* 43. *& disp* 47 *sect.* Mendoza, *tom.* 1. *Theolog. moral. lib.* 8. *sect.* 2. *problema* 15. Marchinus *de ordine tract.*2.*p.*7.*cap.*5. *n.* 9. Franc. Halliet *de sacris ordinibus cap.* 2. *art.* 1. *§.* 21. Æstius *in* 4. *dist.*7.*§.* 10. *&* 11. Averl. *de sacris ordinibus q.* 2 *sect.* 1. & cum aliis Leander *de sacram. tract.* 1. *tom.* 1. *disp.* 1.*q.*11. *& tom.*2.*tract.*5.*disp.*3.*q.*3. Angelus Maria, Berricel. *de miss in Apostol. tit.* 2. *de ordine q.* 168. Videndus. † Ubi inter alia fundamenta pro- 23
bat, illo etiam *ibi n* 10. quia Doctores contrariæ sententiæ fatentur sacramentum legis naturæ fuisse institutum immediate à solo Deo, ut docet Cartagena *de sacram. disp.* 6. *cap.*2. *in fine*, & tamen, omnes docere ait quod poterant Parentes pro libito hoc, vel illo signo externo uti in remedium peccati originalis parvulorum; infert ergo inde Berricel. quod determinatio talis signi quoad speciem non tribuit immediatam sacramenti institutionem.

24 Pluribus etiam adductis hanc probat Diana *p.8. tract.1. res.* 42. ubi à vers. *primum* probans non posse Ecclesiam in materiis, & formis substantialibus sacramentorum errare, dicens de varietate formæ, & materiæ, quibus diversis temporibus usa est Ecclesia ad sacramentum ordinis conferendum, concludit dicendum esse nullam materiam, vel formam in specie fuisse à Christo Domino determinatam ad hoc sacramentum conficiendum, sed tantum in genere sub aliquo signo sensibili expressivi illius potestatis, quae per ordinem traditur, non enim potest errare Ecclesia in assignandis mediis ad salutem necessariis, ad quod sunt datæ illi claves cum infallibili Christi promissione, & quod sacramentum ordinis sit maxime necessarium ibi probat, cum ex eo pendeant duo sacramenta ad salutem necessaria apprime, cujusmodi sunt Pœnitentia, & Eucharistia, & insuper alia plura dicendo probat in vers. *& tandem* cum Patre Amico potuisse Ecclesiam pro variis temporibus, varias adhibere materias hujus sacramenti, irritando priorem, & novam statuendo à paritate sacramenti matrimonii, in quo antea adhibebat quemcumque contractum, etiam clandestinum; post Concilium vero Tridentinum *sess.* 24. *capite* 1. non adhibet, nisi publicum clandestino irritato, & ex aliis pluribus fundamentis videndus est etiam ipse Diana *parte* 10. *tract.* 11. *res.* 65. ubi bene loquitur, & iterum *parte* 6. *tract.* 8. *res.* 18.

25 Ultimo probatur ex diversitate Ecclesiæ Romanæ, & Græcæ, ut abunde probatum est *supra quæst.* 1. vers. *ad primam*, ex qua Præpositus *in 3. parte D. Thomæ quæstion. unica de sacramento ordinis dub.* 10. *numero* 109. Diana *dicta parte 6. res.* 18. dicunt patere quam sit probabile ex prædicta differentia Christum non instituisse ordinum materiam, & formam in particulari, sed solum in genere, monendo scilicet, ut ordines conferrentur per aliquod Symbolum sensibile, quod significaretur eorum potestas, atque adeo relictum esse Ecclesia determinare materiam, & formam, dummodo per illam significetur potestas, quæ ordine confertur, ut censent Ruard, Arcudius, Fornarius, & Bellarminus jam citati.

26 Et ad propositum probat Diana ex textu nostro *dict. parte* 8. *res.* 42. *tract.* 1. in vers. *probatur* in fine, ubi docuit Innocentius IV. jam adductus ab Abbate, & Bellamera hic, qui communiter receptus est tempore Apostolorum formam ordinationis fuisse solam manuum impositionem, & sic credi, quod sufficeret, nisi essent formæ postea inventæ ordinatori dicere *sis sacerdos*, vel alia æquipollentia verba, sed sub diversis temporibus, formas, quæ servantur Ecclesia ordinavit, ergo sicut Ecclesia pro diversis temporibus diversa signa particularia determinavit in ordinatione; sic eam potuisse pro Græcis, & latinis determinare diversa; ita tamen, ut utraque Ecclesia Græca, & latina conferat ordinationem per sensibile signum, & verba recte significantia traditionem potestatis, ac per consequens utraque valide sacramentum efficiat; quia servat formaliter loquendo materiam, & formam à Christo Domino institutam, licet materialiter utatur signis diversis, quatenus Græci magis confuse significant potestatem Diaconi, vel sacerdotis, latini magis explicite, quatenus in Diacono duplicem exprimunt potestatem legendi Evangelium, & ministrandi solemni sacrificio in sacerdote pariter potestatem sacrificandi, & absolvendi, distincte significant.

Hæc, & alia congerit Diana, ubi proxime, & ante P. Franc. de Lugo *de sacramentis in genere*, ubi postquam *in capit.* 1. *quæst.* 7. *numero* 70. *&* 73. plura ex jam dictis approbarit, ait posse urgeri magis relatam doctrinam ex ordinatione scilicet sacerdotum, & Diaconorum; quia sacerdotium, & Diaconatus conferebantur olim per solam manuum impositionem, ut habetur in dicto Concil. Cartag. IV. *canone* 3. *&* 4. & ut tradunt Clemens, Dionysius, Damasius, Augustinus *supra* adducti, quos refert Bellarminus *tom.* 2. *lib. unico de ordine capit.* 9. de quo videndi Arcudius *de concordia Ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis in sacram. administratione lib.* 6. *capit.* 3. Vasquez *tom.* 3. *disp.* 139. Cardinalis Lugo *de sacram. in genere disp.* 2. *sect.* 5. & tamen nunc dicunt ut in Ecclesia Græca, non solùm Episcopi schismatici, sed etiam Catholici, & qui Romæ degunt, dum Græcos Presbyteros ordinant, sciente atque consentiente summo Pontifice, faciendo id non per Calicis, & Patenæ porrectionem, sicut latini, sed per manus impositionem super caput ordinandi, dicente Episcopo *Divina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt supplet, creat, seu promovet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum; oremus igitur pro eo &c.* Et quod similiter ordinant suos Diaconos sine traditione libri, vel Calicis per solam manuum impositionem, cum his verbis: *Divina gratia promovet hunc Diaconum &c.* Concludunt ergo ut non sufficiat pro universa Ecclesia eadem materia, & forma sacramenti ordinis; & quod Ecclesia (ut jam est dictum *supra*) utens hac potestate sibi concessa pro diversis temporibus, aut Ecclesiis, diversa signa determinaverit, sive diversam materiam, & formam ordinationis materialiter sumptam. 27

Itaque Angelus, Maria, Berricel. *de miss. Apostolicis dicto tit.* 11. *de ordine quæst.* 157. postquam dixit *à numero* 10. vers. *ex dictis* fundamenta contrariæ sententiæ ex adductis pro hac nostra doctrina, esse jam sine difficultate, & ut *capit.* 1. *dict. Trid. sess.* 21. quod magis urget, ut nihil aliud intendat, nisi ostendere, quod potest Ecclesia præcipere communionem sub una tantùm specie; quia id non tollit substantiam sacramenti: ut etiam expendunt Diana *parte 6. tract. miscel.* 8. *res.* 18. *in fine*, Præpositus *in 3. part. D. Thomæ quæst. unica de sacram. ordinis dubio* 10. *numero* 109. Nec de alia mutatione agere *ibi sect.* 4. *numero* 34. vers. *hinc* ait etiam in sententia adversariorum, si Ecclesia non haberet authoritatem, aliquot † sacramentorum formas, & materias determinandi quoad speciem, in ea in quam difficulter ipsa posse saluare quomodo ritus Græcus sit validus, & quomodo non sit variatio substantialis in utroque ritu, dicit enim, si non est potestas in Ecclesia determinandi materiam quoad speciem, quomodo æquipollet Græca manus impositio supra caput latinæ traditioni instrumentorum? Concludit ergo difficiliter posse salvari, sed in nostra sententia faciliter salvari; quia quamvis istæ res substantialiter diffe- 28 29

differant *in ratione entis*, & *materialiter conſiderata.* impoſitio manus ſuper caput, ut traditio inſtrumentorum: tamen res iſtæ conſideratæ formaliter, *quatenus materiæ ſacramentales*, non differret ſubſtantialiter, ſed accidentaliter tantum; quia iſtæ res, nempe impoſitio manus, & traditio inſtrumentorum non differunt *in ratione ſigni ſacramentalis*; quia ex inſtitutione Eccleſiæ prorſus ſignificant, *nempe poteſtatem conſecrandi corpus*, & *ſanguinem Chriſti* eſſeque differentiam accidentalem: nam ex inſtitutione Eccleſiæ ſignificatur idem per diverſas res, ſicuti laurus, & mirthus in ratione ſigni vini venialis. †

30 Et Juxta hæc loquuntur Præpoſitus *in dictam. 3. p. de ſacram. ordin. dub.* 10. *n.* 109. Areudius *in concord. dict. lib. 6. cap.* 4. Flornat. *de ſacram. ordin. c.* 3. & duo Cardinales Bellarmin. *de ſacram. ordin. c.* 7. dicens *credibile non eſſe Dominum inſtituiſſe iſtas ordinum materias, non in particulari, ſed generatim, monendo Apoſtolos, ut ordines conferrent per cæremonias inſtrumentorum, quibus ſignificaretur eorum poteſtas*: Late Cardin. Lugo *tom.* 1. *de ſacram. in genere diſp.* 2. *ſect.* 2. Petr. à S. Joſeph. *in idea Theolog. ſacram.* 35. *reſ.* 3. late deferens, ut refert Diana *dicta reſ.* 42. *lib.* 8. *tract.* 1. dicentes per ſe loquendo in materia ordinationis ex inſtitutione Chriſti eſſe quandam latitudinem; ita ut per ſe loquendo, ea conſiſtat in porrectione Calicis, & Patenæ cum pane, & vino, ex conceſſione tamen ſedis Apoſtolicæ ſufficiat ex parte materiæ manuum impoſitio, ſine illa inſtrumentorum porrectione; quemadmodum ex eadem Chriſti inſtitutione, in Miniſtro confirmationis eſt aliqua latitudo, nam per ſe loquendo Epiſcopus poteſt valide tale ſacramentum conferre, ut late dixi *tit. de ſacra Unctione &c. per frontis* à quæſt 7. quod ſi accedat conſenſus ſedis Apoſtolicæ, ſimplex ſacerdos illud valide adminiſtrare poſſit; nec mirum dicunt, ut in ſacramentum adminiſtraſſe admittatur quædam latitudo quoad partes ipſorum eſſentiales: nam cum non ſint partes phyſicæ, ſed morales ex voluntate Chriſti pendentes, ut dixi *in cap.* 1. *q.* 3. & 4. & in textu noſtro non erit opus, ut conſiſtat in indiviſibili.

31 Et *in dicto n.* 10. verſ. *probatur*. Confirmat noſtram ſententiam; quia præſertim in ſacramento ordinis, & confirmationis adeo diſcrepant ritus Eccleſiæ Græcæ, & Latinæ, ut ſuppoſito quod ſolus Chriſtus determinaverit, etiam quod ſpeciem materias, & formas omnium ſacramentorum, impoſſibile (ait) omnino eſſe eos ritus conciliare; ob quod concludit dicendum Eccleſiam determinaſſe materias, & formas aliquorum ſacramentorum quoad ſpeciem (ut dictum eſt) & Diana *in dicta reſ.* 42. *dict. p.* 8. *tr.* 1. *in fine*, poſt multa, quæ recolligit: ita expendit dicendo quæſtionem hanc ſatis difficilem, ſed ex prædicta reſolutione plures difficultates facilius reſolvi. Sin autem aliter diſceretur, ubique vepres, & ſpinas inveniri Et Abbas *hic n.* 3. verſ. *poteſt*, & non diſſentit Bellamera *n.* 30. dicentes quod valet Papa in talibus formis conſtituere, & conſtitutiones facere, non conſtitutiones Deo contrarias; quia animæ, & ad eas pertinentia ſunt de Juriſdictione ejus, & Sanctorum Patrum, adducens textum *in cap. ſuſcipitis diſt.* 10. & *cap. cum adverſum diſt.* 16. & *cap. ſolitæ de majorit.* & *obed.* Videbis quæ dixi *ſupra in Rub q.* 5. *à n.* 1. Et quia poſt hæc vidi late agentem P.M. Prado *in* 3. *D. Thom. q.* 6. *de ſacramentis in genere* ideo illum leges *toto dubio* 13. & 14. *cum ſuis &c.* ibi bene reſolvit contrarias DD. ſententias explanans.

QUÆST. III

An character per conſtitutionem Eccleſiæ circa materiam, & formam ordinum, imprimi valeat, & qualiter? Et an cum quis ordinando ungit, debeat ſimul rationes dicere? Et quid ſit ſi aliquid deficiat, ſeu orationes mediet? An alius Epiſcopus poſſit ſupplere defectus ordinis collati ab illo, qui contulit? An manus impoſitio Presbyterorum adſtantium cum Epiſcopo, ſit tantum cæremonialis, & ſupplenda? Et quando ſit locus ſuppletioni, & non iterationi Juxta ſpeciem textus noſtri.

SUMMARIUM.

1 *Character imprimi valet per conſtitutionem Eccleſiæ circa materiam, & formam ordinum.*

2 *Characteris impreſſio reducitur ad congruentiam eorum, quæ accidunt in Bello, vel familia Principis.*

3 *Presbyteri, & Diaconi unguntur olei liquore, Epiſcopi chriſmate.*

4 *Orationes ſignatæ ad collationes ordinum debent dici.*

5 *Orationes, & unctiones ſacramentales non ſunt mediandæ.*

6 *Oratio ordinationis mediata ab Epiſcopo, eſt repetenda integrè, ſi ſubſtantialis eſt; aliter repetetur ſolum quod deficit oratione, vel unctione, ut* n. 7.

8 *Benedictiones, & ritus diverſi, quibus utitur Pontificale Romanum* n. 9. 10. 11. 12.

10 *Dextera ponitur ſuper caput ordinandi.*

11 *Cingulo ordinatur ungitur certis orationibus.*

12 *Calix traditur ordinando cum vino, & Patena.*

13 *Epiſcopus qui defecit in ordinatione, ſi adeſt, debet ſupplere; ſin autem alius ejuſdem ordinis, &* n. 14 *ubi qualiter.*

15 *Presbyteri duo ſacerdotalibus veſtibus induti, debent adſtare Epiſcopo ordinatori, qui manus etiam imponunt ſuper caput ordinandi ſecundum aliquos* n. 16. *quod in deſuetudinem abiit* n. 17.

17 *Manus impoſitio * Presbyterorum adſtantium cum ordinatore non infert aliquid ſubſtantiale, ſed cæremonialia; quid* numero 18. 19.

AD has omnes difficultates reſpondent in præſenti Abbas, Panormitanus, Egidius Bellamera, & alii omnes. Et ad primam ſuppoſitis quæ dixi *q.* 1. & *hic q.* 2. *à n.* 1. & in verſ. *ad quartam*, ubi late dictum eſt materias, & formas ſacramentorum plurium, & ſi in genere aſſignatas à Chriſto Domino; in ſpecie autem deſignatas eſſe ab Eccleſia, jam nunc breviter dicendum eſt, ut 1

per constitutionem Ecclesiæ circa materiam, & formam ordinum, valeat imprimi Character, tum ex dictis *in Rub. q. 1. & 2.* Ubi de charactere, tum quia ex quo diximus in fine quæstionis proximæ præcedentis, quod potest Papa in talibus formis constituere, & constitutiones facere, non constitutiones Deo contrarias, quia animæ, &
2 ad eas pertinentia sunt de Jurisdictione ejus † inde eveniat, ut quemadmodum dixi *supra in dicta Rub. in princ.* vers. *quare* posui characteris impressionem reduci ad congruentiam desumptam ex his, quæ fiunt in exercitu, vel familia Principis; siquidem olim milites notabantur charactere impresso, ut ab aliis discernerentur, sicut etiam aliis stigma, vel nota in brachio imprimebatur *ex cap. si Judex. de sent. excommunic. lib. 6.* quod non animæ contingebat, sed tantum corpori eodem modo hic imprimatur non corpori, sed animæ, & sic indelebile, ut *ibi* dixi: etenim concludunt relati Abbas, & Æg dius, & Princeps hoc indicit, quid mirum, ut hoc Jus posfit, & Ecclesia inducere argum. textus *in cap. 1.30. q.3.*

3 Ad secundam quæstionis partem, an cum ordinans ungit, debeat, & orationes dicere? Et suppositis quæ dixi *supra hoc tit.* in Rub. q. 4. *an requiratur, quod materia, & forma simultate temporis coalescant*; & alibi: etenim Abbas *hic sub n. 1.* vers. *quæro an Presbyteri*, & Bellamera *sub n. 1.* cum gl. ssa *hic* advertunt quod Presbyteri, & Diaconi Unguntur olei liquore, sed Episcopi unguntur Chrismate, ut *supra de sacra unctione c.*
4 *unico*, vers. *hoc unguendo*. † Et quod debeant orationes dici, videntur omnes probare, ac patet ex adductis *supra* de applicatione verborum materiæ hujus sacramenti, ut dictum est, tam in Rub. ac hic textu nostro.

5 Quod si aliquid deficiat, seu orationes medict ordinans, respondent Abbas, & Bellamera *hic sub dicto n. 5.* ille *sub 2. in fine*, quod si est facta unctio, & non oratio, suppletur oratio; quod si dicta sit oratio, & non unctio facta, utraque sit supplenda; quia oratio adhæret unctioni. Innocentius verò dicit utramque esse iterandam, quacumque deficiente; quia illi sunt duo actus non separari, sed conjuncti; quomodo enim diceret Episcopus *sacrificare, consecrare, benedicere, dignare Domine manus ylas.* Per hanc unctionem si nulla fieret unctio, ut *supra tit. proximo dicto cap. unico*, dicunt expressius apparere in Baptismo; quia quomodo diceret *ego te Baptizo*, nisi immergeret; licet prius esset immersurus: argum. *in cap. 1. de Baptismo*, Hostiensis, & Joan. Andreas *hic*, quod tamen intelliges, si unum tantum esset positum.

6 Item si Episcopus diceret mediam partem orationis, dicendum est cum Abbate, Bellamera, & Innocent ut sit tota integre repetenda, nec sufficiat supplere aliam mediam, si oratio sit substantialis, seu dubitetur, quod sit talis, vel etiam solemnis.

7 Et addit Abbas quod si una manus sit uncta adimpletur. si sola altera in unguntur; ita etiam Innocent. & Bellamera *n.4.* & 5. & tunc ubi dicitur manus in plurali, sit dicenda oratio manus in singulari, Abbas *supra*; qui addunt quod in ordinibus, conferendis possunt dici quæ non sunt de substantia ordinis, nec de solemnitatibus secundum Hostiens. quæ non sunt de necessitate iterandæ; sic ut si aliter ordo legitimè fuerit collatus, non sit propter hoc reiterandus.

Et hæc omnia confirmantur ex his, quæ apparent ex Rituali Romano Pontificiali, *fol. 5.* Cœnæ Domini in benedictionibus Chrismatis ad sacramentum confirmationis, ac fit de Balsamo, eum primo fiat benedictio olei infirmorum, postea olei, & Balsami ad chrisma; siquidem in prima oratione Balsamum benedicetur odoriferi corticis lachrima ut fit acceptabilis Divinis mifteriis. In secundo postulat à Deo, ut unguente, quod radix produxit stirpem spiritualem gratiam largiendo, plenitudinem sanctificationis infundat, sit fidei noralitate conditum, sacerdotalis unguenti chrisma perpetui ad cœlestis vexilli impressionem dignissimam, ut Baptizati eo perjuncti corporum, & animorum, benedictionem plenissimam consequantur, & beatæ fidei, collato munere peremniter amplientur. † In tertio verò cum oleum, & Balsamum commixta sunt, postulat adeo Ecclesia, ut illius diversarum specierum liquores creatos Sanctæ Trinitatis perfectione benedicat, & benedicendo sanctificet, coocedatque, ut simul permixti unum fiant, & quicumque exterius eis perunctus fuerit; ita interius liniatur. Alia tradit Basilius Pontius *in tract. de confirmatione*, circa significationem, & applicationem latum, & aliarum orationum in illo sacramento conficiendo *p. 2. cap. 2. n. 11.* Et etiam parent al æ multæ in celebratione sacramenti ordinis in eodem Pontificali destinatæ ad quemlibet ordinem, sicut expressit Joannes Maria Berricel. *de missionibus Apostol. q.* 168. *sect.* 5. Ubi de ritu Armeno in ordinibus conferendis *à n.41.* ponit cuilibet ordini, ac cæremoniis aptas. 8
9

Igitur expletis quibusdam cæremoniis, & testificationibus de aptitudine, & Dignitate oblati, nec non aliis fusis præcibus, Pontifex ponens dextram super caput ordinandi, dicit unam orationem, & secundo, & tertio ponit iterum dextram super caput ejusdem, alias orationes dicendo; post hæc reflectit stolam ab humero sinistro illius, & imponit super dexteram dicens: *accipe jugum Domini nostri Jesu Christi; jugum enim ejus suave est, & onus ejus leve.* Et deinde eodem ritu Armeno post diversas epistolarum, & evangeliorum lectiones, aliasque preces, & cæremonias, imponit Mytram incurvam super caput ejus dicens: *accipe Galeam salutis de manu Domini nostri Jesu Christi*; item & amictum super humeros illius dicens: *Dominus noster Jesus Christus induit te vestimento salutis, & indumento lætitiæ renovatum in decore nova, & spiritualis vita.* 10

Præterea ligat eum cingulo dicens: accipe potestatem à Spiritu Sancto ligandi, atque solvendi, quam & Dominus noster Jesu Christus dedit Sanctis Apostolis dicens: *quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum, & in cœlo, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Post hæc clero hymnum canente, ungit eum oleo sancto in manibus, & in fronte dicens: *Domine Deus noster, qui manus hosce sanctitate, & benedictione unxisti quacumque ista benedixerint, tu benedic, & quidquid manus istæ consecraverint in nomine tuo, tu confirma, & perfice, ut sint roboratæ per gratiam Domini nostri Jesu Christi, quem decet gloria, imperium, honor nunc &c.* 11

Deinde tradit illi calicem cum vino, & Patenam superpositam cum Hostia, dicens: *accipe, susci-* 12

suscipe accepisti enim potestatem consecrandi, & conficiendi sanctum sacrificium in nomine Domini nostri Jesu Christi, tam pro vivis, quàm pro defunctis. Et denique Pontifex benedicit novum Presbyterum dicens: *benedictio Patris, & filii & Spiritus sancti descendat super te: qui jam perfectus es in ordine sacerdotali ad offerendum propositionem corporis, & sanguinis Christi pro pace, & remissione peccatorum, amen.* Hæc ponit ad ordinem Presbyteratus conficiendum Juxta illum Ritualem Berricelus *supra*, & ex Sancto Gregorio Doctore Armeno refert Clemens Galanus *in conciliatione E.clesiæ Armenæ cum Romana cap. 1 t. ex n. 11.*

Ad quartam partem an aliis Episcopus possit
13 supplere defectus ordinis collati ab aliquo alio Episcopo? dico quod ubi adest copia Episcopi illius, qui cum defectu ordinavit aliquem, debet ipse supplere defectum suæ ordinationis, quod si mortuus sit, vel haberi non potest, de facili tunc possit suppleri per alium, scilicet ejusdem ordinis, & ad hoc potestatem habentem. † Quod si v. g.
14 post quam Episcopus super manus ordinandi oleum compartiisset, invalit infirmitas antequam eum unxisset tunc aut alius Episcopus supplebit seu ipse idem, infirmitate cessante, fundendo alia vice oleum incipiens accipite, quia licet, ubi actu diversi sunt, non sunt reiterandi; si tamen unus actus non perficiatur, à capite incipiatur: ita Bellamera *hic num. 6.* ex doctrina Innocent. absolute tamen in casu quando, (ut *supra* dixi *quæst. 2. à n. 1.* in aliqua ordinatione non fuit applicata debita materia, an possit die sequenti suppleri? Concludunt post *ibi* dicta Quintana Duennas, *in theologia morali lib. 1 tr. 6. singul 1.* Diana. *p. 9 tract. 8. ref. 1.* quod *ibi* dicta, & quæ non sunt dissimilia; imo, ut *ibi* videtur difficiliora suppleri possunt à quocumque Episcopo, nec ullam distinctionem faciunt.

Ad quintam quæstionis partem; an manus im-
15 positio Presbyterorum adstantium cum Episcopo, sit tantum cæremonialis? aliqua dixi *supra* sub hoc textu de tali manus impositione; & nunc ex Abbate *hic sub num. 1. vers. oppon.* & Hostiensi, *in cap. nec Episcop. de temporib. ordin.* dico quod quando Episcopus ordinat Presbyterum, saltem duo Presbyteri Sacerdotalibus induti debent adstare juxta textum, *in cap. Presbyter. 23. dist.*

Et quod multi servant ut omnes præsentes
16 manus imponant per *dict. cap.* sed Hostiens dicit ut illud cap. debeat intelligi de indutis, alias impossibile videri, ut alii non induti etiam imponerent commode; & quod manus a dictis Presbyteris tunc sint imponendæ ex glossa fin. & quando Episcopus incipit orationem ad benedicendum sacerdotem; tunc illas debeant elevare; ita quod non tangant caput ordinati, aliqua alia addunt ex eadem glossa Hostiensis, & Abbas hic *ibi* videnda.

Sed quia idem Abbas, & Hostiensis proxime
17 adducti dicunt invalere consuetudinem multarum Ecclesiarum, quod nec duo induti Presbyteri assistant; ideo existimo in his cæremoniis standum esse consuetudini receptæ in provincia, seu Episcopatu; non enim refert aliquid substantiale hæc Presbyterorum manus impositio, cum ipsi nequeat conferre ordinem sacerdotii, eo quod careant charactere Episcopali, quia sola manus impositio est de essentia Presbyterorum; est tantum cæremonia accidentalis, ut dixi *supra*, & probat Angelus Maria Berricel. *dict. lib. de missionib. Apostol. tit. 11. de ordine q. 168. sect. 3. n. 26.* † Et hæc sufficiant dicta etiam pro in- 18
tellectu vers. textus nostri ibi: *Suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.* & Hostiens relatus ab Abbate, *hic n. 1. in fine*, exponit sic quod quandocumque veniat super hunc famulum, vel emitte spiritum, vel da ei dignitatem, vel in talem ordinem dedicamus, vel his simile semper manus imponant in aliis, vel retrahant manus ad se, vel super caput, teneant suspenso.

Ad ultimam quæstionis partem quando sit lo- 19
cus suppletioni, & non iteratum in juxta speciem textus nostri ex proxime dictis, *in hac quæst. & quæst. 1. & in cap. 1.* hic patet abunde.

QUÆSTIO VI.

An qui administravit Sacramentum ordinis, vel Baptismi, invalidè teneatur cum periculo honoris, & vitæ manifestare hunc defectum.

SUMMARIUM.

1 *Ordinatus validè Presbyter, potest functiones Diaconatus, & subdiaconatus exercere, etsi illos recepisset in validè.*

2 *Sacerdotalis ordo, seu Episcopatus receptus invalidè non suppletur per alios ritus susceptos.*

Ibuit hanc quæstionem hic apponere, quia 1
non multum distat à tractatione nostri tituli, nec alibi congruè apponi valeat. Igitur quoad sacramentum ordinis contra Ochogaviam *de sacram. tr. 2. de confessionis sacram. q. 41. n. 6.* dico quod quando videlicet quis invalidè fuisset ordinatus Subdiaconus, vel Diaconus, & postea valide suscepisset Presbyteratum, possit valide cæteras ordinum aliorum functiones exercere; quia in ea virtute continentur; ideque inferri, ut cum aliquis invalide ordinavit Subdiaconum, vel Diaconum; postea vero ordinavit valide Sacerdotem, non teneatur cum periculo vitæ, aut famæ manifestare talem defectum; quia supposito charactere sacerdotali, valide exercebit functiones dictorum ordinum: sic ex doctrina Soti *in 4. d. 24. q. 1. art. 4. in fine* Sanch. *in opusculo mor. tom. 2. lib. 7. c. 1 dub. 14 n. 3.* cum aliis, & Diana in terminis *p. 5. tr. 13. miscel. ref. 55.* ubi dicit hanc sententiam summopere placuisse Patribus Soc. Jesu pluribus. † Et confirmatur ex doctrina Jacob. 2
Granados *in 1 2. D. Thoma contr. 9. tr. 1. disp. 6. n. 2.* dicentis dictos ordines non esse ita necessarios, ut per sacerdotalem potestatem suppleri non possint munera propter quæ instituta sunt, & propterea non habeant annexum aliquem actum absolutè necessarium ad fidelium salutem, aut defectu ejus proveniat Ecclesiæ notabile damnum; secus enim ait Diana *supra*, si invalide fuisset collatus ordo sacerdotalis, aut Episcopalis, putans tunc cum periculo vitæ, aut famæ manifestandum esse defunctum; quia alioqui si ordinati exponerentur periculo non consecrandi, non absolvendi pœnitentes, non ordinandi, cum deficiet

deret in detrimentum maximum fidelium; & hoc idem contingeret quoad sacramentum Baptismi; & in veram dicit, Ochogaviæ sententiam.

AD TITULUM ET RUBricam de filiis Præsbyterorum, & aliis illegitimè natis.

1 *Ordinari prohibiti censentur.*
2 *Illegitimi generaliter fieri clerici non possunt.*
3 *Spurii, & illegitimi sunt inhabiles ad Ecclesiastica beneficia.*
4 *Illegitimorum plures species signantur, & alii inter eos sunt naturales, ut* n. 5.
5 *Naturales filii vocantur; quia generavit eos natura,* & n. 16.
6 *Spurii vox generaliter comprehendit omnes sed specialiter quis dicatur* n. 7. 8. 9. 10. & 11.
8 *Spurii ex diverso semine orti, patrem non habent certum.*
9 *Spurii etiam bastardi vocantur.*
10 *Filii noti vocantur vulgo ex meretricibus orti.*
11 *Spiritus quare sic dictus, nec hæres esse potest* n. 12.
12 *Filii clericorum dicuntur sacrilegi, & nefandi, quis hæredes parentum non sunt, cum sint incapaces successionis paternæ hæreditatis,* n. 13. & *propinquiorem parentis, ut* n. 14.
13 *Spuriorum parentes, filiis non succedunt.*
14 *Spurii propinqui non succedunt ipsis.*
15 *Spurius illegitimus, ac filii clericorum, ordinari, & beneficiari prohibentur, nisi legimentur ut* n. 16.
16 *Naturalis filius quis propriè dicatur.*
17 *Filii status Judicandus est ex tempore conceptionis.*
18 *Legitimatis, & illegitimitatis filiorum, duo genera ex antiquitate Romanu.* num. 19. n. 20.
20 *Valentiniani, & Valentis constitutio de illegitimis, unde orta.*
21 *Illegitimatis aliqui effectus spirituales.*
22 *Legitimus filius quibus signis reputetur talis.*

1 QUia sunt multi, qui nec ordinari, nec beneficiari possunt, ut illiterati, de quibus supra *in tit. de ætate ordinand.* ut *in cap. cum sit ars.* 14. & *in cap. fin.* item & infidelis, & hæretici ab ordinibus repellantur, *cap. Arrianos* 1. *q.* 1. Neophiti, qui novi ad christianam fidem venerunt, difficulter ordinari valeant, nisi præhabito diligenti examine, nec homicida, *cap.* 1. *de homicidio,* de quo plura *in cap. fin. de temporibus ordinat.* nec excommunicati, suspensi, aut interdicti *dict.* 81. *per totam,* ad quod applicabis aliqua dicta *in cap. cum bonæ supra de ætate ordin.* nec infames infamiâ Juris, quorum scilicet status, vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, *cap. laici* 33. *dist. cap. qui in aliquo* 51. *dist. cap. tantis, cap. Daniel* 81. *dist. cap. fin. de testibus, cap. omnipotens Deus de accusat* regula infamis *de reg. Juris,* & qualiter infames infamia facti Nicolaus Garcia *de beneficiis,* p. 7. *cap.* 8. *n.* 5. Bellet *disquisit. cleric.* §. 10. Camp. Rub. 11. *cap.* 18. *à n.* 1. Julius Labor *lubric. tom.* 1. *tit.* 4 *cap.* 16. *n.* 99. nec criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali, ut supra dictum est *in cap. ex tenore, cap. ad aures de temporib. ordin.* ut usurarii, *cap. maritum* 33. *dist.* Simoniaci, *cap. sancitum* 1. *q.* 1. falsificatores litterarum Apostolicarum Labor *dict. cap.* 16. *n.* 110. Camp. *dict. Rub.* 11. *n.* 19. Tambur. *de Jure Abbat. q.* 21. *n.* 1. ad quod applicabis quæ dixi *infra in cap. cum non ab homine de Judiciis à quæst.* 26. & 30. nec accusatus, vel denuntiatus de aliquo delicto gravi, pendente accusatione, seu denunciatione, *cap. omnipotens* 4. *de accusat.* nisi esset accusatus per malevolos, neque qui aliquando in furiam insanivit *dict. cap. maritum,* nec pœnitentes solemniter; qui publicam pœnitentiam pro gravi, & publico delicto egerunt propter ordinis Dignitatem, *dict. cap maritum, cap. ex pænit. cap. illud* 33. *dist.* de quibus, & de pœnitentiato in sancto officio dixi super Valensis *in Rub. de clericis peregrin.* §. 1. nec Bigami, ut *infra* de Bigamis dico, nec conjugati per tot. *dist.* 31. 32. 33. & 34. *cap. conjugatus de conversione conjugator, cap. fin. de temporib. ordin. lib.* 6. nec servi, & mancipii, de quibus *infra suo tit.* nec curiales, id est qui propter aliquod officium curiæ sunt addicti, ut dico *infra tit. sequenti de obligatis ad ratiotinia,* nec corpore vitiati; ut *infra tit.* 20. nec arreptitii, sive à Dæmone obsessi, & Energumeni, qui ex Dæmonis agitatione ad terram alliduntur, vel eos spiritus malignus corporaliter aliquomodo vexet *dict. cap. maritum,* & *cap. communiter cum sequent.* 33. *dist.* nec Peregrini, & ignoti, sini bonum habeant plurium Episcoporum testimonium ut 96. *dist. per totam,* de quibus dico *infra* de clericis peregrinis. Et titulus noster inscribitur *de filiis Presbyterorum ordinandis, vel non;* & in super Rubrica hujus tituli idem scribat de filiis illegitimis, quorum impedimenta quoad alios effectus Juris prosequantur *in tit. infra qui filii sint legitimi,* & alibi.

Ideo jam nunc postquam *à titulo de temporibus ordinationum ibi, cap.* 11. dictum sit non posse ordinari, nisi qui legitimum beneficii, seu patrimonii habuerint juxta *ibi* dicta, oportune inquirendum est, tam de filiis Presbyterorum, seu de aliis illegitimis non ordinandis, seu beneficiandis, & qualiter possint ordinari, & beneficiari. Generaliter enim illegitimi non possunt fieri clerici, cum ad clericatum promovendi debeant esse de legitimo matrimonio nati, ac de legitimis natalibus orti, *cap. Presbyterum,* & *cap. sequenti* 56. *dist. cap. cum in cunctis de elect. cap. per venerabilem iu fine qui filii sint legitimi, cap.* 1. *de hoc* titulo, ubi Abbas *n.* 1. Concil. Trid. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 5. Bellet. *tit. de disciplina clericali* §. 3. *à princ.* Campan. *in diversorio Juris canonici dict. Rub.* 11. *cap.* 13. Laurent. de Perinis *tom.* 2. *de Prælato q* 2 *cap.* 5. § 9. Petr. de Bollo *in œconomia canon. class.* 1. *cap.* 2. § 3. *pag.* 47. & 48. Torreblanca *lib.* 2. *de Jure spirituali cap.* 13. *n.* 42. cum aliis Barbosa *de Jure Ecclesiast. cap.* 33. *p.* 1. *n.* 149 Gracia *de benef.* 7. *n. cap.* 2. *per totam.* 2

†Ubi dicit quod spurii, & alii illegitimi sunt inhabiles ad Ecclesiastica beneficia, cum nec ad ordines, nec ad clericatum admittantur ex *dicto* 3

cap.

cap. innotuit de elect. cap. fin. hic, & in cap. 1. *eodem lib.* 6. ex Trid. *sess.* 22. *cap.* 20. ibi *de ipsorum ordinandorum natalibus*, & *cap.* 7. ibi *ordinandorum genus* cum multis Barbosa, qui & *hic sub Rub. num.* 1. referens infinitos agentes de materia hujus tituli, quos sub Rubro offendes. Et alios infinitos congerit idem Garcia *dicto cap.* 2. *num.* 3.

4 Solùm inquam notandum existimavi illegitimorum plures esse species, eo quod concubitus, quibus filij procreantur varius esse possit; siquidem illecebræ multiplices esse solent, quæ parentes ad eam illicitam conjunctionem ineundam deducere potuerunt. Horum enim quidam dicuntur spurij, alij vulgò concepti, varij alij, aut manceres, aut incestuosi, seu nefarij, adulterini, sacrilegi, nothi, Hybridæ, & Bastardi, quorum omnium differentias explicarunt latæ Palæotus *lib. de nothis cap.* 16. *cum sequentib.* Roxas *de success. ab intestato cap.* 1. & *cap.* 19. Canon. *lib.* 2. *comment. cap.* 16. *ex n.* 1. Plaza *lib.* 1. *de delictis cap.* 41. *ex n.* 1. qui omnes solent frequenter appellari spurij, ut *dict. cap.* 16. *n.* 4. resolvit Paleot, & cum alijs Matienc. *in l.* 6. *glossa.* 3. *n.* 2. *& in l.* 9. *glossa* 2. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Cervantes *in l.* 9. *Tauri*
5 *num.* 23.

Inter hos inquam illegitimos, alij etiam appellantur filij naturales, qui sic dicuntur de Jure Civili *in l. penali, & fin. eod. de concubinis, juncta l. si quis off. ff. de ritu nupt.* quando erant habiti de unica concubina Domi habita; de Jure autem Canonico *in dicto cap. innotuit de elect. & in dicto cap. tanta qui filij sint legitimi*, necessum est tantùm quod nascantur de parentibus sic solutis, inter quos posset matrimonium contrahi tempore conceptionis, aut nativitatis, ut hodie etiam *lege Regia T. juri* 11. *quæst.* 9. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopil* cavetur in verbis sequentibus: *porque nose puenda duder quales son hijos naturales, ordenamos, y mandamos que en tonçes se digan ser hijos naturales, quando al tiempo que nacieren, o fueren concevidos sus padres podian casar con sus madres Justamente sin dispensacion, contanto queel Padre la reconosca por su hijo, puesto que no aya tenido la muger de quien lo ubo ensu casa.* Ob idque naturales vocantur; quia generavit eos natura, non honestas; è contra quidem in illis, qui legitimi vocantur ex legitimo matrimonio nati ex *cap. quod nobis, cap. causam quæ el.* 2. *qui filij sint legitimi. princ. instit. de patria potest, & in l.* 1 *tit.* 3. *p.* 4. quæ legitimus observatur inter filios infidelium, etsi de Jure canonico non valeat, si tamen convertantur ad fidem, ut *in cap. fin. qui filij sint legitimi*, quia illud matrimonium non dirimitur, etsi convertantur ad fidem, cum illi legibus Ecclesiæ, quando matrimonia inierunt non tenerentur, & de istis filij legitimi vocari *in l.* 1. *tit.* 12. *p.* 14. referuntur sequentia verba: *sonansi comosa grados, pues que son fechos sin mala est anca, é sin peccado, é sin todo à questo son tenidos por mas nobles, por que son ciertos, y conocidos* &c.

6 Generaliter verò spurius omnes in universorum comprehendit quoscumque non Justè natos, nihilque ab illegitimi significatione differt, cum ad omnes illos pertineat qui ex illicito quocumque congressu orti fuere; & Juxta hunc modum nomen *spurius* sumitur latissimè, Bartol *in l. fin. ff. de his quibus ut indignis*, Caccialupus *in l. si qua illustris col.* 2. *cod. ad Orphitian.* Paleotus Cervantes, & Matieneo *ubi supra.* † ro- 7
prie tamen dicitur is, qui ex muliere ad quam omnibus patet additus procreatus fuit, ut docent adducti r Anton. Richard. *in Rub. de hæredit. quæ ab intest. deferuntur* §. 7. *ex n.* 6. *ad* 8. Ubi generalem regulam constituit, ut ubicumque Patrum conjunctio; aut uxoria, aut concubinaria non fuit, semper filios illegitimos oriri quocumque alio modo sint concepti.

Spurij inquam ex diverso semine orti, Patrem 8
non habent certum unde provenerint, sed quasi ex hominum colluvione geniti; idcirco spurij dicti sunt, ut Justinianus ait *in* §. *si adversus inst. de nuptijs.* Conan. & Palæor. *supra*, vel quod olim (ut Phirarcus existimat) his duabus litteris notarentur S. P. id est sine Patre, quas vulgus de nomine spurij interpretatus est, cui videtur assentire. Cajus in inst. dum ait, spurios sine patre filios, notat Cobar, *in* 4. *p.* 2. *cap.* 8. §. 5. *in principio*: plura adducit Gom. *in cap.* 1. *n.* 47. *de const. lib.* 6. Conanus, Palæotus, & Cervantes jam relati, imo.

Hi inquam spurij vocantur etiam *Bastardi*, ut 9
in glossa Rubricæ *ff. de concubinis*, quod nomen etiam est generale; item spurios comprehendens,
aut econtia, † & filij inquam qui nascuntur ex 10
meretricibus vulgo *Rameras*, quæ in custodia non sunt *nothi* appellantur, qui Juxta *dict. leg. Tauri* 9. debent à patre recognosci, ut proprij filij, qui etiam *Manceres* appellentur Juxta jam adductos. *deuteron. cap.* 4. & tradit Villalobos *in sulama p* 1. *tract.* 3. *dif.* 57. *n.* 2. *circa finem.* Ubi addit illegitimorum spurios vocari eos, qui orti sunt à parentibus, inter quos nec tempore conceptionis, nec nativitatis, matrimonium legitimum contrahi non poterat, etsi possent monstrare suum patrem, ut *in l. vulgo ff. de statu homin. & in dicto cap. tanta qui filij sint legitimi*, & *nothus* filius idem dicitur, ac Bastardus spurius, ut notha genitura, Basilius *lib.* 5. *contra Eunomium*, quo verbo usus est Paulus Græcæ Hebræor. 12 incestuosi habiti, excognatio, nefarij & adulterim, sive sacrilegi habiti ex damnato enitu, etiam per leges politicas; qui ergo ex conjugato, & soluta nascitur, dicitur nothus, qui ex
coitu Jure civili damnato, veluti ex raptu, incestu, 11
stupro, aut sacrilegio. † Dicitur spurius à spurcitia in Jure reprobata, ut dicunt etiam Bonacina *de irregular q.* 2. *puncto* 3. *n.* 5. & penes illum Cobar, Sayrus Suarez, Vazquez, Molina, Lessius, & Filiucius, Philibertus *cap.* 1. *de ordine p.* 10 *n.* 3. Castro Palao. *tract.* 13 *de benef. disp.* 4. *puncto* 1. §. 1. & Leander *de irregul. tract.* 2. *disp.* 3. *q.* 5. explicat etiam Barbosa *in pastorali p.* 2. *allegat.* 45. *n.* 18. vers. *illegitimorum*, quos omnes prohibitos esse ordinari probat ex *cap.* 1. *& per totum.* 56. *dist. dict. cap. innotuit. de elect. cap. fin. hoc tit.* ex Trid. *sess.* 22. *de reformat. cap.* 20. ibi *natalibus*, & *sess.* 23. *cap.* 5. ibi: *de ipsorum ordinandorum natalibus*, & *cap.* 7. ibi: *ordinandorum genus.*

Ex his provenit quanto nefarij, ac sacrilegi 12
dicantur clericorum filij, tam quoad successiones testamentarias, quàm ad ordines, ac beneficia, & Dignitates Ecclesiæ, Quoad primum patet quod etsi generaliter omnibus spurijs filijs prohibita sit successio bonorum, parentum ex testamento, & ab intestato, cum nec sui hæredes, nec agnati parentibus esse possint, nec aliquos consanguineos habere *dict. l. vulgo concepti ff. de statu homo* jun-

ct: *l. si spurius ff. unde cognati*; indeque sint suc-
cessionis incapaces, ut probat *l. qui contra* 4. *l.*
qui incesti. 6. *auth. ex complexu cod. de incestis*
nuptijs, *l.* 2. *juncta glossa ibi* verbo *conditionem*
cod. de hæredibus instit. l. non intelligitur 3. *ff. de*
Jure fisci, *auth. quibus modis naturales efficiantur*
legitimi §. fin. l. 4. *ad fin. tit.* 3. *l.* 10. *tit.* 13. *p.* 6. *l.*
17. *tit.* 6. *lib.* 3 *fori l.* 10. *tit.* 5. *lib.* 3. *ejusdem fori*,
l 21. *tit.* 20. in foro cantabriæ Caccialupus,
Gualdena. *de arte testandi tit.* 1. *tant.* 14.
Afflict. *decis.* 99. Boër. *decis.* 227. Gras. cum
aliis *de succes. ab intest.* §. *successio ab inte-*
stato q. 20. Petrus Gregor. 3. *p. syntagm. lib.*; 45.
cap. 9. Covaruv, *in* 4 *p. cap.* 8. §. 5. *n.* 3. Suarez *in*
l. 1. *todo home n.* 21. *& sequent. tit.* 6. *lib.* 3. *fori*,
ubi *in addition.* plures congerit Baldus §. *prædi-*
cta naturalium lit. A. & cum ampliationibus, &
limit, Duennas *reg.* 366. Rexas *ubi supra cap.* 20.
Matienc. *in l.* 6. *glossa* 3. *tit.* 8. *lib.* 5 *recopil.* & *ibi*
Azeved. & *in l. illius tituli.* Spino *in speculo te-*
stam. glossa 16. *in princ.* de filio spurio cum infi-
nitis sub *n.* 1. Junitæ, & Anton. Gomez *in dicta*
13 *l.* 9. *Tauri*, Gutierrez *lib.* 3. *pract. cap.* 15. & alij. †
Tamen efficacius filij clericorum incapaces sunt
hæreditatum paternarum, ut expresse cavetur *in*
l. 6. *tit.* 8 *lib.* 5. *recopil.* Juxta quam illud observant
interpretes; quod etsi ea lege solum filijs clerico-
rum in bonis patentum successio prohibita vi-
deatur, eadem quidem ratione, quod ipsis paren-
tibus in bonis filiorum prohibita sit successio,
ut docuit Azor *in summa*, *cod. de legitimis hære-*
dib. Covar. *in epitome succes. ab intest. n.* 13. Go-
mez *in dicta l* 9. *Tauri*, & alij, quos refert Ro-
xas *dicto cap.* 20. *n.* 135. *& cap.* 30. *n.* 26. Duennas
supra reg. 7.
14 Unde inferunt interpretes ut quemadmodum
Spurius clerici, nec patris propinquis succedere
possit; quia nempe illis, nec agnatus, nec consan-
guineus est. *dict. l. si spurius*, *l. fin. Cod. de na-*
tural. liber §. *filium l. fin. tit.* 13. *p.* 6. *l.* 6.
dicto tit. 8. *lib.* 5. *recopilat*, ibi: *ni pueden hazer, in*
heredar los bienes de sus Padres clerigos, ni de
otros parientes de parte de padre, ubi glossa 4.
n. 1. plures retulit Matienc. & nec propinqui, si-
ne consanguinei patris clerici succedere spurio
filio possint, ut resolvunt Gregor. *in l.* 11. *tit.* 13.
p. 6. *glossa magna ad finem*, contra Zifuentes Ri-
chardus *in dicta Rub. de hæredit. quæ ab intesta-*
15 *to deferuntur* §. 7. *ex n.* 10. 13. *&* 14. cum Ma-
tienco, & Paleo *ubi supra* pulchre explanantibus
ex textu §. *filium.* † Ita etiam, ut apparebit ex di-
cendis *in cap.* 1. *& sequentibus hujus tituli* fi-
lius illegitimus, seu spurius, filiusve clerici, non
poterunt ad ordines ascendere, nec ad beneficia
Ecclesiastica admitti; imo nec succedere in be-
neficijs patris, aut beneficiati in Ecclesia, ubi pa-
ter est beneficiatus, nec è contra patet succedere
filio, aut beneficiati in Ecclesia, ubi filius benefi-
ciatus existat ex *cap.* 2. *cap.* 3. *cap.* 4. 10. 11. 12. 13.
14. 15. 16. *&* 17. hujus tituli, ubi agitur.
16 Alia inquam quibus legitimentur ad succes-
siones filij clericorum; item & ad beneficia obti-
nenda, dico *infra sub c.* 1. & alijs hujus tituli, plu-
raque etiam cum infinitis congerit Barbosa *in di-*
cto cap.. tanta qui filij sint legitimi, Ubi ex *n.* 30.
advertit non omnes filios ex eisdem parentibus
natos per subsequens matrimonium legitimari,
sed solùm naturales, ad cujus effectum dicit ut
illia naturalis reputetur, qui licet conceptus sit ex
ijs parentibus, inter quos tempore conceptionis
erat impedimentum dirimens matrimonium,
quod tempore nativitatis jam cessaverat, veluti
si soluta concepit ex conjungato, at vero tempore
nativitatis filij, mortua erat uxor illius conjugati,
vel si solum concepit ex consanguineo, & affine,
& tempore nativitatis filij obtenta erat dispensa-
tio, ut contrahere possent, tunc tali casu, filium 17
natum, esse naturalem, & non spurium; eoquod,
ut dictum est, † filij status sit Judicandus ex tem-
pore conceptionibus, aut nativitatis; prout magis
filio expediat, Covar. *in* 4. *dict. disp.* 8. §. 4. *n.*
1. cum pluribus Zened. *collect.* 68. *in decretal. n.*
6. Pereg. *de fidei commis. art.* 24. *n.* 50. Thomas
Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp* 7. *n.* 19. Basilius
Pontius *eodem tractatu lib.* 11. *c.* 3. Octavian. Ba-
normat. *in c. naturales q.* 19. *num.* 172. Facard.
tract. de legitim. per subsequens matrimonium,
membro n. 32 Faquineus, *lib.* 3. *controvers. cap.* 50.
alia cum Azor, & Molina refert Barbosa viden-
da; ubi proximè, ubi *num.* 32. cum Baldo, & Hy-
polito, *cons.* 25. *num.* 30. *& cons.* 99. n. 11. ait me-
moriæ tenendum illud notabile, nempe, ut licet
Tyrannus rem habeat cum aliqua muliere per
vim filius inde natus non sit spurius quoad ma-
trem.
Alia hic utilissima adjici poterant, sed pro 18
complemento Rubricæ existimavit opportunius
magis quàm alibi aliqua innectere de legitimita-
te, & illegitimate filiorum, & quæ differentia
apud Romanos extitisset; ut uberius, ac proprius
tractatio, de qua hic, sive radicitus maneat in-
tellecta. Ergo ex varijs conjunctionibus, quæ
olim inter homines erant quasdam, lex Roma-
na approbavit unde legitimi filij orti; & appella-
ti sunt, quasdam nec recipit, nec damnavit unde
naturales procidere, quasdam eo odio est prose-
quuta, ut quod inde pervenisset, nec filiorum
nomine dignum censuerit; sed omnem illam pro-
lem, illegitimam appellavit, ut ex nomine ipso
quisque intelligeret contra legum præscripta ta-
lem omnino coitum extitisse; & qui pertinent
ad multiplicem filiorum illegitimitatem, de qua
in hac Rubrica dictum est; siquidem erat illegi-
timorum genus, qui de Romanis civibus nati;
parentes tamen eorum secundùm legum præcepta
non coierant, de qua lege connubiorum scripserunt
Quintilianus *lib. c.* 10. Plutarchus, *in Plobem.*
Ulpian. *tit.* 9. 22. *&* 23. Gellius, *lib.* 4. *cap.* 4. *&*
lib. 18. *cap.* 6. Cælius Rhodiginius, *lib.* 15. *antiq.*
lect. Volateran. *lib.* 30 *commun. urbis* Budæus,
in annos. ad Pandect. Alex. *lib.* 2. *general. cap.* 5.
Garinus, *in catulo in epitolamio* Julij & Mailij
Perionius, *in concione* 147. Lucij Alciat. *in annos.*
ad Tacitum lib. 4. Cujacius, *lib.* 7. *observat. cap.* 7.
Hotoman. *in parath. Juris Civilis tit.* 7. *de Jure*
uxorum, & ad *leg.* 12. *tabular.* 3. *p. cap.* 4. Sigonius
lib. 11. *de Jure antiq. Civ. Romam. cap.* 9. Brisonius,
lib. de ritu nupt. & lib. de Jure Conub. Palæot. *lib.*
de nothis ex cap. 3. Conanus, *lib.* 8. *ex cap.* 1.
Petr. Gregor. 2. *p. Syntagmat. lib.* 8. *ex cap.* 1.
cum multis quales videntur filij spurii, no-
thi, adulterini, nefarij, & sacrilegi, ut clericorum
filij.
Genus verò aliud erat eorum; qui Patrem, ma- 19
tremve alienigenas habuissent, id est non cives
Romanos; nam cum inter exteros, & cives Ro-
manos justum Connubij jus non esset, si qui inde
nascebantur liberi, sub potestate patris non erant,
sed illegitimi censebantur, ut Justinianus demon-
strat in §. 1. *instit. de nuptijs*, Cajo *lib.* 1. *inst. tit.* 4.
de

de matrim. in princip. Cicero, *in Topicis*, ubi Boëcius, Ulpian. *in fragm. tit.* 5. Seneca, *lib. de beneficiis : promisisti tibi* (ait) *filiam in matrimonium, postea peregrinus apparuisti, non est mihi cum extraneo conubium*, Macrobius, *lib. 6. Saturn. cap. 6.* Livius, *lib.* 37. & de jure Conubial. *pag. 6.* Conan. *lib. 2. c. 16. n. 1.* Paleot. *lib. de nothis, & spuriis cap. 3. n. 5. & cap. 16. n. 1.*

20 Et ex hoc genere refert Anton. Pichard. ex adductis, *in princ. inst. de hæredit. quæ ab intestato deferuntur, dicto* §. *7. ex n. 1. ad 6.* habuisse originem constitutionem Valentiniani, & Valentis Imperatorum, quæ extat, *in l. unica de nuptiis Gentilium tit. 4. lib. 3. in Cod. Theodosiano*, qua jubebatur, ut nullus Romanorum Barbaram cujuslibet gentis habere præsumeret uxorem, nec Barbarorum conjugiis mulieres Romanæ in matrimonio conjungerentur; quod si fecissent capitaliter ut expiaretur.

21 Et huic similitudinariæ ad alios verò effectus spirituales sunt latæ lege canonica aliæ constitutiones, quibus patet non valere matrimonia Christiani, id est, Baptizati cum infideli non baptizata, & è contra, ut habetur inter impedimenta dirimentia matrimonii, quòd vocatur, *cultus disparitus*, ac apparet ex *cap. cave 28. q. 1.* in illis verbis: *si christiana sis, non est satis, nisi ambo initiati sitis sacramento Baptismatis*, & profitentur communiter scriptores cum D. Thoma, *in 4. dist. 39. quæst. unica art. 1.* Henriquez, *lib. 12. de matrim. cap.* 13. Sylvester. *verb. matrim. 8. c. 10. dicto* 3. Ugolinus, *de sacram.* ubi *de matrim. cap. 19. n. 6.* de quo suo loco dicetur, *infra sub tit. de divortiis in cap. quanto, & in cap. gaudemus de divortiis*, & scripsi aliqua sub, *cap. litteras de rest. spoliat.* sufficiat tamen ad præsentem Rubricam hæc insinuatio. Cætera, quæ huic Rubricæ possunt convenire, invenies sub Rubro.

22 Pro complemento Rubricæ notabilis cum Castro Palao, *tract. 1. de conscientia dubia disp. 3. p. 5.* ex *n.* 8. & Trullench. *in opere morali lib. 7. cap. 9. dubio 6. n. fin.* quod signa ad cognoscendum, quando filius sit reputandus legitimus, & primùm, si nascatur ex uxore domo mariti commorante, etiam si tempore conceptionis uxor adulteret. Secundùm quando parentes ita filium tractant, ut proprium, & legitimum, ipseque ut tales reveretur. Tertium nominatio ex proposito, ut si facta sit coram notario, aut in judicio, & testamento. Quartum fama, & communis populi opinio. Quintùm si filius à Patre hæres instituatur: ita relati ex Sylvestro, Covar, & Menochio, de quo ego Latè dixi sub *cap. per tuas de probation. à quæst. 1. ad* 3. ubi legea.

AD TEXT. IN CAP. I. Cap. litteras. XIV. & Cap. fin. hoc Titulo Et Cap. I. & II. eodem lib. 6.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

9 *Tituli de filiis Presbyterorum distributio in duas partes* n. 1.

3 *Illegitimus non ordinatur, nisi fiat Monachus.*

4 *Illegitime natus etiam de uxore sine dispensatione ad ordines, vel beneficia nequit promoveri; quia est repellenda paterna incontinentia modis omnibus.*

5 *Illegitimus ad Dignitatem, personatum, vel beneficium curatum promoveri nequit absque dispensatione Papæ.*

6 *Dispensat cum illegitime natis in minoribus ordinibus, & beneficio sine cura Episcopus, in aliis Papa.*

7 *Pluralitas beneficiorum prohibetur in illegitime natis dispensatis ad beneficia.*

OMnia jura, ac capita hujus tituli existimavi, 1
ut brevius explanentur, ad duas classes unire.
In hac prima explanabo tria proposita hujus tituli cum duobus *eod. tit. in 6.* quatenus agunt de
non ordinandis filiis Presbyterorum, & nec beneficiandis absolutè sine dispensatione, aliove
indulto † In secunda inquam de illo assumpto, 2
qui reperitur in reliquis capitibus, nempe de filiis Presbyterorum non beneficiandis in Ecclesia,
seu beneficiis parentum, aut è contra, Parentibus in Ecclesiis filiorum, quibus distinctionibus integra tituli materia facilius complectatur, quæ aliàs forte lata posset inscribi.

Probant ergo hæc Jura unquam quasi com- 3
munem conclusionem, cum *in cap.* 1. illa sit ut illegitimus non ordinetur, nisi, ut religiosus fiat, qui nec tunc præficitur ad Prælaturam; addit amplius, ut nec & servi, nisi à Dominis suis liberati donentur, de quo *infra late in tit. sequenti. de servis non ordinandis.* † *Dict. cap. litteras.* 4
14. ait ut illegitime natus etiam de uxore, sine dispensatione ad ordines, vel beneficia promoveri non potest, addens ut modis omnibus sit repellenda à filiis paterna incontinentia † Et *dict.* 5
cap. fin. docet illegitimum absque dispensatione Papæ ad Dignitatem, vel personarum, vel beneficium curatum promoveri non posse, cum nimis deformetur honestas, ex eo quod filiis sacerdotum, & alii non legitime nati ad Dignitates prædictas non promoveantur addens ea beneficia esse conferenda aliis personis idoneis per illos; ad quos collatio illorum de Jure pertinet, de quo ultimo dico *infra de Prabenda & Dignit.* † item *de instit. & de concessione* 6
Præbendæ in dicto cap. 1. & 2. *de filiis Presbyter. lib. 6.* cavetur, quod cum illegitime natis dispensant Episcopi in minoribus ordinibus, & beneficio sine cura, & in aliis Papa.

Et in illis prohibetur pluralitas, beneficiorum, 7
etiam dispensatis, si ad illam non porrigetur dispensatio. De quo ultimo abundè dico *in c. de multa 27. de præbend.* aliquid insinuavi *in cap. eum te 4. de ætate, & qualitate ord.* unde jam per quæstionis eorum materiam complectemur.

QUÆST. III.

Filii Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, quare ad ordines non promoveantur, cum alias expositi ut filii legitimi reputentur ad prædictos effectus, item & ad officia? An Bastardi, ac spurii possint officia Reipublicæ obtinere? An filii Presbyterorum ante Presbyteratum concepti valeant ordinari, & beneficiari? Et an hæc irregularitas imponatur etiam parentibus?

SUMMARIUM.

1 *Expositi reputantur habiles ad ordines, beneficia, & officia. Spurii non sic. Et quare de utrisque* n. 2.

2 *Expositum non ex eo quod exponatur, illico præsumitur natus extra matrimonium, contra aliquos* n. 3. & 4.

5 *Filii illegitimi Presbyterorum, aut ex fornicatione orti, nec ordinari, nec beneficiari possunt sine dispensatione tribus de causis* n. 7. & 8.

6 *Infamia causa privatur quis, non solùm officiis, & beneficiis obtinendis, sed etiam obtentis.*

8 *Filii præsumuntur imitatores futuri incontinentiæ paternæ*, & n. 18.

9 *Illegitimi pleni sunt vitiis.*

10 *Illegitimus nequit sine dispensatione, prima tonsura initiari.*

11 *Bastardi filii non comprehenduntur appellatione filiorum*, & *quare* n. 12.

12 *Bastardi etiam legitimati sunt similes Alchimiæ.*

13 *Bastardi sunt infames infamia facti, qui excluduntur à Judicando, & quare* n. 14. & 15. *sed contra* n. 16.

15 *Spurius non succedit in Regno.*

17 *Filii Presbyterorum difficilius dispensantur ad ordines, & beneficia, quam alii illegitimi.*

18 *Parentes exempla metuuntur in filiis.*

19 *Filii hæreticorum naturales, sive illegitimi inhabiles ad beneficia*, & *officia publica.*

20 *Filii Presbyterorum concepti ante Presbyteratum possunt ordinari, si sint nati ex legitimo matrimonio*, & n. 21.

21 *Clericus beneficiatus, qui in minoribus existens contrahendo matrimonium amittit propria beneficia, ac legitimat filios antea natos ad ordines, & beneficia.*

22 *Filius conceptus ex antiquo tempore, quos parentes ejus liberi extiterunt ad contrahendum, legitimantur per subsequens matrimonium.*

23 *Pater ex illegitimitate sui filii, nullam irregularitatem incurrit.*

1 AD primam quæstionis partem, præmittes quæ latè tractavi *infra in cap. cum deputati 16. de judiciis q. fin.* dum agens de illa quæstione, an expositi, & quorum origo incerta est, sint irregulares, vel sint habiles ad officia publica, ubi *num.* 1. 3. 7. & 10. cum alis dixi quod expositi sine dispensatione admittuntur ad ordines, præsumuntur nati ex fidelibus parentibus, ac quod admittuntur in Ecclesiis, ubi Neophiti excluduntur, & quod habentur ex Bulla Gregorii XIV. ut legitimi; imo quod gaudeant pluribus favoribus legum, & canonum, & quod nec inhabiles ad officia publica censeantur; quia sunt legitimi, & tamquam nobiles, cum ergo isti expositi, nec certos parentes habeant, ac ex nefario admodum coitu, ac punibili, possint oriri, ac procreari; cur inquam istis tot prærogativæ? Cur autem illegitimi, & cæteri ex fornicatione geniti non admittantur ad sacros ordines, & ad Dignitates, seu beneficia Ecclesiastica; præcipuè si consideremus dicta *supra in cap. penult. & fin. de ætate ordinand.* ubi additus non denegatur illis, qui morbus, & scientia pollent ad Ecclesiam Dei Suarez longe disputans *de censuris disp.* 50. *sect.* 4. *ex n.* 2. pressus difficultate, hanc, & sequentem sententiam dixit esse veram, legendus *ibi* de hujus dubii tractatione; eum infinitis Barbosa *in pastorali alleg.* 51. *p.* 2. *ex n.* 148. ubi leges.

Nihilominus quia ratio de expositis in jure diversa ponitur ab ea, quæ, & à natura etiam dignoscitur in filiis Presbyterorum, ac aliis illegitimis, & ex fornicario coitu genitis Juxta modos positos *supra in Rubrica*, ideo dicendum est illegitimos hoc nec ad ordines, nec ad beneficia promoveri posse, quia prohibiti reperientur, eo quod sint irregulares, ut illico probatur. Expositi vero admittuntur; non enim quod aliquis exponatur, & sufficiens signum, ut sit extra matrimonium susceptus ex dicta Bulla Gregorii; contingit ergo sæpius à parentibus legitimis nimia paupertate pressis, filios exponi, ut supponitur, *in cap.* 1. *de infantibus expressis*, Et legitimus de Moyse, quod fuerit expositus, licet legitimus, *exodi cap.* 2. 2

In tali ergo dubio, & si non negem, fortissime hanc sententiam impugnari, ut *lu dicta quæst.* 8. recensui ex *num.* 8. quam cum infinitis tuetur Nicolaus Garcia, *de beneficiis, p.* 7. *cap.* 2. qui ut tractationem de filiis Presbyterorum ageret *ibi cap.* 3. illam incipiendo, *in dicto cap.* 2. agens de legitimitate necessaria ad ordines, & beneficia, *ibi à n.* 6. de quæstione adducta: *an expositi, quorum parentes ignorantur, sint pro legitimis, aut pro illegitimis habendi, & absque dispensatione possint promoveri?* nostramque adducens, probatam à multis per textum, *in cap. ex tenore qui filii sint legitimi* ibi: *in favorem pro his potius declinamus*, & contrariam sequatur eum aliis pluribus ex *num.* 8. eo quod filii legitimi, non soleant exponi, sed potius qui nascuntur ex furtivis, & fornicariis congressibus, verisimiliusque esse eos nasci contra matrimonium, qui sic à parentibus contemnuntur, certumque esse, ut ex centum expositis, plusquam nonaginta sint illegitimi, ut experientia docet, ex aliis fundamentis. † Tamen quia iste est favor impertitus à jure, & dicto Gregor. XIV. in prædicta sua Bulla edita anno 1591. in favorem confraternitatum, ubi isti expositi educantur. Ideo existimo ad ordines, & beneficia, ac dignitates esse admittendos, nisi specialiter in aliqua Ecclesia, seu loco, ut in Ecclesiis Toletana, legionen. & aliis; item in Collegiis, ac in Sancto Inquisitionis officio, &c. exigatur qualitas pro- 3 4

probandi poſitivè parentes,& majores ſuos, ut in
dicta quæſt. breviter inſinuavi *n. fin.* & Late *in*
cap.fin. de præſumpt.q. 12. *& fin.* & docent in ter-
minis Diana *p.*2. *tract.* 15. *reſ.* 22. *& p* 4. *reſ.* 58.
cum Anania, Felino, Cardinali Paleſt. Gratian.
diſcept.forenſ.p. 1.*cap.* 135. *n.* 1. Molfeſ.*in p.* 2. *q.*
19. *art.* 5. *diſp.* 87. *in fine*, Salas *in* 1. 2. *tom.* 2.
tract. 8. *diſp. unica* Sanctarel. *variar. reſol. q.* 44.
Egid.*de ſacram. diſp.* 18. *dubio* 12. *n.*205. Jaſon.
in pragmat. de Antifat. verſ. 13. *obſervat.* 1.*n.* 78.
Schilante *de privileg. clericorum cap.* 4. *dubio* 2.
*n.*39.Præpoſitus *quæſt.* 5. *de irregularit. dubio* 16.
*n.*127.Caſtrus Palao *de cenſ. diſp.*6. *puncto* 9 *n.* 3.
& tract. 3. *benefic. diſp.* 4. *puncta* 1. §.1.*n.* 8. Ba-
ſilius Pontius *de matrimonio lib.* 11. *cap.* 6. *n.* 4.
Baunii *de cenſur. tract.* 11 *q.* 14. *de irregul.* Giba-
linus *c.*3.*q* 1. *n* 5. Leander *de irregul* plures alios
referens: & pro contraria ſententia *tract.*2.*de ma-*
*trim.diſp.*3.*q.*6.

Jam ergo ex dictis in Rub.& proxime referen-
5 dis apparet ratio,quare filii illegitimi,atque Preſ-
byterorum; item & omnes alii orti ex fornicatio-
ne,nec ordinari,nec beneficiari valent ſine diſpen-
ſatione,tribus potiſſimum de cauſis.Primo ob ex-
cellentiam hujus ſacramenti, Dignitatiſque Cle-
ricalis, quæ non ſolùm perſonæ meritum, ſed
etiam originis honeſtatem expoſcit, nec infami-
bus, aut turpibus committi debet, *cap.inter dile*
ctos de exceſſibus Prælatorum; non enim in-
fames ad beneficia poterunt promoveri ut Azor,
6 *inſt. moral. p.* 2. *lib.* 6. 7. *q.* 3. Valer. Reginald,
*in praxi fori pœnit. lib.*30. *num.* 199. Latè Nicol.
Garcia, *p.* 7. *cap.* 8. *de benefic.* † Etenim propter
infamiam juris, non ſolùm privatur infamis of-
ficiis, vel beneficiis obtinendis, ſed etiam obten-
tis, ut per Azeved *in l.*7 *à num.* 4. *recopil* Petr.
Barboſa, *in l.cum Prætor.* §. *fin.n.* 82. *ff.de Judic.*
Garcia, *ſupra dicto c.*8.*n.*33 Auguſtinus Baroſa,
in dict. cap. inter dilatos num. 7. & alii commu-
niter.

7 Secundò in deteſtationem criminis paterni per
cap. propoſuiſti 82. *diſt.* per illud dictum Pauli
ibi relatum, *qui autem in carne ſunt, Deo place-*
re non poſſunt, ſicut intelligunt, Cardinalis Bel-
larmin. *tom.* 2. *lib.*1. *de matrim. cap.* 6. *&* 7.Vaſ-
quez; *in opuſcul. tract. de matrim. diſp.* 2. *cap.*8. *n.*
87.Ægidius Coninck.*de matrim.diſp.*24.*n* 18. *du-*
bio 2. Valenſis *in hic ſub. n.* 2. Ubi quod Jus in
filiis plerumque deteſtatur *argum. textus*, & per
ibi dicti *in cap.vergentis de hæreticis.*

8 Tertio ob timorem incontinentiæ paternæ,
cujus futuri imitatores præſumuntur ut *in cap.*
priuſquam diſt. 28. *in cap. ſi gens, Anglorum diſt.*
56. Juxta tritum illud: *ſæpe ſolet ſimilis filius*
eſſe patri, quam citat gloſſa *in l. quod. ſi nolit §.*
qui mancipia ff. de edilitio edicto, *& in l. quiſ-*
quis verb. *in quibus ff. ad leg. Jul. Majeſtatis in*
filiis, ait, *paterni criminis exempla metiuntur*,
& gloſſa, *in auth.de refec.ſac. Pal. ad fin.* & *in*
dicto cap. per venerabilem verſ. *progenitores de*
elect. ibi Panorm.*col.* 4. *& id c.*1.56.*diſt.* Ubi dicit
hanc unam cauſam quare filii Presbyterorum non
promoventur gloſſa,*in c. item ſi quis cum militibus*
6.*q.*1.*& in c. ult de conſecrat. diſt.ultima*, *& in c.*
2.*ſuper* verb.*defectus* hoc tit.*lib* 6.Cinus, *in l. bonæ*
fidei in 7.*q. cod. de Jure Jur.* Bald. *in l.* 1. *ad finem*
cod.locati, *& in l. ſi quos in fine & ibi* Angelus,
Cod de captivis. idem Bald.*conſ* 95. Albericus lo-
quens in filio calumniatoris. *in l.ſi cui §.*1. *n.*2.
ff de accuſat. Franc. de Aretin. *in l. jubemus in fi-*

ne Cod. de advocat. diverſ. Judic. ex locis Sacræ
Scripturæ, & ex bonis authoribus congerit in-
finita videnda, Tyraquel. *de leg. connub. gloſſ.* 1.
*p.*7.*in l.*7. *ex num* 3. *uſque ad finem.* Valenſis, *ſu-*
pra.

Et quarta cauſa eſt, illegitimi pleni ſunt vitiis, 9
ut tradunt Cardinalis Paleot. *in tract. de nothis, ac*
ſpuriis, & Anton. Fonſeca, *in addition. à Cajet.*
23. *Deuteron.* cum multis Leander, *de irregular.*
*tract.*2 *diſp.*3.*q.* 1.cum Bonacina; Caſtro Palao,
Henriquez, Quintana Duenna, *tom.* 2 *ſing. tract.*
16. *ſingul.* 5. *n.* 4. † Ubi docet contra Zerdam, 10
minime poſſe illegitimum ſine diſpenſatione pri-
mâ tonſurâ initari, non enim dignitas clericatus
debet ſordeſcere ex iis,quæ obſcuro generati ſunt,
nec detur pari vitioſâ eorum origine.

Ad ſecundam quæſtionis partem,an Baſtardi; 11
ac Spurii poſſint officia Reipublicæ obtinere? Et
quia ubicumque agitur de honore filiorum, non
comprehenduntur filii Baſtardi appellatione fi-
liorum,ut dixerunt Molina *de primog. lib.* 3. *cap.*3.
n fin. ubi additionatores, Azevedus *in l.*8. *n.* 14.
*tit.*9.*lib.* 9. *recopil.* hancque opinionem ſine con-
troverſia proferant Melch. *in quæſt.polit. p.* 1. *q.*
16. Laudenſ. *de officialibus q.* 170. Mandell. *conſ.*
6.*&* 85. *vol.*4. D. Carolus de Tapia, *de conſtit.*
*Princip.cap.*1.*n.* 46. *&* 48. Mynſing. *obſervat* 31.
*n.*5. Ubi amplat etiam quod eſſent legitimati. † 12
Quia iſti tales ſunt ſimiles Alchimiæ, quæ facit
apparere,quod non eſt, ut dixit Baldus,*in cap.* 1.
col. 5. *de conſtit.* Caſſaneus, *in cathalogo Gloriæ*
mundi p. 11. *conſiderat.* 15.

Ideo juxta juris regulas, cum Baſtardi filii 13
infames infamia facti reputentur, ut voluerunt
Capicius *deciſ.*32, *num.* 7. Avendannus, *cap.* 19.
Prætor num. 19. *&* 24. verſ. *ſunt autem lib.* 1. &
cum honor, & dignitas ſi eſſe judicem, ab
illis excludi, doceut Alex. maximè ſufficienter
conſiliarius Principis, *in l.* 2. *Cod. de Dignit.*
lib. 12 *& in leg.* 4. *in princip. ff. de liberis*,
& poſthum. ubi Baldus ipſe; *in l. cum legitime*
ff. de ſtatu hominum, Boër. *deciſ.* 222. *num.*
12.*&* 13. † unde Plato, *lib.* 6. *de legibus*, do- 14
cet ut candidati Magiſtratus alicujus eo tempo-
re, quo comitio habentur in ara Dei, nomen
ſuum, & patris, & gentis, & tribus in tabula
ſcriptum deponant, atque ita quaſi in teſtimo-
nium, Deo vocato, profiteantur, ſe legitime na-
tos eſſe.

Imo Ariſtoteles, *lib.* 3. *politicor. cap.* 11. non 15
vult ut ſpiritus in Regno ſuccedat, & ſic ius,
lib. 4. *cap.* 6. dumait quod Magiſtratus infamia,
& macula inſigni notantur, cum tales ad ſub-
ſellia conſilia, atque honores admittuntur, nec
poſſunt non timidè, demiſſeque tales rem ge-
rere; quia animi ſpiritum deprimit genus ſub-
dititium, & adulterinum, maximè cum quis
meminit ſcelerum parentum ſuorum ſecùndum
Plutarchum, *de educatione liberor.* & in Hy-
polito, Maſtrillus, *de Magiſtr. lib.* 2. *cap.* 12. *ex*
*num.*37.

Hæc inquam ſic debent procedere, licet 16
male ſervetur ex relatis per Covarr, *in pract.*
cap 19 *num.* 6. Ubi ſpurius, quamvis infamis ſit
facti, ad dignitatem promoveri poſſe dicitur.
Ergo infert Azeved. *ubi ſupra*, & ut refert Ma-
ſtrill. *ſupra numer.* 48. ad officium juſtitiæ eligi
poterit, cum expreſsè non reperiatur prohibi-
tum, & fortè ſic per text. *in l. generaliter §. Spu-*
rii, *& in l. ſpurii ff.de decurionibus.*

Ad tertiam quæstionis partem, an filii Presby-
17 terorum ante Presbyteratum concepti valeant ordinari, & beneficiari? Et videtur quod non, quia ut patet ex titulo hoc; certum est filios Presbyterorum esse ad inhabiles ordines suscipiendos, da multoque difficilius cum eis dispensari, quàm cum cæteris, ut docent Panormit. *in cap. per venerabilem qui filii sint legitimi, cap. Presbyterorum. 56. dist. cap. ut filii* hic *& cap. 1. & 2. lib. 6. cap. cum. in cunctis. cap innotuit. de elect. cap. accedens. de purg. canonica, cap. nisi cum pridem de renunciat.* & merito ut docent Hostiensis *in summa hoc tit. §. quæ est causa* Rebuffus *in praxi benef. p. 2. de dispens. super defectu natal. n* 3. Azor. *tom. 2 lib. 6 instit. moral cap.* 3. *q.* 19. † quod in eis
18 paterni, & hæreditarii criminis exempla metuantur; solent (ut dictum est) filii tales esse, quales fuerunt parentes ex Tiraquello *supra de leg. connub. dicta l. 7. p. 7. glossa* 1. Casaneo *de Gloria mundi p.* 11. *considerat.* 25. Fabro *instit. de nupt. in Rub. n* 2. Fulgos. *cons.* 156. *n.* 1. Castro *lib* 2. *de Justa haret. punit.* ut colligitur ex *dicta l. quod si nolit. § mancipia ff de edilitio edicto*, & ex Aristotele *lib.* 1. *polit. cap.* 4. ubi dicit *ex hominibus hominem, & ex bestiis bestiam; sic ex bonis bonum generari, & naturam quidem hoc velle; attamen plerumque non posse* Ex Horatio, *nec imbellem progenerant aquilæ columbam, & Theognide nec ab Ancilla ingenuus; probam prolem haud pater gignet improbus,* & patet ex aliis bonarum litterarum, genitore, à Tiraquello longe ubi *supra* adducti; dicta glossa 1. per totam, Scortia *in constit Pontif. epitome 59. ad const. clem. 7. Theorema* 162. Ubi concludit cum Nicetas *in oratione* 42. Nazianzeni, ut paternæ naturæ, compendiosa demonstratio sit filius.

19 Et confirmatur, quia sic de Jure in pœnam delicti hæresis paternæ filii hæreticorum, non solùm legitimi, sed etiam naturales, aut spurii, sive ex adultero, & incestu, aut sacrilegio nati, sunt inhabiles ad beneficia, & officia publica, ut decernitur etiam in Bulla 1. Innocentii IV. quæ incipit *cum adversus* §. 9. & Bulla 19. quæ incipit *cum* 13. clem 4. §. 31. *& in cap quicumque de hær. lib.* 9. ex glossa Anchanan. Archidiac Joanne Andrea, & Franco *in cap. statutum. de hær. lib.* 6. Simanchas *tit. 29. n.* 16. Covar. *lib. 2. variar. resolut. cap.* 8. Azor. *tit. 1. lib 8. mor. cap.* 13 *q* 8. *tom. 2. lib. 6 cap.* 4. Sanchez *lib.* 2 cum infinitis, *cap.* 27. Menochus *de præsumpt. lib* 5. *præsumpt.* 33. Suarez *tom 1 disp. 43. sect. 3. n.* 2. Scortia *de constit. Pontif. epitom. 9. theorema. 33. in princip.* Barbosa cum infinitis in relatis Juribus, & hoc ne plus habeat luxuria, quàm castitas ergo.

Nihilominus in dubio, de quo loquimur, di-
20 cendum est filios Presbyterorum ante Presbyteratum aonceptos posse ordinari, & beneficiari; si tamen sint legitimo matrimonio nati, quod potuit esse enntractum, antequam, mortua matre, pater Presbyter factus esset.

21 Et sic è contra facit, ut filius clerici in minoribus beneficia obtinentis, qui postea cum matre matrimonium ad hæc legitimetur, sicut ad alia ex regular, textus, *in cap. tanta qui filii sint legitimi*: nam licet hujusmodi clerici in minoribus, contrahendo matrimonia, amittunt beneficia; faciunt tamen ipsum matrimonium validum, ac per consequens reddunt filios legitimos, & habiles ad ordines, & beneficia, cum ipsum non prohibeantur contrahere per textum *in cap. 1. & per totum de clericis conjugatis*, quod est verum quidquid contrarium teneant Ozascus, *in pedemont decis.* 154. Sarmient. *select. lib. 1. cap. 5. num. 7. &* 8. Henriquez, *in summa lib. 11. cap. 20. §.* 2. & tenent præter Præposit. *n.* 12. Cardinal. *n. 14. in dicto cap. tanta*, & alios ordinarios, Covar *in 4. cap* 8 §. *n.* 5. Duennas *reg.* 350. *limit.* 7. Mozz. *de contractib. tract. de matrim. tit de natal. matrim. n.* 16. vers. *tertio ampliatur*, Rojas *de succes. cap. cap* 27. *n.* 20. Aucndan. *in l. 9. Tauri glossa* 10. *à num.* 1. Spino *de testam. glossa 16. in princip. à num.* 93. Sayrus *de cens. lib. 6. cap. 10. num.* 17 Lara *in l. qui à liberis in princip. à n. 89. ff. de liberis agnoscend.* Gutierrez. *pract. lib. 2. q. 104 n.* 2. Faquin. *lib. 3. controvers. c.* 52. Zenedus *in collect* 68 *ad decretal. n.* 5. Sanctarel. *variar. resolut. q. 21. n.* 4. Basilius Pontius *de matrim. lib. 11. cap. 2. n.* 5. Barbosa *in dicta c. tanta* cum Azorio, Vincent. de Franch. Menochio, & Campanillo *n.* 33.

Et confirmatur, quia secùndum probabiliorem 22
sententiam, quam tuentor Ferdinandus, Castrus Palao *tom. 2. tract. 13. de benefic disp. 4. punct. 1. n.* 7. Basilius Legion. *lib. 11. de matrim. cap. 3. n.* 9. Leand. *de irregularit tract. 2. disp.* 3. *q* 10. filius conceptus, & natus tempore, quo parentes ejus inhabiles ad contrahendum extiterunt, sed aliquo intermedio tempore, quo in ventre extitit, habiles fuerunt, legitimatur per subsequens matrimonium, qui sic moventur per verba *leg. qui in utero ff. de statu hom.* ibi: *qui in utero est, perinde est, ac si in rebus humanis esset constitutus*, quando de commodis ejus agitur, & ex Justiniano, *in §. 1. inst. ingenuis*, ut filius Ancillæ libertatem obtinet, si ejus mater tempore conceptionis; vel partus, vel dum illum in ventre habuit libertatem obtinuit; quæ quidem non male applicantur ad corroborandum quod est propositum in quæstione posita *hic* in dicto vers. *ad tertiam*.

Ad quartam quæstionis partem, an hæc irre- 23
gularitas imponatur etiam parentibus? Et videtur affirmandum, quia cum in patre fuerit culpa, & in eo sit major turpitudo, & indecentia, plus debeat ei propria obesse culpa, quàm culpa aliena filio. Adhuc verò dicendum est patrem irregularem non esse; tum quia titulus noster tantùm loquitur de filiis Presbyterorum; tum quia hic non agitur de pœna culpæ, sed de indecentia; & de præcavenda simili turpidine in futurum, est enim ratio dispar, quia pater non accipit, esse per turpem generationem, sed dat filio, actio inquam non est in agente, sad in passo, indeque defectus, seu indecentia, quæ ex eo nascitur, non maneat in parente, sed redundat in filium, excepta culpa, quæ est, quasi imminens in ipso parente; non enim in eo consideratur indecentia ulla, præter dictum, de cujus punitione, quatenus ad suspensionem, & irregularitatem alibi dixit Suarez, & ego *supra in tit. de temper. ordin.* sic Suarez *de censuris disp. 50. section. 3. num.* 2.

QUÆST.

QUÆST. II.

An ſit legitimus reputandus ille filius qui etſi expoſitus non ſit, ejus verò parentes, non reperiuntur? vel quando natus eſt ex matre habente virum, à quo creditur genitus, ſed revera eſt genitus ab alio? vel teneatur credere matri dicenti cujus viri ſit filius; An filius genitus à conjugatis poſt matrimonium ratum, & non conſummatum, & utriuſque conjugis, aut alterius in religione profeſſionem, ſit illegitimus, & irregularis? ubi quid ſi vir ordinetur, & de expreſſione, in diſpenſetur? An profeſſione filij illegitimis tollatur irregularitas quoad ordines, & beneficia?

SUMMARIUM.

1 *Illegitimus reputatur, qui paerem oſtendere nequit, ſi praeisè requiratur talis probatio, aliter non ſic, ut* n. 2.

3 *Legitimus reputatur quia creditur ortus ex matre habente virum, & ſi genitus ſit ab alio viro, ſi non eredat quod eſt adulterinus; ut* n. 6.

4 *Filius, qui eerto ſcit genitus eſſe à viro alieno nequit aſcendere ad ordines ſine diſpenſatione.*

5 *Irregularis dicitur in utroque foro, qui ob adulterium conjugata, talis reputatur, aut ob aliam eauſam.*

6 *Filius publicè habitus pro legitimo, & ſi ſit adulterinus erga ſe, poteſt ordinari, quando Ecclefia illum obliget ad ordines ſuſcipiendos; vel in eaſu gravis damni vitandi, ut* n. 7.

8 *Filius non tenetur credere ſe illegitimum ex ſola declaratione matris. etiam facta in extremis, ut privetur à jure ſuceeſſionis*, n. 9.10.11.12. *& etiam ſi mater juraret ſic, ut* n. 16.

9 *Mulieres ſolent alios prater modum amare, alios odiſſe, ut* n. 11. 12.

10 *Confeſſarius num tenetur dicere pœnitenti, ne credat matri aſſerenti ſe eſſe illegitimum. Et vide* n. 20.

12 *Filius non tenetur fidem adhibere matri aſſerenti ſe eſſe adulterinum, niſi ſufficienter probetur eoneeptionis tempore non fuiſſe cognitam à marito ut hic, & melius* numer. 17.

13 *Filius licet eredat ejus matrem eſſe adulteram non inde ſe habere debet pro illegitimo, & poteſt deponere dubium, ut* num. 14. & 15.

14 *Filius in dubio an ſit ſpurius, vel naturalis, reputatus naturalis.*

15 *Filius qui in dubio ſe reputat legitimum, poteſt retinere ſemel habitam hæreditatem.*

16 *Confeſſarius debet uti magna prudentia, ne in articulo mortis deregat ſuum adulterium; cum nec ob id filius debeat credere ſe illegitimum, & ipſa ſi vivat poſſit à marito occidi*

18 *Filius utcumque exiſtimet ſe eſſe illegitimum, bene faciet ſi ut ordinetur, diſpenſationem exigat, qui ſi melius inſtructus exiſtimet ſe legitimum, rectè deponet ſcrupulum, ut* num. 19.

20 *Confeſſarius nequit conſulere filio ne eredat matri, ipſe filius credat ſe illegitimum.*

21 *Filius genitus à conjugatis poſt utriuſque, aut alterius profeſſionem, reputatur Spurius quoad ordines, ut* n. 22. *Sic ut vir ad ſacros ordines promoveatur, ut* n. 22. 23. 24 25. 26 & 27.

23 Cap. litteras hoc tit. de filijs Præsbyterorum n. 24. & 25.

27 *Illegitimus quia procreatus poſt profeſſionem, debet, ut diſpenſetur narrare, ſe ortum ex matrimonio, cujus conjuges, aut unus jam erat profeſſus, &* n. 28.

28 *Spuritatis, ſeu illegitimatis qualiſcumque debet fieri mentio, ut diſpenſatio rectè impetretur, &* numer. 29. *& de ratione*, num. 30.

29 *Diſpenſandus illegitimus debet exponere qualitatem ſua illegitimatis, ut quod ſit naturalis, ſpurius ſacrilegus, inceſtuoſus, adulterinus, &c.*

31 *Profeſſio filij illegitimi tollit ejus irregularitatem ad ordines, etiam ſi eſſet ſpurius, ut* n. 32.

31 *Illegitimus factus religioſus poteſt ordinari in ſacris, & beneficia manualia obtinere.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis 1
quæ dixi *ſupra*, de expoſitis in verſ. *ad primam quæſt.* 1. poteſt dici, quod cum ratio, quare expoſiti legitimi cenſentur, eſt ob indultum confraternitatibus expoſitorum conceſſum à Gregorio XIV. quod non militat in hoc caſu; ideo illegitimum reputari natum, qui parentes ſuos oſtendere nequit; & ſic Philibertus *tract.* 1. *de ordine part.* 10. *cap.* 1. *difficult.* 1. *num.* 5. docet per *cap.* 1. *de infantibus expoſitis*, quo probat illos illegitimos dici, qui nequeunt parentes oſtendere; & quamvis Avila *p.* 6 *de irregul. diſp.* 3. *dubio* 10. & Cornejo, *eodem tractatu diſp* 15. *dubio* 1. *q.* 2. Leander, *de irregularit tract.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 18. *& tr.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. dicant cenſendum, & reputandum eſſe legitimum, & conſequenter, non irregularem, & quod caſu dictus fuerit infamatus de illegitimitate, teneatur ſe purgare. † Ego inquam 2
primam ſententiam amplector, quoties requiritur poſitivè quod quis probet ſe ortum à legitimis parentibus, ut contingit in communitatibus exigentibus ſanguinis puritatem, ſeu nobilitatem, ut breviter dixi *infra in cap. cum deputati q.* 8. *n. fin. de judicijs*, & ſub tit. *de præſumpt.* Late *in cap. fin. q.* 1. *&* 2. Secundam hanc amplector, ubi prædicta poſitiva probatio non requiritur præcisè. Sed ut hanc difficultatem uberius apprehendas, ac reſolvas, leges quæ adduxi *infra in cap. per tuas de probat. à quæſt.* 1. & *ibi q.* 3. *à num.* 1. Ubi de filiatione probanda ad honores, & beneficia.

Ad ſecundam quæſtionis partem, quæ ſatis 3
clareſcit ex dictis *hic* in verſ. *ad tertiam*, bre-

viter respondeo; ut quando qaia ortus est ex matre habente virum à quo ereditur genitus, sed revera est genitus ab alio, talis filius, sit ut legitimus habendus, nisi certo sciat filius, aut credidetit informatua se filium esse alterius viri. Et hoc pacto existimo componendas esse dictas sententias contrarias Alfonsi à Castro *lib. 2. de lege pœnali cap. ult. concluſ.* 3. existimantis illegitimum occultum posse absque ulla dispensatione ad ordines promoveri; quia si illegitimus reputatus legitimus irregularis censeretur, cogeretur suum vitium occultum manifestare saltem Episcopo, vel Pontifici, à quo impetranda est dispensatio, cum esset iniquum obligare quemlibet ut seipsum infamet Juxta quæ latè scripsi infra *in cap. novit* 13. *de Judicijs q.* 37. dum egi de illa quæstione. *an quis se ipsum teneatur denunciare?*

4 Hanc proxime latam admitto, dum filius non credit se illegitimum, quod si sciat, aut credat, jam tunc in casu, de quo loquimur quantumvis ut puniatur delinquens, non teneatur se manifestare? tamen ut consequatur ordines, & beneficia, ex quo scit erga se, illegitimum esset, etsi vulgo existimetur legitimus, cum adhue dieatur irregularis, qui occultus, & communiter legitimus reputatus sit; quia textus hic, & *in cap. fin. hoc tit. & in cap. 1. & fin. eodem. cap. per venerabilem qui filij sint legitimi, & in dist.* 36. *Trid. seſſ. 22. de reformat. c. 20. & seſſ. 23. c. 3. & 7.* & Pius V. in Bulla *quæ ordinis* Sixtus V. in Bulla *sanctum, & salutare* absolute excludunt ab ordinibus illegitimum, nulla facta distinctione de publico, vel occulto. Navar. *in cap. 27. summ. n.* 201. Covarruv. *in clem. si furiosus 2. p. §. 3. n. 4.* vers. *hinc illud* Avila *de cens. p.7 disp. 3. dub.6. concluſ.*1 Azor. *2 p. lib. 6. cap. 3. q. 23.* Ægidius *disp. 18. dubio* 12. Bonacina *de irregularit. q. 2. puncto 3. num. 2.* Hurtad. *de irregul. dif.* 16. Villalobos *p. 1. tract. 2. summ. dif. 32. n. 3.* Philibertus *de ordine p. 10. cap. 1. n. 1.* dicens non carere errore opinionem Castri. 5 †Henriquez *lib. 14. summ. cap. 8. n.* 10. ubi dicit irregularem esse in utroque foro etiam illum, qui ob adulterium conjugatæ occultum, aut ob aliam causam, reputatur in foro exteriori legitimus, de quo ait quod facile obtinebit dispensatiooem occultam, Papæ.

6 Et ita admitto in dubio posito hanc resolutionem, & contrariam Castri solùm quando filius est reputatus legitimus, nec ipse credit, ut sit adulterinus vel si erga se crederet illegitimum, publicè habitus pro legitimo, Ecclesia illum obligaret ad ordines suscipiendos: sic Cornejo *tract. 5. de irregularit. disp. 15. dubio 1. in princip.* Castrus Palaus *de censur. disp. 6. puncto 9.* imò addunt Layman. *in summa de irregul cap. 5. n. 1.* Relorzanus *tom. 1. tract. 7. cap. 5. sect. 2 à n. 69.* Gibalin. *de irregularit. c. 3. q 1. n. 4.* Leander *eodem tract. 2. disp 3. q 4.*

7 Quod si in aliquo casu grave damnum illegitimus vitare non posset, nisi ordines suscipiendo, cessaret obligatio irregularitatis; alia majori obligatione supervenientis; sed oon inde probari non fore irregularem.

8 Ad tertiam quæstioo's partem, an filius teneatur credere matri asserenti cum Juramento ipsum esse illegitimum? Et suppositis quæ dixi *infra in dicto cap. per tuas de probat. à quæst. 1. 2. &* 3 & ex proximè addictis, dico ut filius propter solùm testimonium matris, non teneatur se credere illegitimum; etiam si mater in fine vitæ, ac mortis articulo sic asseveraret: nam alias facilè possent matres filios exhæredare; ob idque etsi dictum matria aliquam præsumptionem faciat; non se debet per hanc filius privari Jure legitimitatis, nec per Judicem sit privandus: ita docent post Hostiensem in textu nostro, & alios Navarrua, *in manuali cap. 27. n* 201, Majol. *de irreg. lib. 1. c. 7. n. 9.* Castro *lib. 2. de lege pœnali cap ultimo concluſ. 3.* Salced. *in pract. cap. 14. littera*, C. Suarez *de cens disp. 50. sect. 4. n. 5.* Filiucius *tract. 19. cap. 5. q. 5. n. 144.* Castrus Palaus *tract 13. de benefic. disp. 4. puncto 1. §. 1, n. 7.* Basilius Pontius *lib. 11. de matrim cap. 9. n. 3.* Bonacina *puncto 3. q 2. de irregul. n. 5.* Diana *p. 4. tract. 2. ref. 39.* vers. *notandum* Pellizzarus *tomo 2. tract. 7. c. 5. sect. 2 q. 21. n. 72.* Ægidius Trullench. *in opere morali lib. 7. c. 9. § 6.*

Et Panormitan. *in dicto cap. per tuas*, (ubi dixi) ait ut non teneatur credere, etiam si uterque parens id asseveret, & Bartholom. de Medina *in summa lib. 1. cap. 18. §. 8.* audacter affirmat filium illum validè esse stultum si postquam natus est in Domo Patris sui; velit matri suæ assensum præbere; ideque docet confessarios debere consulere 10 filio, ne matri assentiatur. †Adduntque Doctores nec matri eredendum, etiam si sciat ipsam adulteram fuisse; quia allegnati suam turpitudinem, præsertim cum præjudicio tertij, nulla adhibetur fides; & quia cum ipse, & sua, & publica opinione sit legitimus, non tenetur suo incommodo reparare 11 se illegitimum, nisi convincatur. †Et quia ingenium mulierum est alios præter modum amare, & alios odisse; Lessius *lib 2. de Just. c. 10. dub 7. n.* 51. Bonacina cum alijs *q. 4. de matrim. puncto 15. n. 20. & 21.* 9

12 Et in materia de Justitia in ordine ad obtinendam hæreditatem, est etiam hæc sententia communis, ut probat idem Abbas *in dicto cap. per tuas. n. 46.* Canonistæ, alij, *in cap. officij de pœnit.* quod id probari videtur, ubi dicitur, quod hujusmodi adultera non tenetur suum facinus detegere, ne hæreditas mariti ad alium filium deveniat, quod regulariter, & ut plurimum intelligit Suarez *dicta disp. 4. sect. 5. sub dicto num.* 5. quia filius non tenetur adhibere fidem dicto matris Juxta *leg. filius ff. qui sunt sui, vel alieni Juris*, nisi sufficienter probetur tempore conceptionis non fuisse cognitam à marito, qui, & Covar. *in reg. peccatum 1. p. n. 3. & 6.* Soto, *in 4. de Justitia q. 7. art. 1. ad 2.* & Theologi *in 4. dist. 15.*

13 Sic tenent ex eo, quia licet filius credat matrem fuisse adulteram, non ideo cogitur credere se esse illegitimum, cum utrumque possit æque contingere; in casu ergo dubio de illegitimitate reputandum esse filium legitimum. 14 †Et in dubio, an sit spurius, vel naturalis, reputaodum naturalem, docent idem Trulench. *dicto dubio 6. n. 5.* Juxta ea, quæ dixit *dict. lib. 7. cap. 18. dubio 7. n. 1.* Castro Palao *tract. 1.* ubi est conscientia *dubia disp. 3. p. 5. n. 1.* 15 †Et in casu, quo filius esset dubius poterit deponere scrupulum, seu dubium, & se reputare legitimum, & semel habitam hæreditatem retinere, & nihil restituere; quia in dubio melior est conditio possidentis: sic Trulench. *dicto dubio, 6. num. 2. in fine* cum Medina *quæst. 6.* quod verum est,

eſt, ne obſtent in hac quæſtione adducta. Quando filius naſcitur ex vero titulo matrimonij, cui favendum eſt, ut dixit Suarez *dicta diſp.* 50. *ſect.* 4. *n.*6. in fine, firmans, quod filius debet deponere dubium ſpeculativum, & practicè ſe filium legitimum reputare.

16 Ex his patet ut non teneatur filius credere matri in propoſito caſu, etiam ſi Jurans, & in articulo mortis aſſeveret, ita jam relati, & conſequenter confeſſarium debere uti magna prudentia, ne ultra modum compellat adulteram in articulo mortis detegere ſuum adulterium; quia, ut diximus, filius ei non tenetur credere; tum quia fieri poteſt, ut ipſa liberetur ab infirmitate, & occidatur à marito; & quia raro prodeſt detectio, & manifeſtatio adulterij, nec ullo modo erit conſulendum, ut adultera detegatur poſt ejus mortem per confeſſarium; quia periculum eſt, ut proles adultera, vel confeſſarius ipſe occidatur, tenent *ubi ſupra* Bonacina *dicto puncto* 15. *n* 22. & 23. Trullench. *dicto dub.* 6. *n.* 4. & alij.

17 Verùm ſi ita vehemens ſit matris perſuaſio, ut filius intus in mente credere convincatur, & in eo caſu exiſtimet ſe in conſcientia obligari, veluti ſi mater teſtibus probet toto illo tempore maritum abfuiſſe, vel alias ſimiliter, & mortaliter certas probationes offerat, quibus filius neceſſario convincatur tunc, ut teneatur filius credere matri, docent Petr. Navarra *lib* 2. *de rest. cap.* 1. *n.* 184. Leſſius *dicto lib.* 2. *de Juſt cap.* 10 *dubia* 7. *n.* 51. & Riccius *in praxi aurea reſol.* 346. *n.* 1. præſertim ſi ſit bonæ famæ, timoratæ conſcientiæ, nec ſolita mentiri, vel ſi, ut teſtatur Suarez *ſupra dict. ſect.* 4. *dub. n.*7. in medio, maritus etiam haberet perſpectum matris adulterium, & teſtificaretur, reputato filio, ſe non cognoviſſe uxorem eo tempore, quo concepit, cum tunc profecto videatur ſufficere duorum teſtimonium ad obligandum filium, ut credat ſe eſſe illegitimum, ut à ſimili probat *ex cap tranſmiſſa, qui filij ſint legitimi* ibi: *in tali caſu ſtandum eſt verbo viri, & mulieris, niſi certis judicijs, & teſtibus conſtiterit eſſe filium*, de quo dices, ut dixi *in dicto cap. perpetuas de probation.*

18 Sed ad propoſitum diſtinguens factum Suarez à neceſſitate, vel dubio, dicit, & ego cum eo, & Soto *ubi ſupra*, ut quacumque ratione filius credat ſe fuiſſe illegitimum, ſive ex levitate animi, ſive ex ignorantia, ſive ex nimia conjectura teneatur in conſcientia ſe gerere ut irregularem, & non ordinari abſque diſpenſatione; quia alioqui ageret contra conſcientiam, ut Navarrus etiam notavit *dict. cap.* 27. & Majol. & Salcedus citati, addunt ſi ſcrupulis filius angatur, & interius magis inclinet in matris aſſertionem, debere diſpenſationem petere, quod Suarez vocat utile Conſilium ad majorem quietem; non tamen abſolutè neceſſarium, cum poſſit deponere ſcrupulum, etiam ſi interius urgeat.

19 Imo ſi prius levius credidit, poteſt poſtea melius inſtructus mutare credulitatem, & conſequenter etiam deponere conſcientiam: alia ponit Suarez videnda *dicto n.* 7. ad cauſam de partu ſuppoſito à *n.* 8. de quo latiſſime dico *in dicto cap. officij de Pœnitent.* ubi Q.

20 Unum tamen notandum eſt cum Sayro *lib.* 8. *de cenſ. cap.* 4. *n.* 16. *in fine*, Bonacina cum alijs *de matrimon. dict. queſtion.* 4. *punct.* 5. *num.* 19. Bartholom. à Fauſto, *diſp.* 23. *queſt* 6. Trullench. *dict. cap.* 9. *lib.* 7. *in opere morali ſub. n.* 2. quod in caſu, quo filius debeat matri credere, ſeu de facto credat modo dicto, non poſſit confeſſarius conſulere ne credat filius matri.

21 Ad quartam quæſtionis partem, an filius genitus à conjugatis poſt matrimonium ratum, & non conſummatum, & utriuſque conjugis, aut alterius in religione profeſſionem, ſit illegitimus, & irregularis, & quod ſit irregularis videtur amplecti Cornejo *de irregularitate diſp.* 15. *dub.* 1. *q* 4. quia quamvis civiliter, & materialiter ſit legitimus quoad hæreditatem, eo quod iſte ex vero matrimonio procreatus, cum matrimonium præcedens, diſſolutum non fuerit quoad vinculum per ſacros ordines, nec per profeſſionem ſolemnem ſtat enim bene (ait ipſe) quod civiliter ſit legitimus quantùm ad hæreditatem; irregularis inquam, & illegitime genitus, canonicè quantùm ad ordines, & refert ſic ex Abbate Suarez *de cenſ. diſp.* 30. *ſect.* 1. *ſub n.* 4. & ad ſic probandum uterque adducit textum hic *in dicta cap. litteras.*

22 Verùm probabilius in caſu profeſſionis tenent Sanchez *lib.* 3. *de matrim.* Majolus *de irregularitate lib.* 1. *cap.*4. *n.* 14. Leander cum alijs *de irregularitate tract.* 2. *diſp.* 3. *q.* 8. quatenus dicunt quod ſi proles ſit genitus poſt profeſſionem alterius tantùm, aut utriuſque conjugis, ſit illegitima; nec idem dicendum eſſe, ſi vir ad ſacros ordines promoveatur, quia cum de Jure non diſſolvatur ex hac ſuſceptione matrimonium *extrav. antiquæ* Joan 22. *de vota*, ſequitur, ut ex profeſſione ſequuta; ſic natus irregularis dicatur: nam ut dicunt adducti, & Suarez *ſupra*, Bonacina *de irregul. q.* 2. *puncto* 3. *n.* 9. Azor, 2. *p moral. cap.*6 *q* 8. Caſtrus Palao *de benefic. tract.* 13. *puncto* 1. § 1. *n.*4. & alij, ſi profeſſione facta, filius concipiatur ex priori conjuge, ſoboles eſt ſpuria, cum nequeat inter parentes validum conſiſtere matrimonium, impediente profeſſione utriuſque, vel alterius.

23 Nec obſtat textus *in dicto cap. litteras*, ubi conſultus Pontifex de quodam ſic progenito reſpondeat, *ſi aliter dignus inventus fuerit permittimus ipſum ordinari in clericum, & ad Eccleſiaſticum beneficium promoveri*; quaſi ſupponat illud non fuiſſe impedimentum. Quia reſpondetur verba illa *permittimus ordinari* ſignificare relaxationem, indeque ſupponere impedimentum, ut tenet gloſſa ibi Innocent. Adrian. Hoſtienſ. Panormit. & communis, qui ſic intelligunt, etiam gloſſa, *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. & tenuit gloſſa *in cap. miniſtri* 81. *diſt.* Hoſtienſis *in ſumma hoc tit.* §. *qui poſſit* verſ. *quod ſi ſacerdos generas filium ex uxore legitima?* Innocent. Joan. Andreas, & alij, quos refert Panormit. Anton. *in* 3. *p. tit.*29 *cap.*4. Majol. *lib.* 1. *cap* 4. *n.*7.

24 Tamen ſi ex vi litteræ dicti capituli, litteras adhuc inſtes dicendo ibi per verba *permittimus* Pontificem cum illo non diſpenſaſſe, ſed tantùm declaraſſe illum ſic natum poſſe ordinari, ſi aliud non obſtat impedimentum per alia ſimilia verba, quæ habentur *in cap tua nos, & ult. de homicidio*, & nihilominus Suarez *dicta diſp.* 50. *de cenſ. ſect.* 1. *ſub n.* 5. referat ex integra illius textus, quam ex Antonio Auguſtino *in collect.* 2. *decretalium cap.* 5. *de filijs Presbyter*, ponit, imo firmet diſpenſatione Pontificia, ac difficulter indulta, filium illum ordinari permitti, ne alijs ſpem daret, ſimilia petendi. Tamen ego adhærens, tam illius textus integre, quàm litteræ poſitæ in titulo noſtro, exiſtimo non in diſpenſationem dari? quia

filius progenitus, de quo *ibi* fuerit ex professo, sed tantùm ex ordinato in sacris post matrimonium ratum.

25 Quare Sanchez *de matrim. dicto lib. 9. n. 7. conclus. fin.* respondit textum *in dicto cap. litteras.* non licere prolem hanc esse illegitimam, sed ex permissione posse ad ordines promoveri, dicens hæc verba tantùm evincere subolem hanc esse irregularem admodum illegitimæ prolis ob paternam incontinentiam quoad ordines scilicet, & beneficia, quoad successionem verò, & alios honores debeat legitima censeri. cum deficiat prohibitionis ratio. ait enim quod si vir, constante matrimonio, sive rato tantum, sive consummato, ad ordines sacros, ignorante uxore, vel contradicente. ascendat, & post illos sic susceptos ex sua uxore prolem suscipiat, sit censenda legitima, quia etsi ordines validè suscepti sint, ex eo; quia illegitime contra Juris dispositionem, non possunt matrimonio, & suboli officere ex Majolo *de irregul. dist. cap. 4. n. 7. & 9.* nam, ut Cardinalis *in dicto cap. litteras q. 1. in fine*, Abbas *n. 4. in fine*, Barbosa *n. 2. & 3.* Bellarmin, *de matrimonio n. 3. q. 3.* Raynet. *in summa hujus tituli §. sed pone*, proles suscepta post legitimam promotionem ad ordines, vere legitima sit, hoc est uxore consentiente, aut certe sciente, nec contradicente; ergo ea ignata, aut contradicente, illegitimam esse; patet ex dictis; & in hoc casu Judieo admittendos esse Ancartan. *ibi notab. 1.* Henriq. *ibi:* Alex de Nevo *in cap. tua, el 2. n. 9. de Jurejur.* Hostiens. *in summa hujus tit. § qui filij n. 5.* Sylvester verb. *illegitimus q. 4.* Palent. *de nothis, & spurijs cap. 10. n. 4.* Henricus *in summa lib. 11. cap. 20. n. 1.* prope finem, qui etsi dixerint adhuc illegitimam esse, sciente uxore, nec contradicente non bene.

26 Etenim relatus Suarez *dicta disp. 50. de cens. sect. 2. n. 7.* colligit ex *dicto cap. litteras*, illegitimitatem solùm considerari à Jure, quod hujusmodi filij Presbyterorum propter parentum incontinentiam ab Ecclesia specialiter damnatam, & reprobatam procreantur, nec sufficere vinculum matrimonij, si ejus executio fuerit dicto modo ablata, & interdicta, & addit textum illum porrigi non solùm ad filios Presbyterorum, sed ad inferiores, & religiosos; quia de his omnibus est idem Judicium, sic ut valeat argumentum a ratione formali talis prohibitionis, quæ non est ordo sacerdotalis, sed solemne votum continentiæ, ratione cujus in foro Ecclesiæ propria uxor. non reputatur uxor quoad debitum reddendum, ut notavit glossa *in dicto cap. ministri 81. dist.* ponderans verbum *invadere, cubile tanquam alienum*, additio ad Abbat, *in dict. cap. litteras*, citans Roman: *sing. 522. & 523.* tu verò accipies, seu intelliges juxta relata de differentia procreati a professio, vel ab ordinato in sacris ex conjugato rite.

27 Unùm tamen notabis quod si ante matrimonij consummationem uterque conjux, aut alter transeat ad religionem, & professione facta, filium concipias ex priori conjuge, tunc soboles sit spuria, ut dixi, indeque si dispensationem velit obtinere, debeat tunc in impetratione exprimere, quod sit genitus, & procreatus ex legitimo matrimonio, sed quod pater, & mater ingressi fuerant religionem, & postea ex congressu fuerit genitus sita Barbosa *in dict. cap. litteras numero 3. in fine*, Rebuffus *in praxi benefic. tit. de dispens. super defectu natalium numero 40.* Sanchez *dicto lib. 9. de matrim. disp. 31. numero 4.*

Et confirmatur, nam etiam impetranda legitimatione spurij, est necessario facienda mentio qualitatis, & spuritatis; & adulterij utriusque parentis; quia omne tacitum per id, quod Papa, vel Princeps non ita de facili concessisset, si illud scivisset, facit rescriptum subreptitium, & vitiat juxta, ea quæ dixi *in cap. super litteris 20. supra de rescriptis*, & in terminis docent Angel. in summa verbo *legitimatio n. 5.* ex Joanne Andrea, & Panormit. Sylvester verbo *legitimus q. 3. dicto 2.* Covvarru. *in 4. decret. 2. p. cap. 8. §. 9. n. 2. & 3.* Sanchez *lib. 8. de matrim.* cum infinitis *disp. 24. n.* 28
5. †Secundo facit, quia ad dispensandum cum 29
illegitimo requiritur quod illegitimus exponat qualitatem illegitimitatis; sit, ne spurius, an naturalis, an sacrilegus, an incestuosus, an adulterinus &c. sic docent, & colligunt *ex cap. postulasti de rescriptis*, Abbas, Cornejo, Jason, Decius, & alij, quos citat, & sequitur Covar. *in 4. cap. 8. §. 9. à n. 1.* latè loquens, & docte Pelizzarius *tom. 2. regular. tract. 9. cap. 3. sect. 4. q. 16 n. 132.* Miranda *tom. 2 regul. q. 2. art. 13.* Portel *de dub. regular.* verbo *illegitimus n. 11.* Leander *de utraque confirmatione dict. tract. 1. de irregular. q. 61. & 62.* †Ei 30
omnes per id: nam qualitates cum aliquibus circumstantijs maxime duplicatis possunt deterrere, aut movere ad dispensandum. Hic applicabis notata *infra q. 4.* vers *ad ultimam*.

Ad quintam quæstionis partem, an professione filij illegitimi tollatur irregularitas quoad ordines, & beneficia? ut respondeas leges quæ dixi *infra in cap. cum deputati 16. de Judicijs q. 4. & ibi à n. 27. ad finem*, occasione quæstionis, de qua ibi, *in religionis congressus auferat præsumptionem infamia?* Et quia inter modos tollendi irregularitatem ex illegitimitate præter illum matrimonij subsequentis, de quo latissimà dico *in cap. tanta qui filij sunt legitimi*, sit alius dispensationis scilicet Pontificis, aut Episcopi, de quo aliquid hic in vers. *ad quartam*, & late infra per quæstiones, & alius sit, de quo textus noster loquitur in vers. *nisi autem Monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viventes &c.* Ideo nunc de hoc modo auferendi irregularitatem, accipies quæ sic sequuntur. 31

Et licet neget Antonn. de Rosellis *in tract. de legitimit. lib. 3.* existimans tolli solum in filijs naturalibus, non in spurijs, sed tenera in omnibus etiam spurijs, ac in filijs Presytetorum dicendum est tolli per textum nostrum, cujus observantia & nunc posset per constitutionem Gregorij 13. quatenus anno 1588. reduxit ad terminos Juris communis illam Sixti V. qua ita, illegitimos fecit inhabiles ad religionem, ut consequenter reddiderit irritum hoc Jus ad hunc effectum: sic docent antiqui ordinarij, *hic* Abbas, Zibarella Collect. Joan, Audt. Bellarm. Innocent. Anchar. Hostiens, Butrius, Panormitanus, Imola, Anania, Vivian, Anton. Augustin. *tit. 9. lib. 1. cap 1.* Salced. *ad Bernard Diez in pract cap. 14 litt B.* vers. *si tamen illegitimus*, Riccius, *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. p. 1. decis. 82.* Latè Campanil. *in divers. Juris Canon. Rub. 11. cap. 13. à n. 115.* Sanchez *in præcepta decalogi* videndus *tom. 2. lib. 5. cap. 5. à n. 9.* Barbosa *hic* cum Azor, Valerio, Reginaldo, Ludovico Miranda Eman. Rodriguez. Beller. Bartholom à Bechis Hieronimo Rodringuez, D. Hieronimo à Cugna, & alijs, quibus addo Suarez. 32

de

de cens. disp. 50. *sect.* 5. *à n* 12. Filiuc. *tract.* 19. *cap.* 5. *q.* 19. *cap.* 5. *q.* 9. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 10. Navar. *in cap. non dicatis n.* 22. & *tit. de regularibus lib.* 3. *Consil.* & in hoc *tit lib.* 1. *in summa cap.* 27. *n.* 207. Castrum Palaum *de cens. disp.* 6. *puncto* 9 *n.* 12. Peyrinis *in constit.* 2. *Julii* 11. §. 29. *n.* 89. Gibalin *cap.* 6. *q.* 3. *à n.* 2. Pellozarium *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 1. *q.* 21. *n.* 34. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 86. *n* 4. aliis multis tenet Zenedus ad decretales *collect.* 62. *n.* 2.

Addo cum Riccio *in collect.* 906. *ad cap.* 1. *hoc tit. in* 6. quod filius illegitimus factus religiosus non solùm potest sumere ordines sacros; imo & beneficia manualia obtinere, ut dixit decisum Sayrus *in decis.* 4. *hoc tit.* in casu, de quo *ibi*, & hoc per rationem jam adductam.

QUÆSTIO III

An ingressus solus religionis absque professione, auferat irregularitatem illegitimitatis quoad ordines, & beneficia? An quoad Prælaturas ingressus sive professio tollat sine dispensatione Papæ illegitimitatem? Et quid respectu Monialium, ut Abbatissæ, seu Priorissæ fiant? Et an omnis illegitimus reddatur per professionem solemnem legitimatus, & aptus ad omnes Prælaturas, & Dignitates, seu officia intra religionem obtinendam, aut ad Episcopi vicariatum, vel Monolium, sive Prioratum alicujus Conventus.

SUMMARIUM.

1 Cap. etiam 1. dist. 36. n. 6. & 7.

2 *Privilegia clericatus clericis concessa, extenduntur etiam ad constitutos in minoribus, & ad Religiosos, etiam Novitios.*

3 *Novitius quare appelletur vere Religiosus & sub* n. 4. fallit.

4 *Ingressus religionis solus absque professione non aufert illegitimitatem ad ordines, & beneficia* n. 5.

4 *Verba summarii cujusque textus non habent authoritatem, ut* n. 6.

5 *Novitius ordinatus si retrocedat, num incidat irregularitatem?*

8 *Jesuita qui ordinatus post vota sua Religionis, exiit ab ea, seu dimittitur, non incidit irregularitatem.*

9 *Professio in religione omnem tollit irregularitatem, reddendo illegitimum legitimum, etiam ut possit hæres esse Monasterium, tollitque matrimonium ratum, ut* n. 12.

10 *Professio non tollit illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas, & quoad dignitates beneficiales,* & n. 11.

11 *Professus illegitimus fit capax ad beneficia manualia.*

13 Glossa in cap. deputati 16. de Judiciis adducta sub n. 9. intelligitur.

14 *Moniales illegitimæ verius est, ut professione non fiant legitimæ quoad Prælaturas, & sine dispensatione,* & num. 15. *nisi aliter cautum sit privilegiis, ut* n. 16. 17.

15 *Sixti V. Constitutio.*

16 *Masculinum concipit fœminum sexum.*

17 *Abbatissæ electio illius quæ, & si professa erat illegitima, est ipso Jure nulla.*

18 *Professio ut tollat illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas, eget dispensatione Pontificia, nec sufficit Episcopi* n. 19.

19 *Illegitimus nullus queit promoveri ad Dignitates, & beneficia Parochialia absque dispensatione Pontificis.*

20 *Religiosus illegitimus nequit ad officia continentia prælationem in ejus religione promoveri, nec ad alia extra, nec potest esse vicarius Episcopi absque dispensatione Papæ.*

21 *Religiosus nequit creari vicarius Episcopi, aut virtute suorum privilegiorum, aut consensu Prælati, ut* n. 22.

23 *Vicarius Guardiani, nec superior Priori nequit fieri professus illegitimus.*

24 *Professi illigitimi excluduntur ab officiis ministrorum generalium, & provincialium* n. 30. *ac conventualium, item & definitorum sine dispensatione, ut* n. 25. *& discretorum, ac procuratorum cum voce in capitulo ut* n. 27.

25 *Definitorum religiosorum officium est dignitatis superius Guardianis.*

26 *Personatus est quædam dignitas, seu prærogativa in Ecclesia, quæ includit officia discretorum, & procuratorum cum voce in capitulo, ut* n. 27.

28 *Professus illegitimus, potest esse vicarius, seu confessor Monialium absque alia dispensatione.*

29 *Professi illegitimi possunt habere in religione officia honoraria aliqua, ut Prædicatoris, & lectoris &c.*

AD primam quæstionis partem videtur respondendum quod solus ingressus sufficiat, 1
ut illegitimus reddatur ad ordines, & beneficia legitimus, cum ex textu nostro appareat, ut non solum ingressus religionis auferat illam illegitimitatem; imo & educatio religionis irregularitatem auferat ad ordines suscipiendos; dummodo non ordinentur, nisi ut religiosi fiant, ut insinuant verba hic, vel in congregatione canonica regulariter viventes, sicque appareat ex summario ibi: *illegitimus non ordinetur, nisi ut religiosus fiat*, in *cap. etiam dist.* 36. ubi sic alloquitur Urbanus Papa: *Presbyterorum filios* [illegible] *sacris altaris ministeriis removemus, nisi in cœnobiis, aut in canoniis religiose probati, fuerint conversati* † Videmus enim
in Jure, ut privilegia immunitatis clericis con- 2
cessa extendantur ad clericos in minoribus; item, & ad Religiosos, etiam novitios, nondum professos, ut dixi *supra in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ de constit. quæst.* 9. & infra *de foro comp.*
cap. 2. *q.* 14. 15. & 16 † Quia Novitius vere 3
appellatur Monachus, aut Religiosus cum vere participet aliquo modo religionis statum, ut docent Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul.* 13. *art.* 4. ubi ait sensisse sic viros Doctissimos; quia dicta Jura id concedentia non loquuntur de professione Hieronim. Rodriguez *in compendio quæst. regul. res.* 76. *n.* 7. Joannes Bobadilla *in enchiridion. M. S. apud Mirandam tom.* 1. *q.* 25. *art.* 10. & consequenter dicentes sufficere receptionem habitus, maxime si educatio aliqua in religione antecessit,

vel

vel probatio aliqua post receptionem subsequuta sit, etiam si ad professionem nondum sit perventum, ut refert Suarez *de cens. disp.* 50. *sect.* 6. *n.*13.

4 Tamen in casu posito dicendum est, ut verba textus nostri non intelligantur, nisi de Monacho, ac Religioso professo cum effectu; quia etsi novitius ad alios effectus Juris, ut in ralatis locis, soleat Religiosos appellari, quia jam est in via, & participat aliqua privilegia religionis; non est tamen verisimile Pontificem velle comprehendere illos sub istis verbis *Monachi fiant*, cum altera sit horum verborum magis significatio propria, non inquam Novitius est vere Monachus, aut Religiosus cum effectu, donec professionem emittat; alias vero hæc illegitimitatis prohibitio ad ordines, & beneficia de facili illuderetur, etiam in filiis Presbyterorum, qui ob speciales causas debent esse inhabiliores, quam cæteri illegitimi, ut *dixi in Rub. hic*: ita docent ex aliis etiam rationibus Felinus *in cap cum deputati* 16. *de Judic. n.* 2. Franch *in cap.* 1. *n.* 16. *hoc tit lib.* S. Anton. *p.* 3. *tit.* 1. *cap.* 27. §. 3. & Juris periti, quos late refert, & sequitur Gregor. Lopez *in l* 12. *tit.* 6. *p.* 1. & communiter scribentes hic *in cap. fin.* non inquam dicunt quispiam fit religiosus vere, & cum effectu; donec professionem, seu vota emittat; nam quamquam vulgari modo novitius soleat etiam religiosus appellari ex dictis, sed cum legitimatio ad ordines sit, ad rem quandam perpetuam, non expediebat concedi; donec status religiosus de se perpetuus assumptus sit: sic enim solet etiam sumi in Jure illa loquutio *fieri Monachum*, aut *ingredi religionem*, quando materia id postulat, ut patet *in cap fin.* 19. *q.* 32. & *in cap. ex publico*, *de convers. conjugator.*

5 Et amplectendo etiam hanc sententiam Sotus *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* Pichard, *ibi art.* 4. *q.* 3. Paludan, *dist.* 41. *q.* 3. *n.* 14. *in fine*, Majolus *lib* 1. *de irregularit. cap.* 10. Philiarchus *tom.* 1 *p* 1. *lib.* 4. *cap.* 8. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 19. *puncto* 3. §. 2. Jacobus de Graff. *in aureis decision. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 27 *n.* 54. Navarr. *in comment. de regular. n.* 60. & *in manuali cap.* 27. *n.* 201. Azor. *inst. moral. p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 5. *q.* 12. Sayrus *de censur. lib.* 6 *cap.* 11. *n.* 3. Bartholom. à Belchis *in praxi observanda in admittendis ad religionis statum novitiis disp.* 14. *dub.* 6. *n.* 2. Sanctarellus *variar. resolut. q.* 39. *n.* 2. Barbosa *hic n.* 2. Vivaldus *de irregul. n.* 125. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 10. Azor. *lib.* 11. *inst. moral. cap.* 5. *q.* 12. Sanchez. *lib.* 5. *summæ cap* 5. *n.* 12. Filliucius *tract.* 19. *cap* 4. *q.* 9. *n.* 153. Villalcboa *lib.* 1. *summæ tract.* 13. *dis.* 60. *n.* 6. Castrus Palao *tract.* 16. *disp.* 2. *p.* 8. *n.* 10. Gibalin *cap.* 6. *q conf sect.* 1. cum Barbosa, Leander cum aliis *de irregul. tract.* 2. *disp.* 3. *q.* 66. Suarez, & alii supra dicta *disp.* 50. *sect.* 5. *n.* 12. & 14. Ubi ex doctrina omnium, objectis in principio adductis respondet, dicens doctrinam contrariam nullum antiquum habere authorem, nec verba nostri textus recte applicari: nam illorum sensus est, quem Urbanus ibi citatus expressit, scilicet non solum Monachos sed etiam Clericos seu canonicos Regulares frui illo privilegio; in utriusque enim ait requiri aliquam professionem, quæ constituat hominem religiosum. * Et quod nec verba summarii habent
6 authoritatem, nec verba Urbani Papæ in dicto cap. etiam dist. 36. aliquid contra probare, quia non requirit tantum, ut sint educati in religione, vel ut sint in probatione, sed ut sint *religiosi probati* hujusmodi autem eos esse dicunt, qui post sufficientem probationem sunt admissi hoc est per admissionem qua approbantur, & per professionem, qua religiosi fiunt.

Unde quamvis Doctores contrariæ sententiæ
dixerint quod si tantum novitius, & nec profes- 7
sus ordinatus, & manent immunis ab irregularitate, etiamsi postea religionis propositum relinquat, seu dicant reincidere in eandem irregularitatem; ita ut impediatur uti susceptis ordinibus, & ad superiores ascendere, sicut novitii absoluti virtute privilegiorum a censuris reservatis dimittentes habitum ante professionem, in easdem incidunt, juxta quoddam privilegium *clem* 4. ut refert idem Suarez dicta sect. 5. disp. 50. n. 13, in fine, sed re vera in sententia, quam tuemur hoc non
procedit ut patet * imo nec procedet in Societa- 8
te Jesu circa ejus Religiosos per vota simplicia juxta institutum illius magnæ religionis, cum jam dixerim *sub dicto cap. cum deputati in fine de Judiciis* deleri in ea irregularitatem ex natalium defectu consurgentem, taliter, quod retrocedens, seu dimissus à religione, à votisque absolutus, nec recidat in ipsam; indeque venire, ut si promotus jam sit, possit ordinibus susceptis uti, non dum vero promotus promoveri non prohibeatur: ita docent Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 13. Barbosa *hic sub. dict num.* 2. & Suarez *de censur dicta disp.* 5. *sect.* 5. idem docent de professo in alia religione, & ab ea expulso in perpetuum.

Ad secundam quæstionis partem, si velis dicere
per solum ingressum religionis auferri irregulari- 9
tatem quoad Prælaturas, poteris arguere ex adductis *hic n.* 1 si etiam quod professio illam auferat, & quoad Prælaturas, & Dignitates fortius argues ex resolutis ibi, & ex eo, quia Jure Divino professio religionis dissolvit matrimonium ratum, & sic, ut melius tollat omnem irregularitatem, deinde quia glossa *in dicto cap. cum deputati* 16. *de Judiciis in fine*, ait religionis professionem auferre omnem irregularitatem, & Justinianus Imperator *in auth. de Monachis collat.* 1. *in principio* dixit *detergere omnem maculam*, Juxta quæ dixi *in cap.* 16 *ex n.* 1 *q.* 4. deinde quia multi Juris periti censent hanc religiosi legitimationem ita esse absolutam, ut reddat filium, vel Monasterium loco illius hæredem patris, etiam ab intestato, ut refert Covarr. *in* 2. *p. in* 5. *cap.* 8. §. 7. *n.* 5. per illa quæ . dice *infra in cap. in præsentia* 8. *de probationib.* ergu. Nec desunt Doctores sic tenentes, inter quos nonnulli affirmarunt apud Mirandam *in manuali prælator. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 1. & ipse, & Eman. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular.* innuunt eorum sententiam esse probabilem, existimantes per professionem comparari Jure Divino, integram, ac perfectam legitimationem, qua illegitimi quicumque redduntur omnino idonei ad omnes Prælationes, & Dignitates Ecclesiasticas, etiam Episcopatus, ac si legitimo matrimonio nati essent quia difficilius est tolli vinculum matrimonii rati, ut pote quod Juris naturalis est Divini, quam hujus irregularitatis, quæ est Juris humani vinculum.

Nihilominus in puncto, de quo loquimur, 10
cum sit aperta limitatio textus nostri ibi: *prælationes vero nullatenus habeant*, dicendum est per professionem quoad eas non tolli illegitimi irregularitatem, & *in dicto cap. fin. hoc tit.* & Utrobique glossa, Panormitanus *in c p ex litterarum*

de apostat. Anton. 3. *p.tit.*28.*cap.*4. §. 2. Gregor. Lopez *in dicta l.* 12. *tit.* 6. *p.* 1. Navarr. *in manuali dicto n.* 201. Ubi hoc etiam extendit ad fœminas, Paludanus *in* 4. *dist.*41.*q.*3.*n.*14. Pichard, & Soto *ubi supra*, Majolus, qui alios refert *de irregularit. lib.* 1.*cap.* 1. qui omnes hoc extendunt, non solùm ad prælationem in religione, sed etiam extra illam, & ad omnem dignitatem, & beneficia; præsertim curam animarum habentia, quos sequitur Suarez nonnullis fundamentis *de cens. dicta disp.* 50. *sect.* 5. *n.* 15. ubi cum illis addit in fine, nec ex dispensatione Episcopi posse Religiosum habilem reddi ad Prælationem; quia nullo Jure ei conceditur, probans ex textu nostro, & clarius ex *dict. cap. fin.*

11 Docent etiam hanc sententiam Butrius *hic in fine*, Abbas etjam, Zabarrella *q.*7. Barbosa *n.*3. cum multis, inter quos Fuscus *de visitatione lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 36. Paleot. *de nothis, & spuriis cap.* 57. *n.* 4. Jacobus de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.*8. Sanctarel. *variar. resoluit. q.* 40. *n.* 1. cum Navar. *cons.*6.*n.*2. ubi quod professus sit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati revocari possunt; dummodo talia beneficia non fuerint curata, nec Prælatura Monasterii, Julius labor, *variar. lucubration .tom.* 1. *tit.* 1.*cap.*16.*n.*26. Sigismund. à Bonacina *de elect. dub.* 72.*n.* 1. Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 1. *disp.* 5.*q.* 14.*n.*1. Sanchez, Azor, Sayrius, Ludovicus Miranda, Campanil, & alii *supra* adducti, Mandos. *de signatura gratiæ tit. de dispensa. super de effectu natal.* §. *pen.* Henriquez, *lib.* 14.*cap.*8.*n.*19. cum Paludan. Cordubo, Tabiens, Rebuffo, Ledesma, & aliis *ibi litt.* Z. Felicianus Sanchez *lib.* 5. *summ. cap.* 5. *n.* 16. Avila *de cens. p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 6. vers. *sexto notandum*, Diana *p.*4. *tract.* 2.*res.*65. & *p.* 10. *tract.* 13. *res.* 39. Ubi latè ad plura Peyrinus *in const.* 2. *Julii* 2. §.29.*n.*29. Pelizzarius *tom.* 2. *tract.*7.*cap.*5. *sect.* 21.*n.* 24. Leander *de irregularit. tract.* 2. *disp.* 3.*q.*64. & alii penesipsos.

Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ:
12 nam quidquid sit de antecedente, negatur consequentia, quia professio, seu status religionis, non habet eam repugnantiam cum irregularitate, seu illegitimitate, quan habet cum matrimonio, ut explicant Suarez *supra n.* 16. *in fine dict. sect.* 5. & ex aliis Leander *de cens.* Satis probabile esse, quod matrimonium ratum, solo Jure humeno per professionem dissolvitur; imo etsi probabilius dicatur, ut volunt contrarii Jure Divino positivo, idest Christi privilegio id factum: tamen probandum restare idem privilegium professioni fuisse concessum quoad auferendum omne vitium illegitimitatis, quod non præstant, resistente decisione textus nostri, & *dicti cap. fin.* expresè.

Nec obstant confirmationes adductæ, quia
13 glossa illa, vel non est universaliter vera, vel acommodare, intelligendam esse quod tollat omnes irregularites, sed non eodem modo: nam quasdam tollit ipso facto, alias verò præbendo facultatem in earum dispensatione: ita Suarez *supra*, qui ait idem dici posse ad relatam authenticam, quamvis ibi potius sit sermo de malo culpæ, seu morali; & quod secunda confirmatio sumitur ex re vide extrinseca, & fortasse falsa, ut latius dicit Gregorius Lopez *in loco citato*, Salced. *in pract. ca.* 14. Covar, & alii *supra*. Hæc inquam ita se habent de jure communi, ut adnotarunt Suarez, & alii adducti, Diana *dicta p.* 10. *res.* 39. *tract.* 13. *in princip.* & ipse *de facultate regularium dispensandi cum illegitimis*, Sanchez *in summa tom.* 2.*lib.*5. *cap.* 1. *n.* 16. cum multis, benetamen ex privilegio, ut *infra* dico hic.

Ad tertiam quæstionis partem, an relata doctri- 14
na habeatur respectu Monialium professarum, ac habetur respectu Monachorum ex textu nostro, & pro sententia, nempe quod Moniales professæ non prohibeantur, etsi sint illegitimæ absque ulla dispensatione eligi in Abbatissas, & Priorissas, probant Tabiena, verb. *virginum consecratio n. penult.* Paludun. *in* 4. *dist.* 41. *q.* 3. *art.*2.*n.*14. Rodriguez *tomo* 1. *regular. q.* 13. *art.* 21. Miranda *in manuali Prælator tom.* 1. *tract.* 1. *de Monialib. q.* 6. *art.* 3. ubi dicunt ita sensisse Joan. Andr. Geminian Felin. Ancharran. & Cynum Portel, *in dubiis regula*, verb. *Abbatissa n.* 6. Hieronym. Rodriguez *in compendio regul. res.* 2. *n.* 21. quos citat Diana *p.* 3. *tract.* 2. *res.* 101. ubi addit Julium Laborium *in variis lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. adnotantem sacram Cardinalium Congregationem declarasse, quod fœminæ ex illegitimo thoro natæ non comprehenduntur sub constitutione V. lata contra regulares illegitimos, quominus ad officium, vel Dignitatem Abbatissæ, seu Priorissæ eligi possint; siquidem Pontifex ille, quamvis illos illegitimos in sua constitutione edita anno 1588. duodecimo Kalend. Novemb. maxime exosos habuerit, faciens illos inhabiles ad omnes dignitates, & honores, solùm cum viris religiosis loquatur, nihil de fœminarum præjudicio, quas potius non comprehendi in ipsa constitutione, dixit, nec ad eas talem constitutionem extendi, & probant amplius relati Doctores, & Joannes Maria Novar. Verbo *Monialis n.* 15. in una Cordub. de anno 1582. Gibalinus *cap.* 6. *de irregularit. q.* 3. *consect.* 6. *pag.* 423. quia decisio textus nostri, & *dicti cap. fin. hoc tit.* tantum loquitur de Monachis masculis illegitimis, quæ cum odiosa, & Pœnalis, sit, non est extendenda ad fœminas, & quia ex doctrina D. Thom. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2. *art.* 1. *quæstiuncula* 1. *ad* 2. esse Abbatissas, & Priorissas, non est habere prælationem, ut Dignitatem Ecclesiasticam, cum fœminæ nequeant esse propriæ Prælatæ, sed quasi, ex commissione eo numere fungantur ob periculum habitationis Prælati cum Monialibus, & notat sic Barbosa *in decis. Apostolicis*, declaratum verb *Monialis n.* 18. & quamvis Eman. Rodriguez, *in summa tom.* 2. *cap.* 29. *n.* 12. sub distinctione loquatur, nempe Abbatissas perpetuàs, quibus benedictio impertiri solet (ut dixi *sub Rub. de elect.*) non posse esse illegitimas, secus de temporalibus; postea verò *dict. quæst.* 13. tenuit *num.* 21. nullam illegitimam indigere dispensatione, ut sit Abbatissa temporalis, ac perpetuæ, & benedicta.

Adhuc probabilius loquuntur alii Doctores,
de Jure communi, sic prædictas Moniales ad 15
prælaturas ascendere non posse absque dispensatione, ut contingit in Monachis professis, seclusis Religionum privilegiis, quia multo tempore probabilius est, textum nostrum; & *dict. cap. fin. infra*, ubi filii illegitimi professi excluduntur ab omni Prælatura, & Dignitate, extendi ad fœminas illegitimas professas; quia quando volunt Pontifices suas leges non extendi ad fœminas, expressè notant, ut fecit Sixtus V. *in dict. const.* & sic pater de Jure verius, cum nomine *filii* veniant etiam *femine*, seu *filiæ*, ut late probat Barbosa cum multis *de appell. verbor. Juris signif.* verb. *filius n.* 48.
† ex illo principio generaliter recepto, nempe
mas. 16

masculinum concipere fœmininum ex *l. quis duos* 60. *in fine ff. de legat.* 3. *l. inter stuprum* 101. *ff. de verb. signifi.* & *ibi in l.* 1. ita & ad causam præsentem respondendum; eo quod ratio, propter quam in textu nostro sit illegitimorum prohibitio, sit incontinentia paterna, quæ militat æque in filiacus, ac in filiis; & quia ut multis probat Sanchez referendus, officium Abbatissæ, & Priorissæ est vera Dignitas, & prælatio in fœminis sic constitutis, ut patet ex his, quæ scripsi *supra in Rub. de elect. à quæst.* 4. & 6. & *infra in cap. novit de Judic. q.* 9. ita hanc sententiam docent in textu nostro Barbosa *n.* 7. cum Mandosio, Vivaldo, Suarez, Sanctarelo, Flaminio, Navarro, Majolo, Saero, Belletio, & aliis, quibus addo glossam *in cap. indemnitatibus* §. *sane*, verbo *canonica*, & *ibi* Monach, Archidiacon, Joan, Andr. Dominic. Ancharran, Francum, & Abbatam, etiam *in cap. cum incunctis de elect.* Decium, & Bellameram *ibi* Castellin. *de elect. cap.* 17. *n.* 5. Homobonum *de statu p.* 1. *cap.* 24. Naldum verbo *Abbatissa n.* 2. Barbosam *de potest. Episcopi* cum multis *p.* 3. *alleg.* 100. *n.* 13. & *in summa Apostolicar. decisum*, verbo *Abbatissa*, quam notat *in dicto* verb. *Monialis n.*
17 18. *in fine.* † Ubi dicit quod Abbatissa eligi non potest Monialis, quæ est illegitima absque dispensatione Apostolica, & quod alias electio de illa facta est attento Jure communi irrita, circumscriptis religionum privilegiis ex sacra Congregatione regular; & Episcopor. in Saracen. 15. Julii 1616. S. Congreg. Concilii 27. Aprilis 1630. cujus meminit Joan. Maria, Navar, *in lucerna regul.* verbo *Abbatissa n.* 10. qui recedi videtur à contraria decisione antiquiori, quam retulit *supra*, de quia Gavantus in verbo *Monalium officiales*, *n.* 7, Julius Laborius *variar. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *n.* 10. & 36. Lezana *tom.* 1. *cap.* 26. *n.* 6. Castelin. *de elect. cap.* 17. *n.* 14. Tamburin. *de Jure Abbatissarum disp.* 28. *q.* 12. *n.* 1. vers. *quod intellige*, Leander *de irregular. tom.* 2. *disp.* 3. *q.* 67. & Sanchez *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *n.* 16. ubi *n.* 20. cum multis, etiam adducti asserunt solum Papam dispensare in hoc cum Monialibus, sicut cum viris religiosis, Religionum, seclusis privilegiis.

18 Ad quartam quæstionis partem, quæ includit sequelas dictarum conclusionum suppositis jam dictis, breviter, & sigillatim respondendum est de Jure communi professionem factam in religione à religiosis, sive Monialibus non tollere irregularitatem quoad prælaturas, nisi modo assignato, hoc est dispensatione sola Pontificis, quia dictio *nullatenus* in textu nostro negat Episcopo facultatem dispensandi, ut ex glossa *in clem.* 2. verbo *nullo modo*, *de ætate & qualitate ordinand.* Imola, Cardinalis, & aliis probat Sanchez *dicto cap.*
19 5. *n.* 17. † Sicut constat ex *cap. fin.* ubi statuitur nullum illegitimum posse ad Dignitates, & beneficia Parochialia promoveri absque Pontificis dispensatione, sed Prælatum esse in religione, est dignitas, ut *supra* probavi sub *cap.* 1. *de ætate ordin.* ergo; & sic tenendum est cum relatis, & cum Suarez *dicta disp.* 50. *de cens. sub num.* 15. *sect.* 5. Richardo, Paludan, Rebuf. D. Antonin. Navarro, Majolo, & aliis, quos referunt Leander *supra q.* 65. & Suarez *dict. cap.* 5. *n.* 17. & hoc quidquid neget Archidiacon. *ad cap. quam sit* 18. *q.* 2. *n.* 3. ut docet sufficere dispensationem Episcopi.

20 Unde dicendum est ut religiosus illegitimus nequeat absque dispensatione ad officia intra religionem promoveri, si Prælaturam, aut Dignitatem contineant, sicut & extra religionem, ut dixit Suarez sub vers. *ad secundam* adductis cum multis *n.* 15. *dicta sect.* 5. & quod inde non possit esse vicarius Episcopi; eo quod tale officium sit Dignitas: ita DD. extendunt verba textus *in dicto cap. fin. hoc tit.* & Majol. *lib.* 1. *cap.* 10. *de irregul. n.* 3. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 2. Rodrig. *tom.* 1. *q. regul.* 13. *art.* 13. † Sanchez *in summa. dicto lib.* 21
3. *cap.* 5. *tom.* 2. *n.* 16. bene subdens, ut nec possit virtute privilegiorum dispensari quoad hoc in professis illegitimis; quippe virtute illorum solùm possunt dispensari, seu legitimari quoad Prælationes in religione, Leander *de irregularit. tom.* 2. *disp.* 3. *q.* 68. Gibalinus *cap.* 6. *de irregul. quæst.* 2. *sectan.* 5. *in fine* Barbosa cum aliis *de Jure Eccles. cap.* 52. *n.* 197. † qui & in textu nostro *n.* 8. ait, ut 22
nec Monachus legitimatus per professionem possit creari talis vicarius, etiam de consensus sui Prelati cum Campanillo *in divers. Juris, can. Rub.* 11. *cap.* 15. *n.* 118. quem ipse refert *de potestate Episcopi p.* 3. *alleg.* 54. *n.* 14. & cum eodem Barbosa, Hieronim. Rodrig. *in compend. reg. resolut.* 52. *n.* 48. & alii.

Item attento eodem Jure communi verius est 23
ex doctrina textus nostri, & *dicti cap. fin.* ut professus minime queat habere officium vicarii, aut sub Prioris in religione, seu conventu; quia illegitimi nequeunt habere ea officia, quibus de possibili Jurisdictio ordinaria, & cura animarum sit annexa, ut patet ex *dicto cap. fin. hoc tit.* ubi illi nec personatus, aut curam habere possunt sine dispensatione, cum ergo constet quod in aliquo casu sint ordinarii, vicarius, aut sub Prior conventus Jure speciali, quando scilicet Prior, seu Guardianus est absens, aut amotus ab officiis, seu mortuus. Ergo nec ita officia poterunt sola professione, sine dispensatione, seclusis privilegiis obtinere, ut docent in specie Navarrus *lib.* 1. *cons. hoc tit. in* 1. *edit. cons.* 3. *n.* 2. *cons.* 6. *n.* 23. & 5. Sanchez *dict. lib.* 5. *summa tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 16. Leander *dict. disp.* 3. *q.* 71. cum Paludan, *in* 4. *dist.* 41. Sylvestro, verbo *Prælatus q.* 5. Miranda *supra art.* 8. vers. *primo quod supra dicti*, & verum est ex dictis quidquid contra teneant Rodriguez *tom.* 1. *regul. q.* 13. *art.* 20. Hinojosa *in director. decis. regul.* verbo *illegitimus* dicentes posse vicarium, seu Priorem fieri sub Guardiano, vel Priori, cum talis non habeat Jurisdictionem ordinariam, sed delegatam. Verum quia ipse Hinojosa loquitur primam in casu, quo Prior, aut Guardianus moriatur, si Vicarius, aut subprior remanet in suo officio; eo quod tunc retinet Jurisdictionem ordinariam; ideo non est cur recedatur à prima sententia.

Unde infero à fortiori ex eodem Jure commu- 24
ni professos illegitimos sine dispensatione excludi ab officiis ministrorum, Generalium, & Provincialium, ac conventualium, quia, ut abunde probavi *in dicto cap.* 1. *de ætate ordinandor*, hæc officia, Dignitates, personatus, & Prælationes important, cum omnes gaudentes prædictis officiis, habeant Jurisdictionem ordinariam: ita omnes, & præcipue Silvester verb. *Prælatus q.* 2. loquendo de prælatis sui ordinis Prædicatorum, & aliorum mendicantium, Miranda *tom.* 2. *director. Prælator q.* 2. *art.* 8.

Et quamvis ut non excludantur ab officiis De- 25
finitorum, posset quis firmare ex Navarro *lib.* 1.

cons.

conf. hoc tit. dicto conf 6. num 3. quatenus docet
quod illegitimi possunt habere in religione om-
nia officia, quæ sint manualia, & quod sunt
manualia omnia officia, quæ non sunt capita con-
ventuum, inter quæ videntur computari defini-
toria. Tamen verius est illegitimos professos ab
his officiis, non habita dispensatione Pontificia
expelli; quia ut patet communiter tale definito-
rii officium est dignius Guardianis, ac Prioribus,
habentque Jurisdictionem, & dignitatem: ita
Miranda Franciscanus loquens de definitore sui
ordinis *supra dicto art.* 8. *conclus.* 1. vers. *secundo*
inferior. sui ordinis, & Prædicatorum, & quia
Definitorius est personatus dignitas, uti conten-
dit Rodriguez *dicta quæst.* 13. *art.* 8. Late Pey-
rin. *in const.* 2. *Julii* 2. *dict.* §. 29. *numero* 91.
Sanchez *dicto lib.* 5. *Decalogi tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 16.
Leander *de dictis duobus casibus de irregul. dict.*
tract. 2 *disp.* 3. *q* 61. *&* 70. ubi cum Silvestro ver-
26 bo *Dignitas n.* 2. *&* 5. † Explicat *personatum* esse
quandam dignitatem, seu prærogativam in Ec-
clesia sine Jurisdictione, ut habere stallum hono-
rificum in choro, in processionibus, in vocibus
dandis, & similibus, plusquam alii sui ordinis ca-
nonici, de quo dico *infra in Rub. de præbendis, &*
Dign.

27 Imo & Miranda *dicto tom.* 2. *director. prælator.*
q. 2. *art.* 8. *dicta conclus.* 1. addit idem dicendum
esse de officiis discretorum, aut Procuratorum,
qui cum voce activa, & passiva mittuntur ad ca-
pitula generalia, sive provincialia, eo quod talia
officia nomine personatus, & dignitatis veniunt,
Gibalinus *de irregul. cap.* 6. *q* 3. *consect.* 5. vers.
his Leander *ubi supra.*

28 Da vicario, seu confessario Monialium aliud
credo esse dicendum; quia horum munus & of-
ficium, non est prælatio, personatus, aut dignitas,
cum dictus vicarius nec habeat curam, aut Juris-
dictionem ordinariam annexam, sed solum forsan
in aliquo casu delegatam: ita in terminis docent
Silvester, & Miranda *ubi supra*, Leandes *dicto*
29 *tract.* 2. *ac irregularit. disp.* 3. *q.* 72. † qui addunt
posse prædictos illegitimos professos habere alia
officia honorifica in religione, ut Prædicatoris,
Lectoris, & similia, de quo videndi sunt Navar.
dicto conf. 6. *hoc tit.* Gibalinus *dict. c.* 6. *q.* 3. *sect.* 5.
vers. *ex his*, Castrus Palao *de censuris disp.* 6.
puncto 9. *n.* 12. item & Magistri Novitiorum.

30 Verum ex adductis *hic* à vers. *ad quartam*,
non obstantibus his duabus limitationibus exi-
stimo non posse prædictos illegitimos professos
esse vicarios Ministri Generalis, aut Provincialis;
imo nec visitatores provinciarum, ut *præter* addu-
ctos doeent Hinojosa *in director. decis. regul.* verb.
illegitimus, & verbo *adde*, Rodrig. *d. q.* 13. *art.*
20. Leander *sub. dict. q.* 72. & alii.

QUÆSTIO IV.

An si illegitimus absque dispensatione ordinatus est deinde ingreditur religionem, & in ea profiteatur, ut possit non solùm promoveri ad alios ordines, verum in susceptis ministrare absque dispensatione? An hodie per privilegia concess. Religionibus, possint absque dispensatione Pontificia, & ex sola electione facta ab habentibus potestatem eligendi, professi obtinere Prælaturas, & Dignitates in suis Religionibus, seu fiat dispensatio per Generales, & provinciales seorsum? Et si filius nascatur ex parentibus professis, sive adstrictis castitatis voto, cum sine professione censeatur legitimus ad ordines, & beneficia absque ulla dispensatione?

SUMMARIUM.

1 *Dispensatio est stricte interpretanda.*
2 *Professio in religione reddit habilem illegitimum ad administrandum in susceptis ordinibus ante illam, & ingressum.*
3 *Professi illegitimi si constat per privilegia religionis, quod habilitentur ad prælaturas, poterunt illas obtinere absque alia dispensatione, etsi non sint in usu, ut* n. 4.
4 *Chartusiani habent privilegium à Nicolao Papa gaudendi privilegiis sibi concessis, etsi in usu non sint, simplicitate, aut ignorantia Juris, Et quid de aliis religionibus.*
5 *Illegitimus electus ab habente potestatem dispensandi, & si electus vita videatur eo solum; an alii dicunt, ut debeat fieri cum expressa dispensatione ut* n. 6. *Et quid in foro animæ* n. 7. *sed de veritate Juris* num. 8. 9. 10.
8 *Voluntas tacita tantum valet, quantum expressa in his, quæ certam non requirunt formam.*
9 *Pontifex scienter admittens irregularem ad ordines, vel beneficia, censetur eum illo dispensare.*
10 *Regulares Prælati, Generales, aut Provinciales, nunquid possint dispensare cum suis subditis illegitimis, vel soli per se, aut in capitulo, aut neutro modo* n. 11. & 12. *ubi referuntur Bullæ aliquorum Pontificum. Et de veritate* num. 13. & 14. *ubi quod soli sine capitulo.*
12 *Bulla Gregorii XIV. expenditur circa potestatem dispensandi Regulares Prælati honores cum suis subditis illegitimis, &* n. 13.
15 *Filius habitus ex parentibus post matrimonium consummatum professus, censetur legitimus quoad ordines, sicut quoad hæreditatem, ubi referuntur de aliis filiis, &* n. 16.

AD primam quæstionis partem videtur negan- 1
dum, eo quod sic dispensatio est stricte in-
terpretanda juxta ea quæ dixi sub *tit. de rescript.* in

diversis capitibus, & *ibi in cap. super litteris* 20.
ita & in casu præsenti irregularitas, quæ aufertur
per professionem emissam, ex latè adductis *hic*
q. 2. & 3. non porrigatur ad administrandum in
ordinibus susceptis ante professionem, & *infra*
dicendis pro completa declaratione nostri textus,
& aliorum.

2 Nihilominus in puncto hoc, ut jam *supra* dictum
est, professio in religione, talis efficaciæ est,
ut non solum auferat irregularitatem quoad ordines
suspiciendos ab illegitime natis, verùm, &
reddat illos habiles ad administrandum in susceptis
ordinibus, etiam sacris ante ingressum religionis,
eo quod textus noster ample in hoc casu
interpretatur dispositione Juris quam interpretari
debet extra professionem respectu dispensationis
Pontificiæ, aut Episcopalis ex *infra* dicendis, docent
in terminis Henriquez *in summa lib.* 7. *c.* 22.
§. 3. & *c.* 24. *n.* 4 *in fine*, Oldradus *cons* 300. *n.*4.
vers. *considerandum. est*, Sanchez *de matrimon. lib* 8.
disp. 1. *n.* 13. Sanctarellus *variar resol. q.* 39. *num.* 8.
Barbosa *hic sub. n.* 2. vers. *deinde*, quatenus dicunt
quod quando dispositio, seu dispensatio emanat in
favorem religionis, debet extendi, ampleque interpretari,
secus quando conceditur uni, vel alteri.

3 Ad secundam quæstionis partem jam *supra q.
præced.* dictum est latè de Jure communi ex textu
nostro, & *cap. fin. hoc tit.* professum, etsi ad ordines
sacros admittatur non tamen ascendere posse
ad Prælaturas, seclusis privilegiis religionis sed
quia jam *ibi* insinuatum est esse quædam privilegia
à Pontificibus concesso, quibus ipso facto professionis
habilis, reddatur religiosus ad Prælaturas;
ideo hic qualiter contingat, disputandum est;
igitur si constet de aliquibus privilegiis, ita concessis,
tenendum est competere dictam habilitatem
ad Prælaturas, ipsis illegitimis professis, ut in
terminis referendo quoddam privilegium Eugenii
IV. Concessum conventui S. Georgii in Alga,
quod Patres Congregationis S. Joannis Evangelistæ
in Portugalia habent, ut referunt Portel. *in
compendio fol.* 9. *pag.* 2. *in princ.* Doctus Pater Murcia
in cap. 4. *super* 2. *Reg* 9. Francisci §. 2. *n.* 17 Rodrig.
tom. 3. *regular. q.* 51. *art.* 5. Suarez *in cap.* 35.
n. 6. quorum verba refert Diana *p.* 10. *tr.* 13 *res* 39.
Villalob. *in summa tr.* 13. *dif* 60 *n.* 10. Leand. *de
irregul tr.* 2. *disp* 3. *q.* 73. cui contra dicit Mag. Lezena
in summar. q. regular. tom. 3. verbo *illegitimi
n.* 4. ubi loquens de dicto privilegio, ait sibi non
constare, an sit vivæ vocis oraculo concessum, ac
per consequens revocatum his temporibus; vel
quia esto sit concessum, videatur revocatum per
generalem revocationem similium privilegiorum,
factam per Sixtum V. in duabus Constitutionibus,
tom. 1. *cap.* 18. *num.* 69. præsertim *in* 2. ubi expressè
etiam nominantur illi, qui eo ipso per ingressum
religionis legitimati erant, & moderatis
per Gregorium XIV. in Bulla circunspecta.

4 Quidquid autem sit unum tamen notabis quod
si pateat de talibus privilegiis, quæ in usu non
sint, quia per ignorantiam fratres illo non uterentur,
dicunt nihilominus hunc non usum nihil
obstare, Manuel Rodrig. Suarez, Portel, Villalobos,
& alii *ubi supra* eo quod Nicolaus Papa
IV. concessit religiosis Carthusianis posse gaudere
privilegiis sibi concessis, etsi simplicitate,
aut ignorantia Juris, illis usi non sint; dum tamen
præscriptum non sit contra illa, nec sint derogata,
& hoc tenent extendi ad alias Religiones,
præsuppposita communicatione privilegiorum inter
omnes religiones, de quo alibi; siquidem idem
Sixtus V. Clem. VIII. & Paul. V. (ut referunt frater
Emanuel *in Bullario fol.* 1152. Villalobos *supra*,
Diana *p.* 4. *tr.* 2. *res.* 65. Leander, & alii) in
confirmationibus, quasi ipsi fuerunt privilegiorum
ordinis S. Francisci, non posuerunt clausulam,
quatenus sunt in usu, videndi sunt etiam Machado
tom. 1. *summa lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 2. *n.* 6. Gibalinus
cap. 6. *q.* 3. *de irregul. confectario* 4. & alii.

Unde dubium est, an sola electio facta illegiti- 5
mi professi per illum, qui potest eligere habeat
vicem dispensationis, vel requiratur expressa dispensatio
superioris? est relatus Lezana *in summa
q. regul.* verbo *illegitimi num.* 17. & alii ex doctrina
Navarri, & Silvestri verb. *irregul. n.* 14 *q.* 28 *in fine*.
& Archidiaconi dicunt solam electionem sufficere,
ut dictus illegitimus censeatur dispensatus,
non solum quoad forum conscientiæ, sed etiam
quoad forum externum, & posset hæc pars Juri-
dicis fundamentis comprobari. † Tamen verius 6
est ut requiratur expressa dispensatio cum causa,
& expressa cognitione causæ, notant Portel. *supr.
n.* 7. Rodr. Miranda, Diana, & Pelizarius *in manuali
regular. tom.* 2. *tr.* 9. *cap.* 8 *sect.* 3. *n.* 101. Hinojosa
in verbo *illegitimus in derector. decis. regular.* in sequentibus
verbis: *illegitimus canonice electus à patribus,
qui ejus noverant inhabilitatem in prælatum,
si ipsi electores, alias poterant dispensare juxta privilegium
Sixti IV. super inhabilitate illius, censebitur
esse dispensatus in conscientia; in foro autem exteriori
minime, nisi actualiter; & expresse cum illo
dispensetur.* Leander sic etiam *de irregularit. tr.* 2.
disp. 3 *quæst.* 78. ex eodem Navarro *c.* 25. *num.* 74.
Sylvestr. vers. *dispensatio* citato dict. Rodrig. *tom.
q. regul.* 3. *art.* 6. Miranda *tom.* 2. *q.* 2. *art.* 14. *conclus.*
& 2. † Dicentes in foro animæ electum securum
esse per ipsam electionem sine expressa dispensa- 7
tione electoris scientis ejus inhabilitatem, non
sic in foro externo.

Sed distinctio fortis quidem non est etsi in 8
praxi admittatur, quia & prædicti Doctores addunt
quod si Prior Provincialis electionem confirmet,
sciens inhabilitatem, tollat quidem ipsam,
eo ipso quod confirmat: quia vult, & potest tale
electionis impedimentum tollere: etenim voluntas
tacita tantum valet, quantum expressa in his,
quæ certam non requirunt formam *ex l. qui ad certum
ff. locati, l. de quibus ad finem ff. deleg.* & ex his,
quæ dixi *in c.* 2. *de foro comp q.* 4 de Episcopo tacitè
consciente. † Et omnes dicunt quod si Pontifex 9
scientia admitteret ad ordines, aut beneficia irregularem
aliquem, eo ipso eum illo dispensare dicatur,
ut nullo contradictione firmat Villalob.
t. p. de dispens tr. 2. *dif.* 50. solum enim eo Felino
in c. præterea n. 9. *de testibus cogend.* quoad forum
exterius debet probari scientia dispensantis cum
inhabili, sed qualiter probanda illa scientia docet
Menoch. *de præsumpt lib.* 2. *præsumpt.* 20. & Sanch.
lib. 8 *de matrim.* cum infinitis *dis.* 4. *n.* 17. Fr. Eman.
Rodrig. *tom.* 1. *q. regul.* 13. *art.* 16. Henriq. *lib.* 4. *de
irregul. c.* 17. n. 5. Suarez *de cens. disp.* 41 *sect.* 3. &
alii dicunt, quod quando inferior suis legibus inhabilem,
aut superioris legibus prohibitum admittit
in casibus, quibus ipse potest dispensare
cum causa legitima: tunc si re vera adsit legitima
causa, quamvis non præcesserit illius cognitio,
est visum dispensare eo ipso, de quo dico *infr.*

Quod si teneas dispensationem expressam re- 10
quiri, uti & requiritur, si nondum electio facta
sit, posset dubitari an Prælati regulares, Generales,

aut

aut Provinciales queant ex privilegiis Pontificum dispensare ad quascumque prælaturas, & dignitates ordinis habendas cum illegitimis sibi subditis, seorsum per se ipsos, & extra capitulum, quoad primum negant Rodrig. *dict. q.* 13. *regul. art.* 11. Miranda *tom.* 2. *q.* 2. *art,* 2 Hinojosa *in director. decis. regular.* verbo *illegitimus* , & alii, quia licet ex conf Sixti IV. olim concessa fuerit Generali, & Provincialibus, & eorum vicariis ordinis minorum facultas dispensandi, idemqua concessum fuerit ab eodem Papa Generali , Magistro ac Prioribus , Provincialibus , & convantualibus, & eorum vicariis in prædictis mortuis , vel amotis ; quia tunc illorum loco subrogantur, ut
13 referunt adducti, & Collector privilegior mendicantium verbo *dispensatio* §. 12. & 13. † Tamen quia hujusmodi facultas postea eis sublata fuerit à Sixto V. in duabus adductis *supra* Constitutionibus edictis I. anno 1587. Sexto Kalend. Decemb. alia 1588. 12 Kalend. Novemb. ann. IV. sui Pontificatus ; ideo videtur, ut nec in Capitulo nec seorsum per seipsos possint dispensare ad prælaturas, & honores cum illegitimis sibi subditis ; & pro uberiori tractatione leges quæ de his etiam dixit Diana ex textu nostro, & *cap. nimis hujus tituli p.* 10. *tr.* 9 *ref unica*, ubi referens Bullas Sixti V. & verba Bullæ Gregor. XIV. ex Peyrino, Mosono, Bassæo, Manuel. Rodrig Tamburino, & Bullam Pii V. posita in Bullario *tom.* 2. incip. *etsi mendicantium*, qua Pontifex concessit Congregationibus Canonicorum Regularium Lateranensium S. Salvatori, & S. Crucis Colimbricensis Cassinensium montis Oliveti, Vallis Umbrosæ &c. omnia mendicantium privilegia : & sic etiam per participationem non mendicantium , ut explicat Tambur. *de Jure Abbat. tom.* 1. *disp.* 300. Burr. 149. *lib.* Parisio 22. *n.* 5. *lib.* 5. ait dictam Bullam Pii V. fuisse postea revocatam à Gregorio XIII. tantum in ordine ad privilegia contraria Conc. Trid. ut subdunt etiam Garcias *in Politica regul. tom.* 1. *tract.* 8. *dis.* 1. *dub.* 4 *n.* 1. Rodrig. *tom.* 1. *q.* 8. *art.* 9. Miranda *in man. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 7. Sanchez *in summa tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 16. Perin. *de privileg. minim. tom.* 3. *const.* 7 Pii 5. §. *n.* 2. *p.* 3. & §. 29. *n.* 25. adducens declarationem Concilii.
12 Nihilominus quia Greg. XIV. per suam constitutionem latam anno 1590. idibus Martii, Pontificatus anno 2. quæ incipit *circumspecta Romani Pontificis* declaravit, ac moderaverit prædictas Sixti V. constitutiones, ac decreverit licere Generali, ac Provinciali singulorum ordinum, & congregationum cum suis subditis illegitimis, quos alias dicti Generales, aut Provinciales cum Generali, seu Provinciali, seu intermedio capitolo , & non alias suffragantibus meritis dignos Judicaverint , ad honores, gradus, dignitatesque obtinendas dispensare ; ex qua contextura videtur probari ut sint privilegia , quibus ea dispensatio competat relatis ministris religionum ; item & quod ea facultas certe competat , si dispensent in suis capitulis generalibus, provincial bus , aut intermediis, ut notanter docent Rodriguez , & Hinojosa, *ubi supra* Miranda *art.* 2. & 3. late explicat Bassæus verb. *irreg. d.* 3 *n.* 7. *vers ex variis autem*, & *alii*, quare potuerunt firmare idem Miranda *tom.* 2 *de regul. q.* 2. *art.* 2. *in fine* Hieronym. Rodrig. *in compend. regul. ref.* 42. *n.* 10. Villalob *supr tr.* 13. *p.* 1 *summa dif.* 60. *n* 6 nullo modo per seipsos seorsum posse cum dictis illegitimis dispensare ad Prælationes , & Dignitates obtinendas intra ordinem.

Et quamvis virtute Gregorii Bullæ relatæ , te- 13 neant Laurent. Portel. *in dubiis regular.* verb. *illegitim. n.* 10. & relatià Diana *p.* 3. *tr.* 2. *ref.* 102 ut possit seorsum quilibet dispensare dictorum ministrorum , ut modo dicetur, sed revera falluntur cum fiot verba dictæ Bullæ clara : at ex alia Bulla ejusdem Pontificis , qua concessit clericis Regularibus ministrantibus infirmis *in tom.* 2. *Bull. in Greg.* 14. *const.* 17. apparet posse Generales ordinum , & ut ejus licentia Priores locales , atque Provinciales cum illegitimis dispensare ad dignitates , officia ordinis absque capitulo generali, & provinciali , & ex aliis Bullis confirmatoriis privilegiorum regularium latis post relatam Gregorianam à Clem. VIII. facta Patribus de observantia incipiente ratio *pastoralis* 20 Decemb. 1597 alia Pauli V. ejusdem Patribus incipiente *juncti nobis* 1. Decemb. 1609 in quibus quia appositæ sunt clausulæ *ex certa scientia* , & de plenitudine potestatis &c. *in motu proprio* (de quarum virtute dixi infra sub *tit. de confirm. utili vel inutili*) Doctores teneant , ut possint Prælati Regulares sine ulla restrictione, hoc est generalis, vel provincialis, & conventualis , Prælatus , aut eorum vicarii eisdem mortuis , vel amotis per se absque consensu capituli seu definitorii dispensare cum sibi subditis illegitimis ad quascumque dignitates, & officia ordinis, quia hæ clausulæ operantur, ut restituantur , & revalidentur privilegia revocata, ut communiter docent Doctores , & præcipue Suarez *de leg. lib.* 8 *cap.* 19. Rodrig. *tom.* 1. *quæst. regul. art* 3. & *tom.* 2. *quæst.* 34. *art* 4. Sigismundus à Bononia *de elect. n.* 67 Diana *d p.* 3. *tr* 2. *ref.* 102 Portel. verbo *illegitimus n.* 10. Bassæus verb. *irreg.* 3. *n.* 7. 14 verb. *ex variis*. † ideo ego cum illis affirmo, constito expresse de illo antiquiori Sixti IV. Pontificis , ac posterioris Greg. XIV. jam adductis , cum Ascanio, Tambur. *de Jure Abbat tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 14. *n* 10. Laurent. de Peyrinis *in privil. minimor. tom* 1. *const.* 2. *Julii* 2 § 29 *n* 96. Peliz *tom.* 2. *tr* 9 *c.* 2. *sect.* 4. *q.* 16 *n* 131. posse Generales, vel Provinciales, vel etiam superiores locales, etiam extra capitulu generale, aut provinciale dispensare cum subditis patientibus defectum natalium ad dignitates, & officia ordinum, quod non sic licebit vicariis eorum, cum dict. Bull. ultima Greg. de illis non loquatur.

Ad ultimam quæstionis partem, adjunctis quæ 14 dixi hic sub *q.* 2. à vers. *ad secundam* breviter existimo respondendum, ut filius habitus ex parentibus post matrimonium consummatum professis, censeatur legitimus quoad ordines, quia cum tale matrimonium professione solutum non fuerit , cum esset consummatum ; ideo debet dici legitimus quoad ordines, sicut quoad hæreditatem: ita Leander *de irregul. tr.* 2. *disp.* 3. *q.* 9. Contra Sanchez, Majolum dicentes esse legitimum quoad successionem irregularem, non quoad ordines propter paternam incontinentiam, & sic egere dispensatione per *c. litteras* 14. *hic*, quem expendi ibi sub *d. q.* 2. ubi leges de filio procreato à parentibus voto simplici castitatis, mutuo consensu adstrictis vel ex conjugibus, quorum alter post consummatum matrimonium, altero ignaro, aut sciente, & contradicente, professionem emisit, vel de filio concepto ex conjuge jam professo , aut ad sacros ordines promoto, altero conjuge sciente, & consentiente, aut non contradicente, sed tacente, non sic certum apparet, cum negent Sanchez *de matrim. lib.* 9. *disp.* 38. cum Ancharrano, Abbate, Angelo, Supplem. Gabriel, Brunel, Gregorio Lopez, Stunica,

Rodrig. Vega, & aliis, alii inquam, ut Suarez *de censf. disp.* 50. *sect.* 2. *n.* 4. Sayro *lib.* 4. Cornejo *de irregular. disput.* 15. *dubio* 1. † affirment vero
16 in singulis adductis casibus penes Sanchez, Cardin. Alex. de Nevo, Mayron, Majol. Castrus Palao *de benefic. tr.* 15. *puncto* 1. §. 2. *n.* 5. dicentes praxi receptum esse hos filios hæredes relinqui, & absque ulla dispensatione ad beneficia, & ordines promoveri, Azor, *lib.* 2. *instit. moral. c.* 6 *q.* 6. Villalobos *p.* 1. *tr.* 13. *dif.* 57. *n.* 10. Pelizar. *in decis. reg. c.* 5. *sect.* 2. *q.* 22. *n.* 74. & Ægidio *de cens. disp.* 18. *n.* 104. Suarez, & Layman; & in 2. casu docent etiam Majol. *lib.* 1. *de irregul. cap.* 4. *n.* 5. idem Sanchez *d. q.* 38 *n.* 5. Villalobos *n.* 5 per textum *in c. quidam, & cap. placet de convers. conjugat.* ubi late dico, & omnes disputant per *d. cap. litteras* 14 *hoc tit.* sed quia *supra* expositus est; ideo ad ibi dicta in relata quæst. 2. recurres pro vero intellectu horum dubiorum, & à dict. Suarez *dict. disp.* 50. *de cens. sect.* 2. ubi de omnibus his casibus disputat. & Leander cum infinitis *de irregul. tr.* 2. *disp.* 3. *q.* 9. 10. 11. & 12. ubi leges quare non amplius insisto.

QUÆST. V.

An illegitimus occultus incurrat irregularitatem? an Pontifex legitimando illegitimum, habilitet illum quoad spiritualia, & temporalia sicut habilitaretur legitimatus per subsequens matrimonium? Et an si illegitimus dispensetur à Papa quoad ordines, intelligatur dispensatus ad omnes sacros? Et beneficia simplicia, ad personatus? ad curata, Digniores, & Episcopatus? Et an facultas concessa superioribus Relegionum ad dispensandum cum suis subdites illegitimis, ad omnes Prælaturas porrigatur, etiam ad obtinendam Dignitatem Generalem.

SUMMARIUM.

1 *Illegitimus quantumvis occultus, & inhabilis ad ordines*, & *beneficia, etsi contra aliqui ex n.* 3. ad n. 6.

2 Cap. congruente. Cap. tua. Cap. quoniam de filiis Presbyteror.

3 Cap. innotuit de electione n. 5.

4 *Exceptio firmat regulam in contrarium*

7 *Illegitimus redditur legitimus ad ordines per subsequem matrimonium*, & n. 8.

8 *Matrimonium retrotrobitur ex benignitate Juris ad tempus conceptionis filii, alias illegitimi.*

9 *Illegitimus redditur legitimus ad ordines, & beneficia dispensatione Pontifica utcumque ut n.* 10.

11 *Legitimatio à Jure videtur, ut non differat à legitimatione illegitimorum ab homine ut* n. 12.

13 *Legitimatio canonica, est quoad omnes effectus, civilis vero non sic operatur* n. 14. 15. 16.

14 *Pontifex legitimando illegitimum, tollit omnem infamiam illegitimitatis.*

15 *Legitimatio à Papa facta, est non solum quoad ordines, sed quoad beneficia: quia est quadam dispensatio totalis.*

16 *Pontifex potest auferre impedimenta illegitimitatis quoad ordines, & beneficia, ac dignitates omnes* n. 17.

17 *Legitimati à Papa ipso jure fiunt habiles ad ordines, beneficia, & dignitates, excepto Cardinalatu.*

18 *Pontifex potest habilitare illegitimum sibi subditum, non solum quoad ordines, sed etiam ad temporalia in terris suis. Et quare?* n. 19. & 20.

19 *Papa habet spiritualem, & temporalem potestatem in sibi subditum.*

20 *Legitimatus à Papa, sic legitimatur ad ordines, beneficia, & honores, sicut qui legitimatur per subsequem matrimonium, etiam quoad temporalia in sibi subditos.*

21 *Papa solus potest auferre omnem irregularitatem, & illegitimitatem.*

22 *Dispensatio, & legitimatio, in quo differant,* & n. 23.

24 *Legitimatus à Papa, quod ordines, quando sic intelligatur quoad sacros, & beneficia quando quoad solus minores* n. 26. & 27.

25 *Dispensatio stricte interpretatur, quia est relaxatio Juris communis*

27 *Permissio in genere, mediocritatem significat.*

28 *Dispensatio Pontificia ad omnes ordines; claudit etiam sacros* n. 19.

29 *Clausula* omnes *in dispensatione posita, est extensiva.*

30 *Dispensatus ad ordines. verius, est ut non eo ipso intelligatur dispensatus ad beneficia* n. 31.

32 *Dispensatus etiam ad omnes ordines, non inde intelligatur dispensatus ad obtinenda majora beneficia.*

33 *Dispensatio cum illegitimo facta à Prælato Religionis cum illegitimis, non intelligitur quoad Generalatum,* & n. 35. *ubi de stylo Romæ, sed contra* n. 38 39 40. & 42.

34 *Dispensatus ad omnes dignitates, non censetur dispensatus ad Episcopatum,* & n. 35. *Et quare?* n. 46.

35 Generalatus *ex stylo secretariæ brevium, & Pænitentiariæ, censetur exclusus in dispensatione illegitimitatis quoad officia inter regulares* n. 36. & 37. *contra* n. 38. *Explicatur stylus infra* n. 38. 49. & 50.

36 *Privilegia contraria Juri communi, sunt stricte interpretanda, nisi concessa Religionis, ut* n. 52.

37 *Legitimatus in infantia per declarationem sacræ Congregationis Concilii, quare non intelligatur dispensatus quoad Generalatum, & à* n. 58.

38 *Potestas dispensandi longè interpretanda est, etsi dispensatio ipsa stricte. Et de ratione* n. 47.

39 *Pii V. privilegium in praxi cum illegitimis, est quoad Prælaturas omnes Religionis.*

40 *Gregorii XIII. Bulla de dispensandis illegitimis, quoad Prælaturas omnes Religionis.*

41 *Clausula* protsus *in dispensatione, abolet omnem inhabilitatem. Deinde clausula* penitus.

42 *Privilegia toti Religioni concessa, sunt extendenda, quia æquantur juri, ut* n. 44.

53 *Ratio, quæ pro Religione facit, est summa.*

45 *Privilegia dubia regularium ex dubietate orta, ex ambiguitate verborum, & Juristarum interpretatione, sunt intelligenda in favorem Re-*

46. *Dispen-*

46 *Dispensatio ad Generalatum, seu Episcopatum differt . ut n. 47.*

49 *Stylus secretariæ Romanæ, & Pænitentiariæ, quare excludit* Generalatum, *quando dispensatur cum Religiosis intelligimit quoad Dignitates, & honores ad petitionem partis; & non sic, si dispensandi facultas concedatur Religioni* n. 50.

51 *Diversitas rationis, inducit diversitatem Juris.*

53 *Privilegia regularibus absolute concessa, pro utroque foro intelligitur concessa* n. 54

54 *Privilegium sine restrictione concessum, non est limitandum, sed explicandum pro utroque foro.*

55 *Regulares virtute privilegiorum, quando possint absolute absoluere ab excommunicatione deducta ad forum quoad culpam.*

56 *Privilegium Pauli III. concessum Generali, & Abbatibus S. Benedicti Vallisoleti circa dispensationem super irregularitate, bigamia, & homicidio in utroque foro. &* n. 57.

58 *Declaratio Cardinalium circa dispensandum cum quibusdam illegitimis, intelligitur tantum quoad successionem bonorum, & quare* n. 61.

59 *Facultas concessa per Bullam Dominis de Campeng. legitimandi quoad bona, porrigitur ad personas Ecclesiasticas. Quare* n. 60.

60 *Supplicatio quoties discordat à brevi, potius ea extenditur, quam breve.*

1 AD primam partem difficultatis ex nonnullis supra adductis liquet responsum. Sed quia aliqua dicta possunt applicari *in cap. fin. supra de temporibus ordinatin.* quatenus ad impedimentum occultum ex homicidio, pro uberiori tractatione, ideo nunc respondeo, ut illegitimus quantumvis occultus, & communiter legitimus reputatus, vere sit irregularis; quia ut dixi sub *q 2. supra.* textus hic, & *in cap. fin. hoc tit.* & aliis, absolute illegitimum ab ordinibus excludunt, nulla distinctione facta de publico, vel occulto, ut adnotarunt Navar. *in manuali cap.*27 *n.*201. Covarruv. *in clem. si furiosus 2.p.* §. 3. *num.*4. Ugolinus *de irregularitate cap.*44. §. 1. Gutierrez *lib.* 1. *canonic.q.cap.* 13. *n.*20. Sayrus *lib.6.c.*10 *n* 36. Azorius 2 *p instit. moral. lib.6.cap.*3.*q.*23. Avila *p.7. de cens. disp.*3. *dub* 6. *conclus.* 1. Coninck *disp.* 18. *dub.* 12 *in princ.* Layman *lib.*1.*summæ tr.*5 *p.*5 *c.*5.*n.*1. Bonacina *tom.* 1. *disp.*7. *q.*2. *p* 3. *n* 2. Hurtado *de irregul. dis* 16. Diana *p.* 10. *tr.* 13. *miscel.*3. *res.*30. & alii, passim.

Nec obstant Jura *in cap congruente, in cap.*
2 *quoniam, in cap. ex tua nobis hoc tit.* quatenus ad irregularitatem, de qua in singulis casibus dictorum Jurium, videtur exposci notorietas, & publicitas, ut illegitimi repellantur ab obtentione beneficiorum, de quibus ibi; indeque gradum faciendum ad casum, de quo hic, ut scilicet illegitimus occultus, nec sit irregularis quoad ordines, nec quoad officia, & beneficia, aliasque Dignitates, & Prælaturas, de quibus dico hic ex vers. *ad secundum*; quia respondeo ex jam adductis Doctoribus, ut cum irregularitas hæc sit imposita illegitime natis propter causas incontinentiæ, de quibus dixi *in Rub.* & *in q.* 1. cum aliis, & sic natus certus sit de sua illegitimitate, quantumvis alii eam ignorent, adhuc sine dispensatione queat ordinari, & beneficiari.

His obest textus *in cap. innotuit de elect.* ubi, ut 3
glossa animaduertit, non ex sola secreta confessione natalium illegitimorum habita ab Archidiacono Eborasensi electo in Episcopum, sed ex notitia, quam Pontifex comparavit ex quibusdam suffraganeis, illud condidit decretum. Cum ergo in relatis proxime Juribus lex canonica consideraverit solum publicos natales illegitimos, quos
punit, non autem alios † & exceptio firmet regu- 4
lam in contrarium in casibus non exceptis, *l. n.im cum liquide ff. de pænu legata, l. quæsitum* 22. *paulo ante* §. *si quis fundum* vers. *idem respondit ff de fundo instructo cum vulg. ergo.* † sed adhuc respondetur
prædictum cap. & alia relata ex tit. nostro, in- 5
telligenda tantum fore quoad forum externum, nempe ut ille illegitimus, dum publicè, & notoriè non constat; non habeatur, ut irregularis at quoad se, ut valeat ordinari, & beneficiari nihil ei jubet occultum, siquidem sciens se illegitimum, sine occulta saltim dispensatione, habilis non
reddetur, ut diximus jam *in dicta quæst.* 2. † Quare 6
non sunt audiendi Alphonsus de Castro *lib.* 2. *de lege pænali c. ult. conclus.* 5. contrariam forensem sententiam, & Pater Gerunda *de Episcop. tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 1. *n.*3. existimans non esse improbabile, ut per defectum natalium occulte illegitimorum non contrahatur irregularitas.

Ad secundam quæstionis partem, & ejus de- 7
pendentes casus, ut respondeam præmitto ex jam adductis *in Rub.* & *in quæst.* 2. & aliis, non solum professione irregularitatem ex illegitimitate tolli ad ordines; item & per matrimonium subsequens contractum a parentibus filii illegitimi, de quo latissime agunt Doctores *in cap. tanta qui filii sint legitimi* per textum *ibi*, & concordantes, & *in l.* 13. *tit.* 1. *p.* 4. de quo præter Doctores; quos *ibi* refert Barbosa, leges Henriquez *lib.* 11. & 1. *de matrim. cap.*20.*n.*2. & 2. & *cap.*21 *n.*2. & *lib.*14. *cap.*8. *num.* 10. Suarez *de cens. disp.*50. *sect.* 1. Bonac, *q.* 2. *de irregularitate puncto* 3. *n.* 6. Castrum Pala in *tract.* 13. *de beneficiis disput.* 4.
puncto 1. §.2. *num.* 18. † qui notant dictum matri- 8
monium hanc vim habere, ut retrotrahatur ex quadam benignitate Juris canonici *in dicto cap. tanta*, ubi glossa advertit ad tempus conceptionis talium filiorum, & sic beneficio Papæ, Principisve, illos reddi legitimos, etiam quoad ordines quia matrimonium subsequens omnino purgat præcedentem turpitudinem, & in id consentiunt Basilius Pontius *de matrim. lib.*12. *cap.* 1. *n.*7. & 8. Pelizzarius *tom.*2.*tract.*7. *cap.*5.*sect.* 1. *q.*24.*n.*76. Baunii *de irregularitate q.*14. *dicto* 1. Covarruv. 2.*p. de sponsal. c* 8 §.2 *n.* 18. & ad propositum per plures quæstiones, Leander *de irregul. tr.*2.*disp.*3. *ex q.* 17. *usque ad* 27. de quibus dico *in d. c. tanta.*

Præmisso secundo, & proprius ad materiam, de
qua in titulo nostro per dispensationem Pontifi- 9
ciam factam, legitimando tales illegitimos, legitimas ad ordines, beneficia, & dignitates, sive ut ex sequentibus apparebit disquisitionibus. Unde etsi distinguant DD. inter casus habilitandi illegitimos, dispensationem Pontificiam ab ea, quæ habetur per absolutam legitimationem Papæ (de cujus effectibus late etiam dico *infra in d. c. tanta*
qui filii sunt legitimi. † Tamen in effectu ait Sua- 10
rez de his duabus sigillatim scribens *de cens. dict. disp.*50 *sect.*5. *art* 1. & 2. Utrumque modum reipsa non esse diversum, nisi fortasse in nomine, & modo dispensationis, & quod differentia in eo nempe consistere possit, ut legitimatio propriè

ſumpta,ſeo totalis,differat à diſpenſatione ſtricte
ſumpta, quod legitimatio dicit integram diſpen-
ſationem in defectu natalium, & quoad omnes
effectus ejus; diſpenſatio autem vocetur, quando
ſolum fit quoad aliquem, vel aliquos effectus, ut
tradunt Panormit. cum aliis *in c. per venerabilem
qui filii ſint legitimi*, Covar, *d.* 1. *p.*4. *c* 8. *in princ.*
11 Tertio præmitto ex Silveſtro verbo *illegitimus
num.*4. ex Paludano *in* 4. *diſt.*41. *q.*3. *num.*7. & aliis
communiter *in dicto cap. tanta*, diſtingui legiti-
mationem à Jure, & ab homine; eo quod Juris
legitimatio, quando Jus v. g. reputat legitimum
aliquem, licet natus non ſit ex matrimonio ve-
ro, vel propter bonam fidem parentum, vel
propter matrimonium ſubſequutum, de quibus
caſibus jam aliquos poſui, *ſupra hic ſub quæſt.*2.
quos ad propoſitum applicabis, cum *ibi* pateat †
imo & dicit Suarez *dicto art.* 2. *à n.* 7. cum com-
12 muni quoad præſentem irregularitatem vitan-
dam, legitimos cenſeri omnes, qui beneficio Juris
canonici, legitimi effecti ſunt; etſi naturaliter (ut
ſic dicamus) non ſint legitimi, inde inferens,
manifeſte ſequi, ut idem dici debeat de legitima-
tis ab homine, quia eundem effectum habet talis
legitimatio circa particularem perſonam, ad quam
factam hominis dirigitur, quem habet univer-
ſaliter legitimatio Juris ad perſonas, de quibus
tale Jus loquitur, cum actus idem ſit, proportione
ſervata.
Quarto præmitto, ut diſtinguatur legitimatio
13 canonica, de qua in præſenti titulo loquimur à
legitimatione civili; eo quod illa fiat tantum
per poteſtatem Eccleſiaſticam; at vero hæc per
Regem, Principem ſeu poteſtatem ſæcularem, quæ
tantum poteſt tollere omnes effectus quos lex ci-
vilis, vel temporalis poteſtas potuit introducere;
non tamen auferre irregularitatem ad ordines, &
beneficia, quam non potuit introducere: argum.
eorum, quæ late dixi *in cap. Eccleſia Sanctæ Ma-
riæ ſupra de conſtit.* & *in tit. de Judiciis*, & *foro
compet.* illa autem aufert omnes defectus illegiti-
mitatis; ſic ut inhabilis alias ad omnia canonica
reddatur habilis, & legitimus; etenim ut Panor-
mit. *in dicto cap. per venerabilem*, ait *num.* 21. & 22.
Covar. *dicto* §.4. *n.*4. Suarez *dicto art.* 2. *ſub num.*9.
quod præſens inſtitutum quidquid alii dicere
intendant, legitimatio canonica habilitat quoſ-
cumque illegitimos; quia poteſt Pontifex auferre
omnes effectus Jure humano introductus, præ-
ſertim canonicos qualis eſt irregularitas, de qua
in noſtro titulo.
14 Et licet juxta quæ latiſſime aſſigno *in cap.* 1. *de
except.* & ſcripſi *in cap. teſtimonium de teſtibus*,
Pontifex nequeat auferre illam maculam, ſive no-
tam infamiæ, quæ de facto oritur ex hominum
mentibus, & receptione, quæ major eſt ſemper in
magis illegitimis, hoc eſt ſpuriis, adulterinis, ſive
ſacrilegis &c. hoc inquam non obſtat quominus
legitimatio eis reſtituat quidquid Jus canonicum
abſtulit, & conſequenter eos reddat habiles ad
ordines conſequendos, ut communiter ex Panor-
mitano *in dicto cap. per venerabilem*, docent Docto-
res, & per textum *in cap. ad hæc hoc tit.* Covar. *dicto*
§.8. Majol. *lib.* 1. *de irregularit. cap.*8. Paul, Bulge-
ſius *de irregul. p.*5. *hoc tit. à num.* 10. Silveſter ver-
bo *legitimus*, Suarez *ſupra.*
15 Evincimus ergo ex dictis legitimationem cano-
nicam factam à Pontifice de his illegitimis adeo
eſſe efficacem quod non ſolum auferat irregulari-
tatem ut impedit ordines, ſed etiam ut impedit
promotionem ad beneficia, ſeu Dignitates, quæ
illa legitimatio eſt quædam diſpenſatio totalis,
quæ extenditur ad habilitandum illegitimum
quoad omnes effectus, ordines, officia beneficia,
& Dignitates canonicas, niſi ſpecialiter aliquid
prohibeatur; de quo non fiat mentio ſpecialis in
ea univerſali, ſeu indefinita diſpenſatione juxta
quæ dixi *ſupra in cap.*1. *cap.*3. 7. 17.20. cum aliis
de reſcriptis. † Patet ergo ex dictis, ut poſſit Pon- 16
tifex eximere quos voluerit à tali impedimento
Juris, quoad ordines, & beneficia, ut docent præ-
ter antiquos Caſtrus Palao *tom* 2. *dicto tract.*3. *de
beneficiis diſp.*4. *punct.*1. §.5. *n.*4. Philibertus *tr.*1.
de ordine p. 10. *cap.*1. *num.*18. † Imo quod legiti- 17
mati à Papa ſint eo ipſo legitimati ad omnes or-
dines, beneficia, & Dignitates Eccleſiaſticas, ex-
cepto Cardinalatu ex proprio motu Sixti V. anni
1595. nonas Decemb. incipiente *poſtquam*, ita
omnes, & Philibertus *ſupra*, Covar *in* 4. *diſt.*2. *p.
cap.*8. §.8. Avila *de cenſ. p.*7. *diſp.*3. *dubio* 6. Filiuc.
tract 19 *cap* 5. *q.*7. & 8. Leander *de irregul. tract.*2.
*diſp.*3. *q.* 28. & 29. & alii communiter, quod ſi
illa legitimatio ſit tantum partialis jam ex dictis
erit tantum diſpenſatio, quæ an extendatur, ſeu
reſtringatur, accipies ex proximè dicendis hic, &
in aliis ſequentibus quæſtionibus.
Jam ergo his ſuppoſitis, quæ neceſſariſſima ſunt 18
pro vero intellectu materiæ, de qua loquimur ad
intelligendas diſpenſationes, quæ ſolent obtineri
à ſummo Pontifice quoad prædictos effectus, vel
ab Epiſcopis, ſeu aliis Prælatis ſæcularibus, Ec-
cleſiaſticis, vel regularibus, dicendum eſt poſſe,
Pontificem habilitare illegitimum ſibi ſubditum
ſolum quoad ſpiritualia, ſed etiam quoad tempo-
ralia in terris ſuis † eo quod certum eſt in ſibi 19
ſubditum habere utramque poteſtatem, nempe
ſpiritualem, & temporalem, ut docent omnes *in
dict. cap. per venerabilem*, & *dict. cap. tanta qui filii
ſint legitimi*, ubi dico qualiter contingat diſpenſan-
do in radice matrimonii, Leander *ubi ſupra q.* 30.
ex communi omnium ſententia, quam abundan-
tiſſime confirmo ex his, quæ dixi *ſub c. novit. de Ju-
diciis*, ubi de poteſtate Pontificia, & Regia, de diffe-
rentia utriuſque, de Juriſdictione ſpirituali, quam
habet Pontifex in omnes orbis Chriſtianos, &
temporalem in habitu, quoad temporalia in ſub-
jectos laicos Principum laicorum; idem de Juriſdi-
ctione actuali, & temporali in ſibi ſubjectos, & va-
ſallos ibi ex *q.*3. per alias ſequentes, quibus lectis,
& applicatis, hujus puncti difficultas liquet.
Ex quibus infero ſic à Papa legitimatum habi- 20
litari ad ordines, beneficia, & honores, ſicut qui
legitimatur per ſubſequens matrimonium, etiam
quoad temporalia in ſubditis, ac vaſallis Papæ:
quia tunc dicitur legitimatio pleniſſima: reſpectu
vero aliorum non ſibi ſubditis in temporalibus,
habilitari integre quod ſpiritualia ordinum, be-
neficiorum, ac Dignitatum Eccleſiaſticarum, ſine
Doctorum controverſia, quoad temporalia quali-
ter contingere poſſit, directe, vel indirecte, leges
DD. *in d. c. per venerabilem* §. *rationibus qui filii
ſint legitimi*, Sanchez *de matrim. lib.*8. *diſp.*7. *n* 1.
Covar. *in* 4 *decretal.* 2. *p. c.* 8. §. 8. *n.*18 Molina *lib.*3.
de primogeniis, & *ibi* additionatores *cap.*2. *num.*1.
Molina Theolog. *de Juſtitia tom.*1. *diſp.*173. *ini-
tio* Peregrin. *de fideicommiſ. art.* 23. *n.*11. Baſilius
Pont. *lib.*11. *de matrim. cap.*5 §. 1. *n.*6 Corduba
*ſua q. lib.*9 *diſp.* 2. Caſtrus Palao *tom.*2. *tr.*13. *de
benef. diſp.*4. *punct.*1. §.4. *n.*4. Barboſa *de poteſtate
Epiſcopi p.*1. *tom.*3. *c.*2. *n.*102. & alii communiter.

Infero

21 Infero secundo ex jam dictis posse per dispen-
satiooem Pontificis, nullo contradicente scrip-
tore auferri irregularitatem, ut doeuit Suarez
dicta disp. 50. *de cens. sect.* 5. *in princ art.* 1. Bonaeina
q. 2. *de irregularit. puncto* 3. *num.* 14. Castrus Palao
tom. 6. *de censur. disp.* 6. *puncto* 9. ubi bene suppo-
nit non posse esse quæstionem de Pontifice, cum
ab ipso irregularitas, de quo agimus emanave-
rit, quia solius Pontificis est infirmare canones,
cum ergo ex *cap. nimis hoc tit. infra,* & aliis, filii
non legitimi nati, sacerdotium, dignitates, persn-
natus, & alia beneficia curam animarum haben-
tia sine dispensatione sedis Apostolicæ obtinere
non valeant: imo & promoti ab eis amoveantur:
sequitur, ut solius Papæ sit eum prædictis dis-
pensare, non Episeopi, aut aliorum inferiorum
Prælatorum, de quibus *infra,* nunc præter rela-
tos à Barbosa *in dicto cap.* & aliis videndi sunt
Pelizzarius *tom* 2. *tract* 7. *q.* 20. *n.* 70. Philibertus
tract. 2. *de ordine p.* 10 *cap.* 1. *n.* 13 Bonacina *de irre-
gul. q.* 2. *puncto* 3. *n.* 14. Baunii *tract.* 11. *de cens. q.* 15.
Castrus Palao *disp.* 6. *puncto* 9. *n.* 7. & alii moder-
niores.

22 Infero tertio, etiam ex dictis, ut quia dispen-
satio differt à legitimatione modo adducto in
toto hoc vers. *ad secundam* quod non eo ipso
Pontifex dispensat eum aliquo in irregularitate
illegitimitatis legitimet eonsequenter illum, tam
23 quoad spiritualia, quam quoad temporalia † quia
ut ibi dixi dispensatio valde differt à legitima-
tione: dispensatione enim est ad aliquem easum,
& actum, certis quibusdam legibus, aliquem le-
gitimum faciens, ut docent *ibi* adducti Cavarruv.
in 4. *decret. p.* 2 *cap.* 8. §. 8. *n.* 1. ex Antonio Butrio,
Abbate, Paulo Jason. & aliis, Suarez, *dicta disp.*
50. *num.* 8. *de cens.* Castrus Palao, *tom.* 6. *de cens.
disp.* 6. *p.* 9. *num.* 6. Leander, *dicto tract. de irregu-
larit disp.* 3. *q.* 39. & 40. eolligentes hinc quod
legitimatus à Pontifice, sit habilis ad ordines,
beneficia, & dignitates æque ac legitimus: non
vero sie dispensatus: eo quod dispensanda sint,
& attendenda verba dispensatinnis, & stricte
interpretanda; & quod sit etiam juris commu-
nis relaxatio, ut etiam ex multis amplissime
dieit, & exornat Thomas Sanehez, *toto lib.* 8. *de
matrimonio,* legendus. Ex quibus suppositis sit
gradus facilis ad dubia, quæ ab hinc subsequun-
tur.

24 Ad tertiam quæstionis partem, an si illegiti-
mus dispensetur à Papa quoad ordines, intelli-
gatur dispensatus quoad ordines sacros, benefieia
omnia, etiam eurata, & dignitates? In qua dif-
ficultate, quæ plures casus continet, supposita vi
dispensationis, dieo ad omnes respondendum esse
juxta verba deelarantia voluntatem dispensantis
Papæ, quia si dispensatio esset tantum illegitimi
ad ordines simpliciter, vel ad clericatum, tunc
prnbabilius esse, ut ea dispensatio non extendatur
ad ordines saeros, nisi alias illegitimus esset jam
in minoribus eonstitutus, & id nosset Pontifex:
sie probant conclusionem Doctores per glossam
in dicto cap. litteras 14. verb. *ordinari* hoc titulo
glossa, *in dicto cap. fin.* veab. *ad omnes.* Rebuffus,
tit. de dispens. ex defectu natal. num. 47. Suarez,
de cens. dict. disp. 50. *sect.* 3. *à n.* 3. Azor. *instit. mo-
ral. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *q.* 6. Campanil. *in divers. Juris
Canon. lib.* 11. *cap.* 13. *n.* 95. Sanehez, *de matrim.
dicto lib.* 8. *disp.* 1. *n.* 26. cum multis, & cum aliis
Barbosa *in pastorali alleg.* 45. *n.* 4. quibus addo
ex antiquis, Arehidiac. Abbat. Hostiens Felinum.
Jason. Sylvestrum, Angel. Armilam, Tabien. &
alios Canonistas, quos citat usque ad 27. idem
Sanchez, Henriquez, *lib.* 7. *cap.* 30. *n.* 2. & *lib.* 14.
cap. 8. *n.* 10. Sayrum, *tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 19. Re-
guald. *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 75. Molfes. *in summa
tract.* 7. *n.* 8. *cap.* 16. Bonacinam, *tom.* 2. *disp.* 1. *de
privileg. q.* 3. *puncto* 7. §. 1. *n.* 10. Castr. Palao, *de
censuris disp.* 6. *puncto* 9. *n.* 6. Leander, *de irregu-
larit. tract.* 2. *disp.* 3. *q.* 41. Avilam, *de cens. p.* 7. *disp.*
3. *dubio* 6. vers. *Majolus lib.* 1. idem Majol. *de ir-
regularitate lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 6. Salas, *disp.* 17. *sect.* 8.
n. 49. † quorum ratio est quia cum dispensatio 25
sit relaxatio juris communis, est stricte interpre-
tanda, reducendo eam ad ordines minores: idem
dieit Diana cum aliis, *p.* 10. *tract.* 13. *miscel.* 3. *res.*
30. vers. *sed quia.*

Nec huic receptæ sententiæ obstant Philipu- 26
tus, & Anton. *in dicto cap. litteras n.* 10. quibus ad-
hæret Philibert. *de ordine tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 4 *n.* 10.
imo & videtur assentire Suarez, *disp.* 41. *sect.* 3.
numer. 3. quatenus ait de facile esse universaliter
acceptare hane regulam, ut dicta dispensatio
intelligatur ad solos ordines minores, quia in
his rebus indefinita æquipollet universali; & ut
ait Philibertus, nam qui petit illam dispensatio-
nem à Pontifice, intendit eam impetrare pro om-
nibus saeris ordinibus, & ex aliis fundamentis
relatis à Leandro. *dicta quæst.* 41. quia respondetur
eam quidem esse naturam dispensationis, ut re-
stringetur ad rigorosam, & practicam significa-
tionem, quæ in minoribus ordinibus satis verifi-
catur, nondum susceptis: quod si suscepti essent
extenderetur ad ordines saeros, ne esset illa fru-
stranea, & ut verba aliquid operarentur. † Sed in 27
puncto nostro non adeo est restringenda, ut in
sola prima tonsura verifieetur; eo quod cum
permissio in genere medioeritatem significet,
& respiciat ex *l. fin. §.* 1. *Cod. communia de
legat. l. legato generaliter ff. de legat. l.* 1. se-
quitur, ut ad omnes minores ordines por-
rigatur, quia ista sunt medii inter saeros, &
primam tonsuram, ut fatentur adducti Docto-
res.

Unde potest esse dubium, num si Pontifex di- 28
eeret *dispenso ad omnes ordines tecum.* an ea uni-
versalis clausula porrigat dispensationem, etiam
ad ordines saeros? Respondeo ex his, quæ dixi *in
cap. cum omnes supra de constit.* ubi de indefinita,
& universali clausula, illam dispensationem cum
tali clausula porrigi etiam ad ordines sacros, ut
doeent adducti, inter quos Sanchez, *dicto lib.* 8.
de matrim. disp. 6. *n.* 26. *in fine,* Philibertus *de or-
dine dicto tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 4. *n.* 10. *in fine,* Suarez,
ubi supra, Leander *dicta disp.* 3. *q.* 42. † Nec ob- 29
staut Mayol, Sayrus, & Henriquez, & Philibertus
contrarium tenentes, nisi extensio clare sumere-
tur ex Pontificis mente, eum adjecta illa clausula
ad omnes jam tunc satis per eam dare includuntur
omnes ordines, etiam saeri: eo quod hæc clausula
amplius debet operari, quàm dispensatio simplex
ad ordines, quæ extenditur ad omnes minores;
ut dictum est.

Ad quartam quæstionis partem, an ita dispen- 30
satus ad ordines, scilicet minores, seu ad omnes
intelligatur dispensatus ad beneficia simplicia so-
lita dari similibus ordinatis? Et licet in utro-
que casu existiment noonulli, eo ipso intel-
ligi dispensatum ad beneficia, ut affirmant Say-
rus, Sa, verb. *dispensatio. num.* 13. & 14 Belier.
diquisit. clerical. p. 1. *tit. de disciplina regular.* §. 3.
 n. 29.

n 29. & àlii, & de fecundò cafu. Sanchez *ubi fupra n.* 27. quia inquit ordinibus facris infeparabiliter eft anneaum aliquod fimplex beneficium, cum ex Trid. *feff.* 21. *de reform. cap.*2 & ex his, quæ latiffime dixi *fupra in cap.* 11. *de temporib. ordin.* ubi de titulo ad ordines, nullus poffit absque titulo beneficii ad ordines facros promoveri.

31 Tamen in neutro exiftimo illam difpenfationem ad ordioes portigendam, nec ad fimplea beneficium: nam hæc duo adhuc funt feparabilia, ut executio unius queat ftare fine executione alterius. Et eft ratio, quia difpenfatio non trahitur ad confecntiva ejus, fuper quo difpenfatur, quando ea imprimit effectum validum fuper actu, in quo difpenfetur abfque eo, quod extendatur ad illud confecutivum, docent in terminis Navar. *lib.* 1, *conf. de ætate ord. ad* 5. *quæftionem*, Avila *de cenfur. p.* 7. *difp* 3 *dubio* 5. verf. *quarto* notandum, cum Silveftro, Tabiena, Covartuv. Bonacina *de irregularit. q.*2. *puncto* 3. *n.* 14. verf. *advertendum eft*, Caftrus Palaus *de cenfur. difp.* 6. *puncto* 9. *n.*6. Barbofa cum aliis *de officio Epifcopi alleg.* 45. *n.* 6. & Philibert. *cap.*4. *num.* 11. fupra gloffa *in cap.* 2. *hoc tit. lib.* 6. Gemin. & Barbofa *ibi.* Leander *de irregularit. quæft.*43. & 44. *dicto tract.* 2. *difput* 3. Panormit. *in dict. cap. litteras n.* 6. *in fine*, & Diana *dicta p.*10. *tract.* 13. *mifcel.* 3. *ref.*30. fub dicto
32 veri. *fed quia.*

Itaque infero dicendum, ut ille difpenfatus, etiam ad omnes ordines nullo modo cenfeatur difpenfatus ad obtinenda alia beneficia majora, ut perfonatus, curata, Canonicatus, feu dignitates, & multo minus ad Epifcopatus ex neceffaria confeqoentia, quia fi nec intelligitur difpenfatus, nec ad beneficium fimplex, à fortiori, nec ad perfonatus, aliaqua beneficia majora abfque eo, quod obftet ex Tridentino requiri ad ordines titulum beneficii, qui poteft verificari in fimplici, in curato, perfonatu, Canonicatu, & Dignitate Ecclefiæ: nam ex eodem concilio patet etiam, ut poffit quia ordinari in facris cum Patrimonio fufficienti, aut alia de caufa. Juata quæ latiffime fubjunxi *in dicto cap.* 11. *de temporibus ordin.* ibi videnda & hæc clarius confirmantur ex dicendis *infra quæft. fequenti*, ubi an difpenfatus ad beneficia, intelligatur etiam ad Curata, cæterafque Dignitates.

33 Ad quintam quæftionis partem an facultas conceffa fuperioribus Religionum ad difpenfandum cum fuis fubditis illegitimis, ad omnes Prælaturas porrigatur, etiam ad generalatum fuæ Religionis. Et applicabis bic pro lata refponfione quæ dixi *fupra fub quæft.* 3. & 4. *de privilegiis conceffis ad hæc religionum fuperioribus*, jam nuoc ad punctum difficultatis, conabor ad brevem refponfionem reducere omnia, quæ abfumunt longe in hoc puncto alii Doctores; ea natura ergo difpenfationis ftricte interpretandæ, modo in relatis cafibus, & poocndis *q.*2. videtur, ut talis difpenfatio cum illegitimo, non extendatur ad Prælaturam generalatus, quæ eft mul-
34 tum fuperior cæteris. † Et confirmatur, quia ut *in dicta quæft. feq.* dico difpenfatus ad omnes, feu quafcumque dignitates, non cenfetur difpenfatus ad Epifcopatum, ut tradunt præter ordinarios ibi referendos. Fagundez *de præceptis Ecclef. præcepto* 5. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. Sayrus, *de cenfuri, lib.* 6. *c.* 11. *n.*27. gloffa *in cap. de præbend. lib.* 6 Panormit. *in cap. dilectus de concef. Prabenda n.* 1. & *in cap. cum Witomenfis*, *num.* 8. *de elect.* Oldrad. *conf.* 14. Roman *conf.* 338. Tabiena verbo *beneficium* 2. §.20. *n.*24. Silvefter verbo *legitimus* q 7. Majolus *de irregularit. lib.* 1. *c.*9. *n.*4. Aftenfis *p.*2. *lib.*8. *tit.*38. *art.*4. *q.*3. Pax Jordanus *in var. lucubrat. tom* 2. *lib.* 10. *tit.* 19. *n.*70. Peregrin. *de fideicommif. art.* 23. *n.* 8. Oleda *de incompatibilit. benef. p.*2 *cap. fin. n.*77. Marcellus Vulpei *in pract cap.* 47. *n* 29.

Et ulterius videtur confirmari ea ftylo fecretariæ brevium S. D. N. necnon ea ftylo facræ 35
pœnitentiariæ in quibus, quando fummus Pontifex difpenfat cum regularibus illegitimis ad Prælaturas, & dignitates ordinis, apponitur claufula non autem *Generalatum.* ut refert Diana illico citandus in verf. *nec obftat fecundo dict. p* 10. *tract.* 9. *de difpenfatione cum regularibus illegitimis.*

Item quia privilegia contraria Juri communi, 36
funt ftricte interpretanda, Miranda *tom.* 2. *regul. q.*4. *art.* 6. Silvefter, verbo *privilegium q.*3. Juxta quæ late dixi *fub tit de refcript.* fed privilegia, de quibus hic quæftio fit, vulnerant jus commune, ut probant Doctores per textum noftrum, quos plena manu adducit Barbofa *de Jure Ecclefiaft. lib.* 1. *cap.* 42. *n.* 193. item quia defectus illegitimitatis non eft occultus, fed ab ipfis Religiofis, & ab aliis fcitur. † Quinto quia ex facra 37
congregatione concilii fub die 12. Martii 1629. quam affert idem Barbofa *de jure Ecclefiaft. dict. cap.* 42. *numero* 199. *Legitimatus ante in infantia ad inftantiam patris per legitimationem ampliffimam vigore facultatum Dominorum de Campegiis, non poteft eligi generalis in fua religione.* Et eft ratio *fupra* pofita: nam privilegia vulnerantia jus commune, non funt late interpretanda, fed ftricte *ex cap. dilectos, de confuetudine, cap. dilectos de fide inftrument.* Præpofitus *in* 2. *p. D. Thomæ q.*97, *dub.* 3. *n.*34. Amicus *in curfu theologico tom.*5. *difp.*9 *fect.*3 *numer.*49. Fabius Galeota. *refponf. fifcal.* 12. *num.* 1. 3. Caftrus Palaus *tract.* 3. *difp.* 4. *puncto* 10. *num* 5. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 17. & cum multis Barbofa *in paftorali alleg.*45. *num.* 19. dicentes effe contra difpofitum hic, & *in cap* 1. *hoc titul lib.* 6. eaudem declarationem refert Diana *dicta p.* 10. *tract.* 9. *de difpenf. cum regular. in additione*, ubi in verf cum hæc dicit accepiffe à D. Francifco Palucio facræ congregationis concilii fecretario dictam declarationem fuiffe firmatam 12. Maji, non Martii, ut refert idem Barbofa.

Nihilominus in puncto, de quo loquimor di- 38
cendum eft difpenfationem factam à fuperioribus regularium cum illegitimis fibi fubditis virtute privilegiorum Pontificis, de quibus dixi fub *dicta quæft.* 3. & quæ iterum refetunt idem Diana *dicto tract.*9 *in princip.* Moronus *refponf* 99. *num.* 7. Lezana *in fumma quæft. regul. tom.* 1 *cap.* 3 *num.* 17. Pelizzar. *in man. regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *fect.* 3. *num.* 41. Batæus *in floribus theolog.* 4. *pract. verb. privilegium* 4. *num.*6. Laurent. Peyrin. *de privileg. minimor. conft.* 2. *Julii* 2. §.29. *à n.*97. & alii *ibi* adducti, extendi etiam ad hoc ut difpenfatus, illegitimus poffit in fua religione obtinere officia, & dignitates, verum, & Generalatum, eo quod licet difpenfatio fit ftricte interpretanda ea jam dictis, & dicendis *quæft. fequenti* fed poteftas difpenfandi debet late interpretari, ut docet Sanchez bene loquutus cum 57. Doctoribus *de matrimon. lib.* 8. *difp.* 2. *n.* 2. quibus accedunt Salas *de legi-*

bus

bus disp. 20. sect. 11. n. 10. Merola tom. 2. disp. 4. c. 6. dub. 2. n. 83. Sa verb. dispensatio num. 7. Comitol. in respons. mor. lib. 1. q. 104. n. 1. Suarez de legib. lib. 6. c. 17. n. 14 Bonacina de legib. disp. 1. q. 3. puncto 7. §. 1. n. 14.

39 Itaque in terminis tradunt Sigismundus à Bonacina de elect. p. 2. cap. 3. dub. 73. juncto dub. 77. n. 7. Bordon. in miscellaneis decis. 381. Portel. in dubiis regular. verb. illegitimus n. 19. Martin. de S. Joseph. in man. confessar. tom. 1. lib. 1. tr. 56 de matrimonio n. 7. Peyrinus in formulario Prælator. Regul. lit. 1. cap. unico in quo ponit formam dispensandi illegitimos, etiam quoad Generalatum, Pasqnaligius in quæstionib. canonic. cent. 2. q. 184. juncta quæst. 183. n. 5. qui ex quodam privilegio Pii V. Februarii anno 1567 concesso Religioni Theatinorum probat posse hodie superiores regulares dispensare cum illegitimis, non solum ad Prælaturas inferiores, sed etiam ad Generalatum, & Diana dicta p. 10. tr. 9 res. unica ex vers. remanet, idem tenens longe loquens, probat etiam ex alio privilegio Pii V. concesso Benedictionis sub idibus Junii 1571. per verba ibi, ac in pristinum, & cum, in quo præmissa quomodolibet erant, & fuerant statum redintegrandi, omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam, sive notam, inde quomodolibet insurgentem ab eis, & eorum quolibet prorsus abolendi secum, quod præmissis non obstantibus, non promoti ad omnes etiam sacros, & Presbyteratus ordinem promoveri, atque Monasteriis ejusdem congregationis in Abbates, Priores, & Prælatos præfici, nec non ad quascumque
40 alias dictæ congregationis prælaturas eligi, & assumi, † imo & patet ex tenore Bullæ Greg. XIII. ex verbis Sixti V. appositis in sua Bulla a Burdono in consf. regular. tom. 1. ref. 12. n. 36. ibi; appellatione dignitatum, honorum graduum, debere intelligi Præpositatum, & Abbatiatus, Prioratus, Guardionatus, Provincialium, ac Generalium, superiorum officia, & alia his similia cum onere, & superioritate conjuncta; & quod verbis, quibus usi sunt alii Pontifices, nempe, dispensandi cum suis subditis illegitimis ad quascumque dignitates, ait Lezana in summa tom. 1. cap. 18. num. 26. & tom. 2. cap. 14. numero 142. includunt, non solum Prælaturæ inferiores, sed etiam Generalatus.

41 Quod si adhuc instes prædictas Bullas loqui in expressa, & omnimoda facultate dispensandi ad quascumque dignitates, per particulam prorsus, quæ abolet omnem inhabilitatem, & maculam, excludens omnia, & singula, quæ in contrarium possunt excogitari, ut patet ex cap. statutum de rescript. lib. 6. §. provisiores denotans idem, quod penitus, quæ nullam limitationem admittit, ut cum infinitis probant Zened in centuria singularium Juris, sign. 73. n. 1. Barbosa in diction. usu frequent. verb. penitus dict. 299. Stephan. Gratian. decis. 188. Marchiæ n. 8. qua usus etiam fuit Pius V. in alia Bulla tom. 2. Bullar. posita incipit. etsi mendicantium, non vero quando facultas dispensandi data est superioribus Regularium simpliciter; & sic quoties Bullæ Pontificum non exprimunt in facultate particulas, quibus usus est Pius V. in concessione facta benedictinnis per supra dicta hic & quæst. sequenti, non deberi extensiones fieri ad Generalatum juxta principia Juris pro contraria sententia adducta.

42 Nihilominus in puncto nostri dubii adhuc tenendum Judico, ut si privilegia concessa regularibus superioribus ad dispensandum cum illegitimis ad Prælaturas, utantur dictione indefinita, sive universali, qualis est ad omnes penitus, prorsus &c. ac aliis similibus facultatem sic concessam, esse extendendam ad omnes Prælaturas, etiam Generalatus; primo quia privilegia toti Religioni concessa, sunt extendenda. † Cum summa sit 43
ratio, quæ pro religione facit, l. sunt personæ ff. de relig. & sunt funer. † Item quia ex quo hujusmodi privilegia conceduntur toti religioni, aut 44
communitati, in perpetuum æquantur legi, & habent, ac si inserta esset in corpore Juris, cum sint constitutiones perpetuæ; indeque debeant late interpretari, & ad instar Juris communis: sic in terminis docent præter antiquos, quos citat, & sequitur Sanchez, dict. lib 8. de matrim. disp. 1. n. 3. Suarez dict. lib. 8. de legib. cap. 27. n. 7 Merolla tom. 2. disp. 4. c. 6. dub. 1 n. 17. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 22. n. 3. & cap. 24 n. 4. Castrus Palao tom. 1. tr. 3. disp. 4. puncto 10. n. 5. Pellizarius in manual regular tom. 2. tr. 8. cap. 1. sect. 6. n. 142. D. Joannes de Solorzano de Jure indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 26. n. 110. cum Barbusa, Tiraquello, & Rodriguez Vivald. in arca theolog. moral tit. de casibus reservatis in quæst. 1. n. 97. & 127. Peyrinus in privigel. minimor. tom. 2. const. 10. clem. 8. §. 1. num. 11. & 12 P. Lezana in summa tom. 4. verb. privilegia regularium n. 9. Portel. in respons. tom. 3. casu 49. in fine, Hieronim. Rodriguez in compend. ref. 62. n. 6. §. quod tandem, Peregrinus in compend. privilegior Theatinor. introduct. §. 15. & 16. Bordon. ubi supra in consf. regul. tom. 2. ref. 52. n. 10 Oldrad. cons. 300. n. 4. Decius in c. etsi clerici §. de adulteriis: vers. similiter gratiosa videns de Judiciis, Diana, ubi supra, sic etiam cum communi colligens ex cap quia circa, c. in his de privileg. & c. per exemptionem etiam de privileg. lib. Tibi DD. & cum multis idem Barbosa.

Et confirmatur ex ea regula, nempe privile- 45
gia dubia regularium dubietate, orta ex ambiguitate verborum, & ex Juristarum interpretatione esse intelligenda in favorem regularium, uti concesserunt Pontifex Leo X. & Julius II. congregationi montis Oliveti, ut habetur in compendio societatis verb. privilegia §. 4. & Alex. VI. Benedictinis Cassinensibus, ut habetur in istorum compendio, concess. 49. & notant Tamburin. de Jure Abb. tom. 1. disp. 18. q. 6. n. 78. Rodriguez supra ref. 90. n. 40. §. decima, Bordon. cit. n. 40. Joan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. c. 2. conclus. 3. reg. 1. & sic præter supra adductos tenent nostram sententiam Samuelius de elect. tr. 2. contra 18. conclus. 4 & 5. & alii.

Jam ergo, aliis omissis pro extensione hujus 46
dubii non obstant pro contraria sententia adducta ex princ. nostri vers. ad quintam. Non primum de dispensatione interpretanda stricté; quia ut dictum est dispensatio ipsa interpretatur stricté; facultas inquam dispensandi laté, & latissimè, quando competit toti Religioni, aut communitati ex proxime dictis. † Et quod dispensatus ad 47
Episcopatum; non inde sumitur quod particula ad omnes, non extendatur etiam ad Episcopatum ex vi illius; sed quia expresse prohibetur in Jure, ut dico quæstione sequenti 6. & 7. quæ prohibitio non habetur sic in Jure quoad Generalatum, ut notant Gerunda de Episcopatu lib. 2. disp. 2. cap. 1. n. 15. Maranta tom. 4. respons. 4. n. 65. Diana dicta tract. 9.

tract. 9. *p.* 10. *ref. unica* sub verf. *fed melius*, cum multis Becanus, *de facram. cap.* 38. *q.* 8. quatenus dicunt, ut non liceat argumentari de uno cafu ad alium, quando unus eft expreffus in jure, alter vero non eft expreffus; & quidem ait Diana nullus, nifi *Bardus* negaret maximam diftantiam, & differentiam, quæ extat inter utrumque gradum, & dignitatem, ut dico *infra q.* 6.

48 Non fecundum ex ftylo curiæ, ac fecretariæ brevium, feu facræ pœnitentiariæ, &c. nam hoc fundamentum magis probat noftram fententiam; nam ex quo excludit per claufulam illam *non autem Generalatum*, videtur in generali facultate à Pootifice conceffa Prælatis Regularium difpenfandi cum illegitimis fibi fubditis ad dignitates, & Prælaturas includi *Generalatus*; eo quod fub nomine dignitatis, debeat ille etiam includi, dum non fecerit aliter, ficut ftylus fecretariæ folet practicari: nam tunc vult illum officium excludere, juxta illud axioma juris, quod fi lex voluiffet, expreffiffet *ex l. unica* §. *fi autem deficientes Cod. de caducis tollend. l. fi fervus* §. *Prætor ait* verf.
49 *non dixit ff. de acquirenda hæred. cap. ad audientiam* 2. *de decimis, cap.* 2. *de tranfact.* † Deinde quia ftylus fecretariæ, & pœnitentiariæ ideo excludit Generalatum, cum difpenfatio conceditur ad petitionem partis inhabilis, fcilicet, & illegitimæ, quod facit fic: nam cum Generalatus dignitas fit fuprema omnium intra religionem in ordine ad guberoationem illius, debeatque in tali dignitate conftituendus pluribus meritis ac virtutibus pollere, de quibus Pontifex pro tunc nequit effe bene informatus: recte inquam facit ut non aliter in fecretaria, & pœnitentiaria brevia habilitandi illegitimum, extendentur ad Ge-
50 neralatum. † Secus autem dicendum effe juxta à nobis tradita, quando fcilicet Pontifex concedit privilegia ipfis Prælatis Regularibus, ut queant difpenfare cum fibi fubdito, illegitimis; quia fuperiores Religionis difpenfando cum illegitimo fibi fubdito, cognofcunt radicitus ejus materia, virtutes, & alia neceffaria requifita ad Generalatum. Ex quia diverfitate apparet relatum fundamentum non effe impedimento ex regula, *leg. fi ita ff. de manumiff. teftam. l. fervus ff. de ftatu lib* 6. *inter ftipulantem* §. *facr ff. de verb. obligat. l fin. ff. de ritu nuptiar.*
51 † Ubi DD. plena manu firmant diverfitatem rationis, inducere quoque diverfitatem juris: nam ubi non militat eadem ratio, non debet militare ejufdem difpofitio.

52 Tertiam inquam fundamentum minus obftat de illo axioma, quod privilegia juri contraria, fint ftricte interpretanda, cum elidatur ex alio jam adducto principio *hic* verf. *nihilominus* cum fequenti, ubi dictum eft privilegia Regularibus conceffa, effe late explicanda, & in dubio pro illis interpretanda juxta alia juris fundamenta ibi tradita.

53 Non quartam quod fcilicet defectus illegitimitatis non fit occultus, fed fcitus ab ipfis religionis, & ab aliis; nam refpondetur id verum fore fi privilegia effent folum conceffa pro foro interiori: quod non accidit in cafu, de quo hic, eo quod privilegia Regularibus conceffa, abfolute pro utroque foro conceffa intelliguntur. †
54 Non enim dicunt Marcus Vidal. *in arca theologiæ moralis, tit. de cafibus refervat. inquifit.* 1. *n.* 145. Diana *ubi fupra*, verf. *& tandem*, limitandum eft privilegium fine reftrictione conceffum; imo ampliandum, & explicandum pro utroque foro, cum favores fint ampliandi, *ex cap. de reg. juris cum vulgatis*: unde Sanchez, *lib.* 6. *cap.* 17. *n.* 43 Peyrinus *de privileg tom.* 1. *in dict. conft.* 6. *Julii* 2. §. 3. *num.* 21. † Dixerunt quod 55
regulares virtute privilegiorum poffunt abfolvere ab excommunicatione deducta ad forum contentiofum quoad culpam, quando gaudent privilegio abfolute conceffo fine reftrictione, aut limitatione.

Et hæc refponfio videtur aperte confirmari ex 56
conceffione Pauli III. facta Generali, Abbatibus, &c. S. Benedicti Vallifoletani, ut pro prima die Lunæ quadragefimæ cum eorum fubditis difpenfet fuper quibufvis irregularitatibus, non apponendo claufulam, quam alii Pontifices appofuerunt, ut Eugen. IV. Sixtus IV. & Pius V. *excepta*, nempe *irregularitate, homicidii, bigamiæ, & mutilationis membrorum* de quibus Pat. Lezana, *in fumm quæft. regul. tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 40. † inde 57
illud privilegium Benedictinum operari ut virtute ejus adhuc poffint Superiores Regularium in feria 2. poft Dominicam primam Quadragefimæ difpenfare cum fuis fubditis fuper irregularitate orta ex homicidio voluntario, bigamia, & membrorum mutilatione: nam ex quo alii Pontifices relati pofuerunt dictam claufulam exceptivam, quam Paulus III. non appofuerit, fignum eft conceffiffe dict. Pontificem Paul. difpenfationem dictarum irregularitatum: ita fuftinent, ac docent Portel. *de dubiis regul.* verb. *difpenfat. in addit* Hieronymus Rodrig. *in compendio quæft. regul. refol.* 52. *num.* 25. Bordonus *in confiliis regul. tom* 1 *ref.* 13. *num.* 14. 16 & 24. Tambur. de Jure Abbat *tom.* 1. *difp.* 4. *quæft.* 12. *num.* 10. & fic potuerunt benedicere Pafqualigius, *fupra dict q.* 184. *n* 8. & Diana, *dict. tr.* 9. *p.* 10. *refol. unica dicto* verf. *& tandem*, in fine privilegium Pii V. conceffum anno dicto 1571 pro Benedictinis, non folum conceffum fuiffe pro foro confcientiæ, fed etiam pro foro externo. Videbis quæ dixi, *in cap. fin. de conftit q.* 1. *in fine*

Ultimum fundamentum adductum, *fupra fub* 58
princip. dicti verf. *ad quintam n.* 36. verf. *quinto*, ex ibi adducta declaratione de legitimato in infantia, qui non videtur difpenfatus *ad Generalatum*; quia ultra quod dixi *quæft. præced.* de differentia inter legitimationem, & difpenfationem. quod illa ad omnia habiliter, hæc non inquam, nifi exprimat. Verus intellectus eft eam declarationem Cardinalium intelligi tantum de privilegio conceffo Dominis de Compegiis, quod non extenditur ad dignitates Ecclefiafticas, qua Leo X concedens privilegium dictis comitibus legitimandi, videtur loqui, ut patet ex contextura Bullæ tantum quoad fucceffionem bonorum, in cujus etiam fupplicatione nihil etiam de alio inveniri, docent Malvaf. *volum.* 1. *conf.* 109. *num.* 71. & 72. Giovagnonius, *lib.* 2. *refponfo.* 16 *n.* 50. & 51. Sacra Rota in Bonon. de Bologninis fub die 27. Junii 1566 coram Seraphino, *tom.* 1. *decif.* 5. *num* 7. † Ubi quod fa- 59
cultas conceffa Dominis de Campegiis per dict. privilegium, ad bonas fimpliciter, tribuatur, etiam circa legitimandas perfonas Ecclefiafticas, ut explicant idem Seraphin. *decif.* 467. & *decif.* 764. cum multis Diana, *in add. ad ref. un. dict. tr.* 9. *p.* 10. † eo quod quoties fupplicatio difcordat à brev. potius ad eam attenditur, quam ad breve, cum

in

in dubio ex supplicatione, & precibus petentis privilegia, interpretationem accipiant, ut probant Doctores communiter per *leg sive §. quis ff. de interrogat. in Jure faciend.* Jas. & glossa *in l. si libello Cod. de divers. rescript.* Bald. & Felin. *in cap. inter dilectos de fide instrum.* Bassæus, *in cursu theolog.* verb. *privilegium 6. num.* 7. Pater Gobat *in thesauro de indulgent. p, 2. cap.* 35 *q.* 93. *n.* 63. Giobag-
61 norious *dicto lib.* 2. *respons.* † Quare ex jam dictis cum istud privilegium vulneret Jus commune, non latè, sed, strictè debuit interpretari. Et sic pro nostra sententia, aliis omissis, subscripserunt Dianæ multi patres docti, admodum consulti de hoc dubio, inter quos Joan. Baptista de Lezana, Raphael Aversa Clericor. minimor. Martinus Sparza societatis Jesu, R. Clemens Alvarez. M Minervæ torquatus Cuppis ejusdem Societatis anno 1651.

QUÆSTIO IV.

An dispensatus quoad omnes ordines, beneficia, & dignitates, censeatur dispensatus quoque ad Episcopatum, & cardinalatum? An dispensatus ad beneficium, possit obtinere, non solum simplex, verum, & curatum canonicatum, dignitatem, etiam primam, post Pontificalem in Cathedralibus; & collegiatis, & ad duo in simul beneficia; & sic ut uno dimisso, possit aliud obtinere? ubi de aliis remissivè? Et num hæc dicta de dispensato procedant quoque in legitimato à Pontifice?

SUMMARIUM.

1 *Dispensatus illegitimus ad omnia beneficia, etiam curata, & dignitates, non censetur dispensatus ad Episcopatus &* n. 2. 3. 4. & 5.

2 *Episcopatus propter ejus excellentiam, videtur speciali nota dignus; sic ut non veniat nomine tantum dignitatis.*

3 *Episcopatus major dignitas, quàm Religionis Generalatus.*

5 *Episcopi nullam incurrunt sententiam interdicti, vel suspensionis, nisi in ea sint expressi.*

6 *Cardinales creari nequeunt, nisi nati de legitimo matrimonio; sic ut legitimati per subsequens matrimonium non admittantur, &* n. 7.

7 *Cardinales creari non valent habentes filios filiasvè.*

8 *Dispensatus ad beneficium, solum potest obtinere simplex, nisi cum clausula* ad omnes, *ut* n. 9. & 10.

10 *Papa solus dispensat cum illegitimis ad dignitates, & personatus, etiam sine cura.*

11 *Dispensatus pro beneficia curata, non dicitur dispensatus pro canonicatibus: vel dignitatibus Ecclesiæ cathedralis, contra aliquos* n. 12. 13.

13 *Dispensatus ad beneficium curatum, non censetur dispensatus ad obtinendam dignitatem, etiam si exuberans esset dispensatio, nisi expressè de illa rescriptum meminerit* n. 15.

16 *Dispensatum ad beneficia, vel etiam dignitates, non potest promoveri ad dignitates cum cura.*

17 L. 6. ff. de officio Proconsulis.

18 *Amans ostendit virtutis signum, impletque Christi præceptum.*

19 *Dispensatus ad dignitates in cathedrali, non censetur dispensatus ad primam post Pontificalem maiorem. Sed quid de praxi, Romæ* n. 20.

20 *Clausula* omnes, & quæcumque *est universalis, & extensiva faciens venire, quæ alias non venirent.*

21 *Clausula* exceptis majoribus dignitatibus, *restringitur ad unam tantum majorem post Pontificalem in quilibet cathedrali, seu in qualibet collegiata* n. 22. *nisi ut* n. 23.

24 *Dispensatus in ætate, ut possit esse canonicus, vel dignitas, non censetur dispensatus, ut posse esse delegatus Papæ ante à* n 20.

25 *Dispensatus ad beneficium non censetur dispensatus, ut si unum obtineat, illo dimisso, aliud valeat obtinere, ut* num. 29. & 27. *ubi distinguitur, &* & num. 28. & num. 33. *ubi de differentia legitimationis, & dispensationis.*

29 *Spurius dispensatus per Papam ad unum beneficium, si velit aliud obtinere, debet originis spuriæ mentionem facere.*

30 *Dispensatis una, ac altera pro eadem re, si dissonent, debet secunda mentionem facere de prima.*

31 *Dispensatus ad beneficia quæcumque recipienda, non censetur ad plura retinenda simul nisi dispensatus sit ad plura, cum tunc possit retinere duo simplicia* n 32.

33 *Dispensatus ad sacerdotium, non inde videtur ad beneficium curatum contra Henriquez.*

34 *Legitimatio aufert omnes inhabilitates, non sic dispensatio.*

35 *Pontifex utendo verbo* legitimo *aufert omnes inhabilitates; non sic utatur verbo* dispenso.

36 *Legitimatus à Romano Pontifice, potest uno dimisso beneficio, aliud obtinere.*

37 *Legitimatus à Papa verius est, ut possit Episcopatum obtinere, sicut si per subsequens matrimonium* n. 38. & n. 40.

39 *Legitimatio à Jure, vel ab homine, reddit, personam habilem, quoad omnes actus lege prohibitos.*

40 Cap. cum in cunctis de electione.

41 Cap. innotuit de electione.

AD primum, & alias difficultates, quæ fluunt ex proximè adductis *quæst.* 5. facilis erit explanatio, supposita locutione *ibi* tradita, quod dispensatio est strictè interpretanda, & sic è contra facultas dispensandi latè sumatur, ut *ibi* dictum. Dicendum ergo est quod dispensatus per Pontificem ad omnia beneficia, etiam curata, & Dignitates, non sit dispensatus, ad Episcopatum: quia sicut, ut *dicta quæst.* 5. dixi dispensatus simpliciter ad ordines, intelligitur tantum ad minores: ita & dispensatus ad Dignitates sit ad minores duntaxat dignitates obtinendas: eo quod dispensatio est

eſt exorbitans à Jure; indeque reſtringenda: ita Bonacin. *de irregularitate q.2.puncto3.n.14.* verſ. *advertendum eſt.* Cum Sayrn, Covarruv. & aliis; cujus ſententiæ ratio potius à Jure ſic ſtatuente ſumitur, quàm à natura ſtricta diſpenſationis, cum appareat ex *cap. cum vicitonienſis. Eccleſia, & cap. innotuis de elect.* quod illegitimi aliqui erant ordinari, & beneficia, ac Dignitates poſſidebant, qui tamen inbabiles ad Epiſcopatum habe-
2 bantur. † Deinde facit dictum gloſſæ *in cap. 1. hoc tit. in 6.* & Panormit. *in cap. dilectus*: nam Epiſcopatus propter ejus excellentiam, & præeminentiam, videtur ſpeciali nota diguus; & quod non veniat nomine Dignitatis, cum ſit culmen omnium Dignitatum: ita in terminis etiam docent Panormit. *in dicto cap. dilectus de conceſ.preb. num.1. in dict. cap.cum vicitionenſ. num.8. de elect.* Oldradus *conſ.14.* Jordanus, Hoieda, Sayrus, Marcel. Vulpei. Majol. Aſtenus, Peregrin. & alii, quos retuli *quaſt 5. pracedenti* ſub. verſ. *ad quintam*, Diana *p.10.tract 9. reſ. unica* in verſ. *ſed ut magis*, Leander *de irregularis. tract. 2. diſp. 3.q.45.* & ali i communiter.

3 Nec obſtant dicta *ſupra quæſt. praced.* de illegitimo diſpenſato ad Prælaturas religionis per Prælaturam juxta privilegia, de quibus *ibi* ut ſit etiam diſpenſatus ad Generalatus, quæ eſt ſuprema Dignitas religionis; quia ſatis ſit ex differentia *ibi* poſita ſub toto verſ. *ad quintam*, & ibi in verſ. *jam ergo aliis omiſſis*, & ſic non ſunt audiendi Henriquez *lib. 14. ſumma. cap. 8 n. 10. lit. O* ubi citat Silveſtrum verb. *beneficium* 3. §. 16. Angelum, & alios Juriſperitos Salmanticæ conſultos, quos omnes ſequitur, Avila *p. 7. diſp. 3. dubio 6.* verſ. *quarto notandum* in fine Geminianus ante illos *in cap is qui hoc tit. lib. 6.* dicentes in dicto caſu vitium extoto tolli, cum aliud ſit diſpenſatio, aliud inquam legitimatio, ut dixi in dicto verſ. *ad quintam*, & dico hic in verſ. *ad ultimam.*

4 Quare minus ſunt audiendi alii aſſerentes, ut diſpenſatus ad omnes dignitates, cenſeatur diſpenſatus ad Epiſcopatum; quia legitimatus per ſubſequens matrimonium, cenſetur, & eſt legitimatus ad dignitatem Epiſcopalem abſque alia expreſſa mentione, & declaratione, inferentes inde quod legitimatus à Papa, ad omnes honores, & dignitates cenſeatur etiam legitimatus ad Epiſcopatum, cum eadem reſponſionis diſtinctione ſatisfiat; & juxtaquæ dico *infra* hoc in verſ. *ad*
5 *ultimam.* † Et quod in tali diſpenſatione non includuntur dignitas Epiſcopalis, arguitur à contrario ſenſu de pœnalibus *in cap quia periculoſum de ſent. excommunic. lib.6.* ubi quod Epiſcopi nullam interdicti, vel ſuſpenſionis incurrunt ſententiam, niſi in ſententia ſint expreſſi; cumque non ſolum ob rationes excellentiæ præ cæteris Prælatis adductas, corroboretur reſolutio, de qua hic diſpoſitione canonica; non eſt mirum, ut ſub prædicta diſpenſatione non includantur Epiſcopi.

6 Ad ſecundam de cardinalatu; quia eſt expreſſa Pontificia conſtitutio, ut non niſi de legitimo matrimonio natu creantur cardinales juxta quæ dixi *ſupra in cap. cum in cunctis de elect.* ſic enim diſponit Sixtus V. *in ſua conſt. 50.* incipit *poſtquam*, ut nec legitimatus per ſubſequens matrimonium, poſſit aſcendere ad hanc cardinalatus dignitatem, Sayrus *de cenſuris lib. 6 cap. 10.n.13. & 14* Bellet *dict. tit de diſciplina clericor.* §. 3. *n. 22.* Barboſa *in dicto cap. cum in cunctis. num. 19. in fine*, idem Barboſa *in Bullario*, *& in compendia deciſ.* ac alibi verbo *filius.* † quatenus ex conſtit. 7
edita 3. Novembr. 1586. ait filios, filiasvè habentes, non poſſe cardinales creari, & obſervant Machinus *de ſacramento ordinis tract. 1. c. 1. p. 10. n. 18.* Diana *p. 10. tract. 9. reſolut. unica de diſpenſatione cum regularibus illegitimis in addit.* ſub verſ. *& tandem.* ex Bulla dicti Sixti V nonas Decemb. anni 1593. quod licet legitimati à Papa fiant habiles ad omnes dignitates Eccleſiaſticas, & ordines, ſed non ad Cardinalatum, qui in dicta Bulla excipitur.

Ad tertiam quæſtionis partem, an diſpenſatus 8
ad beneficium, poſſit obtinere, non ſolùm ſimplex, verum, & curatum, aliavè digniora &c. & quod non cenſeatur diſpenſatus, niſi tantùm ad ſimplex, docet communis Doctorum ſententiæ per gloſſam *in cap. litteras 14. hoc tit.* verſ. *& ad Eccleſiaſticum beneficium*; quia non dicitur habilitatus ad aliud, niſi exprimatur in diſpoſitione, uti apparet *ex cap fin eodem*, præter ordinarios docent Campanil. *in diverſorior Juris Canonici Rub. 11.cap 13.n.97.* cum Borgano. & Campanilo, Barboſa *in paſtorali alleg.45.p.7.n.7.* Sanctarel. *variar. reſolut.1 37. num.17* Sayrus *de cenſuris lib. 5.cap.11 n.251.* & confirmatur ex dictis *quaſt. præcedenti*, cum & diſpenſatus ſimpliciter ad ordines, intelligatur dumtaxat ad minores diſpenſatus per gloſſa *ordinari in dicto cap. litteras*, & gloſſ. *ad omnes in dicto cap fin.* Ubi Barboſa cum Rebuffo, Suarez, Azor, Campanil. & aliis, Diana *dict p.10. tract. 13. miſc. 13.reſ.30.* verſ. *ſed quis*, idem *dicta p.10.tr.9.reſ.unic.* verſ. *& tandem.* † Ubi 9
cum Marchino, merolla, Dominico, Archidiacono, Gironda, Sanchez, Coninch, & Caſtro Palao dicentibus, non eſſe ad alios majores diſpenſatus, niſi in diſpenſatione ponatur clauſula *ad omnes ordines*, nec ad beneficia curata, niſi tali clauſula adjecta.

Et ſic quod nec poſſint obtinere alias dignita- 10
tes, & perſonatus, ac alia benaficia curam animarum habentia ſine diſpenſatione expreſſa Pontificis, docent Ordinarii *in dicto cap. fin. hoc tit* Henriquez *in ſumma dicto lib. 14. cap. 8. §. 10. prope finem.* verſ. *& ut Epiſcopus*, Azor, *inſtit. mor. p. 2. lib. 6. cap 3. q. 3.* Nicolaus Garzia latè *de beneſic. p. 7. cap.2. à num. 52.& 53.* Ubi quod ſolus Papa diſpenſat cum illegitimis ad dignitates, & Perſonatus, etiam ſine cura, probant ſic cum infinitis (ſed an Epiſcopus diſpenſet, latè dico ex quæſtione ſequenti) Ludovicus Miranda *in manuali prælator. tom 2.quaſt.2. art. 8. concluſ. 2.* Camillus Borel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 20. num. 77.* Leſſius *de Juſt.lib 2 cap.34 num 86.* & Bonacina *q.2 de irregularis. punct. 3. n 14.* in fine cum aliis, & Leander *infra q.48 in fine*, docentes, ut diſpenſatus ad beneficium ſimplex, non ideo cenſeatur diſpenſatus ad curatum.

Imo & amplius confirmatur, quia licet qui- 11
ſit diſpenſatus ad beneficium curatum, quod eſt de majoribus in Eccleſia ex *dict. cap. ſic hoc tit.* non inde cenſetur diſpenſatio facta pro canonicatibus, vel dignitatibus Eccleſiis cathedralis; eo quod ſunt omnino diverſa, quæ propter eorum qualificationem debent neceſſario exprimi, ut dicunt, verius eſſe, Barboſa *in paſtor p. 2. alleg.45. n.10. & 11.* ex Rota *deciſ. 54.* alias *1. hoc. tit. in antiquis*, Campanil. *in diverſ Juris, can. dicta Rub. 11.cap.13. n. 99.* Diana *dict. p. 10.tract.13.reſ.30.*

cui d

[illegible] , † quidquid contra tenuerit Selva *de beneficiis p. 2. q. 61. num. 6.* dum dixit dispensatum ad curata, multo magis censeri dispensatum ad Canonicatus Ecclesiæ cathedralis, Sayrus *lib.*
13 6. *cap.* 10. *n.* 26. & 27. † Etenim canonicatus, Dignitas, vel quasi Dignitas, non venit nomine beneficii curati, Gemin. *in dict. cap.* 1. Silvester, Armila, & alii, quos cum Barbosa sequitur etiam Leander, *de irregul. tract.* 2. *disp.* 3. *q.* 48. ubi & cum Philiberto, Castro Palao, & Sayro in locis relatis, referendis.

14 Ex quo à fortiori infertur quod dispensatus ad beneficium curatum, non censeatur dispensatus ad obtinendam Dignitatem, ut resolvunt Petrus Gregor. *in syntagm. lib.* 17. *cap.* 6. *n.* 36. Azor. *instit. moral. p.* 2. *cap.* 3. *q.* 7. Bellet. *p.* 1. *de disciplina cleric.* §. 3. *n.* 38. Diana *ubi supra*, etiam si exuberans esset dispensatio, nempe ad quæcumque beneficia, quia adhuc dignitates non comprehenderet nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum, ut post Rebuffum resolvunt Campanil. *di-*
15 *cto* *cap. cap.* 23. *n.* 101. Diana, & Barbosa *supr. n.* 12. nam. ut dicit Bellet *supra* §. 2. *n.* 38. appellatione beneficiorum non veniunt Dignitates: sic etiam DD. per *clem.* 1. *de sequestr. possess.* cum similibus.

16 Infertur secundo, ut dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, possit promoveri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, ut docent Azor, *dict. cap.* 3. *q.* 9. & in. Barbosa *dict. alleg.* 45. *n.* 13.

17 Majus dubium habet, num sub dispensatione ad Dignitates, comprehendatur Dignitas major post Pontificalem in Ecclesia cathedrali, seu collegiali. Et pro affirmativa sententia facit multum textus *in l.* 6. *ff. de officio proconsul.* ubi dicit Ulpianus si ad aliquam celebrem civitatem, vel Provinciæ caput Proconsul advenerit, pati debet commendari sibi civitatem, laudesque suas non gravatè audire, cum honori suo provinciales
18 id vendicent. † Et ex illo Joan. Delignano *de amicitia.* cum agit de amato, & amante. *n.* 2. *honorare melius est, quam honorari, sicut amare, quam amari: nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis; deinde amando, & honorando, quis adimplet præceptum Christi, qui jussit nos, ut diligeremus proximum nostrum.* ex Apost. *ad Rom.* 12. *ut nos invicem honore afficeremur*: hac occasione, & ex aliis principiis possunt nonnulli sumere rationem defendendi hanc partem; & quia, ut diximus *supra q.* 5. sub vers. *ad quintam*, dispensatus à Prælato religionis virtute privilegiorum, ad omnes Prælaturas, censetur etiam dispensatus ad Generalatum; imo & dispensatus ad omnes Dignitates Ecclesiæ, secundùm plures est dispensatus ad Dignitatem Episcopalem, quæ (ut diximus) est in Jure excepta, ergo cum expressa exceptio non fiat de Dignitate prima Ecclesiæ cathedralis, aut collegialis, sequitur dicendum ut sic dispensatus possit illas etiam obtinere, sicut & alias Ecclesiæ Dignitates

19 Nihilominus video scribentes de hoc dubio firmiter profiteri, ut sic dispensatus ad Dignitates, non dicatur dispensatus ad majorem Dignitatem post Pontificalem: sic Bellamera *decis.* 698. *post med.* Rubuffus *in concordata in forma mandati Apostolici*, in glossa verb. *aut Dignitate*, & in praxi, *tit. de dispensatione super defectu natal. num.* 86. sequuntur eos Bellet. *tit. de disciplina clerical. dicto* §. 2. *n.* 39. Azor *dict. cap.* 3. *q.* 8. Marcellus Vulpeis *in praxi cap.* 47. *n.* 10. Diana *dicta p.* 10. *tract.* 13. *res.* 30. *in fine*, & ambo cum Barbosa *in dicta alleg.* 45. Castrus Palaus *tom.* 6. *disp.* 6. *puncto* 9. *n.* 5. dicentes non comprehendi sub dispensatione ad Dignitates, Dignitatem majorem Ecclesiæ cathedralis, nec principalem Ecclesiæ collegiatæ Vide *quæst. sequenti* vers. *ad tertiam.*

Sed quia mihi adhuc videtur res dubia ex rela- 20
tis pro contraria sententia, & ex eo etiam, quia quoties in dispensatione apponitur clausula *ad quæcunque beneficia*, comprehendit etiam curata, & Dignitates; eo quod, ut dixi *supra dicta quæst.* 5. vers. *ad quintam* particula *omnes*, sit universalis; imò & particula, *quæcunque*, sit tantæ efficaciæ, ut faciat venire, quæ alias non venirent, ut docent Felinus, *in cap. postulasti de rescript num.* 4. Miles *in repert.* verb. *dispensatio*, vers. *dispensatio Papalis*, Garcia *tom.* 1. *de benefic. cap.* 6. *p.* 1. *n.* 65. Crescent. *decis.* 1. *de privileg. n.* 5. Sarnens *regul. de triennali q.* 2. vers. *hinc est* Mandosius *de signatura gratiæ tit. de dispens. super natali*, vers. *limitant*, Diana *p.* 10. *tract.* 9. *res. unica*, sub vers. & *tandem*, & alii, ideo approbo nimis praxim Romanæ curiæ, quæ est in stylo ponendi ad majorem cautelam in dictis dispensationibus, quæ conceduntur clausulam sequentem, *exceptis majoribus Dignitatibus in Cathedralibus, & Principalibus in collegiatis*, ut refert idem Barbosa *in pastorali p.* 2. *dict. alleg.* 45. *sub numer.* 14.

Quod si ex prædicta clausula exceptiva velis 21
arguere, ut aliqui legalis scientiæ Tyrones, vel potius alieni honoris invidi, & detractores, non solùm in cathedrali primam post Pontificalem excipi, & similiter in collegiatis, sed etiam alias etiam Dignitates, quæ vocantur majores, & principaliores, cum talis clausula in numero plurali respectu Dignitatum cujuslibet Ecclesiæ loquatur.

Tamen ego cum Barbosa de hoc casu consul- 22
to *in dicta alleg.* 45. *ex n.* 15. respondeo prædicta verba illa, *& principalibus Dignitatibus in collegiatis*, intelligi solum de unaquaque Dignitate principali in qualibet collegiata, quia pluralitas illa resolvitur in singularitates, & respicit solum pluralitatem Ecclesiarum, ut probatur è simili ex *reg.* 3. *Cancellariæ*, ubi circa reservationem beneficiorum, habentur hæc verba *principales in collegiatis Ecclesiis*; ex quibus resolvunt DD. reservari tantum unam principalem in qualibet collegiata; prout tenent Mandos *in dicta leg.* 3. *q.* 3. Menochius *cons.* 190. *à n.* 5. Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel. gloss.* 21. *num.* 7. Nicolaus Garzia *de beneficiis, p.* 5. *cap.* 1. *num.* 262. qui *num.* 164. & Riccius, *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1670.

Respondent Mandosin, qui visus est aliud sua- 23
dere *in fine dict. quæst.* 3. aliquibus decisionibus eas, ac Jura, quæ ibi affert loqui tantum de duabus Dignitatibus æquè principalibus; & quod tunc tantum duæ sub eadem regula comprehenderentur.

Infero tertio, quod dispensatus in ætate ad 24
obtinendum canonicatum, vel Dignitatem in Ecclesia cathedrali non censeatur dispensatus ad hoc ut possit esse delegatus Papæ ante 20. annum, ut probant Navar. *conf.* 22. *à n.* 1. *sub tit. de celebrat. miss.* Carolus de Graff. *effectibus*

clerical. effectu 4. n. 60. Petr. Barbosa in l. cum Prætor §. fin. n. 60. ff. de Judic. Masobi de synode Diæcesana cap. 4. dubio 13. n. 31. Stephanus Gratianus discept. forens. cap. 270. n. 7. & alii, quorum ratio potest esse, quia ante illam ætatem sic dispensati, non rectè poterunt judicare ex delegatione Papæ nisi dispensatio ad id etiam porrigeretur.

25 Ad quartam quæstionis partem, an sic dispensatus ad beneficium, censeatur dispensatus ad plura, vel ut quod, uno dimisso, queat aliud obtinere? Et quamvis aliqui possint affirmare per doctrinam Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 31. quia quando absolutè dispensatur cum illegitimo ad beneficium, ea dispensatio queat extendi ad aliud eo quod ea reddens illegitimum capacem, non respicit beneficium, sed personam; tum quia obtentio duorum simplicium beneficiorum in simul, nullam habet incompatibilitatem illius, de qua latissimè D D. agunt in cap. de multa 28. de præb. ubi & ego.

26 At de primo dicto absolutè tenendum est, ut quemadmodum dispensatus ad beneficium simpliciter obtinendum de unico simplici, & non curato intelligitur ex dictis hic ex cap. fin. hoc tit. & expressius ex cap. 1. eodem num. 6. §. ille vere, ubi habetur illegitimum, cum quo dispensatur ad beneficium, non posse nisi unicum obtinere, ubi Barbosa, & Canonistæ, quorum, & aliquos refert, & sequitur idem Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 31. n. 6. & 8. Bonacina de irregularitate q. 2. puncto 3. num. 14. Castrus Palaus de cens. disp. 6. puncto 9. n. 6. in fine, Barbosa de offic. Episcopi p. 2. dicta alleg. 45. num. 6. qui in hoc non videtur ibi dicere, sed num. 7. Ubi dispensatus ad beneficium, non censetur ad aliud quàm ad simplex, ut dixerunt Bargas de irregularit. p. 2. Rubr. interpret. de dispens. n. 2. Campanil. in dicta Rub. 11. cap. 13. n. 97. ita Leander de irregularit. tract. 2. disp. 3. qu. 46. Diana dicta p. 10. tract. 13. res. 30. sub vers. sed quia cum Sayro, aliis numer. 22. & 23.

27 De secundo verò dicto non æque D D. concordant: nam quidam negant, ut obtento uno simplici beneficio, aut curato dispensatus; eo relicto non possit aliud simile obtinere sine alia dispensatione; quia ut jam est dictum hic & quæstione præced. dispensatio est stricti Juris, & strictè intelligenda; indeque, ut non includat, nisi primum actum subsequentem, quo completo, extinguatur: ita Covarruv. de sponsalib. in 4. decret. 2. p. cap. 8 § 8. n. 5. vers. sexto infertur, qui distinguens inter legitimatum à Romano Pontifice, & dispensatum de isto inquam concludit, ut dispensatus in natalium defectu ad beneficium, possit tantùm primum beneficium obtinere, non tamen secundum primo dimisso, sic cum Lapo, & Dominico in dicto cap. 1. § fin col. 2. hoc tit. lib. 6. Sayrus cap. 11 lib 6. Castrus Palao de censur. disp. 6. n. 6. Angelus, Silvester, & Armilla citati à Sanchez supra, Leander dict. disp. 3. quæst. 47. Henriquez lib. 14. cap. 8 n. 10. Avila p. 7. disp. 3. dubio. 6. vers. præterea, qui & clarius sic tenent, quando dispensatus illegitimus fuit ad certum beneficium, quo obtento, ac dimisso, non censetur dispensatus ad aliud. Et sic potuerunt dicere Cavalcanus decis. 29 sub. n. 35. p. 1. Campanilus in divers. juris, can. Rub. 11. cap. 13. numero 98. Barbosa dicta allegat, 45. de officio Episcopi, p. 2. numero 8. in princ. ut si aliquis obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex consequendum, ad illud præsentetur, dicitur habilitatus ad cætera beneficia simplicia, quod verum erit si beneficium, cujus præsentationem habuerit, nondum possederit, vel si possedisset, esset eum litigio aut victus esset, sive hac de causa dimitteret.

28 Contrariam verò sententiam tuentur Joan. Andreas in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6. & in cap. non potest. numer. 5. Tabiena verb. beneficium. 2. q. 17. numer. 19. Sanchez supra citatus hic in vers. ad quartam cum multis per fundamenta ibi adducta, & aliis citatis, Philibertus tract. 1. de ordine p. 9. cap. 4. nu. 13. nec dissentit Diana dicta p. 10. tract. 13. res. 30. sub dicto vers. sed quia, cum quilibet possit plura obtinere simplicia beneficia, quorum quodlibet congruæ sustentioni, non sufficit absque dispensatione. Verùm quia ibi dicit quod illegitimus secundum communiorem sententiam, hac potestate privatur, ac proinde, & si sit dispensatus ad beneficium, non censebitur dispensatus, nisi ad unicum tantùm; explicant Sanchez, & multi ab eo relati dicto lib. 8. de matrim. disp. 51. num. 6. & 11. Barbosa dicta illeg. 45. num. 28. in fine; idem in dicto §. 1. cap. 1. hoc tit. lib. 6. num. 12. cum Garcia dicta 7. p. beneficiis cap. 2. n. 50. & p. 8. cap. 3. num. 4. ideo videtur, ut uno beneficio dimisso, aliud sine alia dispensatione obtinere nequeat.

29 Et confirmatur, quia spurios, cui authoritate Romani Pontificis concessum est, ut habeat beneficium, cui cura animarum inhæret, non potest eo dimisso, secundum obtinere, nisi prius originis spuriæ facta mentione: sic Azor instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 16. Barbosa in cap. si is fin. hoc tit. in. 6. numer. 2. quoties enim dicunt Molina de primogen. lib. 2. cap. 4. ex numer. 50. ubi additionatores cum nova dispensatio priori additur necessum est, ut posterior valeat quod in ea fiat mentio prioris per ea, quæ dixi supra in cap. 1. cap. 37. & aliis de rescriptis; imo & Sanchez de matrim. dicto lib. 8. disp. 22. ex num. 2. in 6. subdit textus dict. cap. fin. esse hunc sensum germanum, † quod quando scilicet prior, &

30 posterior dispensatio sunt circa eandem rem, ac inter utramque est dissonantia, & partialis quædam contrarietas, nempe quia priori cum moderatione quadam concessa sit; posterior autem absolutè, & absque illa, sit posterior subreptitia, nisi prioris Principi fiat mentio; videbis dicta quæst. 7. vers. ad ultimam: applicabis etiam dicta infra q. 7. in fine vers. item.

31 Ex his infero quod dispensatus ad beneficia recipienda, non censetur dispensatus ad illa retinenda, etiam si verba dispensationis sint universalia, videlicet nec non quæcumque, & qualiacumque beneficia & quia illa solùm debent referri ad facultatem recipiendi; ita ut possit quidem quæcumque beneficia recipere etiam ultra duo sive simplicia, sive curata, vel etiam si dignitates fuerint; non autem plura simul retinere, Rota apud Farinacium decis. 528. numero 223. in princ. p. 1. recent. in pac. Parrochial. Eccles. de Talavera. 20. Novemb. 1613. coram Cardinali Pamphilio, Rota decis. 223. num. 26. p. 1. divers. & dict. decis. 528. num. 1. p. Barbosa dicta alleg. 45. de officio Episcopi. p. 2. num. 9. cum Rebuffo in praxi dispens. rat. ætat. verb. est insimul retinere hoc secundum, quia tangeret in prohibita incom-

incompatibilitate plurium beneficiorum, ex *dict. cap. de multa de præb.* cum vulgatis; ideo virtute
32 prehabitæ dispensationis nequit sultioeri. † Bene tamen poterit, si dispensatus fuerit simpliciter ad plura beneficia, obtinere duo tantùm sine cura ex *dicto cap. fin. hoc tit. lib. 6.* Felin. *conf.* 4. *n.* 7. Rota, & Barbosa, *supra* non enim est incompatibile duo hæc retinere, si nihil dispensatio dicat de recipiendo tantum.

33 Unde patet etiam longè scriptis non bene. Henriquez loquuntur fuisse, *dict. lib.* 14. *summæ cap.* 8. §. 10. dum dicit quod illegitimus dispensatus ad sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcopatum, ac Dignitates; siquidem patet ex dictis hic *à n.* 1. & *in quæst.* 5. hæc omnia esse falsa, & sine fundamento prout docent Sayrus, *dict. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 27.
34 & 28. Nicolaus Garcia, *dicto cap.* 6. *à n* 67. *p.* 1. *de benefic.* Marchinus, *tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 4. *n.* 14. Campanil. *dict. cap.* 12. *in divers. Juris n.* 101. Barbosa, *dicta alleg.* 45. *sub. n.* 8.

Ad ultimam quæstionis partem, num dicta de dispensato, sint eodem modo de illegitimo, intelligenda legitimata à Pontifice in quo dubio, quia jam *supra q.* 5. hic, & in aliis dictum est differri legitimationem à Pontifice factam de illegitimis irregularibus; eo quod hæ omnes inhabilitates auferat à dispensationa, quæ strictè sit interpretanda ex reg. *dict. cap.* 1. *in fine hujus tit. lib.* 6. Hojeda, *de in compet. benef. p.* 2. *cap. fin. à n.* 67. Azor, *instit moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 33. *q.* 6. Sayrus, *de censuris lib.* 6. *cap.* 11. *à n.* 16. Nicolaus Garcia, *dict.* 1. *p. cap.* 6. *de benef. n.* 58. Mantien. *lib.* 5. *recopil. glossa* 1. *n.* 7. *l.* 10. *tit.* 8. Gironda, *de privilegiis, seu exemp. explic. n.* 4. Marc. Anton. *variar. resolut. lib.* 1. *ref.* 19 *n.* 14. & *lib.* 3. *resol.* 2. *n.* 18. & 21. Carolus Tapia, *ad Rubric. ff de const. Princip. cap.* §. *à n.* 1. Moneta, *de distribut. quotid p.* 2. *q.* 14. *à n.* 5. Suarez, *de legib. lib.* 11. *cap.* 11. *n.* 10. & 17. *à n.* 2. Campanil. *in diverf. Juris canon. dicta Rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 90.

35 Unde videtur sine disputatione, ut si Pontifex non utatur cum illegitima irregulari verbo *dispenso*, sed verbo *legitimo*; eo ipso quilibet legitimati fiant habiles ad omnes ordines, beneficia, & Dignitates Ecclesiasticas, excepto Cardinalatu per dicta *supra dict. q* 5. & *hic vers. ad secundum*, quia sic ex proprio motu Sixti V. *ibi* adducta cavetur: ita docent Philibertus *tract.* 1. *de ordine p.* 10. *cap.* 1. *n.* 8. Avila *p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 6. Filiucius *tract.* 1. *p.* 5. *q.* 7. & 8. Leander, *de irregularit. tract.* 2. *disp.* 3. *q.* 29. Covarruv. *in* 4. *decretal. p.* 1. *cap.* 8. § 8. qui *ibi n.* 5. vers, *sexto infertur*, id
36 comprobat, † inquiens legitimatum à Romano Pontifice, posse, primo beneficio dimisso, secundum obtinere, nec indigere alia dispensatione, qua indiget, si tantùm esset dispensatus, ut jam *hic* dixi sub vers. *ad quartam.*

37 Tota ergo difficultas est, an legitimatus sic à Pontifice, possit obtinere Dignitatem Episcopatus, sicut & alias Ecclesiæ, pars negativa suadetur ex dictis supra hic in vers. *ad primam* propter excellentiam talis Dignitatis; & sic tenuit Majolus *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 13. ut ex vi generalis legitimationis sine speciali dispensatione, talis legitimatus non reddatur habilis quoad Episcopatum. Hæc inquam sententia fuit etiam Raymundi, quem refert Abbas *in cap. ad extirpandas hoc tit.* & licet Majol. referat pro hac sententia Siluestrum, & Abbat. non bene cum contrarium teneant, ut advertit Suarez *de cens. disp.* 50. *sect.* 5. *art.* 2. *ex n.*
10. † vera ergo, & tenenda sententia est, ut sic 38
legitimatus possit Episcopatum obtinere, sicut si legitimatus esset per subsequens matrimonium juxta aliqua dicta *in Rub. hic* & *in quæst.* & dicenda latè *in cap. tanta qui filii sint legitimi*: ita Hostiensis & Goffredus, quod sequitur ipse Abbas, Sylvester verbo *illegitimus q.* 3. & in verb. *legitimus n.* 4. sine restitutione ait hoc filios fieri legitimos quoad omnia, gloss. *in cap. innotuit.* verbo *conjugata de elect.* Suarez bene; *ubi supra.*

Et probant quidem ex eo fundamento, quia legitimatio, sive à jure, sive ab homine, reddit 39
personam habilem, quoad omnes actus lege prohibitos, sed illa facit, ut legitimatus per subsequens matrimonium possit promoveri absque dispensatione ad ordines, beneficia, honores, ac etiam Episcopatum, Covarruv. *in* 4. *de sponsal. p.* 2. *c.* 8. §. *n.* 24. Duennas *reg.* 350. *ampliat.* 5. Surd. *de alimentis tit.* 8. *privileg.* 67. *n.* 7. glossa conjugata, *in dicto cap. innotuit*, ubi Barbosa, *n.* 19. & *in eodem in cap. cum in cunctis* 7. cum Viviano, Campegio, Menochio, Suarez, Bellerius, *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de disciplina clericali* §. 2 *n.* 18. Azor, *instit moral. p.* 3. *lib.* 2. *cap.* 14. *q* 14. Campanil. *in diverf. Juris canonici dict. Rub* 11. *cap.* 13. *n.* 127. Julius Laborius, *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16 *n.* 61. idem Barbosa cum aliis infinitis, sub *dict. cap. tanta.*

Et licet pro prima sententia urgeat textus, *in* 40
dicto cap. cum in cunctis, Ubi specialiter cautum est, ut nullus in Episcopum eligatur, nisi qui de legitimo matrimonio natus sit, hoc non urget; quia facta legitimatione, seu declaratione juris censetur quis ex legitimo matrimonio natus; ut patet ex *dicto cap. tanta qui filii sint legitimi.* ubi glossa verbo *legitimus*, advertit hos esse legitimos quoad omnia tam quoad ordines, quàm quoad honores, nullam adhibens limitationem, ut cum infinitis in eadem glossa scribit Barbosa *ibi*, de qua jam aliqua dixi *supra* & glossa *in dicto cap. cum in cunctis*, verb. *matrimonium*, advertit non magis requiri illam conditionem nativitatis ex legitimo matrimonio in Episcopo, quam in quolibet alio; qui promovetur ad honorem; vel ad regimen animarum Juxta textum nostrum *in cap.* 1. & *fin. hic*, & sic concludunt D D. jam adducti, ut sicut legitimatus per subsequens matrimonium consequitur prædictos honores, sicut natus ex legitimo matrimonio, sequitur, ut etiam Episcopatum sine dispensatione, cum non requiratur exceptus, sicut qui creandus est Cardinalis, expressè excipitur in dicta const. Sixti V.

Adhuc obstat maximè huic resolutioni textus 41
in dicto cap. innotuit, Juxta antiquam, seu integram lectionem, in qua præcipuè fundabatur Raymundus, quia ibi post legitimationem per matrimonium postulatur dispensatio. Verum idem Suarez admodum laborans in adipiscenda vera littera illius textus, *n.* 11. ultra quos Panormitanus dixit, quod hodie illam non habemus.

QUÆST. VII.

An illegitimus dispensatus ad ordines intelligatur, & eo ipso ad pensionem? An dispensatus illegitimus, ut clericus fiat, intelligatur tantùm ad primam tonsuram? An dispensatus ad Dignitatem inferiorem, ut talis dispensationis, eligi possit ad Dignitatem superiorem, aut è contra? An illegitimus in sæculo dispensatus ad omnia, & quæcumque beneficia, hoc ipso ad Prælaturas, ac Dignitates Regulares eligi? Et an illegitimus cui dispensatum est à Papa ut possit obtinere beneficium curatum, si postea efficiatur religiosus, egeat nova dispensatione, ut Prælatus fiat irregularis? Et an irregularis illegitimus, qui suscepit in sæculo sine dispensatione ordines sacros, possit post religionis ingressum, non solùm promoveri ad alios ordines, verùm & in susceptis ministrare absque alia dispensatione? An Religiosus dispensatus ad gradus, honores, & Dignitates ordinis, necesse sit ut exprimat qualitatem illegitimitatis, num spirius sit naturalis, sacrilegus, aut incestuosus.

SUMMARIUM.

1 *Dispensatus ad ordines non intelligitur dispensatus ad pensionem Ecclesiasticam, vel mixtam, secus ad pensionem temporalem, ut* n. 3. & 4.

2 *Incapax beneficii, est incapax pensionis Ecclesiastica ex stylo curia.*

4 *Homicida voluntarius, aut alius irregularis non est incapax pensionis, scilicet temporalis.*

5 *Dispensatus, ut clericus fiat, etsi tantùm possit tonsurari ut sentiunt multi, verius est ut possit ordinari in minoribus ut* n. 7.

6 *Clericus quis fit per tonsuram, & per eam gaudet canonis. & fori privilegio.*

8 *Spurius dispensatus, ut clericus fiat, & beneficium habeat; etiam ut habeat pensionem censetur.*

9 *Dispensatus ad majorem Dignitatem, censetur ad minorem, contentam sub majori,* & n. 12. *non è contra, vel quando minor non includitur, sub majori, ut* n. 13.

10 *Dispensatio non extenditur ad casum majorem, & habentem in se majorem rationem.*

11 *Dispensatio Papa ad Prioratum, vel Provincialatum, praposita clausula* omnes *alias, non extenditur ad Generalatum; secus si dispensaretur à Pralato virtute privilegii.*

12 *Dispensatus ad unum, censetur dispensatus ad omnia consecutiva.*

13 *Argumentum de majori ad minus non valet, nec extenditur ad casum habentem in se majorem, sive diversam rationem.*

14 *Dispensatus in sæculo ad omnes Dignitates, censetur, si ingrediatur religionem dispensatus ad omnes Religionis, ut* n. 15. *alii contra, ut hic* n. 14. & 16.

17 *Dispensatus à Papa, ut possit obtinere beneficium curatum, videtur dispensatus in Religione ad Prioratum, ut* n. 18.

19 *Illegitimus ordines suscipiens sacros ante ingressum Religionis, post ingressum, professione sequuta, & non aliter, potest in susceptis ministrare, & ad alios ascendere, ut* n. 20.

21 *Sacros ordines suscipiens post professionem, si illa nulla reddatur, aut exeat illegitimus qui professus erat, redditur irregularis.*

22 *Illegitimus non dispensatus audens celebrare in susceptis, non incurrit de novo irregularitatem. Et quare?* n. 23.

24 *Religiosus dispensatus ad gradus, & honores &c. tenetur narrare qualitatem sua illegitimitatis,* & n. 25. *alii contra, ut* n. 26. *sed verius, ut* n. 27.

25 *Dispensatio super illegitimitate, tanto difficilius conceditur, quanto turpius dispensatus fuit genitus.*

HÆ omnes difficultates adhærent nimis proximè adductis à *quæst.* 1. *hic*, quorum supposita doctrina laconicè ab omnibus expediemur; igitur ad primam difficultis partem faciunt pro negativa sententia resoluta *supraq.* sub vers. *ad tertiam*, Ubi quod dispensatus ad omnes ordines, non censetur dispensatus ad beneficia, etiam minora; eo quod sint res diversæ. Aliqua dixi sub *quæst.* 6. *praced.* & ratio hujus sententiæ est; quia quemadmodum irregularis est incapax beneficii ex textu nostro, *cap. litteras* 14. *cap. fin. hoc tit. cap.* 1. & 2. etiam eodem *lib.* 6. & ex jam *supra* adductis; & eodem modo sit incapax pensionis; sic ut sicut dispensatus ad ordines, ut sit habilis ad beneficium, ita nec ad pensionem: præter Ordinarios docent Castrus Palaus *tom.* 2. *tract. de benef. disp.* 1. *puncto* 11. §. *n.* 3. Rebuffus *in praxi, tit. de dispens. ad plura n.* 85. Lessius *lib.* 12. *cap.* 34. *n.* 203. Sanchez *de matrim.* cum aliis *lib.* 7. *disp.* 44. *n.* 9. Garcia *de beneficiis. p.* 1. *cap.* 5. *à n.* 119. Parisius *de resignat. lib.* 4. *q.* 3 *n.* 37. Ugolinus *tract. de irregularit. cap.* 65. §. 1. *n.* 3. Sayrus *de censuris cap.* 2. *n.* 22. Molina *de Just. tr.* 3. *disp.* 78. *n.* 2. Zechius *de benefic. cap.* 11. *n.* 7. & alii, † qui etiam dicunt esse secundum stylum curiæ, observatum in Dataria, & Cancellaria, ubi qui incapax beneficii, est etiam incapax pensionis Ecclesiastica: (nempe ut debet intelligi nostra quæstio.) Applica *infra in cap.* 2. *cum aliis q.* 3. *à n.* 1.

Sed multi aliter sentiunt, & non quidem improbabiliter, eo quod pensio est quoddam Jus temporale separatum, & per se distinctum ab ipso beneficio, sicut privatus Jure, & inhabilis factus ad obtinenda beneficia, non fit privatus Jure ad obtinendas pensiones. Quare Gonzalez *in regula* 8. *cancel. glossa* 5 §. 5. *à n.* 24. mordicus probat illegitimum, saltem prima, tonsura initiatum, posse sine dispensatione obtinere pensionem, testatus sic servare sacram Rotam ad id plures decisiones adduceos, Thesaurus, *in praxi p.* 2. *cap.* 2. *n.* 2. & Seraphinus *decis.* 1624. *num.* 2. cum pluribus docens, quod illegitimus,

cui

tui est dispensatum, ut clericatum suscipiet non indiget alia dispensatione pro pensione, ut docuit etiam Bursar. *decis.* 53. *n.* 2. nisi pensio supra beneficio parentum imponatur ex dicendis *in c.* 2. *& seq.* & rejecta opinione Gigantis, & Rebuffi, sic etiam testantur plures decisiones, quas refert Nicol. Garz. *in addit. ad p.* 1. *c.* 5. *n.* 117. Marches. *de commis. tom.* 2. *pag.* 527. ubi quod perpetuò Rota servat: alias refert, & sequitur Barbos. *in c.* 4. *hoc tit. sub n.* 4. videndus cum Gambara & aliis.

4 Et confirmatur ex Sacra Congregatione Concilii Cardinalium, teste Castro Palao supra declarante, homicidem voluntarium, & à fortiori quemlibet irregularem non esse pensionis incapacem, tametsi beneficii sit, de quo etiam sunt videndi Suarez *de cens. disp.* 44. *sect.* 4. *n.* 39. Sa *verbo homicidium n.* 10. & Diana *p.* 7. *tr.* 10. *miscell. resol.* 6. *ex vers. verum cum quo.* juxta stilum adductum Datariæ primam probabiliorem dico sententiam, si pensio sit ecclesiastica, aut mixta, & secundam admitto, si sit temporalis, ut solet concedi ex fructibus beneficiorum aliquis Laicis de Repub. bene meritis juxta dicenda infra *in tit. de præb. & in tit. ut ecclesiastic. benef. sine dimin. confer.*

5 Ad secundam quæstionis partem, an illegitimus dispensatus, ut clericus fiat, intelligatur tantùm ad primam tonsuram? in quo dubio potest dici non improbabiliter, quod sic dispensatus nequeat ascendere ad alios ordines minores sine alia dispensatione, quia cum collatio primæ tonsuræ secundum communem usum loquendi Canonum, & Trid. *Sess.* 23. *c. nullus* 6. dicatur ordo, & natura dispensationis ex longè dictis *quæst.* 4. 5. *&* 6. strictè sit interpretanda, sequi-
6 tur, talem dispensationem esse ad primam tantùm tonsuram, frustraturque canonis, & fori privilegio juxta quæ dixi latè *sub tit. de judic. & for. com. & ibi sub c.* 5. *item sub c. Ecclesia S. Mariæ de constit.* non dispensatio ex quo aliquid operatur, est extendenda, ut multis etiam probat Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *n.* 3. & in terminis ducet ex aliis etiam Merol. *tom.* 2. *disp.* 4. *c.* 6. *n.* 43. quia acceptione primæ tonsuræ efficitur verè quis clericus.

7 Nihilominus censeo, ex vi talis dispensationis illegitimum ita dispensatum, ut Clericus fiat, censeri etiam dispensatum ad ordines minores: quia quamvis prima tonsura intra ordinem clericalem hominem constituat, & secundum aliquos non sit ordo, sed prævia dispositio ad ordines juxta quæ dixi supra *rub. & tit. de temp. ord.* ideo rectè illo modo dispensatus ad ordines minores per dicta supra *quæst.* 5. & in terminis docent Sanch. *lib.* 8. *de matrim.* cum aliis *disp.* 1. *n.* 16. Fagund. *in præcept. eccl. præcept.* 5. *lib.* 3. *c.* 3. *n.* 4. Dian. *p.* 9. *tr.* 8. *miscell. res.* 22. *in prin.*

8 Quod si Spurius sit dispensatus, ut clericus fiat, & beneficium habeat, dico, ut eo ipso sit capax pensionis per resoluta, quoquo modo accipias *in vers. d. primam.* quia ex quo hic dispensatur ad beneficium, non est mirum, ut dispensetur ad pensionem, quæ minus est, & eandem causam habet ex dictis infra *in versic. ad tertiam*, de quo videbis Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 8. *c.* 7. Sarn. *in reg. de annali quæst.* 2. Paleot. & Gonz. relati à Barbos.

9 Ad tertiam quæstionis partem an dispensatus ad dignitatem inferiorem possit ut talis dispensationis eligi ad dignitatem superiorem? vel è contra? & quia hæc difficultas satis diluitur ex dictis *quæst.* 6. *præced. in vers. ad* 3. *verbo majus dubium*; ideo breviter respondeo non posse, quia eo quod permissio minoris non est permissio majoris (quamvis alius dispensatus ad majorem dignitatem censeri possit item dispensatus ad dignitatem censeri possit item dispensatus ad minorem, si minor contineatur sub majori, ut Prioratus sub Provincialatu, & Provincialatus sub Generalatu) ducent in terminis Pellizzar. *in manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 9. *c.* 2. *sect.* 3. *n.* 143. Peyrin. *tom.* 1. *privil. constit. Jul.* 2. *n.* 99. Diau. *p.* 10. *tr.* 13. *miscell.* 3. *resol.* 39. *vers. sed an dispensatus.* & probant Doct. & Barbos *per text. in c. fin. hoc tit. lib.* 6. *n.* 4. cum Bernardo
reg. 95. dum notat ex eo textu, quod dispen- 10
satio non extenditur ad casum majorem, & habentem inesse majorem rationem, quam habeat casus concessus.

Et confirmatur, quia dispensatus ad Priora- 11
tum; Provincialatum, & omnes alias dignitates, quæ in Religione habentur, non ideo potest esse generalis sine nova dispensatione, cum clausula illa generalis propositæ post specialia expressa non includat minora, sed tantùm consimilia, ut docent proximè relati quod ego intelligo de dispensatione facta à Papa, qui censetur non bene informatus de habilitate illegitimi dispensati: secùs si dispensaretur à Prælato virtute alicujus privilegii juxta quæ dixi supra *quæst.* 5. *vers. ad quintam.* ubi de ratione differentiæ per partam omnes.

E contra verò ex dictis dispensatus ad majo- 12
rem dignitatem intelligatur dispensatus ad minorem, si minor contineatur sub majori, jam patet ex adductis hic *in vers. ad* 3. & docent multi, quos refert, & sequitur Garz. *de benef. p.* 1. *c.* 6. *n.* 39. Campanil. *in diversor. jur. can. rub.* 11. *c.* 23. *n.* 3. ubi restringit, quando minus illud comprehensive & necessario includeretur sub majori, aut esset necessarium consecutivum, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum; quia dispensatus ad unum censetur dispensatus ad omnia consecutiva, ut planè probat Sanch.
cum multis *de matrim. lib.* 8 *c.* 1. *n.* 19. Quod si 13
minus non dependeat à majori, non indulti dicendum est: quia non valet argumentum de majori ad minus, nec extenditur ad casum habentem in se majorem, seu diversam rationem, ut probant Covarr. *in* 4. *de sponsal. c.* 8. § 8. *n.* 11. Navarr. *de redit. Eccl. q.* 3. *monit.* 10. *n.* 2. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 4 *n.* 48. ubi Additionat. Brun. à Sole *in loc. com. verb. dispensationes sunt odiosæ.* Sala: *de legib. disp.* 10. Barbos. *in pastor. p.* 2. *alleg.* 45. *n.* 2. cum Sanch. *d. lib.* 8 *de matrim. disp.* 1. *n.* 31. *& disp.* 24. *n.* 17. Garz. ubi supra Surd. *dec.* 268. *n.* 20. *&* 21. Caldas Pereyr. *de nominat. emphit. q* 21. *n.* 5. Guttier. *canon. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 124. Rendina *in promptuar. recept. sent. tom.* 1. *tit.* 29. *n.* 12. Molin. *de just. tom.* 3. *tr.* 2. 6. 591. *n.* 2.

Ad quartam quæstionis partem an illegitimus 14
in sæculo dispensatus ad omnia, & quæcunque beneficia, hoc ipso possit eligi ad Prælaturas: & Dignitates Regulares? & videtur, quod non: quia è contra dispensatus ad Dignitates Regulares non censetur dispensatus ad Dignitates sæ-

culares, ut doeent Lezana *tom.1. quæst. reg.c.18. n.61.* Rodriguez *eod. tract. tom.1. q.13. art.* 13, Sanch. *lib.5. moral. c. 5. n.* 16. cum aliis, quia privilegia, vi quorum conceditur talis dispensatio inducta sunt favore solius Religionis, & faciunt dicta hic in *vers.* ad tertiam.

15 Nihilominus in casu proposito ita dicendum est, ut dispensatus in sæculo ad omnia, & qualiacunque beneficia, hoc ipso possit Religionem ingressus eligi ad Prælaturas, & Dignitates regulares, cum ea dispensatin ita per verba universalia fuerit, quasi quædam legitimatio, quæ ad omnes Dignitates, & Prælaturas extenditur, imò ad Episcopatum per dicta *supra quæst. præc. vers.* ad ultimam: & sic debet extendi, ut docet Pelizar. *ubi sup. c.2. sect.3. n.144.* Lezan. *d.tom.1. c.18. n.61.* Diana *p.10.tr.13. miscell. d. resol. 39. vers.*

16 utrum autem. Fateur tamen, non improbabiliter loqui Bordon. *in consil. regular. tom. 1. resolut.* 12. *n.* 58. absolutè tenentem, dispensatum ad Dignitates sæculares non censeri dispensarum ad Dignitates regulares, sicut nec e contra, ut dictum est, dispensatus ad Dignitates sæculares, nisi fieret absolutè per verbum, legitimo, quod amplè accipitur, non per verbum, dispenso, quod strictè, ut sæpius diximus.

17 Ad quintam quæstionis partem, an illegitimus, cui dispensatum est à Papa, ut possit obtinere beneficium curatum, si postea efficiatur religiosus, egeat nova dispensatione, ut Prælatus fiat regularis? Resolutio hujus dubii pendet à proximè scripto in *vers.* ad quartam, & in hoc puncto absolutè, ut egeat nova dispensatione docent Navar. *cons.1. qui filii sint legitimi in novis.* quem sequitur Ludovicus Miranda *tom. 2. q. 2.* in manuali Prælator. *art.5. in fin.* Sayr. *in florib. decis. sub d. tit.* qui filii sint legiumi *decis. 2. in fin.* Barbosa *in c. fin. hoc tit. n.4.* Diana *p.7.tr.10. miscel. vers.6. in fin. vers.* nota.

18 Sed quia video Rebuff. *in prax. benef. tit. de dispensat. super defect. natal. n.75. & 76.* dicat, quod illegitimus dispensatus dum est sæcularis ad quæcumquè & qualiacunque beneficia obtinenda, si religionem ingrediatur, possit in ea habere Prioratum regularem, & hanc quæstionem Barbosa vocet difficilem; ideò ego existimo terminandam per resoluta in proximè simili quæstione relata hic in dicto ad quartam. & per dicta hic *vers.* ad sextam.

19 Ad sextam quæstionis partem an si illegitimus ante ingressum religionis suscipiat ordines sacros, & postea ingrediatur, possit non solum ascendere ad non susceptos, verùm & ministrare in susceptis in seculo absque dispensatione; & quamvis pro parte negativa faciant aut proximè adducta hic & in aliis quæstionibus quia dispensatio est strictè interpretanda, ut resolvunt jura hic in tex. nostro *in c. fin. infra, c.1 eod. lib. 6.* ubi communiter DD. & cum infinitis Barbosa *in pastorali dicta allegation. 45. n. 1. & allegation. 33. n. 7.* quoniam supra retuli *sub d. quæst. 5.* Nihilominus quia ut jam supra dixi, hæc intelligantur, quando uni, vel alteri dispensatio conceditur; non verò quando in favorem religionis emanavit, cum tunc sit amplè interpretandum, ut docent Henriquez in summa *lib.7.c.22. §.3. & c.24. n. 4. in fin.* Oldrad *cons.300 n.4. vers.* considerandum est Sanchez cum aliis *lib. 8. de matrimon. disput. 1. n.13.* ideò respondeo affirmandum cum Barbosa hic *n.2. versic.* deinde, & Sanctarel. *var. resol. q.39. n.8.* eo quod diximus 20 ex tex. nostro *supra q.1.* tanta sit vis ingressus religionis professione secuta per ibi dicta & quæ ex infinitis idem colligit Barbosa hic *d. n. 2. in princ. & d. c.fin. n.3.* ubi quatenus gloss. ibi potest dici, quod postquam intraverint religionem possunt promoveri ad ordines sine aliqua dispensatione, intelligit, de ingressu, quæ fit per solemnem professionem, non verò de ingressu, qui dicitur educationis seu probationis, cùm alias posset esse fraus intrandu quispiam quamlibet religionem, & suscipiendo sacros ordines, & postea exeundo ante professionem, ut dicunt Sot. *in 4. sentent. dist.25. art. 3.* Angelus *in summa verb. novitius n.* 20. Silvester *verb. religio. n.* 10. quos refert, & sequitur Ludovicus Miranda in manuali Prælatorum *tom. 1. q.5. art. 10. conclus. 1.* quod verum est semper quamtumvis Emanuel Rodrig. *tom.1. quæst. reg. 13. art. 4.* & Hieronymus Rodriguez in compendio *quæst. regul. resolut. 76. n.7.* conentur defendere hujus irregularitatem etiam tolli per receptionem habitus religiosi, & per educationem, quæ fit in religione.

21 Et tantum est verum, quod si quis post professionem emissam in religione ordines sacros suscepit, vel dicat de nullitate professionis, & probato cum effectu exeat, vel sit ejus professio annullata per superiorem, tum quidem reviviscant illegitimitas, & irregularitas, qua ante in sæculo erat irretitus, & post disputationem sectatur Riccius legendus in praxi aurea *resolut. 311. per tot.* Barbos. hic.

22 Unum tamen notabis, quod si illegitimus non dispensatus ausus fuerit celebrare in ordinibus susceptis, etsi gravissimè peccet, nullam tamen denuo irregularitatem incurrat, quia nullibi est statuta: sicut non est statuta Servis, & corpore vitiatis, eo quod absque dispensatione ordinati in susceptis ordinibus ministrent: non enim ob violationem irregularitatis irregularitas contrahi- 23 tur, ut tradunt Innoc. *in c. si celebret n. 3. de cleric. excom. ministr.* Navar. *in manual. c.27. n.163. & 194.* Gregor. de Valentia *tom. 4. disput. 7. quæst.19. p. 2.* Diana *d.p.10. tract. 13. resol. 30. in fin.* Castrus Palaus *tom. 6. disp. 6. punct. 9. num.* 13.

24 Ad ultimam quæstionis partem an Religiosus dispensatus ad gradus, honores, & dignitates ordinis necesse sit, ut exprimat qualitatem illegitimitatis, num spurius sit, naturalis, sacrilegus, aut incestuosus? & repetitis, quæ dixi supra *quæst.6. versic.* ad quartam, verbo & confirmatur, nunc dicendum est, ut teneatur exprimere qualitatem irregularitatis per ea, quæ latè dixi *in c. 1. c.3. 7. 17. 20.* & aliis *de rescript.* & per *reg.* 81. *de regul. jur.* ubi quod in generali concessione non veniunt ea, quæ quis verisimiliter non esset in specie concessurus: ita Miranda *tom.2. in man. quæst. reg. 2. art.* 13. Portel. *de dub. regul. verb.* illegitimus *n.* 11. Peyrinus *de relig. Prælat. q. 9. c. 5.* Lezana *in summa qq. reg. tom. 3. verb.* illegitimi *reg. n.* 17. Avila *p. 7. de censur. disp. 3. dub. 6. concil. 2. not.* [illegible]x et ratione: nam tanto difficilius debet concedi dis- 25 pensatio super illegitimitatem quantò turpiùs dispensatus fuit genitus, & modus illegitimitatis est

fædior

fœdior Leander *p.* 2. *de irregularit. diſput.* 3. *q. fin.*

26 Non deſunt contrariæ ſententiæ defenſores: nam Pelizav. *in manual. regul. tom.* 1. *tract.* 9. *cap.*8. *ſect.*3. *n* 100. & Diana *d.p.*10. *tr.*13. *miſcel.* 3. *reſol.*39. *ſub verſ.* notandum, qui nec diſſentire videtur, & Rodriguez *tom.* 1. *d. q. reg. art.* 6. eo quod vere ſimiliter credi poſſit, ut Prælatus Regularis intendat diſpenſare cum Religioſo illegitimo quocuoque modo ſit illegitimus, & alio, qui faciliùs concedi debeat talis diſpenſatio viris Religioſis, quam Clericis ſæcularibus, ſtante quod jus canonicum hic in tex. noſtro Religioſos illegitimos hoc ipſo, quod ſolemnem faciant profeſſionem, reddit habiles ad recipiendos Ordines etiam Sacros, de quo dixi latè & *ſub q.* 1.

27 & *ſeqq.* † Tamen quia ibi Pontifex excipit Monachos tantùm quoad ordines, & non quoad Prælaturas, & honores, ideò exiſtimo pro prima ſententia reſolvendum in hoc puncto: nam ex quo talis illegitimus eget diſpenſatione ſive à Prælato concedenda virtute privilegiorum juxta quæ dixi ſupra *d. q.* 5. *verſ.* ad quintam, debet non alio modo diſpenſari, niſi præcedat narrativa qualitatis, quæ diſpenſatorem difficiliorem redderet juxta plura, quæ dixi *in d.c. ſuper litteris* 20. *de reſcript.* & alibi ſæpè in eo tit.

QUÆST. VIII.

An Epiſcopus poſſit etiam cum illegitimis quibuslibet diſpenſare in ſua Diœceſi quoad Ordines & Beneficia ſicut Papa in univerſo Orbe? & qualiter? An Capitulum Sede vacante hoc idem poſſit? An ad Canonicatum, & dimidiam portionem? An ut Ordinatus illegitimus poſſit ad Sacros Ordines aſcendere, & in receptis miniſtrare? & quid cum irregulari ex occulta illegitimitate? & num cum proprio filio? & de Commiſſario cruciatæ, ac Delegato Papæ, vel Rege?

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus ſolùm electus & confirmatus poteſt diſpenſare cum illegitimis omnibus ad ordines minores, & beneficia ſimplicia* n.3. & 4.

2 *Epiſcopus nondum conſecratus poteſt exercere juriſdictionem Epiſcopalem.*

3 *Epiſcopus non diſpenſat cum illegitimis ad beneficium ſimplex, ſi requirat ordinem ſacrum.*

5 Cap. *litterat de filiis presbiterorum* n.8. 9. & 10.

6 *Epiſcopus ut diſpenſet cum illegitimo requiritur cauſa.*

7 *Epiſcopus cum illegitimis ſolùm poteſt diſpenſare ex cauſa quoad ordines, & beneficia ſimplicia.*

8 *Diſpenſatio indefinitè conceſſa eſt odioſa & reſtringitur.*

11 *Epiſcopus etſi poſſit ordinare ſuum triennalem famulum, non tamen cum illegitimo diſpenſare ad ordines minores, & beneficium ſimplex, niſi ſit ſubditus,* & n. 12.

12 *Impedimento uno ſublato de duobus impedimentis, non cenſetur ſublatum aliud.*

13 *Epiſcopus non poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium ſimplex, cui ineſt cura animarum* & n. 14. & 15.

16 *Epiſcopus poteſt diſpenſare, ut illegitimus valeat obtinere canonicatum, dimidiam portionem, aut inferiora beneficia Eccleſiaſtica, cui eſt annexum curatum in cathedrali, vel collegiata. Sed reſolve de Cathedralib. ut à* n.22.

17 *Tonſura ſufficit ad obtinendos canonicatus in Cathedrali, & Collegiata.*

18 *Capitulum ſede vacante valet cum illegitimo diſpenſare ad ordines minores & beneficia ſimplicia n.* 19. & 20.

19 *Gloſſa in Clement.* 1. §. 1. *de hæret, verbo Capituli.*

21 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in omnibus quæ ſunt Juriſdictionis contentioſæ, & voluntariæ.*

22 *Cap.* 1. *de filiis presbyteror. lib.* 6. *n.* 23. 24. 25. 26. 28.

24 *Canonicatus in cathedralibus perſæpè requirunt ordinem ſacrum* n.25. *Trident. Seſſ.*24. *c.*2.

25 *Cura ſolet accedere præbendæ Eccleſiaſticæ Cathedralis per annexionem, non è converſo.*

26 *Diſpenſatio pontificia jam ex Tridentino requiritur, ut illegitimus poſſit habere canonicatus.*

27 *Epiſcopus etſi de jure communi valeret diſpenſare cum illegitimo ad obtinendum canonicatum, dimidiam portionem, & alia minora beneficia, fallit, ſi ex ſtatuto requireretur ordo ſacer.*

28 *Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimis ad dignitates, nec ad curata.*

29 *Epiſcopus non diſpenſat cum ordinato illegitimo, ut in ſuſceptis ordinibus miniſtrare etiam ſi bona fide ordinaretur contra aliquos ut* n. 30. 31. 32. *Sed ſolus Papa, ut* n. 33.

32 *Ordinatus ab Epiſcopo non ſuo poteſt diſpenſari per proprium Epiſcopum, ut in ſuſceptis miniſtret.*

34 Cap. *liceat Epiſcopis Trid. Seſſ.* 24. n. 35. *ad* 38.

35 *Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimo occulto virtute Trident. Seſſ.* 24. *in c. liceat Epiſcopis.*

36 *Relictum Parentum non eſt infantis.*

37 *Natalium defectus quantumvis occultus ſolùm à Papa diſpenſatur ad ordines Sacros, non ab Epiſcopo, contra aliquos ſupra* n. 34. & *infra* n. 38.

39 *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ſuo filio illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, & ſi non deceat.*

40 *Commiſſarius Bullæ cruciatæ verius eſt, ut non diſpenſet cum illegitimo ad ordines, ut contra aliquos* n. 41. & 42.

42 *Bullæ cruciatæ verba pro diſpenſationibus competentibus Commiſſario ejus.*

44 *Legatus Papæ poterit diſpenſare cum illegitimo quoad ordines minores, & beneficium ſimplex, non quoad majores, & curatum. Quid de dimidiis portionibus, & canonicatibus?* n.45.

46 *Rex quoad munera ſpiritualia non diſpenſat cum illegitimo, ut ſi poſſit quoad temporalia* n. 47.

47 *Rex nequit inducere irregularitatem, nec eam auferre.*

1 UT ad omnes has difficultates respondeamus, adverto dicendum, quod cum actus dispensandi sit jurisdictionis, & non ordinis, possit non solùm Episcopus consecratus; verùm & solùm electus & confirmatus, dispensare cum illegitimo ad ordines, & beneficium juxta proxi-
2 ximè dicenda. Potest enim Episcopus nondum consecratus exercere jurisdictionem Episcopalem per illa, quæ dixi supra *de electione* & DD. *per tex. in c. transmissam* Suarez *de censur. disp.* 50. *n.* 6. Barbos. *de Officio Episc. alleg.* 45. *p.* 2. *n* 25. Castr. Palaus *de censur. disp.* 6. *puncto* 9. *n.* 11. Leander *de irregularitate tract.* 1. *disp.* 3. *quæst.* 59. idem dicunt de capitulo Sede vacante, & de aliis Prælatis habentibus quasi Episcopalem jurisdictionem.

3 Ad primam ergo difficultatis partem video per decisionem canonicam in *c. hoc tit. in* 6. communiter ab antiquis, & modernis firmari, quod possit Episcopus cum illegitimis dispensare quoad ordines minores, & beneficia simplicia, hoc est sine cura, nisi aliud canonicum obsistat, & dummodo sit tale, in quo alias dispensare possit; id est immediatè non fuerit patris juxta quæ dico *in cap. seq.* vel si habeat Ecclesiam curatam annexam, quod an sit verum infra disputo, vel si ex consuetudine, privilegio, aut statuto requirat ordinem sacrum, ut colligunt ordinarii ibi Archid. Gemin. Franc. & alii. Gygas *de pensionibus quæst.* 17. *in princ.* cum multis Nicol. 6. *art. p.* 7. *de benef. c.* 2. *ex n.* 48. Barbos. ibi cum Lessio, Suar. Henriq. Avila, Acunna, Azorio, & Campauil. *n.* 1. & 2. Coniuch. *de Sacram. disp.* 18. *dub.* 14. *n.* 112. & *disp.* 33. *n.* 29. *dub.* 2. Hieron. Venero *in examin. Episcop. lib. p. c.* 20 *n.* 28. Ugolinus *de censur.* & *irregul. c.* 24. §. 2. *n.* 3. Sayrus *de cens. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 8. Gigas *de pension. q.* 17. *in princ.* Rebuffus *in prax. de forma lit. tons. n.* 1. & *tit. de dispens. sup. defect. natal. n.* 8. Carolus de Graff. *de effect. cleric. effect.* 1. *n.* 530. Cardos. *in prax. judic. verb. dispensatio n.* 48. Alcedus *de præemin. Episc. p.* 2. *c.* 8. *n.* 32. Jo. Mar. Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de discipl. clericor.* §. 3. *n.* 25. Torreblauca *in pract. juris spiritual. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 33. Molfes. *in theolog. moral. tract.* 2. *cap.* 16. *n.* 5. late Felicianus de Vega *in cap. at si Clerici* §. *de adulteriis à n.* 93. judiciis Alphonsus de Leo *de officio Capellani quæst.* 4. *prax.* 6. *n.* 74. Marcellus Vulpius *in praxi judic. fori Eccles. cap.* 47. *à n.* 15. cum Barbosa *in pastoral. d. alleg.* 45. *n.* 19. Marchinus *de ordine tract.* 1. *part.* 10. *cap.* 1. *def.* 2. cum eodem Barbosa Lotterius *de re beneficia-
4 ria lib.* 2. *q.* 48. *à n.* 140. Ubi addit ob generalitatem dicti textus extendi facultatem ab Episcopo dispensandi ad omnes cujuslibet generis illegitimos, ut notant per glos. defectum *in dicto cap.* 1. *hoc tit. in* 6. Geminian. *sub n.* 5. Joannes Monach. *n.* 1. & 2. Ancharan. *ante n.* 1. Campauil. *in diversorio juris canon.* Rubrica 11. *cap.* 13. *n.* 84. Barbosa *in d. cap.* 1. *n.* 6. & omnes per verba *d. glossæ ibi*: Sive sit spurius, sive adulterinus, sive naturalis, & quoquo modo ex incestuoso, & prohibito coitu natus juxta quæ dixi suprà in rubrica, & probat etiam Suarez *de censuris dicta disput.* 50 *sect.* 5. *artic.* 2. *n.* 2. dicens, quod hæc potestas conceditur Episcopo respectu omnium illegitimorum in quocunque grado, quia in illo textu indefinitè dicitur: is qui defectum patitur natalium.

Tota difficultas est, num possit dispensare quoad superiores, & sacros ordines: item quoad personatus, beneficia curata, Canonicatus, & Dignitates &c. Et de ordinibus facit difficultatem littera *cap. litteras.* 14. *hoc tit. in illis verbis: permittimus ordinari*: quibus nonnulli, ut refert supra Suarez, existimant, ut legitimi canonici tantùm, licet non naturaliter, possint ab Episcopo dispensari ad Sacros ordines, sic interpretantes dicta verba, idest permitti Episcopo, ut possit dispensare Jo. Andr. *ibi* & faciunt verba *ibi*: si alias dignus inventus fuerit. 5

Et confirmatur quia ad hoc ut Episcopus dispenset, cum sit inferior à Papa, requiritur causa, & quod eorum suffragantibus meritis fiat glos. *in cap. requisitis* §. *nisi rigor* 1. *q.* 7. Navar. *cons.* 45. *n.* 2. *de homicidio.* Emanoel Rodriguez. *quæst. regul.* 13. *tom.* 1. *art.* 14. & 15. Nicol. Garcia cum aliis *p.* 7. *de beneficiis dicto cap.* 2 *n.* 49. Petrus Anton. à Petra *in tract. de potest. Princ. c.* 32. *dub.* 2. *n.* 20. Carol. de Graff. *de effect. cleric. in prælud. n.* 332. Vasquez *in opusc. de benefic. cap.* 3. § 3. §. 1. *dub.* 3. & 4. Molfes. *in Summa Theolog. moral. tract.* 6. *c* 7. *n.* 18. quæ videtur induci ex relatis verbis: si alias dignus inventus fuerit: quæ respectu Pontificis dispensantis non videtur requiri. 6

Vera tamen sententia est, ut solùm possit ex causa dispensare quoad ordines tantum minores, & beneficia simplicia, ut præter adductos supra cum multis ex illis Navarro scilicet, Lessio, Rebuffo, Sayro, Barbosa, Garcia, & Ugolino docet novissimè Leander de irregularitate *d. disput.* 2. *quæst.* 50. *per textum in d. c.* & *fin. hoc tit. lib.* 6. 7

Nec obstant verba *d. cap. litteras*: nam glos. *ibi* communiter probata per Abb. & alios intelligit de solis ordinibus minoribus, quia talis dispensatio est odiosa, quæ indefinitè concessa restringitur: nam eum largior est, additur distributio ad omnes, vel ad sacros ordines *ex d. c.* 1. & *fin.* ubi notatur, & comprobat novissimè Franc. Tondutus *p.* 1. *q. cap.* 14. *n.* 1. *ubi de dispens. cum illegitimo* Ricc. *in collect.* 946. *ad d. c.* 1. cum Sayro & aliis. 8

Deinde quia textus in *d. cap. litteras* non concedit potestatem dispensandi, nec ullum ibi est verbum, quod hoc significet, sed ipse Papa dispensat, ut colligi videtur ex relatis verbis: si alias dignus inventus fuerit: quæ declarat Suarez *d. disput.* 50 *sect.* 2. ut non dispensationem, sed declarationem contineat, quasi dicat, si aliud non est impedimentum (hoc) de quo ibi, non est impedimentum juxta similia verba *c. tua nos* & *cap. fin. de homicid. de quib. jam supra dixi.* 9

Imo & quod ex littera *d. cap. per litteras* potius dispensatio arguatur, sed pontificia, quæ non facilè debuit concedi, nec ab alio quàm à Papa, & quam verebatur concedere, ne aliis daret spem similia petendi, ut concludit Suarez *d. sect.* 2. *n.* 5. *in fin.* vel dicendum esse Pontificem dispensasse etiam quoad ordines sacros, vel certè tunc non potuisse Episcopum, sed Pontificem tantùm dispensare quoad minores ordines, & in his Pontificem dispensasse, ut indicant verba *ibi*: ut ex eo defraudari se non debeat, & illud non 10

plus-

plus fuerit, quam potuisse ab Episcopo conce-
di, ut indicavit glossa, *in dicto c. 1. hoc tit. lib. 6.*
cujus decisio quia posterior, quam *dict. cap. lit-
teras*, loquitur de potestate Episcopis concessa,
de qua nondum erat alia decisio; & sic illam
dicti cap. litteras interpretandam de solo Papa,
ut explicat idem Suarez, *dicta sect. 5. n. 2. in fine.*
11 Unde infero ut licet possit Episcopus ordinare
suum triennalem familiarem ex Trid. *sess. 22. de
reformat. cap. 9.* Juxta quæ laté scripsi, *in cap. 11.
de temporib. ordin. q. 4.* Sed non inde ex facultate
illi concessa per *dict. cap. 1. & 2. hoc tit. in 6.*
possit cum illo dispensare ad ordines minores,
nec ad beneficium simplex, legitimando illum
super defectu natalium; si alias non ei subdi-
tus, Concilium enim solum præstat, ut queat
Episcopus ordinare familiarem triennalem, au-
ferendo per illud triennium impedimentum, quod
aliàs uberat subjectioni. Sed cum nihil loquatur
de dispensando super defectu natalium, qui ille-
gitimo illi adest, evenit, ut potestas illius Episcopi
non porrigatur secundum, ut docent Navarr.
cons. 13. aliàs 27. de temporib. ordin. & cum eo
Avila, *p. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 3* Garcia, *de be-
nefic. 2. p. cap. 5. n. 86.* Zenedos, *pract. quæst. 38.
n. 31.* Riccius, *resol. 266. in fine*, Barbosa *de officio
Episcopi* cum aliis *alleg. 5. n. 14.* Castrus Palao
*tom. 4. tract. 27. de ordine disp. unica puncto 15.
n. 6. & tom. 6. de censur. disp. 6 puncto. 9. n. 7.* Lean-
12 der *dict. disp. 3. de irregul. q. 53.* & omnes. † quia
sublato uno de duobus impedimentis, non cen-
setur alterum sublatum ex. *l. si domus ff. de servit.
urbanor. prædior. ex cap. ex tuarum de authoritate
& usu pallii argum. cap. dilectus de dolo, & con-
tum.* hic enim prædicto familiari illegitimo duo
impediunt, cur non possit ordinari ab alieno Epis-
copo, defectus nempe natalium, & quod non sit
subditus; & sic sequi, ut quantumvis per illum
triennalem familiaritatem auferatur, non subie-
ctionis impedimentum; eo quod jam censeatur
subditus, sed non auferri impedimentum ex de-
fectu natalium, cujus dispensatio solum debet
pertinere ad alium Episcopum, cujus ratione ori-
ginis, & habitationis erat vere subditus.
13 Dubium autem est, numquid possit Episcopus
dispensare cum illegitimo ad beneficium simplex.
cui annexum est beneficium curatum? Et video
DD. firmare quod possit, eo quod in prædicto ca-
su beneficium curatum est accessorium, & minus
principale: ita Gonzalez *irregul. 8. cancel. glossa
5. §. 7. n. 18.* Vazquez *de beneficiis cap. 3 §. 1. dubio
3. in fine n. 7.* Barbosa *de offic. Episcopi dict. alleg.
45. n. 24.* qui sic tenens cum Schilante, Alcedo,
Azor, Stephano Gratiano, Zerola, Anton. Fabria.
Bellet. Rebuffo, & Geminiano, dicit ut nemo de
hac veritate dubitaverit per Jura, & rationes alibi
ab ipso adducta, uti etiam sequuntur Leander *de
irregul. dict. tract. 2. disp. 3. q. 52.* Castrus Palao *de
irregularitate disp. 6. puncto 9. n. 7.* sic ergo in fa-
vorem Epicoporum juxta dict. regulam *accesso-
14 rium* potest dici † sed non improbabiliter valet di-
ci contrarium, cum dispensatio sit stricte interpre-
tanda ex longe adductis *supra*, ut in terminis de
beneficio curato annexo simplici, negant par glos-
sam *in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6.* sub vers. *tale* Pa-
normitanus *in cap. nimis hoc tit. n. 2.* Tabiena,
verb. *beneficium 2. §. 14. in fine*, Sayrus *de cens. lib.
6. cap. 11. n. 11.* † nisi pro prima sententia dica-
15 mus, quod licet dispensatio sit stricte interpretan-
da, at facultas dispensandi large, ut diximus *supra*,
& inde fieri, ut ex quo *in dicto cap. 1 hoc tit. in 6.*
datum est, ut possit Episcopus dispensare cum
subditis irregularibus ex defectu natalium, ad
beneficium simplex extendatur ejus facultas ad
dispensandum, etiam si tali simplici beneficium
sit annexum curatum.
Et hoc in sensu dicendum est cum suprà rela- 16
tis, quos sequitur Barbosa *dict. n. 25.* idem proce-
dere, si curatum sit annexum canonica ut colle-
giatæ, vel dimidiis portionibus, aut inferioribus
beneficiis Ecclesiæ cathedralis; quia prædicta re-
solutio, quæ ex *dicto cap. 1.* adduct est, quod
Episcopus possit dispensare, ut illegitimè natus
obtineat beneficia simplicia, extenditur ad cano-
nicatus collegiatarum Ecclesiarum, cum non ha-
beant annexum aliquem ordinem sacrum, etiamsi
sint alicujus insignis collegiatæ. † Cum ad hujus- 17
modi canonicatus obtinendos, sufficiat prima ton-
sura; eo quod quis attingat 14. annum, ut dixi
supra *de ætate ordinand.* idemque procedat in di-
midiis portionibus, & inferioribus beneficiis ca-
thedralium, quia non requirunt ordinem sacrum,
nec illius ætatem, ut cum multis concludunt Bar-
bosa *dicta alleg. 45. ex n. 20.* Garcia *de benefic. p. 7.
cap. 4 n. 28. & 39.* de quibus paulo infra *hic*, &
docent etiam Castrus Palao *supra n. 8.* & Lean-
der *q. 55.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. n. 10. lit. X.*
Gonzalez, & Avila jam adducti.
Ad secundam partem quæstionis dicendum est, 18
ut capitulum, sede vacante possit cum tali illegi-
timo dispensare ad ordines, & beneficia simpli-
cia; eo quod succedit, mortuo Episcopo in om-
nimoda potestate Jurisdictionis, cujus ratione, ut
dictum est *supra n. 1.* Episcopus omnium confe-
ciatus dispensat, nisi in casibus specialiter excep-
tis, inter quos isto casus non reperitur exceptus,
docent Suarez *ubi supra dict. sect. 5. n. 6. in fine*,
Diana cum multis *p. 4. tract. 1. res. 64.* Castrus
Palao *dicta disp. 6. punct. 9. n. 11.* Avila *dicta p. 7.
disp. 3. dub. 6. conclus. 2.* vers. *notandum*, Bonacius,
tract. 11. de cens. quæst. 17. art. 1. ante illos Fe-
dericus Senens; *cons. 64.* & melius *cons. 30.* Franc.
Pavio. *de offic. capituli sede vacante cap. 7. p. 1. &
2. p. cap 1. num. 5.* Panormit. *in cap. cum olim de
majorit & obedientia*, Navarr. *lib. 1. cons. 7. hoc
tit.*
Et licet contrarium sententiam amplecti vi- 19
deatur glossa, *in clem. §. 1.* verbo *capituli de
hæret*, cui favent Joan. Andreas, Dominic. &
Francus, *in dicto cap 1 hoc tit. lib. 6.* dicente hanc
decisionem egere alia Papali decisione propter
Varias Opiniones, quæ versantur super potestate
capituli Sede Vacante, de qua dico latissimè; *in
suo tit. de Sede vacante aliquid innovetur.* † Ni- 20
hilominus Barbosa, *in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6.
num. 3.* cum Zerola, verb. *capitulum*, vers. *tertio*
id praxi Quaranta, *in summa Bullar.* verbo *Ca-
pitulum Sede Vacante*, vers. *secundo quæro*, Cam-
panil. *in diversorio. Juris Canon. Rub. 11. q. 13.
num. 81.* & Leander, *de irregularit. dicta disp. 3.
quæst. 51.* primam sententiam sequuntur, quam
dicunt probabiliorem ab eo relati Gutierez,
Sayrus, & Gardosus, Flamin. Rebuffus, Sylve-
ster, & aliis quos etiam, sequitur Barbosa, *de of-
ficio Episcopi dicta alleg. 45. num 27.* & Riccius,
*in praxi fori Eccles. decis. 157. num. 4. in 1. edi-
tione.* † Ubi dicit quod capitulum succedit in 21
omnibus, quæ sunt jurisdictionis, tam conten-
tiosæ, quam voluntariæ: tradit etiam Riccius,
collect. 946. ad dict. cap. 1. hoc tit. lib. 6. ex Sayro,
in

*in decis.*34. *de temporib. ordin.* aliqua dico *in cap. penult infra de offic. vic*. *q. fin.*

22 Ad tertiam quæstionis partem, quia jam hic dictum est, numquid possit dispensare cum illegitimo ad portiones, & inferiora beneficia Ecclesiæ cathedralis, & canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ, quia ordinem sacrum nnn requirunt, ideo non dubitatur, an ad canonicatum Ecclesiæ cathedralis; & quia de hoc dubio latius quàm alii disputat Nicolaus Garcia videndus, qui ex multis plures dicendi modos cumulat *de benefic. p.* 7. *cap.*2. *ex num.* 56. & affirmantes sic teneant per glossam *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. verb. *beneficium*, inter quos refert Archidiacooo Lapum, Ancharranum, Dominic. Franc. *ibi*, Calderio. Oldradum, Jasun, *in cons.* Selvam, Villa Diego, Pofinuanum, Gigantem, Petr. Gregor. Navarr. Tabienam, Armillam, Gambaram, Suarez, & Azor, quibus addo Torreblancam, & Campanilum *ubi supra. n.* 82. eo quod *in dicto cap.* 1. permittitur Episcopis dispensatio in beneficiis sine cura, & cum canouicatus illam non habeant, etiam si illam haberent annexam, ut jam dictum est, indeque sequi, ut Episcopus valeat dispensare; & quia hæc dispensandi potestas, quæ in aliam derivatur, & late interpretanda, ut dictum ast *supra*, & refert Garcia *d.c.*2.*n.*59. per alia, quæ dixit cum
23 multis *cap.fin. in* 1.*p.n.*73. † Et sint etiam econtra infiniti negantes, inter quos Joannes Monachus *in dict. cap.*1. Rota *decis.* 2. *hoc tit. in novis*, alias 136. & *decis.* 3. *de officio ordinar. in antiquis*, *alias* 408. Bellarmera *decis.* 362. Felinus *in cap. postulasti sub n.* 4. *de rescript.* Cosmas, & Ugolinus, quos refert idem Garcia *supra n.*66. quibus accedunt Zerola *in praxi* verbo *canonica* §. 3. Marcellus Vulpejus, Fr. Emanuel, Alcedus, Loterius *de re beneficiaria cap.*48. *ex n.* 153. Latè loquens, & alii. Ideo existimo sub distinctione hoc dubium explanandum.

24 Dicendum ergo est jam hodie juxta sententiam, quæ negat non posse Episcopum dispensare, quia per Trid. *sess.* 24. *cap.*12. omnes canonicatus Ecclesiæ cathedralis requirunt aliquem ex sacris ordinibus, ad quos cum non possit cum illegitimis dispensare ex multis, quæ adducit D. Lotherius *dicta q.* 48. *ex n.* 147. sequitur quod oon possit dispensare; eo quod secunda opinio procedat de Jure antiquo juxta fundamenta illorum, qui illam defendunt, cum alia sit communis opinio, & quidem multum Juridica contraria, quæ roboratur ex dictis jam *supra*. ubi quod dispensatio ad minora beneficia, non porrigatur ad canonicatus, & Dignitates, nec ad beneficia corata; & hoc propter præeminentiam canonicorum Ecclesiæ cathe-
25 dralis super alios Clericos minores. † Et quia cura solet accedere Præbendæ Ecclesiæ cathedralis per annexionem, non autem è converso, *cap. extirpandæ* § *qui vero de præb.* itaque in terminis distinguunt Majolus *de irregularitate lib.* 1. *cap.*8. Zezola *in praxi Episcop. p.*1. verb. *canonici* §. 3. Sayrus *de cens. lib.*3.*c.*11.*n.*13. Avila *eodem tract.p.*7. *disp.*3.*dubio* 6. *membro* 3. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. §. 10. *ad finem*, Lessius *de Justitia lib.* 2. *cap.* 34. *n.*86. idem Garcia *de benef. dicto cap.* 2. *p.*7.*n.*65. Schilante *de privileg. clericor.c.*4. *à n.*42. Lotter. *dict. q.* 84. *n.* 173. Barbosa *de officio Episcopi dict. alleg.*15.*p.*2 *n.*33. & 34. idem *in dict. cap.* 1. cum Sayro, & aliis *n.*4. dicens secundum hanc in omnibus Ecclesiæ cathedralibus qood omnes canonicatus, & portiones habere debeot anoexum ordinem Presbyterii, Diaconatus, & subdiacnnatus, Bonacina *de cens. irreg. disp.*7.*q.*2. *p.*3. *circa finem*. Philibertus *de ordine tract.*1.*p.*10.*cap.*1.*n* 13. Cornejo *in* 3.*p.tract.de irregul.disp.*15.*dub.*2.*q.*1. & alii.

Nec obstat dicere cum Azorio 2.*p.instit.moral.* 16
*lib.*6. *cap.* 3. quod si adhuc Episcopus dispenset, possit sustineri, etiam si ordinatus non sit canonicatum suscepturus, cum valeat intra annum datum de Jure ad ordines suscipiendos adipisci dispensationem Pontificiam, & ordines sacros recipere; aliàs canonicatus renunciando; quia supposita Concilii Trid. decisione, dicendum est omnino requiti dispensationem Pontificiam ratione requisiti ordinis sacri, qui etsi intra annum possit suscipi, tamen non inde sequi, quod possit aliquo modo dispensari ad prædictum canonicatus obtentionem, nam eo ipso quod ordo sacer requiritur ex Trid. debet canonicatum suscipiens habilis esse ad eum ordinem suscipiendum, qui ut patet absque Pontificis dispensatione præstari valet ex *dicto cap.*1. *hoc.tit.lib.*6. sic respondent prædictæ objectioois Castrus Palao *d.disp.*6. *de cens.punct.*9. *n.*8. Leander *dict.*2. *p.de irregul. disp.*3.*q.*54.

Unde jam est dicendum, quod etsi Episcopus 27
possit dispensare juxta *supra* relata in beneficio simplici, & in aliis portionibus dimidiis, & beneficiis minoribus Ecclesiæ cathedralis, ac Canonicis Ecclesiæ collegiatæ, limitetur hoc si ex statuto speciali, aut ex institutione sit prædictis beneficiis annexus ordo sacer; quia tunc jam ratione talis ordiois annexi, in qua non dispensat Episcopus juxta dicta *supra hic à n.*2. fit, ut hæc limitatio sustineatur: ita Lotter. *ubi supra dict.q* 48. ex *n* 147. Barbosa *de officio Episcopi dict. alleg.* 45. *sub n.* 34. glossa *in dicto cap.* 1. sub vers. *tale*, quam etiam sequuotur ibidem Joannes Monachus *n.*8. Franc. *n.*8. Ancharran.*n.*2. Campanil. *dict. Rub.*11.*c.*13. *n.*85. Barbosa *dicta alleg.* 45. *n.*30. quorum resolutionem dicit Azot *instit. morat. p.*2.*lib.*6.*cap.* 3. *q.* 15. ante legendam de beneficio, quod sacrum ordinem requirit, privilegio, consuetudine, vel statuto, in quibus Episcopus nihil habet Juris, & potestatis.

Et quantumvis inquam dicta facultas dispen- 18
sandi ab Episcopo ample accipiatur, nihilominus dispositio *dicti cap.*1 *hoc tit. lib* 6. non extenditur ad id, ut possit dispensare Episcopus cum illegitimis in dignitatibus, vel personalibus, etiam sine cura, nec ad beneficia curata ex decisione textus *in cap.fin. hoc tit.* & Glossa, *in dicto cap.* 1. verb. *beneficium*, Garcia, *supra n.*53. Barbosa *de officio Episcopi d.alleg.*45.*n.*29. cum Henriq. P. Gregor. Lessio, Molina, Azor, Ledesma, Campan. & aliis, cum aliis idem Barbosa, *in dict.c.*1.*n.*9. per gloss. ibi, *quia in personatu, vel Dignitate, etiam sine cura non credo, quod dispensari possit.*

An quartam quæstionis partem an ordinatus 19
illegitimus possit ad ordines ascendere, & in susceptis ministrare? Et quia solet fieri distinctio inter ordinatum mala, aut bona fide, ut explicent textum, *in dict. cap. fin. hoc tit.* 6. Alii vero in utroque casu affirmant, ut possit dispensare. Alii tamen de ordinato bona fide dicunt, ut possit cum eo dispensare, ut in susceptis ministret, non ut ascendat ad alium. Alii tamen in utroque casu negant de ordinato mala fide, securior probat sententia, ut nequeat dispensare; quia & de bona fide ordinato ita etiam procedit · nam cum generaliter *in eo cap.* ea potestas negatur.

Episco-

Episcopo ex dictis *hic à n* 2. credibile non est ut propter unum ordinem sacrum male susceptum queat habere Episcopus novam potestatem dispensandi, ut alius etiam sacer ordo suscipiatur. Et est ratio, quia si, ut in *d.n.*2. late dictum est ex co c.1. potestas Episcopi solùm extenditur ad minores ordines, & minora beneficia: qua de causa ex iniquo facto illegitimi ordinati in sacris, possit virtute potestatis relatæ Episcopus aufferre irregularitatem ortam ex defectu natalium, ut ordinatus ministret in ordine sacro suscepto bona, aut mala fide, nec ut ad alios queat ascendere.

30 Et quamvis consideretur aliqua ratio congrua, ut Papa concederet Episcopo talem facultatem, verum quia nondum ei concessa sit, nisi tantùm ad prædictos ordines minores, ad quos nec poterat dispensare ante decisionem *dict. cap.*1. *hoc tit. lib.*6. sequitur evidenter, ut in nullo ex dictis casibus valeat Episcopus dispensare, de facili enim hac via fieret legi fraus, adversus quæ jam *supra à quæst.*1. diximus: docent hanc sententiam in terminis post antiquos Filiucius *tract.*19.*q.*8.*cap.*5. *num.*152. Cornejo *in tract. de irregularit. disp.*15. *dubio* 2.*q.*1. vers. *sed quid si illegitimus*, Leander *eodem tract. dicta disp* 3 *q.* 67. & 68. abundè respondens contrariis, Suarez *docens disp.*50.*sect.*5. *art.* 1. *n.* 3. & 4.

31 Et sic non obstant Navarrus, qui *in tit. hoc cons.* 4. *n.*2. citans Gratianum 9.*q.*2 vers. *his authoritatibus* sub *cap. non invitati*, *cum cap. lugdunensi proxime sequenti* videtur sentire, ut si cum rogat bona fide subdiaconum illegitimum ordinari, possit Episcopus cum illo dispensare quoad usum ordinis sic suscepti, ut & notarunt Henriquez *lib.*14. *cap.*8. *n.*16 *lege* 10.*litt. H.* Avila *p.*7.*disp.* 3. *dubio* 6. *notab.*6. & Laym in *lib.* 1.*tract.* 5.*p.*5. *cap.*5. *n.*2. qui id porrigit ad ordinatum mala fide subtacendo scilicet occultum natalium defectum, colligens sic ex verbis textus *in cap. nisi cum pri-*
32 *dem.* §.*personæ de renunciat.* in vers. *licet*: † Quia respondetur ex dictis facilè, & quod illud Juridicè, non potuerit dicere Navarrus, nec alii, post eum, eum Navarrus & Jura, quibus fundatur, solùm loquantur de alio casu diverso, nempe quando quispiam ordinatur ab Episcopo non suo in quo taliter ordinatus verum est, ut possit dispensari ab Episcopo suo quoad usum ordinis sic suscepti, nam illa non est dispensatio in irregularitate, sed in suspensione contracta propter indebitam ordinis susceptionem contra subordinationem debitam proprio Episcopo, cui propterea merito talis dispensatio committitur; sed non est verum de impedimento, quod provenit ex defectu natalium; & sic patet ex quodam scolio addito in fine illius Consilii Navarri, ubi de alio etiam dubio egit Navarri, Legendus & Suarez optime expendens *dict.n.*5. & 6. Et sic nihil obstant Henriquez, Avila, & Layman proxime adducti.

33 Et minus obstant Sotus *in* 4.*dist.*22.*q.*3.*art.*1. Silvester verbo *suspensus*, & alii recentiores vocantes hanc potius suspensionem ab exercitio ordinis habiti; quam irregularitatem; quia horum authorum locutio non discrepat ab intellectu Suarez, quem admittimus, quare & si propter bonam fidem acquisitum fuerit jus per ordinationem ad usum ejus, hoc tamen non procedet, Episcopo dispensante, sed Papa, cui de jure incumbit; & inde fit quod licet Diana *p.*4.*tract.*2.*res.*64.*in fine*, & Castrus Palaus *de censuris disp.*6.*puncto.*9.*n.*10. *in fine*, videantur sequi opinionem Layman loquentis etiam de ordinato mala fide, non sunt admittendi ex adductis pro nostra sententia.

Ad quintam quæstionis partem, an possit Epis- 34
copus dispensare cum irregulari ex occulta illegitimitate Juxta *cap. liceat Episcopis concil. Trid. sess.*24. quo cautum est, ut ex quacumque irregularitate proveniente ex delicto occulto, valeat Episcopus dispensare; & quod facultas illius textus, de qua dixi aliquid *in cap. fin. de temporib. ordin.* & alibi extendatur ad hoc dubium ac docent Barbosa *de Jure Eccles lib.* 1.*cap.*11. *nu.* 156. cum aliis, Laurentius de Peyrinis *tom.*2.*de relig. Prælat.q.*2.*cap.*5. § 9.*n.*143. & Petr. Cornejo, *in* 3. *p.D.Thomæ tract de irregularit. disp.*15. *dubio* 2. *q.*1. Layman. *lib.*2.*Theolog mor. tract.*10.*p.*1.*c.*5. *n* 2. Avila *p.*7.*disp.*3.*dub.*7. eum Henriquez *lib.*14. *cap.*8. *n.*10. Port. *lit. L.* & post alios viros doctos, Bauny, *tract.*11 *de conf.qu.*15 *assert.*3. vers. *quid si defectus*, Diana *p.*1.*tract.*15.*miscel.res.*21. Præpositus *in* 3.*p.q.*5. *de irregularit. dubio* 16. *n.* 131. qui omnes vocant hanc probabilem sententiam; quia licet hæc potius irregularitas sit ex defectu, rem tamen moraliter considerando oritur ex delicto, & quod Ecclesia eam inducendo, voluerit punire parentum incontinentiam, possitque sortiri rationem Papæ. Et quia omnia jura inducentia irregularitatem supponunt communiter peccatum in parentibus, ex quo illa oriatur, & aliis de causis, quas ponit Diana ex Præposito *supra p.* 4. *tract.*2. *de irregul. disp.* 64.

Adhuc verò dicendum est potestatem dispo- 35
nendi dari Episcopis in delictis occultis, quoad omnia, quæ ex dict. Trident colliguntur: tamen non in casu nostro etiam occulto; quia, ut jam *supra* dixi *à quæst.* 1. Tridentinum non loquitur in impedimento natalium, quod non est delictum illegitimi, sed defectus. † Delictum enim paren- 36
tum, non est delictum infantis illegitimi. Unde, quia expresse Trid. loquitur de irregularitate orta ex delicto proprio, qua de causa poterit ejus facultas porrigi ad dispensandum Episcopum cum illegitime natis quo ad ordines suscipiendos; & sic dicit Suarez *dicta disp.* 50. *de cens sect.* 5. *n.*5. ut torqueat sensum qui dixerit concilium comprehendere irregularitatem ex defectu natalium, eum irregularitas ex delicto non dicatur, nisi ea, quæ contrahitur ex crimine ipsius qui irregularis
est † concludens ut quamvis defectus occultus 37
sit, solus Pontifex possit illum aufferre quoad sacros ordines recipiendos ex dictis *supra à num.* 2. docent hanc sententiam communiter DD. inter quos etiam Hurtad *q.*2.*de irregul.q.*20. Piasecius *in praxi Episcopali p.* 1 *cap.* 1. *n.* 56. & 60. Sayrus *de censur.lib.*6.*cap.*11. *n.*8. Ubi citat DD.20. pro hac sententia, quam docent Bonacina *de censur. disp.* 7. *puncto.* 3. *q.*2. *n.*15. Reginal. *in praxi tom.*2.*lib.*30.*tract.*2. *cap.* 7. Filiucius *quæst.moral. tom.*1. *tract.*19. *cap.*6.*num.*152. Alcecus *in praxi Episcopali p.* 2. *cap.* 6. Turrianus *de censuris. lib.* 9.*disp.* 71. *dubio* 2. Diana mutans sententiam *p.*4. *tract.*2. *res.*64. Castrus Palaus *de censur. disp.* 6. *puncto* 9. *n.* 10. Leander *de irregularitate*, qui alios adducit *disp.* 3. *tract.* 2. *quæst.* 56. & alii.

Imo pro contraria sententia adducti non ne- 38
gant hanc esse probabiliorem, quam sequuntur, inter quos ex *ibi* adductis Layman, Bauni, Cornejo sic docent, & Egidius Coninch, & si ut probabilem illam admittat *de sacr. disp.* 18. *dub.*14.*n.*117. sed adhæret huic nostræ, quæ corroboratur etiam,

naut

nam in præsenti casu, qui venit dispensandus non est Pater gignens filium ex damnato, & punibili coitu, adversus quem nulla est imposita irregularitas, quominus possit ordinari; sed filius genitus ex tali coitu, qui cum infans, non potuerit delinquere minime ratione delicti proprii, potuerit irregularis existere, sed ex defectu tantùm legitimitatis, qui delictum non est in ipso, sed tantùm in Patre, adversùs quem ob illud, nulla est imposita irregularitas. Et Barbosa *in pastorali* 2. *p. dict. alleg.* 45. signans hanc quæstionem ex Diana, & Trid. item & ex Machado ejus verba referens sub *num.* 20. neutram decidit, ambas referens opiniones.

39 Ad sextam difficultatis partem, an Episcopus possit dispensare cum filio proprio illegitimo ad ordines minores, & beneficium simplex; Et licet Majolus, *lib.* 1. *de irregularit. cap.* 12. id neget, tamen verius est posse; quia cum textus *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. absolutè concedat Episcopis hanc facultatem, ut dixi *hic n.* 2. evenit ut quamtumvis non deceat, quod Pater Episcopus per se cum proprio filio illegitimo id faciat; si tamen fecerit tenebit dispensatio. Non enim Majolus cui opponitur Suarez *dict. disp.* 50. *de censur.* sub verb. *ultimo sect.* 5. *n.* 6. fundat suam sententiam, nisi in quibusdam congruentiis decentiæ: sequitur Leander *supra dict. dis.* 3. *q.* 60. item & Barbosa cum Suarez, & Majolo citatis *dict. alleg.* 45. *n.* 29. *in fine principii* Alced. *de præemin. Episcop. Dignit. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 18. Fr. Emanuel. *in summ. tom.* 3. *cap.* 38. *n.* 2.

40 Ad septimam quæstionis partem num Commissarius Cruciatæ aut Papæ delegatus possint dispensare cum illegitimo ad ordines, & beneficium simplex, sicut facit Episcopus, vel capitulum sede vacante, aut alius ordinarius Jurisdictionem Episcopalem habens, de quibus dixi *supra* & breviter notat Suarez *sub dicto n.* 6. Et de Commissario Generali Bullæ cruciatæ videtur quod non; quia obstat nimis dispositio textus *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. Ubi loquitur tantùm de Episcopo, & per extensionem de capitulo, & aliis ordinariis exemptis, Jurisdictionem Episcopalem habentibus.

41 Pro affirmativa sententia, quam sequuntur Henriquez *lib.* 7. *de indulgent. cap.* 13. *n.* 5. *in fine*, Rodriguez *in additionib. ad Bullam* §. 13. *n.* 16. Castrus Palao *de irregularit. disp* 6. *puncto* 9. *n.* 5. Diana *p.* 1. *tract.* 11. *de Bulla cruciata res.* 116. 117. & 119. Leander *dict. disp.* 3. *q.* 80. *de irregularit.* & omnes ex doctrina Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *disp.* 6. *n.* 23. dicentis posse hunc commissarium dispensare pro solo conscientiæ foro in affinitate consurgenti ex copula fornicaria in primo, vel secundo gradu, atque prolem susceptam, vel suscipiendam legitimam decernere, concurrentibus quatuor causis. Prima, servata forma Trid. cum matrimonium est contractum illo impedimento. Secunda ut impedimentum sit occultum. Tertia, si adfuerit bona fides, saltim ex parte alterius contrahentis, qui tempore contracti matrimonii id impedimentum ignorabat: ultima, ut conjux qui cognovit impedimentum certior fiat de prioris consensus nullitate, quamvis ei non declaretur causa nullitatis.

42 Hæc inquam per se satis non convincunt obstante decisione *dicti cap.* 1. nec adsit expressa facultas concessa dispensandi ad ordines minores, & beneficium simplex cum tali irregulari ex defectu legitimitatis; solùm enim potest confirmari ex doctrina Avilæ *de censur. p.* 2. *disp* 10. *dubio* 5. Fernandez, Villalobos & Rodriguez, quos refert, & sequitur Diana ubi proxime *res.* 110. qui fundant posse Commissarium Cruciatæ in multis irregularitatibus in verbis Bullæ ibi: *item similiter conceditur facultas dicto commissario dispensandi, & componendi super irregularitate cum his, qui quibuscumque Ecclesiasticis censuris legati, missas & Divina officia* (non tamen in contemptum Clavium) *celebraverunt, seu alias se immiscuerunt, & super alia qualibet irregularitate, præterquam ratione homicidii voluntarii, aut simoniæ, vel apostasiæ à fide, aut de hæresi, vel propter malam ordinum susceptionem contractam cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & infamiæ, ac inhabilitatis exinde provenientis abolitione, & executione ordinum non malè susceptorum:* † Ex quibus verbis notant 43 adducti amplam facultatem dicti commissarii in dispensatione super irregularitatibus provenientibus ex delicto ratione quorum verborum, potuerunt sequi sententiam affirmativam porrigere dictam facultatem ei ad dispensandum etiam in hac irregularitate, proveniente, non ex delicto, sed ex defectu natalium; & tunc debemus considerare, ut major sit facultas concessa Commissario Cruciatæ quam quæ data est Episcopo in jam adducto Trid. *cap. liceat Episcopus sess.* 24. de qua dixi hic in vers. *ad quintam*, & in hoc standum est praxi.

De legato autem Papæ quoad dispensationem, 44 de qua hic solent disputare DD. per glossam *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. *in glossa* ibi: *sedis Apostolicæ*, & ibi *nec sufficit dispensatio legati*, ex qua notant ibi antiqui, & Barbosa *n.* 11. item, & Parisius *cons.* 136. *n.* 26. *lib.* 4. Rebuffus *in praxi benef. tit. de dispens. super defect. natal. n.* 45. quos refert, & sequitur Mantica *decis.* 214. *n.* 3. ut legatus Papæ non possit dispensare cum illegitimo ad beneficia curata, nisi hoc ei specialiter à Papa concessum fuerit, & confirmatur ex dictis *à n.* 2. item & ex *cap. fin. hoc tit.* † Cum ergo respectu curat. 45 id prohibeatur legato, videtur, ut quatenus ad ordines minores, & beneficia simplicia possit dispensare legatus item ad portiones, ac canonicatus in collegiatis non exigentes ordinem sacrum.

De Rege inquam dicendum est ex dictis longe 46 *in Rub.* & *q.* 1. ut licet dispenset cum illegitimo quoad tẽporalia, auferendo omnes defectus, quos lex civilis, vel temporalis potestas potuit introducere, qua de causa possit eos legitimare quoad officia etiam sæcularia, ut jam dixi, sed non inquam quoad munera Ecclesiastica eo † quod non 47 potuerit inducere irregularitatem, & consequenter, nec illam auferre propter ejus incapacitatem: argum. eorum, quæ late dixi *in cap. novit de Judiciis à q.* 1. *ad* 6. & per dicta *in cap.* 2. *cap.* 3. *cap.* 4. 8. 17. & aliis ejusdem tit, & *in tit. de foro compet.* & quæ latissime dixi *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ de constit.* & in terminis post antiquiores *in cap. per venerabilem qui filii sint legitimi*, docent Covarruv. in terminis 2. *p. de sponsalib. cap.* 8. § 8. *à n.* 18. Leander *de irregularit. tract.* 1. *disp.* 3. *q.* 81. Avila *de cens. p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 6. *in fine*, Bonacina *q.* 2. *de irregularit. puncto* 3. *n.* 14. Suarez, *disp.* 50. *de cens. sect.* 5. *n.* 8. videndus ubi Late expendit, & dixi jam *supra* sub hoc capite.

QUÆST.

QUÆST. IX.

An Epiſcopus promovendo ad ordines illegitimum, ſeu alium, qui de jure communi promoveri non poteſt; in caſibus tamen, in quibus poteſt diſpenſare, intelligatur cum eo diſpenſare? An poſſit diſpenſare cum illegitimo ad pluralitatem beneficiorum ſimplicium? Et an ut diſpenſatus à Papa ad unum ſimplex beneficium, poſſit ad aliud obtinere Epiſcopi diſſationem? An poſſit diſpenſare cum clerico Conjugato. Et an diſpenſatio præſumatur ſi illegitimus in habitu & tonſura incedat? Et an diſpenſatus per ſuum Epiſcopum, poſſit beneficiari in diverſa Diœceſi? Et de aliis pro praxi.

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſare intelligitur Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex eo ipſo quod ordinet ſubditum, & num.* 24. & 25. *Ubi quid promovende, aut dande ei beneficium.*

2 *Conſenſus pariter ex facto elicitur, atque ex verbis.*

3 *Facta potius exprimunt voluntatem.*

4 *Pupillus non poteſt ſine tutore petere bonorum poſſeſſionem.*

5 *Diſpenſare cenſetur Prælatus cum ſubdito in irregularitate; eo quod mittat illum ad ordines ſuſcipiendos* n. 6.

6 *Abſolvere nequit Epiſcopus ab excommunicatione, & irregularitate de facto per actiones contrarias excommunicationi; ſecus in diſpenſatione irregularitatis*, n. 7.

8 *Epiſcopus nequit diſpenſare cum ſubdito, ut valeat obtinere pluralitatem beneficiorum ſimplicium, niſi ut* n. 9.

10 *Epiſcopus num queat diſpenſare cum illegitimo ad aliud beneficium ſimplex præter obtentum jam alia diſpenſatione Pontificia* n. 11. & 12.

13 *Epiſcopus diſpenſare nequit cum clerico conjugato, ut obtineat beneficium ullum* numero 14. & 17. *nec adminiſtrationem Eccleſiaſticam, ut* n. 15.

14 *Epiſcopus non diſpenſat contra jus, niſi in caſibus à jure expreſſis.*

16 *Conjugatus eſt incapax penſionis, quæ titulo clericali conferri ſolet.*

17 *Conjugatus, etſi non poſſit diſpenſari ab Epiſcopo, ut obtineat beneficium in titulum; eſt tamen capax ſtipendii illius, ut* n. 18.

18 *Conjugatus poterit diſpenſari à ſolo Papa, ut obtineat beneficium.*

19 *Illegitimus incedens in habitu, & tonſura; intelligitur diſpenſatus ad obtinendum beneficium, quod decennio poſſedit, vel ſi beneficia plura poſſederit in præſentia ſui ſuperioris, ut* num. 20. 21. & 22.

20 *Beneficia plura incompatibilia poſſidens, per decennium creditur juvari titulo legitimo*

21 *Rota in una Hiſpalens Canon.* deciſione 780. libro 3. parte 3. divers, & numero 22.

22 *Triennalis poſſeſſor, etſi tutius ſit, vel in poſſeſſione clericatus, & beneficii, non quidem in titulo.*

23 *Illegitimus diſpenſatus per ſuum Epiſcopum ad ordines, & beneficium, poterit ab alio quocunque ea obtinere.*

24 *Diſpenſatio debet fieri cum illegitimo expreſſe ante promotionem ad beneficium. Quid ſi de facto det ei beneficium, ut numero* 25.

26 *Diſpenſatio circa beneficia paterna per Epiſcopum*: remiſſivè.

27 *Diſpenſatio dicitur nulla ſuper pluralitate beneficiorum obtenta à jam diſpenſato per Epiſcopum ad minores, & ſimplex, tacito defectu, &* n. 28.

28 *Impetratio ſine expreſſione diſpenſationis, vel obtentionis aliorum beneficiorum, nunc teneat, & qualiter error emendetur.*

29 *Epiſcopus dum diſpenſat cum illegitimo, non tenetur obſervare formam Judicii, ſed cum ſola informatione extra Judiciali.*

30 *Epiſcopus faciendo in collatione clericatus mentionem de diſpenſatione illegitimitatis; relevat illegitimum à probatione ſe rite ordinatum, aut beneficiatum*, numero 31.

31 *Promotus non tenetur Juſtificare enunciativam, quam Epiſcopus facit in litteris ordinum, ut exemplificatur* numero 32.

32 *Solemnitas intelligitur præciſe, quæ requiritur in actu extrajudiciali à ſuperiore exequuto.*

AD primam quæſtionis partem, quia con- 1
ducunt quæ dixi *hic ſub quæſt.* 4. verſ. *ad*
ſecundam de electo ad officia religionis per Prælatum, num eo ipſo dicatur diſpenſatus &c. Ideo jam nunc breviter dicendum eſt, ut eo ipſo quod Epiſcopus ordinet aliquem ſubditum illegitimum, intelligatur hoc facto cum illo diſpenſaſſe; quia & ſimiliter ex facto ejus, quia
poteſt abſolvere inducitur abſolutio realis † qui 2
pariter conſenſus ex facto elicitur, ac ex verbis ut docent aliqui per textum *in l. de quibus ff. de legib.* ibi *nunquid intereſt ſuffragio populus voluntatem ſuam declaret, an rebus ipſis, & factis, l. ſi Avia Cod. de Jure deliberandi, l. recuſari, & ibi gloſſa ff. de acquirenda*
heredit. † Imo quod facta potius exprimant vo- 3
luntatem hominum, quam verba notat ex prædictis Juribus Gratian. *diſcept. forenſ. capito* 594. *numero* 20. Videndus Alex. *conſ.* 164. *vol.* 7. *numero* 8. & in terminis Videtur ſentire Barboſa *de officio Epiſcopi alleg.* 45. *parte* 2. *numero* 37.

Et confirmatur ex *l. fin. cod. qui admitti* 4
ad bonorum poſſeſſ. dum ibi dicitur quod pupillus non poteſt ſine Tutore bonorum poſſeſſionem petere, nec Prætor dando aliquid

agit, sed si Prætor scivit illum pupillum dispensare, & defectum supplere videtur ætatis, ut notant, ac sequuntur Oldrad. *cons.* 329. *num.* 4. & 5. & *cons.* 330. per totum, præcipuè *n.* 6. Natta *cons.* 402. *n.* 29. Roman. *cons.* 216. *n.* 7. ubi Apostilla verb. *videtur*; & *cons.* 307. Majolus *de irregularit. cap.* 51. *n.* 8. Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 17. §. 4. *litt. P.* Soarez *de cens. tom.* 4. *sect.* 4. *n.* 5. Decius *cons.* 18. *n.* 24. *tom.* 1. Tyberius Decenen. *responso* 31. *n.* 8. *tom.* 4. quin terminis sio ducent de casu nostro, & glossa *in cap. vult. dist.* 51. verb. *qui concubinas*, glossa *in cap. si quis sunt dist.* 81.
5 Navarro *c.* 25. *n.* 74. † Sivester verbo *irregularitas* in ultimis verbis, ubi censet idem de quocumque Prælato habente potestatem dispensandi irregularitate, & mittente subditum ad ordines suscipiendos quem scit esse irregularem, ut tenuit etiam Anton. *in tract. de irregularit. cap.* 6. *n.* 15. & quia inferior non præsumitur agere contra Jus, si potest Jure facere; tum quia in summo Pontifice illud est sufficiens signum, nec aliunde reperiatur prohibitum Jure positivo Episcopi, dispensatio hoc modo irregulariter alia adducit videnda D. Suarex *dict. disp.* 41. *num.* 4. & proprius *n.* 5.

6 Unde non obstat sententia contraria collecta ex doctrina Abbatis *in cap. diversis fallaciis de clerico conjug.* Navarr. *cons.* 4. *de simonia*, Marcelli Vulper *in praxi Judic. fori Ecclesiast. cap.* 47. *n.* 21. qui, etsi concedant in Papa, negant tamen in Episcopo, in quo requiri dicunt, ut expresè dispenset; quia horum sententiam tantùm ego admitterem in absolutione ab excommunicatione, & ab irregularitate, quod in illa Jure Ecclesiastico daclaratum est Episcopum non posse absolvere per actiones excommunicationi contrarias, quod non est in dispensatione irregularitatis, ut distinguit Suarex *sub dict. n.* 6. etenim in tali facto creditur ab Episcopo dispensatum, quia cognoscit subditum, & causas, ob quas potest illum ad ordines admittere, non data prius dispensatione expressa.

7 Quo pacto nee obstant alia, quæ possunt hic cumulari ex dictis *in relata q.* 3. 4. vers. *ad secundum*, etiam de Papa dispensante cum Monacho illegitimo solo facto. Nec dicta *supra q. à n.* 2. *de* Papa dispensante quoad ordines, ut non intelligatur dispensare quoad beneficia ex *n.* 30. & *quæst.* 7. ut nec dicatur dispensare, ut obtineat pensionem Ecclesiasticam; quia illa procedunt in Papa, qui certo certiorari non potest facile de qualitate subjecti, secus de Episcopo dispensante cum suo subdito: nam eo ipso quod dispensat ad ordines minores, censetur dispensare quoad simplex ex dictis *quæst.* 8. *à n.* 1. & patet ex his, quæ dixi de Prælato Religionis dispensante cum subito illegitimo; ex adductis *ibi dict. quæst.* 5. in vers. *ad quintam.*

8 Ad secundam quæstionis partem, an possit Episcopus dispensare cum illegitimo ad pluralitatem beneficiorum simplicium? Et adjunctis, hic quæ de dispensatione Pontificia supra diximus *à quæstion.* 5. nunc braviter respondetur, ut non possit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium cum illegitimo coquod textus *in dicto cap.* 1. *hoc tit in* 6. qui loquitur in singulari ibi: *& obtinere beneficium, cui cura animarum non immineat*; & sic eum simus in materia prohibitiva, non extendatur ad plura per *cap. gaudemus de divortiis*, docens in terminis Dominicus *n.* 8. Franc. *n.* 4. *in cap. fin. dict. tit. lib.* 6. Silvester verb. *beneficium* 3. *n.* 17. Armilla *eodem verb. n.* 32. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 9. *puncto* 3. *de secunda specie irregularitatis*, Tuletus *in summa lib.* 1. *cap.* 52. *ad finem*, Zerola *in praxi p.* 1. verbo *ordo* circa finem, Emanuel Sa, verb. *beneficium n.* 19. Azor. *p.* 2. *moral. lib.* 6. *cap.* 3. *q.* 12. idem tenens quando unum non sufficit ad sustentationem, & ait Novar. *cons.* 26. *de præbend.* quod ex dispensatione ordinarii non potest illegitimus obtinere, nisi unum simplex, & primum, quod sibi conferretur.

Ego inquam sequor dictam sententiam, etsi videantur sentire contrarium glossa 2. *in dicto cap. fin. hoc tit. lib.* 6. Selva *de benefic.* 3. *p.* 12. *n.* 19. & eum eis Menochius *de arbitr. lib.* 2. *casu* 201. *n.* 156. de quo Videndus Garcia *de benefic. p.* 8. *c.* 3. *n.* 4. & 5. qui etiam docet *p.* 7. *cap.* 2. *n.* 50. non admittens dictum Navarri, quod nec ego admitta, cum verius sic, ut licet non possit sic dispensatus, sive à Papa, ut dixi in *dict. q.* 2. & in aliis, sive ab Episcopo multa simplicia beneficia retinere simul tamen si primum adeptum dimittat, non est cur prohibeatur, ut possit semel dispensatus secundum simplex obtinere; imo & forte, ut aliqui sentiunt duo simplicia in simul, quando unum non est sufficientis congruæ, ut aliqui supra dixerunt de dispensatu à Papa. 9

Ad tertiam quæstionis partem an dispensatus 10
à Papa ad obtinendum unum beneficium simplex, possit, ut obtineat aliud ab Episcopo dispensari? Et in hoc dubio videtur respondendum ex proxime adductis obstante pluralitate: sed video Campanillum *in diversorio Juris canon; Rub.* 11. *cap.* 13. Barbosam. *de offic. Episcopi dicta alleg.* 45. *p.* 2. *n.* 36. Riccium *in praxi aurea res.* 64. tenere ut possit Episcopus sine alia dispensatione illi conferre aliud beneficium simplex: nam ex quo per dispensationem Pontificiam habilitatus fuit ad beneficium simplex, dicetur etiam habilitatus ad cætera simplicia sibi conferenda per Episcopum, dummodo Jus non resistat, ut sunt duo beneficia simplicia.

Adhuc ex eo quod sic dispensatus per Papam 11
stricte ad unum simplex tantùm admittitur, ut *in dicta quæst.* 5. diximus *nisi*, ut ibi, videtur defendi posse contrariam sententiam; quæ certa inquam semper erit in dispensato à Papa, ut possit habere quodcumque beneficium curatum: nam si virtute dispensationis votum fuerit assequutus, non poterit, illo renonciato, virtute ejusdem dispensationis alterum assequi; ab Episcopo scilicet, ut ago intelligo Barbosam *in dicto numero* 36. *in fine*, Cardosum *in praxi Judicum* verb. *dis-*
pensatio numero 19. † Etenim ut advertunt Si- 12
mon *de reservat. q.* 64. *n.* 6. Masobr. *in praxi habendi concursum præd.* 25. *in princ. n.* 4. *secundum Romanam impressionem*, Barbosa *in pastor. dicta alleg.* 45. *p.* 2. *n.* 19. sub vers. *in hujusmodi*, si illegitimus aliquod beneficium simplex obtineret à Papa, nequiret Episcopus cum illo super hujusmodi illegitimitare dispensare, propter appositionem manus Papæ.

Ad quartam, an possit Episcopus dispensare cum 13
clerico conjugato? In quo dubio breviter respondetur, ut non possit; quia hoc non reperitur expressum in Jure, ut sentiunt Abbas *in cap Joannes de clericis conjug. n.* 7. Selva *de benefic.* 1. *p.* 4. 7. *n.* 18. Lambertinus *de Jure Patr. p.* 1. *lib.* 2 *q.* 7. *art.* 3. *n.* 8. Probus ad Monachum *in cap. nullus*

de

de temperib. ordinat. in 6. n. 14. & 15. & cum
Ostiens. Cardinali, & Abbate *in d. cap. Joannes*
Hojeda *de benefic. n.*77. Flamin. Parif. *de resignat.*
beneficior. lib. 4. *q.*2. *n.* 29. Henriquez *in summa*
lib. 13. *cap.* 10. §. 1. *in textu & glossa littera* K.
Gonzalez *ad regulam mensium* 9 *lib.* 2. *n.* 69. di-
centes, ut conjugati, non possint, ex dispensatione
14 Episcopi habere etiam beneficium simplex† quia
Episcopus non dispensat contra Jus, nisi in casi-
bus in jure expressis, ut latè probat Nicolaus Gar-
cia cum infinitis *de beneficiis p.* 11. *cap.*5. *n.* 344.
sunt inquam conjugati, qui ordinari prohibentur
incapaces beneficiorum, *cap.* 2. *dict. cap. diversis*
fallaciis, & *cap. cum decorem*, *de clericis conjug.*
cap. unico. vers. *in cæteris autem eodem lib.* 6. de
quo DD. Barbosa *ibi* cum infinitis, Lamberin. *su-*
pra, Capra *reg* 97. *à n.*23. Hajeda, & Flamin. *supra*
Thomas Sanchez *de matrim. lib.*7. *disp.* 42. *n.*14.
& Gonzalea, ac Garcia *de benefic. p.* 7. *c.* 5. Lessius
*de Just. lib.*2. *cap.*34. *dub.*21. adeo, ut beneficia an-
te matrimonium ob ea, amittant, Garcia *ubi su-*
15 *pra*, & *in dicto p.* 11. *cap.* 8. cum infinitis † imo ut
addit Cæsar de Graffis *decis.*91. & 114. procedit
etiam in administratione, quæ personæ Ecclesia-
sticæ assignatur, cujus etiam incapaces sunt con-
16 jugati, licet non sit beneficium. † Et idem San-
chez *dict lib.*7. *disp.*44. *n. fin.* asserit clericum con-
jugatum incapacem esse pensionis, quæ titulo
clericali auferri solet, nisi ax Pontificis dispensa-
tione.
17 Unde rectè Barbosa *in cap.* 2. *de clericis conjug.*
n. 2. *in fine*, dixit eum eodem Flaminio, Selva,
Sanchez *disp.* 42. *n.*18. Garcia *dicto cap.*5. *p.*7. *n.*4.
Episcopum minimè posse cum conjugato dis-
pensare, ut habeat beneficium Ecclesiasticum
etiam simplex, quibus addo Valerium Reginald.
in praxi fori pœnit. lib. 30. *num.* 127. Molfesium
in Theologia morali tract. 6. *cap.* 7. *n.*27. eundem
Barbosam *de officio Episcopi dicta alleg.* 45. *p.* 2.
18 *n.*35. †absque eo ut obstet idem Thomas Sanchez
d. lib 7. *disp.* 44. quatenus dicit, ut licet non possit
habere beneficium in titulum; possit tamen illud
habere ratione stipendii, aut alterius ministerii
temporalis, cum hæc objectio loquatur in casu,
cujus est capax laicus, ut alibi dico latè, cumque
ex *d. c.* 1. *hoc tit. lib.* 6. solum permittatur dispen-
satio cum illegitimo ad ordines minores, & bene-
ficium simplex, ut late dixi *quæst. præced.* quæ ante
de Jure erat ei prohibita, sequitur, ut nec in casu
nostri dubii queat cum conjugato dispensare; quia
talis dispensationis facultas residet tantùm in Pa-
pa, qui solus potest dispensare ad qualecumque
beneficium obtinendum, à conjugato, ut dixe-
runt Flamin. *de resignat. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 28. cum
infinitis Thomas Sanchez *dict. lib.* 7. *de matrim.*
dict. disp. 42. *n.* 18. Barbosa *in dict. cap. diversis*
de clericis conjug. n. 3.
19 Ad quintam quæstionis partem, an dispensatio
præsumatur, si illegitimus in habitu, & tonsura
incedat? Et quia DD. discrepant, & multi affir-
ment per regulam de triennali, de qua dixi *in Rub.*
de causa possess. & prop. q. 1. *ex n.*25. ubi ad quid ju-
vet annalis possessio. Et quia regula de triennali,
quâ nititur hæc sententia, nempe, ut non sit veri-
ficanda, & probanda, elapso triennio, dispensatio
allegata pro illegitimo solùm subsistit, nec ope-
ratur effectum, nisi quoad possessionem, & fru-
ctus dumtaxat, ut comprobat Campanilus pluri-
bus decisionibus *in diversoris Juris canon. Rub.* 11.
20 *c.*13. *n.* 107. ideo existimo sub distinctione compo-
ni, nempe, ut si decennio saltem illegitimus in be-
neficio steterit, vel beneficia incompatibilia posse-
derit in præsentia sui superioris, credatur illum
justo titulo juvari, & dispensationem obtinuisse,
ut optime ex Rota *decis.* 4. incipit fuit *conclusum*
n. 8. *p.* 2. *divers.* Barbosa, qui id non admittit in
alio minori tempore *dict. alleg.* 45. *in poster. sub n.*
34. *in fine*, per illa, quæ tradunt Riccius *in praxi*
fori Eccles. decis. 701. *in* 1. *edit.* & *resol.*593. *in* 2.
edit. Flamin. *de resignat. lib.* 3. *q.*6. *n.*74. cum præ-
sumatur tanto tempore à propriis Episcopis sci-
tum, & quod non annuissent, vidissent dispen-
sationem, & quod alioquin prohibuissent inhabi-
lem ministrare, sive incapacem obtinere benefi-
cia, aut sine titulo.
Quare etsi per Rotam in una Hispalens. Ca- 21
nonicatus *decis.* 780. *lib.* 3. *p.* 3. diversè fuerit deci-
sum teneri se clericum per litteras probare, & dis-
pensationem removentem natalium defectum
antecessisse; & quia dispensationem allegans eam
probare teneatur, cum non præsumatur, ut di-
cunt in terminis Belamera *cons.* 10 *num* 43. Mas-
card. *de probat conclus* 523. *sub n.* 6. Menoch. *de*
præsumpt. lib. 3. *q.* 132. *sub n.*72. Surdus *cons.* 345.
*n.*72. † Tamen ut dixit *supra* Campanilus illa deci- 22
sio obtinet tantùm respectu proprietatis, hoc est
validitatis, seu invaliditatis beneficii, aut collatio-
nis beneficii; non verò respectu possessionis cleri-
catus seu beneficii, in quo operatur dicta regula
de triennali, de qua videtur loquuta alia decisio
Rotæ Romanæ, quam memorat additio ad alte-
ram Rotæ decisionem II. incip. *Voluerunt Domi-*
ni, sive 138. *n.* 8. *hoc tit.* in novis; quia ex longa
possessione beneficii, exoritur præsumptio, &
quod dispensatio intercesserit, ut tenent Flores de
Mena *variar. lib.* 3. *q.*23. *n.*25. Gomez *super regula*
cancel. de triennali q. 10. vers. *nec obstat*, ubi quod
liceat execrabilem allegare dispensationem, si tri-
ennio possedit; eo quod ea regula jubet etiam exe-
crabilem, quod verum credo ad possessionem
clericatus, & beneficii, non ad titulum præsu-
mendum, & si videatur aliud à me dictum *in dicta*
*Rub. de causa possess. à n.*29. & 21. ubi videtur coæ-
quari possessor triennalis cum decennali, quia ibi
nihil dictum est de præsumpta dispensatione ille-
gitimitatis ex illo tempore, sed tantum de præ-
sumendo titulo in triennali pacifico possessore, &
in decennali, alias non impedito illegitimitate,
quod minus est. Et pro praxi se nodatione ad hoc
dubium applicabis dicta *infra in hac quæst.* vers.
Deinde.
Ad sextam quæstionis partem, an illegitimus 23
dispensatus ad ordines, & beneficium per pro-
prium Episcopum, possit virtute illius dispensa-
tionis obtinere beneficium à quocumque alio
Episcopo? Et Respondeo affirmativè quod possit,
scilicet in diversa Diœcesi beneficiari, DD. per
textum *in cap. cum olim de cleric. conjug.* ubi Ab-
bas *n.* 1. Majolus, *de irregularit. lib.* 4. *cap.* 8 *sub*
n. 8. vers. *proderit etiam*, & *n.* 9. Lotterius *de re*
*beneficiaria lib.*2. *q.*48. *n.*143. ex quo dicto patent
resoluta *à quæst.* 8. præcedenti de dispensatione
Episcopi cum illegitimo ad ordines minores, &
beneficium simplex.
Pro complemento notant aliquid quod dispen- 24
satio debet fieri expresse ante promotionem ad
beneficium: nam Episcopus promovendo illegiti-
mum, non censetur cum eo dispensare ex commu-
ni opinione, da qua testatur Rebuffus *in praxi tit.*
*de dispensatione super defect. natal. n.*9. Lotter. *de re*

*beneficiaria dicto lib.*2.*q.*48.*n.*144. sed quid tamen de facto, daudo ei beneficium, num dispensasse intelligatur, licc respectu ordinum jam sit explaoatum *supra à n.* 1. & non respectu beneficii, simplex sit, videtur idem dirondum, cum illud factum, quod sufficit ad tollendain illegitimitatem respectu ordinis, idem operetur respectu beneficii; & quia Episcopus non debet excedere à Jure sibi concessæ potestatis limites; ideo eam non porrigat, nisi Juxta propositum *in dicta quæst.*8. *&* *in hac à n.* 1. uti notanter dicunt Geminiarus *in dicto cap.*1.*hoc tit.lib.*6. *num.*5. Barbosa *dicta alleg.* 45. *num.* 19. sub vers. *promatoria.*

26 Sed num possit dispensare cum illegitimis quoad beneficia paterna intra limites *dicti cap.* 1. *hoc tit. lib.*6. expendo *infra* in tractatione sequenti.

27 Item notandum est quod dispensatus ab Episeopo, & promotus ad minores ordines, & simplex beneficium, si post modum, tacito defectu, impetret dispensationem super pluralitate talium beneficiorum, dispensatio sit nulla: sic Barbosa *in cap. fin. hoc tit. lib.*6. ex glossa *ibi*, verbo *sedem* ibi idem credo in Episcopo ut traddit Sanchez *de matrim. n.* 8. *lib.* 7. *disp.*22. ubi & *à u.*6. agit de mentione facienda in secunda dispensatinne pri-
28 mæ, & quod aliàs secunda non valeat. † Et notat Franc. Tondutus *infra* citatus. *cap.* 8. *n.*6. *&* 7. dum agens de simili dispensatione, in secunda dieit quod debet fieri mentio de prima, addens, quod si nova dispensatio non petitur, impetratio sine expressione dispensationis sit valida, ut dicit Rota *in decis.* 3. *hoc tit. in antiquis* Garcia *de benefic. p.*7. *cap.* 2. *num.*73. aduertit enim ut non omittatur in impetratione mentio aliorum beneficiorum per impetrantem obtentorum, cum omissio talis expressionis oullam sine dubio reddere: illam impetratiooem *ex cap. si motu proprio de præb. lib.* 6. *clam.* 2. *de officio ordinar.* & si in hoc erratum fuisset (ait Tondutus) adhibendum esse remedium per novam provisionem.

29 Deiode pro complemento ootandum est, ut non teneatus Episcopus, seu ordinarius procedere in dispensationibus cum illegitimo ad ordines, & beneficium simplex in forma Judicii; sed ut sufficiat sola informatio extrajudicialis, quando nullus adest contradictor, & in commissione non adest clausula, *vocatis vocandis*: sic Puteus. *decis.* 240. *n.* 1. *&* 2. *in novis*, alias *decis.* 154. Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel* §. 9. *glossa* 1. *in annot.*
30 *num.*20. Franeisc. Tondutus *lib.* 1. *quæst. can. c.*8. *num.* 3. ubi addit quod si Episcopus in collatione elericatus fecerit mentionem de dispensatiooe illegitimitatis facta ab ordinario, seu Papa, non sit neecsse ei, eui sic eollatio facta fuit docere de aliqua processura Judicialiter, aut extrajudicialiter super dispensatione facta, cum de jure præsumatur eollatiooem ordinum ab Episcopo rite, & recte & servatis servandis factam fuisse & ab
31 ipso dispensationem examinatam. † Nam dum Episcopus in litteris ordinum, seu clericatus nominat promovendum filium naturalem à summo Pontifice dispensatum, non tenetur promotus
32 Justificare illam enunciativam. † quia in extrajudicialibus semper præsumitur quod intervenerit solemnitas ad talem actum requisita, & quæ spectat ad officium exercentis talem actum, Innocent. in *cap. innotuit sub n.* 4. *de eo, qui furtive ordines suscepit* Ferretus *cons.* 622. & quod ante præcesserit informatio, tamquam necessarium antecedens, Franc. Tondutus *supra* n. 4. *&* 5. qui alia dicens & *nn.*6. *&* 7. ibi similiter non esse opus quod in impetratione beneficii fiat aliqua mentio da dispensatione jam sortita effectum, & per ordinarium, dum primam tonsuram contulit executioni demandata, cum omnes actus, qui fiunt in consequentiam sive sacros ordines sive beneficia conferendo, fiant tantum in executionem ordinis præcedentis: sic cum Rota in antiquis *decis.* 3. *hoc tit.*

QUÆST. X.

An filius in dubio præsumendus sit naturalis, hoc est uatus ex concubina, an vero spurius, hoc est natus ex coitu damnato & punibli ad effectum narrativæ pro dispensatione consequenda illegitimitatis? & an tollatur irregularitas illegitimitatis, non solùm dispensatione, aut professione, verum per morum probitatem, scientiam, & alias illegitimi dotes?

SUMMARIUM.

1 *Illegitimus natus potius intelligitur naturalis, quàm spurius, contra aliquos* numero 6. & 7.
2 *Filius genitus in sacerdotio, non præsumitur qui filius sacerdotis existit.*
3 *Filius naturalis natus dicitur ex parentibus, inter quos matrimonium contrahi poterat.*
4 *Delictum non est præsumendum.*
5 *Malum minus, & quod minorem maculam aspergit, est præsumendum.*
6 *Virgo* in *dubio mulier præsumitur, &* num. 8. & 9.
7 *Concubinatus, ut Justus sit requirit quod mulier non sit vilis conditionis.*
8 *Natus ut quis præsumatur ex stupro, vel adulterio, multa requiruntur.*
9 *Mulieris assertio stupratæ dicentis cum juramento se virginem, creditur.*
10 *Dispensatio illegitimitatis cum qua narratione sufficiat.*
11 *Illegitimi ex canonibus antiquis admittebantur ad ordines, si merita eis suffragarentur. Hodie non sic, nisi professione, aut dispensatione, ut* n. 12.
12 *Illegitimitatis irregularitas posita & propter vitiosam originem, quæ reputatur quædam vilis conditio, quæ non purgatur per pænitentiam.*
13 Cap. 3. usque ad 9. dist. 56.

AD primam difficultatis partem, & si Natta *in cons.* 421. *nu.* 10. Alciatus *de præsumpt. reg.* 2. *præs.* 5. *n.* 4. *&* *responso* 123. *n.* 10. *&* 268. *num.* 2. *&* 269. *num.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6 *præsumptione* 54. *num.* 2. *&* *in cons.* 60. *num.* 12 *lib.* 1 dicant spurium potius esse præsumendum. Nihilominus existimo ut in dubio talis sic oatus præsimatur naturalis, & non spurius

spurius, ex eo quia ex regula textus in cap. 2. hoc tit. † & cap. venient, de accusat. patet non præsu-
2 mi quempiam gentium esse in sacerdotio, licet sacerdotis filius existat.

3 Et quia juxta modum, & usum loquendi Juris canonici receptum quidem est sufficere, ut filius sit naturalis cum harum ex iis, inter quos matrimonium contrahi poterat, ut patet etiam Jure Regio ex adductis supra in Rub. de quo sunt videndi Covar. de sponsalib. in 2. p. cap. 8. §. 4. in princip. Sarmient. select. interpret. lib. 1. cap. 7. n. 2.

4 Tertio quia delictum non est præsumendum, l. merito ff. pro socio, sed majus delictum est, ut dixi sub dicta Rub. ex coitu damnato, & punibili nasci quàm ex concubitu lege civili non prohibito; ergo, & hanc sententiam firmissimè tenent Bald. in cons. 448. num. 4. lib. 1. Craveta in cons. 138. n. 1. & 166. Alciatus in cons. 58. lib. 9. num. 13. & 158. n. 3. eodem lib. Simon Pretis in cons. 127. num. 8. Zephalus in cons. 608. n. 10. lib. 4 Hypolitus Riminald. in cons. 157. num. 109. lib. 2. Covar. supr. dict. cap. 8. §. 3. in princ. Farquineus lib. 3. cont.
5 cap. 43. & alii † & ex eo etiam quia minus malum est præsumendum, & quod leviorem famæ maculam aspergit: argum. text. l. si præfect. ff. de poenis, & sic sequuta est Rota Romana ut patet ex decis. 808. p. 1. novissim.

6 Nec obstant DD. adducti contrarium dicentes; eo quod cum in dubio mulier virgo præsumatur ex traditis per Abbatem in cap. 1. de adult. Clarum in §. stuprum. verb. sed pone, & consequenter præsumatur extuprata: & sic ex stu-
7 pro natus filius inde in dubio natus spurius Judicetur † præcipue si consideremus ut Justus sit concubinatus requiri, quod mulier non sit vilis conditionis, & ut sit sola, nec cum alio rem habuerit, & ut protestatio præcesserit, sicut explicat di-
8 ligenter Grammat. vot. 4. † quis respondetur ex simili modo multa requiri in facto, ut quis etiam præsumetur ex stupro, vel adulterio, aut alias damnato coitu, quæ quo graviora, & turpiora sunt, eo minus præsumenda videntur ex fundamentis nostræ sententiæ. Nec adductum Panormit. & Clari, quia isti DD. loquuntur in casu, ubi mulier se virginem fuisse adversus stupratorem allegat, quo in casu in odium, & præjudicium de-
9 linquentis, mulier præsumenda est virgo. † Et quia assertioni mulieris stuprata cum juramento se virginem esse tempore stupri, creditur, quia talis assertio habet præsumptionem naturæ pro se: sic Faquinetti non ita clarè supra, Barbosa in dicto cap. 1. de adulter. Farinac. in crim. q. 147. à n. 135. cum Tuscho, Gutierrez Menochio, & aliis, Rota apud eundem Farinac. decis. 74. num. 6. p. 4. suæ praxis crimin. & ex Regnicol. Salced. ad Bernard. Diez in pract. cap. 86. vers. nec ab hujusmodi, Didac. Perez ad Rub. tit. 15. lib 7. ordin. pag. 279. col. 1. vers. dubitatur.

10 Itaque ad effectum dispensationis consequendæ, sufficiet dicere dispensandum se illegitimum esse absque eo quod addat speciem illegitimitatis cum eo in casu non requiritur ea expressio illegitimitatis, de qua diximus hic sub q. 6. vers. ad quartam, in vers. & confirmatur, & q. 7. vers. ad ultimam, & q. 9. vers. item in fine, ibi enim non erat in dubio dispensandus de qualitate suæ illegitimitatis.

11 Ad secundam quæstionis partem, etsi Innocentius III. in cap. innotuit de electione ex professo disputens, videatur affirmare cum aliquibus ex antiquis referens antiquos canones non prohibere undecumque genitos ad quoscumque ordines promoveri, dummodo merita eis suffragentur; id est religiosi fiant, vel si paternam incontinentiam non imitentur, & Gratianus sequatur propter illos canones, qui habentur, præcipue in 56. dist. à cap. 3. ad 9. & in cap. 12. & 13. de quo Latè tractat Albertus Terrius lib. 2. de vere, & perfecto clerico cap. 2. † sed hodie 12 reverà ex dist. cap. 1. hic, & ex aliis adductis non admittitur hæc irregularitatis ablatio, nisi professione religionis, aut dispensatione Pontificis, seu Episcopi, eo modo, quo diximus supra q. 8. & 9. & quia oppositum est contra dict. cap. innotuit, & cap. litteras hoc tit. in quibus non obstante scientia, & morum probitate, adhibetur dispensatio ad obtinendas Dignitates, & ordines. † Et quia cum irregularitas illegitimitatis luerit 13 imposita specialiter propter vitiosam originem, quæ moraliter reputatur quædam vilis conditio, & infamia, quæ non purgatur per pœnitentiam vel quancunque bonam vitam, ut tradunt glossa in cap. de his de accusat. Tyraquel. de moderand pœnis, sequitur, ut contraria sententia non sit practicanda in hac irregularitate, ut docent communiter DD. moderni, inter quos Suarez omnino videndus de cens. disp. 50. sect. 5. in fine, Filiucius de irregul. quæst. fin. cap. 5. Palaus disp. 6 puncto 9. in fine, Leander tract. 1. de irregal. disp. 3. quæst. 79. † Dicentes ca- 14 nones illos antiquos intelligendos esse, intercedente dispensatione, dignos esse ordinibus propter mores.

AD TEXTUM IN CAP. II. III. IV. V. VI VII. VIII. IX. X. XI, XII. XIII. XV. XVI. & XVII. hoc titulo. Et in cap. XV. Tridenc. sess. 25. & Clem. const.

Secunda pars nostri tituli pertinet ad prohibitionem, ne filii Clericorum in Ecclesia aut officiis paternis succedant, quæ in his, & aliis Juribus infra referendis insinuatur.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Filii Clericorum, ne succedant in Ecclesiis, vel officiis parentum sub diversis temporibus, expenditur, ut n. 2. 3. 4. 5.*

2 *Filii Clericorum Jure Decretalium, etiam legitimi, non poterant succedere in Ecclesiis parentum immediatè, mediatè verò sic. Quid? Const.* Clem. VII. *& postea* Trid. Concilio numero 3. 4. & 5. *Et in quo differant à o. 6. & in quibus conveniant numeru.* 12.

3 *Filii Presbyterorum ex fornicatione nati nullo unquam tempore obtinere possunt beneficia parentum, nec mediatè.*

T 3   4 Constitutio

4 Constitutio Clem. 7. anni 1538. & numero 3.

5 *Filii Clericorum non succedunt in Ecclesiis parentum jam hodie quinque ex causis, ut n. 7. 8. 9. 10. & 11.*

1 OMnium Jurium una, ac eadem debet esse tractatio, licet sub diversis speciebus casuum cum omnia tendant, vel ad prohibendum, ne filii Presbyterorum possint succedere patribus suis in beneficiis, aut officiis Ecclesiæ, aut econtra parentes filiis, ut etiam investigatur. Et quia iste prohibitionis modus fuerit diversus juxta distincta tempora, scito ergo qualiter in quocumque tempore, facilis erit inquisitio cujuslibet objecti, Judiciis, ac intellectus.

2 Igitur dicendum est de tribus temporibus unum Decretalium, de quo *hic* in tit. *nostro*, & in Juribus proxime adductis, juxta quod filii Presbyterorum, etiam legitimi, non poterant immediatè succedere in beneficio patris, nisi ex dispensatione Papæ; mediate verò poterant succedere, ut habetur *in cap. ad extirpandas* 11. ubi quod filius etiam legitimus removetur ab Ecclesia, in qua immediate successit patri, Vicario, vel Rectori, & *in cap. cum dilectus* 17. ubi non dispensat alius, quàm Papa, ut filius in Ecclesia Paterna immediate succedat, & *in capite ex transmissa* 7. ubi quod filius potest præesse Ecclesiæ, cui Pater præfuit mediatè, ubi D D. idem *in capite ex tua* 9. *cap. quoniam* 10. *cap. ad hæc* 12. *capite ad extirpandas* 11. *cap. Michael* 13.

3 Alterum juxta constitutionem Clementis VII. de anno 1530. quæ in Bullario est 36. in ordine suarum constitutionum, cujus tenorem ponit Navar. *in cap. si quando de rescriptis except.* 21. *in princ.* Gigas *de pensionibus quæst.* 86. de qua scribit Scortia *Theorema* 161. *epitome* 59. & in hac statuitur, ut de cætero filii Presbyterorum ex fornicatione nati nullo unquam tempore quo modo obtinere possint beneficia, quæ eorum Patres in titulum, vel commendam, aut administrationem, seu ut aliis perpetuo unita aliquando obtinuerunt; & sic nec immediatè,
4 nec mediatè † & quod illa constitutio haberet locum in Clerico non Presbytero deducunt DD. per illa verba: *& præsertim sacerdotium, & illa alia, quæ Presbyteri, & clerici, & religiosi eorum patres &c.* & quod habeat etiam locum in filio nato ante clericatum, quia rationes militant, de quibus per Turrecrematam *in cap. Apostolica* 8. *quæst.* 1. & ut fuit resolutum per Rotam in una Ariminens. S. Paul. 27. Aprilis 1561. ut in decisionibus Orandini, & hoc sive beneficia fuissent cum cura, vel sine cura; sæcularia, vel regularia quorumcumque ordinum, quæ patres obtinuerunt in commendam, vel titulum, vel administrationem etiam ad tempus.

5 Ultimum, ac tertium tempus est S. Concilii Trid *in dicto cap.* 15. *sess.* 25. in quo decernitur, quod ut paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo sacratis longissime arceatur, non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio in Ecclesiis, ubi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quo quomodo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt habere. Quod si in præsenti scilicet tempore publicationis Concilii Pater, & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare extra Ecclesiam intra trium mensium spatium, aliàs ipso Jure eo privatus existat, & super his quæcumque dispensatio subreptitia censeatur.

Videmus enim quantam mutationem hæc in- 6
ter se tempora constituant, quasque differentias
adstruant; & quod hæc conciliaris constitutio
à Jure communi differat in quinque, responsum
fuit à sancta congregatione, ut referunt Nicolaus Garcia *p.* 7. *cap.* 3. *num.* 14 Barbosa *in dict. Trid. decreto cap.* 15. Idem *in pastorali* 3. *p. alleg.*
95. *num.* 2. cum aliis. † Primo quod non solum 7
ratione successionis, pro ut de Jure communi,
sed etiam ob incontinentiæ paternæ memoria
invaluit hæc prohibitio. † Secundo quod ut talis 8
memoria longissime arceatur, non solùm immediaté, sed etiam mediatè contra Abbatem *in dicto*
cap. cum dilectus notab. 2. *hoc tit.* † Tertio quod 9
non solùm prohibetur successio in eodem beneficio, sed in alio quocumque, ut etiam in dissimili, dummodo sint in eadem Ecclesia contra jus commune, de quo per Abbatem *in cap. ad abolendam*
post princ. † Quarto quod nedum pro- 10
hibetur filius obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater obtinet, sed ministrare contra Jus commune, quod tantùm patri prohibetur ministrare,
Abbas, *in cap. cum decorem hoc tit.* † Quinto 11
quod nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filii contra jus commune; quo attento licebat parentibus renunciare beneficia ad favorem tertii, imposita pensione solvenda pro filiis, ut multis rationibus resolvit Gigas *de pensionib.* 86. *n.* 5. vers. *prædictis tamen non obstantibus*, ut referunt etiam Barbosa, & Garcia jam adducti, Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol.* 327. *p.* 4. Fr. Sigismundi à Bononia *de elect. dubio* 75. *num.* 7. vers. *dubitari potest.*

Conveniunt tamen Trid. decisio, & const. 12
Clem. 7. in eo, quod sicut dicta constitutio habet locum in filiis naturalibus procreatis ante clericatum; ita etiam dictum decretum, ut probat Garcia *dicto cap.* 3. *numero* 15. ex sequentibus verbis, *qui non ex legitimo matrimonio*, & S. Congregatio censuit his verbis *hoc decretum habet locum in filiis naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici.* His breviter præhabitis jam oportet per quæstiones integra harum decisionum disquisitio plus pateat.

QUÆST.

QUÆSTIO I.

An illegitimus (supposita dispensatione) possit habere beneficium, in quo fuit beneficiatus ejus pater, qui tempore concilii jam erat mortuus, vel resignaverat; vel obtinere illud beneficium, quod olim pater possedisset, sine legitimo titulo; vel si pater ejus habuit tantùm titulum, & provisionem beneficii, non autem possessionem? seu an filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel servire tamquam Capellanus amobilis in Ecclesia, in qua ejus pater tanquam Capellanus amobilis, seu vicarius temporalis servivit; ubi de multis casibus.

SUMMARIUM.

1 *Trid.* sess. 25. cap. 15. n.2.3.4.5.6. & 7. & *Rub. ex* n. 5.

4 *Filius illegitimus) supposita dispensatione) poterat habere beneficium quod pater habuit, si jam erat mortuus, vel renunciaverat,* & n. 5. & *adducuntur quatuor declarationes, relatæ,* n. 6. *Extenditur ad plures casus, ut* n. 7.

5 *Res, quæ culpâ caret, in damnum venire non debet.*

7 *Filius clerici ante Concilium, in quibus casibus potuerit habere beneficium in Ecclesia patris, non obstante publicatione Tridentini.*

8 *Filius Presbyteri nequit beneficiari in Ecclesia, in qua pater tantum habuit possessionem beneficii sine legitimo titulo,* & *quare* n.9. *nec ubi aliud pater possederit* n.10.

11 *Jus in beneficio per titulum,* & *collationem acceptatam, censetur quis habere ante adeptam possessionem,* & n.12. *fallit ut à* n.13.

12 *Jus plenum in spiritualibus ex solo titulo acquiritur.*

13 *Filius non prohibetur beneficiari in Ecclesia, in qua ejus pater habuit titulum sine possessione,* & n. 14. *fallit quando ejus pater per Procuratorem possessionem adeptus sit, nec unquam in Ecclesia resideat, ut* n. 15.

14 *Pater non dicitur habuisse beneficium, nisi habita possessione.*

15 *Beneficium, aut canonicatus dicitur obtinere, qui per Procuratorem illud possedit.*

16 *Filius nequit beneficiari in Ecclesia, quæ soror est alterius, in qua pater habet beneficium, saltem si resideat in paterna, ut* n. 17.

18 *Filius nequit beneficiari in Ecclesia, in qua pater habuit stallum in choro, etiam ratione Abbatiæ alibi habitæ à patre.*

19 *Filii illegitimi nequeunt ministrare, aut canere, ac officio sacristiæ fungi in Ecclesiis parentum, etiam si tantum pater inservisset, ut cantor, ut* n. 20. *vel si de facto tantum habuisset beneficium, ut* n. 21.

22 *Filius Presbyteri non prohibetur inservire, ut Capellanus amobilis in Ecclesia, in qua pater, ut talis, aut vicarius servivit.*

23 *Illegitimus non prohibetur habere canonicatum, qui erat portio tempore, quo Pater illum obtinuit.*

24 *Illegitimus non prohibetur obtinere Ecclesiam filialem; dummodo non teneatur ministrare in Matrice, ut* n. 24. *nec si pater in utraque ministravit, ut* n. 25. *intellige, ut* n. 27. *nam fallit ubi sunt separata beneficia.*

26 *Filius non prohibetur obtinere Ecclesiam unitam, tamquam vicarius, etsi pater habuerit Ecclesiam, aut beneficium principale. Et hæc intelliguntur ut* n. 27. 28. & 29.

30 *Filius non prohibetur obtinere Episcopatum erectum ex parte Diœcesis, in qua cujus pater fuit Archiepiscopus.*

31 *Filius illegitimus non potest obtinere Ecclesiam Cathedralem, nec servire per substitutum, etsi ejus parter fuerit beneficiatus.*

32 *Filius,* & *pater possunt celebrare in eadem Ecclesia, alter devotione, alter causa legati.*

33 *Filius,* & *pater possunt processionaliter concurrere, unus tamquàm beneficiatus, alter ut capellanus diversarum Ecclesiarum, limitatur* n. 34. & 35.

36 *Filius illegitimus non prohibetur cum patre habitare, clerico, etsi aliqui Episcopi,* & *ordinarii prohibeant, ut* n.37. & 38.

38 *Clerici filius in Episcopatu Pampilonensi, prohibetur habitare cum Patre.*

39 *Filius illegitimus prohibetur succedere in capellania, quæ fundari solet pro parentela.*

40 *Filius Episcopi non prohibetur, habere beneficium in Diœcesi patris nisi in cathedrali.*

AD primam difficultatis partem videtur respondendum de rigore Juris, ut illegitimus 1
non possit habere beneficium, in quo fuit beneficiatus ejus pater, qui tempore Concilii jam erat mortuus, vel resignaverat; sic ut non posset ea retinere: ita Navarr. *in cap. si quando de rescriptis in actuario.n.*11.& 12. *ex folio* 59. qui interrogatus ponens sententiam affirmativam *dist. n.*11. *in eodem n.*12. negativam fundat, primo ex causa finali Concilii jam relata, *ut paternæ incontinentiæ memoria à locis consecratis longissime arceatur;* quæ memoria refricari videtur, quoties cernitur filius esse beneficiatus in illa Ecclesia, ubi pater habuit beneficium, etiam si jam ille mortem obiisset † 2
Item ex illis verbis Concilii, *nec in illis Ecclesiis,* scilicet in quibus Patres eorum fuerunt beneficiarii, *quoquomodo ministrare;* & ita quod vetat ministrare in habitis jam beneficiis: nam quod obtinere nequirent prius dixit; & ita quod illa verba essent superflua, inquit Navar. nisi hoc significarent, non esse dicendum ait per *cap. si Papa de privileg. lib.*6. *l. si quando Cod. de inofficioso testam.* ponderans quod Trid. in illis verbis non disponit de re præterita, sed de usu rei præteritæ, qui est futurus, ad quod etiam idem posuit plura, quæ possunt deservire pro hoc fundamento, *in dicto cap. si quando de exceptione postrema pro parte E.* † Tertio quod illegitimus non po- 3
test post dictum Concilium obtinere beneficium in Ecclesia, in qua Pater habuit etiam post 20. & 30. annos à morte illius elapsos. Quarto quod illius capituli contextus significare videtur, non

ſatis fieri ei, ſi pater relinqueret, vel permutaret beneficium ſuum, ut filius retineret ſuum, quia incontinentiæ paternæ memoria ramanet; concludit ergo, ut non ſufficiat patrem eſſe mortuum.

4 Nihilominus tamen contrarium ſequuntur Barboſa *in paſtorali 3. p. alleg.* 65. *n.* 10. Armendarus, *in addit. ad recopil. legum Navarræ lib.* 2. *tit.* 19. *lib.* 1. *de filiis Presbyter. num.* 10. Nicolaus Garcia omnino videndus *dict. p.* 7. *cap.* 3. *ex n.* 40. *ad* 53. ubi plures deciſiones, & declarationes eeferens S. Congreg. *ibi à n.* 43. *&* 44. ſequitur affirmativam ſententiam ex eo quod decretum Concilii non reſpicit præterita ſed futura ex *l. leges* 7. *Cod. legib. cap.* 2. *& fin. de conſtit.* ubi DD. & ego late ſcripſi, & probat ex verſicolo dict. Trid. *quod ſi in præſenti pater, & filius in eadem Eccleſia obtinere reperiantur &c.* Ubi Concilium ſolùm cogit filium reſignare, quando tempore Concilii pater, & filius in eadem Eccleſia beneficia obtinebant: concludit enim, ut ſi tunc pater jam erat mortuus, val reſignaverat, filius recte poterat beneficium retinere, tenent etiam Salcedo in praxi Manuel. Rodriguez & alii nec diſſentit Navarrus dum in fine *dicti n.* 12. poſtquam dixit quod prima ſententia gravioribus nitatur fundamentis, & de rigore Juris ſit verior; æquum tamen videri quod S.D. N. diſpenſaret expreſsè, vel diſſimulando eis ob multitudinem, quæ ſolet eſſe cauſa relaxandi rigorem, *cap. ut conſtituèretur.* 50. *dist. & cap. connueſſutiones* 44. *diſt.* & refert ſic tunc audiviſſe cœptum fuiſſe à Pio IV. erga nonnullos.

5 Et confirmatur hæc ultima ſententia ex regula Juris, qua habetur, ut res, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit, *dict. cap.* 2. *de conſtit. cap. propoſuiſti* 82. *diſt.* & ex eo quod caſus omiſſus habetur pro omiſſo ex *l. commodiſſime ff. de liberis, & poſthum.* & quia duriſſima res videtur, ut tot viri præſtantes, qui magnis impenſis per egreſſus, & coadjutorias, magna beneficia, ſunt aſſequuti, mortuis jam patribus, vel abſentibus, Eccleſiis teneantur dimittere illa, à quibus eorum honor, & victus pendet, ut etiam conſideravit Navarrus *ſupra dicto n.* 11.

6 Quare optimo Jure in corroborationem proceſſerunt declarationes quatuor ſequentes, quas adducit in propoſito idem Garcia *dict. cap.* 3. *p.* 7. *dict. n.* 43. in ſequentibus verbis. Prima *filii Presbyteri decreto hoc Concilii Trid. non prohibentur retinere beneficium legitime obtentum in eadem Eccleſia, in qua fuit beneficiatus eorum Pater, qui ante publicationem ejuſdem Concilii è vita migravit.* Secunda *Patre ante Concilium mortuo, non tenetur ejus filius illegitimus, qui in eadem Eccleſia aliud beneficium obtinet, illud reſignare; quia hoc decreto tantùm prohibentur in futurum obtinentes.* Tertia, *caput hoc cujus vigore filii illegitimi arcentur à beneficiis, quæ in Eccleſia ſunt, in qua fuit beneficiatus eorum pater, locum non habet, niſi in filiis, qui, mortuo Patre, beneficia in eadem Eccleſia, impetrare volunt, & in illis, qui una cum Patre in præſenti reperiuntur obtinere in eadem Eccleſia*, Quarta Epiſcopo Illerden. *Concilium Tridentinum in decreto de filiis Presbyterorum, qui non poſſunt habere beneficium in Eccleſia, in qua habuit eorum Pater ad præſens mortuus, non ligat eos, qui obtinuerunt ante publicationem Concilii Trid. beneficium in Eccleſia, in qua habuerat, vel tunc temporis habebat eorum pater,* addit *n.* 44. quod ſunt aliæ ad idem declarationes, quas conſulto omiſit; ſed tu poſt Garciam videbis, quas poſuit *in deciſ. Trid. p.* 4. Ubi agens de deciſionibus, declarationibus Trid, Concilii, ponit ſuper illud caput multa notata Digna idem Barboſa *ſuper dict. cap.* 15. *Trid. n.* 20. applicabis *infra q.* 4. verſ. *ad quartam* ibi *tertio.*

Et prædicta reſolutio procedit etiam in eo, cui 7
ante concilium fuit collatum beneficium in Eccleſia in qua pater, etiam ſi poſſeſſionem ejus obtinuiſſet poſt concilium, dummodo per eum non ſteterit, quo minus ante illam obtineret. Et etiam ſi ante concilium habuiſſet ſolum titulum, reſervatis alteri fructibus titulo, & denominatione, & poſt concilium ceſſaſſet hujuſmodi reſervatio, & in habente regreſſum ante concilium reſervatum, qui cum habeat cauſam de præterito, non ſubjicitur diſpoſitioni Concilii; quamvis poſt illud ſortiatur effectum, ut in terminis fuit reſolutum in una Compoſtell. canonicatus 25. Julii. 1574. alias in una Virduen. Canonic. de anno 1589. quas ad litteram refert Garcia, *dict p.* 7. *cap.* 3. *de benef. n.* 50. *&* 51. & alias duas declarationes pro duobus primis caſibus hic poſitis. *ibi n.* 48, *&* 49. ubi leges.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an filius 8
Presbyteri queat beneficiari in Eccleſia patris, in qua ipſe pater olim habuit poſſeſſionem beneficii ſine legitimo titulo? Et licet videatur pro negava ſententia ſtandum, eo quod titulus ſine poſſeſſione non præſtet cauſam finalem Concilii juxta proxime dicta. Nihilominus in propoſito video D D. abſolutè tenentes, ut non poſſit filius ibi beneficium obtinere, cum militet etiam memoria paternæ incontinentiæ? † nam proviſione, & 9
titulo, imperto, ac poſſeſſione jam non erat modus qualiter à concanonicis beneficiatis, ac in Parochiis talis memoria ſepatetur, viſo filio cum beneficio, & præbenda in Eccleſia, in qua pater eſt, aut fiat intitulatus, etiam ſi poſſeſſionem litigioſam adeptus eſſet, vel nullam. Et huc ſpectat S. Congregationis declaratio in verbis ſequentibus: *filius Presbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficium, quo olim pater ſuus abſque legitimo titulo, & minus pacifice, aliquam diu poſſedit, die* 4. *Decemb.* 1586 eam refert, & ſequitur Nicolaus Garcia ex Ugolino *dicta p.* 7. *cap.* 3. *de beneficio à n.* 58.

Ubi addit quod nec poterit quis obtinere be- 10
neficium in Eccleſia, in qua ejus pater illud poſſederit, licet ſine canonico titulo, docent etiam Armendarus *ad leg. Navarræ ſupra num.* 23. cum Barboſa *in paſtorali*, Caſtrus Palao *in opere morali tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 4. *punct.* 2. iterum idem Barboſa *ſuper can.* 14. cum Armend. *num.* 27.

Ad tertiam quæſtionis partem, an comprehen- 11
datur filius Presbyteri in dicto decreto Trid. qui habuit titulum, non tamen poſſeſſionem. Et pro affirmativa, ut comprehendatur videtur probari ex eo nempe, quod per ſolam proviſionem, & titulum, ſeu collationem acceptatam, quis recte dicitur habere beneficium, cum habeat Jus in re *c. ſi tibi abſenti de præb. lib.* 6. etiam ante adeptam poſſeſſionem, ut par Rebuff. *in praxi ſuper regula de non tollendo Jure quæſito gloſſa* 6. *n.* 38. Corraſ. *de benefic. p.* 4. *cap.* 1. *n.* 14. Simon. *de reſignat. q.* 55. *&* 66. Covarruv. *lib.* 3. *var. cap.* 16. *n.* 3. *&* 5. Flaminius *de reſignat. benefic. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 2. *& lib.*

10. *quæſt.*

*quæst.6.n.2.&45.& q.8 n.5.*Molina. *de Justitia tom. 1.tract.2 disp.2.* vers.*dixi superius*,& *disp. 3. in fine*, Gonzalez *ad regulam. 8. cancel glossa* 15. & 33. Aloisius Riccius *in collect. decis.* 1658. *p.* 5. sicut ex illo textu notant Tyraquellus *de jure primogen.q.17.nu.11.& oppin.* 12.*n.*2. uterque Barbosa Augustin. *in dicto cap. si absenti n.*4.& 5.
12 Petr. *p.* 2. *Rubricæ ff. soluto matrim.n.*83.† quod, in spiritualibus ex solo titulo absque traditione plenum jus transferatur. Deinde quia etiam hic militat innocentiæ causa, quam posuit Trid. sicut qoando pater possedisset.

13 Adhuc in præsenti dubio dicunt Doctores, ut non comprehendatur filius ejus, qui habuit titulum sine possessione; quia ut non dicitur obtinuisse beneficium adhuc ut comprehendatur sub prædicto decreto ille, qui fuit provisus & litteris non expeditis, ac possessione noodum habita, cessit alteri, ut docent decisum, ac declaratum Nicolaus Garcia. *dicto cap. 3. p. 7. de benefic. sub n.* 56. in verbis sequentibus: *illum verò, cujus pater sola Romani Pontificis signatura sibi obtinuit conferri canonicatum ejusdem Ecclesiæ, sed nec Ecclesiæ, sed nec litteras Apostolicas expedivit, nec unquam habuit possessionem, non comprehendit*, & ibi *non dicitur habuisse adhuc, ut comprahendatur sub hoc capite ille qui fuit provisus, & litteris non expeditis, & possessione non habita, cessit alteri*: ita etiam sequuntur Armendar *in dicta leg. ad leg. Navarræ hoc tit. num.* 22. Campanil. *in diversorio juris canon.cap.*13.*n.*67.
14 vers. *si vero*, Barbosa *in dicto cap.*15.*Trid.sess.*25. *de reform.num*, 36. ita similiter juxta subiectam materiam pater non dicatur habuisse beneficium, nisi habita possessione, per quam causatur vitium in persona filii; non enim ante illam ioducitur sucessio, aut paternæ incontinentiæ memoria, ut sentiunt expositores concilii in eo capite, & Barbosa. *ibi n.*1.

15 Tamen si pater per se, aut per procuratorem obtinuit possessionem, revera filius includetur in Trid. cum militent adductæ causæ. Et est ratio, quia qui per procuratorem apprehendit beneficii possessionem, aut canonicatus, etiam si nunquam in Ecclesia ministravetit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc ut filius in eadem Ecclesia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non possit, ut referunt decisum Barbosa *p.* 3. *de offic. Episcopi. dicta alleg.* 45. *n.* 7. Armendar *supra n.*20. & 44.Campanil. *dicto cap.*13.*nu.*67. & Nicol. Garcia *dicta p. 7. cap. 3. de beneficiis sub dicto n.*56.*in 2.declarat* ibi: *nec etiam filius ejus, qui tantum per procuratorem recepit possessionem, potest habere beneficium in eadem Ecclesia*, Julius Labor *variar. lucubrat.tit.4.cap. 16.num.*15. & iterum Barbosa *dict. cap.* 15. *Trid. num.* 15.

16 Et subdit Armendar *ad leg. Navarr. in dicta l.* 1. *hoc tit.n.*45.& cum eo Barbosa *dicto num.*15. Trid. *in fine*, & 16. quod in Ecclesiis sororibus aliarum Ecclesiarum (sicut sunt aliquæ in Hispania) in quarum altera residendo; præsupponitur residere in principali, non possit pater residere in una, & filius in altera, refert decisum Nicol. Garcia *dict p.7. cap. 3. de beneficiis num.* 75.ubi & si *sub* 4 *declaratione* in vers. *fuit quandoque adhibitum temperamentum concurrentibus Episcopis, & capituli suplicationibus, nec non justa causa*, videretur permissum. Tamen alia declaratio *ibi* ab eo relata in sequentibus verbis: *in Ecclesiis sororibus aliarum Ecclesiarum, sicut sunt reliquæ in Hispania in quarum altera residendo, supponitur residere in principali, non potest pater residere in una & filius in altera*: ita ex Ugolino *de officio Episcop. cap.* 50. §.7.*n.* 1. vers. *tertio vel in Ecclesia.*

Sed quia perlegi ipsum Garcium *in dicto* 17
n. 75. *fine.* ubi aliter videtur sentire in hoc puncto, illum lege, qui tantum dicit, ut non possit filius obtinens beneficium, seu Præbeodam in una Ecclesia residere, in Ecclesia sorore, in qua pater est, vel fuit beneficiatus juxta quæ dixit *ibi a nu.* 16. & 68.

Hinc infertur ut excludatur filius illegitimus, 18
ne possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua ajus pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis, quam in alia Ecclesia obtinebat, ut dicit decisum Nicolaus Garcia *dict. cap.* 3.*n.*66.ut ex ratione Tridentini censuit S. Congregatio in verbis sequentibus: *item fuit quæsitum an filius illegitimus per concil. hoc cap. excludatur, ne possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua ejus pater habuit solam sedem in choro ratione Dignitatis quam in alia Ecclesia obtinebat, & congregatio respondit excludi, quod putat, procedere etiam, si nunquam actu sedisset in tali sedo*, Barbosa cum eo & Armendar *in dicta l.*1. *de filiis Præsbyt. numero 17 in Trid. nu.* 14. Riccius *in collect.* 1367.*ad dict cap. Trid.* ubi ex congreg refert declaratum 14. februarii 1581. si pater scilicet stallum habuisset in choro ratione Abbatiæ, quam in alia Ecclesia habebat.

Et intantum procedit, ut nec quoquomodo 19
possint filii illegitimi ministrare in Ecclesiis Juxta dispositionem dicti Trid. concil. *cap.* 15 & sic nec epistolam canere, aut sacristæ officio fungi possint, nec ut simplices cantores musicæ in eadem Ecclasia canere pro ut decisum referunt Navar. *cons.*1.*q.* 17.*sub.tit.de constitut.* Saytus *decis.* 1.*sub eodem tit.* quem refert Aloisius Riccius *in collect.decis.*1367. vers.*tu amplia*,*p.*4.nec missam ibi celebrare, nec antifonam in ea canere rationa oneris beneficii alterius Ecclesiæ oneret, ut ipse Riccius late scripsit *decis.* 3. ut censuit congregatio concilii in una Leodiens. 3. Septembris 1587. Stephan Gratian. *discept. forens.cap.*397.*a nu.* 26.Castrus Paleo *supra puncto* 2.*nu.*26.Nicolaus Garcia *dicto cap.* 3.*p.*7. probant ex concilii verbis ibi: *nec in dictis Ecclesiis quoquomodo ministrare.* † Sicut censuit sancta congregatio in 20
tribus declarationibus ad litteram referens, ubi quod & si pater beneficium non haberat, nec pensionem, sed inserviret, ut cantor ejus filius ibi ministrare quoquomodo non possit, cum eadem sit ratio, sive ministret in officio, sive in beneficio, ubi ut nec possit canere, ut musicus in Ecclesia, in qua pater obtinuit beneficium. Alia omnino videnda pro declaratione tradit ipse Garcia. *nu.* 69.*qui n.*70.limitat juxta quæ dico *infra* in vers. *ad quartam.* † & hæc etiam procedunt, etiam si 21
pater de facto tantùm habuisset beneficium in illa Ecclesia, Grat. *discept cap.*347. & censuit S Congregatio, ut refert Riccius *supra* 4. Septembris 1586. videbis eundem Barbosam *in dict. cap.*15. *Trid. num.* 26. cum Riccio, Belletio, Gratiano, & aliis. Ad alium casum de receptitiis leges *infra sub quæst.* vers. *ad secundum.*

Ad quartam quæstionis partem, filiu Præs- 22
byteri prohibeatur obtinere beneficium, vel inservisse tanquam, Capellanus amobilis in Ecclesia,

sia, in qoa ejus pater, tanquam capellanus amobilis, seu vicarius inservivit? Et in hoc dubio admittent DD. per textum *in cap. constitutus hoc tit.* ubi glossa, ut non prohibeatur ministrare, habere beneficium, si pater non habens titulum, servivit tantum tamquam capellanus, seu tanquam vicarius temporalis; quia respectu patris, Concilium, requirit beneficium, ut censuit S. Congregatio Concilii in sequentibus verbis *filiut clerici ex hoc decreto, non prohibetur, quo minus tanquam cappellanus amobilis deservire possit, atque obtinere beneficium in Ecclesia, in qua ejus pater nunquam fuit intitulatus ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, licet pro capellano amobili inservierit in eadem Ecclesia*: sic Garcia cum Ugolino refert, *dict. cap. 3. p. 7. de benefic. n.* 72. Videndus Barbosa *in pastorali dict. p. 3. alleg.* 65. *ex n.* 21. Armendar. *dict. l. 1. de filiis Presbyter. n.* 32. Stephan. Gratian. *dict. cap.* 397. *à n.* 24. Campanil. *in diversorio Juris canon. Rub.* 11. *dicto cap.* 13. *n.* 67. Julius Laborius *tit. 4. cap. 16. n.* 52. Sigismund. à Bononia *de elect. dub.* 78. *n.* 6. Riccius *in decis. curiæ Archiepisc. Neapolit. decis.* 204. *p.* 4. *& in praxi p.* 4. *res.* 373.

23 Unde infertur ad aliquos casus, primo, ut non prohibeatur illegitimus habere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinuit, ut resolvunt Achiles de Graff. *decis.* 1. *hoc tit.* Gonzalez *in regul.* 8. *Cancel. glossa* 5. *proœm sub. n.* 33. Lotterius *de re beneficiaria lib.* 3. *q.* 48. *n.* 210. Barbosa *in Trid. dicto cap.* 15. *n.* 25. idem *de officio Episcopi n.* 12. *dicta alleg.* 65. *& in Bullario, ac in decision. Apostol.* verbo *filius*, Nicol. Garcia cum eodem Achiles *in decis.* 47. *hoc tit.* & cum Mandosio, Hojeda, & Puteo *decis.* 225. *lib.* 3. *in dicta p.* 7. *cap.* 3. *de benefic. n.* 10. Ubi idem ait procedere, quando beneficium erat portio, tempore, quo pater illud obtinebat, & postea fuit factum canonicatus; & sic erat aliud beneficium.

24 Item infertur, ut non prohibeatur obtinere Ecclesiam filialem; dummodo non teneatur ministrare in matrice, ut refert decisum Nicolaus Garcia, *dict. p. 7. cap. 3. n. 6. &* 61. in verbis sequentibus. *An illegitimus, cujus pater fuit Rector. Ecclesiæ matricis, possit Ecclesiam filialem dependentem obtinere, seu alias illi unitam, in qua eadem matrix habet etiam certa Jura parrochialia?* Salvo hoc decreto Trid. Congregatio censuit posse modo unio facta sit accessoriè, & per viam successionis Ecclesiæ matrici: & ibi in vers. *tertia* refert cum Ugolino declaratum anno 1588. quod illegitimi possint obtinere Ecclesias filiales, quando eorum patres obtinerent matrices, cum obtinentes filiales non tenerentur ministrare in matrice.

25 Unitam verò æque principaliter; ita ut intitulatus in una, censeatur in utraque intitulatus, aut si in utraque pater ministravit, non posse: ita refert declaratum *ibi* in dicto vers. *prima* in fine, &
26 in vers. *secunda* † Et ita quod quando, unio facta est accessoriè, & pater habet, seu habuit Ecclesiam, seu beneficium principale, filius possit obtinere unitam, tanquam vicarius perpetuus, ut in terminis, *cap. extirpanda §. qui verò de præb.* seu tanquam vicarius temporalis, vel in ea obtinere aliud beneficiũ, quia non diciturpater in ea intitulatus, docet Garcia *supra sub n* 65. per illa, quæ latè dicit *p.* 11. *de benefic. cap.* 5. *n.* 193. & de utroque casu loquuntur etiam Armendar. *in dicta l. 1. ad leg. Navarræ hoc tit. num.* 24. Campanilus *dict. Rub.* 11. *in divers. Juris canonici cap.* 13. *n.* 67. *vers. cum vero.*

Notandum vero est circa hæc duo dicta, ut 27
prædictæ declarationes procedant quoad Ecclesias filiales, quæ sunt beneficia de per se, & distincta à matricibus, ut in terminis *cap. ad audientiam de Ecclesiis ædificand.* seu alias, quando una Ecclesia est alteri in aliquo subjecta, seu ab illa dependet tamquam membrum; utraque tamen est beneficium de per se, & separatum: nam tunc cum sint beneficia distincta, & in diversis Ecclesiis, recte possit filius illegitimus habere filialem; licet pater habuerit, seu habeat matricem, vel è contra, nisi habens unam, habeat ministrare in alia: ita Garcia *ubi supra dict. cap* 3. *n.* 63. iterum Barbosa *de offic. Episcopi dicta alleg.* 65. *n.* 11. cum Armendar. & Campanilo *supra*, & Castrus Palao *in opere morali tom. 2. tract.* 13. *disp.* 4. *puncto* 2. *n.* 12.

Quoad secundum de Ecclesiis unitis difficul- 28
tatem facit supra resolutum ex adductis declarationibus; quia si sunt unita accessorie, jam non sunt beneficia, sed veluti prædium principalis; & quod nec datur vacatio eorum, sic dicit late Garcia *de beneficiis p. fin. cap. 2. n.* 12. indeque, ut non possit dici, quod illa possint per filium, aut alium obtineri: ita objicit Garcia *dict. cap.* 3. *n.* 64. qui respondet Juxta distinctionem proximam adductam in vers *unitam*, & addit *ibi sub dicto n.* 65.
† quod quando beneficia sunt æque unita prin- 29
cipaliter, non potest filius aliquod eorum obtinere, etiam tanquam vicarius temporalis, seu unione disoluta, nec aliud in eadem Ecclesia ex quo in utraque est intitulatus pater, ut late dicit Garcia *dicta p. fin. cap.* 2. *num.* 37. qui Juxta *ibi num.* 38. idem esse ait, quando est unio ad vitam: & hoc modo esse accipiendas relatas declarationes concludit *dict. cap. 3. p. 2. num.* 65. *in fine.*

Tertio infertur non prohiberi illegitimum ob- 30
tinere Episcopatum nuper erectum ex parte Diœcesis, in qua ejus parte Diœcesis, in qua ejus pater fuit Archiepiscopus; quia *dict. cap.* 15. Concilii est intelligendum strictè in casu odioso, cum loquatur in Ecclesia, in qua pater ministravit, quod hic secus est, cum non sit eadem Ecclesia: sic docet cum Barbosa Castrus Palao ubi *supra disp.* 4. *puncto* 2. *n.* 15. idem Barbosa *de officio Episcopi dicta alleg.* 65. *n.* 12. *in fine, & in dict. Trid. n.* 18. Aldan. *in compendio Canon. resolut. lib.* 5. *tit.* 18. *n.* 1. ubi refert sic fuisse decisum sub Die. 12. Februarii 1598.

Infertur quarto quod quando beneficium, ra- 31
tione cujus acceditur in certis diebus ad Cathedralem, seu aliam Ecclesiam, requirit servitium, & residentiam personalem, non possit ab illegitimo obtineri; secus si posset serviri per substitutum; licet ejus pater esset beneficiatus in Ecclesia Cathedrali; vel alia Ecclesia, ad quam acceditur Garcia *dicto cap. 3. p. 7. de benefic. n.* 71.

Quinto infertur quod per dicti Concilii decre- 32
tum non prohibetur, quin pater, & filius possint celebrare missam in eadem Ecclesia; dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, sed id fiet altero devotionis gratia, ab altero, verò causa legali quod relictum sit missam celebrantibus: sic docent Julius Labor, *variar. lucubrat. cap.* 16. *n.* 54. Sigismund. à Bononia *supra de elect. dict* 75. *n.* 7. *in princ.* Campanil. *in divers. Juris canoni-*

ci

ei dicto cap. 13. *n.* 67. *in fine*, Barbosa *in dicto cap.* 15. *n.* 8. cum Armendaro *in dict. l.* 1. *leg. Navar. hoc tit. n.* 33. idem *in pastorali dicta alleg.* 65. *n.* 23. Castrus Palao cum eo *dicto puncto* 2. *n.* 17. Nicolaus Garcia *dicto cap.* 3. *p.* 7. *de benefic. n.* 73. ubi probat decisum à Sancta Congreg. in duabus sequentibus declarationibus. Prima: *Concilium Tridentinum non prohibet quin pater, & filius possint celebrare missam in eadem Ecclesia; dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, sed id fiat ab altero, devotionis gratia, ab altero causa legati, quod relictum sit missam celebrantibus.* Secunda ad Episcopum N. scribatur, ut desinat molestiam exhibere illegitimo Presbytero celebrandi missam ob quoddam legatum in eadem Ecclesia, in qua pater celebrat ob devotionem, cum neuter habeat beneficium, & his casus non sit prohibitus à Concilio.

33 Sexto infertur non prohiberi per dict. Trid. decretum, quin pater, & filius possint processionaliter incedere, uous tanquam Capelanus diversarum Ecclesiarum ita Nicol. Garcia *dict. p.* 7. *cap.* 3. *n.* 68. *in* 3. *declaratione*, ubi in sequentibus verbis interrogationi respondet, S. *Congregatio censuit posse*, Armendar. *in dicta l.* 1. *tit. n.* 30 Barbosa *in concil. n.* 30. *de offici. Episcop. n.* 22. *dicta alleg.*

34 65. † qui limitant quando accederent ad Ecclesiam processionaliter, in qua pater obtinet beneficium, ut tunc non possit filius aliquomodo ministrare.

35 Item quando sunt collegiatae Ecclesiæ, quarum Decani, & canonici vigore statuti ad Cathedralem accedunt ad certas processiones in certis diebus festis anni, & inibi canunt unum versiculum, non poterit filius illegitimus canonic. cathedralis ad canonicatum, vel Decanatum illarum collegiatarum eligi, quia quoquo modo inservire dictae Cathedrali videtur, ut referunt decisum Campanil. *supra cap.* 23 *n.* 67. vers. *& quia* Armendar. *n.* 31. *in dicta l.* 1. Barbosa *dict. alleg.* 65. *n.* 22. *in fine*, Garcia *dicto cap.* 3. *n.* 69. ubi dicit, hoc stante fuisse pluries dubitatum & quod Congreg. ter censuerit *filium prædictum illegitimum incapacem esse talis Decanatus; quia quoquomodo inservire tali cathedrali videtur, & quia sanctissimus mandavit iterum partes audire, & tamen Congregatio stetit in decisione* 31. *Augusti, & Septemb.* 1587.

36 Septimo infertur, ut non prohibeatur filius illegitimus cum patre simul habitare, uti alias respondit S. Congregatio Episcopo Calagurritano id sequentibus verbis, *filii illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare*, quam refert Garcia *de benefic. dicto cap.* 5.

37 *p.* 7. *n.* 74. † ubi addit quod nec est aliqua prohibitio de Jure, quamvis aliqui Episcopi, seu ordinarii id prohibeant sine causa Armendar. *in dicta l.* 1. *Navarræ hoc tit. n.* 35. Fr. Sigismund. à Bononia *de elect. dicto dubio* 75. *n.* 7. vers. *septimo*, Julius Labor, *dicto cap.* 16. *tit.* 4. *variar. lucubrat. n.* 55. Barbosa *in dicto cap.* 15. *Trid. n.* 31. idem *dicta alleg.* 65. *n.* 24.

38 Et quamvis in Episcopatu Pampilonens. *lib.* 1. *constit. synodalium hoc tit. fol.* 27. ut Armendar. refert *supra dict. n.* 35. talis cohabitatio sit prohibita; imo & Bermood. *de publicis concubinis verb. apud patres suos*, scribat, ut Presbyterorum filii cum patribus suis habitare non possint addatque Benedict. Ægid. *in tract. de privileg.* hoc non tam pœnae, causa, quàm favore honestatis inductum fuisse: nam spuriorum cum Patre Presbytero cohabitatio generat scandalum in clero, & præbet malum exemplum in populo, cum spurius sit paternae turpitudinis testis assiduus tamen non inde, & si hoc sit honestius, procedit prohibitio per dict. *n. præcedenti*, ut dicunt adducti, & Barbosa *dicto n.* 24. ubi hæc refert.

Octavo non prohibetur illegitimus pro dicti 39
Trid. decretum succedere in capellanis, quæ fundari solet, maxime in Hispania absque aliqua Episcopi, vel alterius superioris authoritate, ut in illis succedant clerici de parentela, Gonzalez *in reg.* 8. *cancel. glossa n.* 33 *cum sequentibus*, Castrus Palaus *dicta disp.* 4. *puncto* 2. *n.* 15. *in fine* cum Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 65. *p.* 3. *n.* 13. iterum ipse Barbosa *in dict. cap.* 15. *Trid n.* 24.

Nono non prohibentur filii Episcoporum, 40
etiam illegitimi, habere beneficia in Diœcesibus suis, sed solum in ipsa Cathedrali, resolvit Nicolaus Garcia cum Ugolino *dicta cap.* 3. *p.* 7. *de beneficiis dict. n.* 74. *in fine.*

QUÆST. II.

An filii Presbyterorum possint habere pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes sui obtinent, vel obtinuerunt? An pater possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua filius ejus habuerit aliud etiam dissimile? Et quid si de præsenti habet? An Patres possint renunciare beneficia, quæ obtinebant ad favorem tertii, imposita pensione, solvenda propriis filiis illegitimis? Et quid de patre habente facultatem transferendi pensionem? Et quid quando facta est resignatio alicujus beneficii in favorem filii clerici, reservata pensione resignanti super beneficio de consensu Patris? ubi qualiter probetur? Et an qui ante Concilium obtinuit beneficium in Ecclesia in qua pater ejus olim beneficiatus, possit post concilium ad aliud beneficium ascendere, seu transire per optionem, aut alias.

SUMMARIUM.

1 *Filius Presbyteri verius est, ut nequeat obtinere pensionem super beneficio paterno, at possit habere in Ecclesia, in qua pater beneficium habet, ut* n. 2. & 3.

2 *Trid.* in cap. 15. sess. de reformatione, & à n. 5. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.

4 *Pater non prohibetur, suo cedere immediate in beneficio filii, verius ut* n. 5. 6. 7. 8

5. *Titulus de filiis Presbyterorum, & ejus prohibitio non extenditur ad patres, & quare* n. 6.

6 *Incontinentia paterna memoria potius manet in filio respectu patris, quàm in patre.*

7 *Pater nulla indiget dispensatione ad obtinendum immediatè beneficium filii legitimi, licet filius quamvis legitimus dispen-*

dispensatione egeat, ut num. 8.

9 *Pater, qui post obtentum beneficium ante Trid. à filio, post Trid. intrat in beneficio Ecclesiæ filii, tenetur ad renunciandum, & non filius. Et quare?* n. 10.

11 *Patres nequeunt hodie (etsi de Jure antiquo aliter) renunciare beneficia obtenta, reservata pensione, filiis.*

12 *Pater habens facultatem transferendi pensionem, etsi de Jure posset, ex Trid. non ita ut* n. 13. *nisi filius esset legitimus, ut* num. 14. *vel nisi haberet facultatem ad transferendum in filium illegitimum, ut* n. 15.

14 *Filius illegitimus non prohibetur habere pensionem in beneficio paterno.*

15 *Resignatio beneficii facta de canonicato à legitimo, in favorem alicujus, reservata sibi pensione super Parrochiali patris ipsius videtur fraudulenta.*

16 *Resignatio in favorem filii Clerici, reservata pensione resignanti, de consensu Patris videtur contra Tridentinum.*

17 *Resignationes reciprocæ prohibentur à Tridentino. Et quæ sint* num. 18. 20. & 21. *fallit si dempta fraude fiant; ut in casu* numer. 24.

18 *Reciproca resignatio est* resigno in favorem filii tui ut resignes in favorem filii mei, & n. 20.

19 *Simonia confidentialis arguitur ex duobus mandatis correspectivis.*

21 *Reciproca resignatio probatur si ambæ supplicationes fuerunt eodem tempore datæ, & consensus præstiti, & ex mandatis uni, & eidem procuratori.* n. 22. *& quando fuerunt datæ modico tempore interjecto.* n. 23.

25 *Filius, qui ante Concilium obtinuit, beneficium in Ecclesia, in qua pater, post illud nequit optare aliud.*

26 *Optio in beneficiis, qualis permittatur.*

1 AD primam quæstionis partem pro affirmativa sententia videtur respondendum ex dictis *supra sub quæst.* 7. *cap.* 1. *à n.* 1. quia quamvis ex eo textu illegitimus non possit habere beneficia sine dispensatione, sed non prohibetur habere pensionem reservatam super fructibus beneficii, si alias clericus sit in prima tonsura saltem constitutus, & super Clericatu dispensatus, Rota coram R. P. D. Robusterio Legion; seu Zamorens. pensionis m. Octob. 1587. quæ est inter decisiones *diversf.* 425. *p.* 1. Ubi quod illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem, nisi ratione clericatus, cum non possit esse clericus. Quod si sit dispensatus super clericatu, quasi pensio sit quoddam jus temporale, & per se distinctum ab ipso beneficio, Gratianus *discept. forens. cap.* 397. *ex n.* 11. *ad* 18. ex Sarnensi *de annali. q.* 21. *in fine*, Rota coram Cardin, Blanqueto Burgens. pensionis 19. februarii 1596. & coram R. P. D. Gyptio, Cæsar, Augustina pensionis 1595. feb. 19. ex dict. decis. 425. Rotæ *diversor. in fine. p.* 1. Cæsar. de Grassus *decis.* 3. *de prab. n.* 8. & ex aliis jam dict. *q.* 7. adductis.

2 Ut cumque ibi dictum accipiatur, tamen in propoposito, de quo loquimur est clara dispositio Trid Concilii, *in cap.* 15. *sess.* 25. *de reformat.* in verbis ibi *nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere,* quam refert D. Gratiam *supra n.* 24. Campanil. *in Rub.* 11. *diversf. Juris canon. cap.* 13. *n.* 70. Riccius *in decis. curiæ Archiepiscop. Neapolit.* 166. *n.* 3. *p.* 4. Castus Palao *in opere morali tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 4. *puncto* 2. *n.* 10. Barbosa *in dicto cap.* 15. *Trid. n.* 32. cum Rota *decis.* 549. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* ubi refert, sic fuisse dictum in Meliten pensionis 14. Mai 1614. coram bonæ memoriæ Burato inter ejus impressas. *decis.* 53. *n.* 3. ubi Ferentil. *in annot. litt. R.* ubi intelligit de reservatis post concilium, non ante Concilium Juxta Rotam *decis.* 12. *n.* 2. apud Farin. *in Posthum. p.* 2. idem Barbosa *in pastorali p.* 1. *alleg.* 65. *n.* 26. ut post Navarr. resoluit. Seraphin. *dec.* 1442. *n.* 25. Buratt. *decis.* 53. *n.* 3.
† Cui non obstant dicta *hic à n.* 1. & ex dicendis *infra*, cum Concilium 3
non prohibeat, ut filius illegitimus obtineat pensiones super beneficiis Ecclesiæ paternæ, sed tantum pensiones super beneficio paterno, ut uno verbo dixit Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 3. *n.* 39. *in fine.*

Ad secundam quæstionis partem, an pater pos- 4
sit obtinere beneficium in Ecclesia in qua filius ejus habuerit aliud dissimile? Et videtur quod idē dicendum sit ac in filio respectu patris, suadetur ex adductis, tam *in cap.* 1. quam in textu nostro, cum militet eadem ratio, ne Ecclesiastica beneficia hæreditario Jure possideantur ex regula Juris *l. illud ff ad leg. Aquil. l. illud cod. de sacrosanct. Eccles.* cum citatis per Farinac. *in fragm. crim. lit. E. à n.* 51. Narbona *de appell. à vicario. ad Episcop. p.* 2. *n.* 26. cum infinitis, quos citat Barbosa *in princip. & locis communibus litt. R. n.* 6. quibus fertur, ut ubi est eadem ratio, eadem debeat esse Juris dispositio, Hostiensis, cujus opinionem dicit Gigas. *de pensionibus q.* 86. posse forte sustineri, & Mandosius, quem sequitur Ugolinus *de officio Episcop. cap.* 50. §. 7.

Sed revera dicendum est patrem non prohibe- 5
ri succedere, etiam immediate in beneficio filii, sive sit legitimus, sive illegitimus; quoniam titulus noster de filiis Presbyt. & constitutio adducta hic *sub quæst.* 1. *in princip. clem. & decretum Concilii in dicto cap.* 15. *sess.* 25. *de reformat.* tantum loquuntur de filiis; & cum simus in odiosis, pœnalibus, & exorbitantibus, quæ non sunt amplianda, ut dicit regula Juris in pænis, & reg. quæ à Jure *de reg. Juris lib.* 6
† Non enim est 6
eadem ratio, (ut supra adduxi sub *cap.* 1.) in patre, ac est in filio, cum non vigeat sic memoria paternæ incontinentiæ, sicut è contra in filio respectu patris, ut tenent glossa *in cap. Apostolica.* 8. *q.* 1. & post antiquos Andreas, Cardinalis Butrius *in cap. quoniam hoc tit.* Ancharran. & Abbas *n.* 7. *in cap. ex transmissa hoc tit.* Rebuffus *de dispens. super defect. n.* 39. Bernard. Diez, Quinta Duennas, Emanuel Rodriguez, Vega, Sayrus, Lessius, & alii, quos refert, & sequitur Nicolaus Garcia *dicta p.* 7. *de benefic. cap.* 3. *à n.* 28. quibus addo Campanil. *dict. cap.* 13. *n.* 18. Fr. Sigismund. à Bononia *de elect. dubio* 75. *n.* 3. Marcel. Vulpeius *in praxi Judic. fori Ecclesiast. cap.* 47. *n.* 28. Rota cum Seraphino *in decis.* 1442. Armendar. *in legib. Navarræ hoc tit. l.* 1. *n.* 1.
† Ubi etiam asserit tantum patrem 7
nulla dispensatione indigere ad obtinendum immediatè beneficium filii legitimi, Castrus Palao cum Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 65. *n.* 17. docet *ubi supra in opere morali dict. tom.* 2. *tract.* 13. *dict. quæst.* 4. *puncto* 2. *n.* 4. & sacra Cong. Concilii in una Macerat. 18. Novemb. 1628.

dum

dum censuit patrem non prohiberi obtinere immediate beneficium sui filii illegitimi, quam etiam refert & sequitur Barbosa *in dicto cap.* 15. *Trid.n.*7. & tradit etiam rationem cum aliis, Thomas Sanchez *moral. lib.* 2. *cap.* 1. *dubio* 19. sed in selectis consiliis, *c.* 92. *n.* 5. qui refert decisum.

8 Et ante de patre legitimo etiam censuit sancta Cong. concilii 22. Decemb. 1594. in sequent. verbis. *Congregatio concilii censuit, re mature discussa, patrem legitimum nulla indigere dispensatione ad obtinendum immediatè beneficium filii, licet filius, quamvis legitimus, dispensatione egeat ad obtinendum immediatè beneficium patris*, refert Nicolaus Garcia *dict. cap.* 3. *lib.* 7. *de benefic. nu* 29. vbi addit quod & si in hac declaratione solùm agatur de patre legitimo non negatur idem de illegitimo, quod est jam decisum, ut *supra n. præced.* dictum est.

9 Ad alteram partem dubii, quid si de præsenti habeat filius beneficium, numquid post concilium possit Pater obtinere beneficium in Ecclesia, in qua filius de præsenti est beneficiatus. Et in hoc dubio juxta concilii mentem docet idem Nicolaus Garcia *ad reg. textus in cap. quemadmodum de Jurejur.* (juxta quæ *ibi* dixi latè) *d. lib.* 7. *de benef. c.* 3. *nu.* 30. & 31. ut non possit tunc pater assequi, ac habere beneficium in Ecclesia filii: sic deducens ex verbis dict. Trid. in vers. *quod si*
10 *in præsenti.* † Nam cum concilium ibi præcipiat filium resignare beneficium, ubi tempore concilii; pater, & filius reperiebantur obtinere beneficia in eadem Ecclesia, satis velle dicit, ne unquam pater, & filius habeant simul beneficia in eadem Ecclesia, & quod in casu proposito filius non sit cogendus resignare suum beneficium prius habitum, cum nulla culpa ei adscribi possit, & agat de retinendo beneficio quæsito, & sic de damno vitando, sed potius pater, qui de novo intrat in Ecclesia; in qua filius habet beneficium, & sic cum agat de acquirendo beneficio, & lucro captando, sit impediendus ab ipsius acquisitione.

11 Ad tertiam quæstionis partem, an patres possint renunciare beneficia, quæ obtinebant ad favorem tertii, imposita pensione solvendo propriis filiis illegitimis? Et licet de jure antiquo talis renunciatio liceret per dicta de dispensatione *supra q.* 7. *à nu.* 1. & *licet ex nu.* 1. Tamen quia per Trid. decretum hoc immutatum appareт juxta resolutū in hac quæstione ex *n.* 1. vers. *ut cumque*, ideò ut fiat per dict. Trid non licet filio habere pensionem super beneficio aliàs à patre obtento, ut refert ac sequitur in terminis hujus dubii Barbosa *de officio Episcopi dicta alleg.* 65. *n.* 25. & in hoc casu.

12 Ad quartam, quæstionis partem qui de Patre habente facultatem transferendi pensionem, & dicunt posse illam in filium illegitimum transferre Gigas *de pensionibus d. q.* 86. *n.* 5. Flamin. *de resignat. lib.* 6. *q.* 4. *n* 21. & 22. Gonzales *in reg.* 8. *Cancel. glossa* 5. §. 5. *n.* 22 & 23. Azor *inst. moral. p.* 2. *lib.* 8. *c.* 8. *q.* 7. Gratianus *discept. forensium discept.* 397. *n.* 1. & 7. Riccius *p.* 4. *collect.* 1367. *in fine*, & Neapoli *dec.* 186. *n.* 1. & 7. *p.* 4. & omnes referunt decisū à Sancta Congreg. Zamorens. 9. Novemb. 1619. & 15. Septembris 1629. nec enim illi obstat dixit Gratian. Trid. c. prout alias censuit Congreg. ejusdem Concilii, & Nicolaus Garcia agens de hoc dubio ex *n.* 33. *d. c.* 3. *p.* 7. *de benefic.* dicit nec per dictam constitutionem Clem. id tolli, ex eo quod pensio non est beneficium, nec in ea militet eadem ratio prohibitionis cum Gigante qui late probat, Flamin. & Gonzalez † qui tamen post concilium 13
aliter videtur sentire ex. *n.* 34. ex verbis illius in d. vers. *nec pensiones* contra Gigantem, & alios, usque ad *n.* 38. nam ex quo prohibet Concilium habere pensionem in beneficio, quod pater obtinet vel alias obtinuit, ut paternæ incontinentiæ memoria longissime arceatur, & sic à fortiori nec videri posse habere pensionem, quam pater habuit, & in eum transtulit, † Aliter inquam dicendū est, de filio le- 14
gitimo juxta dicta *q. seq.* qui non prohibetur habere pensionem super beneficio paterno, ut refert Garcia sibi relatum, à Sacra Congreg. declaratū *ibi num.* 35. imo addit Garcia *n.* 36. adhuc non videri tutam sententiā Gigant. etsi hujusmodi pensio esset constituta super beneficio, quod pater nunquam obtinuit, in terminis dict. const. clem. & in terminis *d. c.* 15. *Trid.* ex quo dicta pensio succedit loco beneficii ex verb. dict. Clem. constitit & *alia quæcumque beneficia*, sub quibus videtur comprehendi pensio Ecclesiastica ex doctrina Felin. Cazialupi, Mendos. *de signatura gratiæ tit. de translatione pensionis ad finem in novis*: alia tradit videndi idem Garcia *n.* 37. ex Gigante, Flam. Parisio, ubi concludit, secus hodie ex dict. Trid. in filiis illegitimis, ibi leges subobscure loquenté. Quare Barbosa *de offic. Episcopi dicta alleg.* 65. *num.* 27. non sine difficultate admittendus videtur, absoluté affirmans posse in puncto nostri dubii, qui intelligitur ut in fine sequent. numeri.

Et confirmari videtur ex illo casu, quem ponit 15
idem Barbosa *sub dict. n.* 27. *in fine*, dum adducens quod *potest evenire, ut Antonius scilicet* legitimus obtinens cannonicatum, illum resignet in favorem Nicolai, reservata pensione super Parochiali, quam obtinet pater ipsius Nicolai, hæc reservatio (dicit) comprehenditur decret *dicto. cap.* 15. & sic pater in fraudem consentit pensionem, ut refert decisum Garcia *dict. cap.* 7. *n.* 8. Armendar. *in dicta l.* 1. *hoc tit. Navar. n.* 41. hæc Barbosa etiam *in Trid. n.* 14. & sic ego admitterem sententiam Gigantis, & Gratiani in patre habent facultatem illam transferendi in filium illegitimum; quia tunc jam ad id diceretur filius dispensatus, & habilitatus; secus si illa facultas sit tantum generalis, cum obstat Trid. *in dicto cap.* 15. in vers. *nec pensionis*, & ideo clare sit loqui dict. Ruicium *dict. collect.* 1367. *ad dict. cap.* 15. *Trid. in fine* verbis sequentibus, *nota tamen quod habens facultatem transferendi pensionem, potest illam transferre in filium illegitimum dispensatum simpliciter ad beneficia, & pensiones, nec illi obstet Trident. pro ut alias censuit congregatio ejusdem Concilii*: & per eadem fere verba Gratianus *dicto cap.* 397. *n.* 1. & alii ex citatis à Barbosa *supra*.

Ad quintam quæstionis partem, quid quando 16
facta est resignatio in favorem filii clerici reservata pensione resignanti super beneficio de consensu patris, & quod intret decretum *dicti c.* 15. Tridentini *d. sess.* 25. resoluit expresse Nicolaus Garcia *d. p.* 7. *c.* 3. *de benefic. n.* 87. referens ita declaratum à S. Congreg. in verbis sequentib. *Antonius Correa legitimus obtinens canonicatum Ecclesiæ Alganarens. illud resignavit in favorem Nicolai Cassula, reservata pensione super Parochiali, quam Mattheus pater Nicolai obtinebat de consensu patris*, quæsitum est, an huic pensioni obstet decretum Concilii? *Congregatio censuit casum propositum comprehendi decreto Concilii sess.* 25. *c.* 15. *in fine, & patrem in fraudem consensisse pensioni.*

17 Et confirmatur ex Trid. decreto dict. vers. *ad hac*, per quod absolutè docent Navar. *cons. 2. in antiquis*, alias 10. *in novis de renunciatione*, Sayrus *in floribus decis. sub hoc tit. decis.* 6. Fr. Emanuel. *in summo p.* 1 *c.* 55. *n.* 9. Flamin Paris. *de resign. benef. lib.* 14. *q.* 9. Castro Palao *ubi supra dict. puncto* 2. *n.* 18. Barbosa *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 40. quatenus probant quod sub dicto decreto comprehenduntur etiam reciprocæ resignationes iterum Barbosa *in pastor. d. alleg.* 65. *num.* 28. explicat.

18 Sed quia potest inquiri quæ istæ hæc dicantur reciprocæ; seu corespectivæ, ut si fiant modo sequēti *resigno in favorem filii tui, ut resignes in favorem filii mei*; & qui fiunt in filiis utriusque, & sic in fraudem *c.* 2. *hoc. tit. lib.* 6. & *d. c.* 15. *Trid. d. sess.* 25, cum data causa probabili, sic simulandi de facili præsumeretur fraus talis, ut dixerunt Rota *in dec.* 1. *de don. in novis,* & *divers.* 234. *p.* 2. Riccius *collect.* 1705. super decis. Crescentii 1. *de simonia*

19 in vers. *tertio*, ubi ex eo adducit quod † ex duobus mandatis corespectivus arguitur simonia confidentialis; & sic factis resignationibus modo dicto sicut sunt aliæ omnes conventiones, quæ prohibentur in beneficialibus, ut fuit resolutū per Rotam in una Asturicens. coram Gyptio 13. Januarii

20 1585. † imo Castrus Palao *d. opere morali to.* 2, *tr.* 3. *disp.* 4. *p.* 2. *n.* 18. dicens interdictam esse à Concilio Trid. omnem reciprocam renunciationem, si quæ à parentibus clerici in favorem filiorum suorum fiat: addit quod illa dicitur talis, in qua pactū & conventio de mutua resignatione facienda intervenit? & quod dicta prohibitio loquitur tantum circa reciprocas resignationes post ipsum concilium in favorem filiorum faciendas, ut referunt resolutum Garcia, & Armendar, Barbosa *d. n.* 28. *in fine* iterum, *in d. c. Trid. n. fin.*

21 Et si iterum inquiras qualiter amplius probentur, respondeo, ut si ambæ supplicationes fuerunt eodem tempore datæ, & consensus præstiti, Puteus *in dec.* 490. *lib.* 2. Achiles de Graff. *in decis.* 1. *de simonia*, Peregrin, *in dec.* 83. Rota *divers. in dec.* 446. 1.

22 Item ex mandatis uni, & eidem procuratori, Peregrin. *d. dec.* 83. *lib.* 1. Rota divers. *in dec.* 234. *p.* 1. & hoc quamvis mandata non fuerint data eodem Die, ex quo induceretur corespectivitas procul dubio, Achiles de Graff. *in decis.* 4. *de renunciat.*

23 Mohedan, *in decis.* 224. Puteus *dr* 525. *lib.* 2. † & quando fuerunt data modico tempore interjecto; & sic, ex intervallo Caputaq. *dec.* 297. *p.* 2. Rota divers. *in decis.* 234. *p.* 2. ut fuit resolutum pluries per Rotam, sicut dicit Riccius *dicta collect.* 1705. in vers. *quinta*, & signanter in una Placentina bonorum 11. Maii 1589. coram Seraphino, & iterum in una Reatina pensionis 10. Junii 1588. coram Pamphilio adducens in comprobationem Caputaque. *in decis.* 253. *p.* 2. qui & *in dec.* 299. refert decisum in una Calagurit. 14. Decemb. 1595. coram Blanqueto, etiam forma probari.

24 Verùm si dempta fraude, Clericus habens filium renunciat proprium beneficium in favorem filii alterius clerici, qui post aliquod tempus in remunerationem accepti beneficii, reciprocum renuntiat beneficium in favorem filii primi clerici renunciantis, nullam committi simoniam, nec decisioni dicti Concilii Tridentini contraveniri dicunt Fr. Eman. *in summa p.* 2. *d. c.* 56. *n.* 8. & 9. Gironda *de privileg. & exempt. n.* 1275. Barbosa *de officio Episcopi* 3. *p. d. alleg.* 65. *n.* 29. addens ex d. Gironda idem dicendum; licet præcedat aliqua mentali intentio reciprocæ renunciationis; quia talis pactio defuit à principio.

Ad textum, & ultimam quæstionis partem, an 25
qui ante Concilium obtinuit beneficium in Ecclesia, in qua pater ejus olim fuit beneficiatus, possit post concilium ad aliud beneficium ascendere, seu per optionem transire? Et applicatis hic pro enodatione adductis *hic supra q.* 1. vers. *ad primam*, & vers. *ad secundam*, & *ad tertiam*, in hoc puncto sine difficultate resolvit Nicolaus Garcia *d. p.* 7. *de benefic. cap.* 3. *n.* 52. & 53. non posse; quia tunc agit de acquirendo beneficio de novo, subjacereque decreto dicti concilii, & refert declaratum à S. Congreg. ter in verbis sequentibus *habens canonicatum in Ecclesia in qua pater ejus similiter obtinuit, non potest in eadem Ecclesia de canonicatibus ad Dignitatem ascendere.* Et ibi: *filius illegitimi Presbiteri dimidius beneficiatus in una Ecclesia, in qua pater ejus olim beneficium habuit, non potest ascendere ad integram portionem*, & in seq. declar. ibi: *illegitimus beneficiatus in Ecclesia, in qua pater similis vel dissimilis beneficii, mortuo patre ante Concilii publicationem, non potest ex vigore cujuscumque ejus dispensationis ante concilii publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimissa eo, quod obtinebat in eadem Ecclesia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi statuti illius Ecclesiæ aliud beneficium, quod sibi competeret veluti antiquiori vel ex aliqua causa: acquiritur enim de novo & dispensationibus per concilium sublatis, remanet indispensatus.*

Quod si velis scire ad saturitatem quid dicatur 26
optio circa beneficia Dignitates, canonicatus, & præbēdas, leges, & applicabis hic quæ scripsi *supra in c. cum M.* 9. *de const. q.* 3. *ex n.* 19. *usque ad fin.*

QUÆST. III.

An Tridentini decretum *in dicto c.* 15. *sess.* 25. *de reformat* habeat locum in habentibus pensionem ante concilium super beneficio à patre obtento? An in habente ante concilium coadjutoriam cum futura successione? An regula de triennali juvet contra dictum decretum? An nepotes legitimi ex filio illegitimo, comprehendantur sub dicto Trid. decreto? Et num extendatur ad fratres? Et an contra Jus commune aliquid innovatum fuerit circa Presbyterorum filios, qui fuerunt nati ex legitimo matrimonio per Trid. *in dicto cap.* 15. & const. clem. 7.

SUMMARIUM.

1 *Trid Conc.* in c. 15. sess. 25. de reform. *non habet locum in habentibus pensionem ante illud in beneficio a patre obtento. Nec in pensione imposita post in favorem illegitimi super beneficia, quod nec erat, nec fuit patris; licet postea perveniat ad illum*, *ut* n. 2. & *in habente Coadjutoriam*, *ut* n. 3.

2 *Coadjutoria cum futura successione in Ecclesia paterna à filio dimittenda, etsi obtenta ante Tridentinum verius videtur, ut* n. 4 *ubi quid de ea, quæ est in filio legitimo*, & n. 56.

4 Cap.

4 Cap. 7. Trid. sess. 25.
5 *Sacræ Congregationis tres declarationes diversæ pro coadjutoria filii in Ecclesia paterna* num. 6. 7.
8 *Coadjutor pater in Ecclesia filii, non fuit comprehensus in probibitione Trident.* c. 15. sess. 25. de reformatione *absolutè.*
9 *Regula de triennali non juvat illegitimum possessorem in Ecclesia paterna, nec in beneficiis ante Trid. obtentis, nec post, nec suffragatur contra decreta Trid.* cap. 4. sess. 7. & in cap. 17. sess. 24. n. 10. & 11.
12 *Regula de triennali, procedit, quando nulla adest abrogatio, seu derogatio.*
13 *Nepotes illegitimi in Ecclesia paterna, nequeunt obtinere beneficia, ut à* n. 16. & 17. *etsi contra hic, &* 0. 14. & 15.
14 *Filius clerici non potest patri succedere, nec ab eo quidquam capere & à consanguineis ex patre.*
15 *Nepos ex patre illegitimo clerici non potest obtinere pensionem super beneficio Avi, & quare* 0. 21. & 22. *cum obstent dicta.* n. 16. 17. 18. 19. 20.
16 *Nepos non comprehenditur in repræsentatione Avi incontinentia, in qua filius.*
18 *Nepos non probibetur succedere Avo ex testamento, etsi sit illegitimus, & etiam si pater ejus fuisset illegitimus ut* n. 19. & 21.
19 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum in materia pœnali, & odiosa.*
20 *Illegitimitas patris non obstat filiis, ut non possit obtinere Avi canonicatum, aut beneficium.*
23 *Fratres non probibentur ex Trid.* cap. 5. sess. 25. *succedere in beneficio alterius.*
24 *Filius legitimus sicut nec Jure probibeatur habere beneficium in Ecclesia paterna, sic nec post Concil. Trid. ut* num. 28. *& expenditur* n. 30.
25 Cap. ad extirpandas, & cap. ex transmissa hoc tit. & à n. 27.
26 *Filius naturalis natus antequam ejus pater fieret clericus, probibetur ex Trid. succedere in Ecclesia, in qua pater &* n. 35.
27 *Filius legitime natus, etsi immediatè non possit habere beneficium, quod pater, bene tamen mediatè,* n. 37.
28 Cap. ad hæc *hoc titulo:*
29 *Filii Presbyterorum ex fornicatione nullo tempore possunt obtinere beneficia, quæ parentes habuerunt, etiam in commendam, &* n. 31.
32 *Filius legitimus clerici non probibetur obtinere diversum beneficium in Eclesia, in qua pater, sed non idem beneficium absque dispensatione Papæ.*
33 Cap. 1. de præbendis cap. Apostolicæ 8. q. 1.
34 Cap. ad Abolendam.
35 *Canonicare præsumentes filios spurios in canoniis, sive beneficiis Ecclesiæ paternæ, suspenduntur, maxime si geniti fuissent à patre Presbytero.*
36 *Constitutio clem. 7. quos filios probibeat succedere in Ecclesia, qua pater*
38 *Filius legitimus quoad habendum beneficia paterna, in quibus differat à filio illegitimo, spuriove,* n. 39. & 40.

AD primam quæstionis partem, adducti hic pro exornatione, quæ dixi *supr. in c. 1. hoc tit. q. 7. ex n. 1. & hic q. 2. præced. ex n. 1.* respondeo d. Trid. decretum non habere locum in habentibus pensionem ante concilium super beneficio à patre obtento: sic cum Spino sequitur dicente declaratum à Sacra Congregatione cardinalium, ac relatum *p. 7. de benef. c. 3. n.* 45. & 46. respondente Archiepiscopo Cæsar Aug. in verbis sequentibus *decretum 15. sess. 25. non obstat, quin filius Presbyteri, in cujus favorem fecit imposita pensio ante concilium Trid super Parochialem, quam tunc temporis pater ejus resignavit, possit prædictam pensionem exigere.* Ex Nuncio Apostolico etiam sic respondit: 15. *Trid. sess. 25. quo probibetur filium illegitimum posse babere pensionem super beneficio alias à patre obtento, non habet locum in eis, qui pensionem hujusmodi ante confirmationem ipsius concilii Trid. legitime impetrarunt.* Et sic tenuisse Rotam in Cæsar Aug. pensionis 18. Junii 1590. coram Domino Gypsio, & quod ita censuerit S. congreg. Concilii, ut in Aquilegien. fructuum Castri S. Viti. 14. Junii 1399. coram Litta, quam refert idem Garcia *de beneficiis p. 1. c. 5. n.* 117. & *d. p. 7. n. 46. in fine* ubi *n.* 1
47. † ut ne prædictum *c. 15. Trid.* videatur habere 2
locum in pensione post Concilium imposita in favorem illegitimi super beneficio, quod nec erat, nec fuit patris; licet postea pervenlat ad patrem post constitutam pensionem, eo quod de ista pensione non loquitur Trid. *in d. c.* 15. quam nec prohibet, ut a filio possit retineri. Alia conducibilia dico *quæst. sequenti.*

Ad secundam quæstionis partem, an prohibitio dict. Trid. decreti procedat in habente coadjutoriam ante illud in Ecclesia paterna cum futura successione; Et quia ad diversa de hoc puncto plures adducit declarationes idem Nicolaus Garcia omnino legendus *dicta p. 7. de benefic. c. 3. ex n. 13.* ideo respondeo cum eo, & cum Navarro *in c. si quando de rescrip. except.* 21. & *in actuario ex n.* 5. ut filius non possit succedere ubi latissime expendens effectum novæ legis Juxta litteram Bullæ, & constitutionis Clem. VII. quam refert *ibi d. except. 21. n. 2. & in dicto actuario* adducens verba Trid. *in dicto cap.* 15. omnino videndus. Et est ratio quia per illud decretum vetantur obtinere aliqua beneficia in illis Ecclesiis, in quibus patres eorum illa vel alia obtinent, vel obtinuerunt, cumque late probat Navarrus *in dictis locis, & in præludiis n. 7.* ut qui habent accessus, regressus, vel Coadjutorias non habent beneficia nec jus ullum in eis, sed solùm ad ea, quod de facili perditur per inhabilitatem sequentem Juxta quæ ipsa Navarrus scribit *in d. c. si quando except.* 10. *n.* 10. *usque in fin.* sequitur ut cum ex vi Coadjutoriæ, solùm videatur data expectativa; quid mirum, ut hæc sublata, censeatur per dict. Trid. decretum, ut filii Presbyteri incontinentia omnino arceretur. 3

Hæc resolutio, etsi nimis dura fuerit visa Navarro, ab ipso sequitur, quæ tamen videtur non esse firma considerata alia Trid. decisione, *in c. 7. ejusdem sess. 25.* quatenus prohibens etiam imaginem hæreditariæ successionis in beneficiis porrigit etiam ad accessus & regressos etiam de consensu, & ad coadjutorias quoque cum futura successione, sed non ad obtentas ante Tridentinum ut videntur significare verba ibi: *nec hactenus obtenti suspendantur*; At non difficulter expenditur, habita differentia inter Coadjutorem filium legitimum, aut illegitimum: nam ut *infra* di- 4

co hic verſ. *ad ultimam*, prohibitio *in dicto cap.* 15. non militat in filiis legitimis clericorum, ſicut in illegitimis eorum filiis & cum ergo ut *infra dicitur quaeſt. ſeq.* filii illegitimi teneantur renunciare illa beneficia antea obtenta, etiam ſi jam ea quaeſiviſſent propter dictum incontinentiae paternae ſcandalum; quid mirum, ut Trid. decretum *in dicto cap.* 15. de iſtis intelligat filiis, ut *dict. cap.* 7. de legitimis. Alia dicit videnda Navar. *in dicto actuario ex num.* 5. *ad.* 10. ubi diſputat, & explicat Congius.

5 Adhuc videtur non eſſe firmam doctrinam Navarri, cum in puncto coadjutoriae aliter declaratum inſpiciatur per reſponſum S. Coogreg. Epiſcopi Viceos; in ſequentibus verbis: *Decanus Vicens habebat etiam canonicatum in eadem Eccleſia, in qua fecit ſibi condjutorem cum futura ſucceſſione filium ſuum naturalem, & pater ſibi eundem fecit coadjutorem in Eccleſia Parochiali ejuſdem beneficii, quod idem Decanus obtinebat. Decretum fuit quod pater de praeſenti reſignarat filio, in totum dictam Parrochialem, & poſt mortem patris haberet filius ſpatium ſex menſium ad reſignandum canonicatum, quem ſibi, virtute dicta coadjutoria plene acquiſiviſſet; dum tamen eo vivente, & mortuo patre, obtine-*
6 *ret ab ingreſſu Eccleſiae, in qua dictus canonicus exiſtit. Idem placuit decernere in aliis caſibus ſimilibus, in quibus filii illegitimi clericorum reperiuntur dati coadjutores cum futura ſucceſſione in Eccleſia, in qua pater, ut ſcilicet cum nunc plane non obtineant beneficia, ſed tantum officio coadiutoria fungantur, habeant ſpatium ſex menſium poſt mortem eorum, quibus dati ſunt coadiutores ad reſignandum beneficium, quod per eorum mortem plene acquiſierunt; dum tamen omni tempore abſtineant ab ingreſſu ipſius.* Quibus inquam patet latam fuiſſe legem pro futuris temporibus admittendas ſimiles coadjutorias, etiam in beneficiis plene poſſeſſis intra ſex menſes; & ſic vigore coadjutoriae ſuccedi, & poſſeſſionem acquiri, etſi cum dicta obligatione reſignandi.

Verum quia dicta declaratio alia ſequenti de-
7 ſtruitur in ſequentibus verbis *aliquando congregatio concilii in caſu, quo filius datus fuerat ante concilium coadjutor patri cum futura ſucceſſione cenſuerat, poſt mortem patris dandum eſſe terminum filio ſex menſium ad dimittendum, etiam quod Epiſcopus, & capitulum pro filio ſupplicarent.* ſed *poſtea* 21. *Maii* 1568. *eadem congregatio cenſuit concedendum, ut filius poſſit retinere canonicatum; qui agitur de ſuccedendo de novo, & ſic de acquirendo beneficium, in quo pater contra expreſſum concilii decretum*, refert idem Nicolaus Garcia *dicta part.* 7. *cap.* 3. *de benef. num.* 85. & 86. dicens tempus datum ad regnandum fuiſſe ex ſpeciali gratia, & conceſſione; & ſi obſtes dicendo primam ex his declarationem, etiam in caeteris pro futuris temporibus latam, reſpondetur per aliam poſteriorem proximè dictam, & latam juxta juris regulas, & mentem concilii abrogatam fuiſſe, ut patet ex aliis etiam declarationibus, quas D. Garcia *ibi* refert. *n.* 82. 83 & 84. ubi idem refert deciſum in acceſſu, ut in deciſ. Compoſtell. quam adducit *ibi. n.* 51. *ſub dubio* 5. poſito *in dicto cap.* 3. *num.* 40. de qua dico *quaeſt. ſequenti, à num.* 1.

Dicta ubi proximè procedunt aliter econtra,
8 quando ſcilicet pater eſſet coadjutor filii, ut in declaratione ſequenti: *pater, qui eſt coadiutor filii in canonicatu cedere tenetur omne jus filio, poſſet tamen ſibi reſervare fructum aut penſionem.* vide bis pro majori declaratione quae dixi *ſupra quaeſt. praecedenti* in verſ. *ad ſecundum.* & de hoc caſu etiam idem reſolvunt Barboſa *in dicto c.* 15. *Trid. num.* 38. Armandar. *in l.* 1. *hoc tit. in additionibus ad leg. Navarra lib.* 1. *num.* 43.

Ad tertiam quaeſtionis partem, an regula de 9
triennali juvet contra dictum decretum Trid. concil. *in cap.* 15. *ſeſſ.* 25. & quia pars affirmativa ſuadetur ex his, quae jam dixi de hac regula *ſupra in cap.* 1. *hujus tituli*, & *in Rubrica de cauſa poſſeſ. & prop. q.* 1. *ex num.* 19. & aliqua *infra ſub tit. de officio Archid.* At verum eſt ut non juvet dicta regula in caſu, de quo loquimur, ſive io beneficiis ante concilium poſſeſſis, ſive poſt, ut ex ſacra congregatione concilii refert deciſum Nicolaus Garcia cum Ugolino *in p.* 11. *de benefic. cap.* 5. *ad finem num.* 179. ubi poſtquam dicit hinc 10
regulam de triennali poſſeſſore non ſuffragari contra decreta concili Trid. *in cap* 4 *ſeſſ.* 7. & *in cap. ſeſſ.* 24. *de reformatione*, ut cenſuit ſacra congregatio concilii in ſequentibus verbis: *an praeſumpta diſpenſatio*, in qua fundatur regula de triennali, habeat locum contra proxime relata concilii capita; item & contra *dict. cap.* 15. *dict. ſeſſ.* 25. *de reformatione*; ita ut poſſidentes beneficia contra diſpoſitionem dictorum decretorum ex tali praeſumpta diſpenſatiooe ſuam poſſeſſionem tueri valeant. *Sanctiſſimus D. noſter ea ſententia congregationis reſpondebat non habere locum contra tacita concilii Tridentini decreta à Cardinali Carrafo*, ubi refert aliam, & deciſionem Rotae in cauſa Laudicen. *can.* 26. Februarii 1597. coram Gypſio, noviſſimè Farin. 607. *in fine*, de quo ſunt videnda tradi per Sarnenſ. *in regula de triennali quaeſt.* 10. Menoch. *de praeſumptionibus lib.* 3. *praeſumpt.* 133. Florez de Mena *quaeſt.* 23. *ex num.* 51. & al bi, Garcia *n.* 381. adducit alias loquentes de incompatibilitate, io quia non juvat dicta regula de triennali.

Et magis patet ex alia declaratione in cauſa 11
Calaguritan. de qua teſtatur idem Garcia, ubi proximè, & *in dicto cap* 3. *p.* 7. *ex num.* 82. litteram refereos *num.* 8 in ſequentibus verbis *illuſtris, & Reveren. Domini ſupplicatur* eidem dari reſolutionem ſuper dubio ſequenti. Dubitatur an parochi, qui ante, & à tempore publicationis concilii Trid. poſſident beneficia contra diſpoſitionem *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reform* ex praeſumpta diſpenſatiooe reſultante ex regula de triennali, & poſſeſſione hujuſmodi diuturna ſe tueri valeant. *Congregatio concilii cenſuit filio illegitimo, qui ante concilium habebat beneficium, in Eccleſia, in qua pater ſimile, vel diſſimile beneficium obtinebit, & ex decreto concilii cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reform. tenebatur intra tres menſes illud dimittere, non ſuffragari regulam de triennali*: ita Garcia ubi *num.* 98. refert idem Rotam reſoluiſſe in eadem cauſa in dicta deciſione calagurritana, quam adducit ipſe *dicto c.* 3. *num.* 82. Et idem minus longe tenent Barboſa *in paſtor. dict. cap.* 65. *p.* 3. *num* 9. & Armendar. *ad leg. Navarra in l.* 1. *hoc tit. n.* 42. & iterum *in d. cap.* 15. *Trid. num.* 39.

Nec obſtant quae dixi de hac regula *in Rub.* 12
de cauſa poſſeſſ. & prop. ſub quaeſt. 1. & *ſupra in dicto c.* 1. *hoc tit.* quia illa loquuntur, quando nulla adeſt abrogatio ſeu derogatio talis regulae, ſicut adeſt in praedictis deciſiooibus concilii, & in

in proxime adductis declarationibus, & decisio-
nibus.
13 Ad quartam quæstionis partem an nepotes le-
gitimi ex filio, vel filia Presbyterorum illegitimis
includantur in tit. nostro, *in dict. const. clem.* 7. *&*
in dicto cap. 15. *Trid. sess.* 25. respectu beneficii
avi: & quod extendatur dicta prohibitio probant
de Jure commuoi glossa, *in cap. ad extirpandas*
hoc tit. & per glossam. *in cap. Apostolicam* 8. *q.* 1.
ubi Archidiacon. *n.* 1. Gulielmus Benedictus *in c.*
Raynucius de testam. verb. *& uxorem n.* 693. Sal-
ced. ad Bernard. Diaz *in practica. cap.* 48. *littera*
A. Rebuff. *de pacificis possess. à n.* 266. Lessius. *de*
Just. lib. 2. *cap.* 34. *n.* 91. quos & refert Barbosa *in*
pastorali dicta alleg. 65. *p.* 3. *n.* 18. idem *in dicto c.*
ad extirpandas n. 4. 4. quibus addo Roias *de suc-*
cess. ab intestato cap. 20. *ex n.* 112. eundem Rebuf-
fum. *supra in n.* 255. Mieres *de Majoratibus p.* 2.
q. 2. *n.* 25. exteodentes absolutè dictam probibi-
tiouem ad quoscumque nepotes, quos & refert
Garcia *dicta p.* 7. *cap.* 3. *de benefic. n.* 23. ubi etiam
refert Sylvester cum Hostiense, verbo *beneficium*
q. 6. & Lessium *de Just. cap.* 34. *lib.* 2. *dict. n.* 91. di-
centes oepotem non posse obtioere beneficium
Avi, patre mortuo.
14 Et confirmatur hæc pars, quia sicut filius cle-
rici non potest patri succedere, nec ab eo quid-
quam capere; imo nec à consanguineis ex parte
patris ex *lege Regia* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam.* hodie
lex 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopil.* de quo dixi aliquid *sub*
Rub. hujus tituli; sic & in proposito nec ne po-
test, ut videtur decisum ex Concilio à S. Congre-
gatione in sequenti declaratione, quam adducit
Garcia *dicto cap.* 3. *n.* 27. sequentibus verbis. *sa-*
cra congregatio censuit procedere non solum in fi-
lio respectu patris, sed in nepote respectu Avi prop-
ter verbum (longissimè) *quod excludit omnem per-*
sonam mediatam in dicto cap. Trid.
15 Iterum confirmatur ex alia declaratione Sacræ
Congreg. quam, & adducit Nicolaus Garcia *d.*
cap. 3. *n.* 24. qua dictum est nepotem ligitimum ex
filio, seu filia illegitimis, oon posse, vivente Avo,
obtinere pensionem super beneficio, quod Avus
possidet ut avitæ iucontinentiæ memoria arceatur
in sequentibus verbis: *stante declaratione, quod*
concilium non comprehendat nepotem legitimum
ex filio, seu filia illegitimis, respectu beneficii, quod
Avus obtinuit, (an procedat etiam vivente ipso
Avo, adeo, ut oepos ex filia illigitima? sive illa vi-
vat, sive non possit obtinere peosionem super be-
neficio Parochiali, quod Avus possidet;) *Congre-*
gatio censuit negativè, ut arceatur memoria avi-
ta incontinentia; licet omnes illustrissimi dixerint
contrariam opinionem esse de Jure veriorem ex sen-
tentia Rotæ.
16 Nihilominus dicendum est ex communi, nec
Jure communi, nec ex *dist. const. clem.* 7. relata *su-*
praq. 1. nec dictum *cap.* 15. *Trid. dict. sess.* 25. *de*
reform. prohibere quo minus dicti nepotes possint
beneficiari in Ecclesiis suorum Avorum, & respe-
ctu beneficii, eo quod ratio prædictorum canoonm
non porrigitur ad nepotes, cum solus filius repræ-
sentet patris sui incontinentiam, nepos verò oon
ita; & quia filius præsumitor esse similis patri Jux-
ta relata *supra in Rub.* ex Tiraq. longe scribente
hanc similitudinem de Jure, & ex bonis litteris,
oon sic nepos Avi. Et sic in terminis, & ex aliis
pluribus fundamentis probat posse nepotem le-
gitimum Presbyteri ex filio illegitimo succedere in
beneficio Avi, Navarr. *conf.* 9. *hoc tit in novis*, Say-
rus. *dict. tit. in floribus decis* 9. Ubi bona additio
Spino *in speculo testam. glossa* 3. *princip. à num.* 23.
idem Sayrus, *de censuris lib.* 6. *cap.* 10. *n* 46. Azor
inst. mor. p. 2. *lib.* 6. *c.* 4. *q.* 17. Gironda *de privil. n.*
1049. Ugolinus, *de offic. & potest. Episcopi c.* 50. *§.*
7. *n.* 2. *& §.* 8. *n.* 2. Stephanus Gratian. *discept. fo-*
rens. c. 397. *n.* 6. & ex aliis Barbosa *in d. ad extir-*
pendas n. 4 *&* 5. Riccius *in decis. Curiæ Archiep.*
Neapolit. p. 4. *dec.* 283. Gallet. *in Margarita ca-*
suum conscientiæ verb. *beneficium* 1. cum Barbosa
in pastorali, qui alios refert & sequitur, *dicta al-*
leg. 65 *p.* 3. *n.* 18. Castrus Palao *in opere morali to.*
2. *tract.* 13. *disp.* 4. *puncto* 2. *n.* 3. Armendar. *in di-*
cta l. 1. *Recop.* Navarræ *hoc tit n.* 1. Campanilus
in divers. Juris canonici Rub. 11. *cap.* 13. 76. Ho-
norius *ad decretales hoc tit.* & cum Roderico
Acugna, Sel. & aliis, idem Barbosa *in dicto c.* 15.
Trid. n. 6. & alibi.
Et multis aliis probat Nicolaus Garcia *in di-* 17
cto cap. 3. *p.* 7. *de benefic. ex n.* 21. inter quos Ce-
vallos *in pract. q.* 762. & item Bellet. *disquisi.*
cleric. p. 1. *tit. de disciplina clericorum §.* 3. *n.*
33. & prædicti attestantur censuisse Rotam Ro-
manam, & sanctam Cougreg. novissime sub die 13.
Augusti 1622. ut refert Barbosa *in d. alleg.* 65. *sub*
dicto n. 18. pro quo facit tum ex dictis, quod non
est tanta ratio in nepote, etiam illegitimo, ut *n. se-*
quenti, dicimus, ac in filio; deinde quia quamuis fi-
lius illegitimus prohibeatur succedere patri de
Jure, † sed non sic procedit respectu nepotis, etiam 18
non legitimi, qui quidem potest succedere, & ca-
pere ex testamento Avi clerici *per l. fin. Cod. de*
naturalibus liberis. Rodericus Suarez, *in l.* 9. *tit.*
11. *lib.* 1. *fori n.* 4. *& in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 3. *fori §. has*
de filierum, Anton. Gomez. *in. l.* 9. *Tauri num.*
17. Didacus Perez *in dicta l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *or-*
dinam. Duennas *regula* 366. *limit.* 2. Paleotus *de*
nothis, & spuriis cap. 53. Covar. *in* 4. *p.* 2. *§* 5. *num.*
11. Roias *de success. ab intestato. cap.* 20. Julius
Clarus *§. testamentum q* 32 Pinelus *in l.* 3. *Cod. de*
bonis maternis, anum 2. Pardulph. *rerum quotidia-*
narum lib. 1. *cap.* 16. P. Molina. *de Justitia tom.* 1.
tract. 2. *disp.* 167. *conclus.* 9. & alii, quos refert Bal-
bus ad Rod. Suarez *dict. n.* 4. Cevallos. *d. q.* 762.
à n. 47. *& q.* 796. & alios Casaoate *cons.* 8. *à n.* 17.
& alii novissimè post istos.
Et tantum est vera dicta doctrina, ut proce- 19
dat etiam io nepote illegitimo ex filio illegitimo;
quia in materia odiosa, & pœnali, appellatione fi-
liorum noo veniunt nepotes, ut D D. docent com-
muniter cum Bartolo *in l. liberorum n.* 6: *ff. de verb.*
signific. nec sit tanta ratio in oepote, ac in filio, ut
tenuit glossa *in dicto cap. Apostolica*, cum magis
communi Navarr. *dict. cons.* 9. *à num.* 1. Ubi iodi-
stincte loquitur Garcia. *de benef. dicto. cap.* 3. *ex*
n. 25. cum Quintana Duenas, Spino, Mao. Rodr.
Vega, & Azor, qui alius referunt, Barbosa *in di-*
cto c. 15. *Trid. n.* 6. *in fine*, cum Armendar. *in d. l.* 1.
n. 3. † idem cum Bellet, & aliis *in d. c. ad extirpan-* 20
das n. 5. *in fine*, Ubi refert decisum per Rotam in
una Tyrasolem eleemosynariæ 14 Novemb.
1607. quod patris illegitimitas non obstet filiis, ut
non possint obtinere avi canonicatum, & refert
etiam decisum Garcia *dicto cap.* 3. *n.* 27. io verbis
sequeotibus circa finem numeri *Congregatio con-*
cilii censuit decretum dict. c. 15. *sess.* 25. *minime*
probibere, ut nepos illegitimus ex filio illegitimo,
beneficium, quod Avus habuit obtinere non possit,
& huic declarationi standum esse, dicens hanc
postea sic tulisse Dictam Congreg. Martii 1589.

ex quibus licet ipse Garcia referat pro contraria
sententia adductas, & dicat etiam Barbosa *in di-
cta alleg.*65. *n.*18. *in fine*, quod hæc resolutio non
caret dubio; quia *in dicto cap.* 15. *Trid.* adest ver-
bum *longissime*, quod excludit omnem personam,
etiam mediatam, propter quod id ipsum fuisse de-
cisum, refert Campanilus *dicto cap.*13. *Rub.*11. *in
divers. Juris can.n.*76. Sed concludit standum esse
relatæ declarationi adductæ ex Garcia; & ita etiam
idem Barbosa *in dicto c.* 15. *Trid.n.* 6. *in fine*, &
quidquid dicat Campanilus *in dicto cap. ad ex-
tirpandas dist. n.* 5. *in fine.*

21 Et sic non videntur obstare adducta in princ.
nostris vers. *ad quartam* cum verius sit in nepoti-
bus non fuisse consideratam per Trid. Avi incon-
tinentiam, nec de illis aliquid in Trid. dictum; &
quia ut dictum est, verius est, quod nepos illegiti-
mus possit succedere ex testamento Avi, nec ver-
bum *longissime* Trid. ad illos porrigi ex adducta
doctrina, cum nihil de illis dicat; eo quod in
odiosis, & pœnalibus appellatione filiorum non
veniunt Nepotes, ex doctrina Covar. *lib.*2.*va-
riar. cap.* 8.*n.*2. Anton. Gabriel. *de verb.signif.con-
clus.* 1. *à n.*54. cum pluribus Surd. *de alimentis tit.*
9.*q.*36. Gratian. *Reg.* 205. Pet. de Lara. *de anni-
vers. lib* 1. *cap.*6.*n.*5. Cevallos *dicta quæst.*762. *à
n.*39 Calenate *cons* 34.*n.* 8. & *cons.*58 *n.*45. Gar-
22 cia *dicto c.*3.*n.*25. & alii post eos, † *Nec ibi* rela-
tam declarationem in 2. confirm. quia præterquam
quod Domini de Jure contra ibi declaratum sen-
tiebant, illa declaratio loquitur in pensione prohi-
bita obtinere à nepote super beneficio Avi, dicto
avo vivente, ut ex verbis *ibi* relatis liquet.

23 Ad quintam quæstionis partem, non extenda-
tur ad fratres revera ex proxime adductis absque
disputatione firmandum est, ut non extendatur di-
cta Trid. prohibitio; quia ut resolvunt Panormita-
nus *in c. ex transmissa. hoc tit* Sayrus, *de cens. dict.
c.*10.*n.*44. Azor. *p.*2. *instit. moral. lib.*5.*c.* 44.*q.* 3.
vers. *ratum esse videtur* d. Rod. Acugna *in comm.
ad c.*13. *dist.*56.*n.*10. Barbosa *in d. c.*15. *Trid n.*8.

24 Ad sextam, & ultimam quæstionis partem, an
contra Jus commune aliquid innovatum fuerit
circa Presbyterorum filios, qui fuerunt nati ex le-
gitimo matrimonio per Trid. *in d. c.*15. *sess.*25. &
*constit.clem.*7. Et videtur respondendum per textum
in c. ad hæc, ubi habetur, quod filius legitimè natus
potest habere beneficium in Ecclesia, in qua pater
obtinet, & *cap. ad abolendam*, 16. ubi ex quo pro-
hibet, maxime in filio Presbyteri permittit in filio
legitimo ejusdem, ut habeat canonicatum; & sic
nec negandum hoc ex dicto Trid. Concilio, cum
Juxta hæc Jura admittent procedere hodie post
dict. Trid. constitutionem. DD. inter quos Hostiens.
in summa hoc tit.n. 5. Calderinus *cons. unico eodem*
Felin. *in c. in novæ sub.n.*13.§.*tertium corollarium
de rescript.* Rebuffus *tit. de dispens. ex defectu na-
tal.* quatenus dicentes veriorem esse opinionem de
Jure ut filii legitimi clericorum possint adipisci be-
neficia quæcumque in eadem Ecclesia, in qua ge-
nitores habuerunt, vel etiam habent, qui, etsi non
vidissent dispositionem conciliarem, cum hæc fue-
rit suis scriptis posterior, sed tam Juxta doctrinam
Juris communis adductam ab istis Doctoribus ad-
mittunt post Trid. Azor *inst. moral.p.* 2 *lib.*6.*c.*14.
*q.*16. & cum Barbosa *in pastorali d. alleg.* 65.*p.*2.
*n.*16. dicit Castrus Palao *in opere morali.tr.*13.*lib.*
2.*disp.*5.*puncto* 2.*n.*2 dum probant ex verbis dict.
Trid. *c.* 15. ibi *qui non ex legitimo nati sunt matri-
monio*, contineri expressam licentiam adipiscendi
dicta beneficia, in ipsa Ecclesia, ubi parentes alias
possident Barbosa idem *in dicto c.*15. *Trid.n.* 9.

Huic tamen resolutioni obstant *textus in c. ad* 25
extirpandas 11. *hoc tit.* & *textus in c. ex transmis-
sa*, quibus habetur quod filii Presbyterorum legi-
timi non possunt succedere patri in beneficio, cum
ergo ex Trid. *in d.* 3. *c.*15. non comprehendantur
legitimi Juxta *d. c. ad hæc*; videtur inquam ex di-
ctis Juris laxiorem esse Conciliarem constitutio-
nem, quam, ut *supra in princip. primæ quæstionis*,
dicebamus; & nunc etiam magis implicari, si ad-
vertamus ex dictis capitibus immediatam succes-
sionem prohiberi in istis filiis legitimis in bene-
ficiis suorum parentum; non inquam mediatam,
quam, & negant per Trid. concedi communiter
DD. explicantes verb. illius ibi *Longissime arcea-
tur*, id est, quod nec mediatè nec immediatè succe-
dant in beneficio patris, sicut & ex dict. clem. 7.
constitutione incipiens *ad canonum conditorem*,
dicunt dispositum, & immutatum contra dictum
Jus commune, Azor *inst. mor.p.*2. *lib.*6. *cap.*4.*q.*
15. Cum ipsa constitutio præcipiat ne filius obti-
neat beneficium patris, sive in eo succedat proxi-
me post mortem patris, sive postquam alter inter-
medius intercessit, quam explicat cum multis
Garcia *de benefic. dicta p.* 7.*c.* 3. *ex n.* 9. cum Na-
varro *in dicto c. si quando de rescriptis except.* 21.
in princip. & Gigante *de pensionib.q.* 89. qui dictæ
constitutionis litteram referunt.

Et redditur dicta Jurium inspectio difficilior, 26
si attendamus, ut præhabita prohibitio Concilii
locum habeat in filiis naturalibus procreatis tem-
pore, quo parentes eorum, nondum erant effecti
clerici, sicut decisum referunt Nicolaus Garcia *in
dicto c.*3. *n.*15. Armendar. *in addition. ad recopil.
leg. Navarræ lib.* 2. *hoc tit* 19. *in l.*1.*n.*7. Balbus,
*decis.*29. Barbosa *dicta alleg.*65.*in pastorali.num.*6.
contra Ludovicum Mirandam *in manuali Præ-
lator.tom.*2.*q.*1. *art.*10. Fr. Emanuel Rodrig.*q.re-
gular. tom.*1.*q.* 13. *art.* 7. etiam cum Sigismundo à
Bononia *de elect. dub.*73.*n.* 2. & Garcia *ubi supra*
idem obtinet procedere ex prædicta constit. clem.
7. de anno 1530. cujus meminit, cum Scortia *in
princ. hujus text.q.* 1. iterum Barbosa *in Trid. n* 5.

Tamen si rectè consideretur, casu distinguen- 27
do, dicemus nec Jura communia inter se contra-
ria esse; imo nec respectu præsentis dubii Trid. ac
dict. constitutionem Clem. 7. dissentire multum,
nam si dubitetur, an filius legitimè natus possit
beneficium habere, quod pater ejus habuit, dicen-
dum est non posse immediatè, bene tamen alia
persona mediante, Juxta textum *in dicto c. ex
transmissa*, & *d. c. ad extirpandas*, quod omnino
prohibetur ex alia regula Juris *in c.*1. *de præb.* ubi
latè repetentes in scholis, ne scilicet detur successio in
spiritualibus ut datur in temporalibus: † textum 28
verò *in d. c. ad hæc*, procedere in illo diverso casu
in filio legitimo volente obtinere beneficium, non
idem, quod pater ejus habuit sed aliud nempe di-
versum, etsi in Ecclesia eadem, quod non prohi-
betur de Jure communi; imò nec ex dispositione
conciliari *in d. c.* 15. *Trid. sess* 25. *de reform.* † *Nec* 29
ex dicta const. clem. 7. in qua expressè statutum
fuit ne de cætero filii Presbyterorum ex fornica-
tione nati nullo unquam tempore quoquomodo
obtinere possint beneficia, quæ eorum parentes
in titulum, vel commendam, aut administratio-
nem, seu aliis perpetuò aliquando obtinuerunt, &
sic nec immediatè, nec mediatè: sic adducti, &
Garcia *dict.c.*3. *n.* 9.

30 Cum ergo concordia adducta inter *dict. cap.*
ad extirpandas cum dicto cap. ad hæc, sic de mente
glossæ hujus textus, quam sequuntur *ibi* Joannes
Andreas, & communis Barbosa *sub n.* 3. & 4 Feli-
niei *in cap. nostra de rescriptis*, *col.* 3. Selva *de be-*
nefic. p. 3. *q.* 12. *n.* 10. Azor. *instit. moral. dist. p.* 2.
lib. 6. *cap* 15. *q.* 16. Galganetus *de Jure public. lib.*
31 3. *tit.* 2. *n.* 30. *in fine.* † idemque admittendum,
censeo ex dict. Trid. *cap.* 15. cum loquatur de fi-
liis ex fornicatione natis, & non legitimo ma-
trimonio, quoad legitimos nihil immutatum ex
dicto Concilio, nec ex *dict. const. clem.* imo rema-
nere intactum Jus commune, docent firmissime
Navar. *in dicto cap. si quando dict. except.* 21. *n.* 2.
Salced. ad Bernard. Diaz. *cap.* 48. *n.* 3. Puteus *decis.*
225. *l.* 3. Fr. Emanuel. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 13. *art.*
7. Gonzalez *ad regul.* 8 *cancel. glossa* 5. *num.* 33. Ar-
mendar. *supr. n.* 4. Garcia *dict. cap.* 3. *n.* 18. ubi sic
probat ex verb. dict. const. ibi *ex fornicatione*, &
ex aliis ejusdem constitutionis, & ex jam adductis
dict. Trid. ibi. *qui non ex legitimo nati sunt matri-*
monio qui & *n.* 19. ait ut etiam debeat sic intelli-
gi dict. Trid. in vers. *quid si in præsenti*, dum lo-
quens de patre, & filio obtinentibus simul bene-
ficia in eadem Ecclesia, retentis terminis, de qui-
bus in princip. scilicet quando filius non est na-
tus ex legitimo matrimonio, & etiam docent il-
lustrissim. Acugna *in cap.* 13. *dict.* 56. *n.* 5. & Rota
32 coram Seraphino *decis.* 1142. *n.* 6. † ubi censuit
filios legitimos non prohiberi obtinere diversum
beneficium in eadem Ecclesia, sed idem, quod pa-
ter obtinuit, idque immediate, Barbosa *in dicta*
alleg. 65. *n.* 16. ubi concludit ex sacra Congreg.
Concilii 23. Augusti 1631. censitum esse filium
legitimum egere dispensatione ad obtinendum
immediate beneficium paternum: idem Barbosa *in*
Trid. dict. cap. 15. *n.* 11. cum Sel. ubi addit nec eum
en posse dispensare Episcopum, ut resolvit San-
33 chez *lib.* 2. *mor. cap.* 1. *dub.* 17. *n.* 3. † Et sic proce-
dere, cum alias obstet adducta dispositio *dicti*
cap. 1. *de præb.* & *cap. Apostolicæ* 8 *q.* 1. quatenus
ibi Apostolico decreta inhibetur, ut filii succedant
in paternis beneficiis, ne successio in Ecclesia Dei
sit hæreditaria.

34 Nec obest textus *in dicto cap. ad abolendam*,
cum non loquatur de filio legitimo clerici, sed de
illegitimo, dum prohibens, ut filii illegitimi, seu
spurii fieri non possint canonici in eisdem Eccle-
siis sæcularibus, in quibus instituti sunt patres eo-
rum, etsi secus fiat, acta non valeant, & qui præ-
sumuntur illos canonicare, suspendantur à benefi-
ciis, quia ut vides, nihil de filio illegitimo Presby-
teri loquitur, sed de illegitimo, prohibens, ut præ-
ficiatur canonicus in Ecclesia, in qua pater est ca-
nonicus, maxime si sit genitus à patre Presbyte-
ro, ut per Rebuffum *in praxi benefic. tit. de dis-*
pens. super defectu natal. n. 37. & 38. Barbosa *in*
dicto cap. ad abolendam, obi *n. fin.* cum Covar. *lib.*
2. *variar. cap.* 7. *n.* 5. Menoch. *de præsumptionib. lib.*
6. *præs.* 50. *n.* 12. Sanchez *de matrim. lib. disp.* 14.
n. 21. quos idem Barbosa refert *de dict.* & *clausulis*
dist. 168. *num.* 4. alias *in tract. de diction. usufruct.*
dict. 197. *n.* 9. notans dictam dictionem *maxime*
in illo textu extare taxative

35 Nec obest adductum *supra* in vers. & *redditur*,
quia ut patet *ibi* dictum pertinet non ad filios le-
gitimos, sed ad illegitimos, etsi naturales, & non
spurios, ut fuerunt procreati extra matrimonium,
tempore, quo parentes eorum nondum erant effe-
cti clerici, & isti quidem, tam de Jure communi
quam ex *dicta const. Clem. ac Trid.* prohibiti sunt
succedere in beneficiis parentum juxta distinctio-
nes adductas: alia addit Barbosa *in dicto cap.* 15.
Trid. n. 10. de quo statim.

Et quamvis juxta *dist. clem.* 7. constitutionem; 36
quæ solum loquitur de illegitimis, Rota dixerit
limitari de beneficiis, quæ patres dimiserunt ante
illam constitutionem propter verb. *de cætero*; &
quia natura legis respicit futura, per quæ declara-
runt Domini de Ruta in una Calvanatens. coram
Dom. Fabio de anno 1549. illa verba, quæ *ali-*
quando obtinuerunt: tamen hæc limitatio rejicitur
ex dictis per Navar. *in dicto cap. si quando except.*
21. ubi late expendens dict. constitutionem cum
dict. cap. ad extirpandas hoc tit. & agens de natura
legis, quatenus ad futura, præsentia, vel præte-
rita, de quo late dixi *in cap.* 2. & *fin. de constit.*
illa comprehendit, ut sequitur Garcia *dict. cap.* 3.
sub. n. 10. & 11. ubi *n.* 12. ait dictam constitutio-
nem habere locum in clerico non Presbytero per
illa verba: & *præsertim sacerdotum*, & *illa alia*,
qua Presbyteri, *clerici*, & *Religiosi eorum patres*
&c. & habere etiam locum in filio ante clerica-
tum nato, quia rationes militant, de quibus per
Turrecrem. *in dicto cap. Apostolica* 8. *q.* 1. & dicit
fuisse resolutum per Rotam in una Ariminens.
S. Pauli 27. Aprilis 1561. ut in decisionibus
Oradini.

Imo & addunt idem Garcia *dict. cap.* 3. *n.* 18. 37
& *in addit. n.* 29. *in fine* C. Roderic. Acugna *in*
dicto cap. 13. *n.* 5. Gonzalez *in reg.* 8. *cancel. glossa*
5. *n.* 34. Fr. Emanuel. Rod. *quæst. regular. tom.* 1.
q. 13. *art.* 7. Sanctarel *variar. resol. q.* 79. *n.* 1. &
q. 41. *n.* 15. Seraphin. *decis.* 1443. n. 6. Barbosa *in*
dict. cap. 15. *Trid. sess.* 25. *n.* 10. dictos filios clerici
legitimos, paterna beneficia immediatè obtinere
non posse, sed mediate, non solùm iuxta jus com-
mune per textum *in dicto cap. ex transmissa*, &
dict. cap. ad extirpandas hoc tit. verùm & attenta
dicta nova dispositione Trid.

Jam ergo oportet signare differentias inter fi- 38
lium legitimum & illegitimum quoad obtinenda
beneficia paterna, & sunt quæ sequuntur. Prima
quia uno, & eodem tempore possunt pater, & fi-
lius legitimus beneficia in eadem Ecclesia obti-
nere, ut probat textus *in dicto cap. ad hæc* 22. *hoc*
tit. Illegitimus autem non potest eodem tempore
cum patre suo beneficia obtinere in eadem Ec-
clesia, *cap. litteras hoc tit. Trid. dict. cap.* 15.
sess. 25. † Secunda quod licet filius legitimus 39
possit obtinere beneficium dissimile à paterno in
Ecclesia, in qua pater fuerat institutus, illegiti-
mus autem nullum potest obtinere etiam dissi-
mile, ut definivit *dict. cap.* 15. *Trid.* † Tertia fi- 40
lium scilicet legitimum institui posse in beneficio
paterno; dummodo non succedat immediate;
secus verò esse in filio illegitimo, qui nec imme-
diatè, nec mediatè succedit in beneficio paterno,
ut disponitur *in dict. extravag. clem.* 7. quam
referunt Navar. *supra*, Gigas *de pens. dict. quæst.*
86. *in princ.* Barbosa *in dict. cap. ad hæc numero*
fin. cum Mandosio etiam *de signatura gratiæ*
tit. de dispens. ad beneficia, *in qua pater.*

QUÆST. IV.

An filius illegitimus Presbyteri possit obtinere ex Trid. *in dicto cap.* 15. & ex *dict. const. Clem.* beneficia, quæ pater antea dimisit, vel intra tres menses à publicatione dicti concilii? An possit recipi in clericum Ecclesiæ receptitiæ, in qua ejus pater fuit receptus? An trid. decretum *in dicto cap.* 15.*sess.* 25.*de reform.* Locum habeat, & se extendat ad illegitimos regulares filios Religiosorum? An filius Presbyteri, qui simul cum patre in eadem Ecclesia beneficium retinet, teneatur præcise illud dimittere, renunciare, sive permutare sub pœna privationis, ut nec sufficiat quod pater suum beneficium dimitteret intra illud tempus & de aliis dubiis. Et an procedat si super beneficio filii aliquis haberet regressum? Et quid si tantum esset beneficium in persona, & filii cum alternativa residentia?

SUMMARIUM.

1 Cap 15. Trid. *iterum expenditur, & numeris sequentibus.*

2 *Filius illegitimus non potuit ex Trid. recipi in Ecclesia receptitia, in qua pater, si pater emolumenta habuit ut n.* 3.

4 *Filii illegitimi, etsi profiteantur in Monasterio, nequeunt ascendere hoc solo ad Dignitates, & Prælaturas obtentas à parentibus, secus si ad alias similes ejusdem religionis. ut.* n. 5.

6 *Filius, qui tempore Trid. obtinebat beneficium in Ecclesia, in qua pater tenebatur resignare intra tres menses, nec adjuvabatur regula de triennali, nisi pater resignare ut* n. 7.

8 *Filius obtinens beneficium in Ecclesia in qua pater, ideo ipse resignare tenetur, & non pater, quia in filio repræsentatur incontinentia paterna.*

9 *Filius in Ecclesia patris obtinens, ideo resignare tenetur ante privationem beneficium, quia sic præscripsit. Trid.*

10 *Filius obtinens in Ecclesia, in qua pater, patre mortuo, ante tres menses, non tenebatur obtentum resignare.*

11 *Filius obtinens beneficium in Ecclesia in qua pater, si transiret ad aliam sororem, non tenebatur resignare beneficium obtentum ante Trident.* numero 12. *& quod virtute permutationis etiam sustinebatur* n. 13.

14 *Filius habens beneficium in Ecclesia, in qua pater, illud resignare tenebitur, etsi alius tertius haberet regressum ad illud, & contradiceret,* n. 15. 16. 17. & 18. *ubi declarationes ponuntur.*

19 Cap. 19. Trid. sess. 24. cap. 7. sess. 25.

20 *Regressus non est acquisitio novi tituli, sed antiqui continuatio.*

21 *Accessus pendet totaliter à futuro eventu.*

22 *Mensium trium spatium assignatum à Tridentino pro resignando à filio beneficium Ecclesiæ, in qua pater fuit prorogatum à Pio IV. ad sex.*

23 *Filius obtinens idem beneficium, quod pater, quid facere tenetur Trid.*

AD primam quæstionis partem ut respondeas repetes quæ Late dixi *hic q. 1. à num.* 1. *& in hac quæst.* vers. *ad quartam.* 1

Ad secundam quæstionis partem, suppositis etiam quæ dixi *dicta q.* 1. *&* 2, resolutive dicendum est filio illegitimo obstere Trid. *in dict. cap.* 15. *sess.* 25. *de reform.* quominus in clericum Ecclesiæ receptitiæ, in qua recepti absque alia provisione Divinis inservire & massæ communis participes esse consueverunt, admitti queat, propterea quod ejus pater duodecim ab hinc annis defunctus in ipsa Ecclesia receptiva, in clericum admissus, & ipse fuit, Divinisque inibi inservivit, atque emolumenta consueta percepit, quia receptitius dicitur beneficiatus: sic Barbosa *in dicto Trid. cap.* 19. ex Aldan. *in compend. canonici juris resolvit. lib.* 5 *tit.* 18. *n.* 6. attestante die 2. Decem. 1565. sic fuisse resolutum. 2

Obstant vero huic resolutioni quæ dixi *supra dicta q.* 1. toto vers. *ad quartam*, ubi per plures casus probatum fuit ut possit filius inservire in Ecclesia, in qua pater ejus fuit capellanus amovibilis, seu inservit aliis ibi adductis modis, sed respondetur casum nostri dubii metiri juxta alios casus adductos *ibi à dict. q.* 1. vers. *ad primam ad secundam & tertiam*, ubi eo quod pater habuit possessionem, sive emolumenta de beneficio, non admittitur ejus filius illegitimus ad receptionem in tali beneficio: ex quibus omnibus utrimque relatis poteris dubium hoc porrigere. 3

Ad tertiam quæstionis partem suppositis quæ Late dixi *supra in cap.* 1. *de filiis Presbyterorum de ingressu religionem a quæst.* 1. jam breviter, etsi ex *ibi* dictis posset tentari irregularitatem, sive prohibitionem tolli. Verùm quia iste casus est longe diversus, dicendum est prohibitionem, tam juris communis *in hoc tit.* quàm *dict. const. clem.* 7. *& dict. cap.* 15. *Trid.* comprehendere filios illegitimos religiosorum, dum existiment ascendere ad Dignitates in Monasterio, in quo eorum parentes administrarunt prælationes, & hoc ex doctrina jacta de filiis Presbyterorum illegitimis *à quæst.* 1. † Aliud verò dicendum, si vellent ascendere ad Dignitates & ad officia illius religionis, ubi eorum patres sunt, quia harum respectu poterit dispensari, vel dispensatione Pontificia, aut superioris suæ religionis secundum privilegia, de quibus dixi *in dicto cap.* 1. *& ibi q.* 5. in vers. *ad quintam* & *ibi* Latè *sub quæst.* 4. Et in terminis ita hoc dubium distinctione intelligunt Barbosa *in dicto cap.* 15. *Trid. n.* 17. Sigismund. à Bononia *de elect. dub.* 75. *num* 5. & adjicies quæ dico *infra q.* 5. in fine vers. *pro complemento.* 4 5

Ad quartam quæstionis partem, præhabitis quæ dixi *q.* 2. *praced* in vers. *ad tertiam*, ut non juvetur filius ex regula de triennali; imo ex dict. Trid. in vers. *& cogatur suum filium resignare*, sit communis Doctorem resolutio, ut si tempore concilii Trid. pater, & filius in eadem Ecclesia beneficia tenerent, filius cogeretur suum resignare, aut permutare extra Ecclesiam intra tres

menses

menses sine alia admonitione sub pœna privationis ipso jure, ut patet ex Trid. *quid si in præsenti*, ut probant glossatores dict. Trid. *ibi*, & Nicolaus Garcia plures declarationes adducens *de benefic. p. 7. cap. 3. ex num. 75.* aliquid Navarrus *in cap. si quando de rescript. in actuario*, ubi de dicto cap. Trid. plura sub *except.* 21. ubi de Bulla *dict. Clem.* 7.

7 Et patet etiam ex sequentibus declarationibus S. Congregationis. Prima Visen. *filius omnino cogendus est resignare beneficium, quod obtinet in illa Ecclesia, in qua pater obtinuit; quia filius semper repræsentat incontinentiam paternam; hoc tamen moderatum quandoque de consensu ordinariorum, si pater resignasset sua sponte suum beneficium.* Et ex alia Compostillan: *fili intra trium mensium spatium resignare debent sua beneficia; quod adeo verum est, ut si post dictos tres menses resignaverint, nihil prodest eis hoc secretum.*

8 Quod si dubites quare potius cogatur filius resignare, quàm pater, cum nullum delictum in filio sit, & totum in patre incontinenti, respondebis, tum ex dictis *supra in Rub. & toto cap. 1.* tum in hac hac secunda parte, & tum ex sequenti, declarationibus S. Congreg. ad dict. *cap. 15. Trid.* quas etiam adducit idem Nicolaus Garcia *in dicto cap 3 d. p. 7. sub dict. n. 75.* in vers. *quarta*, ubi redditur ratio in sequentibus verbis: *Item in casu, quo pater, & filius erant in eadem Ecclesia beneficiati, censuit cogendum esse filium omnino ad resignandum suum beneficium, & de Ecclesia paterna exeundum, quamvis pater ipse paratus esset suum resignare; tum quia concilium præcisè disponit de filio; tum quia per personam filii magis repræsentatur incontinentia paterna, quàm per præsentiam patris.*

9 Item si dubites quare absque alia monitione, privetur beneficio filius, trium mensium spatio transacto, cum de jure nullus privetur, nisi per sententiam juxta quæ dixi de clerico homicida, perjuro, & falsario, *in cap. cum non ab homine de judiciis q. 28. 29. & 30.* & nec absque præmissa monitione, ac citatione, juxta terminos, de quibus dixi resolutive *in cap. fin. de libelli oblat. in §. 23. post q. fin.* ubi agens de praxi omnium tribunalium *ibi* egi illa, quæ observatur circa privationem ob non residentiam in Episcopatu, aut beneficio. Tamen quia juxta mentem Trid. *in d. c. 15.* aliter declaratum est à S. Congregatione ideo; sequenda est resolutio, ut illico vacet tali transacto termino, non alia ratione, nisi quia lex præscripsit, ut patet ex sequentibus verbis dictæ declarationis relati vers. *tertia* ibi: *hunc dubitatur deberet ne moneri prius, & nisi monitus fuisset, haberet locum hæc privatio, si intra tres menses filius non resignasset. Congregatio censuit quod nisi infra hoc trium mensium spatium, & sine alia monitione resignet filius ipso jure vacare censeatur; quia lex posuit tempus infra quod liberum erat filio resignare.*

10 Tertio dubitatur, an patre mortuo tenetur filius suum beneficium resignare, si hoc contingeret intra spatium dictorum trium mensium, & negant Flamin Paris. *de resignat benefic. lib. 3. qu. 18. n. 38.* Barbosa *in dict. Trid. cap. 15. n. 37.* dicentes resolutum, mortuo patre, non teneri filium illud beneficium dimittere; & licet adversus hanc resolutionem faciant, & multo amplius quæ *suprà* scripsi *in q. 1. à n. 1.* tamen corruboratur ex *ibi* dictis à vers. *nihilominus* Applicabis hic aliqua, quæ dixi *ibi quæst. 2.* vers. *ad ultimam.*

Quartu dubitatur ex dictis num denegaretur filio volenti transitus ad aliam Ecclesiam quæ esset soror illius, in qua pater beneficiatus esset. Et pro negativa sententia faciunt quæ dixi *dicta q. 1. hic* sub vers. *ad tertiam* in fine vers. & subdit ubi de prohibita residentia filii alibi beneficiato in Ecclesia sorore, ubi pater obtinet beneficium. Et ita sentio; quia & si pro contraria sententia facere videatur declaratio congreg. adducta à Nicolao Garcia *d. p. 7. c. 3. sub n. 75.* sub vers. *quarta* verbis sequentibus: *fuit tamen quandoque adhibitum temperamentum, ut concedetur filio facultas transeundi ad aliam Ecclesiam, quæ juxta consuetudinem Hispaniarum diceretur soror, in qua quis residens haberetur pro residente in altera Ecclesia, & perinde fructus, & distributiones perciperet, ac si in illa staret cum decreto, quod filius amplius reverti non posset ad Ecclesiam paternam etiam mortuo patre, & concurrentibus supplicationibus Episcopi, & capituli, nec non justa causa.* † Tamen ut vides hæc verba declaratio- 12
nis loquuntur in alio casu diversu, nos inquam in casu, quando v. g. residens pater in Ecclesia sorore, ut beneficiatus vellet filius beneficiatus, in alia, residere in Ecclesia paterna, in qua pater est, vel sunt beneficiatus; quia tunc filius, nec posset in illa residere, nec beneficium haberet juxta dicta sub *dicta qu. 1.* & quæ resoluit Garcia *dict. n. 75. in fine*; secus tamen, ut jam *ibi* dixi si filius haberet beneficium, & residentiam in Ecclesia, quæ esset soror alterius, in qua pater esset residens, quia ut *dixi sub dicta q. 3.* vers. *ad quartam* Ecclesiæ sorores sunt una, & eadem Ecclesia, sed diversæ, ut jam *supra* dixi.

Et dicta in hoc vers. *ad quartam* procedunt 13
etiam, si filius non posset permutare, nisi ex gratia, cum aliquo dispensaretur, quia tunc virtute dispensationis relevaretur à resignando: ita docet etiam Garcia *dict. p. 7. cap. 3. n. 77.* dispensatum cum quodam illegitimo Calag iritano in sequentibus verbis: *illegitimo habenti beneficium patrimoniale, quod permutari non potest in Ecclesia, in qua pater habet, sed non servit tandem, jacens in lecto paralyticus concessum est, ne retineat quia non potest permutare.*

Ad quintam quæstionis partem, an procedat, si 14
super beneficio filii, haberet quis regressum &c. Et in hoc, dubio dicendum est, ut mens Trid. *in dicto c. 15. dict. sess. 25. de reform.* extendatur etiam ad filium illegitimum, cui virtute dicti decreti resignare tenebatur; quamvis super eo alter haberet regressum. † Et etiam si fuerit locus regressui, & 15
quod regressum habens, nollet consentire, oblata prius resignatio cum honesta pensione, & non acceptata, admitti resignationem, & regressum suspendi usque ad accessum, & decessum resignatarii, ut referunt decisum, Barbosa *in dicto c. 15. Trid. sub n. 37.* Armendatez *in addit. ad leg. Navarræ lib. 2. hoc tit. de filiis Presbyt. n. 37. & 38.* Nicolaus Garcia *dicta p. 7. de benefic. c. 3. num. 78.* qui id etiam probat cum quatuor declarationibus S. Congreg. quarum prima, secunda, & tertia sic se habent.

Cum N. portionem habente in Ecclesia, in qua 16
pater vivit cum regressu ejus, qui resignaverat, permissum est, ut resignet, reservata sibi pensione, modo beneficium maneat liberum ei, qui regressum habet. † Secunda, *cogatur filius* 17
suum beneficium resignare, etiam si fuerit lo-

locm regressui, & quod regressum habens, nollet consentire, oblata prius resignatione cum honesta pensione, & non acceptata admittitur resignatio, & regressus suspenditur, usque ad accessum, vel dicessum resignatarii. Tertia: *filius illegitimus, qui vigore hujus decreti resignare tenebatur, non fuit excusatus à resignatione, etiam si super eo aliter haberet regressum.*

18 Et quia ex alia declaratiooe magis in casu difficiliori clarescit; ideo ex D. Nicolao etiam transcribi placuit in verbis sequentibus vers. *quartn* Cordubens *filius illegitimus cum haberet portionem sibi datam in titulum, & ille qui resignavit ei reservavit sibi pensionem, & regressum, & pro expeditione resignationis, & liberatione pensionis, dictus filius consumpserat totum patrimonium, in ea vero Ecclesia pater bnbebat aliam portionem, unde filius, nec retinere poterat, obstante concilio, nec resignare, repugnante alio concilii decrete, quod non haberent unde viverent, nec minus suspendi regressu, ideo in hac perplexitate adhibitum fuit moderamen, quod filius resignaret portionem suam habenti regressum, & reservata sibi congrua pensione, vel portione fructuum, quod si habens regressum recusasset acceptare resignationem, tunc facta prius ei oblatione, & recusante, posset alteri resignare, reservata sibi pensione, ac suspenso interim regressu; ita ut locum habere non possit, nisi per cessum, vel dicessum ipsius:* sic refert D Garcia.

19 Et quia pro extensione hujus dubii possunt adjung hic quae refert Navarrus *in actuario dict. cap. si quando de rescriptis*, ubi referens *dict cap.* 15. *Trid. sess.* 25. verba cujus occasinne plures resolvendo difficultates, super quibus inquisitus fuit intereas, explicans locum Trid. *sess.* 24 *cap.* 17. & *cap.* 7. *dict. sess.* 25. *de reform.* ubi loquitur Trid. de expectativis reservationibus, de regressibus, accessibus, & coadjutoriis, ideo ad resolutiones ipsius, & doctorum, quos congerunt Barbosa, Felin. & Martilla in dictis locis, te remitto, ubi expendunt quid hæc nomina sibi velint, de quibus
20 alibi. † Et sic breviter nota cum Oldrado *cons.* 275. *sub n.* 3. vers. & *istud*, & *sub n.* 7. & cum Garcia *dict cap.* 3. *p.* 7. *de benefic. n.* 51. quod regressus non est acquisitio novi tituli, sed antiqui continuatio; sic Cassador. *in decis.* 4. *sub n.* 2. *de privileg.* ubi quod regressus bebet causam & pendet è Jure de præteritu, in quo fundatur, Achiles *decis.* 3. *de regressu*, dicit quod est reliquia Juris
21 cessi, Put. *decis.* 3. *eod.* † Sed accessus totaliter pendet à futuro eventu, nec aliquod Jus de præterito habet, Cassadorus dacis. unica *n.* 1. & 9. *de pactis* Fabius *dec.* 3. alia cumulat Garcia ex declaratinnibus, & decisionibus, videnda.

22 Pro complemento hujus dubii advertes prædictum trium mensium spatium assignatum à Trid. pro dicta resignatione, seu permutatione, aut regressu faciendis, postea fuisse prorogatum à Pio IV. per suam Bullam ad sex menses, ut refert Garcia ex declarat. Concilii *dict. cap.* 3. *p.* 7. *de benefic. n.* 76. in verbis sequentibus *Pius IV. per suam Bullam assignavit terminum sex mensium omnibus filiis Presbytererum ut resignarent beneficia.* Hisce tamen temporibus quoad prædictam praxim difficultor posset offerri casus, sed deservient dicta ex prædictis declarationibus ad colligendam doctrinam pro aliis dubiis, quæ forte valeant offerri.

23 Ad sextam quæstionis partem, quid si tantùm esset beneficiom in persona patris, & filii cum alternativa residentia. In quo dubio ex aliis jam *supra* adductis respondeo cum eodem Nicolao Garcia *dicta p.* 7. *de benefic. n.* 79. Juxta verba. S Congreg. quibos Episcopo Civi tatens, *in eadem Ecclesia beneficin obtinere, idem esset si unum tantum sed esset in persona patris, & filii cum alternatina residentia, quo casu fuit decretum, quod pater in totum cederet filio totum jus, quod haberet, reservata sibi pensione: perpetuò abstineret à servitio.* Quod si dubites oum fuerit hæc responsio juxta mentem Trid ex jam longe adductis, percipies, adjuvatur hoc dictum ex relatis *supra q.* 3. vers. *ad tertiam*, in vers. *dictn ibi proxime.*

QUÆST. V.

An Episcopus possit dispensare, ut filius clerici illegitimus queat habere beneficium in Ecclesia, ubi pater, vel eadem beneficia, quæ pater habuit, vel spectas ad solum Papam hæc dispensatio? an saltim possit ꜰpiscopus si quos invenerit in Ecclesia intrusos, assignare eis terminum competentem ad docendum de dispensatione Apostolica, si forte ea sint suffulti. An quælibet dispensatio generalis Pontificia sufficiat, seu debeat esse expressa ad beneficia paterna? ibi de pluribus casibus, in quibus exemplificatur cap. 2. hoc tit. Et an suffragetur tali illegitimo tollerantia Episcopi, sive possessio quieta annorum, scilicet 30.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus non potest dispensare, ut illegitimus, aut filius Presbyteri obtinere queat beneficium in Ecclesia, in qua pater, nec ex Trid. & jure communi, ut* nomero 2. & 3. *nec tacitè, ut* numero 4. *fallit in filiis ex legitimò matrimonio natis, ut* numero 5.

4 *Papa solus dispensat, ut illegitimus valeat obtinere in Ecclesia, in qua pater.*

6 *Episcopus potest repellere intrusos illegitimos in Ecclesia, in qua pater non obstante qualibet possessione, nisi edocto de legitima dispensatione, sive figura Judicii, & libelle, ut* num. 7. & n. 20. & 21.

7 *Possessio beneficii, etsi prosit possessori illegitime adversus tertium in Ecclesia patris, sed non quominus possit talem intrusum ejicere illico, & punire ex temeraria retentione* n. 8.

9 *Dispensatio, ut filius illegitimus obtineat beneficia in Ecclesia, in qua pater debet esse specifica, nec sufficit solùm facto super defectu natalium, nec habilitas ad quæcumque* n. 10

11 *Dispensatio restringenda est semper ad casum de quo loquitur, nec una sufficit, sed plures requiruntur.*

12 *Dispensationes generales, & clausula non sufficiunt, quando talia sunt impedimenta,*

qua

quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum.

13 *Filius sacerdotis, qui tacito hoc, in rescripto obtinuit capellaniam in Ecclesia, in qua pater ministraverit, amovendus est ab ea, non obstante quacunque possessione.*

14 Cap.2. de filiis Presbyterorum.

Dispensatus quoad officium non censetur dispensatus pariter quoad beneficium.

15 *Dispensatus super ætate ad beneficium simplex, non potest alia similia obtinere sine nova dispensatione, durante minoritate.*

16 *Dispensatio ad obtinendum beneficium, unicum tantum respicit.*

17 *Dispensatus super illegitimitate, non potest recipere Præbendam Ecclesiæ cathedralis.*

18 *Dispensatus, ut possit habere beneficia duo in cathedrali, si cum primo vivere nequit, non censetur dispensatus ad primum in cathedrali.*

19 *Dispensatio prohibens filio obtinere in Ecclesia patris, non comprehendit nepotem legitimum ex filio illegitimo.*

20 *Tollerantia Episcopi non suffragatur illegitimo possessori in Ecclesia, qua pater tempore ullo.*

21 *Triennalis possessio non suffragatur filio illegitimo in Ecclesia, in qua pater, nec alias major. Quid si per triginta annos possederit, prius alius intermedius* num. 22. 23. & 24.

24 *Trigenaria possessio, non suffragatur filio illegitimo in Ecclesia, qua pater propter Juris residentiam.*

25 *Dispensatio ulla nequit præsumi ex diuturna possessione.*

26 *Possessio diurna non habilitat incapacem, cum ex diuturno tempore non nascatur titulus ad beneficium*, n. 27.

28 *Papa dispensare valet cum filio Religiosi ad Dignitates, & Prælaturas in ea religione, in qua pater Prælationem obtinuit, & pro eodem conventu*, n. 29:

30 *Filius illegitimus prohibetur habere beneficium in Ecclesia patris, qui cum esset Clericus prima tonsura capellaniam cathedralis obtinuit, eaque post, & habitu dimisso filiam suscepit, & post duxit uxorem, qua mortua, aliam duxit.*

31 *Filius natus ex legitimo matrimonio eget dispensatione ex gratia concedenda, ut possit immediatè obtinere beneficium de Jure patronatus, quod pater obtinuit, ad quod sunt vocati proximiores de genere.*

32 *Filius legitimus clerici conceptus ante clericatum, gaudet privilegio fori, durante vita patris ejus.*

1 AD primam quæstionis partem adjonctis hic quæ addoxi *in cap. 1. hujus tituli quæst. 9.* de Episcopo dispensante cum illegitimo, & filio Presbyteri quoad ordines minores, & beneficia simplicia; quibus & in casu præsenti pro affirmativa sententia posset disputari. Tamen quia iste casus differt ab illo; ideo solùm ex Trid. possemus dicere *in cap. 15. sess. 25. de reform.* ut quia qualibet dispensatio subreptitia censeatur super adductis inhabilitatibus, de quibus hic *à quæst.* 1. per verba ibi: *& spuriis quæcumque dispensatio, subreptitia censeatur*; ideo non est ambigendum, ut ullo modo possit Episcopus dispensare cum tali illegitimo ad obtinenda beneficia paterna, quæ in eadem Ecclesia pater ejus habuit: sic doceot Staphileus *de litteris gratiæ, tit. de qualitate, & statu benef.* vers. *secundo quod si illegit.* Gemin. *in cap. 1. hoc tit. lib. 6. n. 8.* vers. *in glossa* ibi glossa fin. *in cap. ad abolendam hoc tit.* Alcedus *de praced. Dignit. Episcopal.*

Et de jure communi quod nec possit dispensare, ut talis illegitimus habere possit, aut consequatur paternum beneficium, glossa verb. *tale in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6.* Sayrus *de censuris lib. 6. cap. 11. n. 11.* Sanctarel. *variar. resolut. q. 41. n. 13. & q. 79. n. 2.* ubi cum Barbosa *allegat. 65. p. 2. de officio Episcop. n. 30.* † Nec, ut dispensare possit, 3 ut obtineat beneficium in Ecclesia patris sui viventis clerici, resolvunt Fr. Emanuel Rodriguez *in summa tom. 1. cap. 20. n. 4.* Sylvester, Armilla, Vega, & alii citati à Sanctar. *dict. q. 41. n. 14.* Barbosa *in dicto. cap. ex tua n. 3. hoc tit.* & glossa in verbo *patiaris cap. 3. hot tit. glossa fin. in cap. conquerente eodem*, Mandosius *de signatura gratiæ sub tit. de dispens. ad beneficia in Ecclesia, in qua pater*, Campanil. *lib. 1. in divers. Juris Canonici, Rub. 11, cap. 13. n. 87.* Castrus Palao (etiam cum Barbosa *in pastorali*) *in opere morali tom. 2. tract. 13. puncto 2. n. 19.* dicentes non posse dispensare, neque ad habendum ea quæ in eadem existunt Ecclesia, in qua generaliter habuit, aut de præseoti retinet beneficium.

Quorum omnium ratio ea est; quia ad favorem illegitimorum, etiam ante clericatum paternum natorum, solus Papa, non ipsi Episcopi, elargiri queunt hujusmodi facultatem, sicut, & dicunt etiam Galganetus *de Jure publico lib. 3. tit. 2. n. 30.* vers. *verum si.* idem Barbosa *in dict. cap. 3. n. 60.* per glossam *patiaris*, ex verbis ibi: *nisi habeant illas per dispensationem Apostolicæ sedis*: idem Barbosa *in dicto cap. in tua 9. n. 3.* Gratianus *discept. forens. cap. 397. n. 33.* & ante & enim contra concilium, nec expresse, nec tacitè potest Episcopus dispensare: idem Grat. *ibi* per glossam *in cap. cum dilectus de ætate, & qualitate ordin.* Abbas *in cap. dilectus hoc tit. n. 4.* 4

Hæc tamen limitantur juxta quæ adudxi *supra in quæst. 3.* hujus *p. 2.* vers. *ad sextum*, nempe in filiis ex legitimo matrimonio natis; eo quod, ut *ibi* latè dictum est, & refert, ac docet Borbosa *in dicto cap. ex tua 9. sub n. 3. in fine*, illi non comprehenduntur sub dispositione Constit. Clem. 7. nec sub dispositione Trid. *cap. 15. sess. 25. de reformat.* ut dixerunt etiam Nicolaus Garcia *p. 7. de benef. cap. 3. n. 18.* Sanctarellus *dict. q. 41. n. 15. variar. resol.* 5

Ad secundam difficultatis partem per aliqua, 6 quæ dixit *supra*, breviter respondetur, ut debeat Episcopus, si quos hujusmodi intrusos repererit in Ecclesia, assignato eis competenti termino ad docendum de dispensatione Apostolica, si forte ea suffulti existant, & nihil docto, quacumque possessione non obstante amuvere; quia nulla data dispensatione Apostolica, sunt ipso Jure privati, ex quo concilium inhabiles tales facit ad beneficium obtinendum, notat bene Navar. *cons. 1. hoc tit. n. 47.* Y *q. 18. de constit.* Gratian *dict. cap. 397. n. 32.* qui *ibi n. 31.* comprobat ex *clem. 1.* cum *ibi* notatis *de officio ordinar. & per argum. l. præses le. 2. l. congruit ff. de offic. Præsidis*: nam Episcopus

teneturs

tenetur Ecclesiam purgare pro suo pastorali offi-
cio, & faciunt pro hac resolutione adducta *q. 4.*
præced. in toto vers. *ad quartam*, in vers. *ad*
quintam, & in terminis Barbosa *in pastorali dict.*
7 *alleg. 65. sub num. 9.* † unde licet possessio prodesset
respectu superioris Episcopi, qui vult videre titu-
lum, non sic ex quo habet resistentiã Juris, ut no-
tant DD. *in cap. licet Heli* ubi Abbas *num. 24. de*
simonia, cum aliis Gratiam. *discept. forens. dict.*
8 *cap. 397. n. 42.* qui *à n. 45. & 47.* ait, † amovendos
esse tales beneficii possessores, non docto de dis-
pensatione, sine alio judiciario ordine, & processu
ex textu *in c. quoniam hic*, nec ut requiratur li-
bellus, nec alia citatio; quia tunc debet Judex
officio supplere propter notorietatem: alia tradit
Barbosa *ibi n. 4. & 5.* ubi quod licet notorium
relevet ab onere probandi; non tamen ab onere
proponendi. Gratian. ubi addit quod puniri etiam
poterunt temeraria retentione, quem leges.

9 Ad tertiam quæstionis partem, an quælibet dis-
pensatio Pontificia, sufficiat, seu debeat esse ex-
pressa ad tollendum impedimentum, de quo *in*
cap. 2. hoc tit cum multis sequentibus, *supra* in
praxi signatis. Etenim quod Apostolica dispensa-
tio non sufficiat, nisi in specie dispensetur ad ob-
tinenda beneficia in Ecclesia, in qua pater; imo
& requiri etiam in specie derogationem Constit.
Clem. 7. de qua dixi hic *q. 1. & q. 3.* & Trid. *in*
10 *dict. cap. 15.* † sic ut propterea non sufficiat dis-
pensatio super defectu natalium, nec habilitas ad
quæcumque beneficia obinenda decisum refe-
runt Cassador *in decis. 9. de præb.* Rota *divers. in*
decis. 233. p. 1: Riccius *collect. 1367 in dicto cap. 15.*
Trid. paulo ante finem, Rebuffus *in praxi tit.*
de dispens. super. defectu natal. num. 24. & 55. &
cum eo Barbosa *in pastorali dicta alleg. 65. num. 31.*
Gratianus *dicto cap 397. num. 55* qui & *n. 36.* cum
eodem Rebuffo *n. 24.* dicit requiri derogationem
dict. const. Clem. 7. & Trid. saltim in genere.

11 Et tradunt dicti DD. rationem hujus resolu-
tionis, quia cum semper dispensatio restringenda
sit ad casum, de quo loquitur *ex cap. 1. §. fin. hoc*
tit. ut *supra* dixi *in dicto cap. 1. q. 9.* & una dispen-
satio non tollat omnes defectus, sed tot debeant
esse dispensationes, quot obstacula, Geminian.
cons. 33. n. 8. Cassador *decis. 9. num. 8. de præb.* Rota
decis. 23. q. 22. p. 1. divers. Gratianus *supra n. 38.*
12 *& 39.* † Et neque generales dispensationes, &c.
clausulæ operentur, quando talia sunt impedi-
menta, quæ difficiliorem reddere solent conce-
dentem ad dispensandum, Bald. *in l. n. 22.* vers.
unum scias, Cod. de furtis, Felinus *in cap. non-*
nulli, num. 21. vers. *quarta conclusio* de rescriptis,
Alex *cons. 195. n. 10. lib. 2.* Menoch. *de arbitr. lib. 3.*
cent. 3. cons. 203. n. 12 Gratianus *supra num. 40.* se-
quitur ergo, ut recto jure procedat dita conclu-
sio, quam in terminis etiam amplectuntur Bar-
bosa *in pastatorali dicta alleg. 65. num. 32. & 33.* Ric-
cius *res. 369. in praxi aurea.* Et addo cum Sayro
decis. 1. de constit. Barbosa *in dicta alleg. 65. de*
officio Episcopi, p. 3. ut collatio tali illegitimo fa-
cta, sit ipso jure nulla, & idonea, Barbosa *in dicto*
cap. quoniam hoc tit. sub n. 2. cum Navarr. *cons. 18.*
de constit. Sanctarellus *variar. resolut. quæst. 41.*
num. 15. post med. Garcia *de beneficiis, part. 7. c. 3.*
num. 16.

13 Unde recte *in dicto cap. 2. hoc tit.* dispositum
est, ut filius sacerdotis, qui hoc tacito per rescrip-
tum Apostolicum, impetravit capellaniam in Ec-
clesia, in qua pater ministravit, non obstante qua-
cumque possessione, ab ea sit amovendus, ut te-
nent Ordinarii, *ibi* Abbas, antiq. Zabarella *collect.*
Ancharan. Bellamera, Ioan. Andreas, Hostiens.
Innocent. Panorm. Anania, Butrius, Vivianus *in*
rationali, lib. 1. Juris Pontificii. pag. 318. Alagonia
in compendio Juris canonici, pag. 111. Anton. Au-
gustin. *collect. 1. decret. lib. 1. tit. 9. cap. 1.* Barbosa
in dicto cap. 2. cum Dan. Venator *in analysi me-*
thodica Juris Pontificii. lib. 1. num. 17. axiom. 1. & eo-
dem Stephano Gratiano *dict. c. 397. ex num. 31.* † 14
Ex his etiam colligitur pro explicatione, & ma-
teria dicti *cap. 2.* quod dispensatus quoad offi-
cium, non censetur dispensatus pariter quoad be-
neficium, Maynad. *in decis. 21. lib. 3.* quam notat
ad limitat. *cap. fin. hoc tit. lib. 6.* Riccius *in collect.*
704 super dict. cap. 2. hoc tit. † Ubi infert etiam 15
quod dispensatus super ætate ad beneficium sim-
plex, non potest alia similia beneficia obtinere si-
ne nova dispensatione, durante minoris ætate,
ut dixit Cavalcan. *decis. 29. p. 1.* † Et quod dispen- 16
satio ad obtinendum beneficium, extenditur ad
primum, & unicum tantùm ex Rota *in decis. 1.*
hoc tit. † Et quod dispensatus super legitimitate, 17
non potest recipere præbendam Ecclesiæ cathe-
dralis ex eadem Rota *in decis. 2. hoc tit. quam not.*
ad limit. Reg. non debet de reg. Juris; imo addit
Riccius *supra* ex Fabro *decis. 13. cod. de sacro*
sanctis Eccles. regulam cui conceditur majus, vi-
detur concessum minus, non procedit in dispen-
sationibus. † Et quod dispensatus, ut possit ha- 18
bere secundũ beneficium cathedrali, si ex primo
non possit vivere, non censeatur dispensatus, ut
primum in cathedrali capere possit; quia dispen-
sationes sunt odiosæ, & stricte interpretandæ,
ut dixit Verallus *decis. 272. par. 1.* † Item quod dis- 19
positio prohibens filium obtinere beneficium in
Ecclesia patris, cum sit exorbitans, & odiosa, non
comprehendit nepotem legitimum ex filio illegi-
timo, Sayrus *in cap. 9. hoc tit.* & de aliis quam plu-
ribus exemplis, idem Riccius legendus *ubi supra*
vers. *infertur 6.* & à vers. *infertur 8.* usque ad fi-
nem limitat in aliquibus dispensationibus, & ab-
solutionibus favore animæ, & favore matrimonii
de quibus dixi plura *sub tit. de rescrip.* aliqua
etiam *sub cap. præced. q. 8. & 9.*

Ad quartam quæstionis partem, an suffragetur 20
tali illegitimo tollerantia Episcopi, sive possessio
longissima annorum 30. & quod primum ne-
gatur ex dictis à *n. 1. hic* eo quod, ut jam dixi con-
tra concilium, nec expresse nec tacitè valeat dis-
pensare, Trevisan. *decis. 111.* & cum eo Riccius
dicta collect. 1367. ad dict. cap. 15. Trid. Gratianus
ubi supra n. 33. ex dicta glossa *cap. cum dilectus*,
& Abbas *in dicto cap. dilectus hoc tit. nume-*
ro 4.

Et quoad secundum, licet per dictum *in cap.*
1. de regula de triennali. q. 8. videatur minori tem- 21
pore succurri tali filio illegitimo possidendi; sed
quia jam in hac secunda parte *q. 3.* vers. *ad ter-*
tiam, dixerim prædictam triennalem possessio-
nem, nec aliam majorem non suffragari. † Ideo in 22
præsenti, licet Gonzalez *in regula 8. cancellariæ*
glossa 5. n. 33. & Barbosa *in dicto cap. 15. Trid. num. 3.*
ad verba dict. Trid. *in cap. 15.* ibi *longissime arcea-*
tur per triginta annos, alio succedente in bene-
ficio paterno immediate, videri filium posse in eo
succedere; & quod hæc longa possessio alterius
intermedii filio illegitimo faveat eo quod incon-
tinentiæ scandalum tanto tempore, præsumatur
cessare.

Sed

23 Sed in casu nostro ex adverso magnum resultaret, cum loquantur de longo tempore, quo filius illegitimus est in possessione Episcopop tollerantia; quia hæc quantumvis possessio longa non illum tuetur contra joris dispositionem, & *dict. const. clem.* 7. & *Trid.* dispositionem *in dict. cap.* 15.

24 Nec enim ex tali longæva possessione possunt illegitimi suffragari in casu, de quo loquitur, cum habeant contra se juris resistentiam, & concilii, contra quod non ita facile dispensat Sum-
25 mus Pontifex. † Ex diuturna enim possessione, etiam longissimi temporis non potest induci aliqua præsumptio dispensatioois; & ubi non solet dari dispensatio vera, cessat præsumpta Puteus,
26 *decis.* 139 *num.* 4. & *decis.* 257. *lib.* 3. *n.* 3. † Nec potest habilitare incapacem, cum ex temporis diuturnitate, non possit nasci titulus, ut dicunt Rebuff. *in tr. de pacifica possess. in* 4. *limit. n.* 172. vel secundùm aliam impressionem *num.* 206. qui in specie ponit de illegitimo, qui est in habilis ad obtinendum beneficium in Ecclesia, in qua pater, *ibidem n.* 2. 225. vers. *vigesimo quarto*, Gratian.
27 *discept. foreus. dict. cap.* 397. *ex n.* 41. † reddentes rationem; quia eum non possit habere titulum, non possit juvari possessione, quæ non datur sine titulo, & quia sine titulo quis semper est in mala possassione, & consequenter nunquam præscribit ut dixi late, *in cap. fin. de præscriptionibus* per textum ibi, & *regul. possessor. de reg. juris lib.* 6.

28 Pro complemento notabis posse à Pontifice dispensari cum filio illegitimo alicujus religiosi, ut ad dignitates, & prælaturas promoveatur in ea religione, in qua ejus pater prælationem obtinuit, sive obtinet; si tamen sit cum axpressa Pontificis dispensatione, & non solùm pro tota
29 religione. † Sed & pro eodem conventu: ita Barbosa, *in dicto cap.* 3. *hoc tit. n. fin.* Ubi componit hoc modo duas opiniones affirmantem unam Fr. Emanu. Rodriguez, *quæst. reg. tom.* 1. *q.* 13. *art.* 7. sic tenentem sola dispensatione generica, quam bene reprehendit Ludovicus Miranda, relatus à Barbosa, *q.* 2. *art.* 10. *in man. regul.* Et hæc Facilius explanantur ex dictis, *sup. q.* 4. vers. *ad tertiam.*

30 Secundo notabis quod filius illegitimus prohibetur habere beneficium in eadem Ecclesia patris, qui cum esset Clericus primæ tonsuræ, Cappellaniam Cathedralis obtinuit, & deinde tam Campellanin, quam tonsura dimissa, habituque sæculari assumpto, hujusmodi filium suscepit, ac demum uxorem duxit, illaque defuncta aliam accepit, io euque statu semper perseveravit: ita ex Sacra Congreg. Concilii 24. Jann. 1602. & ex mente Trid. *dicta sess.* 25. *cap.* 15. refert Barbosa, *in Bullar.* verb. *filius illegitimus cujus*, & *in decis. Apostol. in eodem* verbo *n.* 19. *per dict. declarat.* apud Aldan. *in compendio canonicar. res. lib.* 2. *tit.* 36. *n.* 18.

31 Tertiò quod filius ex legitimo matrimonio natus eget dispeosatione, alias ex gratia concedenda, possit immediatè obtinere beneficium de jure patronatus, quod obtinuir pater? ad quod beneficium in fundatione sunt vocati proximiores de genere Barbosa, *in Bullario*, verb. *filius* penult. sequitur ex S. Con. Concilii sub die 23.
32 Augusti 1631. † Ubi concludit quod filius legitimus clerici conceptus ante clericatum, gaudet previlegio fori, durante vita ejus patris: sic refert declaratum ex sacra Congreg. immunitatis in Calliens 18. Martii 1631. an apud nos in praxi admissum colliges ex his quæ late dixi *in cap.* 2. *de Judic.* cum aliis, & *sub. cap.* 2. *de foro compet.* Et ad plures casus jam *supra* resolutos videbis eundem Barbosam cum declarationibus, & deoisionibus Bullario, & *decis. Apostol.* dict. vers. *filius.*

AD TITULUM ET RUbricam, de Servis non ordinandis, & eorum manumissione.

SUMMARIUM.

1 *Conditio non liberi hominis præstat impedimentum ad ordines.*
2 *Servilis vilitas non capit honorem clericalem, & irregularitatem inducit ut* numero 10.
3 *Servi Juxta leges politicas repelluntur ab obtinendo Decurionatu, nec admituntur ad officia, quæ per liberas personas exerceri, leges jubent*, & n: 7.
4 *Servi in jure semper pro nullis habentur.*
5 *Infames, & viles non admittuntur ad Dignitates.*
6 *Servo nihil abjectius, qui nec participat de Jure.*
7 *Homines ingenuos ad gubernandum Republicæ, convenit habere nobiles, & qui honoris capaces sint, & qui honestè se gerunt.*
8 *Sacerdotii Dignitas summa, est Dignitas Dignitatum.*
9 *Libertas primum bonum consideratur quoad ordines, quatenus servituti opponitur.*
11 *Ordinatio mancipat quem Ecclesiasticis ministeriis.*
12 *Servus nequit ordinari, quia non est suus, nec Dominus suorum operum.*
13 *Militia Divinæ aggregandus debet esse ab aliis immunis.*
14 *Servitus non inducit irregularitatem perpetuam, sed dum durat. Et differentia aliorum infamium* n. 15.
15 *Servus quacunque ratione à servitute liberetur desinit esse irregularis absque alia dispensatione, si alias fidelis Christianus & bene instructus sit, non neophitus, & recenter conversus*, & n. 16. & 17.

Quia in titulo præcedeoti visum est de impe- 1
ditis ordinari ratione originis, hoc est ex defectu natalium, & ordinandi ex variis causis impediantut ad ordines promoveri sine dispensatione Papæ, ut patet ex tit. sequeot. jam nunc præstat agere de alio impedimento, quod vocatur conditionis hoc est non liberi hominis, sed ser-
vi, † cum servilis vilitas non capiat honorem cle- 2
ricalem, ut patet 54. *dist. per tot.* 12. *q.* 2. & *in c.* 1. *in fin. supra de filiis Presbyter.* & ex aliis Juribus hujus tituli; item & ex *c. fin. de reb. Eccles. alien. vel non c.* 3. & 4. *de rerum permut. c. mandato*, & *seq. de conditionibus appositis, c.* 2. *de natis ex libero ventre*

cap. unico, *& ex cap. per venerabilem* verf. *præterea*, *& sequenti qui filii sint legitimi*, *& ex cap. unico de infantib. & languid. cap. forus de verb. signific. cap. relatum de sent. excommunic.* & possunt applicari quæ Doctores referunt juxta titulum de conjugio leprosorum, & de conjugiu servorum.

3 Quod si ratio hujus impedimenti ad ordines poscatur, ex eo enim desumenda venit: nam cum juxta leges politicas servi repellantur ab obtinendo Decurionatu, cum Dignitas sit Reipublicæ, ut *in l. 2. cod. de decurion. lib.* 10. *& in l. ad Decurionatum cod. de vacatione muner.* cum ad illa officia quæ per liberas personas exerceri leges jubeant, servi non admittantur ex *l. in his* 175. *ff. de reg. jur.*
4 † qui semper in Jure pro nullis habentur, *l. quod*
5 *attinet* 32. *eodem tit.* † indeque eveniat quod nec viles, nec infames admittantur ad Dignitates, *l. 2.*
6 *cod. de dignit. lib.* 10. † Et servus, qui nihil est, eo nihil abjectius sit, ut late probavit D. Franc. de Amaya *lib. 2. observat. 1. cap. 13. n. 2. & 4. & lib. 2. cap. 6 n. 9.* nec participet de Jure, *l. qui testamento* 20. §. *servus ff. de testam. l. 1. ff. de Jure de*
7 *liber.* & cum nec pudoris dispendium sustinere possit. † Quid mirum, quemadmodum ab illa decurionatus Dignitate repellitur, ne servili macula, Dignitas curiæ violetur ut ajunt DD. per textum *in l. 2. cod. si servus, & libertus*, quia expedit Reipublicæ, ut ad eam ordinandam admittantur homines ingenui; & nobiles, & qui honoris capaces sint, qui semper honestè se gesserint, ut probant cum multis Bobadilla *lib. 3. polit cap. 8. ex n. 6.* & Amaya *in dict. l. 2. cod. si servus, & ingen. n. 2.*
8 *& 3.* † sic ut à dignitate sacerdotali servi explodantur, cum sit summa Dignitatum Dignitas, ut desumitur ex *cap. bene quidem* cum aliis *tota dist.* 96. *& ex cap. solitæ de majorit. & obed.* ut passim Doctores, & *in cap. novit de Judiciis.*

9 Cum ergo ex defectibus bonorum temporalium possit aliqua irregularitas contrahi, & inter eos numeretur fama, & primum bonum, quod venit quoad hoc considerandum sit libertas, quatenus servituti opponitur juxta illud ad *Galatas* 4. *Jam non sumus ancillæ filii sed liberæ*, & 1. *ad Co-*
10 *rinth.* 12. *sive servi sive liberi*, † & defectus hujus boni servitus appelletur, irregularitatem inducat, ut patet ex multis decretis *d. dist.* 54. *à princ.* & ex toto nostro titulo, ut habetur in *auth. si servus*, *cod. de Episcopis*, *& clericis*, Theologi *in 4. dist. 25.* ubi *D.* Thomas *q. 2. art. 2. p. 1.* Richard. Paludan. & reliqui Ant. *p. 3. tit.* 28. *c.* 6. Silvester & alii summistæ, verb. *servus*, & verb. *irregularitas*, Navar, *in man. cap. 27. n.* 204. Majol. *lib 1. cap.* 55. Saleed. *in pract. cap.* 19. Diana *tract.* 7. *de servis*, *& mancipiis ref.* 53. *p.* 7. Suarez *de cens. disp. 52. sect. 3. ex n. 1* Fillucius *tract. 19. c. 7.*
11 *q. 19.* Bonacina *de irregularit. q. 2. puncto* 4. & alii. † Sequitur ut cum per ordinationem quis mancipatur Ecclesiasticis ministeriis, & servus non possit hoc modo seipsum mancipare, quod nec possit ordinari; quia nemo potest dare altari, quod
12 suum non est † at servus, non est suus, nec Dominus suorum operum; ergo, quandiu servus in tali statu permanet, videtur ut nequeat ordinari, sicut omnes fatentur, & insinuat Leo I. *Epist.* 1. *in cap.*
13 1. *dicta dist.* 54. in verbis sequentibus. † *Debet immunis esse ab aliis qui Divinæ militiæ est aggregandus, ut à Castris Dominicis, quibus nomen ejus scribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur.*

Et ut intelligatur hæc ratio animadvertendum 14
est, ut licet sacri canones loquantur in locis adductis de hæc servitutis irregularitate, non considerasse in servo ignobilitatem illam, quæ esse videtur in vili conditione servi, ut ratione illius hanc irregularitatem imponerent, quamvis possent illam considerare; quia etsi in homine ordinando requiratur ex quædam decentia claritas quædam propter eminentiam illius status, cui non minus videtur obstare servitus, quam illegitima origo, de qua late dictum est in tit. præced. vel infamia, & similia, ut in titulis sequent. canones vero nullam rationem videntur habuisse, sed impedimenti, quo oblato, per manumissionem, ac adeptionem libertatis, cesset quidem omnino, cum solum considerarint ex varia parte rationem Justitiæ respectu Domini, & ex alia religionis causam in ministeriis sacris.

Et sic colligi servitutem non inducere irregu- 15
laritatem absolute perpetuam, sed quandiu durat, & Dominus non consentit: nam quacumque ratione servus redimatur & à servitute liberetur, desinit esse irregularis absque alia dispensatione; quia ablatum est fundamentum hujus irregularitatis, cum ex sola præcedenti servitute non relinquatur macula vel indecentia moralis, quæ à lege considerata sit, ad irregularitatem inducendam, † si alias servus fidelis, ac 16
bene instructus, Christianus, ac Catholicus esset, non neophitus, & recenter conversus: ita docent præter antiquos Suarez *ubi supra dicta sect. 3. n. 2. & 3.* Cornejo. *in 3 p. D. Thomæ, tract. de irregul. disp. 14 dubio* 1. *& 4.* Leandet *de irregularit. tract. 1. disp. 5. q. 1. & 2.* Henriquez cum multis *in summa lib. 11. cap. 10. n. 5. & lib. 14. cap. 8. n. 7.* Bonacina *supra n* 2. verf. *primo* Diana *dicta ref.* 53. Villalobos *in summa tom. 1. tract. 24. dif. 36. n. 1. & 2.* qui sub verborum compendio reddens adductam rationem, integram materiam explicat, de quo sunt etiam videndi Albert. Trotius, Bernad. Diez, Sotus Lelius, Zanchis, Paul. Lancelot. Ugolin. Avila, Valet. Reginald. Campanillus, Beller, & alii, quos citat *in hac Rub. & in cap. hoc tit.* Barbosa, & idem *in princ. dict. dist.* 54.

Jam ergo antequam ad explicationem Ju- 17
rium hujus tituli deveniamus, quia occasione inscriptionis hujus Rubricæ, possint multa moveri de servis, de eorum differentia de manumissione & libertinitate forte in toto Jura Canonico, non alibi Congruentius tractanda, ideo pro praxi, & pro bonis litteris visum est annectere in præsenti Rubrica quæ subsequuntur.

QUÆST. I.

An servitus sit naturæ contraria? Quid sit? Unde origo etiam mancipiorum? Quibus modis contingat? An una sit species servorum, seu plurima? Et quam potestatem Dominis præstent, quominus servus ordinari queat? Ubi de servis adscriptitiis, censitis, inquilinis, ordinariis, vicariis, & mediastinis, & de aliis, qui sub prædictis nominibus includuntur.

SUMMA-

SUMMARIUM.

1 *Homines omnes, aut liberi sunt, aut servi.*
2 *Genitores debent natis imperare.*
3 *Generosi ignobilibus imperant.*
4 *Seniores imperant junioribus.*
5 *Domini imperant servis.*
6 *Poteatiores imperant imbecilioribus*, & numero 9.
7 *Prudentes dominantur in ignorantes.*
8 *Servi sunt instrumenta quædam animata. Expende, ut* n.14. & 15.
9 *Fæmina masculo subest.*
10 *Servitus Philosophica differt à servitute, de qua leges, & canones loquuntur.*
11 *Libertatis proprium est vivere sic ut velit &* n.17.
12 *Servitus est inimica naturæ, quæ fuit introducta necessitate impellente gentium. Et qualiter definiatur* n. 13.
14 *Servitus Philosophica non est vera, Et* numero 15.
15 *Instrumentum alterius generis est, quam id, cujus est instrumentum.*
16 *Servitus constituta est Jure gentium, non quidem naturali &* n.22.
17 *Servitutis nota est subjici alieno Dominio.*
18 *Servum nemo intelligitur sine Dominio.*
19 L. in princ. ff. de rerum divis. l. usumfructum 23. de liberali causa, l. de peculio. l. quod servus 36. in fine ff. de stipulat. servor.
20 *Servus hæreditarius ratione possessionis, dicitur esse in bonis nullius, sed non est sine domino.*
21 *Servus sine Domino quando dici possit.*
22 *Filius familias, etsi alienæ potestati subjiciatur non tamen Dominio.*
23 *Servitus etiam introducta ob pretium participandum, non est secundum naturam, &* n. 59.
24 *Servitus fuit inventa ex bellis, quæ Juris gentium sunt, & qualiter contingeret.*
25 *Servus dicitur à servando* n. 26. & 27.
26 *Captivi non cruciabantur, sed ut homines servabantur apud Lacedæmonios.*
27 *Mancipia servi vocabantur, eo quod ab hostibus manu capiebantur; idem de rebus manu captis.*
28 *Servi etiam sunt ex nativitate, & quibus modis contingat* n. 29.
29 *Servi fiebant in metallum damnati.*
30 *Servorum Conditio nullam recipit divisionem, quorum aliqui dicuntur ordinarii, aut vicarii, adscriptitii, vel mediamisti* n.36.& ex n.50. *ubi quot eorum diversa sunt nomina*, o. 65.
31 *Servus non alia infamia nota nequit ad ordines ascendere; nisi quod subjectus est Dominio alterius.*
32 *Dominicæ potestatis effectus in servos duplex præcipuè fuit.*
33 *Servi qua de causa quadrupedibus comparentur.*
34 *Dominus etsi posset olim servum occidere, hodie non, nec supra modum sævire, ut* n. 35.
35 *Homicidium semper fuit malum intrinsece.*
36 *Parentes olim habuerunt potestatem necis in filios.*
37 *Hominis liberi plures sunt species.*
38 *Servi triplicis differentiæ sunt, ut adscriptitii, qui glebæ, seu prædio colendo sunt addicti perpetuo*, numero 41. 42. 43. & 44.
39 *Servi circa originarios, & adscriptitios jam non est in usu.*
40 *Adcriptitiorum servorum origo ad quem effectum, qui aliàs dicebantur coloni, censiti, & inquilini, ut* n.41. & 42.
42 *Adscriptitii (alias liberi homines) quibus modis fiebant servi, & quare sic nomen accipiunt* n.43.
44 *Censiti, coloni, & inquilini promiscuè appellantur adscriptitii servi, & quare.*
45 *Adscriptitii servi, censiti Coloni, inquilini, dicebantur membra illius terræ, cui adscribebantur, seu census, aut tributi, qui sunt servi secundum quid ut* numero 50.
46 *Originarii servi sunt illi qui orti sunt ex adscriptitiis* n.47. *cum aliis.*
47 *Judæus quos servos possit habere Christianos, & quali superioritate* n. 48. *seu pœna* numero 49.
50 *Mancipium vere servus dicitur, & qui alius, vel non.*
51 *Adscriptitius servus dicitur portio fundi, & inter immobilia computatur.*
52 *Servus ordinarius est qui aliis servis præpositus est.*
53 *Servus Vicarius est qui servo subministrat ordinario.*
54 *Servus mediastinus, est medius intra ordinarium, & vicarium.*
55 L. 4. §. in fine ff. de his qui notantur infamia.
56 *Servi ordinarii habebant alios, quos dicebant actores, & silentiarios, & qui omnes fuissent.*
57 *Servi Vicarii quos servos etiam haberent, scilicet Ostiarios ministratores, symphoniacos, Cubicularios, Histriones, & alios.*
58 *Servi Vulgares dicebantur vicarii, & quos alios haberent, scilicet Topiarios pastorales, saltuarios, Dietarios, & alios.*
59 *Mediamisti, qui nec ordinarii, aut vicarii servi, qui sint, & quos comprehendant.*
60 L. 1. § 4. ff. nautæ Caupones.
61 *Servus actor qui esset, & qualiter differat à servo procuratore & dispensatore* numero 62.
63 L. apud Labeonem §. Prætor ait ff. de injuriis.
64 *Servi Vispelliones dicebantur, qui manumitti non poterant & quare* n.65.
66 *Servus Compeditus dicebatur qui malus servus solebat de fuga suspectus coerceri nervo.*
67 *Servorum, etsi una conditio, nomina tamen sunt diversa propter opera diversa illis designata, ut* numero 68. & 69.
69 *Servorum nomina diversa oportuit distinguere ad effectum recipiendi ordines.*

70 *Homines passi ob pretium participandi in se venundari, pessimam servitutem incurrebant, etiam ex antiquo.*

71 *Servi passi se venundari, & ad actum gerendum, & alii qualiter different, ut Histriones, Gladiatores, & saltatores, qui postea cessarunt, ut n. 72.*

1 AD primam quæstionis partem videtur respondendum, quod cum omnes homines, aut liberi sint, aut servi *princ.instit.de Jure person. l.summa* 3.*ff.de statu hom.*ubi scriptores, ac notant Cajus *lib.* 1. *instit. tit.* 1. *in princ.* & *lex Regia q.* 4.*in proam tit.*23.sic quemadmodum libertas prouenit à Jure naturæ, *l.*4. *ff.de Justitia & Jure*, ita
2 & servitus, tum ex dictis Juribus; † tum quia Divini ingenii vir Plato, *dialogo* 3.*de legibus*, scribit primam *dignitatis rationem esse, ut genitores natis*
3 *imperent.*Secundam, *ut ignobilibus generosi.* † Ter-
4 tiam *ut junioribus seniores.* † Quartam, *ut Domini*
5 *servis.* † Quiotam *ut potentioribus imbecilliores*
6 *serviant.* † Sextam, *& quidem omnium maximam*
7 *esse, qua secundum naturam ignorantes sequi jubentur prudentes autem ducere, ac dominari*: idem refert Joan. Stobæus *sermon.*42.*ante finem pag.*295.
8 Et confirmatur similiter ex Aristol.*lib.*1. *polit. cap.*3. *&*.4.asseverante servitutem à natura oriri, servosque instrumenta esse quædam animata, &
9 animum corpori imperare, hoc autem servire † Et in sexibus fœminam masculo subesse, minusque sapientes natura ipsa servos esse, & sapieotioribus subditos ut ab his regantur; idem *lib.* 7. *polit. cap.* 14. affirmat esse natura ipsa servitutem junenis ad senem, & amplius ex Marco Cicer. *in* 5. *Paradox.* indicante omnes prudentes liberos, insipientes verò & improbos natura esse servos: etenim Lypsius *lib.* 3. *manud.ad Stoic. Philosophos dissertatione* 12. recenset etiam esse hanc stoicorum opioionem.

10 Verum quia alia est servitus de qua Juris consulti, & Pontifices agunt, illi in relatis Juribus, isti *in tit. nostro, & tota dist.* 64. ac in aliis titulis, & Juribus assignatis *in Princ. Rubricæ*, alia inquam ea dè qua Philosophi proxime relati, cum hæc ad dominium, coactionem, vel necessitate, non pertineat, sed ad honorem, obsequium, & reverentiam senioribus, à junioribus, generosis ab ignobilibus, parentibus à filiis, marito ab uxore debitam, vel ad utilitatem ipsius servitutis, qualis illa, quæ imprudentis ad prudentem, minus sapientis ad sapientiorem dicitur. Illa verò, de qua Jure consulti, & Pootifices eum qui servus est alterius Dominio, ac potestati ita subjicit, ut tanquam res quælibet à Dominio vendi, alienari possit; & cum mistis deficiat illa *naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet*, de qua *in l. libertas* 4. *ff. de statu*
11 *homin. l.*1 *tit.* 22. *p.* 4 †. & illa, de qua loquitur *de offic. lib.* 1. dum inquit libertatis proprium est sic vivere, ut velis, ut explicant citati à Brisonio *in notis ad §.libertas in inst. de Jure naturali*, ubi Pichard. Mynsing. Anton. Faber, & cæteri Institu-
12 arii ac Doctores *in dict.l.*4.*Alex.lib.*4.*cap.* 10. † quid mirum, ut hæc servitus naturæ adversetur, sitque instituta Jure genitum, non natura, sed necessitate impellente ut agnoscunt DD.in adductis locis, & *in d.l.libertas*, 4. *§.servitus ff.de statu hom. in §.servitus* 2.*inst. de Jure personar.d. l.*1 *tit.*21.*p.* 4.*l.*1 *tit.*19.*p.*2.*l.*4.*tit.*5.*p.*4.Cicero *in paradoxis*, Quintilian.*lib.*2.*cap.*3.Aristotel. *lib.*1.*polit.p.*3.*&* 4.Seneca *declamat.*7.Gellius *lib.*7.*cap.*4.Halycarnas *lib.*4.Macrobius *lib.*3.*saturnal.c.*7. Conanus *lib.*2.*comment.c.*1.2. *&* 3.*&c.*10.Auton.August. *in l. sed etsi mulieres §. & plane ignominiæ ff.de excusat.tutor.*Bart.& Corras. *ibi, & in l.*13.*de servi* Simanchas *de cathol. instit.tit.*61. Forcatolus *dialogo* 26.Covar.*in regula peccatum* 2 *p.* §. *dicentes* † 13
ut servitus, quæ à persona servili, libere personæ debetur, *sit constitutio Juris gentium, qua quis Domino alterius contra naturam subjicitur.*

Patet ergo ut servitus, de qua in titulo nostro sit contra Jus naturæ, & libertatis, nec officere dicta Platonis, Aristotelis, & aliorum politicorum in principio adducta, quia ut jam diximus servitus illa dicitur Philosophica, quæ non est vera, alias quidem dici posset, ut illi qui comites, Principes & Reges, Ducesve aut parentes, & superiores observant ipsis servire, quod ridiculum esset juxta *leg. non dubito* 7.§.1.*ff.de captivis, & post lim.reversis, l.fin.cod.de patria potestate*, alioquin Aristoteles, & ejus asseclæ hunc modum servis refertissimum facerent, cum nemo, non Regibus, aut Principibus pareat, ut Reges, vel Principes Deo, *l dig-*
na vox, cod. de legibus † Præterea, nam allucina- 15
ri videtur Philosophus, dum ait servum esse instrumentum hominis, cum homo sit pariter is qui servit, & conditione à Domino differat, non genere; atqui omne instrumentum sit alterius generis, necesse est, quam id cujus est instrumentum, dicunt Doctores, & Diana *part.* 7. *tract.*7. *res.* 1. nam Scapha non est alterius navis capacioris instrumentum *l. ultima ff. de instructo, vel instrum. legato*, & iode ut servus opilio, vel caltuarius, aut villæ instrumeotum, non vilici, ex *l. si ita testamenta* 15. §. 2. *ff. eodem*, ubi legistæ; ergo, servitus de qua in tit. hoc. & io Jure civili, ac Regio non est à natura, sed à constitutione hominum distincta admodum ab illa, de qua Philosophi ut explicant etiam prætericam relati Driedo *de libertate Christiana lib.* 1. *pag.* 8. Covarruv.*supra n.*5.§.11. Joannes Marcer.*lib.*1. *opin.cap.*9. Vaconius à Vacuna *lib.* 1. *declaratione* 1. quibus adde Besuldum *in synopsi politica doctrina lib.*1.*p.*1.*cap.*14.*n.* 2.

Cumque servitus sit quoddam Jure gentium 16
constitutum, & introductum, cum nec ex jure naturali; quia natura omnes homines liberi nascantur *d.l. manumissiones* 5.*ff.de Just. & jure princip. inst. de libertinis*, quo nec esset nota manumissio, cum servitus esset incognita, ubi legistæ, nec ex Jure civili, cum tale Jus servos non agooscat, nisi hactenus ut illos pro nullis habeat.*l. qui testamento* 20.§. *servus ff. qui testamenta facere possunt, l. nullomodo* 7.*ff.ad leg.cornel.de falsis, l. quod atti-*
net 32.*ff.de reg. Juris* † Oportet inquam dicere, 17
ut quemadmodum nota libertatis est facere quod velis item etiam hæc sit vera servitus nota, scili-
cet subjici Dominio alieno. † Et sic fieri ut nemo 18
servus intelligatur sine Domioo, servumque, & Dominum, ut correlativa se se habere, cum quispiam sibi ipsi servire non possit; imo nec cuiquam res sua, ut *in l.re communi* 26. *ff. de servitutibus urbanorum predior.* nec prædium ullum sibi ipsi, *l.cum essent* 33.§.1.*ff.de servitut.rusticor.prædior.*

Et quamvis servus hæreditarius dicatur esse 19
nullius, *l.* 1. *in princ. ff. de rerum divis. l.* 3. *in princip. ff. de peculio*, & quod possit esse servus sine Domino ex l.usum fructum 25.*ff.de lib.causa, l. quod servus* 36. *in fine ff. de stipulat, servor.* & è contra videamus quod filius familias alienæ

quidem

quidem poteſtati ſubjiciatur, nihilominus hæc
ſubvertunt veram ſervitutis definitionem, & na-
20 turam, † quia licet ratione poſſeſſionis ſervus
hæriditarius in nullius bonis ſit, *l. 1. § Scævola
au ff. ſi quis teſtam.* Liber eſſe juſſus erit: tamen.
ratione juris, quod hæres habet in rebus hære-
ditariis, vel alius in aliis bonis, intelligitur eſſe
in ejus bonis; non enim negari poteſt, quod
ſaltem ſit interim, dum hæres ſubintrat ipſo
hæreditatis adjacentis dominio, quæ vicem do-
minii obtinet, juxta *l. denique* 13. §. *quæſitum*,
verſ. *accedit ff. quod vi, aut clam. l. cum hæredi-
tas* 9. *Cod. depoſiti §. ſervus etiam inſtit. de hære-
21 dibus.* † Minus ſecundum, nam quoties ſervitus
ſignificat relationem, numquam eſt ſine Domino,
ut ex jam adducta ſervitutis definitione patet:
tamen ſi denotet jus, & qualitatem, tunc pote-
rit ſervus dici ſine Domino, quia tamen verè ſer-
22 vus non dicetur. † Non inquam tertium de fi-
lio familias, qui, & ſi alienæ poteſtati ſubjiciatur
l. poteſtatis 215. *ff. de verb. ſignif.* ſed non alieno
Domino. Videbis Anton. Fabee, *tom. 1. Iuriſpru-
dent.* Papin. *tit.* 3. *princip.* 3. & alios communi-
ter.

23 Nec obſtat dicere fieri ſervos non tantum
jure gentium, ſed etiam jure civili, puta ſi quis
liber homo major viginti annorum paſſus ſit ſe
tanquam ſervum venundari ad pretium partici-
pandum, ut *in l. & ſervorum §. 1. de ſtatu hom.
§. ſervi autem inſtit. de jure perſonar. l. 1. tit. 14. p.*
4. ibi *la tercera, & toto tit. ff. quibus ad libert. pro-
clam. non licet. & l. 23. ff. de liberali cauſa*, patie-
bantur enim ſeſe venundari aut ad pretium par-
ticipandum, ut ad actum gerendum, ut *in l. 6.
§. 4. ff. de injuſto rupto, irrit. teſt.* quo ſpectat il-
lud D. Ambroſii, *lib. de Joseph* ibi: *quomodo non
omnis ſervus avarus, qui pro exiguo pecuniæ
lucello ſeipſum actionatur, qui ſe vendunt ludo*
(inquit) *acron. authorati vocantur, authoratio
enim dicitur venditio gladiatorum*: ex quo loco
intelligit Revard *lib. 2. conjectan. cap.* 8. quanam
fuerunt, qui ſeipſos actionabuntur ad actum ge-
rendum, addens ſe non dubitare quin fuerint illi,
qui aut hiſtrionico aut gladiatorio, aut ſaltatorio
alicui ludo ſe vendebant; tum quod id fieri ſolere
certo certius dicit, tum quod inter alia *per actũ*,
motum corporis veteres intellexerint, ut Hiſtrio-
num, & ſaltatorum, qui etiam ex eo ipſo *actuoſi*
dicebantur: alia videnda, & de loco, ubi præ-
dicta venditio fiebat, & ad quos effectus, dico *in-
fra hac quaſt* ubi de differentia *n. penult. & fina-
li*, & aliis inquam modis; quia reſpondetur præ-
dicta definitione, ſolum agi de natura ſervitutis,
& primæva origine, quam ex Jure gentium eſſe
conſtat. *dicto* §. 2. verſ. *Jus autem gentium, de
Jure perſ. dict. l. 4. ff. de Juſtitia*, cum aliis, ad
quam omnes modos introductos civili lege ſer-
vitutis inducendæ reduci debere, cum ſervitus
ipſa non eo minus ſit Juris gentium, notant
Faber, & alii, *ubi ſupra*, & Diana *dict. tract.
7. p. 7. reſ.* 2. ubi concludit, ideo ſervitutem eſſe
contra naturam, ut numquam fieri poſſit, quod
quis alieno Dominio ſubjiciatur, ſecundùm na
turam, ſcilicet primævam, cui bella erant incog-
nita.

24 Hinc jam ſervorum nomen inditum eſt ab
eo ſcilicet, quod inventa ſervitus ſit ex bellis,
quæ Juris gentium ſunt, *l. ex hoc Jure* 5. *ff. de
Juſt. dict. §. ſervitus 2. de jure perſonar* & cum li-
beri homines capientium fierent, atque accide-
ret quod multi deſævirent in captivos, eoſque
necarent, inde conſtitutum fuiſſe, ut potius
venderentur, quam occiderentur *dict. §. ſervi.
1. inſtit. de Jure perſon.* ac propterea victores
ſervarent † ideo concludunt omnes ſervum à 25
ſervando dici ex jam adductis Juribus, & *dict.
leg. Regia* Pichard. *in dicto. §. ſervus 2. inſtit. de
Jure perſonarum n.* 4. & legitlæ *in l. libertas* 4.
§. 1. *ff. de ſtatu homin. & l. pupillus* 239. §. 1. *ff. d.
verb. ſignific.* Unde D. Auguſtin. *lib.* 19. *de ci-
vitate Dei* origo (inquit) vocabuli ſervorum
in lingua latina inde creditur ducta quod hi, qui
Jure Belli poſſent occidi à victoribus conſerva-
bantur; & huc pertinet Horat. *lib. 1. epiſtol. ad
Quintium.*

Vendere cum poſſis captivum occidere noli.
Serviet utiliter, ſine, paſcat durus, oret-
que
Navigot, ac mediis Hiemet Mercator in un-
dis
Annonæ proſit portet frumenta penuſque.

Imo fertur quod Ageſilaus Lacedemoniorum 26
Dux ſæpius pro concione milites ſuos admonuiſ-
ſe, ne captivos, ut facinoroſos cruciarent, ſed ut
homines ſervarent, videndus Mynſing. *inſtit. de
ingenuis §. ſervi*, & cæteri ſic dicentes: quare Plu-
tarch. *in comparat. Agid. & Cleomen.* dixit, merito
interpretes, pleroſque cenſere ſervos à ſervando,
non à ſerviendo denominatos eſſe.

Sequenti etiam nomine deſignabantur *manci-* 27
pia vocati; eo quod ab hoſtibus manu capiebantur
d. § ſervi inſt. de Jure perſonar. ibi inſtitutariis,
& Pichard, *dict. n. 4 in fine*, ſicut & etiam aſſeritur
in dicta l. libertas dict. §. 1. indeque Varro, quem
ſequitur Diana *dict. p. 7. tract. 7. reſ. 3. in fine*
(dixit) mancipium à manu, quod manu capitur,
hoc eſt res omnes, que manu capiendo acqui-
runtur, mancipia dicta; referent Othomano *in
dict §. ſervi enunciat.* 9. & teſte Balduino *ibi* apud
latinos mancipium dicitur comparatio certi, per-
petuumque Jus poſſidendi: unde eleganter Lucr.
dixerit.

Vitaque mancipio nulli datur omnibus uſu.

Jam ergo vides ſervos, non ſolum ex bello à cap- 28
tivitate fieri, ſed etiam ex nativitate §. *ſervi* 3.
inſtit. de Jure perſonar. nempe naſcendo ex an-
cillis Dominorum, de Jure gentium, aut propter
participandum pretium ex Jure civili, quando quis
venundari patitur. † Et aliis etiam modis, maxi- 29
me in metallum damnati, qui ſervi pœnæ dice-
bantur, quia & civitatem, & libertatem amitte-
bant & ex *Senat. Claud. ut in tit. inſt. de ſucceſſio-
nibus ſublat, & in l. unica cod. de Senat. Claud.
toll.* Picard. *ſupra de Jure perſonar. in fine*, di-
cens omnium ſervitutum ſpecies originem ha-
buiſſe à Jure gentium. † Et quod horum ſervo- 30
rum conditio nullam recipit diviſionem; ſit ut
de quoquam eorum dicere valeas minus ſervus
magis ſervus Quia in ſpecie ſervitus ſciendi non
poteſt, ut *in §. fin. inſtit. de Jure perſonar.* ibi:
*in ſervorum conditione nulla eſt differentia, l.
& ſervorum* 5. *ff. de ſtatu homi.* ubi docto-
res.

Unde recte quia (ut *ſuprà in Rubrica* di- 31
ctum eſt) ratio propter quam impedimentum,
quominus ſervus ad ordines aſcendere nequit, non
ſit alia infamiæ nota, niſi quod ſubjectus domi-
nio alterius, nequeat Eccleſiæ inſervire; ideo qualem

Domini potestatem in servos haberent designan-
do, clarius patebit ratio maxima, ob quam ab Ec-
clesia tale impedimentum fuit constitutum; jam
ergo ex bellis, & Jure gentium introductum
fuisse primo servitutem dictum est, quod Jure
etiam omnes pene contractus introductos fuisse
docet Justitian. *in §. Jus autem gent. de Jure natu-*
32 *rali, gent. & civil.* † sic ut quemadmodum idem
Jus servitutem introduxit, ita & potestatem Do-
minicam, cujus effectus duplex præcipuè fuit,
prius, quod Dominus in servis vitæ necisque
potestatem haberet; quia cum quisque sit rei suæ
moderator, & arbiter, *l. in re mandata cum vul-*
gatis cod. mandati, & servus sit in Domini pote-
state, ac Domino, consequens esse dicunt DD.
ut virtute talis potestatis non minus liceat Domi-
no servum suum pro arbitrio quam pecudem oc-
33 cidere † siquidem, & hae de causa servi quadru-
pedibus comparentur, *l. 2. ff. ad leg. Aquil.* quam
quidem postea valde diminutam ex constitutione
Divi Pii, Antonini, & coarctatam legimus, ac ex-
34 perimur hodie † quia, etsi olim Dominus posset
servum suum impune occidere, verberare, violare
&c. sed jam sine causa legibus cognita, ut docet
Justinian. *in §. 1. instit. de his, qui sunt sui*, & hoc
de Jure civili olim processisse, non quidem de Ju-
35 re naturæ. † Cum homicidium semper fuerit ma-
lum intrinsece; non enim hodie in servos supra
modum Domini sævire valent. *dict. §. 1.* Cajus
in lib. 1. instit tit. 3. & in l. 1. ff. de his, qui sunt sui
l. 1. cod. de emend. servor. l. 1. tit. 12. c. 9. cod. Theo-
dos. l. 8. tit 2. p. 3. l. 6 tit 21. p 4. Macrob. *lib. 1. sa-*
turnal. cap. 2. Bodinus *lib. 1. de Repub cap. 5.* Alex.
lib 3. dier. genial. cap. 20. & ad eum Tyraquel. Me-
noch. *lib. 2. de arbitrariis casu 364. ex n. 1.* Co-
nan. *lib. 2. comment. cap. 2. n 3.* Diana *dict. p. 7. tract.*
36 *de servis res. 4.* † Et alii, qui, & explicant illam
potestatem, quam olim haberent parentes in fi-
lios, necis scilicet, de qua *in l. in suis 11. in fine ff.*
de lib. & posthumis, l. ultima cod. de patria potest.
diversu inquam modu propter Jus patriæ pote-
statis, quæ summa erat; in Dominis autem ex dict.
servitutis Domino, ut explicant late adducti In-
stitutarii, ac DD. legistæ.

37 Et sic inquam, ut in Rubrica ductum est, Jus
Dominicæ potestatis, dum durat in servos, impe-
dimento illis esse, ut ad ordines ascendant ex illa
inquam præstantiori ratione, de qua ibi. Unde
evenit, ut quia ubi proxime diximus ex *dicto §. in-*
stit. de Jure personarum, servorum conditionem
unam quidem esse, nec divini in species, & respe-
ctu hominis liberi plures species ponat Justinianus
dicendo quod sint ingenui, aut libertini, & in ju-
re passi dicatur servos alios esse ordinarios, alios
vicarios adscriptitios alios, alios Medianistas,
&c. qui omnes subse alias servorum species con-
tinent quia multum pertinet ad materiam nostri
tituli distinguere, an isti sint ejusdem conditio-
nis, seu non aliqui eorum possint sine impedimen-
to ordinari; ideo maxime necessarium duxi illos
distinguere, ut sic clare possimus scire de quibus
servis titulus noster loquatur.

38 Præcipua, atque communis servorum divisio
describitur præcipuè in triplici differentia; sic ut
quidam sint eorum, qui vere servi sunt cum ita
Domini sint quod eos vendere possit ex jam dictis.
Alii adscriptitii, nimirum, qui glebæ, seu prædio
colendo sunt perpetuò adstricti, seu addicti, inde
nunquam recessuri, Dominisque prædiorum an-
nuo redditus omnes, præter sumptus, & victum
redditurі, qui & liberi sunt, *cap. multorum*, ubi
Abbas, & DD. de Judæis, & servi simul, *l. diutius*
20. cod. de Agricolis, & censitis lib. 11. nam qui
Glebis, & fundis ita sunt adscripti, ut recedere ab
ais nullomodo valeant, servilis conditionis ha-
bentur ut *in l. 2. cod. de libero homine exhibendo*,
Conanus *lib. 2. comment. c. 1. & 10. n. 3.* de quo-
rum, & aliorum origine *n. sequenti.* Alii verò ori-
ginarii, qui sunt oru ex his adscriptitiis, ut notat
Abbas *in d. c. 2.* qui imputatur simul cum adscrip-
titiis inter bona immobilia, & sunt partus fundi,
ut habetur *in l. jubemus nulli 14. cod. de sacrosanct.*
Eccles. Juxta gloss. verb. *mancipia*, Conan. *ubi su-*
pra, Menochius *de retinenda rem. 3. à n. 116.* Co-
varruv. *in c. quamvis pactum 2. p. §. 1. n. 2. de pactis*
lib. 6. Velascus *de Jure emphyteut. q. 33. n. 15.* A-
zor. *instit. moral. p. 2. lib. 2. cap. 32 q. 4.* † Suarez *de* 39
cens. disp. 91. sect. 3. n. 15. ubi subdit hujusmodi
servitutem, tam circa originarios, quàm adscrip-
titios servos jam in usu nuo esse, Barbosa *in cap.*
quis autem leges 11. dist. 54. n 1. & in dict. cap. 2.
de Judæis, ubi notat *n. 3.* ex glossa *ibi* sunt liberi,
& *ibi* nota originarios sive adscriptitios liberos esse
cum Didaco Perez *in l. 6. in princip. tit. 3. lib. 8. or-*
dinem Valasco *de Jure emphyteuto q. 37. n. 3. & 4.*

Et ut altius repetatur visum est de origine ho- 40
rum adscriptitiorum differere. Igitur quia devicta
italia, & provinciis Romanis agri quam multi cef-
sarint, & latifundia partim luxu, & otio erescente,
& rerum abundantia, agricolationem deseruere,
ait Collumell. *de re rustica lib. 1. de præfatione*,
quæ tanto io honore priscis fuerat, *ut ipsorum*
tunc manibus Imperatorum (Juxta verbo Plinii *lib.*
18. cap. 3. & 6.) *colerentur agri, gaudente terra,*
vomere laureato, & triumphali aratore, & eadem
cura semina tractabant, quà bellum, eademque di-
ligentia arva disponebant, quà castra; & sic cum
ita sit necessaria generi humano, ut late scribit
D. Franc. de Amoya *in Rub. de agricolis, & censitis*,
consueverint prudentiores homines liberos ad
culturam agrorum suorum accersere. † Et inter 41
hoc fuerint adscriptitii, coloni, censiti, & inquili-
ni, de quorum conditione post Azon. Accurs. Pla-
team, Lucam de Penna Pyrrh. & Cujacium, *in*
dict. Rub. DD. *in c. indicatum de immunitate Ec-*
clesiar. Amescua *de potest. in se ips. cap. 17. ex n 23.*
Baeza *de inope debitore cap. 2 ex n. 20.* Valascus *d.*
q. 37. Covarruv. *in d. cap. quamvis pactum 2. p. § 1.*
n. 2. Petr. Greg. *lib. 14. syntagm. c. 10. ex n. 6.*
Cassaneus *in consuet. Burgundiæ Rub. 9. ex n. 1.*
Duarenus *in tit. de servit. cap. 1.* Forcatol. *in Rub.*
eodem n. fin. Schrifor *degeirus ad Anthon.* *Faber*
lib. 3. tr. 26. q. 6. Donellus *lib. 7. comment. cap. 9.*
Conan. *dict. lib. 2. cap. 10.* Thomas Sanchez *de*
matrim. cum Abbate & aliis *lib. 7. q. 19. n.* ideo
de illis progrediemus.

Etenim horum hominom illa fuit conditio, ut
qui initio liberi ingenuique nati sunt conditio- 42
nibus quibusdam, vel gratis, aut pretio patie-
bantur certæ alicui terræ se adscribere, & addi-
cere promittentes Domino soli se nunquam ab
eo discessuros, & prædiorum annuus redditus so-
luturos, ut *in l. colonos 19 l. cum scimus 21. cod. de*
agricolis, & censic. l. quisquis 16. l. si quis 20.
dict. l. jubemus 37. cod. de Episcop. & Cleric. l.
fin. cod. de transf. possession. 11. cod. communia
utriusque Judic. † atque nomen inde dictum, si-
ve quia adscripti censibus, sive quia ita erant ad- 43
scripti glebæ, ut minime eis recedere liceret *l. co-*
lonus. 15. cod. de agricolis, sit tamen ut refugientes
ad

ad prædia reducerentur, ut *in l. cum ſatis.25. §.*
cum autem dict. tit. l. unica Cod. de colonis.

44 Qui, & tamen, & cenſiti, coloni, inquilini, ali-
quando promiſcuè apellantur cenſiti, non quod
cenſum, ſeu tributum præſtarent Dominis, ſed
quia in publicum cenſum referebantur cum fun-
dis ipſis, & majus patrimonium efficiebant, *l. 4.*
Cod. de agricolis, & cenſitis, ut etiam tenet Ant.
Faber, *in Juriſprud. tit. 5. p. 2 illat. 7.* quod ſi ve-
rum eſſet ait Amaya, *in l. 29. & 36. Cod. de decu-*
rion. ri. 6. multo magis deberent dici adſcriptitii;
quia cenſibus adſcribebantur, ut loquitur Arcad.
in l. 2. Cod. de quibus cauſis Coloni ibi: *coloni cen-*
ſibus duntaxat adſcripti juncta *dicta l. cum ſci-*
mus. 22. Cod. de agricol. & *l. litibus. 20. eodem*, eo-
rum iaquam fiebat profeſſio, quorum nomine
tributum præſtabatur Reipublicæ à Dominis, qui
cogebantur patrimonia profiteri, ut reſpexit *l. 4.*
§. ſi quis inquilinum. ff. de cenſibus, & ut explicat
Petr. Gregor. *dict. lib. 47. Syntagmat. cap. 18. n. 30.*
etenim ut ait Cujacius *in Rub. Cod. de agricolis*, &
Panzirola Theſaur. *cap.* 151. Bulenger. *de imperio*
Romano. lib. 9. cap. 12. cenſus erant libri cenſuales,
vel publici cenſus ſcripturæ, in quibus contine-
bantur proprio nomine, in ſuis locis erant
conſcripti; quia cum ipſo fundo, cui adſcripti
erant in publicum cenſum referebantur, & majus
patrimonium Domini efficiebant, ac majuris cen-
ſus, ut *in l. penes 4. l. omnis, l. quemadmodum 7. Cod.*
de agricol. & cenſit. lib. 10 ubi DD.

45 Ob quam cauſam membra ejus terræ reputari
dixerunt DD. per textum *in dict. l. cum ſatis 23.*
Cod. de colonis adſcriptitios cum hi penſionem
ex fructibus ſolvendam conſignarent, & ſi in-
certam, *cenſitus* verò ſervus certum cenſum, aut
penſionem annuam, qui & *tributari* dicuntur ob
eam cauſam *in l. ſervos 12. Cod. de agricol. lib.* 10.
inde, ue Accurſ per textum *ibi in l. 2. gloſſa 1. cod.*
in quibus cauſis coloni Scharder. verb. *cenſiti* di-
xerunt hujuſmodi homines nomine tantum dif-
ferri; & huc videtur pertinere nomina dicta *co-*
loni, & inquilinus, cum coloni liberis ſimiles ſint,
dum ſub certa mercede colunt. 4. *l. colonos* 15.
cum aliis ſimilibus, *cod. de agricol. inquilinus*, quia
iis aſſimulatur, qui Domum, vel prædium eadem
mercede conduxit *l fin. ff. de migrando l. 4 §. præ-*
tor ff de damno infecto. qui in legibus antiquiori-
bus pro iis, qui prædiis adſcribuntur, uſurpatur,
ut *in l. ſi quis inquilinos 112. ff. de leg. 1. non tan-*
tum. 17. in fine ff. de excuſat muner. l. poſſeſſionum
11. Cod. communia utriuſque Judicii. l. 4. §. ſi quis
ff. de cenſibus, l. omnes 6. cum aliis. Cod. de cenſi-
bus, & hos omnes agricolas adſcriptitiæ, condi-
tionis promiſcue aliquando vocari, hoc vel illo
nomine *adſcriptitius, colonus, cenſitus, & inquili-*
nus, docent adducti DD. & Amaya *in dicta l. 29.*
& 36. Cod. de Dignit. ubi hæc præmiſit, ut deve-
niret ad intellectum, *l. eo 22. l. nullos* 44 *l. neque*
61. & ſequent. eo tit. dum tractans de conditiune
mulierum inquilinarum, concludit has dici, quæ
ex patribus colonis, ſeu cenſitis procreaban-
tur.

46 Originari, ut jam diximus, ſunt orti ex adſcri-
ptitiis, qui vere liberi ſunt quamvis ad certas ope-
ras teneantur, ut bene docet gloſſa *dicto in cap. 2.*
verb. *ſint liberi.* ubi Abbas *n. unico*, verſ. *item notu.*
quod ut dicit Sanchez *dicta q* 19. *n. 1. in fine*, clare
patet ex illo textu, dum Pontifex interdicit Judæis
mancipia chriſtiana poſſidere, quibus concedit
47 ſervos adſcriptitios, vel originarios; † etenim
Judæum poſſe habere abſcriptitium chriſtianum
in conſequentiam ruris, quod poſſidet, dixerunt
Berojus *in cap. 1. ſub. n. 196. verſ. nec etiam produ-*
ctis de conſt. Silveſter, *in ſumma* verbo *Judæus*,
Angelus *eodem verb.* Maſcardus *in tract. de Ju-*
dæis p. 2. cap. 5. n. 20. Azor. *inſtit. moral. p. p. 1. l. 8. q.*
8. Thomas Sanchez *in præcepta decalogi tom. 1.*
lib. 1. cap. 31. n. 21. Anton Ricciulus. *in tract. de ju-*
re perſonar. extra grem. Eccleſ. lib. 1. cap. 28. n.
21. † qui advertit *n. 2.* verum eſſe, ut non poſ- 48
ſint illis adſcriptitiis Judæi imponere aliquod
onos, ultra illa, quæ per agere debent coloni ori-
ginarii: alia tradit cum infinitis, & ex antiquis Bar-
boſa *in dicto cap. 2. n. 1. & 2.* dum probatur *ibi*
Judæum poſſe habere colonos agrorum Chriſtia-
nos, qui diutius ibi manſerunt, qui peragant
omnia Jura, quæ de colonis; vel originariis ſta-
tuuntur † Tamen ſi Judæus alios transferat, 49
vel in alio obſequio detinet, ut imitat Jus colo-
niæ, & Jus Domini colligunt ex ordinariis Abb.
antiq. Innocent. Collect. Zabarcla, Bellamera,
Joan. Andreas, Alsgota, Anton. Auguſtin Barbo-
ſa cum multis ex antiquis, & modernis, dicenti-
bus etiam Judæum non poſſe habere Chriſtia-
num mancipium.

Ex his videmus mancipium vere ſervum dici, 50
ut patet ex adductis in verſ. *præcipua*, & ante, ad-
ſcriptitios, & originarios, cenſitos, colonos, &
inquilinos ſecundum quid cum revera liberi di-
cantur Verum ſi dubites, num qui ſe obligant per-
petuò ad ſervitia perſonalia ſint adſcriptitii ori-
ginarii? Reſpondetur non appellari adſcriptitios,
eo quod iſti ſola perſonali obligatione teneantur,
tur, illi inquam ſunt partes fundi, computenturque
inter immobilia, ut habetur *in dict. l. jubemus nul-*
li 83. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. gloſſa ibi verb.
mancipia, Sanchez *dicto lib. 7. de matrim. q. 19. n.*
1. in fine, Valaſcus *de jure emphyteut. q. 37. à n. 9.*
Tiraquel. *de retract. linag. §. 1 gloſſa, 7. n. 119.* Co-
nan. *dicto lib. 2. comment. cap. 10. n. 3.* Azor *inſtit.*
moral. p. 2. lib. 2. cap. 32. q 4. Barboſa *in dict. l. 23.*
n. 5. † dicentes ſervum adſcriptium eſſe fundi por- 51
tionem, & inter immobilia computari, quia etſi
naturaliter ſit diſcretum corpus à fundo, eſt ta-
men pars inſtrumentalis ipſius fundi.

Hinc & quia a diverſis miniſteriis, & ſervi- 52
libus officiis, diverſa olim nomine habebant ſer-
vi quia, aut erant ordinarii, aut erant vicarii, aut
mediaſtini, ideo de iſtorum differentia, ac de
ſpeciebus, ſive nominibus ſervorum, quæ ſub
ſingulis comprehenduntur, ut ad propoſitum
noſtri tituli non parum neceſſaria laconice lo-
quemur; etenim, & ſi non ſatis conſtat quinam
illi fuerint, nihilominus Revardus, *lib. 5 variar.*
tom. 1. cap. 20. dicit, quod ſervus ordinarius eſt,
qui aliis ſervis præpoſitus eſt. † Servus vicarius 53
qui ſervu ſubminiſtrat ordinariu. † Servus Me- 54
diaſtinus qui medium gerit actum, nec inter or-
dinarios ſervos, nec inter vicarios, ſed medius
inter hos, & illos connumerandus, ut actor eſt
Ulpianus, *in l. 67. & 17. ff. de peculio. l. 5. in*
princip. ff. de tribut act. quatenus dicit ordinarios
ſervus ſob ſe habuiſſe Vicarios, iiſque vel ut Do-
minos ſic imperaſſe, & vicarii eſſent cum ſuis
peculiis in peculio ordinarium, indeque vica-
rios ſervos peculiares nuncupatos eſſe paſſim
traditur, ut referunt DD. per textum, *in l. 3. §.*
milles ff. de ſuis, & legitimis, & in l. 21. ff. de pe-
culio legato.

Unde perſpicuum eſt quo ſenſu apud eundem 55
X 4 Ulpia-

Ulpianum Pomponius scripserit *eum, qui in servitute peculiaria mancipia prostituta habuit, infamia notari post libertatem in l. 4. §. 2. in fine, ff. de his, qui notantur infamia;* dicit enim Revard. dubium esse, quis de servis ordinariis vicaria mancipia sua prostituentibus senserit in dicto loco Pomponius.

56 Hæc etiam tripartita servorum nomina sub se alia non pauca retinent; siquidem ex ordinariis servis alii actores dicebantur, alii silentiarii, alii atrienses, alii procuratores, alii dispensatores,
57 alii Tabulari, † inter vicarios annumerantur Oriarii, Ministratores, symphoniaci, cubicularii, Histriones, focarii, coci, lecticarii, cursores,
58 Palestritæ, Balneatores, Capsarii. † De istis est locus, quem restituit Ciceronis idem Revard. disertè explicans pro ordinariis, & pro vicariis, sive vulgaribus, qui sunt, idem probat ex alio loco Salviana. *l. 4. de providentia*, & de Suetonio, *in Nerone*, in sequentibus verbis: *mox tribus urbanas ad sacramentum citavit, ac nullo ideo respondente certum Dominis servorum numerum induxit nec nisi ex tota cujusque familia probatissimas, ne dispensatoribus quidem, aut à manuensibus exceptis recepit*, & ut inter vulgares, sive vicarios dictos, etiam Topiarii, Pastores Salturii, Ostiarii, Dietarii numerantur, addit Revard. *circa finem dicti capituli*, ut eorum meminit Ulpianus, *in l. 8. & 22. ff. de instruct. & instrum. legato.*

59 Ex Mediastinis, qui nec inter ordinarios, nec inter vicarios referebantur §. *pœna autem instit. de injuriis*, & erant illi, qui non balneorum domtaxat, sed ædium quoque ministri & curatores, ut Antonius Marcellus eos definivit rectius, quamquam Porphirion, & Herua sentiunt in hunc versum Horatii:

Cum Mediastinus tacito pede cura petebat.

Annumerantur qui curam habebant sartorum, tectorum, ut explicat Revardus supra dicens; quod curatores, & ministri ædium, nec vicarii sit nec ordinarii, sed tertiam quandam speciem constituant, & differentiam; sicut Mediastini, quasi inter ordinarios, & vicarios nuncupentur, & hoc quidem verum esse, si nullos hujusmodi servi sub se vicarios habeant nam si haberent vicarios, non amplius Mediastini, sed ordina-
60 rii dicerentur † idque sibi videtur Ulpianum voluisse, cum Atrienses inter Mediastinos referret *in l. 1. § 4. ff. nautæ caupones*, sententiam aut dubio de Atriensibus, qui nullo in peculio servos habebant; & sic quidem concludit Revard omnes illos servos inter Mediastinos referendos esse, qui nullos sub se vicarios habent.

Cumque inter ordinarios *actor* annumeretur
61 servus, nempe cui rerum omnium summa imminet, & eorum administratio commissa est, de quo sic Columella *lib. 1. de re rustica*, scribit in sequentibus verbis: *ita fit, & ut actor, & familia peccent* & paulo post *idemque actori præcipiendum est ne convitium cum domestico, multoque minus cum extero habeat*, de quo etiam scripsere Plutarch. *in Asinaria*, & Apulejus *de asino aureo lib. 8.* ut refert idem Revard, qui ut Pichard explicat *in dicto §. pœna de injuriis sub. num 10.* idem est, *quod dispensator* omnium rerum suarum procurationem credidit, pecuniisque Domini credendis, & exigendis præest, ut exponit *ibi* Theophilus, indeque vulgò numeretur pro eo,
62 qui maxime pretii est, † quod non implicatur ut Judico cum sententia Revardi distinguentis inter actorem, procuratorem, & dispensatorem; quatenus, ut auctor est Salvianus *lib. 3. de providentia Dei*, procuratori consueverint credi supellectilem, & cællaria, de quo existimat Ulpianum loqnutum. *in l. 1. in princ. ff. de servis fugitivis* in verbis ibi: *senatus censuit ne fugitivi admittantur in saltus, nec protegantur à villicis, vel procuratoribus possessorum*; & quod *dispensatoris* offiœium fuisse videri, servis reliquis, usitata quædam per canonem certum stipendia, certosque frumenti modios in mensem præstare, ut *in l. 89. §. 11. ff. de leg. 3 & in l. ultim. §. 3. ff. de verb. oblig.* addens etiam Revard sic satis intelligi posse ex eodem Salviano, Terentio, & Donato; imo & ex Plauto obiter etiam referendo, verba istorum intelligens quid sit apud Ulpianum *Ciberia mandare*, ubi leges, dum verbis illis præstat hunc sensum: *dare Cibaria*, hoc est *canonem consuetum, sive demensum &c.*

Et cum Ulpian. idem scribat, *in l. apud. Labeo-* 63
nem 15. § Prætor ait 31. ff. de in jurii, multum interesse qualis servus sit frugi, ordinarius, dispensator, an verò vulgaris, vel Mediastinus, an qualis qualis dictas tres species servorum ponens sic quidem, ut alios contenderit ordinarios, esse, alios denique Mediastinos, ut explicatum sic refert idem Revard. 1. deo ut Pichard, ex Theophilo explicat *in dicto §. pœna de injuriis* & ex Ulpiano *in dicto §. Prætor ait*, Mediastinus dicitur *medij actus* servus cui scilicet non credita est rerum omnium procurationi, sed quarundam rerum tantum actus commissa administratio; & sic *medii auctus* servum dici qui neque magnæ procurationi, ne etiam infimo ministerio præfectus est, & bene, si explices Juxta distinctiones adductas Revardi, ne confundantur, alias procuratores, & dispensatores servi, qui ad ordinarios pertinent cum Mediastinis, qui ut dixit sunt ædium curatores, & ministri sunt, seu qui curam habebant Sartorum tectorum.

Alii in quam erant servi apellati. *vispelliones* 64
si hac lege scilicet venierint; aut testamento hanc conditionem acceperint servi, ne unquam manumittantur, qui tunc omnino ex constitutionibus manumitti prohibentur, ut *in l. 4. & 9. ff. de manumiss. l. 3. § 9. ff. de senatu consulto silan. 17 § 17. ff. de ædilitio edicto;* ita ut si manumissi fuissent ad libertatem non pervenirent, ut *in l. 9. ff. qui & à quibus* tales quidem qui manumitti non poterant *vispelliones*, dicebantur, ut probant DD. per textum *ibi in l. 31. ff. de evic.* & Revard. *lib. 2. conjectan. cap.* 16. & ex eo evidentissime, quod sic de eo cui vispellio solutus est Marcellus scripserit: *habet enim servum, qui ei auferri non possit promissor servi, tunc debet hominem solvere, quem si velit testator possit ad libertatem perducere:* sic *in l. 72. sub. fin. ff. de solut.* & divinandum relinquens aliis Revard. unde servi *vispelliones* fuerint appellati; interim dubitans, quin à *Vispellionibus* longe diversi fuerint *vispelliones*, ait de prædicta lege venditionis referendum esse Suetonium, dum *in Augusto* verba sequentia expressit: *nec aut crebrius aut perfidiosius rebellantes graviori unquam mulctatus est pœna, quam ut captivos sub lege venundaret, ne in vicinia regione servirent, nevè intra vicesimum annum liberarentur.* † & referens ex Ævo antiquissimo alia 65
verba Lucii Caspidii ad propositum conjectat. Revardus in pristinum, tam testamento, quàm

aliqua

aliqua venditionis expressa lege hac conditione servos improbos olim dedi, consuevisse, ut nunquam manumitti possent, eoque sensu, accipit ipse Terentii versum in Andria ibi *verberibus cæsum te in pristinum Dave dedam usque ad mortem*, eoque pertinere illud Augustini *de spiritu, & littera: qui enim* (dicit v. g. *velo ut si omnes servi mei operentur in vinea, & post laborem requiescentes, epulentur; ita ut quisquis eorum hoc noluerit, in pristino semper molat, videtur quidem quicumque contempserit contra voluntatem Domini sui facere, sed tunc eam vincet, si & pristinum contemnes effugerit.*

66 Alius inquam dicebatur servus *compeditus*, qui scilicet nervo, aut compedibus coercitus, vinctusque continebatur; solebant enim veteres malos servos, & de fuga suspectos nervo, ac compedibus exercere, vinctosque continere, ut late probat Brisonius *lib. 2. Antiquitatum cap. 9.* Doctores per textum *in l. eleganter, §. item labeo. ff. de dolo, l. 1. §. penult. l: sed etsi servo, ff. de injuriis, l. si ut certo. §. custodiam, ff. commodati*, & comprobari videtur ex eo etiam quod *Ostiarii*, servi, de quibus aliquid dictum est, & Salvianus, dicit *de providentia Dei lib. 3.* & Seneca *lib. 2. de tranquillit. vitæ*, quorum verba refert Revard. *variar. dicto lib. 5. c. 16. in fine*, viderentur ad ostium catena fuisse religatos, ut ex Ovidio *lib. 1. amorum*, patet in sequenti vers.

Janitor indignè dura religate catena.
Difficilem moto cardine pande forem.

Et idem ex Affricano cognosci posse ait Revardus, de quo Festus, & Nonius ajunt sic in vopisco scripsisse. *Ostiarii impedimenta titinnire audio, verbum titinnire idem esse quod sonare; indeque titinnabulum appellari contendentes.*

67 Jam ergo videbis hæc de servis adjecisse, quorum, etsi una sit conditio ut diximus supra ex Justiniano. *princip. instit. de jure personarum* in fine ibi *in servorum conditione nulla est differentia*, sed nomina, ut ex dictis apparet ad opera, & ministeria diversa, tam Domus, quàm civitatis fuisse: plura liquet ex longe à nobis repetitis ex jam signato Ciceronis loco restituto à Revardo *in dict. cap. 26.* ibi; *atque ut in magna familia sunt alii lautiores, ut sibi videntur servi, sed tamen servi sic in civitate sunt atrienses, ac pari stultitia sunt, quos signa, quos tabulæ, quos calatum argentum, quos Chorinthia opera quos ædificia magnifica nimio opere delectant & sumus* (inquiunt) *Principes civitatis, vos verò ne conservorum quidem vestrorum Principes estis, sed, ut in familia qui tergunt, qui ungunt, qui verrunt, qui aspergunt non honestissimum servitutis tenent, sic in civitate, qui se istarum rerum cupiditatibus dediderunt ipsum civitatis pene infimum obtinent.* †

68 His enim verbis designantur diversa servorum opera, & in illis carpi Cicero servos ordinarios admodum imperantes in conservos alios inferiores, & non obscurè, hæc eadem colliguntur ex Salviano, qui *dicto. lib. 4. de providentia*, loquens de servis ordinariis, & vicariis miranda, & notanda verba, posuit notanda hic quæ retulit idem Revard *dict. lib. 5. varior dict. cap. 16.*

69 Non ne oportuit tot nomina servorum posuisse, ut sic in materia hac, de quo titulus noster loquitur, possit disputari num sub prohibitione ordinum omnes dicti servi comprehendantur, an verò aliqui eorum queant ordinari, nulla præhabita manumissione, aut concurrente tacita, sive expressa. Quid sit manumissio, an natalibus officiat qui libertini dicantur, ac de aliis ad propositum *infra sub Rubre*, Juxta speciem cujuslibet capituli apprehendetur.

Sed pro complemento quia *supra* vers. *nec ob-* 70 *stat*, dixi de ea servitute qualiberi homines passi se venundari ad pretium participandum, aut ad actum gerendum incurrunt visum est alia ab antiquitate decernete, ut videamus inter liberos homines esse quoddam pessimorum genus, qui huic legi ignominiæ libere: exponebantur etenim ut talis venditio exerceretur, videtur, ut fuerit locus publicus Romæ, in quo consistere solebant homines liberi, qui se venales postulabant quemadmodum iodicat Ulpian. apud Labeonem, & Casum quæsitum scribens *in l. 17. §. 11. ff. de ædilitie edicto* ibi: *si quis asylum confugerit, aut eo se contulerit, quo solent venire, qui se venales postulant, an fugitivus sit*, quam locum *Tuscum vicum*, non obscure demonstrasse Plautum, & Horatium ex illis firmat Revard. *dicto lib. 2. conject. c. 8. in princ.* nam Plautus sic scribens *in Circulione*, ait

Sub veteribus ibi sunt qui dant quique accipiunt fœnore.
Pone ædem Castoris ibi sunt, quibus credat male,
In Tusco vico ibi sunt homines qui ipsi se venditant.

idque Horatium voluisse *serm. lib. 2. sat. 3.* in sequentibus versibus.

Ac Tusci verba impia vici
Cum scurris fertox, cum vellabro omne macellum
Mane Domum veniant.

non dubitans quin per *turbam impiam Tusci vici* eos intellexerit, hoc in loco homines liberos Horatius, qui se venditabant, qua vix ulla esse major impietas potest, cum hæc animadvertissent interpretes pessime, ad fœneratores impiam hanc turbam retulerint, & addit quod fœneratores non in tusco vico sed sub veteribus frequentes erant, & assidui; quemadmodum ex Plauto probatum dicit.

Rogabis de differentia, quæ est inter illos, qui 71 se ad pretium participandum venundantur, vel ad actum gerendum; & quia Quintilianus *instit. lib. 10. c. 2.* scripserit tactum *histrionum* veris affectibus minorem esse, & ab Ulpiano dicantur gladiatores & saltatores *actum gerere* fortasse ea ratione, qua tragædos *agere gestum* scripsit Varro *de lingua latina lib. 5.* & sane liberos homines interdum se ludo olim vendidisse præter Acronem, evidentissime demonstret Ambros. explicans *cap. 1. epistol. D. Pauli ad Galatas* in verbis sequentibus: *quatenus error est post gratiam reverti sub lege, hoc est. accepta libertate velle servire, ut ereptus gladio immemor beneficio denuo se vendat lanistæ*; accusator enim dicit est emptoris, qui relicto eo rursum ad priorem Dominum redit. Ideo differentia erit quod se venundari ad pretium participandum veri in omnibus servi fiant, st ad actum gerendum, non sic quia hæc venditio nihil aliud dicit quam se ludo vendere: tamen se vendere ut is, qui venditur rerum emptoris actor fiat, cum *actum gerere*, & *actorem* esse diversa sint, ut patet ex *l. 79. in fine ff. de verb. signif.* non autem etiam vendere ad aliquod servorum publicorum munus gerendum, ut quibusdam videtur, † & Re- 72 vardus dicens prædictos contractus Ambrosii

temporibus in usu fuisse, cæterum jam postea sublatos per imperatorem Leonem *novell.* 760. optima quidem ratione, ut patet, pro qua faciunt Lactantii verba *lib. institut. Diviner. cap.* 12. ibi: *unde vestias emis, hinc captos redime unde feras pascit, hinc pauperes ale, unde homines ad gladios comparas, hinc innocentes mortuos sepeli.* &c.

AD TEXT. IN CAP. I. Cap. II. III. & VI. hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Servus ante plenam Domini manumissionem nequit ordinari*

2 *Dividere, & futura præcaveri, quando quis tenetur*, remissivè

1 EX his omnibus juris una generalis conclusio liquet, nempe servum ante plenam manumissionem Domini voluntate factam ordinari non debere, ut patet etiam ex pluribus juribus sub *dist.* 54. Et quia nonnulla specialia, quæ ad hanc conclusionem, non spectant ex littera cujuslibet textus nostri tituli deduci valent, iden *in dicto cap.* 1. ibi in fine, *& ideo quod infirmari, vel vituperari patet, debet præcaveri*, quæ declarantur per verba *dict. cap.* 2. in fine ibi: *& si quilibet servus fugiens Dominum suum qualibet calliditate, aut fraude, ad gradus pervenerit Ecclesiasticos, decretum est, ut deponatur, & ejus Dominus eum recipiat*, recta quidem ratione debet eventus præcaveri, cum sic ordinatus deducatur in servitutem, *d. dist.* 54. *cap freq. & cap. ex antiquis, & in cap. quicumque*, quod vituperium, ut ex Goffred. dicit Ægid. Bellam. hic tangit totum Collegium Clericale, qui & *num.* 1. & 2. latè agit de duobus dicteriis spectandum, num perpetuò sit, quando evenire potest: Ubi de casu futuro, & de casibus adventitiis, inopinatis, vel
2 mala hominis fortuna, † & ibi Abbas agit quando divinare, futura præcavere, an & quando quis teneatur? sed quia glossa *hic* verbo *præcaveri* juribus multis exornat; ideo non insistendum judicavi. Solum inquam adjunges quæ Doctores scribunt super reg. Juris frustra spectatur eventus, quod de Jure non sortitur effectus. Et in regulis utile per inutile non debet vitiari, *non firmatur, non præstat*, & non firmatur cum aliis.

QUÆSTIO I.

Manumissio, quare requiratur, ut servus ordinari valeat rite, & recte, cum sint plures servi, qui sine ulla manumissione possint. non solùm Domino contradicente, ordinari; imo & ducere uxores aliosque actus genere in jure validos? Ubi plura de manumissione, & ejus effectibus ac de libertis, & libertinis;

SUMMARIUM.

1 *Actus sacerdotalis est dignitas, & liberat à patria potestate* n. 6.

2 *Filius sequitur semper familiam, agnationem, honores, & dignitates patris.*

3 *Mulier suæ familiæ finem esse existimavit antiquitas.*

4 *Servitutis non vera error non dirimit matrimonium.*

5 *Servi invitis Dominis, licite copulantur matrimonio. Et quare nequeant ordinari*, infra n. 12. *imo* & n. 16. *Videtur quod nec matrimonio tradi*, & n. 17. & 18.

7 *Servus nequit in religionem admitti, nisi de licentia sui Domini.*

8 *Servi adscriptitii, vel coloni, invitis Dominis, ordinari non debent*, & à n. 14.

9 *Servus quare ordinari non possit.*

10 *Origo, beneficia, & honores, non sunt curanda, si aliàs liquet de fide, scientia, & moribus subjecti.*

11 Cap. fin. de servis non ordinat. & sub numero. 1.

12 Cap. 1. & 2. de conjugio servorum, & numero 13.

13 *Servus valet matrimonium inire contra Domini voluntatem, non tamen ordinari.*

14 *Servi adcrispitii, & originarii quare ordinari nequeant, explicatur* à n. 15. & 16. *Ubi quare liberi dicantur, & nequeant ordinari*

15 Cap. 2. & glossa in cap. 2. de Judæis.

16 Glossa 29. quæst. 2.
Authentica ad hoc Cod. de Latina libertate, & auth. de nuptiis §. adcriptitio.

17 *Liberi ordinari nequeunt, nisi fuerint manumissi directe, & sine obsequio.*

18 *Matrimonium cum liberta valet.*

19 *Manumissio est datio libertatis, & quare fuit necessaria* n. 20. *& quibus modis fieret*, n. 21.

20 *Liberti dicebantur qui ex servitute manumittebantur.*

22 *Manumissio quando ingenuitati non officiat.*

23 *Manumissio officit illis, qui ex justa servitute sunt manumissi.*

24 *Liber homo qui manumissus, & servus post quinquennium reclamabat, non audiebatur ad ingenuitatem, hodie aliter.*

25 *Servi veri manumissi, non ingenuitatem, sed libertatem consequebantur, & ordinari Valent.* num. 26.

26 *Manumissio est ut quadam imago natura.*

27 *Servi manumissi nomen accipiebant à manumissere.*

28 *Manumissionis, & libertatis nonnulla ex antiquitate.*

29 *Libertinorum erat tertia significatio solita accommodari libertorum filiis*, & n. 31. 32. 33.

30 §. 1. Instit. de libertanis.

31 *Libertinorum alia species erat respectu filii nati ex milite Romano, & muliere Hispana.*

32 *Libertini alii erant nativitate, alii manumissione, & alii manumissione socii, ac nominis latini peregrini filii.*

33 L. ultima ff. de Jure deliberandi.

Faciunt

1 FAcinot difficultatem sequentia, primo quia
non est curandum de origine promovendi,
in cap. venerabilis, §. 1. & 2. *de præbend.* & *in c. ad*
decorem, *de institut.* & sic *in cap. fin. hoc tit.* qui
nascitur ex patre servo, & matre libera potest or-
dinari. Nec obstes dicendo ibi, ideo fieri; quia cum
mater sit libera, & filius quoad statum, sequatur
matris conditionem; ideo sic ibi contingat cum
natus liber nascitur; quia urget pro argumento
statum sacerdotalem esse dignitatem, juxta quæ
dixi *in princ. Rubricæ*, qua de causa filium debere
dici servum, cum quoad dignitates spectat filiu,
debeat sequi patris conditionem, non matris; de-
buit enim conceptus dominari à principaliori
parte *argum. leg. quæritur, ff. de statu homin.* ut pote
à quo recipit esse, tanquam à causa efficiente, ac
2 nobiliori principio suæ substantiæ, † Et ob eam
causam fatentur DD. filium semper sequi fami-
liam; agnitionem, honores, & dignitates patris,
ut; *in l. 1. Cod. de dignit. lib. 10. cap. 2. de convers. in*
fid. §. 1. vers. *quia qui ex ea*, *de legitim. agnat. tute-*
la, & quia ut dixit Euripides in masculis conser-
vatur posteritas, & successio ibi: *columnæ domus*
patris liberi sunt masculi Hesiodus ibi: *Unicus fi-*
lius servat paternam Domum, quod voluit Justi-
nianus asserere *in* §. 1. *instit. de legitima agnato-*
rum tutela, dum ait apud Romanos filios pa-
3 tris, non matris sequi familiam † quippe existi-
marunt mulieres suæ familiæ finem esse, ut *in*
l. pronunciatio 195. § *fin. de verb. signif.* ergo
argumento à contrario sumpto, filius ex patre
servo, etsi ex matre libera, non est cur possit or-
dinari.

4 Deinde quia quando servitus non est vera, sed
adscriptitia, vel originaria, ejus error non dirimit
matrimonium; quia servi adscriptitii, vel origina-
rii sunt vere liberi; ergo sicut impedimentum
servitutis in matrimonio ad hanc servitutem non
extenditur, sic nec ad impediendum, ut servi
originarii, & adscriptitii, ac alii hujus generis, de
quibus late dixi sub quæst. præced. Rubricæ;
quominus possint ordinari, vel monachi fieri, &
de matrimonio docent Hostiens. *in summ. tit. de*
conjugio servorum n. 9. Albericus *in suo dictionario,*
lit. I. verb. *impedimentum* 3. *de conjugio servorum*
ibi Anton. *num.* 4. Abbas *n.* 5. Joannes Andreas
ibi in cap. 2. *n.* 3. & *ibi* Ancharan. *num.* 2. Cardin.
2. *q.* 3. Præposit. *n.* 6. *q.* 5. Alex. de Nevo *n.* 7. Hen-
ricus *n.* 3. & alii ordinarii *ibi*, ubi Barbosa, *n.* 3.
Thomas, Sanchez cum Silvestro, Tabiena, Cu-
cha, Gaeta, Brunello, Lanceloto, Durando,
Palacios, Joannes Mayor, & aliis *lib.* 3. *de matrim,*
q. 19. *n.* 9. *in fin.*

5 Et confirmatur eo amplius quia, sicut servi, in-
vitis Dominis, licite matrimonio copulantur, ut
in cap. 1. *dict. tit. de conjugio servorum*, cum *ibi*
adductis à glossa, *l.* 1. *tit.* 5. *part.* 4. Valascus *de*
Jure emphyt q. 37 *n* 4. & 5. Henriquez *in summa*
lib. 11. *cap.* 10. *n* 4. *in medio*, Azor. *instit. moral. part.*
2. *lib.* 2. *cap.* 38. *quæst.* 4. Cened. *ad decretales col-*
lect. 88. *n.* 1. Flores ad Gammam. *Insit. decis.* 142.
Ubi etiam quod potest maritus accusare uxorem,
servant Sanchez *de matrimon.* cum aliis *dict. lib.*
7. *quæst.* 22. Gutierrez *eodem tract. cap.* 92. Bona-
cina *tract.* 3. *puncto* 1. *num.* 7. ergo sicut valet argu-
mentum de matrimonio carnali ad spirituale, ut
in cap. inter incorporalia de translatione Episco-
pi; sic ut in illo servitus non impedit celebrari
matrimonium, quod fuit à Jure naturali, & Divi-
no institutum, ita nec impedimento ipsa, ut ad sa-
cerdotium servi ascendant; tum quia ut jam dixi
Rub. & *ibi q.* 1. servitus contra naturam est in-
troducta; eoquod libertas sit de Jure naturæ,
† Tum quia sacerdotium; ut Dignitas in Ecclesia 6
magna, (ut sentiunt DD.) etiam liberat à patria
potestate, quæ de Jure naturæ parentibus inest,
ut in principiu *instit. de patria potestate.*

Nihilominus dicendum est, ut omnis servitus 7
undecumque trahat originem, vel nomen inducat
irregularitatem ad ordines vel monachatum, ut
habetur definitum à Leone Papa *in epistola* 1. *c.*
1. Gelasio Papa *in epist.* 1. *cap.* 16. & ut habetur
in cap. generalis, & *cap. admittuntur dicta dist.*
54. Ubi expressa mentio fit de servis originariis,
& similibus, ut notat glossa *in cap.* 2. *de Judæis*,
quamvis in illo textu hujusmodi originarii, seu
coloni servi liberi dicantur, ut explicandum est
supra dict. quæst. Rub. non enim quoad hoc da-
tur differentia inter servos, & originarios, ut di-
xerunt Aldobran. *in* §. *servitus num.* 29. *instit. de*
jure personar. Valascus *de jure emphyt.* *q* 57. *n.*
6. Barbosa *in dicto cap. generalis*, ubi glossa *origi-*
narios, ibi *nec videtur esse differentia*, disponit
ibi Gelasius, *dict. epist.* 1. *cap.* 16. scribens Episco-
pis per Lucaniam servum cum non sit sui Juris
nec possit de se disponere, in religionem admitti
non posse, nisi de licentia Domini sui, ut per S. An-
ton. *p.* 3. *cap.* 3. *tit.* 16. §. 4. Sylvester in summa ver-
bo *religio* 2. *q.* 3. Azor, *inst moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.*
1. *q.* 3. Fr. Bartholom. de Belchu *in praxi servan-*
da in admittendis ad religionem disp. 2. *dubio* 2.
n. 2. & Less. *de just lib.* 2. *cap.* 16. *sub n.* 70. Cam-
panil. *in divers. Juris canon. Rub.* 11. *c.* 8. *n.* 12.
Ludovicus Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1.
q. 17. *art.* 2. *conclus.* 1. Barbosa *in cap.* 2. *hic n.* 7. &
omnes per glossam *deponatur* ibi: *si vero qui*
Monachus.

Et sic quidem imperat. Honor, & Theodos. 8
in l. quisquis sensibus, ubi Accurs. ex aliis Juribus
decreverunt servos adscriptitios, vel colonos in-
vitis Dominis, in clericorum ordinem transire, ac
recipi non debere, ubi Barbosa *n.* 1. & 3. idem
cum aliis *de Jure Eccles cap.* 33. *lib.* 1. *n.* 135. Sua-
rez *de censuris disp.* 51. *sect.* 3. *n.* 13. Videndus dicen-
tes quod adscriptitii, & coloni, qui terræ colendæ
perpetuò sunt adscripti, non possunt ordinari,
addentes etiam hujusmodi servitutem, tam in ea
originarios, quam adscriptitios servos, jam non es-
se in usu idem refert Barbosa *in cap. quis autem le-*
ges dict. dist. 54. ubi habetur qui isti servi dican-
tur.

Ratio horum est, ut jam *supra in pincipio Ru-* 9
bricæ, dictum est, quia non decet servum, nec
ob vilem conditionem evehi, ac promoveri ad
Dignitatem Ecclesiasticam sacerdotalem, digni-
tas sacerdotii parvi pendatur; tum quia cum ho-
mo ordinetur, ut vacet operam rebus Divinis, &
servus non possit illis rebus intendere; eo quod
Domino suo inservire cogatur, Juxta quæ *in dicta*
Rub. dixi, sequitur hanc irregularitatem optimo
Jure inductam esse, Juxta quæ tradunt Gamma
in tract. de sacram. præstandis ultimo supplicio
damnatis q. 5. *n.* 9. Bonacina *de cens. disp* 7 *q.* 2.
punct. 4 *n.* 2. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 5 *tit. de dis-*
ciplina cleric. §. 14. *n.* 1. Bernard. Diez. & Salcedus,
in pract. cap. 19. in novissima edit. campanil. *ubi*
supra dict. cap. 8. *n.* 1.

Nec obstant *à n.* 1. adducta, non primum, ut 10
non sit curandum de origine promovendi, quia
ut dicit Bellamera *hic n.* 1. hinc inquam intelligitur
de

de libera scilicet origine ut *in dicto cap. ad decorem de institut.* quia ut *ibi* late dico, ac dixi in *c.* 16. *de judiciis q.*4. *& fin.* ad beneficia, & honores Ecclesiæ quilibet undecumque originem tradat. si fidelis, ac bonis moribus, & scientia imbutus sit admittitur, sed non sic de servili, ut in textu nostro, & aliis hujus *tit. & dict. dist.* 54. & quia licet de nobilitate sanguinis non curemus, curatur tamen in jure de conversationis notificatione, & approbatione; idem Bellamera, per *dict. cap.* 16. *de judic.* & faciunt quæ adduxit *supra in cap. penul. & fin. de ætate, & qualitate ordinan. & in c.* 3. 4. 5. *penult. & fin. de præsumpt.*

11 Non secundum ex *cap. fin. hoc tit.* nam ut *ibi* late dico quoad ordines, si mater est libera filius natus ex matre libera, & si ejus pater sit servus liber, ac perinde ad ordines ascendat: *ibi* videbis, ubi plura dico de libertinis.

12 Non tertium adductum ex *cap.* 1. *&* 2. *de conjugio servorum, ac de comparatione matrimonii carnalis ad spirituale*; quia prætterquam quod qualiter hæc comparatio admittatur *in dicto cap. inter corporalia, de translatione Episcopi*, & ex-
13 plicatum manet † Ad propositum vero respondetur diverso modo censeri in contrahendo matrimonio inter servos eo quod non obstante tali matrimonio contracto servus adhuc maneat servus illud contrahens, inserviens, & serviturus in posterum Domino suo, secus verò de servo ordinando? quia cum iste, ex quo Ecclesiæ adjudicatur, serviturus ei, jam indecens est, ut Domino suo temporali serviat; ideo optimo jure Pontifices irregularitatem, de qua hic, introduxerunt. Sic ut Domino contradicente, vel eo inscio, nec manumittente, nullo modo servus ejus ordinetur, aut Monachus fiat, ne detur actus contra Justitiam Domini habentis in eo servo Dominium ut probatum est Juribus, & Doctoribus sub principio Rubricæ hic repetendis.

14 Unde & si admittatur servos adscriptitios, & originarios liberos esse, de quorum conditione repetes, quæ jam latissime adduxi *sub quæst. dict. Rubricæ*: tamen propter illos aliquos servitutis effectus, qui reperiuntur in illis recte dispositum est, ut talis servitutis ratio habeatur, ut prolis inhabilis sit ad ordines, & monachatum ut explicat Thomas Sanchez, *de matrim. dict. quæst.* 19. *num.* 9. dicentes quod non erit habilis ad ordines, vel monasticam vitam, quia est servus glebæ adstrictus, non sic respectu matrimonii: nam licet sit ea servitus aliquantulum contra prolis bonum, hoc non inde dicetur esse impedimentum ipsi matrimonio, ad cujus valorem solum spectatu, ut libere possit exigi, & reddi debitum, quod hi efficere poterunt similes servi.

15 Hæc, ita se habent, sed egent explanatione, duæ difficultates huic utrique resolutioni non parùm adversæ Prima nam implicat, quod dicti servi adscriptitii, & originarii sint liberi, ut docent glossa per textum *ibi in dict. cap.* 2. *de Judæis*, & quod prohibeantur ordinari, præcipuè si consideretur dispositio textus *in dicto cap. fin. hic*, & oppressus Suarez dixit dictam glossam *cap.* 2. intelligendam esse de his colonis, qui non trahunt obligationem culturæ ex servili origine, & pacto suorum prædecessorum cum Dominis, de quibus *in l. originarios, & l. colonos cum similibus, cod. de agricolis lib.* 11. vel intellige de libertate quoad alios actus; non verò quoad ordinationem, ut *ibi* glossa declarat; & addit quod etsi interdum dicta obligatio colonatus non sufficiat ad servitutem inducendam, & consequenter nec ad irregularitatem de qua agimus, sufficit tamen ad aliam provenientem ex obligatione ad ratiocinia de quo ipse agit ex *num.* 14. & nos *tit. sequenti*; igitur Doctores, quos citat Barbosa. *in l.* 1. *Cod. de Episcopis, & clericis, & in l. quisquis, & in l. jubemus dicto tit.* late probant conclusionem, & quod adscriptitii hactenus clerici fiunt, quatenus subrogent alium agriculturam exercentem, qui Domino Canonem solvat: sic idem Barbosa *in auth. adscriptic. dict. l. jubemus.*

Secunda difficultas est contra dictum respectu 16 matrimonii; nam sunt qui existiment per glossam, 29. *q.* 2. *in summa* verb. *secunda*, quæ relata opinione Ugonis dicentis valere matrimonium liberæ cum adscriptitio ait leges contradicere eo quod jus civile non permitteret matrimonium liberæ cum adscriptitio alieno, ut *in auth. ad hoc Cod. de Latina libertate*, quæ desumpta est ex *auth. de nuptiis §. adscriptio*, ubi additur id non esse matrimonium, qui textus procedunt, etiam cognita ea servitutis conditione; imo ut non valeat illud matrimonium, ubi est error adscriptitiæ vel originariæ conditionis, docuit Palud. *in* 4. *dist.* 36. *q.* 1. *art.* 2. *à n.* 13 probans ex eo quia licet servitus adscriptitia, & originaria, non sit tanta, ac ea, quæ Jure civili inducta est: non potest ei servituti subjectus vendi; & quod est talis, ut sit contra matrimoni bona, ut contra bonum prolis educandæ, quæ non erit patrimonii paterni hæres, sed fiscus occupabit totum; aut partem, nec erit habilis ad ordines, vel monasticam vitam, & contra mutuam habitationem; quia is servus est glebæ adscriptus: ita Paludan. Tamen ut jam *supra* dixi fere certa est contraria sententia, ut probarunt Sanchez. & DD. *in dict. cap.* 1. *&* 2. *de conjugio servorum*, jam adducti: etenim ut hic retulimus nota est, differentia inter veros servos, & adscriptitios; non enim de his ultimis loquuntur Pontifices quando respectu erroris conditionis servilis stabilierunt impedimentum dirimens ad matrimonium, sed de veris servis; & respectu irregularitatis ad ordines diversa fuit ratio Juxta dicta, & sufficeret quidem quod sic sanxisse, ne Domini eorum præjudicium paterentur, ut revera contingeret ex dictis *supra in principio Rubricæ*, & secundum hanc quod adscriptitius non valeat ordinari resoluit Panormit. *in cap. fin. hoc tit. in fine*, per textum nostrum, & ex *c. quicumque* 54. *dist. & ibi in cap. admittuntur*, dicens correctum esse textum *in cap. si servus sciente dicta dist.* 54.

Et confirmatur assertio, nam sicut servi veri 17 item originarii, & adscriptitii ordinari non debent, sic nec liberi, nisi fuerint manumissi directè, & sine obsequio, ut docent Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 8. §. 7. *in comment. littera K.* Marta. *de Jurisdictione p* 4. *casu.* 90. *n.* 14. Barbosa *in cap. consuluit hoc tit. n.* 2.

Nec obstat dicere è contra valere matrimo- 18 nium cum libera, id est cum ea: quæ ancilla fuit, jam tamen libertate donata est, ut docent Astensis, Joan. de Triburgo, Roseb Sylvester *supplementum pisanæ*, Gaeta Palacios *supra* jam adducti sub verb. *deinde* Sotus, *in* 4. *dist.* 35. *q. unica art.* 2. *col.* 4. vers. ad *hæc* Covar. *in* 4. *decret.* 2 *p. cap.* 3. §. 7. *n.* 1. vers. *primum* Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 10. *n.* 3. cum aliis Thomas Sanchez *eodem tract. dicto lib.* 7. *q.* 19. *n.* 10. & alii, quia respon-

respondetur ex adductis de matrimonio servi adscriptitii, sive originarii, quod securius procedit in libertu, non sic ad ordines, & religionem, enm adhuc dependeat à Domino suo. Quare jam, ut possimus gradum facere ad alias quæstiones, de materia oportet agere, de manumissionis necessitate, de qua textus noster, *cap.*3 4. & 5. cum aliis, & quare ea debet intervenire ad hoc ut qui erat servus ordioes recipiat, seu monachatum profiteri valeat.

19 Ad secundam quæstionis partem, ut respondeatur, adverto servos ad libertatem pervenire media manumissione Domini, & fieri ea liberos, §. *manumissio institut. de libertinis*; est enim datio libertatis, ut patet ex *l. manumissiones* 4. *ff. de Justit.* & *Jure*, *l.*1.*titul.* 20. *part.*4. & *cap.*12. Vacon.*lib.*6.*declarat. cap.*86. Marcer. *lib.*1. *opin. cap.* 10. Revard. *lib.*4 *variar. cap.* 9. Tacitus, *lib.* 13. Angelus Politianus, *miscel.*84. Corsius *lib.* 1. *indagat. cap.* 15. Sigooius, *lib.* 2. *de antiquo Jure Civium Roman. cap.* 14. Alex.
20 *lib.* 4. *dier. genial. cap.* 10. † Fuit enim hæc necessaria, nam postquam servitus ingenuitatem invasit, qua uno communi nomine primitus uno nomine appellarentur; ideo ut servitus jure gentium introducta tulleratur eodem jure prærequisita fuit manumissin, Doctores, *in dicta leg. manumissiones* 4. & *in l. libertini.* 6.*ff. de statu hom.* & isti servi sic maoumissi liberti quidam dicebantur *in dicta l. manumissiones in fine*, qui autem ex istis libertis nascebaotur, libertini vocabantur, dicti sic; non quia manumissi essent, sed quia ex aliis manumissis procreati, id est liberi, & descendentes eorum; qui manumissi essent, ut apud Suetonium *in Claudio. cap.* 34. Plautum *in milite*, Ciceronem 4. *Philipica. l.* 1. §. *libertinis. ff. de excusat. tuter. l.* 2. §. 1. *l. fin. ff. de ingen. dict.* §. 1. *instit. de libert.* & *in toto illo tit.* item & ex eo, ex quibus causis maoumittere non licet, ubi institutarii, qui *ex paragrapho,*
21 *multis instit. delibert.* † docent fieri manumissionem ex sacris coostitutiooibus, multis modis *vindicta*, scilicet *censu*, *testamento*, *inter amicos*, & *per epistolam*, quinam ist modi sueriot, & qua solemne, explicant posti antiquiores Pichardus, Mynsing. & Anton. Faber, ubi leges, & de manumissis vindicte quanta apud antiquitatem essent solemnia, optimè ex pluribus locis curiosis Revard. *lib.* 4. *variar. cap.* 9. quem leges præter alins bonos authores, quos coogerit dictus Piohardus; idem Revardus *lib.* 1. *conjectam cap.* 8. ubi latè de libertinis, & eorum differentia, de quibus dico *hic infra* ex vers. *alia plura.*

22 Dobium tamen est, an per manumissionem, servi consequenter veram ingeouitatem, quam servitute amiserunt, quod necessarium est scire ad perfectam nostri tituli intelligentiam. Et suppositis variis servorum speciebus, de quibus latè *in quæst.* 1. *Rubrica*, nunc breviter distinctione respondetur, ut quod *ibi* diximus ex Justioiano. *in.* §. *cum autem instit. de ingenuis*, manumissionem scilicet non offiecia manumisso, quando autem, si is, qui ingenuus natus est, sui status ignarus, servierit; ac deinde fuerit manumissus: nam cum sæpissime sit constitutum, ut natalibus non officiat manumissio, id est primæ libertatis conditioni, optimo Jure in hoc casu leges 2. & fin. & per tot, *Cod. de ingenuis*, & *manumissis*, decreverunt talium servorom ingenuitatem per manumissionem, non Lædi: sic Faber. *lib.*7.*cap.*3. Morcer. *dict. lib.* 1. *opinion. cap.*10. Julius Paul. *lib.* 5.*sentent. tit.*1. & alii communiter.

Secus autem procedere dicunt communiter 23
DD. de illis servis, qui ex Justa servitute manumissi sunt, qui ooo ingenuam, sed libertinam conditionem nanciscuntur, ut *in dicto* § *instit. de libert. dict. l. libertini.* 6. *ff. de statu hom. l. liber. homo ff. de statu hom.* † Et in tantum procedebat 24
nlim, quod si liber homo manumissus dicat se ingenuum esse post quinquennium, quam manumissus fuit, tunc non audiatur, ut *in l.*2. §. 1.*ff. si ingenuus esse dicatur*, quæ negligentia officera manumissionem censebatur, nisi speciali gratia, & favore indulgeretur ei proclamatio. Sed quia aliter hodie *in l. fin. Cod.* ubi causa status agi debeat, dicendum erit verè ingenuitati nullam temporis præscriptionem lædere.

Unde ad propositum oostri tituli dicendum est 25
servos veros maoumissos, oon ingenuitatem consequi, sed libertatem, qua liberti remanent, & talem si fuerint manumissi directe, & sine obsequio, quod possint ad ordioes promoveri, ac in religione profiteri.

Est enim manomissio, üt quædam imago natu- 26
re, qua servus de non esse servitutis, producitur ad esse libertatis. † Qua propter servi manumissi 27
nomen à manumissore accipiebant, & gentilia oomina patronorum usurpabant, *l. cum pater.* 77. §. *cum inter* 28. *l. lucius* 88. §. *lucius* 6. *ff. de l.*2. *is qui* 94. *ff. de leg.* 3. *l. libertis ff. de condit.* & *demonst.* Alciatus, Brisonius, & alii apud Osoald. *lib.*2 Donelli *tit.*15.*lit.F.* Conan. *lib.*2. *comment.c.*7.*n.*2. Gothofr *in dil.*108. D. Franc. de Amaya. *in l. cives* 7. *C. de incolis lib.*10.*ex n.*54. ubi alia notat videnda.

Alia plura traduot relati commentatores de 28
manumissione, & libertate per manumissionem consequuta; & quia soliti erant dicere, non solùm servos, sed etiam ingenuos manumitti solere; sic ut tam ingenui, quam servi manumissi dicerentur libertini, eteoim Peregrini manumissione consequebantur libertatem Romanam, servi libertatem, ut est auctor *lib.* 41. socios, ac nominis Latini, eorumque liberos; primo quidem manumissione deinde migratione, at censu in eivitatem Romaoam transivisse, & libertinos appellatos fuisse, & apertius idem Livius eum scriberet ad legem, quam de sociis, ac nominis Latini, eorumque majoribus Claudius tulerat adjectum Sacr. Congteg. ot *dictator*, *Consul*, *interrex censor*, *Prætor*, qui esset apud forum, eum maoumitteretur in libertatem vindicaretur, jus jurandum daret, qui socium manumitteret eivitatis eum mutandæ causæ non manumittere, qui id non jurarct, manumittendum non esse. Quod si plura ob antiquitate de omnibus manomittendi modis, cupias scire, leges eundem Revard. qui *lib. de authoritate prudentum*, *cap.*7. de singulis agit.

Hæc & alia Revardus, qui *dict. lib.*1. *conject. dicto cap.*8. dicit ut sit tertia libertinorum significatio, quæ accommodari solebat specialiter libertorum filii, † Et id circo quod ait Justinianus, 30
in dicto §. 1. *de libertinis*, nempe *ex libertinis duobus ingenuos nasci, non libertinos*, eam habere sententiam posse, ut libertorum filii, & sint, & apellentur merè ingenui, qui licet ingenui

essent, ingenui tamen olim non dicerentur, sed libertini, ne videlicet filii melioris con-
31 ditionis viderentur quam parentes. † Et addit Revard. ex eodem Livio *lib.* 42. esse quidem aliam libertinorum significationem, eamque referri ad filios solere ex nuptiis injustis procreatos, ex militibus Romanis, scilicet & ex Hispanis mulieribus, cum quibus connubium
32 non esset, quam late explicat *ibi* videndus. † Ac dicens quod libertini erunt quidam nativitate, quidam manumissione, & alii manumissione socii, ac nominis Latini, Peregrini filii ex his, inter quos connubium non est procreati, & servi ex justa servitute manumissi nativitate liberto-
33 rum filii. † Ex qua distinctione explicavit Labeonis locum, *in l. ultima ff. de jure deliberandi*, cum alio Juboleni in verbis sequentibus: *si mihi filius nullus erit, qui in suam tutelam veniat, dama servus liber esto*, alia dicens curiosa, sed non multum necessaria; nobis tamen sufficit scire has libertinorum differentias ad perspicuè tractandam materiam hujus tituli.

QUÆST. II.

An manumissio oporteat esse omnino libera ad hoc, ut servus manumissus valeat ordinari, seu profiteri; Debetque esse absoluta, aut sufficiat sub aliqua conditione? An manumissio debeat antecedere ordinationem, vel sufficiat per ordinationem ipsofacto fieri? Et an sufficiat etiam licentia tacita Domini?

SUMMARIUM.

1 *Servus ordinari non debet ante plenam manumissionem, qua irregularis desinit esse, ut* n. *Et quid si manumitatur sub conditione operarum ex* n. 3. 4. & 5.

2 *Servitus sublata per manumissionem, non est macula ad ordines, nisi aliud impedimentum obstet.*

3 Cap. nullus 4. de servis non ordin. cap. 3. & cap. 5. eodem, & à numer. 10. 11. 12. & à num. 14.

5 *Servi Ecclesiæ distinguntur à servis privatarum personarum*, usque ad n. 9.

6 *Liberti ob ingratitudinem revocantur in servitutem.*

5 *Servi publicis operibus deputati, qui se privatorum Ancillarum consortiis adjunxerunt, in servitutem redigebantur cum uxoribus, & liberis.*

8 *Servi manumissi ita manumissoribus erant obnoxii, ut si quidpiam contra Patronum committerent, in eorum servitutem redigerentur.*

9 *Servus Ecclesiæ manumissus sine indecentia, potest adhuc esse obnoxius ad præstanda servitia Ecclesiæ, & etiam ordinari.*

10 *Servus ordinatus sine, aut contra voluntatem Domini, charactere insignitur sacerdotali, & tenetur inservire suo Domino in obsequiis statui decentibus.*

11 Auth. si servus in l. jubemus. Cod. de Episcop. & clericis.

12 *Manumissio simplex, & absoluta facta ad ordines, nullam includit conditionem sub obligatione Justitiæ.*

13 *Manumisso apposita conditio statui clericali non repugnans, qualis est de operibus spiritualibus &c. non officit quominus ordinari valeat.*

14 Cap. fin. de pactis.

15 *Servus religionem ingressus absque Domini licentia, valet intra triennium revocari cum omnibus, quæ ad Monasterium attulit, fide accepta de impunitate.*

16 *Servi Monachi facti sine licentia Domini, si deseruerint vitam monasticam redeunt in Dominorum potestatem; idem si fugit ex Monasterio servus Monachus* numero 17.

18 Cap. nulli dist. 54.

19 Cap. 8. Apostolorum.

20 Cap. quicumque dist. 54.

21 *Servus ordinatus, sciente Domino, & non contradicente, liber manet, quia supponitur absolutè manumissus, ut* numer. 22.

23 *Manumissio, ut servus valeat ordinari oportet, ut antecedat, sed non est omnino necessarium.*

24 *Libertas lata videtur servo, etiam Domini tacita voluntate, qua fuerint ordinatus.*

Cum Pontifices in titulo nostro, & Gratianus multas sanctorum Patrum authoritatibus repetitis vicibus *dist* 54. ostendant servos ordinandos non esse, nisi à propriis Dominis, libertatem non legitimam consequantur, ut post antiquos in prædictis locis docent Campanilus *in divers. Juris canon. Rub.* 11. *cap.* 8. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina cleric.* §. 14. Paul. Lancelot. *lib.* 1. *instit. Juris canon.* Lælius Zenechis *de privileg. Eccles. libert. privileg.* 34. Zenedus *ad Decretal. collect.* 610. Rodric. à Cugna *in comment. ad cap.* 1. *dict. dist.* 54. Bartholomeus Bechis, *in praxi observanda in admittend. ad religion. statum novitiis. disp.* 2. *dub.* 2. Barbosa *in Rub. hic*, & cum multis *hic in cap.* 1. probans ex Abbat. antiq. Zabarel. *collect.* Bellam. Joan. Andrea, Anania, Ancharran, Hostiens. Butr. Panorm. Henriq. Innocent. Vivian, Anton. August. & aliis, servum ordinari non debere ante plenum manumissionem, Albert Trot. *de vero, & perfecto cleric. lib.* 2. *cap.* 4. & 5. Sotus *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 3. vers. *tertia conclusio*, Bernard. Diez, & ibi Salced. *in pract. cap.* 19 *in novis, impres*; Maiol. *de irregularit. lib.* 1. *cap.* 35. *à n.* 3. Felicianus *de censur. tit. de irregul. cap.* 6. vers. *servi*, Ugolin. *dict. tract. cap.* 57. Suarez *de censur. disp.* 51. *sect.* 4. Sayrus *eodem tract. lib.* 6. *cap.* 14. Avila *in simili p.* 6. *disp.* 3. *dub. fin.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *à n.* 63. † & huc principalius per manumissionem
2 contingat; ideo de adductis dubiis propositis in hac legitime disputatur, sicut & de aliis, nec ex hoc negatur, ut quocumque modo à servitute plene liberetur servus, quin irregularis desinat esse, & consequenter ordinari absque nova dispensatione, ut jam diximus sub Rub. si aliud non obstet impedimentum; eo quod ex sola præcedenti servitute, nulla relinquatur macula,

cula, ſeu indecentia moralis, quæ à lege conſiderata ſit ad irregularitatem inferendam, ut obſervant relati, & Suarez, *dicta diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 3. Cornejo *in tract. de irregularit. diſp.* 14. *dubio.* 1. & 4. Bonacina *de irregularit. q.* 2. *puncto* 4. *n.* 2. verſ. 1. Leander, *de irregular. tract.* 2. *diſp.* 2. *q.* 1. & 2. commendans legendum Henriquez lib. 11. *ſumm. c.* 10. *n.* 5. & *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 7. & alios penes ipſum.

3 Ad primam ergo quæſtionis partem, ſuppoſitis quæ jam dixi de manumiſſo. *q.* 1. hic video inter Doctores diſſidium magnum, quia ſi attendamus ad textum *in cap. nullus* 4. *hoc tit.* videtur ſub conditione à Domino poſſe donari libertatem ſervo, & ex *cap.* 3. & *in cap.* 5. ubi quod manumiſſus ab Eccleſia, ut fiat clericus, ipſi Eccleſiæ acquirit, ac in perpetuum ſerviet, ſicut ex *dicto c. nullus* & *ibi* gloſſa patet, ut poſſit Dominus imponere ſpirituales operas ſervo, quem ad ordines manumittit; imo ut refert Suarez *dicta diſp.* 51. *ſect.* 3. *ſub n.* 6. multi addunt, ac colligunt ex illo textu, ut quamvis dicta conditio non exprimatur, ſubintelligi ex ipſa Juris declaratione, & relinqui obligationem hanc, ſaltim ad operas ſpirituales, hac tamen conditione interveniente, quod quando deducitur in pactum, poteſt etiam illa pœnalis conditio adjungi, ut ſi obligationem non impleverit poſt degradationem, in ſervitutem redigatur; ſi autem non ſit in pactum deductum, licet puniri poſſit propter ingratitudinem, non tamen in ſervitutem reduci, ut ſic fore tenuit Panormit. *ibi.*

4 Et contra tamen ex dictis in princ. Rubricæ, item, & *hic n.* 1. patet quod ut irregularitas ad ordines ceſſet, ſervitutis, debet libera, & plena libertas condonari, ſicut multi, propter verba textus *in cap. quicumque* 54. *diſt.* obſervant putantes neceſſariam eſſe manumiſſionem ita abſolutam, ut non poſſit Dominus ſibi reſervare aliquod obſequium, vel ſpirituale, vel poſitivum faciendi hoc, aut illud, vel negativum non faciendi. v. g. non accuſandi, vel non damnificandi ipſum Dominum, ubi quidem Turrecremata plures opiniones refert.

5 Ut autem diſſidia componant alii exiſtimant diſtinguendum eſſe inter ſervos ſcilicet Eccleſiæ, & privatarum perſonarum; eo quod ſi ſervi Eccleſiæ manumittantur, & ordinentur, nihiluminus eo ipſo manſant obligati ipſo Jure ad honeſta Eccleſiæ ſervitia, non ſolùm ſpiritualia, ſed etiam circa alia negotia, quæ clericum non dedecent, quæ ſi facere renuerint, in ſervitutem redigontur Juxta textum *in cap. Diaconi.* 12. *q.* 2. & *c. qui ex familiis. dicta diſt.* 54. Ubi gloſſa advertit. † Et hoc 6 ſic videtur optima ratione procedere; quia ſicut liberti ob ingratitudinem revocantur in ſervitutem, ut dicit Tiraquel. *in l. ſi unquam,* verb. *libertis n.* 31. *Cod. de revocandis donat.* Surdus, *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 65. *n.* 64. *cum ſequentibus*, Zenedus, *in pract. q.* 16. *n.* 19. Sanchez, *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 24. *n.* 12. Azor, *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 11. *de donat. cap.* 8. *q.* 2. verſ. *item donatio*, Rebellus, *de oblig.* & *Juſt. p.* 8. *lib.* 18. *q.* 9. *nu.* 4. D. Rodericus Acugna, *in comment. ad c.* 4. *n.* 3. *diſt.* 54. Martha, *de Juriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 90. *à n.* 11. Cardoſus, *in praxi Judicum* verb. *ſervitus n.* 54. & alii communiter. † Et textus, *in l. fin. Cod. de ſervis fugiti-*
7 *vis*, Ubi deciditur ſervos publicis operibus deputatos, qui ſe privatarum Ancillarum conſortiis adjunxerunt, redigi in ſervitutem cum uxoribus, & liberis eorum; ita & in caſu *dicti cap.* 3. & 5. hujus tituli.

Reſpectu verò laicorum ſeu aliarum privatarum perſonarum, qui ſervi, ut Domini libertatem manumiſſione condonarunt, ut non maneat 8
tam gravis obligatio, nec ſub tam gravi conditione ex *dicto cap. quicumque*, & *ex cap. fin. dict. diſt.* 54. cum hac ratione liberti prohiberentur ordinari, viventibus, & invitis Dominis; quia ſemper manebant illis ita obnoxii, ut ſi quidpiam contra Patronum committerent, in eorum ſervitutem redigerentur Juxta civilia Jura. † Et nega- 9
tionem differentiæ inter utrumque caſum conſtituunt Majol. *lib.* 1. *cap.* 35. & 36. Suarez cum eo *dict.* 3. *n.* 7. quia reſpectu Eccleſiæ nulla indecentia eſt, quod clericus obnoxius maneat ad quælibet officia præſtanda, quæ aliàs non ſunt indecentia ſtatui clericali; nam illa omnia obſequia Eccleſiæ præſtita quodammodo ſpiritualia ſunt, ſecus tamen eſſe dicunt, quando talis obligatio manet reſpectu privatæ perſonæ: cum magis repugnet privilegio clericali Juxta *cap. dict. diſt.* 54. minuſque deceat factum clericum, ſervum fieri privatæ perſonæ, quàm Eccleſiæ.

Sed quia huic diſtinctioni videtur repugnare 10
textus *in dicto cap. nullus* 4. *hoc tit.* quatenus decidit quod poteſt Dominus in ſervo, quem manumittit ſpirituales operas retinere, ut per DD. *ibi*; item quia etſi contra Domini prohibitionem, aut eo neſciente, ſervus ordinatus charactere ſacerdotali inſignitus remaneat; docent Majolus *de irregularit. dict. cap.* 35. *n.* 3. verſ. *prohibentur*, Bernard. Diez, *ſupra cap.* 19. *n.* 2. Gregorius de Valentia, *tomo* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *puncto* 3. §. 2. verſ. *quintus*, Sayrus, *de cenſuris lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 2. Barboſa, *hic n.* 2. *in fine*, tamen debebit inſervire etiam ſacerdos ſuo Dominio privatio in obſequiis ſtatui decentibus, ut per Henriquez, *in ſumma p.* 2. *lib.* 14. *c.* 8. §. *in princip.* idem Barboſa, *in dicto cap.* 4. *n.* 2. ubi commendat videnda ab ipſo dicta *in cap.* 2. *n. fin. de ſucceſſ. ab inteſt.* † imò ex *auth. ſi ſervus in* 11
l. jubemus Cod. de Epiſcop. & Cleric. patet ſervum, ignorante Domino, clericatum aſſumentem intra anni ſpatium, revocari poſſe ad ſervitutem; ideo aliter exiſtimo Doctorum diverſas opiniones eſſe componendas.

Quare reſpondetur, quod ſi manumiſſio, quæ 12
ad ordines fit, ſit abſoluta, & ſimplex, nullam includat conditionem ſaltem ſub obligatione Juſtitiæ, ut probat Suarez, *ubi ſupra dicta ſect.* 3. *ex dict. cap. quicumque.* & *cap.* 1. *cap.* 2. *dicta diſt.* 54. & hic in textu noſtro, qui addit hoc idem extendi *in dicto cap. eo libentius.* 4. ad ſervos Eccleſiæ manumiſſos.

Sed addit hoc non repugnare, ut in ipſa manu- 13
miſſione poſſit apponi conditio ſtatui clericali, non repugnans, qualis eſt de operibus ſpiritualibus, vel etiam de officiis privativis, ſeu potius de non præſtandis officiis Juſtitiæ, aut gratitudini repugnantibus: ſic Turrecremeta cum aliis ex *dicto c. nullus* 4. *hoc tit.* & Suarez argum. & textus *in c.* 2. *de conditionibus appoſitis*, & ita ſentio.

Nec huic reſolutioni obſtat textus *in c. fin. de* 14
pactis, ex quo videtur colligi libertatem pro re ſpirituali non eſſe condonandum eo quod includat pactum de re temporali cum ſpirituali in jure improbatum; & ſic nec ſubſiſtere poſſe deciſiones text. *in d. c.* 3. *c. nullus* 4. *d. c. eo libentius* 5. *hoc. tit.* & ſic quamvis *in d. c.* 5. ſervi manumiſſio facta ab Eccleſia, ea conditione, ut manumiſſus ordinatus

inserviat Ecclesiæ perpetuò; sic ut ad aliàs non
transeat Ecclesias, valeat, sed non inde fit, quod
sit, aut cadat talis conditio super libertate con-
cessa, sed magis pro obligatione perpetuo *ibi* ma-
nendi, & privandi se facultate eundi ad alium
locum; non enim tunc libertas datur pro re spi-
rituali: ita ex Ludovico Correa Præceptore Coni-
bricens, intelligit Barbosa *in dicto c. eo libentius.*
5. *n.*2. *&* 3. ubi explicat textum, *in dicto c.* 2. *de*
condit. appositis.

15 Et faciunt etiam sequentia, quia, si servus reli-
gionem ingrediatur absque sui Domini licentia,
& ab eodem Domino repetatur intra triennium,
ei tradendus est cum omnibus, quæ ad Monaste-
rium attulit, fide tamen accepta de impunitate,
Barbosa per textum *ibi in cap. si quis incognitus*
17. *q.*2. *n.* 2. cum Bartholom. de Bechis *in praxi*
*serv. in admitt. ad Religionis statum novitiis disp.*2.
16 *n.* 3. *dubio* 2. † idem Barbosa *in l. servis.* 35.
*Cod. de Episcop. & cleric. n.*3. per quam probatur
etiam quod servi cum licentia Domini Monachi
facti, si monasticam vitam deseruerint, redeunt
in Dominorum potestatem, ut ex illo textu colli-
gunt Silvester *in summa* verb. *religio* 2. *q.*3. Lu-
dovic. Miranda *in man. Prælator. tom.*2. *q.*17. *art.*
2. *conclus.*1. Azor, *instit. mor. p.*1. *lib.*12. *cap.*1. *q.*3.
Lessius *de Just. lib.*2. *cap.*16. *sub n.*70. Campanil.
*in divers. Juris can. Rub.*11. *c.*8. *n.*12. Bechis *supra*
*n.*12. & sic colligunt DD. *in dicta l. jubemus. dict.*
auth. si servus.

17 Quod si servus fugiat ex Monasterio, reddit
in potestatem Domini, quæ & alia respectu de-
ficientis in Monachatu, sunt faciliora, quàm de
ordinatis in sacris; alia in dictis locis de servo
Monacho facto refert Barbosa in dictis, & Tho-
mas Sanchez cum pluribus *in præcepta decalogi*
*tom.*2. *lib.*5. *sub cap.*4. *n.*45. 46. *&* 49. *&c.* Item fa-
ciunt *dict. c. sequenti*, & amplius leges Barbosam
*in c.*2. *hic n. fin.* de quo aliquo dico *ibi.*

18 Ad secundam quæstionis partem, an manumis-
sio debeat antecedere ordinationem, vel sufficiat
per ordinationem ipso facto fieri? Et pro nega-
tiva sententia faciunt verba textus *in c. nulli dist.*
54. ibi: *nisi prius à propriis Dominis legitimam li-*
bertatem consequantur, cujus libertatis charta in
ambone publicè legatur, ubi notat Barbosa *n.* 1. di-
cens, quod libertas donata à Domino, debet ip-
sam præsentationem, & ordinationem antecedere,
19 † Et sic videtur colligi ex verb. *can.* 81. *Apostol.*
ibi: *si quando autem Dignus servus visus sit, qui*
ad gradum eligatur, qualis noster quoque Onesi-
mus visus est, & Domini concesserint, ac liberave-
rint, & domibus emiserint, fiat, quibus antecedunt
alia, quibus prohibetur servos in clerum provehi
absque voluntate Domini item ex loquutione
20 aliorum canonum sub tit. nostro. † Et addit textus
in dicto c. quicumque 54. ex Concilio Toletano
4. *cap.*72. alias 73. necessarium esse, ut talis manu-
missio absoluta præcedat, id est non retento obse-
quio à Dominis: *nam qui adhuc Patroni servitu-*
te tenentur obnoxii, nullatenus sunt ad Ecclesia-
sticum ordinem promovendi, per quæ verba expli-
cat Suarez, *ubi supr. d. sect.* 3. *n.*4. illa dicti canon.
Apostolorum; *liberaverint, & domibus emiserint.*

21 Verùm quia per alia probatur, quod si ser-
vus solùm de licentia Domini ordinetur, nul-
la præcedente expressa manumissione, ipsamet
ordinatione maneat liber; & sic dicunt DD.
non esse necessarium, quod manumissio præce-
dat, alioquin dicunt, ut sequeretur quod facta
prius manumissione, ut quamvis postea servus
non ordinaretur, maneret liber, quod esset in
fraudem Domini. Etenim conveniunt DD. quod
si servus, sciente Domino, & non contradicente,
ordinetur in clericum, manet liber, & non irre-
gularis; quia sic habetur expresse, *in cap. si ser-*
vus dicta dist. 54. ibi: *si servus, sciente Domino,*
& non contradicente, in clero fuerit ordinatus,
ex hoc ipso quod constitutus est, liber, & inge-
nuus erit, Henriquez cum multis *dict. lib.* 14. *c.* 8.
*n.*7. Filiuc. *tract.* 19. *c.*7. *q.*5. *n.*194. Castrus Palao,
*disp.*6. *de cens. puncto* 13. *n.*2. Philibertus, *de ord.*
tract. 1. *p.*10. *c.* 3. *n.* 4. Leander. *de irregul. tract.*
*disp.*5. *q.*3. dicens sic omnes sentire. † Et addunt 22
quod in tali casu minime teneatur servus amplius
suo Domino servire ex justitia quia supponitur
absolute manumissus, juxta *dicta cap. nulli, &*
cap. quicumque dist. 54.

At ne jura primæ sententiæ obstent, dico cum 23
Suarez utramque sententiam veram esse semper
que etiam supponendum, ut manumissio antece-
dat, ne actus corruat; quia ista Jura disponunt, &
ad tollendas fraudes ita expediat sed non oporte-
re existimo cum Suarez, & ex aliis, ut illa manu-
missio sit absoluta; ita ut effectum habeat ante or-
dinationem, sed conditionata, sit ut in ipsa ordi-
natione suum incipiat habere effectum; & sic con-
cludunt utrumque verum esse, & manumissionem
debere antecedere, & libertatem per ordinem ipso
factum comparari: sic colligunt DD. ex *dicto c.*2.
hic explicantes verba ibi: *nisi prius à Dominis li-*
bertatem fuerint consequuti, vel sciente Domino,
& non contradicente, servus ab Episcopo electus
fuerit in clericum, ut dicunt Azor. *inst. moral. lib.*1.
*c.*4. *§. si passus* vers. *item si servus*, Barbosa *ibi n.* 3.

Ad tertiam quæstionis partem ex dictis infe- 24
ro, ut sufficiat ad libertatem consequendam qua-
liscumque licentia Domini, etiam tacita, virtute
cujus ordinetur servus: sic præcitati in *d. c. si servus*
d. dist. 54. per verba jam sub vers. *verum* adducta.

AD TEXT. IN CAP. II. De Servorum hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus non præsumat ad sacros ordines deinceps promovere servos sine Domini libertate donata.*

2 *Servus si fugiens Dominum, qualibet calliditate ordinatus fuerit, deponitur, & Domino restituitur.*

DUo ex hoc textu præcipua colliguntur, pri- 1
mum quod nullus Episcoporum deinceps ad
sacros ordines servos promovere præsumat, nisi
prius à Dominis libertatem fuerint consequuti.
† Secundum quod si quilibet servus fugiens Do- 2
minum suum qualibet calliditate, aut fraude, ad
gradus pervenerit Ecclesiasticos, est deponen-
dus, & Domino restituitur, quæ duo quate-
nus pertinent ad generalem assertionem de ser-
vis non ordinandis absque Domini manumissio-
ne, aut licentia, saltim tacita, sufficienter manent
explicata

explicata supra *in cap.* 1. & *in Rub.* quod vero ad specialia, quæ ex hac littera adducuntur, ex sequentibus dubiis apparebit.

QUÆST. I.

An si Episcopus sciens ordinet servum alienum sacris sine licentia Domini, servus tunc fiat liber? Et an teneatur Episcopus, si scienter eum sacris ordinet, reddere Domino aliquam condignam satisfactionem? Et num idem procedat, si servum tantùm in minoribus ordinaret? An si servus ordinetur in minoribus, contradicente Domino, consequatur nihilominus libertatem, si Domino satisfactio reddatur nolenti? Et quid de servo, in quo Jus pignoris habebam? Et quas pœnas incurrat servus, ignorante Domino, ordinatus?

SUMMARIUM.

1 *Servus ordinatus ad Episcopo sciente illum servum esse, manet liber; Episcopus tamen peccat, & tenetur Domino duplam satisfactionem ei reddere, vel alium servum, alias servus non liberetur, ut* n. 2. & 3.

2 *Dominus non tenetur dimittere servum ordinatum, illo insciente,*

3 *Servi ordinati dupla satisfactio verius est, ut Domino non debeatur, ante sententiam Judicis.*

4 *Servus in minoribus ordinatus adhuc manet suo Domino servus, & de ratione* n. 6. 7. & 8.

5 *Res semel Deo dicata, & contra Domini voluntatem consecrata, non debet Domino restitui.* n. 7.

6 Cap. comperimus 14. q. 6. cap. semel de reg. Juris lib. 6.

7 *Consecratio in re inanimata, est mere materialis.*

8 *Consecratio, quæ fit per ordinationem, non confirmatur perfecte usque ad sacerdotium.*

9 *Clerici in minoribus constituti facile ad sæcularia negotia redeunt.*

10 *Servus in minoribus ordinatus cogendus est Domino servire, etiam in actibus temporalibus, respectu quorum caret privilegio clericali, ut* n. 11.

12 *Dominus volens recipere satisfactionem, dupli pro servo ordinato non inde decogitur.*

13 *Servus donatus Ecclesiæ, Domino patiente, & sciente, videtur liber fieri.*

14 *Tacens, nec repugnans, favore religionis consentire videtur, &* n. 15.

15 *Servus pignori datus, sciente creditore, & manumissus, non potest peti iterum Jure pignoris à dicto creditore.*

16 *Servus ordinatus, inscio Domino, nonnullas patitur pœnas, & in suo ordinatore ut* n. 17. *si calliditate fiat, aliàs consequitur libertatem, ut* n. 18.

19 *Ordinatus servus, & ordinans, insciente Domino, peccant.*

20 *Dominus percutiens ordinatum sacerdotio, servum sibi restitutum, excommunicationem incurrit. Quid si percutiat ordinatum in minoribus* num. 21.

22 *Servus sacerdos ordinatus bona fide, & probabili ignorantia, non reducitur in servitutem, etiam si Domino integra satisfactio fieri nequeat. Solum cogitur amittere peculium suum, aut alias in proprio ministerio satisfaciet, ut* n. 23.

AD primam & secundam quæstionis partem respondent DD. quod tunc servus ordinatus, manet liber; sed quod Episcopus peccat mortaliter, & tenetur satisfacere in duplum hoc est, duplicem servum loco servi ordinati reddendo, vel duplicatum pretium illius, quod æstimatur: ita relati *in quæst. 2. cap.* 1. & Navarr. *in man. c.* 27. *n.* 103. Henriquez, *lib* 14. *summa c.* 8. *n.* 7. Avila, *p.* 7. *de cens. disp.* 3. *dubio fin. conclus.* 3. Philibertus, *tract. de ordine p.* 10. *cap.* 3. Filiucius, *tr.* 19. *c.* 7. *q.* 5. *n.* 195. Bonacina, *q.* 1. *de irregularit. puncto* 4. *n.* 2. vers. *si vero* Castrus Palao, *disp.* 6. *de censur. puncto.* 13. *n.* 3. Cornejo, de *irregularit. disp.* 14. *dubio* 1. Hurtado, *eodem tract. dis.* 17. Layman, *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 5. *c.* 8. *n.* 2. sic probantes per textum, *in c. si servus* 54. *dist. c. per venerabilem, qui filii sint legitimi*, Toletus, *in c.* 59. *summæ n.* 1. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 63. 1

Et notant proxime adducti, & Suarez, *de cens. disp.* 51 *sect.* 3. *ex n.* 10. & 13. quod in casu quo Episcopus non habeat pretium, quo ita servum redimat, servus tunc non liberetur à servitute, nec Dominus teneatur illum dimittere, ut deciditur *in d. c. si servus.* ubi glossa, Abbas, & alii Canonistæ Pelizarius, *tom.* 2. *tr.* 7. *c.* 5. *sect* 2. *n.* 46. Leander, *de irregularit. tr.* 2. *q.* 6. *disp.* 5. † imo & idem Suarez, *supra d. sect.* 3. quem sequitur Barbosa, *in d. c. servus*, resolvit dictam duplam recompensationem, statim deberi, non spectatâ judicis sententiâ; sed Castrus Palaus, & Bonacina, *ubi supra* existimant non deberi, ante sententiam; & pro hac parte faciunt quæ dixi *in c. cùm non ab homine de Judiciis*, q. 28. 29. & 30. cum quibus responsum præbuimus duabus primis difficultatibus. 2 3

Ad tertiam, an idem procederet, si tantum servum in minoribus ordinaret? Et in hoc casu docent communiter DD. in textu nostro, ut nullo modo a servitute servus liberetur, nec simpliciter, nec sub conditione aliqua; & hoc quia sermo in textu nostro absolute est de ordinibus, seu gradibus Ecclesiasticis; & ita quoad si; ordinatos, videntur omnes admittere indistincte, & absolutè, atque sine ulla restrictione; quia quoad hanc partem nullo alio jure restringitur: ita Suarez *dict. sect.* 3. *n.* 10. & per textum, *in cap. secundum dict. dist.* 54. & hoc in omni casu, in quo contra Domini voluntatem ordinentur, sic ut nec ad eos restituendos in duplum teneatur Episcopus scienter ordinans, nec tenebuntur ad illud scienter præstantes ad ordinationem, ut per Henriquez *in summa dict. lib.* 14. *de irregul. cap.* 8. §. 7. & *in comm. litt. D.* Toletus, *in summa lib.* 1. *c.* 59. *n.* 4. Sayrus *de conf. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 5. Avila. *de cens. p.* 2. *disp.* 3. *dubio fin.* Barbosa *in dicto cap. si servus dist.* 54. *num.* 1. sic resolvens quidquid involvat Suarez, *dicta sect.* 3. *n.* 12. & *med.* 4

Huic tamen resolutioni obstat servos in minoribus sic ordinatos, etiam contra voluntatem suorum dominorum, non esse illis reddendos, quia res semel Deo dicata, etiamsi injuste, & contra Domini voluntatem consecrata sit, non debet Domino restitui, juxta textum in Gregor. in c. comper. 14. q. 6. 5

*q.6.& in cap. semel Deo de reg. Jur. lib.9.*adeo ut qui rem alienam consecrat, oon nisi ad illius æstimationem teneatur.

6 Sed respondetur dicta Juxta loqui de rebus inanimatis, in quibus non est dolus, *cap. Episcopus 7.q.1.*quæ alias possunt facile compensari in homine verò, qui ordinatur est fraus, quæ non debet
7 illi patrocinari quoad fieri potest † Item quia in re inanimata, consecratio est mere materialis, & superficialis, ut ajunt Juristæ. Consecratio verò, quæ fit per ordinationem magis fit in anima: ita fieri Silucster in verb.*servit.n.6.in fin.* ex glossa *in d.c. comperimus, & in cap. frequens dist.*54.Suarez *dicta sect. 3.sub n.* 10. ubi sie etiam respondet ex glossa fin. *dict.cap.*Gofred. *in summ. hujus tit.*Barbosa *hic n.* 5. Campanil. *in diversorio Juris canon. Rub.* 11 *cap.* 8. *n.*11. *vers. postremo.*

8 Et confirmatur ex eo, quia consecratio, quæ fit per ordinationem, non confirmatur perfecte usque ad sacerdotium, & in solis minoribus esse
9 valde imperfectam; † adeo ut clerici in minoribus constituti, facile ad sæcularia negotia transferantur; ob idque facile dictam redditionem Domino fieri, lex canonica permiserit propter iojustitiam: ita Suarez *dict sect.* 3. *sub n.*11. & sic recte in textu nostro decerni docent adducti DD. & per *d. c. frequens*, Ubi Gelasius Papa absolute decernit, quod servus clericus factus, servituti obnoxius manet, & ibi glossa legenda, Avila, Navar. Henriquez *ubi supra*, Palao, & Suarez, Filiucius *n.*195. Leander; *dict. disp.* 3. *q.* 4.

10 Et sic ex Conc. Tiburiensi per glossam *in cap. 1. dict. dist.* 54. docent de ordinato in minoribus, Silucster, Navarr. & Henriquez *supra*, Sayrus *lib. 6.c.*14 *n.*2. Barbosa *in d.c.* 1.dicentes, ut sit cogendus servire Domino suo, etiam in actibus temporalibus, acsi ounquam ordinatus esset, nee
11 ordines suscepisset † Et addit *ibi* Barbosa *n.* 3. in glossa *ceciderit* ibi ad hoe dico, quod iste *in omnibus caret privilegio clericali &c.*intelligendum esse quoad Dominum, non verò quoad cæteras personas, ut dixerunt ante illum Suarez *de cens.d.disp.* 51.*sect.* 3. *n.* 13. Campanilus *d. Rub.* 11. *c.*8.*n.*6.

12 Ad quartam quæstionis partem videtur dicendã ex jam dictis, quod servus ordinatus in minoribus modo dicto, non consequitur libertatem, si Dominus renuat satisfactionem sibi oblatam; non enim in hoe casu, ut diximus, reddendo satisfactionem dupli, tenetur Domious dimittere servum.

13 Ad quintam quæstionis partem breviter respoodetur, quod si me sciente, & patiente, fuerit donatus Ecclesiæ videor consentire: ita Negusant. *de pignoribus in* 3. *membr.* 6 *partis princip. n.* 23.vers. *secundo restringitur*, Mascard. *de prob. concl.*1173. *alias* 1178. *n.*25. Covarr. *pract.c.*15.
14 *num.* 5. vers. *huic vero conclusioni.* † ubi dicit per textum *in auth. si servus, l. jubemus* 34. *Cod. de Episcop. & Cleric.* probari quod qui tacet, ae sciens noo repugnat, favore religionis consentire
15 videtur † addens propter favorem libertatis induti, ut servus pignori datus, sciente creditore, & manumissus, non possit postea per ipsum creditorem jure pignoris peti, cum censeatur ex scientia, & patientia jus pignoris remisisse, Barbosa *in dict. auth.n.* 4. & 5. ubi ex Tiraquello, *de pia causa privilegio* 132. per illum textum tenet, ut censeatur pignus remissum, si qui præsente, & tacente creditore, donaret fundum obligatum pio loco.

Ad sextam quæstionis partem quas pœnas in- 16
currat servus, ignorante Domino, seu illo contradicente, ordinatur, & respondetur cum Trocio *de vero, & perfecto Cleric. lib.*2 *cap.*4. Gama, *in tract. de sacram. præstandis ultimo supplicio damnatis, q.*5.*n.* Bartholom. de Bechis, *in praxi observanda in admittendis ad religionis statum novit. disp.*2.*dub.*2.*n.*5. Barbosa, *hic n.*2. quod si servus ad sacerdotium proootus, sit dolo, aut malitia, seu calliditate ejus à sacerdotio deponitur, & Domino traditur † idem dicunt si id faciat, Epi- 17
scopo Ordinatore inscio, iterum remissivè tangit idem Barbosa, *in dict. auth. si servus dict l. jubemus cod de Episcop. & Clericis.*

Sed quia video Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. 18
*n.*7. Navar. *cap.*17 *in manuali n.*103. Suarez *disp.* 51. *de cens. dict. sect.* 3. *n.* 10. Castr. Palaum *de irregularit. dict. disp.*6. *puncto* 13. *n.*3. Bonacin *q.*2. *de irregul. puncto* 4. *n.*2. vers. *si vero*, Avilam *p.*7. *disp.*3. *dubio ultimo conclus.* 3. Philibert. *tract. de ordine p.*10.*cap.*3. *n.*2. Leand. *de irregul. dict. disp.* 5.*q.*5.*tract* 1. dicentes sacerdotem servum habere Jus, ut dato pretio, vel simili servo, fiat liber; interim vero debeat servire, etiam si factùs sit sacerdos in his ministris, quæ talem statum non dedecent: sic tamen, ut dum manet servus, non vacoet ministerio ordinis sacri, etiam cum licentia Domini, cum sit irregularis; & quod teneatur continentiam servare, ut docent Sayrus, *de cens.lib.*6 *cap.* 14.*post.n.*5. Barbosa *hic dict.n.*7. *in fine*; ideo videtur dicendum primam conclusiooem procedere quando calliditate, & malitia servi, ordinatio contingeret sacerdotii, ut iterum dicit Barbosa cum Trocio, Gama, Sayro *in cap.*1.*dict.*45.*n.*2.*in fine*, sin autem extra dolum, & malitiam, procedat cum distinctione, de qua hic.

In omni tameo eventu dicendum est, quod tam 19
ordinatas servus, quàm Episcopus, qui eum scienter ordinat, inscio Domiuo, aut contradicente, pecc-
eat † Quod si talem servum ordinatum sibi resti- 20
tutum, Dominus percutiat, dubium est, num excommunicationem incurrat *cap. si quis suadente* 17. *q.*4. & videtur quod respectu servi sacerdo-
tis in sacris, non est dubitandum † De ordina- 21
tis in minoribus, de quibus jam diximus quod Dominis restituti ipsi manent in omnibus servi, ut etiam dicunt Henriquez, Leander, & alii *ubi supra*, est dubium; quia ex quo isti exuuntur à privilegio clericali respectu Domini, etsi oon quoad cæteras personas videtur ut etiam careant privilegio dicti canon si quis suadente, quo imponitur excommunicatio contra clerici percussorem; sicut melius sequuti sint Suarez *de cens. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 48. Molina *de Just.tract.* 3. *disp.* 56. *à n.*2. Barbosa *in dicto cap.*1. *dist.* 54. *n.* 3. *in fine.* Alii verò, inter quos Campanilus *in divers. Juris can. Rub.* 11. *cap.* 8. *num.* 6. *in fine*, Sayrus *dicto lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 5. *summa Angelicæ verbo servitus num.* 5. excipiunt ab illa sententia privilegium *dict. cap. si quis suadente*, dicentes excommunicationem illius capitis Dominum incurrere, si talem servum percutiat, & prior videtur per textum *in cap. ex antiquis. dist.*54. ubi glossa amplectenda, cum ex illo probat Suarez *dicta sect.* 3. *n.*12. *in fine*, quod quando talis clericus in servitutem redigitur, non solùm manet privatus usu ordinum, sed etiam exutus privilegio clericali, & loquitur Suarez de Diacoois, & subdiaconis.

Et his omnibus addo cum D. Suarez *dict. disp.*22
51. *sect.*

51 *sect*.3. quod si servus ordinatus fuerit sacerdos bona fide, & ignorantia probabili, tunc non reducatur io servitutem, etiam si Domino integra satisfactio fieri non possit, sed solum cogitur amittere peculium suum, & Domino reddere, ut *in*
13 *cap. ex antiquis dict.* 54. † Quod si peculium non habuerit satisfaciet, si in proprio sacerdotali ministerio Domino suo ministret, aut Celebret, & quod ad hoc possit obligari, Juxta *cap. frequens. dict. dist.* 54. quod factum esse Suarez concludit in reverentiam sacerdotii; tum etiam quia illud ministerium est altius,& utilius Dominio; & ideo in re ipsa non graviter lædatur; quamvis propter excellentiam ministerii id non fiat per modum compensationis, quia res temporalis non potest per spiritualem redimi, ut jam sub *cap.* 1. diximus.

QUÆST. II.

Si Episcopus ignorans conditionem Servitutis, servum in sacris ordinet, an teneatur ad satisfactionem Domino faciendam, qui Episcopum induxerunt ad ordinationem, vel rogando, vel falsum testimonium inferendo? Et an si inter loquutores culpa careant, & bona fide, aut eum ignorantia rogarunt, teneantur nihilomiuus satisfacere Domino, vel servus ipse ordinatus? An si servus fraudibus usus profiteatur? Ubi per quod tempus, si Dominus taceat, nec petat sibi servum otdinatum restitui, aut professum non audiatur? Et num Monasterium debeat aliquam Domino reddere satisfactionem?

SUMMARIUM.

1 *Inducentes Episcopum, ut ordinet servunt, ipsi tenentur Domino servi satisfacere, nisi ignorent servum esse ut* n. 2.
2 *Servus ordinatus Presbyter, tenetur Domino reddere vicarium pro satisfactione. Et quid si Diaconus, & subdiaconus factus sit.*
3 *Servus qui falsis testibus, ut liber profitetur est Domino reddendus, remanens adhuc religioni obnoxius quantum sit in eo.*
4 *Dominus qui post annum sententia. servi praordinati non revocat eum censetur professioni illius consentire.*
5 *Servus manet irregularis ad usum ordinis suscepti, donec censeatur Dominus dissimulando consentire.*
6 *Anni tempus computatur à scientia Domini ad hoc, ut valeat servum ordinatum repetere.*
7 *Dominus intra triennium repetit servum, religionem ingressus, cum omnibus, quæ secum attulit ad Religionem, post trienniunt non sic, etsi professus non fuerit, ut* n.8.& 9.
9 *Servi absque licentia Dominorum suorum non possunt ingredi religionem.*
10 *Servus professus religione, stans ibi per triennium, jugum servitutis evadit.*
11 *Triennium, ut Dominus possit repetere servunt professum, verius est ut currat à scientia Domini, etsi alii dicant ab anno probationis.*
12 *Monasterium admittens ad professionem scienter servum, tenetur Domino ad satisfactionem. Et idem si neglexerit inquirere aliter si bona fide, & sine dolo, ut* n. 13.
14 *Annus quare Domino detur tantum ad revocandum servum in sacris ordinatum, & triennium ad revocandum professum.*

AD primam quæstionis partem, supposita doctrina dubiorum, quæ *in quæst.* 1. posita sunt, breviter respondeo, quod si ignorans Episcopus conditionem servituris, servum ordiner, non ipse tenetur ad reddendam satisfactionem Domino, de qua dixi *sub cap.* 1. sed illi, qui Episcopum induxerunt, vel rogarunt, aut falsum testimonium tulerunt, ut illum servum ordinarent: sic *in cap. si servus absente* 19. *dist.* 54. *in ultima illius parte*, collecta ex Concilio Aurelianensi 1. cap. 10. ibi *si vero Episcopus eum servum nescierit, qui testimonium perhibent, aut eum supplicaverint ordinari simili redhibitioni teneantur obnoxii*, ubi DD. quia Jure maxime detestantur hanc injuriã, quæ Dominis fit abstrahendo servo à debito opere persolvendo: sic Suarez *disp.* 51. *de cens. sect.* 3. *n.* 13. *in princip.* ubi ad confirmandum refert dispositionem Concilii Granatensis, qua feriuntur anathema, qui prætextu religionis hoc crimen committunt. 1

Ad secundam quæstionis partem, quid si testes, sive rogantes culpa careant; eo quod ignorantia probabili de servitute ordinandi, aut bona fide rogarunt, quo in casu respondent DD. servum ordinatum teneri ad eam satisfactionem præstandam, vel saltem ad reddendum per se vicarium: sic DD. per textum *in cap. ex antiquis* 9. *dicta dist.* 54. ex Gelasio Papa scribente Martino, & Justo Episcopis; quod si nec talem satisfactionem facere possit in hoc, videntur Jura distinguere inter Presbyterum, & inferiores; eo quod Diaconus, vel subdiaconus eo in casu rediguntur in servitutem, ut *in cap. ex antiquis dicta dist.* 54. & tacite confirmatur *ex cap. miramur hoc tit.* ubi dico: sic Panormit. & alii hic Antonius 3. *p. tit.* 28. *cap.* 6. §. 6. Navar. Silvester, Majolus, & alii citati *in cap.* 1. & *hic q.* 1. quo pacto intelligit Suarez *dicta sect.* 3. *sub n.* 13. textum nostrum, & *cap. servorum dist.* 54. ex eo quia, ut *quæst.* 1. hic dixi, talis servus supponitur per dolum, & fraudem injuriam facere Domino, indeque etsi in favorem ordinis, ei concedatur, ut satisfactione facta, redimi possit: tamen sine tali satisfactione hæc Jura non concesserint, & quia cum nundum ad sacra ipsa mysteria peragenda ordinatus sit, dicit Suarez non adeo esse necessariam ingenuitatem, & libertatem talis personæ, ut non obstante injuria, & gravi nocumento Domini concedenda fuerit; sed de hoc amplius dico *in d. cap. miramur.* 2

Ad tertiam quæstionis partem an si servus fraudibus usus profiteatur; In qoo dubio si per falsos testes prober se esse liberum, tunc, non obstante professione, erit Domino suo restituendus, & restitutus erit nihilominus religioni obnoxius, quantum in ipso est: argum. eorum, quæ defraudulenter ordinato servo dictum est *quæst.* 1. & in terminis docent Barbosa *hic n.* 4. Ludovicus 3

Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1 *.q.* 17*. art.* 2. *conclus.*3. Silvester *in summa* vers. *religio* 2*.q.*3.& alii, & faciunt quæ dixi supra *in dict. cap.* 1. in vers. *& faciunt* ante vers. *ad secundam.*

4 Ad quartam quæstionis partem breviter respondeo, oportere, ut Dominus intra annum postquam sciverit ordinationem servi, illum repetat: sic habetur *in dict. cap. si servus sciente dict. dist.* 54. ubi glossa, & Innocent. *hic n.* 6. Suarez *ubi supra dicto n.* 13. *in fine sect.*2. *disp.*51. *de cens.* & alii referendi, quia si post scientiam per annum dissimulaverit censetur consentire,& servum ma-
5 numittere. † Quo fit ut servus sic ordinatus maneat irregularis ad usum talium ordinum; donec vel Domino satisfactum sit, vel ipse Dominus consensum suum præbeat, aut expresse, aut per scientiam, aut tollerantiam unius anni: ita ex eodem Concilio Aurelian. *in quadam constitutione nova*, relata *in cap. si servus sciete* 20. ibi: *sed si ignorante domino licet ei intra spatium unius anni, & servilem fortunam probare, & servum suum ac-*
6 *cipere.* † Quod anni tempus debet computari à scientia Domini, non ab ordinatione servi, ut docet glossa *in dicto cap. si servus* verb. *unius* Sanchez cum multis *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.*5. *cap.* 4. *n.* 46. Valerius Reginaldus *in praxi fori pænit. lib.* 30. *tract.* 2. *n.*63. Miranda *in manuali prælator tom.* 1.q.17.*art.*2. *conclus.*4. *in fine*, S. Antonin. *in* 3. *p. tit.* 20. *cap.*6. Sayrus *de cens. lib.*6 *cap.*54.*n.*5. Campanil. *in divers. Juris canon. Rub.* 11.*cap.*8. *n.*12. Doctores *in dicto cap.* 20. & Barbosa *in l. jubemus auth. si servus cod. de Episcop. & clericis n.*7. *in glossa* ibi: *intra anni unius spatium.*

7 At quatenus spectat ad tempus, intra quod possit Dominus revocare servum suum religionem ingressum aliud est spatium temporis assignatum, de quo jam dixi *sub cap.*1. nempe triennii tempus, ante quod impletum sit, si servus absque Domini licentia, aut eo inscio ingrederetur, qui si repetatur, debet restitui, ut ibi dixi cum omnibus, quæ attulerit, fide tamen accepta à Domino de servi sibi restituti impunitate, ut *in cap. si quis incognitus* 17.q.2. in verbis ibi: *si quis incognitus Monasterium ingredi voluerit, ante triennium Monachi habitus ei non præstetur; & si inter tres annos, aut servus, aut libertus colonus quæratur à Domino suo, reddatur ei cum omnibus quæ attulit, fide tamen accepta de impunitate, si autem intra triennium non fuerit requisitus, postea quæri non possit, nisi sit tam longe quod inveniri non possit, sed tantum ea, quæ in Monasterium adduxit, Dominus servi accipiet*: ita Fr. Bartholom. de Bachis, *in praxi servand. in admittend. ad religionis statum novitiis*
8 *disp.*2.*dub* 2. *n.*3. Barbosa *ibi n.*2. *in fine*, † qui *n.* 4. cum Sanchez *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.*5 *cap* 4. *n.* 44. infert Dominum repetire non posse servum absque sua licentia ad religionem admissum, elapso præfato triennio, quamvis non-
9 dum sit professus. † Et hæc quidem ex ea ratione; quia servi absque licentia Dominorum suorum religionem ingredi non possunt, ut patet ex dictis his, & *supra in dict. cap.* 1. *& ex dicto cap. si servus, cap. generalis dicta dist.*54. Lessius *de Justit. lib.*2.*cap.* 16. *sub n.*70. Campanil. & Ludovicus Miranda *supra*, & cum illis Barbosa *hic n.* 7. in glossa *deponatur* ibi *si vero qui Monachus factus &c.*

10 Qui omnes, & alii dicunt, quod si servi per triennium duraverint in Monasterio, & professionem emiserint, vidente Domino, jugum servitutis evadent, & in terminis Silvester verbo *religio* 2.q.3. Campanil. *dict. Rub.* 11. *cap* 8.*n.*12. Ludovicus Miranda *dicta quæst.*17. *art.* 2. *conclus.*4. *in fine*, Barbosa *hic sub dict. n.*7. idem Barbosa *in l. servus si Dominorum* 39. *cod. de Episcop. & cleric.*

Et tamen pro complemento hujus dubii no- 11
tandum, est quod licet Azor *instit.moral.p.* 1. *lib.* 12.*cap.*1.*q.*3. & Lessius *de Just.lib.*2. *cap.*41.*dub.* 3.*n.*3. dicant prædictum triennium numerandum esse à die probationis incœptæ, sed verius est, ut sit numerandum à tempore, quo Dominus conscius fuit admissionis servi in religionem secundùm Campanil. *dict. Rub.* 11.*cap.*8. *dicto n.* 12. Ludovic. Mirand. *dict. quæst.* 17.*art.*2.*conclus.*4.*in fine* Sanchez *in præcepta Decalogi dicto tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4.*n.*46. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.*30. *tract.*2.*n.*63. Barbosa *in dicto cap. si quis* 17.*q.*2.*n.*3. idem *in dict. l. si quis n.*3. *in fine, & hic sub dicto n.*7. Ubi dicit, ut non curat à die susceptionis habitus, sed notitiæ, & scientiæ Domini, & colligitur etiam ex verbis textus *in dicto cap. si servus sciente dist.* 54. ibi: *verum etiam, si legitimo, probato experimento, Monachus efficiatur, evadit jugum servitutis, debent enim per triennium, antequam Monachi efficiantur in Monasterio permanere, postea vero si Monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur.*

Ad sextam quæstionis partem an Monesterium 12
debeat aliquam satisfactionem reddere Domino, si servus culpa ejus professionem fecerit? Et respondetur affirmative, si Monasterium sciebat servum esse vel neglexerit inquirere, cum esset incognitus: ita docent Campanilus *dict. Rub.* 11. *in divers. Juris, can cap.*18.*n.*12. Ludovicus Miranda *dicta quæst.*17.*in. manuali prælat. art.*2. *conclus.*2. Barbosa *hic n. in fine.* Dicentes, ut Monasterium satisfacere teneatur Domino damnum secundùm boni viri æstimationem, remanendo servo in religione. Et confirmatur ex *doctrina glossa dict. cap. si quis incognitus* 17. *q.* 2. ibi: *intra triennium*, & ibi posset dici quod Ecclesia debet compensare damnum Domino, quam sequitur Azo. *dicta quæst.* 3. & faciunt verba textus *in cap. si quis absente* 19.*dist.* 54. *in* 1.*p.* & quæ de Episcopo ordinante, & ad satisfactionem obnoxio, dixi hic ex vers. *ad primam.*

Sed quia video quod Sanchez *dicto lib.*5.*tom.* 13
2. *in præcepta decalogi cap.* 4 *n.*45. Fr. Bartholom. de Bachis *in praxi in admit ad religion. novitiis disp.*2. *dict. dubio* 2. *n.* 4. & Barbosa *in dicto cap. si quis incognitus*, veriorem contrariam sententiam dicant per verba textus *ibi* in dicto vers. *si autem intra triennium*, existimo hanc secundam procedere in Monasterio, sive Ecclesia bona fide, & sine dolo, servorum ad religionem recipientibus, sicut, & de testibus, seu rogantibus Episcopo ordinatori, jam diximus *supra* hic in vers. *ad secundam.* Primam verò sententiam procedere, quando monasterium sciens servum, aut negligens culpabiliter inquirere servum ad religionem, ac professionem admisit.

Quod si quæras quare ut Domino restituatur 14
servus, detur annus tantùm, etsi Monachus fiat triennium breviter respondet hic Ægidius, Bellamera *n.*15. ut diversitas sit, quia clericus publicè manet; & ob id sufficiat annus, ut à Domino repetatur, triennium ad repetendum servum factum Mona-

Monachum, quia iste secreto sic manet, etsi aliter *ibi* adductos Joan. Andreas explicet per textum *in dicto cap. si quis incognitus*, sumendo illud tempus à distantia, & *per cap. de rebus §. cæterum dist.* 53. idem Bellarmera legendus, de aliis dubiis inquirit & resolvit.

QUÆST. III.

An si servus professionem emittat intra triennium casu, quo à Domino revocari potest, valide profiteatur? An sensus possit delinquere, & teneatur ex delicto? Et an Dominus possit illum defendere pro subinteresse? Et an adversus Dominum detur actio propter damnum à Mancipio suo culpabiliter illatum absque Domini culpa; Et an hæc obligatio liquet illico in foro conscientiæ, aut solum post Judicis condemnationem? Et quibus probationibus procedatur in servum?

SUMMARIUM.

1 *Professio servi facta intra triennium, in quo potest à Domino revocari, est irrita, inter alterius conjugis facta absque licentia sui conjugis, nisi ratificata fuerit post triennium ut* n. 2.

3 *Servus delinquere potest, si ut ex eius delicto teneatur Dominus; ita ut procedatur in processu eo ordine, quo proceditur contra hominem liberum* n. 4.

5 *Servus probato delicto, majori pœna punitur, quàm liber.*

6 *Servus non potest accusari lege Julia de vi ad mulctam, sed ad pœnam.*

7 *Dominus potest in judicio defendere servum, adversus quem ex delicto proceditur, & tunc constituere procuratorem, ut* n. 8.

8 *Processus cum servo delinquente fit, non cum Domino, &* n. 9.

9 *Dominus citari præcise non requiritur, quando fit Judicium cum servo delinquente.*

10 *Dominus potest probare innocentiam servi, quamvis servus confessus sit in Judicio deliquisse.*

11 *Probatio contra servum delinquentem testibus, aut confessione propria, vel alio genere, potest fieri sicut contra liberum.*

12 *Confessio servi debet coadjuvari cum semiplena probatione, ut probat, & condemnari valeat.*

13 *Pater, vel Dominus poterunt condemnari ex nerali ad pœnam ex confessione filii, vel servi, sed poterunt probare contrarium pro suo interesse &* n. 14.

14 *Dominus ex noxa, furto, aut damno à servo dato, potest conveniri, ut noxam det, vel ad satisfaciendum damnum. Et quare?* n. 16. 17. 18.

15 *Habitator culpam præstat pro eo, quod dejectum est ex cœnaculo, vel Domo per famulum.*

17 *Noxalis actio non pertinet, quando servus delinquens, pœnam corporalem meretur* n. 18.

19 *Servus ex contractibus non obligatur.*

20 *Dominus in duobus casibus potest conveniri ex delicto servi, veluti si delinquat ex culpa ejus.*

21 *Dominus obligatus ex damno datum ad noxam propter servi delictum, non tenetur usque à judicis sententiam in foro animæ. Et quare?* n. 22. *contra Vasquez, & alios* n. 22.

24 *Pater, & Dominus, quatenus teneantur ex delicto filii, vel servi, quem officio proposuerunt* remissivè.

AD primam quæstionis partem, ut respondeatur præmittenda sunt quæ dixi *supra sub quæst.* 1. & *sub q.* 2. hujus textus in vers. *ad quartam*, & sic quia triennium datum est Dominis, ut revocent servos suos ingredientes religionem propter causam de qua dixi cum Bellarmera *in vers. fin. dict.* 1. *quæstionis*; ideo juxta juris regulas, & verba *cap. si quis incognitus* 17. *q.* 2. relata *dict. q.* 2. & verba *cap. si servum sciente dist.* 54. respondeo professionem à servo factum intra dictum triennium, intra quod Dominus potest illum à religione revocare, esse irritam instar professionis conjugis factæ absque alterius conjugis licentia, ut optime in terminis resolvunt Azor *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* Thomas Sanchez legendus cum aliis *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 49. Barbosa *in dicto cap. si quis incognitus n.* 5. Et hanc amplector, quamtumvis Archidiacon. Bellamera, & Turrecremata *in dict. cap.* Lessius de Just *lib.* 2. *cap.* 41. *dubio* 3. *n.* 31. Fr. Ludovicus Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1. *q.* 17. art. 2. *conclus.* 3. Suárez *tom.* 3. *de religione lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 5. Bartholom. de Bechis *in praxi servanda in admittendis ad religion. statum novitiis disp.* 2. *dub. n.* 6. decet eam professionem esse validam, † quam ego admitterem, si post jam transactum triennium ratificaret illam servus, cum jam tunc fuerit in culpa Dominus, servum non revocans à religione: argum. eorum, quæ dixi *in dicta quæst.* 2. 2 1

Ad secundam quæstionis partem, & cæteras subsequentes, quæ non tam videntur de puncto nostri textus, ac tituli, de quibus tamen ego, cum viderim Doctores antiquos aliàs movere, & prosequi quæstiones, non sic materiæ contingentes, ut istæ, quæ alio in loco decretalium opportunius non repetentur, respondeo breviter dubio primo, quod servus potest delinquere. † sic ut ex delicto teneatur, & quod in processu, & causa servetur illud, quod observatur, quando proceditur contra hominem liberum, ut patet ex verbis textus *in l. qui accusare §. si servus ff. de accusat.* ibi *si servus reus postulabitur, eadem observanda sunt, quæ si liber esset*, & de Jure Regio *in l.* 10. *tit.* 17. *p.* 7. & *in l. quemadmodum cod. de adulteriis*, Cujacius *lib.* 6. *observat* 30. Sebastian. Nevius *in systegma ad dict. §. si servus*, Anton. Gomez *lib.* 3. *variar. cap.* 1. *n.* 76. Barbosa *in l. si mora ff. soluto matrimonio, post præludia in lectura* ibi *de Domino sciente, & non prohibente delictum servi*, & alii referendi † qui & dicunt, ut probato delicto, majori pœna puniatur servus, quam liber, ut probat textus *in l. in servorum in princ. ff. de pænis, l. aut facta §. persona ff.* & *in l. capitalium §.* 1. *vers. fin, eodem*, & *in l.* 8. *in princip. tit.* 31. *p.* 7. & amplius intelligunt sic procedere, quando ex delicto venit imponenda pœna corporalis, secus si pecuniaria, 3 4 5

niariæ; quia illa non cedit in servum, ut *in dicta l. hos accusare* §. *omnibus ff. de accusat.* per verba ibi: *omnibus legibus servi rei fiunt, excepta lege Julia de vi privata; quia ea lege damnati partis tertiæ bonorum publicatione puniuntur, quæ pœna in servum non cadit, idemque dicendum est in cæteris legibus, quibus pecuniaria pœna irrogatur: quo casu alterabitur pœna, & imponetur sibi alia judicis arbitrio*, & textus *ibi* in vers. *fin.* quem summè commendant Bartol, & DD. Clarus *in pract.* §. *fin. quæst.* 80. *num.* 6. Molina *de Just. tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 711. *num.* 1. *& per totam*, Bartol. *in l.* 1. *cod. de precibus imperat. offerend.* Paris *in addit. Bartol. in dicto* §. *omnibus* Decian. *in praxi crimin. lib.* 7. *cap.* 38. *n.* 41.
6 † dicentes servum oon posse accusari lege Julia de vi ad mulctam, sed ad pœoam corpori iofligendam.

7 Ad tertiam quæstionis partem, an possit Dominus defendere servum suum adversùs quem ob delictum in judicio proceditur? Et io hoc dubio respondetur affirmativè; potest enim Dominus adesse causæ, & eum defeodere allegando, & respoudendo pro eo ratione proprii interesse juxta verba textus *in l.* 2. *cod. de accusat.* ibi: *si cujusdam criminis obnoxius servus postulatur, Dominus eum defendere potest, & in judicio assistere accusatoris intentionibus responsurus*, & ibi glossa ordinaria, ubi Bartol. Baldus, & Sebastian. Nevius, idem Bartol. *in l. si quis cod. de cond. institut. l. servus ff. de publicii judiciis*, Guido Pap. *quæst.* 318. *num.* 1. *lib.* 9. Anton. Gomez, *ubi supra sub num.* 76. in vers. *advertendum* & probat *lex Regia* 10. 1. *p.* 7.

8 Et addunt quod poterit tunc Dominus constituere procuratorem, qoia noo videtur Dominus, vel procurator intervenire pro alio, sed pro scipso, & pro suo interesse, *l. servus etiam ff. de public. judic.* Ubi DD. quo casu totus processus, & judicium agitabitur cum ipso servo, tanquam principali persona, quam tangit negotium, & rei propooetur accusatio, & cum eo lis contestabitur per respoosionem suam, & ei assignabitur terminous probationis, & defensionis, & contra eum debet ferri sententia diffinitiva, ut teoet glossa ordinaria, *in dict. l.* 2. *cod. de accusat.*

9 Ex quo inferunt etiam DD. noo requiri, quod Dominus citatur, ut compareat, & assistat causæ agitandæ cum servo, cum principaliter fundetur judicium in persona servi, ut in termiois docent Bald. *in l. filius familias ff. de bis qui sunt sui, vel alieni Juris in* 1. *lectura*: idem Baldus *in l. fin.* §. *necessitate cod. de bonis quæ liber. col.* 4. *n.* 12. Angelus de Perusio, *in l. cum filius familias ff. de verb. oblig.* Anton. Gomez, *dicto n.* 73. *cap.* 1. *lib.* 3. *variar.* vers. ex *quo infertur*, putans esse singulare, & notabile, licet Salicetus teneat contrarium *in dict. l.* 2. *cod. accusat.*

10 Et circa prædicta dicendum est, quod licet servus accusatus, vel inquisitus confiteatur delictum, & ex illa confessione possit condemnari, concurrentibus his, de quibus *n. sequenti*: tamen possit à Domino probari contrarium, prubat glossa unica, & singularis *in l.* 2. *ff.* 1. *ff. si ex noxali causa agatur*; in medio glossæ 1. quam summe commendantes ad propositum reputant singularem, & unicam Paul. *ibi col.* 2. *n.* 8. Alex *col.* 2. Jason. 1. *n.* 4. Anton. Gomez *dicto n.* 73. *in fine*, & alii post illos.

Quod si dubites qualiter fiat probatio contra 11 servum delioquentem, dico ut possit fieri per testes, vel per confessionem propriam, vel alio genere probationis, sicut contra quemlibet hominem liberum ex textu *in l. servos in princip. cod. ad leg. Juliam de vi* in verbis ibi: *servos, qui fecisse violentiam confessionibus, testium, aut proprii docebuntur &c.* imo & quod magis est dicunt DD. solam servi confessionem spontaneam sufficere ad condemnationem, ut probat aperte textus *in dicta l. servos*, & glossa ordinaria *in dicta l.* 2. §. 1. *ff. si ex noxali causa agatur*, ubi DD.

Notandum verò est, quod ad hoc ut confessio servi probet, & ex ea possit condemnari, oportet ot cum ea concurrat semiplena vel probatio, aliqua iodicia urgeotia, vel si negaverit quod sit facta confessio in tormentis præcedentibus indiciis, & ut alias non stetur soli ejus confessioni spootaneæ, cum videtur tendere in præjudicium Domini, ut probat textus *in l. quare* § *fin. ff. de edilitio edicto* per quem glossa ordinaria *in l. cum probatio ff. de probat*, & *ibi* Salicetus, & communiter DD. per quem teneot etiam Paul *in dicta l.* 2. §. 1. *ff. si ex vota, col.* 2. *n.* 4. Alex. 1. *col. in fine n.* 4 *glossa penult. in l. quicumque cod. de servis fugitivis in fine*, & *ibi* DD. Socinus *in dicta l. cum filius famil. ff. de verb. oblig. col.* 5. *n.* 11. ubi Jason *col.* 5. 15. & moderniores, quod in prædictis legibus citat Sebastiao. Nevius *in syntagma Juris Civilis*, & *infra*.

Secundo notatur ex glossa 1. *in medio dict l.* 13 2. §. 1. *ff. si ex noxali causa agatur*, quod si ex forma legis, vel statuti pater, vel Dominus, vel quilibet alius teneatur ad pœnam pecuniariam ex delicto alterius, bene statur confessioni ipsius delinquantis, etiam io præjudicium tertii solvere debentis, qui tamen poterit probare contrarium pro suo interesse: expresè docent DD. adducti, Paul Alex, Jason, & Bartol. *in dictu l. cum filius famil. ff. de verb. oblig. col. fin.* Bald. *in l. filius familias ff. de bis, qui sunt sui, vel alieni Juris in lect.* 1. Gomet. *dicto lib.* 3. *var. cap.* 1. *n.* 73. *in fine*, & ante pro notabili 1. in vers. *unum*, & pro his omnibus faciunt quæ adducunt Clarus, & Molina *supra* Donel. *in Rub. cod. an servus ex suo facto &c. & n.* 3. *& in l. licet, ibidem n.* 4. Cujacius *in recitationibus ad titulum de actionibus, & oblig. & in l. servi*, Gregor. Lopez *per textum ibi in l.* 9. *tit.* 2. *p.* 3. *& in l.* 10. *tit.* 1. *p.* 7. Villadiego *in politica cap.* 3. *n.* 168. Pichard. cum aliis in §. *omnis autem instit. de noxalibus action. ex n.* 3. Barbosa *in collect. ad leg* 1. 2. 3. 4. *&* 5. *cod. de noxalibus action.* ubi ex multis bene declarat Petr. Greg. *in syntagm. lib.* 38. *cap.* 11. *n.* 4.

Ad quartam quæstionis partem, an adversùs Dominum detur actio propter damnum à mancipio 14 suo culpabiliter illatum absque Domini culpa? Et quia inquisitio spectat ad intellectum, *l.* 1. *& totius tituli ff. de noxalibus actionibus, & instit. eodem, & l.* 1. *in fine princip. l.* 5 §. *prætor. ff. de bis, qui dejecerunt, vel effuderunt, & de jure Regio ad leg.* 15. *tit.* 15. *p.* 1. Ubi probatur quod si Dominus conventus fuerit ex servorum maleficiis, puta quia furtum fecerint, aut bona rapuerint, aut damnum dederint, seu injuriam fecerint, condemnatus compellatur, aut noxæ servum dare, aut litis æstimationem sufferre. †
Et hoo quemadmodum habitator culpam præ- 15
stat da eo, quod dejectum sit per famulum è domo sua

ſtia per illa, quæ DD. dicunt ex §. *idem is, ex cujus cænaculo instit. de oblig. quæ ex quasi delicto nascuntur*, Jason in §. *ex maleficiis n.* 92. & *in* §. *præterea ex n.* 6. *instit action.* Vuesembek *in paratlitis ad dictum titul. de noxab.* Cujacius *lib.* 21. *observat. cap. fin.* & *lib.* 22. *cap.* 36. Donellus *lib.* 15. *comment. cap.* 50. Monoch. *lib.* 1. *de arbitra-*
16 *riis q.* 5. *à n.* 13. † Et hoc quia in servum agi in Judicium non possit, qui personam standi in Judicium non habet legitimam. *l. vix certis* 53. *ff. de Judiciis.*, *l. servus cod. eodem*, ut pote cum jure civili pro mortuo, hoc est pro nullo reputetur nec habeat *l. quod. attinet* 32. *ff. de reg. juris*, & nihil proprii possideat, ex quo damnum resarciri valeat, *dict. hos accusare* §. *omnibus ff. de accusat.*

17 Ideo cum iniquum sit, ei qui infortunium accepit, non consuli, æquum dicunt DD. visum fuisse Dominum ex noxa, id est maleficio servi noxalibus actionibus obligari, ut cui emolumenta, & fructus acquirerentur, ad eundum detrimentum culpa servi contractum pertineret, quoad scilicet privatas actiones, ac Judicia, quibus damnum persequitur: nam ad publica judicia, quibus, & liberi, & servi sontes ad exemplum, & vindictam corporali supplicio afficiuntur, noxalis actio non pertinet, ut *in dicto* §. *omnibus l. penult. ff. si ex nox. causa agatur*, *dict. l.* 2. *cod. de accus.* explicat late videndus. Pichard. *in* §. 1. *cum. sequent. instit. de action. ex n.* 2. ubi præstat differentiæ rationem,
18 quæ ex dictis *supra hic* vers. *ad tertiam* patet. † Et hoc etiam, si culpa servi datum damnum fuerit, teneatur Dominus, vel solvere damnum, vel mancipium pro noxa dare damnum passo, non si absque culpa servi daretur: nam sicut tunc mancipium ad nihil tenetur, sic nec Dominus, nisi in quantum ex damno illo factus sit locupletior; sed si adversus servum criminaliter ageretur ad eum puniendum, quod non possit Dominus illum liberare solvendo damnum quia actio debet adversus illum intentari modo jam dicto, ut dict. vers. *ad tertiam* & vers. *ad secundam*, docet Diana *p.* 7. *tract.* 7. *de servis*, & *mancipiis ref.*. 73.

19 Servus enim, ut ex ibi dictis accipitur ex contractibus non obligatur, & ex negotiis gestis in servitute, sic ut nec post manumissionem, *l.* 1. & *l. penult. cod. an servus ex suo facto l.* 1. §. *si apud ff. depositi l. cum actum* 18. *ff. de negotiis gestis*, ex delictis tamen, & maleficiis recte poterit conveniri, *l. licet* 4. *l. servi* 13. *ff. de actionib.* & *obligat. l. servi* 17. §. *fin ff. de furtis l. quod ab alio* 15. *ff. de conditione furtiva*, nequidem delicta maneant impunita, Donel. *in dicta Rub. cod. an servus n.* 3. & *in dicta l. licet n.* 4. Cujacius *in recitation. ad titulum ff. actionib.* & *obligat. in dict. l. servi*, Pichard. *in dicto* §. 1. *instit. de nox. ex n.*
20 4. 5. & 6. plura cumulans. † Ubi *n.* 10. excipit duos casus, in quibus ex delicto servi, Dominus potest conveniri, veluti si culpa Domini servus deliquisset, cum tunc Dominus dicatur delinquens per *l.* 2. 3. & 4. *ff. de noxal.* Jacobus Cujacius *in l. culpa caret ff. de reg. Juris*, qui longe tractant, & alii penes Pichard, quos leges ad satietatem.

Ad ultimam quæstionis partem, an prædicta
21 obligatio, Dominus ex damno illato à mancipio contraxit, liget eum in foro conscientiæ, an post judicis solùm condemnationem? In quo dubio plausibilior sententia Doctorum est, ut Dominus non teneatur ante sententiam judicis, quia prædictæ leges, quando in Domino culpa non fuit, non obligent ad ullam restitutionem ante Judicis sen- 22
tentiam. † Nemo enim concedit, quod si tua Domus per ruinam, vel aqua tuæ cisternæ per inundationem damnum dando, Dominus obligationem incurrat, & sic nec ex damno servi; & quia prædictæ leges positivæ, non sunt præceptivæ, sed solùm concedunt damnificato actionem, quoad forum externum, atque ideo pœnales esse videri, ut dicitur *princip. instit. si quadrupes paup. fecisse dicatur*, indeque ante condemnationem non obligare, exprimitur etiam *ff.* & *instit. in dict. tit. de noxal. action.* aliis quam fundamentis docent hanc sententiam de Castillus *de Just. lib.* 2. *tract.* 2. *disp.* 3. *dub.* 1. *à n.* 6. Rebel *lib.* 2. *de oblig. Just. q.* 10. *sect.* 4. Lessius *de Just. lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 17. Molina *eodem tract. tom. disp.* 713. Cardinal. Lugo *eodem tract. tom.* 1. *disp.* 8. *sect.* 3. *n.* 41. Ægidius Trulench. *in opere morali tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 3. *n.* 9. Caspensis *in cursu theologico tom.* 2. *tract.* 17. *sect.* 6. *n.* 62. Villalobos *in summa tom* 2. *tract.* 11. *dif.* 4. *n.* 13. Diana *dicta p.* 7. *ref.* 73. & cum aliis ex Juristis Covar. *in* 4. *decretal. p.* 2. *cap.* 6. § 8. *n.* 18.

Nec his obstant Vasquez *in opusculo de rest.* 23
cap. 2. §. *dubio* 1. Turrian. *de Justit. disp.* 11. *dubio* 1. *n.* 3. Medina *in cod. de restit. q.* 9. Paludan. *in* 4. *disp.* 5. *q.* 2. *n.* 15. Gabriel *q.* 14. *art.* 13. *dubio* 2. & *q.* 15. *dub.* 2. & alii dicentes illico Dominum in tali obligatione in foro animæ ligari, quia postquam introducta est rerum divisio, non est ablatum Jus naturale, quod quisquam habet ad recuperandum damnum illatum sibi ab alio, sive servo, sive libero, sive bruto; indeque si passus est damnum a Bruto, ipsum animal manet obnoxium secundùm sui valorem: idemque dicentes de servo; & sic Dominum obligari, non ob suam quidem culpam, sed quia res ipsa, quam possidet est obligata, & obnoxia propter illud damnum: quia patet ex dictis pro contraria sententia prædictas leges esse tantùm pœnales, non obligantes ante Judicis sententiam per plura, quæ dixi *supra in cap. penult. de constit.* & *in cap. cum non ab homine de judiciis q.* 27. 28. & 29. ubi probatum est delinquentes in casibus, de quibus ibi, non privari ipso Jure sua re, sed spectandam esse Judicis sententiam.

Pro complemento quatenus autem teneatur 24
pater de delicto filii, quæ officio præponit, vel Dominus de delicto famuli, aut servi, videbis longe agentes, præter adductos Farinac. cum infinitis, *de delict. q.* 24. *præcipue ex n.* 49. Barbos. *in l. si mora.* 10. *n.* 38. *ff. soluto Matrim.* Caldas Pereyram. *de extinctione emphyteusis lib.* 4. *c.* 19. *num.* 3. post Menoch. *arbitr. casu* 345. tangit D. Franciscus de Amaya, *in l.* 1. *cod. de decurion. lib.* 10. *num. fin.*

AD TEXT. IN CAP. III. De Famulis hoc Titulo.

PRÆMISSUM.

HUjus textus materia abunde, quatenus ad generalem tractationem hujus tituli spectat, tractata relinquitur in Rubrica, ubi de manumissione, & *supra sub. c.* 1. ubi etiam de hujus textus intellectu actum est. Sed quia hic agitur de servo

ab

ab Ecclesia manumisso; iteio & de ingratitudine servi respectu Ecclesiæ manumittentis, ac de aequirendis Ecclesiæ legato, seu debito servo manumisso pertinenti; ideo etiam, quia Ecclesia manumittens potest reputari inter Dominos minoris ætatis, de ætate, quæ requiritur in manumittenta; item et in manumisso, non erit abs re tractare, praecipue cum nullus sit alius locus in jure nostro canonico, ubi commodius,

QUÆST. I.

An ætas fuerit de jure antiquo, ut Dominus servi eum posset manumittere? Et qua authoritate, si esset ætatis minoris? Et in qua ætate servi possent, ac possint manumitti? Et an Domius possit compelli, ut servum manumittat aliqua de causa? Et an sit ætas constituta? ut in minori ætate possit seruum manumittere pupillus authoritate tutoris.

SUMMARIUM.

1 *Minor 20. annis lege Ælia sentia manumittere non poterat servum suum, nec aliis tradere, ut manumitteret* n. 2. 6. & *quare* o. 7. & 8.

3 L. si rogatos 20. in priocipio ff. de manomiss. viodicta n. 9. & o. 34.

4 §. Cum ergo instit. quibus ex causis manum. n. 10.

5 Auth. ut spoosalit. largitas §. & hoc quoque coll. 9. n. 11.

6 L. qua ætate 5. ff, de testam. l. 13. tit. 1. p. 6. o. 12. l. 7. *vers.* esiloquisiere tit. 12. p. 4. n. 12.

7 *Libertas alterius ab altero possessa est res inæstimabilis, idest magnæ æstimationis.*

8 *Majus nihil in bonis retinetur, quàm hominis libertas.*

9 *Manumissio inter vivos facta distinguitur ab ea, quæ fit in testamento. Illa fit ab habente viginti annos, in testamento à Decimo septimo anno* n. 10. *Et quid hodie.*

12 L. 1. tit. 2. p. 4. *vers.* aya deve inteann arriba.

13 *Ætas annorum 20. in Domino manumittente sufficit a ticta, ubi hujus ætatis privilegium.*

14 *Manumittere volenti sine consilio, & pratore non permittebatur, sedente pro tribunali ex Justis causis* n. 15.

16 *Manumissio vindicta quibus verbis solemnibus fieret à Prætore, sive consule, &* à num. 17. *ubi de aliis ex antiquitate, &* numero 22.

18 *Vindicta manumittendi modus à vindice vitilliorum servo dicta, vel à virga Prætoris, ut* n. 19 & 20.

20 *Virga Prætoris dicta vindicte pulsabantur in capite manumittendi.*

21 *Manumissio vindicta per concilium, aut per consilium distincta erat, &* n. 28. *ubi de probatione causa.*

22 *Manumittendi quot modi, &* à n. 24. 25. 26. 27. *ubi de differentia inter illos.*

23 *Nomen manumissi per acta manumissione in actis referebatur.*

24 *Manumissio ex sacris constitutionibus, qua solemnitate fieret, censu* n. 25 *inter amicos, vel per epistolam* n. 27.

27 *Ciceronis locus in Topicis citra manumissionem*, cum §. 1. instit de libertinis.

28 *Manumittendi causa exigebatur, etiam inter majores, pracisè, quando* censu, vendicta, *aut* testamento *fieret.*

29 *Servus in antiquitate non manumittebatur, nisi in ætate 30 aut 40. annorum, & secundum alios, nisi jam esset natus* n. 30. *hodie etiam in utero, ut* n 31. & 32.

32 L. cum inter 14. ff. de fidei commis. libert.

33 *Dominus, ut manumitat servum aliqua de causa potest compelli, ut si legatum accipiat ea conditione fallit, ne* n. 34. & *in qua ætate debeat esse* n. 35.

34 L. si minor. 33. ff de minoribus.

36 *Manumitti potest servus, etiam invitus, & non damnatus.*

37 *Manumissio omnino pendet à manumissore, &* n. 38. *in fine.*

38 *Pupillus quando manumittere possit, non sit infans* n. 39. & 40.

39 *Infant manumittere nequit seruum. Et quare.*

40 L. Pupillus ff de manumissis vindicta l. manumissiones ff. eodem.

AD primam quæstionis partem, si consula- 1
mus Justinianum *in §. eadem* 4 & §§. 5. &
6. *instit qui, & ex quibus causis manumittere
non poss.* videbimus enim lege Ælia sentia cautum
fuisse, ne minor annis viginti servum suum
manumittere liceret, ac posset, nisi Justa causa
apud consilium probata esset, ut *in l. 1. ff. de manum. l. Justa 9. l. si minori* 11. *cum sequentibus ff.
de manumissis vindicta, l.* 1. *cod. de vindict. l.* 7.
vers. *esiloquiere tit.* 22. *p.* 4. itaque verius *dict. l.
aliasentia*, ut Jura proclamant, non verò senatus
consulto aliquo vigesimo anno minor absque
Justa causa à concilio, vel consule probata, proprios
servos manumittendi Jus non habet at † 2
adeo ut si servum sibi in hoc vendiderit, Marcellus
in l. minor 4. *ff. de servis exportandis*, &
tradiderit, ut eum manumitteret, nullius momenti
sit traditio, quamquam ea mente tradiderit, ut
cum viginti annos ipse explesset, manumitteres;
& sic Paulus affirmavit *in l. si minor* 66. *ff de
verb. oblig.* & tradidit Duarenus *titul. de stipulat.
servorum cap.* 3 *in fine*, ut etiam si à debitore suo
stipuletur servum debitum eum manumissurum,
dandam non esse executionem stipulationis, &
facit *l. si minor* 4. *cod. qui manumit. non poss.* ubi
probatur doctrinam procedere, sive ipse minor
manumittat, sive alio manumittendum servum
tradat.

Sed quod hæc ætas adhuc imperfecta videatur, 3
& saltem requiratur ætas annorum 25. videtur
probari ex *l. si rogatus* 20. *in princip. ff. de manumis.
vindicta*, ubi dicitur minorem 25. annis
manumittere non posse. † Quod magis dubium 4
redditur, si attendas Justinianum *in §. cum ergo* 6.
*dist. tit. instit. qui & quibus ex caus. manum. non
poss.* dixisse minorem posse manumittere, expleto
anno decimo septimo † imo & *in auth, ut sponsalitia largitas §. & hoc quoque collatione* 9. de- 5
cidatur post decimum quartum annum libertatis
servis

servis præstare concessum esse, ut *in l. qua ætate* 5 *ff.*
de test. & inde *leg. Reg.* 13. *tit.* 1. *p.* 6. & *in d. l.* 7. vers,
asi lo quisiere, quæ & difficiliores redduntur, si eo-
dem Jure Regio attento *in l.* 9. *tit.* 21. *p.* 4. inspicias
Dominum ad manumittendum agere plus quam an-
nis viginti in verbis ibi *aya de veinte años arriba.*
6 Nihilominus his, & alius non obstantibus, quæ
ab antiquitate decerpere possumus ex multis, quæ
repetit Revard. omnino legendus *tom.* 2. *lib. sing. pro*
tribunali c. 12. 13. & 15. ubi de solemnibus pro ma-
numissione à minore præstanda, item & *lib.* 4. *varior*
c. 9. ubi quæ fuerit ratio manumittendi vindicta, Al-
ciatus *lib.* 1. *parergon. c.* 41. Caldas *in l si curatorem*
n. 36. & 40. Ant. August. *lib.* 1. *emendation. cap.* a.
Ant. Fab. *in Jurisprud. tit.* 6. *princ.* 7 *illat.* 3. & 4.
Didac. Cuellar. *libellulo de manumiss.* D. Didacus de
Narbona *de annor. comput. à n.* 20. *q.* 5. & alii per
eos, dicendum est de lege Ælia santia stabilitum an-
norum 20. ætatem attistam requiri, ad hoc ut Do-
7 minus posset ex causa servum suum manumittere †
non alia ratione quidquid dixerit Faber, & Cuel-
lar *sup.* nisi quia libertas alterius ab aliquo posses-
sa est res inæstimabilis, idest magnæ æstimationis,
ut *in l. non est singulis* 136. *ff. de regul. Juris* & clare
dixerit Justinian. *in dict. tit. quibus ex causis manu-*
mit. non licet ibi: *sed cum libertas inæstimabilis res sit,*
& *propter hoc ante viginti ætatis annum, antiquitas*
8 *libertatem servo probibebat.* † Cum nihil majus in
bonis haberi possit, quàm hominis libertas, qua &
ipsius vitæ, & necis Jus simul retinebatur, ut *su-*
pra in Rub. diximus ex §. 1. *inst. de his, qui sunt*
sui, vel alieni Juris; quare recte tunc dispositum,
quod ubi ab aliquo possidetur non temere, & io
consulto, sed prævia deliberatione, & Justa causa
alienari debeat, ut pote res magni momenti, alias
nulla esset libertas, eadem lege ælia sentia obstante.
9 Unde quidem, ut objectiones diluantur præmit-
tendum duxi esse constituendum discrimen inter
manumissionem inter vivos factam, & in ultimis
voluntatibus concessam; sic ut in priori casu, quan-
do quis servum vindicta, censu, in sacro sanctis Ec-
clesiis, inter amicos, conjurii causa, aut per epistolam
manumittit (ut dictum est sub *q.* 1. *Rub.*) oporteat
eum esse viginti annis, vel quod Justa interveniat
causa si minor sit ex *d. l. Ælia*, ne alias tam mag-
num negotium, quale est præstandæ libertatis com-
mitteretur juvenibus, qui recti, prudentisve consi-
lii participes non sunt, ut liquet ex *l.* 1. *ff. de mino-*
rib ex proœm. tit. 9. *part.* 6. ibi: *porque no han entendi-*
10 *miento cumplido en sus cosas.* † Quod si non inter
vivos, sed ex testamento, aliave ultima voluntate
servus manumittatur, dictam *leg. Æliam sentiam*
bodie non admitti, sed sufficere juxta *d. §. cum ergo*
(in argum. adductum) Dominum excessisse 17.
11 annum. † Et itidem noviori Jure *in d. auth. ut spon-*
salia largitas §. & *hoc quoque*, Doctores adducti ex-
plicant, & Ant. Pichard. *in d* § *eadem n.* 6. *inst. qui* &
quibus ex caus. manumitt. non poss. ubi concludit
quod etiam hodie quatenus attinet ad manumissio-
nem inter vivos, sicut olim ætas legitima, & Justæ
causæ desiderentur, & *leg. Æliam Sentiam* anti-
quatam non esse; sic cum Accursio *in dict.* §. & *hoc*
quoque. verb. *lege*, & Teophilo, quem cæteri se-
quuntur ex verbis dictæ *leg. Regiæ.* in vers. *e si lo qui-*
siere, & *ad dict. leg. rogatus* in argum. adductam, re-
12 spondetur bic in vers. *ad quartam* † Nec inquam
obest *d. l.* 1. *tit.* 21. *p.* 4. in vers. *aya de veinte años*
arriba. quæ non loquitur de Domino spontanee
manumittente, sed illo, qui se venundari passus
fuerit, ut dico hic in vers. *ad tertiam.* alia plura DD.

congerunt pro ampliori explanatione, quæ hic
non repeto, cum pro materia tituli nostri non sint
admodum necessaria, nisi tantùm ut sciamus ali-
qua antiquitatis, & quæ bodie in legitimis manu-
missionibus debeant intervenire; & ut satius in-
telligas, leges eundem Narbonam *anno* 20. *q.* 7. *ex*
n. 28. *ad finem:* plures leges componit Ant Fab.
tit. 6. *Jurisprud. Papinian.* qui & alii etiam loquun-
tur de ultima ætate assignata 14 annorum ad
manumittendum in testamento.
Et licet prædicta formula esset, *jugo laxatus he-* 13
rili, ex verbis Claudiani: tamen, ut testis idem Her-
mogenianus, Prætor conversus ad lictorem, per
quem expediri soleret manumissio, alio quoque
verba solemnia videtur pronunciasse *secundùm hic*
cam causam, sicuti dixi ecce tibi vindicta, & tunc à
Prætore, accepta vindicta, caput, servi visus est
etiam lictor percussisse, faciem palma, tergumque
festuca verberasse, ut satis constare videtur ex Ju-
venali *Satyra.* 5. ibi

Pulsandum vertice raso
Probabis quandoque caput, nec dura timebis
flaxa pati.

Et hanc postremam Valerius Probus, *in libello* 14
de litteris antiquis, recenset, & ei proximam Revard.
d. c. 9. ex manuscripto authoris cujusdam in-
certi de verbis juris antiquissimo libello, in quo
ait iu sequentibus verbis de vindicta invenisse:
vindicta est modus manumittendi, dicta hoc nomine
à vindice vitelleorum servo, qui conjurationem Domi-
norum suerum contra Republicam detegit; & *ideo*
apud consilium donatus est libertate; modus manu-
mittendi dicitur vindicta. Secundùm vero quos-
dam à vindicta virga Prætoris hoc nomen tractum
est, quam imponebat capiti illius, qui manumit-
tendus erat, hæc solemnia proferens verba, *aio te*
liberum more Quiritum, aliaque ex bonis authori-
bus tradens Revard. concludit *d c.* 9. *lib.* 4. *variar.*
† rectius à virga Prætoris, quàm à vindice Viotel- 15
liorum servo appellatam esse vindictam, probans
ex verbis in milite glorioso ibi. *quid ea ingenua an*
festuca facta serva an libera est. P. A. Vah. ego ne, ut
à te libertina esse auderem internum ejus.
Quibus etiam consentaneum dicit idem Revard. 16
d. c. 12. *lib sing.* pro tribunali illud cornuti in Per-
sium, vindicta est virga Prætoris, qua manumitten-
di à Prætore in capite pulsantur; ideo sic dicta;
quia eos vindicat libertati, eoque pertinere quod
scripsit Imperator Gordian. *in l.* 1. *cod. advers. lib.* ibi,
etsi minor viginti annis, ut allegas, constituta servum
tuum ab eo circumscripta, in consilio manumisisti:
tamen vindictæ impositio, qua libertas Justa munitur,
ne obtentu quidem ætatis rescindi potest, & *explicans*,
authore Theophilo in verbis ibi, in provinciis enim
extremo concilii, sive conventus Die præbebat præses,
aut Proconsul consilium. † intelligit per consilium 17
Imperator conventum provincialem; & sic qui-
dem, ait Revard. *in fine dict. c.* 12. deserte *in con-*
silio, & apud *consilium* manumittere, & quod sic
à nemine sit animadversum.
Et Picbardus *in* §. *manumissio* 1. *inst. de libertinis* 18
explicans modo, quibus manumissio fiebat *ex sa-*
cris constitutionibus, vindicta, censu, testamento, inter
amicos, & *per epistolam.* De *vindicta* dicit quod
erat modus, quo servi per Prætorem manumitte-
bantur, cum lictor Prætoris, præmisit solemnibus
verbis, (ut jam diximus) servum tangebat virgula,
& mox Dominus apprehensum, manu dextera ver-
tebat, & boc modo servus in libertatem vindica-
batur, & fiebat civis Romanus, & quod prædicta

virgula solebat appellari vindicta, ut ex Boetio explicat *ibi* Accursius, Alciatus *lib. 3. disp. cap. 14.* & alii, quos retuli *supra in q. 1. Rubrica*, sicut & patet ex integro titulo *ff. de manumissis vindicta.*

23 Indeque, ut retulimus, per acta manumissione, nomen manumissi in acta referri statim probat Revardus etiam *d. lib. 3. var. c. 12.* adjecta manumissionia causa; certe quia sic in Adelphis scripsit Terentius

Ædepol hodie mea quidem sententia
Judico Syrum fieri esse æquum liberum M. illum
liberum quodnam ob factum.

Et addit Revardus addicta verba *quodnam ob factum* scribit à Donato *Jure adscribi enim causas manumissionis in Jure formula est*; sicque nomen manumissi in acta referri olim consuevisse tradit ex Plauto, dum in Persa scribit.

Dic bona fide jam libera est
D. O. I. i. ad Prætorem exequire, siquidem credere
non jus mihi libera est inquam ecquid audis.

Hæc enim solemnia apud nos non sic in usu esse.

24 Et de solemnibus, quibus *ex sacris constitutionibus* in Ecclesiis manumittebantur servi, est *tit. cod. de his qui in Eccles. manumittebantur*, *& ibi in l. 1. & 2. de Jure Regio, in l. 1. tit. 22. p. 4.* ibi enim Domini qualicumque scriptura servis suis sub an-
25 tistite, plebis aspectu libertatem præstabant † *Censu* verò fiebat manumissio cum in lustrali censu Romæ servi jussu, aut voluntate Dominorum inter cives Romanos censum profitebantur, ut dixerunt Ulpianus *in fragm. tit. 1.* Cicero *1. de oratore, & in Topicis §. 3.* Ubi Vultejus Sigonius *lib. 1. de antiquo*
26 *Jure civium Romanorum c. 6.* † *Testamento*, ut *in*
27 *tit. ff. & cod. de testamentaria manumissione.* † *Inter amicos*, vel *per epistolam*, & tunc quinque testes necessarios fuisse, patet ex *l. 1. §. sed etsi quis, & §. sancimus cod de latina libert. tol.* sic Pichard. *in d. §. 1. de libertinis* post Accursium, & post alios, ubi explicans Ciceronis locum *n. 4. & 5. in Topicis* proferentis verba sequentia ibi sineque *censu*, nec *vindicta*, nec *testamento liber factus est, non est liber*, dicit ex Theophilo *ibi*, & ex Ulpiano sic non (*est liber*) legitimus scilicet, & civis Romanus; quia etsi per epistolam, & inter amicos, aliove modo, præter signatos à Cicerone, manumissus servus libertatem consequatur; non tamen Romanam, sed latinus, Junianus, aut Dedititius efficiebatur, ut Theophilus *ibi* admonet, & cum prædicta manumissio penderet ex libero arbitrio quocumque tempore, & loco absque aliqua figura Judicii posse expediri concludit Pichard, & Justiniano *in d. tit. de libert. & ex §. servi, leg. 2 ff. de officio proconsul & leg. & ex l. 5 6. & 7. ff. de manumis. vindicta*, & ex aliis, aliqua de istis servis latinis scribit ex Donell., Osualdo, Hotomano, Ant. Aug. Dione, Schisor de Geiro, & Ulpian. D. Franc. de Amaya Legendus *in l. 4 cod. de jure fisci à n. 29.* probans quod etsi liberti latini, & Juniani cives Romani non essent, potuerint tamen hæredes existere, ubi explicat aliqua loca Ulpiani.

28 Hinc ergo deducitur causa etiam inter majores viginti annis manumissores requiri, sicut supra de minoribus dictum est in vers. *ad primam* hic licet, non tantam, quantam in illis, præcipue, quando censu, vindicta, & testamento fieret, sed ea quidem sufficiebat inquit Conanus *lib. 2. comment. c. 5. circa medium.* si majores dicerent servos de se bene meritos esse, & dignos libertate: nam tunc fides eis adhiberi deberet; licet non sic in minoribus, quibus non satis erat per ætatem Judicii, ut id æstimare valerent ut *in d l 4. ff. de servis exportand.* ibi: *l. ex quippe consilio ejus quasi parum firmo restitit*: quare concludit Narbona *anno 20. d. q. 7. sub n. 5.* ex Conano necessum fuisse, ut causas manumissionis probarent apud consilium, & sic evenisse, ut vindicta tantum possent manumittere; donec ad ætatem pervenissent, qua de manumittendo consilium capere, & Juste deliberare potuissent, illisque asserentibus, servum libertate esse dignum, fidem adhiberi, videlicet ad initium vigesimi anni.

Ad tertiam quæstionis partem in qua scilicet æta- 29
te possent, aut possint manumitti, & quod esset stabilis ætas annorum triginta, colligitur ex *l. ex p. 39. §. serv. ff. familiæ excisc. l. fin. ff. de rebus dubiis, l. si quis 13. §. ult. ff. de statu liber. l. aristo 46. de manumis. testam.* & ex nonnullis aliis, vel ut existimavit Vultejus *in §. libertinorum inst. de libertinis*, quadraginta annos desideratos esse olim in servis manumittẽdis; ideoque in tam longum tempus differri, ut ea scilicet ætate simul cum libertate civitatem Romanam nanciscerentur, quæ trigessimo anno tantundem majoribus concedebatur, ut Cujacius *in fragm. ulpiani tit. 1.* Coellar. *de manumis. p. 2. n. 54.*

Alii inquam, ut Fab. *in Jurisprud. tit 4. princ. 1. il-* 30
lat. 3. & post eum Osuald, *lib. 2. Donelli c. 14 lit. C.* Alphonsus Caranca *disp. de vera humani partus naturalis, & civilis designatione c. 2. n. 19.* ex Cajo *in l. Juris 25. ff. de manumis.* videntur dicere, ut requiratur præcise ex antiqua legum dispositione primum
nativitatis momentum, quia libertatis qualitas est 31
hominis, qui talis vero non dicitur, nisi sit natus, vt *in l. cum inter veteres cod. de fidei commis. libert*; & quia licèt infans aliquando dicatur, qui adhuc in utero vehitur; propriè tamen, & civiliter loquendo, ille tantum sit; & sic appellari possit qui lucis usura fruitur, ut patet ex adductis à Narbona *anno 7.*

Nihilominus tamen hodie ex nova Justiniani 32
constitutione non solùm ut infans, sed etiam in utero existens, & libertatem, & civitatem consequi possit dicendum est, ut observat glossa, *in §. fin. inst. de libert. per text. ibi*, cui subscribunt omnes, & præsertim Cuellar. *ubi sup. num. 58.* Narbon. *ann. 1. q. 14. ex n 7.* Alphons. Carran. *sup.* qui explicantes, *l cum inter 14. ff. de fideicomm. libert.* dicunt subaudienda sit, non solùm de libertate fideicommissaria, quasi hanc tantummodo statuerit Imperator eis dari, vel relinqui posse, qui in ventre portarentur, ut ex proposita quæstione, *initio dict. leg. voluit.* Ant. Fab. *in Jurisprud. tit. 4. princip. 1. dict. illat. 3.* quem in hoc merito refellunt Carran. *num. 23.* & Narbon. *num. 8 d. ann. 1.* sed etiam de directa, veluti ejusdem legis verba manifestè insinuant ibi: *fideicommissariam, necnon directam libertatem suam firmitatem habere*; quia utriusque una, & par ratio erat quare ventri indulgeri non posset; scilicet quia nondum homo est, at cum libertatis favore Justinianus pro nato esse decreverit, proculdubio jam remoto impedimento directæ, & fideicommissariæ libertatis capacem esse nondum natum adhuc in utero existentem ad manumisionem consequendam dici debet: alia tradit ex multis Narbona *hic* applicanda dicto *anno 20 q. 7. ex n. 10.* ad finem.

Ad quartam quæstionis partem, an Dominus 33
possit compelli, ut servum suum manumittat aliqua de causa? Breviter respondeo affirmando, ut si v. g. Domino servi legetur, dum tamen servo donet libertatem; quia si legatum accipit, manet in obligatione manumittendi servum, intentum, ut nec sit exemptus, & si plus sit in pretio servi quam in legato ex *l generaliter 24. §. si quis alienum, l. debitor 45. in princ. & in §. fideicommissaria, ff. de fideicommis. libert, l. si ea 13. cod. ad leg falcid.* ex ea ratione, quia tanti servum æstimasse videtur,

qui

qui simile legatum agnovit, quantùm est in legato non pluris, *l. Imperator 70. § si centum ff. de leg. 2. l. sed si non servus 36. ff. ad leg. falcid.* sic Jacobus Cujacius, & Anton. Faber. *in expositione textus in l. 33. ff. de minoribus.*

34 Verùm si ille, qui accepit legatum, nondum explevisset annum 25. Juxta jam adductam *leg. si rogatus 20. ff de manumis. vindicta in princ.* beneficio restitutionis sucurretur, veluti si rogatus fuerit manumitteret servum suum, qui pluris, quam in testamento ei legatur, sit, & legatum acceperit, non cogatur præstare libertatem, si legatum reddere paratus sit *d. l. si minor. 33 ff. de minorib.* quod ita accipiendum esse admonet *ibi* Dyonis. Gothofred. & confirmant Ant Fab. *in d. l. 33.* & in Papinianea *tit. 6. princ t. illat. 3.* Osuald *lib 21. Donelli cap. 12. lite B.* si libertas servo nondum sit à minore præstita, nam si jam præstitisset, nullus utique locus esset restitutioni adversus libertatem, ut *in l. verum 11. §. 1. l. si ex causa 9. §. fin. & leges sequentes ff. eod. totus titulus cod si adversus libertatem.*

35 Unde colligit D. Didacus de Narbona *anno 25. q. 75.* vigesimum quintum annum excessive debere eum, qui agnitio legato, ad prædictam manumissionem coustringendus est quod etiam & in fœminis observandum dicit, quoties simili fidei commisso gravatæ existunt, siquidem hæc ætas maior quæ ad hujusmodi compulsionem desideratur in masculis, & in fœminis æqualis est: argum. eorum, quæ dixi *in Rub. de litis contest. q. 15. in fine de rustico, & muliere restituendis.*

36 Pro complemento adjicio hic quod etiam quia invitus manumitti potest, ut pater ex *l. fin. cod. de testam. manumis. l. qui potest invitis ff. de reg. juris* & ob hanc rationem, nondum natus, & in utero exi-
37 stens, antequam experiatur ejus voluntas. † Cum manumissio sit actus omnino dependens à manumissore: ita Coellar *de manumissione p. 2. n. 58.* Narbona *dict. anno 1. q. 14. n. fin.* & ambo ex Aldrobandino *in d. § fin. inst. de libertinis. n. 24.*

38 Ad ultimam quæstionis partem pro complemento eorum, quæ diximus *supra* in vers *ad primam* breviter dicendum est pupillum, qui infans non est, ut ait Paul. *in l. pupillus 23. ff. de manumis. vindicta.* apud consilium rectè manumittere, scilicet tutore authore, planeque constare, non aliter pupillum etiam in concilio, & annuente tutore, proprium servum libertate donare posse, quàm si septimum annum, qui infantiæ terminus est, & ultima linea exitur, transcenderit, ut cum glossatoribus omnes tenent, & Ant. Fab. *in Jurisprud Papin. tit. 6. in prin. 6. illat. 9.* Mandosius *de ætate minori c. 4. n. 25.* ex ea ratione, quia servus cum pupilli sit, ab ipso pupillo, veluti Domino, non verò à tutore, manumitti debet; eo quo Jus manumittendi sit solum penes Dominum servi, *l. fidei commissariam 6. cod. qui manumit. non poss.* nec manumittendi potestas patrimonii administratione comprehendatur.

39 Et quare major infantia debeat esse Dominus manumittens, videtur desumi ex formulis jactis *supra* in vers. *ad secundam*, quibus sine illis solemnibus, manumissio expediri nequibat, ut *in dict. l. manumissiones 23. ff. de manumissis vindicta*, junctis iis quæ ex Boet. Lucio, & aliis, congerit Barnabas Brinosius *lib. 8. de formulis pag. 827.* & sic quod fieri ab eo oporteat, qui naturaliter proferre posset, non quidem ab infante, & septennio minore, cujus tanta penuria est, ut inde infans merito nominetur. † Et forte ideo *in d. l. pupillus cum. Formosin. de Offic. & sacris Eccles. Tom. II.*

authoritate tutoris & in d l. manumissione, cum verbis, ut fiat manumissio, requiritur absque eo, quod obstet, quod *in d l. manum.* dixit Heringius, nempe per lictores hodie manumissionem expediri solere, Domino tacente, expediri solitum esse verba solemnia, ut diximus etiam de Prætore Romæ. & Proconsule in provinciis in dicto vers. *ad secundam* late, quia respondetur cum Ant. Fab. *d. illat. 9.* D. Didaco de Narbona *anno 7. q. 26 ex n. 6* non id illam rationem habere, quod hodie sublata sit illa verborum solemnitas, primis temporibus requisita, sed quia, ut in prædicta lege cavetur, verba solemnia, licet non dicantur, tamen ut dicta accipiantur ab eo, scilicet qui cum naturaliter ea eloqui potuisset libenter tacuit: sicque jam per *dict. l. manumissiones patet*, ut consuetudine, non sine aliquo libertatis favore, & privilegio, admissum sit, etiam tacente Domino, & nullis ab eo prolatis verbis, actum manumittendi consistere.

QUÆSTIO II.

An servus qui Domino suo operas præstat manumissus, aliquo temporis spatio, ab hac præstatione liberetur? Et quare servus ab Ecclesia manumissus possit ordinari? Et an per suum obitum, quod acquirit, sit Ecclesiæ manumittentis? Et quare, si Ecclesiam manumittentem accuset, vel contra eam testificetur, debeat libertate, & ordine privari cum jam semel libertatem adeptus, & sibi acquirat, & possit in judicio petere, ac testificari?

SUMMARIUM.

1 *Ætas sexagenaria debet offerre quietem à laboribus, & præstationes operarum Domino suo à servo manumisso* n. 5.

2 L. libertas 35. ff. de operis libertorum n. 3.

3 *Annus quinquagesimus quare liberet libertum à servitio sui Domini* n. 4.

4 *Senex dicitur, qui pervenit ad annum quinquagesimum.*

5 *Ætas sexagenaria ad senectutem viri correspondet ætati quinquagenariæ in fœminis.*

6 L. 5. tit. 11. lib. 7. recopil.
Spicas colligere in messibus astrojoa *solis fœminis quinquagenariis permittebatur.*

7 *Æthyopum gens certo erat, cujus multi post* 180. *annos ditioribus consueverant operas dare.*

8 *Libertus manumissus ratione tanti beneficii, manet sub patrocinio Domini, cui tenetur officiosum animum monstrare, & obsequium* n. 9. 10. 11.

9 *Manumissus habetur loco filii, & præstat operas, etiam Patrono mortuo* n. 11.

10 *Jus patronatus servi manumissi, incumbit manumissori; quid hodie, quatenus ad successionem* n. 11. *& etiam respectu Ecclesiæ manumittentis* n. 12.

13 *Manumissus accusans Dominum, aut filios vel in eos testificans, ut ingratus, revocatur in servitutem & quare?* n. 22.

14 *Manumissus nequit accusare, nec testificari in hæredes extraneos sui Domini.*

15 *Libertus ob ingratitudinem, potest in servitu-*

tem

tem revocari,& si minor,& pupillus n.16.17.
à Domino, & liberis, etiam si manumissor pe-
cuniam accepisset n. 18. & *etiam si omne jus*
liberti remiserit 19.

16 *Libertus ob munus inæstimabile, accepta liber-*
tatis, debet reverentiam, & honorem Domino,
filiis,& hæredibus ejus præstare extraneis.

17 *Vestigia servitutis pristina, qua de causa manant*
in manumisso.

19 *Filius ingenuus, quatenus ob ingratitudinem di-*
catur revocari in servitutem.

20 *Patronus potest corrigere leviter manumissum.*

21 *Libersi ingrati, quibus legibus antiquis, ac causis*
in servitutem revocabatur, & quis primo intro-
duxit n. 22.

22 *Gracus quidam introduxit revocare in servitu-*
tem ingratos libertos.

23 *Domini non poterant per se revocare ingratos li-*
bertos in servitutem, sed cum Judicis aliorum,
causa cognita.

24 *Patrono læso à manumisso, temporibus Claudii,*
& Neronis concedebatur, ut vicesimum ultra
lapidem in orans campania posset relegare illum
ingratum.

25 *Liberti, vasalli, & donatarii laborantes egestate,*
Dominos tenentur alere n. 26.

27 *Libertorum operas solebant Domini egestate la-*
borantes aliis locare. & n. 28.

29 *Ingrati liberti in servitutem rediguntur propter*
instantiam, contumaciam, culpam offensa.

30 *Libertate privatus per sententiam, sine Principe,*
non recuperat libertatem.

31 *Liberti ad honores admittebantur, si Jus aureo-*
rum annulorum impetrarint.

32 *Libertus pater, qui ob ingratitudinem revocatur*
in servitutem, nocet libertis suis.

1 AD primam quæstionis partem, quia sexagena-
ria ætas debet afferre quietem à laboribus,
& functionibus corporis, ut in specie textus *in l.*
in metallum 22. *ff. de pœnis*, ubi obligatus servire,
& operas præstare ratione commissi delicti, libe-
ratus senectute; ideo evenit, ut libertus sexagena-
rius ad easdem operas, quas promisit, deditque ju-
venili robusta ætate, compelli non debeat, putant
Franc. Canon. *lib.2. comment. c 8. paulo post princ.*
Baeca *de inope debitore cap.* 7. *n.* 4. & 7. Narbona
anno 60. *q.* 9. ubi pluribus comprobat exemplis *à*
n. 1. & *sequent. q.* qui intelligunt procedere in illis
operis, quæ corporis viribus perficiuntur, & quæ
senectuti non conveniunt, ut *in l. nec audiendus*
17. *ff. de operis libertor. d. l. in metallum ff. de pœnis.*
2 Sed videtur obstare Paul. *in l. liberta* 35. *ff. de*
operis libertor., ubi liberta major annis quinqua-
ginta, non cogitur operas præstare Patrono, ut re-
fert Valascus *de privileg. miserab. pers. q.*18. *n.*17.
quia ut scribit Joannes Garcia *de nobilit. gloss.* 118.
3 *§.* 1. *n.* 2. † Quinquagesimus est primus in ordine
post quadragesimum nonum climatericum mino-
rem vitæ humanæ acerrimum insidiatorem, quo
incipit humanum corpus senectutis, & gravescen-
tis ætatis incommodo plus solito fatigari, & prop-
ter hoc convenientissimum fuisse hoc anno omnia
munera personalia, omnem corporis exercitatio-
nem, quasi defactis viribus, & labefactato corpore,
saltim in fœminis conticescere; & quia ut ex Ro-
lando, & Riminaldo Juniore tradit Stephanus Gra-
tianus *discept. forens. c.* 120. *n.* 14. quinquagenaria
non potest dici apta ad quærendum victum, & ser-
4 viendum; argum. text. *in cap. considerandis d.* 86. †
Cum dicatur senex, quæ pervenit ad hujusmodi
ætatem; & sic eam non esse excludendam à bene-
ficio, *auth. præterea cod. unde vir & uxor*; quia ma-
gis indiget serviri, quam aliis servire, cui consen-
tit Anton. de Amatis *decis. Marchiæ* 72. *n.* 22.
Aloys. Riccius *collect. decis.* 1862. *in fin.* dicens
hæsitandum non esse quidquid voluerit Baratus
decis. 129. *n.* 33. & faciunt aliqua, quæ dixi de
ætate senili *supra sub tit. de ætate ordin.*
Verùm quia DD. communiter scribunt ætatem 5
quinquagenariam, quæ vocatur senilis in mulieri-
bus, in viris correspondere sexagenariam, eo quod
robustiores sint indirecte dicendum est juxta *d. l.*
in metallum, libertum sexagenarium liberari ab
operibus personalibus, quæ corpore exercentur
modo *d. sub n.* 1. idemque procedere in quinquage-
nariis mulieribus liberti juxta dicta de ætate senili
in fœminis. † Pro quibus facit *lex Reg.* 5. *tit.* 11. 6
lib. 6. *nova recopil.* ubi tantum fœminis quinqua-
genariis permittitur spicas colligere post messes
factas vulgo *en los Restrojos*, quasi illa opera conce-
datur fœminis virium defessis, non sic aliis ætate
ea minoribus, quæ valent in aliis laboriosis ope-
ram dare: ita Gratian. *ubi supra*, Narbona *d. anno*
70. *q.* 7. *n.* 4. † ubi dicit monstruosum esse quod 7
narrat Postellus *in cosmagraphia*, videlicet de certa
Æthyopum gente, ubi multi post centum, & octo-
ginta annos consueverant ditioribus locare operas
suas, quod à communi natura extraneum videmus.
Ad secundam quæstionis partem, de qua Ægid. 8
Bellam. *hic* optime discutit, & Abbas, ac cæteri
antiqui rationem desumunt à vi Jurispatronatus,
quod acquirit manumittens in libertum manumis-
sum, & recta quidem ratione id videtur exposci:
nam cum ex omnium infimo, & miserrimo statu
ad omnium optimum manumissionis beneficio
perveniat, sequitur, ut naturali, & civili ratione li-
bertus gratum, ac officiosum animum circa tanti
muneris largitorem se habeat. † Cum sit manumis- 9
sus loco filii habeatur juxta Justinianum, *princip.*
inst. de legitima patron. tutela; sic ut tanquam natu-
li parenti obsequium præstare debeat; *l.* 2. &
per tot. ff. de obseq. à lib. præst. & *cod. eodem, l.* 1. &
seq. cod. de libert. & *eorum lib. l.* 8. *tit.* 12. *p.* 4. † Jure- 10
que optimo manumissori juspatronatus majores
concesserunt, quo ipsi patrono, ejusque liberis in
libertum, ejusque bona, & successionem prospe-
ctum dicunt, ac positum esse in obsequio operis, &
in bonis ipsius liberti ut latissimè liquet ex pluri-
bus titulis *ff.* & *cod.* quos narrant Pichard *prin. inst.*
de success. lib. Conan. *lib.* 2. *comment. à c.* 6. P. Greg. 2.
p. syntagm. lib. 14. *à c.* 5. & *ex l.* 1. & *seq. tit.* 22. *p.*
4. & *ibi gl.* 1. *n.* 5. Ubi quid lex Papia concesserit
Patronis, † quod jus quatenus ad successionem im- 11
mutavit Justinian. *in §. sed nostra* 3. *d. tit. de succes.*
libert. & quid amplius ibi Justin. *in §. multis* 4. alia
dicunt DD. ex tit. *inst. de assignat. libert.* & si non
quatenus ad honorem, obsequia, reverentiam, o-
peras alimenta, & alia id genus plurima, ut *in l.* 1.
& 2. *cod. de in jus vocando. l. officio cod. de negociis*
gest. l. etiam libertis l. libertas cod. de obsequiis patr.
præst. & *ff. eod. serv per totum, l.* 1. *per totum ff. de*
offic. præfecti urb. nec tantum vivis patronis, sed &
mortuis, *l. apud celsum §. adversus in duobus locis*
ff. de doli mali except. & etiam si pactione data
manumissus sit, *l. etiam qui cod. eodem*, & si faciat
contra, *l. si quis à liberis §. si quis a liberti ff. de*
liberis agnoscend.
Unde & si respectu manumissionis factæ ser- 12
vo ad ordines consequendos, deberent prædictæ
successiones

ſucceſſiones ceſſare reſpectu Dominorum privatorum manumittentium; tamen reſpectu Eccleſiæ manumittentis potuit optima ratione, quam referunt adducti Doctores, & Zaharell. Collect. Joannes Andr. Anchar. Anania, Hoſtiens Henriq. Innocent. Butrius, Vivianus *in rationali Juris Pontificii*, & Alagona, ac alii hic in textu noſtro deſumpto ex Concil. Toletano 4 *c* 73. ut refert, Anton. Auguſt. *collect.* 1. *decretal. lib.* 1. *tit* 10. *cap.* 4.

13 Ad tertiam quæſtionis partem ex proxime dictis deducitur ratio, quare etſi libertus promiſit in judicio petere, accuſare alios, ac teſtis eſſe, adhuc tamen ſi accuſet protronum manumiſſorem, vel adversùs illum, ejusque filios teſtificetur, revocetur ad ſervitutem, ut ingratus: ſic DD. per textum noſtrum, & *in l. ultima cod. quia accuſare non poſſ.* ubi
14 quod nec patronum † nec ejus hæredes poſſit accuſare, nec adverſus eos teſtificari, *l lege Julia ff. de legibus*, ac nequidem contra hæredes extraneos, gloſſa *in l. libertorum cod. de teſtibus*, Salicetus *in d. l lege Julia*, nec patronum poterit in adulterio uxoris depræhenſum occidere, *l. ſi adulterium cum inceſtu* §. *liberto ff. de adulteriis*, nec patronum bannitum ex ſtatuto interimere: ſic Tyraquelus cum Angelo, Dyno, & Alberico *in l. ſi unquam cod. de revocand. donat.* verſ. *libertis*, Surdus *de alimentis tit.* 8. *privileg.* 65. *à n* 54. Zenedus *in practicis*, *q.* 19. *ſub n.* 19. Thomàs Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 24 *n.* 13. Azor *inſt. moral. p* 3 *lib.* 11. *de donat. c.* 8 *q.* 2. verſ. *item donatio*, Rebellus *de oblig. Juſtitiæ p.* 2. *lib.* 18. *q* 9 *n* 4. Roderic à Cugna *in c.* 4. *n.* 2. *diſt.* 54. Martha *de Juriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 90. *à n.* 11. Cardoſus *in praxi Judicum*, verſ. *ſervitus n.* 54. Legiſtæ *in d. leg.* & Canoniſtæ *in textu noſtro*
15 † Diceotes poſſe libertum ob ingratitudinem in ſervitutem revocari *in l. alimenta* §. 1. *ff. de liberis agnoſcend.* cum ſimilibus, & etiam minor *l. non ſolum junct. gloſſ. ult.* & ibi Bald. *in omnibus lectur. ff. de in integ reſtit.* imo & pupillus proximus tamen pubertati, gloſſa in verb. *ſi arrogati*, verb. *redigatur ff. de tutelis*, idque etiam propter Legem, *l.* 2. *cod. de libert*, *& eorum lib. gloſſ. in* §. *illud vero* in verb. *reſtituimus in auth, ut liber de cater.* quæ declarat, quoquomodo id intelligatur. & gloſſa *in cap. octava* 12. *q.* 2. Innocent. *hic* Joan. Baber *in l.* 1. *cod. de ingratis libertis.*

16 Quorum ratio eſt evidens: nam cum ut diximus, libertus à Domino acceperit ſummum beneficium, ut etiam ſcribit Tullius *in* 3. *in Verrem actioni*, hoc eſt libertatem, rem quidem inæſtimabilem, *l. libertas ff. de regul. Juris*, cum ſimilibus *ſupra* adductis *verſ. ad ſecundam*, & ob id patrono, & ipſius uxori, liberis, & hæredibus, etiam extraneis honorem, reverentiam, & alia in verſ. *ad tertiam* dicta †
17 propter quæ etſi ſervus ad libertatem eventus reperiatur, nihilominus manet in eo quædam veſtigia prioris ſervitutis, *in l. unus* §. *ſervus ff. de q. l. ſervus cod. eodem*, quaſi non præſtet ob ingratitudinem, revertitur ad priorem ſervitutem; in tantumque procedit, ut nec ſolum liberti revocentur à patronis in ſervitutem propter ingratitudinem, ſed etiam ab eorum liberis, ut *in l. liberti eo tit. & l. qui manumittantur cod. de operis libert*, etiam ſi patronus damnatus fuerit, *l. etiam liberis cod. de ob*
18 *ſeq. patr. præſt.* † Et etiam ſi patronus pro eo beneficio pecuniam acceperit, *l. Titius puerum ff. de obſequiis à liber. præſt.* quem textum ad hoc expendunt Paulus Caſtrens, *in l. digna vox poſt medium cod. de legib.* & Roman; qui eum dicit aureum & *ſing.* 459. Socin. *conſ.* 4. verſ. *poſtremo multùm cla-*

re lib. 3. Catelian, *in memorab.* incipit. *exemptus*, Tiraquellus *in d. l. ſi unquam n.* 31. *in fine*, ubi ex adverſo adducit, *l* 1 *cod. de libert. & eorum liber*; & apertius *in l. ſitius cod. de operib. libert.*

Et in tantum poterit libertus ob ingratitudinem 19
ad ſervitutem revocari ut procedat, etiam, ſi patronus omne Jus liberto remiſerit *l.* 2. *&* 3. *& d l. ultim. cod. de bonis libert. & in dict* § *illud vero*, & *ibi* gloſſa verb. *reſtituimus in dict. auth.* ut liber de cæteris, nec ut tantum libertus, verum, & ejus filius adeo ingenuus ob ingratitudinem in ſervitutem reducitur, *d. l. ultima, cod de libert. & eorum liber*, *&* §. *ſi vero derectum juncta gloſſ.* in verb. *filios in auth. de nupt.* ubi & notat Angel, † item 20
quod levis correctio conceditur patrono in libertum, *l. prætor edixit* § *præterea ff. de injuriis*: alia adducit Tyraquel. dicens usque adeo libertos, & eorum liberos eſſe patronis obnoxios, ut etiam dicta procedant, ſive qui manumiſerit ſponte, ſive neceſſitate, *l inteſtato* §. 1. *de ſuis, & legit. hæredib.*

Quod ſi deſideres rationem ex antiquiſſimo
fonte eripere, leges illud Valerii Maximi *lib.* 2. 21
quem repetit idem Tyraquellus *ſub dicto n.* 31. & eo non citato Revardus *lib.* 1. *conjectan. cap.* 11. *de ingratis libertis*, loquentes de illo Attenarum memorabili inſtituto ibi: *age quid illud inſtitutum Attenarum, quam memorabile, quod convictus à patrono libertus ingratus jure libertatis exuitur, ſuperſedeo te inquit habere civem tanti muneris impium æſtimatorem, nec adduci poſſum, ut credam urbi utilem quem Domi ſceleſtum cerno, abi, igitur & eſto ſervus, quoniam liber eſſe neſciſti*, & idem Valerius ſic etiam de Maſſilienſibus paulo poſt ſcripſit: *tres in eodem manumiſſiones reſcindi permittunt, ſi ter ab eodem deceptum Dominum cognoverint quarto errori ſubveniendum non putant; quia ſua jam culpa injuriam accepit qui ei ſe toties abjecit*; & quod primus apud Roman. Claud. Cæſar ſanxerit, ut Suetonius tradit *lib.* 3. aut Nero, aut Tacitus, referunt etiam Tyraquel. & Revard. quod ingratos, & libertos, de quibus patroni conquererentur, Divus Claud. in ſervitutem revocaverit. † Et Baldus *in l.* 1. *cod. de ingratis li-* 22
bertis ſcribit, quod quidam Græcus Philoſophus, qui primitus introduxit revocationem in ſervitutem fuit loquutus. Sequentibus verbis: *eſto ſervus; quia liber eſſe neſciſti*, ut ad verbum, nullo addito, refert Jaſon *in l. ex hoc jure in* 2. *effectu obligationis antidorotalis ff. de Juſt. & Jure*, quem carpit Tiraquellus *de pan. ſciente humanitatis*, quo tendit illud, quod de Jacob. *cap.* 3. Interpretatus eſt Beatus Ambroſius: *ita libertatem accepiſti, ut meminiſſe manumiſſoris tui debeas, ut patrono tuo noveris legitimum obſequium deferendum ne ab ingrato revocetur libertas*, ut ſentit Revard. *ſupra dict. cap.* 11. *in fine.*

Nec poteſtas data fuit Dominis ipſi evocandi 23
prædictos libertos per ſe abſque alio Judice ad ſervitutem propter igratitudinem; ſed ita potius, ut patronos de ingratis libertis conquerentes, Princeps audiret, auditaque cauſa, libertos in ſervitutem, ſi ita res videtur poſtulare, Princeps revocaret, non Patronus. † Et enim temporibus 24
Divorum Claudii, & Neronis, nihil aliud læſo patrono, concedebatur, quam ut viceſimum ultra lapidem in oram Campaniæ libertum poſſet relegare, authore Tacito *annal. lib.* 13. & ideo imperante Neróne, cum actum eſſet in ſenatu de fraudibus librorum, afflagitatumque, ut adverſus male meritos revocandæ libertatis jus patronis daretur,

Cæsarem senatui scripsisse, addidit idem Taeitus, ut privatim expenderent causas libertorum, quoties à patronis arguerentur, in commune nihil derogarent, & sic conjectari facile posse ait Revard. *sub d. cap.* 11. *lib.* 1. *conjectan.* nec D. Claudium, nec Neronem ingratos libertos Jure patronatus, in servitutem à patronis revocari passos esse, sed omnem de ea re dispositionem Claudium quidem sibi reservasse; Neronem verò senatui commisisse; & videtur sic procedere de Jure canonico ex doctrina text *in c. nullus* 4. statim suquenti, ubi si servus accusetur apud Episcopum, degradatur, ut Domino suo serviat post ordinem sacrum.

Ex prædicto inquam Jure tandiu à populo Ro-
25 mano usum, donec tandem Imperatoris commodi, constitutio talis prolata esset *in l. 6 de agnoscendis liberis*, per sequentia verba: *cum probatum sit contumeliis patronos à libertis esse violatos, vel illata manu atroci esse pulsatos, aut etiam paupertatis, vel corporis valitudine laborantes relictos primum eos in potestatem patronorum redigi, & ministerium Dominis præberi cogi; sin autem nec hoc modo admonentur, vel à præside emptori addicentur, & pretium patronis tribuetur.* † Sic *in §. ad l. 6.* ubi habe-
26 tur, quod libertus vasallus, & donatarii in egestate oon alentes suos patronos, commodia acceptis, privantur, Bartol, & Corduba de Lara, ac Sebastian. Nevius, *ibi in syxtesma*, Colerus *de alimentis lib.* 1. *c.* 13. *n.* 90 *& lib.* 2. *c.* 5. *n.* 51. Ripa *in l. generaliter q.* 35. *&* 39. *cod. de revocand. donat.* Clement in *de patria potest c.* 6. *effectu* 17. *n.* 2. 3. *&* 4. *de pœnis alimentorum denegantium in aliis casibus*, Pinel. *in l.* 1 57. *cod. de bonis maternis*, Marcus Mantua *lib.* 2. *observat c.* 6. idem Colerus *de alimentis dict. lib* 1. *cap.* 5. *n.* 52. *& lib.* 1. *dict. lib.* 2. *dict. cap.* 5. *n.* 53 *ad finem.*

Verum quod commodus Imperator de libertis
27 scribit, qui patronos paupertate laborantes relinquunt id de his libertis, videri accipiendum ait Revard. *d. c.* 11. *prope finem* qui eum & ipsi re satis tenui sunt; operas tamen suas locari non patiuntur; nam moris erat, ut patroni paupertate laborantes operas libertorum suorum locarent, & ex operum mercede sustentarentur, ut pater ex *l.* 25. *ff. de operis libertorum*, ea que de lege probatur quod patronus liberti operas locans, non videtur mercedem ab eo capere, & quod interdum locando quis, magis operas exigit, quem mercedem accipiat. *l.* 1. ubi Castrensis, ac Salicetus *cod. de operis libertorum*, & utrobique Nevius Panormit. *ad cap. inter dilectos n.* 11. *de donat*, ubi idem Salicetus ait, quod opera libertorum si in locationis mercede consistunt, merces loco operum debetur Domino, ut probat etiam §. *item plerumque dict. l.* 25.

Et quod prædicti moris Seneca meminisset *de-*
28 *clamat. lib.* 5. ibi: *bona bello perdidi ad restitutionem nudus veni nunc libertorum operas desidero*, probat *d. c.* 11. Rivard, ubi & quod Papinianus meminerit liberti, quis operas, vel ministerium patrono, luminibus capto exhibet, cumque propter patronum à civilibus muneribus non excusatur *per leg.* 17. *ff. ad municip.* nec mirum ait, cum ad hujusmodi ministerium, gravissima pœna sit adstrictus; quia si patronum hujusmodi valitudine laborantem aelinqueret libertus D. Comodi dicta constitutione io servitutem, tanquam ingratus revocari poterat, & tradit ea quidem etiam usus fuisse, posterioribus sæculis Romanos Valerian, & Gallien. Augusti satis indicasse *in l.* 30. *cod. de liberali causa* ajentes *solo* obsequii non præstiti velamento, datam libertatem resciodi non posse.

Ad hæc omnia, & de causis quibus liberti in- 29
grati iterum io servitutem rediguntur, videbis Gothofred, Zynum, Baltol, Bald, Angelum, Castrensem Salicetum, Cujac, *in d. tit. cod de libertis & eorum liber*, & omnes per textum *in l. si manumissus* 2. *cum l.* 3. *&* 4. *fin. eodem tit.* etenim ut dicunt *in d. l.* 2. Bartol, Bald, & Alex, & Cæpola *cons* 58. Ludovicus Roman. *singul.* 683. libertus manumissus, in pristinam servitutem revocari potest ob jactan-
tiam, contumaciam, levisque offensæ culpam. † Et 30
in §. *sane si* *d. l.* 2. *patet*, quod per sententiam libertate privatus, amissam libertatem oon recuperat sine Principis restitutione, & quidnam hujusmodi restitutio conferat; atque tribuat, Zabarella *ad clem. quia de election.* Bartol. *ad leg fin. cod. de sent. passis* aliqua alia adjungit videoda D. Francisc. de Amaya *in l* 1. *&* 2. *cod. si servus, aut*
libertus lib. 10. *à n.* 40. † Ubi quod liberti ad ho- 31
nores admittebantur, si jus aureorum annullorum impetrarint, de quo dieo *infra in cap. fin.* & quatenus ingratus indignum se reddat, libertate accepta, aliisque beneficiis, scribunt Rosental. *de feud. cap.* 19. *conclus.* 38. *n* 83. Peregrinus *in tr. de*
Jure fisci lib. 2. *tit* 8. *n.* 1. † Et in tantum quidem 32
ingrati liberti, & eorum liberi propter ingratitudinem, in servitutem revocantur ut probant Bartol, Bald, Saliectus *in l. fin cod de libertis, & eorum libertis*, quod delicta, ob quæ pater libertus in servitutem revocatur, noceant liberis post delictum natis, nt *in d. l.* 2. §. *filiis*, Rosenthal *in tr. de feud. c* 11. *n.* 2 sed non ante natis, ut *ibi*. Quare optime potuit Pontifex in textu nostro usque adeo ingratitudioem plectere, ut in finalibus verbis textus nostri prorruperit io verbis sequentibus ibi: *non solùm libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed necessitate temporis promoverunt.*

Et de praxi ad reducendum in servitutem anti- 33
quam servum ingratum manumissum, est textus *n. cap. nullus* 4. *proxime sequenti.*

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆:◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

AD TEXT. IN CAP. IV.
Nullus hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Ingratus servus manumissus, qualiter revocatur in servitutem n.* 2.

3 *Servus promotus ad minres ordines, invito, aut inscio Domino, reputatur mere laicus, & nec gaudet privilegio fori, aut canonis.*

TExtus iste, ut ex littera constat, etiam spectat 1
ad ingratitudinem servi manumissi à Domino, & ordinati nolentis recitare horas canonicas Domino suo in superbiam elati. Et quatenus ad hanc partem sufficienter faeiunt quæ proxime diximus *ex c. de famulis* 3. *q* 2. vers. *ad secundam*, & vers. *ad tertiam*, ubi de ingratitudinis speeiebus, ob quas libertus revocatur in servitutem male meritus. Et ad alia de intellectu hujus textus dixi *supra sub cap.* 1. † Et ad praxim, qualiter servus ingratus

ingratus manumissus redigatur in servitutem, ut Domino suo serviat, docet Pontifex hic quod accusatus apud Episcopum, qui ordinavit, degradatur: quare potest hic repeti materia degradationis, de qua plura dixi, *in cap. cum non ab homine de* 3 *judiciis*, † Et quia glossa fin. hic, *& nullo privilegio clericali gaudebit*, quod servus promotus ad minores, invito, aut inscio Domino illi, restitutus, reputatur promere laico, & carere debeat, tum fori privilegio, tum canonis videbis dicta *supra sub cap. 2. in quæst. 1.* Et quare possit Dominus manumittens retinere operas spirituales, dixi *supra sub cap. 1. hoc tit.*

QUÆSTIO I

An servi adipisci possint libertatem aliis modis præter manumissionem, & modos, de quibus dictum est sub *cap. 1. & in Rub. q. 1.* An per adoptionem? An si Dominus consentiat in matrimonium, persona libera ignorante? Et eam acquirat servus infidelis, seu hæreticus, si convertatur ad fidem? An servi christianorum qui in tribunali sanctæ inquisitionis damnantur, tamquam hæretici, fiant ipso Jure liberi? Et an servi, qui à Domino ad turpia solicitantur, maneant ipso Jure l beri? Et an servi, qui plenam libertatem acquirunt, acquirent eam pro toto orbe?

SUMMARIUM.

2 *Servus liberatur à Domini potestate præter manumissionem, vindictam &c. etiam si ægrotantem illum, ejus Dominus derelinquat, nec alat.*
3 *Servus de Jure liberatur, si Dominus illum hæredem instituat, vel tutorem filio suo nominet, etiam nulla mentione libertatis facta* ut n. 4.
5 *Ancilla, quæ in uxorem à soluto accipi posset, & ab eo habita, ut concubina, libera fit, & filii in ea habiti, concurrentibus, quæ hic ponuntur.*
6 *Servus proprius, nec alienus adoptari potest, nec libertus, sed si nominetur filius, libertatem nanciscitur* n. 7. *& quare.* n. 8.
9 *Manumissionis modus duplex per adoptionem servi in filium, vel si servus nominetur filius à Domino* n. 10.
10 *Actus ut valeat in ambiguis, interpretatur, qualiter possit valere, & si non valeat, ut agitur* n. 11.
12 *Serva, vel ancilla accepta in exorem à viro libero, sciente Domino, nec contradicente, libertatem nanciscitur, vel si Dominus illam viro tradat, aut dotet,* ut n. 13. *& quare?* n. 14 *contra Rebellum.*
17 *Servi christiani facti consequantur libertatem si Dominus infidelis remaneat, non sic si eodem tempore converteretur,* & n. 18.
19 *Servus hæretici reconciliati in sancto officio libertatem nanciscitur, si sit christianus de Jure* n. 20. 21. & 22.
20 *Servi christiani ab infidelibus comparati, ad libertatem perducuntur,* & n. 26.
21 *Filii propter hæresim paternam liberantur à patria potestate ipso Jure ante sententiam declaratoriam,* ut n. 23.
22 *Mancipia christiana ob Dominorum hæresim, libertatem consequuntur,* & n. 24. *& si Justo bello capta sint,* ut n. 26.
25 *Servus infidelis delatando Dominum in sancto officio super hæresi, consequitur libertatem.*
29 *Servi infideles eorum, qui infideles, Judæi, aut hæretici fuerint, possunt ad Ecclesiam confugere baptizari, indeque liberi fient.*
30 *Ancilla solicitata coacte per Dominum ad turpia, libertatem consequitur: idem si Dominus illam prostituat, ut lucrum faciat.* n. 31.
31 *Servæ solicitatæ à Domino turpiter, libertatem condonare valet Episcopus, & debet.*
32 *Servus inhumaniter tractatus à Domino, ut hic liber fit, & etiam si ad peccandum per Dominum inducatur,* ut n. 33.
34 *Servus, & famulus verius est, ut non possunt litteras amatorias deferre, datas ei à suo Domino* n. 35.
35 *Servus, aut famulus nequit esse internuncius ad colloquendum de turpibus cum Domini concubina.*
36 *Turpia scriberè verba, num liceat aliquando.*
37 *Concubina num insequi possit à servo, vel famulo, Domino, vel Hero mandante, ut sciatur ubi habitat.*
38 *Servus non tenetur Domino obedire in his, quæ per se mala sunt Jure naturali, aut Divino. Quid si lege Ecclesiastica, vel civili? Et quid si uxorem Domini occidat de ejus mandato suspectam de adulterio* n. 39.
40 *Servi non invenientes Dominos, quibus serviant, ne fame poreant, videntur libri fieri per Bullas & stylo Romæ; sed si à Dominis inveniantur, videntur redigi in servitutem,* ut n. 41.
41 *Servi à Domino manumissi libertatem consequuntur.*

Difficultates, de quibus in hac quæstione, & si non multùm pro expeditione litteræ textus nostris expediant, convenit autem de illis agere, ut sciatur, num sint alii modi, quibus servi liberentur à servitute, taliter ut valeant ordinari, etsi nulla præcesserit Domini expressa manumissio. 1

2 Ad primam ergo difficultatis partem dico, præter manumissionem antiquam vindicta, ex sacris constitutionibus, testamentn, per nuncium, aut per epistolam, quas explicavi *sub q. 1. Rubricæ, & in cap. 3. q. 1. in fine* alios esse modos nam si Dominus, vel alius, eo sciente nec contradicente, vel post factum approbante infantem servum exponat, quod idem est, si ægrotum servum derelinquat, eique alimenta non præbeat, servus quidem liber fiat; sic ut nec incidat in Dominum illius, qui ejus derelicti, vel suspecti, curam suscipit: sic probant DD. ex doctrina textus *in cap. unico de infantibus expositis l. 2. & 3. Cod. eodem, l. ult. ff. pro derelicto, l. unica §. sed scimus Cod. de*

latina libertate tollenda, & faciunt aliqua, quæ dixi *in cap. 16. de Judic. q. fin. & in cap. 1. supra de filiis præsbyter. sub quæst.* 1. & 2. Ubi quod expositi ad ordines, multi putant ut non sint irregulares.

3 Alius quidem modus erit si aliquis servum suum hæredem instituat, vel tutorem filio suo relinquat; quia eo ipso concedere videtur ei libertatem: sic DD. per textum *in l. penult. in princip. Cod. de necessariis servis hæred. instit. §. idem quoque Juris, instit. quibus ex causis manumittere non liceat*; & ex *princip. instit. qui testamento tutores dari possunt*, & utrobique Anton. Faber *in Papinianea* Mynsing. Picherdus, & alii institutarii, & *in §. servus autem à Domino, instit de hæredib. instit. l. quidam. 5. Cod. de neces. hæredib instit. l.* 3. ibi: *seria porende heredero e libre maguer non se ubiesse aforrado. tit. 3. p. 6. l quæro 32. § lucius*
4 *ff de testam. tutela. l. 7. tit. 16. p. 6.* † Et hoc sive facta sit mentio expressa libertatis, sive non, quod idem procedit, quando tutor à Domino fit filiis suis, quia consequitur, & tutelam, & directam libertatem ipso jure, ut *in l si filius familias 7. ff. de tutelis, l. filius 9. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni Juris. l. lucius 21. ff de adimend. legatis, l si quis in tres 18. §. Imperator ff. de excusat tutor, l. 4. 7. & 14 tit. 16. p. 6.* exornant Caldas *in l si curatorem* verbo *sine curatore* ex *n.* 105. *Cod. de integ restit.* Conanus *lib 2. cap. 1. comment.* qui & alii explicant Jura, quæ videntur labefactare hanc conclusionem.

5 Aliter etiam modus, si vir solutus, & nullo alio impedimento ligatus, ancillam solutam, quam posset in uxorem accipere, habuit ut concubinam usque ad mortem, tunc eam dicunt DD. per textum, *in l. ultima cod. de manumiss.* Et si nihil de ancilla, & de filiis in ea habitis Dominus dixerit, liberi manent, quod privilegium dicunt procedere sic, si duo concurrant, nempe quod dimiserit turpem usumante mortem, & quod filiis nati non sint ex concubitu damnato, sed ex soluto, & soluta, ut docent Machardus, *tom. 2. lib. 6 p. 7 tr. 3. docum. 9. per totum.* Fagundez, *de Just. lib. 2 cap. 6.* Hurtad. *disp. 1. dif.* 22. Diana, *p. 7. de servis tr. 7. dif.* 16. de prædictis modis ita sentientes.

6 Ad secundam quæstionis partem, an per adoptionem servus liberetur à servitute? Et licet definitum sit, ut nec servus proprius, nec alienus, item neque libertus adoptari possint *§. fin. inst. de adoptionib. l. si pater in fine ff. de liberis, & posthum l. 5. tit. 16. p. 4.* hoc ideo, quia diversæ species Dominicæ, & patriæ simul cohætere non possunt
7 † Tamen eo ipso, quod proprius, vel adoptetur, vel apud acta nominetur filius, libertatem nanciscitur, ut Justinianus definit etiam *in dicto §. fin. de adoption. dict. l. unica §. similique modo de latina libertate toll.* quod dicit Pichard. *in dicto §. fin.* esse notabile ad textum *in §. multis inst. dicto §. fin. instit.* Hotoman. *enunciat.* 2. Diana *dicta p. 7.*
8 *tract. 7. res.* 15. † Dicentes per adoptionem illam libertatem protinus, sine præcedente aliqua manumissione, servo collatam intelligi; tum quia alias adoptio isthæc nullum protsus effectum haberet; tum quia specie differentes potestates, patria scilicet, & Domino mutuo consistere, & cohærere non possint, nempe ut aliquis filiifamilias, & vere servi vice fungatur, ut notarunt *in dicto §. fin. vultejus*, & Mynsing. *n* 2.

9 Explicantur ergo ex *dicto §. fin. de adopt.* à Justiniano duo manumissionis modi, prior, ut dictum est per adoptionem servi in filium, per quam libertas, sed non filiatio servo tribuitur; eo quod servus à Domino adoptari propriè non possit, ut indicant textus *in l. ultima ff. de statu hominum, & in l. ultim. Cod. de adoption.* † Alter ve- 10
rò modus si Dominus nominet servum filium: nam ex tali nominatione apud acta servus consequitur libertatem, ne alioqui plene inutiliter eam factam quis existimet, cum ad jus filii sive (uti loquuntur) filiationis ea minime prosit, *dict. l. unica dict. §. similique modo Cod. de latina libertate toll.* Et sic in confirmationem adducunt DD. duo axioma; primum quod in ambiguis ea est capienda interpretatio, quæ facit ut actus valeat, potius quam pareat Juxta *l. quoties 12. l. ubi est 21. ff. de rebus dubiis, l. cogi 16. in fine princip. ff. ad senat. consult. Trebel. l. in obscura ff. de reg. Juris*, † se- 11
cundum si id quod ago non valeat tamen, ut valere potest, ut post Accursium *in dicto §. fin* & alii DD. ubi docent etiam Alcianus *lib. 1. Parad. cap.* 6. & Salomon. *in l. Gallus 29. §. quoniam recte ff. de liberis, & posthum.* & faciunt quæ latè dixi *de effectu nominationis filii sub c. per tuas 10. de probat.* de aliis hic conducibilibus dico *infra sub c. fin. hoc tit.*

Ad tertiam quæstionis partem Machadus *tom.* 12
2. lib. 6. p. 7. tract. 3 docum. 9. n. 6. Hurtadus *de Just. disp. 1. dif.* 22. Diana *dicta p. 7. tract. 7. res.* 14. Cardinalis Lugo *de Justitia tomo 1. disp. 6. sect. 4. n.* 33. dicunt quod si persona libera matrimonium contrahit cum serva ignorans servitutem, eo ipso serva persona sit libera. † Et idem docent 13
ex communi sententia, si Dominus ancillam in uxorem tradat homini libero, servitutis non ignaro, si tamen Dominus instrumentum dotis Ancillæ conficiat, ut patet ex *l. unica §. sed etsi quis homini, juncta auth. ad hoc Cod. de latina libert. toll.* & Jure Castellæ *in l. 1. tit. 5. & l. 5. tit. 22. p. 4.* videndi sunt cum multis Filiucius *tom. 1. tr. 10. p. 2 c. 1. à n 45. & 46.* Hurtad. *disp. 14. de matrim. dif. 2 n. 5.* Sanchez *lib. 7. de matrim. disp.* 20. Ægidius Truleoch. *de sacram. lib. 7. dub. 5. cap. 9. sup n. 1.* Basilius Pontius *lib. 7. cap. 44.* Cornejo *disp. 7. dubio* 8. Torreblanca *lib. 11 pract cap 15. sect. 7.* & alii quos sequitur Leander, *de matrim. tract. 9. disp. 12. q.* 20. & jure optimo. † Quia eo ipso 14
quod Dominus non revelat in hoc casu servitutem sui mancipii, cooperatur injuriæ conjugi libero illatæ in cujus delicti pœnam merito puniri dicunt à lege sui servi libertate, quam ipso Jure consequi ante Judicis sententiam firmant.

Unde etsi Revellus *de oblig. Justitiæ q. 13. de* 15
matrim. n. 6. dicat quod in foro interno Dominus non tenetur ad dandam libertatem, quando per ignorantiam invincibilem, & sine animo decipiendi in prædictis casibus ita se gereret, ut non intenderet ullo modo Ancillæ libertatem dare nec mancipium consequi dicant Basilius, Cornejo Sanchez, & alii adducti; si illum Dominus tradat libero servitutis conscio, sed ait Leander cum Castro Palao *disp. 4. de matrim tract. 10. puncto 5. §. 3. n. 1.* & cum Trulench. certè nimia in consequenter eos loqui.

Imo etsi Luisius, quem citat Leander, *supra q.* 16
19. dicat quod si Dominus collocet in matrimonium Ancillam cum libero ignorante servitutem, Ancilla non consequatur statum ingenuitatis: tamen verius est ut fiat liber servus; quia eo ipso quod Dominus consentit in matrimonium servi, consentire videtur in id quod ad ejus valorem requiritur,

quiritur, nempe in servi libertatem, ut habetur *in*
auth. de nupt collat 4.& de jure Castellæ, *in dicta*
l. 1. *tit.*5 & *l.* 5. *tit.* 22. *p.* 4. ac docent Basilius,
Sanchez, Hurtado, Cornejo, Truleuq. Torreblan-
ca, & alii citati.

17 Ad quartam quæstionis partem docent San-
chez. *in opuscul. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 4.
Ægidius Trulenq *in opere. morali tom.* 2. *lib.* 7.
cap. 2. *dub.* 8. *n.* 9. Diana, *p.* 6. *tract* 7. *res.* 41 quod
si infidelis, vel hæreticus habeat servum infide-
lem, & hic convertatur ad fidem, maneat ipso
jure liber; licet postea etiam Dominus conver-
tatur ad fidem; verum si simul cum servo con-
verteretur, dicunt Dominum non perdere servi
18 dominium: ita illi, & confirmari videntur ex
dictis in vers. *ad quintam.* † Et addo Molinam,
de Justit. tract. 2. *disp.* 9. vers. *quartus est*, & in
vers. *quintus* in fine, Rebellum, *de Just. p.* 1. *lib.* 1.
q 13 *à n* 2. Barb. *in l. Deo nobis* 42. *fin* §. *hi itaque*
cod. de Episcop. & *Clericis n.* 23. & 26. ubi quod
servi judæorum per accessum ad fidem catholi-
cam libertatem nacti, postquam Judæi Domini ad
catholicam professionem accesserunt, non inci-
dunt in pristinam servitutem.

19 Ad quintam quæstionis partem, an servi Chri-
stianorum, qui in tribunali sanctæ inquisitionis
damnantur tanquam hæretici, fiant ipso Jure libe-
ri? Et pro negativa sententia faciunt Dominicus,
& Joannes Andreas *in c quicumque* §. *pro illorum*
de hæret. lib 6. & alii per textum *in c.p. vergentis*
eodem tit. extra, ubi eo quod omnia hæreticorum
bona ipso jure fisco addicuntur, & inter bona ve-
niant servi per textum *in l. Paulus* §. *fin. ff. de pig-*
nor. cum vulgatis, sequatur inde illorum domino-
rum servos, qui de hæresi damnantur ad fiscum
spectare, & libertatem non acquirere, uti de praxi
in lusitania testatur Fagundez *de Just. lib* 2 *c.* 6 *n.*
13. & ego vidi practicatum semel in inquisitione
Vallisoletana.

20 Tamen in puncto juris per textum *in l fin.* §.
his autem C de Episc. & *clericis ex l. Manicheos*
C. de hæret. ibi: in vers *servos in super extra noxam.*
per quæ notant DD. quod servi hæreticorum fiunt
liberi, & non confiscantur si fuerint christiani, seu
Catholici ex *l. unica C. ne christiana mancip. ex c.*
1. & 2. & *c. fin. de Judæis c. mancipia* 54. *disc.* &
ibi c. fraternitatem, ubi quod mancipia Christiana
à Judæis comparata perducuntur ad libertatem;
item quod vindicentur servi in libertatem qui ab
infidelitate ad fidem accedunt; & ita Simanchas,
de Cathol. instit. tit. 61. *à n.* 8. addit cum Pegna,
quod si aliquis hæreticorum post denuntiatio-
nem sententiæ intra tempus gratiæ convertatur,
eique à Rege omnia illius bona concedantur, ni-
hilominus christiana illa mancipia libertate do-
nantur, Sanctarellus, *de hæresi cap.* 37. *dubio* 3.
Azorius *tom.* 1 *lib.* 8. *cap.* 12 *q.* 7. Vasquez *in p.* 2.
disp. 169. *cap* 2. *dub.* 12. Molina *supra tract.* 2. *disp.*
40. Pegna, *in directorio p.* 3. *comment.* 168. Suarez,
de fide disp. 22. *sect.* 5. *n.* 6. Sanchez, *in summa tom.*
1. *lib.* 2. *cap.* 24. *à n.* 9.

21 Et confirmatur ex *dicto* §. *illorum* §. *quicumque*
de hæret. lib. 6. quo notant Doctores propter hæ-
resim paternam filios eximi à patria potestate, sui-
que juris fieri, ut docent Molina, *de Just. tract.* 7.
disp 9. vers. *ab hac regula*, & *disp.* 229. vers. *tertius*
modus Sayrus, *in clavi Regia lib.* 2. *cap.* 9. *nu.* 30.
& *lib.* 9 *cap.* 7. *n* 7 Lessius *de Justitia lib* 2. *cap* 3.
dub. 5. *n* 23. Azor, *instit. moral. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 22.
q. 6. Rebell. *de oblig. Justit. p.* 1. *lib. q.* 7. *sect.* 2. *n.* 23.
Sanchez, *in præcept. decalog. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 18.
& *cap.* 4. *à n.* 5. Sanctarellus, *de hæresi cap.* 37. *n.* 9.
Barbosa, *in cap. fin. de hæret n.* 3 & 5. † Ubi etiam 22
resolvit christiana mancipia ob dominorum hære-
sim libertatem consequi, & ita nostram senten-
tiam docent etiam Castrus, *lib.* 2. *de Justa hæret.*
pœnit. c. 7. Rojas, *singul.* 76. Decius, *in tract. crim.*
lib. 5. *c.* 44. *n.* 22. idem Pegna, *in director dicta p* 3.
q. 119 Paulus Comitol. *respons. moral. lib.* 3. *q.* 43.
ad fin. Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib.* 17.
n. 7. vers. *secundum*, Farin. *de hæresi q* 97. *n.* 30.

Et hoc taliter ex adductis juribus consistere 23
existimo, ut quemadmodum filii, quorum paren-
tes deteguntur hæretici, efficiuntur sui juris, nec
egeant aliqua emancipatione paterna, ut colli-
gunt DD. in princ. textus, *dicti* §. *illorum*, & per
glossam, *desierint ibi*, *etiam antequam per Eccle-*
siam fuerint declaratum, dicant etiam quod filii
fiant sui juris ipso jure absque sententia declarato-
ria, inter quos Decius, *in tract. crim. lib.* 6. *cap* 44.
n. 28. vers. & *nota*, Azor, *instit. moral. p* 2. *lib* 2.
c. 22. *q.* 6. Lessius, *de Just lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 5. *n* 23. *in*
fine, Molina, *de Justit tom.* 1. *disp.* 9. vers. *ab hac re-*
gula, & *disp.* 229. vers. *tertius modus* Farin *de hæ-*
resi. dict. q. 197. *n.* 29. Sanchez, *dicto lib.* 2. *sum-*
ma cap. 24. *n.* 9. Sayrus, *in clavi Regia lib* 9 *cap.*
7. *n.* 7. † Ita similiter respectu servi, qui Baptismo 24
fidelis fit; imo & Antonius Recciulus, *de jure per-*
son. extra grem. Eccl. exist. lib. 2 *c* 28. ait procede-
re, sive servus fuerit olim Christianus, sive fuerit
de recenti, aut nunc Baptizatus, & *ibi n.* 4. per tex-
tum, *in c. fin. d. dist.* 54. pariter extendit, ut proce-
dat non solùm in Baptizato, sed etiam in eo qui
solam voluntatem suam declaraverit se velle Ba-
ptizari loquens, & alii sub vers. *ad quartam*, hic
de servo illius, qui infidelis est.

Et amplius confirmatur ex Doctrina Castri 25
Pal i, *to.* 1. *tr.* 4. *disp.* 5. *puncto* 26. *num* 18 quam
sequitur Diana, *dict. p.* 7. *tr.* 7. *res.* 17. *in fine*, dicen-
tium quod si servus infidelis dominum apostan-
tem à fide, bono celo Inquisitoribus denunciave-
rit, & si nullibi inveniatur concessa ei libertas, at
certè danda sit ei; præcipuè si spes subsit facilius
ad fidem convertendum eum Pegna, & Sanchez,
& hoc quidem propter factam egregium, ut ejus
Dominus puniatur: itaque idem Fagundez, quam-
vis de contraria praxi nostri dubii in Lusitanis te-
stetur, non quidem recedit ab hac sententia *ibi n.*
13. dum majorem pietatem in authoribus lusitanis
exposuit, addens in dubiis opinionibus, & pro
utraque parte probabilius standum esse verbis le-
gis, & in favorem libertatis, & fidei inclinandum,
& præter alios Barbosa *in dicto c. mancipia dist.*
54. *n.* 3. in terminis concludit cum Castro, San-
chez, Pegna Simanchas, & Suarez relatis, & cum
Molina, *de Just. dist. tract.* 2. *disp.* 40. *per totam*,
tam de jure civili, quàm canonico multis funda-
mentis affirmativam tuente. *idem n.* 43. *in dicta*
l. Manicheos, & alibi in adductis locis.

Et faciunt etiam, quia ut patet ex *dicto c manci-* 26
pia Gregor scribens Labertino Præfecto Siciliæ
lib. 2. *epistol* 36. *seu c.* 76. ait mancipia christiana à
Judæis comparata ad libertatem perduci, & hoc
licet Justo bello capiantur, ne ad aliquod malum
contra legem christi excitentur, ut dicunt Co-
var. *in reg peccatum p.* 2. § 11. *n.* 5. Salon. *in tract. de*
dominio q. 3. *art.* 1. *post* 3. *concl* Sayrus *in clavi Re-*
gia lib 9. *cap.* 6 *n.* 12. indifferenter loquuti, sive Ju-
dæi sint Principibus Christianis subjecti, sive non,
contra Silvestrum in verb. *furtum*, *q.* 6. Sotum *de*
Just.

Just.lib.4. q. 2. art. 2. post 3. conclus. Molinam, *de*
instit.tract.2 disp.53. & disp. 37. vers. *ab hac con-*
clusione dicentes Christianos fieri captivos Ju-
dæorum, & infidelium, si capiantur bello justo, &
infideles non sint subditi imperio Christianorum,
quod probabile judicant Sayrus, *d.c.6. n. 12. prope*
fin. Lessus, *de instit.lib.2.c.5.dub.4.n.12.* Sed quia
regulariter Judæi tenere non valeant servos Chri-
stianos, ut dicant Foller. *in constit. Regni tit. de*
Judæis n. 8. Surdus, *de alimentis, q. 18. n. 9.* Ric-
ciulus, *supra n. 3.* Barbosa, *in d. c. mancipia n. 1.*
in fine; ideo sine distinctione videtur tenendum
tales servis liberari.

27 Verùm si tales servi fuerint desertores fidei, &
apostatæ, cum talibus non prosit privilegium *dicti*
c.mancip. ut docent Bañez, *in 2.2.tom. 1. q.4. art. 1.*
dub. 12 & tom. 2 tract. de Domin.q. 2. Sayrus *dict.*
c.6.n.10.ad fi. Valentia, *disp.3.tom.3. q.16.pun 3.*
Salon, *tract.de domin.q.3.a.1.post 4.conc.* dicendum
est quod si emantur à Judæis, seu capiantur bel-
28 lo justo, eadant in Dominio capientium. † Nec
obstare quæ communiter DD. docent, & Diana,
dicta res. 17. in fine, quæsita nempe à servis liberta-
te semel, nunquam eos ad pristinam servitutem
redire, etiam si eorum Domini ad fidem revertan-
tur, & omnia bona illis restituantur juxta, *dict. c.*
vergen. de hæret. cum libertas quocumque modo
data, non revocetur, *l. 1. & 2. C. si advers. libertat.*
quia hæc doctrina non pertinet ad resolutionem
hujus dubii, quando nempe mancipium emitur,
aut capitur à Judæo.

29 Et quod servi infideles eorum, qui sunt Judæi,
aut hæretici possint ad Ecclesiam fugere, ut Chri-
stiani fiant, & facti Christiani fiant liberi probant
per textum, *in d. l. Deo nobis C. de Episc. & Cler.*
Lessius, *in suo tomo de quat. Card.* Tertul. *lib. 2.*
c.5. dub.5. Egid. Trulenq. *supra dicto lib. 5. oper.*
mor. c. 2. dub. 6. n. 2. in fine.

30 Ad sextam quæstionis partem, an servi, qui à
Domino ad turpia solicitantur, libertatem acqui-
rant? Fagundez *de Just lib.2.c.6. n.1.* Molina *de*
Justitia tom. 1. tract.2. disp.38. Diana *p.7. tract.7.*
res 13. Cardinalis Lugo *de Just tom 1. disp 6 sect.*
4 n 30. Machado *de perfecto confessar. tom.2. lib.6.*
p.7.tract.13. docum.9. n.4. dicunt quod si Domi-
nus solicitat Ancillam suam ad turpia enacte,
consequatur ipsa libertatem; etsi expresse cau-
tum in Jure non reperiatur; sic ut tunc possit ea
fugere, à Domino tractans se, ut libera, seu pe-
tere à judice, ut Dominus eam vendat.

31 Et sic si Dominus prostituat publicè servam in
Lupanari, vel quovis alio publico loco, ut turpi-
ter abutendo suo corpore, publicà lucretur, maneat
libera, docent Sanch. cum multis, *in concilijs moral.*
lib. 1.p. 1.c. 1.dub.9. n.2. ex l. 2. tit.62. p.7. ex l.36.
tit 6 & l.4. tit 22. p.4. Ægid. Trulench. *in opere*
morali tom. 2. lib. 5. c.2. dubio 6. sub n. 2. & addit
Machado *ubi supra* per glossam, ut debeat Epis-
copus constito de solicitatione Domini illum cen-
suris compellere, aliovè rigore, ut servæ liberta-
tem præstet ob abusum eum ea, vel quod ipse Epis-
copus queat servæ libertatem dare, quemadmo-
dum per DD. intellecta est lex, & glossa adducta.

32 Et idem si inhumaniter servus à Domino tra-
ctetur, veluti si fame, frigore, siti, verberibus sine
causa servum affligat Dominus: nam sic facit ei in-
juriam, à qua se per fugam possit liberari dicunt
33 DD. cum non suppetat alia ratio. † vel si à Domi-
no ad aliquod peccatum inducatur, qui rogatus
nolit desistere; eo quod non teneatur servus cum
periculo animæ suæ, Domino servire Juxta illud
Christi *si oculus tuus scandalizat te &c.* Trulenc.
& Sanchez, *supra.*

Hinc infertur quod licet aliqui teneant, ut pos- 34
sit servus, vel famulus deferre sui hæredi litteras
amatorias ad concubinam Domini; quia hæc non
videtur directa cooperatio ad peccatum, tanquam
proximum instrumentum, sed magis remotè se ha-
beat; sicque videri ut servo, seu famulo liceat, sal-
tim in aliquo casu, ut ad evadendum mortem sibi
comminatam, ut docent Sa, verbo *peccatum n. 9.*
Castrus Palaus citatus à Diana *p.7. tract.9. res.51.*
in fine, † Tamen verius dicunt alii DD. ut non li- 35
ceat servo, aut famulo litteras amatorias concubi-
næ deferre, sicut nec esse internuncius ad collo-
quendum de turpibus cum Domini concubina, ut
docent Sanchez *in summa tomo 1. lib. 1. c.7. n.26.*
Rebellus *de obligat. Just. p.1. lib. 1 q.14. sect 7. n.*
53. Molfesius *in summa tomo 1. tr. 8. c. 10. n. 60.*
Gaspar. Hurtado, *dis 9.* Diana *p.3. tract. 6. miscel.*
res.46. Machadus *tom.2.lib.6.p.7.tract.11 n.6.*

Et licet Thomas Sanchez *lib.9. de matrim. disp.* 36
46. n. 34. asserat quod scribere verba turpia non
sit intrinsecè malum, sicque ut possit dari casus, in
quo licitum sit famulo heri scribere litteras, ver-
ba turpia continentes, ut si alias immineret ei pe-
riculum mortis, vel alterius gravis nocumenti: at
dicit Diana non esse recedendum à sententia con-
traria, qui limitat cum Molfesio & Sanchez, *ubi*
supra n.26. Azorio. *tom.2. instit. moral. lib.12. cap.*
ult.q.8. Hurtado *dis. 9.* & aliis. † quando Herus 37
in dictis litteris petat solum à concubina, ut tali
hora ad se veniat, vel ad talem locum, cum & pos-
sit etiam hoc famulus ore nunciare concubinæ;
quia hæc actio continet rem indifferentem, cum
non ad fornicandum, sed ad solum adventum in-
ducant; idemque dicit de famulo, cui præcipit
Dominus, ut fœminam insequatur ad sciendum
ubi habitat, vel id inquirat, ac postea Dominum
certiorem faciat; & quod eo minor causa famu-
lum excuset si fœmina, quam insequitur sit ho-
nesta: alia adducunt videnda Diana, ubi de au-
rigis, & de aliis operibus indifferentibus, quæ ex
justa causa possunt servi ex mandato Domini ex-
ercere, idem Diana, *p. 7. tract. 7. dict. res. 51.*
remissive, ubi se citat, *p. 5.* & late Vasquez, *opus-*
culo de scandalo q. 43. art. 8. dubio 7. Sanchez,
in summa tom. 1. lib. 1. cap. 6. à n. 12.

Unde etiam infertur certum esse non teneri ser 38
vum nec posse obedire in his, quæ per se mala sunt,
ut quæ sunt contra jus naturale; vel jus gentium,
vel quæ sunt contraria divinis præceptis, sed in
his inquam, quæ Ecclesiæ, & legibus civilium
Principum, dicunt DD. considerandum esse, an ar-
ctius obliget Ecclesiæ, vel Principi præceptum,
quam Domini; & tunc ipsi potius Ecclesiæ,
quam Domino parendum esse, quod si Ecclesiæ,
vel Principis præceptum non ita arcte obliget, ut
velit anteponi præcepto Domini, tunc posse ser-
vum tuta conscientia parere Domino; quia in tali
casu non obligat Ecclesiæ præceptum, vel Princi-
pis docent Azor, *tom.2.lib.1.cap.38.q.10.* Filiucius,
tom.2 tract.28 p.2. cap.3.n.46. Trulench. *tom.1. in*
opere morali lib.4. cap.1. dubio 5. n.4. † Diana, *p.7.* 39
tr.7. res.48. ubi & ex Machado refert, *tom.2.lib.6.*
p.7.tract.13. docum.1.n.4. ex Jasone, & aliis juristis,
ubi servus, qui Domini mandato compulsus occi-
dit Domini uxorem suspectam de adulterio, sit li-
ber à peccato in foro interno, nec in externo
mori mereatur; at Diana cum quo & ego multùm
dubitet

dubitet, de hac doctrina, cui standum non esse dicunt Theologi.

40 Ad ultimam quæstionis partem respondeo cum Eminentissimo Cardinali Lugo *de Justitia tom.* 1. *disp.6 section.4. num.*39. Diana *dict. p.* 7. *tract.* 7. *resolut.* 18. qui dicunt, ut libertas comparetur per leges aliquorum locorum prout teste rebello in gallia servi omnes liberi fiunt, ne paupercs indignæ famè præmantur non invenientes Dominos, quibus inserviant, si aliunde servi & ancillæ exteræ asportentur, & similiter dicunt extare Bullam Pii V. quæ incipit *dignum*, *& rationi congruum*, quæ est 17. inter ejus Bullas *in tomo* 2. *Bullarii*. & alia Bulla Pauli III. quæ à Pio V. *ibi* citatur, in quibus conceditur, & renovatur facultas conservatoribus verbis Romæ, ut quoscumque captivos Christianos jam factos, & addictos conservatores pro libertate confugientes, & libertatem proclamantes, liberare possint, eosque sic liberos factos, pro liberis hominibus, & civibus Romanis ubique terrarum habendos esse decernunt.

41 Quod tamen privilegium esse hodie in urbis Romæ suspicantur, tamen extra territorium, & Dominium temporale Pontificis, non habeatur de facto rata illa libertas, sed ut Domini possint, ubi primum inveniant servos suos extra illud territorium, sibi in pristinam servitutem revocare. Verùm si à Dominis plene manumittantur, juxta quæ dixi *supra in Rub. sub q.* 1. *& sub c.* 1. *& in c. praced.* existimo servos libertatem consequutos, pro toto orbe terrarum liberos fieri, & per ea, quæ dico *infra sub* c. *fin. hoc tit.*

AD TEXT. IN CAP. V.
Consuluit. hoc titulo.

PRÆMISSUM.

IN textu hoc de duobus decidit Pontifex, nempe ut spurii non sint ordinandi, de quo dixi latissime *supra in Rub. & tit. de filiis Presbyteror.* secundum ut servi ordinarii non debeant, nec valeant, de quo jam late *in Rub. & Juribus hujus tituli.*

AD TEXT. IN CAP. VI.
Es libentius hoc titulo.

PRÆMISSUM.

TEXTUS iste manet declaratus *sup. cap.* 1. *q.* 1. *hujus tituli*, cui adhærent dicta *supra in cap. de famulis* 3. & ibi *q.* 2. *hoc tit.* quare amplius de ejus materia non esse agendum judico, & quæ dicta sunt *ibi* de ingratis libertis; item, & quæ dixi *sub cap.* 1. *de servis adscriptitiis.*

AD TEXT. IN CAP. VII.
Miramur. hoc titulo.

PRÆMISSUM.

QUATENUS ex textu hic posset esse dubium juxta antiquiora tempora, num ordo subdiaconatus computaretur inter ordines sacros, ideo poteris hic adjungere nonnulla, quæ dixi *sub Rub. & tit. de temporib. ordin. & in tit. de ætate, & qualitate ordinandor.* item & *in cap.* 1. *cap. fin. de sacramentis non iterandis*, ubi & sicut ex hoc textu patet subdiaconatus hodie in Ecclesia ordo sacer est; itaque ad effectum textus nostri, nempe ut servus subdiaconus ordinatus debeat, aut non in servitutem revocari, poteris hic adjungere quæ dixi *in cap.* 2. *sub q.* 1.

QUÆSTIO I.

An Episcopus, servo scienter alieno conferat ordinem subdiaconatus teneatur Domino dare duplam satisfactionem, sicut si conferret illi ordinem Diaconatus. ac Presbyteratus? vel reddi debeat Domino servus ipse, veluti, sit tantum esset ordinatus in minoribus.

SUMMARIUM.

1 *Subdiaconatus olim non reddebat inhabilem ad matrimonium, Presbyteratus, & diaconatus ordo sic.*
2 *Episcopus ordinans Diaconum, & Presbyterum servum duplici satisfactione tenetur, idem si ordinet illum subdiaconum, nesciente, vel absente Domino* n. 3.
3 Cap. ex antiquis dist. 54.
4 *Subdiaconi debent servare continentiam, sicut Diaconi.*
5 *Subdiaconi continentia à quo tempore servetur.*

ET videtur quod servus subdiaconus ordinatus 1
possit à Domino in servitutem redigi, quia
eodem modo censet lex de subdiacono, quod de
minoribus ordinibus; quia subdiaconatus ordo sacer antiquitus non reputabatur, cum nec haberet
votum continentiæ annexum, nec redderet hominem ad matrimonium inhabilem, sicut colligunt
DD. ex verbis textus *in c. ex antiquis dist.* 54. ibi
reliqua vero officia dicentes sub ea universalitate
subdiaconum comprehendi, tum etiam *ex c. si servus absente* 19. de quo jam *supra* dixi *sub d. c.* 2. † 2
videtur ut tantùm *Diaconatus*, *& Presbyteratus*,
ordo sacer sit ad quos, si sciens Episcopus ascendat, absente, vel nesciente Domino, ipsi duplici
satisfactione Episcopus remanet obnoxius, ut patet ex verbis ibi: *quod si servus Diaconus, aut Presbyter fuerit ordinatus ipso in clericatus officio permanente, Episcopus cum Domino duplici compensatione compenset.*

Tamen quia ut dixi, *sub dicto cap.* 2. *q.* 1. subdia- 3
conatus sit sacer ordo nunc, ut expresse disponit
Pontifex Alex. III. *hic*; ideo quod dicunt DD. de
ordinibus Diaconatus, ac Presbyteratus procedat,
& in subdiaconatu respectu servi ordinati, nesciente, vel absente Domino; quatenus ad reddendam ei satisfactionem patet ex dictis *ibi* legendis: nam ex quo cœpit à const. Greg. 1. relati *in c. ante triennium* 31. *dist.* & Urbani 2. *in cap. erubescant*

disto

dist. 32. ut sit sacer ordo, in quibus cum decernatur ut nullus subdiaconatus ordinetur, nisi prius castitatem promittat, ille sic sacer ordo probetur; & ideo merito Pontifex hic putavit textum *in dicto c. ex antiquis*, extendendum esse ad insignitum subdiaconatu, ut docent Campan. l. *in diversorio Iuris can. Rub.* 13. *c.* 8. *n.* 5. *in fin.* Azor, *inst. moral. p.* 2. *lib.* 13. *c.* 13. *q.* 2. Abbas antiq. Zabarela Collect. Bellam. Butrius, Joan. Andreas, Innocent. Anania, Panormit. Hostiens. Ancharran. & Barbosa *hic* remissivè, Ximenez *in concord. Jur. p.* 1. & 2. Alagona *in compend. Jur. can. pag.* 117. & alii, quibus addo Suarez bene explicantem *de cens. disp.* 51. *sect.* 3. *sub n.* 12.

4 Quod autem subdiaconi oporteat, ut servent continentiam, sicut Diaconi DD. docent per textum, *in dicto c. ante triennium, & in c. multorum, c. subdiaconus dist.* 32. & Victoria. *de sacram. matrimonii ex n.* 308. Neguzan, *in Sylva nupt. lib.* 1. *ex n.* 134. Rojas *de haeret. p.* 1. *ex n.* 550. Mozz. *de contract. tit. de matrim. §. qui possint matrimonium contrahere*, vel non *n.* 19. Barbosa *in d. c. ante trien-*
5 *nium*, alia congerens, † Et à quo tempore fuerit praecepta continentia subdiaconis, dixit idem Collect. *ad c. si quis eorum dist.* 32. *num.* 2. ubi etsi per glossam ibi: *nec etiam tempore Apostolorum licitum fuit contrahere in subdiaconatus*: tamen merito DD. dicere multò tempore subdiaconis fuisse permissum matrimonium postquam fuerit prohibitum Diaconis, & Presbyteris, Abbas *in c. à multis de aetate ordin. notab.* Turrecremata *in c. nullus.* 1. *dist.* 28. & *in princ. dist.* 31. Cardinalis Bellarm. *de Monach. lib.* 2. *c.* 34. *ad finem*, Henriquez *in summa lib.* 10. *c.* 2. §. 2. *littera l.* & *c.* 14. §. 7. Vasquez *de ordine disp.* 237. *c.* 2. *ex n.* 12. & *disp.* 238. *c.* 6. *à n.* 57. & *disp.* 240. *c.* 3. quorum aliqui tenent à tempore Silvestri in Concilio Romano fuisse praeceptum continentiam subdiaconis, alii verò à tempore Gregorii I. per textum nostrum; dum Innocent. Papa ait à Gregorio subdiaconatus ordinem coepisse dici sacrum; non enim in primitiva Ecclesia fuit ordo sacer, ut patet *in c. nullus dist.* 60. & *in d. c. à multis*, ubi & nos *de aetate, & qualit. ordinand.*

AD TEXT. IN CAP. FIN. DE servis non ordinandis hoc titulo.

PRÆMISSUM.

CUm textus iste decernat Juxta juris regulas, quod natus ex servo, ex libera matre, sit liber, & licitè promoveatur; ideo oportet hoc textu expendere, qui vere ad hunc, & alios effectus Juris, aut Dignitates dicantur liberi.

QUÆSTIO I.

An natus ex libera matre, & patre servo, impediri possit ad ordines promoveri? Vbi quoad status, conditionem, vel honores, nobilia, & Dignitates? An natus ex uno parentum libero, alio verò servo sit liber, aut servus? Et ex quibus temporibus nativitatis filii hoc metiatur?

SUMMARIUM.

1 l. 2. Cod. de libertis, & eorum liberis n. 10.
2 l. 2. Cod. de servis Reipublicae.
3 Cap. cum multae 15. quaest. fin. n. 23.
4 *Liber nascitur natus ex libera matre, patre vero servo; sic valeat ordinari contradicente Domino sui patris, &* n. 9.
5 *Filii quoad servitutem sequuntur conditionem matris.*
6 *Partus semper sequitur conditionem ventris, non patris, & quare ex* n. 11. ad 16. §. in his in fragm. *Ulpiani.*
8 *Conceptus ex matre serva, si aliquo tempore ante partum fuit libera, nascitur liber, &* n. 8. l. Arescusa 15. ff. de stato hominum.
9 *Natus ex matre quae à conceptione usque ad partum fuit serva aliquo etsi parvo tempore libera, valet ordinari.*
10 *Proles, ut legitima sit, sufficit bona fides alterius parentis.*
11 *Res trahere debet Dominium à principaliori & ipsum sequi.*
12 *Partus in esse, conditionis, & status, potius cognominatur à matre, quam à patre.*
13 *Arbores non dicuntur fructus seminis terrae mandata, sed ipsius terrae.*
14 *Proles recipit corpus à matre, tanquam administrante materiam ex qua.*
15 *Partus favor potest prodesse triplici tempore, conceptionis, nativitatis, & medio ut in* 18. & 19. *expenditur.*
16 *Pater est causa potentior, & effectiva generationis, &* n. 37. & 38.
17 *Filius unicus masculus conservat paternam Domum.*
18 *Mater gravida filios educans, minus apta est obsequiis heri.*
20 *Filius natus ex libera, servus solet nasci, aut redigi ex delicto sui patris, &* n. 21.
21 l. fin. Cod. de servis fugitivis.
24 Cap. liberi 32. q. 4. & n. 27.
25 l. cum legitimae ff. de statu hominum n. 28.
26 Cap. fin. 32. quaest. 4. & n. 28.
27 *Filii quoad libertatem, & servitutem sequuntur deteriorem partem, idest debiliorem, qualis est foemina.*
28 *Filii ex matrimonio habiti sequuntur, patrem quoad familiam, & honores quoad libertatem, & servitutem matrem, etiam si nascantur extra matrimonium & ex* n. 30. *& firmiter ex* n. 36. *aliter statute, & consuetudine fieri valeant* n. 42. & quaest sequenti.
29 *Vulgò conceptus dicitur qui est Spurius, ut si pater Monachus, vel ex incestu concepta sit proles.*
30 *Clericalis ordo est Dignitas, quae nobilitat, sed non inde filius clerici potest ordinari, ut* n. 43.
31 l. nati 29. Cod. de decurion. lib. 10. n. 44.
32 l. hi qui Cod. de murilegulis n. 44.
33 l. ex ingenuo 4. de agricolis, & mancip. n. 44.
34 l. si qui adscriptitiae 24. Cod. de agricolis, & censitis lib. 11. n. 44.
35 l. 3. tit. 15. part. 4. & n. 45.
36 *Filii nati ex obscuro patre, matre tamen nobili, nascuntur ignobiles.*
37 *Mater quoad Dignitatem, & honorem spectat cedit viro.*
38 *Nobilitas est Dignitas à parentibus derivata, quae denominatur a potentiori causa.*
39 *Agens omne nobilius est patiente.*

40 *Arma,*

40 *Arma, & insignia familiæ paterna, non materna debet portare filius.*

41 *Ægyptij putabant patrem esse generis auctorem, matrem nutrimentum.*

ET videtur quod talis sic natus nequeat ordi-
1 nari; quia ut patet ex textu *in l.2.cod. de libertis & eorum liberis*, vel *filijs* partus sequitur conditionem patris quoad servitutem, nempè cum pater revocetur in servitutem propter ingratitudinem; nam & filij, hoc patre nati, post cummissam ingratitudinem reducuntur in servitutem,
2 etiam si ex libera matre orti fuerint, † item ex *l.2. cod. de servis Reipublicæ*, ubi natus ex servo Reipublicæ, & libera muliere, servus nascitur.
3 Item & patet ex *cap.cum multa 19 q fin.* ubi natus ex patre clerico, & libera, nequit ordinari; item ex *cap.liberi 32.q. 4.* ubi quod filius natus ex legitimo matrimonio debet sequi conditionem patris, & ex alijs juribus adductis *hic* in vers. *ad secundum.*
4 Tamen dicendum est Pontificem Gregor. IX. in textu nostro rectè juxta juris regulas decrevisse: filium natum ex libera matre, patre verò servo, sive ex matrimonio, aut illegitimo coïtu, liberum nasci; ita ut etsi Dominus sui patris contradicat, possit ordinari, nullo servitutis apposito impedimento
5 turbante. †Quia quoad servitutem est juris regula plana, ut filij sequantur conditionem matris; atque ita si mater ancilla sit, filij ejus sint servi, etsi pater liber fuerit; sin verò mater libera sit, filij inquam liberi cujuscumque conditionis sit pater, ut probant expressè DD. per textum nostrum, & per *l. partum 7. cod. de rei vindic.* & ex Justin. *in §. penult. instit. de jure personar. & in §. sed etsi quis instit. de ingenuis*, & ex illo vulgi axioma adduci solito.
Partum semper ventris conditionem sequi ex *dict.*
6 *17. de rei vindic.* quæ desumpta est ex *lib. 1. tit. 3. c. 3. in cod. Gregor. l. & servorum 5. §. ingenui ff. de statu hominum, l. idem Pomponius 5. §. idem scribit si aquam ff. de rei vind. l. placuit 42. cod. de liber. causa, l. ne dimius cod. de agricolis, & censitis*, quam benè explicant Conan. *lib. 2. comm. c. 10. l. hujusmodi 86. §. legatum ff de leg 1.* quam in id expendit Caldas Pereyra Lusitano *in responso pro Domino Joanne de Tato*, incipit. *præmissa facti specie, n. 1.* graviter Gomezius *in l 79. Taurin. 9.* Anton. Pichard. *in disput. de murilegulis tract. de nobilit. communic. n 12. & 93. & in dict. §. 1 inst. de ingenuis*, ubi cæteri institutarij.
7 Nec obstat Ulpianus *infra in tit. 5. §. in eis* quatenus scribit quod si mulier libera conceperit, deinde ancilla facta peperit, partus quoque servus fit. Quia respondetur quod etsi verum fit, juris rigore inspecto, ex Ancilla natum, servum esse: tamen si ea aliquo tempore, vel conceptionis, vel medio tempore, vel partus libera fuerit, libertatis favore partus liber fit, ut ostendit Justinian. *in dicto §. 1. instit. de ingenuis*, verb. *placuit*, quod benignitatem significat, & gratiam: sic idem Pichard. *in dict. §. 1. n. 6.* cum Julio Paulo, inducens textum *in l. Imperator. 18. ff. de statu hom. l si ante cod de pœnis.* & ut Martianus probat *in dict. l. & servorum §. ingenui ff. de statu homin.* à quo habuit Justin. *in dict. §. 1. instit. de ingenuis*: nam ex quolibet tempore, per quod mater ventrem tulit, libera fuerit, & partus quoque sit liber.
8 Itaque sive quæ serva concepit, & gestavit libera pariat (ut Arescussa illa, de qua Triphon. *in l. Arescussa 15. ff st. tit. hom.*) non dubium est quin liberum pariat, sive quæ serva concepit, prægnans manumissa ante partum iterum in servitutem redacta, sive libera concepit, & serva semper postea suit liberum hæc quoque pariet; quia non debet calamitas matris ei nocere, qui in ventre est, ut ajunt Martian. & Justinian. *ubi supra*, & Julius Paul. *lib. 2. sent. tit. 25.* qui tria tempora dicta complexus est, ut retulit etiam Just. *in dict. §. 1.* & Cujacius *in dict. tit. 25.* Pauli, & *ex l. 2. tit. 21. p. 4* & addunt adducti, & Hotoman. quod etsi inter veteres prudentes dissidium fuerit, id autem crebriori calculo receptum fuerit libertatis favore.
Quare ad decisionem textus nostri dicendum est 9
sic natum posse ad ordines promoveri, ut colligunt Ordinarij, Abbas, Antiquus, Zabarel. Collect. Bellam. Joan. Andr. Hostiens. Anchar. Henric. Anania Innoc. Panorm. & Barbosa *hic*, & Vivianus *in ration. hujus tit. pag. 117.* Cardin. Tolet *instruct. sacerd. l. 1. c. 59.* D. Roderic. Acugna *in com. c. 1. n 2. in fine, dist. 54.* Paleot. *de nothis, & spurijs c. 15. n. 4.* Læli de Zanchis *in tr. de privileg. Eccles privil. 34. n. 24.* Campan. *in divers. juris canonici Rub. 11. c. 8. n. 10.* vers. *ut tamen*, & alij, & dictum axioma probatur etiam *ex l. veteri c. 21. exodi* ibi: *Si Dominus dederit Ancillam suam alicui in uxorem, & pepererit filios, & filias, mulier. & liberi ejus erunt Domini sui.* Quibus verbis indicatur filios sequi conditionem matris. 10
Laborant quidem interpretes in reddenda ratione cum considerent, ut ex quo pater sit liber favore libertatis, etiam quoad conditionem debeat partus nasci debet sicut ut proles sit legitima sufficit bona fides alterius parentis, ut *in c. ex tenore qui filij sint legitimi.* †Deinde quia cum res debeat trahere Do- 11
minium à principaliori, & ipsum sequi *l quæritur ff. de statu homin.* & semen viri sit principalius in generatione, videatur contra text. nostrum, ut deberet attendi patris conditio, †sed quia ex alijs principijs 12
conclusionem juris utriusq. adductam comprobant DD. ideo ut referunt antiqui hic, & præter alios rectè Ægidius Bellamera à matre potius, quàm à patre partus cognominatur inesse conditionis, & status; quia partus potius dicitur fructus matris, quàm pa-
tris. †Sicut arbores non dicuntur fructus seminis ter- 13
ræ mandati, sed ipsius terræ. † Et sic D. Thom. & 14
communis cum eo *in 4. sent. dict. 39. q. unic art. 4. in corp.* dixerunt quod proles corpus recipiat à matre, tanquam administrante materiam, ex qua id formatur servitutemque ad corpus pertinere.
Deinde quia ut Angelus *in dicto §. 1. inst de inge-* 15
nuis, & cæteri institutarij, quoad libertatem inspexerunt leges, quod certius est, unde cum constare non possit de filio à quo patre sit genitus, cum tamen constet cujus matris fœtus sit, sequitur, ut si sequeretur patris incerti libertatem posset in hoc fieri Domino præjudicium & ex dicto Bald. *in l. fin. paulo post. princ. cod. de servis fugitivis*, & Saliceti *in dict. l. partum in fine*, quia favor partus, cui potest libertas matris triplici tempore prodesse, nimirum conceptionis, partus, & medio, quod non posset pater, sed solùm conceptionis tempore, quo est causa efficiens sequitur rectè dicendum à matre in textu nostro li-
bertatem nacti quoad ordines etiam desumi, †solum 16
enim, ut ait Pichard. *in dict. tr. de nobil. commun.* pater est causa potentior, & effectiva tempore generationis, Barbosa *in cap. 3. de conjugio servor. num. fin.* ubi ex Sanchez resolvit, & multis alijs D. Franc. de Amaya *in l. exemplo 36. cod. de Decurionib. num. 10.* quia in manualis conservatur posteritas, & successio
† Juxtà quod dixit Hesiodus, quod unicus filius 17
servat paternam Domum, & Justinian. *in §. 1. de legitima agnot. tutela*, dum ait Romanos voluisse filios sequi patris, non matris familiam, quia existimarunt filias esse finem familiæ; ut jam alibi dixi latè *ex l. pronunciatio 195. §. fin. ff. de verb. signif.*
Ultimò, quia mater gravida, & filios educans, mi- 18
nus apta est obsequijs heri, quod in patre servo non

inveniturs;& quia majorem operam impendit mater
in enutriendis, & procreandis filijs;& quia cum ma-
ter pariendo sit exposita mortis periculo; quod pe-
riculum pater minime subit inde fiat, ut Dominus
matrisquia hoc damnum sentit, debeat,& commo-
dum fœtus adipisci;itaque præter alios alias rationes
mittens considerat Thom.Sanch.*de matr.l.7. disp.*
24.*per tot.*& *ibi n.*5.ubi *ex n.6.* latè cum infinitis, &
per conclusiones probat,quod habitus ab aliquo ex
propria ancilla est servus patris, & *n.*10. & 11.di-
cens ut sufficiat tempore conceptionis, aut nativi-
tatis,aut medio matrem liberam fuisse, ut partus li-
bertate gaudeat,sicut benè expendunt glossa, *c.fin.*
verb. *deteriorem partem* 33.*q* 4. cum alijs ad textum
nostrum, Hostiensis *in sum.* 2.*p.* *l.*8 *tit.*15.*art.*4.*q.*1.
Medina *tom.*1.*de just.tr.* 2. *disp.*33.qui addit id in fa-
vorem libertatis constitutum esse, natura rei postu-
lanti potius solius partus tempus spectandum Sotus
in 4 *dist.*35.*p.unic.art.*4.*col.*2.immediatè ante vers.
addit verò, quam conclusionem xplicat Thom.
Sanch.*dict.n.*11.quando ex vi natalium,& status ma-
tris est futura soboles libera aut servituti subdita,
quia tunc satis est libertas matris minimo temporis
momento,quo fœtus fuit in utero,ut liber sit; secus
verò quando non jure sequelæ status materni futu-
rum est,ut fœtus sit servus ut ex sequentibus in re-
sponsione ad argumenta patet. Vide bis Barbos.*in c.*
*fin.*34 *q.*4.& Tiraq.*de nob.c.*18.*n.*61.& *l.*61.*connub.*
glossa 1.*p.* 1.*n.*57. † Et Anton Pichard.*de nob.tom.n.*
19 *fin.*dum dicit dicta de medio tempore intelligi opor-
tere de servitute,quæ tantùm introducta est,veluti
si participandi pretij causa vendi passa sit,non si jure
gentium serva sit,utpote bello capta, de quo statim
infra.

20 Non ergo jam obstant adducta *sup. sub n.* 1. non
textus *in dict.l* 2.*cod.de liberis,& eorum liberis,*dict.
vers.*filijs,*quia dispositum in ea lege non consurgit
ex vi status materni, sed in pœnam insignis delicti,
paternæ ingratitudinis,ut benè expendit Horoscius
in dict. l. & servorum §.1.*n.*2.*ff.de statu hom.*Padilla
*in l.naturalis n.*3.*ff. de præscript. verb.*Th.Sanch.*d.*
*disp.*12.*lib.*7.*d. matr.n.*30.& patet ex his,quæ dixi
*sup.sub c.*3. *de revocando manumissum in servitutem*
propter ejus ingratitudinem,†qui sic ut jam explicavi
21 ex Alber.intelligit *l.fin.cod.de servis fugitivis* ubi de-
ciditur servos publicis operibus deputatos, qui se
privatarum ancillarum consortijs adjunxerunt redi-
gi in servitutem cum uxoribus, & filijs eorum,
sic ut filij ex libera nati sint servi, sequentes quoad
hoc conditionem patris; nam ideo procedere di-
cunt;quia hujusmodi filij ob delictum parentum pu-
niuntur,sequendo in hoc patris conditionem, non
enim fiunt servi ex vi natalium, & status materni,
sed ex delicto, & ingratitudine patris. Et sic fieri
concludit Th.Sanch.*post.n.*12.& 13.quod si mater
prægnans jure belli capta est, fœtus quoque fiat
mancipium, non obstante libertate matris tempore
conceptionis,quia non ex vi natalium efficitur ser-
vus,sed quod una cum matre bello justo captus sit,
eoque beneficio effectus, ne una cum matre interi-
meretur:ita etiam Anton.Pichard *de nobil.co. n. fin.*
ubi tunc dicit satis constare natum in eo statu ser-
vum existere; quemadmodum in Servio Tullio usu
venit,cujus mater Ocrusa Regij sanguinis mulier à
Tarquino Romanorum Rege capta in servitute pe-
percrit,unde servus denominatus est, quasi Dulios,
ut ait Dionis.

Non obstat secundùm *ex dict.l.*2.*cod.de servis Rei-*
22 *publicæ*;quia expenditur distinctione tradunt *n.præ-*
*ced.*etsi solum Ægin. Bellam. hic solutionem præ-
stans ex Vincent.dicat ut fallat regula textus nostri
in nato ex servo Reipublicæ, & libera matre.

Nec textus *in c. cum multæ* 15 *q fin* quia loquitur 23
de filio Clerici,& libera matre. Iste enim ut latè di-
ximus *sub. tit.de filijs Præsb.* ex alio impedimento,
nempe spuriitatis nequit ordinari juxta *ibi* dicta *ex*
c. 1.cum alijs,& patet *ex c.consuluit* 4. *hoc tit.*Ægid.
Bellam. *hic sub n.* 1.*in fin.* etiam expendit.

Non textus *in dict.cap.liberi* 32.*q.*4.ubi quod fi- 24
lius natus ex legitimo matrimonio debet sequi con-
ditionem patris,quia etsi ea illo textu, † & per ver- 25
ba legis cum legitimæ *ff.de statu homin.*ibi: *Cum le-*
gitimæ nuptiæ factæ sunt,patrem liberi sequuntur,vul-
gò quæsitus matrem,†& *ex dict.c.fin.*32.*q.*4. quod est 26
D.Isidori *lib.*9. *ethymolog. c.*5. ubi loquens de filijs
conceptis ex legitimo matrimonio sic dixit semper
qui nascitur deteriorem partem sumit;& *ibi* lli verò
qui non sunt de legitimo matrimonio matrem po-
tius,quàm partem sequuntur ut tenuerunt Guillielm.
Naso,quem referunt,& sequuntur Anton.*in c.*1 *n.*9.
& *in c. licet n.*4.*de conjug.servorum,*Præposit.*ibi* su-
per glossam in verb. *dissolvendi.* † Sed contraria sen- 27
tentia est verissima nimirum filios ex legitimo ma-
trimonio procreatos sequi conditionem matris quo-
ad libertatem,& servitutem ex textu nostro,& alijs;
& sic textus *in dict.c.liberi,& fin.*32.*q.*4 ibi:*Deterior.*
partem intelligatur juxta glossam *ibi,*& communem
DD.ut tales filij sequantur deteriorem partem,id est
debiliorem qualis est fœmina; & sic Th. Sanch. *d.*
*disp.*24:*lib* 7.*de matr.sub n.*8.cum multis,& *glos.fin.*
hic, ubi Hostiens.*n.*1.Anton.*n.*2.Abbas *n.unico,* &
glossa,*in c.*1.verb.*dissolvenda,*de conjugio servorum
& ibi Hostiens.*n.*7.Abbas *n.*5.Alex. de Nevo *n.*8.
Cardinalis *n.*4.Præpos.*n.*6.vers.*nota secundo,* Sotus
in 4.*dist.*35.*q.unica art*.4.*concl.* 1. dicunt colligi di-
ctam expositionem ex eo textu,quia prius in eo di-
citur filios ex libero, & ancilla habitos esse condi-
tionis servilis,& ut statim adjungitur. *Semper enim*
qui nascitur deteriorem partem sumit, explicat Bar-
bosa *in dict.c.fin.n.*1. & 2.alia adducens ex alijs, *n.*
2. & Sayrus *de clavi Regia, numero* 9. *cap.* 6.
numero 20.

Nec tunc obstat textus *ubi supra,* qui sequi con- 28
trarium videtur eo quo textus ille *in dict.c.fin.*33.
q. 4. concludit illegitimos filios sequi conditionem
matris;quia ut Th.Sanch. intelligit ex glossa *ibi,*in
fine sequi matrem, scilicet quoad originem; & sic
textus *in dict l.cum legitimæ.*& *alij,* de quibus *infra*
in vers.*ad secundam,*non obstent,quia veniunt intel-
ligendi, id est filij ex matrimonio habiti sequantur
patrem quoad familiam.Et sic concludo,ut sive filij
sint ex legitimo matrimonio,sive illegitimi sint,se-
quantur quoad libertatem, & servitutem conditio-
nem matris, sicut patet *ex dict. l. & servorum* §.
vers. *ingenui sunt ff. de statu hominum,* ubi dicitur
nihil referre, an ex justis nuptijs, an vulgò conceptus
sit filius: sic Thomas Sanches ex comm. *dicta*
disput. 24. *numero* 7. †Ubi ait, quod vulgò con- 29
ceptus dicitur qui est Spurius ut expressè habetur
in vulgò 23 *ff.de statu hom.* ubi glossa verb.*non licet*
explicat, ut si pater sit Monachus, vel ex incesta
concepta sit proles, rectè concludit D. Franc. de
Amaya *in l exemplo* 36. *cod.de decurion.ex n.*18. &
21.contra Fabrum existimantem in rationali ver-
sum *dict.* § *ingenui d.l.*5 *ff.de statu homin.* ibi: *Nec*
interest ex justis nuptijs concepit, an vulgò, ineptè
interjectum, & per glossam textus nostri ibi: *Dico*
*ergo quod iste erat natus de legitimo matrim. &c.*Sed
contra Carranzam *de partu cap.*3.§.3.*à num.*4.

Ad secundam quæstionis partem, an quoad ho- 30
nores,& dignitates filius sequatur conditionem ma-
tris aut patris, & quod matris conditionem videtur
probari primo ex doctrina textus nostri, ubi cum

concedatur

concedatur ex libera matre, patre vero servo, quod possit ordinari, non obstante Domino contradicente, & pateat, quod Clericalis ordo sit dignitas, ut Abbas, & Ægidius Bellamer. *in c eo libentius* 5. *sub n* 1. & cæteri dicunt, quia militia est, probantes sic *ex tit.* 2 *&* 3. *infra*, ubi & quod nobilitas sequitur, ut sive quoad status conditionem, sive quoad honores, filius ex reg. text. nostri, sequatur suæ matris conditioné juxta dicta in toto vers. *ad primam*.

31 Et confirmatur item quoad alios honores, *ex l. nati* 29. *cod. decurion. lib.* 10 quæ ex imperat rescripto in filio decurionis & Dominicæ domus inquilinæ statuit: *Natos ex inquilinarum nostræ domus matrimonio, & Patre Decurione, non patrum*
32 *conditionem, sed matrum sequatur.* † Et *ex l. hi, qui* 12. *cod. de murilegulis*, in verbis sequentib. *Hi qui ex filiabus murilegularum, & alienæ originis patribus sunt, vel fuerint procreati, jura maternæ condi-*
33 *tionis agnoscunt.* † & *ex l. ex ingenio* 4. *cod. de agricol. & mancip.* ubi sic aiunt Imperatores: *Ex ingenuo & colonis, ancillisque nostris natos natasvè origini,*
34 *ex qua matres sunt, facies deputari.* †. Et *ex l qui adscriptia* 24. *ad medium cod. de agric. & censitis lib.* 11. ibi; *Illo procul dubio observando, ut si ex libero merito, & ancilla uxore partus fuerit editus, is maternæ conditionis masculam, & non paternam sequatur libertatem*, & faciunt alia plura fundamenta, quæ ex poëtis, & bonis authoribus congerit Pichard. *cod de murilegul. in q. de nobil. communic. sub*
35 *n.* 14. omnino legendus, † & de jure Regio *ex l.* 3. *tit.* 15. *p* 4. quæ loquens de filio naturali, dicat ut sequatur conditionem matris.

36 Adhuc dicendum est jure optimo stabilitum esse, ut quoad honores, & dignitates filius non sequatur matris conditionem, sed patris, ut *in dict. l. cum legitimæ* 19. *ff. de statu homin. l. senatoris filium* 5. *l. senatoris filios* 6. *l. liberos* 10. *ff de senatorib. lib.* 3. *tit.* 21. *p.* 2. *l.* 4. *tit.* 22. *p.* 4 *l.* 1. *tit.* 11. *p.* 7. & sic apud omnes receptum & in hac parte filios semper patris sui conditionem sequi non matris; idque non solum in naturalibus, verum & in legitimis tantúm & ita si ex nobili matre obscura autem patre infimó, liberi nati sint, ignobiles esse firmant DD. & post alios Bald. *in dict. l. fin. cod de servis fugitivis, & in l.* 2. *col.* 2. *cod. de jure emphyt. & in dicta l. liberos. ff. de senator.* Tiraquel. *de nobil. c.* 15. *per. tot. & c.* 18. *n.* 20. Palacios Rubios *in Rub. de donat. inter* §. 31. *&* §. 32 Otaloxa *de notabilis.* 2. *p. ex n.* 4 *dict. l.* 3. *tit.* 21. *p.* 2. in illis verbis: *Mas si naciese de hijo dalgo, y Villano. nosiuçieron por bien, ni por derecho, que fuesse contado por hijo dalgo*, conducit *l.* 9. *tit.* 11. *lib.* 2. *recopilat.* junctis *ibi* observatis ab Azeved. *n.* 7. Padilla *in l. naturalis in princip. n.* 7. *ff. de præscript* P. Placa *lib.* 2. *de delict. c.* 1. *n.* 13 Joan. Garcia *de nob. glossa* 12 *n* 85. Sesse *decis.* 2. *n.* 15. & videndæ sunt *leges* 1. *cod. de liber. causa l. D Marco cod. de quest.* Anton. Gomez. & alii scribentes
37 super *dict l* 97. *Tauri*, † ex illis quidem rationibus, quia mater quoad dignitatem, & honorem spectat, cedit viro, ut *in dict l mulieres cod. de incolis lib.* 10.
38 *& cod. de dignit. lib.* 11. † Et quia cum nobilitas sit dignitas à parentibus derivata, quæ denominatur à potentiori causa; ut notant idem Bald. *in dicta l. fin. n* 4. *cod de servis fugitivis*, & potius sit principium effectivum, quod in generatione omnium consensu viri præbet, quam materia ex muliere
39 tradit. † Cum omni agens nobilius patiente sit, sequitur in hoc puncto dicendum filium à patre,
40 non a matre, virtutem habere oportere. † Et ita etiam Dominic. *in c. statutum in* 2. *de hæret lib.* 6. *Fermosin. de Offic. & sacris Eccles.* Tom. II. *col.* 2. notabat. filium arma, & insignias familiæ paternæ, non maternæ portare debere.

Equidem Ægyptii teste Diodoro *lib.* 2. solum 41
putabant patrem esse generis authorem, matrem nutrimentum, & locum tantum infanti præbere: alia plura omnino videnda congerunt etiam ex antiquitate Anton. Pichard. *dict. tr. de nob. commun. ex n.* 84. 85, 86. cum aliis usque ad finem, D. Th. *in* 4. *dist.* 36. *q. unic. dict. art.* 4. *in corp.* & Thom. Sanch. *dict. lib.* 7. *de matr. disp.* 24. *ex n* 1. cum Greg. Lopez, Avendaño, Covar. Villapand. Perez, Tello, & aliis.

Et in tantum sic prosequuntur multi, ut sibi 42
persuadeant, nec statuto, nec consuetudine iodoci esse ut filius quoad nobilitatem sequatur conditionem matris, inter quos Bart. *in l. exemplo n.* 2 *cod. de Decurion. lib.* 10. *ibi* Angel. Guillielm. Benedict. *in c. Raynucius in princ n.* 15. *de testam.* Joan. Lupus *in Rub. de donat. inter. virum, & uxor.* § 32. *n.* 4 & alii multi, quos refert Tiraquel. *de nob. dict. c.* 18. *n.* 22. sed quia alii contra teneant, ideo de hoc puncto, infra *sub q. seq.* dum ago de dubio, an consuetudine legitimè præscripta alicubi filius, non matris, sed patris sequatur conditionem quoad statum.

Nec obstant in contrarium adducta non pri- 43
mum dictum, quod ordo clericalis sit dignitas, quia illa argumentatio huic dicto non adaptatur: nam aliud est dicere, ut talis ordo sit dignitas aliud inquam dicere quod filius sequatur patris conditionem quoad dignitatem, cum ut diximus *sup. in tit. de filiis Presbyt.* jam tunc Sacerdotis filius ex alio capite ordinari nequit, qui nec ad honores patris admittitur ex *ibi* dictis.

Et minus implicant aliæ leges codicis adductæ 44
in princ. hujus vers. *ad secundam*, quia ut patet ex illis, uno verbo respondet Pichard. *sup. n. fin in fin.* & apparet ex his, quæ dixi *sub cap.* 1 *& Rub. hujus tit.* prædicta enim loquuntur de filiis natis ex servilis conditionis mulieribus, ut & ipse latè in ea *disp de nob.* observat. Videbis D Franc. de Amaya *in dict. l. exemplo cod de Decurion. ex n.* 11. *&* 12. ubi latissimè expendit, & *ibi sub n.* 17. 18. *&* 19. & quæ ego dico *infr. q.* 2 vers. *ad quartam*, in fine, & vers. *ob id.*

Non *dict lex. p* 4 *tit.* 15. quæ non loquitur, nec 45
intelligitur, ut explicant *ibi* Gregor. Lopez. verb. *honrras* Avend *in dictionar.* ver. *hijo natural*, Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 4 *ordin.* Th Sanch *d disp.* 24. *n.* 1. *in fin. lib.* 7. *de matr.* de nobilitate communicanda filio naturali, quam consequitur filius naturalis ex patre nobili genitus, sed quoad alios honores.

QUÆSTIO II.

An fœtus sit liber, si tempore, quo mater se vendidit, vel à patre venundata est prægnans esset? An Domino promittente se manumissurum certo tempore servam promissione ipsi Ancillæ facta, & non impleta tempore præfixo, fœtus post id tempus conceptus sit liber? Et quid de Ancilla statu libera, quæ peperit ante conditionis adventum? Et an aliqua consuetudo, seu statutum potens sit, quod filius natus quoad statum, patris, & non matris conditionem sequatur, aut è contra quoad Dignitates, & honores, ut non patris, sed matris conditionem.

SUMMARIUM.

1 *Fœtus in utero constitutus est matris portio,*

& unum cum ea reputatur.

2 *Vitulus, vel agnus videtur venditus, vendita matre.*

3 *Mater nequit vendere fœtum.*

4 *Avus nequit nepotem vendere.*

5 *Partus in favorabilibus reputatur jam natus.*

6 *Conceptus ex matre jam serva facta, nascitur servus.*

7 *Mater ad pretium participandum vendi passa, facit ut fœtus nascatur servus post inde conceptus.*

8 *Actio, & obligatio nulla inter Dominum, & servum civilis, scilicet, ut* n. 12.

9 *Dominus minimè tenetur fidem datam servo præstare civiliter,* n. 12.

10 *Servus quidquam nec debere potest, nec ipsi deberi.*

11 *Pactum inter Dominum, & servum de libertate danda in futurum non valet civiliter; secus naturaliter, nisi ut* n. 22.

12 *Dominus etsi promissione servo non obligetur civiliter, obligatur vero naturaliter.*

13 *Obligatio naturalis cadit in servum activè, & passivè.*

14 *Servitus etsi tollit ea, quæ sunt juris civilis relinquit intacta quæ sunt juris naturalis,* num. 15.

15 L. interpositas 13. in fine cod. de transact.

16 *Servo potest quisquam naturaliter obligari.*

17 *Promissum à Domino in foro conscientiæ servo debetur.*

18 *Dominus promittens servo libertatem, si suis nummis redimat, tenetur.*

19 *Pactum inter Dominum, & de libertate, si sua pecunia se redimat, tenetur contra Dominum, ut manumittat illum.*

20 *Libertas Ancillæ à Domino promissæ in foro conscientiæ tenet non illico, sed post manumissionem, ut* n. 21. *Et ad quid teneatur Dominus.* n. 22.

21 *Filii nati ex ancilla, cui jam erat promissa libertas à Domino ante manumissionem adhuc servi nascuntur.*

23 *Dominus non repetit à servo quod ei solvit post manumissionem.*

24 *Servus quod solvit per se, aut per alium, non repetit post manumissionem.*

25 *Servus promittens aliquid sine licentia Domini naturaliter obligatur.*

26 *Dominus nequit usurpare à servo acquisita in casibus, in quibus servus acquirere potest.*

27 *Servus num possit retinere, quæ ludo acquirit remissivè, vel quæ sibi relicta sunt,* numero 28.

28 *Servus num acquirat quæ parcè vivendo sibi subtraxit, seu si conficis aliquid præter opera præscripta.*

30 *Servus obligans se, dando fidejussorem, obligat illum.*

31 *Fœtus statu liberæ in tempus, vel conditionem nascitur servus.*

32 *Libertatis legatum factum ancillæ si tres pepererit quando verificetur.*

33 *Libertas sub conditione relicta, aut sub modo quando intelligatur, & de differentia utriusque, ut* n. 34.

34 *Expressio illius quod tacitè inest. nihil operatur.*

35 *Filius ut non matris, sed patris sequatur conditionem statuto, aut consuetudine fiet, & de tione,* n. 36. *& è contra in quoad honores matrem sequatur* n. 37. *qua distinctione expenduntur plures leges,* sub n. 38. 39. & 40.

36 Cap. licet de conjugio servorum.

38 L. exemplo 36. l. nati cod. de Decurionib. l. mulier 16. l. ne diutius l. colonos. l. cum scimus cod. de agricolis, & censitis; l. quicumque cod. de re militari, l. possessores cod. de feudia Patrimon. l. 1. & 2. cod. in quibus caussis coloni, & censiti Dominos, &c. l. cod. Theodosian. de collegiatis novella Valentiniani de colonis, & vagis tit. 9.

39 L. 1. cod de servis, aut libertis, l. servis 9. ff. de Decurionib.

AD primam quæstionis partem videtur dicen- 1
dum quod fœtus sit servus, cum nascatur
tempore, quo mater jam est vendita; & quia fœtus
in utero constitutus, est matris portio, ac unum
cum ea reputetur *ex l. 1. §. de ventre inspiciendo*,
indeque evenire, ut vendita ancilla prægnante,
nulla fœtus mentione facta, censeatur venditus cum
matre, quasi reputatus una, & eadem res, ut multis
probat Anton Gomez. *tom 2 var. c. 2 n. 14.* & disputat
latè Amaya *lib. 3. observat. c. 1. §. 2.* dum agit
de ea controversa quæstione, an partus sit pars
matris, ubi & per discursum optimè explicat quid
dicendum de ancilla deposita commodata pignori
data an partus, ut pars matris comprehendatur, latè
Carrança *de partu naturali c. 2 ex n. 30.*

Et confirmatur ea eo; quia vendita ancilla vacca, 2
ova, &c. videatur etiam venditus vitulus, agnus
vel filius qui est in utero, vel à matre lactatur, ut
resolvunt ex multis Gomez. *supr.* Mantica de *tacitis convent. lib. 4. tit 9. n. 17* Favian. de Monte *intr. de emption. & vendit. q. 6 princ. n. 27.* Valdesius ad
Suarez *in l. quoniam in prioribus. ampl. 3 n. 7.* Avies
in c. 1. Prætor. verb. *mandando n.* 10 Narbona ite
inferens *ad l. 9. tit. 10. lib. 6. recop. glossa per totam*,
D. Salgado *de protect. p 4. c. 10. n. 103.* Hermosill.
in l. 30. tit. 5. p. 5. glossa 1. n. 7. Azeved. *in l. 34 tit 18
lib. 9. recop.* & ad propositum quod non jure status
materni redigatur in servitutem.

Tamen ex dictis *sup. q. 1.* & ut docent glossa 3
in l. 2. verbo *vendiderit. cod. de patrib. qui filios distraxerunt*, ubi Bald. *n. 4.* Salicet. *n 2.* Pinellus multis
exornans *in Rub. cod. de bonis matern. p. 2. à n. 2*[illegible]
Thomas Sanchez *de matr. lib. 7 dist. 24. n. 16.* dicendum
est in neutro casu, fœtum esse servum,
sed libertum, quia tempore conceptionis mater fuit
libera, nec potius fœtum à matre vendi, cum filium
non habeat in potestate. † Nec etiam Avus potest 4
nepotem vendere, cum hoc privilegium soli patri
concessum sit ut docent Bald. *in dict. l. 2. n. 3.* Salicetus
n. 3. Montalu *in l. 7 ad finem tit. 17. p 4* † in 5
favorabilibus quidem reputatur partus jam natus,
ut *in l. q. in utero ff. de statu homin l. intelligendus ff. de verb. sign.* Nec obstare ait Sanch. fœtum semel
vendi cum matre; quia intelligitur quando mater
erat ancilla, sicque partus ejus conditionem sequens,
potuerit cum illa venundari; & ita juxta
hanc sententiam decisum est in Hispania *in l.* [illegible]
tit. 17 p. 4.

Unde contraria sententia venit intelligenda, in 6
casu, quo matre effecta serva à patre ob necessitatem
vendita, ut permittitur *in dicta l. 2. cod. de patrib. qui filios distrax, & in dicta l. 8 p.* filius tunc
post servitutem conceptus, servus nascatur; qui
ex matre verè ancilla ratione legitimæ venditionis
effecta; conceptus sit, ut docent glossa *in dicta l. 2.*
verb. *vendiderit*, ubi Salicet. *num. 6.* & docet Thomas

mas Sanchez *dicta disp.* 24. *n.* 15. qui eadem ra-
tione ductus. † Idem existimat, si mater se ven-
dat ad participandum pretium, ut permittitur *in*
l. & 5. *servorum* 5. *ff. de statu homin. servatis con-*
ditionibus petitus ad ejus venditionis Justitiam, quas
refert *ibi* glossa verb. *venire* (de quibus dixi ali-
quas *sub cap.* 3. & *in quæst.* 1. *Rub*) nam filius post
venditionem illam in utero conceptus erit servus
utpote qui concipiatur ex matre vere ancilla, quæ
nullo tempore a conceptione usque ad partum
extiterit libera, nec temporis momento.
Ad secundam quæstionis partem videtur di-
8 cendum quod cum inter Dominum, & servum
nulla oriatur actio, & obligatio, ut *in l. interpositas*
13. *in fine*, *cod. de transact.* ibi: *Nec enim dubii*
9 *juris est Dominos cum servis suis paciscentes ex pla-*
citis teneri, atque obligari non posse. † Ubi Bald. *n.* 5
colligit Dominum minimè teneri fidem datam
sermo præstare cum inter illos cadat obligatio;
deinde quia regula *leg. in personam ff. de reg. juris*
firmat, ut in personam servilem nulla cadat obli-
gatio, & de jure Regio *in l.* 6. *tit.* 11. *p.* 5. ibi:
Otro si, deçimos que el sennor a su siervo, ni el a su
sennor no pueden baçer prometimento el uno al otro,
de manera que se puedan apremiar por aquella prome-
sa, emxguer la fiçiesen, no valdria la obligaçion.
10 † Non enim quidquam servus debere potest, nec
potest servo deberi, ut ait textus *in l. nec servus*
11 42. *ff. de peculio.* † Imo glossa *in l. cum testamen-*
tu n 8. verb. *non potuerunt el.* 1. *cod. de juris*, &
facti ignorantia, ait pactum inter Dominum, &
servum de libertate danda in futurum non va-
leret.
12 Verius tamen est huic dubio distinctione satis-
fieri: nam si loquamur juxta juris civilis regulas,
recte procedet doctrina proxime adducta *ex dict.*
l. in personam cum aliis, & *ex l. quod attinet eodem*
tit. de regul juris; & sic Abbas *in cap. plerique de*
immunit. Ecclesiar. num. 11. expresse dixit Domi-
num promittentem aliquid servo, non obligari
civiliter; attento vero naturali jure, quo omnes
homines æquales sunt Dominum servo promit-
tentem obligari patet; sic ut vicissim standum sit
contractui, ut explicant DD. *in dicta l. quod atti-*
net, & *in l. servi ff. de action.* & *obligat.* & *ex l. si*
id quod Dominus 64. *ff. de cond indebiti* ibi: *Si id,*
quod Dominus servo debuit manumisso solverit,
quamvis existimans ei aliqua teneri actione, repe-
tere non poterit, quia naturale debitum agnovit.
13 † Ubi glossa in verbo *in conditione*, ait obligatio-
nem fuisse servo in servitute quæsitam, ubi Bart.
summat legem illam, id est *Dominus obligatur ser-*
vo naturaliter, & *num.* 2. ait obligationem natu-
ralem cadere in servum activè, & passivè. † Quia
14 ut ait Diana *p.* 7. *tr.* 7. *de servis res.* 24. *in fine*, ut
etsi servitus tollat ea, quæ sunt juris civilis relin-
quit tamen inviolata, ea quæ sunt juris naturalis
juxta § *sed naturalia instit. de jure naturali, gent.*
& *civil.* & sic recte Baldus *in cap. cum contingat*
de jurejur. num. 30. *conclus.* 2. † Explicat textum
15 *in l. interpositas*, quæ dicidit obligationem non
acquiri servo de civili, secus de naturali, & patet
textu *in l. non solum* 50. §. *si ignorante ff. de pecu-*
lio, ibi: *An debitor, vel si servus Domino, vel Domi-*
no servus intelligatur, ex causa civili computandum
est, ubi textus supponit posse esse debitum Do-
mini ad servum, ubi glossa *ex causa civili*, expli-
cat, id est quæ causa obligaret civiliter unum li-
berum alteri libero, eadem servum Domino, & è
contra obligat: servus enim naturaliter obligatur,

l. naturaliter ff. de cond. indebiti l. 5. *tit.* 22. *p.* 5. †
Et Anton. *in dicto cap. quia plerique de immunit.* 16
Ecclesiar. n. 5. ait servo posse quempiam natura-
liter obligari, cum consensum habeat, videndi
Decius *in dict. Reg. in personam de reg. juris.* † Jo- 17
an. de Molina *in different. juris interni*, & *externi*
different. 18. ubi ait promissum à Domino in foro
conscientiæ deberi sermo, Molina *de Just.* & *ju-*
re, tract. 2. *disp.* 38. §. *primus est*, Ludovicus Lo-
pez *lib.* 2. *de contract. c.* 40. *paulo post* §. *an autem*,
Diana, *dicta res.* 24. *in fine*, ubi dicit, ut in con-
scientiæ foro, tam ipsi servi, quam illi, qui cum
contrahunt, sive sint Domini, sive extranei, ad
observationem contractus teneantur.
Quare in proposito nostri dubii, dicendum 18
est, ut Dominus promittens servo libertatem, si
nummis se redimat, teneatur, ut dixit textus *in*
l. is qui 4. *ff. de manumis. testamento in princip.* ubi
DD. vel si servus promisit Domino pecuniam pro
libertate, nam tunc conceditur actio adversus il-
lum, *l. promissa cod. an servus pro suo proprio.*
Eodem etiam modo, si pactum fuit inter ser- 19
vum, & Dominum, ut pro certa pecunia illum
manumitteret, & servus solvit pecuniam, habet
enim servus actionem contra Dominum, ut se ma-
numittat, *l.* 1. §. *servos ff. de officio Præf. Urbium. l.*
vir ff. de judiciis. Diana *ubi supra in fine princip. dict.*
res. 24. Thomas Sanchez *dict. lib.* 7. *de matrim.*
disp. 24. *in fine.* † Ubi postquam plura de obliga-
tione naturali inter Dominum, & servum ex il- 20
lis concludit in foro conscientiæ libertatem an-
cillæ à Domino promissam deberi. † Sed quia
tantum est promissio antequam manumittat, non 21
erit libera serva, ac proinde quod nec filii eo tem-
pore nati; at teneri Dominum dicit ratione dam-
ni emergentis ex fidei violatione, donare liberta-
tem illius filiis; quia in hoc damnum illatum est
matri, & proli. † Et sic *sub num.* 21. *in fine*, post-
quam retulit ex dicta glossa *leg. cum testamentum* 22
cod. de juris, & *facti ignor.* pactum inter servum,
& Dominum de libertate danda in futurum non
valere dixit, tamen procedere juxta doctrinam
Bart. *ibi n.* 5. & Alex. *in dicta l. interpositas*, nisi
libertas esset naturaliter debita servo; ibi tamen
promissionem non valere, cum nullo modo sit de-
bita; & iterum Diana aliqua ex dictis repetens
cum Sanchez, firmat, ut non sit libera serva; quia
tantum est promissio; & sic nec liberi nascantur
filii eo tempore nati; licet teneatur Dominus ra-
tione damni emergentis ex fidei violatione dona-
re libertatem illis ancillæ filiis.
Itaque licet ut proximè dictum est ancilla illi-
co libera non fiat, dum promissio non adimpletur 23
negari non potest naturaliter Dominum manere
obligatum donec cum effectu libertatem ei præ-
stet; quia etsi servo Dominus aliquid debebat id-
que solvit postquam fuit manumissus non conce-
ditur Domino repetitio: nam solvit id, ad quod
naturaliter obligatus erat. † Et eodem modo si
quis nomine servi vel ipse post manumissionem 24
solvat non conceditur repetitio, nec tenetur fide-
jussor pro servo solvere *ex dict. l. naturaliter ff. de*
cond. indebiti, ut docent Fillucius *tom.* 2. *tr.* 33.
c. 3. *n.* 50. & 51. † Sanch. *in opusculo cum aliis*
tom. 1. *lib.* 1. *c.* 1. *dub.* 2. ubi firmat quod servus 25
sine licentia Domini promittens aliquid, vel alter
contrahens, obligatur naturaliter, & in foro consci-
entiæ, Diana *ubi supra* hinc fieri dicit, quod in om-
nibus casibus, in quibus liber homo teneretur na-
turaliter, & civiliter, tenetur servus naturaliter.

26 Unde rectè infertur cum Molina *dicto tom.* 2.
de Just. tract. 2. *disp.* 38. verf. *primus est*, Ludovico
Lopez *dict. lib.* 2. *de contract. cap.* 40. *post dist.* 5.
an autem, Sanchez *ubi supra dict. disp.* 24 *in fin. lib.*
7. *de matrim.* ut inter casus, in quibus fervo pof-
fidere proprium fas & hunc fi Dominus cum fer-
vo pactum ineat, ut fingulis diebus, aut hebdo-
madibus, menfibus, vel annis certam fummam ei
perfolvat, reliqua fibi retineat, teneatur tunc
Dominus ftare contractui, nec valeat ufurpare
quæ fibi fervus eo modo comparavit, & pro hoc
faciunt plura, quæ idem Diana ex multis Docto-
ribus plenè tractat *dict. tr.* 7. *p.* 7. *de fervis ref.* 30
† Ubi fervus an poffit retinere quæ ludo acquirit
27 de quo Cardinalis Lugo *de Just. tom.* 1. *disput.* 3.
sect. 3. *n.* 50. Fagundez *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 7.
cap. 12. *n.* 6. Salas *tract. de ludo dubio* 20. *n.* 3.
Molina *dict. disp.* 38. Machadus *tom.* 2. *lib.* 6. *p.*
tract. 13. *docum.* 6. *num.* 1. † Et an fervi poffint
28 retinere ea, quæ ipfis relicta funt in legato, vel
teftamento, de quo Azorius, & cum eo Megala
in p. 2. *lib.* 2 *quæst.* 2. *n.* 17. *cap.* 19. Diana *dicta*
p. 7. *tract.* 7. *ref.* 31. Machadus *tom.* 2. *lib.* 6. *p.* 8.
tr. 13. *docum.* 5. *n.* 9. Fagundez *in præcept. tom.* 2.
lib. 7. *cap.* 12. *n.* 4. Cardinalis Lugo *de Justit. tom.*
1. *disp* 3. *sect.* 3. *n.* 55. & 59. Sanchez *in opusculo*
tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 2. *n.* 7. Molin *dicta disp.*
38. Trullench. *in Decalog. tom.* 2. *dubio* 4. *n.* 3.
29 & alii. Et de illis quæftionibus an fervus fibi
acquirat quæ parce vivendo fibi fubtrahit, vel fi
præter opera præfcripta aliquid faciat, de qua
idem Lugo, Trullench. Machado, Fagundez,
Molina, ubi *supra* Diana *supra ref.* 32. & in aliis
30 fequentibus cum Fagundez, Leffio, & aliis. †
Qui & *in dict. ref.* 24. refolvit quod fi fervus (ut
ad propofitum redeamus) fe obliget dando fide-
jufforem, tenetur fidejuffor naturaliter, & civiliter;
quia fidejuffio poteft accedere naturali obligatio-
ni ubi circa quæftionem, de qua diximus in hoc
verf. *ad fecundam*, commendat legendum Mega-
lam *in* 2. *D. Thomæ libro* 2. *cap.* 5. *quæstione* 4. *à*
num. 86.

31 Ad tertiam quæftionis partem quid dicendum
de ancilla, quæ ftatutam, & deftinatam habet li-
bertatem in tempus, vel in conditionem, ut poft
annum, aut fi hoc evenerit efto libera, quæ di-
citur ftatu libera juxta *l.* 1. *de ftatu liber.* & dicen-
dum eft quod fi ante illius temporis, aut condi-
tionis adventum pariat, fœtus fit fervus; quia
ipfa interim ancilla eft, ut habetur *in l. ftatu libe-*
rum 9. *ff. de ftatu liberis*, & *in l. ftatu libera* 16.
eodem l. cum libertatem ff. de fidei commis. libert. &
faciunt dicta in verf. *ad fecundam* verf. *verius*: fic
communiter DD. in dictis legibus, & Thomas
Sanchez *de matrim. dict. lib.* 7 *disp.* 24. *n.* 18. *in*
32 *princip.* † Qui *num.* 19. ex hoc deducit, & per
textum *in l. Arefcuffa* 13. *ff. de ftatu homin.* & *leg.*
feq. de quibus jam *fupra*, quod fi quis legei an-
cillæ libertatem fub ea conditione, fi tres pepe-
rit filios, & tertio partu duos, aut tres ædi t fœ-
tus, quando tres, duo ultimo æditi, fint liberi, &
quando duo, ultimus fit liber; eo quod ubi pri-
mum æditus eft in lucem, impleta fuerit conditio,
materque libera manferit, quæ eiusque adeo an-
cilla fuiffet concludens, ut fœtus æditus poft ter-
tium fit liber, tanquam ex libera ortus, nati vero
ante fint fervi, quod mater ancilla effet: fic Bar-
tol. & Nevius *ibi* & alii.

33 Et quia poteft quis falli, num libertas fit re-
jecta fub conditione, an fub modo quia conditio
fufpendit, & non impleta vitiat actum, quod
fecus in modo eft; ideò dicetur conditionalis, ut
fi v. g. jubeo, ut ancilla fit libera, fi fervierit de-
cem annis, vel cum fervierit, vel fi dederit, aut
cum dederit decem aureos, modalis erit, ut fi v.
g. Dominus dicat lego libertatem ancillæ; dum-
modo minifter decem annis, vel folvat decem
aureos. Etenim relicta fub modo libertas ftatim
competit quia adjicitur actui perfecto fed relicta
fub conditione non inquam ex dictis in verf *ad*
tertiam, hic; quia adjicitur actui imperfecto;
ficque conditio fit fufpendens libertatem: ita
DD. per textum *in l. Thaif.* 41. *in princip. ff. de*
fidei commif. libert. ubi dicitur legatam libertatem
fub forma fequenti, *cum hæredi meo fervieris annis*
10 poft id tempus comparari, exprefsè Thomas
Sanchez *fub dict. num.* 18. *in fine*, qui enim infini-
tis *lib.* 3. *de matrim. disp.* 33. explicat differentiam
inter modum, & conditionem, de qua & ego la-
tiffime *in cap. verum de condit. appofitis*, expreffa
enim quæ de jure requiruntur, non funt conditio
fed ftatim obligatio procedit. † Ut fi v. g. collator
dixiffet confero tibi beneficium fi fueris idoneus, 34
quia jure communi inerat, nihil enim prorfus
operatur expreffio ejus quod tacite ineft *ex cap.*
fignificafti de elect. l. 3. *ff. de leg.* 1. *l. conditiones quæ*
extrinfecus ff. de condit. & *demonftrationib.* eft
enim forma illa conferendi beneficium modalis,
& communis forma; at fi dixiffet Pontifex com-
mitto tibi, ut des beneficium Petro, fi per
folertem indaginem inveneris idoneum, effe
conditionalem, probat Sanchez, alia exempla
referens *dicto lib.* 3. *de matrim. dict. disput.* 33. *fub*
dict. num. 3. quia hæc eft limitatus modus fcien-
tiæ; & fic nova forma præter de jure communi
requifitam.

Ad quartam quæftionis partem de confuetu-
dine, fivi ftatuto, refpondetur, ut valeat con- 35
fuetudo, aut ftatutum, quod alicubi filius, non
matris, fed patris conditionem fequatur quoad
ftatus conditionem, vel quod utriufque parentis
fervitutem fequatur; itaut fi. vel folus pater
fervus fit, proles fervituti fubdatur, vel ad id
defiderari utrumque parentem effe mancipium:
fic docent Joannes Andreas *in cap.* 1. *num.* 7. *de*
conjug. fervor. ubi Abbas *n.* 2. Ancharran. 2. A-
lex. de Nevo *n.* Cardinalis *in oppofit.* 2. Sylvefter
verb. *matrimonium n.* 8. *quæst.* 2. *dicto* 8. Lancel-
lotus *in tit. Juris Canonic. lib.* 2. *tit. de nupt.* §. *fi*
quis tamen, verb. *leges*, Molina *de Just. disp.* 37.
tr. 2. *ad finem*, Burrius *in dicto cap. licet de conjug.*
fervorum n. 3. & *ibi* Barbofa *n.* 2. Thomas Sanch.
de matrim. dict. disp. 24. *lib.* 7. *num.* 9. dicens non
effe audiendum Hoftienfem qui *in dicto cap. licet*,
dixit eam confuetudinem, tanquam abufum ab eo
rejiciendam matris.

Et ratio hujus refolutionis patet, cum tota 36
difpofitio noftri textus, aliorum de quibus jam
dixi *fub quæst.* 1. *hic à num.* 1. ut partus nempe
fequatur conditionem matris, fit ex jure humano,
contra quod poteft prævalere confuetudo per illa,
dixi *fupra in cap. fin. de confuet.* ac probatur *ex dict.*
cap. licet de conjug fervorum, ubi textus fuppo-
nit fecundum leges provinciæ cujufdam fœtum
quoad fervitutem confequi conditionem patris,
quam non improbat; & ita Bartolus *in l.* 1. *n.* 82.
verf. *tertio ex prædictis infertur cod. de Dignitati-*
bus lib. 10. Decius *in cap. novit de Judiciis col.* 2.
in nova editione n. 39. verf. & *ad prædicta*, Caf-

ſaneus *in Cathalogo gloriæ mundi p.* 8. *conſiderat.* 8. Otalora multos reſerens *de nobilit* 2. *p. cap* 2. *n.* 7. Burgos de P. z alis relatis *in proœm. leg. Tauri n.*
37 116. † idem in contrario caſu dixerunt; ſcilicet ut in honoribus, & Dignitatibus filius ſequatur matrem, & non patrem; quia nobilitas eſt de jure poſitivo, quæ poteſt per ſtatutum, & conſuedinem induci: aliter etiam diſtinguit Thomas Sanchez *dict. diſp.* 24. *ſub n.* 2. referens ſententiam contrariam ex Bartulo, Guillelmo Benedictio, & Tyraquello, qui *n.* 22. *cap.* 18. *de nobil.* retulit alios idem Sanchez legendus pro primo caſu *ſupra dict. n.* 9. *in diſp.* 24.

38 Et ob id potuit ſuſtineri Antonius Pichard. *in diſp. de nobil. ad l.* 3. *cod. de murilegul. lib* 10. dum exiſtimaverit tutam non eſſe popularem eam diſtinctionem ſtatus, Dignitatis in filiis, cum conſtet aliquando patris, & aliquando matris conditionem ſequi in honoribus, vel in conditione motus authoritate textus *inf. exemplo* 36. & *ex l. nati* 35. *cod. de Decurion.* quas latiſſime explicat *ibi* D. Franc. de Amaya, qui & *à num.* 12. id non admittit, eo quod illæ leges, & aliæ loquantur in filio nato ex muliere inquilina, & adſcriptitiæ conditionis, cujus conditio magis eſt ſervilia quam libera, ut *in l. mulier* 16. *cod. de agricolis*, & *cenſit l. ne diutius cod. illo tit. l. colonos. l. cum ſcimus eodem, l. quicumque cod. de re milit. eodem lib. l. poſſeſſores cod. de ſiud. patrim. l.* 1. & 2. *cod. in quibus cauſis coloni cenſiti Dominos acc. poſſeſ. cum tit. ſequenti lege* 1. *codice Theodoſian. de collegiatis novella*, Valentinianus *de colonis Vagis tit.* 9. & aliæ leges, quas retuli, *ſupra dicta quæſt.* 1. in verſ. *ad ſecundam* in princ. quibus conferunt Iſidonis *lib.* 5. *epiſt.* 19. cum Valaſco, Ameſeua, Anton. Fab. Joanne Sauaro *in notis ad ſidon. dict. epiſtol.* 19. Amaya inſerens; ideo cum mater non ſit ingenua, certum eſſe ventrem debere ejus conditionem ſequi. † Etiam ſi pater eſſet Decu-
39 rio, cujus honorem ſervus aſſequi non poteſt, ut *in l.* 1. *cod. ſi ſer. aut liber lib.* 10. *l. ſervus* 9. *ff. de decurion.* ubi etſi pater eſſet ſervus dum tamen mater ſit libera, recte filius deciſio fieri poteſt; ſed hæc non implicant, cum certum ſit ex ſtatuto, & conſuetudine poſſe, ut diximus, effici, quod natus quoad conditionis ſtatum patris, ſi forte alicubi ſic ſtatutum reperiatur, aut conſuetudine introductum.

Et comprobatur ex *dicta l. ne diutius*, & *dict.*
40 *l. fin. cod. de agricol.* & *cenſitis*, ubi indiſtincte filius erat adſcriptitius, ſive ex libera, ſive ex adſcriptitia naſceretur, ut conſtat ex *novella* 54. quæ eſt auth. conſtitutionem, quæ ex adſcriptitio, & libera natos, &c. notavit etiam eleganter Cujacius *lib.* 4 *obſervat. cap.* 28. ut ſic non attenderetur quoad adſcriptiorum naturam matris ſtatus, ſed quocumque parente, aut adſcriptitio, & libera, vel è contra natus, eam conditionem ſequatur, de quo videndus eſt Amaya *in dict. l.* 35. & 36. *cod. de Decurion. ſub num.* 16 & 17. ubi dicit ſpeciali favore agricolationis, id admiſſum, quaſi ut *num.* 18. reſolvit ex multis extra illum caſum regulare eſſe, ut partus ventrem ſequatur quoad ſtatum, & conditionem; & ſic introductum favorem libertatis, cujus gratia plura leguntur ſpecialia, quæ ipſe congerit, *lib.* 3. *obſervat. cap.* 7. *ex num.* 1. ſed utcumque legis jam vides, quod ſtatuto, & legibus cautum eſt, ut aliquando quoad honores, natus ſequatur matris conditionem, & quoad ſtatum patris; & ſic mirum non eſſe ita procedere poſſe, cum illa omnia ſunt de jure poſitivo, quæ vel ſtatuto, aut contraria conſuetudine poſſunt ſæpius, aut aliquando mutari.

QUÆSTIO III.

An natus ex ancilla communi, quæ ab aliquo Dominorum manumiſſa eſt, antequam alteri Domino pretium ſibi ſolutum ſit ſuæ partis habitæ in ipſa ancilla, liber naſcatur, vel ſit adhuc ſervituti ſubjectus? Et an libertas tradita ancillæ ex tempore certo & præfinito, aut pro tali tempore v. g. ad duos annos, faciat, ut natus liber naſcatur, valeatque ordinari? Et quid de ignorantia ſtatus liberi, nempe ejus, cui conceſſa eſt libertas poſt certum tempus comparanda? Et an liberti ad honores admitterentur, ſi jus aureorum annulorum impetrarent, & non antea; ſic ut nec ordinari poſſent, ſeu matrimonio conjungi? Et an ſervi poſſint ſe aliquibus modis redi. ſe aliquibus modis redimere à Domino? heri? ubi de aliis? Et quid dicendum, ubi dubia eſt voluntas teſtatoris ſervo libertatem legantis?

SUMMARIUM.

1 *Manumiſſione unius Domini fit illico liber ſervus duorum, etſi manumittens minimam habeat partem reſpectu aliorum, quibus prius eſt ſatisfaciendum intereſſe, ut n.* 3. 4. & n. 10.

2 *Induciæ conceſſæ à majori parte creditorum, ſaltim in quantitate, præſtant. moram, ſeu quitationem reſpectu aliorum debitori.*

3 *Libertatis favore non ſtatur judicio majoris partis.*

4 *Satisfactio præſtanda eſt Domino ſervi, qui illum non manumiſit antequam conſequatur libertatem virtute manumiſſionis unius ex Dominis.*

5 *Servitus eſt individua; & ſic nequit aliquis eſſe pro parte ſervus, & pro parte liber.*

6 *Manumiſſio ab uno ex Dominis eſt magna commenti ad cogendos cæteros Condominos, ut accipiendo partem pretii, manumiſſus liberi fiat, & n.* 40. 41. & 42. *ubi de differentia inter Sabinianos, & Proculeianos.*

7 *Miles ſocius, aut paganus communem ſervum habens, & manumittens in ultima voluntate, aut inter vivos, adſtringit ſocium, vel unum, vel plures ad venditionem cotæ juxta Judicis arbitrium, & n.* 8.

8 *Socius liberans ſervum ſocio invito pretium ſolvit, aut ſolutionem accipere recuſante, deponit pecuniam apud publicas perſonas periculo ſocii.*

9 *Ancillam à quodam ex Condominis manumissa, pariat antequam pretium Condomino solvatur non liberat prolem à servitute, explica*, n. 11.

10 L. 1 ff. de manumissis vindicta.

12 *Libertas concessa v. g. ex certo tempore, vel ad certum tantum tempus distinguitur, ut* n. 13. & 14.

13 *Servus ex tempore manumissus quidquid agit interim est ut servus.*

14 *Servus manumissus pro tempore, vel ad certum tempus statim consequitur libertatem, & quidem perpetuam, ut* n. 15. *& declaratione*, n. 16.

16 *Libertas semel data nequit removeri.*

17 *Matrimonium liberi cum ancilla, cui pro certo tempore don ita est libertas valet.*

18 *Status liberi ignorantia quid prosit remissivè.*

19 *Liberti manumissi libertatem consequebantur, sed arcebantur ab honoribus, ut* n. 20. *nisi consequentur jus aureorum annullorum, ut* n. 21. 22. 25 & 26.

20 *Lex vissellia arcet libertos ab honoribus, & Dignitatibus ac Decurionatibus contra facta plurium Imperatorum.*

21 *Aureorum annulorum jus referebat ingenuitatis imaginem, quod erat omnibus nobilibus Romanis, qui sic distinguebantur à plebe.*

22 *Equites qui referebantur à Principe, annulo aureo donabantur.*

23 *Jus annulorum aureorum manumisso dabatur simul cum consensu Patroni, & quare?*

24 *Servus ex quo plenam, & semel libertatem consequitur, potest ad ordines ascendere, non sic ad Dignitates sæculares.*

25 *Adscriptitii ideo non ordinantur; quia nondum sunt vere liberi, sed glebæ adstricti, nec liberti; quia adhuc suis Dominis præstant obsequia. Aliter si directa; & plene sint manumissi, ut* n. 26.

26 *Liberti ordinari non valent, & quare etiam* n. 25.

27 *Servi etsi acquirant, non sibi, sed Dominis; Nihilominus habent modos, quibus se valent redimere à servitute, ut* n. 28. 29. 30. 31. & 32.

28 *Servus potest habere sibi relictum alimentorum causa, vel quod Dominus ei permittat habere tanquam suum, aliisve modis*, n. 29. 30. 31. & 32.

33 *Libertas legata, non acquiritur ante aditam hæreditatem, etsi secus contingat in legatis aliarum rerum.*

34 *Libertas data in fraudem creditorum à principio nulla est*, n. 35. & 36.

35 *Res alienatæ præter libertatem in fraudem creditorum, revocantur actione rescisoria Pauliana. Fabiana, sive Calvisiana.*

36 *Verba* nihil agit, *in legibus posita inducunt actum ipso jure nullum.*

37 *Dominus cogitur servum manumittere, cui per fideicommissum libertas relicta est.*

38 *Servus, cui libertas relicta erat, si hæres nollet eum manumittere, habebat authoritatem perducendi eum ad Prætorem, ut cogeret hæredem manumittere, vel adhibito Consilio, si quæ dubietas oriretur, ut numero* 39.

39 L. si legato servo 11. ff. de manumissis testamento.

40 *Libertatis favor amplectendus, quoties oritur dubium super ea*, n. 41. & 24.

42 *Libertas naturalis est longe melior servitutis jugo, & favorabilior.*

AD primam quæstionis partem videtur re- 1
spondendum, ut ex manumissione unius
Domini, etsi plurimi alii sint Domini, illico
maneat Ancilla omnino libera propter rationes
adductas de libertatis favore, *supra quæst.* 1. &
ex §. 1. *inst. de ingenuis*, cum vulgat. † Et patet argumentum ex causa minus privilegiata nem- 2
pe inquitatione, seu mora indulgenda ab aliquo
ex creditoribus qui respectu aliorum majorum
quantitatem, ac summam habet pro suo credito
contra debitorem; nam si iste inducias præstet
facit supersederi in executione, & litigio aliorum
juxta quæ breviter dixi *infra in cap. fin. de foro*
comp. q. fin. sub § 4. *ex n.* 5. *ad finem.* † Et in ter- 3
minis nostri dubii probatur *ex l.* 2. *ad fin. cod. de*
communi servorum manumis. vers. *etsi plures*, ubi favore libertatis, non statur judicio majoris partis
contra, *leg. & suum, & l. minorem ff. de pactis, &*
notat glossa in l. 1. *in princip.* verb. *unum*, & *ibi*,
Salicetus, *num.* 1. illius tituli; sic ut notant, etiam
DD. procedere, etsi quantumcumque partem alii
habeant & manumittens minimam, ut colligitur
expresse *ex dicta l.* 1. *in princ.* ibi, *quantamcumque*,
ubi Bald. *n.* 2. inde colligens casum in quo minimum trahit ad se maximum.

At quantumvis dicta doctrina sit vera, ac ma- 4
jor pars Dominorum teneatur ad manumissionem
integram ancillæ, sive servo præstandam, sed non
antequam sibimet ipso satisfactum fuerat de ea
parte pretii correspectiva quam quilibet in servo,
seu ancilla ab alio manumissis habuerit, ut colligitur ex adductis *quæst.* 2. *præced.* ubi dictum est libertatem conditionatam non competere nisi in
conditione impleta item expresse *ex dict. l.* 1.
cod. de communi servo manumit. vers. *his itaque*, ubi
quod ancilla minimè consequitur libertatem donec id pretium solvatur alteri Domino partis,
quam habebat: sic etiam glossa, ibi verbo *necessitatem*, Salicetus *num.* 1. vers. *sed glossa hoc dubitet.*

Et confirmatur clarius *ex l. ejusdem tituli*, ibi: 5
Fiat itaque liber ex parte quidem testatoris ubi
glossa, verbo *fiat*, dicit futurum tempus significari, atque ita comparendam libertatem præstito prius pretio, & magis aperte patet de jure Regio *in l. tit.* 22. *p* 4. ibi. *Edende en a delante sera*
libre, ubi Gregorius Lopez dicit antea non comparari libertatem, & communiter DD. ex ea ratione, quia, cum servitus sit individua, non potest
quispiam pro parte liber esse, & pro parte servus,
ut probat glossa *in dicta l.* 2. verb. *ex parte ex l.*
duobus ff. de liberali causa, l. cum filius ff. de leg. 2.
& l. judicare ff. de except. rei judicatæ; & sic quia
antea erat in totum serva, nec sola unius manumissio sufficeret ad integram libertatem eo quod
dividua non sit recte evenire docet ex communi,
Sanchez, ut nisi soluto pretio partis, quam alter
Dominus non manumittens habens, nondum
servus, aut ancilla, consequatur libertatem in
præjudicium tertii, & eum ejus jactura.

Quod si replices dicendo manumissionem ab 6
uno ex Dominis factam nihilo deservire unamque esse nihilominus dicendum est, esse magni
momenti

momenti eum operetur, ut ferva offerente, partem pretii; quam in ipsa possident alii Domini cogantur ipse recipere illum pretium, & hoc favore libertatis contra leges, nec emere regulum. *cod. de jure deliberandi, l. invitum cod. de contrahenda emptione*, sic ut maneant omnino libera, ut habetur expressum in *dicta l. 1. in princip. dict. vers. his itaque cod. de communi servo manumis. & dict. l. 2. tit. 22. p. 4.* optimè Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. disp* 24. *num.* 17. ubi resolvit, & id verum haberi, quamvis serva, vel servus sint plurimorum Dominorum, & unus solus manumittat, eo quod cæteri debent cogi pretium recipere suarum partium, ut expressè habetur, *in dicta l.* 2. vers. *etsi plures*, dicens hoc esse favore libertatis, ut non stetur judicio majoris partis contra leges adductas sub. *n.* 1. *ff. de pactis.*

7 Igitur ut probant DD. *in dicta l. 1. cod de communi servo manumisso*, per textum *ibi*, socius miles, aut paganus communem servum, aut in ultima voluntate, aut per actum inter vivos manumittens adstringit socium, vel unum, vel plures ad venditionem quotæ; ita ut ubi de pretio non conveniunt, judex arbitretur, ut dicunt, *ibi*, Salice-
8 tus, & Sebastianus Nævius. † Et Baldus addit quod socius liberans servum, socio invito, pretium solvit, aut eo solutionem accipere recusante, deponit pecuniam apud publicas personas periculo socii, qui & *ibi*, *in* §. *sed alia constitutio, junctis* §§. *ad finem*, & Nævius. *ibi*, addunt mentionem pretii incerti, intelligi arbitrio judicis; & quod favore libertatis tam emere, quam vendere quis cogitur.

9 Et confirmatur, quia in tantum procedit, nam etsi non Dominus manumittens, aut ipsa ancilla manumissa, vel servus manumissus offerant pretium partis Domino non manumittenti, sed quidam alius tertius offerat pretium partis ei, aut alius Dominis, cogentur ipse recipere; quod quidem, & optimè intelligit Gregor. *per dict. l. 2. tit. 22 part. 4.* verbo *otro alguno*, quando illa tertius ad id emit illam partem, ut ancilla illa consequatur libertatem; quia hæc est mens ipsius legis Regiæ, & *dict. l. 1. cod. communia de manum.* † Sequitur idem Sanchez *dict. num.* 17. in fine concludens, ut proles habita ex ancilla à quodam ex Dominis manumissa, antequam solvatur, aliis pretium suarum partium, nascatur servilis conditionis, tanquam habita ex verè ancilla; quod si tamen ante partum, brevi momento solvatur pretium, tunc quidem soboles libera sit; quia ut diximus latè, *hic sub.* q. 1. jam illo momento mater erat libera ante nativitatem.

10 Et amplius hæc Doctrina vera est, ut procedat etsi aliquis ex Dominis, cui pars pretii solvenda est, minor sit; quia quamvis textus *in l. 1. ff. de manumissis vindicta*, interdicat minori absque decreto manumittere, de quo dixi *sub c.* 3. quia cum textus *in dicta l. 1. cod. de communi servo manumit.* & alii adducti indistinctà loquantur, sequitur ut solum soluta parte pretii non manumittenti, aut deposita, ut dictum est, competat manomissæ Ancillæ libertas, aut servo, ut docent glossa, & DD. *in dicta l.* 1. verbo *imputent*, ibi Salicetus *in fine princip.* Albericus *num.* 2. vers. *item quæris*, glossa, ubi reddit rationem; quia venditio fit hic autho ritate legis, ubi non est opus decreto etiam in rebus minoris, ut *in l. 2, & 3 ff de re bus eorum*, docent Bald. *ibi num.* 2. Gregor. L opez *in dicta l. 2. partita*, verb. *vendere*, & alii.

Quod si dubites, num liberetur ancilla ab uno 11
Domino manumissa, si nec manumittens, aut alius tertius partem pretii non manumittenti solvat? Et pro affirmativa resolves ex dictis *infra hic* vers. *ad ultimam*; quamvis prima facie videatur negandum; eo quod Ancilla, vel servus pro eo tempore nihil proprium habeant ex cognita jurisprudentia, de qua jam diximus in hoc titulo.

Ad secundam quæstionis partem, junctis hic, 12
quæ dixi *supra quæst.* 2. vers. *ad tertiam*, de libertate sub conditione, & de statu libera, per *ibi* dicta videtur negativè respondendum. Sed ut clarius rem hanc explicemus distinguendum est inter libertatem concessam v. g. ex certo tempore, veluti ab his duobus annis, aut si concedatur usque ad certum tantum tempus, quo scilicet transacto, manumissus reincidat in pristinam servitutem, † 13
& quoad primam partem dicendum est juxta dicta in relato vers. *ad tertiam dictæ quæst.* 2. ut maneat sic ex tempore manumissus dum advenit tempus à manumissore assignatum, servus taliter, ut quidquid interim agit, agat ut servus; indeque evenire ut non possit ad ordines promoveri, nec Domicilium mutare, & nec possit libarè tradere potestatem sui corporis: sic docent Suplem. Gabriel *in 4. dist. 36 quæst 1. art. 3. dubio 2.* Sotus *in 4. dist. 35 quæst. unica à col 4. vers ad hæc.* Ledesma *p. 2. quæst. 54. art. 1. ad finem man. 1. tom: 2. in 2. edit. cap. 223. num. 3.* Vega *tom. 2. summa cap. 34. casu 67.* §. *nota quæcumque*, Thomas Sanchez benè disputans etsi aliquantulum obscurè *lib. 7. de matrim. disp, 19 num. 3. & 4.* qui id probat ex textu *in l statu liberum ff. de statu homin.* dum Consultus *ibi* docet quod medio tempore illo servus est: etenim ut ait Consultus *in l. 12. de manumis. testam.* conditionstis libertas à servo ante implementum conditionis, frustra petitur, ut explicat Cujacius *lib. 3. observat. cap. 22.*

Aliud enim esse, dicendum est, quando pro 14
tempore determinato, vel ad certum tempus manumissus est servus; ita illo transacto, recedit in pristinam servitutem, quia tunc ab ipso manumissionis initio, servus consequitur libertatem talem nempe ut perpetuo duret; eo quod optimo jure illa temporis assignatio parvipendeat; non enim hoc modo libertas servis relinqui permittitur. † Imò potius si à manumissore relinquatur, 15
debet nihilominus perpetuo durare, ut expressè habetur *in l libertas* 31. *alias* 32. *juncta l. ideo* 34. *ff. de manumissis testam* ibi: *Libertas ad tempus dari non potest; ideoque si ita scriptum fuerit, Stichus usque ad annos decem liber esto, temporis adjectio supervacua est*, ubi glossa verb. *libertas*, valere concessionem libertatis, adjectio tempore, & *in dicta l. ideo* verbo *supervacua est*, illam temporis adjectionem supervacuam esse dicunt, libertatem suum effectum sortientem, & probant etiam DD. per textum *in l. libertas ad tempus 34. & glossam 8. ejusdem tituli*, Sebastian. Nævius *ibi*, & *l. actus legitimi ff. de hæredib. instit.* Maynard. *ff. de regul. juris.*

Et omnium ratio est, ut jam etiam diximus; 16
quia libertas semel data revocari non potest *l. etsi sine dolo* §. *quod Papinianus ff. de minorib* ubi minor beneficium restitutionis impetrans hæreditatis à se repudiatæ, adversus servum in ea substitutum aufert quidem hæreditatem, & manebit in perpetuum, quamvis libertatem non directè assequutus sit, sed accessoriè; eo quod hæres substitu-

tus

tus cujus nullam aliam dicit rationem Thomas Sanchez *dict. lib. 7. de matrim. sub. dicto num. 3 circa finem*, nisi quia libertas semel concessa, revocari
27 non possit. † Post alia concludens contra Sotum, & alios valere matrimonium liberi cum ancilla, cui pro certo tempore donata est libertas; quia ancilla illa est jam perpetuo libera, & ego ex dictis *hic* in vers. *ad secundam*, è contra per dicta proximè in vers. *aliud*, ut quod manumissus pro tempore, possit illico ordinari, cum jam sit in perpetuum liber. Alia videnda in confirmationem tradit idem Sanchez *sub. dict. n. 3.*

18 Ad tertiam quæstionis partem de ignorantia status liberi, nempè ejus, cui concessa est libertas post certum tempus comparanda, nihilominus repeto, etsi idem Sanchez abundè expendat distinguens *dict. disp. 19 num. 5.* & alia ex Sylvestro, & Angelo repetat *sub. dict. num. 3.* universis ex proximè dictis in vers. *ad secundam*, declarentur juxta jam propositam distinctionem.

19 Ad quartam quæstionis partem, an liberti ad honores admitterentur? Et quia non negando, quod liberti manumissi, civitatem Romanam consequerentur, ut *in §. 1. instit. de libertin.* civiumque fruerentur privilegiis, sed quia multa, quæ ingenuis, licebant, ipsi non consequebantur, ut advertit Demster. ad Rosin. *lib. antiq. cap.* 20. & plerumque Principes contrarium, vel permiserunt, vel introduxerunt, prout apud eos gratia valebat
20 vel libido persuaserat. † Ideoque lata fuerit lex visellia, cujus meminit *l. cod. si serv. aut libert. lib.* 10. quæ libertos ad honoribus, & dignitatibus arcet, ut *in l. unica cod. ad visell. l. 1. cod. quando civilis actio, l. unica cod. Theodos. victum civiliter agere*, Ulpian. *in fragment tit. 3. §. penult.* qua libertini prohibeantur honores consequi, Decurionatus, & quascumque Dignitates; quoniam etsi jam libertatem haberent, adhuc tamen dedecori erat Reipublicæ, ut qui ex fæce servitutis deducti essent, & patronis tenebantur obedientiam præstare honores capesserent, & tali dedecore dignitatem Curiæ violarent, cum variis de causis in servitutem redigi possent juxta multa, quæ congerunt videnda Menochius *de arbit. casu* 402. Amaya *in dicta l. 1. cod. si serv. aut libert.* omninò legendus, ubi ex *num.* 40. ab origine expendit rationem quare dicta lex visellia persequuta est libertinæ conditionis homines, ne honores, & dignitates auderent attentare contra plurium Imperatorum, quos enumerat ex bonis authoribus facta, qui libertos ad fastigia Reipublicæ sublevaverunt, & aliorum, ut Claudii, & Neronis, ut apud Sueton. in Claud. *cap.* 24. & de Nerone *cap.* 15. qui in Senatum non admiserunt; nec enim ad militiam possent liberti vocari teste Appiano *lib. 1. de bell. civil.*

21 Ex his ad propositum nostri tituli, & textus item, & ex dictis *supra sub quæst. & Rubrica, & sub cap. 1.* potest etiam dici dictos libertos nec ordinari posse, cum hoc esset ad fastigium Dignitatis Sacerdotalis admittendo in dedecus tanti ordinis operari. Quare videtur dicendum, ut quemadmodum ad hoc ut Romanorum legibus requirebatur ad auferendam incapacitatem in dictis libertis, quod impetrarent jus aureorum annulorum quod ingenuitatis imaginem referebant, ut patet ex *l. 2. cod de jure aureor. annul.* cujus usus communis erat omnibus nobilibus Romanis, ut apparet ex Livio *lib.* 9. Senatoribus scilicet, & patritiis, & equitibus postea, ut sic distinguerentur à plebe Plin. *lib. 35. cap. 1.* Diodor. *lib* 48. † Ita ut 22
jam ejus ordinis fuisset insigne, seque in equites, qui à Principe referebantur, annulo aureo donabantur, Alexand. ab Alex. *lib. 2. genial. cap.* 29. plura congerens Amaya *in dict. l. 1. cod. si serv. vel libert. ex num.* 46. † Qui & *num.* 50. cum Conan, 23
Cujacio, Osvaldo, Hotomen Brisonio, Justo Lypsio, & aliis probat jus istud annulorum aureorum à Principe manumissis concedi ait simul cum consensu Patroni, non alias, quod ea res multum juris patronatus detraheret *ex l. 3. ff. de jure aur. annul.* quo pacto ad honores, & publica munera, tanquam si verè fuisset ingenuus, admitti libertum sine pœna dictæ legis Visselliæ, fruique splendore ejus ordinis, & dignitate, etsi tale jus nihil operaretur quoad læsionem juris patronatus, vel si à Principe natalibus manumissus, libertus restitueretur id est ad eam conditionem reduceretur, qua erat suo natali die, sive ad natales, quo erant homines, si servitus non esset introducta, & hoc cum consensu Patroni, de qua ratione & ejus effectibus cum aliis multis idem D. Franc. de Amaya *in dicta l. 1. ex num. 51. usque ad finem*, ubi *ex num.* 54 agit de illo, qui non suæ pristinæ ingenuitati vult restitui, sed cum verè servus fuerit jam manumissus, restitui velit ad eam ingenuitatem, quam omnes ingenui solent habere, ut *in l. 2. & 3. ff. de natural. rest.*

Quare omissis aliis ex vetusta loquutione antiquorum de hac re, quæ juxta traditionem nostri 24
tituli, & textus, non sic subdistinguuntur dicendum existimamus, ut ex quo servus plenùm, & semel libertatem consequitur, possit ad omnes ordines ascendere, cum leges Ecclesiæ non sic eo rigore, ac leges, secus quoad dignitates sæculares quæ impedimento sunt manumissis, ut colligitur ex dictis his & *in dicto cap.* 1. † Quia etsi adscri- 25
ptii non ordinentur, de quibus dictum est non esse in usu, id tamen evenit; quia nondum verè liberi sunt, sed glebæ adstrii, ut supra dixi *in dicto cap. 1.* sub. vers. *ad primam*, in fine, & *alibi hoc tit.* & idem de libertis, qui adhuc obsequia Dominis suis præstant. † Tamen si directè manu- 26
missi fuerint, & plene, jam tunc ordinari permittuntur, & præcipuè, quia ut dictum est *in cap.* 1. & aliis hujus tituli servorum adscriptionem ordinariorum nomen ablatum est, & hoc potius si consideretur dictum ex vers. *ad quartam*, de plenitudine libertatis, quam semel manumissus consequitur irrevocabilem.

Ad ultimam quæstionis partem breviter sup- 27
positis modis, quibus libertas servo competit scriptis *sub dicta quæst.* 1. Rubricæ, & *sub quæst. 2. c.* 2. & ex aliis. Nunc breviter respondeo, quod etsi servis Dominis acquirant non sibi, *l. quemadmodum 46 ff. de jure dot. l. placet 78. ff. de acquirenda hæredit. l. qui liberis 7 §. hæc verba ff. de regulari, l. acquiritur* 10. *l. etiam invitis 32 ff. de acquirendo rerum Domin. l. 2. §. Celsus cum aliis ibidem ff. de usu cap. pro emptore, l. servus vetante 62. ff. de verb. obligat. §. in potestate instit. de his, qui sunt sui §. si quis aliis de inutilibus stipulat. §. item vobis per quas personas l. 9 tit. 2 1. §. 4. l. 7. tit 11. p. 5.* nihilominus competunt illis nonnulli modi, quibus se valent redimere à servitute.

Et ratio est; quia sicut de jure competit illi 28
aliquid proprium habere causa alimentorum 1. ... relictum, *l. servos 17. ff. de alimentis legatis, l. quidem 5. § illos cod de necessariis servis.* Imitando ... hoc textum *in l. servis 4. de legatis*, sic si Dominus

servo

servo concedit aliquid ut habeat tanquam suum. † Vel si ex aliena pecunia, ut puta si ro-
30 gatu ipsius, ipsum alius redimat. † Vel si ipse servus pecuniam ab aliquo donatam accipiat ea conditione, ut redimat se, aut si alio inter vivos, aut testamento, sponte sua aliquid relinquat hæredi, vel legatario libero ex conditione, ut servum titij stichum redimat: ita Diana *p.7.tract.7.res.*43. Azorius *tom.2.lib.2.instit.moral.cap.*36.*q.*2. & alij, dicentes, ut cum hoc modo se redimit servus, non datur ei pecunia, sed Domino, à quo servus emitur, ut fiat liber.

31 Deinde & alijs modis se redimere potest, nummis scilicet ab alijs acceptis, ea conditione, ut eos illi postea restituat manumissus, & liber effectus.
32 † Item sive ex peculio, quod ad venditorem pertinet, sive ex adventitio lucro, sive etiam amici beneficio, vel liberalitate, vel rogante eo, vel repromittente, vel se delegante; vel in se recipiente redemptus sit ex *l. is qui ff. de manumis.* ubi DD. sic relati, Diana, & Azor. addentes satis esse, quod is qui emptionia suum nomen accommodaverit, nihil de suo impendit; & quod tunc suis nummis dicatur redimi, quando accipit mutuos nummos ab aliquo; ut se redimat, & manumissus eos restituit ei, qui dedit mutuos ut illis nummis alius eum redimat, vel ut ipse servus se ipsum redimat. Et sic concludunt, ut quia sunt modi, quibus aliquando servi sibi acquirunt, & consequenter dici debere, & seipsum posse redimere.

Pro complemento omnium notabis eam esse
33 differentiam inter legatum libertatis à legato aliarum rerum, quod attento jure communi, dies libertatis non cedat, nisi ab addita hæreditate, id est servus, cui libertas legatur, eam minimè consequatur; donec hæres adeat hæreditatem, *l. unica §. libertatibus cod. de caducis tollendis*, in legatis aliarum rerum, non sic ut habetur, *in dicta l. unica §. in novissimo*, & est differentiæ ratio, ut diximus *supra* in vers. *ad secundam*, quod nemine adeunte hæreditatem, corruat attento jure communi omnia relicta in testamento ex *l. nemo 9. cod. de testam. tutela*; sed quia libertas semel relicta revocari nequit, ut jam *ibi*, diximus (quod secus est in alijs legatis) ideo jure optimo ex communi sententia probat Sanchez, *dicto lib. 7. de matrim. disp.* 19. *sub num.* 3. *in fine*, ut sola libertas legata non acquiratur ante additam hæreditatem.

Inde infero, ut alienatio aliarum rerum facta
34 in creditorum fraudem, quamvis mero jure valeat, donec revocetur, *l. 1. ff. quæ in frand. creditur*, ibi, *revocando ea*, sed libertas in Fraudem creditorum sit nullius momenti, *instit. quibus ex caus.* ibi *nihil agit*, ubi additio marginalis ipso jure esse nullam, alias esset irrevocabilis. † Nam etsi in cæteris re-
35 bus revocandimin fraudem alienatis, rescisoria actione utendu sit Pauliana, Fabiana, sive Calvisiana, ut per totum, *ff quæ in fraudem credit.* & *§. item si quis in fraud. instit. quibus ex causis*, *l.* 17. *cum sequenti tit.* 15.*p.*5. sed non sic in libertate, lege Alia sentia vetante, quæ ut explicant institutarij in *dicto §.* 1. & in adductis legibus alij DD. nulla ast ipso jure Pichard. *ibi num* 4. alia ex *num.* 2. adducens, Thomas Sanchez *ubi supra dicto n.* 3. ut i dicit quod alias esset irrevocabilis, Joannes de Platea, & Aretin. quos refert, & sequitur Tyraquel in *l. §. unquam*, verbo. *revertatur n.* 265. *cod. de revocand. donat.* † Quia verba *nihil agit*, quibus
36 utitur Justinianus, inducunt actum ipso jure nullum ex *l. is qui hæres* 13. *ff. de acquirenda hæred. l. is potest* 18. *eodem*, *l. obligari §. tutores ff. de authorit. tutor.*

Item notandum est secundo, quod si servo per 37
fidei commissum libertas relicta est, Dominus cogitur servum manumittere, DD per textum *in l. si legato* 11. *ff. de manumissi*, ubi fidei commissaria libertas relicta servo, quem prius testator legaverat, perducit enim ad libertatem, *cap. cum omnes*, ubi Flin. & Panormit. *supra de const.*

Revardus *de regul. juris in l. quoties* 20. ubi 38
quod si recusaret eum hæres manumittere, habebat servum autboritatem perducendi hæredem ad prætorem, eoque perductus Prætoris imperio cogebatur hæres manumittere ex *l.* 43. *ff. de action. empti*, & faciunt dicta *supra in hac quæst.* vers. *ad primam*, ibi *igitur*, additque Revardus id quidem solitum fieri cognitione, si nulla incideret libertatis fidei commissæ dubia interpretatio.

Tametsi quæ hujusmodi oritetur interpreta- 39
tionis difficultas tunc non prætoria cognitione, sed adhibito consilio de libertate per fidei commissum relicta cognosci dicit; quare ait referri ad dubiam libertatis interpretationem, illud, quod sic ad Sabinianum, *lib.* 7. scripsit Pomponius: *si Stichus, & Pomphilus decem dederint, liberi sumpto*, possit alter quinque dando liber esse, quamvis alter non dederit: sic ex *dict. l.* 11. *de manumis testamento*, & amplius probatur ex §. *cum testamento*, ibi, ubi servus testamentariam libertatem consequitur, si unus ex pluribus hæredibus adeat hæreditatem, & probant Castrensis, Salicetus, & alij per textum; *in l. nemo ff. de honor. possess. contra tabul. l. unica §. in novissimo cod. de caduc. toll.*

Igitur offerens Revard. quæstionem inter Sa- 40
binianos, & Proculianos in uno quoque offerente, & nihil dante, alterutris qui obtulit quinque libertatem consequi possit, an verò necessum esset ambos simul decem offerre, & sic alterum sine altero liberum fieri non potuisse; & ita videretur amplectendum juxta verborum energiam ex mente testatoris; tamen referenda dicta verba ad favorem libertatis, ut ea quinque ab uno ablatis competerent, firmat ex Sabino sic definiente: nam quoties dubia interpretatio libertatis est, secundùm libertatem respondendum sit per *dict. l. quoties* 20. cum concordantibus. *ff. de regul. juris*; quæ est desumpta ex eodem illo ad Sabinian. *lib.* 7. in quo hanc quæstionem tractatam a Pomponio dicit.

Et sanè ad comprobandum Revardus addit Sa- 41
binum consuevisse in hujusmodi quæstionibus respicere ut indicat Ulpian. ad Sabinum in sequentibus verbis, *lib.* 4. *si decem hæredi dare jussus fuerit, hæres etiam per partes accipere favore libertatis cogendus est*, ut *in l* 4 §. 6. *ff. de statu liber.* ubi Nævius, & alij DD. cur autem prosequitur Revard. secundùm libertatem, potius quam secundùm servitutem in dubio pronuncietur? † eam posse 42
esse rationem ait, quod libertas naturalis sit, eoque nemine servitutis jugo longè melior, & favorabilior *quodque semper quidquid dubium est, humanitas inclinat in melius*; & sic Senecam scripsisse accipiatur, *lib.* 11. *epistol.* in sequentibus verbis: *reus sententijs paribus absolvitur, & semper quidquid dubium est humanitas inclinat in melius.*

AD

Ad TITULUM
ET CAP. UNICO.

De Obligationis ad ratiocinia ordinandis, vel non.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Clerici negotiatores non sunt de foro Ecclesiæ.*

QUÆQUE possunt ad Rubricam hujus textus pertinere disertè sub Rubro litteræ textus contiuentur; & cum pertineant ad administrationes, quæ abstrahunt ordinandos à receptione ordinum, respectu quarum, dum edictæ non sunt, nec earum rationes dispunctæ, irregulares ordinandi vocentur; & hac de causa valeant hic applicari dicta per Doctores *in cap. fin. de vita, & honest. Cleric.* ubi quod Clerici negotiatores non fruuntur foro Ecclesiæ, ut *in toto titulo, ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotijs se immisceant. & in tit. de postulando, alijsvè locis* dispersis in toto nostro Jure Canonico, & Concilijs; inde jam pro materia irregularitatis, de qua *in hoc tit.* habetur, ges quæstiones, quæ subsequuntur.

QUÆST. I.

Obligati ad ratiocinia, qui reputentur tales, ut ante ea præstita, prohibeantur ordinari? An omnis obligatio ad ratiocinia prohibeat ordines suscipi? Ubi quid si redditis ratiociniis, resultet solum pecuniarium debitum absque alia lite, vel infamia.

SUMMARIUM.

1 *Obligatus ad ratiocinia est irregularis. Et quare, ut exemplificatur ex* n. 3. 4. 5. & 7.

2 *Ratiocinia præstare sunt obnoxij procuratores, executores, actores, curatores, tutores, negotiorum gestores, factores, creditor in pignore debitoris, usufructuarius, hæres, actor, universitatis sequester, & administrator quilibet, &c.* n. 5. & 6.

3 *Negotijs sæcularibus detentus, quando post ratiocinia reddita, valeat ordinari, &* n. 7. 18. & 21.

5 *Thesaurarij, aut depositarij administrationis publicæ, aut æris, tenentur reddere rationem suæ administrationis, & qui gesserunt administrationem alicujus privatæ personæ,* n. 6. & 10.

7 *Ordinari nequit qui, administratione cessante, nondum rationem præstitit.*

8 *Irregulares ad ordines, sunt ministri nonnulli Judiciarij, &* n. 9.

10 *Administratores publici solum distingui ab administratoribus privatis, quoad irregularitatem, ut* n. 11. 12. 13. 14. & 15. *ubi qualiter declaretur.*

13 *Administratores, & œconomi Ecclesiarum, pauperum, viduarum, & miserabilium possunt ordinari, ut* num. 14. *& quare.* num. 15.

16 *Tutor ordinari poterit, non obstante officio, si ex pietate susceptum ab Episcopo Judicetur.*

17 *Tutor, curator, aut administrator in minoribus constitutus, si nondum cœpit ratiocinari, non prohibetur ordinari.*

18 *Administratores publici, aut privati, quorum administratio sui natura prohibet ordines; non tantùm irregulares sunt, officio durante; imo eo expleto, si lites ortæ sint, aut oriri sperentur, alias de facto aliquis eorum promotus, erit dignus depositione, etsi in causa postea vinceret.*

19 *Debitores Reipublicæ, non sunt admittendi ad honores; donec solvant, Et quod ad ordines;* n. 20. & 21.

20 *Ordines computantur inter honores publicos.*

21 *Debitores publici aut privati, finito officio, ac redditis rationibus, possunt ordinari, nisi ex debito lites resultarent, nisi creditor sciens, & consentiens.*

22 L. rescripto ff. de muneribus, & honorib. cap. præcipimus dist. 93. l. jubemus §. servus cod. de Episcopis, & Clericis.

CUm ergo sit certum ex textu nostro, & 1
dist. 53. cap. 1. obligatum ad ratiocinia esse irregularem; quia in eo est quoddam vinculum temporale, inhabilem reddens hominem, & valde impeditum, ad Ecclesiastica ministeria; indeque a jure sit reputatum sufficiens impedimentum ad removendum illum ab ordinatione; ideo rectè Theologi *in 4. distinct.* 25. & cum D. Thoma *quæst. 2. art. 2. quæstione 2.* cum de servis dixisset subdente in verbis sequentibus. *Et similis est ratio de omnibus, qui sunt alijs obligati, ut ratiocinijs detenti, & hujusmodi personæ,* de quo præter ordinarios ex antiquis docent summistæ in verbo *ratiocinium*, Sylvester, Angel. Tabiena, Gulhelmus Durand. *in speculo juris lib. 4 hoc tit.* Albertus *in suo dictionario*, verb *obligatus ad ratiocinia* Campanilla *in divers. juris canon. Rub. 11. cap. 9.* Salzedus Borgasius, Majollus, Bellerius, Reginald. à Cunna, & alij, quos refert *hic* Barbosa, *& in pastorali p. 2. alleg. 10. n 47.* secundùm impress. Lugdunens. & super nostrum titulum, Hostiens. Cassan. Anastas. Germon. Petr. Altons. de Vasconçelos *in harmonia*, Bartholomeus Cartagena. Joan. Honor. Cyronius, Andreas Valensis, & alij, item Suarez *de censuris disput. 51. section, 3.* & alij *infra* referendi.

Sed antequam ad speciales casus deveniamus 2
oportet præmittere hominum species, qui propter aliquos casus, & obligationes obnoxij sint reddere. Quibus præmissis descendemus ad illos, qui sub obligatione nostri tituli comprehenduntur, nonnulos, numerat Pontifex hic, nempè, *Procuratores, actores: executores, seu curatores pupillorum,* quibus addo tutores honorarios, negotiorum gestores, factores, qui de tutoris, vel curatoris mandato, negotia administrarunt, servus qui Domini negotia gessit, socius administrans socio, hospitalarius, orphanotrophus, vel executor testamenti, capitulum gerens negotia Episcopatus, sede

negotia gessit, socius administrans socio, hospitalarius, Orphanotrophus, vel executor testamenti, capitulum gerens negotia Episcopatus sede vacante, minor qui alicujus bona administravit, creditor qui bona sui debitoris ex causa Judicati possedit, usufructuarius proprietario, hæres fideicommissariis, legatariis, & creditoribus defuncti actor universitatis sequester, sive publicus, sive privatus, mater, & avia tutrix filiorum, & Pater de castrensibus, vel quasi patruus de tutela, filius curator patris furiosi, administrator quilibet, sive voluntarius, sive a lege, judice, vel patre fuerit constitutus, vel etiam si sine mandato administravit, etiamsi sit summus Pontifex, & eorum hæredes, ac alii, quos congerit Muñoz de Escobar. *de ratiociniis* c. 3. & alii ad alios juris effectus, quos recensere nunc non pertinet; sed numquid omnes isti irregulares censeantur, dum ratiocinia, ac debitum ex calculo resultans, non præstant per *infra* proximè dicta, & in aliis quæstionibus patebit.

3 Ad primam ergo difficultatis partem existimo rem hanc non esse limitandam ad materialia exempla, de quibus Concilium Carthagin. 1. dixit *cap.* 8. relatum in textu nostro, sed sub illis comprehendi omnes publicas administrationes forenses, & temporalium, ac sæcularium rerum, quæ eodem modo implicant hominem negotiis sæcularibus; quia fundamentum hujus irregularitatis, est obligatio ad hæc sæcularia ministeria: quare Suarez, *supra dicta disp.* 41. *sect.* 3. *n.* 15. dicit ex c. 2. & 3. *dist.* 51. sub generali nomine *curialium cui causas agunt, vel quibuslibet publicis functionibus occupentur*, addens quod in his personis sint duæ obligationes distinguendæ, una ad tales actiones seu, negotiâ peragenda, ad quæ obligantur ratione talis muneris, & quod non durat, nisi durante eo munere.

4 † Alia obligatio ad reddendam rationem peracti muneris, quæ sæpè manet, etiam munere relicto, quia sicut durante munere interdum exigitur ab homine ratio eorum, quæ gessit in superiori tempore; ita etiam quamvis tempus officii absolvatur, vel ipsum officium voluntariè relinquatur, manere possit obligatio ad rationem reddendam, quam dicit Suarez reddi interdum de ipsis actionibus, an justè fuerint, &c. interdum verò de pecuniis, aut aliis rebus æquivalentibus.

5 Quare poterit dicere Bonacina, *de censur. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *n.* 2. *vers. quinto*, ad rationem reddendam administrationis publicæ teneri Thesaurarios, aut depositarios æris publici, advocatos, Magistratus, judices, &c.

6 † Ad reddendam verò rationem administrationis privati obligati illos, qui gesserunt administrationem alicujus personæ sæcularis, ut sunt tutores, procuratores, & curatores, refert, & sequitur Barbosa *hic n.* 1. *in fine*.

7 Notandum verò est ex nostro textu ex duplici capite irregularitatem nasci in præsenti casu vel ex officio, aut administratione durante, vel ex obligatione, quæ jam tali finito officio oritur inde ad reddendam rationem officii, ac administrationis; quia si hæc ultima manet ex priori ministerio, adhuc permanet irregularitas, ut patet ex verbis hic *post deposita onera*, & *reddita ratiocinia*, utrumque enim compleri debet, ut irregularitates cesset: ita ex ordinariis colligunt Abbas, Bellamera, Joannes Andreas, Vivian. Collect. Zabarella, Innocent. Ancharran. & Barbosa cum aliis *hic n.* 1. Campanillus *in diversorio juris Canonici*, *Rub.* 11. *cap.* 9. *n.* 2. & 3. Bonacina *ubi supra n.* 2. *vers. quarto* Bel-

letius *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina cleric.* §. 11. *cap.* 9 *n.* 2. & 3. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *à num.* 65. Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 5. §. 5. Navarrus *cons.* 1. *alias* 4. *n.* 7. *de regular.* Salced ad Bernard. Diez. *in pract. cap.* 20. *n.* 1. Suarez *de cens. disp.* 51. *sect.* 3. *à n.* 15. & 18. Hurtado *de irregularit. dis.* 18. Cornejo *disp.* 14. *dubio* 2. Castrus Palao *disp.* 6. *puncto* 13. *à n.* 6. Leander. *disp.* 5. *q.* 7. & alii etiam per textum *in c.* 1. 2. & 3. *dist.* 51. & *cap.* 1. *dist.* 53. & hoc sic post depositionem officii, & redditam rationem, alias digni inveniantur; quia ratio, & fundamentum hujus irregularitatis, in eis permanent, quandiu rationem sui muneris non dederunt; semper enim manent ratiocinio obligati, & consequenter implicati negotiis sæcularibus, & expositi, ut possint à judicibus sæcularibus cogi, & infamari, si fortasse dolus, aut fraus in ratiociniis inveniantur; & addit Suarez *dicto num.* 18. *in fine*, ut dicta decisio locum habeat, sive ratiocinia sint pecuniarum, sive de justitia, servata in ipsis actionibus, pertinentibus ad tale munus.

Ex quo provenit, ut etiam omnes in forensi exercitatione versati, quales sunt agentes, advocati, procuratores, sollicitatores, & promotores fiscales, item qui judicant de causa qui processum faciunt, aut summam ad faciliorem Judicis instructionem, qui in favorem fisci dicit dubia contrarietatem, nullitatem, & similia in causa sanguinis, sequuta morte, vel mutilatione dicantur, ac sint irregulares, ut docent Abbas *in c. sententiam sanguinis*, ubi communiter DD. & Barbosa, *ne Clerici, vel Monachi*, Suarez, qui benè explicat textum *in dicto cap.* 1. *dist.* 51. *de cens. disp.* 47. *sect.* 4. *num.* 1. ubi illum textum mirabilem vocat, cujus verba benè explicans, Sayrus *lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 10. Avila *p.* 7. *sect.* 2. *disp.* 5. *dub* 1. Henriquez *dicto lib.* 14. *de irregul. c.* 12. §. 8. & 10. Sylvester *in summa*, verbo *homicidium* 3. *q.* 2. *vers. primum*, Navar. *in man. c.* 27. *num* 212. Villadiego *in tract. de irregul. c.* 5. Soto *de Just. lib.* 5. *q.* 1. *art.* 4. Vivald. *in Candelabro aureo, tit. de irregul.* §. 3. *n.* 250. Et licet ministri hujus secundi casus videantur pertinere ad aliam speciem irregularitatis, scilicet perfectæ lenitatis de qua *sub dicto tit. ne Clerici, vel Monachi*, & *in dicto c. sententiam sanguinis*, video nihilominus ex verbis, *d. c.* 1. *dist.* 51. & ex nostro textu, ut plura conjungant DD. de judicatura Clericorum in curiis Principum; imò ut quod ex consuetudine admittantur in civilibus absque incursu irregularitatis, alia quà dixit Suarez *dicta disp.* 51. *sect.* 3. *de cens. sub n.* 16. † Sed video etiam eundem *ex n.* 13. & sequentibus Cornejo *dict. disp.* 14. *dubio* 1. Bonacin. *dict. quæst.* 2. *de irregul. punct.* 4. *n.* 3. Sayrum *lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 8. Filliuc. *dict. tract.* 19. *q.* 6. *n.* 198. Leand. *dict. disp.* 5. *q.* 8. dicere, ut quamvis in textu nostro solùm fiat mentio de procuratoribus, actoribus, executoribus & curatoribus pupillorum, & tutoribus, nihilominus obstringantur hac irregularitate Judices, Advocati, Tabelliones, Depositarii publici, & Thesaurarii, cum debeat ejus decisio extendi ad omnes generaliter, qui obligati sunt ad reddendam rationem alicujus officii, vel administrationis publicæ forensis, & temporalium, ac sæcularium rerum, quæ eodem modo implicant hominem negotiis sæcularibus, ut fundamentum hujus irregularitatis. 8 9

Ad secundam quæstionis partem, an obligatio ex omni administratione, & obligatione ad ratiocinia sufficiat ad prædictam irregularitatem? in quo 10

quo dubio glossa *hic* verbo *ratiocinia*, quam *ibi*, sequitur Abbas, & alii communiter distingunt inter administrationem publicam, id est bonorum Reipublicæ, vel privatam, id est circa privatam personam, vel bona ejus; sic ut in priori casu procedat regula proximè dicta indistinctè. In secundo autem quod deposito munere, non prohibeatur ordinari, etiam si maneat quis obligatus ad ratiocinia, nisi dolus, aut fraus objiciatur, & probant DD. ex *dicto cap.* 1. *dist.* 53. ubi solùm fit mentio eorum, qui ratiociniis publicis sunt obligati, & Tolet. *in summa lib.* 1. *c.* 60. *num.* 1. in verbis sequentibus: *Si ratiocinia sunt ex administratione erga personam privatam, deposita administratione, & onere, etiam ante redditam rationem, potest ordinari, nisi lis ei ante promotionem, vel in ipsa promotione moveatur super administratione, & nisi manifestum sit, ipsum de dolo teneri.*

11 Alii inquam absolutè docent, inter quos Sayrus *dicto cap.* 14. *num.* 8. Hurtad. *dict. disput.* 2. *dif.* 18. vers. *excipiunt*, Toletus *de irregular.* Cornejo *dicta disp.* 14. *dubio* 2. Luysius *dubio ult. de cens.* Bonacina *disp.* 7. *quæst.* 2. *puncto* 4. *num.* 4. qui non clare, Palaus *de cens. disp.* 6. *puncto* 13. *num.* 8. Layman. *tract.* 15. *p.* 5. *cap.* 8. *n.* 3. Leander *de irregul. dicta disp.* 5. *q.* 13. *in fine*, & Diana *p.* 4. *tract.* 2. *res.* 98. ut non possint prædicti ordinari antequam administrationes deponant, & illarum rationes reddant; quia utrumque requirit textus noster.

Et sic cum Suarez existimo dicendum *dict. sect.* 5. *disp.* 51. *n.* 20. quod quando administratio ipsa talis est, ut quandiu durat, impediat ordines, tunc etiam obligatio ad ratiocinia, sive publica, sive privata inde suborta, & nondum data, impediat similiter ordines, ut si fuit œconomus temporalis Reipublicæ, vel tutor voluntarius alicujus personæ oon indigentis.

12 Quod videtur probari manifestè ex hoc textu nostro, ubi de omnibus officialibus, seu ministris, quos quando tales sunt judicat ineptos ad ordines, dicit non posse admitti, nisi deposito onere, & reddita ratione; additque Suarez verba exponens in hoc textu comprehendi indifferenter omnes, ut patet de tutoribus pupillorum, concludens in omnibus requiri indifferenter illas duas conditiones: nam quandiu manet obligatio ad ratiocinia, nondum censetur omnino depositum onus talis ministerii; & inde si ministerium ipsum tale sit, ut quandiu durat, impediat susceptionem ordinum; etiam obligatio ad ratiocinia nondum extincta, idem impedimentum judicat.

13 At si administratio talis fuerit, ut illa retenta, non inducat irregularitatem, idem procedat de obligatione ad ratiocinia, quæ ex illa, sive retenta, sive perempta resultet, sive ratiocinia sint publica, sive privata, ut si fuit œconomus Ecclesiæ, vel si fuit tutor ex causa pietatis; & quod accessorium sequitur naturam principalis, & inducit rationem illius, ut contingit in ratione reddenda, quæ est accessorium obligationis, seu administrationis, quæ ad rationem præstandam obligat; non enim censetur hæc magis temporalis, aut sæcularis, quàm illa, nec perseverans, aut durans, potest magis irregularitatem inducere, quàm ipsamet administratio si duraret, & probat etiam Suarez *dicta disp.* 51. *sub num.* 19. *in fine*, quia textus noster solum agit de illis muneribus, quæ quandiu durant, impediunt ordines, & quod nec agat de aliis ratiociniis, quæ nascuntur ex talibus muneribus.
† Et declaratur exemplis sequentibus, primo in 14
administrantibus bona Ecclesiarum temporalia, quorum administratio Reipublicæ esse videtur, & quæ nec censetur sæcularis, sed spiritualis quodammodo, &c. Ecclesiastica juxta textum *in c.* 1. *ne Clerici, vel Monachi*, aut saltem non aliena à statu Ecclesiastico, ut docent Panormit. & Innocent. *hic*, Sylvester, Majolus, & alii, quos sequitur Suarez *supra num.* 17. quibus addo Cornej. *ubi supra dict. disp.* 14. *dubio* 2. vers. *infero secundo*, Layman. *dicto cap.* 7. *n.* 3. Castr. Pal. *disp.* 6. *puncto* 13. *in fine*, Leand. *disp.* 5. *q.* 9. Bonacina *dict. q.* 2. *punct.* 4. *n.* 23. Hurtado *dif.* 18. qui omnes *in tr. de irregul.*

Declaratur secundo io illis, qui administra- 15
tionem gerunt personarum miserabilium, aut pauperum, viduarum, pupillorum, aut causarum piarum; non enim isti ligantur hac irregularitatis pœna; eo quod hæc administratio non est merè sæcularis nec aliena ab statu Clericali, quæ simul cum administratione Ecclesiarum conjungitur, ut *in dict. c.* 1. 21. *dist. q.* 3. & *in cap. penult. dist.* 86. & *in cap.* 1. *dist.* 88. sic docent proximè adducti, & Abbas *hic quæst. ante penult.* Barbosa *num.* 4. & 5. ubi loquitur de dictis duabus casibus Campanill. *in diversorio juris canon. Rub.* 11. *c.* 9. vers. *prædicta autem prohibitio*, Salzed. ad Bernard. Diez *dicto cap.* 20. *in praxi num.* 4 vers. *inter*, & *num.* 5. vers. *item* Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de disciplina Cleric. dicto* §. 11. *num.* 5. dicentes sic procedere in qualibet Joarum administratione causæ piæ, vel privatæ *ex cap. fin.* 86. *dist. cap indicatum* 89. *dist. ex l.* 23. *tit.* 6. *p.* 1. & quod administratione pendente, tales personæ non prohibentur ordinari, & maximè verum dicit in administratione rei Ecclesiasticæ, Suarez *ubi supra sub dicto num* 17. si accedat Episcopi licentia, aut talis necessitas, quæ ex vi alicujus legis obligationem inducat juribus significatur, & notarunt Sylvester, & alii.

Tertio declarant idem Sylvester, & alii autho- 16
res, quos sequitur Suarez *disp.* 51. *num.* 17. *in fine*, in administratione, seu officio tutoris: nam licet istud per se in textu nostro prohibitum sit Clericis, ut patet *ex tota quæst.* 3. *causa* 21. & ob id expressè numeretur in textu nostro; nihilominus tamen ex causa pietatis illud à Clerico suscipi posse docent, nec impediri in usum ordinum, & ex eadem ratione addit Suarez, ut non impediatur ordinum susceptio, si Episcopi judicio pia administratio judicetur.

Quarto explicant Barbosa *num.* 7. Campanill.
dicto cap. 9. *num.* 11. Joannes Faber. *in l. quisquis* 17
num. 8. *cod. de Episcop. & Cleric.* & in eo, qui in aliquo, licet n inori constitutus ordina alicujus etiam si laicalis personæ tutor, curator, aut generalis quemodolibet fuerit administrator; si tamen non dum cœptum sit de administratione ratiocinari; nam talis non probibetur ascendere ad altiores ordines.

Ex his, & aliis personis administratoribus pu- 18
blicis, aut privatis, jam juxta conclusiones supra adductas colligitur, quod si administratio sui natura prohibeat ordinari, & insimul rationis reddendæ obligatio; sic ut promoveri nequeant, dum gerunt, & exercent officium tales personæ, & hoc etiam expleta administratione, & officio, si de dolo in administratione, vel redditione computorum perpetraro, lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset, ut moveretur tunc quidem

ante

ante litis exitum promoverit non posse illum ita obligatum; imo quod si de facto promoveatur, dignus sit depositione, etiamsi postea in causa vinceret, docent Campanil. *ubi sup. dict. cap. 9.n.3.* Salcedus *dict. c.20.n.3.* Majolus *de irregul. lib. 2. c.11.n.7.vers.in privatis,*qui *&c* 5. latè agit de cæteris obligatis ad hæc ministeria, & DD. communiter per gloss. verb,*obrepsit.in cap. tantis,* Daniel. & *ibi* idem Archiaconus *dict.* 81.

19 Ad tertiam quæstionis partem, an prohibeatur administrator ordinari, qui finita administratione, & redditis ratiociniis, debitor resulter alicujus quantitatis, & affirment nonnulli adhue, nempè non posse ordinari, & alii distinguendo dixerunt sic tenendum, quando tale debitum, resultat ex publico officio, non tamen si sit debitum privatæ personæ; primo per textum *in l. rescripto. ff. de munerib. & honoribus*, ubi dicitur debitores Reipublicæ non esse admittendos ad honores; donec solvant, quando debitum ex administra-
20 tiooe publica contractum est. † Nam constat ordines inter hooores publicos computari, ut *in cap. præcipimus 93.dist. l. jubemus §.servus cod.de Episcop. & Cleric.* & secundo ex eo quia debitum pecuniarium privatæ persotiæ non impedit susceptionem ordinum per se loquendo, id est, nisi alias inducat paupertatem ordinationi repugnantem de qua *infra* vel nisi talia sint debita, ut ex eis inextricabiles litea oriantur; eo quod tunc censeatur implicari debitor negotiis sæcularibus: sic Majolus *dict.c.11.n.13.* & refert ex Hostieosi Suarez *dict.disp. 15.n 21.* qui dicunt aliter procedere ex debito privato, à quo non resultant dicta inconvenientia.

21 Nihilominus per se loquendo respondendum est, ut post officium, ac redditam rationem nullo modo oriatur irregularitas ex debito pecuniario, quod ex rationiciis jam additis interdum resultat: quia nullo jure id cautum est, cum juxta communem sensum, & modum loquendi, verè dicantur ratiocinia reddita, & finita, etiamsi resultans, debitum non sit solum: sic DD. intelligentes, dummodo ex tali debito non resultent ad ejus recuperationem lites; quia tunc adesset debitor irregularis defectu obligationis ad reddenda ratiocinia, ut docent Suarez *dict. disp. 51. sect. fin. n. 22. & 23.* Bonacina *ubi supra dicta q. 2 punct.4.n.8. alias* 5. Leander *ubi supra q. 14.* Castrus Palaus *ubi supra dicta disp. 6. puncto 13.n* 10. Layman. *tract.5.p 5. c. 8.n.3.* Cornejo *dicta disp.14. dub.2.* Diana *p.4. tract. 2. sub. ref.* 98. & ratio conclusionis est, quia jam tunc cessat ratio fundamentalis dictæ irregularitatis, quæ est implicatio, seu revocatio ad negotia sæcularia; additque *ubi supra,* Suarez *dict.n.23.* maximè hoc procedere, quando sciente, & consentiente creditore, alius ordinari vult, quia si ille contradiceret, & impedimentum opponeret, res
22 esset magis dubia, & sub, dicto *n. 23.* † respondet ad textum *in dicta l. rescripto, & cap præcipimus 93.dist.& dict. l. jubemus §.servus cod.de Episcopis, & Clericis,* non esse impedimento; quia lex civilis, quæ publicis debitis affertur, non potest inducere irregularitatem, nisi fortè sit canonicata, de qua in præsenti casu non constare ait, & dicunt adducti.

QUÆST. II.

An irregulares, sint, qui obligati sunt ad reddendam rationem ex aliquo contractu ut ex mutuo conducto, deposito, aut promissione seu quolibet alio, nullam administrationem continente? Et an illi, qui nimis sunt gravati ære alieno, ob quod depauperati Judicentur? Et an sit irregularis, qui reservata sibi congrua sustentatione bonorum, cessionem, fecit, obligatus ad ratiocinia reddenda? Et num sit irregularis ille qui fidejussorem præstat assumentem in se onus ratiocinii pro se.

SUMMARIUM.

1 *Obligatus debito, ut mutuo, locatione, emptione, & aliis similibus sine administratione, potest ordinari, n. 2. Et quid si debito satisfacere nequit, n. 3.*

2 *Ordinari prohibetur regulariter tantum, qui occasione alicujus administrationis sunt obligati.*

4 *Debita gravia, quæ debitorem depauperarunt nimis, prohibent illum ordinari; veluti si propter illa posset debitor in servitutem redigi, aut in obsequium dari creditori, ut n. 5.*

6 *Milites stipendiarii, Decuriones, & similes, censentur irregulares.*

7 *Feudatarii, nisi in obligatione feudali liberentur, censentur irregulares.*

8 *Pauper privativè sic dictus, prohibetur ordinari, sicut qui caret titulo.*

9 *Cedens bonis, reservata sibi congrua sustentationes, non est irregularis ad ordines.*

10 *Debitor, qui fidejussorem pro debito solvendo constituit, non prohibetur ordinari.*

AD primam quæstionis partem, & ad cæteras ex adductis *q. 1. præced.* jam facilis est res- 1
ponsio, igitur dicendum est, qui gravatus debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus aliis propositis quæstione contractis, non sit irregularis, nec impeditus ordinari, nam ut docent Abbas *quæst. ante penult* Barbosa *n.* 4. Salced. *in praxi ad Bernad.Diz c.20.vers. inter,* talis obligatione, vel lite pendente, ad ordinibus minimè arcetur, & docent etiam Suarez *dict.disp.3 sect. fin. in fine,* Bonac. *de irregularit. q.2. puncto 4.n.3.* Hurtad. *disp.18.* Layman. *lib. 1. tr. 5 p. 5. c. 8 n. 3.* Sayrus *lib 6. c. 14.* Castr. Palao *disp.9 puncto 13.* Leander *eodem tract. disp.5 q 10.* Filiucius *tract.19 c 7 q.6.* & alii communiter, † ex ea ratione, qui in jure inducitur 2
irregularitas iis qui solùm ad ratiocinia occasione alicujus administrationis obligati sunt; quare dicunt, ut hæc lex non debeat extendi ad alios casus, cum sit pœnalis.

Verum limitant Campanil. *cap. 9. in diversorio* 3
Juris Canon. Rub 11. Barbosa *hic dict.n.4.in fin.* in eo, qui maximo onere, & ære alieno gravatus sit, non habens in bonis, ut debitis sat sfaciat, de quo dico *in dubio seq.* vers. *ad secundam.*

Ad secundam quæstionis partem, an depau- 4
perati ære alieno nequeant ordinari? Et juxta proximè dictum videtur absolutè respondendum,

ut

ut sint irregulares. Verum ut clarius expendatur haec difficultas sub distinctione dicendum est duplici capite hunc paupertatis defectum considerari posse, vel privativè, vel contrariè, & hoc ultimo modo docet Suarez, *dicta disp.* 51. *de censuris num.* 25. pari defectum pauperratis illum, qui nimis gravatus est aere alieno, & quamvis de haec irregularitate nihil cautum dicat inveniri, tamen reducitur ad illum titulum, de quo dixi *sub. cap.* 11. *de temporibus ordinat.* qui requiritur ordinandis in sacris. Quare si ut diximus quaest. praecedenti talia, & tanta sunt debita, ut sanè litibus & contentionibus expediri non possint, tunc revera incidatur in obligationis defectum ad ratiocinia reddenda seu quod perinde est ad saecularia negotia peragenda; & sic tali gravato onere, ordinari esse impeditum.

6 Quare ex Majolo, *de irregularitate cap.* 11. resolvit Suarez *supra dicto n.* 25. *&* 26. quod si tale sit debitum, talisque persona, ut juxta civilia jura possit propterea redigi in servitutem, vel obsequium creditoribus, cum aliter non sit solvendo juxta quae latè dico, *infra de solut. cap. Odvard. & de jure Regio in l.* 4. *tit.* 6 *lib.* 5. *recopil.* & juxta brevissimam praxi, de qua dixi, *in cap. fin. de libelli oblat. §.* 5. tunc posse illum defectum reputari moraliter servitutem quandam ait, ut notavit glossa *in l. si fidei commissa §. si rem ff deleg.* 3. vel certè dicit Suarez, ut reputatur veluti quaedam obligatio ad ratiocinia reddenda, & ob id ordines impedtat.

7 Unde inferunt DD. cum Sylvestro verbo *feudum*, & Mayolo *de irregularitate cap* 5. *n.* 5. ut milites stipendiarii, Decuriones, & similes censeantur irregulares, donec de tali debito & obligatione liberentur per *l. quisquis cod de Episcopis & clericis.* † Item & feudatarii, nisi ab obligatione feudali liberentur, saltem per ipsam ordinationem: & de omnibus debitoribus similibus idem firmat Suarez *dicto, n.* 25. *in fine*, ubi commendat videndum Tyraquel. *de primog. n.* 6. *c* 4.

8 Quando tamen privativè aliquis dicitur depauperatus, tunc revera dicitur irregularis ex defectu tituli ad ordines de quo dixi *sub dicto c.* 11. *de temporib. ordinat.* per Trid. *sess.* 21 *cap.* 2 *de reformat.* ubi prohibet ordinari eos, qui patiuntur defectum pauperpatis, carentes congrua sustentatione, qua durante, censeatur inducta irregularitas: etenim Suarez *sub dicta sect. fin. n.* 24. ex communi DD. ex concilio Lateranensi sub Alex. III. *cap.* 5. *p* 1. ait, quod hunc patientes defectum comprehendantur sub defectu legitimi tituli; & sic sine illo ordinati irregulares sint, perindeque irritam ordinationem accipere per *cap. sanctorum* 93. *dist.* quod intelligas ut explicui sub *dicto cap.* 11. *de temporibus ordinat.*

9 Ad tertium quaestionis partem, an sit irregularis, qui reservata sibi congrua sustentatione, bonis cessit; & in hoc dubio firmat Majolus *de irregularit. dicto cap.* 11. *n.* 5. ut quantumcumque aliquis sit debitis oneratus, si bonorum cessionem faciat, reservata sibi congrua sustentatione juxta textum *in dicto cap. Oduardus de solut. liber.* nihilominus maneat ab irregularitate, quia inde nulla contrahitur infamia, quae in jure consideretur. Et quia per concessionem, *dict. cap Oduardus*, cum congrua sustentatione ablatum est omnes impedimentum paupertatis, & obligationis ad raticiocinia reddenda: sequuntur hanc resolutionem idem Suarez *dict sect. fin. n. fin.* Bonacina & Sayrus, *ubi supra* Leander, *d. disp.* 5 *de irregulas.* Castrus Palaus *dicta disp.* 6. *punct.* 3. *n.* 10. & alii communiter.

Ad quartam quaestionis partem, an si debitor gravatus onere maximo fidejussorem constituat, 10 ut pro se solvat, ac ratiocinia reddat, prohibeatur ordinari, & similiter firmandum est, ut non impediatur: quia fidejussore tali constituto, verè cessat doli praesumptio, ut expressè docent Majolus, *ubi supra n.* 14. cum Abbate & aliis, hic Cornejo, *de irregularitate dicta disp.* 14. *dubio* 2 Castrus Palaus *de censuris disp.* 6. *punct.* 13. *n.* 10. Diana *p.* 4. *tract.* 8. *res.* 98. Leander. *dicta disp.* 5. *res. penult.* & Suarez *de cens. dict. disp.* 5. *sect* 3. *n.* 23. *in fine*, cum eodem Abbate, & Majolo in verbis sequentib. *illud tamen certum videtur, si talis persona sufficientem securitatem talis debiti reddat, vel datis pignoribus. vel fidejussoribus, omnino esse immunem ab hac irregularitate.*

QUÆSTIO III.

An obnoxii ratiocinüs reddendis, possint ingredi religionem, ac in ea profiteri, si debita sint certa? Et quid si sint incerta? Et num si non habent spem solvendi, manendi in saeculo? An ingressus religionis, liberet debitorem ab onere restituendi? seu conventus teneatur restituere pro eo? Et an ut solvat teneatur exire de religione, seu ejus professio sit nulla? Et an possit expelli à religione aere alieno gravatus, & de aliis?

SUMMARIUM.

1 *Bulla Sixti V. quae prohibet religionem ingredi, eos qui sunt ratiociniis obligati. Et an aeque de publicis, aut privatis ex* n. 3. 4. & 6. *&* n. 44. & 45. *ubi in quibus locum non habeat.*

2 Cap. legem. unico dist. 53.

5 *Debitores, qui relinquendo bona sua creditoribus, nullam spem habent acquirendi, ingredi possunt religionem, & alii, ut* n. 6. 7. 8. & n. 12. *ubi distinguitur.*

6 *Debitor, cujus patrimonium superat debita, potest ingredi religionem.*

7 *Debitores, qui absque culpa pervenerunt ad egestatem, non prohibetur ex Bulla Sixti V. profiteri.*

8 *Debitores ex sola promissione liberali, vel qui in certis debitis sunt gravati, possunt ingredi religionem,* & n. 27. & à n. 49. ad 53.

9 *Damnatus ad pecuniariam poenam ratione alicujus delicti, potest ingredi religionem, & obligatus ad satisfactionem causa alicujus damni,* n. 10.

11 *Debitor data sufficienti cautione potest ingredi religionem.*

13 *Debitor Domini incerti satisfaciat operibus piis restituendo, & excusabitur, si impotens sit; ita ut non inde ingredi religionem impediatur,* n. 14. & 15.

15 *Debitor impotens solvere, nec per breve tempus spectans, posse satisfacere, impeditur ingredi religionem, si creditores sint incerti, intellige,* ut n. 16.

16 *Debitor jussus aliqua aliena incerta erogare, & ipse consumpsisset, est certi debitor restituere obligatus.*

17 *Debitor certorum, qui habet spem proximam*

ut

ut possit restituere, debet non ingredi religionem, donec solvat, quod si non de proximo speret: non sic ut n. 20. *explicatur à* n. 11. ad 27. & n. 30.

28 *Debitor qui non de proximo spectat posse solvere creditoribus, nequit ingredi religionem secundùm aliquos, secundùm alios sic, bonis cedendo, &c. ut* num. 19. *sed distinguitur, ut* n. 20.

21 *Debitor ut solvat per breve tempus, intelligitur, ut ad summum spectet per triennium, non intrando religionem, nisi judicet cum notabili difficultate posse solvere, ut* n. 23.

22 *Debitor spectare debet ut solvat partem debiti, quando nequit integrè satisfacere.*

23 *Debitoris persona, non sic stricta est debitis, ut ipsa debita sit, & quasi captiva instar servorum.*

24 *Debitor difficilis ad solvendum, satisfaciet tradendo bona sua creditoribus.*

25 *Impotens existimatur, qui absque famæ, & honoris jactura acquirere nequit, maximè cum valdè sit spes incerta.*

26 *Debitor qualiter judicetur, vel non difficilis ad solvendum, ut possit, vel non ingredi religionem, &* n. 27.

27 *Debitor ex mutuo contractu, aut delicto, tenetur spectare, ut solvat, non sic si ex liberalitate sit debitor, non enim promissiones liberales retardant in debitore religionis ingressum.*

28 *Ingressus religionis non liberat debitorem ab onere restituendi, si possit habere unde, ut* n. 29. & 30. *ut si ei aliquid legetur*, n. 31.

29 *Solutio debitorum est juris naturalis.*

31 *Monasterium tenetur solvere debita sui religiosi, cui legato, aut donatione aliquid relinquitur; imo si ejus acceptationem fecit cum onere solvendi debita, ut* n. 33. & 34.

32 *Religiosus non tenetur ad laborandum in Monasterio pro solvendis debitis.*

34 *Religiosus acquirit Monasterio, nisi ære alieno sit gravatus; quia tunc acquiret creditoribus; quidquid arte, labore, industria, vel donatione comparat.*

35 *Monasterium, si sciens ad religionem admittit debitorem, non inde est obligatus in amplius solvere quàm ipse Debitor. ut* n. 36.

37 *Debitor religiosus factus verius est, ut non teneatur exire de religione, ut creditoribus suis solvat, etsi peccarit dolosè intrando*, n. 38. *ubi quod nec tenebitur manibus laborare, nisi de Prælati licentia, ut* n. 40.

40 *Prælatus Religioso debitori, debet dare licentiam, salva regula observantia, ut manibus decenter labores pro solvendo creditoribus.*

41 *Debita civilia non obligant cum tanto onere, ut quis teneatur cadere à statu.*

42 *Professio gravati ære alieno, est valida ipso jure, etiamsi interrogatus à Prælato occultaret debita, si alias non adsit statutum contrarium à Papa confirmatum*, numero 40. & 44.

44 *Bulla Clem. VIII.* anno 1602. *cum Bulla Sixti V, contra debitores ingredientes religionem expediuntur juxta jus commune.*

45 *Bulla Sixti V. non habet locum in Monialibus, nec in recipiendis ad ordines militares equites, quos vulgo* commendadores *appellamus, &c. nec in ære alieno gravatis, si eorum facultates sufficerent, vel si bona relinquant debitoribus.*

46 *Ingressus religionem ære alieno gravatus expelli nequit per Prælatum, si simpliciter admissus fuit ad professionem; secus si sub conditione, ut* n. 47. & 48.

48 *Error qualitatis, etsi absolutè non dirimat matrimonium; dirimit tamen si ponatur consensus actualis in eo, & de præsenti.*

49 *Promittens etiam cum juramento aliquid facturum in utilitatem alterius, non eo minus valet ingredi religionem, aut ad ordines ascendere*, num. 50. *nec damnum resarcire, ut* n. 51. *nisi adsit alia obligatio justitiæ, ut* num. 52.

53 *Debitor ex voto, ut si vovit dare calicem, aut centum alicui Ecclesiæ potest ingredi religionem.*

QUia Barbosa *hic num.* 8. *& fin.* refert Bullam Sixti V. quæ incipit *cum de omnibus*, datam Romæ Kalendis Decemb. 1586. sui Pontificatus anno 3. qua constitutum est, nec ratiocinijs obligati, & qui ita ipsis reddendis sunt obnoxij, ut eorum ingressu in religionem quælibet illis, injurias sive molestia teneatur, possint religionem ingredi nec in ipsa profiteri, etsi in contrarium fiat, professio sit nulla per verba sequentia dictæ Bullæ: *Authoritate Apostolica perpetuò statuimus, & ordinamus, ut hujusmodi ære alieno supra vires suarum facultatum gravati, vel reddendis ratiocinijs obnoxij, & obligati nullatenus recipiantur, & super hoc fiat informatio &c. & omne incontrarium factum irritamus, & annullamus, viribusque, & effectu carere decernimus*; ideò de omnibus dubijs adjectis in hac difficultate, & alijs incidentibus optima inquiritur ratione. 1

Nec est otiosa juris investigatio, cum DD. tractent per textum *in cap. legem unico dist.* 53. & licet attenta decisione illius à religionis ingressu, excluderetur ille, qui publicis ratiocinijs reddendis, non autem qui privatis erat obnoxius, ut tenent D. Antonin. *p.3.tit.16.cap.2.§.3.* Sylvester *in summ.* verbo *religio 2. q.6.* Armilla *eodem verbo n.5.* Tabiena *n.* 11. † Nihilominus tamen vigore dictæ constitutionis, obligati, & publicis, & privatis ratiocinijs reddendis, ab ingressu religionis prohibentur, ut colligunt ex adductis verbis dictæ constit. Fr. Eman. Rodrig. *quæst. regul. tom.3. q.* 10. *art.* 11. Fr. Ludovic. Miranda *in manuali prælat. tom.1.q.17.art.6.* Salced. ad Bernard. Diez *in pract. cap.20. in fin.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.4.c.18.n* 29. Suarez *tom.3 religion. lib.5.cap.7. n.20.* Barbosa *hic, in dicto cap. unic. 58. dist.* ex eo quia cum dicta constitutio absolutè, & absque ulla distinctione inter publica, & privata ratiocinia loquatur, de omnibus sit intelligenda: *argum. leg. de pretio. ff. de Publiciana in rem. act.* 2 3

† Sed Sanchez, Suarez, Bernard. Diez *dict. c* 2. Barbosa *in dict. cap. legem unico 53. dist. num.* 3. & Naldus verbo *Religiosus in summ. n.* 2. limitant in eo, qui secundùm prudentis viri præsumptionem sine lite, aut magno gravamine, vel distractione, potest rationes reddere; quia hujusmodi ratiocinia religionis ingressum non impediunt, ut colligunt ex adductis verbis Bullæ in vers. *vel in reddendis ratiocinijs ita obnoxios, vel ex hujusmodi causa lit. vel molestia eis jam illata, vel timendum sit non feratur.* 4

5 Et explicantes alij multi Bullam prædictam
dicunt ut possint debitores, si ralinquant bona,
quæ habent creditoribus suis, & nulla sit spes,
ut in sæculo manendo, fiant potentes ad solven-
dum ingredi religionem: sic Sanchez *in summa*
tom.1.lib.4.cap.19.num.36. Bartholom. de Bechia
in praxi novitior.disp.2. dub.13. num.15. Portel. *in*
dub. regul. verb. *novitius num.16.* David. Amaudem
in decalog. præcept.7. disp.18. num. 17. Miranda *in*
manuali Prælator tom. 1. quæst.17.art.7. Rodriguez
in compend. quæst. regul. ref. 101. num. 10. Faustus
in Thesaur. Religios. lib. quæst.134. num.5. Portel. *in*
dubijs regul. verb. *novitius n. 16.*

6 Et iterum Salced. *supra dict. cap.2.* quem sequi
videtur Barbosa *hic num. 8. in fine*, advertit quod
si patrimonium illius, qui profiteri vult longa
administratione superat, nec rationes ita involutæ
sunt, nec molestia aliqua quovis quæsito colore
inferri possit, non præstaret hoc impedimentum
7 ad religionem profitendam. † Et aliqui plus ad-
dunt Bullam Sixti V. non extendi ad eos, qui
absque sua culpa pervenerunt ad impotentiam
solvendi creditoribus, probantes sic ex ipsis ver-
bis Bullæ ibi multi, *dectores post delapidatam*
rem familiarem, Bechius *ubi supra*, & Bonacina *de*
restit. disp.4.quæst fin.puncto 2 §.1.num.8. ubi errans
in nomine Papæ posuit pro Sixto V. Pium V.
Diana *part.4 tract 4. ref. 82.*

8 Imo & DD. adducti, Sanebez, Bechius,
& Diana proximè relati dicunt *in dicta consti-*
tutione Sixti V. non comprehendi debitores ex
sola promissione liberali, vel qui in certis debitis
9 sint gravati; † Et idem Sanchez addit, ut nec sub-
dicta Bulla comprehendatur damnatus ad pecu-
10 niariam pœnam ratione alicujus delicti. † Nec
obligatus ad satisfactionem pecuniariam causa
alicujus damni, vel injuriæ illatæ; ut qui v.g. vir-
ginem defloravit, & in hoc dissentit Miranda,
11 ubi *supra*. † Et idem Salced. *dicto cap. 29. in fine*,
quem refert, & sequitur Barbosa, *hic dicto n. 8.*
in fine, addit dict. constitutionem non obtinere,
quando ante Religionis ingressum sufficiens cau-
tio præstaretur, qua fidejussores se ad reddendas
rationes obligarent; sicut debitores principales, ut
supra dixi.

12 Itaque Suarez *tom. 3. de religione lib. 5. cap. 7.*
num. 2. Ægidius Trullench. *in opere morali lib.2.*
cap.2.dubio 22. num.2. & alij dicunt, quod quando
debitum est certum, & potest debitor illud sol-
vere ante ingressum, non possit licitè ingredi;
quin prius solvat. Quod si solvendo non sit; ita
ut impotens sit simpliciter in re, & in spe; quia
in præsenti non habet unde restituat, nec sperat
habere, nam & ignorat artem, qua id lucretur
etsi quid comparare sperat, toto illo indiget ad
sui sustentationem, licitè ingrediatur religionem;
quia perinde excusatus est a solutione debiti, ac
si nihil haberet; non enim ullam injuriam facit
creditoribus ingrediendo cum inanis sit actio cre-
ditoris, quam inopia debitoris excludit Alia dico
in vers. *ad tertiam si est spes.*

13 Ad secundam quæstionis partem quid respon-
deatur, quando debita sunt incerta: etenim Na-
varr. *in comment. de regul. num 6.* vers. *quartum*, &
comm.2. num.2. num 42. & num 60. Munozius de
Scobar *de ratiocinijs quæst. 3. à num. 3.* Azor. *instit.*
moral. p.1. lib.12. cap.1 quæst. 5. Fr. Eman. Rodri-
guez *tom.2. quæst. regul. 61. art. 6. & tom. 3. quæst. 10.*
art 9. & 54. Sayrus *in clavi Regula lib 10. tract. 5.*
cap.7. num. 13. cum multis sequentibus Ludovic.
Miranda *in manuali Præl. tom. 1. quæst, 27. art. 6.*
& 7. latè Sanchez *in decalogo lib. 4. cap. 19 à*
num.29. Barbosa *hic num. fin.* firmant Sixti V. Bul-
lam non habere locum in debitis incertis, & in-
determinatis, quorum Dominus sciri, & inveniri
non potest; & ut satisfaciat talis homo bona ha-
bens si ea tribuat religioni, vel pauperibus, aut
alijs operibus pijs. † Quod si impotens sit ad resti- 14
tuendum excusabitur ab ea, ac consequenter po-
terit ingredi religionem; sic ut non teneatur prius
quærere, aut lucrari unde restituat: ita ex com-
mun. cum Sanchez & Suarez *supra*, docet Trul-
lench *dicto cap.2. dub.22. num.1.* ad plures casus vi-
dendus *in toto illo & in cap. à num.9.* pro dicta Bul-
la Sixti.

Imo ait, ut nec per breve tempus spectare te- 15
neatur, etiam si certo speret juxta illud habitu-
rum unde solvat; quia cum nullæ certæ personæ
sit satisfaciendum non multùm intererit credito-
ribus, etiam si omittatur propter præsentem im-
potentiam nam si ex pijs eleemosynis aliquod spi-
rituale commodum posset in eo redundare, hoc
posset facilè per orationes, & alia religionis opera
supplere. † Quod tamen intelligunt Sanchez 16
dicto lib. 4. operis mor. cap. 19. num. 4. & alij per
eum, quando debet nomine proprio illa; quia si
jussus est alienis aliqua incerta erogare, & ipso
consumpsisset, non reputaretur, ac debitor incer-
torum sed debiti certi, & ita de eo judicandum,
ac debitore certi debiti, ut jam dictum est.

Ad tertiam quæstionis partem de illo, qui spem 17
non habet solvendi, manendo in sæculo? in quo
dubio potest distingui inter spem proximam, &
remotam non habendi; nam si habet spem proxi-
mam habendi, tunc non posse ingredi religionem,
communiter probant adducti DD. quia in tali
casu moraliter non est impotens ad solvendum,
inter quos Diana, *dicta ref 82. in fine p.4. tract.4.*
Unde etsi debitor actu impotens sit, sperat autem
diurno labore, & industria, vel alia via paulatim
solvere si brevi tempore queat persolvere, non
valebit ante solutionem integram religionem in-
gredi,

Tota erga difficultas est, quando non posset 18
solvere, nisi per longum tempus, in qua duplex
est sententia. Prima asserens, ut non possit ingredi;
alias peccet contra justitiam ex eo, quia propter
opus pium, non est omittendum præcepti opus,
cum ex præcepto juris naturalis, & Divini tenea-
tur debitor solvere; & consequenter uti medija.
ut solvat, ad quæ se impossibilitat religionem in-
grediendo. † Alia, quæ docet hunc debitorem sa- 19
tisfacere bonis cedendo in creditorum favorem,
nec teneri expectare in sæculo, donec solvendo
sit, sed posse statim ingredi religionem, si non
potest sine longa mora creditoribus satisfacere,
sine dubium sit pecuniæ. sive personalis obsequij,
aut actionis, sive debitum sit contractum ex re
accepta, ut in mutuo, sive ex promissione spon-
tanea, etiam ex obligatione justitiæ; hanc am-
plectuntur D. Thom. *2.2. quæst. ultima art.6. ad 3.*
& ibi, Cajetan. Angel. verbo *Religiosus num. 6.*
Sylvester. *Religione 2. q 4.* Villalobos *in summa 2.*
p tract.35. dif.7. num.5. Primam verò Navarr. *in*
manuali tom. 1. de regular. num.7. & tom.2. n.42.
Medina, Corduba, Bonacina. *disp. 1. de restit.*
q ult. puncto 2. §.1. num. 1. & alij, quos citat Sua-
rez, *dicto tom. 3. de religione lib.5. cap.7. num.3.* &
inquam se inclinat, *n. 12.*

Ego verò utramque ut veram admitto cum se- 20
quenti

quenti declaratione; quia si debitor manens in
sæculo, non posset brevi temporis spatio acquire-
re bona, quibus solvendo sit, quia si artem co-
lat, vel munus obeat, vel ingenio, & industria va-
leat, quibus brevi in sæculo comparare possit bo-
na ad solvendum; tum quidem nequeat religio-
nem ingredi juxta primam adductam sententiam;
at si diu esset in sæculo commorandum, ut hæc
adquirere posset; tunc juxta secundam sententiam
integrum esset ei religionem ingredi; sic ut nec
teneatur spectare ad tempus, ut tenuerunt etiam
Navar. *tom. 1. de regularib. num.* 8. specialiter *in ra-
tione* 5. *&* *in solut. ad* 4. Azor. *lib. 12. mor. cap. 1. q* 5.
Navarro *lib. 4. de restit. cap. 4. dif. ult. num.* 78. *&* 79.
Lessius *lib. 2. cap. 16. dub. 8. num.* 72. *&* 73. latè, &
benè alias declarationes adducens Ægid. Trul-
lench. *in opere morali dict. lib. 2. cap. 2. dub.* 22.
ex num 3.

21 Solent autem DD. dubitare pro majori intelli-
gentia hujus dubij, quod tempus dicatur breve in
prædicto casu, & Lessius *lib 2. de Just. cap. 41. du-
bio 3. num.* 32. Azorius *p. 1. inst. mor. lib. 12. c. 1. q.* 5.
docent tunc dici breve tempus, quando debitor
paucis annis satisfacturus creditur. Et Major *in*
4. *sent. dist. 38. q. 17. concl.* 2. ponit tempus duorum
vel trium annorum, & Sanchez *in summa tom.* 1.
lib. 4. dict. cap. 19. n 8. duorum annorum, sed Suarez
de relig dicto tom. 3. lib. 5. c. 7. n 2. unius anni, quas
opiniones refert Diana *dict. p. 4. tr. 4 res.* 82. *in fin.*
& prædicto biennio videtur sentire, Trullench.
supra sub num. 4. Navarrus *ubi supra dicta num.* 8.
vers. *quinto fecit*, ait expectatis uno, vel altero an-
22 no. * Et Sanchez, dum ait, ut sufficiat expecta-
re biennium addit hoc quidem esse expectandum
non solùm quando adest spes integrè solvendi de-
bita, sed etiam quando eo potest notabilis pars de-
biti solvi (secus quando est modica) quia eadem
est ratio totius debiti, & illius notabilis quanti-
tatis.

23 Et ita Sanchez, & Trullench. *ubi supra* decla-
rando rationem D. Thomæ *dict. art* 6. dicunt quod
si eo tempore expectato spes est fore ut absque
notabili difficultate solvendo sit, tunc debeat ex-
pectare; quod si esset notabilis difficultas, non sit
sed possit statim ingredi religionem: nam cum
persona debitoris non sit ita pro debitis adstricta,
ut ipsamet debita sit, & quasi captiva instar servo-
24 rum, * sed cum tantùm obligata sit ad illis satisfa-
ciendum sola ejus bona erunt priori modo alli-
gata, & quod satisfaciet utrique quando moraliter
est impotens ad satisfaciendum, si bona, quæ habet
creditoribus tradat; eo quod reputetur moraliter
ad satisfaciendum impotens quando, aut non pro-
ximè, aut absque magna difficultate est compara-
25 turus bona, quibus solvat. † Quia sicut reputa-
tur impotens, qui absque famæ, vel honoris jactu-
ra acquirere nequit, sic qui non potest absque
magna difficultate, vel absque maximo boni spi-
ritualis detrimento, quale est diu expectare in sæ-
culo, amittendo maximi status religiosi emolu-
mentum, maximè cum valde sit spes incerta eo
tempore acquirendi, eo quod morbo, & alijs de
causis impediri valeat. Quare & benè Navarrus
dicto lib 4 restit cap. 4. dif. ultim num 79. in hoc ca-
su non esse aliquod religionis privilegium excu-
sans, sed impotentiam moralem excusare: hæc
Trullench. *dict n. 4. in fine*, qui & alia refert pro in-
tegro intellectu *toto n.* 5.

26 Ex quibus infertur quod si omnibus spectatis
circumstantijs proximè adductis, dubium esset ra-
tionibus hinc inde urgentibus, an expectato eo
tempore, & absque notabili difficultate posset de-
bitor bona comparare quibus solvat in tali du-
bio non posse debitorem religionem ingredi; quia
professio stat pro creditoribus, sed si rationes sint
utrimque probabiles integrum esse debitori
quamcumque partem etiam minus probabilem
amplecti, probat Ægidius Trullench. *dicto cap.* 2.
lib. 2. oper. mor. dubio 20. *num.* 6. ut contingit in casu
diversarum opinionum, de quibus late dixi *sub
tit de feriis infra*, & docent Bonacina *disput.* 1. *de
restit. dict. quæst. fin. puncto* 2. §. 1. *num.* 3. † Sanch 27
ubi supra num. 9. qui & *num.* 10. addit omnia supra
dicta intelligenda esse, quando debita nascuntur
ex mutuo contractu, aut delicto; nam si ex sola li-
berali promissione oriuntur, existimat nunquam
teneri in sæculo remanere, ut ea solvat; quia eæ
liberales promissiones ita videntur intelligendæ,
ne religionis ingressum retardent; ut latius pro-
bat idem Trullench. legendus *dict. dubio* 22. *en
num.* 7.

Ad quartam quæstionis partem an ingressus re- 28
ligionis liberet debitorem ab onere restituendi?
Et applicabis hic, quæ adduxi *sub cap.* 1. *de filijs
Præsbyteror. An ingressus cum professione tollat ille-
gitimitatem? & in cap* 16 *de judicijs quæst.* 4. 5. 6.
& 7. in quo dubio ex dictis etiam respondetur
sub vers. *ad tertiam*, siquidem ex diversitate sen-
tentiarum idem concludere videntur DD. hic refe-
rendi; affirmantium verò sententia fundatur; quia
liber homo non obligatur quoad personam suam
sed tantùm quoad bona; & sic bonis cedendo li-
beram remanere personam; ita D. Thom. 2. 2. *q. fin.
art. 6 ad* 3 *ibi* Cajet. Palud. *in 4. disp. 38 q. 4. art.* 3.
concl. 3. Angel. verb. *religiosus* §. 16. Sylvester verbo
religio 1. *q* 4. D. Anton. *p. 1. tit. 11. c* 2. §. 1. sentire vi-
dentur. † Sed quia solutio debitorum est juris natu- 29
ralis; ideò negativam sententiam tuentur, & sequun-
tur Medina *cod. de rest q. 3. concl.* 8. Navar. *comm.* 1.
de regul num 8. Valentia *tom 3. disp. 5. q. 6. punct.* 7.
Molina *de tom. 3. poster. disp* 757. *de justitia*, & alij
ideo sub distinctione, ut *supra* resolvimus res-
pondendum est. * Nempe ut si quis brevi tem- 30
pore in sæculo manendo tantùm lucraturum se
existimet, ut debita sua; vel integre, vel secundùm
magnam partem solvere possit ad hoc obligetur;
secus autem si longo tempore, quia tunc non te-
nebitur sectare imo poterit illico religionem in-
gredi: ita Lopez *instruct. p.* 1 *cap.* 29 Azor. *tom.* 1.
inst mor. lib. 12. cap. 1. q. 5. Lessius *lib* 12 *cap. 16 du-
bio* 8. Diana *p. 3. tract. 2. res* 41. Sanchez *in summa
tom. 1. lib. 4. dict cap.* 19 *num.* 8. qui ambo putans
in tali casu spectandum esse biennium.

Notant verò idem Sanch. *num.* 4. Diana *dicta* 31
res. 41. in fine, cum Paludann, Angelo, & Sylvestro
quidquid in contrarium asserant Azorius, & Mo-
lina, quod si post religionis ingressum hæreditate
legato. vel donatione &c religiosi aliquid acqui-
ratur tenetur monasterium illius debita solvere.
* Et quod non tenetur Religiosus ad laborandum 32
in monasterio pro solvendis debitis Navar. *tom.* 2.
de regular. num. 42. Ægidius Trullench. *dicto lib.* 2.
cap. 2. dub. 22. num. 25. & Suarez *tom.* 3 *de religione
lib. 6. cap. 10 num* 4. late Sanchez *lib. 7. oper. mor.
cap. 31. num.* 3. cum Abbate *in cap. in præsentia de
probat.* * Qui dicunt quod si religio acceptavit, 33
& se obligavit ad solvenda debita, teneatur etiam
si Religiosus profitendo nulla secum bona defe-
rat, aut postea relinquantur illi; si autem non se
obligavit monasterium, sed fuit hæres hujusmodi

professi tenebitor debitum illius solvere juxta vires hæreditatis tantum, seu honorum, quæ ex illo Religioso acquisivit ex ea ratione, quia cum hac obligatione subeat ratione eorum bonorum non ampliori esse debet quantitate; & ob id dicunt ut teneatur monasterium solvere debita professi ex bonis, quæ postea sorte legato, vel hæreditate testamentaria, vel sua opera, & industria, vel donatione Religiosus acquisivit.

34 Nec obstat illa regula juris, quidquid Religiosus acquirit, monasterio acquirit, cum debeat intelligi, nisi Religiosus ære alieno gravatus sit, & ad professionem admissus; tunc enim dicunt Doctores quod non religioni; sed creditoribus acquirit quidquid arte, labore, industria, vel donatione comparat; quia cum per professionem juri creditorum derogatum non sit, sicut ante professionem tenebatur Religiosus hic ex dictis bonis solvere creditoribus ita similiter monasterium in ea bona succedens teneatur hoc pacto limitant DD. dictam regulam de qua latissimè dixi *in dict. cap. in præsentia de probat.* Quid si bona aliqua monasterium non acquiserit ex hujusmodi professo ad nullam solutionem teneri monasterium, resolvunt Suarez *supra*, Sylvester verbo *religio* 8. *num*, 3. *ex cap. delictum de regul. juris*, Trullench, *dicto num.* 25. *in fine*; cum religio nihil debeat, nec obligatio professi quæ personalis est, queat transire, ex vi illius professionis in monasterium.

35 Dubitant verò multi, an si monasterium sciens; admisit ad professionem ære gravatum, teneatur pro eo solvere aliqui possunt affirmare cum videatur cooperari, & consentire injuriæ, & injustitiæ, quæ infertur creditori per professionem, per quam
36 impossibilitatur restitutio. † Tamen verius est; ut non teneatur ad restitutionem, ut docent Bonacina *disp.* 1. *puncto* 2. §. 1. *num.* 7. Trullench. *supra dicto dubio* 22. *num.* 26. per multa, quæ dixi *ibi num* 21. 22. & 23. dicentes satisfacere, si professo concedat facultatem ad procurandam restitutionem modo licito, de quo *infra hic* in dubio sequentibus, quorum ea est ratio; quia non est plus obligandus conventus quam ipse professus, sed iste satisfacit prædicta faciens, ita & conventus.

87 Ad quintam quæstionis partem an professus, ut solvat debita in sæculo contracta, teneatur exire de religione? Et quia hæc difficultas dissolvi valet ex proximè dictis, & de ea scribant latè adducti, & Suarez *dicto tom* 3. *de religione lib.* 6. *cap.* 10. *ex num.* 2. Villalobos *in* 2. *p. summa tr.* 35. Navar, *tom.* 1. *de regular. num.* 7. & *comm.* 2. *n.* 42. & 44. Palacios, Medina, & Angles citati a Suarez *supra num.* 5. Sanchez *lib.* 4 *oper. mor. cap.* 49. *n.* 14. & 15. *ad* 20. idem Navar. *cons.* 72 *num.* 7. & *lib.* 3. *de relig. in* 2. *edit.* Manuel. *tom.* 2. *cap.* 6. & cum alijs Ægidius Trullench. *in opere mor. lib* 2. *c.* 2 *dub*, 22. *ex num.* 18. ideò resolutivè respondeo quod professus ære alieno gravatus, quando professio fuit licita, non tenetur exire de monasterio ad debita solvenda; quia si potuit ingredi, ut diximus quo
38 pacto poterit esse obligatus exire. † Nec tunc tenebitur proprijs manibus laborare, vel alio modo procurare ut satisfaciat, teneri tamen, si habeat superflua ex illis satisfacere, concluduut; & hoc revera patet, cum, & monasterium teneatur ex relictis professo solvere juxta dicta sub vers. *ad*
39 *quartam.* † Imò etsi professus illicitè ære alieno gravatus profitendo peccaverit, sed non inde tenebitur exire è monasterio, ut creditoribus satisfaciat, nec ibi aliquid agere contra decentiam habitus, prædicti resolvunt. * Tenebitur tamen 40
Prælatus dare professo licentiam, salva regulæ observantia, ut manibus decenter operetur ad restituendum ut pingat, vel scribat, & ijs similia &c. ita tenendum. * Ita tenendum, ut adducti exem- 41
plificant etsi eorum aliqui dicant, ut teneatur exire quod non est admittendum, cum debita civilia non obligent cum tanto onere; ut teneatur quis à statu cadere.

Ad sextam quæstionis partem, an professio 42
gravati ære alieno, sit ipso jure nulla, aut veniat annullanda? Breviter etiam respondeo validam esse, etiam si interrogatus à Prælato occultaret debita dummodo religio non habeat statutum à Papa confirmatum, quod irritam, & nullam faciat progressionem. Prima pars probatur; quia nullum impedimentum reddit personam simpliciter & absolutè incapacem ad profitendum de jure naturæ, nec irritat, nisi carentia usus rationis, & 43
ex alijs fundamentis quæ adducunt referendi. * Secunda pars, quia quoties interrogatus tacet impedimentum quod non est substantiale juxta illius religionis à sede Apostolica confirmata, quæ in casu irritam redderet professionem, valet professio, ut docent Sanchez *lib.* 5. *mor. cap.* 4. *num.* 75. Suarez *tom.* 3. *de relig. dicto lib.* 6. *cap.* 5. dicentes quod impedimentum æris alieni, ut patet ex adductis à *num.* 1. hic, ex se non est substantiale, nec facit irritam professionem, & ex alijs pluribus exemplis, utpote de celante se laborare morbo Gallico aut alijs impedimentis, quæ statui Religioso substantialis non sunt de quo latè scribunt adducti à Diana *p.* 4 *tract.* 4. ex Rota *decis.* 346. *num.* 2. apud Fatin. Miranda, Hieronymo Rodriguez, & ex DD. per textum *in cap. sicut nobis*, & *cap. sicut tenor de regularibus*, ubi latè dico. * Et sic tenendum non solùm in casu nostro de jure communi, verùm jam hodie contra dispositum in Bulla Sixti V. adducta à *num.* 1. quæ professionem annullavit cum alia Bulla, scilicet Clem. VIII. anno 1682. quæ incipit, *in suprema Ecclesia Catholica tomo* 3. *Bullarij pag.* 129. eam moderaverit, reducendo illam ad terminos juris communis, etsi illam Sixti V. reliquerit observari, quatenus ad pœnas ibi impositas contra illicitè profitentes, & illicitè ad eam recipientes, & sic hodie valere professionem gravatorum ære alieno; docet eum Sanchez, Suarez, Bonacina, & alijs legendus omnino, Ægidius Trullench. *dict.* 45
lib. 2. *oper. mor cap.* 2. *dubio* 22. *ex num.* 10. * Ubi *num.* 11. dicit dictam Bullam Sixti V. non habere locum in monialibus, nec in recipiendis ad ordines militares equites; quos vulgò *commendadores* appellamus, nisi recepti fiot Clerici, nec ære alieno gravatos in ea comprehendi, quando eorum facultates sufficiunt, nec qui debita contraxerunt supra eorum facultates, si omnia bona creditoribus relinquant; item nec in alijs casibus jam adducti in principio cum Sanchez *ibi dicto cap.* 19. *n.* 23. 25. 26. 28. & 29. Diana *dicto p.* 4. *res.* 82. qui alios adduxere.

Ad ultimam quæstionis partem, an ære grava- 46
tus possit per superiorem expelli à religione? Et licet Sanchez *lib.* 3. *oper. mor. cap.* 23. *num.* 4. Suarez *lib.* 3. *de relig. cap.* 12. *num.* 16. dicant quod potest expellere Prælatus illum Religiosum à religione, etsi professionem emisisset: tamen idem Sanchez *lib* 5. *summa cap* 4. *num.* 58. cum alijs

Fi.

Fr Eman. Rodriguez *dict. tom.3. reg. quæst.* 17. *art.* 9. cum aliis dicunt hanc non esse causam justam expellendi illum, quia cum res sit gravissima gravissimam causam exigit, qui etsi loquantur de occultante morbum gallicum, idem videri dicendum probat Ægidius Trullench. *oper. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dubio* 22. *num.* 15. & 16. in occultante debita, aut aliam qualitatem non substantialem, nec jure requisitam: imo & Sanchez *num.* 56. & 58. loquitur generaliter de occultante quodcumque vitium non substantiale.

47 Quod ego sic teneo ex dictis *num præced.* quia cum in omnibus eadem sit ratio, debeat perinde eadem esse juris dispositio, ut concludit *dict. num.* 16. Trullench. sed Sanchez, & Suarez dum amplectuntur contrariam sententiam in principio numeris præcedentis loquuntur, non quando simpliciter fuit per superiorem receptus ad professionem ære alieno gravatus debitor, sed quando sub conditione, nempè expressè prolata à Prælato, *Si est ære alieno gravatus non te admitto*: nam licet professio fuerit valida manet tamen

48 ejus effectus dependens à voluntate Prælati. † Sicut probant de matrimonio carnali Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 18. *num.* 21. Ledesma *in summ. de matrim. cap.* 11. *conclus.* 4. & alii dum dicunt quod etsi qualitatis error absolutè non dirimit tamen quando ponitur consensus actualis, & de præsenti iniquitate, quæ etsi de per se non vitiet, vitiet supposita voluntate contraria expressa nolentis contrahere, nisi si appareat de tali qualitate, *ut contraho tecum, si sis Dives*, & illa sit pauper de quo alibi dico latè.

49 Pro complemento notandum est, quod si aliquis promittit; etiam cum juramento homini aliquid in ejus utilitatem facturum posse eo non facto religionem ingredi nisi. aliàs injustitiam commiserit: ita docent Sanchez *in opere mor. dict. cap.* 19. *num.* 31: Villalobos 2. *part. summa tract.* 35. *dif.* 7. *num.* 4. Ægidius Trullench. *dict. c.* 2. *lib.* 2. *dubio* 22. *num. fin.* ex eo quia his obligationibus inest tacita conditio, hæc nisi transitus ad religionem placeat, imo juxta speciem textus nostri idem putat Sanchez propter eandem rationem, si postea sic promittens ad ordines promoveri velit

50 ut jam dixi *sub. quæst*, 1. & 2. † Imo addit idem *n.* 34. ut non teneantur hic per alium rem promissam perficere, nec resarcire damna sequuta, cum fides servanda non sit eo quod ei contractui tacitè insit relata conditio, nisi ad religionem eligat transire promittens.

51 Fallunt hæc in casu, quo alia adest obligatio Justitiæ contra ipsum promittentem, ut aliquid restituendi ratione injuriæ, sive damni illati: nam tunc dicunt idem Villalobos, & Trullench. ac Sanchez. *n.* 32. & Azor. *lib* 11. *mor. c.* 15. 4. Bonacina *disp.* 1. *de rest. q. fin. puncto* 2. §. 1. *n.* 45. & 46. de tali promittente sic dicendum, & judicandum sicut de adstricto aliis debitis, juxta quæ *supra* diximus *hic*, & quæ dixi *quæstion.* 1. & 2. nostri textus.

52 Secondo ex eodem capita dico cum eodem Ægidio Trullench. *dict. dub.* 22 *cap.* 2. *lib.* 2. *operis moralis*, & Suarez *tom.* 3. *de relig. lib.* 5. *cap.* 7. *n.* 1. quod si quis debitor si tantum ex voto ut si vovit dare calicem, aut centum alicui Ecclesiæ, possit ingredi religionem non soluto eo debito, sed in religionem commutando, & quod possit inquam relinquere parentibus sua bona.

QUÆST. IV.

An si ordinati, sive professi, qui ære alieno gravati erant, & ad ratiocinia obnoxii conveniantur à creditoribus suis, debeatur de eorum causa cognosci coram Ecclesiastico, aut coram Laico? An Episcopus possit compellere administratores piorum locorum ad rationem reddendam, seu semel redditam iterum ad illam compellere? Et an minor 25. annis, qui alienа administravit negotia rationem reddere teneatur? Et an non obstante liberatione tutori, à minore possit ab eo iterum ratio peti? Ubi de computationibus, & calculationibus factis à Tabulariis? Et an qui tenetur reddere rationem, possit antea condemnari ad certam summam

SUMMARIUM.

1 *Clericus effectus post delictum, num puniatur à laico, remissivè. Et quando nec incarcerari valeat ac puniri in persona à Laico etsi aliter in bonis.* ut numero 17. 18. 19. & 20.

2 *Clericus, aut professus an conveniantur coram Laico super ratione reddenda tutelæ vel administrationis, sibi commissæ per Laicum, & n. 4. ubi quid de Clerico qui habet privilegium ne conveniatur coram illo. Sed de veritate*, à n. 8.

3 *Clerici officia publica exercentes, & acceptantes de manu laica, an debeant coram Laico conveniri sine strepitu judiciali. Et de veritate*, ex n. 8.

5 *Clericus pro malè gestis administrationis sibi commissa potest à Laico incarcerari secundum Archidiaconum*, quod non est ferendum, ut *n.* 8. & 9. *cum aliis.*

6 L. 118. styli, l. 5. tit. 10. p. 6.

7 *Episcopus, qui bona Principis administravit, si fugit incarcerari valet, quousque rationem reddat; verius est ut coram Metropolitano*, ut n. 8 & 9.

8 *Judices Laici sunt ad judicandum de Clericis incapaces.*

10 *Clericus, qui aliquo pacto, vel modo se submittit sæculari Judici, graviter est puniendus.*

11 *Judex Laicus nequit de facto cognoscere contra Clericum rei spiritualis, si jus sit inseparabile ab ipso facto.*

12 *Clericus obligatus ratiociniis sæcularibus, si incarceraretur, debet esse per Judicem Ecclesiasticum, nisi esset suspectus de fuga.*

13 *Clericus si miserationis causa administrationem admittat venit conveniendus coram Judice suo Ecclesiastico. Quid si lucri causa oum.* 14.

14 Cap. Episcopus 38. dist.

15 *Clericus per pactum expressè nequit jurisdictionem Laici prorogare*, & n. 16.

16 *Cler*

16 *Clericus falsum testimonium, coram Laico præstans, qualiter ab eo valeant puniri remissivè.*

17 *Clericus acceptans de manu Laici administrationem qualiter cum interventione Judicis Ecclesiastici sit obligatus ad rationem reddendam.*

18 *Laicus Judex num possit contra Clericum depositarium procedere per executionem bonorum etiam Ecclesiasticorum.*

20 *Clericus, aut Religiosus factus nunquam pro administratione privata, seu contractu inter partes, valet coram Laico conveniri.*

21 *Ratio sumptuum fabricæ cujuscumque Ecclesiæ reddenda est per Parochos, œconomos, sive administratores proprio Episcopo, aut Prælato. Et quid de fabrica Cathedralis, ut* n. 22. & 23.

23 *Ecclesiarum administratores, Hospitalium, ac piorum locorum tenentur rationem reddere sumptuum fabricæ Episcopo, nisi aliter institutione dispositum sit.*

24 *Episcopus nequit plures in anno rationem administrationis petere, si ratio semel petita fuit finalis, aliter verò sic, nisi in prima calculatione esset erratum, ut* n. 25.

25 *Calculatio iterum peti potest, docto de errore, vel quando dolosè reddita fuit: sic intelligenda dicta,* numero 26. & à numer. 41. 52. & 53.

27 *Administrator omnis rerum alienarum tenetur ad redditionem rationis suæ administrationis, alias interpellatus non reddens, tenetur ad interesse, ad librum rationis conficiendum,* n. 28.

28 *Librum rationem non conficiens administrator, obnoxius est, ut contra eum valeat in litem jurari.*

29 *Administrator ne dum tenetur reddere rationem, sed potest conveniri ad solutionem reliquarum, &* num. 32. & 33.

30 *Administratores, seu quilibet alii obligati ad rationes reddendas, ad quatuor sunt obnoxii.*

31 *Episcopus potest procedere executive in Laicos pro rationibus reddendis piorum obligando ad solutionem, &* n. fin.

33 *Administrans negotia, nullo prætextu excusatur à reddenda ratione, etiam si statuto caveretur, ne minor posset contrahere, nisi adhibita certa solemnitate,* n. 34.

34 *Rationis reddendæ obligatio est juris naturalis.*

35 *Rationum reddendarum obligatus ad reliquorum solutionem censetur, etiam obstrictus.*

36 *Ratio minori reddita facta majori iterum ab eo, quando peti possit etiam si liberationem tradidisset ejus administratori,* n. 37. & 38. *& de ratione,* n. 29.

39 *Rationis redditio actualis requiritur in ea, quam præstat curator minori sic ut nec sufficiat confessio, & fraudes vitentur, nisi liberatio minoris esset antiqua ut* n. 40.

40 *Obliviones, & alia succedunt tempore annorum* 20. *& sic curator non compelletur denuo reddere rationes minori.*

41 *Divisorum, & calculatorum materiam qui agant.*

42 *Computatio rationum à tabulariis facta non habet sententiæ vim, nisi Judicis sententia confirmetur. Quæ retractari poterit intra certa tempora vide* n. 43.

43 *Calculi retractio non habet locum, quando calculatio facta partibus, non solum continet computationem, sed etiam pactum, aut transactionem generalem, aut specialem, nisi in ipsa error intervenisset expressus, ut* num. 44.

45 *Calculus ob modicum errorem non retractatur.*

46 *Calculator qui solet vocari,* rationarius, partitor seu computator, *potest esse pubes* 15. *annos excedens de jure in praxi ad judicium major annis* 18. *ut* num. 47. & 48. *ubi declaratur.*

47 L. Jurisjurandi 7. §. dubium ff. de operis libertorum.

48 L. 1. §. Ludi quoque ff. de Variis, & extraordin. cognitionibus l. 4. cod. de profes. & medicis.

49 L. 1. §. præterea ff. de contraria actione tutelæ.

50 *Administrator ullus tenetur, nec obligatur ad restituendum aliquid ante rationem dispunctam, ut* n. 51. & 52.

52 *Instrumentum societatis nequit executioni mandari, ante rationem redditam inter eos eos.*

53 *Calcula computorum legitimè dispuncta executione mandantur.*

54 *Administrator, tutor ac curator quilibet, finito officio, per executionem compelluntur ad rationem reddendam.*

55 *Episcopus non impeditur illico computa piorum locorum executioni mandare, quamvis administrator appellat, etsi admittatur ejus appellatio.*

AD primam quæstionis partem, de qua DD. plures per textum, & glossam *hic* tractant occasione illius generalis quæstionis, ad delicta commissa à Laico ante Clericatum, seu religionis ingressum, possint post puniri ab eodem Laico. Et cum tam de delictis, quam de contractibus latissimè dixi *sub cap. 2. & aliis de judiciis, & sub tit. de judiciis, & sub tit. & cap. penult. de foro comp.* & ex dictis *quæst 23. in dicto cap. 2* ubi *an notarius effectus Clericus sit puniendus pro falsitate commissa quando erat Laicus, à judice Laico.* Et de illo, *An judex Laicus possit punire aliquem qui post diffamationem homicidii ingressus est religionem?* Ut *in cap. 10. de judiciis quæst.* 16. ac de aliis hujuscemodi dictis sub relatis titulis. † Ideo jam breviter ad nostrum dubium dicendum esse videtur, ut si super debito, aut ratione reddenda conveniatur, si obligatio dependeat à tutela, deposito, aliave administratione collata per Laicum Clerico; tunc & ratio reddenda ex eodem capite possit & coram eo pati ex adductis *infra sub cap. qualiter, & quando 17. de judiciis sub quæst. 7. num.* 8. † Et facit ratio quia Clerici officia publica exercentes, & acceptantes de manu Laici debent coram Laico conveniri; eo quod non debent privilegio gaudere Clericali, Aufrer. *de potest. seculari super Eccles. Reg. 1 n. 7.* & in terminis Bald. *in l. acceptum n. 14. cod. de usuris*, ubi dicit quod talis Clericus sine libello, strepitu, vel figura judicii pro tali ratione redenda, debet conveniri 1 2 3

ex

ex ea ratione; quia tunc non proceditur per modum judicii, sed executivè, & ex consequentia ratione officii suscepri: sequitur Jason. *in l. si fidejussor* §. *fin. ff. qui satis dare cogantur*, Maranta *de ordine judic.* 4. *p. dist.* 11. *num.* 37. Afflictis *decis.* 24. *num.* 3. Francisc. Marc. *decis. Delphin.* 1057. *num.* 1. Andreas Gailius *lib.* 1 *observat. cap.* 37. *n.* 6. ubi pro hac sententia refert Innocent. *in Rub. de foro comp.* Rebuffus *in l. sequester num.* 109. *ff. de verb. signific.* Tyraquel. *de retractu tit.* 2. §. 4. *gloss.* 7. *num.* 9. Mexia *in pragmat panis conclus.* 5. *num.* 33. Castillus de Bobadilla *in politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 130.

4 Et quod Clericus, qui coram Judice sæculari administrationem tutelæ, vel curæ acceptavit coram ipso Judice sæculari pro reddenda ratione tutelæ possit conveniri, dixerunt etiam Guillelmus Benedict. *in cap. Raynucius*, verb. *& uxorem*, nomine Adalasiam *num.* 123. *fol.* 78. Masuerus *in sua praxi cap. de Judicibus num.* 23. ubi testatur ita servari in Curia Parlamenti, & in eo, qui habet privilegium, ne pro suis delictis coram Judice
5 sæculari possit conveniri. † Imò Archidiaconus
in cap. 1. *de deposito*, in tantùm ausus fuit dicere, ut procedat, quod si Clericus malè reddat rationem sæcularis administrationis possit pro reliquis à Judice Laico in carcerem detrahi, nec ut ob id incurrat pœnam, *Canon. si quis suadente* 17. *quæst.* 4. sic Abbas *ibi num.* 7 ubi declarat pœnam *dicti c. si quis suadente*, non habere locum nisi in casu, quo per violentiam, & temerariam manus injectionem contra Clericum procedatur, nec ejus decisionem extendendam esse ad casum, in quo Judex Laicus aliqua justa, & peculiari ratione contra Clericum procedit, veluti quando agitur pro reddenda ratione, & reliquorum solutione.
6 † Et videtur probari ex verbis, *leg. styli* 118. ibi, *Otro si, el que es Clerigo, si recaudo los pechos, e las rentas de el Rey e face alguna falta en ellas, que le puedan los Alcades de el Rey mandar prender, e ser presso en la prision de el Rey.* Et ex verbis, *leg.* 5. *tit.* 10. *p.* 6. ibi, *Tenudo es el obispo de dar quenta por si, o por otro al Juez ordinario*, ubi Gregor. Lopez verb. *al Juez ordinario*, dicit hic habes casum, in quo Episcopus efficitur de foro Judicis
7 sæcularis. † Et addit Bertachin. *in tract. de Episcop. lib.* 4. *p* 1. *quæst.* 14. *num.* 21. quod quando Episcopus administravit bona Principis Laici, & antequam rationem reddat, est in fuga, vel de illa timetur, possit per ipsum Principem incarcerari pro ratione reddenda, quod verum esse intelligit Muñoz. de Escobar. *de ratiocinijs cap.* 7. *num.* 13. quando reperitur dolo administrasse.

8 Sed quia obstant mirum in modum omnia, quæ dixi sub dicto titulo *de judiciis*, *& foro comp.* *ut in cap.* 2. *cap.* 3. *&* 4. *cap.* 10. *cap. novit* 13. *cap. qualiter* 17. *& in cap.* 1. *&* 2. *cap. cum. sit generale*, *cap. si diligenti*, *cap. significasti*, *cap. postulasti*, *cap. penult. & fin. dict. tit. de foro comp. cap. tuam de ordine cognit.* ubi & *in cap. Sancta Maria de constitutionib.* longissimè probavi Laicos Judices respectu Ecclesiasticorum esse non solùm incompetentes, verum & incapaces ad judicandum de personis, & causis Clericorum, si ipsi sint rei & quod nulla consuetudine, quantumvis longa ipsis Laicis licere queat, ut dixi *sub cap.* 8 *& alibi* & in terminis de Clerico coram Judice sæculari, se obligavit rationem tutelæ reddere refert Scobar. *supra ex num.* 14. & ex Bobad. *dict. cap.* 18. *polit. n.* 184.

Sahagun. *in cap. fin. de sequest. possess. & fruct. ex* 9
num. 47. *ad* 52. ubi loquendo in Episcopo, qui bonorum alicujus Principis administrationem exercuit, expressè dixi, & Salicetus *in auth. licet cod. de Sacrosanctis Eccles.* ut coram Metropolitano, & non coram sæculari rationem reddere debeat, Joan. Gutierez *de tutelis lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 9. ubi dicit quod saltim persona Clerici per Judicem competentem Ecclesiasticum capi poterit, vel excommunicari, ad requisitionem Judicis sæcularis.

Et videtur probari ultra adductas regulas ge- 10
nerales, quas in dictis titulis, & juribus adduxi ex Conciliis Melivilit. & Cartagin. relatis *in cap. inolita*, *& in cap. placuit* 11. *quæst.* 1. ubi dicitur graviter esse puniendum Clericum, qui aliquo pacto, vel modo se summiserit sæculari jurisdictioni: videndi idem Gutierrez *lib.* 2. *pract. quæst.* 24. Mexia *ubi supra num.* 33. Bernardus Diez *in reg.* 92. & alii ex doctrina Innocent. III. relata *in dict. cap. si diligenti de foro comp.* contra Baldum, Guilhelm. & alios defendentes contrariam sententiam; quia etsi executivè procedatur, nunquam tamen sine libello, & figura judicii, latè, & benè respondet aliis fundamentis Scobar. *dicto cap.* 7. *de ratiociniis*
ex num. 16. † Et ad id, quod alii dixerunt, nem- 11
pè quod in specie hac, Laicus nihil de jure, sed de facto tantùm procedit contra Clericum; quia præter quam quod latissimè scripserim *infra in c. fin. de judiciis tota quæst.* 2. qualiter hoc procedat in facto rei spiritualis, verùm quoties res vel persona, de qua agitur spiritualis est, & talis, in qua factum à jure inseparabile, vel compulsio personæ Ecclesiasticæ intervenerit, tunc Judex sæcularis, etiam ad causam facti incapax erit per doctrinam textus *in cap. si Judex Laicus de sent. excommunic.* prout aliud agens eleganter Ancharran. *in reg. ea, quæ num.* 10. *de reg. juris lib.* 6. Alex. *in l. Titia num.* 6. *ff. soluto matrimonio*, Menoch. *de recup. possess. remedio* 15. *num.* 234. & ex doctrina Innocent *in cap licet de foro comp. & cap.* 1. *de officio*
Ordinarii, † & ex Gregorio Lopez *in l.* 23. *tit.* 6. 12
p. 1. ubi dicens quod Clericus, qui est obligatus ratiociniis sæcularibus potest capi, & incarcerari, intelligit dummodo capiatur, & in a·ceretur per Judicem Ecclesiasticum, non verò Laicum, nisi Clericus esset suspectus de fuga: nam in tali casu posset jam per Laicum capi, ut ducatur ad suum Episcopum ex Innocent. *in cap. ut famæ de sent. excommunic. num.* 3. Joan. Andr. *in cap.* 2. *de pignorib.* Felino. *in cap. cum non ob homine de judiciis col.* 1. juxta quæ *ibi* dixi *q* 9. & *alibi*.

Prædicta quidem quæstio super ratiocinii Se- 13
natui Vallisoletano ingens visa fuit in causa quorundam Abulens. de Clerico Laici Tutore ibi agitata, quæ fuit sub Judice, etsi ad quartam usque Aulam Judices illi Regii Auditores illam remisissent: quare idem Scobar. testis talis controversiæ *dict. cap.* 7. *de ratiociniis ex n.* 24. foedere distinctionis cogitavit ad concordiam reducere, dicendo quod si Clericus tutelam alicujus, vel curam miserabilis personæ misericordia motus acceptavit; nullatenus privilegium fori amittat, cum ex permissione juris canonici tutelam legitimam, vel miserabilium personarum accipere possit licitè, ut *in cap. pervenit* 87. *dist.* 1. *& in cap.* 1. *&* 8. *dist.* 88. *& in l. Orphanotrophos cod. de Episcopis*, *& Clericis*, quibus consonat textus *in l.* 45. *&* 48 *tit* 6 *p.* 1. Et pro hac sententia faciunt quæ posui *supra sub quæst.* 1. ubi dixi, quod non prohibetur

ordinari, qui miserabilium personarum curam suf-
cipiunt.
14 Quod si Clericus, causa aut gratia lucri facien-
di se immisceat administrationi, quod utique fa-
cere possit secundùm Innocent. in textu nostro
num. fin. ut dicunt communiter DD. per textum *in
cap. Episcopus* 88.*dist.* ibi : *Episcopus, aut Sacerdos,
aut Diaconus nequaquam sæculares curas assu-
mant; sin aliter dejiciantur*, & *in cap.* 2. *ne Cle-
rici, vel Monachi*, ibi : *Quod si post modum fa-
cere præsumpserint, & occasione ipsius administra-
tionis propter pecuniariam causam deprehendantur
in fraudem, indignum est ab Ecclesia subveniri, per
quos constat in Ecclesia scandalum generari.* Ete-
nim Clericus, vel etiam Episcopus sæcularem
administrationem ultro recipiens, quodammodo
ab Ecclesiæ gremio dejicitur, ut *in auth. de San-
ctissimus Episcopis* §. *Deo amabilis collat.* 9. & *in*
15 *l.* 14.*tit.*16.*p.*6. † Et quia licet Clericus per pa-
ctum expressè jurisdictionem Laici Judicis proro-
gare non possit adversùs ejus personam, ut *in
dicto cap. si diligenti*, & *in dict.l.*45.*tit.* 6. *p.* 1. ibi :
Mas no en sus personas, sed delinquendo coram
eo contra Canonum statura, multis de causis Ju-
dici sæculari jurisdictionem (saltim quoad bona)
posset prorogare, ut per Paul. Castr. *in l. addictos*
16 *num.* 6. *cod. de Episcop. & Cleric.* † Et exempli-
ficant de Clerico coram eo falsum testimonium
dicente, quatenus possit à sæculari puniri, vel ca-
ptis pignoribus, in bonis mulctari : sic Scobar.
ubi supra num. 28. intelligens glossam in verbo
nullum cod. de testibus, & ex dicto Abbatis *in c.
caterum de judiciis num.* 6. ubi dicit quod quando
respectu certæ causæ per legem civilem alicui uni-
versaliter attribuitur jurisdictio, sub illa disposi-
tione comprehenduntur Clerici activè, & passivè
in quibus invenitur illa qualitas, in qua fundatur
jurisdictio, etiam in præjudicium ordinariæ ju-
risdictionis, ut *ibi* dixi de causa feudali (quæ
aliam rationem habet) & Castillus de Bobadilla
in dict. cap. 18. ex infinitis congessit 131. casus, in
quibus Judex sæcularis de causa Clerici cognosce-
re, & judicare possit inter quos annectit casum
nostrum *num.*130. & 127. idem Scobat. ex Greg.
Lopez, Bertachino, & Jasone, & per *leg.* 57. & 59.
*tit.*6.*p.*1. qui *sub n.*30. lectori à se dicta commen-
dat observanda, ut à nemine sic congesta in hoc
dubio, quem omnino leges *dict. cap.* 7. *de ratioci-
niis ex dict. num.* 8. *ad* 40. ubi, & alios includit
casus.
17 At video post eum Zevallos *in pract. q.*987.*ex
num.*689. de hoc dubio agentem, ubi salua pace,
tanti viri, Scobar. resolvit, ut verum tenendum,
quod Clericus teneatur rationem reddere coram
Judice sæculari cujusvis administrationis ab eo de-
latæ, sed quod executio fiet per litteras requisito-
rias coram Judice Ecclesiastico, tam respectu bo-
norum, quàm personæ, ut tenet etiam Martha
post illum *de jurisd. dict.* 2. *p. casu* 104. & 121. &
docet communem Bossius *tit. de pœnis num.* 38.
Joan. de Deo *in lib. cavillationum*, per textum *in c.*
18 *personam* 12. *quæst.* 1. ut refert Martha. † Addens
ut hoc procedat, etiam si depositum, vel deli-
ctum suisset perpetratum ante Clericatum; quia
persona semper remanet exempta, & non potest
in carceribus detineri, nec puniri, & alia Zevallos
congerens ex dicto Bobadilla *dict. cap.* 18. *à n.* 42.
resolvente per executionem bonorum esse proce-
dendendum contra Clericum depositarium per
Judicem sæcularem; & quod valeat obligatio Cle-
rici quoad bona temporalia renunciantis in acce-
ptatione talis officii forum : tamen ipse Zevallos
dicendo, ut valeat talis renunciatio, etiam respe-
ctu Ecclesiasticorum bonorum; quia acceptan-
do officium tutelæ, vel curæ, aut depositi, seu
alterius administrationis concessæ à Judice sæcu-
lari, valebit summissio omnium bonorum. † 19
Adhuc respectu personæ dicit inutilem talem
obligationem; indeque executionem esse facien-
dam à Judice Ecclesiastico contra personam Cle-
rici, ut dixit Martha 4. *p. de jurisdict. dict. cent.* 2.
casu 124.*n.fin.* qui intellexit procedere ad requisi-
tionem Judicis sæcularis, in tantùm quod licet
Clericus non declinet jurisdictionem Judicis sæ-
cularis, cognitio semper sit nulla respectu perso-
næ, ut tradit idem Bobadilla *sup. dict. cap.* 18.*n.*191.
& confirmantur ex distinctione, quam faci *in
dict. cap. qualiter de judiciis sub dict. q.* 7. *num.* 8.
Etenim ut cum 36. DD. Barbosa concludit *in dict.
cap.* 2. *ne Clerici, vel Monachi num.* 4. de quo jam
alibi, si Clericus, qui fuerit per Laicum Principem
admissus in aliquo officio, & in eodem deliquerit
non possit à Judice sæculari puniri, inter quos Cla-
rus, Covar. Decianus, Megala, Bonacina, Ambrosio
Duard. Calvacana, Guazinus, Campanillus, Borrel.
Zenedus, Suarez, Anguian. Layman. & alii. Et vi-
de quæ dixi *in cap. penult. de foro comp. q.*8. ubi egi
de illa quæstione : *An si post capturam Laicus de-
linquens à Judice Laico officiatur Clericus, possit Ju-
dex Laicus adversùs illum procedere ad condemna-
tionem criminalem.*
Unde jam breviter in qualibet administratione
privata, seu obligatione, & contractu inter partes 20
nunquam Clericus factus, aut religiosus poterit
conveniri coram Laico Judice, sed semper ex ra-
tione textus *in cap.* 5. & *cap.* 8. *de foro comp.* cum
vulgatis, *in illo tit. de judiciis*, & *in dict. cap. penult.*
sunt plures quæstiones, quæ huic resolutioni va-
lent adiici *ex q.* 5.6.7.*ad* 21.
Ad secundam quæstionis partem, qui latè de
jure visitandi, quod Episcopis competit dico *in- 21
fra sub tit. de officio ordinarii cap. inter cætera* 15. &
in cap. Sophitæ 14. *de censibus*, & nonnulla *in c.* 12.
de præscript. & de praxi observanda in visitatione
infra breviter *sub cap. fin. de foro comp.* §. 18. & *alibi*
& quod Episcopus sit cui competit in sua provin-
cia; sic ut Episcopis ordinatis sit reddenda ratio
sumptuum fabricæ cujusvis Ecclesiæ, nisi in insti-
tutione ejusdem Ecclesiæ fabricæ; aliter statutum
sit, ut referunt decisum Armendar. *in addition. ad
recopil. leg. Navarræ lib.* 1. *tit.* 17. *l.* 7. *de Episcop. n.* 78.
§. *item & rationem.* † Imò est quod capitulum, 22
& Canonici teneantur ordinario reddere ratio-
nem administrationis fæbricæ Ecclesiæ Cathedra-
lis, nisi constet ex institutis, & ordinationibus
ejus, non posse ordinarium se intromittere, ut re-
ferunt decisum Armendar. *supra dict. num.* 78. *in
fine*, Barbosa *in Trid. sess.* 22. *cap.* 9. *num.* 2. & 3.
Garcia *de benef. c.* 2. *n.* 198. ubi quod solus Episco-
pus possit visitare fabricam.
Et insuper sit stabilita in jure diligenti, qua
ordinarii debeant esse soliti in petenda ratione ab 23
administratoribus piorum locorum, & sub qua
obligatione sint administratores, tam Ecclesiasti-
ci, quàm Laici fabricæ cujusvis Ecclesiæ, etiam
Cathedralis, Hospitalis confraternitatis eleemo-
finæ montis pietatis, & quorumcumque piorum
locorum rationem reddere singulis annis suæ ad-
ministrationis ordinario suo consuetudinibus, &
privilegiis quibuscumque in contrarium sublatis,
nisi

nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ, expressè cautum esset juxta Trid mentem *in dicto cap. 9. sess. 22. & ibi cap. 8.* item & *sess. 7. in cap. 15.* & per illa, quæ DD. cumulant *in cap. cum in tua de testamentis*; de quibus omnibus præter ordinarios in relatis locis, & aliis, Joannes Gutierrez *lib. 1. pract. c. 35. à n.* 19. Flores *variar. lib. 3. quæst. 21. à n.* 180. latè Stephan. Gratian. *discept. forens. toto c.* 395. Riccius *in collect.* 714. & in aliis referendis Rota Romana apud Farin. *decis.* 255. *p. 1. tom. 1. recent.* Martha *de jurisdict, p. cap.* 18. *n.* 6. & 9. & 10. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. n.* 45. & *glossa* 29. *n.* 3. Barbosa *in pastorali alleg.* 73. 74 & 75. ubi *n.* 64. & 65 *fin.* infinitos refert tractantes de visitatione; iden in quantum spectat ad rationem exigendam, & ab administratoribus reddendam; non abs re erit hic aliqua innectere resolutivè de his, qui ad illam tenentur.

24 Itaque ad dubium num Episcopus possit pluries in anno exigere rationes administrationis? Et resolutive sub distinctione dicendum est, quod si rationum redditos fuit finalis, non possit, sin autem è contra possit, ut fuit decisum in Rota Marchiæ, ut testantur Gratianus *in decis.* 188. & Rota Genuens. ut refert Bellon. videndus *in decisione* 30. Riccius *dicta collect.* 714. *super dict. cap. 9. Trid. sess.* 21. ubi pariter refert declarasse S.
Congreg. † qui limitat li in prima calculatione
25 esset erratum, quia docto de errore potest iterum peti calculatie juxta pulchram decisionem Rotæ Aragon. penes Joseph. Sesse *decis.* 38. vel quando ratio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum, ut resolvit idem Riccius *in praxi fori Eccles. res.* 134. *in 2 edit.* qui & idem dicit, quando dolosa reddita fuit ratio, de quo ipsi constiterit Episcopo, Barbosa *in dicto cap. 9. Trid. sess. 22. n. 16. & in pastorali dicta alleg. 75. n.* 63. idem Riccius *infra collect.* 1915. vers. *infero tertio*, & infero quarto cum Gratiano *decis.* 148. & *ex alia Rota* 610.

26 Et juxta has limitationes sunt intelligendæ regulæ de aliis administratoribus, qui tenentur ad rationem reddendam suæ administrationis; quis etsi Bartol. *in l. quamvis ff. de conditionib. & demonstrat.* & alii communiter, dicant quod ratio administrationis semel reddita, amplius reddi non debeat; & inde inferat Riccius *in collect.* 1915. *ad decision. Merlini Rota Lucens.* 61. ubi fuit dictum; quod tutor, qui semel reddidit rationem suæ administrationis non tenetur amplius, & ad aliam Rotæ à Farin. 111. ubi fuit dictum quod ratio computorum, cum semel reddita est, iterum reddi peti non possit maximè, si per instrumentum quis fuisset liberatus, & ad *decis. Bellon* 130. ubi similiter fuerit decisum, ut cogi non possit quis rationes semel redditas, amplius reddere.

Inde infero ex doctrina textus *in l. oleo cod. de*
27 *usuris*, & juxta dictam doctrinam, ut teneatur ad redditionem rationis suæ administrationis omnis rerum alienarum administrator; ita ut si interpellatus eam non reddiderit, teneatur ad interesse, ut dixit Rota Genuens. *in decis.* 163. Riccius *collect.* 734. *ad dict. l. oleo*, ubi cum Verallo *decis.* 157. *p.* 2. ait nedum ad rationes reddendas eum obligari.
28 † Sed etiam ad librum rationum conficiendum; sic ut aliàs contra eum jurari possit in litem, & Riccius idem specificans refert decis. *ibi* ex Magon. Genuens. Paponio, Bornin. & ex aliis procedere etiam in hæredibus eorum, qui administrarunt, & in procuratore ad negotia in executore alicujus testamenti, & in illis ad quos bona alicua pervenerunt, & in eo, qui suscipit tenendi rationem, de aliqus re curam, & in commissario hæreditatis; sic ut non liberetur per præsentationem calculi, qui gerit negotia aliena, cum in eo intelligatur electa personæ industria; & de aliis ut *supra* cum Scobar dixi in principio, qui latè loquitur juxta juris regulas *toto c. 3. de ratiocin.* omnino videndus. De fide librorum rationis; aliorumve, dixi *in cap. antepenult. de probat.* & nonnulla *supra in cap. fin. de officio Archipresbyteri sub quæst. fin.*

Et quia nedum reddere rationem tenetur, ve- 29
rum & possit contra eos agi ad solutionem reliquarum, ut dixit Rota *in decis.* 202. & Riccius ubi proximè, ubi ex eadem Rota *in decis.* 117. & 163. addit ut eidem administratori incumbat onus probandi, quod in administratione gestum est; ac propterea, ut diximus, teneatur librum rationis conficere; ideo optimè juxta Trid. *in dicto c. 9. sess.* 22. dubitatur quis compellet ad solutionem computi, quando laici sunt administratores bonorum Ecclesiæ, si in ratione reddita inveniantur debitores.

In quo dubio existimo respondendum ex se- 30
quentibus decisionibus. Una Vivii, ubi fuit dictum *decis.* 153. quod qui tenetur reddere rationes, debet facere quatuor; Primo Codices edere. Secundo calculum ponere. Tertio culpam purgare, & demum non aliqua restituere; & sic videndum quod coram eodem judice fieri debet reliquorum
restitutio. † Altera est decisio Gratiani 189. *in 2.* 31
dubit. ubi fuit decisum, quod potest Episcopus compellere laicos ad executionem: nam alias parum operaretur visitatio, cum præsertim Episcopus sit executor visitationis piorum locorum, ut patet ex Trid. *dicta sess. 22. cap.* 8. & ex dicto Stephano Gratian. Riccius *ubi supra dicta decis.* 714. *in fine*, Barbosa *in dicto cap. 8. n.* 82. & DD. per textum *in dicto cap. tua nobis*, & *cap. Joannes penult. de testament.* Etiam contra laicos. Ultima decisio Afflictis 137. ubi asserit decisum Neapolitano Consilio, quod ille qui obtinet facultatem com-
pellendi rationes reddere, ac computum. † Con- 32
demnat etiam ad solvendum, & de modo componendi computum, pulchre scripsit Anna *in observat.* 19. & Munoz. de Scobar. *p. 1. de ratiociniis cap. 2. n. 5. & ex n. 6* & Narbona *anno* 25. *q.* 82. *n.* 5. dicentes condemnatum ad reddendam restitutionem; ita ad reliqua condemnatum censeri, ut pro eis absque nova sententia executari possit.

Ad tertiam an minor 25. annis, qui administra- 33
vit negotia, teneatur reddere rationem? Et affirmandum est; sic ut nullo prætextu excusetur ab hoc onere, expressè docent Ruinus *cons.* 97. *n.* 4. & 6. *lib.* 5. Menoch. *de arbitr. casu* 209. *n.* 9. Scobar. *de ratiociniis* 1. *p. c.* 1. & *cap. 3. n.* 11. Bertaznlus *de clausul. clausula* 10. *glossa* 16 *n.* 3. Anton. Sola *in constit. antiq. Saband. lib. 3. c. 44 n.* 9. ubi addit verum esse etiam, si statuto caveretur, ne minor posset contrahere, vel quasi, nisi adhibita certa solemnitate ex sententia Ruini ubi *supra n.* 5. ubi *n.* 4. † & cum eo Narbona *dicto anno* 25. *sub n.* 2.
notat nihil referre ad defectũ, & necessitatem red 34
dendi rationes, an minor administrans curatorem habeat, nec nec, cũ utroque casu cogi possit eas exhibere; & est ratio; quia obligatio tales præstationis descendit à jure naturali, cũ eo principaliter respiciat, quod suũ unicuique tribuatur ex *dict. l. quamvis* 32. *in princip. ff. de condit.* & *demonstr.* ubi reddere rationes expendit Africanus esse reliqua solvere.

35 Unde commuoiter scribentes deducunt obligatum, seu condemnatum ad reddendas rationes; adeo ad reliquorum solutionem censeri obstrictum, ut nisi solverit, reddidisse rationes non videatur, ut dicunt Cujacius *tractatu 9. ad african. in dicta l. quamvis*, Joan. Gutierrez 3 *p. de tutelis cap. 1. n.* 75. Scobar. *de ratiocin. cap. 2. p. 1. n.* 5. qui & *cap. 3. n.* 15. idem Gutier. *dict. cap. 3. n.* 15. & Narbona *dicta quæst.* 82. *n.* 3. addunt etiam fœminas minores administrantes teneri ad prædictam rationem reddendam, cum fragilitas ætatis neminem relevet à ratione reddenda.

36 Ad quartam quæstionis partem, an non obstante liberatione à minori, possit ab eo iterum ratio peti? Breviter respondeo, quod si minor effectus major ex certa scientia, quæ constasset ex verbis liberationis, & ex aliis conjecturis dedisset liberationem, includeretur etiam dolus verus, qui potest remitti præteritus saltim, ut lato sermone dixit Zephalus *cons.* 192. *n* 45. & *n.* 1. & 2. *lib.* 2. Flores de Mena Legendus *lib. 1. var.* 37 *cap.* 15. & *ibi n.* 10. & 11. cum Ploto *in tr. de in item jur.* §. 5. *n.* 36. † Sed limitat ex Socino, *ibi n.* 12. si tutor, aut curator reddidit rationem per inventarium, & librum rationis; quia tunc denuo tenetur reddere, si minor errores probat, maximè si errores consistant in eo, quod aliqua bona sua remanserunt apud curatorem, vel quod ipse occultaverit, vel dolum in perniciem minoris com-
38 miserit. † Vel si non constet de rationibus reddiris, vel in forma solemni, nec minus solemni, & simus omnino in dubio, sed solum appareat liberatio generalis in favorem curatoris, aut tutoris, cum relatione rationis datæ: nam si tunc tutor non probat verè, & integre rationem datam, integretantur eam reddere: sic colligens ex mente Socini, Jasonis, & aliorum *n.* 13.

39 Et horum est ratio; quia in præsenti materia rationum reddendarum à curatoribus, requiritur actualis redditio rationis, ut *in l. cum servus ff. de condit. & demonstrationibus* Flores de Mena *dict. q.* 15. *n.* 13. ubi addit quod ad evitandas fraudes non sufficit confessio; quia est materia suspecta, & quod alias de facili leges defraudarentur, & bona pupillorum surriperentur, alia dicens cum Muscardo, & aliis *de probation. p. 2. conclus.* 364. & 365. cum aliis tribus præcedentibus ex doctrina, *leg. si fortè ff. de castr. peculio* & glossa communiter approbata, *in l. donatio cod. de probationib.* & *ex l. qui testamentum ff. de probat.* & *l. fin.* & *ibi*
40 *glossa cod. mandati* † At limitat Flores *n.* 14. cum Decio, Parisio, Alex, Comeo, Craveta, & aliis & Mascardo latè loquente *p. 3. conclus.* 1319. *à n.* 16. quando liberatio esset jam antiqua, puta ab hinc annis 20. quia alias nullus esset litium finis, daretur occasio nonnolla fraudibus, eo quod à communiter accidentibus, & in tanto tempore succedunt, vel obliviones, vel amissiones scripturarum, & mortes testium; ita quod difficillimum esset tutori denuo bonas rationes dare, possetque minor cum tutoris jactura locupletari, quod ferendum non esse ajunt; eo quod solutio præsumatur ex diuturnitate temporis, concurrente silentio creditoris: *argum. leg. si quis fortè* §. *primo ff. de pænis.*

41 Ad quintam quæstionis partem de calculatoribus de quibus occasione nostri textus posset hic late agi; quia Scobar. *de ratiocinis cap.* 31. Gutierrez *lib. 1. pract. q.* 37. *n.* 3. Parlador. *lib. 2. per quotid. cap. fin. 1. p.* §. 7. *n.* 3. Azevedus *in l.* 22. *tit. 6. lib. 3. recop.* Amator. Rodrig. *de execut. c. 1. art. 3. ex n.* 20. late agunt de modo admittendi calculatores, & qualiter executionem mereatur calculatio; ideo nihil de hoc puncto adjicio, & tantum ut legas precor quæ ex infinitis congerit DD. Franc. de Amaya *in l. 2. cod. de jure fisci lib.* 42
10. † & *ibi à n.* 10. ubi quod computatio à tabulariis facta sententiæ, vim non habet, nisi judicis sententia confirmetur, ut statuitur, *in l. 1. cod. de apochis publicis*, & *in l. unica cod. de errore calculi*; ubi dicitur computationem non approbatam posse intra certa tempora retractari, quod non procederet, si sententia judicis fuisset confirmata, cum res judicata instaurare non sinat quæ jam finita sunt, *l. 4. & seq. ff. de re judic. l. 22. tit. 6. lib. 3. l. 2. 4. tit. 21. lib. 4. recopil.* ubi Azeved. Aviles *in cap. 30. prætor. verb. fraga pagar. n.* 5. Abendanus, *de exequend. mand. 2. p cap.* 10. *n.* 37. alios referens Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p.* 1. §. 6. Gutierrez & Scobar *supra*, idem Amaya, qui & *à n.* 31. constituit differentiam inter computatores à partibus assignatos, vel à judice. † Ubi *n.* 50. quod 43
retractatio calculi non habebit locum, quando calculatio facta à partibus, non solum continet computationem, sed etiam pactum, aut transactionem generalem, aut specialem; eo quod tunc firma maneat calculatio; sic ut non possit prætextu erroris revocari, Bartol. *in dicta l.* 2. Salicet & Jason. *in dicta l. unica cod de error. calculi.* Socin *cons.* 190. *l. 2. n.* 5. Valenz. *in dicta l. 2. n.* 13. † Nisi 44
in ipsa transactione error intervenisset expressus, veluti si in ea dicatur quod tertia pars de centum petitis, erat quinquaginta; indeque pro quinquaginta fuerit facta transactio, & quod solutum prætextu talis transactionis possit repeti ait Amaya per *dictam l. unicam*, ibi: *Sed etsi per errorem calculi, velut debitam quantitatem, cum esset indebita, premisisti conditio competit* Scobar. ad plura *de ratiocin. cap.* 31. Gilquem *ibi*, & alii DD. † ob 45
modicum errorem calculum non retractare infiniti probant per *l. quamvis* 32. *ff. de condit. & demonst.* sed Valenzuela & Amaya *in dict. l 2. ex n.* 53, & 54 aliter sentiunt, dicentes aliam esse sententiam, *dictæ leg. quamvis*, & *ex n.* 59 agit Amaya de tempore intra quod error calculi retractetur cum Cujacio Valenz. Jason. Castillo, Scobar. Floreatulo, & aliis, & *in Rub. cod. de discussoribus n.* 2. ait Amaya *n.* 2. quod isti rationes fiscales dispungebant, dictus rationalis, *in l. cum post 26. de appellat. l. à discursoribus* 21. *cod. Theodosiani*; eodem, Cujacius, & Gothofred. *in dicta Rub.* Buleng. *lib. 3. de imperic Rem. cap.* 29.

Quod si dubites de ætate, in qua calculator possit aliquis nominari, & soleat dici ex doctrina 46
leg. ut jurisjurandi 7. §. *dabitur ff. de operis libertor. in verbis*, ibi: *si fortè vel librarius, vel nomen curator vel calculator*, &c. calculatorem quem I. C. rationarium vocat, *in l. spadonem* 15. §. *neque ff. de excusation.* quem vulgo partitorem, aut computatorem nuncupamus impuberem esse posse eum, scilicet, qui ætatis suæ 15. annum excessit, ut ex Juliano *in l. fin. ff. de operis servor.* ut favere videtur Munoz de Scobar. *de ratiocinis cap.* 8. *num.* 1. dicens, ut quilibet de mundo eligi possit, etiam si in minori ætate vigeat ad ministerium cal. 47
culandi, & dispurgendi rationes. † Tamen in proposito verius est, ut nullus ad judicium calculationis peragendum nominetur, nisi major sit 18. annorum, saltim de Jure Regio ex disposit. *l. 2. tit.* 15 *lib.* 2.

lib. 2. ordin. & *l. 3. tit. 9. lib. 3. recopilat.* ita Ayora *de portionibus part.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. Narbona *anno* 18. *quæst.* 6. ubi *num.* 4. dicit cum Gothofred. *in dicta l. spadonem* §. 5. *littera l, dict. l. ut jurisjurandi*, §. *dabitur*, non loqui de calculatoribus, seu partitoribus hæreditatum, aut aliarum rerum, in quibus præter numerandi scientiam, judicium, etiam, & intellectus desideratur, sed de illis tantùm, qui numerandi, sive calculandi artem do-
48 cebant. † Et hoc modo intelligo etiam textum *in l. 1. §. ludi quoque 6. ff. de variis*, & *extra ordin. cognit.* & *in l. 4. cod. de professor*, & *medicis*, quorum ministerium non exoptat majorem capacitatem, quam quæ adest in puberis quinquennis. Nec de calculatione hic non amplius addo; etsi difficulter in alio loco Canonici Juris sic valeat agi.

49 Ad ultimam quæstionis partem; quæ magis titulo nostro congruit, num qui tenetur reddere rationem possit condemnari ad certam summam, antequam ratio reddita fuerit, & præter illa, quæ solent DD. dicere ad textum *in l. 1. §. præterea ff.*
50 *de contraria actione tutelæ.* † Video apud Riccium *in collect.* 20. 27. *ad dictam l.* 1. duas diversas esse sententias, affirmantium una, de qua decisum sæpius testantur Petrus de Veinten. *in decis. Rotæ Bononien.* 90. Rota Genuens. *in decis.* 190. Gaspar Thesaur. *in decis.* 96. *n.* 12. *lib.* 2. aliquid per Sesse *in decis.* 88. & eadem Rota Genuens. *in decis.* 24. & 46. & 173. aliquid per Magonium *in decis.* 1. Rotæ Lucens. & per eandem Rotam Genuens. *decis.* 24. & 71. & 124. & Decii 173. & sic per Rotam Mantuan. teste Surdo *in decis.* 184. refertur decisum posse tutorem conveniri ad restituendum bona inventarii ante redditam universalem rationem; & Riccius addit ut ad id faciat.

51 Negativæ sententiæ DD. sunt Milanens *in decisione* 1. *lib.* 2. Cantarius *decis.* 74. Capyc. *decisione* 17. Joseph. Ludovis *decis. Perus.* 40. Franc. *decis.* 292. Gaylius *decis.* 68. *lib.* 1. Osascus *decisione* 92. & 129. Intrigliol. *decis.* 13. & *decis.* 10. Rota Avinion. *in decis.* 39. Mysinger. *decis.* 68. *cent.* 3. Magon. *in decis Lucen.* 65. Boër. *decisione* 68. pro quibus faciunt etiam *decis. Bonon.* 90. ubi tutor, vel curator, & quilibet alius administrator cogi non potest reddere aliquid, antequam ratio reddita fuerit, ut refert judicatum etiam in propriis terminis Giurba *in decis. Rotæ Siciliæ*
52 15. † Ubi societatis instrumentum mandari non posse executioni ante redditas rationes declaratum fuit, & huic magis assentior in praxi, cum ex jam *à quæst.* 1. dictis condemnatus ad reddendam rationem, censeatur virtualiter condemnatus ad reliquorum restitutionem, quod ante rationem dispunctam contingere non valet ex dictis per Muñoz de Scobar *de ratiociniis dict. c.* 31. *n.* 12.

53 Sed ne detur turbatio adversùs solutionem liquidatorum per appellationes, aliaque juris remedia, quibus uti solent litigatores provide prospectum est computorum calcula legitimè dispuncta executioni mandari, ut omnes de judicio execu-
54 tivo scribentes agnoscunt. † Et per illa, quæ dico *infra in cap.* 1. *de fide instrument. q.* 7. *n.* 7. quatenus *ibi* dixi, quod administrator, tutor, curator, finito officio per executionem compelluntur ad
55 rationem reddendam. † Unde rectè Tamburinus *de Jure Abbat. decis.* 5. 3. *n.* 7. dixit quod Episcopus non est impediendus executioni computa piorum mandare, nec ut ex eo quod administrator appellet, nec licet admittatur appellatio, sit suspendenda executio ratiocinii, ut decisum referunt Zerola *in praxi Episcop.* 1. verb. *Hospitale*, vers. 6. Barbosa *in cap.* 1. *Trid. dicta sess.* 22. *n.* 23. *in fine*, idem *in pastorali dicta alleg.* 75. *n.* 62. & Homo-Bonus *de examine Eccles. tract.* 10. *cap.* 4. *quæst.* 13. *resol.* 3. vers. *adverte*, alia ad hunc textum. Et pro hac materia colliges ex præcitatis DD. & ex aliis, quos ipsi referunt. Et cum his absolvitur materia hujus capitis.

AD RUBRICAM ET TITULUM

De Corpore Vitiatis ordinandis, vel non.

SUMMARIUM.

1 *Corpore non integri, sicut ex Veteri Testamento arcebantur à ministerio, sic ex novo ordinari probibentur. Et generalitate quia* n. 9. & 10.

2 *Corporis incompositio indicat inæqualitatem mentis.*

3 *Membra natura componit, prout moribus animæ convenit.*

4 *Facies fœda malos significat mores.*

5 *Sanitati accedunt pulchritudo, ac boni habitus integritas.*

6 *Animi, & animæ defectus impedientes illos habentes ordinari sunt, ut irregularitas proveniens ex defectu Characteris Baptismalis, & ex defectu fidei, ut* n. 7. *carentia usus rationis*, n. 8.

9 *Gentilitas corpore truncos ad sacerdotium non admittebat*, n. 10.

10 *Sacerdotes gentilitiæ præstantes virtute, & excellentes genere, solum ad sacerdotium admittebat, non ulla ex parte corpore trunco.*

QUIA sub Rubro nostri tituli integrum quarti impedimenti ad ordines potest deprehendi, illud nempè, quod ex de- 1
fectu corporis propter diversos casus valet contingere; ideo de hoc impedimento diversas sub se continentes species nobis agendum est. Cum ergo apud Ethnicos integri esse deberent corporis; sic ut à ministerio Dei arceretur quisquis habere maculam ex præcepto veteris legis Levitic. *cap.* 21. inde Sacri Canones corpore vitiatos ab ordinibus repelli imperarunt; imo & promoto aliquando rejecerunt, ut *in cap. exposuisti 6. hoc titulo*, sicut & à beneficio jam adepto, ut *infra in tit. de Clerico ægrotante, vel debilitato*, † & eo quia incompositio 2
corporis inæqualitatem indicat mentis, ut *in cap. fin. dist.* 41. ideo propter hoc etiam hic erit agendum de defectibus animi, ut pulchrè explicat D. Gregor. *in cap. hinc etenim distinctione* 59. ubi plures casus ponit, ac explicat idem Sanctus *ibi legendus*, & *in pastorali c.* 11. de quibus *infra*, ac aliis, quos Sanctus non recensuit.

3 Cum ergo natura membra componat ; prout
moribus animæ convenit ; itaut cujus deformis
facies est vix queat præditus esse bonis moribus.
4 † Fædaque facies significat malos mores juxta
Rhasim Medicum , ut notat *hic* Andreas Va-
lensis *num.* 1. ex doctrina Abbati *in cap. quia diver-*
5 *sitatem notab.* 1. *infra de concess. præbenda.* † Et se-
cundùm Galenum *lib.* 1. *de fine medic. sanitati*,
accidant pulchritudo, ac boni habitus integritas,
testeque Seneca, *cap.* 40. *minus est accepta scientia*,
vel virtus ex deformi corpore veniens, ut dixit
etiam Ennius *gratior est virtus veniens de corpore*
pulchro. Ideo rectè sub hoc *titulo de defectibus*
animi, & *corporis*, agendum est ad unguem, ut
sic satis hoc impedimentum intelligatur, de quo
agunt præter antiquos hic Scriptores, & Sum-
mistæ in verbo *corpore vitiatus*, Covar. *in clement.*
si furiosus p. 1. *in princ. à num.* 5. Albertus Trot. *de*
vero, & *perfecto clerico lib.* 2. *cap.* 16. Villadiego
de irregularit. cap. 11. *hoc tit.* Salced. de Bernard
Diez *in pract. canon. cap.* 17. *in novissima editione*,
Navar. *tom.* 1 *consil. hoc tit.* ubi septem ponit Con-
silia, Rebuffus *de dispens. cum corpore vitiatis*, Ja-
cobus Graff. *in decis. aureis lib.* 4. *cap.* 27. *ex n.* 39.
Campanil. *in diversorio Juris Canonici Rub.* 11.
cap. 17. latè D. Rodericus Acugna *in commentar.*
ad decretum dist. 55. Belletius *disquisit. Cleric.*
p. 1. *tit. de disciplina Clericorum cap.* 7. *cum infinitis*,
Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 7. *cap.* 12. *de cor-*
pore vitiatis, & ex Theologis, ac Summistis
Majol. *de irregularit. lib.* 1. *cap.* 14. *usque ad* 26. &
lib. 2. *cap.* 16. *ex num* 18. Felicianus *de censur. de*
irregularit. cap. 16. Suarez *eodem tract. dist.* 51.
Bonacina *disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 2. Valerius Reginald.
in praxi fori pœnit. lib. 30. *à num.* 44. Layman. *in*
Theolog. Morali lib. 1. *tract.* 5. *p.* 5. *cap.* 7. Ægidius
Conine. *tom.* 2. *disp.* 8. *dub.* 14. Fr. Eman. Rodriguez
in summa tom. 2. *cap.* 158. & *de regular. tom.* 1. *q.* 24.
art. 3. Villalobos *p.* 1. *in summa tract.* 21. *diffic.* 35.
Henriq. *in summ. lib.* 14. *c.* 8. Avila *de censuris p.* 7.
disp. 3. Miranda *in manuali prælator. tom.* 2. *q.* 8.
art. 3. Vivald. *in candelabro aureo tit. de irregular.*
ex vitio corporis, Sayrus *in floribus decis. sub hoc hoc*
tit. Valentia *tom* 4. *disp.* 7. *q.* 19. *puncto* 3. *de* 2. *spe-*
cie, Molina *de Just. tract.* 3. *disp.* 70. Flamas *p.* 1.
Methodi *cap.* 12. *ex* §. 4. Aragon. *in* 2. 2. *D. Thomæ*
q. 65. *art.* 1. ubi Salon. *controvers.* 4. Borgetius *in*
tract. de irregularit. de hoc tit. Joannes Honor.
Banagel. Petr. Raveña, Goffred. Hostiens. Bartho-
lom. Carthagena, Anastasius, Germon. & alii re-
cent. *sub hoc tit.* quibus accedunt *infra* referendi
recentiores Diana. Leander, Castrus Palao, Pel-
lizarius, Filliucias, Gulielmus Baunii, & Bar-
bosa cum aliis pluribus *dist.* 49. & *dist.* 55.

6 Sed quia sub Rubro de defectibus animi, & animæ nihil pateat, videamque Doctores occasione nostri tituli, etiam de relatis defectibus agere; ideo antequam ad defectus corporis accedamus libuit hic in Rubrica per nonnulla de prædictis defectibus animi, & animæ prælibare. Cumque ad alios defectus ponat pertinere Suarez *dict. disp.* 51. *ex sect.* 1. juxta aliorum sententias, primo irregularitatem provenientem ex defectu Characteris Baptismalis *ex cap.* 1. & *cap. veniens de Presbytero non baptizato*, quam non dicit Suarez irregularitatem, sed omnimodam in capacitatem; ideo leges, quæ ad propositum dixi *supra sub Rub. de ætate* & *qualitate, ordinand.* ibi ex *num.* 44 ubi & *à n.* 51. an ordinandus debeat prius recepisse Sacramentum Confirmationis.

Secundo, numerat irregularitatem provenien- 7
tem ex defectu fidei, qualis est in Apostata, & Hæretico baptizato; sed quia dicit hanc irregularitatem pertinere ad illam, quæ provenit ex delicto, & hic agatur de defectu inculpabili, ideo potius adhuc tractatum non pertinere, dixi ibi Suarez, de quibus dixi *sub tit. de scrutinio in ordinibus faciendo*, aliquid *sub dicta Rub. de ætate ordin. n.* 29. Et applicabis quæ dixi *sub cap. fin. de temporibus ordin.*

Tertio loco *ibi* Suarez exponit pertinere ad 8
defectus animæ carentes usu rationis, qui sæpè sine delicto, & semper proveniunt ex aliquo defectu corporis, qua de *sub hoc cap.* & *tit.* comprehendi posse ait; & quia hic defectus ex ipsa rei natura impediat ordinum susceptionem, cum reddat hominem ineptum ad usum eorum; indeque ex *num.* 3 descendat ad furiosos amentes; item & ad ignorantes, ut *ibi* ex *num.* 8. ne iterum repetam remitto Lectorem ad *dictam Rub. de ætate*, & *qualit. ordin. ibi à n.* 59. & *n.* 62. & de irregularitate proveniente ex carentia scientiæ; *ibi n.* 29. & 30. ubi quæ scientia in ordinandis requiratur, de quo latè sub *dict. tit. de scrutinio in ordin. faciendo* aliquid *sub cap.* 5. *quæst.* 2 *de temp. ordin.* nonnulla alia *sub cap penult.*, & *fin. de ætate*, & *qualit. ordin.* DD. *per cap. illiteratos dist.* 36. *cap. cum in junctis de electione*, *cap. fin de temp. ordin. lib.* 6. Trid. *sess.* 23. *cap.* 4. *cap.* 11. 13. & 14. & *de scientia necessaria in Episcopo sess.* 7. *cap.* 1. de qua *in dicto cap. cum in cunctis de electione*, alia verò dubia, quæ ad defectum animæ spectant *hic* per quæstiones duxi repetenda.

Nec hic dicta, & quæ dico in quæstionibus 9
sequentibus, & sub Rubro, carent fundamento ex antiqua gentilitate: nam ut ait Tacitus mutilato corpore, homines ad sacra non admittimus, nisi sacrorum Summo Præside permittente, sicut & excellenter docuit Senec. *in controversiarum libris*, *lib.* 4. *c.* 2. ibi: *Lex, Sacerdos integer sit Thema Mebellus Pontifex cum arderet veste templum, dum Palladium rapit oculos perdit, Sacerdotium illi negatur*, & paulo post, *Sacerdos non integri corporis, quasi mala hominis res, vitanda est, hoc invictum, notatur quando magis in Sacerdotibus post Sacerdotium magis observanda est debilitas; non enim sine ira Deorum debilitatus Sacerdos.*

Et Dionysius Alicarnas. *lib.* 2. Sacerdotes à Ro- 10
mulo electos scribit genere excellentes simul, & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore ulla ex parte trunco; & hoc est quod voluit intelligere Plin *lib.* 7. dum tradit Marc. Serguin. *de rebus strenuè à se gestis*, orationem habuisse cum à sacris arceretur, ut debilis: hæc refert Anastas. Germon. *de Sacr. immunit. lib.* 1. *cap.* 10. *in fine ex num.* 15. ut nostrum titulum, de quo est *ibi* memor *n.* 14. posset incipere.

QUÆST.

QUÆSTIO I.

An Arreptitii, qui à Dæmone vexantur, qualis dicitur Dæmoniacus, & Energumenus, sint omnino irregulares, etiam si semel, aut iterum sint obsessi, & vexati à Dæmone? Et an si post susceptos ordines eorum corpora fuerint obsessa, possint in susceptis ordinibus ministrare, si omnino à tali vexatione liberati fuerint? ubi quid de maleficiato, aut fingente se Dæmoniacum? Et quid de febrificante in amentiam, verso, seu ebrioso, aut stimulo amoris in furorem arrepto ad tempus breve? Quid de non Baptizato, non confirmato, furioso, & ignorante?

SUMMARIUM.

1 *Arreptitius est amovendus à sacris altaribus, quod verum est de perpetuò. Quid de temporali*, n 4. & 5. *ubi idem*, n. 6. & 7.
2 *Energumenus suspectus est de malitia mentis.*
3 *Anandria cum Dæmone succubo, probibetur ordinari.*
4 Canon. 78. Apostolorum n. 6.
7 Cap. Clerici dist. 33. cum cap. maritum eadem dist.
8 *Arreptitius Dæmoniacus, Energumenus liberi multo tempore à tali defectu non prohibentur in susceptis ordinibus ministrare.*
9 *Ordinati in minoribus à Dæmonibus vexatis, nunquam ad superiores Ordines ascendunt.*
10 *Maleficiatus tantum in partibus deservientibus ad usum, matrimonii non prohibentur Ordinari; secus in aliis membris*, numero 11.
12 *Amens, & furiosus, accidentali casu cessante, non prohibetur Ordinari.*
13 *Ordinari non valent, non Baptizatus, hæreticus, ignarus, &c.*

1 AD primam difficultatis partem, & alias potest responderi per verba textus *in cap. maritum* 2. *& in cap. communiter dist.* 33. & ex concordantibus, *ibi*, à glossa adductis, *cap. communiter*, ubi glossa 1. *cap. Clerici, cap. usque dict. dist.* 33. quibus cavetur ex Pio, & Nicolao Pontificibus, item & ex Gelasio Papa arreptitios à sacris altaribus amovendos; & sic debemus dicere tales esse omnino irregulares ad ordines suscipiendos: nam ut dicit Henriquez *lib.* 14. *sub cap* 8. *num* 8. & cum eo Leander, *de irregularit. disp.* 1. *tract.* 1. *quæst.* 13. Energumenus suspectus est de
2 malitia animi. † Et de Anandria, & docet Dionys. cum Dæmone succubo, docent etiam Navar. *in cap.* 27. *n.* 203. Suarez *ubi supra de cens dicta disp.* 51. *num.* 7. cum eo Sylvestro, & Burgas *in hoc tit. num.* 18. Vivald. *de irregularit. num.* 180. *in antiq.* Tolet *lib.* 1. *summæ cap.* 62. Bonacina *q.* 2. *de irregularit. puncto* 2. *n.* 24. Machadus *docum.* 11. *num.* 8. & alii apud Guilhelmum *de irregularit. q.* 2. *consect.* 9. & apud Pellizarium *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *num.* 62. Filliucius *tract.* 19. *cap.* 6. *q.* 9. vers. *septimum de Dæmoniacis*, Flamin. Parisius *de resignat. benefic. lib.* 3. *quæst.* 6. *num.* 94. Campanul. *in diversorio juris Canon. Rub.* 11. *cap.* 17 *num.* 188. Rugus *de missa q.* 17. *num.* 1. Sayrus *de censur. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 14. Bartholom. Bechis *in praxi observanda in admittend. ad relig. stat. novitiis disp.* 9. *dub.* 11. *sub num.* 4. alii penes post Barbosam *de officio Episcopi p.* 2. *alleg.* 42. *ex num.* 51. *& in dicto cap. communiter dist.* 33.

Hæc Doctrina certa est de arreptitiis, seu Energumenis perpetuis; tota vero difficultas est de illo, qui semel hoc vexationis genus passus fuerit? Et pro affirmativa sententia facit, *Canon* 78. *Apostolorum*, ibi: *si quis Dæmonem habet, non fiat Clericus; sed neque cum fidelibus precetur; purgatus autem recipiatur, etsi sit Dignus fiat*, ex quibus verbis probant Gibalinus, *cap.* 3. *de irregularit. q.* 2. *consectario* 9. *per totum*, Vivald. *eodem tract. in antiquis num.* 185. Dæmoniacum mandatum recipiendum esse. 4

Nihilominus alii probabilius docent, ut si semel, aut iterum hoc genus vexationis aliquis passus fuerit, perpetuò etiam ab ordinum susceptione removeatur, ut notant, ac sequuntur Sayrus *lib.* 6. *de cens. dict. cap.* 9. *n.* 14. vers. *quod si arcas*, Barbosa cum aliis *dict. cap. communiter* 33. *dist num.* 1. *in fine*, Navarrus, Filiucius Bonacina, Machadus & Leander cum alii *ubi supra q.* 16. & communiter D.D. per textum, *in dicto cap. maritum dist.* 33. ubi expresse probibetur ordinari ille, *qui in furiam aliquando versus, insanivit, vel afflictione Diaboli vexatus est.* 5

Nec obstat adductus Canon Apostolorum, cui respondet Suarez *dicta disp.* 51. *sub n.* 7. *in fine*, dicendo, aut posterioribus temporibus existente majori numero fidelium, qui sine his incommodis possent ad hoc munus assumi, legem illam amplius restrictam esse, vel certe etiam tunc intelligendam fuisse, interveniente dispensatione, quæ facilè concedenda erat virtute illius Canonis interveniente personæ Dignitate, & per eadem verba Suarez respondet Leander. *supra dict. q.* 14. *in fine.* 6

Et quamvis Bonacina *dict. q.* 2. *puncto* 2. *n.* 24. Sayrus, & Toletus, *ubi supra*, Filliuc. *dict. tract.* 19. *c.* 6. *q.* 9 *dict.* vers. *septimum*. Reginald. *lib.* 30. *n* 43. contra Ugolin. Machadus, *lib.* 1. *de perfect. confess. p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 11. *in fine*, limitant adductam doctrinam respectu ordinum minorum per glossam, & verba textus, *in dict. cap. clerici dict.* 33. quatenus probando Pontifex Nicolaus ex verbis ejus, quod sic absessus non possit ascendere ad superiorem sacri regiminis gradum; quasi non prohibeatur ad minores Nihilominus aliud dicendum est per textum *in dicto c. maritum*, ubi absoluta est prohibitio, etiam respectu illius, qui aliquando afflictione Diaboli vexatus est: ita Toletus *ubi supra*, contra glossam, *d. c.* & contra Archidiac. *ibi*, contra quos etiam sentiunt Gemin. Præposit. & Turrecremate, *ibi*: Navarrus *supra dicto n.* 203. Suarez *n.* 7. plures apud Pellizarium *dicto tom.* 2. *tract.* 7. *sect.* 6. *n.* 66. Leander. *q.* 15. dicentes hanc esse probabiliorem opinionem, & Canonibus conformiorem. 7

Ad secundam quæstionis partem, num prohibeatur in susceptis ordinibus ministrare? Et quamvis negent apud Vivald. S. Antonin. Albarus Pelagius, Villa Diego, & Navarrus, *ubi supra*; item & Bartholom. ab Angelo *dialogo* 5. §. 180. ubi statur de communi, & hoc etiam si per longissimum tempus liberi à Dæmonum vexatione probatum 8

fuerit per doctrinam proxime adductam, ut refert Suarez *dict. disp.* 51. *n.* 7. *ex dicto c. maritum.* Tamen ipse Angel. Sylvester. Armilla, Majolus, & alii, quos sequitur. Vivald. *de irregularit supra in antiquis n.* 184. probabilius docent, ut possit ex dispensatione Episcopi in jam antea susceptis ordinibus ministrare, modo constet à Dæmone per spatium unius anni non fuisse vexatum, in quo scilicet abreptio aliqua non videatur: ita etiam Suarez *ubi supra n.* 5. & 7. *dict. disp.* 51. *sect.* 2. vers. *quoad unum*, Sayrus *d. lib.* 6. *c.* 9. *n.* 14. vers. *quod si dicas.* Barbosa *in dict. cap. communiter dist.* 33. *n.* 2. quibus addo Filiuc. *supra n.* 187. *ad fin.* Reginald. *n.* 43. Toletum *lib.* 1. *cap.* 64. *versus principium*, Sebastian, Medices *p.* 2. *de irregularit. c.* 32. Molinam *tom.* 4. *de Just. tract.* 3. *disp.* 70. *num.* 12. Ugolinum *de irregularit. cap.* 53. *num.* 2. Bonacinam *dicta quæst.* 2. *puncto* 2. *num.* 24. Leand. *in eodem tract.* cum Ægidio Conink *disp.* 18. *dubio* 13. *num.* 107. Henriq. *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *dicto num.* 8. *littera A*, Navar. *dicto cap.* 27. *n.* 203. & omnes per *dict. cap. communiter dict. dist.* 33.

9 Et sic Belletus *tit. de disciplina Clericali* §. 7. *num.* 40. & Barbosa cum aliis *in pastorali alleg.* 42. *num.* 51. & 52. ita docentes, tenuerunt in minoribus ordinibus constitutos à Dæmonibus vexatos nunquam ascendere debere ad majores per glossam *dicti cap. Clerici dist.* 33. quod est verum ex resolutis *num. praced.* sub vers. *ad secundam*, & DD. adductis, ac alii dicunt illius anni liberationem agnoscendam, positam esse in arbitrio Episcopi, qui pensatis conditionibus morbi, & personæ, sciat quid sit faciendum.

10 Ad tertiam quæstionis partem de maleficiatis suppositis quæ solent adducere DD. de impedimento maleficii circa matrimonium scribentes; de quo *sub tit. de frigidis*, & *maleficiatis infra lib.* 4. breviter respondeo ex D. Thoma, & Sylvestro verbo *maleficium*, Mayolo *de irregular. cap.* 17. *num.* 6. Vivaldo *ubi supra num.* 186. Leandro *de irregularit. dicta disp.* 1. *quæst.* 18. quod si maleficiatus sit tantum quis in partibus, ad usum matrimonii deservientibus, tunc nec sit irregularis, nec prohibeatur ordinari. Quare optimè dixit Bonacina *dicta quæst.* 2. *de irregul. puncto* 2. *dicto num.* 24. talem maleficiatum perpetuo inhabilem ad contrahendum matrimonium, non esse ineptum ad ordines sacros suscipiendos, cum hac ratione castior sit, ut bene etiam docet Henriq.

11 *ubi supra.* † Tamen si in aliis membris fuerit maleficiatus tunc quidem, nec posse ordinari crediderim ex dicendis *infra sub tit nostro*, ut docent proximè adducti.

12 Ad quartam quæstionis partem breviter respondeo, suppositis quæ de amentibus, & furiosis dixi *sub dicta Rub. de ætate, & qualit. ordinand.* in casu nostro non effici illo accidentali furore ab ægritudine, sive ebreitate, aut nimio amore arrepti proveniente; quominus ita amens, ac furiosus valeat ordinari, cum hic defectus ortus sit, non ab ipsa natura deficiente, sed à quadam passione temporali, & qualitate transeunte, qua cessante, cesset amentia talis, docent ita Navarr. *in man. cap.* 25. *num.* 72. & *cap.* 27. *dict. num.* 203. Majol. *lib.* 2. *cap.* 5. *num* 4. Avila *p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 4. Vivald. *de irregul. num.* 182. *in antiquis*, Leander *dict. disp.* 1. *quæst.* 12. Gibalinus *cap.* 3 *quæst.* 3. *num.* 2. Castrus Palaus *disp.* 6. *puncto* 10 *num.* 4. & alii jam adducti, & omnes ex eo quod iste defectus non trahit secum indecentiam.

Ad ultimam partem quæstionis de non Baptizato, hæretico, furioso, & ignato abundè respondetur in locis assignatis; *in n.* 8. nostræ Rubricæ ad quos te remitto. 13

QUÆST. II.

An Prælati regulares possint judicare de defectibus corporis circa suos subditos promovendos, seu hoc spectet ad Episcopum? Et an possit Prælatus regularis dispensare cum subdito, qui ambulat cum pede ligneo? Et quando dispensatio super corpore vitiatis ab Episcopo concedi soleat in Curia Romana? Et an claudus, qui sine Baculo incedere nequit adeo irregularis sit, quod egeat dispensatione Pontificia, tam ad Sacros Ordines, quam ad primam Tonsuram.

SUMMARIUM.

1 *Regulares Prælati, etsi judicare valeant de suis subditis corpore vitiatis ordinandis, vel non, hoc tamen debet etiam ab arbitrio Episcopi pendere etsi dispensatio sit Pontificia*, n. 2. & 3. *fallit* n. 6.

5 *Dispensandi jus ad ordines cum corpore vitiatis, est solius Papæ, expenditur*, numero 6. & 7.

6 *Prælatus potest dispensare ad ordines cum subdito, qui ambulat cum pede ligneo, & quare* n. 7. & n. 23.

8 *Prælatus regularis quando dispensavit ad Sacros Ordines cum subdito carente digito non vulgari, nec pollice.*

9 *Episcopus, & Archiepiscopus dispensant ex indulto Pontificio ad ordines cum subdito corpore vitiato.*

10 Cap significavit 4. de corpore vitiatis.

11 *Episcopus conferens Tonsuram corpore vitiato tacitè videtur cum eo dispensare in levi deformitate, aut si tractaretur de ministrando in ordinibus susceptis, secus si agatur de alia deformitate.*

12 *Episcopus qui potest in aliquo casu dispensare cum corpore vitiato, tenetur facere cum cognitione causæ. Et quando id possit remissivè*, num. 13. 15. & 16. & *quali commissione*, num 14.

15 *Claudus, qui sine Baculo incedere potest, potest ordinari arbitrio Episcopi, secus si truncus sit, ut* num. 17. *Et quando dispensari possit cum eo*, num. 18.

16 *Vitium non apparens, aut non impediens altaris ministerium celebrare, non facit quem irregularem ad ordines, si sine culpa ejus provenit.*

19 *Læsus altero pede ex incisione Medicorum non prohibetur ordinari.*

20 Cap. nullus Episcopus de consecrat. dist. 1. cum glossa in cap. si quis infirmitate distinction. 55.

21 *Presbyter nullus ad Missæ sacrificium cum Baculo accedere potest.*

22 *Carens*

22 *Carens pede ſic ut non poſſit ſine pede ligneo deambulare, ordinari nequit.*
23 *Prælatus regularis poteſt diſpenſare, ut celebret Religioſus, qui ambulat cum pede ligneo.*
24 *Habens crura diſtorta, non prohibetur ordinari niſi magna eſſet deformitas, nam tunc egeret diſpenſatione Pontificia, ut numero 25.*
26 *Carens omnibus Digitis pedum poteſt ordinari etiam Pollicibus.*

1 AD primam quæſtionis partem, quia *ſub quæſtion. 1. præced.* diximus in arbitrio Epiſcopi conſtitui de jure judicare ſuper defectu corporis impeditivo ordinum, dubium non leve eſt, an ſemper hoc arbitrium ei competat, etiam circa Religioſos corpore vitiatos, & quod ad ſolum Epiſcopum videtur probari ex *ibi* dictis; tum etiam quia hoc tendit ad actum ordinis, in quo ſolus Epiſcopus ordinat Religioſos, ut jam latè diximus *ſub tit. de temporibus ordinat.* Deinde quia etſi pro diſpenſatione irregularitatis provenientis ex vitio corporis, ſolus Pontifex diſpenſet, ut dicunt Innocent. *in cap. ſignificavit 4. hoc tit. n. 3.* ſuper verbo, *& tua*, Hoſtienſis ad finem ſuper verbo, *& tua*, & alii *ibidem*: tamen ſemper Epiſcopi arbitrio remitti, ut judicet, quæ ſit notabilis deformitas, quæ ordinis exercitium impediat vel ſcandalum gignat, dixerunt Covarr *in clem. ſi furioſus in princ p. 1. num. 5.* Avila *de cenſ. p. 7. diſp 3. dub. 3.* Bonacina *in eodem tractatu diſp. 7. punct. 2. n. 36.* Campanillus *in diverſ. juris canonici Rub. 11. cap. 17. num. 82. cum ſequentibus*, Franc: Tondutus
2 *p. 1. quæſt. var. canon. cap. 94. ex num. 17.* † Et ſic hanc ſententiam in puncto noſtro non ad Prælatos regulares, ſed ad Epiſcopum tale arbitrium ſpectare dixerunt Barboſa *de officio Epiſcopi p. 2. alleg. 42. num. fin.* quatenus cum Machedo *in tract. de perfecto confeſ. lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 7 n. 2. & 3.* & ex pluribus dicit Epiſcopum qui daturus eſt ordines admittere, vel rejicere poſſe tale arbitrium factum à Prælato religionis, Hieronym. Rodrig. *in compend. quæſt. regul. fol. 52. n. 17.* Campanillus *dicta Rub. 11. c. 17. n. 204.*

3 Sed quia hujus difficultatis punctum magis ſpectat ad juriſdictionem Epiſcopalem, quam ipſi Prælati habent, quam ad ordinis characterem, ideo non improbabiliter affirmarunt Layman. *lib. 2. tract. 5. p. 5. cap. 7. n. 6.* Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 8. art. 3. concl. 3.* Bartholom. de Bechis *in praxi novit. diſp. 9. dubio 12. num. 3.* Suarez *de cenſ. diſp. 51. ſect. 3. num. 16.* quos refert Bonacina *ubi ſupra*, & ſequitur ut probabilem, cum P. Cornejo *in 3. p. D. Thom. tract. 5. de irregul diſp. 22. q. 2.* Diana *p. 4 tract. 2. reſ. 63.* & cum Peyrin. *tom. 2. de*
4 *relig. prælat. q. 11. cap. 4. num. 24.* † Etſi cum Suarez, Bechio, Layman, & Miranda *ubi proximè*, advertat liberum nihilominus manere Epiſcopum qui daturus eſt ordines, admittere, vel rejicere tale arbitrium factum à Prælato religionis circa defectum corporis ſui ſubditi, ut non inducat irregularitatem; & ſub hac conditione admitto hanc ſecundam ſententiam, & ex doctrina textus *in cap. 2. hoc tit.* & ex congeſtis etiam noviſſimè per Leand. *de irregul. tract. 1. diſp. 1. q. 81.* etſi *ex dicto cap. 2.* contraria colligatur quam defendit Bonacina *de irregularitate quæſtione 2. num. 36. in fine.*

5 Ad ſecundam quæſtionis partem, an poſſit Prælatus regularis diſpenſare cum ſubdito, qui ambulat cum pede ligneo? In quo puncto pro negativa ſententia faciunt relata in principio hujus dubii, quatenus diximus diſpenſandi jus cum corpore vitiatis eſſe in ſolo Papa; & ſic tenit *ubi ſupra* Petr. Cornejo *tract de irregul. diſp. 12. quæſt. ultima*, & conſentiunt Majolus, & Roſella verb. *corpor vitiati*, ut refert Avila *ſupra dubio 3. concluſ. 16.* † ſed Majolus *lib. 1. cap. 18.* Rodriguez 6
in compend. quæſt. regul. reſ. 52. num. 16. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 22 diſ. 9. n. 21.* affirmativam ſententiam docent, quam probabilem vocat Diana *dicta p. 4. dicta reſ. 73* verſ. *ſed difficultas*, & Leander *dicta diſp. 1 q 85.* dicens, ut poſſit diſpenſare, etiam ſi tale impedimentum accideret Religioſo; antequam ordines reciperet; quia ex tali impedimento non oritur ſcandalum, aut horror cum Religioſus deferat veſtes longas, facilè illud cooperiat, juxta dicta *infra* in verſiculo *imò Avila.*

Nec adverſatur fundamentum contrariæ ſententiæ; quia, etſi verum ſit ad ſolum Papam, ſpectare jus diſpenſandi cum corpore vitiatis: tamen non negatur Prælatis Regularibus, authoritate quaſi Epiſcopali gaudentibus, diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate ex vitio corporis proveniente; dummodo vitium non ſit tam fœdum, aut turpe, ut ex eo ſcandalum oriri rationabiliter formidetur, ut docent Villalobos, & Bechius, *ubi ſupra*, Miranda, & Joannes de la Cruz *de ſtatu religioſ. lib. 1. cap. 6. dubio 17. concl. 2.* & ex aliis Diana *dicta p 4. tract 2. reſ. 73. in fine*, 7
verſ. *verum.* † Ubi ait in facti contingentia a ſe conſultum potuiſſe Prælatum diſpenſare ad Sacros Ordines ſuſcipiendos cum ſubdito, qui digito careat, non tamen vulgari, ſive Pollice, de quo *ſub cap. 1 & fin. hoc tit.* & poſt illos Caſtrus Palao *diſp. 6. de irregul. puncto 11. in fine*, Leander *dict. diſp. 2. de irregul. q. 86* contra Corneium *dicta diſput. 12 dubio unico q. fin* quia licet id non habeant, vi juris communis; habent tamen vi privilegiorum quibus authoritate Apoſtolica ſibi ſpecialiter id faciunt, & non aliter. 8

Quo enim pacto; etſi de jure ad ſolum Papam ſpectet diſpenſare cum Clericis ſæcularibus in irregularitate ex vitio corporis proveniente; quia ad illam tanquam ad legiſlatorem ſpectat relaxare pœnam in ſua lege inflictam, ut docent Navar. *cap. 27 num. 200.* Avila *ſupra diſp 3. dubio 3.* Suarez *dicta diſp. 51 de cenſ num 18.* Bonacina *ſupra n. 36.* Caſtrus Palaus *dicta diſp. 6 de cenſ. puncto 12 in fine* Covar. *in dict. clem. ſi furioſus p. 1. initio num 7.* & alii jam citati *in Rub. & q. 1.* & non ad Epiſcopum: tamen Epiſcopus, & Archiepiſcopus diſpenſant, ſi à Papa ſit eis indultum. † Ut patet ex textu *in cap. ſignificavit 4. hoc tit.* quatenus in verbis ibi: *Authoritate noſtra*, in caſu, de quo *ibi* diſpenſavit Epiſcopus: ſic cum Riccio, & aliis explicat gloſſam *ibi* contrarium dicentem Franc. Tondutus *var. quæſt. dicto cap. 95. num 19.* & cum Covar. Campanil. Bonacina, Miranda, Molina, Salzedo, & multis aliis ex antiquis, Barboſa *in dict. cap 4 num fin.* explicans cum Salzedo, & Riccio dicta verba, *Authoritate noſtra*, id eſt tibi commiſſa, & quamvis ibi dicatur *tua*, hoc eſt Epiſcopi, non implicare ait: nam ideo *tua* dicitur; eo quod non valeat commiſſarius alteri delegare: ſic probans per verba textus *in cap. fin. de officio delegati*; iterum Barboſa expendit *in paſtorali dicta alleg. 42. n. 58.* 9 10

Et quamvis dicatur, quod Epiſcopus conferens 11

Tonsuram tacitè videatur dispensare hoc quidem posset admitti, si ageretur de levi deformitate, aut si tractaretur de ministrando in ordinibus jam susceptis; secus si agatur de notabili, & magna deformitate, quæ scandalum generare posset, vel de ordinibus, sive Tonsura nondum adepta, & deformitas obvenerit antea: nam tunc sola Episcopi dispensatio non sufficeret, cum debeat Summus Pontifex suam authoritatem interponere ad suscipiendos ordines, vel ad Tonsuram, ut docent Seraphin. *decis.* 625. *num.* 5. Franc. Tondutus *dict.*
12 *cap.* 95. *n.* 7. † Qui dicunt *num. sequentibus*, quod in casibus, in quibus Episcopus dispensare potest tenetur id facere cum causæ cognitione, & justa consistente causa, addentes in hoc differre à Papa qui gratiam inhabili faciens cum eo dispensare censetur absque aliqua causæ cognitione, & ex sententia Rotæ ab eodem Seraphino, docent Campanillus *dicta Rubrica* 11. *cap.* 17. *numero* 204. Barbosa *dicta allegatione* 42. *sub numero* 59.

13 Ad tertiam quæstionis partem, quando dispensatio super corporis vitiatis ab Episcopo concedi possit, patet ex dictis sub hoc vers. *ad secundam*; & sic amplius non insisto; cum etiam in dictis *infra*, vers. *unde* explicetur.

14 Qualiter vero soleat in Curia concedi, ponit formularium Franciscus Tondutus *dicta p.* 1. *q. canon. dict. cap* 95 *sub num.* 1. ubi num. 1. ponit clausulam apponi consuetam in similibus dispensationibus in verbis sequentibus: *Et committatur ordinario qui inspecto, & diligenter considerato per se ipsum dicto defectu, si talis non sit, nec ex eo proveniat tanta deformitas, quæ scandalum generet in populo, aut Divinis præstet impedimentum super quo ejus conscientiam oneramus cum eodem dispenset oratore, ut supra.*

15 Unde ad ultimam quæstionis partem, an claudus, qui sine baculo incedere possit, egeat Pontificia dispensatione? Respondet D. Franciscus Tondutus *sub distinctione dict. cap.* 95. *ex num.* 10. quia admittendo multum posse arbitrium Episcopi in dispensando claudicantibus, qui inspicere debet, utrum claudicatio sit magna, & quæ notabilem corporis deformitatem afferat quidem præsertim, nec possit ullo modo dispensare, sed ad Papam remittere, ad quem dispensatio hujus culpæ, vel magni defectus pertinet per textum *in cap.* 1. *de Clericis pugn. in duello*; quia non tam vitium corporis in se, quàm deformitas, & impedimentum attendi debet, ut quis censendus sit irregularis. † Ideò ut si vitium non sit apparens, aut
16 non impediat altaris ministerium celebrare, dispensatione non egeat, ut dicit Corrad. *de dispensat. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 26. & 27. quamquam generaliter claudum irregularem esse tradat Parisius *de resign. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 46. alia tradit Tondutus *supra ex num.* 13. qui exemplis utitur, itaque dicendum est juxta juris regulas Episcopum posse dispensare cum habentibus membrum occultum, sive manifestum, non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidii præsumptio, atque hujusmodi membrum non reddit illum impotentem ad celebrandum: sic cum Miranda resolvit Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42. *num.* 59. quod intelligit procedere in levibus vitiis, & debilitationibus, ut dixit Sigismundus a Bonacina *de electione dubio* 88.

Unde ad quæstionem, an claudus possit primo promoveri, ut ad cæteros ordines ad...nd..., vel in suscepta ministrare? Respondeo quod si quis ita sit claudus, ut cruribus, vel pedibus careat, sit irregularis, tam ne primo promoveatur, quam ne post promotionem ad alios, vel ad altare ascendat: ita Suarez *de cens. disp.* 51. *sect.* 2. *num.* 11. & 13. Sayrus *in simili tract. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 22. Avila *eodem tract. p.* 7. *disp.* 8. *dub.* 1. *vers. sed circa*, Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. §. 1. Majol. Toletus, & Navar. quos sequitur Barbosa *in cap. si quis in infirmitate* 55. *dist.* † Ubi ex illis *num* 1. in fine addit ut possit 18
dispensari cum claudo justa causa exigente, qui potest stare ad altare, si habeat claudicationem ante ordines, & nec Baculo, nec pede ligneo indigeat, nisi magna fuerit deformitas, si claudicatio extra culpam claudicantis contigit.

Ex quo provenit quod si quis ex incisione Medicorum, vel Chirurgorum læsus, altero pede claudicat, non prohibetur promoveri; imo permittitur *in dicto cap. si quis in infirmitate*, nisi tamen cogatur Baculo uti ad sustinendum; quia tunc indigebit dispensatione, ut probant ex glossa ibi Abbas *in c.* 2. *num.* 3. *de Clerico ægrot.* Franc. Tondutus *dict. cap.* 95. *ex num.* 13. cum aliis pluribus Leander *dict. disp.* 2. *de irregul. q.* 51. † Ubi concordat textum *in cap. nullus Episcopus de consecrat. dist.* 1. & glossam *ibi*, cum glossa in *dicto cap. si quis in infirmitate*, Filliucium *tract.* 19. *cap.* 6. *q.* 5. *dicto* 6. *num.* 173. Pellizarium *tomo* 2 *tract.* 7. *cap.* 5. *q.* 16. *num.* 64. cum Navarro *dicto cap.* 27. *num.* 199. vers. *tertio dico*, Henriquez *supra num.* 1. *litt. F.* Llamas 1. *p Methodi cap* 12. §. 5. Vivaldo, Toleto, Avila, & alii, ac Gibalino *in cap.* 3. *q* 2 *confect.* 3. *vers* 4. iterum Barbosa *in cap. hinc etenim* 1. 49. *dist. num.* 3. cum Abbate, Fiamineo, Molina, Sayro Bonacina, Bellètio, & Campanil. 19 20

Et horum ratio est, quia nullus Præsbyter, aut Diaconus ad Missæ sacrificium accedere potest, ac debet cum baculo, ut *in dict. cap. nullus Episcopus de consecrat. dist.* 1. sed ne baculo incedere possit ex doctrina Rebuffi *in praxi tit. de dispens. cum corpore vitiatis num.* 6. † Ob idque fieri dicunt Nubilinus, verbo *irregularitas num.* 23. Antonius de Butr. *in cap fin. hoc tit.* & Leander *supr. q.* 52. quod carens pede; ita ut non possit sine pede ligneo deambulare, sit irregularis, ut docuerunt etiam Flamin. Parif. *de resign. lib.* 5. *q.* 6 *num.* 46. Molina *de Justitia tract.* 3 *disp.* 70. *num.* 9. Sayrus *dict. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 22. Bonacina *de cens. disp.* 7. *q* 2. *punct* 2. *n.* 15. Campanil. *in divers. juris canon. dict. Rub.* 11. *cap.* 17. *num* 127. Bellectius *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de disciplina Clerici* §. 7 *num.* 21. Barbosa *in pastor. cum illis dist. alleg* 42. *num.* 40 & *in dicto cap. si quis in infirmitate n.* 2. 21 22

Imò Avila *dicto disp.* 3. *dub.* 2. vers. *unde fit prima conclusio*, & Majolus *de irregularitate cap* 18. *num* 3. advertunt, ut possit Episcopus dispensare cum religioso, ut celebret cum pede ligneo, & quod poterit etiam dispensare cum religioso sacerdote facto claudo, post sacerdotium; ita ut celebrare possit cum pede ligneo refert Barbosa *dicto num* 2. *in fine*, (de quo jam diximus.) Nec ego dissentio à Toleto *lib.* 1. *cap.* 63. *num.* 5 & Leandro *dicta quæst.* 52. *in fine*, quod eadem de causa (hoc est propter vestes longas) possit etiam Episcopus dispensare cum clerico Laico, quia etiam vestes longas habet, & defert. 23

Ex his infertur quid dicendum de illo, qui habet crura distorta, de quo loquuntur Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 9. Rebuff. in *praxi benef.* ... *part.* 3. *tit. de dispensatione cum* 24

corpore

corpore vitiat. num.6. Molina *ubi supra num.* 3. Sayro *num.* 23. Avila *dicta disp.* 3. *dubio* 1. *vers. sequitur tertio citatis locis*; in quo puncto negant dicendo non esse irregularem, Filliucius *dict. tract.* 19. *c.* 6. *q.* 5. *in fine* 173. Bonacina *num.* 14. Gibalinus *sup. vers. quinto* Pellizarius *supra num.* 64. quia id vitium facilè tegere potest vestis oblonga. Et Leander *dict. disp.* 2. *de irregularit. q.* 53. dicit quod per se, non esse irregularem, etsi possit talis esse per accidens si tale scilicet vitium magnam deformitatem afferat, cum hæc, ut diximus pariat irregularitatem; & confirmari videtur ex doctrina Franc. Tonduti *dict. lib.* 1. *var. can. dect. cap.* 9. *num.* 16. *in*
25 *fine.* † Qui loquutus de illo, qui nisi innixus Baculo stare, aut ambulare non poterit in tanta necessitate; ideò ei fuisse necessariam dispensationem Summi Pontificis, etiam ad primam Tonsuram comprobans ex regula textus *in cap. Præsbyrum de Clerico ægrotante* ibi: *Quia nec servire propter debilitatem, nec sine scandalo propter deformitatem membri, hoc fieri posse confidimus.*

Infertur etiam secundo ad casum de illo, qui
26 in infirmitate perdidit omnes Digitos pedum: nam cum ex hujusmodi defectu, non oriatur deformitas, nec scandalum, aut debilitas, impediens Missæ celebrationem, non est cur talis irregularitas censeatur, etsi etiam careat pollicibus pedum: ita docent Toletus *dict. lib.* 1. *num.* 6. & 7. *dict. cap.* 63. Navarr. *cons.* 65. *de excommunic.* & *cons.* 4 *hoc tit.* ubi excipit, si non careat pollicibus, Avila *dicta p.* 7 *disp.* 3. *dub.* 1. *vers. sequitur tertio*, Leander *dicta disp*, 2. *de irregul. q.* 40. insinuat Barbosa *in dicto cap. si quis in infirmitate* 10. 55. *n.* 2. *in fine*, cum Trot. Rebuffo, Molina, Sayro, & Avila *ubi supra.*

QUÆST. III.

An Gibosus sit irregularis? Ubi quid de Pigmeo, & Pumilione vulgò enano, *aut Gigante? Et an sint irregulares febricitantes continuè; aut laborantes morbo Gallico, lepra, scabie. peste, tussi, epylepsia, podagra, aut chiragra? Et quid de illo, qui vinum non potest bibere, quin evomat, qui abstemius vocatur? Et an Papa possit cum illo dispensare, ut ad Sacerdotium promoveatur? consecrando, sub una tantùm specie?*

SUMMARIUM.

1 *Gibositas non facit quem irregularem ad ordines, nisi sit conjuncta cum nimia difficultate, aut debilitate, expenditur,* numero 2.

3 *Pigmeus per se non est irregularis ad ordines in sua natione, si aliàs est expers ratione, secus apud nos propter deformitatem, ut* num. 4.

5 *Pigmei dicuntur, qui sunt unius cubiti.*

6 *Pumilio vulgò* enaoo, *quando ordinari poterit.*

7 *Pusilli corpore non prohibentur ordinari, &* num. 8.

8 *B. Gregor. Turonensis fuit statura parvus.*

9 *Gigas cujus proceritas risum pariat ab ordinibus repellitur.*

10 *Corpore proportionatus, sed capite nimis grandi, aut parvo non est cum oculis magnis ordinandus.*

11 *Gallicus morbo laboram, aut febricitans continuo nequit ordinari etsi corpore non videatur vitiatus, ut* numero 12. *vide* numero 16.

12 *Febricitantes morbo insanabili non sunt ordinandi, nec poterunt in susceptis ministrari, nisi ut* n. 14.

13 *Capitis dolorem continuum patientes articulorum pedum, vel manuum nequeunt ordinari.*

14 *Febris acuta, & quartana, sive tertiana, non prohibent hac patientem ordinari nisi pro tempore, quod erat talis infirmitas; secus si tale afferat impedimentum,* numero 15.

16 *Morbo gallico laboratus, vulgò* Bubas, *vocato, non est illico irregularis, nisi foris appareat in vulneribus, & generet horrorem, scandalum, aut insaniam, &* numero 17.

18 *Lepra, aut scabie laborantes ex deformitate ordinari non poterunt secus aliter,* num. 19. & 20.

19 *Leprosus, si deformis sit, nec est promovendus, nec poterit in susceptis ordinibus ministrare.*

20 *Parochus, aut Episcopus leprosus factus debet habere coadjutorem, cum congrua portione.*

21 *Laborantes morbo gallico, scabie, seu lepra, sunt ad ordines assumendi, nec ut possint celebrare, nisi Papa dispensatione. Quid inter leprosos,* n. 22.

22 Cap 2. de Ecclesiis ædificandis.

23 *Peste laborantes propter periculum infectionis aliorum, sunt irregulares, aut impediti, nisi cesset pestis.*

24 *Morbo comitiali laborans, nequit ordinari.*

25 *Irregulares ad ordines sunt non valentes in stomacho retinere cibum, aut potum.*

26 *Epylepsia laborantes erant irregulares si vehementissimè tali morbo laborent, ut* n. 27. *quid si ex humectatione quadam putridi humoris;* n. 28. & 29.

29 *Epylepsia laborantes à quanto tempore, cessante morbo possint admitti ad ordines, vel ut in susceptis ministrent.*

30 *Epylepsi morbo laborants prævidens periculum, quando absque alio sacerdote possit ministrare.*

31 *Epylepsi morbo laborantes sine dispensatione, nec in minoribus ordinibus sunt suscipiendi.*

32 *Episcopus arbitratur super morbo epylestico, num impediat, vel ne ad ordines.*

33 *Podagra, aut chiragra acuta nimis inducit irregularitatem ad ordines, alias non,* numero 34. 35.

35 *Membro lacero laborans qui impedimentum affert nequit ordinari.*

36 *Abstemius, id est qui nequit bibere vinum sine*

fine periculo vomitû, est irregularis ad Presbyteratum, non sic ad cæteros ordines, ut n. 37.38.& 39.

39 *Diaconatus, & Subdiaconatus in primitiva Ecclesia recipiebantur fine respectu ad Presbyteratum.*

40 *Ordinari non potest solitus evomere, & jam infignitus non prohibetur in suscepti ministrare, nisi à sacrificio Missæ.*

41 *Papa nàm possit dispensare cum abstemio ut sub specie tantùm panis sacrificet remissivè* n. 42. & n. 43.

44 *Ordinari prohibetur ille, cui de consilio Medicorum prohibita est potio vini, nisi ipsi dicerent, quod parva potio non esset ei nociva.*

45 *Vovens vinum non bibere, vel si à Sacerdote prohibeatur, non impeditur ad Sacerdotium ascendere, nec in suscepti ministrare.*

1 AD primam difficultatis partem de Giboso, seu Curvo, etsi absolutè dicant esse irregulares Majolus *ubi supra cap.* 22. *de irregul. num.* 2. & Abbas apud Henriquez *lib.* 14. *summa cap.* 8. *num.* 2. *litt.* O, & ut corpore vitiatos ab ordinibus repellendos esse teneant Flaminius Parisius *de resignat. benef lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 55. Sayrus *de cens. dicto lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 4. Bellet. *de disciplina Cleric. §.* 7. *num.* 25. Tamen ut verius est, ut non sint irregulares, nec promoveri prohibeatur, nisi gibbositas sit conjuncta cum nimia deformitate, aut

2 debilitate. † Ut accidit quando gibosus nequit se erigere, aut stare recto capite, ita docent Bonacina *de irregul. quæst.* 2. *puncto* 2. *num.* 9. Avila *eodem tract. p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 1. *in fine*, Ugolinus c. 50. *num.* 6. Lublinus verbo *irregularitas num.* 23 Leander *eodem tract.* cum Toleto, Sylvestro, Archidiacono, Navar. & Vivaldo *dis.* 2. *quæst.* 54. Molina *tom.* 4. *de Just. tr.* 3. *disp.* 70. Ragusius *de Missa in Ecclesia quæst.* 11. Campanil. *hoc tit. Rub.* 11. *c.* 17. *num.* 103. Barbosa *in cap.* 1. *dist.* 49. *num.* 5. etiam cum Henriq. ubi concordans DD. contrarios sentit suam sententiam, præcipuè procedere, test nimia deformitas in gibosis, super qua arbitrabitur Episcopus; idem repetit cum illis, & cum Bonacina *in pastorali alleg.* 42. *p.* 2. *num.* 42. loquutus etiam de Curvis.

3 Ad secundam quæstionis partem de Pigmeo, aut Gigante &c. breviter respondet Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42. *num.* 53. loquutus de utroque cum Vivaldo, Henriquez, Ugolino, Sayro, & Campanillo. Sed ego de Pigmeo dico non esse per se irregularem in sua natione apud quam quidem poterit ordinari etiam Sacerdotio, si aliàs Pigmei sint homines rationales, & polleant scientia sufficienti. † Secus tamen apud nos contin-

4 gere, cum sic Pigmei facilè ad risum intuentibus provocarent. Et juxta hanc distinctionem possunt jungi discordantes sententiæ Majoli *lib.* 1. *de irregul. cap.* 13. *num.* 9. & Vivaldi *eodem tract. num.* 133. dicentium Pigmeos baptizare posse, & initiari etiam Sacerdotio, & alia, Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 4. *litt. L.* † Quia Pigmei dicuntur qui

5 sunt unius cubiti, nec sint homines rationales: sic distinguit Leander *de irregul. tract.* 1. *quæst.* 65. & videntur sentire Vivald. & Barbosa *dicto n.* 53.

6 † Idemque dicit distinguens de Pumilione, vulgò *enano*, idem Leander *q.* 66. contra eundem Henriquez *dicta litt. L.*

Unde dubitari potest, nùm apud nos, homines corpore pusilli sint irregulares, & respondeo cum Gibalino *cap.* 3. *de irregul. quæst.* 2. *consectario* 5. *pag.* 56. Legendo, & cum Leandro *sup. quæst.* 67. ut non sint irregulares, cum multi apud nos statura sint parva; sic ut nec generent homines pusilli notant, nec risum; & quod D. Gregor. sic refert de quodam pusillo Sacerdote. † Et quod B. Gregorius Turonensis statura fuerit parvus; 8 quod verum credo, quoties hæc non sit deformitas notabilis ex dictis proximè juxta Henriquez *ubi supra* admittentem hoc in ratione, ubi multi sunt pusilli.

De Gigante numquid idem dicendum sit respondeo, quod si ejus proceritas, risum, aut scandalum causet; ita ut à cæteris deludatur ab ordinibus recipiendis erit repellendus sic Majolus *de irregul. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 9. Ugolin *dicto lib.* 3. *c.* 48. *num.* 11. Vivald. *in Candelabro aureo de irregul. num.* 133. Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *§.* 3. *propè finem*, Sayrus *dicto lib.* 3. *de cens. cap.* 8. *num.* 3. Belletius, *ubi supra §.* 7. *num.* 25. Campanil. *in divers. Juris Canonici dicto cap.* 17. *a num.* 143. Gibalinus *dicto cap.* 3. *quæst.* 2. *consect.* 3. vers. *tertio*, Leander *dicta disp.* 2. *quæst.* 64. ubi refert de Rege Saül, & D. Christophoro habentibus proportionata membra, qui negant si Gigas membrorum imparitatem haberet. 9

Unde evenit quod si fortè ordinandus sit corpore proportionatus, habeat tamen caput Gigantis, aut contra valdè diminutum cum oculis magnis, nullo modo admitatur ad ordines, Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *litt. I*, Vivald. *num* 129. Sayrus *dict.* 15. *quæst* 1. *art.* 2 Majol. *dicto cap.* 13 *num.* 2. Leander *quæst.* 63. *dicta disp.* 2 *tract.* 1. *de irregul.* & Majol. *cap.* 13. *num.* 2. *in eodem tract.* 10

Ad tertiam quæstionis partem de febricitantibus morbo gallico, aut aliis laborantibus ex æg natis in quæstione, quia nullibi, ut air Suarez *de cens. disp.* 51. *num.* 17. *in fine*, agens de irregularitate proveniente ex morbo, cavetur propter ægritudinem absolutè ferri irregularitatem, sed solùm propter deformitatem, & impedimentum perpetuum: tamen quia verum esse dicit, ut actualis infirmitas, offerat quidem actuale impedimentum quandiu durat; & quod sit potius facti, quàm juris, nisi actu inducat deformitatem, vel periculum in usu ordinis; nihilominus voluit *ex dicto n.* 17. & 18. de morbo corporis agere, qui quamvis non deformet illud, nec mutilet, quia tamen infert debilitatem virium, aut gravem deformitatem perpetuam, & moraliter incurabilem in usu ordinum, inducere irregularitatem: sic cum Majolo *lib.* 1. *de irregul. cap.* 18. & 19. Navarro *c.* 27. *in manuali num.* 199. & 200. Covar. *in clem. si furiosus p.* 1. *in prin. ip. num.* 5. & ex doctrina D. Thomæ 3. *p. quæst.* 82. *art. ult.* & *ex cap. fin. dist.* 85. & ex aliis juribus tituli nostri, & *dist.* 55. de hac irregularitate scribit, & alii post eum, DD. proximè referendi; quia fundamentum ejus est deformitas, vel debilitas, addens, ut quia hoc proveniat ex defectu membri, vel ex defectu salutis, vel alia simili causa, non varietur irregularitatis ratio. 11

Et quia itidem *sub dictis num.* 17. postulat ad hanc irregularitatem, quod morbus incurabilis, censeatur, cum non quælibet infirmitas statim faciat hominem irregularem, eo quod infirmitas, quæ curari potest simpliciter non vocatur in jure vitium corporis, ut explicant DD. *in l. inter stupram* 12

prum ff. de verb. signif. recte ad omnes casus nostri
dubii distinctione unica respondebitur; & sic si
febricitantes continuo morbo laborent, & incu-
rabiles ab ea infirmitate, qua laborant, existant,
tunc quidem irregulares censeantur, non solum
quoad ordines suscipiendos, sed & quoad usum
susceptorum: ita Filliucius tract. 19. cap. 6. quæst.
9 n. 181. ex Majolo lib. 1. cap. 21. & 22. Sayro
supra cap. 9. n. 4. Gibalin. ubi supra cap. 3. quæst.
2. confect. 7. Leander de irregul. tract. 2. quæst. 69
13 † Et ampliant in illis, qui patiuntur dolorem capi-
tis continuum, articulorum pedum, & manuum,
eo quod afferunt impedimentum actuale, qui si
sunt insanabiles, etiam irregularitatem.

14 Quod si febris tantum infirmitas sit, veluti
quartana, tertiana, aut alia acuta, quæ brevi
tempore solet transire, dicendum est, ut ea non
inducat irregularitatem, etsi pro illo tempore,
quo durat impedimentum pariat ad celebrationem
debitam: sic Leander, & cæteri ubi supra, & Bo-
nacina de irregul. quæst. 2 puncto 2. num. 17. cum
aliis Suarez ubi supra dicto num. 17. in fine; ubi
quod quando infirmitas affert actuale impedimen-
tum: tunc dicatur canonicum, quandiu durat, &
num. 18. † Explicans, ait quod quando defectus
15 antecedit ordinationem, omnino illam impediat,
si totale afferat impedimentum, & non per in-
tervalla temporum, ut latius dixit Majolus supra
lib. 2. cap. 22. sed quando consequitur, tunc im-
pediat usum non omnino, sed quantum ad actum
repugnantem tali morbo, intelligens verum esse,
etiam si morbus propria culpa sit contractus, di-
cendo in hoc differre à mutilatione; quia de illa
nihil est expressum in jure, sicut de mutilatione
dicetur in tit. nostro sub cap. 3. 4. & 5. Videbis
etiam Barbosam cum Sayro, Campanillo, Majolo
& Ugolino in pastorali p. 2. allegatione 42. nu-
mero 47.

16 Unde jam ad species alias infirmitatis descen-
dendo, dico ad primum de morbo gallico, qui
vulgo Bubas vocatur, ut eo laborans non sit illico
irregulares, nisi talis morbus foris appareat in
vulneribus, generetque errorem, aut scandalum,
sive infamiam; quod si tantum adesset in sic æ-
grotante, interius dolor, aut cruciatus, nec ulla
sit in eo apparens deformitas, existimo, ut ta-
lis non sit tunc irregularis: ita docent Avila ubi
sup. dicta p. 17. disp. 3. dub. 4. Henriquez lib. 14.
cap. 8. n 8. Ugolin cap. 55. §. 2. Molina sup. n.
16. & cum illis Leander dicto tract. 2. disp. 470.
Sibalinus dicto cap. 3. quæst. 2. confect. 7. vers. ter-
tio Villalobos in summa tract. 21. dif. 33. n. 10.
Filliucius dicto tract. 19 cap. 6. quæst. 9. n. 181. †
17 Ubi addit in hoc morbo, & aliis, ut lepra atten-
dendam esse infamiam, quæ contra corpore vi-
tiatum oritur: & juxta hæc sunt intelligendi Lla-
mas p. 1. method. cap. 12. §. 1. Pellicarius tom. 2.
tr. 7. cap. 5. sect. 2. quæst. 17. n. 66. Sayrus dicto
cap. 9. n. 5. Campanill. dicto cap. 17. Rub. 11. n.
167. Molina, Filliuc. & Bonacina sup. puncto 2.
n. 18. quos sequitur Barbosa in pastorali, dictu al-
legatione 42. n. 47.

18 De lepra, aut scabie laborantibus per addu-
ctam doctrinam morbi gallici, respondendum est
nam si talis morbus contra patientem illam indu-
cat deformitatem notabilem, aut scandalum, tunc
ipse sit irregularis, ut docent Navar. in manuali
cap 27. n. 202. vers. 13. Henriquez, & Bonacina
supra n. 20. & penes ipsum Majol. Ugolin. Mo-
lin. Avila, & Villalobos sup. n. 9. Baunius de cens.
tract. 11. quæst. 51. Gabalin. dict. cap. 3. quæst. 2.
sect. 7. vers. tertio, Leander dict. disp. 4. tr. 3. quæst.
71. Filliucius, dicentes, & DD. alii per textum
in c. tua nos de Cleric. ægrot. in verbis sequentibus:
De Sacerdote, qui Divino judicio lepra, morbo, re-
percussus in pareciali Ecclesiæ, prælationis officio fun-
gitur dicimus, quod pro scandalo, & abominatione
populi administrationis debet officio removeri; ita quod
juxta facultates Ecclesiæ, sibi necessaria quoad vixe-
rit ministrentur, ubi cum infinitis præter antiquos
Barbosa.

Quare DD. communiter de leproso loquentes 19
docent, ut non debeat promoveri, etsi jam sit
promotus, ut propter scandalum ad celebrandum
non permittatur præcipuè si esset magna deformi-
tas, aut abominatio ex doctrina dicti cap. tua, &
cap. de rectoribus dicti tit. de Cleric. ægrot. & ex c.
3. nostri tituli, inter quos Bellet. de disciplina Cle-
ric. p. 7. n. 32. Campanil. dicta Rub. 11. in divers.
juris can. cap. 17. n. 170. Ragus de Missa quæst.
18. n. 1. Henriquez dicto lib 14. cap. 8. §. 8. in
princ. ubi addit ex Barbosa dicta alleg. 42. p. 2. pa-
storali n. 49. & 50. † Quod Parochus, aut Epis- 20
copus si leprosus fiat, debet habere coadjutorem
cum congrua portione, & juxta hos esse intel-
ligendos existimo Henriquez sup. Llamas dicta p.
1. methodi, cap. 12. §. 5. & Pellizarium dicto tom.
2. tract. cap. 5. sect. 2. quæst. 17. n. 66. absolute
dicentes leprosum, scabiorumve esse irregularem,
tam respectu suscipiendorum ordinum, quos non
habet, quam respectu administrationis in suscep-
tis per textum in dict. c. tua nos.

Unde infero primo, ut laborantes morbo gal- 21
lico, lepra, & scabie non sunt assumendi ad or-
dines; nec ut possint celebrare inter leprosos sine
Papæ dispensatione: ita Leander dicta disp 4 de
irregul. tr. 2. quæst. 72. Baunii de cens. dict. q. 57.
& Filliucius dict. tr. 19. cap. 6. quæst. 9. vers. quar-
tum de leprosis † Quod ultimum non sic certum 22
est, cum ex cap. 2. de Ecclesiis ædificandis, per-
mittatur leprosis habere Ecclesiam separatam, ac
cæmetarium, cum respectu aliorum leprosorum
non sit scandalum, vel si secrete administrarent,
ut ex Sylvestro verbo lepra quæst. 6. Angelo ver-
bo leprosus in fine, Bonacina, Villalobos dicta dif.
33. n. 9. refert, ac sequi videtur idem Leander
quæst. 73. sup. dum ex D. Thoma in 4. dist. 9. art.
4. Tabiena var. cap. vitiat. Raguſ. n. 55. quos ci-
tat, ac sequitur supra Baunii.

Eodemque modo respondendum est, ut peste 23
laborantes propter periculum infectionis aliorum,
sint irregulares, dum tali morbo laborant. Quod
si pestis aufertur, cessat tunc irregularitatis pæ-
na, Bonacina dicta quæst. 2. de irregul. punct. 2. n.
21. Leander dicta disp. 4 quæst. 75. ubi dicit non
obstare Gibalin. dict. cap. 3. quæst. 2. confect. 7.
dum tenet absolute non esse irregulares, sed ad-
dit esse impeditos ob periculum infectionis, ad
curam, aliis celebrandum, quod parum dif-
fert.

Et sic de illo inquam, qui laborat morbo com- 24
miriali, ut ad ordines nequeat assumi, nec in
susceptis ministrare, etiam si diu convaluerit
scribunt Franc. Leo in Thesauro fori Ecclesiast. p 2.
cap. 8. n. 32. Alban. Pelag. de plantu Ecclesiæ lib.
1. cap. 48. litt. F. Navar. in manuali dict. cap. 27.
n. 203. Raguſ. de Missa in Ecclesia quæst. 16. Ma-
jol. dicto lib. 2. cap. 16. num. 4. Filliucius supra
num. 181. vers. sextum Barbosa in pastorali dicta
p. 2. cap. 42. num. 48. & hujus infirmitatis species
declarat

declarat Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *§.* 8. de qua dicto in verf. *de epylepsia.*

25 De tussi laborantibus, aut de illis, qui in stomacho non possunt cibum, aut potum retinere, & simili modo dicendum est esse irregulares, dum talis defectus in illis permanet ob periculum illi conjunctum in retinenda in stomacho, eucharistia, aut in illa suscipienda, ut docent Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 7. *in fine*, ex Navarro, & Majolo *supra* item & Bonacina *dict. quaest.* 2. *de irregul. puncto* 2. *n.* 21. Leander *supra quaest.* 76. & confirmatur de illo, qui vinum non potest bibere *infra* in verf. *ad quartam.*

26 De epylepsia laborantibus, Hispane, *los que tienen mal de coraçon, gota coral, O des Mayos*, quae alias vocatur morbus caducus, ut notant DD. per textum *in cap. communiter* 3. *dist.* 33. & quamvis per eum textum absolutè dicant esse irregulares; sic ut impediantur promoveri ad ordines & in promotis suspendantur, ut dicunt Majol. *dicto lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 4. Verall. *decis.* 236. *in princ. p.* 2. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 5. *quaest.* 6. *n.* 106. Ugolinus *de irregul. cap.* 54. *&.* 1 Alvar. Pelag. *de planctu Ecclesiae lib.* 1. *cap.* 48. *lit.* F. Navar. *in man. dicto cap.* 27. *n.* 103. Franc. Leo *dicta p.* 2. *cap.* 8. *num.* 32. Henriquez Raguf. Filliuc. & Barbosa *dicta alleg.* 41. *n.* 48. ipse *in dicto cap. communiter n.* 2. *dist.* 33. cum Bartholom. Bechis *in praxi observand. in admiss. ad relig. statum novitiis disp.* 9. *dubio* 11 *n.* 4. *in princ.* & cum Rota Salmantina dimidiae portionis 23. Januarii 1609. coram Cardinali Marchemontio impressa per Farin. *decisione* 236. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* quibus addo Bonacin. *dict. quaest* 2. *de irregul. puncto* 2. *n.* 22. Lublinum verbo *irregularitas n.* 33. Vivald. *de irregul. à n.* 177. Villalobos *tract.* 21. *dif* 33. *n.* 6. Baunii *tract* 21. *quaest.* 57 Sayrum *dicto lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 11. Gibalin. *dict. cap.* 3. *quaest.* 2. *confect.* 8.

27 Tamen verius mihi videtur explicandum distinctione sequenti, nempe ut si qui hoc morbo laborent vehementissime corripiuntur, cadunt subito, strident, fremunt, spumant, & colliduntur furiosissimè profecto hi tales sint irregulares omnino, tam ad suscipiendos ordines, quam ad administrandum in susceptis, praecipuè ab administratione Missarum, ut expressè decernitur *in c. tuis litteris* 7. *q.* 2. sic ut dum durat talis infirmitas non sit dispensabilis irregularitas ab illa proveniens, nisi à solo Summo Pontifice, *in dicto cap. in tuis litteris*, non ausus fuit concedere morbo caduco laboranti, ut offerret, vel Missam celebraret.

Quod si tales sint epylepsi laborantes, ac mor-
28 bo illo caduco ex humectatione quadam putridi humoris ad cor, & cerebrum, emoriuntur, & deficiunt, sed non sic furiosè, & insuper habent quaedam praevia signa adventus illius accidentia passionis; & sic causam praevenire possint, tunc ut cum hujusmodi epylepticis licite possint Episcopi disponere, & etiam Abbates, & alii religionum Praelati cum suis subditis, ut ministrent in ordinibus susceptis, docent Llamas *in part.* 1. *methodi dicto cap.* 13. *§.* 6 per totum advertens ibi in fine experientia morbum istum ante vigesimum quintum aetatis annum consumari aetatis progressu; sed si illuc ultra perseverat, aut raro, aut nunquam, Leander qui supra relatam dicit communem, *dicta disp.* 4. *de irregular. tract.* 2. *q.* 77. ita distinguit, dicens sic expressè, colligi ex *dicto cap. in tuis litteris.* Et mihi placet distinctio ex verbis ultimis illius textus, ubi Alex. II. scribens Gelorando Viviriensi Archiepiscopo sic loquitur: *Consulimus itaque, ut si frequenter hoc morbo tangitur ab oblatione, & missarum celebratione modis omnibus prohibeatur; indecens enim est, & periculosum, & in consecratione Eucharistia morbo victus epyliptico cadat, si vero Dei misericordia convaluerit (quando quidem non culpa, sed infirmitas est in causa) sacrificare jam non interdicimus.*

Quae verba ego intelligo juxta sequentes ca- 29
sus, nempe ut qui omnino sunt liberi à praedicto morbo caduco, qualecumque illud sit licitè, & absque ulla dispensatione celebrare queat in susceptis ordinibus; quia verè, & realiter cessavit irregularitas. Quod si à tali morbo non sit plene liber, & frequenter illo soleat laborare, non possit ministrare. Si vero jam; id est per mensem, plus, minusve, & tunc cadens in terram, jactet spumam, emittatque vocem, non permittatur ministrare, cum praesumatur Daemoniacus. Sed si blande cadat absque clamore, & spuma, permittatur: ita Villalobos *dicto tract.* 12. *dif.* 33. *n.* 6. bene distinguens Leander alia addens, *dicta disp.* 2. *dif.* 80. Bauny *dicto tract.* 21. *quaest.* 55. cum Sayro Molina, D. Anton. Ugolino Barthol. ab Angelo, & Reginaldo, *ubi supra*; & sic intelligendi Filiucius *supra n.* 181. verf. *sextum.* Lublin. *n.* 33. Avila *dicta disp.* 7. *dub.* 4. Vivaldus *n.* 187. Henriquez & alii *lib.* 15. *dicto cap.* 8 *n.* 8. Llamas, *dicta p.* 1. *methodi cap.* 12. §. 6. † Ubi addit quod si 30
per praevia signa epylepsi laborans, videat adventum talis morbi, seu passionis tunc quidem, dum abest periculum indecentiae, possit absque alio Sacerdote celebrare adducens exemplum de quodam Religioso Sacerdote, qui experientia die talis adventus se abstinebat à sacrofaciendo & haec quidem, ac alia praecavere poteris ex verbis *dicti cap. in tuis litteris*, & *cap. nuper dicta causa* 7 *q.* 2. omnino videndus.

Pro complemento hujus dubii notabis primo, 31
ut licet Majol. *supra*, & alii sentiant quod praedicti epyleptici possint saltim ad ordines minores promoveri absque dispensatione. Sed probabilius ex jam *supra* adductis respondeo tales ad praedictos ordines minores egere dispensatione per textum *in dicto cap. communiter dist.* 33. & ex D. Thoma 3. *p. q.* 82. Castrus Palaus *de irreg. disp.* 6. *puncto* 11. *n.* 4. Leander *supra q.* 79. Baunii *dicta quaest.* 57. *tract.* 21.

Secundo ut juxta aliquos ex jam adductis Do- 32
ctoribus, ad Episcopum pertinet judicium, an aliquis liberatus sit eo morbo epyleptico, comitiali, aut caduco facta observatione à tempore recuperatae salutis per unum annum; prout Episcopus judicaverit, & addit Leander ex D. Anton. Avila, & Bonacina *dicta quaest.* 80. *in fine*, hujusmodi probationes relinquendas esse Episcopi arbitrio, seu alterius prudentis viri, pensatis morbi, & personae conditionibus.

De laborante Podragra, aut Chiragra, brevi- 33
ter respondeo, quod si ita ille sit acuta, & acris, quae illos in altari consistere non sinat, vel usum manus ad debitam tractationem Eucharistiae impediat; tunc ea verè impediti dicantur ad recipiendos ordines, & administrandos susceptos, &
pro tunc esse irregulares. † Secus si podagra, aut 34
Chiragra non sit acris, aut acuta, aut tandem non incurabilis: ita docent Baunii *dicto tract.* 21. *q.* 57.

*quæst.*57. *ex gloss. in Canon. si quis dist.* 55. Panormit. *in cap. 2. de Clerico ægrotante*, Gibalinus *c.*3. *quæst.* 2. *consect.*7. Leander *dicta disp* 2. *tract.* 2. *de irregul. quæst* 84. juxta quam distinctionem sunt intelligendi Henriquez *dict. lib* 14. *quæst.*8. & alij per eum; & sic videntur tenuisse, & explicasse Ugolin. *de irregul. cap.*53. §. 1. *n.* 1. Campanil. *dicta Rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 135. & 137. Barbosa *in pastor. dicta alleg.* 42. *num.* 43.
35 * Ubi loquentes de morboso, cui aliquod membrum lacerum læsumque est, quominus homo aptus sit, dicunt ut non possit ordinari, exemplificantes in chiragra, & podraga, si esset continua, & incurabilis.

36 Ad quartam quæstionis partem, quid dicendum de illo, qui bibere vinum non potest, quin evomat, dictus aliàs abstemius? In quo dubio respectu ordinis Presbyteratus existimo ut omnino talis dicatur irregularis; quia non potest à præfato peragi sacrificium Missæ, propter periculum vomitus: sic intelligendi Navarr. *in man. dicto cap.*27 *num.* 104. *in glossa singul. in cap.* 2. *ipsi Apostoli* 2. *quæst* 7. Majol. *de irregul. cap.* 15. Regin. *sup. num.*58. Bonacina *de irregul quæst.*2. *puncto* 2. *n.*25. Pelizarius *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 7. *q.* 17. *nu.*66. Leander *dicto tract* 2. *disp.* 36. Lublinus verb. *irregularitas num.* 23. Toletus *in summa lib.* 1. *cap.* 63. *num.*4. & sic videntur explicare ex Navarro, Felician. Valent. & Ludovicus Lopez, quos refert Nicolaus Garcia *de benef p.*7. *cap.* 12. *ex num.* 24. Rigus. *de Missa in Ecclesia quæsito* 5. *num.* 2. Gutierrez *lib.* 2. *canon. cap.* 4. *num.*81. Beller. *de disciplina cleric.* §. 7. *num.*35. Filiucius *tract.*19. *num.* 181. *vers.* 8. Campanillus *dicta Rubrica* 11. *cap.* 11. *num.* 11.

37 Tota ergo difficultas est nùm possint tales ordinari in minoribus, aut in Subdiaconatu, & Diaconatu, & videtur idem tenendum; eo quod cæteri ordines, quales sunt isti sint præambuli ad Præsbyteratum; & sic ut irregularis respectu hujus, censeatur talis respectu aliorum ordinum, ut aliter exemplificantes propter fæditatem, non propter usum: docere videntur Suarez *dicta disp.*51. *de cens. sub num.* 11. & 15. & *disp.*40. *sect.* 3. *num* 25. Ugolin. *cap.* 52. §. 1. *num.*4. & *cap.*64. *in princ. num* 4. Tolet *cap.* 57. 1. & 4. *Reg.* & hoc generaliter per regulam *cap. non confidat. dist.* 50. ubi absolutè prohibet Gelasius Papa corpore vitiatis Divinis applicare ministerijs.

38 Sed in proposito casu de abstemio, existimo ut talis non prohibeatur assumere ordines minores; quia isti non solent sumi jam proximè respectu ordinis sacerdotalis: ita Emanuel. Rodrig. *in summa cap.* 158. *num* 11. & 12. dicens, ut qui vinum non potest bibere, possit sine dispensatione promoveri ad ordines minores, & Campanil. *dicta Rub.* 11. *cap.* 11. cum Navarro *dicto cap.*27. *num.* 104, *vers.*18. idem asserit, quia non se ipsum communicat sub specie vini, ut ait etiam Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.*8. §. 7. *propè finem*, Barbosa *in pastorali dicta p* 2. *alleg.* 42. *num.* 54.
39 * Imo propter eandem rationem Nicolaus Garcia *dict. cap.* 2 *p.* 7. *de benef. num.*27. videtur dicere, ut abstemius possit recipere Subdiaconatum sine respectu ordinis sacerdotalis; quia inter eos non est necessaria actualis connexio, dicens sic parcere in primitiva Ecclesia, in qua Diaconatus, & Subdiaconatus recipiebantur sine respectu ordinis Sacerdotalis ad permanendum, & administrandum in illis, & hodie contingere in Cardinalibus Diaconis; & sic Garcia postquam de corpore vitiatis plura congessit, etiam respectu horum ordinum ubi *ex num.*30. adducens plures decisiones, & ante *ex num* 22. *num. fin.* de illo qui vinum bibendo evomit videtur sentire.

Ob idque dixerunt Majolus *dict. lib.*8. *de irregul.* Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8 §. 7. *in fine*, Barbosa *dicto num.*54. *in pastorali*, quod si aliquis ob stomachi langorem, debilitatem, aut fragilitatem soleret sæpissimè evomere, minimè deberet ordinibus insigniri; at si illis insignitus esset, à sola Missæ celebratione privatus diceretur. 40

Unde jam potest esse dubium, nùm possit Pontifex cum abstemio dispensare, ut ad Sacerdotium promoveatur? Et quamvis pro affirmativa sententia sint Major, Adrian. Claud. Gabriel, Albertus, Alanus, Tabiena, Henriquez, Faguodez, Azor. Sanchez, & alij, quos citat Leander *in* 2. *p. tract. de sacrif. Missæ disp* 1. *quæst.*19. idem *de irregul. dicta disp.* 4. *tract.* 2. *q.* 77. quia potest dispensare, ut sub una tantùm specie fiat consecratio in Missa. 41 42 †Nihilominus idem Leander ex doctrina D. Thomæ, Vasquez, Suarez, Soto, Ægidio, Hurtado, Montesino, Valentia, Nunno, Bonacina, Lugo, Cornejo, & alijs negat; quia probabilius est non posse Papam dispensare, ut sacrificium Missæ sub unica specie peragatur. 43 †Sed quia de hoc dubio pro utraque parte plures alios adducit Diana *p* 8. *tr.* 1. *ref.*23. & inter moderniores Amicum *in cursu Theolog. tom.* 7 *disp.* 16. *sect.* 9. *num.* 158. Castr. Palaum. *tom.* 1. *tract.* 13. *disp.*6. *puncto* 3. *num.*6. Fagundez *de præcept Ecclesiæ præcepto* 2 *lib.* 3 *cap.* 5. *num.* 5. eorum verba referens, & aliorum fundamenta probantia posse Papam in casu necessitatis ita præcipere, & ordinare; ideò ad illos te remitto.

At non tacebo pro completo hic addere cum Barbosa *supra sub dicto num*, 54. ut si alicui vini potio Medicorum consilio sit interdicta, probibeatur quidem ordinari, nisi de eorum consilio non posset ei obesse parva quantitas: sic Majolus *dicto lib.* 2. *cap.*25. *per totum*, qui *num.* 2. resolvit, 44 45 * quod si aliquis vovit non bibere vinum, aut ille confessor inhibuit; non impediretur ad Sacerdotium ascendere, aut post promotionem ministrare, ut dixit etiam Ugolinus *de irregul. dicto cap.* 53. §. 1. *num.* 5. & ego addo quod nec hoc primum dictum Majoli, nec alia illa assertio illius, & Henriquez *supra* hic in vers. (*ob id*) implicant jam adductæ resolutioni; eo quod isti casus debeant intelligi juxta *ibi* resoluta.

QUÆST. IV.

An sexus muliebris, seu Hermaphrodita, sive qui caret ætate, ad ordines requisita, existimentur corpore vitiati, ut ex tali vitio dicantur irregulares, vel ex alio capite? Ubi quod de fœmina erumpente a natura in virum. Et an quis ob nimiam, & decrepitam ætatem sit prohibitus ordinari? ubi de brevi doctrina ad intelligentiam præcedentium, & subsequentium in singulis capitibus nostri tituli.

SUMMARIUM.

1 *Muliebris sexus, & Hermaphrodita qua de causa impediatur ordinari remissivè.*

2 *Longa ætas non facit quem ad ordines irregularem.*

3 Glossa in cap. 1 dist. 85.

4 *Senectus declinans in morbum impedientes organa vocis, seu vires, inducit irregularitatem, seu incapacitatem indispensabilem, ut n. 5.*

6 *Senes ordinatus permittitur cum adjutorio aliquo ministrare.*

7 *Corporis aliqua parte carens passivè, differt ab illo, qui à nativitate, aut hominum injuria, seu casu inculpabili, & inter se ipsum voluntarie mutilans.*

8 *Mutilans se voluntariè, si aut ordinatus sit, aut postea ordinetur, manet irregularis, si tanta sit mutilatio inducat peccatum.*

9 *Mutilatus casu quando dicatur nihilominus irregularis.*

10 *Membri mutilatio, qualis censeatur, ut impediat ordinari.*

1 VIdeo Suarez agentem de irregularitate contracta ob corporis defectus, & inter illas, *lib. de censuris disp 51. sect. 2. à num. 1.* ubi agit de propositis in quæstione, etsi fateatur mulierem, sive Hermaphroditam potius prohiberi propter incapacitatem, quam ex defectu Corporis. At quia jam de muliere non ordinanda, & Hermaphrodito. & de alijs, ante legitimam ætatem non ordinandis, dixi latè, *sub. Rub. & toto tit. supra de ætate, & qualit. ordin.* ideo nunc ne longè agam, ad *ibi*, dicta te remitto *in Rub. ex n. 34. & num 16* de Hermaphrodito, qui prævalens in sexu fœmineo erumpit in masculinum.

2 Ad ultimam quæstionis partem, an quis propter nimiam ætatem possit impediri ne ordinetur? Et breviter respondeo negativè, eo quod senilis ætas est per se aptior, ad sacros ordines, ut significat Anacletus Papa *epist. 1.* & refertur, *in cap. fin 84. dist.* & Siricius Papa, *in cap. quicumque 77. dist.* quia illa ætas maturior est, & magis apta ad prudentiam, castitatem, & religionem.

3 Nec obstat glossa *in cap. dist.* 85. ubi dicitur senectutem impedire promovendum, non tamen dejicere promotum. † Quia respondeo, quod si tanta sit senectus, ut declinet in morbum, seu illi æquivaleat, quoad impedienda organa, vel impediendas vires necessarias ad ministerium, in tali casu irregularitatem inducat, quam morbus perpetuus de quo *in quæst. præced.* ita Suarez *dicta disp. 51. de cens. dicta sect. 2. num. 5.* ubi addit, ut hæc non irregularitas tantùm, sed incapacitas quædam censeri possit, non quidem, ut ordinatio talis personæ, si fiat invalida sit (cum semper in homine imprimat Charácterem, quantumvis sit impeditus) sed quia est illicita talis ordinatio, non tam ex prohibitione Ecclesiæ, quam ex natura rei; eo quod per eam quispiam assumatur ad id ad quod est prorsus ineptus. 5 *Indeque dicit illud impedimentum non videri propriè canonicum, nec in eo posse Pontificem dispensare, si ineptitudo duret, ut jam perpetua censeatur; & secundùm has distinctiones loquuntur Pellizerius, *tom. 2. tract. 8. cap. 5. sect. 2. quæst 28. num. 51.* cum Peyrino Leander. *de irregul. tract 2. disp. 5. quæst. 5.* Filliucius *tract. 59. cap. 6. quæstione 6. numero 176.*

6 Unum tamen notabis, quod postquam aliquis ordinatus est, licet præ nimia senectute, non possit commodè ministrare, permittatur ei, ut cum aliquo adjutorio, vel commoditate quasi dispensatoria possit ministrare: *argum. cap. illud, & cap. petisti cum alijs 7. quæst. 1. & cap. litteras de renunciat.* Suarez *ubi supra dicta sect. 5. disp 51. de cens. num. 5. in fine*, per alia, quæ dixit in simili *sect. 1.* & faciunt quæ dico, *infra de officio vicarij.*

7 Et quia adhuc sub obscuro potest doctrina casuum præcedentium, & qui continentur in singulis juribus nostri tituli, ubi de alijs pluribus considerari; ideo existimavi regulam quandam generalem conscribere, qua securo pede ad singulos obvenientes casus interrogatus quilibet expertus queat respondere, etsi de singulis curam non adhiberemus. Igitur dicendum est esse gravem differentiam inter passivè carere aliqua parte corporis, vel à nativitate, vel hominum injuria, vel alio casu inculpabili contingente. 8 *Et inter voluntariè se ipsum mutilantem, vel aliquam sui corporis partem abscindentem, cum in hoc secundo casu, sive antecedat, sive sequatur ordinationem, sive abscisio sit alicujus membri principalis, sive partis ejus, sive notabiliter impediat, aut deformet, sive non irregularitatem inducat; dummodo tanta sit mutilatio, quæ per se, & seclusa inadvertentia, sine peccato mortali fieri, non possit, ut colligitur *ex cap. qui partem dist. 55.* dum ait illum esse irregularem. qui partem cujuslibet digiti sibi abscindit cum tamen carentia illius partis, alias contingens, non inducet irregularitatem, ut ibidem dicitur. 9 *Secus si casu aliquo contigerit, dum aut operi rustico, curam impendit aut aliquod faciens, se non spontè percussit: *Hos Canones*, (dicit Innocent. *ibi* Felici Nuceriano scribens *epist. 4. cap. 1.*) *præcipiunt, & Clericos fieri, etsi in claros fuerint reperti non objici, in illis enim voluntas est judicata, quæ sibi causa fuit ferrum injicere; in istis verò casus veniam meruit*, late explicat Suarez *dicta disp. 51. sect. 2. sub num. 6. 7. & 8.* qui à *num. 9.* agit etiam latè de mutilato passivè distinguens inter jam ordinatum, & nondum ordinatum, & inter gravem defectum membri, atque incedentem deformitatem afferentem vel impedientem usum ordinis, de quo *in c. fin. de dist. 55.* sic ut iste inducat irregularitatem in laico, ne ordines suscipere possit, vel in clerico, ne ascendere possit ad ordinem non susceptum explicans *ibi*, vel ex sola deformitate, ut *in c. 3. hoc tit.* adverto vel ex

impossi-

impoſſibilitate orta ab ipſo defectu, qualis eſt abſciſio manus, ut *in cap. expoſuiſti 6. hoc tit.* ubi gloſſa, idem eſſe ait ſi deficiat Digitus ad fractionem Hoſtiæ, de quo an utique verum ſit dico *infra* latè *ſub c. 1. hoc tit.* ac de aliis ſpecie in *c. 2. & ex cap. 3. 4. & 5.*

10 Etſi dubites qualiter membrum accipiatur, dum agimus de irregularitate ex corpore vitiato, breviter dico, quod ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id, quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem ſecundum Ariſtotelem, *tertio metheor.* Clar. *in praxi §. fin. q. 69. n. 16.* Caball. *reſ. criminal. caſu 136. num. 16.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 19.* cum infinitis, *à n. 23.* Riccius *in praxi aurea reſ. 67.* Navar. *in manuali cap. 27. num. 106* verſ. *ſecundo dico*, Henriquez *lib. 14. cap. 8. §. 1.* Covarru. *in clem. ſi furioſus p. 3. in init. n. 8.* Jacobus de G alf. *in deciſ. aur. lib. 2. cap. 26. n. 4.* Phiea *de delictis, lib. 1. cap. 25. num. 4.* Barboſa *in paſtorali p. 2. allegat. 42. n. 11. & 12.* ubi eum multis probat mutilationem partis alicujus membri, non producere irregularitatem, niſi pars illa celebrandi, adimeret poteſtatem, vel operaretur formitatem ſcandaloſam, vel quando culpabiliter ſe abſcinderet, ut *in cap. 1. & cap. 3.* dicimus late, ubi expenditur materia hæc.

AD TEXT. IN CAP. I.

& VI. Expoſuiſti & cap. fin. hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Duelli materia inſinuatur.*

1 HÆc tria capita ad unam ſpeciem corporis defectus ſeu mutilationis, reſpectu Digitorum manus reducuntur. Quare duxi hic conjungere caſus, qui in eorum litera valent tractari. Et quia per prima verba, *dict. cap. 1:* poſſemus agere de duello; eo quod Presbyter, de quo ibi ſe ſponte duello offerens, partem Digiti amiſerit; & ob id de ingerentibus rei illicitæ; ideo poſſent hic adjungi quæ DD. congerunt, *infra* in pluribus Capitibus de homicidio, ubi de dantibus operam rei illicitæ; & *in tit. infra de pugnantibus in duello.* Sed quia ad propoſitum hujus differentiæ mutilati, ſcilicet dando operam rel illicitæ, aut licitæ, ſatis ex dictis, *in cap. 3. 4. & 5.* ubi de ſectis ago, & caſtratis ſine culpa ſua, aut cum culpa apparet; ideo ad *ibi*, dicta te remitto pro pleno intellectu.

QUÆSTIO I.

Quare Presbyter, qui in duello Digiti partem amiſit, poſſit ex diſpenſatione ſui Epiſcopi in ſuo ordine miniſtrare, cum de jure qui directè, non cooperatur ad acciſionem non videatur incurrere irregularitatem? An irregularitas contrahatur ex mutilatione Digitorum, quibus à ſacerdote Euchariſtia conteſtatur? Et quid de illo, qui ſibi partem Digiti volens abſciderit? vel de eo, qui careat digitis dextræ, quibus in miſſa ſit crucis ſignatio? ſeu de illo, qui in dextera, vel ſiniſtra habet digitum medium, & indicem conjunctum ſine diviſione?

SUMMARIUM.

1 Cap. qui partem diſt. 55. n. 7. & 8.
2 *Mutilatio Digiti minus principalis, non inducit irregularitatem.*
3 *Digitus non eſt propriè membrum corporis noſtri, ſi alias proprium officium non habeat per ſe ad ordines.*
4 *Digiti partem amittens, ſi poſſit ſine ſcandalo miniſtrare, non cenſetur irregularis n. 67.*
5 Cap. 1. de corpore vitiatis intelligitur, & n. 6. & 9
6 *Irregularitas proveniens à vitio corporis, differt ab illa, quæ provenit ex delicto.*
7 *Digiti partem amittens ſine culpa non cenſetur irregularis, ſecus ſi culpa, ut n. 8.*
9 Cap. fin. de corpore vitiatis.
10 *Digitorum mutilatio, quibus contrectatur à Sacerdote Euchariſtia, probabilius eſt, ut inducat irregularitatem, n. 11.*
11 *Percutiens aliquem ſine mutilatione, & abſciſione membri, quando dicitur irregularis, ſi percuſſus deformis redditur, ac inhabilis ad ordines.*
12 *Digiti neceſſarii amiſſio reddit quem irregularem, & n. 13.*
13 Cap. maior diſt. 55. & n. 18.
14 *Membri defectus gravis impediens uſum ordinis parit irregularitatem*
15 *Membri debilitatio, quæ impedit miniſtrare facit quem irregularem.*
16 *Digitis carens in dextera, quibus in miſſa ſit crucis ſignatio eſt irregularis.*
17 *Digitum medium & indicem conjunctum habens, non eſt irregularis niſi ex notabili deformitate.*
18 *Digito, medio carens non eſt irregularis contra Filliucium, & alios n. 19. niſi ex nimia deformitate, vel impedimento, ad aptè celebrandum ut n. 20.*
20 *Digito carens, ſine quo poteſt Hoſtiam frangere, non eſt irregularis.*

FAciunt dubium DD. ex doctrina textus noſtri num ex quo Presbyter in duello pugnavit, & voluntariè partem Digiti amiſit, quæ celebrationem non impediebat, non debuit cenſeri irregularis, quia tunc ceſſat ratio juridica, *c. qui partem diſt. 55.* eo quod ſit longè atrocior culpa in ſe ipſum ferrum ſumere, quam pugnare cum aliquo, cum hoc periculo: ſic Navar. *in man. c. 27. num. 197.* citans Cardinalem & refert Suar. *diſt. 51. ſect. 2. n. 7. in principio.* 1

Et confirmari videtur ex doctrina ejuſdem Navar. *dict. cap. 27. n. 206.* Covar. *in clem. ſi furioſus p. 3.* 2

p. 3. in initio n. 8. Majol. *de irregularit. lib. 5. cap.* 50. *n.* 2. Jacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 62. *n.* 2 Sayri *de censur. lib.* 6. *cap.* 15. *à n.* 13. Avilæ *eodem tr. p.* 5. *disp.* 5. *sect.* 1. *dub.* 1. Barbosæ *in dicto cap. qui partem n.* 2. dicentium, ut non incurrat irregularitatem, qui Digiti partem alteri abscindit, cum irregularitas non incurratur ex mutilatione, seu abscissione membri, quod licet ad corporis ornatum, & decorem, integritatem, & perfectionem spectet; non habet tamen propriam, & per se distinctam operationem ab aliis, sed conjunctam, & accessoriam cum aliqua participatione; prout est Digitus pedis, vel manus.

3 Et iterum confirmatur, quia cum Digitus non sit proprie nostri corporis membrum, ut dixerunt Bartol. *in l.* 2. *n.* 12. *ff. de public. judiciis*, *& in l. non sunt liberi ff. de statu hominum*, *& cons.* 101. vers. *quaritur an digitus p.* 1. Felin. *in cap. Ego N. post n.* 1. *de jurejurando*, *& in cap. cum illorum n.* 4. *de sentent. excommunic.* Cassan. *in consuetudinib. Burg. Rubr.* 1. *&.* 5. vers. *per hæc quidem*, Farin. *in praxi crim. q.* 19. *n.* 29. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 14. *cap.* 8. §. 1. *in medio*, Navar. *cons. n.* 1. *hoc tit. in nov.* Sayrus *in floribus decis. sub dicto tit. decis.* 2. inde probant Toletus *lib.* 1. *instruct. Sacerd. cap.* 25. *n.* 13. Cardos. verb. *Sacramentum Ordinis, n.* 12. Sayr. *dict. decis.* 2. Navar. *dicto cons.* 1. Bellet. *disquisit. Cleric. tit. disciplina Cleric.* §. 7. n. 19. Campanil. *Rub.* 11. *c.* 17. *in divers. Juris Canon.* vers. *quinimo*, & alii, quod si pars pollicis desit, & notabilem defectum non producat, nec Hostiam frangere impediat, minime inducat irregularitatem.

4 Nihilominus existimo dicendum per verba textus nostri, ut in casu illius vere irregularitas fuerit contracta ab illo Presbytero, cui non simpliciter, sed ex dispensatione permissum fuit ministrare in suo ordine, ut manifeste patet ex verbis ibi; *poteris cum eo misericorditer agere*, *& permittere*, & hic intelligit Panormit. quod expendunt Hostiensis Collect. Joan. Andr. Bellamera, Ancharran. Anan. Butrius Alagona, Vivian. & alii relati à Barbosa *hic num.* 1. si quis partem Digiti amisit possit solemniter sine scandalo ministrare.

5 Nec est impedimento explicatio Suarez *dict. disp.* 51. *de cens. sub n.* 7. *sect.* 2. & Navar. *dict. n.* 198. *cap.* 27. existimantium dispensationem hic non fuisse necessariam propter vitium corporis, sed propter gravem culpam à Presbytero commissam sponte ingrediendo duellum: ita ex verbis nostri colligentium: *Licet ejus excessus gravis admodum extitisset*, cum posset illa misericordia intelligi, vel per anticipationem, vel propriam dispensationem, vel forte quia delictum fuisset publicum, & scandalosum, quod infamiam induxerit; ac proinde suspensionem, cujus dispensatio necessaria erat, quæ hic Episcopo committitur, cum dispensatio in irregularitate ex defectu membri non sit in jure commissa Episcopo. Vide *infra in cap. fin. q.* 3. in vers. *ad primam*, ubi aliquid de hoc c. 1. & de dispensatione Episcopali.

Quia respondeo Pontificem in titulo nostro non agere de irregularitate orta ex delicto, sed de illa, quæ provenit à vitio, ac deformitate corporis, ut in singulis casibus cujusque capituli apparet; & sic evenit, quod etsi Presbyter; de quo hic sponte duellum offerret, ac ob id operaretur illicite, dans operam rei suo statui alienam, ob quam ratione delicti posset puniri suspensione, aliave pœna canonica: argum. eorum, quæ dixi *in cap. fin. de temporibus ordin.* & non inde provenit quod hic à Pontifice dubitaretur; de alia namque irregularitate, quam incursa ex amissione partis digiti; juxta quam respondisse patet, ut quia citra scandalum, non obstante tali amissione, posset Presbyter illo sine scandalo celebrare, & per consequens Episcopus valeret permittere, ipsum in suo ordine ministrare; licet ejus excessus offerendo se duello, gravis extitisset, cum de hac parte nihil decrevisset Papa, sed tantum super defectu amissionis partis Digiti, quæ non erat scandalosa, quominus Presbyter in suo ordine posset ministrare; alias enim nec Episcopus permitteret, ut Presbyter ministraret, nec sic contingere, nisi Papa dispensante, ut diximus *sub Rub & infra* late.

Nec obstant adducta n. 1. 2. & 3. quia illa de- 7
beot intelligi de illo, qui nulla culpa præcedente, ejusdem partem Digiti, etiam Pollicis amiserit, ut docent jam *supra ibi* adducti, & Salon *in* 2. *D. Thom. q.* 65. *art.* 1. *controvers* 4. *conclus.* 2.
Barbosa *hic n.* 3. cum Sayro, Belletio, & Campa- 8
nillo, secus tamen procedet, aut juxta speciem textus *in dicto cap. qui partem* 6 *dist.* 54. in illo, qui sibi ipsi partem Digiti volens abscindit; quamvis talis abscissio deformitatem nimiam non inducat, nec celebrationem impediat, ut docent Suarez *disp.* 55. *de cens. sect.* 2. *n.* 10. Avila *eodem tract. disp.* 3. *sub. dub.* 1. Barbosa *in dicto cap. qui partem n.* 1. ubi *n.* 2. intelligit id procedere in præscindente, sibi ex indignatione partem Digiti, non autem in abscindente alteri.

Et quamvis idem Suarez *sub dicto n.* 10. existi- 9
met decisionem nostri textus intelligendam esse; de mutilatione, quæ injunctam culpam non habet, pacificans illum cum textu *in cap. fin. eodem.* in cujus specie casus fuit omnino fortuitus, nec desidaratus à patiente nullam causam dante: tamen revera in textu nostro Presbyter ille, si sponte duello offerens fuit in culpa ad partem illam Digiti amissionem, ratione cujus eguit permissione Episcopi ad administrandum in suo ordine, etsi illa amissio partis Digiti, nec esset scandalosa neo auferret facultatem in illo Presbytero celebrandi, at *in dicto cap. fin.* nulla permissio, aut Pontificia, aut Episcopalis fuit necessaria, non tantum, ut ministraret in susceptis ordinibus; imo nec recipiendi ordines; eo quod fortuito ordinandus caruit pollicis ungula in puerilibus annis propter casum Barræ Ferreæ super illam, qua ungula avulsa fuit; nec ob id caruerit potentia ad frangendam Hostiam pollice ipsius Digiti: & juxta hunc casum intelliguntur textus *in cap. si quis in infirmitate, cap. lator*, *cap. præcepta dict. dist.* 55. *& dict. cap. qui partem* in vers. *cui vero casu*, non enim in textu nostro Presbyter caruit aliqua irregularitate, etsi & neget D. Suarez eum fuerit in culpa, & causa suæ spontaneæ oblationis mutilatus.

Ad secundam quæstionis partem an irregula-
ritas contrahatur ex mutilatione Digitorum, qui- 10
bus à Sacerdote Eucharistia contractatur? Et videtur negandum, cum non sit irregularis percutiens, seu vulnerans aliquem, nisi membrum mutilet, aut abscindat, etiam quod ex ea percussione, seu vulnere percussus, seu vulneratus remaneat deformis, seu alias inhabilis ad ordines: & quod sic nec ex abscisione prædictorum Digitorum irregularitas contrahatur: docent Sayrus *de censuris dict. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 16. ex Navarro *cap.* 27. *n.* 207. *disp* 15. *n.* vers. *alii tamen*, & *n.* 16.

vers.

vers. *nec hoc mirum*, cum quo videtur transire Suarez *supr. dicto num.* 10. *&* 12. & hanc probabilem vocat Barbosa *in dicto cap. qui partem dist.* 55. *n.* 5.

11 Sed verius, ac probabilius est, ut contrahat hanc irregularitatem, qui ex mutilatione Digitorum; quia a Sacordote Eucharistia contrectatur: prout est Pollex, aut judex vel medius, quia irregularitas incurritur etiam ab eo, qui aliquem percutit, & vulnerat sine mutilatione, & abscisione membri; dummodo percussus, & vulneratus ex vulnere, & percussione ita deformis remaneat, ut quia irregularis ad ordines promoveri nequeat, percutiendo enim si fiat aliquem inhabilem: perinde est, ac si membrum illi abscinderet: ita docent Sylvester verb. *homicidium* 3. *quæst.* 3. vers. *quartum*, Majolus *de irregularit. lib.* 5. *cap.* 50. *num.* 2 Toletus *in instruct. Sacerdot. lib.* 1. *cap.* 27. *notab.* 3. Vivald. *in candelabro aureo, tit. de irregularit. num.* 35. nec dissentia Avilla *part.* 7. *Rub. de irregul. ex defectu corporis disp.* 3. *dubio* 1. vers. *ex dictis sequitur*, idem Majol. *supra num.* 4 *&* 9. *in fine, & lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 10 vers. *decima nona* Boniac. de Vitalin. *in clementina* 1. *de homicidio cal.* 6.

12 Itaque evidentius apparet, ut hæc irregularitas contrahatur ab ipso, qui ex abscisione prædictorum Digitorum, vel digiti redditur inhabilis ad fractionem Hostiæ, veluti si desit ipsi Digitus necessarius: ita Suarez sumens à contrario sensus ex verbis *dicti cap. fin. hoc tit.* ibi: *Si ad frangendam Eucharistiam sit in Pollice ipso potens*; nam si esset impotens, infert quod esset irregula-
13 ris. † Et ita licet in *dicto cap lator dist.* 55. carens Digito manus sinistræ potens sit, promoveri; & tum etiam dexteræ, ut in *ibi* glossa dicit; dum tamen illius carentia in alterutra, nec magnam operetur deformitatem, nec aliquis ipsorum sit, qui pernecessarius est ad consecrationem, sicut Pollex, aut index, quorum altero siquis careat, erit irregularis, ut docent Borgas *de irregularit. hoc titulo*, Selva *de benef. parte* 3. *quæst* 6 *post num.* 44. vers. *attendendum*, Plaza *de delictis lib* 1. *cap.* 25. *num.* 9. Salon. *ubi supra*, Sayrus *dict. cap.* 15. *post. num.* 12 Bellet. *disquisit. Clerical. tit. de disciplina Cleric.* §. 7. *num.* 18. Torreblanca *lib.* 2 *de jure spirit. cap.* 13. *num.* 48. Barbosa *hic num.* 2. *& in pastorali dicta alleg.* 44. *num.* 18. quibus addo Pellizar. *tract.* 7. *cap* 5. *sect.* 2. *quæst.* 16. *num.* 64. Lublinum verbo *irregularitas num* 23. Navar. *cons.* 1. *hoc tit.* Villalobos *in summa tr.* 11. *dif.* 35. *num.* 1. Leandrum *dict. tract.* 2. *disput.* 2. *quæst.* 43. Zerolam *in praxi Episcop. p.* 1. verb *irregularitas.*

14 Et confirmatur, quia quando defectus membri gravem, atque indecentem deformitatem affert, vel impedit usum ordinis, inducit irregularitatem simpliciter in laico, ne ordines suscipere possit ad ordinem nondum susceptum: ita Suarez aliter exemplificans *dict. disp.* 51. *de cens.*
15 *num.* 11. † qui *sub num.* 12. ex dictis colligit, non solùm mutilationem membri, sed etiam abscisionem partis ejus, vel etiam solam debilitationem membri, si hoc impedimentum ministrandi afferat, eandem inducere irregularitatem; quia hæc non fundatur formaliter (ut ita dicat) in carentia membri, sed in prædicto membro debilitato: sic probans ex *cap. Presbyt. de Clerico debilit. & ægrot.* ibi: *Quia nec securè propter debilitatem, nec sine scandala, propter deformitatem membri hoc fieri posse confidemus*, declarans ibi prædictas illas duas rationes adductas, quia in eo casu concurrebant, non quia simul ambæ necessariæ sint, cum quælibet earum per se sufficiat.

Ad tertiam quæstionis partem quid dicendum 16
de illo, qui sibi partem digiti volens absciderit, respondetur ex dictis in vers. *ad primam*, sub vers. *nec obstans*, & ex *ibi*, dictis, etiam respondetur ad casum de illo, qui caret digitis dextræ, quibus in missa fit crucis signatio, cum hæc sit deformitas notabilis: sic docent in terminis Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 1. & *ibi littera I.* cum Navarro, Covaruvias, Vivald. Sylvestro, Cardinali Panormit. Majolo, & aliis glossa; *in dicto cap. lator.* verb. *sinistra distinctione* 55. Leander. *de irregul. tractatu* 2 *disputatione* 2. *quæst.* 45. Bonacina *eodem tract. quæst.* 2. *puncto* 2. *num.* 32.

Ad ultimam quæstionis partem de illo, qui 17
habet digitum medium, & indicem conjunctum sive divisione; & licet affirmet esse irregularem Majolus *lib.* 1. *cap.* 14 *num.* 14. quia qui Pollicem, & indicem habet simul conjunctum, est deformis, nihilominus, ut probabilius tenendum est, ut non sit irregularis; quia honorum Digitorum conjunctio non impediret debitam celebrationem Missæ; sicut impediret conjunctio aliorum; ergo si alias hæc conjunctio non causet notabilem deformitatem, non efficiet irregularem, ut docent Henriquez *dicto lib.* 14 *cap.* 14. *littera I. num* 1. & penes illum *littera M.* Anton. Alberic, Rosella, & Tabiena, Leander *de irregularit. dicta disput.* 2. *tract.* 2. *quæstione* 64. etiam cum Sylvestro *quæstione* 3. *numero* 4. *de corpore vitiatis.*

Quare dubium potest esse, num sit irregularis 18
ille qui caret digito illo, qui medius appellatur; & licet quod sit irregularis, resolvat Sayrus *de cens dicto lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 16. verum contrarium existimant Campanil. *in diversorio Juris Canonici Rub.* 11. *dict. cap.* 17. *num.* 112. vers. *utrum*, eo quia Digitus ille non deservit Eucharistiæ; & sequitur Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42. *p.* 2. *n.* 21. *& in cap.* 6 *hic n.* 3. Et sic quamvis Filiucius *tract.* 19 19
cap. 6. *q.* 5. *dicto* 5. *n* 172. & Pellizar. *dicto tract.* 7. *disp.* 5. *q.* 16. *n.* 64. affirment esse irregularem illum, qui caret Digito alio; præter Digitos Pollicem, & indicem. Sed verius docent Bonacina *dicta quæstione* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 32 Toletus *lib.* 1. *cap.* 63. Lublinus dicto verbo *irregularitas n.* 23. Gibalin. *in c* 3. *consecratio* 3. vers. *quarto*, Leander *dicta disp.* 2. *q.* 44. non esse irregluarem,
† nisi casu, quo defectus Digiti esset talis, quod 20
vel induceret notabilem deformitatem, vel esset impedimentum ad aptè celebrandum: sic colligentes ex dicto *cap. lator dist.* 55. & ex glossa *ibi* verbo *sinistra*, quia carens Digito, sine quo potest Hostiam frangere non est irregularis, sicut, ut ait Bonacina non est irregularis, qui digitum manua non necessarium ad Eucharistiam elevandam, vel frangendam, vel faciendum signum Crucis in infirmitate amisit.

QUÆSTIO II.

An qui Digitos senos habet in manibus sit irregularis; Vel an possit superfluos sibi Digitos amputare, illos habens in manibus absque irregularitate; An sit irregularis, qui manum habet mutilatam aut manus articulasas, sive aridas, sive tremulas; Et an sit irregularis ille, cui deest ungula Pollicis? Et an possit Pontifex dispensare, ut celebret Sacerdos cum una tantum manu, aut si utramque habet truncam.

SUMMARIUM.

1 *Digitos habens senos in manibus non est irregularis, si exercitii usum non detinent, vel nisi alias illos habeat in tali dispositione, quod causet deformitatem. ut* n. 2.

2 *Digitos superfluos sibi amputari faciens, non est irregularis.*

4 *Manum habens mutilatam, est irregularis;* num. 5.

5 *Deponitur ab Abbatia qui manu mutilata fuerit promotus, &* n. 6. & 7.

6 Cap. exposuisti de corpore vitiatis.

7 *Sacerdos, qui manu mutilata nequit sacrificare, non prohibetur confessiones audire, ut supra* n. 6.

8 *Manus habens aridas, aut articulatas, irregularis est, &* num. 9. *nisi miraculoso, ave exquisito remedio restitueretur, ut* n. 10.

9 *Brachio uno carens irregularis est.*

11 *Manus habens tremulas; sic ut periculum adsit subvertendi calicem, irregularis est.*

12 *Ungulæ Pollicis defectus, non facit quem irregularem si est fortis in Pollice, ut possit Hostiam frangere aut cum aliqua difficultate, & etiam si casu omisit ex opere rei illicitæ, ut* n. 13. & 14.

15 *Mutilatio casu contingens in membro non necessario non induit irregularitatem. Quid si ex culpa, &* n. 16.

17 *Sacerdos una carens manu. potest dispensari, ut sacrificet. Et quid si utraque* n. 18.

1 AD primam quæstionis partem, & ad sequentes, supposita jam adducta doctrina in Rubrica, & hic in textu nostro, *quæst.* 1. & quæ repetitur *in cap.* 2. 3. 4. & 5, dico quod qui senos habet digitos in manibus, non est irregularis, si exercitii usum non detinent, nec propterea operatio manus incommodatur juxta glossam *in cap. qui partem*, & ibi, Archidiacon. *dist.* 51. Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 8 §. 3. Barbosa *in pastorali 2 p. alleg.* 42. *num.* 22. idem *in cap exposuisti n.* 3. *in fine hoc tit.* videndi sunt etiam Navar *cap.* 27. *num.* 200. §. 7 D. Antonin. Felician. & Hostiens. quos referunt idem Henriquez, & Leander. *de irregularit. tract.* 2. *disp.* 2 *quæst.* 41. qui absolutè videntur negare

2 Tamen Gibalinus *cap.* 3. *q.* 2. *consect.* 5. idem Leander Bauny *de cens. tract.* 11. *q.* 56. *in fine* Avila *p.* 6 *disp.* 3. *dubio* 1. *vers. sequitur tertio*, Reginald. citatus *sub. q.* 1. *num.* 46. Filiucius *tract.* 19. *cap.* 6. *quæst.* 4. *num.* 165. Bonacina *de irregul. q.* . *puncto* 2. *num.* 11. Toletus *lib.* 1. *summæ cap.* 63. *num.* 5. dicunt Clarius, nisi alias illos habeat in tali dispositione, quod notabilem causat deformitatem, aut usum aliorum Digitorum impediat, ut accidit index, & Pollex sub communi ungue existunt.

Ad secundam quæstionis partem, authoritate 3 glossæ, *in dicto cap. quia partem* 51. *dist.* docent Sylvester verbo *corpore vitiatus num* 4. M. yol. *de irregularit. cap.* 14. *num.* 15. Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. §. 3. *in fine*, Sayrus *de censuris sub. dicto cap.* 8. *num.* 2. Bonacina *dicto puncto* 2. *num* 11. Barbosa *dicta allegatione* 42. *in pastorali numero* 23. quod potest quis sibi superfluos Digitos amputare, vel amputari, permittere; dummodo nullum sibi indebitè periculum immineat, aut major deformitas suboriatur Zerola *in praxi Episcop.* 1. *p.* verbo *irregularitas*, *vers. tertio* ex Navarro *dicto cap* 27. *num.* 206. sic dicente, *secundo quod Cajetanus consitetur, quod ille, cui unus digitus abscinditur, sine quo bene celebrare potest, non est irregularis*, Leander. *dicta disp.* 2. *quæst.* 42. Felician. cum glossa *in dicto cap. partem*, & omnes alii ex eo, quia per hoc non tollitur ratio membri, sed monstri.

Ad tertiam quæstionis partem, an sit irregula- 4
ris, qui manum habet mutilatam, & DD. com-
muniter per textum *in dicto cap. exposuisti* 6. do-
cent, quod habens manum mutilatam est irregu-
laris; sic ut non possit ad ordines promoveri, do-
cent Flamin. *de resignat. lib* 5. *quæst.* 6 *num.* 48 Bel
let. *disquisit clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali*
num. 7. §. 20. Campanil. *in diversorio juris Canon.*
Rub. 11. *cap.* 17 *à num.* 104. † Et ratio est, quia in 5
textu illo decidiiur, ut ab Abbatia deponatur
Abbas, qui mutilatus manu fuerit promotus, ut
dicunt, *ibi*, Abbas, Zabarel. Anton. Joannes
Andr. Burtius, Ancarran. Hostiens. Panormit.
Henriq. Boik. Innocent. Vivian. Alagon, & aliis,
quos refert; & sequitur Barbosa, *ibi num.* 1.
& 2.

Et confirmatur ex limitatione sequenti, de qua 6
Suarez *de cens. disp.* 51. *sect* 2 *sub. num.* 13. dum ait,
ut licet Sacerdos, cui manus v. g. sine culpa abscissa
est, non possit celebrare, possit tamen confessio-
nes audire; quia ad hoc misterium non est ne-
cessaria manus, quamquam, si ille defectus ante-
cessisset, nullomodo posset ordinari. Ex qua reso-
lutione apparet bene Pontificem decrevisse *in*
dicto cap. exposuisti, ut Abbas creatus tacitè do-
losæ suæ manus abscisione ab illo cui talem defe-
ctum tacuit, sit deponendus ab Abbatia † Quod 7
quidem non sic contingeret si defectus ille absci-
sionis contingeret illi ex post facto, & sine culpa,
quia iure per regulam nostri, *cap* 1. *hoc tit.* &
cap. 2 *de cleric. Egrot.* in verbis ibi *ipsum autem in*
cæteris Sacerdotalibus officiis fungi minimè prohi-
bemus, quando talis defectus superveniat ordina-
tioni sine culpa ad illum tantum usum Ordinis,
irregularitatem inducet, qui sine scandalo, vel
periculo exerceri non possit: ita Suarez *ubi supra*,
& DD. *in dicto cap.* 2. de quo latè, *infra dice sub*
cap. 34 & 5. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42.
n. 17. Navar. *in tract. de excl. & vanat. feri sect.* 2.
quæst 7 *n* 14. Torreblanca *de jure spirituali lib.* 2.
cap. 15. *n.* 17.

8 Ad quartam quæstionis partem de illo, qui habet manus aridas, sive articulatas, eodem modo, ac in casu præcedenti videntur firmare DD. ut talis sit irregularis: ita Flamin. *dicta quæst. 6. n. 49.* Henriquez *dicto lib. 14. cap. §. 4. in fine*, Campanil *dicto cap. 17. num. 107.* Barbosa *in dicto cap pro. posuisti sub dicto num. 2.* Et est horum, & aliorum ratio, quia non potest decenter celebrationem Missæ peragere, Liamas *1. p. methodi cap. 12.*
9 *§. 5. pag. 185.* † Et Leander cum illo *dicta disp. 2. quæst. 49.* in verbis sequentibus: *Demum quicumque membri defectus impediens celebrationem, sive usum alicujus Sacri ordinis, constituit irregularem quod illum actum, quem facere non potest indecenter, & cum notabili turpitudine, ut si quis totaliter brachium unum, nullatenus elevare possit, sed cogatur unico tantum Hostiam Sacram, & Calicem elevare, vel alicujus manus totalem usum amiserit, ut factionem Hostiæ nequeat facere ambobus, dict. alleg. 4. n. 17.*

10 Unde Henriquez *ubi supra dicto cap. 8. num. 4.* & Gibalin *dict. cap. 3. quæst. 2 confect. 3.* dicunt quod sic debilitatus, per accidens dicitur irregularis ob manum aridam, qui, si exquisito, aut miraculoso remedio vivicetur, desinat hic debilitatus esse irregularis.

11 Etiam ex his infertur, ad casum de illo qui tremulas habet manus; adeo ut periculum sit subvertendi calicem, ut docent Filiuc. *ubi supra tract. 19 quæst 45.* Lublinus verbo *irregularitas num. 23.* Pellizar. *tom. 2 tract. cap. 5. sect. 2. quæst. 16. num. 64.* Leander *dicta disp 2. quæst. 48.* Barbosa *in dicto cap. prodosuisti num. 2. in fine*, cum Majol. & Toleto, idem *dicta alleg. 42. num. 17.* ubi loquitur etiam de articulatis, & arridis.

12 Ad quartam quæstionis partem de illo, cui deest ungula policis, juxta decisionem Potificis *in dicto cap. fin. hoc. tit.* dicendum est, ut non sit irregularis, si est fortis in pollice, ut possit frangere Hostiam, de quo dicunt posse ordinari, Abbas Antiq, Collect, Zabarella, Innocent Bellamera, Joan. Andr. Buts. Ancharran. Hostiens. Panormit. Henriquez, Vivian. Alagona, & alii, quos refert, & sequitur Barbosa *ibi* Tabiena verbo *corpore vitiatus*, vers. *utrum avulsio*, Campanil. *in diversorio juris can. Rub. 11. cap. 17. num. 112.* quibus addo Leandr. *de irregul dict. tract 2 disp. 2. quæst 47.* & confirmetur ex adductis *quæst. præcedenti*, de illo, qui caret digito alio, præter digitos pollicem, & indicem.

13 Unde quamvis Majol. Rosella, & Tabiena apud Henriquez, *lib. 14. cap. 8. num. 1. litt. N.* & Armilla verbo *corpore vitiatus num. 5.* videatur docere, ut sit irregularis, tamen si prædicti authores attentè legantur, firmant nostram conclusionem, cum solùm, ut Armilla debeant intelligi, quando operam dando rei illicitæ, amisit quis ungulam pollicis; imò & ipse Henriquez, ut refert, & expendit etiam Leander acriter affirmat, ut non sit irregularis, etiam casu, quod non possit benè frangere hostiam; quia contrarium nullo jure probatur, sed non benè, ut illico.

14 Unde à contrario sensu ex eodem Armilla, & Sylvestro, verbo *corpore vitiatus*, inferunt Leander *ubi supra*, & Barbosa *in dicto cap. fin. num. 2. in fine*, quod amittens vugulam pollicis casualiter dando operam rei illicitæ, sine dispensatione celebrare non possit interpretentur veram esse, cum illius carentia non impedit factionem hostiæ, quia si impediret, quamvis rei illicitæ novsodo amisisset, nec celabrare, nec ordinare, posset.

15 Itaque pro vero intellectu horum omnium jurium, & aliorum tituli nostri, generaliter distinguendo, dico quod licet mutilatio in aliquo membro principali inducat irregularitatem, si ob culpam contingat, ut docent adducti, & referendi *in cap 3. 4. & 5.* Navar. *in manuali dicto cap. 27. num. 196.* Cardosus *in praxi judic.* verbo *Sacramentum Ordinis num. 12.* Nihilominus distinguendum esse inter mutilationem membrorum ad executionem ordinum necessariorum, in quibus nihil refert utrum casu, vel culpa sit sequuta mutilatio. Quod si casu nempè, & sine culpa venerit in parvo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operetur juxta glossam *in dicto cap. fin. hoc tit.* dummodo rei licitæ operam daret, Borgasius *de irregul. hoc tit. num 5. vers. autem p. 5.*
16 † Sed si ex propria culpa in mutilationem incideret etiam si culpa ipsa minima, irregularitatem incurrere dixit Barbosa *in pastor. dicta alleg. 42. num. 10. in fine*, addens in hac irregularitate fieri ab Episcopo dispensationem, ut ministret in susceptis per *cap. 1.* nostri tituli, ex quibus patet *dict. cap. 1.* loqui de suspensione, sed de irregularitate minima, & sic dispensabili ab Episcopo contra intellectum Suarez, quem impugnavi *sub quæstione 1. præcedenti.*

17 Ad ultimam quæstionis partem suppositis quæ *supra* dixi de facultate dispensandi cum corpore vitiatis sub hoc textu, & *cap. 2.* ac in aliis ad propositum *dict. cap. penult.* quoad primum punctum ut possit dispensare Pontifex, ut sacrificet Sacerdos, qui una caret manu: ita Henriquez *dicto lib. 14. cap. 8 n. 4. litt Q*, testatur se vidisse quendam irregularem, qui ob morbum impeditus erat manu dispensatum, ut celebraret, assistente sibi ministro. † in secundo verò puncto si utramque manum truncatam habet, etsi neget Avila *p. 7. de cens. disp. 3. dubio 3. conclus. 1.* probabilius sentit, ut possit dispensare, Henriquez *dicta litt. Q*, si causa justa existat, & rationabilis ibi: *Nec liceret dispensatio, truncatus esset, utraque manu, nisi urgente causa; ita ut per manum alterius Sacerdotis Hostiam elevaret frangeret, & sumeret*: ita illa, quem videtur sequi Leander *p. 2. de irregularit. disp. 2. quæst. fin. & 89.* adhuc pro Avila urget, quatenus existimat nullam ob causam posse Papam dispensare licitè in tali irregularitate.

AD TEXT. IN CAP. II.

Super eo. De Corpore Vitiatis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Filius Canonici, nùm valeat ordinari remissivè.*
2 *Masculam habens in oculo, num valeat ordinari, n. 17. & 18. ubi de habente illam alibi remissivè.*
3 *Pitagoras ex faciei inspectione admittebat, vel reprobabat discipulos.*

4 *Plato ex facie conjectatus fuit insignis ab Isocrates.*

5 *Faciei inspectione de morbus Julianus conjectatus est à Sanct. Gregorio Nazianzeno Athenis.*

6 *Faciei fœditas sic improbum quem designat, ut aliter res miranda videatur.*

7 *Signa corporis ad depositiones animæ solent syllogisari.*

8 *Facies sapè significat quale sit cor.*

9 *Virtus exterior secreta cordis patefacit*, numero 11.

10 *Cordis intima clarescunt, ex operum specie.*

11 *Species corporis est simulacrum mentis figuraque probabilitatis.*

12 *Anima sape pulchra residet in corpore pulchro.*

13 *Physiognomia, & corporis pulchri integritas ad ordines exposcitur.*

14 *Sacerdotes apud Romanos eligebantur, qui erant genere excellentes, virtute prastantes, nec corpore trunco: idem apud Persas*, num. 15.

15 *Fœditas corporalis animi, morumque deformitatem indicat.*

16 *Deformitas omnino difficulter bonus est.*

17 Cap. hinc atenim dist. 49.

1 DE duobus objectis contra ordinandum patet hic in textu nostro, primum de mascula in oculo, secundum quod filius esset Canonici in verba ibi: *Tibi quod in oculo masculam habeas, & filius Canonici fueris objectum.* Sed quia hoc secundum spectat ad dispensationem requisitam, de qua *supra* dixi *in Rub. & toto tit, de filiis Præsbyterorum ordinand. vel non*, ut patet ex illis verbis textus nostri ibi? *Ut pro eo quod filii Canonici illius diceris in promotione tua ex multa dispensatione procedat*, ideo ad *ibi* dicta te re-
2 mitto. Et solum hic agemus de ordinando, vel non qui habet masculam in oculis, & per consequens de habentibus fœditatem in facie, sive à natura, sive propter aliquam mutilationem, aut deformitatem, ad quæ tendunt verba textus nostri ibi: *mascula vero &c.*

3 Unde antequam ad species talis masculæ descendamus visum est præter aliqua adducta in Rubric. præmittere, quod Pitagoras ex faciei inspectione discipulos admisisset, aut reprobasset, ut
4 testatur Aulus Gellius *noct. atticar. cap.* 9. † Et quod Socrates conjectaverit Platonem ex vultu insignem virtute, & doctrina futurum, ut tradit Julius Saren. *lib.* 5. *de fato cap.* 39 quem referunt Torreblanca *de jure spirituali lib.* 8. *cap* 7. *num.* 11.
5 & 12. Barbosa *in pastorali p.* 2. *alleg.* 42. *num.* 4. † Et S. Gregor Nazianzenus Athenis Julianum conspiciens antequam imperio potiretur ex ejus physiognomia, de moribus tale judicium tetulit ut referunt idem Torreblanca *dicto cap.* 7. *num.* 14. & Nicæphorus *lib.* 10. *cap.* 37. *Deus bone quantum malum Romanum fovet imperium.*

6 Quo fit ut Martialis *lib.* 11. epigram. in Zoilum ex corporis deformitate, atque faciei fœditate illum vocaret improbum, subjungens rem mirandam fore, si fortasse bonus esset in dicto sequenti.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus,
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es!

Cumque per signa corporis Logico Syllogiza- 7
mus dispositiones animæ nobis ignotas, ut dicit Aristotel. *secundo priorum*, & apprimè sit physiognomia utilis ad præsumptionem de aliquo capiendam Bald. *in l.* 2. *col.* 2. *cod. quorum appell. non recipiantur*, Hypolit. *in §. expendita num* 55. Thomas Hacti *de ludo schachorum quæst.* 5. *princ. n.* 66. Gambara *de casibus reservatis pag.* 186. *num.* 14. Calvacanus *de brachir Regio cap.* 3. *à num.* 81. † 8
Jurisconsulti dicant faciem sæpè significare, quale sit cor, ut *in l. observandum ff. de officio Præsid. l.* 3. *ff. de testibus*; quod indicat Isaias *in cap.* 3. in verbis ibi: *Agnitio vultus eorum respondet eis.* † 9
Hoc est virtus exterior secreta cordis patefaciat, ut dicent ibi Lyranus, & Vatablus.

Et Propertius dicat quod, *ex operum specie* 10
clarescunt intima cordis, quia exteriora indicant interiora, ut *in § Pavonum instit de rerum divis.* item & Baldus *in lege observare codic. quorum appellat. non recip.* † Quod sicut turpis habitudo 11
corporis declarat quem proclivem ad scelera, ita pulchra ad virtutes, speciesque corporis, sint simulacrum mentis, figuraque probitatis, Lucas de Pena *in l.* 1. *vers. secundo quæritur cod. qui ætat. vel profes. se excusaver. lib.* 10. *& l.* 1. *c. de profes. qui in urbe Constantinopol. lib.* 12. Matthæus de Mono *in tract. de modo studendi cap.* 30. Menoch. *de arbitr. casu* 226. *num.* 5. post Tyraquel. Torreblanca *dicto lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 6. Thomas Acti *dict. quæst.* 5. *num.* 26. D. Ambros. *lib* 2. *de virgin.* quem citat Zevallos *in pract. quæst.* 248. *n.* 13. ubi *à n.* 6. multa de pulchritudine adducit. † Sæ- 12
peque in pulchro corpore pulchra resideat anima ex sententia Zeni relata ab Aleaand. *cons.* 209. incipit, *ponderatis numero* 10. vers. *dictus verò juvenis.*

Ideo rectè in textu nostro, & in aliis nostri ti- 13
tuli physiognomia, & corporis pulchri integritas exposcitur; † quia si apud Romanos mos erat eos 14
solos Sacerdotes eligendi qui & genere excellentes, & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore ullis ex patre trunco fuissent, ut refert Dionys. *lib.* 2. *Roman. antiquit.* † Et apud Persas 15
usu pariter receptum fuerit sacrorum ministros corpore integros admittendi nullam masculam habentes, aliqua corporis fœditate notatos Alex. ab Alex. *lib.* 6. *dierum genial. cap* 14. quia corporalis fœditas animi, morumque deformitatem indicat argum. textus *in cap. quia diversitatem de conceß. Prabenda*, ubi Abbas *notab.* 1. Tyraquell. *lib.* 2 *connub. glossa* 1. *p.* 2. *num.* 55. Scobar. *de ratiocin cap.* 22. *n* 1.

Nec facile esse dicat Bobadilla, *in sua politica* 16
lib. 1. *cap.* 8. *num.* 8. cum aliis, ut qui omnino deformis est bonus sit, quid mirum ut in Ecclesia Catholica hæc exteriora etiam postulentur.

Præcipuè si consideremus ex sacra scriptura Le- 17
vit *cap.* 21. ut refertur *in cap. hinc etenim* 49. *dist.* ubi Gregor. *in pastorali cap.* 11. mandans, ut ne qui vitiis est maculatus, sacrificium Deo offerat, latè, *ibi*, loquens, & omnino legendus in illo textu, in quo in principio sequentia verba referuntur à Domino loquente cum Moyse: ibi *loquere ad Aaron homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam non offerat panes Domino Deo suo, nec accedat ad ministerium ejus* (ubi & repente subjungitur) *si cæcus fuerit si claudus. vel parvo, vel grandi, vel torto, naso, vel fracto pede, si manu si gibbus, si lippus, si Albuginem habens in oculo, si Jugem, scabiem, si impetiginem, in corpore, vel*

ponderosus

ponderosus, vel *herniosus*: quæ omnia explicat *ibi* Gregor. & *in dicto cap. 21. Levit.* etiam additur, *Ut omnis, qui habuerit masculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre Hostias Domino, nec panes Deo suo.*

18 Ex quibus verbis rectè colligitur quæ competant ad materiam textus nostri, qui cum loquatur de habente masculam in oculo, rectè extendetur ad cæcum, ad lippum, ad habentem albuginem in oculo, ad nasutum, seu in eo mutilatum, ad illum, cujus aures sectæ sint, ubi de habente os difforme, aliavè faciei, & capitis difformia. De quibus singulis, *à quæstione 1. hic.*

QUÆSTIO I.

An macula in uno solo oculo reddat ordinandum irregularem? Seu sint irregulares lippi, hoc est, qui lachrimantes oculos continuo habent, vel qui luscus est seu strabo, id est qui habet oculos distortos, aut dispares, vel sine palpebris, vel qui habet unum tantum oculum, seu qui caret virtute videndi oculo, qui vocatur Canonis? Et quid de cæco, ante, vel post ordines? Et qua dispensatione cæcus celebret? & an Episcopus possit dispensare cum monoculo ad minores ordines?

SUMMARIUM.

1 Cap. fin. dist. 55. n. 2. 3. 4. 5. & n. 23. & 24. & à n. 25. & 28.

2 *Oculi defectus dextri aut sinistri ex deformitate inducit irregularitatem de jure*, n. 3.

3 *Oculi canonis defectus difficiliorem reddit dispensationem in ordinando*, & à num. 29. & 30.

4 *Corporis deformitas, aut membrorum etiam sine mutilatione eget dispensatione; vel consilio suffraganeorum.*

5 *Oculi macula, etsi secundum aliquos inducat irregularitatem, verius solum procedere quando paret deformitatem, non si parum perceptibis sit, arbitrio Episcopi, ut* n. 6. & *explicatur*, ex n. 7.

6 Cap. 2. de corpore vitiatis intelligitur, n. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

8 *Oculo maculatus, eget aliqua dispensatione, etsi arbitretur Episcopus, quod macula est levis non sic in parva mutilatione unguis pollicis casuali*, n. 9.

10 *Episcopus determinat super macula, aut defectu corporis impediente ordinari, vel non,* & n. 11. *qui debet esse proprius Prælatus, ut* n. 14.

13 *Arbitrium, quo Episcopus determinat super magna, aut parva macula ordinandi est boni viri non liberè voluntatis.*

15 *Lippi dicuntur oculis obscurati humore detuente.*

16 *Lippi ad ordines irregulares non sunt, nisi ex horribili horrore apparente inspicientibus juxta judicium Episcopi, ut* n. 17.

18 Cap. fin. dist. 49. & à n. 15.

19 *Luscus, seu strabo, qui habet oculos distortos ex magna deformitate reputatur irregularis non aliàs.*

20 *Oculos habens dispares, id est unum altero majorem ex magna deformitate erit irregularis,* n. 22.

21 *Oculos habens sine palpebris ex magna deformitate, censetur irregularis, non alias.*

23 *Cocles, sive monoculus, id est qui unum tantum oculum habet, nec Clericus primæ Tonsuræ valet fieri*, n. 24.

25 *Oculi albugo, sive carentia pupilla, non inducens magnam deformitaten, non facit irregularem ordinandorum, ut* n. 26. 27. & 28. & *vide* n. 40. & 41.

27 *Oculo non carens, sed sola virtute videndi in solo oculo dextro, irregularis non est, si deformitas exterius non apparet.*

28 *Cæcus omnino ex uno oculo, quia erutus, irregularis est.*

29 Glossa in cap. 2. de verbor. signific.

30 *Oculi canonis defectus reddit quem deformem, sed fortè non irregularem, ut* numero 32. & 33.

31 *Oculus sinister vulgo vocatur canonis.*

33 *Oculi canonis carentia, si suppletur sine deformitate, oculo dextro, non incurretur irregularitas ordine jam suscepto.*

34 *Oculo debilis, si videt lineas libri non est irregularis: aliter de illo, qui convertit totum caput ad legendum, ut* n. 35

36 *Cæci omnino sunt irregulares ad ordines, etsi habeant oculos claros, si nihil vident*, num. 37.

37 *Sacerdos, cui supervenit cæcitas fit irregularis saltim ad celebrandum, non ad alia ministeria, quæ potest nihilominus peragere, ut prædicare,* &c. *n.* 38.

39 *Cæcus ex dispensatione Papæ cum assistentia alterius Sacerdotis poterit celebrare.*

40 *Monoculus ad minores ordines num valeat ab Episcopo dispensari,* & n. 41. *ubi de carente oculo, vel pupilla.*

VT omnia, quæ circa materiam textus nostri de habente maculam, vel nobem in oculo rectè percipiantur, & per species designatas in titulo quæstionis clarescant, duxi dicere, ac præmittere generaliter ex textu *in cap. fin. dist.* 55. † Quod licet oculi defectus non impediat absolutè sacrum ministerium: tamen propter deformitatem à Canonibus statutum esse, ut talis defectus irregularitatem induceret; & sic dixit Suarez *de censuris disp.* 51. *sect.* 2. *num.* 11. nec ut ad hoc oporteat distinguere de sinistro, aut dextro oculo. † Nam licet hoc possit conferre, ut si facilior, vel difficilior dispensatio, sed non inde referat quominus in utroque casu inducatur irregularitas; quia Canones in hoc nihil distinxerunt, nec nobis relictam esse licentiam distinguendi, ut *dict. cap. fin.* insinuatur, & notavit *ibi* glossa addens juxta hoc exemplum judicandum esse de reliquis defectibus membrorum inducentium solam deformitatem 1 2 3

Imo idem Suarez addens *dicta sect. 2. num.* 14. quod prædicta irregularitas contrahitur ex quali- 4

bet

bet notabili deformitate corporis, aut membrorum ejus, licet sit sine mutilatione membri, aut patris ejus, vel sine ulla ægritudine, aut proprio morbo juxta communem resolutionem DD. ex D. Thoma *in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2. quæst. 4.* quæ sumitur *ex cap. fin. hoc tit.* per argum. à contrario, & directe ex textu nostro, ubi committitur Episcopo cum consilio suffraganeorum judicium, vel dispensatio in irregularitate orta ex oculi macula, quod non poterat esse, nisi ratione deformitatis, quia agebatur de quadam electione ad Episcopatum, cujus administrationi non poterat macula impedimentum afferre, sed deformitatem.

5 Unde ad primam difficultatis partem videbatur dicendum non bene ex Pontifice in textu nostro decisum, ut habens macula in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non excludatur à Clericatu, nec etiam ab Episcopatu contra DD. antiquos, & ordinarios, Abbatem Antiq. Zabarell. Collect. Hostiens. Ancharran. Bellamer, Joan. Andr. Innocent. Panormit. Anan. Butrium Vivian. Alagouam, Gimenez, Anton. Augustin. & alios, quos sequitur Barbosa sic intelligentes, & ut desumunt ex hoc textu Seraphin. Rot. *decis.* 625. dem Barbosa *in pastorali p. 2. alleg* 42. *n.* 30. addit Seraphin. *n.* 3. & 5. in prædicto casu requiri Episcopi dispensationem; sicque prædictos implicative loqui nec satis clare, ut intelligatur; & sic Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 2. Fill ucius *tract.* 19. *cap.* 6. *q.* 5. *dicto* 1. *n.* 168. Viv H. *de irregul. n.* 142. affirmarunt esse irregularem, casu, quo macula, seu nubis foris appareat.

6 Verùm quia ipsi dicunt, quod si primo intuitu non appareat, nisi inspicienti subtiliter; ideo dicendum est recte in casu textus nostri distingui debere: nam si macula levem deformitatem causet; quantumvis primo intuitu appareat, non sit irregularis, ut docent etiam Navar. *in c.* 27. *n.* 199. multi, quos refert *ubi supra*, Avila *p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 1. *vers. sequitur secundo*, cum Sylvestro, Soto, Covar. Menochio, & Leandro, *de irregul. tract.* 2. *quæst.* 10. Bonacina *eodem tract. quæst.* 2. *puncto* 2. *num.* 3. ideo secundum hunc intellectum intelligendam esse inscriptionem nostri textus; locus autem quando macula, vel nubis, quam habet in oculo causet notabilem deformitatem; & hinc varietatem relinquit arbitrandam Pontif. Alex. Episcopo.

7 Sed offert se se illico dubium, quare si levis sit macula, adhuc arbitrio Archiepiscopi relinquatur, & quare dispenset cum Episcopo attingat, & quando ex Suario possit dici, quod judicium, seu dispensatio committitur Episcopo in irregularitate orta ex oculi macula; quia si macula levis est irregularitatem non inducit, ut dicunt proximi relhti Doctores. Si autem gravem deformitatem induca, dispensatio, nonnisi à Pontifice Summo impertiri poterit, ut dicunt adducti, & Leander *ubi supra*, & Suarez *dicto num.* 4. *in fine*, ubi explicans verba textus nostri ibi, *ex maxima dispensatione*, ait per illa indicari talem maculam, si deformitatem causet, magnam, inducere irregularitatem, & non committi ex dispensatione Pontificis, idem colligens etiam ex decretis *dist.* 25.

8 Fatendum verò est hanc doctrinam veram esse, sed non inde negandum, ut si Episcopus arbitratus sit; sit maculam esse levem, egeat nihilominus aliqua dispensatione, sic læsus, hancque
impertiendam ab Episcopo ipso arbitratore: argum. eorum, quæ dicta sunt *in cap.* 1. *in fine* 2. *quæstionis*; eo quod adhuc restet aliqua deformitas
purganda. † Et in hoc differre parvam mutila- 9
tionem in ungue pollicis casualem, de qua *in cap. fin. hujus tituli*, à parva macula in oculo, quæ aperiri facilè nequit aspectui cæterorum. E contra verò defectu illius ungulæ; quod si hoc displicet, dic securius in textu nostro non agi de dispensatione commissa Episcopo, sed tantum de arbitrio super magna, aut parva macula ejus judicio relicta.

Offert se secundo aliud dubium, quare in ver- 10
bis sequentibus: *De macula vero Archiepiscopo prædicto mandavimus, ut cum consilio suffraganeorum suorum, quod exinde visum fuerit exequatur, in qua tibi ex maxima dispensatione curavimus providere*, cum revera hoc Episcopo territorii soleat committi, & hoc sine aliorum consilio, ut patet *ex dicto cap.* 1. & *ibi* jam adductis: nam cum dubitatur sitne talis corporalis defectus, aut morbus, qui ordinis executionem impediat, aut scandalum dignat, spectet ad Episcopum determinare, ut docent Covar. *in clem. si furiosus p.* 1. *n.* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 45. Navar. *cons.* 1. *n.* 3. *hoc tit.* Avila *de cens. p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 3. Bonacina *eodem tr. dist.* 7. *quæst.* 2. *puncto* 2. *n.* 36. cum aliis Barbosa *hic*, & *alleg.* 42. *n.* 60. Campanill. *in divers. Juris Canon. Rub.* 11.
cap. 17. *à n.* 28. † Ipsique remittatur quod sit mo- 11
dicum vitium, aut quæ notabilis deformitas, ut docent Menoch. *cons* 96. *n.* 30. & 31. & *de arbit. casu* 226. *n.* 7. Seraphin. *dicta decis.* 225. *n.* 4. Henriquez *dict. lib.* 14 *cap* 8. *n.* 1. Suized. ad Bernard. Diez *in cap. pract.* 17. *n.* 16. Beller. *disquisit. Cleric. p.* 1 *tit. de disciplin. Cleric.* §. 7. *n.* 26. Bartholom. de Bechis *in praxi novit. disputat.* 5. *dub.* 6. *n.* 2. *in fine.*

Verum dicendum est, ideo in textu nostro 12
causam fuisse commissam Archiepiscopo Cantuariensi cum consilio suffraganeorum; quia ibi agebatur de electione ad Episcopatum, quæ ad Papam, vel ex commissione ad Archiepiscopum spectat: sic explicat Suarez *de cens. dict. disp.* 51. *sect.* 2. *sub num.* 16, addens arbitrari super defectu semper pendere ab arbitrio Episcopi ex textu nostro, ubi notant Doctores, & *ibi dict. num* 14. & cum eodem advertit Leander *dict. quæst.* 10. *in fine*, non esse necessarium ad prædictum arbitrium consilium suffraganeorum, ubi commendat legendum Baunii *tract.* 11. *quæst.* 56. *pagina* 530.

Et de prædicto arbitrio notant DD. *hic*, & jam 13
adducti *sub cap.* 1. verba textus nostri ibi. *Quod exinde visum fuerit* importate arbitrium boni viri; non autem liberam voluntatem, ut dixerunt Menochius *de arbit. lib.* 1. *quæst.* 8. *à n.* 1. Barbosa *hic n.* 3. Fr. Eman. Rodriguez *quæst. regul. tom* 2. *quæst* 119. *art.* 3. *vers ex quibus* Gonzalez *ad reg.*
8. *Cancel.* §. 7. *proœm. n.* 112. † Additque Suarez 14
dict num. 16. in fine prædictum judicium cum proportione pertinere ad Prælatum, qui vel ordines confert, vel saltem dimissorias litteras concedere potest ad ordines recipiendos cum Angelo verb. *corpore vitiatus*; & quod licet Sylvester rejiciat ex congruentia philosophica sibi placere ait Suarez; quia talis Prælatus habet jurisdictionem quasi Episcopalem, ad quam magis hoc pertinet, quam ad characterem, ait tamen esse semper liberum Episcopo, qui daturus est ordines admit-

tare

tere, vel rejicere tale arbitrium, de quo jam *sup.* dixi suo Rubrica hujus tituli.

15 Ad secundam quæstionis partem, in qua de aliis deformitatibus in oculis ordinandi agendum est; quia Gregor. *sub dict. cap. fin. disp.* 49. loquitur de lippo, cujus quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat, sed tamen hoc carnalia opera obscurat, quod in lippis, quorum pupillæ in oculis sanæ sunt; sed humore defluente infirmantes palpebræ grossescunt, & quæ quia infusione crebra atteruntur etiam acies pupillæ vitiatur: alia addens Gregorius ad spiritualia *ibi* videndus in verb. *lippus*; ideò optimè potuerunt DD. de lippis agere num sint irregulares.

16 Et quo dubio breviter Henriquez *dict. lib.* 14. *summ dict. cap.* 8. *§.2. in princ.* Cardosus *in praxi* verb. *Sacramentum Ordinis num.* 15. Barbosa *in pastorali dict. p.* 2. *alleg.* 12. *num.* 30. dicunt lippum esse irregularem, modo tamen longâ, & diuturna, atque continua sit lippitudo, & horrorem inspicientibus afferat, absque subtili inspectione, Campanil. *dict. cap.* 17. *Rub* 17. *num.* 24. idem Barbosa *in dict. cap. fin. dist.* 49. *num.* 8. Leander *dicta disp.* 2. *ref* 11. qui postquam refert *ex levit.* 22. *& dict. clem. lib.* 1. *const. Apostolic.* hos vetari eligi ad Sacerdotes, ait nullomodo lippos esse irregulares, nisi ex horrore dicto: sic etiam docuerunt apud illum, & Henriquez, Majolus, Astensis, Rosella, Sylvester, Vivald. *de irregul. num.* 143. *in antiquis*, & apud illum Navar. *dict. cap.* 27. *n.* 199. glossa Episcop. Scalens. Filiuc. *dict. tract* 19. *cap.* 6. *num.* 168

17 * Qui etiam dicunt, ut faciendi judicium facultas, quis horror notabilis, vel non relinquetur per textum nostrum arbitrio Episcopi.

18 Et prædicta confirmati videntur ex sequentibus verbis Gregorij. *in dict. cap fin. dist.* 49. ibi: *Et sicut nonnulla, quorum sensum carnalis vita operatio senciat, qui videre recta subtiliter per ingenium poterant, sed usu pravorum actuum caligant. Lippus itaque est cujus sensum natura exacuit, sed conversationis pravitas confundit* (cui bené per Angelum dicitur collyrio in ungue, ut videas) *Collyrio quippe oculos, ut videamus inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem, intellectus nostri autem medicamine bona operationis adjuvamus*, & vide *actor.* 3.

19 Ad alium casum de illo, qui habet oculos distortos, qui dicitur luscus, seu strabo, respondetur ex doctrina proximè jacta, nempè ut sit irregularis, si magnam deformitatem talis defectus inducat; secus si aliás; sic Henriquez *ubi supra dict. tract.* 19 *cap.* 6. *quæst.* 5. *num.* 168. Leander *dicta disp* 2 *de irregul. tract.* 2. *quæst.* 18. dicentes prædictum judicium, etiam spectare ad Episcopum, ut *supra* diximus.

20 Et simili modo de illo judicant DD. qui habet oculos dispares, hoc est, qui habet oculum altero majorem, & grossiorem intelligentes in casu, quo talis magnitudo, seu disparitas indueat notabilem deformitatem, aliás non item, ut docent Abbas *hic num* 3. vers. *quaris glossa*, Carbosa *n.* 6. in gloss. *visum fuerit*, in verbis: *Item pone quod habent unum oculum majorem altero*, Sylvester verb. *corpore vitiatus num.* 5. vers. *si verò*, Campanillus *in divers. Juris Canon. dicta Rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 75 cum Navarro, Bonacina *de irregul quæst* 2. *puncto* 2 *num.* 4 Henriquez *dict lib* 14 *cap.* 8. *n.* 2. Leander *dict. disp.* 2. *quæst.* 13. ita intelligentes dictam glossam nostri textus, qua videtur negativa sententia adstrui *per leg. qui clavum §.* 1. *ff. de ædil edicto.*

Et dicendum est de illo qui habet oculos sine palpebris, qui si aspicientibus modo dicto horror magnus non causet, non erit irregularis: secus si causet, ut docent Henriquez *dicto lib* 14. *cap.* 8. *num.* 2. in verbis sequentib. *Oculos habens prominentes non est irregularis, nec si valde lippus sit, aut sine palpebris, nisi horrorem inspicientibus afferat absque subtili inspectione*, Leander *d. disp.* 2. *q.* 12. *& sub q.* 11. 21

De illo, qui habet unum oculum grandiorem altero, dictum est hic in versiculo, *& simili modo.* 22

Ad tertiam quæstionis partem, an sit irregularis, qui unum tantùm oculum habet, qui vocatur monoculus; id est cocles; & docent DD. quod talis sit irregularis, sic ut nec fieri possit Clericus primæ Tonsuræ per textum *in cap. fin. dict.* 15. ubi habetur ex Gelasio scribente R fino Episcopo non esse præstanda jura Sacerdotij, cui oculus erutus est. 23

† Et inde nec illum fieri posse Clericum, etiam primæ Tonsuræ docuerunt Seraphinus *dicta decis.* 615 *num.* 1. 2. *&* 3. Navarrus *in manuali dict. cap.* 27. *num.* 199. Campanil. *in divers. Juris Canonici Rub.* 11. *cap.* 17. *n.* 70 Barbosa *in dict. cap. fin. n.* 1. *& in pastorali dicta alleg.* 42 *sub n.* 30. Navarrus *in praxi elect. variar. fori sect* 2. *quæst* 8 *n.* 12. *in ultim princ.* Tortellanea *de jure spirituali dict. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 49. Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 2 Avila *p.* 7 *de cens disp* 3. *dubio* 1. ex Sylvestro verbo *corpore vitiatus quæst.* 6. Leander *dicta disp.* 2 *q.* 7. cum alijs, & Vivald. *de irregal. n.* 139. cum Aclud acon, Rosel. Tabiena, Armil. Majolo, & Navar. 24

Dubium tamen est de illo, qui caret pupilla oculi, & respondens Seraphinus *dict. decis* 625. *p.* 2. *num.* 1. 2. *&* 3. dicens sic fuisse decisum, & de præcedenti casu Navar *dict cap.* 17 *n.* 199. Campanil. *dict. c.* 17. *n.* 70. Barbosa *dicta alleg* 42. *sub dicto. num.* 19. esse irregularem, quod probari videtur ex verbis textus *in dict. cap. fin. dist.* 49. ibi: *Albuginem habet in oculo, qui veritatem lucis videre non finitur; quia arrogantia sapientiæ, seu Justitia secatur. Pupilla namque oculi nigra videt Albuginem, tolerans, nihil videt; quia videlicet sensus humanâ cognitionis, si stultum se precatoremque intelligit cognitionem intimæ claritatis apprehendit; si autem candorem sibi Justitiæ, sive sapientiæ tribuit, à luce se supernæ cognitionis, & eo claritatem veri luminis, nequaquam penetrat, quo se apud se arrogantiam exaltat, &c.* Per quæ verba arguitur ad prædictam resolutionem, & sic Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *§.* 1. *&* 2. dicens esse irregularem habentem oculos, sed alterum ipsorum inhabilem; quia visu ille caret; quamvis sanus, & integer alijs videatur; idem *ibi num.* 74. ut refert etiam Barbosa *dict. num.* 19. *in fine*, extendit ad habentem id oculo Albiginem, & videtur tenere Vival. dus *de irregul num.* 141. cum in hoc casu, etiam requiri dispensationem, & ante illum glossa *in c.* 1. *de verò signif. lib.* 6. 25

Sed contra hoc videtur esse communis resolutio in contrarium in illo, qui habens utrumque oculum integrum, caret scilicet visu oculi dextri, quia hujusmodi defectus non impedit decentem usum ordinis, nec inducit notabilem horrorem aut deformitatem: idem Navar. *dict. cap.* 17. *num.* 199. Henriquez *dict. lib.* 14. *num.* 7. Avila *dict. p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 1. vers. *hinc sequitur primo*; Filiuc. *dict.* 26

dict. tract. 19. *quæst.* 5. *dict.* 1. *num.* 168. Bonacina *quæst.* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 2. Molina
Ugolin. Tolet. & Reginald. apud Dianam *p.* 9.
tract. 6. *res.* 22. Pellizanus *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *q.* 12.
num. 58. Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quæst.* 2. *consect.* 1. vers. *tertio*, Castrus Palaus *de cens. disp.* 6.
puncto 12. *num.* 3. Villalobos *tract.* 21. *dif.* 35. *n.* 14.
& confirmari videtur hæc ex dicendis in vers. *ad*
27 *quartam.* *Et docet Suarez *de cens. disp.* 51. *sect.* 2.
num. 15. dicens esse communem resolutionem, ut
ille, qui caret virtute videndi in solo modo dextro, si nec oculo caret, nec exterius apparet deformitas non sit irregularis.

28 Nec obstant dicta per contraria sententia, quia
debent intelligi per dicta in vers. *ad tertiam*, hic
de illo, qui cæcus est omnino ex uno oculo, quia
erutus per textum, & Archidiaconum *in dicto c.*
29 *si evangelica fin. dict. dist.* 55. † De quo loquitur
glossa adducta *in dicto cap.* 2. *de verb. signif. lib.* 6.
dictantùm intelligenda, etsi etiam videatur loqui
de carente visu, additque Suarez ut possit quia
esse cæcus ex uno oculo, & non carere illo, nec
tunc semper sit irregularis, sed cum dictione, tum
ex deformitate, vel si non videat per oculum sinistrum, qui dicitur canonis, de quo casu hic *infra*
proximè vers. *ad quartam.*

30 Ad quartam quæstionis partem, an qui caret,
virtute videndi, oculo sinistro, scilicet, qui vocatur canonis, sit irregularis? In quo dubio, &
communis modus dicendi est, quod qui caret
virtute videndi in sinistro oculo, sit irregularis;
quia licet absolutè non reddat faciem deformem;
facit tamen, ut ipse actus celebrandi, seu legendi Canonem; cum quadam fiat deformitate. †
31 Propter quod oculum sinistrum vocari solere
oculum canonis, dixerunt DD. inter quos Navar.
in cap. 17. *num.* 199 Burgos. *n.* 5. *de irregul. de corpore vitiat. num.* 4. Suarez *ubi supra sub dicto num.* 15.
& inter alia verba Navarri videnda ponit sequentia Leander *de irregul. tract.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 9. ibi
Et ideò cap. si Evangelica disponens de carentia oculi quæ gravem inducit deformitatem, non extendendum ad carentiam visus, quæ irregularitatem non facit, loquens nempè, ut in casu præcedenti de
carente solo visu oculi dextri, & non sinistri de
quo ait teneri posse, ut sit irregularis. *Cum sit necesse videre eo, ut canonem Missæ sine indecora, & nimia faciei ad populum conversione legere posset: magis enim deformitas, quam defectus visus in hoc videre expensus*: ita ille, quem sequuntur Avila, Bonacina, & Diana *ubi supra* Baunij *tract.* 11. *de censur. quæst.* 56. *assert.* 4. *in fine*, cum Layman. & Pellizarius cum alijs *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *quæst.* 12.
num. 58.

32 Sed licet hæc sit communis sententia, video
eam etiam communiter limitari per *supra* relatos,
quando etsi careat virtute visiva oculi sinistri canonis, alio dextro oculo: ita rectè videt, ut solo illo absque deformitate queat legere canonem Missæ, cum illa deformitas vitari possit, vel peculiari
canone extra missale oram se posito, ut docent
Filiucius *tract.* 19. *cap.* 6. *quæst.* 5. *dicto* 2. *num.* 168.
Leander *de irregul. dicta disp* 2. *quæst.* 9. *in fine*. cum
Avila, & Diana, vel missali ita aptato, ut dextro
oculo absque oris conversione legere facilè possit:
quare optime docuerunt Navarr. *supra* Sayrus *de cens. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 8. Beller. *disquisit. Cleric. tit. de disciplina Cleric.* §. 7. *num.* 29. Bonacina *de irregul. dicta quæst.* 2 *puncto* 2. *num.* 2. Homo Bonus *de examine Eccles. tract.* 12. *cap.* 2. *quæst.* 5. *in observat.*
vers. *maneat*, Molfes. Filiuc & Diana, *ubi supra*,
quos sequitur Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42.
p 2. *num.* 31. Bartholom. de Bechus *in praxi observat. in admittend. ad relig. stat novit. disp.* 9. *dubio* 21.
num. 6. videndus Gibalin. *de irregul cap.* 3. *q.* 2 *consect.* 1.

Quare, etsi Henriquez *dict. lib.* 14. *cap* 8. *n* 2. 33
videatur absolutè negare in vertis sequentibus
monoculus quamvis verè uterque oculus sit clarus
si in sinistro, qui dicitur *canonis*, non videt, est
irregularis; secus si eo videt, sed non dextro oculo: tamen debet intelligi juxta dicta, & juxta distinctionem Suarez *in dicta disp.* 51. *sub dict. n.* 15.
in fine, ubi referens ex Navarro *supra*, quod si
quis carens virtute visiva in oculo sinistro, tanta
polleat virtute in dextro, ut sine deformi faciei
conversione possit legere canonem, non sit irregularitatis: tamen id certissimum esse dicit, quando
talis defectus subvenit post ordinationem, sed
antecedit, dicit practicè probabilem sententiam
esse contrariam; quamvis tunc maturiori judicio,
& prudentia, animadvertere oporteat, ut virtus
alterius oculi, & firma sit, & sufficiens ad illam
deformitatem tollendam, in lectione canonis.

Et sub hac distinctione valet amplecti Henri- 34
quez, *ubi supra littera X.* Toletus *lib.* 1. *cap.* 63.
num. 65. vers. *hi omnes*, Filiucius *ubi supra* dicentes, quod si oculo sit debilis, dummodo videat
librum, & lineas, non sit irregularis, quamvis characteres non legat.

Et quod aliàs qui eget spicillis ad legendum 35
esset irregularis, docentque Toletus Suarez *n.* 16.
& Filiucius quod prædictus ex stylo Curiæ indiget dispensatione; quia deformè esset, totum
caput convertere ad legendum; quod est securius

Ad quintam quæstionis partem de omnino cæ- 36
cis breviter ex dictis videtur absolutè dicendum,
ut sint irregulares; quia cæcus fieri Clericus non
potest, *dict. cap fin.* 49. *dict. cap. fin. dist* 55. ubi Barbosa cum pluribus, idem *in pastorali dict. p.* 2.
alleg. 42. *num.* 27. Beller. *dict. tit. de disciplina Cleric. dict.* §. 7. *num.* 22. Campanill. *dict. Rub.* 11. *cap* 17.
num. 51. Henriquez *dict. lib* 14. *cap.* 8. § 2 *lit. L.*
Filiucius *dict. tract.* 19. *num.* 167. Rag. fius *de Missa in Ecclesio quæst.* 7. Diana *dict. ap.* 5. *tract.* 6. *res* 22.
& probant Navar. Vivald. & alij, quos sequitur
Leander *de irregul. tract.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 3 Pellizar.
dict. cap. 5. *tom.* 2 *tract. sect.* 2. *à num.* 50. Gibalinus
sup. c. 3. *de irregul quæst.* 2. *consect.* 2. Castrus Palaus
de cens. disp. 1. *puncto* 11. *num.* 3. Et hoc licet habeat
oculos integros, & claros si nihil videt, quia talis nequit celebrare absolutè, aut saltem sine periculo, & scandalo: ita colligens *ex dicto cap. fin dict.* 55.

Imò erit irregularis Sacerdos, cui jam sacer- 37
dotio initiato supervenit cæcitas ad minus quoad
celebrationem Missarum, quia sic convincitur, ex
textu, & fundamentis nuper adductis *à num.* 1.
ut docent adducti, & Sylvester, Majol. Astens.
Tabiena, & Navar. quos sequitur Henriquez,
sub dicto lib. 148. *sect.* 2. *num.* 2. D. Thomas 3. *p.*
quæst. 82. *art.* 2. *ad* 3. Sotus *dist.* 13. *quæst.* 10. vide
Suarez *sup. sub num.* 3. *Sed dicunt prædicti, 38
& cum alijs Barbosa *dicta alleg* 42. *sub num.* 27.
adducens plura miranda de cæcis *ibi à num.* 28. ut
cæcus in susceptis ordinibus possit ministrare, in
quibus visui non est opus, ut prædicare, confessiones

nes audire, & beneficia possidere illi dato coadju-
tore, si personale servitium requirant, ut dicunt
etiam Majolus *irregularit. c.* 20. vers. *cæcum vero
n.* 11. Flamin. *de resignat. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 37. idem Bar-
39 bosa *disp.* 1. *dist.* 49 *n.* 2. † At ex dispensatione Pa-
pæ cæcum posse celebrare Missam, si alius Sacer-
dos, aut vir expertus illi adsit cæco celebranti, do-
cent Sotus *in* 4. *dist.* 13. *q.* 1. *in fine.* Henriquez *dict.
c.* 8. *n.* 2. *litt. M,* se vidisse quosdam dispensatos à
Papa, Leander videndus *de Eucharistia disp.* 8.
q. 64. Gibalinus *supra vers.* 1. Pellizar. *dict. q.* 12.
n. 57. & alii penes eos idem Leander eum aliis *de
irregul. dicta disp.* 2. *q.* 8. *contra Nugnum* 3. *p.* 4.
40 Ad ultimam quæstionis partem, an Episcopus
dispensare possit cum monoculo ad minores or-
dines, disputant per textum nostrum Balbus *decis.*
51. ubi affirmat dicens jura de hac prohibitione
tractantia loqui tantùm respectu Presbyteratus, &
41 aliorum sacrorum ordinum; non autem respectu
promotionis ad beneficium. † Sed Rubin. *decis.* 23.
dixit quod nec ad Clericatum promoveri posset,
& de eo, qui caret oculo, vel pupilla, ut sit irre-
gularis, etiam quoad Clericatum tenuerunt Rota
Romana in una pensionis 3. Junii 1583. coram Se-
raphino, & Hartam. *decis.* 91. dicens monoculum
simpliciter esse irregularem, non autem eum, qui
caret visu oculi dextri; & pro hac ex dictis vide-
tur tenendum: & ita sentire conspicitur Riccius;
qui hæc refert ad textum nostrum *collect.* 1168.

QUÆST. II.

An carens omnino, vel ex parte naso, aut habens illum nimis parvum, aut magnum nimis, vel distortum, vel qui caret odoratus sensu, sit irregularis? An habens os distortum, seu labia corrosa, vel abscissa, aut cui pars linguæ fuit abscissa, vel qui caret omnino dentibus, vel qui furore aliquo sibi dentes extraxit, seu pugno evulsit alterius dentes: seu prominentia dentium extra os? Quid de muto à nativitate, vel casu factus, & de Balbis?

SUMMARIUM.

1 *Facies, quæ est pars interior capitis humani constans ex fronte, oculis. naso, malis, ore, & mento, si notabiliter sit difformis, inducit irregularitatem, aut si maculata esset nimis,* n. 2.

3 *Nasus, pressus, grandis, aut tortus, deformitatem causans notabilem, prohibet quem ordinari: de ratione,* n. 4. & 5.

5 *Odoratus sensu carens non est irregularis, &* n. 6.

7 *Nasi abscissio, etsi suppleri possit, inducit irregularitatem ad ordines suscipiendos. Et quid, ut ministret in susceptis, si suppleatur, alio naso refecto.*

8 *Os deforme habens, & imperfectum non est admittendus ad ordines, quando fœditatem, aut horrorem generat, non tamen ordinis usum, ut* n. 9.

10 *Labia corrosa, aut abscissa nimis, si deformitatem magnam causant, faciunt quem irregularem ad ordines.*

11 *Linguæ defectus risum causans in loquela prohibet quem ordinari.*

12 *Dentibus omnino carens non est irregularis, nisi cum notoria culpa quis eos evulserit, non alias, ut* n. 14. & 15.

13 *Dentes non numerantur membra: aliter censent Sotus, & Cajetanus,* n. 16. & 17.

16 *Dentem, aut dentes alteri iniuriose evellens, non dicitur mutilator.*

17 *Pœnæ juris in materia irregularitatis nunquam ampliantur.*

18 *Dentium prominentia extra os, parit irregularitatem.*

19 *Dentes prominentes potest quis licitè rescindere, qui tunc cessante, irregularitate, poterit ordinari, si periculum vitæ non adesset.*

20 *Mutus lingua carente, aut usu ejus, nequit ordinari; imo & perdit ordinis executionem, fallit ut* n. 21.

21 *Mutus jam factus Presbyter poterit ministrare Eucharistiam præconsecratam ab alio; non vero baptizare, absolvere, consecrare, &c.*

22 *Demosthenes fuit balbus, qui calculis sub lingua positis R litteram didicit.*

23 *Balbi & Blesi non sunt irregulares, nisi ex difficili locutione,* n. 24. *Moyses fuit blesus.*

AD primam*, & alias quæstionum partes hu- 1
jus corollarii, & aliorum ut respondeamus
breviter generaliter præmittendum est, quod fa-
cies, quæ est pars anterior capitis humani constans
ex fronte, oculis, naso, malis, ore, & mento, si nota-
biliter deformis sit inducit irregularitatem, ut in-
quit Navar. *c.* 25. *n.* 72. † aut si illa adeo maculata 2
foret, ut propter scandalum, inhabilia esset ad or-
dines Sylvester verb. *homicidium* 3. *n.* 4. vers. *limita
secundo,* vel si esset aliquibus coloribus, vel vulneri-
bus deturpata ex his, quæ scribit Majol. *de irregul.
lib.* 1. *c.* 21. *n.* 1. vers. *propterea,* refert, ac sequitur
Barbosa *in pastorali p.* 1. *alleg.* 42. *n.* 25. qua genera-
litate posset fieri Judicium juxta doctrinam Suarez
de cens. disp. 51. *sect.* 2. *n.* 16. de cæteris deformitati-
bus faciei, membrorum, aut sensuum, cum in par-
ticulari hoc semper pendeat ex prudentis arbitrio;
de quo jam dicta sunt aliqua *in q.* 1. textus nostri.
Sed quia melius ex formatione casuum, & specie-
rum decisio dubiorum clarescit; ideo pœna casus
adductos *hic, & in c.* 1. *& in Rubr.* opportune duxi
inquirere de his spectantibus ad deformitatem
faciei, corporis humani potior pars, ut patet ex
præmissis ad nostrum textum.

Igitur per textum *in cap. hinc, & hinc dist.* 49. 3
DD. docent, quod qui nasum pressum, aut gran-
dem, vel tortum detinet, prohibetur ordinari; vi-
delicet, si illius parvitas magnitudo, vel tortuositas
deformitatem pariat, ut explicant Salva *de benefic.
p.* 3. *q.* 5. vers. *item ille in principio post n.* 44. Barbosa
in pastorali dict. alleg. 42. *n.* 38. idem *in dicto cap.
hinc n.* 4. & utrobique cum Campanillo *in divers.
Juris Canon. Rub.* 11. *c.* 15. *à n.* 82. & Vivaldo *in can-
delebro aureo de irregul. n.* 491. censet id dirimen-
dum arbitrio Episcopi.

Et ratio est, quia talia caret membro quidem 4
venustissimo, ex cujus carentia oritur in homine
deformitas magna, & scandalum: sic Abbas *in c.
fin. hoc tit.* Villadiego cum Navarro *d. c.* 27. *n.* 200.
vers. *sexto,* Hostiens. Raymon Goffred. & Innoc.
quos sequitur *summ. confessor. lib.* 3. *tit.* 18. *in fin.* S.
Thom. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2. Sotus *ibi q.* 1. *art.* 3. Major
lib. 1. *cap.* 22. *in fine,* Vivald. *n.* 150 Molina *de just.
tom* 2. *tract.* 3. *disp.* 70222 Fillucius *tract.* 19. *cap.* 6.
quæst. 5. *dicto* 4. Bonacina *quæst.* 2. *de irregularit.*

puncto 2. *num.* 5. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 3.
Pellizer. *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *quæst.* 16. *n.* 64.
Gibalinus *cap.* 3. *quæst.* 2. *de irregul. consect.* 2. *qui*
omnes, & Leander. *de irregularitate tract.* 2. *disp.*
2. *quæst.* 33. *&* 34. idem docent, cum magna con-
surgit deformitas, quando qui habet nasum ni-
mis parvum, aut magnum, vel distortum cum
Alberto, Speculatore, Hugo, Soto, quos sequun-
tur Vivald. *num.* 149. & Henriquez *n.* 2. ac cæteri
proximè adducti.

5 Ad secundam quæstionis partem de illo, qui
caret odoratus sensu idem videbatur dicendum
sumendo argumentum ex verbis Gregorii, *in di-*
cto cap. hinc dist. 49. ibi: *parvo autem naso est qui ad*
tenendam mensuram discretionis idoneus non est
(naso quippe odores fœtoresque discernimus)
rectè ergo per nasum discretio exprimatur, *per*
quam virtutes elegimus, *delicta reprobamus*; &
referens alia verba, *Cantic.* 7. concludit, *nasus enim*
grandis & tortus est discretionis, *subtilitas im-*
moderata, *quæ dum plus quam decet excreverit*
actionis suæ rectitudinem ipsa confundit. † At in hoc
6 puncto verius est dicere, quod qui caret odoratus
sensu non sit irregularis; quia ad ordines susci-
piendos parum refert odoratus, dum nasum ha-
beat quis integrum, Filiucius *tract.* 19. *cap.* 6. *q.* 5.
num. 171. Leander. *dicta disp.* 2. *q.* 35. quare Gibali-
nus *supra dicto cap.* 2. *q.* 2. *consectar.* 3. dixit ut qui
caret sensu odoratus integro tamen naso, & non
corroso, aut deformi, irregularis non sit; quia
hic sensus vix necessarius est ad Sacra ministeria
peragenda.

7 Pro complemento nostri dubii adverto quod
carentia nasi non difficulter potest suppleri alio
naso refecto ex carne, vel alia materia carnis co-
lore, ut tunc censeatur irregularitati occurri, quod
intelligerem respectu illius, qui jam ordinatus
est, sed non ante ordinationem; alias enim de
facili fraudaretur juris dispositio, *in dicto cap. hinc*
49. *dist.* faciliusque occurreretur illo modo carenti
naso, quàm illud habenti parvum aut grande ni-
mis: & hoc dictum videtur probari ex doctrina
Suarez *dict. disp.* 51. *de cens. sect.* 2. *sub dict. num.* 13.
vers. idem est de defectu cæcitatis: nam antecedens
omnino impedit Sacerdotium, ut patet *in dicto*
cap. 1. 49. *dist.* & Clarius *in Canon.* 77. *Apostolor.* &
patet ex dictis à Barbosa *dicta alleg.* 42. *num.* 33.
cum Henriquez Molina, Bonacina *ubi supra*, &
cum Molfesin, *tract.* 2. *cap.* 16. *num.* 14. Ragusio
de missa in Ecclesia, *quæsito* 8. *num.* 25. dicentibus
nasi abscisionem irregularitatem inducere propter
deformitatem.

8 Ad tertiam quæstionis partem, an, os distortum,
seu labia corrosa, vel abrasa, &c. & in his casibus
breviter DD. respondent; inter quos Majol. *de irre-*
gul. lib. 1. *c.* 21. vers. *præterea*, Bonacina, *de irregul.*
disp. 7. *q.* 2. *puncto* 2. *n.* 6. Companillo *dict. c.* 17. *n.* 86.
& 87. Barbosa *dicta alleg.* 42. *n.* 4. ut habens os de-
forme, & imperfectum non sit admittendus ad
ordines, videlicet quando fœditatem, aut horrorem
generat, puta si corrosum, aut contortum esset, D.
Thomas *dist.* 52. *q.* 1. & ex illo Bauny *tract.* 11. *q.* 65.
assert. 3. *in fine*, *&* 5. Henriq. *lib.* 14. *c.* 8. *n.* 2. Filiuc.
tract. 19. *c.* 6. *q.* 5. *dict.* 4. *n.* 171. Gibalin. *dict. c.* 3. *q.* 2.
consect. 2. & alii, quia hujusmodi defectus, quando
notabilis est, verè tollit faciei, ac vultus clarita-
tem; sic ut pariat irregularitatem.

Nec obstat dicere oris defectum non impedire
9 ordinis usum suscepti, aut susceptionem non ha-
biti; quia respondeo cum relatis, & cum Leandro
sub *dicta disp.* 2. *tract.* 2. *de irregul. q.* 28. *in fine*, quod
licet dictus defectus non impediat ordinis usum,
tollit tamen, ut dictum est, claritatem faciei facien-
do deformitatem, quod satis est ad inducendam
irregularitatem.

Et simili modo respondeo ad defectum illius, 10
qui habet labia corrosa nimis, vel abscissa, quia li-
cet Vivald. *de irregularit. n.* 163. dicat raro, aut nun-
quam contingere aliquem ob labiorum defectum
esse ab ordinibus repellendum; cum sint rarissimi
vel nulli labiorum defectus. Tamen si contingat
ut aliquis habeat labia corrosa penitus, vel abscissa,
erit irregularis; quia magnum causat horrorem, aut
scandalum ob deformitatem, qua laborat sic do-
cent Henriquez *ubi supra dict. cap.* 8. *n.* 3. Bonacina
dict. q. 2. *punct.* 2. *n.* 6. Filiuc. *dicto tract.* 19. *c.* 6. *q.* 5.
n. 171. Bauny *dict. tract.* 11. *q.* 56. *assert.* 3. vers. *patet*
tertio, Leander. *q.* 27. *dict. disp.* 2. & Majol. *de irre-*
gul. lib. 1. *c.* 23. quatenus dicit illum esse irregula-
rem qui ob labia corrosa cibum ore vix continere
potest.

Ad quartam quæstionis partem quid dicendum 11
de illo, cui pars linguæ sit abscissa; & licet Joan-
nes de Anania, *in cap. exposuisti hoc tit.* Egn verò
existimo distinguendum cum Toleto *lib.* 1. *cap.* 63.
n. 4. *fine.* Leandro *de irregul. tract.* 2. *disp.* 2. *q.* 26. ut
non sit irregularis, si adhuc habet loquelam, nisi
talis sit loquela quæ excitat notabilem deformita-
tem, risum, aut abominationem, quia tunc verè per-
maneret irregularis. Applicabis alia, quæ dico de
muto, & Balbo *infra* in vers. *ad quintam.*

Et sic dicendum est, ut qui caret omnino den- 12
tibus, non sit irregularis, quia illorum privatio nec
aufert loquelam, nec impedit usum Ordinum, nec
inducit notabilem deformitatem, & sic nec irregu-
laritatem, docent in terminis Majolus *de irregul.*
c. 24. Archidiacon. *in c. maritum* 33. *dist.* Tabiena,
& Rosella, quos citat, & sequitur Henriq. *d. lib.* 14.
c. 8. *lect.* 5. *n.* 2. Sayrus *lib.* 6. *de cens. c.* 8. *n.* 16. Ugolin.
de irregul. c. 69. Filiuc. *tract.* 19. *c.* 6. *q.* 5. *n.* 171. Giba-
lin. *c.* 3. *q.* 2. *consect.* 2. Leander. *d. disp.* 2. *q.* 29. Bauny
tract. 11. *de irregul. q.* 56. *assert.* 5. *pag.* 530. *col.* 2. Bo-
nacina *de irregul. q.* 2. *punct.* 2 *n.* 6. Vivald. *de irregul.*
q. 154. † Non enim dentes inter membra nume- 13
rantur, ut cum aliis sequitur Farinac. *in fragm. litt.*
C. *n.* 374. Barbosa *in pastorali dict. alleg.* 42. *p.* 2. *n.* 36.

Quare si non voluntaria, sed ex justa causa vi- 14
delicet propter immensos dolores, atque conti-
nuos, dentium evulsio fiat, revera oon prohibebiter
sic læsus ordines suscipere, & in illis ministrare, ut
asserunt Burgasius *in tract. de irregul. hoc tit. p.* 5 *n.* 3.
Barbosa *d. alleg.* 42. *n.* 37. Quod si quis per iracun-
diam, & indignationem sibi dentes extraxerit, etsi
non esse irregularem dicat Narbona, *de ætate ad*
humanos actus requisita à n. 11. *c.* 13. *n.* 16. ex Bona-
cina, Vivald & Barbosa. Ego dico id tantum pro-
cedere nisi cum notoria culpa id fecerit; secus si
occultè etiam cum indignatione, etsi defectus sit
notorius secundùm Abbatem, *in c. ex parte circa me-*
dium hoc tit. quem refert, & sequitur Majol. *lib.* 1.
c. 14. Henriq. *dict. lib.* 14. *c.* 8. *n.* 2. *& lit.* cum Specu-
latore, Archidiac. Tabiena, & Rosella, & Leander.
sic tenet ex Vivaldo *dict. disp.* 2. *q.* 31. addens nihil
aliud voluisse Navar *c.* 27. *n.* 198. vers. *secundo.*

Nec obstant Abbas, *sub dicto cap. ex parte post* 15
n. 5. Sayrus *dict. lib.* 6 *c.* 8. *n.* 16. Bonacina *dicta q.* 2.
punct. 7. Vivald. *p.* 2. *de irregularit. n.* 155. *in fine*, di-
centes, ut qui etiam ex indignatione, aut impatien-
tia sibimet ipsi dentem, vel dentes evulsit, exercet,
sitque ab ordinibus non repellatur; quia debent
tutel-

intelligi juxta distinctionem adductam, fatentur verò Barbosa *in pastorali dicta alleg. 40. sub n. 31.* Sylvester verbo *Corpore vitiatus*, Majolus *lib. 1. c. 24.* vers. *quod ita*, ut si notorium sit hanc evulsionem ex indignatione processisse, non de facili esse Ordines concedendas.

16 De illo namque, qui pugno evulsit dentes alterius, & si Sotus, Cajetanus, & Suarez, quos refert Baunij *dict. tract* 11. *q. 25.* existiment ut sit irregularis, quia in homine nomine membri, etiam veniunt dentes; eo quod in hac materia membri pars dicatur omnis, quæ specialem aliquam operationem habet cum membro principali, hancque probabilem vocet sententiam Leander *tract. 2. de irregularit. disp. 2. q. 32.* Nihilominus ex proximè dictis, dico, ut non sit irregularis; quia talia ex-
17 trahens dentem, non dicitur mutilator. †Et quia pœnæ juris in materia irregularitatis nunquam amplhantur juxta textum *in cap. is qui 18. de sent. excommunicat. lib. 6.* ubi communiter Doctores Covar. *in cap. alma mater, eodem tit. 1. p. §. 6. n. 9. & p. 2. §. 1. à num. 6. & in clem. si furiosus 1. p. à num. 3. & §. 1.* Riccius *collect. 904. cum infinitis*, Barbosa *in dicto cap. is qui*, & novissimè cum infinitis idem Suarez *disp 40. de cens. sect. 4. num. 15.* Sayrus *lib. 6. cap. 2. n. 4.* Scotus *dist. 7. in 4. quæst. ultima.* Sayrus *lib 7. disp. 57. dub. 3 in fine.* Hurtad. *disp. 1. de irregul. dif. 3.* Cornejo *disp. 1. dub. 8.* Filiucius *tract. 19. c. 2. q. 5. n. 35.* Bonacina *disp. 7. de censuris q. 1. puncto 2. n 4.* Pellizarius *tomo 2. tract. 7. cap 5. sect. 1. num. 5.* Gibalinus *cap. 2. q. 1. n. 4. de irregular.* Castr. Palaus *tract. 6 disp. 6. puncto 2. n. 1.* & sic docent in terminis nostri dubij Henriquez *lib. 14. cap. 8. num. 2. in Margarit. litt. S.* Narbona cum alijs *ubi supra*, Gibalinus *dicto cap. 3. q. 1. confect. 2.* Dentes enim, ut dicunt Vivald. *de irregul. n. 154.* Henriquez *supra num. 1. litt. 4.* cum Innocent. & Bartol. Socino, Covarru. *in dict. clem n. 7.* Novar. *cap. 27. n. 206.* & Baunij *dicta quæst. 25.* non sunt membrum principale hominis, sed solùm serviunt ori.

18 De dentium prominentia extra os, dico ut pariat irregularitatem; quia magnam profectò parit deformitatem in facie: sic docent Majol. *lib 1. de irregularit. cap. 24.* Ugolinus *eodem tract. c. 50. n. 2.* Bonacina *eodem q. 2. puncto 2. num. 6.* Baunij *dicto tract. 11. q. 56. assert. 9. pag. 530 col. 2.* Gibalin. *dict.*
19 *cap. 3. q. 2. confect. 2.* * addentes quemlibet licitè posse sibi dentes prominentes rescindere, si inde nullum periculum vitæ immineat, & tunc jam cessante irregularitate posse ordinari.

20 Ad quintam quæstionis partem de muto à nativitate, vel casu facto, seu de Balbis; igitur de mutu, & lingua carente, & de eo, qui usum linguæ perdidit, aut non potente se explicare, respondeo, ut sit irregularis, ne promoveri possit; quia propter impossibilitatem perdit etiam ordinis executionem, docent ex D. Thoma *3. p. q 82. art. 10. ad 3.* Sotus *in 4. dist. 13. art. fin. ad 3.* Tabiena verbo *corpore vitiatus, n. 2. §. 1. in fine*, Majolus *lib. 1. de irregularit. cap. 26. n. 2.* Alphonsus Vivald. *tract. de irregularit. n. 162.* Jacob de Graff. *lib. 4. c 27. n. 50.* Henriquez *dicto lib. 14. cap. 8. §. 2* Diana *p. 5. tr. 6. ref. 22. vers. dico secundo*, Filiucius *tract. 19. cap. 6. q. 5. n. 170.* Gibalinus *dicto cap. 3. q. 2. confect. 3.* Pa-
21 blizar. *tom. 2. tract 7. cap. 5. sect. 2. q. 14. n. 61.* * addens ex Diana esse probabile, quod stante necessitate, & absentia Sacerdotis idonei, possit ministrare mutus Eucharistiam ab alio præconsecratam, & omnes DD. respondent dubio nostræ quæstionis, quod dissimile est ab hoc ultimo; quia Sacerdos mutus, sive quia caret lingua, sive quia usum linguæ perdidit, minimè potest baptizare absolvere, consecrare, &c. & ex Canone Apostol. 76, Leander *dicta p. 2. tract. 2. de irregularit. q. 24.* per quem, & alij.

De Balbis inquam, ut Demosthenes, qui calculis sub lingua positis R. litteram postea didicit. 22
† Et de illis, qui sunt linguæ impeditioris, aut 23
blesi, ut Moyses, dico ut non sint irregulares, nisi forte notabilem difficultatem in loquendo haberent, ut docent Majol. *dict. lib. 1. c. 25. n. 3.* Jacob de Graff. *lib. 4 c. 17. n. 50.* Sayrus *de cens. dict. lib. 6. q. 8. n. 17. & 21.* Hugolin. *de irregul. c. 46. n. 3. & 4.* Diana *dict. p. 5. tract. 6 ref. 22 sub dicto vers. in fine*, Tolet. *lib. 1. dict. c. 93. n. 4.* Villalobos *tract. 21. p. 1. dif 35. n. 10.* Leander *dicto tract. 2. disp 2. q. 25.* Pellizar *dicto c. 5. sect. 2. q. 4. n. 61.* Bonacina *de irregul. dict. puncto 2. n. 6.* Barbosa *in pastor. dict. alleg 42.*
p 2. n 35. cum Vivaldo *p. 2. de irregul. n. 162.* †ubi 24
limitat conclusionem quando defectus ille esset tam grandis, ut illum detineret, perfectè loqui, aut verba explicare; & juxta hoc debet interpretari Henriq. *dicto lib. 14. c. 8. n. 2 fine*, ubi negatur absolutè, etsi cum aliquo temperamento.

QUÆST. III.

An Surdus omnino, aut surdaster, aut qui una aure caret, sit irregularis? An qui caret auriculis sit irregularis, etiam si crinibus possit talem defectum detegere? Vel qui per seipsum auriculam totam, vel partem amputavit? Vel ille, à quo per insidias, seu vi inimicorum abscissa sunt auricula? Vel qui in pœnam culpa fuit privatus auricula? Vel qui actum auricula privat?

SUMMARIUM.

1 *Auris secundùm quosdam est membrum corpore; alij negant*, n. 2.
2 *Auris est tutela, & ornamentum.*
3 *Surdus omnino, verius est ut sit irregularis ad ordines*, n. 4 & 6.
5 *Surdaster; id est qui difficulter audit, probabilius est; ut non sit irregularis ad ordines contra aliquos*, n. 7 8 & 9.
8 *Surdastritas non est de genere vitiorum, quæ arcet à sacris ordinibus.*
9 *Auriculis carens omnino est irregularis propter deformitatem magnam, si nequit illam celare, aliàs secus*, n. 12. & 13.
13 *Auricula etsi sit verè membrùm, ejus carentia non facit irregularem, nisi ex magna deformitate*, n. 14.
14 *Aurium incisionem patiens propria culpa, fit irregularis, etiamsi in parte sit abscissus per dicta* n. 15.
16 *Aurium ascissio facta per insidias inimicorum, non facit quem irregularem.*
17 *Aurium carentia fortuito, aut infirmitate accidens, non reddit quem irregularem.*
18 *Auricularum abscissionem in pœnam facta propter infamiam, fit irregularem*, ut n. 19.
20 *Auriculam alium privans, verius est ut non*

sit irregularis; sicut nec est ille, qui alium dentibus privat, n. 21.

1 AD primam difficultatis partem, & ad alias,
non sine difficultate respondent DD. quia
quidam existimant autem esse membrum, per
glossam *in c. singula* vers. *oculos dist.* 89. Sotus *de*
Just. lib. 5. *q.* 2. *art.* 1. Majol. *lib.* 1. *de irregul. c.* 15. *n.* 5.
2 Farinac. *in fragm. crim. litt. C. n.* 475. † Alij inquam
dicunt autem non esse membrum cum necessaria
non sit auditui, sed potius tutela, & ornamentum
ut tenent Navar. *in manuali c.* 27. *n.* 223. vers. *septimo refertur*, Covar. *in clem. si furiosus p.* 3. *in initio*
n 8. vers. *primam*, Henriquez *lib.* 14. *c.* 8. § 3. *in princip.* Riccius *in praxi aurea res.* 67. *n.* 2 & sic juxta
distinctionem prædictam respondendum affirmativè, sive negativè; sed ego de unoquoque casu
sentio resolvendum modo sequenti.
3 Igitur de surdo omnino etsi Henriquez *lib.* 14.
c. 8. *n.* 3. expressè, & absolutè dicat quod surdus
non est irregularis, licet non sit eligendus in Pontificem, quamvis permanere debeat, si eligatur *ibi*
litt. Z. cui favent satis Baunij *tr.* 11. *de cens. q.* 76.
vers. *primum dubium*, Navar. *lib.* 1. *cens* 7. & 8. *hoc*
tit. quatenus docet, etsi cum difficultate posse jure
4 defendi. * Adhuc dici debet, ut sit irregularis; sic
ut non posset ad Sacerdotium promoveri, eo quod
talis nequit celebrare absque occasione risus, &
ludibrij; Vivald. *de irregul. n.* 156. in antiquis per
verba sequentia: *Surdus omnino*, id est, *qui sensu*
caret auditus, *minimè est ad Clericatum admittendus*, ut probant *ex canon.* 76. *Apostol.* Filiuc. *tr.* 19.
c. 6. *q* 5. *n.* 169 ex Majolo *lib* 1. *dict. c.* 25 *n.* 1. Bonacina *de irregul. q.* 2. *puncto* 2. *n.* 7. Navar. *ubi supra*,
Sayrus *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 17. Pellizar *de irregul. tom.* 2.
tr. 7 *sect.* 2 *q.* 33 *n.* 59. Leander *tr.* 2. *disp.* 2. *q.* 15. Gibalinus *c* 3 *q.* 7. *consect.* 3. Castrus Palao *disp.* 6. *c.* 11.
n. 3. Layman. *in Tgeolog. Morali dict. tr lib.* 1. *tr* 5.
p. 5. *c.* 7 *n.* 1. Diana *p.* 5. *tr* 6. *res.* 22 *in princ.* ubi dicit quod surdus, & qui nullomodo audire potest
jure canonico, irregularis est; & ideò nec promovendus est, & promotus dejiciendus.
5 Surdaster verò; id est qui difficulter audit probabilius est, ut non sit irregularis; quia non invehitur prohibitus ordinari in tote jure canonico; eo
quod vitium aurium hoc, nisi in omnino surdo, non
est cur inducat irregularitatem. Potest enim surdaster absolutè celebrare vitando omnem occasionem ludibrij, & risus, si tamen possit audire mini-
6 strum sibi respondentem. † Ob quod adducti
jam relati Majol Bonacin. Vivald. Diana, Pellizar.
Baunij, Gibalinus; & alij de omnino surdo, etiam
dixerunt non posse celebrare sine ludibrio. & risu;
qui nimirum dum recitaret ante celebrationem
Missæ Psal *Judica me Domine*, vel non spectaret responsionem ministri, vel tardè prosequeretur postquam minister respondet, vel vocem elevaret altio-
7 rem solito, quod in surdastro non sic invenitur.
Quare non est audiendus Comitol. *lib.* 6. *q* 55.
quem referunt Baunij *dict. tract.* 11. *de cens q.* 76.
vers. *primum*. Leander *dicto tr.* 2 *disp.* 2. *de irregul.*
q. 16. dum affirmavit ex regula generali nostri tituli, ut surdaster, quia vitiatus corpore non sit ordi-
nandus, cum surdastritas sit vitium auditus, seu
8 aurium, quæ ad corporis integritatem pertinet. †
Nam respondeo cum jam relatis surdastritatem
non esse de genere eorum vitiorum, quæ à sacris
ordinibus arcent, cum ad Divina celebranda officia eum, quem afficit, non reddat absolutè inhabilem, neque indecorum ministrum, sed secundum
quid: ita illi. * Et sic Barbosa *in pastorali dicta*
alleg. 42. *sub n.* 39. *in fine*, dicit cum Navarro *dicta*
cens. 6. & 7. *hoc tit. n.* 3. & 4. in novis, quod surdastri
etsi Præsbyterio possint insigniri, cum nullibi prohiberi videantur, quod de omnino surdo vix posse
defendi ait; indeque infert illis, qui Præsbyteralem susceperint ordinem utilem esse dispensationem, etsi non necessariam, qua permittatur à Papa, ut in occulto sine socio aliquando celebrent:
& de surdastro sunt etiam ad idem videndi Reginald *lib.* 30. *c.* 6. *n.* 50. Sayrus *de cens. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 17.
Bonacina *dict. q.* 2. *puncto* 2. *n* 7. Riccius *dicta resol.*
37. *in praxi auria*, Filiucius *dicto tr.* 19. *c.* 6. *q.* 4.
n. 169. & cum Barbosa *supra* Homo bonus *tr.* 14.
in fine pag. 456.
Ad secundam quæstionis partem de illo, qui caret auriculis, ex dictis responden probabilius esse, 10
ut sit irregularis propter desormitatem, si talem
desormitatem celare nequit; quia carentia auricularum; magnam profecto, & publicam adducit deformitatem, Navar. *in manuali cap.* 27.
num. 223. vers. *septimo infertur*, & *in hoc titulo*, *cons.* 5. *in* 2. addit Bonacina *supra puncto* 2.
n. 7. Avila, Castrus Palaus, & Leander illico referendi, † qui dicunt contra Henriquez *lib.* 14. *c.* 3. 11
n. 3. dicentem non esse irregularem, quia auricula
seu cartilago exterior, non est membrum, ut diximus *hic num.* 1. cum solùm deserviat ad ornatum,
quod verum fatemur juxta sententiam tenentium
non esse membrum, ut *ibi*; sed negari non posse
ex alio capite ob deformitatem, quam carentia
auricularum, accersat esse irregularem, & hoc verius si propria culpa contigisset, ut dico *infra*.
Quod si defectus ille auricularum tegi possit; 12
sic ut deformitas non appareat, existimo, ut probabilius tenendum, quod non sit irregularis defectum illarum patiens; quia jam verè deformitas
cessat, & sic irregularitas; quam inducebat; &
quia ut proximè diximus auricula non est membrum, ut docent Covar. *in clem. si furiosus* 3. *p. in*
princ. num 8. cum alijs quos, sequitur Henriquez
lib. 14 *cap.* 8. *n.* 3. *litera E.* Avilla *p.* 7 *disp.* 3. *dubio* 1.
vers. *sequitur secundo*, Ægidius *disp.* 18. *dubio* 13.
num 108. Bonacina *de irregul dicta q.* 2. *puncto* 2.
num. 8. cum Filiucio *dicto tr.* 19. *cap.* 6. *q.* 5. *n.* 169.
ubi nihil videtur dixisse Diana *supra dicta p.* 4 *tr.* 2.
res. 73. *in fine*, Leander *dicto tr.* 2. *disp.* 2. *res.* 18.
& 19. Besseus verb. *irregularitas* 2. *num.* 5. Layman.
lib. 1. *tr.* 5. *p.* 5. *c.* 7. *n.* 1. Castrus Palaus *disp.* 6. *puncto* 11. *num.* 3.
Nec obstant Navar. *ubi supra*, Majolus ex glossa 13
in c. singula dist 89. Cajetan. 2. 2. *q.* 65. *art.* 1. Sotus
lib. 5. *de Just q.* 2. *art.* 1. Vivaldus *de irregul. n.* 158.
in antiquis, dicentes quod omnes, qui affirmant auriculam esse verè membrum, & inter membra
connumerari, debeant etiam affirmare, ut carens
dictis auriculis, quia vitiatus corpore. sit irregularis: nam licet hæc sententia sit probabilissima, est
tamen probabilior proximè adducta à *n.* 10.
De illo qui per se ipsum auriculam, seu partem 14
abstulit, in quo puncto dico quod etsi, talis non
sit irregularis ex sola carentia; quia auris non est
membrum, & minus quando carentia est modica
per illa quæ dixi supra *in c* 1. ex doctrina textus *in*
c. fin. hoc tit. sed quia *ibi* ex doctrina *dict. c.* 1. resolutum est modicam digiti carentiam culpa Præsbyteri, de quo *ibi*, indiguisse dispensatione, ut Præsbyter
ille posset ministrare, & per consequens in hoc
casu quamtumvis legi possit auricula abscissa, seu
pars abscissa sit minima, seipsum abscindens, ma-

neat

neat irregularis; quia etiam modica deformitas ex culpa propria incuria generat irregularitatem, & patet ex dictis *ibi*, per textum *in cap. quia partem dist.* 55. docent omnino videndi Navar. *in manuali dicto cap.* 29. *n.* 198. Leander *dicto tract.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 21. Vivald. *supra n.* 158. Baunii *tract.* 11. *quæst.* 56. *assert.* 3. *&* 5. Castrus Palaus *dict. disp.* 6. *puncto* 12. *n.* 1.

15 Et comprobant Majol. *lib* 1. *de irregul. cap.* 25. *n.* 5. *&* 6. Henriquez *dicto cap.* 8. *§.* 3. Avila *dicta p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 1. Conink *disp.* 18. *n.* 108. Bonacina *dicto puncto* 2. *n.* 2. Vivald. *p.* 2. *tit de irregul. n.* 158. vers. *prima sit*, Campanillus *in divers. juris canon. cap.* 17. *n.* 41. Barbosa *dicta alleg.* 42. *sub n.* 49. *p.* 2. dicentes aurium carentiam propria culpa, aut notorii peccati causa accedentem, inducere irregularitatem; quia tunc infamia incurritur; quod intelligo verum tunc si est notorium, quod per indignationem, & impatientiam fecit sibimet abscisionem, alias non, juxta Anton. & Cardin. *in dicto cap. fin. hoc tit.* & hoc licet Villadiego, quem refert Leander dubitet qui debet intelligi juxta distinctionem adductam.

16 Ex his infertur ad dubium quando per vim, aut inimicorum insidias præcisæ sunt auriculæ alicui, quia cum in hoc casu nulla culpa ex parte abscissi data sit, non erit irregularis, nec prohibebitur promoveri ad ordines juxta quæ dixi *sub dicto cap.* 1. per textum *in dicto cap. quia partem dist.* 55. *in* 2. *ejus parte*, *& cap. lator ibi*, *& in dicto cap. fin. hoc in tit.* de quo *sub dicto cap.* 1. *in fine quæst.* 2. docent in terminis Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 3. Majol. *supra cap.* 25. *n.* Vivaldus *supra n.* 160. Leander *dicta disp* 5. *quæst.* 55. & alii, qui idem dicunt de illo, qui fortuito, in-

17 firmitate, aut alia causa sine peccato auribus est orbatus: & confirmatur ex dicendis *infra hoc tit. per textum in cap.* 3. *cap.* 5. *hoc tit.* de sexto incunabulis, aut ex justa causa, & tenent etiam Avila *de cens dicta p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 3. Conink *dicta quæst.* 17. *dubio* 13. *n.* 108. Diana *dicta p.* 4. *tr.* 5 *res.* 73. *in fine*, Navarrus *dict. cap* 27. *num.* 222. Barbosa *dicta alleg.* 42. *p.* 2. *sub dicto num.* 39 circa finem.

18 Ad tertiam quæstionis partem quid dicendum de illo, qui in pœnam culpæ fuit privatus auricula? Et licet Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 3. *littera A*, & Majolus *dict. cap.* 55. *num.* 5. videantur docere, ut non sit irregularis, quorum dictum suffragari potest; eo quod ut diximus juxta probabiliorem sententiam, auris non sit membrum, Sed quia talis ex alio capite propter in-

19 famiam, scilicet manet irregularis; ideo contra illos dico, ut non possit ordinari sine dispensatione; quantumvis capillis possit tegere illud vitium; quia talis ex culpa propria, & admodum notoria, ac nota publica in judicio fuit auricula mutilatus, ut sic infamis apud omnes maneret: ita docent Vivald. *de irregul. supra num.* 159. & Leander *dicto tr.* 5 *quæst.* 50. *disp.* 6. imo & ipse Navar. *supra n.* 166. à quo discedere non videtur Henriquez *supra*, dum ait probabile esse ob infamiam esse illum irregularem.

20 Ad quartam quæstionis partem de illo, qui alium auricula privat, videtur pro affirmativa sententia, quod retulimus *supra quæst. praced.* de illo qui pugno, evulsit dentes alterius in vers. *ad quartam*, ibi: *De illo namque*, ut in puncto etiam affirmant Navar. *in man. dict. cap.* 76. *n.* 206. *&* 516. *§.* 3. Majolus *de irregul cap.* 90. *n.* 5. & alii esse irregularem. † Sed mihi probabilius videtur ut non sit irregularis; quia sicut in dicto vers. resolvimus dentes non esse membrum principale hominis, sic nec auriculas ex dictis hic *à num.* 1. & sic in terminis docent Henriquez, ut qui alterum privat auricula non sit irregularis: ita Henriquez *dicto* 15. *cap.* 8. *n.* 3. & ipse Navar. *cons.* 75. *de sent. excom.* ex eo quia qui alterum auricula privat non est irregularis, Leander *dicto tr.* 2. *disp.* 2. *q.* 23. dicens hanc esse probabiliorem sententiam cum Covar. *dicta* 3. *p. in princ. & in eodem tract. de irregul. uberius disp.* 17. *q.* 7. 1

QUÆST. IV.

An habens barbam carrosam, aliave deformitate maculatam, sit irregularis? Et an qui capillis caret ob morbum gallicum, aut similem? Et an habens cicatrices in facie, seu faciem deformem? Et an color Æthiopis seu Mauri faciat ordinandum irregularem? Vel gibbum habet vulgo lobanillo *in facie.*

SUMMARIUM.

1 *Barbam carrosam habens, seu alia imfirmitate maculatum non est ordinandus. Et quid de tingente barbam.* n. 2.

3 *Capillis carens ob morbum gallicum, seu alium, regulariter non est irregularis ad ordines, & pendebit ab Episcopi arbitrio, aliis de causis*, n. 4.

5 *Cicatrices in facie, si deforment ordinandum, illum reddunt irregularem; judicio, Episcopi arbitrandum*, n. 6.

7 *Personæ claritas in interiori, atque exteriori exigitur, in celebraturo Eucharistiæ Sacramentum.*

8 *Color Æthiopis, aut Mauri non prohibet quem ordinari, quia talis non parit deformitatem, &* n. 9. *contra Ugolinum, qui intelligitur, si niger ordinatus inter canonicos risum causaret, ut* n. 10.

11 *Gibbum habent in facie vulgo* lobanillo, *si deformis redditur, & scandalosus, est irregularis Episcopi judicio.*

AD primam difficultatis partem suppositis quæ dixi *sub q.* 2. *de habentibus labia carrosa* sub vers. *ad tertiam*, ibi: *Nec obstare*, nunc videtur respondendum cum Campanil. *in divers. juris nac. Rub.* 11 *c.* 17. *n.* 98. & Barbosa *sub alleg.* 42. *p.* 2. *de officia Episcopi n.* 4. ordinandum non esse eum, qui barbam carrosam habet, aliave deformitate maculatam, & hoc juxta distinctionem appositam sub dict. vers. *ad tertiam q* 2. quia si deformitas fuerit parva, non sic. 1

Quare optime idem Campanil *n.* 99. *dicto c.* 17 2
quem videtur sequi Barbosa *d. n.* 41 *in fine*, dixit non esse admittendam sententiam Majoli *lib.* 1. *de irregul. c.* 20. vers. *ultimo* asserentis barbam tingentes, nonnisi post pœnitentiam admittendos esse, & quandoque deponendos: & ad hoc possunt applicari, quæ docent DD. per textum *in c. si quis* 4. *& c. Clericus* 5. ibi, *Clericus neque comam nutriat*, nec *barbam. de vita*, *& honest. Cleric.*

3 Ad secundam quæstionis partem, an sit ad or-
dines irregularis, qui capillis caret ob morbum
gallicum? Et pro negativa sententia videtur re-
spondendum, cum capilli inter corporis mem-
bra non debeant annumerari, potiusque ad or-
natum corporis spectent, sicut de auriculis multi
dicunt; & quia ut testis est Ugolinus, nemo au-
deat affirmare, num sint membra, *in tr. de irre-*
4 *gul. cap. 4. §. 5. sub n. 1.* † Et quidquid hoc sit
Campanillus *dict. cap. 17. n. 36. in fine*, quem re-
fert, ac videtur sequi Barbosa *dicta alleg. 42. in*
pastorali n. 24. talis defectus poterit operari irre-
gularitatem Episcoporum arbitrio, non solum ob
fœditatem, sed etiam quia aspectus hujusmodi
affectus memoriæ omnium, aut repetit, aut man-
dat illius causam, incontinentiam, aut aliam ne-
quiorem, scandalum producentem.

5 Ad tertiam quæstionis partem, an habens ci-
catrices in facie sit irregularis, jam *supra* cum Bar-
bosa, & ab illo relatis *dicta alleg. 41. n. 25.* dico
quod si facies ita esset deformis, quod foret ma-
culata, & scandalum videntius pareret, sic no-
6 tatus sit irregularis. † Propter quod in puncto no-
stro dicendum est quod si cicatrices in facie pariant
notabilem deformitatem (quod judicio Episco-
pi relinquitur) sic cicatricatus sit irregularis,
7 secus alias: ita etiam in terminis Filliucius *dicto*
tract. 19. cap. 6. quæst. 5. dicto 4. n. 171. & antea
Vivald. *de irregul. n. 147.* † inquiens quia ad ex-
cellentissimum Eucharistiæ mysterium celebran-
dum in quo Christo divinitas, & humanitas con-
tinetur claritas personæ in interiori, atque exte-
riori homine requiritur: Sequitur Leander *in*
8 *eodem tract. p. 2. disp. 2. q. 38.* Gibalinus *eodem tr.*
cap. 3. q. 2. consect. 3.

Ad quartam quæstionis partem an color Æ-
thiopis, aut Mauri faciat quem irregularem? Et
videtur negandum; quia color in facie non est
quid essentiale, sed accidentale; & sic Mauros,
& Æthiopes faciem nigram habentes non esse ir-
regulares dixerunt Majolus *dicto lib. 1. cap. 21. n.*
2. Bonacina. *dicta quæst. 2. puncto 2. n. 11.* Bar-
bosa *in Pastorali dicta alleg. 42. p. 2. n. 26.* non
enim aliquo jure prædicti sunt ordinari prohibiti,
9 & docent Vivaldus *n. 148.* Pellizarius *tom. 2. tr.*
7. cap. 5. sect. 7. quæst. 7. n. 55. ex Diana *p. 4. tr.*
2. res. 84. † quia inquiunt hujusmodi niger, aut
10 fuscus color non parit deformitatem, aut terro-
rem.

Et licet Ugolinus *de irregul. dicto cap. 50. n. 4.*
affirmet, ut talis color in facie, faciet quem irre-
gularem; dico nullomodo sic procedere apud
gentes nigras, dubium posset esse apud gentes
candidas, & tunc si Sacerdos niger incuteret de
facili risum, aut terrorem, inter tales gentes ir-
regularitatem producere illum colorem, videtur
sentire Filhucius *supra n. 171.* Clarius Baunii *de*
cens. tract. 11. cap. 56. assert. 2. in verbis sequen-
tibus: *Quia cessante causa, cessat quoque effectus,*
cap. 70. de appellationib. & sic Leander *de irregul.*
tr. 2. disp. 2. quæst. 39. concludit quod ubi hor-
rori non est, aut scandalo membri additio, aut fe-
ctus cessat irregularitas; indeque leprosum inter
11 leprosos (ut jam *supra* dixi) Æthiopem inter Æthi-
opes rite ordinatos celebrare posse sine culpa.

Ad ultimam quæstionis partem, de illo, qui
gibbum vulgo *Lobanillo*, habet in facie, seu in
collo, respondeo, ut sit irregularis si sit talis, quod
docent Vivald. *de irregul. n. 148* ex Abbate, In-
ad risum, horrorem, vel scandalum moveat, at
docent. Andrea, & Majolo, Leander *supra q. 40.*
dicentes hoc relinqui judicio Episcopi ex nostro
textu, *& c. 1.* jam dictis, & comprobatur ex di-
stinctionibus præhabitis.

AD TEXT. IN CAP. III IV. & V. hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Virilium abscisionem patientes sunt in triplici differentia ad effectum ordines recipiendi.*
2 *Mutilatus passive differt, a mutilato active.*
3 *Abscissus in parte membri propria voluntate est irregularis, etiam si sit de membro occulto non deferente deformitatem, si culpa sit notoria, ut n. 4.*

HÆ tres decisiones Clem. III. *in cap. ex par-* 1
te 3. & in cap. significavit 4. alia Innocent.
in cap. ex parte 5. pertinent ad tres casus
speciei, quatenus loquuntur de illis, quorum vi-
rilia abscisa sunt, vel sine voluntate, ut in in-
cunabulis existentibus, seu sine affectatione, ut
si secti sint per insidias, aut à Barbaris, seu de
illo qui sibi facit abscindi, ut gratior Deo redde-
retur existimans sibi licere propter talem finem,
vel de illo, qui ex justa causa, ut infirmitate &c.
ut in prædictis omnibus capitibus; & de illis, qui
se affectarunt castrari, cum sani essent, vel se abs-
ciderunt, aut ab aliis abscindi fecerunt. Et cui
dispensatio competat juxta quæstiones sequen-
tes.

Et ut ad singulas descendamus oportebat hic 2
repetere nonnulla generalia pro doctrina de qui-
bus *supra in Rub. & ibi in fine*, in vers. *& quia*,
ubi cum Suarez posui distinctionem inter passivè
mutilatum, sive activè propria voluntate absci-
sum. † De hoc enim ultimo Doctores asserunt 3
abscindentem sibi partem membri fieri irregula-
rem, quamvis non sit notoria ejus culpa, inter
quos Toletus *in summa lib. 1. cap. 62. in ultima*
regula, Molin. *de Just. tract. 3. disp. 67. n. 8. &*
disp. 70. n. 16. Suarez *de cens. disp. 51. sect. 2. n.*
6. & 8. ubi asserit quod quamvis non directè se
ipsum mutilet; sed ab alio, si tamen sua culpa mu-
tiletur, & abscisio sit alicujus membri principalis,
semper irregularitas inducetur, etiam si mem-
brum illud sit occultum, & non impediat usum
ordinis, nec afferat aliquam deformitatem, quæ,
vel scandalum in usu ordinis inducat, ut docue-
runt Navar. *in manuali, cap. 27. num. 198* & aliis
cum Hostiense, Joanne Andrea, ut in casibus
quæstionum sequentium apparet.

Imo & procedere dicunt etiam si totum
membrum abscissum non sit, sed tantum pars, 4
dum tamen adsit notoriè culpa juxta sententiam
aliorum, qui exposcunt in omni eventu culpam
notoriam, inter quos idem Plaza *de dictis c. 24.*
n. 13. Jacob. de Graff. *in decisionibus aureis lib. 4.*
cap. 27.

cap. 27. n. 41. Ugolinus *de irregul. cap.* 51. *num.* 7. & 52. *n.* 5. Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 8. § 4. *lit.* X. & *cap.* 19. quos sic explicat Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42. *sub dicto num.* 12 vers. *in aliis*, ubi dicit quod in uotoriam culpam incidit, qui voluntarie sibi mutilat.

QUÆSTIO I.

An qui non sua sponte sed incunabilis castrati sint fiant irregulares? Et an qui casu aliquo sine culpa aliqua? vel si à Barbaris abscissus sit? vel qui caret absque culpa testiculus.

SUMMARIUM.

1 *Castratus non sua sponte, sed incunabilis non est irregularis, ut* n. 3.

2 *Abscissus in parte necessaria ad ordines, irregularis fit. ut* n. 4.

3 *Facies castrati jam adulti non reddit illum irregularem propter defectum apparentem jam eo tempore, cum non reddat illum deformem.*

4 *Spadones, & Eunuchi communiter possunt ordines recipere, & beneficia obtinere.*

5 *Sectus vel castratus propter infirmitatem, aut languorem, vel ita natus, non est ordinari prohibitus, & in susceptis ministrare*, n 6.

7 *Castratus de consilio medicorum potest ad Sacros Ordines promoveri sine ulla dispensatione, aliter si sine tali Concilio, ut numero* 8.

9 *Abscissus à Barbaris, vel per insidias hominum, aut aliam persecutionem, non prohibetur ordinari, nec in susceptis ministrare.*

10 *Abscissus à Barbaris, aut per insidias potest eligi Episcopus, vel si in persecutione ei virilia abscissa fuit*, n. 11.

11 *Virilia secta alicui Dominorum potestate, non prohibent illum ordinari.*

12 *Testiculis absque culpa carens non est irregulares.*

AD primam quæstionis partem respondent DD. per textum *in dicto cap. ex parte* 3 *hoc tit.* cum aliis duobus sequentibus, & per textum *in cap. si quis à medicis cap. eunuchus desumptus ex Can. Apostol.* 21. & *cap. si quis pro ægritudine, cap. si quis in infirmitate, cap. later, cap. praterea dist.* 55. ut qui non sua sponte, sed incunabulis castratus sit, vel abscissus, licitè ad ordines promoveatur, ut colligunt Ordinarii Abbas, Antiq. Zabarella Bellamera, Joan. Andr. Innocent. Hostiens. Butr. Collect. Anan. Ancharan. Panormit. Vivian. *pag.* 332. Alagona, Anton. Augustin. & alii, quos sequitur Barbosa *hic n.* 1. Zenedus cum aliis, *collect.* 69. Henriquez *in summa, lib.* 14. *cap.* 8. § 1. Nicolaus Garcia cum infinitis, *de benefic. p.* 7. *c* 12. *n.* 7. Sayr. *in clavi Regia lib* 7. *cap.* 9. *à n.* 34. Belletus *disquisit. clerical. p* 1. *tit. de disciplina cleric.* §. 7. *num.* 16. Campanil. *in deversorio juris Canon. Rub.* 11. *cap* 17. *sub num.* 124. idem Barbosa *in dicto cap. si quis à medicis cum duobus sequentibus dicta dist.* 55. & *in pastorali alleg.* 42. *p.* 2. *ex n.* 12. & 14.

2 Sed contra hoc, & alia quæ in hac generali quæstione subsequuntur, videntur obstare: nam quoties sine culpa aliqua pars membri abscissa est, propter quam quis deformis redditur, fit irregularis, ut contingit, in illo, qui orbatus est Pollice digito, aut alio quovis digitorum requisito ad consecrationem per textum *in cap.* 1. & melius, *per cap. fin.* & *glossam ibi*, nostri tituli, & à relatis ex dictis, sub præmisso, Barbosa *in pastorali sub dicto n.* 12. *in principio*: quare Sotus *lib.* 5. *de Just.* & *jure quæst.* 2, *art.* 1. Cajetanus 2. *quæst.* 65. *art.* 1. affirmarunt, ut qui caret absque culpa testiculis sit irregularis.

3 Adhuc hac objectione non obstante, dicendum est in casu nostri textus, & de quo inquirimus, ut sic sectus non sit irregularis; quia ex hujusmodi defectu nulla exteriori deformitas, nullaque inhabilitas ad altaris ministerium, imo nec ullum scandalum oritur, ob quod ex jam adductis firmandum est, incunabulis sectus est occultus, qui quamvis jam adultis, atque viris factis appareat in facie, sed non est talis, ut reddat ordinandum fædum, atque formidosum, & scandalosum visui: ita docent etiam Navar. *in manuali dict. cap* 27 *n.* 199. & *lib.* 1. *consil. hoc tit. in editione nova cons.* 2. Vivald. *de irregul. num.* 169. Toletus *lib.* 1. *dict. c.* 63. *n.* 7. ex Innocent. *in cap. significavit hoc tit.* Fillius. *tract.* 19. *cap.* 6. *quæst.* 3. *n.* 159. Bonacina *de irregul.* Bonacin. *in eo tr. quæst.* 2. *puncto* 2. *n.* 3. Leander *tract.* 2. *disp.* 2. *q.* 55. Lublinus verbo *irregularitas n.* 22. Llamas 1. *p. method cap.* 12. §. 5. Gibalinus *cap* 3. *quæst.* 2. *consect.* 4.

4 Contraria sententia intelligitur de illo, qui abscissus est in parte necessaria in ordines ut in exemplo digiti pollicus, cujus defectus est exterior, & scandalosus, ut patet ex his, quæ dixi latè *sub cap.* 1. *penult.* & *fin. hujus tituli*; propter quod in textu nostro in verbo *eunuchus*, communiter docent DD. quod eunuchi, & spadones possunt ordines assumere, & beneficia obtinere, ut docuerunt juxta conclusionem adductam *hic n.* 1. & in vers. *adhuc*, Barbosa *hic n.* 4. ex Rebuffo *in comment. l. spadonum* 128 vers. *qui spadones ff. de verb. signif. pag* 128. & alii jam relati, & referendi hic in vers. *ad ultimam.*

5 Ad secundam difficultatis partem in illo, qui casu aliquo, & nulla culpa sua abscissus est, respondent *supra* adducti DD. per fundamenta ex *num.* 1. posita dicentes adeo vera esse, ut siquis sectus fuerit, vel castratus; videlicet propter infirmitatem, aut langorem, vel si ita natus, sit possit fieri Clericus,
6 † etsi jam sit possit in susceptis mioistrare ex *dict. cap. siquis pro ægritudine, dict. cap. si quis in infirmitate, cap. lator, cap. præterea dicta dist.* & ex nostro textu, & *cap. fin. hoc titulo*, Barbosa *supra dicta alleg.* 42. cum Covarru. Belletio, Nicolao Garcia, & aliis adductis.
7 † Et in tantum procedere dicunt Navar. *dicto cons.* 2. Sayrus *hoc tit. dist.* 3. Barbosa *in dicto cap. si quis à medicis* 55. *dist.* ut si sit castratus aliquis de consilio medicorum possit sine ulla dispensatione ad sacros ordines promoveri ab Episcopo.

8 Et quamvis Toletus *dicto lib.* 1. *cap.* 63. *n* 7. vers. *ex hac regula*, Balsamon. *in canone* 24. *Apostolorum*, affirment irregularitatem esse qui ob ægritudinem,

tudinem, aut aliam necessitatem sibimet virilia abſciderit, hoc poteſt contingere, quando quis ex proprio Conſilio, non autem medieorum, alteriuſve periti abſciderit, vel ſi caſu non haberet alium hominem peritum, qui talem actionem exercere poſſet ſecuaſi haberet, ut ſentiunt Sylveſter verbo *Corpore Vitiatis quaſt.* 2. *n.* 3. ex Raym. Majol. *lib.* 1. *cap.* 15. quos citant, & ſequuntur Vivaldus *ſupra n.* 170. Leander *dict. diſp.* 2. *quaſt.* 60. Gibalinus *ſupra conſecta* 4. verſ. *dico tertio.*

9 Ad tertiam quæſtionis partem de illo, qui à Barbaris abſciſſus eſt, vel per hominum inſidias, aut aliam perſequutionem, ut poterit, ordinari & in ſuſceptis miniſtrare, cum careat culpa: docent

10 communiter Doctores per textum noſtrum. † Et in tantum dicunt procedere ut talis poſſit in Epiſcopum eligi, ut dicunt Campanellus *in diverſ. juris canonici Rub.* 11. *cap.* 17 *n.* 16. Barboſa *hic n.*

11 1. *in princip.* † Vel ſi in perſequutione ei virilia abſciſa ſint, *dict. cap. eunuchus diſt.* 55. Navar. Henriquez, Vivaldus Toletus Filliucius, Bonacina, Lublinus Llamas, Gabalinus, Leander, & alii, *n.* 1, adducti, & *n.* 3. & idem DD. dicunt ſi De minorum poteſtate alicui virilia ſecta fuiſſent, Barboſa cum Gracis, Sayro, Bellet, Campanillo, jam adductis, *in dicto cap. ſi quis à medicis, & dict. cap. eunuchus, & in poſtorali dicta alleg.* 42. *ſub dicto n.* 14.

12 Ad quartam quæſtionis partem de illo, qui caret abſque culpa teſticulis, ex dictis facile reſpondetur, ut non ſit irregularis, ut docent omnes, *ſub n.* 1. & 3. adducti.

QUÆSTIO II.

An qui ſponte, aut ſine juſta cauſa ſibi virilia amputavit, aut fecit amputari, ſit irregularis? Et quid ſi ex indignatione, aut ſua culpa acciderit? & an ſit irregularis ille, à quo dante operam rei illicitæ virilia amputata ſint, ut ſi v. g. deprehendatur in adulterio? ubi de aliis caſibus? & an qui zelo caſtitatis ſibi per ſe, vel per alium amputavit virilia? & quid ſi id fecerit ob conſervandam vocem? & an incurrat irregularitatem qui evirationem, juſſam à tyranno, vel quamcumque aliam mutilationem, quæ non ſit partis neceſſariæ ad ordines, patiatur etiamſi deformitatem inducat, ut majus malum evitet; & an neceſſum ſit abſciſſo virilia in pulverem redacta, aut ſicca, ſecum portare, ſi fiat clericus, ut dicunt vulgares.

SUMMARIUM.

1 *Virilia ſibimet amputans, aut amputari faciens ſponte, aut ſine juſta cauſa, eſt irregularis.*
2 *& quare n.* 2.
3 *Virilia amputans ex indignatione, ſeu culpabiliter.*
4 *Virilium abſciſſio contingens culpa abſciſſi, reddit illum irregularem, & n.* 6.
5 *Virilia abſciſſa illi, qui dando operam rei illicitæ, ut ſi deprehendatur in adulterio, ſecundum aliquos, non faciunt illum irregularem, ut n.* 6. 7. 8. & n. 13. *alii contra ex n.* 9. *affirmant,* & *à n.* 10. *vide n.* 22.
6 Cap. ſiquis 1. 2 & 3. cap. is, qui diſt. 55. cap. maritum diſt 33. Canon. 23. Apoſtol.
7 Cap. qui partem diſt. 55.
8 *Dans operam rei illicitæ fit irregularis, ſi aliquis inde ſit occiſus, ſeu membrum perdidit n.* 12. & 16.
10 *Adulter ſectus à marito adulteri fit irregularis ſecundum alios; quia ſua culpa expoſuit ſe tali periculo, ut n.* 11. *& idem ſi ſe expoſuit rixæ, &c. ut n.* 12. *de veritate cum diſtinctione,* n. & 15.
11 *Abſciſſus ex delicto ſententia judicis fit irregularis.*
12 *Irregularis eſt, qui fuit occaſio rixæ, ex qua alius membrum perdidit.*
13 *Manus violentas in ſeipſum injiciens mutilando, fit irregularis.*
14 *Opera illicita qua immediatè eſt cauſa homicidii, facit quem irregularem, ſi homicidium, aut mutilatio ſequatur; ſecus ſi non immediatè.*
16 *Dans operam rei illicitæ, ut ea, quæ eſt clericis periculoſa, & ſi diligentia ſit adhibitum, facit ſe irregularem morte caſu inde ſequuta.*
17 *Declarationes duæ Sacræ Congregationis intelliguntur in materia irregularitatis.*
18 *Opera illicita periculoſa in ſe, ſequuto homicidio, inducit irregularitatem, ſi diligentia non fuit adhibita non alias.*
20 *Membrum genitale amittens; ex eo quod ſcienter ſe commiſcuit habente morbum Gallicum fit irregularis, non ſi ignoranter ſecundum aliquos, ſed verius ut non in utroque caſu, ut n.* 21.
23 *Virilia ſibi abſcindens caſtitatis zelo, obſequium gratum Deo præſtando, nihilominus fit irregularis,* n. 24. & 25.
24 *Origenes ſibi zelo caſtitatis amputavit virilia. & inde fuit peccati reus, ut n.* 30.
25 *Caſtrati, ſive ſecti ſolent majoribus vexari ſtimulis carnis,* n. 28. & 29.
26 *Caſtrans ſe, ut evitet lubricum carnis non poteſt promoveri.*
27 *Plaſmati adeo non per abſciſſionem corporis debent exiſtimare poſſe à ſe concupiſcentia corporis amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinentiæ,* n. 29.
28 Math. cap. 19. *de eunuchis, qui ſe caſtraverunt propter regnum Dei, intelligitur.*
29 *Carni repugnare neſcit, qui non ad jejunia, flagellationes, humi cubationes, frequentiam confeſſionis, & Euchariſtiæ, ſed ad amputanda virilia confugit.*
31 *Virilia ſibi amputari faciens, ad conſervandam vocem, incurrit irregularitatem* n. 32.
33 *Abſcindens ſe propter medelam, ſi peritus non ſit in arte medendi, incurrit irregularitatem.*
34 *Evirationem Juſſam à Tyranno patiens, ſeu aliam mutilationem, quando incurrat irregulari*

gularitatem, n. 35.

36 *Virilia secum portare abscissus non tenetur, ut possit ordinari, & ministrare in susceptis, contra vulgi errorem*, & n. 37.

37 *Eunuchus virilia arefacta, aut in pulverem redacta secum gestare non debet ad obviandam irregularitatem*, & n. 36.

1 AD primam difficultatis partem DD. per textum nostrum, & sequentes solvunt, quod qui sponte, aut sine justa causa sibi virilia amputavit aut amputari fecit, sit irregularis; sic ut clerici fieri non possint: ita docent Rebuffus *in praxi beneficiali tit. de dispensat. cum Corpore Vitiat.num.*15.& 16. Beller. *disquisit. clerical. p.*1. *tit de disciplina clericali* §. 7. *n.* 12. Barbosa cum ordinariis, *hic num.* 1. & 2. & *in pastorali part.* 2. *alleg.*42.*sub num.*13 *ex cap. si quis abscidit, & dict. cap si quis pro agritudine* 35. *dist.* Cardosus *in praxi* verb, *Sacramentum Ordinis num.* 16. Garcia *de benefic, p.*7.*cap.*12. *à num* 7. Molfesius *in summa Theologia moralis tract.*2. *cap.* 16. *n.* 16. Ragustus *de missa in Ecclesia quæst.* 12. *num.*2. Machado *de perfecto confes. p.*3.*tract* 17.*docum.*6.*num.*4. Torreblanca *in pract. juris spiritualis lib.* 12. *cap.*13.*n.*53.

2 * Et reddit rationem Canon. Apostolor. 21. ibi, *Qui sibi virilia imputavit clericus non efficitur; sui enim ipsius homicida est, & inimicus creatori Dei*, & *in canonibus Apostolorum* 22. & 23. dicitur, ut refertur, *in cap. si quis abscidit dist.*55. per dicta verba, & sequentia: *si quis cum clericus fuerit absciderit semetipsum, damnetur, quia sui est homicida:* ita docent alij relati, *hic quæst.* 1. *num* 1.& 3. & *in tota quæst.*& Leander, *de irregularitate tract* 2. *disp.*2. *q.* 56.

3 Unde & similiter respondendum est quandò quis se amputavit ex indignatione, seu culpabiliter, ut docent relati, & Beller. *dict.* §. 7, *num.*9. Campanil. *in diversorio juris Canon. Rub.* 13. *c.*17, *num.* 30. & 33. Barbosa *hic num.* 6. & omnes per glossam, verb. *absciderint*; ibi ex indignatione.

4 Quod si sua culpa abscissio virilium contingat, sit etiam irregularis, docent præter ordinarios in textu nostro Covarruv. *in elem. si furiosus* 1. *p. in princip.num.*6. Majol. *de irregul.lib.*1. *cap* 15. Placa *de delictis cap.*24.*num.* 10. & 14 Rebuff. *in praxi benefic.tit.de dispensat. cum Corpore Vitiati num.* 16. Vivald. *in Candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis à num.* 174. Cardosus verb. *Sacramentum Ordinis n.* 16. Henriquez *in summa p.* 2. *lib.* 14. *cap.* 8. §.1. *in fine*, Nicolaus Garcia *dicto cap.*12.*p.*7.*de benef.num.*8. Torreblanca *dict. lib.* 2. *de jure spirit. cap.*13. *num.* 35. cum pluribus Zenedus ad decretales *collect.*69.*num* 1. ubi *n.*3. pulchrè quærit. *cur carens testiculis non sit pilosus?* Barbosa *in pastorali dicta alleg.*42.*num.* 14. *in fine*, idem *in dict. cap. si quis à medicis dist.* 5. *num.* 3. & exemplificatur ex dictis in vers. *ad secundam*, sequenti.

5 Ad secundam quæstionis partem an sit irregularis ille, à quo dante operam rei illicitæ, virilia amputata sint? In quo dubio, quod primo exemplificatur in adultero invento cum propria uxore illius, qui virilia adulteri amputavit, seu facit amputari, discordant DD. alij negantes; quia non est in jure expressum, quod in hoc casu irregularitas incurratur expressè, quæ non est extendenda ad casus non expressos per regulam textus *in cap. in qui de sent. excommunic. lib.*6. & ex his, quæ dixi de legibus pœnalibus, *in cap. penult. supra de const.*

† Et quia textus *in cap. si quis* 1.2. & 3, *cap. si qui dist.*55. *cap. maritum dist.* 33. & *dict. Canon.* 12. & 23. *Apostol.* si in rigore inspiciantur, loquuntur de propria culpa seipsum mutilandi ex indignatione, aut aliquo zelo indiscreto juxta verba textus nostri, *ubi effectaverit: nam hac*, verba, ut ait Turrianus *de cens.lib.*9.*disp.*62.*dubio* 4. debent interpretari in hoc casu, sicut in materia de censuris secundum suam proprietatem, Suarez *de cens.* ubi adducens etiam prædicta jura *de cens. disp.*51.*sub num* 8. *sect.* 7. an hoc vitium plenè requirere propriam voluntatem, ut indicat textus noster, & quod nemo dicet eum qui cum adultera peccat affectare, ut à marito abscindatur. 6

Et confirmari videtur hæc sententia *ex cap. qui partem dicta dist* 55. de quo *supra sub cap.* 1. quatenus per verba finalia ibi: *In illis voluntas est indicata, quæ sibi causa fuit*, per quæ indicatur specialis quædam audacia, & ferocitas in se ipsum quæ non reperitur in sola indirecta voluntate exponendi se periculo id patiendi ab alio, sicut in alijs juribus ferentibus censuram contra eos, qui præsumunt, aut timere faciunt, &c. Quæ expendens Suarez ubi proximè. & ante *in suo tract. de cens.* colligit non sufficere indirectam voluntatem per ignorantiam &c, ad incurrendas illas censuras; & sic videri in præsenti; & ita, & ex alijs hanc docent sententiam Præpositus *in* 3.*p. q.*5 *dubio* 114.*num.*17. Hurtado *de irregul. disp.*2. *diff* 14. *num.*52. Acunna *in decret.p.*1 *dist.*33. *cap.* 2. *n.* 6. quatenus dicit hanc irregularitatem incurri propter culpam activæ passionis Ægidius Covinck, *disp.* 18. *dubio* 14. *num.* 108. putans affirmativam sententiam universaliter non esse veram, sed tantùm quando defectus mutilationis, seu abscisionis ipsi mutilato in se, vel in causa fuit voluntaria juxta illa, quæ tradit *numero* 64. 74. & 77. 7

8 Et confirmatur secundo; quia licet maneat irregularis, qui aliàs dans operam rei illicitæ membrum casu perdidit, ut tenent plures DD. per *supra* dicta quæ refert Nicolaus Garcia *de benefic. dicta p.* 7. *cap.* 12. *ex num.* 3. & 4. cum alijs, ex quibus dans operam rei illicitæ, ex qua mors alicujus sequuta est, etiam præter ejus intentionem est irregularis, † tamen videtur id intelligi quando debet operam rei illicitæ exponendo se tali periculo, seu ex suo genere periculosæ, & inductivæ homicidij, veluti periculosæ Clerico prohibitæ; & sic illum adulterum videri non manere irregularem, nisi fortè temerè accessisset ad uxorem alterius, & sine sufficienti cautela, moraliter exponens se tali periculo, ut tradunt Suarez *disp.*45.*sect.*6.*num.*7. & Vasquez *in* 1. 2. *disp* 100. *num.* 41. ubi videtur docere etiam in utroque casu non esse irregularem, & alij infiniti, quos refert Garcia *supra sub num.* 12. & 13. inter quos Sotum, Covar. Secin. Anchar. Cordub. Valentiam, P. Joannem Vellam, Ugolin. Zerolam, Sairum, Vegam, Petr. Ledesm. Toletum, Avilam, Cornel. Molinam, & Salas, quibus etiam accedunt Filliucius, & Bonacina, quos refert Leander *de irregularit. tract.* 2. *disp* 2. *quæst.*59. *in princip.* quibus accedit Henriquez *lib* 24 *summa cap.* 8. *num.* 4. in illis verbis: *At si adulter prævidens periculum, captus à marito adultere fuit exsectus, non videtur irregularis.* 9

Alij verò in prædicto casu, & sine distinctione 10
docent

docent esse irregularem adultarum sectum a marito adulteræ: sic docent Hostiens. *in cap. fin. hoc tit.* Navar. cum communi *in man. cap. 27. num. 198.* Covar. *in clem. si furiosus de homicidio p. 1. in princ. n. 6.* Rebuff. *ad tit. de dispens. cum corp. vit. num. 16.* Vivald. *in Candelabro aureo de irregul. numer. 174. hoc tit.* Villadiego *eodem tract. col. 2.* Ugolinus *cap. 51. num. 3.* Sayrus *de cens. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13.* Molina *de Just. tract. 3. disp. 70. num. 18.* Campanill. *in divers. juris can. Rub. 11. cap. 17. num. 11.* Barbosa *hic sub num. 3.* Sylvester, Armilla candelabrum aureum, Grass. Ludovicus Lopez, Manuel. Rodrig. & alij, quos refert idem Garcia *dict. cap. 12. num. 8. & 9.* Reginald. *tom. 1. lib. 30. tract. 2. puncto 2. cap. 5. num. 47.* Villalobus *in summa tom. 1. tract. 21. diffic. 35. num. 6.* Joannes de la Cruz *in direct. p. 1. de irregul. dubio 2. conclus. 2.* iterum Barbosa *in cap. si quis à medicis dist. 55. num. 4. & in pastorali dicta alleg. 42. p. 2. num. 15.* cum Villas. *in tr. de irregul. de corp. vitiat. col. 2.* Machado *lib. 1. de perfect. confess. p. 3. tract. 7. docum. 6. num. 5.* Diana *p. 4. tract. 2. res. 60.* qui etsi contrariam dicat probabilem tenet hanc, & inter antiquos Abbas, Innocent. Juan. Andreas, Angelus, Sotus, Majolus, & Episcopus Scalens. quos citat; & sequitur Vival. *supra*, & inter modernos Bonacina *de censuris disp. 72. dubio 4.* Filiucius *tract. 19. cap. 6. q. 2. num. 77.* Lublinus verb. *irregularitas num. 28.* Leander etiam cum Bernardo Diez *dict. tract. 2. disp. 2.*
11 *quæst. 59.*

Et omnes quidem ex ea ratione, quia probabilius est, ut irregularis sit ille, a quo ob suam culpam, aut delictum abscinditur membrum, aut pars membri, sive à Judice, sive ab alio in vindictam delicti, quod commisit; eaque de causa eodem modo procedere in casu nostro, quando membrum virile, aut testiculi absciduntur, vel à marito adulteræ, vel à Judice in delicti vindictam, quod commisit, non quidem speciali ratione mutilandi se voluntariè, quod solùm convincit fundamentum contrariæ sententiæ, sed ex ea ratione mutilandi; quia videlicet fuit causa suæ mutilationis, licet indirecta.

12 Et idem procedere dicunt adducti DD. ut refert etiam Diana, si contingeret in rixa, si ipse fuit occasio rixæ, in qua ei abscissum est membrum seù ex alia aliqua ratione dando operam rei illicitæ; & sic in hoc casu incurrere irregularitatem, qua abscissus eo ipso incurrit, hoc inhonestum, sicut etiam incurrit, qui dans operam rei illicitæ ex qua mors alicujus sequuta est etiam præter ejus intentionem, ut dixit Sylvester *de homicidio §. 2.* & refert Garcia *supra dicto cap. 12. num. 10.* etsi Suarez *de cens. § 1. sect. 2. sub dicto num. 8.* primam sententiam à nobis adductam fundet; adhuc pro hac secunda resolvit *ibi in princip. & in fine*, in vers. *nihilominus*; ubi quod ex ratione generali mutilandi, vel existendi causam mutilationis alicujus, non videtur posse excusari irregularitas: nam si esset simili modo causa talis mutilationis,
13 & in alio esset irregularis; ergo & in se ipso. *Comprobans amplius: nam quando aliquis in seipsum temerarias manus injicit, non solum consideratur deformitas, aut impossibilitas ad administrandum, verum etiam nec perfecta membri mutilatio necessaria sit, sic ille, de quo dixi aliqua *supra quæst. 1.*

14 Adhuc ego existimo utramque veram esse sententiam cum distinctione sequenti de qua etiam sub vers. *ad secundam*, in verbo *& confirmatur secundo*: nam si opera illicita immediatè est causa homicidij, nempè per quam occiditur homo, ut quando quis mittens sagittam, aut scindens arborem, aut projiciens lapidem, aut quod simile faciens, occidit hominem aut est causa mediata; nimirum, quando aliquid facit, unde mors hominis aliunde evenit, ut qui commisit adulterium propter quod adultera occisa est à marito, aut protulit verbum injuriosum; propter quod affectus se occidit aut induxit alterum ad rixam, in qua occisus est ab adversario. Et in primo casu sicut quomodolibet illicita, & prohibita opera facit hominem irregularem, etiam præmissa omni diligentia ex regula textus *in cap. dilectus, & cap. litteris 2. de homicidio*, ita in eo, qui commisit adulterium, aut stuprum, propter quod occisa est à marito, si periculum aliquod imminebat ut qui erant fœminæ nobiles, vel maritus, aut parentes tales, de quibus præsumi poterat eos scire posse & scientes occisuros.

In secundo verò casu, quando illud periculum 15
non adesset immediatè aliter sentiunt Tolet. *lib. 1. cap. 79. seu 82. in editionibus novissimis*, dicens doctrinam Soti, Covar. & aliorum non esse absolutè tenendum, sed cum prædicta distinctione, ubi ait confirmari posse *ex cap. fin. de homicidio lib. 6.* & amplectitur, Nicolaus Garcia *de benefic. dict. cap. 12. p. 7. num. 13. 14. & 15.* advertens hanc doctrinam videri bonam, & menti jurium conformem. † Addit tamen cum Covar. & alijs *sup.* 16
quod ubi opera illicita est, uti periculosa Clericis, prohibita tunc, si ex ea causa sequatur mors, sit indistinctè irregularis, quantacumque diligentia sit adhibita, ut in casu *cap. tua nos de homicidio*; licet id limitet Avila *supra disp. 6. sect. 1. dubio 1.* & contradicat Lorca *1. 2. disputat. 35. de peccatis.*

Juxta quod ait Garcia accipiendum esse quan- 17
dam declarationem S. Congregationis, quam adducit *in dicto lib. 7. cap. 11. num. 52. & 53.* ubi censuit Congregatio incidisse in irregularitatem illum qui omni diligentia, ut præcaveret adhibita, dum operam rei illicitæ daret solo casu fortuitò homicidium commisit, & insimul ibi etiam contrarium decrevisset in verbis sequentibus ibi secunda: *Fuit dictum quod istum caput non inducebat novam irregularitatem; & ideò ille qui dabat operam rei illicitæ, & omnem adhibuit diligentiam, ne sequeretur homicidium, deinde sequatur, non incurrit irregularitatem, ex dict. cap. ex litteris, & cap. fin. de homicid.* quas duas declarationes cum prædicta distinctione componit.

Et insuper videtur confirmari distinctio relata 18
ex doctrina Hostiensis, Panormitani, & Arian. ut refert Garcia *dict. cap. 12. p. 7. sub num. 14. in fine*, etiam ex eodem Toleto, vel aut opera erat periculosa in se, vel ex circunstantia aliqua, vel consuetudine, aut non in primo casu, si periculosa inducat irregularitatem; si non adhibita sit diligentia.

Sin autem periculosa non erat illam non indu- 19
cat, quæ distinctio, etsi de secundo casu tantùm loqui videatur, illum subdistinguens; non est tamen extra proportionem ad primum. Et sic concludo juxta relatos modos veras esse tot Doctorum ambas sententias.

Ex his infero ad casum, quando v. g. aliquis, quia cognovit aliquam mulierem habentem morbum gallicum, amisit membrum genitale ex contagio illius; nam ut dicunt communiter DD.

solent

ſolent homines illud admittere ex tali exceſſu; ob idque eſſe in culpa: ſic amplecti videtur Barboſa *in paſtorali dicta p.* 2. *alleg.* 42. *num.* 16. cum Fr. Eman. Rodriguez *in ſumma tom.* 1. *cap.* 158. *n.* 7. ambo limitantes niſi ignoranter eam cognuviſſet quam ſanam putabat, & repetit cum eodem Rodrig. *in dicto cap. ſi quis à Medicis* 55. *diſt. num.* 3. & *in textu noſtro dicto num.* 3. *in fine.* Et videtur ſic docere ſumma Corona *in* 3. *p.c. de irregul. n.* 4. ut refert Garcia *dict. p.* 7. *cap.* 12 *num.* 16. ibi: *Aut à Medicis propter infirmitatem cauſatam, non ex illicito actu, aut ſua culpa.*

21 Sed quia hæc ſententia nimis dura videtur, etſi prædicta membri amiſſio præceſſerit ex dicta copula illicita, ac ut dicunt Covar. *in dicta clem. ſi furioſus* 2. *p* § 4 *num.* 9. *in fine*, Ludovicus Lopez *in inſtruct. conſcientia* 2. *p. tom.* 2. *cap.* 27. & Nicolaus Garcia *dict. cap.* 12. *p.* 7. *de benefic num.* 17. ea eſt cauſa multum remota ipſius amiſſionis membri; & ſic non videri cauſatam irregularitatem cum copula ſit cauſa contagii; & morbus contagio receptus cauſa cancerationis, ſeu putrefactionis membri canceratio autem, ſeu putrefactio cauſa amiſſinnis, ſeu abſciſionis illius, maximè cum iſte non peccaverit niſi contra caſtitatem, & charitatem, exponendo ſe periculo talis morbi, quæ remota dicunt eſſe ad amiſſionem; & ob in id hoc caſu placet admodum hæc ſententia; eo quod hæc multilatio ſit interim, nec cauſet deformitatem, aut ſcandalum in abſciſſo.

22 Aliter verò dicendum eſt de illo, à quo abſcinderetur membrum, ſeu pars illius, ſive à Judice, ſive ab alio in vindictam delicti ex adducta ſub dicto verſ. *ad ſecundam*, juxta *ibi* longè adducta, aut ex rixa cauſata ab ipſo abſciſſo, ut *ibi* dixi.

23 Ad tertiam quæſtionis partem quid de illo, qui caſtitatis zelo, alteriuſvè honeſti finis ſibi per ſe vel per alium amputavit virilia? Et communiter reſolvunt DD. eſſe irregularem, etiam ſi occultè id fuerit, & ex ignorantia, putans per hoc ſe
24 obſequium gratum præſtare Deo, † ut fecit origines, de quo refert Henriquez ex Nicephoro *lib.* 5. *Hiſtoriæ cap.* 8. & colligunt Doctores *ex dict. cap. ſi quis ſe, & cap. hi qui diſt.* 55. ex eo quia ſe hoc modo ſecare eſt illicitum, etiam ob caſtita-
25 tem ſervandam. † Præſertim quia hujuſmodi ſectio non eſt medium ad caſtitatem hujuſmodi caſtrati, & ſecti à majoribus vexentur ſtimulis carnis, ut fatentur communiter DD. ita docent Toletus *dict lib.* 1. *cap.* 73. *num.* 11. verſ. *ultima regula*, Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8 *num.* 4. Filiucius *dict. tract.* 19. *cap.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 160. Vivald *n.* 166. verſ. *de illis autem*, Bonacina *dicta quæſt.* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 34. Leander *eod. dict. tract.* 2. *quæſt.* 58. & omnes per textum *in dicto cap.* 4. *hoc tit.* Rebuffus *in comm. ad dict. leg. ſpadonum* 128. verſ. *ſi tamen aliquis ff. de verb. ſignif. pag.* 487. & *praxi benefic. tit. de diſpenſ. cum corpore vitiatis num.* 15. & 16. Bellet. *de diſciplina Cleric.* §. 7. *n* 12. Cardoſus verbo *Sacramentum Ordinis: num.* 16. Nicolaus Garcia *dicta p.* 7. *quæſt.* 12. *à num* 7. Molfeſius *in ſumma Theolog. Morali tract.* 2. *cap.* 16. *num.* 16. Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſt.* 21. *n.* 2. Machado *de perfect. confeſſ. p.* 3. *tract.* 17. *docum* 6. *num.* 4. Torreblanca *in pract. de jure ſpirituali lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 53. Barboſa *in paſtorali dicta alleg.* 42. *p.* 2. *ſub num.* 13. idem *in dicto cap.* 4. *hic ſub num.* 2.
26 † Dicens etiam cum Ameſcua de poteſtate in ſe ipſum *lib.* 1. *c.* 20. *à num.* 16. quod caſtrans ſe, ut evitet lubricum carnis, non poteſt promoveri idem *in dicto cap. ſi quis pro ægritudine diſt.* 55. *n.* 1. & 2.

Et confirmatur etiam ex potiſſima ratione, 27
quam in triplici parte refert, ac ſequitur idem Barboſa, ac tuentur proximè adducti, quia non per abſciſionem corporis adeo plaſmati exiſtimare debent poſſe à ſe carnales concupiſcentias amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſti-
nentiæ. † Unde docent DD. illud Matth. 19. qua- 28
tenus Dominus noſter dicit eſſe eunuchos, qui ſe caſtraverunt, propter Regnum Dei, eſſe intelligendum de eunuchis ſpiritualiter; id eſt de his, qui ſe abſtinent perpetuò à concubitu fœminarum; prout interpretantur D. Auguſtin. & alii, quos congerunt Covar. *in dicta clem. ſi furioſus p.* 1. *in initio num.* 6. verſ. *quinto* Bellctius *diſquiſit. Cleric p* 1. *dict. tit. de diſciplina Cleric* §. 7. *num.* 13. Campanil. *in diverſ. juris canonici dicta Rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 12. ubi etiam ſecundum Chryſoſtomum, quem refert Sotus *de Juſt. lib* 5. *quæſt.* 2. *art.* 1. *in fine*, dicit intelligi poſſe de illis, qui non per membrorum abſciſionem, ſed per malarum cogitationum interemptionem, ſe caſtraverunt.

Quapropter ait Barboſa *in dicto cap. ſi quis*, 29
carni repugnare neſcit, qui non ad jejunia flagellationes, humicubationes, frequentiam confeſſionis, & Auguſtiſſimæ Eucharitiæ, ſed ad amputanda virilia confugit, cum certum ſit eunuchos libidine magis incendi, ut benè probant Sayrus *in Clavi Regia lib.* 7. *num.* 12 Petrus Gregor. *Syntagm. juris p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. videndi ſunt Salzedus ad Bernard. Diez *in pract. cap.* 17. *num.* 9. *in novis edit.* Zenedus *ad decretal. collect.* 69. *num.* 4. ubi cum pluribus loquitur adverſus dicentes ad benè ſerviendum Deo requiri, ut quis caſtratus,
& eunuchus ſit. † Et ideò advertunt Cardinalis 30
Baron. *annal. Eccleſiæ tom.* 2. *anno Domini* 208. Leſſius *de Juſt. lib.* 2. *cap.* 8. *dubio* 14. *num.* 98. *in fine*, Sayrus *in Clavi Regia lib.* 7. *cap* 9. *num.* 24. ad medium Origenes paſſim à Doctoribus peccati mortalis argui eo quod ſe eunuchum fecit ut liberius fœminis intra domum prædicaret ſine periculo incontinentiæ.

Ad aliam partem quæſtionis de illo, qui ſe fe- 31
cit abſcindi virilia ad conſervandam vocem, etſi neget Caſtrus Palaus *diſp.* 6. *de cenſuris puncto* 2. *num.* 4. ac videatur ſequi Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *ſect.* 2. *quæſt.* 16. *num.* 64. verſ *quod autem*; quia nullus eſt textus, qui hanc irregularitatem indu-
cat. † Tamen revera ex proximè dictis tenen- 32
dum eſt, ut fiat irregularis; nam ſi propter finem ſerviendi Deo, caſtratus non effugit irregularitatem, minus quidem poterit effugere, ſi ob finem ſervandi vocem, ſe abſcindit aut ſecerit ejus virilia abſcindi: ita docent Vivald. *de irregularit. num.* 166. Llamas *p.* 1. *method. cap.* 12. §. 4 *pag.* 184. Bonacina *ſupra quæſt.* 2. *puncto* 2. *n.* 34. cum Navar. Molina, Avila, & Filliucio *ubi ſupra*, Lubinua verbo *irregularitas n.* 28. Leander *de irregul. dict. tr.* 2. *diſp.* 2. *q.* 57. dicens longè probabilius eſſe; tum quia ſic habetur *in cap. Presbyterum & c. continebatur de homicidio*, tum etiam quia qui culpabiliter ſibi virilia amputavit, aut amputari per-
miſit, manet irregularis. † Et addo id confirmari
ex doctrina Borgaſii *de irregul. de corpore vitiatis* 33
num. 4. verſ. *voluntatis*: nam etſi quis pro medela, ſe abſcindat, modo peritus in arte medendi non ſit fiet irregularis, ut dixi jam *ſupra quæſtione* 1.

&

& ſequitur Barboſa *in dicto cap. 4. hoc tit. num. 2. in fine.*

34 Ad quartam quæſtionis partem, an incurrat irregularitatem qui eviratione jussam à Tyranno vel quamcumque aliam mutilationem, quæ non ſit partis neceſſariæ ad ordines patiatur etiam ſi deformitatem inducat, ut majus malum evitet? In quo dubio ſuppoſitis quæ dixi de admittendo minus malum propter vitandum majus *in Rubrica de conſt. ſub q. 16. fin.* hic referendo breviter duas contrarias dicam, quid ſentiendum & Soſus *de Juſt. lib. 5. q. 2. art. 1. concluſ. 3.* Salon. & Aragon. 2. 2. *q. 65. art. 1* Sayrus *in Clavi Regia lib. 7. c. 9. num. 73. ad finem*, affirmant, ut talia incurrat irregularitatem, peccatumque committat: & pro hac parte faciunt dicta hic in verſ. *ad tertiam.*

35 Sed contrariam opinionem docent Petrus Navar. *de reſt. lib. 2. cap. 3. n. 98. & 99.* Sa *in aphoriſm.* verbo *homicidium*, in fine Toletus *in ſumma lib. 5. cap. 9. n. 4.* latè Leſſius *de Juſt. lib 2. c. 9. dub. 4. n. 101.* ſubdens etiam ex propria voluntate, abſque tamen juſſione Tyranni ſine peccato fieri poſſe, quando prudenter crederetur illum hoc facto ad miſericordiam commovendum, refert Barboſa *in dicto c. eunuchus 8. diſt. 55.*

36 Ad ultimam quæſtionis partem, an neceſſum ſit abciſſo virilia in pulverem redacta, aut ſicca ſecum portare, ſi ſiat Clericus, ut dicunt vulgares? Et in hoc puncto dico; ut ſit error vulgi opinantia Præsbyterum, aut Epiſcopum celebraturum teneri virilia areſacta, & in pulverem redacta, ſecum deferre, non enim ad id conſtringuntur, ut docent Doctores per gloſſam *in dicto cap. eunuchus 55. diſt.* Ancharran. *in noſtro cap. 3.* A ba n. . & Barboſa *n. 5. in fine*, H ſtienſis *in dicto c. fin hoc tit.* ALbertus Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib. 2. c. 16. num. 8.* Sylveſter verbo *corpore vitiatus n. 3. verſ. nec eſt neceſſarium*, Plaza *in epitome delict. lib. 1. c. 25.* Bellet. *dicto tit. de diſciplina Cleric. ✝. 7. n. 17.* Campanil. *dicta Rub. 11. hoc tit in diverſ. juris canon. n. 16.* Zenedus *ad decretal dicta collect. 59. n. 2.* Salzedus ad Bernard. Diez *in pract. dicto cap. 17. num. 13.* Villadiego *de irregul. cap. 11. v. 3. pag. 159.* Felicianus *de cenſ. tit. de irregul. pag. 427. c. 6.* Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſ. cum corpore vitiat. n. 15.* Vivald. *in Candelabro aureo de irregul. corpore vitiat. n. 181.* Avila *de cenſ. p. 7. diſp. 3. dubio 1. ꝑ. ſequitur tertio*, idem Barboſa *in dicto cap. eunuchus*, per gloſſam *ibi* verbo *ſi in perſecutione*, ibi: *Non eſt ergo neceſſe &c.* idem *dict. cap. ſi quis à Medicis dicta diſt. 55. ſub num. 1. in fine*, Toletus *in ſumma lib. 1. cap. 63. n. 4. ad finem.*

37 Et eſt ratio, quia id nullo jure probatur; & ſic dicit Navar. *in man dicto c. 27. n. 200.* in verbis ſequentibus *quinto dico*, eſſe errorem vulgi dicere oportere eam, cui abſciſſa ſunt virilia ea areſacta, aut in pulverem redacta ſecum geſtare ád celebrandum, ut ait gloſſa recepta *in dict. c. eunuchus 55. diſt.* & Hoſtienſ. *in dict. c. fin. hoc tit.* dicit melius etiam fore quod nonnulli nec virilia geſtarent, cujus falſum dictum eſt verum, quando ob illud non eſſent irregulares; & ſequitur Sylveſter ſupra & ex dicta gloſſa etiam Ancharran. & Joan. Andr. Llamas, *1. p. methodi c. 12. ꝑ. 5.* Leander *de irregul. dict. tr. 1. diſp. 2. q. 61.* cum aliis, & Bonacina *eodem tr. dict. q. 2. punct. 2. n. 31.* & alii.

QUÆSTIO III

An enuchus, qui occultè, ſed ſpontè ſe fecit caſtrare, ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis, ut ad Sacros ordines promoveatur? Et an mulier, quæ erumpente ipſa natura, in maſculum tranſivit, poſſit initiari Sacris ordinibus inconſulto Papa? Et quid de ordinato ſub prævalente ſexu virili, ſi poſtea fœmineus prævaleat, num cenſeret, proferendo verba? Et an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum religioſo in irregularitate contracta ob defectum corporalem, ſeu provinciales, & alii Prælati habentes quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ſeu alii non ſic habentes? Et cui incumbat vitium corporis declarare in Religioſo vitiato?

SUMMARIUM.

1 *Gloſſa* in cap. ſignificavit 4. hoc titulo, numero 2.

2 *Diſpenſatio irregularitatis ex vitio corporis contracta ſit a Papa.*

3 *Diſpenſatio cum eunucho, qui ſpontè caſtrare ſe fecit, poteſt fieri ab Epiſcopo, & quare* num. 4.

5 *Eviratio facta occultè, etſi publicè appareat, eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo,* numero 6. & 7.

6 *Abſciſſio voluntaria integri membri, ſi ſit occulta eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo, etiam ſi contingeret ex propria culpa,* n. 7.

8 *Mulier erumpens in virum, nequit ordinari propter indecentiam,* n. 10. *maximè ſi defectus ſit publicus, & contigit ſæpius, ut* num. 13. 14. 15. 16.

10 *Papa poteſt diſpenſare cum muliere erumpente in virum ut ordinetur, ſeu reddita vir, ut* num. 11.

11 *Fœmina abſolutè reddita vir, nequit ordinari & vide,* n. 22.

12 *Mulier erumpens in virum, verè jam maſculus eſt.*

13 *Fœminæ aliquando erumpentes in virum referuntur, &* n. 14. 15. & 16. *& etiam de caſu in Luſitania,* n. 15. *& num poſſit ordinari,* num. 22.

17 *Sacerdos ſi poſtea prævalet in fœmineo ſexu, verius eſt ut nequeat miniſtrare, ut* num. 19. & 20.

18 *Sexus virilis requiritur ad conferendum characterem Sacerdotalem.*

19 *Character Sacerdotalis imprimitur in anima; ſic ut ſi mortuus reſurgat, poſſit ſacrificare,* num. 20.

21 *Uxoratus ſemel mortuus, ſi reſurgat, poteſt alteram ducere in uxorem.*

23 *Epiſcopus, inſpecto jure communi cum Religioſo in irregularitate contracta ob defectum corporalem, levem, & occultum poteſt diſpenſare,* n. 24.

25 *Corpo-*

25 *Corporis vitiati macula, an sufficiens sit, spectat declarari ad Prælatum ordinaturi. Et quod si Prælatus Religionis declaravit, possit Episcopus.*

1 PEr glossam *in cap. significavit* 4. *hoc tit.* in vers. *nostra* de qua *supra* latè *sub. c.* 1. quatenus ibi dictum est illam dispensationem, etsi ab Episcopo factam, dimanare tamen à Papæ facultate, ut sentiunt Salcedo ad Bernard. Diez *in praxi c.* 17. Riccius *in p[...]i aurea resol.* 16. Sed quia alii dixerunt dispensati[...]nem, de qua ibi esse propriam Episcopi ut notat Barbosa *in dicto c.* 4. *n.* 3. *in princip.* cum Villadiego, & Sylvestro; ideo nunc præter alia, quæ jam adduxi, oportet de sequentibus difficultatibus investigare in persona Episcopi, & Prælatorum regularium, de quibus etiam sub Rub. *hic* dixi *q.* 2.

2 Ad primam igitur difficultatis partem, quæ est propria nostrorum jurium, possunt pro negativa sententia nonnulla adducta in relatis locis considerari. Et quia ex glossa, & verbis *d. c. significavit* 4. *hoc tit.* communiter. ut jam *in dict. q.* 2. *Rub.* dixi in vers. *ad tertiam*, DD. tenent. communiter Episcopum, vel alium superiorem non posse dispensare super irregularitate ex vitio corporis, sed Summum Pontificem tantum, ut *ibi* dixi sub vers. *ad secundam*. ex multis hic non repetendis, quorum plures refert Barbosa *hic dict. n.* 3. inter quos Innocent. Hostiens. Joan. Andr. Anton de Butr. Panormit. Anania. Covar. Navar. Molina Bonacina, Campanil. & Ludovic. Miranda. Secundo quia irregularitas, de qua in prædicto casu, reducitur ad homicidium voluntarium; & etsi occulta sit per Trid. Papæ est reservata.

3 Sed adhuc Pater Andreas Gerunda *de Episcopatu lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 3. *n.* 21. cum Avila *p.* 7. *de cens. disp.* 3. vers. *contraria sententia*, adducta à *canone* 22. *Apostol. dub.* 3. *concl.* 1. Diana *p.* 10. *tr.* 13. *miscel. res.* 28. docent posse Episcopum dispensare cum eunucho, qui spontè castrare se fecit ex ea ratione,
4 † quia quamvis notorium esset eum eviratum; id tamen per delictum factum fuisse occultum, cum hæc irregularitas ex delicto sit, & non ob vitium corporis, ut communiter sentiunt alii apud Avilam; & licet aliquid DD. extendant reservationem irregularitatis ex homicidio voluntario occulto contractæ ad mutilationem voluntariam occultam; sed Perunda, & Diana quidquid Sylvester, & Tabiena in contrarium judicaverint, probabilius dicunt contrarium, tum innisi rationi, tum decreto congregationis Cardinalium, Trid. relato à Suarez *de cens. disp.* 44. *sect.* 4 *n.* 32. Emanuel. *in summa cap* 187 *conclus.* 1. qui expressius favent huic sententiæ.

5 Et confirmatur ex doctrina Avilæ *de irregul. dict. disp.* 3. *dubio* 3. *concl.* 2. dicens sto publicè constet de eviratione; dummodo delictum sit occultum posse dispensari ab Episcopo cum eadem sit ratio de hoc, ac de excommunicato occulto publicè celebrante; & mirantur Gerunda, & Diana de Sylvestro verbo *corpore vitiat. n* 9. & 10. *ad finem* pro se citante textum *in dict. c.* 1 *hoc tit.* cum dicant nonmodo *ibi* loqui de Clerico publicè monomachiam obeunte, cujus delictum erat manifestum; sed in illo etiam casu glossam docere posse Episcopum dispensare.

6 Et ulterius confirmatur in terminis, quia etiam si facta sit abscisio voluntaria integri membri; si tamen sit occulta posse Episcopum dispensare virtute dicti Concilii Trid. *sess.* 21. *c.* 6. *de reform.* notant Sylvester *supra n.* 1 *q.* 10. Henriquez *lib.* 14. *c.* 8. *lit. A*, Angelus verb. *corpore vitiatus n.* 1. Avila
dict. p. 7. *disp.* 3. *dict.* 3. *concl* 2. † qui etiam dicit 7
idem procedere si abscisio contingeret ex propria culpa dummodo occulta sit, tametsi abscisio sit notoria, & sequitur Diana *dict. p.* 10. *tr.* 13. *miscel.* 3. *res.* 11. *in fine.*

Ad secundam quæstionis partem an mulier, quæ 8
erumpente ipsa natura, in masculum transivit, possit initiari sacris ordinibus, inconsulto Summo Pontifice? Et suppositis quæ dixi de Hermaphrodito *supra sub Rub. de ætate ordinand.* juxta quæ insinuavi etiam in Rubrica nostri tituli *q.* 4. *sub n* 1. & quia jam *dict. Rub. de ætate ordin n* 36. dixerim adhuc irregularem existere propter vitandum scandalum.

Et quamvis sint nonnulli dicentes posse ordi- 9
nari, quia olim fœmina verè est vir, nunc; & quia secundum Hurtadum *de irregul disp.* 2. *dif.* 14 & aliis Hermaphroditus in quo prævalet sexus virilis potest ordinari, ut tenent, & Leander *de Sacram.*
tom. 2. *tract* 6 *disp.* 5 *q* 7. † Adhuc vero in nostro 10
casu tenendum est, ut resolvi *in dicto n.* 36. quia sicut ex communi doctrina Hermaphroditus, qui prævalet in sexu masculino, etsi absolutè capax sit ordinum, ut verè, cur nequit ordinari; quia indecens omnino est quod ad altaris mysterium assumatur tale monstrum, maximè si defectus publicus sit, & non aliter ad sacros ordines assium, nisi
ex Papæ dispensatione. † Similiter quidem de 11
fœmina in virum conversa, quæ licet absolutè jam reddita sit vir, & sic capax ordinum; non tamen admitti debet ad illos ordines propter maximam indecentiam, quæ esset, quod in altari ministret is, qui aliquando fœmina fuit: ita in terminis docent Lezana *in summa tom.* 4. vers. *irregularitas num* 13. & 14 Diana *p* 10 *tract.* 13. *miscel.* 3 *res* 36. cum Conicjn, Bonacina, & Suarez, & cum Navar. Bonacina Sayro, & aliis, idem Diana, quos etiam adduxi *sub dicta Rub. n.* 34. non enim negari potest eam monstruositatem indecentiam continere & talem quod in eo defectu nullus alius à Pontifice dispensare possit, ut alios referens notant Megala *in* 3. *p instit.* Peregrin. *lib* 7 *cap.* 1. *q.* 3 *n.* 13. Castrus Palaus *tom* 6. *disp.* 6. *puncto* 11 *n.* 1. Avila *de cens dict. p.* 7 *disp.* 3. *dub.* 6

Nec obstant argumenta Leandri; quia licet 12
mulier illa in virum erumpens, jam verè masculus fiet; tamen quia indecens vir remaneat, & cum maxima deformitate scandalosa, eo quod proximè visa fuit mulier, non poterit liberè ordinari sine tali dispensatione Pontificia: sic idem Diana *dict. res.* 36 vers. *ad argumentum*, del Castillo *de Sacramentis tom* 1. *tract.* 6. *disp.* 1. *dubio* 20. *num.* 292. idem firmantes d. Hermaphrodito prævalente in sexu virili, ut docuerunt *num. præcedenti* relati.

Inquires vero, num casus nostri dubii queat 13
exemplificari aliquibus casibus, cum si quid rarum in natura; & præterquam quod ex doctrina Hypocrat. *lib.* 6 *epydemiarum cap.* 8. Galeni *lib de usu part.* & *lib. de anatom. administ. æginetæ*, Avicenæ, Rasis, & aliorum non contemnendæ lectionis; verum fatentium omnium, & Philosophiæ consentaneum, rationique conformare; eo quod non solum invalescendi vis immutetur viris, & fœminis, sed naturæ quoque instrumenta sint inversa; quia non modo nati infantes, sed ætate etiam provecti in omnium oculis ex fœminis mares facti sint, Ergo sic contingere posse; imò & de facto jam

sæpius contingisse ex sequentibus verificari judico, narratis è bonis, & fide digois viris.

14 Igitur quod sic contingerit apud varias nationes testes occulati fatentur, tam antiqui, quàm recentiores; siquidem Titius Livius ab urbe condita, *lib.* 42. Historiarum Principis, narrat apud Chassios accidisse Amasiæ uxori Gorgippi, & Spoletanæ mulieri, & aliis. Et Jovian. Pootan. *in Historia Neapolir.* Cocceus Sabellicus *lib.* 9. *exemplorum.* Anton. Torquemada *in hort. Dialog.* 1. narraot de muliere Cajetæ, quæ per 14. annos nupta Piscatori io virum migravit; & de Emilia, quæ Antonio sponsæ nupta Civi ebulano post aonum nuptiarum 12. in virum mutata, quæ soluto matrimonio, uxorem duxit, & filios procreavit.

15 Et apud Lusitanos in oppido Ezgueyra *Maria Pacbaco*, cum ejus ætatis esse inciperet, quæ fœminis menstrui fluores inchoantur loco liquidi humoris è locia, ei virile membrum eripuit; sicque ex puellæ subito adolescens aphebus apparuit, & cum sexu vestitum virilem: & nomen assumpsit vocatusque est *Emanuel Pacbeco*, ut narrat Ama-
16 tus Lusitan. *cent 2 curat.* 39. † Et apud alios testatur accidisse Plagetoo. *Mirab. lib.* 1, in verbis sequentibus *Virgo quadam*, Smyrnæ nata Philotis nomine, cum matura viro tradita esset à parentibus, masculino enato membro io virum evasir. Quin & laudicæ, quæ est in Syria mulier Æteta, nomine etiam, nunc cum marito degens è fœmina vir extitit, cui nomen Ætetus Præside Ahenis Merino Romæ Consul. *l. Lamia*, & *Æliano vetere*; & hæc omnia, recensens Torreblanca *in practica juris spiris. lib.* 5. *c.* 9. *n.* 20. firmat hoc posse evenire, & sæpius evenisse; & post illum Diana *dicta res.* 36. *p.* 10. *tract.* 10. *misc.* 3.

17 Ad alium casum è contra, an si Ordinatus sub prævalente virili sexu, postea fœmineus prævalens de facto proferat verba consecrationis panis, & vini supra debitam, valide consecrat? In quo dubio satis curioso video loquentes de Castillum, *dict. tom.* 1 *tract.* 6. *disp.* 1. *dubio* 20. *num.* 293. & Dianam *dict. p.* 10. *tract.* 13. *miscel.* 3. *dist. res* 36. *in fin.* ad utramque partem ratiocinare, & nihil resolventes; & quod adhuc valide consecrat, & ritè sua-
18 dent; † Quia licet ad primo conferendam Sacerdotalem potestatem, & Characterem requiratur sexus virilis, saltim prævalens: tamen ad retineodum Characterem semel in anima impressum non videatur requiri referunt; oec ad retinendam potestatem; imo à paritate non viatoris dicunt posse argumentum sumi: nam sicut noo viator retinet suum characterem, & potestatem, quam acceperat in tempore quo erat accipiendi capax: ita similiter in Hermaphrodito philosophandum esse.

19 At pro parte oegativa dicunt ut facere videatur sequens consideratio ab institutione Sacramenti in verbis sequentibus: *si non institutio ipsa Sacramenti*, (quæ in fieri consistit, & quando Sacramentum fiebat, subjectum erat capax) *saltem institutio gradus Sacerdotalis, qua virum requirit, ut talem gradum babeat; nec enim Christus instituit Præsbyteras, sed Præsbyteros. Unde fit actionem illam consecrandi non habere effectum; quia actio consecrandi debet fieri à Præsbytero, & illa cum sit simpliciter fœmina, non est Præsbyter*: ita illi. In quo dubio, etsi non definiant Theologi dicti; videtur potius pro hac secunda sententia oegativa respondendum, sumpto argumento à contrario sensu in vers. *ad secundam*, de muliere versa in virum

† Quia etsi negari non possit characterem Sacer- 20
dotalem imprimi in anima, in tantum, ut si semel mortuus resurgat, adhuc Sacerdos maneat, va-
leatque Sacrificare, si Præsbyter ante esset. † Quod 21
non sic cootingit in uxorato, qui semel mortuus, solutus ita fuit ab uxore, ut ea possit nihilominus alio viro nubere licitè ex dictis *supra sub tit de Sacram. non iterandis.* Tameo in casu de quo loquimur videtur, ut debeat hoc totum considerari respectu capacitatis subjecti, in quo ordi[illegible] adsunt, quia sicut *supra* diximus *sub dicta Rub. de ætate ordin. ex n.* 31. qualitas sexus virilis sit præcisé necessaria in suscepturis ordines; è contra sit exclusa alia sexus fœminei propter rationes *ibi* adductas etiam ex *n.* 32. & sic considerari posse, ut ex quo
per exempla posita, † io vers. *igitur*, de illis mu- 22
lieribus jam ouptis, quæ erumpentes in viros uxores contraxerunt, quasi à principio incapaces coeundi cum viris, & similiter in casu nostro à principio characterem impressum non fuisse erga Deum, cui abscondi non poterat illum tanquam virum ordioatum; quia sic gentibus apparebat revera esse mulierem, ut postea comperto apparuit, præcipuè si id eo semper invaluit postea sexus.

Ad tertiam quæstionis partem an possit Episco- 23
pus dispensare cum Religioso io irregularitate contracta ob defectum corporalem? Et suppositis aliquibus quæ adduxi *sub q.* 2. *Rub & sub c.* 1. & 2. *hoc tit.* quod in hoc dubio est duplex senteoria. Prima affirmans, eo quod sicut potest dispensare cum sponte mutilato, quantum ad membrum occultum (de quo jam dixi *quæst. praced.*) seu excepto castro, ut dicit Sylvester. verbo *Corpore Vitiatus n.* 1, ex hostiense, Tabiena, Rosella) & Angelo, & sic cum Religioso dispensare possit, ut celebret cum ligneo pede, de quo casu dixi etiam *sub dicto cap.* 1. & *sub. Rub.* secunda tamen negat, ut docent Castrus Palaus *de cens. disp.* 6. *puncto* 12. *in fine*, cum Navarro Suarez, Sayro, & aliis, & Coroejo *in tract.* 5. *de irregul. disp.* 12. *dubia unico*, *q. fin.* Leander *tract.* 2. *de irregularit. disp.* 2 *q.* 83.
† Tamen ego utramque veram existimo, primam 24
inspecto jure communi quando ob parvitatem vitii corporis, seu occultatiooem illius, competit Episcopis dispensare cum corpore vitiatis, ut dixi *quæst. praced.* & *in Rub ac dict. cap.* 1. contrariam negativam, si hæc dispensatio privilegio Pontificio concessa sit Prælatis religionum, ut solet, & ibi explicavi, etiam de aliis Prælatis habentibus quasi Episcopalem Jurisdictionem.

Ad ultimam, cui incumbat super vitio corporis 25
declarare? dubitare solent DD. & quia de hoc *supra in Rub.* dixi *dict. q.* 2. & quod ad Episcopum etiam inter religiosos docent plures *ibi* relati, nisi expressè Prælatis regularibus id sit commissum. Alii verò quod ad solos Prælatos circa suos subditos, an defectus sit ita notabilis, ut inducat irregularitatem; sed eorum plures admittunt liberum esse Episcopo ordinaturo admittere, vel rejicere tale arbitrium futurum à Prælato religionis.

QUÆST.

QUÆST. IV.

An qui vitio corporis censetur ad ordines recipiendos irregularis, sic etiam, ut nec ministret, in susceptis, etiam in parte, nec ut retinere possit beneficium semel jam ritè acceptum? Et quod dicatur medicum vitium, quæ notabilis deformitas, cui incumbat declarare?

SUMMARIUM.

1 *Corporis vitium etsi antecedens impediat quem ad ordines promoveri; non tamen impedit in susceptis ministrare in actibus non impeditis à tali vitio*, n. 2.

3 *Beneficium potest conferri ei, qui sine sua culpa incidit in irregularitatem, si talis possit ministrare circa usum requisitum in dicto beneficio, ut exemplificatur*, n. 4.

4 *Beneficium simplex potest conferri ei, qui duos digitos, & dimidium palmæ emisit.*

5 *Laborans morbo caduco non est inhabilis ad obtinenda beneficia simplicia; non sic si requiratur in aliquo Ordo Sacer* n. 6.

6 *Beneficium simplex potest obtinere Laborans infirmitate occuli sinistri, aut capitis, etsi ad Sacros Ordines promoveri non possit.*

7 *Ægrotus morbo impediente usum curati beneficii, non impeditur suscipere simplex.*

8 *Clericus incidens in cæcitatem non valet obtinere beneficium simplex, cum recitare Canonicas horas non valeat.*

9 *Vitium modicum quod dicatur ad ordines. Episcopus arbitratur.*

10 *Episcopus arbitratur super defectu, qui impedit aut non ordinis executionem.*

11 *Confessarius nequit arbitrari super defectu impediente ordinis usum.*

1 QUia quæstio hæc claudit materiam irregularitatis ex corpore vitiato provenientis, eaque ad partes *supra in Rubrica*, ac in juribus clausa sit; ideo nunc breviter respondeo quod vitium, seu defectus corporis absque culpa proveniens, impedimentum præstans executioni alicujus actus, seu officii ordinis propter impotentiam, seu debilitatem, vel insignem deformitatem; licet quoad ordines suscipiendos irregularitatem inducat absolutè.
2 † Tamen quantum ad susceptos non reddat quem ex toto irregularem, sed solùm quoad illum actum seu officium ordinis, ad quem est inhabilis, propter dictam impotentiam, vel debilitatem, aut deformitatem insignem *cap. 2. de clerico ægrot.* Abbs, Villadiego, Covarruv, Salcedus, Navar, Ugolinus, *Gras. summa Corona*, Henriquez, Ludovicus, Eman. Rodriguez, quos sequitur, & refert Nicolaus Garcia *de benef. p. 7. cap. 12. ex num.* 18.

3 Quare dixit Navarrus *in manuali cap. 17. n. 249. seu* 241. ut possit dari beneficium non requirens majorem usum ei, qui sine sua culpa incidit in irregularitatem, quæ nascitur ex defectu ad usum unius ordinis, & non alius jam suscepti.
4 † Et consequenter in casu *dicti cap. 2.* ei qui duos Digitos, & dimidium palmæ amisit sine sua culpa possit conferri beneficium non requirens celebrationem, non sic si requirat illam, & sic posse illi conferri beneficium simplex, & docent Ugolin. *de irregul. c.* 65. *§. 1. n. 4.* Cosm. Philiarc. 1. *p. lib. 4. cap. 6. ad fin.* Henriq. *lib. 13. summ. cap. 14.* §. 1. *in glossa lit. E. & c. 56. §. 1. gloss. lit. E. & lib. 14. c. 1. §. 5. glossa E.* Tolet. *in summa cap.* 57. Sayrus *lib. 6. c. 2. n. 23.* Lessius *de Justitia. & Jure lib 2. cap. 34. num.* 221. Avila *disp. 2. dubio 6. & disputatione 3. dubio 2.*

Et confirmatur ex his, quæ refert, & sequitur 5
Nicolaus Garcia cum alii *dicto c. 12. n. 20. & 21.* quatenus decisum refert in una Tulen. Canonicatus, & Præbendæ de anno 1551. per Rotam, quod laborans morbo caduco, non sit inhabilis ad obtinenda beneficia simplicia; quia non est
delictum, † licet secus in beneficiis requirentibus 6
ordinem scilicet sacrum, ut per Caputaq. *decis.* 236. *p. 2.* & confirmat cum Azor. *lib. 6. p. 2. cap. 4. q. 14.* dicente eum, qui postquam primam tonsuram legitimè suscepit, sinistri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, ut ad sacros ordines promoveri non possit; posse beneficium simplex obtinere; dummodo deformitatem non afferat talis morbus. † Et Suarez *de cens. disp.* 51. 7
sect. 2. n. 18. ut refert etiam Garcia, ait quod ægrotus morbo impediente usum ordinis, irregularis est ad beneficium curatum de novo suscipiendum ad simplex; non ita si jam sit Clericus, ut inde sustentetur.

Quod si Clericus incidisset in cæcitatem, dicit 8
Lessius *de Just dicto lib. 2. cap. 34. n.* 130. ut non videatur posse obtinere, seu ei conferri beneficium, etiam simplex; nam cœcus est incapax, cum præces canonicas recitare nequeat; & refert etiam Garcia *dict. c. 12. n. 21.*

Ad ultimam quæstionis partem, quia ex jam 9
adductis *in dict. Rub. & in cap. 1.* item *in q. præced.* circa finem facilis est resolutio, ea nempè *ut* spectet ad arbitrium Episcopi considerare, quod dicatur modicum vitium, vel quæ dicatur notabilis deformitas: sic Doctores *per cap. 2. & ibi* glossam penult. & ultim. hoc tit. ubi Abbas *n. 1* Menochius *cons 96. n. 30. & 31. & de arbitr. casu 226. n. 7. 8. 15. & 16.* Seraph. *decis. 625. n 4.* Henriquez *lib. 14. summ. c. 8. §. 1.* Bellet. *tit. de disciplina Cleric. §. 7. num.* 26. Machado *lib. 1. de perfecto confessor. p. 3. docum. 6. n. 9.*

Et inde etiam quando dubitatur sitne talis 10
corporis morbus, vel defectus, qui ordinis executionem impediat, vel scandalum gignat, Episcopi
est determinare. † Ita quod non sufficit arbitrium 11
confessarii, vel alterius Prælati inferioris, ut probant Covarruv. *in clem. si furiosus p. 1. in initio n. 5.* Avila *de cens. p. 7 disp. 3 dub. 3.* Bonacina *de irregul. q 2. puncto 2. n. 36. in fine.* Navar. *cons. 1. hoc tit. n. 19.* Valerius Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 30. n. 45.* Raguf. *de missa in Ecclesia q. 8. n. 3. in princ.* Barbosa *in pastorali alleg. 42. p. 2. n. 60* & cum eo Alcedus *de præst. Episcop. p. 2. cap. 6. n 61.* Diana *resol moral.* & Joan. Machodo quos refert idem Barbosa.

QUÆSTIO V.

Medica curatio, quæ perficitur in aliquo viro sine testiculorum denudatione ab aliqua tunica, & sine aliqua læsione vasorum deservientium solum solvendo partem processus peritorii, quæ deorsum tendit ad testiculum, & supra illum integrum testem deducendo ad inguiem, intra quod reclusum relinquitur parti inferiori tunicæ coarctata per ligaturam; per quod vulnus curatur communi modo, quo reliq. a vulnera, an efficiat spadones, vel eunuchos juxta Bullam Sixti V. sic ut non valeant inire matrimonium, & perinde ita curatum, aut curatos ordinari?

SUMMARIUM.

1 *Curationis testiculorum modum Hernicorum practicatus Vallisoleti, non auferens generationem, nec inhabilitatem ad contrahendum matrimonium recensetur.*

2 *Doctor Gaspar Brabus Regis Philippi IV. Medicus Cameræ, & noster amicus nos impellit ad colloquendum de hoc dubio.*

3 *Curatio hernica in testiculis, non prohibens matrimoniari, potius spectabat ad matrimonii impedimentum illud* si forte coire nequibi.

4 *Spadones largo modo dicuntur illi, qui secti in uno teste, alium reconditum habent ad inguiem intra reclusum.*

5 *Opinio probabilior est sequenda in materia spectante ad valorem Sacramentorum, sed in puncto contrariam dicitur, & quare?* num. 16. & 17.

6 *Secti in uno teste retinentes alium intra inguiem, nec matrimonium contrahere prohibentur, & multo minus ordinari.*

7 *Spadonum genera trium referuntur, & ad nullum applicatur curatus per sectionem aut compressionem unius testiculi, & reconditionem alterius,* n. 8.

9 *Coeundi, & verè seminandi facultas etsi generatio non sequatur, facit homines habiles ad matrimonium.*

10 *Seminis prolifici generatio, non impeditur, dato quod tota tunica testiculorum nudaretur, & à tunica erytroide, ut* n. 11.

11 *Seminis generatio perpcitur à carne testium.*

12 *Testes reconditos habentes, non habent qualitates generationi contrarias.*

13 *Genitalia hominum, & mulierum ex Galleno habent proportionem ad generationem, etsi in magnitudine differant.*

14 *Medici creduntur votum proferende, quod curati in testibus, modo dicto, non sunt inhabiles ad matrimonium, & quare?*

15 *Matrimonium semel contractum, non est invalidatum, opposito curatione hernica, de qua in dubio.*

16 *Spadones secundùm quid, & improprii non privantur à matrimonio, nec ab ordinibus.*

17 *Viri seminandi; & coëundi facultate pollentes, solent esse ornati barbis, & pulchros habere filios, ut exemplificatur ex Leandro & de alio ab auctore viso.*

QUia iste casus fuit novus, & ex nostra Hispa- 1
nia ad felic. memor. Innocent X. Pontificis
maximi delatus, cui responsum illico non præbuit
Sacra Congregatio, & existimans ejus resolutionem pendere à judicio, & relatione Medicorum,
rescripsit, ut collegium Medicium celeberrimæ
Academiæ Vallisoletanæ, in cujus civitate Medici
magni consulti, sicut solent ibi curare. † Inter 2
quos in tali universitate primarius, magni quidem
nominis, litterarum, & prudentiæ, sicut apud
omnes,, & nunc conservat in hac curia Matritensi
inter Prothomedicos à cubiculis nostri magnanimi Regis, Philippi IV. ab anno præterito 1657.
Doctor Gaspar Brabo, noster amicissimus jam
diu, qui hoc in anno 1661. mecum colloquendo
super hoc puncto, iterum, atque iterum firmaverat
super curatione referenda. Ideo ego, quia locus
videtur aptus nostro titulo de Corpore Vitiatis
ordin. vel non, præcipuè textus huic *cap.* 3. & aliis
hujus tituli, ubi de spadonibus, sectis, atque castratis; ideo ne admitteretur in nostris scriptis hæc
quæstio curiosa, & necessaria, placuit de illa disserere, atque cum tanto Magistro, me impellente
ac aliis hernicæ professionis resolvere; item ex
doctrina Theologiæ moralis professorum.

Et quamvis hæc disquisitio potius videatur esse 3
de impeditis matrimonium contrahere juxta illud
dirimens impedimentum, *si forte coire nequibus* de
quo agimus sub tit. *de sponsalib & matrimonio,* sed
quia potest reponi non inepte in nostro titulo, nec
sit alius locus aptior ideo hic deliberavi ponere ad
petitionem D. Gasparis amici nostri, ut sic facilius
ad manus haberi valeat. † Igitur pro negat va sen- 4
tentia facit, nam etsi detur hos homines non esse
propriè Spadones; largo tamen modo possunt
dici tanquam inepti admittendum verum semen,
cum habeant testes, non extra, sed intra inguiem.
Tum quia ex modo curationis videtur, ut hujusmodi homines non possint emittere verum semen,
videlicet ob solutionem continuitatis in tunica externa testiculorum. † Sed iste casus spectat ad va- 5
lidè conficiendum, & perficiendum Sacramentum, in quo semper debet eligi opinio securior,
nec sufficiat minus probabilis. & certe, juxta quæ
adduxi, *supra sub tit. de Sacram. iterand. vel non;*
imo ut quantumvis opinio probabilis sit non cessat periculum irritationis ut sustinent Petrus Soto,
lib. de instruct. sacerd. lect 2. de Eucharistia, Suarez
*tom. 4. in 3. p. disp 26. sect. 6. n. 5. & tom. 3. p. 3 disp 21.
sect 4. ad finem,* Pater Bard.. *de conscientia dissep.* 4.
cap. 31. n. 7. Laufranc *opusculo* 1 *c. 3. n* 6. Molina
tom. 1. disp 3. cap. 4. dubio 3. n 34. Bressetus. *lib* 5.
c. 10 num. 105. & 111. ergo, ut nec matrimonium
celebrare valeant, nec ordinari per dicta *sub hoc
tit. & cap.* 1. ubi latè de spadonibus, sectis, &
Castratis.

Tamen si pro contraria sententia in materia 6
matrimoniali, sit bene fundata opinio, quod isti
possunt matrimoniare, & sine dubio poterunt ordinari; imo etsi matrimonio jungi prohiberentur;
non quidem ad ordines ascendere per dicta sub
nostro, c. 3. Est ergo regula in Bulla Sixti V. quod
eos tantum eunuchos inhabiles ad matrimonium
declaraverit, qui utroque teste carent, cum de causa semen emittere non possit, ut dicunt Gasp. Hurtado

tado *de matrim. disp.* 22. *dif.* 5. *n.* 17. Martin. Pa-
8 rez *de matrim. disp.* 37. *sect.* 3. *n.* 5. & alii. † Et elarum sit spadonum esse genera tria, nempe Thlibiæ, qui ab infantia genitales partes amiserunt; eo quod à parentibus illis expressæ, & inutiles redditæ sint; item Spadones, qui à nativitate testiculos non habet, tertio Castrati, qui fer- ro exsecti sunt, de quibus latè dico, *sub hoc cap.*
9 3. † At sic est, quod homines, de quibus in hoc dubio loquimur non comprehenduntur sub Bulla Sixti V. cum nec careant testibus, nec habeant illos concussos, vel attritos, ut testantur Hernici *infra* referendi; eo quod verum semen emittunt. Ergo eum amplius valeant in dubio proposito, nempe generare, ut probant Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disp.* 21. *quæst.* 16. Basilius Pontius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 68. *num.* 3. Verriceli *de Apostolicis missionibus tract.* 1. *q.* 143. *sect.* 7. *num.* 70. Diana *p.* 14. legendus *fol.* 203. agens de prædicta euratione, quando, etsi non generarent ad valorem matrimonii, sufficeret eoeundi potestas, & vere seminandi, ut docent relati: Sequitur non esse istos arcendos à matrimonio, nec ab ordinibus suscipiendis.

10 Sed de prædicta generandi facultate in relatis hominibus, item cocundi, atque seminandi Hernici testantur, dicentes per relatam curationem fieri levem tunicæ scissionem, & quæ facilè à natura curatur, sine quod artus, & caro testiculi patiantur; item & daro quod tota tunica nudaretur, non impeditur seminis publici generatio; prout nec in testibus mulierum earentibus illa; tum quia unilotine facta vulnus abstergitur, & euratur à natura; prout contingit in levibus externis vulne-

11 ribus. Et quia seminis generatio perficitur à carne testium; prout est pars similaris, media facultate, & temperie illorum, quæ non patitur ex vi curationis; indeque resolverunt relati Medici Pintiani *in voto suo* ♂. 8. probantes in §. 6. in eafundducto non nudari testiculos à tunica erytroy de nec impediri polifici seminis, generationem, quod in tali casu non amittant testes, nisi situm, & locum, non autem qualitates, & substantiam, quam prius habebant.

12 Et idem ait Pontius supra adductus; quem ex Galleno *lib.* 2. *de semine*, sequitur Diana adducta *miscell. num.* 224. *in fine*, eo quod intra corpus testes recondantur, tales non habere qualitates conservationi contrariss, sed similes, cum testes qualitates, sint ealiditas, & humiditas, sed conservatio à similibus procedit. Ergo nihil interest
13 rit ad generationem impediendam, quod testes sint reconditi intra inguinem, & non extra, cum & ut Gallenus *dicto lib.* 2. *de semine*, referens proportionem inter genitalia masculi, & fœminæ in sequentibus verbis declaret, *etsi enim proportio maxima inter genitalia masculi, & fœminæ; omnia siquidem genitalia membra, tum masculi, tum fœmineo habere eadem videntur, positionem tantum, & magnitudine differentia; qua & vasa testes nutrientia utrique sexui ex eisdem venis, & arteriis procedunt.*

14 Quare dum inter à Sacra Congregatione Concilii responsum non habeamus, ut spectabat Diana, *ubi supra fol.* 210. *in fine*, ac in materia hac plunmum sit eredendum in arte peritis, ut sunt tot Hernici *n.* 22. illius magnæ universitatis, dicendum est, non esse solum probabilem, sed certam, & apertam Hernistarum illorum senten-

tiam, ac perinde Basilii, & Leand. & Dianæ, ac Verricelli relatam sententiam de Valido matrimonio contrahendo a relatis viris tali curatione laborantes, † ac proinde Vicarios, ac Episcopos 15 solitos esse sine dubio & scrupulo, admittere relatos homines ad contrahenda matrimonia, & post matrimonium contractum, si aliquis ex illis, nullitatem in foro externo tentaret, debere Judices Ecclesiasticos contra illos sententiam pronuntiare, quia in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ favet valori matrimonii, ut post Hostiensem, Butr. & Abbat. *in cap. si vir. de cognatione spirituali*, Felin. *in cap.* 1. *de sponsal.* docent Chachus *lib.* 5. *instit. moral. tit.* 11. *n.* 157. Beret. *consf.* 80. *num.* 21. & 22. Gail. *observat. lib.* 2. *observat.* 94. *num.* 19. Menoch. *de præsumptionibus lib.* 2. *præsumptione* 71. *num.* 3. Franc. Molin. *de comparat.* 17. *lib* 1. *num.* 15. *in fine*, Thom. Sanchez *lib* 1. *de matrimonio disp.* 18. *num.* 6. cum multis, dicentes omnes, & Diana *supra* eum illis sub vers. *unde*, hoc faciendum esse à Judice, etiam contra communem, & præferri opinionem singularis alicujus Doctoris eelebris, quæ in probabili ratione fundata, matrimonio faveat, illudque sustineat opinione plurium Doctorum impugnantium, nisi textu aperto innitatur.

Quare satisfaciens Diana cum Basilio *de contra-* 16 *ctu matrimonii cap.* 4. §. 11. *n.* 2. cum Vasquez, Salas, & aliis, & novissimè Tamburin. *in decalog. lib.* 1. *cap.* 3. §. 4. *n.* 20. ad oppositum de probabiliori, atque tutiori opinione amplectenda in materia Sacramentorum, referens, ex Lorea, & Martinez, dicentibus, etiam sufficere opinionem minus tutam; dum sit probabilis in re, quæ non sit contra Ecclesiæ usum, consuetudinemque, vel præceptum de tali modo in administratione Sacramentorum servando, vel si non derogetur obligationi charitatis, & misericordiæ respicientis remedium proximi, cui neutri assentitur Diana legendus respondet in puncto nostri dubii, probabiliorem esse opinionem nimirum istos viros dictos Spadones, secundùm quid non privati à matrimonio ineundo, † quod est verum ex dictis; 17 præcipue, si consideres eum Basilio *supra*, similes viros ultra facultatem seminis emittendi, esse renatos Barba, pilisque, non flaccidis, sed virentibus, & Leander, ac Diana referunt de quodam homine hujus Diæcesis Toletanæ, qui cum à Chirurgo unus læsus testis avulsus esset, alter vero non læsum recondecet intra corpus, habilis inventus fuit, non solum ad eoeundum; imo etiam ad generandum; quippe duos filios habuisse, seque Leander vidisse nimis pulchros, patremque illorum virentem, pilosum, & ornatum, & hoc videmus pluries, & audivi de quodam malo barbaro, vulgo dici uno teste carente, aliumque reconditum habente, qui ex uxore habuit plusquam decem filios, quorum vivere vidi sex quasi ad hæc tempora; & sic minus ab ordinibus prohiberi resolvendum est per dictabit, & *sub hoc cap.* 3.

AD RUBRICAM
ET TITULUM
De Bigamis non Ordinandis.

SUMMARIUM.

1 *Bigamia impedit quem ordinari ob defectum perfectæ significationis Sacramenti Christi cum Ecclesia: & ob incontinentiam*, num. 2. & 10.

3 *Castitatis, & viduitatis hortator, non potest esse qui frequentavit matrimonia.*

4 *Bigamia species triplex, vera, interpretativa, & similitudinaria, unaquæque exemplificatur, etsi alij referant, plures alias, vel duas tantum*, nu. 5.

6 *Bigamus effectus quoquomodo prohibetur ordinari, etsi accidat Episcopi consensus*, & num. 10.

7 *Bigamia nihil aliud est, quam nuptiarum multiplicatio.*

8 *Bigamus appellatur ille, qui non solum bis, sed etiam ter, aut quater nuptias contraxit,*

9 *Monogamus est quasi unius uxoris vir.*

QUIA inter impedimenta ad ordines
1 suscipiendos non modica reputatur Bigamia, seu Digamia *ex cap.* 1. & 2. *hoc tit. & cap*, 1, *dist.* 32. & *canon.* 16. *Apostolor.* ideò Doctores, tam antiqui quàm moderni, & tam Rubricarij, quàm juri um exploratores de hoc impedimento, latè scribentes, docent Bigamos non quidem ob peccatum ab ordinibus arceri factos, cum nuptiæ etiam secundæ, tertiæ, vel ulteriores non sint peccatum juxta textum *in cap. Acatius*, & similibus *dist.* 26. sed ob alias duas rationes, unam mysticam, aliam moralem, illam primariam & perfectam, ob defectum scilicet perfectæ significationis Sacramenti, quæ est conjunctio Christi cum Ecclesia ex Paulo *ad Ephes.* 5. ut est unus viri cum unica sponsa, quod hic alias incontrahente secundas nuptias non procedit *ex dicto cap. Acatius*, & *cap. debitum, hoc titulo*, ubi Doctores latissime.

2 Secundum verò moralem quia, cum Clericus debeat esse continentiæ: & viduitatis hortator, juxta quæ latè dixi *in tit. de filijs Præsbyt.* nec possit esse talis, qui conjugia frequentavit *ex cap. una, c. qui sine crimine dist.* 26. quia de incontinentia ejus præsumitur, *cap. proposuisti dist.* 82. † Nec pos-
3 sit esse horrator viduitatis, castitatis, & continentiæ, qui conjugia frequentaverit *ex dicto cap. una cap. fin. dist.* 26. cum dicamus, quod habens filios non potest habere frontem, alios de incontinentia redarguendi, *cap. sicut*, vers. *unde* Paulus 47 *dist.* Barbosa, *in pastor. p.* 1 *tit.* 2. *glossa* 4. *num.* 2. in vers. *unius uxoris*; ideò ex his, & alijs infra referendis jure optimo hoc impedimentum canonicum, quod irregularitatem inducit decretum. Et de bis amplius *infra in dicto cap. delictum hoc titulo*.

Solent etiam DD. triplicem speciem Bigamiæ
4 proponere propriam, id est veram cum quis v. g. successivè plures uxores legitimas duxit, & cum eis copulam habuit. Secundam quando non intercessit verum duplex matrimonium, sed virtualiter, sive ex intentione, uti quando quis contraxit cum una sola, sed vidua, vel repudiata, quæ tamen suum primum matrimonium consummaverat *cap. si quis viduam dist.* 50. similitudinariam tertiam, quam incurrit ordine sacro insignitus, vel voto castitatis solemni adstrictus cum aliqua contrahens, & consummans, *cap. quotquot* 27. *q.* 1. *c. à nobis* 1. *hoc tit.* licet illa sit virgo. Et quia de istis omnibus ad plures casus DD. se extendunt, quos refert de hac materia tractantes relati à Barbosa *hic*, inter antiquos & modernos enumerat 62. Barbosa, & cum in corpore quæstionum alios etiam recentiores ego referam intendens ad unguem materiam hanc præcallere; ideò nec illos
repeto, nec de novo adduco. † Addoque com- 5
muniter sic triplicem dividi Bigamiam; tamen aliquos DD. plures alias species addere; si quidem ex communi Theologorum Montaygnen. *de Bigamia quæst.* 6. ponit ex Bigamiæ species, imo & ipse fatetur quod sint septem species, sed & quod octo modis contrahatur, tenent Sylvester *in summa* verbo *Bigamia*, Covar. *in clem. si furiosus* 1. *p. relect. §.* 2. *de homicidio*, Navar. *in manuali cap.* 27. *num.* 195. Salzedo *in pract. ad Bernard. Diez c.* 6. *videnda l.* 5. *tit.* 5 *p.* 1. ubi Gregor. refert Zevallos *in pract. quæst.* 557. & *q.* 558. qui in fine refert ex glossa *in cap.* 2. *hic*, ut solùm sit duplex Bigamia, vera scilicet, & interpretativa, quam testatur communem Montaygne. *supra quæst.* 4. *num.* 1. *ad finem*, & *dicta quæst.* 6. *ad finem*, cujus contrarietatis effectum adducit Rebuffus *de pacificis possess. num.* 193.

Et tantùm pro complemento hujus præmissi Ru- 6
bricæ, dicendum est; quod si quis Bigamus effectus sit ex aliqua prædictarum trium specierum, excluditur a Clericatu, ut *in cap.* 1. & *per totum* 26. *dist. cap. maritum* 33. *dist. cap. præcipimus*, & *c. cognoscamus dist.* 34. *cap. quicumque*, & *cap. non confidat* 50. *dist. cap.* 1. & 2. *dist.* 45. *cap. à multis de ætate, & qualit. ordin. cap. hoc tit.* & ut sicut prohibetur ordinari; ita pariter consequi beneficia Ecclesiastica, ut docent Rebuffus *in tract. de pacificis possess. num.* 192. Corrasius *de benefic p.* 3. *c.* 4. *num.* 2. Suyrus *de cens. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 9. Avila *de cens. p.* 7. *disp.* 8. *dubio* 1. Nicolaus Garcia cum infinitis *p.* 7. *de benefic. cap.* 6. *num.* 1. & 2. proptereaque observent Navar. *cons.* 3. *num.* 1. *hoc tit.* Flamin. *de resignat.* 1. *p. quæst.* 3. *num.* 192. etiam si accedet Episcopi consensus Azor. *inst. mor. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 1. Barbosa *in pastorali p.* 2. *alleg.* 49. *n.* 16. & alij referendi communiter.

Unde si dubites adhuc quid sit Bigamia, res- 7
spondeo, ut nihil aliud sit, quàm nuptiarum, seu matrimonij multiplicatio; & inde Bigamum dici qui binas contraxit nuptias, sicut Monogamus, qui unas dum taxat; & hoc ita esse colligunt claræ DD. ex ipsius nominis ethimologia, quod componitur à *bis*, & *gamo*, græcè, hoc est bis matri-
monio junctus, seu copulatus. * Indeque à for- 8
tiori appellari bigamum, qui non solum his, sed etiam ter, aut quater nuptias contraxit, ut omnes fatentur, & docent Canonistæ *in tit. nostro hic* & *lib.* 6. Navarrus *in man. cap.* 27 *num.* 195. Majolus *lib.* 1. *cap.* 33. Henriquez *lib.* 12. *summæ de matrimonio cap.* 6 §. 9. & *lib.* 14. *cap.* 4. Suarez *de cens. disp.* 49 *sect.* 9. & *sequens.* Ugolinus *cap.* 56. Sayrus *lib* 6. *cap.* 3. Avila *de censuris p.* 7. *disp.* 6. Covar. *in clem.*

clem si furiosus 1. *p.* §. 2. Filliuc. *tract.* 19. *cap.* 4. Vivald. *de irregul.* ubi de prima specie, nempè de bigamia, Bonacina *quæst.* 2. *de irregul. puncto* 5. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 7. *à dist.* 38. Layman. *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 5. *c.* 6. Hurtadus *de irregularit. disp.* 13. Joseph. Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quæst.* 4. n. 1. Machado *de perfecto confes. tom.* 1. *lib.* 1. *p.* 3. *tr.* 17. *docum.* 3. Castrus Palaus *de cens. disp.* 6. *puncto* 8. Andreas Valensis *sub. n.* 1. † Ubi
9 quod sicut monogamus est quasi unius mulieris, seu uxoris vir; ita etiam bigamus quasi duarum mulierum vir nuncupetur; & Theologi scholastici cum D. Thoma *in* 4. *dist.* 27 *q.* 5. *art.* 1. & 22. *q.* 66

10 Et quod omnis bigamia inducat irregularitatem tamquam certum ex proxime adductis juribus, & ex nostro tit. & *dist.* 26. & *dist.* 35. *à cap. si quis à Clericis*, & *dist.* 77. *cap. quicumque*, & 28. *q. ultima*, docent omnes sic etiam probantes ex Trid. *sess.* 23. *c.* 17. *de reform.* dicentes introductam esse ob defectum adductum ex Sacramento, nempe quia qui cum duabus contraxit, non potest apte significare dictam unionem Christi cum Ecclesia unica ejus sponsa; de quo sunt legendi præter ordinarios, & proxime adductos Gibalinus *supra dicta q.* 4. *propos.* 2. *n.* 5. Pellizar. *tom.* 2. *tr.* 27. *cap.* 5. *sect.* 2. *à n.* 82.

QUÆSTIO I.

An irregularitas ex bigamia seu polygamia inducta sit jure Divino, vel tantum Canonico? Et an ad illam contrahendam requiratur quod utrumque matrimonium sit consummatum, seu sufficiant sponsalia? seu amplius requiratur seminis emissio intra vas mulieris, & quod ipsa insimul semen emittat?

SUMMARIUM.

1 *Bigamia dicitur propriè contrahi quando vir duas, vel plures uxores duxit successivè, secundam post mortem primæ*, n. 11.

2 *Polygamia dicitur quando quis simul habet, aut habuit plures uxores viduas* n. 16. 20. & 21.

3 *Bigamiæ irregularitas potius jure Canonico inducta, quam divino*, n. 4.

4 *Omnis irregularitas inducta est à jure Canonico: ubi quæ sit ejus definitio.*

5 *Paul.* 1. ad Timoth. 3. & o. 3. *potius intelligitur de polygamia, quam de bigamia*, n. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 16.

8 *Apostolorum præcepta non omnia fuerunt Divini juris*

9 *Mulier à Sacerdote eligenda in uxorem, non ab alio, ducta debet esse.*

10 *Sacerdotes in Testamento veteri, non nisi cum unica numquam uxorata contrahebant.*

11 *Apostoli verbo*, unius uxoris virum 1. ad Timoth. 3. *Et ad quos Ecclesiæ Ministros porrigantur*, n. 12.

12 *Præpositura in rigore, videtur significare quodcumque Ecclesiasticum beneficium.*

13 *Bigamus à tempore Apostolorum prohibitus fuit ordinari Episcopus, vel Diaconus*

14 *Episcopum, vel Sacerdotem quærit Ecclesia, vel de monogamia, aut de virginitate sanctum*

15 *Nuptiæ secundæ apud Ethnicos aliquid habebant culpæ.*

16 *Polygamiam in lege Evangelica impiè hæretici aliqui dixerunt esse licitam, quod falsum est, ut definitur in Trid. Concilio*, n. 17. 18. & 20.

18 *Polygamia omni lege fuit prohibita ex primæva institutione Dei.*

19 *Repudii libellus permissus à Moyse ad duritiam cordis eorum, ut Christus respondit.*

21 *Polygamia, & Bigamia qualiter differant: item & Digamia.*

22 *Bigamia non contrahitur per solum matrimonium ratum, aut sponsalia, nisi matrimonio consummato, ut* n. 23. & n. 25.

23 *Matrimonium copula non consummatum minimè sufficit ad significandum matrimonium Christi cum Ecclesia per Incarnationis mysterium.*

24 *Matrimonii non consummati Sacramentum solum significat unionem verbi cum Ecclesia per Charitatem, & gratiam, aliter per consummatum, ut* n. 25.

25 *Sponsalia multiplicata sine copula, non inducunt Bigamiam, & cum copula si sint tantum de futuro.*

26 *Bigamus non fit qui ducit in uxorem ab alio ductam, & nondum cognitam, seu morte prævento, ut* n. 28.

27 *Bigamia non contrahitur ex solo matrimonio cum vidua, nisi consummato.*

29 *Bigamia verius est, ut non contrahatur ex sola vasis penetratione non effuso semine, nec requiritur concursus mulieris, ut* n. 30.

AD primam difficultatis partem an irregularitas ex Bigamia sit prohibita jure Divino, 1
aut tantum Canonico, ut clarius respondeam, quam alii DD. solent, hoc dubium excitantes, mihi visum est distinguere inter Bigamiam, & Polygamiam; illa quidem propria vocatur quando post primam uxorem mortuam, vir secundo, vel tertio, seu pluries successivè alias nuptias facit absque eo, quod simul, & eodem tempore vivant 2
plures uxores unius viri. † Secunda vero spectat ad pluralitatem uxorum unius viri viventium eodem tempore, ut explicant DD. *infra*, referendi, & de hac, omnes *in cap. gaudemus, de divortiis*,
& in aliis illius tituli. 3

Igitur quamvis de prima specie, quæ dicitur propriè Bigamia, aliqui Canonistæ affirment, *in cap. nisi cum pridem* §. *persona de renunciat.* Marianus Socinus *in cap. ad audientiam de homicidio*, ut referunt Henriquez, & Leander, *infra* Turrianus *in cap.* 1. *lib.* 1. *advers. Man. de Burgens.* Petr. Soto *lect.* 18. *de matrim.* sic colligentes ex illo Pauli 1. *ad Timoth.* 3. & *ad Timoth.* 1. Volentis Episcopum, & Diaconum esse unius uxoris virum; & sic hoc esse præceptum à Christo Domino mediis A-
postolicis. 4

Tamen revera hæc irregularitas, est tantum inducta jure Canonico, sicut, & aliæ cæteræ irregularitates, de quibus DD. agunt per textum *in cap. is, qui de sent. excommunic. lib.* 6 ubi secundum omnes irregularitas definitur, quod *sit impedimentum Ecclesiasticum, Jure Canonico introductum*

ductum, ex se directè, ac primariò impediens perceptionem ordinum, & indirectè, & consequenter eorum usum, ut docent Suarez *de cens. disp.* 40. *sect.* 1. *n.* 2. Filliucius *tr.* 19. *cap.* 1. *q.* 1. *n.* 2. Avila *p.* 7. *disp.* 1. *dubio* 1. *conclus.* 1. Hurtado *dis.* 1. Bonacina *disp* 7. *quæst.* 1. *puncto* 1. *n.* 2. Navar. Villalobos & Leander, cum aliis, *de irregul. tract.* 1. *quæst.* 2. & abundè explicant etiam DD. antiqui *in cap. curandum dist.* 34. ibi, *non aspiret ad ordines*, & *ibi. in cap. si cujus uxorem dicta dist.* 34. ibi, *seu ad ministerium Ecclesiasticum admitti non potest*, leges quæ latè scribit omnino legendus idem Suarez *tota disp.* 40. cum aliis, *de censuris*.

5 Et in terminis probant D. Thomas *in* 4. *disp.* 29. *art.* 1. *& in addit. quæst.* 66. *art.* 5. *ad* 2. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *n.* 1. *in textu, & in margine lit. N*, Gubelinus *de irregul. cap.* 3. *q.* 4. *n.* 6 Sayrus *lib.* 6. *cap. n.* 20. idem Suarez *disp.* 49. *sect.* 5. Bonacina, *de irregul. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *n.* 14. Filiucius *tr.* 19. *cap.* 4. *q.* 10. *n.* 1229. Avila *p.* 7. *disp.* 8. *dubit.* 4. Leander cum communi *tr.* 3. *de disp.* 6 *quæst.* 4. qui si tenentes respondent ad locum *unius uxoris virum*, nullum alium esse in tota Sacra scriptura, quo probari valeat jure Divino statutum esse hanc irregularitatem; & ex illis verbis solum probari excludi secundas nuptias: nam ut ait Suarez *dicta disp.* 49. *sect.* 5. *sub num.* 2. sive fuerit vidua, sive aliter corrupta, sive virgo, si illam tantum habuerit, dicetur unius uxoris vir inferens ibi in vigore non comprehendi bigamiam interpretativam, multoque minus similitudinariam. † Et esse probabile ibi comprehendi biga-
6 miam, quæ contrahitur simul ducendo secundam uxorem, vivente prima; quia licet revera una illarum sit uxor, tamen simpliciter, & consueto modo loquendi ille non dicetur unius uxoris vir; & sic dicit plures expositores intelligere Apostolum in dictis verbis potius exclusisse plures uxores simul, quàm successive.

7 Vel si existimes prædictum Canon. Apostoli, loqui de bigamia de qua in hoc tractatu agimus, respondetur cum communi DD. ut nullum inducat præceptum, sed tantum proponere admonitionem, ut patet ex verbis ibi *oportet*, sub quo multa alia requirere, quæ non sunt absolute & ex præcepto necessaria; imo addit Suarez, *dicta sect.* 2. *n.* 1. quod si, ut probavimus admittamus illud Apostoli fuisse præceptum; non inde sequi fuisse divinum, sed Apostolicum, quod etiam Apostolorum Canones confirmant alia adjiciens referenda, *infra in cap. super eo hoc tit.*

8 Et sic concludimus, quatenus ad primum dictum de Bigamia, certum esse Apostolum in eo loco solum tulisse legem positivam humanam, ut testatur communis Theologorum & Canonistarum; nec esse verum, sed omnino falsum omnia, quæ præceperunt Apostoli esse juris Divini: nam cum ipsi constituti essent etiam à Spiritu sancto. Episcopi ad regendam Ecclesiam Dei plurimas leges authoritate sibi concessa, tum Episcopali ordinaria, tum Apostolica sanciverunt, quæ Juris Divini non sunt, nec à Christo Domino positæ, cujusmodi autem esse istam legem de bigamis à Sacris Ministeriis removendis existimavit semper Ecclesia, ut adducunt jam *supra* adducti: nam ut in Rub. diximus, & amplius docet Barbosa explicans *in pastorali* D. Pauli locum. 1. *part. tit.* 2. *glossa* 4 *ex n.* 1. bis conjugatus, non possit significare unionem Christi cum Ecclesia unica sua sponsa; quia non esset unicus, ex quo divisit carnem suam, *cap. acutius* 27. *dist. cap. debitum hoc tit.* ubi glossa, verbo *Sacramentum*, ob idque Apostolum dixisse, ut is Episcopus ordinetur quem unius uxoris virum fuisse, aut esse constiterit. † Nam sacra semper habita est ista præ- 9
ceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur servanda conditio, nec forte illa priusquam in matrimonium ejus veniret qui aliam non habuisset uxorem alterius viri, esset experta conjugium.

Et Jure ab Apostolo optime constitutum patet 10
quia si in veteri Testamento *Levit.* 2. hæc Sacerdotalium conjugiorum forma servata, quanto magis sub revelata jam gratia constituti Apostolicis debemus servire præceptis, ut quamvis quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inveniatur ornatus nequaquam tamen, vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus, non unius viri fuisse constiterit, ut ex Leone *epistola* 59. *ad Episcopos Africanos*, refert Antonius Augustin. *in epitome Juris Pontificii veteris lib* 4. *tit.* 6. *cap.* 7.

Quod si obstes dicendo Apostolum *in dicto lo-* 11
co 1. *ad Thimot.* 3. *unius uxoris virum*, tantum loqui de Episcopo, & Diacono; nihil vero de Presbytero, & de Subdiacono dixisse: tamen ego ex D. Ambrosio *epistola* 82. & cum Suarez *de cens. dicta disp.* 49. *sect.* 2. *sub n.* 1. intelligo non solum de Episcopo, verùm, cum statim transferat Paulus sermonem ad Diaconos, prætermissis Presbyteris; tum etiam quia in eisdem Diaconis eandem conditionem requirit, unde à fortiori Paulum supponere dicunt eandem in Presbyterio postulari. Et addit Ambrosius Patres Concilii Niceni addidisse, *Nec Clericum quemquam debere esse, qui secunda conjugia sortitus sit:* Unde significare hanc bigamiam propriam & rigorosam, ut extenditur ad alios Clericos infra Diaconum, non esse Apostolicam.

Sed D. Augustin. *tract.* 41. *in Joannem*, videtur 12
extendere sermonem Pauli ad omnes Clericos, quamvis non simpliciter sed de ordinandis ad præposituram Ecclesiæ loquatur, licet glossa *in cap.* 1. *dist.* 81. per præposituram intelligat quodcumque Ecclesiasticum officium: tamen in rigore plus significare ait Suarez *dict. numero* 1. & sine dubio ex vi illorum verborum Pauli hanc irregularitatem non extendi ultra Diaconos; indeque cum Lucius 3. *in dicto cap. super eo hoc tit.* solum dixisset, *In Bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ut debeat ad Sacros Ordines promoveri*, intelligi Apostolum solum loquutum fuisse de Sacris Ordinibus, qui eo tempore tantum ad Diaconum extendebantur, ut exposuit, glossa *ibi* verbo *dispensare*, sed idem Suarez *dicta sect.* 5. *disp.* 49. *dict. num.* 1. *in fine* addit *in canone* 16. Apostolorum apertè extendi ad omnes Clericos.

Ex dictis inquam benè possumus dicere, non 13
Jure Divino, sed potius positivo Ecclesiastico, etsi à tempore Apostolorum bigamum non esse ordinandum Episcopum, & Diaconum, & insuper cum D. Isydoro *lib.* 2. *cap.* 6. *de Ecclesiast. officiis.* † Quod ut unius virginalis matrimonii, sint qui eliguntur ad ordinem Pontificatus, Sacerdotem

cerdotem

cerdotem quærit Ecclesia, aut de monogamia ordinatum, aut de virginitate Sanctum; quia ut ait Hieronymus *nullo pacto;* ad Occeaoum Digamos, vel Concubinarios catenis insertus decet subire Sacerdotii ministerium; & sicut *in Levitico* 21. scriptum, ac præfinitum est, quales debeant eligi Sacerdotes: *Si ergo Clericus monogamus fuerit, & uxor ejus Digama, noli eum ad ministerium applicare:* Hæc etiam præcepta Tito idem Apostolus de ordinandis Clericis dedit, & ob id Servius in illud Virgil.

Huic uni forsan potui succumbere culpæ.

15 Apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ testari videtur, exponens culpam dici propter antiquum ritum, quod repellebantur à Sacerdotio secundo nupti, & quod Romæ pudicitiæ simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea quæ semel nupsisset, ut refert Barbosa *dicta glossa* 4. *sub numero* 1. *in fine.*

16. Jam ergo si locum Pauli præcise intelligatur juxta litteram, ut Episcopus sit tantum *unius uxoris vir*, josque Divinum statuere, hoc debebis intelligere de secundo modo in principio nostri dubii adducto, nempè de Polygamo, quatenus restringitur ad illum, qui simul habet duas uxores viventes, & non successivé: nam licet in lege evangelica licitam esse polygamiam, impiè dixerint Anabatista, & Lutherus, prout illos referunt Cardinalis Bellarmin. *tom.* 2. *controvers. de matrim. contr.* 3. *cap.* 10. Valentia *in* 3. *p. tom.* 4. *disp.* 10. *q.* 1.
17 *puncto* 3. vers. *quod igitur attinet.* † Tamen catholica veritas definita in Concilio Trid. *sess.* 24. *canone* 2. aliud docet in sequentibus verbis: *Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege Divina prohibitum esse, anathema sit*

18 Nec id de novo in Trid. cautum, sed etiam antea per verba textus *in dicto cap. gaudemus de divortiis* ibi: *Nec ulli unquam licuit insimul plures uxores, nisi cui fuit Divina revelatione concessum*, & ex Syriaco Papa *in epistola* 1. & ex Innocent. I. *in epistola* 9. & ex pluribus aliis juribus contentis *in tit. de sponsa duorum*, & apud Gratianum 4. q. 3. *cap. an non*, & ex primæva institutione Dei, de *Genes.* 2. *Quamobrem relinquet homo patrem & erunt duo in carne una:* ex quo loco notant *suum; & matrem suam, & adhærebit uxori suæ*, omnes illa verba: *adhærebit uxori suæ*, & etiam illa, *Et erunt duo in carne una*, quæ polygamiam excludunt: & *ex cap.* 19. *Matth.* ubi interrogatus Jesus à discipulis, licita esset uxoris repudiatio, respondet quod non, & adducit supra
19 dictum locum Genesis.

Et cum Judæi instarent Moysem permisisse libellum repudii, respondit Christus, *Ad duritiam cordis vestri permisit Moyses vobis dimittere uxores vestras, ab initio autem non fuit sic*, & ex illo Paul. *ad Corinth. epistola* 1. *cap.* 7. ibi: *Unusquisque habeat uxorem suam*, & ex aliis quam plurimis locis, de quibus apud Bellarm. & Valent. *su-*
20 *pra.*

Et quia de hoc puncto tractant infiniti, quos refert, & sequitur Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 80 *& ibi* ex vers. *caterum*, & posterum Ægidius Coninck *de Sacram. tom.* 2 *disp.* 26. *dubio* 5. *num.* 15. Menochius *de arbitrariis Judic. casu* 420. *ex num.* 46. Ledesma *de matrim. q.* 65. *art.* 1 *conclus.* 3. Cæsar Carena *de offic. Inquisit. p.* 2. *tit.* 5. *de polygamia* §. 1. distinguentes inter jus naturale primævum, & secundarium, quo prohibita fuit polygamia, de quo latissime *in dicto c. gaudemus de divortiis*, & aliqua dixerim *infra sub cap. litteras de restit. spol.* ideò nunc juxta locum in principio adductum dices sententiam illorum, qui existimarunt bigamiam, inducere irregularitatem ad ordines jure Divino, intelligi tantum de hoc ultimo modo quando quis insimul duas habet uxores, non si successivè, tunc enim solum adest irregularitas jure positivo Ecclesiastico stabilita propter causas in hoc dubio positas, & quas retuli *sub Rub. hic*, & docet Pontifex *in dicto cap. debitum hoc tit.*

Etenim etsi DD. soleant involvere bigamiam 21
digamiam, & polygamiam; sic ut sub tractatu polygamiæ, & de bigamia agant, aut è contra. Tamen quia inter impedimenta matrimonii impedientia, & dirimentia annumeratur ligaminis impedimentum, quod vocatur polygamia; sic ut vocata, quando quis ducit duas, aut plures uxores, omnibus viventibus. Bigamia tamen quando prima mortua successivè, viduus alteram ducit, ut in toto tit. de secundis nuptiis, & in hoc nostro tit. ideò rectè manet explicatus prædictus locus Pauli juxta impedimentum ligaminis & polygamiæ, & juxta differentiam, quam communiter constituunt relati DD. inter polygamiam, & bigamiam, de qua etiam Ægidius Trullench. *de Sacram. lib.* 7. *cap.* 19. *dubio* 14. *in princ.* Basilius Pontius *de matrimonio lib.* 7. *cap.* 47. Leander *de Sacram. tract.* 19. *disp.* 18. *quæst.* 1. Magister *sent. in* 4. *distinctione* 28. & cum eo omnes scholastici.

Ad secundam quæstionis partem, an ad con- 22
trahendam bigamiam requiratur quod utrumque matrimonium sit consummatum, seu sufficiant sponsalia? Et licet nonnulli existimaverint per matrimonium ratum, contrahi bigamiam, ut existimavit Magister sententiarum *in* 4. *dist.* 27. & Rosella verbo *Bigamia num.* 2. Montagna *tract. de irregul. quæst.* 4. *num.* 1. *& quæst.* 6 *num* 7. ubi ajunt professum ineuntem matrimonium, neque illum consummantem, effici irregularem, quia textus *in cap. quotquot* 27. *quæst.* 6. sola voti transgressio considerat quæ in matrimonio consummato etiam reperitur, ut supponit Anton. *in cap. qui Clerici numer.* 6. ubi dicit tunc posse Episcopum dispensare in ea bigamia similitudinaria, & ex aliis.

At dicendum est in quavis specie bigamiæ 23
nullam irregularitatem contrahi quæcumque matrimonia ineantur, & cum fœmina cujusvis status, nisi carnalis commixtio in illis matrimoniis intercedat, ut expresse definitur *in dict. cap. debitum hoc tit. de contrahente duo matrimonia, vel cum vidua*, ubi similiter decernitur contrahentem cum vidua à priori viro non cognita, minimè esse irregularem, quamvis cum illa consummet, nec similiter si contrahat cum vidua à priori viro cognita, vel qualitercumque corrupta, si cum illa culpam non habeat ea quidem ratione, quod matrimonium copula non consummatum minimé sufficiat ad significandum matrimonium Christi cum Ecclesia per incarnationis mysterium contractum, nec vir ille dicatur carnem suam in plures dejecisse; ac proinde ejusmodi matrimonium qualitercumque contractum sufficiens non esse & aptum ad tollendam perfectam Sacramentalem matrimonii significationem, ut patet etiam ex *c. fin.* 34. *dist.* quod est ex Gelasio Papa: & cum hac

genera

generalitate docent D. Thom. *in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. q. 1. ad 3. & ibi* Palud. *quæst. 4. art. 2.* Covar. *in clem. si furiosus de homicid. p. 1. §. 1. n. 2.* vers. *primum*, Thomas Sanchez *de matrim. lib. 7. dicta quæst. 83. ex n. 4.* cum Villadiego, *Candelabro aureo*, Palacios, Patr. Soto, Sylvester, Armilla, Tabiena, Toleto, Petro Ledesma, & aliis, quibus addo Pellizar. *de irregul. quæst.* 30. Gibalin. *c. 3. quæst. 4. n. 4.* Leander *dict. tr. 2. disputat. 6. quæst.* 10.

24 Et confirmatur ex doctrina eorum; quia matrimonii non consummati Sacramentum solum significat unionem verbi cum Ecclesia per charitatem, & gratiam, aliter vero per consummatum, ut dictum est: quare Magister *sent. dicta dist.* 27. ab omnibus reprobatur per textum *in dicto cap. debitum*, ut dicit Sanchez *supra num.* 5. ubi ait, nec similiter audiendos esse Rosellam, & Montcygnam; quia etsi *in dict. cap. quotquot*, non fiat mentio copulæ; fit tamen in aliis textibus proximè relatis, quibus petitur copula ad bigamiam contrahendam, ut docent Anton. *in cap. nuper num. 7. hoc tit.* Abbas *num.* 3. Tabiena verbo *Bigamia quæst. 3. fin.* Palazios *in 4. dist. 7. disp. 4. col. 6:* & similiter videntur tenere alii DD. explicantes casum bigamiæ similitudinariæ, quam ordine sacro, aut professione ligatus matrimonio iniens incurrit ajunt, *Si matrimonium ineat, & consummet*; inter quos Richardus *in 4. dist. 27. art. 4. quæst. 1. corp.* & *ibi* Paludan. *quæst. 4. art. 2. num.* 12. Astensis 2. *p. summa lib. 6. tit. 7. art, unico quæst.* 2. Navar. *in man. cap. 27. n.* 195. Anton. Chucus *lib. 4. instit. moral. tit. 21. n. 160. & 167.* Toledo *lib. 1. sum. cap. 26. n. 7.* Valentia *4. p. disp. 7. quæst. 19. puncto 3. in 1. specie irregul* Sa verbo *irregularitas ex bigamia*, idem Thomas Sanchez *dict. n. 5. in fine*, cum Vivaldo, Philiarco, Petro Ledesma, Graffis, Ludovico Lopez, & alii illico referendi.

25 Et sic evenit, ut multiplicata sponsalia, etiam cum copula subsequuta non inducant irregularitatem, quia quemadmodum matrimonium ratum & non consummatum non significat eam unionem Christi cum Ecclesia per incarnationem, nec è contra per sponsalia de futuro significetur, etiam si copula intercedat quia per illa sponsalia *quantumvis* repetita, quæ adhuc matrimonium non sunt, non deficit, illa repetens à vera significatione Sacramenti; & sic nec fit bigamus, nec fiat irregularis, ut docent Valentia *in 4. disput. 7. & 19. punct. 5. col.* 1437. Bonacin. *de irregul. disp. 7. quæst. 2. punct. 5. num. 6.* Leander *supra q.* 9. Barbosa *in pastoral. alleg. 49. p. 2. n.* 13. cum D. Bonacina, ubi etiam docet quod multiplicitas matrimonii rati, nondum consummati non inducit Bigamiam.

26 Quare DD. docent per textum *in dicto cap. debitum* in vers. *sed minimè cognitam*, quod bigamus non fit, ac per consequens Sacerdos fieri non prohibeatur ille, qui mulierem ab alio viro ductam, sed minime cognitam duxit uxorem, ut Sayrus *de cens. lib. 6. cap. 4. n. 9. 13. & 16.* Sanchez *de matr. lib. 2. disp. 13. n. 1. & supra dict. lib. 7. disp. 83. n. 4.* Campanill. *in divers. juris canon. Rub. 11. cap. 6. n.* 15. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 85. in fine*, Bellet. *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de disciplina Clericali §. 6. num.* 25. † Et quod bigamia non contrahatur ex solo matrimonio cum vidua, sed requiratur copula, & consummatio docent Covar. *supra in dict. clem. si furiosus p. 1. §. 2. n.* 2. Majolus *de irregul. lib. c.* 32. Frat. Barth. de Bechis *in praxi observanda in admit. ad relig. statum novitiis disp. 5. dub. 3 n.* Rota apud Farinac *decis. 519. n. 5. p 2 recent.* ubi quo modo prohibetur copula, Barbosa *in dict. cap debitum num.* 2. † Et idem *in pastorali p. 2. alleg. 49.* 28
n. 13. confirmare videtur, dum dicit bigamum non esse qui dicit uxorem, eam, quæ contraxerit matrimonium cum altero morte prævento, ante illius consummationem *ex dicto cap. ultim. 34 dist*

Ad tertium quæstionis partem an requiratur ad 29
bigamiam seminis emissio intra vas mulieris, & quod mulier etiam seminet? Et quia latè disputat ad utramque partem idem Thomas Sanchez *dict. lib. 7. disp. 38. num.* 6. referens partem negativam ex Angelo, Tabiena, Armilla, Paludano, quos sequitur Henriquez *lib. 11. de matr. cap. 15. num.* 3. Vivald. Avila, Palazios, & alii, quos refert Leander *de irregul. tr. 2. disp. 6. quæst. 6. &* 7. quia per hanc copulam, vasisque penetrationem, præsumit Ecclesia seminis emissionem, & perfectam consummationem matrimonii; & quod deficiat Sacramenti significatio quoad externa, & ex aliis pluribus fundamentis. † Tamen requiri 30
immissionem seminis, ut irregularitas contrahatur bigamiæ; non enim dicitur consummatum matrimonium sola vasis penetratione, etiam virili membro facta, nec dicitur matrimonium consummatum, ut dictum est, nec representat unionem, aut matrimonium Christi cum Ecclesia per incarnationem, ut docent Sanchez cum infinitis, Leander cum Ægidio Hurtado, Gibalino, Cornejo, Villalobos, Pellizar. dicentibus etiam seminationem mulieris non requiri per consummando matrimonio, nec ad concursum generationis, de quo alibi.

QUÆST. II.

An qui ante Baptismum duas habuit uxores legitimas, & cum utraque consummavit, sit Bigamus maneatque irregularis post Baptismum? An qui contrahit duo matrimonia, sed utrumque invalidum sit Bigamus? Et quid si duo consummat matrimonia, alterum quidem irritum? Et an bigamia cadat super infidelem pro tempore infidelitatis? Et an monogamia fuisset in honore apud gentiles?

SUMMARIUM.

1 *Sanct. Augustinus, & S. Hieronymus inter se contrarii in materia Bigamiæ, & numeris sequentibus explicantur. Bigamus juxta Hieronymum non efficitur, qui ante Baptismum in infidelitate plures duxit uxores*, n. 2. 3. & 4.

2. Canon. 17. Apostolorum relatus in cap. 1. dist. 33.

3 *Bigamia non est impedimentum naturale ad ordines, & qualiter canonicum*, ex n. 6. *in fundamento videtur esse naturale, ut* n. 12.

4. *Baptismo*

4 *Baptismo solutum apparet quidquid in veteri homine gestum est, sed non bigamia in infidelitate contracta*, n. 8. 9. *explicantur*, n. 13. 14. & 15.

5 *Judaus effectus Christianus non punitur de delictis ante Baptismum commissis,*

6 *Bigamia impedimentum non induxit Ecclesia ad ordines suscipiendos, in alicujus delicti pœnam, ut ea per Baptismum una cum delicto remittatur; sed quia id matrimonium non est aptum ad significandum Christi conjunctionem cum Ecclesia.*

7 *Corrupta ante Baptismum, non consecratur post illum, instar Virginum*, numero 8.

9 *Culpa lavacro tollitur, sed non lex.*

10 *Bigamus dicitur qui ante Baptismum habuit unam uxorem, post Baptismum alteram.*

11 *Factum ex duplici matrimonio provenit à lege natura.*

12 *Consanguinitas in secundo, & ulterioribus gradibus, est quia naturale in se; etsi in quantum obstat matrimonium, sit quid Ecclesiasticum.*

13 *Baptismus, etsi remittat infamiam, & irregularitatem, non tamen remittit inducta ex defectu Sacramenti*, & n. 24.

14 *Baptismi effectus quatuor, anima ablutio gratia infusio &c.*

16 *Bigamiam non incurrit ex duobus matrimoniis invalidis, aut uno invalido ex defectu significationis, etsi incurratur irregularitas ex delicto, ut* à n. 17.

19 Cap. ouper hoc tit. ex num. 16. & num. 21. in fine.

20 Canon. 18. Apostolor. & n. 16.

21 Glossa in cap. 2. hoc tit.

22 *Bigamia non cedit super infidelem, pro illo tempore, quo est in infidelitate, nisi adveniente Baptismo*, n. 23.

24 *Baptismo peccata remittuntur non uxorum numerus aboletur.*

25 *Monogamia etiam apud Ethnicos fuit in magno honore, & multis probatur eorum exemplis.*

26 *Turtur abstinet se à coitu cum secundo.*

27 *Matrimonio uno contenti corona pudicitia fuerunt honorati.*

1 AD primam quæstionis partem, in qua non parum laborant interpretes ad sedandas sententias coutrarias inter D. Augustinum, & S. Hieronym. eo quod iste putarit illa matrimooia ante Baptismum, seu unum illorum, & aliud contractum post Baptismum, non facere bigamum, nec irregularem contraheotem illa per textum *in cap. 1. dist. 26.* ubi refertur ejus epistola relata ad Oceanum, & in epistolam D. Pauli 1. *Timoth.* 3. quæ refertur *in cap. 1. 28. quæst. 3. & epist. 1. ad Titum*: sentit ergo D. Hieronym. dicta matrimonia non imputari ad hanc irregularitatem contrahendam; qund ea jam baptizato non imputentur, quasi novus homo per Baptismum effectus sit, sicut nec stupra, & adulteria ante Baptismum patrata, ei imputantur.

2 Et facit secundo canon. Apostolorum 17. relatum *in cap. 1. dist. 33.* ibi: *Si quis post acceptum baptisma, secundis nuptiis fuerit copulatus, non potest fieri Episcopus, non Præsbyter, non Diaconus,* secus ergo videtur à contrario sensu, quando ante Baptisma, cum ergo infidelis sit incapax ordinis; quid mirum, ut sit etiam incapax prædictæ irregularitatis quæ privationem habilitatis ad ordines suscipieudos importat.

Et confirmatur deinde, quia cum bigamia non 3
sit impedimentum naturale, sed Ecclesiasticum ad ordines, ut dixi *q 1. ex num.* 1. sequitur ut qui ante Baptisma contraxit plura matrimonia non sit irregularis, nec bigamus; quasi non inclusus in dicto impedimento canonico ad ordines. Ex his, & aliis hanc tenent sententiam nonnulli, ac sustinent glossa ordinaria, & Lira 1. *Timoth.* 3. Major. *in 4. dist. 27 quæst. 6. dubio ultim.* Almain. *in 4. dist* 25. q. 1. † Et amplius ex eo; quia quid- 4
quid in veteri homine gestum est in Baptismo, solutum apparet *in cap. deinde 26 dist.* & sentit Abbas *in cap. gaudemus de divortiis*; non enim Baptismus solum confert gratiam; quia deletur peccatum originale, & actuale, verum etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, ut docent D. Thom. *quæst. 69. art. 2* Penzan. Conink. & Nugnus *ibidem*, Bonacina *de Sacram. disp. 2 q. 2. puncto 7. n. 5.*

Ultimo facit; quia Judæus effectus Christia- 5
nus minimè puniri potest delicta ante Baptismum commissis, Farinac. *in praxi crim. p 3. q 98. n. 145.* & citat Barbosa plures *in dicto cap. gaudemus de divortiis num.* 23. quibus addes Ricciul. *de jure personarum extra gremium Eccles. existent. lib 4 tit. 68. num. 17. & in tract. de neophitis cap. 9. num. 26.* & faciunt quæ dixi *supra sub cap. 1. de filiis Præsbyt.* ubi quod professio in religione, tollit irregularitatem contractam ex illegitimitate, & quæ dixi *in c. 16. q. 4. de judic.*

Nihilominus communior, & recentior est sen- 6
tentia, ut ex quo qui infidelitate plura matrimonia contraxit ex Baptismo elevatus, jam est Christianus effectus, maneat obnoxius bigamiæ in capacitate ad ordines, & sic irregularis, ex eo præcipuo fundamento; quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad ordines suscipiendos in alicujus delicti pœnam; ut ea per Baptismum, una cum delicto remittatur; sed quia id matrimonium, non est aptum ad significandum Christi conjunctionem cum Ecclesia: qui defectus æquè invenitur in matrimonio ante Baptismum ac post illum initio. † Sicut ante Baptismum 7
corrupta non consecratur post illum instat virginum, & probant DD. cum S. Augustino *in epistola ad Titum*, & de bono conjugali *cap.* 18. relato *in cap. acutius dicta dist. 26. & in cap fin. 28. q. 3.* & ex S. Ambrosio *lib. 1 de officiis cap fin.* relato *in cap. una dicta dist.* 26. dicentes sic jam definitum ab Innocentio I. *in epistola 2. cap. 5. & epistol 22. cap.* 2. & refertur *in dicto cap. si quis viduam el 1. dist.* 34. referunt ac sequuntur D. Thomas *in 4. dist. 27 q. 1. art 4 & in supplement. ad 3. p. art. q. 66. art 4.* Covar. *in dicta clem. si furiosus p. 1. § 2. n. 5.* Bellet. *disquisit. Cleric. p. 1. tit. de disciplina Cleric. §. 5. num. 48. & §. 5. num. 17.* Fuscus *de visitation. cap. 3. num.* 25. Campanil. *in divers. juris canone Rub. 11. cap. 6. num.* 3. Ricciulus *de jure personar. extra grem Eccles. exist. lib. 2. cap 7. num.* 21. Cardinal: Bellarmin. *de Clericis cap* 24. vers. *contra vero*
† Grisald. *in decis. fidei*, verbo *bigamia decis.* 3. 8
ubi concludit assertionem tenentem contrarium, bigamiam scilicet auferri per Baptismum temerariam esse, quidquid distinguat Henriquez *in summa lib. 14. de irregular. cap. 17. §. 2.*

Et

9 Er confirmant alii DD. quia culpa lavacro tollitur, sed oon lex, at qui oon iterare conjugium legis est præceptum quoad suscipiendos ordines; ergo Baptismus nequit conjugium, legemvè auferre, sed tantum peccata diluere, & sequelas illorum: ita Barbosa *in pastorali alleg.* 49. *num.* 2. in fine, idem videndus *sub dicto cap.* 1. *dist.* 20. ubi & *num.* 4 *in fine*, confirmat ex Abbate, Sylvestro, Covar. & Henriquez ex dicto exemplo corruptæ ante Baptismum, quæ noo recipitur post illum 10 instar virginum. † Qui & colligit *in dicto cap. deinde dicta dist.* 26. cum Villadiego *de irregul. cap.* 16. *in princ.* vocante textum illum optimum, Bigamum etiam esse illum, qui ante Baptismum habuerit unam uxorem, & post Baptismum alteram.

11 Et faciunt rationes sequentes, quia, si Ecclesia statuisset, solos eos posse ad ordines ascendere, qui nunquam fuerunt conjugati, nullus inquam diceret posse infidelem, qui eo tempore infidelitatis matrimonium iniit, post Baptisma susceptum, & mortuariam uxore ad ordines ascendere; quia verificatur hunc fuisse conjugatum optimè legendus Thomas Sanchea *lib.* 7. *de matrim. disp.* 83. *num.* 8. & 9. ubi & alias refert; eo quod factum ex duplici matrimonio provenit à 12 lege naturæ. † Ita ut quemadmodum consanguinitas in secundo, & viterioribus gradibus est quid naturale in se, licet io quantum obstat matrimonio, sit merè quid Ecclesiasticum; ita & in Bigamia reperiatur, quæ licet sit introducta, ut impedimentum ad ordines, sit ex jure Ecclesiastico; at in ratione fundamentali producit quoddam impedimentum naturale: juxta dicta videbis quæ idem Sanchez adducit, *dict. lib.* 7. *disp* 65. *num.* 1. & 2. qui & *dict. quæst.* 93. *num.* 19. satis probat, nec deleri Baptismo esto quo dicta irregularitas procederet ex delicto.

13 Nec obstant fundamenta contraria; quia licet ex communi axioma infamia, & irregularitas omnis per Baptismum tollatur, ut docent Sylvester *in summa*, verbo *Baptismus* 6. q. 2. Bellet. *disquisit. Cleric. dicta p.* 1. *tit. de disciplina Cleric.* §. 5. *num.* 147. & §. 10. *num.* 39. Sayrus *de cons. lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 27. & *cap.* 15. *n.* 10. & *lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 1. Majolus *de irregul lib.* 1. *cap.* 51. *ante num.* 11. vers. *propter dispensationis*, & plures, quos refert, & sequitur D. Ricciul. *de jure personar. extra gremium Ecclesiæ existentum lib.* 2. *cap.* 7. *num* 12. *de effectibus Baptismi*, & *quas maculas auferat*, Suarez *tom.* 1. *de Sacram. quæst.* 69. *art.* 4. *disp.* 26. *sect.* 1. Ægidius Conink *de Sacram.* & *cens. q.* 69. *art.* 1. *cum sequen-* 14 *tibus.* † Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *p. disp.* 156. *cap.* 1. 2. & 3. Carthag. *lib.* 3. *tit.* 43. *observat.* ubi quatuor assignant præcipuos Baptismi effectus, animam abluere ob omni peccato, gratiæ infusionem, & virtutum Theologalium, fidei, spei, & charitatis, & liberare ab omni penè reatu peccatis debito, & etiam aperire januam Regni cœlorum, ut etiam refert Barbosa *in dict. cap. deinde dist.* 26. 15 *num.* 3. † Nihilominus non remittit inducta defectu significationis Sacramenti, ut diximus pro nostra sententia: sic respondet Sanchez *dicta disp.* 83. *lib.* 7. *num. fin.* & alia argumenta facilè diluuntur: nam esto ante Baptismum non contrahatur irregularitas, nec bigamia, quatenus est impedimentum Ecclesiasticum ad ordines, sed sic quatenus est quid naturale: ita ille, & patet ex dictis proximè in vers. & *faciunt.* Et legas Bonacinam *de irregul q.* 2. *puncto* 5. *num.* 13. Reginald. *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 90. & Leander *disp.* 6. *tract.* 2. *q.* 8. cum Filiucio, & Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *q.* 5. *num.* 90 & Ægid. Filiuc. apud ipsum; item. & Avila *p.* 7. *disp.* 8. *dubio* 1. ubi exponit oppositum, consentes; quod prædictus non censeatur bigamus quantum ad dispensationem; quia facilè obtinebit eam.

16 Ad secundam quæstionis partem, an qui contrahit duo matrimonia, sed utrumque invalidum, sit irregularis? Quia hæc quæstio est decidenda per dicta infra de bigamia interpretativa, & similiter quando unum eorum est invalidum *in c. nuper hoc tit.* ideo nunc breviter respondeo, quod licet ex eo cap. videatur pro affirmativa sententia respondendum, cum ibi non incurratur irregularitas ex bigamia propter defectum Sacramenti veri, sed propter affectem, si utrumque sit consummatum, & teneant ita Pichardus, *Palud.* uterque Sotus, Martinus, Petrus, Bartholomæus de Ledesma, Sa, Bellarminus, Valentia, Vega, Llamas, Lopez, quos refert, & sequitur Sanchez *de matrimonio dicto lib.* 7. *disp.* 84. *num.* 3. ubi de utroque casu loquitur cum aliis infinitis etiam ex juris peritis *in dicto cap. nuper*, ut Innocent. Hostiensis, Gofredus, & cum pluribus Theologis, & Summistis; eo quod similis affectus cum opere subsequuto reperitur in dictis duobus bigamæ modis; & ait ibi in Principio, neutrum modum inveniri expressum in jure, & accedere videntur Suarez *de cens. dis.* 49. *sect.* 2. *num.* 11. Bonacina *disp.* 7. *q* 2. *puncto* 5. *num.* 2. vers. *respondeo* Filiucius *tract.* 19. *cap.* 4 *num.* 194. Castrus Palaus *disp.* 6 *puncto* 6. *n.* 10 Conrejo *disp.* 10. *dubio* 2. *q.* 2. Sayrus *lib* 6. *cap* 4. *n.* 7. Navarrus *in cap.* 27. *n.* 105. Majol. *cap.* 33. *num.* Campanil. *in divers. Juris Canon. Rub.* 11. *cap* 6. *num.* 9 Joannes Machado *de perfecto Confess. lib* 1. *p.* 3. *tract.* 7. *docum.* 3. *num.* 11. & noster Doctus Collega D.D. Didacus Franmiera *de polygamia quæst.* 3. & 4. *num.* 13. Barbosa *in pastorali alleg.* 49. *p.* 2. *num.* 11. & alii plures ab istis lati. 17 † Tamen, adhuc in hoc casu contraria sententia est probabilior ex sequentibus fundamentis contra communem Doctorum.

18 Primo quia cum dispositum sit jure canonico, ut nulla detur irregularitas, nisi sit expressa in jure *ex cap. is cui de sent. excommunic lib.* 6 cum aliis, & in casibus, de quibus loquimur, Thom. Sanchez, & alii ita fatentur; sequitur ut nulla sit irregularitas, nec interpretativa, nec similitudinaria; non enim in relatis speciebus deficit Sacramenti vera significatio, cum nullum ex illis matrimoniis sit Sacramentum, nec legitimus contractus quoad primum casum; quando utrumque matrimonium fuit nullum: & ita docent Henriquez *lib.* 12. *cap* 6. *num.* 9. ubi cum Joanne Andrea & aliis, Avila *de cens. p.* 7. *disp* 8. *dubio* 1 & 2 Hurtado *de irregul. disp.* 2. *dif.* 13. *num.* 41. Ægidius *disput.* 18. *dubio* 11. *num.* 101. Diana *p.* 4. *res.* 38. *tr.* 2. Luysius *de censuris lib.* 9. *disp.* 70. *dubio* 1. Joseph. Gibalinus *tract. de irregul. cap.* 3. *q.* 4. *num.* 16. Pellizarius, qui ita sequi videntur *tom.* 2. *tract.* 7. *cap* 5. *sect.* 2. *q.* 33. *num.* 87 Leander *tract.* 2. *de irregul. disp.* 6. *q.* 10. Joannes Præposit. *in* 3. *p. q.* 5. *de irregul. dub.* 7. *n.* 135.

19 Nec obstat textus *in dicto cap. nuper*; quia cum ibi solùm agatur de bigamia similitudinaria Clerici, quæ est ex delicto, ut ibi dicemus, sequitur ibi non ex bigamia, sed ex delicto oriri irregularitatem, & hoc respectu Clerici; at hic agimus de laico ita nulliter contrahente, ad

quem

quem regula dicti cap. non debet extendi, etsi extendatur, erit tantum propter irregularitatem ex delicto contractam, non propter bigamiam.

20 † Nec obstat Canon. 18. Apostulorum, ubi qui duas sorores, aut neptem suam acceperit, expressè rejicitur à Clero, quia ibi non rejicitur à statu Clericali propter defectum Sacramenti, qui in eo conjugio duarum sororum reperiatur, sed propter incestuosum conjugium in cujus criminis pœnam, fuit impolita irregularitas quæ non est in specie bigamiæ.

21 Unde propter eandem rationem, etsi in secundo casu affirmet dari irregularitatem ex bigamia glossa *in cap. 2. hic*, veth. *in bigamis*, Speculator *tit. de dispens. §. juxta n. 6.* vers. *& scias*, Gosfredus *in summ. hoc tit. lib. 6.* Joan. Andreas *n. 1.* Ancharran. *n. 5.* Domin. 5. Anton, *in dict. cap. nuper n. 8.* Abbas *num. 4* Cardin. *ad fin. Theologi cum D. Thoma in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. q. 1. in corp.* inter quos Durand. Palud. Majoris Ricardus Bellarmin. Valentia, Henriquez, & cum infinitis aliis Sanchez *dicto lib. 7. disp. 84. sub n. 3.* in vers. *posteriorem.* At verò relati DD. secundæ sententiæ, inter quos Ægiptius, Hurtadus, Joannes Præpositus, Gibalmus, & Leander *q. 11.* negativam sententiam docent; quia non est cur detur hic irregularitas bigamiæ in jure non expressa, etsi illa detur ex delicto propter affectum ad aliud matrimonium nullum. Et si volueris hanc corroborare sententiam adjicies plura fundamenta, quæ congerit Suárez *dict. sect. 2. disp. 49. ex n. 5.* ubi latè loquitur respondens ad textum *in dicto cap. nuper, & ibi ex num. 1.* & de dicto secundo casu quando unum fuit matrimonium validum, aliud verò invalidum; etsi consummatum. Et hæc sententia in utroque prædicto casu videtur dictare à ratione similitudinariæ bigamiæ, de qua *in dict. c. nuper* latè loquimur.

22 Ad tertiam quæstionis partem, an bigamia cadat super infidelem pro tempore infidelitatis? At quia hæc difficultas vanit resolvenda ex dictis in hac quæstione vers. *ad primam*; ideò licet Suarez relatus à Barhosa *in pastorali dicta alleg. 49. num. 3.* dicat ut non sit irregularis pro illo quidem tempore; quia infidelis non est subditus Ecclesiæ nec obligetur legibus ab ea impolitis super bigamia incurrenda; & ita videatur fatendum pro tali tempore.

23 Tamen si contingat, ut ibi diximus, quod ille infidelis baptizetur, jam tunc illud duplex, aut unum matrimonium contractum in infidelitate, erit ei impedimento, ut ibi diximus ad ordines recipiendos, eo quod id matrimonium non est aptum ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia cum talis defectus æquè inveniatur in matrimonio ante Baptismū, ac post illum initū.

24 Et confirmantur ultra adducta *supra in dicto n. 1.* ex Innocent. *in epistola 22.* ubi pro inconvenienti infert quod plura matrimonia ante Baptismum contracta, postea non computentur, ut plura; qui & in altero loco concludit, *In Baptismo peccata dimittuntur, non uxorum numerus abolетur*, & infra: *Nullus ergo contra Apostolum tale aliquid sentiat, nec admittat, sed fideliter intelligat unius uxoris virum, sive ante Baptismum esse nominatum, sive post Baptismum*, & clarissime in *epist. 1. cap. 5.* ait: *Eum esse irregularem post Baptismum, qui ante Baptismum viduam duxit uxorem*, & c 6 generaliter statuit, ne is, qui secundam uxorem duxit Clericus fiat, & *infra*, inquit: *Si ab aliquibus existimatur ante Baptismum si fortè quis acceperit uxorem, & eam de sæculo recedente, alteram duxerit in Baptismo esse dimissum satis errat à regula*: etenim D. Suarez benè agens *dict. disp. 49.* fundamentis contrariis satisfaciens *ex n. 12. 13. & 14.* concludit sic tenendum, cum potuerit Ecclesia in hunc modum comprehendere, ut impeditos ad ordines, etiam post Baptismum susceptum illos, qui ante infidelitate constitutos duplicia matrimonia contraxerunt.

Ad ultimam dicendum est in tanto honore fuisse 25
Monogamiam, ut dixerit Tertullianus, quod apud Ethnicos est maximo honore, ut & virginibus legitimè nubentibus univira pro nuba adhibeatur, etsi auspicis initium est; item in quibusdam solemnibus, & auspiciis, ut prior sit univiræ locus: ita loquitur in exhortatione ad castitatem, ubi etiam dixit: *Certè flaminica nonnisi injuria est: nam dico ipsi Pontifici maximè iterare matrimonia non licet, quod Monogamia gloria est*, & ad uxorem, *Regem sæculi Pontificem maximum rursus nubere nefas est*, cujus rei rationem esse posse ait Anastas. Germon. *de sacror. immun. lib. 2. c. 5. n. 8.* quia uxorum multiplicatio evidentissimum præbet incontinentiæ argumentum, alia scribens ex Cornelio Tacito, *l. de mor Germon.* ubi & ex Tertullino refert exemplis quantam etiam, fœminæ sæculares ob univiratus obstinationem sint famam consequutæ, ut dico, & ex Demostenes, apud Athenienses eorum Regem sacrificulum non potuisse, nisi virginem ducere, ipsamque suæ virginitati magno, solemnique jurejurando coactam fuisse, testimonium perhibere † Nam & Turtur à copula 26
sua fuerit casu intercedente divisa perpetua se abstinentiæ lege constrinxit gratiamque, ut ait Cassiodor. *lib 9 var epist. 33.* conjunctionis † on repetit quam reliquit, fidem servat, dum laudem pudoris ignoret, & moribus studere deprehenditur, quod nuda viduitatis conversatione gloriatur; & sic Valerius Maximus *lib. 2 c. 1.* scribit apud veteres, & quidem Ethnicos eas, † quæ uno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honoratus fuisse, imò ac Gellis *lib. 10. c. 13.* flaminis matrimonium, nisi morte dirimi non esse jus; si qui flamini; ut scribit Anastasius Germonius *supra n. 10. & 12* & in parathlitis ad nostram Rubricam, sine uxore, nec eidem rursus cum secunda uxore Sacerdoti licebat esse; si hæc ita inter gentiles, quando plus inter fideles Christianos debent observari dicta *in Rubr. nostra, & infra in Rubro.*

AD TEXT. IN CAP. I. II. & Penult. hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Pœnitentes publici ordinari prohibentur. Quod si de facto ordinentur recipient characterem*, n. 2. & q. 1. ex n. 7. & 13.

3 *Episcopus poterit dispensare ad ordines minores cum pœnitentibus publicis.*

IN his duobus juribus præcipuè loquemur de bigamia propria & vera; quatenus impedit ad ordines ascendere eos ligatos; & quia *in princ.*

c.in verſ. *Pœnitentes*, Pontifex docet, quod publicè pœnitentes noo ſunt ordinandi, etiam ſolemni pœniteotia peracta; eo quod infamia laborent, ut etiam diximus de pœnitentiatis in officio Sanctæ inquiſitionis, *ſupra ſub Rub. de temporib. ord. & de ætate ordinandor.* & *alibi*, & iſte caſus oon pertineat ad impedimentum bigamiæ, de quo hic loquimor.

2 Ideo ad ibi dicta requires in locis proximè adductis, & de iſtis Barboſa, *hic ex n.* 3. *& in paſtorali p.* 2. *alleg.* 43. qui cum Campanillo, Maxio Alterio, Salcedo, Majolo, & aliis dicit quod, ſi de facto ordinentur recipient Characterem, & patet quidem ex rationibus, & fundamentis adductis, *ſupra ſub. Rubr. de Sacramentis non iterandis.*

8 Item addunt relati, ut data neceſſitate, poſſit quidem Epiſcopus diſpenſare cum iſtis ad ordines minores vel propter Eccleſiæ utilitatem. Et *in dicto cap.* 2. hic multa adjiciuntur de pœnis, quibus ordinantes bigamos, ſunt plectendi, & qua de cauſa ſit cum illis diſpenſandum; item & de diſpenſatione cum Bigamis, &c.

QUÆST. I.

Quare bigami exiſtimentur mariti repudiatarum uxorum, cum pateat nullum poſſe propriam legitimam uxorem repudiare? Et quare vero Bigamia dicatur illa; quæ ex duobus matrimoniis oritur ſucceſſivè contractum ſecundùm, mortuâ primâ uxore, cum hic nullus detur ſubſtantialis defectus ex parte Sacramenti in ſecundo matrimonio; & è contra videamus pœnitentiam jure imponendam propter ſecundas nuptias? Et an ad Bigamiam veram contrahendam ſufficiat duplex matrimonium exterius contractum, & conſummatum, quando contingit alterum eorum invalidum eſſe?

SUMMARIUM.

1 *Repudiatarum uxorum, id eſt ob cauſam fornicationis ſeparatæ mulieres intelliguntur,* n. 4. & n, 14.

2 *Repudium lege antiqua permiſſum, reprobatum eſt.*

3 *Repudiata mulier poteſt intelligi, quæ jam cognitæ. propter conſanguinitatem, vel aliam legitimam cauſam dimittitur.*

5 *Bigamus dicitur qui repudiatam ab alio uxorem, cognitam in uxorem; de facto ducit,* n. 6 & 7.

6 *Mulier ejecta dicitur quæ cum à viro vivente rejicitur.*

8 Cap. de his 31, q. 1. n. 11. 12. 13. & 14.

9 *Bigamus dicitur qui ſecundas nuptias contraxit poſt mortem prioris conjugis, & utraſque conſummavit,* n. 10.

10 *Nuptiarum ſecundarum defectus; etſi non ſit contra ſubſtantialem ſignificationem Sacramenti; eſt tamen contra, vel potius præter ejus perfectionem.*

13 Cap. 7. Concilii Neocesarea.

14 *Nuptias ſecundas contrahentes, quando pœnitentia plecterentur.*

15 *Bigamia vera non contrahitur ex duplici matrimonio, altero eorum invalido, ſed tantùm interpretativa.*

16 *Irregularitas interpretativæ Bigamiæ, & non vera, contrahitur ex duplici matrimonio, altero nullo.*

Licet verba *cap.* 1. hic ibi, *vel repudiatarum mariti*, communiter exponant DD. antiqui, inter quos Abbas, & Ægidus, Bellamera *n.* 1. ideſt ob cauſam fornicationis ſeparatarũ, & diviſarum; Juxta textum *in cap. ſi quis viduam diſt.* 50. † Et quia repudium lege antiqua permiſſum jam eſt reprobatum, *in cap. gaudemus de divortiis*, lege divina, & humana, ut *ibi*, latiſſimè dicimus; interim videndus cum infinitis Thomas Sanchez *lib.* 10. *de matrim. diſp.* 1. † Et ſic quod repudiata in textu noſtro dici poſſet, qui jam cognita propter conſanguinitatem, vel aliam legitimam cauſam dimittitur ex ſententia Petr. quem refert Ægidius, & Panormit. quem refert etiam Suarez referendus; nihilominus cum poſita ſint, *in tit. de bigamis*, & Canones faciant mentionem, non ſolum de bigamis, ſed & de polygamis, de quibus *in q.* 1 *noſtra Rubrica*, & verba dicta in rigore ſumpta, poſſint adaptari ad matrimonium contractum cum repudiata uxore alterius legitima: † Ideo potuit benè Pontifiex loqui de bigamia in hoc caſu contracta, quæ licet vera non ſit, ſed potius polygamia, aut bigamia interpretativa, de qua latè loquimur, *in c.* 3. *hoc tit.* ſic ut quemadmodum illam incurrit, qui aliam quocumque modo corruptam ducit, vel qui viduam à proprio viro cognitam, etiam invalidè ducit; ita ſimiliter quiſquis repudiatam de facto duceret, etſi invalidè, quin in ſenſu exiſtimo prædicta noſtri textus verba non alienari à communi eorum ſenſu. 1 2 3 4

5 Unde ad primam difficultatis partem reſpondendo dico, quod ſive loquamur de lege antiqua judæorum permittente repudium juxta quatuor dicendi modos Thomæ Sanchez *d. q.* 1. *ex n.* 4. ſive inter gentiles, & infideles, optimè deciſum à Pontifice *hic* bigamiam in prædicto caſu contrahi; quia ſicut *in q.* 2. *à n.* 1. *Rubricæ* & *ibi* in verſ. *ad ultimam*, bigamia contrahitur ab infideli binas nuptias contrahente modo *ibi* dicto; ſic & in caſu repudiatæ uxoris alterius; quia ille ſecundus maritus quantùvis nulliter contrahat quantum in ſe fuit, illam ducit, quæ jam cum alio legitime eſt uxorata carnem quæ diviſerit eſto repudiata fuerit, etſi de facto à marito exiſtimante ei licere, vel divortiata tantùm ob fornicationis cauſam; qui modus exponendi non videtur alienus aſſenſu dictorum verborum.

6 Sed quia verba hic relata, *repudiatarum mariti*, explicat latè Suarez *de cenſur. diſp.* 49. *ſect.* 2. *n.* 6. *& ſect.* 2. *ex n.* 10. dicens hic non contrahi veram bigamiam, ſed interpretativam, per *dict. cap. ſi quis viduam diſt.* 5. *c. maritum* 33. *diſt.* ibi, *qui viduam, aut repudiatam*, ubi conſtat loqui de dimiſſa ab alio vivente, *in cap. ſi quis viduam* 34. *diſt.* ibi, *ſi quis viduam, aut ejectam*, acceperit & *in cap. vidua*, declaretur ejectam vocari, quæ à marito vivente rejicitur, ſupponendo hujuſmodi repudiatam cognitam eſſe à ſuo marito; & ſic quod hæc Bigamia duplici titulo poſſit contrahi; vel quia tale matrimonium contractum eſt cum corrupta ab alio; vel quia tale matrimonium com-

comparatur matrimonio cum vidua; qui talis fœmina bis matrimonium contrahit.

7 Verum quia Navarrus *consf.* 1. *hoc tit.* & *in manuali cap.* 27. *num.* 195 ait per unicum matrimonium cum corrupta non contrahi bigamiam interpretativam, de quo *infra q.* 2. *vers. ad secundam*, nisi matrimonium validum sit? & quia matrimonium cum repudiata à vero marito primo, nullum semper fuerit in omni lege ex *dicto cap. gaudemus de divortiis*; eo quod numquam arbitratum sit aliquando fuisse toleratum. Tamen negari non posse, concludit Suarez latè *ibi num.* 12. & 13. adducta de recta non statuisse prædictam bigamiam, quia tale matrimonium in Ecclesia permitteretur, sed quia non erant de futuri quidem facto repudiata ab aliis duceretur.

8 Ad secundam quæstionis partem videtur dicendum, ut nulla bigamia incurratur ex eo quod vir, qui cum una contraxit, ea mortua, secundo cum alia contrahat, eum secundæ nuptiæ de jure nostro Canonico præmissæ sint in toto tit. *infra de secundis nuptiis*, ubi latissimè loquimur; indeque nullus incurratur substantialis defectus cur talis bigamia procedat contra Sacramenti significationem; & tunc magis dubia redditur resolutio, si incidamus in decisionem textus *in cap. de his* 31. *quæst.* 1. ubi pœnitentiam imponendam esse deprehenditur propter secundas nuptias, ac si illæ essent illicitæ.

9 Nihilominus ex dictis *in dicta Rub.* nostra constat propriissime juxta textus nostros *in cap.* 1. & 2. bigamum dici, secundas nuptias contraxit post mortem prioris, conjugis, & utrasque consumavit; quia hæc iterata susceptio matrimonii vocatur defectus Sacramenti, non quia talis Sacramenti secunda susceptio peccaminosa sit, cum certum de fide sit tale matrimonium per se honestum, ac licitum esse, ut supponitur cum D. Thoma, & aliis Theologis *in* 4. *dist.* 42. & cum Canonistis, *in dicto tit. de secundis nuptiis*, & *in cap. aperiant cum sequentibus* 31. *quæst.* 1. & Concilio Cartagin. 4. *c.* 1. sed quia tale matrimonium non est ita accommodatum ad perfectam illius Sacramenti significationem, ut sub dicta Rubrica exposuimus.

10 Unde fit ut non obstent difficultates propositæ in nostro *vers. ad secundam*. Nec prima, quia licet defectus ille non sit contra substantialem Sacramenti significationem negari non potest, quin sit contra, vel potius præter ejus perfectionem; quia quamvis matrimonium sæpius contrahatur, numquam significatur conjunctio Christi cum pluribus Ecclesiis, seu sponsis, cum illa duo matrimonia inter se non conjungantur ad illam significationem reddendam, sed unum quodque per se significet conjunctionem unius cum una, & unicuique eorum per se considerato, accidentaria sit alterius significatio, nec propterea ibi ulla intercidat falsitas, irreverentia Sacramenti, quæ ad culpam sufficiat, ut DD. dicunt; solum ergo ex parte subjecti consideratur à jure quidam defectus in significatione; quia talis vir vere, & in reipsa non unus, unius, ut dicitur, *infra in cap. debitum hoc tit.*

11 Non difficultas ex *dicto cap. de his* 31. *q.* 1 quæ non minimum torquet interpretum ingenia; qua de causa glossa, *ibi*, caput illud putat intelligendum de secundis nuptiis contractis, vivente primo conjuge; & idem videtur habere glossa *in cap. si quis* 32. *q.* 6. ubi in eodem sensu accipi videntur verba ibi: *si quis fuerit multis nuptiis Copulatus, pœnitentiam agat*; quam expositionem sequitur Turrecremata cum aliis, sed Suarez *de censuris disp.* 48. *sect.* 1. *sub num.* 3. ait in hoc sensu textum illum non facere ad rem præsentem; & quod si probabilis expositio; quia hoc videntur significare verba ibi, *qui frequenter uxores ducunt*, ubi in originali, scilicet Concilii Neocesar *cap.* 3. alia translatio habet ibi: *de his, qui in plurima matrimonium incidunt, tempus quidem constitutum est, sed conversio, & pœnitentia eorum tempus contrahit*, uni aperte ait videri esse sermonem de pluribus matrimoniis peccaminosè contractis, & de hoc dicit Suarez *dicto num.* 3. *in fine*, juxta hanc expositionem dicendum esse etiam illum, qui secundas nuptias contrahit, vivente prima conjuge, appellatum esse bigamum: iterum idem Suarez *ibi sect.* 1. *sub n.* 6.

Verum prædictæ expositioni obstat, quia ubi in secunda parte illius textus prohibetur adesse convivio secundarum nuptiarum, textus græcus ejusdem concilii expresse facit mentionem bigamiæ; idem Suarez responderi posse, ait, caput illud compositum esse ex duobus Capitibus Neocesariensi, tertio scilicet, & septimo; ideoque in illis duabus partibus posse sermonem esse de secundis nuptiis in diverso sensu. 12

Sed quia huic expositioni non parum urget, *cap.* 7. dicti Concilii Neocesariensis quod est pars 2. textus *dict. cap.* in decreto, juxta verba Græca aperte dicatur bigamiam petere pœnitentiam; quod idem est, ac esse pœnitentia dignum; ideoque Præsbyterum non debere suum consensum talibus nuptiis præbere per præsentiam suam; imo & quia in secundo matrimonio videtur esse minor reverentia, & quasi quædam indecentia, ad quam significandam consueverit Ecclesia negare his secundis nuptiis solemnitatem illam publicæ benedictionis, ut tradunt Theologi locis citatis, & summistæ verb. *nuptiæ*, aperteque colligitur ex *c.* 1. & *cap. vir. dict. tit. de secundis nupt.* † Obj id possumus dicere etiam, si sermo fit de secundis nuptiis legitimè contractis, post mortem prioris conjugis propter illas tamen pœnitentiam fuisse solitam imponi, non propter culpam, quæ necessario infit, sed propter aliqualem incontinentiam, quæ præsumitur, & propter aliorum exemplum, eo, vel maxime, ut expendit Suarez *dicto n.* 3. *in fine*, quod concilium illud provinciale est, & non constet morem illum imponendi pœnitentias propter secundas nuptias legitimas ab Ecclesia Romana unquam fuisse acceptatum. Ex his quidem expositiones esse juxta omnia nostri *cap.* 1. verba, non inepte poterit intelligi, ubi fit sermo de digamo, de marito repudiatæ, & de pœnitentibus; quia sic ut communis intelligit, & ego etiam verba ibi, *ut digami* (pœnitentes) *vel repudiatarum mariti ad sacerdotium non ascendent* sermo fit de publicè pœnitentibus; aliis de causis; & infamia notatis, juxta textus *in cap. ex pœnitentibus dist.* 50. *cap. quicumque, cap. si ille cap. non confidas, cap. canones, cap. confirmandum, cap. illud ibi*, & *c. fin. dist.* 50. *cap. nullus cap. pœnitentes* 35. *dist* ubi cum infinitis Barbosa *in dict. c. ex pœnitentibus n.* 12. & 3. & *in textu hic n.* 3. & 4. item *in pastorali alleg.* 43. *n.* 67. & 8. sed quia illa verba sub *tit. de bigamis* inserta sunt non sine causa dictos intellectus placere posse DD. qui sic excogitant pronuntiabunt. 13 14

Ad tertiam quæstionis partem ad veram bigamiam contrahendam, sufficiat duplex matrimonium exterius contractum, & consummatum quando 15

quando contingit alterum eorum invalidum esse; quia solent aliqui DD. de hac dubio disputare agentes de vera bigamia; ideò de illa nunc agendum duxi, etsi revera proprius pertineret ad bigamiam interpretativam, de qua, & quibus modis contingat dico *infra in cap. nuper hoc tit.* & in puncto nostri dubii dicendum est hanc bigamiam non esse veram, cum ad hanc, ut dixi in Rubrica, omnes requirant duplex matrimonium, verum, & validum, ut *ibi* dixi, & colligitur ex *dicto cap. nuper*. ibi *Licet in veritate bigami non existant*, quidem scilicet plures uxores habentes simul: ita Suarez *de censuris disp. 49. sect. 1. n. 5.* idem à fortiori dici posse scribens de habentibus plures successivè, alteram tamen non verè, quia tunc revera non iteratur Sacramentum, nec fit defectus in significatione; & sic nec vera bigamia. Non enim ille revera unquam bubuit duas uxores, nec simul, nec successivè.

16 Unde idem Suarez infert, ut si ulterins quæratur an in eo casu contrahatur irregularitas, respondet non contrahi irregularitatem veræ bigamiæ; posse tamen contrahi aliam bigamiæ interpretativæ, de qua dicimus *in dicto cap. nuper*; additque hanc differentiam non multum inter se ad effectum irregularitatis; posse tamen aliquid referet, ponderata rescripti proprietate ad dispensationem obtinendam; vel ad interpretandam potestatem concessam ad dispensandum in irregularitate bigamiæ; juxta quæ latè dico de dispensatione *in cap. 2. hic.*

QUETIO II.

An bigamia incurratur per multiplicem conbinatum, deficienti matrimonio Jure, vel de facto? An Bigamus sit, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta est? Et quid si non recepto semine? Vel quæ integra manens, semen virile receperit, aut extraordinariè, sodomiticivè cognita est? Et an Bigamus verus sit, & nondum uxore cognita, ad alias transivit nuptias, illasque consummavit, si postea coactus ab Ecclesia ad priorem uxorem redeat, ac illam cognoscat? Et quid si quispiam prioris matrimonii nullitate cognita, propter impedimentum dirimens, aut ex defectu consensus aliud ineat? Et quid si ignoraverit impedimentum subesse, quo postea cognito, matrimonium separetur Judicio Ecclesiæ?

SUMMARIUM.

1 *Bigamia non incurritur per multiplicem concubinatum*, num. 2. *etiam à Sacerdotibus*, *ut* n. 3. & 4.

2 *Conjunctio concubinaria nihil habet cum conjunctione Christi cum Ecclesia.*

3 *Concubinatus prohibetur plus Sacerdotibus.*

4 *Clericus plures habens concubinas non est bigamus.*

5 *Bigamus nunquam creditur, qui cum pluribus fornicatus est, aut cum una corrupta.*

6 *Bigamia contrahitur per duo conjuncta, matrimonium præcedens, & usus venereus subsequens*

7 *Bigamus est, qui ducit eam quæ ab alio corrupta est, alii è contra docent*, ex n. 10. & 11.

8 Cap. qualis 30. quæst. 5. cap. unico de cleric. conjug. lib. 6.

9 *Christus Dominus unicam, & Virginem sibi copulavit Ecclesiam.*

11 Cap. penultimo hoc tit.

12 *Bigamus non est qui contrahit cum corrupta alio instrumento, præter virile membrum, Sodomiticè, aut membro immisso, sine seminis immissione, secus si immisso*, *ut* n. 13.

14 *Bigamus est, qui prima uxore superstite, & non cognita, aliam duxit, & postea Judicio Ecclesiæ ad primam rediit, eamque cognovit.*

15 *Bigamus est nihilominus, qui prioris matrimonii nullitate cognita, aliud contraxit, & consummavit, si sciens fuit in culpa*, *ut* n. 16. & 17.

16 *Nuptiæ secundæ contractæ post primum matrimonium, licet aliunde invalidæ sint, sufficiunt ad irregularitatem inducendam: idem si invalidæ antecedant, & validæ subsequenter*, *ut* n. 17.

18 *Irregularis judicatur, qui priori legitimo matrimonio dissoluto, contrahit aliud de facto, si posterius inivit conscius impedimenti irritantis.*

19 *Bigamus est, qui duo matrimonia ex parte sui affectus contrahit, opere subsequuto.*

20 *Bigamus non fit qui ex defectu consensus, sciens nullitatem primi matrimonii, secundum contraxit, &* n. 24. & 25.

21 *Rebaptizans non incurrit excommunicationem, si secundum præstitit Baptismum sine intentione, &* n. 26.

22 *Hæreticus si tantùm exterius negat fidem, non tamen mente, non incurrit hæretici pœnas.*

23 Cap. 1. de sponsalibus lib. 6. n. 27.

25 *Argumenta à simili solent esse efficacia.*

28 *Bigamia vera contrahitur sine delicto ex duplici matrimonio. Interpretativa autem si a contrahente adsit culpa, & delictum, &* num. sequentibus.

32 *Uxores duas simul ducens, Jure Civili infamia notatur, & Jure Canonico punitur.*

33 Cap. nuper hoc tit. & à n. 28. & num. seq.

36 *Bigamia matrimonii contracti cum vidua uxore legitima ulterius contrahitur ex defectu significationis Sacramenti cum ex delicto.*

37 *Bigamiam ex delicto incurrit, qui duo scienter matrimonia nulla contraxit, aut unum, & si ignoret nullitatem contrahet illam propter indecentiam, ut* n. 38. 36. & 40. *ut explicatur;* n. 41.

39 Cap. Presbyterum dist. 28.

41 *Impedimentum publicæ honestatis incurritur sine delicto ab impubere contrahente, non propter culpam, sed propter indecentiam.*

AD primam difficultatis partem suppositis; quæ dixi *supra in Rubr. & in textu nostro* ad contrahendā bigamiam, requiri quod matrimonia

verè

verè, sive interpretativè contracta sint propter rationes ibi adductas, & quæ apparent, *ex cap. debitum hoc tit.* ideo dicendum est nullo modo incurri bigamiam per multiplicem concubinatum, quam bigamia incurritur absqua matrimonio de jure, vel de facto inito; id est valido, vel irrito; & sic non contrahi ob plurium cujuscumque status concubinatum, ut expresse de Præsbytero plures concubinas habente decernitur, *in cap. pe-*
2 *nult. hoc tit.* † ex ea ratione, quia cum desit matrimonium cum illis, conjunctio illa concubinaria nihil habet cum conjunctione Christi cum Ecclesia, ne instituta sit ad illam significandam, atque ideo ab ejus significatione minimè deficiat, cum ille defectus (ut latè diximus) ratio sit irregularitatis bigamiæ, docent præter ordinarios Covar. *in clem. si furiosus de homicidio p.* 1. §. 2. *n.* 2. Zenedus ad Decretal. *collect.* 112. *num.* 2. Fr. Emanuel Rodriguez *in summa tom.* 1. *cap.* 158. *conclus.* 1. Valerius Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30. *num.* 85. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericor.* §. 6. *num.* 35. Campanillus *in diversf. juris Canoni. Rub.* 11. *cap.* 6. *n.* 10. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disput.* 83. *num.* 3. sic testatus ex communi DD.

3 Et confirmatur ex *dicto cap. quo circa pen*[illegible] *hoc tit.* qui licet loquatur de Sacerdote, cui plus prohibeatur concubinatus per titulum, *de vita, & honest. cleric.* & titul. *de cohabitatione clericorum, & mul.* adhuc si habeat plures concubinas, non contrahit Bigamiæ speciem ullam, nec similitudinariam, cum ad incurrendam bigamiam, ut dixi in locis citatis duo requirantur conjunctim, nempe copula, & matrimonium, ut docent *ibi*, Abbas, Antiq. Zabarella, Bellamera, Joannes Andreas, Innocent. Hostiens. Butrius Collect. Henriq. Annania, Ancaran. Panormit. Vivianus, Alagona, & Barbosa cum aliis, & hoc de jure aut de facto initum, ut dicit etiam Navarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 146. quia ut dixit Armilla *in summa* verbo *Bigamus, num.* 2. nullus fit Bigamus, nisi contra-
4 hendo, & cognoscendo. † Oh quod merito nec clericus plures habens concubinas Bigamus sit; quia tanquam uxores ductæ non sunt; ut requirit textus *in cap. nuper hoc tit.*

5 Et confirmatur secundo, quia qui pluribus fornicatus est, aut cum una, & corrupta, nunquam creditur Bigamus, ut ex doctrina, *dict. cap. penult. hoc tit.* Barbosa *in pastorali p.* 2. *alleg.* 49. *n.* 12. dicit ubi addit, ut nec sit bigamus, qui ante, aut post matrimonium cum meretricerem habuit ex *cap.*
6 *fraternitatis dist.* 34. † Duo namque ait conjunctim pernecessaria esse matrimonium scilicet præcedens, & usus venereus subsequens, ut docet Thomas Sanchez *dicto lib.* 7. *disp.* 83. *de matrim. num.* 3. & 6. ubi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiæ ex copula, absque seminis virilis immissione intra vas fœmineum sed in solo foro externo ob præsumptionem perfectæ culpæ.

7 Ad secundam quæstionis partem de eo, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta est in quo dubio etsi ex proximè dictis videatur dicendum, ut non sit bigamus, nihilominus video plures Doctores firmantes, ut incurrat bigamiæ irregularitatem per Canon. Apostol. 18. relatum *in c. si quis viduam* 50. *dist.* ubi eodem tenore, & eadem ratione prohibetur clericis matrimonium cum vidua, atque
8 cum corrupta meretrice. † Item ex *cap. qualis* 30. *quæst.* 5. in verbis ibi: *qualis debeat uxor esse, quæ habenda est secundum legem Virgo casta, & desponsata in Virginitate*, ex Leone Papa, & *ex cap. unico de cleric. conjug. lib.* 6. ibi, *qui cum unicis, & Virginibus contraxerunt*, ubi clare petitur virginitas uxoris, ne vir ejus efficiatur irregularis. † Et 9
quia Christus Dominus unicam, & Virginem sibi copulavit ut per incarnationem perfecta significatio matrimonii Christi cum Ecclesia procederet ita Gregor. Magnus *lib.* 2. *Epistola* 25. *relatus in cap. præcipimus* 32. *dist.* Leo I. *epist.* 1. *c.* 2. Innocent. *Epist.* 22, *Concil.* 4. *Carthagin. can.* 69. *Valentin. Canon.* 1. *Tolet.* 1. *can.* 3. & *Tolet.* 4. & *canon.* 18. & 43. ubi habetur, qui viduam, aut corruptam ducit, à clero rejiciatur, & videtur docere Sanchez *supra disp.* 84. *n.* 7. Suarez Gibalinus, Bonacina Avila, Pelizanus, & alii relati à Leandro, *de irregularit. tra* . 2. *disp.* 6. *q.* 12. & 13. ut refert, *q.* ubi in fine resoluit certum esse contrahentem cum corrupta ab alio esse irregularem & probalius ralem irregularitatem; non solum ex infamia, si ejus corruptio notoria sit oriri, sed etiam ex bigamia.

Sed Joseph Gibalin. *tract. de irregularit. c.* 3. 10
quæst 4. *n.* 10 *pag.* 82. Emanuel Sa, verbo, *irregularitas* ex bigamia *num.* 2. Bellarmin. *lib de cleric. cap* 24 *sub fine*, videtur pro negativa stare, & videtur etiam Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 49. *n.* 12. ut jam retuli in vers. & *confirmatur secundo* hic dicentes nullam oriri irregularitatem bigamiæ sed tantum infamiæ ex matrimonio cum corrupta, etiam ab alio; quia bigamiæ irregularitas & defectus Sacramenti contingit, ex eo quod vir dividat carnem suam in plures, atque non sit unus unius, aut uxor non sit unici; eo quod cum alio conjuncta fuerit. Atqui dicunt quod hæc carnis divisio non reperitur cum corrupta extra conjugalem thorum, & pro hac sententia faciunt dicta hic in vers. *ad primam*, de habente plures concubinas, nec animo maritali, & quæ dicit Navar. *in conf.* 1. *de bigam.* & *in man. cap.* 27. *n.* 195. quem refert Suarez *de conf. disp* 48. *sect.* 13. dum negat contrahi irregularitatem ab eo, qui contraxit matrimonium cum corrupta, soluta, si matrimonium fuit invalidum, vel si contingit uxorem separari à marito priori propter matrimonii nullitatem; & postea duci ab alio, etiam invalidè propter impedimentum irritans intervenientis, contra quam idem Suarez firmat contrahi Bigamiæ irregularitatem; quia in utroque contrahitur matrimonium cum corrupta, vel vidua, si non jure, saltim de facto, & cum opere subsequuto.

Et sic stando Suarez pro prima sententia, con- 11
firmat, *dicto n.* 13. *in fine*, ex illis juribus, quæ de matrimonio cum repudiata loquuntur, de quibus jam retuli, *sub q.* 1. hic ex *n.* 1. nam illud matrimonium nullum est; & nihilominus quia est cum corrupta ab alio marito, inducit irregularitatem, addens nihil referre secundum jura ad Bigamiam interpretativam, an fuerit cognita à marito vivente, vel mortuo, à vero marito de jure, vel tantùm de facto, aut etiam omnino ab alieno; sed quia ex *cap. penult. hoc tit.* dictum est in vers. *ad primam*, nullo modo ex pluribus concubinatibus contrahi bigamiæ irregularitatem, cum deficiat maritalis effectus, & dictum sit, *ibi*, & *quæst.* 1. item & sub Rub. veram bigamiam contrahi ex duplici matrimonio successivè valido, copula subsequuta, & de matrimonio cum vidua procedat bigamiæ interpretativæ irregularitas, sive validum sit, aut non ut latè dicimus, *in c. nuper hoc tit.* & *ibi*, dicemus, ut

non ſit bigamus vir corruptus docens Virginem ſimiliter, nec è contra debeat procedere juxta rationes ſecundæ ſententiæ Gibalini, & aliorum quando contrahit cum corrupta ab alio ſimpliciter, nullo præhabito contractu mattimoniali de jure, aut de facto, cum in tali caſu non deficiat Sacramenti ſignificatio, ſicut deficit in repudiata, vel ejecta à primo marito, ut diximus *in dicta quaſt.* 1. *à num.* 1. vel in vidua, ut *ibi*, & *in dicto cap. nuper.*

12 Ad tertiam quæſtionis partem, quid ſi non recepto ſemine, vel integra manens, ſemen virile receperit, aut extraordinariè, Sodomiticevè, cognita aſt, in quibus caſibus de primo videtur reſpondendum, ut *ſupra in Rub. quaſt.* 1. verſ. *ad tertiam* : quare ſi cootingat, ut aliqua ſit corrupta, non virili membro naturali, nec ſeminis effuſione, ſed aut inſtrumento aliquo, aut membro virili non intromiſſo ſemine, minimè aliquis contrahens, fiat bigamus aut irregularis, quod verè carnem ſuam in plures non diviſerit; quia in prioti illa copula fœmina ea non effecta fuit una caro cum viro, deficienti ſeminis immiſſione, ut docant Bellam. *in cap. 2. hoc. tit. q. 4. n. 9.* & ſic etiam de voluntariè polluta, abſque viri congreſſu, cum ſit materialiter virgo, illam ducens non arit irregularis, nec erit bigamus, ſi prior uxor, aut fœmina, quam ducit, ſit ſola copula extra vas cognita, aut Sodomiticè, ut benè docent Vivald. *in candelabre aurea 2. p. n.* 23. & 25. Sanchez *de matrim. p.* 7. *diſp.* 83. *n.* 7.

13 Et contra verò, quamvis fæmina verè virgo ſit quoad corpoream integritatem; ſi tamen virile ſemen ex concubitu, quacumque arte receperit, id ſufficere ad bigamiam dicendum eſt; quia ea copula matrimonium conſummatur, & efficitur una caro cum eo, cum quo concubuit, Sanchez *ubi proximè*, & Vivald. & idem Sanchez *lib. 2. diſp. 21. n. 2.* non anim ad bigamiam conſideratur virginitas formalis, ſed diviſio carnis in plures; quippè violenter rupta (ut dicemus) cum ſeminis immiſſione eſt formaliter virgo, & tamen illam ducentem reddit bigamum.

14 Ad quartam quæſtionis partem, an bigamus verus ſit, qui prima legitima ſuperſtite, & nondum uxore cognita, ad alias tranſivit nuptias, illaſque conſummavit, ſi poſtea coactus ab Eccleſia ad priorem uxorem redeat, illamque cognoſcat? in quo dubio etſi poſſint applicari nonnulla, quæ adduxi *in cap. litteras de reſtit. ſpoliat.* præcipuè per dicta *ibi q.* 2. & 3. com aliis; in propoſito vero, & ut *infra* etiam dico ex ſententia D. Thomæ *in 4. diſt. 27. q. 3. art. 1. quaſtiunc. 2. ad tertium*, Thomas Sanchez *dict. lib. 7. de matrim. diſp. 84. nu. 4.* & Aſtenſis *in 2. p. ſumma lib. 6. tom. 7. art. unic quaſtiunc. 2.* dicendum eſt, ut ſit bigamus, ac irregularis, quia ſi ſecundam cognovit; & poſtea Judicio Eccleſiæ compulſus eſt redire ad primam, & eam cognoſcat, jam tunc verificatur hunc duo iniiſſe, ac conſummaſſe matrimunia, alterum de jure, & alterum de facto per dicta *ſupra*, & dictum de repudiata *q. 1. n.* 1. videbis *infra in cap. nuper q. 2.* verſ. *ad quartam.*

15 Ad quintam quæſtionis partem quid dicendum eſt de eo, qui prioris matrimonii, nullitata cognita, aliud contrahit? In quo dubio, & pro negativa ſententia facit, quia quando prius matrimonium fuit, illo diſſoluto, nulla ſit indecentia in ſecundo matrimonio, nec culpa per ſe loquendo, ut arguit Suarez referendus, & videtur docere Henriq. *lib. 12. de matrim. cap. 6. n. 9. in comment. litt. X.* quatenus dicens ut ſit irregularis duplex matrimonium iniens; temperat, quando ubi ſemel matrimonium irritum contraxit cognita nullitate ejus, ad aliud tranſeat ex eo fundamento, quod iterans Baptiſmum quando prior fuit irritus, non ſit irregularis.

At nihilominus in caſu hoc dicendum eſt, ut 16
fiat bigamus irregularis; quia ſic contrahendo,
ſciens fuit in culpa ex affectu maritali; & quia
ſicut ſecundæ nuptiæ contractæ poſt primum
matrimonium validum, & mortua prima uxore,
licet aliunde invalidæ ſint, ſufficiunt ad irregularitatem inducendam. † Sic & è contra etiam ſi 17
invalidæ antecedant, & validæ ſequantur, idem
contraherit impedimentum, cum ille diverſus
ordo, nec ad decentiam, nec ad ſignificationem,
nec ad culpam, quidquam referat; & quia jus
nihil diſtinguit inter plura matrimonia ſimul,
vel ſucceſſivè, hoc vel illo ordine facta: ita
Suarez *de cenſuris dicta q. 49. ſect. 2. n. 9. in fine*,
& mihi videtur verum de illo, qui ſciens impedimentum, nihilominus contraxit, etſi invalidè maritali affectu; cum hic etiam reperiatur delictum,
& carnis diviſio. † Et ob id alii DD. ut refert. 18
Sanchez *ubi ſupra dicta quaſt. 84. n. 6.* dicunt eſſe
irregularem illum qui priori legitimo matrimonio
diſſoluto, contrahit aliud de facto, id eſt iritum;
quando conſcius impedimenti irritantis poſterius
innuit. Tota verò difficultas conſiſtit quando contrahens ignoravit impedimentum, de qua dico
hic in verſ. *ad ſextam.*

Nec obſtat fundamentum contrariæ ſententiæ, 19
cum in caſu hoc revera quantum ex parte ſui affectus duo matrimonia ineat, & bigamia incurratur, ut jam diximus, & latè *infra in dicto cap. nuper*, ob ſolum affectum duo matrimonia ineundi cum opere ſubſequuto, ut latiſſimè probatum relinquit idem Sanchez cum infinitis *dicta diſp.* 84. *n.* 3. qui *ibi n.* 5. reſpondet ad dictum fundamentum, Hanriquez de Baptiſmo, dicens in caſu Baptiſmi, non eſſe in jure inflictam irregolaritatem propter iterationem Baptiſmi irriti; imo ait eſſe præceptum illius iterandi.

Tota vero difficultas, eſt in aſſequendo, an 20
æquè procedat noſtra ſententia, quando ſciens
nullitatem primi matrimonii ita ſentiat nullum
eſſe ex defectu conſenſus: nam licet adducti DD.
& alii, ſi talis nullitas proveniat ex impedimento
dirimenti ut, v. g. conſanguinitatis, aut affinitatis,
ita doceant non tamen æquè ſi illa nullitas proveniat ex defectu conſenſus; quia hic deficit affectus
intentionis contrahendi matrimonium; non enim
iſte habuit animum contrahendi tale matrimonium. † Et confirmatur, quia licet rebaptizans 21
maneat irregularis; ſi tamen id faciat ſine intentiona conferendi ſecundum Baptiſmum, non incurrit irregularitatem. † Item quia licet hæreticus 22
incurrat excommunicationem; ſi tamen quis exterius neget fidem, non autem mente, non incurrit heretici pœnas, ut eſt commune.

Et confirmatur denique quia ob ſimilem cau-
ſam Pontifex *in cap.* 1. *de ſponſal. lib.* 6. ſtatuens 23
per ſponſalia contrahi impedimentum publicæ honeſtatis, excipit in verbis ſequentibus: *Niſi fuerint ſponſalia nulla ex defectu conſenſus*: ſic docent hanc partem Paulus Griſaldus *in deciſionibus fidei*, verb. *bigamia*, Vivald *de irregularit. n.* 8. Henriquez *lib. 12. de impedimente matrim. cap 6. num. 9.* qui requirunt intentionem perficiendi matrimo-

trimonium, quæ deficit, deficiente consensu ad
contrahendum, etsi tantum de facto.

24 Sed Suarez *dicta disp.49.de cens.sect.2.num.*10.
legendus *num.* 4. acerrimè defendit contrarium;
quia jus nihil distinguit inter nullitatem ortam
ex impedimento consanguinitatis, aliòvè impe-
dienti, aut ortam ex defectu consensus, & quia
cum dicitur hanc irregularitatem incurri propter
affectum intentionis cum opere subsequuto, non
intelligitur de intentione efficiendi verum conju-
gium, sed intentione exterius contrahendi, quæ
nunquam deesse potest supponens exteriores nu-
ptias voluntariè, & liberè exterius contrahi; &
quod hic sit sensus probat, nam alias sequeretur
contrahere hanc irregularitatem Sacerdotem ex
ignorantia contrahentem tales nuptias secundas;
non vero qui scienter, & ex malitia illum contra-
ctum facit, & consummat; & quia ad illam inde-
centiam, quam hæc lex bigamiæ considerat,
sufficit affectus ad illum exteriorem contra-
ctum, cum opere subsequuto, sine causa; ergo
25 (concludit) alius consensus postulatur. † Ad-
dens quod in his rebus argumenta à simili effica-
26 cia sunt; quia standum est juris dispositioni: †
Præterquam quod nunquam desit aliqua dissimili-
tudinis ratio, ut in exemplo illo, quod in contra-
rium relatum est de rebaptizante, dicens quod
ratio est diversa; quia illa irregularitas fuit intro-
ducta in detestationem erroris asserentis baptis-
mum posse iterari; qui error non fovetur, nisi
ab his, qui intentione rebaptizandi id fa-
ciunt.

27 Nec obstare ait Suarez exemplum illud assum-
ptum à simili *ex dicto cap. unico de sponsal. lib.* 6.
quod nihil probat, quia illud impedimentum ex
sponsalibus contractum, minimum est; ob idque
noluisse jura antiqua, ut oriretur, quando ex de-
fectu voluntatis sunt nulla. dicitque signum hujus
esse quod novo jure id extensum est ad omnes ca-
sus nullitatis: ita ille.

28 Ad ultimam quæstionis partem, de illo, qui
ignoraverit impedimentum subesse quo postea
cognito, matrimonium separetur; & quod idem
respondendum sit, ut in vers. *ad quintam*, de illo
qui sciverit matrimonium esse invalidum: nam
cum ad bigamiam delictum minimè desideretur,
sed affectus ineundi duplicis matrimonii, eo sub-
sequuto de facto, & opere subsequuto, ac con-
summato contrahetur: ita docent Joannes An-
dreas *in cap. unico num.* 1. *super glossa* 3. *hoc tit. lib.* 6.
ubi Ancharran. *num.* 5. Dominic. *num* 5. vers. *in ea
glossa* ibi Francus *num.* 4. idem Joannes Andreas
in cap. nuper hoc tit. & Anton. *num.* 8. Cardinalis
ad finem, Abbas *num.* 4. Ancharran. *nu.* 1. *notab.*
3. Henric. *num.* 23. Angelus verb. *bigamia num.* 9.
& ibi Sylvester. *quæst.* Montagno *de bigamis q.* 6.
num. 8. quam communiorem esse scribit Thomas
Sanchez *de matrim. dict. lib.* 7. *disp.* 84. *num.* 6. *in
fine.* Et hanc tenentes respondent ad textum *in
cap. nuper* 4. *hoc tit.* dicendo quod textus iste non
ponderat affectum delinquendi, sed affectum du-
plicis matrimonii ineundi, eo subsequuto de fa-
cto, & consummato, cum ad bigamiam deli-
ctum minimè desideretur; & quod licet *ibi* Pon-
tifex argumentis ex duplici delicto petitis usus
fuerit ad monstrandam hujus bigamiæ Justitiam;
eam tamen non inducere, ad probandum illam
ex delicto contrahi, sed ad ostendendum non
esse novum in jure affectum effectu carentem pu-
niri.

Alios nihilominus video docere, ut in hoc se- 29
cundo casu non sit bigamus, qui ignorans, &
bona fide contraxit; eo quod hic ad secundas nu-
ptias transiens, minimè deliquerit, & ex parte al-
tera fuerit irritum matrimonium posterius, ac
proinde, ut non debeat nocere cum non præstet
effectum, quod de jure non sortitur effectum
juxta *cap. non præstat de regul. juris*, docent sic
Archidiaconus *in dicto cap. unico de bigamis in* 6.
n. 1. & *in cap. cognoscamus num.* 1. *dist.* 34 dicit
fortè ita esse, Bellamera *in dicto cap. nuper q.* 2.
n. 5. *hoc tit.* & sustinet dicens fortè ita esse Astensis
2. *p. summa lib.* 6. *tit.* 7. *art. unico quæstiunc.* 2. &
hanc amplectitur idem Tomas Sanchez; quia for-
tioribus nititur fundamentis, *ubi supra dicto n.* 6.
in fine, qui ante medium addit juxta hanc opinio-
nem idem dicendum esse de irregularitate contra-
hentis duo matrimonia irrita, nam si ignoret
utrumque esse irritum, illam non incurret biga-
miam quia defuit delictum, & ex altera parte
fuit utrumque matrimonium nullum; indeque
nullo pacto præstare impedimentum ad ordines;
& videtur amplecti Suarez *dicta disp.* 49. *de cens.
sect.* 2. *sub num.* 10. nam dicens impossibile esse, ut
qui secundam ducit, vivente prima uxore, habeat
verum consensum, & intentionem efficiendi ve-
rum matrimonium; nisi interveniente ignorantia
juris aut facti. † Addit tunc alienum ab omni 30
ratione, & ab omnium opinione, ut irregularis
fiat, qui bona fide, vel per ignorantiam ducit se-
cundam uxorem; non verò qui scienter, & per
malitiam. † Et sic dicentibus pro prima senten- 31
tia bigamiæ irregularitatem non indigere culpa,
ut incurratur, respondet DD. secundæ sententiæ
id verum esse in aliis bigamiæ modis, qui ob Sa-
cramenti defectum instituti sunt, ut diximus in
Rub. & *hic à quæst.* 1. secus procedere in bigamia
interpretativa, qualis est hæc, de qua loquimur
in isto casu, & dicto vers. *ad quintam*, quæ non
ob significationis defectum, sed ob delictum in-
curritur, ut probant *ex dicto cap. nuper hoc tit.* ubi
delictum ponderari videtur ad hanc incurrendam
princ. textus, vers. *unde illum*, & vers. *sicut in ca-
none*, ubi Innocent. III. duo argumenta de cri-
minosis affert, ut inde inducat jure optimo irregu-
laritate affici ineuntem, de facto posterius matri-
monium. † Alterum jure civili notari infamia 32
duas simul uxores ducentem; *l. cum qui ff.
de adulter.* Alterum vero jure canonico, *cap.
Præsbyterum* 28. *distinct.* Præsbyterum, qui
non legalibus nuptiis detinatur, puniri; & sic
concludunt verè textum intelligi, quando, in
posteriori matrimonio adfuit culpa; & *ibi* Ho-
stiens. reddens rationem illius textus *nu.* 5. verb.
in ipsis puniendis affectum; quia in maleficiis vo-
luntas spectatur, non exitus, ut *in l. Divus ff. ad leg.
Cornel. de sicariis.*

Unde tenentes hanc sententiam possunt eam 33
corroborare ex resolutis *supra in Rub quæst.* 2. vers.
ad secundam; item & *ex dicto cap. nuper*, quia
expresè dicitur in eo casu non incurri bigamiam,
& irregularitatem ob defectum Sacramenti quan-
do saltem alterum matrimonium est irritum;
nullam ibi deesse matrimonii significationem,
cum matrimonium irritum, non sit aptum
ad significandam conjunctionem Christi cum
Ecclesia, sicut nec concubinatus, & ideò ab
illa nequeat deficere, & quod validum, cum
sit unicum, non deficiat; & cum dicatur ibi in-
curri hanc iregularitatem propter affectum du-

plicis matrimonii ineundi, nec hic incurratur defectu significationis à fortiori dicendum esse firmant incurri ob solum delictum; si quidem non datur alius modus incurrendi, nisi ob delictum, vel ob significationis defectum, qui in nostro casu non invenitur; & sic solùm oriri ex delicto.

34 Quare si contrahens duplex matrimonium norit alterum esse irritum quamvis crederet alterum esse verum, & validum, vel utrumque norit esse irritum incurret hanc irregularitatem; quia in utroque casu invenitur affectus ad duplex matrimonium cum opere subsequuto, nec desiderari dicunt DD. delictum in utroque, ut constat, & sequitur Sanchez videndus *dicto lib. 7. de matrimon. quæstione* 84. *numero* 2. & *num. 6. post medium.* † Ubi addit quod quan-
35 do contrahitur alterum irritum scienter, & alterum validum, sive hoc, sive illud præcedat, incurratur hæc irregularitas, ut fatentur DD. contrariæ opinionis, & tamen in solo altero matrimonio delinquitur idem Sanchez *sub dict. num. 6.* & per dicta *ibi nu.* 3. ubi iterum confirmat ex natura bigamiæ similitudinariæ, quæ oritur ex delicto tantùm, ut probavimus *ex dict. c. nuper 4. c. fin.* & *c. 3. hoc tit.*

36 Et in hac sistendo sententia ego breviter distinguendo puto dicendum in genere suo duplicem esse bigamiam interpretativam, prima quæ oritur ex matrimonio celebrato à viro cum vidua, quæ fuit uxor legitima alterius mariti, de qua loquimur *in cap. de bigamis 3. hoc tit.* & hanc quidem nullum in se continere delictum dicendum est per insinuata *supra sub quæst.* 1. hujus tituli, & ex toto *tit. infra de secundis nuptiis*; quatenus ipsæ permissæ sunt absque delicto; & in hanc bigamiam incurri ex defectu tantùm significationis Sacramenti, in quo deficit unitas Sacramenti patet *ex cap. debitum hoc tit.* in verbis ibi: *Quum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum sit, ne digamus, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoveri quoniam nec illa est unica unici,*
37 *nec iste unus unius*, &c. † Alia quidem quæ oritur ex delicto, ut potè quando duxit uxorem ab alio marito repudiatam, aut de facto contraxit scienter nulliter duo matrimonia, aut unum, etsi alterum validum; quia, etsi hic bigamia interpretativa non contrahatur adversùs unitatem Sacramenti, matrimonii, ut diximus, incurrit tamen in illam juris interpretatione; propter delictum affectionis, ita attentati ad contrahendum duplex matrimonium de facto sciens, vel utrumque, aut saltim nullum esse unum: qua distinctione jam res est clara, & Doctores primæ sententiæ debent intelligi de matrimonio, cum vidua, etsi consanguinea; dum tamen ignoretur consanguinitas, cum in tali contractu nullum delictum adsit in jure, nec infamia; DD. quidem secundæ, ut diximus modo dicto.

38 Adhuc non manemus in tuto; si quidem idem Suarez *dict. disp.* 49. *sect.* 2. n. 8. contra Archidiaconum *in dicto cap. nuper cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. & *dict. cap. cognoscamus* 34. *dist.* ait hanc irregularitatem contrahi, etiam si per ignorantiam utrumque matrimonium contractum sit, cum contrahitur, non propter culpam, sed propter publicam significationem incontinentiæ, & quandam effigiem, vel similitudinem defectus Sacramenti & hoc supposito firmat manifestum esse ignorantiam, aut bonam fidem nihil referre ad prædictam excusationem qui in universum irregularitas, quæ sine peccato contrahi potest, non impeditur propter bonam fidem. † Nec obstare scri- 39
bit textum *in cap. Presbyterum dist.* 28. ubi propter similes nuptias ex ignorantia factas, non irregularitas, sed quædam suspensio imponitur, & significatur esse propter delictum; eo quod ignorantia fuerit juris, & culpabilis; quia respondet primo textum illum esse ex Canonibus Trulanis, qui non habent firmam authoritatem, maximè quoad hæc moralia, in quibus multa continet juxta usum Orientalis Ecclesiæ, quæ in Latina non sunt in usu, vel in secundo dicitur forte impedimentum istud ibi positum esse irregularitatem nam quod talis Presbyter permittatur habere beneficium, non est contra intrinsecam rationem irregularitatis; & quod potuerit hoc ei indulgeri propter ignorantiam, & ne Presbyter cogeretur mendicare. Et ultimo addit cum Turrecremata ibi nuptias non legales non vocari secundas nuptias, sed quascumque à Presbytero contractas; & quod omnes istæ nullæ sunt, ut ibi dicitur propter illas, etiam si essent primæ, imponeretur pœna.

Quare infert Suarez, & ex aliis *num. 6.* & 7. 41
dict. sect. 2. irregularitatem hanc contrahi propter culpam, sed propter indecentiam, ut sentit Joannes Andreas, quem Abbas sequitur *in dicto cap. nuper*; & quamvis, *ibi* glossa, & Hostiensis loquantur de delictu tamen in eo textu dicit Suarez non esse aliquod verbum, quo significetur illam irregularitatem positam esse in pœnam delicti; quia verba illa: *Propter affectum intentionis cum opere subsequuto*, non necessariò includunt pœnam, ut per se constat, & sic ut glossa, & Hostiensis lato modo pænam fortasse accipiant pro quocumque impedimento.

Et *ibi* Suarez *in dict. num.* 7. objiciens quænam 42
sit hæc indecentia, seclusa culpa, cum in eodem textu dicatur hanc irregularitatem non esse propter Sacramenti defectum: respondet quidem non esse propter defectum verum, sed apparentem, & attentatum, in quo intervenit eadem species incontinentiæ, & ad probandum affert exemplum cum Panormit. *ex cap. unico de dispensatione impuberum lib. 6.* §. 1. ubi dicitur per matrimonium inter impuberes; quod nullum fuit propter defectum ætatis, publicæ honestatis impedimentum contrahi, quod non contrahitur propter culpam, sed propter quandam indecentiam; & sic in præsenti casu procedere; quia in publica Ecclesiæ æstimatione iste bis contrahens exterius matrimonium effectum bigamiæ participat; licet vere bigamus non sit, quæ omnia dubium reddunt intellectum *dict. cap. nuper* Et pro hac sententia, quæ communior est, ut *supra* diximus, facit etiam pietas non ligandi irregularitatibus animas fidelium, nisi de illis expresè constet in jure. De aliis dicu *in dicto cap. de digamis* 3. & *cap. nuper* 3.

AD

AD TEXT. IN CAP. II.

Super eo, hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSUM.

TEXTUS iste quatenus communem habet materiam cum *cap. 1. hoc tit.* jam ex quæstionibus *ibi* jactis, & in Rubrica manet inte lectu ; sed quatenus punit ordinatores, qui bigamos ordinant ; imò & ipsos bigamos ordinatos, cum quibus non est dispensandum, ideò recte jam hic inquirimus de facultate dispensandi cum Digamis bigamiæ veræ ; item & interpretativæ, at de dispensatione cum Digamis similitudinariis *infra* dicemus *in cap. fin hoc titulo*, ubi latè de dicta bigamiæ specie.

QUÆSTIO I.

An Summus Pontifex possit in bigamia vera, & irregularitate ab ea orta dispensare? Et qua potestate? & an Episcopus ad sacros Ordines suscipiendos, seu ad minores, vel dispensare cum bigamis propriis, ut in susceptis ordinibus ministrent, vel saltem quoad minores ordines cum bigamis interpretativis? Et nùm Commissarius cruciatæ habeat facultatem dispensandi in bigamia?

SUMMARIUM.

1 Cap. nuper hoc titulo, & n. 7.
1 *Paul.* 1. *Thimoth* 3. Episcopus sit unius uxoris vir, & à n. 7. & 8.
3 *Dispensare Pontifex potest bigamis ad ordines etsi causa id faciat, non frequenter, & n. 7. & quare cum dicatur ex defectu Sacramenti*, n. 8.
4 *Bigamiæ irregularitas solo jure positivo est inducta, non Divino; ut aliqui existimarunt*, num. 5.
5 *Evangelica lege præceptum nullum existit positivum propter fidei, & Sacramentorum præcepta,*
6 *Papa Lucius dispensavit in Bigamia cum Archiepiscopo Panormitano.*
7 Cap. lector 34. distinct numero 24. & num.27.
9 *Apostoli, ut Episcopi condebant leges Ecclesiasticas, & concilia præbebant.*
10 Concil. Grangen. *dispensavit in statuto Apostolorum, qui statuere Presbyterum, ob crimen fornicationis deponendum esse.*
11 *Apostolicæ constitutiones non transcendunt ius humanum.*
12 *Pontifex non solum potestate absoluta, hoc est validè, & licitè dispensat cum bigamis.*
13 *Episcopi dispensant cum criminosis; non tamen cum bigamis, sunt diversi intellectus*, numeris sequentibus, & à num. 20. *ubi de vero.*
14 Cap. unico hoc tit. lib. 6. & n. 21.
15 Trid. sess. 23. de reform. in fine.
16 Cap. non confidat. dist. 50.
17 *Episcope non licet dispensare in lege Apostoli, nec in Concilio.*
21 *Episcopus neque dispensare cum bigamis veris, nec quoad beneficia simplicia*, n. 22 *fallit in necessitate*, ut n. 26. & 27. *Quid in bigamo interpretativo*, n. 28.
23 Cap. 2. hoc tit.
27 *Episcopus in bigamia orta ex delicto occulto, num dispensare valeat.*
29 *Commissarius cruciatæ nequit dispensare cum bigamo vero, nec interpretativo ex defectu Sacramenti, ut* n. 30. *secus si ex delicto, ut* n. 31. & *in bigamia similitudinaria, ut* num. 32.

AD primam quæstionis partem videtur di- 1
cendum, ut Pontifex nequeat dispensare per verba textus nostri ibi: *Cum bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad Sacros Ordines promoveri*; & *ex cap. nuper* 4. *hoc tit.* in vers. *nos autem* ibi *Tanquam cum Digamis non liceat dispensari*, gloss. *ibi* cum aliis; eo quod vitium bigamiæ consurgit ex defectu Sacramenti quod tollere non subest potestati Pontificis.

Secundo quia hæc irregularitas habetur ex jure 2
Divino juxta illud D. Pauli 1. Thimoth 3 ubi admonet, *Episcopum debere esse unius uxoris virum*, id est non bigamum, ubi nomine Episcopi comprehendit omnes Sacerdotes Deinde quia etsi possit dispensare in irregularitate propter crimen; quia quando fundatur in crimine, facta pœnitentia, exhibita satisfactione, tollitur indignitas, & restituitur homo ad statum, in quo jam est capax dispensationis, & non sic, quando est defectus Sacramenti, in quo fundatur bigamia, nec per pœnitentiam reparari, nec auferri potest; & ita docent nonnulli, ut innuunt Suarez, Sanchez, Leander, & alii *infra* relati.

Nihilominus vera sententia est ut possit Ponti- 3
fex dispensare in bigamia vera orta ex defectu Sacramenti. Primo quia hominis irregularitas bigamiæ est dispensabilis per Ecclesiam. Item quia impedimentum hoc non est ex Divino, aut naturali jure. Item quia Apostolicæ constitutiones non transcendunt jus humanum; imò & licet Petrus Soto, *lectura* 18. *de matrim. pag.* 13. vers. *ex quibus denique*, concedat irregularitatem esse ex jure Divino; admittit verò Pontificem posse dispensare: idem, & *pag.* 5. vers. *restat* jam, & alii
† Et ratio nostræ assertionis, est quia solo jure
Pontificio hæc irregularitas est inducta. † Et 4
quia in lege Evangelica nullum præceptum Di- 5
vinum positivum existit præter fidei, & Sacramentorum præcepta, ut probat latè Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 7. *dis.* 52. *num.* 2. Ergo cum hoc non pertineat ad materiam, & formam Sacramentorum, nec ad ipsa suscipienda sub præcepto, & non sit naturale, non erit Divinum positivum: ex his & aliis docent D. Thomas *in* 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 3. *corp.* & *ibi* Richard. *art.* 1. *q* 4. Paludan. *q* 4. *art.* 3. *dub.* 4. Sotus *quæst.* 3. *art. concl.* 1. Medina *c.ip. de jejunio quæst. de dispensatione in quadragesima,* vers.

vers. *his tamen non obstantibus*, Thomas Sanchez *de matrim dict.lib.7.disp.86.num.6.* Suarez *de cens disp.49.sect.6.n.1.2 & 3.* Avila *de cens.p.7.disp.8. dub.4* Bonacina *disp.7. quæst 2. punct. 5. num.14.* Savrus *lib.5.cap.6.num.1.* Palaus *disp.6 punct.8. n.14* Luysius *lib.9.disp.70.dub.4.* Cornejo *disp.10 dub.1.q 4.* Hurtad. *de irregul.dif.20.* Baunius *tr.11. quæst 13.* Leander *tract.2.disp.6.quæst.28.* Ex jurisperitis glossa *in cap. lector*, verb. *fiat dist. 34.* ubi Archidiacon. *num.2.* & Turrecremeta *art.1.num.2.* Speculator *tit. de dispensat.§. juxta num. 3. & 4.* Gofred. *in sum. hoc tit. num.11.* & Hostiensis ad finem, idem *hic num.4.* Innocent. *num.2.* Joan. Andreas *num.9.* Anton. *num.9.* Abbas *num.6.* Cardin. *quæst.2* Ancharran. *num.2.* Bellamera *n. 1.* Henric. *in cap. 1. hoc tit. à num.22.* idem Ancharran. *in cap. unico hoc tit. lib.6.* ubi Francisc. *num.4.* Anania *in cap. si vir num 3. de adulteriis*, Staphileus *de litteris gratiæ colum. fin.* Covar. in *clem. si furiosus de homicid. p.1.§.1. num.4.* & reliqui omnes summistæ, & summarum authores, ut Angelus verb. *bigamia num. 8.* Silvester *ibi quæst. 6.* Tabiena *quæst.7.* Armilla *num. 9.* Navar. *cap. 27. summ.*
6 *num.197.* Rota *hoc tit. in novis decis. 1.* † & glossa *in dicto cap. lector.* refert Lucium Papam cum Archiepiscopo Panormitano dispensasse, Flaminius *de resignat.lib.5.quæst 3.num.197.* Azor. *inst. moral.p.2. lib.2. cap. 4.q.7.* Salzedus ad Bernard. Diez *in pract.cap.16.litt.C*, verb. *dispensare*, Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.p.2. cap.8.num.34.* Ludovicus Miranda *in manuali Prælator. tom 2. quæst.8. art.2. concl.1.* Barbosa *hic num.4.* Henriquez *lib.12.cap.6.§.11.* Marcel. Vulpejus *in praxi cap.45.num 8.* idem Barbosa *in pastorali alleg.49. num.21.* est lex Regia *5.tit.5.p.1.* ubi Gregor. Lopez verb. *dos mugeres*, & alii communiter.

7 Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ ex verbis Apostoli in textu nostro, nec *in dict cap. nuper*, nec verbum ibi positum; *licet*, non importat necessitatem, & impossibilitatem, sed difficultatem; itaut sensus sit non facilè, & absque gravi causa, dispensari posse; ita omnes, nec enim ibi Pontifex usus est verbo *non potest*, sed verbo *non licet*: ita explicant omnes relati; vel ut docet Thom. Sanchez *lib.7.sub dict.n.6.disp.86.* ut non liceat Episcopis inferioribus, qui Pontificem consulerunt bigamos promovere, & sic Martin. Papa *in dict. cap. lector. 24. dist.* dispensavit cum bigamo, ut Subdiaconus fieret. Suarez *supra*, dicit quod Papa habet hanc potestatem cum omni plenitudine jurisdictionis, sicut habet alias: & ita Suarez *dict.sect.6.num.8.* dicit in verbis nostri cap. solum ostendi respectu summi Pontificis difficultatem dispensationis, non impossibilitatem: & utens verbo *licet* id non quidem dicat, quia id nunquam liceat, sed quia non pro solo arbitrio, nec pro levi causa, sed pro gravissima atque rarò id liceat.

8 Nec obstat aliud fundamentum ex eo quod hæc bigamia vera procedat ex defectu Sacramenti; quia si ob hoc redderetur impossibilis Papa ad dispensandum, sequeretur, quod non solum de dispensatione ad Sacros Ordines, sed ad quoscumque procederet; & sic eveniret ut non tantum de Sacris Ordinibus textus noster loqueretur, & glossa intelligit per ordines Sacros solum usque ad Diaconatum inclusivè; quia de his tantum loquutus est Paulus; & quia olim, ut diximus, *in cap. penult. de servis non ordin.* Subdiaconatus non erat ordo Sacer, ut *in cap. ultimo dist.* 60. & *in cap. à multis de ætate, & qualitate ordinand.* aliquid *in cap. 1. & cap. fin. de Sacram. non iterandis*; imo amplius, si illa ratio vera esset, probaret etiam nullam irregularitatem fundatam in defectu ætatis v.g. vel alio simili posse per dispensationem auferri, durante illo defectu, quod aperte falsum dicit Suarez *dicta sect.6.num.1.in fine*, addens quod licet defectus Sacramenti semper maneat, non necessario manet in ratione impedimento ad ordines; quia quod talis defectus sit, impedimentum non habet natura sua, nec ex divino jure, sed ex Ecclesiæ prohibitione; quæ potest per dispensationem auferri, interveniente causa legitima, & Thomas Sanchez *dicto num.6.* ait non, ubi tale proximè dictum ut Pontifex non possit auferre defectum significationis Sacramenti; quia ad dispensandum id minimè desideratur, sed solum, ut Pontifex tollat irregularitatem ex eo defectu ortam: nam ut dicit Leander, hoc impedimentum, procedit ex solo jure humano.

Et sic nec obstare quod hæc irregularitas sit 9
inducta à D. Paulo, quia responderur, ut *supra* hoc esse de jure humano; quia Apostoli erant etiam Episcopi; & ut Apostoli condebant Sacram Scripturam, & ut Episcopi vero leges Ecclesiasticas ut *actor.15.* & consilia præbebant, ut 1. Corinth.7. Et confirmatur ex illo Pauli 1. Thimoth 3. ubi petens Episcopum non percursorem, nihilominus non negat dispensationem Pontifici ut omnes sentiunt juxta Sanchez *supra*, & alios.
† Ubi addit in Concilio Grangensi dispensatum 10
esse in statuto Apostolorum, qui statuere Presbyterum ob crimen fornicationis deponendum esse, de quo *in cap. fin. 82. dist.* cujus oppositum *eo cap. fin* decretum. † Et Suarez *dict. sect.6. num.1.* 11
in fine, explicat dicens, quod Apostolicæ constitutiones non transcendunt jus humanum: & addit quod quantum ad actus jurisdictionis est in Ecclesia potestas æqualis potestati Petri, atque adeo sufficiens ad dispensandum in omni jure humano, etiam Apostolico.

Aliqui dubitarunt an hæc dispensatio posset 12
fieri à Pontifice ex sola ejus potestate ordinaria? Et licet negarint Henricus *in cap. 1. hoc tit.* & Joannes Staphileus *de litteris gratiæ*, dicentes non posse Pontificem cum bigamis dispensare ex potestate ordinaria, benè tamen ex potestate absolutè; hoc est valide; quamvis non licite. Tamen verius est ut dicunt Covarruv. *in dicta clementina si furiosus de homicid. 1.p.§.2.num.4.* Sanchez *dict.lib.7.de matrim.disp 86.num.7.* Avila *dict.p.7. disp.8 dubio 4.conclus.1.* Luysius *de censuris lib 9. disp.70.dubio 4.fine*, Leander *supra quæst.29.* posse etiam ex potestate ordinaria; hoc est non solum valide, sed etiam licità, existente justa causa; quia per legem illam naturalem, divinam, & humanam; licet Principi legis labori summo per dispensationem humanis legibus derogare; & sic posse in irregularitate bigamiæ, cum sit inducta jure humano, aut Pontificio, ut jam diximus; & sic bene Covarruv. proximè adductus improbat Henric. & Staphileum contrariæ sententiæ defensores.

Ad secundam difficultatis partem, quæ pro- 13
cedit circa facultatem Episcopi in dispensando cum bigamis veris, aut interpretativis, major est admodum difficultas, tum per dictas, *supra*, circa dispensandum cum filiis Præsbyterorum ad ordines, tum cum servis, de quibus sub proximis titulis, *de filiis Prasbyterorum, & de servis non ordinandis*;

dinandis; & licet quidam exiſtiment, ſaltim quoad ordines non ſacros poſſe diſpenſare. Et alii etiam exiſtiment ut poſſit etiam diſpenſare quoad majores; eo quia Epiſcopi diſpenſant cum criminoſis, ut *in cap. at ſi Clerici de judiciis*, qui inſtar bigamorum ſunt, & pariter Apoſtolus 1. Timoth.3. interdicat eis promotionem ad ordines,
14 ut refert tacito Autore, gloſſa hic. † Et contra iſtos ſit alia ſententia dicentium non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum hujuſmodi bigamis, etiam ad ordines minores; eo quod textus *in cap. unico hoc tit. lib.6.* interdicat bigamis in minoribus ordinibus deferre Tonſuram Clericalem, nec com-
15 mittat diſpenſationem Epiſcopo. † Et ex Trid. *ſeſſ.23. de reformat in fine*, dum ſtatuit minorum ordinum munia obeuntes debere eſſe Cælibes, & non bigamos, ut tenuerunt Joannes Andreas *in dicto cap. unico hoc tit. num.1. verſ. in gloſſa*, ſecundùm ibi *lector*, & ibi Ancharranus *num.6.* Dominic. *num.5. verſ. in fine. gloſſæ*, Franc. *n. 4.* & alii infra referendi & ut probabilius amplectitur Suarez *de cenſ. dicta diſp.49. ſect. 6. num.4.* cum Abbate *hic num.5.* nam *in dicto cap. unico bigami*, privantur omni privilegio Clericali, & *ex dicto cap. nuper*, *& cap. fin. hoc tit.* ubi hæc poteſtas ſimpliciter
16 eis negatur. † Deinde *ex cap. non confidat quiſquam Pontificem, diſt.* 50. nam Pontificem nomine *ibi* Epiſcopi intelliguntur jam omnium ex-
17 poſitionem, & manifeſtum contextum. † Ultimo, quia ſicut Epiſcopo non licet diſpenſare in lege Apoſtoli; ita neque in generali Concilio, nec in jure Pontificio, niſi in caſibus conceſſis; ſed hoc jus excludens bigamos ab omnibus ordinibus etiam minoribus, ut minimum latum eſt à Concilio Niceno, teſte Ambroſio *epiſtola* 82. *& in c. cognoſcamus diſt.* 34. imo & oſtenderit eſſe Apoſtolicum in canonibus Apoſtolorum, nullibique invenitur hunc caſum eſſe conceſſum Epiſcopis ergo.

18 Alii inquam ut probabilius admittunt non poſſe diſpenſare in Sacris Ordinibus; benè tamen in minoribus, ut illos ſuſcipiant, aut in illis miniſtrent, & hoc per textum *in dicto cap. lector* 34. *diſt.* ex verbis ibi: *Lector. ſi viduam alterius uxorem acceperit, in lectoratu permaneant, aut ſi fortè neceſſitas ſit, Subdiaconus fiat; nihil autem ſupra ſimiliter, etſi bigamus fuerit*: ita ex juriſperitis docent gloſſa hic verbo *diſpenſare*, ubi Hoſtienſis paulo poſt princip. *& in ſumma eodem tit.* Albericus *in dictionario litt. B.* Sanchez *dicto lib. 7. de matrim. diſp.86. num.11.* cum Aſteoſi, Sylveſtro, Armilla, Monaldo, Tabiena, Burgaſio, & ex Theologis cum D. Thoma *in 4. diſt. 27. quaſt. 3. art. 3. corp. & ibi* Albertos Magnus *art. ult.* Durand. *quaſt. 4. in fine corp.* Paludan. Gabriel. P. Soto, & Dom. Soto, Palacios, Henriquez, Petr. Ledeſma Graff. Bartholom, de Ledeſma, Llamas, & aliis, quibus addo Caſtrum Palaum *diſp. 6. puncto 4.* & penes illum Navar. *in manuali dicto c. 27. n.197.* Azorium *2. p. lib. 5. cap.20. quæſt.6. & lib.6. cap.4. quæſt.8. & 11.* Sayrum *lib.6. cap.7. nu.11.* Avilam *dict. p.7. diſp.7.* legendum *diſp. 8. dubio 4.* Comitolum *lib. 1. quæſt. 106. nu.5. & 6.* Mirandam *in manuali tom.2. quæſt. 8. art.2. concluſ.* Machad. *de perfecto Confeſ. lib.1. ſum. p.3. tract.17. documt. 4. n.3.* Petr. Cornejo *diſp.10. dubio 1. q.5. dicto 2.* per textum noſtrum, ubi ſermo eſt tantùm de Ordinibus Sacris; & eo, quia cum Sacris Ordinibus ſit votum caſtitatis ſolemne annexum per illos deputatur quiſpiam ſimpliciter, & perfectè Divino Cultui, itaut amplius reſiliendi facultas non ſuperſit, quod ſecus in ordinibus minoribus contingit. Refert alios hic Barboſa *ex num. 5.* idem *in paſtorali aleg. 49. p. 2. n.2.4.* cum Joanne de la Cruz, & aliis; item Zevall. *in pract. q.558.* Alzedus *in praxi Epiſcoporum parte 2. cap. 6. num. 5.*

Alii verò exiſtimatur non poſſe Epiſcopum 19
diſpenſare cum bigamo vero, vel interpretativo, at poſſe admittunr, ut valeat diſpenſare in uſu ordinum minorum antea receptorum *per dict. c. lector*, & ut tradunt Navar. *dict. cap. 27. n. 197.* Valentia *4. p. diſp.7. quæſt.19. puncto 3. in 1. ſpecie irregul.* Manul. *1. tom. ſum. 2. edit cap. 158. concl. 2. n. 6.* Philiarc. *de officio Sacerd. tom. 1. lib.3. cap.7. fine*, Sa *in ſumma*, verbo *irregularitas*, ubi de bigamia *in fine*, Vega *1. tom. ſum. cap. 38. caſu 1.* Vivald. *Candelab. Sacr. p.2.* ubi *de irregul. bigam. num.34.* & alii proximè relati; ſed Chuchus *lib.4. inſtit. moral. tit.12. n.186. & 187.* docet procedere, ut in minoribus valeat diſpenſare, quando bigamia eſt interpretativa; ſecus quando vera.

Et ſic alii autem docent quod non poſſit Epiſ- 20
copus diſpenſare, ut promovetur ad ordines minores, & ſimplicia beneficia, poſſe tamen concedere, ut inſerviat in ordinibus minoribus ante ſuſcepis, & ut beneficium ſimplex, quod ante poſſidebat retineat: ſic Angelus verbo *bigamus num.8.* Abbas *in cap. ſuper eo hic n. 5.* & alii jam adducti, quos referunt *hic* Barboſa *num.7.* idem *in paſtorali p.2. dicta allegat. 49. num.23.* Sanchez *ſupra numer. 10.* Leander *infra quæſtione* 32. & alii.

Ego tamen ex his omnibus opinionibus ſim- 21
pliciter, & abſolutè, ac extra cauſam neceſſitatis, eligo ut meliorem, ac ſecuriorem hic adductam ſub verſ. *ad ſecundam* ibi, *& contra iſtos*, nempè ut non poſſit Epiſcopus diſpenſare cum bigamis veris, nec quoad minores ordines, nec quoad beneficia ſimplicia, nec qoud in ſuſceptis miniſtret, & ducuntur DD. ex textu noſtro, & *en dicto cap. unico, hoc tit.* ubi interdicitur bigamis in minoribus ordinibus conſtitutis deferre Tonſuram Clericalem, nec committi diſpenſationem Epiſcopo, ut *ibi* cavetur in Concilio Lugdunen. non enim queit Epiſcopus diſpenſare in Concilii generalis decretis; niſi ſpecialiter ei committatur ut jam adduxi ex doctrina *dicti cap. etſi Clerici de judiciis*. † Et hanc ſequuta eſt Congregatio 22
Concilii in Ferentiana 13. Aprilis 1630. in qua fuit reſolutum bigamum effectum bigamia interpretativa, etiam ſi antea conſtitutus eſſet in ordine oſtiariatus, non poſſe mortua uxore diſpenſari per Epiſcopum, ut in ordine ſuſcepto miniſtret: ſic Barboſa *in dicto num.5. & dict. alleg.49. n.22. & 25.* præter jam adductos docent Villalobos *in ſumma tom.1. tract.21. diſ.31.* Turrianus *de cenſ. lib.9. diſp.7. dubio 5.* Riccius *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapolit. p.1. deciſ.331.* & Diana *p.4. tract.2. reſ.72.* & ſcundùm hanc ſententiam fuiſſe deciſum in Sacra Cardinalium Congreg. teſtantur Armendariz, *in addit. ad leg. Navarræ lib.2. tit. 19. de comp. num.16.* Nicolaus Garcia *de benef. p.7. c.6. num 5.* Piaſecius *in praxi nova Epiſcop. p. 1. n.60.* Franc. Leo, & Belletius relati à Barboſa cum Marcello Vulpeio, & aliis *dicto num.22.* Machado *ubi ſupra lib.1. document. 4. tract. 17. ex n.1.* Felicianus de Vega *in dicto cap. etſi Clerici de judiciis, §. de adulteriis*, videndus *a n.141.* Tambur.

de Jure Abbatum tomo 2. *disp.* 7. *quæst.* 3 *n.*2. Molfesius *in summa Theologiæ Moralis tract.*6. *cap.* 7. *num.*28. Riccius *supra p.*4. *decis.*331. *n.*8. *in fine*. Bartholom. de Bachis *in praxi novatior. disp.* 9. *dubio* 15. *num.*2. Leander *de irregul. tract.*2. *disput.*6. *quæst.*30.31. & 32. cum Bonacina, Baonii, & aliis: sic etiam colligentes *ex cap. sane* 1. *de Clerici conjugatis*, & *ex dict. cap.* 17. Trid. *sess.* 23. *de reform.* Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *p.* 5. *cap.*6 *num.*7. Castrus Palaus *dict. disp.* 6. *punct.* 8. *num.* 18. Luys. *lib.* 9. *disp.* 70. *dub.* 5. Filiucius *tr.* 49. *c.*4. *q.* 12. *n.* 127. & alii.

23 Et hac retenta opinione dicunt DD. hujus sententiæ non obstare textum *hic in dict. cap.* 2. quia argumentum à contrario sensu non est sufficiens; eo quod Papa solùm respondet ad id, de quo fuerat interrogatus, negans illam ordinationem, vel dispensationem esse licitam; loquitur enim *ibi* non tantùm respectu Episcopi, sed simpliciter; quid verò in aliis ordinibus liceat, ibi non definit: ita Suarez *de cens. dict. disp.*49. *sect.*6. *n.*5. ubi addit quod hæc ratio probat non tantum de dispensatione ad suscceptionem, sed ad usum ordinum minorum; quia nullum est jus quod hoc secundùm magis, quàm primum concedat.

24 Et minus obstat *dict. cap. lector.* 34. quod Navar. & alii jam addocti citant: nam textus ille minimum, aut nihil probat; tum quia ibi conceditur facultas dispensandi cum lectore bigamo, ut ad Subdiaconatum ascendat, si necessitas id postulet. Tum etiam quia de ipso lectore non per modum dispensationis, sed jure ordioario videtur statui, ut in suo munere permanere possit: nam simpliciter hoc ei conceditur. Quod si esset intelligendum cum dispensatione fere non differret ab ascensu ad subdiaconatum, nam omnis dispensatio requirit aliquam necessitatem; quapropter dicit Suarez *dicto num.* 5. *cap. illud*, non potuisse dare aliquam potestatem Episcopi; quia non est Martini Papæ, ut à Gratiano inscribitur, sed Martini Bracharensis, qui diversos canones collegit, addens quod hic textus sumptus videtur ex Concilio Toletano 1. *can.*3. ubi longè aliter legitur, scilicet: *Item constituit Sancta Synodus, ut lector fidelis, si viduam, alterius uxorem accepit, amplius nihil, sed semper lector habeatur, aut forte Subdiaconus*, ubi etiam ad Subdiaconatum, specialem necessitatem, non requirit.

25 Imò addit iterum quod hoc Concilium provinciale est, nec inveniatur à Papa confirmatum, nec Leo IV. illius meotionem fecerit *in cap. de libellis dist.* 20. ubi numerat canones Conciliorum, quibus in judiciis utendum; item etiam quod post illum Concilium sunt alia decreta Pontificia, quæ prohibent Clericum bigamum ministrare etiam in minoribus ordinibus, videbis etiam Leandrum *sup. q.* 34. *in fine*.

26 Ita Suarez; sed quia idem *dict. disp.* 49. *sect.*6. *sub dict. num.* 5. *in fine*, scribit quod licet in rigore juris sit hæc nostra probabilior, & verior dicatque ut alia contraria adducta in dicto vers. *alii tamen*, sit probabilis propter tantorum virorum authoritatem, & quod in praxi possit servari, ubi fuerit usu recepta, ut etiam admittit Leander *dict. q* 32 *in fine*, cum pluribus, quos retulit *dict. q.*31. idem existimo non omnino aspernandam, nempè quod hoc ut Episcopus valeat dispensare eum bigamis ut ordines suscipiant, & ut in susceptis ministrent. Et sic communiorem sententiam, quam sequimur limitant multi quando v. g. necessitas urgeat ob ministrorum penuriam, nec esset additus ad Pontificem ob loci distantiam; quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilii generalis, vel Pontificia dispensare ut dixit Barbosa *in pastorali p.*2. *alleg. num* 26. & *dict. alleg.* 49. *sub dicto num.*25. Tomas Sanchez melius loquutus, & ab omni injuria liberans explanando *dict. cap. lector* 34. *dist. dict. lib.* 7. *de matr. disp* 86 *n.*14. Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap* 6. §. 11.

Item limito libenter supra dicta, quando bigamia interpretativa consurgit ex delicto, de quo item diximus *cap.* 1. *quæst. fin.* & *dico in cap* 3. & 4 *hoc tit.* qualis est illa, quæ oritur ex duobus matrimoniis neutro existente valido, aut altero irrito; quia tunc poterit Episcopus si delictum sit occultum dispensare virtute Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.*6. Henriquez *dict. c.* 6. in fine, & Thomas Sanchez *dict. disp.*86. *num.* 13. *in fine*. Et licet aliqui hanc limitationem porrigant ad bigamiam occultam, quæ non sit de delicto, sed ex defectu Sacramenti, inter quos Paludan. *supplem* Tabiena, Gabriel, Armilla, quos refert Sanchez, & Turrecremata *in dict. cap. lector.* 34. *dist. art* 2. *n.* 11. *concl.* 5. si scilicet consurgat ex facto, suapte natura occultum, secus si per accedens, ut si bigamia consurgat ex matrimonio clandestino. Tamen idem Sanchez ait hanc limitationem nullo jure probari, & ego cum eo. Quod si absolute volueris amplecti dictam sententiam sine necessitate harum limitationum; respondet quidem ad fundamenta nostræ sententiæ *dict. q.*86. *n.* 15. *ibi* legendus, & *sub num.* 11. ubi ponderat verba *dict. cap. lector*, qui & *sub dict. num.* 14. addit, quod etsi decisio *dict. cap. lector* quatenus loquitur de Subdiacono, qui tunc temporis, non esset inter ordinatos in sacris, tamen deatur expresse correctum tenera tacite, quod hos ejus decisio cessarit tacitè, cum jam Subdiaconatus Ordo sit Sacer juxta quæ dixi late *sub cap.*1. & *fin. de Sacram. non iterandis*, aliquid *in c. pen. de servis non ordin.*

Quod si instes cum jam relato Cucho *inst. mor.* 27 quod nostra sententia semper limitetur, quando bigamia est interpretativa; etsi non sic quando est vera; nihilominus respondeo adductas sententias esse intelligendas de utraque bigamia; quia quamvis jure non videatur distinguere, nec aliqui DD. tamen alii ita intelligunt inter quos glossa hic verbo *bigamus*, Cardin *in fine*, Ancharran. *num.*2. Ludovicus Lopez 2 *p. instruct.* ubi *de irregul. cap.*22. *in* 1. *irregularitatis specie*, Anton. *hic num.*8. Abbas *n.*5. *fin.* Villadiego *de irregul. c.* 16. *num.* 1. vers. *Episcopus suppl.* Pisanæ verbo *bigamus num. penult.* & *ibi* Angel. *num.*8. Gregor. Lopez *in dicta l.* 5. verbo *dos mugeres tit.* 5. *p.* 1. Flamin. *lib.* 5. *de resign. benefic. q.* 3. *n.* 196. Tolet. *lib* 1 *summa cap.* 26. *n.*8. Humada *p.* 1. *tit.* 5. *lib* 5. *glossa* 41. *num.* 3. Sanchez *dict. disp.* 86. *lib.* 7. *de matrimonio sub. n.*9. Leander contra alios *supra dict. tract.* 2. *disp* 6. *q.*34 & addit quidem Suarez *dict. sect.* 6 *n.*6. *in fine*, quod etsi Pontifex in textu nostro, præcipuè loquitur de veris bigamis, & propriis, de quibus loquutus est Apostolus; & ideo in eis major sit difficultas; & rarior dispensatio sed nihilominus cum proportione id locum habet in bigamia interpretativa; quam unaquæque adducta in suo gradu, & proportione æque de illa probant

Ad

29 Ad ultimam quæstionis partem, an commissarius cruciatæ habeat facultatem dispensandi in bigamia? in quo dubio existimo respondendum sub distinctione; quia si loquamur de vera bigamia, verius existimo, ut non possit dispensare ex dictis proximè de Episcopo; tum etiam quia in bulla excipiuntur aliæ irregularitates minores; & sic videtur excepta bigamia, quæ est difficilis dispensationis, & quæ est inventa à tempore Apostolorum: sic Avila *de censuris p.7.disp.8.dub.4. conclus. 6.* Henriquez *lib.7. de indulgent. cap. 13. num. 5.* Bardus *in Bulla cruciata part. 3. tract. 2. cap. 1. sect.2.numero* 13. Castrus Paulus *ubi supra*
30 *puncto* 8.*num* 22. †Et idem ex dictis jam existimo respondendum, ut nequeat dispensare in bigamia interpretativa, quæ oritur ex defectu Sacramenti, ut est illa, quæ procedit de uxorato cum
31 vidua, † secus tamen si oriatur ex delicto, ut est illa, quæ oritur ex polygamo, de quo jam diximos *in cap. 1. quæst. 1. ex num.* aut quando quis contrahit cum duabus, saltim cum una invalidè ut docent Rodriguez *in addit. ad Bullam* §. 13. *num.6.* Villalobos *in summa tract.27. conclus.13. n. 8.* Diana *1. p. tract. 11. res. 115.* Machado *de perfecto confess. tom. summæ lib. 4. p. 5. tract. 1. docum.2. in fine*, Leander *quæst.40. dicto tract 1.*
32 *de irregul. disp. 6.* Et etiam in bigamia similitudinaria, de qua latè dico *infra in cap. fin. hoc tit.* & aliqua Doctores *in cap. 3. & 4. hoc tit.* qualis est illa, quam incurrit, qui habens ordines sacros, aut est in religione professus, matrimonium contrahit. Unde etsi aliqui apud Bard. *supra num.* 8. absolutè affirment, ut possit dispensare; quia Bulla id videtur concedere commissario; eo quod solum excipiat quinque species irregularitatum, super quibus non potest dispensare commissarius, inter quas non invenitur bigamiæ species: tamen res est clara sub prædicta distinctione.

QUÆST. II.

An si bigamus proprius, vel interpretativus transeat ad Religionem, possit Episcopus cum eo dispensare ad Sacros ordines suscipiendos? Et an possit dispensare, quando merus Laicus bigamiam contraxit, qui nondum statum, aut privilegia Clericalia habuit? Vel in casu, quod adsit legitima, & evidens causa, ut nobilitatis, & scientiæ? Et an ad impetrandam dispensationem in bigamia, debeat explicari quod nuptiæ ter, aut quater, aut pluries sint celebratæ, ut facere mentionem, quod est ligatus duplici bigamia? Et an proprius bigamus, aut interpretativus privetur privilegio fori, & Canonis; item & habitus Clericalis, ac beneficio Ecclesiastico, aliisve ministeriis Ecclesiæ? Et quid de bigamo similidinario?

S U M M A R I U M.

Cap. 2. qui Clerici, vel voventes, n. 3.

2 *Episcopus nequit dispensare ad Sacros ordines cum bigamo vero, aut interpretativo, nec cum bigamo verè Laico*, n. 4. *nisi adessent causæ urgentes, ut* n. 5.

5 *Dispensandus in bigamia num debeat exprimere omnia, quæ contraxit matrimonia, resolvitur in praxi quod num.* n. 8.

6 *Nuptias viginti celebravit vir quidam Romæ & duas super viginti mulier quædam.*

7 *Vir laureo coronatus Romæ qui super vixit mulieri, quæ premortua fuit viro post 22. matrimonia.*

8 *Bigamus dispensandus sufficit, ut narret se bigamum esse.*

9 *Judex dispensandus in irregularitate sufficit quod dicat condemnasse ad mortem, non quoties id fecerit.*

10 *Bigamiæ species narranda, ut dispensetur benè bigamus.*

11 Cap. 1. hoc tit. lib. 6. & num. 12. cum aliis, & fin.

12 *Bigamus verus &, interpretativus privatur privilegio clericali canonis & fori; sic ut pœna excommunicationis cogatur non deferre habitum, & tonsuram* n. 13. & 14.

14 *Bigamus habitum deserendo, & tonsuram, verius est, ut peccet.*

15 *Bigamus verius est, ut nec sit capax alicujus beneficii Ecclesiastici absque dispensatione*, num. 18.

16 *Collatio beneficii facta bigamo est nulla, & nec resignatio ei fit*, n. 17.

18 *Bigamus semel effectus, nec tonsurari, aut beneficiari potest sine Papæ dispensatione, aut Episcopi.*

19 *Bigamus charactere ordinis suscepti non privatur; eo imo, si accedat dispensatio bigamiæ poterit absque nova ordinatione beneficiari*, n. 20.

21 *Bigamus nequit esse Ecclesiarum Sacrista, nec æditunm.*

22 *Bigamus similitudinarius non privatur privilegio Clericali.*

23 Cap. quisquis dist. 84.

PEr dicta *supra in cap. 1. de filiis Præsbyterorum.* 1
videtur firmandum, ut non egeat talis Bigamus dispensatione ulla, cum tali, transitus ad religionem, professione sequuta, auferat irregularitatem, aliasque inhabilitates per dicta etiam *in cap. 16. de judiciis q. 4.* & aliis. Ergo si quæstio adsit, num possit Episcopus dispensare, à fortiori respondendum esse ut possit dispensare in bigamia propria, & interpretativa, ut favent aliqui DD. per doct. inarm textus *in cap. 2. qui Clerici, vel voventes*, ubi Alex. III. commisit facultatem cuidam Episcopo, ut dispensetad majores ordines cum quodam bigamo casu, quo ad monasticam vitam transire vel t: sic præter aliquos antiquos docent Albertus Vl ignus *in 4. dist. 27. art. fin.* Henric. *in dicto cap. 2.* videbis *ibi* Barbosam, nec dissentiunt D. Thomas, Durandus, Alberic, Sylvester, Tabiena, Armilla, & alii, quos refert Sanchez *de matrim. p.7. disp. 86. num* 13. Turrecremata *in cap. lector. dist. 34.* & expressè Heuriquez *in summa lib. 12. cap. 6. n. 21. & lib. 14. cap. 20. n. 2.* Vivaldus *in Candelabro 2. p. de irregularit. bigamia num. 34.*

Verius tamen est ut quamvis prærogativa professionis in religione sit tanta, qualem in a ldu us

locis demonstravi, adhuc absolutè sit dicendum, ut Episcopus nequeat dispensare cum bigamo proprio, aut interpretativo ad Sacros Ordines; quia nullibi in jure cavetur, docent expresse Paludanus *in 4. dist.27. q.4. art. 5. conclus.* 4. vers. *tertio*, Sotus *in 4. dist.27. quæst.3. art.*3. Lopez Bartholomeus de Ledesma, Supplement. Gabriel, & alii, quos sequitur Sanchez *p.7. disp.*86. *num.*13. dicentes nec usu, aut more probant Covarru. Suarez *de censur. disp.*49. *sect.*6. *n.*8. ita sentiens ex vi juris communis Luysius *de censur. lib.*9. *disp.*70. *dubio* 5. vers. *alii limitant*, Castrus Palaus *de irregul. disp.6 puncto* 8. *n.*15. Leander. *tract.*2. *disp.*6. *quæst.* 34 & faciunt adducta *supra quæstione præced. in fine*, & quæ adduxi *supra quæst.*2. *Rubricæ* in vers. *ad primam*, & vers. *ad ultimam*, ubi quod Baptismus non tollit bigamiam contractam tempore infidelitatis: de qua videbis præter *ibi* adductos Suarez *dicta sect.*6. *n.*9.

3 Nec obstat textus *in dicto cap.*2. *ne Clerici, vel Monachi*, quia ut dicunt DD. nostræ sententiæ, ac patet ex verbis illius ibi tantum agit Pontifex de bigamia similitudinaria, in qua non est eadem ratio defectus Sacramenti, sicut in vera bigamia, & interpretativa, solùm poterit esse dubium ex jam dictis de bigamia, quæ oritur ex mero delicto, cum Baptismus, & professio aboleant pœnas delictorum per dicta in locis antea adductis.

4 Ad secundam quæstionis partem, an possit dispensare cum bigamo mere laico, qui nulla privilegia Clericalia habuit; quamvis Henriquez *in cap.* 1. *hoc tit. n.*26. Covar. *in clem. si furiosus de homicidio* 2. *n.* 4. Salced. *in addit. ad Bernard. Diez. c.*16. vers. *dispensare*, affirment, sed verius est ut non possit dispensare per dicta *supra quæst.* 1. præcedenti de Episcopo dispensante, & Sanchez dicit rem esse valde dubiam, *dict. lib.*7. *de matrim. disp.* 86. *num.*9. *in fine*, & ego sic judico per jam adducta.

5 Unde etiam dico nec ex causa legitima, & evidenti ut nobilitatis, & scientiæ, ut idem Sanchez dicit, nisi accessent causæ necessitatis urgentis juxta quæ adduxi *in fine*, vers. *ad secundam*; & sic non est sustinendus Ludovicus Gomez *in tract. brevium.* 21. qui Episcopum posse dispensare dixit in hoc casu.

6 Ad tertiam quæstionis partem an ad impetrandam dispensationem bigamia debeat explicari, quod nuptiæ fuerint plures, quam duæ? Et adjectis hic quæ adduxi sub *tit. de rescriptis*, ubi quæ sint exprimenda ad dispensationes obtinendas, ac de narrativa facienda, & adductis nonnullis sub *dicto tit. de filiis Præsbyterorum*, jam nunc breviter. Et quia ex D. Hieronymo *Epistola* 26. *tract.*3. *n.*3. Tiraquellus *lib. de leg. Connub.* Boerio *decis.*156. *in fine*, ut refert Mayolus *lib.*1. *de irregularit. cap.*33. *num.*14. *in fine*, narrat sub Damaso Papa fuisse Romæ hominem, cui vigesies uxorem duxit, & omnibus superstitem fuisse, & quod etiam ib extiterit mulier eodem tempore, quæ duos supra

7 viginti habuerat maritus prædefunctos: † Illosque ambos inter se matrimonium iniisse; & qui, Romæ magna esset expectatio uter prius eorum moreretur, & fuisset præmortua uxor, populusque coegisse virum à lucubri fune e abstinere, quinimo Lauro Coronatum jussum fuisse palma in manus, tanquam victorem funus sequi; ideo cum tot possint multiplicari connubia, & ex tali casu tot commixti connubiis, non solum poligami putandi sint, sed quadam ratione infames, ducet omnia matrimonia contracta narranda esse, cum revera tot possint in numero esse, ut nulla à Pontifice concedatur bigamiæ dispensatio.

Sed in praxi, & in jure verius est, ut non teneatur volens in bigamia dispensari tot matrimonia narrare dicendo se esse trigamum, aut quadrigamum, seu plures alias nuptias celebrasse, cum nulla juris dispositio hoc expostcat; indeque sufficere, ut tantum dicat se bigamum esse; & est ratio, quia adeo incapax est ordinis suscipiendi, ac repræsentandæ conjunctionis Christi cum Ecclesia trigamus, ac bigamus; deinde † quia judex plures latrones suspendens, non opus est in dispensatione impetranda, quod mentionem faciat de illis, sed satis, ut dicat se morte damnasse hominem ita docent Navar. *lib.*1. *cons. hoc tit. in utroque edit. toto cons.*2. Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.*6. *n.*9. Thomas Sanchez *lib.*7 *de matrim. disp.*86. *n.* 24. Villalobos *in summa tract.*21. *de irregul. dif.*31. *n.* 15. ubi etiam exemplificat in frangente pluries, semel jejunium, dicens cum eadem facilitate utrumque absolui, Diana *p* 8. *tract.*3. *res.*58. Garcia *de benef. p.* 8. *cap.* 3. *n.* 76. Castrus Palaus *de censuris disp.* 6. *puncto* 8. *in fine*, & antea *tom.* 1. *tract* 3. *disp.*6 *puncto* 16. § 4 *n.*17. Leander *dicto tract.*2. *disp.*6. *quæst* 41. Avila *p.*7 *de cens. disp.*8. *in fine* Bonacina *de irregularit q.*2. *puncto* 5. n. 14. cum Ugolino. 8 9

Quod si Majolus loqueretur deficienda mentione speciei bigamiæ, an veræ, seu interpretativæ, tunc credo, ut debeat fieri earum mentio; quia difficilius in bigamia propria, quam in bigamia interpretativa, & in hac quam similitudinaria dispensatur, sive earum una narretur dispensanda, sive in dispensando omnes simul dictæ tres bigamiæ species concurrant; quia sunt diversæ speciei: ita docent Sanchez, Castrus Palao *dicto disp.*6. *puncto* 8. *in fine* Leander *supra quæst.*42. & 43. cum Bonacin, ut si duo quispiam init matrimonia valida, & alterum cum corrupta, cum adsit bigamia vera ratione duplicis matrimonii, & interpretativa, eo quod alterum cum corrupta fuerit, & sic in reliquis casibus plures species concurrerint. 10

Ad quartam quæstionis partem de effectibus bigamiæ quoad privandum privilegiis clericalibus seu habitu, beneficiis, ac pensionibus bigamum? Et quia occasione textus *in cap.*1. *hoc tit. lib* 6. ubi habetur quod bigamus est nudatus omni privilegio clericali & Augustinus Barbosa *in pastorali p* 2. *alleg* 49. *n.* 51. late expendat duas Bullas Sixti V. quibus patet dispensasse quodam bigamo furato ad obtinendas pensiones Ecclesiasticas, si nupserit; & DD. ab eo relati *in illo cap.* 1. item & *in dicta explicatione Bullarum n.* 3. & 4. dicant, non possit stare simul quod quis remaneat Clericus; non tamen gaudeat privilegiis Clericorum ex Abbate *in cap.*1. *n.*6. *de vita*, & *honest. Clericor.* & sic ut licet bigamus nudatus sit omni privilegio Clericali, sed non quod Clericus remaneat, ut etiam tenent Butrius *in cap. Joannes n.* 17. Imola *n.* 18 *in fine de Clericis conjug.* idem *in cap. cum contingat*, & *ibi* Abbas, & glossa *de ætate* & *qualit.* Host. *col.* 1. Joan. Andreas *col* 2. Bouis *num.*6. *Cardin. quæst.*2 Bellamera *quæst.* 7. Ancharran. *in fine* Abbas *n.*1. Geminian. *in cap. Clericos col.*1. *in fine*, ubi Præpositus *num* 4. *dist.* 21. Abbas *in cap.*1. *num.* 6. *de vita*, & *honest. cleric.* Felinus *in cap. sicut pro tertio n.* 2. *de sponsal.* Gabriel, *cons.* 181. *lib.* 2. *n.* 3. Rota *decisi.* 731. *num.* 5. & 6. *part.* 1. Sylvester *in summa*

verb.

verbo *ordo*, Covar. *in cap. quia nos n.4. de testam.*
Cardinalis *in clementina dudum n. 8. notabili de*
sepult. Gregor. X V. *decis.* 516. *num.* 8. & 9. Rota
decis. 1. *num.* 6. *hoc tit. in novis*; ideo jam breviter
ad partes hujus verſ. *ad quartam*, Sigillatim reſ-
pondebimus.
12 Et ſic loquamur de bigamo vero, aut inter-
pretativo in minoribus ordinibus tantum conſti-
tuto, reſpondeo *ex dicto cap. unico hoc tit. lib.* 6.
jam contra Ugonem relatum à gloſſa *ibi*, ut ta-
lis bigamus privetur ipſo facto privilegio Cleri-
cali Canonis, & fori, ut definit Gregor. X. *ibi*,
ut jam ſentiunt omnes Theologi, & Canoniſtæ
de bigamo vero, præter antiquos Suarez *de cenſ.*
diſp. 49 *ſect.* 5. *num.* 4. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2.
Vivald. *in candelabro aureo tract. de irregul. n.* 28.
Palaus *de cenſ. tra diſp* 6. *puncto* 8. *num.* 13. Villa-
lobos *ſupra dicta diſ.* 31. *tract.* 21. *num.* 12. Avila *de*
cenſ. p. 7. *diſp.* 8. *dubio* 3. Filiucius *tract.* 19. *cap.* 4.
q. 11. *num.* 123. Luiſius *lib.* 9. *de cenſuris diſp.* 70.
dubio fin Et licet aliqui potuiſſent exiſtimare hæc
non extendi ad bigamum interpretativum; quia
dict. cap. unico, dum agit abſolute de bigamis,
ſolum de veris debeat intelligi; eo quod pœna
non eſt extendenda, ſi claré non comprehenda-
tur: argum. *cap. is qui de ſent. ex communic. lib.* 6.
13 † Tamen DD. adducti Suarez *dict. ſect.* 5. *num.* 5.
Sayrus *dicto lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. & 3. Palaus *diſp.* 6.
puncto 8. *num* 13. Villalobos *dicta diſ* 31. *num* 12.
Avila *dubio* 3. Filiuc. *ſupra num.* 124. Luyſius *lib.* 6.
diſp. 70. *dubio ultimo*, Leander *de irregul. dict. tr.* 2.
diſp. 6. *q.* 44. & 45. reſolvunt utrumque bigamum
in ea deciſione Gregorii X. comprehendi, ubi de-
ciditur bigamos eſſe nudatos omni privilegio Cle-
ricali, & foro ſæculari adſtrictos, non obſtante
contraria conſuetudine, & ſub pœna excommu-
nicationis præcipitur, ne deferant habitum, vel
tonſuram, ut colligunt *ibi* ordinarii, Archidiacon.
Geminian. Vivian. & alii, quos ſequitur Barboſa,
Azor. *inſtit moral. p.* 9 *lib* 6. *c.* 4 *q.* 12. Rota in Ferrar
penſion. 21. Martii 1627. coram R. P. D. Virili,
ubi fuit etiam dictum, quod licet bigamus denu-
datus remaneat omni privilegio Clericali: tamen
per characterem impreſſum, & indelebilem, ſem-
per habitu remanent Clericus, Barboſa laté *in*
dicta alleg. 49. *poſt dict. n.* 52. ubi de materia *dicti*
c. 1. *hoc tit. lib.* 6.
14 Unde infero ad aliam partem noſtri dubii,
quod etſi Quintana Duecnnas *tom.* 7. *ſingul. tract.*
16. *ſingul.* 4 *n.* 2. dicat licitum eſſe bigamo deferre
habitum Clericalem abſque tonſura ſine ulla diſ-
penſatione, & licentia; ſed verius eſt ut peccet
mortaliter; quia ut jam diximus *dict. cap. unic.*
hoc titulo, *lib.* 6 hoc bigamis prohibet ſub pœ-
na excommunicationis ſententiæ in ſequentibus
verbis: *Ipſis bigamis quoque ſub anathemate pro-*
hibemus deferre tonſuram, vel habitum Clericalem:
ita Sayrus *dicto lib.* 6. *cap.* 5. *n.* 4. & 5. Paludan. &
Gabr. apud ipſum, Leander *ſupr. q.* 47. Avila cum
Sylveſtro, & Angelo *dicta p.* 7. *diſp.* 8. *dub.* 3. *verſ.*
ſecundo notandum eſt, Caſtrus Palaus *dict. diſp.* 6.
puncto 8. *n.* 13. & alii.
15 Ad quartam quæſtionis partem, an bigamus ſit
capax alicujus beneficii Eccleſiaſtici? Et licet
Quintana Duennas *tom.* 2 *ſingular. tract.* 16. *ſingu-*
lari 1. laté defendat eſſe probabile, quod ille, qui
in minoribus initiatus, uxore viduam duxit, poſ-
ſit ab ea jam ſolutus ſine diſpenſatione bigamiæ,
beneficium obtinere: tamen ex dictis verius eſt,
ut egeat diſpenſatione, ut dicemus *in c.* 3. *hoc tit.*

quia beneficium non Laico, ſed Clerico confertur.
Sed bigamus de jure eſt incapax alicujus ordinis,
aut Clericatus; ergo, & beneficii, quod datur or-
dinatis, & hoc non ſolum durante matrimonio, ſed
etiam poſtea; donec mereatur diſpenſationem:
ita Sayrus *dicto lib* 6. *de cenſur. cap.* 5. *n.* 9. Vivald.
in candelabro aureo de irregul. n. 28. ubi ait hoc ita
obſervatum eſſe à Sanctiſſimo, Leander *dicto*
tract. 2. *diſp.* 6 *quæſt. fin.* nam ſicut prohibetur or-
dinari, ita pariter conſequi Eccleſiaſtica beneficia,
ut cum infinitis docetet deciſum Nicolaus Garcia
de benef. p. 7. *c.* 6. *num.* 1. & 2. Rebuffus *de pacificis*
poſſeſſor. n. 193 Corras *de beneſic. p.* 3. *cap. num.* 2.
Barboſa *in paſtorali dicta p.* 2. *alleg.* 49 *n.* 17. † Et 16
propterea collationem beneficii factam bigamo
invalidam eſſe, obſervant Navar. *conſ.* 3. *hoc tit.*
Flamin. Pariſius *de reſignat. beneſic. lib.* 4. *q.* 3. *n.* 192
etiam ſi accedat Epiſcopi conſenſus, Azor. *inſtit.*
moral. p. 2. *lib.* 6. *cap. q.* 11. † Quo fit ut dixerit idem 17
Flamin. Pariſ. *lib.* 4 *q.* 4. *n.* 17. quem ſequitur Barbo-
ſa *in dicto cap. unico hoc tit. lib.* 6. *num.* 4 bigamo
etiam tonſurato non poſſe reſignari beneficium
Eccleſiaſticum.
Nec obſtat dicere ex adulteris ſub verſ. *ad* 18
tertiam, hic quod etſi bigamus nudatus ſit omni
privilegio Clericali, adhuc character tonſuratio-
nis maneat in illo; indeque ſi ejus uxor moriatur
jam habilis maneat ad obtinendum beneficium,
& in ordinibus ſuſceptis miniſtrare; quia ex jam
dictis in hoc textu, & *in cap.* 1. & *in Rubrica*, ſe-
mel bigamus effectus, nec tonſurari, ordinativé,
ac beneficiari queit ſine diſpenſatione Papæ, aut
Epiſcopi in his, quæ ipſe poteſt diſpenſare juxta
q. 1. & 2. *hic*, cum ob bigamiam contractam ſti-
tetit inhabilis ad prædicta; etſi aliqui apud Sua-
rez *de cenſ. dicta diſp.* 49. *ſect.* 5. *n.* 3. ex textus *in cap.*
lector, jam *ſupra* relato *diſt.* 34. ubi habetur quod
ſi lector cum vidua contraxerit, permittatur in
ſuo gradu miniſtrare; quia ex dictis apparet non
poſſe abſque diſpenſatione cum *cap. ſané* 1 *de*
Cleric. conjug. & Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 17. *de reform.* om-
nino excludant bigamum ab omni ordine Cleri-
cali, & uſu minorum ordinum.
At quia adhuc in tonſurato bigamo, character 19
maneat, ut docent jam adducti, & idem Barboſa
in dicta alleg. 49. *ſub. dicto n.* 17. cum Abbat; &
Imola, & cum Rota ſignanter in una Vercellen.
penſionis 23. Februarii 1600. coram Cardinali
Lanceloto, & Cæſar Auguſtana penſionis 18. Ju-
nii 1610 coram eodem. Tamen etſi ibi dicatur,
ut per bigamum Clericus privetur exercitio, &
privilegio Clericali; ſed in fundamento ratione
characteris non deſtituatur clericatu; quoniam
dict. c. 1. *hoc tit. lib.* 6. non dicit quod bigamus non
ſit Clericus, ſed ſolum quod eſt nudatus omni
privilegio, † inde tenendum eſt quod ſi accedat 20
diſpenſatio bigamiæ, non egent nova ordinatione
ad obtinendum beneficia; & penſiones Eccle-
ſiaſticas, ſive diſpenſatio antecedat ipſi bigamiæ,
quæ dicitur præſervativa juxta Bullas Sixti V.
quem, ut diximus, explicat omnino videndus D.
Barboſa *poſt dict. n.* 52. *dict. alleg.* 59. *in paſtorali*, ubi
laté loquitur de hac antecedenti, & præſervativa
diſpenſatione, & ego *infra q.* 3.
Unde infero cum Avila *parte* 7. *de cenſur. diſ-* 21
putatione 8. *dubio* 3. *verſ. huic ſequitur*, Leandro
dicto tract. 2. *de irregularit, diſputatione* 6 *quæſt.*
48. qui refert Suarez, & Palaum, non poſſe
ipſum bigamum eſſe Eccleſiarum æditum, ſeu
Sacriſtam, & Sayrus *dict. cap.* 5. *numero* 7.

consequenter docet nec posse citra dispensatio-
nem aliquem ordinem ascendere; imo ut ead pri-
mam tonsuram, de quo jam *supra* dixi. & docet
Vivald. *in Candel ab. de irregul. n.* 28. & DD. com-
muniter.

22 Ad ultimam quæstionis partem, an dicta *su-
pra* hic in vers. *ad tertiam*, & vers. *ad quartam*,
procedant in bigamo similitudinario? Et supposi-
tis quæ *infra in cap. fin.* de hac bigamiæ specie, &
de illius dispensatione; nunc breviter respondeo
ut bigamus similitudinarius non privetur dictu
privilegio clericali; quia *dict. cap. unico hoc tit.*
23 *lib. 6. cap.* † *quisquis* 84 *dist.* & alii solum loquun-
tur de clericis in minoribus constitutis, qui pos-
sunt; imo, & tenentur vivere, ut laicus; non verò
de clericis in Sacris constituti, nec de religioso
professo, qui non possunt ad vitam laicam redire,
& sic docent Sayrus, Suarez, Avila, Luysius;
Castrus, Palaus, Villalobos, Leander *supra q.* 46.
istos ob bigamiam ab ipsis contractam per matri-
monium nullum attentatum, non amitere privi-
legium clericale; donec per sententiam judicis,
aut degradationem ab illo denudentur.

QUÆTIO III.

An dispensatio præventiva, & præservativa removens de medio obstaculum canonis inductivi bigamiam, impediat bigamiæ incursum, & efficiat, ut permaneat præservatus, non solùm clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum? Et an dum Papa dispensat verè in defectibus juris positivi remaneat quis propriè, & semper prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis? Et an talis dispensatio sit ab initio purè præventiva, seu dependeat à casibus futuris expressis in ea? Et an dispensatus pro pensionibus retineat clericatum illæsum ad effectum dispensatum. Ubi de Bullis Sixti IV. loquentibus de præventiva bigamiæ futuræ dispensatione? Et quas pœnas incurrat Episcopus ordinans bigamum, & ipse bigamus ordinatus?

PRÆMISSUM.

1 *Pontifices solent præservare ab incursu irregularitatis, ut cum Inquisitoribus fecerunt.*

2 *Cleritus dispensatus ad Bellum, dicitur præservatus ab irregularitate.*

3 *Dispensatio præventiva, seu præservativa conservat bigamum in executione ordinis, & retentione beneficiorum, ac si bigamia nunquam fuisset incursa.*

4 *Præservativa, & præventiva dispensatio Papæ sic quem habilem reddit ad ordines, & beneficia, ac qui habilis est de jure, & n. 5. explicantur contraria ex* n. 6. & 7.

6 *Obstacula naturæ ad quos effectus censeantur dispensata à Papa*, n. 9.

8 *Obstaculum omne removetur, dum plenè dispensatur cum aliquo.*

10 *Dispensatio præventiva in esse sui intelligitur ab initio pura licet ut quis eâ fruatur, sint casus spectandi.*

11 *Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illæsum.*

12 *Clericus quis esse, quod non gaudeat privilegiis clericalibus, possunt simul stare.*

13 *Sixtus V. nonnullas fecit dispensationes, præservativas, ut obtineret pensiones non ordinatus, & pluries uxoratus*, & n. 14.

14 *Pensiones extinguuntur matrimonio, nisi præservata sint dispensatione.*

15 *Dispensatio præventiva præservat, hoc est antecedens, & consequens tollit.*

16 *Sixtus V. præventiva dispensatione aliud fecit, quàm Bonifacius VIII.* in dicto cap. 8. hoc tit. de bigamis lib. 6.

17 *Episcopus bigamum ordinans quibus incurrat pœnas insinuatur*, & n. 18. 19. & 20. *ubi quod spectatur sententia.*

18 Cap. eos, cap. fin. de temporibus ordin. lib. 6. cap. nullus pœnam dist. 55. n. 19.

21 *Bigamus ordinatus punitur, præcedente sententia*, & num. 22. & 23. cap. si quis viduam dist. 50.

22 Cap. quicumque dist. 50.

23 *Bigamus ordinatus in minoribus incurrit pœnam privationis Tonsuræ, & habitus.*

Quia solent Pontifices præservare ab incursu 1
irregularitatum futurarum, ut contingit,
quando v. g. præservant judices in vim privilegii
antecedentis ab incursu irregularitatis, Sayrus *de
censuris lib. 6. cap.* 18. sicut inquisitoribus contra
hæreticam pravitatem reos hæresis formalis, pro-
tervos, ac obstinatos damnantibus relaxationi, ut
patet ex Bullis *infra*, relatis *in cap. nuper* 4. *à princ.
quæst.* 4.

Et veluti quando dispensatur Clericus ad Bel- 2
lum, qui tunc dicitur præservatus ab irregulari-
tate, Mulina *de just. tom. 2. tract. 2. disp. 6. dubio 2. in
conclus.* ideo nunc ad propositum propositorum
dubiorum fiet illatio.

Ad primam igitur difficultatis partem respon- 3
deo cum Turrecremata, *in cap. quisquis ante n.* 1.
ibi, Præposito, *n.* 1. Geminiano *ibi dist.* 84. Molina
de just. & jure dicto tom. 2. disp. 108. vers. *quoniam
eo ipso*, Suarez *de legibus lib. 6. cap.* 11. *num.* 4. & 5.
Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 1. Azor. *instit.
moral. lib. 3. cap.* 15. *in princip.* ut dispensatio præ-
ventiva, & præservativa, quæ removet, de me-
dio obstaculum canonis inductivi bigamiam, im-
pedit incursum bigamiæ, & efficit, ut remaneat
non solum præservatus Clericatus habitu indele-
bilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensa-
tum respectu pensionum, aut beneficiorum juxta
tenorem dispensationi præventivæ, ac si bigamia
nunquam esset incursa: & addit Joan. Andreas
in reg. in generali num. 3. vers. *quadragesimus septi-
mus*, quod ita dispensatus remaneat idem, ac si
non indiguisset dispensatione.

Est enim tanta vis Apostolicæ dispensationis
præventivæ quoad effectus juris positivi, quod 4
quis dicatur esse in eadem habilitate; & quod idem
sit esse habilem de jure positivo communi, vel ex
dispensatione Papæ, ut tradunt Anchar. *conf.* 404.
in primo dubit, Decius *conf.* 541. *n.* 4 Rebuff. *super
concordia Rubr. de collat.* §. *præfatique ordinarii*, in

verbo

verbo *idonei*, & idem etiam esse, ut quis sit habilis de jure, quam ex privilegio, tam in odiosis, quàm in favorabilibus, Baldus *in l. cum ex oratione in princ. de excusat. tutor.* Rolandus *cons. 79. n. 7. lib. 1*, Barbosa *in pastorali post. allegat. 49. ex n. 5. ad. 9.* ubi addit ex decis. Cæsar. Augustana pensionis 18. Maii 1610. coram Cardinali Lancelloto *n. 13.* quod ubi adest dispensatio Papæ, præsumatur Clericatus ad effectum pensionis; nec per bigamiam amitti Clericatum, ut tradit etiam Capra *concl. 97. n. 82.*

5 Ad secundam quæstionis partem infertur responsio ex proxime dictis; nempè ut si Papa dispensat verè, & non fictè disponat, quia præveniendo efficit, ut etiam secundùm rei veritatem numquam sit incursa bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione canonis; ita ut propterea verè, & propriè semper quis remaneat idem; prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis *cap. lector. dist. 34.* ubi Anchar. *num. 2.* Turrecremata *dict. cap. quisquis dist. 84. ante num.* vers. *nisi cum tali dispensetur*, Præposit. vers. *tamen si corrigantur*, Gemin. *super 1. gloss* vers. *nihilominus*, Joan. Andreas *in dicta regula in generali num. 3. de reg. Juris lib. 6.* Sotus *divers. decis. 505. num. in fin. p. 1* Barbosa *supra n. 20.* Decius *in cap. at si Clerici § de adulteriis, de Judiciis num. 168.* Oldradus *cons. 215. n. 5.*

6 His tamen resolutionibus obstant sequentia. Primo quod præventio, & præservatio dispensationis operatur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad statum personæ. Secundo ex cæcorum & mancorum, curvorum, ac spurii exemplis, qui si dispensentur ad succedendum remanet macula, Achiles *decis. 6. qui filii sint legitimi*, Seraphinus *decis. 351. n. 14.*

7 Sed respondetur quod dicta exempla procedunt in casibus, in quibus macula est incursa; sed in præsenti non evenit bigamiæ incursus; eo quod jam aderat ante casum præventiva dispensatio, sicque ob derogationem *cap. unici hoc tit. lib. 6.* ubi bigamus denudatur omni privilegio Clericali, ut dixi *quæst. præced. in fine*, sit obviatum denudationi Clericatus, vel ad effectum pensionis, aut beneficii per tradita ab Oldrado *cons. 327. in. princ.* Bartol. *cons 17. num. 1. & 2. lib 2.* Federic. de Senis *cons. 30.* vers. *sed dispensatio non est*, Bellamera *cons. 32. n. 5. & 17.* Abbas *in cap. fin. n 4. de schismaticis.*

8 Et confirmatur quia hic in nostra specie loquimur de dispensatione præventiva, quæ præservat ab incursu bigamiæ, faciens ut de medio tollatur obstaculum, & conservetur exercitium Clericatus ad effectus prædictos ex dispensatione præventiva; quia ubi Papa plenariè dispensat, removetur omne obstaculum, sicut cum plenariè legitimat cum derogatione obstantium, removetur omnis macula nativitatis, ut docent glossa *in auth. quibus modis naturales efficiantur sui*, § *fin.* in verb. *participium*, Castro *cons. 41. n. 2. lib 2.* Ancharran. *cons. 225. n. 2.* Peregrin. *de fideicommis. art. 23. n. 32.* vers *secunda est*, & paulo post, vers. *cum derogatione obstantium*, Rota *dicta decis. 505. n. 6. p. 1. divers.*

9 Et sic quidquid sit quoad defectus naturales, cæcitatis, spuritatis, curvitatis, aut mancitatis, quorum macula remanet non obstante dispensatione: tamen quoad effectos contrarios juris positivi nulli dubium esse potest, quin dicta dispensatio præventiva præservet, alias impeditum ab incursu impedimenti, quod illum privat ordinari, retinere pensiones, aut exercere in obtentis,

ut latè expendit alia congerens Barbosa *ubi supra ex num. 17. ad. 20.*

Ad tertiam quæstionis partem ex dictis breviter 10 respondendum est, quod dicta dispensatio in esse sui intelligatur ab initio pura, & præventiva, cum tempus dispensationis attendi debeat; licet ut quis fruatur præventionis executione, expectandi sunt casus futuri expressi in dispensatione, ut docet Gigas *de pensionibus cons. 23. num. 10.* vers. *puto tamen.*, Barbosa *post dict. alleg 49. n. 11.* ubi addit ita fuisse dictum in Cæsar Augustana pensionis 18. Junii 1590. coram Gypsio.

Ad quartam quæstionis partem breviter etiam 11 respondeo, quod dispensatus pro pensionibus retinet Clericatum illæsum, ut docent Turrecremata *in dicto cap. quisquis in principio*, vers. *nisi cum tali dispensetur*, Præpositus ibi: *Tamen si corrigantur*, & Geminian. *dist 84.* Barbosa *supra n. 15.*

Ex quibus patet quod eum stare possint simul, 12 ut Clericus quis remaneat, & quod non gaudeat privilegiis Clericorum, ut jam diximus *supra q. 2. in fine*, Abbas *in cap. 1 n. 6. de vita, & honest. Clericor.* Barbosa *supra n. 4.* † Et consequenter evenit, 13 ut cum Sixtus V. Cardinalis Montaltus ex sorore germana pronepoti duas facultates transferendi pensiones concesserit, unam ad favorem unius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus trãslationes suffragari voluit perinde, ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & urgentissimis causis de Cardinalium Consilio factæ fuissent. Alteram ad favorem unius, vel plurium personarum, etiam Hospitalium Regularium expressè professorum, aut alias similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc; prout ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti, omnino extitissent, sicut & alterà ejusdem Sixti V. qua dispensavit D. Principem Peretum Pronepotem jam Clericali tonsura insignitum ad obtinendum, & percipiendum quascumque pensiones reservatas, etiamsi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacumque etiam vidua, & successivè cum diversis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries; siquidem per dicta *hic q. 1 2. & 3.* talis præventa dispensatio removet omne obstaculum, ut explicat legendus Barbosa cum multis apud *dict. alleg. 49 ex num. 1.* & sic etiam applicabis quæ *supra* adduxi *sub tit. de rescriptis*, & *ibi in cap. 20. de dispensatione ex nunc, prout ex tunc.*

Itaque licet per contractum matrimonii pensiones extinguantur, 14 Gigas *de pension. q. 54. & cons. 23 n. 7. & 10.* sicut etiam patet in dicta Cæsar Augusta pensionis 18. Junii coram Lanceloto 1610. ait, Pontifex reviviscendo pensiones, & præveniendo casum extinctionis, reliquit eas in primario statu; sicut una pars dispensationis, suppleat aliam, ac illam declaret ex regula textus *in l. qui filiabus ff. de legat. 1.* ob idque Suarez *de legibus lib. 6. c. 11. n. 4.* Azor. *instit. moral. lib. 5. c. 15. in princip.* Molina *dicta disp. 108. §. est vero.* † Barbosa *supra n. 12.* 15 *& 13.* distinguendo inter dispensationem antecedentem, & subsequentem, dicit quod antecedens præservat, subsequens vero tollat, alia explicans refert Barbosa *n. 20.* vers. *Gratia*, & vers. *nec obstat*, ubi vide ut quid Sixtus V. renovavit Constitutionem Bonifacii VIII. *in dicto cap. unico hoc tit. lib 6.* & quod prædictus Sixtus extinguat pensiones ob non delationem habitus, & tonsuræ; quod id non fecerit D. Bonifacius.

16 Sed respondent DD. & Barbosa ubi proximè cum illis, quod dictus Sixtus V. non reddit illum incapacem obtinendi pensiones, sicut aliter colligitur ex D. Bonifacio, ut jam *in fine quæst. præcedentis* dixit; item neque quod dicta constitutio Sixti innovet adductam Bonifacii, quia Bonifacius loquitur in clerico, qui cum unica, & Virgine contraxit; qui si Tonsuram, & vestem clericalem deferat, retinet duo privilegia clericalia Canonis, & fori, de quibus jam *in dicta quæst.* 2. sicque amplius concedi in dicta Sixti V. constitutione, ut ex ejus tenore hic relato patet.

17 Ad ultimam quæstionis partem quas pœnas incurrat Episcopus ordinans bigamum, & ipse bigamus ordinatus? Et adjunctis hic quæ dixi *supra in cap. cum quidam* 8. *cap. non est compos de temporib. ordinat. & in cap. cum bonæ de ætate ordin.* ubi dixi de variis pœnis, & suspensionibus, quas incurrunt Ordinatores, & ordinati propter defectus ibi expressos; nunc breviter jam ad primum de Episcopo ordinatore bigamum responderi videtur; quod si scienter bigamum ordinet, incurrat suspensionem annalem ipso jure à collatione ipsius ordinis, quem contulit bigamo, nec non à celebratione. ita Navar. *conf.* 3. & 4 *hoc tit.* ubi etiam quod ordinans bigamum minoribus etiam ordinibus, & prima tonsura graviter peccet mortaliter, nempe & etiam conferendo ei beneficium; sic ut nec valeat collatio.

18 Sed additio super dict. Consil. II. Navarri refert. S. Congregationem censuisse Episcopum non potuisse dictas collationes facere, sed quod non incurrat ob hoc ipso jure in aliquam certam pœnam; & quidem ducent Nicolaus Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 6. *de bigamis ex num.* 6. & Barbosa *hic num.* 2. idem *in pastorali part.* 2. *alleg.* 49. *sub num.* 19. de dicta pœna suspensionis à collatione ordinis, quem contulit bigamo, dicunt nullum esse Canonem, nam textus *in cap. eos, cap. fin. de temporibus ordinat. lib.* 6. quibus nititur Doctrina Navarri non loquuntur de ordinatione bigami; & sic illam pœnam non extendendam ad nostrum casum, cum pœnæ non sint extendendæ.

19 Et sic quamvis idem Navarrus dicat etiam, ut prohibeatur uno anno amissando per textum, *in cap. nullus pœnitentem dist.* 55. ubi de agunt de suspensione per annum integrum à celebratione, ut Silvester in summa verbo, *suspensio num.* 6. Covarruv. *in clem. si furiosus part.* 1. *initio num.* 10. Vivald. *in candelabro aureo tit. de suspensione à num.* 57. Henriquez *in summa lib.* 13. *de excommunicatione cap.* 38. §. 3. Sayrus *de censuris lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 20. Suarez *dicta disp.* 31. *sect.* 5. *num.* 6. Sed videtur sentire hanc suspensionem non esse ipso jure ferendam; & ita etiam videtur sentire Barbosa *in dicta alleg.* 48. *sub num.* 19. sic colligentes ex verbis ibi: *ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari*, quæ videntur denotare eam pœnam esse imponendam cum delictum in judicio probabitur, ut docet etiam Barbosa *ubi supra.*

20 Et admonent Garcia, & Barbosa proximè adducti, quod quamvis ex nova constitutione Sixti V. contra clericos male promotos, de quo jam dixi sub *tit. de tempor. ordin. & de ætate ordin.* à collatione ordinum, & executione Pontificalium, sit eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existeret, illam esse jam redactam ad terminos juris communis ex Trident. per aliam Clem. VIII. constitutionem, ut asseruit ipse Garcia *p.* 2. *de benefic. cap.* 5. *num* 70. idem *supra sub num.* 11. *cap.* 6 *hoc tit.* & sic quamvis deponi possit insuper à potestate, & officio ordinandi juxta textum nostrum, & glossam *hic*, sed non quidem ipso jure ante sententiam, nec aliud suadetur ex verbis textus nostri ibi: *respondemus quod ordinatores eorum potestate, & officio ordinandi, & ordinati si ad Sacros ordines fuerint promoti, eis ideo sunt privandi.*

De ordinato bigamo pœna, insinuatur in proximè relatis verbis, quæ non quidem ipso jure, sed per sententiam imponitur: etenim ut jam præcedenti quæstione diximus in fine; et sic ordinatus characterem percipiat, sed non inde habet ordinum executionem: sic intelligit Barbosa *dicta alleg.* 49. *pastoralis num.* 18 *textum in cap. si quis viduam* 50. *dist* rejecta distinctione glossæ verbo *dispensare*, in fine hujus nostri textus, ubi tantùm in suscipiente minores ordines characterem posse ait conferri.

Nec obstat textus *in cap. quicumque dist.* 50. 22
quatenus videtur probare bigamum non carere
ordinis executione; quia ut jam *supra* diximus,
textus ille procedit habita dispensatione, ut insi-
nuant verba ejusdem textus ibi, *hac sibi conditione*
veniam à nobis intelligat relaxatam. † Et addunt 23
Ugolinus *de cens. cap.* 56. §. 5. *num.* 3. Sayrus *dicto lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. & 4 cum quibus, & cum Barbosa, ipse Barbosa, quod sic ordinatus incurrit pœnam privationis tonsuræ Clericalis, delationis habitus, & privilegii cujuscumque Ecclesiastici, nisi sit initiatus Ordine Sacro; quia jam non possit vivere, ut laicus; & idem refert Barbosa hic *n.* 3.

AD TEXT. IN CAP. III.
De Digamis, hoc tit.

PRÆMISSUM.

HUJUS textus species quatenus loquitur de 1
Digamis Præsbyteris implebitur ex adductis, *infra in cap. fin. hoc tit.* ubi loquitur de bigamia similitudinaria, quæ in illis, & professis contingit. Quod si, ut *in cap. nuper* 4. *statim sequenti*, qui, loquitur de illo, qui mortua ejus uxore, promotus ad Sacros, & Præsbyter aliam ducit, dixeris non ibi agi de bigamia similitudinaria, sed interpretativa tantùm; & hoc idem debet dici in decisione textus nostri: tunc recurres ad dicta *in dicto cap. nuper*; & *ibi*, dicamus etiam viduarum maritos contrahere bigamiam interpretativam, de qua DD. ibi, & *in cap. debitum, vers. ne digamus, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoveri, &c.* hoc tit. & in textu nostro ex professè de viduarum maritis definiat; ideo adjunges de prædicta bigamia interpretativa, quæ dixi *supra sub Rub. & sub cap.* 1. *hoc tit.* & dico, *in dicto cap. nuper statim sequenti.*

AD

AD TEXT. IN CAP. IV. Nuper, hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Bigamiæ interpretativa, & similitudinariæ materia insinuatur,* & n. 5.

2 Cap. 3. & 4. de bigamis hic, *in quo bigamiæ casu intelligantur*, n. 3. 4. 5.

4 Cap. sane 2. de Clericis conjug.

5 *Bigamia interpretativa mensuratur à conatu ab effectu, & conatu binas contrahendi nuptias.*

1 QUATENUS jam diximus in textu *hic*, sicut *in cap.* 12. & 3. *hoc tit.* agitur de bigamia interpretativa; de qua *ibi* plura adduximus, & *in Rub.* ac nonnulla addamus per quæstiones *hic*, & soleant D D. agere etiam, sicut *in cap. fin. hic per nostrum cap.* & *in cap.*3. proximè relato etiam de bigamia similitudinaria, illa nempè, quæ contrahitur à Præsbytero, vel ordinato in sacris; eo quod in textu *hic* verba sequentia ponantur ibi: *Sicut in canone legitur de Præsbytero, qui non legalibus nuptiis detinetur*, & ibi in vers. *nos autem,* ubi loquitur Pontifex de Clericis. Tamen ego ut liberem textum hunc, & *dict. cap* 3. à bigamia similitudinaria, tantùmque loquantur de interpretativa; ideò visum fuit præstare verum intellectum ad textum nostrum, & *ad dict. c.* 3. proximè signatum.

2 Quare dico ut Pontifex *hic*, & *in dicto cap.* 3. non loquatur de solis Præsbyteris: nam quod hic adducit de Præsbytero contrahente nuptias non legales, solùm est argumentando, & gratia exempli, ut ex littera patet; non quia de solo Præsbytero quæstio proposita esset: ita docet Suarez *de cens. disp.*49. *sect.* 2. *num.* 6 *post medium* in vers. *sed hæc*: sic colligens ex aliis verbis positis *in dict. cap.* sub dict. vers. *nos autem* ibi: *Cum hujusmodi Clericis, qui quantum in ipsis est secundas nuptias contraxerunt,* & *c.* ubi licet Abbas, alii expositores intelligant sermonem esse de Clerico in Sacris constituto: nam propterea dicitur ibi matrimonium ab eo intentum fuisse nullum. Tamen quia Hostiensis *num.* 4 hic dicit etiam comprehendi Clericos in minoribus constitutos, qui secundo contraxerunt cum affine, vel consanguinea, & Monachos, quorum matrimonium nullum est ratione voti; ideo prædictus Suarez non censet specialiter factum hic in pœnam talium Clericorum, sed simpliciter propter secundas nuptias animo attentatas cum opere subsequuto.

3 Et ob id ait Suarez ut locum habeat decisio textus nostri in quocumque contrahente similes nuptias, & ex quocumque capite sint nullæ; sicque intelligi ab omnibus Doctoribus, quibus consentiunt Theologi, nec haberi addit Suarez sufficiens fundamentum ad restringendam illam decisionem ad solos Clericos; quia nullum verbum est, quo significetur hoc fieri in specialem pœnam Clericorum; alioquin quoties Canones de irregularitatibus loquuntur in personis Clericorum, non haberent locum in Laicis habentibus similes defectus: ita ille.

Sed huic explicationi videtur idem implicare ex aliis, quæ scribit *dict. disp.* 49. *sect.* 2. *sub.n.* 21. quatenus refert ex hoc textu, & *cap. sanè* 2. *de Clericis conjug.* ideò Sacerdotes esse irregulares, quia binas nuptias contraxerunt per verba hic: *Qui quantum in ipsis est secundas mulieres sibi matrimonialiter contraxerunt*, dicens verissimum hoc esse de Clerico, qui post susceptum Ordinem Sacrum duo matrimonia contraxit, nec hic Pontificem limitare responsum ad Clericos, qui susceptum Ordinem Sacrum uxorati fuerant, & vidui effecti ordinari sunt; sed loqui simpliciter de Clerico; & hoc amplius verificari *ex dict. cap. sanè* 2. ubi Sacerdos nuptias contrahens non dicitur irregularis; eo quod loquatur de Sacerdote contrahente primas nuptias. 4

At semper Suarez videtur residere in opinione nempè ut quantumvis hic loquatur de Clericis; non tamen aliquid de bigamia interpretativa, quæ oritur, vel duplici matrimonio nullo, ut quando Sacerdos in Sacris duo successivè matrimonia contraxisset nulla, vel si ante Sacerdotium post Sacerdotium aliud irritum; quia ad rationem interpretativæ bigamiæ nihil refert, an illa duo matrimonia sint invalida; an verò unum tantùm & aliud validum, cum ea irregularitas mensuretur ab effectu, & conatu binas contrahendi nuptias; hæc etsi longius videtur recolligere Suarez *supra* ex Richardo *in* 4. *dist.*27. *art* 4 *quæst.* 3. *ad primam*, ex Navarro *lib.*1. *cons. hoc tit. cons.* 1. & *in summa cap.* 27. *num.* 105. Hostiensis, & Panormit. respondentibus *ad dict. c. sanè* 2. *de Clerico conjugato.* 5

Quod si amplius instes cum alia communi DD. quod textus noster, sicut *cap. fin. hoc tit.* & *cap.* 3. includit etiam bigamiam similitudinariam, ut longè refero *in dict. cap. fin.* accipies proximè dicta ex Suarez declarationis gratia, seu doctrinæ ad textum nostrum, cum non multum referat, nùm textus noster loquatur de sola bigamia interpretativa; aut etiam solùm de similitudinaria, vel de utraque. 6

In vers. ibi: *Quod opinioni sit veritas præferenda,* ultra quos refert *hic* Barbosa *num.* 49. ex Menochio, Mendoz. à Castro, Bruner. à Sole; & Pichardo *in* §. *si quis rem num.* 3. *instit. de legatis*; applicabis quæ dico *infra in Rubrica de præsumpt. quæst.* 1. vers. *ad quintam*, ubi de fictionibus legum, & quando admittantur. 7

QUÆST. I.

An ex unico matrimonio, contrahatur interdum bigamia interpretativa? Et an illam incurrat, quando cum vidua nulliter matrimonium contraxit? Et an qui contrahit verum matrimonium cum vidua à priori viro cognita, & consummat illud, verè contrahat bigamiam interpretativam, & irregularitatem defectu Sacramenti? Et an qui contrahit matrimonium cum corrupta ab alio dicatur bigamus interpretativus? Et quare talis non efficiatur, quando illam duxit à se corruptam?

SUMMARIUM.

1 *Irregularitas aliquando contrahitur ratione infamiæ; & sic propter unicum matrimonium, ut v. g. cum Ancilla, scurruli, seu mima, vel cenica.*

2 *Bigamiæ interpretativæ una species est, quando quis contraxit nuptias cum vidua eas consummando.*

3 Cap. fin. hoc tit. n 4 & 5.

5 *Bigamia similitudinaria metitur ab Ordine Sacro, & Monachatu, & matrimonio cum vidua, vel virgine.*

6 *Bigamiam interpretativam incurrit contrahens quomodo ab alio corruptam, ut meretricem, seu concubinam.*

7 Cap. maritum dist. 33. *quod non est magnæ authoritatis, ut* n. 14.

8 *Bigamus non efficitur qui matrimonium contraxit cum antea ab ipso corrupta*, num. 9. & 10.

9 *Filii nati ex priori concubinatu inter solutum, & solutam, fiunt legitimi per subsequens matrimonium.*

10 *Ducens uxorem à se corruptam, nec verè, nec interpretativè divisit carnem suam in pluribus, & quare* sub n. 12 & 13.

11 *Vir censetur juris interpretatione carnem suam dividere in plures si contrahit cum ab alio corrupta.*

12 *Glossa* in dicto cap. maritum dist. 33. *verbo* concubinam, n. 13.

13 *Concubina potest intelligi alterius, quamvis ab uno solo cognita.*

14 *Meretrix dicitur quæ multorum libidini patet.*

1 PEr *cap.* 1. *hic*, & textum nostrum agunt DD. de bigamia interpretativa, de qua dixi nonnulla *in cap.* 1. *hic*, & *in Rubr.* Unde continuando à matrimonio unico cum vidua contracto, incipimus à primo dubio, an ex unico matrimonio contrahatur bigamia interpretativa? Et quia Doctores communiter profitentur certum esse ex unico matrimonio aliquando contrahi irregularitatem propter conditionem personæ cum qua contrahitur, & interdum hæc conditio non spectet ad bigamiam, sed ad infamiam, ut si quis v.g. contrahat cum Ancilla, scurruli, seu mima, vel cenica, fiat irregularis, etiam si illa virgo sit propter vilem conditionem personæ, cui similis efficitur, qui cum illa contrahit; & ideò arcentur ab omnibus ex Navarr. Silvestro, & omnibus ex canone 17. Apostolor. *cap. si quis viduam* 34. *dist.* ubi glossa plures rationes hujus irregularitatis adducit, & dicit Suarez certum esse hoc non pertinere ad bigamiam, sed ad infamiam ut dicit Suarez *de cens. disp* 49. *sect.* 3. *num.* 1. & aliquo modo, etsi ad alium casum polygamiæ, de quo *supra in cap.* 1. *quæst* 1. *à num.* 1. & *hic quæst.* 1. videtur hæc assertio infamiæ consummari ex textu hic: *Unde illum comitatur infamia, qui duas simul uxores habet.*

2 Et quia aliquando conditio personæ pertinet ad defectum Sacramenti in quantum virtute includit duplex matrimonium, vel indicium incontinentiæ, & tunc censeantur insurgere aliæ species bigamiæ interpretativæ, quæ ad tres possunt revocari. Nam primo insurgit ex matrimonio cum vidua, quæ cum primo marito consummarit, & postea eum secundo, ut Pelagius Papa declarat *in cap. fin. dist.* 34. etsi Magister sententiarum oppositum censeat, *in* 4. *dist* 27. Barbosa *in dict. cap. fin.* ex Sylvestro, & alii *in cap. debitum hoc tit.* ibi: *Ne diganius, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoveri*, nec debeant audiri alii ex Ruta *hoc tit. decis.* 1. *in novis*, existimantibus hanc non esse interpretativam, sed veram bigamiam, quod est alienum à proprietate verbi, cum ibi maritus verè non contraxerit binas nuptias; sed quia fit una caro cum fœmina, participans conditionem ejus, & defectum significationis, quod facit ex parte mariti interpretativam, non veram bigamiam; ideò de difficultatibus hic jactis existimamus agendum.

3 Ad secundam quæstionis partem, an bigamiam vir incurrat, quando matrimonium nullum cum vidua contraxit? In quo dubio non deficiunt Doctores firmantes contrahi bigamiam interpretativam, primo *ex cap fin. hoc tit.* ubi Subdiaconus, qui viduam duxit irregularis declaretur, etiam si matrimonium cum ea contractum nullum sit propter affectum intentionis cum opere subsequuto: & ex textu nostro probat Richardus *in* 4. *dist.* 27. *art.* 4. *q.* 3 quod in diversa specie loquitur, ut jam visum est hic in præmisso; sed eam tenent ex eodem fundamento, & ratione Covar. *in clem. si furiosus de homicid.* 1. *p.* § 2. *num* 2. *vers.* 1. & 2. dicens esse communem sententiam approbatam à Doctoribus Theologis *in* 4. *dist.* 27. & à Canonistis *per dict. cap.* Rota *hic decis.* 1. *in novis*, ut refert Suarez *dicta disp* 49. *sect.* 3. *num.* 7. plures refert Sanchez *de matrimonio p.* 7 *disp.* 84 *num.* 10. cum Gofredo, Hostiensi, Alberico, Astensi, & Montagna, quibus addi possunt Cornejo *de irregul. disp.* 10. *dubio* 2 *q.* 3. *vers. sed quid tale*, Gordon. *lib.* 7. *q.* 18. *n.* 33. Bonacina *disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 5. *n.* 8 Sayrus *lib.* 6. *c.* 3. *n.* 7.

4 Et fundatur amplius, quia *in dicto cap. fin.* non habetur ratio prioris matrimonii spiritualis quantùm ad reddendam rationem illius irregularitatis, sed in eo solum quod ille sit tractandus, tanquam maritus viduæ; deinde quia illa irregularitas, quæ contrahitur ex duplici matrimonio

uno

uno spirituali, & altero carnali subsequuto, &
alterius rationis, quod contrahitur etiam per
matrimonium cum virgine: quare hanc ample-
ctitur sententiam Suarez *ibi supra dicta sect.* 3. *ex
dict. n.* 3. *& sub n.* 5. *ibi.*

Nihilominus alii probabilius docent in prædi-
5 cto casu non contrahi bigamiam interpretativam
eo quod nullo jure id cavetur; & inde succe-
dat regula non præstat *de regul. juris lib.* 6. ibi ge-
neraliter traditur quod minimè præstet impedi-
mentum, quod de jure non sortitur effectum;
item quia quamvis ratio reddita *ex dicto cap. fin-
bic*, & ex textu nostro videatur hunc casum am-
plecti, quod *ibi* sit sermo de Clerico in Sacris
constituto, qui vel ante ordines aliud matrimo-
nium, vel post ordines ducit viduam; adduntque
Doctores hujus sententiæ, ut ratio adducta, quod
habuerit scilicet affectum contrahendi, opere
subsequuto, non sit integra ratio, sed in ea sup-
pleri debeat, cum jam aliud matrimonium con-
traxisset, sive verum ante ordinem, sive simili-
tudinarium per votum solemne Ordini Sacro an-
nexum; & sic nihil referre ad eam irregularitatem,
sive viduam, sive virginem duxerit: hanc docent
Valentia *in 4. p. disp* 7. *q.* 19. *puncto* 3. *in* 1. specie
irregularitatis, Henriquez *lib.* 12. *de matr. cap.*
6. *num.* 9. *& fin. in comment littera* Y, Farinac.
in praxi fori de inquis. q 8. *num.* 8. *in fine*, Thom.
Sanchez *supra dicta disp.* 84. *n.* 11. cum Mannuel.
Philiarco, & Lodovico Lopez, quibus addo
Pellizarium *tom.* 2. *tract.* 7. *sect.* 2. *cap.* 5. *q.* 33. *n.* 87.
& Ægidio *num.* 10. Leandrum *tract.* 2. *de irregul.
disp.* 6. *q.* 13. Reginal. *lib* 30. *tract.* 2. *n.* 87. Avilam
p. 7. *disp.* 8. Gibalioum *dubio* 2. Medices 2. *p. sum-
ma tit.* 9. *q.* 28. Gibalinum *de irregul. cap.* 3. *q.* 4. *n.*
16. *pag.* 90 Castrum Palaum *tom.* 2. *disp.* 6. *puncto*
8. *num.* 4. Barbosam *in pastorali alleg.* 49. *num.* 5.
Gregorium Lopez, *in l.* 4. verbo *que sea tit.* 1. *p.* 1.
Flaminium *de resignat. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 191 Nicolaum
Garciam *de benef. p.* 7. *cap.* 6. *num.* 15. Campanil-
lum *in divers. juris can. Rub.* 11. *cap.* 6. *num.* 5. Belle-
tium *in desquisit. Cleric. p.* 1. *tit. de disciplina Cleri-
cali* §. 6. *num.* 1. Joannem Machado *in tract. de per-
fecto Confessario lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 3. *num.*
7. Thomam Valascum *allegat.* 41. *num.* 12. noster
Collega D D. Didacus Garcia Transmiera *in suo
peculi tractatu de polygamia q.* 4. *num.* 14 *num.* 1.
Navarrus, quem plenè refert Suarez *ubi supra
dicta disp.* 59. *sect* 3. *num.* 4. *in manuali dicto c.* 27.
num. 195. *& in hoc tit. lib.* 1. *cons.* 1. ubi duplex
adducens fundamentum dicit Romæ in Sacra
Pœnitentiaria ita fuisse conclusum.

Ad tertiam quæstionis partem, an dicatur bi-
6 gamus interpretativus, qui ducit sibi uxorem ab
alio corruptam? Respondebis ex dictis *supra in
cap.* 1. *hoc. tit. q.* 2. vers. *ad secundam.* Quibus
suppositis ad propositum, dico quod incurritur
bigamia interpretativa, quando quis aliam quo-
cumque modo corruptam ducit, meretricem sci-
licet, aut concubinam ex *ibi* dictis, & per D D.
in cap. maritum 33. *dist. cap. qui aliquo* 31. *dist.* Na-
var. *in man. cap.* 27. *num* 195. vers. *interpretativa
est*, Rebuffus *de pacif. possess. num.* 193. vers. *quin-
tus*, Flamin. *de resign. dict lib.* 5. *q.* 3. *n.* 192. Cam-
panillus *dicto cap.* 6. *num.* 6. cum infinitis Thomas
Sanchez *dicta disp.* 84. *lib.* 7. *n.* 7. Barbosa *in pasto-
rali dicta alleg* 49. *p.* 2. *n* 6.

Et probant insuper DD. quos adduxi in dicto
7 vers. *ad secundam*, & Suarez *de cens. disp.* 49 *dicta
sect.* 3. ubi expendens verba *dicti cap. maritum*, ibi:
*Qui unam uxorem non matronam, sed concubinam
habuit, non potest esse Clericus, nec etiam ille; qui
meretricem in matrimonium assumpsit*, dicit quod
etsi ex priori parte glossa *ibi* citans textum *in cap.
curandum, & in cap. præcipimus* 34. *dist.* ubi abso-
lutè dicitur eum qui fœminam, non virginem in
uxorem duxit, ordinandum non esse; & sic qui
accipit in uxorem priorem concubinam non ducat
virginem, sicut sequuti sunt Hostiensis, Hugo
& alii; nihilominus ex communi DD. docet hanc
irregularitatem solùm contrahi, quando quis du-
cit corruptam ab alio, ut tenent glossa *in cap. sa-
nè* 1. *de Clericis conjug. & in cap. debitum hoc tit.*
verbo *cognita*, & verbo *divitiæ*, quibus locis Ab-
bas, & communiter DD. & alii proximè referen-
di, aliàs inquam obstaret magnoperè textus *in c.
penult. hoc tit.* de quo dixi latè *in dicto cap.* 1. *q.* 2.
vers. *ad primam*, & declaratur ex dictis *hic* in vers.
ad quartam.

Ad quartam quæstionis partem, quare biga- 8
mus non efficitur ducens uxorem à se corrup-
tam? Et respondeo id procedere; quia matrimoni-
um contractum cum priori concubina, retrotra-
hitur, & in jure reputatur, quasi factum cum illa
ante primam copulam. † Et confirmatur ex do- 9
ctrina textus *in cap. tanta qui filii sint legitimi*, ubi
filii nati ex priori concubinatu inter solutum, & so-
lutam, efficiuntur legitimi per subsequens matri-
monium; & ex doctrina *cap. unic de Cleric. conju-
gat. lib.* 6. ubi Clericus conjugatus, tunc solùm
privilegio clericali, quando virginem duxit, & ta-
men si duxit illam, quam ante matrimonium vir-
ginem agnovit, eodem gaudet privilegio juxta
glossam *ibi* receptam: ita Suarez *dicta sect.* 3. *n.* 7.
† Ubi confirmat; quia ille duxit à se tantùm co- 10
gnitam, nec verè, nec interpretativè divisit car-
nem suam in pluribus, cum illa non fuerit à plu-
ribus cognita docent Theologi cum D. Thoma
in 4 *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 1 *q.* 3. *ad* 2. Richard. Paludan.
Major. Supplem. Gabriel Sotus, Palacios, & Ca-
leja, quos refert, & sequitur Thomas Sanchez *de
matr. dicta disp.* 84. *num.* 13. cum Petro Ledesma
Sa, Toleto, Valentia Rodriguez, Vega, Vivald.
Navarro, & aliis, quibus addo Reginald. *lib.* 30. *in
praxi spirit. tract.* 2. *num.* 82. Bonacina *de irregul.
disp.* 7. *q.* 2 *puncto* 5 *num.* 2. vers. *duxi cum vidua*,
Avila *p.* 7. *disp.* 8. *dubio* 1. vers. *secundo contingit*,
Cornejo *eodem tract. disp.* 10. *dubio* 2 *q.* 3. vers. *sed
quid si ducat*, Leander *dict. tr.* 2. *disp.* 6. *q.* 15 Pelli-
zar *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *q.* 32. *num.* 86. Ca-
strus Palaus *tom.* 6 *disp.* 6. *puncto* 8. *num.* 4. Filliuci-
us *tractat.* 19. *cap.* Gibalinus *dict. tract. cap.* 3. *q* 4.
conclus. n. 28.

Et confirmatur ulterius, quia cum fœmina, 11
cum qua vir efficitur una caro, diviserit carnem
suam in plures, censetur etiam virum divisisse ex
juris interpretatione, quod hic nullatenus reperi-
tur, eo quod uxor non diviserit carnem suam in
plures cum ab uno solo cognita fuisset; & sic etiam
docent ultra plures ordinarios Covar. *in clem. si
furiosus p.* 1. §. 2. *n.* 2. *in fine*, Campanillus *supra
dicto cap.* 6. *num.* 6. Sayrus *de cens. lib* 6. *cap* 4 *num.*
17. Bellet. *disquisit. cleric. tit. de disciplina cleric.* § 6.
num. 27. noster Collega Transmiera *dicta q.* 4 *de
polygamia à num.* 3. Barbosa *dict. alleg* 49 *in pa-
storali num.* 7. cum Machado, & aliis; & hunc se-
quuntur Thomas Sanchez, & alii 40. DD. quos
refert *dicta disp.* 84. *num.* ubi satisfacit funda men-
tis contrariæ sententiæ idem Barbosa *in c. debi-
tum num. fin. hoc tit.* cum Covarruv. Sanchez,
Navarro;

Navarro, Belletio, Campanillo, Vivaldo, Henquez, & Emanuel.

12 Nec tunc obstant glossa *in dicto cap. maritum*, verbo *concubinam*, Hostiens. Joan. Andreas. Imola, Aocharranus, Archidiaconus, Astensis, quos pro cootraria senteotia refert Sanchez *ubi supra dicto num.* 13. & Leander *dict. quæst.* 15. eo quod ex illo, qui cum ea postea matrimonium contraxit, noo possunt significari nuptiæ inter Christum, & Ecclesiam, quam virginem ipse sibi copulavit; cum revera adsit corruptio tempore consensus, & cousummationis matrimonii.

13 Quia respondeo jura, quibus possit eorum opinio fundari dicentia fieri irregularem eum, qui ducit non virginem intelligenda esse aut verè, aut secundùm fictionem, seu æstimationem juris & hoc modo, ut diximus, qui ducit illam, quam ipse solus cognovit, virginem ducere censetur, ut explicat Suarez *dicto num. 7. in fine*, addens in *dicto cap. maritum*, per *concubinam*, intelligi posse alterius concuhioam, quamvis uno solo cognitam, quæ in rigore non comprehendebatur sub
14 nomioe meretricis. † Nam meretrix dicitur *Quæ multorum libidini patet*, ut ex D. Hieronymo *epist.* 128. affertur *in cap.* 34. *dist.* imò addit iterum textum illum non esse magnæ authoritatis: oam licet à Gratiano referatur, ex Gregorio tamen revera dicit esse Gennadii sub nomine Augustini *lib. de Eccles. Dogmat. c.* 72.

15 Nec quod colligunt aliqui Doctores *ex cap. fraternitatis, & cap. fin.* 34. de quorum intellectu loquitur idem Suarez *dicta disp.* 49. *de cens. sub n.* 6. *in fine*; & ego latè *infra in dict. c. debitum hoc titulo.*

QUÆST. II.

An censeatur bigamus interpretativus qui contrahit cum vidua, existimans illam esse virginem, cum tamen sit corrupta à priori marito? An qui postquam duxit virginem, quæ adulterata est, illam carnaliter cognovit, sciens, aut ignorans? Et etiam si ipsa vi oppressa, ab alio cognita fuit? Vel qui coactus ab Ecclesia per censuras, ut ad uxorem rediret, illam cognovit? Et an incurrat prædictam bigamiæ irregularitatem, qui cognovit uxorem, quæ ex falso rumore, & fama mortis primi sui mariti, secundas nuptias contraxerat.

SUMMARIUM.

1 *Bigamus est qui contrahit cum vidua existimans virginem esse.*
2 Cap. si cujus 34. dist. n. 3.
3 *Bigamus est qui cognovit propriam ejus uxorem post adulterium, etiam non publicè scitum.*
4 Glossa in cap. 2. hoc titulo.
5 *Bigamus dicitur etiam qui, ut cumque ignorans adulterium uxoris cognovit, aliter si procederet defectus ex infamia, ut numero* 6.
7 *Bigamiæ irregularitas verius est, ut contrahatur, si vir cognovit uxorem ab alio vi cognitam*, n. 8.
9 *Bigamus verius est, ut dicatur vir qui compulsus, ut redeat ad suam uxorem adulteram, eam cognovit, ut* num. 10. 11. & 12.
10 *Bigamia apta est oriri ex facto proprio licito, & meritorio, ut* n. 11.
11 *Judex qui tenetur juxta leges judicare incurrit irregularitatem ex facto sibi licito.*
13 *Bigamus est maritus primus, qui existimatus mortuus cognovit uxorem propriam jam cum alio nuptam, ut* num 14. *etsi compulsus sit à Judice redeat ad dictam, ut* numero 15.

AD primam difficultatis partem, etsi affirment Sa, verb. *irregularitas bigamiæ n.* 3. 1
Petrus Ledesma *de matrim. quæst. 66. art. 3. col. penult.* excusari à bigamia ita contrahentem; quia hic nec est delictum, nec dolus, sed verius est, ut patebit ex hic propositis quæstionibus, & ex adductis *supra in Rub. & cap.* 1. talem viduam ducentem, quam existimabat virginem esse bigamum & irregularem, si matrimonium cum ea coosummet; quia hæc irregularitas, ut patet *ex cap. debitum*, hæ contrahitur ob defectum significationis Sacramenti, qui potest æquè inveniri, sive scieotia, sive ignorantia adsit: ita in terminis Gibalinus *de irregul. cap. 3. quæst. 4. num 9 in fine*, Castrus Palaus *disp. 6. punct. 8. num.* 6. cum aliis, & Leander *de irregul. tract. 2. disp 6. quæst.* 14. dicentes quod nec ignorantia viri viduam ducentis excusabit ab irregularitate, ut si v. g. ipsa falsò juraret se virginem esse, & à priori marito minimè cognitam fuisse.

Ad secundam quæstionis partem, an qui uxorem post adulterium cognovit, & de illo, qui 2
sciens illam fuisse adulteram cognoverit? Et cum iste casus habeatur expressus *in cap. si cujus 34. dist.* quod est ex Concilio Neocesariensi *cap.* 8. ubi communiter DD. & sint nonnulli DD. distinguentes inter publicè adulterantem, aut secretò; adhuc licet Gibalinus *de irregul. cap. 3. quæst. 4. num.* 12. & 32. ex Sa *supra num.* 2. & 3. Petr. Ledesma *cap. 32. de matrim. conclus.* 6. Innocent. Rebuff. doceat ut maritus, qui solus sciens ejus uxorem adulteram esse, eam cognoverit, non contrahat bigamiæ irregularitatē; solùm tamen ex infamia, si adulterium fuerit publicum, non si occultum.
† Nihilominus ex proximè dictis respondeo illum 3
contrahere bigamiæ irregularitatem, etiam si adulterium fuerit, quod nemo alius, quam adulter, & maritus sciens, & illa uxor: sic DD. communiter *in dict. cap. si cujus, & cap. si Luci 34. dist.* quia vir cognoscendo uxorem suam ab alio corruptam, efficitur maritus corruptæ, judiciturque, ac si cum corrupta ab alio contraxisset, ut diximus *quæst. præcedenti*, ita etiam Thomas Sanchez *dict. lib. 7. de matrim. disp* 84. *num.* 15. cum utroque Soto, Ledesma, Henriquez, Lopez, Toledo, usque ad 50. tam ex Theologis, quam ex Juristis, quibus adhæret Suarez *de cens. disp.* 49 *sect. 3. num* 6. & 7. Sayrus *cap. 3. num.* 19. Reginald. *cap. 30. in praxi, num.* 82. Bonacina *disp. 7. quæst. 2. puncto* 5 *n.* 12 Avila *dict. p. 7. disp. 8. dubio* 1. Coencjo *disp. 10. de irregul. dubio* 2. *q.* 4. Pellizar.

dict.

*dict. quæst.*32. *n.*86. Castrus Palaus *tom.*6.*disp.*6. *q.* 18. Baunii *tract.* 11.*de irregul.q.* 12.§. *tertio contingit pag.*60.Layman.*lib.* 1. *Theol.Moralis tract.*5. *p.* 5. *c.* 6. *n.*3. & alii communiter, adjunges quæ dixi *in c.*1. *hic q.* 2. vers. *ad quintam.*

Et quia horum omnium fundamentum est adductum *hic* sub vers.*ad primam*; ideò etsi in adultera ignorata à marito, dicant non procedere dictam bigamiæ irregularitatem glossa *in cap.*2. *hoc tit.* verb.*in bigamis*, Rebuff. *de pacific.possess.n.*194. Gregorius Lopez *in l.*35.*tit.*5. *p.*1. Antonius Cuchus *lib.*4. *inst. mor. tit.* 12. *n.* 175. Palacios *in* 4. *dist.*27. *dis*4. Sa, Petrus Ledesma, & alii, quos adducit Sanchez *dict. lib.*7. *de matr. disp.* 84. *sub dict. n.*15. quia actus ob quem irregularitas contrahitur debet esse actus hominis, quateous rationalis est, ac proinde liber, & voluntarius, & juvant nonnulla, quæ adduxi *supra in c.*1. vers. *ad ultimam.*

5 Nihilominus diccudum etiam ex in prædicto casu ignorantiæ, si vir postquam ejus uxorem adulteram, cognitam sciverit, eam in fide matrimoniali desuisse; non inquam si uxor moriatur, posse illum ad ordines ascendere sine dispensatione; quia hæc irregularitas non imponitur in pœnam alicujus delicti, aut culpæ, sed ob defectum significationis Sacramenti, qui reipsa intervenit; quia sicut ipsa uxor carnem suam in plus divisit sic vir illam cognuscens, censetur carnem suam in plures divisisse, & consequenter contrahere hanc irregularitatem, ut cum pluribus docuit Sanchez *supra dicto nu.* 15. Suarez, Navar. & cæteri adducti addentes dictam ignorantiam conferre ad

6 dispensationem obtinendam. † Quod non sic eveniret, quando ex delicto procederet dictus defectus; quia tunc ex alio capite ignorantia liberaret ab irregularitate, quæ potius est ex infamia juxta quæ dixi *in dicto cap.*1.*q.*2.vers. *ad ultimam*; & ita etiam docent Nicol. Garcia cum multis *de benefic. p.* 7.*cap* 6. *n.*16. Bellerius *disquisit. Cleric. tit. de disciplina Clericorum* §. 6. *n.* 39. Paulus Comitolus *respons. moral. respons.*1.*q.* 106. *num* 3. Campanillus *in divers. Juris Canon. dicto c.*6.*n.*7. Villalobos *in summa tom.*1.*tract.*21.*diffic.*31.*n.*6. Diana *p.*4.*tract.*2.*res.* 40. Barbosa *dicta alleg* 49. *numero* 8. Trasmiera *de polygamia dicta quæstione* 4 *numero* 19. Thomas Valascus *allegat.*41. *num.* 14.

7 Ad tertiam quæstionis partem, de marito cognoscente uxorem adulteram, quæ cum alio fornicata est, non sponte, sed vi præcisa; & quamvis in hoc casu existiment etiam aliqui non contrahi irregularitatem bigamiæ; quia hæc irregularitas non incurritur nisi ex delicto, aut infamia, quæ non concurrunt in casu uxoris sic cognitæ, nec rursus ex infamia mariti aliqua si vis, aut dolus, uxori facta non est, inter quos Præpositus *in* 3.*p.*5. *de irregul.* & Gibalinus *eodem tract. cap.*3.*q.*4. *consect.*5.*n.* 29. ubi addit qood si talis vis ignoretur, & solum adulterium sciatur, indeque notetur turpitudine aliqua maritus tandiu irregularis sit, quandiu illa propudii nota manebit, & uxori famæ non consuluerit.

8 Nihilominus dici debet, ut hæc contrahatur irregularitas ex bigamia interpretativa, quia dolus, & vis illa, licet excuset fœminam à culpâ; non tamen efficit matrimonium illud aptum jam ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia, cum hic defectus æquè resultet, sive ex parte uxoris culpa intercesserit, aut infamia, sive non; quia solum spectatur factum; non enim hic agitur de vitio promovendi ad ordines, sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans ut diximus, & etiam ex copula carnali habita ab adultero cum uxore, vi præcisa, & dolosè cognita, ut arguitur ex rationibus, quas cum infinitis refert Thomas Sanchez *de matrim. dicto lib.* 7. *disp.*84.*sub num.* 15. *in fine*, cum glossa *in cap. nemo*, verb. *virgo dist.*32. ubi Turrecremata *à n.* 1. Montagna *de bigamia q.* 6 *n.*5. Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.*6. *n.*10. Mayolus *lib.*1. *de irregul. cap.*33.*num.*6. Palacios *in* 4. *dist.* 27.*disp.*4.*colum.* 4. Vivaldus *in Candelabro Sacram.*2.*p.* ubi *de irregularit. bigamiæ num.*7. Campanillus *supra dicto c. num.*7. Diana *dicta p.*4.*tract.*2.*res.* 40. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 49. *p.*2. *n.* 10. Suarez *dicta dist.*49 *sect.*3.*n.*16. Castrus Palaus *disp.*6.*punct.*8. *num.*6. Leander *tract.* 2. *de irregul. disp.*6. *q.*20. Filiucius *tract.*19. *cap.* 4. *q.*6. Pellizarius *tom.* 2. *c.* 5. *sect.*2.*q.*32. *n.* 36.

Ad quartam quæstionis partem de marito 9
coacto ab Ecclesias per censuras, ut conjugatur cum propria uxore adultera? Et visis adductis *in cap.*1. *q.*2. vers. *ad quartam*, licet negent nonnulli, ut in hoc casu non sit bigamus irregularis; eo quod injustè puniretur ob actum ad quem tenebatur contra *cap. Nabucodonesor* 23. *q.* 4. & quia eodem actu mereretur vir, & damnaretur & dignus esset prœmio, ac pœna contra textum *in cap. sciendum* 8.*q.*1. & eadem res contrarios haberet effectus contra *l. qui hominem* §. *ult ff. soluto matrimonio*; & quia vir tunc, non sibi præjudicat, quin possit accusare uxorem de adulterio; eo quod potius dicatur cognosci, quàm cognoscere uxorem, & tandem faciant plura quæ dixi *in cap. litteras de restitut. spoliat. quæstione* 2. 3. & 4.

Nihilominus probabilius tenendum est, ut ta- 10
lis maritus sit bigamus irregularis, sive lite pendente, vel quia nequit adulterium probare, aut ex alio capite compulsus sit redire ad suam uxorem adulteram, quam postea cognoverit carnaliter: pro qua sententia faciunt omnes adductæ rationes de viro ignorante ejus uxorem adulteram vel cognitam vi præcisa non inquam ut diximus requiritur peccatum ad illam contrahendam, sed defectus matrimonii Christi cum Ecclesia, qui oriri potest, ut hic ex facto proprio licito: ita docent Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim.disp.*84.*n.*16. cum D.Thoma *in* 4.*dist.*27.*q.*3. *art.*1.*q.*3.*ad*4.& *ibi* Palud Supplem. Durand. Gabriel, Abulens.*in c.*19.*Matthei q.*72.*ad* 4. Castr.*lib.*2.*de lege pœnali, cap.*4. Sotus, Vera Cruz D. Antonin. Petr.Ledesma, Ludovic Lopez, Manuel. Vivald. quos refert & sequitur D. Thom Sanchez, & ex juris peritis glossa *in dicto cap.si cujus in fine* 34 *dist.* Hostiens, *in cap. inquisit. statim in princ. de sent. excommun.* Cardinalis *ibi n. unico* vers. *quid si reddit*, Henriquez *in cap.* 1. *n.*18. *hoc tit.* & *in cap. significasti num* 20.*de divortiis*, & *in cap. fin. n.*5.*de adulter.* idem Hostiensis, *in summa hoc tit q.*9. Goffred. *ibi nu.* 9. Albericus *in dictionario littera B*, verbo *Bigamia littera M.* verbo *matrimonium*, Dominicus Turrecrem Montagna, Aufrerius, Bernard. Diez, & Salzedus cum eo, Albert. Trottus, Rosella, Supplem. Pisanæ, Angel. Sylvester Tabiena, Navarrus, Julius Clarus, Mayolus, & alii, quos refert idem Sanchez *supra num.* 17. Gratia *in cap. ad limina* 30. *q.* 4. *n.*256. Joannes Gutierrez *canon. lib.* 1.*c.p.* 25. *num.* 5. Flaminius Parisius *de resign.*

*resign.benefic.lib.5. quæst.*3.*num.*188. Zenedus *in collect.* 166. *ad decretal. n fin.* Covarruv. *in clem. si furiosus de homicidio* 1.*p.* §.2. *vers.* 4. Borgasius *de irregul. cap.*5. *hoc tit. n.*46. Antonius Cuchus *lib.*4.*instit. moral.tit.*12.*n.*165. quibus addo Suarez *dicta disp.*49.*sect.*3. *in fine*, Avilam *de censuris p.*7.*disp.*8. *dubio* 1. §. *tertio modo*, Sayrum *lib.*6. *cap.*3.*nn.*19.Cornejo *de irregul. dicta disp.*10. *dubio* 2. *q.* 4. vers. *sed quid si maritus*, Leander *dicto tract.* 2. *disp.*6.*q.*31. Campanillus *dicto cap.*6.*n.*8. cum Bonacina, & aliis *dicta alleg.*49.*sub dicto n.*10. & alii communiter.

11 Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, per quæ illam sequuti sunt Joannes Andreas, Antonius, & Ancharranus *in dicto cap. inquisitioni de sententia excommunicationis*, Gibalinus *de irregul. cap.*3.*q.*4. *consectaria* 6. *n.*30. quam dicunt probabilem Sayrus *dicto lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 20. Palacios *in* 4. *dist.*27.*disp.*4.*col.*4. quia ex jam adductis respondeo hanc bigamiam non inducera rationem punitionis & pœnæ; & sic mirum non esse si contrahatur absque delicto; imò ob actum meritorium, & obligatorium, ut contingit in Judice, qui cum teneatur pœnam mortis reo inferre juxta leges nihilominus irregularitatem incurrit illam inferens; non quidem ex delicto, sed ex significationis defectu consurgentem: ita respondent relati pro nostra sententia.

12 Nec cætera obstant, quibus respondet Thomas Sanchez *dicta disp.* 84.*lib.*7.*de matrimonio n. fine*: nam ad illud de illo actu non mereri; & demereri respectu ejusdem respondet, quia meretur augmentum gratiæ & gloriæ; demeretur autem respectu irregularitatis dicens quod hoc non est propriè demereri, cum hæc irregularitas non sit pœna, ac proinde hi affectus non sint contrarii, & ad aliud dici longè diversam rationem, quia jus accusandi, amittitur per copulam post adulterium habitam; eo quod cum illa sit actus amicitiæ, præsumatur, ac censeatur condonatio injuriæ, quod haberi nequit, ubi culpa non est spontanea, sed præcepto Judicis coacta; at in casu nostro irregularitas procedit, eo quod deficiatur à significatione conjunctionis Christi cum Ecclesia, ad quod nihil referra copulam coactam esse, resolult idem Sanchez, & alii communiter.

13 Ad ultimam quæstionis partem; de illo, qui cognovit uxurem, quæ secundas nuptias celebravit, existimans maritum fuisse mortuum? Et licet Gibalinus *dicto tract. de irregularitate q.*4.*consectario* 7.*num.*31. teneat nullam contrahere bigamiam; eo quod illud secundum matrimonium fuerit invalidum, & illa fœmina non fuerit facta una caro cum isto viro putativo, unitate sufficienti, ad repræsentandam unitatem connubii Christi, nullumque delictum, aut infamiam intersit de primo marito, nec ipsi uxori.

14 At contraria sententia etiam in hoc casu est probabilior, & sequenda ex jam resolutis in adductis dubiis *hic*, & *q.*1. eo quod ille primus maritus, qui ab uxore existimabatur mortuus, rediens titulo matrimonii, atque maritali affectu, accedit ad suam uxorem ab alio cognitam, & materialiter adulteram, cum etiam in isto casu, sicut in adductis jam consurgat defectus significationis Sacramenti ex divisione carnis fœminæ, quæ de facto pluribus communicata fuit: sic docent Navarrus *in manuali dicto cap.*27.*n.*195. Toletus *in summa cap.*71. *n.* 7. Fillucius *dicto tr.* 19. *cap.*4. *q.* 6. Bonacina *disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *n.*11. Leander *de irregularitate dicto tract.*2.*disp.*6.*q.*22. Sayrus *dicto cap.* 4. *n* 19. Suarez *dicta disp.* 49. *de cens. sect.* 3. *n.* 16. qui benè loquitur, concludens ibi per ignorantiam, non materialem actum sed malitiam ejus, reddi involuntariam, per vim autem utrumque; & quod hoc discrimen nihil referat ad rationem irregularitatis, ubi commendat videndum Leon. Pap. *epist.* 85. *aliàs* 87. *ad Africæ Episcopos.*

Quare idem Suarez *ibi* Campanillus *divers. Juris Canonici Rub.* 6. *cap.* 11. *n.* 8. Barbosa *in pastorali alleg.*49. *sub. n.*11. cum Bonacina, & Sayrus clarius exemplificando, dicunt bigamum fieri qui exteras provincias peragravit, longissimoque tempore à patria abfuit; itaut probabiliter ferè omnes suspicati sint ipsam mortem cum vita commutasse; indeque licuerit præcedente judicio Ecclesiæ, mulieri nubere alteri: nam si consummato cum secundo viro matrimonio, redierit primus, qui absens erat, ac muliere instante ipse fuerit à Judice compulsus iterum illi jungi, si illam cognoscat profecto fiat bigamus ex jam adductis.

QUÆST. III.

An sit matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum juxta Ecclesiæ præsumptionem, quamvis in foro exteriori, non sit tale, incurratur irregularitas bigamiæ interpretativæ? Et an si de facto cohabitet vir cum sua uxore adultera, si amplius non cognoscat, & de aliis remissivè.

SUMMARIUM.

1 *Sponsalia invalida ex se ex præsumptione Ecclesiæ super valore eorum, inducunt publicæ honestatis impedimentum*, n. 3.

2 *Bigamiæ irregularitas, noc interpretativa incurritur, quando quis contrahit cum vidua, vel corrupta, matrimonium invalidum ex se, etsi validum præsumptione Ecclesiæ*, num. 4.

3 *Matrimonium iniri cum consanguinea primi sponsæ de futuro, adversatur publicæ honestati.*

1 AD primam quæstionis partem repetitisque dixi *hic*, *q.*3. & aliis *sub Rub.* jam breviter dico. quod etsi affirment aliqui propter rationes adductas in præcedentibus quæstionibus, & per alias, quas congerit Thomas Sanchez *de matr.p.*7. *disp.*83.*sub num.*6. cum in casu sequenti, nempè ex sponsalibus, quibus deest internus consensus, tamen in solo foro externo, & quoad Ecclesiæ præsumptionem valida sunt; proinde oriatur impedimentum publicæ honestatis in utroque foro eo quod illud inductum ob publicam indecentiam, quæ in eo casu reperitur, perinde; ac si sponsalia essent valida, cum juxta hominum, quos cordis interna latent, sint valida, & faciunt aliqua adducta *in Rub q.*1.*vers. ad secundam*, & vers. *ad tertiam*, eamque sententiam in proposito casu, docent Paludanus *in* 4. *dist.* 27. *q.*4 *art.*3 *n.* 20.

& art 4. n.29 Supplem. Gabriel *ibi q.3. art. dubio* 2. Tabiena verbo *bigania q.5. in fine*; idque in utroque foro affirmant Palud. & Suplem. Gabriel, *ibi* exemplificantes, ut si consensus fuit fictus, vel ante Concilium, adfuit copula aoimo fornicario. Et faciunt rationes adductæ *hic q.* 1. vers. *ad secundam*, quæ faciunt multum probabilem hanc doctrinam.

2 At verius, & probabilius est non incurri bigamiam, cum non præstet impedimentum, quod de jure non sortitum effectum juxta quæ dixi *supra q.* 1 *hic*, vers. *ad secundam*, ex vers. *nihilominus*: quate docent DD. quod si vitium corruptionis fœminæ occultum esset, aut id matrimonium; ita ut fine scandalo possat ille ad ordines promoveri, non indigeret dispensatione, ut in simili docuit idem Sanchez *dicto n.6. & disp.* 84. *n.*12. ubi in terminis sic habet, & Henriquez *lib.*12. *de matrim. cap.6. n.9, in comment. littera* Y, Vivald. *de*
3 *Sacram.* 2. *p. ubi de bigamia*, *n.*8. † Nec obstat ratio contraria, quia sponsalia id impedimentum pariunt; eo quod publicæ honestati adversetur inire matrimonium cum consanguinea prioris sponsæ de futuro, quæ inhonestas reperitur, quoties in exterioribus sunt vera sponsalia, & solùm
4 ob defectum consensus irrita sunt, † quod in bigamia non contingit, non enim ea oritur hic, cum tantùm irregularitatem inducat ob defectum significationis matrimonii Christi cum Ecclesia, qui non reperitur, ut sæpè diximus, quoties matrimonium non est omnino copula consummatum per dicta *in Rubrica dict. q.* 1. vers. *ad secundam*, & vers. *ad tertiam*.

5 Ad secundam quæstionis partem. quæ deservit pro intellectu quæstionis 2. de merito commiscente se cum adultera, & aliorum non consummantium matrimonium; etsi ad secundas nuptias convolent, juxta quæ advertunt DD. *in cap. debitum statim sequenti*, & juxta quæ repetita sunt *in Rubrica, & in cap.* 1. *& hic*, breviter respondeo ex communi DD. ex D. Thom. *in 4. dist. 27. q. 3. art.* 1. *quæstiunc.* 3. *ad* 4. & Suarez *de cens. disp.* 49. *sect.* 3. *eum.* 14. *in fine*, ut bigamiæ interpretativæ irregularitas cesset quando vir uxorem adulteram amplius non cognovit; quia tunc corruptio uxoris nullo modo cadit sub actu matrimoniali ipsius viri, & quod merito comparetur in hoc casu illi, qui matrimonium ratum contraxit cum corrupta ab alio, quod cum illa non consummavit, juxta illa, quæ dixi *supra in Rub. q.* 1. vers. *ad secundam* ubi probavi, quod ad contrahendam bigamiam requiritur, ut utrumque matrimonium sit consummatum.

QUÆSTIO IV.

An Polygami delictum propter suspectam hæresim privativè subjaceat Tribunali Inquisitorum, etsi Reus ex solo duplici, præventus fuerit, vel ab Ecclesiastico, vel à Laico Judice? Et an sine metu irregularitatis possint Curiæ sæculari tradere illum, alio delictum irretitum, sive Familiares delinquentes, qui nequeunt potiri foro inquisitionis?

SUMMARIUM.

1 *Polygamus præventus in carcere à Judice Laico vel Ecclesiastico remittitur Inquisitoribus, & numeris sequentibus, & a num.* 24. 25. 26. & 27.

2 *Sentire malè videtur de Sacramento matrimonii, qui duas simul viventes ducit sibi uxores, &* n.9.

3 *Inquisiteres nonnisi prahabita, & visa sufficienti informatione ex libro Parochiarum atqui ex dictis testium, quibus constet de duplici matrimonio contracto cum duplici uxore vivente, nequeunt incarcerare nec procedere in Polygamum denunciatum,* n.4. & 5. *ubi quando sola informatio per testes sufficiat alia*, n.6.

4 *Polygamum remittunt Judices, vel Laicus, aut Ecclesiasticus prævenientes, & incarcerantes ad carceres Sancti Officii una cum processu originali.*

6 *Poligamum se negans, quando non adest sufficiens informatio, quid faciendum ab Inquisitoribus.*

7 *Uxoris primæ superviventia probari debet à Fiscali Sanctæ Inquisitionis, etsi non dum vir secundo nubens probaverit ejus primam uxorem morte præventam fuisse, atsi jam ex tali facto dicatur vir inquisitionis reus; ut* n.8.

9 *Polygami cognitio, & punitio privativè spectat ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis in Regnis Hispaniæ propter suspectam hæresim, etsi de jure communi pertineret ad Judicem Laicum, vel ad Ecclesiasticum, ut* n. 10. & n. 45. & n. 60 61. & 62.

11 *Sentire malè de Sacramento aliquo ille dicitur qui aliter sentit, aut docet, aut utitur quam quod S. Romana Ecclesia prædicat, & observat, qui excommunicatus est, ut hæreticus censetur, &* n. 13. & 14.

12 *Matrimonium est unum ex septem Sacramentis Ecclesiæ, quod est conjunctio unius mariti cum unica femina*, n.15.

13 *Factis plus solet demonstrari, quam verbis dici.*

14 *Christianæ fidei inimicum est, quem simul multas uxores*, n. 16.

16 *Nuptias binas contrahere eodem tempore factum est hæreticale*, n.17. 36 & 44.

17 L. fin. de ritu nuptiarum.

18 *Uxores plures cuiquam nunquam licuit habere, nisi aliquando ex dispensatione Divina, explicatur*, n.18. & 20.

19 *Aliquid contra jus naturæ tripliciter dicitur.*

20 *Polygamia quali modo dicatur contra jus naturæ.*

21 *Solicitantis in confessione crimen, quod ante Bullas Pontificias puniebant Episcopi, sibique solebant reservare, jam Bullis Pontificiis subjicitur Inquisiteribus, propter suspectam hæresim, ut* n.22.

23 *Polygamus non tam luxuria instigatus, quàm abutendi Sacramenti matrimonii secundam duxisse censetur.*

24 *Inquisitores privativè ad Laicos etiam prævenientes incarcerando puniunt Polygamos.*

25 *Opera, per quæ aliquis dissidet à communi vita, & conversatione fidelium, aut ab Ecclesia probatis ritibus, aut à receptis patrum doctrinis, & præceptis, aut hæresim inducunt, aut hæresis suspicionem.*

26 *Hæresis cognitio est omnino Ecclesiastica*, n. 64

27 *Episcopus, vel ejus Vicarius, non per se, sed una cum Inquisitoribus cognoscit de hæresi, aut suspicione hæresis, & qualiter concurrat, quando* n. 28. & 29.

29 Clem. 1. de hæret. *qualiter*, practicetur.

30 *Inquisitores, aut Episcopus prius citando hæreticum, uter eorum præferatur de jure in cognoscendo. Quid in inquisitione Hispanica?*

31 *Edicto in hæreticos, Episcopi non promulgant, sed Inquisitores.*

32 *Polygamiæ delictum pluribus rationibus suadetur esse mixti fori judicis laici, aut Ecclesiastici, non vero Inquisitorum* n. 33. 34. & 35. *sed non sic, ut contra nonnullos, adductos,* num. 40.

33 *Inquisitores non se intromittent in cognoscende de devinationibus, sortilegiis, & usuris non sapientibus hæresim.*

34 *Polygamia solet potius à Rusticis patrari libidine, aut causa lucrandi dotem, ut solent interrogati ab inquisitoribus respondere, & quod non sentiunt male de fide, & Sacramento expenditur*, à n. 50.

35 Cap. accusatus §. sanè de hæret. lib. 6. num. 36. 37. 38. & 39.

36 *Hæreticus tantùm ille dicitur, qui circa ea quæ sunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adhæret errori.*

37 *Accusatus de hæresi per testes, vel aliter convictus negans se hæreticalia dixisse, vel credidisse, etsi asserat se credere aut credidisse quod credit Ecclesia, condemnatur, ut hæreticus.*

38 *Hæresim manifestam pariunt baptizare imaginem, rebaptizare puerum.*

39 *Uxorum plurium contractus sapit hæresim manifestam, & quare?* à n. 46.

40 *Polygamum præventum à Judice Laico, remittendum esse Inquisitoribus, ut torqueant super intentione, & abjurare faciant; deinde restituendum Laico, qui prævenit, ut puniat illum super Polygamia, dixerunt Genuens. & Franchis, sed non benè*, n. 42.

41 *Polygamiæ crimen variis pœnis, legibus Imperatorum punitur, & Jure Castellæ sigillatur Polygamus in fronte, ferro igneo, explicatur*, à n. 44. & 45.

43 *Sortilegia, & divinationes hæresim sapientes spectant ad tribunal Sanctæ Inquisitionis privativè, secus si non sapiunt, ut* n. 45.

44 L. eum qui duas cod. de adulteriis.

45 *Leges civiles contra sortilegos, & divinatores insurgunt acriter.*

46 *Dæmonum invocatio ad tentandum pudicitiam mulieris non sapit hæresim, nec est de jurisdictione Inquisitorum, sed ordinarii Judicis.*

47 *Amoris causa facta in sortilegiis, & incantationibus ad captandas puellas non sunt pravitatis hæreticæ.*

48 *Invocatio Dæmonum, ut quis sciat futura sapit hæresim.*

49 *Dæmones invocare, & eos consulere, etiam sine adoratione, & exhibitione honoris, est hæreticale sortilegium.*

50 Cap. firmiter de summa Trinitate, & fide Catholica, n. 15.

51 *Rusticitas. & idiotissimum non excusant à facto hæreticale nuptias binas eodem tempore contrahentem cum pluribus uxoribus.*

52 *Minores rationis compotes non excusantur ab observantia legis naturalis, & Divinæ, ut in Sacramentis, & articulis fidei, etsi mitius puniantur, quam majoris ætatis, ut* num. 53.

54 *Uxorem secundam contrahens existimans primam mortuam ex longissima absentia mitius punitur, sed non excusatur a facto hæreticale, ut* n. 59. 65. & 66.

55 *Binas nuptias contrahens palam, aut secretè, quoad excusandam Polygamiam non differt*, n. 56. & 57.

56 L. fin. ff. de ritu nuptiarum.

58 *Polygamus traditus a Judice Laico, non ex eo, quod torqueatur ab Inquisitoribus supra intentione, purgat omnino delictum, manet enim post torturam factum hæreticale purgandum abjuratione, & aliis pœnis.*

59 *Absentia longa Polygamum non excusat, cum semper secundam uxorem ducendo in dolo fiet.*

60 *Polygamus in inquisitione Romana, est vehementer suspectus de hæresi, in Inquisitione Hispanica de levi tantùm, qualiter intelligatur*, à n. 61.

63 *Polygamiæ processus, etsi cæptus ab Episcopo, qui alìas de Jure habet cognoscere de omnibus causis, nequit ab illo prosequi sine Inquisitore, & quare* n. 64.

64 *Causa Inquisitoribus delegata, semper intelliguntur delegata privativè quoad Judices Laicos, quoad Episcopos qualiter in praxi?*

65 *Polygamus se denuncians Inquisitoribus antequam sit testificatus, non includitur in carceribus secretis Sancti Officii, sed in particulari domo, dum causa agitur.*

66 *Polygamus Plebeius qualiter puniatur, si excusationem aliquam habeat?*

67 *Binas nuptias simul contrahens, est suspectus de fide, etsi neutram uxorem carnaliter cognoscat.*

68 *Sponsalia contrahens bina cum duabus simul, si eu copulet, reus sit Sanctæ Inquisitionis reus, ut* n. 69. 70. *fallit* n. 71. 72. 73. 74. 75.

70 *Sponsalia secundo celebrans solutus a priori non fit bigamus.*

71 *Sponsalia secundò probans celebrasse cum pacto expresso non contrahendi, nisi post mortem alterius, non subditur inquisitioni, nec qui tantùm tractavit de ducenda alia, vivente prima in nostra Inquisitione Hispanica, ut* num. 72.

73 *Sponsalia bina de futuro contrahentes sine copula, non sunt inquisitionis rei*, & n. 74 *De praxi Romana, & Hispanica*, n. 75. 76.

75 *Polygamia vera in nostra Hispania tantum est, quæ punitur ab Inquisitionibus abjuratione de levi, quæ pœna cessat in Polygamia attentata, ut* n. 76.

77 *Sacerdos in sacris, & Monachus professus, nuptias contrahentes, rei sunt S. Officii.*

78 *Consulens alicui, ut binas nuptias contrahat punitur, ut ipse Polygamus in S. Officio.*

79 *Mandans binas contrahi nuptias, & Procurator, qui nomine illius, quem scit uxoratum puniuntur in S. Officio, ut ipse Polygamus.*

80 *Testes falsi quorum depositione quis ad Polygamiam convolavit, puniuntur in S. Officio, ubi quid, si neget testis se deposuisse coram Notario Ecclesiastico, facient Inquisitores.*

81 *Polygama mulier punitur in Sancto Officio æque ac Polygamus.*

82 Vir

82 *Vir solutus scienter, ducens in uxorem ab alio maritatam, est reus Sancti Officii contra Canteram, nisi ignoranter fecerit,* n 83.

84 *Philipi IV. Regis decretum declarans polygamiæ delictum, pertinere ad inquisitionem.*

85 *Dispensationes præservativæ, sive præventivæ ut quis non incidat irregularitatem quæ, & quid operentur,* n. 85. & 86

86 *Inquisitores, & cæteri ministri Sanctæ inquisitionis tradentes hæreticos comburendos Curiæ seculari præservati sunt dispensatione Pontificum præservativa ab irregularitate, etsi tutius cum protestatione fiat,* num. 87. *quid in praxi*, n. 90. *& quare* n. 91.

88 Cap. novissimis de verb. signif. explicatur.

89 *Covarruvias docuit praxim, ut Inquisitores damnarent reos inquisitionis tradendo Curiæ sæculari coram laico sed, non benè; ut* num. 92.

91 *Protestari non tenentur Inquisitores dum tradunt reos hæreticos comburendos Curiæ sæculari, ut effugiant irregularitatem.*

92 *Inquisitores, & Judices Ecclesiastici tradentes Reos Laico Judici non cooperantur ad mortem nec sunt causa proxima mortis, aut mutilationis.*

93 *Barones Regni Valentiæ non sunt admittendi per inquisitores ad familiaturas Sancti Officii juxta pragmaticam illius Regni.*

94 *Familiaris Sancti Officii in Regno Valentiæ auxilians in aliquo bannitum, amittit forum inquisitionis.*

95 *Familiaris delinquens, si præventus ab inquisitoribus non potest gaudere foro inquisitionis videtur ut possit tradi Judici Laico, ut puniatur sine metu irregularitatis,* n. 96. & 97 *sed verius contra*, à n. 99.

96 Bulla Greg. XIV. de immunitate Ecclesiastica gaudenda.

97 *Curia sæcularis nequit contrahere reos ab Ecclesia sine consensu Ecclesiastici Judicis, aut interventu personæ Ecclesiasticæ.*

98 L. 20. tit. 11, lib. 4 recopilat. *cum ejus concordia non liberat ab irregularitate.*

99 Cap. sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi.

100 *Inquisitores incarcerantes rigidè delinquentes, si inde mors contingat, incidunt irregularitatem.*

101 Cap. si Judex Laicus de sent. excommunicationis lib. 6.

102 Cap. tua nos de homicidio.

1 QUia hæc disceptatio torsit admodum interpretum ingenia temporibus retro, etsi jam in praxi viderim absque scrupulo vallisoleti, item & hic matriti, ut cumque præventos in carceribus reos, etsi ob aliud delictum quando contigit peti ex causa duplicis matrimonii, vel ab Inquisitoribus illius tribunalis, aut ab Inquisitore hujus Curiæ, tunc Judices Regii vulgò *los Alcades de Corte* sine obice remisisse omninò, subtrahentes se à cognitione, & punitione illius delicti spectantes solùm post punitum reum in sancto tribunali illius restitutionē ad carceres laicos, in quibus præventus erat, ut si ex alio delictu processateturv. g. homicidio, latrocinio, &c. aliavè causa civili, sic contra restitutum judicium; ita tamen ut si forte ex solo delicto duplicis matrimonii præventus in carceribus foret, omninò inhibitus nunquam semel punitus ab inquisitoribus posse incarcerari, vel ab Episcopo, vel à Judice Laico quantumvis gravi, ut iterum super eodem delicto puniretur.

Unde cum occasione textus nostri in vers. *Comitatur infamia, qui duas simul habet uxores* n. 2. & 3. Barbosa *hic* dicat, ut videatur male sentire de Sacramento matrimonii; indeque contra eum tanquam suspectum de hæresi procedere inquisitores sanctæ inquisitionis: sic probans cùm Perez *ad leg. ordinam. tit. 1. lib. 5. pag. 44. in fine*, Menochio *de arbitr. casu* 240. *n.* 114. *lib.* 5. *de præsumpt. præsumptione 6. n.* 27. Navar. *sub tit. de hæreticis cons.* 1. *n.* 8. Azeved. *in l.* 5. *n.* 3. *tit.* 1 *lib.* 5. *novæ recop.* Gutierrez *in pract. lib.* 2. *q.* 8. *n.* 1. Farin. *in praxi crim. p.* 5. *q.* 140 *n.* 24. Emanuel. Dovalle *de incantantion. & eumpsalm. sect.* 3. *c.* 1. *n.* 14. *in princ. & c.* 3. *n.* 5. Ideò cū hic agamus in textu nostro non tantùm de bigamo, qui duas simul habet uxores vivas in proposito, & hic inquirendum de prædicto dubio. 2

Quod præhabita sufficienti informatione recepta a Dominis Inquisitoribus, debet constare antequā, vel apprehendant polygamum, seu præcipiant extrahi à carcere Episcopi, vel Laici Judicis, & ut sufficienter fiat praxis quotidiana Sancti Officii docet, ad fundandā contra polygamos intentionem, primo loco probanda esse duo matrimonia contracta, testibus, & libris Parochiarum, ubi contracta fuere coram Parocho, & testibus, desumpta fide ex illis compulsando partitas utriusq; matrimonii, assumendo testes cujusque matrimonii instrumentarios, qui præsentes fuerunt, & insimul cujusque Parochi, qui contrahentes binas nuptias velarunt: nam de omnibus singulis curant ministri pro S. Officio informationem capientes, qua præsentata, visa, atque considerata, ut solet admodum contra cæteros delinquentes in fidem Catholicam tum Domini Inquisitores petunt inquisitionis reū ad se pertinentem, quem mittunt Episcopus, seu Judices Laici tradendo illū ministris S. Officii, qui cum mandato tribunalis comparent. 3

† Et tunc non solùm judices illi, aut eorum quilibet, ir insmittunt reum, verùm processum originalem informativum quem fabricarint super duplicis matrimonii causa aut alia qualibet fidei, nulla de processu tali copiā sive notula remanente apud Notarium Episcopi, aut Tabellionem Laicorum quoad illos omnes, talis cognitio sopita, atque sepulta fuit in perpetuum; ita ut tantum illis restet prosequi aliam causam extra fidem, super qua detento in carceribus reum incepissent cognoscere, quæ tunc temporis, dum de causa fidei cognoscit, ac punit, inquisitionis Tribunal suspensa relinquitur sub silentio; quousque personæ delinquentes fiet restitutio illi Ecclesiastico Judici, aut Laico è cujus carcere, mandato S. Officii extractus fuit propter fide causam; & quatenus ad proximè dictū Episcopi jurisdictione in polygamos, distinguens, ut infra in vers. *secūda n.* 26 & 6. 4

Nec insimul præcisè requiritur, quod præhabita polygamiæ informatio compleatur testibus ocularis, & partitis librorum Parochiarum; quia si fortè constito de identitate personæ delinquentis unum ex illis matrimoniis nequeat libro Parochiæ probari, vel utrumque; quia libri deperditi fuere, vel quia Parochi fidem in illis non fecerunt de tali matrimonio contracto; tunc quidem sufficiet informatio sola per testes integræ fidei: nam cum agatur de validitate unius matrimonii, & invaliditate alterius declaranda, per quam esset (ut ohn 5

per validissimos testes, ac omni exceptione majores de tali duplici constaret ad incarcerandum reum Polygamiæ) procedere: de quo puncto, optimè collega noster litteris, & prudentia conspicuus, harumque materiarum inquisitionis antiquus professor D.D. Didacus Garcia & Trasmiera; electus nunc Episcopus Zamorens. *in tract. de polygamia, quæst.4 per totam*, ad unguem, explicans Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapolitana, cap.* 21.*num.*24. Cæsa Carena *de officio inquisit.p.*2. §. 9. *tit.*5. *de Polygamis*, & alii penes eos, novissimè Bordoo, *de officio inquisit.cap.*22.ubi ex *num.*75.ponit qualiter polygamia probetur modo scilicet dicto; ad quod præter prædictos testes de contracto unoquoque matrimonio solent ministri examinare uxorem singuli matrimonii, & vicinos loci, ubi inhabitavit reus cum unaquaque uxore tractans matrimonialiter.

6 Et clara de prædicta praxi testatus Diana *p.*4. *tract.*7.*res.*4 vers. *nota primo*, in tantum procedere firmat quod licet reus seipsum detulerit, sit nihilominus probandum duplex illud matrimonium per legitimos testes, aut testimonium authenticum de libro Parochi; & quod satis est, ut dicant testes mulierem habitam fuisse pro uxore rei, illumque eam tractasse, ut communiter soleot aliæ uxores tractari, scilicet vidisse eos euntes ad Ecclesiam, & inde venientes, & in una domo simul vivere, ut conjuges: & addit Bordon. *de officio Inquisitorum*, *num.*78. quod si quando per libros Parochorum, vel per instrumenta dotalia non probatur duplex matrimonium, & unicus sit tantum testis probans primum, & superviventiam uxoris tempore secundi matrimonii, reus neget dictum primum matrimonium, aut superviventiam uxoris, tortura subjiciendus sit, etsi adhuc perduret in negativa matrimonii, sit dimittendus, si nihil aliud contra ipsum obstat; quia per toturam rigorosam evacuavit probationem illius unici testis; sed si fateatur illud primum, neget tamen superviventiam, teneatur tunc probare ejus mortem contigisse ante celebrationem secundi matrimonii; non enim ait, unicus testis sufficit, sed duo necessarii sunt omni exceptione majores ad elidendum dictum prioris testis favore Fisci contra prætensum reum producti; & apud nos non sufficit primi matrimonii testis unus, etsi non torqueatur ex dictis *infra* in fine.

7 Quod si probato secundo matrimonio legitimè celebrato, reus deprehensus esset nondum ab eo, probata morte primæ uxoris, juxta terminos textus *cap. in presentia de sponsalibus*, & *in cap. Dominus de secundis nuptiis*; nihilominus ex parte Fisci Sanctæ Inquisitionis necessario requiritur probatum esse superviventiam primæ uxoris tempore, quod cum secunda in facie Ecclesiæ, seu ritè matrimonium cum alia celebravit reus, aperta est Sancti Officii praxis, que ex dictis colligitur; quia præter quam quod crebriori calculo DD. si reus non præmissa praxi illorum jurium, teste saltim uno fide digno de visu mortis primi conjugis, ac famæ publicæ aliis examinatis, qui deponant de morte illius. † Aliter contrahens secundò, non
8 certus de morte sui primi conjugis, desinat certiorari de morte, sit jam Sancti Offici inquisitionis reus, ut docent Farinac. *de hæresi q.*178.*n.*71.vers. *nec exempla per eum adducta* Masin *in praxi S. Officii p.*9.*assert.*43.*primæ impressionis*: idem Cæsar. Carena *dict.p.*2 § 4.*tit.*5.*n* 27.28.& 29.contra Simanchas *de chatol.instit.tit.*40.*de matrimonio num.*3.vers. *quid si ob longam absentiam*, & Gutierrez *pract. quæst. lib.* 2.*q.*8.*n.*3. vers. *hæc quamvis rectè procedere*, Matienz. *lib.* 5 *recopilat.tit.* 1.*l.* 5. *gloss.*1.2.*n.*4. nam ita contrahens secundum matrimonium exponit se morali periculo Polygamiam committendi, & Sacramento matrimonii abutendi, testatus sit practicatum Cremonæ ipse Carena in similibus casibus, & adhuc ut contra illum Sanctum Tribunal procedere valeat, ut debet ex parte fisci certo, & modo dicto probari superviventiam primi conjugis, ut idé Carena testatur, *dicto* §. 6.*n.*54 *concludens*, cum D. Matienz. *dict.tit.*1.*lib.* 5.*l.*5.*glossa* 3.*n.*8.*recopil.* ad prædictum effectum, de quo agitur, non sufficere probari superviventiam alterius conjugis ex præsumptione, quod quilibet præsumitur vivere centum annis.

Quibus præmissis, & aliis, quæ hic possent adjicere pro apparatu ad hanc difficultatem firmandum est jure, & ratione, etiam seclusa praxi pro Sancto officio allegata, ut nec Episcopus quantumvis de jure comuni judex competens sit ad cognoscendem contra hæreticos, vel suspectos de hæresi, occultus alius ex judicibus laicis possit, ac valeat cognoscere, vel contra virum, vel contra mulierem Polygamos in Regnis Hispaniæ, ac cæteris, ubi Bulis Pontificiis datum est a summis Pontificibus privativè cum exclusione ad omnes alios judices cognoscere, ac punire dictos hæreticos, aut de hæresi suspectos; & sic nec Polygamos; eo quod Polygamus sit de hæresi suspectus, præsumitur namque male sentit de Sacramento matrimonii, & tenere licitum esse plures uxores simul ducere pro ut sentiebant Anabapt. Lutherus, & Spurcissimus Mahometus. 9

Hinc Scaccia, *de judiciis causar. lib.*1. *cap.* 12. *num.* 55. probat quoad judices laicos hoc delictum cognosci, atque puniri privative ab Inquisitoribus, & Anton. Sousa *in aphorism. inquisit. lib.* 1. *cap.*35. *num.* 18. dixit, stando in jure comuni culpa contrahentium binas nuptias ad utrumque judicem Ecclesiasticum, & secularem expectabat, nunc autem ad soles Inquisitores, & quod extat declaratio summi Pontificis ad Inquisitorem Lusitaniæ. 10

Et comprobatur, nam cum ille dicatur malè sentire de Sacramento aliquo Ecclesiæ, qui de eo aliter sentit, aut docet, quod sancta Ecclesia Romana prædicat, & observat, & iste sententiam excommunicationis incurrat, & ut hæreticus censeatur, *cap. ad abolendam in principio de hæret.* & *in cap. accusatus* §. cum vero ibi: *seu in Ecclesiæ Sacramento erraverit eodem tit. lib.*6. † Ergo cum matrimonium sit Sacramentum verè, & propriè ea septem legis Evangelicæ Sacramentis, ut de fide definitum est in Concilio Trid. *sess.*24. *de reform. matrim. Canon.*1. & ut latè, & cum multis probant hanc Catholicam veritatem, & sine hæsitatione, Tertulian. *de exhortatione ad castitatem c.*1. vers. *uno matrimonio*, Isidorus Hispalens. *de Officio Eccles. lib.*2.*c.*19 late Iudoc. Concin. *tom.*2. *Thesauri Catholici lib.*9.*art.*2. & alii citati a Barbosa *in dict. Trid.* & *in dicto cap ad abolendam n.*1. & 2. Albertin. *de agnoscend. assert. Cathol.* & *hæret.* v. de his de hac quæstione præter alios ex proposito contrahens per totam, & *ibi, à n.*44 49. & 50. cù aliis. † Ubi idem putat dicendum de eo, qui aliter utitur Sacramentis Ecclesiæ, quam Ecclesia utatur, cum plus sit factis demonstrare, quam verbis dicere ex *l. si tamen* §. *ei qui ff. de edilitio edicto, cap. dilecti de appellat.* & ex *l. Paulus ff. rem ratam haberi*, ubi non tantum ratum aliquid habetur verbis, sed etiam actu- 11 12 13

14 ctu. † Et quia inimicum fidei Christanæ sit, quem multas uxores insimul habere, ut dicit textus *in cap. gaudemus de divortiis*, sequitur, ut qui illas contrahit, faciat directè contra institutionem matrimonii in Paradiso terrestri instituti,
15 † quæ est conjunctio unius maris cum unica fœmina Math. *cap.* 19. non unius cum pluribus fœminis, ut habetur Genes. 2. ibi *adhærebit uxori*, non uxoribus, & ibi *erunt duo in carne una*, non in pluribus, & una costa fuit in una, non in plures mulieres conversa; prout exponunt Pontifices *in dicto cap. gaudemus de divort. & cap. debitum hoc tit. juncto cap.* 1. *de voto lib.* 6.

16 Secundo probatur esse factum hæreticale contrahere binas nuptias simul, & eodem tempore; ex eo, quia cum hæresis sit dogma falsum Catholicæ veritati contrarium in eo, qui Christianam fidem est professus, ut latè Albertin. probat *de agnoscend. q.* 1. & plura contrahere matrimonia, seu plures habere uxores eodem tempore, sit inimicum fidei Christianæ *dict. cap. gaudemus*, cum eo ipso quod contrahit, putet sibi licere binas con-
17 trahere nuptias, † per textum *in l. fin. ff. de ritu nuptiarum*, ubi dicitur quod si qui duxerit uxorem consanguineam, vel collateralem, & affinem in gradu vetito palam, ut errans punitur; non autem ut contumax, idest, ut dolosus, qui quia palam fecit, levius punitur, quam si clam, nam si clam dolo videretur fecisse, indeque gravius
18 puniretur † sequitur etiam dicendum, ut cum numquam uni viro licuerit in lege naturæ simul habere plures uxores nec de consensu uxoris, nec propter sterilitatem, nisi ex dispensatione Divina: *dicto cap. gaudemus*, ut dixi in principio nostri textus; ex pluribus idem Albertin. *dicto n.* 14. quod est sine dubio, nec eget uberiori comprobatione, quod saltim sic binas nuptias contrahens, sit de hæresi suspectus, quod male sentiat de Sacramento matrimonii.

19 Tertio probatur; quia licet aliquid contra jus naturæ tripliciter dicatur. Primo si includat intrinsecè, & in se malitiam, ut odium Dei, peccatum contra naturam, & hæc similia, quæ ita in se sunt mala, ut nec Deus dispensare valeat, cum simpliciter repugnent Divinæ omnipotentiæ, & ejus infinitæ bonitati. Secundò, si malum dicatur ratione adjuncti, ut copula habita cum fœmina, ante matrimonium, post vero sit licita; quia oritur re sua. Alio inquam modo dicitur malum ratione periculi peccandi contra naturam; & sic, Sacerdoti prohibitum sit jure naturæ cohabitare cum juvenibus mulieribus extraneis.

20 Nec polygamia dicatur prohibita primo modo, cum copula simpliciter, & omnibus modis spectata, non sit de se, & intrinsecè mala, sed tantùm secundo modo ratione adjuncti. Nam homo qui per primum matrimonium usum sui Corporis tradidit uni fœminæ, non potest ejusdem sui corporis tradere dominium alteri, cum non amplius sit Dominus, & eveniat, ut pluralitas uxorum jure naturæ secundario tantum prohibita sit, in qua Deus, qui omnium Dominus est absolutus potest dispensare, ut fecit Genes. *cap.* 30. ac refertur, *in dicto cap. Gaudemus de divortiis*, & in aliis juribus & casus hic sit illo jure prohibitus; sequitur, ut deficientica speciali Dei dispensatione, numquam alicui binas contrahere nuptias liceat, ut argumentatur Pater Franc, Bordonus inter alia, *cap.* 22. *de abusu Sacram. in suo libro de officio Inquisitorum ex num.* 58. ad dubium, de quo *hic*.

Quarto quia etsi Inquisitores .. ante Bullas Pontificias, Pauli IV. ani 1561. Die 16. Aprilis editæ, & directæ Archiepisc. Hispalens. incipit, *cum sicut nuper*, & Bullæ Pii VI. editæ anno 1564. Die 6. Aprilis; item vigore decreti facti à supremis generalibus Inquisitoribus, approbati etiam à S. Clem. VIII. dd quibus Ludovic. à Paramo *de origine S. Inquisitionis lib* 3. *cap.* 10. *num.* 168. & ex decreto Pauli V. de mense. Aprilis 1612. quo fuit dictum monendos esse omnes Inquisitores, ut confessariis præcinerent, quod abstineant ab omni, & quacumque solicitatione, & ex constit. Greg. XV. edita Die. Augusti 1622. incipit *Universi Dominici*, quam ad longum referunt Naldus *in summa* verb. *confessarius num.* 41. Bariola *in literis pro Sancto Officio editis, post suos flores directorii*, quas, & refert, confirmat Urbanus Papa VIII. in sua Bulla incipit, *in generali Congreg.* feria 5. Die 14. Aprilis 1633. in vers. *Pii IV.* de quibus Diana *in fine part.* 4. & multis aliis, quas idem Papa confirmat circa alios Sanctæ Inquisitionis casus cognoscerent, & nec cognoscere possent toto jure communi contra Clericos solicitantes mulieres in confessione, fuisseque Episcopos illius criminis judices competentes, Ludovicus à Paramo *dicto lib.* 3. *quæst.* 10. *num.* 92. sicut Episcopi solerent olim sibimet servare hunc casum; prout de variis Episcopis in regno Neapoli attestatur Graffis *de casibus reservatis lib* 2. *cap.* 12. *à n* 8. † Attamen quia 21 22
post dictis Bullas declaratum adest hosce confessarios esse de hæresi suspectos in verbis sequentibus, *Nos in animum inducere nequeuntes quod qui de fide Catholica rectè senserint, Sacramentis ab Ecclesia Dei institutis abutantur*, & ut in terminis sentiunt Pegna *in directorio inquisit. p.* 2. *num* 81. vers. *ille quoque*, Salzedo ad Diez *in pract. crim. cap.* 85. vers. *hodie verò*, Graffis *de casibus reservat. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 23. latissimè alias allegans Augustin. Barbosa *de officio Episcopi tom.* 2. *alleg.* 40. *à num* 40. & 41. Cæsar Carena *de officio inquisit. p* 2. *de confessariis solicit. tit.* 6 § 1. *num.* 8. Diana *p.* 4 *tract.* 7. *res.* 6. Bordonus *de officio inquisit. c.* 23. & alii communiter dicentes jam hoc delictum, non solùm in inquisitione Hispanica, sed & in toto orbe Christiano puniri ab Inquisitoribus contra hæreticam pravitatem, sicut ad illos pertinet cognocere in causis hæreticorum, & de hæresi suspectorum ex *dicto cap. accusatus de hæresi lib.* 6. Freyras. ad Roderic. *de confessariis solicit. q.* 2. Rodericus à Cugna *de confessar. solicit. dicta q.* 2. *num.* 45. vers. *decipitur secundo*, & alii communiter Sanctarellus de hæresi *cap.* 40. *dubio* 1. *num.* 5. cum aliis.

Ideò infertur si ita Pontificis nimis consultò 23
declararunt in prædicto solicitationis delicto, quod exculpari admodum videbatur à fragili titubatione in confessariis audientibus peccata carnis sic ut de illis dici posset non abutendi Sacramento pœnitentiæ, sed luxuriæ stimulo ad turpia solicitasse non habentibus uxores, quibus ab eo malo mederentur, evenit, ut rigidius delictum polygamiæ spectet ad cognitionem, & punitionem privativè Inquisitorum cum apertius pateat, ut vir contrahens cum duabus, aut pluribus uxoribus, non tam à luxuria instigatus, quam ex abusu Sacramenti Matrimonii faciat, male de illius unitate sentiens contra institutionem in lege omni naturæ, & gratiæ præceptam.

Quare his, & aliis fundamentis, quæ reperiri 24
possunt de cæteris abutentibus Sacramento Ba-

ptismi, ac aliis Sacramentis & quæ proximè adduxi referunt in præsenti quæstione, dicendum videtur, ut privativè pertineat ad inquisitores solos cognoscere, atque punire binas contrahentes nuptias eodem tempore, etiam si judex aliquis laicus prævenisset, incarcerando talem delinquentem, ut dictum est, & docent præter relatos Seraphin Freytas *in addit. ad Acugnam in dict. cap. 2. num. 3.* Homobonus *in examine Eccles. p. 2. tract. 11. cap. 5. quæst. 18.* Rojas *singul. 98. num 4.* Henriquez *lib. 11. sum. cap. 2. num. 3.* cum aliis, Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 17 num. 152. in glossa littera A*, Joannes Lupus *in cap. per vestra § 18. num. 25. de donat inter virum, & uxor.* Brunus *de haret. lib. 1. cap. 2.* Pegna *in directorio p. 2. quæst 56. comment. 81. vers. de eo, qui vivente prima uxore,* Jacob. Graff. *lib. 5.* Suarez *decisionum aurear. cap. 18 num. 16.* Ricciulus *de jure personarum extra gremium Eccles. existentium lib. 5. cap 11. num. 19* Fernandez de Otero *quæst juris part. 3. quæst. 9 num. 2.* Matienz. *lib. 5. recopil. tit. 1. lib. 5. glossa 2. num. 3.* plures alios refert, & sequitur Farinac. *supra in princ. adductus de delictis Carnis in praxi quæst. 140. num. 24. & de haresi quæst. 178. à num. 68.* quibus favent sequentes etiam assertiones.

25 Prima deducta ex textu *in cap excommunicamus el. 1. §. adjicimus de haret.* nempe, quod Omnia opera, per quæ aliquis diffidet a communi vita, & conversatione fidelium, aut ab Ecclesiæ probatis ritibus, & consuetudinibus, aut à receptis Patrum doctrinis, & præceptis, quæ communes magis, quam privatos mores respiciunt, aut hæresim indicunt, aut hæresis suspicionem: ita Pegna ex hac causa sentit *in director. p. 3. comment. 24. in fine, vers denique*, Cæsar. Carena *dicta p. 2. de Polygamis § 2. num. 14. vers. probatur*, ubi in vers. *at ducere duas*, ait quod factum ducendi duas uxores, est opus, per quod Polygamus diffidet à communi vita fidelium, qui unica uxore, vel viro sunt contenti ab Ecclesia probata consuetudine, quæ hanc Polygamiam prohibuit ut jam *hic, & principio textus nostri, & quæst. 1. dictum est.*

26 Secunda ex his quæ adduxi *in cap. fin. de judiciis quæst. 2. per totam*, ubi disceptando latè, num laicus judex possit cognoscere de nudo facto rei spiritualis, & sic de hæresi, expendens textum *in cap. ut inquisitionis §. prohibemus de hareticis lib 6 ibi: cognoscant, vel judicent. à num. 32* resolutum ex cognitione illius criminis, in cognoscendo, puniendo vel absolvendo, esse omnino Ecclesiasticam. Et cum jam in nostra Hispania tot diplomatibus Pontificiis datum sit solis Inquisitoribus procedere, cognoscere, ac punire hæreticos, aut de hæresi suspectos, sequitur ut in casu, de quo hic, ita procedat, in tantum ut laici judices præ-venientes incarcerationes reos hujus delicti, aut alterius criminis, sint obnoxii in quocumque statu remittere Polygamum petitum ex causa fidei ab

27 Inquisitoribus, modo in principio relato. † Idemque procedere in Episcopo, aliove quovis Ecclesiastico judice præveniente, cum ea tantum differentia, quod Episcopus, vel ejus vicarius, qui per se solos cognoscere non valent de hæreticis, aut de hæresi suspectis in Regnis nostris, vel ubi adsunt Tribunalia Sanctæ Inquisitionis cum omnimoda, ac privativa jurisdictione, qualem apud

28 nos habent. † Tantum vocatur ab Inquisitionibus quando processus rei est in statu sententiæ, tormenti, aut diffinitivæ, qui una cum inquisitionibus suffragium præstat punitionis, aut absolutionis, sive suspensionis de delictis hæresis, aut hæreticalibus reorum. † Et hoc modo practicari, 29 clem. multorum de hæret. §. 1. circa hoc solùm apud nos Inquisitores observatum, & aliorum jurium Pontificum, ut docent Sanctarellus *de hæresi cap. 40. dubio 2 num.* Acugna *de confes. solicit. quæst. 2. num. 1.* Valerus *in different. utriusque fori dif 3. num. 1.* Sousa *in aphorismo inquisit. lib. 1. cap. 2. n. 11.* Pegna *in directorio p. 3. q. 52 comment. 101.* & alii penes ipsos Diana *part 4 tract. 8 res. 2.* ubi commendat vivendum Riccium *p. 3. decis. 279 num. 1.* Bobadillam *in polit. tom. 1. lib 1. cap. 17. num. 7.* 30
† idem Diana *ibi resol. 47.* qui disputans de quæ- 31
stione, an Inquisitores citando reum simul eodem tempore cum Episcopo, sine Episcopo præsedendi, allegans Azorium Simane, Paramum, Rojas, Molin. atque Zanardum, dicentes ad minus, ut sit perventioni locus juxta dictam *clem. 1.* resolvit tamen *ibi, vers. verum* cum Molina *de just. tom. 5 tract. 5 disp. 29. num. 17.* & Sousa *dicto lib. 1. cap. 15.* ait in nostra Hispania id locum non habere, in qua soli Inquisitores processum formant adversus reus in rebus fidei, ac proinde ipsi soli sunt, qui illos citant, non vero Episcopi. † Quia ipsi Episcopis edicta contra hæreticos in Hispania promulgare non permittitur, multo minus permittitur citare, ut coram ipsis compareant.

Nec obstant fundamenta contrariæ senten- 32 tiæ, quibus commoti fuere nonnulli ante praxim jam usitatam in majoribus tribunalibus laicorum remittendi prædictos reos ad sanctum inquisitionis Tribunal, non solum hic observatam Matriti, atque Vallisoleti, ut vidi, & in aliis Audientiis regiis, nempè Granatensi, Hispalensi, & Galleciæ, intra hæc Regna positis, verum, & extra ditu, & sæpius inquisita, est certorate, ut in Regna Sardaniæ, Majoricarum, Lusitaniæ, ut Sousa & supra Acugna testantur, ac in Siciliæ Regno, quia etsi maxime urgeant ex decisione textus *in dicto cap. accusatus § jam hoc tit. lib. 6.* & ex aliis, quæ ponit Albertinus omnino legendus, *agnoscend ex num. 1. ad* 14 & insuper usque ad finem plura exciti, quibus rigide, non ad Inquisitores, sed ad laicos, judices, aliosve Ecclesiasticos spectare valeat cognitio in binas contrahentes nuptias, imo & debeat. † Quia cum *in dicto* §. & aliis sequenti- 33 bus, qui loquuntur de sortilegiis, divinationibus & quæstionibus usurarum, prohibeat Pontifex, ne Inquisitores se intromittant in cognoscendo de illis nisi hæresim manifestè sapeirent † *Et hoc* 34 idem venit dicendum de casu nostro, quia communiter accidentibus solet patrari à Rusticis, & ab hominibus idiotis, & fere vestialibus credentibus hoc ipsis licitum esse, & Ecclesiam sic tenere ne videatur, ut contrahentes binas nuptias male sentiat de fide, cum potius captus libidine carnis, aut dotis lucrandi causa illas contrahere videatur quàm quod dissentiat à Sacramento, & eo plus quod nunquam tales rei interrogati de intentione sentiant contra institutum Ecclesiæ Catholicæ de una uxore tantùm ducenda, soleantque respondere fatendo matrimonii unitatem, & secundo vel tertio matrimonium contraxisse: aliqua ex prædictis causis frequentius multo respondendo informatos fuisse primam conjugem decessisse, & sic contingere aliquoties testibus falsis aliqua informationes fecisse ut vidi in Tribunali Sanctæ Inquisitionis Vallisoletana, sed non inde nos turbant,

Non primum *ex dict. cap. accusatus §. sane* 35 quia

quia etsi ratio Pontificis ibi : *Cum negotium fidei* (*quod summè privilegiatum existit*) *per occupationes alias non debeat impediri*; indeque Inquisitores de divinationibus, aut sortilegiis, nisi hæresim saperent manifestè, intromittere se non debeant, nec punire talia exercentes, sed eos relinquere suis Judicibus puniendos, quæ ad casum nostrum porrigi videtur ex proximè adductis, in quo hæresis, nec suspicio ejus videtur inveniri. Tamen quia ut dictum est *supra* à *vers. quibus præmissis*, binas contrahentem nuptias ipse solo facto contra ritum Ecclesiæ Catholicæ operando, saltim suspectum de hæresi esse. Ideò licet inter nos Catholicos posset intelligi ex mente contrahentis illas non fuisse porrectum ad sentiendum malè de fide sed factum ipsum sic Ecclesiæ contrarium aliud probat; non enim Ecclesia de occultis judicat, sed de actibus externis, ut vulgaris est regula; inde fiet, ut sicut non liberetur à punitione inquisitorum facta hæreticalia patrando, de quibus constat, negata intentione, ut praxi quotidiana observat.

36 † Etsi acertimè pluribus fundamentis judicis, Rojas *p. 1. de hæresi à num. 1. & à num. 35.* latè agens probat hæreticum non dici eum, qui verba hæretica, ac ritus, & cæremonias judaicas dixerit, ac fecerit credulitatem, intentionem, atque errorem in intellectu prorsus negando, dicens inadvertenter, ac ignoranter id dixisse, & se esse paratum ad correctionem Ecclesiæ, cum hæreticus tantum ille dicatur, qui circa ea, quæ sunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adhæret errori per voluntatem approbans falsa pro veris, & vera pro falsis, certa pro incertis; aut incerta pro certis; sic ut nullum opus exterius quantumvis horrendum sit, hæresis absque errore intellectus, sive absolutè sit error in intellectu, sive in eo, ut moto à voluntate eligente, taliter quod in hæretico requiratur falsa credelitas ex parte concupiscibili, *cap. excommunicamus §. credentes de hæreticis*, ubi DD. & alii *in cap. quicumque eodem*, *in cap. firmiter de summa Trinitate, & fide Cath.*

37 † At quia singulariter in decisione Rotæ 875. in antiquis, quæ incipit, *accusatus de hæresi*, in eodem tit. dicitur, *Quod si accusatus de hæresi, & per testes, vel aliter est convictus & negat se talia hæreticalia dixisse, vel credidisse, quamvis asserat se credere, & credidisse, quod credit Ecclesia, nihilominus, ut hæreticus negativus, & impœnitens, est condemnandus, & brachio sæculari tradendus*, sicut eam sequuntur Hostiensis *in summa de hæret col. 2.* Anania *in dicto c. excommunicamus §. adjicimus num. 6.* Calderinus *cons. 2. dict. tit.* Afflicti, Buerius, Petr. Rebuffus, Albertin. *de agnoscend. assert. q. 7. num. 6. & q. 8. à num. 8.* idem *in Rub. de hæret lib. 6. q. 13. num. 50. in fine, & in cap. primo & q. 22. num. 28. & q. 29. n. 14. & q. 34. num. 5. & q. 36. num. 1. in fine dicto lib. de agnoscend.* Simancas *de Cathol. instit. cap. 48. n. 25. & in enchirid. cap. 53. num 10. & cap. 61. num. 2.* Julius Clarus *in practica crim. §. hæresis, vers. & nota in hoc proposito*, & eam refert ad litteram Bernardus de Bisnieto inter decisiones, quas recolligit *in tit. de hæresi*, videtur etiam ex apertis fundamentis à nobis adductis pro nostra sententia, nullo modo respici posse, ut aliqua ex relatis causis de fundamentis contrariæ sententiæ maneat liber, & immunis, qualitercunque se excuset, binas contrahendo nuptias, saltim à suspicione hæresis, sicut Albertin. latè probat *de cognoscend. dicta q. 23. à num. 14. & à num. 49.* respondens ad textum *in dicto § sané*, legendus omnino; quia subtiliter theologice, & juridicè loquitur, satisfac ens etiam aliis relatis fundamentis *ex num 65.*

38 † Ubi latè loquutus de intellectu *dicti cap. sané*, & expendens adverbium *manifestè* ex mente Doctorum, dicunt ea sapere hæresim manifestam, quæ ex natura sua præ se ferunt aliquid, quod est hæresis manifesta, vel quando ex illis benè, & necessariò sequitur hæresis manifestè, puta *Baptizare imaginem*, præ se ferrat, quod illa est capax illius Sacramenti, quod est hæreticum *rebaptizare puerum*, infert quod Baptismus potest bis conferri contra legem Divinam, & humanam, *cod. ne Sanctum Baptisma iteretur*.

39 † Ex præmissis, & aliis inferendo *usque ad num 96. in fine*, in *vers. sic ergo* concludit ex hoc contractu plurium uxorum hæresim manifestè sapiente, sequi malum, aut pravum sensum de Sacramentis Ecclesiæ, de quibus sic sentire esse hæresim manifestam *ex dict. cap. ad abolendam accusatus §. cum vero de hæret.* Et cum Sacra Scriptura decidat matrimonium esse conjunctionem unius cum una, & non plurium, sequitur ut contra hoc sentire sit hæresis manifesta; & sic quod stamus in terminis *dict. §. sané*, quia sicut inquiritur ibi se intromittit de sortilegiis, & divinationibus sapientibus hæresim manifestè sic pari ratione de hoc crimine, in quo est error manifestus, lege naturali, Divina, & humana damnatus.

40 Unde licet nonnulli dixerint delictum contrahentis binas nuptias, esse mixti fori, inter quos Simancas *de Catholicis instit. tit. 40. de matrimon.* quem sequutus fuit Gutierrez *in praxi Archiepiscopali Neapol. cap. 84 in antiquis, & cap. 68. in novis num. 12. vers. item si bigamus*, ex inveterata consuetudine illius Regni, dixerit polygamiam esse delictum mixti fori; ita tamen, ut si Polygamus sit præventus à Curia sæculari, debeat remitti ad Judices violatæ religionis, qui illum torqueant super intentione, & abjurare faciant; deinde teneantur illum remittere ad Curiam sæcularem, quæ illum puniat Polygamia, & Franchis *decis. 26. num. 4.* dicens in suo Regno Neapoli punitionem hujus delicti spectare ad Judicem Laicum.

41 † Pro quibus facit textus *in l. eum qui duas cod. ad leg. Juliam de adulteriis, & integer tit. cod. de hæret.* ubi variis pœnis, etiam ab Imperatoribus crimen hæresis olim punitum invenitur, & in legibus Castellæ binas contrahentes nuptias uxorum simul viventium, & è contra, cautum est signari in fronte ferro ignito cum signo, ut ab omnibus cognoscantur à Joanne I. Rege Castellæ contra legem, quæ prohibet quem in facie hullari, de qua dixi latissimè *in cap. Ecclesia S. Mariæ de constit.*

42 † Ad similitudinem divinationum, sortilegiorum, & aliorum, de quibus dixi latè *in cap. cum sit generale de foro comp. & ibi q. 8. & in cap. tuam de ordine cognit.* ubi DD. posse dici delictum horum contrahentium binas nuptias esse mixti fori, scilicet Ecclesiastici, & sæcularis, & consequenter esse locum præventioni, ut arguit Albert. *à num. 74. dist. 23 de cognoscend.* aliis utendo exemplis, inter quæ de crimine sodomitico, de quo dixi *in dicto cap. cum sit generale q. 5.*

43 Tamen eorum dictum intelligit ipse ibi procedere in divinationibus, & sortilegiis, non sapientibus hæresim; de quibus delictis, tunc dicitur dari præventionem inter Episcopos, aliosve Judices Ecclesiasticos, & inter Judicem Laicum, secus tamen, quando dicta delicta sapere

resim manifestam, quorum cognitio privativè spectat ad Inquisitores *ex dicto* § *sané*, Eymericus *in directorio Inquisiter.p.2.cap.42.* ubi Pegna *comment.67.* Simancas *de Cathol.instit. cap.62.* Perez *in l.9.tit.1. lib.8. de ordinam. pagina* 11. *remissivè* Salzed. ad Bernard. Diez *in pract. cap.* 107. *alias* 110.*litt.A*, vers. & *generaliter*, Azevedus *in l.5. tit.1.lib.8.recopil. à num.* 14. Riccius *collect.* 1378. Martha *de jurisdic.p.2.cap.12.* Azor. *instit. moral. p.1.lib.9.cap.26.q.4.* Suarez *de relig. tom.1.lib.2.de superstat.cap.19.num.11.* Martin.del Rius *disquis. magicar.lib.5.sect.2.* sub vers. *septimo requiritur*, Griland. *de sortileg. lib.2.11.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.1. lib.2. cap.38. num.92.* Emanuel. Doualle *de incantationibus, & empsalmis opusculo 1.sect.3.cap.1.num.2. & 3.* Farinac. *in praxi criminum.p.1.q.20.à num.70. & in tract.de hæresi.q.181. à num.91.*

44 Quæ tamen in contrahentibus binas nuptias, utraque uxore simul vivente, aut è contra non procedunt; quia isti delinquentes ipso quidem facto delinquendo contra unitatem matrimonii, sunt, vel hæretici, vel de hæresi suspecti, cum illud factum sit hæreticale, ut benè probat idem Albertin. *dict.q.23.de agnoscend.num.65. & 66.* cum Decio, Franco, Dominico, Abbate, & aliis, ac patet ex *supra* adductis. Nec obstare quod prædictum delictum sit etiam punibile legibus laicis *ex dicta l. eum qui duas cod. de adulter. & lege Regia*; quia ut respondet idem Albertin. *dict. q. 23. de agnoscendis num. 74.* forsan non esse inconveniens dicere hoc crimen esse mixti fori, si non esset annexa illi aliqua qualitas, quæ faceret illud esse fori Ecclesiastici; puta, quia ille contractus saperet hæresim, vel contrahens videretur male sentire de Sacramentis; quia talis qualitas faceret illud crimen esse merè Ecclesiasticum per ea, quæ dixi de hæresi *in dicto cap.cum sit generale de foro comp. & in dicto cap. fin. de judiciis q.2.*
45 *circa finem.* † Secus si illa qualitas non esset, ut patet in dicto crimine sortilegii, & divinationis; quod si non sapit manifestam hæresim, est crimen mixti fori; quia licet Ecclesia de hoc cognoscat, *in cap. contra idolorum 21. q.5. & in cap. Episcopi eadem causa, cap. ex tuorum de sortilegiis*; nihilominus leges civiles contra tales insurgunt gravioribus pœnis, ut *tot tit. cod. de malefic. & Mathemat.* quare textus *in dicto cap. accusatus dict.* § *sané lib.6.de hæret.* non dicit quod Inquisitores remittant sortilegos, & Divinatores, quando eorum delicta non saperent hæresim manifestam Episcopis seu Diœcesanis, sed suis Judicibus puniendos tatis innuens, quod præter Episcopos, Judices sæculares, sunt Judices horum sortilegorum, & Divinatorum; indeque fieri; quod si in delicto binas contrahentium nuptias non subesset notoriè aliqua qualitas, quæ tribueret jurisdictionem Ecclesiæ, puta suspicio hæresis Laici à sæculari, Clerici vero ab Ecclesiastico Judice puniri possent: *argum.textus in c.2.de jurejur.lib 6.cap. qui causam qui filii sint legitimi*, Abbas, & alii *in dicto cap.cum sit generale de foro compet.* idem Albert. *dict.q.23. num.76 in fine*, ubi hoc ponit sub protestatione; imò potius amplectitur, sicut & nos, hoc crimen binarum nuptiarum esse saltim suspectum de hæresi per fundamenta à nobis tradita; & sic privativè de illo cognoscere Inquisitores, sicut de cæteris criminibus hæreticalibus.

Nec implicat dicere, ut quemadmodum invo-
46 catio Dæmonum, quæ fit ad tentandum pudicitiam mulieris, vel hujusmodi, non sapit hæresim; quia invocatur Diabolus ad id quod ei maximè convenit, cum sit tentator animarum; & in eo casu jurisdictio non ad Inquisitores spectet, sed ad ordinarium, ut dicunt Antonius Faber *in decis.1.cod.de sortilegiis.* Riccius *in collect.* 1378. *super dict.cap.accusatus* § *sané de hæreticis*, † qui *ibi*, 47
& *in Curia Archiep. Neapol.* respondit non esse hæreticæ pravitatis, quæ fiunt in sortilegiis, & in incantationibus ea causa amoris ad captandas puellas, sicut referunt etiam decisum signanter pluries ipse *dict.collect.*1378. Clarus *in* § *hæresis in fine*, Farinac. *in collect. criminalium in decis.90.* & alii per consil. Oldradi 210. seclusso abusu Sacramentorum, & sacramentalium, & verborum Sacræ Scripturæ, & seclusa ipsius Dæmonis invocatione per verba deprecativa, Eymeric. *in directorio p.2.q.43.* Pegna *in commentario ibi sub litt. N*, § *qui dedit pocula*, Petr. Binsfel. *in comment.leg.4. cod. de maleficis, & Mathemat.* Scacia *de judiciis. tom.1.cap.12.num.39.* Farinac *de delict.q.20.n.80.* Carena cum aliis *de officio Inquisitorum p.2.tit.12.* § *7. à num.48.* ubi explicat; & sic contingere in contrahente binas nuptias, si dicat se id fecisse captus amore, aut propter dotem lucrandam. † 48
Quia respondeo, ut patet *ex dicto* § *sané*, in sortilegiis, & divinationibus à facto, & intentione patrantis ea delicta pendere, num hæresi adsit, necne. Sed si factum sit tale, quod sapiat hæresim manifestam, quale est invocatio Dæmonum, ut quis sciat futura; quia tribuitur Diabolo id, quod est proprium Dei, scilicet ventura præscire, sicut omnes docent. † Imò ea glossa *in dicto.* § *sané* ver- 49
bo *sapere* ibi, *Dæmones consulere*, notent del Rius *de Magia dicto lib 5 sect.15.in fine*, vers. *dico sexto*, Farinac. *de hæres.dict.q.181.§.2.à num* 72. latè disputans Azor. *p.1.instit. moral.lib.9.cap.23.in principio*, invocare Dæmones, & eos consulere, etiam sine adoratione, & exhibitione honoris, esse hæreticale sortilegium. At in casu nostro semper factum hæreticale inveniri, quod non desinit esse tale ex intentione ipsius contrahentis binas nuptias cum satis probatum sit ipsum factum per se facere patrantem de hæresi suspectum; quod ut probavimus facit tale delictum privativè spectare ad Inquisitores, cum sit semper cum abusu Sacramenti.

Et sic non obstat aliud contrariæ sententiæ 50
fundamentum, numpè (ut plurimum) binas contrahentes nuptias, esse idiotas, & Rusticos, & excusari ab hæresi, juxta illud Innocent. Pontific *in dicto cap. firmiter de summa Trinit. & Cathol.* cum aliis. Quia respondetur dictum Innocent. *ibi* non sic simpliciter esse intelligendum, ut vulgus allegat, sed cum grano salis legendum, & allegandum; loquitur enim primo in his, quæ sunt de apicibus fidei, scilicet de tribus personis in Trinitate (quæ Deus est) attestante D. Augustino *lib.10. de Trinit.cap.3.* quod in his nihil periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid invenitur. † Et loquitur se- 51
cundo quando quis errat motus aliqua ratione naturali, puta, quod in Divinis major, vel prior sit filio, vel quod tres personæ in Trinitate, sunt tres res à se invicem distantes, quod non est in proposito casu: nam error iste, quodquis possit duas uxores superstites habere, est supinus notum est enim Christianum non posse habere plures uxores, sed unam tantùm, tum quia hoc peccatum, sive his error est in his, quæ sunt de

jure

Jure naturali (ut jam diximus) indeque non cadere illud in ignorantiam; & sic hoc in casu non habere locum dictum Innocentii; prout evidenter sentit Cardinalis Zabarella *in clem.* 1. §. *porro col. fin. de summa Trinit.* Albertinus *dicta q.* 23. *de agnoscend. num.* 70. legendus *ad num.* 73. Et secundum hanc distinctionem leges plura, quæ dixi *in*
52 *Rub. de fide Cath. & in dict. cap. firmiter.* † Nec enim minores rationis compotes ex ignorantia excusantur ab observantia legis naturalis, quæ cum ipsa natura oritur, nec legis Divinæ ex doctrina textus *in l.* 2. *cod. de in jus vocando. cap. qui in ea dist.* 28. taliter, ut minor ætas excusetur in Sacramentis, & articulis fidei, in quibus par vitium est decipere, & decipi posse, ut scribunt Joan. de Anania *in cap. ex litterarum de Apostatis*: idem Albertin. *supra num.* 71. ubi cum Speculatore *in tit. de summa Trinitate*, dicit quod ignorantia juris naturalis neminem excusat; sicut ignorans id ignorabitur etiam si sit Paganus, vel homo Sylvester semper in Montanis nutritus; ita quod nunquam ad eum prædicatio pervenerit, ut dixit etiam Cardinalis *in clem.* 1. *de consanguinitate, & affinit.* juris quidem ignorantia neminem excusat, ut DD. docent per textum *in l. constitutiones Principum cod. de juris, & facti ignorant.* Carena *de offic. Inquisit. p.* 2. *tit.* 5. § 4. *num.* 29. vers. *nec etiam est.* †
53 Solum enim quoad pœnæ inflictionem contra contrahentes binas nuptias erit disparatio inter majorem, & minorem ætatem per titulum de delictis puerorum. & *dict. cap. ex litterarum de Apostatis*, in vers. *minor ætas*, quem notant Tyraquel. cum multis *de pœnis temper. cap.* 20. *à num.* 3. Barbosa *ibi num.* 3. *Quod ob ætatem teneram, & florescentem*
54 *mitius quis punitur.* † Et sic Diana 4. *p. tract.* 7. *dict. res.* 4. vers. *non desinans*, dixi quod si adsit aliqua præsumptio in favorem rei, nempè, quia propter longam absentiam unius conjugis, quæ dicebatur defuncta loco fustigationis, & triremium, damnandum binas sic contrahentem nuptias, ad exilium, & in pœnam pecuniariam.

55 Nec obstant nonnulli facientes differentiam inter contrahentes prædictas binas nuptias palam, vel secretè, de quibus vocibus plura in proposito cumular idem legendus *dict. cap.* 23. *de agnoscend. à n.* 77. & *à num.* 81. ubi quod palam contrahens binas nuptias, censetur esse in errore, hoc est; quia præsumit sibi licere. † Ut est textus *in l. fin. ff. de*
56 *ritu nuptiar.* sic ut in his, quæ sunt de genere permissorum, si in specie sunt prohibita plus puniatur faciens delictum clam, quam palam; quia in eo est præsumptio majoris doli, ut facit textus *in l. existimo ff. de administ. tutor. l. pupillus §. sanè si quidem ff. de authorit. tutor. l. uxor cod. de repudiis*, cum aliis quia, contra hoc sentit author Repertorii inquisit. in verbo *contrahens*, vers. 1. post medium, & in verbo *pertinax*, vers. *secundo*, quam videtur sequi Simanchas *de Cathol. instit. tit.* 40. *de matrim. n.* 4. *in princip.* dicentes ambo delictum quoad punitionem ab Inquisitoribus admittendam videri in eo casu tantùm; quo palam uxores
57 plures ductæ sunt, secus si secretè quas distinctiones non admittimus, quia sivè secundùm matrimonium contractum sit palam, sive clam, semper polygamus est de hæresi suspectus, sicut in specie docuerunt ipse Albertin. *dicto cap.* 23. *n* 89. vers. *ex quod infert*, Salaced. *ubi supra*, Farinac. *de delictis carnis dict. q.* 178. *num.* 7. vers. *contrarium videtur*, Cæsar Carena *de offic. Inquisit. p.* 2. *de polygamis num.* 16 & 17. noster Collega Doctus Trasmiera *de polygamia lib.* 2. *q.* 1 *à num.* 6. & alii communiter; quia polygamus semper facit opus, quod dissidet à communi vita fidelium, ab Ecclesiæ approbatis ritibus, & à receptis Patrum doctrinis, semperque abutitur Sacramento matrimonii, ex quo abusu oritur hæresis suspicio; & sic licet gravius peccet, aut palam, aut secretè contrahendo; id tamen non impedire, quin ita delinquens sit de hæresi suspectus, maximè cum hæreses non solum palam, sed etiam occultè committantur, ut post glossam *in dict. clem.* 1. *de hæreticis*, DD. adducti, & alii docent.

Nec oberit dicere, quod si postquam traditus 58
est reus ille à Curia sæculari præveniête Inquisitores polygamum illum torquendo super intentione omnis hæresis suspicio purgetur; indeque delictum binarum nuptiarum utraque uxore vivente maneat Ecclesiasticum, sive Laicum (hoc est mixtum) quia respondetur ex dictis, & cum nostro Trasmiera *lib* 3. *de polygamia cap.* 1. *per totum, lib.* 2. *q.* 2. *à num.* 20. & Carena *p.* 2. *de offic. Inquisit. tit.* 5. §. 3 *sub num.* 20. vers. *etsi*, & *num.* 21. & 22. qui ait cum Matienzo Gilenzio *cons.* 135. *à n* 9. & Farinac. semper post torturam manere factum hæreticale contra unitatem matrimonii, & sic hæresis suspicionem purgandam per abjurationem, & puniendam pœnas a jure statutas; & quia non videtur posse dari casus, in quo cesset hæresis suspicio inducente duas uxores, cum semper in tali adsit abusus Sacramenti matrimonii, in quo manet hæresis suspicio, & Azevedus *in l.* 5 *tit.* 1. *lib.* 5. *recop. num.* 3. *in fine*, in glossa *notentiendo à Dios*, addit nunc in Hispania solos Inquisitores procedere contra polygamos, & ita, vel ob ejusdem delicti frequentiam, vel ob alias causas particulari jussu fuisse statutum.

Nec obstat quod aliquando sic binas nuptias 59
celebrans possit allegare bonam fidem, credendo v. g. probabiliter ob longam absentiam mortuum esse primum conjugem, sicut illam allegabant Simanchas, & Gutierrez *ubi supra*, quia respondetur imò potius præsumi in eo, quod de jure facere non poterat, nec debebat, Menochius *cons.* 215. *volum* 2. *num.* 7. etenim talis videtur fuisse dispositus quantum in se fuit ad contrahendum secundum matrimonium, tam si prima uxor mortua, quam si viva, ut dicit Carena *supra dict. p.* 2. *tit.* 5. §. *n.* 29. alia referens. Et sic conclusionem defendunt *in dict. accusatus §. sanè de hæreticis lib.* 6 Dominic & Franc. Bald. *in l.* 3. *cod. de summa Trinit. & fide Cathol.* & *ibi* Paulus de Castro, Franciscus Squilacen. *de fide Cathol. cap.* 15. Alphonsus à Castro *lib.* 1. *de justa hæret. punitione cap.* 1. Rojas cum Palacios Rubios *singul.* 98. *num.* 4. qui idem repetit de hæreticis *p.* 1. *à num.* 540. cum Felino, Lapo, Covar. Ludovic. Carrer. Rosella, Brumb. & aliis, videndus Farinac. in additionibus suis ad omnia ejus opera *ad dict. quæstion.* 140. *ad numer.* 24. & alii.

Et hæc omnia confirmantur quia cum Inquisi- 60
tores absolutè procedant, & indistinctè contra binas nuptias contrahentes, solùm difficultas restat, an tales delinquentes sint de vehementi, vel leviter suspecti tantùm de fide, in quo diversus est modus sentiendi inter Doctores, cum Piasecius *in praxi p.* 2. *cap.* 4. *art.* 6. *n.* 9. & Genuensis *in praxi Archiep. cap.* 18. *num.* 6. & alii tradant vehementer esse suspectos, & quod tantùm de levi Simanchas *dict. tit.* 40. *num.* 6. & alii. Et quia praxis Hispaniæ

paniæ hoc secundum admittit, ut testantur Suarez
de fide disp.24.sect.2.num.2. Moura *de incant.opus-*
culo 1.sect.2.num.4. Sousa *in aphorismo inquisitor.*
lib.1.cap.35.num.20. qui non torquentur, ut idem
observat, Sousa *de confess.solicit.tract.2.cap.13.con-*
61 *clus.3.num.11.* † Ex eo quod tales præsumuntur
contrahere apud nos binas nuptias ex luxuriá, vel
cupiditate lucrandi dotes, secus tamen si rei essent
infectæ hæresis Calvinianæ, & Lutheranæ, aliter-
que procedat stylus Romanæ inquisitionis, ubi
torquentur dicti rei, & abjurant de vehementi, ut
testantur Naldus *in summa*, verbo, *uxor num.2.*
Riccius *in addit.ad instit.Canonic. lib.4 tit.2.* Fari-
nac. *de hæresi dict.q.178.num.68.* Ricciulus *de jure*
personarum lib.1.cap.11.num.19. & *30.* Genuens.
& Pegna, Diana cum illis, *p.4.tract.ref.4* Aloysius
Bariola *in aphorism.litt. U*, vers. *uxor* §. secundo
io verbis sequentibus: *Si quis aliquam ducat uxo-*
rem; priori vivente, hoc spectat ad Sanctum Officium
& ex decreto urbis confessi vel convicti, præmissa
tortura in forma abjurant de vehementi coram Con-
gregatione, & ad remum transmittuntur per quin-
quennium, vel septennium pœnitentiis salutaribus
injunctis Inquisitorum arbitrio, videndus Carena
dicta p.2. de polygamia tit.5.§.19. & *11. á num.*
55. & *57.* ubi benè tortura, & abjuratione in
62 præsenti casu dispuugit. † Et qua praxi utcum-
que sumpta, visum est prædictum delictum non
ad Episcopum, noo ad Laicos Judices pertinere,
sed ad Inquisitores, quorum est eam abjuratio-
nem de vehementi, aut de levi imponere.

63 Unde si processus contra polygamos sit cœptus
ab Episcopo tanquam ordinario loci, qui ut talis
potest cognoscere umnes causas jure ordinario,
quas potest cognoscere Inquisitor jure delegato
(licet ab eodem processus posset perfici) non ta-
men sine Inquisitore poterit Episcopus causam
expedire, nec reum torquere, ut dixit Azevedus
supra in dict.l.35.tit.1.lib 6. recop. quem sequitur
Carena *dict.tit.5.§ 3.n.22.in fine*, diceos sic fuisse
pluries practicatum in Episcopatu Cremonæ in
causis Polygamiæ, Goulenz. *dict.cons.137.á n.9.*
sed ex nobiliori praxi, quia omnes causæ hæresis,
& suspicionis ipsius, delegatæ sunt Inquisitoribus
& Polygamiæ causa sit ex his, quæ hæresis sus-
pectum reddunt polygamum, dicendum etiam in
his polygamiæ causis iocarcerationem, processa-
tionem, & cognitionem pertinere in Regnis His-
paniæ ad solos Inquisitores, adstante simili
Episcopo, aut ejus Vicario juxta notata *supra hic*
64 in vers. *secunda ad clem. 1. de hæret.* † Et quia
causæ Inquisitoribus delegatæ semper intelligun-
tur delegatæ privative quoad Judices Laicos, ut
dixit egregiè Scacia *de judic. civil. & criminal. &*
hæretical.lib.1. cap.12.num.53. quoad Episcopos,
etsi cumulativè. At juxta praxim in dicto vers.
ad missam apud nos; & sic evenire, ut si polyga-
mus prævenitur ab Episcopo, debeat remitti ad
carceres inquisitionis. ut *ibi* ejus caosa sequatur,
& finiatur ferendo tantùm sententiam torturæ,
sive diffinitivam cum suffragio Episcopi, vel ejus
Vicarii habentis ab ipso mandatum, ut est stylus
communis, & inconcussus in oostris inquisitioni-
bus Hispanicis, ac favet stylus Romanæ Inquisi-
tionis adductus *supra num. 60.* ubi acrius puoiun-
tur polygami.

65 Et amplius fiat doctrina Castri Palci. *in summa*
tom.2.tract.4.disp.8.num.19.§.2.num 2. putantis,
ut si contingeret prædictos binas nuptias contra-
hentes ante testificationem se ipsos Inquisitoribus
deferre, tunc quidem in carceribus secretis recu-
dendos non esse, dum causa eorum agitetur, sed
in aliqua particulari domo, ut vidisse dicit Com-
postellæ observatum. † Putantis etiam, ut si Ple- 66
beius sit polygamus, non debeat cædi flagellis,
sed exilio aliquo, vel pœná pecuniaria condem-
nari: sic etiam sentientis de illo, qui aliqua ratione
apparenti ductus de morte prioris conjugis, pro-
bat secundum matrimonium contraxisse, repetit
Diana *dict.4.p. tract. 7. ref.4* vers. *nota etiam* Ex
quo videtur quod licet pœna sit mitior, ut supra
de minoribus dictum est, at cognitio semper sit
Inquisitorum. Videbis *supra a num.50.* Et his io-
quam diebus perlegi vidi quandam consultatio-
nem manu scriptam plené, & cum judicio elabo-
ratam ab altero Collega nostro, & valde amico
D D. Gundisalvo Bravo, & Grajera hujus nostri
Senatus Decano qui in omnibus vir prudens, pe-
ritus, ac literis versatus, & in pertinentibus ad
Sanctum Officium diligentissimus, haoc sequu-
tus plura fundamenta.

Pro cumplemento breviter aliqua notanda du- 67
ximus. Primo, contrahentem binas nuptias scien-
ter esse suspectum de fide, quamvis nullam uxo-
rem carnaliter cognoscat, ut docent Albertin. *de*
agnoscend.dict.q.23 num 49 & *55* & sequentibus
60. & *66.* Farin. *de delictis dict.q.140.p.1.num.24.*
Sousa *in aphorism inquisit.lib.1.cap.31.num 5* Dia-
oa *dict.p.4.tract.7.ref.4* vers. *notandum est.* † Limi- 68
tantis si contraheret sponsalia cum duabus, quam-
vis eas carnaliter cognoscat; non enim tunc con-
trahit matrimonium, & sic non esse suspectum de
fide dicit, & Riccius *in praxi aurea var. resol. 373.*
per totam, negat crimen conjugati contrahentis
sponsalia, spectare ad Inquisitores; quia non de-
bet fieri extensio. † Sed in hoc casu contrarium 69
sequitur. Carena *dict.p.2.de Offic.inquisit.tit.5 §.6.*
cum Costa *de remediis subsidiariis*, alios cumulan-
te *rem. 15.num. 18.* eo quod negari non possit,
quin ex sponsalibus, tanquam a præparatoriis in-
feratur ad matrimonium, de quo dixi *sub Rub. de*
judic. & consequenter, quod ille voluerit verè
duas uxores simul ducere, & abuti Sacramento
matrimonii nam ut dixit Menoch. *de arbit.judic.*
casu 360.n. 7. quamvis contrahens sponsalia non
sit illo genere, & qualitate suspectus, quo suspe-
ctus est ducens duas uxores: attamen negari non
posse ait, qui etiam sic sponsalia contrahens ali-
quo modo sit de hæresi suspectus: benè conclu-
dit Carena respondens contrario fundamento no-
stro Trasmiera *de oblig.denunciandi q.4 cap.5.num.*
3. Albergin. *in manual.qualificatorum c. 27. n. 28.*
quibus addo Bordon. *de officio Inquisit.dict.cap.22.*
num.7. & *14.* dicentem quod etsi sponsalia, &
matrimonia in multis differant; sunt tamen idem
ratione effectus, quatenus in utroque oritur sus-
picio hæresis.

At quia *supra in Rub.sub q.1.vers.ad secundum*, 70
dictum est per bina sponsalia, aut unicum matri-
monium cum una, & sponsalia cum alia uxore,
noo incurri bigamiæ irregularitatem, & similiter
nec in casu nostro polygamiæ aliquam speciem,
cum pœnæ extendendæ non sint ultra casus ex-
pressos, *cap.is qui de sent. excomm.lib.6 cum vulga-*
tis. Quare, etsi iu praxi Domini Inquisitores so-
leant cognoscere propter attentata sponsalia: *ar-*
gum.plurium, quæ dixi *infra in Rub.* & *cap.1.* & *2.*
de præsumpt. tamen nuuquam in hoc supremo
Consilio, nec Vallisoleti vidi jussos incarcerari po-
lygamos in secretis sine plena informatione dupli-
cis

cis matrimonii cum duabus viventibus eodem tempore solemniter celebrati; quia magnoperè prius investigatur modo in principio scripto de plena informatione, aliàs suspenditur polygamiæ causa.

71 Etsi adhuc Carenæ sequaris sententiam in praxi & aliorum, quos proxime retuli, nihilominus ego eam limitandam esse puto cum eodem Bordonio *dict. num. 74 in fine*, quod si reus probet sponsalia se contraxisse cum facto expresso non contrahendi nisi post mortem alterius conjugis tunc non sub-

72 datur reus inquisitioni. † Et juxta proxime dicta est repellendus casus de uxorato, qui non contraxit matrimonium, nec sponsalia, cum alia viva conjuge, sed tantummodo tractavit de ducenda alia; sicut etiã Carena *supra dicto* §. 6. *in fine*, de tali reo dicat, quod omissa omni abjuratione, debet pœnis arbitrariis puniri ab Inquisitoribus: legendus ipse *toto* §. 7. ubi late defendit adductam sententiam, quam noster Trasmiera *de Polygamia lib.* 2. *q.* 3. *num.* 26 *usque ad finem*, dicit in inquisitione Romana universali practicari sententiam, quam sequuntur Carena, & alii, sed postea dicit non sic procedere de stylo nostræ Hispaniarum inquisitionis.

73 Quare, etsi de contrahentibus bina sponsalia de futuro, idem acerrime defendit Carena *dicto* §. 7. *p.* 2. *à num.* 46. en quod D. Didacus Cantera (quondam Collega Divi Æmiliani apud Salmanticenses) *quæst. criminal p.* 4. *cap* 4 *de adulterio n.* 29. *vers. sed dubium consistit*, qui dum esset Murciæ Inquisitor, ita judicavit contra quendam Joannem Merinum (licet ipse diceret, de quo etiam constabat) quod nolebat contrahere matrimonium; quia non obstante illius protestatione, firmat dictum Merinum fuisse punitum pœnâ contrahentium binas nuptias; & quod ita fuit judicatum in hoc supremo Consilio, & ambo, quia juxta *cap. is qui de sponsalibus*, ex juris & de jure præsumptione, sponsalia de futuro, sequuta copula, transeunt in verum matrimonium; nihilominus ex proximè dictis, dubia est eorum resolutio: nam quemtumvis fateamur ex doctrina *leg.* 1. §. *fin. ff. de his, qui notantur infamia*, bina matrimonia contrahentes, bina sponsalia comparari quoad infamiam, quem sic etiam communiter intelligunt ex doctrina textus *in dict. l. eum qui cod. ad Jul. de adulteriis*, in illis verbis: *In ea enim re, non juris effectus, quo cives nostri matrimonia contrahere plura prohibentur, sed animi destinatio*: de habente unam uxorem, & aliam sponsam eodem tempore, Cavalcan. *crim* 98 *num* 32. *cont.* 1. Farinac. *de delictis carnis dict. q* 140. *n* 27 cum aliis, ac dicat D. D. Rodericus de Aringna *de confessariis sollicitantibus q.* 5, *n.* 8. conatum in delictis S. Officii pu-

74 niri ab Inquisitoribus. † Adhuc non præstant evidens fundamentum: quia fatendo Riccius *dicta res.* 373. delictum Polygamiæ esse punibile cum deventum fuit ad actum proximum, puta sponsalia, maximè ad præsentiam Parochi instrumenta dotalia, & publicationes secundum omnes negat punitionem pertinere ad Inquisitores, sed tantùm ad alios Judices ordinarios rei spectare dicit.

75 Et licet dict. Cæsar Carena *dicto* §. 7. *num.* 43. refert de prædicto puncto practicasse ad modum, ac sæpius Romæ, & quod habito longo colloquio in Congreg. S. Offici facta coram Card. comparco anno 1637. inquisitore Montareo, & consultoribus, resolutum fuerit per eos posse Inquisitores hæreticæ pravitatis de jure cognoscere causas illorum conjugatorum, qui prima conjuge vivente, sponsalia cum secunda contraxissent maximè si coram Parocho; quia scilicet Parochus sigillatim consensum sponsi, & sponsæ accepisset, quomagis apparet de voluntate contrahendi secundum matrimonium verè, & effectualiter. † 76

Nihilominus consideranda est praxis nostra non procedendi, nisi contra Polygamos veros, in quibus abusus Sacramenti consideratur, ut retulimus; non enim in casibus proxime adductis, in quibus dict. Collega noster Trasmiera *dict. lib.* 2. *de Polygamia q.* 4. *num.* 15. & 16. negat contrahentem bina sponsalia subdi jurisdictioni Inquisitorum; quia cum in hujusmodi contrahente, non adsit Sacramentum, nequit considerari abusus illius, juvat Sousa *in aphorism. inquisit. lib.* 1. *dict. cap.* 35. *num.* 6. quem refert ipse Carena, & Diana *dict. p.* 4. *tract.* 7. *res.* 4. *vers. sed his*, qui quamvis à Carena pro se adductus sit citatus, ipse tamen praxim Carenæ *ibi* in vers. *quod quidem*, videtur admittere in inquisitione Romana, dicens ibi posse procedere; quia ibi Polygami abjurant de vehementi; & sic pro attentantibus tantùm polygamiam remanere abjurationem de levi; in nostra tamen inquisitione Hispanica non sic, quia, ut diximus Polygami, ut suspecti de hæresi abjurant tantùm de levi. Et sic concludit, quod si attentantes tantùm Polygamiam de levi abjurarent, puniretur delictum attentatum, ut consummatum, nesciens quid tunc ab inquisitoribus faciendum, optimumque fore consilium, si Siciliæ Inquisitores exposcerent determinationem a nostro supremo generali Inquisitore.

Pro complemento etiam possent hic adjici alii 77 plures casus videlicet de ordinatis in sacris, aut Monacho professo nuptias cõtrahentibus, sed non propriè, cum ex dictis principiis super illis decernatur, de quibus legendi sunt omnes jam adducti, Diana, Carena, Bordonius, Simanchas *dict. c.* 40. *ex num.* 5 *de Cathol.* & alii penes eos: quare concludimus cum eodem Diana *dict. p* 4. *tr.* 7. *res.* 4. *vers. notandum est*, cum Moura *de incant. opuscul.* 1. *sect.* 3. † Quod si aliquis consulat alicui, ut binas 78 nuptias contrahat incurrit easdem pœnas, quas idem Polygamus, iisdemque punitur; & sic refert idem Moura perpetuo in mente tenendum vidisse in praxi damnatam eadem pœna matrem consulentem filiæ, ut secundo nuberet, ac ipsam filiam; quia non minor contra matrem ita concurrentem suspicio non benè sentiendi de matrimonio insurgebat, quam contra filiam: referunt Cæsar Carena *dict. p.* 1. *tit.* 5. §. 8 *num.* 51 noster D. Trasmiera *de polygamia lib.* 3. *q.* 5. *per. totum.* † Qui etiam *lib.* 2. 79 *q.* 13. & *lib.* 3. *dict. q.* 5. & *de oblig. denunciandi q.* 4. *cap.* 5. *num.* 4 & Carena *dict. num.* 51. *in fine*, addunt idem omnino dicendum de mandante polygamiam, & contrahente per procuratorem secundum matrimonium, quinimo, & de procuratore ipso, si sciat eius, cujus nomine secundum matrimonium contrahit, habere uxorem.

Item quod testes falsi, qui deposuerunt coram 80 Episcopo de morte primæ uxoris: ita ut ea de causa præstita est licentia viro ad secundas nuptias, cum alia, possunt ab Inquisitoribus puniri, quod sibi constat illos falsum dixisse, quia fuerunt causa contractæ Polygamiæ, sine quibus vix non contraxisset secundum matrimonium, in tantum quod etsi testis neget deposuisse, & appareat de subscriptione sui dicti coram Notario facta, tunc ei non

fit

ſit credendum neganti, ſed Notario , dumtamen
facta ſit diſpoſitio ſimul coram vicario , alias res
maneat ſub dubio ; ſic ut tantum poſſint inquiſi-
tores pergere ad inveſtigandum quis auctor fuerit
falſitatis, qua non comperta ; non poſſiot ulteri-
us cognoſcere : ita Bordonius , *de officio Inquiſit.*
dict.cap.22 n. fin. & ante illum omnino legendus ;
quia latè loquitur Cæſar.Carena *in eodem tract.p.*
2.tit. 5.§. 13. *à n.67.ad* 73.ex doctrina Giurbæ,
Bobadillæ, Guazini, ſeſſ. Natæ, Laurent. Rolan-
di à Valle, Farin. & aliorum.

81 Ultimo quod hucuſque dicta habent locum in
muliere Polygama , ſicut habent in viro Polyga-
mo , quia etiam in illa intervenit abuſus Sacra-
menti, ut defendunt Simanchas, *de Cathol.cap.*40.
de matrim.n. 5. Petrus Maſſinus *in ſua praxi S.*
82 *officii p.*9 *aſſert.*36. † Et idem de viro ſoluto, qui
ſciente contrahit cum maritata, quidquid dicat
Cantera, *p.4.quæſt.crimen.cap.4.num.*29.eo quod
talis contrahens præſumitur potius contrahere
cum maritata ad eam ſeducendam, & calore libi-
dinis, quam animo abutendi Sacramento Eccle-
ſiæ, cum hæc ratio militet etiam in ipſa Polyga-
mia & in quocumque Polygamo, qui tamen indi-
ſtinctè ſubduntur Inquiſitorum foro: ſic Carena,
dict.§.8.*num.*47. & 49.Souſa *in aphoriſmo inqui-*
83 *ſit. lib.* 1. *dict. cap.* 35. *num.* 9.† qui non excuſat
hunc virum ab hæreſis ſuſpicione, niſi ignoranter
contraxerit cum maritata Et facit Abbatis Doctri-
na *in cap.2.de ſponſa duorum gloſſa in l.utrum ff. ad*
*leg.*Pompei, *de parricidio l.ſi quis uxori ff.de furtis.*
84 † Et hæc manifeſtè jam certa in praxi apparent ,
cum poſt longam competentiam inter conſilium
Aragoniæ, & hoc ſupremum Inquiſitionis conſili-
um, & poſt factas conferentias, & conſultationes,
fundamentis juridicis ad Regem noſtrum Philip-
pum IV. viſa conſultatione noſtri Conſilii 23.De-
cemb.1656.qua ſatisfactum fuit aliis dicti conſilii
Aragoniæ prætendentis ad ejus juriſdictionem
pertinere cognitionem cauſæ Michaelis Fiori ſu-
per delicto duplicis matrimonii. Et viſis omnibus
ſua Majeſtas in decreto ſequenti remiſit hanc &
ſimiles cauſas ad forum S.Inquiſitionis, declaran-
do eſſe illarum Inquiſitores judices privativos in
verbis ſequentib. *el conocimiento de eſta cauſa perte-*
neçe à la inquiſiçion, y anſi è mandado que por el con-
ſeio de Aragon ſe ordene, que la Juſtiçia ordinaria al-
çe la mano de ella y remita el preſo , y los autos a la
Inquiſition de Cerdenna.

85 Ad ſecundum quæſtionis partem ſuppoſitis *hic*
dictis, *a n.* 1. & quæ dixi *in cap.* 2. *hoc tit.q.* 3. de
diſpenſationibus Pontificiis, quæ vocantur præ-
ſervativæ, ac præſentivæ, quales ſunt ibi exem-
plificatæ, & illæ, quas impertiti ſunt Paulus IV.
die 29. Aprilis 1557. & Pius V. ut referunt, *dire-*
*ctor. inquiſit.p.2 cap.2.*Sayrus *lib.6.cap.* 17. *n.* 15.
Scortia *in conſtit.Pontific epithome*10. *Theorema* 34.
86 *in fine.* † Statuentes inquiſitores , conſultores, &
alios inquiſitionis miniſtros eſſe immunes ab omni
irregularitate quantumcumque , & quomodo-
cumque ad hæreticorum condemnationem con-
currant, tradendo illos curiæ ſeculari; quia ſi cre-
dimus gloſſæ *cap. ad abolendam. de hæret.* verbo
Laicus, reum tunc, non tam tradi, quàm relinqui
ut indicavit Eymericus , *in direct. p.3.in novo mo-*
do terminandi proceſſum fidei n. 198. qui videtur
diſtinguere inter reum laicum, & clericum , quod
non admittit benè loquens Suarez *de cenſuris diſp.*
45. *num.* 10. ubi docet tuta conſcientia utroſque
87 in hæreſim incidentes, ac pertinaces rectè tradi.†
Sed tutius, eſſe ait, ut fiat traditio cum ea tamen 88
proteſtatione , † quæ commendatur *in cap. novi-*
mus de verb.ſignif. ibi *efficaciter debet pro reo inter-*
cedere , ut circa mortis periculum circa eum ſenten-
tia moderetur: nam quo degradatus eſt Clericus ſuo
privilegio clericali , non aliter tradetur Clericus ,
quam laicus curiæ ſæculari , cum jam , ut laicus
reputetur ad verba ejuſdem textus, ibi, *qui fuerit*
degradatus , tanquam exutum privilegio clericali, ſæ-
culari foro per conſequentiam applicetur, & licet Ro-
ſinus *art.*33.neget quando hæreticus eſt relapſus,
pro illo eſſe intercesſionem illam faciendam ; at
idem Suarez,ex verbis, ſequent. *dicti cap.novimus*
ibi, *propter hoc vel aliud flagitium, non ſolum dam-*
nabile, ſed damnoſum , rejicit Roſinum *ſupra ſub*
*num.*13. eo quod Eccleſiaſticus judex non ſit pe-
titurus flagitium , qui potius debet oſtendere ani-
mum ad abſolvendum , cui abſolutioni juvat *Re-*
gia lex 60.*tit.*6.*p.*1.ibi, *pero ſu Prelado deve rogar*
por el que le aya alguna merced.ſi quiſiere, quæ verba
referuntur ad jus canonicum antea ſic præcipiens.

Et quamvis Covar.relatur a Suarez *ſupra dict* 89
*diſt.*45.*ſub n.* 11.& 12.dicat tutius eſſe, quod in-
quiſitores non tradant ſic damnatos judici ſæcula-
ri ; ſed eos condemnet coram judice laico , atque
ita damnatos à propria juriſdictione dimittant ,
ut ipſe poſtea ſuum munus exequatur. † Tamen 90
quia jura antiqua *in cap.eſi clerici de judiciis, cap.*
degradatio de pœnis lib.6.cap. ſi qui Sacerdotum 11.
q.1.& Concilium Trid.*ſeſſ.* 13. *c.* 4. *de reformat.*
utuntur verbo, *tradendi,* ſeu *in dicto cap. novimus,*
verbo, *applicatur* ad quod Villalobos *in ſumma p.*
1 *tract.*21.*diſ.*25.*n.*8.& 9.legendus reducit ver-
bum, *tradendi,* Trid.& antiquorum jurium : † Et 91
ex dictis conceſſionibus Pauli , & Pii *ad dict. cap.*
directorii, ait talem intercesſionem non eſſe neceſ-
ſariam ; imo Simanchas , *de Cathol.inſtit.tit*34.
*num.*47.docet nullam proteſtationem neceſſariam
eſſe in conſignandis hæreticis brachio ſæculari, &
videntur admittere loquentes etiam de aliis judi-
cibus Eccleſiaſticis juxta intellectum, *dict.cap.no-*
*vimus,*Didacus Perez *in l.*3.*gloſſa*1.*pag* 90.*col.* 2.
in princip.& *col.*92.verſ.*ſed eſt dubium tit.*4.*lib.*8.
*ordinam.*Zerola *in praxi Epiſcopali p.*1.verbo, *hæ-*
retici §.12.Barboſa *in dicto cap.novimus n.* 3.dicen-
tes , ut debeat fieri relato curiæ ſæculari , abſ-
que metu irregularitatis, quamvis per hujuſmodi
trationem ſequatur mors, vel mutilatio , videndi
Filiucius *tom.2 tract.*19.*cap.*9.*n* 244.Layman *lib.*
3.*ſect* 4.*tract.*3.*p.*3.*cap.*7.*num.*3. in terminis Ma-
jolus *de irregul.cap.*9.*num.*8.& *cap.*10.*num.*5.*lib.*
2.& *lib.*5.*cap.*48.§.2 *num* 9.Henriquez *lib.*4.*cap.*
12.*n.*5.& *ibi Margarita lit.*C.Medin.*in ſum.lib.*1.
*c.*11.§.10.Leander *de irregul.tract* 2.*diſp.*7.*reſol.*
39.& 40. Diana *p.*4.*tract.* 7.*reſol.*51. Barboſa *in*
cap.excommunicamus 13.*de hæret. n.*5.cum Siman-
chas, Filiciano, Vivaldo, Pegna, Azevedo, & Ze-
rola, Sanctarellus *de hæreſi cap.* 26. *num.* 7. qui
etiam dicunt inquiſitores nullam irregularitatem
incurrere etiamſi non præmittant proteſtationem,
& inſtent pro ſententiæ executione , ſi Judex ſæ-
cularis illam differat, & quod poſſint Inquiſitores
inſtare ſub gravi comminatione , ut comburatur,
tenuerunt etiam Sayrus *de cenſ.lib.*6 *cap.*18. *num.*
15.Avila *p.*7.*diſp.*5.*ſect. dub.*2.verſ.*ſequitur* 2.Dia-
na *p.*4.*tract.*8.*dict.reſol.*5. Suarez *de cenſ. diſp* 47.
*ſect.*1.*num.*10.Pelizarius *tom.*3.*tract.*7 *cap.*5.*ſect.*
4.q.9. *num.* 163. & alii per eos contra Covarr.*in*
*clem ſi furioſus de homicidio p.*2.§.5.*num.*6.*in fine,*
tenétem ſententiam negativā ſequentibus verbis,
Et

Et sanè si argumentatio Speculatoris foret valida, sequeretur ex ea posse absque metu irregularitatis Inquisitores judici sæculari consulere, ut baretum et traditum morte afficeret. Quod verum non est, nec Jure Pontificio probari potest. Sed contra illum scribunt relati, & Cornejo *disp.11.de irregularit. dub.1.q.2.* Gibalin. *eodem tract. n.62.c.4. difficult. 14.q.3.confect.7.* Sconcia *in Bullis Pontificum epitome 10.theorema* 34. & praxi sic docet.

92 Et probant relati, ac referendi, quia Judices Ecclesiastici, & inquisitores tradentes degradatos reos, vel hæreticos Curiæ sæculari, non cooperantur ad mortem, Gaspard. Hurtado *de irregularit. disp.2.dif.11.n.42.* Emanuel Sa, verbo *irregularitas* §. *ex deformatione licita n.4.* Mercerius *in 3.p. q.24.de irregularit dub.6.* Bonacina *de censur.disp. 7.q.4. puncto 1. n. 27.* non enim sunt causa proxima, quæ necessaria est ad incurrendam irregularitatem ex defectu lenitatis, nempè dictum, vel factum ex natura sua tendens ad mortem, Homobonus *in examine Eccles.p.2.tract.12.c.1.q.2.* Vega *in resp.casu 37.p.1.* Turrian. *de cens.lib.9.disp.66. dub.3* Megalius *in 3 p.instit.* Peregrin. *lib.7.cap.5. n.39.* Bizozerus *insummac 5.de cens. num.1.§. dixi septimo.*

93 Unde ad nostri dubii responsionem, quæ non est facilis negotii, de qua diebus proximè præteritis, fuit dubitatum in nostro Consilio supremo Inquisitionis coram Dom. meo D. Didac. de Arze, & Reynoso Inquisitore generali, nec resoluti in persona cujusdam Domini *Baro* Regni Valentiæ Familiaris S. Officii in carceribus illius inquisitionis præsentati, atque detenti, in quem Marchio de Camarasa, Comes Rivadaviæ, & Castri *ibi* Prorex, & Regentes Curiæ sæcularis exposcentes sibi tradendum, nec gaudendum foro inquisitionis, ut comprehensus in concordatis inter illum Regnum, & inquisitionem anni 1568. & 1594. quibus cavetur præcipuè *in c* 10. ne admittantur
94 ad Familiares, Barones illius Regni. † Et eo quidem, quod ille Baro auxilium occultationes præstaret, ne quidem ex Bannistis apprehenderetur, & invenerim in terminis disputantem Dianam *de irregularit.p.4.tract.2.res.101.* dum inquirens, *an Inquisitores possint remittere Familiares Judici Laico, quando non gauderet privilegio fori absque metu irregularitatis?* post longam concertationem visus amplecti, ut possint illos remittere tutè ac sine tali metu, nihilominus concludit, interrogatus de illo casu ab Inquisitoribus Regni Siciliæ in casu tanti momenti consulendum esse summum fidei quæsitorem, ac hoc Sanctæ Inquisitionis consilium; ideò in puncto juris dicam quid sentiendum.

95 Igitur quod licet non adsint pro Inquisitoribus aliæ Bullæ præservativæ, seu præventivæ, sicut relatæ Pauli IV. & Pii V. videtur ut in quocumque casu, etsi non prævenissent reum incarcerando Judices Regii, & Laici, jam Familiares delinquentes, quàm cæteri non familiares possint remitti Laico sine metu irregularitatis. Primo ex fundamentis proximè jactis, nempè ut sic tradendo non sint Inquisitores, sicut nec Judices Ecclesiastici causa immediata mutilationis, aut mortis delinquentis traditi Curiæ sæculari, non enim isti Judices dictant sententiam sanguinis, nec ad eam inducunt, sed solùm permittunt, ut à sæculari brachio capiatur, & judicetur; in quo, ut resolvit Suarez *supra dict. disp.47. num. 13.* in fine non concurrunt per se ad mortem.

Secundo suadetur ex Bulla Gregor. XIV. *de* 96 *immunitate Ecclesiastica*, cujus verba referunt communiter DD. de immunitate Ecclesiarum scribentes, quam & refert Sconcia *in compl. Pontific. epitome 152. Theorema* 385. ubi loquutus super intellectu illorum verborum ibi: *Nec possint trahi curia sæculari, donec Episcopus, vel ejus deputatus cognocat, an reus commiserit illa crimina, & tunc de Episcopi mandato consignetur curiæ sæculari*: sic in fine §.4. & 5. † Ubi Pontifex pro- 97 hibet, ne ipsa curia sæcularis sibi arroget authoritatem extrahendi delinquentes, sed solùm cum licentiâ Episcopi, vel ejus Officialis, seu Vicarii, non alterius inferioris, etiam si fuerit ordinarius nec non interventu personæ Ecclesiasticæ habentis ab eo authoritatem in casibus in Bulla expressis, & *in cap. inter alia de immunit. Eccles.* in quibus immunitate loci Ecclesiastici non gaudent confugientes ad eam, nisi requisiti noluerint intervenire capturæ, ut eum Covarruv. Guido Papa, Claro, Salicèto, Ambrosio, & Farinac. explicat *ibi Theorema* 386. cum ergo debeat extractio fieri authoritate Episcopi, & non aliter, sequitur ut liceat Judicibus Ecclesiasticis tradere illos, præstando saltim assensum absque metu irregularitatis.

Tertio suadetur ex concordata *legis Regiæ* 20. 98 *tit.1. lib.4. recop.* ubi Narbona *glossa fin. num. 1.* Diana *dicta res.101.* ex cujus verbis cavetur, quod Familiaris delinquens si præventus est in carcere inquisitionis ibi sit detinendus; donec pendente inter Judices Laicos terminetur juxta Praxim cautum in ipsa lege an Familiaris pateat delicti excepuari in ipsa concordia, remitti mandetur Judici Laico. Et patet quod delicta inibi exceptuata sunt ex majoribus, ratione quorum Judices sæculares solent frequenter pœnam sanguinis irrogare de facto, & absque scrupulo irregularitatis, inquisitores tradunt curiæ sæculari similes Delinquentes, & ex sola concordata dictæ legis Regiæ, quam nec audivi, nec legi fuisse ab ullo ex Pontificibus confirmatam; ergo provenit à solo assensu Domini Inquisitoris generalis, cum quo tunc temporis facta fuit, ac prosequitur cum successoribus, qui forte ad hanc admittendam proximi non sunt prædicti, & aliis similibus fundamentis Juridicis absque ulla dispensatione præservativa; quod idem credi; imò sequi potest in Polygamo prævento ab Inquisitoribus, si à curia sæculari ex alio gravi delicto petatur.

Contra hæc videntur quod Judices ferente 99 sententiam mortis sine effusione sanguinis, irregularitatem ex defectu lenitatis incurrant: quia certum est, quod voce *sententiam sanguinis*, Pontifex Innocent. III. *in dicto cap. sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, intelligit sententiam mortis, vel mutilationis, quocumque modo hæc fiat. Et sic evenire, ut si mors sine effusione sanguinis contingat, aut fiat, vel ut cum quis suspenditur, vel suffocatur, aut alimento privatur aut inedia, aut carceris fœtore affligitur; ita ut indemoraliter, ac celeriter sequitur mors, perinde sit, ut præter Canonistas, ibi Barbosa *in dicto c. cum multis*, ubi glossa, Suarez *dict. disp.47. sect.1. num.2.* Filliuc. *tract.19. cap.9.q.6.* Penzar. *tom.2. manual.cap.5.sect.4.q.7.num.161.* Machado *lib.1. p.3.tract.18.docum.2.n.2.* Covar. *in clem. si furiosus 2.p.§ 5.n.7.* Sayrus *lib.6. cap.15 n.* Gibal. *de irregularitate cap.4. confectario 7. diff 3. pagina* 261. Leander *de irregul. tract.2.disp 7.quæst.7.& 16.*

100 † Deinde quia hoc idem de Inquisitoribus, qui haereticos muro includendo, aliove modo affligendo, ita ipsis, aut aliis reis victum diminuerent, ut fame perirent, aut eo carcere includerent, ex cujus faetore brevi extinguerentur, qui tunc dictam irregularitatem incurrerent de jure; sic ut non juvarentur dicta dispensatione praeservativa Pauli IV. & Pii V. cum tantùm loquantur de inquisitoribus tradentibus haereticos Curiae saeculari: sic docent Ugolin. & cum eo Gibalinus *supra dis.3.in fine*, Leander *quaest.* 17. qui tantum limitant in eo casu, quod inquisitores muro includendo victum non negarunt; quia ille carcer non est tam arctus, quin vivere diu possit, quamvis non sine molestia, & incommodis, etsi contingat, reus sic immuratus moriatur.

101 Secundo ex *cap si Judex Laicus de sent. excom. lib.6.& cap. novimus*, quibus patet ex vi praecepti Apostolici, ac dispensatione praeservativa Judices Ecclesiasticos tradendo reos Curiae saeculari, non incurrere irregularitatem, sicut neque Inquisitores tradendo haereticos per indultum dict. Pauli IV.& Pii V.& in re tam necessaria, qualis est expurgare Rempublicam Christianam à perversione haereticorum. Sed in casu de quo loquimur nullibi cautum est Jure Canonico, nec alia speciali dispensatione praeventiva Pontificum; ergo utcumque Familiares Polygamos, aut alios delinquentes tradant Curiae saeculari, incurrent Inquisitores irregularitatem; praecipue, si consideremus praeceptum tradendi Familiare, dimanare à concordia Regia, & Domini Inquisitoris generalis, qui nullam ad id potestatem habuerunt.

102 Tertio, quia ut colligitur *ex cap.tua nos*, de homicidio, ubi DD, & Adamus, Tannerus docet *in 3.p.D.Tomae disp 6. quaest. 10.dub.13. num* 106. quod detegens malefactorem, ut comprehendatur incurrit irregularitatem. At in casu nostro, ut considerat Diana *dicta p.4.tract 2.res.* 101. vers. *& tandem*, non solùm detegunt Inquisitores malefactorem Familiarem, sed Curiae saeculari tradunt, ergo videtur resolvendum, ut sicut ad tollendos scrupulos, & pacandas conscientias, Pontifices solent dispensare, & concedere multa privilegia, quae in rigore necessaria non forent; arctiori quidem causa, & in casu nostro, debeat à Pontifice requiri, atque postulari alia specialis, & praeventiva dispensatio, ut omnis metus, sive suspicio irregularitatis fugiatur. Et perpensis his ultimis fundamentis placuit potius haec sententia D.Inquisitori generali D Didaco de Arce Doctissimo quidem, & D D Christophoro Moscoso nostri Consilii & de Consilio Castellae admodum erudito, & caeteris de nostro Consilio prudentissimis atque literatissimis.

AD TEXT. IN CAP. V.

Debitum, hoc titulo.
De Bigamis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Bigamiae irregularitas, ut contrahatur, requirit matrimonia ritè contracta, & corporum commixtionem.*

2 *Sacerdos minimè fieri prohibetur, qui ducit uxorem ab alio viro ductam, sed minimè cognitam.*

3 *Sacerdos fieri non prohibetur, qui ducit uxorem illam, quam prius cognovit.*

4 *Matrimonium ratum consensu perficitur, consummatum copula.*

1 LICET per hunc textum soleant DD. integrum de bigamis materiam tractare, at cum jam ex dictis *supra ad Rubr & in cap* 1. & 4. integre illa explicetur, & *in cap. fin.* & dictum sit *ibi* latè veram bigamiam contrahi ex duobus matrimoniis successivè contractis rite, & consummatis; ad quod conducunt verba textus hic, *& commixtio corporum*, alias si ea commixtio non reperiatur in utroque: et si in uno tantum bigamiae irregularitas non contrahetur, ut indicant verba sequentia: *Profecto conjugium illud, quod non est commixtione corporum consummatum, non pertinet ad illud conjugium designandum, quod inter Christum, & Ecclesiam, per Incarnationis Mysterium est contractum.* † Quaré optime concludit Pontifex *hic*, quod bigamus non sit, ac per consequens sacerdos fieri non prohibeatur ille, qui mulierem ab alio viro ductam, sed minime cognitam duxit uxorem, nec ex solo matrimonio cum vidua, nisi cum ea concubuit, & consummet juxta quae dixi *in Rub.quaest.* 1. vers. *ad secundam* & vers. *ad tertiam*, *& ibi quaest.*2 *& in cap.*1.*quaest.*1.*& ibi quaest.*2 & quae dixi de matrimonio cum vidua *in cap. nuper* 4.*hoc tit.* & ad haec tendunt verba ibi: *Cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum sit, ne bigamus, aut maritus viduae praesumat ad Sacros ordines promoveri; quoniam nec illa est unica unius, nec iste unius unus profecto, ubi deficit inter hujusmodi conjuges commixtio Corporum, non deest hujusmodi signaculum Sacramenti. Unde is, qui mulierem ab alio viro ductam, sed minimè cognitam duxit uxorem, quia nec illa; nec ille carnem suam divisit in plures, propter hoc impediri non debet, quin possit ad sacerdotium promoveri.*

3 Et sic ad haec ultima verba possunt adjungi quae retuli *in d.c.*1.*q* 2.*à n.*1. ubi dum agens de materia textus *in cap.penult.* hic egi de quaestione, *an bigamia incurratur per multiplicem concubinatum, deficiente matrimonio Jure, vel de facto?* Et quia ex verbo *divisit*, Barbosa *hoc n.*5. dicit quod is qui duxit uxorem à se primo corruptam, potest promoveri, cum Covarru. Sanchez, Belet. Henriquez, Vivaldo, Emanuel; ideo de ratione adjunges *hic* quae adduxi *in dicto cap. nuper q.*1. in vers. *ad quartam*.

4 In verbis ibi: *Quod cum duo sint in conjugio, videlicet consensus animorum, & commixtio corporum*, de quorum significatione ad propositum de bigamia explicat Pontifex Innocent. III. in verbis statum sequentibus. Tamen quia ex istis verbis significantur requisita ad matrimonium ratum contrahendum, scilicet consensus contrahentium; item, & matrimonium consummatum per copulam; ideo de utriusque differentia, & de praxi post concilium *in tit.infra de sponsalib. & matrim.* dicemus unde jam ad difficultatem, quam solent DD. tractare hic per glossam, Judico solum deveniendum.

QUÆSTIO

QUÆST. I.

An vir corruptus ducens virginem, & cum ea copulans, sit bigamus, & irregularis? Et quia negativè respondetur, tunc inquiritur de ratione, quare major castitas in uxore quàm in viro requiratur, cum fides eorum soleat ad paria judicari?

SUMMARIUM.

1 *Vir corruptus contrahens cum Virgine, non fit irregularis* num. 2. & *de ratione*, n. 3. 4. 5. & num. 14

4 *Consensus matrimonii ineuntis, non cadit supra se ipsum, sed fertur in alterum conjugem*, & n. 5.

6 *Actus nullus sortitur speciem à termino* à quo, *sed a termino ad* quem, & n. 10.

7 *Fæmina si capax esset irregularitatis, efficeretur utique irregularis propter viri corruptionem, sicut efficitur vir ducens corruptam.*

8 *Matrimonia duo legitima cum duplici uxore Virgine contrahens, est verè bigamus.*

9 Cap. si quis viduam el 2. dist. 34. & numero 11.

10 *Irregularis efficitur consummans duplex matrimonium, non ob vitium matrimonii initi, sed ob ipsius multiplicitatem.*

12 *Castitas major cur requiratur in fæmina, quàm in viro*, n. 15. & 16.

13 *Vir post mortem uxoris incontinens per vagum concubitum, non reddit Sacramenti significationem imperfectam aut defectuosam.*

14 *Adulterium uxoris, & viri ad paria quoad divortium judicantur. Quid in praxi*, numeru 16.

15 *Delicta mutua, compensatione tolluntur.*

16 *Adulterium fæmina majorem irrogat injuriam viro, quàm adulterium viri ipsi fæminæ.*

17 *Bigamus verus, & interpretativus ex vidua, nequit ordinari; quia nec illa est unica unici nec vir unus unius.*

ET quod bigamus;& irregularis fiat corruptus,
1 vir cuntrahens cum virgine, suadetur ex
dictis, *supra in cap. nuper de viro contrahente cum
corrupta sibi quæst.* 1. & 2. latè, & videtur suaderi
ex verbis hic: *quoniam nec illa est unici, nec iste
unius unius*; patet enim quod vir carnem suam divisit in plures, nempe in uxorem, cum qua consummat, & in fœminam prius fornicariè cognitam. † At vero DD. communiter contrarium do-
2 cent per glossam in verbo *cognitam*, hic dicentes
talem virum, nec esse bigamum, nec irregularem,
quia non est id expressum in jure, sicut est in casu,
quo vir contrahit cum corrupta, sicut docet Sanch. z cum infinitis *de matrim. disp.* 84. *lib.* 7. *n.* 9.
Castrus Palaus *disp.* 6. *puncto* 8. *num.* 4. Filiucius
tract. 19. *cap.* 4. *q.* 8. *n.* 116. Leander *de irrgularit.
tract.* 2. *disp.* 9. *quæst.* 17. Bonacin *quæst.* 7. *punct.* 5.
n. 7. & alii *infra* referendi à quibus rationem inquiremus.

Unde laborant interpretes in perquirenda ratio- 3
ne differentiæ, cum in proposito videatur, ut major urgeat ratio contra virum corruptum ducentem Virginem, quam si Virgo duceret corruptam,
siquidem in priori casu verè vir carnem suam divisesit in plures, nimirum in uxorem, cum qua
consummat, & in fœminam prius ab eo fornicariè cognitam, quod non contingit in posteriori
casu, ubi fictè, & interpretative dicitur carnem
suam in plures divisisse, juxta quæ dixi de conhente cum vidua, aut ab alio corrupta, *in Rub.
& in cap. nuper 4. hoc tit.* & ad minus in utroque
casu deficit significatio matrimonii Christi cum
Ecclesia, in quo uterque intactus est, ut in dictis
locis latè explicuimus, & patet ex textus nostri
littera.

Sed adhuc communiter DD. insistunt firmando 4
virum illum non esse bigamum, & irregularem
propter rationes plures, quas adducit glossa *hic* in
dicto vers. *cognitam*, ubi leges, quas refutans D.
Thomas *in* 4 *dist.* 27. *quæst.* 3. *art.* 1. *quæst.* 3. illam
quidem veram rationem tradit ab omnibus ferè
postea sequutam Theologis, & nonnullis juris
peritis; nempè quia consensus matrimonium
ineuntis non cadit supra seipsum, sed fertur in alterum conjugem. Atque ita ipsemet contrahens 5
sit, quasi terminus à quo; is autem, cum quo
contrahit, sit quasi terminus ad quem fertur alterius conjugis consensus. † Sed nullus actus sorti- 6
tur speciem à termino *à quo*, sed à termino, *ad
quem*, ergo vitium corruptionis ipsius viri, qui
est terminus à quo respectu sui matrimonii non
debet ipsi nocere, ut irregularis efficiatur, sed vitium corruptionis in termino ad quem. † Atque 7
subinde expendunt DD. si ipsa fœmina irregularitatis capax esset: efficeretur utique irregularis
propter viri corruptionem, sicut vir talis efficitur
ducens corruptam; & hanc tenent etiam Majol.
de irregularit. lib. 1. *cap.* 33. *n.* 3. vers. *alter.* 1, Covar.
in clem. si furiosus de homicid. p. 1. § 2. *n.* 3. Ugolinus *de irregul. cap.* 56. § 3. Tiraquel. *in l.* 1. *connubial. n.* 35. Zenedus *ad Decretales collect.* 166.
num. 4. vers. *item*, Sayrus *de cens. lib.* 6. *cap.* 4.
num. 13. Suarez *eodem tract. disp.* 39. *sect* 3. *n.* 9.
Valerius Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30.
num. 86. Joannes Gutierrez *de matrim. cap.* 107.
n. 11. vers. *ratio* Campanil. *in divers. Juris Canonicis Rub.* 11. *cap.* 6. *num.* 11. Barbosa hic *n.* 4 &
in pastorali part. 7. *allegat.* 49. *num.* 14 cum
eisdem.

At quia huic veræ rationi acriter impugnat 8
Bellarminus quam referunt Barbosa, Campanil. & Thomas Sanchez *infra*, referendus *lib.* 1.
de cleric. cap. 24. *ad finem*, ex eo quod duo matrimonia consummans legitima cum duplici uxore
Virgine, est verè bigamus; & irregularis, cum
tamen in termino ad quem non sit vitium, sed in
ipsomet viro ad duplices nuptias transeunti: inde
concludit hunc ducentem corruptam, non esse
irregularem irregularitate bigamiæ, sed quod ita
statuerit Ecclesia ob Dignitatem ordinum, cum
nulla differentiæ ratio possit assignari. † Item quia 9
in cap. si quis viduam el. 2. *dist.* 34. de quo *sub. Rub.
& in dicto cap. nuper*, dixi) prohibetur Sacerdos
fieri qui duxit fornicariam; similiter qui duxit Ancillam, aut Comœdiarum Actricem, ubi nullum
locum habet bigamia, Sed sola infamia.

10 Nihilominus non obstat Bellarminus, cum ratio D. Thomæ, & aliorum firma, sit petita ex termino à quo, & termino ad quem juxta relata *hic* in vers. *sed adhuc*, petita quidem ex similitudine actuum naturalium, qui speciem à termino ad quem sortiuntur; quia etsi non omnino convincat, ut in cæteris moralibus rebus evenit, respondent DD. pro nostra sententia, & præcipue Sanchez ad rationes Bellarmini *lib. 7. de matrim. disp.* 84. *n.* 9. *in fine*, legendus ad primam, quod consummans duplex matrimonium non efficitur irregularis propter vitium matrimonii initi, sed ob ipsius multiplicitatem, ac proinde non spectetur, an vitium sit à termino à quo vel ad quam; ex quo actus speciem sumit, sed quando est unicum matrimonium cum corrupta, ait ut tunc consurgat irregularitas ex ipsius matrimonii vitio, ac proinde jure optimo peti ut id vitium consurgat ex termino ad quem: † Nec obstare ait ejus secundam rationem ex textu *in dicto cap. si quis viduam*, cum non sit impedimento, quod in illo textu plures irregularitates signentur ex diversis causis; ita Sanchez.

11

12 Verùm quia Suarez *de cens. dict. disp.* 49. *sect.* 3. *num.* 8. & 9. de hoc dubio agens sub difficultatis quæsito cur major castitas ex parte uxoris, quàm ex parte viri requiratur ad effectum bigamiæ; Et adducendo rationem prædictam D. Thomæ, qua inducit satis metaphoricam esse, subtilem pro qualitate materiæ: aliam ponit dicendo; fortasse Ecclesiam consideraſſe moralem etiam rationem; quia defectus virginitatis in sponsa major est indecentia, & vir potest facilè illam vitare; esseque quandam infamiæ notam ducere ab alio cognitam extra matrimonium; & hæc omnia cessare ait quando corruptio præcessit ex parte viri, qui etiam irregulariter loquendo valdè est difficile Virginitatem servare ante matrimonium; indeque Ecclesiam noluisse ad hoc obligare omnes ordinandos. Nec difficile reddere matrimonium cujuscumque hominis prius incontinentis, quod sequeretur si per illud quis fieret irregularis.

13 Unde fit ut non obstent alia, quæ *in dicto cap. nuper* scripsi probans virum virginis, quæ adulterata est, esse bigamum, si ante adulterium illam cognovit, & post illud, & contra evenire, ut si vir qui Virginem duxit postea concubinam habeat utrum dicatur bigamus irregularis; eo quod divisit carnem suam in plures. Quia respondetur, quod licet vir post mortem uxoris, quam solam, & Virginem prius duxerat, incontinens sit per vagum concubitum; non ideo reddat Sacramenti significationem imperfectam aut defectuosam; indeque in eo casu non dari irregularitatem probat Suarez *dicto n.* 9. *in fine*; quatenus est ex defectu Sacramenti; non enim ait propter illud crimen esse aliquam irregularitatem à jure impositam, nisi redundet in publicam infamiam ita ille, cui & ego adhæreo cum existimari possit jura canonica non excogitasse à primis illam rationem Divi Thomæ, & aliorum, sic methaphisicam, etsi in se vera sit ad propositum nostri dubii.

14 Contra hæc omnia possumus insurgere, dicendo quod sicut uxoris adulterium est causa sufficiens, ut vir ab ea divertat, sic & è contra adulterium viri, ut ab illo divertat uxor; quia vir, & uxor sunt pares in causa celebrandi divortii ob adulterium, ac proinde, sicut vir innocens potest adultera divertere; ita & è contra uxor innocens à viro adultero *ex cap. fin.* 32. *q.* 7. *cap. idolatria* 28. *q.* 1. *c. Apostolus* 32. *q.* 7. *cap. præcipit.* 32. *q.* 5. *cap. uxor. q.* 7. *cap. si quis uxorem el.* 1. *in fine* 32. *q.* 1. & ex Paul *ad Corinth.* 7. cum infinitis Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 10. *disp.* 3. *n.* 6. de quo videbis plura, quæ scripsi *in cap. litteras, de restit. spoliator*, & alibi, & agam latè *infra de divortiis*.

Tamen non hæc obstant; quia etsi regula juris 15 sit ut mutua delicta, mutua compensatione tollantur; sic mutua adulteria viri, & uxoris, ut tractant. DD. *in cap. ex litteris de divortiis*, ex disputatione DD. *ibi*, cujus species alia videtur esse. At ad nostrum casum nihil facit prædicta objectio, cum hic agamus de bigamia ob defectum significationis Sacramenti matrimonii Christi cum Ecclesia, qui non sic invenitur æque in viro adulterante, sicut in uxore adultera, quam postea cognovit vir juxta rationem adductam D. Thomæ. † Imo videmus ut uxor propter viri adulterium 16 etsi innocens non divertat, è contra verò viros divertere ex adulterio uxoris, quod quidem patet contingere; quia major est injuria, quæ irrogatur viro ex adulterio uxoris, quam uxori ex adulterio viri; etsi non inde uxor innocens repellatur à divertendo propter viri adulterium, ut communis fatetur, & hæc pars juvatur ex dictis cum Suarez *hic* in vers. *verum*, quare amplius non insistimus in disputanda hac quæstione, cum jam satis liqueat.

Nec obstant relata textus nostri, *supra in principio*. ibi: *quoniam, nec illa est unica unici, nec ista unus unius*; quia ut videbis ex verbis paulo ante ibi: *cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum sit, ne diganus, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoveri*, quibus traditur vera ratio, cur veri bigami, de quibus dixi *in c.* 1. prohibeantur ordinari; item & bigami interpretativi quales sunt contrahentes cum viduis; de quibus latè, *in dicto cap. nuper* 4. & reddit rationem Innocent. III. in citatis verbis: *quoniam nec illa est unica unici, iste unus unius*, quæ distant à sensu, ad quem applicabantur in objectione, ut patet ex jam longe dictis in præcitatis locis, & in Rub. imo, & in hac quæstione. 17

AD TEXT. IN CAP. VI.

Quia circa, hoc titulo.
De Bigamis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

2 *Presbyter adulteri, incestuosus, stuprator, seu plures habens concubinas, num dicatur irregularis*, & n. 4.

3 *Fornicationis simplicis peccatum, quale remissivè.*

TEXTUS iste quatenus decidit, ut non 1 sit bigamus, qui plures habuit concubinas, manet intellectus, *supra in cap.* 1. *q.* 2. vers *ad primam*.

Quatenus vero in vers. ibi: *Tanquam simplici* 2 *fornicatione notatis*, explicant Azor. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 3. *c.* 17. *quæst.* 7. vers. *in hac*, quod ideo dicitur fornicatio simplex, non quia non sit etiam

fieri

facrilegium, fed ut diftinguatur ab aliis luxuriæ peccatis fpecialiori qualitate, & fubftantia affectis, in quæ incidit Presbyter v.g. ab adulterio, ftupro, vel inceftu; nam cum in Sacri Ordinis fufceptione adfit votum folemne caftitatis; ideo ratione illius committit clericus fornicans inceftum; quamvis mulier ex fua parte committat tantùm fimplicem fornicationem, Azor. *dict. cap.* 17. *q.* 7. Barbofa *hic n.* 3. 4 & 5. cum Emanuel Navarro, Zenedo, Franchis, Sanchez, Menochio, Surdo, Stephano Gratiano. Nec mihi difplicet explanatio Ægydii Bellameræ; ideo quidem de fimplici fornicatione Papam egiffe ad differentiam bigamiæ, irregularitatis ex ea contractæ, de qua principaliter dubitabatur, an fcilicet eam incurrerit Presbyter plures habens concubinas? & quod merito negarit Pontifex, quia tanquam uxores ductæ non funt, ut requiritur *in cap. nuper* 4. *hic*, ut *ibi* dixi, & *in c.* 1. *ac in Rubrica.*

3 De peccato fimplicis fornicationis adjunges quæ dixi *fupra in cap.* 9. *de ætate*, & *qualitate ordinand.* verf. *ad tertiam*, & adjunges quæ fcribunt Doctores *in tit. de cohabitatione Clericorum*, & *in cap. ut Clericorum de vita*, & *honeft. Cleric.* ubi de pœnis, & de difpenfatione ad ordines.

4 Nec hic ex verf. *fi Presbyter*, aliquid poteft adjungi de bigamia fimilitudinaria, de qua latè dico *in cap. fin.* ftatim fequenti, cum Clericus plures habens concubinas, nullam tamen fub affectu matrimoniali, qui faltim requiritur ad contrahendam bigamiam hanc.

❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀

AD TEXT. IN CAP. FIN. Nullus, hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Subdiaconatus ordo, num fufficiens fit ad contrahendam bigamiam fimilitudinariam*, & n. 2. & q. 1. n. 10.

1 AD textum iftum quatenus loquitur de Subdiacono contrahente matrimonium cum vidua, poffunt applicari dicta *fupra in cap.* 3. & *in cap. nuper* 4. *hoc tit.* fed quia poteft aliquis opponere, quod juxta jus antiquum Subdiaconatus ordo computetur inter ordines minores per textum *in cap. ex antiquis dist.* 55. & per illa, quæ notavi *in cap. miramur penult. de fervis non ordinandis*, & *fupra in cap.* 1. *cum cap. fin. de Sacram. non ordinandis*; ideo poffes hic applicare intellectum, quem præftiti in præmiffo *dicti cap. nuper*, ad textum illum per verba ibi: *Quod cum hujufmodi Clericis*, quæ de conftitutis in minoribus ibi intellexit Suarez; & fic iftum textum; ficut illum pertinere ad bigamiam interpretativam, de
2 qua dixi *ibi* latè. † Tamen quia multi illum etiam intelligunt de fimilitudinaria: nam Presbyter contraxit; & hic de Subdiacono cum vidua contrahente, fermo fiat, & Subdiaconatus ordo inter facros jam reputetur, *in dicto cap. miramur*, *de fervis non ordinandis*, & *in Rubrica de temporib. ordinat.* & *de ætate ordinandor.* & *in dicto cap.* 1. & *fin. de Sacram. non iterandis*, & bigamia fimili-

tudinaria, ut jam fignavi in principio Rubricæ dicatur illa, quam incurrit ordinatus in facris, fed profeffus in religione nuptias contrahens; ideo de illa, & ejus effectibus, ac de illius difpenfatione hic agendum judicamus cum communi Doctorum.

QUÆSTIO I.

An ex unico matrimonio nullo interdum contrahatur irregularitas propter bigamiam fimilitudinariam? An profeffus matrimonium iniens cum vidua fit irregularis? Et quid fi Clericus in facris conftitutus? Et an fi virginem ducat? Et an defideretur copula, & qualis?

SUMMARIUM.

1 *Bigamia fimilitudinaria contrahitur ex unico matrimonio nullo, cum Clerico in Sacris conftituto, vel Religiofo profeffo, contra aliquos, qui eam negant* numero 2. 3. & 7.

3 *Bigamia fimilitudinaria datur juris introductione*, n. 4 5. & 6.

4 Cap. quotquot 27. q. 1. & n. 5. 6. & 8. & n. 16. & 17.

5 *Bigamia fimilitudinaria contrahitur ab illo, qui voto caftitatis ligatus eft, nam adftrictus voto folemni cenfetur, fpirituali quodam matrimonio conjunctus cum Chrifto, & Ecclefia*, n. 6.

8 *Bigamus fimilitudinarius efficitur per quacumque vota fubftantialia religionis conftituentia perfonam inhabilem ad contrahendum matrimonium.*

9 *Clericus in facris contrahens cum vidua à primo marito cognita, fit irregularis*, numero 10.

10 *Subdiaconus unico tantum matrimonio inito, eoque irrito fit bigamus, non ob defectum fignificationis Sacramenti, fed defectum intentionis. Et de ratione*, n. 11.

12 *Bigamiam fimilitudinariam multi dicunt non contrahi à Clerico in Sacris contrahente cum virgine, fed tantùm cum vidua, vel fi contraxiffet unum matrimonium ante ordinem, aliud poft cum virgine*, n. 13. 14. 15. & 16. *Verius fi cum virgine, ut à* n. 16. & n. 20. 21.

14 Cap. fin. 3. de Clericis conjugatis numero 19.

15 Cap. Presbyter dist. 28. cap. Presbyterum eadem diftinctione.

16 *Bigamia fimilitudinaria eft magis propria quando profeffus, vel profeffa contrahit matrimonium.*

17 *Bigamus eft qui caftitatem promiffam violat.*

18 Cap. 1. & 2. qui Clerici, vel Monachi.

20 *Bigamia non fimilitudinaria, fed propter ordinis irreverentiam videtur illa, quæ oritur ex matrimonio contracto cum virgine à Clerico in facris*

21 *Profeffus, vel in facris conftitutus, ob duo fit irregularis, fi contrahat.*

22 *Professus, seu clericus in Sacris, ut bigamus fiat contrahendo, num debeat intervenire copula remissivè.*

1 AD primam quæstionis partem liquet responsio ex dictis in vers. *ad secundam*, & *quæst.2.hic* cum ergo *supra in Rubr. in cap. 1.* & *cap. nuper*, loquuti simus de bigamia vera, quæ contrahitur ex duplici matrimonio successivè valido, & de bigamia interpretativa, quæ oritur ex matrimonio cum vidua, vel ex unico matrimonio valido, & alio invalido eodem tempore ex quo vocatur polygamia, de qua *ibi*, & *in dicto cap. 1. q. 1. à n. 1.* & ad similitudinem sit jure introducta alia bigamia, quæ vocatur similitudinaria, quæ oritur ex matrimonio nulliter contracto à clerico in sacris constituto, vel à religioso professo. Ideo rectè Doctores concludunt interdum ex unico matrimonio nullo contrahi irregularitatem propter bigamiam similitudinariam, ut constat apertè
2 ex *infra* dicendis: † quod est verum, etsi glossa *in cap. 2. hoc tit.* dixerit duplicem esse tantùm bigamiam veram, scilicet & interpretativam verbo, *in bigamis*, quasi ex eo velint aliqui negare dari bigamiam similitudinariam, quam testatur esse communem Montagne, *de bigamis q.4.num.1.ad finem*, cujus contrarietatis effectum videndum esse apud Rebuffum, *de pacificis possessoribus n.* 193. commendat Zevalus *in pract. quæst. 157. in fine*, ut no-
3 tavi sub Rubrica. † Et Suarez *de censuris* dixit *disp. 49. sect. 3. num. 1.* similitudinariam dari ex juris introductione, quia sine illo esse non potest, cum ex natura rei non sit, & colligitur ex communi summario textus nostri, ex quo omnes dicunt quòd subdiaconus, qui viduam duxit, & cognovit, bigamiæ pœnam incurrit; licet bigamus non sit. Et rationem hujus bigamiæ reddunt Campanillas *in divers. juris Canon. Rub. 11. cap. 6 num. 12.* Barbosa cum eo *in dicto cap. nuper. 4. num. 5.* ex affectu scilicet intentionis cum opere subsequuto.

4 Ad secundam quæstionis partem nonnulli respondent, quod si professus contrahat matrimonium, illudque consummat, non incurrat bigamiæ irregularitatem, quia verba textus *in cap. quotquot. 27. quæst. 1.* ibi: *Quotquot Virginitatem pollicitam prævaricatæ sunt professione contempta inter bigamos, id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt*, falsò extendatur à nonnullis ad professum: sic Henriquez *lib. 12. de matrim. c. 6. n. 10.* Palacios *in 4. dist. 27. disp. 4. colum. 7.* Gibalin. *de irregularitate cap. 3. q. 4. à num. 19 dict. cap. quotquot*, solum loquitur de fœminis, quæ Virginitatem promissam prævaricatæ sunt, interdicens eas inter Virgines, aut Diaconissas consecrari.

5 Sed quia ex dictu textu de bigamia similitudinaria Doctores profitentur, quæ contrahitur ab illo, qui voto castitatis ligatus est, quale promittitur à Religioso professo, vel in Sacris Ordinato: sic si post horum quilibet matrimonium contrahat, † quia adstrictus voto solemni censetur spirituali quodam matrimonio conjunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia conjungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia, quamvis autem secundum carnale, scilicet invalidum sit per impedimentum procedens à voto solemni, vel Sacro Ordine, Et quia tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, inde judicetur bigamus similitudinarie propter similitudinem ad verè bigamum, docuerunt per illum textum Navar. *in manuali cap. 27. num. 19. vers. similitudinaria*, & *cons. 1. hoc tit. num. vers. ex quibus*, Covarruv. *in clem. si furiosus p. 1 § 2. num. 2. vers. tertio*, Flamin. *de resignat. beneficior. lib. 5. quæst. 3. num. 190.* Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 7. c. 6. n 15* Sanchez cum aliis *de matrim. lib. 7. disp. 85. num. 8.* Bellet *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de disciplina Clericali §. 6. num. 40.* Bonacina *de cens. disp. 7. quæst. 2. puncto 5. num. 2. vers. bigamia* Filiucius *tract. 19. cap. 4.* Avila *de censuris p. 7. disp. 8 dub. 1. vers. bigamia similitudinaria*, Laymius *de censuris lib. 9. disp. 70. dub. 3.* Vasquez *in tract. manu scripto de matrimonio*, Palaus *tom. 6. tract. de cens. disp. 6. puncto 8. num. 11.* Petr. Cornejo *de irregularit. disp. 10. dub. 2. quæst. 4* Bauny *tract. 11. de irregularit. quæst. 12. pag. 459.* Hurtad. *disp. 2. de irregular. dif. 13. n. 43.* Michaëlo *lib. 1. sum. q. 3. tract. 17. docum. 3. num. 12.* Barbosa *in dicto cap. quotquot.* & *in pastorali p. 2. alleg. 49. num. 15.* & *hic* in textu nostro Ugolin. *de offic. Episcopi cap. 56. §. 3. num 4.* Campanil. *in divers. Juris Canon. Rub. 11. cap. 6. n. 12.* Richard. Palud Ledesma, Valentia, Sa, Toletus, Rodriguez, Ludovicus Lopez, & alii, quos citat Sanchez *supra*, Leander. *de irregul. tract. 2 disp. 6. quæst. 23. in fine*; ideo à nobis dicendum est talem professum esse irregularem.

Et insuper probatur ex Concilio Aureliano, 7
cap. 23. ibi: *Monachus in Monasteria conversus, si pellici postea, vel uxori fuerit sociatus tantæ prævaricationis reus, numquam Ecclesiastici gradus officium sortiatur.* Et ex Concilio Toletano II. sub Bonifacio II. *in cap. 1. de clericis, & Monachis*, & præter adductos docent ex Theologis, Majorus Sotus, Calera, Angles, Vega, Rosela, Armila, Tabiena, Astensis, Clarus, Vivaldus, ex juristis Speculator, Monald, Alterius, Angelus, Borgasius, Montagna, Turrecremata, quos referunt Sanchez, Leander, & alii *supra* ex modernis.

Nec obstare docent DD. nostri verba textus *in* 8
dicto cap. quotquot; quia ut dicit Sanchez *dicta disp. 85. lib 7 de matrim. num. 8.* licet ibi sermo sit de fœminis id à fortiori in viris procedere firmat: ita ille, sed videtur melius respondendum cum Suarez, Bulsamon, Dionys. Filiucio, Gibalino, & cum Pellizario *quæst. 34. num. 88.* quos sequitur Leander *supra* quod in textu, *dicti cap. quotquot* sermo sit de utrisque; quia licet à Gratiano in genere fœminino proferatur; in textus tamen Græco in masculino haberi modo sequenti *quotquot Virginitatem pollicitam prævaricati sunt*, vel ut alia versio habet) *quicumque Virginitatem profitentes* &c. & ita tenendo Suarez *sub dicta sect. 4 n 2.* addit *ibi*, in fine applicari ad professionem religionis, etiam per quæcumque vota substantialia religionis, & constituentia personam inhabilem ad matrimonium, quia per illa fit vera Virginitatis, seu castitatis professio.

Ad tertiam quæstionis partem, an Clericus in 9
Sacris constitutus contrahens cum vidua, incurrat bigamiæ irregularitatem; Et licet ex adductis *supra* in vers. *ad secundam*, videatur dicendum, ut non incurrat, sicut existimarunt non incurrere professum, Henriquez, Palacios relati à Sanchez *supra dicta disp. 83. n. 7.* & Gibalinus *ib* adductus, & Basilius *de matrim. lib. 7. cap. 15. n. 7.* quia idem debet dici de Clerico in Sacris, ac de professo. † Tamen sine dubio tenendum est ex textu nostro, quod Clericus in Sacris constitutus viduam 10
cognitam à priori viro, uxorem ducens, accum illi cohabitans, efficitur irregularis, cum Ponti-

fex

fex hic exprefsè proferat Subdiaconum non effe propriè bigamum ex inito unico tantùm matrimonio, eoque irrito; nec quod defecerit à fignificatione Sacramenti matrimonii, fed ob affectum intentionis ineundi matrimonii cum opere carnali fubfequuto, effe irregularem inftar bigami: fic colligunt ex hoc textu Abbas antiquus, Zabarella Collect. Anchar. Bellam. Joan. Andreas, Hoftienfis Innocent. Panormit. Anania, Butrius, Barbofa, & alii Ordinarii hic, Vivianus *in rationali libri 1. Juris Pontificii pag.* 339. Alagona *in compend. juris can. pag.* 121. Navarrus *in dict. cap. 27. man. n.* 195. *poft. media*, & *dict. conf.* 1. *hic num.* 3. Sanchez *dict. difp.* 95. *lib.* 7. *de matrim. num.* 1. Campanil *in diverf. juris canon. Rub.* 11. *cap.* 6. *n.* 12. Rota apud
11 Farinac. *decif.* 357. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* † Et poteft effe ratio, quia ficut *ex cap.* 3. *cap. nuper, cap. debitum*, alii viduarum mariti laici, fiuot interpretativè irregulares ut *ibi in dict. cap. nuper*, diximus ita fiant bigami fimilitudinarii Clerici in Sacris conftituti cum vidua contrahentes matrimonium, opere fubfequuto, etfi per fe nullum ex jam dictis. Et fic hanc bigamiam incurrere exiftentem in Sacris, qui cum vidua, vel fecunda uxore contrahit, Dominic. *in cap. unico num.* 6 & Franc. *n.* 5. *hoc tit. lib.* 6. Petr. de Soto *lect.* 18 *de matrim. pag* 4. *verf. hac igitur*, Anton. Cuchus *lib.* 4. *inft. mor. tit.* 12. *n.* 160. & 161. & alii.

12 Ad quartam difficultatis partem quid dicendum fi clericus, aut profeffus contraheret cum virgine, & exiftimant plures illam bigamiæ fimilitudinariæ non incurrere; quia quemadmodum Laicum virgine contrahens, illam non incurrit; etfi à fe prius cognita, ut dixi *fupra in dict. c. nuper* 4. *q.* 1. *verf. ad ultimam*, ita hic. Secundo quia textus inducêtes bigamiam hanc, loquuntur de conftituto in Sacris, qui duplex init matrimonium, alterum fcilicet ante Ordinem Sacrum, & alterum poftea, ut *in dict. cap. nuper*, vel quando poft Ordinem Sacrum ducit unicam viduam tamen, ut in textu noftro. † Quare ut *fupra* dictum
13 eft, ficut in Laica matrimonium contrahente cum vidua, vel ab alio corrupta verficatur bigamia interpretativa nafcente ex affectu duplicis matrimonii, & ex defectu unionis Sacramenti matrimonii cum Ecclefia juxta *dict. cap. debitum*, & quæ dixi *in dicto cap. nuper*, ita in Clerico, cum non videatur alia ratio militare, quam ex affectu, opere fubfequuto, ut docent Anton. *in dict. cap. nuper*, *n.* 7. & *ibi* Abbas *n.* 3. Palacius *in* 4 *dift.* 27. *difp.* 4. *col.* 7. Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap.* 4. *ftatim in princ. in comment.* & *lib.* 12. *de matrim. cap.* 6. *n.* 10. *in comment. litt. l*, Tolet. *lib.* 7. *fum. cap.* 8. *fin.* dum ait nullo textu probari hanc irregularitatem Clerici ineuntis matrimonium; & ita effe incertam, quibus addo Gafpar. Hurtad. *difp.* 2. *de irregul dif.* 13. *num.* 48.

14 Et hæc fententia fulcitur amplius ex textu *in cap. fanè* 2. *de clericis conjug.* ubi dici videtur de Sacerdotibus matrimonium contrahentibus, non manere irregulares: fic Abbas *in dict. cap. nuper num.* 3. *per dict. cap. fanè*, dicens in eo cafu Sacerdotem tantùm effe fufpenfum, & non fufpenfione propria, fed latè fumpta, quæ per folam pœnitentiam auferri poteft, quando delictum eft occultum, & fic videtur exponere Hoftienf. *in dict. cap. nuper num.* 7. & *in dict. cap. fanè*, dum ait propter illud delictum Sacerdotem effe à fuo officio fufpenfum, quando crimen eft notorium; ita ut irregularis fiat celebrando; fi autem fit occultum fignificat nullum contrahere impedimentum; imò & Archidiac. ac fumma Pifana, quos cita Sylvefter, dixerunt hanc irregularitatem non incurri, nifi tale matrimonium contrahatur cum corrupta, qui fupponere videtur *dict. c. fanè*, loqui de Sacerdote contrahente cum virgine.

Itaque Suarez *de cenf. dicta difp.* 49. *fect.* 4. *fub* 15
num. 4. ait videri hanc effe probabilem opinionem quoad omnes Clericos in facris; quia nullum eft jus, quod exprefsè illos faciat irregulares propter unicum matrimonium cum virgine, & quod alioqui fit alia pœna in jure, quæ pro illo cafu impofita videtur *in dict. c. fanè*; & quod *in cap. Præsbyter dift.* 28. folùm dicitur, ut Præsbyter in eo cafu fit deponendus, & *in cap. Præsbyterum eadem dift.* & quod fi ex ignorantia culpabili in hoc crimen inciderit, non privatur Cathedra, feu beneficio, fed folùm officio ordinis, ut patet ex gloffa ibi, & ex Gratian. *in §. ultimo, dift.* 31.

Quod fi obftes dicendo profeffos hanc irregu- 16
laritatem incurrere etiam cum virgine contrahentes ex dictis fupra in verf. *ad fecundam*, videtur refpondendum cum eodem Suarez *dicta fect.* 4. *num.* 5. ut hoc argumentum non efficax ob regulum generalem, quod in irregularitatibus non valet argumentum à fimili fine expreffo jure (de quo *in cap. is qui de fent. excomm. lib.* 6.) Deinde quia in profeffione religioni videtur effe ratio fpecialis, cum ibi magis contrahatur fpeciale vinculum cum Chrifto ratione cujus matrimonium poftea fubfequens inducit bigamiam fimilitudinariam, referens hoc vinculum non inveniri in Clerico in facris; quia nec ratione ipfius ordinis, ut per fe conftat, nec ratione voti quod folùm per accidens ex ftatuto Ecclefiæ impedit, & dirimit matrimonium contrahendum; non verò diffolvit contractum; inde que Rota dixerit *in decif* 1. *hoc tit.* Bigamiam fimilitudinari non folùm effe, quando Monachus, vel Monialis profeffa matrimonium contrahit de facto. Et fic patet textum *in dict. cap. quotquot* 27. *q.* 1. folum loqui de religiofis.

Nihilominus probabilius docent alii DD. Cle- 17
ricum in facris incurrit hanc bigamiæ fimilitudinariæ contrahentem etiam cum virgine, & ex folo unico matrimonio, juxta gloffam *in cap. fuper eo* 3. *hoc tit.* quatenus dicit effe bigamum, qui caftitatem promiffam violat, quæ dicat textum *in dicto cap. quotquot*, quod ita videtur intelligendum, quia profiteri caftitatem in proprietate latina, fignificat omnem folemnem modum affumendi aliquam obligationem: quare licet nominet Monachum, eft quafi materialiter, & gratia exempli, non ad limitandam irregularitatem: fic Rota *in dicta decif.* 1 *de bigam.* Paludan. *in* 4. *dift.* 27. *q.* 24. Suarez *d. fect.* 4 *difp* 49. *de cenf. n.* 3 & 6. ubi quod hoc modo eft fatis expreffa in citato jure hæc irregularitas.

Et confirmatur primo *ex cap.* 1. *qui Clerici, vel* 18
voveut. ubi dicitur poffe Epifcopum cum Diacono qui uxorem accepit poft peractam pœnitentiam difpenfare, ut Diaconi officium exequatur. Secundo *ex cap.* 2. *eodem*, ubi deciditur de Subdiacono, qui uxorem accepit, ut fi ad religionem tranfeat, concedat Epifcopus ei afcenfum ad ordines fuperiores; quod fi tranfire nolit, minimè permittat eum in Subdiaconatu miniftrare, neo ad alios ordines promoveri, fed folùm in minoribus miniftrare; ex eo quia hic poft matrimonium fimilitudinarium unum cum Chrifto per

votum solemne castitatis ordini annexum de facto ad alias nuptias transivit, eas consummans copula. Tertio confirmatur ex doctrina *dicti cap. nuper hoc tit.* quia licet principalis casus ejus, non sit de hac bigamia, ut ibi diximus tamen Pontifex videtur in argumentum à simili adducere, ut Suarez ait, addens sic etiam interpretari *dict. cap. Præsbyterum dist.* 28.

19 Imò idem Suarez quod textus *in dict. cap. sanè 2. de Clericis conjug.* rectè intellectus, non solùm non obstat, verum, & quod hoc confirmet: nam *ibi* dicitur Sacerdotem, qui nuptias contrahit post longam pœnitentiam, & vitam laudabilem, posse ad executionem ordinum restitui per dispensationem sui Episcopi; non ergo Pontificem negare manere irregularem, quin potius supponere committendo dispensationem Episcopo concurrentibus illis circunstantiis. Et sic docent hanc sententiam Angelus, verb. *bigamia num.* 7. Sylvester *n.* 3. & *ibi* summa, Rosella, & Armilla, *n.* 7. D. Antonio. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 3 Navar. *in man. cap.* 27. *dict. n.* 195. Covar. *in clem. si furiosus* 2. *p.* §. 2. *num.* 2. Majolus *lib.* 1. *de irregul. cap.* 33. *num.* 7. Flamin. *de resig. benef. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 190. Humana *p.* 1. *tit.* 3. *l.* 5. *super gloss.* 34 *num.* 1. ex antiquis Juristis Abbas *in dict. c.* 1. *aut Clericis, vel voventes*, ibi Alex. de Novo *n.* 5. Hostiensis *in sum. hoc tit. n.* 3 Aufrerius *decis. Tolosana* 235. *num.* 5. Rebuff. *de pacificis possess. n.* 194. idem Covar. *in* 4. *decret.* 2. *p. cap.* 6. §. *num.* 1. Bonagafios *de irregul. p.* 5. *hoc tit. n.* 47. Anton. Cuchus *lib.* 5 *instit. mor. tit.* 12. *n.* 114. Matiens. *lib.* 5. *recopil. tit.* 1 *Rubricæ glossa* 1. *n.* 157. Zevali. *in pract. q.* 558. *n. unico*, ex Theologis Durand. *in* 4. *dist.* 27 *q.* 4. *n.* 7. Supplem. Gabriel, Sotus, Zelara, Angl. S. P. tr. Ledesma, Bartol. Ledesma, Ludovic Lopez, Vivald. Vega, ac Llamas, quos sequitur Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *disp.* 85 *num.* 5. *in fine*, quibus addo Campanil. *in divers. juriscan. dict. Rub* 11. *cap.* 6. *num.* 12. Barbosam *hic num.* 3. *in fine*, & *in pastorali alleg.* 49. *num.* 15 *in fine*, Avilam *p.* 7 *disp.* 8. *dubio* 1. *vers. bigamia*, Bonacin. *disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *n.* 2. *in fine*, Filliuc & Cornejo, quos sequitur Leander *de irregul. tract.* 2. *disp.* 6. *q.* 24. *in fine*,

20 Quod si velis hanc bigamiam appellare non similitudinariam, sed propter ordinis irreverentiam, & in pœnam incontinentiæ; & sic velis conciliare Doctorum sententiam, ut conciliat Sylv. verb. *bigamia*, in princ non est cur sit contradicendum, quia textus adduct. probant hunc esse irregularem; at non probant hunc esse bigamum: ita cum multis ex adductis Sanch *sub dict. n.* 5. in vers. *quod si nolis*, dicens non conferre ad rem moralem, sive unum, sive aliud dicatur modo fateantur hunc esse irregularem; quia licet dicamus esse bigamiæ similitudinariæ irregularitatem, tenebimur dicere non ob defectum significationis, sed ob delictum contrahi, ut *ibi* dixi etiam per textum *in dict. cap. nuper*, ut tenuerunt Anton. *hic num.* 9 Abbas *num.* Henriquez *lib.* 6. *de matrim. num* 11. Manuel. *tom.* 1. *summa in* 2. *edit. cap.* 158. *in penult.* Vega *tom.* 1. *summa cap.* 38 *casu* 1. *in fine*, Layman *in Theologia Morali lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *c.* 6 *dict.* 2. Castrus Palaus *disp.* 6. *de cens. punct.* 8. *n.* 12. Pellizar. *de irregul. q.* 34. *cap.* 5 *sect.* 2. 102. ex Ægid. Gibaliu. *eodem tract. cap.* 3. *q.* 4. *n.* 21. & 22. & omnes hi per textum *in dicto cap.* 1. *qui Clerici, vel voventes*, & *dict. cap.* 2. *eodem.*

21 Quare videtur non extra rem fuisse locutum Sylvestrum, dum dixit possessum, vel in sacris constitutum esse irregularem propter duo. Primo ob similitudinem ad verè bigamum, & hoc modo solùm esse talem, quando corruptam ducit; quia si ordo non adesset, adhuc esset bigamus. Secundo modo ratione præsumptionis de incontinentia, & ad Majorem Sacri Ordinis reverentiam, & ad majorem Sacris Ordinis reverentiam; & sic irregularem, quamvis ducat unicam, & virginem, vel ut Hostiensis *in dicto cap. sanè Sacerdotes*, verb. ex *indegentia de Clericis conjug.* Abbas *ibi num.* 2. & Imula *num.* 2. dicunt Clericum in sacris contrahendo matrimonium esse suspensum, non ea suspensione, quæ irregularitatem inducat celebrando, sed esse suspensum instar cujuslibet notarii criminosi, ac proinde si matrimonium non sit notorium, sed occultum, minimè indigere dispensatione; sed probabilius dicendum est ex adductis in vers. *nihilominus*, hunc cum virgine contrahentem incurrere irregularitatem bigamiæ similitudinariæ ob rationem similitudinis dictam.

Ad quartam quæstionis partem, an ut hanc irregularitatem incurrant professus, sive in sacris constitutus contrahendo cum vidua, vel virgine, desideretur copula consummata, seu qualis? Respondebis per dicta *supra in Rub. q.* 1. vers. *ad secundam, & tertiam*, & *in cap.* 1. *q.* 2 ex vers. *ad secundam*, ex dictis *in dicto cap. nuper*, ubi affirmativè. 22

QUÆST. II.

An Jesuita post biennium jam ab eo votis simplicibus emissis, matrimonium contrahendo, incurrat bigamiæ similitudinariæ irregularitatem? Et an illam incurrat, qui post emissum votum simplex castitatis matrimonium contrahit? Aut illam contrahat vir solutus ducens uxorem Monialem jam professam? Et an bigamia similitudinaria privet in Sacris constitutum, aut professum privilegio fori, & canonis; item & beneficiis, aut Officiis Ecclesiasticis?

SUMMARIUM

1 *Jesuitæ post biennium verè dicuntur Religiosi; & sic irregulares ex bigamia, si contrahant matrimonium*, n. 2.

3 *Bigamiæ irregularitatem verius est, ut non incurrat qui voto simplici castitatis adstrictus contrahit*, n. 4.

5 *Bigamus similitudinarius non censetur contrahens solutus, contrahens cum moniali professa.*

6 *Bigami similitudinarii non privantur privilegiis Clericalibus.*

AD primam quæstionis partem fortè nonnulli respondent negando in verè professis dictam bigamiam, cum textus *in cap. quotquot*, 27. *q.* 1 solum loquatur de fœminis, quæ virginitatem promissam prævaricatæ, sunt intercidentes inter virgines, aut Diaconissas consecrari ex Doctrina Henriquez, Gibalini, & Basilii Pontii, quos retuli *q.* 1. vers. *ad primam*; & sic multò facilius in Jesuitis negabant.

Tamen

2 Tamen quia ibi resolotum est Religiosos professos matrimonium contrahentes, incurrere irregularitatem bigamiæ similitudinariæ, & eodem modo hic in præsenti casu resolvendum putamus quia post constiturionem Gregorii XIII. de qua aliqua *sub tit. de temp. ordin.* Jesuitæ post biennium emittentes vota simplicia, verè dicuntur Religiosi & sic inhabiles ad matrimonium contrahendum. Quod si de facto contrahant, etiam cum virgine illos esse irregulares docent Pellizar. *de irregul. cap.* 5. *sect.* 2. *q.* 34. *n.* 88. Joan. Præposit. *q.* 5. *n.* 136. Leander *tract.* 2. *disp.* 6. *q.* 27. Fillincius *tract.* 19. *q.* 9. *n.* 119. Luysius *de cons. lib.* 9. *disp.* 70. *dub.* 3. *in fine*; quod si de cootrahente cum virgine intendas dicere aliud, recurres ad longè adducta *q. præced.* vers. *ad tertiam.*

3 Ad secundam quæstionis partem, an illam similitudinariam incurrat, qui post emissum votum castitatis, simplex contrahit matrimonium? Et licet firmant Borgasius *de irregul. p.* 5. *hoc tract. n.* 29. Maiolus *de irregul. cap.* 33. *lib.* 1. *n.* 7. & Ludovicus Lopez *de irregul. n.* 22. *in* 1. specie irregularitatis, quos referr Thomas Sanchez. *lib.* 7. *de ma-*
4 *trim. disp.* 85. *num.* 11. †Tamen verius est, ut illam non incurrat; quia non reperitur in jure, sicut reperitur in eos, qui post emissum votum solemne castitatis matrimonium contrahunt ita docent idem Sanchez, & cum eo Leaoder *supra q.* 25. Luysius *de censuris dicto lib.* 9. *disp.* 70. *dub.* 3. non enim de isto simplex votum emittente est eadem ratio, ac de professo, ut patet, & dicimus late *ad titul. de regularibus, & qui Clerici, vel voventes.*

5 Ad tertiam quæstionis partem de soluto contrahente cum Moniali professa, idem resolvendum esse existimo; eo quod nullibi hæc irregularitas reperiatur in jure, & faciunt pro hac sententia omnia, quæ adduxi *in cap debitum hoc tit. ibi q.* 1. quæ hic valent applicari pro majori fundamento: sic docent Henriquez *de matrim. dict. lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 10. & cum eo Thomas Sanchez *dicto lib.* 7. *disp.* 85. *n. fin.* ubi dicit, ut merito discedatur à contraria sententia, Leander *ubi supra q.* 26. Cornejo *de irregul. dubio* 2. *disp.* 10. vers. *sed quid de Laico, qui est intelligendus*, Sayrus *de cens. lib* 6. *cap.* 4 *sub fine*, Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *q.* 4. *consect.* 10. *n.* 34.

6 Ad quartam quæstionis partem, adjectis hic, quæ adduxi *supra in cap.* 2. *q.* 2. vers. *ad ultimam*, ubi diximus verbum similitudinarium non privari dictis privilegiis, licèt per ibi dicta vers. *ad quartam*, aliter videatur resolvendum; siquidem bigamus verus; & interpretativus privantur; præstat differentiæ rationem Suarez *de cens. disp.* 49. *sect.* 5. *n.* 7. quia Clerici in sacris; donec degradentur, nunquam privantur privilegio Clericali, nec habitu, & Tonsurâ; item quia illi non possunt contrahere verum matrimonium; ob idque semper maneant in statu Clericali; addens quod cum dicta bigamia similitudinaria non contrahatur, nisi à Clerico in sacris, vel professo, ut dictum est *hac q.* 1. inde evenit, ut tales, licet irregulares sint, non tamen priventur.

QUÆST. III.

An Papa solus dispenset, seu possit etiam Episcopo cum Clerico in Sacris constito, qui contraxit matrimonium cum viva vel corrupta? Quid si contraxit cum virgine? Et num Abbates sæculares, seu Comissarius cruciatæ, aut Prælati Regulares queant cum illis dispensare? Et an Episcopus possit dispensare in bigamiâ similitudinariâ religiosi professi? Seu absolutè dispensare, quando talis bigamia oritur ex delicto occulto?

SUMMARIUM.

1 *Dispensare ad Papam spectat, quoties constat, ut nec Episcopi, nec alii possint dispensare.*
2 *Dispensare potest Episcopus ad ordines, vel ut ministret cum unica, & virgine Clerico contrahente; secus si cum vidua, vel corrupta, vel si duplex matrimonium iniit, ut distinguitur*, n. 3.
3 Cap. sanè, & cap. 1. qui Clerici, vel voventes.
4 Cap. nuper. hoc tit.
5 Cap. 2. ne Clerici, vel Monachi.
6 *Episcopus potest dispensare cum Clerico viduam ducente quoad beneficium.*
Cap. Presbyterum dist. 28.
7 *Abbates sæculares si jurisdictionem Episcopalem non habeant, nequeunt dispensare cum bigamo similitudinario.*
8 *Prælati regulares jurisdictionem habentes, dispensant cum suis subditis in bigamia similitudinaria, &* n. 9.
9 *Commissarius cruciatæ potest dispensare cum bigamo similitudinario.*
10 *Episcopus potest dispensare cum professo, qui contraxit cum unica, & virgine, contra Astensem, ut* n. 11.
12 *Episcopus potest dispensare cum bigamo similitudinario ex delicto occulto, &* n. 13 *ubi expenduntur diversi modi dicendi Thomæ Sanchez, &* n. 14.

PRo uberiori explanatione harum difficultatum repetes hic quæ adduxi *supra in cap.* 2. *hoc tit.* ubi de Papâ dispensante in irregularitate bigamiæ veræ, & interpretativæ, ac quando Episcopus, seu alii possint in illis dispensare, *ibi sub q. fin.* aliquid *ibi num. fin.* de dispensatione bigamiæ similitudinariæ; cumque circa necessitatem Pontificiæ dispensationis idem quod ibi dicendum sit quoties constet quod Episcopus nequeat dispensare; ad Papam recurrendum esse patebit Quare nunc solum agendum elegi de Episcopali dispensatione, aliorum inferiorum, de quibus etiam nonnulla *ibi* adduxi. 1

Ad primam ergo quæstionis partem de Episcopo diversa comminiscuntur DD. ut respondeant: nam quidam ex doctrinâ *cap. nuper* 4 *hoc tit.* inter quos Majolus *de irregul. cap.* 33 *num.* 7. 2

quem

quem referunt Thomas Sanchez, Suarez, Leander, & Barbosa *infra* refendi negant Episcopo facultatem dispensandi; quamvis Clericus unicam, ac virginem ducat. Alii verò inter quus Joannes Andreas *in c.1.n.2.& in cap.2. in fine*, ubi Cardinal.qui Clerici, vel voventes docent quod si Clericus maneat in sæculo, possit Episcopus dispensare; secus si religionem ingrediatur: sic reprobata distinctiune glossæ, & aliorum ita concordantes *dict.c.1.& 2.* Alii inquam censuerunt tunc posse Episcopum dispeosare, quando contraxit cum virgine, vel viduâ, & eam nun cognovit: sic Anton. *in dicto cap.1. qui Clerici, vel voventes n.9.& c.2. fin.* Et alii vulunt posse Episcopum dispensare; quamvis corruptam duxerit, ut supponère videtur Henriquez *lib.12. de matrim.cap.6. n.11.* ubi ait difficilius dispensare Episcopum, quando Clericus cum viduâ, àlias corrupta contraxit; imò Palacios *in 4.dist.2.disp.4.conclus.15.* ait quando ante Ordinem Sacrum, nullo matrimoniu copulatus est, sed postea corruptam duxit, posse Episcopum dispensare, non ut promoveatur hic ad ulteriures Sacros Ordines, sed ut in susceptis ministret: videbis Joannem Machadum *de perfect. confess.lib. p 3. tr. 17. docum.4 a n.4.*

3 Vera tamen distinctio, & communiter ab interpretubus recepta est, quod si Clericus ille cum unicâ, & virgine contraxerit, possit Episcopus dispensare; secus si cum vidua, vel corrupta, vel si duplex matrimonium iniit, & ad prubandum primam assertionem, adducunt textum *cap. sanè Sacerdotes, de Clericis conjugat.* in verbis ibi: *Sanè Sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt post longam penitentiam, & vitam laudabilem continentes officio suo restitui poterunt, & ex indegentiâ sui Episcopi habere executionem.* Et ulterius probant *ex dicto cap.1.qui Clerici, vel voventes*, dicit posse Episcopum Diacono, qui uxorem accepit, post peractam pœnitentiam ei reddere dispensativè Diaconatus officium. Et addunt quod licet textus hi non explicent quando cum virgine, & unicum est unitum matrimonium, ita necessario sint intelligendi, ne adversentur duplici textui neganti in his casibus dispensationem scilicet *in dict. cap. nuper* ibi: *Tanquam cum bigamis non liceat dispensari,& cap. nostro*, sic docent glossa dict. verbo *dispensativè in dict.cap.2* verb. *in Subdiaconatu, qui Clerici, vel, voventes*, Abbas *in dict. cap.2. ibi* Alex. de Nevo *in fine*, Ancharran. *in dict. cap.1.notab.2. ibi* Præpositus *n.8.* Joan. Andr. *in dict. cap. sanè*, Thomas Sanchez *lib.7. de matrim. disp.85. n.20.* videndus *ex num.16.* cum Astensi, Monaldo, Turrecramata, Rosel. Tabiena, Armilla, Covar. Navarro, Chuco, Paludanu Toleto, Petr. Lesma, Valentia Philiarco, & aliis, quibus addo Gimeoez. *in tract.brevium num.* 20. Ludovicum Miraudum *tom. 2.q.2.art.2.conclus.3.* Ægid. Coninch. *de Sacram.disp.18. dub.11. n.122. & dubio 14.num.112.* Ugolin; *de officio Episcopi 2. c.57. § 4.n.3.* Barbos. *in eodem.tract p.2.alleg.49. n.26.* Zerolam *in praxi p.1.* verb. *irregularitas num.7.* Felician. de Vega *in cap.etsi Clerici §. de adulteriis de judiciis n.147.* ubi respondet ad textum *in dict. cap. nuper*, Alz dum *in praxi Episcopali p.4. c.6. num.49.* ubi *n. 50.* etiam respundet *ad dict. cap. nuper*, Garciam *7.p. de benef.cap.7.n.15.* Castrum Palaum *de cens.disp.7.puncto.8 n.19.* Leand. *de irregul tract.2.disp.6.q.39.* Laymum *disp.70. lib 9. dubio 5.* Dianam *p.4.tract.2.res.62.fine*, Corneju *disp.10.dubio 2.cap. jus.* Filuciam *tract.19.cap.4. q. 10. n. 128.* Bonacinam *disp. 7. q.2. punct. 7. n.10.* Baunii *de cens.tract.11.q.13. quæsit.4.dicto 1.* Suarez *de cens. disp.49. sect.6. n. 10.* dicentem esse jure communi concessam esse potestatem Episcopo dispensandi in irregularitate provenienta ex bigamia similitudinaria.

4 Nec tunc obstant textus *in dicto cap.nuper*, & hic textus noster: non loquuntur de contrahente duplex matrimonium, aut cum vidua; & in casu nostru ducens Clericus matrimonium cum virgine nec verus nec bigamus interpretativus fit, nec fictus, quamvis appelletur bigamus, saltem secundum aliquam significationem, ac similitudinem; eo quod indigeat dispensatione: sic respondent Covar *in clem.si furiosus de homicidio 1. p. § 2. vers.2.* Thomas Sanchez *sub.dict. n.20.*

5 Quod si replices ex textu *in dicto cap.2.qui Clerici, vel voventes*, Episcopis solùm concedi dispensandi facultatem, cum Clerici sunt pœnitentes verè, ac religionem ingrediuntur: tamen ipse Sanchez ex communi DD. intelligit illum textum tantùm ex consilio; eo quod Episcupus, ut dictum est, possit jure suo dispensare, ut dicitur *ibi in dict.c.1.* ut explicant glossæ, & DD. adducti, nec Abbas, & Alex. de Nevo jam adducti dicentes non debere Episcopum dispensare, quando Clericus ille pœnitentiæ signa minimè exhibet: aliud sentiunt, etsi Angelus, Sylvester, Rosella, & Armilla *ubi supra*, videantur requirere illam pœnitantiam *per dict. cap.2.*

6 Et licet proximè dictum sit Episcopum non posse dispensare cum Clerico in sacris constituto viduam ducente quoad officium, ut secus dici non debet in beneficio per textum *in cap. Præsbyterum dist.28.* de quo quæst.præced. quod est ex Synodo 6. in Titullo *cap.26.* ibi: *Præsyterum non legalibus nuptiis detentum Cathedram, quidem habere, sed ab officio abstinere præcipimus*, ubi glossa verb. *habere*, ait beneficium hunc retinere, sed abstinere debere ab officiu, ut docent Joan. Andr. *hic in fine*, Anton.Card. *opposit.2.* Abbas & Bellamera *in fine*, Thomas Sanchez *dicto lib.7. de matrim. disp. 86. n. 21.* & cum illis etiam Barbosa *in dicto cap. Præsbyterum n.1.* ubi addit cum Ægid. Coninch. *disp.18.dub.114. n.110.* Avila *de cens.p.7.disp.8. dub.4.* quod solus Papa dispensare potest cum Clerico bigamiam incurrente ex matrimonio contracto cum vidua, Leander *disp.6.tract. 2 q 37.* cum Suarez contra Henriquez, & Palacios, & ibi cum Suarez *de cens. dicta disp. 49. sect.2. n.8.* intelligit verba ibi: *Non legalibus nuptiis*, de quibuslibet scilicet nuptiis à Præsbyteris contractis; quia omnes sunt prohibitæ, & ex dicta glossa *habere* cum eodem Soarca *disp.26.sect.3. a num.4* infert suspensum non privari beneficio.

7 Ad secundam quæstionis partem, num Abbates sæculares, Commissarius cruciatæ, aut Prælati regulares possint in dicta bigamia similitudinaria dispensare? Et adjunctis hic, quæ de his omnibus posui *in dicto cap.fin.hoc tit.* circa hanc bigamiam similitudinariam. De Abbatibus dico, ut de Jure nequeat dispensare, si jurisdictionem Episcopalem non habent, sin autem habeant, aliter quidem quia tales dispensant in votis, & exponunt confessores, sicut Episcopi; quia de his jura clarè intelliguntur: ita judicant Suarez *in dicta disp 49. sect. 6. de cens. sub dicto num.18.* † dum docet ob eandem rationem posse Prælatos regulares, qui 8
quasi Episcopalem Jurisdictionem exercent, ut Generales, Provinciales, &c. in eodem impedi-

mento

mento cum suis subditis dispensare, sicut dispensat Episcopus cum suis, & docent etiam Leander *de irregularit. disput. 6. tract. 2. quaest.* 38. Diana *dicto tract.2.res.63. tractat.2.* Castrus Palaus *dicta disp.6 puncto* 8.*num* 21. Miranda *in manuali Praelator. tom.2.q.8.art.2.* quod est verum, etsi Henriquez neget *lib.* 12. *summae cap. 6. num.* 11.*litt.* F, cum Soto, Martinez, & alii recentiores; eo quod haec irregularitas contrahatur in poenam delicti.

9 De Commissario cruciatae respondebis juxta distinctionem, de qua dixi *sub dicto cap.* 2. *q.* 1. vers. *ad ultimam*, & de Praelatis religionum ex proximè dictis *hic* in dicto vers. *ad secundum*, cum Suarez, & aliis, & juxta quae dixi *sub dicto cap.*2. & cum multis videndum Barbosa *dicta alleg.* 49. *ex num.* 28.usque ad finem, de quibus *sub dicto cap.* 2. *& ibi num.* 31. Suarez *de relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.2.cap.*1.*num.*11. Sigismundus à Bononia *de elect.dubio* 71.*n.*2. affirmant posse Praelatos regulares in bigamia hac dispensare cum Novitiis, ac professis sibi subditis in illis casibus, quibus id Episcopis licet ut diximus in vers. *ad primam* hic, & Felicianus de Vega advertit *supra*, ut bigamia quaelibet possit dispensari per provinciales Praedicatorum virtute concessa Apostol.

10 Ad tertiam quaestionis partem, an Episcopus possit dispensare in bigamia similitudinaria Religiosi professi transeuntis ad matrimonium? In quo dubio ex dictis supra propter similitudinis rationem inter Clericum in sacris, & professum bigamos, ut dixi *hic sub q.*1.*ex n.*1. ita docent in terminis Supplem. Gabriel. *in* 4.*dist* 27.*q.*3.*art.*3.*ad finem*, Palud. *ibi* Turrecremata *in c.lector.dist.* 34. Rosella, & Ludovicus Lopez, quos sequitur Thomas Sanchez *dicto lib.7. de matrim.disp.*86.*n.*22. & quamvis Astensis *in summa* 2. *p. lib.* 6. *tit.* 5. *n.*

11 *unico q.* 2. oppositum sustineat. † Hoc tamen ut in simili refert Sanchez ex Henriquez *ibi num.* 13. ait intelligendum, quando professus, si ex licentiâ sui superioris subjiciatur Episcopo.

12 Ad ultimam quaestionis partem, an queat Episcopus dispensare in hac bigamia similitudinaria, si ex hoc delicto occulto oriatur? Et adjectis quae dixi *in cap. fin. de temporibus ordin. & in dicto cap. at si Clerici* §. *in adulteriis de judiciis circa finem*, breviter respondeo juxta mentem Trid. *sess.*24 *de reform.cap.*6. ut valeat Episcopus dispensare; quia ut probant communiter DD. quos retuli *sub q.* 1. hic sentiunt hanc bigamiam ex delicto, & non ex significatione oriri, cum multis Thoma Sanchez *disp.*85.*num.* 10. idem in terminis *dict.disp.*86.*n.*

13 23 † Dicens verum id esse, quamvis Clericus ille in sacris constitutus, aut professus viduam duxerit post Sacrum Ordinem, vel professionem, cum antea nullo matrimonio junctus esset; quia hic ex sola bigamia similitudinaria est irregularis: eo quod matrimonium irritum cum viduâ non inducit bigamiam interpretativam, ut probavit *disp.* 84. *num.*11.& docent Fr.Eman Rodriguez 1.*tomo in* 2.*edit.cap.*158.*n. penult.* Vega 1.*tomo summae c.*38.*casu* 1.*fin.* Barbosa *supra dicta alleg.* 49. *n.*27. & Riccius *in praxi aurea res.* 220.

14 Et idem Thomas Sanchez *sub dicto num.* 23. *disp.*26.*lib.*7.*de matrim.* idem ait procedere quando ante ordinem, vel professionem unicum matrimonium validum cum virgine contraxit, & post ordinem, aut professionem aliud irritum cum quacumque, vel ante ordinem, & professionem duxit viduam, vel corruptam invalidè, postea aliud matrimonium iniit, ordine jam suscepto, aut professione emissa, vel post haec contraxit plura matrimonia cum quacumque foemina; quia in his eventibus, cum duo matrimonia non inveniantur valida, nec unicum validum cum corrupta dicit solùm reperiri ultra bigamiam similitudinariam, aliam interpretativam, quae cum ex solo delicto consurgat, ut probavit *disp.*84. *dicto lib.*2. *num.*6.& illud sit occultum, posse Episcopum illa dispensare concludit; quod ego admitto, si revera procedat ex delicto, aliter inquam, si ex defectu significationis Sacramenti juxta distinctionem positam, *sub dicto cap. nuper* 4. *hoc tit.*

AD RUBRICAM
ET TITULUM.
De Clericis Peregrinis.

SUMMARIUM.

1 *Peregrini Clerici solent reputari suspecti ab Ecclesia, quia solent esse criminosi, fugitivi, infames, &c. qui ordinari prohibentur.*

2 *Incolatus Domicilii, originis, & beneficii qui sint propriè Episcoporum subditi remissivè.*

3 *Ordinari nullus potest à non suo Episcopo, nisi litteris dimissoriis sui Episcopi.*

4 *Clerico extraneo in Concilio Calcedonensi sancitum erat, ut non liceret ministrare sine litteris commendatitiis proprii Episcopi.*

5 *Episcopo ullo ex Concilio Sardicensi sancitum fuit, ut non liceret ordinare subditum alterius civitatis sine consensu proprii Episcopi.*

6 *Clericus alienus prohibitus est suscipi, ut administret ex Concilio Carthaginensi sine litteris commendatitiis sui Episcopi, aut constet de promotione: idem ex Trident.* numero 7.

7 *Litterae commendatitiae ad Episcopos alienos debent dari Clerico peregrinaturo per proprium Episcopum.*

8 *Peregrini Clerici possunt etiam prohiberi ab Episcopo, ne celebrent in Ecclesiis regularium, nisi visis prius litteris commendatitiis proprii Episcopi, &* n. 9.

9 *Clerici exteri celebrantes in Ecclesiis regularium sine licentia Episcopi, incurrunt poenas.*

10 *Episcopus queit intercedere in suis Ecclesiis, ne missas celebrent Clerici exteri; quod si admissi sunt, item & admissi possunt ad administranda Sacramenta, si verè sint idonei,* n. 11.

12 *Peregrini Clerici quibus legibus subjiciantur remissivè.*

QUIA Clerici peregrini ab Ecclesiâ reputantur suspecti; eo quod soleant esse criminosi, infames, excommunicati, fugitivi; aut in exilium missi, vel aliis similibus obnoxii, affirmantes, mentientesque se ordinatos à suis Episcopis, *cap. à nobis & cap. sequenti dist.* 98. *cap.* 1. *de temporib. ordin. lib.* 6. 1

ideo

ideo ad præmissos titulos circa requisita ordinandorum, optimo jure positus est titulus iste a compilatore; quia inter eos, qui ordinari non debent, vel non facile, vel ab executione ordinis repelli, sunt, & Clerici peregrini, id est qui non subsunt jurisdictioni ordinantis, ut tota *dist.* 71. ubi Doctores.

2 Quare possunt adjungi huic Rubricæ quæ congessi, *supra in cap. quod translationem* 11. *de temporibus ordinat.* ubi laté dictum est, qui propriè subditi ratione incolatus, originis, Domicilii, beneficii, Patrimonii, alteriusvè tituli sint, ut recipiant ordines à proprio Episcopo, in illisque de ejus licentia ministrent.

3 Cumque aliquis ordinari non possit à non suo Episcopo, nisi litteras commendatitias, & dimissorias adferat à suo, quarum exemplar descriptum est, *dist.* 73. ut advertit Andreas Valensis, *hic num.* 1. & 2. *ex communi*, ideo adjunges quæ dixi *in dicto cap.* 11. *quæst.* 9. 10. 11. & *fin.* cujus examen debet procedere juxta requisita, quæ posita sunt supra in titulo de scrutinio in ordine faciendo, non ab alieno, a proprio prælato, & alibi.

4 Quod si objiciatur nihil in nigro, nec in Rubrica cautum de admittendis ad ordines peregrinis, sed de non admittendis Clericis ad ordinum exercitium sine litteris testimonialibus propriorum Episcoporum fidem facientibus juxta dispositionem, *cap.* 1. & 2. *hic* jam alio ex capite poteris adjungere dicta *sub dicta quæst.* 10. de Episcopo exercente Pontificalia in aliena Diœcesi, & alibi; ideo proprius scitu dignum est quod in Concilio Calcedonensi relato, *in cap. extraneo* 9. *dist.* 71. Sancitum erat, nec extraneo Clerico sine commendatitiis litteris proprii Episcopi usquam penitus liceret ministrare, 5 † indeque rectè cautum in Concilio Sardicensi, *cap.* 18. & 19. relato à Gratiano *in cap. illud quoque* 1. *dist* 71. prohibitum esse, ut nulli Episcopo liceat clericum alterius civitatis ordinare sine consensu Episcopi sui: alias, non si rata ejus ordinatio, adest quoad executionem.

6 Ac ex eadem causa in Concilio Carthaginensi 1. relata *in cap. primatus* 6. *cum aliis seqq. dicta dist.* 71. cautum reperitur ne extraneus Clericus sine commendatiis litteris sui Episcopi suscipiatur, vel ministret; nulli enim licet Præbytero alieno concedere facultatem celebrandi in sua Diœcesi, nisi de promotione constet, vel commendatitias litteras à proprio ordinario portet, ut paret ex *dict. cap. extraneo*, cum duobus sequentibus *dict. dist.* 71. Fr. Eman. Rodrig. *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 121. *art.* 1. Marcus Antonius Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 40. *n.* 1. Henriquez *in summa lib.* 10. *cap.* 34. §. 6. *in fine*, Suarez *de religione tract. de voto lib.* 3. *cap.* 4 *num.* 9. Barbosa *in dicto cap. primatus num.* 2. idem *in pastorali p.* 2. *alleg.* 21. *sub num.* 1. per textum *in cap. tuæ fraternitati hoc tit.* & ex Concilio Bracharensi ult. *act.* 2. *cap.* 12.

7 Fereque omnia hæc confirmantur novissimè ex Trid. *sess.* 23. *cap.* 16. *vers. nullus*, dum juvet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui ordinarii litteris ab ullo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta administranda, esse admittendum, ut laté egit Campanillus, *in divers. juris Canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *à princip.* cum multis idem Barbosa *in dicto decreto*, & *sub dicto num.* 1. *pastoralis*, Addens cum Azor. *instit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 49, *quæst.* 1. dari quidem Præsbytero peregrinationem suscipienti prædictas litteras, ut ei liceat in aliena Diœcesi Missarum sacrificia facere.

8 Et in tantum Episcopi valent prædictos Clericos peregrinos prohibere, ne celebrent in locis sui Episcopatus, ut se extendant ad prohibendos ipsos, ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis regularum, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint, ut referunt decisum Galet. *in Margarita casuum conscient.* verb. *Missa*, Riccius *in praxi fori Ecclesiast. de cens.* 750. *in* 1. *edit* & *resolut.* 635. *in* 2. *edit.* Armendar. *in addit. ad recop. leg Navar. lib.* 2. *tit.* 18. *lib. de relig.* Naldus verbo *Missa num.* 35. idem Riccius *in decis. curiæ Archiep. Neapolit. p.* 4. *decis.* 298. Homo de bonis, *de examine Ecclesiast p.* 2. *tract.* 12. *cap* 4. *quæstion.* 26. *resolut.* 3. *pagin.* 449. & alii.

9 Imò & ipsi Sacerdotes exteri sæculares absque licentiâ Ordinarii celebrantes in Ecclesiis regularium incurrunt pœnas inflictas in Synodo Diœcesana, seo perfecti Ecclesiarum regularium adstringi possunt, ad non permittendam celebrationem prædictam, nisi exhibita licentia Ordinarii, Sel. *in select. canon. cap.* 13. *num.* 28. referens decis. in Neapol. 17. Augusti 1630. Barbosa *dict. sect.* 23. *num.* 16.

10 Debent ergo Episcopi in suis Diœcesibus interdicere, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti missas celebrare liceat juxta Doctrinam Trid. *sess.* 22. *in decreto de observandis, vitandis in celebr. Missa*, Azor. *inst. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 18 *q.* 9. Alzedus cum eodem Barbosa *in pastoral. p.* 1. *c.* 10. *num.* 30. Thomas Sanchez *in opusculis moralibus lib.* 7. *cap* 1. *dub* 47. *num.* 1. sed non negatur ut sicut potest Episcopus admittere exteros Sacerdotes habentes litteras testimoniales suorum ordinum ad missæ sacrificium. 11 † Ita ad Sacramenta administanda, dummodo illi vere idonei sint, prout refert, decisum idem Armendar. *lib* 7. *de Episcop. lib.* 11. *tit.* 18. *num.* 83. Barbosa *in pastoral. dicta alleg.* 21. *num.* 70. Alzed. circa hæc notatur *in cap.* 12. & 3.

12 At quia hic possunt adjici quibus legibus subjiciantur peregrini, advenæ, & vagantes, adjicies quæ laté scripsi *sub Rub. de const. q.* 14. & quæ differentia intercedat inter titulum nostrum, & titulum penult. *infra de Clericis peregrinantibus*, ideò etiam adjicies quæ in eo titulo scripsi.

AD TEXT. IN CAP. I. Tua nos, hoc tit. De Clericis Peregrinis,

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Ultramarini, & valdè remoti qualiter probare debeant suam ordinationem.*
2 *Patrum statuta sub observanda remissivè.*
4 *Diligentia matura qua procedere debent in ritè Ordinandis remissivè.*
5 *Ordines minores non præsumantur suscepti; eo quod majores suscepti sint.*

6 Ultra

6 *Ultra marini termini Cautela insinuatur remissivè.*

1 QUia Conclusio hujus textus est, quod ultra marini, & valdè remoti ordinationem suam probare debent per quinque Episcoporum sigilla; ideo rectè applicantur *his* quæ dixi, *infra in cap, post. cessionem* 7. *q.* 1. *&* 2. ubi plura de ratione, quare litteris Episcopi, seu ordinarii credatur, ejusve sigillo; ubi aliis, quæ conducunt, *ibi, & q.* 3. *& fin.*

2 Et ex verbis ibi: *tutius esse, ut in his statuta Patrum veterum observentur, quam novum aliquid statuatur*: de hoc duo infra hic *q.* 3. & adjunges quæ dixi *in cap.* Capellanus de feriis *q* 4.

3 Et pro ampliori enodatione adjunges applicativè quæ dixi supra *in cap. translato* 3. *de constitutionibus*, & alibi.

4 Et ibi: *Tamen, ut in suspensione aliquanto tempore habeantur, in quo plenius de actibus instruantur ipsorum.* Huc aliquomodo spectant maturæ diligentiæ, quæ procedunt in ritè ordinandis juxta quæ dixi *sub tit. de scrutinio in ordine faciendo, & in cap penult & fin. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap. ex studiis* 3. *cap. mandata* 6. *cap quosdam* 7. *cum c.* 8. *& cap. ex præteritis, cap. cum in juventute* 15 & à contrario sensu *in cap. fin. de præsumptionibus.*

5 Et ibi: *& de inferioribus ordinibus inquiri oportet; quia possent contingere, ut aliquibus prætermissis, psaltum fecissent.* Huc spectant quæ dicuntur, *sub toto tit.* 29. *de clerico per psaltum promoto, infra lib.* 5. *de quo* nonnulla dicta sunt, *sub tit. de temporibus, ordinat. de ætate ordinand. de Sacramentis non iterandis*; non enim dicunt Rebuffus *in praxi beneficiali de forma litt. conf. n* 28. Craveta *consl.* 134 *n* 45. *volum.* 1. Menochius *de præsumptionibus lib.* 6. *præsumpt.* 66. *n.* 3. & cum illis Barbosa *hic n* 3. & Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de favore clericor personali §.* 14 *n* 21 præsumuntur ordines minores suscepti, eo quod majores suscepti sint, quia potuit quis per psaltum promoveri.

6 Et quia ad rationem speci litatis nostri textus potest applicari cautela termini ultra marini à legibus signati; ideo adjunges, *hic* quæ dixi *in cap.* 1. *de dilation. q.* 2. *ex n.* 1. *ad* 10.

QUÆSTIO I.

Quare Clerici peregrini, ultramarini, & valdè remoti ordinationem suam probare debeant per quinque Episcoporum sigilla, ut admittantur ad celebrandum, & Sacramenta administranda hic v. g. in partibus; cum videamus multa esse Clericorum privilegia peregrinantium; imò & aliorum peregrinorum? Et quod non requirantur plus, quam tres subscriptiones Tabellionum signantium, ut detur fides, quantumvis arduis actis in remotis, & admodum longinquis partibus? Ubi aliquid de aliis translatis, vocatis metecis, seu mærecis?

SUMMARIUM.

1 *Peregrini Clerici specialibus favoribus juvantur, n.* 2.

2 *Peregrini sunt à nobis amandi.*

3 *Peregrini habent treugam, & salvum conductum.*

4 *Peregrinantes Romam non sunt conveniendi ratione repressaliorum, durante peregrinatione, sive causa visitandi Apost. Petrum, & Paulum, aliave justa causa.*

5 *Peregrino sic favores prosequuntur, ut sint de foro Ecclesiæ, quoad res, quas secum portant contractus, & injurias eis illatas.*

6 *Peregrini Clerici ad alienam Diœcesim non sunt admittendi ab Episcopis, ut celebrent officia Divina, ut promoveantur sine litteris dimissoriis suorum Episcoporum.*

7 *Ultra marini, & valdè remoti clerici peregrini, non sine magno examine sunt admittendi ad usum ordinum.*

8 *Peregrini clerici, etsi favoribus juventur, debent nihilominus ut admittantur ad ordines, & eorum administrationem probare è ritè ordinatos præcipuè si ultra marini, & ignoti sint & n.* 9. 10. & 11.

10 *Clericatus sufficienter probatur per litteras commendatitias ordinarii, aut per testes, per judicia, & argumenta, aut per famam, & n.* 14.

11 *Ultra marini, & ignati clerici, ut admittantur ad ordines, & ad administrationem Sacramentorum debet esse cum maxima informatione.*

12 *Hispani & contra montani, ut ordinentur ab Episcopis Italiæ quali cum probatione juris, & Tridentini pa, & sub qua pœna Juris, & Trid. & n.* 13.

14 *Clericatus probandi modos qui recenseant..*

15 *Peregrinis non sunt deneganda litteræ commendatitia ad transmigrandum, & sic nec clericis non habentibus beneficium in titulum, & residentiam, & n.* 16.

17 *Clericus qui tantum beneficium simplex habet non potest cogi residere, nec prohiberi, quin iter faciat, quo malit, Quod si adstrictus sit servitio Ecclesiæ, nequit abesse, inconsulto Episcopo, n.* 18.

19 *Episcopus sine justa causa nequit expellere ab ejus Diœcesi, (aut prohibere, ne intret) Clericum peregrinum.*

20 *Clericus peregrinus, secluso scandalo, quando possit celebrare, & n.* 21. 22. & 23.

21 *Clericus notus, etsi peregrinus non indiget litteris commendatiis, ut celebret, vel si paulo ante cum dimissoriis proprii Episcopi fuerit ordinatus, ut n.* 22.

22 *Matritense ... non multum curat de exigendis litteris commendatiis Canonicorum Cathedralium horum Regnorum; ut celebrare valeant.*

24 *Peregrini Clerici debent inservire beneficio per Vicarium, & peregrinari de licentia Episcopi, etsi Clerici non sint.*

25 *Cathedras obtinentes qui volunt peregrinari ad D. Jacobum pro Jurando grandi Jubilæo hujus anni* 1660. *si vadant cum licentia gaudent fruitione salariorum juxta constitutionem Salmantina Universitatis practicatam in cæteris, si legant, per substitutum, durante peregrinatione.*

26 *Peregrini euntes, & redeuntes exteri à Regno ad S. Jacobum, non sunt detinendi, sicut vagabundi; quin potius eleemosynis, & hospitio*

hospitio juvandi, sed non omnibus fidem esse dandam.

28 *Transferebant se antiquitus multi à propriâ Patria, aut jussu Principis, aut sponte, Principis rescripto, & quare,* n. 29. & 30.

30 *Gentes olim plures mutationes fecerunt fœcunditate aliarum provinciarum, & patria non præstante alimenta, aliisque de causis,* & num. 31.

31 *Meretiæ dicebantur mutationes, quæ fiebant solemnes de una provincia ad aliam,* n. 32. & 33.

32 *Meteci dicebantur jussu ad Colonias colendas de una civitate ad aliam.*

33 *Civitates Metroconiæ dicebantur ex quibus Coloniæ deducebantur.*

34 *Coloniarum deductio facta fuit olim ex multiplici causa*

35 *Coloniarum infrequentia solita fuit subveniri adjectione novarum familiarum.*

36 *Meteci, seu translati poterant tempore transmigrationis de bonis suis disponere; sic ut fisco vindicarentur non distracta, & quare,* num. 37.

38 *Translati jussu Principis possunt esse hæredes suis parentibus,* n. 39.

39 *Coloni missi in Coloniam à quo dicantur.*

40 *Peregrini, sive Laici, sive Clerici possunt liberè de suis bonis testari sic ut etsi intestati decedant, nihil ad hospitem perveniat, sed bona per manus Episcopi sunt transferenda ad suos hæredes, aut impias causas abjumenda,* & n. 41.

41 *Hospitis pœna illius, qui bona Peregrini sibi applicat est tripli.*

1 FAcit primo difficultatem, quia ultra favores Peregrinantium infra referendos, faventur peregrini in hoc quod in Ecclesia peregrinationis, si Episcopi sint, vel Presbyteri debent in suo gradu suscipi; & tam ad verbum faciendum, quam ad consecrandum oblationem invitari, ut *in cap. Episcopi, vel Presbyteri 7. q. 1.* qui possunt Tabernas ingredi *cap. Clerici 44. dist.* quod videtur contra textum *in cap. à crapula, & alia de vita, & honestate Clericor.* imò & solitum habitum mutare *cap. Episcopi paulo post principium 21. q. 4.* & licet eis accipere cibos ab excommunicatis, *cap. quoniam multos 11. q. 3.* & amplius solitos communi relaxari *ex cap. si quis ex Clericis eodem tit. de vita, & honest. Clericorum,* quæ omnia sicut in cæteris Peregrinis laicis, quorum respectu sunt inducta innu-
2 merabilia privilegia procedunt in clericis. † Quia peregrini sunt à nobis amandi, & favoribus prosequendi, ut *Deuteron. cap. 10.* ibi: *Facit Deus judicium pupillo, viduæ, amat peregrinos, & dat eis victum, atque vestitum; & vos ergo ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis advenæ in terra Ægypti.*

3 Secundo facit, quia peregrini habent treugam & salvum conductum, ut aiunt Doctores *ex cap. si quis Rom. petas 24. q. 3. & in cap. innovamus 2. de*
4 *treuga, & pace.* † Et sic videmus quod peregrinantes saltem ad civitatem Romanam, durante peregrinatione, non sunt conveniendi ratione repressaliorum, ut Bart. dixit *in auth. omnes,* & ibi Bald. *cod. communia de success.* Alex. post Barthol *in l. 2 §. l. ... ff. de judiciis cap. unic de Clericis peregrinis,* ubi late dixi, intelligentes DD & Didac. Perez *in l. 1. & 2. lit. ... tit. 9. sub glossa* verb. *compar* plura cumulans, nedum quando peregrinantur causa visitandi limina Apostolorum Petri, & Pauli; & sic causa devotionis, ut loquitur *lex 1. dict. tit. 9. de peregrinis venientibus è longinquo causa visitandi D. Jacobum,* ubi ponuntur, & in tribus legibus sequentibus plures exemptiones talibus in hisce Regnis concessis, sed etiam quando peregrinantur ex alia probabili causa, & necessaria, peregrinatio enim ad Papam istius est effectus, ut interim nihil debeat novari juxta quæ latè dixi *in dicto cap. unico, & in cap. dilecti de appellat.* Didacus Perez supra. Et applicabis hic quæ dixi *hic cap. fin. de foro comp à quæst. 21.* ubi de legato non conveniendo tempore legationis.

Tertio in tantum Peregrini favoribus juvantur, 5
quod etiam sint de foro Ecclesiæ, ut dixerunt Innocent. *in cap significantibus de officio delegati,* Speculator *de competentis Judicis additione §. 1. n. 27. vers. 28.* quod dicit verum *sup* Didacus Perez *in dict. l. 1. glossa sean seguros* in fine, quoad res, quas secum portant, & quoad contractus, & quoad injurias ejus illatas, ut dixerunt Panormit. *in dict. cap. significantibus col. 2. num. 6.* Firmianus *in suo repertorio,* verbo *peregrini,* & faciunt quæ dixi de pupillis, vidvis, ac aliis miserabilibus personis *in cap. ex tenore 11. cap. ex parte 15. de foro competenti.*

Nihilominus, quia vera resolutio est non esse 6
recedendum à jure propter exhibendum favorem peregrinis; evenit ut in textu nostro, & toto hoc titulo, Clerici peregrini ad alienam Diœcesim veniente non sint ab Episcopis admittendi ad celebranda Divina in susceptis ordinibus, vel ut promoveantur ad ordines superiores sine litteris dimissoriis suorum Episcoporum ex textu nostro, & *ex cap. 2 dist. 82.* Didacus Perez *ubi supra sub. dict. l. 3. glossa 1. vers. 1,* alia cumulans, & faciunt dicta *supra in Rubrica, & dicenda infra in cap. 2. & 3.*

Quare si circa alienos Clericos non è longinquo 7
venientes, prædicta cautela præstata adhiberi, ut dictum est *hic* in Rub. quanto diligentior sit adhibenda, circa ultramarinos, & alios ex ignotis regionibus accedentes, nemo est, qui ignoret juxta doctrinam textus nostri, & *cap. transmarinos 98. dist.* Didacus Perez *supra* vers. *cum autem,* & ante eum Ordinarii Abbas, Antiq. Zabarel. Collect Hostiens. Ancarran. Bellamera, Henriquez, Joan. Andreas, Panormit. Anania, Butr. & alii, & post illum cæteri ordinarii recentiores hic, inter quos Vivianus *in rationali pag* 340. Alagona *in compend. Juris Canon. pag.* 122. Gimenez *in concord p. 1. & 2* Barbosa, Andreas Valensis. Joan. Baptista Vanagel. & alii.

Et sic non obstant favores adducti *ex num.* 1. 8
quibus amplius juvantur peregrini, & exteri etiam Clerici, quàm Regnicolæ, quia illi non afferunt necessitatem, ut Clerici peregrini, & potius ultramarini, & ignoti probent prius authenticè antea ritè suscepisse ordines, in quibus testantur posse administrare; quo quidem constito, jam tunc esse juvandos prædictis, & aliis favoribus, nemo est qui dubitet. Et sic patet quod dicunt Navar. *cons. 1. n. 1 sub tit. de celebr. Missar. in antiquis,* alias *cons. unic n. 1 in fine hoc tit. in novis,* Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 150 p. 1.* peregrinum scilicet Clericum fidem facientem justam de sua ordinatione posse admitti ad celebrandum; & quatenus spectat ad ignotos, & ultramarinos, adhibita quidem forma probationis textus nostri

&

9 & non aliter. † Nam ut insinuat Mandosius *in regul* 24. *Cancellaria*, *quæst*. 5. Commendatitiæ litteræ sunt de forma, quod plus videtur desiderari in casu ultra marino, cum majus periculum fraudis, & mendatij, ac falcitatis vertatur. Qua de causa non est mirum, ut in textu nostro exigatur comprobatio per quinque Episcoporum sigilla de ordinatione Clerici ultra marini, vel ignoti, quamvis in argumento dictum est, ut tanta solemnitas in aliis actibus è longinquo venientibus exigatur, cum in nullo; quantumvis gravi tale periculum inspicitur, quale potest contingere in celebrante, ac Sacra faciente eo quippè qui revera non esset Clericus.

10. Nec his oberit dicere ex communi, quod clericatus sufficienter probatur per litteras commendatitias solius illius Episcopi, aut ordinarii, qui est superior ipsius clerici peregrini, ut *infra dico in cap. tuæ fraternitatis*, vel quod possit probari de perditis scripturis per testes, Covar. *in pract. cap*. 33. *n*. 3. Mascard. *de probationib. conclus*. 303. *num*. 1. 2. & 3. Bellet. *disquisit. Clerical. p*. 1. *tit. de favore clericorum personali* §. 12. *num*. 15. ten quod possit clericatus probari per indicia, & argumenta, Mascard. *conclus*. 305. *num*. 5. Putian. *de probat. p*. 2. *cap*. 34 *n*. 70. Nicolaus Garcia *de benefic p*. 7. *c*. 1. *n*. 140. *in fine*, Flaminius *de resignat. lib*. 10. *q*. 3. *n*. 31. Aut per famem, seu communem opinionem, & reputationem, Bellet. *supra dicta* §. 14. *n*. 14. Farin. *in praxi crim. quæst*. 8. *n*. 44. Modernus *de jurir dict. p*. 2. *cap*. 32. *n*. 6. & 7. Rota *decis*. 350 *lib*. 3. *p*. 3. Flamin. *dicta quæst*. 3. *n*. 70. sic ut faciendo fidem de sua ordinatione alio modo, etsi litteris caroat, valeat admitti ad celebrandum, Navar. *cons*. 1 *n*. 1. *in fine de celebrat*. Riccius *in decis. curiæ Archiepiscopi Neapol. p*. 1. *decis*. 150. Barbosa *in pastorali dicta alleg*. 21. *p*. 2. *n*. 2. idem in Trid. *dict. cap*. 16. *sect*. 23. *n*. 11. & alii communiter.

11 Nam respondetur etiam per ea, quæ latè dixi *in dicto cap. post cessionem* 7. *de probat. q*. 1. & 2. cum aliis, hæc inquam procedere cum casus contingit in clericis peregrinis, non è longinquo, ultra marinis, & ignotis omnino, sed de transeuntibus de uno Episcopatu ad alium intra confinia ejusdem Principis, in quibus sufficit sola fides proprij ordinarij ut decisum referunt Armendar. *in additionib ad recopil. leg*. Navar. *lib*. 14. *tit*. 18. *tit*. 7. *de Episcop n*. 56. Barbosa *in pastorali dicta alleg*. 21. *n*. 4. *in dicto cap*. 16. *Trident. n*. 8. idem *in dicto cap. tuæ hæc tit num*. 2. colligens id ex illo textu, dum ait ex dicto loco Trid Clericum peregrinum, qui abiit in aliam Diœcesim sine commendatitiis sui ordinarii litteris, non esse admittendum ab ullo Episcopo ad divina celebranda, pluribus in probans jam supra adductis. In nostro autem casu propter majus fraudis periculum, major cautela posita est, ut constat de clericatu.

12 Et confirmari videtur ex regula textus *in cap*. 1. *de temporibus ordin. lib*. 6. ubi dicit Pontifex, quod Episcopi Italiæ non ordinant ultramontanos; nisi de licentia Papæ, vel cum litteris dimissorialibus sui Ordinarii, in quibus exprimatur causa, quare volint, vel nequeant eos ordinare; & insuper ex Urbano VIII. in sua const. contra malè ordinantes incipit *secretis*, dat. 21. Decemb. 1624. approbante pœnas dicti cap. & innovatis motu proprio, & ex certa scientia, prohibetur omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus ne quovis prætextu, & ex quocumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, alios quoscumque ultra montanos, & ex quibusvis locis extra Italiam oriundis non solùm ad sacros, sed neque ad minores ordines, vel clericalem characterem promovere audeant, nisi cum dimissoriis proprii ordinarii recognitis à Nunciis, seu collectoribus Apostolicis in illis partibus commorantibus, eorumque susceptionibus examinatis insuper à Vicario Almæ urbis sub pœna suspansionis.

Tamen hæc limitari ait Barbosa *in dicto cap*. 1. 13
num. 4. *idem in pastor. alleg* 8. *p*. 2. *num*. 6. Campanil. *in diversorio juris Canonici*, *Rub*. 9. *cap*. 1. *num*. 9. ex Monacho, Franch. Joanne Andr. Ancharrano, & aliis supra, ut suspensio illius textus locum non habeat, nec liget eos, qui non propriè ultra marini, aut citra montani appellantur, sed medii, eo quod non ultra, aut intra montes degunt, & prædictam constitutionem, etiam referunt idem Barbosa *de Jure Ecclesiast. lib* 1. *cap*. 33. *n*. 58 Bonacina *de suspensione in particulari disp*. 2. *quæst*. 2. *puncto* 10. *num*. 1.

Et quod sufficiant ad clericatus probationem 14
litteræ Episcopi ordinantis, etiam non proprii modo constet de licentia, docent Seraphinus *decis*. 743. Bellet. *dicto* §. 14. *num*. 21 *in fine*, Barbosa *in dicto cap. tuæ sub num*. 3. vers. *sufficiunt*: quare ut latè de modis probandi clericatum certus sit, leges, quæ scribunt Bellet. *in dicto* §. 14. *à num*. 10. Garcia *de benefic. dicta p*. 7. *à n*. 138 Fr. Emanuël Rodriguez *tom* 2. *q*. 121. *art*. 1. *in fine*, & *tom*. 1. *quæst*. 43. 17. Modernus *de jurisdict. p*. 3. *c*. 31. *a num*. 5. Mascard. *de probationib. conclus*. 302 cum tribus sequentibus, Flamin. *de resignat. lib*. 10. *q* 3. *à num* 30 Gonzalez *in reg*. 8. *cancellariæ glossa* 61. *num*. 23. Mastrillus *siciliæ decis*. 113. *num*. 2. Farinac. *in praxi p*. 1. *q*. 8 *ex n*. 41. & alii.

Et cum favores peregrinantibus concessi sunt 15
omni jure noti; ideo communiter DD. dicunt litteras quidem commendatitias ad transmigrandum non esse denegandas ab Episcopo Sacerdotibus, & Clericis; qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia; prout etiam refert decisum Armendar. *supra num*. 36. * Et Sa- 16
c. Congreg Cardinal negotiis Episcopor. & regul. præposita, decretum fuisse, illos non posse revocare subditos alibi degentes, nec eos cogere sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari si ratione beneficii non adstringerentur in sua Diœcesi residere. Et ita in causa propria obtinuisse ait Campanill *in divers. Juris Canon. Rub*. 9. *cap*. 6. *n*. 4. in facti contingentia respondisse Riccius *in praxi fori Eccles. decis*. 598 *in* 1. *edit* & *resol*. Alia cum multis Barbosa *in cap. fraternitati* 5. *de Clericis non resident*.

Quare optimè in Rota decisum fuit in una 17
nullius beneficii 28. Maji 1604. coram Ludovic. inter ejus impressas *decis*. 175. Riccius *supra decisione* 524 Barbosa *in pastorali dicta alleg*. 21. *num*. 5. *in fine*, idem *in dicto cap*. 19. *Trid. num*. 7. ut si Clericus habeat tantùm beneficium simplex nullam residentiam exposcens, non possit cogi in Diœcesi ubi beneficium adest, residere; imò & possit ire quod velit. † Tamen si esset adscriptus servitio 18
alicujus Ecclesiæ illum non abesse posse, in consulto Episcopo, asserit Sel *in select. Canon. cap*. 13. *num*. 28. attestans sic fuisse resolutum in Tarracinen. 19 Februarii 1628.

Unde si dubitetur, an Episcopus sine causa possit 19
expellere alienum Clericum commorantem in ejus Diœcesi, sine litteris sui Episcopi, qui nolit

exercere ordines, sed tamquam advena, ubi commorari, vel possit ei ingressum prohibere in ejus Diœcesi? Respondendum est, ut non possit, non data justa causa, ut respondent Genuens. *in praxi Archiepiscop. cap. 40. à num. 3.* legendus, & Barbosa resumtivè *in pastoral. dicta alleg. 21. pag. 2. n. 4 in fine.*

20 Quod si Clericus peregrinus litteras commendatitias sui Ordinarii non habeat, nec fidem fecerit aliquo ex dictis modis, vel ut volunt Nicolaus Garcia *de benefic.* cum Mahedan. Puteo, Gutierrez, & aliis *dicta p. 7. cap. 1. num. fin.* Barbosa *in dict. cap. tuæ num.* 3. talis licentia probetur sola assertione ordinantis; non inde dicatur suspensus: nam potest, secluso scandalo celebrare, prout resolvunt Navarr. *cons. 5. sub tit. de celebratione Missarum*, quod in novis, *cons. 1. hoc tit. & in man. cap. 27. num.* 153. Henriquez *in summa lib. 10. c. 34. §. 6. in comment. litt. I*, Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num.* 42. vers. *tempore*, Sayrus *decis. 5. de celebrat. Missarum* Sanchez *in opuscul. mor. lib. 7. c. 1. dub. 47, num. 2.* Barbosa *in pastoral. dicto cap. 21. num. 3. & in dicto cap. tuæ hoc tit. num. fin.* Campaoil. *in divers. Juris Canonic. dicta Rub. 9. cap. 6. n. 7.*

21 Unde infero quod si talis Clericus fuerit notus, non indigeat litteris commendatitiis sui Episcopi, nec etiam indigeat, si litteræ dimissoriæ fuerunt paulo ante datæ ad Presbyteratum suscipiendum quia Episcopus approbans ad Presbyteratum, satis videtur approbare mores; secus si magnum intervallum interfuerit; quia tunc hæ dimissoriæ non approbante mores præsentes, ut si v. g. per decem annos anter fuissent datæ. † Et ob id in
22 praxi vidimus in hac Matritensi Curia non curari de prædictis litteris exigendis Præbendatis Ecclesiarum Cathedralium, cum sint noti; aliter inquam ab aliis Clericis, etsi Parochis in alienis Diœcesibus, cum isti facilius possint fraudem facere, dum non constet de eorum Clericatu, & Parochia.

23 Et juxta dictam distinctionem admitto dictum Parecii *in dicta l. 2. ordinam.* vers. *notandum*, quatenus *ex dicto cap. tua 3. hoc tit. in fine*, admitti potest Sacerdos, non habens dimissorias Episcopi sui ad celebrandum occulte, non occulte, non autem publicè ex devotione, Abbas, antiquus Zabarella, Collect. Innocent. Bellarmin. Joan. Andreas, Anania, Hostiens. Panormitanus, Vivianus, Alagona, & Barbosa *in dicto cap. cum aliis.*

24 Infero secundo ex dictis quod peregrini debent inservire beneficium per Vicarium, *cap. conquerente de Clericis non residentibus*, ubi Doctores, & faciunt quæ dico *infra hoc lib. de Officio Vicarii*; & quod debent Peregrini de licentia Episcopi, etsi Clerici non sint, *cap. magnæ de voto, cap. ex litteris de sponsalibus*, ubi DD. Rebuffus *in pract. benefic. tit. de dispens. de non residendo n. 50. p. 461.* Peret. *in dict. l. ordinam. lib. 1. tit. 9. dict. glossa* 1. vers. *cum autem.*

25 Infero tertio, idem procedere in Cathedraticis, qui velint peregrinari hoc anno 1660. qui dicitur, ac est Jubilæi magni D. Jacobi, sive indulgentiæ generalis ad ejus limina, ut idem Peretius censuit, scribens in alio anno dicti Jubilæi sub dicto vers. *cum adducta leg. 2. lib. tit. 9. ordinam.* ubi loquens de Cathedraticis Salmanticæ, ait, ut possint impunè cessare à suis lecturis ea de causa per constitutionem 11. illius universitatis, addens, quod requiritur licentia Rectoris; & quod durante peregrinatione, legat per substitutum; quia ibi tantum relevantur à personali lectura; non autem à præmissis, & ego credo etiam procedere in aliis universitatibus, ex eodem fundamento.

Igitur peregrinatione durante, ad limina S. Ja- 26
cobi posse ire exteros, & venire petendo Eleemosynam, absque eo, quod dicantur vagabundi, patet *ex lege Regia Caroli V.* in pragmatica extraordinaria, quam ad litteram refert Peretius *in dict. l. 2. ordinam.* vers. *item in peregrinatione*, dicens succurrendum esse à nobis peregrinorum necessitati juxta illud *Deuteronom. cap.* 14. ibi: *Peregrino, qui intra portas tuas est, da, ut comedat, aut vende ei; quia tu populus Sanctus Domini tui es*, sed non omnibus fidem esse dandam, cum sæpè peregrini commentitia loquantur.

Unum pro complemento notabis, quod licet 27
aliquis Clericus habens litteras dimissorias, admittatur ad celebrandum, transeundo; non tamen commorando, nisi iterum à suo Prælato vel sede Apostolica licentiam obtineat specialem ut *per cap. fraternitati de Clericis non resident.* probant Hostiensis in textu nostro, qui de hac materia D. Fusius loquitur *in summa*, de hac materia Rebuffus *in praxi benefic. tit. de litteris dimiss. pag. 18 & 19.* Peretius *in dicta l. 2. ordinam.* in vers. *& licet*, alia ordinarii, Panormitan. & Bellamers, ac alii ex antiquis pro exornatione nostri textus adjungunt, sed proximè dicta, *& in Rub.* hic sunt propriè de materia.

Ad ultimum de aliis translatis quasi quodam- 28
modo ad peregrinationem spectet, & ad jus quod peregrinantibus conservatur, breviter respondeo antiquitus referri de uno in alium locum varias gentes jussu Principis, aliquando sponte sua Principia impetrato rescripto, ut *in l. idem Ulpianus* 12 *§. fin. ff. de excusat. tutor.* aliquando vero in pœnam, ut de utraque causa Cicero pro Cecinan loquitur ibi: *Certè quæri hoc solere me non præterit; quemadmodum si civitas adimi non possit in colonias latinas sæpè nostri cives profecti sunt, aut voluntate, aut legis multa.* † Et hoc ita factum, vel ut victos
hostes ea ratione deprimerent aliorum incolatu, 29
vel ut regionem non ita munitam conservarent, vel quia ob tumultum, proditionem, aut hostilitatem sedibus propriis pellebantur, & eorum domus, & agri militibus, qui strenuè decertarent in prœmium, ut observant Forcatolus *dialogo 18. num. 5. & 6.* D. Laurent. Ramirez de Prado *in libello*, cui nomen *tessera legum* in vers. *sed ut dicta*
legis. † Ex multis D. Franc. de Amaya *in l. cir-* 30
ca forma 4. cod. de jure fisci lib. 10. plura curiosa congerens *ex n. 5. & 6.* docens gentium mutatione, fœcunditate aliarum provinciarum captas patria non præstante alimenta, vel horrore Cœli, vel quia paulatim genus humanum exuberavit, vel consilio exonerandæ popularitatis gratia in
alios fines examina gentis eructasse. † Hasque so- 31
lemnes mutationes materias appellatas notat cum Nicolao Bello *lib. 5. politicæ cap.* 75. & quod Romani supra dicti moti sunt, & refert idem Amaya cum Strabo *lib.* 3. plures etiam intra Hispaniam, ut Hispalis, & Cordubæ ex Senec, Lypsio, Petro Gregorio, & aliis.

Qua de causa, ut prædicti translati vocaren- 32
tur Mæræci, quod jussu Principis ad coloniat collocandas de una civitate in aliam transferebantur.
† Plurésque voluerint Metroconias dicta eas 33
civitates,

civitates, ex quibus coloniæ deducebantur, ut dicit idem Anaiia, etiam *in l. 1. de Metropoli Biryto.* † Sicque deductionem coloniarum factam
34 fuisse multiplici de causa, ut referunt Sygonius *lib. 2. de antiquo jure Italiæ cap. 2.* Lypsius *lib. 1. de magnitudine Rom. cap. 6.* Alex. ab Alex. *lib. 4. genial. cap. 10.* Ubolfang. Laz. *lib 12. comm. Reip. Rom. c. 2.* P. Faber. *lib. 2. semestr. cap. 4* vers. *ex colonia deductio*, Rosinus *lib. 7. antiquit. cap. 47. & lib. 10. cap. 23.* † Quin & coloniarum in frequen-
35 tiæ militum ist novarum familiarum adjectionne subvenitt, ut Livius demonstravit *lib. 4.* & Tacitus *lib. 1. Historia* idem Amaya *in dict. l. 4.* latè loquens.

Cumque dicti Mæteci, seu translati tempore
36 migrationis possent de rebus suis disponere, & prædia sua vendere ita ut quæ ab eis distracta non essent fisco vindicarentur (nisi specialiter Princeps concessérit, ut ea sibi retineant; quamvis non vendant) † ne alias (amore Patris incensi,
37 & facultatem repetendarum Colonias desererent, ut doctè advertit Platea *in dict. l. 4. n. 2. argum l. milites 13. ff. de re militari, l. qui habebat 101. ff. de re milit. l. qui habebat ff. de leg. 3. l. quicunque 5. cod de cohortalib. lib. 10.*

Et quod qui jussu Principis de una civitate in
38 aliam translati sunt, possint esse hæredes suis parentibus, ut ex bonis authoribus scrutatur. † idem D. Franc. de Amaya *in dicta l. 4.* legendus ad
39 plura alii ex *n. 12.* explicans *à n. 24.* Colonos missos in Coloniam ita dici ab agnorum nova dedicatione, & *à n. 27.* quare, etsi tales Coloni, seu Mæteci ex deductione illa amitterent civitatem; nihilominus suis parentibus existere poterunt hæredes.

Ideo ad propositum, de peregrinis, aut laicis
40 sive Clericis potius dicendum est, ut possint libere de suis bonis testari, & disponere, *auth. omnes peregrini cod. communia de success. l. 2. & l. 3. tit. 24. lib. 4. fori*, ut et licet intestati decedant, nihil ad hospitem perveniat, sed bona ipsorum per manus Episcopi loci tradantur, si fieri potest hæredibus, vel in pias causas erogentur. † Ita ut
41 si hospes aliquid de bonis talium habuerit, triplum Episcopo restituat, quibus ei visum fuerit assignandum, non obstante statuto aliquo, aut consuetudine, seu privilegio, quæ hactenus contrarium inducebant, & interdicit *dict. auth. omnes, & lex. 31. tit. 1. p. 6.* Contra aliter præsumentes jus de suis rebus testandi ut in eo puniantur, in quo delinquerunt, pro ut culpæ qualitas exegerit: ita DD. in *dicta auth.* & Didacus Perez *in dict. l. 2. tit. 9. lib. 1. ordinam, glossa t. in principio*, & hoc optimo jure; licet io adductis Mæteces, & translatis observetur, quia isti mutationem recipiunt, saltim jussu, aut rescripto Principis, vel in pœnam non redituri amplius in Patriam aliqua de causa ex jam adductis, quas congerunt DD. relati Peregrini in quam omnino sponte transferantur, vel libere possint ad Patriam redire; indeque non mirum, si retinendo bona officia, beneficia, aliosque honores quacunt libere testari, & aliorum esse hæredes.

QUÆSTIO II.

An peregrini laici aut Clerici possint transverso itinere vagari. Quid de regularibus ad Indos missis? Et quid de exteris Peregrinis venientibus ad invisenda Limina Divi Jacobi. Et an Clerici peregrini possint petere Eleemosynam?

SUMMARIUM.

1 *Religiosi peregrinantes ad Indos recta via debent ire juxta constitutionem Pii V. ubi patet de requisitis n. 2. 3. & 4.*
3 *Deo cooperari in salutem animarum, est omnium Dominorum Divinissimum.*
4 *S. P. Jaberius duo decies centena millium ad Christianam fidem revocavit, & de morte ad vitam viginti ac amplius mortuos.*
5 *Episcopatus & Parochia qua de causa olim divisa fuerint.*
6 *Peregrinantes ad Sanctum Jacobum debent ire, & redire itinere recto, non flectendo, nec vagando per alios oppidos juxta dispositionem legis Regia Caroli V. ut n. 7.*
7 *Judices, & officiales Justitiæ qua cura debeant uti, ut exteri peregrinantes registrentur.*
8 *Peregrinantes exteri solent sæpius commentitia obloqui, & immeritos honores sibi vindicare*
9 *Mendicare Clericis bojuatum indecorum est, & vitandum: fallit si fiat causa humilitatis, ut num. 10.*

POstitis quæ de regularibus missis ad indos, ac de ex eis peregrinantibus ad Divum Jacobum Causa sunt satis respondebitur ad difficultatem. Igitur præmissis quæ novissimè Ioto calamo scribit Angelus Berricellus, *in tr. de missionib. Apostolicis* cum infinitis nunc ad propositum loquitur Pontifex P. V. *in sua constit. 56.* edita anno 1600. incipiente, *accepimus*, cujus tenorem refert Pater Joan. Baptista Scortia *in selectis summorum Pontificum constit. epitome theorema 406. &. t.* in verbis sequentibus jubet, *ut regulares ad Indos missi ad propugnandam fidem rectè se transferant ad ea loca, & provincias, ad quas à suis superioribus mittuntur, nec quo bis prætextu absque superiorum licentia (cessante tamen legitimo impedimento) in itinere morentur. nec ad alia loca eis non destinata declinent sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda.* † Veritus ergo Pontifex ne 2 suscepta solicitudo operariorum, evagatione, aut longiori mora, vel etiam fortè inter se dissentiones res ad nihilum redigeretur tres in dicta constitutione præcepit, ut non ex se sed ex missione, & licentia Superiorum iter arripiant. Secundo ne moras nectant, aut itinere subsistant. Tertio aliò divertant, quam à eis destinata loca. 1

Et hæc quidem propter vitanda incommoda 3 sequentia, ne scilicet extra sua monasteria, & loca otiosè, periculosèque vagentur; & ut solicitè ambulantibus in tenebris, & umbra mortis quanto citius lumen veritatis ostendant cum omnium Divinorum divinissimum sit cooperari Deo in salutem anima

animarum, ut docent Dionysius *de Ecclesiast. hierarch. cap.* 3. Joan. Christot. *homilia* 3. & 4. *supra*
Genes. & *homilia* 3. *in* 1. *ad Corinth.* quare unusquis-
que ad hoc munus vocatus sibi dictum putare de-
bebit à Sponso Cœlesti: *Surge propera amica mea,*
columba mea, formosa mea, & veni, ad animarum
scilicet lucra *nescit* enim *Tarda molimina Spiritus*
4 *Sancti gratia.* † Et ne etiam alio diverterent, quam
ad eis destinata loca, tum ut vitareretur sociorum
offensa, ac quærelæ, si posteriores introire, &
irrumpere in labores, & messes priorum operario-
rum vellent: ita adducit Scortia, qui referens sin-
gularia de missione S. P. Franc. Jabier. Societa-
tis JEsu circa hæc omnia cum fructu duorum de-
cies centena millium ad Christianam fidem addu-
ctorum, & quod ad vitam revocarit viginti, &
amplius mortuos. † Addit ea de causa distinctos
5 fuisse antiquitus Archiepiscopatus, Episcopatus,
Parochias, & cæteras Ecclesias, ut Prælati suis
finibus contenti absque aliorum offensione curent,
quæ Dei sunt *cap.* 3. 6. 7. 8. & *sequent.* 9. *q.* 2.
tum ut facilius in omnem terram exaudiatur sonus
Evangelii adquem finem ipsosmet Apostolos in-
ter se orbis, provincias divisisse scribens.

6 Unde jam de exteris venientibus ad limina S.
Jacobi, potuit cautum fieri ab Imperatore nostro
Carolo V. ne diverterent à recta via, ut citius
fructus peregrinationis suæ dignos perciperent;
etsi aliis de causis videatur cautum in ejus pragma-
tica extraordinaria, cujus verba refert Didacus
Perez *in l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 1. *ordinam.* glossa fin. *item*
peregrinatione, qua mandat, quod peregrini exteri
venientes ad hæc Regna ad S. Jacobum possint ad
ejus Ecclesiam venire, & reddere ad suas suas
Patrias libere quæstum eleemosynæ exigendo si
velint itinere suo recto; non quidem vagando
per alios oppidos, cum id nec naturalibus per-
7 mittatur. † Addens ad propositum intelligi iter
rectum iterando per populos, qui à recta via fle-
ctunt transverso, sive obliquo itinere per leucas
quatuor, plus, minusvè, & ne velint ignoran-
tes excusari, præcipit, quod Officiales Justitiæ
ordinariæ in primis loca nostri Regni, per quæ
communiter intrant itinerando, aut navigando,
hospitibus mandent, ut sibimet narreut tales
peregrinos venire; & quod si ipsis videatur, fa-
ciant tenorem dictæ pragmaticæ poni, ac scribi
in quadam tabella hospitiorum, ac hospitalium;
& quod idem exequatur in Ecclesia Sancti Jacobi.
† Et ea de causa cautum sic præstare; eo quod
8 non omnibus peregrinis sit adhibenda fides, cum
sæpè soleant commentitia alloqui, & immeritos
honores sibi vindicare, ut habetur *in cap. afros*
dist. 88.

9 Ad ultimum ex his infero quod etsi non liceat
Clericis hostiatim mendicaro, cum hoc sit mag-
num dedecus ordinis Clericalis; & ideo omni-
bus modis vitandum, ut docent Paulus Fuscus *de*
visitat. lib. 2. *cap.* 22. *num.* 13. *fine*, Navar. *com-*
ment. 2. *de regularib. ad cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.*
37. vers. *tertio* Barbosa *in dicto cap. Diaconi sunt* 93
dist. n. 3. subdens cum Navar. Calderin. *cons.* 1. *de*
vita, & honest. Clericor. reprehensione dignos esse
Clericos, qui peregrinantes mendicant; imo po-
tius se consensisse multis illos reprehendentibus,
tamen ex ipso Navarro ait posse Clericos devotio-
nis causa aliquem pium locum visitantes, & exer-
centes humilitatem, & patientiam, sumpto pau-
pertatis habitu mendicare.

QUÆSTIO III.

An opiniones novæ vitandæ sint, aut qua de causa ab antiquis dictis discedendum.

SUMMARIUM.

1 *Opiniones novæ civilibus, & humanis potius sequendæ fulcitur ratione, & sub distinctione,* ex n. 11.

2 *Opinionem, seu sententiam ultimam videtur amplecti qui plures refert,* n. 3. & 4.

5 *Opinionem primæ legis fundatæ ratione perpetua, ut invariabili qualis etiam, ut exteris peregrinantes non admittantur, celebrare, sine litteris suorum Episcoporum, est sequenda.*

6 *Opiniones novas adinveniri, quia sic expedit animabus multi dicunt si benignæ sint. Alii dicunt esse perniciosum,* ut n. 7. & 10. *quid* n. 11.

8 *Via Regia, & callis tutior, securior, quam devii tramites, & sinuosi anfractus.*

9 *Magistris, & Præceptoribus novis, qui insitata docuerant, se tradentes in varia discrimina possunt impingere.*

10 *Pater Prado refert in liberis recentiorum esse multas opiniones improbabiles.*

11 *Opiniones novas sine firmo fundamento excitare periculosum est præcipuè circa Sacramenta, & in humanis, quando adest ratio immunitatis,* ut n. 12. *aliter inquam opiniones novæ admittentur,* ut n. 13.

PEr jam adducta verba textus nostri in præ- 1
misso, quæ sunt, ut sequuntur ibi: *Tutius*
esse ut in his statuta Patrum veterum observentur,
quam novum aliquid statuatur, &c. igitur quod
novæ opiniones potius sint sequendæ in rebus
civilibus, & humanis; quia ex pluribus causis hu-
mana variantur, regula est textus cum vulgatis
in cap. non debet de consanguinitate, & affinitate;
deinde, † quia ut lata dixi per *caput Capellanus de* 2
feriis q. 4. posteriorem sententiam videtur ample-
cti, qui plures refert, ut ibi late exemplivicavi.
† Deinde quia per sæpius Pontifices, Imperato- 3
res, Reges, Principes Supremi, ac alii Legisla-
tores ferendo leges, nova decernunt abrogando
leges priores juxta quæ dixi *in cap. translato* 3. *de*
constitutionibus. † Item quia per relata verba non 4
videtur posita clausula irritans, ac prohibens in
futurum alias leges ferri juxta quæ adduxi *supra*
in Rub. de constit. q. 8. ubi de lege irritante, & *in*
cap. fin. de consuetudine.
At quia quoties prima determinatio in se con- 5
tinet rationem firmam, perpetuam, ac invaria-
bilem, etiam in rebus humanis, ut exemplifica-
vi *in cap. ex litteris* 11. *eodem titul. de constitutio-*
nibus, non est deviandum a lege primo lata;
ideo recte in textu nostro cavetur circa peregrinos
exteros ultramarinos, ut non aliter si dicant se
Clericos, eis credatur, quam si secum ferant lit-
teras commendatitias sigillatas, authorizatas,
idemque facientes quinque Episcoporum cum
præhabito examine, de quo loquitur Pontifex hic,
eo quod jam antea, ut dixi *sub Rub.* & *in quæst.* 1.
hic

hic cautum esset mature statutis veterum Patrum
super prædictis Clericis peregrinis.
Unde jam ad dubia proposita, & quia novissi-
6 mè amicus noster P. Magistr. Fr. Joan. Martinez
de Prado Dominicanus *tom. 1. Theologiæ moralis q. ultima de opinionibus, & laxis in* §. 1. referens
plures à Castro Palao *tr. 1. disp. 22. puncto 1. n. 4. & cap. 3.* ex Joanne Sanchez *in selectis*, Gerson.
Diana, Caramuel. Pat. Anton. de Scobar. & Mendoza *in præloquio Theologiæ moralis cap. 3. num. 25.*
& ex Panormit. *in dicto cap. capellanus de feriis*, &
Imola *in cap. per tuas 2. de simonia*, docentes expedire animabus adinvenire novas benignas opiniones. † Et *ibi* §. 2. referens motiva, propter quæ
7 alii asserunt esse in perniciem animarum docere
novas opiniones laxantes conscientias, tum locis
Sacræ Scripturæ ex Patribus innumerare affert
Gravina *tom. 3. Cathol. præscript. p. 1. fol. 6.* & latius *q. 1. art. 11.* in quo inquirit, an magis
sit deferendum posterioribus opinionibus, quam
antiquis Patribus (inquisitio profecta juxta relata
verba textus nostri) & magis ad rem controversia
2. q. 1. art. 9. reg. pro examinatione doctrinam
fol. 263. rursusque adversus libertatem opinandi,
& novas opiniones in libro intitulato *Congeminata uxor turturis cap. 16. sub tit. doctrina societatis in editione Coloniensi anno* 1638. *fol* 308. inter quæ
scilicet, quia concordia securitatem servat † Et
quia via Regia & callis tutior, securior, quàm,
devii tramites & sinuosi anfractus. † Et quia no-
9 vis se tradentes præceptoribus qui inusitata docuerunt, in varia discrimina possunt impingere,
alia congerens ex M. Fr. Franc Lopez Texada *in Theologia Morali tom. 1. lib. 2. tract. 3. controv. 7. dub. 2. num. 35. fol. 35.* & ex M. Joanne Baptista Lezana
consulto 48. *nu. 1.* cum Navarro, Suarez, Martino
Bresseru, & ex Michaël Ferro Manrique *p. 2. moralib. quæstionibus quæst. 41. n. 9.* † Referatque idem
M. Prado, *in* §. 3. in libris recentiorum multas esse
opiniones improbabiles sub illo asserto, ut pericu-
10 losum sit asserere quamlibet opinionem in libro
cujuslibet junioris esse probabilem. Et §. 4. sub
illo asserto per se loquendo, periculosum esse, &
moribus pestiferum novas opiniones morales contra antiquas adinvenire sub specie benignitatis,
curando auctores coacervare, etiamsi rationibus,
& juribus contradicant, probans ex S. Gregorio,
S. Damasceno, Joanne Cassiano, ex rationibus,
aliisque pluribus fateanturque *in* §. 5. posse esse
probabiles aliquas opiniones benignas, & singulares, & *in* §. *fin.* consultet amatores novitatum,
& laxantium conscientias relatos *sub dicto* §. 1.
11 Ideò mihi visum iterum, atque iterum est hanc
rem totam componere per illa quæ dixi *in dicto cap. Capellanus de feriis q. 4.* pœnalis habendo
quam grave sit inconveniens novas excitare opiniones sine firmo pede, ac fundamento impugnabili, cum ex jam adductis verbis textus nostri
supponatur à veteribus patribus nimis excogitatum fuisse periculum in re gravi admittendi ad
sacra peragenda Clericos peregrinos, præcipuè
ultramarinos. † Sicut etiam dixerimus *in tit. de*
12 *Sacramentis non iterandis. ac alibi sæpè, & sub dict. q. 4. dicto cap. Capellanus*, nullo unquam modo
circa substantialia Sacramentorum novitates admittendas; imò, nec in civilibus, & humanis,
quoties circa semel stabilita durarunt pro semper,
ac durant ad semper rationes perpetuæ, quibus
stabilita, ac fulcita perdurant immutabiliter juxta
exempla, quæ posui *supra in cap. cum consuetudinis 9. & in cap. ex parte 10. de consuetudine, & ibi in cap. cum inter 5. cap. cum venerabilis 7. & in c. ex litteris 11. de constitutionibus.* † Aliter vero poterunt admitti, si novarum opinionum fundamenta prævaleant fundamentis antiquarum opinionum, ut contingit in derogatione legum, earumvè abrogatione, ut dixi *sub dict. cap. translato 3. de constit.* rescriptorum, sive privilegiorum, ut *in cap. 3.* cum aliis de rescriptis. Et sic longius non tracto de hoc puncto; & hæc sic videntur distingui in verbis textus *dicti cap. Capellanus*, ibi: *Posterior sententia meliori, & subtiliori nititur fundamento.* Et juxta quæ dixi *de conflictu opinionum in cap. 2. de re judicata q. 1. & 2.*

AD TEXT. IN CAP. II.

Inter Quatuor, hoc titulo. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Clericatus non probatur proprio juramento peregrinantis per inditia, & argumenta potest ut n. 2.*

2 *Inditia argumenta, conjecturæ, & præsumptiones, qualem probationem faciant remissivè.*

3 *Peregrinus debet non solùm probare se Clericum, sed etiam se bonis moribus imbutum, & laudabiliter conservatum, ut valeat ministrare in ordinibus, & ad alios in alieno Episcopatu.*

PRincipalis materia textus nostri manet intel- 1
lecta per adducta *supra in Rub. & in cap. 1. totaq. 1.* applicando *hic* applicabilia *ibi* dicta sed
quia in verbis ibi *Offerentes juramentum*, dubitaretur, num Clericatus probetur proprio peregrinantia juramento, & regula sit, ut nemo in propria
causa testis esse possit per illa, quæ dixi *in cap. 12. de judiciis q. 11. & in cap. proposuisti 4. de probat. & in cap. insuper 6. cum aliis ibi notatis de testibus*;
Ideò & ad propositum optimè Pontifex respondet,
ut non probetur proprio peregrini juramento, nec
quod juramentum à Prælato, coram, quo tale intendit, sit deferendum: qua de causa possunt pro
materia applicari longe dicta de delatione juramenti *infra in c. fin. de jurejur.*
Et ibi: *Quod nisi de ipsorum ordinatione peridonea tibi constiterit argumenta*, jam *sub dict. q. 1. &* 2
cap. 1. dictum est, indicia, & argumenta esse unum
ex modis ibi positis, per quos Clericatus probetur. At si dubites qualem probationem faciant indicia argumenta, conjecturæ, præsumptiones, &
aliæ hujuscemodi, adjungea hic plura, quæ, adduxi
sub Rub. & tit. infra de præsumptionibus.
Et ibi eos, *Nec in illis suscipere, nec ad majores debes ordines promovere præsertim antequam conversatio eorum fuerit approbata.* Per hæc verba 3
applicari possunt alia, quæ *sub dict. q. 1. cap. 1.* notavi; non enim sufficit, ut peregrinus probet se
Clericum, ut in susceptis ordinibus ministret, sed

requiritur, ut Prælato coràm quo se probat Clericum, constet de bona vita, moribus, ac conversatione ordinandi ab alio, ut recipiatur in alieno Episcopatu ad administrandum. Et minus quidem ad superiores ordines suscipiendos antequam conversatio eorum fuerit approbata per dicta *supra in cap. 1. & tit. de scrutinio in ordine faciendo, & in cap. penult. & fin. de ætate, & qualitate ordinandorum in cap. 3. 6. 7. 8. 9. 15. & fin. de præsumptionibus.*

AD TEXT. IN CAP. III.

Tuæ Fraternitati, hoc tit.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Clericatus an probetur per unum testem remissivè,* n. 2. & 3.

3 *Testi unico quando integra fides præstetur remissivè.*

1 INsuper materia propria hujus textus, satis in-
telligitur ex adductis *supra in Rub. & in cap 1.*
q. 1. hoc tit. hic etiam patet Clericos peregri-
nos, præcipuè ignotos, non esse ad celebrandum
admittendos, nisi per litteras Ordinarii sui, sive
per testes de ipsorum ordinatione constet, ob
quod abundè intelligitur ex ibi adductis. † Sed
2 quia solent DD. dubitare, an Clericatus probetur
sufficienter per testem unum; ideò adjunges quæ
latè scripsi *in cap. à nobis 28. de testibus q. 1. n. 30.*
& 31. ubi de intellectu textus nostri, & solutio-
nis quæstionis propositæ. † Quod si ad majorem
3 tractationem interroges; num aliquando unico te-
sti integra adhibeatur fides, leges *ibi à n. 1.* dicta
& in aliis quæstionibus, & quare Clericatus pos-
sit unico teste probari *in dict. n. 30. & 31.* cum
videatur esse contra formam textus nostri in nu-
mero plurali *per testes*, & præter ibi adductos ap-
plicabis hic quæ adducit Riccius *collect. 378. p. 2.*
& collect. 729. Covarruv. *in practic. cap. 33. à*
num. 3.

AD TEXT. IN CAP. FIN.

Te nobis, hoc tit. de Clericis Peregrinis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Instituendi facultas est Episcoporum, & Archidiaconorum in certis beneficiis.*

2 *Indigenæ, seu naturales aliis præferri debent circa obtinenda beneficia, & quare?* n. 4. & 5. *remissivè.*

3 *Forensis, aut alienigena impetrans beneficium, non faciens mentionem de loco suæ originis, seu de sua Diæcesi, facit gratiam subreptitiam,* & n. 6.

4 *Papa intendit cuique providere in patria sua.*

6 *Impetrans debet facere mentionem de loco, & Diæcesi, remissivè.*

LOquitur textus iste de institutione, quam so- 1
lent facere Prælati minores de Clericis pere-
grinis in suis Ecclesiis sine licentiâ sui Epis-
copi Diœcesani. Et quia hæc pars omninò spe-
ctat ad titulum *infra de institutionibus, & quis possit*
de jure instituere, ac destituere; & quod hæc facul-
tas porpriâ sit Episcoporum; ideò ad ibi dicta te
remitto; imò & possunt applicari quæ dico *infra*
sub tit. de Officio Archidiaconi, quatenus, etsi sint
inferiores Episcopis Diœcesanis, habent nihilo-
minus jus in pluribus Diœcesibus instituendi, ac
conferendi certa beneficia.

At quia ex vers. *cum sit honestati contrarium*, 2
notat hic Barbosa *num. fin.* ex Nicolai Garcia *de*
beneficiis p. 7. cap. 9. à num. 5. quod indigenæ, seu
naturales aliis præferri debent in provisione be-
neficiorum, saltim de honestate, cum sit hone-
stum, & rationi conforme quemquam in patria
sua beneficiari; imò, & juri. † Et insuper colli- 3
gat quod si forensis, vel alienigena impetret be-
neficium, non facta mentione de loco suæ origi-
nis, seu de sua Diœcesi, gratia sit subreptitia.
† Cum Papa intendat cuique providere in patria 4
sua per dicta ad glossam *in cap. properante, de re-*
scriptis, & in quibus Diœcesibus exteri ex Sum-
mi Pontificis indultu, beneficia habere non per-
mittatur, dixerim *in cap. bonæ memoriæ super* verb.
quæ de Regno Ungariæ, super *de postulatione Præla-*
torum, & Covarruv. *in practic. cap. 35. à num. 4.*
& 5. vers. *secundo.* † Ideo ego commodo legen- 5
da à Lectore quæ dixi *in cap. cum deputati quæst.*
8. dum egi de illa quæstione: *An expositi, & quo-*
rum origo incerta est sint irregulares, vel sint habiles
ad officia publica, de quo aliqua de expositis dixi
sub cap. 1. de filiis Presbyterorum, & proprius ad
propositum, *in dicto cap. cum deputati quæst. 4.* ubi
dixi de materia, *an exteri possint beneficari?* & quod
exteri in nostris Castellæ, & Legionis, nec bene-
ficiantur, nec aliis fruuntur honoribus, nec in
aliis Regnis ibi signatis; & quod nec exteri à Re-
gno debeant provideri ad officia sæcularia de qui-
bus omnibus notavi *supra in dicto cap. bonæ de po-*
stulat. Prælator. & dico uberrime *in cap. cum deco-*
rem de institutionibus; ideo quatenus spectat ad
punctum te remitto ad *ibi* dicta. † Et quatenus im- 6
petrans debeat facere mentionem de loco, ac Diœ-
cesi, applicabis quæ dixi *in cap. significante 34. &*
in cap. Rodulphus 35. de rescriptis & quæ de tali im-
petratione non faciente mentionem de requisitis
ibi in aliis juribus; ob id non amplius agimus.

AD

AD RUBRICAM ET TITULUM.

De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSUM,

SUMMARIUM.

1 *Officia Dignitatum Ecclesiæ referuntur.*

2 *Archidiaconus seclusis consuetudinibus de jure est Vicarius Episcopi, habens jurisdictionem etiam fori contentiosi, habens etiam curam quoad Parochias, & Clerum impetrans etiam Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis,* ut num. 3.

4 *Archidiaconi dicti oculi Episcopi sunt, ubi fieri possunt eligendi Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologia, vel jure canonico, si jurisdictionem contentiosam habeant ut* n. 5. *promoti in publico gymnasio ut* n. 6. *Quid apud nos Hispanos,* n. 13. 14. & 15.

6 *Gradus Doctoratus licentiaturæ, aut Magisterii in publico gymnasio est adipiscendus ab Archidiacono, alias ei non suffragetur, &* n. 7. *seu à Diacono, & alio quovis obtinente primam Dignitatem post Pontificalem,* dist. n. 7. 8. 9. 10.

7 *Archidiaconus sic ita debet esse gradus insignitus, ut in supplicatione ad Papam pro ejus Dignitate debeat facere mentionem de illo.*

8 *Gradus juris civilis, medicinæ, aut artium non sufficit pro supplica in Archidiaconum præficiendo.*

9 *Archidiaconus, ideò dicitur oculus Episcopi, quia primus post illum, quasi ab eo in speculo, & statione positus*

11 *Decanus habens primam Dignitatem post Pontificalem, nullibi cavetur, ut debeat præcisè esse constitutus in gradu Doctoratus, sive licentiæ.*

12 *Dignitates Cathedralium, ac saltem dimidia pars Canonicorum earum juxta desiderium Tridentini bonum esset, quod essent graduati, ubi commodè fieri posset, non ex præcepto, etsi aliter videatur infra imperatum Concilio Compostellano, & Toletano.*

13 *Archiaconorum prærogativæ apud nos Hispanos in plurimum cessarunt, cum nullus in nostris Cathedralibus videatur post Episcopum primam obtinere Dignitatem, &* n. 14. *ubi adducuntur declarationes, &* numero 15.

15 *Archidiaconorum nullus invenitur in tota nostra Hispania, qui talem potestatem obtinuit qualem per titulum nostrum eis conceditur.*

16 *Concilia Toletan. & Compostellan. super necessitate graduum in Dignitatibus, & dimidia parte Canonicorum, non sunt in usu, &* n. 17.

18 *Archidiaconi Ecclesiæ Asturicens. habent jurisdictionem circa provisionem, & lites aliquorum beneficiorum, in suis territoriis.*

19 *Archidiaconus etsi sit dignior Archipresbytero, & Primicerio in voce, si tamen non sit primus in choro, nequit dici oculus Episcopi, nec eget gradu potiri,* n. 20.

20 *Archidiaconi nomen dicitur à Græco vocabulo, quasi ministrorum Princeps appelletur.*

21 *Archidiaconorum materiam, qui tractent.*

HUcusque à titulo de temporibus ordinationum actum est de ordinibus, de ordinandis, 1
& præficiendis in Ecclesiis, & sic nunc à nostro titulo usque ad titulum de Officio Vicarii agere convenit de Dignitatum Ecclesiasticarum Officiis, ut quisque in Dignitate sua constitutus, officio, seu numere suo fungi debeat. Unde quia plura de Episcopis, & Archiepiscopis, eorum usu, & dignitate dixerimus in hoc tractatu de Officiis, & Sacres Ecclesiæ à titulo de Postulat. Prælatorum, & de Electione, ubi plura de Episcopis, & Archiepiscopis aliqua *in tit. de authoritate, & usu Pallii*, & plura alia *infra sub Rub. de Officio Archipresbyteri* ubi etiam de Papa, de Patriarchis, & Cardinalibus. † Ideo quia juxta juris canonici dispo- 2
sitionem inter Dignitates alias Ecclesiasticas, primum locum obtineat dignitas Archidiaconatus *ex cap ad hæc hoc tit.* etiam quoad jurisdictionem fori contentiosi, cum cessantibus consuetudinibus, Archidiaconus, Vicarius est Episcopi in omnibus, † ad quem etiam pertinet omnis cura in Cle- 3
ro, tam in urbe, quàm extra per Parochias *cap. 1. hac tit.* curamque habeat animarum *ex cap. cum in cunctis §. inferiora supra de elect.* imperetque Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis sibi subjectis, ejusdemque sit audire jurgia singulorum, & cuncta, quæ correctione, & emendatione indigent corrigere, atque emendare, nisi ardua sint negotia, & excessus sit gravis; ita ut majoris sit necessaria præsentia, & major authoritas *dict. cap. ad hac*, & debent alia facere, quæ continentur in juribus hujus tituli *in Trid. sess. 24. cap. 2. & cap. perlectis dist. 25.*

Quare Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epis- 4
copi in omnibus Ecclesiis, ubi fieri possit, eligendi sunt Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologia, vel jure canonico, ut colligunt *ex dicto cap. 12. Trid. sess. 24.* Benius *de privilegiis juris consultorum p. 2. privilegio* 28. *num.* 2. Nicolaus Garcia *de benefic. p. 7. cap. 7. n.* 35. Campanil. *in divers. juris canon. Rub. 7. cap. 6. num.* 41. Gonzalez *in reg. 8. Cancel. glossa 4. num.* 68. Galganetus *de jure publico lib. 3. tit. 21. num.* 1. Aloysius Riccius *in praxi aurea resol.* 238. *à num.* 2. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 248 *num.* 4. & *decis.* 305. *num.* 11. *p.* 4. Molfesius *in summa Theolog. Moral. tract. 6. cap. 8. num.* 62. Homobon. *de bonis de examine Ecclesiastico tract. 1. cap. 9. q.* 55. Novar. *in sing. canon. conclus.* 41. Sebast. *in relectione de Ecclesiast. hierarch. disp. 12. §. 1. n.* 9. Squillante *de privileg. Clericorum cap. 4. num.* 109. Barbosa *in dictr cap. 12. Trid. num.* 4. ipse *de Officio Episcopi p. 13. alleg. 60. n. 60. & in tract. de Canonicis cap. 5. num.* 5. repetit de Jure Ecclesiastico *cap. 24. num.* 5. & *in decision. Apostolicis*, verbo *Archidiaconus num.* 5. cum Massobrio *in praxi habendi concursum requisito* 10. *dubio* 6. † Ad-
dunt 5

dantque idem Nicolaus Garcia *dict. cap.* 8. *n.* 40.
idem Massobr. *dicto dubi* 6. *num.* 6. Joannes Ma-
ria Novar. *in regulis canon. Concilii* 41. *num.* & 4.
procedere si Archidiaconi scilicet habeant juris-
dictionem contentiosam, vel curam animarum
juxta titulum nostrum, non autem de his, qui
verè animarum cura, & omni prorsus jurisdictio-
ne carent: sic idem Barbosa, *ubi supra*, & *in Bul-
lario*, verbo *Archidiaconus n.* 6. & 7. Anastas.
Germonius *de indultis Cardinal.* §. *quibusvis n.* 4.
Campanil. *dict. n.* 41. Aloysius Ricciua *in praxi
fori rerum Ecclesiast. decis.* 473. *in* 1. *edit.* alias *reso-
lut.* 497. *in* 1. *edit.* & *p.* 4 *decis.* 248. Piasecius *in
praxi Episcop. p.* 2. *c.* 4. *n.* 20. Novar. Massob.
Garcia, & alii.

6 Et in tantum prædictos gradus desiderari re-
ferunt Nicolaus Garcia *dict. cap.* 7. *p.* 7. *de benefic.
num.* 40. & Barbosa *de canonicis dict. cap.* 5. *num.*
7. Massobrius, Novarius, & alii, ut resolutum
pariter fuerit hujusmodi Archidiaconi jurisdictio-
nem contentiosam habentes debeant esse docti, &
promoti in publico gymnasio, aliès gradus eis
non suffragentur ex Bulla 63. Pii V. sic ut Docto-
ratt ex privilegio ad hujusmodi dignitatem nequa-
quam possint ascendere Covar. *quæst. forens. lib. q.*
143. & *conclus. unica de Archidiacono num.* 5. Me-
nochius *de arbitrariis casu* 425. *n.* 42. Riccius *p.*
4. *decis.* 248. ubi etiam tenet quod si ex Ecclesiæ
consuetudine potestas, & jurisdictio, quæ com-
petit Archidiacono competeret Archipresbytero,
deberet iste assumere similem gradum Doctora-
tus.

7 Quapropter stylus Curiæ inhærendo *dict. c.* 12.
Trid. exigit in promuvendo in hujusmodi Archi-
Diaconatum gradum Magisterii, in Theologia,
aut Doctoratus, saltim in jure canonico; ita ut
dum porrigitur supplicatio pro Archidiacono
hujusmodi seu pro habenda Dignitate majori
post Pontificalem in Cathedrali, vel principali in
collegiata, ea non aliter signetur, quàm si posi-
tivè etiam narratum sit Oratorem esse, aut Ma-
gistrum Theologia, aut Doctorem saltem in ju-
re canonico, vel in eodem jure liceotiatum;
quod si talis non sit non aliter rescribitur suppli-
cationi, quam sub sequenti clausula, *Et cum de-
creto quod dictus Orator infra annum proximum
Magistrum in Theologia, seu Doctoratus, aut li-
centiaturæ in decratis gradum prævio examine in
aliqua approbata universitate studii generalis, ac
alias, servatis servandis, suscipere omnino teneatur
alioquin præsens gratia nulla sit, ipseque Archidia-
conatus vacet; eo ipso*: sicque Barbosa, alii ad-
ducti *supra*.

Nec sufficere quoad hoc Doctoratum, vel li-
8 centiam juris civilis, medicinæ, vel artium, do-
cent Navar. *in manual. cap.* 25. *num.* 135. Nicol.
Garcia *dict. cap.* 7 *p.* 7. *de benefic. n.* 37. & alii, &
licet possit responderi, ut idem circa prædictos
gradus requiratur, quoties contingit, quod alia
quælibet dignitas Ecclesiastica subrogata sit loco
Archidiaconatus, ut inter nos Hispanos contingit.
quod Decanatus in plurimum sit prima Dignitas
post Pontificalem in aliquibus, ut regularibus,
qualis videtur fuisse Cathedralis Oxomensis
Prior nuncupetur, qui in ea habet Dignitatem
primam, ac de Pampilonen. aliisve habetur in
nostris Regnis, & hoc non alia ratione, quam
dicta de Archidiacono. † Qui ideò dicitur pri-
9 mus post Episcopum; qui est oculus ejus, quasi
ad eo in specula, & statione positus glossa verbo
oculi in cap. Diaconi 93. *dist.* Anton. Fabricius *in
praxi benef. tit. de benef. cum Dignit. num.* 21. &
alii communiter *cap.* 1. *hoc tit.* ubi post Episcopum
glossa verbo *electionis in cap. penult. de officio deleg.
lib.* 6. & *in dict. cap. ad hæc* 7. *hoc tit.* ibi: *Oculus
Episcopi Archidiaconus appellatur*, & in Trident.
dicta sess. 24 *cap.* 12. *ibi* Archidiaconi, qui etiam
oculi dicuntur Episcopi, Sbrocius *de Officio Vica-
rii lib.* 1. *q.* 3. *num.* 17. & *q.* 36. *num.* 10. Riccius
in collect. 1618. *p.* 5. vers. *hinc est*, Barbosa *in dict.
cap. ad hæc num.* 2. & *in Trid. sub n.* 10. Menoch.
cons. 51. *n.* 20. & *cons.* 257. *n.* 21. Sbroicus *de Of-
ficio Vicarii lib.* 1. *q.* 37. *n.* 6. Rota *decis.* 865. *v.* 1.
p. 4. *divers.* Ascanius Tamburinus *de Juru Abbat.
tom.* 1. *disp.* 25. *q.* 4. *n.* 1. Michael Ferrus *de præ-
ced. Ecclesiast. q.* 1. *num.* 5. utpote expressè cau-
tum reperitur in Archipræsbytero, de quo dicunt
etiam Menochius *dict. casu* 425. *n.* 42. † Quod si 10
ipsa jus dicendi potestas, & jurisdictio data de
jure Archidiacono consuetudine, esset concessa
Archipræsbyteris Ecclesiæ, illos Doctores esse
debere ex mente *dict. cap.* 12. *Trid.* credunt quasi
in Ecclesia Patavina, cujus Archipræsbyter eo
fungitur munere.

At nihilominus in terminis ejusdem juris com- 11
munis, ex nostro titulo, & *dict. cap. Trid.* fir-
mant communiter DD. Decanum habentem pri-
mam dignitatem in Cathedralibus, non inde præ-
cisè esse doctorandum, aut licentiandum modo
prædicto; quia nullo Concilii decreto jubetur,
ut necessario sit Magister, sive Doctor, aut licen-
tiatus, Nicolaus Garcia *dicto cap.* 7. *lib.* 7. *de be-
nef. n.* 43. referens responsum à S. Congregatio-
ne Archiepiscopo Hispalens. in verbis sequenti-
bus: *Nullo Concilii decreto statutum est, ut qui
Decanatum consequi velit, is necessario sit Magister,
seu Doctor, aut licentiatus in Theologia, vel jure ca-
nonico*, Riccius *in praxi aurea resol.* 238. *in fine*,
& *in decis. Curiæ Archiep. Neap. p.* 4. *decisione* 248.
num. 3. Barbosa *in Trid. dict. cap.* 12. *num.* 8. &
de officio Episcopi alleg. 6. *num.* 61. *de Canonicis cap.*
5. *num* 8. & *in decisionibus Apostolicis*, & *in Bul-
lario*, dicto verbo *Archidiaconus*, & de Decano,
ejusque dignitate, applicabia quæ jam adduxi *su-
pra in cap.* 1. *de ætate ordinand.* ubi etiam dixi de
Præpositi, ac Prioratus dignitatibus in cathedra-
libus, & collegiatis.

Solùm quidem hortatur Sancta Synodus, ut 12
in provinciis, ubi id commodè fieri possit digni-
tates omnes, & saltim dimidia pars Canonicatuum
in Cathedralibus Ecclesiis, & collegiatis insigni-
bus, conferantur tantum Magistris, vel Docto-
ribus, aut etiam licentiatis in Theologia, vel jure
canonico: ita Nicolaus Garcia *dicto cap.* 7. *num.*
44. ubi *num.* 45. refert ad longum, declarat S.
Congregation, Barbosa in *dicto cap.* 12. *Trid. num.*
51. ideo *de Canonicis cap.* 2. *num.* 30. Massobrius
in praxi habendi concurs. requisito 10. *dub.* 6. *num.*
7. Molfesius *in summa Theologiæ Moral. tract.* 6. *cap.*
7. *num.* 65. Homobon. *de bonis de examine Eccles.
tract.* 1. *c.* 9. *q.* 56 & alii.

Verùm quia apud nos Hispanos videtur titu- 13
lum nostrum cessare quoad prærogativas de jure
communi signatas Archidiaconi; eo quod Navar.
dicto cap. 25. *num.* 135. Gatcia *de benefic. dicto lib.*
7. *cap.* 7. *n.* 38. dicendo quod Archidiaconus in-
telligitur solùm, is de quo loquitur titulus noster;
in Hispania quidem neminem titulo hoc primam
dignitatem obtinere post Pontificialem; nam cum
hic nostra Rubrica tantùm videatur sentire, ac

loqui

loqui de Archidiacono, qui est caput Capituli, primus post Pontificem, tales vocando *Decanos*, apud nos in sæcularibus Ecclesiis, in regularibus *Priores*, & in Galliâ ut plurimum *Præpositos*, de quibus *sub dicto cap. 1. de ætate ordinand. q. 1.* Ideo dicendum est jam in Archidiaconis cessasse prædictas prærogativas, ut patet etiam ex sequentibus declarationibus, quæ etiam generaliter loquuntur de quibusvis Archidiaconis, non habentibus primam sedem post Pontificalem, Barbosa *decis. Apostol. & in Bullario*, dicto verbo *Archidiaconus, num.* 7. ex S. Congregatione cum Præfecio.

14 Nam postquam à Trid. *in dicto cap.* 12. *sess.* 24. in una Legionens. Congregatio censuerit dict. Trid. decretum in vers. *Archidiaconi*, intelligi de illis Archidiaconis, qui ea munera exercant, quæ de jure communi Archidiaconi debent exercere, alias enim Archidiaconus non sit ille Episcopi oculus, de quo Concilium statuit. Apparent aliæ tres declarationes, quibus liquet prædicta doctrina. Una Episcop. Abluens. *ubi Congregatio censuit*, eos Archidiaconos, qui verè carent cura animarum, & omni prorsus jurisdictione, & qui præter primum locum in choro, & statum in Capitulo, sunt, sicut cæteri Canonici, portionarii, qui non comprehenduntur *sub. dict. c.* 12 *Trid. decreto.* Alia in verbis sequentib. *Archidiaconi, qui non habent cura, & jurisdictionem non comprehenduntur hoc decreto, ut sunt Doctores vel licentiati.* Ultima ibi: *Hoc etiam debet intelligi de illis Archidiaconis, qui revera, Archidiaconatus officium exercent; secus si tantum nomine essent Archidiaconi*, referunt Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. dict. §. quibusvis num.* 4. Flamin. Paris. *lib.* 4. *de resignat. q.* 1. *num.* 9. Piasesius *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 20. Nicolaus Garcia *dict. p.* 7. *de benef. c.* 7. *num.* 41.

15 Quare cum jam hodie ipsorum Archidiaconorum in Curia, vel imperitia, seu Episcoporum potentia, omnis pœna, jurisdictio extincta sit, nec in tora Hispania unus reperiatur Archidiaconus, qui totam adductam juris communis retineat potestatem, qualis refertur *sub tit. nostro in cap.* 1. *& cap. ad hæc*, cum aliis, ut testantur etiam Zerola *in praxi Episcopali*, verb. *Archidiaconus* Lælius Cæcus *de Republica Ecclesiast. tit.* 24. à *num.* 13. & merito notent apud nos Hispanos jam hodie dicendum, cessasse obligationem illam dicti Tridentini, quod sint Doctores, aut licentiati, etiam post Navarrum, & Garciam *supra* Vasconcelus *in harmonia Rub. jur. canon. sub hoc tit.* Sebastian Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p.* 2. *disp.* 12. *§.* 1. *num.* 10. Anguian. *de legibus lib.* 2. *controv.* 4. *num.* 10. cum Barbosa *de canon dict. cap.* 6. *num.* 9. Solorzanus *de jure indiarum p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 17.

16 Ex his apparet responsum ad decretum 29. Concilii Provincialis Toletani *Act.* 2 & Decreto 33. Concilii provincialis Compostellani *Act.* 3. ubi cavetur, quod dignitates, & dimidia pars canonicatuum sunt graduatorum in sacra pagina, vel Jure canonico, & tantum Doctoribus, aut Magistris, vel licentiatis in Theologia, vel jure canonico, necessario conferantur, ut latius habetur in dictis decretis non habere vim, aut robur, nec id in dictis Conciliis statui potuisse, ut dicit Nicolaus Garcia *dict p.* 7 *cap* 7 *num* 46. ubi *num* 47. addit nec obstare confirmationem concordiæ irritæ inter Metropolitanum, & Episcopos ac capitula Provinciæ dictæ Compostellanæ facta à Pio V. anno 1569. quæ habetur impressa Salmanticæ anno 1595. post. dict. Concilium 2. vice impressum de ordine D. Joannis S. Clemente Archiepiscopis Compostellam, in qua *ultimo cap.* habentur sequentia verba. † *Item* 33. *cap. ejusdem* 17
actionis, ubi cavetur, quod Dignitates, & dimidia pars Canonicorum sit graduatorum in Sacra pagina, vel Jure Canonico juxta decretum ipsius Concilii Tridentini, cum declaretur intelligi citra præjudicium optionis, & optandi consuetudinis præscriptæ, vel à Sede Apostolica confirmatæ quod declarationi, & voluntati S. D. relinquatur. Et postea Pius V. in dicta confirmatione: *Concordiam, & declarationes prædictas, & omnia, & singula in eis contenta quacumque authoritate prædicta Apostolica, per præsentes confirmamus declarantes diffinitionem optionis, nobis remissam, tunc dictæ opinioni locum esse debere eo modo, & tempore, quo illi ante hujusmodi Concilium locus erat, & non alias. Quia respondetur quod in dicta confirmatione non confirmatur dictum decretum* 33. *sed declaratio, quod intelligatur citra præjudicium optionis, declarando ei locum esse debere eo modo, & forma, quo illi ante hujusmodi Concilium locus erat, & non alias:* imò ait Garcia *supra num.* 48. nec dicta decreta Concilii Toletani, & Compostellani videri esse usu recepta: nam super dignitates, & Canonicatus providentur indistincte, & jam non graduatis in ea Provincia, Compostellana, & etiam in hac Toletana.

Unde licet expertus fuerim ego in Ecclesia 18
Cathedrali Austuricens. (ubi fui Canonicus Doctoralis) esse plures Archidiaconos cum jurisdictione ad providendo, vel omnia, aut nonnulla beneficia suorum destrictorum, præcipuè quæ sunt juris patronatus, modo ibi practicatur oppositores, & præsentatos à Patronis audiendo, in justitia sententiando, & conferando nihilominus, ut vidi nec ullus illorum ibi habet primam sedem post Pontificalem, nec in Capitulo, nec io choro, cum in ea Ecclesia sint duæ præcedentes dignitates, Decanatus scilicet, & cantoris; ideo etsi illi graduati in plurimum essent, tamen de necessitate, non id requisitum extitisse, & carent prædicti Archidiaconi in illa Ecclesia aliis insignibus prærogativis, quibus Archidiaconus juxta titulum nostrum debet frui.

Unde licet Archidiaconus dignior sit Archi- 19
presbytero, & Primicerio in voce, loco, & administratione, & in aliis, ut consuluit Barbatia *cons.* 5. *lib* 2. quem refert Cardinal. Tuschus *tom* 1. *litt. A. concl* 482. *num.* 6. & contingat, quod de consuetudine Ecclesiæ Archidiaconus non habeat jurisdictionem; quia tamen de jure communi habet nomen dignitatis, censeatur habere administrationem spiritualem, & io dignitate Ecclesiastica versari, ut dicit Uveyms ad const. 24. ex antiquo jure desumptas. Et per Concil. Trid. specialiter innovatas *const.* 1. *n.* 5. Nomenque ejus à Græco 20
vocabulo, quasi Ministrorum Princeps appelletur *in cap.* 1. *dist.* 21. eo quod Archos Principem, & *Diaconus* famulum, seu Ministrum Græcè significat, ut notant Petr. Gregor. *Syntagm. juris lib* 1. *cap.* 20. *in princ.* Anastasius Germon. *de sacr. immunit. lib* 2 *cap.* 3. *in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 49. Sebastian. Cæsar *ubi supra dict. cap.* 12. § 1. Azor. *inst. mor. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 14 *q.* 1. Castellad. *in praxi cæremon. lib.* 1 *sect.* 7 *c.* 7. *n* 3. adhuc quoad necessitatem gradus recipiendi, si

non.

1 ideo ad præmissos titulos circa requisita ordinandorum, optimo jure positus est titulus iste a compilatore; quia inter eos, qui ordinari non debent, vel non facilè, vel ab executione ordinis repelli, sunt, & Clerici peregrini, id est qui non subsunt jurisdictiuoi ordinantis, ut tota *dist.* 71. ubi Doctores.

2 Quare possunt adjungi huic Rubricæ quæ congessi, *supra in cap. quod translationem* 11. *de temporibus ordinat.* ubi latè dictum est, qui propriè subditi ratione incolatus, originis, Domicilii, beneficii, Patrimonii, alteriosvè tituli sint, ut recipiant ordines à proprio Episcopo, in illisque de ejus licentia ministrent.

3 Cumque aliquis ordinari non possit à non suo Episcopo, nisi litteras commendatitias, & dimissorias afferat à suo, quarum exemplar descriptum est, *dist.* 73. ut advertit Andreas Valcusis, *hic num.* 1. & 2. *ex communi*, ideo adjunges quæ dixi *in dicto cap.* 11. *quæst.* 9. 10. 11. & *fin.* cujus examen debet procedere juxta requisita, quæ posita sunt supra in titulo de scrutinio in ordine faciendo, non ab alieno, à proprio prælato, & alibi.

4 Quod si objiciatur nihil in nigro, nec in Rubrica cautum de admittendis ad ordines peregrinis, sed de non admittendis Clericis ad ordinum exercitium sine litteris testimonialibus propriorum Episcoporum fidem facientibus juxta dispositionem, *cap.* 1. & 2. *hic* jam alio ex capite poteris adjungere dicta *sub dicta quæst.* 10. de Episcopo exercente Pontificalia in aliena Diœcesi, & alibi; iden proprius scitu dignum est quod in Concilio Calcedonensi relato, *in cap. extraneo* 9. *dist.* 71. Sancitum erat, nec extraneo Clerico sine commendatitiis litteris proprii Episcopi usquam penitus liceret ministrare, † indeque rectè cau-
5 tum in Concilio Sardicensi, *cap.* 18. & 19. relato à Gratiano *in cap. illud quoque* 1. *dist* 71. prohibitum esse, ut nulli Episcopo liceat clericum alterius civitatis ordinare sine consensu Episcopi sui: alias, non sit rata ejus ordinatio, idest quoad executionem.

6 Ac ex eadem causa in Concilio Carthaginensi 1. relata *in cap. primatus* 6. *cum aliis seqq. dicta dist.* 71. cautum reperitur ne extraneus Clericus sine commendatiis litteris sui Episcopi suscipiatur, vel ministret; nulli enim licet Præbytero alieno concedere facultatem celebrandi in sua Diœcesi, nisi de promotione constet, vel commendatitias litteras à proprio ordinario portet, ut paret *ex dict. cap. extraneo*, cum duobus sequentibus *dict. dist.* 71. Fr. Eman. Rodrig. *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 121. *art.* 1. Marcus Antonius Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 40. *n.* 1. Henriquez *in summa lib.* 10. *cap.* 34. §. 6. *in fine*, Suarez *de religione tract. de voto lib.* 3. *cap.* 4 *num.* 9. Barbosa *in dicto cap. primatus num.* 2. idem *in pastorali p.* 2. *alleg.* 21. *sub num.* 1. per textum *in cap. tuæ fraternitatis hoc tit.* & ex Concilio Bracharensi ult. *act.* 2. *cap.* 12.

7 Fereque omnia hæc confirmantur novissimè ex Trid. *sess* 23. *cap.* 16. *vers. nullus*, dum juvet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui ordinarii litteris ab ullo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta administranda, esse admittendum, ut latè egit Campanillus, *in divers. juris Canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *à princip.* cum multis idem Barbosa *in dicto decreto*, & *sub dicto num.* 1. *pastoralis*, Addens cum Azor. *instit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 49, *quæst.* 1. dari quidem Præsbytero peregrinationem suscipienti prædictas litteras, ut ei liceat in aliena Diœcesi Missarum sacrificia facere.

Et in tantum Episcopi valent prædictos Clericos peregrinos prohibere, ne celebrent in locis sui Episcopatus, ut se extendant ad prohibendos ipsos, ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis regularium, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint, ut referunt decisum Galer. *in Margarita casuum conscient.* verb. *Missa*, Riccius *in praxi fori Ecclesiast. de cens.* 750. *in* 1. *edit.* & *resolut* 635. *in* 2. *edit.* Armendar. *in addit. ad recop. leg Navar. lib.* 2. *tit.* 18. *lib. de relig.* Naldus verbo *Missa num.* 35. idem Riccius *in decis. curiæ Archiep. Neapolit. p.* 4. *decis.* 298. Homo de bonis, *de examine Ecclesiast p.* 2. *tract.* 12. *cap.* 4. *quæstion.* 26. *resolut.* 3. *pagin.* 449. & alii. 8

Imò & ipsi Sacerdotes exteri sæculares absque licentia Ordinarii celebrantes in Ecclesiis regularium incurrunt pœnas inflictas in Synodo Diœcesana, seu perfecti Ecclesiarum regularium adstringi possunt, ad non permittendam celebrationem prædictam, nisi exhibita licentia Ordinarii, Sel. *in select. canon. cap.* 13. *num.* 28 referens decis. in Neapol. 17. Augusti 1630. Barbosa *dict. sect.* 23. *num.* 16. 9

Debent ergo Episcopi in suis Diœcesibus interdicere, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti missas celebrare liceat juxta Doctrinam Trid. *sess.* 22. *in decreto de observandis, vitandis in celebr. Missæ*, Azor. *inst. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 18. *q.* 9. Alzedus cum eodem Barbosa *in pastoral. p.* 1. *c.* 10. *num.* 30. Thomas Sanchez *in opusculis moralibus lib.* 7. *cap* 1. *dub* 47. *num.* 1. sed non negatur ut licet potest Episcopus admittere exteros Sacerdotes habentes litteras testimoniales suorum ordinum ad missæ sacrificium. † Ita ad Sacramenta administranda, dummodo illi verè idonei sint, prout refert, decisum idem Armendar. *lib* 7 *de Episcop. lib.* 11. *tit.* 18. *num.* 83. Barbosa *in pastoral. dicta alleg.* 21. *num.* 70. Alzed. circa hæc notantur *in cap.* 12. & 3. 10 11

At quia hic possunt adjici quibus legibus subjiciantur peregrini, advenæ, & vagantes, adjicies quæ latè scripsi *sub Rub. de const. q.* 14. & quæ differentia intercedat inter titulum nostrum, & titulum penult. *infra de Clericis peregrinantibus*, ideò etiam adjicies quæ in eo titulo scripsi. 12

AD TEXT. IN CAP. I.
Tua nos, hoc tit. De Clericis Peregrinis,

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Ultramarini, & valdè remoti qualiter probare debeant suam ordinationem.*
2 *Patrum statuta sub observanda remissivè.*
4 *Diligentia matura qua procedere debent in ritè Ordinandis remissivè.*
5 *Ordines minores non præsumantur suscepti; eo quod majores suscepti sint.*

6 *Ultra*

6 *Ultra marini termini Cautela inſinuatur remiſſivè.*

1 QUia Concluſio hujus textus eſt, quod ultra marini, & validè remoti ordinationem ſuam probare debent per quinque Epiſcoporum ſigilla; ideo rectè applicantur *hic* quæ dixi, *infra in cap, poſt. ceſſionem 7. q. 1. & 2.* ubi plura de ratione, quare litteris Epiſcopi, ſeu ordinarii credatur, ejuſve ſigillo; ubi aliis, quæ conducunt, *ibi. & q. 3. & fin.*

2 Et ex verbis ibi: *tutius eſſe, ut in hic ſtatuta Patrum veterum obſerventur, quam novum aliquid ſtatuatur:* de hoc duo infra hic *q. 3.* & adjunges quæ dixi *in cap.* Capellanus de feriis *q* 4.

3 Et pro ampliori enodatione adjunges applicative quæ dixi ſupra *in cap. translato* 3. *de conſtitutionibus*, & alibi.

4 Et ibi: *Tamen, ut in ſuſpenſione aliquanto tempore habeantur, in quo plenius de actibus inſtruantur ipſorum.* Huc aliquomodo ſpectant maturæ diligentiæ, quæ procedunt in mè ordinandis juxta quæ dixi *ſub tit de ſerutinio in ordine faciendo, & in cap penult & fin. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap. ex ſtudiis 3. cap. mandata 6. cap quoſdam 7. cum c, 8. & cap. ex præteritis, cap. eum in juventute* 15 & à contrario ſenſu *in cap. fin. de præſumptionibus.*

5 Et ibi: *& de inferioribus ordinibus inquiri oportet; quia poſſent contingere, ut aliquibus prætermiſſis, pſaltum feciſſent.* Huc ſpectant quæ dicuntur, *ſub toto tit.* 29. *de clerico per pſaltum promoto, infra lib.* 5. *de quo* nonnulla dicta ſunt, *ſub tit. de temporibus, ordinat. de ætate ordinand. de Sacramentis non iterandis;* non enim dicunt Rebuffus *in praxi beneficiali de forma litt. conſ. n* 28. Craveta *conſ.* 134 *n* 45. *volum.* 1. Menochius *de præſumptionibus lib.* 6. *præſumpt.* 66. *n.* 3. & cum illis Barboſa *hic n* 3. & Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de favore clericor perſonali* §. 14 *n* 21 præſumuntur ordines minores ſuſcepti, eo quod majores ſuſcepti ſint; quia potuit quis per pſaltum promoveri.

6 Et quia ad rationem ſpecialitatis noſtri textus poteſt applicari cautela termini ultra marini à legibus ſignati; ideo adjunges, *hic* quæ dixi *in cap.* 1. *de dilation. q.* 2. *ex n.* 1. *ad* 10.

QUÆSTIO I.

Quare Clerici peregrini, ultramarini, & valide remoti ordinationem ſuam probare debeant per quinque Epiſcoporum ſigilla, ut admittantur ad celebrandum, & Sacramenta adminiſtranda hic v. g. in partibus; cum videamus multa eſſe Clericorum privilegia peregrinantium; imò & aliorum peregrinorum? Et quod non requirantur plus, quam tres ſubſcriptiones Tabellionum ſignantium, ut detur fides, quantumvis arduis actis in remotis, & admodum longinquis partibus? Ubi aliquid de aliis translatis, vocatis metecis, ſeu mærecis?

SUMMARIUM.

1 *Peregrini Clerici ſpecialibus favoribus juvantur, n.* 2.

2 *Peregrini ſunt à nobis amandi.*

3 *Peregrini habent treugam, & ſalvum conductum.*

4 *Peregrinantes Romam non ſunt conveniendi ratione repreſſaliorum, durante peregrinatione, ſive cauſa viſitandi Apoſt. Petrum, & Paulum, aliave juſta cauſa.*

5 *Peregrino ſic favores proſequuntur, ut ſint de foro Eccleſiæ, quoad res, quas ſecum portant contractus, & injurias eis illatas.*

6 *Peregrini Clerici ad alienam Diœceſim non ſunt admittendi ab Epiſcopis, ut celebrent officia Divina, ut promoveantur ſine litteris dimiſſoriis ſuorum Epiſcoporum.*

7 *Ultra marini, & valdè remoti clerici peregrini, non ſine magno examine ſunt admittendi ad uſum ordinum.*

8 *Peregrini clerici, etſi favoribus juventur, debent nihilominus ut admittantur ad ordines, & eorum adminiſtrationem probare ſe ritè ordinatos præcipuè ſi ultra marini, & ignoti ſint & n.* 9. 10. & 11.

10 *Clericatus ſufficienter probatur per litteras commendatitias ordinarii, aut per teſtes, per judicia, & argumenta, aut per famam, & n.* 14.

11 *Ultra marini, & ignoti clerici, ut admittantur ad ordines, & ad adminiſtrationem Sacramentorum debet eſſe cum maxima informatione.*

12 *Hiſpani & contra montani, ut ordinentur ab Epiſcopis Italiæ quali cum probatione juris, & Tridentini jus, & ſub qua pœna Juris, & Trid. & n.* 13.

14 *Clericatus probandi modos qui recenſeant.*

15 *Peregrinis non ſunt deneganda litteræ commendatitiæ ad tranſmigrandum, & ſic nec clericis non habentibus beneficium in titulum, & reſidentiam, & n.* 16.

17 *Clericus qui tantum beneficium ſimplex habet non poteſt cogi reſidere, nec prohiberi, quin iter faciat, quo malit, Quod ſi adſtrictus ſit ſervitio Eccleſiæ, nequit abeſſe, inconſulto Epiſcopo, n.* 18.

19 *Epiſcopus ſine juſta cauſa nequit expellere ab ejus Diœceſi, (aut prohibere, ne intret) Clericum peregrinum.*

20 *Clericus peregrinus, ſecluſo ſcandalo, quando poſſit celebrare, & n.* 21. 22. & 23.

21 *Clericus notus, etſi peregrinus non indiget litteris commendatitiis, ut celebret, vel ſi paulo ante cum dimiſſoriis proprii Epiſcopi fueris ordinatus, ut n.* 22.

22 *Matritenſes [illegible] multum curat de exigendis litteris commendatitiis Canonicorum Cathedralium horum Regnorum; ut celebrare valeant.*

24 *Peregrini Clerici debent inſervire beneficio per Vicarium, & peregrinari de licentia Epiſcopi, etſi Clerici non ſint.*

25 *Cathedras obtinentes qui volunt peregrinari ad D Jacobum pro Jurando grandi Jubilæo hujus anni* 1660. *ſi vadant cum licentia gaudent fruitione ſalariorum juxta conſtitutionem Salmantinæ Univerſitatis practicatam in cæteris, ſi legant, per ſubſtitutum, durante peregrinatione.*

26 *Peregrini euntes, & redeuntes exteri à Regno ad S. Jacobum, non ſunt detinendi, ſicut vagabundi; quin potius eleemoſynis, &*

hospitio juvandi, sed non omnibus fidem esse dandam.

28 *Transferebant se antiquitus multi à propriâ Patria, aut jussu Principis, aut sponte, Principis rescripto, & quare*, o. 29. & 30.

30 *Gentes olim plures mutationes fecerunt fœcunditate aliarum provinciarum. & patria non præstante alimenta, alisque de causis*, & num. 31.

31 *Meretiæ dicebantur mutationes, quæ fiebant solemnes de una provincia ad aliam*, n. 32. & 33.

32 *Mœteci dicebantur jussu ad Colonias colendas de una civitate ad aliam.*

33 *Civitates Metroconiæ dicebantur ex quibus Colonia deducebantur.*

34 *Coloniarum deductio facta fuit olim ex multiplici causa*

35 *Coloniarum infrequentia solita fuit subveniri adjectione novarum familiarum.*

36 *Meteci, seu translati poterant tempore transmigrationis de bonis suis disponere; sic ut fisco vindicarentur non distracta, & quare*, num. 37.

38 *Translati jussu Principis possunt esse hæredes suis parentibus*, n. 39.

39 *Coloni missi in Coloniam à quo dicantur.*

40 *Peregrini, sive Laici, sive Clerici possunt liberè de suis bonis testari sic ut etsi intestati decedant, nihil ad hospitem perveniat, sed bona per manus Episcopi sunt transferenda ad suos hæredes, aut impias causas absumenda*, & n. 41.

41 *Hospitis pœna illius, qui bona Peregrini sibi applicat est tripli.*

1 FAcit primo difficultatem, quia ultra favores Peregrinantium infra referendos, faventur peregrini in hoc quod in Ecclesia peregrinationis, si Episcopi sint, vel Presbyteri debent in suo gradu suscipi; & tam ad verbum faciendum, quam ad consecrandam oblationem invitari, ut *in cap. Episcopi, vel Presbyteri* 7. q. 1. qui possunt Tabernas ingredi *cap. Clerici* 44. *dist.* quod videtur contra textum *in cap. à crapula, & alia de vita, & honestate Clericor.* imò & solitum habitum mutare *cap. Episcopi paulo post principium* 21. q. 4. & licet eis accipere cibos ab excommunicatis, *cap. quoniam multos* 11. q. 3. & amplius solitos comam relaxari *ex cap si quis ex Clericis eodem tit. de vita, & honest. Clericorum*, quæ omnia sicut in cæteris Peregrinis laicis, quorum respectu sunt inducta innu-
2 merabilia privilegia procedunt in clericis. † Quia peregrini sunt à nobis amandi, & favoribus prosequendi, ut *Deuteron. cap.* 10. ibi *Facit Deus judicium pupillo, viduæ, amat peregrinos, & dat eis victum, atque vestitum; & vos ergo ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis advena in terra Ægypti.*

3 Secundo facit, quia peregrini habeot treugam & salvum conductum, ut aiunt Doctores *ex cap. siquis Rom. petas* 24. q. 3. & *in cap. innovamus* 2. *de*
4 *treuga, & pace.* † Et sic videmus quod peregrinantes saltem ad civitatem Romanam, durante peregrinatione, non sunt conveniendi ratione repressaliorum, ut Bart. dixit *in auth. omnes*, & *ibi* Bald. *cod. communia de success.* Alex. post Barthol *in l.* 2 §. *bentis ff. de judiciis cap. unic de Clericis peregrinis*, ubi late dixi, intelligentes DD & Didac. Perez *in l.* 1. & 2 *lib. ordinam tit.* 9. *sub glossa* verb. *compar* plura cumulans, nedum quando peregrinantur causa visitandi limina Apostolorum Petri, & Pauli: & sic causa devotionis, ut loquitur *lex* 1. *dict. tit.* 9. *de peregrinis venientibus è longinquo causa visitandi D. Jacobum*, ubi ponuntur, & in tribus legibus sequentibus plures exemptiones talibus in hisce Regnis concessis, sed etiam quando peregrinantur ex alia probabili causa, & necessaria, peregrinatio enim ad Papam istius est effectus, ut interim nihil debeat novari juxta quæ latè dixi *in dicto cap. unico, & in cap. dilecti de appellat.* Didacus Perez supra. Et applicabis hic quæ dixi *hic cap. fin. de foro comp à quæst.* 21. ubi de legato non conveniendo tempore legationis.

Tertio in tantum Peregrini favoribus juvantur, 5
quod etiam sint de foro Ecclesiæ, ut dixerunt Innocent. *in cap significantibus de officio deleg. ni*, Speculator *de competentis Judicis additione* §. 1. *n.* 27. *vers.* 28. quod dicit verum *sup* Didacus Perez *in dict. l.* 1. glossa *sean seguros* in fine, quoad res, quas secum portant, & quoad contractus, & quoad injurias ejus illatas, ut dixerunt Panormit. *in dict. cap. significantibus col.* 2. *num.* 6. Firmianus *in suo repertorio*, verbo *peregrini*, & faciunt quæ dixi de pupillis, vidvis, ac aliis miserabilibus personis *in cap. ex tenore* 11. *cap. ex parte* 15. *de foro competenti.*

Nihilominus, quia vera resolutio est non esse 6
recedendum à jure propter exhibendum favorem peregrinis; evenit ut in textu nostro, & toto hoc titulo, Clerici peregrini ad alienam Diœcesim veniente non sint ab Episcopis admittendi ad celebranda Divina in susceptis ordinibus, vel ut promoveantur ad ordines superiores sine literis dimissoriis suorum Episcoporum ex textu nostro, & *ex cap.* 2 *dist.* 82. Didacus Perez *ubi supra sub. dict. l.* 3. *glossa* 1. *vers.* 1. alia cumulans, & faciunt dicta *supra in Rubrica, & dicenda infra in cap.* 2. & 3.

Quare si circa alienos Clericos non è longinquo 7
venientes, prædicta cautela præstata adhiberi, ut dictum est *hic* in Rub. quanto diligentior sit adhibenda, circa ultramarinos, & alios ex ignota regionibus accedentes, nemo est, qui ignotet juxta doctrinam textus nostri, & *cap. transmarinos* 98. *dist.* Didacus Perez *supra* vers. *cum autem*, & ante eum Ordinarii Abbas, Antiq. Zabarel. Collect Hostiens. Ancarran. Beilamera, Henriquez, Joan. Andreas, Panormit. Anania, Butr. & alii, & post illum cæteri ordinarii recentiores hic, inter quos Vivianus *in rationali pag* 340. Alagona *in compend. Juris Canon. pag.* 122 Gimenez *in concord p.* 1. & 2 Barbosa, Andreas Valensis. Joan. Baptista Vanagel. & alii.

Et sic non obstant favores adducti *ex num.* 1. 8
quibus amplius juvantur peregrini, & exteri etiam Clerici, quàm Regnicolæ, quia illi non auferunt necessitatem, ut Clerici peregrini, & potius ultramarini, & ignoti probent prius authenticè antea ritè suscepisse ordines, in quibus testantur posse administrare; quo quidem constito, jam tunc esse juvandos prædictis, & aliis favoribus, nemo est qui dubitet. Et sic patet quod dicunt Navar. *cons.* 1. *n* 1. *sub tit. de celebr. Missar. in antiquis*, alias *cons. unic n.* 1 *in fine hoc tit. in novis*, Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis.* 150 *p.* 1. peregrinum scilicet Clericum fidem facientem justam de sua ordinatione posse admitti ad celebrandum; & quatenus spectat ad ignotos, & ultramarinos, adhibita quidem forma probationis textus nostri

&

9 & non aliter. † Nam ut insinuat Mandosius *in regul 24. Cancellaria, quæst.* 5. Commendatitiæ litteræ sunt de forma, quod plus videtur desiderari in casu ultra marino, cum majus periculum fraudis, & mendatij, ac falcitatis vertatur. Qua de causa non est mirum, ut in textu nostro exigatur comprobatio per quinque Episcoporum sigilla de ordinatione Clerici ultra marini, vel ignoti, quamvis in argumento dictum est, ut tanta solemnitas in aliis actibus è longinqoo venientibus exigatur, cum in nullo; quantumvis gravi tale periculum inspicitur, quale potest contingere in celebrante, ac Sacra faciente eo quippè qui revera non esset Clericus.

10 Nec his nberit dicera ex communi, quod clericatus sufficientet probatur per litteras commendatitias solius illius Episcopi, aut ordinarii, qui est superior ipsius clerici peregrini, ut *infra dico in cap. tuæ fraternitatis*, vel quod possit probari de perditis scripturis per testes, Covar. *in pract. cap.* 33. *n.* 3. Mascard. *de probationib. conclus.* 303. *num.* 1. 2. & 3. Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de favore clericorum personali* §. 12. *num.* 15. seu quod possit clericatus probari per indicia, & argumenta, Mascard. *conclus.* 305. *num.* 5. Patian. *de probat. p.* 2. *cap.* 34 *n.* 70. Nicolaus Garcia *de benefic p.* 7. *c.* 1. *n.* 140. *in fine*, Flaminius *de resignat. lib.* 10. *q.* 3. *n.* 31. Aut per famem, seu communem opinionem, & reputationem, Bellet. *supra dicta* §. 14. *n.* 14. Farin. *in praxi crim. quæst.* 8. *n.* 44. Modernus *de juris dict. p.* 2. *cap.* 32. *n.* 6. & 7. Rota *decis.* 350 *lib.* 3. *p.* 3. Flamin. *dicta quæst.* 3. *n.* 70. sic ut faciendo fidem de sua ordinatinne alio modo, etsi litteris caroat, valeat admitti ad celebrandum, Navar. *cons.* 1 *n.* 1. *in fine de celebrat.* Riccius *in decis. curiæ Archiepiscopi Neapol. p.* 1. *decis.* 150. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 21. *p.* 2. *n.* 2. idem in Trid. *dict. cap.* 16. *sect.* 23. *n.* 11. & alii communiter.

11 Nam respondetur etiam per ea, quæ latè dixi *in dicto cap. post cessionem* 7. *de probat. q.* 1. & 2. cum aliis, hæc inquam procedere cum casus contingit in clericis pereginis, non è longinquo, ultra marinis, & ignotis omnino, sed de transeuntibus de uno Episcopatu ad alium intra confinia ejusdem Principis, in quibus sufficit sola fides proprij ordinarij ut decisum referunt Armendar. *in additionib ad recopil. leg.* Navar. *lib.* 14. *tit.* 18. *tit.* 7. *de Episcop. n.* 56. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 21. *n.* 4. *in dicto cap.* 16. *Trident. n.* 8. idem *in dicto cap. tuæ hæc tit num.* 2. colligens id ex illo textu, dum ait ex dicto loco Trid Clericum peregrinum, qui abiit in aliam Diœcesim sine commendatitiis sui ordinarii litteris, non esse admittendum ab ullo Episcopo ad divina celebranda, pluribus in probans jam supra adductis. In nostro autem casu propter majus fraudis periculum, major cautela posita est, ut constat de clericatu.

12 Et confirmari videtur ex regula textus *in cap.* 1. *de temporibus ordin. lib.* 6. ubi dicit Pontifex, quod Episcopi Italiæ non ordinant ultramontanos; nisi de licentia Papæ, vel cum litteris dimissorialibus sui Ordinarii, in quibus exprimatur causa, quare volint, vel nequeant eos ordinare; & insuper ex Urbano VIII. in sua const. contra malè ordinantes incipit *secretis*, dat. 11. Decemb. 1624. approbante pœnas dicti cap. & innovatis motu proprio, & ex certa scientia, prohibetur omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus ne quovis prætexto, & ex quocumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, alios quoscumque ultra montanos, & ex quibusvis locis extra Italiam oriundis non solùm ad sacros, sed neque ad minores ordines, vel clericalem characterem promovere audeant, nisi cum dimissoriis proprii ordinarii recognitis à Nunctis, seu collectoribus Apostolicis in illis partibus commorantibus, eorumque suscriptionibus examinatis insuper à Vicario Almæ urbis sub pœna sospansionis.

Tamen hæc limitari ait Barbosa *in dicto cap.* 1. 13
num. 4. *idem in pastor. alleg* 8. *p.* 2. *num.* 6. Campanil. *in diversorio juris Canonici*, *Rub.* 9. *cap.* 1. *num.* 9. ex Monacho, Franch. Joanne Andr. Ancharrano, & aliis supra, ut suspensio illius textus locum non habeat, nec liget eos, qui non propriè ultra marini, aut citra montani appellantur, sed medii; eo quod non ultra, aut intra montes degunt, & prædictam constitutionem, etiam referunt idem Barbosa *de Jure Ecclesiast. lib* 1. *cap.* 33. *n.* 58 Bonacina *de suspensione in particulari disp.* 2. *quæst.* 2. *puncto* 10. *num.* 1.

Et quod sufficiant ad clericatus probationem 14
litteræ Episcopi ordinantis, etiam non proprii mndo constet de licentia, docent Seraphinus *decis.* 743. Bellet. *dicto* §. 14. *num.* 21 *in fine*, Barbosa *in dicto cap. tuæ sub num.* 3. vers. *sufficiunt*: quare ut latè de modis probandi clericatum certus sit, leges, quæ scribunt Bellet. *in dicto* §. 14. *à num.* 10. Garcia *de benefic. dicta p.* 7. *à n.* 138 Fr. Emanuël Rodriguez *tom* 2. *q.* 121. *art.* 1. *in fine*, & *tom.* 1. *quæst.* 43. 17. Modernus *de jurisdict. p.* 3. *c.* 31. *à num.* 5. Mascard. *de probationib. conclus.* 302 cum tribus sequentibus, Flamin. *de resignat. lib.* 10. *q.* 3. *à num* 30 Gontalez *in reg.* 8. *cancellariæ glossa* 61. *num.* 23. Mastrillus *siciliæ decis.* 113. *num.* 2. Farinac. *in praxi p.* 1. *q.* 8 *ex n.* 41. & alii.

Et cum favores peregrinantibus concessi sunt 15
omni jure noti; ideo communiter DD. dicunt litteras quidem commendatitias ad transmigrandum non esse denegandas ab Episcopo Sacerdotibus, & Clericis; qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia; prout etiam refert decisum Armendar. *supra num.* 36. * Et Sa- 16
c. Congreg Cardinal negotiia Episcopor. & regul. præposita, decretum fuisse, illos non posse revocare subditos alibi degentes, nec eos cogere sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari si ratione beneficii non adstringerentur in sua Diœcesi residere. Et ita in causa propria obtinuisse ait Campanill *in divers. Juris Canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *n.* 4. in facti contingentia respondisse Riccius *in praxi furi Eccles. decis.* 598 *in* 1. *edit* & *resol.* Alia cum multis Barbosa *in cap. fraternitati* 5. *de Clericis non resident.*

Quare optimè in Rota decisum fuit in una 17
nullius beneficii 28. Maji 1604. coram Ludovic. inter ejus impressas *decis.* 175. Riccius *supra decisione* 524 Barbosa *in pastorali dicta alleg* 21. *num.* 5. *in fine*, idem *in dicto cap.* 19. *Trid. num.* 7. ut si Clericus habeat tantùm beneficium simplex nullam residentiam exposcens, non possit cogi in Diœcesi ubi beneficium adest, residere; imò & possit ire quod velit. † Tamen si esset adscriptus servitio 18
alicujus Ecclesiæ illum non abesse posse, in consulto Episcopo, asserit Sel *in select. Canon. cap.* 13. *num.* 28. attestans sic fuisse resolutum in Tarracinen. 19. Februarii 1628.

Unde si dubitetur, an Episcopus sine causa possit 19
expellere alienum Clericum commorantem in ejus Diœcesi, sine litteris sui Episcopi, qui nolit

exercere ordines, sed tamquam advena, ubi commorari, vel possit ei ingressum prohibere in ejus Diœcesi? Respondendum est, ut non possit, non data justa causa, ut respondent Genuens. *in praxi Archiepiscop. cap. 40. à num* 3. legendus, & Barbosa resumtivè *in pastoral. dicta alleg.* 21. *pag.* 2. *n.* 4 *in fine.*

20 Quod si Clericus peregrinus litteras commendatitias sui Ordinarii non habeat, nec fidem fecerit aliquo ex dictis modis, vel ut volunt Nicolaus Garcia *de benefic.* cum Mahedan. Puteo, Gutierrez, & aliis *dicta p.* 7. *cap.* 1. *num. fin.* Barbosa *in dict. cap. tuæ num.* 3. talis licentia probetur sola assertione ordinantis; non inde dicatur suspensus: nam potest, secluso scandalo celebrare, prout resolvunt Navarr. *cons.* 5. *sub tit. de celebratione Missarum*, quod in novis, *cons.* 1. *hoc tit.* & *in man. cap.* 27. *num.* 153. Henriquez *in summa lib.* 10. *c.* 34. §. 6. *in comment. litt. I*, Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 29. *num.* 42. vers. *tempore*, Sayrus *decis.* 5. *de celebrat. Missarum* Sanchez *in opuscul. mor. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 47, *num.* 2. Barbosa *in pastoral. dicto cap.* 21. *num.* 3. & *in dicto cap. tuæ hoc tit. num. fin.* Campanil. *in divers. Juris Canonic. dicta Rub.* 9. *cap.* 6. *n.* 7.

21 Unde infero quod si talis Clericus fuerit notus, non indigeat litteris commendatitiis sui Episcopi, nec etiam indigeat, si litteræ dimissoriæ fuerunt paulo ante datæ ad Presbyteratum suscipiendum quia Episcopus approbans ad Presbyteratum, satis videtur approbare mores; secus si magnum intervallum intersuerit; quia tunc hæ dimissoriæ non approbante mores præsentes, ut si v. g. per decem annos antea fuissent datæ. † Et ob id in
22 praxi vidimus in hac Matritensi Curia non curari de prædictis litteris exigendis Præbendatis Ecclesiarum Cathedralium, cum sint noti; aliter inquam ab aliis Clericis, etsi Parochis in alienis Diœcesibus, cum isti facilius possint fraudem facere, dum non constet de eorum Clericatu, & Parochia.

23 Et juxta dictam distinctionem admitto dictum Parecii *in dicta l.* 2. *ordinam.* vers. *notandum*, quatenus *ex dicto cap. tua* 3. *hoc tit. in fine*, admitti potest Sacerdos, non habens dimissorias Episcopi sui ad celebrandum occulte, non occulte, non autem publicè ex devotione, Abbas, antiquus Zabarella, Collect. Innocent. Bellarmin. Joan. Andreas, Anania, Hostiens. Panormitanus, Urvianus, Alagona, & Barbosa *in dicto cap. cum aliis.*

24 Infero secundo ex dictis quod peregrini debent inservire beneficium per Vicarium, *cap. conquerente de Clericis non residentibus*, ubi Doctores, & faciunt quæ dico *infra hoc lib. de Officio Vicarii*; & quod debent Peregrini de licentia Episcopi, etsi Clerici non sint, *cap. magnæ de voto*, *cap. ex litteris de sponsalibus*, ubi DD. Rebuffus *in pract. benefic. tit. de dispens. de non residendo n.* 50. *p.* 461. Peret. *in dict. l. ordinam. lib.* 1. *tit.* 9. *dict. glossa* 1. vers. *cum autem.*

25 Infero tertio, idem procedere in Cathedraticis, qui velint peregrinari hoc anno 1660. qui dicitur, ac est Jubilæi magni D. Jacobi, sive indulgentiæ generalis ad ejus limina, ut idem Peretius censuit, scribens in alio anno dicti Jubilæi sub dicto vers. *cum adducta leg.* 2. *lib. tit.* 9. *ordinam.* ubi loquens de Cathedraticis Salmanticæ, ait, ut possint impunè cessare à suis lecturis ea de causa per constitutionem 11. illius universitatis, addens, quod requiritur licentia Rectoris; & quod durante peregrinatione, legat per substitutum; quia ibi tantum relevantur à personali lectura; non autem à præmissia, & ego credo etiam procedere in aliis universitatibus, ex eodem fundamento.

Igitur peregrinatione durante, ad limina S. Jacobi posse ire exteros, & venire petendo Eleemo- 26
synam, absque eo, quod dicantur vagabundi, patet *ex lege Regia Caroli V.* in pragmatica extraordinaria, quam ad litteram refert Peretius *in dict. l.* 2. *ordinam.* vers. *item in peregrinatione*, dicens succurrendum esse à nobis peregrinorum necessitati juxta illud *Deuteronom. cap.* 14. ibi: *Peregrino, qui intra portas tuas est, da, ut comedat, aut vende ei; quia tu populus Sanctus Domini tui est*, sed non omnibus fidem esse dandam, cum sæpè peregrini commentitia loquantur.

Unum pro complemento notabis, quod licet 27
aliquis, Clericus habens litteras dimissorias, admittatur ad celebrandum, transeundo; non tamen commorando, nisi iterum à suo Prælato vel sede Apostolica licentiam obtineat specialem ut *per cap. fraternitati de Clericis non resident.* probant Hostiensis in textu nostro, qui de hac materia D. Fusius loquitur *in summa*, de hac materia Rebuffus *in praxi benefic. tit. de litteris dimiss. pag.* 18 & 19. Peretius *in dicta l.* 2. *ordinam.* in vers. & *licet*, alia ordinarii, Panormitan. & Bellamera, ac alii ex antiquis pro exornatione nostri textus adjungunt, sed proximè dicta, & *in Rub.* hic sunt propriè de materia.

Ad ultimum de aliis translatis quasi quodam- 28
modo ad peregrinationem spectet, & ad jus quod peregrinantibus conservatur, breviter respondeo antiquitus referri de uno in alium locum varias gentes jussu Principis, aliquando sponte sua Principis impetrato rescripto, ut *in l. idem Ulpianus* 12 §. *fin. ff. de excusat tutor.* aliquando vero in pœnam, ut de utraque causa Cicero pro Cecinan loquitur ibi: *Certè quæri hoc solere me non præterit; quemadmodum si civitas adimi non possit in colonias latinas sæpè nostri cives profecti sunt, aut voluntate, aut legis mulcta.* † Et hoc ita factum, vel ut victos
hostes ea ratione deprimerent aliorum incolatu, 29
vel ut regionem non ita munitam conservarent, vel quia ob tumultum, proditionem, aut hostilitatem sedibus propriis pellebantur, & eorum domus, & agri militibus, qui strenuè decertarent in prœmium, ut observant Forcatolus *dialogo* 18. *num.* 5. & 6. D. Laurent. Ramirez de Prado *in libello*, cui nomen *tessera legum* in vers. *sed ut dicta*
legis. † Ex multis D. Franc. de Amaya *in l. cir-* 30
ca forma 4. *cod. de jure fisci lib.* 10. plura curiosa congerens *ex n.* 5. & 6. docens gentium mutatione, fœcunditate aliarum provinciarum captas patria non præstante alimenta, vel horrore Cœli, vel quia paulatim genus humanum exuberavit, vel consilio exonerandæ popularitatis gratia in
alios fines examina gentis eructasse. † Hasque so- 31
lemnes mutationes materias appellatas notat cum Nicolao Bello *lib.* 5. *politicæ cap.* 75. & quod Romani supra dicti moti sunt, & refert idem Amaya cum Strabo *lib.* 3. plurea etiam intra Hispaniam, ut Hispalis, & Cordubæ ex Senec, Lypsio, Petro Gregorio, & aliis.

Qua de causa, ut prædicti translati vocaren- 32
tur Mætæci, quod jussu Principis ad coloniat collocandas de una civitate in aliam transferebantur.
† Pluresque voluerint Metroconias dicta eas 33
civitates,

civitates, ex quibus coloniæ deducebantur, ut dicit idem Anaia, etiam in l. 1. de Metropoli Biryto. † Sicque deductionem coloniarum factam
34 fuisse multiplici de causa, ut referunt Sygonius lib. 2. de antiquo jure Italiæ cap. 2. Lypsius lib. 1. de magnitudine Rom. cap. 6. Alex. ab Alex. lib. 4. genial. cap. 10. Ubolfang. Laz. lib 12. comm. Reip. Rom. c. 2. P. Faber. lib. 2. semestr. cap. 4 vers. ea colonia deductio, Rosinus lib. 7. antiquit. cap. 47. & lib. 10. cap. 23. † Quin & coloniarum in frequen-
35 tiae solitum sit novarum familiarum adjectione subvenire, ut Livius demonstravit lib. 4. & Tacitus lib. 1. Historiæ idem Amaya in dict. l. 4. latè loquens.

Cumque dicti Mæteci, seu translati tempore
36 migrationis possent de rebus suis disponere, & prædia sua vendere ita ut quæ ab eis distracta non essent fisco vindicarentur (nisi specialiter Princeps concessisset, ut ea sibi retineant; quamvis non vendant) † ne alias (amore Patris incensi,
37 & facultatem repetendarum Colonias desererent, ut doctè advertit Platea in dict. l 4. n. 2. argum. l. milites 13. ff. de re militari, l. qui habebat 101. ff. de re milit. l. qui habebat ff. de leg. 3. l. quicumque 5. cod de cohortalib. lib. 10.

38 Et quod qui jussu Principis de una civitate in aliam translati sunt, possint esse hæredes suis parentibus, ut ex bonis authoribus scrutatur. † idem D. Franc. de Amaya in dicta l. 4. legendus ad
39 plura alia ex n. 12. explicans à n. 24. Colonos nullos in Coloniam ita dici ab agnorum nova dedicatione, & à n. 27. quare, etsi tales Coloni, seu Mæteci ex deductione illa amitterent civitatem; nihilominus suis parentibus existere potuerunt hæredes.

Ideo ad propositum, de peregrinis, aut laicis
40 sive Clericis potius dicendum est, ut possint libere de suis bonis testari, & disponere, auth. omnes peregrini cod. communia de successiion. l. 2. & l. 3. tit. 24. lib. 4. fori, ut ut licet intestati decedant, nihil ad hospitem perveniat, sed bona ipsorum per manus Episcopi loci tradantur, si fieri potest hæredibus, vel in pias causas erogentur. † Ita ut
41 si hospes aliquid de bonis talium habuerit, triplum Episcopo restituat, quibus ei visum fuerit assignandum, non obstante statuto aliquo, aut consuetudine, seu privilegio, quæ hactenus contrarium inducebant, & interdicit dict. auth. omnes, & lex. 31. tit. 1. p. 6. Contra aliter præsumentes jus de suis rebus testandi ut in eo puniantur, in quo delinquerunt, prout culpæ qualitas exegerit: ita DD. in dicta auth. & Didacus Perez in dict. l. 2. tit. 9. lib. 1. ordinam, glossa 1. in principio, & hoc optimo jure; licet in adductis Mæteccis, & translatis non servetur, quia illi mutationem recipiunt, saltim jussu, aut rescripto Principis, vel in pœnam non redituri amplius in Patriam aliqua de causa ex jam adductis, quas congerunt DD. relati Peregrini in quam omnino sponte transferantur, vel libere possint ad Patriam redire; indeque non mirum, si retinendo bona officia, beneficia, aliosque honores quæant libere testari, & aliorum esse hæredes.

QUÆSTIO II.

An peregrini laici aut Clerici possint transverso itinere vagari. Quid de regularibus ad Indos missis? Et quid de exteris Peregrinis venientibus ad invisenda Limina Divi Jacobi. Et an Clerici peregrini possint petere Eleemosynam?

SUMMARIUM.

1 *Religiosi peregrinantes ad Indos recta via debent ire juxta constitutionem Pii V. ubi patet de requisitis* n. 2. 3. & 4.
3 *Deo cooperari in salutem animarum, est omnium Dominorum Divinissimum.*
4 *S. P. Jabierius duo decies centena millium ad Christianam fidem revocavit, & de morte ad vitam viginti ac amplius mortuos.*
5 *Episcopatus & Parochia qua de causa olim divisa fuerint.*
6 *Peregrinantes ad Sanctum Jacobum debent ire, & redire itinere recto, non flectendo, nec vagando per alios oppidos juxta dispositionem legis Regiæ Caroli V. at n. 7.*
7 *Judices, & officiales Justitiæ qua cura debeant uti, ut exteri peregrinantes registrentur.*
8 *Peregrinantes exteri solent sæpius commentitia obloqui, & immeritos honores sibi vindicare*
9 *Mendicare Clericis hospitium indecorum est, & vitandum: fallit si fiat causa humilitatis,* ut num. 10.

Positis quæ de regularibus missis ad indos, ac de ex eis peregrinantibus ad Divum Jacobum Cauta sunt satis respondebitur ad difficultatem. Igitur præmissis quæ novissimè lato calamo scribit Angelus Berris ellus, in tr. de missionib. *Apostolicis* cum infinitis nunc ad propositum loquitur Pontifex P. V. in sua constit. 56. edita anno 1600. incipiente, *accepimus*, cujus tenorem refert Pater Joan. Baptista Scortia in selectis summorum Pontificum constit. epitome theorema 406. & 1. in verbis sequentibus jubet, *ut regulares ad Indos missi ad propagandam fidem recte se transferant ad ea loca, & provincias, ad quas à suis superioribus mittuntur, nec quæ his prætextu absque superiorum licentia (cessante tamen legitime impedimento) in itinere morentur, nec ad alia loca eis non destinata declinent sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda.* † Verius ergo Pontifex ne 2
suscepta sollicitudo operationum, evagatione, aut longiori mora, vel etiam fortè inter se dissensione res ad nihilum redigeretur tres in dicta constitutione præcepit, ut non ex se sed ex missione, & licentia Superiorum iter arripiant. Secundo ne moras nectant, aut itinere subsistant. Tertio aliò divertant, quam à eis destinata loca.

Et hæc quidem propter vitanda incommoda 3
sequentia, ne scilicet extra sua monasteria, & loca otiosè, periculoseque vagentur; & ut solicitè ambulantibus in tenebris, & umbra mortis quanto citius lumen veritatis ostendant cum omnium Divinorum divinissimum sit cooperari Deo in salutem

animarum, ut docent Dionysius *de Ecclesiast. hie-*
rarch. cap. 3. Joan. Christot. *homilia* 3. *& 4. supra*
Genes. & homilia 3. in 1. ad Corinth. quare unusquis-
que ad hoc munus vocatus sibi dictum putare de-
bebit à Sponso Cœlesti: *Surge propera amica mea,*
columba mea, formosa mea, & veni, ad animarum
scilicet lucra *nescit* enim *Tarda molimina Spiritus*
4 *Sancti gratia.* † Et ne etiam alio diverterent, quam
ad eis destinata loca, tum ut vitareretur sociorum
offensa, ac quærelæ, si posteriores iotroire, &
irrumpere in labores, & messes priorum operario-
rum vellent: ita adducit Scortia, qui referens sin-
gularia de missione S. P. Franc. Jabier. Societa-
tis JEsu circa hæc omnia cum fructu duorum de-
cies centena millium ad Christianam fidem addu-
ctorum, & quod ad vitam revocarit viginti, &
amplius mortuos. † Addit ea de causa distinctos
5 fuisse antiquitus Archiepiscopatus, Episcopatus,
Parochias, & cæteras Ecclesias, ut Prælati suis
finibus contenti absque aliorum offeosione curent,
quæ Dei sunt *cap.* 3. 6. 7. 8. *& sequent.* 9. *q.* 2.
tum ut facilius in omnem terram exaudiatur sonus
Evangelii ad quem finem ipsosmet Apostolos in-
ter se orbis, provincias divisisse scribens.

6 Unde jam de exteris veoientibus ad limina S.
Jacobi, potuit cautum fieri ab Imperatore nostro
Carolo V. ne diverterent à recta via, ut citius
fructus peregrinationis suæ dignos perciperent;
etsi aliis de causis videatur cautum in ejus pragma-
tica extraordinaria, cujus verba refert Didacus
Perez *in l. 2. tit. 9. lib.* 1. *ordinam.* glossa fin. *item*
peregrinatione, qua mandat, quod peregrini exteri
venientes ad hæc Regna ad S. Jacobum possint ad
ejus Ecclesiam venire, & reddere ad suas suas
Patrias libere quæstum eleemosynæ exigeodo si
velint itinere suo recto; non quidem vagando
per alios oppidos, cum id nec naturalibus per-
7 mittatur. † Addens ad propositum intelligi iter
rectum iterando per populos, qui à recta via fle-
ctunt transverso, sive obliquo itinere per leucas
quatuor, plus, minusvè, & ne velint ignoran-
tes excusari, præcipit, quod Officiales Justitiæ
ordinariæ in primis loca nostri Regni, per quæ
communiter intiant itioerando, aut navigando,
hospitibus mandent, ut sibimet narreot tales
peregrinos venire; & quod si ipsis videatur, fa-
ciant tenorem dictæ pragmaticæ poni, ac scribi
in quadam tabella hospitiorum, ac hospitalium;
& quod idem exequatur in Ecclesia Sancti Jacobi.
† Et ea de causa cautum sic præstare; eo quod
8 non omnibus peregrinis sit adhibenda fides, cum
sæpè soleant commentitia alloqui, & immeritos
honores sibi vindicare, ut habetur *in cap. afros*
dist. 88.

9 Ad ultimum ex his infero quod etsi non liceat
Clericis hostiatim mendicare, cum hoc sit mag-
num dedecus ordinis Clericalis; & ideo omni-
bus modis vitandum, ut docent Paulus Fuscus *de*
visitat. lib. 2. *cap.* 22. *num.* 13. *fine*, Navar. *com-*
ment. 2. de regularib. ad cap. non dicatis 12. *q.* 1. *n.*
37. vers. *tertio* Ba bosa *in dicto cap. Diaconi sunt* 93
dist. n. 3. subdens cum Navar. Calderin. *conf.* 1. *de*
vita, & honest. Clericor. reprehensione dignos esse
Clericos, qui peregrinantes mendicant; imo po-
tius se consensisse multis illos reprehendentibus,
tamen ex ipso Navarro ait posse Clericos devotio-
nis causa aliquem pium locum visitantes, & exer-
centes humilitatem, & patientiam, sumpto pau-
pertatis habitu mendicare.

QUÆSTIO III.

An opiniones novæ vitandæ sint, aut qua de causa ab antiquis dictis discedendum.

SUMMARIUM.

1 *Opiniones novæ civilibus, & humanis potius sequendæ fulcitur ratione, & sub distinctione,* ex n. 11.

2 *Opinionem, seu sententiam ultimam videtur amplecti qui plures refert*, n. 3. & 4.

5 *Opinionem primæ legis fundatæ ratione perpetua, ut invariabili qualis etiam, ut exteris peregrinantes non admittantur, celebrare, sine litteris suorum Episcoporum, est sequenda.*

6 *Opiniones novas adinveniri, quia sic expedit animabus multi dicunt si benignæ sint. Alii dicunt esse perniciosum, ut* n. 7. & 10. *quid* n. 11.

8 *Via Regia, & callis tutior, securior, quam devii tramites, & sinuosi anfractus.*

9 *Magistris, & Præceptoribus novis, qui insistata docuerant, se tradentes in varia discrimina possunt impingere.*

10 *Pater Prado refert in liberis recentiorum esse multas opiniones improbabiles.*

11 *Opiniones novas sine firmo fundamento excitare periculosum est præcipuè circa Sacramenta, & in humanis, quando adest ratio immunitatis, ut* n. 12. *aliter inquam opiniones novæ admittentur, ut* n. 13.

PEr jam adducta verba textus nostri in præ- 1
misso, quæ sunt, ut sequuntur ibi: *Tutius*
esse ut in his statuta Patrum veterum observentur,
quam novum aliquid statuatur, &c. igitur quod
novæ opiniones potius sint sequendæ in rebus
civilibus, & humanis; quia ex pluribus causis hu-
mana variantur, regula est textus cum vulgatis
in cap. non debet de consanguinitate, & affinitate;
deinde, † quia ut lata dixi per *caput Capellanus de* 2
feriis q. 4. posteriorem sententiam videtur ample-
cti, qui plures refert, ut ibi late exemplivicavi.
† Deinde quia per sæpius Pontifices, Imperato- 3
res, Reges, Priocipes Supremi, ac alii Legisla-
tores ferendo leges, nova decernunt abrogando
leges priores juxta quæ dixi *in cap. translato* 3. *de*
constitutionibus. † Item quia per relata verba non 4
videtur posita clausula irritans, ac prohibens in
futurum alias leges ferri juxta quæ adduxi *supra*
in Rub. de constit. q. 8. ubi de lege irritante, & *in*
cap. fin. de consuetudine.

At quia quoties prima determinatio in se con- 5
tinet rationem firmam, perpetuam, ac invaria-
bilem, etiam in rebus humanis, ut exemplifica-
vi *in cap. ex litteris* 11. *eodem titul. de constitutio-*
nibus, non est deviandum a lege primo lata;
ideo recte in textu nostro cavetur circa peregrinos
exteros ultramarinos, ut non aliter si dicant se
Clericos, eis credatur, quam si secum ferant lit-
teras commendatitias sigillatas, authorizatas,
idemque facientes quinque Episcoporum cum
præhabito examine, de quo loquitur Pontifex hic,
eo quod jam antea, ut dixi *sub Rub. & in quæst.* 1.
hic

hic cautum esset mature statutis veterum Patrum
super prædicta Clericia peregrinia.

Unde jam ad dubia proposita, & quia novissi-
6 mè amicus noster P. Magistr. Fr. Joan. Martinez
de Prado Dominicanus *tom. 1. Theologia moralis q.
ultima de opinionibus*, *&* *laxis in* §. 1. referens
plures à Castro Palao *tr. 1. disp. 22. puncto 1. n. 4.
& cap.* 3. ex Joanne Sanchez *in selectis*, Gerson,
Diana, Caramuel. Pat. Anton. de Scobar. & Men-
doza *in præloquio Theologia moralis cap. 3. num.* 25.
& ex Panormit. *in dicto cap. capellanus de feriis*, &
Imola *in cap. per tuas 2. desimonia*, docentes expe-
dire animabus adinvenire novas benignas opinio-
nes. † Et *ibi* §. 2. referens motiva, propter quæ
7 alii asseruot esse in perniciem animarum docere
novas opiniones laxantes conscientias, tum locia
Sacræ Scripturæ ex Patribus innumerare affert
Gravina *tom. 3. Cathol. præscript. p. 1. fol. 6.* & la-
tius *q. 1. art.* 11. in quo inquirit, an magis
sit deferendum posterioribus op inionibus, quam
antiquia Patribus (inquisitio profecta juxta relata
verba textus nostri) & magis ad rem controversia
2. *q. 1. art. 9. reg.* pro examinatione doctrinam
fol. 263: rursusqueadversùs libertatem opinandi,
& novas opiniones in libro intitulato *Congeminata
uxor turturis cap. 16. sub tit. doctrina societatis in
editione Coloniensi anno* 1638. *fol* 308. inter quæ
scilicet, quia concordia securitatem servat † Et
quia via Regia & callis tutior, securior, quàm,
devii tramites & sinuosi anfractus. † Et quia no-
9 vis se tradentes præceptoribus qui inusitata do-
cuerunt, in varia discrimina possunt impingere,
alia congerens ex M. Fr. Franc Lopez Texada *in
Theologia Morali tom. 1. lib. 2. tract. 3. controv. 7. dub. 2.
num.* 35. *fol.* 35. & ex M. Joanne Baptista Lezana
consulto 48. *nu.* 1. cum Navarro, Suarez, Martino
Bresseru, & ex Michaël Ferro Manrique *p. 2. mo-
ralib. quæstionibus quæst.* 41. *n.* 9. † Referatque idem
M. Prado, *in* §. 3. in libris recentiorum multas esse
opiniones improbabiles sub illoafferto, ut pericu-
10 losum sit asserere quamlibet opinionem in libro
cujuslibet junioris esse probabilem. Et §. 4. sub
illo afferto per se loquendo, periculosum esse, &
moribus pestiferum novas opiniones morales con-
tra antiquas adinvenire sub specie benignitatis,
curando auctores coacervare, etiamsi rationibus,
& juribus contradicant, probans ex S. Gregorio,
S. Damasceno, Joanne Cassiano, ex rationibus,
aliisque pluribus fateanturque *in* §. 5. posse esse
probabiles aliquas opiniones benignas, & singu-
lares, & *in* §. *fin.* consultet amatores novitatum,
& laxantium conscientias relatos *sub dicto* §. 1.

11 Ideò mihi visum iterum, atque iterum est hanc
rem totam componere per illa quæ dixi *in dicto
cap. Capellanus de feriis q.* 4. pœnalis habendo
quam grave sit inconveniens novas excitare opi-
niones sine firmo pede, ac fundamentto impugna-
bili, cum ex jam adducta verbis textus nostri
supponatur à veteribus patribus nimis excogita-
tum fuisse periculum in re gravi admittendi ad
sacra peragenda Clericos peregrinos, præcipuè
ultramarinos. † Sicut etiam diximus *in tit. de
12 Sacramentis non iterandis. ac alibi sæpè, & sub
dict. q. 4. dicto cap. Capellanus*, nullo unquam modo
circa substantialia Sacramentorum novitates ad-
mittendas; imò, nec in civilibus, & humanis,
quoties circa semel stabilita durarunt pro semper,
ac durant ad semper rationes perpetuæ, quibus
stabilita, ac fulcita perdurant immutabiliter juxta
exempla, quæ posui *supra in cap. cum consuetudi-
nis 9. & in cap. ex parte 10. de consuetudine, & ibi
in cap. cum inter 5. cap. cum venerabilis 7. & in c.
ex litteris 11. de constitutionibus.* † Aliter vero po-
terunt admitti, si novarum opinionum fundamen-
ta prævaleant fundamentis antiquarum opinio-
num, ut contingit in derogatione legum, earum-
vè abrogatione, ut dixi *sub dict. cap. translato 3.
de constit.* rescriptorum, sive privilegiorum, ut *in
cap.* 3. cum aliis de rescriptis. Et sic longius
non tracto de hoc puncto; & hæc sic videntur di-
stingui in verbis textus *dicti cap. Capellanus*, ibi:
*Posterior sententia meliori, & subtiliori nititur fun-
damento.* Et juxta quæ dixi *de conflictu opinionum
in cap. 2. de re judicata q.* 1. & 2.

AD TEXT. IN CAP. II.

Inter Quatuor, hoc titulo. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Clericatus non probatur proprio juramento pere-
grinantis per inditia, & argumenta potest
ut n.* 2.

2 *Inditia argumenta, conjectura, & præsump-
tiones, qualem probationem faciant remissi-
vè.*

3 *Peregrinus debet non solùm probare se Clericum,
sed etiam se bonis moribus imbutum, & lau-
dabiliter conservatum, ut valeat ministrare
in ordinibus, & ad alios in alieno Episcopatu.*

PRincipalis materia textus nostri manet intel- 1
lecta per adducta *supra in Rub. & in cap. 1. to-
taq.* 1. applicando *hic* applicabilia *ibi* dicta sed
quia in verbia ibi *Offerentes juramentum*, dubitare-
tur, num Clericatus probetur proprio peregrinan-
tis juramento, & regula sit, ut nemo in propria
causa testis esse possit per illa, quæ dixi *in cap. 12.
de judiciis q. 11. & in cap. proposuisti 4. de probat.
& in cap. insuper 6. cum aliis ibi notatis de testibus*;
Ideò & ad propositum optimè Pontifex respondet,
ut non probetur proprio peregrini juramento, nec
quod juramentum à Prælato, coram, quo tale in-
tendit, sit deferendum: qua de causa possunt pro
materia applicari longe dicta de delatione jura-
menti *infra in c. fin. de jurejur.*

Et ibi: *Quod nisi de ipsorum ordinatione peride- 2
nea tibi constiterit argumenta*, jam *sub dict q. 1. &
cap.* 1. dictum est, indicia, & argumenta esse unum
ex modis ibi positis, per quos Clericatus probe-
tur. At si dubites qualem probationem faciant in-
dicia argumenta, conjecturæ, præsumptiones, &
aliæ hujuscemodi, adjungea hic plura, quæ, adduxi
sub Rub. & tit. infra de præsumptionibus.

Et ibi eos, *Nec in illis suscipere, nec ad majo- 3
res debes ordines promovere præsertim antequam
conversatio eorum fuerit approbata.* Per hæc verba
applicari possunt alia, quæ *sub dict. q. 1. cap.* 1. no-
tavi; non enim sufficit, ut peregrinus probet se
Clericum, ut in susceptis ordinibus ministret, sed

requiritur, ut Prælato coràm quo se probat Clericum, constet de bona vita, moribus, ac conversatione ordinandi ab alio, ut recipiatur in alieno Episcopatu ad administrandum. Et minus quidem ad superiores ordines suscipiendos antequam conversatio eorum fuerit approbata per dicta *supra in cap.* 1. *& tit. de scrutinio in ordine faciendo*, *& in cap. penult. & fin. de ætate, & qualitate ordinandarum in cap.* 3. 6. 7. 8. 9. 15. *& fin. de præsumptionibus.*

AD TEXT. IN CAP. III.

Tuæ Fraternitati, hoc tit.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Clericatus an probetur per unum testem remissivè,* n. 2. & 3.

3 *Testi unico quando integra fides præstetur remissivè.*

1 INsuper materia propria hujus textus, satis in-
telligitur ex adductis *supra in Rub. & in cap* 1.
q. 1. *hoc tit.* hic etiam patet Clericos peregri-
nos, præcipuè ignotos, non esse ad celebrandum
admittendos, nisi per litteras Ordinarii sui, sive
per testes de ipsorum ordinatione constet, ob
quod abundè intelligitur ex ibi adductis. † Sed
2 quia solent DD. dubitare, an Clericatus probetur
sufficienter per testem unum; ideò adjunges quæ
latè scripsi *in cap. à nobis* 28. *de testibus q.* 1. *n.* 30.
& 31. ubi de intellectu textus nostri, & solutio-
3 nis quæstionis propositæ. † Quod si ad majorem
tractationem interroges; num aliquando unico te-
sti integra adhibeatur fides, leges *ibi à n.* 1. dicta
& in aliis quæstionibus, & quare Clericatus pos-
sit unico teste probari *in dict. n.* 30. *&* 31. cum
videatur esse contra formam textus nostri in nu-
mero plurali *per testes*, & præter ibi adductos ap-
plicabis hic quæ adducit Riccius *collect.* 378. *p.* 2.
& collect. 729. Covarruv. *in practic. cap.* 33. *à
num.* 3.

AD TEXT. IN CAP. FIN.

Te nobis, hoc tit. de Clericis Peregrinis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Instituendi facultas est Episcoporum, & Archidiaconorum in certis beneficiis.*

2 *Indigenæ, seu naturales aliis præferri debent circa obtinenda beneficia, & quare?* n. 4. & 5. *remissivè.*

3 *Forensis, aut alienigena impetrans beneficium, non faciens mentionem de loco suæ originis, seu de sua Diœcesi, facit gratiam subreptitiam, &* n. 6.

4 *Papa intendit cuique providere in patria sua.*

6 *Impetrans debet facere mentionem de loco, & Diœcesi, remissivè.*

LOquitur textus iste de institutione, quam so- 1
lent facere Prælati minores de Clericis pere-
grinis in suis Ecclesiis sine licentiâ sui Epis-
copi Diœcesani. Et quia hæc pars omninò spe-
ctat ad titulum *infra de institutionibus, & quis possit
de jure instituere, ac destituere*; & quod hæc facul-
tas propriè sit Episcoporum; ideò ad ibi dicta te
remitto; imò & possunt applicari quæ dico *infra
sub tit. de Officio Archidiaconi*, quatenus, etsi sint
inferiores Episcopis Diœcesanis, habent nihilo-
minus jus in pluribus Diœcesibus instituendi, ac
conferendi certa beneficia.
At quia ex vers. *cum sit honestati contrarium*. 2
notat hic Barbosa *num. fin.* ex Nicolai Garcia *de
beneficiis p.* 7. *cap.* 9. *à num.* 5. quod indigenæ, seu
naturales aliis præferri debent in provisione be-
neficiorum, saltim de honestate, cum sit hone-
stum, & rationi conforme quemquam in patria
sua beneficiari; imò, & juri. † Et insuper colli- 3
gat quod si forensis, vel alienigena impetret be-
neficium, non facta mentione de loco suæ origi-
nis, seu de sua Diœcesi, gratia sit subreptitia.
† Cum Papa intendat cuique providere in patria 4
sua per dicta ad glossam *in cap. properante, de re-
scriptis*, & in quibus Diœcesibus exteri ex Sum-
mi Pontificis indultu, beneficia habere non per-
mittatur, dixerim *in cap. bonæ memoria super* verb.
quæ de Regno Ungariæ, super *de postulatione Præla-
torum*, & Covarruv. *in practic. cap.* 35. *à num.* 4.
& 5 vers. *secundo.* † Ideo ego commendo legen- 5
da à Lectore quæ dixi *in cap. cum deputati quæst.*
8. dum egi de illa quæstione: *An expositi, & quo-
rum origo incerta est sint irregulares, vel sint habiles
ad officia publica*, de quo aliqua de expositis dixi
sub cap. 1. *de filiis Presbyterorum*, & proprius ad
propositum, *in dicto cap. cum deputati quæst.* 4. ubi
dixi de materia, *an exteri possint beneficari?* & quod
exteri in nostris Castellæ, & Legionis, nec bene-
ficiantur, nec aliis fruuntur honoribus, nec in
aliis Regnis ibi signatis; & quod nec exteri à Re-
gno debeant provideri ad officia sæcularia de qui-
bus omnibus notavi *supra in dicto cap. bonæ de po-
stulat. Prælator.* & dico uberrime *in cap. cum deco-
rem de institutionibus*; ideo quatenus spectat ad
punctum te remitto ad *ibi* dicta. † Et quatenus im- 6
petrans debeat facere mentionem de loco, ac Diœ-
cesi, applicabis quæ dixi *in cap. significante* 34. *&
in cap. Rodulphus* 35. *de rescriptis* & quæ de tali im-
petratione non faciente mentionem de requisitis
ibi in aliis juribus; ob id non amplius agimus.

AD RUBRICAM ET TITULUM.

De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSUM,

SUMMARIUM.

1 *Officia Dignitatum Ecclesiæ referuntur.*
2 *Archidiaconus seclusis consuetudinibus de jure est Vicarius Episcopi, habens jurisdictionem etiam fori contentiosi, habens etiam curam quoad Parochias, & Clerum impetrans etiam Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis, ut* num. 3.
4 *Archidiaconi dicti oculi Episcopi sunt, ubi fieri possunt eligendi Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologia, vel jure canonico, si jurisdictionem contentiosam habeant ut* n. 5. *promoti in publico gymnasio ut* n. 6. *Quid apud nos Hispanos,* n. 13. 14. & 15.
6 *Gradus Doctoratus licentiaturæ, aut Magisterii in publico gymnasio est adipiscendus ab Archidiacono, alias ei non suffragetur, &* n. 7. *seu à Diacono, & alio quovis obtinente primam Dignitatem post Pontificalem,* dist. n. 7. 8. 9. 10.
7 *Archidiaconus sic ita debet esse gradus insignitus, ut in supplicatione ad Papam pro ejus Dignitate debeat facere mentionem de illo.*
8 *Gradus juris civilis, medicinæ, aut artium non sufficit pro supplica in Archidiaconum præficiendo.*
9 *Archidiaconus, ideò dicitur oculus Episcopi, quia primus post illum, quasi ab eo in speculo, & statione positus*
11 *Decanus habens primam Dignitatem post Pontificalem, nullibi cavetur, ut debeat præcisè esse constitutus in gradu Doctoratus, sive licentiæ.*
12 *Dignitates Cathedralium, ac saltem dimidia pars Canonicorum earum juxta desiderium Tridentini bonum esset, quod essent graduati, ubi commodè fieri posset, non ex præcepto, etsi aliter videatur infra imperatum Concilio Compostellano, & Toletano.*
13 *Archidiaconorum prærogativa apud nos Hispanos in plurimum cessarunt, cum nullus in nostris Cathedralibus videatur post Episcopum primam obtinere Dignitatem, &* n. 14. *ubi adducuntur declarationes, &* numero 15.
15 *Archidiaconorum nullus invenitur in tota nostra Hispania, qui talem potestatem obtinuit qualem per titulum nostrum eis conceditur.*
16 Concilia *Toletan. & Compostellan. super necessitate graduum in Dignitatibus, & dimidia parte Canonicorum, non sunt in usu,* & n. 17.
18 *Archidiaconi Ecclesiæ Asturicens. habent jurisdictionem circa provisionem, & lites aliquorum beneficiorum, in suis territoriis.*
19 *Archidiaconus etsi sit dignior Archipresbytero, & Primicerio in voce, si tamen non sit primus in choro, nequit dici oculus Episcopi, nec eget gradu potiri,* n. 20.
20 *Archidiaconi nomen dicitur à Græco vocabulo, quasi ministrorum Princeps appelletur.*
21 *Archidiaconorum materiam, qui tractent.*

HUcusque à titulo de temporibus ordinationum actum est de ordinibus, de ordinandis, 1
& præficiendis in Ecclesiis, & sic nunc à nostro titulo usque ad titulum de Officio Vicarii agere convenit de Dignitatum Ecclesiasticarum Officiis, ut quisque in Dignitate sua constitutus, officio, seu munere suo fungi debeat. Undequia plura de Episcopis, & Archiepiscopis, eorum usu, & dignitate dixerimus in hoc tractatu de Officiis, & Sacres Ecclesiæ à titulo de Postulat. Prælatorum, & de Electione, ubi plura de Episcopis, & Archiepiscopis aliqua *in tit. de authoritate, & usu Pallii*, & plura alia *infra sub Rub. de Officio Archipresbyteri* ubi etiam de Papa, de Patriarchis, & Cardinalibus. † Ideo quia juxta juris canonici dispo- 2
sitionem inter Dignitates alias Ecclesiasticas, primum locum obtineat dignitas Archidiaconatus *ex cap ad hæc hoc tit.* etiam quoad jurisdictionem fori contentiosi, cum cessantibus consuetudinibus, Archidiaconus, Vicarius est Episcopi in omnibus, † ad quem etiam pertinet omnis cura in Cle- 3
ro, tam in urbe, quàm extra per Parochias *cap. 1. hoc tit.* curamque habeat animarum *ex cap. cum in cunctis §. inferiora supra de elect.* imperetque Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis sibi subjectis, ejusdemque sit audire jurgia singulorum, & cuncta, quæ correctione, & emendatione indigent corrigere, atque emendare, nisi ardua sint negotia, & excessus sit gravis; ita ut majoris sit necessaria præsentia, & major authoritas *dict. cap. ad hæc*, & debent alia facere, quæ continentur in juribus hujus tituli *in Trid. sess. 24. cap. 2. & cap. perlectis dist.* 25.

Quare Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epis- 4
copi in omnibus Ecclesiis, ubi fieri possit, eligendi sunt Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologia, vel jure canonico, ut colligunt *ex dicto cap.* 12. *Trid. sess.* 24. Benius *de privilegiis juris consultorum p. 2. privilegio* 28. *num.* 2. Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 7. *n.* 36. Campanil. *in divers. juris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 41. Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. glossa* 4. *num.* 68. Galganetus *de jure publico lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 1. Aloysius Riccius *in praxi aurea resol.* 238. *à num.* 2. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 248 *num.* 4. & *decis.* 305. *num.* 11. *p.* 4. Molfesius *in summa Theolog. Moral. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 62. Homobon. *de bonis de examine Ecclesiastico tract.* 1. *cap.* 9. *q.* 55. Novar. *in sing. canon. conclus.* 41. Sebast. *in relectione de Ecclesiast. hierarch. disp.* 12. §. 1. *n.* 9. Squillaote *de privileg. Clericorum cap.* 4. *num.* 109. Barbosa *in dict. cap.* 12. *Trid. num.* 4. ipse *de Officio Episcopi p.* 13. *alleg.* 60. *n.* 60. & *in tract. de Canonicis cap.* 5. *num.* 5. repetit de Jure Ecclesiastico *cap.* 24. *num.* 5. & *in decision. Apostolicis*, verbo *Archidiaconus num.* 5. cum Massobrio *in praxi habendi concursum requisito* 10, *dubio* 6. † Ad- 5
dunt

loqui de Archidiacono, qui est caput Capituli, primus post Pontificem, tales vocando *Decanos*, apud nos in sæcularibus Ecclesiis, in regularibus *Priores*, & in Gallia ut plurimum *Præpositos*, de quibus *sub dicto cap.* 1. *de ætate ordinand.* q. 1. Ideo dicendum est jam in Archidiaconis cessasse prædictas prærogativas, ut patet etiam ex sequentibus declarationibus, quæ etiam generaliter loquuntur de quibusvis Archidiaconis, non habentibus primam sedem post Pontificalem, Barbosa *decis. Apostol. & in Bullario*, dicto verbo *Archidiaconus*, *num.* 7. ex S. Congregatione cum Piasecio.

14 Nam postquam à Trid. *in dicto cap.* 12. *sess.* 24. in una Legionens. Congregatio censuerit dict. Trid. decretum in vers. *Archidiaconi*, intelligi de illis Archidiaconis, qui ea munera exercent, quæ de jure communi Archidiaconi debent exercere, alias enim Archidiaconus non fit ille Episcopi oculus, de quo Concilium statuit. Apparent aliæ tres declarationes, quibus liquet prædicta doctrina. Una Episcop. Abluens. *ubi Congregatio censuit*, eos Archidiaconos, qui verè carent cura animarum, & omni prorsus jurisdictione, & qui præter primum locum in choro, & statum in Capitulo, sunt, sicut cæteri Canonici, portionarii, qui non comprehenduntur *sub. dict. c.* 12. *Trid. decreto*. Alia in verbis sequentib. *Archidiaconi, qui non habent cura, & jurisdictionem non comprehenduntur hoc decreto, ut sunt Doctores vel licentiati*. Ultima ibi: *Hoc etiam debet intelligi de illis Archidiaconis, qui revera, Archidiaconatus officium exercent; secus si tantum nomine essent Archidiaconi*, referunt Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. dict. §. quibusvis num.* 4. Flamin. Paris. *lib.* 4. *de resignat. q.* 1. *num.* 9. Piasesius *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 20. Nicolaus Garcia *dict. p.* 7. *de benef. c.* 7. *num.* 41.

15 Quare cum jam hodie ipsorum Archidiaconorum in Curiis, vel imperitia, seu Episcoporum potentia, omnis pœna, jurisdictio extincta sit, nec in tota Hispania unus reperiatur Archidiaconus, qui totam adductam juris communis retineat potestatem, qualis refertur *sub tit. nostro in cap.* 1. *& cap. ad hæc*, cum aliis, ut testantur etiam Zerola *in praxi Episcopali*, verb. *Archidiaconus* Lælius Carcus *de Republica Ecclesiast tit.* 24. à *num.* 13. & merito noteut apud nos Hispanos jam hodie dicendum, cessasse obligationem illam dicti Tridentini, quod sint Doctores, aut licentiati, etiam post Navarrum, & Garciam *supra* Vasconcelus *in harmonia Rub. jur. canon. sub hoc tit.* Sebastian Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p.* 2. *disp.* 12. *§.* 1. *num.* 10. Anguian. *de legibus lib.* 2. *controv.* 4. *num.* 10. cum Barbosa *de canon dict. cap.* 6. *num.* 9. Solorzanus *de jure indiarum p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 17.

16 Ex his apparet responsum ad decretum 29. Concilii Provincialis Toletani *Act.* 2 & Decreto 33. Concilii provincialis Compostellani *Act.* 3. ubi cavetur, quod dignitates, & dimidia pars canonicatuum sunt graduatorum in sacra pagina, vel Jure canonico, & tantum Doctoribus, aut Magistris, vel licentiatis in Theologia, vel jure canonico, necessario conferantur, ut latius habetur in dictis decretis non habere vim, aut robur, nec id io dictis Conciliis statui potuisse, ut dicit Nicolaus Garcia *dict p.* 7 *cap* 7 *num* 46. ubi *num* 47. addit nec obstare confirmationem concordiæ initæ inter Metropolitanum, & Episcopos ac capitula Provinciæ dictæ Compostellanæ facta à Pio V. anno 1569. quæ habetur impressa Salmanticæ anno 1595. post. dict. Concilium 2. vice impressum de ordine D. Joannis S. Clemente Archiepiscopis Compostellani, in qua *ultimo cap.* habentur sequentia verba. † *Item* 33. *cap. ejusdem* 17
actionis, ubi cavetur, quod Dignitates, & dimidia pars Canonicorum sit graduatorum in Sacra pagina, vel Jure Canonico juxta decretum ipsius Concilii Tridentini, cum declaretur intelligi citra præjudicium optionis, & optandi consuetudinis præscripta, vel à Sede Apostolica confirmata quod declarationi, & voluntati S. D. relinquatur. Et postea Pius V. in dicta confirmatione: *Concordiam, & declarationes prædictas, & omnia, & singula in eis contenta quacumque authoritate prædicta Apostolica, per præsentes confirmamus declarantes diffinitionem optionis, nobis remissam, tunc dicta opinioni locum esse debere eo modo, & tempore, quo illi ante hujusmodi Concilium locus erat, & non alias. Quia respondetur quod in dicta confirmatione non confirmatur dictum decretum* 33. *sed declaratio, quod intelligatur citra præjudicium optionis, declarando ei locum esse debere eo modo, & forma, quo illi ante hujusmodi Concilium locus erat, & non alias*: imò ait Garcia *supra num.* 48. nec dicta decreta Concilii Toletani, & Compostellani videri esse usu recepta: nam super dignitates, & Canonicatus providentur indistincte, & jam non graduatis in ea Provincia, Compostellana, & etiam in hac Tolatana.

Unde licet expertus fuerim ego in Ecclesia 18
Cathedrali Austurieens. (ubi fui Canonicus Doctoralis) esse plures Archidiaconos cum jurisdictione ad providendo, vel omnia, aut nonnulla beneficia suorum destrictorum, præcipuè quæ sunt juris patronatus, modo ibi practicatur oppositores, & præsentatos à Patronis audiendo, in justitia sententiando, & conferando nihilominus, ut vidi nec ullus istorum ibi habet primam sedem post Pontificalem, nec in Capitulo, nec in choro, cum in ea Ecclesia sint duæ præcedentes dignitates, Decanatus scilicet, & cantoris; ideo etsi illi graduati in plurimum essent, tamen de necessitate, non id requisitum extitisse, & carent prædicti Archidianoni in illa Ecclesia aliis insignibus prærogativis, quibus Archidiaconus juxta titulum nostrum debet frui.

Unde licet Archidiaconus dignior sit Archi- 19
presbytero, & Primicerio in voce, loco, & administratione, & in aliis, ut consuluit Barbatia *cons.* 5. *lib* 2. quem refert Cardinal. Tuschus *tom* 1. *litt. A. concl* 482. *num.* 6. & contingat, quod de consuetudine Ecclesiæ Archidiaconus non habeat jurisdictionem; quia tamen de jure communi habet nomen dignitatis, censeatur habere administrationem spiritualem, & in dignitate Ecclesiastica versari, ut dicit Uveyms ad const. 24. ex antiquo jure desumptas. Et per Concil. Trid. specialiter innovatas *const.* 1. *n.* 5. Nomenque ejus à Græco 20
vocabulo, quasi Ministrorum Princeps appelletur *in cap.* 1. *dist.* 21. eo quod Archos Principem, & *Diaconus* famulum, seu Ministrum Græcè significat, ut notant Petr. Gregor. *Syntagm. juris lib* 1. *cap.* 20. *in princ.* Anastasius Germon. *de sacr. immunit. lib* 3. *cap.* 3 *in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 49. Sebastian. Cæsar *ubi supra dict. cap.* 12. § 1. Azor. *inst. mor. p* 2. *lib.* 3. *c.* 14 *q.* 1. Castellad. *in praxi cæremon. lib.* 1 *sect.* 7 *c.* 7. *n* 3. adhue quoad necessitatem gradus recipiendi, si

non.

noo fit prima Dignitas post Pontificalem; sic ut dici queat oculus Episcopi nullomodo comprehendatur ad prædictum effectum ex jam longè dictis.

21 Ad alia de materia Archidiaconi, ac de ejus prærogativis dico infra, & sub Rubro, interim ad saturitatem leges Lancellotum, Conrad. *in templo omn.judic.lib.2.cap.* 8.Gullielm.Durand. *in speculo juris lib 4.sub.hoc. tit.* Sarmient. *lib.3.select. cap.* 5. Grammaticum *decis.* 64. Zerolam *in praxi Episcop.p.* 1. & 2. verbo *Archidiaconus*, Lælius Cæchius *de Repub. Eccles. tit.* 24. *à num.* 13.Petr. Gregor. *Syntagm.dict.lib.*15.*cap.*20.Anastas.Germon. *dicto lib.3.de sacror. immunit.cap.*3.Azor.*instit moral. p.2. lib. 3.cap.* 4 Fr.Hieronym.Roman. *de Rub. Christiana lib.* 3. *cap.* 10. Aloysius Riccius *dicta p.5. collect.*16.18 Tuschus *tom.1 litt.A, conclus.* 482. Nicolaus Garcia *dicto cap. 7.p.* 7. *de benef. ex n.* 36. Galganet *de jure publ. lib.3.tit.*21. Machado *de perfecto Confess p.4.lib.4. tract* 7. *docum.*5.Michael Ferro *de preced. Eccles. tota q.* 5. Valer Reginald. *dicto lib.* 30. *in praxi pœnit. fori tract.1.cap.3.num.*49. Anton Fabric. *in praxi Eccles. benef. tit. de benef. cum Dignit. personatu, & officio num.* 23. Flamin. Parisius *de resignat benef. lib* 2 *q.1 à num.*84. & 85. Sebastian Cæsar *de Ecclesiast.hier.arch.dict.p. 3.disp.*12.§ 1.*de Archidiacono*, Sbroicum *de Officio Vicarii lib.*1 *q.*3 *à n.*16. *& lib.2.q.* 25.*per totam*, Barbos. *in dicto cap.* 12. *Trid.sess.*24.ubi Farinac & alii; item *in decisionib. Apostol. & Bullario* verbo *Archidiaconus*, & *de Canonicis dict.cap* 5. *ac de Jure Ecclesiast.p* 1 *c.*24. *& in. cap.* 4. *dist.*23. *& in pastorali* 2. *p. sub.dicta alleg.* 60. idem *in princ.nostræ Rub.* referens plures ex adductis, & ex ordinar. cum Petr. de Ravena, Martin.Mesnart Dam. Venator. Lancellot. Casarel.Canis. Vasconsel Alexand. Casan.Bartholom. Carthagen. Joan. Honor. Menoebio & Acugna, quibus addo Cironium, & Andream Valens. hic ad titulum nostrum.

QUÆSTIO I.

Archidiaconus, quare sit major in Dignitate Archipresbytero, cum ille tantum præsit Diaconis, iste vero Presbyteris? Ubi de officio Diaconorum, & Subdiaconorum? Et quo tempore utrique creati? Et de Diaconissis? Et num Apostoli fuissent uxorati?

SUMMARIUM.

1 *Archipresbyteri Dignitas instituta est, ut præsit cæteris Sacerdotibus in Cathedrali.*

2 *Archidiaconi Dignitas posita est de jure in primo gradu post Episcopum cum stallo primo in Choro, & Capitulo, item & cum jurisdictione.*

3 *Archipresbyteri Dignitas inferior de jure est Archidiaconali, quia hæc habet jurisdictionem in contentiosis, illa tantum jurgia amicabiliter componere. & n.* 4.

4 *Archidiaconus, ut in statione, & specula positus debet prospicere actus totius Ecclesiæ, & ad Episcopum referre,*

5 *Archidiaconus videtur præesse Diaconis, qui inserviunt Presbyteris simplicibus.*

6 *Diaconus Græcè, idem est, quod Latinè Minister, quia Sacerdoti ministrat, & aliis Clericis ministeria dispensat, & res sacras populo. Alii verò potius dicuntur assistentes ut n.* 7. *&* 11.

8 *Diaconorum officium est Sacerdotibus assistere, oblationes ad altare inferre, quibus etiam prisco tempore pertinebat ministrare Calicem, & assistere Episcopis cum prædicabant, ne ab insidiatoribus infestarentur.*

9 *Diaconi quare etiam dicebantur oculi Episcopi.*

10 *Diaconorum nomen, quorum officium versabatur circa administrationem eleemosynarum, & bonorum Ecclesiæ poterat etiam personis non Ecclesiasticis accommodari.*

11 *Diaconus dictus sic à verbo Græco, quod significat* ministro, *seu* famulo.

12 *Diaconi viduis ministrabant in locum Apostolorum, quos non decuit derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis, n.* 13.

13 *Fabianus Papa, & Martyr. (ut legitur in suis legtonibus) diversit septem Diaconis regionem, qui pauperum curam haberent, expenditur, à n.* 43.

14 *Archidiaconus in tit. de Officio Archidiaconi sumitur pro Sacro, sicut in veteri Testamento Levitæ, in quorum locum Diaconi successerunt, ministrabant Sacerdoti.*

15 *Diacono, dum ordinatur solus Episcopus imponit ei manus super caput; quia non ad Sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.*

16 *Diaconi olim propter penuriam Sacerdotum, poterant solemniter baptizare, quod olim ratione officii nequeunt facere, aliàs incurrent irregularitatem.*

17 *Diacono licet, in absentia Sacerdotis, & in necessitate ministrare Eucharistiam eo præsente.*

18 *Diaconi officium est, ut legat Evangelium populo in loco altiori vertendo faciem versùs Aquilonem, ut ostendat verbum Dei contra Diabolum, dirigi ex effectu, de quo,* num. 19.

20 *Diaconus alia officia exercet, ut cantare confessionem, turificare Chorum, & alios Prælatos, & Canonicos. Quid de mansionariis seu Magistratibus sæcularibus*, n. 41. 42. 43 & 44.

21 *Turificandi modus à Ministro in Ecclesia Asturicens. & Vallisolet.*

23 *Subdiaconatus vox est Græca dicta Hypodiaconus, id est subministrans Diacono,* numero 4.

24 *Subdiaconi officium est Calicem, & Patenam ad altare deferre, & Diaconis tradere eisque ministrare urceolum aquæ, & mantile tenere Episcopo, presbyteris, & Diaconis pro lavandis ante altare, manibus, aquam præbere.*

25 *Subdiaconus eatenus dicitur Divinis Sacramentis inservire, quatenus vasa sacra lintea panem, & vinum admirabili Eucharistiæ Sacramento præparat.*

27 *Subdiaconus habet legere epistolam solemniter ex præcepto Ecclesiæ, non ex vi ordinationis*

non

non sit alius in minoribus constitutus, ut num. 28.

19 *Diaconus, & Subdiaconus ex monitu Concilii Tridentini, saltem singulis mensibus inserviens Sacrificio Missæ solemniter, & Eucharistiæ Sacramentum sument, aliàs non permittantur ad altiorem gradum ascendere, nisi aliud videatur Episcopo*, numero 30.

31 *Diaconi Apostolici debent esse in sacris sub pœna amissionis emolumentorum.*

32 *Subdiaconus, qui in vim dispensationis Apostolicæ cum vidua contraxit, si retinet pensiones Ecclesiasticas, de jure gaudet privilegio fori contra aliquos*, numero 33.

33 *Subdiaconi olim potuerunt uti matrimonio ante ordines contracto.*

34 *Diaconi, & Subdiaconi Presbyteri, si ministrant in Missa solemni, & voluerunt celebrare vel jam celebrarint, debent accipere pacem immediatè ab Episcopo post duos Diaconos assistentes, alias Episcopo non celebrante, Subdiaconus accipit pacem à canonico, qui eam dedit Episcopo, &c.* n. 35.

36 *Diaconus, & Subdiaconus inservientes celebranti, debent esse ejusdem ordinis, & non inferioris eum celebrante.*

37 *Diaconorum, & Subdiaconorum Doctores, qui plura scribunt.*

38 *Diaconorum, & Subdiaconorum creatio à quo tempore fuerit.*

39 *Diaconatus, & Subdiaconatus ordo fuit à Christo institutus contra aliquos* ex n. 40. & 41.

42 Actor. cap. 6. de Diaconis: *explicatur* n. 53. & 54.
Diaconi septem, qui ad mensas, & pauperum curam adhibebantur, non ordinabantur ad ministerium altaris, & numero 51.

43 *S. Stephanus num Diaconus ad ministerium altaris electus, seu ad mensas, & curam pauperum.*

44 Cap. Dominus ad finem 93. dist.

45 *Anacletus* in epistola 3. cap. ad finem numero 59.

46 *Christus Dominus elegit duodecim Apostolos, in quorum locum Episcopi successerunt, & septuaginta discipulos, quibus Presbyteri.*

47 *Diaconi mensis præpositi, quanto tempore durarunt remissivè.*

48 *Subdiaconatus ordinis institutor fuit Christus Dominus, etsi in primativa Ecclesia non fuerit sacer tempore Syriaci*, numero 62.

49 *Subdiaconis olim non permittebatur ingressus in sacrarium, nec contactus vasorum.*

50 *Subdiaconatus ordinis meminit Can.* 40. *Apostolorum.*

51 *Diaconi septem electi à S. Fabiano fuerunt, ut colligerent res gestas à sanctis Martyribus.*

52 *Subdiaconatus ordo à constitutione Gregorii Magni, probabilius videtur inter sacros reputatus, & Urbani II. & à quo tempore præcepta sit continentia in eo, etiam in Hispania*, n. 53.

54 *Continentia in Presbyteris & Diaconis à tempore Apostolorum, perdurat in Ecclesia.*

55 *Diaconissæ apud nos viduæ continentes vocatæ habebant promovere cæteras instruere mulieres de rebus, de quibus cum Episcopis, aut Diaconis agere debebant, & alia* n. 57. & 58. *ubi de aliis ministeriis harum, & à* n. 59.

59 *Diaconissæ constituebantur in ministerium mulierum propter reverentiam, si opus fuerit balnei gratia, aut visitationis, aut corporum inspectionis.*

60 *Andrianum quemdam nomine qui habuit Diaconissam in uxorem illicito ausu, anathemate feritur in Concilio Romano sub Gregorio I.*

61 *Diaconissarum officia eligebantur mulieres virgines, aut vidua ex unico matrimonio, quæ contra perversos quosdam dicentes eas potuisse ordinari, nunquam ad ordines potuerunt ascendere*, ut numero 62. 64. & 65.

62 *Diaconissæ, & si consueverint ordinari benedictione, & cæremonia; non tamen ordine Sacramentali.*

63 *Diaconissarum ordinationis Concilio mentionem facientia, intelliguntur de officio, & ministerio, non de ordine Ecclesiæ Sacramentali*, & n. 64. 65. & 66.

66 Cap. Diaconissam 27. q. 1.

67 *Diaconissas censuit Baronius inter laicales, & sæculares personas.*

68 *Diaconissæ cessarunt ex abusu, sicut Corespiscopi propter audaciam ad majora Ecclesiæ officia*, ut n. 74. & 85.

69 *Diaconissæ dictæ fuerunt non ab ordine, vel officio, seu ministerio, sed à viris, quorum uxores erant; sicut & Presbyterata.*

70 *Diaconissæ, semper gravissæ, sunt immunitate Ecclesiastica, quia religiosæ personæ videntur*, n. 72.

71 *Diaconissa ex Sanctis monialibus, & viduis, eligi cautum videtur ex Concilio Niceno, ut suum munus impleant, dum baptizantur fœminæ.*

73 *Diaconissarum ætas, quæ erat constituta, & quæ pœna plectantur si nuberent.*

74 *Fœmineo sexui innata est ambitio.*

75 *Diaconissarum manus, qui tractarint & in quibus locis juris utriusque.*

76 *Diaconissarum manus nullomodo necessarium ad Ecclesiæ gubernium.*

77 *Apostoli secundum quosdam fuerunt uxorati, secundum alios solus S. Petrus.*

78 *Apostoli, etsi uxorati fuerint postquam ad Apostolatum vocati fuerint, non fuerunt suis uxoribus usi.*

79 Cap. fors 2. q. 6.

80 Cap. cum igitur 35. q. 1.

ET facit primo dubium, nam sicut Archidiaconus providet Clericis, & eorum necessitatibus, sic de jure communi Archipresbyter civitatis in Cathedrali Ecclesia, de jure communi est primo curare, ut cæteri Sacerdotes Divina officia, & ritè celebrent, & eorum vitæ, & moribus, ac correctioni post Episcopum præest,

cap. perlectis vers. *Archipresbyter.* 25. *dist. cap.* 1. 2. *& 3. de officio Archipresbyteri*, Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *quæst.* 3. Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 49. *vers. sexta*, Ascan. Tamburin. *de jure Abbatum tomo* 1. *disp.* 25. *q.* 4. *num.* 3. Michael Ferrus *de præcedent. q.* 6. *num.* 1. Galganetus *de jure publico lib.* 3. *tit.* 22 *à num.* 3. Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiast. hierarch. p.* 3. *disp.* 12. *q.* 2. *num.* 5. Secundo, quia ut ait Leo Pontifex. *in dicto cap.* 2. *de officio Archipresbyteri*, præsit etiam Sacerdotibus, Cardinalibus eorumque ministerium, ut vitam provideat: Et pro hac parte faciunt alia dicenda titulo sequenti.

2 Nihilominus quantumvis Archipresbyteri Dignitas instituta sit in jure, ut præsit Sacerdotibus in Ecclesia Cathedrali; sed quia, ut jam *supra* diximus *in Rub. & infra hoc titulo*, dicimus de jure communi Canonico, Archidiaconi Dignitas posita est in primo gradu post Episcopum, simul cum stallo primo in Choro, & capitulo; item & cum Jurisdictione, ut diximus, & apparet ex juribus tituli nostri, ut *in cap.* 1. *& cap. ad hæc*, cum alia

3 † Ideo quantumvis Dignitas Archipresbyteralis instituta sit, ut præsit Sacerdotibus modo dicto Archidiaconalis Diaconis; sed in puncto Jurisdictionali, aliisque hominibus, & præcedentiis, ita Archidiaconalis est superior ex dictis, *in Rub. & infra*, cum constet declaratum à dicto Trid. *sess.* 24. *cap.* 7. ut *infra tit. sequente*, dicemus, quod Archipresbyter non possit sibi inobedientes in ejus officio coercere, eisque pœnam injungere, cum hæc exerceri non possint absque Jurisdictione, quam Archipresbyter non habet, licet habeat facultatem eos admonendi, ut munera eis jungenda præstent; & facienda suo loco, & tempore faciant prout decet, solumque poterit componere jurgia orta inter Sacerdotes, & Clericos in sua Ecclesia admirabiliter, & prout decet bono religioso, non quidem per viam juris; itaque evenit, ut cum secundùm Cardinalem *in Clem. II. de præbendis*, & Andream Valensem *hic num.* 1. *in fine*, plura ex Jurisdictione, seu foro contentioso competant Archidiacono, quam Archipresbytero, cui cura exercitiumque fori pœnitentialis potissimum incumbit, ut patet ex *dicto cap.* 1. *& 2 dict. cap. perlectis* *q. Archipresbyter. dist* 25. ideo major Dignitas dicatur Archidiaconalis, quam Archipresbyteralis, & ut talis primo hic agatur de Archidiacono, & post

4 tit sequent. † de Archipresbytero Item quia Archidiaconus, velut in specula, & statione positus debet prospicere actus totius Ecclesiæ, & ad Episcopum referre, *cap. Diaconi Ecclesiæ*, & *ibi*, glossa *dist.* 93. indeque ratione Episcopi, cui inservit, dignior sit Præsbytero, & Archipresbytero non fungente eo officio, *dict. c.* 1. *de officio Archipresbyt.* Valensis *hic n.* 2. qui addit in fine, quod ei jure communi adhæret. Dignitas, quæ major censetur in monasteriis, & eorum Præpositituris.

5 Et quod Archidiaconus videatur præesse Diaconis, patet nam sicut inter Diaconos sunt qui inserviunt Presbyteris simplicibus, ut dico *infra* in vers. *ad secundam*, hic ita quidam alii inserviunt Episcopo, qui proinde Archidiaconi; quasi Principes, seu primi Diaconorum dicuntur, sicut Archiepiscopus dicitur Princeps, seu primus Episcoporum, *cap. Cleros dist.* 21. idem Andreas Valensis *hic sub num.* 2. & aliis communiter, sed non inde procedet ex jam dictis, quod Archipresbyteri, ut præsides Sacerdotum, & Presbyterorum præcedant Archidiaconis, qui tantum dicuntur Præsides Diaconorum ex differentia ante adducta utriusque Dignitatis num. Præcedenti.

Ad secundam partem quæstionis de officio Diaconorum, respondeo ex eodem Andrea Valense *hic num.* 1. vers. *ubi notandum*, & ex *dicto cap. cleros*, vers. Græcè *Diaconi* 21. *dist.* Durand. *in ration. Divinor. Officiorum lib.* 2. *cap.* 9. Michael de Medina *de continentia cap.* 13. *& 25*. Petr. Gregor. *Syntagm. juris lib* 15. *cap.* 20. *num.* 1. Vasquez *tom.* 32. *in* 3. *p. disp.* 236. *cap.* 4. *in princip.* Galganet *de jure publico lib.* 3. *tit.* 25 *num.* 1. Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiast. hierarch. p.* 1. *disp* 9. *num* 1. & aliis referendis, Diaconum Græcè idem esse, quod Latinè *Minister*, quia Sacerdoti ministrat, & aliis Clericis ministeria dispensat, & res sacras populo administrat. † Et ex officio quia etsi alii quoque Clerici existant ministri, solus tamen Diaconus propriè sortitur hoc nomen; quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, eisque succedit ut distribuit *dict. cap. Diaconi* 93. *dist.* Alii vero potius assistentes dicantur, ut Sylvester Papa docent *in cap nullus Acolytorum* 24. *dist* & quod Diaconus vocetur Levita à tribu Levi; à qua Diaconi originem ex veteri lege traxerunt probant DD. per textum *in dicto cap. Cleros* 21. *dist. & dict. cap. Diaconi sunt*, Barbosa *de Jure Eccles* 1 *part. c.* 35. *n.* 2. *& 3.* idem videndus *de officio Episcopi part.* 2. *alleg.* 14. *n.* 162. 6 7

Et licet nomen Diaconi videatur solum competere Ecclesiasticis personis, cum eorum officium hodie sit assistere Sacerdotibus, & eis in omnibus, quæ in Sacramentis agunrur ministrare, oblationes ad altare inferre *dict. cap. perlecti dist.* 25. *& Clem. lib.* 2 *constit. Apostolic. cap.* 14. Evangelium populo legere, seu decantare, Lælius Cechius *de Sacram. tract de ordine. cap.* 1. *pag.* 688. *col. ante fin.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccles. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. imo & prisco tempore adeos pertineret ministrare Calicem, quando eo tempore cum sanguine ministrarentur fidelibus, Henriquez *in summa lib.* 10. *cap.* 13. *§* 2. Petr. de Bollo *in œconomia canon. classe* 2. *cap.* 2. *§* 10 vers. *Diaconorum nomen pag.* 55. Torreblanca *de Jure spirituali lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 36. imo spectaret ad eos assistere Episcopis prædicantibus, & eos custodire; ne ab insidiatoribus infestentur: † Ob idque etiam oculi Episcopi appellantur *in dict cap. Diaconi qui*, & *cap. Diaconi dist.* 93. Clem. *dict. lib.* 2. *constit. Apostolic. cap.* 41. Petr. Bollo *supra classe.* 3. 1. *pag.* 443. 8 9

Tamen quia etiam in primitiva Ecclesia officium Diaconorum versaretur circa administrationem eleemosynarum, & bonorum communium Ecclesiæ, Cardinal. Baron. *tom.* 2. *annal. Eccles. anno Christi* 34 *pagina* 629. Vasquez *in* 3. *part. disputatione* 236 *cap.* 6. *num.* 39. Barbosa *de Jure Eccles* 1. *part. dict. cap* 35. *num.* 18. ideo optimè Andreas Valensis *hic dict. num.* 1. vers. *ubi notandum*, potuit dicere *Diaconi* nomen esse generale, posseque etiam personis non Ecclesiasticis accommodari ob generalem significationem verbi; à quo deducitur. † Dictus scilicet Diaconus à Græco verbo, quod *ministro*, seu *famulor* significat, quodque ad diversa ministeria referri possit, & dicens inde ut Diaconi Latinè ministri dicantur *dict. cap. Cleros*, addit alios sæculares, alios sacros dici posse, † Et facit etiam quia Diaconi 10 11 12

coni viduis miniſtrabant in locum Apoſtolorum,
quos non decuit derelinquere Verbum Dei, &
13 miniſtrare menſis, ut legitur *Actor. 6.* †Et in re-
citatione Officii Sanctorum Martyrum Fabiani,
& Sebaſtiani legitur, quod S. Fabianus Papa, &
Martyr, qui regebat Eccleſiam à Maximino uſque
ad Decium per quindecim annos diviſit ſeptem
Diaconis religionem, qui pauperum curam habe-
rent; ex quo facto videtur jam fuiſſe creatos Dia-
conos in Eccleſia, ſed à quo tempore *infra.* verſ. *ad*
quartam.

Verum quod in titulo noſtro hoc nomen *Dia-*
14 *conus* ſumatur ſpecialiter pro ſacro, jam patet, &
docet Valenſis *hic*, ut dicatur miniſter compara-
tione Presbyteri, cui miniſtrare, ſubſervire, &
ſubjici debet, *cap. legimus diſt.* 93. in his, quæ tra-
duntur *in dicto cap. perlectis* ℣. *ad Diaconum dicta*
diſt. 25. ſicut in Veteri Teſtamento Levitæ, in
quorum locum Diaconi ſucceſſerunt, Sacerdoti
legi antiquæ miniſtrabant ex dictis etiam *ſupra.*
15 † Deinde quia dum ordinatur Diaconus, ut in-
quit Gregor. ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit,
ponit manus ſuper caput illius; quia non ad Sa-
cerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur, *dict.*
cap. Diaconus diſt. 23. cui & ſub certis verbis ei
traditur ſtola, & Codex Evangelii, ſtola quidem,
quia Evangelium, quod per Chriſti jugum figu-
16 ratur lecturus eſt.

Itaque quamvis olim in Eccleſia primitiva
propter penuriam miniſtrorum poſſent Diaconi
ſolemniter baptizare, ut notant Sotus *in 4. diſt.*
24 quæſt. 5. art. 3. Henriquez *in ſumma lib. 1. cap. 26.*
§. 4. Marc. Anton. Ganuenſ. *variar. reſolut. lib. 3.*
reſol. 16. num. 6. verſ. *tum demum.* Hodie verò ra-
tione officii id facere non poſſe, niſi de licentia
Epiſcopi, vel Presbyteri, ducent DD. per textum
in cap. Diaconis 93. diſt. & in cap. conſtat. de con-
ſecrat. diſt. 4. Vaſquez *in 3. p. q. 67. diſp. art. 5.*
ſub. num. 23. Iſidor. Moſcon. *de Majeſt. milit*
Eccleſ. p. 2. lib. 1. cap. 1. pag. 385. littera A; ita ut
irregularitatem incurrant; ſi abſque licencia ſo-
lemniter baptizarint, Henriquez *dict. lib. 10. c. 10.*
℣. 2. Vaſquez *in 3. p. diſp. 236. cap. 8. num. 90.* imo
etiamſi faciant de licentia, & juſſu Parochi, ut
expreſsè tenent Navar. *cenſ. 1. & 2. de Clerico ex-*
communicato miniſtrante. Henriq. *in ſumma lib. 2.*
cap. 29. § 1. dicens numquam licere Diacono bapti-
zare ſolemniter etiam in caſu neceſſitatis, ut refe-
runt Marc. Anton *ut reſolut. lib. 3. reſol. 19. num. 6.*
Barboſa *dict. cap. 35 num. 29.* ubi addit cum eo-
dem Soto, Navarro, Henriquez, cum Adreie,
Bonacina, Valentia, Victoria & aliis, ut poſſit
Diaconus non ſolemniter baptizare, Epiſcopo, &
Presbytero abſentibus, ac neceſſitate cogente,
quod Clarius patet, ſi leges, quæ latè dico *infra*
ſub titulo de Baptiſmo, ubi qui poſſint eſſe illius
miniſtri, aliquid *ſupra ſub Rubr. de Sacram. non*
iterandis.

Adduntque DD. *in dicto cap. firmiter*, verſ.
17 *ſi vero de ſumma Trinit. & fide Cathol.* Guilhelm.
Durand. *in rationabili officiorum lib. 2. cap. 9. n. 12.*
Albertus Trotius *de vero, & perfecto Clerico lib. 1.*
cap. 22. num. 4. Stephan. Durand. *de ritibus Eccleſiæ*
lib. 2. cap. 5. num. 3. ut licet miniſtrare Euchariſtiam
ſolis tantùm Sacerdotibus competat: tamen in ab-
ſentia Sacerdotis, vel in ejus præſentia, data ne-
ceſſitate, Diacono id licere, ut alii DD. docent
per cap. Diaconos, & cap præſente 93. diſt. & in ter-
minis Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſt. hierarch. p. 2.*
diſp. 9. §. 1. num. 11. Joan Capiſtrano *de authorit.*
Eccleſ. fol. 51. verſ. *ſeptimo Diaconus*, Fuſcus *de*
viſit. lib. 1. cap. 5. num. 10. Galet. *in Margarita ca-*
ſuum conſcient. verbo *Diaconus ultimo*, Vivald.
in Candelabro aureo p. 1. ubi *de Sacram. Euchariſt.*
n. 89. & alii.

Et quia jam diximus eſſe officium Diaconi 18
Evangelium populo legere, ſeu decantare; ideo
dignum eſt ſcitu, ut tunc debeat aſcendere ad al-
tiorem locum, ſecundùm ea, quæ Iſajas dixit,
cap. 40. ibi: *ſuper montem aſcendere tu, qui Evan-*
gelicas Syon. & juxta illud Matth. *& Dominus in*
monte docebat turbas, ac aliis de cauſis, de qui-
bus Innocent. *de Sacro Altaris miniſterio cap. 42.*
Turrectemata *in cap. Apoſtolica num. 1. de conſe-*
crat. diſt. 1. Stephanus Durant. *dict. cap. 22. num.*
& 12. Iſidor. Maſcus. *de Majeſt. milit. Eccleſ. p. 2.*
lib. 1. cap. 1. de ordine pag. 385. littera B, imo addunt
Aitium, *de Divinis Officiis cap. de celebrat. miſſar.*
Simon. Vaſ. Barboſa, Frater Auguſtini Barboſæ
in tract. de ſignificatis myſterioſis ſacrific. Miſſæ
cap. 40. num. 4. pag. 108. idem Barboſa. *dicto cap. 35.*
de jure Eccleſ. cum Innocent. Stephan, Durantio,
Moſcon. Suart, & alii, *num. 34.* † Qui & dicunt
quod Diaconus ad legem dum Evangelium vertat 19
faciem verſus Aquilonem, ut oſtendat verbum
Dei contra eum dirigi, qui ſpiritui Sancto ſem-
per contrarius fuit, ideſt contra Diabolum ex eo
quidem, quia durus, & frigidus ventus qui venit
ab Aquilone ſit effectus, quos Diabolus in illis,
quos poſſidet operatur, reddendo ſcilicet eos fri-
gidos, & torpentes in amore Charitatis, & di-
lectionis, & quod per Aquilonem Diabolus de-
ſignatur, dicunt apertè probari ex illo Iſajas *c. 4.*
ibi *Lucifer; qui dicebas in corde tuo, ſedebo in la-*
teribus Aquilonis &c.

Ex his etiam probatur, quod Diaconus debet 20
alia miniſtrare. Primo quod Diaconus Evangelii
poſt ſermonem, debet confeſſionem cantare me-
moriter, & non ex libro, ſi fieri poteſt; ſin mi-
nus miniſter inferior ei librum tenet, ut refert
Barboſa ex Sacra Rit. in Alexandrina 15. Martii
1508. *in Bullario*, verbo *Diaconus num. 1.* Qui &
debet turificare Chorum; ſic ut nec ab eo mu-
nere excuſetur præſtare contrariæ conſuetudinis
Sacr. Congreg. in dict. Alex. 15. Martii *in reſponſ.*
ad dub. 10. cujus meminit Aldan. *in compend.*
Canon. reſolut. lib. 1. tit. 9. num. 36. idem Barboſa
num. 2. & in deciſion. Apoſtolic. n. 4. cumque mu-
nus ſit Diaconi incenſandi in Miſſa Pontificali, &
quamvis ſit ex Dignitatibus, & Canonicis poſt
incenſatum Epiſcopum, ut debeat incenſare Ma-
giſtratus ſæculares, ſi adſint, & etiam alios Præla-
tos, Dignitates, & Canonicos incenſare, refert
idem Barboſa *in dict. deciſ.* verb. *Diaconus num. 2.* ex
Aldano *dicto lib. 1. tit. 9. num. 33.* referente Sacram.
Congreg. Rit. in Lucen. 10. Junii 1600. & ex *num.*
34. idem Barboſa *in deciſ. num. 3. & in Bullario num.*
4. † Addit quod Diaconus debet incenſare Cano- 21
nicos, & alios, non tamen manſionarios, quæ non
video in praxi admiſſum in Cathedralibus Hiſpa-
niæ; & quod viderim in Eccleſia Auſturic. ubi fui
Canonicus, eſt quod ſolus Subdiaconus veſtitus
deſcendit ab Altari ad Chorum, ut turificet Epiſ-
copum paramentis veſtitus, poſt tamen veniant
Capellani cum ſuperpelliciis, & turificent cæteros
in Choro aſſiſtentes duplici ictu. In Valliſol. Eccle-
ſia practicatur, ut Canonicus antiquior in
Choro exiſtentes, accipiat Turibulum de
manu Capellani, & turificet Epiſcopum pri-
us trino ictu, illocoque Capellani turificant eum

cappis pluvialibus existentes, & illico cæteras Di-
gnitates, & Canonicos duplici ictu mansionarios
autem. & alios unico. † Sed quod Diaconus
22 non debeat pacem dare Laicis. nec Domino loci,
habetur declaratum in Sacra Congreg. Rit. 6. Ju-
lii 1714. ut referunt Gavant. *in Rub. missal. p. B. titul.* 10. *num.* 8. vers. *ordo*, Barbosa *in dict. decis. num* 6.

Ad tertiam de Subdiaconis, de quibus quia
23 quatenus spectat ad ordinem ut Sacramentum,
sub qua forma, & materia, de ætate ac aliis re-
quisitis ad talis ordinis rectam susceptionem di-
xerimus *supra sub Rub. & tit. de temporibus ordin. & in Rub. & tit. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap.* 1. *&* 3 *de Sacramentis non iterandis*, &
à quo tempore inter Sacros Ordines habitus *in cap. miramur. de servis ordin. & infra hic* sub vers.
ad quartam, & de aliis pluribus requisitis; nunc
jam ad Subdiaconi officium descendendo brevi-
ter respondeo hanc vocem esse græcam dictam
Hypodiaconus, id est quasi subministrans Diaco-
no, ut DD. agnoscunt per textum *in dicto cap. Cleros*, vers. *Hypodiaconos dist.* 21. Barbosa cum
multis *in pastorali p.* 2. *dicta alleg.* 14. *num.* 3. idem
de Jur. Eccles. p. 1. *cap.* 37. *num.* 1. Sebastian Cæsar.
de Eccles. hierarch. p. 2. *di p* 10. § 1. *num.* 1. Guillelm.
Durant. *in rationali Divinor. lib.* 1. *cap.* 7. Sotus *in* 4. *dist.* 24. *q.* 5. *art.* 4. vers. *post Diaconum.*, Galgane-
tus *de jure publico lib.* 3 *tit.* 26. *num.* 1. & alii, †
24 Item quod ejus officium Calicem, & Patenam
ad Altare deferre, & Diaconis tradere, eisque
ministrare, urceolum quoque aquæ, & mantile
tenere Episcopo, Presbyteris, & Diaconis pro
lavandis ante altare manibus aquam præbere. *dict. cap. perlectas* 25. *dist* Petr. Gregor. *Syntagm. lib.* 16.
cap. 7. *num* 8. Vullo *in œconomia Canocica classe* 1.
cap. 2. § 10. statim à principio, Castald. *in praxi cæremon. lib* 1. *sect.* 8. *cap.* 1. *num.* 1. Carolus de Grassis
de effectibus in prælud. num. 289. Torreblanca *de jure spirit. lib.* 2 c 12. *n.* 27.

Et ideò Subdiaconus accipit ab Episcopo Ca-
25 licem, & Patenam, & ab Archiepiscopo urceo-
lum, ut docent Valentia *tom.* 4. *disp.* 9. *q* 1. *puncto* 3.
Vasquez *in* 3 *p. disp.* 236. *cap.* 3. *in princip.* Ocho-
gavia *tract unico de Sacram. Ordinis q.* 2. *num.* 25.
Barbosa *de Jure Eccles.* 1. *p dict. cap.* 37 *num.* 29. qui
& num. 20. cum Boërio *de Republica Eccles. p.* 2.
lib. 2. *cap* 10. vers. *ex his planè pag.* 176. Ægid. Co-
nink. *de Sacram disp.* 29. *de ordine dubio* 3. & Va-
lerio Reginaldo *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1.
26 *num.* 13. † Dicit eatenus verò dici Subdiaco-
num. Divinis Sacramentis inservire, quatenus sa-
cra vasa, lintea, panem, & vinum ad Venerabile
Sacramentum Eucharistiæ præparat. † Qui &
27 etiam legit epistolam solemniter ex præcepto Ec-
clesiæ, sed non ex vi ordinis, quia eam alicubi
legit ex consuetudine Acolytus, ut dixerunt Du-
rand. *in rationali Divinorum Officiorum lib.* 2. c 8.
num. 4. Henriquez *dicto lib.* 10. *cap.* 13. § 4. Barbosa
supra num. 31. *&.* 32. & ante eos Hostiens. & Inno-
cent. *in c. ut quisque Presbyter de vita, & honestate Clericorum.*

28 Et quamvis ex S. Congregatione Rit. in Gerun-
deo. 21. Augusti 1601. ut sequitur *in Bullario*, verb.
Subdiaconus num. 1. idem *in decisionibus Apostolicis eodem verbo*, ex eadem S. Congreg. quam
refert Aldan. *in compend. canon. resolut. lib.* 1. *tit.* 26.
num. 42. dicatur ut non possit exerceri Subdiaconi
officium à Clerico in minoribus constituto etiam
si sit penuria Subdiaconorum, & consuetudo
non obstat, cum hoc intelligatur de solemni mi-
nistratione, cum paramentis ad altare; non si
cagatur epistola in eboro, ut solet etiam per Lai-
cum Sachristam cani.

Et sic rectè monuit Trid. *sess.* 23. *de conform. c.* 13.
ut Diaconi, & Subdiaconi, saltem singulis men- 29
sibus Dissæ sacrificio solemniter inserviant; &
ut semel quolibet mense Eucharistæ Sacramen-
tum sumant † Ubique statuerit, ne promoti ad
Sacrum Subdiaconatus ordinem, si per annum, 30
saltem in eo non sunt versati ad altiorem gra-
dum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere
permittantur: de quo puncto latè cum multis di-
xit Barbosa *in pastorali dicta p.* 2. *alleg.* 18. *à princ.*
idem *dicto cap.* 37. *de Jure Eccles. num.* 33. idem *in Trid dicto cap.* 13. *n.* 4. Valenzuela *tom.* 2. *cons.* 107.
num. 1. Homobon. *de Bonis de examine Eccles. tr.* 2.
cap. 2. *q* 14 *&* 15. Molfes. *in summa Theologiæ moralis tract.* 2. *cap.* 1. *n* 55. Carol de Grass. *de effectibus Cleric. in præludio à num.* 326. Ugolin. *de Officio Episcopi cap.* 26. *&.* 27. & alii quod utinam fre-
quentaretur juxta Concilii mentem, ne patui pen-
deret exercitium talium ordinum.

Et quia Subdiaconatus ordo sit sacer, ut in locis 31
in principio adductis dixi; ideò rectè Sacra Con-
greg. Rituum in urbis Subdiaconorum 4. Martii
1606 statuit, ut Diaconi Apostolici debeant esse
in Sacris, quibus inde præcipitur sub pœna amis-
sionis emolumentorum officii ut *infra* duos men-
ses ordinentur, refert Barbosa *in Bullario* in ver-
bo *Subdiaconi Apostolici*, idem in decis. Aposto-
licis verbo *Diaconus num.* 3. ex Aldano *dicto*
tit. 26. *num.* 62. * Qui & dicunt etiam, quod 32
Subdiaconus, qui in vim dispensationis Aposto-
licæ cum vidua contraxit matrimonium, & pen-
siones Ecclesiasticas obtinet: de jure gaudet fori
privilegio: sic Aldan. *dict. cap.* 26. *n.* 43. Barbosa
ubrubique *n.* 2.

Itaque fit, ut si Subdiaconi olim potuerint uti 33
matrimonio ante ordines contracto, ut asserunt
Henriquez, Vasquez, Valent. Petr. Gregorius, &
Sebastian. Cæsar *dicta disp.* 10. *&.* 2. *n.* 10. quamvis
aliqui apud Valent. *ubi supra puncto* 5. vers. *duodecimo objiciunt*, existiment ex tempore primitivæ
Ecclesiæ fuisse votum castitatis in matrimonio
ante ordinem contracto. Tamen quia succeden-
tibus temporibus cœpit Subdiaconatus ordo sa-
cer reputari, ac proinde antiqua illa consuetudo
utendi matrimonio ante hunc ordinem contracto
revocata fuerit, ut constat ex *ex cap. à multis, cap. erubescant, cap. Subdiaconi, & c. placuit dist.* 32. *& ex cap. ante triennium, & cap. Episcopus dist.* 31.
Barbosa *supra à num.* 18. *&* 22. *de Jure Eccles. dict. cap.* 37. & ego sub locis adductis, ex quibus cæ-
tera, quæ hic desiderentur de Subdiacono pos-
sunt colligi.

Nunc ergo pro complemento libuit de Dia- 34
cono, & Subdiacono injungere, quod quando
sunt Presbyteri, & ministrant in Missa solemni,
& voluerint celebrare, vel jam celebrarint, de-
bent accipere pacem ab Episcopo immediatè post
duos Diaconos assistentes. * At Episcopo non
celebrante, tunc Subdiaconus accipit pacem à 35
Canonico, qui pacem dedit Episcopo, & illam
distribuit cæteris Canonicis per ordinem, &
revertens ad altare, dat pacem Diacono, & ab-
sente Episcopo, Diaconus accipit pacem à cele-
brante, & dat pacem Subdiacono, qui illam di-
stribuit juxta regulas cæremoniales Sacr. Congreg.
Rituum in jam adducta Alexander *in responso*,
quam

quam citant Aldaous *in compend. Canon. diſt. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 36. Barboſa *in decif. Apoſtol.* verbo *Diaconus n.* 5. idem *in Bullario n.* 3.

36 Deinde quod Diaconus, & Subdiaconus inſervientes celebranti debent eſſe ejuſdem ordinis, & non inferioris cum celebrante, contraria conſuetudine non obſtante, quæ potius abuſus, & corruptela eſt; ita refert idem Barboſa *in Bullario*, verb. *Diaconus n.* 6. ex Sacra Congreg. Rit. in Calagurit. 7. Septemb. 1593. & in Cenetani Februarii 1615. & in Terulen. 8. Februarii 1631. & in Controven. 1629. Martii 31. 37 † Quod ſi de utriſque Diacanis, & Subdiaconis plura ſcire deſideras, leges quæ congerunt Creſpen. *in ſum. Eccleſ. diſciplina* verb. *Diaconus*, Cupars, *in repetitione cap. oportet.* 79. *diſt. in Rub. Diaconatus*, Jacobus de Graff. Vaſq. Henriquez, Petr. Gregor. Michal Medina Carolus de Graſ. Molfeſ. Galganet, Sebaſtian Cæſar. Machad. & Caſtald. qui Diacono loquuntur in locis jam *ſupra*, adductis, & Barboſa cum illis, *de jure Eccleſiaſt. cap.* 35. *num.* 36. idem *cap.* 37. *n. fin.* ubi cum eiſdem loquitur de Subdiaconis, & de utriſque latè Machado, *de perfecto confeſ. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 7. & *tract.* 8. & alii communiter alia addentes de officio prædictorum.

38 Ad quartam difficultatis partem, quo tempore, jam Subdiaconi, quam Diaconi fuerunt creati, breviter reſpondetur aliquibus ſuppoſitis, de quibus in locis ſignatis, *hic verſ ad tertium*, & quoad Diaconos videtur, ut à tempore Apoſtolorum, ſit eorum creatio ex illo *Actor. cap.* 6. quo conſtat, ut Apoſtoli elegerint ſeptem Diaconos, quorum primus, & ſanctitate præcipuus claruit videlicet Beatus Stephanus, & quot poſt aliquot tempora floruit ejuſdem ordinis B. Laurentius: quare pro viribus contendunt Durand. *lib.* 2. *in ration. Divinor. Officiorum cap.* 3. *à principio*, Alphonſus Salmerou. *in præd. locum Actor.* 6 Cardinalis Bellarm. *tom.* 2. *lib. de Sacramento Ordinis cap.* 6. Baron. *tom.* 1. *anno Chriſti* 34. *pagina* 267. ab Apoſtolis, fuiſſe inſtitutum. Diaconatus Sacramentum, & videtur comprobare Boët. Epo *de Juriſd. Eccleſ. temporali quæſt.* 1. *num.* 11. *in verbis ſequentibus*, ibi: *Ita Diaconi quoque fuerunt Apoſtolorum juſſu actor.* 6. *Conſtituti, qui Sacris miniſtrarent menſis, ut ipſimet Apoſtoli liberius vacarent Verbo Dei.*

39 Et ſic etiam videtur verum quod Durand. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *num.* 6. Gajetan. *tom.* 1. *opuſculorum tract.* 11. *art. unico*, & Salmeron. *in dicto cap. actor.* 6. dixerunt nempè Diaconatum, & Subdiaconatum non fuiſſe à Chriſto inſtitutos, nec eſſe Sacramenta, præcipuè ſi conſideretur doctrina textus *in cap. Dominus ad finem* 83. *diſt.*

40 Nihilominus dicendum eſt à Chriſto Domino fuiſſe inſtitutum Diaconatus ordinem, ut diximus *ſupra in Rub. de temporibus ordinat*, & *de ætate ordinandorum*; item & ſub *tit. de Sacramentis non iterandis*, ut patet ex communi Theologorum ſententia quæ aſſerit Diaconatus ordinem non ab Apoſtolis, ſed à Chriſto inſtitutum fuiſſe: ſic Cajet. *in dict. hoc Actor.* 6. & in illum 1. *ad Timoth. cap.* 3. Michaël. Medina *lib. de continentia cap.* 26. Vaſquez *tom.* 3. *diſp.* 236. *cap.* 4. *num.* 49. Ochogavia *de Sacram. Ordinis tract. unico quæſt.* 3. *num.* 8. Ægid. Coninch. *de Sacram. Ordinis diſp.* 20. *dub.* 3. *num.* 13. Rodericus de Acugna *in comment. ad cap. Diaconus* 23. *diſt.* Paul. Layman. *in Theologia morali lib.* 5. *tractatu* 9. *cap.* 4. Machad. *de perfecto Confeſſor. tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tractatu* 8. *decum.* 1. *à num.* 1. & alii etiam antiquiores ex eo quia eſt citra controverſiam inter Catholicos hunc ordinem eſſe Sacramentum (ut probavi etiam in adductis locis) ſed conſtat omnia Sacramenta à Chriſto ante aſcentionem ejus fuiſſe inſtituta, ergo; Deindequia Chriſtus (ut probavi abundè, *in dicta Rub. de Sacram.* non iterandis) per ſe ipſum omnia à Sacramenta inſtituit, & nullius inſtitutionem Apoſtolis commiſerit, ut etiam probavi, *ſub tit. de Sacra Unctione*, loquutus de inſtitutore unctionis, & Confirmationis Sacramenti.

41 Et inſuper confirmatur ex Concilio Florentino, ubi poſtquam dixit ordinem eſſe Sacramentum, illiuſque materiam & formam explicarit, continuo ponit exempla in ordine Sacerdotii, Diaconatus, & Subdiaconatus. Item ex Concil. Trident. *ſeſſione* 23. *cap.* 2. quatenus enumerans ſingulorum ordinum nomina, *in cap.* 3. ibi, abſolutè definit ordinem eſſe Sacramentum, nulla facta exceptione. Imo & *ibi in Canone* 6. ſic loquitur: *ſi quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe hierarchiam Divinam ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, anathema ſit.* Ubi ſine dubio per miniſtros intelligit Diaconos, Doctores firmant, cum de nullis aliis atque certum ſit, ac de Diaconis eſſe à Chriſto inſtitutos.

42 Unde non obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ non illud *actor. cap.* 6. quia, ut merito aliqui ex præcitatis pro noſtra communi ſententia electione Diaconorum ſeptem, de qua ibi narratur, non fuerunt ordinati ſeptem illi viri ad miniſterium Altaris, nec Sacramentum Ordinis ſuſceperint; & ſic illos non fuiſſe viros, de his, qui miniſtrabant miniſteria, ſcilicet miſſæ, ſed de his, qui ad miniſterium menſarum, & pauperum curam haberent, adhibebantur, & amplius paret, quia cum omnia Sacramenta (ut dictum eſt) à Chriſto ante ejus aſcenſionem fuerint inſtituta, ſequitur ut cum dicta electio ſeptem Diaconorum ad menſas facta fuerit poſt Chriſti aſcenſionem, ut conſtat, quod *dict. cap. actor.* 6. nec verba jam relata Boët. Epo non contradicant. 43 † Et minus, ut *in dicto cap. narretur*, quod ſtatim poſt dictam electionem Stephanus faceret ſigna, & prodigia, ac populo ita ſapienter prædicaret ut adverſarii non poſſent ſapientiæ, & ſpiritui ejus reſiſtere; quia non proinde licet inferre ipſum fuiſſe ibi in Sacrum Diaconatus ordinem conſecratum: nam etiam ad aliud munus electus, hæc præſtare poterat, ut probant adducti, Barboſa *de jure Eccleſ. part.* 1. *cap.* 35. *num.* 5. & 6. & contra Durand. & Cajetan. reſolvunt merito Henriquez *in ſumma libro* 10. *cap.* 3. Valent. *tom.* 4. *diſput.* 9. *quæſtione* 1. *puncto* 4. Vaſquez *in* 3. *part. cap.* 27. *quæſtione* 1. Ochogavia *de ordine quæſtione* 5. Paulus Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *diſp.* 20. *dub.* 7. *num.* 46. Scribon. *in theſi de ordine diſp.* 7. *quæſtione* 3. Layman. *in Theolog. mor. lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. Machado *ſupra*, Diaconatum, & Subdiaconatum fuiſſe à Chriſto inſtitutos, & eſſe verè, & propriè Sacramenta; & ſic Diaconos ex inſtitutione Divina electos aſſerunt Valent. *dicto tom.* 4. *diſputatione* 4. *quæſt.* 1: *puncto* 2. verſ. *ad hæc*, Henriquez *dicto lib.* 10. *cap.* 2. §. 1. Ochogavia *dicto tract. unic. de ordine quæſt.* 2. *num.* 7. Stephan. Duran. *de ritibus Eccleſiæ lib.* 2. *cap.* 23. Coninch. *ſupra dubio* 3. *num.* 2.

44 Et sic nec obstat Cyprianus *in dict. c. Dominus ad finem* 93. *dist.* quia *ibi*, solùm dicens Christum nō ordinasse Diaconos, sicut Præsbyteros, & Episcopos ordinavit, non sequitur illum non instituisse hunc ordinem; quia etsi nullum Christus confirmarit, non inde negari potest quin Sacramentum Confirmationis instituerit, ut respondent Vasq. *dicta disp.* 237. *cap.* 3. Barbosa *dicto cap.* 35. *num.* 9. & patet ex his, quæ abunde dixi *sub dict. cap. unico, de Sacra Unctione* §. t. ubi de Confirmatioois Sacramento, & ejus institutore Christo.

45 His tamen obstat Anacletus *Epist.* 3. *cap. ad finem*, in verbis sequentibus: *Amplius quam isti duo ordines Sacerdotum, nec nobis a Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt*, quæ protulit postquam enumeravit ordinem Sacerdotium, & Episcoporum. † Sed respondetur Anacletum *ibi*, non loqui de omnibus ordinibus, quos ab Apostolis accepimus, sed de ordinibus solum Sacerdotii, & Episcoporum; quia Dominus elegit duodecim Apostolos, in quorum locum Episcopi successerunt, & septuaginta discipulos, quibus Sacerdotes respondent: sic Michaël Medina *lib.* 1. *de continent. cap.* 43. Barbosa *de jure Eccles. dicto cap.* 35. *p.* 1. *sub num.* 9. dicentes rectè quadrare hanc expositionem verbis relatis Anacleti, dum ibi amplius in verbis sequentibus alloquitur, *Sacerdotum fratres, ordo vi partitus est* & *sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari.*

46 (margin beside "coporum")

47 Quod si dubites quanto tempore prædictum ministerium Diaconorum, qui mensis præficiebantur, in Ecclesia perseveraverit, & quo pacto, latè disputant Cardinal. Baron. *dicto tomo* 1. *anno Christi* 34. *pag.* 269. Vasquez *dict. tom.* 3. *disp.* 237 *cap.* 4. cum quibus prosequeris dictam explicationem mensarum.

48 De institutione Subdiaconatus ordinis jam patet ex proximè dictis fuisse Christum; quam etsi ordo Subdiaconatus in primitiva Ecclesia nō fuerit Sacer ex dictis *supra*, ut inquit Urban. *in dicto cap. nullus dist.* 60. sic ut legimus hunc ordinem non esse adhuc Sacrum tempore Syriaci antiquissimi Pontificis Cathedram Petri tenenti anno Domini 381. & probat ex *cap. quicumque*, ubi glossa vers. *ad Diaconos* 77. *dist.* & tempore Luzii, *in cap. ministri* 81. *dist.* † Et ex eo quod olim Subdiaconis

49 nō permittere ur ingressus in Secrarium, nec contractus vasorum Dominicorum, ut patet ex Concilio Laudicen. *cap.* 21. nec olim annumeraretur Sacris ordinibus, quantumvis Canonibus Apostolicis notus, ut dicit Boët. *cap.* 1. *in comment. ad dict. cap clerus* 7. *num.* 8. *de vit.* & *honest. Clericorum*, & multi alii, quos refert Barbosa *dicto cap.* 35. *n.* 12. 13 & 15. ubi probat è contra etiam olim licuisse Subdiaconis Sacra Vasa tangere. Tamen non inde, nec ex aliis potest negari Subdiaconatus ordinem esse institutum à Christo Domino; quia sicut jam supra de Diacono dictum est per eadem fundamenta de Subdiaconatus ordine, ut sit Sacramentum à Christo Domino institutum, probant specifice præter, *ibi*, adductos Vasquez *dicta* 3. *p. q.* 238. *cap.* 2. *à princip.* Ægid. *de Sacram. dicta disp.* 10. *de ordine dubio* 3. Ochogavia *de Sacram. ordinis dict. tract. unico q* 4. Cæsar. *in relect. de Ecclesiast. hierarch p.* 2. *dist.* 10. § 1. *n* 2. Machado *de perfecto confes. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 7. *docum* 1. *num.* 2. & ex eo etiam, quia de hujusmodi Subdiaconatus ordine, utpote de re antiqua, & ubique recepta, & a Christo Domino instituta loquuntur auctores illius temporis, qui sanè floruerunt in ipso Beatorum Apostolorum sanio aut non diu post superstites fuerunt, ut est apud Cyprianum, *lib.* 2. *Epistolarum epistola* 10. & *lib.* 5. *epist.* 12. & apud Eusebium, *lib.* 6. *histor. cap.* 33.

Et confirmatur irrefragabiter, ex eo quod *Canon.* 40. *Apostolorum*, cui refragari, & contradicere impune, licet, meminerit hujusmodi Subdiaconatus ordinis, & faciunt quæ de hoc ordine dixi, *in dicta Rub. de temporib. ordin. de ætate ordinandor.* item & *de Sacram. non iterandis.* Nec obstat quod iste ordo antiquitus non esse Sacer; quia non inde probatur ut non fuerit à Christo Domino institutus hic ordo. 50

Et sic patet nimis antiquam esse ejus institutionem: siquidem post tempus, S. Fabian. Pontifex per quindecim annos, ut patet in ejus officio 20. Januarii, creaverit septem Subdiaconos, qui res gestas Martyrum à septem notariis scriptas colligerent. 51

Quod si desideras scire à quo tempore iste ordo fuerit inter Sacros reputatus, repetes hic quæ dixi *supra in dicto cap. miramur de servis non ord.* & licet clare non constet; est quidem inter DD. probabilius inter Sacros annumeratum, ac proinde continentiam annexam habuisse, & habere à constitutione Greg. Magni *in cap. ante triennium* 31. *dist. atque Urbani II. in cap. erubescant eadem dist.* & glossa *in dicto cap miramur*, prædictas constitutiones refert, ut *ibi* dixi, & luculentius Marcus Anton. Capet. in suo *tract. de perpetua Castit. Sacerd. cap.* 7. quem refert Camp nil. *in divers. juris Canonici Rub.* 2. *num.* 11. *in fine*, & *Rub.* 7. *cap.* 3. *n.* 12. Vasquez *disp.* 248 *supra cap.* 3. Barbosa *dicto c.* 37. *de jure Eccles. n.* 23. Subdentes etiam hanc continentiam antiquitus promovendi cogebantur ponere † Et quod licet in Hispania variatum sit quo tempore incepisset castitatis votum annexum esse ordini Subdiaconatus: tamen ut habuisset principium in Consilio Illibritano ex communi docent sententiam. 52

53 (margin beside "tempore incepisset")

Et sic post aliam disputationem dicendum est antiquam consuetudinem utendi subdiaconos matrimonio, revocatam fuisse ab illo tempore, quo iste Subdiaconatus ordo inter Sacros fuit reputatus, ut constat ex *dicto cap. à multis cap. erubescant*; *cap. subdiaconi*, & *cap. placuit. dist.* 32. & *ex dicto cap. ante triennium*, & *cap. Episcopos* 31. *dist.* ut jam *hic* dixi in hac quæstione. Quoad Diaconatum, & Presbyteratum, quia semper Sacri Ordines reputare tur in Ecclesia Latina præceptum cōtinentiæ in matrimonio ante ordines contracto à tempore Apostolorum, usque ad hodiernum diem sine aliqua interruptione perdurasse in Presbyteris, & Diaconis, resolvunt optimè Sotus *de justit. lib.* 7. *q.* 7. *art.* 2. Vasquez *dicta disp.* 248. *cap.* 2. Medina *lib.* 2. *de continentia*, *cap.* 39. alia dico *hic* in vers. *ad ultimum.* 54

Ad quintam quæstionis partem de Diaconis, adjunctis hic, quæ adduxi, *supra* de Episcopo *in Rub. de officio Archipresbyt. sub q.* 2. & quæ dixi *supra in Rub. de electione*, ubi de electione Abbatissæ, & num viduæ moniales possint eligi in Abbatissas? Jam nunc breviter respondeo, ut cum olim dicerentur Diaconissæ, quæ apud nos viduæ continentes dicuntur, & aliquod munus, & Dignitatem in Ecclesia habebant, quarum præcipua munera erant, primum quidam cæteras instruere mulieres, de rebus, de quibus cū Diaconis, aut Episcopis agere debeant, ut constat ex *clem.* 1. *lib.* 2. *const. cap.* 57. *alias* 61. † Et secundùm foribus 55 56

bus Ecclesiæ mulieribus tantùm patentibus præ-
esse, sicut foribus, qua ingrederentur viri, &
qui Hostiarii dicti sunt præfecti erant ex eodem
Clem. dict. lib. 2. c. 15.
57 Et tertium, nam sicut munus Diaconi erat
ungere Oleo Sancto frontem mulierum, quæ
baptizabantur ita Diaconissarum abstergere ne à
viris aspiceretur ex eodem *Clem. lib. 3. cap. 32.* &
Concilium Nicænum 1. *cap.* 74. hujusmodi Diaco-
nissas ad hoc solum paratas esse, ut fœminas in
58 Baptismo suscipiant. † Et Concil. Carthagin. 4.
sub Anastasio *cap.* 22. admonet hujusmodi Diaco-
nissas debere esse tam instructas ad officium, ut
possint apto, & sano sermone imperitas, & ru-
sticas mulieres tempore, quo baptizandæ sunt,
qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, &
qualiter accepto Baptismate, vivant. Quintum
enim erat extra Ecclesiam, ut scilicet cum Epis-
copus ad Domus mulierum aliquem mittere vellet
non mitteret Diaconum, ne quid mali infideles
suspicarentur, sed mitteret Diaconissam ex eodem
Clem. dict. lib. 3. c. 15.
59 Unde S. Epiphapius *ad calcem librorum con-
tra hæreses in compendiario de doctrina de fide Ca-
tholica*, ait Diaconissis constitui in ministerium
mulierum propter reverentiam, si opus fuerit
Balnei gratia, aut visitationis, aut inspectionia
corporum, & sic continentia perpetua istis præ-
60 scripta erat. † Quare in Concilio Romano sub
Gregorio I. ipse Gregor. anathemate percutit
quendam oomine Adriadum Ephiphalarati fi-
lium, qui Epiphaniam Diaconam illi cito ausu,
in uxorem habebat, & illam similiter, & eos, qui
ei consensum præbuerunt, ut in Concilio Au-
reliano 2. *cap.* 17. *cavetur*, ut refert Barbosa *de
Jure Ecclesiast.* 1. *p. cap.* 36. *num.* 8. legendus *num.* 7.
ibi: *Fœminis quæ benedictionem Diaconatus, hacte-
nus contra interdicta Canonum acceperunt, si ad
conjugium probantur, iterum devolutæ à communio-
ne pellantur; quod si hujusmodi contubernium ad-
monitæ ab Episcopo, cognito errore, dissoluerint
in communionis gratia, acta pænitentia revertantur
hujusmodi, qui sumpserunt in conjugium, anathe-
matizentur.*
61 Et quidem ad hoc munua eligebantur mulie-
res, aut virgines, aut viduæ, quæ tamen unico
contentæ fuerint thoro conjugali, ut docet
Clem. 1. *lib.* 6. *const. cap.* 17. in verbis sequentibus:
*Diaconissa vero eligatur virgo pudica; si autem non
fuerit virgo, sit saltim vidua, quæ uni nupserit, &
fidelis, atque honorata sit*, & quamvis non defue-
rint perversi homines, qui *ex cap. Diaconissam*,
& *ex cap. Presbyter*, & *cap. mulieres* 32. *dist.* de-
prehenderint fœminas licuisse ordinari, cum Dia-
conissæ, & Presbyteræ mulieres Canones illi me-
minerint, & refert Barbosa *in dicto cap. Diaconis-
sam* 27. *q.* 1. *num.* 2. Tamen quia jam *sub dicta
Rub. de temp. ordin. & de ætate ordinand.* dictum
est, mulieres omnino esse ordinum incapaces:
argum. textus *in cap. in nova de pænit. & remis.*
ideò eorum dictum est omnino explandum ex
doctrina omnium Catholicorum Doctorum. Sunt
enim fœminæ omnino incapaces eorum, quæ
sunt ordinia, ut argum. *dict. cap. in nova de
pænit.* D. Thomas *in addit. ad* 3. *q.* 39. *art.* 1. Victo-
ria *relect.* 1. *de potest. Eccles. q.* 2. *num.* 3. Sotus, An-
glès Mar. lu., & Barbosa cum illis *sup. num.* 2.
Jui L bor. *var. lucub. cap.* 23. *num.* 34. Cam-
panillus *in divers. Juris Canonici Rub.* 11. *cap.* 2. &
alii.

Quare etsi Diaconissæ consueverint ordinari 62
benedictione, & cæremonia, ut testatur Tertu-
liadus *lib. de exhortatione ad castitatem cap. ultimo
num.* 72. & de hac Diaconissarum benedictione
extet Apostolica constitutio apud Clem. *lib.* 8.
cap. 26. extetque earum ordinatio in antiquo libro
qui inscribitur *Ordo Romanus*, & referat dictæ
benedictionis verba idem Barbosa *dicto cap.* 36.
num. 4. ac constet ex officiis, & muneribus, ad
quæ destinatæ fuerint ab antiquo, nullo ordine
Ecclesiæ Sacramentali signari; ideò rectè contra
audaces quidem Doctores, resolvitur nullo tem-
pore fuisse ordine insignitas, etsi benedictas ad of-
ficium sibimet incumbens.
Nec obstat in Concilio Arausican. 1. mentionē 63
fieri de Diaconissarum ordinatione, prout legi-
tur in Concilio Calcedonen. *act.* 15. *cap.* 15. imò
etiam in Aurelianen. & Turonens. 2. constare in
usu fuisse Diaconissæ ordinationem, ex dicto libro
qui dicitur *Ordo Romanus*, qui apparet scriptus
post tempora S. Benedicti. † Nec quod ait Æneas 64
Sylvius *de Historia Boemica cap.* 16. de Mulida so-
rore Boleslai Boimirum Regis, quæ eximia specie
virgo Sacris imbuta litteris, & multa pollens
eruditione, Romam orationis causa petivisset à
Joanne Pontifice Maximo, benignè excepta ipsius
authoritate Monasterium S. Gregorii in arce
Pragensi construxerit, ibique Sacerdos consecra-
ta sit. † Quia respondetur ordinationem, de qua 65
prædicta Concilia loquuntur, significare munus,
& officium, ad quod Diaconissæ eliguntur; non
quidem ordinis, sed ministerii, & gubernii, ut
contingit in electis fœmina Monialibus ad Abba-
tissatus Dignitatem; & sic Barbosa explicans ca-
sum dictæ *Mulidæ dict. cap.* 36. *de Jure Eccles. n.* 6.
in fine, intelligit illam in Abbatissam electam
fuisse consecratam, & benedictam; nos verò ali-
quo ordine, vel charactere Sacramentali initiatam.
† Et sic Henriquez *in summa lib.* 1. *cap.* 21. §. 2. 66
litt. P, Campanill. *dict. cap.* 2. *num.* 3. *in princ.* res-
pondent ad textum *in dicto cap. Diaconissam* 27.
q. 1. Diaconissam non ita appellari, tanquam illo
ordine initiatam, sed aliis ex causis, & rationi-
bus, scilicet etiam propter officium legendi v. g.
homilias, vel Evangelia in Choro, ad quod de-
stinabantur certis quibusdam benedictionibus,
& propter alias, quas repetit Barbosa *in illo
cap.*
Ob quod potuit Baronius *annal. Eccles. tomo* 1. 67
anno 30. *num.* 228. censere prædictas Diaconissas
inter laicales, & sæculiares personas, probans sic
ex Concilio Nicæno *cap.* 10. vulg. 10, & 17 ex his,
qui ex Arabico translati sunt, *commemorans* in-
quit: *Diaconissas, quæ in hoc ordine inventæ sunt
quæ nec manus impositionem aliquam habent; ita ut
omnino inter laicas habeantur, similiter Diaconissæ,
quæ in Catholico Canone non habentur simili loco;
id est laicæ, & tanquam non consecratæ deputen-
tur.* † Et confirmatur: nam aliquæ, quæ post 68
tempora successiva (in quibus Diaconissarum
ordo aboleri cœpit eo modo, quo, & Corepisco-
porum usus ablatus est, qui cum aliqua minora
officia in Ecclesia haberent, & majora præsume-
rent, sublati fuerint, et testatur Damasius Papa
in cap. Corepiscopi 68. *dist.* de quibus dixi *sup.*) †
Et sic dictæ fuerunt, non ab ullo ordine, quem 69
suscepissent, nec ministerio, adessent destinatæ,
seu consecratæ, sed à viris, quorum uxores
erant; & ita *Presbyteratas* dici uxores Presbyteri
in cap. ultimo 32. *dist.* docent ibi communiter DD.

& Ubaldens. *de Sacram.lib.2.tit.7.cap.58.num.70.*
Michal.Medina *de continent. controversia 6. cap. 7.*
Paulus Layman.*in Theolog.moral.lib.5.tract.9.c.11.*
Didacus de Narbona *in annal. comput. anno 4. q.3.*
n. 1. cum Barbosa, & aliis; campanil. *in divers.*
*Juris Canon.Rub.11.cap.2.num.5.*ubi refert se hujus
rei veritatem à nonnullis hominibus, & Græcia
expetiisse, qui omnes responderunt Sacerdotis
uxorem apud eos Presbyteram appellari.
70 At licet hæc in se vera sint, nihilominus tales
Diaconissas semper fuerunt immunitate Ecclesia-
stica gaudentes habitæ ad hunc effectum, ut per-
71 sonæ Ecclesiasticæ. † Et videtur colligi ex eo-
dem Concilio Nicæno *Canon.* 74. probante Dia-
conissas, & illas ex Sanctimonialibus, aut viduis
eligi constituat, ut suum munus impleant, dum
baptizantur fœminæ. Et faciunt plura, quæ ad-
duxi *sub cap. 2. de foro comp.*ubi de multis personis
quæ etsi aliis Laicæ videantur; quia cohærent
72 muneri pio, gaudent foro Ecclesiæ. † Ob idque
Basilius Pontius *de impediment. matrim. cap.* 10.
vers. *sed cum Diaconissæ*, vocat Diaconissas Reli-
giosas personas; dum ait, quod Diaconissæ Re-
ligiosæ personæ benedictione, & cæremonia, ut
supra ordinatæ afficerentur: alia repetit Barbosa
*dicto cap.36.de Jure Ecclesi.num.6.*ubi explicat Ba-
ronii,& Concilii Nicæni locum legendus *ibi*.
73 Ætas inquam illarum Diaconissarum propter
munus, ad quem eligebantur juxta diversa tem-
pora, modum habuit, cum aliquando esset an-
norum quadraginta statuta in Concilio Calcedo-
nens.*cap.*15.relato *in cap. Diaconissam* 27. *q.* 1. ubi
præcipitur, ne Diaconissæ ante annos quadraginta
ordinentur; pro quo diligens fiat probatio; quod
si ordinationem susceperit al qua, & quantocum-
que tempore observaverit ministerium, & postea
se nuptiis tradiderit injuriam faciens gratiæ Dei,
anathema sit, cum eo, qui nuptiis ipsius conve-
nerit, ut refert Campanil. *dict. Rub.* 11. *cap.2.n.3.*
vers. *primum*, Barbosa *dicto cap.* 36. *num.* 3. qui
ex dicto Concilio Nicæno *cap.* 74. ait nonnun-
quam illud tempus fuisse sexagenarium; sed ut
explicarunt Julius Laborius *var lucub tom.1.tit 4.*
cap.34. num. 31. vers *atque hinc*, Pamel. *in scholio*
72. *in lib. Tertulliani de exhortat. castitatis*, Vas-
quez 3.*p tom.3. disp.245.cap.3. num.* 4. Sebastian.
Cæsar *de Eccles.hierarch.p.2.2.disp.9.§.* 3. *num.* 4.
& 5. D. Didacus de Narbona *de ætate ad omnes*
humanos actus requisita anno 40.*q.* 3. portet, tem-
pus illud prius 40. annorum virginibus posterius
viduis deligendis statutum erat, utpotè quæ pro-
pter experientiam voluptatis majori indigerent
examine, & probatione; quæ ætas multum cum
ætate requisita in Monialibus, in Abbatissis eligen-
dis coalescit.
74 Ut diximus prædictarum Diaconissarum crea-
tio ex multiplici munere eis concesso illis forsan
insolescentibus, & majora conantibus; prout
innata est fœmineo sexui ambitio aboleri cœpit
apparetque ut primo apud Græcos fuerit sublata,
& abrogata in concil. Laudicens. 1. sub Sylvestro
anno 320.*Can.* 11. & ut refertur *in dicto cap. mulie-*
*res dist.*32.& in latinâ Ecclesiâ in Concilio Arau-
sican. 1. *cap.* 26. in sequentibus verb. *Diaconissæ*
omnimodo non ordinandæ, si quæ tam sunt benedi-
ctioni, quæ populo impenditur, capita submittant.
Et in Concilio Aurelian,2.sub Sylverio Papa *c.*18.
ibi: *Placuit, ut nulli post modum fœminæ diaco-*
nalis benedictio pro conditione hujus fragilitate, cre-
datur.

Quare etsi ut diximus longius Diaconissarum 75
officia ordinem, & manus percurrant Vasquez
*dicta 3. p. tom.3.disp.*243.*cap.*3. Julius Labor. *var.*
*lucub.tom.*1.*tit.4.dicto cap.* 34. *ex num.* 28. Sebast.
Cæsar. *in elect. di Ecclesiast. hierarch.p.2.disp.9.§.3.*
& cum Barbosa *in dict. cap. 36. de Diaconissis*, D.
Didacus Narbona *dicto anno* 40. *q.*3. Galganet. *de*
jure publ.lib.3.tit.51. Campanil. *dicta Rub.* 11.*c.*2.
à num. 3. Basilius Pontius *de impediment. matrim.*
*dict.cap.*10. at nos cessamus in tractatione de mu-
nere istarum. † Cum jam, ut proximè diximus 76
non sint in usu munera earum nec necessaria ad
gubernium Ecclesiæ; & sic si quæ fortè desideres
ab istis, & aliis, requires & à Barbosa cum aliis
in dict. cap. Diaconissam, ubi DD. *&* *in auth. quo-*
modo oporteat Episc. in §. Diaconissam, & in l. ge-
neraliter cod. de Sacrosanct. Ecclesiis, ubi idem
cum aliis multis.
Ad ultimam quæstionis partem, suppositis quæ 77
dixi hic in vers. *ad quartam*, in fine de continentia
Presbyterorum, & Diaconorum à principio nas-
centis Ecclesiæ, nunc etsi non minima contentio
fuerit, & sit apud Catholicos, an Apostoli fuis-
sent uxorati; eo quod multi existimarent omnes
uxoratos fuisse, ut ex Ignatio, & aliis refert Car-
dinalis Bellarmin. *tom.* 1. *lib.* 1. *de Clericis cap.* 20.
ad 4. argumentum. Alii verò negent firmantes
nullum scilicet præter Petrum uxorem habuisse,
ut refert videndus Cardinal. Baron. *annal. Eccles.*
anno Christi 57. *&* 66. † At breviter quidquid 78
sit, firmandum est cum omnibus Ecclesiæ Do-
ctoribus, eos quidem post vocationem Aposto-
lorum ad Apostolatum, usos non fuisse uxoribus,
sed continentes profitentes verè Apostolicam vi-
tam, ut ex Hieronymo refert Vasquez *in 3. p. D.*
Thomæ disp. 249.*cap.8. à princ.*Barbosa *de Jure Ec-*
*cles. dicta 1.p.de Subdiaconis cap.37.num.*11. dicens
apertè sic colligi ex verbis *Matth.cap.* 19. ibi: *Ecce*
nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quia
cum hæc verba postea Christus Dominus expli-
caret ibi, *Et omnis, qui reliquerit patrem, aut*
matrem, aut uxorem, &c. apertè voluit ipsos
continentiam profiteri.
Unde non potest impedimento esse textus *in* 79
cap. fors 26.*q.*2.in illis verbis: *Copula Sacerdotalis,*
neque legali, nec Apostolica authoritate prohibe-
tur Ecclesiastica, aut lege penitus interdicitur, qui-
bus videtur probari licita esse conjugia Sacerdo-
tibus. Quia respondetur prædicta verba non esse
ipsius canonis, sed Gratiani, qui nullum firmum
fundamentum, aut testimonium habere potuit, ut
negaret hanc legem esse Apostolicam, scilicet
continentiæ, quare ei credendum non esse opti-
mè respondent Soto *de Just.lib.7.q.6 art.2.*in fine
Valentia *dicto tomo 4.disp.19.q.5.punct.* 5. vers. *se-*
cunde objiciunt. † Qui eodem modo respon- 80
dent ad textum *in cap.cum igitur* 35.*q.* 1. etsi plu-
res desideres de authoritate ipsius Gratiani aliqua
dictantis, ut de suo in decreto, quod compi-
lavit leges, quæ de ipso, & authoritate ejus di-
scipuli Paleæ congessi *supra in Rub.de constit.q.*12.
ubi *an decretum Gratiani habeat vim legis*, vers. *ad*
*quintam ex n.3.4.& ex n.*38.

Quæstio

QUÆSTIO II.

An Diaconi, ut munus sui ordinis adimpleant, teneantur prædicare? Et an sic continere, ut numquam potuissent post ordinem Diaconatus *susceptum contrahere matrimonium? Et an Papa dispensare valeat, ut in illo ordine constitutus possit ducere uxorem, sic ut liberetur ab obligatione ordinis, & beneficii? Et an Archidiaconi potestas porrigatur in Ecclesia ad alios Acolytos? Et an Archidiaconus fieri possit seu Canonicus, Portionarius, qui habet portionem aliqua pensione annua gravatam?*

SUMMARIUM.

1 *Vincentius Martyr concionabatur quando tantum fuit Diaconus.*

2 *Diaconi officium non est ut prædicet præcisè, & num.3. nisi sit cum licentia Episcopi, & num. 4.*

3 *Actor. cap. 8. intelligitur de lectione tantum de cantanda, non de prædicatione.*

5 *Jesuitæ etiam in sacris non initiati prædicare valent Verbum Dei.*

6 *Continentia in his, qui sunt initiati in sacris, controvertitur, num sit de Jure Divino, vel Ecclesiastico, & quod Ecclesiastici est num. 20.*

7 *Ordinibus Sacris constituti, ideo continere debent à nuptiis, & ab actu venereo; quia debent esse in omni mundicia, propter functionens, quam præstant rerum Ecclesiasticarum.*

8 *Ordinarie non debet, qui direxit non posse in castitate permanere.*

9 *Fornicator constitutus in ordine Sacro, est reus sacrilegii, etiam, si sentiat non ex voto, sed ex præcepto Ecclesiæ castitatis obligationum esse ordini Sacro annexam, & num.10.*

11 *Castitatis servandæ statutum Ecclesiæ Sacris ordinibus annexa, componitur de authoritate Pontificis, & voluntate subditorum, præcipuè Ecclesiæ Latinæ; vide numero. 20.*

12 *Ordinatus in sacris etiamsi ignoret obligationem continentiæ tenetur eam servare, & quare num.13.& 14. ubi idem de Diaconis & Subdiaconis.*

13 *Ordinati in sacris ipso facto taliter sunt castitati obnoxii; at si expressè votum emiserint, sicut obnoxii ei sunt, qui longo tempore gestaverunt habitum religiosum.*

14 *Cælibatus ordinatis in sacris præcipitur.*

15 *Diaconus non est ordinandus, nisi qui speret, Deo auctore continere; & nec Subdiaconus, ut n. 19. & 20.*

16 *Diacono constat aliquando ordinatos, qui, protestati fuerant se velle habere uxores ex Concilio Ancirano, quod abrogatum fuit in hoc à Concilio Trullano, ut n. 17.*

17 *Concilium Anciran. permittens Diaconis matrimonium, qualiter intelligatur.*

18 *Diaconi jam omnino à tempore antiquo continentiam promittunt.*

19 *Clerici antequam Subdiaconi sint, ordinandi, interrogantur de animo servandæ castitatis; quod si adhuc nulla facta interrogatione, & protestatione ordinantur, tenentur ad castitatem, ut n.20.*

20 *Ecclesia etsi non possit præcipere ordinandis votum continentiæ; potest tamen condere leges illi statui convenientes.*

21 *Clericus qui in Sacris constitutus uxorem ducit, aut concubinam habet, caret officio, & beneficio Ecclesiastico.*

22 *Dispensare potest Papa, ut Diaconi, & Subdiaconi possint uxores ducere ex causa urgenti, ut n.26.& 27.*

23 *Sacer ordo dirimit matrimonium ratum postea initum.*

24 *Sacris Ordinibus initiatis numquam permissum legitur, nec in Latina, nec in Græca Ecclesia, ut ducendo postea uxores, remaneant in exercitio Ordinis Sacri, & contra Cajetanum, ut n.25.*

27 *Papa nequit dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonium Jure naturali; secus in illis, quæ dirimunt illud solo Jure Ecclesiastico, n.28.*

28 *Papa potest, quia universalis Pastor, in omni Jure Ecclesiastico dispensare; & sic in impedimento voti solemnis & Ordinis sacri, in illo cum majori causa, ut numero 29.*

29 *Dispensatio, ut professus valeat contrahere matrimonium, debet esse magis publica, quàm quæ requiritur in dispensando in Ordine sacro.*

30 *Abbas Panormitanus reprehenditur, dum dixit, ut salubre esset statutum arbitrio Clericorum, relinquens velint nuptiis copulare necne.*

31 *Dispensatus constitutus in sacris, aut professus ut contrahat matrimonium, liberatur ab oneribus ordinis, & beneficii, si de facto contraxit, non antea, ut* numero. 32. & 33.

33 *Ordinatus, qui habitum mutavit post dispensationem liberatur ab oneribus ordinis, & professionis.*

34 *Archidiaconus non solùm habet sub se Diaconos, & Subdiaconos, sed cæteros Ecclesiæ Acolytos, ut n. 36.*

35 *Archidiaconus instruit Acolyto, qualiter se gerere debeat in suo officio, & præstat ei ceroferarium, id est candelabrum; &* num 36.

36 *Acolytus mancipatur ad accendenda Ecclesiæ luminaria.*

37 *Archidiaconus est superior Archipresbytero, Primicerio, Sacristæ, Custodi, &c.*

38 *Portionarius habens pensione gravatam portionem; non ob id prohibetur ascendere ad Archidiaconatum, & Canonicatum, si ex forma statuti portionario antiquiori permittatur optare.*

AD primam quæstionis partem affirmativè respondent Hugo de S. Victore *lib. 2. de* 1

Officiis

Officiis Eccles. part. 3. *cap.* 11. Raban. *lib.* 1. *instit. Sacerd.cap.*7. tum ex illo *actor.* 8. qui constat, ut Stephanus, & Philippus ab Apostolis primo in Diaconos electi prædicaverint; & quia Augustin, *serm.2.de S. Vincentio*, testatur quod ipse Vincentius Martyr concionabantur, quando tantùm fuit Diaconus; & confirmari videtur *ex cap.perlectis dist.* ibi, *prædicare*, & *ex cap. in Sancta* 92. *dist.* 25. ibi, *Ad prædicationis officium*: quibus & aliis sic opinionem tuentur.

Sed revera dicendum est non esse proprium
2 Diaconalis muneris prædicare, nisi tantùm ea officia peragere, de quibus jam dixi *q.*1. sic docent D.Thomas *in* 3. *p.q.*67. *art.*1 *in principio*, Navar. *cons.*7. *per totum de officii delegati*, Lælius Zechus *de Sacram. tract. de ordine cap.* 1 *pag.*668. *in principio*, Moscon. *de Majest. militantis Ecclesiæ p.* 2. *lib.*1. *de ordine pag* 384. *lit. A*, & *B*, Valentia *tom.disp*4.*d.*9. *de Sacram.Ordin q.* 1. *puncto* 3. Vasquez *in* 3.*p.disp.*236.*cap.*8.*num.*89. Gabriel *in* 4. *dist.* 34. 1. *art.* 3. Medina *lib.* 1. *de contin.cap.* 30. & alii per textum *in cap. adjicimus* 16. *q.* 1. & alii.

3 Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, nec jura pro illa, quæ non sunt intelligenda de prædicatione, hoc est de explicatione Evangelii, sed tantùm de ejus lectione, à Diacono tantùm decantanda, ut explicat glossa *in dict. cap. adjicimus*, & præter Navar. *supra cons.* 8. *num.* 3. Vasquez, & Valentia, Durandus *in rationali Divinorum Officiorum lib.*2 *cap.*9. *num.* 10. Barbosa *in*
4 *cap. Diaconi* 93. *dist. num.* 2. & per glossam *in dicto cap. perlectis*, verbo *prædicare*; id est *legere*. † Et sic prædictæ contrariæ opiniones ad concordiam docent reduci, ut prima locum habeat, quando intervenit licentia Episcopi, Prælati, vel alterius habentis ad illud manus jurisdictionem. Nostram verò intelligi si attendamus ad vim ordinationis Diaconi ipsius, cui ratione officii prædicandi munus Diaconis non sit concessum, nec illis, ut proprium tribuatur.

5 Pro complemento notabis Religiosos Societatis Jesu, etiam Sacris Ordinibus non initatios posse prædicare Verbum Dei, ut statuit Greg. Papa XIII. in sua constit. incipit *vigore* 20. Novemb. 1584. quæ adest *in Bullario tomo* 2. *pagina* 481. Barbosa *de Jure Eccles.* 11. *part. cap.* 35. *num.*28.

Ad secundam quæstionis partem, quia satis
6 ex adductis quæst. præced. liquet responsum, & magna sit inter Doctores controversia, an continentia constitutis in sacris, sit de Jure Divino, an tantùm de Jure Ecclesiæ? De qua cum infinitis latè disputat Thomas Sanchez *de matrim. lib.*7.*disp.*27. *ex num.* 1. & celebrior sententia, sit eam percipi tantùm de Jure Ecclesiastico: imò quod continentia Sacerdotibus, & Diaconis imperetur à principio nascentis Ecclesiæ; ideò dicendum est sic talem continentiam obligare, ut non tantùm obliget continere actu venereo, sed etiam à nuptiis perinde ac votum castitatis. †
7 Quia cum mancipentur in sacris constituti, functioni rerum sacrarum, omnis mundicies eos condecet; & sic patet ex juribus loquentibus absolutè de castitate, inter quos *cap.*1.*dist.* 28. ibi: *Nisi qui se castè victurum promiserit*, *cap. Diaconus eadem dist.* ibi: *Professi continentiam*, & *in cap.* 1. *dist.*31. ibi: *Continentes esse in omnibus*, *c. de his dist.*28. quod est in Concilio Toletano 2. ubi de promotis ad Ordines Sacros dicitur, *Caventes tamen est iis, nequando suæ sponsionis immemores, aut ad terrenas nuptias, aut ad festivos concubitus ultra concurrant; quod si forte fecerint, ut si sacrilegii rei ab Ecclesiâ habeantur extranei.* † 8
Et *in cap.* 1. *dist.*27. quod est Martini Pontificia ibi: *Si dixerit non posse in castitate permanere, hic non ordinetur*, & patet explius ex Concilio Carthaginensi 2. *cap.*2. ut refertur *in cap. cum in præterita dist.*84. in sequentibus verbis: *Gradus isti tres conscriptione quadam castitate per consecrationes annexi sunt Episcopus (* inquam *) Presbyteros, & Diaconos ita placuit ut condecet Sacrosanctos Antistites, & Deo Sacerdotes, nec non, & levitas, & qui Sacramentis divinis inserviunt continentes esse in omnibus.*

Et confirmatur quia qui solo Ordine Sacro
initiatus fornicatur est reus sacrilegii; quia ultra 9
fornicationem virtuti temperantiæ annexam delinquit religionem violans castitatis votum, in tantùm quidem ut si sentiat quispiam obligationem castitatis annexam Ordine Sacro, non esse ex voto, sed ex mera Ecclesiæ constitutione, ut sentiunt plures Doctores, quas refert idem Sanchez *dicta disp.*27.*num.*9. adeo teneatur dicere sacrilegam eam fornicationem: nam cum Ecclesia castitatem præciperit Clericis ob reverentiam ministeriorum sacrorum; quibus vacant, sequitur ut id præceptum pertineat ad religionem; ac subinde ejus violatio sit sacrilega; & si quis vellet dicere id præceptum esse tantùm de abstinendo à matrimonio; patet quidem reprobatum esse in juribus *hic num.*1. adductis, ut in Concilio Tolet. 2. quod refertur *in dict.cap.de his dict. dist.* 28. ubi expressè Clericos fornicantes tanquam sacrilegii reos ab Ecclesiâ rejiciendos esse decernitur: sic docens Abulens *in cap.*7.*Math.q* 204. *col.* 2. *vers. de primo patet*, Clictoveus de vitâ, & moribus Sacerdotum *cap.*1. paulo post princip. Navar. *in in summa cap.*25.*num.* 108. Zelaia 4.*dist.*37.*q.* 3. Sotus *de Justitia lib.*7.*q.*4. *art.*2. *col* 4.*vers.de tertia propositione*, Gutierrez *in Canonicis lib.* 2.*c.* 7. *num.*3. Aragon. 2.2.*q.*88.*art.* 11.*col.*2. §.*his constitutis*, Toledo *lib.*4.*summa cap.*17.*num.*21. Azor. *lib.*13, *instit.mor. cap.*12.*q.* 6. *ad finem*, cum multis aliis idem Thomas Sanchez *dicta disp.* 27. *n.* 19. 22. & 23. *ante num.* 3. *in medio.* † Legendus
idem Barbosa *lib.* 3. *vator. & consult. voto* 77. *ex* 10
*num.*30. & 34. *ad* 41. cum multis aliis docens talem obligationem continentiæ adhærere Sacris Ordinibus initatis, Diaconis, & Subdiaconis, sive teneamus hoc procedere immediatè ex præcepto Ecclesiæ imponentis talem obligationem, aut mediante voto proprio ordinatorum, aut juxta alios modos dicendi, quos ibi refert etiam *ex num.* 36. † *Ad* 41. ubi addit cum Turrecremata
in c Diaconus 2.27.*dist.* & *in cap. nullum.* 1.*dist.*28. 11
quod statutum Ecclesiæ de servanda castitate Sacris Ordinibus annexa, componitur de duobus, videlicet de authoritate Pontificis, & voluntate subditorum; præcipuè Ecclesiæ Latinæ, &c.

Quare notandum est, quod ordinatus Sacris
Ordinibus, etiamsi ignoraverit votum ordini 12
annexum; teneatur omnino continere, nec possit validè matrimonium inire eo quod potuerit justissimum de cælibatu Clericorum legem inducere, atque ea ligare quoscumque in posterum promovendos, sive sciverint, sive ignoraverint prædictam legem Joannes Andreas *in cap. Joan. num.*17.*q.*2. & *ibi* Anton. *num.* 13. Ancharranus *num.* 8.

num.8.*q*.2. Cardin.*num*. 6.*q*.1. Imola *num*. 15. *de Clericis conjug*. Sanchez *dict.diſp*.27. *num*.11. alia referens Barboſa, & omnes per gloſſam *in cap*.
13 *Præſbyter diſt*. 28. in verbo *ignorantia*. † Quia ſicut docuit Gregor.de Valentia 2.2. *diſp*.9.*generali q*.5.*puncto* 3. ipſa ordinis ſuſceptio in Sacris Ordinibus fuit tacita, & expreſſa profeſſio continentiæ, & ſuſcipientes ſic obligari, & ab Eccleſia compelli, ac ſi expreſſè votum emiſiſſent caſtitatis, non ſecus, ac ij, qui longo tempore habitum religioſum geſtaverunt: alia omnino videnda congerit idem Barboſa *in dicto c*. 1. *diſt*.28. ubi *num*. 2. dicit quod continentia in non conjugatis ad Sacros Ordines aſcendere cupientibus cœpit injungi; & ita Sacro Ordini eſſe annexa ex inſtitutione Siricii Papa anno 33. *in cap. plurimos* 82. *diſt*. & aſſerunt gloſſa verbo *qui Sacramentis in dicto cap. præterito* 84. *diſt*. & Clitei *lib*. 6. *de continentia cap*. 4. eamque confirmaſſe Innocent. I. anno 408 ut videtur deduci *ex cap. propoſuiſti diſt*. 82. & adminiſtros deinde extendiſſe Gregorium, colligit idem *ex cap.nullum diſt. diſtinction*. 28. *& ex cap. ante triennium diſtinctione* 31.

14 Et quod ad Diaconatus, & Preſbyteratus Ordinem promovendi continentiam teoerentur polliceri, ad idque compellerentur, probat *in dicto cap*. 1. idem Barboſa *num*.3.*&* 4. *ex cap.nullum, c. præterea dicta diſt*.28. expreſſius *ex dicto cap. propoſuiſti, & cap. plurimos diſt*. 82. & confirmans id Leo Papa, extendit etiam ad Subdiaconatum, ut patet *ex cap. omnium Sacerdotum diſt*.32. ſed quia talis lex non obligavit illico; ideo Greg. Magnus cælibatum aunexum Ordini Sacro, etiam Subdiaconatui mandaverit eſſe coojunctum, ut *in cap. ante triennium diſt*. 32. & poſtmodum Urban. II. *in cap.erubeſcant eadem diſt*. ac poſtea ex Martini Papæ conſtitutione neminem ordinandorum tenen hanc enntinentiam expreſſis promittere verbis, ſed tacitè, ut ſilentium ordinati pro conſenſu reputetur, *cap. Diaconus diſt*. 27.*& dict. cap. Diaconi dicta diſt*. 28. de quibus jam aliqua dixi *ſub q*. 1. *hic*.

15 Ob id rectè ad propoſitum noſtri dubii Diaconus non erit ordinandus, niſi qui ſperet, Deo Auctore ſe continere poſſe, ut *in cap. quicunque diſt*. 77. indeque ab intio Eccleſiæ fuiſſe ipſis, ac Sacerdotibus prohibitum contrahere matrimonium ex dictis *hic* in verſ. *ad ſecundam*, & ut patet ex Canone 25. Apoſtolorum, aliàs 27. ac aliis antiquorum Patrum locia adductis per Cardinal. Bellarmin. *lib*.1. *de Clericis cap*.19. Azor.*inſt.mor. p*.1.*lib*. 13.*cap*.12. Ægid Coninch. *de Sacram, Ordin. diſp*.20.*à num*. 10. Suarez *tom*. 3. *de relig lib*. 9. *ex cap*. 13. Squillante *de obligat. Cleric.part*.1. *à num*. 37.

16 Huic tamen dicto videtur obſtare, nam aliquando illo tempore, cum ad ſacra miniſteria idonei cælibes non adeo multi invenirentur, & plerumque interi conjugatos eſſent nonnulli cæteris Digniores, hi ordinabantur Diaconi, ita tamen, ut ſi proteſtati eſſent velle uxores habere, nec poſſe ſe continere, licitè cum uxoribua permanerent, & miniſterium Diaconatus retinerent. Si verò tacitè, vel expreſſè continentiam fuiſſent in ordinatione profeſſi, & poſtea tranſiſſent ad nuptias à miniſterio ceſſare deberent, ut in Concilio Ancyrano fuerat conſtitutum, de quo *in dicto cap. Diaconi* 28. *diſt*. & ſic poſſe colligi matrimonium validè tunc contrahi poſſe à Diaconis.

Sed reſpondetur in hoc Coocilium aliod eſſe 17
abrogatum in Concilio 6. generali can. 6. Trullano, ubi definitur Subdiaconis, & Diaconis nullomodo licere ad nuptias tranſire: quod ſi tranſierint eſſe ab uxoribus ſeparandos, ut contendit Balſam *in comment. ſuper Concil. Ancyrano*, quem ſequitur Michael de Medina *lib*. 2. *de contin. cap*. 14. *ſub. fin*. At melius Turrian. *lib*. 2. *de dogmat. Character* §. *ad hæc objicient*, Boer. *de Republ. Eccleſ. p*.2.*lib*. 10. §.*à Subdiaconatis pag*.337. Barboſa *de Jure Eccleſ.cap*.35.*p* 1 *num*. 11. *&* 12. melius poſſe dici exiſtimant dict. Concil. non habuiſſe ratum conjugium à Diaconis contractum, nec liberam facultatem eis conceſſiſſe illud contrahendi, & in matrimonio ſic contracto uxore utendi, ſed tantum ſtatuere, ut ordinatus, qui ſic ex licentiâ Epiſcopi contraharet, de gradu ſuo, & ordine non amoveretur, ſed poſt hujuſmodi nuptias in eo permaneret; ita tamen, ut uxore ſua minimè uteretur; quia ibi ſolum dicitur Diaconoa de gradu ſuo removendos non eſſe

Et ſubdit idem Barboſa *dict. cap*. 35. *num*. 13. 18
poteſtea ſancitum, eſſe ut Diaconi omnino continentiam promitterent, ſi colligens *ex c*. 1. *diſt*.27. *& ex cap*. 1. *diſt*.31. *& ex c. conjugatus de converſ.*
conjug. † Et qnod antequam Clerici à puerilibus annis educati ad Subdiaconatus Ordinem promoveantur, interrogentur de animo ſervandæ caſtitatis, aut conjugii expetendi, quaſi promiſſionem caſtimoniæ ſuæ abſque conjugali neceſſitate ſeſe ſpoponderint ſervaturos Subdiaconi; & deinde Diaconi miniſterium demandetur *per dict. de his diſt*. 28. & quod poſtquam Subdiaconatus inter Sacros Ordines eſt relatus, tunc præſcrutatio, quæ olim in Diaconatu fiebat, cœpit in ſubdiaconatu obſervari. 19

Quod ſi talis interrogatio facta non ſit, & 20
ſuo tempore, ſi ad ordines promoverentur, nulla proteſtatione facta, dicendum eſt ex dictis Subdiaconoa, & Diaconos eſſe continentiæ omnino obnoxio; quia cum ſevera obligatio, qua tenentur Clerici Sacrorum Ordinum ad continentiam ſervandam, non conſurgat immediatè ex conſtitutione Eccleſiæ, ſed ex voto caſtitatis, quod Eccleſia ſuo præcepto annexuit Ordinibus Sacris, ſequitur, ut cogat eos, qui Ordinem Sacrum aſſumnnt, ot votum caſtitatis mittant non expreſſè, ſed facto ipſo, & tacitè; quamvis enim non voce voveant, at facto, & pere profitentnr caſtitatem per ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, quia quamvis Eccleſia neminem poſſit abſolutè cogero ad continentiam, quod ſit res meri Conſilii, *cap. integritas* 32.*q*. 2. poteſt tamen in Ordine Sacro, quem confert, apponere condines, & leges juſtas illi ſtatui convenientes qualia eſt, ut ad illum promotus caſtitatem voveat, ſicut, & merito tenent poſt antiquos Anton.Cuchus *lib*.5. *juſt. moral tit*.22.*n*.219. Gutierrez *Canon dict.lib*.2.*cap*.7. *num*. 2. Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſa* 12. *princ. num*.2. verſ. *votum autem ſolenne*, Azor. *inſt. moral.p*. 1.*lib*.13. *cap*. 13.*q*.6.*& cap*. 14 *q*. 10 P Barboſa *in Rub ſ. ſoluto matrim.p*.2.*num* 100.*&* 101. Auguſtin. Barboſa *in dicto cap*. 1. *diſt*.28. *num. fin* cum infinitis legendua omnino Sanchez *dicto lib*.7.*de matrim. dict, diſp*. 27. *per totam*, *& ibi num*. 10. † Et ſic

bene 21

benè DD. per textum *in c. decernimus dict. dist.* 28.
decernunt ut si Clericus in sacris constitutus uxo-
rem duxerit, aut concubinam habeat, careant offi-
cio, & beneficio Ecclesiastico: sic Abbas *in c.* 2.
qui Clerici, vel voventes, Bernard. Diez *in pract.
cap.* 8 *num.* 2 Azor *dict. lib.* 13 *cap.* 12. *q.* 3. & quod
efficiatur irregularis; ideo ut nec in susceptis or-
dinibus ministrare, nec ad majores ordines ad-
mitti, Covar. *in* 4. *p.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 1. Navar.
in man. cap. 27. *n.* 195. Decian. *in tract. crimin. lib.* 6.
cap. 22. vers. *item Clericus*, Farinac. *in praxi crim.
p.* 5. *q.* 138. *num.* 98. cum multis Barbosa *in dicto c.
decernimus*, Zevallos *in pract. q.* 558. *num.* 1. Say-
rus *de cens. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 22. Valer Reginald. *in
praxi fori pœnit. lib.* 31. *cap.* 120. Bonacina *de matr.
q* 3. *puncto* 9. *num.* 8 Belles. *disquisit. Cleric p* 1. *tit.
de disciplina Cleric*, § 5. *num.* 72. Vivald. *in Cande-
labro aureo p.* 1. *tit. de matrim. num.* 230. Matienz. *in
Rub. tit.* 1 *glossa* 1 *num.* 157. *lib.* 5 *novæ recop.* cum
aliis, & benè Thomas Sanchez legendus *dicto
lib.* 7. *de matrimon. disputation.* 85. *numer.* 5. *in
fine.*

22 Ad tertiam quæstionis partem, an Papa dis-
pensare valeat, ut constitutus in Ordine Diaco-
nali possit ducere uxorem; sic ut liberetur ab obli-
gatione ordinis, & beneficii? Et cum ex dictis
jam in vers. *ad secundum*, videatur non difficul-
ter respondendum; eo quod votum castitatis an-
nexum Ordini Sacro sit ex constitutione Ecclesiæ
23 quæ potuit talem imponere legem. † Quia li-
cet Ordo Sacer sit ex constitutione Ecclesiæ quæ
dirimat matrimonium postea iritum, ut *in cap.*
1. *&* 2. *qui Clerici. vel voventes, cap. unico de voto
lib.* 6 *c. ut lex* 27. *q.* 1. quod ex Innocent. II. idem-
que diffinierunt Nicolaus Pontifex, & Alex. II.
relati *in cap. nullus missam, & cap. præter hoc dist.*
32. *&* 6. *Synodus cap.* 6. & ut refertur *in cap. si quis
eorum dist.* 32. *& ibi* in multis aliis capitibus, ac
definierit Joan. XXII. *in extravag. antiqua de voto*,
24 & Trid. *in Canon.* 9. *sess* 24. † Nec unquam permis-
sum fuerit in Sacris ordinibus initiatis matrimo-
nium inire, sive in Ecclesia Latina, sive in Græca,
ut de Ecclesia Latina patet *in cap. sunt quidem,
c. Presbyteris* 27. *q.* 1. *& dict. c. decernimus dist.* 28.
c. ep. lectores dist. 32. & quia ab initio nascentis Ec-
clesiæ id prohibitum fuit, ut constat ex Can. 27.
Apostolor. ibi: *Qui ad clerum provecti sunt; præ-
cipimus, ut si voluerint uxores accipiant, sed lecto-
25 res, & cantores tantummodo.* † Et quod semper
etiam apud Græcos fuerit irritum post ordines
susceptos matrimonium contrahere, ut probant
latè *in stit. moral. lib.* 13. *cap.* 12. *q.* 3. *&* 5. Thomas
Sanchez, & alii *dicto lib.* 7. *de matrim. disp.* 28. *n.* 3.
contra Cajetanum dicentem, *in opusculo tom.* 1.
tract. 27. *de dispensatione matrim. in Eccles. acciden-
tali quæst. unica paulo post princip.* dicentem licuisse
olim Græcis Diaconis matrimonium inire, ut
probat, *cap. aliter dist.* 31. *& cap. Diaconi dist.* 28. *&*
contra Sotum *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *col. penult.* vers.
Colligito, & *lib.* 7. *de justitia q.* 6. *art.* 2. *conclus.* 2.
dicentem sic procedere, quando in ipsa promo-
tione protestati essent continere nolle, cum ex
proximè dictis verius sit dicere, ut in neutra Ec-
clesia in Sacris constitutus, etiam Diaconus tan-
tum, aut Subdiaconus queat matrimonium inire
ex dictis; & quia *in cap. si quis eorum dist.* 32. *&* 6.
Synodo generali dicitur de Ecclesia Græca sic: *si
quis eorum, qui ad clerum accedunt voluerit
nuptiali jure mulieri copulari, hoc ante ordinatio-
nem Subdiaconatus faciat*, ut docent Suarez *in* 4.
dist. 32. *q.* 1. *art.* 2. *conclus.* 4. vers. *pluribus*, Sylvester
in summa, verbo *matrimonium* 8. §. 12. *dub* 2. Co-
var. *in p.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 1. *in princip.* Salced. ad
Bernard. Diez. *cap.* 80. *littera A*, *Azevedus in l.* 1.
à num. 50. *tit.* 19. *lib.* 8. *novæ Recopil.* Petr. Crespen.
in summa Catholicæ fidei verb. *cælibatus pag.* 165.
Vasquez *de ordine disp.* 249 *cap.* 4. *num.* 32. & alia
adducit videnda Barbosa *in dicto cap. ante trien-
nium dicta dist.* 32. eundem videbis cum aliis; *in
dict. cap. aliter*, ubi etiam contra Decianum *in
tract. crim lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 5. *& c.* 22. *n.* 2. ubi & *n.* 3.
ait quod etsi ille textus tribuatur Stephano ait ta-
men non constare quis ille fuerit, cum multi Pon-
tifices Stephani nomine appellati essent, & apud
nullius epistolam Canonem illum inveniri ut ad-
vertunt Bellarmin. *in lib.* 1. *de Clericis cap.* 21.
vers. *ad quintum*, & verius proximè adducti, &
Sanchez *dicta disp.* 28. *num.* 7. vers. *ad tertium*,
Quintana Duenna *lib.* 1. *rerum Ecclesiasticarum
c.* 6. *n.* 9. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 14. § 7. *litt. N*, Ri-
chard. *in* 4. *dist.* 37. *art.* 4. *q.* 1. *solution. ad* 2. & *ibidem*
Scotus *q. unica*, Sotus, & Covar. *ubi sup.* idem
Bellarm. *dict. cap.* 21. § *dico secundo*, & Azor. *supra
cap.* 12. vers. *ad illud*, expendunt verba *dict. cap.
aliter*, ibi: *Matrimonio copulentur*, non esse in-
telligenda, quasi in sacris constitutis, apud Græ-
cos licet nubere, sed ut idem sit, ac matrimonio
contracto licite uti, & hac phrasi in ea significa-
tione uti sexta Synodo, *cap.* 3. *& cap. gaudemus
de divort.* ubi Innocent. III. in sequentibus verbis,
*Fideles homines matrimonialiter copulari liberè
possunt*: id est matrimonio jam contracto uti, ut
constat ex textu, & docent glossa *in dict. c. aliter*,
verb. *copulentur*.

Tamen proximè dicta non obsunt, ut valeant, 26
ac possint Pontifices dispensare in casu urgenti,
& causa publica exigente dispensare licitè, ut in
Clerici in sacris constituti, & sic Diaconi, vel
Subdiaconi possint matrimonium postea inire, &
uxore uti sine peccato, quia illa potestas dispen-
sandi, est in solo jure humano, ratione cujus so-
lius, ut diximus id matrimonium dirimitur ut do-
cent Cajetanus *in opusculo tom.* 1. *dict. tract.* 27 *de
dispens. matrim. occident. Eccles. q. unic.* vers. *quoad
tertium*, Sotus *in* 4. *dist.* 38 *q.* 1. *art.* 1. *ad fin. corp.*
vers. *quod si mihi*, Ledesma *in summa p.* 4. *q.* 55.
art. 3. *paulo post princ.* Stunica *de voto q* 6. *n.* 116.
& 117. Ludovicus Lopez 2. *p. instruct* ubi *de ma-
trim. cap* 49. *col* 3. paulo ante vers. *quæritur deinde*,
Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 53. *art.* 3. *dub.* 3. *in
corolar.* quod infert ex tertia conclusione Thom.
Sanchez *lib.* 8. *de matrim. omnino legendus disp.* 8.
& num 4. cum aliis, qui agunt de exigendo debito
conjugali, aut illud solvendo ab ipso dispensato,
alia plura adducens *ex num.* 6. an Pontifex possit
dispensare in voto solemni castitatis professi, ut
liberè possit matrimonium inire, de qua dico *in-
fra in cap. cum ad monasterium*, de statu Monacho-
rum, interim leges ipsum cum multis duplicem
scribentem sententiam, de quo casu etiam Barbosa
refert infinitos pro, & contra *in dicto cap. ex n.* 12.
ad finem, quos nunc non refero, acturus ibi de
tali dispensatione in voto solemni castitatis pro-
fessi.

Et in proposito nostri dubii docent etiam alii 27
recentiores, inter quos Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10.
num. 303. Ægidius Trullench. *in decalogo lib.* 2.
cap. dubio 17. *num.* 4. clarè *de Sacram lib.* 7. *cap.* 10.
dubio

dubio 1. ubi poſtquam cum aliis probat *num.* 6. ex communi omnium ſententia, quod Papa diſpenſare non poteſt in impedimentis Jure naturali, & Divino matrimonium dirimentibus, Sanchez cum infinitis, *dicto lib.* 8. *diſp.* 6. Bonacina *tom.* 1.
28 *quæſt.* 3. *de matrim. puncto* 15. *num.* 1. † At concedentes, ut poſſit diſpenſare, in omnibus impedimentis, quæ ſolum dirimunt matrimonium jure Eccleſiaſtico; quia Pontifex eſt Paſtor ſupremus, & generalis totius orbis, qui poteſt in omni Jure Eccleſiaſtico diſpenſare, etiam in omni gradu conſanguinitatis præter primum; addunt quidem Trulenq. & Sanchez *dicta diſp.* 8. *num.* 6. cum infinitis, ut poſſit Papa diſpenſare in impedimento voti ſolemnis, in ordine Sacro, quia illud votum annexum eſt ordini Sacro tantum Jure Eccleſiaſtico, & in voto ſolemni religionis, ex ea ratione; quia poteſt dari caſus, in quo bonum totius Regni id requirat; & ſic credendum eſſe Chriſtum Dominum eam poteſtatem reliquiſſe Chriſti Vicario, ne in neceſſariis videatur bono Eccleſiæ defeciſſe.

29 Cum ea tamen differentia, ut major cauſa requiratur ad diſpenſandum cum profeſſo, quam cum ordinato in ſacris, de quo nonnulli, quas refert idem Sanchez *dicta diſp.* 8. *lib.* 8. *ſub num.* 1. & 2. exiſtimant, ut poſſit Pontifex diſpenſare licite propter majus bonum ſpeciale talis clerici, ubi
30 dicto, *num.* 3. † Reprehendit Abbatem dicentem, *in cap. cum olim num.* 5. *de clericis conjugatis*, ſalubre fore ſtatutum arbitrio clericorum relinquens velint nuptiis copulari necne, quod experientia doceat pleroſque non continere, ac votum in ſpirituale ipſorum detrimentem redundare, addentem par eſſe, ut Eccleſia ſe haberet erga illos inſtar periti medici uti medicinis ceſſantis, dum eas non prodeſſe experitur, cujus libertatem loquendi redarguit etiam Azor. *dicto lib.* 13. *inſtit. moral. cap.* 23. *quæſt.* 5. quia quod ſtatuit Eccleſia circa Clericorum continentiam, habet certam, ac perpetuam decentiæ rationem ab ipſa Scriptura, ac ſacris Patribus deductam, ex aliis fundamentis poſitis hic in hoc verſiculo *ad tertium.*

31 Quibus inquam ſuppoſitis, etſi poſſet contendi, ut nihilominus diſpenſatus, in ſacris ordinibus conſtitutus teneretur, adhuc ad onera implenda ordinis ſacri antea ſuſcepti; quia ut jam diximus irregularis factus, etſi ſuſpendatur à beneficio, & exercitio ordinum; nihilominus teneatur ad onera ſibi incumbentia ratione ordinis, ad quæ degradatus manet etiam obnoxius ex his quæ dixi ſupra.

32 Tamen revera dici debet, ut talis per Pontificem diſpenſatus ad matrimonium, & etiam ſi profeſſus in religione fuiſſet, omnino liberetur ab obligatione officii, & beneficii ſic Mano & Rodriguez *tom.* 1. *ſummæ in* 2. *edit. cap.* 1. *num.* 14. Thomas Sanchez *dicto lib.* 8. *de matrim. diſp.* 8. *num.* 11. dicentes eum teneri ad horas antequam ad nuptias tranſeat, ſecus ubi jam tranſiit; eo quod ante eum tranſitum nec deſierit eſſe Religioſus, aut Sacerdos; cum nondum ſtatum incompatibilem aſſumpſerit, per quem ſtatus religioſus deſtruatur, probantes uberius ex eo ſigno; quia ſi mutato propoſito, nollet uti diſpenſatione, maneret utique religioſus, aut Sacerdos in ſacris abſque novo alio actu, ne illi permitteretur in ſæculo diu permanere conjugium contrahere deferendo, vel ſaltem, ut dicit Thomas Sanchez, ex quo habitum mutet monachatus, aut Sacerdotalem, aſſumendo habitum ſæcularem, ut utatur diſpenſatione.

Quare etſi Navarr. *in cap. quando, lat. cap.* 7. 33
num. 20. affirmat profeſſum teneri ad officium Divinum, ſi concederetur ſibi facultas ducendi uxorem; idemque deberet dicere Sacerdote ad matrimonium diſpenſato, & cum effectu matrimonio ligato, cum verius ſit per dictam diſpenſationem, modo dicto, effectuatam, ut deſinat diſpenſatus eſſe Religioſus, & Sacerdos tranſeundo ad nuptias, habitu mutato; antea vero ſacerdotem, cum quo diſpenſatum eſt teneri ad Officium Divinum, dum habitum non mutet, ad utendum diſpenſatione, quod nondum à ſtatu ſacerdotali receſſerit poſſitque interim celebrare, ac beneficii fructibus frui, ac cæteris clericorum privilegiis; poſtea non item; ſicque intelligendum eſſe Navar. exiſtimo nec obſtare dictum hic in principio de irregulari, vel degradato; quia hoc non eſt ſimile, cum in iſtis adſit alia ratio pœnæ gravantis irregularem, ſeu degradatum ad pœnam, cum ſua culpa privilegia amittat, alias enim commodum reportaret ex malitia ſua contra regulam juris, de qua dixi *in cap. ſuper litteris de reſcriptis.*

Ad quartam difficultatis partem, an Archi- 34
diaconi poteſtas porrigatur in Eccleſia ad alios Eccleſiæ Acolytos? Et ſuppoſitis quæ dixi in Rub. & *quæſt.* 1. quod Archidiaconus ſit Princeps, Diaconorum, & Subdiaconorum, & quod Archipresbyter ſit Princeps, ac primus cæterorum clericorum, ut ibi dixi, & dico latè tit. ſequenti; ideo in hoc dubio videtur dicendum, ut Archidiaconis nullis aliis miniſtris, quam Diaconis, &
Subdiaconis præeſſe valeat, † Solùm ergo invenio, 35
quod ille qui inter ordinatos in minoribus Acolytatus ordinem ſuſcipit, de cujus officio dico, *infra tit. ſequenti*, debeat prius ab Archidiacono inſtrui, qualiter in officio ſuo ſe gerere debeat, & tunc ab eo recipere Ceroferarium, ideſt Candelabrum Cum cereo, ut ſciat ſe ad accendenda lumina Eccleſiæ mancipari, dum Evangelium legitur: ita docent Trot. *de viro, & perfecto Clerico, lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 10. D. Rodericus a Cugna *in cap. Acolytus diſt.* 23. *num.* 3. Barboſa *de Jure Eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 38. *num.* 12. & alii, de quo ſolum videtur loqui textus hic *in cap.* 2. *verſ. Acolytus.*

Sed quia ex *dicto cap. Acolytus* 23. *diſt.* ex Con- 36
cilio Carthagin. 4. deſumpto, *cap.* 6. Acolytus cum ordinatur, ab Epiſcopo quidem docendus eſt, qualiter in officio ſuo agere debeat, accipiendo ab Archidiacono Ceroferarium cum cereo, ut ſciat ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari, & quod accipiat Urceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti, videtur ſolùm ad Epiſcopum pertinere, ut illum doceat; at non eſt cur diſcedamus à ſententia prima: nam ex quo Acolytum docere in prædictis pertinet ad Epiſcopum, & conſequenter etiam pertinere ad Archidiaconum eo quod, ut dixi *ſupra in Rubr.* dicitur oculus ipſius Epiſcopi, & primus de jure, quam alii cæteri in Dignitate Eccleſiæ Cathedralis conſtituti juxta quæ dixi *hoc tit. in princip.* & *quæſt.* 1.

Imo exiſtimo dicendum, ut quamvis Archi- 37
presbyter intra Eccleſiam ſit aliis Sacerdotibus, &

& Acolytis superior, ut toto tit. sequenti dico, at verò Archidiaconus non solum est superior ipsi Archipresbytero, ut dixi sub principio Rubricæ, verùm & cæteris ministris inferioribus, ut primicerio sacristæ, custodi, de quibus patet in sequentibus titulis, & etiam aliis ministris inferioribus, ut patet hic ex *dicto cap.* 2. in finalibus verbis, ubi postquam loquitur de Acolytis in sequentibus verbis, *Acolytos quoque ipse ordinet, quis eorum Candelabra, quis Turibulum differre.* Addit alia, *quisve minorum in Ecclesia aliqua officia agere debeat*, quo pacto ex Antonio Augustino *in notis ad cap.* 1. *hic*, & Barbosa *num.* 1. *in fine*, advertunt in libro Romani ordinis nuper edito esse verba sequentia ibi: *Observandum est septem esse Regiones urbis Romæ. singulas Regiones, singulos Diaconos regionarios habere, & uniuscujusque regionis Acolytos per manum Subdiaconi regionarii Diacono regionis suæ, officii causa subditos esse hos omnes Archidiacono, qui Vicarius est Pontificis obedire, servato unicuique per eum proprii gradus ministeriali ordine.*

38 Ad ultimam quæstionis partem; quia de ea agit Riccius *collect.* 1618. super Speculatore, *in titulo de officio ordinarii* §. 1. obiter tamen postquam posuit aliqua de Archidiaconi, & Diaconi Jurisdictione; ideo ego pro complemento Rubricæ illam adjicio; etsi non adaptabilem, & respondeo cum illo, & cum Cardinali Puteo *in decis.* 155. *lib.* 1. quod si portio portionarii reperitur aliqua pensione annua gravata non ob id Portionarium esse inhabilem ad obtinendum Archidiaconatum, seu Canonicatum delatum ex forma statuti antiquiori portionario; quia tale statutum tantùm respicit, ut quis sit anterior; & idem dicunt idem Riccius, ac Puteus *in decis.* 217. & 219. *lib.* 3. si portionarius ascenderit ad dignitatem.

AD TEXT. IN CAP. I. II. Cap. IV. & VI. & ad hæc VIII. hoc titulo.

PRÆMISSUM.

S U M M A R I U M.

1 *Archidiaconus, & Decanus habent Jurisdictionem, sed minorem eam, quam Episcopus habet, & in quibus*, n. 2. 3. & 4.

1 HÆc jura, & alia tituli nostri satis per adducta *supra in Rub.* expenduntur; quatenus sicut hic, & ibi posui generalia quædam, quæ ad officium, & Dignitatem Archidiaconi spectant. Itaque in his juribus de aliquibus Jurisdictionalibus spectantibus ad Archidiaconum loquar; habet enim, ut *ibi* diximus, ac patet in his juribus, Archidiaconus non solùm exercere Archidiaconatus officium, verùm & Jurisdictionem in multis; licet inferiorem, ut patet ex *dict.cap.ad hac.* Anton Fabricius, *in praxi benefic. tit. de benefic. cum dignit. num.* 23. *in fine*, Narbona *de appellatione à Vicario*
2 *ad Episcopum p.* 1. *num.* 30. † Nam ipse de jure quidem communi antiquiori, de quo, *in cap. perlectis dist.* 25. & *in dict. cap. ad hac*, Clericorum lites, & jurgia modica tamen audit Azor. *inst.moral.p.*2.*lib.*3 *c.*14.*q.*2.vers. *deinde*, Galganet. *de jure publico lib.*2.*tit.*21.*n.*6. vers. *jurgia*, Sebast. Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p.* 2. *disp.* 12. §. 1. *n* 5.
† Qui, & authoritate Episcopi punit, & privat 3
beneficiis, *cap. licet de pœnis*, *cap. referente de num.* 26. idem *de Dignit. & Canonic. eodem n.* 26.
† Idem *in dicto cap. ad hac, num.* 2. & 4. ubi quod 4
Archidiaconus non obtinet eandem jurisdictionem, quam Episcopus, sed inferiorem. Et juxta hæc sunt intelligenda quæ decent Speculator *in tit de officio ordinarii* §. 1. Mohedan. *in decis.* 1. *de foro comp.* Rot. divers. *in decis.* 98. & *in decis.* 90. *de prabendis in novis*, Riccius *collect.* 1618 nempè quod Archidiaconus, & Decanus habent jurisdictionem de jure communi, tam in civilibus, quam in criminalibus, & exerceat suam jurisdictionem contra quoscumque etiam inuitos, ut Rot. *in decis.* 30. *p.* 6.

QUÆST. I.

An Archidiaconus sic dicatur Vicarius Episcopi, ut habeat perpetuam Vicariam, & jurisdictionem ordinariam? An eodem jure visitare valeat? Seu an mittere in possessionem institutos ab Episcopo, seu valeat instituere? Et an sede vacante valeat exercere, eam jurisdictionem? Et an differant Archidiaconus, & Vicarius Episcopi in spectantibus ad jurisdictionem? Et quis eorum præcedat quoad stallum in Choro? Ubi de Vicario foraneo? & an possit causas criminales cognoscere sine capitulo?

S U M M A R I U M.

1 *Archidiaconus post Episcopum dicitur esse Vicarius, ad quem pertinet omnis cura in Clero*, n. 2. & 5.

2 *Archidiaconatus Officium est Dignitati annexum, & separatum ab Episcopo; sic ut nec Episcopus possit illud exercere, nec Vicariatum ab eo avellere*, ut n. 4.

3 *Archidionacus habet perpetuam Vicariam, & Jurisdictionem ordinariam.*

5 *Archidiaconus de Jure si Episcopus non visitet Diœcesim, debeo tertio quoque anne eam visitare, & quo ordine*, ut n. 6.

6 *Archidiacono visitaturo, ut visitationem expediat, potest Episcopus ei terminum, intra quem finiat assignare, & Comitatum, & equitatum præscribere*, ut n. 7.

8 *Archidiaconus dum visitat Ecclesiam, jura, vel reditus, non amitit distributiones suæ Prabendæ; secus si Ecclesiam suæ Diœcesis*, ut n. 9. & 10.

11 *Archidiaconus dum visitat nequit percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex dispensatione, nisi pro tribus mensibus vacationis ex causa à Concilio permissis.*

12 *Archi-*

12 *Archidiaconus de jure queit mittere in poſſeſſionem, inſtitutos ab Epiſcopo, non ſic de conſuetudine, ut* n. 14.

13 Cap. licet Epiſcopus de præbendis lib. 6. num. 14.

14 *Poſſeſſionis immiſſio eſt quoddam miniſterium pertinens ad executionem.*

16 *Archidiacono non conceditur inſtitutio in beneficiis, niſi privilegio, aut conſuetudine, ut* n. 16.

17 Cap. non ſatis 4. hoc tit.

18 *Archidiaconus qualem curam animarum non præſtet, niſi nomine Epiſcopi.*

19 *Inſtitutio auctorizabilis non concedatur Archidiacono.*

20 *Archidiaconus, nec ſede vacante, nec infra octo dies præſtitos capitules, ut eligat vicarium poteſt exercere ſuam juriſdictionem, aliter de conſuetudine, ut* n. 21.

21 Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 16.

22 *Archidiacono, etſi inferiori datur manutentio in adminiſtrande, ſede vacante, etiam ſi de ejus poſſeſſione non conſtet; ſi tamen conſtat de illa, quam habuit ejus anteceſſor*, num. 23. & 24. *in praxi aliter, ut* num. 25.

23 *Dignitas dicitur poſſidere.*

24 *Archidiaconus poteſt acquirere poſſeſſionem adminiſtrandi Epiſcopatum, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus, & in ea manuteneri, ſi de pluribus actibus conſtet.*

26 *Archidiaconus non eam habet juriſdictionem, qualem Vicarius Epiſcopi; habet tamen ſuam perpetuam: Vicarius verò dependentem ab ipſo Epiſcopo; & ſic amobilem, &* n. 27. & 28.

28 *Archidiaconus dicitur Vicarius natus, & legitimus poſt Epiſcopum.*

29 *Archidiaconus de jure, imo & de conſuetudine in pluribus Cathedralibus præcedit Vicario Epiſcopi quoad ſtallum in Choro. Quid abſente Epiſcopo.* n. 30.

30 *Vicarius Epiſcopi, abſente eo, præcedit Archidiacono, & aliis Dignitatibus ex declarat Sacræ Congregationis, ut* num. 31. *ſedebit tamen in loco ſuæ receptionis, ſi ſit Canonicus, ut* n. 33.

31 *Vicarius foraneus, nec de jure, nec de conſuetudine nullam habet præcedentiam in Choro Canonicis, & Dignitatibus, qui ſi ſit de corpore, debet ſedere in loco ſuæ receptionis, aliter in Congregationibus, ut* n. 32.

33 *Dignitas, ſive Canonicus electus Vicarius generales Epiſcopi, debet ſedere in loco ſuæ receptionis in Choro.*

34 *Vicarius generalis Epiſcopi debet ſedere in ſede ſolita Chori pro Vicariis aſſignata, & ſine præjudicio Archidiaconi.*

35 *Archidiaconus ſine capitulo nequit cauſas criminales audire.*

1 AD primam quæſtionis partem liquet ex primis noſtri *cap.* 1. verbis ibi, *ut Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat ſe eſſe Vicarium, & omnem curam in clero ad ſe pertinere, tam in urbe poſitorum, quam per parœcias, &c.* & ita in terminis reſpondent poſt ordinarios Abbatem, Zabarel. Collect. Bellam. Joan. Andreas, Innocent. Butrium, Ananiam, Panormit. Hoſtienſ. Anchar. Vivian. Alagonam, Gimenez, Anton. Auguſt. Barboſam, & alios *hic*, Rebuſ. *in praxi benefic. tit de forma Vicariatus, num.* 199. Marenta *de ordine Judicior. part.4.diſt.5.princ num* 7. Azor. *inſt. moral.part.2. lib.3. c.* 14. *q.* 2. Moneta *de diſtribut. quotidiana part.2.quæſt.1.n.26.* verſ. *ratio,* Anton. de Prætis *in clypeo paſtoralis officii cap* 6. *num.* 39. Sbrocio *de officio Vicarii lib.1. q.3.n.17.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum p.* 1. *num.* 22. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ p.1.c.10.n.2.* verſ. *ſexta,* cum ipſa Barboſa *hic n.* 2. *& in paſtorali p. 2.alleg.54.n.16.*

Cumque Archidiaconatus officium ſit Digni- 2
tati annexum, ejuſque perſonæ de jure ſit etiam
Vicariatus annexus; ſic ut Archidiaconus habeat
officium ſeparatum ab Epiſcopo, & ita ut nec
poſſit Epiſcopus ejus officium exercere, ut docet
Barboſa cum Sbrocio, & Narbona *de Canonicis*
cap.35.dict. num.36. † Sequitur ut Archidiaconus 3
habet perpetuam Vicariam, & Juriſdictionem
ordinariam, ut notant DD. per gloſſam *dicti cap.*
ad hæc, verſ. *in quadam,* ubi Barboſa à *num.* 5 *&*
dict.cap.5.num.36. idem *de Jure Eccleſ. 1.part.dict.*
praxis Epiſcopalis parte 1. verb. *Archidiaconus.*
† Et quia talis Vicariatus minimè per Epiſcopum 4
avelli ab Archidiacono valet, ut docent Sbrocius
de officio Vicarii lib. 3. *tract.* 32. *num.* 14. Narbona
dicta p. 1. *num.* 96. & Alphonſus de Narbona ejus
Germanus *in l* 59. *gloſſa* 1. *n.* 16. *lib.* 4. *recopilat.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, quæ depen- 5
det à generalitate dicta, dicendum eſt quod cum Archidiaconus de jure communi habeat præcipuè circa clerum omnem curam, cum revera omnium Clericorum circa poſt Epiſcopum ei demandata ſit, debeat quidem ipſa tertio quoque anno, ſi Epiſcopis non poſſit viſitare, ut patet ex verbis, *hic in cap.* 1. ibi *ſive de eorum converſatione, ſive honore, & reſtauratione Eccleſiarum, ſive doctrina Eccleſiaſticorum, & cæterarum rerum ſtudio, & delinquentium rationem coram Deo redditurus eſt,* & ibi, *ut de tertio in tertium annum, ſi Epiſcopus non poſſit paræciam univerſam circumeat, & cuncta, quæ emendatione indigent, ad vicem ſui Epiſcopi corrigat, & emendet,* & *in dicto cap. ad hæc* 7. *hoc tit* in verſ. *ſecundum vero Romani ordinis, &c.* Quare quidem ſuppoſitis hic, quæ *infra,* longè *in cap. inter cætera* 15 *de officio ordinarii,* & aubi ſæpius de viſitatione ab Epiſcopo facienda, & nonnullis, quæ poſui *in cap. fin.de libelli oblat.poſt.quæſt.* 3. §. 18. *de praxi, & formulario viſitandi,* jam nunc ad punctum Archidiacono viſitatore modo ſequenti inſcribitur.

Igitur Archidiaconus, ſi quam viſitationem 6
conſueverint legitimè exercere eam, aſſumpto notario, de conſenſu Epiſcopi, debet tantum per ſeipſum facere, ut ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap* 3. ubi cum multis Barboſa idem, *de Jure Eccleſ. dict cap.* 34. *p.* 1. *ex num.* 11. *&* 13. *& paſtorali p.* 3. *allegat.* 73. *num.* 22. Flores de Mena *variar. lib.* 3. *quæſt.* 24. *num.* 22. Sbrocio *de officio Vicarii lib.* 2. *quæſt.* 120. Fuſcus *de viſitatione lib.* 1.
cap. 2. *num.* 24. Felician. Commen. *in man. viſit.*
lib. 1. *tit.* 3. verſ. *Archidiaconi.* † Imo & idem Bar- 7
boſa *dicta alleg.* 73. *num.* 39. *& de canonicis cap.* 5. *num.* 14. & Piaſecius *in praxi Epiſcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 62. *pag.* 213. adducit ex Sacra Congregatione declaratum, quod ut Archidiaconus viſitationem expediat, poſſit Epiſcopus ei terminum præſtituere, & præſcribere Comitatum, & equitatum, ne oneri ſit Eccleſiis, quas viſitaverit, idem Barboſa *in deciſ. Apoſtol.* verb. *Archidiaconus*

num 17. & in Bullario, & in cap. mandamus 6. hoc tit. n. 3.

8 Et pro Archidiaconis, dum visitant quoad percipiendum fructus in Cathedrali, in qua quilibet intitulatur, duxi sequentia notanda. Primum, quod dum Archidiaconus visitat Ecclesiam, jura, vel redditus suæ Præbendæ, non amittit distributiones quotidianas, cum visitando prædicta jura, & loca, serviat, Ecclesiæ in re utili: ita referunt decisum Nicolaus Garcia ex multis *de benef. p. 3. cap. 2. à num. 333.* Zenedes *in pract. Canon. lib. 1. quæst 1. num. 36.* Moneta, *de distribut. quotid. p. 2. q. 11. à num. 93.* Azorius *instit moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. quæst. 10.* Barbosa *dicta p 3. alleg 73. n. 168.* idem *de Jure Eccles. dicta cap. 34. num. 15. & de Canonicis dicto cap. 5. num. 15.* Sanctarel. *var.*
9 *quæst. 11. cap. 9* † Quod si propriam Ecclesiam non visitet, sed solum Ecclesiam suæ Diœcesis, tunc non possit percipere distributiones, quamvis illam visitaverit ex officio, docent idem Garcia, *dicto cap. 2. num. 332.* idem Sanctarel. *dict. q. 11 num. 11.* Barbosa *supra dicta allegat 73. num 116 & de Canon dict. cap. 5 num. 16. de jure Eccles. cap 34. num. 16.* Zened. *supra num 26. & 74* Moneta, *dict. quæst. 11. n 63.* Armendar. *in addition. ad recopil. leg* Navarrez *lib 1. tit 6. de visitatione num 81. &*
10 108. † idem Barbosa *in decis. Apostol.* verbo *Archidiaconus num. 15.* dicens, ut possit abesse ultra tres menses concessos à concilio, & quod lucretur fructus sui Archidiaconatus, qui lucrificant per interessentiam; dummodo dari consueverit ex legitima causa; non tamen distributiones quotidianas.

11 Unde docent idem Garcia *dicto cap. 2. n. 332. in 2. dubio.* Armendar. *dict lib. 6. de visit. num 82.* Barbosa *de Canonicis, & de jure Eccles. cap 5. & 34. citatis n. 17.* ut ubique, quod eadem durante, visitatione, non possit ipse Archidiaconus percipere fructibus, illius Canonicatus, quæ obtinet ex dispensatione, vel ex illius Ecclesiæ consuetudine stante, quod fructus Canonicatus distincti sint à fructibus Præbendæ, nisi pro tribus mensibus vacationis ex causa à Concilio permissis, ut referunt decisum relati, animadvertentes hæc de lucrandis fructibus, locum habere, nisi extet Ecclesiæ consuetudo, ut Archidiaconus visitans, nihil fructuum percipiat; ipse Barbosa *in decis. Apostol.* verb. *Archidiaconus, num. 14. & in Bullario*, de his omnibus eodem verbo ex vers. *Archidiaconus ratione*, cum tribus sequentibus adducens easdem Congreg. Concilii.

12 Ad tertiam quæstionis partem, an possit mittere in possessionem beneficii institutos ab Episcopo? breviter respondeo ex doctrina textus *in dicto cap adhac 7.* in vers *quod institutio corporalis*, ut possit; quia ad ejus officium pertinet mittere in corporalem possessionem institutos ab Episcopo; si Covarru, *lib. 3. variar. cap. 16. num. 7.* vers. *tertius*, Barbosa *in dicto cap. adhac num. 6.* idem *de Canon. dicto cap. 5. num. 32. & de jure Eccles. dict cap. 34. num. 32.* Petrus Gregorius *lib. 15. Syntagmat. cap. 20 num 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. cap. 3. num. 49.* vers. *item mittere.*

13 Huic tamen resolutioni obstat textus; *in cap. licet Episcopis de præb. lib. 6.* ubi responsum est ad Episcopum pertinere missionem in beneficiorum possessionem, quod & in praxi videmus quotidie
14 Procedere. † Sed respondetur factum quidem immissionis in possessionem, quod est quoddam ministerium pertinens ad executionem de jure ex *dicto cap. adhac*, cum vulgatis pertineat ad officium Jurisdictionale ipsius Archidiaconi, & sic dicunt adducti, & Parisius Flamin. *de resignatione* textum *in dicto cap. licet*, intelligi non quidem de ipsa missione in Corporalem possessionem, sed de sententia, aut decreto, quo Episcopus pronunciat institutum mittendum fore in possessionem, seu de ipso corporalis possessionis traditione, vel ut procedat de consuetudine, secundùm quam hodie ad Episcopum, non verò ad Archidiaconum spectat corporalis possessionis traditio.

Ad quartam quæstionis partem, quæ precedit 15
ex proximè adducta, videtur, ut nullo modo permittatur Archidiacono instituere in beneficiis, cum hoc esset concedere facultatem illi instituendi canonicè aliquem in beneficio ad animarum curam, ut prohibetur *in dicto cap. cum satis 4. hoc tit.* ubi probant Abbas, Zabarella Collect. Ancharr. Bellameia, Hostiens. Henriq. Joan. Andreas, Innocent. Panormit. Anania, Butrius, Vivian. Alsgona, Casal, Gimenez, Anton. Augustin. & alii ordinarii, Azorius *dict. cap 14. inst. mor. quæst. 2.* vers *atque hac quidem*, Gaiganetus *de jure publica dict. tit. 21. num. 6.* dicentes, ut Archidiaconus sine mandato Episcopi, nequeat committere curam animarum; id est ut non habeat institutionem auctorizabilem, consuetudine in contrarium non obstante.

Sed quia communis est Doctorum sententia, 16
ut possit privilegio, vel consuetudine, talem institutionem facere, ut defendit Barbosa *in dicto cap. satis cum num 3.* in vers. *mandamus*, *idem in pastorali part. 3. alleg. 72. num. 185* cum aliis, & *de Canonicis dicto cap. 5. num. 30. de Jure Ecclesiast. dict. part. 1. cap. 34. num. 30.* ideo dicendum est quod si hoc habeat ex præscriptione nomine Episcopi legitimè præscripta, possit instituere in beneficiis, habentibus etiam curam animarum.

Quare docent adducti omnes textum *in dicto* 17
cap. cum satis, solum prohibere consuetudinem, seu magis præscriptionem, per quam Archidiaconus intendit instituere in beneficiis nomine proprio; indeque Archidiaconum non posse ratione sui muneris curam committere animarum.
† Et juxta hanc distinctionem existimo intelli- 18
gendos Joan. Andr. Butrium, & alios *in dict. cap. non satis*, dum dicunt sine consensu Episcopi, ex privilegio, vel consuetudine Archidiacono, vel alii Prælato inferiori id competere non posse; & sic benè potuit Ludovicus à Castro *in comment. ad cap. venerabilis col. 7. de consuetud.* intelligere textum *in dicto cap. non satis*, de consuetudine particulari, quæ non est consuetudo, vel de consuetudine irrationabili, quæ non habet vim abrogandi legem: etiam si Archidiaconus præscribat id jus nomine Episcopi faciendo institutionem, tanquam vicarius ipsius, non est cur repelli debeat.

Quod si dubites quis possit instituere, & de 19
Archidiacono ad hunc effectum, leges etiam quæ adducunt Balboa *in cap. cum Bertholdus de sententia, & re judic. à num 13.* ubi de institutione authorizabili de qua *in titulo de institut.* Martha *de jurisdict. 2. part. cap. 4. à num. 4.* Et an Ecclesiarum provisio pertineat ad Episcopum per textum *in dict. cap. non satis*, Gratianus cum multis *regula 156.* de quo plenè *in tit de præbend. & de concess. præb. & aliis infra lib. 3.*

Ad

20 Ad quintam quæstionis partem; an Archidiaconus in sede vacante possit suam exercere jurisdictionem; quamvis revera de jure communi si Episcopus abiit, & ejus officiales, tunc Archidiaconus munus exerceat Vicarij, ut docent Tuschus *tom. 1. littera A. conclusione* 482. *numero* 10. Sbroccius *de officio Vicarij lib. 2. quæst. 2. numero* 15. *& quæstione* 26. *numero* 10. Tamen quia, ut jam diximus Archidiaconus non in omnibus habet ordinatam jurisdictionem; ideò evenit, ut nec sede vacante Episcopali, nec infra illos octo dies, quibus à Capitulo, sede vacante, Vicarij electis facienda est juxta formam Trid. Concil. *sess* 24. *in cap.* 16. *de reformat.* possit exercere jurisdictionem, quam antea, vivente Episcopo, poterat exercere: sic docent præter Ordinarios; quia textus *hic in cap.* 1. & alia disponentia de Archidiacono, loquuntur tantùm sede repleta; tam quia intra illos octo dies tantum Capitulum potest, & debet administrare, ut dico latè *infra in cap. penult. de Officio Vicarij q. fin.* & in terminis Barbosa hic *in dicto cap.* 1. *num.* 3. *&* 4. idem *de Jure Eccles. dict cap.* 34. *ex num.* 35. & *de Canon. dicto cap.* 5. *ex dicto num.* 35. per eadem verba, ut de alijs casibus facit idem *in pastorali p. 2. alleg* 44 *num.* 163. & hoc quidquid teneat post Foter. & Abbatem ipse Sbroteus *de Officio Vicarij lib.* 1 *q.* 61. & *in addit ad quæst.* 3. *eodem lib* 1. & docent etiam cum alijs Riccius *in praxi fori Eccles. post resolut.* 505. in notabilibus versicul. *primo.*

21 At verò quamvis sic de jure communi procedat, videntamen DD. asserentes, ut licet ex dicto jure administratio Episcopatus sede vacante, spectet ad Capitulum *ex cap. bonæ memoriæ*, ubi Decius, & alij de appellat. sed de consuetudine eadem sede vacante posse etiam ad Archidiaconum spectare; sic ut non obstet novissima Trid. dispositio *in dicto cap.* 16. quatenus cum decreto irritante in fine illius posito, quo inficitur titulus, & possessio contraria disponit dispuatio Vicarij, sede Episcopali vacante, spectet ad Capitulum; quia respondetur, tale decretum non tollere detentionem, & insistententiam facti, nec consuetudinem contrariam de jure communi permissam, ut refert idem Barbosa *dicto cap.* 5. *de Canon. sub dicto num.* 35. *& de Jure Eccles dict. cap.* 34. *sub dict. num.* 30. ex decis. Rotah Archidiacono Vincentio in unâ Vincentinâ administrationis Episcopatus 16. Decemb. 1624. coram R.P.D. Remboldo impressa per Ludovicum Postium *post tractat. de manet. decis.* 194. *n.* 2. *&* 3.

22 Nec obstare dicunt quod Archidiacono resistat jus, eoque in casu denegati manutentionem (ut dixi latè *sub cap. dicet de probation.*) inferiori absque titulo, quia respondetur ut licet jus assistat Capitulo, non tamen resistit Archidiacono, tunc quia datur manutentio etiam inferiori, quando ipsius possessio est diuturna, Rota *decis.* 595. *n.* 6. *& sequent. part.* 1. *divers.* Beltramin. *in annotat. ad Gregor. XV. decis.* 312. *num.* 4. vers. *item assistia.*

23 Imò eadem Rota Vincentin. administr. apud eundem Posthium addit non obstare, quod non constet de possessione Moderni Archidiaconi, quia in omnem eventum sufficit quod constet de possessione suorum antecessorum in Dignitate; quia cum ipsa Dignitas dicatur possidere adnotata per Felin. *in cap constitutus num.* 14 *de rescript.*

Rota *decis.* 1. *de resi spoliat. in novis, & decis.* 09.
num. 11. *p.* 1. *divers.* & coram Rev. Coccino De-
cano *decis.* 86. *n.* 1. evenit ut talis possessio Archi-
diaconi antecessoris juvet successorem.
Et confirmatur; quia ut patet ex eadem decis. 24
Vincent. relata ab eodem Posthio, & Barbosa *su-*
pra, Archidiaconus potest acquirere quasi posses-
sionem administrandi Episcopatum, tam in spiri-
tualibus, quàm temporalibus, sede vacante, sic
ut debent ei dari mandatum de manutenendo, si
de hujusmodi quasi possessione constiterit ex plu-
ribus, actis gestis per eum, tempore, quo sedes
vocavit concernentibus dictam administrationem
& jurisdictionem Episcopalem, & clarius patet
ex Greg XV. *in decis.* 411. & Rota in Muten. juris
corrigendi 8. Februarij 1626. coram D. Coccino
Decano, qua probatur, ut possit dicta admini-
stratio spectare ex consuetudine ad inferiorem,
& iterum valent confirmari ex his, quæ generali-
ter dixi *in cap. cum Ecclesia Sutrina de causa posses.*
sionis, & propriet. † Quæ tamen in praxi Eccle- 25
siarum sede vacante, non facilè observabuntur;
quia Capitula sede vacante acerrimè defendunt
potestatem sibimet a jure concessam, & à Trid. ut
sæpius expertus sum.
Ad sextam quæstionis partem, an differant 26
Archidiaconus, & Vicarius Episcopi in spectan-
tibus ad jurisdictionem? In quo videtur ut major
sit Vicarij facultas in jurisdictionalibus, ut *infra*
dico *in tit. de Officio Vicarij Episcopi*; quia licet
officium ministrando Episcopo in collatione or-
dinum, & Chrismatis confectione, & alijs simi-
libus, Archidiaconus sit proprius minister; sic ut
in casu quo, ut accidit in multis Cathedralibus
Ecclesiæ universalis, quod Archidiaconus con-
suetudine sit alijs Dignitatibus inferior, & reti-
neat nihilominus officium ministrandi Episcopo
in Sacramentis juxta ritum dictæ Ecclesiæ univer-
salis. Adhuc in puncto; de quo loquimur per
supra jam dicta *in princ. hujus cap.* cum Sbrotco
dict. lib. 3. *q.* 32. *num.* 14. D. Joan Narbona *de appel.*
à Vicario ad Episcopum, & ejus germano *in dicta*
l. 59. *recopil.* Barbosa *in dict. cap.* 5. *de Canon. n.* 36.
& 87. *& de Jure Eccles. dict. cap.* 1 *c.* 34. etiam *n.* 36. 27
& 37. *& alibi.* † Dicendum est Archidiaconum
multùm deferre in Dignitate, & Officio à Vica-
rio Episcopi; eo quod ejus Dignitas duret etiam
mortuo Episcopo; sed Officium Vicarij non sic;
vel quia extinguitur mortuo Episcopo, vel quia
ex causa ad libitum Episcopi potest ab officio
amoveri per illa, quæ dixi *in cap.* 4. *de foro comp.*
q. 12. habet eam, ut diximus Archidiaconus se-
paratum officium; ita ut Episcopus non possit
ejus officium exercere; Vicarius tamen simplex
exequitur tantùm ea, quæ ad Episcopum ex of-
ficio pertinent; quibus tamen ob diversas occu-
pationes deservire nequeunt. Quod si Episcopus
vellet eas exercere, posset, cum idem tribunal
sit, & sibi ex officio competens, Vicarius tamen
dependetur ab Episcopo, ut dicemus *in dicto tit.* 28
de Officio Vicarij cap. penult. à q. 5. * Etenim *ex*
dicto cap. 1. *hic* in vers. *ut Archidiaconus post Epis-*
copum sciat esse Vicarium, probant ut jam *supra*
dixi, illum esse post Episcopum Vicarium in om-
nibus; eo quod sit Vicarius natus, seu legitimus
sic dictus; cum à lege ipsa nullo facto, aut mini-
sterio Episcopi constituatur, Sbroc *dict.* r *&* *de*
Officio Vicarij lib. 1. *q.* 26. *num.* 10. Anton. Cuchus
inst. moral. lib. 2. *tit.* 9. *de Officio Archiep. n.* 17. Al-

phonsus Narbona *in dicta l. 59. glossa in cap. 6. tit. 4. dict. lib. 2. recop.* Barbosa *de Canon. dicto cap. 5. n. 34. & de Jure Ecclef. dict. 1. 34. p. 1. dict. n. 34. & alibi.*

29 Quo ad aliam difficultatis partem, quis enim eorum procedat quoad stallum in Choro, si de jure communi hoc inspiciatur, credo propter adductas rationes, ut Archidiaconus deberet utique praecedere; imò non obstantibus proximè dicendis scio in nonnullis Cathedralibus observari, ut semper Archidiaconus praecedat; imò & aliae Dignitates; & Ecclesiâ Vallisoletanâ observat ut Vicarius Episcopi, nec inter Canonicos sedeat, sed inter portionarios; ob quod nunquam vidi, nec in Choro, nec processionaliter Vicarius Episcopi incederet inter illos, nec una cum illis. Etsi viderim semper Vicarios sibi constitutos plures ex Collegio majori S. Crucis, inter quos, *D. Petr.* Galvez, nunc ex consilio supremo Indiarum hic Matriti; deinde D. Franciscum de Zarate; postea electo ibi Canonico Doctorali, post Inquisitorem Caesar. Augustanum deinde Rotae Auditorem, nunc Praesidem Cancellariae Vallisoletanae; & Episcopum Segobiens. nominatum à Rege postea quidem D. Sanchium de Villegas nunc Auditorem Granatensem, & ultimo tempore D. Didac. Sarmiento, & Valladares mei successionem in illa Inquisitione, & nunc electo Sacrae Rotae Auditore, omnes quidem Cathedra Superiores in illa universitate obtinentes, atque regentes.

30 Nihilominus video in puncto difficultatis jam per Sacram Congregationem Cardinal. negotijs Episcoporum, & Regularium Praepositorum in una Theatina 6. Julij 1618. declaratum, ut Vicarius Episcopi debeat illum praecedere, tam in Choro; quàm ubilibet, et si Archidiacono solita sedes in Choro adimi non possit, ex ea ratione; quia Vicarius Episcopi generalis, absente Episcopo, debet habere primum locum super omnes Dignitates, & Canonicos, non obstante consuetudine; alijsque in contrarium; sicut & censuit Sacra Rituum Congregatio in Adrien. 7 Augusti 1610. & in alia Ferrarien. 20 Decemb. 1614 & in Militen. 13. Julij 1619. ubi quod praecedit Capitulo, & Clero; & ita sentiunt Joan. de Anuino *singul.* 28. Seraphin. *decis. 639. num.* 10. Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verb. *Vicarius §.* 15. Michaël Ferrus *de praecedent. Ecclef. p. 5. num.* 8. ub. *num* 5. distinguit quidquid contrarium teneat Menoch. *consil.* 51. *&* 257. *à num,* 1. Barbosa *dicto cap.* 5. *de Canon. n.* 55. *&* 56. *& dict. c.* 34 *de Jure Ecclef. etiam n.* 55. *&* 56.

31 Ad septimam de Vicario foraneo aliter quidem dicendum est; eo quod iste de jure, nec ex privilegio nullam habeat praecedentiam in Choro, sessionibus, processionibus, & alijs actibus, & functionibus Ecclesiasticis supra Archidiaconum, seu Archipresbyterum, & alios Presbyteros ipso Vicario antiquiores, & digniores. Iste enim foraneus debet stare, sedere, & incedere in loco suae receptionis, & Dignitatis, ac si non esset Vicarius tam cum Cotta, quàm sine illa, non obstante
32 quacumque ordinatione Episcopi in contrarium,* Praeter quam in Congregationibus, quae singulis mensibus de mandato Episcopi fiunt, in quibus tanquam Episcopi delegatus praecedere debet omnibus, non tamen processionibus missis, & alijs, quae fiunt ante Congregationem, ut saepissimè Sacra Congreg. Rituum declaravit juxta 21. declarationes, quas refert Barbosa *de Canon. dicto cap. 5. num.* 57. idem *de Jure Ecclef. dicto cap.* 34. *p.* 1. *eodem num.* 57. per eadem verba. 33
*Quas ego intelligo procedere, quoties contingit, ut aliquis v. g. Canonicus, seu Portionarius Ecclesiae Cathedralis, etiam ab Episcopo creatur ejus Vicarius generalis totius sui Episcopatus; quia talis, non obstante Vicariatu debet sedere in Choro, & Capitulo, atque in processionibus in loco suae receptionis Canonicalis, aut portionariae; sic ut nunquam praecedat caeteros Collegas antiquiores in gradu suae receptionis, nec si Dignitas inferior eligatur, talis Vicarius valeat praecedere alias Dignitates superiores, quia ex quo fit Canonicus debet sedere in proprio stallo; & cum habitu Canonicali; sic ut alias non lucretur distributiones quotidianas, ut declaravit Sacra Congregatio Rituum in Ægitamen. 20. Decemb. 1601. & in Sutrina 20. Octob. 1616. & in Oritana 5. Aprilis 1620. & in Callipolen. 21. Decemb. 1613. de quibus Aldan. *in compend. Canon. resolut. lib.* 1. *tit.* 43. *num.* 15. Barbosa *de Canon. cap.* 18. *num.* 52. *& in decis. Apostol. collect.* 514. vers. *Vicarius generalis circa locum n.* 12. *&* 13 cum alijs, & *in Bullario eodem verbo* n. 14. & *alibi.*

Quod si dubites quomodo sedere debeant Dignitates in Choro, ne Archidiacono praejudicium inferatur, quando Vicarius generalis occupat primum locum Chori, & stallum Archidiaconi leges declarationem Sacrae Congreg. in Adrien. 7. Augusti 1610. quam referunt Aldan. *ubi supra dicto lib. 2. tit. 43. num.* 19. Barbosa *in dict. collect. decis. num. 4. & in Bullario dicto verbo* vers. *Vicario generali occupante*, teste enim Selho *in selectis Canon. cap.* 36 *num* 29. debet habere locum secundum consuetudinem Ecclesiae, quae non est mutanda ex Sacra Congreg. Rituum in Alexandrina 15. Martij 1608 *in respons. ad 3. dub* sic ut nec possit arbitrio suo sedem parare; cum debeat sedere in sede solita pro Vicarijs assignata, ut declaravit Sacra Congregatio Rit. in Naritonem 4. Maij 1606. quam referunt Sellius *supra dicto c.* 36 *num.* 40. Barbosa *in dicta collect.* 714. *decis. num.* 1 *&* 2. *& in Bullario*, vers. *Vicarij locus.* 34

Ad ultimam quaestionis partem, an possit causas criminales audire sine Capitulo? Et suppositis quae jam dixi in principio Rubricae, & hic, quod potest, & debet singulorum jurgia, & causas audire, ut docent Azor. *instit. moral. p. 2 lib. 3. cap. 14 q. 2.* vers. *Deinde*, Galganetus *de Jure publico lib. 3. tit. 21 num. 6.* vers *Jurgia* per textum *in dicto cap. ad hoc.* Nunc breviter respondeo quod de jure communi non potest audire causas criminales sine Capitulo, ut pulchrè refert decisum Caputaq. *in decis. 202. p* 2. Riccius *collect.* 1618. *in fine*, quia istae causae sunt arduae, & solùm potest levia Jurgia diffinire, ut jam diximus. 35

AD

AD TEXT IN CAP. II. & III. Officium, hoc titulo

PRÆMISSUM.

Hujus textus materia impletur ex dictis *supra in principio Rubricæ*, & ex nonnullis *ibi* adductis q. 1. & *init.* 1. *hic.* Sed quia *ibi* dicta potius spectant ad jurisdictionalia Archidiaconi sibi competentia de jure communi; hic tamen in his capitulis 2. & 3. agat tantum de spectantibus ad ejus officium intra Ecclesiam exercendum, tam per se, quàm imperando, ut ab alijs ministris inferioribus exequatur, ideò nunc de his interrogabimus.

QUÆST. I.

An Archidiaconus teneatur cum Episcopus celebret solemniter, & ipse etiam indutus paramentis Diaconalibus canere Evangelium, seu possit alijs committere? Et quæ Archidiacono competant, dum Episcopus solemniter in Ecclesiâ incedit? Et quæ alia circa horarum cantum præcipere, ac de custodia Sacrorum Vasorum? Et an absente Episcopo, præferatur Archipresbytero in celebratione Missarum solemnium, ac in deferendo solemniter Sacram Eucharistiam?

SUMMARIUM.

1 *Archidiaconus ministrante Episcopo, ex officio, & de jure tenetur canere Evangelium, seu alium, qui canat illud eligere, ut numero 2.*

3 *Archidiacono competit Episcopo solemniter celebranti ministrare.*

4 *Archidiaconus, dum Episcopus incedit in Ecclesia, plura exercet ministrando Episcopo, & n. 5.*

5 *Archidiaconus sustinens baculum Episcopi celebrantis, est thurificandus immediatè post Diaconos assistentes.*

6 *Diaconi assistentes Episcopo, præcedunt tunc Archidiacono.*

7 *Archipresbyter si administret præcedit Archidiacono; item & in funeralibus, ut num. 8.*

9 *Archidiaconus qui sedit à dextris Episcopi celebrantis in Cathedrali, fit in collegiata.*

10 *Archidiaconus Protbonotarius, si in Choro assistat cum habitu Protbonatariatus, & in processionibus, ac in Divinis non lucratur fructus, & distributiones, cui tunc sedes assignatur inter Abbates.*

11 *Archidiaconus, qui est Protbonotarius potest uti habitu Protbonotariatus in actibus non competentibus sibi, tanquam Archidiacono.*

12 *Archidiaconus Protbonotarius non ex altari, sed ex Sacristia, ut faciunt cæteri Canonici, debet accipere paramenta promissa privata dicenda.*

13 *Archidiacono ex officio spectat in Choro matutinum, aliasque horas intimare, ut incipiantur, & dare signum ad exeundum de Choro, ut n. 14 & 15. Quid hodie, n. 24.*

15 *Archidiacono competit lectiones, & responsoria Divini officij lectoribus assignare, & cantoribus, & Acolytos, qui Turibulum, & cereum deferant, & disponere alia, quæ spectant ad celebrationem Divinorum officiorum, & vasa Divini cultus custodire, ut num. 6.*

16 Cap ea, quæ contra 3. hoc tit.

17 *Negligentia in Judice, vel Prælato in his, quæ facere tenetur, est peccatum mortale, & num. 18.*

18 *Judex Ecclesiasticus negligens in administratione rerum Ecclesiæ, est deponendus ab officio, & Dignitate.*

19 *Archidiaconus debet inspicere, ut Primicerius, Custos, ac Sacrista exequantur munus sui officij.*

20 *Archidiacono Rhemens. datum est reconciliare Ecclesias pollutas; non vere jam consecratas, & indultum per annum benedicendi paramenta, alijs ut n. 21.*

22 *Archidiaconus habens duos Archidiaconatus pares, potest residere in quocumque maluerit.*

23 *Archidiaconus potest assistere à dextris suo Episcopo celebranti, & ad vesperas assistenti.*

24 *Archidiaconus quando abest Decanus, seu alia prima Dignitas in Cathedrali, potest convocare Capitulum, & resolvere ibi dicta, etsi non sit in sacris.*

25 *Archidiaconus constitutus in ordine Presbyteratus, præcedit Archipresbytero in Divinis, absente Episcopo, nisi ad alium pertineat functiones facere, num. 26 & de ratione, n. 28. & 30. fallit, n. 29. & 37.*

27 *Archidiaconus in Sacris constitutus præfertur Archipresbytero in delatione solemni Sacræ Eucharistiæ, & quare, n. 26. & 37.*

28 *Archidiaconus de jure est major omnibus post Episcopum, cujus Jurisdictioni subjacet Archipresbyter, nisi aliud suadeat consuetudo, ut n. 29.*

29 *Archipresbyter in civitate Paduæ præcedit Archidiaconum; qui & installat Abbatissas exemptas, & beneficiatos in civitate Archidiaconus extra.*

30 *Archidiaconus dum est simplex Diaconus, est minor in Divinis Archipresbytero, n. 31.*

31 *Ordo Sacerdotalis inest solùm personæ, non Dignitati.*

32 *Archidiaconus non Sacerdos, ut præferat Archipresbyterum venit à Dignitate, & officio, quod ei inest.*

33 *Archidiaconus sic ministrat Episcopo, sicut Diaconus Archipresbytero.*

34 *Archipresbyter, Præpositus, &c. ut præcedant Archidiacono, debet esse saltim per consuetudinem quadragenariam.*

35 *Archidiaconus, impedito Decano, & absente, Episcopo, debet celebrare Missas solemnes non tamen Primicerius.*

36 *Archidiaconus, etsi pracedens cateros Ecclesiasticos, nec dominare eos valens, nec in eos tyrannidem exercere.*

37 *Archidiaconus Sacerdos, etsi præferatur in celebratione Missarum, & delatione solemni Sacra Eucharistia die corporis Christi, & in peragendis alijs solemnibus, ut in benedictionibus candelarum, Cinerum, Palmarum, &c. sed an sibi pracisè incumbit ea ministrare.*

1 AD primam igitur quæstionis partem videtur respondendum, ut ad id teneatur ex dictis *supra in quæst. 1. sub Rub.* quia etsi ut ibi diximus Diaconi officium non sit prædicare, sed Evangelium canere, & latè *in princip. Rubrica, & dict. quæst. 1.* probatum sit Archidiaconum esse oculum Episcopi, & Principem Diaconorum, sequitur, ut necessario, ministrante Episcopo solemniter, debeat canere ipse Evangelium, nec illud canendum alij committere possit, sicut *supra cap. 1.* diximus *ex cap. cum satis 4. hoc tit.* nequeat ipse Archidiaconus sine licentia Episcopi ulli committere curam animarum, non obstante consuetudine in contrarium.

2 At nihilominus ex nostro *cap. 2.* aliter dispositum videmus in verbis sequentibus, *officium verò Archidiaconi est Evangelium, quando voluerit legere, vel alicui de Diaconis præcipere, &c.* Nec aliud videtur colligi ex verbis sequentibus, *& quando Episcopus missam canit, ad jussionem illius induam se Levita vestimentis Sacris*, quasi bis ultimis verbis aliud suadeatur, cum Episcopus celebrat, quia respondetur, quod illius officium in Canendo Evangelium, non est præcisum per se, cum sufficiat: ut eligat alium ex Diaconis, qui canat illud. Et sic præter ordinarios Abbas. Zabarell. Collect. Archidiac. Bellarm. Joan. Andr. Ancharran. Butr. Anan. Hostiensis. Innocent. Panormit. Vivian Alagon. Himenez. Anton. Augustin. & alios, *hic*, docent Azor, *inst. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14 q. 2.* vers. *Deinde*, Sebastian. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. p. 3 q. 12. §. 1. num. 17.* Gal-
3 ganet *de jure publico lib. 3. tit. 11. num. 5.* † Barbosa *hic num. 2.* idem *de Canonic. cap. 6. num. 18. & de Jure Eccles. lib. 1. cap. 34. num. 18.* utrobique cum eisdem referens, ut censuit Sacra Congregatio Rituum in una Pisaurien. 30. Junij 1600. ad officium Archidiaconi pertinere Episcopo ministrare & solemniter celebraturo. Episcopo Sanctum Evangelium, cum voluerit legere, & eos ante probatos designare, qui Evangelium, & Epistolam cantent, DD. *in cap. perlectis dist. 25.* Nec obstat dictum ex *dicto cap. cum satis*, qui loquitur in alio casu difficiliori ad curam animarum spectante, ut ibi expendimus.

4 Ad secundam quæstionis partem, quæ competant Archidiacono, dum Episcopus in Ecclesia incedit? Et dicendum est quod si Archidiaconus sit prima Dignitas in Ecclesia, debet exercere officium Præsbyteri assistentis cum Pluviali Episcopo celebranti juxta formam cæremonialis, illique candelam, & Palmam benedictam ministrare, si sit in Sacerdotali Ordine constitutus, ut patet ex Sacra Congreg. Rituum declaratum in una Reatina 10. Januarij 1609. ubi etiam quod recusans Cogendus sit pœnis. & censuris, & in alia Brixien 28. Maij 1616. ita Barbosa *de Canon dict. cap. 5. num. 50 & de Jure Eccles. dicto cap 34. p. 1. eodem num. 50.* utrumque addens, *n. 51.* ex alia declaratione in Camarinen. 15, Martij 1608. quod dum Archidiaconus assistit apud Episcopum, censetur præsens in choro, tam in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia: idem *in Bullario*, verb. *Archidiaconus 2.* & *in collect. decis. Apostol. eodem verbo num. 18. & 19.*

Item quod Archidiaconus, qui sustinet Baculum Episcopi; dum celebrat solemniter, est Thurificandus immediatè post Diaconos assistentes; ut censuit eadem Congregatio Rit. in una Bracharen. 28. Aprilis 1167. quamvis sit primus Archidiaconus, & alias prærogativas habeat, quod ex eo procedit; † quia tunc Diaconi assistentes sunt altioribus indumentis induti, & immediatores Episcopo celebranti, † sicut & de Archipresbytero dicitur, quod habet præcedere Archidiaconum, etsi sit Dignitas minor de jure communi, ut jam *sub Rub.* dixi; si tamen administret, cum in Divinis, præcedat Archipresbyter Archidiacono juxta glossam, *in cap. 1. de officio Archipresbyt.* Boër. *de authoritate magni cons num. 73.* Anton. de Prætis *in Clypeo pastoral. Officij, cap 637.* Gam. *Lusitan. decis. 1. num. 47.* Menoch. *cons. 51. num. 56.* Gratian. *discept. forens. cap 292. num. 35.* Hermosilla *ad Gregorium Lopez glos. 2 prolog. 1. p. art. 5. n 72.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota tomo 2. p. 4. tit. de praced. Prothonotar. num. 11. pag. 488.* Cantolor. *de preced. num. 63.* Ferr. *de praced. tr. 1. quæst. 5. num. 12.* Riccius *in praxi rerum fori Eccles. res. 556, in 2. edit. & p. 4* ejsdem *praxis resol. 594. num. 1.* Lotherius, *de re beneficiaria lib. 1 quæst. 16. num. 124.* & in terminis Barbosa *in collect. decis. Apostol. 40.* verb. *Archidiaconus num* 8. ex relatis declarationibus. *& in Bullario eodem verbo num. 3.* vers. *Archidiaconus, qui sustinet.* 5 6 7

Tamen si Archidiaconus, qui est prima Dignitas cum Episcopo si concurreret in funeralibus cum Archipresbytero, qui est secunda, & cui incumbit curam animarum, & defert stolam quique in Ecclesia, dum facit officium præcedit, tunc est præferendus ipse Archipresbyter in via, ratione stolæ Juxta declarat. Sacræ Congreg. Rituum in nullius, seu Trojana 4. Maij 1613. quam citant Julius Labor. *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 3. num. 211.* Barbosa *in collect. decis.* dicto verbo *Archidiaconus num. 23.* 8

At verò Archidiaconus, qui sedet à dextris Episcopi celebrantis in Cathedrali, debet utique & à dextris sedere, dum celebrat in collegiatis, Sacr. Congreg. Rit in Thelenesina 2. Martij 1602. Barbosa *in Bullario*, verbo, *Archidiaconus qui sedet n. 4. & in collect. decis. 40 eodem verbo, numero 9.* Sellius *in selectis canonicis cap. 17. num. 2.* 9

Notandum verò est quod Archidiaconus sit ex privilegio Prothonotarius non lucretur fructus, & distributiones sui Archidiaconatus, si cum habitu Prothonotarij in Ecclesia, Choro, & processionibus, ac Divinis Officijs assistat; quia si voluerit in sua Ecclesia uti habitu Prothonotarij, reputatur tanquam extraneus; sic ut ne ei locus sit assignandus, non inter Canonicos, & Dignitates, sed inter Abbates; imò nec possit in publicis functionibus in assistentia Episcopis, ac alijs actibus, sibi tanquam Archidiacono competentibus, uti habitu Prothonotarij, sed suo habitu Canonicali, ut censuit Sacra Congreg. Rituum in Asculana in Apulia 6. Martij 1610. Barbosa *de canon. dicto cap. 5 num. 52 & 54.* idem *de Jure Eccles. dict. cap. dict cap. 34. dicto num. 53 & 54. & decis. Apostol. dict.* 10

dict. collect. 40. *num.* 25. 26. & 27. ubi adducit aliam declarationem dictæ Sacræ Congreg. in dicta Aſculan. in Apula 19. Novemb. 1611. & repetit in Bullario, verſ. *Archidiaconus qui ſit ex privilegio.*

11 Sed idem Barboſa *in dicto Bullario circa finem*, ex Sacra Congreg. Rit. refert declaratum in una nullius terræ Piſciæ 19. Januarii 1612. & in dicta Aſculana 28. Januarii 1618. quod Archidiaconus, qui ex privilegio eſt Prothonotarius, poteſt uti habitu Prothonotarii in actibus non competentibus ſibi, tanquam Archidiacono, idem *in dicta collect.* 40. *deciſ. num.* 29. ex Aldano *in compendio*

12 *Can. reſol. dict. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 21. † Qui, & *n.* 19. & idem Barboſa *ibi num.* 28. & *in dicto Bullario*, verſ. *Archidiaconus Prothonotarius*, referunt declaratum in alia Aſculan. 6. Martii 1610. quod Archidiaconus Prothonotarius, non ex altari, ſed ex Sacriſtia, ut faciunt cæteræ Dignitates, & Canonici, debet ſumere paramenta promiſſa privata Dicenda.

13 Ad tertiam quæſtionis partem, quæ alia circa horarum cantum præcipere poſſit, ac debeat Archidiaconus juxta verba textus noſtri ibi: *Omne Eccleſiaſticum Officium*, &c. Reſpondeo primo, ut quia Archidiacono de jure tanquam prima Dignitas poſt Pontificalem aliis ſuperior, & major habita, permanens in Choro ex officio ſpectet in principio matutini horarum Canonicarum, ac Veſperarum intimare *Pater noſter*, quo dicto, ſpectet ad eum pariter, ut incipiatur *Domine labia mea aperies*, &c. vel *Deus in adjutorium meum intende*, & ad primam ſpectet dicere, *Dies*, & *actus noſtros*, &c. & *Deus nos benedicat*, &c. ad completorium vero dicere, *Noctem quietam*, &c. & *Benedicat*, & *cuſtodiat nos*, & in fine horarum, & matutini dicere: *Dominus det nobis ſuam pacem*: ita Barboſa *de Canon. dict. c.* 5. *num.* 20. & *de Jure Eccleſ. p.* 1. *dict. cap.* 34. *eodem num* 20. & *in dict. collect. deciſ. Apoſtol.* verſ. *Archidiaconus num.* 11. idem *in Bullario dict. verb.* verſ. *Archidiacono in Choro*, Alderan. *in compendio Canon. dicto lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 19. ambo referentes declarationes Sacræ Cong. Epiſcopor. & Regular. in

14 Theatina 18. Aprilis 1617. † Imo, & eidem Archidiacono ſpectat poſt hæc dare ſignum ad exeundum de Choro; ſic ut nullus aſſiſtentium ante tale ſignum, etiam officio expleto, poſſit de illo exire, ac egredi: ſic ideo Barboſa *de Canonicis dicto cap.* 5. *dict. num.* 20. *in fine*, & *de Jure Eccleſ. dicto cap.* 34. *eodem num.* 20. *in fine*, & *in collect. deciſione*, dicto verbo *Archidiaconus*, *num.* 11.

15 Item ex dict. verſ. textus noſtri competit Archidiacono lectiones, & reſponſoria Divini Officii Lectoribus, & Cantoribus aſſignare, atque Acolytos, qui Cereum, & Thuribulum deferant, & qui minora gerant officia ordinare, & omnia denique, quæ ad Divinorum Officiorum celebrationem pertinent diſponere, gloſſa, & DD. jam ſupra adducti *in dicto cap.* 2. *hic*, Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſt. hierarch. p.* 2. *diſp.* 1. 3. §. 1. *num.* 7. Barboſa *de Canon. dicto cap.* 5. *num.* 19. idem *de Jure Eccleſiaſt. dicto cap* 34. *p.* 1. *eodem num.* 19. item & DD. antiqui per verba textus *hic dict. cap.* 2. ibi, *Lectiones, aut reſponſoria in matrice Eccleſia dare debet*, & *auſcultare in tantum ut nullus Evangelium, aut epiſtolam, reſponſoria, vel quamlibet in Eccleſia lectionem legat*, & *cantet*; *donec auſcultetur ab ipſo. Acolytos quoque ipſe ordinet, quis eorum Candelabra, quis Thuribulum deferre, quive minorum in Eccleſia aliqua officia agere debeat.*

Item etiam pro explicatione textus hic *in cap.* 16 *ea qua contra* 3. pertinet quidem ad ipſum Archidiaconum vaſa Divinis Eccleſiæ uſi us dicata, ſedulò cuſtodire, ut docent DD. Ordinarii, & moderni jam *ſupra* adducti *in dicto cap.* 3. de quibus debet reddere rationem, ita docent Azor. *inſtit. moral. p.* 2 *lib.* 3 *cap.* 14. *q.* 2. 3. *Deinde verſ ad eundem pertinet*, Sebaſtian. Cæſar *in ſelect. Eccleſ. hierarch. p.* 3. *q.* 12. §. 1. *num.* 8. † Barboſa *in* 17 *dicto cap* 3. *num.* 1. & 2. ubi *num.* 3. & 4 cum multis addit ex gloſſa verſ *reatu*, & verſ. *negligentia*, quod negligentia in Judice, vel Prælato in his, quæ facere tenetur ratione officii, eſt peccatum mortale. † Et quod ubicumque Judex Eccleſiaſticus eſt negligens in adminiſtratione rerum Ec- 18 cleſiæ, eſt deponendus ab officio, & Dignitate ut per Abbatem *in cap. ea quæ in principio de ſi au Monachor* Felin *in cap eo*cc*rrt in fine de electione*, & *in cap.* 1. *num.* 2. *de treuga*, & *pace*, Belllet. *diſquiſit. Cleric. p* 1. *tit. de exempt. Clericorum*, & *eorumdem bonor. à muner. publ.* §. 9 *num.* 4. & ex aliis, ad quæ conducunt quæ adduxi *ſupra de obligatis ad ratiocinia*, & *alibi*: ſæpius; & in terminis de cuſtodia vaſorum idem Barboſa *de Canon. dict. cap.* 5. *n.* 21. & *de Jure Eccleſ dicto c.* 34. *p.* 1. *eodem num.* 21.

Item debet Archidiaconus inſpicere, ut Primi 19 cerius, & Sacriſta, vel cuſtos iojuncti ſibi muneris ſolicitudinem diligenter exequantur *ex cap. perlectis dicta diſt.* 25. & *ex hoc cap.* 3. ubi DD. idem Barboſa *dicto c.* 5. *de Canon. n.* 24. & *de Jure Eccleſ. dict. c.* 24. *eodem n.*

Et ob id hæc, quæ Archidiacono permiſſa 20 ſunt de jure intra Eccleſiam poteſt dici rectè conceſſum ille Archidiacono Epiſcopi Rhemenſ. Vicario indultum reconciliandi Eccleſias pollutas, quæ prius non fuerant conſecratæ; licet non ſic de pollutis jam conſecratis, ut refert declaratum Aldan *ſupra dicto tit.* 3. *num.* 25. in una Sacr. Congreg. Rituum in Rhemenſ. 9. Maii 1609. qui, & *num.* 26. ex alia Sacr. Congreg. Rit in Ruthenſ. 9. Maii 1609. † Similiter ait conceſſum per in- 21 dultum per annum benedicendi paramenta, ſtante abſentia Epiſcopi, qui etiam *d. tit.* 3. *num* 30. refert ex Sacra Congreg. Caminich. 24. Aprilis 1610. conceſſam eſſe facultatem Archidiacono Caminich. Aquilienſ. Diœceſis, & illius loci Vicario ob longiſſimam abſentiam ordinarii per annum benedicendi paramenta, quorum ratio poteſt eſſe, quia hæc in miniſterio Eccleſiaſtico ſunt neceſſaria, etſi non de difficilioribus refert etiam Barboſa *dict. collect* 40. *deciſ. Apoſtol. n.* 31. 32. & 33. idem *in Bullario*, verbo *Archidiaconus n. ante penultimo*, & *penult.*

Et pro complemento harum rerum, quæ poteſt Archidiaconus facere intra Eccleſiam, non 22 ſacrificando aut ſolemniter celebrando, adjicio cum Nicolao Garcia *de benef p.* 3. *cap.* 2. *n.* 185. & eodem Barboſa *in Bula. in num. fin* ex Sacra Congreg, Concilii declaratum, quod Archidiaconus, qui habet duos Archidiaconatus, pr. res in Dignitate poteſt reſidere in quo umque placuerit; ſed ſi aliter ſit dignior, tenetur in eo reſidere.

Item Epiſcopo celebranti ſolemniter, vel 23 etiam Miſſam ſolemnem, & ad Veſperas aſſiſtenti, poteſt à dextris modo ſuo loco præſcripto

aſſiſtere

assistere Castald. *in praxi caeremon. lib.* 1. *sect.* 8. *c.* 7. *numer.* 3. Barbosa *de Canon. dict. cap.* 5. *numer.* 23. idem *de Jure Ecclesiast. dicto cap.* 34. *eodem num.* 23.

24 Ultimo ut licet jam hodie in Ecclesiis Cathedralibus Hispaniae, & aliarum provinciarum Decanus, sive Praepositus, aut alia Dignitas sit prior ipsi in sede, & honoribus, adhuc dicendum est, quod Archidiaconus, ad quem de consuetudine Ecclesiae spectat, absente Diacono, convocare Capitulum, & in eo proponere, ac resolutiones accipere, possit id exercere, etiam si non sit in Sacris, cum iste actus sit actus Jurisdictionis, qui competit Archidiacono, etiam in Sacris non constituto, cum ad Decanum non spectet ratione ordinis, sed antiquitatis, & superioritatis: sic cum aliis referunt declaratum in Sacra Congreg. Concilii Nicol. Garcia *de benef.* 3. *p. cap.* 4. *num.* 26. Barbosa *dicta collect.* 40. *decis. Apostol. n.* 3. idem *in Bulario* verbo *Archidiaconus ad quem.*

25 Ad quartam quaestionis partem, an Archidiaconus, absente Episcopo, praeferatur Archipresbytero in celebratione Missarum solemnium, ac in deferendo solemniter Sacram Eucharistiam? Ad primum dubium respondeo, praemissis quae dixi *in Rub.* & dico *tit. sequenti de Officio Archipresbyteri*. quod etsi Archipresbyter praecedat in Divinis Archidiacono, at limitatur quando ipse Archidiaconus est constitutus in Ordine Presbyteratus quia tunc cum sit par etiam in ordine, & major in administratione, debet praecedere Archipresbytero, absente Episcopo in celebratione Missarum in diebus solemnibus, & in aliis rela-
26 tis in declarationibus infra referendis. † Nisi ad alium pertineat, absente Episcopo, praedictas functiones facere juxta Ecclesiae constitutiones, & antiquam, ac immemorabilem ejusdem Ecclesiae consuetudinem, ut censuit Sacr. Congr. in Juvienacens. 9. Maii 1609. docent Borojus *cons.* 22. *num.* 31. *lib.* 1. Cardinalis Tuschus *littera A, conclus.* 482. *num.* 16 Barbatia *cons.* 5. *per totum lib.* 5. Rota *decis.* 244. *à num* 2. *p.* 1. *recentissimor.* Lotter. *de re benef. dicto lib.* 1. *q.* 16. *num.* 15. Marcell. Vulpejus *in praxi c.* 34. n. 13. & alii.

27 Et ad secundum deferendo Sacram Eucharistiam: absente Episcopo, si Archidiaconus existat Sacerdos in Diebus solemnibus, item & in benedictione Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & aliis hujusmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus Sacra Congregatio Rit. censuit, ac declaravit in una Regiens. 9. Decemb. 1600. quam referunt Marcel. Vulpejus *in praxi judicior. fori Eccles. cap.* 34. *num* 13. *in fine*, Barbosa *dicta collect.* 40. *decis. Apostol.* verbo *Archidiaconus prima Dignitas*, ex dicta declaratione, & ex alia S. Agathae Gotthorum 23. Mart. 1602. & in alia Juvenacen. 17. Novemb. 1607. & in alia Berens. 19. Januarii 1608. & in alia Penens. 24. Januarii 1615. & ex Rota in Viterbien. celebrationis Missarum 11. Decemb. 1609. quos & retulit *dicta collect.* 40. *n.* 20. quae etsi praeter illam Regiem, loquantur de praecedentia Archidiaconi Sacerdotis Archipresbytero in aliis functionibus Episcopalibus.

28 Ratio conclusionis utriusque provenit ex eo, quod de jure communi Archidiaconus est major omnibus post Episcopum, sic ut Archipresbyter subjaceat jurisdictioni ipsius juxta dicta *supra in Rub. & supra per cap.* 1. *cap. ad hac hoc tit. & ex c.* 1. *de Officio Archipresb.* & sic colligatur ex ordine titulorum de officio utriusque hic in Decretalibus Barbat. *cons.* 5. *num.* 18. *lib.* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 111. *num.* 80. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 15. *q.* 2. & 3. Cardinal. Tuschus *dicta lit. A, conclus.* 482. *ex num.* 11. Petr. Greg. *lib.* 15. *Syntagm. cap.* 22. *n.* 16. Valer. Reginald. *in praxi fori poenit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 49. *in princ.* Beltram. *in annot. ad Greg. XV. decis.* 411. *n.* 5. Rota *decis.* 244. *p.* 1. *recentissimor.* Marcel. Vulpejus *in praxi cap.* 34. *n.* 12. Barbosa *de Canon. dicto cap.* 5. *n.* 38. & *à num.* 42. & *de Jure Ecclesiast. in dicto cap.* 34. *dict. n.* 38. & *à num.* 42.

Limitatio hujus duplicis conclusionis, nempè 29
ut absente Episcopo, praedictae functiones possint pertinere ad alias Dignitates, vel per constitutiones Ecclesiae, seu consuetudinem; quia etiam praevalet consuetudo Ecclesiarum, ut Archipresbyter vel Praepositus, aut alia Dignitas Archidiacono, & aliis Dignitatibus praeferatur; quia rationalis esse potest diversa in hujusmodi rebus consuetudo propter diversas causas, & officia singulis Dignitatibus attributa Tuschus *dict. lit. A, concl.* 582. *num.* 22. Barbosa *dict. cap.* 5. & *cap.* 34. *num.* 39. qui & Alex. 142. *lib.* 6. exemplificant in civitate Paduae, ubi Archipresbyter praecedit Archidiaconum ex antiqua consuetudine; sic ut installet Abbatissas exemptas, & beneficiatos in civitate, Archidiaconos verò beneficiatos extra civitatem, & uterque ex Geminiano *in cap. penult. num.* 6. *de officio delegati lib.* 6. dicunt eandem esse consuetudinem in Ecclesia Taurinens.

Sed cessante tali consuetudine, quantumvis 30
DD. possint arguere *ex dicto cap.* 1. *de Officio Archipresbyter*, quod in Divinis, & intra Ecclesiam debet praeferri Archipresbyter Archidiacono, si ex aliis juris regulis potest ad illum spectare, cum non sit novum, in jure quod idem officium pluribus competat, ordinativè tamen: ita unum alteri praefertur, ut in terminis celebrationis Missarum prosequitur Bero, *consuet.* 22. *à num.* 23. *lib.* 1. & quamvis celebratio Missarum sit de his, quae spectant ad ordines, in quibus Archipresbyter dicitur major Archidiacono, glossa Hostiens. & alii *in dicto cap.* 1. illud debet tamen intelligi cum praeposito, quando scilicet Archidiaconus sit talis, qualis necessitas illius Dignitatis illam expostulat, hoc est *simplex Diaconus*, qui non ex necessitate tenetur suscipere Sacerdotium, *cap. gesta, cap. ubi* 74. *dist. cum concordatis*: secus si fiat Sacerdos, qui tunc respectu ordinis non est amplius major, sed par, ut benè seipsum declarat Hostiens. *n.* 5. *vers. cum sit par in ordine*, quem
alii sequutur. † Quia Ordo Sacerdotalis solum 31
inest personae non Dignitati; at quia respectu Dignitatis Archidiaconus praecedit; sequitur quod si factus sit Sacerdos, praecedat etiam in Divinis Archipresbytero, cui alias de jure competit, quando Archidiaconus est tantum constitutus in suo Ordine Diaconalis, qui solùm in eo requiritur de jure.

Quod si dubites quare Archidiaconus, non 32
Sacerdos praecedat Archipresbytero de jure communi, cum alioquin Presbyter Diacono sit superior *cap. Diaconos cum sequentib.* 39. *dist. cap. statuimus de majorit. & obedientiâ*, ac patet ex dictis *supra in Rub. & tit. de temporib. ordinat.* item & *in tit. de qualit. ordinandor.* respondeo procedere à Dignitate, & officio, quod inest ipsi Archi-

diacono,

diacono, cum propter ministerium semper Episcopo adhæreat, ac propterea oculus dicatur Episcopi, nec Officium Archipresbyteri sit ministrare, cum Diaconus, non Presbyter sit Minister.

33 Quare sicut Diaconus Presbytero, sic Archidiaconatus ministret Episcopo, evenit, ut propterea sit Archidiaconus supra cæteros major apud Episcopum, sicut Cardinales apud Romanum Pontificem majores Episcopo sunt: ita ex communi docent DD. adducti *supra*, Barbosa *dict. cap* 5. *de Canon. num.* 41. idem *de Jure Eccles. dict. cap.* 34. *eodem num.* 41. qui addit utrobique quod in aliis Dignitatibus Diaconi constituti non debent Episcopis anteferri juxta textum *in cap. pervenit el* 1. *distinct.* 93. nisi authoritatem gerant Prælati majores; ut *in cap. fin. eadem dist.*

34 Et quia per dictas declarationes Sacræ Congreg. Rituum in Gien & cæteras relatas, & aliam Rituum Congreg. in Metropolitana Ecclesia Bariensi, & in Rota Viterbien. quas ad litteram refert Barbosa *dict. cap.* 5. *de Canon. ex num.* 42. 43. & 44 & *in dict. num. dict cap.* 34. *p.* 1. *de Jure Eccles.* quibus non obstante consuetudine, in favorem Archipresbyteri, & aliarum Dignitatum pro Archidiacono responsum, & declaratum est; eo quod consuetudo, qua fundabantur, non esset sufficiens; & possis quidem dubitare, qualis ea consuetudo posset esse sufficiens. Respondeo de jure, ut præcedant Archipresbyter, Præpositus, seu Decanus Archidiacono, quod consuetudo debeat esse præscripta per quadraginta annos, aliàs non relevet, ut docent Barbat. *cons.* 5. *num.* 6. *vers. prætermitto etiam lib.* 6. Cornel. *cons.* 155. *col. penult. lib.* 4. Barth. *cons.* 136. *lib.* 1. Craveta *de antiquitat. tempor.* §. 1. *in* 4. *p. num.* 9. ubi *num* 12 & *sequentib.* reprobat. Aretin. *cons* 23. ut referunt etiam Cardinalis Tuschus *dict. litt. A, dicta concl.* 482. *n* 24. Barbosa *dicto cap.* 5. *de Canon. sub num.* 40. & *dicto num. in dict cap.* 3. *p.* 1. *de Jure Eccles.* ac patet ex multis, quæ dixi *supra de consuet.* item *in cap. de quarta infra de præscript.* nisi specialiter alia consuetudo immemorialis expostuletur, ut in jam dicta Sacra Congregatione Juvenacens. Maji 1607.

35 Ex his jam patet rectè esse declaratum in Sacra Congreg. Rituum in Capuana 28. Aprilis 1607. ut sequitur Barbosa *in Bullario*, verb. *Archidiaconus*, *secunda*, quod quando est ipse Dignitas secunda, & Presbyter, absente Episcopo, & impedito Decano, prima Dignitate, debeat celebrare Missas solemnes, & non Primicerii; licet id fecerint, quando Archidiaconus non erat præsens, idem Barbosa *dict. collect.* 40. *dict. Apostol. n.* 24. Aldan *compend. Canon. ref. dict. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 17. & alii.

36 Unum tamen notandum est, quod licet hæc, & alia superioritatis competant Archidiacono in cæteros Ministros Ecclesiæ, etiam Dignitates, & Canonicos, debent tamen & ipsi Archidiacono cavere de juxta præceptum *cap fin. dist.* 34. ubi DD. ne dominari in Sacerdotibus vellent, nec in Clericos tyrannidem exercere, cum nec id permittatur ipsis Episcopis: sic Barbosa *de Canon. dict. cap.* 5. *num.* 41 *in fine.* & *de Jure Ecclesiast. dicta p.* 1. *c.* 34. *eodem n.*

37 Alterum inquam pro complemento hujus vers. *ad quartam*, notandum est, & ex præhabitis declarationibus, quod licet modo ibi dicto Archidiaconus Sacerdos præferatur Archipresbytero, ut absente Episcopo, Missas solemnes celebret, ac deferat Sacram Eucharistiam in festo, & octava corporis Christi, & ut cætera solemnia peragat, benedictionis scilicet Candelabrum, Cinerum, Palmarum, &c. id inquam non sibi præcise ex necessitate incumbere, sed tantum relinquatur in ejus voluntate, & devotione ministrare absque alia obligatione ex dicta Sacra Congreg. Regien. 9. Novemb. 1600. quam refert Vulpinus *in praxi jud fori Ecclesiast dicto cap.* 34. *num.* 13. *in fine*, Barbosa *in dictis locis collect.* 40 *dict num* 20. & 22. & Bullarii, & Marius Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapolit. cap.* 52. *in novissima editione.*

QUÆSTIO II.

An Acolyti, hoc est, minores alii Ecclesiæ Ministri subjaceant Archidiacono, ubi præter solemnia ordinum minorum, de quibus sub Rubrica, & tit. de temporibus ordinat. ac de ætate ordinandor. & alibi supra scitur quale sit officium in Ecclesia scilicet Acolyti in specie Exorcistæ, Lectoris, Hostiarii, sive Sacristæ, Psalmistæ, Fossarii, & Psalmicantores? Et an omnes esse valide possint contrahere matrimonium officio Ecclesiæ remanendo? & nunc peccent ministerium adimplentes in peccato mortale?

SUMMARIUM.

1 *Acolyti subsunt Archidiacono*, & *institutione ordinis Acolytatus*, n. 4.

2 *Ministri diversi sunt in Ecclesia*, & *quare*, *quorum primi sunt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolyti*, &c.

3 *Acolytorum fit mentio, tanquam res tradita ab Apostolis.*

5 *Acolytus sic dictus à Græco vocabulo, quod sequens significat, aliter Ceroferarius dictus, eo quod sit ipsum ferre Candelabrum cum Cereo*, & n. 6

6 *Acolyti officia in Ecclesia sunt tria præcipuè*, & n. 9.

7 *Acolytus prius debet instrui ab Archidiacono qualiter in officio se habere debeat*, & *tunc accipere ab eo Ceroferarium.*

8 *Subdiaconum pro Eucharistiæ administratione præparat aliqua*, & *Acolytus.*

10 *Acolytorum officium in deferendo cereos ante Diaconum, quando legitur Evangelium in Ecclesia, non ad effugendas tenebras, cum sol in die rutilet, sed ad demonstrandum quod de tenebris venimus ad lucem fidei.*

11 *Cerei qui Evangelium antecedunt, cujus gratia sunt in præcepto*, & *quid significent Ceroferarii quid sibi velint*, n. 11.

12 *Incensus præcipitur deferri ante Evangelium in Thuribulo deferendo ab uno ex Acolytis ante Evangelium*, & *Cereos.*

13 Thuri-

13 *Thuribulum significat Corpus Christi, in quo est ignis, scilicet Spiritus Sanctus, &c.*
14 *Tymiama quid significet.*
15 *Thuribulum etiam significat opinionem bonarum virtutum.*
16 *Diaconus præmittit Ceroferarios cum faculis, & incensu.*
17 *Prædicater debet de se odorem bonæ opinionis emittere.*
18 *Acolyti duo, qui præferunt Diaconum, quid significent.*
19 *Librum Evangelii quare præcedant Thuribulum, & Candelabrum.*
20 *Turificationis faciendæ in Ecclesia, remissivè.*
21 *Exorcista debet exorcismos memoria retinere, & manus super energumenos imponere, & n. 23. ubi de alio officio ejus.*
22 *Christus Dominus pluries (ut in Evangelio legitur) operatus est Dæmones adjurare eos expellendo ab obsessis, ut fecit septem fugando à persona Beatæ Mariæ Magdalenæ.*
24 *Exorcista est nomen Græcum idem significans, ac adjurans, sive increpans.*
25 *Energumeni dicuntur a verbo Græco. quod significat detineri, atque impedire, quasi energumeni sint à Dæmone impediti. qui; & aliquando dicuntur lunatici.*
26 *Exorcizare nequit, qui saltim non est in ordine exorcizatus constitutus, nec in Ecclesia, nec in Domibus, quod olim de solis Christianis Tertulianus testatur.*
28 *Exorcizare Dæmones permittitur omni die curiosa miscere colloquia, & quare numero 32.*
29 *Exorcizantes Dæmonem, debent cavere, ne illum per modum obsecrationis abjurent, ut aliquid ab eo discant, vel auxilium accipiant, sed eum persequi per modum imperii, ut n. 30.*
31 *Exorcismus dicitur adjuratio contra Dæmones circa corpora obsessa. &c.*
32 *Exorcistæ utentes vanis superstitionibus, miscendo Divina humanis, & alia diabolica solent ab Inquisitoribus puniri.*
33 *Exorcistatus ordo, quando à Christo institutus probetur.*
34 *Exorcista est minor Acolyto, iste exercet circa mysterium altaris, ad quod ille nondum pervenit.*
35 *Lectores officium, & Lectiones legere, & veteris Testamenti. & Sacrarum historiarum libros rectè populo pronunciare. clare, & distinctè, & ea, quæ Prophetæ dixerunt,* numero 36. & 37. *panes & fructus Divinos benedicere,* num. 39.
37 *Lectoris officium in Ecclesia est circa tria,* n. 38. & 39.
40 *Lector dictus à legendo, quali voce debeat legere S. Isydorus præstat.*
41 *Legere in Pulpitu nequeunt nisi qui sunt ordinati Lectores.*
42 *Lectoris ordo, quando institutus à Christo.*
43 *Ostiarii officium idem est, ac janiter, qui templi janius præficitur, & custodiæ omnium, quæ sunt intus. & extra fideles recipere in fideles, & excommunicatos expellere.*
44 *Ostiarii officio. functus fuisse Christus Dominus, quando ejecit de templo ementes, & vendentes, & quando dixit,* Attolite portas Principes vestras, &c.
45 *Ostiarius debet ex officio librum aperire ei, qui prædicaturus est, vestes sacras custodire, & curare ne fidelis, quam par est ad aram accedat.*
46 *Ostiarii officium est etiam campanas pulsare tempore sacrificii.*
47 *Campanarum pulsaturi olim debebant esse induti super pelliceis.*
48 *Ostiarii aliàs Sacristæ, quando institutus à Christo ordo, & qualiter,* numero 49. & 50.
51 *Psalmistæ officium idem alias, ac ordinatus prima Tonsura, est canere in Choro, atque benedictiones dicere, &* n. 52.
52 *Psalmista, seu Cantor is dicitur, qui Psalmos, & cæteras laudes in Ecclesia cantat vocem præmittendo, subsequendo, & consonando.*
53 *Psalmista, etsi dicatur tantùm qui superpelliceo assistit pro ornatu aliis Clericis in jure sæpè vocatur talis, cui Episcopus mandat recitationem septem Psalmorum*
54 *Tonsuræ primæ usus, quando ortus,* num. 56. & 56.
55 *D. Petrus Anthiochiæ prædicans Christum Crucifixum magno ardore, semel fuit in capite abrasus in ignominiam Christiani nominis.*
56 *Primæ tonsuræ usus à Nazareis incepit, deinde ab Apostolis, ut alii sentiunt.*
57 *Fossarii alias vocati* Laboratores *erant illi, qui ad ministerium sepeliendi sine ulla Ecclesiastica cæremonia, ab Episcopo in Ecclesia instituebantur,* n. 58.
58 *Laboratores erant in Ecclesia ostiarii Coadjutores.*
59 *Ordines etiam minores ab initio nascentis Ecclesiæ semper in ea fuerunt.*
60 *Fossarii, & Psalmicantores nunquam fuerunt Ministri in Ecclesia de eo genere, quo alii Clerici, qui hodie non sunt in usu.*
61 *Clerici in minoribus, si ducant uxores, & in habitu incedant, ac inserviant Ecclesiæ gaudent privilegio fori.*
62 *Ordinum minorum Clerici libere possunt, ac potuerunt uxores ducere sine ulla culpa, ut* num. 63.
64 *Canon 25. Apostolorum.*
Novella 22. Justinian. de nuptiis collat. 2.
65 Cap. Lectores dist. 32.
66 Cap. Presbyteri dist. 34.
67 *Acolyti, & cæteri Ministri implentes ministerium suum in peccato mortali, non peccant lethaliter.*
68 *Acolytorum ordo probabilius est, ut à Christo Domino manarit, etsi distributio in diversas personas, alio currente tempore.*

Quia jam *supra* de nonnullis Ministris Ecclesiæ actum est, & ex nostro textu pateat 1
præter Diaconos, & Subdiaconos, darieti malios inferiores Ministros, ut sunt Acolyti, quorum cura est pœnes ipsum Archidiaconum, ut sciat, num propria ministeria adimpleant, imo & eam porrigat ad alios ministros Ecclesiæ, ut percipi videtur ex ultimis verbis nostri, *cap.* 2. ibi: *Acolytos quoque ipse ordinet, quis eorum Candelabra; quis turibulum deferre, quisve minorum in Ecclesia aliqua*

aliqua officia agere debeat? † Et constat dari in Ecclesia ministrorum Varietatem ex Divina institutione, ut in communi probatur ex Paulo ad Roman. 12. ibi: *Habentes donationem secundum gratiam deferentes, &c.* & 1. ad Corinth. 12. ibi: *Divisiones ministrorum sunt*; & sic convenientissimum fuisse, quia hoc modo Divina sapientia clarius elucet in Ecclesia ministeriis, ac melius consulatur humanæ infirmitati per diversos ministros, per plures cooperatores ipsius Dei, ut colligunt DD. ex D. Thoma *in 3. p. q. 37. addit art.* 1. & cum numerentur inter ministros in scripturis primo loco Episcopi, de quibus jam ad titulum de translatione, electione, & aliis, & Presbyteri, de quorum ordin: supra *sub. Rub. & tit. de temporib. ordinat. & de ætate, & qualit. ordin. ac de officio eorum tit. sequenti*; item Diaconi, & Subdiaconi, de quorum ordine in relatis titulis *sub tit. de Sacramentis non iterandis*, ac de eorum officio *hic in Rub. & tit. nostro*, ac ultra istos Acolyti, Exorcistæ, Lectores, & Ostiarii, de quorum ordine jam supra dixi *in dicto tit. de temporib. ordin. & de*

3 *ætate ordinandorum*; † ideo quamvis eorum non habeatur expressa mentio in scripturis, de illis occasione prædictorum verborum nostri textus opportunè hic agi potest, cum pateat authoritate

5 Patrum connumerari proxime relatos ministros Ecclesiæ, tanquam res tradita ab Apostolis, ut referunt Eusebius *lib. 6. Ecclesiast. histor. cap.* 35. pluribus Bellarmin. *cap.* 8. Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 2. §. 6.* Filliucius *tomo 1. tract. 9. cap 1. q. 5. 6. & 7.* Ægidius Trullenq. *de Sacram. lib. 5. cap. unico, dubio 1. num.* 22. ac confirmatur ex verbis Concilii Trid. *sess. 23. can.* 2. ibi, *Si quis dixerit præter sacerdotium, non esse in Ecclesia Catholica alios ordines, & majores, & minores, per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tendatur, anathema sit.* De cujus Canonis intelligentia, præter relatos videndi sunt Torreblanca *de jure spirituali lib. 2. cap. 12. ex num. 9. &* 43. Molfesius *in summa Theologiæ moralis tract. 2. cap. 1. num.* 17. Thom. Valasc. *allegat. juris tom. 1. alleg. 2. n.* 4. Valerius Reginald.

4 *in praxi fori pænit. lib. 30. n.* 3. † Et sic sunt intelligendæ contrariæ opiniones Marchini *tract. 2. p. 1. cap.* 5. Machadi *tom. 2. de perfecto confes lib. 4. p. 1. tract. 2. docum.* 4. negantium quod ordo Acolytatus institutus sit à Christo, quando Joan. VIII. prædicando dixit: *Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris*, & Archangeli Fabri, Lublinii, & aliorum, quos citat Leander *in summa tract. 6. de ordine disp. 2. quæst. 5. & q.* 15. quatenus probabiliter affirmant.

6 Quo supposito jam, & quod isti Acolyti subsint Archidiacono juxta modum de quo hic patet; ideo nunc de singulorum officio in Ecclesia Dei agendum existimavi. Igitur quoad officium, *Acolyti*, in specie, qui post majores ordines proximè enumeratur; & sic inquam dictus à Græco vocabulo, quod *sequens*, significat; eo quod Subdiaconum sequatur, aliterque, *Ceroferarius* dicatur; eo etiam quod ipsius sit ferre Candelabrum cum Cereo, quem etiam ipse accendit, sicut patet ex textu nostro in adductis verbis finalibus, & clarius ex *cap. Cleros §. Acolyti dist.* 21. Durant. *in rationali Divinorum officior. lib. 2. cap.* 5. Gilganetus *de jure publico lib 3. cap. 7. num.* 1. Vasquez *de ordine disp 236. num.* 27. Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiast. hierarch. p. 2. disp. 21. §. 4. num.* 1. Barbosa *de officio Episcopi p. 2. allegat 12. n.* 12 idem *de Jure Eccles. lib. 1. c. 38. n.* 1. *& in dicto §. Acolyti dict cap. Cleros* Fermosin. *de Offic. & sacris Eccles.*

n. 4. qui est, vocatur subsequens, & pedissequus, Trulenq. *supra dict. lib. dub. 1. n.* 18. † Respondeo 6
hujus officium, & munus esse Candelabra, & luminaria ad altare deferre, quando legendum est Evangelium, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitiæ demonstrandum, & Urceolo ad aram deponere, & portare, ac necessaria pro Eucharistiæ ministerio præparare. Archidiaconus sic ex *c. 1. dist. 25. & c. 1. §. deservientes dist.* 33. per quæ jura sic notat idem Barbosa *dicto c. 38 de jure Eccles. n.* 11. ubi *n.* 12. ut jam *supra* probavi dicit cum Acugna *in comment. ad cap. Acolytus 23. dist n.* 3. † Quod Acolytus debet prius instrui ab Archidiacono, qualiter in officio suo se habere debeat; & tunc accipere ab eo Ceroferarium, id est Candelabrum, ut sciat se ad accendenda lumina Ecclesiæ; dum Evangelium legitur mancipari, ut notat etiam Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib. 1. c. 19. n. 10. ad medium.* 7

Indeque prædicta pro Eucharistiæ ministerio, etiam Subdiaconis præparare debet, sicut DD. docent ex D. Thoma *in 4 dist 24. q. 2. art. 3. vers. Acolytorum ad 6.* Cardinal. Bellarmin. *de Cleric. c. 13. vers quartus ordo* Stephan. Gratian. *de ritibus Ecclesiæ lib. 2. c. 23 n.* 8. Jacobus de Graffis *in aureis decisionibus p. 2. lib. 1 c. 9. n.* 6. Anastasius Germon. *de sacror. immunis lib. 2. c. 2. n. 8. & lib 3 c. 3. n* 56. Carolus de Graffis cum multis. *de effect. Cleric. in præludio n.* 287. Barbosa *supra & in dict. c Acolytus dist. 23. in fine* Petr. Greg. *syntag. juris p. 2 lib. 16. c.* 6. Andreas Pisara Castald. *in praxi carœmonial lib. sect 4. c.* 1. cum sequentibus, Rodulphus Cupers. *in repetitione cap. oportebat 79. dist in tit. de Acolytis.* † Et licet tot videantur officia esse Acolytatus relata *n. præced.* Tamen Philibertus *tract. 2. p. 2 c.* 4. Machadus *dict. docum.* 4. Leander. cum Hurtado *dicta q.* 15. dicunt tria esse munera Acolytorum. Primum ministrare vinum, & aquam in urceolis ad Eucharistiam efficiendam. Secundum præparare lumina ad Sacrificium, & illa ubi legendum est Evangelium gestare. Tertium Subdiacono, & Diacono deservire. 8 9

Et amplius addo pro majori declaratione Acolytorum officium esse cereos deferre ante Diaconum quando legitur Evangelium in Ecclesia, non ad effugandas tenebras cum sol in Die rutilet, sed ad demonstrandum quod de tenebris infidelitatis, venimus ad lucem fidei, & ut signum sit lætitiæ, quatenus sub typo corporalis luminis, lux illa in memoria habeatur, de qua dicatur: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*: sic S. Isydor *lib. 7. etymologiarum c.* 12. Alcuinus *de Divinis Offic. c. de Tonsura Cler.* Concil Aquisangren. *c.* 5. & longè ante Isydor. docuit S. Hieron. adversus violantium ibi: *Per totas Orientis Ecclesias quando legendum est Evangelium, accenduntur luminaria, jam sole rutilante non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum.* 10

Imo & alibi Alcuinus *de celebr. Missæ*, prodidit cereos, qui Evangel i antecedunt monere gratia Evangelii mundum, qui erat tenebris peccatorum illuminatum, qui & paulo antea *in c. quid significent vestimenta*, dixit per Ceroastra significari dona gratiarum. per quæ illumdinatur Ecclesia, & Ordo Rom. *de offic. Missæ*, quod duæ Candelæ præcedunt Evangelium propter genuinam dilectionem Dei, videlicet, & proximi, vel propter duo testamenta, quibus illuminatur genus humanum, seu propter duos resurrectionis testes, idest Moysem, & Eliam, itemque Amab. *lib. 3. c.* 18. scripsit duos cereos, qui 11

ante Evangelium deferuntur designare legem, &
Prophetas præcise Evangelicam doctrinam.
12 Et quia ut patet ex adductis verbis textus
nostri, spectet ad Archidiaconum ordinare Aco-
lytos, quis eorum etiam turibulum deferat cum
incensu; ideo dico, quod ordo Roman. præcepit
incensum semper deferri ante Evangelium, sive
ad altare, sive ad *Ambonem* deferatur, quod
quidem debet deferri ab uno Aeolytorum ante
Evangelium, & cereos, ut etiam observant My-
crolog. *de Ecclesiast. observat. in fine* Berno *cap. de
officio Missæ*, Durantius, *de ritibus dicto lib.* 2.
13 *cap.* 23. *num.* 9. † Qui & Amalar. Fortun. *lib.* 3.
de Eccles. observat. cap. 18. idem Fortun. *eodem lib.
cap.* 5. observant Turibulum significare Corpus
Christi, in quo est ignis scilicet Spiritus Sanctua
ex quo bonus odor procedit, quem uniusquisque
14 electorum ad se vult rapere. † Et ambo in verbia
sequentibus, *prævenit in Turibulo Timiama, quod
significet corpus Christi plenum odore bono.*
15 Item etiam Turibulum significat opininuem
bonorum virtutum procedentem de Christo: sic
Amalor. *lib.* 7. *cap.* 8. qui addit quod ipsum Turi-
bulum in Tribunal ascendit ante Evangelium, ut
ibi suavem odorem ministret, Christi enim bona
opera præcesserunt Evangelicam doctrinam, ut
Lucas testator, hæc Amalor, & Paulo aliter Ru-
pertus *de Divinis Officiis lib* 1. *cap.* 36. ut refert
Durantius *dicto num.* 9. dixit: *precedunt Ceroferra-
rii cum Turibulo, per quæ significatur gaudium, &
bona opinio; gaudium enim semper est in bono nun-
cio, bona quoque opinionis se esse noverunt, qui bo-
num portant nuncium, qui & confidentem dicunt
Christi bonus odor sumus*: ita etiam Durantius;
16 qui & *n.* 10. multia comprobat, & ex Innocent.
lib. 1. *mysterior. missæ cap.* 42. dum etiam dicunt,
quod Diaconua præmittit Cereferarius cum fa-
17 culis, & incensu. † Quia Pra dicator debet ex se
odorem bonæ opinionis emittere secundum illud
Apostol. 2. *Corinth.* 2. *Christi bonus odor sumus Deo*
18 *in omni loco.* † Vel per hoc quod Sacerdos præ-
mittit duos Aeolytos ante Diaconum, qui lectu-
rus & Evangelium portantes cereos, & incen-
sum, notatur quod Christus præmittebat binos
ante faciem suam in omnem civitatem, & locum,
quo ipse erat venturus præferentes coruscationes
miraculorum, & odorem virtutum.
19 Et rursus etiam idem Innocent. *dict. lib.* 2. *my-
ster. Missæ dicto cap.* 40. Durand. *dict. lib.* 2. *de ri-
tibus Eccles. cap.* 23. *num.* 10. *in fine*, addunt ideo
librum Evangelii præcedere Turibulum, & Can-
delabrum; quia Doctrinam Christus virtus, & fa-
ma præibat Evangelista testante Luc. IV. *exivit
Jesus in virtute Spiritus in Galilæam, & fama exi-
vit in universam regionem de illo, & ipse docebat*
20 *in Synagogis ipsorum.* † Hæc & alia, quæ possent
hic addi deserviunt pro Doctrina textus nostri, &
poteris addere de Turificatione in Ecclesia, quæ
ex multis declarationibus refert Barbosa, & alii
per eum *in collect. decis. Apostol.* verbo, *turificatio
collect.* 705. idem *in Bullario eodem verbo*, & quæ
dico, *infra in cap. fin. q.* 2. *de officio Custodis.*
21 Exorcistæ autem officium, & munua est exor-
cismos memoria retinere, ac manua super ener-
gumenos, & à malis Dæmonibua obsessos cum
invocatione nomine Jesu imponere ex *cap. per-
lectis dicta dist.* 25. ubi quod pertinet etiam eos ad-
juvare adjurando illos per Dominum, ut exeat
22 ab eis Satenae. † Et quod hoc mysterium sit plu-
ries operatus Dominus, ut legitur in Evangelio,
quod multos Dæmones, expulit & præcipuè à
parsona Mariæ Magdalenæ, à qua fugavit septem
de quo sunt videndi Anastasius Germon. *de Sa-
crorum immunit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 38. Jacobus de
Grassis, *in aureis decisionib. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 6.
Rodulph. Cupers. *in dict. cap. oportet dist.* 7. *sub
tit. de exorcistis art.* 1. Carolus de Gras. *de effectibus
Clerical. in præludio n.* 286. cum Henriquea, Petra
Gregor. *ubi supra* Barbosa *in dicto cap.* 1. *dist.* 25.
num. 3. Vasquez de ordine *difficult* 256. *num.* 23.
vers. *tertius* Cardinal. Baron. *annal Eccles. tom.* 1.
anno Christi 56. *num.* 7 Torreblanca *de jure Spi-
rituali lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 29. Machado *dict. docu-
mento* 4. *tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 2. *num.* 5. Alciatus
lib. 4. *Parerg. cap* 23. Durand. *in rationali Divinor.
officior. lib.* 2. *cap.* 6. idem Barbosa *de jure Eccles.
p.* 1. *cap.* 3. *num.* 15. ubi addit ex *cap. neque quem-
quam ad finem* vers. *hæc autem de consecrat. dist.* 4.
† Specialiter quidem super Baptizandos in eo 23
videlicet actu, qui dicitur exorcismus Ægid.
Trulenq. *de Sacram. dicto lib.* 6. *cap. unico dubio* 1.
num. 19. ex laudiens. Concilio *cap.* 24. & 26. ubi
quod inter officia horum, sit legere exorcismos
Ecclesiæ illis vexatis, præparando eos, ut Sacris
interesse possint; & addunt alia duo Torreblanca,
supra, Hurtadus *de ordine difficultate* 5. & Leander.
de ordine tract. 6. *disp.* 2. *q.* 26. item pe dicere po-
pulo, ut qui non communicant, dent locum aliis,
qui volunt communicare, & aquam in ministe-
rio Baptismi fundere; dicunt tamen hæc duo mu-
nera jam non esse in usu, sed revera ad officium
horum spectat.
Et quia si dubites quare sic dictus exorcista, 24
respondeo à voce Græca, quæ Latinè est eadem,
ac adjurans sive increpans, ut docent DD. per
dict. cap. Cleros vers *exorcista dist.* 21. Guillielm.
Durant. *in rational. Divinor. officiorum lib.* 2. *dict.
c.* 6. Gelganet. *de jure publico lib.* 3. *tit.* 27. Barbosa
in pastorali p. 2. *alleg.* 11. *n.* 11. idem *de Jure Eccles.
dict. cap.* 38. *p.* 1. *num.* 13. cum illia etiam ipse *in dict.
cap. Cleros dist.* 21. vers. *exorcista n.* 25. qui *in dicto
cap. exorcista dist.* 23. per glossam, ibi: *super ener-
gumenum*, ibi: *Energumeni*, Durant. *in rationali
Divinor. officior. lib.* 2. *dict. c.* 6. vers. *qui autem* Pe-
lagius *de planctu Ecclesiæ, lib.* 1. *c.* 49. *§. de irregula-
ritatibus homicidii colum.* 11. *pag.* 28. Petr. Gregor.
Syntagm. lib. 15. *p.* 2. *cap.* 6. *n.* 1. † Dicentes *energu-* 25
menos, dici à verbo Græco, quod significat deti-
neri, atque impediri, quasi energumeni sint à Dæ-
mone impediti aliquandoque lunaticos dici ener-
gumenos, velut in eos agat luna: sic intelligenda
dicta glossa ibi, *Energumeni dicuntur Lunatici,
& obsessi à Dæmone, &c.*
Et licet exorcizare Dæmones in Baptizandis 26
officium sit Sacerdotis, ut *in cap. Sacerdotes de
consecrat. dist.* 4. ut ex stylo Ecclesiæ apparet, ni-
hilominus non negatur, ut simplex exorcista id
valeat efficere, sicut in obsessis corporibus potest
ex *dict. cap.* 1. *dist.* 25. Barbosa *dict. cap* 38. *p.* 1. *de
Jure Ecclesiast n.* 17. ubi ex communi DD. ait,
quod qui non est in hoc ordine constitutus, nec
possit exorcizare in Ecclesia, nec in Domibus ex
cap. fin. dist. 69. Alcuin. *de Divinis officiis cap* 35.
† Quamquam olim non tantùm ordinatos Cleri- 27
cos, sed etiam alios Christianos, & Corporibua ob-
sessorum Dæmones in Christi fide ejicere testetur
Tertullian. *lib. de idolatria cap.* 11. *& in apologia
contra gentes cap.* 23.
Igitur exorcizare energumenos permissum est 28
omni Die, & in eos in Ecclesia introducere, ut
in

in cap. omni Die de consecrat dist. 5. sed non debent exorcistæ cum Dæmone jocari, & curiosa negotia, vel colloquia miscere, quia, ut advertunt, Del Rius disquisit. Magicar. lib. 6. cap. 2. sect. 1. de remedijs spiritualibus, Divinis, seu Ecclesiasticis, vers. quartus est, exorcismus, Barbosa
29 in dicto cap. exorcismus dist. 23. num. 4. * Imo debent cavere ne Dæmonem per modum observationis adjurent, vel aliquid ab eo discant, vel auxilium accipiant, cum hoc sit peccatum mortale secundùm D. Thom. & ejus expositores 2. 2. q. 90. art. 3. & ut docent etiam Navar. in manuali cap. 11. num. 28. Suarez tom. 2. de religione tract. 4. lib. 4. de abjuratione cap. 3. ex eo quidem quia, cum Dæmone, hoste Christi, & humani generis, nullum colloquium, aut commercium societatis
30 cujuscumque instituere, licitum est, † Sed tanquam ut hostem eum persequi per modum imperij, coërtionis, & expulsionis, ut tradunt ex S. Augustin. & Tertulliano, Paul Layman. in summa Theologiæ moralis lib. 5. tract. 9. cap. 14. num. 7. Barbosa dict. cap. 38. de Jure Eccles. n. 20.
31 & 21. † Et ex eo quidem quia exorcismus, dicitur adjuratio contra Dæmones, quæ non solum circa corpora obsessi, verùm etiam circa obsessis animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, ut in cap. ante viginti de consecrat. dist. 4. videndus etiam textus in cap. ficut nobis eadem distinctione.
32 Alia verò de Energumenis legenda dixi supra in cap. unico de Sacra Unctione, §. per frontis sub q. 13. & circa exorcizantes cum exorcismis non approbatis ab Ecclesia, adjunges hic nonnulla, quæ dico infra in tit. de sortilegijs, quatenus solent multi exorcistæ uti vanis superstitiosis, ac orationibus, miscendo Divina humanis, & alia Diabolica quorum ratione solent tales ab Inquisitoribus Sancti Officij puniri, ut de hæreli suspecti. * Unum tamen notabis pro complemento,
33 quod licet communiter DD. negent quod ordo exorcistatus non fuerit à Christo institutus, quando Marci 6. & 16. exorcizans Energumenos Dæmonia ab ipsis ejecit; sed probabilius alij tenent, inter quos citati ab Leandro de ordine dicto tr. 6. disp. 2. q. 9. & in terminis q. 13. cum Machado dicto num. 2 lib. 4 part. 1. tract. 1. docum. 4. & Philiberto in contrario dicto tract. 2. part. 4 cap. 1. in verbis sequentibus: Institutus hic ordo creditur quando Christus exorcista munere functus, Dæmones è corporibus expellebat, eandem Apostolis potestatem communicavit.
34 Ultimo notabis quod exorcista est inferior Acolyto, quamvis majorem videatur potestatem habere, quia Acolytus exercet officium circa ministerium altaris, ad quod exorcista nondum pervenit, cujus officium circa humiliora versatur: sic probat Barbosa dicto cap. 38. de Jure Eccles. per textum in dicto cap. 1. vers. deservientes dist. 23. num. 22. per quem textum alij CD. † Lectoris
35 verò officium est lectiones legere, ac veteris Testamenti, & Sacratum hosti inum libros rectè, & verè populo pronunciare, quod etiam exercuit Dominus noster Jesu Christus in medio seniorum librum Isaiæ aperiens; & legens juxta quæ tradunt Anastasius Germ. n. de sacror. immunit. dist. cap. 3 lib. 3. num. 63. Rodulphus Caupers in dicto cap oportebat 79. dist. tit de ordine Lectoris art. 1. Carolus de Grassis de effectibus Clerical. in præludio num. 28 5. Gregor. Lopez in l. 11. in principio tit. 6. p. 1. Petr. Gregor. Syntagm Juris dict. lib. 36.

part. 2. cap. 4. Vasquez de ordine disp. 236. cap. 2. à num. 16. Soto in 4. dist. 24. q. 1. art. 5. Alcuin. de Divinis officijs cap de tonsura Clericorum, vers. Lector, Durand. dicto lib. 2 cap. 5. num. 2 & 3. Sebastianus Cæsar in relect. de Eccles. hierarch. p. 2. disp. tt. §. 2. num. 1. Torreblanca lib. 1. de Jure spirit. c. p. 12 num 40. Machado de perfecto confess. lib. 4 p. 1. tract. 2 lib. 4, docum. 3. num. 3. Barbosam dicto cap. Lector dist. 23. num. fin. & de Jure Eccles. dicto cap. 38 num. 24. † Dicens cum addictis, 36
quod debet Lectiones pronunciare clarè, & distinctè, & ea, quæ Prophetæ dixerunt populis annunciare ex dicto cap Cleros dist. 21. ubi ipse n. 23. idem in pastoralis dicta alleg. 11. num. 10. cum Galganeto de Jure publico lib. 3. tit. 27 num. 1. & addit Ægidius Trulench. de Sacram. dicto tract. 6. de ordine quæst. unica, dubio 1. num. 20. & Concilio Carthagin 4. & Laodicens dicto cap. 25 & 26. ut pertineat ad ejus officium Cathecumenos docent rudimenta fidei.

Ego tamen clarius adverto, quod munera, & 37
officio Lectorum sunt tria, non solum, ut dictum est Lectiones Prophetarum (ut voluit Petrus Soto Lectione 2.) sed etiam omnes Libros veteris, & novi Testamenti, & interdum extra Missam, & Evangelium alta voce recitare. † Secundum non 38
solum Cathecumenis baptizandis fidei rudimenta tradere ut dictum est, sed etiam populo exponere quæ ex scriptura perlegerit, ut habetur in Cathechismo Romano de ordine n. 16. etenim in dicto cap. perlectis dist. 15. traditur officium Lectoris esse Vaticinia Prophetarum populo prædicare: hoc est legere, ut supra exponimus, sicut declarat Barbosa ibi sub num. 4. in glossa prædicare, quia nec Diaconus ex officio id valet efficere, ut dixi in Rub. sub q. 1. hoc tract. Navar. consl 2. de temporib. ordinat. in antiqui, & ob id potuit Turrecremata dicere in dicto cap. per lectis, fortassis pro prædicatione accipi ipsam recitationem Prophetarum alta clara, & distincta voce prolatam. † Tertium 39
panes & fructus novos benedicere, ut referi Leander supra dicto disp. 1. q 12. in fine. Philibertus tr. 2. part. 3. cap. 3. per totum, Hurtado dicta dis. 5. Torreblanca dicto quæst. 12. num. 46 Machado dicto tom. 2 docum 2. pag 4. Ludovicus q. 2. de ordine art. 14 dubio 2. pag. 812. & alij, qui adduunt, ut hoc munus ultimum abrogatum fuerit contraria consuetudine.

Sed qui Lectores à legendo dicti sunt, ut in 40
dicto cap. Cleros dist. 21. vers. Lectores. sicut docent Durand. in nationali Divinor. offi ior. dicto lib. 2. cap. 5. Galganet. de Jure publico dicto lib 3. cap. 27. num. 1. Vasquez de ordine dicta disp. 236. num. 27. Barbosa ibi dicto n. 13. & in pastorali dicto alleg. 11. num. 12. & proximè à nob s dictum est alta voce, & clara, atque distincte prolata; ideo visum est eum S. Isydoro lib 2. de officijs Ecclesiæ, in sequentibus verbis loquente ea repetere ibi: Porro Lectoris vox simplex, & clara ad omne pronunciationis genus accommodata plena succo virili oggrestem, & sub Rusticum effugiens sonum, non adeo sublimis, non fracta, nec sonora, nihilque fœmineum sonans, nec cum motu corporis, sed tantum cum gravitatis specie.

Cumque hoc officium in pulpito exercere prohibeantur, qui non fuerint ordinati Lectores, ut 41
colligit Barbosa ex cap. 1. dist. 69. & cap. non liceat dist. 92. de Jure Eccles. dicta p. 1. cap. 55. n 15. * Ideo potest dubitari, num Lectoratus ordo, sit à Christo Domino institutus, Luc. 2. quando in medio seniorum

feniorum, (ut dictum eft) aperuit librum Ifaiæ,
& in eo legit *Spiritus Domini fuper me*, & licet
communiter refpondeant DD. quns citat Leander
in tract. 6. de ordine quæft. 9. difp. 2. inftitutum
effe fimul eum reliquis ordinibus, tam minori-
bus, quam majoribus in nocte cænæ, fed ipfe
cum alijs, quos citat *eodem q. 10. & q. 11.* & Phili-
bertus referens, *tract. de ordine p. 2. cap. 1. num. 2.
pag. 190.* dicunt probabiliter à Chrifto Domino in-
ftitutum fuiffe in dictia verbia Luc. 2. quibus fatis
favere Auguftin. *lib. 1. de Baptifmo parvulorum
cap. 37. tomo 7.* fic loquentem; *attende illud eft
ejusdem Prophetæ, quod de fe completum, lectoris
etiam officio functus in Synagoga* ipfe recitat (*Spi-
ritus fuper me.*)

43 Oftarij officium idem, ac Ianitor dictus, qui
templi januis præficitur, ut *in dicto cap. Cleros §.
Oftiarij 21. dift* Guillielm. Durand. *in rational Di-
vinior. officior. lib 2 cap. 4* Marcel. Vulpejus *in praxi
fori Ecclefiaft. cap. 7 num. 10. verf Oftiarius*, Bar-
bofa *de Officio Epifcopi dift. 2. p. allegat. 11. num. 9.*
idem *de jure Ecclef. p. 1. dict. cap. 38. num. 26. & in
dicto cap. Cleros num. 29.* Galganet. *de jure publice
dicto lib. 3. num. 35.* eft Sacras ædes tueri, aperire,
& recludere, & omnia, quæ funt intus, & extra
cuftodire, fideles recipere, & infideles; & ex-
communicatos expellere, ut docent Alcuin. *dict.
lib. de Divinis Officijs cap. 35. in 3. tomo Bibliothecæ
Sacræ*. Henriquez *lib. 10. fumma cap. 9 §. 2. littera
I.* Anaftafius Germon. *dicto lib. 3 de Sacror. immu-
nit cap. 3. num. 64.* Jacob de Graff. *in aureis decif.
p. 7. lib. 1 cap. 6. num 6.* Rudolph. Cuperf. *in dicto
cap. oportebat. dift. 79. in tit. de ordine Oftiarij*
Vafquez *fupra dicta difp. 236 cap. 2. num. 17. & 18.*
Carolus de Graf. *de effectibus Clerical. in præludio
à num. 283* Sebaftian Cæfar. *de Ecclef. Hierarch.
dict. p. 2. difp. 11. §. 1. num. 1.* Torreblanca *de jure
fpirit. lib. 1. dict. cap 12 num. 41.* Machado *fupra do-
cum. 3. num 5.* Barbofa *dicto cap. 58. de jure Ecclef.*
44 *num. 25. & in cap. Oftiarius dift. 23.* * Addentes
quod Chriftus Dominus nofter in propria Per-
fona functus fuit hoc officio; quando ejecit emen-
tes, & vendentes de templo; item quando dixit
*attollite portas Principes veftras, & elevammini
portæ æternales*, & alij ex D. Thoma *in 3 part.
q. 37. addit art. 2. & ex* Concilio Carthaginenf 4.
*Canon. 9. Pontificale de hoc ordine. & Cathec.
Roman. de Sacram. ordinis, n. 15.*

45 Sed quia Philibertus, *in tract. p. 2. cap. 3 per
totum*, Ludovicus, *ubi fupra dicta quæft 2. de or-
dine art. 14. dubio 2. pag. 812.* Hurtado *dicta dif 5.*
Filiucius *tract. 9. à num. 19.* Torreblanca *lib. 2.
pract. dict. quæft 12. num 40. fol. 54.* Machad *tom. 2.
de perfecto confef. lib. 4 p 1 tract. 2. docum. 2. pag. 4.*
Leander *de Sacram. dict. tract. 6. de ordine difp. 2.
quæft. 10.* & multi alij pro minifterio Oftiarij,
reddunt, ideo ergo cum illis dico nempe, ut ad
Oftiarium fpectat aperire librum ei qui prædi-
caturus eft, ut habetur in Pontificali Romano;
quod per non ufum abrogatum effe dicunt. Item
Sacras veftes, & totam Ecclefiafticam fupellecti-
lem cuftodire, ut probant DD. ex *dicto cap. per-
lectis dift. 25.* & fic indicari per ipfammet formam
oftiariatus ibi; *Sic agi quafi* Deo redditurus ra-
tionem pro his rebus, quæ his clavibus includun-
tur. Tertium curare, ne quis fidelis proprius,
quam par eft ad aram accedat, & attente videre,
ut debita reverentia Ecclefiæ adhibeatur.

46 Et denique campanas, feu cimbalum pulfare
præcipuè tempore facrificij; & ob hanc caufam
dicum dari ei cimbalum in ejus ordinatione. † Et 47
Philibertus ex Concilio Colonienfi, & Durando,
notat quod prædicta campanarum pulfatio ha-
bebatur olim in tanta veneratione, ut campanis
pulfaturi fuper pelliceis per prius induerentur, de
quo tractatu campanarum dico *infra in cap. 1.
& 2. de officio cuftodis q. 1.* latè.

Sed quia oftiarius etiam vocetur Sacrifta ex 48
his, & ex dicendis *infra de officio Sacriftæ cufto-
dis, & thefaurarij*; ideo nunc jam folum dubi-
tabis, num ifte ordo fuerit inftitutus à Chrifto,
quando flagello ementes, & vendentes ejecit de
templo Matth. 21. & Joan. 2. & licet negent Va-
lentia *difp. 9. n. 1 puncto 4.* Granadus *controverf. 9.
tract. 1. difp. 1. num. 6.* Ludovicus de San Joan. *de
ordine quæft. 1. art. 1. dubio 3.* Philibertus *tract. 2.
part. 7 cap. 1. num. 3.* Machad. *tom. 2 lib. 4. part. 1.
tract. 2. docum. 5. num. 3.* Reginald. *lib. 30. num 6.*
Bonacina *difp. 8 part. 1. num 7.* Henriquez *lib. 16.
cap. 3. num. 1.* dicentes inftitutum effe in ultima
cœna. † Sed alij, inter quos Archangelus Rubeus
dift. 24 & 25. pag. 291. ex Magiftro Fabius incar- 49
natus *in fuo fcrutinio Sacerdotali 1. p. tract de or-
dine pag. 97.* quem fequitur Samuël Lubrinus
1. p. fummæ, verbo *ordo pag. 611.* Victoria *n 225.*
quatenus ait poffe affirmari omnes ordines infti-
tutos effe à Chrifto, in particulari Cardinali
Offius, *in confeff. Catholica cap. 51. de ordine*,
Reynerius *tom. 2.* verbo *ordo cap. 22. pag. 415.*
Efthius *in 4. dift. 14. § 9. in. & 12.* Nunus *quæft. 37.
art. 5. pag. 876.* Leander *dict. difp. 11. tract. 6. de
ordine dicta quæft. 9.* * Et alij probabiliter refpon- 50
dentes, nempè inftitutum fuiffe immediatè à
Chrifto Domino noftro, & in particulari; faltim
initiativè, quando præcipuum ejus ordinis mu-
nus exercuit, ementes, & vendentes à templo
ejiciendo, & quando appellavit fe oftium dicens;
*Ego fum oftium, fi quis per me introierit falvabi-
tur*, ut Joan. cap. 10.

Pfalmiftæ officium, qui idem eft, ac ordina- 51
tus tantum prima tonfura, de cujus ordine, for-
ma, & materia dixi jam *fupra fub dicto tit. de
temporib. ordinat. & de ætate ordinand.* ac de privi-
legio Canonis, & fori Clerici tantum tonfurati,
fub tit de Judic. in cap. 2. ac *fupra in cap. Ecclefia
S. Mariæ 10. de conftitutionib.* Refpondeo effe
canere in Choro, atque benedictiones dicere;
non quia hoc minifterium pertineat per fe ad or-
dinem aliquem, cum hoc munus cantandum Divi-
num officium, licet ad totam plebem fidelium
non pertineat; non fit tamen ita proprium Cle-
ricorum, ut illi foli ad illud affumantur, ut do-
cent Cardinalis Baron. *annal. Ecclef. tom. 1 anno
Chrifti 34. num 80* Vafquez *de ordine difp. 236.
cap 1. num. 5.* Suarez *de religione tom. 2. lib. 4. de
Juris Canonic. cap. 9. à num. 14.* DD; per textum,
ibi in cap. Pfalmifta 20. dift. 25. ubi Barbofa idem
*in paftor. dict. alleg 11. num. 8. & de Jure Ecclef.
dict. c. 38. ex num. 31.* Galganetus *de Jure Ecclef.
lib. 3. tit. 30. num. 1.* * Qui docet ut Pfalmifta, feu 52
Cantor, is dicatur, qui Pfalmos, & cæteras lau-
des in Ecclefiâ cantat, & omnes per textum *in
dict. cap. Cleros dift. 11.* ibi, *Pfalmiftæ à Pfalmis
canendis vocati*, ubi in verf. *Cantor* habetur offi-
cium horum effe tripartitum, nam eft qui vocem
præmittit, & qui canendo fubfequitur, & qui
confonat. quorum primus dicitur *præcentor*, fecun-
dus *fuccentor*, tertius *concentor* videndus eft etiam
textus *in dict. c. 1. dift. 21* ubi etiam patet proprium
officium pfalmiftæ, canere benedictiones laudes,
atque

atque antiphonas. Sed quia de istis Ministris Præcentore, succentore, & concentore dico infra *in tit. de officio primicerii*; ideo hic adjunges *ibi* dicta.

53 Quibus suppositis, etsi Torreblanca dicit munus; & officium Tonsurati tantùm esse Pelliceo superindutum assistere Ministris Ecclesiæ, ut digne, ac reverenter munera sua exequantur; probabilius quidem esse dico, ut officium Clerici tonsurati sit in Choro, vel in Ecclesia canere; indeque evenire, ut in jure sæpè Psalmista vocetur, cui & Episcopus mandat recitationem septem Psalmorum, ut dicunt Leander *de Sacram. tract. 6. ordine disp.* 2. *q.* 6. Philibertus *tract.* 2. *p.* 1. *cap.* 8. & alii proximè adducti.

Pro complemento dico, quod etsi, hæretici
54 negent, ut usus primæ tonsuræ sit licitus, & honestus, & Caluinus etiam neget tonsuræ Ecclesiasticæ usum ab Apostolo Petro exortum fuisse: tamen utrumque è contra probatur, primum ex usu Ecclesiæ Catholicæ, benè ex scripturis, Patribus, Conciliis, & exemplis Sanctorum, Phi-
55 libertus omnino legendus *dict. tract.* 2. *de ordine cap.* 1. *pag.* 174. † Secundùm, ut ortum habuerit ab Apostolo Petro probant Beda *lib.* 5. *Victoriæ cap.* 22. D. Dionysius *part.* 2. *Ecclesiast. hierach. cap.* 3. & 6. alii Patres, quos citat, & sequitur idem Philibertus *supra cap.* 2. Hurtad. *tract. de ordine, dis* 27. Bellarmin. *lib.* 1. *tom* 2. *de Monach. cap* 40. Sotus *in* 4. *distinct* 24. *quæst* 2. *art.* 1. *post conclus.* 1. omnino legendi, Torreblanca *lib.* 15. *pract. cap.* 5. *num.* 4 *fol.* 426. & alii dicentes talem usum ortum habuisse à D. Petro: nam cum Apostolus semel magno ardore Christum Crucifixum Antiochiæ prædicaret, nonnulli in Christiani nominis ignominiam caput illi abraserunt; sed ille ob Christi amorem illusionem in gloriam, & infamiam, in honorem convertens, præcepit omnibus Ecclesiæ Ministris tonsuram gestare.

56 Non desunt tamen ex Catholicis, qui existiment tonsuræ usum à Nazaræis incœpisse, & illorum exemplis postea ab Apostolis introductum, inter quos S. Isidorus *lib.* 3. *de officiis cap.* 5. Baronius *tom.* 1. *annal. sub anno* 58. *Christi n.* 122. Marquino teste. Alcuinus *de Divinis officiis c.* 33. at quia de Clericis tonsuratis plura dico *infra sub tit. de vita, & honest. Cleric. ex cap.* 1. ideo de his
57 non amplius.

Et licet hodie in Ecclesia Catholica non videantur alii ministri, qui ratione ordinis in ea munus, & officia faciant: tamen negari nequit, ut enim invenirentur alii vocati, scilicet *fossarii*, & *Psalmicantores*, *fossarii* quidem aliàs vocati laboratores erant illi, qui ad ministerium mortuorum sepeliendorum, nulla Ecclesiastica cæremonia ab Episcopo instituebantur, & ordinabantur; licet officium habuissent Ecclesiasticum, de quibus Cardinal. Baron. *annal. Ecclesi. dicto tom.* 1. *anno Christi* 34. vers. *quinam fuerint in Ecclesia*, Henriquez *in summa dicto lib.* 10. *cap.* 9. §. 2 *in comment. litt. N.* † Ubi subdit hujusmodi
58 laborantes Hostiario Coadiutores dari solere ex temporali disputatione Sacerdotis, Sebastian. Cæsar *in relect. Ecclesiast. hierach. part.* 2. *disp.* 11. §. 4. *num.* 9.

59 Et quia manifeste insinuat Trid. Concil. *sess.* 23. *de reform. cap* 3. dum ait *ab ipso Ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria Subdiaconi, scilicet Acolyti, Exorcistæ Lectores, & Hostiarii in usu fuisse cognoscuntur.* Quo probant DD. omnes ordines minores, qui nunc sunt in Ecclesia ab initio nascentis Ecclesiæ semper, & sine ulla varietate in illa extitisse Barbosa *de Jure Ecclesiast.* 1. *parte, cap.* 38. *sub. num.* 51. *in medio.* † Jam evidenter apparet quod prædicti *fossarii*, & *Psalmicantores*, numquam fuerunt ministri in Eccle-
sia de eo genere prædictorum ordinum Ecclesiasticorum, quos modo habemus, & qui sunt Sacramenta Ecclesiæ, & gratiam conferunt, sed esse, aut fuisse alios ritus Ecclesiæ, quibus homines ad pecularia munera destinabantur, qui modo non sunt in usu. 60

Ad secundam quæstionis partem, an omnes 61
adducti in minoribus constituti, si ducant uxores, adhuc remaneant in officio Ecclesiastico suorum ordinum minorum? Et suppositis quæ dixi *infra in dicto cap.* 2. *de foro competenti*, ubi singularis de Clericis in minoribus, matrimonio etiam copulatis, possint nihil gaudere privilegio fori, & etiam canonis, ut *ibi*, & *in dicto cap. cum non ab homine* 16 *de Judic.* & *alibi sæpe*; Respondeo posse a suo ministerio Ecclesiæ sustineri, si incedant in habitu, & cum aliis requisitis de quibus ibi Ecclesiæ inserviant.

At quia potest esse dubium, num omnes con-
stituti in minoribus ordinibus queant libere contrahere matrimonium; eo quod in Canone Apostolorum 25. disponitur, ne Clericus ultra Lectorem, & Cantorem contrahat nuptias, quos etiam tantum excepit. *novell. Justin.* 2. *de nupt. coll.* 4. 62
† *Et in cap. Lectores dist.* 32. habeatur teneri 63
Lectores, aut uxorem ducere, aut continentiam profiteri, & *cap. Presbyteri* 34. *dist.* tamen respondetur semper in usu fuisse, ac durare, quod Acolyti, Exorcistæ, Hostiarii, & Psalmistæ, hoc est cantores, & tonsurati libere queant matrimonium inire, ut ex dictis locis patet, & probant in terminis DD. per textum *in cap. si qui vero dist.* 32 & *per t. de Clericis conjug.* Covarru. *de sponsalib. part.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 3. *in fine*, Henriquez *in summa*, Armand. *lib.* 10. *de Sacram. ordin. cap.* 2. §. 2. *litera L.* & *lib.* 2. *de matrim. cap.* 4. §. 39. Azor. *instit. moral. parte* 1. *lib* 13. *cap. ult. quæst.* 14 Filliucius *quæst. moral. tom.* 1. *tract* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 129. nec ut sic transeuntes ad matrimonium nullam pœnam incurrant, cum jure suo utuntur, nec faciant contra votum, aut aliquod juris præceptum, ut dicunt idem Covarruv. *dicto* §. 3. *num.* 3. Banno *in* 2. 2. *quæst.* 12. *art.* 1. Valentia *ibi disp.* 1. *q.* 12. *puncto* 1. Azor. *instit. moral. dicta quæst.* 14. *in fine*, Ægid. Coninch. *de Sacram. disp.* 23. *dubio* 4. *num.* 57. Rebellus *de Just part.* 2. *lib.* 4. *quæst.* 8. *n.* 27.

Quare non obstant jura proximè adducta, non 64
Canon 25. *Apostol.* nec *dicta novella* 22. *Justiniani*; quia respondetur in utroque loco Clericos ultra Lectorem, dici Subdiaconum, & Diaconum, ut locum Gratiani declarat, additio Gregoriana *in cap. sanè*, §. *cum autem* 15. *quæst.* 3 sic explicant Azor. *super part.* 1. *instit moral. lib.* 13 *quæst.* 4. vers. *si quæras*, Henriquez *lib* 2. *de matrim cap.* 5. § 9.
litt. O. † Non textus *in dicto cap Lectores dist.* 32. 65
quia textus ille solùm constituit, ut lectores non contraherent sine licentia Episcopi, & esse jam abrogatum illum textum dixit Henriq *dict lib.* 10. *de ordine, c.* 2 §. 2. *litt. L* & Turrecremata alibi, & melius ibi Barbosa *de Jure Ecclesiast. dicto c.* 38. *num.* 57. Vasquez *de ordine disp.* 246. *cap.* 4 *n* 30.

Sever Bini *in novis Collect. Concil. tom. 1. part. 1. pag.* 575. Laurentius Surius *tom.* 1. *pag.* 505. dicunt verbo *sequitur*, in eo textu intelligi, hoc est *maneantur*; & sic facilius, solui si attendamus ad vetustos Codices in verbis sequentibus, quæ habentur in Collect. Concil. per D. Laurent. Surium ibi, *Ut lectores usque ad annos pubertatis legant; deinceps autem, nisi uxores Custodia pudicitiæ duxerint, aut continentiam professi fuerint, legere non sinantur.* † Non inquam textus *in dicto*
66 *cap. Presbyteri dist.* 34. quia ut explicant D. Rodericus Aeugna *in comment. illius*, Barbosa *in dicto cap.* 38. *de Jure Ecclesiast. num. fin.* verb. *deinceps*, de quo *ibi* non refertur ad ordines inferiores ab expressis, sed refertur ad superiores, ut sit sensus, quod *Presbyteri, Diaconi*, vel *Subdiaconi*, vel deinceps, id Archiepiscopi, & Episcopi, non habebant licentiam ducendi uxores: sic etiam docet, & explicat *ibi* Præpositus, *num.* 1. verf. *oppono.*
67 Ad tertiam quæstionis partem, an peccent adducti Acolyti, cæterique ministri implentes ministerium suum in peccato mortali? Et suppositia quæ dixi *supra in cap. à nobis* 2. *de Sacramentis non iterandis q.* 3. verf. *ad tertiam*, ubi egi de illa quæstione, *An exercentes præcisè sine Sacramentorum confectione, unctiones, & actiones ordinum existentes in peccato mortali, peccent mortaliter.* † Nunc breviter respondeo cum Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 136. *cap.* 2. Suarez *de Sacram. disp.* 16. *sect.* 8. Barbosa *in dicto cap.* 38. & aliis, prædictos in minoribus ordinibus constitutos, non peccare mortaliter, actus illorum ordinum in peccato mortali exercendo; quia illa materia, circa quam ministrant, est levis; licet enim actus sint modo Sacri: tamen sunt valdè remoti à principio, ac perfecto actu sacrificandi, vel ministrandi Sacramenta; ad quem finem ordinantur, & aliis fundamentis, quibus adducti DD. & alii hoc probant, & *in dict. q.* 3. Et sic non amplius ago.

Pro complemento totius hujus quæstionis de
68 Acolytis dico cum Henriquez *dicta lib.* 10. *cap.* 2. §. 2. *in fine*, Ochogavia *de Sacram. Ordinis q.* 3. *num.* 7. & Barbosa *dicta num.* 51. *in fine*, quod licet aliqui Patres non meminissent Acolytorum, sed non inde probari, non fecisse institutos eum argumentum ab anthoritate negativa vim non habeat. Nec obstare quod Clem. Roman. Pontifex, & alii Patres indicent inferiores aliquos ordines minores antiquitùs non fuisse in Ecclesiâ, sed postea fuisse institutos. Quia respondetur, ut solùm denotent de cursu temporis fuisse per Ecclesiam distributos hos ordines in diversas personas; cum antea per paupertatem ministrorum plura officia horum ordinum ab una eademque persona exercerentur: ita adducti, Cum quibus manet probabilius prædictorum institutionem à Christo Domino demanasse ex jam addu ctis.

AD TEXT. IN CAP. III. hoc titulo.

PRÆMISSUM.

De materiâ hujus textus dixi *supra in c.* 2. *hic* in verf. *ad tertiam*, verbo *item etiam pro complemento.*

AD TEXT. IN CAP. IV. Dum Satis, hoc titulo.

PRÆMISSUM.

De materiâ hujus cap. dixi *supra in* §. 1. verf. *ad tertiam*, & verf. *ad quartam*, & adjunges quæ dico *infra in cap. ad hæc* 7. in verf. & ibi *Paraciarum*, ubi an cura animarum incumbat, *Archidiacono*?

AD TEXT. IN CAP. V. Archidiaconus. Cap. VIII. Significasti. Cap. IX. ut Nostrum, hoc tit.

PRÆMISSUM.

Horum trium jurium materia valet ad plenum explanari per dicta *supra sub Rub. in principio*, & *q.* 1. *ex num.* 1. item & per dicta *in cap.* 1. ex doctrina etiam *cap. ad hæc* 7. & *aliis hoc tit.* quare *sub sequent. q.* omnes tres decisiones Pontificias declarabo.

QUÆSTIO I.

An Archidiaconus possit exercere suam jurisdictionem excommunicandò, suspendendo, & interdicendo? An queat dare dimissorias litteras ad ordines; sic ut per eas ordinatus nullam incurrat pœnam? Et an Archidiaconus ordinandos valeat examinare, & Episcopo præsentare? Et an Archidiaconi officium sit ponere Prælatos in sede? Vel an possit habere familiam armatam ad executionem sententiarum, vel capiendos delinquentes, ut habet Episcopus?

SUMMARIUM.

1 *Archidiaconus secundum Ecclesiæ ordinationem nequit excommunicare sine licentia Episcopi, etsi videatur habere jurisdictionem,*

nem, *&* n.2.3. & 4. *aliter de jure antiquo, ut* à n.5.&.9.

2 *Excommunicatione utendum non est, nisi pro re gravi, &* n.13.

4 *Archidiacono potestas ferendi censuras, quare de jure colata non sit, non sit, nisi ei competeret ex concessione Episcopi secundùm aliquas, verius contra* à n.5.

5 Cap. cum ab Ecclesiarum de Officio Ordinarii.

6 Cap. veniens el 1. de eo, qui ordines furtivè suscepit.

7 *Judices habentes fori contentiosi jurisdictionem; etsi inferiores Episcopi, non est inconveniens, ut habeant in ferendi censuras.*

8 *Guardiani, Abbates, Generales, & alii Prælati jure communi absque aliquo privilegio habent in ferendi censuras.*

10 *Archidiaconi jam de consuetudine, non habent jus ferendi censuras, nisi alia consuetudine introducatur*, n. 11.

11 *Consuetudo est potens dare Archidiacono jus ferendi censuras.*

13 Cap. Romana de sent. excommunic. cap. 1. de eo qui furtivè ordinem suscepit, cap. dudum de electione.

14 *Archidiaconus nequit dimissorias ad ordines dare, quia hac est res gravis*, num. 15. & 16.

15 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali commissione nequit dare dimissorias ad ordines; & sic multominus Archidiaconus*, n. 16. & 17.

16 *Vicarius generalis Episcopi, præsente Episcopo secundùm aliquos nequit dimissorias ad ordines dare. Contrarium verius, si specialiter ei sit commissum expressè, aut tacitè, ut* n. 17.

18 *Dimissorias litteras ad ordines inferiores Episcopo, etsi exempti non præstant nisi privilegio Papæ, ut* n. 19.

20 *Capitulum, sede vacante, poterat à morte Episcopi, dare litteras dimissorias ad ordines suis subditis, hodie ex Tridentio nonnisi anno transacto, ut* n. 21.

21 *Vicarius Capituli, nequit dimissorias ad ordines dare, sicut Capitulum ante annum transactum, nisi beneficium sit correctum.*

22 *Cardinalium collegium illico, ut Papa moritur, queit concedere dimissorias ad ordines.*

23 *Capitum dans litteras dimissorias ante annum subjacet interdicto, & ordinatus in minoribus non gaudet privilegio. præsertim in criminalibus, in majoribus privatur ab ordinis executione.*

24 *Archidiaconus potest examinare, & præsentare ordinandos Episcopo.*

25 *Archidiaconus de ordinandis facit examen, offerendo illos Ecclesiæ.*

26 *Archidiaconus interrogatus super idoneitate, & examine ordinandorum, & respondeat dignos esse, non peccat sciens illos idoneos, dum contra conscientiam non faciat.*

27 *Archidiaconus, & sine queat institutionem authoricabilem facere de beneficio; potest tamen institutum ponere in possessione.*

28 *Facti res solent à minoribus Judicibus exerceri.*

29 *Archidiaconus pro executione rerum fori potest habere familiam armatam sicut Episcopus.*

AD primam quæstionis partem videtur respondendum ut Archidiaconus valeat excommunicare, ac censuris innodare sibi inferiores subditos. Primo quia, ut *supra* dictum est *in dicta Rub. & in dicto cap* 1. per illum, & per textum *in dicto cap. ad hæc* 7. Archidiaconus habet jurisdictionem fori contentiosi; sic ut valeat Jurgia audire, & lites definire. Unde videtur ut possit ferre censuras Ecclesiasticas, ut notant DD. per textum *ibi in cap. Romana in princip. de sent. excommunic. lib.* 6. & Jacobus de Grassis *in decision. aureis p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 8. Duaren. *de Sacris Ecclesiæ Ministeriis lib.* 1. *cap.* 12. *in fine*, Petr. Greg. *lib.* 15. *Syntagm. Juris cap.* 28. *num.* 6 & videtur confirman *ex cap.* 1. *de eo, qui furtive*, in verbis ibi; *Quod si non fuit ante, vel ab aliquo Archidiaconorum, vel Prælatorum tuorum sub anathematis in terminatione prohibitus, &c.* & ex eo; nam si Archidiaconus, qui aliàs dicitur Judex, & Vicarius Episcopi de jure communi non posset per censuras mandata exequi deficerent in eo arma; & remedia Ecclesiæ, quibus utuntur Judices Ecclesiastici, ut executioni mandentur eorum præcepta, & sententia, & juvat regula generalis *leg* 2. *ff. de jurisd. omn jud. & cap. præterea de officio deleg.* 1

Nihilominus quia jam diximus *in dicta Rub. & dicto cap.* 1. *per textum in dicto cap. ad hæc.* vers. 2
item satis apertè constet, & *in cap.* 2. *hic*, jurisdictionem Archidiaconi esse multò inferiorem illi, quàm habet Episcopus; itém ut solùm in eo residat quoad levia negotia, non ut ardua definiat, & excommunicatio sit major pœna, quàm sit in Ecclesiâ, ut *in cap. cum non ab homine* 10. *de jud.* patet, & per plura, quæ *ibi* dixi, ac ea; & reliquæ censuræ nonnisi pro contumacia ferri possint ut *in dicto cap* 10. dixi, & clarius *in cap.* 1. *eodem tit.* n. 6 & ex Trid patent *in cap.* 3. *sess.* 25. *de reform.* nonnisi admodum maturo judicio, & pro re gravi excommunicatione à Judice Ecclesiæ uti, sequitur optime Pontificem Alex. III. *hic in dicto c.* 5. respondisse Archidiaconum secundùm Ecclesiasticam institutionem non posse excommunicare sine licentia Episcopi, ut colligunt ex hoc textu Abbas, Zabarella Collect. Bellamera, Joan Andreas, Butr. Panormit, Vivian. Alagona, Gimenez, Anania, Hostiens. Hourie Innocent. & cum aliis Baarbosa *hic. num* 1. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *q.* 2. vers. *atque hæc quidem*, Gaganet. *de jure publ. lib.* 3. *tit* 21. *num.* 6. vers. *nec fine.* † Et hoc facilius jam hodie procedere, cum secundùm 3
hodiernam consuetudinem, qua attenta, Archidiaconi in totâ Hispaniâ non habeant potestatem illam, quæ jure communi eis concedebatur, utfirmat idem Barbosa *hic n.* 5. *in fine.*

Quare Bauuii *de cens tract.* 1. 8. *pag.* 11. Massonus *de Majest. Eccles. lib.* 1. *p.* 1. *cap.* 12. *litt. A*, 4
dixerunt Archidiaconos habere quidem jus infligendæ censuræ, non solemniter. sed privatim, & hoc non uti, eo quod consuetudine contraria ista se potestate privari, sunt passi; & sic juxta textum nostrum potuerunt DD. resolvere Archidiaconos, Archipresbyteros, Decanos & similes censuras de jure communi non potuisse ferre, nisi hoc Episcopus concesserit, ut planè significat textus *hic* vers. *ex Ecclesiastica institutione*, quo

patet ipso jure in institutione, ac creatione talis
Dignitatis nullam præstitam fuisse Archidiacono
potestatem excommunicandi, ac ferendi censu-
ras, nisi hoc ei competeret ex concessione Epis-
copi, ut patet ex proximè sequentibus verbis
textus ipsius: *Nisi authoritas Episcoporum accesse-
rit in aliquos sententiam promulgare*, quasi sint
duo termini inter se oppositi, unus ex institutio-
ne propria Archidiaconorum, alter ex speciali
Episcopi concessione, ut in priori, scilicet non
possit Archidiaconus censuras ferre; in posteriori
verò sic: ita explicat Barbosa *hic num.4.* dicens
juxta hunc casum, data scilicet Episcoporum
concessione, intelligi verba adducta textu *in
dicto cap. 1. de eo, qui ordinem furtivè suscepit*; ex-
plicant etiam Anton. de Butr. & glossa in verbo
promulgare, hic Leander *de censur. disp.* 2. *q.* 16. &
alii.

Verùm quia video Doctores dicentes olim Ar-
5 chidiaconos habuisse jurisdictionem ordinariam
ad ferendas censuras à Canone per textum *in cap.
cum ab Ecclesiarum de Officio Ordinarii*, ubi glossa
6 verbo *Ecclesiastica sententia*. † Et *in cap. veniens
el. 1. de eo qui furtivè ordines suscepit*, ubi glossa
verbo *Archidiaconorum*: sic Innocent. *in dicto c.
cum ab Ecclesiarum num* 5. *& hic*, & in nostro
textu, & *in cap. cum satis*, Sotus *in 4. dist. 22. q. 2.
vers. non est*, Covar. *in cap. Alma Mater de sent.
excommun p. 2. §. 11. num. 1. vers. primum*, Ugoli-
nus *de cens. tab. 1. cap. 2. §. 20.* Lælius Zechius *cap. 1.
num. 6. vers. 6. & vers. 16.* colligentes *ex dicto cap.
cum ab Ecclesiarum*, Prælatos omnes Episcopo
inferiores, qui jurisdictionem habent fori conten-
tiosi, habere potestatem ferendi censuras. † Ideò
7 videri ut quemadmodùm de jure soli Episcopi
plenam. & simpliciter in tota sua Diœcesi ordi-
nariam habent potestatem, & jurisdictionem ex
glossa verbo *Jurgia in cap. perlectis dist. 25.* sic non
esse inconveniens, quod alii inferiores Prælati
quod nonnullos actus, & certa aliqua negotia,
vel certas personas, attento eodem jure communi,
ordinariam habeant jurisdictionem fori exterioris,
ut benè advertit Berojus *in Rub. de Officio deleg.
num.* 15. Barbosa alia adducens *in dicto cap. cum
ab Ecclesiarum*, ubi ait in vers. *unde* probat,
† Guardianos, Abbates, Generales, & alios
8 Prælatos regularium jure communi absque aliquo
privilegio excommunicare aliasque censuras ferre
posse, cum omnes illi ferre illas possint, qui ha-
bent jurisdictionem fori contentiosi, sicut habent
prædicti, ut alibi latius dico, & de Archidiaco-
no, probat etiam Leander *ubi supra*, item & de
Archipresbytero, quatenus *in dicta q.* 15. *vers. sed
ego* dicit olim Archidiaconum habere jurisdictio-
nem à Canone ferendi censuras; etsi modo illam
non habeant, nisi solùm illi, qui, vel in ipsa
institutione, vel ex consuetudine legitimè præ-
scripta, & approbata, hoc jus sunt consequu-
ti.

Quare etsi Duarenus *ubi supra*, & Suarez *de
9 cens. disp. 2. sect. 2. num. 9.* existimarint ex primæva
institutione talem jurisdictionem Archidiaconos
non habere; quia eorum officium ad fori exte-
rioris jurisdictionem se non extendebat, sed ad
aliqua ministeria, quæ commemorat Duaren.
dicto cap. 12. lib. 1. de Sacr. Eccles. minist. & de qui-
bus *in Rub hic, & dict. cap.* 1. & aliis; at postea
concedant per textum *in dicto cap. 1. de eo, qui or-
dines suscepit furtivè*, & ex aliis *hic num.* 1. addu-
ctis. Tamen ego existimo non esse negandum de
jure antiquo prædictos Archidiaconos habuisse
talem jurisdictionem ferendi censuras ex funda-
mentis *in dicto num.* 1. hic relatis, cum negari non
possit istos aliquam jurisdictionem habuisse, ut di-
ctum est *in dict. Rub & dict. cap.* 1.

Verùm quia currente tempore potuerunt cen-
suris abuti; ideò possumus quidem sequi, non 10
omnino negari in textu nostro, in primis verbis
ibi: *Archidiaconis non videtur de Ecclesiastica in-
stitutione licere* (nisi authoritas Episcoporum ac-
cesserit) in aliquos sententiam promulgare; de-
negatam illis fuisse illam potestatem; solùm
enim dicit textus per verbum *non videtur*, de
Ecclesiastica institutione licere, nec negat olim
habuisse talem potestatem, quam & postea qui-
dem, & nunc possunt à Canone, & à jure reci-
pere, sicut habet textus *in cap. Romana de sent.
excommun. in dicto cap. 1. de eo, qui furtivè, dict.
cap. cum ab Ecclesiarum de Off. Ordinarii*, & aliis,
ubi patet talem eis datam ferendi censuras potes-
tatem quoad certos casus; non quidem plenam, &
absolutam, ut habent Episcopi.

Unde quia consuetudo est potens dare Archi- 11
diacono talem jurisdictionem ferendi censuras ex
regulâ textus *in cap. dudum* 54. vers. *tandem de
elect.* ubi de consuetudine tantùm permittitur Ar-
chidiacono suspendere excommunicare, & inter-
dicere; ideò non implicat quidem, ut ex pri-
mæva quidem institutione eandem potestatem
haberet; quia si, ut sonant dicta prima verba textus
nostri, eis non licuit, eveniret, ut ipsis prohibe-
retur ut quoddam illicitum, quod consuetudine
non sanetur de facili. Et sic ego existimo, ut
sicut consuetudine legitimè præscripta; (quia
sola consuetudo hoc jus concedere potest, ac tri-
buere,) ut docent Navar. *in summa cap.* 27 *n.* 7.
Angelus verbo *excommunicatio* t. 9. 6. Alterius
lib. 3. disp 7. cap. 1. Hurtad. *dis. 4.* vers. *tandem repe-
ritur*, Suarez *supra*, Filliucius *tract.* 11. *cap.* 1.
num 37. ita ex ipsa institutione; non quia om-
nibus Archidiaconus in propria institutione in ge-
nere concessa sit in Ecclesiâ universali, sed ali-
quibus quidem, vel juxta cujusque Ecclesiæ in
singulari institutione Archidiaconatus, aut juxta
stabilitam consuetudinem; & ita est intelligen-
dus Henriquez *in summa lib.* 13. *cap.* 24. *num.* 2.
quem declarant Villalobos 1. *p. summæ tract.* 16.
dif. 5. *num.* 5. in verbis ibi: *An si mismo ay en la
Iglesia algunos Abades. Arçedianos, Arciprestes,
que tiene nesta Jurisdicion, mas como no latienen
todos hase de mirar mucho en esto la costumbre*, re-
petit Leander *supra dicta quæstione* 15. *de censu-
ris disputat.* 2. & omnia verba Henriquez le-
genda.

Ex his patet intellectus ad textum nostrum, & 12
& ad jura in principio adducta; & per dicta exi-
stimo non esse admittendam distinctionem, quam
attulit Lælius Zechius *de Republ. Eccles. cap.* 24.
num. 13. distinguens inter Archidiaconos electos
à Capitulo, in quibus agnoscit dictam potestatem
ferendi censuras, & electos ab Episcopo, in qui-
bus contrarium tenet cum apertè convincatur ex
proximè relatis. * At si adhuc insistes dicendo
verba textus nostri in dicto vers. *de Ecclesiastica
institutione*. signari juxta communem intellectum 13
à principio creationis Archidiaconatus Dignitatis
non inhærere ei eam jurisdictionem excommuni-
candi simpliciter, & generaliter, etsi aliquando
in jure talis facultas, aut consuetudine, sive sta-
tuto inhæreat, vel de licentiâ Episcopi, tunc à
fortiori

fortiori dici debebit textum *in dict. cap. Romana*, *& dict. cap. dudum de elect. ac dict. cap. 1. de eo qui furtivè*, intelligendoa eſſe procedere juxta dicta *ſupra in principio*, *hic à* verſ. *nihilominus*, de licentiâ ſcilicet Prælati, quia etſi revera fateamur, (ut *ſupra in Rub.* dictum eſt) Archidiacoaum, & ſimiles habere jurisdictionem contentioſum, ut Jurgia audire, hoc eſt lites defioire valeat ex textu *in dicto cap 1. & dicto cap. ad hac 7. hoc tit.* tamen reſpondent DD. prædictos habere jurisdictionem illam non jure proprio, ſed tanquam Vicarios ex commiſſione, ex nomine Epiſcoporum *ex dict. cap. perlectis diſt. 25.* ibi: *Succeſſione Epiſcopi*, ubi explicat Turrecremata *num. 5.* in verſ. *hi ſunt*. & Barboſa *hic num. 4.* verſ. *non obſtat*, dictam commiſſionem, ſeu juſſionem ad effectum decidendi eſſe ſpecialem, nec ſufficere generalem, quam habent à jure communi, & ex inſtitutione ſua.

14 Ad ſecundam quæſtionis partem an Archidiaconus queat dare litteras dimiſſorias ad ordines; ſic ut per eas ordinatus nullam incurrat pœnam? Et ſuppoſitis quæ generaliter adduxi de his litteris conceſſis à proprio Epiſcopo, ſive Prælato, ut ejus ſubditus ordinetur ab alieno Epiſcopo *in cap. quod translationem 11. de temporib. ordin. à q. 9.* breviter etiam reſpondeo, quod cum has dimiſſorias concedere ſoleant illi tantùm, qui & ordinare valent, ut dixerunt Seraphin. *deciſ. 985. n. 3.* Campanil *in diverſ. Juris Canon. Rub 6 cap. 3. n. 13. prope finem*, nec inferiores Prælati eas de Jure concedere poſſit, niſi ab Apoſtolica Sede fuerit eis indulta poteſtas ſpecialis, & inſuper hic actus ſpectet ad ſupremam ordinis poteſtatem, ut patet, quæ res gravis eſt, argum. noſtri *cap. 5.* ideò rectè, & propter eandem cauſam Archidiaconi *in cap ſignificaſt. 8. hic*, recto jure denegari eam facultatem.

15 Et confirmatur, quia, ut *infra* dicemus *in tit. de Officio Vicarij*, Epiſcopi Vicarius generalis habet ordinariam ac eandem poteſtatem cum Epiſcopo ejus vicem gerens in jurisdictionalibus omnimodam, ut ibi probatur, & nihilominus jus diſponit *in cap. cum nullus de temporibus ordinat. lib. 6.* Vicarium generalem Epiſcopi non poſſe litteras dimiſſorias concedere, cum ad id Vicariatus Officium non extendatur, niſi Epiſcopo in remotis agente, ut docent Sbrocius *de Officio Vicarij lib. 2. q. 41.* Gutierrez *Canon. lib. 2. cap. 17. num 20.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 2.* verb. *Vicarius §. 4.* Petrus Gregor, *Syntagm. juris lib. 16. c. 9. num. 5.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. cap. 41. q. 7.* Fr. Eman. Rodriguez *in ſumma cap. 61. aliàs cap. 62. num. 4.* Piaſecius *in praxi Epiſcopor. p. 1. cap. 1 n. 13.* verſ. *concedit*, Alzedus *in ſimili praxi p. 2. cap. 5. de ordination. num. 97.* Thomas Valaſcus *tomo 1. allegat. 5. à num. 7.* Thomas Sanchez *in opuſcul. mor. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dubio 20. num. 40.* Stephan. Gratian. *in deciſ Marchia 98. à num. 14.* Narbona *de appellat à Vicario ad Epiſcopum p. 1. num. 197.* Venero *in examine Epiſcopor. lib. 1. cap. 16. num. 12.* Campanil. *in diverſ. Juris Canon. Rub. 9. cap 8. n 3.* Barboſa *de Officio Epiſcopi p. 2. allegat. 7. num. 9.* Homobonus *de Bonis de examine Eccleſiaſt. p. 1. tractatu 2. cap. 1. quæſtione 6. in fine*, Molfeſius *in ſumma Theologiæ moral. tractatu 2. cap. 2. num. 22.*

16 Et in tantùm videtur verum, quod multi dixerint, ut præſente Epiſcopo, nunquam poſſit talis Vicarius prædictas dimiſſorias ad ordines concedere; quatenus adducti Doctores dicunt, & Aſtenſis *tit. 3. art. 8.* Mandoſ. *in reg. Cancel. tom. 2. regula 24. q. 2. & 6.* & alij, quos citat, & ſequitur Henriquez *in ſumma lib. 10. cap. 22. §. 3. in gloſſa litt. P.* Menochius *de arbit. lib. 2 caſu 222. num. 9.* eo quod ſolùm id poſſit Vicarius, Epiſcopo abſente, in remotis locis, hoc eſt extra provinciam, aut ad minus ultra duas, aut unam diætam.

At probabilius exiſtimo, ut etiam præſente 17 Epiſcopo poſſit Vicarius generalis dimiſſorias concedere, ſi ad hoc ſpeciale mandatum habeat ſui Epiſcopi, ſive expreſſum, ſive tacitum conſenſum ipſius, ut docet Joan. Andreas *in dict. cap. cum nullus*, Quaranta verbo *Ordo*, Molfeſius, & alij *ſupra*, ſic intelligendi, ut explicant Philibertus *tract 1. p. 6. cap. 3. à num. 8.* Leander *de Sacram. tract. 6. de ordine diſp. 10. q. 3* & corroboratur ex doctrinâ noſtri *cap. 1.* & ex dictis in verſ. *ad primam*, quatenus ibi probatum eſt Archidiaconum, qui dicitur de jure Vicarius Epiſcopi, poteſt de ejus licentia excommunicare.

Et pro alia confirmatione jam hodie facit diſ- 18 poſitio Trid. Concilij *ſeſſ. 23. de reform. 10.* ubi habetur neque ipſos Abbates, nec alios etiam exemptos, neque Collegia, aut Capitula quæcumque etiam Eccleſiarum Cathedralium litteras dimiſſorias Clericis ſæcularibus poſſe concedere, ut ab alijs ordinentur Barboſa hic *in dicto cap. ſignificaſti num. 3.* & Henriquez *in ſumma dict. lib. 20. cap. 21. § 3.* firmantes perſonas quaslibet extra Præſulem, etiam habentes jurisdictionem, quaſi Epiſcopalem, contentioſam, & voluntariam, nequire dictam elargire licentiam, & alij DD. per textum *in dict. cap. nullus*, ubi Barboſa *num. 14.* & Flores de Mena *var. reſol. lib. 2. q. 24.* notant ut nec Abbas Epiſcopalem jurisdictionem habens poſſit concedere litteras dimiſſorias ſuis ſubditis. † Quod 19 debet intelligi ſecluſo privilegio Papæ, ut conceſſum eſt Superioribus religionum erga ſuos ſubditos, de quibus jam diximus *ſupra in dicto cap. 11. de temporibus ordine*, *à dicta quæſtione 9.*

Quod ſi urgeas dicendo Capitulum Eccleſiæ 20 Cathedralis, ſede vacante poſſe abſolutè dare litteras dimiſſorias de jure antiquo ad ordines ab Epiſcopo alieno ſuſcipiendos; quod ordinare nequit cum poteſtatem ordinis non habeat, & ſolam jurisdictionem; de quo jam *ſupra* dixi, ac docent in terminis DD. per textum *in dict. cap. nullus de temp. ordin. l. 6.* verſ. *vel ſede vacante Capitulum*, Rebuffus *in praxi beneficiali tit. de devolut. n. 67.* Navar. *conſ. 31. ſub dicto tit. in antiquis aliàs conſ. 7. de filijs Preſbyt. in novis*, Quarta *in ſumma Bullarij*, verbo *Capitulum ſede vacante*, verſ. *decimo quarto*, Jacobus de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 12. num. 3.* Sayrus *in floribus deciſ. ſub dict. tit. deciſ. 33.* & alij: Tamen reſpondetur ideò prædictam facultatem datam fuiſſe Capitulo in eventu; quia mortuo Epiſcopo, ſuccedit in omnimoda jurisdictione Epiſcopatu, & ſic non mirum, ut à jure ſibi concederetur facultas eas concedendi in tali eventu, etſi ordinare ſubditos non poſſet & hoc, ne ſubditi Diœceſis defraudarentur, ordinum ſuſcipiendorum beneficio. * Quam ta- 21 men facultatem jam hodie reſtrictam eſſe per Tridentinum, patet *ſeſſ 7. cap. 10.* quatenus ibi cavetur, ut non liceat Capitulo Eccleſiarum ſede vacante, infra annum à die vacationis numerandum

dum ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias dare, seu *Reverendas*, ut aliqui vocant, nisi fortè ordinandus ratione beneficij sit coarctatus, ut docent infiniti, quos refert, & sequitur *in dicto cap.* 10 Barbosa, & ante eos Marcilla, & Farin. *ibi*, idem Barbosa *in dicto cap. nullus de comp. ordinat. lib. 6. num.* 18. *&* 19. *& in pastorali dicta alleg.* 7. *à num.* 10. & *alibi*, ipse *in collect. decis. Bullario, & de Jure Eccles.* cum multis, quibus favent Homobon. *de exam. Eccles. p.* 1. *tract.* 1. *c.* 1. *q.* 6. *ad finem*, idem Barbosa *de Canon. cap.* 42. *num.* 125. Moneta *de commut. ultimarum volunt. in c.* 10. *à num.* 164. Riccius *ex praxi aurea ref.* 100. *& decis. Curia Archiep. Neapolit. decis.* 185 *p.* 4. Ragus. *de voce Canon. q.* 39. *num.* 2 Ludovicus *q.* 1. *de ordine art.* 2. *dub.* 3. Machado *de perfecto confess. tomo* 2. *lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 7. *num.* 2. Majolus *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 5. *de irregul.* Philibertus *tract.* 1. *p.* 6. *cap.* 3. *num.* 12. *&* 22. Leander *dict. tract.* 6. *de ordine disp.* 10. *q.* 4. dicentes idem negari etiam Vi-
22 cario Capituli, sede vacante. * Solùmque excipi collegium Cardinalium, quod, sede vacante, possit statim dimissorias procedere.

23 Ex quibus, & alijs patet quàm benè Pontifex hic *in dicto cap. significasti* 8. deneget Archidiacono facultatem dandi alicui litteras dimissoriales ad ordines: itaut & qui sic ordinetur, interdicatur usus ordinum de Episcopo, ut colligunt antiqui *ex dicto cap.* ubi Abbas, Zabarel. Collect. Ancharran. Bellamera, Joan. Andreas, Hostiens. Innocent. Panormit. Anania, Butr. Vivian. Alagona, Gimenez, & Barbosa *hic*, ac Sbrocius *de Officio Vicarij lib.* 2. *q.* 41. *num.* 15. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3 *cap.* 14 *q.* 2. vers. *deinde*, Galganetus *de jure publ. lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 8. sic ex dicto textu desumentes, & *ex dicto cap.* 10. *Trid. sess.* 23. ubi loquens de Capitulo concedente, subjicet illum Ecclesiastico interdicto; & sic ordinatus si in minoribus ordinibus constitutus fuerit, nullo privilegio Clericali gaudent, præsertim in criminalibus, in majoribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sit ipso jure suspensus, eandemque renovavit pœnam Trid, *in dict. cap.* 10. *dict. sess.* 23.

24 Ad tertiam quæstionis partem, an Archidiaconus valeat ordinandos examinare, & Episcopo præsente? quia pro extensione, & longa tractatione faciunt quæ dixi *supra de scrutinio in ordine faciendo*, & insuper *in cap. penult. & fin. de ætate ordinand.* ac *alibi* sæpius, ubi de scientiâ, moribus, & prudentiâ, requisitis in ordinandis, jam nunc in proposito dubio respondeo, quod cum isti actus sint de minoribus; ideò per textum *in dict. cap. ut nostrum* 9. & alios à glossa adductos, rectè decisum esse, quod Archidiaconus possit examinare, & præsentare ordinandos Episcopos: sic *in dicto cap. Ordinarij antiqui*, ut Abbas, Zabarella, Collect. Bellarm. Joan. Andr. Ancharran. Butr. Anania, Hostiens. Innocent. Panorm. Vivian. Alagona, Gimenez, & Barbosa *ibi*, idem cum alijs *de potest Episcopi p.* 2. *alleg.* 10. *num.* 21. *num.* 7. interest enim Archidiaconi eos examinare, qui promovebantur ad ordines, quivè præficiebantur in Ecclesijs, eosque Episcopo offerre, ut docet Barbosa *in cap. ad hæc* 7. *hoc tit.* vers. *examinatio etiam Cleric. num.* 7. cum Quaranta Sebastiano Cæsar, Azorio, & Campanillo, statim referendis.

25 Quare *ex dicto cap. ut nostrum hic*, *& ex cap. unico de scrutinio in ordine faciendo*, dixerunt Petr. Gregor. *lib.* 15. *Syntagmat. cap.* 20. *num.* 6. vers. *hic examinat*, Quaranta *in summ. Bullarij*, verbo *Ordo* vers. *subsequenter*, Azor. *supra dict. cap.* 14. *q.* 2. vers. *deinde*, Campanil. *in divers. Juris Canon. Rub.* 14 *à num.* 15. Castaldus *in praxi cæremon. l.* 1. *lect.* 8. *cap.* 7. Sebastian Cæsar *de Eccles. hierarch. p.* 2. *disp.* 12. *§.* 1. *num.* 8. vers *ejus*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib* 30. *tract.* 1. *num.* 49. vers. *Archidiaconus*, Mar. Vulpejus *in praxi jud. fori Eccles. cap.* 34. *n.* 20. & alij, ut prædictum examen & præsentationem ordinandorum Episcopo facere, offerendo illos nomine Sanctæ Ecclesiæ.

Quod si Archidiaconus interrogetur ab Episcopo, an sciat ordinandos dignos esse, & ipse respondeat affirmando per verba, *Scio, & testificor illos dignos esse*, DD. profitentur *per dict. c. unico de scrutinio in ordine faciendo* (& ut ibi de alijs examinatoribus diximus) Archidiaconum non peccare; sic respondendo; licet ipse non examinaverit; dummodo contra conscientiam non testificetur; quia quem indignum non novit dignum existimare debet, ut novissimè docent etiam Vulpejus *in praxi fori jud. Eccles. cap.* 8. *num.* 35. Barbosa *de Canon cap.* 5. *num.* 22. Et pro ampliatione adjunges quæ dixi *in cap penult. & fin.* cum alijs antecedentibus de præsumpt. 26

Ad quartam quæstionis partem ex verbis *dict. cap. ut nostrum* 9. ibi; *Ponere Abbates, & Abbatissas in sede*, communiter DD. resolvunt etiam, ut virtute hujus textus spectet ad Officium Archidiaconi, tanquam prima Dignitas de jure in Cathedralibus juxta supra dicta, in sede suarum Dignitatum ponere, quia etsi, ut jam dixi *in c.* 1. *hoc tit. q.* 1. vers. *ad tertiam*, & *quartam*, non possit Archidiaconus instituere authorizabiliter, ut ibi sed non prohibetur mittere institutos ab Episcopo in corporalem possessionem, quod est quid facti, & executionis, ut videtur in præsenti casu: ita docent Ordinarij jam proximè adducti; 27
quare non amplius pergimus. † Ea namque, quæ 28
sunt facti solent à minoribus Judicibus exerceri; applicando hic quæ longè dixi *in cap. fin. de Judicijs q.* 2.

Ad ultimam, an possit habere familiam armatam, ut habet Episcopus? supposito quod Archidiaconus dicitur oculus, & Vicarius Episcopi, & quod ejus jurisdictio de jure est certa, ut dictum est *hic in Rub. & cap.* 1. *cum cap.* 7. & alijs videtur inquam, ut eodem jure communi possit ad executionem Justitiæ ad inquirendum in reos, & eos capiendos, & incarcerandos, habere familiam armatam, hoc est Notarios, Alguacelos, Birruarios, & alios ministros necessarios juxta illa, quæ dixi de Episcopo *in cap. cum non ab homine de jud. q.* 14. & in terminis videtur præter alia jura, quæ *ibi* adduco textus *in cap. cum Apostolus de censibus*, ubi ponere numerum evectionum, quo incedit in visitando Episcopus; item & consignat numerum quinque in Archidiacono, loquens etiam de alijs, qui illud jus habeant. 29

AD TEXT. IN CAp. VII. Mandamus, hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Archidiaconi quale jus habeant visitandi remissivè.*

1 HUjus textus materia plenè *sub cap. 1. hoc est tractata vers. ad secundam*, toluper pro praxi adjicies quæ dixi *infra in cap. fin. de libelli oblatione post quæst. 3. in §. 18.* ubi de processu fulminando per Visitatorem Ecclesiasticum; & quia de hoc jure latissimè *infra ago in cap. inter cætera 15. de Officio Judicis ordin. & sub tit. de casibus*, quatenus ibi agitur in genere de visitatione facienda ab Episcopo; in specie autem de ea, quæ de jure potest fieri ab Archidiacono (etsi jam non sit in usu apud plures Ecclesias propter dicta *in dicto cap. 1. & in Rub.* & aliis juribus *hic*) dixi in dicto vers. *ad secundam*, & DD. agunt per Trid. *in cap. 3. sess. 24. de reformat.* ubi quale jus habeant visitandi Archidiaconi, Archipresbyteri, Decani, & alii in verbis sequentibus: *Archidiaconi autem, Decani, & alii inferiores in his Ecclesiis, ubi hactenus*
1 *visitationem exercere legitimè consueverunt, debeant quidem assumpto Notorio, de consensu Episcopi deinceps per se ipsos tantùm visitare juxta quæ dixi in dicto vers. hic repetenda; & sic non amplius.*

AD TEXT. IN CAP. VIII. Ad hæc, hoc tit.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

3 *Archidiaconus de jure communi dicitur habere curam animarum, & in foro contentioso*, n. 4.
4 *Archidiaconus volens probare apud se aliquam curam animarum, sufficiet ut probet eum administrasse Sacramenta incolis ejusdem Parochiæ*, n. 5. & 6.
5 *Cura animarum exercitiva per se, aut ab Archidiacono commissa.*
6 *Cura animarum probanda ab aliquo tertio in simplici Sacerdote alicujus Parochiæ qualiter contingat.*
7 *Archidiaconus circa Sacramenta quid possit remissivè.*
10 *Archidiaconus qualem majoriam habeat post Episcopum remissivè.*
11 *Archidiaconus omnem curam, & solicitudinem in Clericis, & in Ecclesiis qualem habeat remissivè.*

1 TExtus hic claudit quasi integram materiam de Officio Archidiaconi, & ejus jurisdictione; sed quia *supra in Rub & in cap. 1. ac aliis*, tota ejus series explanatur; ideò repetendo hic versiculos, & assignando remissiones invenieris satis ejus litteram, & decisionem perscrutari; in vers. ibi, *Consuluit tuæ fraternitatis devotio, quid ad Officium Archidiaconi debeat pertinere*, plenè *supra in Rubrica, & in dicto cap. 1.*

Et vers. ibi, *Imperat Subdiaconis, & Levitis*, 2
clare expenditur per dicta *in Rub. q. 1.* statim post principium ex vers. *& quod Archidiaconus*, ibi probatur, quod præest Diaconis, & qui isti dicantur; item & Subdiaconis, & utrorumque ministerio in versicul. *ad tertiam, in dicta quæstione 1.*

Et ibi, *Parœciarum solicitudo, & earum or-* 3
dinatio debet ad ipsum pertinere, faciunt ea tata *supra in cap. cum satis 4. hoc tit* de cujus intellectu dixi *in dicto cap. 1 dicta q. 1. vers. ad tertiam, & vers. ad quartam*; & sic in terminis nostri vers. dico cum Rota *in decis. 21. de præb. in antiquis*, & Rota *divers. decis 52. p. 2.* Riccio *collect. 1618. in medio super Speculatore in tit de Off. Ordinarii 9. 1.* quod Archidiaconus jure communi dicitur habere curam animarum; item quod eam curam habet
etiam in foro contentioso. † Et sic addo quod si 4
Archidiaconus voluisset probare esse apud se aliquam curam animarum alicujus Parochiæ, videretur, ut sufficeret probare eum administrasse Sacramenta incolis ejusdem Parochiæ; eo quod juxta commune jus Archidiacono incumbit animarum cura *ex dicto cap. cum satis*, & proximè adductis. Quod si verba hujus vers. intelligas de visitatione, leges dictum vers. *ad secundam, dict. cap. 1. q. 1.*

Nec obstat dicere, ut Archidiaconus ratione 5
sui muneris non possit curam committere animarum, ut dicunt Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2.* vers. *atque hæc quidem*, Galganetus *de jure publ. lib. 3. tit 21. num. 6.* Barbosa *de Canon cap. 5. num. 31.* idem *de Jure Eccles. p. 1. cap. 34 dicto n. 31.* quia respondetur nos loqui de cura animarum excitata per se, non quidem ab eo commissa, nec etiam, ut dixi *in dict. cap. q. 1.* vers. *ad secundam*, potest visitationem committere, sed per se visitare tenetur.

Nec iterum obstat dicere ut volenti probare 6
esse apud aliquem curam animarum alicujus Parochia, nisi probet eum ad id esse adstrictum, ut posset compelli, ut docent Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. glossa 6. num. 36.* Rota *decis. 42. num. 10. p. 2. divers.* Zabarella per glossam in verbo *impendant, Clem. dudum. de sepulturis q. 9.* Imola *num. 32.* & Panormit. *num. 4. ibi* Mantica *decis. 48. num. 5.* & alii; quia respondeo hoc procedere in tertio volente probare aliquem Sacerdotem habere curam animarum alicujus Parochiæ, quod de jure non præsumitur in simplici Sacerdote, nisi aliter constet, cum sint plures Sacerdotes simplices, nec curam animarum habentes; secus in Archidiacono, qui de jure curam potest habere. † Quod 7
si dubites circa Sacramenta quid Archidiaconus possit, leges Verallum *in decis. 357 p. 2.* quem etiam refert Riccius *supra.*

Et ibi, *Audire Jurgia singulorum*; qualiter id 8
possit practicari dixi *supra in Rub. sub ejus principio & in cap. 1. quæstione 1.* verticul. *ad ultimam*, & ante.

Et ibi, *Archipresbyteri*, qui alias *Decani nun-* 9
cupantur, de officio Archipresbyteri late dic *infra*

infra tit. sequenti, aliqua dixi *supra sub Rub. & q.* 1. *ibi* ubi de Decano, & Præposito, & officio illorum, *in cap.* 1. *de ætate, & qualit. ordinand. quæst.* 1.

10 Et ibi: *Major post Episcopum, & ipsius Episcopi Vicarius*, reperitur de prædicta majoria in Ecclesia respectu aliarum Dignitatum, de jure communi dixi *supra in dicta Rub.* & quod Archidiaconus dicatur Vicarius Episcopi, dixi *ibi & in dicto cap.* 1. *à num.* 1. Et qualiter differat à Vicario generali, seu foraneo Episcopi? ibi in vers. *ad sextam, & ad septimam.*

11 Et ibi, *Omnem solicitudinem, & curam tam in Clericis, quam in Ecclesiis.* Per hæc verba ultra adducta de visitatione *hic* in principio per dicta *in dicto cap.* 1. vers. *ad secundam*, hæc verba applicantur potius ad internam curam Ecclesiæ in Ministris, & Sacramentis, qua de causa applicabis *hic* quæ dixi latè *in cap.* 2. ubi de Ministris, Acolytis, ac Clericis in minoribus, quorum curam habet Archidiaconus; item de vasis, & ornamentis, &c.

12 Et ibi, *Cum super his sit redditurus rationem in destricti examinis judicio*: si hæc verba applices ad ultionem per Deum exigendam in destricto judicio, applicabis verba *legis* 2. *cod. de Jurejurando*, quam explicavi *in cap. brevi, de Jurejurando q.* 2. *à num.* 25. sin autem ad rationem Episcopo reddendam, applicabis, quæ etiam dixi *supra de obligatis ad ratiocinia, ordinandis vel non.*

13 Ibi, *Oculus Episcopi, Episcopus appellatur*, quid hoc sibi velit, expendi *supra in dicta Rubr. & in dicto cap.* 1.

14 Ibi, *Quæ corrigenda viderit, corrigat, & emendat; nisi adeo fuerint ardua negotia, quæ absque majoris sui præsentia, nequeant terminari*, per hæc confirmantur dicta *de visitatione in dicto c.* 1 *q.* 1. vers. *ad secundam*; item explicantur *hic* posita in vers. *Jurgia.*

15 Ibi, *Inpositio corporalis*: hæc verba explanantur; *supra in dicto cap.* 1 *quæst.* 1. vers. *ad tertiam, & quartam.*

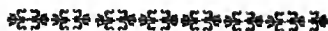
16 Ibi, *Examinatio etiam Clericorum*, dixi *supra in cap.* 5. *q.* 1. vers. *ad tertiam*, per textum *in cap. ut nostrum* 9 *hic*, quem *ibi* explanari.

17 Ibi, *Decani ruralis*, qui isti sint, & qualiter ab Archidiacono instituantur, ac destituantur, & à quibus aliis, dixi *supra sub cap.* 1. *quæst.* 1. *de ætate ordinandor. infra in Rubr. de officio Archipresbyteri circa finem*, vers. *Archipresbyter in Jure, & in cap. fin. hoc tit.* vers. *ad tertiam.*

QUÆST. I.

An Archidiaconus de Jure communi habeat curam animarum, & etiam in foro contentioso? Debeatque esse graduatus, & quo gradu?

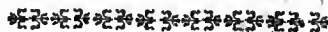
1 QUæstio liquet satis ex adductis *supra in c.* 5. *& ibi* notatis; item hic in textu nostro in vers. & ibi *paræciarum*. † Et secunda ex adducta
2 *hic in Rub. in principio*, ex vers. *quare.*

AD TEXT. IN CAP. IX.
Significasti, hoc titulo.

PRÆMISSUM.

QUod Archidiaconus non det litteras commendatitias ad ordines, probat textus *hic*, sed quare sic contingat, dixi per textum hunc *in cap.* 5. *hoc tit.* vers. *ad secundam*, & per alia ibi adnotata.

AD TEXT. IN CAP. X.
Ut Nostrum, hoc tit.

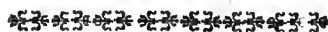
PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Probatio plena, & sufficiens, & solum semiplena, quæ sit remissive*, n. 2.
3 *Possessionem Dignitatis, vel ut officii probare volens, non sufficit, ut probat exercitium actuum, qui de jure ad talia non spectet.*

QUod examen ordinandorum, & præsentatio eorum Episcopo pertineat ad Archidiaconum, jam plane per textum hunc tractavi supra *in dict. c* 5. *hoc tit.* vers. *ad tertiam*, ob quod non amplius. 1

Ibi in vers. *nec fuit sufficienter probatum*: applicabis dicta *supra in cap. ad hæc* 7. *hoc tit. in vers.* & ibi, *paræciarum solicitudo*; & quia etiam potest dubitari quæ sit sufficiens, & plena, aut insufficiens, ac solum semiplena probatio; ideo recurres ad ea, quæ latè dico *in titulis de confessis* 7. *de probation. testibus, & fide instrument.* † Et similiter Mascard. *de probat. conclus.* 1214. *n* 2. Barbosa *hic num.* 2. notant quod volenti probare quasi possessionem alicujus Dignitatis, vel Officii, non sufficit probare exercitium actuum, qui de jure communi non spectant ad Dignitatem, vel Officium, sed etiam debet probare illos actus ad Dignitatem spectare; ideò pro disputatione applicabia quæ latè dixi *in cap. cum Ecclesia Sutrina* 3. *de causa possess & propriet. à q.* 1. 2 *&* 3. *& ibi q.* 4. *& q.* 6. ubi de quasi possessione eligentium. 2

AD TEXT. IN CAP. FIN.
hoc titulo. De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Familia Episcopi gaudet privilegio fori.*
2 *Familia Episcopi, officiales, & familiares, qui*

qui dicuntur in judicio defensati, in foro, & in tributis.

3 *Familia Nunciorum Papæ, & Sanctæ Inquisitionis quæ quoad forum contentiosum, & tributa remissivè.*

4 *Reges num facere valeant, statuta, ne familiares Laici Episcoporum, Nunciorum, Inquisitorum, & Cardinalium gaudeant immunitate fori, & gabellarum remissive* num. 5.

6 *Monasteria Religiosum inquam pluribus casibus exempta sunt à Jurisdictione Episcopi remissivè: & sic fortius à Jurisdictione Archidiaconi, seu alterius Prælati inferioris*, n. 7.

7 *Archidiaconus in Religiosos nullam habet Jurisdictionem, nisi aliter consuetudine sit introductum.*

8 *Consuetudo aliorum locorum est spectanda, quando non adest proprio loco.*

9 *Consuetudo unius civitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi subjecta, quæ non habent consuetudinem propriam.*

10 *Rescriptum unis concessum extenditur ad alios remissivè.*

11 *Testes antiquiores præferendi sunt, remissive.*

12 *Testes Domestici probant, ubi adest difficultas probationis remissive.*

13 *Servitia terminata suis terminis sunt contenta.*

14 *Archidiaconus inter cætera habebat curam in Ecclesia pecuniæ distribuendæ.*

15 *Archidiaconus dicebatur unus ex septem Diaconis qui custodiæ rerum sacrarum præerat & de homicidiis ac alii inquirebat.*

16 *B. Laurentius vocatus fuit Archidiaconus à Prudentio quia votas opes dispensabat.*

17 *Archidiacono quæ licita sint quæ non & de Archidiacono pranestino remissive.*

1 QUia textus hic capitalis admodum est, qui quotidie allegatur pro adjuvendis familiaribus Episcoporum, Prælatorum, aliorumvè exemptorum, sive à Jurisdictione Regia, sive ab alia qualibet ordinaria in verbis quidem sequentibus in vers. *petiis insuper*, circa medium in verbis sequentib. *Specialibus ipsius Archiepiscopi, & hominum, ac familiæ suæ causis dumtaxat exceptis, &c.* per quæ notant communiter DD. quod familia Episcopi gaudet privilegio fori, ut docent Barbosa hic cum Capicio, Antonio de Nigris, Calcano, Natta, Burgos. Sbrocio, Aldeian. Mascard. Jacob. de Graff. Thesauro, Capella Tholosana, Bursato, Marsilio, Claro, Maranta, Bossio, Belluga, Deciano, Farinacio, Joanne Aloys. Leone, Grassis, Zerola, Francisco Leone, Villalobos, Stephano Gratiano, Mario Antonio, Belletio, Squillante, Acugna. Tretacinquio, Marta, Cumpanillo, Giurba, Aurelio, Augustino Taurel & ipse etiam Barbosa *de Officio Episcopi p.* 3. *alleg.* 107, *num.* 9. vers. *familia Episcopi.* † Et hic addat quod de fami-
2 lia Episcopi dicuntur fiscales, Nuncii, sive Cursores, Carcerum Custodes, Versellus, Birruarii, & his similes, ac Notarii Episcopi, referens duas amplas declarationes S. Congreg. primam 25. Aprilis 1614. in favorem cujusdam Capitanei, vel Varifelli Episcopi Soram Carceribus mancipati per Ducem Civitatis Soræ. Aliam anni 1614. in mense Decembris, quæ censuit officiales prædictos, uti familiares Episcopi, fori privilegio, gaudere, & ad personalia civitatis munera minimè teneri, ac aliam etiam S. Congreg. 6 Augusti 1602. quæ mandavit Episcopo Ortunen. ne suspenderet censuras latas, & publicatas contra Gubernatorem Laiciani, nisi prius relaxato è carceribus ejus Notorio, Regiis Hostatoris, ac aliis quibuscumque non obstantibus.

Ideo ut exactè hanc conclusionem porrigas 3
etiam ad familiam Nunciorum Papæ, ac Sanctæ Inquisitionis, & quinam familiares dicantur, tam ad forum contentiosum, quàm ad tributa, & gabellas exempti, leges quas jam scripsi quæstiones, ut subsequuntur, videlicet, *An Episcopus possit cognoscere contra Laicum commensalem suum? in cap. cum contingat* 13. *de foro comp.* ubi *num.* 2. de intellectu textus nostri, ubi *num.* 5. *Quod fiscales, Carcerarii, Commissarii, Magistri, Lectores, & Notarii Episcoporum gaudent immunitate*, & *num.* 10. ubi de aliis officialibus, & *ibi quæst.* 11. ubi de quæstione: *An Inquisitores possint judicare inter suos commensales, & familiares, etiam Laicos?* & de familiæ exemptione, tam Episcopi, quam Inquisitorum, ne judicentur ab aliis, quam à suis propriis Judicibus, ego latissimè in allegatione, quam feci pro Tribunali Sanctæ Inquisitionis Vallisolet. anno præterito 1648. contra Prætorem illius civitatis posita post indicem generalem *dicti tituli de Judiciis, & foro competenti*, & insuper *in dicto cap.* 13. *de foro*, quæstionem sequentem, *an Cardinales possint cognoscere de suis familiaribus?* & ibi quæst. 12. *qui proprie familiares dicantur ad effectum gaudendi immunitate, & qualiter probetur?* Et alibi alia plura. Et ibi in alia allegatione quoad tributa, & gabelias notavi plura.

Et an Principes, & Reges queant facere leges, 4
aut statuta, ut familiares Laici Episcopi, Clerici, sive alterius Dignitatis, seu personæ Ecclesiasticæ, non gaudeant privilegio fori Ecclesiastici; & ut gaudeant famuli Laici Legati Nuncii P[illegible]. Et quid ne gaudeant famuli Cardinalium inquisitioni Episcoporum, sive Clericorum, ego idem latè *in cap. Ecclesia Sanctæ Maria* 10. *de constitutionib.* ubi infinita an familiares prædictorum gaudeant immunitate quoad tributa Regia?

Et de intellectu nostri textus in præcitatis lo- 5
cis; item & *in dicto cap.* 13. *de foro comp. quæst.* 2. *num.* 6. & videbis plura *in cap. ex parte* 15. *eodem tit. & ibi q.* 14. de foro scholarum *q.* 15. & 19. de foro militum, *& q.* 17 an publicè pœnitentes, & ad fidem nuper conversi gaudeant privilegio miserabilitatis? Et applicabis quæstionem, *An Episcopus possit habere familiam armatam ad capturam, & ad executionem sententiæ?* infra dixi *in cap. cum non ab homine* 10. *de Judiciis quæstione* 14.

Et quatenus in prima parte textus nostri deci- 6
ditur quod Archidiaconus in Monasteriis jurisdictionem non habet, nisi quantum ei tribuit Generalis; vel specialis consuetudo, ut colligit Barbosa *hic num.* 1. ex Abbate, Zabarella, Collect. Bellamera, Joanne Andrea, Anania Butrio, Henric. Ancharrano, Panormitano, Viviano, Alagona,

Algona, & Gimenez hic possunt conjungi quam plura specialia privilegia concessa Monasteriis, & Religiosis, quorum causa non solum sint exempti à jurisdictione Episcopi inquam plurimis casibus, de quibus alibi.

7 Verum, & majori ratione à jurisdictione Archidiaconi, seu alterius Prælati, aut Dignitatis inferioris Episcopo, nisi consuetudine fuerit introductum, quia jam tunc in vim consuetudinis, quæ est potens ad dandam Jurisdictionem judici competenti per alia, quæ dixi latè *supra tit. de consuetudine in cap. 2. de judiciis quæst. 2. & 3. in cap. 8. eodem cap. 9 de foro competenti, & in cap. si Clericus Laicum eodem titulo, quæstion. 2.* & ibi in *cap. ex suscepta quæst. 2.* ubi, *An consuetudo, seu præscriptio facere possit, ut Ecclesiasticus acquirat Jurisdictionem in Laicos, etiam inscio Principe,* & alibi sæpius.

8 Et quia in glossa vers. *Abbatis*, advertit Barbosa *num. 4. & 5.* cum aliis, ut consuetudo aliorum laicorum sit spectanda; quando particularis

9 deficeret. † Inferens *num. 4* quod consuetudo unius civitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi subjecta, quæ non habent consuetudinem propriam, nisi consuetudo esset alicujus Ecclesiæ particularis, quæ tunc non extenditur ad alias Ecclesias; iden adjunges quæ dixi *supra de consuetudine in Rubrica sub quæstione 3. ibi*, in vers. *ad secundam*, & vers. *ad tertiam.*

10 Et per argumentum *in c. p. significavit, & cap. Rodulphus de rescriptis*, applicando *ibi* dicta, quatenus loquuntur de extensione, aut restinctione rescripti concessi unis ad alios.

11 Item etiam quia in glossa ibi *majores*, & ibi *ab antiquioribus*, resolvit Barbosa cum Tyraquello, Mascardo, Menochio, Farinacio, & Cardoso *ibi num. 6.* quod testes antiquiores maximè sunt præferendi; ideo adjunges, quæ dixi *sub tit. de testibus*, ubi quanta sit fides testibus antiquioribus adhibenda potius quam modernis *in cap. 32. quæstion 1. ibi vers. quare à num. 4. & ibi à num. 21.*

12 Et in dicta glossa ibi, *Quæ Domi geruntur facilius probantur per Domesticos, quàm per alios*; quia licet testes Domestici non probent, tamen ubi adest difficultas probationis ratione temporis vel loci, vel in his, quæ occultè fiunt, plenè probent; ideo quoad utrumque casum adjunges quæ latè dixi de testibus Domesticis, tam ad probandum matrimonium, quàm ad alia facta, *in cap. quoties 5. de testibus*, ubi an consanguinei possint esse testes *ibi quæst. 1.* vers. *ad secundam*, & *ibi à num. 1.* de testibus familiaribus, & amicis, & de testibus Domesticis *à num. 24. & numero 32. & à numero 42.* ubi quid testes de Domo.

13 Et quia in vers. *ad judicantes* quatenus idem Barbosa *hic num 3.* notat cum Tiraquello *de nobilitate cap. 37. num. 137.* quod servitia terminata suis terminis sunt contenta, ideò pro exornatione, & disputatione adjunges quæ adduxi *in cap. de quarta de præscript.* ubi de extensione servitutis præscriptæ; at quia verba textus nostri ibi: *Si verò de præmissis constiterit per eosdem eandem jurisdictionem dumtaxat adjudicantes eidem in Monasterio prædicto, quam ipsum, vel prædecessores suos in Monasterio, vel in eisdem Abbatiis habuisse constiterit super aliis ei perpetuum silentium imponentis*, videantur tendere ad decisionem dubii propositi in textu nostro, quibus illi respondet Honorius III. sub distinctione in puncto jurisdictionis acquisitæ ab Archidiacono in Abbatem, & Monasterium: & quod amplius non porrigatur; ideo possunt hic adjici quæ dixi de præscriptione jurisdictionis *in cap. cum non liceat 12. de Præscriptionib. quæst. 2. à num. 1.* ubi qualiter jurisdictionis præscriptio contingat contra Regem, & alios inferiores Dominos. Et de aliis *sub dict. cap. de quarta.*

Pro complemento totius materiæ quod Archidiaconus pecuniæ distribuendæ curam inter cætera habet in Ecclesia, ut dicit Cujacius *novella 123* & idcirco jussum sit apud Majorianum Imperatorem in novella 2. de Episcop. Judic. quod Archidiaconus mulctam inferat ei quem fecerit Clericum Episcopus invitum, & amplius etiam quod Archidiaconus gerebat negotia sæculana, & ad Episcopum referebat, ut S. Ferrandus Archidiaconus Carthaginensis in proœmio Parænetici, ad Rheginum dissipatum affirmavit; quod ut sequitur, ac refert Anastasius Germonius *de Sacr. immunit. lib. 2. cap. 2. num. 5. & 6.* colligit ex consuetudine Ecclesiæ Græcæ. † Et ex Nicœno Concilio *Can. 62.* ubi unus ex septem Diaconis, Archidiaconus dicebatur, qui custodiæ legum sacrarum præerat, & de homicidiis, & aliis ejusdem generis criminibus inquirebat. † Imò & refert idem Anastasius, ut prudentius Beatum Laurentium, quem è septem viris primum vocet videlicet *Archidiaconum*, dicens vocta opes dispensare quem indulitrum exoptant Hieronymus, & Sidonicus ille in epistola ad Evagrium, & in epistola ad Domnulum; & idem Gratianus de hac re copinsè in Parathlita hujus tituli. 14 15 16

Et licet Ægidius Bellamera *in hoc cap. 1. num. penultimo*, recenseat laconicè prius ab eo dicta, nempe quæ sint Archidiacono licita, ex officio incumbentia; quænam ei prohibeantur. Tamen Quia plenè nos sub Rubrica, & sub Rubro, *hic* latè scribimus; ideo ex ibi dictis huic tractationi ultimam manum imponimus, dicendo quod etsi Archidiaconus Prænestinus non teneatur ad onus Cameratus ex Sacra Congreg. Rituum in Prænestina 13. Julii 1619. & contrarium resolutum fuisse in eadem Sacra Congregat. Rituum in Rhemens. 9. Maii 1609. refert Barbosa *in Bullario* verb. *Archidiaconus Prænestinus*, idem *in collect. decis. 40. eodem verb. num. 30.* de quo etiam testatur Aldan. *in compendio Canon. resol. lib. 3. tit. 3. num. 22.* & de hac materia Archidiaconorum, potestate, ac authoritate; item & præcedentia cum multis Laurentius Urselius *de foro livio litt. A*, verb. *Archidiaconus*, qui nonnullos congerit casus. 17

AD RUBRICAM ET
TITULUM
De Officio Archipresbyteri.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Archipresbyter ſic dictus quaſi primus, ſeu Princeps Presbyterorum, & Sacerdotum, & dictus etiam à Presbyteri nomine, ut* num. 3.

2 *Archipresbyter à pleriſque vocatur Decanus Presbyterorum,* & n. 4.

5 *Presbyteri nomen eſt Græcum, Latinè dictus* Senior.

6 *Archipresbyter dicitur quaſi Parochialis Sacerdos omnium poſt Epiſcopum in adminiſtratione Sacramentorum.*

7 *Presbyteri nomen, non ſolum eſt ætatis ſed & Dignitatis.*

8 *Sacerdotum, alii ſunt Epiſcopi, alii Archiepiſcopi ſeu Metropolitani, alii Primates, alii Summi Pontifices ordinati in Eccleſia ad imitationem Flaminum, Archiflaminum, & Protoflaminum gentilium, ut aliqui exiſtimant. Quid verius,* n. 9.

9 *Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem fuerunt inſtituti.*

10 *D. Petrus ad abolendam Idolorum memoriam ordinavit, ut in locis, ubi impiè Gentilium Flamines ſacra faciebant, ibi noſtri Sacerdotes diverſo tamen ritu,* & q. 1. à n. 36. *latè* cap de illis diſt. 80. & q. 1. *verſ.* ad ſecundam, & *ibi in verſ.* ad quartam, à n. 39. & q. 2. *verſ.* ad ultimam.

11 *Romæ dejecto ſummæ idolatriæ Pontificatu ſubrogatum fuit totius terreſtris Sanctitatis Chriſtianæ caput, Pontifex ſcilicet dictus maximus omnium Sacerdos, & Antiſtes.*

12 *Archipresbyter jure antiquo poſt Archidiaconum primus dicitur.*

13 *Archipresbyteri officium in Cathedrali, eſt primo curare, ut cæteri Sacerdotes Divina Officia, & Miſſas ritè celebrent, ac rectè vivant.*

14 *Archipresbyter diſtribuit inter Canonicos, & dignitates Miſſas ſolemniores celebrandas, ſervata omnium prærogativa, & honore.*

15 *Archipresbyter, qui nolit, aut non poſſit celebrare, nequit pro ſuo arbitrio alteri Miſſas delegare.*

16 *Archipresbyteri ſubſtitutus non debet cantare Miſſas quæ ad Archipresbyterum pertinent in locum, & honorem incenſi, & pacis ipſius percipere.*

17 *Archipresbyter eſt manutenendus in ſua poſſeſſione celebrandi Miſſas, abſente Epiſcopo, non obſtante contradictione Vicarii.*

18 *Archipresbyter tenetur ex officio, aſſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Sacerdotibus tunc præcipere, ut ſacris veſtibus ſe induant, & quomodo ad Miſſam procedere debeant.*

19 *Archipresbyter in abſentia Epiſcopi, vel ipſo infirmo, habet fontes benedicere, pænitentiam, aliaque Sacramenta miniſtrare.*

20 *Archipresbyter in Feria 4. Cinerum, habet cineres imponere, & in feria 5. Cœnæ repreſentare Epiſcopo reconciliandos in Eccleſiæ ingreſſu.*

21 *Archipresbytero incumbit ſpecialiter cura in communione Corporis, & Sanguinis Domini.*

22 *Archipresbyter adjuvat Epiſcopo in his, quæ ad munus Sacerdotis ſpectant.*

23 *Archipresbyter in jure dicitur duplex. Unus Urbanus, qui præeſt in Cathedrali, aut Collegiata. Aut ruralis, qui ruri Eccleſiæ præeſt qui propriè videtur dici* Decanus, & *quare,* n. 24.

24 *Decanus facta translatione à perfectione denarii numeri, ſolet ita appellari omnis ille, qui alicujus ordinis eſt.*

25 *Presbyteri olim erant qui hodie Epiſcopi; ſic ut eſſent hæc nomina ſynonima, quod communi adminiſtratione regerent Eccleſiæ.*

QUIA *ſupra in Rubrica quæſt.* 1. & *tit. de officio Archidiaconi*, dixi nonnulla de differentia, quæ adeſt inter Archipres- 1
byterum, & circa quæ, & qualiter ad invicem ſoleant inter ſe præcellere reſpectu aliquorum officiorum, ac rituum, ubi de intellectu, *cap.* 1. *hic*, ubi habetur quod quamvis Archipresbyter major ſit ordine, quando is tantum eſt Diaconus, tamen eo minor dicitur in Juriſdictione, & Dignitate ſpectato jure communi, niſi aliter conſuetudine, aut privilegio ſit in ſtylo, ut *ibi* dixi, etiam nunc ſeſe offerat agere de officio Archipresbyteri, qui ut ibi dixi; talis inquam denominetur, quaſi primus, ſeu Princeps
Presbyterorum, vel Sacerdotum. † Et à pleriſ- 2
que Decanus appelletur, ut agnoſcunt DD. *in cap. ad hæc 7. diſt. tit. de officio Archid.* ideo non ſolùm ſcribentes agunt ſimpliciter in hac Rubrica de Archipresbytero, ſed etiam de aliis Sacerdotibus, quibus præſunt, Petrus Greg. 1. *p. Syntagmat. Juris lib* 14. *cap.* 21. *n.* 1.

Ubi ait quod à Presbyteri nomine, Archi- 3
presbyter dicitur, qui Sacerdotibus, ſive Presbyteris, certis quibuſdam de cauſis præponitur, Marta *in ver. deciſ. novis voto* 77. *num. fin.* Reginal.
in praxi lib. 30. *tract. n.* 49. *verſ.* 6. † Qui & vocatur 4
inde Decanus Presbyterorum à Rota *deciſ.* 533. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* Andreas Valenſ. *hic*, Joan-
nes Honor. & alii recentiores, † Dicentes etiam 5
nomen *Presbyteri*, quod eſt Græcum, Latinè dici *ſeniorem*, ut docent etiam *de vero*, & *perfecto Clerico lib.* 1. *cap.* 11. Vaſquez *de ordine diſp.* 236. *cap.* 9. *à num.* 36. Petrus Gregor. *part.* 2. *Syntagmat. lib.* 16. *cap.* 8. Galganetus *de Jure publico lib.* 3. *tit.* 23. *n.* 1. Barboſa *de officio Epiſcopi p.* 1. *alleg.* 14. *num.* 7. idem, & omnes per textum *in cap. Cleros*
diſt. 21. in verſ. *Presbyter.* † Quare optimè *in* 6
cap. diſt. 50. *cap. officium hoc titulo*, ubi gloſſa verbo *aforis* dicitur quaſi Parochialis Sacerdos omnium poſt Epiſcopum in adminiſtratione ſcilicet juramentorum, Barboſa *de Canonic.* & *c.* 6. *n.* 18. & *de Jure Eccleſ.* 1. *p. c.* 35. *eodem n.* 18.

7 Et cum etiam nomen *Presbyteri*, non solum
sit nomen ætatis, verùm etiam Dignitatis, &
eorum, qui *Sacerdotes* vocantur, qui dicuntur
Presbyteri, non solum ob ætatem, vel decrepi-
tam senectutem, sed ob Dignitatem, & hono-
rem, quem acceperunt, *dict. cap. Cleros in dicto
§. Presbyter*, cum venerabilis quidem senectus, &
gloria, seuum sit canities, quæ Sapientiam de-
signet (Juxta quæ dixi, *supra de temporib. ordin.
& qualitate, & ætate ordinandorum*, dum egi de
ætate, ut Presbyter quis ordinetur) & *in cap.*
8 *porro dist.* 94. ubi DD. & hac etiam de causa. † Et
Sacerdotum alii sint Episcopi, alii Archiepis-
copi, seu Metropolitani, alii Primates, alii Pa-
triarchæ, alii summi Pontifices, ut discretè lo-
quitur Gratian. *in princ. dist.* 21. *§. inter eos*; dum
ait ordinationem gentilium, eorumque flaminum,
Archiflaminum, & Prothoflaminum D. Petrum
ordinasse Ecclesiasticorum Prælatorum gradus, ut
ait etiam Clemens Papa ad Jacobum *epistola* 1.
relatus *in cap. in illis*, ubi DD. *dist.* 8. ex quo ita
colligunt Boerius *de authoritate magni Consilii
num.* 44. *ad finem*. Petrus Gregor. *lib.* 15. *Syntagm.
juris cap.* 11. *num.* 11. Henriquez *in summa lib.* 10.
cap. 30. *in principio*.

9 At quia Prælatorum Ecclesiasticorum gradus
ad cælestes Hierarchiæ similitudinem institutos
fuisse magis pium, & Christianæ religionis con-
sentaneum videatur, potius est, ut dicamus, ut
quemadmodum Triumphali Ecclesia sunt Angeli
Troni dominationes, & Principatus; ita & Con-
gruentissimo in militante ministrorum Ecclesiasti-
corum officio, distinguantur per Episcopos, Ar-
chiepiscopos, Primates, & cæteros gradus, de
quibus, *in dicto cap. Cleros*, sigillatim habetur,
ut comprobant Pigh. *de Ecclesiast. hierarch. lib.* 7.
capit. 1. Rossiæ *in tract. de præeminentia Archi-
episc. Dignitatis præfatione à principio*.

10 Indeque communiter DD. notant, ut non
obstat dictum ex Clem. Papa relato, *in dicto
cap. in illis dicta dist.* 80. cujus authoritatem ex-
plicant ex D. Ambrosio, *in cap. Beatis* 2. *q.* 3. &
Leone Papa *in Sermone* 1. *de natali. Petri*, ut D.
Petrus ad abolendam Idolorum memoriam ordi-
narit, quod in illi locis, in quibus impiè eorum
flamines Sacra faciebant eisdem nominibus, di-
verso tamen, Sanctoque Sacerdotio, veri, &
11 Sancti Sacerdotes constituerentur. † Sicut &
Romæ dejecto summo idolatriæ Pontificatu su-
brogatum est caput totius terrestris Sanctitatis,
scilicet Christianæ Religionis Pontifex sic dictus
id est, *Maximus Sacerdos*, cum ipse faciat sacerdo-
tes, & levitas, ac distribuat, & disponat officia, &
Ecclesiasticos ordines, qui & communiter dicitur
Antistes, idest qui ante stat, ut Doctores docent
per textum *in dicto cap. Cleros dist.* 21. *vers. ipse &
Pontifex maximus*, & vers *antistes*, Barbosa *ibi
numer.* 18. & 19. cum Durando *de Divinis Offic.
lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 4. & 5. idem cum alis *de officio
Episcopi p.* 1. *cap.* 2. *numer.* 4. & 6. ubi legendus, de
quibus quidem, & de Presbyteris simplicibus,
omniumque eorum Officio dico cum nonnullis
de Sacerdotibus veteris legis; item & gentilitatis,
siquidem hic locus est aptior, quam alibi ex pro-
ximè consideratis.

12 Ergo redeundo ad Rubricam de officio Ar-
chipresbyteri dico, ideo subsequi hunc titulum
post tit. *de officio Archidiaconi*, quia sicut olim
post Episcopum Archidiaconus honore, & Dig-
nitate, Jurisdictioneque primus erat (ut in eo *tit.*
Latissime dictum est,) sic potest Archidiaconum
proximus sit Archipresbytar; indeque fieri, ut il-
lico à compilatore Juris Canonici de hoc titulo
inscriberetur, ut notant ordinarii hic, & Azor.
instit. moral. p. 2. *libro* 3. *cap.* 15. *quæstion.* 1. Se-
bastian. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarch. dis-
putatio.* 12. *§.* 2. *numero primo*. Anton. Fabricius
*in praxi beneficiali tit. de benefic. cum Dignit. nu-
mer.* 30.

Officium verò Archipresbyteri civitatis in 13
Cathedrali Ecclesia de jure communi est primo
curare, ut cæteri Sacerdotes Divina Officia, &
Missas rite celebrent, & eorum vitæ, & moribus
correctioni post Episcopum, sicut Archidia-
conus cæteris Clericis, & eorum necessitatibus
provideret *cap. perlectis*, vers. *Archipresbyter dist.* 25.
cap. 12. & 3. *hoc tit.* Azor. *dict. cap.* 15. *quæst.* 3. Vale,
in praxi fori pænit. lib. 30. *tract.* 3. *cap.* 3. *numer.* 49.
vers *sexta*, Ascan. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 1.
disp. 25. *quæst.* 4. *num.* 3. Michael Ferrus *in tract.
de precedent. quæst.* 6. *numer.* 1. Gilganetus *de jure
publico, lib.* 3. *tit.* 22. *à n.* 3. Sebastian. Cæsar *dicto
§.* 2. *numer.* 1.

Secundo distribuit inter Canonicos, & Dig- 14
nitates missas, non semper uni, sed successive per
ordinem, semper solemniores inter Dignitates, &
solemnes inter Canonicos servata Omnium pro-
rogativa, ut homines honorentur, prout censuit
Sacra Rituum Congregatio in Tarentina Cypta-
liarum 27. Februarii 1610. & eadem Tarentina
Cyptaliar. 24. Octobr. 1609. fuit resolutum, quod
ipso impedito talis distributio pertineret sequen-
ti Dignitati, & quod deficientibus ceteris Digni-
tatibus, sequenti Canonico. † Et sic per ordinem 15
successivè, taliter ut si ipse non potuerit aut nolue-
rit celebrare, non possit suo arbitrio Missas alteri,
delegare; nam tunc subintrant ordine dicto ejus
locum; & sic docet post alios Barbosa *de Canonicis
1. p. cap.* 6. *ex num.* 9. *de jure Eccles. cap.* 35. *ex eodem
num.* 9. *in collect. decis.* 42. verbo *Archipresbyter nu-
mer.* 10. & *in Bullario eodem verb.* verso *Archipresby-
ter si non potuerit.*

Ex quo fit ut Archipresbiteri substitus non 16
debet cantare missas, quæ ad Archipresbyterum
pertinent, nec locum, & honorem incensi, & pacis
ipsius Archipresbyteri percipere ex Sacra Con-
gregat. Rituum in maguen, nullus 14. Decembris
1602. quam referunt Barbosa *in dicta collect.* 42.
decis. numer. 11. idem *in Bullario supra* vers. *Ar-
chipresbyteri substitutus*, & ante illum Aldan. *in
compendio Canon resol. lib.* 3. *tit.* 5. *numer.* 17. † qui 17
& manutenendus est in sua possessione celebran-
di Missas, absente Episcopo, non obstante con-
tradictione Vicarii ex dicta Sacra Rit. in Tranen.
Februarii 1604. de qua testatur Sellius *in selectis
Canonic. cap.* 18. *num.* 44. & post eum Barbosa *in
dict. collect. decis.* 42. *num.* 6. & *in Bullario*, dict. verbo
Archipresbyter manutenendus.

Secundo spectat ad ejus Officium assistere 18
Episcopo solemniter celebranti, & sacerdotibus
tunc præcipere, ut Sacris se vestibus induant; &
quomodo ad Missam procedere debeant, ut DD.
docent *infra hoc tit.* per textum *in cap. Officium*;
Azor. *dict. cap.* 15. *quæst.* 3. & absente, vel infirmo
Episcopo ad vicem ejus Missarum solemnia, &
Divina Officia celebrare, ut *in cap.* 1. & 2. *hic cap.
Pontifices ubi glossa* 7. *quæstion.* 1. & *dict. cap. per-
lectis dist.* 25.

Tertio

19 Tertio in absentia Episcopi, vel ipso infirmo.
fontes benedicere. & pœnitentiam, aliaque Sa-
cramenta pro ipso Episcopo ministrare habet, *dict.*
cap 2. hoc. tit.
20 Quarto Feria 4. Cinerum cum pœnitentes ab
Ecclesia expelluntur eorum capitibus cireoes im-
ponere; & Feria 5. in Cœna Domini, cum re-
conciliantur in ingressu Ecclesiæ, eos Epis-
copo repræsentare, ut habetur in Pontificali
Romano, *p.2.tit. de expulsion. publicor. pœnit.*
*feria 4. Cinerum. pag.*543. Cataldus *in praxi cere-*
21 *mon. lib. 1. sect. 8. cap. 7. n. 5.* † Cui etiam incumbit
Specialiter cura in commune Corporis, &
Sanguinis Domini, ut *in dicto cap. officium hic*
juncta glossa ibi, Azor. *supra dict. cap.* 15. *quæstio-*
23 *ne* 3.
Quinto dicendum est, ut quemadmodum Ar-
chidiaconus Episcopo in his, quæ ad ministri offi-
cium pertinent ex officio adjuvat, ita & Ar-
chipresbyter in his quæ ad munus Sacerdotis
spectant, eidem inserviat, ut *hic in cap.* 1. 2.
& 3.
Archipresbyter in jure dicitur duplex, unus
quidem urbanus, de cujus officio jam proximè est
dictum, qui præest in Cathedrali aut collegiata
modo dicto, & aliis inquam modis infra in Ru-
bro referendis. Alius autem ruralis; sive foraneus,
qui ruri Ecclesiæ præest Parochiali, seu Pleba-
niæ, ut *in cap si in plebibus* 63. *dist.* qui & propriè
videtur dici *Decanus*, ut jam insinuavi, *in cap. ad*
24 *hac* 7. *in fine de officio Archidiaconi* † Non quod
necessario decem præesse debeat; sed quia facta
translatione à perfectione denarii numeri, Deca-
nus soleat appellari omnis ille, qui alicujus or-
dinis primus, & præcipuus est: sic Petr. Gre-
gor. *dicto lib.* 15. *Syntagm. cap.* 21. *num.* 13. Seba-
stian Cæsar. *de hierarch. dict. cap.* 3. *disp.* 12. §. 2.
Valer. Regina *d. supra*, & Barbosa *de Jure Eccles.*
dict. 1. p. cap. 25. num. 6. & 7. idem *de Canonic. dict.*
cap. 6. eodem num. 6. & 7. Michaël Ferrus *cap. 6. de*
præcedent. Archipresbyt. num. 5. & 6. & infra in
cap. fin. hoc tit. disputatur de istis, an habeant
Dignitatem, ac de aliis, quæ hic deficiunt inve-
niuntur sub Rubro nostri tituli. Nunc vero jam
ad alia de Presbyteris, & Sacerdotibus, quibus
25 præest Archipresbyter, & prius de Sacerdotibus
legis antiquæ, ac Gentilium.
Et quia olim Presbyteri idem erant, quod
hodie Episcopi, DD. per textum *in cap. olim dist.*
91. & quod antiquitus Episcopus, & Præsbyter
essent Synonima, & communi administratione
regerent Ecclesias, glossa magna in fine *cap legi-*
mus dist. 93. Patianus *de probat. lib. 2. cap.* 28.
num. 113. & 116. & alii Doctores in dictis juribus;
ideo recte sub *hoc titulo*, de Papa, & aliis Digni-
tatibus Sacerdotalibus, ac Episcopalibus, ac Cano-
nicalibus infra agitur.

QUÆST. I.

An Presbyteri, & Sacerdotes subsint Archipresbytero? Et quale sit eorum officium in Ecclesia Catholica Romana? Et qua de causa potuerit dicere Clemens Pontifex Presbyteros, & Sacerdotes legis Evangelicæ ad imitationem Gentilium creatos fuisse à D. Petro? Ubi de Sacerdotibus gentilibus, & antiquæ legis, & quo in honore fuerint? Item de Pontificibus illius temporis, ac nostro Romano Pontifice, qui dicitur summus Sacerdos? Ubi qui dicantur in Ecclesia Copiatæ, sive Decani, aut Parabolani, & quale officium istorum, & de Decania, sive Diaconia.

SUMMARIUM.

1 *Præsbyter propriè dicitur qui habet curam animarum post Episcopum, ut* n. 1.

3 *Presbyteri nomen convenit etiam Simpelici Clerico*

4 *Gentiles, qui multas Deorum naturas excogitarunt, sic & vivas templorum formas Diis præpararunt aptiores eorum naturæ, numero* 5.

5 *Templa à gentilibus ædificabantur, & dedicabantur, ut Deorum Domicilia fierent, in bisque Sacerdotes effunderent praces Sacra offerent, Sacrificia procurarent, vota susciperent, religiones interpretarentur, ac omnem cultum Diis exhiberent.*

6 *Sacra antiqua à Sacerdotibus solum peragi permittebant.* & n. 7.

7 *Sacerdotes gentilitatis fiebant, qui erant viri probi, nobiles. ac prudentes.*

8 *Sacerdotibus pluribus opus gentiles, quasi eorum religione diligentius urbs, quam ipsis manibus Cingeretur.*

9 *S. Petrus ad imitationem gentilitatis posuit in civitatibus, & provinciis, ubi gentiles posuerunt flamines, qui primis legis Doctores erant, & alios Patriarchas, Archiepiscopos, &* num. 10. in fine, *ubi quare ita posuit.*

10 *Respublica existimata felix, in qua erant Sacerdotes gentiles, felicior existimatur Christiana, in qua sunt Sacerdotes Evangelii.*

11 *Flamines, Archiflamines, &c. qui fuerint.*

12 *Sacerdotes apud Romanos tempore gentilitatis in rebus politicis digniorem obtinebant locum; sic ut interessene apud Græcos publicis Consiliis, ut* n. 13.

13 *Sacerdotibus præsentibus omnia publica proponebantur Consilia à gentilibus.*

14 *Sacerdotibus civitates honorem dederunt; quia ii bona à Diis, non sibi tantum, suisque amicis, sed in communi omnibus civibus præcabantur.*

15 *Reges apud Ægyptios à Sacerdotibus, aut à*

rei bellicæ peritis diligebantur.

16 Pharao noluit in tempore Careſtiæ, ut Sacerdotes diſtraherent rem frumentariam, ſed ea in perpetuum retinerent, ac cibaria ſtatuta ex publicis horreis.

17 Hominum genera duo erant apud Gallos, alterum Druidum, ideſt ſacerdotum, qui interant rebus divinis.

18 Sacerdotibus exceptis capta ampliſſima civitate, Alex. vendit quaſi triginta hominum millia.

19 Alexander qualem reverentiam præſtiterit, capta Hieroſolyma, Pontifici in ornatu, ei obviam facienti, reſpendens ſuis in admiratione tantis. Se non illum, ſed Deum ipſum, cujus Pontificatum gereret adoraſſe.

20 Sacerdotes apud omnes gentes ſummam obtinuerunt authoritatem etiam in publicis rebus ubi de nonnullis ſpecialibus, penes Athenienſes, Lacædæmonios, Ægyptios, Romanos, & Gallos

21 Sacerdotes Evangelici apud Principes Chriſtianos magno in honore ſunt, n.22. & 23.

22 Sacerdotum Evangelicæ legis officium in terra cæleſtibus negotiis, continetur inſtitutum, non ab homine, aut ab Angelo, ſed à Spiritu Sancto.

23 Sacerdotes Evangelici meruerunt diſpenſare cæleſtia, & poteſtatem acceperunt, quam nec Angelicis dedit Deus.

24 Sacerdotes majores, & minores erant & inter primos obtinebant Pontifices.

25. Pontifices Ethnicorum in publicis, & privatis fungebantur, qui creabantur ex primoribus civitatis qui & debebant eſſe Juriſperiti, ad Sacras, & ad Civiles quæſtiones, ut num. 26. 27. & 28.

26 Pontifex maximus, Judex, ac Vindex erat contumaciæ privatorum Magiſtratuum, habens etiam Juriſdictionem in alios Sacerdotes, & in flaminem dialem n.27.

27 Si tamen Dialo erat prima dignitas poſt Pontificem.

28 Pontifex maximus erat omnium Sacerdotum Judex, atque arbiter rerum Divinarum, & humanarum, qui nec ullam rationem præſtabat ſenatui de geſtis à ſe.

29 Senatus Pontificum Placita non reſcindebat.

30 Pontifex dictus eſt à poſſe & facere.

31 Pontificium accipitur pro jure, facultate, & poteſtate.

32 Romanus Pontifex pleniſſimam in terris habet poteſtatem excellentiorem illa, quam habebant Pontifices Ethnici, n. 33. & 35.

33 Arriani Epiſcopi fatentur inter alias primas obtinere Romanam Eccleſiam; & ſic ejus Pontificem Epiſcoporum omnium eſſe maximum.

34 Pontifex Romanus eſt caput œcumenicum ſummum, & ſtupor mundi, admirabilis, Chriſti Vicarius, in adminiſtratione Sanctiſſima major, vocatur Sanctiſſimus, & aliis nominibus nuncupatur, ut n. 36. & 37.

35 Papa debet eſſe vir Apoſtolicæ Sanctitatis, quem propterea adoramus, & oſculamur in pede.

36 Pontifex, ut magis, ac magis veneretur variis nominibus, ſolitus eſt appellari, ut Beatiſſimus, Epiſcopus univerſalis Eccleſiæ, totius orbis Ordinarius, Ordinariorum Diœceſanus omnium exemptorum, Vicarius, Chriſti, Dominus Dominantium, Regnum orbis, & urbis, ſumma vehicatio ſtatus Eccleſiaſtici.

37 Pontifex etiam appellatur, Pater pauperum, Chriſtianorum Pontifex, Summus Sacerdos, Princeps Sacerdotum, Caput Corporis Eccleſiæ, Paſtor Ovilis Domini, Pater & Dominus omnium fidelium, Cuſtos Vineæ Dei, Sponſus Eccleſiæ, Præſul Apoſtolicæ Sedis, Chriſtianorum Dux, Ultor ſcelerum, malleum Tyrannorum, Pater Regum, Moderator legum, Diſpenſator Canonum, ſal terræ, Lumen plebis, Sacerdos altiſſimi, Chriſtus Domini, Deus Pharaonis.

38 Epiſcopatuum ordo nullus major reperitur.

39 Chriſtus Dominus conſtituit ſibi Vicarium D. Petrum univerſis orbis conſtituentem, jubente Domino; ſedem Romæ, ad quem tranſtulit ex Antiochia.

40 Roma, quæ mater fuerat erroris, decuit, ut eſſet teſtis Evangelicæ veritatis.

41 Romanus Pontifex excommunicat, & execrat excellentiori poteſtate, quam facerent Pontifices Ethnici.

42 Ethnici etiam ſolvebant ſuis Sacerdotibus primitias, ac decimas.

43 Immunitate gaudebant fugientes ad ædes dictas ſacras Ethnicorum.

44 Pontifices in Romana Eccleſia inſtituerunt Prælates, ordinarunt Sacerdotes, Epiſcopatus, & Parochias, cum facultate excommunicandi, & faciendi alia remiſſivè.

45 Copiatæ, ſeu Decani qui antiquitùs dicebantur, ideſt ſoliciti.

46 Decani antiquitùs dicebantur; qui lectuli defunctorum, miniſterium habebant, dum ad ſepulturam deferrentur.

47 Parabolani antique jure dicebantur, qui deputabantur ad curanda debilium ægra corpora, vel qui toto vitæ tempore Hoſpitalium ſervitio addicti eſſent, qui non divites, aut curiales, erant eligendi. ut ſub. n. 48.

48 Parabolanorum extitit ampliſſimum Collegium, quod interdum Alexandrinæ legatione terrer eſſet; & ob id prohibitum à Principibus collegialiter ad publica ſpectacula accedere nec ad curiæ judicium.

49 Decania dicitur ſacrarium, & ſecretarium, & n. 50.

50 Copiatæ, & Parabolani, quia Eccleſiaſtica Officia non exercebant, ergo tantum vocabulo Clerici dicebantur, ac nonnullis privilegiis gaudebant. & n. 57.

51 Acolyti, omnes dicuntur Clerici in l. 10. cod. de Epiſcopis, & Cleric. & qui ſic appellentur ab Imperatoribus Valentiniano, Valente, & Gratiano, n. 52.

53 Acolyti, & Juſtinianus ait, ſolebant cereos, & funalia deferre, quos fortè laborantes Ignatius appellat qui differebant ab Acolytis noſtra Romana Eccleſia, ut n. 57.

54 Acolyti omnes erant miniſtri earum, quæ in templo peragebantur functionem per Prælatos ſingulis aſſignandi.

55 Copiatæ, & Decani ex conſtitutione Honorii non plures, quàm nonaginta.

Parabolani,

56 *Parabolani, qui non genti esse deberent à Theodosio, & Honorio, ad sexcentos fuerunt numerati pro arbitrio Antistitis Alexandrinæ urbis, qui & subrogabat alium in locum illius, qui Sacerdos fiebat.*

1 AD primam quæstionis partem abundè patet resolutio ex dictis *in Rub. & infra sub Rubro*; sed quale officium sit Presbyteri in Ecclesiâ Romanâ patet *ex cap. Cleros dist.*21. de quo jam dixi *supra in Rub. de ætate ordinandor. & alibi.*

Et Presbyter inquam propriè dicitur, qui cu-
2 ram habet animarum post Episcopum, ut infra dico *in tit. de Officio Vicarii*, qui & plebanus, sive Rector Ecclesiæ Parochialis solet esse, ut ibi dicimus, vel qui saltem habet Ordinem Sa-
3 cerdotalem. † Et quod Presbyteri nomen latè sumpto vocabulo, possit etiam convenire simplici Clenco, Barbosa *de Jure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 34. *de Presbytero num.* 4. 5. & 6. idem *de appellat.* verb. *utriusque juris signif. appellat* 227. *num.* 1. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel glossa* 5. *num.* 86 Rota in Recaneten. beneficii 14. Martii 1608. coram Cardinali Lancelloto impressa per Farinac. *decis.* 216. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* latè Rota *p.* 2. *recent. decis.* 14. *à princip.* & *decis.* 69. *à num.* 23. *tom.* 1. *diversf.* ubi *num.* 25. subdit quod Sacerdotii appellatione, quilibet Ordo Ecclesiasticus intelligitur; sic etiam colligunt DD. *per cap. vestra*, juncto principio cum fine *de cohabitat. Cleric. & mulierum*, junctis traditis per Barbatiam *cons.* 33. *num.* 2. *dub.* 1. *lib.* 2. Rocbus *de jure patron.* verbo *honorificum q.* 4. *n.* 16. Lambertin. *eodem tract. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 7. *art.* 27. *num.* 8. Parisius *cons.* 50. *à num.* 12. *lib.* 4. & sic videtur observare vulgaris consuetudo loquendi, ut observat etiam Mantica *decis* 129. *num.* 2. & 3. propriâ tamen appellatione Presbyteri venire qui habent Ordinem Sacerdotalem dixerunt Barbatia *dicto cons.* 33. *lib.* 2. *num.* 9. Decius *cons.* 21. *num.* 5. Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *num.* 55. Nicolaus Garcia *de benef. p.* 7. *cap.* 1. *num.* 58. Rota *decis.* 216. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* & *dicta decis.* 14. *num.* 7. apud Paulum de Rubeis *tom.* 3. *diversf. p.* 7. *recent.*

4 Ad secundam quæstionis partem qua de causa potuerit dicere Clem. Papa Sacerdotes Evangelicos à D. Petro fuisse creatos ad imitationem Sacerdotum gentilium; licet jam *supra sub Rubrica*, ejus dictum sit explanatum ex vers. & *cum etiam*, & vers. *indeque*, ubi de intellectu *in cap. in illis, dist.* 8. tamen facit gradum, ut aliqua de prædictis rationibus antiquis loquamur de eorum dignitate, & officio, & præter nonnulla jam alibi dicta de vario Sacerdotum genere; & quia post antiquiores Græci, etiam Romani, aliæque gentes præter illud unum prudentissimæ mentis numen, quo omnia reguntur multas alias naturas Deorum escogitassent ex magnis eorum beneficiis, quæ non sine Divina virtute erga homines fieri arbitrarentur, constituerint, atque appellarent, sic varias etiam templorum formas, Diis præparandas eorum naturæ aptiores de quibus Vitrivius *lib.* 1. *cap.* 2. quem refert, & explicat legendus Anastasius Germonius *lib.* 1. *de Sacr. immunit. c.* 1. ubi, & *cap.* 2. *de dedicatione, & consecratione antiqua templorum illorum*, de quibus aptius *in tit.*
5 *de Ecclesiis ædificandis, & de consecratione Ecclesiæ.* † Et templa quidem ideò tunc constituerentur, atque dedicarentur, ut Deorum domicilia fierent, in hisque Sacerdotes pro populo preces effunderent, sacra offerre, publica, atque privata sacrificia procurarent, vota susciperent, religiones interpretarentur, atque omnem Diis cultum exhiberent.

Inde cum hæc quidem non cuiquam peragere 6
liceret, sed ut ait Plato *in dialogo de Regno*, Sacerdotem esse oporteret, & talem, ut intelligeret, doceretque quo pacto cenaria Diis, & Sacra essent offerenda, item qua ratione vovendum esset, quidvè boni esset à Diis petendum) cum non omnia à Diis petenda forent·) † Et factum etiam
fuerit, ut non omnes ad Dignitatem Sacerdota- 7
lem deligerentur, sed viri tantùm probi, nobiles, ac prudentes, ut apud Græcos, Ægyptios, Romanos, aliasque gentes censeretur, Sacerdotes extitisse, hosque diversi generis, & inter alios non minus, ac vesper, aut Lucifer inter minora sydera dignitatis fulgore, potestatisque; & imperii magnitudine excelsisse.

Quare quidem non est mirum (quod si Ro- 8
mani intelligerunt Rempublicam eorum qui religioni pererunt imperiis, valdè esse amplificatam; ob idque ut Romana ipsa Respublica maximis agitaretur imperiis enixi fuerint fieri superioribus omnibus gentibus, ut fatetur Cicero *lib.* 1. *de naturâ Deorum*, ibi: *Si conferre volumus nostra cum exteris, cæteris rebus, aut pares, ut etiam inferiores reperimur; religione, id est cultu Deorum multo superiores*, ac ea de causa putarint veteres pluribus opus esse Sacerdotibus, quasi eorum religione diligentius urbs, quàm ipsis mœnibus cingeretur.) † Ut ad imitationem S. Petrus sta-
bilirет, excellentiori autem modo, & soli Deo 9
uni, & trino, quod in illis civitatibus, in quibus apud Ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Episcoporum primates poni, vel Patriarchas, qui reliquorum Episcoporum, causas, & majora, quoties necessum foret negotia in fide agitarent; in illis verò civitatibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos tamen minores tenebant, quàm memoratos primates Archiepiscopus; in singulis verò civitatibus singulos, & non binos, vel ternos, aut plures Episcopos constitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum nomine; quia matres civitatum non tenent, sed Episcoporum tantùm vocabulo potirentur; quoniam nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit, sed unus omnibus præfuit.

Ex qua Clementis contextura facilis disquisi-
tio procedit, nam si in illa antiquitate tot invo- 10
luta fallaciis, tot nationes gentiles Diis per Sacerdotes illos falsos offerrent; ut feliciorem propriam Rempublicam facerent, quanto inquam felicius per Evangelicos, & veros Sacerdotes offerentes vero Deo, omnia contingerent, non est ambigendum; imò considerandum D. Petrum voluisse (ut jam in Rubricâ diximus) penes easdem civitates, quæ excæcatæ erant gaudentes illis Sacerdotibus, veros assignare, ut quæ matres erant gentilitatis, extitissent postea edoctæ in fide, matres Catholicæ Religionis.

Quod si exactius velis scire qui fuerint flamines,
& Archiflamines, quorum meminit Clemens 11
Rom. Pontif. ad Jacobum *epist.* 1. relatua in *dicto cap. in illis dist.* 80. à quibus, & ad quid instituti, leges Alex. ab Alexando *dierum genialium lib.* 9.

cap. 12. Polidorum Virgil. *de invent rerum, lib.* 4.
cap. 24. Sebastian. Cæsar in *relectione de Ecclesiast.*
hierachia disp. 5. §. 1. *num.* 5. *& quæst.* 2 *proem.* §. 2.
n. 4. Anastasium Germonium *dicto lib* 3. *de Sacr.*
immunit, ubi, *cap.* 5. *de flamini Diali cap.* 6. *de au-*
guribus, *& eorum authoritate, cap* 7. *de vestalibus*
de honore illis debito, *& de earum immunitate.*
Videbis *infra quæst.* 2. *vers. ad ultimum*, ubi expe-
ditius.

12 Ad tertiam partem de honoribus, quibus jam
dicti Sacerdotes antiqui gauderent, ac potirentur,
breviter de Sacerdotibus apud Romanos dicendum
est quod in rebus publicis digniorem obtinebant
locum, ut apertè ostendit Arnobius *lib.* 4. *adver-*
sus gentes scribens ut sequitur; *Sedent in specta-*
culis publicis Sacerdotum omnium, Magistratuum-
que, Collegia, Pontifices Maximi, & Maximi Cu-
riones sedent quindecim viri laureati, & Diales
cum apicibus, flamines sedent augures Divinæ men-
tis interpretes, & voluntatis, nec non est & castæ vir-
gines perpetuæ nutrices, & conservatrices ignis. †
Et apud Ciceronem *lib.* 1. *de Divin.* tantum reve-
13 rentiam religioni Deorum, & Sacerdotibus ipsis
exhibitam, ut Sacerdotes omnibus publicis con-
siliis interessent apud Græcos: nam tanquam Diis
præsentibus, quibus nihil ignotum existimatur,
ita præsentibus Sacerdotibus omnia publica pro-
ponerentur consilia (mentibus scilicet apud
Athenienses & Auguribus Regi apud Lacede-
monios assistentibus,) videnda sunt verba Livii
lib. 5. *vers. flamen quirinalis.*

Unde Plutarchus in libello, qui inscribitur.
14 *Maximè cum Principibus viris Philosopho esse*
disputandum, ait Sacerdotibus civitates honorem
debere eosque venerari, quia ii bona à Diis, non
sibi tantùm, suisque amicis, & familiaribus, sed
in commune, omnibus civibus precantur. * Et
15 addit idem Plutarchus *lib. de Iside, & Osiride*,
apud Ægyptios Reges, aut ex Sacerdotibus, aut
è rei bellicæ peritis deligi, siquidem isti ob virtu-
tem illi ob sapientiam in honore, & authoritate
erant, & è militibus viris creabatur Rex, illico se
Sacerdotibus daret, ac Philosophiæ fieret parti-
ceps, ut rerum Sacrarum mysteria, quæ alioquin
perplexa, & fabulis involuta erant prudenter in-
terpretari, ac declarare posset.

Imò & ex sacris litteris confirmatur siquidem
16 apud Genescos *cap.* 47. legitur jam olim tempore
Pharaonis tantum Sacerdotibus habitam fuisse
reverentiam; ut eum per universalem Ægyptum
magna esse rei frumentariæ caritas, ut fame ne-
carentur homines, conarenturque omnia sua præ-
dia Pharaoni vendere, idem Pharao noluerit, ut
Sacerdotes bona sua distraherent, sed ea in per-
petuum retinerent, ac cibariæ statuta ex horreis
publicis haberent, aliquid dixi videnda supra *in*
cap. 10. *de constitut. sub quæstione* 60. *à numero*
42.

Item & apud Gallos, ut autem est Cæsar *lib.* 6.
de bello Gallico, erant hominum genera duo, al-
17 terum Druidum, hoc est Sacerdotum, alterum
Equitum qui erant de numero, atque honore, &
quod illi Diuinis rebus intererant, sacrificia publi-
ca, & privata præocupabant, religiones inter-
pretabantur, ut in verbis sequentibus scribit,
Ad hos magnus adolescentiæ numerus, disciplinæ
causa incurrit, magnoque sunt hi apud eos ho-
nore.

Et amplius confirmatur ex Plutarcho *in Ale-*
xandrum, de quo dicit tantam Sacerdotibus reve-
rentiam habendam duxisse, cum bello Thebas
amplissimam civitatem vicisset, cœpissetque om-
nibus exceptis Sacerdotibus, vendidit ad triginta
hominum millia. † Qui (ut Joannes Monachus
in ejus etiam vitâ refert) capta Tyro, cum versus 19
Hierosolimam movisset castra, cujus urbis dire-
ptionis Regis Comites permissum eum existi-
mabant, & de Summo Pontifice supplicium
sumpturum, atque exiuisset Pontifex cum Sacer-
dotibus, & populo in locum, unde urbs, atque
templum conspici poterant populum, ac Sa-
cerdotes, magno cum apparatu, Pontificem-
que hyacintina veste, cui aurum intextum
erat indutum, ac Cydarim in capite gestantem,
ubi in laminula Dei nomen inscriptum legebatur
è longinquo vidisset progressus, solus supplex
Pontificem salutavit, ac Parmenioni interroganti
quam ob causam Judæorum Pontificem adorasset
respondit, *Se non illum, sed Deum ipsum, cujus*
Pontificatum gereret adorasse. His & aliis dictis
humanè excipiens Pontificem, cum eo in urbem,
& deinceps in templum intravit, ubi Pontifice
præeunte, sacrum fecit.

Constat ergo Sacerdotes non solùm magno
apud omnes gentes fuisse in honore, sed etiam 20
magnam obtinuisse authoritatem, summamque
potestatem: nam ut constat ex Cicerone *lib.* 1. *de*
Divin. Athenienses omnibus semper publicis con-
siliis, Divinos quosdam Sacerdotes, quos *mantes*
vocabant, & adhibebant Lacædæmoniis Regi-
bus, suis augurem assessorem dabant, & ut scri-
bit Homerus *lib.* 1. *Illiad.* cum in Græcorum Ca-
stris pestilentia grassaretur, maximè Achillem
consilium convocasse, Sacerdotesque adhibuisse,
è quibus intellexit quidnam tanti mali caussa esset,
qua cognita, Sacerdotibus obtemperatum, &
apud Ægyptios, ut testatur Helianus *lib.* 14 *c.* 34
in variâ Historiâ, Sacerdotes Judices erant, &
apud Romanos, ut scribit Dionys. Alicarnas. *lib.* 2.
inter privatos, & Magistratus, & inter Deorum
Ministros jura quoque dicendi, habebant potesta-
tem, & ut refert Cæsar *lib.* 6. *de bello Gallico*,
apud Gallos de omnibus ferè controversiis pu-
blicis, privatisque constitutos esse; etsi quod erat
admissum facinus, si cædes facta, si de hæredi-
tate, si de finibus controversia erat, idem decer-
ni pœnas, præmiaque constituisse; aliaque con-
gerit videnda apud Anastasium Germonium
de immunitate Sacr. dicto lib. 1. *dicto cap.* 10.
& 11.

Cumque viderimus apud Ethnicos tantum
reverentiam Sacerdotibus eorum præstitam, quid 21
mirum, ut Imperatores Christiani, nihil veteri-
bus suis, sic colentibus nihil cederent, & justè
cum debuissent excellere tanto præstantius, quan-
to nostri Imperatores in impartienda Dei veri, &
omnipotentis ministris reverentia superiorem rem
agunt.

Si quidem officium Sacerdotum Evangelicæ
legis (etsi agatur in terrâ) cœlestibus negotiis 22
continetur, non homo, non Angelus, non Ar-
changelus, non aliqua alia creatura, non virtus,
sed ut Joannes Chrisostom *de Dignita Sacerd. c.* 4.
ait ipse Spiritus Sanctus hoc munus sacerdotum
instituit (atque adhuc Manentes in carne myni-
sterio prestitit Angelorum fungi. † Hi namque
est si terram incolunt, atque in ea Conservantur, 23
celestiæ dispensare meruerunt, & potestatem ac-
ceperunt,

ceperunt, quam nec Angelis, nec Archāgelis dedit
Deus; multaque alia de excellentiā eorū congerit
præter alios idē Anastas. Germon. *lib. 2. de immunit*
Sacr. cap. 9. quibus patet potuisse Clem. Papam
dicere ad imitationem Ethnicorum, D. Petrum
constituisse in Ecclesiā Dei Ministros superiori
tamen potestate in spiritualibus: nam etsi babeant
mundi Principes potestatem aliquam vincendi,
sed quia in solis corporibus licet; & Sacerdotibus
commissam ipsam contingere animas, transireque
Cœlos, ut ea, quæ operata fuerint Sacerdotes,
deorsum confirmet in Cœlis Deus, sententiamque
servorum Dominus ipse corroboret,
juxta illud Matth. *cap.* 15. *Quæcumque ligaveritis*
super terram, erunt ligata, & in Cælo, &
quæcumque solveritis, erunt soluta, juxta ea, quæ
supra adduxi de potestate Ordinis Sacerdotalis,
quæ conceditur cum quis ab Episcopo Presbyter
ordinatur *in tit. & Rub. de temp. ordin. & de*
ætate ordin.

24 Ad quartam quæstionis partem de Pontificibus
Ethnicorum, & antiquæ legis, qua gauderent potestate,
& honore, quantoque D. Petrus Primus Pōtifex
Christianus, & alii in sede illius sequentes excellant
illis, in hoc vers. breviter agitur; & repetito
quod dictum est *hic* in vers. *amplius*, sub vers.
ad tertiam, constat ergo, ut Lactantius Firminianus
ait *lib. 3. cap.* 20. quod Sacerdotes majores, &
minores appellabantur, & quod inter Sacerdotes
primas obtinebant Pontifices: nam ut Plutarch.
in Numa scribit inter utrosque unus erat maximus
re, & nomine, de quo idem in verbis sequentibus
loquens: *Pontifex autem Maximus interpretis*
Deum vatis à Deoque sacrorum enarratoris,
Doctorisque loco est, non modo publicorum
sacrificiorum curam gerens, sed privata etiam inspiciens,
ac ne quid præter legitima fiat prohibens,
docensque quibuscumque rebus ad honorandos, exorandosvè
Deos opus sit.

25 Unde quia lex Ciceronis fuit, *Divis aliis, alii*
Sacerdotes omnibus Pontifices, singulis flamines
sumpto, & ex his, quæ Livius dicit *lib.* 1. ac repetit
ex aliis bonis autboribus Anastasius Germon.
lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 4. planè intelligatur, ut
Pontifex Maximus sacra omnia exscripta haberet,
& obsignata, hostias, dies, ad quæ templa sacra
facienda, atque unde in eo sumptus pecunia
erogaretur, & cætera quoque omnia, cum publica,
tum privata ipsius Pontificis fatis subiaceret
Numa, &c. Item & quod non omnes ad summum
illud culmen aspirare potuerint; indeque
fieri, ut in plurimum crearentur Pontif. Max. ex
primoribus civitatis, ut patet ex Tacito *lib.* 3.
annal. & loquente de Pontificibus ibi: *Etenim*
pars magna, & propinquus ipsius (id est Cæsaris)
26 *aut primores civitatis erant, &c.* † Qui & debebant
esse juris periti, non solùm circa ea quæ
ad sacra pertinebant, sed etiam de aliis juris civilis
quæstionibus, & contractibus; quia si Plutarcho
credendum sit Numam, Pontifex Max.
Judex, ac Vindex erat contumaciæ privatorum
Magistratuum, atque in alios quoque Sacerdotes
habebat jurisdictionem; etiam *in flaminem Dia-*
27 *lem.* † Qui erat prima Dignitas post Pontificem:
alia ex bonis litteris congerit videndus Anastasius
Germon. *dict. lib. 1. de Sacr. immunit. dict. cap.* 4. ubi
expendens Ciceronis locum *lib. 2. de legibus*, ibi:
Revertar ad jus publicum vindicandum, quod ipsi
Pontifices semper, non solùm ad suas cæremonias,
sed etiam ad populi jussum accommodarunt, ait
jus quidem accipi, nonmodo de sacris, de votis,
de feriis, & de sepulchris, sed & de aliis quoque
juris quæstionibus, contractibus, ultimisque
voluntatibus, ex quibus publica tranquillitas
hominumque discordia pendet, manatque.

Imò & Pontifex Maximus erat omnium Sacerdotum 28
Judex, atque arbiter rerum Divinarum
& humanarum, ut multis authoritatibus Ethnicorum
repetit legendus *dict. lib. 1. de Sacr. immunit.*
cap. 8. nullamque rationem Senatui redderet
suarum rationum, judiciorumque, ut dicunt
Plin. *de Viris Illustribus*, & Dionys. Alicarnas.
lib. 2. † Sicut Pontificum placita minimè Sena- 29
tus rescindere valeret, cum ipsi Pontifices non
essent ulli potestati obnoxii, ut comprobat pluribus
aliis antiquitatis locis ipse Anastasius *dict.*
cap. 9. num. 9. & 10. qui & *cap.* 9. ex multis etiam
probat Pontifices antiquos Ethnicorum habuisse
jurisdictionem, summamque potestatem in his,
quæ ad religionem non pertinebant, ut agunt
DD. *in l. 1. §. 1. ff. de Just. & Jure*; ipse Anastasius
in parathild. cod. de Summa Trinit. & fide Cathol.
qui, & refert plura notatu digna *in dict. cap.* 9.
lib. 1. de Sacr. immunit. ex Acursio, Albiato, &
aliis.

Cumque Pontifex dictus sit *à posse, & facere*, 30
ut putarunt Scævola, & post eum ferè omnes.
† Et *Pontificium*, pro jure, facultate, ac pote- 31
state passim accipiatur, ut patet ex Synodo
Theodosii tempore urbi Præfecto *lib. 8. epist.* 17.
Habeo expostulandi tecum probabiles causas, quando
quidem Pontificio iterati honoris, auctus nullum
mibi judicium communis gaudii præstitisti, & ex
alio *lib. 7. epist. 27. & lib. 10. epist.* 44. ut etiam repetitur
in titulo de bonis maternis, de Episcopali audientia,
de hæreticis, de Apostatis, de fide Cath.
& in cap. penult. de usu pallii, eoque Ecclesia utatur
in illa oratione, *Deus, qui Beato. Petro Apostolo*
tuo, collatis Clavibus Regni Cælestis animas
ligandi, atque solvendi Pontificium tradidisti, &c.
idemque Anastasius refert *dict cap. 4. in fine*, quinquies
repeti *in cod. Theodos.*

Ideò, sicut potestate illorum antiquitatis Pon- 32
tificum Dignitate, & scientiā, & quod in Pontificibus
Romanis ab antiquo pateat hæc omnia
concurrere, ut demonstrat Sozomenus *lib. 3. c.* 7.
dum refert, qualiter Julius Papa primus adversùs
Episcopos orientes propter Catholicos invehitur
Prælatos, maximè in verbis sequentibus, *Cum*
propter sedis dignitatem, cura omnium ad ipsum
spectaret, singulis suam Ecclesiam restituit, scripsitque
ad Episcopos Orientis, eosque incusavit,
quod in consulto ipso, de ipsis viris judicassent, Ecclesiasque
perturbassent, cum decretis Concilii Nicæni
stare nollent, deditque mandatum, ut quidam
illorum omnium nomine an diem constitutum
accederent perspicuè declaraturi sententiam, quæ in
Diis detulerant æquam, justamque esse; quin etiam
minatus est se de reliquo non passurum, eosq; inultos
esse, nisi novis rebus studere non desisterent. † Ete-
nim hoc in loco Ariani Episcopi fatentur inter 33
alias primas, obtinere Romanam Ecclesiam. &
sic Pontificem Romanum omnium Episcoporum
esse maximum profitetur ex multis locis idem
Anastasius Germon. legendus *de Sacr. immunit.*
lib. 2. cap. 4. ubi latè agens de primatu Romani
Pontificis *num.* 33. scribit ex omnium Cronographorum

phorum sententia de Romanis Pontificibus. †
34 Quod Romanus Pontifex est caput Æcumenicum, & universale, ac Pontifex Summus totius Ecclesiæ, ut docent Paulus Diaconus in Chronic.martyrii, Antonius *de gestis Francorum lib.* 4.c.4. Platina, Volaterranus in Bonifacium, Sabellius *lib.*6. *enneade* 8. à quibus nullus ex juris etiam civilis interpretibus dissentit; dummodo benè sentiat de fide, de cujus potestate cum infinitis Augustinus Barbosa *de Jure Ecclesiast.lib.* .. *cap.* 2. ubi ex glossa *in proœm. Clement.* allegante dictum Poëtæ Angli, dicit quod *Papa est stupor mundi*, & admirabilis, quia vices Dei in terris gerit, ex eo quod Vicarius sit Christi, cujus est terra, & plenitudo ejus, & quia omnibus est major *cap. solitæ de majoritate, & obed.* & in administratione, & auctoritate, etiam Sanctis, excepto Petro, *ex cap.* 1. *dist.*20. & Sanctissimus, ut *in cap.* 1. *dist.*40. ibi: *Quis enim Sanctum dubitat, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ a loci prædecessore præstantur.*

35 Et quod inde, ut Papa debeat esse vir Apostolicæ Sanctitatis, dixit Baldus *in proœm. decretal.* in verbo *Gregorius num.* 3. quem propterea adoramus, & osculamur in pede, ut patet ex glossa verbo *oscula in extravag.* 1. *de verbo signif.* Joan.22. & verb. *osculandi in l.* 1. *cod. de Domicil. & protest.* ubi Joannes de Platea, Castal. *l. de imperio q.* 64. *num.*3. Novar. *in cap. humanæ aures* 22.*q.*5.*p.*1.*n.*7. Joan. Stephanus *in speciali tractatu de adoratione pedum num.* 13. *tractatuum Doctorum p.* 2. *fol.* 50. Marcus Anton. Mazarin. *de tribus coronis Pontificis, & de osculo pedis*, D. Joan. de Solorzano *in memoriali, seu discursu informativo, juridico, historico, & politico num.*320. *fol.*152. Boet. Epo *in glossam ad cap. Constantinus num.* 44. *pag.* 296. ubi quod plurimi Summi Pontifices Christiani, partim Imperatores, ut Justinianus II. & Carolus Magnus, partim Reges alii præ somma, nimirum justissimaque Christi Vicariorum, Divique Petri successorum Pontificum, nempè Romanorum veneratione eorum pedes humiliter deosculati sunt.

36 Qua propter ut ejus dignitas magis, atque magis inspiciatur, ac ruminetur aliis variis nominibus solitus est nominari; nam *Beatissimus* appellatur à Ludovico Gomez. *in cap.*1.*num.*22.*de constit. Episcopus*, aliquando simpliciter, ut *in cap. dilectissimus* 12.*q.*1. glossa verbo *Episcopus* in proœmio sexti *Episcopus Romæ*, *in c. statuimus dist.* 4. & *Episcopus universalis Ecclesiæ*, a D. Thoma *in opusculo* 19. *de erroribus Græcorum Episcopus totius orbis*, ut in glossa verb. *privata*, *cap. felicis* §.*fin. de pœnis*; & ob id dicant Felinus *in cap. gratia num.*22.*post medium*, vers. *hoc alias posset dici*, Ludovic. Gomez.*in cap.*1.*num.*34. *de constit. lib.*6. Gonzalez *ad regul.*8. *Cancel.* §. 1. *proœm. num.* 8. item *Episcopus Episcoporum in cap. Novatianus* 7. *q.* 1. *cap. loquitur* 24. *q.* 1. & *Ordinarius Ordinariorum in cap. cuncta per modum, cap. per principalem* 9. *q.* 3. & *Diœcesanus omnium exemptorum*, Geminianus *cons.* 83. *num.* 8. Cardinalis Tuschus *litt. P, conclus.* 48. *num.* 8. *Vicarius Christi*, *in cap. inter corporalia, cap. quanto, cap. licet de translatione Episcopi*, & *Princeps Principum*, ac *Dominus Dominantium*, ut appellant Papam Baldus *cons.* 388. quia primus est super omnes mortales, Zabarella *cons.* 137.*n.*7. Tuschus *supra concl.* 40. *num.*12. item appellatur, *Regnum orbis*, & *urbis*, ut habet Bellamera *cons.* 48. *num.* 37. *in fine*, & *num.*38. & Zabarella *cons.* 136.*num.*8. *in fine*, & *num.*9. & *cons.* 142. *num.* 3. appellat Papam *summam vellicationem Dignitatis Apostolicæ*, & *status Ecclesiastici*.

Et aliisque præcellentibus nominibus nomina- 37
tur, *Scilicet Pater Patrum*, *Christianorum Pontifex*, *summus Sacerdos*, *Princeps Sacerdotum*, *caput corporis Ecclesiæ*, *Pastor ovilis Domini*, *Pater*, & *Dominus omnium fidelium*, *Custos Vineæ Dei*, *Sponsus Ecclesiæ*, *Præsul Apostolicæ Sedis*, ut etiam referunt P. Rodericus à Cogna *in comment. ad cap. statuimus num.* 2. *dist.* 4. Probus ad Monach. *super præmio Sixti num.* 54. Geminian. *cons* 93.*num.*21. & 22. Cardinalis Tuschus *dicta concl.*40. Cardinal. Bellarmin. *tom.* 1. *lib.* 2. *de Romano Pontifice num.*31. Seraphinus de Freytas *de justo imperio Lusitan. cap.* 6. *num.* 102. Solorzan. *de jure Indiarum tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 80. ex Sancto Bernardo *lib.*3. *de considerat. ad Eugenium in verbis sequentibus* illius Sancti patet ibi: *Age indagemus adhuc quis sis? quis es? Sacerdos magnus? Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu, a bello gubernatu Noë, Patriarchatu, Abraham ordine Melchisedech; dignitate Aaron, authoritate Moyses, Judicatu Samuel, potestate Petrus; Unctione Christus*, & ut referunt idem Solorzanus *dicto lib.* 2. *cap.* 23. *dicta num.* 80. Barbosa *dicto cap.* 2. *de Jure Eccles. ex n.* 1. *ad* 20. ex eodem S. Bernardo *in fine lib.* aliis etiam nominatur dignitatibus in verbis sequentibus ipsius Sancti, *Christianorum Ducem*, *Pastorem plebium*, *ultorem scelerum*, *malorum metum*, *malleum Tyrannorum*, *Regum patrem*; *legum moderatorem*, *Canonum dispensatorem*, *sal terræ*, *orbis lumen*, *Sacerdotem altissimi Vicarium Christi*
Domum, *Deum Pharaonis*. † Quare rectè dice- 38
tur, quod Summi Pontifices appellentur Episcopi, cum Papa se vocet Episcopum, eo quod nullus ordo Episcopatus major reperiatur, ut notavit scientissimè glossa *in cap. quia periculosum de sent. excommun. lib.* 6. Pâtan. *de probat. lib.* 2. *cap.*28.*num.* 7. & per gloss. *in cap. de his vero de consecrat. dist.* 5.

Si tot inquam nominibus Pastor Pontificatus 39
cognominatur, quibus ejus omnimoda potestas præcellit super omnibus mundi potestatibus, juxta quæ etiam adduxi *in cap. novit de judiciis a q.* 2. cum aliis quatuor hic adjiciendis pro plena Romani Pontificis potestate, & excellentia, fortè mutum erit dicere Christum Dominum constituisse sibi Vicarium universi orbis; ac fidei D. Petrum, ejusque successores, & jubente ipso Domino, sedem constituentem Romam, ad quam transtulit Petrus ex Antiochia, ut *in cap. rogemus* 24. *q.* 1. *cap. sacrosancta* 22. *dist.* cum aliis relatis à Barbosa *de Officio Episcopi p.* 1. *tit.* 3. *c.* 2. *num.* 7. ubi ibidem potius proficere posset, ut inquit Antonius Papa *in cap. mutationes* 7.*q.*1. & *in cap. per venerabilem qui filii sint legitimi*, dum dicit *Locum, quem elegit Dominus Apostolica Sedes esse cognoscitur*, Pelagius Papa *in cap. quamvis dist.* 21. ibi: *Sancta Romana Ecclesia, Catholica; & Apostolica nullis Synodicis constitutionibus prælata est, sed Evangelica voce Domini*, legendus Bellarm. *tom.* 1. *de Romano Pontifice lib.* 2. *à princip.* cum multis idem Barbosa *de Jure Eccles. cap.* 1. *n.* 51. & 52.

Decuit

40 Decuit enim, ut Roma, quæ mater fuerat
erroris, esset veritatis Evangelicæ, *in dicto cap.*
in illis distinct. 80. rectè ad imitationem, (sed
ut jam diximus modo excellentiori,) D. Pe-
trus posuerit Archiepiscopos, Episcopos, Pa-
triarchas, &c. in locis, ubi erant apud Ethnicos
Archiflamines, Flamines, & Primates, ut retu-
lit Clem. Papa *ibi*; ut sic quidem illæ civitates, &
gentes earum, quæ antea regerentur, per illos
postea in melius mutatæ gubernarentur, per istos
testesque essent tam magnæ mutationis in melius,
ut patet ex dictis *infra q.* 2. *vers. ad ultimam* viden-
dis.

41 Et ob id quidem ad imitationem Sacerdotum
Ethnicorum, qui potestatem habuerunt excom-
municandi, interdicendi, ut Athenienses, & Ar-
givi, qui habebant templum execrationis figu-
ram nostræ excommunicationis repræsentantis, ut
patet ex Hysichio in Levitico, & Romani, qui
execrationibus usi sunt, & quod Ethnici excom-
municatione usi fuerint constat ex Platone *lib.* 9.
de legibus prope finem, ex versione Tyraquelli,
ut refert inter alia videndus Anastasius Germon.
dict. lib. 1. *de Sacr. immunit cap.* 22 *num.* 4. in verbis
sequentibus: *Si quis de vi parentibus illata, dam-*
natus fuerit, primum quidem ex urbe egrediatur,
in exiliumque perpetuum proficiscatur, ac sacris
omnibus arceatur: cum autem qui non non se arcue-
rit Agranomi verberibus cædant, & omnino, ut hi
quidem voluerint; reversus vero ex exilio morte
mulctetur. Si quis vero ex liberis hominibus cum
tali viro, vel comederit, vel biberit, vel realia
quæcumque cum eo communicaverit, atque adeo, si
ei obviam factum, eum sua sponte tetigerit, nec in
templum ingrediatur, nec in forum, nec omnino in
urbem prius quam purgatur: patet enim se cum
homine scelesto communicasse. † Alia plura ad-
42 ducens in Anastasius *ibi cap.* 13. *de immunitate*,
qua gaudebant Sacerdotes illius temporis, qui-
bus etiam veteres Ethnici, primitias, ac decimas
persolvebant, ut idem latè adducit *dicto lib.* 1.
43 *cap.* 14 explicans *leb.* 2. *ff. de pollicitationibus.* †
Ubi & *cap.* 15. refert immunitatem, qua gaude-
bant apud omnes gentes fugientes ad ædes dictas
sacras, & *cap.* 15. refert sacrificia, & prærogativas
Sacerdotum, & *cap.* 18. agit de voto, ujusque so-
lutione, & de authoritate Sacerdotum in voto,
& *in cap.* 18. de applicationibus, quæ apud gentes
mandantibus Sacerdotibus, pluribus de causis
fiebant, & *in cap.* 19. *de festis, & in cap.* 20. *de Ju-*
44 *rejur.* † Pontifices Sancti Romani in Ecclesiâ
Catholicâ instituerunt Prælatos, ordinarunt Sa-
cerdotes potestate sibi à Christo tradita, Episco-
patus, & Parochias assignando cum facultate ex-
communicandi, supplicandi, & faciendi, ac im-
perandi plura, de quibus in toto jure nostro Ca-
nonico patet.

45 Ad ultimam quæstionis partem, suppositis
quæ de Acolytis dixi *in cap.* 2. *de Officio Archidia-*
coni. Ad primum qui dicantur Copiatæ, seu De-
cani in Ecclesiâ de quibus fit mentio bis *in cod.*
l. 1. *cod. de l.* 1. *cod. lustrali collatione*, ibi: *Negotia-*
tores omnes protinus convenit aurum, argentumque
præbere, Clericos excipi tantum, qui Copiatæ ap-
pellantur, & *in l.* 15. *cod. de Episcopis, & Cleric.*
ibi: *Clerici, vel hi, quos copiatas recens usus in-*
stituit nuncupari; ita à sordibus muneribus debent
immunes, atque à collatione præstari, si exigius
admodam mercimoniis tenuem sibi victum, vesti-
tumque conquirant, & quod *Copiæ*, etiam ap-
pellarentur *Decani*, & sic solitos vocari probat
Anastasius Germon. *de Sacror. immunit. lib.* 2. *c.* 2.
numer. 12. & 13. ex conjectura *dicta leg.* 15. quod
Constantinus Imperator dicit *quos copiatas recens*
usus instituit nuncupari.

Et Decanos Antonius Augustinus in notis in 46
Juliani epitomen fuisse arbitratur, qui lectuli de-
functorum ministrorum habebant, dum ad se-
pulturam deferentur sic Anastasius supra.

Parabolani autem ex sententia Imperatorum 47
in l. 18. *cod. de Episcopis. & Cleric.* ubi Honor. &
Theodos. erant quid ad curanda debilium ægra
corpora deputabantur; sic Anastasius Germon.
supra dicta cap. 2. *lib.* 2. *num.* 11. ubi non placet de
Andrea Alciato dicente *lib.* 4. *dispunct.* ut *Para-*
bolani dicerentur, quod glebæ adscripti, aut toto
vitæ tempore Hospitalium, Xenonumque servi-
tio fuissent addicti, sed potius ex Jacobo Cujac. *ad*
novel. 3. *cod. de Episcop.* Visum est quasi intrepidi, ac
temerarii in periculis sæpè non parvis versarentur
frequenti ægrotorum contactu. † Imo constat ex 48
cod. Theodosiano, hujusmodi Parabolanorum exti-
tisse collegium, adeoque amplum, ut interdum Ale-
xandrinæ legationi terror esset: quare ait Germon.
voluisse Principes *in l.* 42. *cod. de Episcop. & Cle-*
ricis, ne iis ad quodlibet publicum spectaculum
nec ad Curiæ locum, nec ad judicium acceden-
di daretur licentia, nisi fortè singuli ob causas
proprias, & necessitates, Judices adiissent, vel
in communi totius corporis syndico constituto,
nec Divites, neque honorati, aut curiales, sed
pauperes tantùm in id Collegium cooptarentur,
ut *in l.* 43. *dict. tit.*

Decania, sive *Deacania Decanica*, sive *Dea-* 49
conica, videtur dicendum, ut nuncupentur à *Co-*
piatis dicti *Decani*, ut supra, à quibus quoque
Decanus Ecclesiæ carcerem nuncupari *Decania*,
sive *Deaconica*, ut *in l.* 3 *cod. de hæreticis*, vel *ut*
in codice Theodosiano novell. 79. *Decaconiva* ab
eorum forte ministerio, ut idem Anton. Augusti-
nus suspicatur, & sic Jacobus Cujacius existimet
in dicta novella 79. *Decanicam*, sive *Diaconicam*
non esse carceres, licet in ea rei quandoque conji-
ciantur custodiæ causa, cum & haberi in eis con-
ventus soleant, & recondi res pretiosæ qui locus
in Calcedonensi Concilio Actor. 1. *Sacrarium appel-*
latur, dum dicit per homines ejus, & Comites non
sum permissus egredi de Sacrario, usque quo sub-
scripsi sententiæ Dioscuri Thalasius dixit in secreta-
rio fueram positus, dixit Photius *tit.* 9. *c.* 1.

Et sic referens prædicta Anastasius Germon. 50
dict. lib. 2. *cap.* 2. *num.* 13. & 14. ait quod Decania
Sacrarium, & secretarium dicitur, & quod Aco-
lyti paraboliani, & Copiatæ; quia Ecclesiastica
Officia non exercebant, ac obliquè Ecclesiastico
muneri erant adscripti, vere ac propriè clerici
non dicebantur, sed quia ministerio Ecclesiæ de-
putati videbantur largo vocabulo, clerici voca-
bantur, & clericorum nonnullis privilegiis gaude-
bant, † sed omnes Clerici dicuntur Acolyti *in l.* 10. 51
Cod. de Episcopis in verbis ibi, *ut Ecclesiarum cætus*
concursus populorum gentium frequentaretur Cle-
ricis, ac Juvenibus prebeatur immunitas, repella-
turque exactio munerum sordidorum negotiatorum,
dispendiis minime obligantur.

Juvenes quidem hi ab Impetatoribus Valenti-
niano 52

niano, Valente, & Gratiano, Acolyti appellantur
in l.6 cod.eodem ibi: *Presbyteros, Diaconos, Subdia-*
conos, atque exorcistas, & lectores, Ostiarios, &
Acolytos, etiam personalium munerum expertes
esse præcipimus, & si vir doctissimus Cujacius *in*
dicta novella 3. ut refert Anastasius *dict. capit* 2.
ex numer. 7. verbum *Aclytos* corruptè esse ad-
jectum, quod veteres codices illo in loco nihil
habeant; equidem ut Justinianus *in sua novella* 59.
judicat, dum vocat Acolytos cerarium ab hæ-
53 redibus defunctorum exposcere. † Idem Ana-
stasius *supra numer.* dicit, quod solebrant Acolyti
cereos, & funalia deferre, hosque forte esse,
quos ignatius Principis Apostolorum auditor *in*
epist. 9. ad Antioch. laborantes appellat, ibi salu-
tato Subdiaconos Lectores, Cantores, Ostiarios,
laborantes exorcistas, atque Confessores.

54 Et quod omnes essent ministri earum, quæ
in templo peragebantur functionum, & quod
omnes per Episcopum, Archiepiscopum, vel
Patriarcham in singulis Ecclesiis, certo quidem
55 numero ordinabantur. † Quemadmodum *Copia-*
ta, sive *Decani* qui ex constitutione Honorii, &
Theodosii *in l. 4. cod. de Sacrosanct. Ecclesiis* non
plures, quàm nongenti quinquaginta in Sacro-
sancta Constantinopolitana Ecclesia, hoc est
56 Sanctæ Sophiæ constituti poterant. † Itemque
Parabolani, qui cum antea in Alexandrina, non
genti dumtaxat esse deberent; ut ex *cod. Theodo-*
siano in l. 42. de Episcopis, & cleric. numer. 6.
eorum numerus, quasi non sufficeret ab eisdem
Principalibus Theodosio, & Honorio ad sex-
cent. auctus fuit; ita ut pro arbitrio viri Reveren-
dissimi, ut ipsi aiunt Antistitis Alexandrinæ ur-
bis de his, qui ante fuerant, & qui pro consue-
tudine curandi egerunt experientiam sexcenti
Parabolani ad hujusmodi solicitudinem eligeren-
tur, ita ut si quis naturali sorte absumeretur alter
in ejus locum pro voluntate ejusdem Sacerdotis
subrogaretur, ut patet ex *l. 42. eodem titulo*, &
tradit Anastasius Germon. *dicto lib. 2. de Sacror.*
immunitate cap. 2. num. 8.

57 Ex quibus constat quod Acolyti sumpti pro
Parabolanis, & copiatis, aut Decanis, de quibus
hic non essent clerici, & si reputarentur ad im-
munitatem, ut personæ Ecclesiasticæ. Et sic dif-
ferri Acolytos, de quibus dixi *in dicto cap. 2.*
de Officio Archidiaconi; & sic in Officio aliqua-
tenus idem videantur, cum isti, ut dictum est,
solerent cereos, ut funalia deferre, de quo of-
ficio idem videtur constare in eo textu ubi dixi
de clericis Acolytis, & aliis clericis in minori-
bus, & de eorum Officio, Et cum his visum est
nobis nihil amplius addere de aliis Ecclesiæ
ministris, cum de Episcopis, Corepiscopis, Ar-
chiepiscopis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis,
jam *supra sub hoc tract.* dictum sit laté.

QUÆSTIO II.

An Cardinales, Patriarchæ, sive Primates, Archiepiscopi, Episcopi differant in potestate, & Dignitate? Quale sit omnium officium speciale, & onus? Et an istæ Dignitates positæ sint in Ecclesia á D. Petro imitando Archiflamines, & Flamines primos, & Diales, quibus utebantur Pontifices Ethnici: ubi aliquid de ornatu eorum, ac nostrum Principum Ecclesiæ?

SUMMARIUM.

1 *Nominatio Episcoporum, Archiepiscoporum, & Cardinalium remissivè.*
2 *Archiepiscopi, Episcopi, & Cardinales qualiter differant in dignitate remissivè.*
3 *Cardinalium Officium est assistere Romano Pontifici, & illi consulere, & adjuvare in Sacerdotali Officio.*
4 *Cardinalium Officium præcipuum est Reipublicæ Christianæ consulere, & Pontificis assistere consulendo, & adimplendo quæ eis à Pontifice injunguntur pro Ecclesia utilitate.*
5 *Papa debet consilium Cardinalium petere in decidendis causis fidei, aliisque arduis, non præcisè, ut n. 19.*
6 *Cardinales tenentur residere in curia, ubi Papa residet, nec ab ea possunt recedere sine ejus licentia, & n. 21.*
7 *Cardinales dicuntur fratres Papæ facientes unum corpus cum eo, sicut Canonici cum Episcopo.*
8 *Cardinales habent quandam communicationem cum Papa tanquam membra cum capite.*
9 *Papa etsi dicatur caput omnium, dicitur caput Cardinalium.*
10 *Cardinales missi legati dicuntur de latere Papæ.*
11 *Cardinales collegium, atque Senatum constituunt, qui ad instar Senatorum dicuntur pars corporis Papæ.*
12 *Cardinales dicuntur habere Dignitatem Patriciatus, & Senatoriam.*
13 *Cardinales variis nominibus excellentia repræsentando Ecclesiam, nominantur, ut Divi* Lumina Ecclesiæ, Lucernæ ardentes, Patres Spirituales maximi, Columnæ Ecclesiæ Romanæ speciales.
14 *Cardinales æquiparantur Regibus.*
15 *Reges locum cedunt Cardinalium Collegio.*
16 *Cardinales dicuntur Papæ familiares.*
17 *Cardinales ægritudine laborantes, non possunt pati sanguinis emissionem, sine licentia Papæ, ubi commodè haberi potest.*
18 *Cardinalibus indigentibus communicandi, sunt redditus fisci Apostolici.*
19 *Papa à Cardinalibus non exigit fidelitatem, sicut ab Episcopis exigit.*

20 Car-

copi suffraganei mortui, aut captivi jurisdictionem, & etiam si Episcopus vivens, esset negligens, & n. 69.

70 Archiepiscopus queit à morte Episcopi post dies octo, si Capitulum non elegit Vicarium, illum nominare; & quid si moreretur Vicarius, n. 71.

72 Metropolitanus sic dictus est à mensura civitatum, vel à Matrice civitate, alias dictus Archiepiscopus; ut num. 73.

74 Metropolis vocabatur civitas, quæ caput gentis, & populi erat, si hoc nomen à Principe consequebatur, ut n. 75.

75 Nicæna civitas Jure Metropolico donata est.

76 Justinianæ civitates quales dictæ sint Metropoles.

77 Hispania citerior in conventus septem fuit divisa à Plinio.

78 Conventus dicitur primaria civitas, quo aliæ, & populi conveniunt ad accipiendum judicium, & de distributione provinciæ in conventus.

79 Ephesus fuit prima, aliæ Metropolis.

80 Civitates aliæ dicebantur minores, aliæ majores, aliæ maximæ, & n. 81.

81 Metropoles civitates dicebantur, ex quibus coloniæ deducebantur, & quare sic dictæ, & n. 82.

82 Metrocomia dicitur mater vicorum, num. 83. & 84.

83 Metropolis dicitur caput, vel mater provinciæ & urbium, & n. 84.

84 Metrocomiæ habitatores prohibentur possessiones, terrasque in alios transferre.

85 Archiepiscopus queit non dici Metropolitanus, non habendo suffraganeum.

86 Archiepiscopus quare præcellit cæteros Episcopos.

87 Archiepiscopus manutenetur in quasi possessione Juris Metropolici adversus Episcopos, & Ecclesias provinciæ suæ.

88 Episcoporum jurisdictio insinuatur ex diversis locis remissivè.

89 Episcoporum Officium, & munus consistit in duobus, præcipuè in Cultu Divino, Christianæ religione augenda, & in pascendis, & regendis Ovibus sibi commissis, & num. sequentib. de primo, n. 90.

91 Episcopi cura est prædicare Verbum Dei, & suos subditos docere, delinquentes corrigere &c. n. 94. 119. 121. 122.

92 Episcopus primo debet curare, ut omnes suæ Diœcesis fidem Christi suscipiant, sciantque fidei rudimenta, eaque ritè explicentur.

93 Episcopi tollere, & impedire inanes fidei disputationes, & ne Laici publicè, vel secretè disputent de fide Catholica.

94 Episcopus debet curare, ut lectio Sacræ Scripturæ, & Theologiæ habeatur, & ne verba Sacræ Scripturæ ad superstitiones, & prophana adhibeantur.

95 Episcopus debet advertere, ne Prædicatores in suis concionibus fabulas, & falsas revelationes prædicent, & quod nullus imprimat, aut imprimi faciat sine nomine authoris, aut sine prævio examine eos retinere.

96 Episcopus debet è sua Diœcesi eradicare Divinos, & sortilegos, &c. punire profitentes astrologiam judiciariam, & præter eam, quæ fit circa artem medicam, navigationem, agriculturam, &c.

97 Hæreses, & hæreticos extirpari curandum est ab Episcopis, & à consortio fidelium.

98 Miracula recognoscere, publicare, & approbare ad Officium Episcopi spectat.

99 Reliquiæ Sancti Canonicati ab Ecclesia approbari valent in sua Diœcesi ab Episcopo, non sic novas publicè venerandas exponere.

100 Episcopus debet curare, ut voventes sua vota reddant dispensando cum impotentibus, & ut jurata licitè serventur, pejerantes coërcendo.

101 Episcopus curare debet, ut festa in Dei, & Sanctorum cultum, & venerationem ritè celebrentur, abstinendo se fideles à servilibus operibus; & ut fidei professio fiat à Prælatis, & Canonicis, ut n. 102.

103 Episcopus debet incumbere, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent, & ne extra Ecclesiam, & locum deputatum Sacrificium Missæ celebretur, numero 104.

105 Episcopus debet curare ne Sacerdos vagus, & ignotus celebret sine ejus licentia, & examine.

106 Episcopus debet curare, ut saltim Diebus Dominicis, & Festivis, habentes curam celebrent, & ut populus in propria Parochia Missam audiat, non ad id cogendo.

107 Episcopus debet curare, ne musica cum Organo, aut sine eo immisceatur, aliquid vel impurum, & ut regulares in Offertorio Missæ solemnis declarent festivitates, & jejunia occurrenda in Hebdomada, numero 108.

109 Episcopus debet curare, ut reliqua Divina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac devotè suis horis persolvantur profligando omnes abusus.

110 Episcopus debet curare, ut populis diversarum linguarum, & rituum secundum eorum linguas, & approbatos ritus celebretur.

111 Episcopus curare debet circa ordinandos, & circa Sacramentorum celebrationem per bonos ministros.

112 Episcopus curare debet, ne pro administrandis Sacramentis, aliquid indebitè exigatur, & ut decretum Trid. de matrimonio celebrando sæpius publicetur, & ut exponatur à Parochis virtus omnium Sacramentorum.

113 Archiepiscopus debet ad ea, quæ de ordinandis Clericis, & beneficiis conferendis sunt, & ut corrigat Clericos, & Regulares delinquentes contra Sacrorum Canonum dispositionem servando, & devitando alia, n. 114. & 115.

116 Episcopus curare debet, ut Regulares testamentarii, & alii electi executores à testatoribus reddant rationem, & ut Sanctæ Moniales singulis mensibus confiteantur, ut n. 117.

118 Episc.

118 *Episcopus debet tueri Ecclesiasticos immunitates quoad loca Ecclesiastica, & circa Ecclesias construendas, & reparandas, ac de altaribus.*

119 *Episcopus tenetur subditis monita salutis tradere, ac monere,* n. 120.

120 *Episcopus debet oves sibi commissas operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, ac Sacrificia Deo offerre, & ut eas agnoscat personaliter visitare,* n. 121.

123 *Episcopus Officium præcipuum est providere bonos, & idoneos Rectores curæ animarum qui subditis diligenter Sacramenta ministrent, & ut curent. ne sine absolutione ultimo supplicio deputati, & reconciliatione moriantur.*

124 *Episcopus per se in pluribus casibus tenetur exercere animarum curam.*

125 *Diœcesis tota dicitur Porochialis Episcopi.*

126 Cathedralis *Ecclesia dicitur Parochia totius* Civitatis, & Diœcesis, *in qua quilibet quis Sacramenta de Episcopatu recipere.*

127 *Episcopus debet intendere, ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus substantias suas consumant.*

128 *Episcopus debet ordinare, & moderare ea, quæ correctione, & emendatione indigent abusus tollere, bonas consuetudines, &* Canonum *observationes introducere, & præforibus affigere Ecclesiæ excommunicatos.*

129 *Episcopi officium est etiam victum pauperibus elargiri, & gerero curam paternam viduarum pupillorum, & miserabilium. ut incarceratorum, & expositorum, compescendo Judices Oppessores horum.*

130 *Episcopi Officium inter opera charitatis magis est ad pacem, quàm ad judicium desidentes fratres redigere; sic ut si negligat. peccet.*

131 *Episcopus tenetur pacem inter subditos conciliare, & punire etiam treugam rumpentes. Sed fallit, ut* n. 132.

133 *Episcopus curare debet super observatione constitutionem Pontificum, & super residendo quilibet in sua Parochia, exceptis legitimis causis.*

133 Coadiutores *Episcopo plures solent dari, ut per illos impleantur plura, quæ ab eo multis involuto negotiis nequeunt fieri*

136 *Episcopus ex officio debet Chrisma conficere, & fontes Baptizatores Chrismate signare, basilicas consecrare, & altaria erigere, & consecrare in eis, easque violatas reconciliare.*

137 *Episcopus debet moniales virgines post professionem. & completo anno 25. solemniter consecrare, tradito velo, & conciliare publicè pœnitentes in Missa, ut* n. 138.

138 *Sacerdos simplex ex licentia Episcopi potest publicè pœnitentes reconciliare in Missa, & pœnitentias publicas injungere.*

139 *Campanæ benedici, & Chrismate ungi à quo possint.*

140 *Episcopus consecrare, seu benedicere potest* Calices, *Patenas, corporalia, pallas altaris, & vestimenta Sacerdotalia, aliaque utensilia Ecclesiæ, & quando non Episcopus, remissivè.*

141 *Delegatio exequenda potest ab Episcopo limitari quoad personas & tempus ratione residentiæ.*

142 *Episcopo pertinet habere Jurisdictionem ordinariam in sua Diœcesi in corrigendo, monendo, puniendo, visitando, judicando, & dispensando.*

133 *Episcopalia officia communicantur Cardinalibus, Patriarchis, & Archiepiscopis, &* n. 114.

144 *Episcopi in potestate ordinis sunt æquales* Cardinalibus, *Patriarchis, Archiepiscopis, & Metropolitanis, etsi non sic in potestate Jurisdictionis.*

145 *Episcopus habere solet circa jurisdictionem ordinarium delegatam, aliam, ut in Prædicatores, Abbates exemptos in providendo de Vicariis cum assignatione congrua, & in visitando, & corrigendis* Capitulis Canonicorum, num. 146 147. *& Clericis exemptis. a sua Jurisdictione,* n. 150. & 157.

148 *Episcopus habet cognoscere de gratiæ subreptione, & obreptione quæ super absolutione publici criminis, aut remissione pœnæ falsis precibus fuerit impetrata, & de dispensationibus.*

149 *Episcopus habet cognoscere de constitutionibus, vel consuetudinibus à sede Apostolica approbatis, & de faciendis compositionibus pro collatione, vel missione in possessionem de Canonicatu, vel similium, & in dividendis distributionibus quotidianis in deputandis Coadiutoribus, aut Vicariis, illiteratis Rectoribus* n. 150. & 151.

152 *Episcopus habet facultatem in visitandis Monasteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget uregularis observantia.*

153 *Episcopus habet facultatem in ordinandis, & prohibendis, quæ in Missarum celebratione visitanda sunt, vel servanda. Et in examinandis Notariis Judicum Ecclesiasticorum. & in observandis omnibus, quæ ad visitationem, & morum correctionem spectant in restituenda, & observanda clausula monialium, etiam in exemptis, in illisque regendis, quæ immediatè sunt Apostolicæ sedi subjectæ,* n. 154, & 155.

156 *Episcopus habet cognoscere de Patronatibus quorumcumque beneficiorum minus legitimè constututis, & tanquam Apostolicæ sedis delegatus, compler in pluribus negligentiam exemptorum,* n. 157.

158 *Episcopus nequit exemptos corrigere de jurisdictione ordinaria, nec judicare; debet enim servare privilegia subditorum,* n. 159.

160 *Episcopus nequit liberare Ecclesiam alteri subjectam sine causa à jurisdictione proprii* Prælati, *& tenetur à pluribus gravaminibus religiosorum,* n. 161.

162 *Episcopi nequeunt interdicere subditis, ne denuncient superioribus statum suarum Ecclesiarum.*

163 *Episcopi nequeunt quemquam excommunicare pro injuria propria aliter si sit in Ecclesiam, vel pro tuendis juribus contrà potestatem temporalem,* n. 164.

195 *Episcopi nequeunt exactiones, & tallea. aut* [illegible] *Cleris aut Monachis imponere*

166 *Episcopi non possunt sine Papæ licentia Episcopatibus propriis renunciare, nec religionem intrare*

strare, nec longam peregrinationem arripere.

167 *Episcopi nequeunt sibi Successores eligere.*

168 *Episcopi non possunt Episcopalia, sive Pontificalia in Diœcesi aliena exercere sine licentiæ proprii Episcopi, etiam si vocati ab inferioribus fuerint pro exercendis Pontificialibus in locis exemptis, nec alienos Clericos sine dimissoriis sui Episcopi ordinare, ut* n. 169.

170 *Episcopus tantùm electus ante confirmationem nequit se immiscere administrationi, nec Episcopalia exercere ante consecrationem, ut* numero 171. *nec non Episcopo consecrato demandare, ut* numero 172.

173 *Episcopus respectu potestatis, quam habet Papa, suam diminutam habet, & limitatam, ut* num. 174. *ubi in aliquibus minorem ea quam habet Patriarcha, & Archiepiscopi.*

175 *Episcopi aliqua nequeunt exercere, aut facere sine consensu Capituli, remissivè.*

176 *Episcopale onus gravissimum, & periculosum est, multa ex subditorum negligentia imputantur ad culpam Episcopo.*

177 *Episcopale onus est Angelicis humeris formidandum, ubi de metu, in quo sunt Episcopi.*

178 *Homines Sancti formidarint, & restituerunt ac fugerunt Episcopale onus, ubi de Moyse, & aliis Prophetis.*

179 *Episcopatum acceptans debet Salomonem imitari in petitione, quam fecit à Deo, dum Regnum intravit.*

180 *Episcopus, ubi potest prodesse nequit fugere.*

181 *Episcopus quasi insufficiens nequit subterfugere labores sui Episcopatus.*

182 *Episcopi debent magnoperè curare, ne declinent ad dextram, seu sinistram, cum necesse sit, ut in offendicula cadant.*

183 *Episcopatum desiderans*, bonum opus desiderat, *ob quod sic dicatur.*

184 *D. Petrus in civitatibus, quæ apud Ethnicos erant Metropoles, ibi posuit Prælatos Ecclesiæ, in quibusdam Episcopos, in aliis Archiepiscopos, & in aliis Patriarchas, & ad imitationem Flaminum, & Archiflaminum, &c. ut* sub n. 185. 186. & 187.

185 *Provinciæ multò ante Christi adventum tempore divisæ sunt, postea etiam tempore Apostolorum.*

186 Cap. in illis dist. 89. *verba referuntur, & explanantur.*

188 *Archiflamines, & Primoflamines à quibus & ad quid fuerunt instituti, ex bonis literis apparet.*

189 *Flamen Dialis Juris Pontificii ignarus justè dejici poterat, & raro consul creatus fuerat, & de privilegiis.*

190 *Matrimonium Flaminis, & Flaminicæ, morte tantum solvebatur.*

191 *Flaminis Dialis ornatus.*

192 *Flamines singuli singulis Diis fuerant constituti.*

193 *Episcopi qualiter se debent ornare, & quali pompa, & non sicut Flamines, & Archiflamines.*

194 *S. Martinus, & Augustinus Episcopi quali ornatu uterentur.*

195 *Flamines Diales utebantur insigni veste.*

196 *Possidens multa non ex libidine, sed ex ratione vivere debet.*

197 *Patriarchæ successerunt loco primi Flaminum.*

QUare sub hac Rubrica aptè agitur de Officio Archipresbyterorum, & omnes in quæstione assignati pertineant ad majoriam Presbyterorum, aliorumque Ecclesiasticorum, etiam sub titulo de electione, & authoritate, & usu Pallii sint dicta aliqua de nominatione, electione, confirmatione, & consecratione Episcoporum, Archiepiscoporum, & Cardinalium; item & de eorum potestate, & in quos, nunc oportet aliqua de singulorum officio scribere. 1

Et ad primum, an omnes dicti differant in potestate; quia in assignatis locis abundè sit dictum, & ex officio cujuslibet harum Dignitatum de facili inspiciatur qualiter hoc contingat; ideò non repeto; & sic ad officia eorum descendimus. 2

Cardinalium verò officium est consistere Romano Pontifici, & illi consulere, & adjuvare in Sacerdotali Officio, ut docent Barbatia *in tract. de præstantia Cardinalium quæst.* 1. *prima partis num.* 5. Præpositus *in cap. quamquam* 2. *quæst.* 7. *num.* 12. Flaminius Parisius *de resignat. beneficiorum lib.* 2. *num.* 35. & *lib.* 8. *quæstion.* 12. *num.* 14. 3

Quare quidem cum præcipuum eorum officium sit Reipublicæ Christianæ consulere, & Romano Pontifici assistere, & ei in arduis negotiis consilium præbere, & cuncta, quæ eis ab eodem Summo Pontifice pro utilitate Ecclesiæ injunguntur, fideliter adimplere, ut *in cap. per venerabilem* §. *sunt autem, qui filii sint legitimi, cap. fundamenta* §. *decet de electione lib.* 6. † Ubi probatur Papam debere consilium Cardinalium petere in decidendis causis fidei; aliisque arduis, ut usus observat. † Ideò ut teneantur Cardinales residere in curia, ubi Papa residet, dixerunt Flamin. *dicto lib.* 2. *quæst.* 1 *num* 35. & *lib.* 1. *quæst.* 10. *à num* 9. Ojeda *de incompatibilit. beneficiorum* 1. *part. cap.* 2. *num.* 2. Gonzalez *in regula* 8. *Cancellariæ glossa* 24. *num.* 123. Cardinal. Tuschus *litt.* C, *conclusione* 101. *num.* 8. sic ut nec possint ab ea recedere sine Papæ licentiâ, ut idem Flamin. *dicto lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 24. Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *quæstion.* 8. *numer.* 49. cum aliis Barbosa *de Officio Episcopi part.* 3. *allegatione* 53. *numero* 12. 4 5 6

Et hoc satius probatur; eo quod dicantur fratres Papæ, Hostiensis *in cap. ad liberandam num.* 3. *de re judicata*, Joan Henriquez *de Officio Prælati p.* 1. *titul. de Papa num.* 13. qui dicuntur facere unum corpus cum Papâ, sicut Canonici cum Episcopo, Roman. *cons.* 497. *num.* 10. & 11. Martin Laudens. *in tract. de Cardinal. part.* 2. *quæstion.* 5. Rodulphus Cupers. *in cap. oportebat distinctione* 79. §. *explicatur de Cardinalibus art.* 1. *num.* 30. Carol de Graf. *de effectibus* 7

Clericorum

8 Clericorum præludio num. 307. † Qui & habent quandam communicationem cum Papâ, tanquam membra cum capite, Vivald. in Cardinalis Legato num 11. Sarnen. in proœm. Reg quæst. 5. colum. 1. in fine, Tuschus supra conclusione 100. numero 22. & hoc quia, etsi Papa sit Caput omnium, & omnes sint tanquam membra
9 Papæ. † Tamen Papa est speciale caput Cardinalium, Roman. in serm. suo, qui est post concilia num. 16. Cardin. Tusch. dicta littera C. con-
10 clus. 90. ex num. 13. † Siquidem cum mittuntur legati ipsi Cardinales dicuntur de latere Papæ, ut dicunt Roman. cons. 498. numero 7. Menfredus de Cardinali part. 1. cap. 18. Barbatia in tractatu de Cardinali legato in præludio num. 3.

11 Et confirmatur, quia sicut Patritios Imperator sic, eos sibi Papa associat, & ipsi Collegium; atque Senatum constituunt, qui & ad instar Senatorum dicuntur pars corporis Papæ, Joan. Monachus in cap. 1. num. 1. de Schismaticis lib. 6. & ibi Probus num. 3. Jacobus de Concilijs, lib. 7. art. 55. Bellemin. de charitativo subsidio quæst. 66. num. 5. Ancharran. cons. 295. num. 6. & 7. Gigas de pension. quæst. 59. num. 12. Moneta de decimis cap. 9. quæst. 3. num. 114. Tuschus dicta
12 lit. C, conclus. 100 num. 20. † Qui dicuntur habere Dignitatem Patritiatus, & Senatoriam, ut patet ex cap. Constantinus, vers utris etiam dist 96. Marsil. de Ecclesiasticus redditibus cap. 13. num. 17. D. Joan. de Solorzano in suo memoriali, seu discursu informativo, juridico, & politico n. 347. & alij multi.

13 Et hoc amplius; quia Cardinales repræsentando Ecclesiam, varijs nominibus excellentiæ plenis nominantur, veluti Divi, est dicunt Manfred. de Cardinalibus decis. 7. Barbosa de Jure Eccles. p. 1. cap 4. num. 7. item lumina Ecclesiæ. idem Manfredus decis. 54. lucerna ordines, decis. 69. Patres Spirituales, ibidem decis. 43. Maximi, ibidem decis. 53. columna Ecclesiæ, Mant. de Concil. num. 69. Sanctarel. var. resol. q 2. n. 17. Quibus, & alijs patet in quanta sint Dignitate, & præcellentia officij, cum dicantur Ecclesiæ Romanæ speciales in cap. si quis Episcopis 29. dist. eo quod in eis resideat tota majestas Christianæ Reipublicæ, Clarus in §. fin. quæst. 98. num. 5. in fine, Duarenus de Sacr. Eccles. minister lib. 1. cap. 13. Decian. cons. 8. num. 63. volum. 1. Jacobat. de Concilijs lib. 1. art. 1. num. 1. Brunor. à Sole in locis communibus verb. Cardinalis 4. Surdus cons. 453. num 13 Flamin. Paris lib 7. cap 12. num 18. Camillus Bortchius, Tuschus, Sanctarel. quos sequitur Barbosa dict. cap. 4. ubi postquam dixit
14 num. 9. * quod æquiparantur Regibus, ait alio, cum Loterio de re benef. lib. 1. quæst 8. num. 75. Stephan. Gratian. discept forens 1 · 1 num. 6. & 7. quem refert Hermosilla in additionibus ad. p. 7.
15 in prologo glossa 2. num. 41. * Quod Reges lo-
16 cum cedunt Collegium Cardinalium. * Idem Barbosa explicans. à num. 1. quare dicantur Cardinales, de quo dixi sub dict. tit. de elect n. 15. vocat illos Papæ familiares, quia debent participare de privilegijs familiæ, & num. 11. cum Ancharrano cons. 291. num. 8. Tuscho dict. conclus. 100. num. 19. addit inter Papam, & Cardinales contrahi tale vinculum indissolubile, sicut inter virum, & uxorem.

17 Et ulterius facit illud speciale, & quasi inauditum, nempè Cardinales ægritudine laborantes; non posse pati sanguinis emissionem sine speciali licentià Papæ, ubi posset commodè haberi, ut ex Hostiensi, Perez in Pentateucho fidei tract 2. dubio 3. cap. 8. num. 81. Villadiego de Cardinal. quæst. 5. num. 13. Garcia de nobilit. Hispan. glossa 48. §. 3. num. 47. Mosconius de Majest. milit. Ecclesiæ, lib. 1. p. 1. cap. 5. Jacobat. supr. 1034. col. 1. littera A. Manfred. de Cardinal. decis. 180. Diana p. 5. tract. de Cardin. res. 33. in fine. Debet enim Pontifex Summus Cardinalibus egentibus subvenire; nam cum Cardinales dicantur pars corporis Papæ, & una persona cum illo, ut habetur in dict. cap. felicis de pœnis lib. 6. sequitur ut si non subveniat illis egentibus, carnem suam odio habeat contra dictum D. Pauli ad Ephes. 5. relatum in cap. non æstimemus 15. quæst. 2. ita Azorius tom. 2. instit. moral. lib. 4. cap. 3. quæst. 20. Alban. de Cardin. quæst. 42. Manfred. sup. decis. 146. Lorichio in Thesauro, verbo Cardinalis §. 7. Bagno de Ecclesia tract. 11. fol. 183. Lancellot. in templo Judicum lib 2 cap. 3. §. 2. num. 21. Martin.
Lauden. de Cardinal quæst. 6. * Imò non defue- 18
runt alij ducentes, quod Cardinalibus indigentibus, fisci Apostolici redditus communicandi sunt, ut Dominicus in cap. periculum de elect. lib 6 Laudens. de Cardin. quæst. 27. * Nec Papa 19
à Cardinalibus exigit fidelitatem, sicut ab Episcopo exigit, Hostiensis, & Butrius in cap. antiqua de privileg. Roman. cons. 498. num. 10. Tuschus dicta conclus. 100. num. 5. quamvis postea idem in Basiliensi Concilio alias reprobato de Cardinalib. quoque fuerit constitutum.

De pluribus alijs circa Jurisdictionalia Car- 20
dinalium in suis titulis, tam ad Judicia, visitationes, censuras, ordines, beneficiorum collationes, & quatenus ad plura privilegia, quibus fruuntur, late omnes citati scribentes de Cardinalibus, quorum aliqui referunt, & sequuntur plures casus quos adducunt Barbosa dicto cap. 4. de jure Eccles. ex numer. 33. Diana dicto tract. 2. p. 5 per totum. Anastas. Germon. de indultis Cardinalium, Monfred. Jacobat. Alban. Villadiego, & alij in eodem tract. quæ non repeto, ne longius fiam, sed noto, ut quamvis sit consentaneum, quod Pontifex Cardinalium Consilium in arduis exigat at non id necessarium; nisi ex honestate, & decentia, ut omnes fatentur per textum in dicto cap fundamenta §. decit de elect. dicentes illud verbum, decet non esse necessitatis; & sic Collegium Cardinalium non posse corrigere, immutare, vel modificare constitutiones summarum Pontificum, nec eis quidquam addere, & detrahere; præcipuè circa illa, quæ de laratione futuri Pontificis disponuntur, de quo dixi supra sub tit. de electione in fine Rubricæ, & probant DD. in Clem. ne Romani in
princip. eo tit. * Nec quidquam sede Vacante 21
exercere jurisdictionis pertinentis ad Papam, dum vivit, nisi incidenti tali vigenti necessitate, quod eos oporteret, de terra ipsius Ecclesiæ defendenda, vel ejus parte aliqua providere, vel nisi aliquod tam grave, vel tam evidens immineret periculum, quod omnibus, & singulis Cardinalibus præsentibus, videretur illi celeriter occurrendum, ut in dicta Clem. & in constit. Pij IV. incipit in eligend. sub data Romæ Idibus Octob. 1562. tom. 2. Bullar. nov. pag. 91 Campanil. in diversorio Juris Canon. Rub. 7. p. 1. lib. 4.

*cap.3.quæst.*1. Julius Labor.*variar.lucubrat.tom.*1. *tit.* 3. *cap.* 3. nec alia facere, ut dicunt eum alijs Barbosa *dicto cap.* 4. *ex num.* 91. Diana *sub dicto tract.* idem Labor. Campanil. & alij de materia loquentes.

22 Ex his jam videas qualiter Cardinalium institutio ita conjuncta Corporis Dignitatis Romani Pontificis videatur introducta ad similitudinem illorum Pontificum gentilitatia, atque Ethnicorum, qui Flamines Diales crearunt taliter eis adhærentes, ut sui præsentiam tenerentur facere Romæ, nec absentiam procurare sine licentiâ Pontificis illius ætatis, ut declarat Anast. sius Germon. *lib.* 1. *de Sacr. immunit. cap.* 4. de quo dico *infra in hac quæstione*, versiculo *ad ultimam*.

23 Et licet hodie Cardinales S. R. E. sint Episcopo majores respectu administrationis, etsi non ordinis, ex dictis tamen quod antiquitùs præcederent in omnibus Episcopi Cardinalibus, etiam Presbyteris, probant DD. per glossam *in. cap. quamquam* 3. *q.* 7. quod tunc Episcopi ind fferenter præcedebant Cardinalibus; sic quidem ut existimarent Episcopi se minui gradu, ac deprimi Dignitate, si ex Episcopis ad Cardinalatus Dignitatem fuissent evecti, ut retulit Gomezius *in proæmio Regul. Cancel. num.* 17. quia immediatè post Papam subscribebant; deinde Presbyteri, postea Diaconi Cardinales; sicque constare ex quibusdam litteris Urban. II. & durasse usque ad Bonifac. VIII. ut etiam testatur Panarus *lib.* 2. *de probat. cap.* 28. *numero* 27. & 28.

24 Ad secundam de Patriarchis, sive Primatibus breviter dicendum est, supp. sitis quæ Doctores scribunt per textum *in cap. Cleros dist.* 1. & *in cap. antiqua* 23. *de privilegijs*, ubi laté dicitur, quod Patriarcha (Græca lingua est) & appellatur Summus Princeps Patrum, ut patet ex dicto cap. *vers. Patriarcha*, qui tamen post Romanum Pontificem, cui subsunt primi sunt, & majores in ordine Episcoporum, ut *in cap.* 1. *in princ. dist.* 22. & *in cap. grave nimis de prab.*

25 † Quibus plùra, & maxima ob eximiam d gnitatem, qua fruuntur privil giâ ad instar Papæ concessa sunt, ut sedere, & incedere immediatè post Papam, Abbas *in dicto cap. antiqua de privileg. num.* 6. Præpositus *in cap. definimus* 22. *dist.* & videtur secundùm aliquos collig: *ex cap. constitutus* 2. *in inscriptione de appell.* ut refert Barbosa *de Jure Eccles. cap.*6. *lib.*1. *num.*25. ubi addit hoc privilegium jam ab aula recessisse: cum hodie Cardinales: tum de consuetudine, tum de juris ratione, juxta quæ proximè dixi de Cardinalibus hic in toto *vers. ad primum*, sint præstantiores Patriarchis ratione officij, eisque præsint; eo quod sunt unum corpus cum Papa prosequitur cum multis idem Barbosa *ex n.* 26, ubi ponit usque ad octo privilegia concessa Patriarchis, quibus antecessunt Archiepiscopis, & Episcopis. † Tamen si in generali Concilio

26 Cardinales non incumbetent cum Papa, non est recedendum à sententia Turrecrematæ *lib.* 3. *summæ cap.* 23. Jacob. *lib.* 1. *de Concil. art.* 12 Scortiæ *in constit. Pontif. epitome* 33. *Theorema* 94. *in fine*, ut Patriarchæ debeant ante cæteros omnes Ecclesiasticos Antistites primum sedere, sententiam dicere, suffragium ferre, & subscribere, servato inter se ordine prædicto, juxta praxim observatam in Concilio Florentino, cum primum Ferratam convenit.

Quorum idem præcipua sunt ex Concilio 27 Lateranensi sub Innocent. III. *cap.* 5. *ex dicto cap. antiqua*. Primum, ut postquam ipsi à Romano Pontifice, Pallium, quod est plenitudinis Officij Patriarchalis insigne acceperunt, ipsi jure possint suis Metropolitanis, etiam Pallium concedere, præstito sibi fidelitatis juramentia & obedientiæ, quod intelligitur de Archiepiscopis degentibus sub provincijs Patriarchæ; quod si contingit ex permissione Romani Pontificia, quæ jam videtur non esse in usu; siquidem praxis ordinaria invaluerit, ut Archiepiscopi accipiant Pallium de manu Papæ, modo relato supra de authoritate, & usu Pallij *in cap. nisi.* * Ut crucia vexillum ante se ubique de- 28 ferri faciant, extra tamen Romanam urbem, & ubicumque fuerit Romanus Pontifex, vel ejus leg. tus, utens insignibus Apostolicæ Dignitatis *ex dict. cap antiqua.* † Cum ea tamen 29 differentia inter Patriarcham, & Archiepiscopum, quod iste tantùm possit crucem deferre intra suam provinciam, ut apparet *ex Clem. Archiepiscopi de privileg.* ille verò ubique, ut concessum est de jure communi cum modificatione proximâ adducta, quæ apparet *ex dicto cap. antiqua*, in vers *nisi in urbe Romana*; non enim Archiep. scopus valet extra provinciam crucem deferre, nisi ei datum sit à Pontifice Romano ut apparet *ex cap.* 1. *ut lite pendente.* * Et cum ea d fferentia, quod Patriarchæ cru- 30 cem, signo transversatio gemino constantem præ se ferunt, cujus lignum superius transversum brevius est, inferius longius, Archiepiscopus tantùm præferre valet crucem unius ligni transversi.

Imò & in jurisdictione præcellunt Patriar- 31 chæ Episcopus, & Archiepiscopos, sic ut tanquam Ordinarij super Metropolitanos, & eorum suffraganeos, in provincijs suis omnes eorum Ecclesias, & Diœceses visitare valeant, ac supplere negligentiam ipsorum Metropolitanorum *ex cap. cum ex officij de præscript.* qui & olim deponebant ex causa ipsos. ut *in cap. nos antiquus cum glossa* 65. *dist. cap. quod suspecti* 3. *q.* 5. *gloss.* 1. *in c. renovantes* 22. *dist.* quod jam in desuetudinem abiit: eo quod per Trid. *sess.* 13. *de reformat. cap.*8 & *in sess.* 24. *de reform c.p.* 5. solùm sit reservatum Papæ. Vide quæ tradit Barbosa *in pastorali p.* 3. *alleg.* 112. legendus cum infinitis.

Item etiam valet Patriarcha dispensare cum 32 Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subjecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Christo suspensus: sic DD. per textum *in dicto cap. grave nimis de Prabend.* * 33 Et excommunicatos à suffraganeis suis absolvere licet eis, suffraganei absolutionem impendere recusent, ut DD. communiter docent per textum *in cap. ad reprimendam de Officio Ordinarij.* * Et ob id si subditi Episcoporum, & Archi- 34 episcoporum, existentium in territorio Patriarchæ, possint remedio appellationis conquerentes de sententijs eorum recurrere ad Patriarchæ, ut *in dicto cap. antiqua de privileg.* sed an omisso medio, vel gradatim, clarius intelliges ex his, quæ dixi latissimè *in cap. si duobus* 7. *de appel.* & *in specie.*

Tantaque

35 Tantaque est Patriarcharum Dignitas, ut
illi Regibus, alijsque superiorem non habenti-
bus æquiparentur cum eorum instar redacti sunt
quod multarum provinciarum regimina subeant
ut dicunt Cassan. *in cathalogo gloria mundi.*
cons. 9. vers. *isti*, Jacobat. *in tract. de Concil.lib.* 1.
num. 137. Gambara, Lælius Zechius, Sebastian.
Medicis, Gaspar. Valasc. & Barbosa cum illis
dicto cap. 6. *de Jure Eccles. num.* 29. ubi *num.* 28.
cum illis, & cum Abbate, Panormit. Hostiens.
36 & alijs *in dicto cap. antiqua.* † Datum esse Pa-
triarchis, aliud privilegium nempè quod fas sit
eis uti insignijs Romani Pontificis; & sic ince-
dere induti veste Rusea, equo albo Phaleratro,
simul, atque freno, & calcaribus deaureatis
libere uti.
37 Jam erga ex dictis constat Patriarchas esse
primos post Papam (ex receptis Cardinalibus
S. R. E.) & superiores jurisdictione Archiepis-
copis, ut hi Episcopi; quia Episcopi uni civitati
præsunt; Archiepiscopi uni provinciæ comple-
ctenti multas civitates, Patriarchæ multis provin-
cijs, ut *in dicto cap. Cleros dist.* 22. quod sume
ptum est ex Isydoro *lib.* 7. *etymolog. cap.* 12 Petr.
Gregor. *lib.* 15. *Syntagmat. cap.* 5. Scortia *supra*
idem *Theorema* 188. Jacob. Barbosa, & alijs
supra adducti, & referendi *infra.*
38 Hæc tamen videntur limitari in duobus ca-
sibus. Primo quod Patriarcha respectu Epis-
coporum, & Archiepiscoporum debet subesse
ei, qui est in suo territorio, ut docent Fonta-
nella *de pactis nuptiatib. clausula* 9. *glossa* 10. *p.* 2.
num. 70. Zerola *in praxi Episcop.* verbo *Episco-
pus*, Joan. Garcia *de nobilit. glossa* 48. §. 3. *n.* 54.
vers. *si verò*, Hermosilla *in addit. ad part* 5 Gre-
39 gor. Lopez *in prologo glossa* 2 *à num.* 59. † Qui
ex Fontanella tenet *supra num.* 71. & Barbosa
dicto cap. 6. *de Jure Eccles. num.* 25. *in fine*, præ-
ferri Diœcesanum (etsi minus antiquior) in
concursu plurium Episcoporum ad consecratio-
40 nem alterius Episcopi. † Secundo, quod Pa-
triarcha, qui habet aliquas Ecclesias sibi imme-
diatè subjectas in aliena Diœcesi, sine licentiâ
Episcopi Diœcesis: ita dicit Barbosa declara-
tum ex Sacra Congreg. Concilij *in Bullario* verb.
Patriarcha.
41 *Primates*, qui & alias nuncupantur Patriar-
chæ, nùm differant in aliquo ab illis? Et vide-
tur quod non, quia licet differant nomine, non
tamen in potestatem, Dignitate; & Officio, ut
colligunt DD. per textum *in cap.* 1. *&* 2. *dist.* 99.
& in cap. duo simul de Officio Ordinarij, iiaut
glossa *in cap. coram de in integr. restir. autborit.*
dicto cap. 1. notet inter Primates, & Patriarchas
non dar differentiam, nisi tantùm vocalem, ut
tradunt Cassaneus *in Cathalogo Gloria mundi p.*4.
dicto cons. 9. *in princ.* Lancel. *instit. canon. lib.* 1.
tit. 5. *in princ.* D. Roderic. Acugna *in tract.*
de Primatu Bracharen. Ecclesia cap 3. *& in histor.*
Episcop. Portugalens 1 *p. cap.* 6. *pag.* 72. *in fine*,
Scortia *ubi supra dicto Theorema* 94. *in princip.*
ex dicto cap. Cleros dist. 21. *cap. urbes dist.* 80.
cap nulli, *& cap provincie* 99. *dist.* dicens unum
esse Græcum, quod significat Summum Pa-
trum ex Isydoro *dicto lib.* 7 *etymolog.* Alterum
latinum, cum multis Barbosa *dict. cap.* 6. *n.* 10.
& 12.
24 Quod si replices dicendo Primatum nomine
venire Archiepiscopos, nonnullos inter quos
nostrum Toletanum, imò & Archiepiscopus
Bracharens. in Lusitania, Visanum; de quo ad-
ditio Magin. ad glossam *in cap. definimus dist.* 22.
ubi D. Hiberniæ Archiepiscop. Armacanum An-
gliæ Cantuariensem, Africæ Carthaginensem,
Ungariæ Stugoniensem, Poloniæ Ginensem,
Scotia Archiepisc. S. Andreæ, Germaniæ, olim
Magdeburgens. nunc Salsburgens. sicut in Galliæ
Provincijs se appellant Primates, Archiepisco-
pi Vituriensis, Remensis, Lugdunensis, Arala-
tensis, & Vienensis, ut referunt Sebastian. Cæ-
sar *in relect. Eccles. Hierarch. p.* 1. *disp* 4. §. 3. *in fine.*
D. Rodericus Acugna *cap.* 6. *supra*, Barbosa
dict. cap. 6. *de Jure Eccles.* legendus *ex n.* 46. qui
revera Patriarchæ non sunt.
At breviter dicendum est, quod lato sum-
pto vocabulo, idem sit Primas, quod Patriar- 43
cha, ut asserunt Flamin. Paris. *de resign. benef.*
lib. 2. *q.* 1. *num.* 46. Dionysius Paulus *de vera qua-
tuor Patriarch. sedium. erectione cap.* 7. *num* 9;
sed strictè ut non omnes Primates verè sint
Patriarchæ, nec idem habeant officium, ean-
demvè authoritatem, ut patet ex proximè rela-
tis Archiepiscopis, qui dicti sint Primates, &
tamen non sunt Patriarchæ.
Quare jam scire dignum est, qui verè dican- 44
tur Patriarchæ, quivè Primates; igitur est di-
cendum, hodie esse genera duo Patriarcharum
cum quidam propriè dicantur tales, alij verò la-
tè sumpto vocabulo, qui strictè Primates ap-
pellantur; & ego addo quod etiam eorum, qui
dicuntur Primates, quidam tales sint strictè,
alij verò latè. † De primo dubio patet, ut sint 45
ac fuerint ab antiquo in totâ Ecclesiâ tantùm
Patriarchæ quatuor, *Constantinopolitanus*, scili-
cet *Alexandrino*, *Antiochenus*, *& Hierosoly-
mitanus*, *dict. c. renovantes cap. definimus dist.* 22.
dict. cap grave nimis de præbend. dict. cap. antiqua
*de privileg. extravag. Sancta Romana de elect. in-
ter communes.*
Et quod cæteri, qui etiam cognominantur 46
Patriarchæ, & Armenorum tres, Coptharum
duo, Maronitarum unus, Æthyopicus unus,
Aquilensis Venetiarum, qui erat grandensis,
sunt minores Patriarchæ, vel Primates; sic ut
Patriarcharum appellatione, cum res est dubia
veniant tantùm per anthonomasiam prædicti
quatuor, ut docent Gemin. *in dicto cap. Cleros*
dist 21 de quorum singulis Signorius *lib.* 1. *de*
Regno Italiæ, Scortia *supra dict Theorema* 94.
vers. *cæteri*, de nonnullis glossa *in dicto cap. Cle-
ros*, verbo *Archiepiscopis*, Speculator *tit. de*
dispens. §. sunt quoque num. 2. Ugin. *de præstantia*
Patriarch lib. 3. *cap.* 7. Gonzalez *ad gloss.* 41. *à*
num 14. & Aquilens. Grandens Æthyopiæ, &
Indiarum refert Barbosa *in dicto cap.* 6. *de Jure*
Eccles. ex num. 40. ubi *num.* 41. ex Baronio &
Castaldo, *in praxi cæremon lib.* 1. *sect.* 10. *cap.* 11.
num. 2. ante adventum Longobardorum in Ita-
liam, qui accidit ante annum 566. Aquilecensem
Archiepiscopum more Græcorum, & Orientalium
Patriarcham nominari, vel ut alij dicunt oc-
casione cujusdam schismatis circa annum Do-
mini 570. irruentibus Longobardis primo ad-
ventu Alboinum eorum Regem, Aquila jam
cœpisse; ob idque Patriarcham illum sedem
hunc inde mutasse, & tandem urbe venetiarum
permansisse, ut hodie, retento Patriarchæ
nomine residet; & quod ad illum scripserit

Stephanus Papa, habetur, *in cap. nunc vero 9. quæst. 3.* & de Grandensi fit mentio; *in cap. erubescant distinct 3. & cap. ex litteris de officio legati*, cujus sedem propter aæris intamperiem Nicolaus V. de anno 1451. Transtulit in inclitam Venetiarum, Civitatem, cujus Episcopus dicebatur. Castellanus; eo quod ejus Episcopalis sedes erat in insula Castellana, quæ Olivo-
47 lus appellabatur. * Patriarcham Indiarum, aut novi mundi constat à Paulo III. Creatum, de quo etiam Gonzalez *dicta glossa* 41. *num.* 14. post deinde ferè nostris temporibus creatus fuit Æthyopiæ Patriarcha Joannes Nonius Barretus Lusitanus, ut refert Sebastian. Cæsar *dicta p. 1. disp. 4 §. 3. num. 2.* de quibus jam supra relatis, sigillatim agit etiam Petrus Greg *lib. 15 Syntagm. à cap. 5.*

48 Cumque ex Bulla, ac constitutione D. Eugenij IV. anni 1539. incipiente, *Lætentur §. 8. & §. 9.* quem refert D. Scortia, apparent declaratum post Pontificem Romanum ordine Dignitatis esse Patriarcham Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum in verbis sequentibus, *Pontificem Romanum esse Christi Vicarium, Ecclesiæ caput, successorem Petri; post quem ordinem Dignitatis, est Patriarcha Constantinopolitanus, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus, quintus Hierosolymitanus*, mirandum est, cur Constantinopolitanus primus post Papam; siquidem, *in cap. Sacr sancta dist. 22. Alexandrinus*, primo, *Antiochenus*, secundo, idem de *Hierosolymitanus*, & postremo additus sit *Constantinopolitanus*, ut *in cap. Constantinopolitana cap. renovantes, cap. definimus, dicta dist. 22.* etsi diu non receptus à Romana sede, ut patet ex *Epistola 51. alias 53.* D. Leonis Gregor. *lib. 6. epist. 81.* & ex alijs Epistolis Leonis I. quas refert idem Scortia; sic ut Gelasius Papa *in cap.* qua traditione, *dicta dist. 22.* dixerit per Canones Constantinopolitanam Ecclesiam inter sedes *Patriarchales*, nullum nomen accepisse.

49 Unde Latini negant Canonem 5. Concilij 1. Constantinopolitani, in quo tribuitur Patriarchatus honor illi sedi esse legitimum, sed à Græcis additum, vel ab Orientalibus Episcopis iterum absque legatis Romani Pontificis, ut conquesti sunt legati Leon I. in Concilio Calcedonensi act. 16. convocatis conditum, alias Gelasius, qui post illum Concilium vixit, id non ignoraret.

50 Et tunc redditur difficilior hæc difficultas, si consideretur ex *dicto cap cleros dist. 21.* in vers. *sicut Romanus Antiochenus, & Alexandrinus*, Romanam, Antiochenam. & Alexandrinam tantummodo Ecclesias Patriarchales appellatas, & habitas fuisse Apostoli Petri sedes, ut desumitur etiam ex *Epist. 3.* Anacleti *in dicto cap. Sacrosancta dist.* 22. eo quod hic nihil de Hierosolimitano, nec de Constantinopolitano Patriarchatu aliquid dicatur, imo & urgeat amplius: nam cum inter Patriarchas quatuor relatos olim esset ordo, ut post Romanum Pontificem, Dignitate præstaret Alexandrinus, eo quod D. Petr. per S. Marcum eam gentem docuisset; deinde Antiochenus; eo quod in suo discessu Romam S. Petrus Evodium ei Ecclesiæ præfecisset, cui successit Ignatius, ut constat *ex epist. 3. cap. 3.* Anacleti, & Leonis I. Gregorij, & Leonis IX. aut ut alij id urbium amplitudini tribuant; deinde Hierosolimitanus, & ultimo Constantinopolitanus, quibus habetur, nec Constantinopolitanum fuisse primum, nec post Romanum, Alexandrinum, sed Antiochenum.

Et tunc etiam valdè mirandum est, cur Hie- 51
rosolimitana Ecclesia inter Patriarchales ultimo loco ponatur, cum mater omnium Ecclesiarum habita esset, eo quod primus Episcopus in ea fuerit S. Jacobus Frater Domini, & post eum Simon Frater quoque ipsius Domini per annos ferè quingentos, ut refert, & explicat Barbosa *dicto cap. 6. num. 21.* & breviter rem dissolvit relatus Scortia *dict. Theorema 94.* sub vers. *inter*, dicendo ideo *tertio*, Hierosolymitanum positum: nam cum diu post Concilium Nicænum Episcopus Hierosolymitanus, qui parebat Episcopo Cæsariensi Palestinæ esset subjectus ex dicto Concilio fuit senectus, eo quod Christi Domini præsentia, doctrina, & miraculis, ea civitas fuerit illustrata, melius expendit idem Barbosa supra ex Epistola Synodali Concilij Constantiensis Æcumenici ad Damasum, quæ extat apud Theodoret. *lib. 5. cap. 9. & cap. fin. distinct. 22. & dict. cap. antiqua.*

Itaque etsi *ex dicto cap Cleros*, ubi Isydorus, 52
& ex Nicolao I. ad consultam Bulgatorum *resp. 92.* præcipuas tres tantum Patriarchales Ecclesias nomineut Romanam Alexandrinam & Antiochenam: tamen docent DD, Nicolaum loquutum fuisse secundùm priora tempora, in quibus Ecclesia Sacrosancta, & Romani Pontifices adhuc verè non assenserant electioni; & constitutioni Ecclesiarum Constantinopolitanæ & Hierosolimitanæ in veras sedes Patriarchales & ad authoritatem Isydori *in dicto cap. Cleros* dixit *ibi* Barbosa *num. 12.* ut cessarit illa dispositio Isyduri per novam Pontificium ei superiorem, ut patet *ex dicto cap. antiqua*, & alijs; & idem Barbosa omnino legendus *in dicta cap. Constantinopolitanæ num.* 8. præstat rationem, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenum. Et quare hodie Constantinopolitana præcedat alias tres Patriarchales, *ibi ex num. 19. & fin.* ubi adducit curiosa quædam: concludens pro bono pacis, ita factum esse Orientis Imperatorum tempore, præsertim Phocæ ex Beda, & Paulo Diacono, sicut & fit mentio, *in novella* 131. *cap.* 2. in verbis sequentibus, *ideoque sancimus secundum earum* (scilicet Ecclesiasticarum regularum) *definitiones Sanctissimæ senioris Romæ Papam, primum esse omnium Sacerdotum, Beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos, novæ Romæ secundum habere locum post Sanctam Apostolicam Senioris Romæ sedem, alijs autem omnibus sedibus præponatur*; & sic Alexandrina facta fuerit tertia, quæ erat aliàs post Romanam, tertia Antiochena, Hierosolymitana quarta; sicut & patet ex sexta Synodo *cap. 36. & ex dicta cap. renovantes dist. 22.* & ex Synodo 8 *can. 11.* relata *in dist. cap. definimus*, & clarè *in dict. cap. antiqua de privileg.* ex Concil. Lateran. sub D. Innocentio III. *cap. 5.* & Concil Florent. *sess 25.* & in litteris relatæ unionis à D. Eugenio IV. & *extravag. 4. de electione*, ubi etiam dicitur quod Patriarchalibus sedibus vacantibus, si fiat inconsultò Romano Pontifice provisio, non valeat.

Et

53 Et Quare Roma Patriarchalis primo dicta fuerit, respondetur breuiter; ideo quia ad eam, juvante Domino, ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, ut refert *in dict. cap. per venerabilem qui filii sint legitimi*, vers. *fanè*; & quia Petri, & Pauli glorioso martyrio, coronata est, ut *in dict. cap. fundamenta de elect. lib. 6.* & idem Barbosa, ut retulit, reddit *dict. n. 8.* rationem, quare Alexandrina præcedet Antiochenæ, cum hæc primo fundata sit; & iterum *in dict. cap. Constantinopolitana*, ubi latè, ac alibi, & Baron. *in matyrolog. Die 20. Octob. in B. Archenio*, ubi exornat diligenter *l. 1. ff. de Officio Præfecti Augustalis.*

Jam ergo ad *Primates*, redeundo breviter
54 dico quod, etsi nomine Patriarcharum nominentur, non propiè comprehendi quatuor proximè relatos, sed alios inferiores rel tos in
vers. *recensisti.* † Et sic videmus quod etsi apud
55 nos Hispanos, Archiepiscopus Toletanus pusset dici Patriarchâ, fruique valeat privilegiis veris, quatuor Patriarchis concessis ex speciali privilegio Martini V. incipient *Martinus*, sub data Kalend Aprilis 1422. de quo Garcia de Loaysia *in collectan Concil. Hispan. in decreto Gundemari Regis pag.* 296. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcop. p. 2. fund. m. 1. num.* 33. ubi refert de verbo *ad verbum*, ac meminit Barbosa *dict. cap. 6. de Jure Eccles num. 47. & n. 48.* de Primatu Bracharens. ac aliis adductis *ex dict.*
56 *num. 4.* tamen tantum eos Primates dicit, non quidem Patriarchas. † Concludens *num.* 40. quod ubicumque Patriarchatum fit mentio definitivè loquendo veniunt solummodo quatuor supra dicti veri, & præcipui Patriarchæ, non verò alii minores, tradunt etiam DD. quos refert *de appellat. verbor. utriusque juris* 189. *num. 1.* & cum 30. DD. firmat illos quatuor post Romanam Ecclesiam esse præcipuas, & veras Patriarchales sedes *in dict. cap. Cleros dist. 21. num. 10. & 11.* per textum *in dict. cap. antiqua*, & per alia jura adducta. Et sic Anastasius Germon *de Sacr. immunit. lib. 2. cap. 5. num. 17.* ubi dicit quod si vicissim Patriarchæ, & Primates appellarentur, ut *dist. 99.* sed prædictos quatuor per antonomasiam dictos Patriarchas, quibus & Primates parent ex Justiniani *novel. 123. & 131. & ex dicto cap. antiqua*, qui passim à Justiniano Archiepiscopi nominantur *in novella* 11. & 123. de quibus *infra*, sed aliter in praxi, ut *infra* vers. *ad tertiam.*

57 Quænam tamen Provinciæ singulis Patriarchis subjicerentur, docet provincialis liber omnium Ecclesiarum, & Azor. *tom. 1. instit. moral. cap. 35. q. 4.* & signat Scortia *dist. Theorema* 94. *in fine*, dict. vers. *inter* de Patriarchis eorum potestate, & jurisdictione, plura alia cumulant scriptores, inter quos Ugolinus de Patriarchali præstantia *tom.* 13. Dyonisius *de vera quatuor Patriarch. sedium. elect.* Gambara *de officio, & potestate legati lib. 2. in Rub. de variis ordinar. nomin. ex num.* 11. Didacus de Alava *de Conciliis p. 1. cap* 6. D. Rodericus de Acugna *in historia Eccles. Episcopo. Portugal. p. 1. cap.* 6. Sebast. Cæsar. *de Eccles. hierach. 1. p. disp.* 4. Scipio Rubeia *in aphorism. Episcop.* verb. *Patriarcha*, Machado *de perfecto confess. tom 2. lib. 4. p. 7. tract. 2.* Covarru. *in reg. possess. 2. p. §. 15. num. 5. & 6. & lib. 4. variar. cap. 14. num. 13.* vers. *secunda autem sedes*, Albarus Pelagius *de plantu Ecclesiæ lib. 2. cap. 17.* Rebuffus *in concordatis tit. de collat. §. si quis verò* verb. *Patriarcha*, Lancellotus Conrad. *de templ. omn judic. lib. 2. cap.* 3. Altamiran. *de visitatione circa textum Trid. sess. 24. cap.* 3. in verbo *Patriarcha*, & *Primates*, Narbona, *de appellat. Vicar. ad Episcop. cap. 35. & 36.* Petr. Gregor, *lib. 15. syntagm. cap.* 11. Anastasius Germon. Azor. Gonzalez, Rodulphus, Cupers, Cuchus, Sebastianus Medicis, Hypolitus, Marsil. & alii, quos refert Barbosa, *dict. cap. 6. num. fin.* Gonzalez per textum *in l. 9.* verb. *primado tit. 5. p. 1.*

Ad tertiam quæstionis partem de officio Ar- 58
chiepiscoporum, & Metropolitanorum, suppositis, quæ dixi, *supra de usu Pallii, & sub tit. de elect.* nonnullis etiam, *in bap. 2. de foro compet.* & præmisso etiam, quod Archiepiscopus dictus sit, quasi Princeps Episcoporum quia omnibus Episcopia suæ provinciæ præest secundum Isidorum *lib. 7. etymolog. cap* 12. relatum *in dicto cap. Cleros dist.* 21. vers. *Archiepiscopus*, cum pluribus *ibi* Barbosa *num. 14. de Jure Eccles. num. 1. & cap. 7. de Officio, & potest. Episcop. p. 1. tit. 1. cap. 6. num. 10. & tit 4. num. 1.* juxta Lugdunens. impressionem, ubi cum Homob. Galganeto, Azorio, Sebastian. Cæsar, Layman. & Oviedo; item & *in decis. Apostol. & in Bullario*, verb. *Archiepiscopus*, sicut diximus de Archidiacono tit. præced. & hic Archipresbytero respectu suorum inferiorem.

Et supposito etiam quod Archiepiscopus ju- 59
risdictionem habet in subditos Suffraganeorum circa concernentia totam provinciam, ut in tollendo pravam consuetudinem, *cap. ad extirpanda, cap. fin. de filiis Presbyteror. cap. ex frequentibus de instit.* exercendo plera, quæ jurisdictionalia inter subditos Suffraganeos, ut etiam insinuatum est *supra sub titulo de supplenda neglig. Prælator.* ut in admittendis appellationibus à sententiis Ordinariorum, de quo *in cap. pastoralis de Officio Ordinarii, cap. duo simul eodem tit. cap. 1. eodem tit lib. 6. cap. conquestus 9. quæst. 3. cap. 1. de foro comp. lib. 9.* ideo jam breviter de spectantibus ad officium eorum sequentia accipies.

Primò quod licitum est Archiepiscopo exer- 60
cere ordinariam potestatem in subditos suffraganeorum, quando in Divinis officiis Metropolitanæ Ecclesiæ ritum non sequuntur *ex cap. de iis 12. dist. cap. quicumque 26. quæst. 5.* Quaranta verb. *Archiepiscopi authoritas, vers.* 22. ubi observat hac de re observandas esse constitutiones Pii V. super recitatione Breviarii, & Missalis, Barbosa *in dicto cap. pastoralis de Officio Ordinarii*, cum aliis *num. 6.* † Et contra Canonicorum excessus 61
injustè contra suum Episcopum à Divinis cessantium, *cap. irrefragabilis §. caterum de, officio ordin.* ubi dico vindicando, & metu pœnæ coërcendo, & in puniendis criminibus notariis subditorum Suffraganei *cap. 1. §. fanè*, vers. *notaria*
de censibus lib. 5. † Et in mittendis quæstori- 62
bus eleemosinarum per totam provinciam pro fabricâ Ecclesiæ Metropolitanæ, cum ea tamen limitatione, ut si resistitur à subditis Suffraganeorum, non possit eos citare, vel si non paretur, ut *in cap. 1. de pænit. lib. 6.* Et in mittendis

tendis edictis per totam provinciam in casibus
ad suam jurisdictionem pertinentibus Gemin. &
63 Franc. *in cap. 2. per textum*, ibi *de supplenda neglig.*
Prælator. lib. 6. † Et in indulgentiis concedendis
per totam suam provinciam, etiam si non sit
in actu visitationis; dummodo non excedat statutum
Concilia generalis, *cap. nostro de pænit. &*
remiss.

64 Et interdicendo aliquibus predicationis officio
per totam suam provinciam *cap. tuarum, de*
privileg. id faciendis exulibus, à tota provincia
delinquentes in sua Diœcesi, *cap. 2. de arbitris*,
cap. tuarum. de privileg. Et in visitando provinciam,
& procurationem à subditis Suffraganeorum
exigendo *cap. cum Apostolus*, ubi glossa
verbo *Archiepiscopi*, *cap. Sophitæ*, *cap. super eo*
65 *de censibus*, *cap. cum ex officii de præscript. cap. 1.*
& fin. de censib. lib. 6. † Ubi dicitur quod Archiepiscopus,
dum visitat provinciam potest
audire confessiones subditorum Suffraganeorum,
& absolvere à casibus Episcopo reservatis,
& à censuris per se, vel per alios; quia tempore,
quo visitat, censetur illa Diœcesis tanquam
sua, & habet in ea jurisdictionem quasi
Episcopalem Episcopo superiorem quoad forum
pœnitentiæ, non sic quod dispensationem, ut
in irregularitate, ut dixit Suarez *tom. 4. disp. 30.*
sect. 2. num 8. *& de cens. disp. 14. sect. 2. num. 12.*
& tom. 2. de relig. de voto lib. 6. cap. 10. numero
9. Sayrus, Sanchez, etsi contra alii teneant.

66 Tamen hodie jam attenta dispositione Trid.
sess. 24. cap. 3. Archiepiscopus non potest visitare
Diœceses Suffraganeorum, nisi causa cognita,
& probata in Concilio provinciali, sic cum Machado,
& Sebast. Cæsar, Barbosa *ibi, & de Jure*
Eccles. dict. cap. 7. ex num. 88. dicens quod tunc
visitando habebit easdem facultates, quas de
67 jure, ante Concil. habebat. † Sed quod non
poterit, dum visitat ordinare, nec concedere
dimissorias; qui non reperitur à jure ei permissum,
nec ut possit exercere jurisdictionem fori
contentiosi in subditos Suffraganei, nisi in criminibus
notoriis, & contra impedientes ejus jurisdictionem;
ita & alios casus ipse Barbosa
dict. cap. 7. ex num. 52. *num.* 73. 76. *& à numero*
84. *ad* 87. qui & *à numero* 95. cum infinitis
agit de potestate Archiepiscopi circa Synodum.

68 Item habet Archiepiscopus (etsi apud nos
Hispanos parum in praxi) sede vacante Episcopi
sui suffraganei, vel si excommunicatus fuerit,
aut in captivitatem redactus, in duobus præcipuè
casibus, non obstante jure competenti
ipsi capitulo in sede vacante incumbere administrationi
Ecclesiæ, vel quando probatur quod
Ecclesia non tenet idoneos ministros *ex cap. non*
liceat alicui 12. quæst. 1. ut si v.g. non habeat Capitulum
actu, sed habitu, vel quando nullus
Canonicus est in Sacris, Pavinus *de officio, & potest.*
capit. sede vacante p. 1. quæst. 10. sub. num. 5.
Prosper de Augustino *in addition. ad Quar.* verb.
69 *Archiepiscopi authoritas*, post vers. 40. † Aut
quando qui existunt fuerint negligentes; tunc
enim poterit Archiepiscopus visitatorem, seu
administratorem, aut œconomum instituere,
prout oportunum videbitur, nisi à Romano
Pontifice extra prædictos casus valeat deputari,
cap. penult. & fin. de suppl. neglig. Prælator. lib. 6.
alia notat idem Barbosa *in adductis locis*, *&*
in 3. p. de Officio Episcop. allegat 133. *à princ. secund.*
Lugd. impress. qui etiam *de Jure Eccles. ex*
num. 99. * 102. addit quod potuerit Archiepiscopus 70
etiam deputare Vicarium, seu Officialem
in Ecclesia Suffraganea, si infra octo
dies post mortem Episcopi, Capitulum non
providerit, vel non idoneum elegerit ex facult.
Trid. *sess. 24. de reform. cap. 17.* Quaranta dicto
verb. *Archiepiscopi authoritas*, vers. 36. Marc.
Anton. Genuens. *in praxi cap. 70. num.* 6 Ragve.
de voce Canon in Capitulo cap. 37 *quæst.* 36.
num. 1.

Qui cum Gemin *in dict. cap. fin. de supplenda* 71
neglig. Prælat num. 8. observat, quod si moreretur
Vicarius à Metropolitano creatus, vel ab alio
Superiore ob negligentiam Capituli; jam tunc
posse Capitulum ipsum infra alios octo dies,
creare alium, ut prius, quia tantum amiserat jus
pro prima vice.

Metropolitanus, qui sic dicitur à mensura 72
civitatum, vel à matrice civitate secundùm
alios, juxta communem usum loquendi, idem
est ac Archiepiscopus, cum præstantia Archiepiscopi
aliquando appelletur authoritas Metropolitana,
cap. solicitudinem de appellat. edict.
c. de his dist. 12 *cap. fin. dist* 50. & nonnumquam
Jus Metropolicum *in cap. cum à nobis arbit. &*
in auth. de Eccles. tit. in princ. & etiam Dignitas
Archiepiscopalis, ut in *cap. fin. de purg Canon.*
ubi communiter.

Et licet Cujacius *in novella* 11. dixerit apparere 73
majorem Dignitatem Archiepiscopi, quàm
Metropolitani: nam Archiepiscopus, & Patriarcha
idem sunt; sed verius est, quod idem
sunt; quia etsi diversorum sint nominum, ejusdem
tamen, ut ait Gratianus *in summa dist.* 99.
sunt officii, & sequitur Anastas. Germon. *lib.* 2.
immunit c. 5. n. 21. contra Cujacium, quem refert,
ibi num 18.

Et hoc à vi vocabuli etiam probatur; siquidem 74
Metropolis nuncupabatur civitas quæ caput
gentis, & populi erat, si hoc nomen, &
jus à Principe consequebatur, ut ostendit
Theodosius Imperator *in l. 1. cod. de Metropoli*,
Beryto *lib.* 11. ibi: *Berytus Metropolitanam habebat*
Dignitatem Tyro nihil de jure suo derogatur
sit illa mater provinciæ nostrorum majorum beneficio,
hæc nostro, & utraque Dignitate simul perfruatur.

Quod fecerunt Valentian. & Valens. qui 75
Nicænam civitatem Jure Metropolico donarunt,
ut ex Concilio Calcedon. *action.* 13.
constat; etsi posteà idem Concilium constituerit,
ut hoc beneficium ad civilia tantùm munera,
& privilegia pertineret; & ut ipse Nicænus
Episcopus *Can.* 12. ejusdem provinciæ Episcopus
præcederet honore, non potestate: alia curiosa
videnda congerit Anastasius Germon. *dicto lib.* 1.
de Sacr. immunit. ex num. 9. † Ubi de Justiniano
ait, quod fuerint quatuor, aut quinque
civitates Justinianæ dictæ, ac omnes Archiepis 76
copo donatæ, quarum prima est *in Canonia*,
secunda, quæ hodie appellatur *Bulgarca*, *dict.*
novell. 11. ubi natus est Justinianus, alia in Africa
Justiniana Carthaginis, ubi *in novella* 131.
c. 4. inde Justiniani nomen adepta, quod
ia

Ieam Romano Imperio vindicarit, & reſtituerit. Alia Juſtiniana in Cypro inſula Patria Theodoræ ejus uxoris. Alia Juſtiniana nova, de qua idem Imperator, *in novella* 8. *ſ. notitia*, ipſum ad alia videndua ex *num.* 10. qui & *num.* 2.
77 *ad* 6. † ex bonis litteris probat quod Citerior Hiſpania in *conventus*, ſeptem eſt diviſa à Pli-
78 nio, *lib.* 3. *cap.* 3. † Et quod *conventus*, eſt primaria civitas, quo aliæ Civitatus, & populi conveniunt ad accipiendum Judicium; & quod ſicut provincia in plures conventus diſtribuebatur, ſic & conventus in plures populos, & unuſquiſque populus, & gens in plura oppida,
79 & civitates ignobiliores. † Et quod Epheſus fuit prima Aſiæ Metropolis, ait Ulpianus, *in*
80 *l.* 4. *ff. de offic. Præfect. Prætor. Africæ.* † Et quod civitates aliæ dicebantur minores, aliæ majores, aliæ maximae, ut demonſtrat Modeſtin. *in l.* 6. *ff. de excuſation. tutor*, *& curator.*

81 Et ſic quid Metropoles aliæ dicerentur, ex quibus Coloniæ deducebantur; & quod erant coloniæ, quaſi propagines, & Soboles, & Metropoles quaſi matres, ut ad Jacobum fratrem Domini, ait S. Clem. *in cap.* 2. *diſt.* 80. de quo ſupra *in Rub. & quæſt.* 1. ut ſequitur ipſe
82 Germonius, *ſupra num.* 6. † Et *ibi num.* 12. dicat quod *Metrocomia*, ſit mater vicorum tamen diſtinguit, & Cujacius *in l.* 8. *de exaction. tributor. lib.* 10. *Codic.* in verbis, ſequentibus, *decet autem maximo quidem numero*, *uti Metropoles gentium*, *ſecundo autem*, *quæ habent forum cauſarum*, *tertio autem reliquas*, ſignificans ex Solino, Fiuro, & Marcellino.

83 Ut *Metropolis*, ſit caput, materque provinciæ, *vel mater urbium*, *Metrocamia*, *ut dictum eſt*, *mater vicorum*, ut explicat etiam exactius D. Franciſc. de Amaya, *in l.* 1. *cod. à prædiis*
84 *Decurion. lib.* 10. *ex num.* 20. *ad* 24. † Ubi explicans, *l. unicam. cod. non licere habitatoribus Metrocomiæ*, ubi Metrocomiæ habitatores prohibentur poſſeſſiones, terraſque, quas habent in alios transferre, præterquam in vicinos, & habitatores Metrocomiæ; ſic ut è contra annullentur contractus, ait Metrocomiam græcè Matricem Villarum dici, quæ eſt vidua, nempè major, quæ ſub ſe plures continet, plura caſtra, Burgas, pagos, & vicos, ut *in l. fin. cod. Theodoſ. de Patr. vicorum*, quemadmodum Metropolis dicitur caput provinciæ quia Metra, & populus mater, ſeu matrix urbis dicitur agnoſcit Forcatol. *in Neciomant*, *dialogo* 62. *num.* 4. que ſe habet ad reliquas civitates, ut mater ad filios, *l. ſi duas* 6. §. 1. *ff. de excuſat. tutor. l.* 4. §. *ingreſſam*, *l. ſi aliam ff. de officio Proconſul.* Oſwald. ad Donellum *lib.* 17. *cap.* 13. *littera B*: alia dicit Amaya: Quibus patet quam aptè Archiepiſcopus idem ſit quod Metropoli-
85 tanus, † Imò & adverti debet fieri poſſe nonnunquam, ut aliquis Archiepiſcopus non ſit Metropolitanus, veluti, ſi nullum habuerit ſuffraganeum, ſicut non habent Roſanen. & Lazianen. Archiepiſcopi; ſic contingat, ut latius pateat nomen *Metropolitani*, quam *Archiepiſcopi* contra Cujacium ſupra aliter ſentientem.

86 Unde pro complemento dico, quod cum provincia tota ſit ad juriſdictionem Metropolitanæ Eccleſiæ, ut dicitur *in cap. ſuper eo de cenſibus*, & Archiepiſcopus majorem ſolicitudinem habeat, quam Epiſcopus reſpectu executionis, & exercitii, Cardinalis Zabarella *in Clement. Archiepiſcopo num.* 7. *de privilegiis*; ideò mirum quidem non eſſe, quod præcellat cæteros Epiſcopos honore, Geminian. *in cap. per ſingulas* 2. 9. *quæſt.* 3. ſic ut ſit perſona magis privilegiata, *cap. ſervatis*, *& cap. igitur* 25. *quæſt.* 1. † Ac etiam ut præſtetur Archiepiſ- 87
copo manutentio in quaſi poſſeſſione juris Metropolici adverſus omnes Epiſcopos, & provinciæ ſuæ Eccleſias, contra quos habet intentionem fundatam in jure communi, Rota apud Tamburin. *in fine tom.* 3. *de Jure Abbat. deciſ.* 56. *num* 1. ubi *num.* 2. & Barboſa cum eo *dict. cap.* 7. *num.* 13. dicunt quod quaſi poſſeſſio Juris Metropolici acquiritur ex cognitione cauſarum appellationum introductarum in curia Metropolitani.

Ad quartam quæſtionis partem de Officio 88
Epiſcoporum, ſuppoſitis quæ dixi de eorum electione *ſub tit. eodem*, *& in cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſſ. & propriet. & ſub titul. de judiciis*, *& foro competenti*, ubi de juriſdictionalibus Epiſcopo, & ejus Vicario competentibus, & quæ dico *infra in cap. inter cætera*, & aliis, *de Officio Ordinarii*, *& ſub titulo de cenſibus*, quatenus pertinet ad jus viſitandi ſuas Diœceſes, & *in cap.* 1. *de Officio Ordinarii*, quoad jus inquirendi, & corrigendi in ſubditos, & alibi ſæpè, & quæ *infra* dico de Officio Vicarii, & quæ congerunt Scriptores *in tractatu de Officio Epiſcopi*, & circa jus diſpenſandi *in cap. fin. de temporibus ordinat. & in cap. etſi Clerici* §. 1. *de judiciis ad collationem ordinum*, ut ſupra *ex titulo de temporibus ordinat.* item & proviſionem beneficiorum ſuæ Diœceſis, ut *in titulo de Præbend. de inſtitutionibus*, de conceſſione Præbendæ, & de Jure Patronatus cum aliis, de quo videndus Barboſa *in ſuo per illuſtri tract. de Officio Epiſcopi*, ubi omnia cumulat ad Officium Epiſcopi ſpectantia, & quibus nominibus appelletur, *ibi p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *per totum*, qui & plura circa omnem poteſtatem ordinis, & juriſdictionis Epiſcoporum ſub compendio ſcribit *ante p.* 2. *paſtoralis*, *& ante alleg.* 1.

Ideò jam brevi quodam calculo percurram 89
per illa, quæ ad officium, & poteſtatem Epiſcopi pertinent, dicendo quod Officium, & munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtit, videlicet in cultu Divino, & Chriſtiana religione augenda, & conſervanda. Secundo in paſcendis, & regendis Ovibus ſibi commiſſis, & eis in æternæ ſalutis viam perducendis. † Et 90
quod circa primum quatripartitur officium. Primo ad eam, quæ fidem, & venerationem Dei concernunt. Secundo ad Divinorum Officiorum celebrationem. Tertio ad Sacramentorum adminiſtrationem. Quarto ad ea, quæ ad harum rerum miniſtros, res, & loca Eccleſiaſtica ſpectant. † Item quod circa ſecun- 91
dam curam; & officium ejus, ſit prædicare Verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis tradere, & delinquentes corrigere, ac monere, juxta textum *in dicto cap. inter cætera de Officio Ordinarii*, *cap. audire diſtinctione* 25. *Trident ſeſſion.* 5. *de reformatione cap.* 2. *& ſeſſione* 24. *etiam de reformatione cap.* 4.

Ita-

92 Itaque circa membra primi Capituli rerum
concernentium curæ Episcopi, & ejus officio,
cultus scilicet, & religionis; dico, ut circa fi-
dem, & venerationem Dei, sit primo curare,
ut omnes suæ Diœcesis animæ fidem Christi
suscipiant, si sit in terris fidelium; alioquin cu-
rare, ut omnes fidei rudimenta sciant, & ea
ritè doceantur, & illis explicentur, *cap. ante
Baptismum de consecrat. dist.* 4. Concil. Trid. *dict.
sess.* 24. *cap* 4. *constitutio Pii V.* incipit *ex debito*
93 *pastorali officii.* Die 6. Octob. 1572. † Idem ut
fidei disputationes inanes, ac periculosus tol-
lant, & ne Laici publicè, vel secretè disputent
de fide Catholica, *cap. quicumque* §. 1. *de hæret.
lib.* 6. ubi dico, & dixi *supra sub Rub. & tit. de
Summa Trinit. & fide Cath.* & DD. *in cap. quoties*
94 24. *q.* 1. † Item & ut verbum Dei populis præ-
dicetur, & lectio Sacræ Scripturæ, ac Theo-
logiæ habeatur, & nec verba Sacræ Scripturæ
ad superstitiones, incantationes, aut divinatio-
nes, vel sortes, & alia prophana, & scurilla adhi-
beantur, & convertantur, ut habetur in Trid.
sess. 4. *in fine*, Const. Pii IV. incipit *injunctum
nobis*

95 Et ne Prædicatores in suis concionibus, &
fabulas, & falsas revelationes prædicent in tan-
tùm, ut rigorose, ac severe possit Episcopus
eos punire, *dict. sess.* 4. *in fine*, & ut nullus pos-
sit imprimere, seu imprimi facere sine nomine
authoris libros, nec illos in futurum vendere,
aut etiam apud se retinere, nisi primo ab ipso-
met Episcopo examinati, probatique fuerint
sub pœnâ anathematis, & pecuniæ, Concil.
Lateranens. *sess.* 10. *de impressione librorum.* †
96 Item Divinos omnes, & sortilegos, & magi-
cam artem exercentes, aut docentes, & super
quæstionibus, aliisque similibus operam dantes
ex suis Diœcesibus penitus eradicare, *cap. con-
tra, & cap. Episcopi* 26. *q.* 5. & Canonicis pœnis,
& aliis arbitrio ejus punire profitentes Astrolo-
giam judiciariam, prætet quam circa artem me-
dicam, navigationem, agriculturamque, & ali-
qua de futuris contingentibus, vaticinare præsu-
mentes, ut *in const.* 17. Sixti V. incipit *Cæli & ter-
ræ creator in Bullar. novo tom.* 2. *pag.* 510. *& in
const. S. D. N. Urbani VIII. anni* 1631. † Item
97 quod hæreses, & hæretici omnes extirpentur,
& circa Judæos, & Paganos curam adhibere ut
in his servendis, quæ, & Christianis erga il-
los, & illis erga Christianos jubent, vel prohi-
bent Sacri Canones, ut *infra in tit. de Judæis,
& Sarrac. & de hæret. & in cap. Judæi* 28. *q.* 1.
98 † Et miracula publicare, recognoscere, & ap-
probare, ut *in cap. fin. de reliquiis, & vener.
Sanctor.* Trid. *sess.* 25. in decreto de reliquiis, &
vener. Sanctor. etiamsi sint miraculs hominis
defuncti, non canonizati, nec Baptizati, ut
per dict. decisionem antiquata decis. *dict. cap. fin.*
99 † Et reliquias Sancti ab Ecclesia Canonizati,
in sua Diœcesi approbare, & illo approbante,
tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinen-
tes posse absolutè venerari, cui non licebit novas
reliquias approbare, ac eas publicè venerandas
exponere, nisi denuo invenirentur alicujus
Sancti, jampridem in Sanctorum numero relati.
100 † Item curare, ut voventes sua vota reddant,
& cum impotentibus dispenset, aut ut com-
mutet, in quantum facultas Episcopalis exten-
ditur, idem in juramentis juxta quæ dixi *infra de
Jurejur.* & dicetur *sub tit. de voto, & voti redem-
ptione*, & *ibi cap.* 7. & 10. curando etiam, ne
falsa, aut inania juramenta fiant juxta quæ dixi
in cap. etsi Christus, cap. 12. *cap. quinta vallis, &
aliis dict. tit. de Jurejur.* & ut jurata licitè serven-
tur, absolvendo eos qui possunt absolvi, &
pejerantes canonicè coercendo, juxta quæ *ibi
ex cap.* 1. usque ad finem illius tituli plenè scrip-
si videnda. † Ultimo ut festa in Dei, & 101
Sanctorum cultum, & venerationem ritè, ac
debitè celebrentur, ut in illis diebus fide-
les Divinis intersint, ac servilibus operibus, &
aliis illicitis se abstineant, de quo plenissimè
dixi *in tit. infra de feriis, & ibi in cap. fin.* sic ut
possit Episcopus arbitrio suo Laicos, festa non
observantes ex const. Pii V. de qua *in Bullario
novo pag.* 180. *tom.* 2. † Et ad hæc existimo spe- 102
ctare obligationem faciendi possessionem fidei
à Prælatis, Dignitatibus, Canonicis, Portio-
nariis, Parochis, Magistris, & Doctoribus, ac
aliis, de quibus sigillatim scripsi latè *in cap.* 4. *de
Jurejur. q. fin,* aliqua *dict. tit. supra de Summa Tri-
nit. & fide Cath.*

Circa secundam partem de celebratione Mis- 103
sarum, & Divinorum Officiorum, debet qui-
dem Episcopis incumbere, ne Sacerdotes, aliis
inquam debitis horis celebrent per Trid. *sess* 22.
*in decreto de observ. & evitandis in celebratione
Missæ*, de quo latissime dico *infra sub tit. de
celebrat. Missarum.* † Item ne extra Ecclesiam, 104
& locum Sacrum ad id deputatum specialiter
Sacrificium Missæ fiat, *ubi supra* in vers. *atque
omnino extra Ecclesiam*, ut etiam dico *sub dicto
tit. de celebrat. Missarum.* † Et quod ne cui 105
vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare per-
mittat juxta quæ latè dixi *in Rub. & tit. supra
de Clericis peregrinis, & ibi* ex Trid. *sess.* 23. *c.* 16.
vers. *nullus.* † Item curare quod habentes cu- 106
ram animarum, saltem diebus Dominicis, &
festivis, tam frequenter celebrent, ut suo mu-
neri satisfaciant juxta dispositionem Trident.
dict. sess 23. *cap.* 14. & ut populus in propria Pa-
rochia Missam audiat, sed non ad id cogere
mulctis, & pœnis, etiam in casu notabilis ne-
gligentiæ, cum liberum sit populo in diebus
Festis interesse Sacrificio Missæ, etiam in Eccle-
siis regularibus, ut praxis quotidiana observat,
& censuit S. Congregatio in negot. Episcop. &
regular. Die 1. Julii 1600. † Item curare, ut ab 107
Ecclesiis arceantur musicæ illæ, ubi sive organo,
sive cantu lascivum, aut impurum aliquid mis-
ceatur, Concil. Trid. *in Decreto de observand. &
evitand. in celebr. Missæ.*

Et ut regulares in Offertorio Missarum 108
conventualibus, quæ Dominicis diebus in Mo-
nasteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ
festivitates, & jejunia in illa Hebdomada oc-
currant, ne ignorantia horum festorum, &
jejuniorum præcepta Ecclesiastica à fidelibus
transgrediantur, quod parum ipsi religiosi cu-
ram observare, nisi Parochiam habentes, ut hic
Matriti faciunt regulares S. Benedicti propter
Parochiam S. Martini, Coadjutores illius in Ec-
clesiis S. Eldiphonsi, & S. Marci, quibus in-
serviunt curam animarum exercentes Monachi
illius ordinis, Parochi quidem (de quorum
officio infra ago) hanc partem exactè adim-
plent in singulis Parochiis totius nostræ Hispa-
niæ, quibus invigilant Episcopi, & Synodales
Episco-

109 Episcopatuum. † Item debet Episcopus curare, ut reliqua Divina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac devotè suis horis, & secundum Canonum dispositionem, celebrentur, ac recitentur, ut dico latè *in cap.* 1. & aliis *de celebratione Missar.* profligando abusus omnes circa hujusmodi, ut etiam *in Clem.* 1.
110 *de celebrat. Missar.* cavetur. † Ultimo Episcopus debet curare, ut populis diversarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem simul Diœcesi merantur, Missæ, & Officia, & Sacramenta secundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, & ministrentur instruendo eos verbo pariter, & exemplo, *cap. quoniam in plerisque de Officio Ordin.* ubi dico.

111 Circa tertiam partem dicti capituli primi, quæ consistit in admiratione Sacramentorum, jam diximus latissimè *supra ex tit. de temporib. ordin. & sub tit. de Sacra Unctione, cap. unico §.* 1. quam obligationem habeat. Episcopus, ut proprius ex officio Minister, ordines conferre suis subditis, quo scrutinio, in qua ætate, qua sufficientia, & quos repellere debeat; item eum quibus valeat dispensare ad minores ordines, *in tit. de filiis Presbyter.* & alibi. Item curare super administratione per se Sacramentum Confirmationis, cujus ipse est proprius ex officio, & ordine, ac consecratione Minister, ut dixi latissimè *in dict.* §. 1. *cap.* 1. *de Sacra Unctione.* † Et curare, ne pro administrandis Sacra-
112 mentis, aliquid indebite exigatur, *cap. placuit el* 2. 1. *quæst.* 1. de quo *infra dico sub tit. de simonia.* Item attendere, ut decretum Concilii Trident. *de matrim. celebrand.* sæpius publicetur, sicut in eo dicitur, *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. aliquid dixi *in cap. fin. de foro competent. quæst. penult.* sed dictam publicationem non video repeti apud nos, cum plenè omnia Trident. decreta recepta sint, & custodiantur ab omnibus. Item curare, ut exponatur à Parochis virtus omnium Sacramentorum, ut sic populi fideles latius edocti sint juxta Trident. *sessione* 24. *de reformatione, cap.* 7.

113 Circa ultimam partem dicti primi Capituli, quod loquitur de Ecclesiasticis personis, ac rebus, vel locis. Primo attendere debet ad ea, quæ de ordinandis Clericis, & beneficiis conferendis sunt, ut *ex tit. de vita, & honest. Cleric. & ex tit. de præbend. & de concess. præbenda.* † Item ut curet corrigere Clericos, & re-
114 gulares delinquentes juxta Sacrorum Canonum dispositionem, ut *in cap. irrefragabili de Offic. Ordinarii,* ubi dico, & *in Clem.* 1. *eodem*
115 *tit.* † Et curare debet, ut ea omnia servent, illaque devitent quæ infra dico *à dict. tit. de vita, & honest. Clericorum, & de cohabitat. mulierum, & Clericorum, & ex tit. de regularibus, & statu regular.* de quo videnda est distinctio 81. per totam, & *ibi cap. ad reatum.*
116 † Item ut dixi *sub dict. tit. de Clericis peregrin. & ibi in cap.* 1. ne sine formatis, aut testimonialibus litteris peregrinos suscipiant. Et quod regulares personæ, quæ fortè executores testamentorum, electæ fuerint à testatoribus, reddant de hujusmodi cura rationem, ut *in Clement. unica de testament.* de quo dico latè

in cap. 3. *cap. cum Joannes, & alibi tit. de testam.*

Imò & ad Officium Episcoporum spectat 117
attendere, quod Sanctimoniales juxta proprias constitutiones admoneantur, saltim in singulis mensibus confessionem peccatorum facere, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipere, ut in Trident. *de regular. sess* 25. *cap.* 16. de quo dico *sub tit. de pænit. in cap. omnis utriusque de celebr. Missar.*

Debet etiam Episcopus tueri Ecclesiasticas 118
immunitates, quoad loca Ecclesiastica, ut infra dico latè *in tit. de immunit. Eccles.* & faciunt dicta *sub tit. de judiciis, à cap.* 2. *& titul. de foro comp. & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ* 10. *de constitut.* ubi quam plura dixi conducibilia, Item quantum debeat curare circa Ecclesias construendas, reparandas, consecrandas, reconciliandas, ac de altaribus, ut *infra in tit. de Ecclesiis ædificandis*, de Religiosis Domibus, & consecrat Ecclesiæ eum aliis, & ne alienentur res Ecclesiasticæ, ut *in tit. de rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.*

Pro secundo capite adducto in principio 119
vers. *ad quartam*, verb. *ideò* de cura, & Officio Episcopi in pascendis Ovibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis; insinuantur casus sequentes latius in propriis locis, de illis acturus, inter quos, primus est; ut teneatur Episcopus, præcipuè Verbum Dei prædicare, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, & delinquentes corrigere, ac monere, juxta habita *in dict. cap. inter cætera de Officio Ordinarii*, ubi dico *in cap. audire* 25. *dist.* in Trident. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 2. *& sess.* 24. *cap.* 4. de quo optimè loquitur Evaristus Papa *in cap. sicut q.* 7. *casus* 16. ibi: *Episcopum oportet opportunè, & importunè ac sine intermissione Ecclesiam docere, eamque prudenter regere, & amare, ut a vitiis se abstineant, & salutem consequi possit æternam*, & illa cum tanta reverentia ejus Doctrinam suscipere decet, eumque amare, & diligere, ut legatum Dei, & præconem veritatis.

Quare debet Episcopus Oves sibi commis- 120
sas bonorum operorum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, ac Sacrificia Deo offerre, absque continuis monitis, & exhortationibus in viam salutis dirigere, ut præcipitur in Trid. *sess.* 23. *c.* 1.

Et ut adimpleant exactè, Ovesque cognos- 121
cat totius suæ Diœcesis, curare debet visitare illam sæpius personaliter, ut præcipitur *in cap. legitur, in cap. relata, cap. decernimus* 10. *quæst.* 1. Trident. Concil. *dict. sess.* 24. *de reformat. cap.* 3. juxta dicenda *in dict. cap. inter cætera.* † Ex quo infertur, ut teneatur arguere 122
vitia subditorum, errantes corrigere, & omnino curare, arguendo, obsecrando, & instando, ut ad salutis viam revertantur, ut habetur, *in dicto cap.* 1. *Tridentin. sessione* 23.

Secundò Episcopi Officium præcipuum 123
etiam est providere bonos, & idoneos Rectores curæ animarum instituendo curatos, qui curam suam non negligant, *cap. nullus omnino quæst.* 7. curando, ut cunctis Sacramenta mi-

nistreotur diligenter, promptè ac liberaliter, & præcipuè morientibus, etsi qui sint in Diœcesi impœnitentes, aut excommunicati, vel ultimo supplicio deputati, curare, ne sine reconciliatione, aut absolutione, & viatico pereant, *Clem.* 1. *de pœnit. & remiss. cap. de his*
124 26. *quæst.* 6. † Nec propter hoc excusatur Episcopus à cura exercenda per ipsum in pluribus casibus, si necesse sit, cum sit Parochus totius suæ Diœcesis, cui præcipuè Oves fuerunt commendatæ, ut Pastori: argum. *cap. illud*
125 95. *dist.* † Et ob id dicatur tota Diœcesis Parochia Episcopi, ut benè docet Barbosa *in pa-*
126 *storali p.* 3. *alleg.* 80. *num.* 12. † Et sic Cathedralis sua dicatur Parochia totius civitatis, & Diœcesis, Cardinalis *in Clem. dudum §. verum de sepulturis*, Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de bonis Cleric.* §. 3. *num.* 43. unde optimu ratione glossa in verbo *à foris veniunt in cap.* 3. *hoc tit.* dixit, quod quilibet de Episcopatu potest Sacramenta recipere in majori Ecclesia.

127 Tertio debet Episcopus providere, ne subditi sui, vanis, & superfluis sumptibus, intendentes, substantias suas consumat, & ne quis ultra quam gradus personæ, & facultates patiuntur, expendat, ut *in Clem.* 2. *de Magistr. argum. textus in cap. ut Clericorum* 13. *cap. à cra-*
128 *pula de vita, & honest. Clericor.* † Et sic debet etiam ordinare, ac moderari ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, abusus tollere, & bonas consuetudines, ac Canonum observationes introducere. Et inde quidem suæ curæ stat publicare, & præ foribus Ecclesiæ affigere eos, qui excommunicationis vinculo detinentur, ut quisque communionem eorum valeat devitare, ut *in cap. curæ* 11. *quæst.* 3. *Clem. unica de consanguinit. & affinit.* juxta latè dicenda *infra in tit. de sentent. excomm.* & quæ dixi *in cap.* 1. *cap. intelleximus* 7. *cap. cum non ab homine de judiciis, cap. ad probandum* 24. *de sentent. & re judic. cap. pastoralis §. verum de appellation.*

129 Quartò præcipuum Officium Episcopi est, victum pauperibus largiri, viduarum, & pupillorum, orphanorum, ac miserabilium personarum, curam paternam gerere Concil. Trident. *dicta sess.* 23. *cap.* 1. Et quanta sit obligatio in Episcopo erogandi, & in qua quota? Dico latè *infra in cap. filius noster* 5. *cap. cum in officiis* 7. *de testamentis*; ob idque *in l. Judices cod. de Episcopali aud.* monetur ut Episcopi etiam incarceratorum curam gerant, providentes, ut humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia infantium quoque expositorum curam agere, & curare, ne servi fiant colligentium, *l. nemini licere cod. eodem*; ob quod, ut refert Barbosa *de Jure Ecclesf. cap.* 11. *sub n.* 86. Concilium Aurelianens. ut Episcopi Sacerdotali admonitione redarguant Judices, ac potentes, quos conspexerint, oppressores hujusmodi mi-
130 serabilium personarum. † Quare mirum non est quod inter opera charitatis, exercenda ab Episcopo ejus curæ sit obligatio redigendi ad pacem magis, quàm ad judicium, dissidentes fratres, ut *in cap. studendum, cap. præcipimus, dist.* 90. ita ut si negligens fuerit in revocando discordes ad concordiam, peccet mortaliter; licet in aliis peccatum sit veniale, Marcus Anton. Genuens. *in manuali Pastor. cap.* 43. *numero* 1. Belletius *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de disciplina Cleric.* §. 15. *num.* 96. Barbosa *de Officio*
Episcopi p. 3. *alleg.* 79. *num.* 1. † Et consequen- 131
ter tenebitur pacem inter subditos semper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap.* 1. *de treuga, & pace*; ad quæ leges quæ dixi *in cap. novit. de judic.* ubi egi de illa quæstione, *Ad quem spectet judicium de pace fracta? An Judex reconventionis possit partes li-*
tigantes ad concordiam reducere? † Sed Sacra 132
Congregatio negot. Episcopor. præposita Die 15. Novembr. 1588. ut refert idem Barbosa *dict. cap.* 11. *de Jure Ecclesf. num.* 85. limitat dicendo, ut non possit Episcopus cogere aliquem ad se cum inimico conciliandum; quia suæ conscientiæ satisfacit qui injuriam in corde remittit; sicque fuisse responsum Episcopo Cajetano; quare possunt adjungi quæ dico *infra in tit. de injuriis.*

Cumque ex Trid. *sess.* 25. *cap. fin.* cautum 133
sit circa obligationem, quam habent Episcopi curandi, ut Canones omnes, Conciliorum decreta, novæque constitutiones à Pontificibus in Dies emanentes serventur juxta quæ etiam dixi *sub Rub. de constit. & sub eo tit. ut etiam in cap. Ecclesia S. Mariæ*, latissimè advertere, ac curare nimis debent super residendo quilibet in propria Diœcesi, apud proprias Ecclesias, quandiu poterint, ut habetur *in cap. si quis in Clero, & in cap. placuit, el* 1. 7. *quæstion.* 1. *cap. sugestum ibi.* exceptis tamen legitimis causis, de quibus dictum est per textum
ibi in cap. nisi cum pridem de renunciat. † Et sic 134
quia plura sunt, quæ curæ eorum incumbunt, quibus de facili per se occurrere nequeunt, *cap. illud dist.* 5. præcipitur eis *in dict. cap. inter cætera, de Officio Ordin. cap. sicut olim de accusat.*
† Ut per personas plura exequantur, & Vica- 135
rios, ac Coadjutores in tanto munere obeundo, secum habeant, ut praxis demonstrat, ac *infra* insinuatur *in titulo de Officio Vicarii.*

Quintò debet etiam Episcopus ex officio 136
Chrisma conficere, ut dixi latè *in dicto cap.* 1. *de Sacra Unctione §.* 1. *in tract. de confirm.* & Baptizatores fontes Chrismate signare, *cap. perlectis*, vers. *ad Episcopum* 25. *distinct. cap. quamvis* 68. *dist. cap. litteris de consecratione dist.* 3. *cap. si quis de alio de consecrat. dist.* 4. Basilicas consecrare, & altaria in Ecclesia consecrata erigere, & consecrare, & hæc eadem consecrata reconciliare, si violata fuerint, *dict. cap. perlectis, dict. cap. quamvis, cap.* 1. cum aliis *ibidem de consecrat. dist.* 1. *cap. aqua de consecration. Ecclesiæ*, ubi dico, & dixi aliqua
in cap. 2. *de Sacram. non iterand.* † Et Mo- 137
niales Virgines post professionem, & completo 25. ætatis anno, solemniter consecrare tradito velo, *dict. cap. perlectis §. ad Episcopum* 25. *dist. cap.* 1. *de temporibus ordination.* quod & poterit delegare Presbyteris, ut *in cap.* 2. 26. *quæst.* 6. Barbosa *dict. cap.* 11. *de*

Jure

Jure Eccles. num. 102. contra Sbrotium *de*
138 *Officio Vicarii lib.* 2. *q.* 8. *num.* 4. † Et re-
conciliare publicè pœnitentes in Missa, *dict.*
cap. quamvis dist. 68. *cap.* 1. *cap. ministrare*
26. *quæst* 6. quod & Sacerdos simplex ex licen-
tia Episcopi potest facere, *cap.* 1. *cap. Aure-
lius* 26. *quæst.* 1. Sbrotius *dicta quæst.* 18. *num.* 4.
& pœnitentias publicas injungere, *cap. acce-
dentibus*, ubi DD. *de excess. Prælator.* quod
& potest exequi Sacerdos de mandato Epis-
copi, Sbrotius *sup. quæst.* 17. *num.* 3. & 4. †
139 & campanas benedicere, & Chrismate ungere,
Castald. *in praxi Cæremon. lib.* 2. *sect.* 12. *cap* 5.
Angel. Rocha *in suo speciali tract. de campanis*
c. 5. *ob campanar. consecratione*, Cæsar. Baron.
annal. Eccles. tom. 10. *pag* 810. Ugolin. *de Officio
Episcopi cap.* 31. *§.* 1. *num.* 2. & cum Durando
de ritibus Eccles. lib. 1. *cap.* 22. & *in rationali
Divinor. Officiorum lib* 1. *cap.* 4. Barbosa *dicto*
cap. 11. *num.* 150. ubi ait quod etsi Episcopus
soleat eas per se benedicere, possit tamen de-
140 legare eam simplicem benedictionem. † Item
etiam, & consecrare, seu benedicare Calices,
Patenas, Corporalia, Pallas altaris, & vesti-
menta Sacerdotalia, & alia utensilia Ecclesiæ,
Sbrotius *lib.* 2. *quæst.* 10. *num.* 8. Barbosa *de Offi-
cio Episcopi p.* 2. *alleg.* 27. *à num.* 35. cum Aznr.
& Henriquez, Layman. *in Theolog. Morali*
141 *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 16. † Et quando
non Episcopus, Sbrotius *cap.* 32 *num.* 6. Pos-
senin *de Officio Curati p.* 2. *num.* 37. Layman.
dict. cap. 6. *num.* 11. & 12. Gavant. *in comment.
Rubr. Missal & Breviar. tomo* 1. *p.* 4 *tit.* 19. *de
Rub. benedic. num.* 23. Tamburinus *de Jure
Abbat tom.* 1. *disp.* 22. *quæst.* 2. *num* 4. adducen-
tes declarationes Rituum Sacr. Congregar. 14.
Novembr. 1615 & 14. Maji 1616. ubi ob ju-
stas causas in Ecclesiis propriis non residenti-
bus pro facultate delegandi eam concedentem,
aliquando limitando personas in dignitate
constitutas, aliquando tempus ad sex menses,
& sæpius sine limitatione, ut in alia 2. Maji
1619. & deinceps.

142 Sexto quia officio, ac potestati Episcopo-
rum spectat habere Jurisdictionem ordinariam
in tota sua Diœcesi contra personas sibi subje-
ctas in corrigendo, puniendo, monendo, vi-
sitando, judicando, dispensando, &c. ideò
adjunges hic quæ latè dico *sub dicto tit. de Of-
ficio Ordinarii*, & in præassignatis locis supra
in nostro vers. *ad quartam*, & alibi in toto Jure
143 Canonico. † Et quia quæ dicta sunt de Epis-
copis proportionabiliter incumbunt curæ Car-
dinalium in suis Ecclesiis, Primatibus, ac Pa-
triarchis; item & Archiepiscopis in suis etiam
Diœcesibus, & Provinciis juxta differentias
positas *à num.* 1. nostræ quæstionis, ideò quæ
in vers. *ad primam*, *ad secundam*, & *ad tertiam*,
omissa sunt incumbentia officio illorum, qua-
tenus Episcopi sunt Prælati Ecclesiæ in suis
territoriis, ex his notatis desumes.

144 Quare breviter scies, quod licet in potesta-
te Jurisdictionis, ac multis specialibus sint
majores Cardinales, Patriarchæ, Primates,
Archiepiscopi, & Metropolitani, ut colligitur
ex adductis in hac nostra quæstione, non qui-
dem in potestate ordinis, id est respectu cha-
racteria, ut patet ex adductis *in tit. de tempori-
bus ordinat.* & *de ætate ordinand.* imò & Papa
appellectur Episcopus orbis juxta *dict. quæstion.
præcedent.* ideò dicta de Episcopis independen-
tibus ab hac ordinis potestate incumbere juxta
subditos, & provincias, Patriarchis, Primati-
bus, Archiepiscopis, & Metropolitanis, ut
ex adductis patet. Sunt enim Archiepiscopi,
veluti quilibet alii Episcopi, Barbosa *de Jure
Ecclesiast. cap.* 7. *num.* 25. ubi ponit differentias
inter eos, quorum nonnullas retuli hic in vers.
ad tertiam.

Pro complemento notandum duxi quod 145
præter ordinariam jurisdictionem, quam te-
nent adducti omnes Prælati, solent etiam ha-
bere aliam delegatam, ut Episcopi in multis
casibus, tam de jure, quàm ex Trident. ut
dico *in cap. irrefragabili de Officio Ordinarii
§. cæterum*, *in cap. ad abolendam per textum
ibi de hæret.* ut in supplendo negligentia Ab-
batum exemptorum in multis, *cap. quanto de
Officio Ordinarii*, *Clementina unica de sup-
plenda negligentia Prælatorum*, de quo *supra
eodem titulo*, dixi in procedendo contra Præ-
dicatorem exemptum, qui hæreses prædicave-
rit Trident. *sessione* 5. *cap.* 2. contra quos praxis
inquisitionis Hispaniæ est, ut in ea proceda-
tur.

Tertio in providendo de Vicariis cum as- 146
signatione congruæ portionis fructuum in Ec-
clesiis, quæ residentiam requirunt, ubi bene-
ficiatus est legitimè dispensatus non residere
ex Trident. *sess.* 6. *cap.* 2. † In visitando, 147
& corrigendis Capitulis, & Canonicis exem-
ptis Ecclesiarum toties, quoties opus fuerit,
Trident. *sess.* 6 *cap.* 4. † Item in cognos- 148
cendo de gratiæ subreptione, & obreptione,
quæ super absolutione publici criminis, aut
remissione pœnæ, falsis precibus fuerit impe-
trata, *cap. ex parte de Officio Ordin. cap. si
quando de rescriptis Trident. sess* 13. *de refor-
mat cap.* 5. & applicabis quæ dixi *in cap. super
litteris de rescriptis*, & de dispensationibus ob-
tentis ex eodem Concilio *sess.* 22. *cap.* 5. & 6. 149
† Et de constitutionibus, vel consuetudini-
bus à Sede Apostolica approbatis, & de facien-
dis compositionibus pro collatione, vel mis-
sione in possessionem de Canoniatu, vel si-
milium dict. Trident. *sess.* 24. *de reformation.
cap.* 14. † Et in corrigendis Clericis exem- 150
ptis à sua jurisdictione, etiam extra visitatio-
nem Trident. *sess.* 14. *cap.* 4 *de reformat.* in
dividendis distributionibus quotidianis ex ter-
tiæ partis fructuum deductione constituendis, 151
ubi non sunt, vel tenues habentur, *sess.* 21.
& 22. *cap.* 3. † In deputandis Coadjutori-
bus, aut Vicariis cum parte fructuum, illite-
ratis, & imperitis Rectoribus Parochialium, si
aliàs honestæ sint vitæ *sess.* 21. *de reformat.
cap.* 6. quod ante fuerat constitutum de
Coadjutore, Episcopo eadem authoritate de-
putando, *in cap. unico de Clerico ægrot. lib.* 6.
aliqua dixi *in titulo de renunciat.* † Item in 152
visitandis Monasteriis, & beneficiis commen-
datis, etiam exemptis, in quibus non viget re-
gularis observantia, *sessione* 21. *de reformatione
in principio cap.* 8. & *in fine.* Et in visitandis

beneficiis exemptis nullius Diœcesis, si sit pro-
ximior Episcopus, aut à Concilio provinciali
ad hoc deputatus dict. Concil. Trident. *ses-*
153 *sione* 24. *de reformat. cap.* 9. † Et in prohi-
bendis, & ordinandis quæ in Missarum
celebratione, vel vitanda sunt, vel servan-
da *sessione* 22. *in decreto de observand. &*
evitand in celebratione Missarum. Item in
examinandis Notariis Judicum Ecclesiasti-
corum, etsi idonei non sint ab officio co-
154 hibendis *dicta sessione* 22. *cap.* 10. † Et in
his omnibus observandis, ordinandis, mo-
derandis, quæ ad visitationem, & morum
correctionem subditorum suorum spectarit
ex eodem Trident. *dicta sessione* 24. *de re-*
155 *formatione cap.* 10. † In restituenda, &
observanda clausura Monialium, in Mona-
steriis etiam in exemptis, *cap. unico in fine*
de statu Regular. lib. 6. *Trident. sessione* 25.
de regularib. cap. 5. Et in regendis Mona-
steriis Monialium Sede Apostolicæ im-
mediatè subjectis, *Clemente attendentes, de*
statu Monachorum Trident. dicta sessione 25.
de regular. cap. 9. in concernentibus spiri-
tualia, ut benè intelligit Armendar. *in ad-*
dition. ad Recopilat. Leg. Navarræ, lib. 7.
156 *titulo* 18. *de religione numero* 94. † Et in
cognoscendo de Patronatibus quorumcum-
que beneficiorum, & Dignitatum minus le-
gitimè constitutis, & acquisitis ex eo-
dem Tridentino *sessione* 25. *de reformatione,*
cap. 9.

157 Item generaliter Episcopi, tanquam Sedis
Apostolicæ delegati, supplent in multis ne-
gligentiam exemptorum, at *in cap.* 1. *de Jure*
Patronat. Clementina, quia contingit de religiosis
Domibus, sed supplent quidem authoritate or-
dinaria, non delegata delegati Papæ negli-
gentiam, *cap. significavit de officio ordinarii*, ubi
de aliis dico, interim etiam videndus textus
cap. licet in corrigendis, & cap. grave gerimus de
officio ordin.

158 E contra tamen etsi hucusque viderimus
quantam habeant Episcopi potestatem ac ju-
risdictionem ex officio; nihilominus videbi-
mus in pluribus limitari. Nam primo non pos-
sunt exemptos corrigere, aut judicare de ju-
risdictione ordinaria; imo nec debent DD per
textum, *ibi in cap. penult. de officio ordin. cap.*
159 *sanè de excessibus. Prælat.* † Debent enim ser-
vare privilegia subditorum, *cap. dilecti de pri-*
vilegiis; sic ut alias possit ab eisdem subditis
privilegiatis, vel exemptis obedientia denegari
impunè, præter quam in aliquibus casibus
relatis, *in dicto cap. sanè, & in cap. quorun-*
160 *dam. de excessib. prælator.* † Item Ecclesiam al-
teri subjectam non possunt liberare sine causa
à jurisdictione proprii Prælati, *cap.* 2. *de ex-*
cess. Prælator. per glossam notabilem. verb.
plano jure in cap. 1. 16. *quæstione* 1. glossa vi-
denda, *in cap. ad audientiam* verb. *obven-*
tione de Eccles. ædificand. nisi faciant quando
accessit ex certa scientia Apostolica Confir-
matio: ita DD. per glossam *in cap. constitutus*
161 vers. *nec obstat. de Religios. Domibus.* † Imo
& tenentur Episcopi cessare à pluribus gra-
vaminibus Religiosorum, ut exprimuntur,
in cap. nimis el. 1. *&* 2. *distinctione tit. de ex-*
cessib. Prælat. Clem. I. *eodem.* † Nec possunt 162
subditis suis interdicere, ne denuncient su-
perioribus statutum suarum Ecclesiarum, *cap.*
quia plerumque de officio ordin. lib. 6. faciunt
nonnulla, quæ adduxi de avocatione à supe-
riore, *in cap.* 1. *de foro comp. & in cap. ut no-*
strum de appellat. † Nec possunt Episcopi 163
quemquam excommunicare pro injuria pro-
pria, nisi talis injuria magis Ecclesiam, quam
seipsos lædere videretur: videndi sunt textus
in cap. inter querelas, & cap. Guilisarius 23.
quæst. 4. & quæ dixi *infra de judic. in cap. cum*
venissent 12. *quæstione* 10. *an possit Prælatus in-*
juriam sibi factam punire?

Vel nisi pro tuendis juribus propriis con- 164
tra potestatem temporalem, ubi alias tem-
poralis defensio non sufficit, *cap. dilecto de*
sent excommunic. lib. 6. Latè Ricciulus, *de ju-*
re personar. extra gremium Eccles. exist. lib. 4. *cap.*
61. argum. eorum, quæ dico, *in cap. Eccle-*
sia S. Mariæ 10. *de constit.* † Nec possunt exa- 165
ctiones, & talleas, vel alia similia Clericis,
aut Monachis imponere, *cap. nulli Episcoporum*
cum sequent. 16. *quæstione* 1. *cap. Diacom sunt,*
vers. *nunc autem distinctione* 93. *cap* 1. *de excessi-*
bus Prælat. cap. cum Apostolus &. prohibemus de
censibus, ne videantur in Ecclesia Dei exacto-
res potius, quàm Pontifices, ut inquiunt Pa-
tres in Toletano Concilio relato *in cap. quia*
cognovimus 10. *quæstione* 3. videndus Barbosa
late loquens *in pastorali part.* 3. *allegatione* 85.
cum infinitis, & applicabis quæ dixi *in dicto*
cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. a quæstione 1.
præcipuè *à quæst.* 9. *&* 10. & aliis, ubi quod
talis impositio spectat ad solum Papam, &
cum cautis, de quibus *ibi.*

Nec possunt sine Papæ licentia Episcopa- 166
tibus propriis renunciare, ut dixi per textum
ibi in cap nisi cum pridem de renunciat. cap. 2.
de translatione Episcopi; nec religionem in-
trare: argument. textus *in cap. per tuas* 10. *de*
voto, nec longam peregrinationem arripere,
cap. magnæ, de voto, & ibi cum infinitis idem
Barbosa etiam videndus *in pastor. tertia part.*
allegatione 53. *numero* 23. † Nec possunt Epis- 167
copi sibi successores eligere *cap.* 1. *cum se-*
quentibus 8. *quæstione* 1. ut probat idem Bar-
bosa latè *parte* 1. *de officio Episcopi tit.* 1. *cap.* 3.
à numero 40. *& de Jure Ecclesiast.* 1. *parte,*
cap. 11. *numero* 237. utrobique satisfaciens
exemplis de Beato Valerio, Divo Augustino,
& aliis; & melius confirmatur ex iis quæ
adduxi *supra in Rubrica de elect. quæstione* 8.
in vers. *ad tertiam*, ubi egi de ea quæst *an*
Pontifices, & Episcopi possint absolutè, & in-
dependenter eligere sibi successores, seu dispo-
nere, ut jure sanguinis, sive hæreditario, de-
ferantur Pontificia, & Episcopalis Dignitas.
† Nec possunt Episcopi Episcopolia, sive 168
Pontificialia in aliena Diœcesi sine licentia
proprii Episcopi exercere, *cap. Episcopus el.* 1. 7.
quæst. 1. tum aliis Trid. *sess.* 6. *de reform. cap. fin.*
etiam, si vocati ab inferioribus fuerint pro
exercendis Pontificalibus in locis exemptis,
quia

quia adhuc requiritur licentia illius Episcopi, intra cujus fines, loca exempta, sunt constituta, Galetius *in Margarita casuum conscientiæ*, verbo *Episcopus*, latè Barbosa *in pastorali parte secunda*, *allegatione 6. numero 1.*
169 *&* 2. † Nec alienos Clericos absque expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprii Episcopi ordinare; ad quæ duo ultima videbis quæ late dixi *in cap. 11. de temporibus ordinat. quæstione 9. 10. & 11.* ubi de pœna contrafacientium. Nec alia hujuscemodi facere, ut dispersim habentur in jure, & Conciliis.

170 Nec potest tantum electus Episcopus ante confirmationem administrationi Ecclesiæ se immiscere, ut latissimè dixi *in cap. transmissam 15. de electione.* Nec ante consecrationem Episcopalia exercere; eo quod ante Episcopus non nominetur, applicando quæ dixi *in toto titulo de temporibus ordinat. de ætate ordin. de Sacra Unctione, de Sacramentis non iterandis, &c.* quanter consecratio fiat dixi *in cap. 6. & 7. dicto titulo de temporibus ordinat* aliqua *sub Rubrica de Sacramentis non iterandis*, nec enim antea Episcopus nominatur; quia si nomen non habet, nec officium habere dicetur, ut inquit Damasius Papa *in cap. Corepiscopi in*
171 *fine 68. distinctione.* † Qui enim consecratus non est, nec potest ordinis conferre, nec Basilicas consecrare, & altaria aliavè similia, quæ solus consecratus Episcopus facere potest, nec alius, quamvis ei plena administratio Episcopatus concederetur, *cap. Pontifices 7. quæstione 1. cap. 1. & 26. quæstione 6.*

172 Sic ut nec ea, aut quodlibet eorum possit ipse Episcopus alteri, qui Episcopus valeat ea exercere, ut *in cap. quanto de consuetudine*, *cap. aqua de consecratione Ecclesiæ*, & DD. *in dicto cap. transmissa 15. de electione*, Barbosa etiam *de Jure Eccles. cap. 11. num. 100.* etsi possit alia demandare qui sit jurisdictionis tantùm confirmatus, ut sub hoc vers. *ad quartam*, dixi, & alibi dictum est.

173 Quod si inquiras quare Episcopus adducta in versiculo *è contra hic*, & in versic. *nec potest*, non possit exequi, cum videatur in suo territorio habere eandem potestatem, ac Pontifex in universali Ecclesia; respondetur nihilominus potestatem Episcoporum respectu illius, quam habet Papa esse semiplenam, & quod in tantùm solicitudinis, Episcopi dicuntur vocati, in plenitudinem potestatis *cap. decreto*, *cap. qui se scit. 1. quæstione 6. cap. ad honorem de authoritate*, *& usu Pallii*, ubi aliqua notavi.

174 Et inquam Episcoporum authoritas limitata, & depressa, *cap. unico in fine*, juncta glossa de Sacra unctione; & sic videmus multa Pontificia sibi reservasse, aut Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis Metropolitanis, quæ Episcopi exercere non valent, etsi ipsimet omnes possint exequi omnia, quæ Episcopi exercent, cum etiam dicantur Episcopi, juxta latè, & sigillatim dicta in tota nostra quæstione, & de Papa *quæstione præcedenti*, *& sub titulo de rescriptis*, *de filiis Presbyterorum*, *de bigamia*, *& alibi*. † Imo & sunt alia, quæ Episcopi 175
facere nequeunt sine consensu sui Capituli, ut dicemus *in titulo de rebus Eccles. alien. vel non in titulo de his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.*

Ex prædictis omnibus, jam potest con- 176
siderari quam grave sit, & periculosum Episcopale onus, & quanta res sit in tot curarum generibus, quibus tenentur eas strictè rectè incedere, nec differre, quibus nisi insistent, & diligentiam, curamque adhibeant culpæ subditorum, imputentur injuriæ Deo illatæ, & Divini Cultus Vilipendia Episcopis adscribantur, *cap. 1. & cap. facientes 36. distinctione*, non inquam facile est, ut scribit S. Ambros. *in cap. non est facile 49. distinctione*, stare in loco Petri, & Pauli, scilicet tenere Cathedram regnantium cum Christo; quia (inquit) non Sanctorum filii sunt, qui tenent loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum; & sic considerari debent verba textus *in cap. præcipue 11. quæstione 3. cap. nulli fas 25. quæstione 1.* & cum D. Augustino dicente *in cap. ante omnia distinctione 40.* Nihil in hac vita & maxime in hoc tempore esse difficilius, laboriosius, ac periculosius Episcopi Officio, & nihil apud Deum miserabilius, tristius, & admirabilius; sed si persunctorie (inquit res agatur, nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore facilius, & levius, & hominibus acceptabilius Episcopi Officium apud Deum, cum nihil beatius si eo modo militetur, quo noster præcepit imperator.

Cumque in Trident. *sessione 6. de refor-* 177
matione cap. 1. dictus sit Episcopatus onus Angelicis humeris formidandum; proindeque, & Beat. Joan. Chrisostom. formidabilem quandam sententiam protulerit homilia 3. in act. dicens, *Arbitror. paucos Episcopos salvos fieri; imò multos perire, non tam propter sua, quàm propter aliorum peccata*, & S. Bernard. ad Episcopum Senon. scribens ibi: *Si tentatio est vita hominis super terram, quantis putatis periculis patet vita Pontificis, qui necesse habet ferre omnium tentationes.*

Quid mirum si homines Sancti semper tale 178
onus vitare studuerint, & fugere, sicut Moyses cum ad populum de Ægypto educendum mitteretur, & alii Prophetæ imbecillitatem suam agnoscentes instanter recusarint *exod. 3. & 4.* & Hieronym.

At qui Divina voluntate Episcopalem 179
Dignitatem nanciscitur, debet Salomonem Regem imitari, qui cum primum in Regem assumptus esset, petiit à Deo, dicens *3. Reg. cap. 3. Ego sum puer parvulus in medio populi, quem elegisti, qui præ multitudine numerari non potest; dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum, & malum.*

180 Nec ubi potest prodesse potest refugere, quin propriam quietem communi utilitati præferens, non potest dicere, *Mihi vivere Christus, & mori lucrum*, & cum Apostolo *ad Philip. I. quia sibi nemo vivit nemo sibi moritur*, & cum eodem *ad Rom. 14. & non quærit quod sibi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant 1. ad Corinth. 10.* & alia, quæ *ex Clement. epist. 1. ad Jacob. in principio*, refert ad literam Barbosa *de Jure Ecclesiast. dicto cap. 1. part. 1. num. 94. & 93.* videnda ibi, & alibi.

181 Nec quasi insufficiens oneri tanto labores Episcopatus debet subterfugere, si tamen possint intelligere sua Doctrina, alendos esse imbecilliores, & parvulos; quare, si legat, ac perlegat verba Isydori *libro 3. de summo bono, capit. 33.* Sic alloquentis *vir Ecclesiasticus, & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis, debit & dispensationem Ecclesiastici ordinis, si ex Dei voluntate provenerit, nolens quidem, sed humilis gubernandam suscipiat, multos intercipit Satanas fraudibus eos, qui sensus, & vitæ utilitate præstantes præesse, & prodesse aliis noluat; & dum eis regimen animarum imponitur, renuunt consultius arbitrantes otiosam vitam degere, quàm lucris animarum insistere; quod tamen decepti agunt per Diaboli argumentum, fallentis eos per speciem boni, ut dum illos a pastorali officio retrabit, nequaquam proficiant eos, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant. Hæres es, & Vicarius Petri, o, Episcope fac opus Evangelistæ, & Pastoris non erubescas Evangelium, si erubescendum non credis Pastoris Officium, insta opportunè, importunè ministerium tuum imple, ministerium tuum plus oneris habet quàm honoris, si affectas honorem mercenarius es, si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, ut lucra ex lucris, & ex profectibus accedant profectus. Manebat forte in monte, levatis manibus, orans cum Moyse, Jussit Dominus, ut descendas in campum cum Josuè pugnaturus cum Amalecitis, non deponas animum; quia nec in monte absque timore videndum est, nec in medio Amalecitarum desidendum: nam Lot inter sodomitas fuit sanctus, & in monte solus agens fuit incestuosus*, animadvertat non desideraturus evehi ad fastigium Episcopatus, quod vocatus, non recusaturus laborem, si sufficiens ad illum Judicatus fuerit, ne forte incidat in sententiam Isydori proxime adductam, quam repetit, Clem. *in dicta epist. 1. ad Jacob in princip.* Ponens sententiam suam in sequentibus verbis. *Si periculum peccati timens suscipere, refugis Ecclesiæ gubernacula certus es, quia amplius peccat, quam si populum Dei, veluti in fluctibus positum, & periclitantem cum juvare possis subterfugis tui tantummodo habens considerationem. & non quod in communi omnibus expedit providens.*

182 Ubique enim periculosa sunt delinquendi, & lapsus hinc inde imminent graviores, & sic studiose cavebunt Episcopi ne declinent ad dextram, vel ad sinistram, cum necesse sit, ut in offendicula cadant. Quare quidem si diligenter invigilent, & suæ simul, & subditorum saluti providebunt. Quod si Dominus vigilantes invenerit, & Pastoralis Officii operibus incessanter instare, retribuet uberius, ac plus cæteris. Sin autem quanto plus cæteris vigilare debuerunt, ut subditis via, & lumen ad æternam salutem esse possent, tanto plus cæteris, illos puniet, ut ait. Nicolaus Papa ad Lotherium Regem *in epist. relata in dicto cap. præcipuè 3. & 11. quæstione 2.* ibi *deterius quippe in populis Prælati delinquunt, ac per hoc ipsi crudelibus. quam cæteri puniuntur*, ubi referuntur alia verba Gregor. *in pastor. parte 3. capite 5. & in dicto cap. nulli fas 25. quæstione 1.* Debet inquam quisque cavere, ne propter negligentiam suam iratus Pater cœlestis dicere de se debeat, quod de proprio filio pro alienis culpis dixerat *Isai 53. propter scelus populi mei percussi eum*; Debent ergo vigilare, & in omnibus laborare, ac ministerium suum implere juxta præceptum Apostoli 2. *ad Timoth. 4* Ne sanguis deperditarum ovium requiratur de eorum manibus à supremo judice, cui ratio est reddenda.

Et hic applicabis quæ cum multis tradit Barbosa *in dicto capite 1. de Jure Ecclesiast. sub numero 92. & 94. & in pastorali cum infinitis parte 1. titulo 2.* ex glossâ 1. cum aliis ubi de desiderante Episcopatum quod bonum opus desiderat, glossa 2. & glossa 3. de virtutibus, quibus debet pollere juxta verba Apostoli 1. ad Timoth. 3. *Fidelis sermo, siquis Episcopatum desiderat*, ubi plenissime explicat præter cæteros DD. quos refert per 13. glossas legendas, ut benè intelligas. 183

Ad ultimam quæstionis partem, an prædictæ Dignitates consignatæ sint à D. Petro imitando Archiflamines, & Flammes, &c. Quia jam responsum prebuimus *supra in Rubrica nostri tituli*, in versiculo, *& circa eam, & quia*, & versiculo *inde*, ubi de intellectu *cap. in illis, distinctione 80. & supra quæstione 1.* ex versiculo *ad quartam*, ubi iterum de doctrina, & intellectu *dicti cap.* jam nunc solum addendum censui, quod firmat Anastasius Germon. *de Sacror. immunit. libro 2. capit. 5.* Qui agens de Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis, de quibus latissimè actum est in hac *quæst. à numero 1.* & de civitatibus Metropolitanis, Metrocomiis, ut sub versiculo *ad tertiam*. referens *ibi numero 13.* ut in civitatibus, quæ frequentissimè apud Ethnicos erant maximæ, primæque in provinciis, in his gentilitate, omnique vana superstitione sublata, novæ Reipublicæ, novæque Christiano populo præponerentur Episcopi, qui non modo Metropolitani appellabantur, sed etiam Primates; in aliis inquam majoribus, non tamen maximis, quamvis caput gentis alicujus essent, atque Metropoles, sive à deducta colonia, sive Principium benignitate, & gratia Episcopi qui præficiebantur Archiepisc. vel Metropolitani 184

politani vocarentur, aliis verò minoribus civitatibus Episcopi tantum, qui fuberant Metropolitanis, ut Metropolitanis Primates præerant, dicit *num.* 14. hanc divisionem jam ab initio nascentis Ecclesiæ S. Petrum Ordinis Apostolici Principem fecisse, ut auctor est Clem. *in epist.* 1. *ad Jacobum fratrem Domini*, cujus epistolæ meminit Paul. *ad Philippens. cap.* 4. ac Gratianum illius partem referre ait *in cap. in illis* 2. *dist.* 80. & sic non ex Jure Divino quoad jurisdictionalia, sed Jure Ecclesiastico institutas esse prædictas potestates in Ecclesia: pluribus probat idem Barbosa *in pastorali p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *ex num.* 24. ubi contraria dissolvit.

185 Imo & Anacletus Papa, Clem. Successor, *in Epist.* 2. *ad Episcopos Italiæ*, velut vult Contius ex vita Gregor. Papæ, quam etiam retulit Gratianus, *in cap.* 1. *dist* 99 idem videtur sequi in verbis sequentibus. *Provinciæ multo ante Christi adventum tempore, divisæ sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolis & B. Clemente prædecessore nostro ipsa divisio est renovata, & in cap. provinciarum, ubi dudum Primates erant legis sæculi, ac prima Judiciaria potestas, ad quos qui per reliquas civitates commorabantur (quando eis necesse erat, qui ad Aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat) confugiebant pro oppressionibus, vel injustitiis suis, ipsosque appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat ipsis quoque in Civitatibus, vel locis, nostros Patriarchas, vel Primates, qui unam formam tenent licet diversa sint nomina leges Divinæ, & Ecclesiasticæ poni, & esse jusserunt, ad quas Episcopi, si necesse fuerit confugerent eosque appellarent, & ipsi nomine Primatum fruerentur, & non alii; reliquæ verò Metropolitanæ Civitates, quæ minores judices habebant (licet majores comitibus essent) haberent Metropolitanos suos, qui prædictis Juste obedirent Primatibus, sicut in legibus sæculi olim ordinatum erant, qui non primatum se docuit, Metropolitanorum aut Archiepiscoporum nomine ferentur*, quæ verba simul cum relatis, *supra sub dicta quæst.* 1. vers. *ad quartam*, ex d. *cap. in his distinctione* 80. indicant admodum D. Petrum creasse Ecclesiæ Prælatos, & Præsides, Patriarchas, scilicet Primates, Archiepiscopos Metropolitanos, & Episcopos ad imitationem Archiflaminum, & Flaminum, qui primi dicebantur in provinciis, & Civitatibus tempore Ethnicorum, nisi eligatur dicendum potiùs administrationem hierarchiæ cœlestis, ut relatum est, *in dicta Rub. & sub dicta quæst.* 1. io vers. ad *quartam*, verb. *docuit*.

186 Et quia non levi fundamento visum est referre verba Clem. relata *in dicto cap. in illis dist.* 80. quæ sic se habent, *In illis verò civitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines, eorum, atque primi legis Doctores erant Episcoporum Primates poni, vel Patriarchas Beatus Petrus præcepit, qui reliquorum Episcoporum causas, & majora, quoties necesse foret, negotia in fide agitarent* (& paulò post ait) *in illis autem civitatibus, in quibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos tamen minores tenebant quam memoratos Primates, Archiepiscopos institui præcepit.* (& infra) *in singulis verò reliquis civitatibus singulos, & non binos, ternos, aut plures Episcopos constitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum nomine, quia matres civitatum non tenent, sed Episcoporum tanquam vocabulo potirentur; quoniam, nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit, sed unus omnibus præfuit.*

Possunt enim clariora verba desiderari; quibus significetur loco primorum flaminum Ethnicorum, statuisse S. Petrum Ecclesiæ Principem Patriarchas, & Primates de quibus dixi in hac nostra quæstione, vers. *ad secundam*, & loco Archiflaminum statuisse Archiepiscopos, & Metropolitanos, & loco Flaminum simpliciter Episcopos, de quibus latè in vers. *ad tertiam*, & vers. *ad quartam*. 187

Quare non immerito, præter illa, quæ expendunt de primis flaminibus, & Archiflaminibus, aliisve Alex. ab Alex. *dierum genial. lib.* 6. *cap.* 12. Sebastian. Cæsar. *in relectione de Ecclesiastica hierarchia disp.* 5. *s.* 1. & *quæst.* 2. *proæmiali §.* 2. *num.* 4. Polydorus Virgil. *de inventor.* rerum, explicantes qui fuerint Flamines, & Archiflamines, à quibus, & ad quid instituti, cogitavi scribendum, *hic*, cum Anastasio Germon. *de sacrorum immunit. dicto lib.* 1. *c.* 4. *n.* 8. & 9. dicendo si Plutarcho credatur in Numam, quod Pontifex maximus (Ethnicorum scilicet) Index erat, ac Vindex privatorum Magistratuum, atque in alios omnes Sacerdotes (illius sæculi scilicet) habebat Jurisdictionem etiam in Flaminem Dialem, qui licet post pontificem, major propè modum cæteris authoritate, ac Dignitate haberetur: tamen etiam si adversa valitudo cum incessisset, ut Cornelius Tacitus, *lib.* 3. *in annalibus*, tradit nisi Pontificis maximi arbitrio abesse non poterat (ut de Cardinalibus, qui hodie præcedunt Patriarchis, diximus sub vers. *ad primam*.) Unde ne in provinciis iret sæpè à Pontificibus prohibitum fuisse ex eodem Tacito, *lib.* 1. *cap.* refertur, etsi dicto Valerii Maximi standum sit refert Anastasius, quod Metallus Pontifex Maximus Posthumio consuli, eidem Flamini, ad bellum gerendum Affricam petenti, ne Sacris discederet mulctam dixerit, Urbemque egredi passus non sit, quinimo, & ut Valerius, *lib.* 6. *cap.* 9. & Livius *lib.* 27. tradiderunt flaminem à Pontifice maximo capi solitum alia jam *supra*, breviter adducta sunt de creatione, statu, & prærogativis dictorum Flaminum Dialium: idem Anastasius Germon. Legeodus, *dicta part.* 1. *de Sacror. immunit. cap.* 1. *ex num.* 11. qui & alia adducit, *sub tit. de indultis Cardinali.* † Ubi quod flamen Dialis Juris Pontificii ignarus, ut jam dixi, *supra*, à Pontificatu Justè dejici poterat, & *num.* 14. quod Flamen Dialis faba vesci Vetitus erat, quod hebetare sensus proprium sit ei legumini; & *numero* 16. quod Flamen Dialis vitium propagines devitabat, cum esset nefas Sacerdotem innebriari; & *numero* 17. quod flamini Diali, Religio erat æquum tangere, aut se eo vectari permittere, quia 188 189

quia illud animal fel babet veneficum, veti-
tum, etiam Classem ad pugnam videre, &
quod raro flamen Dialis Consul. creatus fuerit,
ne ad bellum egredi cogeretur, *ibi n.* 18. ad alios
effectus flaminum *ibi*, videndus, ubi *n.* 11. &
190 12. † Quod flaminis, & dominicæ matrimo-
nium morte tantum solvebatur, non arbitrio
alterius, vel aliæ, & quod extincta uxore,
Sacerdotio decedebat, cum aliam ducere non
liceret, hoc quia ei uxor in Sacris obeundis
aderat, & ex *n* 27. ponit multa de privilegiis,
& authoritate Flaminis Dialis; & quod non
poterat cogi ad jurandum; quia cum rerum
magnarum sit cura ei commissa, multò magis
parvarum sit credenda; & quod confugiens ad
Flaminem Dialem, eo die verberari non po-
191 terat. † Et *num.* 36. quod Flamen Dialis solus
album gestabat galerum; & cum galerum ge-
stare non posset, lineo filo caput cingebat; &
quod galerus Flaminis Dialis apex vocatus est,
quod multum in Sacris excelluit, cum & in-
signi veste uteretur: probans ex Lucano
lib. 1.

Et tollens apicem generoso vertice flamen.

192 Imo & D Augustin. *de civitate Dei lib.* 2. in-
quit in verbis sequentibus: *Flamines etiam in-
stituerunt, quod boc Sacerdotum genus, adeo in
Romanis Sacris, testante apice excelluit, ut solum
tres Flamines instituerentur, & præter apicem ve-
ste uti, jam dictum est, utebantur insigni.* Et
explicans Anastasius *dicto cap.* 5. *num.* 40. *fin.*
ait, ut quod dicit Augustinus, veteres tres
solùm Flamines institutos, debeat referre ad
tres illos, quos jusserat esse Numa *Dialem*,
nempè, *Martialem*, & *Quirinalem*; namque
postea singulis Diis, singuli Flamines fuerant
constituti. Alia dicit, relata ex bonis autho-
ribus de antiquitate loquentibus.

193 Si ergo de ornatu Episcoporum Ecclesiæ
Romanæ num loqueremur non possemus qui-
dem adjicere ex dictis ad imitationem Flami-
num, etiam nostro Ecclesiæ Sanctæ Principes,
Cardinales, Patriarchas, Primates, Archi-
episcopos. & Episcopos uti ornamentis conde-
centibus Dignitati, non quidem incisis, ut lu-
culatorum, aut diverso colore, aut non aptis
religioni Clericali juxta plura curiosa, quæ
congerit Barbosa, *in pastorali p.* 1. *tit.* 2. glosia
7. *ornatuus*, ubi, *num.* 7. addit quod Episcopi
se ornare debent, nec fulgidis, nec sordidis
vestibus, sed inter utrumque medium quod-
dam sit capiendum, juxta S. Hieronym. *Epist.*
2. *ad nepot. cap.* 11. ibi *vestes pullas aquè devita,
ut Candidas, ornatus, & Sordes pari modo fu-
gienda sunt, quia alterum delitias, alterum glo-
riam redolet*, plura alia addens ex Sanctis, Au-
gustino, Bernardo, Basilia, & aliis, cum
pompa ex fautu plus scandalizet homines sæ-
culi, quàm ædificet, ut multis, *ibi* probat,
num. 13. non enim ait *n.* 14. Ecclesiæ autho-
ritas, consistit in facto Prælati referens, *ibi*,
verba Bernardi optima ad Eugen. *lib. de con-
sideratione*, adducens, *num.* 15. illud Senecæ,
*non faciunt aquum meliorem aurea frena, nec
194 hominem meliorem fortunæ ornamenta.* † Et re-
ferens Barbosa ex *num.* 18. quod S. Martinus
Episcopus factus eandem in vestitu utilitatem
haberet, quæ apud se prius fuerat, & quod
D. Augustin. usus fuerit frugali, & parca men-
sa S. Basilius victu & cultu fuerit obstinentis-
simus, & S. Exuperius vestitu moderato usus
fuerit, & præcipuè ex Trid. *sess.* 23. *cap.* 1. ubi
plura loquens de diligentia ab Episcopis adhi-
benda in gubernio Episcopatus, de ornatu, &
vestitu concludit in verbis sequentibus: *Qua-
propter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Car-
thageniensi non solum jubet, ut Episcopi modesta
supellectili, & mensa, ac frugali victu, con-
tenti sint, verum etiam in reliquo vitæ genere,
ac tota ejus Domo, caveant, ne quid appareat,
quod à Sancto hoc constituto sit alienum quodque,
non simplicitatem, Dei Zelum, ac vanitatum
contemptum præ se ferat.*

Flamines quidem Diales, ut *supra* dictum 195
est veste utebantur insigni quemadmodum,
& Salii, de quibus Numa uti Livius *lib.* 1. &
Dionysius Alicarnas. *lib.* 2. tradidere unicæ
pictæ, insigne dedit, & supra tunicam æneum
pectori tegumen, Cœlestiaque arma, quæ
ancilia appellantur ferre, ac per urbem ire ca-
nentes carmina cum tripudiis, solemnique sal-
tatu jussit, ut & refert idem Anastasius Ger-
mon. *de Sacror. immunitat. dict. lib.* 1. *cap.* 5.
num. fin. sicque eorum fastus, & usus non fuit
cur imitaretur à nostris Pontificibus, & Epis-
copis ex proximè adductis, quia etsi etiam ad
gentilitios Ethnicos reddamus, inveniemus,
quod & ipsimet Principes Ethnici sine fastu
vixerunt: nam Alex. Severus Augustus, &
Princeps Orbis in conviviis suis, aurum planè
nescivit, ut refert Potan. *de splendore cap.* 2.
& Alcamenes Telcueri filius rogante quodam,
cur adeo parce viveret, tantas opes possidens?
Respondit. † Quia qui multa possidet non 196
ex libidine, sed ex ratione vivere debet: sit
Brusin. *lib.* 5. *cap.* 22. & idem Barbosa aliis
exemplis exornans *dicta glossa* 7. *sub num.* 17.
qui *num.* 16. refert ex Philo Judæorum diser-
tissimo lib. quod Moyses Israelitici populi
Princeps in vestitu quotidiano, nihil fasti ira-
gici, sed simplicitatem, frugalitatemque pri-
vati hominis exercuit: *Et quod Regem in his so-
lis babebat, quæ verè sunt Regia, ut sunt conti-
nentia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudentia,
scientia, industria, tollerantia, Justitia, vo-
luptatis contemptus, ad virtutem exhortatio, ob-
jurgationes, castigationes peccantium legitimè, &
rectè facientium, laudes, atque præmia.*

Et quod Patriarchæ successerunt loco Pri- 197
misflaminum, & Archiepiscopi, Archiflami-
num, & Episcopi loco flaminum, probat
Fulvius Patianus *de probationibus parte* 2. *cap.*
28. *numero* 114. *ex dicto cap. in illis distinctio-
ne* 80.

QUÆ-

QUÆST. III.

An Canonici, Assissij, ac Portionarij, sive Mansionarij habeant in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis peculiaria aliqua officia? Et quale debeant exercere à propria institutione canonici Doctorales, & Magistrales? ubi de Bulla Urban. VIII. & authoris consecratione in Ecclesia Vallisolet simul cum inquisitione?

SUMMARIUM.

1 *Canonicorum potestas circa electiones, & alia* remissivè.

2 *Canonici dicuntur à canone, quatenus significat, sive portionem statutam pro sustentationis stipendio.*

3 *Canonici sub certa regula antiquitus cum suo Episcopo mensaque communi vixerunt.*

4 *Canonicorum olim genera duo, unum profitentium paupertatem voverunt in communi vita, aliud eorum, qui in communi, & singuli bona habuerunt.*

5 *Canonicorum officium proprium est in Cathedralibus, & Collegiatis intrandi in Choro, assistendo cantui horarum Divinarum, & celebrationi missarum.*

6 *Canonici stantes in Choro de jure tenentur canere, de consuetudine immutatum videtur aut statuto* ut n. 7. 8. & 9.

9 *Canonici quando in Ecclesia non adsunt capellani, ac Assissij, tenentur canere horas*, & n. 10.

10 *Consuetudo quadragenaria valet ad relevandos canonicos ab obligatione canendi in choro, si adsint capellani, qui canant.*

11 *Canonici non attendentes cantui, confabulantes, aut mente detracti, saltim peccant*, & n. 12.

13 *Canonici, etsi teneantur canere in Choro, non tenentur ad armoniacam modulationem cantus figurati.*

14 *Canentes in choro debent per se ad invicem spectari, & articulata intelligi; sic ut antequam finiat suam partem, aut versus, una pars chori, non incipiat alia, & sic econtra,* & num. 15.

15 *Recitatio privatu Divini officij inter duos ad partes debet exaudiri; sic ut unus non incipiat, antequam alter non finiat.*

16 *Canonici non percipientes fructus primi anni, ut solet in pluribus Ecclesijs, verius est, ut teneantur canere, sicut cæteri canonici, qui ad id tenentur.*

17 *Canonici ut lucrentur distributiones, tenentur per se, aut per capellanos interesse, ac canere in missis conventualibus, etiam tempore adventus, & Quadragesimæ.*

18 *Missa conventualis in cathedralibus, etiam nec pro missa votiva, aut defunctorum est omittenda.*

19 *Missa conventualis in aliquibus cathedralibus, solet tantum recitari, si in eodem altari alia Duæ cum cantu celebrentur, ut solet Vallisoleti, & Austuricen.*

20 *Canonici assistentes in choro, dato signo campanæ, debent horas canendo incohare, cæteris non spectatis, nec Prælato.*

21 *Canendum est officium Divinum semper in choro, non extra, aliquando ob frigus alter est declaratum.*

22 *Canonici graduati non excusantur in choro, sicut nec graduati.*

23 *Canonicus Pœnitentiarius, dum audit confessiones, & Magistralis prædicaturus absens per octo dies, & alij ex officio absentes, lucrantur, ut præsentes.*

24 *Canonici, ubi adest consuetudo, tenentur etiam ad recitandum in choro officium Beatæ Mariæ, defunctorum, psalmos pœnitentiales, & graduales.*

25 *Canonici ad munia canendi, & recitandi in choro interessentes debent canere, luminaribus superpositis in altari majori.*

26 *Canonici qualiter ad congressum in capitulo sint obligati, ac se gerere debeant* remissivè.

27 *Assissij in cathedralibus sunt Beneficiati, qui sunt canonici, qui non vocantur cum illis ad tractatus, dicti quasi* Assidui n. 28. & 29. *ubi dicuntur mansionarij, sive Portionarij.*

28 *Mansionarij dicuntur alias Assissij, sive Portionarij* n. 29.

29 *Portionarij vulgo* Racineros, *id est Assissij, sunt Beneficiati, continuo residere tenentes in choro cum differentia, de qua* numero 30. & 31.

30 *Portionarij, etsi dicti Beneficiati, solent differre in eo, quod illi solent uti etiam vestitu canonicali, & in capitulo suffragium ferre, & tunc intimentur duplici ictu, sin autem uno tantum*, ut n. 31.

31 *Portionarij solent quoad aliqua æquiparari canonicis in nonnullis cathedralibus Hispaniæ.*

32 *Portionarij, qui vocem habent in capitulo, dicuntur capitulares, alias contra eos valebit Episcopus procedere sine adjunctis.*

33 *Diaconi, & subdiaconi inservientes celebranti, debent esse ejusdem ordinis cum celebrante.*

34 *Portionario, aut dimidio Portionario vesperas cantanti, ut Hebdomadario, solent cum pluvialibus ad latus assistere canonici.*

35 *Portionarij habentes in cathedrali animarum curam, debent in processionibus incedere post canonicos, præcedendo aliis Rectoribus, & vicarijs, ut in Ecclesia Terulen.* n. 36

37 *Portionarij amabiles præceduntur à portionarijs perpetuis cathedralium in processionibus in quibus dantur distributiones ex redditibus capituli.*

38 *Portionarij Ecclesiæ Segobiens non debent se in veste alba æquiparari canonicis illius.*

39 *Toletana Ecclesia prohibuit Portionarijs, & alijs beneficiatis vel habitu concesso canonicis, & quod antiquum habitum retineant.*

40 *Mansionarius noviter provisus sedere debet in ultimo loco.*

41 *Portionarij repræsentant beneficiatos, vel mansionarios, qui tenentur ad omnia, sicut alij Beneficiati.*

42 *Portionarij quia obligatione interesse teneantur, adimplendo per se munus in choro, in altari in capitulo.*

43 *Portionarius, qui habet in simul Dignitatem, quando debeat separatum officium Portionaril adimplere.*

44 *Canonici dicti ex officio, ut Doctorales, Magistrales, scripturarij, & Pœnitentiarij, tenentur munia obiere in Ecclesia, ut cæteri, & quomodo eligantur,* remissivè n. 45.

46 *Canonicus Magistrajis speciali assignatione Trid. & Commissarij S. Cruciatæ, habet quotannis prædicere Bullarum indulgentias* 1.

47 *Canonici Doctorales præcipue curam exercent in capitularibus actibus, ubi confertur super litibus, & negotijs.*

48 *Canonicus scripturarius, habet legere, & interpretari sacram scripturam, aut theologiam scholasticam, qui dum legit, lucratur distributiones, & alia emolumenta,* ut num. 49. & 50. *excepto matutino,* ut n. 51.

52 *Canonicus sacræ scripturæ debet legere in hora, & tempore assignatis ab Episcopo, qui potest illum cogere ad legendum per se non per substitutum sine legitima causa,* ut num. 53. & 54.

54 *Canonicus lectoralis infirmitate impeditus, non cogitur per substitutum legere.*

55 *Canonia lectorali vacante, est eligenda persona idonea, quæ interim legat, donec de titulari provideatur.*

56 *Canonicus Pœnitentiarius à Trid. creatus in qualibet cathedrali, habet ex officio confessiones audire, & absolvendi à peccatis absque novo examine, ut* n. 57. & 58.

58 *Pœnitens quilibet, qui fatetur sacramentaliter sua peccata canonico Pœnitentiario, satisfacit præcepto* cap. omnis utriusque sexus de pœnit. *sicut si confiteretur proprio Parrocho.*

59 *Pœnitentiarius canonicus debet existere paratus ad audiendas confessiones, alias valeat ab Episcopo privari.*

60 *Pœnitentiarius in urbe Romana, dum audit confessiones, solet habere in manu, virgam seu Bacchetam; non sic est in usu in alijs cathedralibus.*

61 *Pœnitentiarius in Ecclesia Toletana, nequit esse Judex ordinarius, vel Delegatus. Ubi quid in alijs Ecclesijs.*

62 *Pœnitentiarius canonicus non tenetur ad majorem, residentiam, quam alij canonici. dum absit temporibus. Quadragesimæ, adventus, ac alijs nonnullis Diebus festis.*

63 *Pœnitentiarius canonicus, dum audit confessiones, censetur præsens, non alias alijs Divina cantantibus, & dum celebrat* num. 64. & 65.

65 *Pœnitentiarius existens in confessionario, audiens confessiones, lucratur distributiones, processionum mortuariorum, & alias eleemosinas, si in Ecclesia cathedrali illas audiat, non extra.* ut n. 66.

67 *Pœnitentiarius audire tenetur integras confessiones, nec solos casus reservatos.*

68 *Pœnitentiarius verius est; ut ex sola ejus institutione; non habeat facultatem ad absolvendos casus reservatos Episcopi, nisi ei specialiter committantur,* n. 69.

70 *Pœnitentiarius debet per se operari, nec quæit delegare facultatem absolvendi, quam habet* n. 71.

71 *Pœnitentiarij electio jam fit cum rigido copp. positorum examine.*

72 *Pœnitentiarius canonicus nequit aliam Præbendam optare,* & n. 73.

73 *Optare non potest titulus, & ordo Præbendæ pœnitentiariæ,* & n. 74.

74 *Pœnitentiaria etsi possit renunciari, sicut alia Præbenda in idoneum, in Ecclesijs Hispaniæ non procedit.*

75 *Pœnitentiarij electio, est facienda de graduato Doctore, Magistro, aut licentiato in sacra theologia, aut jure canonico in aliqua ex universitatibus approbatis, ubi de praxi Hispaniæ* num. 46. 77. & 78.

79 *Canonicorum Magistralium, & Doctoralis, ita officium prærequiritur, ut nequeant alia officia incompatibilia obtinere, etiam inquisitionis intra eandem civitatem,* & n. 80.

80 *Bulla Urbani VIII anni* 1640. *ut canonici Magistrales, & Doctorales nequeant in Regnis nostris Castellæ, & legionis ascendere ad alia officia incompatibilia, etiam inquisitionis, retinendo Præbendas suas.*

81 *Auctor fuit conservatus in sua Præbenda canonia Pœnitentiaria simul cum inquisitione Vallisoletana per Decanum, & Capitulum in sacris illius Ecclesiæ per annos novem, quousque ipse tam dimisit, translatus ad supremum inquisitionis consilium anno* 1557. n. 82. & 83.

QUia canonici in officio possunt subesse Ar- 1
chipræsbyteris Ecclesiarum Cathedralium juxta proposita, & dicta supra *in Rubr. & infra hoc sub Rubro*; ideo nunc de istis agendum duxi in attingentibus ad hanc partem de canonicorum officio, adjunctis hic, quæ dixi *sub Rub. & tit. de electione ubi in Rub. & cap. quia propter* 42. egi de congsessu per canonicos faciendo ad eligendos cànonicos de officio, & de illo, qui olim fiebat per illos ad eligendum Episcopos, & quem hodie solent facere ad alias electiones provisiones, ac decreta capitularia, & qualiter ante diem vocandi sint; item & de obligatione residendi, de quo latissime infra agitur in titulo de clericis non residentibus, *& sub tit. de capitulo sede vacante*, ubi dico de authoritate capituli Canonicorum Cathedralium, quoties vacat sedes Episcopalis.

Et supposita etiam quod canonici à canone 2
dicuntur, quatenus significat annonam, sive portionem statutam, veluti pro sustentationis stipendio, Marsilius, *de reditibus Eccles. p.* 2 *c.* 14. *n.* 11. Petr. Greg. *syntagm. juris. lib.* 3. *c.* 33. Azor. & Forgent. *in tr. de part. Ecclesiæ. c.* 24. *n.* 6. & Quintana Duennas, quos refert Barbosa *de canonic. c.* 1. *n.* 1. & Antonius Fabricius *tacitè in praxi benef. tit. de simplicibus, & duplicibus beneficijs. n.* 28. vel ut alij melius docent dici canonicum à canone, idest regula, vel statuto, ut patet *ex c.* 1. *dist.* 3. ubi DD.
† Et quod antiquitus omnes canonici sub certa 3
regula cum suo Episcopo, mensaque communi vixerint, *cap dilectissimus* 1. 2. *q.* 1. *cap. in omnibus de conserat. dist.* 2. Ubi DD. † Et quod duo genera extiterint canonicorum, alterum eorum, qui communi vitæ, paupertatis quoque votum adjunxerunt, & canonicorum regularium nom en

nomen receperunt, quorum aliquod vestigium apud nos Hispanos videtur adesse, in canonicis regularibus legionensis civitatis, qui communiter appellantur Canonici S. Isidori. Alterum quidem eorum, qui præter communis bona ipsi etiam singuli proprium aliquid obtinebant, qui nec certæ regulæ erant addicti; & his potius assimilantur canonici nostri temporis in tota Hispania, & si apud alias nationes durent adhuc regulares, ut refert, ac multis probat sigillatim Barbosa, *sub dicto cap.* 1. videndus, & in Bullario, *ac in collect. decis.* verbo *canonicis*; item & *de Jure Ecclesiast. part.* 1. *cap.* 31. plura *sub Trident. & in pastorali, ac in collect. Juris Canonici*, cum infinitis.

5 Adeo jam ad propositum dubium de officio canonicorum dicendum est breviter quod officium præcipuum Canonicorum in Cathedralibus, & Collegiatis, est intrandi in Choro assistendo, dum canuntur horæ divinæ & missæ celebrantur.
6 †Et licet dubium non leve esset, an canere teneantur alta voce, ut faciunt capellam vocati de choro, existimantes DD. multi ad id præcise teneri, cum obligatione restituendi distributiones, horis assignans, si non canant cum alijs; sic ut non satisfaciant, si solum assistant, & intersint horis, & per capellanos, & alios Beneficiatos, psallant ipsi vero, vel ibi, vel Domi privatim recitant horas; quia institutio canonicatuum est, non ut adsint tantum in choro, sed ut canendo assistant; & ob id eis dentur distributiones, ut per Tridentini verba apparere videtur *sess.* 24. *de reform. cap.* 11. ibi *omnes vero Divina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto Hymnis, & canticis Dei nomen devote laudare*: quare ex eodem *Trid. sess.* 22. *de reformat. cap.* 4. *vers. ij vero* ibi *quocumque iji privilegio* dixit Ugolinus *de potest. Episcopi* canonicos, qui aut generis nobilitare, aut abundantia rerum dedignatur cum alijs Divinas præces recitare advertere debere, qua ratione suo muneri satisfaciant: *non enim nobilitas* (ait) *non rerum abundantia, & alia excusant canonicos à suo munere adimplendo*, & sic optimo Jure resolutum, ac declaratum apparet in Sacra Congregat. Concilij, ubi adversos nonnullos allegantes in choro sui præsentiam facere; meditando, vel submissa voce canendo quæ ab alijs cantantur, vel pias preces alias tunc recitando Die 20. Aprilis 1602. teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere; alta enim voce debent canonici canere in choro, & Episcopus potest eos ad hoc hortari, sed non cogere; quod idem resolvit Sacra Congreg. Rituum in Egitamen. 23. Novemb. 1602.

Tamen multi alij Doctores contrariam, ut
7 communem defendunt, existimantes non psallentes distributiones suas facere licet non canant, sed privatim, vel voce submissa recitant, & hnc ex regula textus *in cap. licet de præb.* ibi; *qui intersit horis canonicis exhibentur cap. unico de clericis non resid. lib.* 6. ibi *qui eisdem officijs in ipsis Ecclesijs adfuerint, & d. Trid. decret. c.* 12. *vers distributiones* ibi *qui statis horis interfuerint recipiat.*

8 Ego vero existimo in puncto Juris. & ex vi institutionis canonicorum, ac vocis, primam opinionem veriorem esse, quam tuentur præter ordinarios Cajetan. Sylvester verbo *hora canonica* Sandovel. *de officio Divino p.* 6. *cap.* 16. Graff. Lælius Zechius, Fr. Emanuel, Suarez 7. *de religion. to.* 2. *tr.* 4 *lib.* 4. *c.* 12. *à n.* 8. Bonarr. *de obligatione horarum can. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 9 Trulench. *in exponit. decalogi lib.* 1. *c.* 7. *dub.* 31. *n.* 3. *& c.* 8. *dubio* 7. *n.* 1. latissimè Sebastian. Cæsar. *in relect. de Ecclesiast. hierarch. disp.* 12 §. 1 *à n.* 7. Castrus Palaus, Bera, Azor, Marcel. Vulpejus, Comitolus, Navarr. Lopez, Fernandez, Schilante, Layman, Bartholom. à S. Fausto, & alij, quos sequitur Barbosa de *Canonicis c.* 34. *ex n.* 9, ubi *n.* 13. ampliat, ut etiam amittant distributiones confabulantes in Choro, vel ibi dormientes. At quia expertus fui, ut Canonicus Doctoralis Asturiens. & Pœnitentiarius in Vallisoletana Cathedrali per plures annos, nec non canentes non submissa voce recitantes, interessendo tantum in choro, imo aliquoties confabulantes, & fortè aliquoties mente distractos: nihilominus ex sola ea interessentia, distributiones horis assignatas lucratos esse, nec metu peccati restituisse unquam, in praxi existimo tutam contrariam sententiam, non propter jura pro ea adducta, cum potius debeant verba eorum relata procedere inter essentiam simul cum cantu juxta primam sententiam, sed ex vi statuti, aut consuetudinis, quæ in plerisque Ecclesijs jam vigent; eo quod tanto illi muneri satisfaciant per capellanos ad canendum, stipendiarios, & per cantores.

Et sic plures relati pro prima sententia limitant, 9
amplectendo secundam; inter quos Petr. Navar. Azor, Suarez, Schilante, Oliver Bonst. Paulus Layman Sebastian. Cæsar, *dicto* § 1. *n.* 71. Bartol. à S. Fausto, & alij, quos refert Nicolaus Garcia *de benef. p.* 3. *c* 1. *n.* 154. & 522. Anton. Diana *resol p.* 1. *tract.* 12. *de horis canonicis res.* 6. *& p.* 4. *tr.* 4. *res* 217. *in fine* (Machado *de perfecto confes. lib.* 4. *tract.* 3. *docum.* 5. Thomas Sanchez *in opusculo tom.* 1. *lib.* 2. *moral. consil. cap.* 2. *dubio* .00. *& dubio* 99. *& dubio* 103. & Bartholom. à S. Fausto *de horis canonicis lib.* 3. *q.* 14. *ubi num.* 15. subdit valere hanc consuetudinem legitime præscriptam, (Juxta quæ adduxi supra *de consuet. & infra de præscriptionibus*) etiam post *Trid. & Pij V. constit.* * Ei quid erit sufficiens 10
quadragenaria dicunt Sanchez *in consil. moral. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 99. *n.* 2. Trullench. *dicto dubio* 7. *n.* 2. intelligentes eam procedere, si non adsit statutum, aut ordinario Ecclesiæ, obligans canonicos ad canendum; ita ut aliter non possunt lucrari distributiones, quod credo verissimum, si capellani non essent supplentes cantum per se, aut cantores, alias inquam posset prodesse consuetudo legitima Juxta quæ latè dixi *in cap. fin. de consuet q.* 4. & 5. de lege, statutove prohibente consuetudinem, aut irritantem, vel reprobantem etiam futuram.

Non tamen vacabant à culpa, qui mente di 11
stracti, dormientes, confabulantes, litteras legentes, irridentes in eos, quicquid erroris committunt, aut quandoque per chorum ambulantes, seu prætereuntes, aut abeuntes, & forte cum obligatione restituendi distributiones: ita interessendo intra chorum lucratas, ut docent Vega *in summa p.* 1. *c.* 118. Raphaël de la Torre *in* 2. *q.* 81. *de horis canonicis controv.* 10. *disp.* 9. *n.* 5. Suarez *de relig* 10. 2 *lib.* 14. *c.* 4. *n.* 9. Castr. Palan *to* 2. *disp.* 1 *p.* 4. *n.* 2. Schilante, *de oblig. clericorum p.* 1. *n* 61 Diana supra *de horis canonicis res.* 2. Barthol. à S Fausto *de horis canon. lib* 3. *q.* 17. Ubi etiam loquitur de illo, qui sponte, animo distracto, Divinum officium persolvit; vel ad socios recitantes non

12 attendit. *Qui tamen non debet intelligi cum tanto rigore, nec sic laxe, ut docent Nicolaus Garcia *dicta p.3. cap.2. n* 514. Moneta *de distribut. p.* 3. *q*.3. *n*.7. Thomas Sanchez, *in concil. moral. p*.1. *lib*.2. *cap*.2. *dicto dubia* 100. Machado *dicto libro* 4. *p*.4. *tract*.2. *docum*.3. *n*.2. asserentes, ut canonici notabiliter consabulantes in choro, peccent tantum mortaliter, non tamen teneantur ad restitutionem distributionum, eo quod non canendo, teneri videantur assistere in choro; quadam præsentia morali; sic ut non sufficiat interessentia materialis.§

13 Ut cumque autem velis amplecti, unum tamen notabis, quod etiam in rigorosa sententia non tenentur canonici, ad armoniacam modulationem cantus figurati, sed ad assistendum cum debita intentione cantoribus in magnis festivitatibus, in quibus Ecclesia eo cantu utitur: ita Petr. Navar. *de restit. lib*.2. *cap*.2. *n*. 205. Paul. Comitol. *respons. lib* 1. *q* 62. *n*.1. in fine, Zenedus *in quæst. canonicis q*.2 *à n*.5. Sebastian. Cæsar, *supra dicto* §. 1, *n*. 10. post princip. Trulench. *in præcepta decalogi*, cum Barbosa *dicto lib*. 1. *c*.7. *sub dubio* 31.

14 Quod si dubites an recitantes in choro alternatim Divinas laudes, & preces satisfaciant, si una pars non spectet, ut altera suum versiculum recitaverit. Respondeo cum Ugolino *de potest. Episcopi p*.1 *c*.19. §.1. *n*.5. Barbosa *de canonicis dicto c*.34 *sub n*.14. vers. *an canonici*, ut non satisfaciant, quia omnes canonici tenentur ad integrum totum officium recitandum, & licet eis permittatur, ut in choro alternatim recitent; sed debet adimpleri eo modo, quod unaquæquepars participem faciat aliam partem canonicorum suæ
15 portionis, quam recitat † quod idem existimo respondendum in recitatione privata duorum, qui sibi invicem per versus, lectiones, & responsoria brevia juvant; & quia iste communis est error canentium in choro, ut privatim recitantium alternatim, nempe antequam una pars canentium dimidiam versiculi partem recitaverit, altera suum inchoavit, ideo diligenter debent perspicere, & attendere pro extinguendo tali abusu, sicut in cathedralibus, & choris religiosorum video observari: ita ut præsidentes in choro circumspecte faciant cantus utriusque chori, subintelligi articulate, & cum pausa.

16 Et si iterum dubites, an canonici de proximo recepti, qui in nonnullis Ecclesijs non percipiunt fructus primi anni, aut dimidij correspondentis canonicatibus suis, aut beneficijs; quia ex consuetudine cedunt hæredibus canonici mortui, aut fabricæ Ecclesiæ, teneantur ad recitandum officium Divinum assistente in choro, sicut, & cæteri canonici recitant. vel cantant; in quo dubio respondent DD. sub distinctione; quasi fructus canonicatus ex statuto, vel approbata consuetudine, in pios usus impendantur, vel loco pio, & hospitali applicentur, tunc non teneri, cum absque culpa sua numquam possit percipere fructus illius anni: sic docent Navar. *de oratione cap*.7. *n*.30. Sanchez *in consilijs moral. p*.1. *lib*.2. *cap*.2. *dubia* 75. Castrus Palao *in opere morali tom*. 2. *disp*. 1. *puncto* 1. §. 1. *n*. 19. At in hoc casu contrarium docent Filiucius *tract* 23. *cap* 5. *n*. 171. Azor *instit. moral. lib*. 10. *p*.1. *q*.4. *cap* 4. In primo autem casu docent, ut teneantur ad recitandum; sive canendum, ut cæteri; quia ipsi voluntarie se subjecerunt huic oneri habendo titulum, & possessionem beneficij, cui annexa est obligatio recitandi Divinum officium; quæ ratio sola non est sufficiens, cum sit eadem superior, nisi consideretur ideo teneri, quia emolumentum fructuum emissorum illius primi anni reservatur post mortem dictorum canonicorum, & beneficiorum; siquidem cedit in augmentum suorum hæredum: sic Azor ubi supra *dict. quæst*.4. Nicolaus Garcia *de benefic. p* 3. *c*.1. *n*.61. Villalubos *in summa p* 1. *tract*.24. *dif*. 8. *n*. 12. Bonacina *de Juris canonicis disp*.1. *q*.2. *puncto* 4. *n*. 22. & alij.

Insuper tenentur canonici ad cantandam mis- 17
sam de die, ut decrevit Sacra Congregatio in una Vabinaent. 21. Junij 1621, ut distributiones quotidianas queant lucrari: nam sicut tenentur modo supradicto interessentes in choro per se, aut per Capellanos Canere, sic ad interessendum in missa conventuali, quæ simul cum horis solet celebrari quotidie. Et in tantum ad missam conventualem tenentur, quod ea non sit omittenda in Quadragesima, Adventu, quatuor temporibus, & similibus, etiam quod in dictis diebus occurrat festum duplex, non debeat nunc celebrari utraque, nempe de sancto, & feria, ut Sacra Congreg. Rituum in Lunen. Sarzanen. 5. Martij
1658 declaravit; †imo nec promissa votiva, aut 18
defunctorum, debet omitti conventualis, nec potest sicut Sacra Congreg. Rituum in causa Faventina sub die, 16. Januarij 1627. quæ a rogavit omnem contrariam consuetudinem in eadem causa die 19. Julij, & 18. Augusti 1648 quare rectè dict. Rit. Lunen. respondit Canonicis, & Capitulo Cathedralis faventim petentibus eximi ab obligatione cavendi missam conventualium de die, quotiescumque eadem die aliam missam cantassent votivam vel defunctorum, & alij sub die 18. Januarij 1611. Sanct. Greg. Rit. faven. teneri dixi ad cantandam missam de die etiam in illis diebus, quibus cantant aliquam missam votivam.

At cum viderim in Ecclesia Vallisoletana, & 19
Austuricen. & de alijs audivi contingere sæpius ex onere fundatorum: aut institutionis cani missas, quæ vocantur de memoria, & in simul concurrere festum duplex, & tempora adventus, sive Dies quadragesimales, in quibus necesse sit etiam dicere missam conventualem quod praxi talis occursus fuerit dicere cum cantu missam de memoria, & pro conventuali missam de festo duplici, & ne omitteretur missa feriæ, quæ de se est conventualis illam celebrare in altari majori sine cantu, & interim, ut chorus canonicorum, & Capellanorum cantent horas sextam, & nonam, quæ nondum recitatæ fuerant, cum conventualis in illis diebus soleat cani immediatè post horam tertiam; ideo existimo talem consuetudinem tolerandam esse.

Spectat etiam ad officium canonicorum in- 20
choare officium Divinum canendum in choro, statim dato signo, non spectato vicario, ut censuit Sacra Congreg. in Nationem. 2. Februarij 1606. imò nec spectato Episcopo: ut liquet de universali Cathedralium praxi, cum signum campanæ prælatum, & canonicos vocet, ac interpellet, alias quidem præverteretur ordo maxime necessarius in cathedralibus, sed quod non sit inchoandum, statim signo dato, sed elapsa tertia parte horæ post signum datum declaratur eadem Sacra Congregatio in Tarentyna Crypratiatum 3. Septembris 1605. ad 5 dubium.

Et

21 Et licet aliquando ax cauſa, veluti ob frigus poſſit arbitrio Epiſcopi in Diebus ferialibus cani officium, ſeu recitari extra chorum, & ſi non io Diebus ſolemnibus, ſive feſtivis, ut declaravit Sacra coogreg. Rituum in Lunen. Sarzan. 3. Martii 1633. quam refert Barboſa *dict.c.34.de canon.n.8.* ſed ann vidi inter nos Hiſpanos unquam extra ehorum, nec in ferialibus recitari; & ſic videtur, ut quemadmodum eadem Congreg. improbarit conſuetudinem in contrarium circa Dies feſtos, videatur intelligi in Diebus feriatis.

22 Pro complemento notandum eſt, ut nullo modo excuſentur à relata obligatione intereſſendi aliqui canonici propter gradus Doctoratus, eum & canonici graduati teneantur ad munia canonicalia, etiam per ſe ipſos, ac cæteri, qui gradua non ſunt, ut cenſuit Sacra Congreg. Rituum in Litien. 21. Junii 2631. † Canonicus autem Pœniten-
23 tiarius, dum audit confeſſiones, ſolet lucrari, Magiſtralis prædicaturua per octo dies antecedentes, Doctoralis propter aliquar aliquando lites, non ſemper, & ſcripturarius in hora, qua dictat diſeipulis, de quibus *in capit. quia propter de elect.* & infra hie aliqua.

24 Solent etiam Canonici in chnro recitare in aliquibus Diebus officium Beſtæ Mariæ in ferialibus poſt officium Diei, item & officia de functorum, pſalmoa pœnitentiales, & graduales, hoa præcipuè in diebus quadrageſimalibus, ſic implendos; eo quod aeceptarunt breviarum à Pio V. reformatum, in cujus Rubricis prædictæ recitationes aſſignatæ ſunt par additionem canonicis in chnro canentibus, ſive intereſſentibus, & habetur in ſae. congreg. Rituum io una paeen. de menſe Januarii 1606. ſed non inquam ſub tali obligatione, ut omitientes recitare peccent, ut declaratum fuit in Berzinen. 10. Januarii 1609. ac docet Barbnſa ſupra *dicto c. 34. de canon.n.4. &* 5. ubi ſervandam eſſe coouſuetudinem; qua recitatur officium Beatæ Mariæ virginis in ſemi duplicibus, & Dominicis, non obſtante Rubrica Breviarii, ut declaravit Sacra Congreg. ſupra Die 1. Novemb. 1607. quæ etiam declaravit ſub Die 28. Martii 1626. ut quando recitatur in choro offieium parvum Beatæ Mariæ Virginia, tempore paſchali, dicatur ſine addito *Allelnia.*

25 Ad hæe præeipue munia tenentur ex officio canonici in ehoro intereſſentes, & tunc debent canere eum luminaribus accenſis, ſuper altari majori, verſus quem eanunt, ac genu flectunt, ut videtur declaratum in dicta Saera Congreg. lunen Sarazan 3. Martii 1633. in ſequentibus verbis: *lumina duo ad minu in altari accenſa eſſe debere, dum recitatur Dominum officium, & canonicos intereſſentes Divinis officiis ſine habitu canonicali, & ſuper pelliceo debere punctari.* † Cætera inquam circa congreſſum in
26 capitulo ad eolloquendum, & eonſerendum ſuper rebus menſæ capitularis, & fabricæ procendunt in modo votandi publica, ſive ſecreta plus, minusvè ut ſupra ſeripſi *in dicto cap.* quia propter 42. *de electione*, ubi de ohligatinne, quam habent non ſe ſubtrahendi à tali congreſſu.

27 Ad ſecundam quæſtinnis partem de officio Aſſiſii, Portionarii, ſive Menſionarii in eathedralibus, cognito, qui iſti dicantur, & num diſſerant in officio; licet in nomine: ſic reſpondeo breviter ex gloſſa *in cap. cum ſint 16. de Clericis non reſident*, in verſ. *Aſſiſios*, ut Pontifex in eo textu vocet *aſiſſios* Beoeficiatos, qui non ſunt canonici, qui ſervire debent Eccleſia; & quod non voeantur ad communes tractatus cum canonieis, & gloſſa ibi addit quod dicuntur Aſſiſii, quaſi aſſidui. † Et quod in pluribus Eccleſiis ſunt plures 28
tales, qui Manſionarii dicuntur; imnr Azor ultra dictam gloſſam aſſerit, *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 9. q. 1. Aſiſſios*, quidem eſſe illos Beneficiatoa, qui in Hiſpania dieuntur Portionarii vulgo *Racioneros*, qui præter canonieos, portiones habent in Eccleſiia Cathedralibus, & collegiatis; & Vincent Filiue. *tom. 3. tract. 41. cap.* 1. *n.* 17. dicit Aſſiſios dici; eo quod ſemper debeant per textum illum eſſe aſſidui in Eccleſia ut referunt Mafobr. *in praxi habendi concurſ. prœludio* 21. *n.* 6. ſecundum Romanam impreſſionem, Barboſa *ibi n.* 5. præter ordinaris, ac dicent etiam videodi Sebaſtian Cæſar *de Eccleſiaſt. hierarch. p. 3. diſp.* 12. *§. ultimo n.* 12. Sclua *de beneficiis p. 1. q. 2. num.* 47. Petr. Gregor. *Syntagm. Juris lib.* 15. *c.* 23. *ex n.* 11. Anton. Fabr c. *in praxi, & theorica benefic. tit. de reliquis ſtipendiis Eccleſiaſt. ex n.* 12. & alii.

Et quod tales Beneficiati dictia nominibus 29
nuncupentur, ac ſint verr Portionarii appellati communiter in noſtris cathedralhus, & collegiatis, videtur aperte colligi ex verbis Gregorii IX. *in dicto cap. 16. de clericis non reſident*, ibi *abſentes canonicos, & Aſſiſios revoces ad reſidendum in Eccleſia ſupra dicta & ſi non venerint, tu de ipſorum beneficiis, dum abſentes fuerint, ipſi Eccleſiæ facias congrue deſervire in utilitatem ipſius &c.* non vero ſunt aii beneficiati eum tali obligatione reſidendi in cathedralibus noſtris, ac collegiatis, qualem prædicti Portionarii habent ut in praxi videmus.

Et à fortinri probatur ex declaratinne Sacræ 30
Congregat. Rituum in ferrarien. 25. Junii 1607. teſte Selio in ſelectis canonicis *cap.* 72. *num.* 16. quatenus declaravit quo manſionarii debent præcedere capellanis, & habitum diſtinctum ab eis deferre, tum æſtate, quam Hyeme, ut ſequitur etiam Barboſa *in collect. deciſion.* verbo *Manſionarii numer.* 1. idem in Bullario eodem verbo, & quod à Capellania de choro diſtinguantur, patet; eo quod iſti ſoleant honnrari eodem habitu, ac canonici, & ſedere cnnſequenter poſt canonicos in choro, & capitulo in Eccleſiis, ubi habent haa præeminentias conſuetudine, aut indulto.

Et ita ſacra Congregatio in Cæſar Augu- 31
ſtana Daroca 21. Martii. 1613. quod ſi Portionarii, ſive Beneficiati, vel alio nomine nuncupati in reliquia omnibus, & per omnia æquiparentur canonicis, & æqualiter incedant in proceſſionibns, & ſedeant in æqualibus ſcannia, tunc duplici ictu ſint turificandi, non obſtante cæremnniali libro, qui intelligitur, quando non ad ſint Preſbyteri, qui ſint omnino æquales cannnici; & ſic practicari in Eccleſ. Salmantic. Cordub. Valliſolet, & aliia, patet, ubi Portionarii habent ſedere modo dicto in ehoro, & capitulo, & incedere cum habitu æquali in proceſſionibus, & ad tractatus capitularea vocari, ſpectantes ad gubernium, præter electinnè canonicam, quæ ſolis canonicis in ſacris incumbit juxta dicta ſupra *in d. c. quia propter 42. de elect.*

quod nec sint de capitulo, nec sedeant, aut inceedant parifomiter, ut practicatur in Ecclef. Chonchan, Toletan, Segnbiens, & aliis, non esse nisi uno ictu turificandos, patet ex alia declaratione Sacræ Congreg. in Pativana plebis favi. 9. Mai 1606. & in Comen. Valuenæ. 30. Januarii 1616. refert, & sequitur Barbosa, *dicto cap. 34. de canon. n.* 28. & 3. ubi ait ea illis declarationibus quod Dignitatibus, & canonicis cathedralium, & collegiatarum in suis Ecclesiis duplici; cæteris vero de choro unico ductu turificatio debetur.

32 Quando vero dicti Portionarii, & dimidii Portionarii vocem in capitulo habent, dicuntur capitulares, qui tunc inter capitulares censendi erunt, cum ex Apostolico privilegio, vel ex consuetudine, aut Ecclesiæ statuto inter capitulares connumerantur. Verum si ipsi talibus facultatibus non pariantur, Episcopum posse contra eos absque adjunctis procedere, docent Nicolaus Garcia *in addit. ad tract. de benefic. p. 11. cap. 2. n.* 210. & Rota *decis.* 293. *n.* 1. *p.* 1. *divers. & decis.* 708. *p.* 2. *recent.* Barbosa *in collect. decis.* 584. *n.* 3. idem *in Bullario n.* 4. idem *de canon. dict. cap.* 34. *sub n.* 3. ubi *ex divers. declar. sacr. Congreg.*

33 † offert quod Diaconus, & Subdiaconus inservientes celebranti debebit esse ejusdem ordinis, & non inferioris cum celebrante, hoc est celebrans canonicus, non inserviat Cappellanus, ut Diaconus, sive alius inferior Beneficiatus, non obstante immemoriali contraria consuetudine allegata, ut in una calegaverit 7. Septemb. 1593. & in alia Caneten. 14. Februarii 1615. & in alia Parulen. 8. Februarii 1631. & in colonem 31. Martii 1629. & in Sirmen. 5. Martii 1633. & in alia Sipontina 8. Martii 1631. in verbis sequentibus: *Dignitate, vel canonicos solemniter celebrante, canonicos pariter pro Diacono, & subdiacono & non alios inferiores inservire debere* (additque) *Dignitate, vel canonico officium ad vesperas faciente Presbyteros; non tamen canonicos cum Pluvialibus assistere debere juxta dispositionem libri Ceremonialis Episcoporum, lib.* 2. *cap.* 3. ibi *Presbyteros de gremio Ecclesiæ, non autem canonicos.*

34 † In Ecclesia autem Vallisoletana non sic practicatur: nam solent portionario, aut dimidio vesperas officianti, solemniter in choro cum Pluvialibus canonici utrimque ad latus assistere.

35 Item etiam Portionarii habentes in Ecclesia Cathedrali animarum curam, debent in processionibus incedere post canonicos, qui tamquam membra non debent à corpore separari per interpositionem Rectorum aliarum Ecclesiarum, ut sacra Rit. Congreg. censuit in Turriana 10. Junii 1610. & 27. Julii ejusdem anni, & in Terulen. 20. Decemb. eodem anno, quarum meminerunt Sellius *in selectis canonicis cap.* 35. *num.* 48. Barbosa *in dicta collect.* 584. *n.* 6. verb. *Portionarius n.* 1.

36 Imò debent Portionarii Ecclesiæ Cathedralis Terulen. uti de corpore illius Ecclesiæ in simul cum canonicis, & aliis ministris incedere, & præcedere Portionarios, & vicarios aliorum Ecclesiarum Parochialium illius civitatis, sacra Congreg. Rituum in Terulen. 15. Martii 1603. Septemb. 1606. & 12. Mai 1612. refert Barbosa supra in Bullario *n. fin.* idem *in dict. collect. num* 11.

37 Quod si Portionarii sint amobiles in Cathedralibus, tunc Portionarii perpetui Ecclesiarum Cathedralium debent procedere illos in processionibus, in quibus dantur distributiones ex redditibus capituli generalis, Sacr. Congreg. Rit. num. 17. Decemb. 1605. Barbosa in Bullario *num.* 2.

Pro complemento notandum est quod Portionarii non debent quidquam alterare, & æquiparare se canonicis in vestibus, Sacr. Congreg. Rituum Segob. 7. Julii 1612. de quo Sellius *in selectis dicto cap.* 35. *n.* 5. idem Barbosa *dicta collect.* 584. *n.* 8. & *in Bullario*, verbo *Portionarii non debent*; in ea enim Ecclesia canonici incedunt cum pectore albo *armininorum*, Portionarii cum pectore nigro serico. 38

Qua de causa in Ecclesia Toletana optimè ab antiquo prohibetur Portionariis, & beneficiatis illius uti habitis concesso canonicis; & quod antiquum habitum retineant, ut declaravit Sacra Congreg. Rituum Toletan. 17. Decemb. 1605. Barbosa *in Bullario* verbo *Portionarii*; idem *in dict. collect. decis.* 584. *n.* 10. Sellus *dict. cap.* 35. *selecti. n.* 52. 39

Secundo notandum est, quod mansionarius noviter provisus per resignationem, non debet habere locum resignantis, sed ultimum locum; ita Sacra Congregatio Rit. in ferrarien 10. Januarii 1609. Barbosa *in collect. decis.* 462. idem in *Bullario* verbo *Mansionarius. num.* 2. Sellius *in selectis cap.* 72. *numero* 17. 40

Ultimo notabis ex dictis quod Portionarii repræsentant beneficiatos, vel mansionarios, qui tenentur ad omnia, sicut Beneficiati, Sacr. Congreg. Rituum in Hispalen. Die 5. Julii 1603. Sellius *in selectis canon. dicto cap.* 75. *num.* 48. Barbosa *dicta collect.* 584. *num.* 4. idem *in Bullario* sub dicto verbo *Portionarius.* 41

Ex quibus jam patet ad officium præstandum per ipsos Assisos, Mensionarios, Portionarios, sive beneficiatos esse in choro persolvere cantus cum majori obligatione, qua ipsimet canonici, & saltim eadem ministrandi, etiam altari, & interessendi in actis capituli, ad quos fuerint habiles juxta privilegia, & consuetudines singularium Ecclesiarum. 42

Verum si portiones, quas habent aliqui sint unitæ Dignitatibus; ita ut portionem titulo suppresso, effectum sit unum dumtaxat beneficium, tum si eam obtinentes Dignitates non teneantur ad aliud servitium, quam suarum Dignitatum, at si absque suppressione tituli, portiones unitæ sint Dignitatibus ad vitam obtinentis, ita ut alias, uti duo beneficia obtineantur, utriusque beneficii servitia præstanda esse ab ipsomet obtinente, referunt declaratum ex Sacra Congreg. Concil. Barbosa *in dicta collect.* 584. *n.* 1. & Nicolaus Garcia ante illum *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 509. 43

Ad tertiam quæstionis partem de officiis, quæ specialiter debent impendere canonici affecti in cathedralibus, & Collegiatis, vocati alias ex officio, nempe Magistrales, Doctorales, Penitentiarii, & Pœnitentiarii, & præmittendo quod debent per suas Præbendas residere, canere, & psallere, sicut cæteri alii canonici, & ad actus capitulares concurrere; quia canonici sunt, & quia suæ eis consignatæ Præbendæ ad alia numera specialia officia à prima erant in eadem Ecclesia canonicatus numerarii inter cæteros 44

cano-

Canonicatos, ut de Magiſtratibus, & Doctorali-
bus patet ex Bullis Sixti V. & Leonis X. quas re-
tuli ſupra *in dicto cap. quia propter* 42. *de elect.*
& alibi, *& ad litteram* Nicolaus Garcia *de bene-
fic. p.* 5. *cap.* 4. ubi de Bullis Sixti, & Leonis n. 169.
& Barboſa *in Bullario*, *& in collect. deciſ.* verbo
canonicus, & plus late, & ſigillatim *in tract. de
canonicis cap.* 36. ubi de Pœnitentiario, & *cap.* 3.
de Magiſtrali, Doctorali, & ſcripturario, & de
ereatione facta per S. Concilium Trid. de Cano-
nicatu Magiſtrali ſacræ ſcripturæ, & Pœniten-
45 tiariæ. † Et jam dictum ſit de concurſu, qui ſo-
let fieri, vocatis oppoſitoribus graduatis in ſa-
cra Theologia, vel in ſervis canonibus in univer-
ſitatibus approbatus gradus licentiæ, ſeu Doctora-
tus condecoratis, cum termino ſexaginta Die-
rum.

46 Nunc breviter percurrendo Juxta ſpecialia
officia, quorum ratione dictæ Præbendæ fuerunt
inſtitutæ, dico de Canonia Magiſtrali, quod ea
fuerit ex dict. Sixti, & Leonis Bullis creata, & in-
ſtituta ad prædicandum evangelium Chriſti cer-
tis Diebus decretis in qualibet Cathedrali Ec-
cleſia, etſi viderim capitulum alios Prædicatores
nominare, omiſſis Magiſtralibus; ſolum tamen ex
aſſignatione à Concilio, & Præſide ſanctæ Cru-
ciatæ facta, ſpectet Canonico Magiſtrali, cujusli-
bet Cathedralis Eccleſiæ publicationem S. Bullæ
facere, ejus tenorem explanando quotannis. †
47 Officium vero Canonicatus Doctoralis, eſt con-
currere, præcipue ad actus capitulares, ut lites Ju-
ſtas dirigat, inſtruat, patrocinetur, ac proſequatur,
impediendo ingreſſus litis injuſtæ curando etiam
ſumma prudentia, & in tempore opportuno ſuf-
fragium, ſeu votum in medium proferre, quale
componat diſſenſiones, deformitates, & defectus
aliorum votantium.

48 Canonicus theologalis, ſive ſcripturarius, ere-
ctus ex Tridentini diſpoſitione in ſingulis Cathe-
dralibus *ſeſſ.* 5. *cap.* 1. & in collegiatis, habet præ-
cipuum officium legendi ſacram ſcripturam,
eamque interpretari: ſic Machado *de perfecto con-
feſſore lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 5. *docum.* 6. Barboſa *dicto
cap.* 37. *n.* 1. in fine, qui, & ſatisfaciat ſi legat, ac
doceat Theologiam ſcholaſticam, ut referunt de-
ciſum Nicol. Garcia *p.* 5. *de benefic. cap.* 4. *n.* 156.
Barboſa *in Trid. dicto cap.* 1 cum Aldano, *& ibi
n.* 4. cum Galetio *in Margarita caſuum conſcien-
tiæ* verbo *legant*, idem Barboſa *in Bullario in col-
lect.* & Decan, *ſub dicto cap.* 37. *& in paſtor p.* 3.
49 *allegat.* 56. *n.* 6. cum aliis. † Et quod ei Canonico
Die, qua legit ſint diſtribuendæ diſtributiones
quotidianæ omnium horarum; licet choro non
interfuerint: ſequitur Barboſa in dictis locis, &
in Trid. diſt. cap. 1. *n.* 36. ubi refert ita reſolutum
in fanen. III. Auguſti 1624. & inſuper dicendum
eſt, Quod, etſi de jure canonico ei non debeantur
ad notata per gloſſam *in cap. nonnulli de Magi-
ſtri*; ſed ut huic muneri præſtantiſſimo, eam obti-
nens vacare queat S. Memoriæ Greg. XIII. ex
gratia eas deberi illi voluit, non modo pro illis,
ut ſi mane legit pro horis matutinis, & miſſa ſo-
lemni, ſed etiam pro tota Die, ut referunt etiam
deciſum Nicolaus Garcis *p.* 3. *cap.* 2. *n.* 118. Ar-
mendar *in addit. ad recopil. leg. Navarræ lib.* 2.
tit. 23. *l.* 2. *&* 2. *de reſid. n.* 28. Moneta *de diſtribut.
p.* 2. *q.* 10. *n.* 27. Riccius *in praxi rerum fori Ec-
cleſ. deciſ.* 495. & 498. *in* 1. *edit*, alias *res* 286. *n.* 6.
& reſ. 389. *in* 2. *edit*, Solorzanus, *de jure Indiar.
tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 14. *n.* 33. *&* cenſuit etiam ſacra
Congregatio Concilii in alia Oriolen. 5. Augu-
ſti 1616.

Et non ſolum dicunt Doctores diſtribuendos 50
eſſe ei dictas omnium horarum diſtributiones, ſed
etiam emolumenta quæcumque perſonaliter in-
tereſſentibus dari ſolita, etiam ſi choro non in-
ſerviant ex identitate rationis, ut fuit reſolutum
in una Orinlen. XIII. Auguſti 1628. ſic Machado
de perfecto confeſ. tract. 5. *docum.* 7. *n.* 2. cum Bar-
boſa, idem Barboſa *dicto cap.* 37. *de canonic. n.* 35.
idem *in Trid. dicto cap.* 1. *n.* 33. *&* 34. qui Utrobi-
que *n.* 34. *&* 35. *& in dict. collect. deciſ. & in Bul-
lario ac in paſtorali.* † Limita ut non cenſeatur
præſens in matutino, quod dicitur prima nocte 51
pro die ſequenti, in veſperi præcedente ſecundum
conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum, ut ex ſen-
tentia ſacræ congreg. reſolvunt, Nicolaus Garcia
dict. 2. *p. n.* 118. Armendar *ſupra n.* 70. Galetius *in
Margarita caſuum conſcientiæ* verbo *canonicus
pag.* 29. idem Barboſa *in paſtorali allegat* 56. *n.* 9.
& alii.

Tempus autem, hora, & materia ſacræ ſcriptu- 52
ræ, ſive ſacræ Theologiæ, ſuper qua legendum ſit,
ſunt aſſignanda ab Epiſcopo, qui & poterit Theo-
logum nolentem legere, advertere imo, & cogere
ad legendum, comminationibus pœnarum, ſeque-
ſtrationibus fructuum, aſſignatione portionis de
ejuſdem fructibus alteri, qui ipſius loco legat, &
creſcente contumacia, ad alias pœnas, etiam pri-
vationis devenire, factaque privatione ad corro-
borandum Concilii decretum, Epiſcopum decla-
rare debere talem Præbendam, & Canonicatum
affectum fuiſſe, & eſſe pro ſacræ ſcripturæ lecto-
re, ac tunc deligere perſonam idonam, quæ id
munus per ſeipſum exequi valeat, & illi per ordi-
narium collatorem hujuſmodi Præbenda confe-
ratur, ut ex ſacra Congreg. Concilii in una Majo-
ricen referunt deciſum Machado *de perfecto con-
feſ. lib.* 4. *p* 4. *tract.* 5. *docum.* 6 *n.* 2. Barboſa *de Dig-
nit. d. cap.* 27. *n.* 30. Aldanus, quem ſequitur idem
Barboſa *in dicto cap.* 1. *Trid. ſeſſ.* 5. *n.* 5. & Rota
deciſ. 147. *n* 1. apud Farinacium *p.* 1. *in poſthum.* † 53
Atteſtatur ſacra Congreg. Concilii cenſuiſſe Ca-
nonicum Theologalem poſſe compelli, ut per ſe,
& non per ſubſtitutum muneri ſuo ſatisfaciat, ni-
ſi adeſſet legitima abſentiæ cauſa, imo & n. 2. re-
ſolvit capitulum non poſſe ei concedere licen-
tiam, ut Canonicus habens Præbendam Theo-
logalem, poſſit abeſſe, ſed id ſpectare ad Epiſco-
pum.

Quod ſi ordinarius inferior, fuerit negligens, 54
puta Prior, Abbas, Præpoſitus, & cæteri ſimiles
alicujus Eccleſiæ colligiatæ, poterit Epiſcopus,
in cujus Diæceſi ſunt ſupplere, ideſt cogere ex ea-
dem Congregatione, ut refert Aldan, & cum illo
idem Barboſa *de canon. dicto cap.* 27. *n.* 31. *& in
Concil. n.* 6. *dict. cap.* 1. etſi ex capite infirmitatis,
ſanabilis impediatur, quominus poſſit legere per
ſe ipſum; tunc non poſſe compelli ad ponendum
ſubſtitutum, docent idem Barboſa *dicto cap* 27. *n.*
32. & Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 5. *cap.* 4. *n.*
159. & in caſu, quo aliquis erit ſui ſtituendus,
ſpectet electio ad Epiſcopum docent relati. Qua-
re dum Præbenda Theologalis vacat, poterit
Epiſcopus fructus applicare ad eam perſonam, quæ
ſuppleat munus legendi: ita Sellius *in ſelect. ca-
nonicis cap.* 2. *n.* 15. ubi refert ita deciſum in came-
rinen 8. Februarii 1594. † Et quod debeat dari 55
in commendam uni canonico idoneo ejuſdem
capituli, ſi adſit; donec titularis provideatur,

& sepehendia cadaveribus defunctorum, vel pro supplicationibus; & processionibus, quæ per urbem aguntur ita contra Moneta *de distribut. quotidianus dicta p.2 q.11. n. 65.* Machado *supra dict. docum.5. n. 2.* Barbosa *de canonicis dict, cap. 26. n. 21.*

66 Hæc inquam procedunt, si Pœnitenriarius confessiones in Ecclesia recipiat, nam si extra illam confessiones, etiam infirmorum audiat, non censebitur præsens in choro, ut referunt decisum, idem Nicolaus Garcia *in addit. ad dist. p. 5. cap. 4. n. 125. ad finem,* Barbosa *dicta allegat. 55. in pastorali num. 32.* idem in Trid. *dicto cap. 8. num. 31. & dicta decis. 585. num. 11. & 12. & in Bullario.*

67 Et qood Pœnitentiarius teneatur integras confessiones audire, non autem solos casus reservatos: ita sacra congreg. Trid. decisum, refert Nicolaus Garcia *dicta p.5. cap.4. n.117.* Barbosa *dicta collect.585 n.15. & alibi supra.* * Quare solent mul-
68 ti firmare, quod Pœnitentiarius ex sola ejus electione, & institutione potest audire casus Episcopo reservatos, ut existimant Campanil. *de casibus reservatis cap.3. q. 1. dif.2.* Piasetius *in praxi p. 2. cap.1. n.16.* Homobon. *de casibus reservatis p. 1.* ubi de pœnit. facult. Bos *in descript. moral. discept. 1. n 51.* & alij dicentes passim usu, & consuetudine receptum esse, ut quasi ex munere, & officio in foro interiori, seu conscientiæ Pœnitentiarius juxta formam concilij, institutus hujusmodi facultatem habeat, possitque pro eodam conscientiæ foro absolvere à casibus Episcopo reservatis.

69 At crebrior, & praxi recepta opinio est in contrarium; non enim valet Pœnitentiarius à dictis casibus absolvere, nisi ipsemet Episcopus hanc sibi speciatim dederit facultatem, & authoritatem, & sic tenendum credo, nec ego, ut canonicus Pœnitentiarius Vallisolet. unquam ausus sui audire pœnitentes de talibus casibus sine licentia Episcopi. Et ratio est, quia aliàs esset in lege superioris dispensare: nam quemadmodum nullus ex alijs Parochis Diœcesis à talibus casibus nequit absolvere; sic nec Pœnitentiarius, nisi cum dicta licentia Episcopi vocali, aut in scriptis, docent Navarrus *de pœnit. dict. conf.* 20. in novis Sayrus *in floribus decis. sub eodem tit. decis.* 44. Henriquez, & Hugolinus, quos sequitur cum alijs, Barbosa *de canonic. dict. cap. 16. in Trid. dicto cap. 8. n. 25 in dicta collect. 585. n.24.* Sellius, qui refert declaratum *in selectis canon. cap. 16. n.* 8. Nicol. Garcia *dict. p.5. cap.4. n.115.* Gavant. *in man.* verbo *Pœnitentiarius n. 22.* Machadus *supra dict. lib.4 p.4 tract.5. docum.4. n 2.* Rota in Neapolit. Pœnitentiariæ 5. Junij 1637. coram R.P.D. Melino, Barbosa *in pastorali dicta alleg 55. n.23.* Aloysius Riccius *in praxi aurea resol.179. in fine,* qui & decisum refert in praxi fori Ecclesiastici *decis.571. in 1. edit. aliàs res.492. n.2. in 2. edit. & alij*

70 Et ita per se debet operari Pœnitentiarius in suo officio; quod non possit delegare suam authoritatem circa casus reservatos sibi ab Episcopo delegatam; quia delegatus maxime ad nudum ministenum subdelegare non potest, nisi specialiter ei demandetur *cap. fin. §. cæterum de officio dele-*
71 *gati,* ubi DD. *Item quia cum canonici Pœnitentiarij electio sit facta rigido examine, & media oppositione aliorum prætendentium; ita ut eorum industria admodum attendatur, quid mirum, ut alij vices suas nequeant delegare, nec etiam in casu particulari, Bossi, *in discept. moral. discept. 1. n. 57.* Barbosa *de canonic. dicto cap. 16. n. 17. & 18.* Legendus, & in jam relatis locis, & in Trid. *dicto cap. 8. n.26. & 27.* & in *dicta alleg. 55 Pastoral. n.11. & alibi,* ubi ex Garcia, & alijs, videtur extendere, ut nec suam datam authoritatem ex Trid. possit delegare propter adductam ratioοem industriæ.

Et hoc ultimum mihi videtur certum, ex eo 72
etiam, quia cannnicus Pœnitentiarius, non potest aliam Præbendam optare, quia in ea electa videtur industria personæ, & quia dum beneficium requirit certasqualitates aut examen, si cui indulgetur, ut possit consequi aliam Dignitatem, aut beneficium, illud non venit quod examen, aut qualitates illas requirat, ut est optimus textus *in cap. fin. de translatione Episcopi*: ita & ex alijs Navar. *conf. 22. de præbendis,* Nicolaus Garcia *dicta p. 5. cap. 4. n.132.* ubi refert decisum 134 Pœnitentiarium, nec retento, nec dimisso officio posse optare aliquam præbendam, cujus officio fuit perpetuo unitus unus canonicatus, & certa præbenda, ut fuit decisum Die 12. Februar. 1601. ibi: *Pœnitentiarij præbendam, etiam postquam est effectum sortita, non subjacere optioni.* † Ubi & fuit decisum quod 73
nec possit etiam optari titulus, & ordo illius Pœnitentiariæ præbendæ: sic Garcia *dicto n.132.* cum alijs Barbosa *de canonic. dicto cap. 16. n 23.* * Ubi 74
addit cum Zeballos *in pract. q 897. ex n. 485* posse Pœnitentiariam resignari, sicut alia præbenda, etiam in favorem alterius; dummodo habeat qualitates requisitas, & posse etiam super eam imponi pensionem, quod inter nos, attenta provisione, quæ solet fieri per edicta, sicut ad alias præbendas, non videtur in usu receptum, nisi contingat provideri in mense Papæ, in quo stylus solet esse, ut Romæ proviso imponatur aliqua pensio.

Er confirmatur iterum; quia electio ad Pœni- 75
tentiariæ canonicatum debet fieri de graduato Magistro scilicet, aut Doctore, seu licentiato in sacra Theologia, vel jure canonico, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, ut ex Trid. *dict. cap.8.* colligunt, ac resolvunt Riccius *in praxi fori Eccles. res.497.* Squilante *de privilegijs cleric. cap.4. n.69. & 108.* Nicolaus Garcia *de benefic. p.7. cap.4. n.32. & cap. 7. n. 49.* Machado *de perfecto conf. lib.4. c.4. p.5. docum.4. cap.4.* † Et in- 76
ter nos Hispanos per unum ex approbatis universitatibus Castellæ, & legion, seu quod sit collega. Hispanus collegij Bononiensis, aut in eius universitate graduatus, sic ut non sufficiat gradus aliarum universitatum lusitaniæ, Aragoniæ, & Italiæ, ut docent Castrus Palao *in opere morali tom. 2. tract. 3. disp.3. puncto 3. n. 2.* Machado *dicto lib.4 p.4. tract.5. docum.8. n.4.* Barbosa *de canonic. dicta cap. 26 sub n.9* vers. *cum ergo, in dicto cap.* 8. Trid. vers. *qui Magister sit vel Doctor. &c. n.16.* & alibi alia addens; quia in Bullis Pij. IV. & Leonis X. id pro forma requiritur; ex quibus patet, quantum exposcitur industria personæ.

Et amplius si consideres quod, etsi per Trid. *in* 77
dict. cap. 8. vers. *ab Episcopo instituatur* nominatin, & electio canonici Pœnitentiarij ad cathedralem, spectet ad solum Episcopum sine capitulo, quando præbenda non vacat in mense Apostolico, vel adest alia reservatio, seu affectio; quia tunc pertinet ejus provisio ad Papam ratione reservationis, ut resolvunt Gonzalez *ad regul. 8. cancel.*

glossa

glossa 9. §. 2. à *n.* 84. Zevallos *in pract. q.* 897. *ad* 488. Barbosa *de potest Episcopi p.* 3. *alleg.* 35. *n.* 13. & *& de canonic. dicto cap.* 26. *n.* 4. *in Trid. d. cap.* 8. *n.* 11. & 12. qui *n.* 13. & 14. cum Garcia *in addit. ad d. p.* 3. *cap.* 4. *n.* 142. *ex n.* 150. addit capitulum non posse se intromittere in electione Pœnitentiarij: licet ad ipsum collatio spectet, & quamvis Episcopus sit absens, sed ut ipse Episcopus absens, ubi fuerit debeat eligere Pœnitentiarium; & quod nec sede Episcopali vacante, electio, nec collatio ad capitulum spectet, nec ad fu-
78 turum Episcopum, sed ad sedem Apostolicam. † Tamen quia jam hodie indultum sit Ecclesijs cathedralibus, ut Pœnitentiariæ provisio fiat ad instar Magistralis, Doctoralis, juxta claras Bullas Sixti IV. & Leonis X. per Bullam Gregorij XV. in sua const. incipit *supremæ dispositionis* sub data 9. Novemb. 1612. quam ad litteram refert idem Barbosa *de canonicis dicto cap.* 26. *n. fin.* & *in pastorali p* 3. *allegat* 53. & *in fine ipsius pastoralis*, ubi congerens plures Bullas ponit illam fol. 106. & 107. ubi leges.

79 Alia de canonicis Pœnitentiarius circa ætatem, & eorum electionem, item & de alijs canonicis Magistralibus, Theologis, ac Doctoralibus, dixi *supra in cap.* 3. *de ætate ordinandor. sub quæst.* 2. & *sub dicto cap. quia propter* 42. *de electione*, ubi leges. Sed nunc pro complemento, & in confirmationem quantum oporteat in ipsis cathedralibus assistentia horum canonicorum propter eorum officia, & consilia maturius præcæteris præstanda, etiam in rebus capitularibus, libuit hic ad litteram ponere aliam Bullam Urbani VIII. expeditam ann. præterito 1640. ad petitionem Ecclesiarum Cathedralium horum Regnorum castellæ, & legion, qua cavetur, ut canonici Pœnitentiarii, lectorales, Magistrales, & Doctorales Metropolitanarum, & Ecclesiarum cathedralium, quavis de causa, occasione, vel prætextu, etiam servitij sanctæ inquisitionis à suarum Ecclesiarum servitijs se quoquomodo eximere, ac super hoc quodcumque indultum etiam à sede Apostolica, nisi eorundem capitulorum, ad id expresso accedente consensu, impetrare minime possint, cujus littera est ut sequitur.

Super universas orbis Ecclesias ab eo, qui cunctis imperat, nullo licet meritorum nostrorum suffragio constituti, in his, per quæ ipsarum Ecclesiarum, præsertim Metropolitanarum, & cathedralium honori, & commodis opportune consulitur, Pastoralis officij nostri partes, cum à nobis petitur, libenter interponimus, pro ut conspicimus in Domino salubriter expedire. Nuper siquidem nomine dilectorum filiorum, Metropolitanorum, & aliarum Ecclesiarum Cathedralium Regnorum Castellæ, & legionis. Nobis exponi fecit dilectus filius Augustinus Gonzalez. Davila juris utriusque Doctor, eorundem capitulorum Procurator generalis, quod in qualibet Ecclesiarum hujusmodi dudum, juxta sacri Concilij Tridentini decreta, Pœnitentiarius, cum unione unius ex Præbendis, pro uno Magistro, vel Doctore, aut licentiato in sacra Theologia, vel jure Canonico institutus, nec non una lectoralis pro uno theologo lectore Sacræ Scripturæ, & præterea juxta ordinationem felicis recordationis Sixti IV. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, alias, & ex particulari Sedis Apostolicæ indulto in quibusdam, ex dictis Ecclesijs, duæ Doctorales pro uno, seu duobus respectivè Doctoribus, seu licentiatis in utroque, vel altero jurium, ac alias Præben. Magistralis respectivè nuncupata pro uno Magistro, seu licentiato in Sacra Theologia constituta fuerint. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, juxta ejusdem Tridentini decreta Pœnitentiario onus audiendi confessiones publicè in Ecclesia, Theologo autem canonicis prædictis legendi, & interpretandi Sacram Scripturam incumbat, Magistrales verò, & Doctorales Canonici hujusmodi in prædictis Ecclesijs in vim dictæ ordinationis Sixti IV. & Leonis X. prædecessorum nostrorum hujusmodi, & respectivè indulti prædicti eo fine institutæ sint, ut ij suæ Ecclesiæ in defendendis illius juribus, & in dandis capitulo suo, alijsque Ecclesiæ suæ ministris salubribus consilijs pro felici negotiorum eorundem directione assistant, ille autem, ut Verbum Dei populo prædicet, & in his, quæ ad conscientiam pertinent, recta consilia capitulo, & Ministris suæ Ecclesiæ præbeat, & proinde ipsos apud suas Ecclesias assiduè residere oporteat, contingit tamen interdum, ut nonnulli ex canonicis hujusmodi, varijs prætextibus, & inter alios, quod officio sanctæ Inquisitionis adversus hæreticam pravitatem inserviant, ac etiam vigore indultorum sibi ab Apostolica sede concessorum, ab Ecclesijs suis absint, & nihilominus suorum canonicatuum, & præbendarum fructus, redditus, & proventus ac etiam distributiones quotidianas, integre, tanquam si residerent, percipere prætendant, in grave ipsarum Ecclesiarum detrimentum. Quare dictus Augustinus eorundem capitulorum nomine Nobis humiliter, supplicari fecit, ut capitulorum, & Ecclesiarum hujusmodi indemnitati in præmissis opportunè consulere de benignitate Apostolica dignarentur. Nos igitur attendentes petitionem hujusmodi rationi esse consentaneam, ac capitula, & Augustinum præfatos specialibus favoribus, & gratijs prosequi volentes, eorumque singulares personas à quibusvis excommunicationis, & suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodata existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, eisdem capitulis Metropolitanarum, & aliarum cathedralium Ecclesiarum, Regnorum Castellæ, & legionis prædictorum, ut nullo unquam tempore canonicis Pœnitentiarijs, lectoribus Magistralibus, & Doctoralibus suarum Ecclesiarum pro tempore existentibus ex quavis causa, etiam prætextu, quod officio sanctæ inquisitionis inserviant, absentibus, etsi aliquod ab Apostolica sede indultum desuper sine speciali capitulorum prædictorum consensu, obtinuerint fructus, redditus, & proventus, ac distributiones quotidianas suorum canonicatuum, & præbendarum, præstare minime teneantur, nec ad id inviti cogi, aut compelli, seu vigore litterarum Apostolicarum, nisi in illis de præsenti indulto de verbo ad verbum specialis mentio fiat, interdici, suspendi, vel excommunicari possint, Authoritate Apostolica, tenore præsentium, de speciali gratia indulgemus, ac prædictos canonicos Pœnitentiarios, lectores, Magistrales, & Doctores, quavis de causa, occasione vel prætextu, etiam servitij dictæ sanctæ inquisitionis hujusmodi, à dictarum suarum Ecclesiarum servitijs, illis incumbentibus se

quoquomodo

quoquomodo eximere, ac super hoc, quodcumque indultum, etiam à sede Apostolica, nisi eorundem capitulorum ad id, expresso accedente consensu impetrare, aut sibi quovis modo, etiam motu proprio concesso, uti vel frui, nullatenus posse, aut debere, nec illis in aliquo contra præsentium tenorem suffragari; quinimo quandocumque contingerit pro tempore existentes canonicos Pænitentiarios, lectores, Magistrales, & Doctorales hujusmodi in alijs, quam dictarum suarum Ecclesiarum servitijs, etiam officii sanctæ inquisitionis, etiam intra civitates, in quibus Ecclesiæ præfatæ existunt, occupari, canonicatus, & præbendas per eos obtentos in Ecclesijs hujusmodi, eo ipso vacare, ac alijs personis qualificatis per eos ad quos eorum collatio pertinebit, libere conferri posse, sicque ab omnibus censeri, & ita, & non aliter, per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere legatos nostrosque, & sedis Apostolicæ Nuncios, ac quoscumque alios quavis authoritate fungentes, sublata eis, & eorum quilibet, quavis aliter judicandi, seu interpretandi facultate, & authoritate judicari, & definiri debere, irritumque, & inane, si secus super his à quoquam, quamvis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit, attentari decernimus Quo circa venerabilibus fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis Metropolitanarum, & cathedralium Ecclesiarum prædictarum respectivè, nec non nostro, & Apostolicæ sedis pro tempore existente in Regnis Hispaniarum Nuncio, per præsentes committimus, & mandamus, Quatenus Archiepiscopi & Episcopi præfati quilibet in suis civitate, & Diœcesi, Nuncius verò præfatus in quibusvis suæ jurisdictionis locis in eisdem Regnis per se vel alium, seu alios præsentes litteras, & ut eis contenta, ubi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte dictorum capitulorum fuerint requisiti solemniter publicantes, illisque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant authoritate nostra eadem capitula præmissorum hujusmodi effectu pacificè frui, & gaudere, non permittentes illa desuper à quoquam quoties authoritate quomodolibet indebite molestari, contradictores quoscumque per sententias, censuras. & pœnas Ecclesiasticas, alijsque opportuna Juris, & facti remedia, appellatione postposita compescendo, invocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio Brachij sæcularis. Non obstantibus fælicis recordationis Bonifacij Papæ octavi prædecessoris nostri de una, & concilij generalis de duabus dictis, dummodo ultra tres dictas, aliquis authoritate præsentium, in judicium non trahatur, alijsque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum præfatarum, etiam Juramentorum, confirmatione, Apostolica, vel alia quavis firmitate, roboratis statutis, & consuetudinibus, stabilimentis, usibus, & nativis, privilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam præfato sanctæ inquisitionis officio, & quibusvis alijs in contrarium præmissorum, nunc. & pro tempore sub quibuscumque tenoribus, & formis, quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & singulis eorum tenores præsentibus, pro expressis habentes, ad præmissorum effectum specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque. Voluntas autem, ut præsentium, transumptis etiam impressis manu alicujus Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis; eadem prorsus adhibeatur fides, quæ adhiberetur, si fuerunt exhibita, vel ostensa. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, Die decima Januarij millesimo sexcentesimo quadragesimo. Pontificatus nostri anno Decimo Septimo. Locus annuli Piscatoris M. A. Maraldus.

Hæc sicut verba P. M. Urbani VIII. circa quæ in 81 facti contingentia, cum ego anno præterito 1648. creatus fuerim à D. M. D. Didaco de Arze Reynoso Episcopo Placentino, ac Inquisitore Hispaniarum generali promotor fiscalis inquisitionis Vallis Oletanæ, in cujus Ecclesia cathedrali tunc temporis eram canonicus Magistr. Pœnitentiarius, illico accepta possessione fiscaliæ, fuit in unum per Decanum convocatum canonicorum in sacris capitulum, ad conferendum super vacatum meæ Præbendæ, qui cum me oratorem audivissent, ac per legissent (jam me absente) memoriale quoddam à me præsentatum cum nonnullis fundamentis, & insuper viginti duo exemplaria cathedralium Cordub. Salmanticæ, Seguntin. Oxomens, Austuricens, Burgen. Compestelan, Chonchens, &c. quorum canonici absentes à residentia, vel propter officia inquisitionis, cancellariarum, alijsve de causis, lucrarunt, etsi tantum ex istis duo accidissent post datam dictæ Bullæ. Quibus attentis, Decanus, & canonici, decreto capitulari sine præfinitione temporis suspensionem fecerunt 10. Aprilis dicti anno 1648. Deinde secundo se congregaverunt Die 26. Januarij anni 1649 & me toleraverunt juxta sequens decretum, *que no se le vaque al senir canonigo Hermosino su canonicato penitenciario, hasta el san Joan, omes do Junio de 1650. y que sea materia de gracia si alguna cosa pediere en contrario.*

Et quia post hæc quasi tempeste, data vocatio- 82 ne ad horas 24 in die 2. Jov s ad diem veneris sequent, Mensis Junij dicti anni 165.. iterum tertio congregati fuerunt capitulariter. Ego qui considerabam eos votantes magis in scrupulo, quam in voluntate exequenti vacaturam, in illo brevissimo tempore scripsi, ac Typis mandavi aliud memoriale expendens clausulas scrupulosas prædictæ Bullæ ejusque verba dubia; quod cum primo Magistri, 24. Theologi religionum illius civitatis, inter quos nonnulli cathedras obtinentes, alij eorum jam Jubilati, & DD. 6. Juris canonici, & civilis, ac Regij professores in illa scholis, & Regalis cancellariæ, omnes magni nominis, tuta conscientia firmavere nullo modo Decanum, & capitulum incurrere culpam, si me adhuc conservarent canonicum, attenta constitutione litteræ ipsius Bullæ oratoria cathedralium castellæ, & legion. ad Præbendas affectatas vacandas, ac mente Pontificia nam consideraverunt omnes, & sic tale capitulum onus meæ Præbendæ esse tantum confessiones audiendi, quod persolvebam exactè, qualiter alij mei antecessores in Diebus quadragesimalibus, adventus, quatuor temporum, Resurrectionis, Nativitatis, Spiritus sancti, ac in festis Diebus Ascensionis, corporis Christi, S. Mariæ Augusti, & omnium sanctorum, in quibus, ac in alijs Diebus adimplebam residentiam præcisam sufficiendam ad lucrandam grossam: amittendo quidem cæteras distributiones, anniversaria, ac emolumenta, quæ residentia personali lucrificbant, quæ refundebantur in mensa capitulari ad lucrum cæterorum, & insuper concurrebant ad

plures

plures actus capitulares electionum, aliorumve negotiorum tractandorum.

33 Qua propter his, & alijs visis, consideratisque clausulis ejusdem Bullæ ibi in vers. *nos igitur*, & in vers. *ut nullo unquam, usque se quoquomodo eximere*, & in vers. *cum autem, & contingit tamen interdum, & desuper sine speciali canonicorum consensu*, & ibi *nec ad id inviti cogi, aut compelli*, & ibi *nisi eorundem capitulorum ad id expresso consensu*, & quod Bulla loquitur contra canonicos omnino se eximentes à residentia volentes integros fructur, distributiones, ac emolumenta lucrari, nulliter residendo, illico ipsi Decanus, & canonici in sacris absque præfinitione per annos deinde septem me toleraverunt, nihil contra, nec collegialiter, nec singuli præmeditantes, aut susurrantes, etiam anno 1654. quo fui creatus Inquisitor, ac Judex bonorum confiscatorum illius Inquisitionis, ac demum translatum ad fiscaliam hujus consilij supremi inquisitionis anno 1657. qui nec de vacatura aliquid colloquuti collegialiter fecere, quam ego jam ad hanc Matritensem curiam translatus dimisi, monendo per epistolam capitulum tantum illud, quod adeptus essem possessionem hujus fiscaliæ consilij supremi, quam, & nunc, dum hæc scribo Die 24. Augusti 1660. simul cum Dignitate consiliarij ejusdem consilij, ad quam fui nominatus ab invictissimo Rege nostro Philippo IV. an præterito 1659 ac publicatus talis consiliarius per DD. M. D. Didacum Arze, Reynoso, Inquisitione generali, Die 27. Septembr. ejusdem anni.

QUÆST. IV.

An canonici Dignitates, & Assisij teneantur associare, & reducere Episcopum venientem ad Ecclesiam celebraturum, vel Divina officia auditurum? Et quid respectu Dominorum temporalium venientium ad cathedralem propriæ civitatis. Et an Episcopo celebranti, & alia Pontificalia exercenti, assistere, ac inservire teneantur? Et quale officium debeant, ac possint intra, aut extra Ecclesiam præstare canonici coadjutores, & in quo loco sedere, & cum proprietarijs coadjutis concurrere? Et an canonici, qui vocantur adjuncti habeant officium; seu jurisdictionem, exercere simul cum Episcopo? Et an quos effectus, & respectu quorum de Ecclesia beneficiatorum? Et quis sedeat prius, aut stet? Et an officium canonicorum debeat per se adimpleri, aut valeat per substitutos? Ubi an cogi possint ad canendam epistolam. & evangelium, si alius canonicus, aut Portionarius celebret? Et quale sit officium Punctoris in choro,

SUMMARIUM.

1 *Canonici, & Dignitates tenentur accedere ad Domum Episcopi, & alium associare venientem ad Ecclesiam celebraturum, vel Divina officia auditurum cum cappa, & alium reassociare ad Domum redeuntem, si Domus non multum distet ab Ecclesia, & de praxi distantia in Vallisolet, & Austuricens, Ecclesijs n. 2. 3. 4. 5. 6. 14. 15. & 20.*

3 *Canonici, si Palatium Episcopi distat plus 160. passuum ab Ecclesia, ex alio designato loco, illum associabunt, & cum qua ceremonia aspersionis, & n. 4.*

4 *Aspersorium ministratur Episcopo venienti ad Ecclesiam à prima Dignitate, vel canonico Digniori.*

5 *Canonici solùm in solemnioribus festivitatibus, quibus cum cappa venit Episcopus, debent et associare, & aspergere, non si sine cappa veniat, & in alijs Diebus.*

6 *Canonici tantum quatuor exeunt de choro post inchoatas horas, ut associent Episcopum venientem cum cappa ad Ecclesiam ubi improbatur praxis Ecclesiæ Vallisoletano n. 7. & 12.*

8 *Episcopus venturus ad Ecclesiam cum cappa in Diebus festivis, debet curare, ut assignetur certa hora, ne alias turbentur Divina officia, & n. 9.*

9 *Signo dato cum campana ad inchoandum in choro, non est spectandus Episcopus ultra signum ultimum datum.*

10 *Canonici tenentur Episcopum associare, quando cappa non utitur, si alias loci consuetudo id exposcit, cui standum est, etiam circa locum, à quo sit facienda associatio.*

11 *Canonici non tenentur associare Episcopum altari, in quo missam planam celebravit ad sedem Episcopalem, si voluerit missæ conventuali assistere.*

13 *Canonici debent incedere, capite detecto, dum Episcopus pergit per Ecclesiam dando benedictionem.*

14 *Episcopus exiens de Ecclesia ab Domum, est associandus saltem usque ad portam Ecclesiæ vel usque ad primum atrium, seu portam Domus suæ.*

15 *Canonici non debent exire de choro, ut associent Episcopum volentem ire ad Domum illico finita concione, aliter missa jam dicta, etsi initietur in choro hora sexta.*

16 *Canonici, Diaconi non debent assistere Episcopo, nisi quando paratus est cum Pluviali & Mytra.*

17 *Canonici celebrantes nequeunt sedere coram Episcopo in sede, cum postergali, sed in aliquo scamno oblongo cappete, vel panno cooperto. in latere Episcopi.*

18 *Canonici non tenentur associare Episcopum alienum nomine proprij nientem ad Celebrandum, sufficit, ut aliqui ei obviam procedant., usque ad portam Ecclesiæ.*

19 *Associandus Episcopus à canonicis, intelligitur etiam respectu Dignitatum, & Portionariorum suæ cathedralis.*

20 *Festi Dies in quibus, cum Episcopus venit ad Ecclesiam associandus à canonicis est, continentur in libro ceremoniali, ut Paschatum cœna, Ascensionis, S. Petri, & S. Pauli, Assumptionis Beatæ Mariæ, omnium sanctorum &c.*

21 *Canonici non tenentur associare proprium Episcopum celebraturum extra propriam Ecclesiam*

Ecclesiam cathedralem, solumque associari solet à duobus, quos ipse elegit, qui sedebunt cum eo, & cum Birreto &c. videtur aliter n.30.31.& 32.

22 *Canonici, qui electione Episcopi illum associant ad aliam Ecclesiam non lucrantur distributiones.*

23 *Canonici quot 1sint obligati associare Dominum aliquem temporalem villæ aut civitatis, ubi est cathedralis, sive collegiales Ecclesia,* & n.24.

24 *Dux Cardonæ, & segorve, ius habet contra canonicos collegiatæ Segon, ut tertia eorum pars illum associet venientem ad Ecclesiam.*

25 *Assistentiam, quam suo Episcopo celebranti debent Dignitates, Canonici, & Portionarii facere metiri ex cæremoniali, patet declaratum sicut circa alia numeio* 26. & 27.

26 *Cæremonialis liber Episciporum, est observandus à cathedralibus, & ab aliis Ecclesiis suæ Diœcesis, ad quod idem Episcopi valeat compellere.*

27 *Assistentia Episcopo celebranti facienda debetur à prima, & aliis Dignitatibus, ac canonicis dignioribus. Et quid in colligeasis, & Po o(?)ialibus? Et quid si interest missæ, aut vesperis solemnibus* n.28.

29 *Assistentia Episcopo celebranti, seu missæ, aut vesperis interessenti in Ecclesia exempta intra sua Diœcesis territorium, debetur à canonicis* & n.30.

30 *Canonici tenentur assistere suo Episcopo extra cathedralem, Pontificialia exercenti, dummodo remaneant alii, qui inserviant in cathedrali* n.31.& 32.

31 *Canonici possunt cogi ab Episcopo, ut sibi ministrandi in aliis civitatis Ecclesiis, ad quas ob publicas, vel solemnes Episcopales functiones exercendas petiit.*

33 *Canonici, Dignitates, & Portionarii cathedralis, in tantum proprio Episcopo solemniter celebranti, & Pontificalia exercenti, tenentur inservire, ut id debeant facere per se in vestibus sacris; sic ut loco impediti, substituatur alius ejusdem gradus, & ordinis, ut* n 34.

35 *Canonici tenentur assistere suffraganeo Episcopo, quando nomine proprii functiones Episcopales exerceat, sed non eo apparatu, cum quo assistunt proprio Episcopo, ut* n.36. & *sine paramentis, ut ut* n.27.

38 *Canonici duo primi Diaconi assistere debent Episcopo celebranti solemniter, qui hic inde elevant fimbrias pluviales Episcopi progredientis, & thurificantis altare, ut* n. 39. & 40.

40 *Episcopo celebranti, seu missæ intervenienti, a quibus præstetur assistentia, si præbendæ sunt distinctæ, Diaconales, ac Presbyterales.*

41 *Canonici Diaconales non debent hinc inde assistere Episcopo, nisi cum accedit paratus cum Mytra, & Pluiali.*

42 *Canonici assistentes Episcopo cum cappa, non tenentur ei ponere, & deponere Biretum, sicut tenentur ad Mytram,* & *numero* 43.

43 *Episcopus non debet admittere clericos in minoribus, stante penuria sacerdotum, pro assi-*

stendo alicui ex Dignitatibus cantanti vesperas in cathedrali.

44 *Canonici cathedralis præferuntur pro assistendo Episcopo celebranti solemniter in collegiata, canonicis ipsius collegiatæ,* & n. 45.

45 *Canonici cathedralis, non obstante qualibet consuetudine, præferuntur in functionibus canonicis collegiatæ, etiam in associandis funeribus, & propria collegiata.*

46 *Cæremonia consuetudine immemorali usitata in cathedrali contra præceptum in cæremoniali observanda est.*

47 *Consuetudo, ut canonici, sive Dignitates ministrent Episcopo Mytram, gremiale, & turibulum, est observanda.*

48 *Consuetudo, quod Dignitates, canonici inducerentur Pluvialibus æque in processionibus non subsistit hodie, cum sit jam præscripta differentia.*

49 *Canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Episcopi genu flectere, quando Episcopus benedicit, aut illum turificant, sed tantum caput inclinare.*

50 *Canonici, & Dignitates assistentes Episcopo celebranti, debent facere circulum ad* Hymnum Angelicum, credo, & Sanctus.

51 *Diaconi, & subdiaconi assistentes Episcopo solemniter celebranti, omnibus aliis præferuntur.*

52 *Assistentes Episcopo debent incensari post illum, & præferri Archidiacono, etiam* n. 53.

53 *Pax prius præstanda est assistentibus Episcopo, etsi minus dignioribus.*

54 *Coadiutoria in cathedralibus, Dignitatum, canonicatuum, & portionum permittuntur, & collegiatis à tempore Sixti V. solo Papa propter infirmitatem, aut senectutem* n. 55.

56 *Coadiutor canonici cum futura successione vocatur canonicus fictus, & quare contra aliquos,* & n. 57.

57 *Coadiutores canonici prima possessione, servit ad id, ut si secundum post mortem coadiuti non capiat ex solo annali, sive triennali censeatur, ut verus canonicus.*

58 *Coadiutor canonicus, absente coadiuto, exerce omnes actus, functiones, & Jurisdictionem, quæ competunt coadiuto; qui debet eas facere in novissimo loco post omnes canonicos,* & n. 59.

59 *Coadiutor canonicus non debet gradatim ascendere, sed post omnes proprietarios sedere, non obstante statuto in contrarium disponente* n. 60.

60 *Antianitatis effectus consequitur non à provisione, sed à die captæ possessionis.*

61 *Coadiutores Dignitatum præferuntur in sessionibus chori, & capituli aliis canonicis proprietariis, & antiquioribus, habent enim, idem stallum ac coadiuti sui.*

62 *Coadiutor canonicatus, aut Dignitatis nequit ordinari ad titulum coadiutoriæ, quam habet, vivente proprietario, nisi haberet aliquam pensionem super coadiutum, ut* n. 63.

64 *Coadiutores nequeunt exercere officia ad qua eorum coadiuti electi sunt.*

65 *Coadiutor intra Ecclesiam, etsi titulum non habeat, habet tamen exercitium, &*

administra-

administrationem, cui inservire tenetur, absente coadiuto, ob quod debeat habere qualitates ætatis, & alias requisitas ad illam Præbendam, & n.65.

65 *Coadiutor debet ordinari intra annum juxta requisitum Præbendæ.*

66 *Coadiutor dum narrat ad obtinendam coadjutoriam, tenetur facere mentionem de obtentis beneficiis quæ habet, aliàs nulla est gratia* n.68.

67 *Coadiutor nondum in sacris constitutus potest exercere quæ sine paramentis sacris cum cappa, & cotta posset facere coadiutus, si præsens esset.*

69 *Coadiutor in multis gaudet effectibus veri beneficiati, & de annali, & triennali possessione* n.79.

70 *Coadiutor gaudet mensibus datis causa recreationis, si computentur una cum illis, quos potest assumere ejus coadiutus.*

71 *Coadiutor, qui actu absente coadiuto inserviebat Ecclesiæ, si ægrotet, lucratur distributiones quotidianas, non alias.*

72 *Coadiutor num possit residere in Ecclesia, excommunicato existente ejus coadiuto, vel debeat exire de capitulo, in quo agitur de negotio sui coadiuti,* remissivè *infra* à numero 84.

73 *Coadiutor datus canonico non ordinato ad formam statuti requirentis certum ordinem si ipse ordinatus est, non adquirit partem fructuum, quam ipse coadiutus non ordinatus amitteret in pænam ordinis non habiti, nec distributiones.*

74 *Coadiutor verius est, ut possit esse cum habitu in Ecclesia, sedem in choro in suo stallo post omnes canonicos, etsi intersit ejus coadiutus, praxis solet esse contraria fundamento gravi. Et quid viderit author in Ecclesia Vallisoletana,* numero 75.

76 *Coadiutor canonicus, etsi per plures annos resideat; non gaudet statuto jubilationis, quod competit proprietariis residentibus tempore lon o.*

77 *Coadiutor non sibi optat, sed suo coadiuto.*

78 *Coadiutor canonicus non potest esse Judex Apostolicus delegatus, nec designari judex synodalis.*

79 *Commissio facta Dignitati, non transit ad ejus coadiutorem contra nonnullos.*

80 *Coadiutor non gaudet privilegiis, & indultis de percipiendis fructibus in absentia, ut ratione studii, aut lectura in aliqua universitate, quibus coadiutus gaudere possit.*

81 *Coadiutor non adquirit distributiones quotidianas, quando coadiutus est præsens, nec pro coadiuto incarcerato culpabiliter* numero 82.

83 *Carcerati Præbendati in Ecclesia chartaginensi. Carcerati propria culpa non percipiunt fructus, ac distributiones, interim, etsi inserviant per coadiutores.*

84 *Coadiutor inserviens ejus coadiuto excommunicato, nec sibi fructus, aut distributiones acquirit, nisi forte ipsi coadiutori inservienti reservata sit aliqua pars fructuum, aut distributionem pro congrua, ut solet* n. 58.

86 *Coadiutor, etsi dum adipiscitur gratiam, non sit constitutus in ordine requisito, sufficit verò ut sit in ætate competenti.*

87 *Coadiutor non tenetur ad pænas judiciales in mulctam ob pænam coadjuti.*

88 *Coadiutor canonicus non tenetur ad onera aliorum canonicorum Juniorum,* & numero 89.

89 *Canonicus Junior tenetur ad onera supplenda vice Hebdomadarii absentis, vel impediti.*

90 *Coadiutores si ex forma litterarum relevantur à servitio ex causis juridicis, lucrabuntur distributiones, sicut alii.*

91 *Coadiutor canonici in absentia coadiuti, debet præcedere, curatis plebanis, & Prioribus Parochialium.*

92 *Coadiutor canonicus, simul sit Parochus, potest incedere cum canonicis processionibus sub eorum cruce; sic ut mulctetur à Parochis.*

93 *Coadiutor Præbendæ Diaconalis, sedet prius, quam subdiaconalis.*

94 *Coadiutor tenetur residere, etsi ejus coadiutus, qui actu residebat, infirmitate impeditus sit facere residentiam sub pæna mulctæ, & puncti, secus si coadiutor tunc non inserviret.* n.95.

96 *Coadiutor canonicus extra Ecclesiam in absentia coadiuti, & censendus tanquam verus canonicus quoad præeminensias.*

97 *Coadiutorum materiam qui tractent.*

98 *Episcopus olim absque præsentia clericorum suorum, nullius causam audiebat, alias sententia irrita erat,* & n. 99. & *quare* n. 132. & 133.

99 *Capituli Judicium erat necessarium in gravibus, in quibus procederetur ad sententiam suspensionis.*

100 *Episcopus etsi in pluribus casibus, aut ejus vicarius solùm procedant contra subditos, tamen limitatur in subditos cathedralium suarum, si ab antiquo exempti fuissent, ut non puniantur criminaliter, nisi in casibus congestis* à n.137.

101 *Decanus, & capitulum cathedralis, debent in principio cujuslibet anni eligere duces ex canonicis, & Dignitatibus, qui simul cum Episcopo determinent in causis criminalibus Præbendatorum, aliàs si omittatur pro illo anno, poterit solus Episcopus procedere, vel ejus vicarius, ut* numero, 102. 104. & 106.

102 *Adjuncti canonici per se, Episcopo nolente, aut non valente, procedere non valent soli contra Præbendatos suos Delinquentes.*

103 *Episcopus nondum consecratus potest procedere cum adjunctis contra capitulares delinquentes.*

105 *Vicarius nominatus in sede vacante, potest simul cum adjunctis capituli procedere in Præbendatos capitulares delinquentes.*

106 *Adjuncti canonici, si perturbent Jurisdictionem, possunt puniri ab Episcopo, & alii duobus nominatis adjunctis.*

107 *Episcopus procedens sine adjunctis in capitulares, facit ut processus sint nulli.*

108 *Adjunctis unus si solus cum Episcopo pro-*

numeco

nunciet sententiam, alio adjuncto omisso, nihil facit.

109 Adjuncti si discordent ab Episcopo, tertius eligitur ex forma Tridentini; quod si unus sentiat cum Episcopo, alter non, exequitur sententia. Et quid si in electione tertii discordetur, & n.111.ubi jam de praxi.

111 Adjunctus tertius qui eligitur, discordantibus aliis, jam hodie declaratum est Hispali, & conchent. cum DD. Henrico Pimentel ejus Episcopo, assumitur de eodem capitulo, & n.112.

112 Adjuncti duo, qui à capitulo nominantur, debent esse, unus ex gremio canonicorum, alter ex gremio Dignitatum, non ex Portionariis, aut capellanis n.113.& 114.

113 Portionarii quando, vel non potiantur delinquentes adjunctorum privilegio, & n. 115.

114 Portionarii, qui in aliquibus Ecclesiis habent vocem in capitulo, illam non habent in electionibus.

115 Coadjutores canonici possunt sine adjunctis puniri ab Episcopo, nisi alter ex forma Bullæ coadjutoriæ videatur expressum. ut n.116.

116 Clausula coadjutoriæ, ut coadjutor habeat omnes prærogativas, præeminentias, & honores coadjuti, non extenditur ad hoc, ut coadjutor potiatur de jure adjunctorum.

117 Adjunctorum judicium simul cum Episcopo, aut ejus vicario potest actuori ceram Notario Episcopi, & intervenientibus, aliis Ministris suæ Curiæ, & n.118.& 123.

118 Episcopus, ut puniat capitulares delinquentes simul cum adjunctis, non tenetur assumere fiscalem capellanum de clero, ut n. 124. & 125.

119 Episcopus, seu vicarius habent optionem eligendi locum, ut procedaut cum adjunctis contra delinquentes capitulares.

120 Visitare capitulares, in quo loco debeat Episcopus n.148.& 150.

121 Adjuncti, & Episcopus in quo locos & qua praxi possint procedere contra canonicum alterius Ecclesiæ cathedralis suæ Diœcesis, si in loco unius resideat, in alia non, ut in Eccles. callagurrit. & Calciateus, & aliis, n. 122.& 123.

123 Adjunctorum materia. num sit in aliquo moderata per Tridentinum, etiam contra consuetudines, & concordias, & n.124.

124 Adjuncti non tantum dicuntur conciliarii, sed etiam conjudices cum Episcopo, sic ut adjunctorum sit unum votum n. 125.

126 Notarius Episcopi certificat acta, quæ cum adjunctis fiunt.

127 Visitans tenetur dare trasumptum, si repererit aliquod delictum correctione dignum.

128 Adjunctorum jurisdictio, si Episcopus nolit cognoscere cum illis, devolvitur ad superiorem & ipsi renuant procedere.

129 Adjuncti possunt recusari à parte, & solo juramento.

130 Appellatio in causis dependentibus coram vicario foraneo contra capitulares cum adjunctis, non ad Episcopum, sed ad superiorem devolvitur causa. Quid resolutum in Ecclesia Burgensi n.131.& 154.

132 Adjunctorum Jurisdictio fuit introducta ante Tridentinum, & ab illo confirmata ad temperandam æmulationem Prælatorum, quam habent cum capitulis.

133 Cap.1.15.p.7.cap.si quis cum clero 22.q.2. cap.demum de capellis Monachor.

134 Jurisdictio Episcopi qualiter dicatur extendi, exercetur cum adjunctis, & n.135.

135 Adjunctorum dispositio ex Trid. procedit etiam in collegiatis, & in habentibus concordias.

136 Adjuncti electi à capitulo à principio causæ concurrere debent cum Episcopo, dum extra visitationem procedunt.

136 Adjuncti, qui tempore Divinorum officiorum concurrunt cum Episcopo ad cognoscendum de capitularibus in absentia, percipiunt distributiones.

138 Episcopus sine adjuncti potest procedere ad copiendam summariam informationem in criminibus incontinentiæ, & in atrocioribus, ubi de fuga timetur, & ad capturam ut n.140.

139 Fugæ timor ad capturam arbitratur ab Episcopo, vel ejus vicario.

140 Episcopus queit procedere sine adjunctis quando totum capitulum deliquit modo delictum non sit in personam ejus, vel ubi ipse habet interesse, tunc facultas fit ad proximum superiorem; sin autem unus capitularis non deliquit, simul cum Episcopo cognoscet, ut n.142.

141 Capitulum quando dicatur delinquere.

143 Episcopus, etsi possit convocare capitulum, nequit tamen quando habet in causa interessa n.144.

144 Episcopus habens controversiam cum capitulo nequit illud congregare Domus suæ, sed in aula capitulari.

145 Episcopus valet procedere sine adjunctis visitando peccata, & excessus capitularium, & qualiter puniat & n 147.

146 Episcopus sine adjunctis, valet raiones exigere ab officialibus ex gremio capituli nisi velit criminaliter procedere, n.148.

147 Episcopus sine adjunctis potest visitare corpora Ecclesiæ, capitulum, reliquias, vestes, capellas, donationes &c.

149 Episcopus sine adjunctis valet procedere ad privationem canonicorum, qui non susceperunt ordines annexos suis Præbendis.

150 Episcopus potest procedere ad mulctam in fructibus contra canonicos se capitulariter congregantes eo tempore quo celebrantur Divina officia, nisi necessitas urgeat.

151 Episcopus sine præsentia adjunctorum valet procedere adversus capitulares non residentes, si tantum procedat ad pœnas, non ad privationem.

152 Canonicus obtinens extra Ecclesiam beneficium, potest ratione illius puniri ab Episcopo sine adjunctis.

153 Capitularis, qui per accidens ex Episcopo omnino subjectus, potest ab eo puniri sine adjunctis.

155 Episcopus sine consensu adjunctorum, potest Judici laico permittere, ut perquirat delinquentem in Domo capitularis, si ex urbanitate perquirat auxilium Episcopi.

156 Episcopus præcedit omnibus in sua Diœcesi, cum ejus Dignitas sit excelsior aliis, qui in loco, & modo standi seu sedendi præcedit, quando Judicat cum adjunctis, ut n.157.& 160.

158 *Episcopus aliquando, si non concurrit, ut talis, sed ut consiliarius, non præcedit cæteros Magistratus antiquiores, idem si stat tanquam collegialis, ut* num. 159. & 160.

160 *Episcopus inter suos canonicos semper illos præcedit, etsi stet ut canonicus intra vel extra Ecclesiam, nisi aliter se haberet, ut in privilegio, conventione, ut* n. 161. & 162.

161 *Asturicens. Episcopus est etiam canonicus illius Ecclesiæ.*

162 *Episcopus etsi antiquior in ordine, & conseeratione, sedebit post Cardinales, Patriarchas, & Archiepiscopos.*

163 *Canonici debent per se servire in cathedralibus, & collegiatis, non per substitutum, non obstante statuto, sive consuetudine, nec alternatim unus pro alio* n. 165. *limita ut* n. 166. *ubi de portionariis, etiam vide* n. 167. & 68.

164 *Canonici debent per se Episcopo celebranti assistere, non per substitutos. Et quid si impediti sunt, aut infirmi* n. 165.

166 *Canonicus, qui simul habet Dignitatem, aut portionem, qualiter præstet onus cuiuslibet Prabendæ. Et quid si impeditus sit per se adimplere, ut* n. 167. & 168.

169 *Canonicus cogi non debet ad canendum epistolam, aut evangelium, cum alter canonicus missam celebrat, nisi Prabendæ sint distinctæ, ut* numero 170. *& de ratione* n. 172.

171 *Portionarii non tenentur ministrare officio Diaconi, vel subdiaconi, si alii Portionarii celebrent, aut Presbyteri inferiores.*

173 *Canonici non supplent vices aliorum canonicorum, aut inferiorum, bene tamen Dignitatum.*

174 *Portionarii sunt clerici ultimi gradus.*

175 *Canon Administrator fabricæ, tenetur Ecclesiæ inservire, sicut omnes alii.*

176 *Punctores de choro sub qua obligatione sint ad punctandum.*

177 *Libri Punctorum de choro fidem plenam faciunt ad mulctam non interessentium.*

1 AD primam quæstionis partem, adjunctis hic quæ de officio canonicorum intra Ecclesiam scripsi *supra q. 3. ex n.* 3. breviter circa præsentes quæstiones percurrendum censui; igitur incumbit ex officio, & propter moram Dignitatis Episcopalis, canonicus cathedralis cum habitu canonicali accedere ad Domum Episcopi, illumque associare ad Ecclesiam celebraturum, vel Divina officia auditurum cum cappa accedentem, & finito officio illum in redditu associare iterum, ut statuitur *in cæremoniale Episcopor. cap.* 15. & hoc etiam, si Domus non sit contigua Ecclesiæ, dummodo non multùm distet.

2 Et sic utrumque expertus fui in Ecclesiis Asturicens, & Vallisolet. In illa enim quamvis Domus Episcopalis distat à cæmeterio ad plus sexaginta passuum; nihilominus Præbendari exeunt cum suo vestitu canonicali recepturi, & associaturi Prælatum usque ad portam cubiculariam habitationis ejusdem Prælati, schalas ascendendo Domus, quod procedit juxta declarationes sequentes, ut in Colibriens. 6. Jullii 1602. & in alia Oscens. 16. Mai 1601. etiam si distet per spatium 60. passuum, qui habentur pro modico spatio, ut in Theatina 14. Decemb. 1602. & Thifermatens. 5. Julii 1603. imo etsi distaret per spatium 110. passuum, ut fuit à sacra congreg. declaratum in alia Eluens 10. Januarii 1604. Et in tantum extenditur, ut etiam si distaret per spatium 160. passuum, ut in Tarracinens. 20. Augusti 1622. & ita in Zamor. Ecclesia procedit etiam, ut vidi, cujus Domus non parum distat à cathedrali.

Quod si Palatium Episcopi longe amplius distet, tunc debebit associari ex aliquo loco ad hoc deputato prope Ecclesiam, vel in Ecclesiæ ipsius atrio, aut schalis, ut in dict. Oscens. 16. Mai 1610. ut accedit Vallisoleti, ubi quia Episcopi solent habitare parum longe ab Ecclesia, & transuerso calle; ideo solùm audientes Episcopum venire, & si sint canentes in choro exeunt ab eo, præter Decanum, & officiantem, & recipiunt illum juxta portam, quæ vocatur *de Leon* non exeuntes ad atrium ibi positum, ubi Dignitas, aut canonicus antiquior porrigit Episcopi Hysopum in manu cum aqua benedicta, & tunc ipse Prælatus aspergens primo se ipsum, etiam deinde aspergit associaturos eum usque ad chorum. Et hac de causa in dict. Oscens. 16. Mai 1601. credo fuisse declaratum, quia, ut in eo loco vidi, Domus Episcopalis distat plus centum passuum à cathedrali, Barbosa *in tract. de canonicis cap.* 32. *ex n.* 1. *& in collect. decis.* 99. *ex n.* 1 *& in Bullario* verbo *canonici associantes*, ubi quod ad associandum tenentur, non ex urbanitate, sed ex debito, ut refert ex dictis declarationibus Sellius *in selectis canon. cap.* 3. *n.* 122. 3

Et quod aspersorium cum aqua benedicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam debeat ministrari à Prima Dignitate, vel dignori canonico, censuit, ac declaravit sacra congregatio in Salmant. 16. Julii 1605 & Sarzanen. 12. Martii 1612. & sic accedenti Episcopo ad Ecclesiam collegiatam porrigendum esse à prima Dignitate, vel primo canonico cathedralis, quatenus ibi adsit, ut in camarine. 15. Martii 1618. *in respons. ad secund. dub.* 4

Cæterum non pro semper ad hæc tenebuntur canonici, nisi tantum in solemnioribus festivitatibus, quibus cum cappa ad celebrandum solemniter, seu ut Divinis assistat accedere voluerit, ut sacra congreg. declaravit in una Perusina 20. Novemb. 1601. & in alia Placentina provinciæ compostellanæ 4. Julii 1615. in 1. dubio, non sic in cæteris diebus, quibus Episcopus privatè sine cappa, vel ex alia causa ad Ecclesiam accedere voluerit, nisi si ex urbanitate id velint canonici exequi, satisque erit si aliqui ex Dignitatibus, & canonici ad ostium Ecclesiæ occurrant, quorum Dignior aspersorium cum aqua benedicta ministrare debebit modo dicto, comitando illum similiter abeuntem usque ad ostium ut in dict. congreg. sacra Perusina 20. Decemb. 1601. & in alia Brundusina 2. Martii 1602. & alia Asculana 16. Decemb. 1606. & in alia Ripana 24. Octob. 1604. & 30. Januarii 1610. & in alia Sarzanen. 12. Martii 1618. ac in alia Tarvisana 19. Januarii 1619. & in alia Liman. Indiis 26. Mai 1621. & in alia Lunen Sarzanen. 3. Mai 1633. ubi expresse etiam dicitur, quod omnes in Ecclesia, & choro præsentes tenentur obviam ire, & excipere Episcopum venientem ad Ecclesiam, dum non recitantur libræ. 5

Quare

6 Quare si post inchoatum officium Episcopus ad Ecclesiam descendat, tunc satis erit, si quatuor, vel quinque canonici, vel de capitulo, ei obviam eant & major pars canonicorum eboro remaneat patet declaratum in dict. Placent. *in 1. dubio* & in dict. Lunens. Sarzenan. 1633. ubi sacra congregatio Rit. censuit, *quod Episcopo venienti ad Ecclesiam, dum in choro à canonicis recitantur horæ canonicæ, saltem duo ex canonicis tenentur à choro discedere, & obviam ire porrigentes asperso-*
7 *rium.* † & hac de causa semper mihi visum fuit non recte procedere canonicos Vallisoletanos, ut modo dixi euntes à choro canentes horas, ut obviam eant Episcopo: nam & satisfacerent, si idem facerent cum illo, ac faciunt cum Præside, & Auditoribus illius cancellariæ, quibus obviam eunt ad relatam Portam quinque canonici, & una ex dignitatibus, quæ illos aspergit, ac omnes illi comitantur, usque ad capellam majorem, ubi sedent Præses, & Auditores.

8 Itaque recte cantum debet esse, ne Divina officia turbentur, ut Episcopus assignet certam horam sui adventus tempore congruo, ut dicitur declaratum in dict. Elboraeens. & Oscens. 16. Mai 2601. & in dict. Placent. compostel. 4. Julii 1615. in primo dubio, ubi additur, qualiter sit practicandum, nempe, ut si fuerit intimata certa hora officii, ac dato signo, nec veniente Episcopo possit officium inchoari.

9 Et in tantum procedere quod si sonus campanæ sit qui intimet certam inchoandi horam, quæ sit prius consultanda, & stabilienda cum Episcopo, tunc dato signo, non esse diutius immorandum, ultra signum ultimum datum, imo posse canonicos post signum datum, etiam non spectato Episcopo officium inchoare, ut habetur *ibidem in 5. dubio*, & in dict. salmant. 16. Junii 1605.

10 Notandum verò est, quod tenentur canonici Episcopum associare, & reducere etiam si cappa non utatur, quando pro loci, aut provinciæ consuetudine, aut alias cappa uti non solet, aut ejus loco aliam habitum ferre soleat, sacra congregat. Rituum in Elboracens. 8. Mai 1660. & sic si ex consuetudine soleant etiam associare Episcopum à cubiculo, seu à camera deputata, quoties cum cappa accedit ad Ecclesiam, ut celebret, & Divinis officiis assistat, etiam in Dominicis Diebus, & aliis festivitatibus per annum talem consuetudinem observandum fore, habetur declaratum à sacra congregatione Rit. in Ripana 30. Januarii 1610. ut refert Sellius *in selectis canonicis dicto cap. 4. n. 124.*

11 Sed quod non tenentur associare Episcopum ab eo altari, in quo missam planam celebravit ad sedem Episcopalem, si voluerit missæ conventuali assistere, patet declaratum ex sacra congreg. Rituum in Tifernaten V. Julii 1603. qui nec tenebuntur illum associare venientem ad cameram capitularem, ut ex ea dicta sapra congregat. in Salmantina 16. Julii 1605. patet, Barbosa *de canonicis cap. 32. n. 2d.* vers. *canonici omnes in collect. decis. 99. numero 11. & 13.* & *in Bullario, dict. verbo*, Sellius *in selectis canonic. dict. cap. 3. n. 128.*

12 Quod si Episcopus veniat ad Ecclesiam cum cappa ad celebrandum, vel assistendum Divinis officiis; eo tempore, quod post decantatum evangelium concio inchoatur, tunc procedunt canonici, sicut dictum est *hic* in vers. *quare*, quia sic fuit declaratum in dict. Placent. *ibi relata in 2. dubio*, Barbosa *de canon, dict. cap. 32. n. 18. & in d. collect. decis. 99. sub. n. 10. & in dict. Bullario ubi supra.*

Notandum est secundo, quod dicti canonici associantes Episcopum incedentem per Ecclesiam, dando benedictionem, debent incedere, capite detecto, ut censuit sacra congregatio in Lunen Serzanen. 3. Martii 1633. ubi etiam fuit decisum canonicos incedentes in processionibus Palmarum; & candellarum, qui bis Prælatus cum Mytra intervenit, debere in Ecclesia incedere, capite detecto, sed extra Ecclesiam cum Birreto, Barbosa *de canonicis dict. cap 32. d. n. 20. in fine, & in collect. decis. 92. canonici in Ecclesia n. fin.* 13

Episcopum tamen rediturum de Ecclesia ad propriam Domum reassociare tenentur illum, saltem usque ad portam Ecclesiæ, circa quod servandum esse cæremoniale censeo, vel extra *in lib. 2. cap. 1. in fine*, ut declaravit sacra Rituum congreg. in Cremens. sub die 28. septemb. 1600. vel usque ad primum atrium, seu portam Domus Episcopi, quando Domus contingua est Ecclesiæ, ut declaratum est in dictis Salmantin. & Placentin. *in responsis ad 6. dub.* Barbosa *dicto cap. 32. n. 19. & in d. collect. 99. sub n. 3.* 14

Verùm si finita concione velit Episcopus Domum redire, tunc non debebunt canonici deserere missam, sed tantum tres, vel quatuor Episcopum usque ad portam comitabuntur, qui statim redeant, ut *in 3. dubio. dict. Placent.* declarat. At si post finitam missam velit discedere, nec spectare quod hora sexta recitatur quæ de consuetudine Ecclesiæ immediatè finita missa cantari solet, tunc quidem canonici omnes saltem usque ad portam Ecclesiæ comitabuntur Episcopum, ut fuit decisum *in 4. dubio dicta sacr. congreg. Placent. declarat.* idem Barbosa *dicto cap. 32. de canonic. n. 18. in fine*, quæ proxime dicta intelligit *sub. fine dict. num.* 19. quando Episcopus cappa venit ad Ecclesiam, ut celebret solemniter, vel ut Divinis officiis assistat. Verùm si privatè, vel ex alia causa sine cappa Episcopus accedat ad Ecclesiam, aut venire velit, sive exire, tunc canonicos non teneri, nisi ex urbanitate hæc obsequia præstare, ut fuit resolutum in dict. Placent. in fin. 15

Hæc etiam canonici Diaconi debent hinc inde assistere Episcopo, cum accedit ad Ecclesiam, nisi quando est paratus cum Pluviali, & Mytra, ut declaravit sacra congreg. Rit. in Esina 30. Augusti 1502. † Imo nec canonici celebrantes pos- 16
sunt sedere coram Episcopo in sede, cum postergali, sed in aliquo scanno oblongo tapete, vel panno coperto in latere Episcopi juxta cæremoniale, ubi illud receptum est sacra congregat. Rit. in Turritanens 19. Mai 1614. de qua *Aldan. in compendio canon. resol. lib. 3. tit. 21. n. 9.* Barbosa *in dict. collect. decis. 92. n. 14.* 17

Sed si dubitetur, an Episcopo suffraganeo venienti ad celebrandum solemniter nomine proprii Episcopi teneantur canonici ad associandum occurrere modo *supra* dicto visitando cum proprio Episcopo? Respondetur, ut non teneantur obviam ire usque ad cubiculum, sicut tenentur ire obviam proprio Episcopo: nam sufficiet, ut suffraganeo aliqui canonici obviam procedant, usque ad portam Ecclesiæ, ut refert decisum Barbosa *de canonicis dicto cap. 32. n. 13.* ex sacra congreg. Rituum in Bracherens. 1. septemb. 1907. & *in d. collect. decis. 99. n. 12.* 18

19 Notandum est tertio, ut dicta huc usque de obligatinne, quam præstant canonici in associando propriumEpiscopum, eo modo intelligatur una cum Dignitatibus, & Portionarijs ipsius cathedralis. quia omnes eodem modo tenentur, & si liber cæremon.tantùm canonicos exprimat:ita patet decisum ex sacra congreg. in Perusina 21. Augusti 1601. & expressus ex sacra cougreg. concil. in una Abulens quæ censuit *Dignitates, & Portionarios æque, ac canonices debere Episcopum associare*, ut collectione callemart. in concilium Trid. *sess* 24. *cap*. 12. *de reformat. n*.44. vers. *illustrissimi* refert Barbosa *de canonic. dicto cap*. 32. *sub n*. 6. Videndus *ibi n*. 12. *in fine*.

20 Etsi iterum dubites quæ dicantur festa solemnia quibus Episcopus potest incedere ad Ecclesiam cum cappa, seu Pluviali, refert cæremoniale *d. lib*. 2. *cap*. & 34. ad quod recurrendum esse in hac parte censuit sacra congregatio Rit. in una Iamacens 17.Martij 1607. festosque dies solemnes ad effectum, de quo hic agitur esse omnes illos qui referuntur *in cap*.1. & 25.*eisdem caremon*.ex quibus statuirut Episcopum posse ad libitum, vel celebrare, vel Divinis officijs assistere, ut dicit sacra congregatio in una Tarracinens. 18.Martij 1623. ita refert idem Barbosa *dict cap*. 32. *de canon. n*. 10.& 11. & *dict. collect. decis*. 39. *n*.5.& 6. & *in Bullario* adducens *ibi* ad litteram Rituum novissimus declarat sub die 20. Decemb. 1632. in hæreodo alteri 17. Novemb. 1607. in sequentibus verbis *festivitates solemnes per annum esse festum Resurrectionis D. N. Jesu Christi feriam* 5. *in cæna Domini festum Ascensionis D. N. festum Pentecostes, festum sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, festum Assumptionis B Mariæ, festum Omnium sanctorum, festum nativitatis, & festum Epiphania*, & addit idem Barbosa *dict cap*. 32. *n*. 11. *in fine*, quod in prædictis festivitatibus, teneotur canonici Episcopum associare, & reducere, etiam si cappa non utatur, quando pro loci, & provinciæ consuetudine, aut alias cappa uti non solet, aut ejus loco alium habitum ferre consuevent, ut in dict. Elvare 18. Martij 1600. de quia jam *supra* cum eodem Barbosa *in collect. decis*. 99. *n* 7. & 8. & quid de associatione in alijs Dominicis, ac festivis Diebus &c.

21 Dicta procedunt quando Episcopus venit ad propriam Ecclesiam Cathedralem tamen si ad aliam civitatis Ecclesiam velit ire, non illi procedunt; quia tunc solum duo canonici, quos Episcopus eligit, ac nominat pergunt cum eo, & sine habitu canonicali, quo alias incedunt intra propriam Ecclesiam, sed in alio tantum clericali, quo solent incedere per civitatem, & loco Galeri, sedendo cum Berreto intra Ecclesiam, in qua assistere elegit Episcopus: idem Barbos. *dict.collect. decis*. 99. *in fin*. Ubi refert declaratum ex Sacra Congreg. Rit. in Patavina 4. Julij 1626. ut non collegialiter Dignitates, & canonici illum associantes debeant anteire, non autem sequi; idem etiam repetit, † *tract. de canonic. c*.35.*sub num*.7.
22 Et ibi & in *dict. decis. n*.14 refert declaratum ex Sacra Congreg. Concilij sellibus Piasetio, *in praxi Episcop.p*.2. *c*.3. *n*.8. *pag* 124. Armend. *ad Recop. leg. Navarræ lib*.2. *tit*.23 *de resid. canonic. n*. 61. quos etiam refert *de potestate Episcopi p*. 3. *alleg. c*.3.*n*.141. ut tales Præbendati sic associantes non fient participes distributionum quotidianarum, ut etiam docent Aloysius Riccius *in praxi rerum fori Eccles. res*. 385.*n*. 3. Gonzalez *in reg*. 8. *Cancellaria*, §.7.*proœm.n*.18. Moneta *de distribut p*.2.*q*.8.*n*.14. *prope finem*.

Pro complemento hujus primi dubij de canonicis associaturis dubitari potest, num sicut tenentur 23 associare proprium Prælatum venientem ad Ecclesiam, sic & Dominum civitatis, ubi adest Ecclesia cathedralis; ut potest contingere inter nos Hispanos cum Marchione *de Astorga*, Duce *de Alba*, ut Domino, ac Marchione *de Coria*, & forte alijs, & in collegiatis Lermæ, Ampudiæ, respectu Ducis Lermæ, & Ossunæ respectu illius Ducis, Meptinæ cœli respectu sui Ducis, comitis stabilis, & aliorum similium? Quo in dubio existimo attendendam esse consuetudinem Ecclesiarum, & possessionem quam habent Domini acquisitam, quæ tamen non debeat extendi ad omnes canonicos, & Dignitates, ac Portionarios associaturos illam, ut contingit cum proprio Episcopo. † Sed tantum juxtà 24 declaratum in sacra Rituum congreg. 16 Februarij 1630. inter capitulum Ecclesiæ cathedralis Segorbien, & Ducem, illius civitatis, & *cardone* post magnam litem, ut decretum fuit, referente Eminentissimo Cardinali Sabelo, & Barbosa *de canonicis d. c*, 32. *n. fin. quod prædicto Duci addictam Ecclesiam accedenti obviam ire usque ad Balbar. dictæ cathedralie cum habitu canonicali tertia pare canonicorum. tùm existentium in dicto Ecclesiæ chorosacristia; ac toto ambitu dicta cathedralis. dummodo non sint pauciores duobus canonicis, inter quos sit, & esse debeat semper una ex Dignitatibus, eundemque Ducem associare ad sedem pro eo praparatam atque in discessu re associare ad dictas valicas Ecclesia. Et insuper quod idem Dux prius quam canonici, & Dignitates turificetur tribus ictibus per Diaconum in missa; in vesperis vero per primum Præsbyterum assistentem. seu alias per eundem à quo turificatur Episcopus & hoc iam præsente, quam absente Episcopo, eidemque Duci osculum pacis eodemmet modo ante canonicos, & Dignitates per subdiaconum transmittatur &c.* Alia tradit videnda, ac declarata idem Barbosa *d.c*.32. *de canonicis n*.21.22. & 23. cum Episcop. Porrogalen, quæ declaratio cum Duce cardonæ, exemplo non debet esse ad relatos, & alios Dominos castellæ, & legion, nisi inter illos, & Ecclesias canonicales: etiam esset declaratum. visitatumve.

Ad secundam quæstionis partem, an canonici, 25 Dignitates, & Assistij Episcopo celebranti, & alia Episcopalia exercenti assistere, ac inservire teneantur? Et præsupposito, quod sit observandum cæremoniale Romanum circa assistentiam faciendam Episcopo à Dignitatibus, & canonicis, ut monuit sacra congreg. Rituum in una visen. 31. Junij 1605. pro ut circa alia servari debeat censuit etiam in una Alexand. XV. Martij 1608. & in Menic 4. Aprilis 1620. *prout etiam dispositionem cæ- 26 remonialis Episcoporum tenetur Episcopus omnino observari facere in Cathedralibus, & in alijs Ecclesijs suæ Diœcesis, ut declaratum fuit in alia Sacr, Congreg. Rit. in Angren. 25. Decembr. 1631. & supposito etiam quod illo celebranti, aut alia Episcopalia exercenti, debent assistere & inservire canonici, ut statuit, *Conc. Trid. sess*. 24. *de reform. c*. 12. vers. & *Episcopo celebranti*, ubi Doctores.

Ideo dicendum est, quod dum Episcopus cele- 27 brat (solemniter scilicet) tenentur ei assistere Decanus, seu prima dignitas, & duæ aliæ dignitates, vel canonici præter Diaconum, & subdiaconum

conum Ministros, qui cantant evangelium, & epistolam; ut censuit Sacra Congreg. Rituum in una Jacen. de anno 1609. quia assistere Episcopo debent Digniores, & honoratiores, ut decisum fuit in alia calagurit. 1. Junij 1601. & sic à prima Dignitate, vel à primo canonico in ordine presbyterali constitutio assistentiam cum pluviali Episcopo celebranti faciendum esse per illos patet ex alia in Verecellen. VII. Augusti 1610. & in alia Reatina 10. Januarij 1609. & respectu Dignitatis primæ, sic etiam procedere, ut intelligatur præsens in choro, tam in Ecclesia cathedrali, quam in alia Ecclesia, ut declaratum extat in alia Sacra congreg. Rit. Camerinan. 14. Martij 1608.

28 Et sic etiam incumbere Dignitatibus, & canonicis cathedralis, si ad sunt, ut assistant Episcopo Pontificialiter celebranti; etiam in Ecclesia collegiata, vel Patrochiali, non autem ad canonicos collegiatæ, vel Præsbyteros Parrochialis, etiam si alicquin sufficiens sit numerus Præsbyterorum, patet decis. à Sacra Rit. Congreg. *in dict. calaguritana*. Julij 1601. & in Bononien. 20. Aprilis 1602. & in Brundisin. 15. Julij 2617.

29 Et absque dubio etiam procedere diceodum est, quando Episcopus celebrat, aut missae, seu vesperas solemnibus quacumque ex causa interest in Ecclesijs exemptis, & sedi Apostolicæ subjectis immediate intra finem suæ Diœcesis existentibus, quia potest ibi sibi assumere suos canonicos, & ibi habere eum eis circulum ad gloriam, ad ipsumque pertinere confessionem facere eum sacerdote, in censum imponere, & benedicere, ac benedictionem post vesperas, & post missam dare: ita alia addens Barbosa *de Canonicis cap.* 33. *n.* 11.

30 Et in super tenentur canonici assistere, quando ordinationem celebrat extra propriam Ecclesiam, dummodo numerus canonicorum, & ministrorum sufficiens in Ecclesia remaneat, Sacra Congreg. Rit. in una Elb reo. Junij 1612. quia Episcopo exercendi Pontificialia, seu Pontificialiter concionanti, etiam extra Cathedralem Ecclesiam in civitate scilicet, tenentur assistere, & in servire, qui solent assistere, & in servire exercenti Pontifi alia in Cathedrali, ut declarant decisum Galet in Marguarita casuum conscientiæ, in verbo *canonicus*. penult Scipio de Rubeis *in aphorism. Episcop.* verbo *assistentia n.* 2. Machado eum Barbosa *in suo perfecto confes. lib.* 4. *p.* 3. *cap.* 2. *do*-
31 *cum.* 3. *n.* 4. * latè Stephan. Gralian, *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 467. *à n.* 5. intelligens quando Episcopus faciat actum necessarium exequendo officium suum Pontificale vocatus nempe ab exemptis, & facit una Sacra Rit. Congreg. declaratio sub die 2. Augusti 1631. respondens præbentis capitulo cathedrali, Isernen. contra Episcopum solitum solos Presbyteros simplices neglectis canonicis adducere, ad se Pontificialia exercentem extra cathedralem in verbis sequentibus: *non convenire, sed canonicos cathedralis in casu proposito inservire debere etiam extra cathedralem, & non alios inferiores*, quod celebret Pontificalia extra civitatem, non procedere docent relati, & Barbosa *dicto c.* 34. *n.* 8. 9. & 10.

32 Quare dicendum est, ut non solum canonici tencantur, imo & cogi possint ab Episcopo, ut sibi ministrent & inserviant, non modo in cathedrali, verum etiam in quibuscumque civitatis Ecclesijs, ad quas ad publicas, vel solemnes Episcopalea functiones exercendas Episcopum ire contigerit, ut declaravit Sacra Congreg. Rituum in Salmant. 10. Januarij 1604 & in Typharnaten. 5. Julij 1603. in dict. Elboren. 7. Julij 1612. & in alia Granaten. 9. Maij 1606. quarum meminere Machado, *dicto lib.* 4. *cap* 4. *tract.* 2. *docum.* 3. Barbosa *in collect. decis.* 100. *n.* 2. & *in Bullario* vers. *canonici assistentes* 5. *n.* 2. dicentes procedere, dummodo in cathedrali numerus sufficiens, & ministrorum remaneat, & officium, ac servitium chori non deseratur, adducentes etiam aliam declarationem Sacræ Congreg. Rituum in Lamacen. 17. Martij 1607. & in dict. Elboreen.

33 Et ita tantum tenentur dignitates, Portionarij, & canonici assistere Episcopo solemniter celebranti, vel ordinationem facienti, & cætera Pontificalia exercenti, ut teneantur per seipsos inservire dicto Episcopo in vestibus sacris, ut habetur decisum in Sacra Congreg. Rituum Abulen. 20. Decemb. 1601. & 18. Martij 1602. quas referunt Sellius, *in selectis canonic. dict. c.* 3. *n* 126. Barbosa *dict. collect. decis.* 100. *n.* 1. & *in Bullar. n.* 2. dicto verbo * addentes quod si aliquis sit impeditus, 34 sit tunc deputandus respective alius ejusdem ordinis, & gradus, non tamen inferioris.

35 Imo idem Barbosa *dicta decis.* 100. *ex n.* 10. & *in Bullario dicto* verb. *eodem num.* 10. Sellius *dict. cap.* 3. *n.* 134. & 135. Machado *dicto lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 2. *docum.* 3. *n.* 4. addant, ut canonici teneantur assistere suffraganeo Episcopo, quando nomine proprij Episcopi functiones Episcopales exercet ex Sacra Congreg. Rit in Brachared. 21. Februarij 1604. & quod eadem obsequia præstanda sint Episcopo delegato, quæ præstari debent deleganti, referentes decisum ex Sacra Congreg Rit in dict. Bracharen. 20. Martij 1604. refert idem Barbosa. *de canon. dicto cap.* 34. *n.* 18. *ubi n* 19. *in dicto Bullar.* & *collect.* 10. *n.* 11. * addit, 36 ut non debeat habere assistentiam duorum canonicorum, ultra Diaconum, & subdiaconum, qui sunt cantaturi evangelium, & epistolam, sicut haberet proprius Episcopus, ut in eidem Bracharen. 1. Septemb. 1607. respondens aliæ declarationi Terraconen. 7. Julij 1612. habenti canonicos duos non autem Dignitates præter Diaconum, & subdiaconum, assistere debere Episcopo suffraganeo solemniter celebranti; quia de hoc erat, ubi antiqua consuetudo.

37 At quando Episcopus suffraganeus solemniter celebrat, tunc canonici, & dignitates, non debent assistere parati, sed in habitu ordinario sicut; & quando facit ordinationes, consecrationes, & alias similes functiones pro ordinatio; solum enim debebunt accipere paramenta illi, qui fuerint necessarij in ministerio, Sellius, *in dicta* 3. *num.* 136. Barbosa, *in dict. collect* 100. *decis. num.* 13. *in Bullario in dicto* verbo vers. *canonici & dignitates omnes.*

38 Canonici duo Diaconi; cum Præbendæ sunt distinctæ debent assistere hinc inde Episcopo, quando solemniter celebrat, ut cavetur, *dict. lib.* 1. *caremon. cap.* 8. *ex Sacra Congreg.* penes Sellium, *dicto cap.* 3. *n.* 129. Placent. Ait 19. Maij 1607. in responsi. ad secundum dubium Barbos. *dict. collect. num.* 5. & *in Bullario* supra verbo *canonici duo primi.* † Addentes quod canonici duo Diaconi assistentes, & non Presbyter debent elevare fim- 39 brias pluviales hinc inde, dum Episcopus progreditur, & thurificat altare ex dict. Placent. *in* 7. *dubio.* Et quod debent dicti duo canonici assisten-

tes

tes eligi ex numero Diaconorum, quando Præbendæ sunt distinctæ, refert declaratum idem Barbosa, *de Canonicis dicto cap. 34. n. 7.* ex Sacra Congreg. Rituum in Nolcna 13. Maij 1603. & insuper, ut conveniat dictorum canonicorum assistentia Episcopo semper, sive celebret, sive Divinis officijs assistet, refert idem *dicto cap. 34. n 6.* ex declarat. Grannaten. 10 Maij 1608. maxime quando est paratus, ut in Leonen. 28. Augusti 1602 intelligens hoc tantummodo de Episcopo ordinario, ut in alia Cæsar Augustina 9. Maij 1606.

40 Unde si dubitaretur, an Episcopo interveniente missa, & vesperis, assistere debeant pro Presbytero assistente una ex Dignitatibus, an vero canonicus primus post Dignitates? Respondebitur ex verb. Sacr. Rituum Congreg ad petitionem Monopolitanæ Ecclesiæ 15. Decemb. 1632. in verbis sequentibus, *aut Prabendæ sunt distinctæ in Presbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo solemniter celebranti assistere debere pro Presbytero assistente Digniorem de capitulo quocumque nomine nuncupetur; dummodo sit in sacerdotio constitutus, Episcopo vero non celebranti*, sed Divinis tantum præsenti pro Præsbytero assistente inservire debere digniorem canonicam post Dignitates, aut Præbendæ non sunt distinctæ in Præsbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo, sive solemniter celebret, sive Divinis tantum præsens sit pro Præsbytero assistente inservire debere Dignitatem de capitulo juxta dispositionem cæremonialis *lib. 1. cap. 7. & 8.* refert Barbosa *dicto*
41 *cap. 34. n. 5.* † Notandum vero est, quod canonici Diaconi non debent hinc inde assistere Episcopo, dum in accedis, nisi quando est paratus cum Mytra, & pluviali, ut jam dixi, & patet ex Sacra Congreg. Rituum in Æsina 3. Augusti 1602. de qua Sellius *dicto cap. 3. n. 133.* Barbosa *in dicta decis. 100. n. 9. in Bullario* supr. verb. *canonici Diaconi* Dicentes quod dicti canonici debent assistere Episcopo, quando facit ordinationem, tam si facit cum missa solemni, quam si faciat cum missa privata ex Sacra Congreg. Rituum *in dict. Placent.* 19. Maij 1607. in 2. dubio.

42 Secundo quod canonici qui assistunt Episcopo cum cappa non tenentur ei ponere, & deponere Birretum, sicut tenentur ei ponere, & deponere Mytram; ita Sacra Rit. Congregatio in Bonon. 21. Augusti 1604. idem Barbosa *in dicto Bullario* verbo *canonici, qui assistunt Episcopi, & in dict. collect. 100. n. 8. & in dict. tract. de canonicis cap. 33. n. 27. & in dicta decis. 100. n 16. & in dicto Bullario in penult.* addit ex sacra congregat. Rituum in Isernien. 21 Augusti 1632. quod canonici, & Dignitates assistente Episcopo non tenentur illi caput tegere, & detegere; quando assistit Divinis cum cappa & Birreto.

Et his, & alijs, quæ hic innecti valent congesta à Barbosa *in dicto cap. 33. de canon. in dicta decis. 100. & in collect. 47.* verbo *assistere, & in dict. Bullario in dicto* verb. & in verbo *canonici assistentes Episcopo*, patet, ut non conveniat, quod Episcopus in vesperis decantandis per aliquam ex dignitatibus cathedralis, stante penuria sacerdotum, admittat pro assistentibus cum pluvialibus clericos in minoribus constitutos, etiam in solemnioribus festivitatibus; ut habetur decisum in sacra Congreg. Rituum in casertan. 18. Septemb. 1632. Barbosa *de canonicis dict. cap. 33. sub dicto num. 7.*

44 Et confirmatur, quia si Episcopus solemniter celebrat in collegiata, tunc canonici cathedralis, debent ei assistere; sic ut præferantur in eo munere canonicis ipsius collegiatæ, ut patet ex sacra, Congreg. Bononien. 10. Aprilis 1602. & 10. Maij 1608. & in Brundusina 15. Julij 1617. ut referunt Sellius *in selectis canon. dicto cap. 3. n. 128.* Barbosa *in dicta collect. 100. n. 4. in Bullario supra.* * 45 Nam canonici cathedralis in omnibus functionibus præferent sunt canonicis collegiatæ, non obstante consuetudine in contrarium, sacra Congreg. Rit. in Tuscan 19. Augusti 1619. & in processionibus, & funeralibus sacra congreg. Rituum in Ripana 30. Julij 1616. qui & præcedent canonicis collegiatæ etiam in associandis funeribus defunctorum propriæ ipsius collegiatæ Parrochiæ, sacra Rit. congreg. in Prænestinas caverum 1618. & in omnibus actibus, & functionibus, etiam in propria collegiata exercendis, sacra congreg. Rit. in fundan. 10. Octob. 1597. Barbosa *in Bullario*, verb. *canonici cathedralis* ex *n. 1. ad* 4. *& in collect. decis. 90. & 91.* & alibi.

46 Jam ergo alijs omissis, quæ ex dictis possunt inferri, dico quod etsi cæremoniale Romanum sit observandum circa assistentiam per canonicos, Dignitates, & Portionarios Episcopo faciendum, ut dictum est: tamen si adsit aliqua laudabilis consuetudo immutans aliquod si immemorialis est, debebit observari, ut contingit in Salmant. 16. Julij 1605. quia cæremoniale non tollit immemoriales consuetudines, sed abusus, ut in salmantina 10. Januarij 1604. Mantuana 19. Junij, ejusdem anni, Brundusina 7. Septembr. 1611. Tornacen. 28. Januarij 1612. foribilien. 4. Aprilis 1915. Hidumtrina 30. Januarij 1616. sit Barbosa *dicto cap. 33. de canonicis, & Dignit. n. 24.* asserens hoc procedere in omnibus Regnis, & locis totius christianitatis, ut fuit dictum in alia Elborens. 9. Junij 1606.

47 Et sic econtra erit servanda consuetudo, ut Dignitates, & canonici, Mytram gremiale, & Thuribulum, ac similia ministrent Episcopo ex sacta congreg. Rituum Lamacem. 5. Julij 1603. ubi etiam fuit resolutum servari debere consuetudinem, ut Dignitas, seu canonicus gestet Baculum Pastorale ante Episcopum in quibusdam Diebus festivis.

48 Et quia abusus soleret esse, quod Episcopo solemniter celebranti, ac in processionibus, tam omnes quidem Dignitates, quam canonici, Presbyteri, Diaconi, & subdiaconi induerentur pluvialibus: tamen ut esset cum differentia, sicut hodierna praxis cathedralium demonstrat recte sacr. Congreg. Rituum in Neapolit. 25. Martij 1602. & in Placentina 19. Maij 1607. declaratum fuit, ut Dignitates pluvialibus, canonici, Presbytari planetis, Diaconi, & subdiaconi Dalmaticis, & Tunicellis uti deberent refert Barbosa *de canon. dict. cap. 33. num. 28.*

49 Sed pro complemento notandum est etiam, quod canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Episcopi genuflectente, sed tantum caput inclinate, nec debeant genuflectere, quando Episcopum celebrantem turificant, sacr. Congreg. in Oscen. 4. Maij 1613. nec assistentes, vel aliquo modo Episcopo celebranti inservientes, tenebuntur genuflectere; sacr. Congreg. Rituum in Monopolit. 15. Decemb. 1632. Barbosa *de canonicis dicto c. 33. n. 29. & 30. in Bullario d.* verb. *canonicis assistentes n. fin.*

Item

50 Item etiam notandum est ex declarat. Rit. Con-
greg. in una Maceraten. 28. Septemb. 1630. quod
in missa solemni ante Episcopum ad *Hymnum
Angelicum credo , sanctus &c.* Dignitates, & ca-
nonici tantum, & non alii, etiam vicarius genera-
lis, debent facere circulum, & ex alia Sacra Con-
greg. Rituum in cassanen. 5. Martii 1633. quas
refert Barbosa *de canonic. dicto cap.* 33. *n.* 25. quod
canonici ad chorum obligati semper interessenti
cum cappa missis decantandis , tenetur facere
circulum juxta dispositionem cæremonialis Epis-
coporum.

51 Et quod Episcopo assistentea Diaconi, & sub-
diaconi , omnibus aliis præferuntur Sellius *in se-
lectis canon. cap.* 28. *n.* 3. adducens Sacr. Congreg.
52 Rit. in Caputaquen. 18. Mai 1602. qui *n.* 2. † ex
alia Patavina 12. Martii 1602. dicit, quod assisten-
tes Episcopo debent incensari post Episcopum
ante Magistratum , etiam si sit de majoribus ; &
quod assistens, sive Dignitas, sive Presbyter ; licet
non sit prima Dignitas , turificandus sit ante Ar-
chidiaconum Tunicella pararum loco Diaconi
assistentis; licet Archidiaconus sit prima Dignitas;
dicit Alden. *in compend. canonic. resol. lib.* 2. *tit.* 22.
n. 2. citans aliam sacræ Congreg. Rituum decisio-
53 nem. † Quare bene idem Sellius *dicto cap.* 28. *n.*
6. ex sacra Congreg. Rit. in erem. 28. Septemb.
1602. & in Holana 23. Mai 1603. & in Bracha-
ren. 19. Junii dixit assistentes minus dignos ra-
tinne assistentiæ Thurificari , & accipere pacem
ante Dignitates : alia plura congerunt idem Sel-
lius , & Aldan. supra , atque Barbosa *in dict.
collect. decis.* 45. verb. *assistentes* , *& in Bul-
lario* eodem verbo, & in jam relatis locis ejus-
dem.

54 Ad tertiam quæstionis partem, quale officium
debeant intra Ecclesiam , vel extra illam præstare
canonici coadjutores? Et supposito, quod Coad-
jutoriæ in Dignitatibus , ac Portionibus Eccle-
siarum cathedralium, & collegiatarum permittun-
tur à tempore Sixti V. à solo scilicet Papa , pro-
pter infirmitatem, vel propter senectutem , ut du-
cent Parisius , *de resignat. lib.* 6. *q.* 5. *n.* 15. *& lib.* 7.
q. 20. *n.* 14. Gonzalez *in reg.* 8. *cancellariæ. glossa* 2.
§. 9. *n.* 91. Campanil. *in divers. juris canon. Rub.* 7.
cap. 6. *n.* 105. *in fine* , Monete *de distribut. quotid.
p.* 2. *q.* 1. *n.* 33. & ante illos Nicolaus Garcia cum
multis *de benefic. p.* 4. *cap.* 5. *& n.* 19. Verallus *de-
cis.* 130. *n.* 1. & 2. Riccius *collect. decis. p.* 6. *collect.*
2218. *in princip. collect.* 2425. *in principio.* † Ex-
55 plicantes quod & quando sit virificanda causa in-
firmitatis , senectutis , aut ingravescentia ætatis ,
Barbosa in Trid. sess. 25. de form. *cap.* 8. vers. *in
coadjutoriis* , quo , etsi statueretur , ac coadjutoriæ
admitterentur perpetuæ, & irrevocabiles cum fu-
tura successione : tamen jam in praxi aliter ob-
servari quotidie visum est , idem Barbosa *de cano-
nic. late c.* 29. *in collect. decis.* 174. verbo *Coadjutor
Dignitatis, vel canonici, & in Bullario* , super eodem
verbo.

Et supposito etiam , quod coadjutor canonici
56 cum futura successione, vocatur canonicus fictus ,
ut tradunt Gonzalez *dicta glossa* 5. *§.* 9. *n.* 170.
Moneta *de optione canonic. q.* 8. *n.* 143. Ludovicus
à Seravia *de jurisdict. adjunctorum q.* 29. *n.* 33.
Rota *decis.* 410. *n.* 6. *in princip. p.* 2. *recent. alias in
posthum. ubi n.* 7. respondet ad verba litterarum
coadjutoriæ , per quæ videtur apparere , quod
coadjutor statim ab ipsa concessione efficitur ve-
re , & non ficte canonicus Lotterius *de re benefi-
ciaria lib.* 2. *q.* 2. *n.* 11. nam si proprie canonicus
diceretur, eveniret, quod possessio prima illi data ,
vivente proprietario coadjuto; sufficeret , nec esset
necessaria alia secunda post mortem coadjuti ,
quod non observatur ; siquidem post mortem sui
coadjuti, eget alia nova possessione , ut declaravit
sacra Congreg. Rit. in Patavin. 30. Januarii 1619.
& 30. Junii 1616. Rota *decis.* 637. *n.* 4. *p.* 1. *recent.*
Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 32. quia cum vere
careret titulo, non potui sibi possidere ; non enim
vere capit possessionem , nisi post cessationem
coadjutoriæ. Rota *decis.* 456. *n.* 6. *p.* 1. *recent.* Lu-
dovicus à Saravia *q.* 29. *n.* 51. & patet expresse ex
illa declarat. Ferulen. 21. Martii 1609. relata à
Rota *in decis.* 410. *n.* 5. *in fine p.* 2. *recent.* alias *in
posthum.* Farin. sequentibus verbis , *quod coadjutor
debet habere locum captæ possessionis post mor-
tem coadjuti , & non locum captæ possessionis ju-
bente coadjuto* , & in alia Bergonen. 7. Augusti
1627. Ubi censuit possessionem ab obitu coadjuti
numerandum esse , quamvis prior possessio acce-
dere ad annos 20. Aldanus , *in compendio canonic.
resol. lib.* 3. *tit.* 17. *n.* 9. Barbosa , *in Bullario* , *& in
dicta collect. decis.* 175. *n.* 4. 6. & 7. idem *de jure
Eccles. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 64. *ex Sacra Congreg.* in
Bergonen. 7. Augusti 1627. & n. 61. nam superve-
niente vero titulo cannnicatus post obitum coad-
juti , censetur sibi mutasse causam possessionis , ut
dicit Sacra congregatio colinbricen. Septemb.
1606. in primo dubio.

Illa vero prima possessio deservit ad hoc, ut si 57.
contingat , quod ipse coadjutor non accipiat se-
cundum titularem possessionem, sustineatur, ut ve-
rus canonicus, si per annum, triennium, aut decen-
nium possedent continuum, sacra Rit. congreg. co-
linbricen. 16. Decemb. 1606. in 3. dubio, Barbosa
dicta col. dec. 135. *n.* 10. idem *in Bullario dicto* , ver-
bo. *& de canonicis cap.* 29. *n.* 43. cum Garcia , &
Gonzalez , qui addit *in dicta decis. n.* 7. *in fine* , &
Aldan. *dicto tit.* 18. *n.* 12. *ex sacra congreg.* Ver-
cell. 22. Mai 1612. quod si coadjutor suscepit
possessionem cannnicatus , vivente coadjuto ,
ex tunc pro stempore , quando veniret casus ces-
sationis coadjutoriæ , non indigeret nova posses-
sione.

Sed licet sic recepti coadjutores, non videantur 58
proprie canonici dicendum , tamen est , quod
coadjutor absente coadjuto, exercet omnes actus ,
functiones, & jurisdictiones quos quocumque ju-
re, sive ordinario, sive devoluto faciat coadjutus ,
si præsens esset, sacra Congreg. Rit. in Paduana 15.
Februarii 1615 & in Naritonen. 22. Octob. 1619.
Aldan. *dicto tit.* 18. *n.* 7. qui debebit eas facere in
novissimo loco post omnes canonicos, veluti can-
tare lectiones præintonare antiphonas , ut cen-
suit sacra congregat. dict. colimbricen. 16. Sep-
temb. 1906. in 4. dubio, & in Patavina. 3. Decemb.
1616. Brudisen. 18. Martii 1617. Vincentin. 18.
Augusti 1618. Cassalen. 15. Jullii 1617. & 10. De-
cemb. 1619. Barbos. *dict. c.* 29. *de canonic. n.* 24. &
lib. 3. *de jure Eccles. d. c.* 10. *à n.* 66. *dict. decis.* 175.
collect. n. 5. *& in Bullario supra* , ubi etiam adducit
aliam Eluen. 2. Mai 1620.

Ubi addit, & Aldan. quod non debet coadjutor 59
gradatim ascendere , sed post omnes canonicos
proprietarios sedere, statuto contrarium disponen-
te, non obstante, Aldan. *dicto tit.* 18. *n.* 10. ubi ad-
ducit decisum ex sacra congreg Rituum in cassa-
len. 28. Decemb. 1619. *& in Eluen.* 7. Augusti
1622. ex ea ratione ; quia Coadjutor , vivente
coad-

60 coadjuto, ut diximus, non dicitur possidere † Et quia ad consequendæ antianitatis effectum, non tempus provisionis, sed capitæ possessionis attenditur, l. 1. ubi Joan. de Plata *Cod. de consulibus lib.* 12. Boër. *de authorit. mag. concilii n.* 81. Mohedan. *decis.* 21. *ante finem de præbend.* Rebuf. *in tract. nomin. q.* 21. *n.* 4. Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel. §.* 3. *proæm. à n.* 15. Nicolaus Garcia *dicta p.* 4. *c.* 5. *n.* 77. Barbosa *de canonicis n.* 25. & 26. & *sup.* alia fundamenta repetens.

61 Quod fallit in coadjutoribus Dignitatum: nam isti, aut quilibet absente suo coadjuto, sive impedito, præcedit omnibus canonicis, cum debeat habere idem stallum, quod coadjutus, si præsens esset, obtineret, sacra Congreg. Bruden. 29. Mai, 1621. & Rit. in Neritonen. 22. Octob. 1619. in verbis sequentibus *Coadjutori* (scilicet Archidiaconi Nuceron) *Juxta formam litterarum coadjutoriæ supra dicto competere locum, seu stallum, in quo sederet Archidiaconus coadjutus, si præsens esset, nec non ad eundem coadjutorem spectare functiones, quas obiret idem Archidiaconus si adesset*, idem Barbosa *in cap.* 9. Trid. *sess.* 25. *de reform. n.* 20.

62 Cum ergo isti coadjutores cum futura successione, viventibus suis coadjutis, possessionem beneficiorum non habeant ex propria persona, quia illam habent sui coadjuti, nec duo insolidum possidere non possint eadem rem eodem respectu ex l. 3. §. *ex contraria ff. de acquirenda possess.* & per me latissime *in cap. licet* 9. *de probat.* eum multis Garcia *de benefic. dicta p.* 4. *cap.* 5. *n.* 76. & 90. Rota *dict. decis.* 420. *n.* 3. & 4. *p.* 2. recentissime & sic nec babeant Jus, nec titulum in beneficiis; inde fiet, ut nec possit ordinari ad titulum coadjutoriæ per illa, quæ dixi latissime *sub cap.* 11. *de temporib. ordinat.* Salecdua ad Bernard. Diez, *in practica, cap.* 18. *n.* 7. Gonzalez, *dicta glossa* 5. §. 8. *n.* 8. Moneta, *de opt. canonic. cap.* 5. *q.* 7. *n.* 169.

63 & *alii.* † nisi forte ratione illius haberet coadjutor congruam, non tanquam ad titulum beneficii, sed tanquam ad titulum pensionis, Nicolaus Garcia, *dict.* 2. *p cap.* 5. *à n.* 131. refert Barbosa de

64 canon. *dicto cap.* 29. *n.* 39. † qui, & *num.* 40. & Garcia, *in addit. ad dict. cap.* 5. *sub n.* 88. addunt, ut non possit exercere officia, ad quæ coadjutus electus est, quia in his quæ speciali nominatione competunt coadjuto, non venit coadjutor, nec eum repræsentat.

65 Unde aliis omissis, ad propositum nostri dubii de officiis, & munere, quod debet, ac potest impendere coadjutor intra Ecclesiam, vel extra, dico, ut & si coadjutor, non habeat titulum vivente coadjuto, ut dictum est, habet tamen exercitium, & administrationem; & ideo tenetur ad onera sui coadjuti; quia licet sedeat post omnes canonicos, suo tamen coadjuto absente, ipse pro illo servit; & sic tenetur habere qualitates requisitas ad obtinendam Præbendam, exemplo relignotarii, & constitutus in illa ætate, quæ requiritur

66 ad obtinendum beneficium, † item & promoveri infra annum, ex quo resider, & inservit ad ordi-

67 nem suæ Præbendæ annexum. † Et tenetur facere mentionem, de obtentis beneficiis, quæ habet, saltem ratione futuræ successionis, quæ ipsi conceditur, eum sit gratia beneficialis, seu de beneficio, qui & residere tenetur in ea Ecclesia, in qua datus est pro coadjutore; ita ut non resi-

68 dendo, beneficio privetur † Et quamvis non sit in sacris constitutus possit omnia, & singula facere, & exercere, quæ sine paramentis sacris cum cappa, & cotta facere posset Coadjutus si præsens esset ex sacra Congreg. Rit. in Bononien. 19. Decemb. 1615. sic ut tenerentur ei inservire, & ministrare canonicis; pro ut tenerentur in servire canonico coadjuto in omnibus functionibus canonicalibus ex eadem sacra Congreg. in Casalen. 10. Januarii 1609. videndi Nicolaus Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 4. *in fine*, & *dict. cap.* 5. *in addit.* sub *n.* 130. *dubio* 23. *vers. modo*, & *dubio*

38. † Ubi addit Gratiam vitiari totam, & esse nullam, si non fiat mentio de obtentis coadjutoris; quia licet illa de se sit dividua, & separabilis, tamen ex intentione Papæ, & ipsius coadjutoris est individua: videndi etiam Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 4. *q.* 9. *n.* 19. Gonzalez *dicta glossa* 5. §. 9. *n.* 6. & 90. Moneta *dicto cap.* 4. *n.* 151. & 155. Ludovic. à Saravia, *de adjunctis q.* 29. *n.* 7. Campanil. *in diversorio juris canonici Rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 103. Squillante *de privileg. cleric. cap.* 4. *n.* 97. Machado *de perfecto confes. dicto cap.* 4. *tract.* 7. *docum.* 2. Rota *decis.* 592. *p.* 1. *in posthum. alias p.* 3. *recent.* Barbosa *de canonicis dicto cap.* 29. *ex n.* 47. *ad* 53. 69

Gaudet enim in multis coadjutor veri beneficiati effectibus, ut est ille, quod tenetur habitum, & tonneram clericalem deferre, & frui privilegio, Barbosa *de potest. Episcop. cum multis p.* 2. *allegat.* 12. *n.* 4. & 9. Nicolaus Garcia *dicto cap.* 5. *legendus à n.* 97. Armendar, *ad recopil. leg. Navarra lib.* 2. *tit.* 19. *de foro comp. n.* 26. Squillante *de privileg. clerical. p.* 7. *n.* 21. Sbastian. Cæsar *de Ecclesiast. hierarchia cap.* 14. §. 9 *n.* 8. † Item gaudet *de anna'i*, & *triennali possessione*, ut dictum est; imò & possit gaudere mensibus datis causa recreationis, & illos consumere, sicut principalis; ita tamen quod Dies per unum ipsorum consumpti, non possint per alterum assumi, sed quoad ambos remaneant consumpti, Gonzalez *in reg.* 8. *cancel. gloss.* 5. §. 9. *à n.* 13. Nicolaus Garcia *dicto cap.* 5. *n.* 79. *cum aliis*, Rota in Salmantina coadjutoriæ coram Pennia, impressa per Marchesanum *de commiss. p.* 1. §. 2. *pag.* 469. *in fine.* † Et ægrotans, vel alias legitime impeditus debeat haberi pro præsenti, & lucrari distributiones quotidianas, sicut lucraretur principalis, quando ipse coadjuto erat actu serviens tempore supervenientia infirmitatis, seu impedimenti, alias inquam posset dari locus fraudibus in detrimentum servitii Ecclesiæ explicant Nicolaus Garcia *dicto cap.* 5. *n.* 80. & 81. Rota in Tarraconen. Coadjutoriæ coram Pennia impressa per Marchesanum *de commiss. p.* 1. §. 2. *pag.* 466. Barbosa cum illis plura adducens *de canonic. dicto cap.* 29. *ex n.* 42. *ad* 46. † Ubi agit de dubio, an Possit residere, & inservire in Ecclesia excommunicato existente principali de qua, Marchesan. *supra pag.* 467. *n.* 4. Garcia *dicto cap.* 5. *n.* 83. & 85. Gonzalez, *dicto §. n.* 128. & 123. *ex n.* 54. *de alio dubio*, an coadjutor serviens pro coadjuto debeat exire de capitulo, in quo agitur de negotio ipsius coadjuti; de quo etiam Nicolaus Garcia *dict. p.* 4. *c.* 5. *ex n.* 103. Sebastian. Cæsar. *dicto §.* 9. *n.* 12. *de* 1. dico infra, hic & in iii. *de officio vicarii de* 2. 70 71 72 73

Notandum vero est quod coadjutor datus canonico non ordinato ad formam statuti requirentis certum ordinem in canonicis, sub pœna amissionis cujusdam partis fructuum, non lucratur hujusmodi fructus pro coadjuto; quamvis ipse Coadjutor esset ordinatus ad formam dicti statuti, 74

statuti, sacra Congreg. Rit. Barbatien. 1. Decemb. 1629. de qua Aldan. *in compendio canonic. resol. tit.* 18. *n.* 25. Barbosa *in decis. collect.* 175. *n. fin.* & *in Bullario* dicto verbo *coadiutor*; quia habilitas acquiritur in coadiuto, & *in dicto cap.* 29. *de canonic. n.* 38. per verb dict. cong. ibi: censuit *canonicum supra dictum coadiutum non lucrari fructus, nec distributiones, mediante servitio coadiutoris.*

75 Quod si dubites, an possint coadiutor, & coadjutus, cum habitu simul incedere canonicali intra Ecclesiam. In quo dubio Nicolaus Garcia probat negando, non posse utrumque simul stare in processionibus; & missarum solemniis; eo quod unum tantum canonicatus repræsentant. Verum Sebastianus Cæsar *dict. q.* 9. *n.* 13. & ut refert Barbosa *dicto cap.* 29 *n. fin. de canonic. in fine.* existimat non esse inconveniens, quod simul possint dicto habitu interesse in dictis processionibus, & missarum solemniis, principalis quidem in loco sibi debito juxta antiquitatem suam, coadiutor vero post omnes canonicos, ubi respondet Garciæ fundamento; dicens illud solum concludere, ne duplicem vocem habeant, vel duplices lucrentur distributiones, non quoad interessentium, quæ diversis respectibus utrique convenit, uni tamquam vero canonico, alteri tamquam coadiutori, sicut nihil incnovenit, quod in eadem Ecclesia Rector Principalis, ut talis, & vicarius, ut vi-
76 carius interesse valeant, sicut usu receptum videtur in Episcnpo, & ejus vicario. † Quæ resolutio multum prodest pro coadjutoribus canonicis Ecclesiæ Vallisoletanæ, qui annis præteritis 1658. & 1659. contendebant cum Portionariis super hoc puncto, illis negantibus, ne fieret illis præjudicium in sessionibus propinquioribus, quibus gaudere debebant juxta canonicos propjetarios, in choro processionibus, & in sessione actus publici sacramentalium actuum, qui quotannis in theatro publico coram cathedrali fiunt, concurrentibus Auditoribus, Decurionibus, & Episcopo, Præside, & Prætore, in quibus ego, tamquam illius Ecclesiæ canonicus Pœnitentiarius persæpe vidi coadjutores, & proprietarios interesse, & procedere postea in solemnissima corporis Christi processione; oon inquam in aliis processionibus, io missis solemnibus, nec in capitulo, aut in aliis actibus Ecclesiasticis intra, aut extra Ecclesiam; imò potius contrarium, sic ut si propeietarius assumeret habitum canooicalem, coadiutor, quem habet dimiteret; sed non nego aliquoties vidisse aliquos coadiutores inservisse pro Diaconis, & subdiaconis altari, & eorum proprietarios in habitu canonicali, tunc præsentes fuisse aliquando, vel è contra in choro, & processionibus claustralibus.

Sunt tamen aliqua, quibus non gaudet intra
77 Ecclesiam ipse cnadiutor: nam Primo non intelligitur comprehensus in statuto, quod ex aliqua causa Jubilare facit canonicos, sacra Congreg. Rituum in Elberacen. 15. Aprilis 1606. *in dubio* & faciunt quæ dixi *in cap. quia V. de judiciis. q.* 25. *in fine* ubi egi de illa; *an canonicus adimplens residentiam canonicalem per coadiutorem, fruatur Jubilationis indulto?* sic etiam Barbosa *in Trid. dicto cap.* 7. *n.* 21. contra Nicolaum Garciam *dicto cap.* 4. *n.* 89. † Secundo quod nec ubi optat,
78 sed suo coadiuto, Ludovic. à Saravia *in tractatu de jurisdictione adjunctorum q.* 29. *n.* 31. Barbosa *in d. Trid. n.* 22. *ex sacra Rituum Congreg.*. in colimbrien. 16. Septemb. 1606 *in* 5. *dubio.* idem *dicto cap.* 29. *de canonic. num.* 29. ubi addit quod gratia coadiutoriæ cum furura successione non est impedimento, quo minus coadiutus, ubi viget Jus optandi, possit indistincte optare Præbendas, ut resolvunt, Garcia *dicta p.* 4. *cap.* 5. *ex num.* 120. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 41. & 58. contra Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel glossa* 38. *ex n.* 23. de quo jure optandi dixi latissime *sub cap.* 8. *de constit sub quæst.* 2. Tertiò nec est in ingressu obligatus solvere fabricæ, quod est consuetum solui per canonicos de novo ingressos; idem Barbosa *dicto c.* 29. *n.* 50. & *in Trid.* 23. Garcia *dict. p.* 4. *c.* 5. *n.* 78.

Et quod nec possit esse Judex Apostolicus, seu 79
delegatus, vel designari Judex Synodalis, quia, ut jam dictum est, coadiutor non est vere dignitas, nec canonicus, quamvis sit in servitio Ecclesiæ, & sic oon habet qualitates, *cap. statutum de rescriptis lib.* 6. Nicolaus Garcia, *dicta p.* 4. *de benefic. cap.* 5. *in addition. post. num.* 130. *dubio* 18.
† Ubi subdit propterea commissionem factam 80
dignitati, non transire in ejus coadiutorem; non solum quando fuit expressum nomen proprium, sed etiam quando non fuit expressum ita etiam docet Barbosa, *in Trid. dicto cap.* 7. *n.* 24. *in dicto cap* 26. *de canonic. n.* 31. ut contra Acostam de Andrada. *ad Bullam cruciatæ q* 75. de primo casu resolvit idem Garcia, & est verum quidquid de utroque casu contra tenent Machado, *dicto tract.* 7. *decum.* 1. *num.* 7. Castrus Palao, *in opere morali tom.* 2. *tract.* 17. *disp.* 1. *punct.* 10. *num.* 39. dicentes non solum prædictam commissionem transire ad dignitatem, coadiutorem imo, & coadiutores posse in judices Apostolicos, & Papæ delegatos eligi, quod numquam in praxi vidi in aliqua ex Cathedralibus, & si nonnullas horum Regnorum percurrerim.

Quintò nec gaudet privilegiis, & indultis de 81
percipiendis fructibus in absentia, puta ratione studii, aut lectura in aliqua universitate, quibus coadiutus gaudere potest sic multi, quos adducit Nicolaus Garcia, *dicto cap.* 5. *in dict. addit. dubio* 3. Barbosa, *in dict. cap.* 29. *de canon n.* 32.
& *in cap.* 7. *Trid.* 15. † Nec poterit lucrari di- 82
stributiones quotidianas, quando coadiutus est præsens Sacra Congregat apud Aldan. *dict. tit.* 18. *n.* 23. in una Elboracen. 15. Aprilis 1606. in 3. dubio. Et nec lucrari distributiones quotidianas, quæ dantur Canonicis, & Præbendatis propriæ Ecclesiæ, quando aliquas missis celebrant, nisi quando celebrant pro ipsis coadjunctis, Aldanus; *dicto tit.* 18. *n.* 12. ex sacra Cong. Rit in Patavina
3. Decemb. 1616. † Et quod nec possit inserviens 83
lucrari fructus Præbendæ pro Præbendato coadjuto pro illo tempore, quo ejus coadiutus culpabilis repertus, manserit incarceratus: idem Aldan. ex Sacra Congreg. Concil 15. Decemb. 1618. *dict. tit.* 18. *n.* 24. Barbosa *decis. collect.* 175. *decis. Apostolic. n.* 22. 23. & 24. & *sub Bullario dicto* verbo *Coadiutores.*

Et sic optime constitutione Ecclesiæ chartagi-
nens. cavetur, ut quotiescumque occurrerit quod 84
aliquis capitularis ejusdem Ecclesiæ carceretur, si repertus fuerit culpabilis, non lucretur fructus suæ Præbendæ: pro tempore, quo manserit carceratus. Et quia datur casus, ut quandoque capitulares prædicti habeant coadiutores, qui inserviendo Divinis ioter sunt, durante carceratione dictorum capitularium; ideo fuit dubitatum in sacra

Congreg.

Congreg. Consilii, an tales coadiutores inservientes, possint lucrari fructus Præbendæ pro Præbendatis coadiutis pro tempore, quo dicti eorum coadiuti culpabiles reperti manserunt carcerati, & eadem sacr. Congreg. Die 25. Decemb. 1618. censuit, coadiutum non posse percipere fructus prædictos, ut refert, & sequitur Barbosa *dicto cap. 29. de canonicis n.* 17. idem *in dicto c. 7. Trid. sess. 25, de reform. sub. n.* 15. *& alibi.*

85 Indeque dubitatur, an lucrari valeat distributiones, excommunicato coadiuto, seu an possit residere in Ecclesia, vel in servire excommunicato coadjuto? Et quoad primum dubium docent Gonzalez *in reg. 8. cancel. dicta glossa* 5. *§.* 9. 123. Ludovicus à Saruvia *de jurisdict. adjunct. dicto cap.* 29. *n.* 38. Nicolaua Garcia *dicta p.* 4. *cap.* 5. *n.* 86. Barbosa *dicto cap. 7. Trid. n.* 15. *in princip. & de canonic. dict. cap.* 29. *n.* 16. Trulench. *in decalog. lib.* 1. *cap* 8. *n.* 3. Machado *de perfecto confes. dict. lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 7. *docum.* 3. *n.* 5. ut nec possit lucrari distributiones quotidianas, nisi forte de fructibus, vel distributionibus coadjutori, aliquid assignatum sit pro congrua, seu servitio, ut aliquando fit; quia tunc jam inservit, ac residet pro emolumento proprio, quod subtrahi ab eo non debet propter culpam sui coadiuti. † Et idem de secun-
86 do casu resolvendum est cum dict. Garcia *supra n.* 85. Barbosa *in dicto cap. 7. Trid. n.* 37. *& in dict. cap. 29. de canonic. n.* 46 aliter vero si ad commodum coadiuti lucrari valet, ut dixit Gonzalez *supra n.* 123. *per doctrinam textus in cap. pastoralis §. verum de appellat.* decisio, Rotæ Terraconen. coadiutoriæ coram Pennia, quam referunt ad longum impressam idem Barbosa *dicto n.* 46. *sub vers, verum in dicto cap.* 29. post Machesan. *dict. p.* 1. *de commis pag.* 467. *n.* 4. & patet ex primis illius verbis ibi, *ad quartam difficultatem negativa fuit responsum Antonio scilicet coadiuto excommunicato, non lucrari coadjutorem pro eo &c.* & ex aliis sequentibus verbis.

Deinde nec tenetur tempore coadiutoriæ con-
87 cessionis habere ordinem Presbyteralem, ubi statuto Ecclesiæ cautum fuerit, quod canonicus actu sit sacerdos tempore promotionis, cum sufficiat habere clericatum, & legitimam ætatem ad ordinem requisitum, ut docent Caputaq. *decis.* 128. *n.* 1. *&* 2. Gonzalez, *dicta glossa* 5. *§.* 9. Nicolaus Garcia *dicta p.* 4. *cap.* 5. *in addit. sub. dubio* 23. Barbosa *d. canonic. dict. cap* 29. *num.* 36. *& in dicto cap.* 7. *Trid. num.* 28. † Nec ad pœnas
88 judiciales, & quæ non haberent rationem mulctæ ordinariæ impositas ob culpam coadiuti, non obstante statuto contrario, quia esset injustum, & contra jus; nisi forte fuisset à Papa in specie confirmatum, Nicolaua Garcia *in addit dict. cap.* 5. *dub,* 34. *in fine, & in fine, & in dicto cap.* 7. *Trid. n.* 27.

89 Nec inquam tenetur ad nnera aliorum canonicorum juniorum, cum sedeat in choro ratione alterius personæ, scilicet sui coadiuti; & sic censuit sacra Congreg. Eluoracen 15. Decemb. 1606. †
90 quod canonicus Junior juxta consuetudinem Ecclesiæ, debet supplere vices Hebdomadarii absentis, vel impediti, & non coadiutor, licet sedeat post ultimum canonicum, Barbosa *in dicto cap.* 7. *Trid n.* 26. Garcia *in addit. ad dict. cap.* 5. *dict. dubio* 33. idem Barbosa *dicto cap.* 29. *de canonic num.* 33. *& in dicto collect. decis.* 175. *num.* 20. *& in Bullario.*

91 Notandum est tamen pro complemento, & in favorem coadiutorum. Primo quod si ex forma litterarum Apostolicarum nunquam tenentur horis canonicis inservire, quandiu aliqua ex tribus causis, expressis *in cap. unico de clericis non residentibus lib.* 6. vere fuerunt impediti, lucrentur distributiones quotidianas perinde, ac si divinis interessent, ut decidit Sacra Congreg. concilii in Barbastr. 9. Novemb 1630, cujus meminit Barbosa *de Jure Eccles. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 86. *& dict. collect. dec.* 175. *n.* 25.

Secundo quod coadiutor in absentia coadiuti, 92
præcedere debet curatis plebanis, & Prioribus Ecclesiarum Parochialium, sicut præcedunt veri canonici ex forma coadiutoriæ sacra Congreg. Rit in Pistorien. 15. Martii 1618. Alden. *in compendio canonic. resolut. dicto lib.* 3. *dicto tit.* 18. *n.* 93
11. † Tertio quod coadiutor canonici, si simul sit Rector Parrochialis, possit in processionibus incedere cum canonicis sub eorum cruce, & nec ex eo, quod non incedat sub cruce Rectorum, possit tamquam absens puniri in certa portinne frumenti, sed duplicis personæ muneri satisfacit sacra Congreg Rit. in Veron. 27. Julii 1601. teste Aldan. *dict. tit.* 18. *n.* 12. Barbosa *in dicto collect. decis.* 175. *n.* 9. *&* 11. *& in Bullario sub dicto* verbo *Coadiutor canonici.* † Quarto quod coad- 94
jutor canonici Præbendæ Diaconalis sedere debeat ante canonicos subdiaconales, Barbosa *dicto c. 29. de canonic. n.* 27. *vers. an condiutor,* Diana *p.* 4 *tract.* 4. *res.* 80. *vers. sed difficultas,* Franciscus Leo *in thesauro fori Eccles p.* 2. *c.* 4 *n.* 57 *&* 58. Gabantus *in enchiridion. Episcop.* verb. *coadiutor Episcopi n.* 24 *& alii.*

At coadiutor tenebitur residere etiam in casu, 95
quo coadiutus propter infirmationem, vel legitime impeditus non teneretur alioquin residere, alias non lucratur distributiones quotidianas, quæ punctantur coadiuto, in damnum tamen coadiutoris ipsius, Sacra Congreg. Rit. in Elboracen. 15. Aprilis 1606. & in Caneten. 4. April. 1620. & in Patavina 8. Mai 1617. quos refert Aldan. *dicto tit.* 18. *n* 15. & Barbosa *dict collect. decis.* 175. *n.* 15. *& sub dicto Bullario.* † Verum si ipse coadiutus
per se deserviat, absente coadiutore, vel non serviente, tunc quidem non condemnetur coadiutor, cum censuerit sacra Congreg. concilii in causa Urbetana Die 9. Septemb. 1628 distributiones quotidianas deberi canonico coadiuto infirmo, absente, vel non serviente coadiutore: idem Barbosa *in dicto cap.* 7. *Trid. sess.* 25. *num.* 32. 96

Extra Ecclesiam vero coadiutor quales præ- 97
eminentias queat habere canonicales ex dictis apparet; sic breviter responden, quod extra Ecclesiam in absentia coadiuti; est censendus tanquam verus, & proprius canonicus, quoad præeminentias veris canonicis convenientes, ut declaravit Sacra congreg in Pistorien 15. Martii 1608. Barbosa *in dicta collect.* 175. *num.* 2. *& in Bullario.* dicto verbo *coadiuto. Dignitatis, vel canonici, & dict. cap.* 29. *de canonic.*

De materia tamen coadiutorum ad saturita-
tem agunt Campegius *in tract. de coadiutore Episcopor.* Gambara Curta *de officio legati de latere lib.* 5. *cap. de coadiutoribus* Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel glossa* 5. *§.* 9. cum sequentib. Camill. Borell. *in summa omnium decision. tit.* 9. *de clerico agrot, n.* 10. & ibi DD. Quintana Duenias *Ecclesiast. lib,* 2. *à num.* 30. Mandos. *in tract. de* 98

signatur.

ſignatura gratiæ verb. *coadiutoris*, & *reg.* 11. *q.* 5. & *reg.*32. *q.*1. Moneta, *de option.canon.cap.*4.*q.*8. Melchior Phebus, *Luſitan. deciſ.* 2. *n.* 5. *tom.* 1. Nicolaus Garcia, *de benefic.p.*4. *cap.*5. Mendez de Vaſconçelos, *diverſ. juris argum.lib.*4. *cap.*1.Lotterius *de re Beneficiar. lib.*2.*q.*2. Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſtica hierarchia p.* 3. *diſp.* 14. §. 9. Ludovicus Saravia, *de Juriſdict. adjunctor.quæſt.*29. Novarius, *in ſingularibus canonic. concluſ.* 58. Campanil. *in diverſ. juris canonic. Rub.* 7. *cap.* 6. *à n.*102. Vulenzuela, *conſ.*98. & *alii.*

99 Ad quartam quæſtionis partem, an canonici, qui vocantur adjuncti, habeant officium, ſeu juriſdictionem ſimul cum Epiſcopo, &c. Et quia hodie DD. per diſpoſitionem, *Trid. in cap.* 6. *de reform. ſeſſ.*25. diſputant latiſſime, & hæc adjunctorum materia ante Trid. videretur in uſu fuiſſe olim; quia in Concilio Cartaginenſi, 4. *q.* 23. diſpoſitum fuerat, ut Epiſcopus nullius cauſam audiret abſque præſentia clericorum ſuorum, alioquin irrita eſſet ſententia, niſi præſentia clericorum confirmaretur juxta verba illius relata *in c. Epiſcopus penult.* 15. *q.* 7. ibi *Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia ſuorum clericorum, alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi niſi clericorum præſentia confirmetur.* † indeque procedat, ut
100 in gravibus, in quibus, procederetur ad ſententiam ſuſpenſionis, foret neceſſarium capituli judicium, DD. per textum, *ibi in c.* 1. *de exceſſibus Prælator*, id eſt conſenſus, ut explicat Felinus *in c. irrefragabili ſub n.* 3. verſ. *ſed dic quod imo*, *de officio ordinarii*; quamvis in levibus, ſufficiat conſilium, Fr. Eman. Rodrig. *quæſtion. regular. tom.*2. *quæſt.* 22. *art.* 7. Lotterius, *de re Beneficiaria, lib.* 1. *q.*25. *à num.*60. Barboſa, *de Canonic. c.* 28. *ſub n.* 1. verſ. *quod* Nantica *deciſ.*202. *n.* 9. & alii, & infra hic verſ. *quod ſi quæras*, rationem præſtamus.

101 Ideo optimo jure quamtumvis per Trid. diverſis in locis, & de jure communi Epiſcoporum juriſdictio in ſubditos ſit abſoluta & independens, juxta quæ late adduxi *ſub.q.*2, verſ. *ad quartam*, factum eſt, ut reſpectu Eccleſiarum Cathedralium exemptarum duret, ut nequeat Epiſcopus aut ejus vicarius procedere criminaliter ad cognoſcendum, procedendum, incarcerandum, & puniendum ullum ex Dignitatibus aut canonicis ſuæ Eccleſiæ cathedralis; & ſic docent Aloyſius Riccius *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 751. *in principio.* Zerola *in praxi Epiſcop. p.* 1. verbo *capitulum* 58. Seraphinus, *deciſ.* 493. *n.*1. Armendar. *in addition. ad recopil.leg.* Navarræ, *lib.*1. *tit.*18. *lib.*7. *de Epiſcopis n.* 93. Maſobr. *in praxi habendi concurrelud.* 21. *n.* 14. Hieronim. Venero *in examine Epiſcopor. lib.* 4. *c.* 27. *n.* 5. Ludovicus à Saravia *de juriſdict. adjunctorum q.* 21. *n.* 17. Lotterius *de re beneficiaria. lib.* 1. *n.* 61. Barboſa *ſupra n.* 2. & *in Trid. dicto c.* 6. *n.* 3. & *in paſtor. allegat.* 73. *n.*5. *in fine*, dicentes dict. Trid. decretum loqui ſolum de capitulis exemptis, & quod non exempta minime comprehendantur ſub illo, etiam ſi multa habet privilegia; & addunt Armendar. *dicto lib.* 7. *num.* 88. Barboſa *de offic. & poteſt. dicta p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 5. *in fine*, idem Saravia *q.* 11. *n.* 18. prædictum decretum non pertinere ad Eccleſiam tamquam cathedralem, ſed tamquam exemptam, ac proinde Eccleſiam collegiatam exactam in Cathedrali, ſub illo non comprehendi, ut renſuit ſacra Congregatio, teſte Armendar. *in compil. leg. Navarræ lib.* 1. *tit.* 17. *lib.* 7. *de Epiſcopis num.* 88.

Itaque praxis, tam in nominatione, & creatione iſtorum adjunctorum, ne longe agamus cum plene materiam hanc tractent referendi infra in fine hujus verſ. dico primo, quod in principio cujuſlibet anni debent Decanus, & capitulum in ſimul congregati in proprio capitulo, eligere duos ex canonicis, ſive ex Dignitatibus ejuſdem, ut in eo anno uoa cum Epiſcopo, ejuſve vicario forment proceſſum in capitulares criminoſos, ſententiando, & puniendo; ſic quidem, ut regulariter alii nequeant eligi, quam prædicti, cum ſoli canonici, & Dignitates faciant capitulum cum Prælato ſuo: ita proxime adducti, dicentes omnes, quod duo illi adjuncti juriſdictionem habent in procedendo, ut docent Machado *de perfecto confeſ. lib.* 4 *p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *num.* 3. Ludovic. à Saravia *ſupra q.* 5. *ex n.*5. *ubi num.* 15. poſt Camill. Borell. *in ſumma deciſ. tit.* 60. *fin.* ſubdit adjunctos juramentum ſubire debere, ſicut & alios judices, de bene, & fideliter ſe habendo. 102

Quod ſi capitulum noluerit, aut omiſerit pro aliquo anno eligere prædictos duos, tunc Epiſcopum per ſe ſolum procedere; dummodo illud prius moneat, teſtantur reſolutum Piaſetius *in prax. Epiſcop. p.* 2. *c.* 2. *n.* 9. Saravia *ſupra in q.* 13. per tutam Machado, *ſupra dicta p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *n.* 2. Barboſa *in paſtorali dicta alleg.* 75. *in Trid. dicto c.* 6. *n.* 5. *de canonic. diſt. c.* 28. *n.* 4. Ubi addit non ſic contra procedere in Epiſcopo nolente; vel non valente contra capitulares delinquentes procedere; non enim tunc devolvitur juriſdictio ad ſolos canonicos adjunctos, late Ludovic. Saravia *dict. tract. de juriſdict. adjunctor. q.* 5. per tutam idem Barboſa *in paſtor. dicta alleg.* 73. *num.* 9. † *qui* & *q.* 17. *num.* 35. verſ. *ex omnibus* dicit dictum Trid. decretum *in dict. cap.* 6. procedere in Epiſcopo, etiam non. conſecrato, pro quo faciunt quæ late dixi *in c.* 15. *de elect.* & *ſupra dict. q.* 2. verſ. *ad quartam*, quia Epiſcopus electus, & confirmatus à Papa, habet poteſtatem juriſdictionis. 103 104

Et quod non ſolum Epiſcopus ſimul cum dictis duobus adjunctis poſſit, ac debeat procedere, ſed etiam ejus vicarius generalis adhibitis duobus de capitul. juxta formam concilii; *ut dicto c.* 6. docent Menochius, *conſ.* 52.*n.* 180. Sbrucius *de officio vicarii. lib.*2. *q.* 145. Rota *deciſ.* 743. *n.* 5. *diverſ.* & *deciſ.*321. *p.*2. *diverſ.* late idem Saravia *dict. tract. quæſt.* 14. *per totam.* 105

Quod ſi Epiſcopus moriatur poſſit in ſede vacante vicarius nominatus à capitulo ſimul cum adjunctis ipſius capituli procedere in alios delinquentes canonicos, docent idem Sbrocius *in addit ad dict. q.*145. idem Saravia *q.*17.*n.*35. *in dicto.* verſ. *in omnibus*, quatenus referunt deciſum dicentes, ut non valent procedere ſine adjunctis, ſi Epiſcopus, dum vivebat, non habebat authoritatem procedendi ſine illis. Et eſt ratio, quia capitulum ſede vacante, ſuccedit in hujuſmodi juriſdictione procedendi contra capitularem delinquentem, Saravia *dicto n.* 35. ubi refert deciſum, Barboſa *d.c.*28. *de canonic.n.*6. & 12. & *in Trid.n.*12 & 14. 106

At ſi adjuncti perturbant juriſdictionem, poſſe 107

in adjunctos illos procedi, adhibitis aliis duabus de capitulo, juxta formam *dict.cap.6. Trid.a capitulo eligendis*, docent resolutum Sellius *in selectis canon.cap.31.n.3.* dicens sic decisum in Oriclen. 5. Aprilis 1631.

108 Et in tantum quidem debet cum adjunctis Episcopus procedere, quod gesti sine illis, processus, & inde sequuta, sint itrita ipso jure, ut resolvunt Ludovicus à Saravia *in dicto tract. q. 31.per totam*, Valenzuela *cons.* 184. *tom.* 2. *n.*99. ubi testatur sacram. Coogreg.sub die 26. Octob. 1589. consuetam ab Archiepiscopo Decano, & capitulo Hispalen. an si Episcopus, vel solus vicarius in aliquo discordet ab adjunctis, vel ipsi aliquid contra voluntatem, vel vicarii decernant, possit Episcopus, vel vicarius solus procedere, aut sua decreta exequi cum ex dicto decreto concilii nihil solus facere possit, respondisse non posse solum procedere, Achiles de Grassis. *decis.* 8. *n.* 3. *de constit.* dicens quod adjuncti judicis omissio regulariter nullitatem parit Et ratio juris est, quia quando duobus committitur aliquid à jure, vel hominis dispositione, unus solus per se non potest efficere, *l si uni ff. de re ind. c. si plures de officio delegati lib. 6. cap. si duo de procurat. l. duo ex tribus ff. de re jud.*

109 Quare si contingat quod Episcopus, & unus ex adjunctis, alio non interessente pronunciaut sententiam, esse nullam, optimo jure patet ex dictis juribus, ut docent Ludovicus Saravia *dicto tract. de jurisdict. adjunctor. q.* 31. *num.*21. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 100. Barbosa *in dicto cap. 6. Trid. n.* 36. *& dict. cap.* 28. *de canonicis num.* 15.

110 Verum si ambo ex adjunctis discordent ab Episcopo, tunc verbis ejusdem Trid. cavetur quid faciendum ibi: *tantum sit utrius adjuncti votum possitque alter Episcopo accedere; quod si ambo ab Episcopo discordes in aliquo actu, seu interlocutoria, vel definitiva sententia fuerint, tunc intra sex dierum spatium cum Episcopo tertium eligant; etsi in electione tertii etiam discordent, ad viciniorem Episcopum electio devolvatur, & juxta eam partem, cum tertius conveniat, articulus, in quo erat discordia terminatur, alias processus, & inde sequuta nulla sint, nullosque producant juris effectus.*

111 Ex quibus quia in retro proximis temporibus admodum dubitatum esset inter D. Henricum Pimentel, Episcopum Conchen, & Decanum, atque capitulum illius Ecclesiæ, ao dissentientibus Episcopo, & adjunctis, tertius, qui sit eligendus juxta formam *dicti cap. 6. Trid. dicta sess.* 25. debeat esset canonicus, aut Dignitas de eodem capitulo, ut praetendebat capitulum, vel de alio capitulo, aliove Episcopo, super quo anxie à duobus advocatis hujus curiæ Matriten. primariis allegationes fuerunt anno præterito 1647. ut refert Barbosa *de canon. dicto cap.* 28. *n.* 3. in fine, dicens noluisse tunc scribere, cum spectaret a Sacra Congreg. Concilii novissimam responsionem petitam, quæ tantæ contentioni finem imponeret; nihilominus refert declarationem quandam anteriorem *ad dict. cap.* 6. super cujus intelligentia ortum fuit prædictum dissidium inter prædictos Henric. Episcopum, & Decanum Chonchen. oratores, quæ declaratio in verbis sequentibus videtur pro electione in casu discordiæ à capitulo facienda, juxta Cardin. Concil. Congreg. ann. 1618. mens. Septemb. ibi: *Illustrissimi, & reverendissimi Domini à sacra hac congregatione declaratum est, tertium, qui in casu discordiæ eligitur inter capitulum, & Episcopum juxta formam cap. 6. de reform. sess. 25. debere esse canonicum, vel in Dignitate Ecclesiastica constitutum; & licet etiam censuerit quod debeat esse canonicus, vel habere Dignitatem in Ecclesia, in qua eligitur, & teneri jurare se justitiam administraturum, ne forte de hac contingat: dubitari Decan, & capitul. Chunchens Ecclesiæ, peto Illustr. & reverendis. DD. V.V. ita in ea habeant observari, & Sacra Congreg. cardinal. Concil. Trid. interpretum censuit tertium; qui eligitur in causa discordiæ inter Episcopum, & capitulum ex præscripto cap. 6. sess. 25. ejusdem concilii, debere canonicatum, vel Dignitatem in eadem Ecclesia obtinere*, Horatius, Cardin. Lancellotus &c.

Et post hæc in casu discordiæ relatæ inter dictos Episcopum D. Henrichum Pimentel, & canonicos Ecclesiæ ipsius Conchen, Sacra Congreg. Concilii 12. Augusti 1651. declaravit pro ut antea in verbis sequentibus, *instante Episcopo Conchensi, ac nonnullis aliis Episcopis Regnorum Hispaniæ citato Agente Ecclesiarum eorundem Regnorum, nec non Agente capituli conchens, fuit denuo propositum dubium in sacra congreg. Eminentissimorum Cardin. S. Concilii Trid. interpretum, An tertius in casu discordiæ inter Episcopum, & adjunctos, debeat esse capitularis ejusdem Ecclesiæ sæpius resolutum ita debere esse, & potissimum in conchensi* 1618. 1643. 1647. 1648. *communicatis que utrique parti informanti scripturis, ac aliis juribus hinc inde exhibitis & illis plene discussis eadem sacra congreg. censuit tertium esse omnino debere capitularem Ecclesia*, Franciscus Cardinalis cherubinus. 112

Itaque fit ut regulariter non possint eligi alii, quam canonici, dignitatesve, aut unus ex gremio canonicorum, alter ex gremio dignitatum, ut praxis Cathedralis solet observare, qui isti soli cum Prælato faciunt capitulum; non item capellani, aut Assisii, & Portionarii, quia isti clerici inferiores canonicis sunt introducti, non ad faciendum consortium cum ipsis, sed ad serviendum, juxta distinctionem, quam posui, *hic q.* 3. *ex n.* 1. jurant enim obedientiam, & reverentiam, ne dum Episcopo, sed etiam Ecclesiæ, sub qua appellatione continetur capitulum: ita docent Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *q.*25. *n.*64. & 65. Barbosa, *in dict. cap.* 28. *de canonic. n.* 3. sub vers. *quos quidem*. 113

Et videtur confirmari; eo quod possit Episcopus procedere sine adjunctis contra Portionarios habentes vocem in capitulo ut referunt decisum Armend. *in addit. ad recopil. leg. Navarræ lib.* 1. *tit.* 6. *de visit. n.*7. *& de Episcop. dict. lib.*7. *n.*9. *in princ.* Sarania, *de hoc tract.q.*23.*n.*2. sed quia contrarium resolvont Aloysius Riccius, *collect.* 751. *& in praxi aurea resol.* 39. Masobr. *in praxi habendi concurs. prælud.* 21. *in princip secundum Roman.impress.& n.præced.* adductam doctrinam, limitet idem Lotter. *d. l.*1. *q.*25. *n.*66. cum de consuetudine, statutove Ecclesiæ possint idem effici de capitulo, late probans ex mente S. Congr. resolutum in Rota, *decis.*296. *p.*1. *divers. & decis.*708. *p.*2.*recent.* idem *d.q.*25. *a.n.*76. cumque beneficiati vel alii hujusmodi, sint tales, de jure speciali in illis optime verificari sup. dictum Trid decretum *c.*6. 114

Quare difficultate potita, dicunt alii Doctores decisum priorem opinionem procedere quidem in his, qui non sunt de capitulo, sed habet vocem in capitulo, ut cum multis intelligit Saravia, 115

dicta

dict. q. 23. de adjunctis ex n. 4. subdens quod licet Portionarii, & dimidii Portionarii in Ecclesiis Corduben. Carthagin. Hispalen. Calagoritan. & Calciaten. habeant vocem in capitulo, tamen in electionibus, provisionibus, & ad effectum conjudicium, pro capitularibus non habentur ex his, quæ Gonzalez *in regula* 8. *Cancel. glossa* 43. *n.* 45. Rota *in dicta decis.* 708. *n.* 2. *&* 3. *p.* 2. *recent.* Barbosa *in dicto cap.* 6. *Trid. n.* 30. *in fine, in pastorali dict. p.* 3. *alleg.* 72. *n.* 10. *de canon. dicto cap.* 28. *n.* 27. *in collect. decis.* 11. *n.* 4. *&* 5. dicendo secundam opinionem intelligi in portionariis capitularibus; quia ex Sacra Congreg. Concilii ejus meminere Saravia *dicto cap.* 23. Solorzan. *de jure indiarum tom.* 2. *lib* 3. *cap.* 14 *n.* 14. Portionarii integri, & dimidii, non ex eo, quod habeant vocem in capitulo, illi sunt capitulares, sed tunc inter capitulares censendos, cum ex Apostolico privilegio, vel consuetudine, aut Ecclesiastico statuto inter capitulares connumerentur; addentes, quod si ipsi talibus facultatibus non potiantur, possit Episcopus contra eos, non cum adjunctis procedere.

116 Ex his provenit habenda illa distinctio, ut non teneatur Episcopus procedere cum adjunctis contra coadjutores (de quibus in vers. *ad tertium*, latè loquuti sumus) nisi ex forma coadjutoriæ colligatur, ut ipsi coadjutori concessa fuerint omnia privilegia, quæ habent canonici, Sacra Congreg. Concil. Barbastren. 9. Novemb. 1630. quæ censuit in verbis sequentibus *Episcopum non posse procedere contra hujusmodi coadjutores absque adjunctis; quatenus ex forma coadjutoriæ ipsis concessa fuerint omnia privilegia, quæ habent canonici*, Barbosa *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 26. *dict. collect. decis.* 11. *n* 7. *in Trid dict. cap.* 6. *sess. n.* 29. & aliis in locis, Nicolaus Garcia *in addit ad cap.* 5. *n.* 96. *p.* 4. *de benefi.* † Ubi & ob-
117 servat ad praxim ex clausula coadjutoriæ, quod *coadjutor habeat omnes & singulas præeminentias, prærogativas, & honores coadjuti*, non colligi concedi coadjutori hujusmodi privilegium de adjunctis; eo quod illa clausula intelligatur de prærogativis, præeminentiis &c. circa servitium Ecclesiæ, ut ex tenore ipsius coadjutoriæ apparet, ut referunt etiam decisum, & declaratum Ludovic. à Saravia *de adjunct. Jurisdict. q.* 29. Sellius *in selectis. cap.* 31. *n.* 3. ubi refert etiam adductam declarationem Barbastr.

118 Jam ergo de ministris, carcere, & loco exercendi jurisdictionem adjunctorum venit in dubium, in quibus breviter dico, ut judicium possit actuari coram notario ab Episcopo in visitatione cathedralis Ecclesiæ, quæ illi capitulo suspectus non sit, ut ait resolutum Armendar. *in addit. ad leg. Navar compil. lib.* 1. *tit.* 6. *de visitat. num.* 38. ubi subdit processum in causis visitationis eorum ipsis esse fabricandum, Barbosa, *in Trid. dicto cap.* 6. *num.* 32. *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 13. *& in pastor. sub dicta allegatione* 73.

119 Et quod Episcopus possit assumere suum fiscalem, qui intervenire solet in criminalibus canonicorum reorum, vel alium, quem magis voluerit deputare, nec teneri ad sumendum capellanum de choro, attestatur etiam decisum idem Armend. *lib.* 1. *addit. leg. Navar. tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis n.* 91. *in fine, & n.* 92. Barbosa, *dict. alleg.* 73. *n.* 8. idem *in Trid dicto cap.* 6 *n.* 33. *de canonic. dict. cap.* 28. *n.* 14 & hoc sine capituli consensu, ut ibi interveniat; quia capitulum nullum ius habet in electione fiscalis, & quod illius electio sit solius Episcopi, referunt etiam ex Sacra Congreg. decisum Armendar. *dicto lib* 1. *tit* 18. *l.* 7. *de Episcopis n.* 91. *&* 92. *in Recopil. leg. Navar.* & Barbosa *in pastorali allegat.* 73. *n.* 8.

Et quod optio sit danda Episcopo, vel vicario 120
quo magis in loco velint procedere contra capitulares, & Episcopum posse sedere pro tribunali quocumque Diœcesis loco, ubi maluerit refert decisum *dict. leg.* 7. *Episcop. n.* 93. Barbosa *in d. c.* 6. *Trid. n.* 34. imo ipse Barbosa *n.* 85. Armendar. *tit.* 6. *de visitat. supra responso* 8. *n* 93. † addunt 121
non posse Episcopum visitare in ejus domibus Episcopalibus, sed cum visitare voluerit capitulum, accedere, debere ad locum suum, quo solitum est capitulares congregari, & eorum actus expediri consueverunt si tamen id congrue potest fieri, sin minus ad locum congruum, & communem, & etiam refert decisum Armendar. *dicto tit.* 6. *de visit. n.* 39. *responso* 8. Barbosa *n.* 35. *in dicto c.* 6. *Trid.* teneri accedere ad locum capitularem, quoties prosequi vellet visitationem alicujus particularis.

Ob id inquam si dubitaretur an Trid. *in dicto* 122
c. 6. *sess.* 25. sustulerit immemorialem consuetudinem circa locum tractandi causas cum adjunctis, & retinendi carcerem, quando sunt duæ cathedrales unitæ, & Episcopus prætendit habere canonicum alterius civitatis in ea, in qua carceratur, & ibidem tractare causam cum adjunctis civitatis, de qua est carceratus canonicus, respondeo Sacr. Congreg. Concil. ad instantiam Rotæ, in qua dubitatum fuit *censuisse* Die 7. Septembr. 1630. in causa Calcaten. *sublatam esse immemorabilem per Concilium in casu, & ad effectum, de quo agitur*; quia dispositio concilii procedit etiam, ubi contraria consuetudo immemorialis viget, ut expressit ibi *in dicto cap.* 6. *nec non consuetudinibus etiam immemorialibus*, &c. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3 *cap.* 492. *num.* 6. Ludovicus à Sarancia, *supra hoc tract. quæst.* 24. *per totam*, & sic si Episcopus duarum Ecclesiarum unitarum, v. g. Valuen. & Salmonen. quando aliquem ex capitularibus Valuen. in carcerem conjici mandat, tunc ille ad civitatem Salmonen. duci debeat, ubi Episcopus non moratur, Aldan. *dicto tit.* 18. *ad leges Navarr. tit. de Episcopis* 18. *n.* 21 Barbosa, *in dicto cap. Trid. sess.* 25. *n.* 27. referentes decisum in Valuen. & Salmonen. 17. Januarii 1604.

Et addit Cæsar. de Gratiis, *decis.* 2. *n.* 2. *&* 3. *de* 123
Jurejurand. ut concilium sustulerit etiam concordias desuper in contrarium initas inter Episcopos, & capituli ibi, *concordiis, quæ tantum suos obligent authores*, &c. Et quod hæc verba afficiunt futuras etiam concordias, sed declarant Achiles, *decis.* 3. *num.* 2. *de pactis*, Seraphinus, *decis.* 475. *nu.* 3. Mantica, *decis.* 202. *num* 10. Marchesan. *de commis. p.* §. 5. *de appellat. ab interlocutoria. decis.* 4. Gonzalez, *ad regul.* 8. *cancel. glossa* 25. *num.* 14. Saravia, *in hoc tract. quæst.* 25. *num.* 6. Lotterius, *de re Benefic. dict. lib.* 1. *quæst.* 25 *n.* 86. Rota, *decis.* 715. *p.* 4 *dicens*, hoc esse accipiendum, ut non intelligatur de concordiis circa modum procedendi, factis, & specifice confirmatis per sedem Apostolicam, & ut magis explicet Lotterius, *supra num* 88. quem refert Barbosa *de canonic. dicta cap.* 28. *sub n.* 11 ait ut dicta specifice

& ex certa ſcientia confirmata intelliguntur, ſi to-
tus tenor ſit relatus in ipſa confirmatione, vel ſal-
tem tota ſubſtantia narrata, repetit idem Barboſa
cum adductis Doctoribus *in dicto cap. 6. Trid num.*
57. aliquid dico infra hic verſ. *& amplia-*
bis.

124 Et idem Ludovicus à Saravia *dicta q. 25. n. 29.*
in fine hujus tractatus, Barboſa *in dicto cap. 6. Trid.*
n. 58. verba dicti cap. 6. ibi *quæ tantum ſuos obli-*
gent authores, non eſſe referenda ad concordias,
ſed ad juramenta: ſic deciſum referentes, & quod
concordiæ confirmatæ à Papa in forma commu-
ni, cum qua concurrat conſuetudo immemoria-
lis, fuerit per concilium *in dict. c. derogatum, n.*
59. quod concilium ibi: *ſalvis tamen omnibus pri-*
vilegiis, quæ univerſitatibus &c. exceperit privi-
legia, quæ univerſitatibus ſtudiorum generali-
um, ſeu eorum perſonis ſunt conceſſa, ut dixerunt
Anguian. *de legibus lib. 3. contr. 33. n. 73.* Man-
tica *deciſ.* 180. *n. 5.* verſ. *neque, & n. fin.* quod Trid.
in illo capite 6. non detrahit authoritati, & ju-
riſdictioni Epiſcopis acquiſitæ, ut referunt deci-
ſum Ludovicus à Saravia *dict. tract. q. 11. n. 15.*
ex deciſ. Rotæ 743. q. 3. diverſ. & 305. & 321.
p. 2. etiam diverſ. & apud Seraphin *deciſ.* 493. &
idem Saravia *dicto tract. q. 25. ex n. 4.* Hieronim.
Venero *de examin. in concurſ. faciend. lib. 4. c. 27.*
n. 3. dicum concordias non tollere viſitationem
omnimodam, & independentem ab adjunctorum
miniſterio, & amplius dico infra hic in verſ. *quod*
ſi perquiras.

125 Et quia per Trid. verba *in dict. cap. 6. dicta ſeſſ.*
25. ibi, *de quorum conſilio, & aſſenſu*, dubitetur,
num ſint conjudices cum Epiſcopo ipſi adjuncti,
juriſdictionem habentes, an tantum obligati ad
præſtandum conſilium, præcipue ſi conſideretur
ut proxime diximus nihil per Trid. decretum de-
trahi Juriſdictioni, & authoritati Epiſcopi; ſed
quia jam dictum eſt illos adjunctos juriſdictionem
habere; ideo exiſtimo dicendum, quod licet Epiſ-
copus non teneatur ſequi illorum conſilium: ta-
men teneatur aut ejus vicarius audire illos, tam in
formando proceſſum, quam in cæteris actibus uſ-
que ad finem cauſæ incluſivè coram Notario ip-
ſius Epiſcopi, & in ejus Domo, aut conſueto tribu-
126 nali. † ſic ut illorum adjunctorum ſit unum vo-
tum, & quod Epiſcopus eorum altari poſſit acce-
dere; & ſic reſoluit Ludovicus à Saravia. *dict tract.*
q. 8. per totum, ut tacitus adjunctorum conſenſus
non ſufficiat, ſed requiratur expreſſus: aliquid re-
fert Barboſa *in Trid. dict. c. 6. n. 9.* & colligitur ex
adductis ab eodem Barboſa *dicta allegat. 73. n. 7.*
127 † Ubi quod coram eiſdem adjunctis ab Epiſcopi
Notario proceſſus eſt fulminandus, etiam in judi-
128 cialibus, & extrajudicialibus; correctionibus, †
Et quod tenetur viſitans dare traſſumptum, ſi re-
pererit aliquod delictum, carceratione, vel caſtiga-
tione dignum, ut cenſuit ſacra Congreg. teſte Ar-
mendar. *in Recopil. leg. Navarra dict. lib. 1. tit. 6.*
de viſitatione n. 61. & 62.

129 Quod ſit Epiſcopus noluerit, aut impeditus fue-
rit contra canonicos delinquentes procedere, tunc
non ad adjunctos devolvi juriſdictionem, nec ad
ipſum Epiſcopum, ſed ad ſuperiorum, ſi conjudices,
ſeu adjuncti renuant procedere contra capitolarem,
docent deciſum Armendar *ad leg. Navar. d. lib.*
7. de Epiſcop. n. 89. Barboſa *in Trid. dicto cap. 6.*
ſub n. 16. idem *dict. collect. 11. deciſ. n. 3.* Ludovi-
cus à Saravia *dicta quæſt. de hoc tractatu n. 5.*
idem Barboſa *de canonicis dict. c. 28. n. 5.* & in
paſtorali dicta allegat. 75. num. 9. in fine, & ſub
num. 5.

Et quod adjuncti poſſint recuſari a parte, & 130
ſolo juramento, reſolvunt Stephanus Gratian *diſ-*
cept. forenſ. cap. 100. n. 49. Ludovic. à Saravia *de hoc*
tract. q. 9. per totum Barboſa *in dicto cap. 6. Trid.*
n. 7. Idem *de canonic. dicto cap. 28. n. 9.* Machado
de perfecto confeſ. p. 4. tract. 1. lib. 4. docum 4.
n. 3. & procedit ex regula eorum, quæ latiſſime
dixi *ſub cap. 4. de foro comp. per plures quæſtio-*
nes.

Item quod appellatio in cauſis pendentibus con- 131
tra capitulares exemptos coram vicario foraneo
cum adjunctis à capitulo deputatis non detur ad
Epiſcopum, ſed cauſa devolvatur ad ſedem Apo-
ſtolicam, teſtatur reſolutum Alden. *dicto tit. 18. n.*
23. in Burgenſ. 18. Septemb. 1627. Barboſa *in di-*
cto cap. 6. Trid. n. 28. † Et idem Aldanus *dicto tit.* 132
18. *n.* 20. Barboſa in *dicto cap.* 6. 26. teſtantur
etiam reſolutum in dict. Burgenſ. cauſas penden-
tes contra dictos capitulares exemptos coram fora-
neo cum adjunctis à capitulo deputatis, non poſſe
ab Epiſcopo avocari, ut ſolus cognoſcat, ſed bene
cum adjunctis.

Quod ſi perquiras quare adjunctorum juriſdi- 133
ctio fuerit introducta ante Tridentinum & in illo
confirmata, reſpondeo ex illa nempe fuiſſe motos
Pontifices, ac Patres concilii Trid. ad temperan-
dam æmulationem Prælatorum, & oppoſitionem,
quam habent cum capitulis, & canonicis juxta
conſideratа per Abbatem *in cap. fin. n. 6. de conſuet.*
declaratione 3. Federic. de Senis 247. Seraphin.
deciſ. 465. n. 1. Vestal. *deciſ. n. 4. p. 2.* Caſſad. *de-*
ciſ. 6. de privileg. & ex eo quidem, nam attento
Jure communi, ut *ſupra* in princ. hujus verſ. *ad*
quartam, notavi, Juriſdictio ordinaria in ſimul
cum capitulo ad Epiſcopum ſpectabit, ex *dicto*
cap. Epiſcopus ibi adducto *in cap. ſi quid, in cap. fe-*
lix, & in cap. ſu . . . 15. q. 7. ibi: *ſolus autem*
ad excluſionem aliorum Epiſcoporum non ſuorum
clericorum, quorum præſentia erit irrita. † 134
Et ita eſt intelligendus textus *in cap. 1. eadem cau-*
ſa, & quæſt. ibidem, & *in cap. ſi quis cum cle-*
ro 22. q. 7. ... *cum aliis judici-*
bus, & in cap. . . . de cappellis Monachorum ibi
ſolius Epiſcopi, non enim hæc jura includunt pro-
prii capituli . . ., ſed tantum aliorum Epiſ-
coporum, & exterorum adjunctorum, ut in pro-
poſito ſentiunt Anton. de Butrio *in cap. irrefraga-*
bili de officio ordinarii n. 20. ibi: *ſi attenditur ius*
commune de jure principaliter ſpectat ad Epiſco-
pum poteſtas de conſenſu capituli ibi Abbas *in*
princ. num. 2. & in cap. 7. de exceſſibus Præ-
lator. num. 2. ibi *Epiſcopus de jure communi*
etiam cauſam alicujus; non debet ſine conſenſu
capituli audire gloſſa *in cap. 1. de exceſſib. præ-*
lator. & in dicto cap. irrefragabili, ubi bene Fe-
linus *n. 3.* Odradus, *conſ.* Mohedan. *deciſ. 7.*
de præſcript. aliàs 354. ibi: *quis de jure com-*
muni juriſdictio ſpectat ad Epiſcopum, & ca-
pitulum, Saravia *de adjunctis q. 1. per to-*
tum, Gonzalez, *in regul. 8. Cancel. gloſſa 47.*
num. 13.

Et ob id potuit Rota *in deciſ. 321. n. p. 2.* di- 135
verſ. eum dicere, ac firmare per diſpoſitionem no-
viſſimam Trid. *in dicto cap. 6. ſeſſ. 25. de re-*
format. de adjunctorum materia loquentis, po-
tius extendi, quam minui Epiſcoporum juriſ-
dictionem in cathedralium capitula, & potius
his ablatam, quam de novo conceſſam, ut re-
petit

repetit etiam Barbosa *in pastorali dicta allegat.* 73.*sub n.*5. *post medium*, vers.*ad quod* & præcipue haberi videtur, *in decis.*243.*n.*5.*p.*1, *divers.* & *decis.* 321. *n.* 2.*p. etiam divers.* & cardinalis Mantica *decis.* 180.& idem Saravia *supra.q* 2. resolvunt nullam de nuovo per concilium capitulis jurisdictionem tribui, quæ ego, ut dixi procedere intelligo in Ecclesiis exemptis, ut jam dixi *in princip. dicti vers.*imo, & dicti Tridentini.

136 Et ampliabis dict. Trid. decretum *in dicto cap.* 6.procedere etiam in collegiatis, non solum exemptis, sed etiam habentibus concordias, ut tenuit Rota apud Farin. *decis.*709.*n.*3. & *decis.*715.*n.*2. *n.* 1. *collectan.* Barbosa *in dicta allegat.* 73. *dict. num.* 5. *in fine*, ubi ait, teste Armendar. *supra in tit.*6. *de visitat. num.* 67. non comprehendere Trid. *in dicto cap.* 6. ut censuit sacra Congreg.

137 Item addo, quod duo illi canonici à capitulo eligendi, quorum consilium, & assensum, tam in formando libello, quàm in caeteris actibus, usque in finem causæ inclusivè, sunt adhibendi ab Episcopo, vel ejus vicario dum extra visitationem, contra aliquam personam cathedralium, vel collegiatarum Ecclesiam procedere voluerit: ita idem Barbosa *in pastor. dicta allegat.* 73. *n* 6. qui debent concurrere ad formandum processum à prima citatione: nam ut Saravia *de hoc tract.q* 28. *n.*1.& *q.*16.*n.*7.Barbosa *in dicto cap.*6. *Trid.n.*31. in vers. *tam in formando processum*, dicunt appellatione processus intelligi primam citationem, referentes sic decisum.

138 Tantumque esse dictorum capitularium adjunctorum privilegium, ut si causa exercendi jurisdictionem simul cum Episcopo, vel ejus vicario, sine fraude tempore divinorum officiorum absint, non sint privandi quotidianis distributionibus, tamquam absentes, propter Ecclesiæ utilitatem ex officio sibi attributo, ut resolvunt Moneta *de distribut. quotid. p.*2. *q.*8. *n.*19. & cum eo Barbosa *dicta allegat.* 73. *dicto n.* 6. *in fine* idem *in Trid. dicto cap.*6. *n.*8. idem etiam *in dicto cap.* 28. *de canonic. n.* 10. Machado *dicta p.*4.*cap.*4 *docum.* 4. *n* 4. *de perfect. confes.* Riccius *in praxi p.*4. *resolut.*591.

139 Jam ergo potest dubium esse, num Episcopus sine adjunctis possit procedere in aliquibus casibus, etiam crimen continentibus? Et Respondeo primo, quod potest initio admissi criminis, procedere in criminibus ex incontinentia provenientibus ad summariam informationem eorum sine adjunctis, de qua in decreto de concubinariis dict. concilii Trid. & in atrocioribus delictis depositionem aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timentur, ne judicium eludatur, ut habetur expressè *in dicto cap.* 6. *Trid.*in vers. *ubi de fuga timetur.* † & ad capturam capitularium, ut tradunt
140 Mantua *decis.*180.*n.*6. Luduvic. à Saravia *de adjunctis. q.*20. *per totam*, Rota in calciaten. Jurisdict.6. Junii 1622.coram Bonæ memoriæ Remboldo, ubi subditur, non procedere in delictis simplicis incontinentiæ absque qualitate concubinatus, Barbosa *in dicto cap.numero* 39. & *in dict. cap.* 28. *de canonic.* ubi dicit eo procedere sub *num.* 21. quod raptus, & violatio virginis, sit delictum requirens depositionem, & utrobique *dict.n.*12.& 40 addit quod fugam sufficere, quod de illa ordinarius illum respectum habuerit, & standum arbitrio Judicis, an adsit timor fugæ, & quando quis dicatur suspectus de fuga tractant Salustrius Tiberius *in praxi judiciorum lib.* 2. *c.*23. Joseph Sesse *de inhibition. cap* 9.§ 2. *n* 44. & 46. Melchior. Phebus *lusitan. decis.* 41 *p.*1. estque videnda Ruta in chonchen. jurisdictionis 3. Martii 1617.coram bonæ memoriæ Cardinali sacratn, & in calciaten. Jurisdict.21. Julii 1621. & in jam allegata, Silvester *in praxi Judic.lib.*2.*c.*23. Cancerius *variar. resolut. cap.* 10. *n.*13. & declarat Barbosa *in Trid. n.* 41. vers. *possit initio solus Episcopus*, ut hæc possint etiam fieri per vicarium ipsius Episcopi, quia etsi Trid. dicat per solum Episcopum se refert ad immediatè dicta, ubi poscebat reperiri ejunctos simul cum Episcopo, vel ejus vicario ad formandum processum, & procedere ad capturam sine adjunctis, propter vitanda inconvenientia, si requiretur illorum assistentia; & sic praxi observari.

Et procedere secundo potest Episcopus sine 141
adjunctis, quando totum capitulum deliquit, modo delictum non sit in personam Episcopi, vel in contemptum ejus, vel ubi Episcopus habet interesse; quia tunc facultas devolvitur ad primum superiorem, ne partes extra suas provincias tot sumptibus, & incommodis litigare, & degere cogantur, Aloysius Riccius *in praxi aurea resolut.* 126. Nuvarius *in praxi novi juris Pontific. conclus.*54. *n.* 3. Stephanus Gartian. *discept forens.to.* 5.*c.*837.*n.* 15. & principalem conclusionem probant Seraphin. *dis.*1050. *à n.*1 Riccius *supr. in praxi p.* 4. *resolut.* 594. Lotterius *de benefic. lib.* 1. *q.* 24. *n.* 62 Saravia *hoc tr.q.*5 *n.*4.& *q.*6. *per totam*, Valenzuela *cons.* 184 *n.*74.

Quod si dubites quando dicatur totum capitu- 142
lum delinquere, & num relata procedat doctrina, si unus ex capitularibus non deliquerit. Breviter ad primum respondeo id colligi ex notatis per curiam Pisaram *lib* 4. *cap* 3 *n.* 1. *ad* 6. Mogon. Lucen *deci.*72. Cardinal. Tuschus *litt.V.conclus.* 349.
† Ad secundum quod reperiretur unus de capi- 143
tulo, qui non deliquerit, ipse procedere simul cum Episcopo, Saravia *dicto cap.* 6. *n.* 8 Barbosa *dicta cap.*28.*de canonic. sub. n.*13. idem *collect. decis.* 294. referens decisum ex Sacra Congreg. concilii, quam referunt Saravia *supra dicta q.* 6. *num.*5. & 6. Armendar. *in recopil. leg. Naverra lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis num.* 90. idem etiam Barbosa *in dicto c.*6. *Trid.n.*21.22. & 23.

Et sic evenit, ut licet Episcopus possit convo- 144
care capitulum ad libitum, sed id fallit dummodo proponat de re ad commodum suum, vel suorum spectante; & sic Aldan. *in compendio canoni resol. lib.*3.*tit.*8.*n.*10.refert sub die 2.Martii 1619. resolutum fuisse, quod Episcopus, vel ejus vicarius canonicus potest intervenire in actibus capitularibus; dummodo non agatur de interesse suo, non obstante quacumque consuetudine in contrarium: videndi Armendar. *in addit.ad recopil.leg. Navar. lib.*1.*tit.*18. *de Episcop. n.*95. Barbosa *d. alleg.* 73. *n.*16. & de canon.c.35 *n.*7.*in Trid d.c.*6.*n.* 32. ubi *sub. n.*44.cum Armendar.*d. lib.*7.*n.*95. *in fine*, ait posse illud convocare, si judex esse potest de re spectante ad Episcopalem Dignitatem; & sic resolutum fuisse, sed videtur contra Venerum *in examine Episcopor.lib.*4. *cap.*19. dum ait Episcopum non posse convocare capitulum in illis casibus, in quibus Judex esse potest.

Item ut nec Episcopus habens controversiam 145
cum capitulo, possit Domi suæ illud congregare, sed debere ad Aulam capitularem convocare in qua solitum est capitulum conveniri, ut referunt

decisum idem Venero. *dicto lib.* 4. *cap.* 29. *n.* 41. Annendor. *dicto lib.* 7. *de Episcop. n.* 96. Barbosa *de canonic. dicto cap.* 35. *n.* 10. *in Trid. dicto c.*6.*n.* 45. Riccius *in decis. curiæ Archiepiscop. Neapol.* 286. *p.* 4.

246 Deinde procedere valet Episcopus sine adjunctis, visitando peccata, & excessus capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, corrigere, punire, & emendare, non tamen pœna ordinaria, sed ea, quæ ad morum magis emendationem, quàm punitionem respiciant, Armendar. *in dict. recopil. leg. Navar. tit. de visitat. n.* 39. Ubi *responso* 2. & *n.* 77. & 79. cum Nicolao Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 198. *declarat.* 10. subdit hujusmodi facultatem extendi ad visitandas, etiam res, & bona capituli, & ad ejus administratores, Barbosa, *in Trid. d. c.* 6.*n.*8. & *in collect. decis.* 11. *n.* 8. & sacra Congregat. Concilii in Oriolen. 27. Martii 1632. *in responso ad* 5. refert Sellius *in selectis canonicis. cap.* 31. *n.* 6.

147 Ob idque poterit sine adjunctis Episcopus rationes exigere ab officialibus ex gremio capituli constitutis, sede vacante, nisi velit criminaliter ad eorum punitionem, & correctionem procedere, ut censoit sacra Congregat. Concil. teste Nicolao Garcia *p.* 5. *de benefic. cap.* 7. *n.* 23. Barbosa *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 24. & hoc usque in capitu-
148 lo exempto: idem *in dicto cap.* 6. *Trid. n.* 24. † Ubi *n.* 26. quod potest Episcopus visitare capitulum solus absque adjunctis capitularibus, ut etiam retulit resolutum Sellius *in compendio canonic. resolut. lib.* 3. *tit.* 16. Et sic quidem, ut possit sine adjunctis visitare corpus Ecclesiæ cathedralis, & sacramentum, reliquias, vestes ornamenta, cæteraque ad cultum Divinum destinata, cappellas, cappellanias, dotationes, anniversaria, institutiones, memorias defunctorum; pia opera, vel res, aut bona fabricæ Ecclesiæ docent Armendar. *dicto tit.* 6. *de visitat. allegat.* 73. *n.* 15. *in dicto c.*6. *Trid. n.* 13. Barbosa *de canonic. dicto c.* 28. *n.* 18. & *in col-*
149 *lect. decis.* 194. *n.* 3. & 4. † Et quod sic poterit exigere sine adjunctis rationem administrationis operum piorum ad curam capituli pertinentium, dummodo non procedat ad privationem, vel aliàs criminaliter in forma judicii, refert decisum Aldan. *in Compendio Canonic. resolut. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 8 Barbosa, *collect. decis.* 294. *num.* 9. & *dict. collect. decis.* 11. 11. *n.* 9. ex Sellio, *supra dicto cap.* 31. *n.* 5. ex dict. Orialen. *in respons. ad* 7.

150 Item etiam poterit Episcopus sine adjunctis procedere ad privationem canonicorum ex causa quod ordines suis Præbendis annexos non susceperint, ut resolutum attestantur Nicolaus Garcia, *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 21. Ludovic. à Saravia, *de adjunctis q.* 18. *per tot.* Barbosa, *alleg.* 73. *n.* 12. *dict. c.* 28. *de canon. n.* 20. *in Trid. dict.*
151 *cap.* 6.*n.*20. † Et ad subtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impositas contra canonicos habentes capitulum eo tempore, quo Divina officia celebrari debent, nisi causa aliqua urgens in aliud tempus deferri non patiatur, sacra Congreg. in dict Oriolen. *in respons. ad* 11. Sellius *dicto cap.* 31. *n.* 8. Barbosa *dict. decis. col.* 11.*n.*10. *in Trid. d. c.* 6 *n.* 46. *de canon. dict. c.* 18.*n.*29. & *dict. c.* 35. *à n.* 14. Aldano attestante *dict. tit.* 8. *n.* 12. sic fuisse decisum in dict. Oriulen. 6. Martii 1632. Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2 *n.* 159. Armendar. *in addit. ad. leg. Navarræ lib.*2.*tit.* 23.*l.* 2. §. 2. *de residentia canonic. n.* 94.

152 Et sic convenit dicendum, quod possit Episcopus absque præsentia canonicorum adjunctorum procedere contra canonicum ob non residentiam, dum non procedat ad privationem, sed ad pœnas à sancto Concilio præscriptas Sacra Congreg. in dict. Oriolen. *in respons. ad* 13. de qua meminit. Barbosa *de canonic. dicto c.* 28. *n.* 30. & *dict. collect.* 11. *n.* 11.

Verùm si canonici cathedralis extra Ecclesiam 153
capitularem obtinent beneficia curam animorum habentia, & in exercitio curæ deliquerint, dicendum est, ut sine adjunctis possit Episcopus illos punire, cum prævaleat qualitas illa officii propter quam canonicus efficitur subditus solius Episcopi; ita ut tunc non uti canonicus, sed uti curam habens animarum, vel ejus administrationem, debeat Judicari, Seraphin. *dicta decis.*
1058. *per totam*, † vel si procederetur contra ali- 154
quem capitularem, qui per accidens esset subjectus liberæ, & absolutæ potestati Episcopi. Seraphin. *dicta decis.* 1085. *n.* 2. Lotterius *de re benefic. dicto lib.* 1. *q.*25.*n.*61. Barbosa *de canonic. dicto cap.* 28. *n.*24. vers. *valet* idem *dicto cap.* 6. *Trid. n.* 20.

Alia dicit *n.* 25. nempe, ut causas pendentes 155
contra capitulares exemptos coram vicario foraneo procedente cum adjunctis à Capitulo deputatis, non possit Episcopus ad se advocare, sed bene cum adjunctis; & quod nec possit dari appellatio à vicario ad Archiepiscopum, sed causam devolvi ad Papam, referens decisum in causa Archiep. Burgen. à Sacra Congregat. 18. Septemb. 1627. & o. 28. ex adduct. Oriolen. Die 5.
Aprilis 1631. inter alia. † ut si judex sæcularis 156
volens perquirere, & extrahere delinquentem ex privata Domo canonici, ex urbanitate imploret auxilium Episcopi, non teneatur tunc Episcopus perquirere conjudicum consensum.

Pro complemento poteris quidem dubitare 157
quem præcedendo locum debeat habere Episcopus inter adjunctus sive capitulares? Et præmissis quæ late dico *in cap. ante penult. de majorit.* & *obed.* & de hoc legitime hic inquiratur per verba *dicti cap.* 6. *Trid. sess.* 25. *de reformat* ibi *Episcopus præterea ubique is honor tribuatur*, respondeo quod cum dignatas Episcopalis sit ex sublimioribus per dicta *supra q.* 1. & 2. & *ibi* in *vers. ad quartam*, & Episcopus sit primus in Diœcesi, qui in altiori loco sedere debet, & stare *cap. Episcopus* 17. *dist.* Cassaneus, *in cathalogo gloriæ mundi*, *p.* 1. *considerat.* 14. & *sequent.* Paul. Tuscus, *de unitat. lib.* 1. *cap.*1. *cap.* 10. *n.* 13. Valenzuela, *cons.* 184. *n.* 18. & 19. *tom.* 2. & licet ex dictis *toto cap.* solum percipiatur præcedentia inter Episcopos procedere juxta tempus suæ ordinationis, nec id à territorio, sive gradu provinciæ, nec Diœcesis; ita ut antiquior in consecratione; licet Diœcesi recentior sit, prius concilio subscribat, & sedeat. Cassaneus, *in cathalogo gloriæ mundi p.* 3. *considerat* 23. Tiraquel. *de nobilit. cap. n.* 52. Boerius, *de authoritate consilii à n.* 6.2 Navarr: Jacobat. Zerola, Quaranta, Selua, quos sequitur Barbosa, *in dicto cap. Episcopus num.* 1. & Franc. Leo, *in thesauro fori Eccles. cap.* 9. *num.* 4. Jacob. Valdesius, *de Dignit. Regum Regnorumque Hispaniæ*, *cap.* 2. *num.* 5. *in fine*, Cardinalis Baron. *tomo* 6. *anno Christi* 451. & 465. sed quia intra Cathedralem Ecclesiam ei debetur honor correspondens tantæ dignitati ipsius, indeque in choro, capitulo, processionibus, atque aliis actibus

publicis

publicis debet habere primum locum ad ipsius Episcopi arbitrium Paulus Tuscus *de visitat. dict. lib.1.cap.55.n.24.* Barbosa *in dicto cap. 6. Trid. n.*
158 46. dict. vers. *Episcopi propterea.* † & sic à fortiori in casu nostro, & uti constat ex littera Trid. *in dicto cap. 6.* & ex adductis in toto hoc vers. *ad quartam* Episcopus, dum cum adjunctis procedit debet esse primus ante eos in sedendo, & in aliis pertinentibus ad judicium, peragunt, ut etiam praxis docet.

159 Nec obstat dicere prædicta intelligi, si Episcopus stat in sua Diœcesi, tamquam Episcopus, non si ut alia persona particularis, qualem hic videtur exercere, ut contingit in Episcopo Melitensi, qui sedet in concilio post Priorem, vel Magnum Magistrum, Caputaq. *decis.307.p.1.* Puteus *dec.104. lib. 3.* quia respondeo id inquam procedere quia Episcopus in dicto concilio, non adest tamquam Episcopus sed ut deferens magnam crucem: sic D. Felix Cantelor *in libello de præcedentia debita Religioni Prædicatorum, ejusque Magistro Ge-*
160 *nerali q. 1. n. 20.* † Et si Episcopus esset in collegio tamquam collegiatus, non deberet præcedere antiquiores, sed sedere in loco ad eum spectanti, tamquam collegiato juxta plura quæ cumulat Barbosa *de canonic. cap. 36. & in pastorali allegat. 1. n. 5.* & DD. per glossam verb. *Prælatus in cap. acollatione de appellat. lib. 6.* D. Felix *sup. n.23.* Capicius Neapolit. *decis. 27. n. 27.* Aponte *cons.14.n.50. & 65.tom.1.* Mastrill. *sicil decis.130. n.2. 3. & 4.* Seraphinus *decis. 716. n. 15. & 16.* Joan Baptista Toro *in compend. decis. Regni Neapol. tom. 2.* verbo *præcedere*, Stephanus Gratian. *disceptat.forens. tom.2. cap.298.n. 38.* Gregor. *Lopez in l.15. gloss. 1. tit. 5.p. 1.* quod sic a fortiori contingit in canonico cathedralis Episcopo nominato alterius Episcopatus, qui nec in choro, capitulo, aut processionibus semper sedet, ac incedit in suo antiquiori loco canonicatus, ut praxis omnium Ecclesiarum habet.

161 Tamen in casu nostro aliter dici debet; eo quod Episcopus tamquam talis, & proprius ejusdem Episcopatus cum suis canonicis adjunctis ad Judicandum de suis Præbendatis delinquentibus congregatur, & patet, quia si Episcopus stat, ut talis in sua Diœcesi, semper præcedit canonicis; imo etsi intra Ecclesiam, ut Episcopus, & ut canonicus in simul, qui tunc, etsi solum tamquam canonicus assisterit, debet sedere in primo loco.

162 Ut contingit in Episcopo Aulturicens. qui est etiam canonicus illius Ecclesiæ, quem vidi aliquando sedere in capitulo, & in loco sublimiori. Quod verùm est, nisi aliter se haberet privilegio, vel conventione, ut de dicto Episcopo Meliten. dictum est modo dicto.

163 Quod si secundo ordinatus, & consecratus in Episcopum sit potioris Dignitatis, ut est Cardinalis Episcopus, Patriarcha, vel Primas respectu Archiepiscopi, & Archiepiscopus inter Episcopos juxta harum Dignitatum distinctionem quas sigillatim posui *in d.q.2 hic per totam*: tunc quidem Episcopus, etsi antiquior in ordine, stabit, atque sedebit post illas Dignitates, quia ejus præcedentia solum procedit inter cæteros ejusdem, vel inferioris ordinis, ut dictum est: etenim ut ait glossa unica *in dicto cap. Episcopus. 17. dist.* ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, & stipendia longiora fecerunt anteire: videndus Felin. *in Rub. de majorit. n. 2.* Seraphin. *decis. 1223.* Mastrill. *dicta decis.130.n.13.* Mastrill. *vota* 101.n 8. & alii.

Ad quartam quæstionis partem, an officium 164
canonicorum debeat per ipsos adimpleri, aut queat per substitutum; Quia jam late *in quæst. hac ex n.1.* dictum est, & in quo præcipue consistit canonicorum officium, nempe in assistendo Episcopo celebranti, eoque associando & in psallendo in choro juxta *ibi* dicta, & hæc per ipsos exercenda esse pateat. Ideo breviter ad dubium præsens respondeo ut canonicus debeat servire per se, & non per substitutum, ita ut etsi factum sit aliquod statutum, aut extet consuetudo, etiam immemorialis, quod canonici possint inservire per substitutos, vel alternatim unus pro alio, ejus ratio habendo non sit ita Nicolaus Garcia *de benefic. p.3. cap. 2.n. 498. & 503. Rota decis.659.p.4 divers.* Zerola *in praxi Episcop. p. 2.* verbo *canonicus §.5.* Seraphin, *decis. 1256. n. 4.* Ciarlin. *controvers. for. lib.1. cap. 38.n. 30.*

Et ita nuncupatim cavetur expresse in Trid. 165
sess. 24. de reform. cap. 12. vers. *omnes*, ibi *omnes verò Divina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere, & inservire, atque in choro ad psallendum Hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, distinctè, devoteque laudare*, & quod canonici Ecclesiarum collegiatarum per se, & non per substitutos inservire debeant, & Divina obire munia post dict. Trid. vers. *omnes*, docent D. Seraphin, Ciarlin. *n. 29. & dict. Rota diver. supra. p. 4. n. 3.* Barbosa Laté *in dicto Trid. decreto, & de canonic. cap. 31.ex n.* & declarat sacr. congreg. in una Egitanen. 23. Novemb. 1602. quatenus censuit *canonicos teneri per seipsos, & non per substitutos suo muneri satisfacere, nisi legitime sint impediti*: & in alia Neritonen. 15. Aprilis 1606.

Quare si Dignitates, canonici, vel Portionarii, 166
præsertim cathedralibus, si per se ipsos munera eis incumbentia adimplere non possint; quia legitimo impedimento detenti sunt, tunc debebunt alios ejusdem gradus, & ordinis deputare; quia etsi cogendi sint canonici, ac dicti Præbendati ad personaliter canendum missam in illis Diebus, quibus ex institutis, & legitima consuetudine illius Ecclesiæ, debent juxta declar. Trid. quam refert Nicolaus Garcia *de benefic. dicta 3. p.cap.2 n.145.* Barbosa *dicto cap. 31 n.5.* videndus etiam *ibi n.4.* vers. *circa*. Tamen stante usu immemoriali, ut quis deserviat in missis cantandis per alium sui similem, non esse improbabile dicit, ut canonicus non teneatur per se celebrare, sed possit per substitutum satisfacere per illa, quæ late tradit Stephanus Gratianus *discep. forens. cap. 800. à n.1. tom.4.* quod necessario erit intelligendum, existente justa causa absentiæ, vel impedimenti, de quo late videndi sunt præter relatos Lambert. *de Jure patronat. lib.2. cap.1. q.7. princ. tra.28.n. 2. 3. & 4. & art. 30. n.25. §. sit igitur conclusio*, vers. *amplia secundo*, Gutierrez *cons.1. n. 11.* vers. *& prædicta* Garcia *supra n.596. 498. & 504.* cum aliis, & Azor, Ciarlin. *supr. dict. lib. 1 contr. cap.38.n. 28.* & Latius *cap.34. à n9.* Barbosa *dicto cap. 31.* explicans in hunc modum adductam declarationem concil. Rituum, quam refert ex Garcia *dicto n. 5.* & aliam Rit. congreg. ad supplicationem Ecclesiæ Abulen. sub die 18. maii 1602. *ibi n 6* ad litteram referens, & Garcia *dicto num.496.* ubi testatur se vidisse authenticam, vidi

T 5 4 quidem

quidem pluries fie practicari in Ecclesia Vallisoletana, ut quando aliquis Hebdomadarius, sive Dignitas, aut canonicus antiquior, quibus aliquas missas per annum incumbit cantare, & in choro capitulare aliquando aliis canonicis commendarent dicendas sine contradictione ulla capituli, præcipuè in Diebus ferialibus; in solemnibus quidem quisque curabat; nisi impeditus, aut infirmus per se officiare.

167 Hic solent adjicere D D. occasione dict. vers. Trid. *supra cap.* 12. quale servitium debeant præstare, qui Dignitatem cum canonicatu, aut portione obtinent simul, & quando utriusque Præbendæ onera teneantur servire, de quo idem Garcia *dicto cap.* 2. n. 503. & 504. Barbosa *dict. cap.* 31. n. 78. & 9. referentes ad longum duas Rit. declarationes sacr. congreg. primam 27. Julii 1587. aliam in una calagurrit. 19. Julii, 1595. & aliam sacr. congregat. concil. quam refert ad litteram Garcia *supra dicto cap.* 2. à n. 506. & aliam n. 508. 509. & 510. in una Burgens. servitii Decan. 13. Junii 1594. coram Litta, idem Barbosa ad literam etiam *cap.* 31 n. 9. resolvens *dict.* n. 7. 8. & 9. quod sic obtinentes teneantur utriusque beneficii onera inservire per se ipsos, nisi servitia eodem tempure concurrant, vel nisi portio unita sit Dignitati perpetuò, & accessoriè, & per viam incorporationis; quia tunc non tenetur servire tanquam portionarius.

168 Sed quia non valde spectant ad dubium, de quo inquirimus, puto illud concludendum cum sequenti: nam si v. g. contingat, ut canonicus ex instituto Præbendæ obligatus sit celebrare per se, vel per alium: tunc quidem, & in judicio de in atur impedimento, quo minus valeat per se celebrare, tenetur nihilominus per alium adimplere: ita Barbosa *de potestate Episcopi allegat.* 24. p. 2. n. *moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 7. vers. *respondeo.* †
169 28. Navar. *in man. cap.* 23. *n.* 154. Azor. *instit.* Ob idque ut nullo casu omittatur canonicus adimplere onus sibi injunctum missarum decantandarum, licet infirmus sit, vel ex justa causa absens, solet statuto caveri, ut per se, vel per alium sufficientem huic oneri satisfaciat; & hoc in casu, ut adducti, Carlin. *dicto cap.* 38 & 34. Azor, Garcia, Gutierrez, Lamb. & Barbosa *de canonicis dicto cap.* 31 *n.* 4. *in fine*, doceot non præstatur libera electio illi canonico (ut fieri solet, ac præcticatur) sed analogicè, ut ita demum canonicus posset per alium satisfacere oneri missarum, sive solemnium, si justo aliquo impedimento fuerit detentus, vel infirmitatis, vel absentiæ, ne ipse valeat physicè per se adimplere, cum justum sit, ut per se ipsum serviat, si impeditus non sit, utinam sic practicetur?

170 Ad ultimam quæstionis partem an canonicus cogi possit ad cantandum evangelium, seu epistolam, si alius canonicus, aut Portionarius celebret? Et retinetis hic quæ adduxi in hoc quæstione de differentia Canonicorum, & Portionariorum, & quando isti dicantur, etiam de capitulo, breviter respondeo, quod licet possint cogi Canonici, Diaconi, & subdiaconi epistolam, & evangelium canere in quibusdam celebritatibus solemnibus, etiam celebrante Episcopo, non obstante quocunque prætextu, vel consuetudine in contrarium, ut patet decisum à sacra congreg. Rituum in Januen. 29. Decemb. 1602. quam adducit
171 Sellius *in selectis canonic. cap.* 3. *n.* 60. † Tamen in proposito nostri dubii resolvendum est, ut canonici non sint cogendi ad cantandum epistolam, vel evangelium, quando alius canonicus, seu dignitas celebrat, nisi quando Præbendæ sunt distinctæ: ita sacra cong. Rit. in Tarentina Cryptaliarum 3. septemb. 1605. quam refert Aldan. *in compendio canonic. resol. tit.* 21. *n.* 11. † Nec item te- 172
nebuntur, aut poterunt cogi ministrare in officio Diaconi, vel sub Diaconi mansionariis, & Portionariis, ac aliis inferioribus Presbyteris celebrantibus, non obstante consuetudine, juxta tres declarat sacr. congreg. Rit. quas refert Sellius *supra dicto cap.* 3 *n.* 5. unam Hispalen. 1. Junii 1601. aliam Gadicen. 23. Novemb. 1602. & tertiam Materaneo. 5. Julii 1614. † Et ratio, quidem est, quia 173
canonici, & Dignitates, qui habent annexam Præbendam, etiam cum onere cantandi epistolam, sive evangelium, non tenentur ministrare inferioribus, ut refert declaratum idem Sellius *d. cap.* 3. *n.* 61. a sacra congreg. Rit. in Salmantia 10. Januarii 1604. † Non enim canonici supplent vices 174
Dignitatum, ut idem Sellius refert declaratum *dict. cap.* 3. *n.* 28. a sacra congreg. Rit. in Malacitana 3. Junii 1617. Barbosa *in collect. decis.* 92. *ex n.* 15. *ad* 19. idem *in Bullario*, verbo *canonici in Ecclesia* 12. vers. *canonici Diaconi* cum duobus sequentibus.

Sunt inquam Portionarii, ut jam *supra* dixi clerici ultimi gradus collegiatarum, & cathedralium, nisi constituantur ad cantus, & musicas seorsim; qui ultimi erunt, & Portionarii penultimi: sic Michael Ferrus *de præcedent. cap.* 36. *n.* 1. qui alia de istis dicit. 175

Pro complemento addes, quod canonicus administrator, fabricæ deputatus, tenetur Ecclesiæ inservire, sicut omnes alii canonici; sic ut alias veniat mulctandus in distributionum amissione, sacra cong. Rit. in Egitanen. 23. Novemb. 1602. Barbosa *in Bullario supra* verbo *canonicus administrationis*, & *in dicta collect.* 92. *n.* 24. Aldan ex dict. declarat. congreg. *dicto tit.* 21. *n.* 17. *lib.* 3 *canon. resol.* 176

Ultimo addo dicendum, quod, solent Punctores chori quotannis nominari à capitulo canonicorum, quorum officium est præstitu à quolibet fidelitatis Juramento, de fideliter suo munere adimplendo pæna proposita, si in officio fideles non erunt, sic ut possit Episcopus cogere canonicos ad præstandum Juramentum de fideliter punctando in choro, sicut censuit sacra congregat. concilii 17. Martii 177
1619. Tuscus *de visitat. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 19. † 178
debetque quilibet ex punctoribus ostendere librum punct. Episcopo, quoties ei videbitur, ut dicunt Ugolinus *de officio Episcopi cap.* 19. §. 1. *n.* 7. Barbosa *de canonic. & Dignitatibus cap.* 34. *à n.* 18. *ad* 22. qui ex Felino *in cap. ad audientiam* 16. *de præscript.* Ancharran. *cons.* 54. *n.* 5. Rota *decis.* 616. *circa medium p.* 2. *recentior.* & in Elnen. distribut. 25. Junii 1629. coram R. P. D. Durand. ait libris capituli circa canonicorum interessentiam standum esse, quod hujusmodi libri eo fortius pro ipso capitulo, fidem facient, si fuerint tenti, & rogati per secretarium capituli, qui fuerit Notarius ex Rota Burgen. expensarum 31. Januarii 1625. coram Reverend. P. dom. Merlino *in Bullario* verbo *canonicus*, & verbo *Episcopus*, & *in collect. decis.* sub eisdem verbis, tangit alia Barbosa conducibilia.

AD TEXT. IN CAP. I. DE officio Archipresbyteri hoc titulo.

PRÆMISSUM.

1 QUIA textus iste satis intelligitur per dicta *su-
pra in Rub. hoc tit. & in Rub. & in c. 1. de of-
ficio Archidiaconi*, Ubi inquibus antecellat Archi-
presbyter Archidiacono & quare de Jure Archidia-
conus ei superior sit intellectu verborum hic: *Ar-
chipresbyter sciat se subdi, & subesse Archidia-*
2 *cono &c.* & quatenus ad vers. ibi: † *& quod spe-
cialiter ad ejus pertinet ministerium super omnes
Presbyteros in ordine Presbyterali positos curam
agere animarum &c.* applicabis plura, quæ dixi
hic ex *quæst.* 1. 2. 3. & 4. ubi expendi de sacerdoti-
bus, qui subsunt Archipresbytero in cathedrali-
3 bus. † Et de aliis ad officium Archipresbyteri
4 spectantibus per verba in texto nostro ibi, † &
*assidue in Ecclesia stare, & in Episcopi sui absen-
tia ad vicem ejus missarum solemnia celebret,
& collectam dicat, aut cui ipse injunxerit*: ap-
plicabis quæ dicta sunt in Rub. & quæ dicuntur
in cap. 2. & 3. hoc tit.

AD TEXT. IN CAP. II. & III. Ministerium hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotes cardinales sunt qui cum Episcopo ministrant in cathedrali, idest canonici*, n. 2. 3. & 4.
3 *Cardinales sacerdotes dicuntur tamquam principales idest canonici Diaconi, qui sunt finna aliorum cardinalium Romanæ Ecclesiæ*, n. 4.
4 Cap. pastoralis 42. 7. q. 1.
5 *Parochorum tractatio suadetur ex verbis hujus textus.*

1 TExtus hic etiam per dicta *supra in principio
Rubricæ*, expenditur, ubi nonnulla dicta sunt
de officio Archipresbyteri. Sed quia textus, nec
glossa aperte declarat qui sint sacerdotes Cardi-
nales, quibus præest Archipresbyter, de quibus
loquitur Pontifex Leo ibi *ut diligenti cura pro-
videat ministerium sacerdotum cardinalium, qui
solemne debent agere officium &c.* & ibi *provi-
deat etiam Archipresbyter vitam sacerdotum
cardinalium &c.* ideo etsi glossa referat prædicta
verba ad sacerdotes principales seu cardinales,
non explicando quinam isti sint. † Et rejectis
2 quæ late scribit Quintana Duennas Eccles. *lib. 4.
ex n. 42.* videtur cum Duareno *de sacr. Ecclesiæ
ministeriis lib. 1. cap. 8. & cap. 13.* & Barbosa *de
canonic. & Dignit. cap. 6. n. 14 & de jure Eccle-
siast. cap. 25. p. 1 n. 14.* per eadem verba, interpre-
tibus loqui ibi Pontificem de canonicis Ecclesiæ
cathedralis, qui cum Episcopo rem Divinam fa-
ciunt, atque unum corpus constituunt.
Et eo magis procedere dicunt, quia in hunc 3
sensum dicuntur cardinales sacerdotes tamquam
principales, qua textus hic agit de illis, qui per
singulas horas solemne agere debent offi. semper
totum anni cursum, quod canonicis cathedralium
incumbit, ac de his magis videri textum hic loqui
relatum à Quintana Duennas *in c. fraternitatem
71. dist.* ibi *Ecclesiæ tuæ Deo propitio constituere
cardinalem* & declarans Barbosa *ubi proxime d.
n. 14. in fine*, dicit ut Gregorius *ibi* quærens For-
tunato Episcopo Neapolitano scribens *lib. 5.
epistola 11. seu cap. 111.* ut Apostolica permissio-
ne unius Ecclesiæ clerus valeat ordinari, non qui-
dem referri ad Parochos, sed verba ibi, *ut Gratia-
num Ecclesiæ Benefianæ Diaconum concederemus
tuæ Ecclesiæ Cardinandum*, & ibi *habituro licen-
tiam Diaconum illum, nostra interveniente au-
thoritate, Ecclesiæ tuæ Deo propitio constituere
cardinalem*, ad Parochos non adæquare, sed ad
canonicos. Quare de officio canonicorum intra
Ecclesiam, in canendo, & ministrando, etiam pro-
prio Episcopo, hic possemus opportune agere, at
quia plene sub nostra Rubr. dictum est *q. 3. & 4. ex
n. 1.* inde est, ut non amplius de hoc puncto aga-
mus, † Et licet licet videatur obstare textus *in cap. Pa- 4
storalis 42. 7. q. 1.* ubi substituitur cardinalis sacer-
dos tempore hostilitatis, loco Episcopi, qui curam
animarum regat; & sic magis ad Parochos textum
nostrum applicari, sed Abbas *hic sub n. 1.* vers.
glossa quærit qui sint Cardinales Bellarmera
vers. *primo quæro*, potius videntur ampl. esti, ut tex-
tus noster intelligatur de canonicis, qui saltem de-
bent esse Diaconi, sicut & in universali Ecclesia
cardinales, & quod illa, & Hostiensis notat quod
sunt simiæ more in potestate Domino, & hono-
re, nitentes etiam in minoribus Ecclesiis summos
cardinales.
Idem etiam quia Archipresbyter debet curare, 5
ut prædicti sacerdotes cardinales obtemperent
præceptis sui Episcopi, & ne aliquanto cedant,
aut scurrilitate torpeant, ideo applicabis quæ dico
infra de officio Judicis ordinarii, aliqua dicta *su-
pra q. 2. in Rub.* vers. *ad quartum*, & quæ dico *in-
fra de vita, & honest. clericorum in cap. cum non
ab homine 10. cap. cum decorem 12. cap. ut clerico-
rum 14. cap. à crapula 15. cap. clerici officia 15.
& cap. fin.*
Et quia per vers. *si Episcopus defuerit* (excep- 6
tis his, quæ prohibita sunt) *Archipresbyter pro-
videat cuncta, quæ in sacerdotum ministerium per-
fici debeant, fontes benedicere, infirmum oleo pe-
rungere, pœnitentem infirmum* (*consulto Episco-
po*) *reconciliare, pœnitentiam cunctis aliis sacer-
dotibus injungere* ideo per hæc verba de officio
curati, sive Parochi, quod Archipresbytero, aliisve
Presbyteris Parochis pertinet, agi valet, de quo
ex q. 1. *hic*.
Etsi ibi in vers. *in præcipuis festivitatibus, aut
ad sui Jussionem, cui committitur peragat &c.* ideo 7
repetes quæ jam sub Rub. dixi circa obligationem
celebrandi per se, ac potestatem nominandi eos,
qui celebrent, eo impedito.

QUÆST.

tes eligi ex numero Diaconorum, quando Præbendæ sunt distinctæ, refert declaratum idem Barbosa, *de Canonicis dicto cap.* 34. *n.* 7. ex Sacra Congreg. Rituum in Nolena 13. Maij 1603. & insuper, ut conveniat dictorum canonicorum assistentia Episcopo semper, sive celebret, sive Divinis officijs assistet, refert idem *dicto cap.* 34. *n* 6. ex declarat. Grannaten. 10 Maij 1608. maxime quando est paratus, ut in Leonen. 28. Augusti 1602. intelligens hnc tantummodo de Episcopo ordinario, ut in alia Cæsar Augustina 9. Maij 1606.

40 Unde si dubitaretur, an Episcopo interveniente missa, & vesperis, assistere debeant pro Presbytero assistente una ex Dignitatibus, an vero canonicus primus post Dignitates? Respondebitur ex verb. Saer. Rituum Congreg ad petitionem Monopolitanæ Ecclesiæ 15. Decemb. 1632. in verbis sequentibus, *aut Præbenda sunt distinctæ in Presbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo solemniter celebranti assistere debere pro Presbytero assistente Digniorem de capitulo quocumque nomine nuncupetur; dummodo sit in sacerdotio constitutus, Episcopo vero non celebranti*, sed Divinis tantum præsenti pro Præsbytero assistente inservire debere digniorem canonicam post Dignitates, aut Præbendæ non sunt distinctæ in Præsbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo, sive solemniter celebret, sive Divinis tantum præsens sit pro Præsbytero assistente inservire debere Dignitatem de capitulo juxta dispositionem cæremonialis *lib.* 1. *cap.* 7. & 8. refert Barbosa *dicto cap.* 34. *n.* 5.

41 † Notandum vero est, quod canonici Diaconi non debent hinc inde assistere Episcopo, dum in accedit, nisi quando est paratus cum Mytra, & pluviali, ut jam dixi, & patet ex Sacra Congreg. Rituum in Æsina 3. Augusti 1602. de qua Sellius *dicto cap.* 3. *n.* 133. Barbosa *in dicta decis.* 100. *n.* 9. in *Bullario* supr. verb. *canonici Diaconi* Dicentes quod dicti canonici debent assistere Episcopo, quando facit ordinationem, tam si facit cum missa solemni, quam si faciat cum missa privata ex Sacra Congreg. Rituum *in dict. Placent.* 19. Maij 1607. in 2. dubio,

42 Secundo quod canonici qui assistunt Episcopo cum cappa non tenentur ei ponere, & deponere Birretum, sicut tenentur ei ponere, & deponere Mytram; ita Sacra Rit. Congregatio in Bononien. 21. Augusti 1604. idem Barbosa *in dicto Bullario* verbo *canonici, qui assistunt Episcopi, & in dict. collect.* 100. *n.* 8. *& in dict. tract. de canonicis cap.* 33. *n.* 27. *& in dicta decis.* 100. *n* 16. *& in dicto Bullario in penult.* addit ex sacra congregat. Rituum in Isernien. 21 Augusti 1632. quod canonici, & Dignitates assistente Episcopo non tenentur illi caput regere, & detegere; quando assistit Divinis cum cappa & Birreto.

Et his, & alijs, quæ hic innecti valent congesta à Barbosa *in dicto cap.* 33. *de canon. in dicta decis.* 100. *& in collect.* 47. verbo *assistere, & in dict. Bullario in dicto* verb. & in verbo *canonici assistentes Episcopo*, patet, ut non conveniat, quod Episcopus in vesperis decantandis per aliquam ex dignitatibus cathedralis, stante penuria sacerdotum, admittat pro assistentibus cum pluvialibus clericos in minoribus constitutos, etiam in solemnioribus festivitatibus; ut habetur decisum in sacra Congreg. Rituum in casertan. 18. Septemb. 1632. Barbosa *de canonicis dict. cap.* 33. *sub dicto num.* 7.

Et confirmatur, quia si Episcopus solemniter 44
celebrat in collegiata, tunc canonici cathedralis, debent ei assistere; sic ut præferantur in eo munere canonicis ipsius collegiatæ, ut patet ex sacra Congreg. Bononien. 10. Aprilis 1602. & 10. Maij 1608. & in Brundusina 15. Julij 1617. ut referunt Sellius *in selectis canon. dicto cap.* 3. *n.* 128. Barbosa *in dicta collect.* 100. *n.* 4. *in Bullario supra.* * 45
Nam canonici cathedralis in omnibus functionibus præferent sunt canonicis collegiatæ, non obstante consuetudine in contrarium, sacra Congreg. Rit. in Tuscan 19. Augusti 1619. & in processionibus, & funeralibus sacra congreg. Rituum in Ripana 30. Julij 1616. qui & præcedent canonicis collegiatæ etiam in associandis funeribus defunctorum propriæ ipsius collegiatæ Parrochiæ, sacra Rit. congreg. in Prænestinas caverum 1618. & in omnibus actibus, & functionibus, etiam in propria collegiata exercendis, sacra congreg. Rit. in fundan. 10. Octob. 1597. Barbosa *in Bullario*, verb. *canonici cathedralis* ex *n.* 1. *ad* 4. *& in collect. decis.* 90. *&* 91. & alibi.

Jam ergo alijs omissis, quæ ex dictis possunt 46
inferri, dico quod etsi cæremoniale Romanum sit observandum circa assistentiam per canonicos, Dignitates, & Portionarios Episcopo faciendum, ut dictum est: tamen si adsit aliqua laudabilis consuetudo immutans aliquod si immemorialis est, debebit observari, ut contingit in Salmant. 16. Julij 1605. quia cæremoniale non tollit immemoriales consuetudines, sed abusus, ut in salmantina 10. Januarij 1604. Mantuana 19. Junij, ejusdem anni, Brundusina 7. Septembr. 1611. Tornacen. 28. Januarij 1612. foribilien. 4. Aprilis 1915. Hidumtrina 30. Januarij 1616. fit Barbosa *dicto cap.* 33. *de canonicis, & Dignit. n.* 24. asserens hoc procedere in omnibus Regnis, & locis totius christianitatis, ut fuit dictum in alia Elborens. 9. Junij 1606.

Et sic econtra erit servanda consuetudo, ut 47
Dignitates, & canonici, Mytram gremiale, & Thuribulum, ac similia ministrent Episcopo ex sacra congreg. Rituum Lamacem. 5. Julij 1603. ubi etiam fuit resolutum servari debere consuetudinem, ut Dignitas, seu canonicus gestet Baculum Pastorale ante Episcopum in quibusdam Diebus festivis.

Et quia abusus soleret esse, quod Episcopo so- 48
lemniter celebranti, ac in processionibus, tam omnes quidem Dignitates, quam canonici, Presbyteri, Diaconi, & subdiaconi induerentur pluvialibus: tamen ut esset cum differentia, sicut hodierna praxis cathedralium demonstrat recte sacr. Congreg. Rituum in Neapolit. 25. Martij 1602. & in Placentina 19. Maij 1607. declaratum fuit, ut Dignitates pluvialibus, canonici, Presbyteri planetis, Diaconi, & subdiaconi Dalmsticis, & Tunicellis uti deberent refert Barbosa *de canon. dict. cap.* 33. *num.* 28.

Sed pro complemento notandum est etiam, 49
quod canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Episcopi genuflectente, sed tantum caput inclinate, nec debeant genuflectere, quando Episcopum celebrantem turificant, sacr. Congreg. in Oscen. 4. Maij 1613. nec assistentes, vel aliquo modo Episcopo celebranti inservientes, tenebuntur genuflectere; sacr. Congreg. Rituum in Monopolit. 15. Decemb. 1632. Barbosa *de canonicis dicto c.* 33. *n.* 29. *&* 30. *in Bullario d.* verb. *canonicis assistentes n. fin.*

Item

50 Item etiam notandum est ex declarat. Rit. Congreg. in una Maceraten. 28. Septemb. 1630. quod in missa solemni ante Episcopum ad *Hymnum Angelicum credo*, *sanctus* &c. Dignitates, & canonici tantum, & non alii, etiam vicarius generalis, debent facere circulum, & ex alia Sacra Congreg. Rituum in cassaneo. 5. Martii 1633. quas refert Barbosa *de canonic. dicto cap.* 33. *n.* 25. quod canoniei ad chorum obligati semper interessenti eum cappa missis decantandis, tenetur facere circulum juxta dispositionem cæremonialis Episcoporum.

51 Et quod Episcopo assistentes Diaconi, & subdiaconi, omnibus aliis præferuntur Sellius *in selectis canon. cap.* 28. *n.* 3. adducens Saer. Congreg.

52 Rit. in Caputaquen. 18. Mai 1602. quin. 2. † ex alia Patavina 12. Martii 1602. dicit, quod assistentes Episcopo debent incensari post Episcopum ante Magistratum, etiam si sit de majoribus; & quod assistens, sive Dignitas, sive Presbyter; licet non sit prima Dignitas, turificandus sit ante Archidiaconum Tunicella pararum loco Diaconi assistentis, licet Archidiaconus sit prima Dignitas; dicit Alden. *in compend. canonic. resol. lib.* 2. *tit.* 22. *n.* 2. citans aliam sacræ Congreg. Rituum decitio-

53 nem. † Quare bene idem Sellius *dicto cap.* 28. *n.* 6. ex sacra Congreg. Rit. in crem. 28. Septemb. 1602. & in Holana 23. Mai 1603. & in Bracharen. 19. Junii dixit assistentes minus dignos ratione assistentiæ Thurificari, & accipere pacem ante Dignitates: alia plura congerunt idem Sellius, & Aldan. supra, atque Barbosa *in dict. collect. decis.* 45. verb. *assistentes*, & *in Bullario* eodem verbo, & in jam relatis locis ejusdem.

54 Ad tertiam quæstionis partem, quale officium debeant intra Ecclesiam, vel extra illam præstare canonici coadjutores? Et supposito, quod Coadjutoriæ in Dignitatibus, ac Portionibus Ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum permittuntur à tempore Sixti V. à solo scilicet Papa, propter infirmitatem, vel propter senectutem, ut docent Parisius, *de resignat. lib.* 6. *q.* 5. *n.* 15. & *lib.* 7. *q.* 20. *n.* 14. Gonzalez *in reg.* 8. *cancellariæ glossa* 2. §. 9. *n.* 91. Campanil. *in divers. juris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 105. *in fine*, Monete *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 1. *n.* 33. & ante illos Nicolaus Garcia cum multis *de benefic. p.* 4. *cap.* 5. & *n.* 19. Verallus *decis.* 130. *n.* 1. & 2. Riccius *collect. decis. p.* 6. *collect.*

55 2218. *in princip. collect.* 2425. *in principio.* † Explicantes quod & quando sit viriscanda causa infirmitatis, senectutis, aut ingravescentis ætatis, Barbosa in Trid. sess. 25. de form. *cap.* 8. verb. *in coadjutoriis*, quo, etsi statueretur, ac coadjutoriæ admitterentur perpetuæ, & irrevocabiles cum futura successione: tamen jam in praxi aliter observari quotidie visum est, idem Barbosa *de canonic. late c.* 29. *in collect. decis.* 174. verbo *Coadjutor Dignitatis, vel canonici*, & *in Bullario*, super eodem verbo.

56 Et supposito etiam, quod coadjutor canonici cum futura successione, vocatur canonicus fictus, ut tradunt Gonzalez *dicta glossa* 5. §. 9. *n.* 170. Moneta *de optione canonic. q.* 8. *n.* 143. Ludovicus à Scravia *de jurisdict. adjunctorum q.* 29. *n.* 33. Rota *decis.* 410. *n.* 6. *in princip. p.* 2. *recent. alias in posthum. ubi n.* 7. respondet ad verba litterarum coadjutoriæ, per quæ videtur apparere, quod coadjutor statim ab ipsa concessione efficitur vere, & non ficte canonicus Lotterius *de re benefi-ciaria lib.* 2. *q.* 2. *n.* 11. nam si proprie canonicus diceretur, eveniret, quod possessio prima illi data, vivente proprietario coadjuto; sufficeret, nec esset necessaria alia secunda post mortem coadjuti, quod non observatur; siquidem post mortem sui coadjuti, eget alia nova possessione, ut declaravit sacra Congreg. Rit. in Patavin. 30. Januarii 1619. & 30. Junii 1616. Rota *decis.* 637. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 32. quia cum vere careret titulo, non potui sibi possidere; non enim vere capit possessionem, nisi post cessationem coadjutoriæ. Rota *decis.* 456. *n.* 6. *p.* 1. *recent.* Ludovicus à Saravia *q.* 29. *n.* 51. & patet expresse ex illa declarat. Ferulen. 21. Martii 1609. relata à Rota *in decis.* 410. *n.* 5. *in fine p.* 2. *recent.* alias *in posthum.* Farin. sequentibus verbis, *quod coadjutor debet habere locum captæ possessionis post mortem coadjuti*, & *non locum captæ possessionis jubente coadjuto*, & in alia Bergonen. 7. Augusti 1627. Ubi censuit possessionem ab obitu coadjuti numerandum esse, quamvis prior possessio accedere ad annos 20. Aldanus, *in compendio canonic. resol. lib.* 3. *tit.* 17. *n.* 9. Barbosa, *in Bullario*, & *in dicta collect. decis.* 175. *n.* 4. 6. & 7. idem *de jure Eccles. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 64. *ex Sacra Congreg.* in Bergonen. 7. Augusti 1627. & n. 61. nam superveniente vero titulo canonicatus post obitum coadjuti, censetur sibi mutasse causam possessionis, ut dicit Sacra congregatio colinbricen. Septemb. 1606. in primo dubio.

Illa vero prima possessio deservit ad hoc, ut si 57 contingat, quod ipse coadjutor non accipiat secundam titularem possessionem, sustineatur, ut verus canonicus, si per annum, triennium, aut decennium possederit continuo, sacra Rit. congreg. colinbricen. 16. Decemb. 1606. in 3. dubio, Barbosa *dicta col. dec.* 135. *n.* 10. idem *in Bullario dicto*, verbo. & *de canonicis cap.* 29. *n.* 43. cum Garcia, & Gonzalez, qui addit *in dicta decis. n.* 7. *in fine*, & Aldan. *dicto tit.* 18. *n.* 12. *ex sacra congreg.* Vercell. 22. Mai 1612. quod si coadjutor suscepit possessionem canonicatus, vivente coadjuto, ex tunc pro tempore, quando veniret casus cessationis coadjutoriæ, non indigeret nova possessione.

Sed licet sic recepti coadjutores, non videantur 58 proprie canonici dicendum, tamen est, quod coadjutor absente coadjuto, exercet omnes actus, functiones, & jurisdictiones quos quocumque jure, sive ordinario, sive devoluto faciat coadjutus, si præsens esset, sacra Congreg. Rit. in Paduana 15. Februarii 1615. & in Naritonen. 22. Octob. 1619. Aldan. *dicto tit.* 18. *n.* 7. qui debebit eas facere in novissimo loco post omnes canonicos, veluti cantare lectiones præintonare antiphonas, ut censuit sacra congregat. dict. colimbricen. 16. Septemb. 1906. in 4. dubin, & in Patavina. 3. Decemb. 1616. Brudisen. 18. Martii 1617. Vincentin. 18. Augusti 1618. Cassalen. 15. Jullii 1617. & 10. Decemb. 1619. Barbos. *dict. c.* 29. *de canonic. n.* 24. & *lib.* 3. *de jure Eccles. d.c.* 10. *à n.* 66. *dict. decis.* 175. *collect. n.* 5. & *in Bullario supra*, ubi etiam adducit aliam Eluen. 2. Mai 1620.

Ubi addit, & Aldan. quod non debet coadjutor 59 gradatim ascendere, sed post omnes canonicos proprietarios sedere, statuto contrarium disponente, non obstante, Aldan. *dicto tit.* 18. *n.* 10. ubi adducit decisum ex sacra congreg Rituum in cassalen. 28. Decemb. 1619. & *in Eluen.* 7. Augusti 1622. ex ea ratione; quia Coadjutor, vivente coad-

60 coadjuto, ut diximus, non dicitur possidere † Et
quia ad consequendæ aotianitatis effectum, non
tempus provisionis, sed capitæ possessionis atten-
ditur, l. 1. ubi Joan. de Plata Cod. de consulibus lib.
12. Boër. de authorit. mag. concilii n. 81. Mohedan.
decis. 21. ante finem de præbend. Rebuf. in tract.
nomin. q. 21. n. 4. Gonzalez ad regul. 8. cancel. §.
3. proœm. à n. 15. Nicolaus Garcia dicta p. 4. c. 5.
n. 77. Barbosa de canonicis n. 25. & 26. & sup. alia
fundamenta repetens.
61 Quod fallit in coadjutoribus Dignitatum: nam
isti, aut quilibet absente suo coadjuto, sive impe-
to, præcedit omnibus canonicis, cum debeat ha-
bere idem stallum, quod coadjutus, si præsens es-
set, obtineret, sacra Congreg. Bruden. 29. Mai,
1621. & Rit. in Neritonen. 22. Octob. 1619. in
verbis sequentibus Coadjutori (scilicet Archidia-
coni Nuceron) Juxta formam litterarum coadjuto-
riæ supra dicto competere locum, seu stallum, in
quo sederet Archidiaconus coadjutus, si præsens
esset, nec non ad eundem coadjutorem spectare
functiones, quas obiret idem Archidiaconus si ad-
esset, idem Barbosa in cap. 9. Trid. sess. 25. de re-
form. n. 20.
62 Cum ergo isti coadjutores cum futura succes-
sione, viventibus suis coadjutis, possessionem be-
neficiorum non habeant ex propria persona,
quia illam habent sui coadjuti, nec duo insolidum
possidere non possint eadem rem eodem respe-
ctu ex l. 3. §. ex contraria ff. de acquirenda possess.
& per me latissime in cap. licet 9. de probat. cum
multis Garcia de benefic. dicta p. 4. cap. 5. n. 76. &
90. Rota dict. decis. 420. n. 3. & 4. p. 2. recentissi-
me & sic nec habeant Jus, nec titulum in benefi-
cios; inde fiet, ut nec possit ordinari ad titulum
coadjutoriæ per illa, quæ dixi latissime sub cap. 11.
de temporib. ordinat. Salecdus ad Bernard. Diez,
in practica, cap. 18. n. 7. Gonzalez, dicta glossa 5.
§. 8. n. 8. Moneta, de opt. canonic. cap. 5. q. 7. n. 169.
63 & alii. † nisi forte ratione illius haberet coadju-
tor congruam, non tanquam ad titulum benefi-
cii, sed tanquam ad titulum pensionis, Nicolaus
Garcia, dict. 2. p. cap. 5. à n. 131. refert Barbosa de
64 canon. dicto cap. 29. n. 39. † qui, & num. 40. &
Garcia, in addit. ad dict. cap. 5. sub n. 88. addunt,
ut non possit exercere officia, ad quæ coadjutus
electus est, quia in his quæ speciali nominatione
competunt coadjuto, non venit coadjutor, nec
eum repræsentat.
Unde aliis omissis, ad propositum nostri du-
65 bii de officio, & munere, quod debet, ac potest
impendere coadjutor intra Ecclesiam, vel extra,
dico, ut & si coadjutor, non habeat titulum vi-
vente coadjuto, ut dictum est, habet tamen exer-
citium, & administrationem; & ideo tenetur ad
onera sui coadjuti; quia licet sedeat post omnes
canonicos, suo tamen coadjuto absente, ipse pro
illo servit; & sic tenetur habere qualitates requi-
sitas ad obtinendam Præbendam, exemplo resig-
notarii, & constitutus in illa ætate, quæ requiritur
66 ad obtinendum beneficium, † item & promoveri
infra annum, ex quo residet, & inservit ad ordi-
67 nem suæ Præbendæ annexum. † Et tenetur facere
mentionem, de obtentis beneficiis, quæ habet,
saltem ratione futuræ successionis, quæ ipsi con-
ceditur, cum sit gratia beneficialis, seu de be-
neficio, qui & residere tenetur in ea Ecclesia,
in qua datus est pro coadjutore; ita ut non resi-
68 dendo, beneficio privetur † Et quamvis non sit
in sacris constitutus possit omnia, & singula fa-
cere, & exercere; quæ sine paramentis sacris
cum cappa, & cotta facere posset Coadjutus si
præsens esset ex sacra Congreg. Rit. in Bono-
nien. 19. Decemb. 1615. sic ut teneantur ei inser-
vire, & ministrare canonicis; pro ut tenerentur in
servire canonico coadjuto in omnibus functioni-
bus canonicalibus ex eadem sacra Congreg. in
Casalen. 10. Januarii 1609. videndi Nicolaus Gar-
cia de benefic. 7. p. cap. 4. in fine, & dict. cap. 5. in
addit. sub n. 130. dubio 23. vers. modo, & dubio
38. † Ubi addit Gratiam vitiari totam, & esse nul- 69
lam, si non fiat mentio de obtentis coadjutoria;
quia licet illa de se sit dividua, & separabilis, ta-
men ex intentione Papæ, & ipsius coadjutoris est
individua: videndi etiam Flamin. Paris. de resig-
nat. benefic. lib. 4. q. 9. n. 19. Gonzalez dicta glossa
5. §. 9. n. 6. & 90. Moneta dicto cap. 4. n. 151. &
155. Ludovic. à Saravia, de adjunctis q. 29. n. 7.
Campanil. in diversorio juris canonici Rub. 7. cap.
6. n. 103. Squillante de privileg. cleric. cap. 4. n.
97. Machado de perfecto confes. dicto cap. 4. tract.
7. docum. 2. Rota decis. 592. p. 1. in posthum. alias
p. 3. recent. Barbosa de canonicis dicto cap. 29. ex n.
47. ad 53.
Gaudet enim in multis coadjutor veri benefi- 70
ciati effectibus, ut est ille, quod tenetur habitum,
& tonsuram clericalem deferre, & fori privile-
gio, Barbosa de potest. Episcop. cum multis p. 2. al-
legat. 12. n. 4. & 9. Nicolaus Garcia dicto cap. 5.
legendus à n. 97. Armendar, ad reccopil. leg. Na-
varræ lib. 2. tit. 19. de foro comp. n. 26. Squillante
de privileg. clerical. p. 7. n. 21. Sbastian. Cæsar de
Ecclesiast. hierarchia cap. 14. §. 9. n. 8. † Item gau- 71
det de annali, & triennali possessione, ut dictum
est; imò & possit gaudere mensibus datis causa
recreationis, & illos consumere, sicut principa-
lis; ita tamen quod Dies per unum ipsorum con-
sumpti, non possint per alterum assumi, sed quoad
ambos remaneant consumpti, Gonzalez in reg. 8.
cancel. glossa 5. §. 9. à n. 13. Nicolaus Garcia dicto
cap. 5. n. 79. cum aliis. Rota in Salmantina coad-
jutoriæ coram Pennia, impressa per Marchesanum
de commis. p. 1. §. 2. pag. 469. in fine. † Et ægro- 72
tans, vel alias legitime impeditus debeat haberi
pro præsenti, & lucrari distributiones quotidia-
nas, sicut lucraretur principalis, quando ipse
coadjuto erat actu serviens tempore supervenien-
tis infirmitatis, seu impedimenti, alias inquam
posset dari locus fraudibus in detrimentum ser-
vitii Ecclesiæ explicant Nicolaus Garcia dicto
cap. 5. n. 80. & 81. Rota in Tarraconen. Coadju-
toriæ coram Pennia impressa per Marchesanum
de commis. p. 1. §. 2. pag. 466. Barbosa cum illis plu-
ra adducens de canonic. dicto cap. 29. ex n. 42. ad
46. † Ubi agit de dubio, an Possit residere, & in- 73
servire in Ecclesia excommunicato existente
principali, de qua, Marchesan. supra pag. 467. n. 4.
Garcia dicto cap. 5. n. 83. & 85. Gonzalez, dicto §.
n. 128. & 123. ex n. 54. de alio dubio, an coadjutor
serviens pro coadjuto debeat exire de capitulo, in
quo agitur de negotio ipsius coadjuti; de quo et-
jam Nicolaus Garcia dict. p. 4. c. 5. ex n. 103. Seba-
stian. Cæsar. dicto § 9. n. 12. de 1. dico infra, hic &
in iii. de officio vicarii de 2.
Notandum vero est quod coadjutor datus ca- 74
nonico non ordinato ad formam statuti requi-
rentis certum ordinem in canonicis, sub pœna
amissionis cujusdam partis fructuum, non lucra-
tur hujusmodi fructus pro coadjuto; quamvis ip-
se Coadjutor esset ordinatus ad formam dicti
statuti,

ſtatuti, ſacra Congreg. Rit. Barbatien. 1. Decemb. 1629. de qua Aldan. *in compendio canonic. reſol. tit.* 18.*n.*25. Barboſa *in deciſ. collect.* 175.*n. fin.* & *in Bullario* dicto verbo *coadiutor*; quia habilitas acquiritur in coadiuto, & *in dicto cap.*29. *de canonic. n.* 38. per verb dict. cong. ibi: *ceoſuit canonicum ſupra dictum coadiutum non lucrari fructus, nec diſtributiones, mediante ſeruitio coadiutoris.*

75 Quod ſi dubites, an poſſint coadiutor, & coadjutus, cum habitu ſimul incedere canonicali intra Eccleſiam. In quo dubio Nicolaus Garcia probat negando, non poſſe utrumque ſimul ſtare in proceſſionibus; & miſſarum ſolemniis; eo quod unum tantum canonicatus repræſentant. Verum Sebaſtianus Cæſar *dict. p.* 9.*n.*13. & ut refert Barboſa *dicto cap.* 29 *n. fin. de canonic. in fine.* exiſtimat non eſſe inconveniens, quod ſimul poſſint dicto habitu intereſſe in dictis proceſſionibus, & miſſarum ſolemniis, principalis quidem in loco ſibi debito juxta antiquitatem ſuam, coadiutor vero poſt omnes canonicos, ubi reſpondet Garciæ fundamento; dicens illud ſolum concludere, ne duplicem vocem habeant vel duplices lucrentur diſtributiones, non quoad intereſſentium, quæ diverſis reſpectibus utrique convenit, uni tamquam vero canonico, alteri tamquam coadiutori, ſicut nihil inconvenit, quod in eadem Eccleſia Rector Principalis, ut talis, & vicarius, ut vi-

76 car. us intereſſe valeant, ſicut uſu receptum videtur in Epiſcopo, & ejus vicario. † Quæ reſolutio multum prodeſt pro coadjutoribus canonicis Eccleſiæ Vulſoletanæ, qui annis præteritis 1658. & 1659. contendebant cum Portionariis ſuper hoc puncto, illis negantibus, ne fieret illis præjudicium in ſeſſionibus propinquioribus, quibus gaudere debebant juxta canonicos propietarios, in choro proceſſionibus, & in ſeſſione actus publici ſacramentalium actuum, qui quotannis in theatro publico coram cathedrali fiunt, concurrentibus Auditoribus, Decurionibus, & Epiſcopo, Præſide, & Prætore, in quibus ego, tamquam illius Eccleſiæ canonicus Pœnitentiarius perſæpe vidi coadjutores, & proprietarios intereſſe, & procedere poſtea in ſolemniſſima corporis Chriſti proceſſione; non inquam in aliis proceſſionibus, in miſſis ſolemnibus, nec in capitulo, aut in aliis actibus Eccleſiaſticis intra, aut extra Eccleſiam; imò potius contrarium, ſic ut ſi proprietarius aſſumeret habitum canonicalem, coadiutor, quem habet dimitteret; ſed non nego aliquoties vidiſſe aliquos coadiutores inſervilſe pro Diaconis, & ſubdiaconis altari, & eorum proprietariis in habitu canonicali, tunc præſentes fuiſſe aliquando, vel è contra in eboro, & proceſſionibus clauſtralibus.

77 Sunt tamen aliqua, quibus non gaudet intra Eccleſiam ipſe coadiutor: nam Primo non intelligitur comprehenſus in ſtatuto, quod ex aliqua cauſa Jubilare facit canonicos, ſacra Congreg. Rituum in Elberacen. 15. Aprilis 1606. *in dubio* & faciunt quæ dixi *in cap. quia V. de judiciis. q.* 25. *in fine* ubi egi de illa; *an canonicus adimplens reſidentiam canonicalem per coadiutorem, fruatur Jubilationis indulto?* ſic etiam Barboſa *in Trid. dicto cap.*7. *n.* 21. contra Nicolaum Garciam

78 *dicto cap.*4.*n°*89. † Secundo quod nec ubi optat, ſed ſuo coadiuto, Ludovic. à Saravia *in tractatu de juriſdictione adjunctorum q.* 29. *n.* 31. Barboſa *in d. Trid. n.* 22. *ex ſacra Rituum Congreg.* in colimbrien. 16. Septemb. 1606*in* 5.*dubio.* idem *dicto cap.*29. *de canonic. num.* 29. ubi addit quod gratia coadiutoriæ cum futura ſucceſſione non eſt impedimento, quo minus coadiutus, ubi viget Jus optandi, poſſit indiſtinctè optare Præbendas, ut reſolvunt, Garcia *dicta p.*4. *cap.* 5. *ex num.* 120. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 41. & 58. contra Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel gloſſa* 38. *ex n.* 23. de quo jure optandi dixi latiſſime *ſub cap.* 8. *de conſtit ſub quæſt.* 2. Tertiò nec aſt in ingreſſu obligatus ſolvere fabricæ, quod eſt conſuetum ſolvi per canonicos de novo ingreſſos; idem Barboſa *dicto c.*29. *n.* 50. & *in Trid.* 23. Garcia *dict. p.*4.*c.*5.*n.*78.

Et quod nec poſſit eſſe Judex Apoſtolicus, ſeu delegatus, vel deſignari Judex Synodalis, quia, ut jam dictum eſt, coadiutor non eſt vere dignitas, nec canonicus, quamvis ſit in ſervitio Eccleſiæ, & ſic non habet qualitates, *cap. ſtatutum de reſcriptis lib.* 6. Nicolaus Garcia, *dicta p.* 4. *de benefic. cap.* 5. *in addition. poſt. num.*130.*dubio* 18. 79

† Ubi ſubdit propterea commiſſionem factam dignitati, non tranſire in ejus coadiutorem; non ſolum quando fuit expreſſum nomen proprium, ſed etiam quando non fuit expreſſum ita etiam docet Barboſa, *in Trid. dicto cap.* 7.*n.*24. *in dicto cap* 26.*de canonic. n.* 31. ut contra Acoſtam de Andrada *ad Bullam cruciatæ q* 75. de primo caſu reſolvit idem Garcia, & eſt verum quidquid de utroque caſu contra tenent Machado, *dicto tract.* 7.*docum.* 1. *num.* 7. Caſtrus Palao, *in opere morali tom.*2. *tract.* 17. *diſp.* 1.*punct.* 10.*num.*39. dicentes non ſolum prædictam commiſſionem tranſire ad dignitatem, coadiutorem imò, & coadiutores poſſe in judices Apoſtolicos, & Papæ delegatos eligi, quod numquam in praxi vidi in aliqua ex Cathedralibus, & ſi nonnullas horum Regnorum percurrerim. 80

Quintò nec gaudet privilegiis, & indultis de percipiendis fructibus in abſentia, puta ratione ſtudii, aut lectura in aliqua univerſitate, quibus coadiutus gaudere poteſt: ſic multi, quos adducit Nicolaus Garcia, *dicto cap.* 5.*in dict. addit. dubio* 3. Barboſa, *in dict. cap.* 29. *de canon n.* 32: & *in cap.* 7. *Trid.* 15. † Nec poterit lucrari diſtributiones quotidianas, quando coadiutus eſt præſens Sacra Congregat apud Aldan. *dict. tit.* 18. *n.*23.in una Elbriacen. 15. Aprilis 1606.in 3.dubio. Et nec lucrari diſtributiones quotidianas, quæ dantur Canonicis, & Præbendatis propriæ Eccleſiæ, quando aliquas miſſis celebrant, niſi quando celebrant pro ipſis coadjunctis, Aldanus; *dicto tit.* 18.*n.*12.ex ſacra Cong. Rit in Patavina 3.Decemb. 1616. † Et quod nec poſſit inſerviens lucrari fructus Præbendæ pro Præbendato coadjuto pro illo tempore, quo ejus coadiutus culpabilis repertus, manſerit incarceratus: idem Aldan, ex Sacra Congreg. Concil 15. Decemb. 1618. *dict. tit.* 18. *n.* 24. Barboſa *deciſ. collect.* 175. *deciſ. Apoſtolic. n.* 22. 23. & 24. & *ſub Bullario dicto* verbo *Coadiutores.* 81 82 83

Et ſic optime conſtitutione Eccleſiæ chartaginenſ. cavetur, ut quotieſcumque occurrerit quod aliquis capitularis ejuſdem Eccleſiæ carceratus, ſi repertus fuerit culpabilis, non lucretur fructus ſuæ Præbendæ: pro tempore, quo manſerit carceratus. Et quia datur caſus, ut quandoque capitulares prædicti habeant coadiutores, qui inſerviendo Divinis interſunt, durante carceratione dictorum capitularium; ideo fuit dubitatum in ſacra Congreg. 84

Congreg. Consilii, an tales coadiutores inservientes, possint lucrari fructus Præbendæ pro Præbendatis coadiutis pro tempore, quo dicti eorum coadiuti culpabiles reperti manserunt carcerati, & eadem sacr. Congreg. Die 25. Decemb. 1618. censuit, coadiutum non posse percipere fructus prædictos, ut refert, & sequitur Barbosa *dicto cap. 29. de canonicis n.* 17. idem *in dicto c. 7. Trid. sess. 25, de reform. sub. n.* 15. *& alibi.*

85 Indeque dubitatur, an lucrari valeat distributiones, excommunicato coadiuto, seu an possit residere in Ecclesia, vel in servire excommunicato coadjuto? Et quoad primum dubium docent Gonzalez *in reg.* 8. *cancel. dicta glossa* 5. *§.* 9. 123. Ludovicus a Saruvia *de jurisdict. adjunct. dicto cap.* 29. *n.* 38. Nicolaus Garcia *dicta p.* 4. *cap.* 5. *n.* 86. Barbosa *dicto cap.* 7. *Trid. n.* 15. *in princip. & de canonic. dict. cap.* 29. *n.* 16. Tuulench. *in decalog. lib.* 1. *cap* 8. *n.* 3. Machado *de perfecto confes. dict. lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 7. *docum.* 3. *n.* 5. ut nec possit lucrari distributiones quotidianas, nisi forte de fructibus, vel distributionibus coadjutoi, aliquid assignatum sit pro congrua, seu servitio, ut aliquando fit; quia tunc jam inservit, ac residet pro emolumento proprio, quod subtrahi ab eo non debet propter culpam sui coadiuti. † Et idem de secun-
86 do casu resolvendum est cum dict. Garcia *supra n.* 85. Barbosa *in dicto cap.* 7. *Trid. n.* 37. *& in dict. cap.* 29. *de canonic. n.* 46 aliter vero si ad commodum coadiuti lucrari valet, ut dixit Gonzalez *supra n.* 123. *per doctrinam textus in cap. pastoralis §. verum de appellat.* decisio, Rotæ Terraconen. coadiutoriæ coram Pennia, quam referunt ad longum impressam idem Barbosa *dicto n.* 46. *sub vers. verum in dicto cap.* 29. post Machesan. *dict. p.* 1. *de commiss. pag.* 467. *n.* 4. & patet ex primis illius verbis ibi, *ad quartam difficultatem negativa fuit responsum Antonio scilicet coadiuto excommunicato, non lucrari coadjutorem pro eo &c.* & ex aliis sequentibus verbis.

Deinde nec tenetur tempore coadiutoriæ con-
87 cessionis habere ordinem Presbyteralem, ubi statuto Ecclesiæ cautum fuerit, quod canonicus actu sit sacerdos tempore promotionis, cum sufficiat habere clericatum, & legitimam ætatem ad ordinem requisitum, ut docent Caputaq. *decis.* 128. *n.* 1. & 2. Gonzalez, *dicta glossa* 5. *§.* 9. Nicolaus Garcia *dicta p.* 4. *cap.* 5. *in addit. sub. dubio* 23. Barbosa *d. canonic. dict. cap* 29. *num.* 36. & *in dicto cap.* 7. *Trid. num.* 28. † Nec ad pœnas
88 judiciales, & quæ non haberent rationem mulctæ ordinariæ impositas ob culpam coadiuti, non obstante statuto contrario, quia esset injustum, & contra jus; nisi forte fuisset à Papa in specie confirmatum, Nicolaus Garcia *in addit dict. cap.* 5. *dub,* 34. *in fine, & in fine, & in dicto cap.* 7. *Trid. n.* 27.

89 Nec inquam tenetur ad onera aliorum canonicorum juniorum, cum sedeat in choro ratione alterius personæ, scilicet sui coadiuti; & sic censuit sacra Congreg. Eluoracen 15. Decemb. 1606. †
90 quod canonicus Junior juxta consuetudinem Ecclesiæ, debet supplere vices Hebdomadarii absentis, vel impediti, & non coadiutor, licet sedeat post ultimum canonicum, Barbosa *in dicto cap.* 7. *Trid n.* 26. Garcia *in addit. ad dict. cap.* 5. *dict. dubio* 33. idem Barbosa *dicto cap.* 29. *de canonic num.* 33. & *in dict. collect. decis.* 175. *num.* 20. & *in Bullario.*

91 Notandum est tamen pro complemento, & in favorem coadiutorum. Primo quod si ex forma litterarum Apostolicarum nunquam tenentur horis canonicis inservire, quandiu aliqua ex tribus causis, expressis *in cap. unico de clericis non residentibus lib.* 6. vere fuerunt impediti, lucrentur distributiones quotidianas perinde, ac si divinis interessent, ut decidit Sacra Congreg. concilii in Barbastr. 9. Novemb 1630, cujus meminit Barbosa *de Jure Eccles. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 86. & *dict. collect. dec.* 175. *n.* 25.

Secundo quod coadiutor in absentia coadiuti, 92
præcedere debet curatis plebanis, & Prioribus Ecclesiarum Parochialium, sicut præcedunt veri canonici ex forma coadiutoriæ sacra Congreg. Rit in Pistorien. 15. Martii 1618. Alden. *in compendio canonic. resolut. dicto lib.* 3. *dicto tit.* 18. *n.* 93
11. † Tertio quod coadiutor canonici, si simul sit Rector Parrochialis, possit in processionibus incedere cum canonicis sub eorum cruce, & nec ex eo, quod non incedat sub cruce Rectorum, possit tamquam absens puniri in certa portione frumenti, sed duplicis personæ muneri satisfacit sacra Congreg Rit, in Veron. 27. Julii 1601. teste Aldan. *dict. tit.* 18. *n.* 12. Barbosa *in dicto collect. decis.* 175. *n.* 9. & 11. & *in Bullario sub dicto* verbo *Coadiutor canonici.* † Quarto quod coad- 94
jutor canonici Præbendæ Diaconalis sedere debeat ante canonicos subdiaconales, Barbosa *dicto c.* 29. *de canonic. n.* 27. *vers. an coadiutor,* Diana *p.* 4 *tract.* 4. *res.* 80. *vers. sed difficultas,* Franciscus Leo *in thesauro fori Eccles p.* 2. *c.* 4 *n.* 57 & 58. Gabantus *in enchiridion. Episcop.* verb. *coadiutor Episcopi n.* 24 & *alii.*

At coadiutor tenebitur residere etiam in casu, 95
quo coadjutus propter infirmationem, vel legitime impeditus non teneretur alioquin residere, alias non lucratur distributiones quotidianas, quæ punctantur coadiuto, in damnum tamen coadiutoris ipsius, Sacra Congreg. Rit. in Elboracen. 15. Aprilis 1606. & in Caneten. 4. April. 1620. & in Patavina 8. Mai 1617. quos refert Aldan. *dicto tit.* 18. *n* 15. & Barbosa *dict collect. decis.* 175. *n.* 15. & *sub dicto Bullario.* † Verum si ipse coadiutus
per se deserviat, absente coadiutore, vel non serviente, tunc quidem non condemnetur coadiutor, cum censuerit sacra Congreg. concilii in causa Urbetana Die 9. Septemb. 1628 distributiones quotidianas deberi canonico coadiuto infirmo, absente, vel non serviente coadiutore: idem Barbosa *in dicto cap.* 7. *Trid. sess.* 25. *num.* 32. 96

Extra Ecclesiam vero coadiutor quales præ- 97
eminentias queat habere canonicales ex dictis apparet; sic breviter respondeo, quod extra Ecclesiam in absentia coadiuti; est censendus tanquam verus, & proprius canonicus, quoad præeminentias veris canonicis convenientes, ut declaravit Sacra congreg in Pistorien 15. Martii 1608. Barbosa *in dicta collect.* 175. *num.* 2. & *in Bullario.* dicto verbo *coadiuto. Dignitatis, vel canonici,* & *dict. cap.* 29. *de canonic.*

De materia tamen coadiutorum ad saturita-
tem agunt Campegius *in tract. de coadiutore* 98
Episcopor. Gambara Curta *de officio legati de latere lib.* 5. *cap. de coadiutoribus* Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel glossa* 5. *§.* 9. cum sequentib. Camill. Borell. *in summa omnium decision. tit.* 9. *de clerico ægrot, n.* 10. & ibi DD. Quintana Duenas *Ecclesiast. lib,* 2. *à num.* 30. Mandos. *in tract. de signatur.*

signaturæ gratiæ verb. *coadinteris*, & *reg.* 11. *q.* 5. & *reg.*32. *q.*1. Moneta, *de option.canon.cap.*4.*q.*8. Melchior Phebus, *Lusitan. decis.* 2. *n.* 5. *tom.* 1. Nicolaus Garcia, *de benefic.p.*4. *cap.*5. Mendez de Vasconcelos, *divers. juris argum.lib.*4. *cap.*1.Lotterius *de re Beneficiar. lib.*2.*q.*2. Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiastica hierarchia p.* 3. *disp.* 14. §. 9. Ludovicus Saravia, *de Jurisdict. adjunctor.quæst.*29. Novarius, *in singularibus canonic. conclus.* 58. Campanil. *in divers. juris canonic. Rub.* 7. *cap.* 6. *n* *u.*102. Valenzuela, *cons.*98. & *alii.*

99 Ad quartam quæstionis partem, an canonici, qui vocantur adjuncti, habeant officium, seu jurisdictionem simul cum Episcopo, &c. Et quia hodie DD. per dispositionem, *Trid. in cap.* 6. *de reform. sess.*25. disputant latissime, & hæc adjunctorum materia ante Trid. videretur in usu fuisse olim; quia in Concilio Cartaginensi, 4. *q.* 23. dispositum fuerat, ut Episcopus nullius causam audiret absque præsentia clericorum suorum, alioquin irrita esset sententia, nisi præsentia clericorum confirmaretur juxta verba illius relata *in c. Episcopus penult.* 15. *q.* 7. ibi *Episcopus nullius causam audiat absque præsentia suorum clericorum, alioquin irrita erit sententia Episcopi nisi clericorum præsentia confirmetur.* † indeque procedat, ut in gravibus, in quibus, procederetur ad sententiam suspensionis, foret necessarium capituli judicium, DD. per textum, *ibi in c.*1.*de excessibus prælatorum*, id est consensus, ut explicat Felinus *in c. irrefragabili sub n.* 3. vers. *sed dic quod imo, de officio ordinarii*; quamvis in levibus, sufficiat consilium, Fr. Eman. Rodrig. *quæstion. regular. tom.*2. *quæst.* 22. *art.* 7. Lotterius, *de re Beneficiaria, lib.* 1. *q.*25. *à num.*60. Barbosa, *de Canonic. c.* 28. *sub n.* 1. vers. *quod* Nantica *decis.*202. *n.* 9. & alii, & infra hic vers. *quod si quæras*, rationem præstamus.

100

101 Ideo optimo jure quamtumvis per Trid.diversis in locis, & de jure communi Episcoporum jurisdictio in subditos sit absoluta & independens, juxta quæ late adduxi *sub.q.*2,vers. *ad quartam*, factum est, ut respectu Ecclesiarum Cathedralium exemptarum duret, ut nequeat Episcopus aut ejus vicarius procedere criminaliter ad cognoscendum, procedendum, incarcerandum, & puniendum ullum ex Dignitatibus aut canonicis suæ Ecclesiæ cathedralis; & sic docent Aloysius Riccius *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 751. *in principio.* Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verbo *capitulum* 58. Seraphinus, *decis.* 493. *n.*1. Armendar. *in addition. ad recopil.leg.* Navarræ, *lib.*1. *tit.*18. *lib.*7.*de Episcopis n.* 93. Masohr. *in praxi habendi concurprælud.* 21. *n.* 14. Hieronim. Venero *in examine Episcopor. lib.* 4. *c.* 27. *n.* 5. Ludovicus à Saravia *de jurisdict. adjunctorum q.* 21. *n.* 17. Lotterius *de re beneficiaria. lib.* 1. *n.* 61. Barbosa *supra n.* 2. & *in Trid. dicto c.* 6. *n.* 3. & *in pastor. allegat.* 73.*n.*5. *in fine*, dicentes dict. Trid. decretum loqui solum de capitulis exemptis, & quod non exempta minime comprehendantur sub illo, etiam si multa habet privilegia; & addunt Armendar. *dicto lib.* 7. *num.* 88. Barbosa *de off. & potest. dicta p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 5. *in fine*, idem Saravia *q.* 11. *n.* 18. prædictum decretum non pertinere ad Ecclesiam tamquam cathedralem, sed tamquam exemptam, ac proinde Ecclesiam collegiatam exactam in Cathedrali, sub illo non comprehendi, ut censuit fa. *Fermosin. de Offic. & sacris Eccles.* Tom. II.

cra Congregatio, teste Armendar. *in compil. leg. Navarræ lib.* 1. *tit.* 17. *lib.* 7. *de Episcopis num.* 88.

Itaque praxis, tam in nominatione, & creatione istorum adjunctorum, ne longe agamus cum plene materiam hanc tractent referendi infra in fine hujus vers. dico primo, quod in principio cujuslibet anni debent Decanus, & capitulum in simul congregati in propriu capitulo, eligere duos ex canonicis, sive ex Dignitatibus ejusdem, ut in eo anno una cum Episcopo, ejusve vicario forment processum in capitulares criminosos, sententiando, & puniendo; sic quidem, ut regulariter alii nequeant eligi, quam prædicti, cum soli canonici, & Dignitates faciant capitulum cum Prælato suo: ita proxime adducti, dicentes omnes, quod duo illi adjuncti jurisdictionem habent in procedendo, ut docent Machado *de perfecto confess. lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *num.* 3. Ludovic. à Saravia *supra q.* 5. *ex n.*5. *ubi num.* 15. post Camill. Borell. *in summa decis. tit.* 60. *subdit* adjunctos juramentum subire debere, sicut & alios judices, de bene, & fideliter se habendo. 102

Quod si capitulum noluerit, aut omiserit pro aliquo anno eligere prædictos duos, tunc Episcopum per se solum procedere; dummodo illud prius moneat, testantur resolutum Præfectus *in prax. Episcop. p.* 2. *c.* 2. *n.* 9. Saravia *supra in q.* 13. per totam Machado, *supra dicta p.*4. *tract.* 1. *docum.* 4. *n.* 2. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 75. *in Trid. dicto c.* 6. *n.* 5. *de canonic. dist. c.* 28. *n.* 4. Ubi addit non sic contra procedere in Episcopo nolente; vel non valente contra capitulares delinquentes procedere; non enim tunc devolvitur jurisdictio ad solos canonicos adjunctos, late Ludovic. Saravia *dict. tract. de jurisdict. adjunctor. q.* 5. per totam idem Barbosa *in pastor. dicta alleg.* 73. *num.* 9. † *qui* & *q.* 17. *num.* 35. vers. *ex omnibus* dicit dictum Trid. decretum *in dict. cap.* 6. procedere in Episcopo, etiam non consecrato, pro quo faciunt quæ late dixi *in c.* 15. *de elect.* & *supra dict. q.* 2. vers. *ad quartam*, quia Episcopus electus, & confirmatus à Papa, habet potestatem jurisdictionis. 103 104

Et quod non solum Episcopus simul cum dictis duobus adjunctis possit, ac debeat procedere, sed etiam ejus vicarius generalis adhibitis duobus de capitul. juxta formam concilii *in dicto c.* 6. docent Menochius, *cons.* 52.*n.* 180. Shrocius *de officio vicarii. lib.*2. *q.* 145. Rota *decis.* 743. *n.* 5. *divers.* & *decis.*321,*p.*2. *divers.* late idem Saravia *dict. tract. quæst.* 14. *per totam.* 105

Quod si Episcopus moriatur possit in sede vacante vicarius nominatus à capitulo simul cum adjunctis ipsius capituli procedere in alios delinquentes canonicos, docent idem Shrocius *in addit ad dict. q.*145. idem Saravia *q.*17.*n* 35.*in dicto.* vers. *in omnibus*, quatenus referunt decisum, dicentes, ut non valeant procedere sine adjunctis, si Episcopus, dum vivebat, non habebat authoritatem procedendi sine illis. Et est ratio, quia capitulum sede vacante, succedit in hujusmodi jurisdictione procedendi contra capitularem delinquentem, Saravia *dicto n.* 35. ubi refert decisum, Barbosa *d.c.*28. *de canonic.n.*6.& 12.& *in Tril.n.*12 & 14. 106

At si adjuncti perturbant jurisdictionem, posse 107

 in

dict. q. 23. *de adjunctis ex n.* 4. subdens quod licet Portionarii, & dimidii Portionarii in Ecclesiis Corduben. Carthagin. Hispalen. Calaguritan. & Calciaten. habeant vocem in capitulo, tamen in electionibus, provisionibus, & ad effectum conjudicium, pro capitularibus non habentur ex his, quæ Gonzalez *in regula* 8. *Cancel. glossa* 43. *n.* 45. Rota *in dictis decis.* 708. *n.* 2. & 3. *p.* 2 *recent.* Barbosa *in dicto cap.* 6. *Trid. n.* 30. *in fine*, *in pastorali dict. p.* 3. *alleg.* 72. *n.* 10. *de canon. dicto cap.* 28. *n.* 27. *in collect. decis.* 11. *n.* 4. & 5. dicendo secundam opinionem intelligi in portionariis capitularibus; qui ex Sacra Congreg. Concilii ejus meminere Saravia *dicto cap.* 23. Solorzan. *de jure indiarum tom.* 2. *lib* 3. *cap.* 14 *n.* 14. Portionarii integri, & dimidii, non ex eo, quod habeant vocem in capitulo, illi sunt capitulares, sed tunc inter capitulares censendos, cum ex Apostolico privilegio, vel consuetudine, aut Ecclesiastico statuto inter capitulares connumerentur; addentes, quod si ipsi talibus facultatibus non potiantur, possit Episcopus contra eos, non cum adjunctis procedere.

116 Ex his provenit habenda illa distinctio, ut non teneatur Episcopus procedere cum adjunctis contra coadjutores (de quibus in vers. *ad tertiam*, latè loquuti sumus) nisi ex forma coadjutoriæ colligatur, ut ipsi coadjutori concessa fuerint omnia privilegia, quæ habent canonici, Sacra Congreg. Concil. Barbastren. 9. Novemb. 1630. quæ censuit in verbis sequentibus *Episcopum non posse procedere contra hujusmodi coadjutores absque adjunctis; quatenus ex forma coadjutoriæ ipsis concessa fuerint omnia privilegia, quæ habent canonici*, Barbosa *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 26. *dict. collect. decis.* 11. *n* 7. *in Trid dict. cap.* 6. *sess. n.* 29. & aliis in locis, Nicolaus Garcia *in addit ad cap.* 5. *n.* 96. *p.* 4. *de benefi.* † Ubi & ob-
117 servat ad praxim ex clausula coadjutoriæ, quod *coadjutor habeat omnes & singulas præeminentias, prærogativas, & honores coadjuti*, non colligi concedi coadjutori hujusmodi privilegium de adjunctis; eo quod illa clausula intelligatur de prærogativis, præeminentiis &c. circa servitium Ecclesiæ, ut ex tenore ipsius coadjutoriæ apparet, ut referunt etiam decisum, & declaratum Ludovic. à Saravia *de adjunct. Jurisdict. q.* 29. Sellius *in selectis. cap.* 31. *n.* 3. ubi refert etiam adductam declarationem Barbastr.

118 Jam ergo de ministris, carcere, & loco exercendi jurisdictionem adjunctorum venit in dubium, in quibus breviter dico, ut judicium possit actuari coram notario ab Episcopo in visitatione cathedralis Ecclesiæ, qui illi capitulo suspectus non sit, ut ait resolutum Armendar. *in addit. ad leg. Navar compil. lib.* 1. *tit.* 6. *de visitat. num.* 38. ubi subdit processum in causis visitationis coram ipso esse fabricandum, Barbosa, *in Trid. dicto cap.* 6. *num.* 32. *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 13. & *in pastor. sub dicta allegatione* 73.

119 Et quod Episcopus possit assumere situm fiscalem, qui intervenire solet in criminalibus canonicorum reorum, vel alium, quem magis voluerit deputare, nec teneri ad sumendum capellanum de choro, attestatur etiam decisum idem Armend. *lib.* 1. *addit. leg. Navar. tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis n.* 91. *in fine*, & *n* 92. Barbosa, *dict. alleg.* 73. *n* 8. idem *in Trid dicto cap.* 6 *n.* 33. *de canonic. dict. cap.* 28. *n.* 14 & hoc sine capituli consensu, ut ibi interveniat; quia capitulum nullum jus habet in electione fiscalis, & quod illius electio sit solius Episcopi, referunt etiam ex Sacra Congreg. decisum Armendar. *dicto lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7 *de Episcopis n.* 91. & 92. *in Recopil. leg. Navar.* & Barbosa *in pastorali allegat.* 73. *n.* 8.

Et quod optio sit danda Episcopo, vel vicario 120
quo magis in loco velint procedere contra capitulares, & Episcopum posse sedere pro tribunali quocumque Diœcesis loco, ubi maluerit refert decisum *dict. leg.* 7. *Episcop. n.* 93. Barbosa *in d. c.* 6. *Trid. n.* 34. imo ipse Barbosa *n.* 85. Armendar. *tit.* 6. *de visitat. supra responso* 8. *n.* 93. † addunt 121
non posse Episcopum visitare in ejus domibus Episcopalibus, sed cum visitare voluerit capitulum, accedere, debere ad locum suum, quo solitum est capitulares congregari, & eorum actus expediri consueverunt si tamen id congrue potest fieri, sin minus ad locum congruum, & communem, & etiam refert decisum Armendar. *dicto tit.* 6. *de visit. n.* 39. *responso* 8. Barbosa *n.* 35. *in dicto c.* 6. *Trid.* teneri accedere ad locum capitularem, quoties prosequi vellet visitationem alicujus particularis,

Ob id inquam si dubitaretur an Trid. *in dicto* 122
c. 6. *sess.* 25. sustulerit immemorialem consuetudinem circa locum tractandi causas cum adjunctis, & retinendi carcerem, quando sunt duæ cathedrales unitæ, & Episcopus prætendit habere canonicum alterius civitatis in ea, in qua carceratur, & ibidem tractare causam cum adjunctis civitatis, de qua est carceratus canonicus, respondeo Sacr. Congreg. Concil. ad instantiam Rotæ, in qua dubitatum fuit *censuisse* Die 7. Septembr. 1630. in causa Calcearen. *sublatam esse immemorabilem per Concilium in casu, & ad effectum, de quo agitur*; quia dispositio concilii procedit etiam, ubi contraria consuetudo immemorialis viget, ut expressit ibi *in dicto cap.* 6. *nec non consuetudinibus etiam immemorialibus*, &c. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3 *cap.* 492. *num.* 6. Ludovicus à Sarancin, *supra hoc tract. quæst.* 24. *per totum*, & sic si Episcopus duarum Ecclesiarum unitarum, v. g. Valuen. & Salmonen. quando aliquem ex capitularibus Valuen. in carcerem conjici mandat, tunc ille ad civitatem Salmonen. duci debeat, ubi Episcopus non moratur, Aldan. *dicto tit.* 18. *ad leges Navarr. tit. de Episcopis* 18. *n.* 21 Barbosa, *in dicto cap. Trid. sess.* 25. *n.* 27. referentes decisum in Valuen. & Salmonen. 17. Januarii 1604.

Et addit Cæsar. de Gratiis, *decis.* 2. *n.* 2. & 3. *de* 123
Jurejurand. ut concilium sustulerit etiam concordias desuper in contrarium initas inter Episcopos, & capituli ibi, *concordiis, quæ tantum suos obligent authores*, &c. Et quod hæc verba afficiunt futuras etiam concordias, sed declarant Achiles, *decis.* 3. *num.* 2. *de pactis*, Seraphinus, *decis.* 475. *nu.* 3. Mantica, *decis.* 202. *num* 10. Marchesan. *de commiss. p.* §. 5. *de appellat. ab interlocutoria. decis.* 4. Gonzalez, *ad regul.* 8. *cancel. glossa* 25. *num.* 14. Saravia, *in hoc tract. quæst.* 25. *num.* 6. Lotterius, *de re Benefic. dict. lib.* 1. *quæst.* 25 *n.* 86. Rota, *decis.* 715. *p.* 4 *dicens*, hoc esse accipiendum, ut non intelligatur de concordiis circa modum procedendi, factis, & specifice confirmatis per sedem Apostolicam, & ut magis explicet Lotterius, *supra num* 88. quem refert Barbosa *de canonic. dicta cap.* 28. *sub n.* 11. ait ut dicta specifice

& ex certa scientia confirmata intelliguntur, si totus tenor sit relatus in ipsa confirmatione, vel saltem tota substantia narrata, repetit idem Barbosa cum adductis Doctoribus *in dicto cap. 6. Trid num.* 57. aliquid dico infra hic vers. *& amplia-bis.*

124 Et idem Ludovicus à Saravia *dicta q.* 25. *n.* 29. *in fine hujus tractatus*, Barbosa *in dicto cap. 6. Trid. n.* 58. *verba dicti cap.* 6. ibi *quæ tantum sunt obligent authores*, non esse referenda ad concordias, sed ad juramenta: sic decisum referentes, & quod concordiæ confirmatæ à Papa in forma communi, cum qua concurrat consuetudo immemorialis, fuerit per concilium *in dict. c. derogatum*, *n.* 59. quod concilium ibi: *salvis tamen omnibus privilegiis, quæ universitatibus &c.* exceperit privilegia, quæ universitatibus studiorum generalium, seu eorum personis sunt concessa, ut dixerunt Anguian. *de legibus lib. 3. contr.* 33. *n.* 73. Mantica *decis.* 180. *n.* 5. vers. *neque*, & *n. fin.* quod Trid. in illo capite 6. non detrahit authoritati, & jurisdictioni Episcopis acquisitæ, ut referunt decisum Ludovicus à Saravia *dict. tract. q.* 11. *n.* 15. *ex decis. Rotæ* 743. *q.* 3. *divers.* & 305. & 321. *p.* 2. *etiam divers.* & apud Seraphin *decis.* 493. & idem Saravia *dicto tract. q.* 25. *ex n.* 4. Hieronim. Veneto *de examin. in concurs. faciend. lib.* 4 *c.* 27. *n.* 3. dicunt concordias non tollere visitationem omnimodam, & independentem ab adjunctorum ministerio, & amplius dico infra hic in vers. *quod si perquiras.*

125 Et quia per Trid. verba *in dict. cap.* 6. *dicta sess.* 25. ibi, *de quorum consilio, & assensu*, dubitetur, num sint conjudices cum Episcopo ipsi adjuncti, jurisdictionem habentes, an tantum obligati ad præstandum consilium, præcipue si consideretur ut proxime diximus nihil per Trid. decretum detrahi Jurisdictioni, & authoritati Episcopi; sed quia jam dictum est illos adjunctos jurisdictionem habere; ideo existimo dicendum, quod licet Episcopus non teneatur sequi illorum consilium: tamen teneatur aut ejus vicarius audire illos, tam in formandu processum, quam in cæteris actibus usque ad finem causæ inclusivè coram Notario ipsius Episcopi, & in ejus Domu, aut consueto tribu-
126 nali. † sic ut illorum adjunctorum sit unum votum, & quod Episcopus eorum altari possit accedere; & sic resoluit Ludovicus à Saravia. *dict tract. q.* 8. *per totam*, ut tacitus adjunctorum consensus non sufficiat, sed requiratur expressus: aliquid refert Barbosa *in Trid. dict. c.* 6. *n.* 9. & colligitur ex adductis ab eodem Barbosa *dicta allegat.* 73. *n.* 7.
127 † Ubi quod coram eisdem adjunctis ab Episcopi Notario processus est fulminandus, etiam in judi-
128 cialibus, & extrajudicialibus; correctionibus, † Et quod tenetur visitans dare trassumptum, si reperit aliquod delictum, carceratione, vel castigatione dignum, ut censuit sacra Congreg. teste Armendar. *in Recopil. leg. Navarræ dict. lib.* 1. *tit.* 6. *de visitatione n.* 61. & 62.

129 Quod si Episcopus noluerit, aut impeditus fuerit contra canonicos delinquentes procedere, tunc non ad adjunctos devolvi jurisdictionem, nec ad ipsum Episcopum, sed ad superiorum, si conjudices, seu alii eligi nemant procedere contra capitolarem, docent decilum Armendar *ad leg. Navar. d. lib.* 7. *de Episcop. n.* 89. Barbosa *in Trid. dicto cap.* 6. *sub n.* 16. idem *dict collect.* 11. *decis. n.* 3. Ludovicus à Saravia *dicta quæst. de hoc tractatu n.* 5. idem Barbosa *de canonicis dict. c.* 28. *n.* 5. & in *pastorali dicta allegat.* 75. *num.* 9. *in fine*, & *sub num.* 5.

Et quod adjuncti possint recusari a parte, & solo juramento, resolvunt Stephanus Gratian *discept. forens. cap.* 100. *n.* 49. Ludovic. Saravia *de hoc tract. q.* 9. *per totam* Barbosa *in dicto cap.* 6. *Trid. n.* 7. idem *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 9 Machado *de perfecto confes. p.* 4. *tract.* 1. *lib.* 4 *docum* 4. *n.* 3. & procedit ex regula eorum, quæ latissimè dixi *sub cap.* 4. *de foro comp. per plures quæstiones.* 130

Item quod appellatio in causis pendentibus contra capitulares exemptos coram vicario foraneo cum adjunctis à capitulo deputatis non detur ad Episcopum, sed causa devolvatur ad sedem Apostolicam, testatur resolutum Alden. *dicto tit.* 18. *n.* 23. in Burgens. 18. Septemb. 1627. Barbosa *in dicto cap.* 6. *Trid. n.* 28. † Et idem Aldanus *dicto tit.* 18. *n.* 20. Barbosa in *dicto cap.* 6. 26. testantur etiam resolutum in dict. Burgens. causas pendentes contra dictos capitulares exemptos coram foraneo cum adjunctis à capitulo deputatis, non posse ab Episcopo avocari, ut solus cognoscat, sed bene cum adjunctis. 131 132

Quod si perquiras quare adjunctorum jurisdictio fuerit introducta ante Tridentinum & in illo confirmata, respondeo ex illa nempe fuisse motos Pontifices, ac Patres concilii Trid. ad temperandam æmulationem Prælatorum, & oppositionem, quam habent cum capitulis, & canonicis juxta considerata per Abbatem *in cap. fin. n.* 6. *de consuet. declaratione* 3. Federic. de Senis 247. Seraphin. *decis.* 465. *n.* 1. Ventral. *decis. n.* 4. *p.* 2. Cassad. *decis.* 6. *de privileg.* & ex eo qualem, cum attento Jure communi, ut *supra* in princ. hujus vers. *ad quartam*, notavi, Jurisdictio ordinaria in simul cum capitulo ad Episcopum spectabat, ex *dicto cap. Episcopus* ibi adducto *in cap. si quid*, *in cap. felix*, & *in cap. fin. autem* 15. *q.* 7. ibi: *solus autem ad exclusionem aliorum Episcoporum non fiorum clericorum, quorum præsentia erit irrita.* † 133 134
Et ita est intelligendus textus *in cap.* ... *eodem causa*, & *quod ibi habere*, & *in cap. si quis cum clero* 22. *q.* 2. ... *cum aliis judicibus*, & *in cap. decernimus de cappellis Monachorum* ibi *solius Episcopi*, non enim hæc jura includunt proprii capituli assensum, sed tantum aliorum Episcoporum, & exterorum adjunctorum, ut in proposito sentiunt Anton. de Butrio *in cap. irrefragabili de officio ordinarii n.* 20. ibi: *si attenditur jus commune de jure principaliter spectat ad Episcopum potestas de consensu capituli* ibi Abbas *in princ. num.* 2. & *in cap.* 7. *de excessibus Prælator. num.* 2. ibi *Episcopus de jure communi etiam causam alicuius, non debet sine consensu capituli audire* glossa *in cap.* 1. *de excessib. prælator.* & *in dicto cap. irrefragabili*, ubi bene Felious *n.* 3. Odradus, *cons.* Mohedan. *decis.* 7. *de præscript. aliàs* 154. ibi: *quia de jure communi jurisdictio spectat ad Episcopum*, & *capitulum*, Saravia *de adjunctis q.* 1. *per totam*, Gonzalez, *in regul.* 8. *Cancel. glossa* 47. *num.* 13.

Et ob id potuit Rota *in decis.* 321. *n. p.* 2. diversorum dicere, ac firmare per dispositionem novissimam Trid. *in dicto cap.* 6. *sess.* 25. *de reformat.* de adjunctorum materia loquentis, potius extendi, quam minui Episcoporum jurisdictionem in cathedralium capitula, & potius ius ablatam, quam de novo concessam, ut re- 135

pecie

repetit etiam Barbosa *in pastorali dicta allegat. 78. sub n. 5. post medium*, vers. *ad quod* & præcipue haberi videtur, *in decis. 243. n. 5. p. 1. diverf. & decis. 321. n. 2. p. etiam divers.* & cardinalis Mantica *decis.* 180. & idem Saravia *supra q. 2.* resolvunt nullam de novo per concilium capitulis jurisdictionem tribui, quæ ego, ut dixi procedere intelligo in Ecclesiis exemptis, ut jam dixi *in princip. dicti vers.* imo, & dicti Tridentini.

136 Et ampliabis dict. Trid. decretum *in dicto cap.* 6. procedere etiam in collegiatis, non solum exemptis, sed etiam habentibus concordias, ut tenuit Rota apud Farin. *decis.* 709. *n.* 3. *& decis.* 715. *n.* 2. *n.* 1. *collectan.* Barbosa *in dicta allegat.* 73. *dict. num.* 5. *in fine*, ubi ait, teste Armendar. *supra in tit. 6. de visitat. num.* 67. non comprehendere Trid. *in dicto cap.* 6. ut censuit sacra Congreg.

137 Item addo, quod duo illi canonici à capitulo eligendi, quorum consilium, & assensum, tam in formando libello, quàm in cæteris actibus, usque in finem causæ inclusivè, sunt adhibendi ab Episcopo, vel ejus vicario dum extra visitationem, contra aliquam personam cathedralium, vel collegiatarum Ecclesiam procedere voluerit: ita idem Barbosa *in pastor. dicta allegat.* 73. *n* 6 qui debent concurrere ad formandum processum à prima citatione: nam ut Saravia *de hoc tract. q* 28. *n.* 1. *& q* 16. *n.* 7. Barbosa *in dicto cap. 6. Trid. n.* 31. in vers *tam in formando processum*, dicunt appellatione processus intelligi primam citationem, referentes sic decisum.

138 Tantumque esse dictorum capitularium adjunctorum privilegium, ut si causa exercendi jurisdictionem simul cum Episcopo, vel ejus vicario, sine fraude tempore divinorum officiorum absint, non sint privandi quotidianis distributionibus, tanquam absentes, propter Ecclesiæ utilitatem ex officio sibi attributo, ut resolvunt Moneta *de distribut. quotid. p. 2. q.* 8. *n.* 19. & cum eo Barbosa *dicta allegat.* 73. *dicto n. 6. in fine* idem *in Trid. dicto cap. 6. n.* 8. idem etiam *in dicto cap.* 28. *de canonic.* n. 10. Machado *dicta p. 4. cap. 4. docum. 4. n 4. de perfect. confes.* Riccius *in praxi p. 4. resolut.* 591.

139 Jam ergo potest dubium esse, num Episcopus sina adjunctis possit procedere in aliquibus casibus, etiam crimen continentibus? Et Respondeo primo, quod potest initio admissi criminis, procedere in criminibus ex incontinentia provenientibus ad summariam informationem eorum sina adjunctis, de qua in decretu de concubinariis dict. concilii Trid. & in atrucioribus delictis depositionem aut degradationem requirentibus, ubi da fuga timentur, ne judicium eludatur, ut habetur expressè *in dicto cap. 6. Trid.* in vers. *ubi de fuga timetur.* † & ad captulam capitularium, ut tradunt

140 Mantua *decis.* 180. *n.* 6. Ludovic. à Saravia *de adjunctis. q. 20. per totam*, Rota in calciatans. Jurisdict. 6. Junii 1622. coram Bonæ memoriæ Remboldo, ubi subditur, non procedere in delictis simplicis incontinentiæ absque qualitate concubinatus, Barbosa *in dicto cap. numero* 39. *& in dict. cap.* 28. *de canonic.* ubi dicit eo procedera sub *num.* 21. quod raptus, & violatio virginis, sit delictum requirens depositionem, & utrobique *dict. n.* 12. *&* 40 addit quod fugam sufficere, quod de illa ordinarius illum respectum habuerit, & standum arbitrio Judicis, an adesset timor fugæ, & quando quis dicatur suspectus de fuga tractant

Salustrius Tiberius *in praxi judicum lib. 2. c.* 23. Joseph Sette *de inhibition. cap 9. § 2. n* 44. *&* 46. Melchior. Phebus *lusitan. decis.* 41 *p.* 1. estque videnda Rota in chonchen. jurisdictionis 3 Martii 1617. coram bonæ memoriæ Cardinali sacrato, & in calciaten. Jurisdict. 21. Julii 1621. & in jam allegata, Silvester *in praxi Judic. lib. 2. c.* 23. Cancerius *variar. resolut. cap.* 10. *n.* 13. & declarat Barbosa *in Trid. n.* 41. vers. *possit initio solus Episcopus*, ut hæc possint etiam fieri per vicarium ipsius Episcopi, quia etsi Trid. dicat per solum Episcopum se refert ad immediatè dicta, ubi poscebat reperiri ajunctos simul cum Episcopo, vel ejus vicario ad formandum processum, & procedere ad capturam sine adjunctis, propter vitanda inconvenientia, si requiretur illorum assistentia; & sic praxi observari.

Et procedere secundo potest Episcopus sine 141
adjunctis; quando totum capitulum deliquit, modo delictum non sit in personam Episcopi, vel in contemptum ejus, vel ubi Episcopus habet interesse; quia tunc facultas devolvitur ad primum superiorem, ne partes extra suas provincias tot sumptibus, & incommodis litigare, & degere cogantur, Aloysius Riccius *in praxi aurea resolut.* 126. Nuvarius *in praxi novi juris Pontific. conclus.* 54. *n.* 3. Stephanus Gartian. *discept forens. to.* 5. *c.* 837. *n.* 15. & principalem conclusionem probant Seraphin. *dis.* 1050. *à n.* 1 Riccius *supr. in praxi p.* 4. *resolut.* 594. Lotterius *de benefic. lib. 1. q.* 24. *n.* 62 Saravia *hoc tr. q.* 5 *n.* 4. *& q.* 6. *per totam*, Valeozuela *conf.* 184 *n.* 74.

Quod si dubites quando dicatur totum capitu- 142
lum delinquere, & num relata procedat doctrina, si unus ex capitularibus non deliquerit. Breviter ad primum respondeo id colligi ex notatis per cunian Pitanum *lib 4. cap 3 n.* 1. *ad* 6 Mignon. Lucensi *deci.* 72. Cardinal. Tuschus *litt. V. conclus.* 349.
† Ad secundum quod reperiretur unus de capi- 143
tulo, qui non deliquerit, ipse procederet simul cum Episcopo, Saravia *dicto cap. 6. n.* 8. Barbosa *dicta cap.* 28. *de canonic. sub. n.* 13. idem *collect. decis.* 294. referens decisum ex Sacra Congreg. consilii, quam referunt Saravia *supra dicta q.* 6. *num.* 5. *&* 6. Armendar. *in recopil. leg. Navarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num.* 90. idem etiam Barbosa *in dicto c. 6. Trid. n.* 21. 22. *&* 23.

Et sic evenit, ut licet Episcopus possit convo- 144
care capitulum ad libitum, sed id fallit dummodo proponat de re ad commodum suum, vel suorum spectante; & sic Aldan. *in compendio canoni resol. lib. 3. tit. 8. n.* 10. refert sub die 2. Martii 1619. resolutum fuisse, quod Episcopus, vel ejus vicarius canonicus potest intervenire in actibus capitularibus; dummodo non agatur de interesse suo, non obstante quacumque consuetudine in contrarium: videndi Armendar. *in addit. ad recopil. leg. Navar. lib. 1. tit. 18. de Episcop. n.* 95. Barbosa *d. alleg.* 73. *n.* 16. & de cano. *c.* 35 *n* 7. *in Trid d. c. 6. n.* 32. ubi *sub. n.* 44 cum Armendar. *d. lib. 7. n.* 95. *in fine*, ait posse illud convocare, si judex esse potest de re spectante ad Episcopalem Dignitatem; & sic resolutum fuisse, sed videtur contra Venerum *in examine Episcopor. lib. 4. cap.* 19. dum ait Episcopum non posse convocare capitulum in illis casibus, in quibus Judex esse potest.

Item ut nec Episcopus habens controversiam 145
cum capitulo, possit Domi suæ illud congregare, sed debere ad Aulam capitularem convocare in qua solitum est capitulum conveniri, ut referunt

decisum idem Venero. *dicto lib.* 4. *cap.* 29. *n.* 41. Armendor. *dicto lib.* 7. *de Episcop. n.* 96. Barbosa *de canonic. dicto cap.* 35. *n.* 10. *in Trid. dicta c.*6. *n.* 45. Riccius *in decis. curiæ Archiepiscop. Neapol.* 286. *p.* 4.

146 Deinde procedere valet Episcopus sine adjunctis, visitando peccata, & excessus capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, corrigere, punire, & emendare, non tamen pœna ordinaria, sed ea, quæ ad morum magis emendationem, quàm punitionem respiciant, Armendar. *in dict. recopil. leg. Navar. tit. de visitat. n.* 39. Ubi *responso* 2. & *n.* 77. & 79. cum Nicolao Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 198. *declarat.* 10. subdit hujusmodi facultatem extendi ad visitandas, etiam res, & bona capituli, & ad ejus administratores, Barbosa, *in Trid. d. c.* 6. *n.* 8. & *in collect. decis.* 11. *n.* 8. & sacra Congregat. Concilii in Oriolen. 27. Martii 1632. *in responso ad* 5. refert Sellius *in selectis canonicis. cap.* 31. *n.* 6.

147 Ob idque poterit sine adjunctis Episcopus rationes exigere ab officialibus ex gremio capituli constitutis, sede vacante, nisi velit criminaliter ad eorum punitionem, & correctionem procedere, ut censuit sacra Congregat. Concil. teste Nicolao Garcia *p.* 5. *de benefic. cap.* 7. *n.* 23. Barbosa *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 24. & hoc utique in capitu-
148 lo exempto: idem *in dicto cap.* 6. *Trid. n.* 24. † Ubi *n.* 26. quod potest Episcopus visitare capitulum solus absque adjunctis capitularibus, ut etiam retulit resolutum Sellius *in compendio canonic. resolut. lib.* 3. *tit.* 16. Et sic quidem, ut possit sine adjunctis visitare corpus Ecclesiæ cathedralis, & sacramentum, reliquias, vestes ornamenta, cæteraque ad cultum Divinum destinata, cappellas, cappellanias, dotationes, anniversaria, institutiones, memorias defunctorum; pia opera, vel res, aut bona fabricæ Ecclesiæ docent Armendar. *dicto tit.* 6. *de visitat. allegat.* 73. *n.* 15. *in dicto c.* 6. *Trid. n.* 13. Barbosa *de canonic. dicto c.* 28. *n.* 18. & *in col-*
149 *lect. decis.* 194. *n.* 3. & 4. † Et quod sic poterit exigere sine adjunctis rationem administrationis operum piorum ad curam capituli pertinentium, dummodo non procedat ad privationem, vel aliàs criminaliter in forma judicii, refert decisum Aldan. *in Compendio Canonic. resolut. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 8. Barbosa, *collect. decis.* 294. *num.* 9. & *dict. collect. decis.* 11. 11. *n.* 9. ex Sellio, *supra dicto cap.* 31. *n.* 5. ex dict. Orialen. *in respons. ad* 7.

150 Item etiam poterit Episcopus sine adjunctis procedere ad privationem canonicorum ex causa quod ordines suis Præbendis annexos non susceperint, ut resolutum attestantur Nicolaus Garcia, *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 22. Luduvic. à Saravia, *de adjunctis q.* 18. *per tot.* Barbosa, *alleg.* 73. *n.* 12. *dict. c.* 28. *de canon. n.* 20. *in Trid. dict.*
151 *cap.* 6. *n.* 20. † Et ad substractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impositas contra canonicos habentes capitulum eo tempore, quo Divina officia celebrari debent, nisi causa aliqua urgens in aliud tempus deferri non potiatur, sacra Congreg. in dict. Oriolen. *in respons. ad* 11. Sellius *dicto cap.* 31. *n.* 8. Barbosa *dict. decis. col.* 11. *n.* 10. *in Trid. d. c.* 6 *n.* 46. *de canon. dict. c.* 18. *n* 29. & *dict. c.* 35. *à n.* 14. Aldano attestante *dict. tit.* 8. *n.* 12. sic fuisse decisum in dict. Oriolen. 6. Martii 1632. Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2 *n.* 159. Armendar. *in addit. ad. leg. Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de residentia canonic. n.* 94.

152 Et sic eveniit dicendum, quod possit Episcopus absque præsentia canonicorum adjunctorum procedere contra canonicum ob non residentiam, dum non procedat ad privationem, sed ad pœnas à sancto Concilio præscriptas Sacra Congreg. in dict. Oriulen. *in respons. ad* 13. de qua meminit. Barbosa *de canonic. dicto c.* 28. *n.* 30. & *dict. collect.* 11. *n.* 11.

Verùm si canonici cathedralis extra Ecclesiam 153
capitularem obtinent beneficia curam animorum habentia, & in exercitio curæ deliquerint, dicendum est, ut sine adjunctis possit Episcopus illos punire, cum prævaleat qualitas illa officii propter quam canonicus efficitur subditus solius Episcopi; ita ut tunc non uti canonicus, sed uti curam habens animarum, vel ejus administrationem, debeat Judicari, Seraphin. *dicta decis.*
1058. *per totam*, † vel si procederetur contra ali- 154
quem capitularem, qui per accidens esset subjectus liberæ, & absolutæ potestati Episcopi. Seraphin. *dicta decis.* 1085. *n.* 2. Lotterius *de re benefic. dicto lib.* 1. *q.* 25. *n.* 61. Barbosa *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 24. vers. *valet* idem *dicto cap.* 6. *Trid. n.* 20.

Alia dicit *n.* 25. nempe, ut causas pendentes 155
contra capitulares exemptos coram vicario foraneo procedente cum adjunctis a Capitulo deputatis, non possit Episcopus ad se advocare, sed bene cum adjunctis; & quod nec possit dari appellatio à vicario ad Archiepiscopum, sed causam devolvi ad Papam, referens decisum in causa Archiep. Burgen. à Sacra Congregat. 18. Septemb. 1627. & o. 28. ex adduct. Oriolen. Die 5.
Aprilis 1631. inter alia. † ut si judex sæcularis 156
volens perquirere, & extrahere delinquentem ex privata Domo canonici, ex urbanitate imploret auxilium Episcopi, non teneatur tunc Episcopus perquirere conjudicum consensum.

Pro complemento poteris quidem dubitare 157
quem præcedendo locum debeat habere Episcopus inter adjunctos sive capitulares? Et præmissis quæ late dico *in cap. ante penult. de majorit.* & *obed.* & de hoc regimine hic inquiritur per verba *dicti cap.* 6. *Trid. sess.* 25. *de reformat* ibi: *Episcopus præterea ubique is honor tribuatur*, respondeo quod cum dignitas Episcopalis sit ex sublimioribus per dicta *supra q.* 1. & 2. & *ibi* in *vers. ad quartam*, & Episcopus sit primus in Diœcesi, qui in altiori loco sedere debet, & stare *cap. Episcopus* 17. *dist.* Cassaneus, *in cathalogo gloriæ mundi*, *p.* 1. *considerat.* 14. & *sequent.* Paul. Tuscus, *de unitat. lib.* 1. *cap.* 1. *cap.* 10. *n.* 13. Valenzuela, *cons.* 184. *n.* 18. & 19. *tom.* 2. & licet ex dictis *toto cap.* solum percipiatur præcedentia inter Episcopos procedere juxta tempus suæ ordinationis, nec id à territorio, sive gradu provinciæ, nec Diœcesis; ita ut antiquior in consecratione; licet Diœcesi recentior sit, prius concilio subscribat, & sedeat. Cassaneus, *in cathalogo gloriæ mundi p.* 3. *considerat.* 23. Tiraquel. *de nobilit. cap. n.* 52. Boerius, *de authoritate consilii ii n.* 6. 2 Navarr: Jacobat. Zerola, Quaranta, Selua, quos sequitur Barbosa, *in dicto cap. Episcopus num.* 1. & Franc. Leo, *in thesauro fori Eccles. cap.* 9. *num.* 4. Jacob. Valdesius, *de Dignit. Regum Regnorumque Hispaniæ*, *cap.* 2. *num.* 5. *in fine*, Cardinalis Baron. *tomo* 6. *anno Christi* 451. & 465. sed quia intra Cathedralem Ecclesiam ei debetur honor correspondens tantæ dignitati ipsius, indeque in choro, capitulo, processionibus, atque aliis actibus publicis

publicis debet habere primum locum ad ipsius Episcopi arbitrium Paulus Tuscus *de visitat. dict. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 24. Barbosa *in dicto cap.* 6. *Trid. n.*
158 46. dict. vers. *Episcopi propteren.* † & sic à fortiori in casu nostro, & uti constat ex littera Trid. *in dicto cap.* 6. & ex adductis in toto hoc vers. *ad quartam* Episcopus, dum cum adjunctis procedit debet esse primus ante eos in sedendo, & in aliis pertinentibus ad judicium, peraguot, ut etiam praxis docet.

159 Nec obstat dicere prædicta intelligi, si Episcopus stat in sua Diœcesi, tamquam Episcopus, non si ut alia persona particularis, qualem hic videtur exercere, ut contingit in Episcopo Melitensi, qui sedet in concilio post Priorem, vel Magnum Magistrum, Caputaq. *decis.* 307. *p.* 1. Puteus *dec.* 104. *lib.* 3. quia respondeo id inquam procedere quia Episcopus in dicto concilio, non adest tamquam Episcopus sed ut defereus magnam crucem: sic D. Felix Cantelor *in libello de præcedentia debita Religioni Prædicatorum, ejusque Magistro Ge-*
160 *nerali q.* 1. *n.* 20. † Et si Episcopus esset in collegio tamquam collegiatus, non deberat præcedere antiqniores, sed sedere in loco ad eum spectanti, tamquam collegiato juxta plura quæ cumulat Barbosa *de canonic. cap.* 36. *& in pastorali allegat.* 1. *n.* 5. & DD. per glossam verb. *Prælatus in cap. acollatione de appellat. lib.* 6. D. Felix *sup. n.* 23. Capicius Neapolit. *decis.* 27. *n.* 27. Aponte *cons.* 14. *n.* 50. *&* 65. *tom.* 1. Mastrill. *sicil decis.* 130. *n.* 2. 3. *&* 4. Seraphinus *decis.* 716. *n.* 15. *&* 16. Juan Baptista Toro *in compend. decis. Regni Neapol. tom.* 2. verbo *præcedere*, Stephanus Gratian. *disceptat. forens. tom.* 2. *cap.* 298. *n.* 38. Gragor. *Lopez in l.* 15. *glossa.* 1. *tit.* 5. *p.* 1. quod sic à fortiori contingit in canonico cathedralis Episcopo nominato alterius Episcopatus, qui nec in choro, capitulo, aut processionibus semper sedet, ac incedit in suo antiquiori loco canonicatus, ut praxis omnium Ecclesiarum habet.

161 Tamen in casu nostro aliter dici debet; eo quod Episcopus tamquam talis, & proprius ejusdem Episcopatus cum suis canonicis adjunctis ad Judicandum de suis Præbendatis delinquentibus congregatur, & patat, quia si Episcopus stat, ut talis in sua Diœcesi, semper præcedit canonicis; imo etsi intra Ecclesiam, ut Episcopus, & ut canonicus in simul, qui tunc, etsi solum tamquam canonicus assisterat, debet sedere in primo loco.

162 Ut contingit in Episcopo Austuricens. qui est atiam canonicus illius Ecclesiæ, quem vidi aliquando sedere in capitulo, & in loco subliniori. Quod verùm est, nisi aliter se haberet privilegio, vel conventione, ut de dicto Episcopo Meliten. dictum est modu dicto.

163 Quod si secundo ordinatus, & consecratus in Episcopum sit potioris Dignitatis, ut est Cardinalis Episcopus, Patriarcha, vel Primas respectu Archiepiscopi, & Archiepiscopus inter Episcopos juxta harum Dignitatum distinctionem quas sigillatim posui *in d. q.* 2 *hic per totam*: tunc quidem Episcopus, etsi antiquior in ordine, stabit, atque sedebit post illas Dignitates, quia ejus præcedentia solum procedit inter cæteros ejusdem, vel inferioris ordinis, ut dictum est: etenim ut ait glossa unica *in dicto cap. Episcopus.* 17. *dist.* ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, & stipendia longiora fecerunt anteire: videndus Felin. *in Rub. de majorit. n.* 2. Seraphin. *decis.* 1223. Mastrill. *dicta decis.* 130. *n.* 13. Marta *voto* 101. *n* 8. & alii.

Ad quartam quæstionis partem, an officium 164
canonicorum debeat per ipsos adimpleri, aut queat per substitutum; Quia jam late *in q. ista hac ex n.* 1. dictum est, & in quo præcipue consistit canonicorum officium, nempe in assistendo Episcopo celebranti, eoque associando & in psallendo in choro juxta *ibi* dicta, & hæc per ipsos exercenda esse pateat. Ideo breviter ad dubium præsens respondeo ut canonicus debeat servire per se, & non per substitutum, ita ut etsi factum sit aliquod statutum, aut extet consuetudo, etiam immemorialis, quod canonici possint inservire per substitutos, vel alternatim unus pro alio, ejus ratio habendo non sit ita Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 498. *&* 503. *Rota decis.* 659. *p.* 4 *divers.* Zerola *in praxi Episcop. p.* 2. verbo *canonicus* §. 5. Seraphin, *decis.* 1256. *n.* 4. Ciarlin. *controvers. for. lib.* 1. *cap.* 38. *n.* 30.

Et ita nuncupatim cavetur expresse in Trid. 165
sess. 24. *de reform. cap.* 12. vers. *omnes*, ibi *omnes verò Divina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere, & inservire, atque in choro ad psallendum Hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, distinctè, devoteque laudare*, & quod canonici Ecclesiarum collegiatarum per se, & non per substitutos inservire debeant, & Divina obire munia post dict. Trid. vers. *omnes*, ducent D. Seraphin, Ciarlin. *n.* 29. *& dict. Rota diver. supra. p.* 4. *n.* 3. Barbosa Latè *in dicto Trid. decreto, & de canonic. cap.* 31. *ex n.* & declarat sacr. congreg. in una Egitanen. 23. Novemb. 1602. quatenus censuit *canonicos teneri per seipsos, & non per substitutos suo muneri satisfacere, nisi legitime sint impediti*: & in alia Neritonen. 15. Aprilis 1606.

Quare si Dignitates, canonici, vel Porcionarii, 166
præsertim cathedralibus, si per se ipsos munera eis incumbentia adimplera non possint; quia legitimo impedimento detenti sunt, tunc debebunt alios ejusdem gradus, & ordinis deputare; quia etsi cogendi sint canonici, ac dicti Præbendati ad personaliter canendum missam in illis Diebus, quibus ex institutis, & legitima consuetudine illius Ecclesiæ, debeat juxta declar. Trid. quam refert Nicolaus Garcia *de benefic. dicta* 3. *p. cap.* 2. *n.* 145. Barbosa *dicto cap.* 31. *n.* 5. videndus etiam *ibi n.* 4 vers. *circa.* Tamen stante usu immemoriali, ut quis deserviat in missis cantandis per alium sui simile, non esse improbabile dicit, ut canonicus non teneatur per se celebrare, sed possit per substitutum satisfacere per illa, quæ late tradit Stephanus Gratianus *discep. forens. cap.* 800. *à n.* 1. *tom.* 4. quod necessario erit intelligendum, existente justa causa absentiæ, vel impedimenti, de quo lata videndi sunt præter relatos Lambert. *de Jure patronat. lib.* 2. *cap.* 1. *q.* 7. *princ. tra.* 28. *n.* 2. 3. *&* 4. *& art.* 30. *n.* 25. §. *sit igitur conclusio*, vers. *amplia secundo*, Gutierrez *cons.* 1. *n.* 11. vers. *& prædicta* Garcia *supra n.* 596 498. *&* 504. cum aliis, & Azor, Ciarlin. *supr. dict. lib.* 1 *contr. cap.* 38. *n.* 28. & Latius *cap.* 34. *à n* 9. Barbosa *dicto cap.* 31. explicans in hunc modum adductam declarationem concil. Rituum, quam refert ex Garcia *dicto n.* 5. & aliam Rit. congreg. ad supplicationem Ecclesiæ Abulen. sub die 18. maii 1602. *ibi n.* 6. ad litteram referens, & Garcia *dicto num.* 496. ubi testatur se vidisse authenticam, vidi

quidem pluries sic practicari in Ecclesia Vallisoletana, ut quando aliquis Hebdomadarius, sive Dignitas, aut canonicus antiquior, quibus aliquas missas per annum incumbit cantare, & in choro capitulare aliquando aliis canonicis commendarent dicendas sine contradictione ulla capituli, præcipuè in Diebus ferialibus; in solemnibus quidem quisque cantabat; nisi impeditus, aut infirmus per se officiare.

167 Hic solent adjicere D D. occasione dict. vers. Trid. *supra cap.* 12. quale servitium debeant præstare, qui Dignitatem cum canonicatu, aut portione obtinent simul, & quando utriusque Præbendæ onera teneantur servire, de quo idem Garcia *dicto cap.* 2. *n.* 503. *&* 504. Barbosa *dict. cap.* 31. *n.* 78. *&* 9. referentes ad longum duas Rit. declarationes sacr. congreg. primam 27. Julii 1587. aliam in una calagurrit. 19. Julii, 1595. & aliam sacr. congregat. concil. quam refert ad litteram Garcia *supra dicto cap.* 2. *à n.* 506. & aliam *n.* 508. 509. & 510. in una Burgens. servitii Decan. 13. Junii 1594. coram Litta, idem Barbosa ad literam etiam *cap* 31. *n.* 9. resolvens *dict. n.* 7. 8. *&* 9. quod sic obtinentes teneantur utriusque beneficii onera inservire per se ipsos, nisi servitia eodem tempore concurrant, vel nisi portio unita sit Dignitati perpetuò, & accessoriè, & per viam incorporationis; quia tunc non tenetur servire tanquam portionarius.

168 Sed quia non valde spectent ad dubium, de quo inquirimus, puto illud concludendum cum sequenti: nam si v. g. contingat, ut canonicus ex instituto Præbendæ obligatus sit celebrare per se, vel per alium: tunc quidem, & si Justo detineatur impedimento, quominus valeat per se celebrare, tenetur nihilominus per alium adimplere: ita Barbosa *de potestate Episcopi allegat.* 24. *p.* 2. *n. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 7. vers. *respondeo.* †

169 28. Navar. *in man. cap.* 23. *n.* 154. Azor. *instit.* Ob idque ut nullo casu omittat canonicus adimplere onus sibi injunctum missarum decantandarum, licet infirmus sit, vel ex Justa causa absens, solet statuto caveri, ut per se, vel per alium similem huic oneri satisfaciat; & hoc in casu, ut adducti, Carlin. *dicto cap.* 38 *&* 34. Azor, Garcia, Gutierrez, Lamb. & Barbosa *de canonicis dicto cap.* 31. *n.* 4. *in fine*, docent non præstitur libera electio illi canonico (ut fieri solet, ac præcticatur) sed analogicè, ut ita demum canonicus posset per alium satisfacere oneri missarum, sive solemnium, si Justo aliquo impedimento fuerit detentus, vel infirmitatis, vel absentiæ, ne ipse valeat physicè per se adimplere, cum Justum sit, ut per se ipsum serviat, si impeditus non sit, utinam sic practicetur?

170 Ad ultimam quæstionis partem an canonicus cogi possit ad cantandum evangelium, seu epistolam, si alius canonicus, aut Portionarius celebret? Et retenitis hic quæ adduxi in hoc quæstione de differentia Canonicorum, & Portionariorum, & quando isti dicantur, etiam de capitulo, breviter respondeo, quod licet possint cogi Canonici, Diaconi, & subdiaconi epistolam, & evangelium canere in quibusdam celebritatibus solemnibus, etiam celebrante Episcopo, non obstante quocunque prætextu, vel consuetudine in contrarium, ut patet decisum a sacra congreg. Rituum in Jannen. 29 Decemb. 1602. quam adducit

171 Sellius *in selectis canonic. cap.* 3. *n.* 60. † Tamen in proposito nostri dubii resolvendum est, ut canonici non sint cogendi ad cantandum epistolam, vel evangelium, quando alius canonicus, seu dignitas celebrat, nisi quando Præbendæ sunt distinctæ: ita sacra cong. Rit. in Tarentina Cryptaliarum 3. septemb. 1605. quam refert Aldan. *in compendio canonic. resol. tit.* 21. *n.* 11. † Nec item te- 172
rebuntur, aut poterunt cogi ministrare in officio Diaconi, vel subdiaconi mansionariis, & Portionariis, ac aliis inferioribus Presbyteris celebrantibus, non obstante consuetudine, juxta tres declarat sacr. congreg. Rit. quas refert Sellius *supra dicto cap.* 3 *n.* 5. unam Hispalen. 1. Junii 1601. aliam Gadicen. 23. Novemb. 1602. & tertiam Materanen. 5. Julii 1614 † Et ratio, quidem est, quia 173
canonici, & Dignitates, qui habent annexam Præbendam, etiam cum onere cantandi epistolam, sive evangelium, non tenentur ministrare inferioribus, ut refert declaratum idem Sellius *d. cap.* 3. *n.* 61 a sacra congreg. Rit. in Salmantia 10. Januarii 1604. † Non enim canonici supplent vices 174
Dignitatum, ut idem Sellius refert declaratum *dict. cap.* 3. *n.* 28. a sacra cong. Rit. in Malacitana 3. Junii 1617. Barbosa *in collect. decis.* 92. *ex n.* 15. *ad* 19. idem *in Bullario*, verbo *canonici in Ecclesia* 12. vers. *canonici Diaconi* cum duobus sequentibus.

Sunt inquam Portionarii, ut jam *supra* dixi cle- 175
rici ultimi gradus collegiatarum, & cathedralium, nisi constituantur ad cantus, & musicas seorsim; qui ultimi erunt, & Portionarii penultimi: sic Michael Ferrus *de præcedent. cap.* 36. *n.* 1. qui alia de istis dicit.

Pro complemento addes, quod canonicus ad- 176
ministrator, fabricæ deputatus, tenetur Ecclesiæ inservire, sicut omnes alii canonici; sic ut alias veniat mulctandus in distributionum amissione, sacra cong. Rit. in Egitanen. 23. Novemb. 1602. Barbosa *in Bullario supra* verbo *canonicus administrationis*, & *in dicta collect.* 92. *n.* 24 Aldan ex dict. declarat. congreg. *dicto tit.* 21. *n.* 17. *lib.* 3 *canon. resol.*

Ultimo addo dicendum, quod, solent Punctores 177
chori quotannis nominari à capitulo canonicorum, quorum officium est præstito à quolibet fidelitatis Juramento, de fideliter suo munere adimplendo pæna proposita, si in officio fideles non erunt, sic ut possit Episcopus cogere canonicos ad præstandum Juramentum de fideliter punctandu in choro, sicut censuit sacra congregat. concilii 17. Martii
1619. Tuscus *de visitat. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 19. † 178
debetque quilibet ex puncturibus ostendere librum puncti Episcopo, quoties ei videbitur, ut dicunt Ugolinus *de officio Episcopi cap.* 19. §. 1. *n.* 7. Barbosa *de canonic. & Dignitatibus cap.* 34. *à n.* 18. *ad* 22. qui ex Felino *in cap. ad audientiam* 16. *de præscript.* Ancharran. *consil.* 54. *n.* 5. Rota *decis.* 616. *circa medium p.* 2. *recentior.* & in Elnen. distribut, 25. Junii 1629. coram R. P. D. Durand. ait libris capituli circa canonicorum interessentiam standum esse, quod hujusmodi libri eo fortius pro ipso capitulo, fidem facient, si fuerint tenti, & rogati per secratarium capituli, qui fuerit Notarius ex Rota Burgen. expensarum 31. Januarii 1625. coram Reverend. P. dom. Merlino *in Bullario* verbo *canonicus*, & verbo *Episcopus*, & *in collect. decis.* sub eisdem verbis, tangit alia Barbosa conducibilia.

AD

AD TEXT. IN CAP. I. DE officio Archipresbyteri hoc titulo.

PRÆMISSUM.

1 QUIA textus iste satis intelligitur per dicta *supra in Rub. hoc tit. & in Rub. & in c. 1. de officio Archidiaconi*, Ubi inquibus antecellat Archipresbyter Archidiacono & quare de Jure Archidiaconus ei superior sit intellectu verborum hic: *Archipresbyter sciat se subdi, & subesse Archidiacono &c.* & quatenus ad vers. ibi:
2 † *& quod specialiter ad eius pertinet ministerium super omnes Presbyteros in ordine Presbyterali positos curam agere animarum &c.* applicabis plura, quæ dixi *hic ex quæst. 1. 2. 3. & 4.* ubi expendi de sacerdotibus, qui subsunt Archipresbytero in cathedralibus.
3 † Et de aliis ad officium Archipresbyteri
4 spectantibus per verba in textu nostro ibi, † *& assidue in Ecclesia stare, & in Episcopi sui absentia ad invicem ejus missarum solemnia celebret, & collectam dicat, aut cui ipse injunxerit*: applicabis quæ dicta sunt in Rub. & quæ dicuntur *in cap. 2. & 3. hoc tit.*

AD TEXT. IN CAP. II. & III. Ministerium hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotes cardinales sunt qui cum Episcopo ministrant in cathedrali, idest canonici*, n. 2. 3. & 4.
3 *Cardinales sacerdotes dicuntur tamquam principales idest canonici Diaconi, qui sunt simulæ aliorum cardinalium Romanæ Ecclesiæ*, n. 4.
4 Cap. pastoralis 42. 7. q. 1.
5 *Parochorum tractatio suadetur ex verbis hujus textus.*

1 TExtus hic etiam per dicta *supra in principio Rubricæ*, expenditur, ubi nonnulla dicta sunt de officio Archipresbyteri. Sed quia textus, nec glossa aperte declarat qui sint sacerdotes Cardinales, quibus præest Archipresbyter, de quibus loquitur Pontifex Leo ibi *ut diligenti cura provideat ministerium sacerdotum cardinalium, qui solemne debent agere officium &c.* & ibi *provideat etiam Archipresbyter vitam sacerdotum cardinalium &c.* ideo etsi glossa referat prædicta verba ad sacerdotes principales seu cardinales, non explicando quinam isti sint.
2 † Et rejectis quæ late scribit Quintana Duennas Eccles. *lib. 4. ex n. 42.* videtur cum Duareno *de sacr. Ecclesiæ ministeriis lib. 1. cap. 8. & cap. 13.* & Barbosa *de canonic. & Dignit. cap. 6. n. 14 & de iure Ecclesiast. cap. 25. p. 1 n. 14.* per eadem verba, interpretantibus loqui ibi Pontificem de canonicis Ecclesiæ cathedralis, qui cum Episcopo rem Divinam faciunt, atque unum corpus constituunt.

Et eo magis procedere dicunt, quia in hunc 3
sensum dicuntur cardinales sacerdotes tamquam principales, quia textus hic agit de illis, qui per singulas horas solemne agere debent illi iumper totum anni cursum, quod canonicis cathedralium incumbit, ac de his magis videri textum hic loqui relatum à Quintana Duennas *in c. fraternitatem 71. dist.* ibi *Ecclesiæ tuæ Deo proptio constituere cardinalem* & declarans Barbosa *ubi proxime d. n. 14. in fine*, dicit ut Gregorius *ibi* quærens Fortunato Episcopo Neapolitano scribens *lib. 5. epistola 11. seu cap. 111.* ut Apostolica permissione unius Ecclesiæ clerus valeat ordinari, non quidem referri ad Parochos, sed verba ibi, *ut Gratianum Ecclesiæ Benefranæ Diaconum concederemus tuæ Ecclesiæ Cardinandum*, & ibi *habituro licentiam Diaconum illum, nostra interveniente authoritate, Ecclesiæ tuæ Deo proptio constituere cardinalem*, ad Parochos non adæquare, sed ad canonicos. Quare de officio canonicorum intra Ecclesiam, in canendo, & ministrando, etiam proptio Episcopo, hic possemus opportune agere, at quia plene sub nostra Rubr. dictum est *q. 3. & 4. ex n. 1.* inde est, ut non amplius de hoc puncto agamus, † Et licet licet videatur obstare textus *in cap. Pa-* 4
storalis 42. 7. q. 1. ubi substituitur cardinalis sacerdos tempore hostilitatis, loco Episcopi, qui curam animarum regat; & sic magis ad Parochos textum nostrum applicari, sed Abbas *hic sub n. 1. vers. glossa quærit qui sint Cardinales* Bel armera vers. *primo quæro*, potius videntur amplecti, ut textus noster intelligatur de canonicis, qui ultra debent esse Diaconi, sicut & in universali Ecclesia cardinales, & quod illa, & Hostiensis notat quod sunt similæ more in potestate Domino, & honore, nitentes etiam in minoribus Ecclesiis summos cardinales.

Idem etiam quia Archipresbyter debet curare, 5
ut prædicti sacerdotes cardinales obtemperent præceptis sui Episcopi, & ne aliquanto cedant, aut scurrilitate torpeant, ideo applicabis quæ dico *infra de officio Judicis ordinarii*, aliqua dicta *supra q. 2. in Rub.* vers. *ad quartam*, & quæ dico *infra de vita, & honest. clericorum in cap. cum non ab homine 10. cap. cum decorem 12. cap. ut clericorum 14. cap. à crapula 15. cap. clerici officia 15. & cap. fin.*

Et quia per vers. *si Episcopus defuerit* (excep- 6
tis his, quæ prohibita sunt) *Archipresbyter provideat cuncta, quæ in sacerdotum ministerium perfici debeant, fontes benedicere, infirmum oleo perungere, pœnitentem infirmum (consulto Episcopo) reconciliare, pœnitentiam cunctis aliis sacerdotibus injungere* ideo per hæc verba de officio curati, sive Parochi, quod Archipresbytero, aliisve Presbyteris Parochis pertinet, agi valet, de quo ex q. 1. *hic.*

Etsi ibi in vers. *in præcipuis festivitatibus, aut* 7
ad sui jussionem, cui committitur peragat &c. ideo repetes quæ jam sub Rub. dixi circa obligationem celebrandi per se, ac potestatem nominandi eos, qui celebrent, eu impedito.

QUÆST.

QUÆST. I.

An Archipresbyter sit Parochorum primus sic ut quemadmodum quilibet Parochus in propria Parochia ita ille in cathedrali, & in cæteris totius Diœcesis? Et quæ incumbant ministrari ab Archipresbytero, sive quolibet Parocho ex officio curæ.

SUMMARIUM.

1 *Archipresbyter Dignitate præest post Archidiaconum in cathedralibus, & collegiatis, habens insimul curam animarum* n. 2. 3. 4. 9.

2 *Cathedralis Ecclesiæ dicitur Parochia totius civitatis, & Diœcesis.*

3 *Archipresbyteri officium, est ministrare omnibus de Diœcesi sacramenta confessiones omnium de Diœcesi audire, pœnitentias injungere, præter quam in casibus Episcopo reservatis. Quid hodie* n. 6.

4 *Archipresbyter habet curam, & solicitudinem de omnibus sacerdotibus, qui sunt cardines Ecclesiæ, ut diligenter faciant sacrum, qui absente Episcopo, supplet, fontes benedicit, infirmos jungit &c.*

5 *Archipresbyteri, & alii curam animarum habentes, saltim Dominicis Diebus, & festis solemnibus, debent pascere salutaribus verbis, plebes sibi commissas, docendo quæ sibimet sunt necessaria ad salutem.*

6 *Archipresbyteri officium ex Trid. summe coarctatum est circa ea, quæ sunt fori pœnitentialis, cujus loco Pœnitentiarius in qualibet cathedrali creatus est.*

7 *Cura cathedralis fere redacta est, ut exerceatur per aliquem Presbyterum nominatum à Decano, & capitulo, approbato ab Episcopo.*

8 *Parochi hodierni dicti, sicut apud Ethnicos Parochi dicebantur, qui legatis publicè Romanis missis, salem, & ligna præparabant.*

9 *Curati appellantur à cura, quam de regendis ovibus susceperunt,* & n. 10.

10 *Cura universæ Ecclesiæ commissa est Papæ.*

11 *Curatorum ordo fuit institutus à Domino in ipsis septuaginta discipulis ad regendas singulares Parochias.*

12 *Parochi solent appellari Rectores, quia populum eum cura regunt.*

13 *Rector unus sacerdos, & sponsus, debet esse in una Ecclesia* n. 15. 16. & 17.

14 *Parochus unus debet assumi ad regimen Parochialis Ecclesiæ, qui suo nomine, & non cum aliis præficiatur, si plures essent Parochi, proprie non dicerentur,* & numero 18.

15 *Sacerdos proprius vocatur cujuslibet Parochiæ Rector.* n. 16.

16 *Rectoris nomine apprehenduntur etiam habentes Dignitatem, personatum, sive Prioratum.*

17 *Parochus, Curatus, & Rector, sunt nomina Synonima.*

19 *Cura animarum quam exercent Hebdomadarii canonici, residet penes collegium.*

20 *Cura animarum, quam exercent Beneficiati in Archiepiscop. Burg. Episcop. Palent. Calagurrit, & Vallisoletan. residet penes Episcopos, & Archiepiscopum.*

21 *Cura animarum est potestas administrandi sacramenta.*

22 *Parochus debet per se exercere curam animarum* n. 23. & 24.

23 *Parochiales functiones non alii, quam Parochi valent exercere limitatur, ut* n. 24. & 26. & *quæ sunt.* n. 27. 31. 32. 33. 34. 35. & 36.

25 *Parochus tenetur in Diebus festis, & Dominicis missam celebrare in Parochiis propriis per se, nisi & in aliis feriis juxta consuetudinem regionis, & ad benedictiones & sepeliendum, ut* n. 26. & 27.

28 *Parochus quando populus numerosus est, tenetur introducere alios sacerdotes promissis dicendis, & qui sufficiant in sacramentis administrandis.*

29 *Missæ* de requiem, *quæ dici possunt in Die Dominico S. Gregorii, Rosarii* remissivè.

30 *Parochiani satisfacient præcepto audiendi missam in propria Parochia, si illam audiant in Ecclesiis Regularium.*

31 *Functiones Parochiales, sunt sanctissimi delationes, & celebrationes missarum in feria quinta Domini, sabbati sancti.*

32 *Benedictio fontis Baptismalis connumeratur inter benedictiones Parochiales; item & candelarum purificationis* n. 33.

33 *Candelas benedictas nequit Parochus transmittere ad ædes sæcularium distribuendas tantùm in Ecclesia.*

34 *Candela benedicta in cathedrali debet primo ministrari Episcopo à prima Dignitate, cui deinde Episcopus aliam præstat.*

35 *Candelæ annuatim dantur laicis in aliquibus Ecclesiis in Die purificationis: ubi de usu Ecclesiæ Vallisoletanæ, & Toletanæ.*

36 *Palmarum benedictio, quæ fieri solet quotannis universaliter in singulis Ecclesiis connumeratur inter functiones Parochiales.*

37 *Parochi debent in propriis Parochialibus benedicere candelas, Palmas, cineres &c.*

38 *Cinerum benedictio, quæ solent fieri in primo Die Quadragesimæ, connumeratur inter functiones Parochiales, qui cineres debent esse aridi.*

39 *Dignitas illa, vel canonicus, à quo celebrans recipit Palmam, cinerem, aut candelam, præfertur omnibus aliis ut à celebrante primo eadem accipiat.*

40 *Vicarius Generalis in acceptione Palmæ, cineris, aut candelæ præfertur aliis non ministrantibus.*

41 *Distribuentes candelas, Palmas, & cineres, debent exequi, detecto capite.*

42 *Canonici incedentes in processionibus Palmarum, & candelarum, quibus Prælatus cum Mytra intervenit debent in Ecclesiis incedere, detecto capite.*

43 *Palma benedicta est ministranda Episcopo à prima Dignitate.*

44 *Parochus debet benedicere corpus defuncti,*

in

in cujus Parochia obiit, non regularibus, etiamsi sepeliendus sit in Ecclesia regulari, & n. 49.

45 Parochus debet facere officium circa corpus defuncti, & non alii sacerdotes, etiam Ecclesiæ cathedralis & etiam præsentibus Archipresbytero, & canonicis, ut n. 46 & n. 48.

47 Curatus ratione stolæ debet precedere aliis Presbyteris, etiam canonicis collegiatæ.

49 Parochus facit omnia officia circa corpus defuncti Domi, & per vias, quousque collocet illud sepeliendum intra Ecclesiam regularium.

50 Parochus manu tenendus est in quasi possessione faciendi officium supra defunctos sua Parochia, etiam quando sepeliuntur extra Parochiam, in quacumque Ecclesia civitatis, sive regularium, aut sæcularium.

51 Parochi defunctorum possunt associare corpora eorum usque ad Ecclesias, in quibus sunt sepeliendi, ibique manere; dum tamen ipsi non officient, sed sacerdotes, aut regulares.

52 Parochi sic ad tumulandum tenentur, ut nec canonici, aut alii sacerdotes suarum Ecclesiarum, valeant illud officium usurpare sine Parochorum licentia.

53 Parochi nequeunt impedire, ut veniant ad associandum corpus defuncti assignati per testatorem.

54 Parochi nequeunt cogere hæredes, aut testamentarios, ut in propriis Parochiis fiant novennalia, & anniversaria, quæ celebrantur in Ecclesiis regularium, ubi defuncti sunt sepulti.

55 Defuncti corpus à Parocho nequit impediri, ut sepeliatur in alia Ecclesia, si requisitus Parochus recuset.

56 Defunctus Parochianus, queit in propria Parochia sepeliri, etiam inconsulto, aut recusante Parocho.

57 Curati officium etiam est prædicare, & alia efficere ad docendos Parochianos.

58 Parochus quilibet est minister sacræ unctionis.

59 Archipresbyter debet curare qualiter sacramenta ministrentur à cæteris curatis.

60 Parochus illico, quod provisus est de beneficio curato, habet Jurisdictionem, ut ministret sacramentum pœnitentiæ omnibus de Parochia absque alia approbatione.

61 Parochus queit audire suorum Parochianorum confessiones in aliena Diœcesi, dum retinet beneficium cum cura.

62 Habitantes Parocho, ubi degunt subiciuntur, quoad sacramenta, excepto ordinis, & confirmationis.

63 Matrimonii sacramenti sunt sibimet ministri idem contrahentes, cui contrahendo, debent Parochi assistere, & testes præsentia morali, & intellectuali, ut n. 64.

65 Matrimonium, ut celebretur per Procuratorem, requirit præsentiam Parochi, & testium n. 66.

66 Parochus validè assistens matrimonio, non eget pronunciare verba ego vos conjugo in matrimonio, & n. 67.

67 Verba ego vos matrimonio conjugo, non sunt posita ad essentiam matrimonii, sed tantum sub præcepto.

68 Parochus tenetur interrogare contrahentes matrimonium de mutuo consensu, aliàs peccat.

69 Parochus debet dare benedictionem, non alius, nisi de ordinarii licentia nubentibus. Et quis quando contrahentes sunt diversæ, Parochiæ n. 70. Et num tempore adventus, & Quadragesima n. 76.

71 Denunciationes matrimoniales inter missarum solemnia ad matrimonium facie, Parochus, vel alius de ejus licentia. Quæ non spectant ad essentiam, sed ad præceptum. Et de aliis remissivè n. 72. & 75.

73 Parochus non potest celebrare nuptias in Ecclesia ab eventu ad epiphaniam, nec à die cinerum, usque ad octavam Paschæ, aliàs gravi pœna est puniendus arbitraria.

74 Adventus tempus incipit à primis vesperis sabbati præcedentis.

75 Sponsalia non prohibentur fieri tempore adventus, nec denunciationes præmittendæ matrimonio.

77 Parochus tenetur eucharistiam ministrare suis Parochianis pro supplendo præcepto annuali in septimana sancta, & post, & ante juxta consuetudinem Diœcesium; ut n. 78. & 79.

79 Eucharistia est ministranda à Parocho quoties a Parochis petatur rationabiliter, quæ est servanda diligenter in Ecclesiis, ut n. 82.

80 Eucharestia in Die parasceves non est ministranda aliis quam infirmis.

81 Parochus ex officio debet deferre sacram Eucharistiam ad infirmos honorificè, & habitu decenti n. 83.

83 Eucharistia cum qua decentia, & apparatu debeat deferri ad infirmos, & de die ut n. 84.

84 Parochus debet deferre eucharistiam interdiu ad infirmos, quam potest dare non jejunis, si periculum adsit in mora, & numero 85.

85 Parochus non jejunus, num valeat consecrare pro communicando infirmo? remissivè.

86 Parochus intantum tenetur infirmis communicare etiam peste laborantibus propria manu, aut porrectione instrumenti id debeat facere, vel ponendo eucharistiam, in tali loco, ubi infirmus proprio ore illam capiat n. 87.

87 Parochus, qui longinquo laboranti infirmo defert eucharistiam, debet illam portare pedester, nisi ut n. 88. & ad collum alligatam in peride intra bursam ibi dicto n. 88. nec à laico, dicto n. 88.

88 Eucharistia nequit deferri à laico, etiam si Parochus fatigatus ex itinere, eam non posse deferre.

89 Parochus si de gutture infirmum non posse eucharistiam sub specie panis, nequit illam dare sub specie vini.

90 Parochus cum tenet infirmum prope moriturum, non debet ad illum eucharistiam deferre, aliter in Baptismo, & pœnitentia n. 91.

91 Eucharistia, ut solum adoretur ab infirmo, non est deferenda, quando infirmus ob tussim aut

aut alias sumere nequeat.

92 *Parocho, licet in casu magnæ necessitatis frangere particulam hostiæ magnæ pro communicando infirmo jam morituro, si alia non sit.*

93 *Eucharistia debet sumi in propria parochia, ut impleatur præceptum de quotannis communicando.*Quid de Parocho n. 94.

94 *Parocho, licet in aliena Parochia communicare ejus proprios Parochos pro implendo præcepto communionis annualis,* & n. 95.

95 *Sacerdotes, si nec celebrent in propria, vel aliena Parochia, tenentur tunc in propria communicare Parochianos pro implendo præcepto annua communionis in Paschate.*

96 *Ecclesia cathedralis etsi dicatur Parochialis totius Diœcesis; non inde sequitur, ut valeant Parochiani sumere ibi eucharistiam pro implendo præcepto communionis annuæ sine licentia proprii Parochi contra nonnullos,* & n. 97.

97 *Parocho cathedralis Ecclesiæ, non licet in aliena sacramenta, vel curam ministrare, nec alienæ Parochiæ subditus communicare proimplendo præcepto annuæ communionis.*

98 *Archipresbyter potest præcipere custodi cathedralis, ut in sacrario non desit, propter infirmos Christi eucharistia,* & *curare, ut Parochi Diœcesis sic faciant, ut* n. 99.

99 *Parochus debet habere curam inter alia sibi incumbentia servandi pro infirmis sub fideli custodia,* & *loco decenti eucharistiam,* & n. 100.

100 *Pirides duæ tenendæ sunt in sacrario, in quarum una conservetur sanctissimum sacramentum,* & *in altera deferatur ad infirmos, quæ debent collocari super altari viatico, vel super corporali.*

101 *Olea sancta non possunt servari in sacrario, sed in alio loco decenti.*

102 *Eucharistia sacra servatur in sacrario ex antiquo more,* & *magna cum reverentia declaratum est* n. 103.

104 *Clavis custodiæ, sanctissimi asservati in monumento, debet esse interim in custodia sacerdotum, aliter praxi videmus in Hispania,* & *hic Matriti. Quid in cathedralibus* n. 105.

106 *Lampas, ut ardeat Die, noctuque ante sanctissimum sacramentum curandum est à Parocho, ut ingredientes Ecclesiam sciant, ubi primum sit adorandum,* & *ne in lampadibus ipsis quid curiosum misceatur,* & *à quo fiant sumptus olei* numero 107.

107 *Oleum pro lampadibus cathedralium,* & *Parochiarum cujus sumptibus emator.*

108 *Sacerdotes soli ex officio sunt proprii ministri Baptismi solemniter celebrandi ut* n. 209. *ut Episcopus,* & *Parochus.*

110 *Parochus nolens Baptizare infirmum sibi commendatum, deponitur si sine Baptismo moriatur, nisi ut* numero 111. & 113.

111 *Baptizare potest quilibet sacerdos, si Parochus haberi nequit, aut absens fuerit. Et quid Diaconus?* remissivè numero 112.

113 *Parochus propriæ cujusque Parochiæ, debet ex officio filios Parochianorum Baptizare,* & *peccat si se intromittat in Baptizando alienæ Parochiæ, puerum, sed non sit irregularis, ut* n. 114.

115 *Baptismi ministri in casu necessitatis possunt esse alii præter sacerdotes. Et quæ debeant esse parata in Ecclesia pro solemni Baptismo* numero 117. 118. & 119.

116 *Parochus debet inquirere si rite privatim, sacramentum Baptismi collatum est, quo invento non repetet solùm quidem in Ecclesia solemnes cæremonias implebit.*

117 *Parochus, seu alius sacerdos de ejus licentia Baptizaturus debet spectare in Parochia indultus,* & *inter esse vocatus pro implendo hoc ministerio: ubi quid debet inquirere de Baptizando.*

118 *Parochus quæ debeat habere parata ad rite celebrandum solemniter Baptismum,* & *numeris sequentibus.*

119 *Fons Baptismalis ex qua materia debeat esse in loco Ecclesiæ constitutus.*

120 *Vasa duo saltem ex stanno debent esse in Ecclesia pro custodia Chrismatis,* & *olei cathecumenorum.*

121 *Parochus quam unctionem Baptizatis faciat.*

122 *Chrisma infunditur in aqua, quæ benedicitur in sabbato sancto,* & *Pentecostes.*

123 *Aqua Baptismi singulis annis renovatur benedictionibus solemnibus adhibitis, nec non oleo* & *chrismate mixtis.*

124 *Parochus debet cavere, secluso periculo mortis ne Baptismus fiat extra Ecclesiam,* & n. 25.

125 Clementina unica de baptismo,

126 *Baptismus queit ministrari in Ecclesia interdicta infantibus,* & *adultis,* & *cum Patrinis.*

127 *Parochus debet habere in Ecclesia librum pro scribendis Baptizatis cum nominibus Parentum, die, mense* & *anno,* & numero 128.

128 *Baptizandus, qui notos non habet parentes, qualiter scribatur in libro Baptizatorum.*

129 *Pœnitentia secreta non prohibet pœnitentiatum ordinari, secus pœnitentia publica.*

130 *Vicarius, ut possit dare vicarium, habet locum in voluntaria jurisdictione, non in contentiosa, vel delegata, nisi datus esset à Principe.*

131 *Archipresbyter quam jurisdictionem habeat?* remissivè.

132 *Jurisdictio voluntaria competens alicui ex commissione legis, potest delegari, si non sit momenti,* n. 133.

133 *Parochus vices suas quare aliis sacerdotibus comittere valeat exercendas?*

IN hac quidem quæstione comprehenduntur præcipua omnia, quæ incumbunt ad officium Archipresbyteri, sive cujuslibet Parochi in propriis Ecclesiis. Et cognitis quæ ad Archipresbyterum spectant, inde descendemus ad Parochos speciales totius Diœcesis in singulis locorum Parochiis. Igitur de officio Archipresbyteri, dico quod

quod Archirpresbyter Dignitate præcest post Archidiaconum in Cathedralibus, & collegiatis, ut patet *in cap.* 1. *hic*, & ex dictis *in Rub.* tam
2 *hic*, quàm *de officio Archidiaconi*, † qui & simul habet curam animarum Cathedrali, quæ Parochia totius Civitatis, & Diœcesis dicitur, ut docent Gutierrez *Canonic. lib.* 1. *cap.* 27. *à n.* 24. Jullius Laborius *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 11. *n.* 64. Piasecius *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 24. vers. *circa festum*, Belletius *disquisit. clerical. p.* 1 *tit. de bonis cleric.* §. 3. *n.* post Cardinalem *in clem. dudum* §. *verum de sepultur*, Ulbadens. 1. *p. cap.* 1 *n.* 5.

3 Unde in textu nostro, & *cap. officium* 3 hic patet, & ex glossa verb. *subito in cap.* 2. *de pœnit. lib.* 6. ut ipse ministret omnibus de Diœcesi sacramenta, ac proinde confessiones omnium de Diœcesi audiat, & absolvat, ac pœnitentias injungat, præter quam in casibus Episcopo reservatis, sive ipsius authoritate: ita docent de primo casu, Chuchus, *lib.* 5. *instit. moral. tit.* 4. *n.* 168. Galetius *in Margarita casuum conscientiæ* verb. *sacramentum* 2. Thomas Sanchez cum aliis *de matrim. lib.* 3 *disp.* 27. *n.* 1. De secundo per textum *in dict. cap. officium* 3. *hoc tit.* Azor *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *q.* 8. vers. *quare* Sbrotius *de officio vicarii lib.* 2. *cap.* 14. *n* 2, Oldradus *cons.* 230. *n.* 2. *in fine.* Et præterquam in casibus Episcopo reservatis, Hostiens, & Joan. Andreas *in cap. si Episcopus de præmo. & remissionibus in* 6 Sylvester *in summa* verbo *Archipresbyter q.* 2. Azor. *supra*, Barbosa *hic in textu nostro cum multis*, & *in dicto cap.* 3. *n. fin.* & *de canonic. cap.* 6. *ex n.* 19. *item de jure Eccles. cap.* 25. *ex dicto n.* 19 per eadem verba, & DD. ubi quod omnes pœnitentes, eo inconsulto, absolvit, vel reconciliat, ut docent *dict. cap.* 3. & nostri textus.

4 Et ob id quidem ex textu nostro dicendum est, quod Archipresbyter habet curam, & solicitudinem de omnibus sacerdotibus, qui sunt cardines Ecclesiæ, ut diligenter faciant sacrum, & horas, qui & absente Episcopo, supplet officia sacerdotum, ut fontes benedicere, infirmos ungere, & alia, quæ in textu nostro, & *in d. cap.* 3. repetuntur, ubi ordinarii, Abbas, Zabarella Collect. Bellamera, Joan. Andr. Innocent. Butrius, Anania, Hostiens, Ancharran, Panormit, & alii.

5 Quare *in cap.* 2. *Trid. sess.* 5. Salubriter additur, ut Archipresbyteri, & alii curam animarum habentes, Diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis docendo ea quæ scire omnibus necessarium, est ad salutem annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, à quibus declinare debent & virtutes, quas sectari tenentur: ita Barbosa *hic n.* 2. qui & *n.* 1. *in dict. cap.* 2. *Trid.* vers. *Archipresbyteri* ex Aldano, refert decisum, ut sint cogendi curati ad subeunda munera per se ipsos, & non per substitutos, ad quæ tenentur, nisi in casibus nonnullis, in quibus id eis toleratur

6 Verum quia jam hodie Archipresbyteri officium sit nimis coarctatum in Cathedralibus; imo & in jurisdictione, qua potiebatur de jure, ut dico *infra in cap.* 3. & *fin. hic* ideo quatenus ad jurisdictionalia fori interni, dicendum est, ut cum jam hodie in Cathedralibus per *cap.* 8. vers. *Pœnitentiarius*, Trid. *sess.* 24. *de reformat.* proprius Pœnitentiarius in Cathedralibus singulis instituti mandatum esset, & de facto jam sint in id munus elevari canonicatus ad confessiones audiendas, de quo jam dixi nonnulla de canonici Pœnitentiarii officio *supra in Rub. sub quæst.* 2. *in in fine*, & cum multis Barbosa *in postorali p.* 3. *allegat.* 55. Nicolaus Garcia *de beneficiis. p.* 5. *cap.* 4. *ex n.* 140. Salazar de Mendoza *in libello de instit. canonic. pænit.* ut multum cessaret ejus officium circa audiendas confessiones omnium de Diœcesi. † Cum cura Cathedralis fere redacta sit, 7
ut exerceatur à quodam Presbytero in Parochum nominato per Decanum, & capitulum, & approbato ab Episcopo ad curam animarum, qui eam tam exercet, & non latius, quàm singuli Parochi cæterarum Parochialium illius Diœcesis: sic videtur amplecti Barbosa per *d. cap.* 8. *Trid. ibi, & de canonic. d. cap.* 6. *n.* 23. & *de Jure Eccles. d. cap.* 25. *eodem n.* 13.

Ad secundam partem de officio Parochi, cura- 8
ti, & Rectoris, aliarum Ecclesiarum Diœcesis per verba textus nostri, *cap.* 3. *item cap.* 3. per verba ibi, *qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant &c.* Et supposito ex dictis *supra in Rub.* quod sicut ibi ad imitationem Primi Flaminum, Archiflaminum, & flaminum ex *c.* 1. *dist* 80. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in Religione Christiana sunt instituti: sic videri, ut Parochi ad regendam curam animarum itidem sint instituti, cum apud Ethnicos Parochi dicerentur, qui legatis publicè Romam missis, salem, & ligna præparabant, hoc est qui omnium rerum copiam legatis Regnum, Principium, ac populorum hospitio receptis suppeditabant, ut adnotavit Acron *in illud Horatii lib.* 1. *sermonum satyra* 5. ibi & *Parochi, quæ debent ligna, salemque*, Petr. Gregor. *syntagmat. lib.* 36. *cap.* 30. & si refert Barbosa *de officio Parochi p.* 1. *cap.* 1. secundum aliquos, ad instar horum, dictos esse Parochos in Ecclesia; eo quod sint sacerdotes, auctoritate Episcoporum Ecclesiis præfecti, ut plebibus, sive populis sacrum Divini verbi, & sacramentorum pabulum ad pascendum animos subministrent.

Et supposito etiam, quod curati appellantur à 9
cura, quam de regendis ovibus susceperunt, non sine grandi mysterio; sic ut is demum curatus dicatur (in proposito de quo loquimur) qui accipit curam animarum ex natura officii. † Quia 10
sunt Papæ commissa est cura universæ Ecclesiæ dicente Domino, *pasce oves meas* & ipse Papa vocans Episcopos in partem sollicitudinis, ita etiam ex ordinatione Divina, committendo eis particulares Ecclesias, seu Diœceses, pascendas, & curandas. † ita demum, (Domino instituente) ordi- 11
nem Presbyterorum, seu curatorum in ipsis septuaginta discipulis (ut est Patrum Doctrina) ipsi Episcopi, eisdem Presbyteris curam singularum Parochiarum committant à quibus solis, ut dicitur *in Trid. cap.* 1. *n.* 11 *Trid. cap.* 13. *sess.* Sacramenta suscipiant sic alia dicens Barbosa *dict. cap.* 1. *n.* 11. applicans illud Ezechielis 33. *sanguinem ejus de manu speculatoris requiram*, & ex Theophilo Parochorum, seu de quadruplici debito in propria Parochia persolvendo *p. de confessione paschali art.* 11.

Et supposito quod parochi solent etiam Recto- 12
res appellari, quia plebem, & populum sibi commissum cum cura regunt Juxta *cap* 1. *de capellaniis Monachor. c.* 2 *de vita, & honest. clericor.* eo quod Rector dicatur quasi populum regens

Romam

Roman *conf.* 356. Joan. Andreas, *in cap. licet canon. n.* 1. *de elect. lib.* 6. Rota *decis.* 489. *p.* 1. *recen-*
13 *tissim. n.* 3. † Et quod in una Ecclesia, unus debet esse sacerdos sponsus, & Rector, qui curam habeat; *cap. mapibus.* 7. *quaest.* 1. *cap. sicut una* 22. *q.* 2. Rota *decis.* 52. *à n.* 17. *p.* 2.. *divers.* Gonzalez *in*
14 *glossa* 8. *Cancel. glossa* 6. *à n.* 45. † Dicens *n.* 42. inde inferri, ut debent assumi ad Regimen Parochialis Ecclesiae unus Parochus, qui suo nomine, & non cum aliis praeficiatur; quia si illi duo, vel plures praeficiantur, qui confessiones audiant, & Baptizent, & alia ad curam animarum spectantia faciant, non dicentur proprie Parochi, sive curati; & sic Oldradus *conf.* 67. *n.* 1. & 2. Rota *dec.* 684. *n.* 2. *p.* 1. *recentissim.* tenent magis verissimile esse, quod cura animarum sit apud unum quàm apud duos.

15 Et supposito etiam quod sacerdos proprius vocatur cujuslibet Parochiae Rector. in *cap. omnis utriusque sexus de poenit. & remissionib.* Navar. *in cap. placuit. de poenit. dist.* 6. *n.* 123. ibi *& sacerdos ille dicitur proprius*, qui est Praefectus Parochiae Latè Seraphin, *d. c.* 3. *art.* 5. Michael Locmairus *in*
16 *suo parochiali c.* 4. † Ubi explicat proprium sacerdotem dici curatum; quamvis sub Rectoris nomine comprehendatur, etiam habentes Dignitatem, personatum, sive Prioratum, ut ex Dominico, & aliis ostendi: D. Rodericus à Cunna *in comment. ad c. sunt namque* 14. *dist.* 45. Et quod Parochia dicatur quasi partitio curae, quia Rector Ecclesiae curam habet animarum totius populi intra illos limites Congreg. *c.* 1. *de cappel. Monachor. cap. cum singula de praeb. lib.* 6. Petr. Greg. *d. lib.* 15. *cap.* 24. *n.* 6. & 7. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellaria glossa* 6. *n.* 39. Gutierrez *alleg.* 8. *n.* 5. Rebuffus *in concordatis tit. de collat. §. statuimus el* 2. in verbo *Parochiales*, Barbosa diserte cum multis distinguens Legendus *sub d. cap.* 1.

17 Et supposito quod praedicta nomina Parochus, curatus, & Rector sunt Synonima; item & Plebanus, de quo dico *infra* in vers. *ad tertium*; sicut aliquoties varientur, unumque pro alio solent apponi, & quod nomen *Rectoria*, sonat in beneficium curatum in textu *in c. de Rectoribus de clerico*
18 *co agrotante.* † Et quod Rector, & Parochus is dicitur, qui suo nomine singulariter, non autem cum alii ad regimen Ecclesiae Parochialis assumitur, ita ut si duo, vel plures praeficiantur, qui confessiones audiant, baptizent, & alia ad curam spectantia faciant, non dicantur curati, qui in una Ecclesia unus debet esse sacerdos, sponsus, & Rector, Rota in Mesanen. Jurisdictionis 1. Martii 1610. coram Reverendis Lugdun. impress. apud Patin. *decis.* 258. *à n.* 4. *p.* 1. *recentissim*, *& in decis.* 52. *n.* 57. *p.* 2. *divers.* Barbosa *d. cap.* 1. *sub n.* 44.

19 Ideo antequam ad officium, quod praedicti debent exercere descendamus, advertendum duxi primo, ut quando aliquid Canonici hebdomadatim habent curam animarum, talis cura non remaneat penes ipsos, vel singulos canonicos, sed penes col-
20 legium. † Secundo quod si nullus adest Rector in quacumque Ecclesia Parochiali, sed adsunt plures Beneficiati in qualibet Ecclesia, ut contingit in Episcopatibus Palent, Vallisolet, Calaguirit, & alii in Archiepiscop. Burgens apud nos Hispanos, in quibus Episcopus solet alicui ex illis. seu duobus, aut tribus committere curae animarum exercitium, non inde dicentur curati, cum solus Episcopus sit Rector omnium Parochialium totius Dioecesis, sic ut apud eum tantum maneat animarum cura juxta textum *in cap.* *nullus de Paroch.* Garcia *de benefic. p.* 9. *c.* 2. *n.* 175. Gonzalez *in d. reg.* 8. *cancel. glossa* 6. *à n.* 65. Stephana Gratian, *discept. forens cap.* 865. *n.* 32. Barbosa Videndus *supra d. n.* 44. 45. & 46. cum aliis, ubi ex *n.* 47. cum Hojeda, Mascardo, Gratiano, & aliis, & ex *dict. cap.* 1. *de parochis*, ubi latius dico Parochus unde dictus, quid sit Parochia, & quare sic dicta † Dicit quod cura animarum, nihil aliud 21
est, quàm potestas sacramenta administrandi, de qua etiam sub *dicto cap.* 1. *& alibi.* Inde jam ad officium Parochi sequentia in medium proferentia censui Laconicè, ut sic integra materia percipiatur, quae aliàs solet longe a Doctoribus repeti.

Igitur cum proxime dictum sit Parochum per 22
se nomine proprio exercere debere curam animarum, † inde dicendum est quod functiones Paro- 23
chiales erunt illae, quae ab ipso tantùm fient; sic ut Rectores alii cappellarum, seu quorumlibet beneficiorum simplicium sacristae, & cappellani nequeant in illis se intromittere, ut docent Aloysius Riccius *in praxi rerum fori Eccles. p.* 4. *res.* 304. Barbosa *de potest. Paroch. cap.* 12. 1. † Et quod 24
curati cogendi sint ad subeunda per se ipsos ea munera, ad quae tenentur, docent idem Barbosa *in collect.* 236. *decis. n.* 2 verbo *curatus*, in Bullario in eodem verbo, limitans cum Sellio *in selectis canonicis cap.* 71. *n.* 12. ex Sacra Congreg. Concil. in nullius 3. Junii 1591 quatenus tollerantur, ut per substitutum suppleatur in illis tantùm casibus, quibus expressis verbis canonum, Decretorumve Concilii permissum est is, de quibus dico *infra de officio vicarii.*

Et occasione vers. in nostro *cap.* 2. *qui solemne* 25
debent agere officium in communicatione corporis, & sanguinis Domini nostri Jesu Christi à sacro sancto die Dominico incipiendo &c. Et ibi *in praecipuis festivitatibus, aut ipse celebrationem missae solemniter impleat &c.* Et primo dicendum est, quod tenetur Parochus in Diebus festis, & Dominicis missam celebrare suis subditis; imo & aliis etiam diebus sic in propriis Parochis celebrare, quod muneri suo satisfaciant, ut ducit Trid. decretum *in cap.* 14 *sess.* 23. *de reformat.* in commoditatem plebium suarum, ac subditorum aedificationem, ut docent Navar. *in manuali cap.* 25. *n.* 131. Et Eman. *in summa tom.* 1. *cap.* 252. *n.* 1. Sanchez *de testam. glossa* 3. *princip. n.* 63. Jacob. de Graff. *in aureis decision p.* 1 *lib.* 2. *cap.* 39. *n.* 7. Azor *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 2. & 3. Bonacina *de sacram. disp.* 4. *q. ultima puncto* 7. *n.* 3. Molfes. *in summa theolog. moral. tract.* 3. *cap.* 14. *n.* 16. Barbosa *de potest. Episcopi p.* 2. *allegat.* 24. *n.* 22. Possevin. *de officio curati cap.* 2. *à princ.* Homobonus *de exam. Eccles. p.* 1. *tract.* 4. *quaest.* 131. comprobat Gotierrez *can. lib.* 1. *cap.* 30. *ex num.* 1. & sic in propria Ecclesia, & non in alia, Barbosa *de officio Parochi part.* 1. *cap.* 2. *ex num.* 3. Ubi refert declaratum a Sacra Congregat. Concil. in Lucanae 15. septemb. 1629. & in eadem Sacra Congregat. die 17. Novemb. ejusdem anni, concludens, ut sit tollendus usus eundi Parochum ad aliam Ecclesiam.

Et teneri Parochum per se celebrare, saltem 26
in diebus Dominicis, & festis, quibus populus obligatur audire missam, aut per alios ex justa causa, dummodo passim id non faciat, & ad longum tempus, Possevinus *supra cap.* 2. *n.* 5. Ciarlin. *controvers. forens cap.* 38. *numero* 32.

Machado

Machado, *de perfect. confes. lib.4. p. 2. tract. 3. docum.* 1. Diana, *resolut. mor. p. 2. tract. de celebrat. missar. res.* 26. Siluius, *in 3. p. q.* 83. *art.* 1. *quæst.* 17. Piasecius, *in praxi Episcop. p. 2. c.* 3. *n.* 2. Barbosa, *dict. cap.* 11. cum Villalobos, & Joan. de la Cruz, *num.* 6. vel ad alios dies feriatus juxta consuetudi-
27 nem regionis. † Et ob id teneri ad celebrandum
diebus non festivis, ad benedictiones nuptiales
impartiendas, & pro sepeliendo mortuo, ubi cum
missa sepelitur, docent Ludovicus à S. Joan. *de
administr. art. 1. tit. de residentia n.* 13. Fernand.
in examine Theologiæ moral. p 4. cap. 15. §. 5. *n.* 2.
aliter inquam deficiente consuetudine, ut explicat
cum aliis idem Barbosa, *sub dict. n. 6. in fine*, verbis
28 Trid. *sess.* 21. *cap.* 4. *de reformat.* † resoluit, ut si
populus numerosus sit; adeo ut una missa non
possit satisfieri, possint Parochi cogi ab Episcopis ad adjungendum sibimet tot sacerdotes, qui
sufficiant Ecclesiis in Sacramentis administrandis
ut refert decisum Armend. *in addition. ad Recop.
leg. Navarr. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis n.* 43.
& ut censuit Rota, *decis.* 484 *p.* 1. *recent. n.* 5. &
Doctores *in dict. cap. Trid.*

29 Ad alia inquam de missis, *de requiem*, quæ dici
possint in die Dominico, ac de decore observando à Parocho in celebratione, ac de missis S. Gregorii, qualiter dicendis, & de missa Rosarii con-
30 cessa ordini Prædicatorum † Et quod Parochiani
satisfaciant præceptum audiendi missam in propria Parochia, aut in Ecclesiis Regularium, idem
Barbosa, eum infinitis sub *dicto capit.* 11. *&
alibi.*

31 Et quoad verba nostri *cap.* 2. addendum est,
quod sanctissimi sacramenti delationes, & celebrationes missarum feriæ 5. in feria Domini, &
Sabbati Sancti connumerantur inter functiones
Parochiales, proptereaque tale munus non spectare ad Capellanos, sive sacristas Ecclesiarum,
sed ad proprium Parochum, vel Rectorem, animarum curam habentem in Ecclesia, ut institutum referunt Quintana Duennas verbo *Missa*
Aloysius Riccius, *in praxi fori Eccles. dicta 4. p.
res.* 309. & declaratum à Sacra Congreg. Rit. sub
die 18. Maii 1602.

32 Secundo ex verbis textus nostri ibi, *fontes benedicere*, & *in dicto cap.* 3. ibi *benedictiones Presbyterales in Ecclesia dare*, & ita ex eodem Quaranta in Summa Bullarii verbo, *Missa in fine p. g.*
403. Aloysio Riccio, *dicta 4 p. res.* 308. Hieronymo Carat. *in opusculo de Juribus Parochialibus
tit.* 1. *cap.* 6. benedictio fontis baptismalis connumeratur inter benedictiones Parochiales; sic ut
spectet ad solum proprium Parochiæ Rectorem.
† Proindeque etiam Candelarum benedictio in
33 die Purificationis B. Mariæ Virginis, & earum
dispensatio: sic Quaranta, Carat. & Aloysius
Riccius, *dicta 4. p. res.* 301. & censuit Sacra Congreg. Rit. in Alatrina 5. Martii 1633. cujus meminit Barbosa, *in Collect. Bullar.* vers. *Palma* 3.
idem *de officio Parochi dicto cap.* 12. *p.* 1. *n.* 5. ubi
num. 6. *&* 7. ex declarat. Sacræ Congreg. negot.
Episcopor. & regul. præpos. Foglineo. de anno
1585. refert prohibitum Parocho candelas benedictas in die Purificationis transmittere ad ædes
sæcularium distribuendas tantùm in Ecclesia † Et
34 quod candela benedicta in Ecclesia Cathedrali
debet primo ministrari Episcopo à prima dignitate ex Sacra Congreg. Rituum in una Brigien.
28. Maii 1616. & quod candelam accipere debet ab Episcopo, etiam ante Vicarium ille, qui
candelam Episcopo ministravit ex eadem Sacra 35
Congreg. in Lucerina 14. Junii 1608. † Et quod
candelæ annuatim dantur laicis in die Purificationis in aliquibus Ecclesiis: de Ecclesia Vallisoletana sic testari possum, cum ibi dentur Præsidi, & Auditoribus Regiis concurrentibus officio Divino quotannis in illo festo; item subministrari vidi Agricolis Parochianis incedentibus in processione, audivique anterius dari
Dominis Inquisitoribus, & ministris secreti,
etiam non interessentibus, ad proprias Domos
mittendo, Decurionibus Civitatis, ac Tabellionibus de Camera illius Cancellariæ, in quo
Ecclesia illa absumebat multùm, quod Justis de
causis oblatum fuit, cum admodum Ecclesiæ præjudicaretur ex doctrina Gutier. *lib.* 2. *can. cap.* 21.
n. 159. Paretii de Lara, *de cappellan. cap.* 21. *à n.*
26. qui testatur prædictam consuetudinem servari
modo in alma Eccles. Toletana in die Purificationis, & in festo corporis Christi, & negari non potest multum conferre ad devotionem, ut dixerunt
Federicus de Senis *cons.* 155. Gregor. Lopez *l.* 15.
glossa verbo *de tuo officio in fine tit.* 17. *p.* 1. tolerabiliusque fieri, ut dicit Gutierrez *d. n.* 159. si Ecclesia abundet redditibus.

Unde quod Palmarum benedictio, quæ in to- 36
to orbe Christiano in die Dominico proximo
Paschati fieri solet, inter functiones Parochiales
connumeratur: docent Aloysius Riccius *dicta 4.
p. res.* 307. quia, etsi in Cathedrali, præsente Episcopo, ab ipso Palmæ benedicantur, & idem si una
cum capitulo, & clero personaliter ad Monasterium Regularium accedere teneatur, debeat ipse
privative quoad Abbatem benedicere Palmas: Sacra Congreg. Concilii, teste Joanne *in lucerna regular.* verb. *Episcopus* quoad regulares *n.* 1. quem
refert Lezana *in summa quæst. regul. tomo* 7. *sub
eodem verbo n.* 22. † Sed Parochialibus Palma- 37
rum, cinerum, candelarum, & similium benedictiones à curatis in eorum Ecclesiis Parochialibus peragi debebuntur: Sacra Congreg. Rit. in
Alatrina 5. Martii 1633. quam citat Bonfadin. *in
thesauro canonicar. decis. res.* 26. *n.* 8. & Barbosa
dicto cap. 12. *n.* 9. *&* 10. idem *in collect. decis.* 659.
n. 1. *&* 4. verbo *Palma*, & *in Bullario eodem
verbo.*

Item cinerum benedictio, quæ solet fieri primo 38
die Quadragesimæ, connumeratur etiam inter functiones Parochiales, & sic hanc à Parocho faciendam censuit Sacra Congreg. Rit. in dict. Alatrina
5. Martii 1633. Quaranta, Carat, & Novar. *supra*
adducti, Aloysius Riccius *d. p.* 4. *res.* 306. Barbosa
d. c. 12. *n.* 8. *& in collect. decis.* 148. verbo *cineres n.*
4. ubi *n.* 1. ex Gavanto *in Rub. miscel. in indice decretor n.* 3. Sellius *in selectis canon. c.* 5 *n.* 155. idem
Barbosa *in Bullario* ex Sacra Rit. Congreg. in Egitanien. 23. Mai 1603. dicentes quod cineres, qui
super capita fidelium imponuntur dicta prima die
Quadragesimæ, debent esse aridi, & non madefacti.

Et ita circa prædicta dicendum est ex dictis 39
quod in distributione Palmarum, cinerum, & candelarum est præferenda supra omnes alios, etiam
supra Vicarium Generalem illa Dignitas, vel canonicus; à quo celebrans recipit Palmam, cinerem, candelam, & similia. † Post quem im- 40
mediate Vicarius Generalis in præmissis omnibus anteponendus sit ex Sacra Congreg. Rit. in
Vulteranor. terræ Gualdi. 5. Martii 1633. refert
Bonfadin. *in thesauro canon. res.* 26. *n.* 9 Barbosa
de omnibus in dicto verbo *Palma collect.* 549.

qui & *n.7.* item & Bonfadin *n.*10.ex sacra Con-
greg. Rituum in S. Marci V. Martii 1633. dicunt
ut distribuente Episcopo Palmas; candelas, & ci-
neres, præferendus sit ille, à quo Episcopus præ-
dicta recepit, postquam Dignitates, & canonici
sacris vestibus induti, & ante omnes vicarius Ge-
neralis.

41 Insuper addendum est quod celebrantes can-
delas, palmas, & cineres distribuendo, debent,
detecto capite distribuere, ut censuit sacra Con-
gregatio Rit. subdie 18. Jullii 1626. Barbosa *dict.
cap.*12. *n.*10. *& in dicta decis.* 549. *n.6. & in Bul-
lario dict. verbo.*

42 Qui & addit *n.* 8. cum Bofendin. *d.res.26 n.*11.
sacra Congreg. Rit. in luner. Sarcanen. 5. Martii
1633. quod canonici incendentes in processioni-
bus Palmarum, & Candelarum, quibus Prælatus
cum Mytra intervenit, debent in Ecclesiis ince-
dere, capite detecto; alia refert videnda ipse Bar-
bosa *in Bullario, & in collat, decis.* verbo *cineres,
Palma, candelarum benedictio,* & verbo *benedi-*
43*ctiones &c.* † Et quod Palma benedicta debet
Episcopo ministrari à prima Dignitate, refert de-
claratum Sellius à sacra Congreg. Rit. in Brigien.
28. Mai 1626, in selectis canon.*cap.*40. *n.*15.

44 Deinde etiam ad officium curati spectat bene-
dicere corpus defuncti, in cujus Parochia de-
functus obiit, & non ad regulares, ad quorum
Ecclesiam defunctus portatur sepeliendus: ita
ex sacra Congreg. Rit. in Schilocen. 18. Novemb.
1606. docent Sellius, *in select. canon. cap.* 71. *n.*
14. Barbosa, *in collect. decis.* 326. verbo *curatus*
45*num.* 4. idem *in Bullario eodem verbo.* † Et sic
quod curatus debeat in sua Ecclesia officium fa-
cere circa corpus defuncti, & non alii presbyte-
ri, etiam Ecclesiæ Cathedralis, dicunt idem Sel-
lius *dicto cap.* 71. *n.* 18. Barbosa *num.* 9. ex sacra
Congreg. Rit. in Pisaurien. 20. Decemb. 1603. &
46in Meliten. 18. Novemb. 1606. † addentes sic
etiam procedere, præsente Archipresbytero, &
canonicis Ecclesiæ Collegiatæ, ut censuit decla-
rat. Rit, sacra Congreg. in Hostiens, ceræ 28.
47Aprilis 1607. † Et quod sic curatus ratione sto-
læ debeat præcedere aliis Presbyteris etiam Ca-
nonicis Ecclesiæ collegiatæ dixit Aluon. *in com-*
48*pend. canon. res lib.*1 *.tit.* 13. *n.* 6. † Sed quod non
debeat præcedere in funere sui Parochiani de-
functi, quando defertur ad Cathedralem, ipsis
Canonicis, meminit Sellius *dict. cap.* 7. *n.* 17. ex
Sacra Congreg. Rit. decisum in Sutrina 30. Augu-
sti 1602. at si adsint Canonici in propria Eccle-
sia curati, in qua sepelitur defunctus, tunc offi-
cium supra corpus defuncti faciendum esse ab
ipso Parocho, non à Canonicis, refert Sellius de-
cisum *in selectis canon. cap.*69. *n.* 45. 1. Sacra Con-
greg. Rit in viterbien. 25. Junii 1611. & in præne-
stina caverum 18. Augusti 1618. & Ostien. ce-
ren. 28. Aprilis 1607.

49 Ex his infertur quod Parochus debet facere
omnia officia circa corpus defuncti, qui sepelien-
dus est in Ecclesia Regularium domi, & per vias.
Barbosa *in collect. decis.* 558. *n.* 2. vers. *Parochus
quoad funeralia*, Ubi addit, quod postquam ca-
daver collatum est intus Ecclesiam, debet Paro-
chus recedere, & officium facere debebunt ipsi
regulares, vel Parochus ipsius Ecclesiæ, qui tunc
omnibus præceder, ut refert etiam decisum Sel-
lius *in selectis canon. dicto cap.* 69. *n.* 46. à Sacra
Congreg. Rituum in Eugubina 12. Mai 1612. &
5. Julii 1614. & in Placentina, & Licien. 23 Mai
1619. & in Catamen. civitatis Plitiæ 12. Octob.
ejusdem anni. † Unde evenit, ut veniat manu te- 50
nendus Parochus in quasi possessione faciendi
officium supra defunctos suæ Parochiæ, etiam
quando sepeliuntur extra Porochiam, in quacum-
que Ecclesia civitatis, sive regularium, sive sæcula-
rium, vel Abbatialium, ut referunt decisum Sellius
*d.cap.69.n.*47. Barbosa *in d. collect.* 558. *n.*3. à Sa-
cra Congreg. Rit. in Ravenaten. 28. & 31. Augu-
sti 1615. qui ambo ille *n.* 50. & iste *n.6.* declaratum
referunt à Sacra Congreg. Rit. in Barnabitarum
20. Martii 1604. ut Parochus defuncti debeat fa-
cere, illud in Ecclesiis clericorum Regularium
urbis præsertim Barnabitarum.

Itaque à fortiori dicendum est, ut possint Pa- 51
rochi defunctorum in Ecclesiis regularium hu-
mandorum associare eorum corpora, usque ad
easdem Ecclesias, atque etiam in illis permanere,
absque tamen; eo quod in officio decantando ul-
latenus se intromittat, nisi adsit consuetudo con-
traria juxta Sacra Congreg. Episcop & Regul. in
Noteren. 6. Julii 1615. Barbosa *d. decis.* 748. *n.*7.
& *de officio Parochi cap.* 26. *n.* 80. quin officium
in tumulandis cadaveribus, non per Parochos, seu
alios Presbyteros sæculares, sed per eosdem regu-
lares fieri debet, ut censuit Sacra Congreg. Rit. in
Eugubina 12. Martii 1612. & 5. Julii 1614. & in
Placentina, & licien. 23. Martii 1619. & in cata-
nien. civitatis Placent. 13. Octob. ejusdem anni, &
in Salmanen. 8. August. 1629. & in Adrien. 12.
Februarii, & 2. Martii ejusdem anni videndus Bar-
bosa ad plura alia supra toto *cap.* 26. *p.* 3. *de officio
Parochi* cum infinitis, & Gratian. in hoc puncto
discept forens. tom. 3. *c.* 492. plura alia adducit vi-
denda ipse Barbosa *in d. collect.* & Bullarin, verbo
curatus, & vers. *Parochus circa funeralia.*

Et sic concludendum est, in tantum Parocho in- 52
cumbere officium facere in tumulando, ut sicut
nec canonici in ejus Ecclesia stantes, non possunt
hoc usurpare sine ejus licentia, sic nec alii sacerdo-
tes ejusdem Ecclesiæ Parochialis, ut responsum
fuit à Sacra Congreg. Rit. in causa defunctorum,
qui sepeliuntur in Ecclesia S. Celsi Mediolanens.
sub die 29. Novemb. 1632. ut refert idem Barbosa
d. 3. *p. de officio Parochi c.* 26. *sub dict. n.* 80. vers.
officium. † Sed non posse impedire Parochos, sal- 53
vis eorum Juribus Parochialibus contra volunta-
tem hæredum defunctorum, ne regulares vocati ad
funus associent una cum Parochis, & clericis pro-
cessionaliter corpora defunctorum ad quasvis
Ecclesias deferenda, ut refert Laurent de Peyrinis
*de privileg. Regular. n.*3. *in addit. cap.* 12. *pag.* 513.
† Ubi & dixit quod nec possint cogere hæredes, 54
seu executores testamentorum, ut pro Defunctis,
qui tumulantur in Ecclesiis regularium fiant etiam
officia, novennalia, & anniversaria in Parochiali-
bus; prout celebrantur in Ecclesiis regularium, ubi
cadavera sepelientur, referens hæc dum sic de-
cisa à Sacro Congreg. Rituum sub die 23. Apri-
lis 1633.

Quod si contingat, ut curatus recuset, quod ut 55
mortuus sepeliatur in alia Ecclesia, nec velit in-
teresse requisitus, vel petitam licentiam deneget
tunc ut possit sepeliri corpus in alia Ecclesia sine
ipsius interventu, & licentia, dixit Barbosa *de jure
univers. Eccles. lib.*2. *cap.* 10. cum aliis *n.*23. idem
in dicta decis. col. 246. *n.* 16. dicto verb. *curatus*,
& *in Bullario* declaratum à sacra Congreg. Rit.
22. Decemb. 1629.

Imo & quod, dicto Parocho in consulto, in in-
teresse 56

tereſſe recenſet ad ſepelliendum, etiam poſſit in ejus Parochia ſepeliori defunctus Parochianus: tradit declaratum Sellius *in ſelectis canon. d. c.* 69. *n.* 56. & repetit Barboſa *in collect. deciſ.* 558. *n.* 13. qui in dict. verbis *curatus*, & *Parochus*, item in verb. *cadavera*, ac in verb. *defunctus in collect.* 76. & 245. *ac in Bullario ſub dictis verbis*: plures alios caſus repetit circa materiam hanc, & abundantius *p.* 2. *de officio Parochi d. cap.* 26. ubi agit latè de funeribus ducendis, ac de ſepulturis, qui in dict. verb. *curatus n.* 7. & Aldan, *in compendio canonic. reſol. lib.* 1. *tit.* 13. *n.* 5. referunt declaratum à ſacra congreg concilii ſub die 27. Mai 1617. quod curati non debent plus recipere pro tumulandis cadaveribus exterorum, quàm civium. Alia repetam in tit. de ſepulturis.

57 Ad officium curati ſpectat etiam prædicare, ſi velit per ſe, ſic ut non debeat impediri tale munus exercere, ut cenſuit ſacra Congreg. Concil. quam refert Aldanus *d. tit.* 13. *n.* 4. Barboſa in dicto verb. *curatus n.* 6. de quo munere, ac aliis, quæ incumbunt Parochis circa docendos, ac inſtruendos in Doctrina chriſtiana fideles Parochianos tempore offertorii in miſſa, explicando myſteria miſſæ, & declarando Evangelium aliave neceſſaria, opera pia ad animarum ſalutem adjunges quæ, *ſupra* dixi *in cap. cum ſit ars penult. de ætate ordinand. quæſt.* 1. & 2. quæ non repeto *ibi* notegenda.

58 Et in verſ. *infirmum olee perungere*, per quæ verba poſſet hic abunde repeti, quod late dictum eſt *ſupra* de ſacra unctione, ubi de miniſtro proprio ſacramenti unctionis, qui eſt Archipresbyter, ut patet hic; eo quod poteſt omnibus in Diœceſi ſacramenta adminiſtrare, ut jam diximus in principio noſtræ quæſtionis; imo & quilibet Parochus cujuſque Parochiæ; & ſic hoc ſacramentum unctionis extremæ, ut ibi abunde dixi.

59 Et ibi in verſ. *pœnitentem infirmum* (conſulto Epiſcopo) *reconciliare*, & *in dicto c.* 3. ibi *debet infirmis providere*, & *providendo præcipere ſacerdotibus, ne forte ſine confeſſione, vel communione corporis, & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti moriantur. Confeſſiones peccatorum eorum, qui à foris veniunt recipere cum omnibus ſacerdotibus &c.* Per hæc verba, & ex generalitate proxime adducta, quod Archipresbyter poſſit adminiſtrare ſacramenta omnibus in Diœceſi, fluit etiam quod debet curare qualiter à cœteris Parochis miniſtrentur, cum cuilibet in propria Parochia hoc munus incumbat de jure.

60 Et de ſacramento pœnitentiæ præter illa, quæ longe docent DD. agentes de hoc ſacramento, & DD. canonici *in c. omnis utriuſque ſexus infra de pœnit.* & *remiſſionibus*, ubi & latè expendo Tu, ad propoſitum de officio miniſtrandi hoc ſacramentum ſanis, ac infirmis: notabis ſequentia, nempe quod proviſus de Parochiali beneficio, & ſic Parochus ſacerdos habeat illico Juriſdictionem ordinariam in pœnitentiæ foro circa omnes de Parochia fideles; ſic ut cenſeatur quoad hoc lege approbatus abſque alia deſuper ſibi facienda per ordinarium licentia, ut colligunt Doctores ex Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 5. ibi *niſi aut Paro-*
61 *chiale beneficium*. †Et ſic quidem, ut ſuorum. Parochianorum confeſſiones audire poſſit, etiam in aliena Diœceſi, & ubique locorum, dum retinet beneficium cum cura, ut docent poſt ordinarios *in dicto cap. omnis*, & *in Trid.* Valeris Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *cap.* 16. *q.* 3. *n.* 93. & 94. Campanil. *in diverſorio Juris Canonic. Rub.* 12. *cap.* 13. *ſub n.* 71. Homobon. *de Bonis in examine Eccleſ. p.* 1. *tr.* 5. *c.* 3. *q.* 16. Molfeſius *in ſumma Theolog. moral. tr.* 7. *c.* 15. *n.* 89. Covarruv. *pract. c.* 11. *n.* 4. Navarr. *in man. c.* 27. *n* 255. Henriq. *in ſumma lib.* 6. *c.* 7. §. 1. Victoria *de confeſ. n.* 151. Sylveſt. verbo *confeſſor.* 1. *q.* 13. Jacob de Graff. *in pract. caſuum reſervat. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 57. Chamerota *de ſacram. tract.* 7. *de confeſſ. dub.* 14. Thoma Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 19. *n.* 2. & *diſp.* 34 *n.* 3. & 4. Barboſa *ſupra in Trid.* Item & *in paſtorali p.* 2. *alleg.* 25. *n.* 18. idem *de officio Parochi c.* 19. *p.* 2. *n.* 5. cum Toleto, Capiccio, Joanne Valerio, Azor, Fr. Emanuel Rodrig Zerola, Piaſecio, & aliis.

Vude provenit quod ſubiiciuntur Juriſdictio- 62
ni Parochi, non ſolum conſtituentes in Parochia Domicilium, ſive habitationem perpetuam, ſed etiam quaſi Domicilium, ſive habitationem ad tempus non admodum breve negotii alicujus cauſa, ut habent gloſſa *in clem.* 1. *de privilegiis*, Sylveſt, *in ſumma* verb. *Domicilium*, & verbo *Parochia*, Sanchez *de matrim. dict. lib.* 3 *diſp.* 27. *n.* 12. & *in præcepta decalogi tomo* 1. *lib.* 4. *c.* 37. *n.* 24. cum infinitis, monentes eandem rationem eſſe de aliorum ſacramentorum adminiſtratione (excepto ordinis, & confirmationis) quorum adminiſtrationem ex officio de jure ſolùm incumbere Epiſcopo, dixi latè *de ſacram. ordinis ſub tit. de temporibus ordinat.* cum aliis ſequentibus, & de ſacramento confirmationis *ſupra in cap. unico de ſacra unctione ſub.* §. 1.

Et licet reſpectu ſacramenti matrimonii contra- 63
hentes Chriſtiani ſibimet ſint ad invicem miniſtri, ut *infra* dico latiſſime *lib* 4. *de ſponſalibus.* & *matrim. ac* patet ex Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 1. tamen de Jure habent Parochi aſſiſtere matrimonio, dum a contrahentibus fit, cum debeant illud celebrare coram proprio Parocho, & teſtibus ex eodem Tridentino corpo. eam non ſolùm præſentiam neceſſario præſtantibus, ſed etiam moralem cum intelligentia, & advertentia actus: *argum leg.* 209. *ff. de verb. ſignificat* ibi: *coram Titio aliquid facere juſſus non videtur, præſente feciſſe eo niſi is intelligat: itaque ſi furioſus, aut infans ſit, vel dormiat, non videtur coram eo feciſſe*, cum infinitis Henriquez *in ſumma lib.* 11. *c.* 3. §. 1. Zenedus *in pract. can. quæſt. lib.* 1. *q.* 30. *ex n.* 33. Joan Gutierrez *matrimonii lib.* 69. Baſilius Pontius *de ſacram matrimonii lib.* 5. *cap.* 21. Barboſa cum Conink *in paſtorali p.* 2. *allegat*, 32. *num.* 78. & Franc Molinus *de for.* 11. *n.* 113.

Ubi ſubdit *n.* 120. ut nedum intelligere opor- 64
teat, cum quid agitur ſed ut videat; imo, & docent Thomas Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 36. *n.* 3. Paul Layman *in Theologia morali lib.* 5. *tract.* 10. *p. c.* 4. *n.* 6. *in princ.* idem dicendum de illo Parocho, qui præſens corpore eſt, ſed animo, nihil omnino advertens, niſi affectatus eſſet non intelligere: idem Sanchez *n.* 6. Barboſa *de officio Parochi cap.* 21. *n.* 49. ac refert deciſum Armendar. *in addit. ad Recopil. leg. Navarræ lib.* 4 *tit.* 15. *lib.* 1. *de matrim. n.* 24.

Et licet expreſſio, vel ratificatio conſenſus, non 65
ſit neceſſario facienda coram Parocho, & teſtibus, ut matrimonium infidelium fiat ſacramentum, ut docent Gutierrez *de matrim. cap.* 42. *n.* 6. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 9. *n.* 1. Rebell. *de obligat. Juſtitiæ lib.* 2. *q.* 7. *n.* 5. & alii, quos refert, & ſequitur Barboſa *de officio Epiſcopi part.* 2. *allegat.* 32 *num.* 158.

at præsentia Parochi, & testium requiritur, ut matrimonium celebratum per Procuratorem de quo latè DD. per textum ibi *in c. fin. de procurator. lib.6.* sit validum, Hanriquez, *in summa lib.* 11. *cap.*2. §.6. Sanchez, *dict.lib.*2.*disp.*12. *n.*3. & *lib.*3.*disp.*8.*n.*24. Guetierez, *supra n.*45. idem Barbosa, *dicta alleg.* 32. *n.* 159. & *de officio Parochi p.*2. *cap.*21. *num.*85. & 86. cum Bonacina, Navarro, Andrea, Victorelo, Coninch, & alii.

66 Imo & si ad matrimonii validitatem minime requiratur, ur Parochus, vel alius Sacerdos assistens utatur in ejus celebratione his verbis, *ego vos in matrimonium conjugo*: de quibus *in dicto cap.*1. *Trid. sess.* 24. ubi Barbosa, Farin. Mareidla, & DD. pluribus Sanchez, *dicto lib.* 3. *disp.*38.*n.*4. Franc. Leo, *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *c.* 9. *n.*36. Heoriquez, *dicto lib.* 11. *cap.*2.§. 7. Basilius Pontius, *de matrim. lib.* 5. *cap.* 6. Valerius Reginaldus, Campanibus, Ledesma, Zenedus, Segura, Franc. Mulin. Sayrus, Bonacina, & alii quos refert Barbosa, *dict. c.*21. *de officio Parochi n.*88. & novissimè Leaoder, *de sacram. tract.* 9. *de matrim. disp.* 7. *q.*31. ex Basilio, *c.*21. *n.*2. Sanchez, *dict.lib.*3. *disp.*38. *n.*3. contra Canum Estium, Silvium, & Zephalum existimantes præfata verba esse formam sacramenti matrimonii, quæ non sic accipiuntur, eum nee sint forma, nec de essentia sacramenti matrimonii, ut sæpins declaratum per Cardinales & ur refert Basilius ex Florentino, & ex illa ab eo relata, *dict. cap.* 21. *n.*2. ibi, *Parochus nihil dicat, constat tamen matrimonium.*

67† Nec posita esse à Tridentino, ut forma, vel de essentia, sed taotùm sub præcepto, quod secundùm communiorem sententiam non obligat sub mortali, sed tantùm sub veniali, ut docent Sanch. Basilius, Gutierez, & alii *supra* Diana, 3.*p.tract.* 4. *resol.* 256. Villalbbos *in summa tract.* 13. *disp.*6. *n.*3. Baunius *q.* 6. *de matrim. clandestino dub.* 10. Ægidius Trulench, *de sacram. lib.*7. *cap.*6. *dub.*5. *fin.* Castrus Palaus, & Bonacina cum aliis, quos sequitur Leander, *supra q.*32. contra plures relatos à Sanchez, Salced. Vegam, Zanard. Rebellum, & Loysium, Barbosa, *ubi supra dicta alleg.* 32.*n.*169. & *dict. c.*11.*num.* 88.*in fin.* Zevallos, *in pract. q.* 604. *n.* 4. & alii qui & Valer. Regioald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.*175. Ægid. Coninch. *de sacram. disp.* 27.*dub.*5.*n.*74. Bonacina, *de matrim. quæst.*1. *puncto* 8. *num.* 40. Filiucius, Gutierrez, Basilius Pontius *supra cap.* 26. §. 2. vers. *ex quibus* conditione 6. Barbusa *dict. cap.*

68 21. *de officio Parochi num.* 87. Resolvunt ut teneatur Parochus interrogare contrahentes de mutuo consensu, ntrum, fœmina scilicet velit ducere vitum, & vir fœminam, sic ut si omittat, peccet graviter, nisi certus esset de mutuo illorum consensu, tune enim dicunt solùm peccare venialiter, Leander, *dicta disp.* 7. *q.* 31. sic etiam docet contra Sanchez negantem in secundo casu non peccare: videndi Diana cum aliis 3.*p. tract.* 4. *res.*294. Ægidius Trulenk. *d.lib.*7.*c.* 6. *dub.* 5. & alii.

69 Er quia insuper Trid. Concilium *in dicto cap.* 1. *sess.* 24. *de reformat.* statuit benedictionem à proprio Parocho faciendam esse, nec à quoquam alio sacerdote, nisi ab ipso, vel nisi ab ordinario concessa fuerit licentia, ut alius sacerdos illas faciat (quacumque consuetudine in contrarium, etiam immemorabili non obstante, quæ potius corruptela est) ideo quod hec etiam spectet ad proprium officium curati, patet ita quidem, ut ipse Parochus accepturus sit, & non alius eleemosynam consuetam dari occasione benedictionis, ut declaravit sacra congreg. Rit. in Archerontina 25. Januarii 1602. cum pluribus Barhosa *in dicto cap.* 1. *Trid.* & *de officio Parochi dicto c.* 21. *part.* 2. *num.* 98. & 99. & *allegat.* 32. *in pastor. ex num.* 185. † Er ante 70 eum infinitis qui explicant à quo Parocho, quando contrahentes sunt diversæ Parochiæ, & num debeat benedicere secundo nubentes, de quo late *sub tit. de secundis nupt.*

In denuociationibus quæ fiunt inter missarum 71 solemnia, ut scientes parochiani contrahendum matrimonium inter aliquos, possint declarare, ut testes, an aliquod impedimentum sit inrer eos, ne contrahant. Et supposito, ut probabilius noo esse necessarium ad valorem matrimonii præmitti denunciationes has, ut contra Menochium, Zephalum, & Bontium, ducent Thomas Sanchez *lib.* 3. *de matrim.disp.*5.*n.*2. Diana 3.*p. tr.*4.*res.*241. cum pluribus ille cum quindecim Doctoribus Juristis, & novem Theologis, & iste cum Riccio, & Villalobos, quibus addo Trulench. *de sacram. lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 8. *n.*2. Baunium *in tr. de denunciationibus q.* 1. *d.* 2. Basilium *lib.*5. *de matrim. c.*30.*n.*2. Ochogaviam *tract.*3. *de sacram. q.* 3. Conink *dict. disp.*27.*n.*49. Reginald. *d. lib.*33. *n.*222. Rebell. *de obligat. Justitiæ* 2.*p.lib.*2.*q.*7.*sect.*2. *n.*8. Moure 3. *summa cap.*17. §.2. *n.*5. Leander. *d. disp.*7.*tract.*9. *de matrim. ex q.* 45. & omoes ad plures casus; dicendum quidem est, ut prædictæ denunciationes debeant fieri à proprio Parocho, vel ab alio de ejus licentia, ut doceat cum infiniris Sanchez *d. lib.* 3. *de matrim.disp.*6. *n.* 5. Basilius Pontius *supra c.* 30. Leander *sup. q.* 54. cum Ægidio Conink, Villalobos, Gutierrez, Baunio, Reginaldo, Riccio, Castro Palao, Villalobos, Diana, Machado, & aliis tenet, ac expendit omnino legendus Barbosa *d. c.* 11. *p.* 2. *de offic. Parochi ex n.* 16. & 17. † ubi 72 & relati declarant quibus diebus, qua hora, num intra Ecclesiam, vel aliquando extra &c. debeat Parochus eas facere, & num juxta Trid. tres denunciationes in Diversis Diebus festis vel aliquando eum duabus, aut unica denunciatione valeat velare contrahentes?

Pro complemento ad propositum, de quo in- 73 quirimus, dico quod Parochus debet maximo opere advertere, ne ab aventu Domini Jesu Christi usque ad Diem Ephifaniæ & à feria 4. cinerum, usque in octavam Paschæ inclusive nuptiarum solemnitates celebret, aut benedictiones faciat, quia sic statuit Trid. *sess.* 24. *de reform. matrim. in c.* 10. sciarque ut si adversus hoc præceptum, illo vetito tempore faciat, veniet gravi pœna puniendus, arbitraria tamen cum nulla in jure præscripta sit, Srepan. Gaeta *in cap. ad limina* 30. *q.* 1. §. 4. *n.*150. Frat. Emanuel. Rodrig. *in summa tom.* 1. *c.* 241. *n.* 4. Saochez *de matrim. lib.* 7. *disp.*7. *n.*4. ubi *n.*2. † ait tempus adventus in hac 74 prohibitione incipere à primis vesperis sabbati præcedentis, in feria autem 4. à media nocte illius feriæ. † Sed idem *num.* 7. & 8. Aloysius 75 Riccius *in praxi p.* 4. *res.* 558 *cum sequentibus*, Barbusa *dicto c.*21. *n.* 14. & ex *n.*11. dicunt non prohiberi illo tempore sponsalia de futuro, imo, & posse denuociationes præmittendas matrimooio tunc fieri, ut declaravit sacra congreg. negotiis Episcoporum proposita sub die 18. Decemb. 1598. Et videbis quæ ex multis repetit Leander,

dicto

dicto tract. 9. de matrim. disp. 7. q. 76. 77. & 78. enim
76 liis. † Ubi an dictæ benedictiones nuptiales possint celebrari in Die Sabbati ante adventum? vel sit mortale præ fict. tempore recipere benedictiones nuptiales, vulgo *velaciones*, de quibus cum infinitis Sanchez *dicto lib. 7. de matrim. disp. 7. n. 2. & à n. 3.* B. filius Pontius *lib. 6. c. 8. n. 10.* Diana *p. 4. tract. 4 ref. 202.* & penes ipsos alii plures alia dubia plene resolventes.

77 Ad aliam partem, quæ pertinent ad Parochum circa sacramentum Eucharistiæ ministrandum Parochianis suis etiam infirmis per verba ad lucta: *vel confirmatione corporis, sanguinis Domini nostri Jesu Christi moriantur*, & quia ex sequia textus *in dicto cap. omnis utriusque sexus*, Parochus tenetur suis ovibus Eucharistiam ministrare, quando sub fit i debent communicare, hoc est in Paschate, cui satisfaciunt præcepto in septimana sancta, & in octava ejusdem Paschæ, sicut docent communiter DD. & Quaranta *in summa Bullarii verbo communio*, ubi refert de hac re declarationem Eugenii IV. Azor, *instit. moral. p. 1. lib. 7. c. 41. q. 2.* Zerola *in praxi Episcop. p. 1.* verbo *Eucharistia §. 7.* Fagundez *in præcepta Ecclesiæ precept. 2. lib. 1. c. 3. per tot. de præcept. 3. lib. 1. c. 5. Theophil. Paroch. p. 4. art. 3.* Henriquez *in summa lib. 8. c.*
78 5. §. 1. † Ubi refert quod in pluribus Diœcesibus, consuetudo extenditur à principio Quadragesimæ, usque ad decimumquartum Diem post Pascha, Barbosa *de officio Parochi 2. p. c. 20. n. 13. & 14.* ubi refert sacra Congreg. concilii censuisse sub Die 19. Novemb. 1616. posse etiam extendi in longius tempus ex Episcup., aut Parochi dispensa-
79 tione rationabili, alia aldeas, & *ibi n. 15.* † quod Parochus tenetur Eucharistiam ministrare, quoties qui subditi eam rationabiliter petunt, quatenus postulat pœnitentium conditio, & sacramenti reverentia, Bonacina *de sacram. disp. 4. q. puncto 1. n. 14.* Trulench. *de sacram. lib. 3. cap. 7. dubio 1. n. 15.* Valerius Regioald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. n. 96.* Navar. *in cap. placuit. de pœnit. dist. 6. n. 152.* Fagundez *dicto præcepto 3. lib. 3. c. 3.* & alii
80 communiter † Et in Die Parasceves, non sit distribuenda Eucharistia, aliis, quam infirmis, ut censuit sacra Rit. Congreg. sub Die 19. Februar. 1622. ut tenent Francolin. *de horis canon. cap. 30. num. 12.* Barbosa *supra n. 56.* quidquid post Layman. Tanner. & Hurtad. teneat Diana *resol. moral. p. 4. tract. 4. ref. 237.* & Juan. Sanctius *in selectis disp. 22. n. 20.*

81 Ideo jam ad propositum accedendo, dicendum est de pertinentibus ad officium curæ animarum esse deferre sacram Eucharistiam ad infirmos honorificè, ut censuit Rota in Racanaten. Parochialis coram Cantucio inter impressas *decis. 52. n. 10. 21. & 22. p. 2. divers.* & apud Farin. *decis 340. n. 1. p. 2.*
82 *recent.* † Et in hunc usum sacram Eucharistiam diligenter in Ecclesiis conservari maxima pietate; simulque sanctitate institutum apparere videtur ex Trid. *sess. 13. cap. 6. de sanctissimæ Eucharistiæ sacramento*, ubi *cap. 7.* anathematizantur dicentes non licere, ut illa ad infirmos honorificè deferatur.

83 Itaque Parochus ipse deferre illam debet, habitu decenti suppositu mundo velamine, & cum superpelliceo, lumine præcedenti cum omni reverentia & honore, vultu dimisso, ante pectus similiter cum vase argenteo, vel saltem in calice, vel serico cooperto, non tamen in vase vitreo; imo & deferre duas particulas, ut in ingressu adoretur ab omnibus cum Pallio honesto, præcedente tintinnabulo, ut currenti genuflectant psalmos, seu orationes intereundo, sicut piè admodum advertunt Zenedus *ad Decretal. collect. 51. à n. 2.* & Barbosa cum Paulo Fusco, Bertilucen, & Piasecio *de officio Parochi dicto cap. 20. n. 31. & 32.* referens fuisse sic responsum per Sacr. Rit. Congreg. Episcopo Anconitano. 22. Febr. uarii 1593. ubi ex eodem Piasetio. *n. 33. & de officio Episcopi p. 2. alleg. 22. n. 3.* refert etiam non esse deferendam à Parocho eucharistiam per Plateam, in qua habitant Judæi.

Insuper debet curare Parochus deferre Eucharistiam ad infirmos interdiu, nisi necessitas suadeat etiam de nocte deferre, quia scilicet est periculum in mora, ut ducent Suarez *tom. 3. disp. 66. sect. 5. paulo post princip.* Zambran. *de casibus reservatis in articulo mortis cap. 3. dubio 2. n. 5.* Paulus Layman. *in theolog. mor. lib. 5. tract. 4. c. 5. n. 6.* ob id licere Parocho propter instans mortis periculum eucharistiam dare infirmo non jejuno, vel si perventura sit diuturna phrenesis ei, ut notant idem Zambran. *dicto cap. 3. dubio 5. n. 1.* Barbosa *dicto cap. 20. de officio Parochi. n. 34. & 37.* qui ex *n. 35.* & aliis ex *n. 38.* † alia notanda cumu- 85 lat de dispositione Parochi, & num ad communicandum infirmum, possit non jejunus, aut in vespere iterum celebrare pro consecranda Hostia, qui, & *n. 41.* ex doctrina textus *in cap. liquido, & in cap. sacramenta de consecrat. dist. 2.* firmet, ut possit Parochus ratione necessitatis eucharistiam administrare per modum viatici infirmo non jejuno existenti in mortis articulo, quando e minimode non potest spectari tempus, quo Eucharistia illi jejuno administraretur; addens id, non solum in casu mortis naturalis, sed etiam in eventum mortis violentæ, si communio commodo nequeat anticipari, vel deferri.

Et notant etiam DD tantam esse obligationem 86 Parochi in administranda eucharistia infirmis, ut teneatur etiam tempore pestis, si illam deferat moribundo propria manu, & non aliquo instrumento communicare; quia sic potius postulat reverentia tanti sacramenti idem Barbosa *de officio Parochi dicto c. 20 n. 46.* Ubi aliam movens sic tenet cum Suarez *de pœnit. disp. 44 sect. 3. n. 17.* sed quia Possevin. *de officio curati, c. 4. n 34.* non improbabiliter existimat excusari posse a peccato Parochum, præcisu scandalo, & periculo, lapsus eucharistiæ in terram, si instrumento rite confecto, & apto administret; ideo poterit ejus sententia juvari per illa quæ dixi *supra de sacra unctione q. 12.* Et in terminis docent Venerus *in examine Episcop. lib. 4. c. 46. n. 47.* Gavantus *in enchirid. Episcoporum* verbo *pestis*, & videtur docere Diana, *dicta 4. p. tract. 4. ref. 104.* vers. *nota etiam pro praxi quod, si ægrotus non possit res suas transmittere, possit communio ei dari, imposita parva parte Hostiæ cum vino in cocleari*, sic enim Præposito *in 3. p. D. Thomæ disp. 71. sect. 3. sub fine*, & Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 67. sect. 6.* vers. *secundus casus* post medium, licet post *in ref. 114.* contrarium amplectatur Leander, *de sacramento eucharistiæ tract. 7. disp. 4 q. 20.* ubi & *q. 21.* ait cum Caietano, Portio Mancino, & Marchino, ut tempore pestis, vel alterius infirmitatis contagiosæ liceat sacerdoti ponere eucharistiam in loco decenti, ut inde proprio ore aut manu infirmi sumatur.

Quod si contingat deferri sacram Eucharistiam 87 ægrotis extra civitatem in loca longinqua, tum quidem si per vias difficiles, & periculosas, est

omittenda umbella, portandaque pixis, continens unam tantùm Hostiam, reponendaque in Bursa Serica condecenter ornata, collocando ad collum sacerdotis, ad evitandam irreverentiam, aut scandalum, quod oriretur, si contingeret, quod sacerdos in via caderet, pro ut ordinatum fuit in Act. Ecclesiæ Mediolan. *p.* 4. *fol.* 684. per S. Carolum Borromæum illius Ecclesiæ tunc Archiepiscopum, ac referent Stephanus Gratianus *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 493. *n.* 2. Barbosa *de officio Parochi dict. cap.* 20. *sub. n.* 33. vers. *quamdo* & Possevinus *de officio*
88 *curati dicto cap.* 8. *n.* 41. & 42. † Dicit quod Parochus ruralis deferens communionem infirmo longe distanti, non potest ire equum, nisi consuetudo loci id permitteret, & equus esset mansuetus, subdens, quod, si Parochus esset multum fatigatus, dum longe fert communionem, non potest facere eam ferri per laicum, & tunc remedium adhibendum, nempe, ut brachia curati hinc inde à duobus sustententur, & quod vix fatigabitur, si sacramentum tulerit in Bursa collo appensa.

89 Debent etiam Parochi animadvertere, ne hoc sacramentum ministrent infirmis sub specie vini, si infirmi non possint deglutire sub specie panis, ut tradunt Suarez *tom.* 3. *de pænit. disp.* 71. *sect.* 7.
90 Schilante *de obligat. cleric. p.* 2. *n.* 76. † Imo nec deferre eucharistiam ad infirmum prope moriturum, si timeat fore, ut eam non posset illi administrare, nisi valde festinanter currat; quia cursus nimis festinus, videtur repugnare reverentiæ tanto sacramento debitæ, & decentiæ, ac honestati clericali, secus tamen dicendum esse de Baptismo, & de pœnitentia, cujus differentiæ rationem sumendam à necessitate præcisa horum sacramentorum, tradunt DD. ex D. Thoma 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Barbosa *dicto cap.* 20. *n.* 45. qui *n.* 44. ait ex communi cum Zerola, Zypeo, Machado, Ludovic à S. Joan-
91 ne † Eucharistiam ad ægrotum adorandam deferre non debere Parochum, si infirmus illam ob tussim, aut alias sumere nequeat pro viatico: sicque
92 respondisse Sacram Congreg. † Sed licere Parocho *ibi sub dicto n.* 45. vers. *urgente*, cum Granados, 3. *p. controv.* 6. *tract.* 13. *disp.* 3. *num.* 3. Diana *resol. moral. p.* 5. *tract. resol.* 54. ait in casu urgentis necessitatis communicandi infirmum jam moriturum particulam frangere ex Hostia magna in Sacrario custodita, si alia non sit, ut communicet infirmum tali periculo laborantem.

Et addo, quod, ut præceptum communionis eucharistiæ impleatur quotannis, debet sumi, ac ministrari in propria Parochia licet possit ad impleri in aliena, aut alibi de licentia Parochi, ut docent communiter omnes, *in dict. cap. omnis utriusque sexus de pænit.* Navarr. *in man. cap.* 21. *n.* 52. Henriquez, *lib.* 8 *summa cap.* 55. *n.* 1. *litt. B.* Suarez, *disp.* 72. *sect.* 2. Azor, *lib.* 7. *instit. moral. tom.* 2. *cap.* 30. *q.* 6. Reginald. *in praxi fori pænit.* Bonacina, Fagundez, quos sequitur Leander, *supra disp.* 3. *q.* 14. Granados, *tract.* 12. *disp.* 2, *n.* 4.
94 & alii. † Et respectu Parochi ministrantis subditis respondent idem Leander, *ibi q.* 27. & Fagundez, *præcepto.* 3. *Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 18. cum communi, ut possit Parochus libere in aliena Ecclesia Eucharistiam Paschate suis Parochianis ministrare; ita ut præcepto communionis satisfaciant; quia *in dicto cap. omnis* solùm præcipitur, ut in Pascha quis à Parocho proprio Corpus Domini accipiat

95 Unde si dubites, an Sacerdotes debeant in Paschate celebrare in propria Parochia adimplendum præceptum annuæ communionis, respondent Henriquez, *lib. cap.* 55. *n.* 1. & *lib.* 6. *cap.* 23. *n.* 2. Sa verbo, *Eucharistia n.* 11. Bonacina, *disp.* 4. *q.* 7. *puncto* 2. *n.* 7. Granad. *dict. tract.* 12. *disp.* 2. *n.* 5. Decastillo, *tr.* 4. *disp.* 10. *dubit.* 3. *n.* 99. quod sacerdotes optimè satisfacient, si tempore Paschæ alibi celebrent; quia *dict. cap. omnis utriusque*, solùm sequitur de his, qui suscipiunt communionem de manu aliena: tamen si sacerdotes non celebrent, tenebuntur tunc in propria Parochia, si nec ibi, nec alibi in Paschate celebrare velint, ut cum adductis docet etiam Leander, *dicta disp.* 3. *q.* 26.

Et quod si dubites, an adimpleatur præceptum, 96
si quis communicet in Parochia Cathedrali, & licet nonnulli admittant; eo quod Cathedralis est communis Ecclesia Diœcesis in qua residet proprius Pastor, qui appellari potest proprius sacerdos omnium fidelium illius Diœcesis, inter quos Possevinus, Piasecius, Barbosa, Sa, Gasualdus, apud Dianam, *p.* 9. *tract.* 9. *resol.* 64. Genuensis, *in praxi cap.* 76. *n.* 22. sed probabilius idem Diana, Trulench, *lib.* 3. *in decalog. c.* 5. *dubio.* 2. Sanchez, *lib.* 3. *de matrim. disp.* 27. *n.* 2. Basseus, *in communi n.* 13. Del castillo, *sup. disp.* 10. *dubio.* 7. *num.* 170. Leander, *dicta disp.* 3. *q.* 15. cum Bonacina putant eum, qui communicat in Cathedrali sine licentia Parochi proprii, vel Episcopi, non satisfacere præcepto Eucharistiæ sumendæ in Paschate à proprio sacerdote; quia usu receptum videtur, ut hoc præceptum adimpleatur in propria Parochia, nec ullo jure dicunt probari posse Ecclesiam Cathedralem esse communem Parochiam seu ad prædictum effectum, licet contrarium amplectatur idem Barbosa, *de officio Parochi dict. cap.* 20. *num.* 12. alios referens, concludit tamen non improbabiliter tenere proxime relatos contrarium.

Et confirmatur, quia & si in Cathedrali Eccle- 97
sia possit quilibet ex Diœcesi Sacramentum Pœnitentiæ sumere, ut per Piasecium in praxi Episcopali, *p.* 2. *cap.* 3. *n.* 24. vers. *circa festum per illa*, quæ jam supra hac quæstione dixi de Archipresbytero qui dicitur habere curam animarum in Cathedrali, quæ Parochi totius civitatis, & Diœcesis dicitur, eum & ipse sacramenta omnibus de Diœcesi ministret, ac proinde confessiones omnium de Diœcesi audiat, & absolvatur, ac pœnitentiam injungat ex *dicto cap. officium hoc tit.* Et glossa fin. & alii adductis: tamen non licere Parocho Cathedralis Sacramenta administrare, vel curam exercere in aliena Parochia, ut dixit Barbosa, *de officio Parochi* 2. *p. dict. cap.* 19. *n.* 14. declaratum à sacra Congreg. Concilii in Cugubina. 20. Septemb. 1628. & sic non alienæ Parochiæ subditis communicare ex speciali quidem ratione ad effectum implendi præceptum annuæ eucharistiæ sumptionem, idem Barbosa *in decis. Apostol. collect.* 554. *n.* 2. & *in Bullario* verbo *Parochus quoad sacramenta*, Sellius *in selectis canon. cap.* 59. *num.* 30. ubi refert dictum declarationem; non enim Parochus cathedralis habet eam extensionem, ac Presbyter Cathedralis de jure habebat.

Et in vers. *dict. cap.* 3. hic *debet enim præcipere* 98
custodi Ecclesiæ, ut in Sacrario Eucharistia Christi propter infirmos non desit; & adjunctis quæ spectant ad officium custodis, de quo *infra in eius titulo*, dico respondendum esse ex proximè dictis in vers. *ad aliam partem, quæ pertinet ad Sacramentum Eucharistiæ*, & quæ late dico,

dico, *infra de custodia Eucharistiæ*, *lib.* 3. ubi
D D. igitur quemadmodum Archipresbyter ex
dicto cap. officium 3. nostri tituli, potest præcipe-
re custodi Cathedralis, ut in Sacrario Eucharistiæ
Christi propter infirmos, non desit, & sint Ar-
chipresbyteri quidem rurales extra Cathedralem
in Diœcesibus, qui vulgò dicuntur *Archiprestes
de los Archiprestazgos*, de quibus dico *hic in c.
fin.* & de potestate, quam habent super Parochos,
99 & curatos sui territorii. † Ideo jam optimè pos-
sumus dicere, quod cum debeant habere sollici-
tudinem, qualiter curati adimpleant proprium
officium, ac de isto referre ad Episcopum; & sic
dicendum inter officia incumbentia Parocho cu-
juslibet Parochialis esse communionem infirmo-
rum sub fideli custodia, & in loco decenti pro com-
municandis infirmis conservare, ut latè dicemus,
in cap. sane. 10. *de celebrat. missar.* ubi plenè DD.
ac tradunt Pelagius, *de plantu Ecclesiæ lib.* 2.
cap. 27. *vers.* 32. Petr. Boll. *in acomunia Eccle-
siast. visitan. lib.* 2. *tract.* 257. Michael. Timot. *de
Ecclesiast. visit. lib.* 2. *tract.* 22. & 23. Meooch. *de
arbitr. casu* 410. Berti, Lucens. *in praxi crimen.
regul. tit.* 4. *cap.* 34 *prope finem*, vers. *vide primo*
100 † Adduntque Piasecius, *in praxi Episcop. p.* 2.
c. 3. *n.* 24. vers. *unde primo*, & Barbosa, *de officio
Parochi dicto* 2. *p. cap.* 20. *n.* 28. quod tenendæ
sunt ibi duæ pixides, in quarum una conserve-
tur sanctissimum sacramentum, in altera defera-
tur ad infirmos, & quod Pixides istæ non nisi
super altari viatico, vel super corporali collocen-
101 tur. † Itemque cavendum, ne ibidem olea san-
cta teneantur, sed in alio separato decenti loco.
102 Et præter adductos docent eleganter Lælius de
Zanch. *de privileg. Ecclesiast. classe* 2. *cap.* 4 §. 6.
pag. 257. Barbosa cum aliis *in dicto cap. Sane n.* 1.
& 2. qui *n.* 3. dicit sanctissime ex antiqua consue-
tudine ipsam eucharistiam in sacrato asservari,
sanctam Ecclesiam morem retinuisse juxta constit.
Innoc. III. in Concilio generali lateranensi, de
qua *in dicto cap.* 1. *de custodia eucharistiæ*, de quo
sunt videndi, quod citat etiam idem Barbosa, *ibi*,
& *de offic. Episcop. p.* 2. *alleg.* 22. inter quos Paulus
Tuscus *de visit. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. cujus verba repetit
in dicto cap. sane n. 2. & *in dicto cap.* 20. *de officio*
103 *Parochi n.* 27. † quibus plane habetur quanta cum
reverentia debeat asservari ibi: *unde primo est, vi-
dendum, quod ipsa sacra eucharistia honorificè custo-
diatur, quod locus sit decens, & eminentior Eccle-
siæ bene recondita, tabernaculum sit bene firmum,
& clausum ex omni sua parte, ut nec foramen,
etiam minimum pateat, clavi custodiatur, & qui
clavem destinet, sit Presbyter. alioquin sufficiens,
& Dei timoratus, nec permittatur stare in loco hu-
mido, Tabernaculum sit honorificum juxta facul-
tates Ecclesiæ, cum veste serica interiori, & exteri-
ori, cum vase argenteo, & corporali benedicto, ad
retinendum ipsum sacramentum cum simili operculo,
mutatur saltim quolibet octavo Die, & antiqua
sumatur, ne aliqua corruptio in ipsis speciebus ge-
neretur, etsi præpositus in Sacramento incaute eu-
charistiam dimiserit, puniatur, juxta sacros cano-
nes, suspensione trium mensium ab officio*, ut *in di-
cto cap.* 1. *de custodia eucharistiæ.*
104 Ex his non est omittendum dicere circa asser-
vationem clavis custodiæ, ubi asservatur sanctissi-
mum eucharistiæ sacramentum, dum stat in mo-
numento quotannis per 24. horarum spatium in sin-
gulis cathedralibus collegiatis, Parochialibus, aliis-
ve Ecclesiis Regularium in Die Jovis Sancti, &
Parasceves, Sacram Coogreg. Rit. in una Caurien.
15. Decembris 1632. censuisse clavem custodiæ
sanctissimi sacramenti esse retinendam per sacer-
dotem feria V. in cœna Domini in crastinum cele-
braturum, & ut nullo modo apud personas laicas,
& sæculares cujuscumque status, gradus, & condi-
tionis existant, non obstante consuetudine in con-
trarium, & hoc in omnibus Ecclesiis, tam sæcula-
ribus, quam regularibus, quovis modo à jurisdi-
ctione ordinariorum exemptis, de qua meminit
Barbosa *in collect. Bullarii*, verb. *Clavis* 2. & *in col-
lect. decis.* 151. *n.* 3. & *de officio Parochi p.* 2. *cap.*
20. *n. fin.* Ubi quidem refert novissime in calagur-
ritana 13. Septemb. 1642. decrevisse eandem Sa-
cram Rit. Congreg. inhærendo antiquis decretis
clavem Tabernaculi, in quo sanctissimum sacra-
mentum feria V. in cœna Domini asservatur, ne-
quaquam laicis, etiam illustribus tradendam esse,
sed potius dignitati, vel canonico in crastinum ce-
lebraturo. † Et ut Barbosa refert hic in curia nos- 105
tri Regis catholici clavem hujusmodi consignari
servandam dict. feria V. in cœna Domini nobilio-
ri, personæ laicæ, vel Ecclesiasticæ illius Parochiæ,
& ego post illum vidi practicari per tres annos præ-
teritos, & in præsenti septimana practicabitur,
dum hæc scribo (anni 1660.) quod licet videatur
contra dictas declarationes, tamen usus hone-
stat; at in cathedrali Vallisolet. vidi per 14. annos
ab Episcopo, seu Decano celebrante ea Die, ac
die sequenti Parasceves officium peracturo asser-
vari, sicut & in cæteris cathedralibus in usu esse
audio.
Hinc provenit dicendum pro complemento 106
hujus corollarii, quod Parochus tenetur curare, ut
lampas ante sanctissimum Eucharistiæ sacramen-
tum, noctu, diuque semper ardeat, tum propter
ejus reverentiam, tum etiam ut ingredientes Eccle-
siam, sciant ubi primum adorare debeant præsen-
tiam salvatoris nostri, cum advertentia tamen, ut
diligens inquisitio adhibeatur, ne in lampadibus ip-
sis quid curiosum misceatur: ita Posevin. *de officio
curati. c.* 11. *n.* 68. Fuscus *dict. cap.* 3. *n.* 6. Barbosa *de
officio Parochi dicto cap.* 20. *n.* 29. cum Navarro *de
oratione cap.* 18. *n.* 97. dicente in Episcopatu conimbri-
censi institutionem esse, quæ præcepit haberi
lumen accensum Diu, noctuque ante sanctissi-
mum sacramentum, quæ video diligentissimè
practicari in cathedralibus, cæterisque Parochiis,
ac Ecclesiis regularium cujusque Episcopatus.
Quod si dubites ad quem spectet facere sump- 107
tus olei pro Lampadibus Ecclesiarum; respondeo
in cathedralibus, & collegiatis ab œconomis fabri-
cæ curari, & in Parochialibus itidem ab œconomis
cujuslibet Ecclesiæ ex redditibus cujuslibet fabri-
cæ; quod si bona pro fabrica non sint, deducitur
ex massa grossæ, vel si consuetudo est in populis Pa-
rochialium, quod populus faciat hos sumptus, ita
observabitur; sin autem parochiani, Parochi verò
tenebuntur ad manutenendum oleum Lampadis:
ita concludunt Ripa *cons.* 2. *n* 4. & 5. *de consuetud.*
Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de clerico debitore* §.
13. *n.* 8. & §. 14. *n.* 5. Barbosa *dicto cap.* 20 *de officio
Parochi n.* 30.
Et ibi *in dicto vers. dict. cap. officium* 3. *hic* ibi: 108
& *exinde per provisionem Pontificis magnam de-
bet illis adhibere curam ad Christianos quoque fa-
ciendos, & Baptizandos infantes, & ad succurren-
dum.* Per hæc quidem verba incidimus in pro-
prium ministrum Baptismi ex officio, qualiter,
& quando illud implere teneatur. Et quia plenè
de

de hoc sacramento agimus *infra sub tit. de Baptismo lib. 3. & de clerico non baptizato ministranti*; ideo nunc solum de officiu curati in hoc sacramento peragendo solemniter, & eum qua cura, & solicitudine loquendum est.

109 Et supposito quod proprii ministri ex officio Baptismi solemniter celebranti, sint soli sacerdotes, inter quos primo oumeretur Episcopus, secundus Parochus, tertius simplex sacerdos, ut habetur in Concilio Florentino sub Eugenio. IV. in suo decreto *ibi*, sic ait de Baptismo *minister hujus sacramenti est sacerdos, cui ex officio convenit batipzare*, & *in cap. constat. de consacrat. dist.* 4. quia sacerdos, qui institutus est ad administrandum eucharistiam, par est, ut possit illa administrare, per quæ potest eucharistiam participare: sic ducent Theologi cum D. Thoma *q.* 6.7. *art.* 1. & 2. & cum eo Nugnus, & Ægidius, *ibidem Suarez disp.* 31. *sect.* 2. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 28. *n.* 1. Valentia *tom.* 4. *disp.* 4. *q.* 2. *puncto* 1. Filincius *tract.* 2. *cap.* 4 *q.* 2. Bonacina *disp. q.* 2. *puncto* 5. *n.* 2. Delcastillo, *disp.* 2. *dubio* 1. *n.* 4. Paulus Layman. *in theolog. morali lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 7. *n.* 2. Machado *de perfecto confes. & cura de animas lib.* 3. *p.* 1. *tract.* 2. *docum* 5. *n.* 1. Latius *lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum* 9. Leander, *de sacramento Baptismi disp.* 4. *q.* 17. Barbosa *de officio Parochi p.* 2. *cap.* 18. *n.* 1. ubi addit, quod officium baptizandi (sicut, & prædicandi, & à peccatis absolvendi, aliisque sacramentis pascendi) per se primo convenit Episcopis, seu primis sacerdotibus, Romano quidem respectu totius orbis aliis verò respectu suæ Diœcesis juxta longe notata de his summis sacerdotibus *supra hic in Rub. sub quæst.* 1. ubi de Pontifice, & *sub quæst.* 2. ubi de Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis; sed inferioribus aliis sacerdotibus, seu Presbyteris per communicationem Episcoporum, & non omnibus, sed illi, qui Parochi fuerint in suis Parochis.

110 Unde provenit quod si Parochus noluerit baptizare infirmum sibi commendatum, sit deponendus *ex cap. quicumque de consecrat. dist.* 4. Si sine Baptismo muriatur infirmus, non obstante excusatione aliqua, ut docent Salcedus ad Bernard. Diez, *in pract. crimen. cap.* 15. vers. *hinc procedit*, Ugolinus, *de officio Episcopi cap.* 15. §. 12. *num.* 14. excusabitur verò, si de licentia ejusdem Parochi expressa, aut rationabiliter præsumpta, alienus solemniter baptizaret ex *cap. interdicimus* 16. *q.* 1. Ludovic. Miranda *in manuali Prælator. tom.* 2. *q.* 43. *art.* 1. *in princip.* ubi addit quod in casu necessitatis, vel de licentia ordinarii, non est prohibitum religiosis baptizare, Ugolin. *de officio Episcopi c.* 15. §. 6. *n.* 7. Layman. *in theolog. morali lib.* 5. *tr.* 2. *c.* 7. *n.* 1. *in fine.* Tamburin. *de jure Abbat tom.* 2. *dist.* 4. *q.* 1. *n.* 2. Barbosa *de officio Parochi dict. cap.* 18. *n.* 8. & 9.

111 Et ita si sacerdus baptizet in necessitate, quando Parochus abest, nec facile haberi potest nun peccabit, quia quilibet sacerdos per se ex dictis est institutus minister ad hoc sacramentum, & habet potestatem illud administrandi, Sa *in aphorism. inquisit.* verbo *Baptismus* n. 7. Valentia *tom.* 4. *disp.* 4. *q.* 2. *puncto* 1. *propre finem*, Bonacina *de sacram. disp.* 2. *q.* 2. *puncto* 5. *n.* 10. Miranda *dicto art.* 1. Barbosa *supra n.* 12 ad alia plura, videndus Leander cum multis *de Baptismo dict. disp.* 4. *ex dict. q.*
112 17. † ubi an Diaconus, religiosus, clericus, non sacerdus possint ex officio baptizare extra casum necessitatis.

Incumbit ergo ex officio parocho cujuscumque 113
Parochiæ baptizare proprius Parochianorum filios; quare evenit, quod si Parochus, aut alius sacerdos intromitteret se, ut baptizaret puerum alterius Parochiæ extra necessitatem sine licentia Episcopi aut Parochi, peccet mortaliter, & si non fiat irregularis, aut excommunicatus ex eo, nempe, quia usurparet sibi actum jurisdictionis alterius (per illa, quæ dixi contra usurpantes jurisdictionem sub *Rub. de foro comp.*) cum pascere animas, (quod maxime fit verbo, & sacramento) pertineat ad Pastores, qualis est Episcopus in sua
Diœcesi, & Parochus in sua Parochia † Quod si 114
exigas, quare non fiat irregularis, nec excommunicatus respondeo id contingere, quia nullibi reperitur talis pœna expressa, ut docuerunt Machad. cum Barbosa *dicto lib.* 4. *p. tract.* 2. *docum.* 9. *n.* 4. idem Barbosa cum eo *in dicto cap. de officio Parochi n.* 11. & ex eo potius fundamento, quia cum in tali casu non usurpet actum ordinis, sed tantùm jurisdictionis; ideo vacat dicta pœna, ut docent Navar. *in man. c.* 22. *n.* 7. Leander, *dicta disp.* 4. *q.* 23. Henriquez *lib.* 2. *summa c.* 29. *n.* 22. Silvester, *de irregul.* §. 11. & alii communiter cum Soto, Paludanu, & aliis.

Advertere debet Parochus, ut quia ministri hu- 115
jus sacramenti in casu necessitatis possunt esse, non solum sacerdotes, etiam in minoribus, verum & censuris innodati, laici, ac hæretici, si baptizent cum debita intentione faciendi, quod facit Ecclesia, de quibus omnibus plenè *in dicto tit. de Baptismo*, ac docent D D. per textum *in cap. melior, c. in necessitate de cons. dist.* 4. ac theologi cum D. Thoma *q.* 67. *art.* 1. 1. 3. & 4. Vasquez *disp.* 2. *dis.* 2. & 3. Suarez *disp.* 31. Archangelus *dist.* 5. Becanus *de hoc sacram. cap.* 9. Paludan. *in* 4. *disp.* 5. *q.* 2. *art.* 1. & Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 27. Lean-
der *dicta disp.* 4. *q.* 1. 2. 3. 4. & 5. cum aliis. † Ob 116
Idque contingat ab aliquo prædictorum infantem fuisse baptizatum in periculo mortis; tunc quidem, quærendo prius à quo fuerit baptizatus, quâ materiâ, quâ formâ & an omnia peracta sint, quæ in hoc sacramento in casu particulari, & in Baptismo non solemni requiruotur, si inveniat rite Baptismum collatum, nequaquam iterum Baptizet infantem, alioquin enim incurret irregularitatem juxta quæ dixi *in cap. fin. de sacram. non iterandis*, tantùm verò in Ecclesia Parochus, aut sacerdos alius de ejus licentia procederit ad exemplum alias solemnitates, exorcismos, ac cæremonias fieri consuetas: ita Barbosa *de officio Parochi n.* 37. & alii communiter ex *manuali Parochor. dict.* 2. *p. cap.* 18.

Igitur Parochus vocatus sacerdos, vel alius de 117
ejus licentia, ut dictum est ad hoc secramentum administrandum statim, ac sine alia cunctatione ad Ecclesiam se se conferre debebunt, ubi fonis baptismalis decentet pro facultare loci debet esse ornatus, & desuper cautè occlusus, habens intus aquam mundam, & sufficientem, ut advertunt Piasecius, *in praxi Episcopor. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 25. *vers. fontis* Barbosa, *dict. cap.* 18. *p.* 2. *de offic. Parochi n.* 130. ubi commeodat. legendum Castaldum, *in praxi cærem. lib.* 2. *sect.* 14. *cap.* 3. dicens quod debet esse indutus superpelliceo, & stola violacea consistens ante Ecclesiæ januam, ubi ante omnia ab illis, qui infantem ad Baptismum deferunt, quærat de nomine infanti, impooendo quia sint Patrini, & infans domi ob causam aliquam fuerit baptizatus.

Deinde

Porrò etiam ad rite hoc sacramentum obeundum, debet Parochus nonnulla parata tenere, & sedulo efficere, ne unquam in eis habendis defe-
119 ctus aliquis valeat notari. † Primò quidem, habere fontem, ut dictum est, in quo aqua ad Baptismum conferendum in vaso aliquo nitido contineatur, non ex ligneo, cum imbiberetur aqua ab ipso, non ex aurichalco, ne erugine tegatur; sed ex lapide marmoreo, ubi facilius aqua conservatur, & quod hic fons constituatur in loco Ecclesiæ commodo, & occulto, clavibus, ne homines aquam sumant ad superstitiones faciendas.
120 Tertiò alia duo vasa, saltem ex stanno, in quorum altero chrisma, in altero oleum cathecumenorum contineatur, quæ munda, ac expurganda semper erunt: in Barbosa, *in dicto cap.* 18. *de of-*
121 *ficio Parochi num.* 38. † Deinde Parochus adhibet cathecumenorum oleum, dum Baptismum administrat, inungitur ab eo Baptizandus in pectore, & inter scapula, juxta quod dicitur *in dicto cap.* 1. *de sacra unct.* vers. *quia vero Christus*, Ubi aliqua tetigi, ibi dicitur quamobrem fiat, & *in cap.*
122 *deinde de consecrat. dist.* 4. † Et dum consecratur aqua Baptismi in Sabbato Sancto Paschæ, & Pentecostes, infunditur in aquam, pro ut habetur in Missali Romano; oleum autem infirmorum, de quo videndi sunt Ugolin. *de offic. Episcop. cap.* 16. §.5. *n.*1. Berti Lucen. *in praxi crim. Regular. tract.*
123 4. *cap.*34. *in fine.* vers. *fontis baptismalis.* † Dicentes singulis annis aquam baptismi renovari benedictionibus solemnibus adhibitis, nec non oleo, ac chrismate mixtis fierique in die Sabbati Sancti, & Pentecostes, sed de hac praxi certius in dicto Missali Romano, ac in cæremoniali.
124 Ex his debet admodum cavere, ut secluso periculo mortis infantis, ne Baptismus fiat extra Ecclesiam, Domi ubi nascitur, aut alibi, nec in aulis, vel canonicis, aut aliis privatis locis, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc prædicti fontes Baptismales specialiter deputati, nisi Regum, vel Principum, quibus valet in hoc casu deferri.
125 Et nisi talis necessitas emerserit, ob quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberit ut probat *clem. unica de Baptismo*, ubi Vitalin. *n.*43. intelligit illum textum loqui de magnis Dominis, Ugolin. *de offic. Episcop. dict. cap.*15. §.6. *n.*2. & infert idem Vitalin. & Barbosa cum eo *dicto cap.* 18. *n.* 40. *de officio Parochi*, non comprehendere Ducem Venetiarum, & Genuensem, sed Duces Regales, & Principes Regni Neapolitani, ut etiam dixit Aloysius Riccius *in praxi aurea fol.* 427. *in princip.* alia adducit Barbosa de materia, & forma hujus sacramenti, & *ibi à n.*41.
126 † quod Baptismus queit administrari in Ecclesia interdicta, & tempore interdicti, per textum *in cap. quoniam. de sent. ex communic. lib.*6. & *in cap. non est vobis de sponsalib. cap. responsa de sent. excommunic.* non solum infantibus; sed etiam adultis, ut canetur *in dicto cap. quoniam cum solemnitate unctionis*, & consequenter catechismi, & exorcismi, Ugolinus *de censuris tab.* 5. *cap.*7 §. 4. *n.* 1. & 2, Suarez *supra sect.*1 *n.*3. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*32. *tract.*3. *n.* 23. Sayrus *de censuris lib.*5. *cap.* 7. *n.*3. Barbosa *supra dicto n.*42. cum Bonacina, qui resolvunt fere omnes fontes benedici, & susceptores, seu Patrinos posse adhiberi, juxta quæ latius dicuntur *infra sub dicto tit. de Baptismo*, Ubi de aliis multis, quæ incumbunt officio Parochi circa hoc Sacramentum ministrandum, quorum potiora sunt proximè dicta.

Quare pro complemento hujus corollarii, dico, quod tenetur Parochus habere in Ecclesia librum, vulgò qui vocatur *de baptizados*, ubi describet omnes, qui in Ecclesia sua baptizantur cum nominibus parentum, si de legitimo matrimonio nati sint, & Patrinorum, qui eos de Baptismo, ac die, mense, & anno, ut cavetur in Trid. *sess.*24. *cap.* 2. Paulus Fuscus, *de visitat. lib.*2. *cap.*3. *n.*24. Possevin. *de officio curati cap.*8. *n.*48. ubi ponit formam sequentem, *Die, mense, anno, Paulus filius Petri, & Berta de N. ejus uxoris baptizatus est à me N. compatre, & commatre, N. & N.* vel ut ait Barbosa *de officio Parochi p.*1. *cap.* 7. *n.* 2. & 3. prædicta formula concipi poterit, *Die mense anno ego N. Archipresbyter, sive Rector, aut curatus Ecclesiæ S. N. Baptizavi N. filium* (ponendo illico nomina, & cognomina, ubi habitant) *secundum Ritum, & præscriptum S. R. E. Patrinus, & Matrina fuerunt N. & N.* ponendo nomina, & cognomina Patrini, & Matrinæ. 127

Verùm si infans spurius, & illegitimus fuerit, & parentes cognosci nolint, tunc scribendum modo sequenti: *Baptizavi N. filium parentum ignotorum secundum ritum, &c.* & ut *supra*. Quod si inquam Domi baptizatus ad exorcismum fuerit allatus, dicit ad notanda esse nomina Patrinorum, qui in exorcismo tenuerunt in hanc formam *fuit Baptizatus, & susceptus N. filius, & N. secundum ritum &c.* ut supra quem *ego N. exorcizavi, & fuerunt Patrini N. & N.* ponendo eorum nomina, & cognomina, ut supra, qui ad exorcismum tantum eum tenuerunt *datum &c.* 128

De probatione, quam facit liber iste dixi latè *supra c. penult. de probat.* ubi leges, item & aliorum; & sic hic tantum notari oportet quod prædictus liber debet concipi, & inscribi *liber Baptizatorum in Ecclesia Parochiali S. N. pro anno.* Alia de libris dico *q. sequenti*.

Et in vers. nostri *cap.*2. ibi *pœnitentias cunctis aliis sacerdotibus injungere*: hæc verba si accipiantur in sensu, nempe quam authoritatem habeant Archipresbyter ad puniendum sacerdotes sibi subditos, intelliges ex dictis *supra in Rub.* & ex dicendis *in cap. fin. hoc tit.* Si tamen de pœnitentia publica, sive secreta, quæ infamat, vel non, dices cum Abbate, Ægidio, Bullamera, & aliis ex antiquis, pœnitentiam, de qua hic non tendere ad prohibendum, quo minus quis valeat ordinari, & ad ordines nondum susceptos ascendere, cum hæc secrete imponatur, & occulte, nec de se infamatoria sit: argum. eorum, quæ dixi *in c. fin. de temporibus ordinat.* secus verò de pœnitentiis publicis, quæ non tam ad correptionem, quàm punitionem, tendunt, & ut *ibi* dixi, & *in Rub. illius tituli. ac sub tit. de ætate ordin. & alibi.* 129

Et ibi *aut ad sui jussionem, cui committitur peragat*, & *in dicto cap. officium* 3. ibi, *omnia à sacerdotibus per jussionem ipsius faciant*, ex qua Ægidius, Bellam. Abbas, ac alii ex antiquis notant vicarium, posse dare vicarium, quod in voluntaria jurisdictione locum habet, non in contentiosa, vel delegata, nisi esset à Principe deputatus, juxta textum, & DD. *in* 6. *super quæstionem de officio deleg.* idem Bellamera, *in cap. fin. hic. n.*8. † Dum disputat, an Archi- 130
presbyter habeat jurisdictionem fori contentiosi, & 131
in quibus; ideo applicabis quæ *ibi* dico, & de officio vicarii, itemque docent DD. de jurisdictione voluntaria per *cap. fin.* §. *fin. de officio delegati*, & *cap. fin. de officio judicis ordin.* ubi late dico aliqua,

Covar.

Covar. *lib.* 3. *var cap.* 20. ubi agit de dubio, an jurisdictio voluntaria delegetur, cumque Barbosa *hic in cap.* 2. *n.* 3. notat per verba, *vel cui de sacerdoti-*
132 *bus inseris.* † quod jurisdictio voluntaria competens alicui ex commissione legis delegari potest, quando non sit tanti momenti, quin per alium ex-
133 pediri valeat † Et sic visum est sub hac quæstione probari in Parocho vices suas alii Parocho, aut sacerdoti simplici committenti, etiam in officio Ecclesiæ, ac administrationis sacramentorum, de quibus huc usque: quare jam gradum facimus ad alia, quæ incumbunt ex officio curæ Parochiali.

QUÆST. II.

Parochus, an debeat curare, ut sana Doctrina, & boni mores in Plebibus suis conserventur, vitia avertantur, discordias componere, infirmos suæ Parochiæ visitare, & opportunis remediis juvare? Et an Parochus debeat habere alios libros, præter librum baptizandorum ad inscribendum matrimonia contrahentes in sua Parochia, vel Ecclesia, & ad inscribendum mortuos, ac sepeliendos, sepultosvè in ea? Et an debeat etiam habere matriculam omnium, qui sunt sub sua Parochia, in qua forma, qua custodia, & quæ fides eis præstetur? An debeat facere processiones per Parochiam, seu possit alius eo nolente? Et in Die Sabbati Sancti post factam fontis benedictionem, aut in ipsa Die resurrectionis, spectet privativè ad Parochos aspersiones Domorum facere, ac de aliis remissivè, quæ pertinent ad Parochi officium.

SUMMARIUM.

1 *Visitatores ex Trid. instituti pro salute animarum debent invigilare.*

2 *Parochus debet curare, ut sana, & orthodoxa doctrina, ac boni mores in plebibus suis conserventur, & profligantur.*

3 *Parochus debet discordias inter filios spirituales velociter componere instans, & arguens, &* n. 5.

4 *Parochus debet evitare nimiam cum Parochianis familiaritatem.*

5 *Parochus debet reducere ad pacem quos invenerit lingua, & diuturna obstinatione in odio proximi existere, arcendo à fidelium cœtu, si noluerint obedire.*

6 *Infirmitas corporis nonnumquam procedit ex animi infirmitate.*

7 *Parochus tenetur accedere, ubi necesse fuerint ad invisendos infirmos, eosque opportunis remediis juvare congruentibus argumentis in promptu habitis ex psalmis, & locis sacræ scripturæ, & sanctorum exemplis.*

8 *Parochus debet commonescere infirmum dicendo ei quandoque infirmitates provenire, Deo disponente, ut homo ad cor redeat, vitamque suam commendet, & in periculo mortis majori cum favore confortare, ut* n. 9. & 10.

10 *Freneticos infirmos non potest deserere Parochus, cum sæpius contingat illos prope mortem sensum integrum recuperare,* & n. 11.

11 *Parochus tenetur moribundum adjuvare, ejus animam recommandans exercismis, & orationibus Ecclesiæ.*

12 *Matricula illorum, qui contrahunt in Parochia matrimonium, debet à Parocho fieri, ut semper constet de illo contracto, si dubietas contingat offerri, & quali forma scribatur* n. 13. 15. & 17.

15 *Liber nuptiarum, quam formam debeat continere, si contrahentes cum dispensatione Papæ contraxerunt eas, & qualiter probet* n. 16.

16 *Matrimonium contractum probatur per librum, etiam Parocho, & testibus mortuis.*

17 *Parochus debet sub pæna peccati scribere in libro contrahentes nuptias.*

18 *Libri defunctorum partitæ probant de morte sepulterum, sicut matricula Baptizatorum probatur quis baptizatus fraude cessante, ut* n. 19. 20. 21.

20 *Parocho adnotanti mortem creditur, quia ei ex officio talis annotatio spectat pro mortuis suæ Parochiæ.*

21 *Matricula de mortuis, qua forma soleat à Parocho inscribi.*

22 *Libro societatis credendum est circa mortem alicujus, illius aut confraternitatis.*

23 *Scribis deputatis pro societate, & confraternitate, creditur. & Hospitalis* n. 42.

24 *Liber Parochiæ probat reservationem.*

25 *Liber administratoris, & patris administrantis, aut matris usufructuariæ, Patrus fratris probat* n. 26. 27. 28. 29. & 30.

30 *Libro negotiorum gestorum, procuratoris ad litem; actoris universitatis, & executoris testamentarii creditur.* n. 31. 32. 33. & 39.

34 *Libro curatoris ad lites hæredis gravati, servi administrantis, filii sociorum, & unici administrantis.* n. 35. 36. 37. & 38. *sed qualiter* n. 39.

39 *Liber quoad expensas modicas probat pro scribente administratore, non sic quoad magnas,*

40 *Probatio in magnis debet fieri per scripturas, & testes, per apochas, & conjecturas, judicis arbitrio approbandas.*

41 *Expensæ minutæ probantur solo administratoris juramento.*

42 *Hospitalerii libro datur fides.*

43 *Libris visitationum Episcoporum adhibetur plena fides circa officium visitationis.*

44 *Libri canonicorum, Monasterii, collegii, & aliorum similium administratorum faciunt fidem, & civitatum, ac Episcoporum.*

45 *Libri fiscalium Catastri, Æstimi, Syndici, Casarii, Aromatarii, capitulorum, universitatis creduntur* n. 46.

46 *Statutorum libri diu habiti pro solemnibus fidem faciunt.*

47 *Confirmatorum ab Episcopo libris cujusque Parochiæ creditur.*

48 *Parochus debet facere annotationes de nonnullis necessariis Parochianis suis, veluti an-*

hotare

notare aliquem fuiſſe excommunicatum, vel quod Dominum rei ſpectat ad ejus Eccleſiam, & n. 50.

49 *Parochi ſolent conficere plures matriculas ad pleniorem notitiam omnium, quæ ſunt ſub Parochia ſua, ut eorum, qui in ea naſcuntur, aut Domicilium, ſtatuunt, vel diſcedunt.*

50 *Parochus tenetur ſingulis annis rationem reddere de redditibus, & poſſeſſionibus ſuæ Eccleſiæ Epiſcopo.*

51 *Librorum Parochiæ debet Parochus habere diligentem cuſtodiam, ne perdantur, falſentur, vel rumpantur, ut ſic meliorem fidem faciant in judicio,* & n. 54.

52 *Partitæ librorum Eccleſiæ, ut fidem faciant in judicio, debent, ut jacent à Parocho ſcribi fallit ut* n. 53.

53 *Scripturis informibus, quando judex poſſit dare fidem, & cum qua tranſcriptione.*

54 *Libros Parochiæ nequit Epiſcopus extrahere de poteſtate Parochorum.*

55 *Parochus quando fidem facit de aliqua partita ex libris Eccleſiæ, poteſt aliquid pro mercede accipere, niſi gratis ſolitum ſit fieri.*

56 *Libris Parochorum datur fides, quia ipſi ſunt in id perſonæ publicæ.*

57 *Liquidatio capitulorum matrimonialium, qualiter contingat cum fide Parochi*

58 *Libris arrendatorum, fiſcalium; item & conductorum, non datur fides pro ipſis, & pro tertio, aut contra tertium.*

59 *Duci magno ſcribenti expenſas magnas factas cauſa belli, quare credatur, & non ſic viro magno atteſtanti.*

60 *Parochus ex officio habet dirigere proceſſiones per Parochiam nec ullus alius etiam regularis extra clauſtra, aut prope muros Eccleſiarum, extra non niſi de licentia, & cum cruce. Parochialis* n. 61. *fallit* n. 62. *vide* n. 71.

62 *Proceſſiones extra clauſtra poſſunt facere Regulares habentes privilegium faciendi eas per loca diverſa: ubi de privilegio fratrum Prædicatorum,* & num. 63. 64. 65. & 67.

63 *Dominicani circa proceſſiones qualia privilegia habent* n.64. & 69.

66 *Proceſſiones corporis Chriſti ſoli Epiſcopi cum cathedralibus faciunt.*

68 *Proceſſiones nequeunt facere confraternitates laicorum, ſecluſis particularibus privilegiis.*

69 *Roſarii proceſſiones à Dominicanis poſſunt fieri per calles in aliquibus feſtivitatibus B. Mariæ.*

70 *Proceſſiones facere poſſunt canonici, & Epiſcopus per Parochiam. quibus incumbit declarare quas, & per quæ loca.*

72 *Proceſſiones duæ eo die, & in eodem loco non permittuntur, ita ut ſecunda debeat protrahi in aliam Diem* n. 73.

73 *Manuteneri debent in proceſſionibus faciendis hi, qui antiquiores ſunt.*

74 *Parochi in Luſitania aſſueſcunt benedicere, & aſpergere in Paſcha reſurrectionis domus, Parochianorum poſt factam fontis benedictionem.*

75 *Regulares nequeunt aſpergendo benedicere Domus Parochianorum in Sabbato ſancto, aut Paſcha.*

76 *Regulares non prohibentur in ſuis Eccleſiis mulieres poſt partum ad purificationem admittere.*

77 *Parochus ex officio functiones plures faciunt, quæ reducuntur ad modos novem, ut circa Decimas, oblationes, ſacramenta, & alia, qui tractent* n. 78.

79 *Parochi qua conſideratione curare debent munera proprii officii exercere, ut prudenter ſe gerant.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis 1
quæ late jam dixi *in cap. penult. de ætate,*
& qualit. ordin. ubi de prædicatione Parochi, ac
de doctrina Chriſtiana per Parochos docenda,
breviter reſpondendum eſt, ut quemadmodum S.
Trid. Synodus *ſeſſ.* 24. *de reformat.cap.*3.præcipit
viſitatoribus, qui præcipue in Republica chriſtiana
inſtituti ſunt pro ſalute animarum, vigilare, de quorum officio late dico *in cap. inter cætera de officio*
ordinarii, & ſub tit. de cenſibus, & alquid ad praxim *dixi in c. fin. de libelli oblat. q.*5. † Non minus 2
quidem debeant curare Parochus, ut ſana, & orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus ſuis conſervantur; item & quod mali mores, potiſſimumque falſa dogmata, & hæreſes ab eis omni conatu
avertantur, & profligantur. † Nec ullo modo per- 3
mittere diſcordias inter filios ſpirituales, curando
illas velociter, componere, inſtans, & arguens, ut
docent Petrus Soto *in inſtit. ſacerdot. tr. de officio*
paſtoris §. *ſecundum vero requiſitum ad officium*
paſtoris, Joannes Sancius *in ſelectis diſp.*47.*n.*23.
† qui *n.* 21. ait Parochum debere nimiam cum 4
Parochianis familiaritatem evitare, & hæc docet
Barboſa *de officio Parochi p.*1.*cap.* 7. *n.* 24. & 25.
& pro ſecunda reſolutione in componendis diſcordiis faciunt quæ dixi *in cap. novit de judiciis.q.*
*q.*7. & 10. & *in cap.* 1. *de mutuis petitionib. q.*
5. *fin.* Ubi admodum pax commendatur, ut evitentur lites, diſcordiæ, & Jurgia. † Debet inquam 5
in primis quilibet Parochus reducere ad pacem eos,
quod longa, & diuturna obſtinatione in odio
proximi exiſtere, reperti fuerint, quos poterit arcere à fidelium cætu ſi noluerint obedire:
ſic. Abbas *in cap. fin. n.* 2. *de majorit. & obedientia*, Felin. *in Rubr. de treug. & pace n.*4. Barboſa *de officio Parochi dict. cap.* 7. *p.* 1. *ſub numer.* 23.

Ad ſecundam quæſtionis partem, cum non- 6
numquam corporis infirmitas procedat ex infirmitate animi juxta Innocent.III. relatum *in c.cum*
infirmitas de pænit. & remiſſion. & S. Chriſoſthom. *Homilia* 38. *cap* 8. *Matth.* ibi *ægrotationes*
plurimæ ab animæ peccatis originem trahunt. † 7
Ideo bene DD. dicunt quod Parochus tenetur accedere, ubi neceſſe fuerit ad viſendos eoſque opportunis remediisjuvare, & ut id competenter exerceat, debet habere ſemper in promptu argumenta ad animum conſolandum, & erga res divinas, ac æternas exercendum opportuna conquiſitis pſalmorum verſiculis, & aliis ſcripturæ locis, ſanctorum exemplis, infirmum exhortando ut peccatorum ſuorum, dolore concepto, ſpem in divina miſericordia concipiat, a qua infirmitatis ſuæ moleſtiam, ipſamque mortem Deo in ſatisfactionem pro peccatis ſuis offerat.

8 Debet etiam commonescere infirmum dicendo ei, quandoque infirmitates provenire à Deo, ita disponente, ut homo ad cor redeat, vitamque suam emendet, cujus proinde firmum propositum concipiat, si corporis sanitatem recepturus sit.

9 Quod si infirmus incipiat agonizari, tunc debebit advertere majorem ei incumbere adjuvandi obligationem, ac magnum, & necessarium ministerium esse moribundis opem ferre, in eo statu, à quo, vel in bono, vel in malo dependet æternitas, ut dicunt cum aliis Homobonus *in tract. de arte adjuvandi infirmos in spiritu, p. 1. cap. 1. & in response quæst. moral. p. 1. responso* 49. *in fine*, Dionysius Carthusianus *de quatuor novissimis art.* 37.

10 Quare si viderit Parochus quod infirmus, aut impœnitens, aut non plene dispositus, vel quia nondum voluit confiteri, aut derelinquere occasionem peccandi, in qua irretitus erat, debebit diligentissima cura per tempus præcisè assistere, quod prudenter sufficiat, ut illum reducat ad veram
11 pœnitentiam. † sic ut nec eum derelinquat freneticum, desistere queat licitè in adjuvando, cum experientia docuerit sæpius freneticos morti propinquos, solitos esse sensum recuperare, ut docent Possevin. *de officio curati cap.* 13. *n.* 14. Basse verbo *Parochus n.* 2. Barbosa *de officio Parochi, dict. cap.* 7. *n.* 30. Machado *de perfecto confes. lib.* 4. *p.* 2. *decum.* 23. *n.* 1. & 2. econtra firmantes, quod si infirmus sacramenta omnia rite recepisset, non teneantur ei Parochus assistere sub præcepto peccati lethalis, & si ex charitate ad id sit obligatus, quod video in praxi à Parochis timoratis exerceri, ne forte incidat in sententiam Toleti. *lib.* 5. *summa cap.* 5. defendentis graviter ut Parochus ratione officii teneatur nihilominus infirmo assistere, adjuvando illum moribundum ejus animam recommendans, orationes, & exorcismos Ecclesiæ proferendo, & juxta illum legendo quam pie poterit.

12 Ad tertiam quæstionis partem, an Parochus debeat habere libros pro nuptiis celebratis ac Defunctis. Et supposita doctrina quæstionis præcepto baptizatis, modo *ibi* dicto, & quæ dixi *infra in cap. penult. de prob.* ubi de probatione, quam faciunt similes libri; & quod ex Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 1. vers. *habeat Parochus*, debeat a Parocho fieri matriculá illorum scilicet qui contrahunt matrimonium in Parochia sua, ut si dubietas aliqua contingat, possit fidem matrimonio contracto facere. † Ideo dico, quod forma consueta a Paro-
13 chis observanda in describendis matrimoniis in libris ad id deputatis, erit, ut sequitur ibi, *Die, mense, anni, Petrus, & Berta factis intra missarum solemnia trinis denunciationibus, tribus festivis continuis videlicet Die, mense, dicti anni, & nullo impedimento allato, servatisque aliis servandis, conjuncti sunt matrimonio à me N. in Parochia N. talis loci, & inter missarum solemnia, ibidem matrimonialem benedictionem receperunt quando est danda præsentibus N. & N. testibus.*

Et addit Barbosa *dicta p.* 1. *de officio Parochi*
14 *n.* 8. forsan melius dictam formam concipi posse modo sequenti *ego Recto Parochialis Ecclesiæ sancti N. fidem facio me tribus diebus festivis continuis, videlicet primo die, mense, anno, secundo die mense anni, tertio die, mense, anno, in Ecclesia sancti* N. *inter missarum solemnia publicè, denunciasse matrimonium inter A. & B. nulloque legitimo apposito impedimento, ac viro, & muliere à me interrogatis, eorumque mutuo consensu intellecto, matrimonium inter dictos A. & B, in facie Ecclesiæ. Juxta formam Trid. Concilii Die, mense, & anno in dicta Ecclesia sancti N. fuisse legitime celebratum, præsentibus N, & N. testibus &c. Et ego N. rector. Parochialis Ecclesiæ sancti N. manu propria &c.*

At si fuerit dispensatio obtenta à sanctissimo 15
Domino super aliquo gradu post verbum, aut loco verbi, *nullo impedimento allato*, vel post illa, *nulloque legitimo impedimento*, addet Parochus, *& obtenta dispensatione à sanctissimo super gradu, & admissa, per Dominum vicarium.* Ex quibus patet, quod debet describere Parochus nomina testium, & locum contractus, ut ex Trid. *supra* advertunt Fuseus *de visitat. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 26. Homobon. *de benit. de humana vita statibus p.* 1. *cap.* 14 *in fine* Henriquez *in summa lib.* 11. *c.* 7. §. 4. Revellus Thomas Valascus Agidius Conink, & alii, quos refert supra Barbosa, *n.* 6. cum Navarro, & Azevedo; item & Basilius Pontius *de impedim. matr. c.* 26. §. 2. vers. *ex quibus condit.* 9. Stephanus Gratianus *descept. forens. c.* 643. *à n.* 63. Possevin. *de officio curati c.* 6. *n.* 44. & *c.* 12. *n.* 42. & alii.

Et ex eo libro, ac partita prædicta, non solùm 16
viventibus Parocho, & testibus, probari matrimonium scribunt Laneel Gamil. Borellus *in sum. decis. p.* 2. *tit.* 22. *n.* 27. Nicolaus Genoa. *de scriptura privata lib.* 5. *q.* 6. verum etiam, ipsis mortuis absque aliis probationibus, plene, ut resolvunt Cavacalnus *decis.* 12. *sub. n.* 22. vers. *& liber Parochi p.* 1. Mascardus *de probat. conclus.* 672. *à n.* 18. Menochius *cons.* 199. *n.* 3. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disp.* 15. *n.* 22. Marius Anton. *variar. resolut. lib.* 1. *resol. fin. casu* 33. vers. *nihilominus*, Gall. *cons.* 15. *n.* 3. 16. & 17. Giurba *ad consuetudines Mesanenses cap.* 1. *glossa* 1. *p.* 1. *n.* 30. Rota *decis.* 750. *n.* 1. *p.* 1. *divers.* & *decis.* 340. *p.* 2. *etiam divers.* Barbosa *in pastorali allegat.* 32. *n.* 175. & est ratio, quia Parocho deponenti de pertinentiis ad suum officium creditur, Menoch. *de arbitrar. casu* 99. *n.* 3. Surdus *decis.* 70. *n.* 13. Stephanus Gratianus *in terminis discept. forens. tom.* 4. *c.* 653. *n.* 60.

Cumque hæc omnia pertineant ad solemnita- 17
tem sacramenti propter finem necessarium vitandi lites obligara sub mortali à Parocho fieri, addunt Thomas Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *disp.* 15. *n.* 22. Valerius Reginald. *in praxi feri pœnit. lib.* 31. *n.* 242. Stephanus Gratian. *dicto* 4. *tom. disp.* 653. *n.* 64. Basilius Pontius, *ubi supra*, Barbosa *de officio Parochi dicto cap.* 7. *n.* 8. & *de efficio Episcopor. dicta allegat.* 32. *n.* 174. Possevinus *de officio curati dict. c.* 12. *n.* 44. Naldus *in summa* verb. *Parochus n.* 20.

De libro inquam pro defunctis sepeliendis qui 18
dicitur matricula mortuorum illorum, qui in Parochia Parochi fuerunt sepulti, dicendum est, quod sicut ex partita libri Baptismi per Parochum extracta probatur quis Baptizatus, & illius ætas origo, & impedimentorum cognationis spiritualis juxta dicta *sub quæst.* 1. *in fine*, ut docent Capuran. *in decis.* 714. *n.* 1. *p.* 1. Mandos. *ad regul.* 18. *cancel. q.* 10. *a n.* 1. Veral. *decis.* 314. *n.* 1. *lib.* 1. Menochius *de præsumpt. lib.* 1. *præsump.* 51. Anton. Menoch. Florent. *decis.* 17. *n.* 2. Bonon. *decis.* 19. *n.* 13. Mascard. *conclus.* 673. *a n.* 1. Farin. *in fragm. crim. p.* 1. verb. *ætas. num.* 141. Franc. Molinus

de

de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 9. n. 41. Bellet. dis-
quisit. clerical. p. 1. tit. de cleric. p. 1. tit. de clerico
teste §. n. 10. Genua de scriptura privata lib. 5.
tit. de libris plebanorum q. 1. n. 3. & 4. Rota decis.
592. n. 2. p. 1. recent. & decis. 15. n. 2. p. 2. etiam re-
centior, & in Romana nullitatis obligationis 16.
Januarii 1626. coram R. P. D. Durand. ac de ori-
gine probando, Rebuffus de pacificis possessor.
217. Genua dicto lib. 5. q. 3. Piasecius in praxi
Episcop. p. 1. cap. 1. n. 9. Mascardus de probat. con-
clus. 1147. n. 21. Gonzalez ad regul. 8. Cancel. glos-
19 sa 9. §. 1. à n. 112. ubi n. 113. † hoc intelligit, frau-
de cessante, & de probando dicto impedimento,
Marius Anton. variar. lib. 1. res. fin. casu 33. Bar-
bosa d. c. 7. de officio Parochi p. 1. n. 4. & 5. cum Aloy-
sio Riccio, in praxi rerum fori Eccles. res. 249. in 1.
edit. alias res. 218. n. 1. in 2. edit. Seraphin. dec. 1138.
n. 2. Joseph. Ludovic. dec. 55. n. 7. Cavaler. dec. 444.
Maurit. n. 4. Camil Borrel. in summa dec. p. 2. tit. 22.
n. 25. de restit. in integ. c. 321. Gratianus discept. fo-
20 rens. cap. 491. n. 18. & cap. 767. n. 43. † Ita etiam ex
partita Libri mortuorum probari mortem, & sepul-
turam; eo quod parochu annotanti mortem cre-
datur, cùm ad illum, & opus sepeliendi defunctos
suæ Parochiæ hujusmodi ex officio, annotatio spe-
ctet, ut docent Craveta de antiquit. tempor. p. 1. §.
videmus, & abunde n. 1. Joseph. Ludovicus con-
clus. 29. ampliat. 24. Mascardus de probat. conclus.
673. n. 13. & conclus. 1077. n. 4. Genua de scriptu-
ra privata dicto lib. 5. tit. de libr. pleban. q. 2. n. 1.
Buratus decis. 886. à n. 1. Rota in Eluen. eremito-
rii 7. Februarii 1631. coram R. P. D. Merlino, Pe-
rus. decis. 12. dicentes de fide Parocho præstita in
hac parte. Et Menochius lib. 1. præs. 51. à n. 53.
Paulus Tuscus de visitat. lib. 2. cap. 3. n. 28. Caldas
Pereyra in l. si curatorem verbo minoribus à n. 33.
Cod. de in integ. restit. min. Joseph. Ludovic. ita de-
cis. 55. n. 7. Franc. Molin. dict. compar. 9. n. 39. Ge-
nua dicto lib. 5. q. 2. Cavel. decis. 575. n. 3. Barbosa
21 dicto cap. 7. de officio Parochi n. 11. 12. & 13. †
Ponentes matriculam, quæ solet in forma sequen-
ti à Parocho inscribi Die, mense, anno N. De N.
omnibus sacramentis susceptis cum animæ commen-
datione, obiit in sua domo Plateæ nuncupatæ N. &
sepultus fuit in hac Parochiali Ecclesia sancti N.
&c. Et in terminis Rota decis. 621. n. 4. p. 1. recen-
ti, & decis. 605. n. 4. p. 2. etiam recent. & in Ale-
xendrin. beneficii 18. Aprilis 1625. coram R. P. D.
Merlino.

22 Imo quod circa mortem alicujus, credendum
sit libro societatis, seu confraternitatis, quæ habet
pro instituto officium generale sepeliendi mor-
23 tuos. † Et quod credatur scribis deputatis ab illis
confraternitatibus, Lara de capell. & anniversf.
lib. 2. cap. 4. num. 92. & 93. bene D. Joan-
nes De Scobar. de puritate Sanguin. p. 1. q. 6.
§. 1. n. 30. ac de Regno lusitaniæ consuluit Valas-
cus consult. 10. n. 1. p. 1. & de libro Hospitalis,
Surdus cons. 350. num. 36. Barbosa dicto cap. 7.
num. 24.

24 Et quod liber Parochiæ probet ad effectum pro-
bandi reservationem, dixerunt Buratus decis. 11.
n. 2. & ibi Ferentil. ubi concordantes adducit,
conclusionem amplians, & decis. 407. n. 3. Rota
decis. 700. n. 4. p. 1. recent. & in Therulin. benefa-
cii 7. Junii 1610. coram Bonæ memoriæ Pa-
triarcha Manzanedo, & in Leodiens. capelani,
coram Bonæ memoriæ Uvaldosen, prout re-
fert idem Barbosa numer. 12. in fine 8. No-
vemb. 1619.

Et his etiam patet, ut quemadmodum liber ad- 25
ministratoris probet, ut docent Scacia de judiciis
caus. civil. q. 11. n. 247. Scobar. de ratiociniis cap.
10. Gaito, de credito 1. p. cap. 2. tit. 4. n. 796. † Et 26
sic libro patris administrantis, bona filiorum, quo-
rum bonorum, patet non erat legitimus, admini-
strator, ad textum in l. litis §. Pater, ubi Bart. ff.
de negotiis gestis, Socinus cons. 34. lib. 1. Panel. in
l. 1. p. 2. n. 29. Cod. de bonis maternis, alii per Gu-
tierrez de tutelis p. 3. cap. 3. num. 24. † Et libro 27
confecto à matre usufructuaria, Corn. Pignan. &
alii relati per Gutierrez dicto loco n. 55. † Et li- 28
bro Patrui confecto de bonis nepotis per eum ad-
ministratis, Corn. cons. 196. lib. 3. Alciatus in l. 1.
in fine Cod. de edendo. † Et libro fratris de bonis 29
per eum administratis aliorum fratrum, consan-
guinitatis, aut tutorio nomine, Gutierrez sup.
num. 19. & 66. † libro negotiorum gestorum ad 30
textum, ubi Bart. & alii in l. 2. ff. de negotiis
gestis. † libro procuratoris ad litem, seu ad 31
negotia, ad textum in l. si remunerandi, & l.
procurator §. 1. ff. mandati. † libro actoris, & 32
universitatis, aut alterius Domini ad textum
in l. 1. & l. item eorum §. si Decuriones ff. quod
cujusque univers. nomine. † libro executoris tes- 33
tamentarii ad textum in l. nulli Cod. de Episco-
pis, & clericis, & cap. tua nobis, & cap. Joannes,
de testam. Marlian. decis. 13. libro executoris sen-
tentiarum ad textum in l. executorum C. de execut.
rei judicatæ cons. 85. sub n. 23. vol. 1. † libro cura- 34
toris ad lites, §. fin. instit. de authorit. tutor, † libro 35
hæredis gravati, Bart. in l. cum tale ff. de condit. &
demonstrat. Socin. cons. 24. n. 37. † libro servi ad- 36
ministrantis, Socin. supra, libro sociorum, ut
latissime Hector. Felic. de societ. cap. 38. † libro fi- 37
lii administratoris, vivente patre, Gutierrez supra
num. 20. † libro amici administrantis, dict. cap. 38
n. 56.

Quorum omnium liberis pro ipsis scribentibus 39
aliquam fidem facere docent DD. si restringuntur
ad expensas modicas, † quia probatio in magnis 40
debet fieri per scripturas, & testes, & sic per apo-
chas de recepto, aut per rei, & operis evidentiam,
aut per alias conjecturas judicis arbitrio appro-
bandas, Corneus post Bald. in l. fin. § in computa-
tione columna 1. Cod. de jure deliberandi, Scobar.
de ratiocion. cap. 10. n. 58. laté Joannes Gutierrez
de tutelis p. 3. cap. num. 147. Joan. Garcia de
expensis cap. 20. num. 23. juxta subjectam mate-
riam, de qua inquiritur, Gayto de credito sup. p.
1. cap. 4. tit. 4. ex n. 797. cum Calvacano Stracha,
Farinacio, Mascardo, Surdo, Genua, dicta lib. 4. de
scriptura privata tit. de libr. tutor. & de libro mer-
catoris, probavit idem Gayto dicto cap. 2. ex n.
123. & 127. n. 17. † videndus ex n. 825. Er- 41
mat, quod expensæ minutæ probentur solo admi-
nistratoris juramento, Scacia de judiciis caus. ci-
vil. dicto cap. 11. n. 284. & multo Uberius libros,
de quibus loquimur hic probare dicendum est, ut
factos à persona publica, qualis est Parochus, cui
debet admodum credi ex jam supra adductis, & ex
proxime dicendis.

Juvatur prænotata assertio, etiam ex eo, quia li- 42
bro Hospitalarii datur fides, ut in auth. de Eccles.
tit. §. penult. & in l. orphanotrofos 1. Cod. de Epis-
copis, & clericis, clem. 2. §. autem de religiosis do-
mibus, ubi DD. & † ex eo magis, quia libris visitatio- 43
num Episcoporum adhibetur fides plena circa offi-
cium visitationis, Caputaq. dec. 158. aut. 160. seu
4. p. 2. Verallus, decis. 229. p. 1. Genua de scriptura

Privata dicto lib. 5. *de libr. visitator.* Marcereten, *variar. resol. lib.* 1. *res.* 110.

44 Item ut dixi *in dicto cap. cum causam ante penult. de probat.* libris canonicorum, congregationis Ecclesiæ Monasterii, Collegii, & aliorum similium administratorum datur fides, Craveta de antiquit. tempor, vers. *quid in libro officialis alicujus Monasterii,* & libris civitatem, & Episcoporum, Caputaquen *decis.* 156. *seu* 158. Franc. Marcus *decis.* 298.

45 Et de prædictis libris, ac de fiscalium æstimi, catastri, & aliorum quamplurimorum, idem Nicolaus Genua *dicto lib.* 5. *de scriptura privata*, ad saturitatem videndum, & refert plures Gayto *supra de credito dicto cap.* 2. *p.* 1. *tit.* 4. qui ex *n.* 1003. idem cum multis probat de libris Sindici, & casarii, item de libro aromatarii, quos plenam dicit facere fidem, certis concurrentibus, & sine dubio
46 de libris capitulorum, universitatibus † seu statutorum alicujus civitatis, si diu sint habiti pro solemnibus, ut responderunt Craveta *cons.* 425. *n.* 44. *&* *cons.* 701. *num.* 1. Genua *dicto. lib.* 4. *tit. de libr. civit. fol.* 261. *in magnis* : de nonnullis libris videndus Viscontus in suis conclusionibus *fol.* 165. *&* 166.

47 Et sic fidem adhibendam esse plenam, aliis, etiam Parochorum libris, patet, veluti illorum, qui per Episcopum confirmantur in sua Parochia non habentem præcipue Notarium qui confirmatos scribat in matricula, Possevin. *de officio curati cap.* 12. *n.* 43. Barbosa *de officio Parochi dict. p.* 1. *cap.* 7. *n.* 16. ubi ponit formam servandam in scribendis eis, mutatis mutandis, juxta *supra* adductas
48 in hac quæst. addens *sub n.* 22. vers. *præter* † de aliis annotationibus, quas ex officio debet facere Parochus & penes se habere nonnullas, quæ Ecclesiæ, & Parochianis necessaria videntur, veluti, cum scribunt aliquem fuisse excommunicatum, vel notant Dominium alicujus rei ad Dominum suarum Ecclesiarum spectare, Mascard. *de probationib. conclus.* 653. *n.* 7. 8. *&* 12. Genoa *de scriptura privata dicto lib.* 5. *tit. de plebanorum libris q.* 4. *in fine*, *& q.* 5. Joseph. Luduvic. *conclus.* 29. *col.* 2. *in fine*, dicentes illis quidem libris, & annotationibus plenam præstari fidem.

49 Alias quidem matriculas ad pleniorem notitiam solent conficere Parochi, & si non ex necessitate, veluti omnium omnino, qui sunt sub parochia sua, ut scilicet notet, eos qui continuo nascuntur, vel Domicilium statuunt sub Parochia sua, & eos, qui inde discedunt, ut sciat etiam pro quibus sit orandum, & eleemosyna facienda argum. *cap. à nobis el* 2. *de sent. e ecommunic.*
50 † Item matriculam de bonis Ecclesiæ, quibus subvenit, ut sic possit Ecclesia in damnis servari, cum teneatur singulis annis rationem reddere Episcopo de redditibus, & boni sui possessionibus ex *cap. injunctum de rerum permut.* in illis verbis, *& ideo Ecclesiarum Rectores summopere caveant, ne eleemosyna unius, alterius peccatum fiat.*

51 Quibus, & aliis libris confectis, debet etiam Parochus ex debito officio habere diligentem custodiam eorum, ne dum solent ad aliorum manus facili negotio pervenire, falsentur, vel rumpantur, † Et ut sic fidem certiorem faciat in Judicio formaliter transcribendo partitas, sicut jacent de verbo ad verbum, præmittendo verba sequentia *ego N. infra scriptus Parochus Ecclesiæ sancti N. de N. fidem facio, qualiter in libro defunctorum, aut Baptizatorum, nubentium, confirmatorum & dict. Ecclesiæ fol. adest sequens partita, videlicet die &c. in quorum fidem &c. datum &c. ego N. de N. Parochus supra dictus manu propria &c.* docent Alex Ludovic. *decis.* 359. *n.* 5. ubi Beltram, *n.* 9. Barbosa *dicto cap.* 7. *de officio Parochi n.* 19. *&* 21. ubi refert decisum fuisse in Tolet. Cappellæ 18. Mai 1615. coram R. P. D. Pirovano, & in Æsina bonorum 17. Mai 1617. coram Bonæ Memoriæ Andra, Ferentil. in annotat. *ad dec.* 11. Burati *n.* 5. † additque Barbosa, ut nec pro- 53
bat *n.* 22. si aliqua ex dictis transcriptionibus fiat, lite pendente in Rota sine citatione, & recognitione, nisi tempore productionis non fuerit de hoc oppositum, ut censuit Rota in Rumana nullitatis obligationis 16. Januarii 1626. coram R. P. D. Durando vers. *non obstat*, primu, quod est de jure aliis transumptis præsentandis, juxta quæ dico *sub tit. de fide instrum*, & argum. eorum quæ dixi *in c.* 1. *de causa possess. & propriet. & in cap.* 4. *de testibus*, quare dixerunt eadem Rota *decis.* 487. *p.* 1. *recent.* Puteus *decis.* 405. Socinus *in auth. si quis in aliquo n.* 18. ubi Decius *n.* 27. vers. *si vero judex C. de edendo*, quod judex, parte non opponente, potest adhibere fidem scripturis, etiam informibus, cum possint quandocumque recognosci.

Pro complemento addo in tantum prædictos 54
libros debere esse sub custodia Parochi cujusque Ecclesiæ curatæ, ut nec Episcopus possit extrahere illos de potestate Parochorum, cum sint penes Parochos omnino conservandi: nam cum teneatur prædictum fidem de eorum partitis facere necessario, iustum immò, & conveniens est, ut semper sint sub Parochorum custodia, ut declaravit sacra Congreg. negot. & Episcopor. & regular. præposita Episcopo caven. sub die 3. Junii 1604. Barbosa *supra dict. c.* 7. *n.* 19. *&* 20. † Ubi addit, ut si moris sit, 55
possit Parochus, quando fidem de aliqua partita facit, sive de aliquibus, aliquid pro mercede accipere; verum si gratis solitum sit dari, quod gratis Parochus faciet ex dict. Congreg. quæ dicto Episcopo rescripsit, nihil pro hujusmodi fide recipi posse.

Quod si dubites quare libris Parochorum fides 56
integra præstetur, ac adhibeatur, tam pro ipsis, quàm pro aliis habentibus interesse, & non sic aliis ex libris, sive matriculis jam relatis ex vers. *ex hic*, & videtur eam rationem, esse quia sicut ad Parochi officium ex sacra dispositione *Trid. cap.* 1. *sess.* 24. *de reformat. matrim. prope finem*, sancitum fuit, ut Parochi debeant habere libros, in quibus conjugum, & testium nomina, diesque, & locum contracti matrimonii describantur, inde est, ut libris Parochorum credatur plene, cum ad id habeantur Parochi, tanquam personæ publicæ, quæ instrumentis conficiendis creatæ sunt, juxta quæ dixi *sub Rub. de fide instrum.* & in terminis videntur concludere Monaldus *cons.* 78. *vol.* 2. *n.* 6. *&* 7. Borgin. *decis.* 12. *n.* 23. *p.* 2. Mascard. *de probat. conclus.* 672. *præcipuè n.* 18. Rosterius *decis.* 340. *n.* 1. *inter decis. novissimas divers. volum.* 2. Vivius *decis.* 489. *n.* 9. *tomo* 3. Lancelotus Gallia *cons.* 15. *n.* 3. qui vanum disputare de hoc, nunc dicit, Genua *de scriptura privata libro* 5. *tit. de libr. plebanorum q. fin.* Farinac. *decis.* 337. *in volum. prim impresso n.* 1. Gayto *de credito p.* 1. *cap.* 3. *tit.* 1. † qui dum ex *n.* 57
6. agit de dubio, num possit liquidari instrumentum capitulorum matrimonialium cum fide Parochi, ex qua constet matrimonium fuisse contractum usque ad *n.* 935. sic concludit ex *n.* 918. *&* 925. *ad* 929.

& si cum modificatione, de qua *ibi à n.930.* nempe ut procedat si in fide Parochi describantur testes, aut melius, dummodo fides illa recognoscatur esse eam scriptam, aut subscriptam manu Parochi, & quod alias fidem illam, aut probationem non faceret: sic cum Farinacio *supra*, & Gratiano *discept. forens. cap.677. an.10.*

58 Quod non sic procedit in libris aliis, etiam arrendatorum, & conductorum circa tributa fiscalia, & datia, aliasque publicas exactiones, quæ ab ipsis exiguntur; non enim istorum libris pro ipsis, & pro tertio, aut contra tertium creditur duplici ratione. Prima, quia ad sui proprii commodum non creditur vulgaris terminis. Et secunda, quia de publico ad scribendum, nequaquam sunt deputati, ut patet ex *l. fin. Cod. de conven. fisci debitoribus lib.*10.juncta *l. exemplo Cod. de probat.* quibus, & aliis sic scribunt Regens de Ponte *de potest. Proreg. tit. de Regal. imposit.* §. 8. *à num.* 23. Gayto, *de credito dicta p.* 1. *cap.* 2. *tit.* 1. *an.* 66. quia nec viro egregio creditur, ipse *cap.*3. *tit.* 1.*n.* 927. & ante, & per illa, quæ dixi *infra in cap.*28. *de testibus.*

59 Et quamvis videatur obstare, nempe, quod creditur administratori scribenti expensas magnas quas fecerit persona egregia valde, ut puta si fuit Dux belli, qui scripserit expendisse tot quam plurimorum millia ducatorum pro expugnandis hostibus civitatis, aut Regni videlicet ingeniis igneis, exploratoribus, & in aliis bellicis, & militaribus expensis pro expugnatione jam dicta, & pro penetrandis arcanis, & consiliis inimicorum, ut docet ex Baldo Gutierrez, & aliis, inter quos Barbatia *cons.*48. *col.*8. vers. *cupio nunc*, Scobar, *de ratiocin.* 1. *cap.* 10.*n.*63. vers. *& idem dicendum erit*, qui loquitur de casu Capitanei Magni Gundiasui E. Fernandez de Cordova, & idem Barbatia, de casibus Gregorii, & Francisci de Consaglia, & de utrisque Gayto, *dicto cap.*2.*tit.*4 *n.* 558. Tamen respondetur prædictas personas non tantum fuisse egregias, imo publicas admodum in id destinatas; sic ut quemadmodum generalibus Thesaurariis, & his, qui onus scribendi libros habent, creditur, cum ad librum Thesaurarii recurratur, tanquam ad speculum veritatis, Vivius *decis.* 184 *num.*7 Gayto *dicto cap.* 1.*tit.*1.*n.*65.ita & illis & Ducibus propter magnum secretum, quo procedunt in rebus tam magni momenti, contraria procedunt in simplici fide, & attestatione egregiæ personæ; idem *c.*3.*tit.* 1.*n.*927.

60 Ad quartam quæstionis partem, an debeat facere processiones per Parochiam, aut in die sabbati sancti, sive resurrectionis, benedicere, & aspergere Domus Parochianorum? Respondeo ad primum quidem, ut spectet ad officium cujusque Parochi illas dirigere, nec ullus alius etiam regularis, nisi de ejus consensu valeat, ut videtur clarè dispositum à Sacra Congreg. Rit. in Sivian. 15. Decemb. 1632. quæ censuit non licere regularibus confraternitatibus laicorum, habentibus claustra processiones facere extra claustra Monasterii; carentibus vero claustra, non nisi intra ambitum hoc est prope muros Ecclesiarum sive excundo à janua Ecclesiæ & intrando per aliam, sive per
61 eandem & semper prope muros Ecclesiæ † Extra verò ambitum Ecclesiarum, non nisi de licentia, consensu, aut cum cruce Parochiali, ut inter Abbatem majorem, & universitatem Parochorum Civitatis Hispalensis enatis Procuratoribus ordinum, definitum fuit anno 1628. à Sacra Congreg 26. Februarii, quam ad literam refert Barbosa *de officio Parochi cap.* 12. *n.* 13. Lezana *in summa quæst. regul.* ubi idem refert simile rescriptum Cardinali Ludovisio Archiepiscopo Bononien. à Sacra Congreg. Concilii sub die 2. Julii 1620. cap. 12. n. 4. vers. *ad octavum*, ubi in vers. *tertio*, subdit nec posse regulares per Parochiam extra Ecclesiam, aut Claustrum portare pluviale, aut stolam.

Sed quia adducta declaratio Hispal.anni 1628. 62
excipit religiones habentes speciale privilegium in verbis sequentibus, *exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale privilegium faciendi processiones per alia loca*, quibus per hoc decretum non intendit præjudicare Sacr. Congreg. ideo libuit ponere ad literam aliam Sacr. Rituum Congreg. declarationem, in causa Pesaurien. sub die 14. Novemb. 1613. in verbis sequentib. *Sacra Congregatio Rit. audita relatione illustrissimi, & Reverend. D. Cardinalis, de Monte, coram quo de mandato ejusdem sacræ Congreg. Rit. deducta fuerunt voce, & scriptotura, & rationes fratrum Prædicatorum civitatis Pesauriensis prætendentium posse virtute litterarum Clem VIII. ampliare viam ab illis alias electam pro processione sanctissimi sacramenti facienda Dominica infra octavam Corporis
Christi † Eadem sacra Congreg. audita relatione,* 63
ut supra juxta formam litterarum felicis recordationis Papæ Clem VIII. in quibus expressa dicitur, quod fratres Dominicani possint dictam processionem sanctissimi sacramenti facere per vicos, plateas, & loca ab eis electa, & semel tantum eligenda. Declaravit dictos fratres Dominicanos in dicta eorum processione, quam in civitate Pisauri facere solent Dominica infra octavam festivitatis sanctissimi corporis Christi, debere incedere per eandem viam, per quam processionaliter prima vice incesserunt, quando dictam processionem facere ceperunt.

Et confirmatur aliis duabus declarationibus Sa- 64
cra Congreg. ejusdem in Materanens, sub die 20. Julii 1629 ubi respondit non licere Fratribus Dominicanis Civitatis Materæ in processione sanctissimi sacramenti, quam faciunt in Dominica infra octavam corporis Christi, mutare, aut variare vias, & loca semel ab eis electa, sed incedere debere per easdemmet vias, per quas processionaliter prima vice incesserunt, quando dictam processionem facere inceperunt. Et addit alia Materan. 15. Maii 1632. ex eo quidem, Parochum non posse, nec debere impedire à Fratribus Dominicanis. in sua solita processione, ne Dominica infra Octavam corporis Christi illam faciat, quia dictum breve Clem. VIII. non afficit Parochus: sic eas refert Barbosa *supra de officio Parochi dict. cap.* 12. *part* 1. *numero* 14. & 15. iterum refert, non sic longè *in collect. decis. Apostolicorum* 372 verbo *fratres Prædicatores, & in Bullario eodem verbo numero* 12. & 13. Sellius *in selectis canon. cap.* 25. *num.* 5. & *in decis. collect.* verbo *processio sanctissimi sacra-
menti*, idem Barbosa *collect.* 606. *num.*7. † Alias 65
enim regularibus aliis, qui non habent tale privilegium, non licebit extra ambitum relatum processionem hanc, nec alias facere; & sic Sacra Congreg. Rit. in Gabalicen, intulæ 27. Augusti 1615. & 18. Februarii 1617. dictum fuit non licere regularibus facere processiones cum sanctissimo sacramento; maxime per limites Parochiæ, & Ecclesiæ Collegiatæ.

66 Nec enim processiones in corporis Christi festo
facere licet aliis Ecclesiis, sed solo Episcopo in ca-
thedralibus scilicet (quæ debent inchoari à cathe-
drali, & in ea terminari quæ facienda sunt juxta
formam cæremonialis libri ex Sacra Congreg. Ri-
tuum in Pisana 22. Mai 1615. & Tuscanen 19. Au-
gusti 1619. & Sulmoen. 15. Januarii 2633. cujus
meminit Bonfadin. *in thesauro canonic. decision.*
ref. 8. *n.* 7. & Sellius *in selectis canon. cap.* 52. *n.*
12. & 13. Ubi de alia Isolam de ferio 18. Junii
1604. Barbosa *dicta collect.* 606. *num.* 12. & 13.
& idem *in Bullario* dicto verbo *processio sancti-*
ssimi.

67 Nec alias quidem processiones possunt facere
regulares extra clausuram propriorum Monaste-
riorum; & extra Ecclesias, & ambitum illarum ex
Sacra Congreg. Concil. apud Laurent. de Peyrinis
de privileg. regul. tom. 2. const. 7. Pii 5. *n.* 13. vers. *ad*
octavum pag. 193. ot refert etiam Barbosa *in pa-*
storali p. 3. *allegat.* 78. *n.* 7. & ex alia Rit. in Are-
68 tina. Montis Sancti Saccini. 19. Mai 1614. † Et idem
de confraternitatibus laicorum dictum est, repe-
tunt per adductos Hispalens. & Liman. declara-
tiones Sacræ Congreg. ut referunt Joan. Anton.
Novar. *in summ. Bullarum tit. de processionibus n.*
2. Gabanto *in manuali Episcoporum*, verbo *pro-*
cessiones à n. 46. Lezana *in summa quæstion. regul.*
tom. 2. *c.* 1. *n.* 51. Ubi id intelligit, seclusis parti-
cularibus privilegiis, qualia Dominicanis processio-
nibus sanctissimi sacramenti, & Rosarii, quæ in
quibusdam locis dicuntur concessa, quas Vallisole-
ti faciunt intra claustrum, hic Matriti video am-
biendo à cœnobio Dominicorum, qui dicitur
del Rosario fieri per calles collationis ejus, & per
69 plateam, quæ dicitur *de sancto Domingo* † sed de his
Rosarii lego declaratum ut possint fieri per totam
civitatem, si ita habet consuetudo à decem retro an-
nis servata, & in quatuor festivitatibus B. Mariæ,
nimirum Nativitatis, Annunciationis, Purificatio-
nis, & Assumptionis ex sacra Congreg. Concilii,
teste Laurentio de Peyrinis *in const. sui ordinis min.*
tom. 2. *const.* 7. *Pii V. n.* 13. *vers. ad* 8. ut refert
Barbosa *de officio Episcopi allegat.* 78. *num.* 7. idem
collect. decis. sup. n. 12.

70 Et quamvis processiones fieri possint à canoni-
cis cathedralis, etiam per limites Parochiarum sine
licentia curati, ut censuit sacra Congreg. Rit. in
Thelesina 18. Augusti 1615. & 15. Junii 1619.
quarum meminit Aldanus *in compendio canonic.*
resolut. lib. 2. *tit.* 40. *n.* 15. qui ex *n.* 5. dicit declara-
tum sæpius in aliis sacris Congreg. quas refert, jus
dirigendi processiones à quocumque loco discess-
serint, & iverint, easque indicendi, & decernendi
ad Episcopum pertinere, cum consensu capituli,
non obstante qualibet consuetudine, etiam imme-
moriali, vel ad ejus vicarium, Episcopo absente,
cum capituli Consilio, quibus tangit horam indi-
cere, ut meminere etiam Barbosa *in collect. decis.*
605. & *in Bullario*, verbo *processio*, ex *n.* 1. & *de*
canon. & Dignit. cap. 6. *n.* 7. & *de officio Episcopi*
p. 3. *allegat.* 78. Armendar. *ad leg. Navarræ lib.* 1.
tit. 14. *n.* 28. § 1. *de processionibus*. non obstante,
quod capitulum, & alii sint per longum tempus in
quasi possessione indicendi publicas processiones,
vel præscribendi, quomodo, & quo sint dirigen-
da Sacr. Congreg. Concil. 28. Martii 1628. & 16.
Februarii 1619.

71 Tamen extra facultatem Episcopi, & canonico-
rum ad curatos spectat per proprias Parochias pro-
cessionem facere; sic ut nec Regularibus liceat il-
las dirigere sine curati licentia, ut patet ex dict.
Hispalens. 28. Februar. 1628. Sacra Congreg. Rit.
cujus etiam meminere Joan. Maria Novarius *in*
lucerna regular. verb. *processiones n.* 24 & 15. Joan.
Anton. Novar. ejus Frater. *in summa Bullar. tit. de*
processionibus regular. Barbosa *dicta decis.* 605. *n.*
16. qui & *n.* 29. refert declaratum à Sacra Con-
greg. Rit. in Taurin. 5. Mai 1633. quem refert
etiam Bonfadin. *supra dict. ref.* 8. *n.* 24. † Quod pro- 72
cessiones duæ eodem Die, & in eodem loco non
permittuntur; sic ut qui ultimam facere intendunt,
debent illam protrahere in alium Diem. † Et quod 73
debent manuteneri illi, qui in processione facien-
da antiquiores sunt; ita ut non liceat aliis eodem
Die facere similem processionem, ut sacra Cong.
declaravit in eadem causa 9. Aprilis 1633. idem
Barbosa *n.* 21. & *in Bullario* sub dicto verbo *pro-*
cessio, videndus ad plura alia ibi, & *in Bullario*
verb. *Regulares quoad processiones*, & verb. *clericos*
quoad processiones Bonfadin. *dict. ref* 8. & *ibi n.*
25. Laurent Franch. *de controvers. inter Episcopos*,
& *regul. circa Bullam. Gregor.* 13. *de praeced.* &
procession. & *ibi in responso ad* 7. *pag.* 28. & alii
plures de hac materia agentes.

Quoad dubium secundum de benedicendo per 74
Parochum Domus Parochianorum illas aspergen-
do, dico cum Riccio *in praxi rerum fori Eccle-*
siastici p. 4. *ref.* 310. quod ubi est consuetudo, si-
cut & testatur vigere in lusitania Barbosa *de offi-*
cio Parochi p. 1. *cap.* 12. *num.* 11. & 12. ut de-
beant fieri tales aspersiones Domorum post fa-
ctam fontis benedictionem, ut etiam in Italia
fieri solet, vel in ipsa Die Sabbathi sancti, aut in
prima, vel secunda Die post resurrectionis diem ex
ea quidem ratione, quia & istæ aspersiones connu-
merantur inter functiones Parochiales, de quibus
hic & *in quæst.* 1. *præced.* quæ privativè ad Paro-
chos solum spectant.

Et in tantum est vere, quod nec Regulares va- 75
leant prædictas benedictiones aspergendo facere
in Domibus Parochianorum (nisi & ipsi sint Paro-
chi loci) cum non possunt hoc munus extra con-
ventum favere: argu. eorum quæ de processionibus
dicta sunt hic, sicut & in terminis censuit Sacra
Congreg. Concilii sub Die 23. Novemb. 1616. &
in alia Bononiens. sub. die 4. Julii, ut refert etiam
Lezana *in summa quæst. regul. tom.* 1. *cap.* 12. *n.* 41.
vers. *ad quartum decimum*, † qui addit ab eadem 76
sacra Congreg: decisum, Regulares non prohiberi
in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad purifi-
cationem admittere *ibi* in vers. *ad nonum*, & sic vi-
deo practicari hic Matriti.

Ad ultimam quæstionis partem de aliis, quæ per- 77
tinent ad Parochi officium, omitto hic tractare, ne
longos faciam commentarios, & quia pluribus in
locis nostri instituti convenienter, & proprie tra-
ctantur; ideo quia Parochorum functiones sunt di-
versæ solitæ ad novem modos reduci, ut in decimis,
oblationibus, quarta Parochiali, primitiis, & in per-
sonis à quibus hæc persolvuntur, & quibus, & co-
ram quo judice, videbis late infra sub *tit de decimis*,
& *in tit. de sepulturis:* aliqua dixi, *sua cap. de quar-*
ta præscript. & *in c. tuam* 3. *ordine cognit.* Circa
sacramenta jam supra *sub q.* 1. *hic* principaliora po-
sita sunt de vita, & honestate Parochorum, *inf. in*
tit. de vita, & *honest. ac tit. seq.* de Residentia in-
fra, *in tit. de Clericis non residentibus.* De præce-
dentia Parochorum, *infra in cap. ante penult. de ma-*
joris. & *ob id.* De missis Parochialibus ex obliga-
tione celebrandis aliqua, *hic sub d. q.* 1. & *in ca-*

ut

ut Dominicis de Parochis, & infra *sub tit de celebration. missar.* ubi etiam de officio Divino per Parochos recitando, dico, & per alios Sacerdotes, & Clericos. Et de Parochorum cura circa propriæ Ecclesiæ, & habitationis reparationem, & debitam reverentiam ipsi Ecclesiæ habendam, ejusque bona, & res conservandas *infra in titulis de Eccles. ædificandis, de reliquiis, & veneratione sanctorum, de rebus Ecclesiæ non alien.* cætera verò in his duabus quæstionibus insinuantur, præcipua quidem nostræ tractationi.

78 Quæ si ad longum velis repetere, videbis præter Barbosam *de officio Parochi*, & per plures decisiones *in collect. decis. in Bullario, in pastorali, & in Trid. ac in tract. de officio Parochi*, & præter Possevinum *de officio curati*, qui de hac materia dilucidè, novissimè, & plene egerunt, Machado *de perfecto confes. cura de almas lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 5. Bull. de œconomia canonica p. 2. cap. 1. §. 1. à pag. 163. vers. Parochiæ jus consistit*, Gutier. *alegat.* 8. *n.* 7. *& in canonici lib.* 1. *cap.* 30. Roman. *consf.* 356. Aldanum, Rivium, Lezanam, & alios jam *supra* relatos.

79 Quare ut finem imponamus monendos censui Parochos esse, ut in quacumque re agenda ex prædictis, & aliis, quæ suæ propriæ curæ incumbunt, non omittat considerate nominare, an liceat, an expediat, ac doceat id agere, & quod studeant sapienter, prudenter, humiliterque præesse, & quod lente festinent, ac manum occultam gerant, & quod nec temere quæcumque credant: ita Barbosa *de officio Parochi dicta p.* 1. *cap.* 7. *sub. n.* 23. ubi etiam monet eos, ut memores præteritorum præsentia intueantur, considerent, futuraque præcogitent, pertinaciam, & inconstantiam fugiant, quia illa superbiam, & hæc levitatem agnoscit, quibus præ oculis habitis, semper sperent rectè, & ritè se gubernaturos, subditosque recturos, ac in pace conservaturos.

AD TEXT. IN CAP. III. officium hoc titulo.

De hoc textu plene *hic sub cap.* 2.

AD TEXT. IN CAP FIN. ut singula de officio Archipresbyteri hoc Titulo.

PRÆMISSUM.

MATERIA hujus textus ampliatur ex dictis *supra ad Rubricam*, & quia *ibi & in Rub. & titulo de officio Archidiaconi* dictum est de sub ordinatione, quæ intervenit inter utrosque, & qualiter deferant in majoria, ac de illo dictum sit etiam, quod sit vicarius Episcopi modo *ibi* dicto, ac textus hic probet Archipresbyterum esse legitimum Episcopi vicarium, & quod Archipresbyter ruralis gerit curam, non solum plebis, sed illorum Presbyterorum; ideo visum est agere de his, ac aliis, quibus materiam integrè nostri tituli complectimur.

QUÆST. I.

An Archipresbyter habeat ordinariam jurisdictionem de jure instar Archidiaconi, respectu Episcopi, & in quo differat? An Archipresbyteri rurales eandem potestatem habeant, Archipresbyter Cathedralis, & in quæ opera instituti? Et an Decani rurales differant ab aliis, & qui tales dicantur? Et an sint Dignitas in Ecclesia? Et quare plebs quælibet debeat habere suum Archipresbyterum, ubi plebanus, & plebania quid sint? Et an Dignitatem plebanus retineat? Et de aliis nominibus *infra in cap. 2. de offic. custodis q 2.*

SUMMARIUM.

1 *Archipresbyter quoad spiritualia, dicitur vicarius natus Episcopi.*

2 *Archipresbyter etsi de jure habuerit ordinariam Jurisdictionem, jam vero aliter procedere de consuetudine, ut* numero 3. 4. & 5.

4 *Archipresbyteri jurisdictio spectat nunc ad vicarium Episcopi, & applica* à numero 31.

5 *Archipresbyter tantum potest extrajudicialiter sumere informationes super matrimonii à forensibus contrahendis sine receptione testium in forma, ut* num. 6. *& decernere minima absque figura Judicii, ut* numero 8.

7 *Archipresbyter potest jurgia amicabiliter componere, pro ut decet bono religioso, non per viam juris, & admonere excitantes clamorem, vel discordias jejunantes in choro, vel in sacrario.*

9 *Archipresbyter nequit procedere contra aliquem in figura Judicii, cum non habet jurisdictionem feri contentio si iis suos Parochianos, sed tantum fori pœnitentialis.*

10 *Archipresbyter est manutenendus in his, quæ ei competunt, tam ex dispositione juris communis, quam ex Concilio Tridentino.*

11 *Archipresbyter, ut castri Regalis, sanctæ Mariæ maioris de urbe, & S. Petri in vaticano, manutenendus est, ubi privilegium adest, aut observantia*, n. 12. & 13.

13 *Archipresbyter S. Petri in vaticano absolvit beneficiatos, & clericos à quolibet juramenti vinculo ad effectum agendi, & cognoscit de aliis, ut* n. 14.

15 *Archipresbyteri, Archidiaconi Jurisdictio, & Episcopi differt.*

16 *Archipresbyteri rurales sic dicti, quia curant de Presbyteris locorum distributis per Parochias, &* n. 17.

17 *Archipresbyter quilibet ruralis, præter Parochialo officium, eam habet authoritatem quam ei Episcopus dare voluerit*, numero 18.

18 *Archipresbyteri saltim in Dominicis diebus, & festivis tenentur pascere plebes sibi commissas, salutaribus verbis docende, ut declinent vitia, virtutes sequantur.*

19 *Plebanus non omnis habet Archipresbyteri officium, sed is tantum, quem Episcopus statuerit.*

20 *Archipresbyteri rurales solent vocari visitatores, aut vicarii foranei, quorum opera in tota utitur Episcopus Diœcesi.*

21 *Archipresbyteri præferendi sunt vicariis Parochialium; quia eorum nomen sonat in Dignitatem.*

22 *Archipresbyter ruralis non debet associari à Presbyteris, & clericis, nec ut eorum Dignior in porta Ecclesiæ porriget asperforium, nec alia obsequia.*

23 *Archipresbyter ruralis non tenetur præstare jentaculum processionaliter accedentibus ad ejus Ecclesiam.*

24 *Archipresbyteri per Diœcesim distributi, accedentes ad Cathedralem ad obedientiam præstandam Episcopo, & ut inter sint synodo, non possunt, nec debent sedere in choro cum canonicis.*

25 *Archipresbytero præfertur clerus sui Archipresbyteratus. fallit ratione stolæ, ut* n. 26.

27 *Vicarius non dicitur possidere Jure proprio.*

28 *Archipresbytero, & non Archidiacono, ratione stolæ, debetur præcedentia in funeralibus.*

29 *Archipresbyter subparatus procedit canonicis cathedralis.*

30 *Decani rurales, num differant ab Archipresbyteris ruralibus, &* à n. 31.

31 *Archipresbyterorum, alias urbanus, qui in civitate Episcopali aliis præest Presbyteris, alius est foraneus, sive ruralis, alias dicitur Decanus ruralis, qui ruri curam plebis habet.*

32 *Archipresbyter olim habebat cœtum canonicorum sub se, & hodie conservat Dignitatem* n. 33.

33 *Archipresbyter urbanus Dignitatem habet in Cathedrali. Ruralis vero est in aliqua Dignitate. Et quare* numero 34. 35. 36. & 37.

35 *Officiales, & Ministri habent Dignitatem, qui & jurisdictionem.*

37 *Archipresbyter ruralis, qualem jurisdictionem dicatur habere in plebanos.*

38 *Archipresbyteri tamquam Prælati, præcedunt omnes in Ecclesiis plebis suæ, etiam Rectores Parochorum.*

39 *Plebanus est ille, qui exercet curam animarum, dictus à plebe, vel à populo, qui sub ejus cura geritur, & in quo differat à cæteris curatis, &* n. 43.

40 *Plebanus constituitur visitator, qui vicos, & castella in Episcopi locum circumeit, & vocatur Præfectus Ecclesiæ, seu plebis habens in sua Jurisdictione capellas, seu minore Ecclesias, quibus vicarii in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur.*

41 *Plebania dicitur Ecclesia matrix, quasi mater cæterarum plebis, sicut Rectoria dicitur à regenda Ecclesia, & populo, & plebe sibi commisso.*

42 *Ecclesia Archiepiscopi dicitur Metropolis, id est Mater civitatum ejusdem provinciæ.*

43 *Plebani generali vocabulo, Rectores, seu Parochi, aut curati, vel Presbyteri, Parochiales dicuntur; & qui isti sic dicantur.*

44 *Plebanus videtur habere jurisdictionem, quia potest de jure excommunicare suos subditos & sic Dignitatem, numeris sequentib. aliter* à n. 50.

45 *Prælatorum nomine habentur omnes à summo Pontifice usque ad infimos, curatos, saltim latè, &* n. 46. & 47.

46 *Rectores animarum in generali nomine vocantur Pastores.*

47 *Apostoli elegerunt discipulos, quorum typum nunc gerunt Presbyteri animarum Rectores.*

48 *Messis est animarum collectio.*

50 *Plebani nullam jurisdictionem habent fori contentiosi ex instituto suorum officiorum, & curæ; eam verò tantùm habent in foro pœnitentiali, ex commissione verò potest, ut* n. 52.

51 Cap. cum ab Ecclesiarum de officio ordinarii relatum n. 44.

53 *Archipresbyter habet præeminentiam authoricabilem, etiam extra forum pœnitentialem in personas Ecclesiasticas.*

54 *Inferior num adversus superiorem aliquid valeat ordinare, & de aliis* remissivè numero 55.

AD primam quæstionis partem, quia Archipresbyter in Cathedrali, quoad spiritualia, est, ac dicitur vicarius natus Episcopi juxta glossam *in cap.* 12. *de pœnit. & remissionib. lib.* 12. Bald. *cons.* 161. *casus super quo n.* 11. *lib.* 2. Berojus *in Rub. de officio deleg. n.* 9. & *cons.* 22. *n.* 2. *vol.* 1. Decianus *responso* 16. *n.* 20. *volum.* 2. Franciscus Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p.* 1. *cap.* 10. *n.* 2. vers. *sexta.* Sbrocius *de officio vicarii lib.* 11. *q.* 3. *n.* 18. & *lib.* 2. *q.* 14. *n.* 2. Narbona *de appellat à vicario ad Episcopum p.* 1. *n.* 22. Moneta *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 1. *n.* 26. vers. *ratio*, Azor *instit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 15. *q.* 4. vers. *alter vero*, Cardinalis Tuschus *tom.* 1. *littera A conclus.* 485. *n.* 2. Barbosa *hic n.* 2. & alibi infra referendus; ideo legitime hic inquiritur, an habeat ordinariam Jurisdictionem. 1

Et quod habeat Archipresbyter ordinariam jurisdictionem, videntur multi D D. probare per glossam hic in verb. *referant*, *ibi cum habeant ordinariam jurisdictionem* Azor *d. cap.* 15. *instit. moral. quæst.* 6. Narbona *de appellat. à vicario ad Episcopum d. p.* 1. *n.* 30. Moneta *d. q.* 1. *n.* 26. *in fine*, Barbosa *hic n. fin. & Canonic. & Dignit. cap.* 5. *n.* 24. *in fine*, *de jure Ecclesiast. p.* 1. *cap.* 25. *eodem n. in fine*, & faciunt quæ de jurisdictione Archidiaconi dicta sunt *supra in dicta Rub. & sub Rubro illius tituli.* 2

Nihilominus jam hodie, sicut jurisdictio Archidiaconi, tum consuetudine, tum per Trid. est immutata, dicendum est, ut quamvis Archipresbyteri Cathedralium videantur à jure communi retinere, quod Episcopis celebrantibus assistant, fontes consecrent, & similia sacramentalia exequantur, ut patet ex adductis in Rubrica hic & ex Pontificali Romana, ac docent Barbosa *de canon. dicto cap.* 6. *n.* 26. *in fine*, *de jure Eccles. dict.* 3

cap.

cap. 25. *eodem n.* Castaldus *in praxi cæremon. lib.* 1. *sect.* 7. *cap.* 7. *n.* 5. ac confirmari videatur ex dict. glossa hic, verbo *referre*, ubi cavetur quod Archipresbyter minora, seu minima per se ipsum determinare possit absque, eo quod referat Episco-
4 po, quam sequitur Abbas vers. *obliv.* † Adbuc in omnibus sub Rub. adductis esse immutatam jurisdictionem, quam de jure aliàs habebant prædicti Archipresbyteri, cum jam sicut de Archidiaconi jurisdictione dictum est *in suo tit.* & *ibi in cap. fin.* ita similiter hic, quia sicut illius jurisdictio, ita & Archipresbyteri spectet nunc ad vicarium Episcopi, ex eo quidem, quod per contrariam consuetudinem quæ in hac materia exaudiri debet, sit multum derogatum jurisdictioni Archipresbyteri, & Archidiaconi, ut docent Hostiens. *in summa hoc tit.* ac alii ordinarii, Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 3. *cap.* 4. *n.* 26. *p.* 5. *cap.* 1. *à n.* 256. Moneta *de distribution. quotidian. dicta p.* 2. *q.* 1, *n.* 28.

Et in tantum procedit, quod etsi temporibus
5 ferme istis post Concil. Trid. dubitatum esset, an posset Archipresbyter sumera informationes super matrimoniis à forensibus contrahendis, & illas transmittere ordinario pro gratia obtinenda juxta dispositionem dicti Concil. *sess.* 24 *de reform. cap.* 7. ac sibi inobedientes in ejus officio coercere eisque pœnam injungere, & an posset jurgia inter sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere, & excitantem clamorem in choro, vel sacrario punire, responsum fuit à Rota in Materanens, *officii Archipresbyteratus* 11. Decem. 1597. coram Litta impressa per Farin. *post. lib.* 2. *consil. decis.* 229. cujus etiam litteram refert idem Barbosa *dicto cap.* 5. *de canonicis ex n.* 32. & *de jure Eccles. dict. cap.* 25. *ex eodem n.* 32. juxta resolutionem sequentem.

6 [Ad primum dubium, ut quamvis possit Archipresbyter in executionem dicti Concilii Trid. sumere informationes super matrimoniis indistincte à forensibus juxta declarationem Illustrissim. interpret dicti Concilii, de qua in summa Archiepiscopali *n.* 5. Ulterius intelligit Rota id procedere in informatione assumenda extrajudicialiter, & non in figura Judicii, nec cum receptione testium formaliter, cum istæ fieri non possint absque Judictione, quam Archipresbyter ipse non habet, cum ejus effectus sit omnia referre ad Episcopum, nec aliquid contra ejus decreta ordinare, ut dicit textus noster.]

7 [Ad secundum dubium Dominos de Rota respondisse posse amicabiliter dicta jurgia componere prout decet bonn Religioso, sed non per viam juris, & solum admonere excitantes clamorem, vel discordias seminantes in choro, vel in sacrario, ut à prædictis desistant, nec eos punire posse, cum jus coercendi, & puniendi præsupponat jurisdictionem fori contentiosi, quam non habet Archipreshyter.]

8 [Ad tertium, & simili modo, quia debet intelligi de his minoribus, seu minimis, quæ determinare possit Archipreshyter absque figura judicii, vel in figura Judicii, secundum tamen ordinem ipsius Episcopi, ut declarant addentes ad glossam fin. *hic*, & per verba finalia *hic* ibi *cuncta tamen referant ad Episcopum, ne aliquid contra ejus decreta ordinare præsumant.*]

Quæ omnia sic procedunt, quia ut dictum est,
9 Archipresbyter nequit procedere contra aliquem in figura Judicii, cum non habeat Jurisdictionem fori contentiosi in suos Parochianos, sed tantum fori pœnitentialis, ut patet ex adductis *supra in Rub.* & *sub q.* 1. sic Cardinales *in clem. q.* 2. & 7. *de probat.* ubi etiam Imola *n.* 7. notat Petr. de Perusia *in tract. de Union. Eccles. cap.* 7. *n.* 3. Barbosa *supra ex n.* 33. & 34. Tam de Canon. quam de jure Eccles. † eadem Rota patet inquam, quod 10
stante resolutione facta sub die 15. Junii anni 1597. ipse Archipresbyter sit manutenendus, in his tamen, quæ ei competunt, tam ex dispositione Juris communis, quam ex dicto Concilio Trid, & refert Barbosa *sub d. n.* 32.

Quare ubi privilegium adest, aut observantia, 11
dicendum quidem est manutendos esse nonnullos Archipresbyteros, ut de Archipresbytero Castri Regalis Diœcesis declaravit Sacra Congregatio apud Sellium *in Selectis Canon. cap.* 8. in Masanen 8. Junii 1619. quæ censuit manutenendum esse in possessione habendi vicarium foraneum in suo territorio, in quo ex antiquissima consuetudine habet jurisdictionem in causis civilibus indifferenter, & in criminalibus, usque ad sententiam inclusive. † Quod idem procedere 12
censeo in Archipresbytero Sanctæ Mariæ majoris de urbe, qui habet amplissimas facultates in cognoscendis causis spectantibus ad Capitulum, beneficiatos, ac ministros in dicta Ecclesia, & tangentibus, tam personas, quàm res capituli active, & passive, summarie, & de plano, qui & de cameralibus obligationibus potest etiam cognoscere, cujusque authoritas etiam extenditur ad Religiosos, & privilegiatos, ut patet ex constitutiona Pauli III. quæ extat apud Laert. Cherubin. *tom.* 2. *pag.* 642. *sui Bullarii.* † qui etiam refert *pag.* 671. 13
aliam Bullam 35. *incip. cum d. lectis* Kalend. Novemb. I. ejusdem, Papæ Paul. III. qua constat habere etiam eandem jurisdictionem Archipresbyterum S. Petri in vaticano qui & insuper absolvit beneficiatos, & Clericos à quolibet juramenti vinculo ad effectum agendi. † Item & amplam jurisdi- 14
ctionem cognoscendi causas inter capitulum, qui, & Clericos, & commissiones causarum sui fori manu Papæ non signatas, non admittit, imo & facultatem ordinariam in canonicos, & cæteros, & authoritatem cognoscendi causas per suum vicarium, qui & præsidet collegio fabricæ S. Petri, ut patet ex alia Const. 202. Sixti V. incip *cum ex debito* 4. Nonis Martii 1590. apud D. Cherubin. *dicto tom* 3. *pag.* 678. & sequitur, ac refert Barbosa *in collect. decis.* 42. & *in Bullario* verbo *Archipresbyter n.* 2. 3. & 6.

Ex his, & ex adductis *in Rubr.* & *cap.* 1. *hic*, & 15
sub Rub. & *tit. de officio Archidiaconi*, patet quænam differentia intersit inter potestatem, & jurisdictionem Archipresbyteri, Archidiaconi, Episcopi, alteriusve Judicis ordinarii, & sic non amplius de hoc dubio.

Ad secundam quæstionis partem, an Archipres- 16
byteri rurales, eandem potestatem habeant, ac Archipresbyter Cathedralis, & in quæ opera instituti? Et quia plene de necessitate institutionis eorum loquitur Leo Papa in textu nostro in verbis sequentibus *ut singulæ Plebes Archipresbyterum habeant, propter assiduam erga populi Dei curam, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspectione custodiunt, & qua unusquisque industria Divinum opus exerceat, Episcopo suo renunciet. Nec contendat Episcopus non agere plebem Archi-*

presbyterum,

chipresbytero, quasi ipse eam gubernare valeat; quia & si valde idoneus sit, decet tamen, ut sua onera partiatur, & sicut ipse Matrici Ecclesiæ præest, ita Archipresbyteri præsint plebibus, ut in nullo titubet Ecclesiastica solitudo, cuncta tamen referant ad Episcopum, nec aliquid contra ejus decretum ordinare præsumant. Et consulto, ut per omnes Diœceses sint distributi plures Archipresbyteri vulgo *Arcipreties*, quorum territoria sibimet per Episcopos ab antiquo assignata, sunt ut curent de modo quo quilibet Parochus in propria Ecclesia officium adimpleet, qualiterque cæteri Ecclesiastici, ac laici vivant, ut proprio Episcopo, aut Prælato renuncient, ideo breviter de istorum officio, potestate, & jurisdictione accipies sequentia.

17 Et dicendum est istos quidem Archipresbyteros rurales eam habere authoritatem præter Parochiale officium, quod quilibet possidet, quam ei Episcopus date voluerit, qui quidem præter ministeria, & officia, quæ quilibet Parochus in propria Parochia cum Parochianis ministrare, ac exercere tenentur circa sacramenta, sacramentalia, & alia, quæ retuli Latè *hic sub cap.* 2. & 3. *tota q.* 1. & 2. sic & *in cap. cum ab Ecclesiarum de offic. ordinarii.* † Et Concil. Trid, *sess.* 4. *de reformat. cap.* 2.
18 salubriter disponitur, ut dicti Archipresbyteri, sicut, & alii curam animarum habentes, Diebus saltem Dominicis, & Diebus festivis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant, salutaribus verbis docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis, vitia quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, juxta ea, quæ dixi sub *cap. penult. de ætate, & qualit. ordinandor.*

19 Ob idque dicunt DD. quod non omnis plebanus habet hujusmodi Archipresbyteri officium,
20 sed is tantum, quem Episcopus statuerit. † Et quod ii vocati solent visitatores, aut vicarii foranei, quorum Opera Episcopus in tota utitur Diœcesi, ut patet in textu nostro, de cujus intellectu, præter ordinarios, Abbas, Zabarella Collect. Bellam, Joan. Andr. Aucharran, Barbos, Anan, Hostiens, Innocent, Butr, Panormit, Vivian, Alagunam, Anton. Augustin, Ximenez, & alios, sunt videndi valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 49. vers. *sexta* Sebastianus Cæsar *in relectione de Ecclesiast. Hierarch. p.* 5. *disp.* 12. §. 2. *n.* 2. Azor *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *dicto cap.* 15. *q.* 4. vers. *alter* Duarenus *de sacris Ecclesiæ minister lib.* 1. *cap.* 8. Petr. Gregor. *syntagmat. lib.* 15. *cap.* 21. *numero* 14.

21 Et licet Archipresbyteri sint præferendi vicariis Parochialium, ut censuit Rota *decis.* 326. *p.* 2. *divers.* in processionibus Vicariis Parochialium ex eo, quia nomen Archipresbyteratus de jure sonat in Dignitatem, Rota *decis.* 9. *de præbend. in novis*, & *decis.* 1. *hoc tit. in antiquis*, Barbosa alia referens *de Canonic. ex n.* 18. & *ex n.* 27. & *de*
22 *jure Eccles. in eisdem num. dicta p.* 1. *cap.* 25. † Tamen Archipresbyter Ruralis, non debet associari à Presbyteris, & Clericis, nec convenit, quod eorum Dignior in Porta Ecclesiæ ei porrigat aspersorium, & alia obsequia, quæ soli Episcopo à Canonicis debentur, non obstante consuetudine (ut dixi in Rub. hic) & in terminis declaravit Sacra Congreg. Rit. in Baren. 4. Junii 1615. de qua
23 Selius *in Selectis Canon. dicto cap.* 18. *n.* 31. † qui *n.* 39. refert aliam in latteren. 21. Julii 1618. qua cavetur in favorem *Archipresbyterorum*, ut Archipresbyter ruralis non teneatur præstare jentaculum processionaliter accedentibus ad ejus Ecclesiam,

Nec enim Archipresbyteri per Diœcesim di- 24
stributi (qui sunt isti rurales) quando accedunt ad Cathedralem ad obedientiam Episcopo præstandam, vel ut synodo intersint, non possunt nec debent sedere in choro simul cum Canonicis Cathedralis, ut censuit Sacra Congreg. Rit. in Latteren. 14. Januarii 1612. ut referunt Selius *dicto cap.* 18. *n.* 41. & de omnibus Barbosa *in Bullario* verbo *Archipresbyter*, idem *in dicta collect.* 42. *eodem verbo n.* 19. & 21.

Et insuper addendum censui, quod sicut Ar- 25
chipresbyter debet præferre vicario Parochialis; ita etiam illi sit præferendus Clerus sui Archipresbyteratus, ut ex Sacr. Rotæ Rom. decisionibus, dixit Theodosius de Rubeis *in sing. selectis dictæ, circa decisionem Lanzeloti pag.* 343. ubi *pag.* 148. refert sic decisum in Pampilonens. antelatio. *num.* 10. Mai 1577. coram Cardin. Lanzel Sen. † 26
Sed ei inquam deberi præcedentiam prædicto clero, & aliis ratione stolæ, videtur declaratum à Sacra Rit Congregat. 12. Mai *in nullius* 1612. Barbosa *de Canon. dict. cap.* 5 *n.* 20. & 31. idem *de jure Eccles. dicta p.* 1. *dict. cap.* 25. *in eisdem num.* † Ubi addit quod vicarius non dicitur possidere 27
nomine proprio, & quod potentius est jus, quod quis habet jure proprio, quam alieno, ex doctrina Jasonis *in l. more* 4. *ff. de Jurisdict. omnium Jud.* † Cui etiam ratione stolæ deberi præceden- 28
tiam in funeralibus, & non Archidiacono primæ Dignitati, declaravit etiam Sacra Congreg. in nullius 12. Mai 1612. & 4 Maii 1613. ut refert Julius Labor *variar. Lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 3. *n.* 221.

Item quod Archipresbyter (ut jam dictum 29
est) subparatus præcedit Canonicis Cathedralis, ut censuit etiam Sacra Congreg. Rituum in fundam. 20. Decemb. 1601. & 25. Januarii 1602. quas refert Aldan. *in compendio Canonic. resol. cap.* 6. *tit.* 5. *n.* 24. idem Barbosa *sub dict. Bullario* verb. *Archipresbyter*, & *dict. collect. decis.* 42. *n.* 16. & 17.

Ad secundam quæstionis partem, an Decani 30
rurales differant ab istis, & qui tales dicantur, breviter responsum præbendum est, repetitis hic, quæ jam dixi de istis Decanis ruralibus *supra sub quæst.* 1. *cap.* 1. *de ætate, & qualit ordin.* & *in Rub. hic* vers. *Archipresbyter in jure* circa finem, ubi cum dictum sit, ac patet ex aliis in textu nostro, ac *in cap.* 1. 2. & 3. *hic* † quod Archipresbytero- 31
rum, sit alius urbanus, qui in civitate Episcopali omnibus Presbyteris præest, habens Episcopi vicem, ut declaratum est supra. Et alius quidem foraneus, sive ruralis, quem alias communis appellat Decanum ruralem, quasi qui ruri, id est extra civitatem Episcopalem plebis, ac Presbyterorum, reliquorumque Clericorum sibi subjectorum, curam habet, ut ex nostro textu, præter adductos in Rub. docet Andreas Talensis ad nostrum tit. *n. fin.* vocans illum Decanum Christianitatis, ex quibus jam videntur non differri Archipresbyterum ruralem à decano rurali, † De quibus, & novissi- 32
me leges quæ ex multis Congerit. Cæsar *de nobilibus disp.* 75. & 76. ubi & plura de Archipresbytero, & plebano, de quo ait, ut antiquitus habuerit cætum canonicorum sub se, & sic hodie conservare Dignitatem, bene probandum Legen-

dus

dus *in addit ad diſp.* 44. *à n.* 68. *ad* 73. ſic ab annorum computo, probans ex conſtitutionibus Guertii Senenſis Epiſcop. Lucens ab anno 1233. & Paganelo ab anno 1275. & à fratre ejus ſueſſore ab anno 1323 quando abuniuni obiit.

33 Sed an iſti Dignitatem habeant in Eccleſiis, quibus præſunt; & quia de Archipresbytero urbano Dignitatem in Cathedralibus habere dictum eſt, nam ut jam proxime dixi ſub verſ. *ad ſecundam*, non Archipresbyteratus de jure ſonat in Dignitatem, Rota *in dicta decif.* 9. *de præb. in novis*, & *deciſ.* 1. *hoc tit.* Barboſa *de canon. dicto c.* 5. *n.* 29. † Et quia reſpectu Archipresbyterorum

34 ruralium, diverſi ſint DD. exiſtimo nihilominus, quod prædicti ſunt in aliqua Dignitate, ſaltim large, etiam ſi conventum, aut Collegium non habeant, ſed ſolum plebem ſuam, & Clericos ipſius quibus præſint, quia tales Archipresbyteri habent aliqualem juriſdictionem, ut dictum eſt *hic à n.* 1. non ſolùm in ſolicitudine, & cura Divinorum, & plebaniæ verùm in renunciando Epiſcopo, & ad illum referendo cuncta, quæ in plebibus acciderint ex textu, & gloſſa *ibi* & *in dicto cap. cum ab Eccleſiarum de offic. ordin.* & *in cap. ex litteris de conſang* Innocent *hic* in verbis ſequentibus *quod poſſunt minora negotia deſinire ſecundum ordinationes Epiſcoporum. cum ſicut ordinarii dicti Archiepiſcopi* Panormit. *n.* 1. dic *minima decidit, graviora refert*, Michael Ferro *de præced. cap.* 3. & 6. qui infert illos politus eſſe in aliqua Dignitate, ut expreſſe docet cum Innocent.

35 *in cap. de multa de præbendis* † qui loquendo de officialibus, & Miniſtris ait illos habere Dignitatem, qui & juriſdictionem per textum *in l.* 1. *ff. de procurator.* Cæſar, Panormit. *in dicto cap. de multa n.* 21. Archidiac. *in cap.* 1. *n.* 1. *de conſuet. lib.* 6 ubi per textum *in l. ultim.* affirmat quod Judex habet dignitatem, Gutierrez cum pluribus *lib.* 3. *pract. q.* 17. *n.* 264. Lucas de Penna *in l. Judices n.* 13. *cod. de Dignit. lib.* 12. & faciunt textus *in cap. ut debitus honor. de appellat*, & textus *in l. eminent, cod. quando provocare non eſt neceſſe.*

36 Quod ſi opponatur dictum *ſupra* ex adducta deciſ. Rotæ in Materanens. anni 1598. dicendo nullam habere juriſdictionem, etiam circa minora, & minima, in quibus tantum procedere poſſunt abſque figura Judicii, non in illius figura, niſi ſecundum ordinationem ipſius Epiſcopi; & ob id tantum ſuſtineri poſſe quod dixerunt Paul. de Caſtro *conſ.* 66. *n.* 4. *n.* 1. quando hi Archipresbyteri in plebibus, & Eccleſiis, quibus præſunt, habent ſubditos Canonicos, ſeu collegium, vel ſi habent cappellas ſub ſe, juxta textum *in cap.* 1. *ne Clerici vel Monachi*, ubi Joan Monach. & additio gloſſæ Cardinal. Fuſcus in verb. *Archipresbyter n.* 12. & 13. econtra non ſic, ut dixerunt Decius *in c. ex parte* 2. *de reſcriptis n.* 8. Rebuf. *in praxi benef. cancel. Apoſtol.* § *circa qualitatem*, Sebaſtien. Cæſar. *de Eccleſ. Hierarchia q.* 2. *proœm.* §. 2. *n.* 17. Moneta *in tract. de conſervat. Judic. cap.* 5. *n.* 90.

37 Tamen adhuc, etſi juriſdictionem in minoribus ac minimis non habeant, quia nec ſibi ab Epiſcopis data, nec commiſſa eſt; adhuc debemus amplecti, illos quidem rurales aliquidem habere Dignitatem inter alios Parochos, & ſacerdotes ſuæ plebaniæ, eui præſunt, qui etſi, nec ullam adminiſtrationem habeant, etiam ſine juriſdictione, ſufficiet ſolum nomen prælationis, & majuriæ, quod inter omnes illos retinet, cum ex eo, quod in ſua Eccleſia habet prærogativam, dicitur habere Dignitatem, ut concludunt Archidiacon *in dict. cap.* 1. *de conſuet. lib.* 6. *n.* 2. & 3. Lucas de Penna *dict. tit. de Dignit. lib* 12. *in Rub.* verſ. *item qu udo habet*, Grammaticus *deciſ.* 64. *n.* 3, Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. gloſſa* 5. *n.* 62. & alii † præci- 38 pue ſi conſideremus dictos Archipresbyteros, tanquam Prælatos præcedere omnes in Eccleſiis plebis ſuæ, etiam Rectores Parochialium Boer. *in tract. de authoritate magni Concilii n.* 84. Michael Ferro *dicto cap.* 6. *n.* 7. Et declaratur amplius ex dictis num ſequentibus de plebanis, & in verſ. *ad ultimam.*

Ad tertiam quæſtionis partem, quare plebs quæ- 39 libet debeat habere ſuum Archipresbyterum, patet ex littera textus noſtri in principio adducta. Unde jam oportet pro complemento interrogare quid ſibi velint nomina *plebanus*, & *plebania.* De primo dicendum eſt, quod plebanus eſt ille, qui exercet curam animarum, dictus à plebe, vel populo, qui ſub ejus cura geritur cum ea tamen differentia à cæteris ejuſdem plebis curatis: nam plebanus ſe habet cum illis, ſicut Archiepiſcopus cum ſuffraganeis ſuæ provinciæ.

Nam & plebanus conſtituitur viſitator, qui 40 vicos, & Caſtella in Epiſcopi locum circumeat, ut DD. agnoſcunt per textum *in cap. cum debere*, cum gloſſa, 80. *dist. c.* ij. *ſicut olim de accuſat* 1 & ſic Plebanus dicitur, ſeu vocatur, qui præfectus eſt Eccleſiæ, ſuæ plebis habens in ſua juriſdictione, & poteſtate cappellas, ſeu minores Eccleſias, quibus vicarii in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur, de eujus poteſtate, & officio agunt Azor *inſtit. mor. p.* 2. *lib* 3. *cap.* 31. Fuſcus *de viſitat. lib.* 2. *c.* 6. Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſ. Hierarchia q.* 2. *proœm. n.* 17. Patian. *de probat. lib* 2. *cap.* 27. *ex n.* 59. Petr. Gregor. *in ſyntagm. lib.* 15. *cap.* 24. *n.* 13. Lælius Zechius *de Republica Eccleſ. cap.* 27. à principio Filiucius, *tom.* 3. *tract.* 41. *c.* 1. *n.* 21. & alii.

Et ſic ſicut *ſupra* diximus *in cap.* 2. *hoc tit. q.* 1. 41 & 2. Rector Eccleſiæ; ſolet appellari à regenda Eccleſia, & animabus eiſdem ſubjectis, quia plebem, & populum ſibi commiſſum cum cura gerit, *dicto cap.* 1. *de cappellis Monach. cap.* 3. *de vita*, & *honeſt. Clericor.* & ob id ejus beneficium dicatur *Rectoria*, ut *in cap. ultim. de præb.* Petr. Gregor. *ſyntagm. dicto lib.* 15. *cap.* 24. *n.* 10. & 11. & alii. Ita quidem plebania dicatur illa Eccleſia Matrix, quaſi mater Eccleſiarum, quæ ſub ſe continet ex doctrina textus *in cap. ad audientiam* 1. *de Eccleſ. ædificand. cap.* 1. *de præſcript. Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 7. Azor. *inſt. moral. dicta p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *q* 3. & *lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 14. verſ. *Matrix.* Rota *deciſ.* 272. *à n.* 2. *p.* 1. *recent.* † Sicut 42 Archiepiſcopi Eccleſia dicitur Metropolis, ideſt civitatum ejuſdem provinciæ mater, ut *ſupra* diximus *in Rub. ſub. quæſt.* 2. ubi de Archiepiſcopis, Barboſa *de Jure Eccleſ.* 1. *p. cap.* 18. *de Plebanis*, & *Rectoribus animarum ex n.* 4. † Dicens *n.* 5. 43 quod plebani ſunt, qui videlicet exercent curam animarum, & Plebania habente ſub ſe plures Eccleſias, vel cappellas ex doctrina textus, ubi DD. & gloſſa *in cap.* 1. *ne Clerici, vel Monachi lib.* 6. ſic Et in ſumma ipſi plebani generali Vocabulo, Rectores, ſub Parochi, aut curati, vel Presbyteri Parochiales dicantur, ut *in clem. dudum* §. *cæterum de ſepultur*, & *in clem.* 1. *de privileg* dicti a regendo Rectores, ut dictum eſt, Parochi a Parochia, quæ eſt locus eis commiſſus, certis finibus

limita-

limitatus, ſicut late ipſe Barboſa alloquitur *de jure Eccleſ. c.* 20. ubi de Diæceſibus, & Parochiis, & curati à cura, quam de regendis ovibus ſuſceperunt, & itidem Plebani exercentes curam in plebania habente ſub ſe plures cappellas, ſive Eccleſias, quæ ex natura rei aliis Parochiis in ſuo territorio exiſtentibus ſuperior eſt, ut patet.

44 Ad ultimam quæſtionis partem videtur reſpondeodum, ut plebanus Dignitatem habeat; en quod habet juriſdictionem: nam Pontifex *in dict. cap. cum ab Eccleſiarum de officio ordinarii*, videtur ſic decidere, dum probat plebanos excommunicare poſſe ſuos ſubditos in verbis ſequentib. ibi: *quapropter mandamus quatenus, ſi quando Plebanus ſancti Petri in Clericos, vel laicos parrochianos ſuos interdicti, vel excommunicationis ſententiam rationabiliter tulerit, ipſam facias inviolabiliter obſervari, & eam ſine congrua ſatisfactione, & abſque ejuſdem plebani conſcientia non relaxes.* Et ſic docent de plebano; licet in Eccleſia collegiata non ſit additio ad gloſſam verbo *cappellas, in dicto cap.* 1. *ne Clerici, vel Monachi lib.* 6. Lambertin *de jure patronat. lib.* 1. *p.* 1. *q.* 11. *art.* 4. Petr. Gregor. *dict. lib.* 15. *ſyntagm. c.* 24. *n.* 13. Lælius Zechius *de Republica Eccleſ. dict. cap.* 27.

45 Et videtur confirmari ex eo, quod omnes perſonæ Eccleſiaſticæ curam animarum habentes à ſummo Pontifice, uſque ad infimos animarum curatos continentur Prælatorum nomine, ſaltim late, & ample, ut colligitur ex *cap. tua de Cleric. ægrot.* ubi Abbas *n.* 2. & *in dicto cap. cum ab Eccleſiarum*, quæ ponderavit ad hoc cum multis idem Barb. *tractatus varii de appellativa.* verb. *ſignis utriuſque juris app.* 215. *n.* 7.

46 Cum vocentur omnes animarum Rectores,
generali nomine Paſtores *in cap. Pyr.* 1. *q.* 2. ubi
DD. qui & ſi ſint Epiſcopi, immediatè ſubjecti
ex regula textus noſtri, & ob id minores appellen-
tur Prælati. Tamen negari non poteſt, quod ſicut
Apoſtolorum locum tenent Epiſcopi, ut *ſupra*
dixi *in rub. hoc tit. q.* 2. verſ. *ad quartam.* Ubi late
de Epiſcopis, & iſti quidem locum teneat diſ-
cipulorum 72. nam videntes Apoſtoli meſſem
eſſe multum, & operarios paucos, ſicut Domi-
nus in Evangelio dixit Lucæ *c.* 10. ibi *Rogave-
runt Dominum meſſis, ut mitteret operarios in
meſſem ſuam*, ut refertur *in cap. cum ex injuncto*
47 *de haret.* † Et ita & ipſi Apoſtoli elegerunt 72.
diſcipulos, quorum typum nunc gerunt, cum ſint
Presbyteri animarum Rectores, operarii meſſis, &
coadjutores Epiſcoporum, de quibus loqui vide-
batur Apoſt. *ad Philippenſes* 4. in illis verbis *cum
Clemente & cæteris adjutoribus meis* refert idem
Barboſa *de jure Eccleſ. dict. p.* 1. *cap.* 18. *ex n.* 1.
ad 4.

48 Dicens quod meſſis eſt animarum collectio, de qua dicebat idem Dominus Joan. Apoſtolis ſuis (intelligens multitudinem gentium, quæ fidem ſuſcepturæ erant) *aſpicite regiones, quia albæ ſunt jam ad meſſem.*

49 Et ſic clarius videtur probari ex primis verbis *dicti cap.* ibi: *cum ab Eccleſiarum Prælatis Eccleſiaſtica ſententia in maleſactores aliquos promulgatur, rata debet, & firma conſiſtere, & uſque ad dignam ſatiſfactionem inviolabiliter obſervari.* Quare ſi Epiſcopi, & alii juriſdictionem habentes dicantur Eccleſiarum ſuarum Prælati, ut dictum eſt, majores, vel minores, & ſtatim Alex III in verbis dicti verſ. *quapropter*, dixerit ſententiam Plebani S. Petri in Clericos, & Laicos parœcianos ſuos interdicti, vel excommunicationis inviolabiliter obſervandam: qua de cauſa poterit negari illos plebanos eſſe in Dignitate, cum jam de Archipresbyteris ruralibus dictum apparent eſſe conſtitutos in Dignitate, cum ſint Præſides, Prælati, & Ordinarii, ſicut de Officialibus & Miniſtris Eccleſiæ dixit Innocent. *in dicto cap. de multa de prabend. in fine*, & Panormit. *ibi*, quia juriſdictionem habent, & ſic Dignitatem.

Nihilominus, ſicut & praxis quotidiana docet, 50
dicendum eſt prædictos Plebanos nullam juriſdictionem habere fori contentioſi ex inſtitutione ſuorum officiorum, & curæ, eo, quod illi ſolum habeant juriſdictionem quoad forum Pœnitentiæ, ut Parochis aliis conceſſa eſt, juxta quæ late dixi *in dicto cap.* 2. & 3. *hoc tit. tota q.* 1. & 2. ſic ut non obſtet dicere Plebanum præſidere aliis Parochiis; quia hæc differentia, de qua *hic* in verſ. *ad quartam*, quod Parochus uni præſit Eccleſiæ, Plebanus pluribus, nullam in ſubſtantia conſtituit, ut docet Piaſec, *in tract. de Parochia c.* 8. *pag.* 59. Anton. Faber *in theorica de re beneficiaria tit. de benefic. in Cathed. n.* 33. Barboſa *de jure Eccleſ. dicto cap.* 18. *n.* 9. & 10. & ſic in terminis reſolvunt ipſi, & dictos Barboſa *in dicto cap. cum ab Eccleſiarum n.* 3. Azor. *dicto lib.* 7. *mor. cap.* 22. *q.* 1. & 4. Patianus *de probation. dicto lib.* 2. *c.* 27. *à n.* 59. & cum aliis plura congerit videnda Daniel *de nobilibus diſp.* 73. *n. fin.* & *diſp.* 75. & 76. ubi de præcedentia, quam habent Plebani in alios. aliquid Michael Ferro *de præcedentia ſub quæſt.* 6.

Etiam dicunt non obſtare textus, *in dicto cap.* 51
cum ab Eccleſiarum, quia *ibi* ex littera non conſtat quænam fuerit Eccleſia illa Sancti Petri, de qua *ibi* nec textum decidere Plebanum illum jure communi, excommunicationem proferre potuiſſe, ſed tantum ſupponere ab eo prolatum, ac ſubinde terminos habiles ſupponere nos debere, cum Pontifex id principaliter non decidat, ſed quod dixit in primis adductis verbis. Et ſic concludunt, ideo potuiſſe illum Plebanum ſententiam proferre dictam, vel quia Eccleſia, cui præerat collegiata, quæ ſub ſe cappellas habebat, ut explicant idem Patianus *dicto c.* 27. *n.* 52. Barboſa *dicto n.* 9. *in fine*, vel quia ipſi Plebano ſpeciali privilegio erat juriſdictiu conceſſa ipſe Barboſa *dict. n.* 10. *in fine, dict. c.* 18. *de jure Eccleſ.* & *in dicto cap. cum ab Eccleſiarum n.* 3. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. q.* 51. *n.* 2.

Nec ex eo, quod de primis verbis textus *dict.* 52
cap. cum Eccleſiarum, inſerat Pontifex ad deciſio-
nem de Plebano S. Petri in dicto verſ. *quapropter*
quia ſicut diximus *hic* ſub verſ. *ad ſecundam*, &
verſ. *ad tertiam*, quod Decanus, ſive Archipresby-
ter ruralis, nullam habet juriſdictionem conten-
tioſam, niſi ſibi demandatam ab Epiſcopo, vel niſi
habeat Collegium, & capellas, ut *ibi* dictum eſt;
& ſic hæc procedere in Plebanis dici debet, cum
nihil amplius habeant, quam curam animarum ex
officio, cætera ſi quæ aliquando aliqua ex com-
miſſione, aut privilegio. † Etſi ut dicit hic Ægi 53
dius Bellarmera *n.* 8. negari non poſſit Archipres-
byterum habere præeminentiam authorizabilem,
etiam extra forum Pœnitentialem in perſonas
Eccleſiaſticas: ſic cum Innocentio *in dicto cap. de
multa de prabend. in fine* cum Archidiac. *dicto*

cap.

cap. 1. de consuet. lib. 6.& ſic de plebano intelligo cum adducta diſtinctione in noſtro verſ.*ad ultimum.*

54 Ad alias quæſtiones inter ordinarios hic, & in dicto *cap. 3. hoc tit.* leges Ægidium Bellameram, ubi *n.7. 8. & 9.* inquirit de ſequentibus. Num inferior adverſus ſuperioris ordinationem, aliquid ordinare poſſit, negat, & qualiter legatus poſſit ſtatuere, & qualiter, quas explanabis, per ea, quæ dixi *ſupra de conſtit. in Rub.* & ibi in tit. ubi qui poſſint conſtitutiones, & ordinationes facere, & in quos? Et cum Archipresbyter habeat juriſdictionem fori contentioſi, item & Dignitatem, de quibus jam dixi *hic ex n.* 1. item & ſub verſ. *ad ſecundam*, & *tertiam*; & de praecedentia inter Plebanos, docet Michael Ferrus Videndus *d.cap. 6.n. 7. & fin.* cum multis, & reſolves ex dicendis *infra ſub cap. ante penult. de majorit. & obed.*

55 De aliis vero nominibus Miniſtorum ad officia Eccleſiæ pertinentium qui poterant hic adjici, eo quod aliis videntur præſidere, dico infra titul. ſequentibus, & in cap. 2. de officio cuſtodis q. 2. ubi de Archimandrita, de Archigerontibus Archipſalmiſta, & Archiparaphoniſta.

ADTIT. ET CAP. UNIC.
De Officio Primicerii.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM

1 *Primicerius in Cathedrali eſt ſub Archidiacono.*

1 QUia ex verbis textus hic ſufficienter expenditur quale ſit officium Primicerii in Eccleſia in verbis ſequentibus, *ut Primicerius ſciat ſe eſſe ſub Archidiacono, ſicut & Archipresbyter, & ad ejus curam ſpecialiter pertinere, ut præſit in docendo Diaconis vel reliquis gradibus Eccleſiaſticis, in ordine poſitis, ut ipſe diſciplinæ, & cuſtodiæ inſiſtat, ſicut pro animabus eorum, ceram Deo rationem eſt redditurus, & ut ipſe Diaconis donat lectiones, quæ ad nocturna officia Clericorum pertinent, & de ſingulis ſtudium habeat, ut in quacunque re capacem ſenſum habuerit abſque ulla vacet negligentia, aut à quo ipſe juſſerit inſtruantur.* Ideo ad explicandum Primicerii officium, & ad alios, qui ſub illo poſſunt explicari, deſcendam.

QUÆST. I.

An Primicerius ſit idem quoad officia Eccleſiæ, quod Præcentor, & cantor, ſeu Magiſter ſcholarum, ac Chabiſcolus? Qui propriè quilibet dicatur? Et ad civilia munia quis diceretur Primicerius? An Dignitatem habeant in Eccleſia? Et ſuccentor, ac concentor quis dicatur? Et ad quale officium? Et nunc Primicerius, Præcentor, Concentor? Et Magiſtri ſcholæ præferantur Acolytis, exorciſtis, pſalmiſtis, atque lectoribus,

ac de aliis? Et an Primicerius vocetur etiam Præpoſitus?

SUMMARIUM.

1 *Primicerii munus eſt in ordinando officio divino, qui aliàs pro diverſitate Eccleſiarum ſolet appellari Præcentor, cantor, ſeu Magiſter ſcholarum* n. 2.

3 *Primicerius dicitur primus in choro cantantium, ſeu primus cantor, ſive primus ratione cantus, docens cæteros quid ſit canendum in choro, &* numero 14. 18. 19. 20. 21.

4 *Cantorum ſchola olim fuit Eccleſia Cathedralis.*

5 *Primiceriatus officium, eſt primus in choro, abſente Archipresbytero, &* numero 6.

6 *Primicerii nomen dicitur à cereo, ubi quid hoc ſibi velit* n. 7.

7 *Secundi cerius dicebatur ille, qui erat poſt Primicerium, qui & aliàs dicebatur ſecundus notarius Principis, ut* n. 9.

8 *Primicerius dicebatur de jure civili, quod primus notarius Principis, vel Magiſter qui litteris ejus cereum ſignum imponebat, & ſub* n. 11.

9 *Notarii ſecundi Principis dicebantur ſecundi cerei, vel tertii, cerei.*

10 *Primicerius eſt dictus, quaſi primus in ordine cereæ, ſeu ſcripturæ, & in omnibus, dignior, & in eo officii genere ante ſignanus,* n. 11.

11 *S. Stephanus vocatus fuit S. Auguſtino Primicerius Martyrum.*

12 *Primicerius non eſt amovendus à choro, nec à ſuo officio, ut aſſiſtat Epiſcopo, cum curet ibi de multis.*

13 *Primicerius quæ munera ex officio debeat exercere, multi D D. docent, &* numero 14.

14 *Primicerii officium accipitur pro cantore, ac ſupplet Archidiaconi officium, cum abſens ſit in multis.*

15 *Cantor idem eſt, quod Primicerius.*
Præcentor, cantor, & Primicerius, idem ſignificant, & n. 16. 19. & 20.

16 *Præcentor præficitur choro cantantium, ut choro in duas partes ad canendum alternatim Divina officia Diviſo, ipſe cantum incipiat, antiphonaſque inchoet, &* n. 18.

17 *Cantor habet officium cum adminiſtratione, eo quod prius intonat, dum ordinem gerendorum in choro.*

18 *Cantoria, & Præcentoria idem ſunt.*

19 *Præcentor præfertur Decano quoad ea quæ ordinantur in choro.*

21 *Cantoriam habens in choro, habet jus regendi in eo, diſtribuendo lectiones, antiphonas, prophetias, ordinando tabellas, & functiones Eccleſiaſticas per turnum.*

22 *Magiſter ſcholæ poterat etiam dici Præcentor in Cathedrali, qui, olim erat docens Clericos inferiores cantum latino ſermone, & alias artes, ut ſcirent latine legere, ſcribere, loqui, & cantare* numero 23.

23 *Magistri scholarum in Cathedralibus vocantur etiam Cantores, Praecentores, succentores, Primicerii, & Cabiscoli.*

24 *Cabiscol aliàs dicitur cantor.*

25 *Dignitas in Ecclesia Cathedrali sunt Primicerius, Pracentor, cantor, Magister schola,* n. 26. 27.

26 *Cantor, qui est Dignitas in Ecclesia debet per se munus suum obire, vel per se, vel per vicecantorem.*

28 *Cantor, Decane absente, solet capitulo praesse, ut in Cathedrali Austuricen. & Vallisolet.*

29 *Praecenteria in Ecclesia Chonchen. olim nominabatur quae nunc cantoria dicitur vulgo* Chantria.

30 *Primicerius habet ordinariam jurisdictionem in his, quae illi commissa sunt.*

31 *Cantoria saltim de consuetudine, est principalior aliis Dignitatibus in Cathedrali.*

32 *Primiceriatus de jure communi videbatur esse tantum officium, de consuetudine est Dignitas numeris sequentibus.*

33 *Consuetudo potens est ad inducendam Dignitatem in Cathedrali.*

34 *Cantori, Archidiacono, Archipresbytero, datum est in Cathedralibus, ut de consuetudine pracedant Canonicos.*

35 *Dignitates quae ordine pracedant inter se in Cathedralibus.*

36 *Primicerius debet in processionibus capere pluviale, etsi dubitetur, num sit Dignitas.*

37 *Pracentor sic dicitur, quia voce praeit, idest qui ante omnes incipit.*

38 *Concentor dicitur qui simul concinit.*

39 *Cantor & Pracentor, possunt sibi substitutum nominare, qui dicitur* succentor, *id est* vice cantor, *vulgo* Sochantre, & numaro 54. & 46.

40 *Succentor est inferior Praecentori, cantori, & Magistro schola, cujus officium est absente cantore, incipere officium in choro.*

41 *Praecentor, succentor, concentor nonnullam praeminentiam habent in choro,* & numero 42.

42 *Pracentor censetur habere Dignitatem, quando scilicet eandem personam gerit, ac Primicerius, & cantor, secus si sit sub Primicerio, & cantore, sicut succentor.*

43 Cap. inter dilectos de excessibus Prælator. & n. 44. 45. 46. 47. 48.

44 *Succentoria in Cathedrali non est Dignitas.*

45 *Succentoria potest agregari Canonicatus pro servitio cautus,* & n. 46.

46 *Succentor nominatur à cantore, & approbatur de jure ab Episcopo,* & n. 47.

47 *Succentoria Pitaviens. Eccles. erat potius quoddam officium, quam beneficium, etsi forte beneficium erat compatibile, ut* sub numero 48.

48 *Collatio proprius cadit sub beneficio vero, nominatio, aut donatio super officio.*

49 *Acolytis praferuntur Primicerius, Magister schola, cantor &c.*

50 *Diaconi qualiter sint sub Primicerio,* & numero 52.

51 Cap. officium de officio Archidiaconi, & n. 52.

52 *Primicerius diversis respectibus praest Diaconis, ac praest Archidiaconis.*

53 *Cantores, qui Musici dicuntur, non cum beneficiatis, sed immediaté post crucem incedere debent, non obstante consuetudine,* & n. 54.

54 *Musici non sunt praferendi Diaconis, nec Acolytis, quibus sunt inferiores; qui. & possunt mulctari, si non canant.*

55 *Plebanus Ecclesia, in qua Episcopus residet cum capitulo residet, debet sedere immediatè post Canonicos, supra Portionarios: aliter practicatur in Cathedralibus.*

SOlent DD. ordinarii, & Neoterici sub hoc tit. 1 inquirere de omnibus prædictis nominibus, quae etsi diversa sint, videntur omnia idem importare, ac Primiceriatus officium, cujus munus est in ordinando officio Divino, esse primus in cantu, Michaël Ferrus *de praced.* 1. *p. cap.* 5. *n.* 15. & omnes etiam per textum *in cap. perlectis* 25. *dist.* & vocat Primicerium Hispano sermone, idem ferro dicendo esse *Chantre, O Maestrescuela*, qui & repetit *ibi q.* 30. † Ubi quod pro diversitate consue- 2 tudinis Ecclesiarum, solet Primicerius appellari, uno ex prædictis nominibus cum Hostiensi *hic* & Barbosa *de jure Eccles.* postquam cum multis ex hoc textu *infra* referendis, ait *p.* 1. *cap.* 28. † quod 3 Primicerius est primus in choro cantantium, ac secundùm alios primus cantor, seu primus ratione cantus, quia cæteros docet quid sit canendum in choro, refert ex Azor. *in summa inst. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 16. *q.* 1. initium institutionis hujusmodi Dignitatis ex ea nempe processisse, † quia olim 4 in Ecclesia Cathedrali fuit cantorum schola instituta, quorum munus erat officia Divina, horas, praeces, in choro pie cantare, ut divinæ laudes religiosè celebrentur, & quod huic scholæ unus præficiebatur, cujus cura, studio, & opera, Clerici ad cantum, & choro destinati dicebantur, ut in sacrorum librorum lectionibus, & Diviniis officiis, & precationibus Ecclesiasticis probe exercitati essent; & quod inde hic *Præfectus* appellari cœperit *Primicerius.*

Et sic DD. postquam agunt de officio Archidia- 5 coni, ac de officio Archipresbyteri, ponunt tertio loco Primiceriatus officium, ut primum in cantu, vel choro, absente Archipresbytero: sic Panormit, Andreas Valensis, ac cæteri *in Rub. hoc tit.* & sic Pontifex probat *hic* quod sit sub Archidiacono, eique inferior, Boherius *de authoritate magni Concil. n.* 75. cum aliis Bot. *in tract. de synodo* 3. *p. n.* 26. Michael Ferrus *de pracedentia dict. cap.* 5. *sub. n.* 15. Ubi dicit quod præfertur Præcentori, & consequenter sit præferendus succentori, qui est sub illo, tamquam locum tenens.

Quare ut de singulis ab exordio breviter, repe- 6 tamus, visum est, ut ad officium eorum descendamus, & qua de causa in eadem conveniant. de etymologia cujuslibet breviter agere: de Primicerio vero existimat Valens. *hic num.* 1. & 2. potius dicendùm hoc nomen deduci à cerea: nam cum ante Chartæ, & membranæ inventionem in pugillaribus ceratis arborum libris, & foliis, aliave materia scriberetur, factum fuit, ut quæ in hujusmodi ceratis libellis, & per translationem, etiam in aliis scriberentur in cereis scripta dicerentur; eo quod in primo loco scriptum erat in prima cera, quod in

in fecundo in fecunda, quod in tertio, in tertia, &
quod in poſtremo in ima cera ſcriptum diceretur.
7 † Et ut qui Primicerium in quocunque ordine
ſequebatur ſecundi cerius; & ſic deinceps diceretur.
Indeque factum eſſe, ut qui in Eccleſiis præficitur Canonicis, & aliis Clericis, ac cantoribus
inſtruendis, atque docendis ad cantum in choro
deſtinatis, Primicerius dici cœperit; veluti primus
in choro, & primus ratione cantus.
8 Et in hoc conducunt Alciatus *in Rub. cod. de primi, dict. lib.* 12. Conanus *comment. juris civilis lib.*
4. *cap.* 14. *n.* 16. Azor. *dict. p.* 2. *instit. moral. lib.* 3.
cap. 16. *q.* 3. Zelius Rocd. *lib.* 12. *lection. antiquarum*, *cap.* 6. *ad finem*, ubi explicantes, Primicerium in illa Rubrica ſcribunt dici primum
Notarium Principis, vel Magiſtratum illum, qui
Principis literis cereum ſignum imponebat,
quos ſequitur Gerad. *in Anchora titulorum* verb.
Primicerius; & ſic Guido Pazirola *in theſau-*
9 *ro variar. lection. lib.* 1. *cap.* 7. notat, † inferiores notarios dici ſecundos cerios, & tertios cerios; & addit Valenſis *in Rub. hic ſub dicto n.* 1. ut
quemadmodum is, qui primus erat, ſeu dignior
primus in albo ſcriberetur *l.* 1. *ff. de albo ſcribendo.*
10 Ita quidem Primicerius ſit dictus, quaſi primus in ordine ceræ, ſeu ſcripturæ; & in omnibus Dignior; & ſic ſæpius legi, ut novella 8.
notarium Primicerium, idest primum, ſeu in matricula Notariorum primum ſcriptum, & *in cod. lib.*
12. *Primicerium menſorum*, id eſt inter menſores
primum; item *Primicerium ex corpore Decanorum*,
ut videtur argui ex verbis textus noſtri, ibi, *ut
præſit in docendo Diaconis*, & *Primicerium fabricæ*, *Protectorum*, *Domeſticorum equitum.*
11 Unde D. Auguſtinus legitime vocavit S. Stephanum *Primicerium Martyrum*, ut refert idem
valens, & ad propoſitum, de quo hic, ut dicatur
Primicerius, quaſi primus in eo officii genere, &
ante ſignanus in qualibet arte notavit Barboſa ex
Alciato, Conano, & aliis proxime adductis *de
jure Eccleſ. dict. cap.* 28. *p.* 1. *n.* 4. alia adducens *ibi
n.* 3. ex Antonio Fabricio *in praxi*, & *theorica
de re beneficiaria*, tit. *de beneficiis cum Dignitate* ex *n.* 54. relatum ex Valenſe dictum, ante
chartæ, vel membranorum inventionem in cera,
ſeu in ceratis tabulis ſcribendi; quia ſcilicet iſti,
veluti in albo primi ſcribebantur, vel quia primi
erant, qui in cera præſentiam, & abſentiam cæterorum adnotabant.
12 Et in tantum Primicerius ad regendum chorum deſtinatus dicitur, ut non ſit ab eo amovendus, & à ſuo officio, ut aſſiſtat Epiſcopo, ut declaravit Sacra Rituum Congreg. in una Melopolitana 6. ſeptemb. 1603. quam ſequitur Barb. *ſupr.
d. c.* 28. *n.* 6. repetit idem *in Bullario* verb. *Primicerius n.* 2. & *in collect. deciſ.* 599. *eodem verbo*, teſte Sellio *in ſelect. canon. cap.* 23. *n.* 13. Et eſt ratio,
quia cum curet de modo, & ordine canendi in
choro, & delectionibus, & reſponſoriis ibi recitandis, & ſigno dando pro hora officii, & luminaribus deportandis, & ſimiliter quidem de corrigendis eis, quos viderit delinquere, aut ſi non poſſit de deferendo eos ad audientiam Epiſcopi ſimul cum aliis contentis in textu noſtro, & *in dict.
cap. perlectis dict.* 25. §. *ad Primicerium pertinens*,
quid mirum, ut nec debeat à choro amoveri propter aſſociandum Epiſcopum.
13 Et ulterius quæ ſpectant ad Primicerii officium,
doceot præter antiquos *hic* Panormit. Ant. Butr.
Bellatmeram, Joan Andream, Hoſtienſ. Anchæran.
Zabarel Collect. & alios hic Barboſa *n.* 1. & alii
de quo eſt etiam textus de jure Regio *in l.* 5. *tit.*
6. *p.* 1. *ibi*, Gregor Lopez, Caſaneus *in cathalogo
gloriæ mundi p.* 4. *conſiderat.* 42. *fol.* 97. Grammaticus *deciſ.* 64. *à n.* 6. Raynald Sandobal *in tract. de
officio Eccleſiæ p.* 1. *c.* 3. Roderic Zamorem *in ſpeculo humanæ vitæ lib.* 2. *cap.* 15. Azor *ſup. d. cap.* 16.
Lelius Zechius *de Repub. Eccleſiaſt. tit.* 24. *à n.*
16. Petr. Greg. *ſyntagm. juris* 15. *c.* 22. Cardinalis Tuſchus *practic. concluſ. litt. P. concluſ.* 650.
Gilgaoetus *de jure publico lib. tit.* 21. Sebaſtian.
Cæſar *in relect. de Eccleſiaſt. Hierarch. p.* 3. *diſp.*
12. § 3. Oldrad. *conſ.* 146. *in princ.* Navar. *in prælectione*, *cap. ſi. quando de reſcriptis*, ubi loquitur de
excellentia cantoriæ Conimbricenſis, quorum
aliquos etiam refert Barb. *hic n.* 2. Michael Ferr.
de præcedent. d. c. 30. *ſub n.* 1. D. Rodericus à Cuona *in cap.* 1. *diſt.* 25. *n.* 14. Anton. Fabric. *ſupra n.*
54. Filiucius *tom.* 3. *tract.* 41. *cap.* 1. *n.* 25. qui
omnes plura de officio Primicerii ſcribunt.
Et Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30. *tract.* 3. 14
cap. 3. *à n.* 50. dicens quod ejus officium accipitur
pro *cantore*, & quod ſupplet Archidiaconi officium, cum ipſe abſens ſit, ac dictus Primicerius,
quaſi primus cantor, ſeu primus ratione cantus,
quia cæteros docet quid ſit canendum in choro,
ut docent proxime relati, & Machado *de perfecto
confeſ. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 6. *docum.* 4. ejus inſtitutionis rationem eſſe, ut ipſius cura, & opera,
Clerici ad cantum deſtinati lectione ſacrorum librorum, & optimis moribus inſtituerentur, &
alia circa Divina officia exercere, dicto Archidiacono abſente, minor tamen cum juriſdictione, niſi in aliqua Eccleſia Primicerius accipiatur,
aut idem ſit, qui & Archidiaconus de jure communi ex hoc noſtro textu; nam & ipſe quod neceſſarium fuerit pro reparatione Baſilicarum ſacerdoti denunciat epiſtolas Epiſcopi pro diebus jejuniorum Parochiani, per Hoſtiarios dirigit, eique abſenti detur ſubſtitutus, aliaque his ſimilia
illi competant, ut docent D D. relati per textum
etiam in dicto cap. per lectis verſ. *ad Primicerium*; ideo jam de cantore, concentore, Præcentore, & ſuccentore, ſeu Magiſtro ſcholæ, ac Capiſcolo loquemur.
Cantor igitur, & Præcentor (præmiſſis quæ 15
adduxi *ſupra in cap. cum olim* 6. *de conſuet ex n.*
6.) idem ſunt, quod Primicerius; eo quod hæc
tria nomina idem fore ſignificant, cum pro diverſitate locorum ſit tantùm nominis, non quidem
muneris aut officii mutatio: nam ut docent Valerius Reginald. *in praxi fori pænit. d. lib.* 30. *tract.*
3. *n.* 50. verſ. *octavo*, & cum eo Barboſa *d. cap.* 28.
p. 1. *de jure Eccleſ.* ſicut Primicerius. ſcholæ cantorum. † Sic Præcentor choro eorundem canentium 16
in Eccleſia præficitur, ut choro in duas partes ad
canendum, alternatim Divina officia, diviſo, ipſe
cantum incipiat, antiphonaſque inchoet. † Et Puteus *p.* 3. *deciſ.* 89. dicit cantorem habere officium, 17
non tamen ſimplex, ſed cum adminiſtratione; eo
quod prius intonat, & dat ordinem gerendorum
in choro, vel ut ait Petr. Gregor. *dict. cap.* 22. *n* 2.
& repetit Azor. *dict. lib.* 3. *cap.* 22. *q.* 1. quod voces
in choro moduletur.
Unde quia Michael Ferrus *de præcellentia d.* 18
quæſt. 30. *n.* 1. *in fine*, Valenzuela *p. conſ.* 33.
n. 89. dicunt quod idem ſit cantoria, & Præcentoria, ut alii D D. *in dicto cap. cum olim de conſuet.* & *in cap. Cleros diſt.* 21. & quod cantor, ſine

Primicerius singularis honoris Prærogativa in
Ecclesia fungitur, cujus ministerium ad cælestes
laudes, & ad cultus Divini augmentum ordina-
tur, ipsique incumbat omnium divinorum officio-
19 rum, tam intra, quàm extra chorum. † Quoad quæ
etiam Decano ipsius Ecclesiæ præsit, ipsosque Aco-
lytos, & cæteros Ecclesiæ inferioris gradus mini-
stros ad Divina dirigat officia canendi, & legendi
Hymnos, & psalmodiam prævideat, atque instruat
& quod Divinæ laudis in communi choro decan-
tatur, per eum præordinetur & solicitè psallendi
ordinem, ac orandi modum communicat, silentium-
que indicet, risus cohibeat, & colloquia, ac curet
quidem, ne quis in psalendo nimium festinet, vel
tardet, nec versus alter ante alterius finem incipia-
tur, & patiatur ipse cappas, & sceptra, atque alia
id genus multa faciat, ut repetunt Brissonius *de
verb signif. lib.* 14. verb. *Primicerius* Isydorus *in
epistola ad ludofridum*, cujus meminere Jvo *lib.*5.
cat. 41. Gratianus *in dict. cap. perlectis dist.* 25.
Bernardin de Ban lobal *sup. p.*5 *cap.*3. Cassaneus
d p. 4. *considerat* 37. Nuntius Pellica *in consuetud.
aversanas in præludio à n.* 176. Marcus Anton,
Chucus *lib.* 1. *inst. Juris Canonici c.* 18. Barbosa *de
Canonicis, & Dignit. c.* 9. *n.* 12. *& de jure Eccles.
d.cap.*28 *d.n.*12. per eadem verba, idem *in collect.
decis.* 118. verbo *cantor Dignitas*, & *in Bullario*
20 *eodem verbo.* † Ideo prædicta nomina idem sibi
velle resolvendum est, ut etiam agnoscit Valen-
zuela *d. cons.*33.*n.* 156. Ubi quod maxime Primi-
cerius incumbit oneri cantoris, ut Divina officia
graviter, & ordinatè altissimo persolvantur, ut
juxta Apostolum omnia secundum ordinem fiant
in Ecclesia: quare Oldradus *cons.* 166. incipit *fa-
ctum est tale*, dixit ut apud Deum cantoris Digni-
tas acceptior digniorque sit, quanto principalius
cælestibus laudibus occupatur.

21 Jam ergo ex dictis patet quæ ad officium can-
toris spectant, quod ei soli spectat cantum re-
gere, sicut in choro, nec Archipresbyter, nec alius
quilibet debeat, ac possit se intromittere, ut deci-
sum fuit à Sacra Congreg. Rit. in Hidruntina 6.
Decemb 1613. ubi etiam quod cantor, seu is, cui
annexa est centuria habet munus distribuendi le-
ctiones, antiphonas, & prophetias, chorum regere,
gubernare, ordinare tabellas, & functiones Eccle-
siasticas per tornum ordine successivo, ut refert
Barbosa *in dict. collect. decis.*118.*n.*3.4. & 6. idem
de jure Eccles. dict. cap. 28. & *de canon dict. cap.*
9.*sub n.* 13. & *in Bullario sub dicto verbo*, ubi &
refert etiam declaratum in alia Tarentina crypta-
liarum 3. septemb. 1605. & post ab eadem Sacra
Congreg. consueta de cantoris hujusmodi mune-
re in Cassanen 5. Martii 1633.

22 Magister tamen scholæ, etiam Præcentor dici
poterat, quia olim talis dicebatur, qui in Cathedra-
libus Ecclesiis constitutus clericos omnes inferio-
res cantum latino sermone, & alias artes, ac disci-
plinas docebat, ut scirent latine legere, scribere,
loqui, & cantare, & ea, quæ de officiis Divinis
recitabant, probe intelligerent, ut docent uberius
Durand. *de benefic.lib.*10.*c.*15. Petr. Greg. *de bene-
fic. lib.*5.*cap.*19. Fliucius Patianus *de probation. d.
lib.*2.*cap.* 27 *n.* 107. Sebastian. Cesar *de Ecclesiast.
Hierarchia q.*2. *proœm.* & *n.* 12. *p* 3. *disp.*12. §. 4.
Azor. *inst. mor.p.*2.*d. lib.* 3.*c.*23. Sandohal *de offic.
can. p.*5 .*c.*3. Hieronim. Roman. *de Republica chri-
stiana lib.* 3. *c.* 10. *in medio* vers. *Maestrescuela*, &
hac de causa Michael Ferrus ex doctrina Hostien-
sis *hic n.* 3. putat dicere *in tract. de præcedentia*
*dict.q.*5. *sub. n.*17. & *dict q.*30.*n.*1. † Magistros 23
Scholarum in Ecclesiis Cathedralibus habere di-
versa nomina, cum & vocentur cantores, Præce-
tores, succentores, Primicerii. † Et Chabiscoli pro 24
diversitate consuetudinis Ecclesiarum, qui & Hi-
spano nomine *Maestrescuelas*, *o chantres*, in Ec-
clesia tamen Tuletana dicitur Chabiscol, ille qui
cantor est vulgò *chantre*.

Inter quos ex dictis nonnulla adest differentia, 25
ut patet; & sic restat videre numquid hi omnes sint
Dignitas in Ecclesia, & de Primicerio, qui ut est
cantor vulgo *chantre* videtur non esse dubium,
quia faciens Barbosa dicas collectaneas de canto-
re 118. & 119 ponens primum de cantore, ut Dig-
nitas posuit secundam de cantore musico, & de
primo ait *ibi n.* 1. quod cantor cum Archipresby-
tero debet eligere qui epistolam, & evangelium
cantent in missis solemnibus, quæ celebrantur à
Dignitatibus, & canonicis, ut dixit etiam Sellius
in selectis canonic. à Sacra Congreg. Rit. declara-
tum in una Tarentina cryptaliar III. septemb.
1605. † Et insuper *n.*2. addit, quod cantor qui est 26
Dignitas in Cathedrali, debet suum munus obire,
vel per se ipsum, vel per vice cantorem a se assu-
mendum, & ab Episcopo approbandum, qui non
sit de his, qui alioqui choro sunt obligati, ut patet
ex Sacr. Congreg. Rit. in Lazerina 19. Martii 1611.
cujus etiam meminit idem Barb. *in Bullario* verb.
cantor, & *de canonic. d. c.*9. *sub d.n* 12. & *de jure
Eccles. d. c.* 28. *p.* 1. *sub eodem n.* 12. Et probatur
hæc doctrina ex textu *in cap. cum accessissent de
constit.* ibi *ne primiceriatus Dignitas* in *cap. ad
aures de rescript. dict. cap. cum olim de consuetu-
dine*, & sic Hostiens. *in summa hoc tit.* vocat *Pri-
miceriatum Dignitatem* † qui & *lib.*5. *tit. de pœ* 27
nit. & remis. n. 28. & 29. ponit etiam inter Dig-
nitates Magistrum scholarum, & cantorem, Bo-
herius *de authoritate magni consil. n.* 75. cum
Barbosa *cons.* 39. *vol.* 1. & *cons.* 5. *lib.* 2. Boteus
tract. de synodo 3. *p. n.* 26. Menochius *cons.* 190.
*n.*5. *volum* 2. Moneta *de conserv. judic cap.*5.*n.*93.
referens Rheduan. *tract. de simonia cap.* 19. *n.*7.
& alios.

Et confirmatur, quia cantor, Decano absente, 28
solet capitulo præesse (ut expertus fui in Cathe-
dralibus Asturic. & Vallisolet. in quibus fui ca-
nonicus in prima Doctoralis, in secunda Cano-
nicus Pœnitentiarius, ubi est secunda Dignitas
ordine successivo, & de aliis audivi) & sic nego-
tiis ibi tractandis, quæ adeo multa, & magna so-
lent esse, ut eis proponendis, & aliorum sententiis
colligendis, & resolvendis magnus labor, nec mi-
nor prudentia sit necessaria, ut constat ex Puteo
lib. 3. *decis.* 89. *n.*2. Casaneo *dicta p.*4. *consid.* 37.
† Valenzuela Velasque *dict.cons.*33.*sub d.n.* 156. 29
circa finem idem *dict. cons.* qui loquendo de can-
tore in Ecclesia Chinchon. *num.* 89. ait quod
possidebat dictam Dignitatem cantoratus tunc
nominatam *Præcentoriam.* † Et videtur sentire, 30
Sebastian Cæsar *de Eccles. Hierarch. dict. quæst.*
2. §.*n.* 10. & Innocent. *in Rub. hic*, & Panormit.
*in hoc cap. Archidiaconus in dicto cap. perlectis
n.* 20. dum dicunt Primicerium habere ordinariam
jurisdictionem in his, quæ illi commissa sunt jux-
ta quæ dixi *in cap. fin. de officio Archipresby-
teri*, etiam de Archipresbytero, & Decano rurali.
Quæ sententia, certa videtur ex communi usu, &
stylo Cathedralium Ecclesiarum nostræ Hispaniæ.
Et de Magistro scholæ sumpto, ut in quæst. se-
quenti sine dubio videtur, Barbosa expressè *de*

jure

jure Ecclesiast. 1. *p. d. c.* 2. *n.* 12. *in princ.* & de ca-
31 non *d. cap.* 9. *eodem n.* † Ubi ait quod cantor, qui est Dignitas in Cathedrali, dicitur cujus & Primicerii, qui & . 13. in fine cum Valenzuela *dicto conf.* 93. *n.* 90. & Machado *de perfecto confessore lib.* 4. *p.* 4 *tr.* 6. *docum.* 4. *n.*4 concludit saltem de consuetudine, vel ut aliis placet, cantoriam esse de principalibus Dignitatibus in tota Hispania.

32 Quare etsi Alex *conf.* 77. *n.* 5. *volum.* 2. dixerit quod Primiceriatus non sit Dignitas de Jure communi, & argui possit ita à vi nostræ Rubricæ, & tit. qui scribitur de officio tantùm Primicerii. Tamen etsi ita sit, nihilominus de Archidiacono, & Archipresbytero in Cathedrali in præcedentibus titulis, & simili modo inscripti sunt tituli, & dictum à nobis est illos esse Dignitates in Ecclesia, & amplius addidi *in cap. fin. de offic. Archipresbyteri*, etiam Decanos, & Archipresbyteros rurales quodammodo dici Dignitates in suis titu'is, & Parochiis respectu aliorum sibimet minorum sacerdotum.

33 Et sic quamvis nonnulli admittant prædictos largo modo, & impropriè Dignitates in Cathedralibus dici, habuerint jurisdictionem, & administrationem Ecclesiæ rerum juxta quæ docent Canonistæ *in d. cap. de multa de præbend.* & *in d. cap.* 1. *de consuet. lib.* 6. Moneta plures congerens *de conservat. judic. d. c.* 5. *n* 84. Boerius *dec.* 286. *n.* 13. vel si ita consuetudine introductum sit, quæ potens est ad inducendam Dignitatem Michael Ferrus per dicta ab illo *de præced. d. cap.* 5. *ex n* 4. idem *d. cap.* 30. *n.* 3. verf. *possunt*, idem Moneta *d. n.* 84. & idem Boer. *dict. dec.* 286. *n.* 7. doctè Alex *d. conf.* 77. *n.* 5. Grammaticus *decis.* 64. *n.* 7. Cassan. *de Catalog.* & 4. *p. consider.* 42. Moneta *supra cap.* 5. *n.* 100. & 101. & 497. *in fine*, Oldrad. *conf.* 146. *in princ.* & *n.* 2. Valenzuela *d. n.* 89. alia adducit Ferrus *dict. cap.* 30. *n.* 3. verf. *sed hodie* vivenda. †
34 Ubi accipiendo relatos inter Dignitates, ait virtute consuetudinis, dari illis, ut Canonicos præcedant, prout procedere videmus, licet cantor, sive Magister Scholæ secundùm ordinem numerandi Dignitates Cathedralium à Boteo *d. tract. de synodo n.* 26. & ab Hostiensi in summa *de pænit.* & *remis. à n.* 28. det cantori inter alias primo Sedentes *sextum locum*, ut de Magistro Sculæ clarius practicari video in dictis Cathedralibus.

35 Tamen quia eadem consuetudo est etiam potens dare cantori, præcentori, sive dicto Magistro scholæ locum sequentem ab ipso Decano præcedendo Archidiaconum, ut contra Decanum in persona Archidiaconi probat Michael Ferrus cum multis *de præced. d. c.* 5. *ex n.* 1. *à* 6. & proinde potuerit consuetudo prædictos in Dignitate constituere, etsi à principio tantùm haberent officia exercenda per se ipsos.

36 Et confirmatur præterea, quia ubicumque fuerit Primicerius, sive in choro, sive in comitiis, & in omni consensu canonicorum gradum, & beneficiatorum habet locum, quem subdit juxta locorum consuetudinem, diversimode statuit, ac propterea consuetudini stare oportere: ita Castaldus *in praxi ceremon. lib.* 1. *sect.* 8. *c.* 7. *n.* 5. verf. *inter cæteros*, Barbosa *d. c.* 28. *de jure Eccles. p.* 1. *n.* 8. & *de Canonic. d. c.* 9. *eodem n.* qui *n* 9. utrobique addit, ut S. Congreg. Rituum in una Capuana 28. Aprilis 1607. censuerit Primicerium (licet dubitetur, an sit Dignitas) debere tamen in processionibus capere pluviale, sicut Dignitas, & non planetam, sicut canonicus.

Ad tertium de Præcenture, succentore, & concentore dico quod dixi sub *d. cap. cum olim 6. de consuet. à n.* 6. nempe ut *Præcentor* sic dicatur qui voce præit, id est qui ante omnes incipit, † concentor, qui simul concinit, ut docent Petr. Greg. 37 38
ubi supr. d. c. 12. Michael Ferrus *d. q.* 30. *in fine*, Barb. *d. c.* 28. *p.* 1. *de jure Eccles.* idem *de canon. d. c.* 9. *sub n.* 11. *in fine*. Quare etsi aliquando contingat, ut Præcentor, sive concentor sit minor, quàm cantor, eique aliquomodo subsint, sed quia à communi pro eodem computentur, ut diximus hic. † In- 39
de dicendum est, ut quemadmodum cantor, ita & Præcentor possint sibi substitutum, id est succentorem nominare & assumere etiam ab Episcopo approbandum, ut jam dictum est ex una Luzerina 19. Martii 1605. hoc est vice cantorem, qui vulgò vocatur *sochantre*. † qui eisdem cantori, Præ- 40
centori, ac Magistro scholæ est inferior, sicut ex vi ipsius nominis optime adnotarunt Moneta *de conserv. Judic. d. c.* 5. *n.* 100. ubi tenet eum non habere Dignitatem, Michael Ferrus *d. c.* 30. *n. fin.* cujus quidem officium est absente cantore, incipere cantum in choro, antiphonas, & psalmum inchoare, Barbosa *d. cap.* 28. *de jure Eccles. n.* 11. & *de canonicis dicto cap.* 9. *eodem n.*

Quod si iterum instes dicendo quòd Præcentor 41
& succentor, sive concentor, solent esse sub Primicerio, sive cantore, tunc quidem jam erit dicendum quod etsi isti non potiantur ea superioritate, ac idem Primicerius, & cantor, nihilominus habere videntur in Ecclesia personarum, ex quo nihil juris in alios, sed certam dumtaxat in choro processionibus, & cantu, præeminentiam obtineant ex *d. c. cleros* §. *Precentor*, 21. *d.* Barb. ubi proxime *d. n.* 11.

Unde etsi nonnulli de Precentore existiment ha- 42
bere Dignitatem in Ecclesia, sicute antor, & Primicerius, hoc est intelligendum juxta dicta *hic* ex verf. *Magister* quando Præcentor eandem personam omnino gerit, ac primicerius, & cantor; secus tamen si sit sub Primiceriu, & cantore, sicut succentor; quia hoc in casu, vel nullam Dignitatem habet Ecclesiasticam, etsi teneat prærogativam in choro, ut sentit Moneta *d. tract. de conserv. judic. cap.* 5. *n.* 100. † Respondens ad textum in *cap. in-* 43
ter dilectos de excessib. Prælator. & *ibi* glossa verbo *Dignitas* intelligendo succentorem, de quo *ibi* habere Dignitatem, vel in propriè, vel ex consuetudine illius Ecclesiæ: idem Moneta *n.* 94. & sequitur Michael Ferrus *dict. q.* 30. *n fin.* dicit coadjuvari ex eo, quod nomen Dignitatis aliquando largè, aliquando verò strictè sumatur.

At ego pace eorum dico in littera illius textus, 44
attente considerata, nullam fieri mentionem de *succentoria*, quatenus Dignitas esse possit, & si glossa ibi *Dignitatis* per argumentum, deducat, quia licet P. ille, de quo ibi tanquam indignus, eo quod aleator, sive criminosus prohibitus fuerit ascendere ad illam succentoriam, ad quam nominaverat cantor, duos nempe D. P. & B. quia ei donatio pertinebat, ut patet in verbis ibi *inter dilectos filios B.* & *P. canonicos Pictavens. super succentoria Pictavens. Ecclesiæ, quæstione suborta, utroque asserente, succentoriam ipsam per Pictaven. cantorem, ad quem eius donatio pertinebat, canonice assequutam* &c. Tamen non inde, quod in aliis verbis sequentibus exprimatur ratio, propter quam ille P. succentoriam obtinere non valuit in verf. *quod circa eundem P. de succentoria factum esse dignoscitur propter indignitatem, & utilitatem ipsius, duximus irritantem cum personis vilibus*

& indignis porta dignitatis patere non debeant juxta legitimas sanctiones &c. Dicendum est succentoriam ibi fuisse Dignitatem, quia verba dicta *cum personis vilibus, & indignis porta Dignitatis patere non debeant*, non probant quod illa succentoria esset Dignitas in Ecclesia, sed quod beneficiari in illa, non posset P. ille quia indignus, & criminosus adducens Pontifex regulam illam generalem, qua prohibentur Clerici heri, & in Ecclesia beneficia obtinere criminosi, aliive infames, ex his, quæ Late dixi *in c. fin. de temporibus ordin.* & ad summum videmus practicari, quod succentores vulgò *socbantres*, solùm serviant, tamquam Portionarii, sive beneficiati in Ecclesia, qui aliàs solent admitti certo quodam salario absque beneficio.

45 Nec obstat dicere dictos B. & P. esse jam Canonicos dict. Eccles. Pictavens. indeque non esse credibile ad succentoriam ascendere voluisse, si illa Dignitas non esset in tali Ecclesia; quia etsi, ut dictum est, in Ecclesia illa forte, ut Dignitas Ecclesiastica provideretur, sed non ex vacatura rei, ac officii, quod exercet succentor Dignitatis Ecclesiasticæ aliquid habet, ut cantor, Primicerius, Decanus, Archidiaconus, & aliæ Dignitates concurrentes in Cathedralibus, cum nomine cantoris essent præstaturi in succentoria servitium, & officium, & potuerunt illi Canonici prætendere, ut commodius vivere possent aggregando Canonicatui salarium, sive emolumenta succentoriæ, & sic videtur probari ex doctrina Barbosæ *in d. cap. n. 2.* cum Azor *ibi* jam *supra* relato, neospe succentorem aliquando beneficiarium esse.

46 Nec etiam contra jam dicta obstat dicere *in d. cap. inter dilectos*, ad solum cantorem spectasse sibi donare succentoriam illius Ecclesiæ Pictau. & sic nullam desiderari Episcopi approbationem; imo quod non debuerunt nominari Canonici, qui alias debebant illi Ecclesiæ inservire, siquidem ut Sacra Congreg. Rit. in adducta declaratione 19. Mai 1611. in Lucerna, quæ dum ait, quod cantor debet per seipsum, vel per vice cantorem à se assumendum, hoc est *succentorem*, & ab Episcopo approbandum, addit, qui non sit de his, qui alioqui choro sunt obligati: nam respondetur factum illius decretalis esse multò antiquius dictæ declarationi; Deinde quia succentoriæ assistentia potuit non esse incompatibilis cum Præbenda Canonicali, ut natura cantus apparet; & sic non incurri in illa incompatibilitate, de qua Doctores Lat., & nos agemus *in d. cap. de nnla de Prabendis.* Videbis *supra n.39.*

47 Imo potius hoc argumento possumus existimare dictam succentoriam Ecclesiæ Pictau. nec esse beneficium, sed tantùm quoddam officium simpliciter stipendiarum, ad quod solus cantor nominavit prædictos B. & P. qui ambo non admissi sunt, ac cujuslibet donatio irrita declarata fuit. Primum illa quæ fuit facta P. secundùm facta B. propter defectus utriusque late ibi relatos ab Innocent. III. imo & ipse cantor, quia de indignis fecit donationem, & nominationem unam post aliam pro illa vice, optimo jura fuit prohibitus iterum nominare, cum indignos nominasset, ut patet ex vers. *quia vero cantor* circa finem in verbis ibi, *ut concedendi succentoriam ipsam hac vice nullam facultatem habeat*, glossa fin, *ibi ex cap. quia propter cap. cum vitonen. de elect.* de quo *supra in illo tit.* dixi, & aliqua sub *capalla quotidiana 39. eodem.*

48 Nec audieris si replices quod dicta succentoria Pictav. erat beneficium collativum arguendo sic summario illius textus ibi *collatio beneficii occulta facta indigno, cessari debet, & conferens secundo ante cessationem prima collationis, privari debet ea vice potestate conferendi*, quia inspecta littera Innocentii *in eo cap. nihil* de collatione canonica succentoriæ habetur, cum verba sint de cantore, ad quem donatio illius pertinebat. Et in fine ibi *prima donatione non reprobata*, secundam facere attentavit. Et ibi *& concedendi succentoriam ipsam hac vice &c.* in cujus conjectura magis apparet de donatione, nominatione, seu simplici concessione, quàm de cononica collatione, quæ propriè cadit super beneficio vero, & perpetuo collativo, de quo *in tit. de concess.* itam *de institut.* Quod si adhuc apparet succentoriam in dicta Ecclesia Pictau. fuisse beneficium, sed non quidem incompatibile propter adductam rationem canendi, quam habent Canonici, cantor, atque ejus succentor ax propria institutione juxta quæ dixi de officio canonicorum supra *in Rub. de officio Archipresbteri*, etsi sub diversa, ac distincta obligatione.

Ad ultimam quæstionis partem, num Præcen 49
tor, Primicerius, cantor, & consecutor præferantur
Acolytis, item, & Magister scolæ? & de cantore
Primicerio, ac Magistro Scholæ affirmativè respondendum
est absolutè, ut præferantur Acolytis
exorcilhis, psalmistis, atque lectoribus, de quibus
late dixi *in Rub. de offic. Archid. q.2.* & patet ex *d.*
cap. per lectis dist. 22. d. cap. Cleros dist. 21. † Imo 50
& Diaconis, ut patet ex nostro textu ibi, *ut præsit
in docendis Diaconis, vel reliquis gradibus Ecclesiasticis
in ordine positis*, ubi glossa verbo *Diaconus*
ex ponit secundum varias Ecclesiarum consuetudines,
vel de mandato, & ordine Archidiaconi † 51
ne repugnet textus *in cap. officium de officio Archidiaconi*,
ubi illi cura Diaconorum tribuitur, ut
longissimè *ibi dicta Rub.* adduxi, & ex textu nostro colligunt etiam DD. nam ex eo quod *hic* dicitur ut Primicarius sit sub Archidiacono, colligitur esse de illius ordine, si postea Diaconis præsit: ita expendit Michael Ferrus ex communi de præcedentia *d. q. 30. n. 2.* addens ut aliàs non bene diceretur, quod esset Primicerius sub Archidiacono, si sine mandato illius præesset, quibus ille præest, ita approbans secundum intellectum glossæ cum Panormitano *hic n. 1.*

Quod si urgeas dicendo ex *dicto cap. 2. de offi-* 52
cio Archid. quod Primicerius non præsit Acolytis, siquidem ex eo textu patet illos sub se habere quemadmodum, & Diaconos, ibi *Acolytosque ordinet &c.* de quibus longissime, & de singulorum officio egi *ibi sub dicta Rub.* & sic tantum de mandato Archidiaconi Primicerium in illos habere Prælationem. Tamen quia propter diversos respectus Archidiaconus, & Primicerius prædictis præsunt de jure, possumus quidem firmare, ut colligitur ex littera hic, Primicerium præesse Diaconis cæterisque gradibus inferioribus suæ Cathedralis circa ministerium instruendi illos in cantu ac in aliis, quæ incumbunt ex officio cantori, Præcencerio, & Magistro scholæ, etsi isti omnes alia de causa in officiis ministrandis, ac in jurisdictionalibus subsint Archidiacono, ut ibi late dixi, imo & possint subesse alio respectu Archipresbytero, ut Colliges ex dictis *in Rub. & juribus, tit. proximo de officio Archipresbyteri.*

Pro complemento notandum duxi cæteros can- 53
tores hoc nomine vulgò nuncupatos, qui aliàs

musica

musici dicuntur, non cum beneficiatis, sed immediatè post crucem incedere debere, non obstante consuetudine, ut Sellius *in selectis canon. cap.* 25. *n.* 12. & Barbosa *dict. collect. decis.* 119 vers. *cantor musicus*, & in Bullario eodem verbo, adducunt decitum à sacra Congreg. in Urbenata. 28. No-
54 vemb. 1610. & 15. Januarii 1611. † Et illos intelligo non esse præferendos Diaconis, seu cæteris Acolytorum gradibus, cum ministerium eorum sit inferioris gradus in choro, & extra chorum personæ subjectæ sunt Magistro capellæ ad cantum musicum accordem, & solemnem electum in choro, & extra chorum canendum, & succentori hoc vice cantori vulgo *Sochantre*, si tales cantores musici, tamquam capellani intrent ad assistendum in choro, ut Ministri, ac canonici ad canendum cantum Gregorianum, vulgo *el cancellano*, quem, ut discant canonici, potest Episcopus jubere, & retinentes mulctare, etiam pœna non participationis, distributionum quotidianorum, & substractionis fructuum, sicut declaravit sacra Congreg. Concilii in Tropien. 9. Mai 1620. quam refert in Bullario, ac *in dicta collect. decis.* 119. *n.* 5. Barbosa, idem *de canonicis cap. n.* 6. ubi dicit *n.* 5. in fine ex Concilio Mediolan. Provin. *sub tit. de distribution.* vers. *ut divinis officiis* Moneta *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 19. *num.* 35. quod tenetur in canonicum promovendus cantum requisitum scire.

55 Item notandum est quod Plebanus Ecclesiæ, in qua Episcopus capitulo residet, debet sedere immediatè post canonicos, supra Portionarios, ut fuit declaratum à sacra Congreg Rituum in concordien. 16. Mai 1601. quam referunt Barbosa *in decision. Apostol.* 576. verbo *plebanus*, & Sellius *in selectis canonic. c.* 29. *n.* 30. quod admittendum censeo de Præcentore non constituto in Dignitate, ut cantor, sive Primicerius, nec in eo, qui propriè succentor est sine beneficio, ac succentoria ex paulo ante dictis *hic*.

QUÆST. II.

An Magister scholæ, seu scholasticus in cathedralibus, & collegiatis, distinguatur hodie tam à Primicerio in officio, ac Dignitate? Et quale officium speciale per Concil. Trid. exercere debeat distinctum ab illo, quod Primicerius, cantor, sive Præcentor, exercent, etiam in dicendo? Et an Dignitas Magistri scholæ debeat dari Doctoratus, sive licentiæ gradibus insignitis in sacra theologia, aut sacris canonibus, & perquam universitatem? ubi de Magistris ad docendum pueros seminarii erecti in cathedralibus juxta Trident *sess.* 23. *cap.* 18. *de reformat.* Et de Magistro capellæ, Magistro chori, & Magistro cæremoniarum &c. Et de Magistris aliis scholæ puerorum?

SUMMARIUM.

1 *Magistri scholæ Dignitas jam hodie in cathedralibus est de majoribus dignitatibus earum.*

2 *Magister scholæ quale officium post Tridentinum, & secundùm eum debeat exercere in cathedrali.*

3 *Magistri scholæ Dignitas solet dari graduatis, & in qua ex universitatibus sufficiat* num. 4.

5 *Magister seminari ad docendos ibi existentes pueros, seminaristas qualis debeat eligi.*

6 *Magister capellæ, sive cantus quis dicatur, qui alias vocatur Archipsaltes.*

7 *Magister capellæ in processionibus, non cum beneficiatis, sed cum suis cantoribus debet incedere.*

8 *Archipsaltes dicitur, id est Princeps cantuum, seu cantorum.*

9 *Magister chori potest cogi ab Episcopo, ut eat ad circulos, qui & habet jus indicendi silentium in choro* n. 10. 11. 12. 13. 14.

11 *Circulus, ad quem debet ire Magister chori, est ille, qui fit ab assistentibus Episcopo celebranti solemniter* ad Hymnum. Angelicum, Credo Sanctus, &c. *non tamen Episcopo coadjutori.* n. 13.

12 *Circuli denotant membrorum unionem.*

14 *Circulum tenentur facere canonici ad chorum obligati juxta dispositionem cæremonialis Episcoporum, Episcopo interessenti.*

15 *Magister cæremoniarum creatur in qualibet cathedrali, & collegiata, ut cæteri Ecclesiastici residentes, attente se gerant, qui solet eligi à capitulo, seu à vicario* n. 16.

17 *Magister cæremoniarum potest etiam eligi alius, qui non sit de capitulo, & ubi sedere debeat in choro.*

18 *Magister cæremoniarum debet de certo salario ab Episcopo, & capitulo promediate provideri, donec ei certum stipendium fuerit assignatum.*

19 *Magistris cæremoniarum debentur oblationes, quæ offeruntur cruci feria 6. in Parasceve, ubi viget consuetudo in Ecclesia vallisoletana sacrista.*

20 *Magister cæremoniarum in processionibus sedet apud celebrantem, & ejus assistentes, qui & ubique discurrit quando opus est pro ordinanda processione.*

21 *Magister cæremoniarum non habet facultatem mutandi, sive alterandi consuetudinem circa praintonantiam antiphonarum ad vesperas.*

22 *Magister cæremoniarum, qui est beneficiatus poterit uti superliceo in exercitio sui officii absque incursu censurarum contra non defendentes suum habitum.*

23 *Magister cæremoniarum debet vocare vicarium, ut hora solita, si voluerit ad Ecclesiam accedat, qualiter fiat in vallisoletana Ecclesia.*

24 *Magistri scholæ, sive ludilitterarii, debent instruere pueros, non solum in grammatica, & Rhetorica, sed etiam in his, quæ ad religionem pertinent, non in aliis, quæ sunt contra mores.*

25 *Magistri ludilitterarii possunt examinari ab Episcopo ipso, in his quæ spectant ad Doctrinam christianam, & bonos mores.*

26 *Magistri ludilitterarii tenentur facere professionem fidei.*

1 AD primam quæstionis partem, quia jam *sub quæst. 1. hic* in vers. *Magister tam scholæ*, dictum est ad quæ olim in cathedralibus esset institutus, & præter *ibi* adductos, Gregorius Lopez *in l. 7. tit.6. p. 1.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.3. tract.1. cap.3.n.* 50. vers. *decima* Mochando *de perfecto confes. tom.2.lib.4. p.4. tract. 6. docum.3.* Barbosa *de jure Ecclesiast. 1.p. cap. 29. & de canonicis, & Dignit. cap.10.n.1.* per eadem verba repetenda *ibi* dicta, addit cum adducti, quod is Magister scholæ dicebatur, qui modo in nonnullis Ecclesiis dicitur *Scholasticus*, aliis *Scholareus*, hoc est scholæ Præpositus, sive Præfectus, de quo, licet in jure titulus specialis non extet, nec ab eo cognitus fuerit eo modo, & forma, qua in usu modo est, in omnibus fere Hispaniarum Ecclesiis (forte, quia illius officium includebatur sub officio Primicerii, atque cantoris, ut diximus, sub *dicta quæst.* 1.) tamen jam hodie in eis ex particularibus Ecclesiarum statutis, & istorum beneficiorum erectione, de principalioribus est Dignitatibus cathedralium, ut comprobatur amplius, & Uberius ex dicto vers. *Magister tamen*, & apparet ex Trident.*cap.18.*refero *n.sequenti*, in vers. *de cætero vero officia, vel Dignitates illæ.*

2 Ad secundam quæstionis partem quale officium post Tridentinum debeat exercere Magister scholæ, seu scholasticus? Respondit idem Concil. *sess.23. cap. 18. de reformat.* postquam latè agit de erigendis seminaria puerorum in singulis Ecclesiis cathedralibus de eis dotandis, & aliis ad erudiendos pueros in illis receptos in verbis sequentibus: *Deinde, & cum minori impensa hujusmodi scholis instituendis provideatur: statuit sancta synodus, ut Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & alii locorum ordinarii scholastrias obtinente, & alios, quibus est lectionis, vel doctrinæ munus annexum ad docendum in illis scholis instituendos per se ipsos, si idonei fuerint; alioquin per idoneos substitutos ab eisdem scholasticis eligendos, & ab ordinariis approbandos, etiam per subtractionem fructuum cogant, & compellant. Quod si judicio Episcopi, Digni non fuerint, alium, qui Dignus sit nominant, omni appellatione remota. Quod si neglexerint, Episcopus ipse deputet, docebant autem prædicti, quæ videbuntur Episcopo expedire &c.* Ex quibus quidem patet, ad quod ministerium fuerunt istæ Dignitates creatæ, sed proh dolor! expertus sum abhinc pluribus annis, nullibi Ecclesiarum Hispaniarum illos per se docere, nec agnovi quale officium habeant intra Ecclesiam, nisi residere, & sedere suo loco, sicut & aliæ Dignitates, quæ etiam propria munia, ad quæ fuerunt creata per substitutos serviunt, ut proxime *q. 1.* hic de succentore respectu Principalis cantoris in Ecclesia dictum est. Et patet etiam Magistrum scholæ, sive scholasticum, qoi est Dignitas in Ecclesia jam hodie deferri à Primicerio, sive cantore, vulgò *Chantre.*

3 Ad tertiam quæstionis partem, an Dignitas scholastriæ, hoc est Magistri scholæ, sit necessario conferenda post Trid. Doctori, vel Magistro, sive licentiato in theologia, vel jure canonico; & quia *in dicto cap. 18. Trid.* expressè id cavetur in dicto vers. *Deinde* circa finem *ibi. De cætero verò officia, vel Dignitates illæ, quæ scholastriæ dicuntur, non nisi Doctoribus, vel Magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut in jure canonico, aut aliis personis idoneis, & qui per se ipsos id munus explere possint id prohibetur & aliter facta provisio nulla sit, & invalida, non obstantibus quibusvis privilegiis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus:* quæ verba clarè significant gradum prærequisitum. † Sed quia non declarant in quali universi- 4
tate, sive loco debeant scholastici illi gradibus prædictis insigniri; respondetur cum Nicolao Garcia *de benefic. p. 7. n. 35. cap. 7.* Machado *de perfecto confessore dict. docum. 3. n. 2.* Barbosa *in dict. Trid. n. 53. de jure Ecclesi. dicto cap. 29.n.3. de canon. dict. cap. 10. eodem n.3.de offic. Episcopi p.3. alegat. 60. n. 62. in collect. decis.* verb. *Scholastria decis. 664.* idem *in Bullario* eodem verbo *declarando*, ut sufficiat, quod sit graduatus in aliqua universitate, quamvis non sit ex illis, qui existerent in illa regione, in qua esset scholastria: sic refert decisum idem Garcia legendus à sacra Congreg. Et sic videmus, quod hic in partibus non prohibentur adipisci scholastrias cathedralium Romæ ad illas provisi, & in ibi, aut in alia ex universitatibus Italiæ gradu aliquo ex prædictis insigniti, videndi sunt etiam Castrus Palao *in opere morali tom.2. tract. 13. disp.4. puncto 6.n.14.* D. Joan de Solorzano *de jure indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 14. n.* 18. qui, & subdit dict. Trid. decretum non comprehendere scholastrias existentes in loco, in quo erectum non est seminarium, vel ubi in ejus institutione alii Præceptores sunt designati, nec scholastrias existentes in loco, in quo minime erigendum est seminarium, sicut testatur decisum Nicolaus Garcia *dicta 7.p. c. 7. in addit. ad n.* 35. Barbosa *sub dict. cap.18. Trid.sess 23.n.53.in fine, & n.54 fin.*

5 Ad quartam partem de Magistro eligendo ad docendum pueros seminarii, jam liquet ex dictis Trid. verbis, quisnam debeat eligi, & cujus expensis? at etiam expertus sum in cathedralibus, non ex fructibus scholastriæ id deduci, sed ex alia massa, aut fabricæ, mensæ capitularis; item subsidii, & scusati, aut partim ex omnibus juxta dispositionem cujusque Episcopi, ac Ecclesiæ in creatione seminarii.

6 Ad quintam quæstionis partem de Magistro scilicet capellæ, qui solet pro dirigendis cantoribus in cathedralibus, & collegiatis eligi, & etiam in nonnullis Parochialibus, breviter respondetur, suppositis quæ jam adduxi *supra de cantore, ac de*
succentore, & musicis. † Quod Magister capellæ 7
in processionibus, non cum beneficiatis, sed cum suis cantoribus debet incedere, ut fuit declaratum à sacra Congreg. Rit. in Urbe Vetana 20. Novemb. 1610. non obstante postea allegata consuetudine contraria, ut etiam fuit declaratum ab eodem sacra Congreg. in dicta causa sub die 15. Januarii 1611. quarum meminere Aldanus *in compendio canonic. resol. lib. 1. tit. 24. num 67.* Barbosa *in collect. decis.* 458. verbo *Magister n.1. & in Bullario eodem verbo.* † qui & vocatur Archip-
saltes, id est prioceps canentium, seu cantorum 8
Ro. *psalm.* 44.

9 Ad sextam quæstionis partem de Magistro chori dicendum est, etiam breviter, quod eligi potest ab Episcopo, ut eat ad circulos, ut patet ex sacra Congreg. Rit. in Saonen. 15. Martii 1614. quam citant Aldan. *supra dicto tit. 24. n. 69* Barbosa *dicta collect. decis.* 459. *n. 2. & in Bullario* verbo *Magister choro*, qui *n. 2. ibi, & dict. collect.*
n.3. Aldan. *dict. tit.24.n.70.* † addunt quod Magi- 10
ster chori habet jus indicendi silentium in choro dicentes sic fuisse declaratum à sacra Coogreg in Hidrutina 6. Decemb. 1613.

Quod

11 Quod fi dubites de circulo, ad quem debet ire Magifter chori, quia jam aliquid fub Rub. de Archipresbytero dixi, dum egi de canonicis affiftentibus fuo Epifcopo fo'emniter celebranti, dico breviter ad illum, nempe quem folent, & debent facere in miffa fo'emni ante Epifcopum celebrantem, *ad Hymnum Angelicum*, *Credo*, *Sanctus*, &c. Dignitates, & canonici, & non alii, etiam vic. tius Generalis, ut dictum fuit à facra Con-
12 greg. Rit. in Mauraten. 28 Septemb. 1630. † Et ideo fieri, quia circuli denotant membrorum
13 unionem. † Indeque provenire, ut canonici non debeant ad illos afcendere cum Epifcopo coadjutore, quia ille non eft caput, fact. Congreg. Rit. nomine Cardin. Paleoti, & Veromen. fub die 31. Januarii 1561. in refponfione ad quintum, & funt teftes. Profpero de Auguftino, *addit. ad Quarantam in fumma Bullarii* verbo *Archiepifcopi authoritas*, auctor 13. *n.* 10. *in fine*, Campanillus, *in diverf. juris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 107. Piafecius *in praxi Epifcop. p.* 1. *cap.* 1. *n.* 20. Barbofa *in Bullario* verbo *circulus n.* 1. & 2. & *in collect. decif.* 149. *eodem verbo n.* 1. 2. & 3. & *de canonicis cap.*
14 33. *n.* 25. ubi *n.* 4. † addit à facta Congreg. Rit. in Caffanen. 5. Martii 1633. de quo etiam meminit *dict. cap.* 33. *de canonicis n.* 25. *in fine*, quod tenentur facere circulum canonici ad chorum obligati juxta difpofitionem cæremonialis Epifcopurum, Epifcopo interefſenti cum cappa miffis decantandis, utrobique repetens.
15 Ad feptimam quæftionis partem de Magiftro cæremoniarum, dico, quia praxis eft ordinaria Ecclefiarum cathedralium imo & collegiatarum, ut creentur in fingulis Magifter unus dictus cæremoniarum, ut cæteri de capitolu, & de Ecclefia Beneficiati, tam in choro, & infra Ecclefiam, quàm extra in proceffionibus, & actis Ecclefiafticis capitulariter factis attente procedant, ftando Magiftro ipfi in exequendis cæremoniis, qui juxta declarationem factæ Congreg. Rit. in Tarentina Cryptaliarum 3. Septemb. 1605. quam adducunt Sellius *in felectis canonicis cap.* 72. *n.* 14. Barbofa *collect. decis.* 459. *n.* 3. verb. *Magifter cæremonia-*
16 *rum*, & *in Bullario eodem verbo n.* 1. † eft eligendus à vicario cum confenfu capituli, & fi videam in aliquibus Ecclefiis quotannis nominari ad annum fequentem aliquem ex Dignitatibus, canonicis, five Portionariis. De ifto enim dicendum eft, quod habet munus indicendi, etiam Silentium in choro, abfente Magiftro chori: fic Aldanus *in compendio canonicar. refol. lib.* 1. *tit.* 24. *n.* 70. Barbofa *dicta decif. n.* 2.
17 Et quod poteft alius etiam eligi, qui non fit de capitulo patet, quia Magifter cæremoniarum, etiam capellanus, quando officium exercet, & veftibus illius officii veftitus eft, federe debet apud celebrantem, vel ejus affiftentes pluvialibus indutos; fed fi non fit in minifterio, tunc debeat federe in choro inter Præbendatos, vel Presbyteros, vel clericos fui ordinis, fervato ordine fuæ receptionis, ut declaravit Sacra Congreg. Rit. in Pativana 28. Nov. 1609. & 8. Mai 1617. quas tefert Aldan. *in compendio canonic. dict. tit.* 24. *n.* 72. & notat Barbofa *dict. collect. n.* 7. & *in Bullario dicto verb. n. penult.* quo loco fundetur, ut poffit eligi Magifter cæremoniarum clericus nondum receptus ad gremium ipfius capituli.
18 Et confirmatur, quia etiam decifum eft in alia facta Congreg. Rit. Tropien. quod Magiftro cæremoniarum debet de certo falario ab Epifcopo, & capitulo promediate provideri, donec ei certum ftipendium affignatum fuerit fic in illa 23. Martii 1602. quam refert Sellius *dicto cap.* 72. *n.* 15. Barbofa *in dict. collect. decif.* 459. *n.* 4. *in Bullario n.* 3. † Et item, quia Magiftris cæremoniarum de- 19
bentur oblationes, quæ offeruntur cruci feria 6. in Parafceve, ubi viget talis confuetudo ex facra Congreg. Rituum in Beneventana 29. Novemb. 1603. Aldanus *dict. tit.* 24 *n* 71. Barbofa *dicta decif. collect.* 459. *n.* 5. *in Bullario dicto verbo. n.* 2. in Ecclefia tamen vallifoletana facriftiæ tantum, ficut aliæ oblationes per annum Nativitatis, Epiphaniæ, Pafchæ Refurrectionis. & Spiritus Sancti &c. ubi quia canonici folent effe Magiftri cæremoniarum nominati ab ipfo capitulo quotannis, nec emolumenta alia affignantur præter ftipendium quoddam tenue.

Item Magifter ipfe cæremoniarum in proceſ- 20
fionibus incedit apud celebrantem, & ejus affiftentes, qui & ubique difcurrit, quando opus eft pro ordinanda proceffione, ut referunt etiam declaratum Aldanus *dicto tit.* 24. *n.* 33. Barbofa *dict. collect. decif.* 459. *n.* & *in Bullario dicto verbo*, & *n.* ex facta Congregat. Pativana 30. Augufti 1602. & 8. Mai 1617. jam adductis hic.

Nec enim talis Magifter cæremoniarum habet 21
facultatem alterandi, feu mutandi confuetudinem circa præintonationem antiphonarum ad vefperas, ut fuit declaratum à facra Congreg. Rit. in alia fueffan. 28. Aprilis 1607. ut teftantur Sellius *fupra in felectis canon. dicto cap.* 72. *n.* 13. Barbofa *dict. collect. decif. n.* 1. & *in Bullario in eodem verbo n.* 4. † Et qui eft beneficiatus poterit dimittere habi- 22
tum beneficiatorum, & uti fuperliceo in exercitio fui officii abfque incurfu cenfurarum impofitarum contra non deferentes dictum habitum; idem Sellius *dicto cap.* 72. *num.* 16. Barbofa *in dict. collect.* 459. verbo. *Magifter cæremoniarum n.* 6. & *in Bullario dicto verbo n.* 6. referentes ita declaratum à facra Congreg. in Januen. 9. Decemb. 1617.

Et quod Magifter cæremoniarum (& non facrifta de cujus officio dico *tit. fequentib.*) debeat 23
vocare vicarium, ut hora debita, fi voluerit ad Ecclefiam accedat, referunt etiam declaratum Sellius *dicto cap.* 72. *n.* 17. Barbofa *dict. collect. n.* 8. *in Bullario n.* At in Ecclefia Vallifoletana non eft ftylus vocandi vicarium, fed Dominum Epifcopum dando ei horam per capellanum quendam chori.

Ad ultimam quæftionis partem de Magiftris 24
fcholæ, five ludilitterarii; refpondeo quòd ifti non folum in Grammatica, & Rhetorica inftruere debeat, fed etiam in his, quæ ad religionem pertinent, & fic adolefcentes ad miffas, ad Divina officia, & prædicationes audiendas, non folum hortari, fed etiam compellere poffint, qui & prohibentur omnino legere, vel docere ea, quæ funt contra mores, vel quæ poffunt ad impietatem inducere; ita ex Leon. 10. *conft.* 6. incipit *meretur* 2. Januarii 1514. quæ ftat apud Laert. Cherub. *in Bullario to.* 1. *pag.* 474. Barbofa *collect. decif.* 459 *n.* 4. *Bullario*, verbo *Magifter fcholæ, five ludelitterarii.* num. 1.

Imo & tales Magiftri, ut rectius exequi va- 25
leant prædicta conftat, ut poffint ab Epifcopo examinari in iis dumtaxat quæ fpectant ad fidem, Doctrinam chriftianam, & bonos mores, ut referunt decifum. & declaratum Aldanus *in compendio canonic. refol. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 10. Barbofa *in*

Bullario,

Bullario, ubi proxime n. 2. idem *in dict. collect.* 26 459. † Addentes quidem juxta Bullam. Pii IV. Sacr. Congreg. Concil. ut teneantur facere professionem fidei, ex Doctrina eorum, quae late scripsi de hac obligatione *in cap. 4. de jure jur.q.4.* & ibi de Magistro etiam grammaticae sub *n.3.* quae sunt notanda pro his, quae juxta Trident. de Magistro scholae, sive seminarii adduxi *hic* ex *n. 1.*

AD TIT. ET RUBRIC. De Officio Sacristae, & Custodis.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM

1 *Sacrista, custos, & Thesaurarius, sunt nomina Ecclesiae, quasi idem significantia,* & n.2 & *ii quo nominentur sub* n. 3. & 7. *ubi quod in origine habent diversa officia ut* n. 8.

3 *Thesaurario majori in cathedralibus, subsunt sacrista, custos, & thesaurarius minor; isti enim non habent Dignitatem, sed officia* num. 5. & 6. *& subsunt etiam Archidiacono* num. 4.

4 *Custodia sacrorum Vasorum, & vestimentorum pertinet sacristae, custodi, & Thesaurario.*

6 *Sacrista, Custos, & Thesaurarius minor de jure nullam habent jurisdictionem, & administrationem.*

1 DOctores solent sub una tractatione agere, tam de officio sacristae, quam custodis; eo quod iste secundum glossam, & Panormitanum od Rub. de officio Custodis, Custodem reputent quasi Ministrum Sacristae; item & Sacristam dicant esse idem, quod Thesaurarius; eo quod sicut od Sacristae ufficium pertinet custodire Sacra Vasa Ecclesiae, & alia, ut patet ex verbis sequentibus *cap. unic. hoc tit. de officio Sacristae* ibi, *ut sciat se sacrista subjectum Archidiacono, & ad ejus custodiam pertinere sacrorum vasorum, vestimentorum Ecclesiasticorum, seu totius Thesauri Ecclesiastici, nec non quae ad luminaria pertinent sive in cera sive in oleo.* Ex quibus verbis ibi *custodiam*, & ibi *Thesauri*, rectè de tribus praedictis, *Sacrista Thesaurario*, & *Custode* agunt sub uno contextu, praecipue si adjungas, quae etiam *sub tit. de officio custodis*, ad hujus officium specialiter spectant de-
2 pendeotia quidem ab iis, quae sub cura *sacristae* in textu nostro mandatur.

Quare cum per textum *in cap. 2. de offic. custodis*, his in verbis sequentibus *in his tribus Ecclesiae columnis* (ut sancta sanxit Synodus) *consistere debet alma mater Ecclesia, ut ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores, & sanctiores esse viderint, ut nulla negligentia in sancta dei Ecclesia videatur*, inferant nonnulli, ut sentit Barbusa *de jure Eccles.p.1. cap. 27. n. fin.* hodie, etiam ex consuetudine omnia contenta, tam *in dicto cap. unico de officio sacristae*, quàm *in cap. 1. & dict. cap 2. de offic. custodis*, io Ecclesiis quidem inferioribus ipsa omnia propria esse Sacristae, seu Thesaurarii
3 in cathedralibus Thesaurarii minoris. † Proinde que attenta consuetudine (ad quam fortassis respexit Pontifex *in dicto cap. 2.* in dict. vers. *hi tres*) dum custodis appellatione, sacristam comprehendere videtur, ait praedictos tres nullam habere Dignitatem, seu beneficium Ecclesiasticum, solumque subesse Thesaurario majori, ponique ad ejus nutum, & de competeoti Salario ab illo provideri, ut omnium fere Ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum usus observat, ut etiam repetit eisdem verbis, idem Barbosa *de canon. & Dignit. cap 8.n. fin.* & idem Barbosa *in dict. cap.2. hic. n. fin.* de his tribus nominibus loquens, dixit idem esse videri; quia cum eorum eaedem sint partes, & munera pro varietate Ecclesiarum, & locorum, videri etjam ounc, ut idem dicatur Sacrista, num Thesaurarius, num custos cum Azor, *inst. moral.p.2. lib. 3. cap. 16. q. 8.*

De quibus etiam loquutus Michaël Ferrus *de praecedentia q. 48. sub n.1.* idem sentiens de dictis tribus nominibus, ait, quod omnes illi subsunt Archidiacono ad eorumque curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, & vestimentorum Ecclesiasticorum. Et sic possumus quidem firmare praedictos tres de jure nullam habuisse Dignita- 4
tem, † sed taotùm officia Ecclesiastica, ut probant 5
DD. ex inscriptione dictorum titulorum, imo nec ullum beneficium habuisse propter talem custodiam, ut tradunt Rebuf. *in praxi tit. seculare benefic. quotuplex n.9.* Petr. Gregor. *syntag.juris cap. 39. lib. 15.* Antonius Fabricius *de re beneficiaria tit. de beneficiis cum Dignitate n. 59.* Michael Ferrus *dict. quaest. 48. sub n.2.* Moneta *de conservat.c. 5. à n. 103.* Machad. *in suo perfecto confessario lib. 4.p.4.tract.6. docum.2.* Sebastian. Caesar, *de Eccles. Hierarch.q.2.praem. §.2.n.11. & q.5.n.5.* Barbosa *hic in textu nostro n.* idem de canon. *dicto cap.8.n.4. de jure Eccles dict. cap. 27. eodem n.4.*

Et patet ex eo fuodamento, tum quia ipsi de 6
jure, jurisdictionem, & admioistrationem non habent an notata per Archidiaconum *in cap. 1. de consuet. lib. 6.* per innocent. *in cap. de multa de prabend.* Michael Ferrus *dict. quaest. 48. sub dicto n.2.* per dicta etiam ab ipso *cap. 6. n. 16. & q. 20. n.2. & q 30. n.3.* in specie Moneta *dicto cap.5. à num. 103.*

Sed quia licet in plerisque ministeriis idem vi- 7
deantur custos, acque Thesaurarius, & sacrista, ut insinuat *dict. cap. 2.* in relato vers. *in tribus de officio custodis*, Azor, *dict. cap. 16. q. fin.* Machado *dict. docum. 2. n. 3.* Valerius Reginaldus *in praxi fori poenit. lib.30. tract. 1. cap.3. n.5.* vers. *nova.* † 8
Verùm quia in origine diversa sunt officia, ut constat ex diversitate titulorum hic, & verisimile non esse Greg. 9. *in compilatione Decretalium*, duos diversosque titulos ejusdem officii unum post alterum inutiliter addidisse. Inde videtur quidem etiam de jure diversa inter se officia penes illos exerceri, quibus distinguntur quamtumvis aliqua communiter exerceant; iodeque inferri, ut quamvis de jure communi nullus eorum esset Dignitas in Ecclesia cathedrali; tamen inter se differentiam conservasse, qualem possumus considerare, fuisse etiam illo jure inter Primicerium, sive cantorem, cum succentore, juxta quae late dixi *in tit. praeced. quaest. 1. circa finem.* Et sic explanando siogula utriusque tituli capita, clare inspicietur adhuc de jure antiquo, non levem ioter eos fuisse majoriam.

AD

AD CAP. UNICUM DE Officio Sacristæ.

PRÆMISSUM.

QUIA ex annotatis *supra* in Rubrica nostri tituli, & de officio custodis; satis insinuatur nostri textus decisio, & de officio sacristæ aliqua annotari in *supra in cap. 2. de officio Archidiaconi sub quæst. 2.* sub vers. *sed quia Ostiarius*, & in vers. antecedenti, vers. *Ostiarii officium*, & vers. illico sequenti, quod ad *Ostiarium* spectat campanas pulsare, & quod Christus Dominus officium ostiarii exercuerit; ideo illis suppositis jam per quæstiones distinguentur difficilia, quæ ad nostrum titulum, sequentem sese offerre valent.

QUÆSTIO I.

An Sacrista in aliquo differat à Thesaurario, & quale officium utriusque in specie, hodie jam juxta usum Ecclesiarum cathedralium? An sicut Thesaurarius dicitur hodie Dignitas in cathedralibus, & similiter de Sacrista verificetur? Et an sicut jam nominatur Thesaurarius, quidam major, exinde inferatur ad alium Thesaurarium minorem, qui proprié, & in sua origine sit Sacrista, sicut de nostro titulo solet cantari? vel an hodie sacrista, de quo titulus de officio sacristæ, proprie sacrista major in ordine ad custodem esset, & custos in ordine ad illum, sacrista minor ad inferiora Ecclesiæ officia destinatus? Et an Sacrista habeat commune cum Archidiacono servare, & custodire vasa sacra Ecclesiæ, seu sit inter illos aliqua differentia, quoad prædictam custodiam, sic ut nec unus pro alio usurpetur?

SUMMARIUM.

1 *Sacrista major dicitur thesaurarius in cathedralibus, præcedens canonicis, & à* num. 7. & 10.
2 *Thesaurarius in cathedralibus habet Dignitatem, vel personatum in choro, & in suffragiis ferendis.*
3 *Thesauraria est Dignitas in Ecclesia, &* num. 5.
4 *Thesaurario majori subsunt alii Thesaurarii minores, quales sunt sacrista, & custos, qui nominantur ad nutum ipsius.*
5 *Thesaurarius cœpit consuetudine, aut statuto cathedralium dici Dignitas tertia in cathedralibus.*
6 *Thesaurarius debet ut Dignitas residere in cathedrali, aut collegiata, non obstante consuetudine contraria.*
7 *Sacrista Thesaurarius major sedet inter Dignitates ante canonicos, sed in quo loco, &* n. 8.
8 *Thesaurarius, Sacrista, ut Dignitas potest deputari ex Trid. judex delegatus, & etiam conservator.*
9 *Dignitas potest induci ex consuetudine in cathedralibus &* n. 12.
10 *Thesaurarius major, qui vocatur Sacrista, sic vocatur differentiam Sacristæ, & Thesaurarii minoris, qui solent in quibuslibet cathedralibus, & collegiatis inservire,* num. 11.
11 *Mota Taurinæ Ecclesia S. Martini, annexa antiquiori S. Mariæ de castellanos, erecta fuit loco fratrum Theutonicorum, antea ordinis de pruncia cum septem capellanis, & aliis duobus, vocatus unus sacrista major, alter Sacrista minor, qui providentur in concursu, ut* n. 12.
13 *Sacrista Dignitas dici potest, & si potius nuncupetur appellatione Thesaurarii.*
14 *Sacrista, & Thesaurarius à vi nominis ad eundem effectum sunt constituti in Ecclesiis* n. 16.
15 *Sacrista in cathedralibus videtur introductus, quasi coadjutor Ostiarii.*
16 *Sacristæ proprium munus quale sit officium, & munus circa custodiam Thesauri, & vestimentorum.*
18 *Thesaurarius major, non ex eo quod Dignitas sit elevata, desinit habere curam earum Ecclesiæ rerum, sed cum nonnulla differentia, ac Sacrista, ut* n. 19.
19 *Sacrista, & custos solent nominari à Thesaurario, Dignitate ejus expensis, aut à capitulo.*
20 *Sacrista num hodie in ordine ad custodem dicatur proprie major, & differentia inter custodiam utrorumque à* n. 21.
21 *Custodis munus circa utensilia minora Ecclesiæ est, & quæ.*
Sacrista circa alia majora, & n. 22.
23 *Sacrista tenetur reddere rationem Thesaurario majori de rebus suæ custodiæ* n. 24. & 25.
24 Cap. 3. de officio Archidiaconi, & num. 25. & 26.
25 *Cimelia dicuntur ornamentorum Ecclesiæ custodia.*
26 *Archidiaconus ad custodiam ornamentorum Ecclesiæ qualiter sit obligatus præter Sacristam, & custodem, & qua differentia* n. 27.
27 *Sacrista, Thesaurarius, & custos sunt ministri inferiores Archidiacono, etiam quoad custodienda vasa, & ornamenta Ecclesiæ, & minores in Dignitate, ut* num. 28.

AD primam quæstionis partem, quia ex communi usu loquendi, solet dici, quod unus sit in cathedralibus Sacrista vocatus major, qui dicitur Thesaurarius; eo quod jam per consuetudinem sibi nomen Thesaurarii absolutè appropriavit præcedens canonicis suæ cathedralis, & inter Dignitates ejusdem connumeratus, qui & etiam *Sacrista* in nonnullis cathedralibus forte contingat nominari, quod non video in cathedralibus Hispaniæ

Hispaniæ receptum; eo quod talis Dignitas The-
sauraria nuncupetur vulgò *el Thesorero*, talis ca-
2 thedralis, † Ideo supposita hac distinctione, adver-
tendum duxi Thesaurarium Dignitatem, vel per-
sonatum habere, quia in choro, consessu, comitiis,
& suffragiis ferendis gradum, & locum honorifi-
cum habet, juxta quæ latè de illo scribit Sebastian.
Cæsar, *de Ecclesiastica Hierarchia q. 2. proœmial. à
n. 4.* imo Abbas *in cap. de multa de præbend. n.23.
vers. secus* ibi Quinta Duennas *n. 89. circa medi-
um*, Rota Pamphilonen. Thesaurariæ. 23. Janua-
rii 1617. coram R. D. Coccino Decano, Buratus,
3 *decis.* 473. *à n.* 5. † probantes late Thesaurariam
4 esse Dignitatem. † Referunt Thesaurarium inter
Dignitates, cui, ut jam in Rub. dixi subsunt hodie
Thesaurarii dicti minores in cathedralibus, quales
sunt Sacrista, & custos nullam habentes Dignita-
tem, seu beneficium Ecclesiasticum, eum ad nutum
Thesaurarii majoris ponaorur, quibus providet de
salario competenti juxta usum ibi adductum uni-
versalem Ecclesiarum cathedralium, & collegia-
tarum.

5 Unde fit, ut ex consuetudine, aut fere omnium
Ecclesiarum cathedralium statutis cœperit Thesau-
rarius inter Dignitates cathedralium referri, Bar-
bos. *hic n. fin.* idem *de Dignit. d. c. 8. n. 5. de jure
Eccles. d. c.27.p.1. eod.n. 5.* & præter relatos Mach.
*d. lib. 4.p.4 in suo perfecto confes. tract. 6. docum. 2.
n. 2.* late Rota in Tauinens. Thesaurariæ 15. Mai
1620. coram bonæ memoriæ Burato, inter ejus-
dem impressas *dict. decis.* 473. *ex dict.n.5.* Ubi ali-
qua ponderata fuerunt, ex quibus probari visum
fuerit Thesaurariam esse Dignitatem. *Primo* ex
collationibus, tam Apostolica quàm ordinaria au-
thoritate factis, de illa, tamquam tertia Dignitas,
Secundo ex declaratione capituli visione Bullæ elec-
tionis Thesaurariæ, & aliis juribus in prothoco-
lis capituli existentibus, ex quibus constat The-
saurarium esse tertiam Dignitatem post Pon-
tificalem. Deinde ex pluribus actibus, & functio-
nibus capitularibus factis videlicet convocatione
capituli in absentia obtinentium majores Dignita-
tes, & ex aliis quidem reputationibus ponderatis
à Rota *decis. 518. n. 3.p.1.* divers. & *n. 2.* ut refert
Barbosa *de jure Eccles. dicto c. 27. n. 6. & Dignit.
dict. c. 8. eodem n.* & magis in specie eadem Ro-
ta *decis. 29 p. 2. recent.*

6 Unde Thesaurarius cathedralis dicendum est,
quod licet nullos fructus habeat tenetur ex con-
cilio *sess. 24.cap. 12. de reformat.* ad residentiam,
quia illa consuetudo non residendi, quæ valet de
jure communi, cum nulli sunt fructus, sublata est
à concilio in Dignitatibus, canonicatibus, & cu-
ratis, ut referunt decisum à sacra Congreg. conci-
lii Nicolaus Garcia *de benef. p. 3. cap. 2. n. 198.*
Barbosa *in collect. decis. 703. n. fin.* idem *in Bulla-
rio* verbo *Thesaurarius*, etiam *n.fin.* & facit idem
Trid. in vers. *aut consuetudinis*, ex quidam Garcia
supra n. 197. Sanctarel. *variar. resolut.n. 4. n. 33.*
cum Barbosa *in pastorali 3. privileg. 53. n. 115.*
idem Barbosa *in dict.cap. 12.Trid. n.60. & 61.* Ar-
mendarez *in addit. ad leges Navarræ lib. 2. tit.
23. de residentia in Rubrica, ac canonici, vel alii
habentes Dignitatem teneantur residere in suis Eccle-
siis n. 20.* dicentes, ut nec immemorialis excuset
à residentia io cathedralibus, & collegiatis insigni-
bus.

7 Et quia Hostiensis *in summa hoc tit. & de pœ-
nit. & remission. lib. 5. n. 27.* Enumerant Sacri-
stam, & Thesaurarium inter Dignitates ante ca-
nonicos, & Boerius *de synodo 3.p. n. 26.* posuit Sa-
cristam in loco septimo post Primicerium, & an-
te canonicos, † Et sic Michael Ferrus *dict. quæst.* 8
48. *sub n. 2. in fine*, & Moneta *de consecrat. judic.
cap. 5. n. 94. & à n. 100.* dixerunt, consuetudi-
ne attenta, prædictos *Sacristæ*, & *Thesaurarius*
deputari judices delegatos posse juxta textum, *in
cap. statutum de rescriptis lib. 6.* & etiam conserva-
tores, si dignitas sita fuerit in cathedralibus, &
collegiatis, *ex cap. fin. de officio deleg. lib. 6.* non
enim aliis personis, quàm ipsis Dignitatibus; sive
canonicis prædictæ judicaturæ assignantur, † 9
Etenim ut jam *in cap. 1. & in Rub. de Primicerio*,
dictum est, patet quidem, ut consuetudo sit potens
ad inducendam Dignitatem in cathedralibus, Mi-
chael Ferrus *de praced. q. 5. n 4* Moneta *de conser-
vat. Judicum dict. cap. 5. n. 84* Boerius *decis. 286.
n. 7.* idem Moneta *n. 101. in fine*, Casan. *in catha-
logo 4. p. consider 42.* cum Oldrado *cons. 64. num.
7.* Grammaticus *decis. 64. num. 7.* Alex. *docte cons.
77. num. 5.* sicut hodie de Primicerio, & cantore
multis etiam probat Michael Ferrus *de praced. q.
30. sub. n. 3.* ut late dixi *in cap. unico supra de Pri-
micerio.*

Et sic possumus dicere in cathedralibus, & col- 10
legiatis Thesaurarium bene vocari *Sacristam*, &
è contra Sacristam *Thesaurarium*, nempe ma-
jorem ad differentiam Sacristæ, & Thesaurarii
minoris, qui solent in quibuslibet cathedralibus,
& collegiatis inservire, † Et sic in quadam spe- 11
ciali Bulla, Pauli IV. expedita io favorem D. Con-
stantini del Castillo Chonchens. quondam com-
mendatorem mei loci *Motæ*, scilicet Parochialis
S. Mariæ de Castellanos 27. Novemb. anno
1556. quæ solebat esse commenda ab antiquo
antea ordinis *de Pruncia* Theothonicorum reli-
giosorum Alemaniæ, quibus extinctis in eo loci
Diœcesis Zamorens. prope civitatem Taurinam,
ipso tunc Constantinus commendator ex bonis
& fundis applicatis ipsi commendæ, & ex alia
annexione per Pontificem de uno beneficio ex
tribus alterius Parochialis matricis nominatæ *S.
Salvatoris* quæ spectat ad Episcopum Palentinum,
eo quod illa villa sit mixtura duorum aliorum
Episcopatuum cum facultate, ut quilibet ex Pa-
rochianis possit de una Parochia ad aliam quotan-
nis transitum facere, in die scilicet Octavæ Pas-
chæ Resurrectionis cum integra sua familia, sub
quodam signo pulsandi duplici ictu campanam
Ecclesiæ, à qua delinit esse Parrœcianus mani-
festando se Parocho, dum vespere illius diei can-
tantur, & non ante construxit Ecclesiam intra
illum oppidum, sumptuosam quidem, quæ fuisset
annexa jam dictæ S. Mariæ, ubi in loco Theoto-
nicorum Religiosorum inservirent septem capella-
ni, ex quibus quotannis unus eligeretur sorte de
illis, qui vocatur pro illo anno *Capellanus major*;
item & duos alios nuncupatos, unus *Sacrista ma-
jor*, qui quodammodo respectu alterius, est ut
Dignitas, quæ tangit antiquiori capellano perpe-
tuo, dum vivit. Alter quidem *Sacrista minor*, † Et 12
ambo cum examine, collatione, & nominatione
cæterorum capellanorum, qui per affixos edi-
ctos, dum vacat aliqua ex dictis capellanis, pri-
mo vacant Parochianos, aut filios Parochiano-
rum in ætate 24. annorum, qui prius à tribus an-
nis expletis fuerunt Parochiani, & actu sint ta-
les, & deinde alios ex aliquibus locis illius ter-
ritorii vulgò loci *de Tordesillas*, aut vallis *de
Torre*, in quomodo disponendi notandum duxi
Pontificem

Pontificem in dicta Bulla expedita anno 1560. & D. Constantinum oratorem usos fuisse voce nempe illa, *Sacrista major*, & *Sacrista minor*, quasi jam tunc in Ecclesia universali vox hæc; item, & illa *Thesaurarii*, divideretur in majorem, & minorem.

13 Unde inferendo ad secundam partem difficultatis, an sicut hodie Thesaurarius dicitur Dignitas in cathedralibus, & similiter de Sacrista dici debeat, ex dictis patet dici; etsi gentes potius utantur nomine Thesaurarii, & sic scripserunt non solum de officio, verum; & de Dignitate Sacristæ Sebastian. Cæsar *in relect. de Eccles. Hierarchia dict. quæst. 2. proœm.* §. 5. *ex n.* 2. Galganetus *de jure publico lib.* 3. *tit.* 33. Cardinal. Tuscus, *litt.D. conclus.* 419. *n.*24. Azor, *inst. mor. p.*2. *lib.* 3. *cap.* 16. *q.* 4. & 5. Fr. Hieronym. Roman. de Republica Christiana *lib.* 3. *cap.* 9. notat *hic* Barbosa *n.* 2. & dixit Gregor. Lopez *in l.* 6. *tit.* 6. *p.* 1.

14 Et comprobatur quia idem quod consuetudines Ecclesiarum, sive statuta quoad Thesaurarios introducere potuerunt, & quidem etiam quoad sacristas cathedralium, eo quod à vi nominis in substantia hæ duæ voces non distant: nam quem admodum Thesaurarius à Thesauro Ecclesiæ custodiendo appellatur per D. Isydorum *in cap. per lectis in fine dict.* 25. ibi: *ad Thesaurarium vasiliarum, & ostiarii ordinatio incensi præparatio, cura chrismatis conficiendi, cura Baptisterii ordinandi, præparatio luminariorum in sacrario, &*

15 *in sacrificiis.* † Viderique in Ecclesia introductus, tamquam coadiutor ostiarii, qui ordinem Ecclesiasticum habet & munus ejus est claudere, & aperire januas, ac fores Ecclesiæ (ut jam *supra* dixi de munere ordinis ostiarii in loco, mota sub præ-

16 misso nostri textus) † ita etiam, & Sacrista cujus muneris est ex littera textus nostri relata *supra* in principio nostræ Rubricæ, custodiam sacrorum vasorum habere, vestimentorum Ecclesiasticorum, seu totius Thesauri Ecclesiastici (qui magis in vasis sacris, & instrumentis Ecclesiasticis, quàm in pecunia numerata consistit) nec non luminariorum, ut ex communi DD. præter ordinarios, expendit Andreas Valens. *in Rub. hic n.* 3. ubi firmans ex nostro textu, & ex *dicto c. perlectis*, Sacristam, non habere officium absque ulla jurisdictione, aut præeminentia ex Rota *tit. de præb.*

17 *decis.* 9. alias 153. in novis, † addit ut possit eidem per consuetudinem, vel privilegium attributa jurisdictione, accedere Dignitas ex dicta dec. Rotæ, idque ostendi in delegationibus Pontificiis Thesaurariorum Turonen. *in cap. ex tenore* 11. *infra de foro compend.* Linconensi *in cap. significasti* 18. *de conversione conjugatorum*, & Nivernensis *in c. cum olim de officio, & potest. judicis delegati.* & patebit ex aliis referendis circa denominationem Sacristæ, & Thesaurarii *q.* 2.

18 Ad tertiam quæstionis partem, an sicut jam nominantur Thesaurius quidem major ex inde inferatur ad alium Thesaurarium minorem qui propriè, & in suo origine sit Sacrista, sicut de nostro titulo solet cantari? In quo dubio ex dictis *in Rub. hic & in textu*, nostro colligendum est, quod etsi consuetudine, privilegio ne in cathedralibus Thesaurarii officium, atque sacristæ elevatum sit ad Dignitatem, ex aliis canonicis superiorum (ut diximus) non inde fieri, quod talis dignitas desinat habere curam earum rerum, quæ sub littera textus nostri, & *dict. cap. perlecta continentur.* † sed cum eo tamen temperamento, ut ne 19 deficiant in cathedralibus custodes rerum sacrarum, vestium, atque vasorum, majoris Thesaurarii expensis nominantur, aut per eum, aut per capitulum, expensis mensæ capitularis, aut fabricæ, sub cautione legitima, alii duo, unus dictus propriè sacrista juxta proprietatem tituli nostri, alius ei inferior, qui, & custos aliorum supellectilium, & utensilium de quibus sacristæ præstant rationem, & ambo illi, aut Thesaurario, aut ipsi capitulo juxta morem cujusque cathedralis, cum in Ecclesia Austuricensi (Dignitas in ea Ecclesia) cujus curæ incumbit ex redditibus suæ Dignitatis luminaria in cera, atque oleo impendere; & sic in aliis cathedralibus, in Vallisoletant cathedrali nihil horum curæ Thesaurarii majoris vidi, sed à capitulo nominari sacristam, cui sub cautione tradit omnia argentea, & ornamenta Ecclesiæ per inventarium cum obligatione reddendi rationem juxta ejusdem inventarii tenorem, qui & eligit sibi alium sacristam minorem hoc est custodem, per quam ministrantur alia inferiora juxta munia, quæ custodis officio competunt in tit. sequenti, de quorum differentia repeto *hic in vers. sequenti.*

Ad quartam quæstionis partem, an hodie Sa- 20 crista. de quo titulus de officio sacristæ propriè sacrista major in ordine ad custodem esset, & custos in ordine ad illum, sacrista minor ad inferiora Ecclesiæ officia destinatur. Igitur quia constat ex tit. sequenti, & in Rub. *ibidem*, ubi Panormit. Andreas Valensis, & alii DD. ut custos sit quasi Minister sacristæ, & eidem addictus, ut *ibi* docet Anton. de Butrio ex dicta glossa, quam, & sequuntur Petr, Gregor. *dict. lib.* 15. *syntagm. cap.* 39. *n.* 7. & *partitionum juris canon. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 5. *n.* 10. Barbosa *de canonic. dicto cap.* 8. *n.* 9. & *de jure Eccles. p.* 1. *dict. cap.* 27. *eodem num.* ideo dicendum est; quod etsi Sacristæ principaliter (item & custodi, ut illius Ministro) incumbant servare, ac custodire utensilia Ecclesiæ. ex *cap. unico. hic, & ex cap.* 1. *de officio custodis.* † 21 Tamen ad munus custodis spectant alia quidem minora præparanda per ipsum, ad quæ non adstringitur Sacrista; etsi ejus curæ sit mandare custodi, qualem diligentiam debeat adhibere in omnibus illis præstandis, inter quæ sunt ut signa dara ad horas canonicas recitandas per Tintinnabuli pulsationem, & luminaria Ecclesiæ accendere, & ignem vigilanter custodire, ne extinguantur, ut habetur *in dicto cap.* 1. *ibi.*

Item vinum, hostias, incensum, & alia ad alta- 22 ris sacrificium necessaria præparata habere, ac denique, & alia Jussu Archidiaconi inter pauperes distribuera, ut habetur *ibi in dicto cap.* 2. quæ omnia sacristæ, seu Thesaurarii officio de jure antiquo non competere: prosequuntur Azne *instit. moral. p.*2. *dict. lib.* 3. *cap.* 16. *q.* 7. Cardinalis Tuschus *littera D. conclus.* 419. *n.* 24. Galganetus *de jure publico lib.* 3. *tit.* 33. Barbosa *de Dignit. dicto c.* 8. *n.* 10. idem *de jure Eccles. dicto c.* 27. *n.* 10.

Ad ultimam quæstionis partem, an Sacrista 23 habeat commune cum Archidiacono cathedralis servare, & custodire vasa sacra Ecclesiæ, seu sit inter illos aliqua differentia; sic ut nec unus pro alio usurpetur, † facit dubium textus *in cap.* 24 *ex qua de officio Archid.* per quem dictum est *ibi sub cap* 1. ut vasorum Ecclesiæ, aliave similia sint arctius sub illius custodia; & cum ex textu

nostro appareat eandem custodiam spectare ad sacristam, dubium quidem est, qualiter uterque teneatur. Et majus dubium, si consideretur, quod praxis cathedralium observat, ut hic, dictum sacristam teneri rationem de tali custodia reddere Thesaurario, & sacristæ majori, vel Decano, & capitulo, & ex nosto textu in primis verbis ibi, *ut sciat se sacrista subjectum esse Archidiacono &c.*

25 Sed respondet glossa *ibi* in verb. *cimelia*, quod custodia vasorum potius pertinet ad custodem, sive Thesaurarium, & ubi non sit Thesaurarius, hoc
26 forte pertineat ad Archidiaconum. † Tamen qoia verba illius textus declarant expresse prædictam vasorum curam arctius spectare ad Archidiaconum, qui præest Diaconis, aliisque Acolytis, & plurima authoritate, ut *ibi* dictum est & ex nostro textu illi etiam subjiciant, io officio ejusdem Custodiæ Sacrista, & Thesaurarius; ideo dicendum est Archidiaconum quidem præsidere Sacristæ; etiam in eodem officiu de jure, item Thesaurario, & Custodi, quibus juxta illud incumbit prædicta cura vasorum Ecclesiæ, ut jam hic dictum est. Et sic attento, eodem jure commuoi, & si custos sit Sacristæ, velut Minister; ambo tamen curant de custodia vasorum Ecclesiæ, tamquam Archidiacono subjecti, cujus est arctior cura in eis custodiendis in taotum ut reatu adstringatur, si quid deperiit, vel negligentia, vel cujusquam fraude, ut declarat *ibi* Pontifex.

27 Quare optime Abbas, Barbosa *ibi*; Sebastianus Cæsar *de hierarchia Ecclesiastica q.* 3. *proœm.* §. 5. *n.* 3. Michael Ferr. *de præcedentia q.* 48. *sub n.* 1. dixerunt Archidiacono talem curam incumbere, & etiam Sacristæ, sed sub illo, tanquam vice gerenti, quia suberat Archidiacono, cumque, & lampadum cura, etiam ad custodem pertioeat pro ut ad Sacristam, secundum locorum consuetudines. Et hæc nomina; item & Thesaurii promissivè soleant accipi, eveniet quidem Archidiaconum principaliorem esse de jure in vasorum Ecclesiæ custodia, cæteri sacrista Thesaurarius, & custos, ut ministri inferiores ei, qui nullam Dignitatem, præ-
28 ter nudum, & simplex de jure habeant officium. † Imò & debemus dicere; quod licet jam sacrista, & Thesaurarius major in cathedralibus sit Dignitas: tamen semper inferior Archidiacono, ut patet ex dictis in toto illo titulo, etsi contingat, ut jam isti consuetudine, privilegiis, aut statutis specialibus non sint obnoxii reddere rationem prædictu Archidiacono de custodia vasorum Ecclesiæ, quia tunc alia de causa deficit juris communis dispositio, & si non ratio.

QUÆST. II.

An Sacrista, Thesaurarius, & custos ex vi nominis cujusque denominentur ab eadem causa ad eundem finem? Et in cimiliarcha, cimiliarchium, ciminile, seu ciminilia, vel cimelia habeant aliquam similitudinem cum prædictis nominibus. Et quid sibi velit ciminarcha, & Sacellarius quoad Ecclesiastica? Et quæ differentia in usu practico sit inter Thesaurarium, & sacristam? Et an custos Ecclesiasticarum rerum possit habere Dignitatem in cathedralibus?

SUMMARIUM.

1 *Sacrista dicitur à rerum sacrarum custodia, & nomine, quasi sacris stans.* n. 2.
2 *Sacrarium dicitur, in quo res sacræ asservantur, ac reponuntur.*
3 *Cantor non cogitur servire sacristæ officium.*
4 *Sacrista nihil exigere debet pro benedictione sponsi, & sponsæ.*
5 *Sacrista, & Præfectus Ecclesiarum cogi possunt ad non permittendam celebrationem in Ecclesia, nisi exhibita ordinarii licentia.*
6 *Sacristæ majori Ecclesiæ sanctissimæ Annunciatæ, licet benedicere cineres, candelas, Palmas, & distribuere etiam, si non sit celebraturus.*
7 *Sacristæ Palatii Apostolici consuevit officium committi.*
8 *Sacristanatum in Parochiali erectum est una cum unione simplicis beneficii ut deserviatur in Ecclesia.*
9 *Thesaurarius appellatur à Thesauro Ecclesiæ custodiendo, qui in Ecclesia introductus videtur, tamquam Hostiarii coadjutor,* numer. 10.
10 *Hostiarius vocatur etiam Sacrista, & quæ istis incumbant custodienda, & ministranda intra Ecclesiam.*
11 *Thesaurarius res pretiosas custodit Ecclesiæ.*
12 *Sacrista, & Thesaurarius in aliquibus partibus ex usu idem sunt, in aliis diversimode.*
13 *Custos est coadjutor Sacristæ, & Thesaurarii constitutus, ut pulset tintinnabula, aliaque inferiora exerceat Ecclesiæ officia, &* n. 22.
14 *Thesaurarius Papæ dicitur circa res Cameræ.*
15 *Cimeliarcha dicitur à Justiniano rerum pretiosarum asservator, seu custos, & alio nomine Thesaurarius, aut Sacrista, seu œconomus.*
16 *Cimeliarchum, ciminile, seu ciminalia vocantur locus, in quo asservantur res, quas debent custodire Thesaurarius, & custos.*
17 *Cimelia intelligunt omnia vasa Ecclesiæ.*
18 *Sacellarius fuit Ostiarii coadjutor, cui successit in cathedrali Thesaurarius,* num. 19.
19 *Sacellarius vocabatur à parvo nimirum sacco, quem ferebat secum, vel habebat ad pecunias Ecclesiæ in eo reponendas, Græco nomine Thesaurarius.*
20 *Ciminiarcha Metropolis Neapolis, dum assistit sine canonicis processionibus, & celebrationibus, potest baculum ornatum in manibus, in signum superioritatis deferre.*
21 *Custos in Ecclesia cathedrali, non est Dignitas, sed tantum officium, nisi consuetudine usurpetur pro Thesaurario, & sacrista majori,* ut n. 22.

23 Custodes

23 *Custodes cathedralium, num praecedant alis, recurritur ad consuetudinem.*

1 PRo doctrina harum duarum Robricarum,
& titulorum, suppositis quæ dixi in Rub.
hoc tit. item & *q.* 1. oportet à vi nominis innectere
similitudinem, quam inter se promissivè admittunt
omnia prædicta, quæ pro diversitate usus
Ecclesiarum habet se explicare; igitur quod Sacrista
dicitur à rerum sacrarum custodia, quasi sa-
2 cris stans, † & idem sit qui sacrarius, nam ut locus,
in quo res sacræ reponuntur, & asservantur
dicitur sacrarium, *l. sacra §. sacrarium*, ubi DD. *ff.
de rerum divis.* sic & qui rebus sacris præficitur,
vocetur sacrista, docent communiter Doctores,
per textum nostrum, & Andreas Valensis *in Rub.
hic n.* 1. & sic Antonius Fabricius *in praxi benefic.
tit. de beneficiis cum Dignit. n.* 59. Barbosa *de
canon. cap.* 8. *n.* 10. idem *de jure Eccles. eodem n. c.*
27. firmant, ut sacrista dictus sit à rerum sacrarum
nomine.

3 De quo dicendum est juxta titulum nostrum,
quod Sacristæ munus per simplices sacerdotes
Ecclesiæ solitum exerceri non cogitur suscipere
cantor, qui sit una ex Dignitatibus Ecclesiæ, ut ex
sacra Congreg. Rit. in Adrion. 2. Martii 1602. declaratum
est, ut referunt Sellius *in select. can. c.* 37.
n. 8. Barbosa *collect. decis.* 660. verbo *sacrista n.* 3.
4 *& in Bullario eodem verbo n.* 2. † De quo Sellius
n. 9. idem Barbosa *n.* 4. *collect. & Bull. n.* 1. firmant
à Sacra Congreg. Rit. declaratum in una Nitorenen.
25. Februarii 1601. ut nihil exigere debeat
5 pro benedictione sponsi, & sponsæ. † Et quod sacristæ,
seu Praefecti Ecclesiarum regularium adstringi
possunt ad non permittendam celebrationem
in eis nisi exhibita ordinarii licentia, dicit
declaratum à Sacra Congreg. Concilii in Neapolitana
17. Augusti 1630. Bonfadin. in Thesauro
Eccles. *decis. resol.* 32. *n.* 2. idem Barbosa *in dict.
collect. n.* 2. ubi & *in dicto Bullario* alia congerit,
6 ubi *n.* 5. *&* 3. Sellius *in dicto cap.* 37. *n.* 10. † addunt
quod licet Sacristæ majori, Ecclesiæ sanctissimae
Anunciatæ civitatis Cajetæ, juxta antiquam
consuetudinem benedicere cineres, candelas,
Palmas, illasque distribuere, etiam si missam
non sit ipse celebraturus, ut declaravit Sacra Congreg.
Rituum in Cajetana 23. Februarii 1619. Quæ
addes ad ea quæ dixi *de officio Parochi sub tit. de
officio Archipresbyteri.*

7 Et præterquam quod Sacristæ Palatii Apostolici
consuevit officium ab immemoriabi tempore
citra alicui ex fratribus Eremitarum S. Augustini,
deinceps committi Alex VI. in sua constit. V. incipit
ad sacram de anno 1497. apud Laertium
Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 394. irritans com-
8 missiones aliter fundatas. † Dico à Sacra Congreg.
Concilii in Spoletana 21. Junii 1629. cujus
meminere Bofadin. *in Thesauro Eccles. decis. dict.
res.* 32. *n.* 5. Barbosa *dict. collect.* 660. *n. fin. in Bullario*
verb. *sacrista n. fin.* ut sacristanatum in Parochiali
erectum una cum unione simplicis beneficii
pro uno clerico, qui in Divinis officiis, & cura
exercenda, ac aliis officiis adjuvare teneretur, possit
deservire per substitutum, fructusque eidem
deberi.

9 Thesaurarius namque cum à Thesauro Ecclesiæ
custudiendo appelletur, ut per Isydorum
jam dixi ex verb. textus *in cap. perlectis sub q.*
1. *dist.* 25. verb. *ad Thesaurarium*, qui in Ecclesia
introductus videtur tamquam coadjutor ostiarii,
qui ordinem quidem Ecclesiasticum habet, cujus
munus sit claudere, & aperire januas, ac fores Ecclesiæ
Juxta quæ dixi *in cap.* 2. *de offic. Archid. q.*
vers. *Ostiarii*, & vers. *sed quia Ostiarii*, Et quod
officium Ostiarii exerceat sacrista Ecclesiæ; eo
quod isti, sicut ille incumbat etiam præter dicta
omnia, quæ sunt intus, & extra custodire, fideles
recipere, & infideles, ac excommunicatos expellere,
ut ibi multis probavi. † Ideo quidem ostia- 10
rius vocetur etiam Sacrista, cui cura committatur
ex textu nostro sacrorum vasorum, &
Thesauri Ecclesiæ; indeque etiam ad ejus officium
spectet Basilicarum ordinatio, vel ordinatio,
& incensi præparatio, cura chrismatis
conficiendi, ac Baptisterii ordinandi, præparatio
luminorum, id est ceræ, & olei, & pro ipsis luminaribus,
& hujusmodi, ut dixi *quæst.* 1. præcedenti,
& loquens de Thesaurario, & custode,
ac ostiariu à Sacrista, admittit Barbosa iterum
de offic. Eccles. lib. 1. *cap.* 38. *de Acolytis n.* 29.
& 30.

Quod quidem de jure per nostrum textum, & 11
ex communi DD. verum est, ut dixi *dict. q.* 1. & si
debeamus admittere forsan diversimode accipi
sacristas, & Thesaurarios, qui non exerceant ea,
quæ ad ipsos spectare docuit D. Isydorus *in dicto
cap. perlectis*, sed potius sacristæ, quorum illa
sunt propria, ut constat ex cæremon. Episcopor.
lib. 1. *cap.* 6. ubi latius sacristarum officium describitur,
& quod Thesaurarii thesauros Ecclesiæ
res pretiosas magni valoris, & fortassis pecunias,
& oblationes ejus observent, ut dixit Archidiaconus
in dicto cap. perlectis num. 2. ibi
*Thesauros enim Ecclesiæ, non est eorum custodire
sed Thesaurarii.* † Michael Ferrus *de præ-* 12
ced. q. 48 *sub n.* 1. *in fine*, ubi concludit attendendum,
quod usus disponit: nam in quibusdam partibus
uniformiter, & conjunctim Sacristæ, &
Thesaurarii; in aliis autem diversimode, & separati
fortassis, assumantur.

Custos, vere, supposita distinctione, quam ad- 13
duximus in Rub: & *in quæst.* 1. textus nostri, quia
Coadjutor est sacristæ propter eandem rationem,
& coadjutor Thesaurarii sit dicendus etiam Archidiacono
subjectus destinatus ad custodiam vasorum,
aliorumve, sicut sacrista, & Thesaurarius, &
in super, ut *dict. q.* 1. dictum est, cura in pulsandis
Tintinnabulis & in Paliis, & linteaminibus Ecclesiæ,
& lampadibus accendendis, omnia jubeantur
Archidiacono, cui subditi esse debent, & cum alus
relatis, quæ refert Pontifex *in c.* 1. *&* 2. *eod. tit. de
officio custod.* ac tractant Doctores *ibi*, qui cuncta,
& utensilia Ecclesiæ indesinenter debet custodire.
Quare cum dicta nomina promissive usu gentium
sumantur, dixit bene Andreas Valensis *in Rub de
officio custodis* in fine vers. *cæterum* non esse magnam
vim faciendum in hoc, vel nominibus ante
dictis *Sacristæ*, scilicet, & *Thesaurarii*, de jure statutis,
sed omnia referri debere ad consuetudines
Ecclesiarum pro quarum diversitate nomina ista
variantur, & pariter eorum officia. Conducit ex
aliis Michael Ferrus, *dict. q.* 48. *de praced. sub
dicto n.* 1. *in medio*, dum dicit, quod quamvis
Lampadum cura pertineat etiam ad custodem,
prout ad Sacristam, hoc tamen fit secundùm
locorum consuetudines, ipsum videbis cum
Barbosa, Hostiensi, & Sebastian. Cæsar, *q.* 20.
n. 1.

Alia de Thesaurario Papæ congerunt, ac de ejus 14
officio circa res cameræ Apost. ex Bullis Pii IV.

const. 83. Calixti III. Const. I. Sixti V. Const. 10. quas adilucit Cherub. *tom.* 1. *Bull. pag.* 309. *tom.* 2. *prag.* 113. *& pag.* 640. Barbosa *in Bullario* verb. *Thesaurarius*, idem *collect. decis.* 763. *eodem verbo.*

15 Ad secundam quæstionis partem de *cimeliarcha*, &c. breviter dico, quod nomen *cimeliarcha*, à Justiniano dicitur, *in l. ult. §.§. Cod. de authorit. judicis possid.* idest rerum pratiosarum asservator, seu custos, quemadmodum prætor ordinarios *ibi* docent Petrus Gregor. *syntagm. juris lib.* 15. *cap.* 39. *n.* 3. Barbosa *de canonic. cap.* 39. *n.* 3. Barbosa *de canonic. c.* 8. *n.* 3. idem *de jure Eccl. cap.* 27. *eodem n.* 3. & Michael Ferrus *dict. quæst.* 48. luquens de Custodibus, & Sacristis, dicit *sub dict. n.* 1. quod vocantur alio nomine Thesaurarii *cimiliarchæ*. Nam ut dicit Andreas Valensis, *in Rub. de officia sacristæ n.* 2. Sacristam, quam in Ecclesiis quibusdam *Thesaurarium* vocant, aliter Cimeliarcham, dici, & utriusque videri idem munus, atque officium, & Ægidius Bellamera *in cap.* 3. *de offic. Archid.* circa finem in glossa *ibi verbo Apostolicos* exponit nomen *Similiarcha*, id est sacristam, vel Thesaurarium custodientem, quæ in Ecclesia deponuntur, ex *dict. l. fin. Cod. de bonis authorit. jud. possid.* ubi *viros idoneos*, *œconomos.* vel *cimiliarchas*, glossa Margin. *in dict. c.* 3. *de officio Archipresb.* exponit, ex *dict. l. fin.*

16 Item quod lucus, in quo asservantur res, quas custodire debent Sacrista, Thesaurarius, & custos, vocatur *cimiliarchium in dict. l. ult. §. ult.* & *cimmile*, seu *cimmilia* à nostris summis Pontificibus, *ut in cap. cum inter de verb. signific. in dict. cap. ea qua* 3. *dict. tit. de offic. Archid. & in dicto cap. per lectis* 1. *in fine dist.* 25. Petr. Gregor, *dict. lib.* 15. *c.* 39. *syntagm. n.* 3. Barbosa *dict. c.* 8. *de canon. dict. n.* 3. *in fi-*
17 *ne*; idem *de offic. Eccles. dict. c.* 27. *dict. n.* 3. † Et *cimelia*, de quibus loquitur expressè Pontifex *in d. c.* 3. *de offic. Archid.* in vers. *vel. ea quæ de diversis Ecclesiis* (*cimelia*) *sunt collecta*, ut DD. *ibi* per glossam verbo *cimelia* intelligantur quidem omnia vasa Ecclesiæ; & sic iodicant verba textus, quibus utitur S. Gegor. *lib.* 10. *epist.* 42. ex octiva Synodo. *in cap. Apostolos. ibi* : *vel utcunque alienare cimelia, & vasa sacra, excepta causa &c.*

18 Et quod *Sacellarius* fuisse Ostiarii coadjutor ex temporali deputatione sacerdotis & sacellario in Ecclesia cathedrali successisse Thesaurarium, referunt Henriquez *in summa lib.* 10. *cap.* 9. §. 2. Barbosa *de canon. dicto cap.* 8. *n.* 1. *&* 2. dicentes in Ecclesia cathedrali Sacellario successisse Thesau-
19 rarium. † Et Azor, *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 16. *q.* 5. idem Barbosa *de jure Eccles. dict. cap.* 27. *p.* 1. *n.* 2. notant quod *Sacellarius* vocabatur à parvo nimirum sacro, quam ferebat secum, vel habebat ad pecunias Ecclesiæ in eo reponendas, & asservandas, Græco nomine *Thesaurarius*: quæ omnia nomina, ut simillima ad hanc Thesaurarii, Sacristæ, & custodis tractationem pertinere, admodum pro vera intelligentia tituli de officio sacristæ, ac tituli de officio custodis, nemo erit, qui negare possit.

20 Ad tertiam quæstionis partem quid sibi velit *cimiliarchia*, & sacellarius, jam ex proxime dictis patet. Sed quia hic *cimiliarchia* videtur aliis litteris inscribi; ideo placet hic referre, quod de nomine isto scribunt declaratum à sacra Congreg. Rit. in Neapolitan. 19. Januarii 1619. Bonfadin. *in thesauro Eccles. resp.* 3. *n* 19. Barbosa *in collect. dec.* 147. & *in Bullario eodem verbo*, nempe ut cimiliarchia Metropoli Metropolitanæ, dum celebrationibus officiorum; processionibus &c. absque canonicis, intervenit, potest Baculum ornatum in manibus in signum superioritatis, & regiminis deferre. Ex qua declaratione jam videbis, quod licet iste non sit sacrista, nec Thesaurarius, habet ad minus officium cujusdam superioritatis si canonici non incedant.

Ad quartam quæstionis partem quæ differentia in usu practico sit inter sacristam, & Thesaurarium; quia jam late patet ex dictis in Rub. & *q.* 1. ac in hac nostra *q.* 2. ideo nihil amplius de hoc dubio. 21

Ad ultimam quæstionis partem, an custos Ecclesiasticarum rerum in cathedralibus possit habere Dignitatem? Et quia de jure probatum est late sub *quæst.* 1. quod nec Sacrista; nec Thesaurarius sint Dignitas in Ecclesia, sed tantùm officium, & ex dictis in Rub. & hic pateat, custodem esse, quasi ministrum sacristæ; & sic ei inferiorem; sequitur, ut multo minus possit dici, quod custos sit Dignitas in cathedralibus. † Unde ad præsens dubium 22 23
respondendum est, quod si consuetudine usurpatum sit nomen *custos* pro Thesaurario, sive Sacrista majori, tunc quidem possit habere locum, quod appellatus *custos* in cathedralibus possit habere Dignitatem Ecclesiasticam juxta distinctionem positam *dict quæst.* 1. hic de Thesaorario, & custode: *ita* resoluit Michael Ferro in terminis de custode *in tr. de præced. q.* 1. *n.* 2. ubi dicit, quod consuetudo inducit Dignitatem, ut jam ex *dicto n.* 1. dictum est; quare potuerunt de officio, & Dignitate custodis agere, Azor, *inst. p.* 2. *lib* 3. *c.* 16. *q.* 7. & 8. Galgonatus *de jure publico lib.* 1. *tit* 34. apud nos Hispanos *tit.* 6. *l.* 6. *p.* 1. Seclusa tamen consuetudine, statuto, aut privilegio, non sic cum obstat jus commune, Innocent. & cæteri *in dicto c. de mult. ta de prob.* Moneta *de consecrat. judic. c.* 5. *n.* 103.

Indeque pro complementu existimo dicendum 24
recurrendum esse ad eandem consuetudinem circa dubium, nom custodes præcedant aliis meminerunt Boerius, seu Joan. Montan. *in tr. de authorit. magni consilii n.* 75. interpretando custodem, idest ministrum Sacristæ, Barbosa *in c.* 2. *n.* 5. *de officiis*, ubi annotavit, idem esse custodem, sacristam, & Thesaurarium, Michael Ferrus *dicto n.* 2. ubi in fine ait eandem consuetudinem attendendam esse ad videndum quibus præferantur, alias enim custodem, & sacristæ ministrum, cæteris ejusdem sacristæ ministris coadjutoribos, aut in fine tractantibus tantùm præferri.

AD TITULUM DE officio Custodis in Cap. 1.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM

1 *Custodis Ecclesiæ cathedralis officium, in quibus consistat* remissivè n. 2. 3 4.
5 *Custos minus idoneus debet ab officio repelli.*

PRo Rubrica hujus tituli, quis dicatur custos, 1
quale officium habeat in Ecclesia cathedrali collegiata, sive inferiori; quid commune cum

cum Sacrista, Thesaurario, ac aliis Ecclesiasticis Ministris gerat, plene dictum est in Rub. & *in cap.* 1. *q.* 1. *&* 2. *de offic. sacristæ*; & sic jam de officio, ac Dignitate ipsius, non est aliquid amplius repetendum. At quia sub hoc *cap.* 1. *&* 2. Pontifex sigillatim loquitur de rebus, circa quas custodiam præstat; item & aliis ab eo exercendis, & exequendis, ut impleat ministerium, ad quod ex officio tenetur; ideo juxta verba litteræ erunt nonnulla præbibanda, quibus hæc integra materia explanetur &c.

2 In verbis, *ut sui Archidiaconi jussioni in cunctis obediat*, qualiter compati possit cum obedientia, etiam, quam tenetur custos præstare, Sacristæ, sive Thesaurario, intelliges per dicta *supra in c.* 1. *de officio sacristæ*, *q.* 1. *vers. ad ultimam.*

3 Ibi *in canonicis horis signa Tintinnabulorum ipso Archidiacono jubente, ab ipso pulsentur* præmissis proxime adductis ex dicto *vers. ad ultimam*, aliqua *hic sub quæst.* 1. de campanis notabimus.

4 Et ibi *sed omnia cum discretione*; & paulo ante, *aut supra modum* præter adducta hic à glossa, applicabis quæ dixi *supra in c. ne innitaris de constit.*

5 Et ibi *minus idoneus*, quod custos, si minus idoneus sit debeat ab officio repelli probat Pontifex hic; & sic conducent, quæ dixi contra Parochum ineptum, & minus idoneum, *supra in c. penult. & fin. de ætate, & qualit. ordinand. & in c. fin. de præsumptionibus.*

QUÆST. I.

Campanarum usus in Ecclesiis quare introductus? quando, ad quos effectus? Et quid sibi velit campanas baptizare? Et qui eas habere possint, quæ primo pulsentur. Corporale quid sit, unde dictum? Quid representet? Cur palla nominetur? Quotuplex sit palla ac de aliis circa materiam, & usum? Et lampades, ac lucernæ, cur in Ecclesia introductæ? Et quare dicta hora lucernalis?

SUMMARIUM.

1 *Campanæ idem sunt, quod tintinnabula, quasi bonora strepera, atque vocalia, & signa pro horis canonicis* n. 2.

3 *Campanæ in vocabulo Germano, vocantur* cloches *Et nolæ à Nola campaniæ civitate* n. 4.

5 *Campanæ cum ligna pulsarentur introductæ sunt in Ecclesia, nolæ, aut campaniæ, vocarentur personæ ad rem sacram.*

6 *Campanarum usus rite receptus, quæ pulsantur ad missam publicam, & in exequiis, & justis defunctorum, & quare* n. 7.

7 *Campanæ tempore interdicti non sunt pulsandæ, & quare* n. 8. & n. 17. *ubi quod ne pulsantur in septimana sancta, dum corpus christi est in monumento, & quare?*

9 *Campanarum sonitu aer, & tempestates, diluuntur nequissimæ.*

10 *Deus tubarum clamore se excitabat ad misericordiam* n. 11.

11 *Tubarum usus mandatus à Deo fuit, ad vocandum cætum, ac dum castra movebantur.*

12 *Tubæ forma erat in extremitate campanellæ cum differentia, & quare* sub. n. 13.

13 *Campanæ, quibus Ecclesia utitur sunt ex metallo, & ex quibus metallis constentur, quæ durant; quam tubæ veteris testamenti, & altius resonant.*

14 *Vas metalli æris significat concionatorum ora, ferrum interius linguam.*

15 *Funis, quo campanæ pulsantur intelligitur mensura vitæ nostræ.*

16 *Campanas pulsaturus congruit, ut supercilleo eas pulset.*

18 *Campanæ cum infunduntur vulgò auditur ut Baptizantur; sed quo Baptismo, expenditur, id est benedictione, & quomodo* n. 22. 23. & 24.

19 *Campanæ sunt tubæ, quibus vocatur populus ad conveniendum in templum, & audiendum verbum Dei, & ut Dæmones terreantur, cum vocantur christiani.*

20 *Campanis Hugonotæ hæretici hujus temporis bellum indixerunt, quæ frangunt, & comminuunt sarraceno imitantes.*

21 *Turcæ campanarum usum non admiserunt.*

22 *Baptismus campanarum, quibus cæremoniis, &* n. 29.

23 *Campanas benedicere, ungere, & nomen eis imponere non est novum.*

24 *Baptizare templum quo sensu dicatur à Joanne serm. de sacram.*

25 *Campanæ si non sunt benedictæ possunt, ne pulsentur probiberi ab Episcopo.*

26 *Campanæ consecratæ etiam in Turri prophanæ existentes, non debent deservire usui prophano.*

27 *Campanas habere non licet omnibus communitatibus, sicut licet Ecclesiis; non enim sunt habendæ in oratoriis privatis. Ubi quid de religiosis.*

28 *Campanæ non possunt in aliqua Ecclesia pulsari Sabbato sancto ante pulsationem in cathedrali, vel Matrice, etiam si collegiata sit, aut exempta, ut* n. 29.

30 *Campanæ indifferentes possunt in qualibet Ecclesia ad salutationem Angelicam, ante, vel post pulsationem in cathedrali, nisi forte adesset consuetudo, ut vallisoleti, & salmantica couchens. & Austuricen.*

32 *Gallus supra pinnaculum Turris solet effingi ad excitandam vigilantiam in Prælatis.*

33 *Corporale vocatur Palla, eo quod palliat, vel abscondat sacrum ministerium, &* n. 36.

34 *Palla altaris, dicitur quasi ejus vestimentum* n. 37.

35 *Corporale significat, sindonem, in qua involutum erat corpus christi, in monumento positum, quo monentur sacerdotes ministrare cum nitore* n. 37.

36 *Corporalis apud varias nationes usus fuit varius.*

37 *Palla duplex est, una, quam Diaconus supra altare totam extendit, altera, quam supra calicem plicatam imponit, & de punitione Divina male utentium, ut* numero 40.

38 *Fœminæ sacratæ prohibentur tangere calicem, Patenam, Sacras Pallas, & nec lavare Pallam Monacha potest* numeru 39.

40 *Donatistæ puniti fuerunt Divinitus; eo quod Pallas Ecclesiæ eripuerant, & quasi pollutas lavarant, ubi de punitione proculi sibi facientem camisas, & femoralia.*

41 *Palla, sive corporale ex linteo purissimo fit, & à quo primo sit institutum.*

42 *Lucernæ, lampades, & luminaria introducta sunt à principio nascentis Ecclesiæ vespere, & mane* n.43.44. & 45.

43 *Linchi, & cerei accenduntur in Ecclesiis.* num. 44.

44 *Candelabrum fieri in Ecclesia ductile de auro mundissimo mandavit Deus.*

45 *Lucernæ erant lampades aureæ, & qua figura.*

46 *Olea tantùm ad lucernas Ecclesia utebatur à tempore Apostolorum, &* n. 47.

47 *Luminariorum dotationem facere debet quilibet dotans, & ædificans Ecclesiam, ubi de exemplis pro luminaribus semper habendis, &* n.48. 49. & n.58.

48 *Res Ecclesiæ in quatuor partes divisæ, una pro luminaribus.*

49 *Gentiles oleum, & lumina in æde sacra ponebant.*

50 *Lumina christiniani vetiti fuerunt deferre ad ædes sacras Gentilium, vel ad synagogam.*

51 *Lucernis tribunus quidam militum accensis in templo in Christi honorem complacuit.*

52 *Lucernas in Ecclesias accendere maximè commendatur, ac puniuntur graviter prohibentes, ut exemplificatur.* n. 53.

54 *Luminaria sic necessaria in Ecclesiis probatur, ut illis deficientibus miraculosè, accensa sint lumina* n. 55. & n. 56.

55 *Aqua jussa in lampadibus pro oleo infundi, conversa fuit in oleum.*

57 *Candelabrum aureum solidum, quandoque legem, quandoque Ecclesiam significat, quandoque evangelicam conversionem.*

58 *Luminarium donationes ingentes factæ ab Agathone Papa, & ab uxore Theodosii, & ab aliis.*

59 *Lumina duo ad minus in altari accensa esse debent, dum recitatur officium Divinum.*

60 *Lampadarum accensarum usus ad sepulchra quorundam virorum cum opinione sanctitatis, aut martyrii, qualis debeat esse probatus. &* n. 61. & 69.

61 *Cereorum, & lampadum usus in Baptismo in missæ celebratione* remissivè.

62 *Cereus Paschalis, & lucernalis* remissivè.

63 *Hora lucernalis ideo dicta; quia tunc lucernæ accendi solebant, quando horæ canebantur.*

64 *Lucernarum usus visus fuit aliquando prohibitus a Lactantio, qui expenditur,* n.65. *& Concil. Elibert, & D. Hieronimus.* n.66. & 67.

65 *Lactantii* cap. 1. lib 6.

66 Cap. 17. Concilii Eliberitani,

67 *S. Hieronymus circa lucernas, qualiter loquens intelligatur.*

68 *Tymiama suaveolentis, & luminaria, sunt ante imagines accendenda.*

69 *Lampades, & luminaria pro sanctis tantùm canonicatis, & Beatificatis cum licentia ordinarii adhibito Consilio Theologorum.*

QUod ad officium Ostiarii, hoc est Sacristæ, spectat pulsare campanas jam aliquid dictum est *supra in cap. 2. de officio Archid. sub q. 2. de Acolytis*, in vers. *sed quia ostiarius* ut notavi *in præmisso Rubricæ de officio sacristæ.* Ideo quia ex verbis *signa tintinabulorum pulsanda*, aperitur locus ad dicendum aliquid de campanis, accipies sequentia breviter. Et quia juxta verba textus nostri campanæ idem sunt, quod Tintinnabula, quo nomine appellat græcè Apuleius *de asino aureo*, ubi proprio epitheto tintinnabula perarguta appellat, quasi honora obstrepera, atque vocalia, & Cælius Rhodiginus *lib.* 19. *lectionum antiquarum cap.* 11. plura de tintinnabulis scribens, eadem docet de Campanis. † Quæ etiam juxta relatum verbum textus nostri *signa* bene in Concilio Cabilonen. relato *in cap. solent de consecrat. dist.* 1. *& in c.* 2. *hoc tit.* etiam campanæ, & tintinnabula signa pro horis canonicis appellantur; & in praxi sæpissimè tali verbo Ministri utuntur dicendo *dar señal*, † Quæ etiam in vocabulo Germano appellantur *cloches* ut in capitulari Caroli Magni apparet, ubi dicitur Gallicè, *ut cloches non Baptizant cloches*, & campanarum fiat mentio *in cap. in causis de electione cap. Joannes de homicidio cap. petentibus de privileg. cap. fin. de sent. excommunicat. lib. 6. cap. nimis iniqua de excessibus Prælator*, ubi DD. † Et quod campanæ vocentur & *nolæ*, à Nola campaniæ civitate, ubi primum vasa illa fabricata fuere scripsit Vualfred. Strabo *de rebus Ecclesiast. cap.* 5. & sic eo pertinere nonnulli putent illud Quintiliani 8. *institut. orat. in cap. nola*, de quibus videndi Alciatus *de Divinis officiis, cap. quid significent vestimenta* Amalar. Fortunat *lib.* 3. *de Ecclesiast. offic. cap.* 1. Gulhelm. Durand. *lib.* 1. *ration. Divinor. officior.* Durantus *de ritibus Ecclesiæ catholicæ lib.* 1. *cap.* 22. *ex n.* 1. Selva *in tract. de benefic. p.* 1. *q.* 5. *vasa, quibus populus convocatur.* 1 2 3 4

Et quia legitur, *in 7. synodo. act.* 4. ex libro miraculorum S. Anastasii Martyris, quod cæsareæ civitatis reliquiæ S. Anastasii appropinquarent, cives omnes lætitiâ magnâ, perfusi surgentes, subito, lignaque sacra pulsantes, obviam facti sunt in veneranda Deiparæ Virginis æde: *ecce ligna sacra pulsabantur in processionibus*, vulgò fertur Paulinum Episcopum Nolanum, Nolarum usum in Ecclesiam invexisse planeque *campanæ*, sive nolæ institutæ fuerint ad convocandam ad sacra plebem vice tubarum testamenti veteris. Et cum populus ad sacram rem peragendam, & audiendam sacram concionem non sine aliquo tinnito, aut bombo admoneri possit, nec ullum instrumentum commodius reperiri poterit ipsis campanis, ad quas pulsandas magna arte opus non est, seu industria, earumque bombus longe, lateque diffundatur, ideo habetur Sabinianum Pontificem constituisse pulsari campanas ad horas canonicas. 5

Unde rite usum earum receptum esse testantur, Martinus Polonus *in Sabino lib. ord.* Rom. & Durant. *de ritibus Ecclesiæ dicto lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 3. *in fine ex hoc nostro cap.* 1. qui ex Concil. Tolet. *in cap.* 2. *eodem. & ex cap. studeant. in prima compilatione*, quod prætermissum est in Grego- 6

Gregotiano, & ex *can. Presbyter dist.* 11. ibi, &
signis designantibus, sic apparare probat, & fa-
cilius tempor. Anselm. Ryd. *in Cathalogo*, *an
glossa in cap.* 1. *de celebr. missarum*, & quod pul-
santur ad missam publicam Alcuinus *de Divinis*,
cap. de sabbato sancto Pascha, & Albertus, Pighius
7 *ad finem lib.* 5. † ait quod pulsantur etiam Cam-
paniæ in exequiis, & justis defunctorum ut exci-
tentur,& præmoneantur, nedum necessarii; sed &
cæteri cives ad præstanda officia defunctis eo-
rum opem implorantibus, ac si dicerent *misereremi-
ni mei*, *saltem vos amici mei*, & sic Beda *lib.* 4.
cap. 13. prodidit populum convocari solitum fu-
nerum deductionem tintinnabulis,vel campanis;&
sic Barbosa *in cap. alma mater de sent. excommu-
nic.lib.*6. *sub n.*11. postquam dixit tempore inter-
dicti campanas pulsandas non esse; quia oportet
ab Ecclesia eo tempore populum, & laicos exclu-
dere à Divinis officiis cum Sayro *dicens lib.* 5.
*cap.*6.Suarez *de cens. dist.*34. *sect.* 1. *à n.*15. Costa
8 Covar. Navarro & Ugolino † addit ideo tunc
non expulsari; quia ratio pulsandi ea est, ut fiat
signum, ut conveniat populus ad Divina audien-
da, qui eo interdicti tempore excludunt.

9 Quando vero introductus fuerit, & ad quos
effectus, patet ex proxime dictis, & addo amplius
Campanarum sonitu, & aerem caliginosum,
dilui, tempestatesque arceri, & nequissimas po-
testates aereas expelli, atque exturbari,ut Catholi-
corum Christiana pietas exercet quotannis,
præcipue in vere, & patet ex Coucilio Colonien.
cap. 14. ac tradit Durantius *supra dicto cap.* 22.
10 ubi addit, † quod si qui hæc irrideant, & ipsum
Deum, qui numer. *cap.*10.disertè ait, se excitari ad
misericordiam, turbarum clangore ibi *Clangetis
ululantibus tubis*, *& erit recordatio vestri coram
Domino; ideo vestro*, *& eruamini de manibus ini-
micorum vestrorum*; quo argumento, etiam dicit
convinci etiam errorem eorum, qui vocales ora-
tiones repudiant: nam si tubalibus vocibus ex-
citari à nobis vult, cur enim non magis vocalibus
præcibus?

11 Et non sine inexpugnabili fundamento; quia
cum Deus fieri jussisset num, 10. tubas ibi *duas
tubas argenteas ductiles*, & usus earum fuisset ad
12 vocandum cœtum, ac dum castra movebantur †
Et Josephus *lib.* 3. *antiquitatum cap.*11. de scri-
bendo tubæ formam, dicit eam desinere in extre-
mitatem Campanellæ similem,quid mirum,ut no-
stri Campanarum usum referant ad prædictas
tubas? sed ut docent Durantius, *dict. c.*22. *de ri-
tibus Eccles. n.* 5. Amalar. Fortun. *lib.* 3. *de Eccle-
siast. officiis*, Durandus *in rationali cap.* 1. Ruper-
tus Tuitiensis *lib.* 1. *de Divinis officiis*, & alii
13 late loquentes cum ea tamen differentia † quod
campanæ, quibus Ecclesia usa est, & nunc utitur
fiunt ex metallo æris, quod est durabile & sono-
rum, quæque habent interius plectum ferreum,
quo tunduntur, ut audiantur, & significant ora
Prædicatorum novi testamenti, quæ plus durant,
quàm tubæ veteris testamenti; & altius resonant;
eo quod Judæorum tempore natus esset tantùm
14 in Judæa Deus; at nunc in omni terra. † Et quod
vas metalli æris significat concionatorum ora,
15 ferrum interius linguam eorum † Et per funem,
quo Campana pulsatur, intelligi mensuram vitæ
nostræ videndus est etiam Greg. *lib. de ædificatio-
16 ne templi*, quem refert Durantius *supra* † qui *dict.
cap.*22. *n.*7. *lib.* 1. addit congruum esse, ut qui
Campanas pulsant, induantur superpelliceis, ut
habetur in Concilio Colon. *p.* 3. *cap.* 31. & sic
practicandum multùm conveniret; tum quia præ-
dicta pulsatio spectat ad Clericum hostiarum, sa-
cristam,sive Custodem; item propter reverentiam
ipsis Campanis debitam ex earum Baptismo, seu
benedictione, de quibus *hic* in vers. *nec enim* se-
quenti.

Dictum quidem est tampore interdicti non 17
pulsari Campanas, nec licere magnas, sive parvas
pulsari,etiam cum elevatur hostia,vel etiam ut sig-
num fiat Clericis venientibus ad horas, quibus in-
teresse tenentur, sed instrumento, Tabulæ aut si-
mili utendum esse ad Clericos convocandos, ut
bene probant Suarez *de cens. dicta dist.* 34. *n.* 16.
Barbosa *in dicto cap. alma mater n.* 12. *&* 13. ex
quibus quidem bene ab Ecclesia practicari, ut in
septimana sancta quotannis celebrata dum cor-
pus Domini nostri Jesu Christi à Jove ad diem Pa-
rasceve in monumento repositum manet, campa-
natum sonitus, non audiatur recordatione illius
temporis, quo passus fuit Jesus Christus Domi-
nus noster, contenta Ecclesia, & populo sola con-
vocatione tabulæ aliove instrumento, ut convo-
centur ad Divina officia illius temporis peragenda
per sacerdotes.

Nec ambigi potest vulgò sæpius audiri cam- 18
panas, cum infunduntur baptizari; sed ne dura
propositio videatur, dico non baptizati baptismo,
quo remissio peccatorum confertur, sed quia
cultui Divino dicentur benedici eas, ex sententia
Patr. Concilii Colonien. *cap.* 14. † explicant DD. 19
ut sint scilicet tubæ Ecclesiæ militantis, quibus
vocetur populus ad conveniendum in templum,
& audiendum verbum Dei; item, ut Dæmones
tinnitu campanarum Christianos ad præces con-
citantium terreantur; & sic visum esse Patribus ad
abigendos, & propulsandos malignos spiritus,
campanas levare, benedicere,& ungere, & ut ve-
stimenta Ecclesiastica, & quàm plura alia, de qui-
bus *alibi*; imo & Paul. Gryllandus *in tract. de sor-
tilegiis*, prodidit Dæmones mulieres quasdam du-
centes, audito campanæ sono ante diluculum eas
deseruisse, fugamque arripuisse: sic Durantius
dicto cap. 22. *sub. n.*4. ubi ex Ovidio aliud refert in
confirmationem † qui & *n* 7. refert, quod Hugo- 20
noti, & cæteri hujus sæculi hæretici campanis bel-
lum indixerunt, & quod eas frangunt, & commi-
nuunt sarracenos imitantes qui; ut Platina in Ur-
bano III. scripsit capta Hierosolyma,campanas in
primis à sacris turribus dejecerunt. † Et quod tur- 21
cæ authore Cuspiano de raligione Turcarum,
usum campanarum nequaquam admittunt.

Quod si scire desideras formam, sive modum 22
Baptizandi campanas,quæ admodum antiqua est,
legitur quidem exarata *in lib. ord. Rom.* cujus etsi
ignoretur author; tamen hunc librum antiquissi-
mum esse, profitentur DD. de quo mentionem
Alcuinus faciens *lib. de Divin. offic. dicto cap. de
sabbato sancto*, & Durantius *dicto lib.* 1. *cap.* 22.
*de ritibus Eccles. sub n.*6. † Dicunt, ut nec nuvum 23
debeat vidari campanas benedicere, & ungere,
eisque nomen imponere: nam & Genes. 28. Jacob.
memor visus scalæ ad cælum usqua pertingentis
tulit lapidem, quem capiti supposuit, & exerit
in titulum fundendo oleum desuper, appellavit-
que nomen *urbis Betel.* quæ prius *Luza* diceba-
tur; & quod in capitulari Caroli Magni cloches
baptizari vetatur, Vitus Amerbachius interpretatur
prohiberi superstitionem, non verò legitimam,&
Ecclesiasticam benedictionen nec consecratio-
nam.

24 nem † eoque in sensu dici templum baptizari ab Ivone, serm. *de sacrament.* dedicat ipsum templum primo suo modo, & sun ordine baptizamus.

25 Quare jam recte possumus descendendo ad tempora, nostra dicere, quod Episcopus potest prohibere, nec pulsentur campanæ, si non sunt benedictæ, ut refert Barbosa declaratum *de offic. Episcopi p.* 2. *allegat.* 27. *n.*58. idem in *collect. decis.* 82. verbo *campana in Bullario eodem verbo n.* 3. à Sacra Congreg. Rit. in Aprutina 5. Julii 1614. & sic *in dicta alleg.*27. *n.* 48. *in dict. collect. n.* 2. & *in Bullario n. fin.* etiam refert decisum à Sacra Congreg. Concil. Episcop. & regul, in Pa-

26 picn. de anno 1581. † Quod campanæ consecratæ etiam in Turri prophana existentes, nullatenus usui prophano inservire debent, etiam si in hunc usum à sæcularibus prætenderentur.

27 Campanas verò habere non quidem licet omnibus communitatibus, etiam Ecclesiasticis, sicut licet in Ecclesiis. Constat ergo habendas non esse in oratoriis privatis: DD. per textum *in dict. cap. petentibus de privileg.* ubi probant, nec eas habere possint Religiosi ordinis Prædicatorum, præsertim qui plures tenere nequeunt, ut tractant adducti à Barbosa *ibi n.* 1. prohibet inquam Celestinus Papa, ut nec religiosi Templarii, & Hospitalarii, aliive, queant habere campanas, nec publice polsare in suis oratoriis. De dominicanis plenè tractant, & luculenter Oldradus *cons.*228. Albericus *in dictionario* in voce *campana*, Durantius *de ritibus Ecclesiæ dicto cap.*22. *lib.* 1. *n.* 9. ubi firmum constitutionibus eorundem fratrum videri, ut non liceat eis habere præter unam campanam ad omnes horas; sed addit generali consuetudine huic constitutioni derogatum fuisse, ut docet Vincent. de Castro novo quondam generalis illius ordinis in declaratione *ad cap.* 1. *dictarum constit.* Et in aliis religionis visum est nobis quotidie practicari.

28 Et quia de hac materia, ac de campanis scribunt post *supra* relatos *in princ.* Gavantus *in Rub. missal. p.* 1. *tit.* 20. vers. *parva Campanula*, Petrus Ciepet. *in summa Catholicæ fidei eodem verbo* Jodoc. Cocc. *in thesauro Catholic. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. Jodoc. Lorich. *in thesauro novo theolog.* verb. *campana*; ideo pro complemento dicendum est primo, quod non possunt Campanæ in aliqua Ecclesia, sabbato sancto pulsari ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice, ut definit Leo Papa 10. *tom.*1. *Bullar. pag.*150. apud Lezanam *in summa quæstion. regular. tom.* 1. *c.*11. *n.*45. ac declaravit Sacra Coogreg. Rit. in Oriolen. 11. Aprilis 1601. & in Marsicen. 21. Martii 1609. & in venusina 30. Decemb. 1614. Novemb. 1614. & Novemb. 1615. & in Syracusana 13. Junii 1617. & in alia Syracusana Modicæ 13. Februarii 1619. penes Joan. Mariam Novar. *in Lucerna regular.* verbo *campana*, Barbosa *de jure Ecclef. lib.*3. *cap.* 3. *n.*69. idem *in Bullario dict. verb. n.*5. *in dict. collect. decis.* 82. *n.* 3. Et sic Vallisolet. & Austuricens. & alibi vidi practicari.

29 Quod extenditur ad Ecclesias sæculares, & regulares, etiam Joannis Hierosolymitani, etiam prope, & extra muros existentes, & etiam ad Ecclesias confratrum, ut declaravit eadem Sacr. Congreg. Rit. in Placentina 21. Augusti 1604. in Meliten. 6. Decemb. 1621. etiam si adsit Ecclesia collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, ut declaravit eadem Congreg. Rit. in dict. Syracusana Modicæ 23. Februarii 1619. penes Lezanam *in summa quæst. regul. tom.* 2. *cap.* 1. *n.* 44. idem Barbosa *in dict. collect. decis.* 82. *n.*4. & 5. idem *in Bullario* dict. verb. *campana sub dicto n.* 1. & *de jure Ecclesiast. dict. lib. cap.* 3. *n.*69.

30 Secundo quod campanæ in aliis Diebus, præter sabbatum sanctum pulsari possunt ad salutationem Angelicam & indifferenter ante, vel post pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice: Sacr. Congreg. Rit. in Oriolen. 11. Aprilis 1601. & in hac causa, & aliis decisum attestantur, Gavant *in manuali Episcopor.* verb. *Regularium jura sub Episcopis n.* 50. Lezana *in dict. cap.* 11. *n.* 45. Joan. Maria Navar. dicto verb. *campana n.*3. idem Barbosa *in Bullario dicto verb. n.* 2. *in dict. collect. n* 6. & *in dict. cap.* 3. *jur. Ecclef. lib.* 3. *cap.* 3. *num. fin.*

Quod limitant ex eadem Sacr. Congreg. in 31 Oriolen. 21. Augusti 1601. nisi forte adesset consuetudo, ut non pulsentur in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Matrice quæ tunc observanda erit; & sic Valisolet. Austuricen. Salmantina, & Conchen. Ecclesiis videri observatum.

Ultimo notatur in plurimis, ut supra pinnaculum Turris, ubi campanæ fixæ sunt, solet Gallus 32 effingi ad Prælatorum, & curatorum alliciendam, atque excitandam vigilantiam, ut adducit Durant. *de ritibus Ecclef. dicto cap.* 22. *lib.* 1. *n.* 9. & quod inde significari sic Alciatus emblemate sequenti.

—— Insantin quod signa canens det Gallus Eoi.
Et revocet famulas ad nova pense manus,
—— Turribus in sacris effigitur Aerea mentem
Ad superos pelvis quod revocet vigilem.

Ad secundam quæstionis partem, de palliis, & 33 corporalibus, quod corporale vocatur palla; eo quod palliat, vel abscondat sacrum ministerium, Durantius *lib.* 4. *in rationali Divinorum officior. cap.*29. & idem *dict. lib.* 1. *de ritib. Ecclef. n.*2. putat corporale pallam dici quasi corporis Christi in altari indumentum. † Et quod sic palla altaris 34 passim dicatur apud S. Clem. *epist.* 2. *ad Jacob. fratrem Domini in cap. altaris*, & *in cap. nemo de consecrat. dist.* 2. quasi altaris vestimentum; item quod Palla, auctore Varrone dicitur quod foris, ac palam fit. * Et quod corporale significat sindo- 35 nem, in qua involutum erat corpus Christi, in monumento positum. Et quod corporali, sive sindone monentur sacerdotes ministrare populis, ut sicut illud linteum castigatum est ab omni naturali viriditate, & humore, ita sit mens offerentium ab omni carnali cupiditate, & sicut illud nitet suo splendore; intentio offerentium simplicitate niteat coram Deo: plura tradunt videnda Amala Fortun. *li. b.* 3. *de Ecclef. officiis cap.* 19 † Alcu- 36 nius *de Divinis officiis cap. de celebrat. miss.* qui dicit corporale dici linteum illud, cui superponitur in sacro missæ corpus Domini, alia plura addens, quæ & explicat omnino legendus Durantius *de rit. Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 12. qui & *n.* 6. ex D.Thom. *opusculo* 58. *de sacram altaris*, ex S. Hieronimo, & aliis corporalis, & sindonis significationes varias mysticas affert & quod corporalium apud diversas nationes usus fuerit varius, observans *n.* 8. ex Rodulpho Tungren. *de canon. obser-*

observant proposit. ultima, quia Romani, Itali, & Germani, sive Alemani duobus corporalibus utuntur, quorum utrumque puré lineum esse debet; & sic nos Hispani utimur; Galli verò uno tantum.

37 De Palla, quod est vestimenti genus, plura adducit Barsius *de re vestiaria cap.* 23. & patet ex sententia Innocent. III. *lib.* 2. *mysterior. missæ cap.* 36. duplicem esse Pallam, quæ dicitur corporale. Unam quam Diaconis super altare totam extendit. Alteram, quam super calicem plicatam imponit, & Durantius *de ritibus Eccles. dict. cap.* 2. *lib. n.* 7. ait quod pars extensa significat fidem, pars plicata significat intellectum: alia dicit, & Durand. *dict. lib.* 4. *in ration. cap.* 29. qui & dicunt corporale representare etiam sindonem, qua corpus Christi in sepulchro, & quod appellatur Pal-
38 la sacra, ut *in cap. sacratas dist.* 24. † quo loci sacratæ fœminæ vetantur calicem, vel Patenam, vel sacras Bissus, hoc est corporalia tangere.

39 Et sic Bonifacius *in lib. Pontific. cap.* 42. Sigiber, & Martinus Polonus in Bonifac. Rodulph. Tungeren. *supr. proposit. fin* constituunt, ne Monacha Pallam sacratam contingeret, & levaret.

40 Et idem Durantius *de ritib. Eccles. dict. cap.* 12. *sub n.* 2. dicens punitos esse Divinitus Donatistas; eo quod Pallas Ecclesiæ eripuerant, & quasi pollutas, & laverant, & Proculum de palliis, camisas sibi, & femoralia facientem, sibi linguam comedentem, sibi frustratim brevi turpissima consumptum morte, ut testatur Victor Uticensis
41 *lib.* 1. *de persecutione Uvandalorum.* † Et Robanus Maurus *lib.* 1. *de instit. clericor. cap.* 3. putat ex institutione Sylvestri corporale ex lino puro texum esse debere, sed ab Eusebio Papa nonnullis annis ante Sylvestrum institutum fuisse putat Durant. *dict cap.* 12. Videndus *n.* 3. & 4. Ubi impugnat, & explicat aliorum dictum, & liquet ex usu Ecclesiæ, & ex Gratian. *in cap. consulto de consecrat. dist.* 2. ubi habetur, ne quis sacrificium altaris in serico panno, aut tincto celebraret, sed in lineo ab Episcopo consecrato, sic ut super quod sacra oblatio immolatur, corporale quidem sit ex purissimo, & mundissimo linteo, nec in eo alterius generis materia pretiosior, aut vilior misceatur, Beda *in cap.* 44. *in Marcum &c.* Ex quibus jam vides custodiam Pallæ corporalis & aliorum linteaminum altaris; imo & cunctorum aliorum utensilium Ecclesiæ ex textu nostro vers. *pallia*, vel *linteamina* pertinere ad custodem Ministrum sacristæ.

42 Ad tertiam quæstionis partem, quare lucernæ, & lampades in Ecclesia introductæ sint; quia ab initio nascentis Ecclesiæ, nedum vesperi, sed &
43 lucente sole consuetum est lucernas, † item & Lynchos, ac cereos accendi in Ecclesiis, sicut præ-
44 claris testimoniis probatur † quia si Deus in veteri testamento disertè jusserat fieri in templo candelabrum ductile de auro mundissimo, vel ut alii volunt grave, & solidum, non intus vacuum *exodi* 26. *levit.* 24. *numer.* 8. & Zacar 4. & Philo Judæus *lib. quis Divinarum rerum usus sit*, quibus etiam locis lucernæ septem fieri jubentur; appareatque lucernas distinctas fuisse à candelabro.
45 † Et quod lucernæ essent lampades aureæ, quæ super extremitates brachiorum, & hastilis candelabri ponebantur, sicut refert Durant. *de ritibus Ecclesiæ Catholicæ lib.* 1. *cap.* 8.

46 Ideo & in Ecclesia Catholica superiori de causa usum earum probatissimum reperiri, ipsa antiquissima praxis manifestat à tempore quidem Apostolorum siquidem erat vetitum ab eisdem Apostolis *can.* 3. aliquid offerri ad altare quam oleum in lampadem, seu ad luminare, & tymiama tempore sanctæ oblationis, ubi Balsamum notat oleum offerri ad templi illuminationem, & veræ luci, & Deo gratiarum exhibendam actionem.

Quam Apostolotum constitutionem Melchia- 47
des Papa laudat, & renovat apud Buchard. *lib.* 5. *cap.* 7. & Ivonen. *p.* 2. *cap.* 17. rursus in Concilio Areliano *cap.* 3. apud Buchard. *cap.* 3. & Ivonen. *lib.* 2. *de constit. Eccles. cap.* 6. & Gratian. *cap. nemo de consecrat. dist.* 1. ubi fuit præceptum, quod is, qui vult ædificare Ecclesiam, ante præfiniat, quæ ad luminaria, & ad custodiam, & ad stipendia custodum sufficiunt; imo, & legimus idem à Justiniano constitutum *novella* 67. §. *deinde*, & longe ante Constantinus decreto donationis factæ Sylvestro commemorat se sancto Petro, & Paulo Apostolis ædificasse Ecclesias, quibus adjecit possessiones, & agros, ut haberent lumina semper accensa, & Eugubin in Vallan. *n.* 42. ait legimus Moritium Imperatorem anno Imperii sui 20. ad omnes Patriarchales sedes, & ad Monasteria, quæ sunt in Eremo, & in Hierosolymis, & ad lauras pecunias, & cereos, & incensa misisse, ut pro ipso orarént, & Paulus Diacon. *lib.* 17. *rerum Romanarum*, in Concilio Bracharen. 1. *can.* 25. † refert 48
res Ecclesiæ in quatuor partes dividi jussas, quarum tertia in reparatione, vel luminari Ecclesiæ reservaretur, quod & repetitum apparet in Concilio Bracharen 2. *can.* 2. de quo fit mentio, *in cap. placuit* 10. *q.* 3. Et ita si ulterius cupiat scire de dote, quam ædificans Ecclesiam, tenetur assignare, & ad luminaria, & ad custodiam, leges Abbat. *cons.* 89. *n.* 6. & 7. *p.* 2. Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de Clerico debitore* §. 15. *n.* 4. Azor, *instit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 7. ut & eos refert Barbosa *in pastorali part.* 3. *alleg.* 64 *in tract. de jure Eccles. lib.* 2. *cap.* 2. vers. *debet*, cum sequentibus.

Si ergo Geotiles oleum, ac lumina in æde sa- 49
cra ponebant, ut apparet ex *l. si sponsus* §. *prom. de ff. de donat. inter virum, & uxor*, ubi DD. nonne, ut dictum est fortiori ratione cautum reperiri de prædictis lampadibus, ac luminibus in Ecclesia Catholica, quantum excellentior est causa? † Et sic Apostoli diligenter vetarunt in sequen- 50
tibus verbis *can.* 7. *ut si quis Christianus oleum tulerit ad sacra gentilium, vel sinagogam Judæorum, festis ipsorum Diebus, aut lucernas accenderit, de societate pellatur*, usum vero lucernarum probat S. Chrisostomus *homil.* 60. *ad Popul. Antiochen.* & S. Hieronim. *apud vigilant.* non improbant eorum devotionem, qui interdiu cereos accendunt in Ecclesiis, quin ait ille, *quicumque accedunt cereos secundum fidem suam habent mercedem*, & S. Augustinus *serm.* 215. *de tempore*, nedum eorum usum probat, sed & cereos offerre hortatur in sequentibus verbis: *qui possunt, aut cereolos, quod cum debilis mittatur exhibeant*, hortatum, & S. Chrisostomus *oratione de occursu Domini, & Simeonis ad finem*, ut tamquam *lucis filii Christo vero illi lumines cereos offeramus.*

Imo & extat apud Surium *tom.* 4. oratio Gre- 51
gorii cæsareæ Capadociæ, de sanctis trecentis decem, & octo Patribus Nicenæ Synodi, in qua mentin

mentio fit cujusdam tribuni militum, qui, & tem-
plum, vel potius templi habitatorem Christum
honoraverat, & lucernis in templo accensis pla-
52 caverat. † Et sic Germanus Patriarcha Constan-
tinopolit.*lib.7. cap.14. epist.* 2. alloquutus fuit op-
time, dum dixit, *non offendat quemquam, quod
ante sanctorum imagines luminaria, & suaveolen-
tia tymiama accendantur; symbolicus enim ista
fieri, non lignis, aut lapidibus ipsis, sed in ho-
norem sanctorum, quorum honor ad Christum re-
currit.*

53 Et Concilium Aquisgranens sub Ripino lib.
1. cap. 29. gravi pœna afficiendos statuit eos, qui
luminaria in Basilicis Deo dicatis, quae ex fide-
lium oblationibus concinnari debent, auferre præ-
sumunt: nam si filii Aaron, Nadab, & Abiud eo
quod eorum negligentia ignis, qui jubetur in al-
tari esse perpetuus, extinctus est propter ignem
alienum coram Domino offerre præsumpserunt,
ob id igne egresso a Domino devorati sunt meri-
to, quod non sine magno animi merore debet
prosequi, quid mirum, ut horribili morte devoran-
di fiunt ii, qui ignem Domini in basilicis sibi dica-
tis, & consecratis audacter extingunt? ut refert
Durantius *dicto cap.* 8. *de rit. Eccles. Cathol. sub
n.* 3. *post medium*, qui ex *can.* 71. *Apostol.* refert
quod est segregandos ab Ecclesia qui surripuerit
oleum, vel ceream *ibi sub dicto n.* 3. *paulo post
princip.*

54 Tamque necessaria in Ecclesia sunt luminaria,
quod sit sæpius comprobatum, ut illis deficienti-
55 bus, miraculosè lumina accenderentur. † Quia ut
narrant Euseb, *lib.6. c.7. historia Eccles.* & Nice-
phor.*lib.* 5. *cap.* 9. deficiente in Die solemni vigila-
rum Paschæ, & in Ecclesia Hierosolymitana
oleo, luminaribus, quod Narcisus Hierosolymit.
Episcopus aquam deferre jusserit, eamque bene-
dixerit, præceperitque in fundi lampadibus tunc
repente miro, & sæculis inaudito genere virtutis
natura aquæ in olei pinguedinem versa, splendo-
rem luminum, etiam solito reddiderit Clariorem.
56 † Simileque miraculum à S. Gregorio *lib.* 1. *dia-
logo cap.* 5. legitur commemoratum, & idem Gre-
gor. *lib.* 3. *cap.* 30. refert lampades immisso Divi-
nitus lumine accensas fuisse, & alibi cereos cœ-
lesti lampade accensos testatur Gregor. Turonens.
cap. 57. *de gloria Martyrum de Amarantho
Martyre.* Paulinus, item cereorum & lucernarum
meminit naturali III. Felicis Martyris: alia plura
ex aliis videndis refert idem Durantius *sub dicto*
57 *cap.* 8. *n.*2. † Ubi quod candelabrum aureum soli-
dum, quandoque legem, quandoque Ecclesiam
significat, quandoque evangelicam conversio-
nem, in qua Christus lucernæ, modo virtutis
splendore præcipit, qui ex S. Hieronymo, & aliis
Patribus alia refert, qui & *n.*5. refert non defuisse,
qui candelarum in Ecclesia...... & improbant, ubi
illos explicat, atque declarat.

58 Quod si aliter posset accipi, non quidem lege-
remus facile, quod legitur in libro Pontificali,
nempe Agathonem Pontificem ad luminaria S.
Mariæ ad præsepe, & Apostolorum bis mille cen-
tum sexaginta donasse & Theodosii uxorem in
lucernarum rationem decies mille sextarios olei
retulisse, ut refert Nicephor.*lib.*14. *cap.*50. Phara,
Damasus, & Bibliothecarius *in Romanor. Ponti-
fic. & præcipuè S. Sylvestr. vita*, nec non Cantha-
ra Cerosta coronas, delphinos, & Lychnos, &
Lynchinicos pro diversi generis lampadibus, &
lucernis in Ecclesiis ardentibus acceperunt.

Cumque Trid. Synodus *sess.* 16. *cap.* 7. probet
candelarum usum, sed damnet earum dumtaxat
numerum superstitiosum, ut refert idem Duran-
tius *de rit. Eccles. Cath. sub n* 4. *in fine.* Jam ergo
ad hodiernum Stylum dicendum est a Sacr. Con-
greg. Rit in Lunen, Sarzanen. 3. Martii 1633.
quam refert Bonfadin. *in Thesauro Eccles. decis.
res.* 31. *n.* 10. Barbosa *in collect.decis.*457. *in Bul-
lario* verb. *lumina*, declaratum lumina dum admi-
nus in altari accensa esse debere, dum recitatur
Divinum officium matutinum horæ, & Vespe-
rum. † Ubi idem Barbosa refert qualis usus de- 60
bent esse probatus accendendi lumina, lampa-
desve ad sepulchra quorundam cum sanctitatis,
aut martyris fama, vel opinione defunctorum, qui
nec canonizationis, neque beatificationis honore
ab Apostolica sede insigniti fuerunt sine recog-
nitione, atque approbatione ordinarii, de quo ad-
ducit Sacr. Congreg. S. Rom. & gener, inquisit.
habita in Palatio Apostolica in Baticano coram
D. Urban. VIII. Die 13. Martii 1625. *in Bullar. à
n.4.const.*57. *ejusdem Pont.* § 3. & 4. ubi leges. Et
ego dico *infra hic* in vers. & *confirmatur.* † Et 61
de cereis, & lampadibus in Baptismo, in missæ ce-
lebratione, in exequiis funeris. † Et de cereo Pas- 62
chali, & lucernali hora signat, ubi tractat idem
Durantius legendus *dicto c.* 8. *sub n.* 4. *in fine*,
& refert, quod scripsit Onuphrius in interpreta-
tione quarundam vocum Ecclesiasticarum: plura
de Pharis, & cantaris.

Ad ultimam quæstionis partem de hora lucer 63
nali, breviter respondeo, horam lucernalem diei,
quod tunc lucernæ accendi solebant, quando ho-
ræ canebantur; indeque S. Hieronymus 2. *exposi-
tione ad psalmum* 118. Vespertinum officium lu-
cernarium appellarit, dum ait *hora tertia oramus,
hora sexta oramus, nona lucernarum facimus,
media nocte consurgimus*, ubi videtur lucernarium
pro vesperis usurpasse juxta mentem Durantii *de
ritibus Ecclesiæ Cathol.lib.* 3. *cap.* 11. *n.*5. & 6. ubi
& refert quod horae lucernariæ meminerint D.
Augustin. 1. *ad fratres in eremo, opereutur* (in-
quiens) *ergo in nomine Domini sacrum ordinem
non habentes, usque ad horam lucernariam*, &
Cassius *lib.*3. *de instit. Monachat. cap.* 3. *ad finem*,
Rodulph, Tungruens *de canon. observant. propos.*
12. & lucernalium sermonum, & orationum men-
tionem facit Epiphan. *contra hæres. lib.* 3. *in com-
pendiana* vera doctrina circa finem, & legimus
preces lucernarii semel, atque iterum apud Philo-
teum in libro, qui *ordo instituendi Diaconum*,
inscribitur, & S.Hieronymus *epist.* sic loquitur *disf-
cat lucerna accensa reddere sacrificium vesperti-
num*, & Rodulph. Tungrens. *de canon. observant.
dict. propos.* 12. *ad princip.* testatur sanctos Patres
antiquitus hora lucernali ad vesperas convaniri
solitus; & sic addunt, ut refert Durantius *supra
dict. n.*6. Cassiodor. *lib.* 9. *tripar. c.* 38. Socrates
lib. 5. *histor Ecclesiast. cap.* 21. & Nicephor. *lib.* 1.
cap. 24. *in Hellade.* Hierosolimis, & in Thessalia
preces ad tempus vespertinum fieri consuevisse,
dum accenduntur lucernæ.

Pro complemento notandum est, quod etsi lu- 64
cernarum usus, videatur aliquo modo improba-
tus. Primum ex Lactantio *l.* 6. *cap.* 1. deinde ex
Concilio Elibertan. *cap.* 17. denique ex D. Hie-
ronymo, qui adversus Vigilantium confitetur
honore martyrum cereos accendere pertinere ad
imperitiam, & simplicitatem sæcularium homi-
num, & religiosarum fœminarum, quæ quidem
Zelum

Zelum habent, sed non secundùm scientiam : ta-
men ex longe jam *hic* adductis patet contra-
rium.
65 Nec obstant proxime adducta, non Lactantii
locus, cum ipse tantum ibi arguat eos, qui Deo-
candelarum, ac cereorum lumen offerrent pro mu-
nere, quasi Deus dator luminis egeat lumine;
quemadmodum Dii terreni egent lumine, & pro-
phani eis lumina offerunt, quod Christiani non sic
66 ea mente, eoque fine lumina offerunt, ut patet. †
Nec adductum ex *dict. concil. Elibert.* quod pro-
vinciale est, ut meminit Durantius *in cap. de ima-
ginibus lib.* 1. *de rit. Eccles. Cathol. cap.*5. *& dict.
cap.*8. *sub n. fin.* ubi dicit quod *in dicto cap.* 37.
agitur de Neophitis, qui more gentilium lucernas
publicè accendebant, quibus communio denega-
tur, non vero de jis, qui ad cultum Dei lucerna in
Ecclesiis accendunt.
67 Quid & eodem modo intelligit loquutam Hie-
ronimum de his scilicet qui cereos accendunt,
credentes inde Martyres illustrari, & quod Vigi-
lantius dicebat ironicè quosdam præbere hono-
rem martyribus, quos putabant de cereolis vi-
lissimis illustrari; & sic concludit, ut alioquin S.
Hieronym. probet pium, atque mercede dignum
cereos accendere in honorem Martyrum, tum ad-
versùs Vigilantium, tum etiam *epistola ad Ripe-
rium.*
68 Et confirmatur responsio ex Germano Patriar-
cha Constantinupolitano *dicto lib.* 7. *cap.* 14. *epist.*
2. in jam relatis verbis sequentibus ibi: *non offen-
dat quemquam, quod ante sanctorum imagines
luminaria, & suaueolentia tymiamata accendan-
tur; symbolicus enim ista fieri, non lignis, aut lapi-
dibus ipsis, sed in honorem sanctorum quorum ho-
nor ad Christum recurrit.* Nec hæc quidem verba
turbantur, etiam ex adducta declaratione Sacr.
Congreg.S.R. & generalis inquisit. Die 13.Martii
1625. quia prohibitio, de qua ibi accendendi lu-
cernas, lampadesue ad sepulchra quorumdam cum
sanctitatis, aut martyrii fama, ut jam adduxi, niti-
tur quidem alia ratione fundamentali, de qua
infra diximus de reliquiis, & veneratione sancto-
69 rum. † Nempe quod, ut prædicta permittantur,
debet præcedere canonizatio, aut beatificatio,
cum approbatione ordinarii, adhibito Theolo-
gorum, aliorumque priorum, & peritorum virorum
Consilio, spectato demum responso Apostolicæ
sedis, imo & luminaria ac lampades permittit ip-
sa Sr. Congreg. ut expendit Barbosa *in* dicto
verbo *lumina in Bullario, & in dict. collect. decis.*
357. *sub n.*1. ut refertur *in Bullario, tom.*4. *constit.*
37. *Pontificis Urbani VIII.* §. 3. & 4. si tales fama
martirii, aut sanctitatis per cummunem Ecclesiæ
consensum, vel immemorabilem temporis cursum,
aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta,
vel longissimi temporis scientia, ac sedis Aposto-
licæ tollerantia, vel ordinarii colantur, in Christi
quidem honurem.

✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻

AD TEXT. IN CAP FIN. De officio Custodis hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

4 *Eucharistiæ custodia, quanta debet esse remis-
sivè.*
6 *Custos debet decimas, & eleemosynas donatas
dividere.*
7 *Custos, Archidiaconus, & Archipresbyter de-
bent sic gerere, ut nulla sit inter eos invi-
dia.*
8 *Sanctiores, & meliores ministri debent ordina-
ri ad Ecclesiæ ministerium.*

QUia satis, & abundo explanata esse videtur 1
decisio hæc ex proxime adductis *in cap.* 1.
*hic, & in Rub. ac cap.*1. *de officio sacristæ*, & qua-
tenus de cura, quam debet habere Custos circa lu-
minaria, de quibus late sub *quæst. præced.* vers. *ad
tertiam*, & vers. *ad ultimam*; ideo duxi ramis-
sionaliter agere de aliis hujus textus verbis.
Ibi *custos solicitus debet esse de omni ornamen- 2
to Ecclesiæ, & luminaribus*, jam ex *dict.q.* 1. *ad
dict. cap.* 1. *hic, supra de officio sacristæ* late di-
ctum est.
Ibi *sive incenso*, de thurificatione jam dixi non- 3
nulla *supra de officio Archipresbyteri*, sed cur in-
censi oblatione, & thurificationa Ecclesia utatur,
infra hic *sub q.*1. dico.
Et ibi *nec panem, & vinum omni tempore præ- 4
paratum, admissam habere debet* cum ergo sa-
crum facere non nisi cum pane, & vino in Eccle-
sia Dei adimpleri possit juxa quæ longissime di-
ximus *infra in tit. de celebrat. missarum*, ubi agi-
mus de sacramento Eucharistiæ; ideo quanta de-
beat esse cura per custodem circa hæc, patet sine
dubio.
Et ibi, *& per singulas horas canonicas sig- 5
num ex consensu Archidiaconi sonare*, quia jam
plene dixi *in cap.*1. *hic in princip. quæst.* 1. ideo
ibi leges *à num.* 1. ubi de campanarum usu, &
signo.
Et ibi *& omnes oblationes, seu eleemosynas seu 6
decimas cum ejusdem tantum consensu, absente
Episcopo, inter fratres dividat*; quia de his late
dico *infra in tit. de decimis, de sepulturis, & de
Parochianis*; ideo *hic sub quæst.* 1. aliqua breviter
dicenda erunt, applicando nonnulla dicta de offi-
cio Parochi *supra in tit. de offic. Archipresbyteri,
& Premicerii*, solùm tamen poterat hic disputari
qui sint, inter quos custos debet dividere oblatio-
nes, decimas, sive eleemosynas donatas, cum hæ,
ut DD. docent, communiter Parocho debeantur,
ut ex communi probat Barbosa hic *num.*2. 3. &
4. de quo *in dicto tit. de decimis* latissime scribo.
Et ibi *in his tribus*, & ibi *hi tres, Archidiaco- 7
nus, Archipresbyter, Custos simul juncti uno ani-
mo provide peragant, & perfecte, non sit invi-
dia, neque zelus inter illos.* His quidem verbis pa-
tet, quod circa peragenda Ecclesiæ ministeria in
divinis officiis, sunt maxime necessarii, Archidia-
conus,

conus, Archipresbyter, & Custos, quorum officia respectivè adimplent munus sacrificandi in Ecclesiis, & aliarum rerum pernecessariarum, ut abundè patet ex titulis *supra* adductis. Quare præcepit Pontifex, ut inter istos bonus zelus servetur, nec in odium prorumpant, ne ex desidia inter illos Ecclesiæ Catholicæ sacra ministeria deficiant in præjudicium rei spiritualis, atque fidelium, ut *glossa penult. & fin.* demonstrat *hic.*

4 Et ibi *& ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores, & sanctiores esse videntur.* Per quæ verba ex glossa hic verbo *sanctiores*, possunt applicari plura, quæ dixi sub *Rub. & tit. de electione, & de eligendo digniori ad beneficia, & officia etiam sæcularia.*

QUÆST. I.

Incensi oblatio in Ecclesia à quo tempore introducta? Ubi de Thuribulo, & Thymiamaterio? Quid significet Thuribulum? Incensi usus, quare introductus in Ecclesia Catholica? Et Thus apud gentiles, quando in usu: & quod ab hæreticis incensi usus inepte reiicitur. Ubi qui mittentes libella, turificuli, & sacrificati dicerentur?

SUMMARIUM.

1 *Incensi usus ab initio nascentis Ecclesiæ.*
2 *Thurificatio non tam quasi cæremoniali præcepto, quàm Ecclesiæ statuto,* & n. 6.
3 *Thure Magi professi sunt Christum Deum.*
4 *Thymiaterium erat vas, in quo Thimiama in sacris incendebatur, vulgo incensario.*
4 *Thymiama pro incensu accipitur, & quid amplius significet* n. 7.
7 *Thuribulum aureum Christi corpus sanctum interpretatur, qui obtulit seipsum in odorem suavitatis.*
8 *Incensi usus, & thurificatio introductus est in loci reverentiam, & Divini officii ad repræsentandum gratiæ effectum.*
9 *Thurificatio admonet assistentes sacris, ut cogitent de cœlestibus, rejectis importunis cogitationibus.*
10 *Carbones in Thuribulo incensi, quid repræsentent.*
11 *Thurificatio significat devotionem celebrantis & assistentium.*
12 *Orationes in incenso significantur.*
13 *Thurificatio sufficiens est ad fugandos Dæmones.*
14 *Thuribula sunt Thymiamateria aurea, narrantur in plerisque Ecclesiis fuisse.*
15 *Thuribulum aureum à Constantino donatum sancto Nicolao refertur.*
16 *Thurificationum irrident hæretici, qui impugnantur, & explicantur loca Neomiæ, & Arnobii* n. 17. & 18.
19 *Thuris suffitus ex quo apud Gentiles usu erat sacrificii certum judicium.*
20 *Incensatæ Christiani qualiter intelliguntur.*
21 *Incensum mittentes, quibus modis appellabantur.*

AD primam quæstionis partam ex dicto vers. *fine incenso* apparet congrue, & melius, quàm alibi hic deferendum; est ergo primo dicendum; quod incensi oblatio fuit instituta ab ipsis Ecclesiæ primordiis; & in hunc usque diem usu 1
recepta. † Indeque thurificatione non uti quasi cæremoniali præcepto legis, sed sicut Ecclesiæ statuto, authore S. Thoma *in 3. p. q. 83. art. 5.* & Theologi cum eo; & sic licet Apostoli vetent. *can. 3.* aliquid offerri ad altare, sed non quidem oleum ad luminare, & incensum tempore oblationis, & S. Dionisius *cap. 3.* Pontificem, ubi orationem sanctam super altare peregit ex ipso incensum adolore, omnemque fani ambitum circuire. 2

Thure enim Magi Christum Deum, & sacerdotem professi sunt, ut docent Ireneus *lib. 3. cap. 10.* Cyprianus *sermone de stella, & Magis*, Hylarius *can. 1. in Matthæum*, Ambrosius *lib. 1. ad c. 2. Lucæ*, Leo Papa *sermone 1. de epiphania*, Christhom. Juveneus, Hieronym. Theophilac. Fulgentius, & alii Patres, patet enim ex Mathec. *cap. 1.* quod ipsi Christo in nova lege fuit facta à Magia thuris oblatio, & alii communiter. 3

Ad secundam partem de Thymiamaterio, Thymiama, & Thuribulo, & breviter dico, quod Thymiamaterium, erat vas, inquo Tymiama in sacris incendebatur. † Etenim Thymiama pro incenso, ut fit mentio *in dict. can. 3. Apostolor.* de Thymiamaterio, cujus etiam meminit S. Ambrosius *lib. 4. de sacerdotio cap. 1.* quod vulgo vocatur *incensario, obraserillo pera quemar olores, y perfumes*, ut patet 2. *Paralipomenon. 4. & exod. cap. 25.* ac dicit Isidorus, Pelusiota, dicitur ut fit illud, in quo confectio Thymiamatis exaratur, *exodi cap. 30.* quam tropologue enarrant Helias Creten. & Gregor. Nazianzen. *oratione* quæ *Apologetica* inscribitur, & Anastasius Synaita *lib. 6. in Hexameron*, & alii etiam. 4 5

Et quidem quia Cyprianus *in epistola*, S. Jacobus in princip. & in ingressu liturgiæ orationem edidit, dum incenditur Thus, & in liturgiis quoque Basilii, & Chrisosthomi forma benedicendi incensam exatetur, ibique plura de usu incensi legamus, & in libro Pontificiali benedictione thuris verbis sequentibus: *Dominus Deus omnipotens, cui adstat exercitus Angelorum cum tremore &c.* nec non Thuribuli his verbis. *Domine Deus, qui dum filios Israel in desertum murmurantes ob rebellem suam audaciam, durus vastaret incendium Aaron sacerdotem, tunc orantem, arrepto de igne altaris Thuribulo, ibi incensum ponentem exaudire, eosque de incendio liberare dignatus est, benedic quæsumus hoc Thuribulum & præsta, ut quoties thus igneo adolebitur, votum populi tui boni odoris efficias, sitque fuga Dæmonum, repulsio, phantasmatum, & immundarum abscessio cogitationum per Dominum &c.* de quibus benedictionibus plura etiam in ordinario Romano de Divinis officiis ideo nunc, quibus facienda sit thurificatio tractari oportebat; sed quia quibus Ministris illa fiat, jam *supra* dictum est *sub tit. de officio Archipresb.* nunc ad significationem thuribuli descendendum duxi, ex quo cui debeat ea primo fieri facilis erit collectio. 6

Thuribulum ergo, ut sanctus Augustinus *in homil. 6. in Apocalyps.* (dicens quod thuribulum aureum corpus Christi sanctum interpretatur) apertè fatetur ut corpus Christi significet addens quod ipse Dominus factus est thuribulum, 7

ex qoo Deus odoram suavitatis accepit, & propi-
tius factus est mundo; quia obtulit se ipsum in
odorem suavitatis, id confirmans *serm.* 98. *de tem-
pore*, qui est *feria* 2 *post. Domin.* 4 ibi *vide quomo-
do verus Pontifex, Jesus Christus, assumpto Turi-
bulo, carnis humanæ, & superposita igne altaris,
adjecto etiam incenso, qui est spiritus immacula-
tus*, & amplius, nam ut ait Amalar. Fortunat.
lib. 3. *cap.* 5. *pravenit in Thuribulo Tymiama, quod
significat corpus Christi plenum odore bono*, &
cap. 18. ibi, *Thuribulum corpus Christi signi-
ficat, in quo est ignis, scilicet spiritus sanctus,
ex quo bonus odor procedit, quem unusquisque ele-
ctorum ad se vult rapere.* Imo Innocent. III. *lib.*
2. *mysteriorum missæ cap.* 16. & Durandus *lib.* 4.
ration. cap. 10. quos sequitur Durant. *de ritibus
Ecclesiæ Cath. lib.* 1. *cap.* 9. *sub num.* 9. di-
cunt per Thuribulum verbum accipi incarna-
tum.

8 Ad quartam quæstionis partem usus incensi
scilicet, quare introductus, breviter etiam respon-
deo ex dictis primu introductum, & thurificatio-
nem heri ad reverentiam loci, & Divini officii, ut
si fuerit in loco odoris fœditas thure recenso
depellatur, & qui adsunt odoribus latis mul-
ceantur. Secundo ad repræsentandum gratiæ
effectum, quia sicut bono odore Christus fuit,
juxta illud *Genes* 34. *ecce odor filii mei, sicut
odor agri pleni*. & à Christo derivatur ad fideles
officio ministrorum 2. *Corinth.* 2. ibi *odorem
notitia suæ spargit per nos in omni loco.* Indeque
ait D. Thomas qui hæc adducit *in* 3. *p.q.* 83. *art.*
3. quod uodique thurificato altari, per quod
Christus designatur, thurificantur omnes per or-
dinem.

9 Deinde etiam ea de causa, quia per thurifica-
tionem moventur, qui sacris adsunt, authore Phi-
lone Episcopo *in cantica* in illud *ex aromatibus
myrrhæ, & thuris, ad cœlestia omni desiderio as-
cendere* depulsis à cordis cubiculo importunis co-
gitationibus, rejectisque curis omnibus, & studio
rerum caducarum, cor suum ignitum, veluti thuri-
10 bulum coram Deo odoratissimum faciens. † In
quo quidem corde, cum per amorem virtutes, col-
ligit, quasi carbones in thuribulum congerit, qui-
bus seipsam, mens in conspectu Dei igne charita-
tis accendat, dum ferventes, & mundas orationes
ad Deum emittit, quasi fumum aromatum ex thu-
ribulo exalat, ut coram sponso suave redoleat, &
proximos quosque ad ejus amorem per bona
exempla concitare desinat.

11 Et addit Durantius *de ritibus Eccles. Cath. dict.
lib.* 1. *cap.* 1. *sub n.* 8. quod thurificatio significat
devotionem celebrantis, & eorum, qui assident ad
Deum directam, juxta illud *psalmi* 140. *dirigatur
12 oratio mea, sicut incensum.* † Imo ut Hilarius
ait, in incenso significantur orationes ex Apo-
calyps. 8. ibi *data sunt ei incensa multa*; &
sic Innocent. III. *lib.* 2. *de ministerio missæ cap.*
17. Gullielmus Durandus *lib.* 1. *rational. cap.*
10. *argum. ejus*, quod scriptum est Tubiæ *cap.*
13 6. † Dicunt quod suffitus, seu thurificatio effi-
cax ad fugandos Dæmones (ut dictum est)
cum præsertim & thus, & thuribulum benedican-
tur; indeque ex S. Augustino *homil.* 6. *in Apoca-
lyps.* Thuribulum aureum interpretatur corpus
14 Christi. † Et ita constat ex Pontificali Damasi
Papæ Constantinum largitum fuisse plerisque
Ecclesiis thuribula, seu thymia materia au-
rea.

Et Simeo Metaphrast. *in vita sancti Nicolai* 15
prodidit Constantinum S. Nicolao thuribulum
aureum, quod inter sacrificandum uteretur do-
oasse, & ipse Durand. *lib.* 4. *rationat. cap.* 10. expli-
cat cur thuribula tribus catenulis uniantur. Non-
nulla de his dixi *in cap.* 2. *de offic. Archid. q.* à
n. 14.

Ad quintam quæstionis partem respondendum 16
est, quod cum tot de causis incensi oblatio, &
thurificatio in Ecclesia Catholica admissa inep-
te, imo & preverse hæretici irrideant thurificatio-
nes in sacris contendentes res ponendas esse ex
illo Isaiæ *cap.* 1. *incensum est abominatio mihi.* Et
ex Arnobio *lib.* 7. *adversus gentes*, ubi pluribus
thuris usum in sacris, & novum, & vanum docet,
quia prædicta fundamenta sunt levia nimis; non
enim apud Isajam *in dict. cap.* 1. pure Deus thu-
ris incensum aspernatur, ac respuit, quemadmo-
dum, nec sabbata. † Et Neomenias, sed tum de- 17
mum, cum ab impiis indignè incensum offertur,
ut enarrat, & explicat Gregor. Nazianzen. *orat.*
3. *ad versus Julianum Imperatorem.* Nec aliud 18
Arnobii dictum nocet, quia ibi tantum, ipse
improbat suffitum, & thuris incensum in ho-
norem Deorum. Non autem in honorem Dei
vivi, cui, & thus, & cætera, quæ pura mente
à piis, & religiosis offeruntur grata, & accepta
sunt, maxime thus quod (ut *supra* dictum est)
ex Crineo, Hilario, Ambrosio, & aliis, Deo
offerri solet, & Divinitatem, notat ita Duran-
tius *de ritib. Eccles. Cathol. num.* 10. ubi in
simili. S. Augustini censura *epistola* 99. ad *Deo
gratias*, loquutus fuit in verbis sequentib. *qua-
propter qui Christianas litteras utriusque te-
stamenti sciunt, non hoc culpant in sacris legis
ritibus paganorum, quod instituant templa, & sa-
cerdotia, & faciant sacrificia; sed quod hac Ido-
lis, & Dæmonis exhibeant.*

Itaque etsi apud Gentiles (qui sacerdotes, 19
Pontifices, Flamines, & Archiflamines ha-
bebant, ut jam late expendi *sub Rubrica de
officio Archypresb.*) initio in usu, non fue-
rit thus in sacris incendere, ut pluribus pro-
bat Divus Ambrosius *dict. lib.* 7. Tamen ubi
primum thure sacrificare ceperunt; suffitus thu-
ris erat sacrificii certum judicium. † Adeo ut 20
Christianos verè sacrificare crederent, ubi su-
mis Digitis, paululum thuris injecissent in
acernam, vel thuribulum; sic refert Duran-
tius *de ritib. Eccles. Cath. dict. capit.* 9. *num* 3.
ubi refert *num.* 3. 4. 5. & 6. inter alia, quibus
solebant prophani Christianos ad idolatriam ad-
igere, ut injicerent thus in aureolum, vel
thuribulum, qui explicat ex S. Cypriano, &
alii qui essent libellati mittentes thurificuli, & sa-
crificati.

Et ne quidem prædictorum nominum proprie- 21
tas sub silentio relinquatur, breviter dico, quod
qui injiciebant thus in Areolum *mittentes* ap-
pellabantur; eo quod eam actionem mittere dice-
bant, ut in Synodo Romana; in qua Marcellinus
Papa causam dixit, item ut quia solerent prophani
Christianos ad idolatriam adigere aliis tribus gra-
dibus. Primo ut nomen suum darent quod scribe-
batur in libello, seu Cathalogo, inde tales a Chri-
stianis contumeliose appellabantur libellati: sic
S. Cyprianus *lib.* 1. *epist.* 3. & *lib.* 2. & *lib.*
3. & *lib.* 4. *epist.* 2. & Durantius ex eo *dict.
num.* 4. ait ut quod vulgo legitur *libellaticos*, le-
gendum est *libellatos*, ubi S. explicat quis proprie

fit *libellatus*. Et apud eundem Cyprianum ait *n.* 6. legi, quod qui manu capiebant Thuribulum, ut adolerent, vocabantur *Thurificuli*. Et quod qui pollutis mentibus, manus, & ora sacrificantes polluerunt, *sacrificati* vel *sacrificiati* appellarentur.

QUÆST. II.

An Archimandrita, Archigerontes, sive Diœcetæ, Archipsaltes, & Archieparaphonista, sint Ministri deputati ad exercenda aliqua officia intra Ecclesiam? Et quæ illa fuerint, aut sint?

SUMMARIUM.

1 *Archidiaconus, Archipresbyter, & custos, sunt præcipuè Ministri Ecclesiæ.*

2 *Archimandrita nomen græcum, est Princeps ovium, & Monachorum dicti loco Abbatum* num. 3. *id est Duces, & Principes Monachorum sunt Archimandritæ.*

3 *Mandra significat sermone Hyspano* Magiada deganado, rebanno, o manada, *item & spelunca.*

4 *Archimandritæ etiam dicuntur illi, qui sunt Episcopi, Abbates, & alii Pastores Ecclesiæ, sive qui sunt Prælati Monachorum &c. qui degebant in speluncis, &* numero 7.

5 *Monachi olim eremos colebant in speluncis, & cavis montium habitabant.*

6 *Ascetria significat monialem, aut studium, sive exercitium.*

7 *Archigerontes, sive Diœcetæ quid significent? Et ad quos effectus assignati in Ecclesia, &* num. 8. *& extra Ecclesiam, ut* n. 10.

9 *Diœcetæ linguæ latinæ parum cultores, dicique administratores purpuræ, & lanæ.*

10 *Archipsaltes dicitur Princeps cantantium; idest Magister cappellæ.*

11 *Archiparaphonista dicitur, quartus scholæ, qui Pontifici de cantoribus, cum quid apus erat, nunciabat* n. 12.

12 *Cantores olim more levitarum quærebant ad fontem aquam, eamque mundam offerre consueverant, & per manuus Archiparaphonistæ &c.*

1 PRo complemento circa enodandam tractationem eorum ministrorum, qui exercent officia intra Ecclesiam ministerio spirituali deservientium, quasi aliorum Principes, & superiores, visum nobis est sub hoc *titulo de officio custodis* adnectere; præcipue quia textus noster in vers. *in his tribus*, & in vers. *hi tres, Archidiaconus, Archipresbyter, custos &c*, signanter demonstrat, ut vile videtur, ut prædicti tres sint qui præsertim perficiunt Ecclesiæ ministeria; & cum Archidiaconus, Archipresbyter, ac sacrista major atque Primicerius in Ecclesia officia exerceant, imperentque Ministris, ut ea rite, & rectè peragant; ideo nunc de nominibus Ministrorum Ecclesiæ ad spiritualia, quæ in jure reperiuntur dispersa, opportet hic disserere, antequam ad *titulum de offic. vicarii* descendamus.

Archimandritæ verò est Græcum nomen, qui latine dicuntur Principes ovium, vel Monachorum, ut tradit ex Alciato, & Cassanen referendis, Barbosa *in l. inter claros §. nos reddentes, n.9. de summa Trinit. & fide Cath.* & quia Dignitates regulares dicuntur habere Abbates, Abbatissæ, item aliquando (Priores de quibus nonnulla dixi *sub cap.* 1. & aliis *de ætate ordinand.* & de Abbatissis *sub Rub. de elect.*); Et Archimandritæ, qui loco Abbatum sunt dicti ab *Arcos*, idest Princeps, & *mandra*, quod significat sermone Hispano, *Maiada de ganado, rebanno, o manada*, item & spelunca, quasi prædictæ dictiones, Principem speluncæ significent, idest quasi quod Principes sunt, vel duces Monachorum, qui ab initio eremos, & speluncas habitabant; ita etiam Patinus *de probat. lib. 2. cap. 31. num. 3. &* 4. ubi ait, quod glossa vocet Archimandritas Principes ovium; quia cum *mandra* apud vulgares sit locus ovium, pro ovibus intelligit Monachos, qui mansuetudine, ac humilitate oves imitantur, probans ex *dict. §. nos reddentes, & ex cap. dispensationes* vers. *Archimandritam* 1. *quæst.* 7. 2 3

Sed quia de significatione *Archimandritæ* Frater Didacus Ximenez Arias, Alcantarensis Theologus ordinis Prædicatorum *in suo vocabulario Ecclesiastica*, verb. *Archimandrita*, dicens fieri mentionem de Archimandrita, non solùm in jure civili, verum, & *in Concilio 2. Constantinop. in dict. epiphania*, & quod *Archimandritæ* vocantur illi, qui sunt Episcopi, Abbates, aut alii Pastores Ecclesiæ, sive illi, qui sunt Prælati Monachorum, & Religiosorum; eo quod sint spirituales Pastores, vel quia *Mandra*, quod est spelunca, Prælati Monachorum, qui degebant in speluncis, forte ex ea ratione vocentur *Archimandritæ*. 4

Ideo Alciatus *lib. 1. prætermissorum adminutium fol. mihi 227. sub litt. B.* agens de quibusdam vocibus, & inter eas de Archimandrita, improbans ibi acceptionem, quam Sidonius Apollin. *lib. 1. epist.* 8. dum Palestinos Archimandritas nominat, apud quem Paraphrastes suos dictos putat, quasi Principes sint mandræ, & agmines, Alciatus *ibi* non probat illius partem in verbis sequentibus *quid enim conventus brutarum cum* sacrosanctis viris commune habet; & Accursium sic sentientem *cui* (ait) *error faciliter est remittendus, quando quidem extra suum forum litigabat*; & sic videtur magis accipere eam significationem, ut Archimandrita id significet, quod dicimus Abbatem: nam prisci illi Monachi eremos colentes in speluncis, & cavis montium habitabant, ut non uno in loco apud Hieronymum legere est, jam ergo ex his patet, quale officium Archimandritæ habent in Ecclesia, & quare sic vocati, de quibus elegantius loquentem leges Marsilium *in cap. 15. de Ecclesiast. redditibus*. 5

Hinc enim non abs re erit scire, quid sibi velit *Ascetria*, sic legendum, & non *assisteria in authent. & etiam Cod. Justiniani.* quod significat *monialem*, ita legit Alciatus, ubi proxime *sub dicta littera B.* dicens ut in hunc sensum alicubi meminerit Gregor. Nazianzenus, præsertim *in Panegyrico magni Basilii*, ubi deducit à verbo Græco, quod laborare, & exercere significat; & idem Pater Didacus Ximenez Arias *in suo Vocabulario Ecclesiastico* verb. *ascesis*, dicens, ut significat studium, sive exercitationem, ut repetit ex Hieronymo in Cathalogo, 6

scribens

vel ſcribens Baſilius ſermone de *uſceſſi*, hoc eſt de cultu, & exercitatione monaſtica.

7 *Archigerontes*, ſive *Diœcetæ*, de quibus fit mentio *in l. Archigerontes. 6. de Epiſcopali audient.* & Accurſius inter primos eos ſacerdotes appellavit, quibus delicta ſua inmetallum damnati confitentur *qui Chriſtiani eſſe jubentur ut ea lege exiſtimat eo quidem argumente* quod ſcriptum ſit *Diœcetæ ergaſiotanorum*, dicens verba hæc ſignificare Epiſcopos, ſeu Diœceſanos damnatorum in metallum, & id eſſe *ergaſiotamos*, qua quidem ſignificatione, quidam alii ſcribentes, ut refert Barboſa *in d. l. Archigerontes n.2.* interpretantur illos Archipresbyteros, aut Epiſcopos, vel minores ſacerdotes, quidam natorum in metalla confitentium peccata audiebaot; qua de cauſo noo præter inſtitutum eſt tractare de prædictis, cum allegari ſoleat ille, ad hoc, quod judex poſt ſenteotiam difinitivam latam contra reum, debet ei mittere ſacerdotem, vel religioſom, ut confiteatur peccata ſua, & dare ſibi aliquod tempus, vel ſpatium, ut poſſit providere ea, quæ ad conſcieotiam, & animam ſuam faciunt, ut per illon leg: communiter adootarunt Bald. Paul. de Caſtro, & communiter Doctores, Clarius *in* §. *fin. ſua praxis q.* 97. *n.* 4. Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap. fin. n.* 6. & alii poſt eos, ut dicit Barboſa *in dicta l. n.* 4. Haillon, *in addit. ad. dict. Gomez. dict. cap. fin. n.* 7.

8 At quia prædictam expoſitionem communiter improbant alii Doctores referendi, inter quos idem Alciatus *in dicta l. Archigerontes* in verſ. *quæ expoſitio*, dicentes eam eſſe ineptam, & quod nemo alicujus Judicii, qui Græce ſciat, non cognoſcet, & addens ut fidelis lectio ea eſſe videatur, nempe ut vetent imperarores piis aliquos præfici, qui procurent negotia aulæ principalis, ſeu qui annonam, & penum, & quæ ad victum Principis, palatinorumque pertinent, emant, niſi iidem Chriſtiani ſint, vocemque illam ad vocem ex Græco traductam ad verbum, ſignificare Principes ſeniorum, ſeu ſummos ſenes, eaque ratione Matth. in evangelio ſummi ſacerdotes dicuntur Ideo Guid. Pancirola *in theſauro variar. lib.* 2. *cap.* 173. veriſimilius tenet intelligi ſenes qui Gyneciis præerant, ubi veſtes Principis, & lintea texebant, de quibus *in tit. de murilegulis, & Gynetiariis lib.* 11 quibus enim obſervandam mulierum pudicitiam præficiebantur, ſenes Archigerontes vocati, ut amplectitur Barboſa *in dicta l. num* 2. de quo legendi ſunt etiam Cujacius *lib.* 23. *obſervat.* & Caluin. *in l. ex juridico*, verb. *Archigerontes*, ubi ait, leviſſima mutatione adhibita, locum ſic corrigendum *Archigerontes, & Diœcetæ ergaſticorum, non niſi Chriſtiani.*

Unde idem Alciatus *in dicta l. Archigerontes* invehens admodum in Accurſium, & alios loquentes de Diœcætis, quaſi illos linguæ latinæ parum cultores; vel quia tempore eorum aſſiduis bellis, non ſolùm litteræ græcæ, ſed & latinæ perierant; & ſic errorem, non hominis fuiſſe, dici quidem, ac habent Guid. Pancirola, ubi proxime, & Barboſa *ſub dicto n.* 3. *Diœcetas*, ideſt adminiſtratores, ſcilicet purpuræ, & lanæ, & hujuſmodi rerum, quas in cubiculis fœminæ operabantur, quarum etiam erant Præfecti illi, qui Archigerontes nominabantur, quod dicta lex præcipit, ut Chriſtiani eſſent; & idem de Diœcetis, qui prædictas res tractabant, non quidem Procuratores, ſive diſpenſatores ad quæſtom, & lucrum, quod ſi verum ſit ad aliam ſignificationem repertam *in cod. lib.* 11. *de prædiis Tamiacis*, ut refert idem Alciatus, dicendo, ut ſignificet quæſtorem, & œconomum tamen *in conſtit. dictæ leg. Archigerontes* ſibi placet iotelligere de Principis cella.

Archipſaltes, qui alias vulgari ſermone
dicitur Princeps cancotium, ſeu cantorum, alias 10
dictus Magiſter cappellæ muſicorum, qui iſte ſit, & ad quid teneatur dixi *ſupra in cap. unico de efficio Primiceris* verſ. *ad quintam.* ſic explicat illam vocem cum Rob *pſalm.* 44. Frater Didacus Ximenez *in ſuo Vocabulario Eccleſ.* verb. *Archipſaltes*

Archiparaphoniſta, quale officium habeat, 11
& quis dicatur? Igitur ut explicaot Durantius *de ritibus Eccleſ. Cathol lib.* 2. *cap.* 26. *de offertorio n. fin.* & Onuphrius *in libello ordinis Romani in interpretatione vocum obſcur. Eccleſiaſt.* Archiparaphoniſta dicitur quartus ſcholæ, qui Pontifici de caotoribus, cum quid opus erat,
nunciabat. † Cumque cantores olim more Levi- 12
tarum quærerent ad fuotem, aquam, eamque mundam offerre conſueviſſent, ut docet Alcuin. *de Divinis efficiis cap. quid ſignificent veſtimenta*; idque inſtitutum eſſe dixerit Amalar Fortuo. *lib.* 3. *de Eccleſ. officiis cap.* 19. ne cantores penitus extorres eſſent à ſacrificio; inde advertunt adducti, & Durant, probantes ex ordine Romano, quod Cantores offerebant aquam per manum Archiparaphoniſtæ, & quod deinde deſcendit ſubdiaconus ſequens in ſchola, qui & accipiebaot fontem de manu Archiparaphoniſtæ, & deferebat ad Archidiaconum, Ex quibus patet de officio Archiparaphoniſtæ, jam non multum in uſu, imo & penitus abrogatum videri, pràxis demonſtrat, niſi alicubi practicetur; ut aotiquitas io oblationibus iſtis obſervabat.

****

AD TITULUM ET RUbricam de Officio Vicarii.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM

1 *Coadiutores Prælatorum ſolent dari, de quibus tractetur ſub* tit. de officio vicarii.

2 *Vicarii præcipuum munus dicitur de illo, qui loco Rectoris ad ſervitium alicujus beneficii nominatur per Prælatum.*

3 *Vicariorum quatuor ſpecies ſunt, quorum duæ ad titulum de officio vicarii ſpectant, nempe, una ſit vicarii perpetui, alia ad tempus, ut* n. & 5.

4 *Vicarius perpetuus quando dicatur, &* oumero 5.

5 *Vicarius temporalis Rectoris, ac Parochi, qualis dicatur, & exemplificatur, &* n. 6.

7 *Vicarii ſunt alii, qui à Romano Pontifice in provincia aliqua, vel Diœceſi conſtituuntur in ſpiritualibus.*

8 *Vicarii, alii sunt quoad omnia Jurisdictionis, ut sunt vicarii Episcoporum, quorum duplex differentia; nam alii sunt generales, alii foranei.*

9 *Vicarii de jure sunt in triplici differentia, qui dicuntur, aut nati, seu legitimi, foranei, sive Dativi*, n. 10. & 11.

12 *Vicarius, sive officialis Episcopi promissivè sumuntur. Et in quibus provinciis utatur nomine vicarii* n. 13.

13 *Officialis nomine in nonnullis provinciis utitur.*

14 *Vicarii Coepiscopi coadjutores ad idem tendunt.*

15 *Coadiutores dabantur Episcopis, qui Coepiscopi dicebantur.*

16 *Coepiscoporum officia, & nomina jam in desuetudinem sunt.*

17 *Vicarius Episcopi missus appellare solet.*

18 *Locum tenens dicitur quem vicarius sibi nominat.*

19 *Vicarius est, qui vices alterius gerit in jurisdictione, & judicio.*

20 *Vicegerentes, seu vicarii appellantur illi, qui in locum alterius Magistratus absentis seu mortui, vel impediti substituuntur.*

21 *Vicarii, sive vicegerentes sunt inferioris gradus, ac illi, in cujus locum suffecti sunt.*

22 *Suffecti appellantur etiam vicarii, seu vicegerentes, quanta eorum authoritas* numero 23.

23 *Vicarius non solum personam illius, in cujus vicem subrogatur, sed magis officium, & locum tenetur.*

1 QUia occasione hujus Rubricæ, & tituli solent DD. agere non solùm de vicariis temporalibus, seu perpetuis positis in beneficiis, sive Parochiis; imo & de aliis vicariis, sive coadjutoribus Prælatorum, tam ad spiritualia ordinis, quàm jurisdictionis. Et sia de officio vicarii generalis, sive foranei Episcopi, alteriusve Prælati Ecclesiastici jurisdictionem habentis, & licet sub Rubro nostri tituli nihil de istis vicariis caveatur: tamen quia ex aliquo facit textus *in cap. sua nobis* 5. *hoc tit.* Ubi nonnulla Pontifex agit de vicario Papæ in urbe jurisdictionem habente; ideo *ibi* de dictis vicariis, eorum officio, ac jurisdictione agemus, etsi non latè, cum præcipua tractatio nostri instituti ex *supra* dictis titulis solùm sit de officiis Ecclesiasticis, quæ exercent in functionibus Ecclesiasticis, & spiritualibus pleræque personæ Ecclesiasticæ designatæ ad similia munera, & officia Ecclesiastica.
2 † Et sic in præsenti titulo præcipuum munus vicarii, erit de illo, qui loco Rectoris ad servitium alicujus beneficii nominatur per Episcopum, sive Prælatum, qui propriè coadjutor vocati videtur juxta distinctionem proximè sequentem.

3 Quare libuit breviter assignare vicariorum quatuor species, quarum duæ propriè spectant ad titulum nostrum, de quibus potissimè fit mentio in nostro jure canonico unius quidem perpetui, ut *in cap. extirpandæ hoc tit. cap. extirpandæ* 30. §. *qui vero de præbend. & Dignit cap. G. perpetuus de fide instrum.*
4 † Ergo vicarii perpetui Parochialium dicuntur, quod propter curam animarum constituit Episcopus, ut in *cap.* 1. *cap. fin. hoc tit.* & sunt, ac dicuntur illi qui in Ecclesiis quibusdam Parochialibus, in quibus directi Rectores perpetuò animarum curam exercere, non possint, vicarii Constituuntur, veluti in Ecclesiis Monachorum, *cap. unico de cappellis Monachor. lib.* 6. aut aliis, quæ Prælaturis, vel militiis perpetuò sunt unitæ, quarum curam exercere commendarius non tenetur, aut nequit: de quo habeat beneficium, & qualiter distinguatur ab eo, cujus est vicarius, dico *infra in cap.* 2. *hoc tit.*

Vicarius alius curæ, beneficii. sive Parochiæ, 5
aut Rectoriæ, alius est temporalis, de quo DD. agunt etiam per caput pervenit de appellat, qui dicitur veluti coadjuvans in cura ad voluntatem & liberum arbitrium ipsius Rectoris, ut per *cap. illud cum sequenti* 7. *q.* 1. notant DD. qui tamen non propriè vicarius, sed aut cappellanus, aut curatus appellari consuevit, & dicitur temporalis, qui in locum alterius ad tempus substituitur, justa subsistente causa; puta quia pluribus Ecclesiis, quas obtinet simul deservire nequeat *cap. ex temporis* 26. *q.* 1. aut pluribus negotiis ratione sui muneris, & officii detineatur, vel quia ob peregrinationem, ægritudinem, aut justam absentiam ab Episcopo cognitam, & approbatam, vel ob aliam aliquam causam, veluti necessitatem, aut utilitatem Ecclesiæ, deservire suæ Ecclesiæ non possit, Andr. Valens *hic n.* 1. vers. *duplicis* & *n.* 3. sic etiam alii DD. *in tit. nostro*, Barbosa *de jure Eccles p.* 1. *c.* 15. *de vicario, & coadjutore Episcopi n.* 7. & 9.

Et amplius etiam exemplificiatur, ut quando 6
nominatus est vicarius illius, qui duas habet Ecclesias Parochiales æque principaliter unitas, tunc enim qui curatus est Rector, & Parochus utriusque, non tenetur constituere vicarium perpetuum in altera, sed ad tempus, videlicet, ut est dictum, quando ipse nolit ei inservire ex *dict. cap. ex temporis* 16. *q.* 1. *cap.* 1. *ne sede vacante*, vel quando beneficium est unitum mensæ Episcopi, seu capituli, quia tunc potest constitui vicarius temporalis, ut inquit glossa verb. *ad mensam in clem.* 1. *de excessib. Prælator*, glossa & DD. *in clem.* 1. *de rescript.* quod hodie limitatur per const. Pii V. quæ incipit *ad exequendam* Kalend. Novemb. 1567. Barbosa *hic n.* 17. ubi addit, quod quando unitur beneficium simplex, solet tunc constitui vicarius temporalis.

Quidam alii sunt vicarii, qui à Romano Ponti- 7
fice in provincia aliqua, vel Diœcesi vicarii in spiritualibus Papæ constituuntur, qui & visitatores dicuntur, de quibus agunt DD. *in cap. fin. dist.* 61. *in c. Charitatem in fine* 12. *q.* 2. & *in cap. is cui de elect. lib.* 6. de quibus amplius dico, & aliis *in cap. sua nobis* 5. *hoc tit.* & simili modo videmus juxta textum *in cap. adjicimus* 16. *q.* 1. quod Monachi certis in locis vicarios sibi statuerunt.

Alii denique sunt vicarii, qui ad omnia, quæ 8
sunt Jurisdictionis à Prælatis constituuntur, & tales dicuntur; qui sunt, nempe vicarii Episcoporum, quorum duplex est differentia: nam quidam sunt qui generaliter nominati sunt ad omnes causas civiles, & criminales, item & jurisdictionis voluntariæ, & tales propriè dicuntur vicarii generales, & aliquando officiales Episcoporum, ut in cap. ex frequentibus *de constit. cap.* 2. *consuet. lib.* 6. *cap.* 2. *eodem lib.* 6. Alii eorum, qui solent constitui, vel ad civiles tantum causas, vel ad criminales totius Diœcesis, non proprii vicarii, sed officiales, vel auditores vocantur *in cap.* 1. & 2. *hoc tit. lib.* 6.

Hine

9 Hinc provenit ut incidamus in aliam distin-
ctionem, scilicet quod in triplici differentia acci-
piuntur de jure vicarii: nam vel dicuntur nati, seu
legitimi, & isti sunt qui dicuntur à lege ipsa con-
stituti, ut Archidiaconus, & Archipresbyter,
de quibus jam dixi *sub tit. de efficio Archidiaco-
ni, & de efficio Archipresb.* & probant jura *ibi in*
10 *cap.* 1. *& in cap. ut singula.* † Alii dicuntur fora-
nei, & sic appellantur, qui extra civitatem, in
qua est Episcopi sedes, jurisdictionem exercent,
utpote quos Episcopus in certa Diœcesis, par-
te, vel in oppidis Constituit, sicut docent Do-
ctores per glossam verb *Foraneus in Clem. etsi
principalis de rescriptis, & in cap.* 1. *eodem ver-*
11 *bo de efficio ordinarii lib.* 6. † Dativi alii dicuntur,
qui, ut jam diximus in vers. *alii denique*, appellan-
tur vicarii, seu Constituti generales, hi nempe,
quos Episcopus creavit, ut ejus vices gererent in
eodem tribunali, & loco, in quo ipse jus dicere
consuevit: sic Barbosa *hic n.* 9. ubi loquens de vica-
riis Patriarcharum, Episcoporum, & Archiepisco-
porum inter illos prædictam constituit differen-
tiam, & plura de omnibus illis dicit *in pastorali*
3. *p. allegat.* 54. *ex n.* 19. *& ante.*

12 Promiscuè namque verbum *vicarius*, vel offi-
cialis Episcopi, jam in jure sumuntur, & certius in
praxi, ubi sic accipiuntur, quod bene procedit, cum
revera in effectum nulla inter eos, nisi in nomine
versatur differentia, ut dixeruot Hypolitus Rimi-
nald. *in Rub. de efficio n.* 113. Covarruv. *lib.* 3. *va-
riar. cap.* 20. *n.* 46. Mandosius *in tract. de commis-
sion, in commis. per breve* 28. verb. *vicario*, & *in
Reg.* 14. *Cancel. q.* 6. *n.* 16. Menochius *cons.* 51. *n.*
38. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel glossa* 5. §. 3. *n.*
8. & alii.

13 Et quidem Romanæ curiæ stylus observat, ut
in expeditionibus, seu delegationibus ad Italiam,
Ungariam, Dalmatiam, Egyrum, & Cretam, & par-
tes orientales, Siciliam, & Corsicam concernen-
tibus, Cancellaria vero vicario semper utatur, sed
ultra montes Alpinos, ut in Hispania, Gallia, Ger-
mania, Polonia, Auglia, & in Ultramarinis, ut in
Africa, officiales nuncupentur, sicut testantur
Sbrotius *de efficio vicarii lib.* 1. *q.* 2. *n.* 10. ante
Barbosam *de jure Eccles. dict.* 1. *p. cap.* 15. *n.* 12. *in
fine*, Hieronymus Paulus *in practica Cancel. fol.*
7. *&* 8. Mandos, *in dicte tract. de commis. dict.
breve* 28. verb. *vicarie.*

14 Quod si dubites quare tales proxime addu-
cti vicarii appellentur, & non coepiscopi, Coad-
jutores, vices gerentes, seu locum tenentes, res-
pondeo prædicta nomina ad idem tendere jux-
ta species suas, quas nomen vicarios claudit om-
ninn; quia etsi quondam, ut jam *supra* dixi *in*
15 *sub Rub. de officie Archipresbyt. q. fin.* † Coadjuto-
res dareorur Episcopis, qui Coepiscopi dicceban-
tur, & erant quasi suffraganei, & vicarii simul
Episcoporum, quibus scilicet plurima cum Epis-
copis ministeriorum communis erat dispensatio,
qui non erant Episcopi, sed sacerdotes honorabi-
liores, ut dicit Nicenum Concilium: sic ut inter
eos, ac Presbyteros quædam esset differentia, cum
ipsi tenerent medium quoddam inter Episcopos,
& Presbyteros, etsi præsumptuose Episcopos
consecrarentur, lectures etiam & Exorcistas at-
que abdiaconos ordinarent, nec infra Episcopo
majores ordines minime contulissent, nec alia
Pontificalia exercerent, *capite quamvis* 68.
dist.

16 Tamen quia jam nomen istorum quod officium
in desuetudinem abiit, & ab Ecclesia rejectum
fuerit *cap. Coepiscopi* 68. *dist.* eo quod insolenter
sibi officia Episcoporum usurparent; ideo rectè, &
eorum institutio fuerit omnino interdicta. Hodie
tamen qui in ordine Episcopali constitutus ad
Episcopalia exercenda, assumitur, suffraganeus
nominatur, Barbosa *d. cap.* 15. *de jure Eccles n.* 7.

Et quamvis vicarius Episcopi soleat in sacris ca- 17
nonibus *missus Dominus*, aut *missus* simpliciter
appellari, *cap. de parentela, cap. ab iste* 35. *q.* 6. *&
cap.* 2. juncta glossa *de regularibus cap.* 1. *de frigi-
dis, & maleficiatis*, obi Doctores, vel etiam offi-
cialis, (ut diximus) Episcopi, sed non proprie;
imo nec si vocetur coadjutor Episcopi, nam pro-
prie talis dicitur qui Episcopo, aut Rectori infir-
mo, vel senio confecto, aut iniquo administratori
adjungitur, ut in officio, & in administratione
coadjuvet, ut patet ex *cap.* 1. *de Clerico ægretante.
& eodem tit. lib.* 6. *& supra in cap. grandi de sup-
plenda negligentia Prælat.*

Et quia locum tenens proprie dicitur ille, quem 18
ipse vicarius sibi ipsi sufficit, & vicarius ille pro-
prie, qui ab ipso Episcopo nominatur tantundem
etiam sine consensu sui capituli *cap. ea noscitur*,
ubi Hostiensis, & DD. de his, quæ fiunt à Prælato
sine consensu capituli.

Et vicarius proprie dicatur ille, qui vices alterius 19
gerit in jurisdictione, & judicin *c* 1. *&* 2. *hoc tit.* ideo
propriè dictum nomen idem significare videatur,
ac vices gerens, nec bene locum tenens poterit
dici, cum vicarius non dicatur constituere sibi vi-
carium, ut patet *in cap. Clericos hoc tit.* glossa ver-
bo *aliorum in clem.* 1. *de regularibus.*

In jure enim vicarii, seu vicegerentes appellan- 20
tur illi, qui in locum alterius Magistratus absentis,
scilicet mortui, vel impediti, substituuntur ab eis,
qui à lege ad id potestatem habent, ut deducunt
Doctores, ex *l.* 1. ibi, sive *proconsulatum ff. de tu-
telis, & curator. datis ab his* Cujacius *lib.* 1. *quæst.
Papiani super leg.* 5. *ff. de efficie Proconsul. in
princip.* Morla *in emporio juris tit.* 2. *in præludio
n* 84. † Quare fiet, ut tales sint inferioris gradus, 21
ut illi, in cujus locum suffecti sunt; quia sicut
Præfectura, ut dignius officium vicem gerenti, vel
vicario præfertur, ut notat Barbosa *in l. in civili-
bus cod. de officio vicarii n.* 2. ita similiter dici de-
bet de quocumque vicario, seu vicem gerente, aut
locum tenente in materia, de qua loquimur. † Et 22
sic etiam patet, quod tales vicarii, seu vicegeren-
tes, appellantur etiam suffecti, ut *in l.* 2. §. *post
hanc. in fine.* ibi *quo suffectus fieret &c. ff. de ori-
gine juris, in cap. quædam* ibi *suffecti consules* 2.
dist. ubi habetur, quod suffecti judices dicebantur
ili, qui pro aliis substituebantur, ut ex Isidoro,
Suet, & Lamprid. tradit Brisson *de verb. significa-
tione lib.* 17. verb. *suffectus* Alciatus *lib.* 3. *dis-
punct. cap.* 3. & Isidorus relatus *in dicte cap. quæ-
dam l.* 5. *etymologiarum cap.* 14 ait quod sub
Octaviano Cæsare suffecti consules, Papius, &
Poppejus legem tulerunt, quæ à nominibus eorum
appellatur Papea Poppea, continens Patrũ prœmia
pro suscipiendis libris super quo ex Dione *lib.* 56.
advertit Covarruu. *de spons. p.* 2. *cap.* 8. *in initio n.*
4. referens hujus legis capita plura, & Doctores
in l fin cod. de infirm. pœn. calib.

Ex quo videtur quanta fuerit judicis suffecti 23
authoritas, & Caluin. *in lexicon Jurid.* verbo
vicarius, Gonzalez. *ad regul.* 8. *Cancel.* 9. §. 3.
gloss. 1 *n.* 4. demonstrant agentes de vicariis Ma-
gistratuum, & militum, de quibus agunt Imper.

in dicto tit. de officio vicarii, ut *ibi* adduxit Barbosa *in præmisso*, & *patet ex titulo cod. de officio ejus, qui vicem alicujus Judicis obtinent*, qui etsi vicarius, seu vicesgerens, ac alterius vice fungatur: tamen sub ratione officii, & tituli vicariatus habet jurisdictionem, & non quidem ex sola commissione; & sic bene Bellon. *lib. 1. cap.* 12. *n.* 2. *ad finem*, Barbosa *in Rub. hic n.* 6. post alia ab eo dicta *n.* 3. 4. & 5. concludunt vicarium, non solùm personam illius, in cujus vicem subrogatur, sed magis locum, & officium tueri, juxta verba textus *leg.* 2. *cod. de officio ejus* ibi *tueri locum Rectorem provinciarum noscuntur*, ubi declarat glossa, verb. *Rectorem* in verb. sequent. ibi *est enim vicarius ordinarius à lege non declaratus*, cum infinitis Barbosa *in pastorali p.* 3. *dict. allegat.* 54. *à n.* 45. de quo *infra*. Et hæc nunc sufficiant pro explicatione nostræ Rubricæ.

QUÆST. I.

Vicarii perpetui Parochialium, an dicantur Beneficiati, sicut, & ipsi Parochi? Et an Vicarii earum alii, qui perpetui non sunt, dicantur amobiles, nec ullo modo Beneficiati? Et qua differentia, nominentur ad serviendum in Parochialibus? Et an, Rectore mortuo, duret nihilominus sibi Vicarius perpetuò suffectus? Et an idem sit de Vicario, temporali? Et an mortuo Præside, sive Episcopo, possit ejus Vicarius exercere jurisdictionem? Et qui de materia Vicarii perpetui in beneficiis, aut temporalis, item & Episcopi agant?

SUMMARIUM.

1 *Vicarius perpetuus non est propriè Rector Ecclesiæ, sed Rector curæ animarum perpetuus.*

2 *Vicarius perpetuus Parochialis sic debet institui, ut instituti debent in suis Parochiis, Rectores, & Parochi.*

3 *Vicaria, seu vicariatus perpetuus, qui debet instituti in Ecclesia Parochiali unita alicui Dignitati, vel monasterii, est beneficium curatum.*

4 *Curati beneficii dispositiones procedunt etiam in vicaria perpetua.*

5 *Vicaria perpetua eandem ætatem requirit in eam obtinente, quam requirit beneficium curatum,*

6 *Vicarius perpetuus tenetur subire omnia onera incumbentia ipsi Parochiali, in qua erecta erat vicaria perpetua.*

7 *Vicarius perpetuus habet penes se omnem beneficii curam, & exercitium.*

8 *Vicarius perpetuus Abbatiæ debet subire omnia onera respicientia curam animarum, & administrationem sacramentorum.*

9 *Vicarius temporalis, qui dicitur amobilis, non est beneficiatus, cum non habet se instar beneficiarii* n. 10.

10 *Vicariæ temporales non veniunt sub nomine beneficii.*

11 *Rector principalis, cui datus est vicarius temporalis, habet principalem curam, vicarius autem solum functionem, & administrationem, secus in vicario perpetuo ut* n. 12.

12 *Vicarius perpetuus debet residere in beneficio, non tamen Rector.*

13 *Vicariorum sæcularium ad tempus nominatio in beneficiis curatis spectat ad Episcopum. Perpetuorum vero ad nominationem eorum, in quorum Ecclesiis ponentur cum examine tamen, & approbatione Episcopi, &* n. 14.

15 *Vicarii constitutio tempore vacationis, spectat ad eum, qui potest instituere concursum, & in casibus repentinis limitatur* numero 16.

17 *Vicario perpetuo deputato servitio alicujus Parochiæ debet assignari certa congrua, & portio annua ex proventibus ipsius Ecclesiæ* o. 18.

18 *Congrua portio arbitrio taxatur Episcopi; sic ut non sit major certum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum computatis, etiam incertis, & obventionibus percipi solitis. Et quid debeat prius Episcopus perscrutari* n. 19.

20 *Congrua non sic assignatur vicario temporali, ac perpetuo, &* n. 21. & 22.

21 *Vicarius temporalis, non perpetuus assignatur Rectori, qui senio, morboque perpetuo, & incurabili factus est inutilis, non perpetuus, nec cum futura successione, cum assignatione certi stipendii,*

22 *Portio assignanda vicario temporali tanta debet esse, ut valeat commode sustentari, & major, si administrationem in temporalibus habet, vel si ei commendetur Ecclesia interim, dum Beneficiatus puer adolescit.*

23 *Alimenta potius debentur Rectori, quam ejus Vicario de fructibus beneficii &* n 24.

24 *Vicarii assumpti temporales sine magna necessitate, inservient cum salario convento cum Rectoribus.*

26 *Vicaria temporalis, nec est beneficium, nec titulus beneficialis, sed tantum simplex salarium.*

27 *Vicario nominato infirmo, Rectori, aut puero ad servitium beneficii uniti authoritate Episcopi assignatur congrua, sive portio, juxta distinctionem supra à* n.7.

28 *Vicarius perpetuus nequit removeri, mortuo Rectore, nec à successore beneficiarii, qui consensit institutioni* n. 29.

29 *Vicarius perpetuus non habet se ad instar simplicis mandati, quod revocari valet, sed ad instar beneficii perpetui.*

30 *Vicarius perpetuus ipso jure censetur beneficiarius.*

31 *Vicarius temporalis potest ad nutum amoveri per eum, qui illum constituit, si non subsit aliqua causa malitiæ, & sine causa, sed non ante annum, ut* n. 32 & 33.

33 *Vicarius temporalis non potest se juvari regula de annali, nec comprehenditur in reservationibus, nec virtute ipsius queit defendi quominus amoveatur.*

34 *Locum*

34 *Locum tenentes nominati à Principe removeri non valent ad libitum prætoris, nec ejus morte cessant in officia.*

35 *Vicarius Episcopi cessat morte Episcopi; quia illico jurisdictio transfertur in capitulum* n. 36.

36 *Vicarius Episcopi removetur sola voluntate ejus.*

37 *Vicarius Episcopi, dum non scit mortem, Episcopi, potest etiam beneficia providere.*

38 *Vicarii juridictio cessat Episcopo excommunicato, aut interdicto, suspensove.*

39 *Vicarii perpetui, & temporales, materiam qui Doctores tractent.*

40 *Vicarii generales Episcopi; item, & foranei, materiam qui tractant, ubi assigentur aliqua de eorum potestate, & de capitulo, sede vacante.*

1 AD primam quæstionis partem, quia vicarius perpetnus, sic dicitur ad vitam scilicet ipsius, Vitalin, *in clem. unica hoc tit. n.* 11. & *ibi* Doctores, Barbosa, *hic n.* 12. & 13. talisque vocetur respectu Rectorum Ecclesiarum Parochialium; quia hi sunt Priocipales personæ in Ecclesia, ex qua primo, & principaliter cura incumbit, sed vicarii tamquam minus principales, & coadjutores vicariam præstent operam, ut notat glossa fin. *hic in cap. ad hac hoc tit.* & *in cap. fin.* verb. *annexa de prabend. lib.* 9. recepta communiter per Doctores *ibidem*, ut per Cardinal. *n.* 10. & Innocent. 7. *in dicta clem.* 1 Aufrerius *ad Cappellam. Tholos. decis.* 109. Petr. Greg. *rei benef. cap.* 20. *n.* 26. & sic Abbas *in cap. ex parte hic notab.* 3. Vitalin. *in dicta clem. n.* 24. & pmxime adducti, notant Rubricam de cappellis Monachorum sic concipi, non antem decappellis vicariorum; inde iste vicarius perpetuus, non sit propriè Rector Ecclesiæ, sed Rector curæ animarum perpetuus: tamen qui dicitur haberc beneficium curatum iuxta glos. fin. *in dicta clem.* ubi Bonis *n.* 43. Gonzalea *ad Regul.* 8. *cancel. glossa* 5. §. 3. Nicolaus Garcia *p. 9. c.* 2. *n* 286.

2 Unde evenit quod sicut, quæ dicuntur de beneficin curato, locum habent in vicarii perpetua Rebuffus *in tract. nomin. q.* 9. *n.* 7. & *quæst.* 16. *n.* 13. Gonzalez *supr. dict. glos.* 5. §. 3. 21. Nicolaus Garcia *dict. n.* 186. Flamio. Paris. *de resignat. lib.* 3. *q.* 1. *à n.* 115. Campanil. *in divers. juris canon. Rub.* 7. *cap* 6. *n.* 114. ita & similimodo, quia de curato beneficio aperta est communis Juridica resolutio, quad Parochi, seu Rectores Ecclesiarum, debent in suis beneficiis institui titulo perpetuo ad inserviendum in illis, sic contingat in vicariis perpetui, ut DD. fatentur per glos. *in dict. clem,* 1. *hoc tit.* quia verius est, ut isti vicarii perpetui habeant, verum titulum, ut contra glossa *dict cap. ad hac* 3. *hoc tit.* verb. *removere*, docent Gonzalea *dict.* §. 3. *num.* 20. Gambara *de officio leg. de latere lib.* 6 *tit. de dispensat. n.* 19. Barbosa *in dicto c.* 3. *n.* 5. & *in hac Rub. n.* 14. & *de jure Eccles. lib.* 3. *c.* 6. *ex n.* 20.

3 Unde bene potuit Navar. firmare *cons.* 11. *n.* 3. *de statu Monachor. in novis*, ut vicaria, seu vicariatus perpetuus, qui debet institui in Ecclesia Parochiali unita alicui Dignitati, vel Monasteriis, sit beneficium curatum & habeant in locum jura statuentia, de Ecclesiis Parochialibus, Barbosa *in dict. cap. fin. sub n.* 3. ubi cum Riccio *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 909. *in princip.* ait inde etiam evenire, ut vicarius perpetuus dicatur Rector animarum.

Quare etiam venit firmandum, ut dispositiones omnes, quæ de beneficio curato faciunt mentionem circa vocationem per assequutionem, & non promotionem, & de eorum ætate in eorum vicariis procedere, ut notant variis in locis scribentes, ac probat textus optimus *in cap. postulasti* 27. *de rescript.* ibi *non enim carere beneficio dici debet cui competenter de perpetuæ vicariæ proventibus est provisum*, cap Michael, *de filiis, Presbyter*, sicut utrobique notavi, ac docent Rebuffus *in praxi tit. de vicariis perpetuis n.* 14. Gomez *in reg. de idiom. q.* 11. Flamin. Paris. *de resig. benef. lib.* 3. *q.* 1. *à n.* 315. cum pluribus Barbosa *de appellativa*, verb. *utriusque juris signif. appell* 32. *ex n.* 8. Gonzalez *in dicta glossa* 5. § 3. *n.* 21. & alii: idem Barbosa *in dict. clem.* 1. *hoc tit. n.* 1. 2. & 3. cum infinitis ex antiquis, ubi cum eodem Paris. *dict. q.* 1. *lib.* 2. *n.* 112. Gonzalez *dict.* §. 3. *à n.* 19. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *q.* 5. resoluit quod vicariæ perpetuæ sunt beneficia Ecclesiastica, ut dixit etiam Rota. *decis.* 2. *n.* 1. *de excessibus Præl.* Lessius *de just. lib.* 2. *cap.* 44. *n.* 3. Sebastianus Cæsar *in relect. Ecclesiast. hierarchiæ. p.* 3. *disp.* 14. 8. *ex n.* 1. Hoieda *de incompatibilit. benefic. cap.* 15. *n.* 11. qui *in p* 2. *c.* 10 *n.* 10. Barbosa *in c.* 1. *hic n.* 3. concludunt disposita de beneficiis, habere locum in vicariis perpetuis. 4

5 Et confirmatur ex eadem ratione, sicut ad obtinendum beneficium curatum ætas annorum 25. requiritur, juxta quæ adduxi *sub Rub.* & *tit. supra de ætate & qualit. ordinand.* sic etiam, & ad obtinendam vicariam perpetuam in Parochiali: quare Bonifacius *in dicta clem.* 1. *hoc tit.* opportere ait curatæ Ecclesiæ vicarium annum 25. attigisse, & addit Azorius *dict. p.* 2. *lib.* 3. *cap* 8 *q.* 5. ut debeat intra annum sacerdos fieri, ut ibi sequitur Barbosa *n.* 3. *in fine*, & *in cap. fin. hoc tit. sub dicto n.* 3. Andreas Valensis *hic n.* 2. *in fine ex dict. clem.* Nec enim docent declaratum à sacra Congreg. Concilii, Nicol. Garcia, *de benef. p.* 11. *cap.* 2. *n.* 15. Barbosa *in collect. decis.* 719. verb. *vicarius perpetuum n.* 7. & sub eodem verb. in Bullario vicarios perpetuus posse institui absque erectione tituli vicariæ.

6 Et confirmatur secundo, quia vicarius perpetuus solus tenetur subire omnia onera incumbentia ipsi Parochiali, in qua erat erecta vicaria perpetua; qui Bulla Pii V. de vicariis perpetuis vult vicarium perpetuum expedire Bullas, & solvere annatam; & sic à Sacra Congreg. Concilii Die 27. Februarii 1580. teste Aldano *in compendio canonic. resol. tit.* 43. *n.* 66. Barbosa *in dict. collect. n.* 10. & *sub eodem verbo in Bullario referunt*, declaratum, nulla ex parte Ecclesiam, sive Monasterium, aut locum pium, cujus erat unita ipsa Parochialis spectare: nam ex quo constitutum est benficium in personam ipsius vicarii, inde ad illum spectare omnia onera beneficii.

7 Unde evenit ita Dominum dici ipsius beneficii, cui inserviat, quod penes ipsum tantum dicatur animarum cura, & exercitium, ut tenuerunt Cardinal. *in dicta clem. unica hoc tit. q.* 9. vers. *indistincte dicitur* cura apud vicarium quoad omnem effectum, & *in clem.* 1. *de jure Patron. num.* 8. vers. & *magis propter effectu ipsi instituti sunt Prælati*, Aulhar. cons. 404 n. 11. vers. *nam vicarius non recipit titulum a Rectore sed ab ipso*, & *penes ipsum dicitur esse cura animarum*,

marum, *& exercitium*, Barbosa ad alia videndus, *in dict. cap. fin. hic n.*4.

8 Et iterum confirmatur, quia vicarius perpetuus Abbatiæ debet subire omnia onera respicientia curam animarum, & administrationem sacramentorum; caetera verò ad Abbatem seu commendatarium ejusdem spectare, ut ex sacra Congreg. in Eugubin. 11. Mai 1594. referunt decisum Aldan. *supra dicto tit.*43. *n.* 64. Barbosa *dict. collect. decis.* 719. *n.* 8. *& sub Bullario in dicto verb. vicarius perpetuus*, alia inferius dicentur.

Ad secundam quæstionis partem, an vicarii
9 temporales dicantur amobiles, nec ullomodo Beneficiati, & qua differentia nominentur ad inserviendum in Parochialibus? In quo dubio facilis videtur responsio præberi ex adductis *in Rub.* igitur de temporali vicario in Parochialibus dicendum est, ut non habeat se ad instar Beneficii iti glossa *in extravag. Joan.* 22. *execrabilis de præbend.* in verb. *temporales vicarios.* † qua notant
10 DD. quod vicariæ temporales non veniunt sub nomine beneficii, ut censuit Rota in Jacen. vicariæ 25. Mai 1615. coram Bonæ Memoriæ Buratto, Barb. *in d. extravag.n.*35. Andr. Valens *in Rub. hic n. fin.* non enim vicariæ temporales dantur in titulum, nec in perpetuum, ac proinde non esse Ecclesiastica beneficia, nec uti talia reputari, nec comprehendi sub reservationibus docet Barbosa *in Rub. hic n. fin.* in fine Gonzalez singula comprobans *in dict. reg.*8. *cancel. dict glos.*5. §. 3. *ex n.* 35.

11 Quare dicendum est curam omnimodam beneficii, sive Parochiæ manere penes Rectoram principalem, & penes vicarium; solummodo esse functionem, & administrationem, quam exercet nomine alterius, Andreas Valensis *hic dict. n. fin.* nam ut dicunt Nicolaus Garcia *de benef. p.*3. *cap.* 2. *n.* 179. *in declarat.* Armendar. *in addit. ad Recopil. leg. Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.*2. §. *sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis curatis n.* 141. Barbosa *de offic. Parochi cap.* 1. *n.* 65. *in collect. decis.* 720. *n. fin.* verb. *vicarius amobilis Parochialis*, & *in Bullario sub eodem verbo*, Sacr. Congreg. Concil. declaravit, ut vicarius amobilis deputatus in exercitio curæ animarum arguat curam esse penes deputantem; & quod ipse Rector tenentur ad residentiam. † è contra verò in vica-
12 rio perpetuo; quia tota cura legitime translata fuerit in solum vicarium perpetuum, tunc ipsa teneatur, ac possit compelli ad residentiam personalem, ut declaravit sacra Congreg. Concilii, quam citant Armendar. *in addit. ad recopil. leg. Navarræ lib.*2. *tit.* 23. *l* 7. §. 2. *sub tit. an Parochi debeant residere n.* 126. Barbosa *dict. collect. decis.* 719. 11. verb. *vicarius perpetuus*, & *in Bullario sub eodem verbo.*

Unde ad dubium qua differentia nominentur
13 ad serviendum in Parochialibus, breviter respondeo vicariorum sæcularium ad tempus in beneficiis curatis unitis, nominationem spectare ad Episcopum; perpetuorum vero in vim constitutionis Pii V. incipit *ad exequendum*, spectare ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis unitis ponentur, & eum prævio examine, & approbatione ab Episcopo esse deputandos, ut ex sacra Congreg. Concilii, testatur Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 295. Barbosa *dict. collect. decis.* 720. *n.* 10. *& in Bullario*, *sub eodem verbo* † de-
14 bent enim vicarii, seu Parochi in Ecclesia exempta animarum curam exercere, intendences prius examinari, & approbari à suo Episcopo juxta dispositionem *cap. per exemptionem de privileg. lib.* 6. Ubi DD. communiter, & referunt sic declaratum à Sacra Congreg. Concilii io Caputaquen. 23. Junii 1629 Bonfandin. *in thesauro Eccles. decis. res* 53. *n.*2. Barbosa *dict. collect. decis.* 720. *n.* 3. *& in Bullario sub dicto verbo*, de quo late *infra* dico *in cap.* 3. *q.* 1.

Vicarium enim constituere tempore vacatio- 15
nis ad custodiam Parochialis vacantis, spectat ad eum, qui potest instituere concursum, ut declaravit Sacr. Congreg. Concil. penes Nicol. Garciam *de benefic. p.*4. *cap.*5. *n.*8 Barbosa *in dict. collect.* 720. *n.*4. qui & *n.* 5. & Nicol. Garcia *de benef. dict. p.*9. *cap* 2. *n.* 11. † dicunt quod licet hae 16
disputatio, sic ad Episcopum spectet, limitatur in casibus repentinis, si vicaria est ad præsentationem alicujus collegii, quod illum poterit constituere, quàm primum; donec Episcopus certior sit factus, & providerit, dicentes sic declaratum à sacra Congreg.

Et quod vicario perpetuo, quando alicui Pa- 17
rochiali deputatur, ut serviat, debeat assignari certa, & congrua portio annua, tamquam laboris, & operis mercede ex proventibus ipsius Ecclesiæ: nam sic à sacris canonibus permittitur habenti Parochialem Ecclesiam suae, vel Dignitati, vel præbendæ annexam; substituere sibi vicarium idoneum, & perpetuum authoritate Episcopi, *extirpandæ* 30. §. *qui vero de præbend.* Andreas Valens. *hic vers. perpetuus*, † quam tamen taxant 18
DD. ex constit. Pii 47. incip. *ad exequendum* Kalend. Novemb. 1567. apud Laertium Cherub. *in Bullario tom.*2. *pag.* 243. Gutierrez *cons.*8. *à n.*3. Valenzuela *cum multis cons.* 54. *tom* 1. Barbosa *de jure Eccles. lib* 3. *cap.*6. *à n.* 40. in Trid. *& in dict. collect.* 719. *n.* 1. *& in Bullario sub dicto verbo*, dicentes vicariis perpetuis congruam portionem arbitrio Episcopi essa definiendam; sic ut non sic major centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa, computatis omnibus etiam incertis, & aliis obventionibus communiter percipi solitis, de quibus late dico *infra*, ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferentur, *& infra hic in cap.* 3. *& in cap. de Rectoribus de clerico agrot. minist.* † sed ut cautus agat Episcopus in 19
prædicta assignatione debet intra ipse perscrutari qualitates, & circunstantias loci, beneficii, personarum, morum, regionis & alia quampluta recensita à Rebusso in tract *congruæ portionis q.*8. Valenzuela *dicto cons.*54. *à n.*42. *lib.* 1. Campanilus *in divers. juris canon. Rub.*7. *cap.*6. *n.* 117. Stephan. Gratian. *discept forens. cap.* 366. *à n.* 67. *& cap.* 399. Surdo *de aliment. tit.*4. *q.* 25. *n.* 44. idem Barbosa *dicto cap.* 6. *n.* 42. ubi cum Paulo de Rubeis, *decis.*220. *n.* 11. *tom.*3. *divers. alias p.* 7. *recent.* Videndus *etiam n.* 43. *&* 44.

Et quamvis non sic expresse caveatur in as- 20
signanda portione vicariis temporabilibus, quia ut docent Gonzalez *dicta glos.* 5. §. 3. *n.* 40. Barbosa *de jure Eccles. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 61. & alii, vicarii temporales, non gaudent prærogativis, & emolumentis, quibus gaudent vicarii perpetui: tamen ipsi juxta doctrinam Abbatis *in cap. de Rectoribus n.* 5. *de clerico agrot. vel debilitato*, ubi & ex Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 7. colligunt Suarez *de cens. disp.* 51. *sect.*2. *ad finem*, Gonzalez *in dicta reg.*8 §. 9. *n.* 31. Scorbar. *de ratiociniis cap.* 28. *à. n.* 26. Barbosa *in dicto cap. de Rectoribus. n.* 3. *&* 4. † colligunt quod Rectori beneficii, qui te- 21
nio; morbo perpetuo, & immutabili, factus est in

inutilis, & impeditus ministrare, suumque offi-cium exercere, adhibetur coadiutor temporalis, non perpetuus, nec cum futura successione, qui pro eo ministret, & officium exerceat; sic ut talis clericus Rector non veniat suo beneficio privandus, sed quod tantùm ei detur coadiutor, cui assignetur stipendium, & congrua portio pro victu de fructibus beneficii, quæ detrahatur authoritate Episcopi ex ipsis Ecclesiæ facultatibus, ut docent etiam Azor, *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 2. q. 9.* Aloysius Riccius, *in praxi rerum Ecclesiastici fori decis. 564. in 1. edit.* alias *resolut. 494. n. 11. in 2. edit.* & alii per glossam verb. portionem, *in dict. c. de Rectoribus.*

22 Quod si dubitetur quanta portio sit assignanda; respondeo tanta, ut possit commodè sustentari, & major, quando talis coadiutor temporalis ab Episcopo designatur; ita ut administrationem etiam in temporalibus habeat cum consensu Episcopi; eo quod Rector morbo deservire nequit, vel si ei commendetur Ecclesia interim, dum beneficiatus puer, qui per se orare non potest, adolescat; sic idem Gonzalez *dict. glos. 5. §. 3. num. 40.* Barbosa *dicto cap. 6. de jure Eccles. lib. 3. sub n. 62.* dicentes ex dicto Abbate, *in dict. c. de Rectoribus n. 2.* tunc Parocho infirmo, aut puero aliquam solùm portionem congruam relinquendam esse.

23 Quare dicere potuit Azor, *dict. n. 11.* quod quando redditus Ecclesiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario, non sufficiunt alimenta, potius danda sint coadiutori, quem beneficiario infirmo; sed æquius videtur, ac melius ex doctrina Aloysii Ricii *dict. quæst. 9.* Barbosæ *in dicto cap. de Rectoribus n. fin. & in pastorali p. 3. allegat. 63. n. fin.* Parocho infirmo in primis esse providendum; deinde in subsidium teneri Parochianos ad alimenta coadjutoris; non enim Rector infirmans sine sua culpa, aut puer, congruit alimentis privari ex fructibus suæ Parochiæ omnino propter alendum coadjutorem.

24 Et corroboratur; quia etsi vicarius perpetuus de jure communi fundatam habeat intentionem in decimis beneficii pro sua tantùm congrua portione assignata, Rota *decis. hoc tit,* Caputaquen. *decis. 329. n. 2.* Campanil. *Rub. 7. cap. 6. 118.* imo quoad omnes decimas, ubi nullus apparet Rector, Rota *dicta decis. 5. in antiq.* Vitalin. *in clem. 1. n. 71. de jure patronat.* Rebuffus, *in dicto tract. de conjug. n. 110.* vers. *tertius est,* Gonzalez *in dicto §. 3. n. 28.* Nicolaus Garcia *de benefic. dicta p. 9. cap. 2. n. 299.* ubi citat Rot in Papilonen. decimarum 14. Junii 1559. coram, Bubalo, sed prius semper quoad hoc debet præferri primus Rector, cum eodem jure habeat decimas assignatas pro congrua, ut videntur fateri Cardinal. *in clem. 1. de decimis,* Capotaq. *supra deci. 353. n. 3. p. 2. & 339. n. 3. & 4. p. 3.* Barbosa, etsi non clare *dict. c. 6. lib. 3. de jure Eccles. n. 38. & 39.* ubi idem de eo, cui beneficium unitum est affirmant.

25 In aliis verò coadjutoribus temporalibus, qui nec administrant in temporalibus, nec erant, & alia onera Rectoriæ patiuntur, præter adiutorium, quod præstant proprio Rectori per se etiam inservienti, & administranti, de quibus loquuntur DD. per textum, *in cap. ut quisque 2. de vita, & honestate clericor & in cap. illud 7. q. 1.* qui dicuntur, ut mercenarii & ab Ecclesiarum Prælatis, plebanis, Rectoribus; capellanis, perpetuis vicariis cæterisque quibuslibet Ecclesiarum Dominis ad augmentum Divini cultus, officiique supplementum assumuntur, ut commemorat Barbosa *dict. c. 6. de jure Eccles. lib. 3. n. 57.* aliter sentiendum videri, quia si tales assumantur sine magna necessitate, inservient cum salario conuento cum proprio Rectore.

26 Et confirmatur, quia vicaria temporalis, seu ad nutum amobilis (ut *supra* diximus) nec est beneficium, nec titulus beneficialis, sed tantùm simplex salarium, seu stipendium, ut advertunt Nicolaus Garcia *de benefic. p. 1. cap. 2. n. 93.* Gonzalez *dicta glos. 5. §. 3.* Barbosa *dict. cap. 6. n. 58.* cum Rebuffo, & Calderino, & Rota coram Cardinali Blanqueto in salmantina vicariæ 1596.

27 Et juxta præfatam distinctionem veniunt intelligendi, idem Suarez *de relig. tomo 1. lib. 4. de horis canonicis cap. 22. n. 15.* Paulus Layman. *in theolog. morali lib. 4. tract. 2. cap. 5. n. 8.* vers. *temporales autem vicarii,* Barbosa cum illis, *dicto c. 6. de jure Eccles. n. 61. in fine.* de congrua coadjutori, Rectoris infirmi, aut pueri assignanda, si beneficium, quod Monasterio unitum est authoritate Episcopi committatur alicui vicario, quamvis ad nutum remobili. Alia dico *in cap. 3. hic q. 1.* vers. *ad quartam.*

28 Ad tertiam quæstionis partem, an Rectore mortuo, duret nihilominus sibi vicarius perpetuo suffectus, idemque sit de vicario temporali? in quo dubio, supposita tituli perpetuitate, de qua *in Rub. & à n. 1.* hic dicendum est, ut cum vicarius perpetuus non possit removeri, etiam si Rector pricipalis moriatur, ut docent DD. per textum *in cap. ad hæc hoc tit.* ibi. *non potest eundem ab Ecclesia removere,* & Azor, *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 6. q. 7.* Rebuff. *de vicariis perpetuis n. 15.* Holeda, *de incompatibilit. beneficior. p. 1. cap. 15. n. 12.* Gonzalez *dict. glossa 5. ad regul. 8. Cancel. § 3. n. 2.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. c. 25. n. 24.* 29 † Ubi subdit quod nec potest removeri à successore beneficiarii, qui consensit institutioni, Andreas Valensis *hic n. 2.* & alii communiter; sequi ut licet alias mandatum revocari possit arbitrio mandantis, non quidem vicarius perpetuus revocatus dicatur morte Rectoris; quia vicarius perpetuus non habet se ad instar simplicis mandati, sed ad instar beneficii perpetui. 30 † Et quia (ut est dictum) vicarius perpetuus ipso jure censetur beneficiarius, *cap. 5. perpetuus in fine de fide instrum. glossa in cap. 1. hoc tit. & in cap. Michaël de filiis præsbyteror.* cujus officium refertur inter beneficia, ut *in dicto cap. postulasti de rescript.* & sic breviter in terminis iterum resolvit Barbosa *in dicto cap. ad hæc n. 3* vers. *non potest,* cum dict. Rebuffo, Hoieda, Gonzalez, & Pereira.

31 Sed hæc in vicario temporali num procedant, potest esse dubium ex dicendis *infra* in vers. *ad quartam,* Ubi multi tenent, quod vicarii Episcopi, nec locum tenentes correctorum possunt ad nutum Episcoporum, sive correctorum removeri; & sic nec morte eorum desinant esse vicarii. Tamen contraria sententia quoad præsens dubium in puncto juris; imo & in praxi tenenda est, quia, ut docent Abbas *in cap. eo doceri n. 10. de rescriptis* Vitalin. *in dicta clem. 1. hoc tit* Gonzalez, *in dicta glossa 5. §. 3. n. 39.* vicarius temporalis potest ad nutum amoveri per eum, qui illum constituit, & ex eo, nam ut etiam docent ex Rota decisum Cavelarius *decis. 71. n. 4. in fine,* Theodos de Rubæis *in singularib. Rotæ p. 2.* verbo *beneficium §. 5. pag. 25.*

pag. 25. in beneficiis manualibus amotio fieri potest, etiam absque causa.

32 Quæ tamen opinio procedit, si non subsit aliqua causa malitiæ, & præsumptio odii, Cardinal. *in dict. clem.* 1. §. *præmissa*, vers. *ego puto*, *ibi* Imola *n* 44. Rota *decis.* 778. *p.* 2. *divers.* Cavaler. *dict. decis.* 72. *n.* 5. quod si malitia cesset etiam sine causa posse vicarium temporalem amoveri à Rectore, dixerunt Selua *de beneficiis p.* 3. *q.* 68. *in fine*, Navar. *commento* 2. *de regularibus. num* 95. Fr. Eman. Rodrig. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 9. Nicolaus Garcia *dicta p.* 1. *de benefic. p.* 2. *n.* 68. sed non ante annum servitii tenent Barbosa *de jure Eccles. p.* 3. *dict. cap.* 6. *n.* 66. Rebuf. *in praxi benef. p.* 2. *tit. de dispens. de non resident. n.* 18. *& tomo* 3. *ad leg. Gallia tit. de mater possess. in benef. art.* 5. Flores de Mena *variar. quæst.* 10. *n.* 34.

33 Et patet amplius, quia cum vicarius temporalis non possit se juvari *regula de annali*, Mandos. *in reg. de annali q.* 13. *n.* 1. *&* 2. Gonzalez *dict.* §. 3. *n.* 43. nec subjiciatur nominationibus, Rebuf. *in tract. nomin. q.* 15. *n.* 48. Gonzalez *dict.* §. 3. *n.* 44. nec comprehendatur in reservationibus, glossa verb. *esset causa mandati in cap. si pauper* 30 *de præb. lib.* 6. Hojeda, *de incompatibilit. beneficior. p.* 1. *cap.* 15. *n.* 16. Petr. Gregor. *rei benefic. cap.* 11. *n.* 16. *&* 17. Gonzalez *dict.* §. 3. *n.* 45. nec itidem virtute ipsius defendi; quo minus possit amoveri, ut docent Mandos, *reg.* 34. *q.* 11. Nicol. Garcia *dict. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 89. Barbosa *dicto n.* 66. *&* 59. & Rota *dec.* 739. *n.* 7. *p.* 1. *divers.* sunt tales vicarii improprie, alias vocari capellanos, & curatos consuetos, veluti coadjuvantes in cura ad voluntatem & libitium ipsius Rectoris, ut *in c. illud. cum seq.* 7. *q.* 1. ubi Doctores.

34 Ad quartam quæstionis partem, an mortuo Præside, seu Episcopo, possit ejus vicarius exercere jurisdictionem? quia ad saturitatem dubium hoc potest tractari, & resolui per illa, quæ dixi *in cap.* 4. *de foro comp. q.* 13. ubi occasione illius quæstionis, an recusato Episcopo, vel mortuo Prætore, sive etiam recusato, cessent locum tenens, & vicarius in officio jam de Præside, aut Prætore mortuo dico breviter, quod si locum tenentes prætoris, nominati sint, & creati à Principe, vel Republica; tunc mortuo Prætore, non cesset eorum jurisdictio, & exercitium per *ibi* dicta *à n.* 34. *&* 36. Quod si omnino dependent in nominatione à Prætoribus, tunc morte Prætorum officium locum tenentium de jure cessare, regulis juris patet, sed in praxi, de qua etiam suo tempore, late agit Covarruv. *in pract. cap.* 4. *à num.* 4.

35 De vicario tamen Episcopi, dicendum est, ut ejus officium cesset non solum morte Episcopi, nam illico transfunditur jurisdictio in capitulum cathedralis (ut late agemus *in tit. ne sede vocante aliquid innovetur*,) verum & voluntaria revocatione ipsius Episcopi: nam quemadmodum sola nominatione Episcopi, vicarius ejus habet ordinariam jurisdictionem à lege, ut pluribus pro-
36 bat Barbosa *hic n.* 4. *&* 5. † Et similiter sola voluntate Episcopi removeri valeat ex reg. juris per quascumque causas, *in cap. omnis res de regul. juris lib.* 6. ut in terminis docent Sbrocius *lib.* 3. *hoc tit. q.* 6. *n* 7. *& q.* 14. *n.* 5. vers. *secundo adducitur* Azor, *lib.* 3. *mor. cap.* 45. *q.* 14. Ugolin. *de offic Episcop. cap.* 4. §. 6. *n.* 4. Barbosa *in pastorali allegat.* 54. *n.* 14. *& n.* 145. idem *de jure Eccles.* 1. *p. c.* 15. *n.* 44. & in terminis quod morte Episcopi cesset vicarii jurisdictio. *dict. allegat.* 54 *n* 151. *&*
de jure Eccles. dict. n. 44. *in fine*, † Utrobique ad- 37
dens cum aliis, & *n.* 52. *&* 54. *in dicta allegat.* Valere gesta à vicario ignorante mortem Episcopi longe distantis; & quod ante scientiam dictæ mortis, possit beneficia conferre, si talem potestatem haberet & patet ex dictis *supra sub tit. de sacramentis non iterandis* ex regula textus *in l. Barbarius Philippus ff. de officio Prætoris*, ac docent Garcia *de benefic. p.* 5. *cap.* 8. *à n.* 174. cum multis Valensis *hic* § 6 *n.* 3. ubi ex *dicta l. Barbarius*, ut valeant gesta per ipsum, etiam conscium revocationis, si adsit communis error revocationis, in qua ait non attendi ignorantiam privatam, ut gesta valeant, sed communem.

Et sic ejus jurisdictionem cessare, morte Epis- 38
copi; aut eo revocante vicarium; item excommunicatio ipso Episcopo, aut ipso Ecclesiam suam resignante, vel si ad aliam transferatur, vel sua privetur, vel ab ea removeatur, vel religionem ingrediatur, aut Episcopo interdicto, & suspenso, quando scilicet ipse est denunciatus, ut omnes scribentes de hac materia fatentur, & Andreas Valensis *in Rub. hic* §. 6. *per totum.* omnino legendus.

Ad ultimam quæstionis partem, qui ex propo- 39
sito agant de vicario curati Parochi, & Rectoris alicujus beneficii, sive Parochiæ, tam perpetuo, juxta titulum hunc, & item de vicario temporali, & amobili præter antiquos hic Zabarellam, Bellam, Joan. Andream, Anchar. Butrium, Ananiam, Panormit. Hofred Hostiens. Alex Cassan, Doctores moderni *in cap. extirpenda* §. 1. *de præbend.* ubi Rebuf. *in repetitione*, *& in cap. super ea eodem tit. & in clem.* 1. *de offic. vicarii*, *& de jure Patron. & in praxi beneficial. tit. de congrua portione*, Hojeda, *de incompatibilit. benefic. p.* 1. *cap.* 15. Azor, *instit moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *& lib.* 6 *cap.* 29. Nicolaus Garcia *de benefic. dicta p.* 9. *cap.* 2. *ex n.* 285. *& p.* 11. *cap.* 2. Campanil. *in divers. juris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *ex n.* 11. Gutierrez *cons.* 8. Flores de Mena *variar q.* 10. Gonzalez *ad dict. regul.* 8. *Cancel. glossa* 5. §. 3. Valenzuela, 1. *p. cons.* 54. Canisius *in summa juris canon. lib.* 1. *tit.* 22. Joannes Honorius Banagel. Andreas Valens, Bartholom. Carthagena, Zironius, & Anastasius Germon. ac alii super hanc Rubric. Lancelotus *instit. canon.* Casurel. *in erotem juris canon.* Barbosa cum aliis *hic*, *& de jure Eccles. aliquid.* 1. *p. sub cap.* 15. *in princip. & in collect. decis.* 719. *&* 720. verbo *vicarius perpetuus*, *seu amobilis Parochialis*, *& collect. decis.* 174. verb. *coadjutor Rectoris Parochialis & in Bullario super eisdem verbis* Gulielm. Durand. *in breviario aureo juris canon. fol.* 29. verbo *Pet. de Ravena*, & alter Gullielm. Durand. *in speculo juris lib.* 4. *hoc tit.* Martin Mesnart. *in epitome decret. fol.* 28. Dan Venator. *in analysi methodica juris canonici pag.* 87. novissimè de istis vicariis temporalibus, & perpetuis, ac de eorum officio cum multis agit Daniel *de nobilibus disp.* 19. *&* 20. & post in additionibus ad eas.

De vicario namque generali, aut foraneo Epis- 40
copi, ac alterius cujuslibet Prælati Ecclesiastici, agunt Sbrocius *de officio vicarii*, Zerola, *in praxi Episcopi*, verb. *vicarius*, Paulus Piasetius *in simili praxi p.* 2. *cap.* 4. *à n.* 4. Rebuffus *in praxi tit. de vicariis Episcoporum*, Lancelotus *instit. canonic. lib.* 1. *tit. de officio vicarii.* Lælius Zechius, *de Repub. Ecclesiastica cap.* 83. *de vicario Episcopi*,

Bertachinus,

Bertachinus *in tract de Episcopo lib. 4. p.7. tit. de vicario Episcopi* Chuchus *instit. moral. lib.2. tit.* 8. Joannes Gutierrez *canonic. lib. 2. cap.17.* Nicolaus Garcia *de benef. p. 5. cap. 8.* Azor, *instit. moral. p. 2. lib 3. à cap. 43.* Narbona *de appellatione vicarii ad Episcopum*, latè Barbosa cum multis aliis *p. 3. in pastorali, allegat.54. & de jure Ecclesiast p.1.cap.15. in collect. decision. 715. 716. 717. & 718* à verbo *vicarius Generalis*, & *in Bullario eodem verbo*, ubi de dictis vicarii; item & foraneis, ac de potest. vicarii capituli, sede vacaute, de quibus, & *in cap. 1. de officio vicarii hoc tit. lib. 6.* & in Trid. Riccius, *collect.* 1599. 1600. & 1601. Ubi quod vicarii jurisdictio non est delegata, sed ordinaria. Et an delegatio facta vicario transeat ad successorem! Diana *p. 10. tract. 15. q.* 23. & 24. Ubi an vicarius Episcopi sine speciali mandato possit facere concursum ad beneficium, seu ad libitum revocari? & præter alios ordinarios hic de materia Andreas Valensis, § 2 3.4. & 5. de quorum vicariorum materia, quia aptus est textus *in cap. quoniam* 14. *de officio ordinarii*; ideo de illa *ibi* ago, cum in integro illo, *tit. de judicibus ordinariis*, agatur, quales sunt vicarii Episcopi; eo quod cum eo unum, & idem tribunal constituunt, quem solet sibi quilibet Episcopus constituere; quia nequit pluribus implicatis negotiis, præcipue spiritualibus aliis jurisdictionibus deservire, alia DD. tangunt *in clem. de rescriptis*, ubi quod vicarius Episcopi, item & capituli sedis vacantis possunt esse delegati Papæ, non inquam foraneus, ut ducent Sbrocius. *lib.2 q.22. n.* 13. Flores de Mena *variar. q. 4. a n.6.* Barbosa *in dicta clem.n.5. & dict. allegat.* 54. *à n.*139. Masobrius *de synode Diœcesana. cap. 4. dubio* 13. *art.* 18. qui omnes alia difficilia tractant, & quæ possint tales vicarii exercere ex solo mandato generali, & in quibus sit necessarium mandatum speciale; Et an præcise teneatur Episcopus ad nominandum sibi vicarium; Et an possit duos in simul cum æquali jurisdictione ordinaria? De quibus, etiam infra dixi expressius nonnulla *sub cap. penult. à quæst.* 4. cum aliis hoc tit. *ibi* videnda.

AD CAP. I. ET II. DE Officio Vicarii hoc Titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Beneficiorum incompatibilitas insinuatur remissivè,* & n.2. 3. & 4.

2 *Vicarius perpetuus alicujus beneficii, nequit vicariam perpetuam, & incompatibilem simul obtinere, propter vitandam avaritiam sicut contigit in Romano Imperio,* & n. 3.

3 *Vacant Ecclesiæ curatæ per receptionem aliarum similium.*

4 *Vicaria perpetua vacat per adeptionem beneficii habentis curam animarum.*

5 *Incompatibilitas temporalium officiorum insinuatur.*

6 *Coadjutores perpetui residere tenentur, sicut, & veri curati.*

7 *Vicarii temporales non subjacent incompatibilitati.*

1 QUia ex his duobus Juribus habetur tractatio de incompatibilitate beneficiorum, de qua plena manu agunt DD. & ego agam *in cap. de multa 28. de præb.* de quo notavi aliqua *in cap. eam te de ætate, & qualit. ordinandor. & in cap. 1. hoc pateat*, in verbis ibi; *quia igitur non est canonicum, ut qui curam animarum in diversis habet Ecclesiis vicarius in alienis existat*, & in dicto cap. 2. ibi. *provideas attentius, ne in Episcopatu tuo, patiaris aliquem plures vicarias habere; quia cum vicarii teneantur personis deservire, alienum est ab ordine juris, ut vicariam quis habeat, præter unam*, vicarios, de quibus in toto hoc titulo agunt præcisè DD. esse perpetuos, beneficiaque habere, ut *supra in Rub. & in quæst.* 1. *ibi* dictum est, totamque curam, & servitium eis incumbere, ut ibi dictum est, † ideo optimo jure Alex. 2 III: in hoc duplici capite disponit, ut vicarius perpetuus alicujus beneficii curati, possit obtinere aliam vicariam similem: nam cum duæ vicariæ perpetuæ sint incompatibiles, ut agnoscunt Rebus. *in praxi beneficiali tit. de dispens. ratione ætatis §. vel earum perpetuæ vicariæ*, Benedictus Capra *reg.90.n.25*. Flamin. Paris. *de resignat. lib.3. q. 1. n.* 116. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.3.n.293.* & quidem propter vitandam avaritiam in obtinendis pluribus incompatibilibus beneficiis: nam ex quo in Ecclesiis (ut scripsit D. Hieronymus) sicut in *Romano Imperio crevit avaritia, periit lex de sacerdote, & visio de Propheta*, ut sunt præcisa hæc verba relata *in cap. Diaconi, quod cap. 23. dist. 93.* Staphireus, *de litteris gratiæ, & just. tit. de qualit. & statu beneficior.* vers *ex quibus appos.* Daniel. *de nobilibus disp.* 19 *n.* 43.

3 Et desumitur ratio ex *clem. unica hoc tit.* ubi DD. desumunt jura loquentia de Ecclesiis curatis per receptionem aliarum similium amittendis, ac de ipsorum Rectoribus promovendis ad sacerdotium, nec non de eorum ætate juxta quæ dixi sub *Rub. & tit. de ætate ordinand.* habere quidem locum in perpetuis Ecclesiarum Parochialium vicariis, ut colligunt ex antiquis *per dict. clem.* Lapus, Abbas, Ancharran, Imola, Zabarella, Panormit. Paulus de Eleazar, Bonifacius Vitalin. & alii antiquiores, ac post Barbosa *ibi*, & *in dict. cap 2. hic n.2. in fine*, Rebuff *in tract. nomin. q 9 n 7. & q.16.n.13.* Flamin Paris. *de resig. Benef. lib.3.q.1. à n.* 315. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancelar. glossa* 5. §. 3. *n.* 41. & alii.

4 Quæ confirmatur ex dispositione nostri, quo decisum est, ut qui vicariam perpetuam in beneficio curato obtinet, si consequatur secundum, vel aliud beneficium habens curam animarum, ipso jure vacare faciat primam per adeptionem secundæ ex *reg. textus in cap. litteras de conces. præbendæ, cap. si quis jam translatus 21. q. 1. cap. super inordinata, cap. de multa de præbend.* ubi decisum est, quod utrumque beneficium perdere debet, sic utrumque retinere contendit, & ex *c. fin. hic, dict. cap. eam te de ætate ordin. cap. constitutis de filiis Præsbyter.* in terminis Abbas, antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Joan. Andreas, Innocen. Anania, Panormit. Hostiens, Ancharranus, Henriq. Vivianus *in rationabili lib. 1. juris Pontificii pag.* 128. Barbosa *hic* cum Ximenez, Antonio August.

August. & Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 115. & 118. Sebastian. Cæsar, *in relect. de Ecclesiast. hierarch. p.* 3. *disp.* 14. §. 8. *u.* 5.

5 Et pro hac resolutione, supposita generalitate *d. cap. de multa de præbend.* de qua *ibi* dico circa incompatibilitatem beneficiorum, quam plura explanando jura, & alia circa incompatibilitatem aliorum beneficiorum temporalium Reipublicæ, faciunt omnia *supra* relata *in Rub. hic, & sub quæst.* 1. *ibi*, ubi late dictum est has Vicarias perpetuas, esse non solùm beneficia Ecclesiastica, & disposita in vicariis habere locum in vicariis perpetuis, & per se adimplere curam Parochialem; verum, & residere, quia ut sacra Congreg. Concil. apud Nicol. Garciam *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 167.

6 † Coadjutores perpetui residere tenentur, sicut veri curati, etiam si aliis beneficiis servirent in cathedralibus. Etenim coadjutores Rectorum Parochialium instituti authoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam, sicut Rectores ipsi, ut censuit sacra Congreg: Concil. quam sequuntur Gonzalez *ad dict. regul.* 8. *Cancel. glossa* 5. §. 9. *n.* 17. Galetius *in Margarita casuum conscientia*, verbo *residentia*, Piasecius *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 27. Campanil. *in divers. juris canonici Rub* 7. *cap.* 6. Sanctarelus *variar. resol. q.* 4. *n.* 17. Barbosa cum aliis *de officio Episcopi allegat.* 53. *n.* 53 *p.* 3. idem *in collect. decis.* 174. *n.* 1. & *fin.* verbo *coadjutor Rectoris Parrochialis*, & *in Bullario* sub eodem verbo.

7 Cætera vero, quæ de vicariis perpetuis hic valebant applicari de earum natura, perpetuitate, & [illegible]ne, ac officio vicarii perpetui; colliges [illegible] *supra in Rubrica, & in dict. quæst.* 1. *ibi*, ac ex dictis *in cap. sequenti, & cap. fin.*

8 Unum vero notabis, quòd vicarii temporales non subjacent dispositioni *dicti cap. de multa de præbend. nec extravag. execrabilis eodem tit. cap. canon. de elect.* nec aliorum jurium prohibentium receptionem plurium beneficiorum curatorum introductam, ut gregi sibi commisso diligenter provideatur, & non ob avaritiam beneficia consequantur: nam cum de altari vivere, non luxuriari permittatur 44. *dist. in princ.* jure incompatibilitas fuit prohibita, quæ non compatitur in istis vicariis temporalibus, qui tali incompatibilitati non subjacent, cum eorum vicaria non sit curatum beneficium, ut *supra* dictum est *hic in Rub. & sub dicta quæst.* 1. in terminis Daniel, *de nobilibus disp.* 19. *sub n.* 42. & 43.

AD TEXT. IN CAP. III.

Ad Hæc De Officio Vicarii & Fin. hoc Titulo.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

1 *Vicarius perpetuus nequit portione sua defraudari à successore in Parochiali* num. 2. & 3.

PEr hos textus de nonnullis materiam de vi- 1
cario perpetuo ad beneficia curata potest inquiri, quæ jam *sub Rub. & ibi quæst.* 1. adducta sunt: nam quod vicarius perpetuus per Episcopum institutus removeri non possit, vel portione sua defraudari; & quod nec removeri possit à successore in Parochiali, etiam si principalis moriatur; abonde liquet ex dictis *sub dicta Rub. hic*, & clarius, *ibi sub quæst.* 1. vers. *ad secundam*, & vers. *ad tertiam*.

Et in verbis ibi, *& authoritate Episcopi Diœcesa- 2
ni certam assignaverit portionem*, & ibi, *vel assignatam sibi minuere portionem*, DD. agunt de congrua portione vicario Rectoris perpetuo, sive temporali assignando; ideo adjunges, quæ obiter dixi de hac assignatione *in dicta Rub. hic q.* 1. in dicto vers. *ad secundam*, in vers. *& quod vicario perpetuo*, cum sequentibus, de qua portione aliquid amplius sub quæst. seq. vers. *ad ultimam*, & 5. sub vers. *ad ultimam*, & sub quæst. 4. in fine.

Et quia ex verbis ibi *quæ in eadem Ecclesia ins- 3
tituunt*, DD. de personis, ad quas spectat institutio, sive nominatio ad vicarias pepetuas, sive temporales; ideo applicabis quæ dixi *in dicta Rub. hic*, & proprius *ibi sub dicta quæst.* 1. à *n.* 1. Quibus suppositis alia utiliora ponuntur *infra hic sua quæst.* 1. & circa verba *dicti cap. fin. ibi in præmisso.*

QUÆST. I.

An vicarii perpetui constitutio, & institutio spectet ad ordinarium Episcopum præcisè, seu queat ad alios pertinere ex Trid. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 7. in aliquibus casibus. Et an in Monasteriis possit Episcopus ponere vicarium perpetuum, sive temporalem, quando transfertur in illum tota cura animarum? Ubi de differentia inter Rectorem proprium, & ejus vicarium quoad curam, cæteraque munera Parochialia? Et cum quo stipendio, sive congrua portione?

SUMMARIUM.

1 *Vicarii perpetui qui sunt in Parochialibus curatis, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel Monasteriis, collegiis, aut piis locis à quibuscumque perpetuo unita, ab ordinariis instituuntur, etsi in literis unionis expressa sit clausula, ut possit deservire per vicarios amobiles &c. fallit in casibus hodie ex Trident. Concil.* à num. 3.

2 *Vicarius perpetuus nequit institui ab Episcopo, si aliter ab immemoriabili unio facta in pactum, & concordiam reducta sit, ut provideatur ab alio, &* n. 3. *vel cum clausula ponendi vicarium amobilem ex privilegio* n. 4. & 5.

5 *Tridentini dispositio super instituendis vicariis ab ordinario, extinguitur, quando ex certa scientia Papa illi derogavit, præcipiens, ut beneficium inserviatur temporali vicario;*

vicario; & quando expediret pro bono pacis nihil innovari n. 6.

7 *Vicaria perpetua singulariter unita, non instituitur in ea ab Episcopo.*

8 *Vicariorum institutio in perpetuum, qualiter ab arbitrio Episcopi dependeat?*

9 *Vicarius perpetuus in beneficio unito Monasterio Monachorum, aut Mendicantium, non instituitur ab Episcopo, sed tantum ab eo fiet nominatio vicarii temporalis.* n. 10.

11 *Vicarii perpetui, vel temporales non possunt poni ab ordinario in Monasteriis quibus imminet animarum cura.*

12 *Regula VIII. Cancellariæ non derogat constitutioni Pii V. super instituendis, aut nominandis vicariis, nec constitutioni Gregorianæ.*

13 *Vicarii amobiles in Ecclesiis, poni possunt Monasteriorum, sed ab Abbatibus regularium cum approbatione ordinarii in curatis,* ut n. 14.

14 *Vicarius amobilis nominatus in Monasteriis, removeri valet tantum ab Abbate, non ab Episcopo.*

15 *Vicarii regulares deputandi in Parochialibus unitis Monasteriis Præmonstraten. solum ab Abbatibus constituuntur, sæculares poterunt ab ordinario.*

16 *Arbitrium Episcopi in nominatione ad vicarias, debet esse boni viri, à quo valet appellari, si justum non sit, ut* n. 17. & 26.

18 *Vicarii soliti nominari à capitulo ad vicarias unitas mensæ, amoveri valent tantùm ab eo, etsi approbatio in examine sit Episcopi, quæ non est facienda in concursu, ut* n. 23.

19 *Vicarii perpetui prima nominatio ad Parochias annexas semper spectat ad eos, cujus est nominare, licet examen sit Episcopi.*

20 *Vicarius debet esse ex gremio regularium, quoties tractatur de nominando vicario beneficio Parochiali ei unito, &* n. 21. *quod procedit in perpetuò, ac temporali vicario nominando* n. 22.

24 *Vicariæ Ecclesiarum unitarum, & dependentium à religione Hierosolymitana, possunt ab Episcopo approbari simpliciter non ad tempus, etiam si sint temporales* n. 25.

25 *Examen novum non fit pro libito vicarii, etiam temporalis, semel jam approbati ad Ecclesias unitas Monasteriis, seu capitulo.*

26 *Sententia Episcopi arbitrantis malè in institutione, ac prævio examine vicarii nominandi, & constituendi, non suspenditur appellatione, sed devolvitur, ut* n. 41.

27 *Vicarius perpetuus, sive temporalis in multis differunt à proprio Rectore, habet inquam perpetuus aliquam majorem potestatem, quam Rector, ut* num. 28. 29. 30. & 31.

28 *Rector nullomodo potest se ingerere in cura animarum, ad quam datus est vicarius perpetuus, nec in residentia cum ea competat vicario,* ut n. 30. & 31

29 *Vicarius perpetuus est honorandus, sicut Rector principalis. Quid de temporali* n. 31.

31 *Vicarius temporalis dicitur minus principalis respectu Rectoris.*

32 *Portionis congruæ assignatio facta Monachis, & canonicis, rei vindicatio cæterorum fructuum competit vicario; non sic ubi certa portio assignatur vicario. Et quali computo* n. 34. & 35.

33 *Vicarii etiam perpetui in materia pœnali, non comprehenduntur in dispositionibus facientibus mentionem de Rectore.*

34 *Eleemosynæ altarium funeralium non assignantur pro congrua portione assignanda arbitrio Episcopi.*

36 *Congrua semel assignata, debet vicarius esse contentus.*

37 *Congruæ late qui Doctores agent.*

38 *Vicarii merces est detrahenda ex fructibus Parochiæ. Et quid de bonis Archipresbyteri* n. 39.

40 *Congruæ assignatio est facienda, partibus citatis.*

AD primam difficultatis partem respondetur 1
ex dictis *supra in Rub. q. 1. vers. ad secundam*, verbo *unde ad dubium*, ubi ad quem institutio, oominatio, examen, & appeobatio spectet? Et nunc uberius agendo, quod vicarii perpetui dicuntur illi, quos ordinarii duxerint constituendos in quibuscumque beneficiis curatis, quæ cathedealibus, collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel Monasteriis, beneficiis, & collegiis, seu piis locis, quibuscumque perpetuò unita, & annexa reperiuntur juxta Teid. *in c.7. sess. 7. de reformat.* ut duceat Nicolaus Garcia *de benefic. p. 11. c. 2. n. 9.* Flores de Mena *variar. q. lib. 1. 10 à n. 36.* Barbosa *de offic. Episcopi p. 3. alleg. 72. n. 190.* dicentes procedere etiam si in litteris unionis expressa sit clausula, *ut possit deservire per vicarios amobiles*, si litteræ ante Concilium Trid. emanarint, non autem si post illud sub eadem clausula fuerint concessæ, ut referunt decisum peoxime relati, & etiam Barbosa *in d. c. 7. Trid. ex n. 15.* legendus ad plura de vicarii constitutione in Ecclesiis unitis, & de sallentiis.

Sed quia sunt casus plures, in quibus prædicta 2
institutio, sive constitutio non spectat ad Episcopum, sed ad alios; ideo signati sigillatim pro exceptione adductæ regulæ clarius patebit. Primo ergo juxta *dict. cap. 7. Trid.* si a temporale immemoriali unio facta est, & ex tunc constet vicarios amobiles fuisse, scientibus, & consentientibus ordinariis, & nunquam vicarium perpetuum fuisse, constitutum, ut docent Flores de Mena *d. quæst. 10. variar. num.* 44. Thomas Sanchez *in præcepta Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 29. n.* 191. vers. *tertio fallit.*

Secundo quando unio facta est per viam pacti, 3
& concordiæ à sede Apostolica approbatæ cum clausula deserviendo beneficium per vicarium ad nutum amobilem, Flores de Mena *dicta q. 10. n.* 41. Sanchez *d. n. 19.* vers. *secundo fallit*, dum dicunt, ut nequeat Episcopus virtute *dict. c. 7. Trid.* deputare vicarium perpetuum; quia Trid. in clausula deregatoria contenta in eo decreto non meminit pacti, & concordiæ à summo Pontifice approbatorum; erat enim opus, ut his derogaretur expressa mentio.

Tertio quando ex privilegio remunerationis 4
causa concesso, beneficium esset unitum cum clausula *ponendi vicarium ad nutum amobilem*; quia in generali privilegiorum derogatione, quam ponit Trid. *in dicto cap. 7.* non comprehenduntur privilegia remunerationis gratia concessa; ut ex multis probant idem Flores de Mena *dict. q. 10. n.* 46. Sanchez *dicto n.* 191. vers. *quarto fallit.* †
Et inde quarto idem procedere dicendum est, 5

ſi ex privilegio Pontificio noſt Trid. decretum *in dicta cap.* 7. uoitum eſſet beneficium Parochiale cum dicta clanſula *inſtituendi vicarium ad nutum*; non enim tunc poterit Epiſcopus vicarium perpetuum conſtituere; eo quod nequiverit Trid. reſtringere poteſtatem Pontificiam; quia cum derogavit privilegiis, intelliguntur de privilegiis ante id decretom conceſſis ſic Nicolaus Garcia *dicta p.* 11. *cap.* 2. *num.* 5. Flores de Mena *dict. quæſt.* 10. *num.* 49. ubi *n.* 50. exigit ut id privilegium ex certa ſcientia, aut proprio motu, aut cum expreſſa Trid. derogatione conceſſum ſit, addens quod intelligitur etiam derogatum illi Trid. decreto, ſi ex verbis privilegii conſtiterit eam fuiſſe mentem Pontificis, ac in dubio dicit eam eſſe præſumendam; eo quod illud Trid. decretum, ſatis ſit notorium, repetit etiam Barboſa *in dicto cap.* 7. *Trid. n.* 40. *fin.* idem *de jure Eccleſ. cap.* 6. *de vicariis lib.* 3. *p.* 2. *n.* 10. & 12. Legendus *à n* 6. & *à n.* 3.

6 Quinto quando pro bono pacis, & creatione litium, rectaque beneficii gubernatione expediret nihil innovari, ſed inſtitui vicarium ad nutum amobilem ut jam ſub Rub. dictum eſt) non enim tunc poterit Epiſcopus perpetuum vicarium conſtituere; quia Trid. id non liberæ Epiſcopi voluntati reliquit, ſed uſum eſt verbis arbitrio boni viri denotantibus ibi *niſi ipſis ordinariis pro bono regiminis, aliter expedire videbitur*, ut docent Flores de Mena *d. q.* 10. *n.* 47. Sanchez *d. n.* 191. verſ. *quinto fallit*, Barboſa *d. c.* 9. *de jure Eccleſ. n.* 11. & *in d. c.* 7. *Trid. n.* 32. in verſ. *pro bono Eccleſiarum*, qui *in d. c.* 6. *ſub d n.* 4. verſ. *ſexto*, Flores *dict. q.* 10.
7 *n.* 48. Sanchez *d. n* 191. verſ. *Sexto fallit.* † addent ſexto non poſſe Epiſcopum inſtituere vicarium perpetuum, quando particulariter, & per ſe fuit unita vicaria perpetua; non enim Trid. concedit ei facultatem tollendi unionem. De aliis ad Monaſteriorum beneficia in verſ. *ad ſecundam.*

8 Itaque in aliis caſibus, non exceptis, aliqua de cauſa, ex præcedentibus, & aliis ſimilibus, conſtituere ſive inſtituere, ſpectet ad Epiſcopum vicarium perpetuum, ut refert Barboſa *in dict Trid. c.* 7. *ſeſſ.* 7. *n.* 18. dum ait poſſe Epiſcopum conſtituere vicarios perpetuos in beneficiis curatis unitis cathedralibus juxta Bullam Pii V. & ipſum Trid. dummodo portio vicarii non excedat fructus Eccleſiæ: ſic cum Aldano *in compendio canonicarum reſol. lib.* 3. *c* 2. *n.* 15. item *n.* 13. quod relinquitur facultas arbitrio Epiſcopi ſecundùm facultatem ponendi vicarium perpetuum in Parochialibus, unitis Archidiaconatui, ſeu aliis dignitatibus, vel canonicatibus, explicans cum Nicolao Garcia *conſtit. Pii V.* eo quod & de unitis ante Concilium intelligatur; & ſic abſolutè videtur docere Daniel *de nobilibus diſp.* 20. ubi plura dicit de vicariis perpetuis *n.* 1. ubi & *n.* 5. quod vicarius perpetuus dicitur quaſi procurator in rem ſuam ex Cardinali, & aliis, *in clem.* 1. *hoc tit.* qui & alia tradit videnda de vicariis temporalibus, *ibi tota diſp.* 19. & *in additionibus ad eam.*

9 Ad ſecundam quæſtionis partem, an in Monaſteriis poſſit Epiſcopus ponere vicarium perpetuum? In quo dubio, quia DD. communiter agnoſcunt, quod deputatio talis vicarii, ſive nominatio Parochiali unitæ ſpectat, non ad ordinarium, ſed ad eum cujus eſt beneficium, in quo exigitur vicaria, etiam quod vicariæ vacent in menſe reſervato, ſuccedant ſub alia reſervatione, ut clare ſtatuit Pius V. in verbis ſequentibus *volumus inſuper, & ita mandamus, quod dicti vicarii perpetui, non ad liberam ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum Eccleſiis unitis ponentur, cum ipſorum ordinariorum, ſeu eorum vicariorum prævio examine, reprobatione deputentur*, ſicut non ſemel declaravit Sacra Congreg. teſte Nicol. Garcia *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *à n.* 194. Barboſa *de jure Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 45. & *in collect. deciſ.* 719. *num.* 9. & *in Bullario* verbo *vicarius perpetuus Parochialis*, & iterum *in dicto c.* 7 *Trid. de reformat. ſeſſ.* 7. *n.* 28. adducens expeditionem dict. Papæ conſtitut. *ad exequendum* ſub datæ 1567. dicentes omnes illam habere locum, etiam quando vicariæ vacant in menſe reſervato, ſeu quando cadunt ſub alia reſervatione.

Ideo nunc ad præſens dubium reſpondetur, ut 10
quando apparet beneficium unitum Monaſterio monachorum, aut mendicantium, tunc Epiſcopus non poſſit deputare pro ejus ſervitio vicarium perpetuum, ſed ad nutum amobilem, cujus nominatio ſpectat ad Monachos; ad Epiſcopum vero examen, & approbatio, ut docent Flores de Mena, *d. q.* 10. *variar. n.* 40. Nicolaus Garcia *de beneficiis dict.* 11. *p. c.* 2. *n.* 13. Thomas Sanchez *in præcepta Decalogi to.* 2. *lib.* 7. *c.* 267. *d. n.* 191. verſ. *fallit primo*; & ita intellexit, ſeu reſtrinxit Pius V. *in dict. conſt. d. Trid. decretum*, ut refert Steph. Quaranta *in ſumma Bullarii* verbo *vicarius perpetuus.*

Unde evenit quod vicarii perpetui, vel tempo- 11
rales non poſſunt ab ordinario poni in Monaſteriis, quibus cura imminet animarum, vel à principio, vel ratione annexionis, ſed tantum à ſuperioribus eorum, prævio tamen examine ipſius ordinarii, juxta præſcriptum decretum Trid. Concil. *ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de regularibus*, ſacra Congreg. penes Piaſecium *in praxi Epiſcopali p.* 2. *cap.* 3. *num.* 46.

Nec prædictæ Pii V. conſtitutioni obſtat, nec 12
derogat regula 8. reſervatoria menſium, ut multis probat Gonzalez *gloſſa* 5. §. 4. *à n.* 59. quia ut ait Barboſa *de jure Eccleſ. dict.* 3. *p. cap.* 6. *lib.* 2. *ſub n.* 9. nec etiam fuit ei derogatum per aliam conſtitutionem Gregorii XIII. incipit *in tanta rerum, & negotiorum, mole.* quam refert Quaranta verb *privilegia regul.* nam ultra quod dicta conſtitutio Gregoriana procedit dumtaxat quoad vicarios Parochiarum unitarum Monaſteriis, poſtea idem Gregorius XIII. ore tenus revalidavit d. Pii V. conſtit. dummodo cum frater ſeu religioſo vicario ad nutum amobili pro Monaſterio, pro ſubeunda animarum cura, aſſignando unus dumtaxat, alius Religioſus extra clauſtrum maneat, & non plures, pro ut Sacr. Concil. Trid. Congreg. declaravit; adeo quod memorata Pii V. Conſtitutio ſit hodie ſervanda, ut atteſtantur Gonzalez *dicta gloſſa* 5. §. 4. *numer.* 79. Campanil. *in diverſ. juris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *numer.* 121.

Nec etiam proxime dicta pugnant cum de- 13
creto dict. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 7. quia cum proxime adductum aliud Trid. decretum *in dict. ſeſſ.* 25. *de reg. cap.* 11. ſupponit in Eccleſiis Monaſteriorum vicarios remobiles poni poſſe, eo quod illud *in dict. c.* 7. & id, quod poſt *in d. cap.* 11. eſt ſtatutum, ſed relinquit arbitrio ordinariorum, & ut ſi viderint expedire, perpetuos ponant vicarios, & ubi ordinarius voluerit

in

in executionem dicti decreti Concilii; vicarios temporales in perpetuos mutare, debeat tunc prius erigi vicaria perpetua, cum jam *supra in Rubrica* dictum sit vicarios perpetuos institui *non posse* absque erectione tituli vicariæ, ut respondit Sacr. Congreg. teste Nicoloo Garcia *de benef. p.* 11. *cap.* 2. *n.* 15. ubi *n.* 10. post Flores, *dicta quæst.* 10. *n.* 80. & *n.* 10. subdit non posse Episcopum procedere ad executionem dicti decreti, & positionem vicarii perpetui, nisi citatis, & auditis partibus, & addit nec videri id posse, nisi in visitatione, quando beneficia sunt unita Monasteriis, & locis regularibus, & exemptis.

14 Quod si replices dicendo ex proxime dictis videri etiam inter regulares posse vicarium poni ab ordinario; & sic non pertinere nominationem ad Abbatem, sive Prælatos regulares; breviter respondetur primævam adductam nominationem, sive electionem spectare ad Abbatem, sive Rectorem utique primitivum, approbationem vere ad Episcopum, de cujus consensu vicarius amobilis, est deputandus ad nutum, qui & potest amoveri ab Abbatibus, & Rectoribus; non autem ab Episcopo, nisi ex causa legitima, & opprobata; propter quam etiam si perpetuus esset, privari posset, ut censuit sacra Congreg. Concilii, referente Stephano. de Alvin. *de Episcopor, Abbatum, & Abbatis potest. cap.* 14. *n.* 2. & juxta hanc facultatem credo contingere adductam mutationem vicarii temporalis in perpetuum, stante scilicet legitima causa.

15 Et confirmari potest ex sequentibus, quia etsi vicarii Regulares deputandi in Parochialibus unitis Monasteriis ordinis Præmonstratens, debeant esse amobiles ad nutum superiorum juxta adductam Constit. Pii V. at sæculares poterunt ab ordinari constitui perpetui juxta decretum Concil. & Sacr. Congreg. quam referunt Sellius *in selectis canon. cap.* 24. *n.* 15. Barbosa *in Bullario*, verb. *vicarius amobilis Parochialis*, idem *in collect. dec.* 720. *n.* 1. *in fine in Trid. dict. cap.* 7. *sess.* 7. *de reformat. n.* 17. referans ita decisume ex Aldanu *in dicto compendio canonic. resol. lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 10.

16 Et in tantum in ordinario causam ad prædictam mutationem desiderari docent post Navarr. *conf.* 11. *n.* 7. *de statu Monachor.* Flores de Mena *dict. quæst.* 10. *variar. quæst. n.* 47. Barbosa *de jure Eccles. dicto lib.* 3. *cap.* 6. ut nec possit ordinarius libera, & sine causa id facere quia ex qoo ejus arbitrio, & judicio videtur relictum ut colligitur ex *dict. Trid. cap.* 7. ibi *solicitè providere procurent*, & ibi *nisi aliter expedire videbitur*, denotetur, ut dictum est arbitrium boni viri, ut expendunt Nicolaus Garcia *dicta p.* 2. *cap.* 2. *num.* 8. Barbosa *de offic. Episcop. p.* 3. *allegat.* 72. *n.* 190. *in medio*, item *in dict. cap.* 7. Trid. *sess.* 7. in vers. *nisi ipsis ordinariis n.* 31. ubi explanando per illa justum arbitrium ordinariorum origi; & deinde quod id fiat in visitatione, & sic justam desiderari causam, ut erigantur vicariæ perpetuæ in Ecclesiis, in quibus juxta prædi-
17 cta, poni poterant vicarii omobiles, † addunt enim ibi Barbosa & Flores *dicta q.* 10. *n.* 47. idem Barbosa *de jure Eccles. dict. cap.* 6. *sub. n.* 5. cum Navarro *supra* juste posse appellari ab ordinario, si male arbitretur, quia ratione Regularium in prædicta mutatione, debet inspici expedientia, & utilitas Ecclesiarum Videbis *infra quæst.* 4. *in fine*.

Et confirmatur, quia si capitulum habeat unitas mensæ nonnullas Parochiales, quibus ab immemoriali tempore deservire fecit per vicarios ad ejus nutum amobiles juxta facultatem sibi à sede Apostolica concessam prævio examine, & approbatione Episcopi, poterunt hujusmodi vicarii amoveri od nutum capituli ab ordinario verè non, nisi ex justa causa legitima, atque probata, propter quam etiam si perpetui essent, amoveri possent, ut dicit decisum fuisse Nicolaus Garcia *in addit. ad p.* 10. *art.* 10. *de benefic. c.* 2. *n.* 94. Barbosa *in dicto c.* 7. *Trid. sess.* 7. *n.* 24. 18

Et licet ut Sacr. Congreg. Concil in Caputaq. sub die 23. Junii 1629. censuerit vicarios seu Parochos in Ecclesia exempta, animarum curam exercere intendentes prius approbandos, & examinandos esse ab Episcopo juxta dispositionem *c. per exempt. de privileg lib.* 6. Barbosa *de jure Eccles. dicto c.* 6. *n.* 47. idem *in Trid. dict. c.* 7. *n.* 25. sic etiam referens ex Aldano *dict. tit.* 2. *n.* 16. tamen ex dictis dicendum est semper primam dictam nominationem spectare ad illos primævos Prælatos, sive Rectores. 19

Et iterum facit, quia quoties tractatur de beneficio unito Monasterio Regularium, debet esse ex eorum gremio vicarius ab eisdem proponendus, & amobilis, ut ex constitutionibus, & declarationibus Pii V. & Greg. XIII. & sacræ Congreg. tradunt post alias Gonzalez *d. glossa* 5. § 3. *n.* 48. 49. & 54. Garcia *de benef. p.* 11. *d. c.* 2. *n.* 13. Barbosa *in pastorali d. alleg.* 72. *n.* 190. Fuscus *de visitat. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 8. & 9. Navar. *conf.* 11. *n.* 3. *de statu Monachor. lib.* 3. Riccius, *in praxi aurea rerum fori Eccles. res.* 293. *sub n.* 4. *in* 6. *conclus.* Daniel, *de nobilibus d. disp.* 19. ubi plura tradit de vicariis istis temporalibus *n.* 21. † ubi *n.* 22. confir- 21
mat regulam *supra* dictam, nempe quod talis vicarius, sive sit perpetuus, sive temporalis, constituitur ad nominationem Rectoris, & approbatur ab Episcopo prævio examine, cum a Rectore præsentetur *ex c.* 1. *de capell. Monachor. lib.* 6. *cap. de Monachis de præbend.* ex Rota divers. *decis.* 798. *n.* 5. *p.* 1. 20

Et de perpetuo vicario tradunt Rebuff. *in praxi tit. de vicario perpetuo n.* 13. Garcia *de beneficiis d. p.* 9. *c.* 2. *n.* 189. & 291. & quoad temporales (licet non sit necessaria institutio, seu collatio) Seraphin. *dec.* 1304. *n.* 3. Gonzalez *dict.* §. 3. *n.* 47. 53. & 54. Garcia *ubi supra dicta p.* 1. *c.* 2. *n.* 92. & *dict. p.* 9. *c.* 2. *n.* 182. ubi refert declarationes Congreg, *dict. p.* 11. *c.* 2. *n.* 13. Piasec. *in praxi p.* 2. *c.* 3. *de visit. regular sub n.* 46. Navar. *conf.* 8. *n.* 2. 3. & 4. & *sub n.* 9. *de privileg.* sed absque ex minatoribus, & absque concursu, Garcia *dict. p.* 9. *n.* 184. & 193. Riccius *in dicta res.* 293 *sub* 6. *conclus.* Daniel, *de nobilibus dicto n.* 22. vers. *sed absque*. 22

Et sic docent decisum Nicol. Garcia, *in additionib. ad tract. de benefic. dict. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 294. Barbosa *in collect. decis.* verbo *vicarius perpetuus Parochialis n. fin.* & *dict. verb. in. Bullario*, refert declarationem a Sacra Congreg Concil. die 28. Aprilis 1594. quod vicarii perpetui in Parochialibus capitulo unitis, non sunt prævio consensu instituendi. 23

Et ex his infertur ad resolutionem declarationis Sacræ Congreg. Rituum in Agultana jurisdictionis 14. Decemb. 1630. ubi habetur vicarios Ecclesiarum unitarum, & dependentium a religione Hieronymitana, posse ab Episcopo examinari, & approbari, simpliciter scilicet; non autem 24

ad tempus, etiam si sint temporales. † Nec prohibito posse subjici novo examini, quemadmodum scribit Barbosa, loquens, tam de vicariis temporalibus, quam perpetuis. *dict. collect. decis.* 719. *n.* 9. *&* 720. etiam *n.* 6. verb. *vicarius perpetuus*, vel temporalis Parochi. & *in Bullario eodem verbo*, *de jure Ecclesi. dicto cap.* 6. *lib.* 3. *n* 48. ubi si Episcopos illos repererit idoneos, addens in dictis locis, & *hic n.* 49. *& in dicto cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *n.* 27. ubi hæc ad litteram repetit; quod si supervenerit nova causa, & suspicio ignorantiæ, possit tunc Episcopus eosdem iterum examinare ad effectum *cap.* 6. *sess.* 21. *de reformat.* ex Aldano *in compendio canonic. resol. lib.* 3. *dict. tit.* 2. *n.* 16. dicente sic resolutum in Placentina. 26. Augusti 1628. pro quo favent quæ dixi *supra in cap. fin. de ætate*, *& qualit. ordin. tota quæst.* 2. Ubi de re examinandis Parochis ab ordinario Episcopo.

26 Pro complemento hujus dubii notandum est, quod si Episcopus male arbitretur, & gravatus vicarius appellet; non ob hoc ejus sententiam suspendi; quo minus executioni mandetur, cum solùm appellatio habeat deferre jurisdictionem ad superiorem, qui causa cognita, poterit ejus sententiam revocare: sic Barbosa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de jure Ecclesi. n.* 5. *in fine.*

27 Ad tertiam quæstionis partem de differentia inter Rectorem proprium, & ejus vicarium perpetuum, sive temporalem; & quia jam sub Rub. & *ibi q.* 1. plura dixerim de simili potestate, quam habent vicarii Perpetui, & eorum Rectores, ut quod vicarii perpetui etiam habent verum titulum, & quod disposita in vicaria perpetua, habent locum in vicaria perpetua, & quod officium Divinum tenetur recitare vicarius perpetuus, possitque ordinari ad titulum suæ vicariæ; sic ut vicarius perpetuus Rector curæ animarum aliquando dicatur; licet propriè non sit rector; & quod pœna *cap. multa de præbend. & cap. licet canon. de elect. lib.* 6. habet locum in vicario perpetuo, ut dixi *in cap.* 1. *&* 2.
28 *hic* † Imo & quod aliquid amplius habeat vicarius perpetuus, nempe ut ille dicatur habere curam animarum, non autem Rector principalis, in tantum, ut si Rector principalis, existente vicario perpetuo, vellet se ingerere in cura animarum, nullo modo posset, quia cura habitualis est in eo, qui præest beneficio principali, cura tamen actualis quæ ab eodem sublata fuerit in vicarium perpetuum, translata cum Papa erigendo vicariam perpetuam, & in vicarium transferendo curam, nihil aliud fecerit, quam constituere illum actu Rectorem curæ animarum, licet propriè non sit Rector, ut cum Vitalin. Riccin, Layman, Azor, Ludovico, Gomez, Mandosio, Salcedo, Campanillo, Sebastian, Cæsar, Seraphin, Caputaq. Navarro, Franchis, Covarruv. Hojeda, & pluribus aliis ex antiquis, melius quam alibi prosequitur idem Barbosa *de jure Ecclesi. lib.* 3. *dict. cap.* 6. *ex n.* 18. aliqua *sub dict. cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *de reformat.* multis aliis comprobans Daniel, *de nobilibus dicta disp.* 19. per totum cum Valenzuela Velazquez, Lotter, Gonzalez, Garcia, Fillincio, Romano, Bonacina,
29 & pluribus aliis ex antiquis, † sic ut talis vicarius perpetuus, uti Rector principalis, honoretur, *cap. præcipimus dist.* 88. ut jura loquentia de reservationibus, de residentia, de beneficiorum incompatibilitate, vel aliter de Rectoribus Parochialium in vicariis quoque perpetuis procedant;
† Et in tantum etiam, quod in honoranis, vica 30
rio perpetuo agente, Principalis Rector non teneatur residere, quia principalis actus curam non habet; indeque & vicarius eis præferatur in his, quæ specialiter ad vicarium spectant; sic ut non possit ipse Rector curam exercere, invito vicario, *cap. extirpandæ §. qui vero*, cum eodem Barbosa *alleg.* 57. *n.* 166. Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 177. Bonacina *in tract. de onere*, *& oblig. beneficiat. disp.* 2. *puncto* 2. *n.* 5. Ancharrano, Rebuffo, Azorio, & Reginaldo *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *cap.* 8. *n.* 52. idem Daniel *de nobilibus dicta disp.* 20. *ex n.* 12. *ante.*

Tametsi in prædictis, & aliis conveniant, 31
ut etiam refert idem Barbosa *de jure Ecclesi. dict. cap.* 6. *lib.* 3. *n.* 21. adhuc Rectores Ecclesiarum Parochialium & Vicarii perpetui inter se differunt (ut jam in dicta Rubrica dixi) Rectores enim sunt principales personæ in Ecclesia ex qua primo, & principaliter cura incumbit vicariis inquam, tamquam minus principales, & coadjutores eorum vicariæ præstant operam; & clarius verificari, quando vicarius non habet integram curam, sed tantum portio certa assignatur vicario, ut patet in exemplo quotidiano, quando unio fit accessoriè juxta glossam in verbo *necessitas in cap. exposuisti de præbendis*, recepta communiter ab Abbate *in cap. postulasti notab.* 1. *de rescript.* notat etiam glossa in textu nostro *& in cap. fin. hic.* verb. *annexæ de præb. lib.* 6. recepta communiter per DD. *ibidem*, & Cardin. *n.* 10. Ausert. ad Capell. Tholos. *decis.* 109. Petr. Gregor. *rei beneficiariæ cap.* 12. *n.* 26. notantes merito Rubricam de capellis Monachorum sic concipi; non vero de capellis vicariorum.

Ex inde fit, quod ibi certa portio Monachis, 32
& canonicis assignatur, & reliqui fructus vicario relinquuntur, tunc ipse vicarius principalis, censeri debet, & bonorum Ecclesiasticorum habere rei vindicationem, non ita, ubi certa portio assignatur vicario, ut probant Doctores ex dicto quotidiano exemplo, quando unio fit accessoriè † Et sic colligi regulam, quod in dispo- 33
sitionibus quæ de Rectoribus Ecclesiarum fiunt mentionem vicarii etiam perpetui non comprehenduntur ex sermonis proprietate præcipue in materia pœnali, & odiosa; vel exorbitanti, *ex reg. odia*, *& regula, quæ à jure exorbitant de reg. jur. lib.* 6. Barbosa *ubi supra dict. cap.* 6. *n.* 17. qui non obstat dum *ibi sub n.* 21. ait in dispositionibus quantumcumque pœnalibus, appellatione beneficii vicarios comprehendi, cum in materia quantumcumque pœnali, & odiosa, ea omnia comprehendantur, quæ sub verbi proprietate continentur ex *l. cum lege ff. de testament.* & alii plene congestis à Tiraquello *in l. si unquam Cod. de revocandis donat. in præfat. num.* 119. Covarruv. *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *num.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 8. *ad finem*, & ut constat *in dicto cap. de multa de præbend. & in extravag. execrabilis de præbend.* & aliis; quia hoc procedit; eo quod nomen, vicarius perpetuus dicitur Beneficiarius, sicut ipse Rector; at in primo casu loquimur, quando agitur de differentia Rectoris, & vicarii qui nondum habet omnem animarum curam.

Ad ultimam quæstionis partem, suppositis quæ 34
supra

supra dixi, *in Rub. sub quæst.* 1. vers. *ad secundam* à verbo, *& quod vicario perpetuo*, de assignanda portione, & quanta, seu quale stipendium; solùm enim addimus hic quod licet ad effectum assignandæ portionis, aut congruæ fructus omnes beneficii sint computandi, imo & distributiones quotidianæ, aliaque in certa, ut advertunt Gonzalez *in regula* 8. *Cancel.* §. 8. *proœm. n.* 185. Gutierrez *cons.* 8. tamen non numerari ad prædictum effectum eleemosynas altarium, funeralium & aliorum similium jurium Parochialium, eo quod isthac percipit vicarius ex suo officio, & labore, ut dicunt Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici p.* 1. *cap.* 31. *sub n.*6. Barbosa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de jure Eccles. sub n.* 44. ubi explicans Constit. Pii V. de qua memini in dicto vers. *& quod vicario*, quæ recipit dicendo eam assignationem fieri arbitrio Episcopi, dum non sit major centum, nec minor quinquaginta scutorum annorum summa in verbis sequentibus *computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & aliis obventionibus communiter percipi solitis, eis om-
35 nino assignentur.* † ait verba hic intelligi de obventionibus, & emolumentis, quæ sunt incertæ respectu summæ, quæ in specie ignoratur, sed venit certificanda ex eo quod in præteritum communiter, atque ut in plurimum consuevit percipi, quales sunt distributiones quotidianæ, aliæque oblationes solitæ præstari; propter quod dixit Rota apud Paul. de Rubæis *decis.* 230. *n.*2. *tom* 2. *divers.* alias *p.*6. *divers. n.*3. debere computari in certa emolumenta, quæ habent quandam certitudinem; & sic Barbosa *in dict. cap.*7 *Trid. sess* 7. *n.* 33. & Aldan. *in compendio canonic. resolut. lib.*3. *tit.*2. referunt decisum in Turolen Die 2. Aprilis 1583. oblationes esse computandas in portione assignanda vicariis ex illo decerto, & dict. Bulla Pii V.

36 Pro complemento notandum est, quod quando à principio congrua semel est assignata, debet vicarius illa esse contentus, qui sibi imputare debet, si accidat quod congruè sit nimis tenuis, nisi sit ita tenuis quod vicarius sustentare possit: ita refert Barbosa *in dicto c.*6. *p.* 3. *de jure Eccles. n.* 43. *in fine*, ex dict. Rota apud Paul. de Rubeis *n.* 7. & 8.

Quod si abundè cupis scire Trid. loca, in qui-
37 bus fit mentio de congrua portione assignanda, tam Rectoribus, quàm eorum vicariis, leges *cap.* 2. *sess.*6 *de reformat. & in cap.*5. *sess.*7. *& ibi in c.* 7. *& in cap* 4. *sess.*21. *de reformat. & in cap.*6. *eadem, in cap.*18 *sess.*24. *& in cap.* 16. *sess.* 25. quorum decretorum verba referendo meminere Valenzuela, *p.* 1. *cons.* 54. *n.* 14. Legendus omnino per totum ad integram congruæ materiam, Barbosa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de jure Eccles. n.*40. Legendus in dictis Trid. decretis, DD. *in cap. extirpandæ* §. *qui vero de præbent.* ubi Abbas *n.* 3. *in fine*, Azor, *institut. moral. p.*1. *lib.* 6. *cap.* 29. *quæst.* 2. Paulus de Rubeis, *dict. decis.*230. *num* 1. *tomo* 2. & alii communiter ex textu nostro, & in aliis locis.

38 Iterum est notandum, quod vicarii merces est detrahenda ex fructibus Parochiæ unitæ Monasterio non autem ex fructibus Monasterii, ut referunt decisum dict. Aldanus *sup. tit.* 2. *n.*21. Barbosa *in dict. cap.*7. *Trid. sess.*7. *n.*36. † qui *n.*37. ex
39 eodem Aldano *n.* 22. dicit resolutum, quod si cura unita collegiatæ immineat Archipresbytero, & capitulo, sit assignanda portio ex bonis Archipresbyteri, & capituli, † Item etiam quod ad 40
ductæ portionis congruæ assignatio, sit facienda, partibus citatis, idem Aldan. *dict. n.* 18. & Barbosa *dict. n.* 33. & addunt Nicolaus Garcia *p.* 11. *de benefic. cap.* 2. *n.* 11. Aloysius Riccius. *in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis.* 136. *p.* 2. Barbosa *in dict. Trid. cap.* 7. *n.* 38. vers. *appellationibus*, † 41
agentes de appellatione ab assignatione congruæ portionis, quod hæc appellatio devolvit, sed non suspendit; & ita resolutum fuisse aliquid dico *infra quæst.*4. *in fine*, & *q.*5. sub vers. *ad quintam usque ad finem.*

QUÆST. II.

An habens dignitatem, vel canonicatum in cathedrali, vel collegiata Ecclesia, cui accessorie & in perpetuum est annexæ Parochialis per vicarium temporalem à se deputatum ab immemoriali deserviri solitam possit in illius curæ exercitiò se intromittere? Et quid de Rectore cui est unitum aliud beneficium simili obligatione, & unione? Et an si in ea se ingerant, faciant actum validum? Et an in Ecclesia, ubi est Rector unus principalis possit & alius æque principalis, sive vicarius perpetuus deportari; sic ut eodem tempore ambo deservire valeant eidemcum plena jurisdictione Parochiali? Et an in vicario temporali habeant locum Regulæ de annali, triennali, de nominationibus, aut reservationibus.

SUMMARIUM.

1 *Unio potest fieri alteri beneficio accessoriè, & in perpetuum, dependenter, vel independenter, & qualiter sic contingat.* numero 2. & 3.

3 *Beneficii annexi accessoriè qualitas non debet redundare in principale.*

4 *Rector respectu vicarii remanet in cura habituali, vicarius in actuali; à qua nequit removeri per Rectorem.*

5 *Residere in canonicatu, vel Dignitate, cui est annexa Parochialis, tenetur illam habens, & quare* n. 7. 9. & 10.

6 *Nullus potest in animarum curam se ingerere, nisi qui habet titulum ad illam.*

7 *Parochialis semel unita canonicatui, aut Dignitati, nunquam vacare censetur.*

8 *Beneficium simplex, cui unitur Parochialis, non inde fit beneficium curatum.*

9 *Provisus de beneficio simplici, cui est annexa Parochialis, non tenetur habere qualitates, & alias, quæ ad Parochialem desiderantur.*

10 *Rector tenetur residere in majori, cui alias minor est unita.*

11 *Rector principalis Parochiæ, cui accessoria fit unio alterius, potest se intromittere in ea fallit n. 17.*

12 *Vicarii temporales, quia non absumuntur in totum, non abdicant curam à principali, & n.* 13. 14. & 15.

13 Extravagans execrabilis, de præbend. & Dignitatibus.

14 *Rector qualiter deserviendo per vicarium temporalem, intelligatur per se ipsum servire; expeditur etiam* à n. 17.

15 *Vicaria perpetua adhuc censetur esse, quæ solet per temporalem vicarium deserviri*, & n. 16. & 19.

16 *Vicarius Episcopi est temporalis, sed vicaria illius Dignitatis est perpetua.*

17 *Rector nequit se intromittere in servitio Parochialis unitæ, quæ solita est deserviri per vicarium temporalem, &* n. 20. & 25.

18 *Beneficia illa dicuntur de mensa, quæ non habent specialem administratorem.*

19 *Vicarii temporales ad nutum amobiles vocant capellani mercenarii, & officiatores.*

20 *Dignitas, sive canonicus, cujus præbendæ est unitas Parochialis solita deserviri per vicarium temporalem, nequit se intromittere in illius servitio*, n. 25.

21 *Episcopus nequit deputare vicarium perpetuum in Parochiali unita quando unio est per viam pacti. nec in casu* n. 22.

23 Cap. excirpandæ § qui vero de præbend. cap. 1. de appell. Monach. lib. 6.

24 *Vicaria temporalis non alteratur ex eo quod ejus servitio assignetur vicarius perpetuus*, & n. 25.

26 *Vicarius, sive Rector alius deputari non potest in Ecclesia, in qua erat primo Rector institutus, & ratio* oumero 27. & 28.

27 *Capita plura non possunt esse in una Parochiali* n. 28.

28 *Ecclesia una nequit esse plurium curatorum.*

29 *Clerici plures, qui solent poni in una Parochiali ad curam administrandi sacramenta, sunt veluti cappellani, & sannentes.*

30 *Vicarius perpetuus datus Rectori in proprietate, est totus in exercitio curæ. Et quare* n. 31.

31 *Titulus Parochiæ datus vicario perpetuo talis est, ut possit ex eo, ordinari in sacris.*

33 *Vicarius perpetuus non dicitur, nisi ille, cui conceditur perpetua vicaria; quia ipse in humanis agit, non Rector.*

34 *Vicarius perpetuus præfertur Rectori in his, quæ specialiter spectant ad illum.*

35 *Rectores aut vicarii perpetui, si instituantur æque principaliter in eadem Parochia, neuter dicetur Rector, aut vicarius, qui nec ordinari valebunt ad illius titulum, ne dicentur incompatibiles, si aliud beneficium obtineant, &* n. 38.

36 *Capitulum, sive collegium habentes Parochiaus, repræsentque tantum unum Rectorem.*

37 *Vicarii plures una Parochia deputati, improprie dicuntur Rectores &* n. 38.

38 *Parochialis unita capitulo, aut collegio, si inserviatur per plures, illi non dicentur Rectores, sed Ministri; solet tamen per singulos Hebdomadarios inserviri, ut numer.* 39.

40 *Regula de triennali, & annali in vicariis temporalibus locum non habent, cum nullum titulum, & collationem habeant, præter temporale servitium ad nutum amobile* n. 41.

41 *Regula de triennali; & annali respiciunt tantùm ad beneficialia cum perpetuitate.*

42 *Regulæ de triennali & annali habent locum in juribus loquentibus de reservationibus, de residentia, de multiplicitate, de Rectoribus, & vicariis perpetuis.*

AD primam difficultatis partem, ut distinctione desidia opinionum claritate componentur, advertere oportet, quod unio potest fieri alteri beneficio accessorie, & in perpetuum, dependenter, vel independenter. † Dependenter, 1
quando una Ecclesia Parochialis propter locorum distantiam dividitur in duas, & creata de novo accessorie antiquæ unita dicitur fiscalis, & nativa, vel quando aliter dependet à beneficio principali. † Independenter vero, quando beneficium 2
curatum annexum, non processit à principali: 3
quo in casu ipsum principale non dici curatum, respectu beneficii annexi; quia qualitas annexi accessorie, non debet redundare, & influere in principale, ut dicunt D D. per textum *in cap. super eo de præbend.* Rebuffus *in repetit. ad textum in cap. extirpendæ §. quia vero n.* 146. *de præbendis*, quos terminos cura, ac diligentia explicat Barbosa legendus omnino; quia plena *in cap. fin. à n.* 10. ut propositam difficultatem dissolvit.

Unde existimo dicendum ex nonnullis adductis *sup. in Rub. & ibi sub. q.* 1. *& hic quæst.* 1. 4
quibus probatum est Rectorem non posse ad libitum tamovere vicarium perpetuum semel intitolatum; quia in eo tantùm permanet cura habitualis; in vicario autem actualis, & omnimoda cum exercitio cura, quod habens Dignitatem, vel canonicatum in cathedrali, val collegiata Ecclesia, cui in perpetuum, & accessorie est annexa Parochialis per vicarium temporalem ab immemoriali deserviri solitam, non possit in illius curæ exercitio se intromittere. † Quia nemo negare poterit habentem canonicatui, vel alii simplici beneficio 5
annexam Parochialem independenter, absolutum esse ab omni cura, & residentia ipsius Parochialis, cum in ea residere non teneatur, sed in canonicatu, ut declaravit Sacr. Congreg. apud Garciam *de benefic.* 3. *p. cap.* 2. *n.* 179. *declaratione* 12.

Et confirmatur primo, quia nullus potest in animarum cura se ingerere, nisi habeat immediatum 6
titulum, ut docent Felinus *in cap. postulasti de rescript. n.* 1. vers. *& hoc videtur certum, quando titulus prælaturæ est immediatus ad curam*, Barbosa *in dicto cap. fin. hoc tit. n.* 6. † Sed habeos accessoriè, & in perpetuum annexam Parochialem 7
Dignitati, vel canonicatui, non solùm non habet titulum immediatum ad curam animarum ipsius Parochialis, sed neque ullum Ecclesiasticum; cujus prætextu se in ipsius cura possit intromittere, cum post unionem ejus nomen, & titulus ita extinctus sit, & suppressus, ut in eo nollus amplius possit institui, aut ea alicui conferri, eo quod nunquam

quam vacare cenſeatur, ſicut docent Nicolaus Garcia *p.* 11. *de benefic. cap.* 5. *n.* 193. *& p.* 12. *cap.* 12. *n.* 5. *& p.* 5. *cap.* 1. *n.* 270. ut refert à Rota deciſum, *deciſ.* 114. *n.* 5. *p.* 2. *diverſ.* Gomez *in regula de triennali q.* 8. *ſub n.* 2. Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel, gloſſa* 5. §. 7. *n.* 7. idem Barboſa *n.* 6 *&* 7. *in dict. cap. fin.* ex doctrina DD. *in cap. cum acceſſiſſent de conſtit, & per gloſſ.* in verbo *Eccleſias* per *clem. per litteras* de præb. ubi etiam animadverte qui.

8 Confirmatur ſecundo ex doctrina Navarri *conſ.* 19. *de majorit, & obed. in novis*, dicentis per annexionem Parochialis, beneficium principale, ſi ſit ſimplex, non creſcere, nec fieri curatum per Eccleſiam Parochialem ei annexam, imo potius Parochialem ipſam recipere ſimplicitatem beneficii, cui annectitur; eo quod unitur, & annectitur beneficio ſimplici.

9 Et ſic fieri, ut talis non tenentur habere qualitates requiſitas in proviſis de Parochialibus, curam animarum habentibus; quia ultra quam quod titulo careat, a quo ſibi ſpiritualis concedatur juriſdictio, patitur ætatis defectum juxta differentias, quas adduxi de ætate ad Parochiales, vel ad canonicatus, & quam debeat habere canonicus, cui annexa eſt Parochialis, *ſub Rub. & tit. de ætate, & qualit. ordin.* Ætas enim ad Canonicatum, vel Dignitatem obtinendam ſine cura, eſt annorum 22. ut ibi late aſſignavi, & *in cap.* 1. *ibi n.* 42. ſi unita ſit Parochia minus principaliter, ætas hæc requiritur. Ad curatum vero 25. annorum, ut ibi etiam, & inſuper. Quod ſi unio facta ſit Dignitati, ſive canonicatui, adhuc non tenetur eſſe in majori ætate canonicus, ſi talis annexio Parochiæ facta ſit minus principaliter, ſiquidem tunc canonicus, nec tenetur inſervire per ſe in Parochia, nec talem ſcientiam habere, & idoneitatem, qualem debent habere curati nulla habita conſiderationc ad Parochiam unitam, ut cenſuit Sacra Congregatio, quam refert, & ſequitur Barboſa ex communi *in dicto cap. fin. hoc tit. n.* 11. verſ. *nec tenetur* ubi alia tradit videnda.

10 Et tertio facit, nam quoties duæ Eccleſiæ non ſunt principaliter unitæ, ſicut Rector tenetur reſidere in maiori, *cap. extirpanda §. qui vero de præb. lib.* 6. ubi DD. gloſſa *in cap. non poteſt de prabend. lib.* 6. Gonzalez *in reg.* 7. *Cancel. gloſſa* 5. §. 3. *n.* 12. *&* 13. *& gloſſa* 6. *n.* 268. Bonacino *in tract. de onerib. & obligation. benefic. puncto* 1. *n.* 3. Daniel. *de nobilibus diſp.* 19. *n.* 14. ſic & Dignitas, atque canonicus, cui Parochialis, unita ſit tenetur inſervire inſuo canonicatu, & vicarius temporalis in Parochia. Applicabis alia, quæ adduxi *in cap.* 3. *de ætate ordin. ſub quæſt.* 2. *à n.* 13. aliqua *in cap.* 4. *ſub quæſt.* 1. ubi de ætate ad curatum; & licet ſint plures pro contraria ſententia, tamen ex proxime dicendis in verſ. *ad ſecundam* intelliguntur in alio quidem caſu loqui.

11 Ad ſecundam quæſtionis partem, quid quando unio facta fuit alteri Parochiæ, ubi adeſt Rector in quo dubio reſpondeo conſtituendo ex deciſione *extravagantis execrabilis in fine* verſ. *quantum* de præbend. quod poſſit Rector principalis Parochiæ, cui acceſſorio, & de pendenter ſit alterius unio ſe intromittere: nam cum ex dicta *extravag. conſtet.* illa beneficia Eccleſiaſtica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipſe eſt, non per vicarios perpetuos, ſed per Rectores, aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales vicarios exercenda, cum explicat ibi gloſſa, ut Rector principalis per temporalem vicarium deſerviendo, per ſeipſum deſervire cenſetur; indeque non videatur à ſe curam animarum removere, ac eâ non remotâ, poſſit eâ uti.

Et confirmatur, quia cum hujuſmodi vicarii 12 temporales, non aſſumuntur in totum, Butrius *conſ.* 2. *ſub n.* 3. non abdicant curam à principali Rectore, cui ſui natura incumbit Oldradus *conſ.* 227. *n.* 8. *in fine*, Daniel *de nobilibus dicta diſp.* 19. *n.* 38. *&* 39. ubi *n.* 4. quod ipſe principalis tenetur reſidere, & deſervire, ut dixit Bocc. in textu noſtro *ſub n.* 3. Lapas *allegat.* 5. *n.* 7. *&* 8. *& in fine*, Garcia *de benefic.* 3. *p. cap.* 2. *n.* 53. *n.* 178. Seraphin. *deciſ.* 639. *n.* 3. & quod alias ſuum munus non implent, & reus ſit.

Quæ omnia differunt à caſu præcedentis verſ. 13 *ad primam*: hic *dict. extravag. execrabilis* dare loquitur de Rectore habente curam animarum in Parochiali, in quam primo, & principaliter, eſt intitulatus, qui eam aliquando propter juſtam abſentiam, aliamve ſimilem cauſam ad certum tempus exercere poteſt per vicarium temporalem. † Et 14 ſic intelligendum aſſumptum proxime dictum, quod Rector per temporalem vicarium deſerviendo per ſe ipſum, deſerviri cenſetur; ſed in caſu de Parochia annexa Dignitati, aut canonicatui ſolita ab immemoriali deſerviri per vicarium temporalem; aliter ut *ibi* reſpondetur, cum ſit diſſimilis; quia ut *ibi* dixi, principalis canonicus, ſeu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem ſuo canonicatui, vel beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè, & in perpetuum, non deputat vicarium temporalem ob cauſam, vel ad certum tempus, ob quam, vel uſque ad quod vicaria durat, quaſi ceſſante cauſa, vel tempore elapſo, poſſit Parochus curam per ſe exercere, prout in terminis *dicti cap. cum ex eo* 34. *de elect. lib.* 6. † Sed deputat vica- 15 rium quamvis temporale, neceſſario tamen ponendum, qui licet ex tempore immemorali, ſeu privilegio, poſſit eſſe ad nutum amobilis, vicaria tamen eſt perpetuo erecta, ita reſolvit Barboſa *in cap. fin. n.* 17. *&* 18. Ubi addit, quod nihil inconvenit, & nec contrarietatem implicat, ut vicarii dicantur, & vicaria perpetua ſit. † Quia eodem 16 modo vicarius Epiſcopi, temporalis eſt, & tamen vicariatus Dignitas perpetua judicatur, ut refert, ac tenet Sbrotius *de offic. vicarii lib.* 1. *q.* 4. *in fine* cum Gabriel *conſ.* 32. *n.* 19. *volum.* 2. videndi Nicolaus Garcia. *p.* 11. *de benefic. cap.* 6. *n.* 193. Franchis *in cap.* 1. *n.* 7. verb. *de filiis Presbyt. lib.* 6.

Ego inquam hanc diſſimilitudinem duplicis 17 caſus admitto: tamen ſi contingat quod Parochialis fuerit unita alteri acceſſorie, ſed ſolita ab immemoriali deſerviri per vicarium temporalem, exiſtimo reſpondendum, ut quemadmodum juxta primum caſum de unione facta Dignitati, aut canonicatui, ita reſpondendum de ſimili unione facta alteri Parochiæ, quia tunc qui invenitur Rector hujus, cujus ſit alterius Parochiæ unio ſolitæ ab immemoriali deſerviri per vicarium temporalem, non transfert facultatem, ut Rector illius, cui unio ſit, valeat ſe intromittere in ſervitio unitæ, cum jam ea ab immemoriali tempora habeat legem conſuetudinariam, ut inſervitor per vicarium temporalem, & ſic neceſſitate cogi Rectorem ponendi in acceſſoria Parochia talem vicarium.

His tamen obſtat quod in omnibus vicariis 18

temporalibus, sive tractetur de vicaria cujuslibet Ecclesiæ seu de unita mensæ capituli, aut Prælati nulla datur tituli perpetuitas, sive jus; sic ut vicarii temporales sint tantum simplices ministri ad nutum Rectoris amobilis, cui titulus curæ animarum inhæret; ita ut onus in persona Prælati, vel capituli, cujus Ecclesia est mensalis, residet, per *regul. in cap. accessorium de regul. juris lib.* 6. latè Ancharran. *in clem. unica de excessib. Prælat. notab.* 12. omnino videndus, Imola ibi: *n.* 16. *in fine*, Cardinalis *in* §. *præsentator in* 4. *quæst. textus in clem.* 1. ubi Imola *n.* 16. *de rescript.* idem Imola *in clem.* 1. *n.* 29. & 32 *de supplenda neglig. Prælat.* ubi quod illa beneficia dicuntur de mensa, quæ non habent spiritualem administratorem alium à superiore Prælato, Daniel *de nobilib. dict. disp.* 19. *à n.* 43.

19 Sed adhne respondetur ad propositum nostri dubii, quod licet prædicti vicarii temporales sint ad nutum amobiles per proprium Rectorem, qui & vocantur capellani ab Imola (prout etiam vulgo) in Clem. 1. hoc tit. item & Mercenarii, & officiatores ab officio, Baldus *cons.* 18. *lib.* 1. Decius *in cap. ex parte* 112. *de rescript. n.* 1. Daniel *dict. disp.* 19. *n.* 17. tamen non inde sequi, ut vicaria, cui tales vicarii ab antiquo solent inservire, desinat esse perpetua; sicut quamtumvis unita fuerit, nunquam Dignitas, sive canonicatus, aut Rectoris possessor, cui fuisset unita altera Parochialis solita inserviri per vicarium temporalem, desinat permanere in eamet obligatione, ut inserviatur per vicarium amobilem, sicut antea tempore, quo proprium Rectorem habebat. Et faciunt alia dicenda *infra in cap. fin.*

20 Unde fit ut talis Dignitas, canonicus, sive Rector, cui fuerit unita talis Parochia, solita ab antiquo inserviri per vicarium temporalem, non possit se intromittere in servirio illius vicariæ; ut docent addicti DD. *hic à n.* 1. & per alia, quæ congerit Barbosa *in dicto cap. fin.* Legendus omnino ex *n.* 5. *usque ad finem*, ubi ita difficilem hanc quæstionem vocavit, quod dixerit eam magnam, novam, & dignam, ut eam Sacr. Congreg. S. Con-
21 cil. Trid. declarandis proposita determinet. † Et faciunt jam *supra dicta in quæst. præcedenti*, nempe ut non possit Episcopus deputare vicarium perpetuum in Parochiali unita, quando unio est per viam pacti deserviendo beneficium per vicarium ad nutum amobilem: ita Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 191. vers. *secundo fallit.*

22 Qui & vers. *tertio fallit*, ait nec posse Episcopum deputare vicarium perpetuum, quando à tempore unio facta est, & ex tunc constat, vicarios fuisse ad nutum amobiles, scientibus, & consentientibus ordinariis, & nunquam vicarium perpetuum fuisse constitutum: sequitur Barbosa *in Trid. dict. cap.* 7. *sess.* 7. *de reformat. n.* 16. & prius dixit ex aliis Flores de Mena *variar. quæst.* 10. *n.* 41. & faciunt alii casus positi *in dicta q.* 1. *hic* vers. *ad primam.*

23 Nec insuper obstat dicere à tali perpetuitate oriri quod quando Parochialis accessoriè, & in perpetuum quoad temporalia alteri beneficio unitur debeat tunc ipsa inserviri per vicarium perpetuum ex *dicto cap. extirpendæ* §. *quia vero de præb. cap.* 1. *de cappellis Monachor. lib.* 6. & ex hoc
24 textu nostro, † quia satis fit à simili: nam si v. g. contingeret, ut in tali vicario nominaretur vicarius temporalis, non perpetuus, non inde fieri quod alteretur natura perpetuitatis talis vicariæ futura; quia nominatio, sive unio de vicaria temporali in perpetuam, facta non debet alterare naturam vicariæ temporalis ab antiquo jam institutæ, quia sicut, si de facto, aut negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut privilegio, vicarii temporales deputentur in casu, ubi perpetui constitui deberent, non sufficit ut colligatur inde talem vicariam perpetuam translatam esse in temporalem, sic nec è contra ad casum nostrum, si contingeret, ut Episcopus deputaret vicarium perpetuum pro vicario temporali solito ab antiquo poni, sicut ei permittitur, si sibi videbitur deputare, non obstante Trid. *in cap.* 6. *sess.* 7. ut existimant Barbosa *in dicto cap. fin sub n.* 13. & Flores
de Mena *variar. dict. quæst.* 10. *n.* 39. † Ta- 25
men ipse, & Cavaler. *decis.* 595. *num.* 2. *in fine*, docent quod erectio de vicaria ad nutum in perpetuam per Episcopum facta ex facultate sibi concessa, non alterat unionem jam factam quoad exercitium curæ; & sic nec quod ea Parochia solita inserviri, per vicarium temporalem inserviatur; deinde perpetuum, & multo minus, quod Dignitas, canonicus, sive Rector, quibus ea Parochia unita sit, valeant se intromittere in tali servitio; quibus & alia dubia possunt in amicitiam redigi.

Ad tertiam quæstionis partem, an in Ecclesia, 26
ubi est Rector unus Principalis, possit, & alius æque principalis, sive vicarius perpetuus deputari; in quo dubio respondendum est, ut non possit alius deputari æquè principalis, quia unum ex requisitis præcipuum curatus est, quod exerceat curam nomine suo, & non alieno, & sic instituatur, ut per DD. *in clem. unica hoc tit.* & *in dicto cap. extirpandæ* §. *quia vero de præb.* Staphileus *de litteris gratiæ*, & *inst.* 2. *p. tit. de qualit.* & *statu benef.* vers. *requiritur etiam aliud*, Rebuffus Gomez, *de reg.* 8. *Cancel. regula de idoneitate q.* 11. *vers.* & *ideo n.* 6. Barbosa *de officio Episcopi allegat.* 57. *p.* 3. *n.* 259. Rota *in decis.* 52. *n.* 16. Gonzalez *in reg.* 4. *Cancel. glossa* 60. *n.* 40. Parisius *de resignat. benef. lib.* 2. *q.* 2. *n.* 107. ubi de communi, & est de mente Oldradi *cons.* 65. *n.* 2. vers. *non est dubium*, ita similiter, & aliud requisitum sit, quod ut quis dicatur curatus singulariter nomine suo, & non cum aliis ad regimen Parochialis assumatur.

Et est ratio, nam cum adsit Rector Ecclesiæ, 27
& sic curatus non possunt esse alii uti principales; quia essent plura capita: nam sicut una sponsa non potest esse plurium *cap.* 1. *de sponsa duorum*, ubi
D D. † nec unum corpus habere duo capita, *cap.* 28
quia plerisque de offic. ordinarii, sicut nec una Ecclesia possit esse plurium curatorum, ut fatentur DD. per textum *in cap. cum non ignores de præb. in cap. sicut in una* 21. *q.* 2. ubi Archidiacon. Felinus *in cap. in nostra in* 10. *Corollario.* vers. *sciat etiam quod si plures de rescript.* Oldradus *seu tres juris periti. cons.* 67. Ancharran. *cons.* 59. *n.* 3. Staphileus *supra* vers. *requiritur etiam tertium*, Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum. n.* 63. Rota *dicta decis.* 52 *n.* 17. 18. & 19. Gonzalez *dicta glossa* 6. *à n.* 41. & *n.* 115. Barbosa *ubi supra*, Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 175. (ubi quod secus quoad concursus pro ut etiam *n.* 176. & Rota *decis.* 48. *n.* 5. *p.* 1. *diversor.*) Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *q.* 20. *à n.* 110. Daniel *de nobilibus dict. disp.* 19. *n.* 9. 10. 11. & *à n.* 47.

Neo

29 Nec implicat dicere solitos esse poni Presby-
teros plures in una Ecclesia exercentes curam
animarum, & sacramenta administrantes; quia res-
ponderur unum tantum Rectorem in proprieta-
te constitui, sive Prælatum, cæteros verò Presby-
teros constitui tantùm uti Ministros, & subditos,
qui etsi habentes, & exercentes curam anima-
rum, tamen non sunt Rectores, nec Prælati, sed
unus erit tantùm eorum superior, aut deficiente,
Episcopus, aut Collegium, vel capitulum, ut do-
cent Innocent. *in dicto cap. cum non ignores de*
prabendis. ubi Joan. Andr, Butr, & Imola *col.* 2.
vers. *extra* glossa, Abbas *n.6.* & 7. Archid. *in dicto*
cap. sicut. 21. *q.* 2. Rebuffus *in praxi dicto tit. de*
non promovend. intra annum à n. 64. & 69. An-
charranus *cons.* 39. Lotterius *de re benef. dict.*
lib. 1. *quæst.* 20. *num.* 141. ubi cum aliis bene
declarat Rota *in novissim. p.* 1. *decis.* 48. *num.* 5.
& 6.

30 Et sic contingere quando unus est Rector in
proprietate, cui datus est, perpetuus vicarius in to-
tum; quia ut *supra* diximus *in Rub.* & *ibi q.* 1. ot-
que hic, tunc ipse vicarius est totus in exercitio
curæ, & administratione sacramentorum in actus
Reginald. *in praxi fori pænit lib.* 30. *cap.* 8. *n.* 52.
in Rectore solum manent cura in habitu, sine
exercitio, ut *ibi* diximus, ac docent Garcia *de be-*
nefic. 3. *p. cap.* 2. *n.* 177. Barbosa *allegat.* 57. *in pa-*
*storali n.*166. Bonacina *in tract. de onere*, & *obli-*
gat. beneficiat. disp. 5. *n.* 5. *puncto* 2. Daniel *de no-*
31 *bilib. disp.*20. *n.* 78. & 15. † Quia illa cura, etsi
non habitu, tamen in actu fuit separata à proprio
Rectore, Cardinal *in dicta clem. unica hoc tit. q.*
9. & *sub. quæst.* 10. ubi Ancharrao. *in* 4 *notabili,*
vers. *iste enim*, & vers. *quæris.* ultim, & vers. *in con-*
trarium, Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. rat. ata-*
tis vers. *vel earum perpetua vicaria* Seraphinus
*decis.*1304. *sub. n.*4. Caputaquen *decis.* 339. *n.* 2.
& 3. *p.* 3. Gonzalez *in dicta reg.* 8. *Cancel glossa*
5. §. 3. *n.*23. & 24. & *glossa* 6. *à n.*97. ubi affert de-
clarationem Congreg. Barbosa *de officio Episcopi*
dicta alleg. 57. *p.*3. *n.*166. Riccius *in praxi resolut.*
quotid. 388. *n.* 3. & 5. *p.* 3. Lotterius *de re benefi-*
ciaria dict. lib. 2. *cap.* 20. *à n.* 123. & *n.* 127.
32 qui & *n.* 138. † dicit quod titulus est apud ip-
sum vicarium perpetuum, ut jam late dictum est;
sic ut vicarius possit promoveri virtute talis ti-
tuli ad sacros ordines, ut jam etiam dictum est in
Rub. & docent Cardinal. *in dicta clementina* 1.
hoc tit. q. 8. Qui tenetur, sicut Rector infra an-
num, Valenzuela Velazquez 1. *p. cons.* 54. *n.*29.
eum & residere sit obligatus, Rebuff. *in praxi*
dict. tit. de non promotis infra annum n. 4. & 67.
textus cum glossa *in cap. fin hoc tit.* vers. *perpetuos*
vicarios, ubi Abbas *n.*3. dicit perpetuum vicarium
esse curatum, & intitulatum, ubi Joan Andreas,
33 & alii, & pulchre Gemioian *cons.*86. *n* 2. † Ubi
quod vicarius curatus, non dicitur, nisi ille; cui
conceditur perpetua vicaria Ecclesiæ, in tantum
quidem, ut talis vicarius in humanis agens, prin-
cipalis Rector non teneatur residere, ut post de-
clarationem Sacræ Congreg. referunt Gonzalez
in dicta regula 8. *glossa* 3. *n.* 99. Barbosa cum aliis
dicta alleg. 57. *n.* 78. Daniel *de nobilibus dicta*
*disp.*20. *n.*12. 13. & 14. quia principalis actus non
habet curam, ut docent idem Barbosa, Garcia,
& Bonacina proxime adducti, dicentes etiam, &
34 Imola *in dicta clem unica hoc tit. n.* 8. †. Vica-
rium perpetuum præferri Rectori ipsi in his, quæ
specialiter ad vicarium spectant, cum & nec pos-
sit Rector exercere curam invito vicario, ut jam
in principio sub quæst. 1. dictum est cum mul-
tis.

Unde etiam dicendum est, quod si duo, vel plu- 35
res indeterminatè deputentur vicarii perpetui
in quadam Parochiali, sive Rectores, neuter eo-
rum dicetur, nec sit curatus, nec in eis locum ha-
bere possint dispositiones textus *in cap. licet ca-*
non. ubi cavetur de ordinibus suscipendis à Re-
ctore, sive intitulato vicario intra annum *de*
elect. lib. 6. nec textus *in cap. de multa de præb.* ubi
cavetur de prohibita incompatibilitate beneficio-
rum; siquidem tales nullo modo dicuntur intitu-
lati: sic proxime adducti, & Daniel *de nobilibus*
dicta disp. 19. *n.* 10.

Quare venit intellectu dignum, quod quoties 36
cura Ecclesiæ ad capitulum, vel totum collegium
spectat, tunc repræsentent unicam Rectoris per-
sonam omnes capitulares ei inservientes, ut tra-
dunt Gonzalez *ad dict. reg.* 8. *Concl. glossa* 6. *n.*
71. & 74. Barbosa *de officio Episcopi dicta alle-*
gat. 57. *n.*164. & *allegat* 60. *n.*30. *allegat.* 70. *n.*
81. Lotterius *de re beneficiaria dict. lib.* 1. *q.*20. *à*
num. 117. Daniel *de nobilib. dicta disp.* 19. *n.* 49.
& 50.

Ubi cum Gonzalez dicit quod tales vicarii im- 37
proprie Rectores nominantur, cum non sint cu-
rati, prout nec nominantur signanter in Ecclesia
S. Michaelis, sed curatores, ut in tabella ejusdem
Ecclesiæ, qui nec tales proprie dici posse, ait *ibi*
in vers. *ex quibus*, & quod contrarium possit tan-
tum admitti juxta loquutionem, quam faciunt
personæ vulgares.

Et confirmatur, quia etiam loquendo de vica- 38
riis, patet; quod in Parochialibus Ecclesiis anne-
xis capitulo, etiam independenter cura, tam actua-
lis, quàm habitualis, est penes ipsum capitulum eis
solum vicariis habentibus curæ exercitium; quia
eo ipso quod in totum unio facta, fiat Parochia-
lis, quoad spiritualia, & temporalia totalis cura
fuit in capitulum translata, quam vicarii uti sim-
plices ministri capituli exercent ex ea quidem r[illegible]-
tione; quia Cathedralis (ut jam *supra sub tit. de*
primicerio dixi) dicitur Parochialis totius Dio-
cesis, & licet vicarii Parochianis sacramenta ad-
ministrent, tamen cæteri canonici in principali
Ecclesia, collegiata, vel Monasterio cætera omnia
exequuntur, celebrando scilicet, horas Divinas
cantando, & prædicando, ut docet Barbosa *in di-*
cto cap. fin. n. 14.

Et hæc omnia pro praxi videntur declarati à 39
Sacra Congreg. Trid. *in cap.* 7. *sess.* 7. *de reformat,*
in sequentibus verbis, quæ refert Garcia *de bene-*
fic. p. 11. *cap.* 2. *sub n.* 9. ibi *alia de Parochialibus*
unitis capitulis Cathedralium, seu collegiatarum
Ecclesiarum sic censendum est, si cura animarum
incumbit certæ personæ, per illam exercenda est, si
imminet toti capit. ut per singulos, per vices exer-
ceatur ipsi cogendi sunt ad illam exercendam, ut
per notata *in cap. statutum de elect. lib.* 6. *si spectat*
ad illorum mensam; ita ut institutio illarum per-
sonarum, quæ illam curam exercent, à nullo supe-
riore facienda esset, canonici non possunt compel-
li, ut nec per se ipsos, nec per vicarios perpetuos
illam exerceant, glossa *in clem.* 1. *de excessib. præ-*
lator, verb. *mensam*, & ibi Cardinal, Imola, An-
charran. *in cap. extirpandæ* §. *quarto de prabend.*
idem dicendum si per sedem Apostolicam eis esset
indultum, ut per temporarios cura exerceatur, &
aliud declarans, *quod in istis casibus ex cong. cogi*
possunt

possint ad constituendum vicarios perpetuos, juxta tamen decretum dicta Congregat. non præcisè, ut habetur in declarationibus dicti Concilii adjunges alia, quæ dic. *quæst. sequentib.* vers. *ad primam*, repetit Barbosa *in dicto cap.9. Trid. numero* 29.

40 Ad ultimam quæstionis partem, an in vicario temporali habeant locum regulæ de annali, & triennali, de nominationibus, & reservationibus quia jam sub Rub. & *ibi quæst.* 1. & *sub quæst.* 1. *hujus textus*, dictum est non habere locum, breviter nunc iterum respondeo, ut quia temporales vicarii nullum titulum, aut collationem habeant in vicariis præter temporale servitium ad nutum
41 amobile. † Ideo prædictæ regulæ in illis non habeant locum quæ ad beneficialia cum perpetoitate respiciunt: sic docent Staphileus *de litteris gratiæ, & just.* vers. *subsequenter*, & vers. *similiter, fol.* 26. ex pluribus probat Ludovicus Gomez *ad regul.* 8. *Cancel. glossa* 5. §. 3. *à num.* 43. Barbosa *dicta allegat.* 57. *num.* 146. *de officio Episcopi p.* 3. cum aliis Nicolaus Garcia *de benefic.* 1. *p. cap.* 2. *n.*89. & 90. Daniel *de nobilibus dicta disp.* 19. *n.*42.

42 Et sic ut verum deducitur, quia tales regulæ è contra habent locum, & practicantur in juribus loquentibus de reservationibus, de residentia, de beneficiorum multiplicitate, vel aliter de Rectoribus Parochialium, item & vicariis quoque perpetuis, quia ut abunde *in hac quæst.* & *in dicta Rub.* & *quæst.*1. apertè probatum est has quidem vicarias perpetuas, esse beneficia collativa intitulata, sicut & Rectoriae, ac principales Parochiæ, ut docent Imola *in dicto cap. de multa de præbendis*, & *ibi* Joan, Andreas, Abbas *in cap.*1. & 2. *hoc tit.* & *in dicto cap. fin. in ultimo notabili*, Archidiacon. *in dicta clem. unica hoc tit. in* 4. *notab.* Bocc. *in dicto cap.* 1. *in fine*, Cardinali, & alii *in clementina* 1. *de excessibus Prælatorum*, ubi Imola *n.*10. & 14. Roman. *conf.*346. *n.*5. *in fine*, Rebuffus *in praxi tit. de vicar. perpet. n.* 14. Gomez *regula de idoneitate q.* 11. Daniel *de nobilibus disp.* 20. *n.* 11. Filliucius *quæst. moralium tract.* 41. *cap.* 7. *sub. n* 26. Garcia *de beneficiis p. cap.* 2. *n.* 313. & 219. & *p.* 11. *n.* 286. Gonzalez *in dicta. regul.*8. *Cancel. glossa* 5. §.3. *n.* 19. 21. 31. 32. & alii videbis *infra q.* 4. vers. *ad secundam*.

QUÆST. III.

An vicarii debeant institui ad præsentationem Canonici vel beneficiati, cujus Canonicatui, vel beneficio Parochialis accessoriè est unita? Et quando dicatur unio facta plene quoad temporalia, & spiritualia, & in quo differat utraque si quoad unum, & non aliud facta sit? Et an Rector Ecclesiæ Patronatæ, possit apponere vicarium temporalem sine consensu Patroni? Et an Rector, sive Episcopus possint semel assignatam portionem, sive congruam vicario perpetuo, aut temporali revocare, vel diminuere? Et an Appellatio à nominatione vicarii, vel assignatione congruæ, operetur utrumque effectum?

SUMMARIUM.

1 *Vicarium perpetuum poni in Parochiali unita Archidiaconatui, aliis Dignitatibus, aut Canonicatui, pendet ab arbitrio ordinarii; ut declaratum est*, numero 2. & 3.

4 *Unio quoad temporalia, & spiritualia dicitur plene facta, si ita dictum sit* & numero 6.

5 *Vicarius perpetuus ponitur quando unio facta est plene quoad temporalia & spiritualia, si quoad temporalia, temporalis.*

6 *Unio perpetua, dicitur quando una Ecclesia dependenter alteri unitur.*

7 *Cura animarum, cui incumbat, quando unio facta est alteri.*

8 *Rector potest ponere vicarium temporalem in Ecclesia Patronata sine consensu Patroni.*

9 *Congrua semel assignata vicario, nequit a Rectore auferri.*

10 *Congrua portio est assignanda cappellanis perpetuis.*

11 *Alimenta, & cibaria naturali ratione debentur ei, qui servit.*

12 *Salaria præstantur pro labore.*

13 *Participes erant apud Judæos illi, qui sacrorum vice fungebantur de his, quæ altari offerebantur.*

14 *Stipendia sanctis laboribus debita sunt danda qui altari deserviunt*, n. 15.

AD primam difficultatis partem, repetitis *hic* quæ adduxi post Rubricam; & *ibi q.*2. *hic* 1
sub q. 1. *ex n.* 1. dicendum est, quod licet vicarii debeant institui ad præsentationem Canonici, vel beneficio Parochialis accessoriè unita est, sed quia non inde per hujusmodi deputationem vicario jurisdictio ulla data fuerit à Canonico, quia in cura vicarius ab illo dependentiam non habet ex jam adductis, ideo dicendum est ex Sacra Congreg. jam declaratum fuisse, ut prosequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis p.*11. *cap.* 2. *n.* 9. ac refert Barbosa *in cap. fin. hic n.* 16. relinqui arbitrio Episcopi, an oporteat ponere perpetuum vicarium in Parochialibus unitis Archidiaconatui, seu aliis Dignitatibus, vel Canonicatui; deputare enim vicarios perpetuos, vel temporales in annexis Parochialibus solùm pendere ab ordinariorum arbitrio fatentur DD per verba Trid. *sess.*7. *cap.*7. *de reformat.* ibi *etiam perpetuos nisi ipsis* &c. quæ jam *supra* latè expendo. † Et quia idem Garcia *à n.*3. *usque ad* 17. ex Rota, Hojeda, Felino, Flores de Mena sigillatim explicat; ideo duxi hic inserere verba prædictæ declarationis ibi: *Sacra Congreg. censuit relinqui arbitrio Episcopi ponendi perpetuum vicarium in Parochialibus unitis Archidiaconatui, seu aliis Dignitatibus, seu Canonicatibus, secundum facultatem, & prout colligitur ex dict. Trid. decreto; nec Constitutio Pii V. obstat, quod & de unitis ante Concilium intelligatur.* Et hæc postquam alia retulit verba S. Congreg. *n.* 7. ibi *per hoc decretum sollitur consuetudo immemorialis, ut in illis beneficiis unitis deserviatur per cappellanos amobiles si aliter Episcopo videbitur*, & juvat Garcia ex dictis ab eo 3. *p. cap.*2. *n.*197. quamvis contrarium teneat

Flores

3 Flores *dicta quæst.* 10. *n.* 44. † quod *in dicta p.* 11. *cap.* 2. *n.* 8. declarat ex eodem Navarro juxta jam adducta *q.* 1. & 2. *hic*, nempe ut non possit ordinarius libere sine causa id facere juxta arbitrium regulatum rationi, considerata expedientia, & utilitate Ecclesiæ, ut *in dicta quæst.* 1. explicatum est.

Ad secundam quæstionis partem, quando dicatur unio facta plene quoad temporalia, & spi-
4 ritualia, & per quos vicarios servitium præstetur,
breviter respondetur. † Quod quando pleno jure
5 unitum est beneficium mensæ quoad spiritualia, scilicet & temporalia, tunc vicarius temporalis constituitur à Priore, aut Episcopo; sin autem quoad temporalia tantum unitum sit, perpetuus non temporalis, venit eligendus vicarius juxta glossam in vers. *ad mensam in clem.* 1. *de excessibus Prælator*, ubi Cardinalis §. *de præsentatos* vers. *oppono ad hoc*, Ancharran. *in* 12. *notab.* Imola 16. texsu. *in clem.* 1. ubi DD. de rescriptis, Abbas *in cap. ut supra n.* 9. *de rebus Eccles. alien. vel non* Rota *decis.* 160. *in antiquis*, Rebuffus *in praxi tit. de vicario perpetuo n.* 6. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. glossa* 5. §. 3. *num.* 14. Garcia *de beneficiis dict. part.* 11. *cap. num.* 3. cum aliis Barbosa *de officio Episcopi alleg.* 72. *n.* 189. Daniel. *de nobilium disp.* 19. *n.* 18. & 19. Riccius late *in praxi rerum fori Eccles. resolut.* 293. *n.* 3. & 4.

6 Sed ut clarius intelligatur, dicendum est tunc fieri unionem quoad spiritualia, & temporalia, si ita in unione dictum sit, & quod talis præsumitur, quando una Ecclesia dependenter, alteri beneficio quoad temporalia præsumatur facta; ita ut principalis habet solummodo facultatem percipiendorum fructuum, dispositioque quoad spiritualia, erit quidem penes vicarium, sic ut cura habitualis sit in illo, qui præest beneficio principali
† sed cura habitualis transiet ad vicarium, quia
7 cura animarum probatur esse penes illum: cui incumbit specialiter jurisdictio spiritualis, idest administratio sacramentorum, Vitalin *in clem.* 1. *de excessibus Prælator.* Mascardus *de probationib. conclus.* 648. Barbosa *in dicto cap. hoc tit. n.* 12. omnino legendus.

8 Ad tertiam quæstionis partem resolutivè ex jam dictis respondendum est per glossam in textu nostro verbo *Episcopi ibi : non credo quod consensus patroni sit requirendus*, nempe ut Rector Ecclesiæ Patronatæ possit apponere vicarium temporalem in illa sine consensu Patroni, ut docent Lambertinus *de iure Patronatus lib.* 3. *q.* 5. *art.* 10 *n.* 1. Gonzalez *in regula* 8. *Cancel.* §. 3. *n.* 38. refert, & sequitur Barbosa *hic n.* 4, quorum mihi videtur ratio, quia cum talis nominatio non præstet ad intitulandum eum in beneficio, sed tantum ad serviendum pro aliquo tempore semperque manet in Rectore vicarium temporalem nominante cura, titulus, & beneficium, inde procedere ut talis nominatio valeat à Rectore fieri independenter à Patrono.

9 Ad ultimam quæstionis partem existimo respondendum, ut quemadmodum ex textu nostro vicarius perpetuus per Episcopum institutus removeri nequit à Rectore, nec à successore in beneficio sic nec possit semel assignatam portionem pro victu, sive congrua sustentatione auferre, aut diminuere, quia cum jam supra dictum sit æquo jure vicario Ecclesiam, ac populum regenti propter onus curæ partem congruam, & idoneam ex redditibus erogandam esse, *cap. de Monachis cap. extirpanda de præbend. cap.* 1. *eodem lib.* 6. ibi: *nisi tantum ei de proventibus ipsius Ecclesiæ, certum sit fuerit assignatum, unde Jura Episcopalia* possint solvere & congruam sustentationem habere Duarenus *lib.* 6. *de sacris Eccles. ministeriis cap.* 4. *in dicto cap. extirpandæ* §. *quia vero n.* 6. Crescent. *decis. Rotæ* 1. *hoc tit. n.* 2. & *de decimis n.* 3. Rota Romana *decis.* 758. *n.* 5. *p.* 5. *p.* 1. & *decis.* 83. *n.* 52. *p.* 2. *divers. sacr. Palat.* Rebuffus *tract. de pacifici possess n.* 98. inde fit, ut nequeat, nec debeat aliqua novitas induci in præfatæ legitimæ assignationis congruæ, præcipue si iam tempore fuisset assignata, ut amplectitur Velasquez *cons.* 54 *n.* 35. videndo ex *n.* 34. & per tot. Concil. argum. textus *in l. minime* 25 *ff. de legibus*, & ex Aristotel. *lib.* 2. *politic. cap.* 6. Roland. a Valle. *cons.* 9. *n.* 20. *volum.* 4.

Et confirmatur ex decis. Rot. 16. *in* 3 *p.* 1. dum 10
ait, quod facultas ponendi capellanos perpetuos non relevat, quominus debeat eis congrua portio assignari, ut patet ex doctrina textus *in cap. ex eo de elect. lib.* 6. ubi statuitur, quod curato Parochiali dispensativè per septennium, absente causa studii, deputandus est loco ejus vicarius bonus, & idoneus, cui de ipsius Ecclesiæ proventibus necessaria ministrentur œconomia Canonica, & ex textus *in c. pervenit de appellat*, ita idem Valenz. *n.*
31. cum Vrenin *cons.* 42. *n.* 15. † Naturali enim ra- 11
tione cibaria, & alimenta debetur ei, qui servit, *l. in rebus* § *possunt ff. commodati*, *l. item si servi ff. de edilitio edicto*, *l. divortio* §. *fin. ff. soluto matrim. l. cum duobus* §. *si quis pro socio*, Guillelm.
Durand. *super* 6. *in cap.* 1. *n.* 68. *de postulando.* † 12
Et quia salaria præstantur pro labore, *l. idem*, *in fundo* §. *idem labeo ff. mandati*, aut pro scientia, & probitate, Stephan, Gratian. *decis.* 101. *n* 20. & *in decis.* 205. *n.* 5. & pluribus aliis dicteriis, & cum multis idem Valenzuela *dicto cons.* 54. *ex n.* 1. ubi adducit illa, quæ reportant Doctores *in cap. cum secundum Apostolum de præb.* nempe quod Altari serviens, de illo vivere debet, & quod Mercenarius dignus est mercede sua, & quod stipendium justum est consequi eos, qui præstiterunt obsequium, & quod labor non debet esse sine justa mercede, & quod nec operæ debent esse sine emolumento.
Et amplius facit illud 4. *Regum cap.* 12. Eze- 13
chiel *cap.* 44. quibus probatur apud Judæos fuisse participes de his, quæ altari offerebantur illi qui sacrorum vice fungebantur, & altari præsto erant eorundem donorum Joan, Ekius *cap.* 22. *locorum*
commun. contra Lutter. œconom. canon. 2. *classi cap.* 14
3. § 1. † Et faciunt textus *in cap. Charitatem cap Ecclesiasticis* 12. *q.* 2. Concil. Agathens. *cap.* 36 ubi Clerici omnes, qui Ecclesiæ fideliter, vigilanterque deserviunt, stipendia sanctis laboribus debita secundum servitii sui meritum per ordinationem Canonum à sacerdotibus consequentur, cum naturali Jure, ad quem onus spectat, debeat & honor pertinere ex *l. fin* §. *sed cum cod. de furtis*, & *servo corrupto*, *dict. cap. Ecclesiasticis* 12. *q.* 2. *cap. delapsis ubi glossa* 16. *q.* 6. nam ut ait *auth. de Judicib.* §. *ne autem col.* 6. *ingratus est labor, quem debita præmia fallunt*, alias inquam fieret contra ipsum naturæ jus, ut proferebat ille Alexander Severus Imperator: *nihil esse iniquius quam ut è Republica annonas cogerent ii, qui nihil in eam labore suo conferrent*, ut retulit Lampridius, & Appius Claudius apud Livium *lib.* 1. ibi,

nusquam

nusquam operam esse sine emolumento, nec emolu-
15 *mentum sine impensæ operam esse.* † Quæ omnia præstant etiam respectu vicarii temporalis; quia licet possit ad nutum Rectoris amoveri, tamen dum servit ei, & similiter portio debetur juxta quæ dixi *in hoc textu q.* 1. vers. *ad ultimam.*

QUÆSTIO IV.

An Rectoris prohibitio se ingerendi in cura animarum, spreto vicario, absolutè intelligatur, seu tantùm procedat in vicariis Parochialium unitarum altari beneficio independenter? Et an vicarii juxta Trid. *in cap. 7. de reformat. sess. 7.* & constit. Pii V. perpetui pro tempore deputati teneantur expedire novam provisionem, & solvere annatam? Et an si dubium est num vicaria sit perpetua, vel temporalis, debeat attendi ultimus status? Et an appellatio à nominatione vicarii facta ab Episcopo, seu ab assignatione, congruæ pro victu vicarii suspendat utrumque effectum, vel tantùm devolvat, non enim executionem impediat?

SUMMARIUM.

1 *Rectoris prohibitio contra vicarium perpetuum circa curam animarum non habet locum in Ecclesiis unitis,* & n. 2.

3 *Vicarius temporalis, quandoque habet totam curam in beneficio habitualem, & actualem, & illius exercitium, si sic pendeat ab erectione,* n. 4. 5. 6, & 7.

5 *Rector qui habet tantùm titulum prophanum, non se intromittit in cura, quam vicarius temporalis administrat* & n. 6.

6 *Rector, qui cum titulo temporali se intromittit in cura, furtum, & rapinam quodammodo committit in suæ salutis, & multarum animarum dispendium.*

7 *Unionis litteræ non præstant titulum de beneficio Rectori, sed temporalitatem.*

8 *Vicariæ temporales sunt conferendæ in concursu, quando contingit, ut vicarius actualis habeat nedum actualem curam, verum & ipsam habitualem extra hunc casum non sic,* ut n. 9.

10 *Vicarii perpetui, si vicariæ vacant in mense reservato, tunc tenentur Bullas expedire, & si nominatio fiat ab alio non Episcopo, & solvere annatam,* ut n. 11.

12 *Vicariæ perpetuæ ante Concilium Tridentinum comprehenduntur sub reservationibus beneficiorum. Et quæ sint istæ.*

13 *Pii V. constitutio cum Trid. circa provisionem vicariæ cum expeditione Bullarum, & solutione annatæ.*

14 *Status ultimus in beneficiis attenditur, quando, & quomodo* n. 15. & 16.

15 *Vicaria perpetua à quo sic dicatur, si non constat de ejus erectione.*

16 *Status ultimus non est attendendus, quando constat de anteriori statu distinguendo inter illum quasi possessionem conferendi, seu præsentandi,* & n. 17.

18 *Appellatio ab assignatione congruæ & nominatione vicarii non suspendit quo ad utrumque effectum.*

19 *Vicarii provisio nequit fieri nisi citatis & auditis partibus, nec appellatione remota nisi fiat in visitatione.*

AD primam quæstionis partem præhabitis quæ dixi *hic q.* 2. *à n.* 1. pro complemento illius nunc de hac fit inquisitio, cujus intellectu, & alia, quæ de simili unione *ibi* insinuata sunt clarescant, eumque Abbas *in cap. extirpandæ* §. *quia vero de præb. n.* 15. in vers. *ex quo sequitur quod Rector principalis non posset ibi exercere curam fori pœnitentialis*, & refert Azor *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *q.* 2. *ad finem* in vers. & *ideo Rector sacramenta conferre non debet nec potest*, Ancharranus *in cap. exposuisti de præb. lib.* 6. *in fine* vers. *vicarii à canonicis in curam dependentibus non habent illo modo, sed authoritate juris habent curæ exercitium de per se, quam principalis canonicus impedire non potest, nec in ipsa se intromittere, sicut nec Episcopus, invito Rectore, Ecclesiæ Parochialis, posset assumere curam animarum*, Seraphinus *in decis.* 1009. *n.* 5. vers. *non enim potest per se ipsum exercere* Rota in Barchinonens. Vicariæ 17. Mai 1624. coram R. P. D. Merlino, Barbosa *de jure Eccles. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 31. & 32. † Intelligit prædictam conclusionem procedere in vicariis Parochialium unitarum alteri beneficio independenter juxta terminos declaratos per illum *in cap. fin. hoc tit.* (de quo in relata *q.* 2. & 3. *præced.* quia tunc, licet habitualis cura sit in illo, qui præest beneficio principali, cura tamen actualis sublata Rectori principali, translata fuit in vicarium, sicut docent etiam Vitalin. *in clem.* 1. *à n.* 1. *de excessibus Prælat*, Navar. *cons.* 21. *n.*7. & 8 *de Clericis non residentibus*, Campanil. *in divers. juris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 114. Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *à n.* 23. quia ut sæpe diximus, vicarius perpetuus dicitur habere curam animarum, non autem Rector principalis, Cardinal. *in dict. clem.* 2. *n.* 10. *q.* 9. *hoc tit.* vers. *indistinctè cura dicitur apud vicarium quoad omnem effectum*, & *in clem.* 1. *de jure Patronat. n.* 8. vers. & *magis proprie in effectu ipsi instituti sunt Prælati*, Ancharran. *cons.* 404 *n.* 11. vers. *nam vicarius non recipit titulum à Rectore, sed ab ipso, & penes ipsum dicitur esse cura animarum, & exercitium.* 2

3 Quare probando D D. per textum *in cap. super eo, & per glossam ibi de præb. lib.* 6. Rota *decis.* 2. *hoc tit. in antiquis*, Seraphin. *decis.* 109. *n.* 5. Buratus *decis. quæst.* 36. *n.* 1. Rota in Romana vicariæ 8. Novemb. 1621. coram R. D. Coccino Decano, Barbosa ex multis aliis *dict. cap* 6. *n.* 28 29. & 30. curam animarum residere penes Prælatum, seu Rectorem beneficii uniti (in habitu scilicet) curæ verò exercitium penes vicarium in dicto beneficio unito deputatum. Tamen quia aliquando in erectione vicario reservatur tantum curæ exercitium, & quandoque cura actualis, & habitualis; atque illius exercitium; & sic tota conferatur in vicarium temporalem juxta terminos decis. Cavaler. 595. *n.* 2. *in fine*, idem Barbosa *n.* 32. & 34.

4 † Ideo ipse, & alii dicunt totum hoc pendere ab erectione juxta quæ dixi *sub dicta quæst.* 2. *à n.* 1. de vicario temporali deputato ab immemoriali

pro

pro fervitio Parochialis unitæ accefforiè Dignitari, vel canonicatui.

5 Ex quo nihil refert, an in prædicto cafu fit vicarius temporalis, ut præfumi poffit majorem curam effe penes principalem; quia cum Parochialis tranfierit in temporalitatem, & penes Rectorem, fit tantùm titulus prophanus, cujus virtute non poffit, nifi temporalia gubernare, & percipere fructus, qui remanent, folutn vicario, & aliis oneribus, non tamen adminiftrare facramenta Parochialis, nec uti aliis juribus fpiritualibus, intantum quod cura habitualis, quam folummodo retinet ex defectu tituli, fit irreducibilis ad actum, idem Barbofa *dict. cap.* 6. *numero* 33. ibi *& fic refpectu Rectoris cura habitualis non eft quandoque reducibilis ad actum.*
6 † fequitur ut cum titulus ad curam debeat effe immediatus ad illam, ut dixit Felinus *in cap. poftulafti de refcrit. numero* 1. verf. *& hoc videtur* (& aliis *fupra* quod fi cum titulo temporali in ea exercenda, principalis Rector fe intromittat, furtum quodammodo committit, vel rapinam in fuæ quoque falutis, & multarum animarum difpendium, ut probat idem Barbofa *in dicto capite fin. hoc tit. fub numero* 12. & verf. *& nihil Videndus ex cap. dudum.* 54. *paulo poft. princip. de elect.* qui loquitur de exercente curam animarum in Parochiali, cujus titulum per privationem amiferat.

7 Quod fi replices dicendo poffe fufficere pro titulo in ipfo Rectore litteras unionis, refpondetur illas non poffe dici litteras de beneficio, fed de proprietate, & re prophana, ut dixit Rota *decif.* 2.*n.* 5. *de rebus Ecclef. alien.* Nicolaus Garcia cum aliis *p.* 11. *cap.* 2. *num.* 33. Barbofa *in dicto cap. fin. hoc tit. num.* 8. cum Mantica, Caffadoro, Gonzalez, & aliis; quia Parochialis prædicta poft unionem ita tranfivit in temporalitatem, Rota *decif.* 2. *de exceffib. Prælat.* in novis Caffador. *decif.* 3. *num.* 1. *de Judic.* ut caufa unionis non dicatur amplius beneficialis, & lis introducta fuper beneficio, ut unito non fit lis fuper beneficio.

8 Ex quibus infert Barbofa, tam *in dict. cap.* 6. *de jure Ecclef. dicto lib.* 3.*n.*34 *&* 35. idem *dict. cap. fin. fub dicto n.* 12. *in fine*, ut quando contingit in vicarium temporalem, nedum actualem curam, feu exercitium illius, verum, & ipfam habitualem; & fic totam conferri; tunc quidem in eo cafu tales vicarias temporales in concurfu conferendas effe, ut cenfuit Rota in Ulixbonens. concurfus 1615. coram Bonæ memoriæ Remholdo apud Farin. *decif.* 710. *p.*2.*recent.* quæ clare præfupponit poffe vicarios temporales habere curam actualem, & eadem Rota ex alia Ulixbonens Juris conferendi 2. Decemb. 1605. coram Dom. Litta, quibus D. Barbofa *in dicto cap. fin. hoc tit. dicto n.* 12. *in fine*, probat fuper faciendo concurfu in vicariis, non attendendi an fint perpetui, vel ad nutum amubiles vicarii, fed tantùm, an totalis cura fit translata in vicarios: alia dico *infra q.* 1. videnda, quibus hæc refolutio de examine per concurfum limitantur.

9 Alias tamen extra hunc ultimum cafum perpetuas vicarias Parochiarum unitarum concurfu non conferri, fed folùm ad nominationem eorum, quorum Dignitati, vel Ecclefiæ Parochialis eft unita, & annexa, deputandos, & inftituendos effe vicarios refert idem Barbofa *de jure Ecclef. dicto cap.* 6. *lib.* 3.

Ad fecundam quæftionis partem, an vicarii 10
perpetui teneantur expedire novam provifionem,
& folvere annatam, conjunctis his, quæ dixi *q.*
2. *præced.* in verf. *adultimam*, ubi dixi, an habeant
locum regulæ de annali, & triennali, de nomi-
nationibus, & refervationibus, ficut *ibi* dicendum
eft in cafu propofito, quod quando vicariæ va-
cant in menfe refervato, feu cadunt fub alia refer-
vatione, tunc poffe fieri præfentationem, feu de-
nominationem, & deputationem ab eo Trid *in cap.*
7. *de reformat. feff.* 7. & ex conftit. Piana anni
1667. incipit *ad exequendum*, cujus verba refert
Barbofa *in dict. cap.* 6. *n.* 28. ac *fupra* retuli fæpius,
& doctrinam, cujus eft beneficium, in quo erigitur
vicaria, non ab ordinario, non obftante re-
fervatione.

Ita tamen, quod vicarii deputati teneantur 11
expedire novam provifionem, nec alias ad pof-
feffionem admittit poffint ex dicta Conft. Pii
V. quatenus ftatuit vicarii perpetui pro tempo-
re deputandi teneantur expedire novam provi-
fionem, & folvere annatam proportione fruc-
tuum fibi affignata, pro qua debet fieri detrac-
tio in folutione quinquennii: fic docent ex Sa-
cra Congreg. Nicolaus Garcia *de beneficiis dicto*
cap. 1. *p.* 9. *à numero* 194. Barbofa *dict. capit.*
6. *de jure Ecclef. lib.* 3. *fub numero* 45. referens
dictum fuiffe in Tarafonenf. Vicariæ 13. Octob.
1595. quam refert idem Garcia *dicto cap.* 2. *nu-*
mero 309. Legendus ad alia dicentes ita velle
præd. conftit. non obftate refervationes; nam fi
obftarent, & refervatæ à Papa effent vicariæ
ejufmodi providendæ non opus effet ftatuere,
quod expeditur nova provifio, & folveretur
annata, ne Cancellaria defraudaretur. † Alia tra- 12
dit Videnda Gonzalez *in dicta reg.* 8. *Cancella-*
ria dicta gloffa 5. §. 3. *numero* 57. 59. *&* 63.
Garcia *de beneficiis dict. cap.* 2. *numero* 311. *&*
312. ubi *numero* 313. refolvit vicarias perpetuas
ante concilium Trid. comprehendi fub referva-
tionibus beneficiorum, addens in Hifpania non
fervari, & *numero* 319. certum effe alia benefi-
cia, quæ dicuntur vicariæ quæ tamen funt be-
neficia de per fe, & non vicariæ Parochiarum
unitarum, & vicarias erectas in Ecclefiis uni-
tis, ab dicando ab illis curam, & transferendo
eam in vicarios, comprehendi in refervationi-
bus, ut magis late repetit idem Barbofa *dict. num.*
44. *&* 46. & latiffimè omnium, cum infinitis
idem Garcia *dicta part.* 9. *cap.* 1. *ex numero* 294.
ufque ad. 310 qui *num.* 208. expreffè loquitur,
plures decifiones ad litteram referendo ufque ad
numero 311. † Ubi & numeris fequentib. dixit, 13
Trid. & conft. Pianam loqui de vicariis illarum
Parochialium unitarum, quæ ante Concilium non
habebant vicarios perpetuos, fed amobiles, nec ha-
bere locum, in quibus ante Concilium vicariæ
jam erectæ erant perpetuæ, ut fancta Congreg.
cenfuit ibi *in Ecclefiis, in quibus ante Concilium*
Tridentinum, vicariæ perpetuæ jam erectæ erant,
nec decretum Concilii, nec conftit. Pii V. de vicariis
perpetuis habet locum.

Ad tertiam quæftionis partem, an fi du- 14
bium eft, num vicaria fit perpetua, vel tempo-
ralis debeat attendi ultimus ftatus? Et fuppofi-
tis quæ late dixi *cap. licet* 9 *de probationibus*
& fub titul. de caufa poffeff. Ubi quid opere-
tur ultimus poffeffionis ftatus, tam in judicio
momentaneo, vulgo *de el interim*, quam in aliis
jam nunc breviter. † Refpondeo quod fi non 15

constat de erectione, quæ est quid facti, & quæ non præsumitur, non sit attendendus ultimus status, nempe quod sit collata, ut vicaria perpetua, nisi probetur spacio 40. annorum, ut in decis. Salmant. Vicariæ 15. Mai 1586. quam ad literam refert Garcia *de beneficiis* 1. *p.cap.* 2. *n.* 94. omnino videnda, qui *p.* 9. *cap.* 2. *num.* 16. ubi addit, ut stante Bulla unionis cum facultate ponendi vicarium amobilem, & decreto irritanti, videtur requiri immemorialis, ut idem dixit *in part.* 7. *cap.* 10.*n.*36. verum Gonzalez ab ipso relatus *in Regula* 8.Cancel. *glossa* 5. §. 3. *num.* 18. dicens resolutum esse in una Panpilonen. decimarum 1. Aprilis 1591. absolutè dixit; alias inspiciendum esse ultimum statum, & ex utrisque repetit Barbosa *de jure Ecclesiast. lib.* 3. *dict. cap.* 6. *numero* 67. & faciunt plura alia, quæ dicen *infra*, in materia præcedenti cum *in cap. ante penult. de majorit. & obed.* & per alia, quæ dixi *in cap. cum Ecclesia sutrina de causa possess. & propriet.* & per alia *hic* applicanda, quæ dixi *in cap. cappellanus de feriis q.* 4. *à n.* 3.

16 Et magis ad propositum loquuntur Marescotus *variar. resolut.lib.*1.*cap.*55. Rota *in decis* 625. *p.* 2. *id recent. & decis.* 435. *eadem p.* 2. *& decis.* 154 *sub n.* 3. *p.*1. *recent* Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. glossa* 45.6.2. *à n.* 4. *ad* 14. Garcia *de benefic. p.* 5. *ex n.* 2. Seraphio. *decis.* 555. *n.* 8. eadem Rota, *decis.* 188. *sub. n.* 1. *p.* 1. *in recent.* & cum aliis, atque cum DD. *in cap. consultationibus de jure Patronat.* Alex Ludovisius *decis.* 77. *n* 9. & *ibi* Beltraminus *n.* 12. longe, ubi dicens quod ultimus status non sit attendendus, quando constat de anteriori statu antecedenti, nisi status ultimus sit legitime præscriptus: tamen advertit esse distinguendum inter statuam beneficii, & inter quasi possessionem conferendi, seu præsentandi, sic ut quando agitur de statu, puta quod beneficium sit sæculare, vel regulare, curatum, vel simplex, & de similibus qualitatibus, quæ propriè est materia, *cap. cum de beneficio de præb. lib.* 6. tunc †, verum sit quod non
17 attendatur, ulterius status, si constat de statu anteriori contrario, nec etiam ad effectum sustinendi collationem. Verum si agatur de possessione conferendi, præsentandi, seu eligendi, quæ est materia *dict. cap. consultationibus de jure Patronat. cap. quarelam de elect. & cap. cum olim de causa possess. & propriet.* tunc sola quasi possessio sufficiat ad sustinendam provisionem, nec sit attendendus præcedens status contrarius; quia isti actus, uti fructus spectant ad possessorem sicut bene distinxit inter statum beneficii, & possessionem conferendi, Rota *in decis.* 229. *sub n.* 2. *&* 3. *p.* 1. *recent.* ubi dicitur hanc esse veram, & legitimam intelligentiam *dicti cap. consultationibus de jure Patronat.* sequitur idem Oliverius Beltramini *in addit. ad dict. decis.* 77. Alexd in vers. *prædictis*, & ita præcisè intelligendas esse plures decisiones, præsertim unam in novar. Juris Patron. 29 Junii 1628. coram R. P. D. Ubaldo, & coram eodem, alia in Rom. curia 9. Decemb. 1619. Garcia, & Gonz. sup. qui dicunt, quod si ante collationem constaret, nihil prodesse status ulteriores:

Ad ultimam quæstionis partem, an appellatio
18 à nominatione vicarii facta ab Episcopo, seu ab assignatione congruæ suspendat quoad utrumque effectum; quam ut dissolvas, *leges quæ, supra dixi q.* 1. vers. *ad secundam* in vers. *& interim*, ubi de appellatione à nominatione vicarii, quando fit in visitatione. Et de appellatione ab assignatione Congrua *in dicta quæst.* 1. vers. *ad ultimam* in tale vers. *item etiam.*

Sed parum amplius agendo, adjunctis hic pro doctrina generali his, quæ adduxi *sub cap.* 11. *de* 19
appellat. nunc addo cum Nicolan Garcia *de beneficiis p.* 11. *dict. cap.* 2. *n.* 10.11.12. Flores *de* Mena *variar. cap.* 10. *n.* 75. quod Episcopus non potest procedere ad executionem decreti Trid. *dict. sess.* 7. *cap.* 7. & positionem vicarii perpetui, nisi citatis, & auditis partibus, Flores de Mena *n.* 80: ut jam etiam dixi in textu nostro, nec possit procedere appellatione remota, fatendo, ut videatur esse locus appellationi, etiam suspensivè ex Navarro, nisi id faciat in visitatione: nam quatenus decretum tollit appellatione, loquitur de ordinario visitante, & quod nunc tollitur quoad effectum suspensivum tantum, ut in sequenti declaratione Sacra Congreg. super dicto decreto *hæc appellatio devolvit, sed non suspendit*; & quod circa alia decreta Concilii, ubi tollitur appellatio, censuit alias eadem Congreg. de quo plane *in part.* 4. *cap.* 5. *num.* 10. idem Garcia.

QUÆST. V.

An vicariis perpetuis Parochialium unitarum, debeat fieri concursus, sicut in Parochialibus, saltim juris Patronatus, Ecclesiastici, ubi quid, si vicaria sit de per se, & si etiam unita? Et an procedat etiam quando vicaria vacat in mensibus reservatis? & an vicarii nominatio interim, dum vacat Parochialis spectet ad Episcopum cum aliquo examine, an ad libitum removerit possit? Et intra quod tempus, tam iste vicarius, quàm aliquis alius perpetuus, sive temporalis? Et alia de congrua tali vicario assignanda?

SUMMARIUM.

1 *Concursus debet fieri in perpetuis vicariis Parochialium, sicut in Parochialibus, saltim Juris patronatus debet examen præcedere qualiter in praxi* num.. 5. 9. & n. 10.

2 *Vicariæ perpetuæ sunt beneficia, non simplicia, sed curata, in quibus locum habent cætera requisita, quæ in Parochialibus.*

3 *Beneficio Ecclesiastico non dicitur carere ille cui de vicariæ perpetuæ proventibus est provisum.*

4 *Vicaria perpetuæ est præsentandus, & instituendus, qui dignus existimetur ab examinatoribus* n. 10.

5 *Concursus non admittitur in vicariis unitis quæ providentur ad nominationem, seu præsentationem illorum, quorum Dignitati, vel Ecclesiæ Parochialis est unita. Et quis sint videndi* n. 6.

7 *Examen, quod sufficit pro vicario constituendo in Ecclesia unita, & nominata* n. 8.

8 *Vicarium*

7 *Vicariorum ad nutum amobilium nominatio pertinet ad Priorem, ſeu Prælatum Monaſterii, cui beneficium unitum eſt, examen ad Epiſcopum.*

9 Trid. cap. 18, ſeſſ. 24. de reformat, & n. 18. & conſtit. Pii V.

10 Concil. Tolet. decret. 24. cap. 9. actione 1. anni 1456.

11 *Concurſus in vicaria perpetua, quæ non ſit unita debet fieri, &* n 13.

12 *Vicarii perpetui habent fundatam intentionem ſuper decimis, quando non adſunt alii Rectores.*

14 *Vicarii deputatio cum congrua eſt de forma concurſus.*

15 *Concurſus debet fieri in vicaria, quæ vacat in menſibus reſervatis, ſicut in aliis Parochialibus liberis, &* n. 16.

17 *Vicarius ſine concurſu, & ſolo examine nominatur ob Epiſcopo, interim dum vacat Parochialis.*

18 *Vicarius deputandus cum congrua, non eſt neceſſario examinandus.*

19 *Vicarius cum congrua ſemel aſſignatus, non revocatur ſine cauſa; quia Epiſcopus non retractat, quod ſemel fuit exequutum pro Concilio.*

20 *Vicarius providendus cum rigoroſo examine ad curam, debet ſe retrahere ab adminiſtratione, & exercitio curæ, ne incurrat in pœnam* cap. avaritiæ de clectione.

21 *Vicarius conſtituendus ab Epiſcopo, non differatur ultra tres dies ab habita notitia vacationis, qui debet conſtitui cum congrua in qualibet Parochia, qualitercumque vacet.*

22 *Vicarium nominaturus ab illo, cujus Parochiæ unita eſt vicaria, debet illum nominare inter decem Dies aſſignatos ab Epiſcopo, alias faciet Epiſcopus, ut* n. 23.

23 *Vicarius à capitulo ſede vacante, eſt nominandus ex Trid. intra octo dies.*

24 *Vicarius temperalis datus Parochiæ ad nutum, vicarius eſt, ut poſſit amoveri à ſervitio ſine remedio manutenebili.*

25 *Congrua, quæ aſſignatur vicario amobili, poteſt dari per ſingulos menſes duorum aureorum, quando ſufficitur pro Rectore mortuo, vel ut* n. 26.

26 *Congrua pro ſervitoribus Parochialium, eſt aſſignanda juxta conſuetudinem regionis, ſeu provinciæ, & juxta Eccleſiæ facultates, ut* n. 27.

28 *Congrua talis debet aſſignari, quæ ſufficiat plebano, & ſua familia.*

29 *Portionis aſſignatio pro vicario talis debet eſſe, quæ ſufficiat etiam pro Clerico adjutore ipſius vicarii.*

30 *Congrua talis debet vicario aſſignari, quæ ſuppetat pro receptione hoſpitum, & nunciorum ſedis Apoſtolicæ; ſed qualiter* n. 32.

31 *Clerici præcipue tenentur ad hoſpilitatem, &* n. 32.

33 *Ratio decentis ſtatus Clericorum debet haberi in aſſignatione congruæ.*

34 *Congruæ ſumma major centum Ducatorum aſſignatur in Epiſcopatu Chonchens. pro vicario, &* n. 31.

35 *Dos pro modo Dignitatum, & facultatum eſt aſſignanda.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis, 1
quæ jam *ſub Rub. & ibi q. 1. & ſub textu
noſtro q.* 1. & in aliis dictum eſt, ad quem ſcilicet
ſpectet nominatio, & præſentatio ad vicarias
perpetuas, ſive temporales, ac examen, & approbatio,
etiam ſi nominati ſint ad Eccleſias unitas capitulo,
menſæ, ſeu ad exemptas; jam videtur dicendum,
ut in perpetuis vicariis Parochialium debeat fieri
concurſus, ſicut in Parochialibus, ſaltim juris
Patronatus Eccleſiaſtici, debeat idem examen
præcedere. † Quia ut ſæpe 2
dictum eſt in præcitatis locis, vicariæ perpetuæ
ſunt beneficia, non ſimplicia, ſed curata, ut docent
DD. argum. textus *in clem. 1. hoc tit. & hic in
cap, fin.* inter quos Rebuffus, Gimon, Gambarus,
Mandoſius, Hojeda, Quintimus, Leſſius,
Azor, Bonifacius, Navar, quos refert Garcia
de beneficiis p. 9. cap. 2. ex n. 185. ſic ut quæ dicuntur
de beneficiis, etiam curatis, habeant locum in
vicaria perpetua in qua habent locum jura
ſtatuentia de Eccleſiis Parochialibus, & omnes
per textum optimum *in cap. poſtulati de reſcript.* † 3
Non enim carere dicunt beneficio Eccleſiaſtico,
cui competenter de vicariæ perpetuæ proventibus
eſt proviſum, *capite Michael de filiis Presbyter.*
& ſunt etiam videndi in Theorica Rebuffus *de
re benefic tit. de officio & adminiſt. ex numero*
39. Sebaſtian. Cæſar *in relect. de Eccleſiaſt. Hierarch.
p. 3. diſp. 14. §. à principio*, Gonzalez *in
reg. 1. Cancel. gloſſa 5. §. 3. à n.* 19. Flamin.
Patris *de reſignat. lib. 3 q. 1. a n.* 115. Campanil.
in diverſorio juris canonici Rub. 1. cap. 6. n. 114,
Barboſa diverſis in partibus, ut jam adduxi, item
de appellat. verbo *utriuſque juris ſignif. appell.* 32.
ex n. 4.

Et ſic bene potuit ſtatui in Concilio provin- 4
ciali Toletano de anno 1566., *actione 1. decreto*
24. *in fine*, quod in Parochialibus Eccleſiis quibuſcumque,
quæ Dignitatibus præbendis capitulis, Monaſteriis,
Collegiis, aliiſve locis piis unitæ ſunt quocumque
modo vicarii perpetui, ſervata forma, quæ in eligendis,
atque ſtatuendis Presbyteris Parochialibus à Trid.
Synodo, & illo decreto præſcripta extat deputentur
de quo *in cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reformat*; ita ut is,
ad quem Parochialis Eccleſia jure unionis pertinet,
quem Digniorem inter probatos ab examinatoribus
judicaverit, præſentare ordinario tenetur, ut ab eo
perpetuus ejuſdem Eccleſiæ vicarius inſtituatur; imo
ſic vidi ſe in Epiſcopatu Abulenſi ſervatum in vicaria
de Cabreres, & *de Marra*, & *del Herradon*, teſtatur
Garcia *dicta 9. p. cap. 2. numero*
287.

Adhuc tamen Doctorum aſſertio, quam & ego 5
ſequor, eſt, ut hujuſmodi vicariis non debeat
fieri concurſus, ſed ſolum ad nominationem,
ſeu præſentationem illorum, quorum Dignitati,
vel Eccleſiæ Parochialis eſt unita, & annexa,
deputandos, & inſtituendos eſſe ex reg.
textus *in cap. extirpanda §. qui vero, cap. de Monachis
de præb. cap. unico de Cappellis monachor. lib. 6.
Clem. 1. de jure Patronat*, Abbas *in dicto §. qui vero
numero* 9. Petrus de Peruſio *de unionibus cap. 11.
quæſt.* 6. Ripa *lib. 2. reſponſo 18. numero* 4.
Navarrus *conſ. 11. de ſtatu Monachor num. 3. & 7.*
Joannes Gutierrez *conſ.* 44. Nicolaus Garcia
dict. 9. part. cap. 2. ex n. 289. qui ex *num.* 290.
refert plures deciſum, ac declaratum in Rota, ac Sacra
Congreg. in una Tiraſonen. juris præſentendi 18. Junii 1584. &

in alia 27. Mai 1588. & super Trid. *in cap. 7. sess. 7.* declaratum refert *ibi n.* 294. & inter alia dubia fuisse responsum Episcopo Abulen. *ibi numero* 295.

6 De hujusmodi vicariis perpetuis Parochialium unitarum videndi sunt etiam Doctores *in cap. super eo de præbend. lib. 6. in cap. unico de appellat.* Monachor, *in clem. 1. hoc tit. de jure Patronatus* Rebuffus *in praxi tit. de vicariis perpetuum, & in repet. dicti cap. extirpandæ § quia vero, & in tract. de congrua portione*, Hojeda *de incompatibilitate benefic. cap.* 15. Gutierrez, *conf.* 8. Flores de Mena *variar. quæst.* 10. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 16. & lib. 6. cap.* 19. & de Concilio Rotæ in causa Salmantion vicariæ, de anno 1596. quam etiam abducit Garcia *de beneficiis* 1. *p. cap.* 1. *num.* 94. *& dicta p. 9. sub cap.* 2. *num.* 320. Legendus *parte* 11. *cap.* 2. & aliis ex modiernioribus, quos supra retuli, & hic *sub quæst.* 1. *&* 2.

7 Et confirmatur ex verbis constit. Pii V. incip. *ad examen*, quam retuli in adductis locis, quæ loquens super declaratione portionum assignandarum vicariis perpetuis Parochialium unitarum ibi *volumus* (ait Pontifex) *in super, & ita mandamus, quod dicti vicarii perpetui non ad liberam ordinatiorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis unitis ponentur, cum ipsorum ordinariorum prævio examine, approbatione deputentur* : sequuntur idem Gonzalez *dict. glossa* 5. § 3. *n.* 38. *& glossa* 6. *n.* 161. Garcia *de benefic. dict. cap.* 2. *p.* 9. *num.* 191. *ubi n.* 293. ait, in hujusmodi vicariis non solum non requiri concursum, sed nec examen nominari cum examinatoribus Synodalibus, sed quod sufficiat examen, & approbatio ordinarii juxta dict. const. Pii V. & decretum Trid. *in cap.* 13. *sess.* 7. *de reformat.* de cujus materia jam dixi alibi, & addit idem Garcia *dicto numero* 295. *in fine*, vers. *prædicta resolutio*, quod hæc sententia, & declarationes, quas ipse ad longum ponit, approbantur, & confirmantur per breve Sixti V. posituo Manuel Rodrig. *in collectione privilegiorum regularium, Bulla.* 2. *Sixti V. pag.* 1173. & novissime sic tenent, ac referunt decisum Galetius *in Margarita casuum conscientiæ*, verbo *Vicarius* 3. Filiucius *tom.* 2. *tract.* 41. *num.* 147. Ugolinus *de offic. Episcopi cap.* 50 §. 8. vers. *tertio*, Aloysius Riccius *in praxi fori Eccles. res.* 358. *n.* 1. vers. *secundo.*

8 Et iterum confirmatur; quia simili modo in vicariis ad nutum amobilibus contingit, nam in illis nominatio pertinet ad Priorem, seu Prælatum Monasterii, cui beneficium unitum est (ut jam *supra* dixi) & Episcopus solum debet approbare, & admittere, ac licentiam administrandi sacramenta dare, si vicarius idoneus inventus fuerit, quem potest examinare, in quo nulla alia requiritur collatio, aut institutio : sic docent Flores de Mena *variar. quæst.* 10. *num.* 26. Nicolaus Garcia cum aliis *de benefic.* 1. *p. cap.* 2. *num* 93. *in medio*, Barbosa *de jure Ecclesiast. dicto cap. 6. lib.* 3. *num.* 63. *&* 64. ubi addit fuisse dictum in Juven. Parochialis S. Andreæ 19. Aprilis 1627. coram R.P.D. Duran, inter ejus impress. *decis.* 74. & impressa per Vivium post suam praxim juris patron. *decis.* 86. *num* 2. in Ecclesia regulari facultatem nominandi vicarium spectare ad Regulares.

Nec tunc obstant fundamenta contrariæ sententiæ. Non primum de vicariis perpetuis unitis aliis Parochialibus, aut Cathedralibus; quia præterquam quod in litteris unionis solent disponi, & caveri, ut examen non fit in concursu, nec per examinatores Synodales, sed modo hic signato, respondetur Trid. *in dict. cap.* 18. *sess.* 24. *de reformat. & dict. const. Pii V.* loqui tantum de examine præmittendo ad ipsasmet Parochiales, non vero de vicariis ipsarum Parochialium unitarum, in quibus vicarios nominari per eos, in quorum Ecclesiis unitis ponuntur, juri, & rationis consonum est, cum suarum Parochialium unitarum vicarii sint & vices suas sustineant, nec *dict. const.* 46. *Pii V.* esse in hoc correctoriam, seu limitatoriam Trid. dicunt Garcia *dict. part.* 9. *cap.* 2. *n.* 292. ubi sub *dicto n.* 264. *in fine* refert à Sacr. Congreg. declaratum 28. April. 1594. vicarios perpetuos in Parochialibus capitulo unitis, non esse prævio concursu instituendos : & alii jam adducti pro nostra sententia, quidquid dixerit Gonzalez *in dicta glossa* 5. §. *n.* 53. *& dict. gloss.* 6. *n.* 161. 9

Non secundum fundamentum ex dicto Concilio Toletano *decret* 24. *actione* 2. cujus decisionem, uti contra jus improbat idem Nicolaus Garcia *dicto cap.* 2. *part.* 9. *de benefic.* videndus à *num.* 296. ubi dicens egere confirmatione Apostolica, & alias non valere, addit *num.* 297. ut nec videatur suffragari possessio contraria, etiam in judicio possessorio, & manutentionis, quia jus commune illis assistit, quorum Ecclesiæ, seu beneficio Parochiales unitæ sunt, qui de jure fundatam habent intentionem in libera nominatione vicarii perpetui, & ordinariis resistit quoad concursum, præsertim stantibus dict. constit. 46. Pii V. & declarationibus S. Congreg. *ex cap. ad decimas de restit spoliat. cap. cum personæ de privileg. lib.* 6. sic refert decisum, & declaratum idem Garcia Videndus etiam *p.* 5. *cap.* 5. *n.* 102. per Rotam in una Conchens. exercitii notariatus 14. Martii 1594. coram Dom. Blancheto, & in causa Veronen. Jurisdictionis 28. Martii 1596. coram D. Pamphilio, & in aliis causis, quas idem Garcia ponit *dict. cap.* 2. *lib.* 9. *numero* 260. & in aliis declarationibus, quas ponit *in dicto tract. de beneficiis part.* 3. *cap.* 2. *numero* 194. maxime stante decreto irritante, & clausula sublata dict. constit. ad Crescent. *decis.* 4. *de privileg. ad finem*, & patet ex aliis congestis à Barbosa *in Trid. cap.* 7. *sess.* 7. *& ibi cap.* 13. *& sub dicto cap.* 18. *sess.* 24. 10

Quod si adhuc instes pro prima sententia, 11
respondendum judico eam tantùm admitti posse respectu vicariæ beneficii curati, quæ tamen non sit vicaria de Parochiali unita alicui beneficio, vel loco, sed de per se; tunc enim in talibus vicariis fieri concursum deberi, sicut in aliis Parochialibus firmandum est, juxta formam *dicti cap.* 18. *Trident sess.* 24. quia tunc ille qui sic nominatur vicarius dicitur verus Rector, ut in una Cæsar August. fructuum 10. Novemb. 1595. coram Dom. Justo, fuisse dictum, refert Nicolaus Garcia *dict.* 9. *part. cap.* 2. *ex n.* 298. *& ibi à n.* 300. ubi quod cum non extendantur isti duo tituli Rectoris, & vicarii separati, sed videmus ipsum vicarium, sine Rectore, ut vicarius reputetur verus Rector, talisque dici possit, ut Bonifac. probat *in clem. dudum* §. *cæterum n.* 4. *de sepulturis*, idemque esse in vicariis erectis in

Ecclesiis

Ecclesiis alieni beneficio vel loco abdicando, & separando curam animarum ab ipsis Ecclesiis, & transferendo eam in vicarios; ut io vicaria per Greg. XIII. de anno 1583. erecta in Ecclesia loci *de la ventosa* Abulensis Diœcesis, unita per eum Monasterio *B. Mariæ de la Mejorada* ordinis Divi Hieronymi.

12 Ac de prædictis vicariis loqui decisio. Pampilonens. decimarum 14. Januarii 1591. coram Dom. Bubalo, in qua fuit resolutum vicarios perpetuos habere fundatam intentionem super decimis, quando non a sunt alii Rectores: sic Garcia *dict. cap. 9. num.* 299. cum Rota *decis.* 5. *hoc tit. in antiquis* Rebuff. *de congrua n.* 110. *licet alias non habeant* glossa *in cap.* 5. *perpetuus de fide instrum*, Cardinalis *in clem.* 1. *de decimis num.* 10. *post glossam in cap.* 1. *de rebus Eccles. lib.* 6. verbo *defensare*, & id probat idem Barbosa referens verba declarationis S. Congreg. super dict. Trid. *in cap.* 18. dum prolat io vicario servandum esse dictum decretum, ut vicaria scilicet detur per concursum, & sufficere quod approbatus ab Episcopo ab ipso detur juxta *cap.*

13 6. *sess.* 21. † Concludirque Garcia, quod hujusmodi vicariæ appellantur, & sunt vere beneficia curata de per se, sic ut in eis debeat fieri concursus, sicut in aliis beneficiis curatis, & comprobatur, quia de tali vicario dicitur quod sit verus Rector, & intitulatus, ut jam dixi, & notanter Lælius Manciolus *de sacr. jurium controvers. tom.* 1. *disserit.* 5. *capit.* 7. *numero* 16. Daniel. *de nobilib. in addit. disp.* 10. *numero* 1. videndus ad plures alias annotationes cum Barbosa, & Bellarmino, qui *in ea disp.* principalia congerit *à numero* 3. & 13. certum esse, ut alia beneficia, quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen sunt beneficia de per se, & non vicariæ Parochialium unitarum, & vicarias erectas in Ecclesiis unitis abdicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarias, comprehendi sub reservationibus per proxime dicta, & quæ ipse dixit *ibi à n.* 298.

14 Et videtur confirmari ex doctrina Mascardi in praxi habendi concursum ad Parochiales, requisito 1. *dubio* 1. post Garciam, & cum eis Barbosa *in dicto cap.* 17. *Trid. n.*30. idem *de offic. Episcopi part.* 3. *sub allegat.* 57. dicentis deputationem vicarii cum congrua esse de forma concursus, & ordinarium posse in hujusmodi vicarios deputare alios vicinores Parochos, vel alios etiam Hebdomadarios, vel diuroos, nec ut cessatio congruæ faciat cessare deputationem vicarii.

15 Ad secundam quæstionis partem, an procedat dictum sub vers. *ad primam*, quando vicaria vacat in mensibus reservatis? in qua dubio, quia ex proposito scribit Nicolaus Garcia *dicta part.* 9. *cap.* 2. *ex numero* 304. *ad* 320. adducens quam plures decisiones, & declarationes legendas apud ipsum, quas adducit pro explicatione dict. constit. Pianæ, & Trid. *in dicto cap.* 7. *sess.* 7. Ego inquam existimo pariformiter respondendum, & cum distinctione, de qua hic toto vers. *ad primam*, & in vers. *quod si adhuc* & per dicta *in quæst.* 4. *præced.* vers. *ad secundam*, & præter adducta ab ipso Garcia, confirmatur ex Trid. verbis *in dicto cap.* 18. *sess.* 24. Ubi loquens de forma examinis observanda cum numero certo examinatorum synodalium, punit eundem concursum desiderari ac in aliis Parochialibus liberis, in illis nempe, quæ sunt reservatæ, & affectæ ibi, *etiam si ipse Parochia sit Ecclesia reservata, vel affecta*, ut resolvunt Lælius Zechius *de Republica Eccles. c.* 28. *de Parocho numero* 6. Zerola *in praxi Episcop. parte* 1. *verbo Parochus* §. 2. *dubio* 4. & 10. Marescot. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 52. *numero* 2. Riccius *in praxi fori Eccles. res.* 351. vers. *amplia* 3. *in* 2. *edit.* Filiucius *tom.* 3. *tract.* 41. *numero* 141. Barbosa *in dicto cap.* 18. *Trid. numero* 27. 28. & 29. *ibi* cum Salgado *de Regia protect. tom.* 1. *parte* 3. *cap.* 9. *numero* 98. Gonzalez *dicta glossa* 6. *numero* 12. Garcia *de benefic. dict. parte* 9. *cap. numero* 154. ait in beneficiis curatis reservatis sedi Apostolicæ, & quibusvis aliis, etiam ex antiqua consuetudine ordinarios proponere edicta, concursus, & à sede Apostolica provisionem fieri approbato ab examinatoribus in synodo Diœcesana deputatis, ut dixerunt etiam Aoastas. Germon *de sacaltis Cardinal.* §. *quibusvis num.* 17. Flamin. Parisius *de resignat. benefícior. lib.* 10. *quæst.* 7. *n.* 12.

Et sic idem Nicolaus etiam *dicta part.* 9. *dict.* 16
cap 2. *n.* 319. Loquutus ad *n.* 304. de prædictis vicariis reservatis distinxit etiam postquam dicit late jam *supra* dictum de vicariis perpetuis Parochialium unitarum, ut à se dictum ex *num.* 285. procedat etiam, quando vicaria vacat in mensibus reservatis, quod est idem ac à nobis resolutum est *hic ex num.* 1. postea *dict. n.* 319. in sequentibus verbis conformando se cum distinctione adducti in dicto vers. *quod si adhuc urgeas*, ait certum vero esse alia beneficia quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen sunt beneficia de per se & non vicariæ Parochialium unitarum, & vicarias erectus io Ecclesiis unitis, abdicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarias, comprehendi sub reservationibus, quod & reperit Barbosa *de jure Eccles. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 45. & 46. Legendus cum eodem Garcia, & Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. glossa* 5. §. 3. *n.* 57. & explanandus ut hic *ex num.* 1. quoad concursum faciendum, vel non in nominationibus, & provisionibus dictarum vicariarum.

Ad tertiam quæstionis partem, an vicarii nominatio, interim dum vacat Parochialis spectet ad 17
ordinarium? In quo breviter juxta Trid. verba *in dicto cap.* 18. *sess.* 24 *de reformat*, ibi *& stim adhibita notitia vocationis Ecclesiæ, si opus fuerit idoneum vicarium ea cum congrua ejus arbitrio fructuum assignatione constituere, qui onera Ecclesiæ sustineat; donec ei de Rectore provideatur*, per quæ & alia verba licet examen prærequiratur ad regendam Ecclesiam, coram deputandis examinatoribus ut insuper demonstrant alia sequentia Trid. verba ibi, *& porro Episcopus & qui jus Patronatus habet intra decem dies, vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam Ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet &c.* Tamen præterquam quod hæc ultima loquuntur de Ecclesia Patronata; ego respondeo non requiri examen concursus, sicut ad provisionem de Rectore, aut vicario perpetuo in Parochialibus, instituendo per provisionem canonicam, & titulum perpetuum, sed tantum aliud de idoneitate, & habilitate illius, qui nominatur talis vicarius, interim dum Parochialis provideatur de Rectore, sive vicario perpetuo, quando vicaria est de per se, ut diximus sub dicto vers.

ad primam in dicto verbo, *quod si adhuc instes*, & hoc faciendum examen non coram examinatoribus synodalibus, qui jam sunt è synodo Diœcesano deputati, sed coram aliis tunc ab Episcopo deputandis.

18 Ob quod recte per ipsum Tridentinum in vers. *si opus fuerit idoneum in ea vicarium*, dicit Masobrius *in praxi habendi concursum ad Parochiales requisito* 1. *dubio* 12. & Barbosa eum eo *in dicto cap.* 18. *Trid. n.* 40. vicarium deputandum cum congrua, non esse necessario examinandum, dummodo alias sit idoneus; qui & *n.* 39. cum Nicolao Garcia *dicta p.* 9. *cap.* 2. *n.* 13. dicit ordinarium obnoxium esse advertere eum omni diligentia, ut aliquem inveniat, qui velit, & possit hoc munus obire, qui si recipere nequiverit, saltem illud curet, ut aliqui mercenarii diurni, vel Hebdomadarii, aut vicini Parochi curam animarum interea exerceant, indeque ipsi ambo explanando verba dicti Trid. ibi *si opus fuerit* dicunt eo tendere; quia in eadem Ecclesia possunt adesse alii Ministri sacramentorum, qui interea curam quoque illam, quæ ad defunctorum spectabat exercerent, vel aliqui vicini Parochi libenter, idem præstarent, aut alii similes casus evenirent, quibus appareret non esse opus constituere alium vicarium: sic referentes decisum.

19 Ad quartam partem, an talis vicarius valeat ad libitum removeri, aplicatis *hic*, quæ jam adduxi. *in Rub. sub quæst.* 1. vers. *ad secundam*, & *ad tertiam*, ut notavi in præmisso textus nostri, respondendum existimo in præsenti casu, nec vicarium illum semel cum congrua constitutum posse removeri sine causa, quia Episcopus non retractat quod semel exequutus est pro exequutione Concilii Trid. sic tenent Barbosa *in dicto cap.* 18. *Trid. sess.* 24. vers. *donec ei de Rectore provideatur num.* 44. ante eum Masobrius *de examine per concurs. faciendo ad*
20 *Parochial. dicto requisito* 1. *dubio* 26 & 27. ‡ Qui ambo addunt quod si vicarius constitutus cum congrua subeat examen, & eligatur, tamquam magis idoneus, debeat se retrahere à prosequutione exercitii curæ, & administratione bonorum, alioquin quidam eum incurrere pœnam *cap. avaritia de elect. lib.* 6. quod ego intelligerem juxta terminos eorum, quæ late resolvi *in cap.* 15. *de elect.* applicando quæ applicabilia *ibi* scripta sunt.

21 Ad ultimam partem breviter respondeo per verba *dicti cap.* 10. *Trid. sess.* 14. in dicto vers. *statim* & in vers. *habita notitia vacationi*, ut non ultra tres Dies à tali notitia debeat Episcopus differre constitutionem talis vicarii, ut explicant *ibi* Marcilla, & Farinacius, item & Barbosa *n.* 37. & 38. Masobrius *dicto requisito* 1. & 2. *dubio* 13 dicentes etiam talem vicarium esse constituendum cum congrua in qualibet Parochiali vacante, sive de jure, & de facto tantùm, & sive per obitum, sive per simplicem resignationem, vel privationem vacent.

22 Cumque *supra in Rub.* & *hic à q.* 1. laté dictum sit, quod vicarii perpetui Parochialis nuitæ nominatio, spectat non ad ordinarium, sed ad eum cujus est beneficium, in quo erigitur vicaria, & posset contingere quod ipse multo tempore non nominaret; ideo argumento ejus, quod proxime diximus, dicu, à Die etiam notitiæ esse assignandum ex Sacra Congreg. terminum decem Dierum ab Episcopo ad nominandum, ut dixit Bellarmatin *in dicto cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *fol.* 80. *col.* 2. vers. *item ordinarius* Daniel *de nobilibus in addit. ad suam disp.* 20. *n.* 5. vers. *statuitur.* ‡ 23
Sic ut si non nominet, tunc nominatio, ac deputatio spectet ad ipsummet Episcopum ordinarium; pro qua resolutione facit etiam alia communis Trid. *decisio sess.* 14. *cap.* 16. *de reformat.* qua cavetur, ut capitulum sede vacante, teneatur creare vicarium idoneum infra octo dies, ut *ibi*; sic ut non facta electione devolvatur nominatio ad Metropolitanum juxta quæ docent. Rubeus *in decis.* 91. Riccius *collect.* 1602. ubi sic dicit, licet possit capitulum moram purgare, & ex dicto Concil. Colligunt Quaranta, Marcus Anton, & Barbosa *ibi n.* 32. *de canonicis cap.* 41. *n.* 55. *de offic. Episcopi p.* 1. *tit.* 4. *n.* 60. vel ad Episcopum propinquiorem, vacante Ecclesia Metropolitana, Sbrotius *lib.* 2. *q.* 58. Chuch. *lib.* 2. *tit.* 8. *hic tit. n* 59.

Quod si dubites an vicarius ad nutum amobi 24
lis possit ante finitum annum servitii amoveri Respondebis cum Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de dispensatione de non residendo n.* 13. & *tom.* 3. *ad leges Gallicas tit. de mater. possess. in benef. art.* 9. *glossa unica in præfat.* Flores de Mena *variar. dict quæst.* 10. *n.* 34. ut licet non posset, sicut nec removeri debet sine causa locum tenens alicujus correctoris, vel vicarius alicujus Episcopi, vel alius vicem alicujus gerens sub eo, qui eum nominavit, ita ut si amoveatur, detur illi officium judicis de manutendo, ut docent Guilielem. Benedict. *in cap. Raynucim verb. duas habens à num.* 37. Abiles *in capitib. Prætor* verb. *fielmente num.* 4 Azeved *in l.* 11. *tit.* 5. *lib.* 3. *recopil* Vicent. Franc. *decis.* 409. *part.* 2. adhuc ante annum posse removeri ad libitum, sic ut nec detur ei officium aliquod, seu remedium ad defendendum suam possessionem, aliàs inquam posset facere illum vicarium perpetuum, quod non est credendum praxi admittendum.

Et si iterum inquiras de congrua, suppositis, 25
quæ jam *supra* dixi *hic sub quæst.* 1. vers *ad ultimam*, & quod notavi ibi in præmisso de ea, quæ assignatur vicario perpetuo, seu vicario temporali, juxta materiam tituli, ac textus nostri. Nunc circa congruam assignandam vicario, qui sufficitur, Rectore mortuo, interim dum providetur Parochialis de novo Rectore juxta verba *dicti capit.* 18. *Trid.* ad propositum dixerunt Gallet. *in Margarita casuum conscient.* verbo *vicarius* 8. Campanil. *in diversorio juris canon. Rubric.* 7. *cap.* 6. *numero* 116. *in fine*, posse eam congruam esse singulis mensibus duorum aureorum.

Sed mihi videtur verum si posita qualitate 26
personæ, beneficii, & loci, ille sufficiat pro ut jam in dictis locis dixi, ac docent Masobrius *de praxi habendi concurs. ad Parochial. requisito* 1. *dubio* 26. Garcia *de beneficiis dict. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 15. cum aliis, Barbosa *in Trid dict. cap.* 17. *n* 42. & 43. Et ego distinctius explanando existimo prædictum arbitrium in congrua generaliter assignanda pro servitoribus beneficii cujuslibet, esse quidem taxandam juxta consuetudinem regionis, seu provinciæ *per cap. erit. dist.* 4. *cap. sciendum* 29. *dist.* cum Vranio, & aliis multis Valenzuela Velasquez *cons.* 54. *per totum*, & *numero* 46. allegant ex Vranio pro simili textum *in l. quod si nolit* §. *qui assidua ff. de edilit. edic-*

tu,

cto, ubi Cepola, *à num.* 22. Rebuffus *de congrua num.* 76. *ex l. si servus plurium §. sup. ff. de leg.* 1.

27 Et quia praeter adductas conditiones, & hanc scilicet Regionis consuetudinem addunt Doctores, illam nempe, & juxta Ecclesiae facultates per glossam *in cap.* 21. *q.* 1. *& in cap. cum adeo de rescriptis*, ubi Panormit. *glossa in dicto cap. extirpanda de praebend.* Hostiensis *in summa ejusdem tit.* §. 3. vers. *sed quod in*, Cardinalis *in clem.* 1. *de jure Patronat* §. *sane notabili* 4. ideo existimo ar-
28 bitrium ita posse extendi. † ut tanta congrua assignetur, quae sufficiat pro eodem vicario, & suis cum appellatione congruae, intelligatur sustentatio sufficiens pro plebano, seu vicario, & suis. *cap. studeat in fine & ibi glossa* 50. *dist.* ut voluit etiam glossa *in cap.* 1. 21. *q.* 1. *dist. cap. cum adeo de rescript. & in dicto cap. extirpanda*, Decius *cons.* 173. *num.* 8. Martin Vrenius *cons.* 42. *num.* 2. quid id intelligit de suis indigentibus, & de his, quos debet habere secum necessario ex Abbate *in dicto cap. cum adeo* & cum Hostiense, Joan. Andreas & Dominicus *in cap.* 1. *de Praeb. lib.* 6.

29 Et amplius etiam Rebuffus *in tract. de congrua n.* 65. *&* 67. Rota Romana *decis.* 56. *p.* 2. *n.* 10. *in novis*, Valenzuela Velasquez, *dicto cons.* 54. Videndus *à n.* 39. & per totum, *& n.* 49. dicunt quod in decernentia portione vicariis, debet etiam Episcopus considerare, ut assignet vicario tantum, ex possit habere clericum, qui sibi deserviat in Divinis, ut opus fuerit, *c. proposuit in fine de filiis Presbyter. c. ut quisque de vita, & honest. clericor glossa in c. sedulo* 38. *dist. ex c. non liceat dist.* 92.

30 Imo & addunt taliter eam esse assignandam; ut suppetat pro receptione hospitum, & Nunciorum Apostolicae sedis; quia haec sunt onera vicariae perpetua incumbentia, ut DD. agnoscunt *in dicto cap.* 1. *de praeb. lib.* 6. ubi glossa verbo *onera*: † ex
31 eo quod clerici praecipue teneantur ad hospitalitatem, ut in summa, & per totum, 42. *dist. cap. Archidiaconum* Florentinum 85. *dist. cap.* 2. *de supplenda neglig. Praelator cap. de Monachis*, ubi glossa *de praebendis* Paul. *ad Timoth. cap.* 8. *dist. cap.* 1. juncta glossa, verbo *solvere de praebend. lib.* 6. Concil. Tridant *sess.* 25. *cap.* 8. *in principio*, ibi *admonet* (Sancta Synodus,) *ut hospitalitatis officium quantum per eorum proventus licebit, prompte, benigneque exercere assuescant cap. offerebat* 32. *q.* 7. *cap. ultimo* 16. *q.* 1. ubi S. Hieronymus ibi, *quoniam quidquid habent clerici pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes susceptioni peregrinorum, & hospitum, invigilare debent.*

32 Quod intelligunt Martinus Vranius *dicto cons.* 42. *n.* 3. *&* 4. Valenzuela Velasquez *dicto cons.* 54. *ex n.* 41. ubi adducit Concil. Mediolanen *p.* 2. *colum.* 146. & ex Nevizano *lib.* 4. *Sylva nuptial n.* 61. Campanil. *in divers. juris canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *n.* 117. hospitalitate, quae spectat ad officium pietatis suo modo, & congruenter facienda: sic etiam Innocent. *in dicto cap. de Monachis*: nam talis magnopere laudatur per D. Augustin. contra haereses D. Crysosthom super Matth. *homil.* 43. 44. *&* 51. *super Genes.* Paul. *ad Hebr. cap.* 13. Petr. 1 *epist. can. cap.* 4. D. Ambros. *in libro de Patriarchis*, Gerard. Maynard. *decis. Tholosan.* 2. *&* 3. *lib.* 2. etenim, ut DD. ex D. Thoma habent 22. *q.* 32. *art.* 6. & tradit Marcus Anton. columna Eccle-
siast. reddit origine *p.* 3. *c.* 27. *n.* 33 † Debet haberi 33
ratio decentis clericorum status; & juxta has, & alias considerationes refert idem Valenzuela *dicto cons.* 54 † Et sub *n.* 46. quod in Episcopatu 34
Chunchens. pro congrua vicarii perpetui major, quam 100. scutorum assignatur summa eo quod Parochiales sunt abundatiores in plurimum; indeque assignandam ad similitudinem constitutionis Dotis per *leg. si filiae ff. de legatis* 3 *l. quaero, l. cum post* §. *nuptiis ff. de jure dot.* † ubi dos pro modo 35
facultatum, & Dignitate natatalium constituitur, ut fatentur etiam DD. *in auth. res quae ff. communia delegatis, l. si curater ff. de administrat. tutor.* Martin. Vranius *dicto cons.* 42. *n.* 10. Borell. *summa decis. tom.* 3. *tit. n.* 133. juxta quae proportionabiliter, & si non in tanta quantitate, crederem ego, posse arbitrium Episcopi extendi in assignanda congrua pro vicariis temporalibus; item pro vicariis, qui interea, dum Parochia providetur de vicario, nominatur ab ordinario modo dicto.

AD TEXT. IN CAP. IV

Clericos hoc Titulo.

PRÆMISSUM.

PEr hunc textum Doctores communiter 1
probant, ut vicarius ad Parochialem nominatus, sive institutus non possit substituere vicarium. Quare pro exacta tractatione possunt hic adjungi quae *supra* dixi *in Rubr. de Officio Archipresbiteri q.* 4. quatenus *ibi* in vers. *ad quintam* egi de dubio illo, *in officium canonicorum debeat per se ipsos adimpleri, aut queat per substitutum?*

QUÆTIO I.

An vicarius Parochiae perpetuus, sive ad nutum amobilis, possit ponere alium vicarium, sibique in officio impendendo curati aliquando sine Episcopo substituere? Et an vicarius Episcopi ea facere queat ex sola commissione generali absque sui Episcopi specialis licentia? Et quid de vicario sive delegato Papae? Et de vicario capituli sede vacante.

SUMMARIUM.

1 *Vicarius temporalis, sive perpetuus nequit, sibi alium vicarium substituere, &* n. 5. fallit ut n. 6.

2 *Procurater constitutus cum falcultate substituendi, nequit substituere alium cum pari facultate.*

3 *Accessio accessionis non datur, nec officium officii, nec superioritas superioritatis.*

4 *Usus fructuarius nequit facere alium ejusdem rei usufructuarium.*

6 *Vicarius si consueta[illegible] est poterit alium sibi substituere;*

substituere, aut si ipse sit creatus cum tali facultate, ut in casu infirmitatis, seu alterius impedimenti n. 7.

7 *Subdelegatio cessat per industriam personæ electæ.*

8 *Vicarius Episcopi nequit in sui locum deputare vicarium, ita ut substitutus utatur jurisdictione ordinaria, sine præcedenti Episcopi licentia, & tunc juxta tria requisita, ut sub* n. 10. & 11.

9 *Officialis nequit alium officialem generalem dare.*

12 *Vicarii substitutus potest conferre beneficia, si facultas ad id data esset ab Episcopo ejus vicario. Quid si fructu esset ad modicum tempus substitutio* n. 13.

14 *Vicarii substitutus intelligitur habere facultatem ad beneficia, non ex substitutione, sed ex facultate data ab Episcopo, &* n. 15.

15 *Vicarii substitutio ad beneficia, quibus verbis intelligatur concessa.*

16 *Vicarius substitutus à vicario Papæ habet providere de beneficiis juxta facultatem, Papæ, ut in substituto vicarii Episcopi, &* num. 17.

17 *Vicarius Papæ in gravibus sine causa non substituit sine facultate Papæ.*

18 *Vicarius capituli, sede vacante, nequit alium sibi substituere, nisi in tribus casibus.*

1 AD primam quæstionis partem, regula est, ut ille, qui creatus est vicarius perpetuus, sive temporalis, non possit substituere alium, quia cum ipsi propter propriam industriam, ac diligentiam examinatam à superiore & nec ea, de facili inveniri valeat in substituto sine prævio examine, evenit ut nullus ex prædictis vicariis possit sibi substituere alium vicarium, qui curam animarum
2 impendat pro substituente. † Et facit pro hac resolutione alia regula desumpta à Doctoribus per textum *in cap. fin. de procuratorib. lib. 6. in §. licet*, ubi Geminian. *n.7.* & alii, docent ut Procurator constitutus cum facultate substituendi non possit substituere alium procuratorem cum pa-
3 ri facultate. † Non enim docent etiam per textum *in cap. venient de testibus*, datur accessio accessionis, nec officium officii, nec superioritas superioritatis; Peregrinus *de jure fisci lib.6. tit. 7. à*
4 *n.* 30. Heringius *de fidejussoribus cap.4. à n. 49.* † Sicut nec usu fructuarius propriè saltem potest facere alium ejusdem rei ususfructuarium, ut agnoscunt alii per textum *in §. fin. instit. de usufructu, & l. si ususfructus. 67. de jure dotium*, cum multis Sanchez *in præcepta decalogi tom. 2. lib. 7.cap.13. à n.14.* Barbosa *hic* multis aliis comprobans exemplis *sub.n.2. vers. nam sicut* legendus, †
5 post quæ concludit nec videri, ut concedi possit quod vicarius substituat vicarium ex textu nostro; sicut in terminis docent post Ordin. Abbat. Zabarella Collect. Ancharran, Bellamer Joan. Andr. Ananiam, Innocent. Henric. Butr. Panormit. Hostiensem, Vivianum, Magnnam, Gimenez, & alios ex modernioribus, Maranta *de ordine judicior. p.4. dist. 5. n.* 12. Galganat. *de jure publico lib. 3. tit.36. n. 3.* Riccius *in collect. p. 5. n.* 1599. qui loquitur de vicario Episcopi, Abiles *ad cap. 4. Prætorum* verbo *justitia n. 7.* Azevedus *in l. 1. n. 8. tit. 9. lib. 3. Recopil.* Menchaca *illustr.q.c.31.n.* 21. Abendanus, *de exequendis mandatis p. 1. c.3. n.5.* quos refert *hic.* Barbosa *n.1.& 2.* & iterum *de jure Ecclef. p.3.c.6. n. 37.*

Sed prædicta resolutio limitatur, quando scili- 6
cet esset consuetudo in contrarium, vel vicarius haberet potestatem proponendi alium, vel substitutus poneretur ex causa infirmitatis, vel ex alia parum duratura, quia est si, ut dictum est, industria vicarii ad sui constitutionem sit electa, & in propria persona residere teneatur argumento eorum, quæ dixi de canonicis, Magistralibus, Doctoralibus, scripturariis, & Pœnitentiariis *supra sub q. quia propter §. fin. de electione.* hoc tamen non impedit, quin si ex causa impeditus fuerit vicarius alium loco sui substituere, cui partes suas dummodo non ex toto, sed pro parte committere valeat, ut desumunt DD. ex littera textus *in cap. cum Bertoldus de re judicata ex dicto cap. 1. de procuratorib.* ita Avendanus *de exequendis mandatis dicta 1. p. cap.3.n.5.* Barbosa *hic dicto n.2.* idem *dict.lib. 3.de jure Ecclef. cap. 6. n. 37. in fine.* † Nec tunc 7
implicabunt quæ DD. cumulant *in cap. fin. per textum ibi de officio judicis deleg.* ubi quod subdelegatio cessat per industriam personæ electæ; quia præterquam quod recipit declarationes, & limitationes, id quidem intelligitur in arduis, & præcisè petitâ industriâ, quod in nostro casu non sic stricte obligat, præcipuè si substituatur idoneus, & qui jam est examinatus ad curam: argum. eorum, quæ dixi *in c.quia v. 11. de judiciis q. 22. & 24. & de cedente, & cessionario ibi. quæst.23.*

Ad secundam quæstionis partem respondent 8
Hostiensis, Butrius, Abbas, & alii per textum nostrum *hic*, & per glossam verbo *ipsius in cap. 1.* ubi Ancharran.*n.2.* Dominic. *num.11. hoc tit. lib. 6.* quod vicarius generalis Episcopi nequit sui loco deputare alium vicarium, ita ut substitutus utatur jurisdictione ordinaria, nisi specialis Episcopi licentia præcedat: sic etiam docent Rota *decis.4. alias 278. hoc tit. in novis*, Gauffred. *cir. collect. jur. in cap. tua nobis n.2. de officio delegati*, Capella Tholosana, *decis. 36.* & *ibi* Apostol. & *decis.* 97. ubi addition. Butr. *in cap. G.perpet.n.8. de fide instrument.* & *ibi* Felin. *n. 3.* Paul Paris. *cons.* 80. *n. 16. volum. 4.* Ripa *responso 24. à n. 2.* Franc. Marc. *quæst. delphin.317. n. 4. vol.1.* Chuchus *instit. moral. tit. 8. n.40* Puteus *lib.1.decis.168.* Reduan. *de rebus Ecclef. Rubric. de authoritate Prælator. n* 66 Guido Papæ *decis. 374. n. 6.* Azebed. *in l. 1. tit. 9. lib. 3. recopil. n. 8.* Jacob. Philipus Purt.*cons.87. n.16.* Sbrocius *lib. 1. de officio vicarii q.15. n.7. & lib. 2. q. 66.* Zerola *in praxi episcopali p. 1.* verbo *vicarius dubio 5.* Petr. Lazarius *de monitor. q. 6. n. 10.* Azor, *instit.moral.2.p. cap.6. n.68.* Jacob. Laurent. *de judice suspecto cap. 4.n. 20.* Ugolin, *de officio Episcop. cap. 4. §. 7.n. 2. vers. undecimo*, Nicolaus Garcia cum multis aliis *de benefic. p. 5.cap.9.à n.* 148. Barbosa hic *n. 3.& de officio Episcopi n. 99. in collect. decis.* verbo *vicarius generalis Episcopi* in *Bullario eodem verbo*, item *in cap. 1. in Trid.* in cap. 1. hoc tit. per
glossam *ipsius n. 8.* † ibi *nec putes quod officialis alium officialem generalem dare possit* Vantius 9
de nullis. ex defectu jurisdictionis delegatæ, Abiles *cap.4. prætor* verbo *justitia n.7.* Zechius de *Republica Ecclef. cap. 23. de vicario Episcopi*, Narbona *de appellatione a vicario ad Episcopum p. 1. n. 219.*

Et Riccius *in collect.* 1599. ad textum nostrum 10
referens decisum in Rota ait ampliari conclu-

sionem

ſionem, etiam ſi talis vicarius fuerit conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate ſubſtituendi, vt teſtantur Domini de Rota *in decif. 4. hoc tit. in novis*, Balb. *in decif.* 99. Cardinal. Puteus, qui vltra quod refert deciſum, dicit pariter hanc communem, & receptam ſententiam, ut *in decif.* 166. *lib* 1. etiam refert idem Riccius noviſſimis temporibus tantum à Rota contra præfatum ampliationem, quod ſcilicet valeat vicarius ſubſtituere caſu, quo eſſet præfata facultas ſubſtituendi ei tributa. vt *n. præced.* dictum eſt, quod ego cum eo intelligo, ſi tria concurrant. Primo, quod ſubſtitutio fiat ad modicum tempus, Secundo ex juſta cauſa. Tertio de conſenſu Epiſcopi, ut fuit in Rota reſolutum in una Oriolonenſ. 21. Mai 1593. coram illuſtriſſimo Seraphino.

Verum ex jam adductis *hic à n.* 1. de vicario
11 Parochialis ſubſtituente alium ad modicum tempus ex cauſis relatis in verſ. *ſed prædicta*, exiſtimo quod concurrentibus illis cauſis, aut aliqua ex eis poſſit etiam dictus vicarius Epiſcopi ſibi alium ſubſtituere vicarium, ſi neceſſitas orgeat, necadſis Epiſcopus, ſed forte alio in loco ſui Epiſcopatus adeſſet etiam, ſi vicario ea facultas ſubſtituendi data non eſſet. Et ſic intelligo limitationem, quam ad hanc concluſionem præſtant Paulinus *de poteſt. capituli p.* 2. *q.* 10. *n.* 19. Zerula, dict. verbo *vicarius* verſ. *quartum dubium*, Sbrocius *dict. lib.* 2. *de vicario Epiſcopi q.* 66. *n.* 11. & 17. Barboſa *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. *dicta n.* 8. *in fine.* dicentes quod bene poteſt ex cauſa ad modicum tempus.

12 Ex quibus notandum eſt quod ſi Epiſcopus ſuo vicario generalis vices commiſiſſet cum facultate ſubſtituendi, tunc talis vicarius ſubſtitutus poſſet etiam beneficia conferre, ſi ſubſtituens præfatam facultatem à ſuo Epiſcopo obtinebat, ut dixit Rota *in decif.* 4. *hoc tit. in novis*, Cardinal. Puteus *in decif.* 487. *lib.* 2. idem Riccius *dicta collect.* 1599. circa medium. ubi limitat, ſi in præfata ſubſtitutione non concederetur facultas ſubſtituendi, quoniam tunc minime conferre poſſet, ut
13 dixit Rota *in decif.* 18. *de procurat. in novis.* † Sed hanc limitationem ſublimitant Cardinal. Puteus *decif.* 168. *lib.* 1. eadem Rota, *dicta decif.* 4. *hoc tit. in novis*, Chiſſan. *in decif.* 139. *in manuſcript.* dicentes ſubſtitutum poſſe etiam beneficia conferre, quand ſubſtitutio fieret ex cauſa ad modicum tempus, quia valeret collatio, quamvis non data eſſet ſubſtituendi facultas idem Barboſa *hic*, & *dict. allegat.* 54. *de offic. Epiſcopi n.* 100. & 101. reſolvit poſſe illum vicarium delegare unam, vel plures cauſas, aut ſubſtituere ad modicum tempus, vel ex cauſa.

14 Eſt tamen animadvertendum quod ſi aliquis ſubſtituatur ad prædicta, & alia à vicario generali habente facultatem ſubſtituendi, tunc ipſe ſubſtitutus intelligatur vicarius virtute facultatis ſubſtituendæ tributæ ab ipſo Epiſcopo, ut dixerunt Rota *dicta decif.* 4. *hoc tit.* Cardinalis Puteus *in decif.* 487. *lib.* 2. Rota *diverſ. in decif.* 31. & 33. *p.* 1. & *in decif.* 159. *p.* 2. & *in decif.* 122. *p.* 3. *idem* Riccius *dicta collect.* 1599. ubi inter alia † ampliat ut procedat, ſi Epiſcopus daret facultatem ſubſtituendi ſuo nomine; quia tunc cenſetur etiam ab ipſo Epiſcopo poſitus, cum ejus nomine ſubſtituatur, Baldus *in decif.* 349. & addit Franc. Marc. *in decif.* 317. *p.* 1. *n.* 2. quem ſequitur idem Riccius *dict. collect. in fine*, intelligendo, nunc tunc procedere, quando fuiſſent inſerta verba iſta, videlicet: *damus poteſtatem ſubſtituendi alium, quem nos vicarium cum eadem poteſtate ſubſtituimus*, tunc enim dicunt procedere quod ſubſtitutus videtur ab ipſo Epiſcopo poſitus.

16 Ad tertiam quæſtionis partem, quia late de vicario Papæ ad beneficialia, & ſpiritualia, loquimur *in proximo cap. ſequenti*, breviter ex generali doctrina *hic à n.* 1 adducta reſpondeo idem, ac reſponſum eſt in duobus relatis caſibus *hic* per eadem fundamenta, & ut in terminis docent Zabarella *in clem.* 2. *de reſcript. dict. n.* 4. Barboſa *hic d. n.* 2. Maranta *de ordine judicior. p.* 4. *dist.* 5. *principali n.* 22. Narbona *de appellat. à vicario dict.* 1. *p. dicto n.* 219. *in fine.*

17 Quod ſi pugnes adversùs hanc aſſertionem, dicendo talem vicarium Papæ, ut à Principe ſupremo Eccleſiæ poſſe ſubdelegare ex doctrina textus *in cap. ſi pro debilitate* 3. cum vulgatis *ibi de officio judicis deleg.* Reſpondeo, non id fieri poſſe ſine juſta cauſa, nec quando cauſæ ſunt graves. Unde cum in caſu textus noſtri ratio denegatæ ſubſtitutionis ſit, ne abſtrahatur ab exercitio curæ ille, cujus perſonæ induſtria electa eſt: ſequitur videndum ratione uberiori, ut nec vicarius Papæ poſſit ſibi alium ſubſtituere, niſi data cauſa aliqua ex adductis.

18 Ad quartam quæſtionis partem an vicarius capituli, ſede vacante, poſſit alium ſibi ſubſtituere? in quo dubio, negatur, ut poſſit ſubſtituere ſibi alium, niſi in tribus caſibus, videlicet infirmitatis, ad modicum tempus, & in delegatis, & tunc multò magis teneri ad ſubſtituendum prædictum qualitatibus, quas exigit Trid. decret. *in cap.* 16. *ſeſſ.* 24. *de reform.* in ipſo vicario capituli, de quibus aliqua *in cap. ſequenti*, ſic refert deciſum Sellius *in ſelectis canon. c.* 19. *n.* 45. *Die* 17. *Mai* 1660 Barboſa *in dicto decreto n.* 20. qui *n.* 21. cum Garcia *de benefic. p.* 5. *c.* 7. *n.* 23. *declaratione* 6 refert deciſum vicario capituli propter ejus abſentiam ſpectare ſubſtitutionem facere.

QUÆSTIO II.

An inquiſitores ſancti officii & Regii Auditores, Regii Fiſcales, judiceſque ordinarii deſervire poſſint, per ſubſtitutum? An Decuriones? Et an cui datur facultas excommunicandi detur facultas vices ſuas committendi? Et an ſubſtitutus gaudeat honoribus, & privilegiis illum ſubſtituentis? Et num ſubſtituens mulctari valeat ex defectu ſubſtituti?

SUMMARIUM.

1 *Inquiſitores nequeunt ſibimet alios in officiis ſubſtituere.*
2 *Inquiſitores, in quibus valeant ſubdelegare.*
3 *Auditores, & judices criminum vulgò* Alcaldes de corte, *nequeunt in officiis alios ſibi ſubſtituere ſine Principe.*
4 *Fiſcales Regii ſibi alios non ſubſtituunt, ut ſerviant in officiis. Et de praxi in cancellariis* n. 6.
5 *Fiſcalis ſanctæ inquiſitionis abſens, & mortuus, qualiter*

qualiter substituatur, & consilii supremi praxis cum Auctore.

6 *Cancellariæ, & Regiæ Audientiæ, absentibus, seu mortuis Fiscalibus, quos alios substituant interim, dum a Rege nominantur.*

7 *Cancellaria Pintiana, qualiter, & ad quæ negotia, soleat, deficientibus judicibus, pro interim nominare aliquem, aut aliquos ex collegio sanctæ crucis.*

8 *Ordinarii judices nequeunt alios sibi substituere in officiis. Quid inter Prætorem, & ejus locum tenentem?*

9 *Decuriones civitatum non substituunt sibi alios* n. 10. 11. 12. & 13.

10 *Decuriones jure antiquo erant curiæ mancipati, quam derelinquere non valebant.*

11 *Substitui non valet in officiis, quibus exercendis eligitur industria personæ, ut* à n. 1.

12 *Decurio absens, aut impeditus, ire ad capitulum, valet committere votum suum alii ex condecurionibus.*

13 *Decuriones nostri temporis, quibus illustribus antiqui comparantur, & quibus nominibus signentur.*

14 *Substitutio, quæ denegatur fieri à quibusdam Ministris, & officialibus, in quibus requiritur industria personæ à quo proveniat.*

15 *Industria personæ cui substitutus denegatur in exercendis officiis, quibus verborum formulis in jure proponatur.*

16 *Delegare non potest ille, cujus personæ industria eligitur; & sic nec excommunicandi, aut absolvendi, ut* à n. 21.

17 *Visitatio terminorum, & locorum fit à Prætore, & quando ab ejus locum tenente?* n. 18. 19. 20.

18 l. 6. tit. 6. lib. 3. recopilat.

19 l. 18. tit. 7. lib. 3. recopil. & n. 30. l. 16. tit. 5. lib. 3. recop.

21 Cap. de officio delegati, & cap. fin. ibi.

22 *Jurisdictionis executio non præstat jurisdictionem.*

24 *Substitutus gaudet privilegiis illum substituentis, quando dictum est officialis; sed non in omnibus.*

25 l. nullus Cod de decurionibus lib. & à. n. 1.

26 *Substituens tenetur ex male gestis à substituto, si substituentis fuit electa industria; item si sine cura elegit parum industrium, etiam in casibus, in quibus potuerit substituere, ut* n. 27. 28.

27 *Episcopus Cauriensis quare fuit mulctatus ab auditoribus Pintiæ ex malè gestis à suo vicario generali?*

29 *Substituere possunt in officiis illustres personæ ad unum tantum negotium.*

1 AD majorem exornationem textus nostri, non extra limitem erit de his omnibus inquirere; Quibus, & alia valebunt facili negotio dissolvi. Igitur quoad primum dubium de inquisitoribus praxis communis observat nullo modo posse sibi substitutos nominare, ut in terminis docent Mastrill. *de Magistratibus lib. 1. cap. 29. n.* 18. D. Franc. de Amaya *in l. nullus* 60. *Cod. de Decurionibus sub n. 6. in fine*, & sic in praxi videmus; non enim alius substituitur loco absentis, aut mortui, nisi quem D. Inquisitor generalis nominaverit, & substituerit in inquisitoribus sibi subjectis.

Nec obstat inquisitores posse causas fidei subdelegare, cum sint delegati summi Pontificis, ex regula, quod delegatus Principis, potest subdelegare, *cap. super quæstionum de officio de leg.* ubi D D. communiter, Diana *p. 4. tract. 3. res.* 8. Carena *de officio inquisitor p. 1. tit. 5. §. 11.* cum Castro Palao, Petr. Barbosa *in l. quia tale n. 47. ff. soluto matrim. & in l. non Prætor. §. 1. à n. 186. ff. de judiciis*; quia etsi dicta regula vera sit, & in individuo teneant Diana, & ab eo relati, & Carena citatus, hoc præstat intelligi inter Inquisitorem immediati delegati Pontificis, ut in italia; & licet nostri inquisitores Hispanici potiantur jurisdictione delegata, sive ordinaria (de quo aliquid dixi sub allegatione facta anno præterito 1648. contra Prætorem Vallisoletanum) verùm quia tota jurisdictio inquisitionis Hispanicæ collata est brevibus Pontificibus Dominis inquisitoribus generalibus Pontificum delegatis; inde est; quod sicut de jure subdelegatus delegati Papæ, nequit alium subdelegare, Molina *de just. tract. 5. tit.* 6. Pegna *in Eymeric. comment.* 64. vers. *cum enim* 3. *p.* Carena *supra n.* 80. *&* 81. ut nequeant causas fidei subdelegare, quia ut ait Joan. Andreas, *in cap. si cui, de officio deleg. lib. 6.* esset dare processus in infinitum; solùm enim solent committere commissariis, & Notariis aliquas testium receptiones & notificationes.

De Auditoribus Regiis, & judicibus criminum vulgò *Alcades de corte*, nuncupantur, ut nec possint deservire per substitutum probat practici nostri *per l. 49. tit. 5. lib. 2. recepil.* quæ licet solum loquatur, quando aliquis ex Alcaldiis se absentent, ut tunc ex Auditorum corpore, locus suppleatur, & non possit substitutum ponere: idem quidem in Auditoribus practicandum fore existimamus; quia ratio posita in illa lege respectu judicis criminum in verbis sequentibus ibi *porque de se nombrar substituto en lugar de Alcalde, que va fuera, se han se guido algunos inconvenientes*; militat æque, in Auditoribus; præcipuè, cum illa lex sit proposita *sub tit. de los Presidentes, y oydores*; & sic videmus inconcusse practicatum in cancellariis, in Audientiis Regiis, & in cæteris hujus curiæ consiliis supremis. 3

Et quod Regii Fiscales prohibentur apud nos constituere substitutum, patet *l. 2. dict. tit. 5. lib. 2. recopil.* sed non sit absolute, ut de Auditoribus dicitur, patet ex *dicta l.* 2. ubi cavetur, ut possint in casu absentiæ substitui. Quod existimo fieri, si substitutus ei nominetur per Præsidem cancellariæ, Audientiæ, sive Consilii cum consensu Auditorem. † ut vidi aliquando practicatum in nostro Consilio supremo inquisitionis, in quo, me nondum Fiscaliam possidente, & absente jam antecessore D D. Didaco Scolano, tunc creato, & electo Episcopo Majoricens. nunc Episcopo Taraconensi, tale officium exercuit D D. Antonius Estrada, & Mantrique, Consiliarios modernior; licet jam nominatus Episcopus Palentinus; quo usque ego Die 3. Martii anni 1657. adeptus fui possessionem Fiscaliæ, quam exercui fere etiam post annum, à quo creatus fuit consiliarius, & ad adventum D Didaci Sarmiento, & Valladares, litteris, virtute & prudentia conspicui, nunc Fiscalis, qui cum esset Vallisoletanus Inquisitor mei successor, & inde à Rege nostro Philipo. IV.

Justissimè

justissimè nominatus Auditor Rotalis, evolvit ad hanc supremi Concilii sanctæ inquisitionis Fiscaliam, cujus possessionem intravit in mense Octob. anni proximi præ eriti 1660. & ob id non est cur audiatur Alfaro *de officio fiscali glossa* 28. *n.* 2. dum dicit in casu absentiæ, in praxi obtinuisse, cum tali munere fungeretur.

6 Quod si dubitetur de praxi in nominando aliquem, qui peragat officium fiscale, quando, vel se absentarunt ambo cancellariarum Ficales, seu mortui, aut provisi fuerunt, accipies quod de Granatensi senatu io praxi testatur D. Franc. Amaya, *in dicta leg. nullus Cod de decurionibus sub n.* 5. dum ait nec *dictam leg. Regiam 2. recopil.* correctam esse ex diplomate Regio, quod exaratum est in ordinationibus illius cancellariæ post indicem, ante constitutiones visitationis Episcupi Zamorensis; ubi statuitur, quod si Fiscales ambo obierint, vel ad alium locum assumantur, non possint alii nominari à curia Auditorum, sed statim Regi denuncietur, ut de eis Audientiæ provideat; quoniam nun excluditur, ut dum Princeps providet, nominetur aliquis, qui res fiscales pertractet: sicque practicari refert, ut si absens sit Fiscalis, vel mortuus alter & munera civilia, & criminalia peragat, si vero ambo Fiscales absentes, aut mortui sint, interim dum Rex pruvidet, vel absens est, Fiscalem solitum, esse provideri, ac designari unum ex Advocatis gravioribus illius curiæ qui nomine officii Ficalis, comparens in judicio, lites fiscales pertractet.

7 Ex juxta hanc praxim vidi in Senatu Pintiano practicari, sicut si unus ex Fiscalibus ab sit, provisus, aut mortuus fuerit, qui remanet Fiscalis vocatus de *lo civil* vel *delo criminal*, inservit utramque Fiscaliam cum aliquo ampliori stipendio. Sin vero ambo absentes sint, aut mortui, tunc solitum vidi aliquem ex collegis collegii majoris sanctæ crucis illo officio fungit, interim, ac provideretur proprietarius à Rege; imo & tale collegium habere tale privilegium, ut absente, sive deficiente, mortuove judice majori vocato sic *de vizcaya* subinter pro interim usque ad Regiam nominationem aliquis de dictis collegis de quibus etiam solet eligi pro inserviendo in Aula vulgò *de los hijosdalgo*, cum deficiunt judices; & sic in duplici tempore vidi observatum; imo aliquando accidit, ut quando non supersunt Auditores ad pronunciandam sententiam; eo quod fuerint pares in suffragio, aut quia recusati, nominetur tertius de dictis collegis.

8 In judicibus inquam aliis ordinariis repetitur prohibitum substitutum constituere *in l. 6. tit.* 5. *lib.* 3. *recopil.* quia interest Regi officia personalia, & quæ maximam in se continent qualitatem, & confidentiam exerceri per personas electas ab eo. Et in quibus eligendis cura Principis animadveritur juxta *leg.* 10.*tit.*5. *lib.* 3.*recop.* sic docent idem Amaya *supra in dicta l. nullus n.* 6. Giurba *cons.* 36.*n.*3. *in fine*; at idem de Tabellionibus notant Abendañus *in capitib. Prætor.* 1 *p.c.* 3. *n.* 5. idem Amaya *dicto n. in fine*, quorum omnium ratio præstantior est ut *infra* patebit.

9 De decurionibus civitatum, idem de jure provisum est, etsi non sic in praxi receptum. Etenim constitutione imperatores Theodos. & Valentinianus *in dicta l. nullus Cod. de decurionibus*, providerunt ita Decuriones personaliter adsistere debere, ut nec per substitutum potuissent deservire per verba ibi: *nullus; qui nexu generis curia teneatur obnoxius per substitutam quamque personam curiales impleat functiones, sed ipse per se debitum patriæ munus exolvat; & si expectabili dignitate decoratus sit, nisi hoc speciali beneficio sit concessum. Hi verò, qui honorario titulo illustrem dignitatem consequuti sunt, per substitutos periculo suarum facultatum curiæ muneribus satisfacere non vetentur.*

Cum ergo Decurionum officium, de quo ali- 10
quid adduxi *sub Rub. de elect.* personalem occupationem haberet talem quidem, ut neque rus habitare eis licet, *toto tit. Cod. si curialis relict. civit.* nec quumodolibet curiam derelinquere, cui erant, veluti mancipati, & adscripti (juxta nonnullam adscriptitiorum servorum similitudinem, de quibus dixi *sub Rub. & tit. de servis ordinand. vel non*) & si cum magna differentia inter illos, eum Decurionum officium sit honoris, adscriptitiorum, servitutis, & ignominiæ, ut *in eo tit. dictum est*; & taliter quidem mancipati erant, quod si aliquam adepti essent Dignitatem, post eam depositam, ad curiam redire tenebantur ex *l. neminem* 64. *Cod. de Decurionibus*, cum adductis a Petro Gregorio *lib.* 18. *syntagmat cap.* 14. *num.* 7.

Et cum in aliis officialibus, & Ministris, idem 11
statutum legamus, ut *in novella* 134. quæ est *in auth. ut nulli judicum in princip. novella* 128. quæ est *auth. de collatoribus* § *ad hæc prohibemus, novell.* 17. *seu auth. de mandatis Princip.* §. *eos autem novella.* 8. *seu auth. ut judices* sine quoquo suffragio. §. *nulli quoque*, & jure nostro cavetur, *in l.* 1. *&* 4 *tit.* 6. *lib.* 3. *recopil. l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 7. ubi explicat, Azeved. & Abendañ *supr. dict. cap* 3. *n.* 5. Bobadilla *lib.* 2. *politicæ cap.* 20. *n.* 34. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 21. Mastrill. *de Magistratib. lib.* 1. *toto cap.* 29. Giurba *decis* 36. *ex n.* 1. & Fulvius Constant. post Platea *in dicta l. nullus*, ex ea quidem ratione, quia in officiis, quæ habent administrationem annexam, vel quando certum ministerium alicui committitur, tunc censeatur electa industria personæ, ex vulgata, *l. inter artifices*, 31. *ff. de solutionib.* & per DD. quos plena manu congerit Barbosa videndus per textum *ibi in cap. fin.* §. *is autem cum seq. de officio, & potest. jud. delegati*, quæ non potest suppleri per substitutum, *l. unica* §. *ne autem* 9. *vers. sin vero talis Cod. de caducis tollend. cap. is*, cui 12. ubi etiam cum aliis Barbosa, *de offic. deleg l.* 6. indeque in officiis, & Dignitatibus prohibitum esse dicant Bartol. per textum *ibi in l.* 1. *Cod. de præposit. agent. in rebus*, ubi ejus additio, *littera C.* Pald. *in l. quisquis. Cod. de Episcopis, & clericis*, Paris de Puteo *de syndicatu*, verb. *substitutus n.* 3. & Constantius *in dicta l. nullus n.* 15. ubi Amaya, *n.* 2. *in fine.*

Sequitur uberiori ratione Decuriones ministe- 12
rium suum per alium expedire non posse, ut docent Doctores *in dicta l. nullus*, Alex, *in l. morem* 45. *ff. de jurisdict* Petr. Gregor. *dict. lib.* 18. *cap.* 14. *n.* 3. *syntagm.* Bobadilla *dict lib* 3. *polit cap.* 8. *n.* 129. & expresse *in l.* 18. *tit* 3 *lib.* 7. *recopil.* in tantùm quidem ut si citaretur Decurio, dum impeditus, vel absens est, non possit loco sui alium substituere; licet posset alicui ex condecurionibus committere, vocem, ut notavit Azebed *in l.* 1. *n.* 16. *& in l.* 4. *n.* 5. *tit.* 9. *lib* 3. *recopil.* & sequitur Maya *in dicta l. nullus, n.* 3. contra Didac. Perez
in l. 1. *tit.* 5. *lib.* 3. *ordinam.* † præcipuè si conside 13
retur, ut quemadmodum senatores illustres, & clarissimi

clarissimi erant, pro ut quique honoribus erant functi, ita quoque inter Decuriones summates, & Principes ex *l. quinque* 57. *dict. tit. Cod. de Decurion. l. cum navar. coram.* 6. *Cod. de navicularius, qui & archigerentes dicuntur*, in *l.* 5. *Cod. de Episcopali. aud.* de quibus aliquid dico *infra sub tit. de officio custod. & primates*, *in tit. Cod. de Alexandriæ Primatibus*, *in l. in Alexandrinis* 56. *dict. tit. de Decurionibus*, qui & dicebantur etiam Principales curiales, *in l. militaribus* 42. *dict. tit.* idest seniores, seu antiquiores curiæ, seu Decurionum primi, aut Decani, qui cæteris antistant, & præsunt, ut voluerunt Cujacius *in l. omnes* 33. *dict. tit.* & D. Franc. de Amaya alia adducens, *in Rub. ibi an.* 6. & *in toto eo tit.* legendus, quibus deprehenditur necessariam fore Decurionum assistentiam personalem, nec alios sibi substituere, cum dicti dicantur principales; idest defensores Urbium singularum *in l. Divi* 27. *ff. de pænis, l. qui* 40. *Cod. Theodos. de heret.* ibi *Defensores. quoque, & Principales Urbium singularum*, *l. omnis. Cod. Theodos. de his qui administrant, vel officium gerent*, ibi *in super Principales, à quibus distributionem omnium forma procedit*, & ex aliis locis, quorum ipse Amaya meminit cum Paucirol, Buleug. Jureto, & aliis.

14 Et quia adhuc esse dubium conspicitur, numquid hæc denogato substitutio proveniat ab industria præcise requisita in talibus personis electis ad præfata ministerio publicæ, seu a forma verborum, sub qua à Principe eliguntur, tam isti, quàm Auditores, Fiscales, ac inquisitores &c. † Existimo
15 potius esse attendenda verba, quibus præsumatur electam fuisse propriam industriam personæ, veluti si dicatur, *ut de te confidimus, de te speramus*, qua clausula electam industriam personæ docent Abend. *de exequendis mand.* 1. *p. cap.* 3. *n.* 5. vers. *corrector*, Azebed *in dicta l.* 6. *tit.* 5. *lib.* 3. *recopil. n.* 3. & 4. Amaya *in dicta l. nullus. Cod. de decurion. n.* 7. ubi addit idem intelligi per clausulas sequentes, *pro te, manu tua, videas personaliter, tuæ discretioni committimus, tuæ conscientiæ*, *l.* 2. *Cod. de cond. in public. Horreis*, ubi idem. Amaya dixit etiam, *si irruptione.* 8. *in fine ff. de finib. regund. l. fideicommissum*, 11. §. *fin. ff. de legat.* 3. *l. si communis.* 37. *ff. de stipulat. servor.* cum traditis à DD. & Greg. Lopez *in l.* 47. *tit.* 18. *p.* 3. Abiles *in cap. prætor. cap.* 4. verbo *justitia*, & *cap.* 6. verbo *Salario*, & verb. *visite* Bobadilla *lib.* 2. *politic. cap.* 20. *a n.* 34 & *n.* 43. & *lib.* 5. *cap.* 10. *n.* 14. Menoch. *lib.* 2. *præsumpt.* 21. *n.* 6. 7. & 13. Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 617. Fulvius Constant. *in dicta l. nullus de decurion. n.* 24. Amaya *n.* 7. Latissimè declarant idem Barbusa cum infinitis *in dicto cap. fin. de offic. deleg. à n.* 3. idem breviter, *in dicto cap. is cui* 12 *eodem tit. lib.* 4. *n.* 4. ubi per verba ibi: *quia circa eligendam per-*
16 *sonam ejus industriam.* † Notat quod quando eligitur industria personæ ad aliquod munus obeundum, id delegari nequit, quo latè explicantem cum aliis, infinitis legendus est Thomas Sanch. 2 *lib. de matrim. disp.* 7. & *ibi n.* 8. quod & aliis formulis contingit, veluti si in rescripto haberetur: *super quibus negotium expediendus, conscientiam tuam oneramus*, vel si diceretur à delegante *freti, vel confisi tua providentia, & dexteritate mandamus*, vel quando eligitur, aut datur persona à Papa per signaturam suam: vel de ejus mandato factum super exequendis aliquibus: quare statuitur *in reg.* 47. *alias* 48. *Cancell.* quod litteræ expediantur cum expressione, quod idem judex executionem faciat per se ipsum, vel si dicatur *per te ipsum expediri*, vel *per vos expediri mandamus*, aut si in commissione adesset geminatio verborum, veluti *tu, tu, cognoscas*, & sic generaliter intelligitur industriam personæ electam, quando commissa esset gravis causa, & explicata ardua; veluti si committeretur per illa verba: *fidei, & diligentiæ tuæ tanti momenti committimus negotium*: hæc omnia recolligit ex multis Barbosa *in dicto cap. fin. à n.* 5. *ad* 13. & in hoc ultimo contra Petrum Barbosam *in l. cum Prætor* §. 1. *n.* 462. negantem videri lectam industriam personæ nisi aliunde de hoc constet.

Et exemplificat Amaya *supra* legendus *à n.* 8. 17
in visitatione terminorum & villarum personaliter à correcturibus faciendam: sic ut per substitutum facere nequeant per verba *leg.* 6. *tit.* 6. *lib.* 3. *recopil.* in illis *ea si mismo visite las villas, que ej tuvierem a su cargo en persona una vez al año, y se in forme como son regides*, quod postea immutatum videri, dicit per verba adducta *dict. leg.* ibi *por si, o por Tenientes, y no por Alguaciles*: nam Prætorum locum tenentes gaudent eadem jurisdictione, ut *sub Rub. hujus tituli*, notavi, & ad propositum idem Amaya *in dicta l. nullus late à n.* 9. Bobadilla *dicto lib.* 5. *politic. cap.* 10. *à n.* 14. & *lib.* 1. *cap* 16. *n.* 11. & 44. Abiles dicto verbo *Salario* & verbo *visite*, & verb. *en persona*, † videnda est *l.* 8. *tit.* 7. *lib.* 3. *recopilat.* & 18
l. 16 *tit.* 5. *lib.* 3. ubi liminum seu terminorum assignatione constringuntur pari cura correctores, & judices; id est judicium locum tenentes per verba ibi: *los corregidores y juezes de las ciudades, y villas*, habet enim isti enim ordinariam jurisdictionem, ut probarunt latè idem Amoya *in l.* 2. *Cod. de condit. in public. Horr.* Azebed. *in dicta l.* 16. *tit.* 5. *n.* 3. & *ego sub Rub. de offic. vicarii* & *q.* 13. *ipsi de foro compet.*

Nec dimovere debet ab hoc intellecto textus 19
in dicta l. 18. *tit.* 7. *lib.* 3. *recopil.* quatenus in ea statuitur, quod in syndicatu animadvertetur, an corrector visitaverit confinia, & limites suæ jurisdictionis per verba ibi *y sepan si se han visitado los terminos per el corregidor, segun, que lo fue mandado*: quæ pro se ponderat Bobadilla *supra n.* 15. & 16. quia ut respondet Amaya *sub n.* 14 *in dicta l. nullus*, & nos cum eo, non obest verb. *por el corregidor*, quasi solus Prætor sic qui debeat visitare terminos, & villas, nec possit tale exequi ejus locum tenens, cum illud verbum ex ante dictis, non excludat locum Prætoris tenentem, ex dictis inferens econtra, ut si locum tenens terminos, & villas jam visitaverit, non sit syndicandus ejus Prætor ob id, quod non reviderit, cum liber jam sit à visitando Prætor, facta visitatione per ejus locum tenentem, & qualiter practicetur, & de processu instituendo, dixi in proposito ad praxim, & stylum *sub cap. fin. de libelli oblat. q. fin* § 19. ubi *egi de processu instituendo à Magistratibus invenientibus delicta, terminos, vel officia locerum*, & *ibi n.* 12. ubi de hoc puncto, ubi leges.

Ad secundam quæstionis partem, an cui com- 20
missa est excommunicandi, vel absolvendi facultas possit alium substituere, committendo ad id vices suas; & quia ille est etiam casus *dicti cap. fin. de offic. de leg.* ubi decidit Pontifex quod ille, cui commissa est potestas, nequit alii suas vices committere ex ea ratione, quia *non sibi jurisdictio sed certum ministerium committitur*, id est, ut

ego

ego interpretor ex communi intellectu Doctorum, ille, cui commissum est tale nudum ministerium, nullam habet jurisdictionem, nisi tantum
22 quæ sibi commissum. † Non enim jurisdictionis executio præstat jurisdictionem, hoc est cognitionem, cum talis commissarius sit tantùm merus executor *per leg. executorum. Cod. de except. rei judic. cap. pastoralis* 28. *§. quia vero de officio delegati*, latissimè DD. Franc. Salgado 4.*p. de Reg. protect. cap.* 3.*n.* 2. & 15. *cap.* 6. *à n.* 16. non enim ille habet amplius quàm, ut proferre, ac declarare, sive intimare sententiam jam latam excommunicationis á vero judice, coram quo fuit decisum de re in aliquem, vel ut absolvat, quod est merum factum, sicut eleganter docuerunt, idem Bobadilla *dict. lib.* 2. *politic. cap.* 20. *n.* 4. Salgado, *supra*, & cum Frechilla *in suo tract. de sentent. excommunic.* 2.*part.* 1. *n.* 3. illud *cap. fin.* sic explanantem Amaya *ubi supra in dicta l. nullus Cod. de Decurionib. lib.* 10.*n.* 15. & 16. ubi cum Salgado *dicto cap.* 3.*n.* 13.& cum Azebed. *in Rub. tit.* 9. *lib.* 3. *recopilat. ex n.* 4. Molla *in emporr. tit.* 2.*tota quæst.* 10. * concludit talem commissionarium habentem illud nudum ministerium, cum sit
23 delegatus, & vicem gerat mandantis; non posse alii illud ministerium exequendum demandare, juxta *dict. bap. fin. §. fin.* & *per leg. fin. ff. de officio ejus, l. more ff. de jurisdict.* de qua laté ego *in dicto cap. fin.* & sic non immorer; solum enim commendo legendum quæ scripsi *sub cap.* 4. *de sent. & re judic.* ubi explanavi quando dicantur executores meri; idest ministrales tantum, quando verò mixti habentes aliqualem jurisdictionem.

24 Ad tertiam quæstionis partem, an substitutus gaudeat privilegiis, & exemptionibus, quibus substituens applicatis *hac* quæ dixi de subrogante, & subrogato in locum alterius, sub *cap quia v. de judicis q.* 21. & *q.* 24. breviter videtur respondendum, ut gaudeat, quando talis substitutus dicere ur officialis ordinarius; sic ut tunc teneat eundem locum in ordine, & concessu, quem ipse substituens occupabat; & ob id dixerunt Abiles *in d. c.* 4. *Pratorum*, verbo *justitia à n.* 8. cum aliis Mastrill. *de Magistratib. lib.* 1. *n.* 33. *p.* 29. ubi per totum loquutus de hac substitutione legendus Fulvius Constant. *in dicta l. nullus Cod. de Decurionib. lib.* 10. *à n.* 5. substitutum gaudere eisdem honoribus, immunitatibus, & privilegiis, ac substituens, sed non in omnibus æque, ut de vicario Episcopi, quoad ipsum Episcoporum, percipitur satis ex adductis *in cap.* 5. *hic à quæst.* & ob id non immoramur.

Ad quartam partem quæstionis, etiam breviter
25 judicavi respondendum, & affirmativam sententiam manifestant verba ultima *dictæ l. nullus. C. de Decurionibus*, jam *supra* adducta sub vers. *de judicibus*, ibi *hi vero, qui honorario titulo illustrem Dignitatem consequnti sunt, per substitutos periculo suarum facultatum, curis, mu-*
26 *neribus satisfacere non verentur.* † Ex ea quidem ratione, quia male agit qui alium substituit pro servitio, ad quod propria industria fuerat electa: sic Giurba *cons.* 31. & *cons.* 36. *n.* 4. seu melius, quia, cum ex ejus mala electione, damnum proveniat, debeat in ejus damnum cecere *ex regula damnum de reg. jur.* quia ipse fuerit in culpa in male eligendo, juxta *l. videamus* 11. *in princip. ff. locati l. servum* 7. *§. Proculus. ff. ad leg. Aquil. toto tit. Cod de peric.*

nomin. Cum debuerit eligere, de quo quilibet speraret quod omnia bene gereret, ut significant verba *l.* 5. *tit.* 18. *p.* 2. ibi: *deve catar que inbie tal ome en su lugar, que sepa, è pueda facer todas à quellas cosas, que el era tenudo de facer*, notat *ibi* Gregor. Lopez verb. *castal.* Giurba *dicto consf.* 36. *n.* 14. & 16. Cancer. 2.*p.var.cap.*2.*n.* 87. Platea *in dicta l. nullus cod. de decurionib. n.* 3. Fulu. *n.* 57. latissimè legendus Amaya *à n.* 53. ubi cum Cujacio, *lib.* 2. *quæst. Papiniani*, addens proprietarium substituentem videri, quasi fidejubere pro substituto, & judicatum solui pro eo spondisse, ut eleganter docuit Papinian. *in l. Imperator.* 11. §. 1. *ff. ad municip.* ubi dict. Cujac. firmat. † practicatum vidisse, (ut Auditor tunc tempo- 27
ris) in Cancellaria Pintiana Episcopum Chausiens. mulctatum pœna quingentorum ducatorum de bonis temporalibus, quod vicarium quemdam constituisset, qui in casu, quo declaratum fuit vim facere, jussionibus Regiis parare noluit; & cum se absentasset, vel à Regno abstractus esset nullius relectis temporalibus bonis, Episcopum, qui eum elegit in subsidium fuisse mulctatus tum quia constaret varios officiales mutasse, ut effugeret, seu cluderet Regias jussiones. Tum quia ipse tenebatur tamquam nominator, vel fidejussor; tum quia delictum, culpa, dolus, aut defectus á vicario commissi in officio, debent Episcopo imputari? indeque teneri pro eo, qui in officio deliquit, ut in spetie docent Farinac. *de delictis cum multis q.* 24. *n.* 53. Giurba *dicto cons.* 36 *n.* 28. & in propriis terminis Gabriel Pereira *de manu Regia* 1. *p. c.* 12. *n.* 14. latius Sesse *de inhibition. c.* 10. *§.* 1. *ex n.* 13. *ad* 21. idem Amaya, qui testatur etiam de alio ferre simili casu in cancellaria Granatensi, & per doctrinam Salgadi *de Regia protect.* 1. *p. c.* 2. *n.* 149. junctis quæ de mulctis à sæculari judice in bonis temporalibus clericorum faciendis, tradunt Greg. Lopez *in l.* 37. *tit.* 7. *p.* 1. *gloss.* 2. Joan Garcia *de nobilit. glossa* 9. *a n.* 32. Bobadilla *lib.* 2. *politic. c.* 18. *ex n.* 89. *sesc. inhibit. c. §.* 3. *n.* 198. Pereira *supra c.* 7. *n.* 42. Giurba *cons.* 38. *n.* 15. Zeballios *in pract. q.* 879. *n.* 613. Zened. *ad Decret. collect.* 37. *n.* 10. & *in q. pract.* 59. 42. sed quia talis facultas mulctandi clericos in bonis temporalibus periculosa est; ideo applicando quæ adduxi *in c.* 2. *de judic. q.* 19. 20. & 21. *sub c.* 17. cum aliis reperies quando cum temperamento debeant Auditores, & Consiliarii Regii hanc materiam tractare contra Episcopos, & Judices Ecclesiasticos.

Aliquando substituentem non esse mulctan- 28
dum ex defectu sui substituti, patet, quando substitutio fit ex necessitate, non ex voluntate, veluti si talis substitutio, aut electio fiat superioris jussu, vel ex consuetudine, quia illud officium semper per nominatum, aut substitutum administratur, vel si à superiore datum sit sic per verba *legis unum ex familia* 68. *§. de falcidia ff. de legat.* 2. sic plures relati à Giurba *dict. cap.* 36. *n.* 20. Cancer, *dicto* 2.*p. n.* 87. Fulu. *in dicta l. nullus Cod. de Decurion in.* 59 Amaya *n.* 47. & 48. cum Barbosa, Tiraquello, Zeballos, & aliis; qui & *n.* 49 cum Alberic, & cum Greg. Lopez *in dicta l.* 7. *part.* cum eodem Fulu *n.* 63. & 64. Vincent de Anna *allegat.* 57. *n.* 27. Giurba *supr. n.* 17. Novar. *in dicta l. nullus ad finem*, post Oldradum *cons.* 52. qui & etiam loquuntur, & post eos latè *in dicta l. nullus à num.* 50. late idem Amaya in

castellano seu castelli, aut Arcis Præfecto, qui si virum aliàs perfectæ vitæ, & diligenter elegerit, in custodiam Arcis non teneatur ex culpa substituti, sicut tenetur, si substituens in electione, diligenter se gesserit, & eum, qui idoneus reputabatur, substituit, aut elegit.

Nunc adversùs dicta potest replicari dari ca-
29 sus, in quibus præcipui officiales possunt officia per substitutos deservire, quod est verum, ut accidit in illis, qui illustrem Dignitatem sunt consequuti, vel substituendus esset tantùm aliquis non ad universitatem causarum, sed ad unum tantùm negotium; item quando commissio data est illa formula, *o vos le nuestro corregidor, oa vuestro lugarteniente*, non expressis nominibus propriis, vel quando officialis habet à Principe talem facultatem, vel si consuetudine receptum esset: idem Amaya *supra n.* 26. cum multis.

AD TEXT. IN CAP. V.
Sua nobis hoc Titulo.

PRÆMISSUM.

1 QUIA materia hujus textus, quatenus loquitur de jurisdictione, quam in Urbe Papæ vicarius, & non extra, nisi specialiter illi concedatur, potest porrigi etiam ad jurisdictionem quam habent in spiritualibus alii vicarii, & officiales Cardinalium, Primatum, Archiepiscoporum, imo & exercitus; ideo de omnibus istis maxima cum brevitate tractare intendo,

---

QUÆST. I.

An vicarius Papæ habeat jurisdictionem in alios officiales Papæ, non solùm in urbe, verùm & extra? Et in quibus casibus, aut circa quæ habeat cognoscere, sive disponere? Et an officium ejus expiret mortuo Pontifice? Ubi de aliis Vicariis mandatariis Papæ, An vice cancellarius Papæ præponatur administrationi justitiæ, seu alii speciali officio Pontificis? Et num morte, Papæ expiret? Quid de camerario commissario cameræ, & de Clericis de camera, sive Magistro viarum? De Pænitentario summo, sive Bibliothecario? Et an isti post mortem Papæ durent in officio? Præpositus in officio Sacræ generalis inquisitionis, aut cuilibet alii officio ad libitum Romani Pontificis, sint eligendi è Sacro Cardinalium Collegio.

SUMMARIUM.

1 *Vicarius Papæ, est velut ordinarius in Diœcesi summi Pontificis, habens jurisdictionem in clericos, datus quasi unus Episcopus ex Cardinalibus ut* n. 2.

3 *Vicarius Papæ habet cognoscere causas civiles, & criminales Clericorum, & matrimonialium activè, & passive, privativè quoad alios Urbis judices, & causas alienationum bonorum Ecclesiæ, & de causis usurarum inter judæos, & Religiosorum, confraternitatum, & Hospitalium, & inter Hebræos, & Apostatas, ut* n. 4. & 5.

6 *Vicarius Papæ habet visitare Monasteria etiam exempta in urbe, qui & cognoscit summariè causas miserabilium, potest, synodum congregare pro correctione morum cleri Romani, & consecrat Ecclesias* n. 7.

8 *Vicarii Papæ jurisdictio non expirat, mortuo Pontifice; quid si datus esset ad tempus, seu beneplacitum?* n. 9.

10 *Vicarius Papæ mandatarii possunt deferre claves argenteas in Ecclesia lateranensi tantum, & in processionibus privatis.*

11 *Vestes vicarii Papæ debent esse coloris leonati obscuri, & non Rossæ Siccæ, non ex lana, non ex camisa.*

12 *Vice cancellarius Papæ, qui ante erat privatæ sortis homo eruditissimus, dictus sic, quia solus Papa est Ecclesiæ Cancellarius.*

13 *Vice Cancellarius Papæ proponitur administrationi justitiæ in sacro Palatio, & specialiter circa expeditionem Bullarum, super collationibus, & aliis gratiis,*

14 *Vice Cancellarius assistit examini publico, & privato ejus, qui assumendus est in Rotæ Auditorem.*

15 *Vice cancellario Papæ subsunt omnes officiales cancellariæ.*

19 *Vice cancellarii Papæ officium videtur cessare morte Pontificis, fallit & abreviatorum, scriptorum, & aliorum, ut numer* 17.

17 *Bullæ quæ jam plumbatæ erant in vita Papæ expediuntur, & per officiales cancellariæ subscribuntur.*

18 *Camerarii Pontificis officium, est assistere ejus ærario, & Patrimonio Romanæ Ecclesiæ præesse, quod exerceretur, mortuo Papa, ut* n. 19.

19 *Camerarius non est anteponendus vice-cancellario Papæ.*

20 *Camerario, ac clericorum cameræ jurisdictioni subsunt omnes depositarii, Thesaurarii per varia loca status Ecclesiastici, etiam circa datia, & nova pedagia, & contra Piratas, & contra arma sarracenis deferentes.*

21 *Camerarius solùm habet cognoscere de causis concernentibus interesse cameræ; & sic de contractibus circa id* num. 22. 23. &

23 *Camerarius Papæ habet inhibere, sine Papæ mandato alios judices in concernentibus Papæ interesse, nisi derogatio fiat manu Papæ subscripta.*

24 *Camerarius committit causas criminales judicibus ordinariis, & ordinaris, & habet jurisdictionem circa venditionem pignorum Hebræorum, & eorum furta, accipit emolumenta ex collectoria Hispaniarum, & aliorum locorum; non tamen queit dare licentiam communitatibus, vendendi stabilia, & creandi census, aut faciendi nundinas, de aliis numer.* 25.

25 Camerario

25 *Camerario Papæ subsunt omnes Officiales urbis, cui etiam incumbit, Papa vivente, sollicitatio, extractio frumentorum, & circa gratias delictorum facultas,* n. 26.

27 *Commissarius Cameræ apostolicæ officium, est habere annexam generalem administrationem Archivi ejusdem Cameræ, qui gaudet privilegiis Clericis de Camera concessis, quo non citato non expediuntur commissiones causarum, nec inhibitiones ut* n. 28.

29 *Clerici de camera habent cognoscere quascumque causas concernentes ejusdem cameræ interesse summario, & qui eis subsunt* n. 30.

31 *Clerici Cameræ apostolicæ sunt redacti ad septenarium numerum, & sunt exemti à contributione seminarii ratione beneficiorum, quæ obtinent & sunt commensales Papæ* n. 32.

32 *Clerici Cameræ sunt sic commensalitati adstricti ut abesse non possint.*

33 *Magister viarum, sive Camerarius potest cogere vicinos ad vendendum domus, quas non inhabitant, & quæ eorum jurisdictio in exercendo jure congrui.*

35 *Pœnitentiarii summi jurisdictio quæ & in quo, qui debet esse presbyter magister in Theologia, sive Rector in decretorum jure* n. 36.

37 *Camerarii, & Pœnitentiarii Officia durant post mortem Papæ* & n. 38.

38 *Camerarius, & Clerici de Camera non possunt concedere commissionem, si in evidentem, super alienatione rerum Eccles.*

40 *Pœnitentiarii officium durat quoad forum conscientiæ mortuo Papa, extra forum conquiescit.*

41 *Pœnitentiarius, mortuo Papa. debet se abstinere a commutatione ultimarum voluntatum, ab unionibus, absolutionib. & aliis pluribus.*

42 *Pœnitentiarius summus dum manet inclusus in conclave nec in foro conscientiæ quidque expedire valet.*

43 *Cardinalium cætus, sede apostolica vacante, risdictionem non exerceat papalem, limitatur in aliquibus casibus.*

45 *Bibliothecarius Papæ officium remissive* n. 47. *cujus officium non vacat morte Papæ.*

46 *Præpositi Cardinales, & alii officia exercentes num morte Papæ cessent in officiis &* n. 47.

47 *Officia, quæ non suspenduntur, mortuo Papa,* & n. 48.

48 *Legati transmissi à Papa non possunt revocari per Cardinales.*

1 AD primam quæstionis partem præmittendo, quod Papæ Vicarius est veluti Ordinarius in diœcesi Summi Pontificis, qui habet jurisdictionem in clericos, ut docent Sbrotius *de Offic.* Vicarii *lib.* 1. *q.* 3. *n.* 19. Barbosa *hic sub n.* 2. dicens facere, *quæ* Maranta *scribit de ordine judic. p.* 4. *dist.* 5. *n.* 9. quem unum
2 ex Cardinalibus romanus Pontifex tanquam Urbis Episcopus populo, & suæ diœcesi Vicarium dat, ut docent DD per textum nostrum. Vestrius *in praxi romanæ Curiæ lib.* 2. *c.* 6. Hojeda *de incompatib. benef. p.* 1. *c.* 15. *n.* 1. Azorius *instit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 39. ubi latè *de ejus officio* Galganetus *de jure publico lib.* 3. *tit.* 39. *n.* 7. Barbosa *de jure Eccles. lib* 1. *c.* 4. *n.* 99. ideo de casibus, in quibus jurisdictionem habet breviter scribendum est.

3 Igitur dicendum est, quod Vicarius Papæ habet cognoscere causas tam civiles, quam criminales Clericorum urbis, & ejus districtus, & matrimonialium activè & passivè, & privativè
quoad alios urbis judices, qui & cognoscit 4
causas alienationum bonorum Ecclesiasticorum, ut patet ex constit. Pauli III. incipit licet 3. Novembr. 1542. apud Laertium Cherubinum
in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 671. imo & judicat de cau- 5
sis usurariiss Judæorum, & clericorum in Urbe degentium, Religiosorumque utriusque sexus, & Confraternitatum Laicorum, atque Hospitalium, qui & habet jurisdictionem in Hæbreos, si causæ inter eos agantur activè, secus si inter alienos, nempe Christianos, quia tunc habet locum præventio, ut patet *ex constit.* 2. Julii III. *apud* Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 691. incipit cum sicut de anno 1550. qui etiam cognoscit de causis Apostatarum, & malè translatorum in Curia ut cavit Pius IV. *in const.* 3. *apud d.* Laert. Cherub. *tom.* 1. *p.* 3. incipit sedis, 3. nonis Aprilis 1560.

Imo & habet talis Papæ Vicarius jurisdictio- 6
nem visitandi Monasteria etiam exempta in Urbe: qui & cognoscit summarie causas miserabilium personarum non excedentium summam sexaginta scutorum, & juvatur per illa, quæ dixi *in cap. dilecti* 6. *de judiciis q. pen. & fin.* qui & carceres urbis una cum aliis Visitatoribus, & visitat.

Qui & potest Synodum congregare in ro- 7
mano clero pro correctione morum, & consecrat etiam Urbis Ecclesias, & Cæmeteria per se, vel alios, *ita sequitur & congerit* Barbosa *collect. decis.* 712. *verb* Vicarius Papæ *n.* 1. *ad* 11 *& in bullar. eod. verb. n.* 1. 2. 3.

Ad secundam partem quia pro disputando 8
poteris hic repetere, quæ dixi *sub q.* 1. *Rubrica*, an mortuo Præside, vel Episcopo expiret jurisdictio Vicarii? tamen illis omissis, respondeo, quod mortuo Papa, non expirat jurisdictio ejus Vicarii, cum non prohibeatur etiam statim post sedem vacantem ad ordines dimissorias impertiri, eo quod *Concilium Trid. sess.* 23. *de reform. c.* 10. minime restringit jurisdictionem sedis apostolicæ quamvis vacantis: Sic docent Majolus *de irregularit. lib.* 4. *cap.* 6. Henriq. *in summa lib.* 10. *cap.* 22. §. 3. Campanil. *in diversor. jur. canon rubr.* 9. *cap.* 7. *n.* 6. Barbosa *hic n.* 3. idem *ac referens de Officio Episcopi p.* 2. *alleg.* 7. *n.* 13. & iterum *de jure Eccles. d. c.* 4. *n.* 99. Gambara de Officio Legati à latere *lib.* 9. *n.* 78. Machado *in tract. de perfect. confess. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 3. *documento* 3. *num.* 3. Julius Lavorius *var. lucubr. cap* 3. *tom.* 1. *tit.* 3. *n.* 45. aliam præstantes rationem, nempe quia cum ejus deputatio fieri soleat ad vitam ipsius Vicarii, per mortem Pontificis non expirat ejus officium, & juxta eam non erunt impedimento *dicta sub de rub. q.* 1. Sed Gambacurta *de Officio Legati lib.* 9.
num. 78. & Julius Lavorius *d. num.* 45. di- 9
cunt, quod si Vicarius esset deputatus ad tempus, vel ad beneplacitum Pontificis defuncti (quod hodie fieri non solet) ut per mortem, vel per lapsum temporis præfiniti expiret: alias non sic.

His addunt Sellius *in selectis canonic. cap.* 53. 10
n. 13. *à Sacra Congregatione* Rit. in causa Urbis 17. Martii 167. Barbosa *d. collect. decis.* 712. *n. fin.* quod Vicarii Papæ Mandatarii possunt

deferre claves argenteas in Ecclesia Lateranensi tantum & in processionibus privatis, quæ intra ad Ecclesiam vel circa illam fiunt,
11 & quod illorum vestes debent esse coloris leonati obscuri, & non rosæ siccæ, non ex Lana, quam saretam vocant, & non exeami toto.

12 Ad tertiam partem de Vicecancellario Papæ supponendo, quod tempore Bonifacii VIII. cœpit unus ex Cardinalibus Vicecancellarius creari, & quod antea erat privatæ sortis homo, sed probitate, & eruditione spectatissimus, ut advertit Jo. à Kokier *in proëm. reg. Cancellariæ* Barbosa *de jure ecclef. p. 1. c. 4. n. 95. in princ. & quod* Vicecancellarius *dicitur*, quia solus Papæ Ecclesiæ est Cancellarius ut quidam volunt, de quo videndi sunt Lancellotus in templo omnium *judic. lib.* 2. c. 1. Azor. *instit. moral. p. 2. lib.* 5. c. 36. Petr. Gregor. *Syntagm. jur. p. 2. lib.* 51. c. 42. *n.* 1. *Cassan. in catal. gloria Mundi p.* 4. *consid.* 13. Zech. *de Republ. ecclef. cap.* 4.

13 Ideo dicendum est, quod Vicecancellarius præponitur administrationi Justitiæ, quia ad ejus officium pertinent cura, gubernatio, & directio audientiæ Sacri Palatii specialiter circa expeditionem Bullarum apostolicarum super collatione beneficiorum, & aliis gratiis à sede apostolica impetratis, qui & à Christi, seu interest examini publico & privato ejus, qui assumendus est in Rotæ auditorem: pluraque alia ad ejus officium (quod inter Cardinales præcipuum est) pertinere dicunt Doctores.

14 Et quod Vicecancellario Papæ subsint omnes officiales Cancellariæ, eique parere debeant, patet *ex constit.* 3. Martini V incipit in Apostolicæ Kal. Septemb. 1418. *apud.* Laërt. Cherub. *in Bull. tom.* 1.

15 Et quod ei etiam assignetur titulus, & Ecclesia SS. Laurentii & Damasi de Urbe, cavit Clem. VIII. *constit.* 34. incipit etsi ad singula 5. Julii 1532. *apud d.* Laërt. Cherub. *d. tom.* 1. qui disponit de officiis officio suo annexis *juxta constit.* 1. in appendice Sixti V incipit cum Sanctæ 3. April. 1590. ut refert, & sequitur Barbos. *collect. decif.* 722. *verb.* Vicecancellarius Papæ, *& in Bullar. eod. verbo.*

16 Cujus officium docent Julius Lavorius *var. lucubr. d. tom.* 1. *tit.* 3. *c.* 3. *num.* 43 Barbos. *d. c.* 4. *de jur. Ecclef. p.* 1. *d. num.* 95. *in fin.* ut videatur cessare, sede ipsa vacante, saltem quoad jurisdictionem sibi tributam per regulas Cancellariæ, cum eo tempore cessent omnes reservationes, & regulæ. Tamen dicunt, quod expediuntur, & per officiales subscribuntur Bullæ, quæ jam plumbare repeirentur in vita Pontificis Paris *conf.* 19. *in princ. lib.* 4. Caputaq. *decif.* 58. *num.* 2. *lib.* 2. Card. Tusc. *in suis concluf. lit.* C. *concluf.* 104. & quod alia fortasse dicunt, durare, cum non urgeat argumentum à contrario, vel ab inclusione unius, quod deducitur *ex d.* §. eo tamen *clem. ne Romani de elect. per rationes Dominic. in cap. fin.* 3. *q.* 2. & alias relatas *post. reg.* 69. *fol.* 99. ut refert Lavorius *d. num.* 43. ubi dicit, ut quid quid sit de jure, & de ipsa jurisdictione, certè suspendi exercitium tam Vicecancellarii, quàm Abbreviatorum, Scriptorum, & aliorum officialium Cancellariæ, & ita servari fortasse ex quodam reverentia, cum oppositum suadeant notata *in l. fin. c. de constit. Princ. & in c. quod decet. de reg. jur. lib.* 6. Sed quod Bullæ, quæ jam plumbatæ erant in vita Pontificis per officiales subscribi, & expediri se vidisse testatur Lavor. *d.* c. 8. *tit.* 3. *n.* 44.

Ad quartam quæstionis partem, quia Camerarii Officium est ærario, seu fisco romani Pontificis, & patrimonio Romanæ Ecclesiæ præcise *juxta glos.* verb. *expirare*, & verb. *Camerarium in clem. ne Romani de elect.* Cassan. *in catal. gloria Mundi p.* 4. *consid.* 14. Zecch. *de Republ. Ecclef. c.* 5. *de Camerario* Card. Tusc. *tom.* 1. *lit.* C. *concluf.* 16. Jo. à Kokier *in proëm. regul. cancell. num.* 19. ubi quod Camerarius non est anteferendus Vicecancellario Azor. *de lib.* 5. *c.* 27. cujus officium etiam sede vacante exercetur Julius Lavor. *var. lucubr. d. tom* 1. *c.* 3. *ex num.* 36. ideo de ejus potestate, seu jurisdictione sunt prælibanda sequentia. 18 19

Nempe quod Camerarii ac Clericorum Cameræ jurisdictioni subsunt omnes Depositarii, Thesaurarii per varia loca status Ecclesiastici, ut *ex constit.* 24. Leon. X. *incipit licet* 12. Junii 1517. *constat apud* Laërt. Cherub. *in* Bull. *tom.* 1. *pag.* 514. *alios* 435. ex qua etiam patet, quod Camerarii Præsidentes, ac clericorum Cameræ jurisdictioni subjiciuntur tam in Urbe, quàm extra, causæ circa datia, gabellas, Dohanas, & eorum officiales & sic habent etiam jurisdictionem procedendi contra Piratas, & nova pedagia imponentes & contra arma Sarracenis deferentes, ut patet etiam ex Urbani V. *const. incipit Apostolus* 4. Idus Octobr. 1364. *apud* Laërt. Cherub. *in* Bullario *t.* 1. *pag.* 219. *alias* 215. *in impress. novis.* 20

Sed quia Camerarii & clericorum Cameræ Jurisdictio non extendit r ad causas non concernentes interesse Cameræ, ut habetur *in constit.* 55. Pii IV. *incipit* Romanus 6. Kal. Julii 1562. *apud* Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 74. *alias* 56. *in novis impression.* & sic in cognoscendis summarie quibuscunque causis interesse Rom. Cameræ concurrentibus, ut patet ex alia Urbani V. *const. incipit Apostolica* 6. id Sept. 1739. *apud. d.* Laërt. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 227. evenit, ut Camerarius habeat facultatem cognoscendi, an contractus super locationibus alienationibus, & investituris bonorum, & jurium Cameræ, cum ejus læsione fiant. *Sic patet ex const.* 26. Pii IV. *incipit Romanum de* anno 1561. *apud. eund.* Laërtium Cherubinum *tom. secundo, pagin.* 36. *alias pagin.* 28. ubi & quod illam etiam habet revidendi computa etiam solidata. 21 22

Et habent etiam Camerarius, Præsidentes, & delegati liberam facultatem sine alio Papæ mandato inhibendi, & ad se avocandi sub censuris, & pœnis causas concernentes interesse Cameræ, nisi subscripta sit commissio manu Papæ cum derogatione *constitut.* 35. Pii IV. *incipit cum sicut* 26. Julii 1561. *apud* Laërtium Cherubinum *tom. secundo, pagin.* 50. *alias* 38. *in novissimis impressionibus, & ex aliis constitutione const.* 65. 23

Const.65.Clem. VIII. incipit *in conferendis* 15. Kalend. Januarii 1599. apud dict. Laert. Cherub.
24 *tom.* 3. *pag.* 90. *aliàs* 66. *in novissim impress.* † Camerarius committit causas criminales judicibus ordinariis criminalibus, avocat ad se causas ab omnibus tribunalibus, & judicibus, etiam Cardinalibus habetque jurisdictionem circa venditionem pignorum Hebræorum, & eorum furta, emolumenta ex collectoria Hispaniarum, & aliorum locorum accipit, sed non potest dare licentiam communitatibus vendendi stabilia, creandi census, aut faciendi nundinas, ut habetur in dict. Clem. VII. const.

25 Qua propter optime alia Constit.41.Paul.III. incipit *Romani* 7. Kalend. Decemb. 1544. apud Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 680. *alias* 558. *in noviss. impress.* dictum est, ut omnes officiales urbis, ac Ditionis Ecclesiasticæ teneantur parere dicto camerario: & ea de causa sicut ex aliis jam adductis potuerunt se movere Pontifices Leo X. in dict. Const. 24. & Julius III. *constit.* 3. in *c. licet.* 8. Kalend. Martii 1550. apud dict. Laert. Cherub. *tom.* 1 *pag.* 692. ad confirmandum privilegia concessa, item & facultates à prædecessoribus suis, Camerario, & clericis de camera. Hæc omnia, & alia congerit Barbosa *in collect. decis.* 181. verbo *came-*
26 *rarius* S. R. E. idem *in Bullario eodem verbo*, † Habet enim Papæ camerarius, Papa vivente, incumbere solidationibus, extractionibus frumentorum, gratiis delictorum, aliisque similibus, & omnia præmissa exercere, etiam per Auditorem, ut dicit Julius Labor, *variar. lucubr. tit.* 3 *c.* 3. *n.* 37. *in fine*, per glossam *in d. clem. ne Romani § ea de elect.* in verbo *camerarium*, quæ magnificat illius officium, & jurisdictionem.

27 Jam ergo de commissarii cameræ officio, dicendum est, quod habet annexam administrationem Archivii ejusdem cameræ, qui nihil solvit pro expeditione litterarum sui officii, quique gaudet privilegiis clericorum cameræ & aliis gratiis: & procedit contra detinentes, & non revelantes scripturas cameræ in toto statu Ecclesiastico ut executiva, & manu Regia, & contra Prælatos, & alios provisos ingerentes se in beneficiis à sede Apostolica obtentis ante litterarum expeditionem (juxta doctrinam, quam longe scripsi *supra in c.* 15. *de elect.*) & quod illo instante procedatur in causis cambiorum illicitorum, ut Sixti V. cavit in sua Const. 44. incipit *ad excelsum* 5. Id. Octob. 1586. apud Laert. Cherub. *in Bullar. to.* 2. *pag.* 550.
28 *alias pag.* 148 *in novis*; † imo & Pius IV. in const. 51. incipit *attendentes* de anno 1568. apud d. Laert. *tom.* 2. *pag.* 246. *alias* 186. *in noviss. impress.* addit quod dicto cameræ commissario non citato, non expediuntur commissiones causarum, nec inhibitiones in causis spoliorum; hæc dicit, ac refert Barbosa *in collect. decis.* 190 verb. *commissarius cameræ*, idem *in Bullario dicto verbo*, ubi dicitur quod sit Papæ commensalis, & familiaris.

29 Unde jam differendo de officio, & jurisdictione clericorum cameræ, dico quod dicti habent cognoscere quascumque causas concernentes ejusdem cameræ interesse summarie, & sine strepitu judicii, sola facti veritate inspecta, ut cavetur ad Innoc. VIII. in Const. 4. incipit *cum sicut* 25. Kalend. Septembris 1485. apud dict. Laert. Che-
30 rub. *tom.* 1. *pag.* 376. alias 333. in novis. † Et ad id eorum jurisdictioni subsunt Dohannerii, cura dobannæ, Ripæ, mercium, grasciæ, salia, aluminum, patrimonium, Zeuchæ, carceres, stratæ, tam urbia,

Fermosin. de Offic. & sacris Eccles. Tom. II.

quam cæterorum locorum status Ecclesiastici consistentes, ut habetur ex Leone X. *in sua dicta constitut.* 24. incipit *licet* 17. Junii 1517. apud d. Laert. *dicto tomo* 1. *pag.* 514. *alias* 436. *in noviss. impress.*

31 Sunt etiam clerici cameræ Apostolicæ redacti ad numerum septem, ut patet ex Constit. 13 Eugenii IV. incipit *inter cætera* 8. Id. Julii 1444. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 279. *alias pag.* 263. *in novis, impress.* qui exempti sunt à contributione Seminarii ratione beneficiorum, quæ obtinent, teste Aldano *in compendio, canonic. resolut. lib.* 3. *tit* 18. *num.* 2. dicente sic declaratum à Sacra Congreg. Episcopor. & regul in Maceratan. 12. Mai, & in Perusina 17. ejusdem 1604. † qui sunt commen- 32
sales Papæ, quique debent describi in libria Cancellariæ ad effectum, ut præferantur in gratiis, ut decrevit Sixt. IV. in Constit. incipit *dispositione*, 16. Kalend. Februarii 1472. apud Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 312. *alias* 302. *in noviss. impress.* sed sunt ita commensalitati adstricti, ut abesse non possint absque licentia camerarii, vel Decani, ut decrevit Pius IV. Constit. 87. incipit. *cum inter* Kalend. Novemb. 1564. apud eundem Laert. Cherub. *tam.* 2. *pag.* 122. *alias* 91. Et hæc recolligit Barbosa *in collect. decis.* 160. verbo *clerici cameræ Apostolicæ*, idem *in Bullario eodem verbo*.

De camerario, & Magistro viarum dicen- 33
dum est, ut possint cogere vicinos non habitantes Domus, illas vendere aliis, qui illas reficiant, ut decrevit Sextus IV. Constit. 20. incipit *etsi* pridie Kalend. Julii 1480. apud Laert. Cherub. *tom.* 1 *pag.* 360. *alias* 435. *in novis. impress.* † Et qualis sit eorum jurisdictio in exer- 34
cendo iure congrui, cavit Gregor. XIII *constit.* 22. incipit *quæ publicæ*, Kalend Octob. 1574. apud Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 387 ut refert Barbosa *in dict. collect. decis.* 8. verbo *camerarius* S. R. E *n.* 6. & 16. qui repetit sub eodem verbo *in Bullario*.

De Pœnitentiario summo, cujus officium ver- 35
satur circa officium curæ pœnitentialis, id est in casibus conscientiæ, & disputationibus, aut absolutionibus circa hæc à Sede Apostolica obtinere, qui utitur opera aliorum pœnitentiariorum minorum, quorum est pœnitentium confessiones audire, & eis à censuris Ecclesiasticis, & pœnis, ac delictis absolvere juxta delegatam sibi à summo Pœnitentiario authoritatem, Azor *instit. moral. dicto lib.* 5. *cap.* 38. Machado *de perfecto confes. dict. tract.* 3. *docum.* 3. Barbosa cum aliis *dicto lib* 1. *de jure Eccles. cap.* 4. *n.* 98. & 98. item *collect. decis.* 580. verbo *Pœnitentiarius major*, & *in Bullario eodem verbo*, de quo etiam Cassaneus *in catalogo gloriæ mundi. p.* 4. *consideratione* 17. Julius Laborius *variar. lucubrat. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 3. *num.* 39. & 40. † qui & debet esse 36
Presbyter, Magister in Theologia, sive Decretorum Doctor; quod si absit, tenetur subrogare pro Pœnitentiario, ut habetur in constit. 83. Pii V. incipit *in omnibus* 15. Kalend. Junii 1599. apud eundem Laert Cherubin. *in Bullario tomo* 2. *pag.* 113. *in impress. novissim.*

Ad quintam quæstionis partem, an camerarii, 37
commissarii cameræ, atque clericorum de camera,

& Pœnitentiarii officia durent post mortem Papæ? Et circa quæ, præhabitis quæ dixi *in Rub. hic sub dicta q.* 1. *& in hac quæst.* in vers. *ad secundam* breviter respondeo, ut camerarius, & clerici de camera, sede Apostolica vacante, possint ad hæc incumbere exactionibus pecuniarum, & provisinni rerum pro statu præsenti, dumtaxat, cujus rei rationem tradit Julius Labor. *variar. lucubration. dicto tit. 3. cap. 3. n. 36. &* 37. ne minimum intentus suæ amplissimæ jurisdictioni, negligat temporales redditus Ecclesiæ, sine quibus spiritualia rite gubernari non possunt, *cap. si quis objecerit* 1. *q. 3. cap. ex officii de præscript. & retardetur etiam*
38 *pauperum sustentatio cap. pasce* 86. *dist.* † cum ad eundem camerarium spectet temporalia pauperibus erogare glossa *in dicta clem.* 2. *de elect. §. eo verbo camerarium*, ut à reliquis se abstinere debeant; sicut statutum est in Constit. 63. Pii IV. incipit *in eligendis* 7. Id. Octob. 1562. apud Laer. Cherub. *tom. 2. pag.* 19. & ex alia Constit. 69. Pii V. incipit *volentes* 17. Augusti 1568. apud dict. Laert. Cherub. *tomo 2. pag. 266. alias* 200. *in*
39 *noviss. impress.* † Cavetur quod camerarius, & clerici cameræ non possint concedere commissionem in forma, si in evidentem super alienationem rerum Ecclesiæ, & præhabitam conclusionem confirmant, Julius labor. *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit. de conclavi, & conclavistis cap.* 3. *à n.* 36. Item aliquid Azor, *instit. moral. p. 2 lib. 4. cap.* 37 *à principio.* Barbosa *de jure Eccles. p* 1. *dict. cap.* 1. *num.* 96. *in fine.* idem *in dict. collect. decis.* 81. *ex num.* 14. *& in Bullario*, sub vers. *camerarius* S. R. E. Doctores per textum *in clem. ne Romani de electione §. eo tamen*, ubi idem Barbosa *num.* 11. qui *in dicta collect. num.* 17. *& in Bullario* refert cautum à Paulo V. *constit.* 72. incipit *cum nos* de anno 1612. apud Laertium Cherub. *in Bullario tom.* 3. *pag.* 186. quid comerario solvendum pro Sigilln, & idem Cherub. *dicto tom. 3. pag.* 264. *alias* 195. adducit reformationem ejus, quam edixit idem Paulur *constit.* 71. incipit *universis* de anno 1611. quæ repetit Barbosa *in Bullario sub dicto verbo.*

40 An vero officium Pœnitentiarii summi, vacante sede, duret, & in quibus? absolute videntur tenere aliqui ex adductis; sed alii subdistinctione, & melius: nam Julius Labor *ubi supra numer.* 39. admittit officium Pœnitentiarii durare quoad forum conscientiæ ad vitandum periculum animarum subdens *ibi numer.* 40. extra forum conscientiæ eorum officium conquiescere veluti in dispensationibus matrimonialibus, absolutionibus forum, ut aliis quibuscumque expeditionibus forum, ut aiunt fori mixtum, vel separatum, quomodolibet concernentibus, ut ista; idemque procedere quoad forum conscientiæ in pœnitentiariis minoribus, qui & retinent officium, ut major: ita Laborius, quem sequitur idem Barbosa *de jure Ecclesiast. dict. cap.* 4. *num.* 98.

41 Unde dicendum est, quod debet se abstinere à commutatione, vel derogatione ultimarum voluntatum, & ab unionibus, suppressionibus beneficiorum Ecclesiasticorum, & ab absolutiones Simoniacorum, nec concedit absolutiones, vel mandata absolvendi ab homicidiis, & aliis gravibus delictis nec commissiones alienationis bonorum Ecclesiasticorum *si in evidentem*; nec homicidæ voluntario, etiam canonicè absoluto altaris ministerium, nec ascensum ad superiores ordines, & restitutionem, aut retentionem beneficiorum, quibus privatus fuit, nec concedit Apostatis licentias obtinendi beneficia Ecclesiastica, ac in illis deserviendi: sic de omnibus statuit Pius IV. *constit.* 52. incipit *in sublimi* 4. Novemb. Mai 1562. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 2. *pag.* 71. *alias* 53. in novissim. impress. refert, & sequitur idem Barbosa *collect. decis.* 580. *n.* 1. 2. & 3. verbo *Pœnitentiarius major*, idem *in Bullario eodem verbo*, qui cum Julio Laborio refert Constit. Pii IV. *in dicta clem. ne Romani de elect sub n.* 12. incipit *in eligendis §.* 10. vers. *Pœnitentiarius vero*, quæ est *in Bullario novo in ordine* 63.

Et idem Julius Laborius, quem refert, ac sequi- 42
videtur idem Barbosa *in dicta clem. sub dicto num.* 12. addit quod, nec in foro conscientiæ summus Pœnitentiarius posset aliquid expedire, dum manet inclusus in conclavi; quia licet retineat jurisdictionem, non tamen retinet exercitium, cum sit impeditus extra negotiari, quo impedimento cessante, veluti si vellet manere extra conclave (pro ut fecit Cardinalis Tusculanus) dicit, ut bene posset concernentia conscientiam expedire pro ut etiam posset intra conclave quoad illos, qui in eodem conclavi existunt.

Notandum vero est, quod si sede vacante 43
Apostolica, contingat mori, aut deficere camerarius. S. R. E. aut summus Pœnitentiarius, tunc posse cœtum cardinalium pro tempore vacationis alios subrogare; quemadmodum DD. colligunt ex *dicta clem. ne Romani de elect. dict. §. tamen.* ut ex antiq. Abbas, Ancharran, Imola Zabarel. Panormit. Paulus de Eleazar, Bonifacius de Vitalinis, & alii ex ordinariis, late Julius Labor, *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit. de conclavi, & conclavistis. cap.* 3. *à n.* 26. Azor aliquid *instit moral. dict. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. & alii, qui quamvis ex *dicta clem.* doceant quod cætus cardinalium sede vacante, jurisdictionem Papalem non exercet, sed limitant, in quantum permittit concilium Lugdunens. & in casibus, quibus cavetur *eadem clem.* de quibus Machado *en su perfecto, confes. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 3. Julius Labor, *dicto cap.* 3. *tit.* 3. Azor. *dicto cap.* 3. *quæst.* 1. Campanil. *in divers. juris canonici Rub.* 7. *cap.* 6. *ex num.* 76. ac statuit etiam D. Pius IV. *in dicta constit. in eligendis*, sub data Rom. Idibus Octob. 1562. ut *in Bullario novo tom.* 2. *pag.* 91. ut retuli *in Rubr. de officio Archipresbyter. quæst.* 2. dum egi *ibi* de cardinalibus.

De Bibliothecario S. R. E. fit mentio *in* 44
cap. Ardrianus dist. 13. qui semper est unus ex Cardinalibus, ut docent Petr. Gregor. *syntagm. juris p.* 2. *lib.* 18. *cap.* 42. *num.* 15. Barbosa *de jure Eccles. dicto cap.* 4. *p.* 1. *num.* 99. *in fine.*

Item & præpositi officio sacræ generalis, & 45
alii aliis officiis Præpositi, quæ solent exerceri per Cardinales ad libitum Romani Pontificis, & quorum ratione ipsi Cardinales non sortiuntur aliquam prærogativam in his, quæ spectant ad officium Cardinalium in eorum collegio, ut dicit decisum Seraphin. *in decis.* 716. *num.* 6. Barbosa *de jure Eccles. dicta p.* 1.

cap. 1.

cap.4. n.64. Dubium poteſt eſſe, an eorum officia morte Pontificis, ſedeque Apoſtolica vacante, vacent; & videtur, ut vacent, quia ut colligunt DD. jam *ſupra* adducti *in dicta Clem. ne Romani de elect.* ex verſ. *quorum officium dicto §. eo tamen*, in urbe Romana omnia alia officia præter expreſſa *in dicta Clem.* ſuſpenduntur uſque ad electionem novi Pontificis: ſic refert. Barboſa *in dict. Clem. n. 13.*

45 Sed & ſi reſpectu Bibliothecharii ita contingat, aliorumve, officiorum ſine juriſdictione: tamen de Prepoſitis Cardinalibus S. generalis in-
46 quiſitionis † aliter videtur dicendum ad ſimilitudinem aliorum Inquiſitorum exiſtentium ad cauſas fidei in urbe Chriſtiano, quorum officia durant, & mortuo Pontifice, & mortuo in his Regnis Hiſpaniæ quolibet Generali Inquiſitore, qui habet ex Bullis Pontificiis inquiſitores nominandi, & ex legitima cauſa revocandi.

47 Quod inquam confirmari videtur, nam legati tranſmiſſi à Pontifice defuncto non poſſunt per Cardinales revocari, niſi neceſſitas urgeat, ut dicit Julius Labor *variar. Lucub, dicto cap.3. n.14.* Barb. *d.c.4. de jure Ecclaſ n.92. in fine* ex quo videtur quod nõ ceſſat legatorum juriſdictio, & quod ſic ſint alia plura officia, quæ non ſuſpenduntur Pontificis morte, circa quæ ſtandum eſt ſtylo Romanæ curiæ, dictum tamen delegato à latere, ſi res eſt integra, veluti ſi nondum ab urbe diſceſſit, videtur limitari, quia ejus officium, & Juriſdictio expirat tunc, *cap. nos de cauſa de officio legati*, Gambacurta *de officio legati lib. 4. n.9.* ſecus ſi poſt diceſſum, & re non integra, *cap. 2. de officio leg. lib. 6.* Ubi Joan. Andreas, & alii; Julius Laborius *dicto tit. 3. cap.4. n. 42.*

QUÆST. II.

An vicarius Papæ ratione ſui officii, ſine Epiſcopi proprii licentia, ordinare forenſem poſſit? An Auditor cameræ habeat juriſdictionem ordinariam, & circa quæ? Et qualem Auditor Rotæ & confidentiarum? Et num morte Papæ expirent eorum officia? Qualiterque vendantur Auditoriatus, & Clericatus cameræ? Qui dicantur cubicularii Papæ, & ad effectum regulæ reſervatoriæ? Datarius Papæ quale officium exerceat? Et quæ velit Dataria, ut exprimantur? Et an officiales Pænitentiariæ debeant eſſe conſtituti in aliquo ordine.

SUMMARIUM.

1 *Vicarius Papæ verius eſt ut non poſſit ordinare forenſem ſine licentia proprii Epiſcopi contra Rotam in una firminiana, niſi cum expreſſa Papæ facultate, vide* numero 5. 7. & 8.

2 *Facultas conceſſa à Papa ejus vicario, ut ordinet, creditur ſic per atteſtationem vicarii tempore ordinis* n. 3.

3 *Cardinali atteſtanti de facultatibus ſibi competentibus plene credendum eſt ratione ſui officii.*

4 *Cardinali ſe eſſe judicem, vel delegatum, non creditur in his, quæ ſunt magni præjudicii, ut* n. 5. & 6.

5 *Vicario Papæ creditur in his, quæ atteſtatur non magni præjudicii.*

6 *Aſſerenti ſe eſſe judicem non eſt credendum quantumcumque ſit perſona authoricabilis, niſi prius conſtet plene de mandato.*

7 *Ordinatus à vicario Papæ, eo ipſo quod ſit Clericus, eſt capax penſionis, non obſtante, quod illegitimus eſſet, ſic ut nec egeat alia peculiari diſpenſatione, ut* n. 8.

9 *Auditor cameræ Apoſtolicæ, dicitur judex ordinarius, &* n. 10.

10 *Auditor cameræ eſt judex competens quorumcumque Prælatorum, officialium curiæ, oratorium Curialium, notariorum cameræ, & familiarium eorundem, & campſorum, Mercatorum, & penſionum, etſi ſolutio alibi eſſet facienda, & executor litterarum Apoſtolicarum. Et quare?* n. 14.

11 *Auditor cameræ decernit monitoria ad partes, cenſuras promulgat, & ſolus cognoſcit de cauſis, & litibus.*

12 *Auditor cameræ olim tantum cognoſcebat inter curiales Romanæ curiæ, hodie eſt jam executor gratiarum Apoſtolicarum.*

13 *Auditor cameræ poteſt citare hic in partibus in prima inſtantia, non obſtante Trid.* in cap. 20. ſeſſ. 24. de reformatione, *& avocare cauſam ad curiam.*

15 *Appellari non poteſt ab Auditore cameræ procedente vigore cameralis, obligationis.*

16 *Auditoris cameræ præcipua juriſdictio eſt ad audiendas, procedendas, atque finiendas cauſas delatis per appellationem; & avocationem ex judicibus inferioribus.*

17 *Auditores cameræ vulgo dicuntur Rotales judices.*

18 *Auditores cameræ quibus privilegiis gaudeant, & eorum locum tenentes.* & n. 19. & 20.

21 *Auditoris cameræ Decanatus ſpectat ad Auditorem etiam Abſentem ex cauſa publica.*

22 *Auditores Rotæ nequeunt cognoſcere de ſuis familiaribus, aut conſanguineis, & affinibus uſque ad ſecundum gradum, nec alius collega.*

23 *Auditor confidentiarum cauſarum, eſt qui cognoſcit de cauſis ſimoniæ, eiſque connexis, & eſt competens, etiam reſpectu quorumcumque Prælatorum, & Cardinalium circa dictas cauſas, ſive urbis, ſive orbis, in quibus procedit ſummarie.*

24 *Auditor confidentiarum habet cognoſcere ex mero officio ad procuratoris fiſcalis denunciationem, & partium accuſationibus contra ſimoniacos.*

25 *Auditores cameræ, & confidentiarum morte Papæ non ceſſant in officiis, in juriſdictione eſt difficilius, &* num. 26. 27. & numero 28.

26 *Auditores cameræ, & Mareſcalium, videntur judices ordinarii in procedendo, etſi ſint delegati in ſententiando.*

28 *Auditorum cameralium juriſdictio in cauſis jam cœptis, morte Papæ non expirat* n. 29. & 30.

29 *Officia Romanæ curiæ morte Papæ dicuntur dormire, non expirare.*

30 *Auditori cameræ quæ expediant, mortuo Papa.*

31 *Auditorum Rotalium officium vacat per promotionem ad Ecclesias Cathedrali.*

32 *Auditor Episcopi Canonicus debet sedere in loca sua receptionis.*

33 *Auditoriatus, & Clericatus cameræ officia, qualiter vendatur.*

34 *Datarius Papæ quale officium exerceat & quæ velit Dataria, ut exprimantur ad expeditionem gratiarum. Et num expiret morte Papæ; quæve etiam expedire eo tempore possit,* & n. 35. & 36.

36 *Gratia de stylo num sit subreptitia, si non exprimatur ordo.*

37 *Pænitentiariæ officiales debent esse in aliquo ex sacris ordinibus.*

1 APplicatis *hic* ad primam quæstionis partem dictis *supra in cap. cum contingat.* 11. *de ætate, & qualitate ordinandor.* pro ampla disceptatione hujus dubii, ubi de Abbate Presbytero, & benedicto conferente ordinem clericalem, iam nunc oritur esse dubium, an vicarius Papæ ratione sui officii possit ordinare forensem sine proprii Episcopi licentia; Dequo ego dubito, nisi habita ad id Papæ facultate, quia etsi Rota in una firmana pensionis 15. Decemb. 1627. coram R. P. D. Durand. firmaverit vicarium Papæ posse ratione sui officii prima tonsura ordinare forensem sine Episcopi proprii licentia; sed Barbosa, qui in præsenti *n.* 4. eam refert; alia de pensione adducens juxta quæ tetigit *in cap. proposuit.* 5. *de filiis*
2 *Presbyterorum n.* 4. † Dicit tamen facultatem habitam à vicario, probati ipsius vicarii attestatione in Clericatus litteris commemorata; quatenus id attestabatur illum ordinasse in vim facultatum Apostolicarum, cujus attestationi standum esse, utpote facta tempore ordinis suscepti, quo non agebatur de alicujus præjudicio, dicit idem Barbosa cum Puteo *decis* 449 *lib* 1 & *decis.* 140. & 347 *lib.* 2. *in Correct.* Mohedan *deciss.* 21 *n* 2. *de renunciat.* Achiles *decis.* 2. *n.* 5. *de filiis Presbyter*, Rota *decis* 321. *p.* 1. *recent.* pro quo faciunt, quæ *supra* dixi de fide, quam faciunt libri Parochialis Ecclesiæ *in cap.* 2. *de officio Archipresbyteri sub q* 2. & quæ dixi *in cap.* 7. *de probationibus*, de credendo litteris Episcopi.

3 Et faciunt sequentia, nempe, quia attestatio fit ab illustrissimo Cardinali Papæ vicario in curia degente, cui propter præsentiam Papæ, creditur de commissione sibi data, ut dixerunt Gabriel. *commun. opinion. tit. de probat. conclus.* 3. *n.* 10. Caputaquen *decis.* 91. *p.* 1. Seraphus 1292. *num* 2. item quia cum attestatur de facultatibus sibi competentibus ratione sui officii plene credendum est, ut dicunt idem Gabriel *dict. conclus.* 3. *n.* 10. Monachus *de arbitr. q.* 66. *n* 10. Rota in Januen. Parochialis 19. Aprilis 1620. coram D. Durando Barbosa *hic dicta n.* 4 *in fine*, addentes etiam credendum sine speciali mandato.

4 Sed hæc labefactari videntur, quia, ut ait Archidiaconus *in cap. nihilominus n.* 4. Patianus *de probationib. lib.* 2. *cap.* 43. *n.* 42. nec personæ nobilissimæ, ut puta Cardinali dicenti se esse judicem, vel delegatum, credendum est ei dicenti, nisi probaretur: quare Præpositus *in cap. quod super his n.* 3. *colum. fin. de fide instrument.* latissime Felinus *n.* 1. vers. *secunda conclusio col.* 3. ubi Geminian. *n.* 2. Joannes de Imola optime *n.* 3. *colum. fin.* idem Felinus *in cap. cum in jure n.* 7. vers. *ultimo ubi quæritur de officio eleg.* plene idem Patianus *dicta lib.* 2. *cap.* 33. vers. *legatis autem incumbit*, dicunt quod quamvis legatus sit recipiendus, & ei credatur, si est notus; non tamen sine litteris debeat aliquid, ut legatus judicare.

Tamen esto, quod vicarius Papæ non possit 5
ipso officio tonsurare aliquem sine speciali mandato, dicendum est juxta relatam decis. Rotæ, ac doctrinam Menochii, Gabriel, & Barbosæ, credendum esse dicto vicario cum facultate ordinasse absque alia comprobatione, quia in casu, de quo hic loquimur non agitur de magno tertii præjudicio, in quo procedit Doctrina de Cardinali, non credendo attestanti, se esse judicem, ut etiam dixit Abbas *in cap. præterea col.* 2. vers. *ego concordando*, quem sequitur idem Patianus *dicto*
cap. 42. *sub. n.* 41. vers. & *hanc.* † Dum dicunt 6
quod quando agitur de gravissimo præjudicio, non est credendum asserenti se esse delegatum, quantumcumque persona sit authorizabilis, nisi prius constet plene de mandato, non item quando agitur de levi præjudicio, qui satis exemplificant, & non male commeodat Felinus *in dicto cap. quod super his dicto n.* 10. vers. *secunda conclusio* cum sequentibus Anania *in dicta cap. cum in jure num.* 7. & videndi sunt Angelus, Alex, & alii *in l.* 2. *ff. si quis in jus vocatus non ierit.*

Et amplius comprobat Barbosa *hic sub dicto* 7
n. 4. ex facto ejusdem Rotæ in una firmiana 15. Decemb. 1627. dum censuit translationem pensionis factam ad favorem illius ordinati à prædicto Papæ vicario, fuisse validam, non obstante quod illegitimus esset, quia eo ipso, quod est clericus, sit capax pensionis, etiam super Cathedralibus absque alia expressa dispensatione, ut dixi *in dicto cap. proposuit.* 6. *de filiis Presbyteror.* ubi probavi, ac probarunt Sarnen. *in regula annali q.* 21. *in fine*, Gambara *de authorit. legati lib.* 6. *n.* 28 Nicolaus Garcia pluries decisum, & Barbosa *in dict. cap. n.* 4. coram Seraphino, Orielano, Litta, Blanqueto coram Robusterio, Gyptio, & Burato *de beneficiis p.* 1. *cap.* 5. *n.* 117. in addit, & coram aliis, nempe Coccino Decano, D. Merlin. & Du-
rand. *in dicta decis.* † dicentes quod perpetuo 8
Rota servavit, nempe, ut si illegitimus præv a dispensatione sit ordinatus, eo ipso efficiatur, ac censeatur capax pensionis, absque alia peculiari dispensatione, pro ut rejecta Gigantis, & Rebuffi opinione, perpetuo Rota tenuit, & sic legitime ordinatum censeri illum, de quo attestatur ipse vicarius Papæ in litteris suis, vel quia eo ipso quod creatus fuerit, eam facultatem cum ipso officio habet, vel quia speciali licentia Papæ expressa, aut tacita fecit quæ satis probetur ex facto sequenti datæ pensionis ad favorem illius ordinati, ut paret ex dicta decis. firmiana pensionis.

Ad secundam quæstionis partem, an Auditor 9
cameræ Apostolicæ habeat jurisdictionem, & qualem? in quo dubio dico, quod talis est judex ordinarius, in terminis docent Petrus Barbosa cum Jasone, Purpurato, & aliis *in l. cum Prætor.* 51. *n.* 75. *ff. de judiciis*, Flores de Mena *lib.* 2. *q.* 12. *n.* 6. Julius Laborius *variar, lucubration. tom.* 1. *tit. de Conclavistis, & Conclavi cap.* 3 *n.* 51. Legendus, & alii DD. per glossam *in clem. ne Romani de electione sub §. eo* verbo *expirare* ibi &

Auditor

Auditor Cameræ habet ordinariam, & comprobatur ex infra dicendis de Vicario generali Episcopi *q. 4. hic.*

10 Quare dici debet, quod talis Auditor est
Judex competens causarum quorumcunque
Prælatorum, officialium Curiæ, Oratorum,
Curialium, Notariorum Cameræ, & familiarium
eorundem, & Campsorum, Mercatorum,
& pensionum, quamvis solutio alibi facienda
esset, & executor omnium litterarum
apostolicarum solus, ac privativè (ubi alii vero
deputati cumulative) qui & remissorias, &
compulsoriales dat, de quibus dixi *in cap. fin.
de foro comp. q. fin. §. 6. & §. ubi de formula exequendi
dixi,* Item decernit Monitoria ad partes,
11 censuras promulgat, & alia facit, ac solius
cognoscere est de causis, & litibus ortis
vigore obligationis cameralis, ut patet *ex const.*
33. Pii IV. *incipit ad eximiæ* Kal. Maji 1561.
apud Laërt. Cherub. *in* Bull. *tom.* 2. *pag.* 47. &
ex alia const. 29. Pauli V. *incipit eximiæ* 17. Kal.
Octobr. 1606. *apud eund.* Cherub. *in* Bullar. *tom.*
12 3. *pag.* 212. *alias* 156. Quod si plura desideras
scire de lata jurisdictione Auditoris Cameræ,
leges ex pluribus per plures conclusiones ut illationes
Flores *de* Mena *var. tot. q.* 12. *ubi n.* 1.
dicit, quod antiquitus solum habebat cognoscere
in prima instantia inter curiales romanæ
Curiæ residentes: sed hodie ut sit executor
gratiarum apostolicarum, litterarum pensionis,
sententiarum Rotæ, & quod cognoscit in turbantes
possessores beneficiorum.

13 Imò quod possit hic in partibus citare in
part. instantia non obstante Trident. *c.* 20. *sess.*
24. *de reform.* referunt declaratum Sellius *in selectis
canonicis c.* 72. *n.* 20. ex latè agens videndus
Barbos. *in prax. exigen. pension.* idem *in collect.
decis. bullar.* 50. *n.* & 7. *verb.* Auditor Cameræ
& possunt hic adjungi aliqua, quæ dixi
in rubr. de foro comp. dum scribens de casibus,
in quibus limitatur *d. Tridentini dispositio,* posui
casum avocationis causæ ad romanam Curiam,
& in terminis adducunt Sellius & Barbosa *Sac.
Congregationis Episcoporum declarationem in pistorien.*
18. April. 1595. & procedit etiam contra
debentes salaria Officialibus Curiæ Romanæ
Flores *de* Mena *d. q.* 12. *num.* 50.

14 Tantaque est ejus jurisdictio, ut ab Auditore
Cameræ apostolicæ procedente vigore cameralis
obligationis appellari non possit, ut
tradunt Scacc. *de appell. lib* 3. *c.* 2. *q.* 27. *limit.*
9. *con.* 7. Galgan *ad statut. Urbis* c. 179 *lib. sub
n.* 40. *vers. seu mandati* Rot. *decis.* 626. *n.* 2. *p.*
1. *diversor.* Zacch. *de obligat. cam. post. q.* 37.
Halesii *ex n.* 2. Barb. *de jur. Eccl.* 1. *p. c.* 39. §.
3. *n.* 39. qui loquens de causa accessus, dicit
specialiter commissam, omnis & quaecumque
appellatione remota, & *n.* 50. *qui* & *n.* 87.
15 *ait*, quod Auditor tanquam expresse delegatus
ad certarum causarum generalitatem, est
judex competens ex sit à Papa delegatus, sic
cum Massa, Vestrio, & Kokier.

Auditoris inquam Rotæ jurisdictio præcipuè
16 quidem est ad audiendas, prosequendas, atque
finiendas causas, quæ media appellatione
devolvuntur, aliovè remedio inhibitionis,
aut avocationis & judicibus aliis inferioribus
suo ordine juxta gradus, *de quibus dixi in cap.*
7. *de appellat.* coram quibus actuatæ fuerunt,
& sententiatæ.

Et dicuntur vulgo rotales judices, quod per 17
Rotam, seu circulum causas disceptare, & cognoscere
soleant, nuncupati alias Auditores Sacri
Palatii, quia his solvendis quæstionibus plurimum
operis, & temporis insumunt. *ut* Anastas.
Germ. *docet de indultis* Cardinal. *n.* 11. *in proœm.*

Qui etiam gaudent omnibus privilegiis, & 18
gratiis Referendariorum, potiunturque exemptione
à gabella *vini ex const.* 12. Pauli III. *incip
Romani* 13. Aug. 1537. *apud* Laërt. Cherub.
tom. 1. *pag.* 634. *alias* 525. qui & eorum
locum tenentes habent facultatem recitandi horas
canonicas etiam postpositis horis, missam
ante diem celebrandi, stationes urbis propriam
visitando Capellam utendi, carnibus etiam diebus
prohibitis de Consilio Medici utriusque
vescendi, litterarum apostolicarum expeditionem
gratis habendi. Qui etiam obtinent exem- 19
ptionem allegatorum ordinariorum, & aliorum
superioritate, à decimis, pedagiis, & gabellis,
& aliis oneribus, & quod his privilegiis
non censeatur derogatum per litteras apostolicas
habentes clausulam (quod tenores, & formæ
illarum habeantur pro expressis.) Et quod 20
non comprehendantur Auditores, aut locum
tenentes, nisi eorum nomina, & cognomina
in eis expressa fuerint, ut habetur decretum *in
constit.* 13. *clem.* 7 *incipit convenit equitati non.*
Augusti 1525. *apud* Laërt. Cherub. *in* Bull. *tom.*
1. *pag.* 577. *alias* 485. *in novis impress.* Et quod 21
Auditorum Rotæ Romanæ decanatus cum omnimoda
præcedentia spectet ad Auditorem in
curia præsentem tempore vacationis, aut absentem
ex causa publica patet *ex constit.* 81. Pii
IV. *incipit dudum* 6. Kal. Aug. 1561. *apud*
Cherub *tom.* 2. Bull. *pag.* 89. *alias* 67. *in novis.*

Et quamvis eorum jurisdictio sit ampla, ta- 22
men *ex constit.* 44. Pii *V incipit in trono* 6 Kal.
Januarii 156. *apud* Cherub *in* Bull. *tom.* 2. *pag.*
58. *alias* 44. *in novis.* in qua habetur, ut Auditores
Rotæ romanæ nequeant cognoscere de
causis suorum familiarium, nec non consanguineorum,
& affinium *usque ad* 2. *gradum*,
imo nec ut tractentur coram aliis collegis, domino
familiarius absente, seu se abstinente à
cognitione, *quæ sunt juxta juris regulas, refert*
Barb. *in collect. decis.* 50. *ex n.* 1. *d.* verb. *Auditor
Rotæ.* Quod si alia desideras scire de his Auditoribus
Rotæ, leges ex proposito agentes
etiam de eorum institutione Octavian. *de stilo
Curiæ lib.* 2. *cap.* 17. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.*
5. *c.* 41. Lotter. *de re benefic. in apparatu.* Legisl.
Zecb. *de Republ. Eccl. cap.* 11.

Auditor alius vocatur confidentialium cau- 23
sarum Simoniæ, & cum eis connexitatem habentium
(de quibus *in suo tit. de Simonia & in
cap. fin. de pact.* & aliis de rerum permutatione
agemus) qui dicitur, ac est Judex competens
etiam respectu quorumcumque Prælatorum &
Cardinalium, & causarum inducentium aliquam
pactionem simoniacam tam movendarum
in Urbe, quàm devolvendarum ex toto orbe,
in quibus procedit summarie, & ommissis terminis
substantialibus, qui servantur de stilo
Palatii argum. eorum, quæ dixi *q.* 1. & *supra
sub cap. dilecti* 6. *de judic.* & *ibi q. penult.* & *fin.*
Habetque procedere, ex mero officio ad Pro- 24
curatoris fiscalis denunciationem, & partium
accusationem contra Simoniacos, ut decernitur
à Sixto V. *in constit.* 47. incipit divina Kal.
Novembr. 1586. apud Laert. Cherub. *in* Bull.

d. tom.

d. tom. 2. *pag.* 550. de quo firmat declaratum *à Sac. Cong.* Rituum Aldan. *in compend canonic. resolut. lib.* 3. *tit.* 4. *n.* 15. quem sequitur Barbosa *in d. collect. decis.* 50. *num.* 8. & *in* Bull. *verb.* Auditor Confidentiarum, ut præcedat utriusque Signaturæ Referendariis.

25 Ad tertiam quæstionis partem an morte Papæ eorum jurisdictio, ac officium expiret? solent quidem non æque respondere Doctores de istis Auditoribus: quia & si Julius Lavorius var. lucubrat. ut testis oculatus Curiæ romanæ temporum & antiquitatum vigilantissimus perscrutator, ut videre est in toto illo labore variarum lucubrationum dicens *in tit.* 3. *c.* 3. de conclavi, & conclavistis ex *n.* 48. quod Auditor Cameræ, & Auditores Rotæ, sede vacante, retinent eorum officio sine dubio, & circa jurisdictionis exercitium non modicam esse contro-
26 versiam proponit. Quia quoad Auditorem Cameræ, & MarescialIum *refert per de gloss. Clem.* 2. *in verb. expirare de elect. habere jurisdictionem ordinariam*, eamque minime expirare, mortuo Papa *ex c.* 12. *de offic. legat.* qui etsi non ita sit firmus, videtur idem amplecti de Auditoribus Rotalibus quoad procedendum, quia in procedendo videntur ordinarii, quamvis sint delegati in sententiando, *clem.* Auditor *de rescript* Specul. *in tit. de offic. ordin.* Gambara *de offic. leg. lib* 9. *n.* 64. *vers. undecimo quæro.* Sed quia illos Rotæ Auditores esse delegatos notant Specul. *in tit. de jud. deleg.* §. *nunc dicendum n.* 9. Cardin. *q.* 2. Imol. *n.* 15. Sicul. 3. & Barbosa *in clem.* Auditor III. *per gloss. ibi* Auditor, & *ibi* de aliis Auditoribus causarum non &c. Alciatus *in rub. de off. ordin. n.* 20. Ant. Natta *cons* 51. *n.* 14. *lib.* 1. quidquid dicant Jason, Purpurat. & alii, de quibus Petr. Barbosa *in l.*
27 *cum Prætor.* §. 1. *n.* 75. *ff. de judic.* ideo sub dubio potest esse, num Auditorum Rotalium jurisdictio expiret morte Papæ, quod & idem ponunt dici de Auditore Cameræ: *nam glossa in rubr. de offic. deleg.* & Ant. *de Pratis in tract. de jurisdict. episcop. c.* 6. *num.* 48. Staphileus *de litt. gratia n.* 740. *vol.* 25. *tract. novor.* Cardin. *in d. clem. Auditor.* Franc. Marcus *decis.* 285. *p.* 1. affirmant, cum delegatorum jurisdictio expiret, re integra, *c. gratum. c. licet de pot. judic. deleg.* & sic videri, quod in utriusque debeat esse dispositio, & confirmatur *ex dicto* Archidiaconi *in c. experientia* 10. *q.* 1. tenentis, quod in romana curia nemo habet jurisdictionem ordinariam, nisi Papa, & quod propterea, eo mortuo, cessent omnia officia præter ea. quæ sunt expressa *in d. clem. ne romani de elect.* ut etiam videtur sequi Rot. *in novissim decis.* 306.

28 Sed in praxi quantumvis admittatur, quod horum Auditorum jurisdictio sit delegata, & quod in causis cæptis non expiret per mortem delegantis, quando jam erat radicata per actus judiciales juxta *d. c gratum*, & *c. licet* item & relatum *de offic. jud. deleg.* & propterea in causis ceptis non esse super sedendum, *cum text. in d. clem.* 2. determinans durare Officia Camerarii non excludat alia officia in istis terminis, ut late demonstrat glossator, quem refert Julius Lavorius *d. c.* 3. *lib.* 3 *n.* 32. *de potest.* Vicecancellarii *post regul.* 69. *fol.* 99. tamen ego *cum eo n.* 53. & *cum* Gambara *de off leg. d. lib.* 9. *n.* 64. *vers. undecimo quæro*, ad con-
29 cordiam hæc omnia existimo redigi, dicendo generaliter officia romanæ Curiæ eo tempore non expirare, sed dormire, nam & etiam Auditor Cameræ, qui facilius ut dictum est, potest judicari ordinarius, imò & sic expresse teneant, & quod non sit delegatus Hostiens. *in sum. de offic. ord. in princ.* Mandos. *in novo form. mandati* §. volentes glossa Camerarius *in fin.* & *glos. in d. clem. ne romani in fin.* §. *eo tamen verb. expirare. idem* Mandos. *in tract. de monitoriis q.* 44. *num.* 3. & *q.* 60. *n.* 14. Vant. *in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defect. jurisdict. deleg. à n.* 12. Flores de Mena *d. q.* 12. *omnino legendus*, & *ibi n.* 6. dicens, illius jurisdictio- 30
nem esse officio in perpetuum & invariabiliter annexam, quod sufficit ad esse ordinarium, dormit, ac silet omnino, mortuo Papa donec Cardinales ingrediuntur conclave, qui & post ingressum aliquid inter loquitur tanquam dormiens, quia solum expedit ea, quæ moram non patiuntur, præsertim quod tunc omnes carcerati pro debitis civilibus liberantur, & difficile est novas executiones obtinere: sic vidisse, & observasse testatur Julius Lavorius, cui judicio credendum ut testi oculato, & nimis practico tempore obitus ferre, Gregorii XV.

De istis Auditoribus Rotæ addendum est 31
quod eorum officium vacat per promotiones ad Ecclesias Cathedrales, ut est decretum *in constit.* 6. Innocentii VIII. incipit circumspecta Kal Sept. 1485. apud Cherub. *in* Bull. *tom.* 1. *pag.* 368. *alias* 335. Barbosa *in d. collect. dec.* 50. *num. fin.* refert declaratum *à Sac. Cong. rituum in Beneventana* 29. Januarii 1605 de qua testatur Aldranus *lib.* 3. *canon. resolut. tit.* 4. *n.*
18 quod Auditor Episcopi Canonicus debet 32
sedere in loco suæ receptionis, & non super alios canonicos prædentes in congregationibus, quæ fiunt coram Episcopo, quod idem dicemus infra de Vicario generali Episcopi canonico ejusdem cathedralibus, de istis omnibus Auditoribus cameralibus, de præcedentia inter se, & quibus aliis officialibus Papæ præcedant, bene cum multis Michael Ferro *de præcedent. q.* 8.

Ad quartam quæstionis partem qualiter ven- 33
dantur Auditoratus, & clericatus cameræ officia? Nicol. Garcia *de benef. p.* 1. *c.* 2. *num.* 20. & 21. qui postquam cum Ugolino *in tract. de* Simonia, *qui tab.* 1. *de* Simonia *gener. c.* 2. §. 2. quod & si tituli beneficiorum respectu habito ad jus administrandi ordines, jurisdictionemque ecclesiasticam exercendi à Romano vendi non possint, sed solum habito respectu ad bona temporalia, concludit tamen quod Auditoratus, & clericatus Cameræ, & alia officia seu dignitates ejusmodi (*de quib. q. sequent.*) vendi non possunt à Papa, habito respectu ad potestatem, & jurisdictionem Ecclesiam quam habent, sine Simonia: bene tamen vendi posse habito respectu ad emolumenta, & fructus, quæ ex ipsis consequuntur: & sic alienationes dictorum officiorum in hanc partem fieri, sicut apparet ex litteris Auditoratus Gregorii XIV. ad favorem Domini Camilli Burghesii, qui fuit postea D. N. Paul. V. quas ponit ex Salustio Tiberio *in pract. Auditor. Camer. libro quarto ad finem* ibi & *quia* D. Hora-

tius

tius ejusdem Sixti prædecessoris, & dictæ sedis subventionem pro pretio emolumentorum dicti officii auditoratus sexaginta millia scuta monetæ, solvere promiserat, ac realiter, & cum effectu solvere inceperat; & licet hæc resolutio videatur difficilis ex his, quæ docent DD. per cap. salvator 1.q.3. quem abundè explicat ibi Barbosa: tamen operæ dictorum officiorum sunt temporales, quæ vendi possunt, ut explicat Suarez lib.3.de religione tract.3.cap.19.lib.3. ideo sine labe simoniæ poterit ea vendere; quia sic etiam vendi possunt officia æconomi, vice Domini Advocati, Sacristæ, Castaldi, ut ex glossa in cap. si quis Episc. 1. q. 1. explicant DD. & Villalobos in summa p. 1. tract. 37. difficultas. 22. abunde Barbosa cum multis plures intellectus congerens in dicto cap. Salvator. ubi quod ibi agebant de simonia, quia prohibita, quam potest Papa de facili tollere illa vendendo officia ex causa relati finis.

Ad quintam quæstionis partem Dataria Papæ quale officium exerceat, & quæ velit Dataria, ut
34 exprimantur? Et suppositio, quod Dataria, & Cancellaria incipit annum ab incarnatione Christi, non à nativitate, ut observant alii ob reverentiam nativitatis Christi, Julius Laborarius variar. lucubrat. tit. 1. cap. 4. sub n. 6. vers. quidam alii, officiumque Datarii deserviat ad expeditiones supplicationum, & simili modo, ac dictum est de aliis officiis curiæ Romanæ, quod Datarii officium, & potestas, sede Apostolica vacante, expiret; sic ut ille datas ante mortem Pontificis adnotatas extendere non possit, & supplicationes gratiarum, & Justitiæ, etiamsi datæ fuerint collegio Cardinalium sub sigillo clausas præsentare tenetur, ut decrevit Pius IV. in constit. 63. incipit in eligendis 7 Idus, octobr. 1562. apud Laert. Cherub. in Bullario tom. 2. pag. 91 alias 66. in novis impress. Barbosa in collect. decis. 239. verbo Datarius, & in Bullario eodem verbo, & ex eadem constit. ẽ. 11. docet Julius Labor. variar. lucubrat. tit 3. cap. 3. n. 46. ubi addit reservandas esse futuro Pontifici; ita ut si aliter fecerit etiam ad aliquos Cardinalis instantiam, omnia irrita sint, & nihilominus falsi crimen incurrat, & in morte Pauli V. refert idem Laborius cap. 9. tit. 1. n. 26. quod Datarius restituit supplicationes signatas manu Papæ, quas reconditas in orla sigillata non habebat.

Circa secundum Dataria quæ velit? ut expri-
35 mantur, dico quod, præterquam quod sit melius, ut fiat expressio clara, & sic in supplicationibus de canonicatibus, ac portionibus Ecclesiarum Cathedralium velit Dataria exprimi ordinem sacrum annexum, & sic in supplicatione ponitur Clausula, etiam si sacerdotalis, quæ antea solebat concedi, ut refert cassatum in decis. Abulens. Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. n. 52. qui n. 54. nihilominus post alia dicta dist. n. 52. & 53. ait, quod etsi in supplicatione non sit expressus ordo sacer annexus canonicatui, vel portioni, etsi sit Presbyteratus, vel Diaconatus, gratia non sit subreptitia, quia ex eo, ut Dataria soleat petere, quod in supplicatione exprimatur ordo, non sequitur esse, stylum, quod debeat exprimi, & si non petatur, maxime, quia aliquando signantur supplicationes, etsi non sit expressus ordo, quia forte impetrans ignorat ordinem annexum, addens, quod nec in tesignationibus, & coadjutoriis soleat peti, aut exprimi ista expressio ordinis.

36 Et licet contraria sententia, ut gratia de stylo sit subreptitia, si non exprimatur ordo Presbyteratus & Diaconatus, ut aliqui existimant, & faciunt plura, quæ dixi sub tit. de rescriptis, & ibi cap. super litteris 20. tamen si non fieret expressio ordinis subdiaconatus annexi canonicatui, vel portioni, tunc gratiam nullam non esse, idem Garcia probat ex Doctrina Felini in cap. in nostra de rescriptis, & cons. 4. Selvæ de benefic. 3. p. q. 126. qualitate ni 12. dicentes, ut non opporteat exprimere qualitates, quæ insunt beneficio de jure, sed illas tantum, quæ sunt de facto ratione consuetudinis, vel alio modo; Papa enim potest intelligere, dum sit supplicatio canonicatum, vel portionem adminus habere talem ordinem annexum, juxta Trid. sess. 24. de reformat. cap. 12. vers. nominibus vero.

Ad ultimam partem quæstionis, suppositis 73 quæ dixi de summo Pœnitentiario quæst. præcedenti, resolutivè dico, quod officiales Pœnitentiariæ debeat esse constituti in aliquo ex sacris ordinibus, & per se ipsos officia exercere, ut stabilitur in Const. 83. Pii V. apud Laert. Cherub. to. 2. pag. 28. incipit. in omnibus 15. Kalcodas Junii 1599. Barbosa in collect. decis. 531. verbo officialis n. 3. & in Bullario eodem verbo.

QUÆSTIO III.

An Referendarii officium sit signare supplicationes ordinarias, & extraordinarias existens cum aliqua Dignitate Ecclesiastica? Quot eligi, aut quarum qualitatum? An Prælati retineant signaturam gratiæ officia, sede vacante? Et ad quem effectum summi Pontifices signaturam gratiæ, & Justitiæ instituerint? Abbreviatorum quæ sint officia? Quibus potiantur, quantum durent, Et an eadem ascenda sint de scriptoribus. Et de secretario brevium Pontificis. Ubi de Gubernatoribus, & qui olim fuerint vice Dominus, Castaldus, & alii Papæ. Et collectoris, atque subcollectoris officium quale, & cum qua Jurisdictione. Et an Cancellaria suppleat Concilii derogationem?

SUMMARIUM.

1 *Referendariorum officium, est signare supplicationes ordinarias justitiæ, & extraordinarias, & quæ sint?*

2 *Prælatus semper proponit supplicationem coram sanctissimo.*

3 *Referendarii solent committi causæ, quæ non excedunt quingentos aureos, & quæ non sunt Rotales.*

4 *Referendarii dicuntur habere Dignitatem simul cum officio, & præcedunt extra Ecclesiam Dignitatibus, & canonicis, ut n. 5. & n. 7.*

5 *Referendarii quare non possunt conservatores deputari, aliter videtur. n. 7.*

6 *Referendarii præcedunt cæteris officialibus, & Ministri inferioribus curiæ Romanæ, quia sunt Prælati, & etiam præcedunt Prothonotariis, ut n. 6.*

10 Referendarii

10 Referendarii cedunt præcedentiam Auditori confidentiarum.

11 Referendarii condecorantur multis Pontificum privilegiis, ut privilegio veræ nobilitatis, comites Palatini creantur, si Abbates sunt, in eorum Monasteriis Pontificalibus, uti possunt, beneficia ubique existentia obtinere, & retinere, horas canonicas postpositis horis recitare, n. 12. 13. 14. & n. 18.

12 Referendarii, & eorum familiares nihil solvunt pro expeditione litterarum Apostolicarum, qui, & testari possunt de bonis acquisitis ex beneficiis, exempti sunt à jurisdictione ordinaria.

13 Referendariis conceditur facultas eligendi confessarium approbatum ab ordinario celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram, & in locis Ecclesiastico interdicto positis.

14 Referendariorum ætas debet esse 25. annorum.

15 Referendariorum numerus, quales à Sixto T. constitutus, & de qualitate eorum numero 19.

17 Referendarii gratiæ non creantur, nisi in signatura Justitiæ, saltim triennio laudabiliter se gesserint, exceptis cameræ Auditore, & Clericis.

18 Referendarii utriusque, vel alterius signaturæ familiares, & commensales Papæ sunt.

19 Signaturæ officia, Prælati, sede vacante, non retinent, nec signare valent commissiones, etsi supplicantes parvas datas ante obtinuerint.

20 Signatura gratiæ, & Justitiæ instituta fuit à Pontificibus, ut indemnitate consuleretur litigantium.

21 Referendarii eligendi, debebant esse spectatæ virtutis.

22 Referendarii supplicum postulata vident, & Pontifici significant, num sint concedenda aut Cardinalis signatori. †Et qui numer 2.

23 Referendarii à referendo appellantur, qui etiam expedunt commissiones appellationum, gratiæ, & Justitiæ signatura.

24 Abbreviatorum officium in curia Romana, est concipere brevi compendio impetrata à Papa in supplicationibus, quæ postmodum latius extenduntur in litteris. Et ad quæ officia per gradus admittentur.

25 Abbreviatorum officia, sunt resignabilia, & eis communicantur privilegia referendariorum, danturque singulis portiones panis, & vini, & dispensantur Bullæ Pii IV. de registrandis gratiis.

26 Abbreviatorum Parci majoris, & minoris nobilitas, & qui de eis scribunt.

27 Abbreviatores nihil ultra taxam recipere possunt.

28 Abbreviatores majores, & minores unum collegium faciunt, etiam circa beneficia eis conferenda, & reservata Papæ, ut n. 29. & 30. contra aliquos & n. 31.

29 Extravagans ad regimen de præbendis n. 30. & 31.

32 Abbreviatorum relationi standum, si sint de numero majori, non de minori, quisunt plurimum sunt juris ignari.

33 Abbreviatorum jurisdictio, & officium, morte Papæ, finiuntur, sicut alia curiæ officia, remissivè.

34 Scriptoribus litterarum Apostolicarum plura concesserunt privilegia Leo V. & alii Romani Pontifex subsequentes.

35 Scriptores suos, & sedis Apostolicæ Notarios fecit Leo V.

16 Scriptores curiæ Romanæ, & Albreviatores a quis gaudent privilegiis.

37 Scriptorum curiæ officium, suspenditur morte Papæ.

38 Secretarius brevium Pontificis, brevia obsignata post mortem illius, refert Cardinalium collegio, & n. 40.

30 Magistratus omnes Romæ, mortuo Pontifice cessant.

40 Pauli Pontificis morte, Cardinalis sanctæ Susanæ brevia in arca obsignata retulit Cardinalium collegio.

41 Gubernator Papæ, qualiter sub nomine Magistratus comprehendatur? Et quibus comparetur? De curia, & de aliis.

42 Vice dominus Papæ, fuit qui interregno gubernabat oumero 43. hodie dicitur camerarius Papæ, aut aliquis ex septem officialibus curiæ, & qui iste dicebantur dicta n. 42.

43 Arcarius, Saccellarius, Primicerius, Defensorum, secundicerius, nomendator, Prothoscriniarius comitia habebant post tertium Diem ab obitu Papæ, de eligendo novo Pontifice, quo electo, nihil administrare poterant.

44 Vice Dominus dicitur qui præest rebus Episcopi vulgò dicitur Maurdimus, seu œconomus, & n. 47.

45 Syndicus qui, & advocatus, Castaldus, & actor, sub procuratoris nomine.

46 Majordomus, Præpositus, œconomus, & vice Dominus idem sunt.

47 Vice Dominus Prælati curam habet de Hospitibus, qualemque diligentiam debet ponere in rebus ejus.

48 Collectionem, & subcollectorum officium, est cum Dignitate, & jurisdictione, & n. 49.

49 Subcollector est subdelegatus Apostolicus habens jurisdictionem, qui debet esse persona qualificata, ut canonicus in Ecclesia, seu in Dignitate constitutus, & si postea desinat illam, ut n. 50. 51. & 52.

51 Canonicatus, & Dignitatis qualitas in collectore, & subcollectore, debet à principio adesse.

52 Canonicus, cui commissa est delegatio à Papa, si post acceptationem litterarum desinat esse, nihilominus est judex.

53 Collectores, & subcollectores, fiscales, & Procuratores, Advocati, & Notarii, durante spolii causa, sunt exempti à jurisdictione ordinaaii.

54 Collectorum, & subcollectorum causa delictorum in Regno Neapoli cognoscuntur à Nuncio ibi existenti, post dimissum officium, & etiam excessum patratorum in alio Segno, ut n. 55.

56 Subcollectores, ut exempti, non comprehenduntur sub Trid. decreto sess. 6. cap. 4 & sess. 7. cap. 1. & sess. 25. cap. 6. de reformat.

57 Sub

57 *Sub collectores, & commiſſarii ſpoliorum non comprehenduntur ſub diſpoſitione ordinariorum, ſed Nuncii Apoſtolici, qui nec poſſunt viſitari, nec corrigi* n. 52.

59 *Collectorum, & ſub collectorum facultas, eſt, ut capiant bona quorumcumque Eccleſiaſticorum ſine licentia teſtandi, relicta, aut legata, qui non poterunt accipere in ſpolium ſuppellectilia Clericorum, ut* numero 10.

61 *Collectores, & ſubcollectores cameræ Apoſtolica non excuſantur à reſidentia.*

62 *Collectorum, & ſubcollectorum beneficia ſunt ſedi Apoſtolica reſervata, etiam obtenta ante officium* n. 63.

65 *Collectoris facultas eſt probanda per litteras, aut per teſtes, cum diſtinctione, ut* numero 65.

66 *Subcollector Portugalliæ poteſt concedere licentiam introducendi mulieres in Monaſterio pro earum ſervitio.*

67 *Subcollector abſque ordinarii licentia alloquens cum Monialibus, poteſt excommunicari.*

68 *Ordinarius contra collectores, & ſubcollectores, poteſt capere in formationem delictorum, ſaltim notariorum ad effectum tranſmittendi illos ad ſuos ſuperiores.*

69 *Collector Apoſtolicus eſt ſepeliendus de ſalario ei deputato.*

70 *Cancellaria non ſupplet in litteris Apoſtolicis derogationem Concilii, ſed requiritur, quod ipſa derogatio ſit in ſupplicatione. Et quando obſtet*, n. 71.

72 *Tridentino non derogatur propter verba appoſita in ejus fine, quæ ipſum remittit omnia a ſe determinata diſpoſitioni Papæ.*

1 AD primam quæſtionis partem reſpondeo, quod Referendariorum officium eſt ſignare ſupplicationes ordinarias Juſtitiæ; pro ut ſunt appellationes à diffinitiva, & etiam extraordinaria, pro ut ſuſpiciones Judicum, & aliorum gravaminum; & ſiquidem pars citanda venit, tunc citatur, & quatenus concordet bene, quatenus non proponitur ſupplicatio in plena ſignatura coram eminentiſſimo Cardinali Præfecto ſignaturæ informantibus partibus, & de voto ſignaturæ expeditur, ſic & eorum ſanctiſ-
2 ſimo, ſi petitur gratia. † Et quod Prælatus ſemper proponit ſupplicationem coram ſanctiſſimo.

3 Et ut plurimum cauſæ, quæ non excedunt quingentes aureos, & non ſent Rotales, ſoleant committi Referendariis Prælatis; ſic Cardinalis Tuſchus *in pract. concluſ. tom. 6. litte. R. concluſ.* 19. Barboſa *de jure Eccleſ. 1. part capite 22. numero* 11.

4 Et quamvis Referendarii dicantur habere Dignitatem ſimul cum officio, Veſtrius *in pract. libro 1. capite 3. numero 2. & ibi* Gravat. *numero* 10. Caſſaneus *in Cathalogo gloria mundi parte 7. conſideratione* 11. Gomez *in compendio utriuſque ſignatura*, quod loco 16. quæſt. poſuit *ad reg. de non indicand.* Juxta formam ſupplicationis prope medium, Jacobatius de Con-
5 ciliis *libro 1. articulo 5. numero 6.* † Sic ut extra Eccleſiam hujuſmodi Referendarii, non ſolùm Canonicis, ſed etiam Dignitatibus præcedant, ut declaravit Sacr. Rot. Congreg. in veron, quam ad litteram refert idem Barboſa *dicto cap. 22. num. 12. & 16* † Tamen cum illi Digni- 6
tatem vere non dicantur habere in aliqua Eccleſia Cathedrali, vel collegiata, deputari non poterunt conſervatores, ut reſoluit Moneta *de conſervat. cap. 5. numero* 111. ſed Barboſa *ſupra num.* 12. dicit, hoc non carere aliqua difficultate per alia, quæ adducit *ibi cap.* 21., verſ. *quoad Dignitatem.*

Sed quia ſententia Monetæ nititur *in capi-* 7
te fin. de officio de leg. & ex Bulla Sixti V. 41. quæ eſt *in 2. tomo Bullario fol.* 543. Ubi diſpoſitionem textus *in capite ſtatutum de reſcript. lib.* 9. ad eoſdem Referendarios extendit, & illos in Dignitate conſtituit; nam ut refert, ac ſequitur Ferro *de pracedant quæſtio. 44. numero* 2. in Tribunali exiſtenti hic Matriti Illuſtriſſimi, & Reverend. Nuncii Hiſpaniæ committuntur illis omnes cauſæ, etiam matrimoniales, & criminales, quæ in ſecunda, & tertia inſtantia in eodem tractantur (etſi referat non vidiſſe commiſſas) indeque negare propter relatas Bullas Sixti Vi 41. & Pauli III. 23. ut *in 1. tomo Bullario*, ideo poterit defendi, Barboſa, at Ferro ſequitur contrarium; quia nec cauſæ prædictæ committuntur Prothonotariis.

Et quod nedum præcedant Canonicis, & Dig- 8
nitatibus extra Eccleſiam, ſed etiam illos præferri cæteris officialibus, & Miniſtris inferioribus curiæ Romanæ ex eo quod ſunt Prælati, docent Veſtrius *in pract. capite 3. lib. 1. n. 2.* Fertus *dicto cap. 44. n.* ſic colligens ex Caſaneo *in Cathalogo 7 part. conſ.* 11. *& 4. part. conſiderat.* 29. & 30 ex Moneta *dicto cap. 5. de conſervat. judic. n. 111 puncto 2 n.* 113. & ex dictis conſtitut. Paul III. & Sixti V. ubi plura illis privilegia honorifica, & exemptiones conceduntur. † Et 9
quod nedum prædictos officialibus præcedant, verum etiam Protonotariis, idem Ferr. *dict. cap. 44. n. fin.* ex eodem Caſſaneo *conſiderat. 29. §. fin.* Veſtrio *dicto cap. 2. lib. 1. practic. in annot n. n.* 10. cum Gomezio *in compendio utriuſque ſig.* Moneta alios plures referens, *dicto cap. 5. num.* 121. iterum videtur Barboſa probare *dict. cap. 22. de jure Eccleſ.* dum dicit quod gaudent Dignitate, de qua *in dicto cap. ſtatutum de reſcriptis lib.* 6.

Sed quod cedant præcedentiam Auditori con- 10
fidentiarum, de quo dixi quæſt. præcedenti videtur declaratum à Sacra Cong. VI Decemb. 1621. quam refert Barboſa *dict. cap. 22 p. 1 de jure Eccleſ. num* 14. idem *in collect deciſ.* 631. verbo *Referendarius*, & *in Bullario eodem verbo*, † Et non 11
inde ſequi, ut deſinant decorari multis Pontificum privilegiis: nam qui dicuntur Referendarii utriuſque ſignaturæ Papæ, condecorantur privilegio veræ nobilitatis, Comites Palatini creantur, inſigniis Romani Pontificis etſi Abbates fuerint, in eorum Monaſteriis, Pontificalibus uti poſſunt, beneficia ubique exiſtentia obtinere, & retinere valent, abſentes juſſu Pontificis, aut ſtudii occaſione, fructus ſuorum beneficiorum percipiunt, horas canonicas, poſtpoſitis horis, recitare poſſunt † Et 12
illi, ac eorum familiares duo nihil ſolvunt pro expeditione litterarum Apoſtolicarum,

teſtari poſſunt de bonis acquiſitis ex beneficiis Eccleſiaſticis, ipſi, & eorum familiares à juriſdictione ordinariorum exempti ſunt, ut recolligit Paul III. in ſua conſtit. 23. incipit *debita* apud Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 647. alias 534. de anno 1540. ex relata Sixti V. conſtit. 41. incip. *quemadmodum* Kalend. Octobr. 1586. apud eundem Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 543. ut refert Barboſa *in dicta collect. referendarius à num.* 1. *in Bullario eodem verbo*, & magis late *in dicto cap.* 22. *lib.* 1. *de jure Eccleſ.* ubi *ex num.* 2. *ad* 9. eas Bullas extenſum ponit, ubi *num.* 8.
13 9. & 10. † Conceditur eis facultas eligendi confeſſarium ab ordinario approbatum, facultatem celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram,
14 & in locis Eccleſiaſtica interdicto poſitis. † Et addit Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requiſita annor.* 25. *quæſt.* 74. *numero* 6. ætatem horum referendariorum eſſe 25. annorum dict. conſtit. Sixti 62 & idem Barboſa contra Zerolam *in praxi*, Staphil. & Riccium *numero* 15. ex tenore dict. conſt. Sixti: ſequitur ut dicti Referendarii ſint exempti, in prædictis, etiam extra numerum, quod ipſi tantum illis, qui eſſent de numero concesſerunt.

15 Numerus namque qualis ſignetur exprimit Sixtus V. §. 2. in ſequentibus verbis ſtatuit, ibi *nullus deinceps in referendarium alterius ſignaturæ prædictæ etiam cedentibus, vel decedentibus, aut alias deficientibus, qui nunc ſunt Referendariis omnino admittatur; donec, & quouſque omnium Referendariorum hujuſmodi numerus imminutus, & ad centum dumtaxat redactus fuerit; illo autem ſic redacto, & imminuto, præſcriptus centenarius numerus Referendariorum hujuſmodi, nullo unquam tempore augeatur; ſed nec inter hos omnes ultra ſeptuaginta ſignatura gratiæ Referendarii eſſe poſſint:* quibus videtur inter Referendariorum Juſtitiæ, gratiæ numerum, eſſe aliquam differentiam.

16 De qualitate eorum, patet ex §. 2.' ejuſdem conſtit. Sixti V. ibi *ſtatuit ne ullus numero, & conſortio Referendariorum Juſtitiæ, de cætero adſcribantur, niſi ſit ex legitimo matrimonio, honeſtiſque parentibus procreatus* (ad tradita *ſupra* de filiis Presbyterorum.) *& Clericali Charactere inſignitus, ac utriuſque, vel alterius juris Doctor & in aliqua ſtudii generalis univerſitate promotus, & in Romana curia habitu, & tonſura Clericalibus incedendo per biennium verſatus, vitaque integritate, ac morum probitate commendatus, & ſaltim in* 25. *annis ætatis ſuæ conſtitutus, habeatque in bonis temporalibus, vel beneficiis Eccleſiaſticis, unde in ipſa curia Dignitatis ſuæ gradum valeat decenter ſuſtineri.* † Et ex §. 4. 8. & 9. ad litte-
17 ram referens Barboſa *dicto cap.* 22. *ex numero* 5. inſuper ſtatuit ut Referendarii gratiæ, non arceantur, niſi ſaltim in triennio in ſignatura Juſtitiæ, laudabiliter fuerint verſati, exceptis cameræ Apoſtolicæ Auditore, & cleri-
18 cis. † Et quod Referendarii utriuſque, vel alterius ſignaturæ familiares, & Continui Commenſales Papæ ſunt, nobiles declarantur, & ab omni Juriſdictione ordinariorum exempti, ut jam dixi etiam ad alia, vide Laertium Cherub. *ſupra*, quem refert Barboſa *in dicta collect. deciſione numero* 10. *& in Bullario.*

Ad aliud, an Prælati retineant ſignaturæ gra- 19
tiæ officia, ſede vacante? in quo dubio breviter reſpondetur, quod ſignaturæ gratiæ, & Juſtitiæ, Cardinales, & Prælati ſupplicationes, & commiſſiones aliquas, etiam ſi ſupplicantes parvas datas antea obtinuerint ſignare non valent ſub Pœnis arbitrio Romani Pontificis; imo quod eorum officia omnino ceſſare intelliguntur ex conſtit. Pii V. relata *quæſtio.* 1. & 2. & 12. probat Julius Labor. *Variar. Lucubrat. tit.* 3. *capite* 3. *numero* 47. & confirmatur ex his, quæ dixi de Datario, *ſupra quæſtione* 2. *in fine.*

Quod ſi adhuc dubites, ad quem effectum 20
Pontifices ſummi inſtituerint ſignaturam gratiæ, & Juſtitiæ; Reſpondetur id factum fuiſſe, ut litigantium indemnitati conſuleretur. † Et ſic 21
ad horum miniſteria, non niſi cognitæ, & ſpectatæ virtutis aſſumendos eſſe conſueverit eos, qui Referendarii dicuntur, quibus, ut dictum eſt, ampliſſima conceſſit indulta D. Paul. III. de quorum officio agit Late Pius IV. in ſua conſtit. 52. incipit *cum nuper* ſub data Kalendis Julii 1562. *in Bullario novo tom.* 2. *pagina* 84. & poſtmodum latiſſime Sixti V. in ſua jam præcitata Bulla, ut teſtatur Barboſa *de Jure Eccleſiaſtic. dicto capite* 22. *parte* 1. *numero* 1. & 2.

Et amplius dico cum Veſtrio *in dicta practi* 22
ca libro 1. *capite* 3. *numero* 1. *& ibi annot. numero* 11. Gomez *de compendio utriuſque ſignaturæ*, quòd Referendarii ſupplicum poſtulata vident. etſi concedenda ſunt Pontifici, ſeu Cardinali ſignatori ram eſſe concedendam ſignificant, & refert cum alii relatis per Veſtr, dicto loco, Michael Ferro *de præcedent. dicto cap.* 44. *num.* 1. ubi inſert ex conſtit Pauli V. 71. tom. 3. Bullarii fol. 205. † quod Referendarii à raferendo appellentur, & quod expediunt etiam commiſſiones appellationum in gratiæ, & juſtitiæ ſignatura.

Item patet ex alia Pauli V. conſtit. II. in- 23
cipit *Romani Pontificis* Kalend. Julii 1505. apud Cherubin. *tom.* 1. *pagina* 173. *aliàs* 129. quod eo ipſo, ut Pontifex ſummus creat Referendarios utriuſque ſignaturæ, creat & illos abbreviatores litterarum Apoſtolicarum de Parco majori, eos nempe, qui in conceſſionibus gratiarum, delucidandis, interpretandiſque egregiam operam præſtant, Barboſa *collect. deciſ.* 6. verſ. *ſexto abbreviatores num.* 7. de quibus *à num. ſequenti.*

Abbreviatorum officium curia in Romana, 24
eſt concipere brevi compendio impetrata à Papa in ſupplicationibus, quæ poſtmodum latius in litteris extenduntur, & ideo ſic appellati, ut dicunt Pariſcus *conſ.* 117. *numero* 9. *libro* 4. Barboſa *in collect. deciſ.* 6 *numero* 1. quod eſt compatibile cum aliis curiæ officiis, & admittuntur per gradus à minori ad majorem Parcum, qui fruntur multis indultis, quorum aliqua confert Vice cancellarius, reliqua ſummus Pontifex juxta conſtit. XVI. Sixti IV. incipit *Divina* 3. id. Januarii 1478. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 366. *alias* 320. *in noviſſ. impreſſ.* † Ubi etiam cavetur quod 25
eorum officia ſunt reſignabilia: ita Barboſa

in

in dict. collect. decis. 6. num. 3. in Bullaria verbo *abbreviatores num.* 4. imo & abbreviatoribus Parci majoris, qui simul creatur Referendarij, ut dictum est n. præced. privilegia Referendariorum communicat: sic Paul. V. in dict. constit. jam ibi citata: quæ constitutio uni, ex eis in dicta signatura gratiæ, & justitiæ locum assignat, & illis concedit singulis portiones panis, & vini, ex Palatio Apostolico, quibus etiam dispensantur Bullæ Pij IV. de registrandis gratijs, ut refert Barbosa *sub dicto numero* 7. item in Bullario dicto verbo *Abbreviatoris numero* 3.

26 De istis namque Abbreviatoribus Parci majoris, & minoris scribunt Vestrius in practica Romæ curiæ *lib.* 1. *capite* 4. Petrus Gregor. Tholosan. *ad decretal. tit. de rescriptis lib.* 1. *n.* 5. & 6. & *in syntagm. juris lib.* 15. *cap. fin. n.* 3. qui nobiles comites Palatini, & Papæ familiares sunt, ut patet ex Bulla Leon. X. *const.* 14. incipit *summi* 17. *kalend. Augusti* 1515. apud Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 486. *alias* 415. *in novis impression.* Barbosa *dicta collect.* 6. *num.* 6. *in Bullario dicto verbo num.* 2. *ubi num.* 1. & *in dicta collect. decis. num.* 5. * ex *alia constit.* 1. *Martini V.* incipit in

27 *Apostolica* apud Laertium Cherubin. *tom.* 1. *pag.* 250. *alias* 239. *in novissim. impress.* dicitur, quod abbreviatores nihil ultra taxam recipere possunt.

28 Et quod dicti abbreviatores majores, & minores unumque collegium faciunt, nec differant, nisi in solutione portionis, quia majus, & minus non faciunt quid diversæ speciei per textum *in l. fin. ff. de fide instrum.* majorique semper inest minus, *l. inter stipulantem* §. 2. *l. diligenter in fine ff. de verbor. oblig. cap. ex parte tua de decimis*, dicit Anastasius Germonius *de indultis Cardinal.* §. *etiam ex in numero* 50. &

29 51. †Qui etiam *ex numero* 46. Loquens de abbreviatoribus, præsertim pro his, qui indultum extraordinarium habent, ratione cujus non possunt conferre beneficia ad ordinarij collationem, & provisionem spectantia, dicit quod appellatione beneficiorum abbreviatorum de Parco majori, veniunt etiam beneficia abbreviatorum de Parco minori, ut quemadmodum inquam beneficia abbreviatorum de Parco majori, ita & beneficia abbreviatorum de Parco majori sint reservata, sicut Romæ ob tantum fuisse scribit Puteus *lib.* 1. *decis.* 240. de quorum materia scribit *decis.* 240. & *decis.* 263. *in antiquis*, *alias decis.* 234. & 257. *in correctis*, ubi quod beneficia abbreviatorum de minori, sunt reservata per textum *in Extravag. ad regimen de prebendis*, Barbosa ibi *numero* 9. vers. *ac abbreviatorum.*

30 Et licet idem Anastasius Germon. *de indultis dicto* §. *etiam ex eo ex numero* 51. dicat, quod isti, vel illi non continentur *in illa Extravag. ad regimen*: tamen quia alij Pontifices fecerunt similes reservationes: quo tempore creverat abbreviatorum numerus, regulam primam adductam ait amplecti omnes abbreviatores, cum legis natura sit; ut extendatur ad futura, ut late ipse disservit *in capite* 3. *lib.* 3. *animadversionum*, tam juris civilis, quam Pontificij, pro quo facit regula generalia, quod lex respicit ad futura, & quando ad præterita, *supra in cap.* 2. *ad cap. fin. de constit.*

Quod si dubitetur, ait majores abbreviatores antiquiores, sint abbreviatoribus de minori; respondeo cum eodem Anastasio Germonio quæstionis esse, propterea, quod dicta extravagans *ad regimen* inter communes Benedicti 12. *de prabend.* nec de majori specialiter Loquitur, nec de minori, sed generaliter: quare Mandosius *ad reg.* 1. *Cancell. quæst. ultima* videtur dicere antiquiores esse, qui de minori dicuntur, Rota vero contra dict. *decis.* 240. de qua Puteus supra, & Anastasius Germon. *in dicto* §. *etiam ex eo*, concludit (ut quidquid sit) beneficia utrorumque esse reservata; quia cum lex generaliter loquatur, generaliter intelligi debet per *textum in l. in generalibus de reg. juris l. si quis earum &. interemptum*, *l. item legato ff. de leg.* 3. *cap. de liberatione* §. *prohibemus* eum glossa in verbo *specie*, & ibi Gemiman. *in* 1. *notabili de officio deleg. lib.* 6. Craveta *consf.* 118. *n.* 13 *lib.* 1.

Pro complemento notandum est, quoddum Caputaquen *in decis.* 72. *num.* 3. *part.* 1. dicit abbreviatorum relationi seu dicto standum esse, dico cum eodem Anastasio Germon. *de indultis dict.* §. *cum ex eo n.* 33. intelligi de abbreviatoribus de majori, non æque de minori, quia isti, ut plurimum sunt juris ignari, illi periti, & in stylo curiæ per quam exercitati, quia, & litteras Apostolicas conficiunt, revident, mutant, mutanda, addunt addenda, & ut stylus curiæ expostulat, omnia perficiunt. 32

Sed si etiam dubites, num Pontificis morte abbreviatorum officia expirent? recurreus ad dicta supra *sub quæst.* 1. *vers. ad secundam*, & *q.* 2. ubi dum dixi de hac quæstione in persona vice Cancellarij. & Papæ vicario, ac de alijs officialibus curiæ, item & Datarijs dixi, etiam, ut quidquid sit de jure, & de ipsa jurisdictione in vice Cancellario, certe tam jurisdictionem ipsius, quam abbreviatorum, scriptorum, & aliorum officialium Cancellariæ, sede vacante, suspendi cum Julio Labore, rationem præstante, *variar. lucubration. tit.* 3. *c.* 3. *n.* 43. *ex doctrina leg. fin. ff de constit. Princip.* & *cap. quod docet de regul. juris* propter quandam scilicet reverentiam: 33

De scriptoribus litterarum Apostolicarum latius sub distinctione Loquemur *quæst. sequent* ubi de Prothonotarijs, & Notarijs Romanæ curiæ. Et quia de istis late loquuntur Rota *decis.* 70. *per totam* 1. *part. divers.* Lotterius *de re beneficiaria lib.* 2. *quæst.* 27. *numero* 86. Barbosa remissive per textum *in dicta Extravag. ad regimen, de Prebend num.* 8. & alij DD. per verba ibi, & *scriptorum litterarum Apostolicarum*, ac de istis majus dubium sit, quam de abbreviatoribus. Sed quia Leo V. & alij Romani Pontifices subsequentes scriptoribus Apostolicis plura concesserunt privilegia, †& in specie, ut omnes, & singuli scriptores, tam præsentes, quam futuri, sint sui, & Apostolicæ sedis Notarij, ac in alio vers. Bullæ, ac constit. dict. Papæ, constet Pontificem ipsum scriptores omnes pro tempore existentes, suos, & Apostolicæ sedis fecisse Notarios, ut refert Anastasius Germon. *de indultis Cardinal. dicto* §. *cum eo num.* 54. * Ideo existimo dicendum istos, & abbreviatores æqui gaudere privilegijs; quia & eisdem privilegijs gaudant scriptores Archivi Romanæ curiæ, ut cavetur in constit 14. Julij 2. incipit *cum sicut*, Kalend. Decemb. 1507. apud Laert. 34 35 36

Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 427. *alias* 173. *in noviss.*
impress. Barbosa *in dict. collect. decis.* 6. verb. *Ab-*
37 *breviare n.* 4. * idem *in Bullario dict. verb. n. fin.*
quorum exercitium suspendi morte Papæ dixit
Julius Laborius *sub dicta n.* 44. *tit.* 3. *cap.* 3. *Var.*
Lucub.

38 Et hinc est quod secretarius brevium Ponti-
ficis brevia obsignata post mortem illius, Car-
dinalium collegio refert, ut in specie testatur
Julius Labor. *Variar. Lucub. tit.* 1. *cap.* 9. *nu-*
39 *mero* 27. † qui post *ex numero* 24. dixit, mor-
tuo Pontifice, omnes Ecclesiasticos Magistra-
tus cessare, & à suis muneribus vacare per *Bul-*
lam Pij IV. vers. Datarijs, & §. *prohibentes*
præter officia camerarij, & Pœnitentiarij majo-
ris, juxta quæ dixi etiam cum eo, & alijs ex *clem.*
40 *ut Romani de elect. num.* 27. † in specie refert
practicatum in morte Pauli V. quod Cardinalis
sanctæ Susanæ brevium a secretis, quæ in arca
obsignata brevia tenebat, retulit collegio Cardi-
nalium.

41 De Gubernatoribus vero Papæ, dico quod li-
cet Gubernator non comprehendatur sub nomi-
ne Magistratus civitatis, ut habetur ex Sacra
Congreg. Rituum in Alexand. XV. Martij 1608.
in 4. dubio, teste Sellio *in selectis canonic. cap.*
17. *numero* 18. Barbosa *in collect. decis.* 401.
verbo *Gubernator numero* 1. qui *numero* 13. ait
quod Gubernatores civitatis sedis Apostolicæ,
quando sunt Referendarij, & Prælati, & utun-
tur Rocheto post Episcopum, & assistentes
ante canonicos juxta consuetudinem thurifican-
di sint ex Sacra Congreg. Rituum in casan. 7.
Decemb. 1601. quam refert Aldaous *in com-*
pendio canonic. resolut. lib. 1. *tit.* 16. *numero*
65. idem Barbosa *in Bullario dicto verb. utro-*
bique, plura alia referens de Gubernatore sæcu-
lari, aut Ecclesiastico thurificandis, sed magis
ad propositum nostrum Julius Laborius *Variar.*
resolut. dicta 1. *parte tit.* 1. *cap.* 9. *numero* 25.
& 28. dicit quod in morte Pauli V. Guberna-
tor urbis ter genuflexus coram Cardinalibus
in principio ingressus, in medio, & in fine Au-
læ Conclavis, assignando baculum Decano col-
legij, à quo ad viceeamerarium per cæremo-
niatum Magistrum delatus fuit, muneri renun-
ciavit, & quod denuo fuit introductus Guber-
nator urbis, qui ab eodem Sacro collegio ex
mera ejus liberalitate, & benevolentia suo mu-
neri donatus est, ut quo inter alia idem Laborius
recte dixerit *dict. tit.* 3. *cap. variar. Lucubrat.*
sub dicto n. 43. *in fine*, ut sicut cætera officia mor-
te Papæ cessant: sic & Gubernatoris Papæ offi-
cium.

42 Vice Dominus Papæ qui olim fuerit, proba-
tur ex Pavino *lib.* 3. quem sequitur Julius La-
borius *Variar. Lucubrat. tit.* 4. *cap.* 4 *de elect.*
numero 22. & 23. nempe ut postquam Adria-
nus III. decrevit, ut libere Clerus, & po-
pulus absque Imperatoribus electionem face-
ret Episcoporum, juxta etiam ex temporibus
quæ retuli supra *sub Rubrica de elect. infra sub*
quæst. 2. & 3. *cap. Ecclesia sutrina de causa*
possess. & propriet. quod à Nicolao fuerat po-
tius tentatum, quam cœptum, ut Platina in
ejus vita, & Euseb. *lib.* 6. *capite* 36. & Gra-
tianus *in capite cum longe* 33. *dist.* tunc ut fie-
ret hujusmodi electio per clerum tres quidem
ex primis ordinibus, aut Præsbyterorum, aut Dia-
conorum, Cardinalium caperentur, & curæ
Ecclesiæ præponerentur, qui Ecclesiam ipsam
Gubernarent interregni tempore, qui aut fue-
re vice Dominus Papæ defuncti * qui hodie 43
camerarius dicitur, aut aliquis ex septem offi-
cialibus Romanæ curiæ, videlicet Primicerio,
Secundicerio, Arcano, Sacellario, Primice-
rio defensorum, nomendatore, & Protho scri-
niario, aut unus ex Apostolicæ sedis Consilia-
rijs, aut Archipresbyter, sive aliquis ex Pres-
byteris, & Diaconis Cardinalibus, qui inter-
regni tempore locum servent sedi Apostolicæ,
qui post tertium ab obitu Pontificis Diem comi-
tia habebant de eligendo novo Pontifice juxta de-
cretum Bonifacij III. de quo Gratianus *in cap.*
nullis Pontificem 79. *dist.* quo electo, nihil
administrare poterat absque spectata confirma-
tione Imperatoris. Hæc, & alia Laborius Vi-
dendus, etiam *in cap.* 3. *dict. tit.* 4. *nume-*
ro 51.

Unde qui præest rebus Episcopi, dicitur vi- 44
ce Dominus *in cap. volumus* 79. *dist.* & Ca-
staldus, sive Castaldus, qui curam habet exter-
narum rerum glossa verbo *Gastaldum in cap. sal-*
vator 1. *quæst.* 3. idest cui externæ res à Clericis
gubernandæ mandantur, qui & Majordomus
solet appellari, quamvis proprie videatur hic esse
œconomus, *ut in dicto cap. volumus*, de quo la-
te infra hic, dum egerimus *de officio vicarij Epis-*
copi, & in tit. de Procuratoribus. * Sub qua ap- 45
pellatione defensoris, comprehenditur Syndicus,
qui & Advocatus, item Castaldus, & actor, cæteri
sub Procuratoris nomine, quorum nomina sæpe
confundantur, ut ait Barbosa *de jure Eccles. p.* 1.
cap. 46. *n.* 4.

Itaque Majordomus, Præpositus, œconomus, 46
& vice Dominus idem sunt, per quos intelligi-
tur quilibet Ecclesiasticarum rerum administra-
tor, *cap. salvator* 4 *quæst.* 3. *cap. consulere de*
Simonia, Suarez *tomo* 1. *de religione lib.* 4. *de*
Simonia cap. 29. *numero* 8. † Et sic vice Domi- 47
ni officium esse, curam Domus Prælati gerere,
& Hospitibus supervenientibus, vel causis, quæ
veniunt, paratum existere. *cap. volumus* 89.
dist. Ubi glossa explicat vice Dominum idem esse,
ac œconomum rerum Episcopalium, qui Episco-
palibus, & Hospitibus supervenientibus provideat
cum tali obligatione in officio bene gerendo,
quod in negotijs gerendis sui Domini debet spe-
ctare maxima commoda; quia dum officium
suscipit, censetur se adstringere ex tacita quadam
promissione ad curandam summam utilitatem
Domini quantum commoda, seu communi dili-
gentia poterit, ut dixit post Lessium *de justit. lib.*
1. *cap.* 18 *dubio* 2. *numero* 57. Barbosa *dicto cap.*
36. *numero* 15. & 16. de quo non amplius,
cum plus spectet *ad titul. de procurator*, & *Syn-*
dic.

Ad aliud de officio collectorum, & subcol- 48
lectorum, de quibus omnino Videndus Man-
dosius *ad regul.* 4. *Cancell. quæstio.* 6. 7. 8. 10.
& ultima, & cum alijs Nicolaus Garcia *de*
beneficijs parte 3. *capite* 1. *ex numero* 359. ad-
ducens plures decisiones, dum agit de reserva-
tione beneficiorum collectorum, & subcolle-
ctorum, & de quibus intelligatur qui dicit etiam
ibi *num.* 339. * Quod subcollector est, subdele- 49
gatus Apostolicus habens jurisdictionem, ob id-
que debeat esse persona qualificata juxta formam
cap

cap. statutum in rescriptis lib. 6. nam isti duo
collector, & subcollector habent Dignitatem
cum jurisdictione, ut per Gonzalez *in reg.* 8.
Cancellario glossa 51. *num.* 79. Masobr. *de Synodo
de Diœcesana cap.* 4. *dubio* 13. *n.* 30. *ubi num.*
33. colligit eam D. Gonzalez, & Barbosa cum
illis *in dicto cap. statutum numero* 10. hujusmodi
di subcollectores debere habere qualitate requisitas
ejusdem textus. † Et specificans Gar-
50 cia ubi proxime, sibi videtur, ut sufficiat,
quod sit persona qualificata, nempe canonicus
Ecclesiæ Cathedralis, vel alias in Dignitate
Ecclesiastica constitutus tempore deputationis,
quamvis postea desinat esse ex glossa
in dicto capite statutum verbo *canonicus* ad finem,
quam communiter sequuntur DD. *ibi,
& in capite quoniam*, Abbas *de officio delegati*,
Flamin Parisius *de resign. beneficior. libro* 1. *quæst.* 11. de qua ipse 4. *parte capite* 5.
52 Et confirmatur, quia qualitas canonicatus, vel
Dignitatis in Cathedrali, quæ in delegato summi
Pontificis requiritur, debet à principio adesse
tempore commissionis Masobrius *de Synodo
dicta dubit.* 13. *numero* 47. *de pensionibus
quæst.* 22. *numero* 19. Cardinalis Tuchus *littera
D. conclus.* 146. *numero* 15. Flamin. *de resignat.
lib.* 4. *quæst.* 1. *numero* 17. Barbosa *in dicto
cap. statutum num.* 18. & per illa, quæ dicit
cum multis *numero* 10. † Nempe quod si canonicus,
cui causa commissa est per sedem Apostolicam
post acceptionem litterarum desinat esse
canonicus; possit nihilominus esse judex in causa,
sic cum Azevedo *in l.* 7. *tit.* 18. *lib.* 4. *recopil.
numero* 60. & ad Curiam Pisanam *lib.* 4. *cap.*
6. Garcia Gironda, Masobrio, Aloysio Riccio,
Zabellos, Galetio, Gratiano, & aliis, quos
repetit etiam *de canonicis cap.* 19. *part.* 1. *num.* 6.
& 8.
53 Unde omissis aliis, cum tales collectores
& subcollectores cameræ Apostolicæ, sint judices
signati à Papa pro spoliis Episcoporum,
cameræ Apostolicæ spectantibus, ideo dicendum
est, quod durante officio, tam collectores,
subcollectores cameræ Apostolicæ, quam
Advocati, procuratores, fiscales, & Notarii in
causis spoliorum, & jurium præfatæ cameræ,
exempti sunt à jurisdictione ordinariorum ex litteris
Pauli III. Pii IV. Gregorii XIII. &
Sixti V. quarum meminere Joannes Anton. Navar
in summa Bullar. tit. de subcollectoribus,
Barbosa *in collect. decis.* 685. verbo *subcollector
54 Apostolicus, & in Bullario eodem verbo.* †
qui addit *numero* 2. quod in Regno Neapolit,
causæ delictorum, & excessuum à subcollectoribus
commissorum cognoscuntur à nuncio ibi
etiam post dimissum officium: sic ex Gregorii
XIII. constit. 25. incipit *cupientes* de anno
1575, apud Laert. Cherubin. *in Bullario tom.* 2.
55 *pag.* 492. † quam extendit Urban. VIII. in
constit. 35. alias 145. incipit alias recolendæ
Memor. II. Julii 1636. apud Angel Mariam
Cherubin, *tom.* 4. *Bulla ei in appendice pag.* 88.
ad excessus, & crimina patrata in aliis Regnis,
& provinciis, etiam expletis eorum officiis:
Videndi Maranta *tom.* 2. *resp.* 42. Sellius *in
56 selectis canonicis, capite* 63. *numero* 8. † Nec
enim tales subcollectores tamquam prorsus exempti
comprehenduntur sub decreto Concilii *Trident.
sess.* 6. *capite* 4. *& sess.* 7. *capite* 1. *&*

sess. 25. *capite* 6. *de reformat*, ut Sacra Congreg.
Concilii penes Gonzalez ad *Reg* 8. *Cancel.
glossa* 51. *numero* 81. & 82. declaravit.
Et inde evenit, quod ipsi, vel commissarii 57
spoliorum non comprehenduntur sub dispositione
ordinariorum, sed Nuncii Apostolici juxta
eorum privilegia: sic Sacra etiam Congreg. Concilii,
quam refert ad litteram Nicolaus Garcia
de beneficiis part. 11. *cap.* 10. *num.* 186. *declarat.*
13. † & Armendar *in additionibus ad recopil.* 58
leg. Navarra lib. 4. *tit.* 5. *de stupro l. unica
num.* 12. qui nec possunt visitari, nec corrigi ab
Episcopo, ut patet ex Sacra Congreg. etiam apud
Garciam *dict. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 168. in fine, Armendar
ad recopil. leg. Navar. lib. 1. *tit.* 6, *de visitatione
n.* 80. quos refert Barbosa *de officio Episcopi
p.* 3. *allegat. n.* 74. *n.* 28. & sic idem Armendar *n.* 30.
vers. item subcollectores, Gonzalez in *Regul.* 8.
Cancel. dicta glossa 51. *numero* 82. ex Sacra Congreg.
Concilii, & Barbosa *in collect. decis.* 180.
num. 3. dixerunt collectores cameræ Apostolicæ
ad nudum ministerium exigendi certis casibus
in partibus deputatos, sive canonicos, vel alias
beneficiatos ab Episcopo visitari, & corrigi non
posse. 59
Facultas enim horum collectorum, & subcollectorum
spoliorum cameræ Apostolicæ, est
ut capiant bona quorumcumque Ecclesiasticorum
sine licentia testandi, relicta aut legata; juxta
constit. VIII. Pii IV. incipit *grave* 26. Mai
1560. apud Laertium Cherubin. *in Bullario to-* 60
mo 2. *pag.* 8. *alias pag* 7. *in novis addit.* † Sed non
poterunt accipere in spolium suppellectilia Clericorum,
sicut declaravit Pius V constit. 42. incipit
Romani 3. Kalend. Septembris 1567. apud Laertium
Cherub. *in Bullario tom.* 2. *pag.* 238. *aliis*
179. *in novis impress.* Barbosa *in dict. collect. decis.*
180 *n.* 1. 2. & 3. *idem in Bullario* verbo *collectores,
& subcollectores.*
Sed non inde; quamvis tot privilegiis potian- 61
tur, excusantur à residentia Parochalis, ut censuit
Sacra Congreg. Concilii, testibus Nicolao Garcia
de beneficiis dict. 3. *cap.* 2. *num.* 42 *in* 3. *declaratione*,
Gonzalez *in dicta reg.* 8. *Cancel.
glossa* 6. *n.* 266. Armendar *in additionib. ad leg.
Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. *&. sub Rub. an
Parochi debeant residere in suis curatis?* Barbosa
de officio, & potest. Parochi cap. 8. *num.* 25. *in collect.
decis.* 685. *n.* 3. *idem in Bullario* verbo *subcollector.*
Et sic quod eorum beneficia sint sedi Apostolicæ 62
reservata per *regul* 4. *Cancellariæ* in sequentibus
verbis; *item reservavit generaliter omnia beneficia
Ecclesiastica quarumcumque collectorum, & unicorum
in quacumque civitate, vel Diœcesi, qui suo
tempore officia exercuerint subcollectorum, fructuum,
& proventuum cameræ Apostolicæ debitorum,
illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ
durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seu
ad quæ tunc jus competebat*; & quia, ut jam in
principio dixi hanc regulam ultra glossatores
explicat Mandosius *supra*, & Rebuff. *per* 11.
quæst. item Bellon, *de charitativo subsidio à quæst.*
106. Simoneta *q.* 32. & 34. & ibi Paulin.
Granut. & Mascard. *de probat. conclus.* 317. & post
eos Nicolaus Garcia *de benefic. dict. part.* 5. *cap.* 63
ex numero 344. * Ideo breviter inter alia notabilia
cum ipsis pro explicatione, dico beneficia
talium subcollectorum esse reservata etiam

obtenta ante officium contrà Mandosium, idem
in Bellenq. 120. Simoneta q. 32. Grannutius ad
eum q. 33. n. 18 Æneas Alconius q. 4. principali,
42. Garcia supra contrariis respondens ex num.
352. dicens ita decisum in Rota decis. 10. de
prabend. in novis ad alia plura Videndus cir-
ca subcollectores unius civitatis, aut dispersos
per provinciam dicti collectorum subcollecto-
res.

64 Secundo quod licet collectoris facultas sit
probanda per litteras l. unica cod. de mandatis
Princip. cap. cum in jure peritus eum ibi no-
tatis de officio deleg. subcollectoria tamen pro-
batur per testes, Rota decis 10. de officio deleg.
alias 226. in novis, & ibi à DD. Paz, Bellon.
quaest. 3. 50. 111. & Miles in repert verbo pro-
batio quod quis sit collector, & verbo proba-
tio quod quis sit subcollector Simon dict. quaest.
34. ubi, Gramut, Gomezius in dicto capite sta-
tutum de rescript. lib. 6. numero 60. Caputa-
quen. in decis. 139. numero 3. parte 1. Mando-
sius in ea reg. quaest. 2. Marcard. dicta conclus.
317. à numero 1. & 15. idem Garcia dicta par-
te 5. quaest. 1. numero 176. cum Alex. Simone-
ta, referens sic decisum in Urgelen. Canonica-
tus verbo adducta numero 346. & in alia Pla-
65 centina. † Quam notat circa modum probandi
subcollectoriam per testes, qui & numero 377.
378. & 379. ait cum dictis probari subcolle-
ctoriam per testes ad effectum probandi reser-
vationem, secus quando agitur de probanda fa-
cultate ad effectum, ut solvere debentes, cau-
te solvant; nam tunc requiritur scriptura, ad-
ditque non probari subcollectoriam per solos
testes de reputatione, & publica fama, & vo-
ce ad effectum probandi reservationem: sic con-
tra Puteum decis. 10. lib. 3. Cassador decis.
ante numero 3. de consiit. Bellen. quaest. 111.
& 112. Marcardus dict. numero 17. idem Gar-
cia referens ita decisum, ac resolutum in una
ferent Parochialis 9. Mai 1558. coram D. Ru-
beis, nempe non probari aliquem fuisse sub-
collectorem per testes, qui deponunt de publi-
ca voce, fama, & exercitio ipsius. nisi depo-
nant fuisse praesentes commissioni, & deputatio-
ni, aut alias per scripturam probetur deputatio
ad effectum probandi beneficium esse reservatum
Rota dict. decis. 10. Bull. 112. idem Garcia di-
cto numero 379. eam referens, ait dictum fuisse
resolutum coram Berrallo 1554. in Gerunden.
beneficii; & pro hac dicit a se tradita d.
5. p. cap. 2. dub. 11. Videnda ad propositum ex
n. 215.

66 Notandum vero est pro complemento, quod
etsi collectori Portugaliae licet condere licen-
tiam Monialibus introducendi mulieres in Mo-
nasterio pro eorum servitio ex Sacra Congreg.
Concilii in Ulixboneu. 31. Januarii 1616. penes
Sellium in selectis canon cap. 18. numero 25.
quem refert Barbosa in tract. de jure Ecclesiast.
lib. 1. cap. 44. num. 48. & in dict. collect. de-
cis. 180. num. fin. ac in Bullario. † Sed si sub-
67 collector absque ordinarii licentia alloquatur
cum Monialibus, eum posse excommunicari vi-
detur à Sacra Congreg. Concilii in Hippore-
gien 13. Mai 1928. quem citat Sellius ubi supra
dicto cap. 37. num. 9. idem Barbosa in collect.
decis. dicto verbo subcollector Apostolicus decis.
68 685. n. 7.
Secundo notandum est, quod licet dicti col-
lectores sint exempti à jurisdictione ordinarii;
item & alii officiales, ut dictum est, adhuc non
sit negandum ordinario, ut possit cupere, aut
capi facere informationem subcollectoris deli-
ctorum, saltem Notariorum ad effectum trans-
mittendi ad suos superiores, ut tradiderunt idem
Sellis in selectis canonicis dicto cap. 37. num. 10.
Barbosa dicta collect. 85. num. 8. Videndus
etiam in Bullario dicto verbo subcollector Apo-
stolicus. † Et Julius Labor variar. lucubrat. tit. 1.
cap. 17. n. 37. ex cap. 1. de sepulturis dicit quod 69
collector Apostolicus est sepeliendus de salario
ei deputato.

Ad ultimum, an Cancelleria suppleat Concilii 70
derogationem? Respondeo cum Anastasio Germo-
nio de indultis Cardinal. §. per quae sublatis n. 74.
quod Cancellaria, non supplet in litteris Aposto-
licis derogationem Concilii, sed requiri quod ip-
sa derogatio sit in supplicatione.

Et supplet eam tantum quando para Conci- 71
lii, quae obstat gratiae est registrata in corpore ju-
ris, & sic ut supleatur in dispensatione super de-
fectu natalium, derogatio Concilii Pitaviens, quod
est in cap. 1. de filiis Presbyteror, etsi non sit ge-
nerale, ac in dispensatione beneficiorum incom-
patibilium, derogatio Concilii generalis, quod est
Lateranense sub Innocentio III. celebratum, de
quo in cap. de multa de praeb. † Dicitque idem 72
Anastasius Concilio Tridentino non derogari,
propter verba apposita in ejus; per quae ip-
sum Concilium remittit omnia à se determinata
dispositioni Papae, qui videtur potius uti facultate
sibi tributae quam aliquid facere contra Conci-
lium: ita ille.

QUÆSTIO IV.

An Prothonotariorum participantium, aut titularum, seu extraordinariorum officium sit Dignitatis, & jurisdictionis ita Papae commessales, ut eorum beneficia sint reservata? Et an qui habuit scriptoriam Apostolicam, & dimisit ob istam dimissionem, desinat esse Protonotarius, sicut desinit esse scriptor; ita ut beneficium? quod obtinebat intelligatur esse reservatum, vel non? Et an finito officio omnibus privilegiis veris Protonotariis, confessis privetur? Et de aliis Notariis inferioribus curiae? cursores Papae qui dicantur? Advocati consistoriales qui: Et qui ex officialibus curiae dicantur familiares, ac Papae commessales?

SUMMARIUM.

1 *Prothonotariorum septem collegium ampliatum fuit ad duodecim tempore Sixti V. qui plura privilegia illis concessit.*

2 *Prothonotariorum, seu Notariorum à Clemente Papa officium institutum fuit ad perquirenda, atque conscribenda Sanctorum gesta.*

3 *Prothonotarii habitum gerentes in civilibus, & criminalibus. exempti sunt à jurisdictione ordinariorum.*

4 Prothonota-

4 *Prothonotariorum participantium collegium institutum à Clem. I. fuit illustrissimorum virorum ex serenissimis Principum familiis, & S.R.E. cardinalibus, quorum nonnulli fuerunt Pontifices.*

5 *Prothonotariis Papa Paul. V. concessit deferre pileum nigrum cordulis violaticis circum ornatum, etiam serico violacea suffultum cum flocis, & ornamentis ejusdem coloris.*

6 *Prothonotariis sunt familiares, & Prælati Domestici Papæ, panem quotidie, & vestes in morte, & coronatione Pontificis. & locum in cavalcatis habentes, spurios legitimare, ac notarios creare valentes, suique familiares potentes arma portare.*

7 *Prothonotarii ideo dicti sunt, quia sunt primi Notarii sedis Apostolicæ* à protos *Græce.*

8 Prothonotarii, *nomen in Bullis numquam ponitur, sed* Notarii. *Et si in Regulis cancellariæ ponatur illud nomen ad majorem excellentiam.*

9 *Prothonotarius Papæ nemo creari potest ante annos 20.*

10 *Prothonotarii de numero participantes, dicti ordinarii habent Dignitatem, & præcedunt canonicis Parochialium Ecclesiarum, & etiam Lateranen. de Urbe.*

11 *Prothonotarii de numero præcedunt in capella Papæ sacristæ, & Abbatibus usum Mitræ habentibus.*

12 *Prothonotarii numerarii, turificantur ante Nuntium Apostolicum transeuntem, non autem intra suam Provinciam existentes, & etiam ante canonicos, & Dignitate, ac Abbates benedictos, & vicarium Episcopi, & Generales ordinum, & post eos Prothonotarii supra numerarii, nisi essent consanguinei alicujus magni Principis. Quandoque præcedunt nunciis Apostolicis, si incedant in habitu, ut* n. 13.

14 *Prothonotarii titulares dicti extraordinarii, & si habeant Dignitatem. sed non quasi cæteri Prothonarii; non enim habent in Ecclesia præcedere supra canonicos, nec inter eos, si non sunt canonici.*

15 *Prothonotarii titulares, poterunt ubi non est canonicorum collegium, sedere in presbyterio cum habitu prælatitio, & in processione incedere post sacramentum, & post celebrantem.*

Quibus concessit Papa in consistorio sedi sui esse proximiores, quando authentica documenta conficiunt, ut n. 16.

17 *Prothonotarii titulares possunt esse judices delegati; sed an judices conservatores non est certum ut* n. 18. *ubi DD. affirmant, & de necessitate eorum hic.*

18 *Prothonotarii titulares, etsi Dignitatem non habeant in Ecclesia cathedrali, vel collegiata, eam tamen habent in Ecclesia Romana.*

19 *Prothonotarii titulares incedentes in habitu clericali, gaudent fori in privilegio civilibus, & criminalibus, & si Ecclesiæ, non serviant. & sunt exempti ab ordinariis in causis excedentibus summam 25. Ducatorum.*

20 *Prothonotariorum privilegiis Concilium non derogavit, nisi in causis criminalibus,*

21 *Prothonotariorem beneficia, sunt reservata, etiam de illis, qui sunt creati allegatis.*

22 *Reservatio beneficiorum Papæ Pathonotariorum, potest dici clausa in corpore juris.*

23 *Prothonotarius Papæ nequit sua beneficia coram ordinario permutare, nec ordinarius ea conferre; sic ut jus abdicetur à permutante, ut* n. 24.

25 *Prothonotariatus probatio; ad hoc ut gaudeat privilegiis Papæ, debet esse concludens, & quod constet de acceptione, ut* num. 26.

27 *Scripturam Apostolicam dimitens, num finiat Prothonotariatus officium, & beneficium desinat esse reservatum. &* n. 28. 29. 30. ad 35. & ex n. 36. *respondetur argumentis contra affirmativam.*

28 *Scriptura est causa inductiva, & conservativa Dignitatis.*

29 *Scriptori æqualitas adjungitur Prothonotoriatus officio.*

30 Rotæ decisio 70. n. 8.

31 *Gratia Principis, & concessio debent interpretari, sic ut non oriatur absurdum.*

32 *Verba dubia debent trahi ad eum sensum, quem accipit subjecta materia, ut deserviant menti, etiam in materia, in qua stricta sit interpretatio.*

33 *Dignitas per numerositatem vilescit.*

34 *Prothonotarius simul cum scriptoria videtur esse causa consecutiva, & realis ejusdem scriptoriæ.*

35 *Privilegium concessum ratione alterius, sublato uno, tollitur aliud.*

36 Leos Cod de excusat. muner. lib. 10. l. eam legem Cod. eodem. l. 1. Cod. de advocatis. divers. judicum, & num. sequentibus.

37 *Dignius debet trahere ad se minus dignum sed qualiter* n. 41.

38 *Dignitatis vestigia solent retineri in memoriam antiquæ Dignitatis, sed qualiter* n. 44. & 45.

39 *Advocatis pleraque privilegia conservantur, etiam post cessationem in officio.*

40 *Officii honorarium cessat, ubi illud datum est pretio, si dimittatur scriptoria.*

41 *Scripteribus Apostolicis à curia absentibus, non datur privilegium, nisi de licentia Papæ, ut* n. 45.

42 *Prærogativa datæ in regula 1. prærogativarum est ratione laboris.*

43 *Dignitatem adipiscens virtute propria, plus meretur, quam qui pretio.*

46 *Gratia cessante causa, quando dicatur cessare.*

47 *Prothonotarius est dignior Dignitas scriptoria, quando stat de per se; non sic inscriptoria, quæ stat accessoriè.*

48 *Privilegio Principum, quanto sunt concessa propter certam causam, non sunt late interpretanda,*

49 *Beneficia omnium officialium Papæ sunt reservata etsi officium deposuerint.*

50 *Scriptores sunt officiales Papæ, & sic eorum beneficia reservata.*

51 *Prothonotarii quidam vacantes, etiam retinent honores, & beneficia, qui illi, honorarii.*

52 *Reservationes beneficiorum sunt legales.*

53 *Beneficia camerarii Papæ, Auditorum Rotæ, atque abbreviatorum sunt reservata, ut cumque vacent, sine morte, sive officio dimisso.* n. 55.

54 *Beneficia Referendarii, Acolyti, scutiferi, secretarii litterarum Apostolicarum, ad effectum reservationis continentur. Item & scriptorum militum sancti Petri, aliorumque officialium Papæ, & si non comedant in Tinelo.*

55 *Notarii extra urbem creandi debent se prius submittere examini sub pœna nullitatis, & falsi. Et de forma examinis* remissivè numer. 56.

57 *Cursorum curiæ Romanæ officium, est potestas citandi, & imitandi, in nonnullis causis Papæ mandata.*

58 *Cursores Papæ in processionibus, ac funeribus claves argenteas deferre debent, & non mandatarii.*

59 *Pertigarii officium in cathedralibus correspondet cursori ad intimas faciendas*

60 *Advocati consistoriales sunt qui plenam habent administrationem redituum studii, dicitur Papam constituisse ordinem Advocatorum, qui sint legis periti, ut habeant, reginen urbis.*

61 *Consistoriales urbis præcedunt quibuscumque aliis. Advocatis, atque Doctoribus antiquioribus.*

62 *Salmantinæ universitatis, Vallisoletanæ, & complutens. privilegia* remissivè.

63 *Advocatorum officium, etiam extra urbem est nobile, & laudabile; sic ut nec ad senatoriam Dignitatem non eligantur, nisi viri experientia advocationis illustres.*

64 *Infa'‑es sunt repellendi à munere advocationis.*

65 *Liberti possunt esse Advocati; non enim infames erant.*

66 *Advocatus dicitur quoad officia Ecclesiæ ille qui præsideret rebus Ecclesiæ agendis.*

67 *Familiares, ac Papæ commensales solum sunt, qui rationens personæ, & non officii pro tempore obtenti in Palatio Apostolico panes habere quotidie possunt, & in posterum habere possint*

68 *Familiares Papæ, sive comessales sunt Auditores Papæ, Referendarii, & alii officiales ex Palatio Apostolico panem habentes.*

69 *Commessales Papæ vere sunt Clerici de camera.*

70 *Commissarius cameræ, est familiaris.*

71 *Cantores capellæ Pontificis sunt familiares.*

72 *Familiares Papæ qui dicuntur, quoad beneficia reservata* remissivè.

73 *Exemptiones familiarium Papæ non sunt revocatæ.*

74 *Familiares Auditorum Rotæ, confidenti‑lium, Cardinalium, Episcoporum* remissive.

1 ET si longe hæc omnia possent hic repeti, ego
inquam breviter distinguendo absolvam &
sic præmitto ex Constit. Sixti V. incipit *Romanus
Pontifex*, sub data 16. Kalend. Decemb. 1585.
ampliatum fuisse collegium septem Notariorum
sedis Apostolicæ antiquitus institutorum ad numerum duodecimumm, cum gratiarum, & privilegiorum extensione pro ipsis septem Notariis, in
qua per 22. §§. patet de summa privilegiorum ipsis concessa, ut referunt Barbosa *de jure Ecclesf.* 2.
23. *de Prothonotariis* n. 4. 5. & 6. referens verba
dicta Constit. Anton. Novarius *in summa Bullar.
tit. de Prothonotariis.* † Quorum officium, seu 2
Notariorum sedis Apostolicæ in ipsis primitivæ
Ecclesiæ initiis à felicis recordationis Clem. Papa
I. ad sanctorum gesta perquirenda, atque conscribenda noscitur institutum, ad quod assumpti,
† habitum, & Rochetum defetentes, actuque 3
exercentes, tam in civilibus, quam in criminalibus ab omni ordinariorum jurisdictione exempti reperiuntur, ut statuit Leo X. in Constit. incipit *Romani*, sub data Romæ 4. Mai 1515.
† Quorum Prothonotariorum collegium de nu- 4
mero participantium à S. Clem institutum, in
quo semper illustrissimi viri, & ex serenissimis
Principum familiis adscripti fuerunt, ex quo numero quam plurimi ad Sacr. Romanæ Ecclesiæ
Cardinalatus Dignitatem promoti nonnullique
summum Pontificatum adepti fuerint, & ante annos quidem 160. Episcopis præferebantur. † ita 5
gravissime commendatum à Paulo V. ut in peculiare signum, & prærogativam quoad omnes alios
ejus Collegii Prothonotarios concessum fuerit
privative, ut pileum nigrum cordulis violaceis
circumornatum, & etiam Serico violaceo suffultum cum flocis, & ornamentis ejusdem coloris
deferre possint, & valeant; ut S. D. Papa, audita
Congreg. sententia, annuit, atque concessit, ut in
decreto ejusdem sacræ Congregat. sub Die 17.
Februr. 1617. idem Barbosa *dicto cap.* 23. *de jure
Ecclesf. n.* 7. quos idem *in collect. decis.* 616. verbo
Prothonotarii de numero participantium n. 5. &
in Bullario sub eodem verbo. † Dicit doctos esse 6
familiares, & Prælatos Domesticos Papæ, panem
quotidie, & vestes in morte, & coronatione
Pontifici, & locum in cavalcatis habentes spurios legitimare, ac notarios creare valentes, ac eorum familiares arma gestare potentes ex dict.
Constit 12. Sixti V. apud Laere Cher‑b. *in Bullario tom.* 2. *pag.* 382 *in novissim. impress.* de quorum materia agunt idem Joannes Antoo. Novarius Sup Theodosius de Rubris *in singularibus Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *tit de præced. Prothonot.*
Bas‑ ‑a late *in dicto cap.* 23 *de jure Ecclesiast.
in dict. collect.* 616. & 617. ac *in Bullario eodem verbo*, & varbo *Prothonotarius titularis*, Michaë. Ferro *infra cap.* 42. *à n.* 1. 2. aliquid *cap.* 27.
num. 12.

Quod si dubites quare dicti sint Prothonota- 7
rii, respondetur ideo, quia sunt primi Notarii sedis Apostolicæ *a protos* græce, quod est primus
late Michaël Ferro *de præced. cap.* 42. *n.* 1. Mandosius *de signatura gratiæ tit. Prothonotarii in
princip.* Ludovicus Gomez *super reg. Cancel. q.* 1.
Erasmus Chochier. *de jurisdict. ordinum. in exemptos p.* 1. *q.* 18. *n.* 1. Cassaneus *in cathalogo gloriæ
mundi p.* 4 *considerat.* 9. ut Barbosa *n.* 12. & 8
11. *dict. c.* 23. † advertunt quod istud nomen *Prothonotarius* numquam ponitur in Bulla, nec in
aliis dispositionibus Apostolicis, sed tantum *notarius*, licet in regulis cancellariæ ponatur illud
nomen ad majorem excellentiam, ut refert etiam
Narbona de ætate ad actus humanos anno 20.
q. 10. *n.* 2. † ubi *num.* 6. post Monetam de con-
servat *cap.* 1. *num.* 161. & alios subdit speciali 9
Constitut. Pauli II. statutum esse neminem
apte

ante 20. annum ereari Prothonotharium debere.

10 Er quod dicti Prnthonotarij de numem participantes, & dicti ordinarij, qui ratione sui officij, fructus ex Romana euria percipiunt, & Bullas Ecclesiarum, & Monasteriorum expediunt. Cassaneus *dict. considerat.* 29. Leo in Thesauro fori *Ecclesiast. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 34. & auth. conficiunt instrumenta rogati ex Bulla Pij II quam refert Fertus *dict. quæst.* 42. *n.* 1. *de præcedent.* & *q.* 27. *n.* 12, *quæ est* 1. *tom. Bullar. fol.* 316. *ordino* 4. incipit *cum servare*. non minimam habent Dignitatem, siquidem præcedunt canonis Ecclesiarum Patriarchalium, & etiam Lateranensis de Urbe, ut Sacra Congreg. Rit. declaravit Die 4. Martii 1613. testibus Joan. Novar. *dict. tit. de Prothonotor. n.* 5. Theodos. de Rubeis *in singular. Rotæ tom* 2. *pag.* 4. *tit. de præcedent. Prothonotar. à pag.* 87 & 88. *in fine ejusdem tit. pag.* 493. Barbosa *de canonicis*
11 *cap.* 18 *n.* 14. † Qui & in eapella sanctissimi, debet præcedere Sacristæ. & Abbatibus usum moræ habentibus ut à Sacra Congreg. Rit. in Romana 13. Julij 1601. declaratum fuisse referunt Sellius *in selectis canonicis cap.* 27. *n.* 15. Barbosa *in dicta collect.* 616. *n.* 6. & *fin.* & *in Bullario supra*, & Cantelorius *de præcedentia n.* 47. 52. & 53. ex cæremoniali Romano *lib.* 2. *tit. de ordine sedendi in capella Papæ*, quam sequitur Michaël Ferro, *dict. quæst.* 42. *n.* 3. negantes, quod Prothonotarij supernumerarij nnn præcedant Prælatos antiquiores de stylo Romanæ curiæ, nec Prothonotarij nabeant sedem in capela Pontificia, fatentur solum de Prothonotarijs principantibus, de qui-
12 bus, † docent Leo dist. *cap.* 2. *n.* 34. Casan. *dict. consid.* 29. Michaël Ferro *dict. q.* 42. *sub n.* 3. quod Prnthonotarij numerarij jurificantur ante Nuntium Apostolicum transeuntem, non autem intra suam Provinciam existentem, & etism anta Canonicos, & dignitates, ac Abbates benedictos, & Vicarium Episcopi, & Generales ordinum, & post eos Prntonotarij supranumerarij, nisi essent
13 consanguinei alicujus magni Principis. † Et tunc pro arbitrio Episcopi, & Leo *ubi supra*, & Ferro cum eo dicunt præcedere Nuncijs Apostolicis si incedant in prædicto habitu Prælaturæ, intelligentes procedere sic in Nuncijs, nnn Episcopis, ant Archiepiscopis, & idem Michaël Ferro *dicto n.* 3. *in fine*, vers. *sed cum Prothonotarij*, cum in his partibus hæc non observari cum Prothonotarijs; eo quod consuetudine babitum non deferunt.

14 Prothonotarij titulares, alias dicti extraordinarij; quorum Dignitas vilescit propter numerum eorum excessivum, ut dixit Casaneus *dict. considerat.* 29. *in fine*, licet habeant Dignitatem, sed non qualem proxime relati Prothonotarij, participantes, quia in Ecclesia non habeot præcedere supra canonicos, nec inter eos, si non sunt canonici, ut censuit Saera Congreg. Spoletana terræ Casciæ. *n.* 3. Maij 1619. & in alia castellæ, & legion. 30.
15 Aprilis 1604. † Poterunt tamen, ubi non est canonicorum collegium sedere in presbyterio cum habitu prælatitio, & in processione incedere post sacramentum, & post celebrantem ex eadem Sacra Congreg. 11. Julij 1618. qui & præcedunt canonicis non collegialiter intercedentibus Sacra Con-
16 greg. in dict. Legionen. & Castellæ. † Quibus etiam in consistorijs Papæ Pius III. supra concessit sedi suæ esse proximiores, quando authentica documenta conficiunt, & sic venire, ut sint præferendi omnibus officialibus Romanæ curiæ inferioribus post Episcopus, Casanens *dict. consideratione* 29. & 30 Cantelorius *de præcedentia dicto n.* 47. & 52. Michaël Ferrus *dict quæst* 42. *sub n.* 3. quod intelligo de Prothonotarijs numerarijs ex dictis in vers. antecedenti, alia congerunt videnda Sellius *in selectis canonic. cap* 36 Anton. Novar. *n.* 9. 23. 24. & alijs Barbosa *de jure Ecclesiast. videndus à num.* 5. *usque ad finem in collect. decis* 617. *à n.* 2. verbo *Prothonotarius titularis*, idem *in Bullario eodem verbo*, plura ex multis Bullis Pontificum, & declarationibus congerentibus, ubi leges.

Dubium tamen est, in dicti Prothonotarij su- 17
pra numerum possint nominari, atque fieri, deputarique judices conservatores? in quo est Doctorum diversitas: nam quidam docent, quod licet isti Prothonotarij titulares dicantar habere Dignitatem, ut dixerunt Cassan. *dict considerat.* 29. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 1. *cap.* 2 *n* 34. Moneta *de conservat. judic. cap.* 5. *n.* 12. Michaël Ferro, *de præcedent. dict. q* 42. *n.* 2. sed nnn inde possint conservatores nominari, ac deputari, cum Dignitas eorum non sit in cathedrali, vel collegiata, juxta textum *in cap. fin. de officis deleg. lib* 6. etsi possint esse judices delegati, juxta *cap. statutum de rescript. lib.* 9. dicit Ferro, *dict n.* 2. firm ... de praxi in boc tribunali Nuncij Hispaniæ, quia in se multoties vidit, ut Prothonotarius nunciaturæ, cui tamquam Dignitatem habenti, & alns Prothonotarijs ejusdem nunciaturæ causæ civiles, & beneficiales commissæ fuerunt, & hodie committuntur, non tamen criminales, & matrimoniales, quæ tantùm ordinarijs possunt committi juxta Concilium Trid. *sess.* 24 *cap* 20. & idem Ferro *dicto n.* 3. *in fine*, satis de convenientia plorat, ut magnopere congrueret, quod in his partibus essent tres, aut quatuor Prothonotarij deputati à sede Apostolica cum habitu, qui litteris. & moribus ornati, causas cum gravitate; & sine ipsorum solicitudine definirent, & eis tantum, & non alijs committerentur, cujus dicto obest praxis Trid. *in cap.* 10. *sess.* 2;. *de reformat.* dum ordinarijs, & judicibus synodalibus causas præcipit committi.

Nihilominus, ut judicea conservatorea deputa- 18
ri possint, alij docent ex Sacra Congreg. Concilij de anno 1630. ex eo quia licet Prothonotarij Dignitatem non habeant in Ecclesia cathedrali, vel collegiata, eam tamen habent in Ecclesia Romana, quæ omnium aliarum mater est, & Magistra, *cap.* 2. *de summa Trinit. cap antiqua.* 23. *de privileg.* refert Barbosa *de jure Eccles. p.* 1. *cap.* 33. *n.* 27. 28. & 29. alia congerens, quod hic in partibus non video in praxi admissum; sed idem Barbosa videtur *ibi* hanc ultimam tenere ex dict. Sacr. declarat. Concilij, refert etiam dict. collect, 617. n. 18. verbo *Prothonotarius titularis*, & *in Bullario sub dicto verbo* nam dicit *n.* 34 *dict. c.* 23. quod collegium Prothonotariorum participantium, solet Prothonotarijs titularibus litteras suarum facultatum expressivas concedere inter alia verba, sequentia referens, & *propterea eidem D. N. uti Prothonotaris Apostolico, ac in Dignitate Ecclesiastica constituto, causas, seu lites beneficiales Ecclesiasticas. & mixtas per Apostolicas litteras, seu quovis alio modo committi, seu delegari posse, sicut ab immemoriali tempore circa observatum fuit, & de præsenti observatur &c.* quæ tantum de delegatione loquuntur, sicut

prima

prima ſententia concedit negans io conſervatoria.

19 Hi inquam Prothonotarij in habitu clericari,
incedentes, fori privilegio gaudent, tam in civilibus, quàm in criminalibus cauſis, quamvis non ſint adſcripti ſervitio alicujus Eccleſiæ, ut ex Sacra Congreg. in Toletana 22. Martij 1632. docent Anton. Novar. *dict. tit. de Prothonotar. num.* 23. & 24. Barboſa *dicto cap.* 23. *de jure Eccleſ. n.* 36 idem *in dict. collect. deciſ.* 617. *n.* 4. & *in dicto Bullario*, & Sellius *in ſelect. canonic.* refert in Sacra Congreg. Concilij Die 9. Jul. 1626. quod ipſi gaudent etiam privilegio, & clericali, etiam ſi Eccleſiæ non inſerviant, qui quidem ex privilegio in civilibus ſunt exempti à juriſdictione ordinarij quoad cauſas excedentes ſummam 25. Ducato-
20 rum ex Bulla VIII. Leonis † quia Concilium
non derogavit privilegijs Prothonotariorum, niſi in cauſis criminalibus juxta ſacram Congreg. Concilij in Papien. 14. Decemb. 1650. cujus meminere Joan. Anton. Novar. dict. tit de Prothonot. *tit* 23. *n.* 36. Barboſa *dicta deciſ* 617. *n.* 3. aliquid tradit idem Barboſa ex Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 11. *n.* 3. ex Sellius *cap.* 71. *n.* 4. qui etiam de canonicis *cap.* 5 *n.* 54. & *cap.* 18. *n.* 34. nonnulla refert de his Prothonotarijs titularibus, & alia circa ſeſſiones, & proceſſiones intra Eccleſiam, quàm extra; item & præcedentias inter canonicos & Dignitates, & ad alios plures caſus *in dicta collectanea* 617 & *in Bullario* dicto verbo *Prothonotarius titularis*, & *ſub dicto cap.* 23. *lib.* 1. *de jure Eccleſiaſt.* Novarius, Sellius adducentes plures declarationes Sacræ Congreg. ibi videnda idem Barboſa *de poteſt Epiſcopi p.* 3. *alleg* 74 *à num.* 30. late Lotterius *de re beneſic lib.* 2 *q.* 28 & 29.

21 Dubitant ergo DD. an prædicti Prothonotarij,
ita Pontificis ſint commenſales, quod eorum beneficia ſint reſervata ex reg. Cancel. ſicut de beneficijs ſubcollectorum dixi in fine quæſtionis præced. Quibus ſuppoſitis breviter hic reſpondendum eſt Prothonotariorum beneficia, etiam ſi illi non ſint de numero participantium, ſed ad inſtar, vel à legatis creati eſſe reſervata per *extravag. ad regimen de præb.* & *reg.* 1. *cancellaria*, ut docent Puteus *deciſ.* 329. *lib.* 2. *in correct.* Caputaq. *deciſ.* 407. *p* 2. & *deciſ.* 27. *p.* 3. Rota *deciſ.* 407. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* & in Burgen. Abbatiæ de Salas 14. Maij 1612. coram Ubaldo, & 20. Novemb. 1615. coram eodem, alias abunde fuit firmatum, & in commen. capellaniæ 7. Februarij 1620. coram Romboldo, & in Caſalen. Beneficior. 10. Decemb. 1627. coram R.P.D. Merlino, & in Romana capellaniæ 10 Novemb. 1628. & 29. April. 1630. coram R. P. D Pirovano, Barboſa *dicto cap.* 23. *de jure Eccleſ. n.* 37. de quo ſunt videndi etiam Mandoſius *in dicta regula prima*, *Cancel. quæſt.* 5. *ſub numer.* 7. Pellinera *in deciſ.* 655. incipit *Notarij Pænitentiariæ*. Gonzalez *in reg* 8. *Cancel. gloſſa* 51. *n.* 12. Lotterius *de re beneficiaria q.* 27. *n.* 97. *in fine*. Ubi per Rotam in Ferrarienſ. Cano-
22 nic. 26. Aprilis 1624. coram D Pirovano † ſub-
dit hanc reſervationem Prothonotariorum poſſe dici clauſam in corpore juris.

23 Et in tantum ut Prothonotarius non poſſit
coram ordinario beneficia ſua permutare cum alio, quia non poſſet ordinarius conſerre, cum Papa eſſet adeundus, ut conferret, ſicut docent Felin. *in cap. in noſtra* 12. *de reſcript.* Federicus de Senis *conſ.* 112. *in princip.* Puteus *deciſ.* 255. *lib.* 2. *in correct.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneficior. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 4. ubi Rotæ deciſiones refert Chochier. *de permutat. beneficior. p.* 2. *cap.* 2. Rota in Caſalenſ. beneficior, 10. Decemb. 1627. coram R. P. D. Merlino, Barboſa *dicto cap.* 23. *de jure*
Eccleſ. n. 38. † qui *n.* 39. 40. & 41. reſolvunt illam 24
dubiam quæſtionem, an ex permutatione tali, abdicatum jus dicatur à permutante; ita ut tunc indicatur vacatio, ex *n.* 46. uſque ad finem, reſpondit fundamentis exiſtimantium dictam *extravag. ad regimen.* non comprehendere quoad reſervationem Prothonotarios titulares, ſed tantùm participantes: nam omnes ſub generali ea reſervatione comprehenduntur.

Quod ſi dubites qualis debeat eſſe Prothono- 25
tariatus probatio ad effectum reſervationis, præhabitis hic, quæ dixi de ſimili probatione collectorum, & ſubcollectorum *dict. q. præcedenti in fine*, ad caſum præſentem, dico, ut debeat eſſe concludens, Puteus *deciſ.* 266. *n.* 2. *lib.* 4. Rota *deciſ.* 46. *n* 3. & 4. *p.* 2. *diverſ.* Greg. 15 quos refert eadem Caſalen. beneficiorum 10. Decemb. 1627. coram R.P.D Merlino: & quamvis poſſit probari per litteras parentes, *l. nemini licere* §. *non aliter ff. de advocatis diverſ. judicum*, Barboſa *de*
jure Eccleſ. dict. cap. 23. *p.* 1. *ex n.* 42. * Ubi ulterius 26
requiri quod conſtet de earum acceptatione, ut firmavit Rota in dicta Burgen. Abbatiæ de Salas in verſ. *pro cujus reſolutionis fundamento*, quam tamen acceptionem determinari per litterarum expeditionem, non aliter; eo quod hæc ſit acceptatio tacita, quæ ſufficit, ſecundum Mohedan. *dec.* 18. *de præbend.* Puteus *dec.* 27 *n.* 9. *lib.* 1. Creſcent. *deciſ.* 9. *de præſumptionib.* & Rota in Carthagin. beneficij 26. Februarij 1605. coram Cardinali Lanceloto, in qua ponitur prædicta diſtinctio.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an qui ha- 27
buit ſcriptoriam Apoſtolicam, & dimiſit; ob iſtam dimiſſionem deſinat eſſe Prothonotarius, ſicut deſinit ſcriptor, ita ut beneficium, quod obtinebat intelligatur reſervatum, vel non. Et viſis, quæ de ſcriptoribus Bullarum Apoſtolicarum ſcribunt Rota *deciſ.* 70. *per totam p.* 1. *diverſ.* Lotterius *de re beneficiaria lib.* 2. *q.* 37. *n.* 86. & alij. Reſpondeo in hac difficultate ſedanda longus eſſe ſcriptores, quia ſi ſit reſervatum, dicemus Cardinalem vigore indulti extraordinarij conferre cum poſſe; ſin ſecus, tunc proviſio ſpectet ad ordinarium collatorem, ut tenuit Rota in una Hiſpalenſ. beneficij Die Lunæ 14. Januarij 1572. coram R, P, D. Domino Robuſterio Oriolenſi Epiſcopo impreſſa *in* 1. *part. diverſ. deciſ.* 7. dicens propter dimiſſionem ſcripturæ Apoſtolicæ finiri, & Prothonotariatum, & beneficium non eſſe reſervatum Apoſtolicæ proviſioni, ſi vacaverit ſcilicet in menſe ordinarij iuxta intellectum, quam dictæ deciſioni præſtat, Anaſtaſius Germon. *de indultis* 8. *etiam ex eo num.* 54. & 55. cum ſequentibus.

Pro hac ultima ſantentia plura ſunt fundamen- 28
ta. Primum quia ſcriptoria eſt cauſa inductivâ, & conſervativa Dignitatis ipſius Prothonotariatus in perſonis ſcriptorum cum ſic inducatur ex conjecturata mente diſponentis, à quo totum hoc pendet ex *l.* 2. §. *in voto* & §. *ſi quis à Princip. ff. ne quod in loco publico* ut declarant Bald. *ad leg. humanitatis n.* 28. *ff. de impuber.* & *ſubſtit.* & alij, qui citantur in dicta deciſ. quia in privilegio ſcriptorum ſedis Apoſtolicæ, aut obſcure conſtat qualitatem

tatem scriptoriæ qualificâre protonotariatum, cum sint in eadem oratione, & ab eodem verbo regantur, Oldradus *conf.* 8. Socinus *conf.* 37. *n.* 13. & 18. Decius *conf.* 92. *colum fin.* verf. *quinto in pro-*
29 *posito*, Parisius, *conf.* 72. à *n.* 53. *lib.* 4. † At qualitas propter quam in Prothonotariatu hujusmodi fuit apposita qualitas scriptoriæ, non intuitu personarum, de quibus Papa, ibi nullam habet notitiam, cum referat se ad præsentes, & futuras, *l. qui filiabus*, & *ibi notat ff. de leg.* 1. cum aliis per Socinum, *conf.* 73. *n.* 20. *in fine lib.* 4. ergo cum voluerit Papa, quod ea Dignitas Protonotariatus staret simul cum officio scriptoriæ, hoc est non de per se principaliter, sed consecutivè, & accessorie ad officium scriptoriæ, & illi esse annexum ex notatis per Innocent. *ad cap. de multa col. fin. ante finem de præb.* Joan. de Platea *ad leg. cum legem post princip. Cod. de dignit lib.* 12. Socin. & alii *ad Rub. de leg.* 1. Petr. de Perusio, *in tract. de unione cap.* 1. sequitur ut dimisso scriptoriæ officio, extinguatur, & finiatur illa Dignitas in persona dimittentis, qui remanet, ut privatus, & Dignitas transit ad alium cum officio, quod & ratio naturalis, & civilis suadet, nec duo eodem tempore eandem rem possideant: argum. textus *in l. si ut certo §. si duobus vehiculum ff commodati*, de qua regula canonistæ, *in cap. licet* 9. *in fine de probationib.* ut in præmisso itaxis notavi.

30 Secundum ex verbis ejusdem Rotæ. *dict decis.* 70. *n.* 8. ibi *facit Prothonotarios illos, qui in futurum erunt scriptores*, quibus probatur non sufficere, quod aliquomodo scriptor existat, sed debet permanere toto tempore importato per participium *in futurum erunt, seu extiterint scriptores*, Bartol. *in l. ex facto n.* 2. *in fine*, & *ibi* etiam Cuman. *n.* 13. *de vulgari.* & *pupil.* idem Bartol. *in l. præcip mus* [illegible] *ff. de appellat.* Imola *in clem.* & *si principalis n.* 14 *de rescript.* prædicta enim verba resoluuntur in relativa, & ejusdem tempus juxta Doctrinam glos. *in clem.* 1. in verbo *Dignitas. de prabend.* Bartol. *ad leg. centurio n.* 28. *in fine* ubi & multi alii *ff. de vulgari*, & *pupillari*, quæ faciunt conditionem, & inducunt qualitatem rei dispositæ; juxta doctrinam ejusdem Bartoli, & aliorum *in l.* 1. *ff. de condit.* & *demonstrat.* causa enim est, quæ regulat conditiones adductas.

31 Tertium, quia cum juris regulæ sint, quod Principis gratia, seu concessio interpretetur; ita ut inde non oriatur absurdum, aut aliquid quod à sapientibus reprehendi posset ex *dicta l. ex facto*, ubi Cuman, & alii *ff vulgari*, Craveta cum aliis,
32 *conf.* 3. fere per totum *libet.* † Et quod quando verba sunt dubia, debeant trahi ad eum sensum, quem accipit subjecta materia, ut deserviant menti, etiam in materia, in qua stricta sit interpretatio, *in l. insulam ff. de præscript.* verbis cum aliis per Curt. Senens. *conf.* 10. *n.* 14. Alex *conf.* 120. *n.* 4. & *ibi add lib.* 2. Cassan *conf* 11 à *n.* 57. sequitur ut si dimisso officio adjuncto cum Protonotariatus Dignitate, ipsa etiam Dignitas non vacaret, contingeret, quod simul eodem tempore possent oriri plures Protonotarii, qui valerent uti tantis prærogativis, ibi concessis, ut esset valde absurdum, & contra verisimilem mentem concedentis, maxime, quia infinitas debet evitare, *l. qui bonæ §. fin. cum ibi notatis ff. de damno infecto*, *l. voves*, *§. hoc sermone ff. de verb. signif.* cum aliis per Alex. *conf.* 16. *n* 9. *lib.* 4. Abbat. *in cap.* 1. *num.* 1. *de*
33 *privileg.* † ubi ait per numerositatem vilescere Dignitatem, quæ per se alioquin est excellens, & qualitas scriptoriæ sit successiva; eo quod officium scriptorium existimatur perpetuum, & non momentaneum, cum detur ad vitam, & beneplacitum eorum, qui illud emunt glossa, *ad leg.* 2. *ff. pro socio*, Joannes de Platea *ad leg. eam legem Cod. de excusat. muner. lib.* 10. Decius *conf.* 204. *per totum* & in simili de jurisdictione, ut sit quid perpetuum, & non momentaneum, ut considerat Bald. *in l. generaliter circa medium Cod. de Episcopis, & clericis*, & in canonicatu locum sibi vindicet, *dict. decis.* 70. *n.* 9. *in medio*, & Dignitas illa Protonatariatus sit qualitas successiva, evenit. ut in dubio præsumatur, quod fuerit à disponente assumpta pro causa essendi, & permanendi, ut catenus sit Protonotarius, quatenus in eo durat qualitas scriptoriæ, Imola *in dicta clem. et si principalis num.* 14. verf. *si vero non appareat* &c. & verf. *quandoque est dubi. del* de rescriptis,

Unde licet prædicta causa non sit expressa, & 34
causa scriptoriæ influat in ipsam rem principaliter, & non in personas, videtur ut Dignitas Protonotariatus sit causa consecutiva, atque realis, & ut sequitur suam causam inductivam, & ipsum officium, sicut notant omnes ad textum *in l. sordidorum Cod. de excusat. muner. lib.* 10. à quo non potest separari præter intentionem concedentis juxta Baldi doctrinam *in l. si prædium n.* 4. *ante finem ff. de edilitio edicto*, & aliorum, quos citat Craveta, *conf.* 170. *n.* 6 *lib.* 1. & inde fieri quod dimisso scriptoriæ officio, extinguatur dicta Dignitas in persona dimittentis, ut dictum est, & in terminis late Anastasius Germon. *de indultis*, *dicto* §. *etiam ex eo videndus* à *n.* 60. *usque ad finem*, ubi *n.* 61. & 66 confirmat ex doctrina Bartoli *ad leg Gallus §. & quid si tantum*, *col.* 3. *in princip* verf. *præterea posito ff. de liber. & posthumis*, Socinus *conf.* 150 *col.* 7 *num.* 17. verf. *sexto confirmatur*, in fine, † Dicemus quod quando pri- 35
vilegium competit ratione alterius, si tollitur unam tollitur, & aliud; item ex regula textus *in l. cum Prætor ff. de judiciis*, *l. maritus Cod. de Procurator. l. unica §. sin autem Cod. de caducis tollendis cap. ad audientiam de decimis*, cum aliis similibus, ex quibus deducunt DD. quod ubi concedens vult quod privilegia durent dimisso officio, id exprimit, sicut patet in facultate testandi per dicta jura, quam solet dicere velle durare, etiam dimisso officio; in aliis verò casibus jure communi, & ordinario non comprehensis, ac de quibus expressam non faciat mentionem denegare.

Nec obstat aliquod ex fundamentis contrariæ 36
sententiæ, nempe ut Dignitas perpetua, dimisso officio, duret ex *l. eos. Cod. de excusat. muner. lib.* 10. *l. eam legem in fine Cod. de excusat muner. l.* 1. *Cod. de advocatis diverf. judic.* ubi Bart. Saiicet, & alii, qua probatur, quod deposito officio, habens Dignitatem illi annexam, remanet in Dignitate, & qui cessante causa, non debeat cessare gratia creationis Protonotariatus, quæ semel habuit suam perfectionem, & transtulit plenum jus in acquirentem *ex l. fin. in princip. ff. unde liberi.* cum aliis per Bartol. *ad leg.* 2. *§. fin. circa finem. ff. de donat.* † Et illud, quod dig- 37
nius, quale est Dignitas Protonotariatus, debet ad se trahere minus dignum, quale videtur scriptoria ad Protonotariatus Dignitatem per regulam juris, accessorium, *de regular.*

juris

juris lib. 6. l. in argento in princip. ff. de argento, & auro legato, Canonistæ per textum, *in c. quanto 3. de judiciis, c. per tuas de arbitris cum vulgatis*, & ex aliis principiis.

38 Nam præterquam quod prædictæ objectiones
adjuventur etiam ex eo quod nonnumquam;
imo, & plerumque in memoriam antiquæ Dignitatis, retineantur reliquiæ, & vestigia quædam, dictæ antiquæ Dignitatis, hoc est nomen, seu honor, & prælatio honoris cum privilegio immunitatis tertio non nocivis sine aliquo exercitio præcedentis Dignitatis, Joan. de Platea *ad leg. 1. & 2. Cod. de præfect. Prætor. & ad leg. 1.* ubi Jacobua Rebuffus *Cod. de proposit. sacr. cubic. lib. 12.* & late Tyraquellus *in tract. cessante causa limitatio-*
39 *ne 15. & 16 per totum*, † Et sic contingere in advocatis ex *dicta l. 1. Cod. de advocat. divers. judic.* quibus pleraque constitutionibus illius tituli privilegia concessa sunt, reverentia studiorum: & ut ait Jacob. Cujac. *in paratitl. ejusdem tituli*, reverentia litterarum, contemplatione litteratæ
40 militiæ. † Tamen honorarium illud cesset, ubi
quis pretio, aut suffragio adipiscitur officium cum Dignitate, prout ipse scriptores Apostolici, quibus dantur privilegia, non ob merita, aut labores, sed ob pretium, ut eleganter scripsit Pu-
41 teus *decis. 104. lib. 3.* † qui dicens non dari privi-
legia scriptoribus Apostolicis à curia absentibus ratione laboris, sed ratione pretii quod in officiorum exemptione exponunt; & sic resolutum in una Leodiens. Canon. & præbendæ S. Bernardi 1543. Die 24. Februarii, ut prædicti scriptores
42 incitentur ad emendum ea, † ait ut prærogativæ
quæ dantur in regula prima prærogativarum, dentur ratione laborum; indeque ipsa regula posuerit *actu sua officia exercentium*, & sic in casu nostro, si dimittatur officium à fortiori cesset ipsa Dignitas, & omnes reliquiæ, ita quid non remaneant vestigia aliqua ex *l. universi*, & *ibi* Bartol. Joan. de Platea, & Jacob Rebuffus, *Cod. delegation lib. 10.* in qua sane lege perelegantem reddit rationem Imperator dicens ne commoda publica *cum umbratili suffragiorum pactione lacerentur*, ubi Cujacius rectissimè interpretatur, ne sub specie, & umbra horum Dignitatum, pretio, non meritis coemptarum commodis publicis officiatur, sicut, & respondent Rolandus à Valle *cons. 65. n. 47. lib. 1.* Anastasius Germon. *dicto §. etiam ex*
43 *eo à n. 73.* † cum plus mereatur qui acquirit Dig-
nitatem virtute propria, quam pretio, vel suffragio aliquo illam adipiscitur ex *l. 1. & 2. ff. de officio Proconsul.* Bartol. *ad leg. quod Principi ff. delegat. 2.* Natta *cons. 163. num. 14. & cons. 129. num. 8.*

Unde licet dignitas Protonotariatus dicatur
44 perpetua; sic ut dimisso, etiam officio, non ces-
set ex *dicta l. cum legem Cod. de excusationib. muner*, non tamen procedat in Dignitate reali annexa ipsi officio, quæ sequitur suam causam, ut diximus; nam regula, quæ docet, ut cessante causa non cesset effectus; & sic nec cesset dispositio, remaneantque vestigia, & reliquiæ intelligitur in casibus à jure expressis, de quibus non est iste, de quo agitur, ut expendit Tyraquel. *in dicto tract. limitat. 16. n. 9. in fine*, & Anastasius Germon. *de indultis in dicto §. etiam ex eo numero*
45 *86.* † Ubi addit illud etiam habere locum, ubi
dispositio est inducta cum causa momentanea, aut requisita certo, & determinato tempore; & sic ego amplector ex *dict. decis. 104. Putei lib. 3.* quæ adhuc visa est contra nos, si non expendatur: loquitur enim ibi de scriptore absente, non inquam de illo, qui dimisit officium; & nihilominus Puteus concludit, quod scriptores, auditores, & Referendarii à curia absentes non deberent gaudere, nisi absint de licentia Papæ, qui tunc pro præsentibus habentur; non enim isti absentes in totum renunciarunt officio empto, & nihilominus non fruuntur prærogativis absentes, nisi de Papæ licentia absententur, quæ absentia dicitur potius temporanea, quàm perpetua quod magis procedit in scriptore officium dimittente, cum in ea sit causa successiva; & permanens; qua ratione à cessante causa inductiva, & conservativa dispositionis, cesset ipsa dispositio, & si supersint reliquæ, aliquæ, illæ nempe honorariæ, de quibus ipse Anastasius Germon. *ubi proxime sub num. 75. 76. & 77.* & DD. *per dict. l. 2. Cod. ut Dignitat. ordo servetur.*

Et sic non esse impedimento aliud fundamen-
tum, quod cessante causa, non debeat cessare ef- 46
fectus, seu gratia creationis Protonotarius, quæ semel fuit perfecta; quia id verum est tantùm, ubi fuit gratia, & jus illi simpliciter quæsitum, non æquæ ubi gratia, & jus fuit qualificatum ex aliqua conditione, vel causa, ut in scriptore (juxta adducta supra in proxima sententia,) tunc enim res transit cum sua, & non recipit perfectionem, nec adquirit jus, nisi cum sua qualitate, & causa, ut dixerunt Bartol. & alii, quos sequitur Jason. *in l. qui Roma §. Flacim col 1. & 2. ff. de verb. obligat.* Castr. *ad l. privilegia Cod. de sacro sanctis Eccles.* Decius *ad cap. Ecclesia sancta Mariæ num. 53. de constit. & ad cap. novit. num. 13. in fine*, vers. *sed contra de judiciis*, Anastasius Germon *dict. §. etiam ex eo de indult. numer 87.* qui & *num. 88. & 89.* † ad aliud obje-
ctum, quod magis dignum, quale est Proto- 47
notariatus trahit ad se scriptoriam, ut minus dignum; respondet Protonotariatum esse Digniorem, quando stat de perse, sed in scriptoria non sic contingere, cum tantùm stat, tamquam accessorium ipsi scriptoriæ, quæ etsi minus principalis, & digna sit, considerato utroque de per se. At cum dignitas Protonotariatus in casu nostro dicat ordinem ad exercitium; sic ut tunc jam ipsa scriptoria sit res principalis, & officii dignitas tantum ei adhærens; ita ut ea dimissa, dimissa omnino intelligitur eadem Protonotariatus Dignitas, juxta ea, quæ scripsit ipse Anastasius *lib. 3. de sacror. immunit. à num. 206.* quod accessorium, non trahit ad se principale, sed à principali trahitur, ut dixit Clem. V. *in cap. 3. de donat. inter virum: & uxor.* quia ut instat Paul. *in l. ordinarii Cod. de judiciis*, accessorium tamquam minus dignum, non debet trahere ad se principale ex *l. in argento in princip. ff. de auro, & argento legato.* ite DD. per textum *in dicta l. cum principali ff. de reg. juris.*

Quod si ad huc instes ex alio fundamento re-
lato, quod Principium privilegia sunt late inter- 48
pretanda: tamen respondetur id non procedere, quando sunt concessa propter certam causam;

tunc

tunc enim restringuntur propter illam causam, cum non possit fieri interpretatio, quæ verbis non concipitur, ut late post alios tradit Claudius de Seisel olim Episcopus Taurinensis ad textum *in l. fin. num. fin. §. de constit.* Anastasius Germon. *de indultis dict. n.* 88. *§. etiam ex eo.*

49 Hæc in puncto juris, verum si adhuc pro sententia ultima corroboreris, nihilominus in casu reservationis, de quo nunc, præterquam quod quæstio tradita, videtur superflua ex eo quod in regula 18. Sixti Papæ V. sunt reservata beneficia omnium officialium, etsi officium deposuerint, ut tradit idem Anastasius *in dicto §. etiam ex eo n.* 89. *in fine*, ac pateat ex eo, nempe, quod non solum Camerarii Auditorum Rotæ, & Abbreviatorum, beneficia sint reservata Papæ, verum ex constit. 78. & 79. Pauli 3. & constit. 44. Julii 3. quibus patet, quoad prædictum effectum viri familiares, & continui Papæ commensales sunt omnes referendarii, & alii officiales ex Palatio panem ha-
50 bentes, † scriptores dicti, ac Portionarii quorum beneficiorum reservationem dictum est, jam clausam dici in corpore juris ex adducta decis. Rot. Ferrar. 26. April. 1624. & ut latius de officialibus Papæ dico *infra hac quæst.* dicendum est ex adducta *decis.* 70 *Rotæ n.* 11. vestigia Protonotariatus relata non sufficere, cum *extravagans ad regimen. de præb. & reg.* 1. reservatoria exorbitarint à jure communi, quæ cum reservent beneficia officialium, videlicet Protonotariorum; etsi supponant qualitates officii, & Dignitatis, sunt intelligendæ plene, & cum effectu, ut explicat ex aliis multis Anastasius *de indultis d. §. etiam ex n.* 80. *ad* 84. Et sic non amplius insistimus in repetendis aliis fundamentis utriusque sententiæ, cum ita amplectitur: videndus Barbosa expendens *dictam extravag.* & Paul. III. *& IV. constit. ex d. reg.* 1. *Cancellariæ, à n.* 51. 52. 53. *&* 54. *de jure Eccles. dict. c.* 23. *p.* 1.

51 Unde etsi dictus Barbosa omnino legendus in dictis locis resolvat *dict. n.* 51. 52. *&* 53. quod Portionarii creati ratione officii, remanent Protonotarii, etiam finito officio, & quod gaudeant omnibus beneficiis veris Portionariis concessis, ut expressa probat ex *dictis Paul III. & IV. constit.* cum ex jure, etiam vacantes plura haberent beneficia; quam honorarius ex *dict. l.* 2. *Cod. ut Dignit. ordo servetur*; item & ut Lampridius in Alex. scribit, vacantibus dabantur annonæ, quas nullas honorarios constat habuisse; indeque non immerito vacantes præferrentur, honorarii licet non omnibus ex *dicta l.* 2. quia proculdubio præferuntur his, qui simili ornati sunt Dignitate, veluti Præfectorius vacans, Præfectorio honorario, Quæstorius vacans Quæstorio honorario, non inquam illis, qui ampliori Dignitate præditi sunt, veluti Quæstorius vacans, non præfertur Præfectorio honorario; sicut nec comes vacans Quæstorio, vel ex Magistro honorario; & sic vacantes omnibus honorariis non præferri, quia retinent, deposito officio, reliquias, & vestigia Dignitatis illi annexa, sicut præsertim de advocatis dictum est ex *dicta l.* 1. *ff. de advocatis divers.* tamen præterquam quod hæc intelligentur de officiis, & Dignitatibus considerata per se, non ut accessoria una alii officio, ut jam diximus, † quoad reservationes non fit il-
52 latio, eo quod, ut diximus, reservationes ex *dicta regul.* 1. *& ex extravag. ad regimen sunt legales*, quia expressis verbis disponunt, quoad beneficia, quæ sedis Apostolicæ officiales, qui ratione officiorum ejusmodi Notarii erant, etiam dimissis officiis & quandocumque assequuti fuerint sub reservationibus ex *dicta extravag. ad regimen*, comprehendantur; sic in stantibus hodie dictis constit. & declarationibus, nullus amplius supersit in hac re scrupulus.

Quare quidem sine controversia erit, non solum beneficia camerarii, ut dictum est camerarii 53
Auditorum Rotæ, atque abbreviarorum esse reservata, utcumque vacantia, sive morte aut officio dimisso, Mandos. *in dicta reg.* 1. *q.* 4. Cassadorus *decis.* 4. *de constit.* Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 27. *n.* 68. Puteus *decis.* 204. *&* 266. *in antiquis, alias* 254. *&* 257. *lib.* 1. verum, & dictorum Notariorum, Protonotariorum, & scriptorum, ut ex Gonzalez Bellamera, Lotterio, & aliis probat Barbosa *in dicta extravag. ad regimen de præb. ex n.* 5.

Ubi *n.* 11. *&* 12. ad prædictum effectum reser- 54
vationis, non solùm prædictos comprehendi, verum ut comprehendantur etiam referendarii, Acolyti, scutiferi, secretarii, litterarum Apostolicarum scriptores, Cubicularii, ac milites sancti Petri, & reliqui officiales Romano Pontifici pro tempore existenti, in Palatio deservientes, aut custodiam facientes; licet in eodem non habitaverint, nec habitent, nec forsan habitabunt, nec in Tynello comederint, nec comedant, nec in futurum forsan comedent ut referunt Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. glossa* 51. *n.* 17. Joannes à Chochier. *in reg.* 3. *Cancel. n.* 34. imo & aliorum capellanorum reservata censeri dicunt idem Gonzalez *dict. glossa* 51. *n.* 8. Mandosius *in dict. reg.* 1. *q.* 5. *&* 6. Æneas de Falconibus *de reservat. q.* 3. *princip. n.* 15. *in fine, & n.* 16. Simon *in simili tractatu q.* 37. *&* 38.

Ad tertiam quæstionis partem de aliis Nota- 55
riis inferioribus, cursoribus, advocatis &c. breviter respondeo, ad primum de notariis, & fide, quæ eis præstatur; quia multa dixi generalia *sub tit. de fide instrument.* & ex jam adductis Protonotariis, & scriptoribus constat, nec iste locus aptus fit, ut de Notariis extra Romanam curiam existentibus, ac eorum fide agatur; ideo tantum hic dico quod Notarii extra Urbem ereandi, antequam exercere Notariatus officium incipiant, debent se submittere examini sub pœna nullitatis, & falsi, ut decrevit Urbanus VIII. in constit. 10. alias 110. incipit *ratio pastoralis* 12. Kalend. Januarii 1631. apud Aug. Mariam Cherub. *in Bullario in appendice tom.* 4. *pag.* 19. † Ubi ponitur forma 56
examinis, Barbosa alia referens de Notariis S. Inquisitionis, ac Episcoporum *in collect. dec.* 523. *à n.* 1. *&* 4. verbo *Notarius, & in Bullar. eodem* verbo, de quibus etiam aliquid *in Trid. sess.* 21. *de reformat. cap.* 21. idem *ibi, & in dicto Bullario, & collect. decis.* 83. verb. *cancellaria cancellarius* Episcopi.

Cursorum tamen officium est, & potestas citan- 57
di, & intimandi in nonnullis causis Papæ mandata, juxta quæ caventur in constit. 14. Julii 2. incipit *cum sicut* 15. Kalendas Septembris 1507. apud Laertium Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 427. & ex alia constit. 34. Clem. 8. incipit *etsi* Julii 1532. apud dictum Cherub. *eodem tomo pag.* 692. *alias* 579. *in noviss. impress.* qui & debent diem futuræ cameræ Apostolicæ postridie intimare, ut cavetur in alia Pii IV. con-

ftit.87. incipit *cum inter* Kalend. Novemb. 1564. apud Laert.Cherub. *tom.* 1. *pag.* 122. Barbosa *in collect.* 237. *decis.* verbo *cursatores Papæ*, & *in Bullario eodem verbo*, & quænam fides eis adhibeatur super intima facta, desumi potest, etiam ex his, quæ dixi *in c.* 1. *de causa possess. & propriet. sub quæst.*7. ubi de fide præstita Nuncio, seu apparitori citanti, item & executori.

58 Et quod isti cursores, & non mandatarii vicarii urbis in publicis processionibus, ac funeribus claves argenteas deferre debent, tradit Sellius *in selectis canon. cap.*20. *n.* 32. & refert Barbosa *in d. collect. & Bullario n. fin.* ex sacra Congreg. Rit. in Urbis 17. Martii 1613. quam idem Sellius ad lon-
59 gum ponit. † Et huic officio correspondet circa intimas, & citationes ad convocationes faciendas in capitulis cathedralium officium Pertigarii, de quo aliquid dixi *supra.*

60 Advocati vero consistoriales, qui plenam habent administrationem reddit7uum studii, quorum collegium creatum apparet; quia cum in electionibus, quæ in consistorio Papæ olim fiebant, plerumque apparerent oppositores; ideo Pontifices constituerunt ordinem prædictum Advocatorum, qui egregii essent juris periti, & nonnisi solemni eorum periculo in hunc ordinem admissi hujusmodi munus in consistorio obirent, ut advertunt Vestrius *in pract. Romana curia lib.* 2. *c.* 18. Petr. Gregor *lib.* 49. *syntagmat. juris cap.* 6. *n.* 10. ubi subjungit hac tempestate in hoc otiosos esse, cum in publicis tantum consistoriis orent, studiique urbis regimen habeant juxta Bullam. 52. Sixti V. incipit *Sacri* 10. Kalend. Septemb. 1587. apud Laert Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 5877. *alias* 247. *in novissim. impress.* in qua ejus filius *in scholio* 1. ut refert Barbosa *in collect dec.* 14. verbo *Ad-*
61 *vocati consistoriales*, & *in Bullario eodem verbo*, † addit proxime dictum, dicentes quod Generales urbis, hoc est consistoriales, qui Romæ præcedunt quibuscumque aliis advocatis, atque Doctoribus, habeantque facultates Doctorandi, ex dicta constit. Sixti.

62 Qua occasione hic possent adjici de collegio Advocatorum universitatum, salmanticæ universitatis, de cujus privilegii plura congerunt videnda, & de Cancellario judice illius universitatis D. Alphonsus de Scoba. Chonchensis collega *de scholastica & Regia jurisd.* & Pater Mendo è societate de jure academico, & de aliis Advocati universitatis Vallisoletanæ, ac compluti apud nos celebratissimis; & sic possunt hic adjungi pleraque Advocatorum privilegia, quæ congerunt DD. *in l.* 1. *& toto tit. Cod. de advocat. divers. judic.*

63 Quorum quidem officium etiam ubicumque extra urbem esse nobile, & laudabile, docent DD. per textum *in l.* 4. *Cod. de Advocat. divers. judic.* cum ex textus *in l. providendum* 7. *Cod. de postulando* agnoscat advocatos esse in Dignitate, & *novella unica eodem tit.* vocaverit advocationem seminarium Dignitatum; sic ut nec ad Dignitatem senatoriam eligerentur, nisi viri experientia advocationis illustres Perez de Lara *in compendio vitæ humanæ cap.* 30. *n.* 14. Mastrillus *de Magistratib. lib.*2. *cap.* 12. *n.* 4. Quare dixerunt Riccius *p.* 1. *decis.* 216. *n.* 12. Burgos de Paz *in proæm. leg. Tauri n.* 379. Fontanell. *de pactis nuptial. tom.* 1. *clausula* 4. *glossa* 10. *p.* 1. *n.* 127. & *clausula* 3. *num.* 16. Guzman. *de evict. q.* 48 *num.* 5. Cavallus *crimin.* 5 *su.*287. Gratian. *discept. forensi cap.* 186. *num.* 6. Joan. Baptista Toro *in compendio decis. litt. A.* verbo *Advocatus* Donellus *lib.* 18. *comment. cap.* 3. ubi Osvaldus ex *littera E.* Advocatos nobiles augere suam Dignitatem, ita ut à muneribus excusentur.

Ex quo fluit merito repellendos esse à munere advocationis infames, ut docent Accursius *in l.*2. *Cod. de dignit. lib.* 10. Bartol. *in l.* 1. *§. fin. ff. de extraordin. cognit.* cum aliis Tiraquel. *de nobilitate cap.* 29. *ex n.* 11. Antonius Faber, *in l.* 1. *§. ait Prætor* 8. *ff. de postulando, absque eo, quod obstet decisio* textus *in l.* 2. *Cod. de postul.* † Ubi li- 64
berti possunt esse Advocati: nam præterquam quod Tyraquellus opressus *dict. cap.* 29. *n.* 16. dixerit nihil aliud posse responderi, nisi fatendo patrocinari causas, non esse Dignitatem, sed non ideo adversari Dignitati, quod est contra *dict. l.* 4. *& l. cum advocatis* 8. *dict. tit. Cod. de advocat. divers. judic.* dicendum est libertos non fuisse infames ut *in l.* 1. *ff. de officio assessorum*, nam, etsi prohibiti fuerint officia ingenuorum exercere, non quia infames, sed quia prohibiti, ex *l. visellia*, juxta quæ dixi *in Rub. & tit. item & cap. fin. de servis ordinand. vel non*) ideo *in dicta l.* 2. *Cod. de postul.* potuerunt liberti esse Advocati, ut respondet D. Franc. de Amaya *in l.* 1. *Cod. de infamibus lib* 10. *n.* 87. & 88. cum Osvaldo *dicto lib.* 18. *comment. Donelli cap.* 3. *litt.* 1. Simacho *lib.* 5. *epist.* 41. Turellus, & Guttierez *de officiis Domus Augustæ lib.* 3. *cap.* 2. Bulleng. *lib.* 6. *de imper. Rom. cap.* 6. Dorleans *ad Tacitum lib.* 11. *annon. pag.* 572. Mastrillo *de Magistratibus lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 6. dicentibus Advocatos dici clarissimos, eosque nomine indigitet epithectum causidicum, & si multi contra Advocatos scripserint, videre ex dict. Mastrillo *dict. cap.* 11. *à numer.* 9. Dorleans *supra.* 65

De his non amplius, cum fusius agam *infra in tit. de postulando*, unum tamen notabis ex dictis *in fine quæstionis præcedentis*, quatenus dixi de vice Domino Æconomo, atque Castaldo, *Advocatum* dici illum, qui præsidet rebus Ecclesiæ agendis, atque tractandis; ut DD. docent per glossam textus *in c. si quis Episcopus* 1. *q.* 1. Villalobos *in summa p.* 2. *tract.* 37. *de simonia dif.* 22. *sub n.* 1. Barbosa *de jure Eccles* 1. *p. cap.* 46 *sub n.* 4. dum dicit defensoris appellatione generaliter comprehendi syndicum, qui & Advocatus dicitur. Et de præcedentia Advocatorum, & assessorum Ecclesiasticorum, cum multis Michaël Ferro *de præced. cap.* 3. & 7. videndus. 66

Officiales vero curiæ, familiares, ac Papæ commensales, qui dicantur? jam facilè est percipere ex dictis sub hoc textu: & sic breviter, dico, quod familiares Papæ, & Prælati Domestici, & continui commensales, sunt, qui solùm ratione personæ, & non alicujus officii pro tempore obtenti, ex Palatio Apostolico panes quotidie habere possunt, & in posterum habere poterunt, licet in Palatio non habitent, vel alia victui necessario non habeant, ut jam sub hac quæst. dixi, dum agens de reservatione beneficiorum, quæ habent Portionarii, sive alii officiales curiæ, de omnibus laconicè scripsi, quoad illum effectum. 67

Et sic familiares Papæ, sine commissales sunt Auditores Rotæ, Referendarii, & alii offi- 68

ciales ex Palatino Apostolico, panem habentes,
ut patet ex Constit. 3. & 21. Paulii III. inci-
pient. *sanctissimus* de anno 1553. & 1554. apud
Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 615. 714. & 512.
in novissim. & sic Auditor confidentiarum Sixtus
V. constit. 47. incipit *Divina* Kalend. Novemb.
1686. apud eundem Cherub. *tom.* 2. *pag.* 556.
alias 423. Barbosa *in collect. decis.* 353. verbo *fa-*
miliares, idem *in Bullario eodem verbo*, qui utro-
69 bique verbo *commessales Papæ n.* 3. sic tenet † ubi
etiam addit, quod commessales Papæ vere sunt
clerici de camera, ex Bulla Sixti IV. incipit *di-*
spositione. Kalend. Februar. 1472. apud Cherub.
tomo 1. *Bullarii pag* 332. *alias* 301. *in novissim.*
impress. item scriptores Archivii Romanæ curiæ,
Julius II. constit. 2. in epist. *quia nihil* 8. No-
vembr. 1504. apud Cherub. *tom* 1. *pag.* 403. †
70 commissarius cameræ Apostolicæ, Sixtus V.
constit. 44. incipit *ad excelsum*. 4. Octob. 1586.
71 apud Cherub. *tom.* 2. *pag.* 550. † Cantores ca-
pellæ Pontificæ Sixti V. *const.* 58. incipit *glorio-*
sæ, 5. id. Junii 1587. apud eundem Laërt. de
quibus idem Barbosa *collect. decis.* 189. *num.* 6.
72 quam repetit *in dict. collect. decis.* 353. *n.* 3. † Et
quoad beneficia reservata qui dicuntur tales fa-
miliares, sive commessales, idem repetit cum
multis per textum ubi DD. *in dicta extravag. ad*
regimen. de præb. & Dignit. & in hac quæst. sub
verb. *ad secundum*, ex vers. *quare.*
73 Unum tamen notabis quod non sunt revoca-
tæ exemptiones solitæ, & immunitates commen-
salium continuorum Papæ, Cardinalium, offi-
cialium, cubiculariorum, & secretariorum, ut
patet ex const. 28. Urbani VIII. incipit *superni*
12. Kalend. Novemb. 1624. apud Laërt Cherub.
tom. 4. *pag.* 46. *in novis. impress.* refert Barbosa
verb. *commensales Papæ collect. decis.* 189. *n. fin.* &
74 *in Bullario*, † De familiaribus Auditorum Ro-
tæ, confidentialium, Cardinalium, & Episco-
porum, hic jungi plura valebant, sed consulto
omitto; & sic nec gradum facere necessum esset
ad materiam de officio vicarii, Episcopi, & ejus
potestate, quæ est practicabilior jam dictis; sed
quia de illa soleant Doctores hic inquirere, at-
que tractare, non ex vi tituli nostri: quia hic
tantum egerunt Pontifices de officio vicarii Pa-
rochi, seu Pontificis, ut in textu nostro; ex vi
tamen nominis *de officio vicarii* de quo non minus
apta peragi valet *infra sub tit. de officio ordinarii;*
cum vicarius Episcopi judex ordinarius appelle-
tur, ut *ibi* probabitur; ideo ad cognitionem to-
tius materiæ; item & de potestate vicarii capi-
tuli, sede vacante, adjungendo Doctores,
quos retuli *supra hic in Rubr. n. fin. post quæst.* 1. &
quia ex textu *in cap.* 1. 2. & 3. *hoc tit. lib.* 6.
aptus sese offert locus inde est ut hic, & sub
hoc textu agamus de vicario Episcopi, ac capi-
tuli sede Episcopali vacante, ut apparet *à quæst.*
5. *proxime sequenti.* Et insuper adjunges quæ di-
co, ac notant Doctores *in tit. ne sede vacante ali-*
quid. innovetur.

QUÆST. V.

An vicarius necessario constituendus sit ab Archiepiscopo, & Episcopo pro rebus justitiæ, & gratiæ? Quis debeat eligi, & nominari? An ex quo creatus est, dicatur judex delegatus, aut ordinarius, habens eandem jurisdictionem, ac Episcopus ipse, vel limitatam ad casus tantum suæ commissionis? Et quænam exercere valeat ex solo mandato generali?

SUMMARIUM.

1 *Vicarius legitimus, seu natus est ille qui à lege ipsa constitutus est, ut Archidiaconus, Archipresbyter.*

2 *Archidiaconus de jure, Episcopo absente, & ejus officiali vicarii munus exercet, qui & potest dare litteras dimissorias ad ordines suscipiendos.*

3 *Archidiaconus, & Archipresbyter, etsi jurisdictionem habeant à lege ordinariam ratione officii, & Dignitatis, sed minorem quam habet Episcopus, &* n. 10. 11. & 12. & n. 55.

4 *Vicarius Episcopi appellatur Dativus quia ab Episcopo datus dicitur, ejus vices gerens.*

5 *Magistratus, & pratores solent, imo jubentur habere locum tenentes.*

6 *Vicarius Episcopi, & locum tenens Prætoris, à Principe constituti censentur.*

7 *Appellatio non datur à vicario generali ad ejus Episcopum, secus de Archidiacono, & Archipresbytero, ut* n. 10. 11. & 12.

8 *Generalis decisio generalem intellectum præstat.*

9 *Jus non distinguens fecit ut nec nos distinguere debeamus.*

10 *Vicariatus Archidiaconi, & Archipresbyteri, differt à vicario Episcopi generali, quia iste omnino cohæret Episcopo unum cum eo tribunal faciens.*

12 *Vicarius natus non fuit idem tribunal cum Episcopo.*

13 *Vicarius generalis Episcopi non habet ex sola commissione judicare de omnibus casibus, de quibus Episcopus, cum limitetur in plus* 50. *casibus, &* n. 36.

14 *Clausulæ* dantes, & concedentes plenam, & liberam potestatem, *quam latitudinem condant vicario Episcopi.*

15 *Clausula* constituo te vicarium meum universalem cum facultate, & potestate, ut omnia mei loco efficere possis quæ ego possum &c. *qualiter extendatur in vicario Episcopi, seu limitetur in multis casibus explicatur &* n. 19.

16 *Appellari non potest ab ipso vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum de causis semel ab eo sententiatis, & definitis, nec a sententiis interlocutoriis ipsius, etsi in multis casibus Episcopo competentibus ipse vicarius judex esse non possit, & quare* n. 17. & 38.

17 *Tribunal Episcopi, & sui vicarii habentis limitatam jurisdictionem, & nihilominus idem auditorum.*

18 *Magistratus dicuntur etiam ordinarii, quantumvis à Principe habeant limitatem jurisdictionem.*

19 *Clausula generalis* ad omnia alia, *quos speciales casus comprehendat in commissione data ab Episcopo ejus vicario generali.*

20 *Episcopus secundum aliquos tenetur sibi assumere vicarium, & visitatores &c. verius tamen est, ut ad id præcise non teneatur, nisi quando per se non sufficeret, ut* n. 21.

21 *Visitatoris officium qualiter in comparatione ad vicarium sit in Episcopo præcipuum.*

22 *Vicarius, sive officialis Episc. ab ipso eligitur sine consensu capituli, qui debet eligi qualificatus, circumspectus, bonæ, & approbatæ vitæ, timens Deum, & cum aliis attributis.*

23 *Vicarius Episcopi debet eligi, qui Doctor, saltim in jure canonico, vel licentiatus existat, aut alias in quantum fieri potest idoneus sacerdos, & hodie in sacris ex Bulla Urbani VIII. ut* n. 27. *debet esse clericus sæcularis, non regularis, nec conjugatus.*

24 *Vicarius Episcopi nequit esse, seu capituli, sede vacante, Parochus habens curam animarum, nec canonici Doctorales, & Magistrales Cathedralium, ut* n. 25. & 26.

28 *Vicarius Episcopi constitui non potest laicus, qui tamen potest esse ejus assessor, & consultor fallit ut* n. 29. & 30.

29 *Laicus potest esse vicarius Episcopi in temporalibus.*

31 *Alienigena, qui prohibitus est beneficiare in regno Aragoniæ, potest esse vicarius Episcopi.*

32 *Vicarius ex quo creatus est potius dicitur ordinarius; quam delegatus, ut à* n. 37.

33 *Jurisdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege defertur.*

34 *Delegatus dicitur ille, qui vicem alterius gerit.*

35 *Jurisdictio ordinaria perpetua est.*

37 *Vicarius generalis est sic ordinarius judex, ut Episcopus in causis, de quibus cognoscit.*

38 Cap. 2. de consuetudine lib. 6.

39 *Vicarius Episcopi judicem dare potest.*

40 *Legatus accipit à Proconsule jurisdictionem à Magistratu ex consensu, & permisso legis, dependenter tamen à Proconsulo, cujus morte cessat, ut* n. 46.

41 *Ordinarius judex quis dicatur?*

42 *Vicarius capituli sede vacante, dicitur judex ordinarius.*

43 *Vicarius Episcopi, & legatus ejus vicem ipsius gerunt diverso modo &* n. 44.

44 *Delegatus fungitur jurisdictione Episcopi sine ullo ejus titulo, aliter vicarius.*

45 *Vicarius, etsi habeat jurisdictionem ordinariam, quam Episcopus, non habet, illam principaliter, sed dependenter ab Episcopo.*

47 *Vicarii jurisdictio morte Episcopi cessat, non quia delegata, sed quia ordinaria.*

48 *Vicarius in jurisdictione est Episcopo associatus.*

49 *Vicarii jurisdictio non inconvenit, ut sit ordinaria, quod in quinquaginta casibus ea limitetur ab Episcopo, seu à jure.*

50 *Dominium, & possessio, & si apud duos insolidum esse non possit, non implicet quod Episcopus, & ejus vicarius idem tribunal constituant, eandemque ordinariam jurisdictionem habeant, ut* n. 51. & quare n. 52.

53 *Episcopus ratione Dignitatis, consequitur principaliter Dominium jurisdictionis.*

54 *Vicarius non tam jurisdictionem ab Episcopo eum constituente, quam à jure, & ideo ordinariam diei ut de Archidiacono, & Archipresbyter arguitur.* n. 55.

56 *Vicarius in sede vacante, in omnibus sustinet capituli vicem.*

57 *Vicarius ex generali commissione Episcopi, potest exercere jurisdictionem in omnibus casibus, præter* 50. *in quibus desideratus alia specialis commissio, qui de jure intelliguntur reservati Episcopo. Et Episcopus potest sibi aliquos reservare, etiam ex generalibus* n. 58.

SUpra *in Rub. & sub tit.* relatum est de differen- 1
tia vicarii legitimi, seu nati, qualis est ille, qui
à lege ipsa constitutus est, ut Archidiaconus, &
Archipresbyter, de quibus quod dicuntur vicarii
Episcopi, & cum qua jurisdictione in suis etiam ti-
tulis dictum est supra *de officio Archidiaconi, de*
officio Archipresbyteri, † De Archidiacono ca- 2
vetur quod ipso juro absque aliquo facto, Episco-
po absente, & ejus officiali, vicarii munus exer-
cet, ut ex Butrio, Hostiensi, Mandosio, Franc. Mar-
co, & aliis tradunt Sbrocius *de vicario Episcopi*
lib. 1. *q.* 2. *n.* 15. & *q.* 36. *n.* 10. Barbosa *de offic. Epis-*
copi p. 3. *allegat.* 54. *n.* 17. & alibi, de quo fatetur
quod dare potest litteras dimissorias ad ordines
suscipiendos, ut dixit Chuchus *instit. moral. lib.* 2.
tit. 9. *de officio Archid. n.* 7. & *monitoria* conce-
dere ex Petr. Lazar, *de monitor. section.* 1 *q.* 6. *n.* 11.
Et licet Archidiaconus, & Archipresbyter, ut
tales vicarii habeant jurisdictionem à lege ordi- 3
nariam ratione officii, & Dignitatis, quibus po-
tiuntur, ut diximus in suis titulis, ac docent glos.
verbo *referant in c. fin. de officio Archipresb.* per
textum *in c.* 3. *de officio judicis ordinarii* Chuchus
lib. 2. *tit.* 10. *de offic. Archid. à n.* 18. Azor. *inst.*
moral. p. 2. *lib.* 3. *c.* 15. *q.* 6. sed quia non ean-
dem, quam Episcopus, sed inferiorem, ut col-
ligitur *ex c. Romana* §. *ab Archidiaconis de appellat.*
ibi *aliisque inferioribus* Chuchus *d. tit.* 8. *de vica-*
rio à num. 23. ideo ab illis recte ad Episcopum
ferri, DD. ibi agnoscunt, *in d. vers. ab Archi-*
diaconis, Sigismund. Scaccia *de appellat. q.* 8. *num.*
52. Barbosa *d. allegat.* 54. *n.* 20. & *in d. c. n.* 3.
& alibi.
Non sic à vicario generali Episcopi, qui alias 4
Dativus appellatur, seu constitutus, quia ab Episco-
po datus dicitur, ut ejus vices gereret in eodem
tribunali, & in loco, in quo ipse jus dicere consue-
vit, ut tradunt Maranta, Franc Marc. Covarruv. &
alii, quos referunt Sbrocius *de officio vicarii lib.*
1. *q.* 2. *n.* 4. nam talis vicarius, sicut & vices gerens
alicujus alterius † Magistratus seu ordinarii, qua- 5
les sunt correctorum in Hispania, quibus permit-
titur; imo jubetur, ut secum habeant locum tenen-
tes, vel vicarios jurisperitos, *ex l.* 10. *tit.* 5. *lib.* 3. *Re-*
copil. qui vulgo appellantur *Thenientes, o Alcaldes*
mayores, ut in Rub. dictum est, à quo non appella-
tur ad ejus correctorem, ut quotidiana praxis in-
sinuat, de qua dixi infra *de appellationib.*
Sic & in vicario generali Episcopi. Nam isti in- 6
terveniente nominatione correctorum, seu Episco-
porum, vel aliorum Magistratuum, ab ipso tamen
Principe seu lege authoritatem ad id tribuente,
constituti censentur *ex reg.* text. *in l* 2. vers. *omnia*
enim ff. de veter. jure enucleando in c. 2. *de officio vica-*
rii lib. 6. ibi *per commissionem officii, cap. cum nullis*
in

in princip. de temporib. ordinat. ibi *cum ad hoc se ipsius officium non extendat.* ubi ordinarii. † Non
7 eum de vicario Episcopi generali ad ejus Episcopum datur appellatio,ut probant textus *in cap. 2. de consuet.* per quem latissime præter ordinarios defendit D. Joannes Narbona *tract. de appellat. vicarii*, ad Episcoporum cum infinitis,& *dict. cap. Romana*, eorum verba, referens *à n.* 1. Sbrocius, Sanchez, Scaccia, Riccius Tuschus, Azor, Ugolin. Nicolaus Garcia, Cardosus, Gregor. Lopez, Petr. Gregor. Chuchus Mohedan. Maranta, Puteus, Anastasius Germon. Segura, Paz, Jacobus, Laur. & alii, quos refert, & sequitur Barbosa *dict. allegatione* 54.*n.* 48. & alibi sæpe.

8 Quod si insurgas dicendo hoc idem procedere in Archidiacono,& Archipresbytero ea eadem ratione,quia omnes sunt Episcoporum vicarii, & sicut per quandam consequentiam deducitur prohibitio appellationis de vicario Episcopi ad Episcopum,similiter & ab Archidiacono, & Archipresbytero,qui sunt judices ordinarii à jure;imo& vicarii ejusdem Episcopi;generalis enim decisio, generalem intellectum præstat *l.* 1. *§. generaliter ff. de legat. præst. l. fin. in fine*, ubi Angel. *Cod. de dotis promis.* Jason. *in l. qui Romæ §. duo fratres num.* 110. *ff. de verb. obligat.* idemque Tribunal Archidiaconus, & Archipresbyter constituere dicentur,sicut vicarius generalis cum suo Episcopo, † Cum hic intrare videatur,& alia ju-
9 ris regula,nempe, ut ubi jus non distinguit,nec nos distinguere debemus qua DD.per textum *in l. de pretio ff. de public. in rem. actione, cap. quia circa 22. de privileg. cap. Romanorum distinct.* 9. cum pluribus aliis, quæ tradunt ibi, & Bartol. *in l.* 3. *ff. de officio Præsid.* Jason. *in l. quamvis ff. de in jus vocando*, & alibi sæpè.

Adhuc respondetur diferre officium vicaria-
10 tus, Archidiaconi, & Archipresbyteri à vicario Episcopi generali: nam cum officium istius sic cohæret Episcopi officio, ut ipse, & Episcopus inseparabiliter unum,ac idem constituant tribunal, ac auditorium evenit ut de uno ad alium appellatio prohibeatur;quia substantia appellationis exigit, ut de inferiori ad superiorem deferatur appellatio,non ad æqualem, vel ad eundem *cap. anteriorum.* 2.*q.*6.*l.*1.*§. ab eo ff. quis, & à quo appellat. l. præcipimus ff. de appellat.* de quo latissime
11 dixi infra, *in Rub. & tit. de appellat. & ibi cap.* 7. † quod in Archidiacono, & Archipresbytero non militat;quia etsi, ut dictum est,isti sunt judices nati,& ordinarii,sunt tamen Episcopo inferiores, habentes inferiorem jurisdictionem, ac separatam ab Episcopi jurisdictione, ita ut nec utriusque idem tribunal sit,ut colligunt DD.ex verbis *dicti cap. Romana de appellation.* ibi. *ab Archidiaconis vero, aliisque inferioribus Prælatis suffraganeis subjectis ejusdem, & eorum officialibus,ad suffraganeos ipsos debet, & non ad eandem curiam, omissis dictis suffraganeis appellari*, & *ex cap. ad hæc de officio Archid.* cum aliis Anton. Chuchus, *dict. tit.* 8. *de vicariis à n.* 23.
12 Narbona legendus *à n.* 25. *ad.* 30. † ubi cum in vicario nato cesset ratio ejusdem tribunalis cum Episcopo,inde ab ejus sententia, ut ab inferiore judice prolata, recte ad Episcopum appellari dicunt; quamvis prohibitio generalis, omnes Episcopi vicarios regulariter comprehendere videretur: & Juvant quæ dixi *in d.c. 7. de appellat.* ubi minori ad majorem judicem appellationem interponi, probatum est late inter judices ordinarios.

Quod si iterum insurgas dicendo de vicario 13
generali Episcopi ad ejus Episcopum esse appellandum; eo quod,ut infra dicemus vicarius ex sola generali Episcopi commissione non habet ad omnes casus jurisdictionem, qualem ipse Episcopus habet, cum de jure sit cautum, ut quamvis in commissione Episcopi clausula, † *dantes &* 14
concedentes ei plenam, & liberam potestatem, solum concedantur ea, quæ in generali mandato: argum. textus *in l. procurator cui ff. de procurat.* de quo late infra *sub tit. de procuratorib.*) & sic non concedi cætera, quæ verisimiliter requirunt specialem commissionem, *cap. qui generaliter. de procurat. lib.* 6. † in tantum qui- 15
dem, ut si Episcopus nominaret sibi vicarium generalem cum Clausula sequenti *Constituo te vicarium meum universalem cum facultate, & potestate, ut omnia loco mei efficere possis, quæ ego possum etiam si talia sint, quæ speciale requirant mandatum*, nihilominus non consequatur idem vicarius ex tali clausula quidquam ad efficiendum, quæ speciale requirunt mandatum, quale est beneficia conferre, resignationes admittere, instituere præsentatum à Patrono,beneficia venire, nec novas erigere Parochias, nec imponere pensionem, ubi Episcopus, seu Archiepiscopus posset, Nec eundem instituere œconomum Ecclesiæ, nec à beneficiis, vel officiis aliquos amovere, nec authoritatem interponere creationi Dignitatis à canonicis factam, aut novum beneficium in Ecclesia creare, nec præsentare ad beneficium juris Patronatus ad Episcopi præsentationem pertinens, nec exercere ea, quæ sunt ordinis Episcopalis ut Ecclesias, capellas,vel cæmeteria, aut oratoria reconciliare, ordines conferre, Chrisma conficere, oleum infirmorum sacrare, sacramentum confirmationis ministrare, & alia similia, nec de hæresis crimine sine particulari commissione Episcopi, nec publicas pœnitentias imponere, nec matrimoniales causas cognoscere, nec relaxare interdicta, nec dimissorias, seu commendatitias litteras ad ordines concedere, nec licentias ad confessiones audiendas, nec indulgentias, nec Diœcesim visitare, nec Diœcesanam synodum congregare nec pias defunctorum voluntates exequi,nec alienationibus, & transactionibus rerum Ecclesiasticarum decretum interponere,nec absolvere ab irregularitatibus,& suspensionibus ex delicto occulto,nec potest disceptare de causa restitutionis in integrum,nec indicere purgationis canonicæ Juramentum, nec consentire,ut Metropolitanus cognoscat in principali negotio omisso appellationis articulo,nec cognoscere de causis fœdalibus,nec facere,ut exemplum ex originali sumptum,eandem vim,& authoritatem cum originali habeat, nec repressalias concedere,nec ad finem revelationis pro rebus deperditis decernere litteras monitoriales,nec absolvere à casibus reservatis ab ipso Episcopo, nec criminales causas cognoscere, expedire, corrigere, inquirere, atque punire subditorum excessus, nec condemnatum inquisitum absolvere, nec clericorum bona confiscare, nec pœnas corporales in pecuniarias convertere nec dispensare ex generali vicariatus mandato, nec imponere, & exigere charitatum subsidium, nec quartam decimarum, aut mortuorum, &

& sinodaticum, nec poterit explorare, an coacta, an seducta, & an sciat quid agat puella habitum regularem, & professionem susceptura & remissura, nec ædificationi Monasterii per testatorem restiti assensum, & authoritatem interponere, & denique nec cognoscere poterit specialiter commissa, sive delegata suo Episcopo, nisi fuissent in rescripto addita verba illa, *sive ejus generali vicario*, de quibus omnibus cum infinitis Molina *de justit. tract.* 5. *disp.* 10. Barbosa *de offic. Episcopi p.* 3. *dicta allegat.* 54. *à n.* 59. *ad* 123. ante illum Narbona *in dict. tract.* 1. *p.ex n.* 18. cum aliis; iterum idem Barbosa non sic late *de jure Eccles. cap.* 15. *ex num.* 20. ubi congerunt prædictos, & alios casus; in quibus vicarius nequit cognoscere; ergo non videtur idem Tribunal. cum suo Episcopo constituere; & sic ab eo ad ipsum Episcopum esse appellandum, sicut appellatur ab Archidiacono, & Archipresbytero &c.

26 Tamen his non obstantibus, dicendum est, ut diximus hic non posse appellari ab ipso vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum de causis semel ab eo sententiatis, & definitis, nec à sententiis interlocutoriis ipsius; quia ad prædictum effectum non inconvenit, quod ad eum jurisdictio in totum non transeat, nec ut nonulli cujus reperiantur in jure sibimet prohibiti, de quibus DD. *per textum. in cap* 1. *& fin hoc tit. lib.* 8. *& in auth. de collatoribus* § *ad hac* vers. *antequam*
27 ibi *circa tamen & collect.* 9.* Nam sufficit quod generaliter per commissionem officii vicario factam, transeat jurisdictio ad hoc, ut in his: de quibus virtute commissionis ei ab Episcopo præstitæ, dicatur constitui inter vicarium, & ipsummet Episcopum idem tribunal; † quemadmodum alias ex eadem ratione cæteri Magistratus
28 ordinarii dicuntur, & si in multis casibus, exceptis Principi, seu aliis majoribus Magistratibus reservatis, jurisdictionem non habeant: ita Barbosa *dicta alleg.* 54. *p.* 3. *de officio Episcopi à num.* 44. & alii relati nam ut infra dico vers. *verum* in fine, est in facultate Episcopi concedere vicario amplam, seu limitatam facultatem.

29 Verum etsi in commissione concedenda vicario de prædictis; & aliis casibus oportcat fieri mentio specialis eos nominatim exprimendo, cum non sufficiat clausula adducta *constituo te vicarium*, in vers. *quod si iterum insurgas*, adhuc existimo dicendum cum Covarruv *lib.* 1. *variar.cap.* 6.*num.* 2. vers. *quarto, & lib.*2.*cap.* 5. *num.* 8. Sbrocio *de vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 65. *num.* 5. *& q.* 67. *n.* 3. Sanchez *de matrim. lib.*3. *disp.* 29. *n.* 8. Moneta *de communit. ultimar. volunt. cap.* 5. *n.* 479. Barbosa *dicta alleg.* 54.*n.*124. & aliis, ut sufficiat aliquos exprimi casus speciales ibi relatos cum clausula generali, *& ad omnia alia*, adhoc ut etsi quilibet eligat mandatum speciale, omnes intelligantur inclusi in commissione, & mandato, quia ut Moneta, & DD. fatentur per Clem. non potest de procurator. commissionem extendi ad similia, vel minora, etsi non ad majora, in quibus & habebit vicarius ordinariam jurisdictionem & per Hostiens. Archidiaconi, Geminiam, refert & sequitur, & cum aliis Sbrocius supra, & cæteri proxime relati, quod temperandum esse censeo cum Barb. Felino, & Butr. *in cap. inter de rescript. per textum*, ibi Suarez de Paz *in practica tom.* 1. *annotat.* 4. *à n.* 19. Azor, *supra p.*2.*lib.* 3. *cap.* 44. *q.* 11. Nicolao Garcia *de benefic.p.*12. *cap.* 11.*n.* 69. Barbosa *in dicta cap.* 2. *hoc tit.n.*8. ut vicario non videatur concessa potestas, in cæteris causis speciale mandatum requirentibus, sed io his tantom, quæ æquales sunt, aut inferiores; secus si graviora negotia sunt; quia sub prædicta clausula non includuntur majora expressis.

His præmissis ad primam difficultatis partem; quia DD. *in cap.inter cætera* 15. *de officio* 20
ordinarii, per textum ibi *unde cum sæpe contingat quod Episcopi propter occupationes multiplices, vel invalitudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones. alias per se ipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei populo maxime per amplas, & effusas &c.* usque ad finem, in quibus cavetur, ut Episcopi, qui per se non possunt, tenentur assumere idoneos, qui suppleant suo loco quoad prædicationes, visitationes, confessionum auditiones, *& per Trident. sess.*5. *de reformat. cap.*2. *& sess.*24 *cap.* 4. Barbosa cum aliis ibi, *& in dicta cap. inter cætera n.* 1. *&* 2. idem *in pastorali p.* 3. *allegat.* 76. *n.* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 424. *n.* 1. Sbrocius *de officio vicarii lib.* 2.*q.*21 *n.*7. & alii præter ordinarios. Unde cum hæc considerentur in litibus, & aliis gratiæ negocin videtur dicendum, ut Episcopus necessario teneatur ad illa expedienda, constituere sibi vicarium propter ingentes occupationes, in quibus Episcopale règimen, & animarum cura versatur; non enim per se ipsos, & si diligentissimos ob amplas, & diffusas Diœceses valent omnia ministrare: ita docent Sbrocius *supra lib.* 1. *q.* 46. Hieronimus Gabriel *cons.*32. *n.* 22. *lib* 2. Boherius *decis.*348 *n.*6. Azor, *inst.moral. p.*2.*lib.*3. *cap.*29. *q.* 3. vers. *quo loco*, quos juvat cum multis stylus, & praxis omnium Episcoporum nominantium sibi vicarios generales, per quos omnia, quæ sunt justitiæ dissolvantur; imo & plura gratiæ ex jam hic adductis.

Verum nec in casibus *dict. cap. inter cætera*, 21
atque Concilii, præcisa est necessitudo nominandi ab Episcopis viros illos idoneos, nisi quando per se quidem non sufficerent prædicationi, verbo Dei, confessionibus, atque visitationibus; atqui videmus quod nonulli Episcopi absque visitatore visitationis munus exercent circumeundo per integram Diœcesim uniuscujusque, quod est difficilius, quam processus formare inter partes, cognoscere, ac judicare; eo quod istud officium exercetur in propria civitate, quæ est caput totius Diœcesis, ubi curiæ omnes officiales, & ministri justitiæ degunt, ac tribunal, & forus residet, ad quam litigantes recurrunt pro consequenda justitia, quod sic de facili in cæteris Episcopalibus officiis adimpleri nequit, cum hæc exerceantur peragendo per territorium; ergo non est præcisè necessarium, ut debeant Episcopi sibi constituere vicarios, quin sibi velint per se judicare, talis exercitii ministerium nequeunt assumere, non constituendo vicarios, ut aliquando accidit ad tempus, cum vicarius semel assumptus, vel mortuus, vel revocatus, vel derelinquens officium, interim dum alius idoneus quæritur, & constituitur; & sic quamvis Barbosa *de jure Ecclesiast. p.* 1. *cap.* 15. *de officio vicario n.* 16. hanc dubiam quæstionem vocet, loquens in persona Vicarii, puto sine difficultate hanc partem sequendam, ut amplexa est Rota Romana apud Puteum

decis.

decif. 43. *lib.* 2. Mohedan *decif.* 5. *de officio vicarii*
Riccius *in collect. p.* 5. *collect.* 1602. fuit dictum
in Calsguritana fructuum 18. Martii 1583. co-
ram Bubalo, & in Viterbien, & Tuscanen Vicarii
3. Martii 1617. coram Bonæ memoriæ Cardi-
nali Cavalerio, Valenzuela *p.* 2. *conf.* 192. *n.* 6. Mo-
hedan *decif. Rotæ* 4. *hoc tit.* ubi additio Rota *decif.*
297. *p.* 2. diversor Sacri Palatii, Solorzanus *de jure*
judiar. lib. 3. *cap.* 13. *n* 48. Stephanus Gratianus
decifion. Marchiæ 113. *n.* 1. & 7. dicentes, quod
Episcopus non cogitur habere vicarios, (etsi lo-
quantur de vicariis foraneis) & quod si velit est
in facultate illius tribuere amplam, vel coarctatam
facultatem.

Ad secundam partem quæstionis, quis debeat
22 eligi, & nominari vicarius generalis Episcopi? Et
supposito quod vicarius, vel officialis Episcopi
eligitur ab ipso Episcopo sine consensu capituli,
cap. ea noscitur; ubi Hostiens de his, quæ fiunt à
Prælatis cum ampla scilicet, vel limitata facu ta-
te, ut colligitur ex dictis hic ac docent Valen-
zuela *p.* 2. *conf.* 120. *n.* 37. Barbosa, ubi supra *de*
jure Eccles. dicto cap. 15. *n.* 13. qui & *de officio*
Episcopi dict. p. 3. *alleg.* 54. *num.* 1. cum Sbrocio
de vicario Episcopi lib. 1. *q.* 33. & cum Petro Ble-
sensi elegantem ejus sententiam, ac verba refe-
rens, dicit, quod in assumendo vicario non osci-
tanter se gerere debet Episcopus, sed quod tene-
tur eligere personam qualificatam, circumspectam,
bonæ, & approbatæ vitæ, timentem Deum veri-
dicam, liberalem, temperatam, fortem, magnani-
mam, mansuetam, doctam, & quæ non declinet
ad dexteram, nec ad sinistram; sunt enim, ait innu-
mera mala, quæ ex malo officiali procedunt, de
quibus omnibus debet Episcopus reddere Deo
rationem: argum. eorum, quæ dicta sunt *supra de*
obligat. ad ratiocin [ordinand. vel non quæ ut effu-
giat debebit talem eligere, quem nulla tangant
malorum scelera, nec contra illum possit ali-
quid opponi, quod conscientiam lædere, aut si-
bi imputari possit; aliaque præscrutetur ad hujus-
modi officium rite, & recte obeundum necess-
saria.

23 Et debet eligi talis, qui Doctor, saltim in ju-
re canonico, vel licentiatus existat aut alias quan-
tum fieri potest idoneus sacerdos quoque vel
clericus saltem primæ tonsuræ non autem Laicus
cap. in nova 16. *q.* 7. *cap. decernimus de judic.* (per
multa, quæ ibi dixi) ubi Abbas *n.* 12. Felin 6.
Decius 15. Ripa *n.* 56. Valenzuela *conf.* 101. *n.* 63.
Solorzanus *de gubernio indiarum lib.* 3. *cap.* 8. *n.*
38. Laicis enim prohibitum est tractare negotia
Ecclesiastica, *cap. duo sunt, cap. si Imperator.* 96.
dist. Paris *conf.* 40. *volum.* 4. Covarruv. *in cap.*
alma mater 1. *p. relection* § 11. *n.* 3. Seguia *in dire-*
ctorio judicum Ecclesiasticorum p. 1. *cap.* 11, *n.* 1.
dummodo non eligat clericum, conjungatum, aut
bigamum etiam effectum clericum, nisi prius so-
lutus fuerit ab impedimento bigamiæ: sic Barbosa
cum multis alia dicens, & congerens *dict. allegat.*
54. *ex n.* 4. ubi quod debet habitum clericale vica-
rius Episcopi deferre; idem Barbosa *collect. decif.*
713. *verf. vicarius generalis Episcopi* idem in
Bullario eodem verbo, ubi dicens ex Sacra Con-
gregat Episcopus, & regular in Montalana 8.
Mai 1615. teste Aldano *in compendio canonicar.*
resolut, lib. 1. *tit.* 83. *n.* 12. quod vicarius Episcopi
debet esse clericus secularis idoneus, & quod
Episcopus non debet facere exerceri id munus
per Regularem: addit *n.* 2. in nostris Regnis His-
paniæ ex Urbano VIII. *in sua constit.* incipit *decet*
Romanum. 16. *Decemb.* 1623. cujus, & ipse memi-
nit *in tract. de canonic. & Dignitat. cap.* 42. *n.* 54.
jam hodie debere vicarium Episcopi generalem
esse in ordine Sacro Constitutum; sicut alius non
possit esse talis vicarius: item etiam idem Barbosa
concludit *dicta alleg.* 54. *sub. n* 10 *ex clem.* 8. *in sua*
constit. Ecclesiastici ordinis sub die 1. *Februarii*
1601. quam approbavit Urbanus VIII. *in dicta*
constit. decet.

Nec ut possit esse vicarius Episcopi, vel capi- 24
tuli, sede vacante Parochus habens curam ani-
marum, referunt à Sacra Congreg. declaratum
Bonsadin. *in thesauro Ecclesiast. decif. resol.* 41.
n. 1. Barbosa *in dicta collect. decif.* 713. *n.* 13. *dict.*
verb. *vicarius generalis*, idem *in Bullario eodem*
verbo, idem *dict. alleg.* 54. † qui *sub n.* 10. referens 25
id cautum ex dictis Bullis & constit. Clem. & Ur-
bani, extendentium ad canonicos obtinentes in
Cathedrali Præbendum Doctoralem, aut Magi-
stralem, sive illam, cui munus est legendi sacram
scripturam, vel Præbendam Pœnitentiariam, aut
Parochiales; quia etsi hæc probitio sonaret penes
nos Hispanos ex constit. Paul. V. incipit *Ecclesiæ*
universæ sub Die 17. Augusti 1615. pro sola pro-
vincia Toletana edracrit. 26

Tamen Gregorius XV. in sua constit. incipit
alias Felicis 9, Mai 1622. extendit ad Ecclesias
omnes Metropolitanas, Cathedrales, collegiatas,
& Parochiales totius Regni Castellæ, & Legion,
qui & in alia constit. incipit *alias felicis* sub die
6. Aprilis 1623. extendit ad omnes primas Dig-
nitates post Pontificalem Cathedralium, & Col-
legiatarum Ecclesiarum. 27

Et refert Zenedus *in canonicis q.* 18. *num.* 15.
quod in Cæsar augustana synodo *in tit. de offic.*
ordinarii constit. fin. & stabilitum, vicarios genera-
les, aut principales officiales Diæcesanorum, vel
ordinariorum Ecclesiasticorum esse debere in sa-
cris ordinis constitutos. Et definit omnes actus
vicarii, ut principalis officialis non constituti in
sacris ordinibus nullius esse valoris, aut coloris,
in praxi tamen vici, ac video aliquoties eligi in
tales vicarios ab Episcopis solum in minoribus
ordinatos. Quod si Cathedralium capitula, aut
clerici reclament, tunc video Episcopos in
prædictas constitutiones eligere sibi vicarios in
sacris constitutor. 28

Notandum vero est, quod licet non possit Lai-
cus constitui Episcopi vicarius, possit tamen con-
stitui ejus assessor, & consultor, ut sæpius etiam
vidi, etiam in causis criminalibus contra clericos:
sic Abbas *in dicto cap. decernimus de Judiciis n.*
28. ubi Felinus, & alii Chuchua *instit. moral. in*
tit. de vicario Episcop. n 46. Joannes Segura Da-
valos *in direct. judic. Ecclesiasticorum p.* 2. *cap.* 11.
n. 2. Decian. *tract criminal. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *n.*
73. Sbrotius *de officio vicarii cap.* 31. *n.* 10. & 12.
† De quo ut possit deputari vicarius Episcopi 29
in temporalibus, si ipse haberet solum jurisdictio-
nem temporalem in aliquibus Aufrerius Bellet,
Pauinus, Sbrotius *dict. cap.* 31. *n.* 11. *ubi n.* 13. reso-
luit laicum posse esse vicarium Episcopi, acce-
dente dispensatione, de quibus omnibus adjunges
hic quæ dixi *in dict. cap.* 2. *de judiciis q.* 11. † Ubi 30
& quod Laicus possit esse œconomus Episcopi,
Barbosa *dicta allegat.* 54. *ex n.* 7. & 8. ubi quod
secularis potest, uti minister judicia Ecclesiastici,
& cum assistentia alicujus clerici cognoscere
de causa Clericorum cum Aufrerio *de potest*

judicis Laici super personas Ecclesiasticas. reg.
2 *n.* 13. Marsilio *in tract. de Bannitis verb. judice*
*n.*198. Jacob de Graffis *en decis. aureis p.* 1. *lib* 4.
cap. 18. *à n.* 152. vers. *quintus quando*, Carolus
de Graffis *de effect. Clerical. effectu* 1. *n.* 868.
Belletio *disquisit. Clerical. tit. de favore reali Cle-*
31 *rical. §.* 3 *n.*18. † Et Zenedus *dict. quæst.* 18. *per to-*
tam disputans, an alienigena, cum prohibitum est
lege Regia Aragoniæ obtinere Dignitatem, bene-
ficium, vel officium Ecclesiasticum, admittit ut
32 possit esse vicarius Episcopi.

Ad tertiam quæstionis partem, an ex quo crea-
tus est vicarius Episcopi, dicatur Judex ordina-
rius, sive delegatus? in quo dubio, & si primis late
aliqui loquantur, alii vero laconice, ego cupiens,
nec longus, nec brevissimus duxi fundamenta
utriusque sententiæ repetere, & meam eligere
sententiam. Et præmissis omnibus, quæ repetun-
tur infra *in tit. de officio Judicis, deleg.* pro eo
nempe, ut sit delegatus, ratiocinantur DD. ex se-
33 quentibus. † Nam si jurisdictio ordinaria ea di-
citur, quæ à lege datur, & descendit. *& quia* 6.
cum similibus de jurisdict. omn. judic. quam ha-
34 bet Episcopus juxta *cap. Episcoporum* 7. *de offic.*
ordinarii lib. 6. *cap. conquerente, cap. dilectus in-*
fra eodem tit. cap. cum venerabilis de exception. †
Sequitur dicendum, ut cum Delegatus judex di-
catur ille, qui vicem alterius exercet infra *toto tit.*
de officio deleg qui nihil proprium habet sed de-
legata jurisdictione uti creditur, ut dixit Papinia-
nus *in l.* 1. *§. qui mandatum, ff. de officio ejus l etsi*
prætor. 3. *eodem, l. solet.* 16. *ff. de jurisdict. omn.*
judic. quod sic vicarius delegatam habeat jurisdi-
ctionem, à suo delegante Episcopo; non enim ju-
risdictio ordinaria ab Episcopo concedi valet
glossa in verbo *statuuntur in cap.* 2. ne prælati vi
ces suas & clarius *in cap. à judicibus* 2. *q.* 6. ibi
ordinarii vero sunt, qui ab Apostolico, ut Eccle-
siastici, vel ab imperatore, ut pote saculares legi-
timam potestatem accipiunt.

35 Et confirmari videtur ex eo, quod sicut juris-
dictio ordinaria perpetua est; & sic ea, quæ in
Episcopo residet, ut talis, ita econtra jurisdictio
delegati non est perpetua, sed temporalis, & quæ
valet revocari, ut DD. profitentur in *dicta l. &*
quia, tum quia illa perpetuo durat, etiam mortuo
concedente, *cap. legatos* 2. *de officio leg. lib.* 6. *l.*
more majorum 5. *de jurisdict. omn. judic.* sed juris-
dictio vicarii expirat morte ipsius Episcopi, *clem.*
fin. ubi glossa verbo *contestata de procurationib.*
item si Episcopus eum revocet igitur jurisdictio
vicarii magis cohæret jurisdictioni delegatæ, quam
ordinariæ.

Et ulterius facit considerationi, de qua hic *in*
36 *princip.* quia Vicarius Episcopi in quinquaginta
casibus non habet exercere sibi datam jurisdictio-
nem ex sola generali nominatione Episcopi sine
ejus mandato speciali. Ergo provenit ab eo scili-
cet, ut tantum ei sit judex delegatus ad certas cau-
sas de jure, & non ad omnes. Et sic hanc tenent
sententiam Alex, *in Rub. de officio ejus n.* 17. Go-
fredus *in summa de officio vicarii n.* 2. relatus à
glossa verbo *generaliter in dicto cap. Romana*, Al-
ciatus *in Rub. de officio ordinarii n.* 24. Sotus *in*
4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 3. vers. *circa concessiones* Joseph
Gonzalez *variar. quæst. cap.* 27. per totum post
glossam verb. *absque rationabili in cap. ut debitus*
honor. 50. *de appellat in cap.* 2. secundum intelle-
ctum unum, ne prælati vices suas, & in cap per-
lectis verbo *jurgia* in fine *dict.* 25. adducentes
non levia, aut in subtilia argumenta, Anton. Go-
mez *in Bulla cruciatæ cap* 4. circa quartam quæ-
stionem, Anastasius Germon. *lib.* 1. *animadvers.*
cap. 6. *per totam, & de indultis Cardin. §. tibi quo-*
ad vix eris num. 43. & 85. alios refert Narbona
de appellat à vicario Episcopi 1. *p n.* 62. ubi
etiam ponit alia fundamenta.

In praxi, imo & in jure communis est Docto-
rum sententia fore ab omnibus amplexa, ut vica- 37
rius Episcopus generalis, sit judex etiam ordina-
rius, sicut idem Episcopus in causis ex generalis
commissione de jure communi vicarii jurisdictio-
ni subjacentibus, quia præterquam quod patet
Episcopum, & ejus vicarium generalem idem
tribunal constituere; quia cum ab Episcopo talis
constitutus ejus vices gerat in eodem loco, ubi
ipse Episcopus judicare consueverit, inde fit ut
eandem jurisdictionem accipiat, ac idem consisto-
rium cum Episcopo habeat; & sic eam ordinariam
tanquam pro Episcopo subrogatam per textum
in cap. 2. *hoc tit. lib.* 6. *l.* 2. *cod. de officio* ejus, ut do-
cuerunt Zabarel *cons.* 32 *à n* 41. vers. *secundo pro-*
batur, Camil. Campegius *de potest. Papæ in ref.*
art. 1. *n.* 48. cum infinitis Sanchez *de matrim. n.*
27. Tuschus *pract. litt. A. conclus.* 352. *n.* 9. & 38
litt. V. conclus. 186. *n.* 4. & alii infra referendi. †
Apertius probatur: nam cum *in dict. cap.* 2. *de*
consuet. lib. 6. prohibeatur appellatio de vicario
generali ad Episcopum, inde fieri; quia jurisdictio
attributa tali vicario est ordinaria, non delegata;
eo quod à contra delegato ad delegantem opti-
mo jure appellatio procedat, ut DD. communi
calculo sequuntur per *textum in c. super quæstio-*
num. §. porro de offic. deleg. ergo ex quo appella-
tio prohibita post de vicario ad Episcopum, ea de
causa, ne appelletur ab eodem ad se ipsum, & Epis-
copus jurisdictionem ordinariam habet; ut ad-
ducti pro contraria sententiam fatentur *ex dicto*
cap. cum Episcopus 7. *de officio ordin.* necessario
sequetur, ut vicarius ordinariam itidem habeat
jurisdictionem; non enim res una, & eodem de-
bet jure censeri, *l. qui ædes ff. de usucap. &*
ibi ordinarii. 39

Et confirmatur quia Episcopi vicarius judi-
cem dare potest sicut Pontifex Roman. *in cap.* 1.
hoc tit. lib. 6. *& in cap. clericos*, & utrobique DD.
sed potestatem dandi jurisdictionem habent judi-
ces illi solum, qui jurisdictione potiuntur, *dict. l.*
more, ubi communiter DD. ff. de jurisd. omn. judi-
cum, non vero qui delegata *l. à judice* 15. *cod de*
judiciis. Ergo cum vicarius Episcopi ex propria
commissionis natura jurisdictionem, & causarum
cognitionem habeat, ut docet Bonifacius VIII.
in cap. licet hoc tit. lib. 6. ibi *per commissionem offi-*
cii, jurisdictio illi transferatur, sequitur, ut ipse
vicarius ordinariam habeat jurisdictionem, sicut
Episcopus ipse, non ab homine dimanantem, sed
à lege cum jurisdictionem habeat ratione tituli,
& officii, quod obtinet, ut observant Abbas *cons.*
21. *n.* 3. *lib.* 1. Covarru. *pract. cap.* 4. *à n.* 4. Nam
sive dicamus eam accipere ab Episcopo, & per-
missu legis, sicut accipit legatus Papæ gerens ejus
vicem. *cap.* 1. *de offic. leg. argum. in l. legati ff. de*
officio proconsul. l. cum prætor. vers. *is quoque ff. de* 40
judiciis. † Ut legatus accipit à Proconsule ju-
risdictionem, à Magistratu ex consensu, & per-
missu legis, ut cumque sit, illam habendo ex titu-
lo, & officio vicariatus, ordinariam habere dice-
tur.

Cum ordinarius judex dicatur qui jure sui 41
officii

officii, Digoitatis, vel Magistratus jurisdictioni, seu juri Morla in emporio juris p. 2. tit. 2. in prælndio n. 88. Molina de instit. tom.6. disp.8. n.2. & 3. explicat optime P. Barbosa in dicta l. cum prætor §. 1. à n. 15. de judiciis. Videodus longe loquens D Joannes de Narbona de appellat. vicarii, ad
42 Episcop. t. p. à n. 61. ad n. 100. † Et deinde ubi etiam probat itidem procedere in vicario capituli, sede vacante, de quo infra; alter Barbosa de officio Episcopi dict. alleg. 54. in pastorali ex num. 26. ex dicto cap. 2. hoc tit. cap. Romana de appellat. eodem lib. sie probans ultra ordinarios in prædictis juribus, & in cap perlectis dist. 25. ex Covarruv. Sylvestro, Purpurato, Meranta, Bantio, Corrasio, Bertachino, Mandos, Gambara, Federic, Scot, Pauino, Zechio, Abbarez Guerrero, Saleerdo, Mascardo, Ugolino, Paz Gutierrez, Sayro, Jacob. de Laurent, Azor, Sahagun, Ludovico Miranda, Cardoso, Sanchez, & alus, inter quos etiam Aloysius Riccius collect. 1600. & in praxi aurea ref. 99. Molina de primog. lib. 1. cap. 25. n. 13. Ubi cum multis aliis ejus additionatores, Moneta de communit. ultimarum volunt. cap. 5. à n. 472. Moscon. de Majest. milit. Eccles. lib. t. p. t. cap. 10. pag. 269. & 273. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. t. cap. 10. de vicar. n. 11. & cap. 16. n. 61. Amator Roderic. in pract. de modo examin. process. cap. 1. n. 3. Fr. Basil Ponc. de impedim matrim. cap. 16. §. 6 vers. idem etiam dicendum, Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. differ. 11. n. 64. & inter Regnicolas Gregor. Lopez in l. 2. glossa t. tit. 14. p. 3. idem Morla in emporio juris q. 27. n. 36. Azevedus in l. t. tit. 9. lib. 3. recopil n. 7. quibus addo eundem Barbosam de jure Eccles. p t. tit. 15. n. 17. & in dicto cap. 2. hoc tit. n 6.

43 Quibus non obstant fundamenta contrariæ sententiæ, quibus late respondent, & singulatim proxime adducti: nam etsi revera vicarius vicem Episcopi gerat, sicut, & delegatus vicem sui delegantis, id tamen procedit jure diverso inter utrumque tamen, & per consequens inter titulum de officio delegati, & tit. ff. de officio ejus, & inter tit.
44 cod. eodem magna datur differentia. † Quia delegatus fungitur in jurisdictione, sine ullo tamen officio, cui talis jurisdictio adhæreat, sola tantum commissione. Vicarius vero, seu vices gerens, de quo loquitur dict. tit. cod. de officio ejus, etsi alterius vice fungatur, tamen sub ratione, & titulo vicariatus fungitur, ratione cujus, & non sola commissione eidem jurisdictio defertur, ut debent intelligi adducta verba dicti cap. 2. hoc tit. ibi per commissionem officii; & sic Bellon. lib. t. cap. 12. n. 2. ad finem, dixit delegatum personam quidem delegantis cum jurisdictione, non vero locum, aut officium ejus repræsentare; vicarium vero non tantum personarum illius, in cujus vicem subrogatur, sed magis locum, seu officium tueri Barbosa dicta alleg. 52. sub n. 43. ex textu optimo in l. cod. de officio ejus, ibi tueri locum Rectorum provinciarum noscuntur, & Sanchez ubi supra de matrim. lib. 3. dict. disp. 29. n. 13. ut distingueret, dixit vicem alterius gerentem in diverso tribunali, delegatum esse; quod potest corroborari ex dicendis de vicario foraneo Episcopi quæst. sequenti, quod si ita alterius jurisdictionem gerat, ut constituat idem tribunal cum Episcopo, ut in dicto cap. 2. de consuet. lib. 6. & in dict. cap. Romana, tunc ordinarius sit, cum & Episcopi jurisdictio ordinaria sic, sicut & probant etiam Sbroc. de offic. vicarii lib. 2. q. 55. Bobadilla in sua polit. lib. 1. c. 12. n. 37.

Non secundum, quia etsi jurisdictio ordina- 45
ria in judicibus ordinariis perpetua sit, etiam concedente eam mortuo, non sic in vicario, quæ vel morte Episcopi expirat, vel si ipse eam removet, quia respondetur, quod vicarius, qui habet eandem jurisdictionem ordinariam quam Episcopus non habet illam principaliter, sed dependenter ab
Episcopo. † Sicut accidit in legato Proconsulis, 46
qui moriente Pronsule, cessat, & amittit, non solum jurisdictionem, quæ à Proconsule mandatur, de qua in l. legati 13. ff. de officio Proconsul. sed etiam datio tutoris, quæ tamen non ex mandato Proconsulis, sed proprio jure ex legis datione ei competit, juxta l. 1. vers. legatus quoque ff. de tutorib. & curator. l. legati 15. juncta glossa de officio Proconsul. sic docent Quintana Duennas lib. 2. de jurisdict. n. 14. qui exemplo Proconsulis legati confirmavit Barbosa dicta alleg. 54. sub n. 43. vers. ad quintum, Videndus Narbona bene expendens dict. p. 1. de appellat. vicar. ad Episcop. n. 97.
† Ubi dicens quod jurisdictio vicarii est tanquam 47
accessoria alterius Episcopi, scilicet juxta dict. cap. 2. de consuet. infert morte Episcopi jurisdictionem vicarii expirare, non quia delegata sed quia ordinaria est, quæ se habet ad jurisdictio-
nem Episcopi per modum accessorii. † Cum vi- 48
carius jurisdictione sit Episcopo associatus, ut ex Abbate, Ancharrano, & Menoch, docet Sbrocius dict. cap 55. n. 27. ex regula juris in cap. accessorium de regul juris lib. 6. & l. cum principalis 138. ff. eodem tit. & argum. textus in cap. cum cessante de appellat, de qua ibi latè, & in terminis attentare videntur huic interpretationi Petr. Barbosa in l. & quia tale n. 93. ff. de jurisdict. omn. judicium, Thomas Sanchez dicto lib. 3. de matrim. dict. disp. 29. n. 13. cum aliis Franc. Marc. decis. 778. n 4. p. 1. Socinus in dicta l. more n. 56 ubi Jason. n. 8. ff. de jurisdiction. omnium judic. Oroscius dicta l. & quia n. 6. eodem facit, pro qua etiam alia regula, omnis res per quascumque causas nascitur per easdem dissolvitur, ex cap. omnis res de regul. juris, cap omnes 27. q. 2. ubi DD. & sic non esse mirum, ut possit Episcopus revocare vicarium, quem ipse sibi nominavit: idem Barbosa dicta alleg. 54. n 41. latius explicat Narbona dict. part. t. numero 95 vers. parum ex glossa, ubi DD. in clem 2. de rescript. de quo amplius quæst. sequenti.

Nec obest tertium ex eo nempe, quod cum vi- 49
carius Episcopi ex sola commissione generali nequit exerceri sui Episcopi jurisdictionem in quinquaginta casibus, nisi speciali ejusdem mandato; & sic non posse dici ordinariam, qualem Episcopus habet, quia satisfit ex adductis pro nostra sententia: nam licet Episcopus sibi casus reservet, aut jus ejus vicario ex generali commissione, eoa illi non concedat, non inconvenit (ut ibi dixi, nam ut vicarii jurisdictio ordinaria dicatur, sufficit quod verificetur in illis casibus ab illo cognoscendis ex dicta commissione generali, cujus ratione, non ex sola commissione, sed ex titulo, ac officii ratione vicariatus dicitur judex ordinarius non quidem delegatus ad universitatem per distinctionem hic traditam in responsione ad primum. Et in hunc sensum amplectitur Narbona dict. p. 1. n. 99. dum dicens, quod ipsa jurisdictio limitatur ratione causarum, & litigatorum, & temporum, ut docet Vantius de nullitatibus tit. de nullit. ex defectu jurisdict. à n. 32. sic quidem contingere in vicario, cui circumscribitur cognitio

in

in dictis casibus ex *dicto cap. 2. & fin. de officio vicarii lib. 6. cap. statutum de prabend. lib. 6.* ubi DD.

50 Nec obstat dicere nulla lege canonica cautum esse expresse, quod jurisdictio vicarii sit ordinaria penes duos, scilicet Episcopum, & vicarium sicut nec Dominium, & possessio, de quo late *in cap. licet 9. de probat.* dixi, quia licet fateamur de primo id nulla lege cautum, tamen cum jure nostro canonico permittatur Episcopo vicarios constituere, *dict. cap. cum Episcopus de officio ordinarii, cap. ut officium 11. cum sequent. & cap. fin. de haeret. lib. 6. cap. licet. hoc tit. lib. 6.* & à summis Pontificibus permissum sit Episcopis, ut absque necessitate, aut legitimo impedimento, possint officiales, vel vicarios generales eorum vice ponere, & constituere, videntur electi ab ipsis Pontificibus: argum. textus *in l. 1.* vers. *omnia enim cod. de veteri jure enucleando*, ut eleganter observarunt Paz *in praxi tom. 2. praelud. 3. n. 3.* Molla *supra n.* 87. Narbona, *dicta 1. p. n. 94.* Barbosa *dicta alle-*
51 *gat.* 54. & 40. † Et quamvis etiam fateamur de secundo, regulam, quod possessio, & Dominium eodem tempore apud diversos non extet plene, sed non rectè hoc argumento invadi resolutionem nostrae conclusionis propter diversitatem rationis inter unum, & aliud ex Bartolo *in l. Pomponius, l. si uni ex pluribus n. 17. ff. de re judic.* Sbrocius *lib.*
52 *2. de vicario Episcop. dict. quaest.* 53. *n.* 28. † Cum in casu nostro Episcopus principaliter sit Dominus jurisdictionis ordinariae, vicarius autem, (ut diximus) accessorie, & dependenter ab Episcopo, & sic venire, ut quamvis fateamur procedere argumentum, hoc verum esse tantum, quando duo insolidum eodem modo, eodemque respectu aequà principaliter, ut declaravit Pontifex *in dicto cap. licet de probat.* & ego *ibi* latissime, non diverso modo, & diversis respectibus, sicut, & accidit in casu nostro in quo, etsi Episcopus, & ejus vicarius generalis idem constituant tribunal, & auditorum, ut eandem habeant jurisdictionem ordinariam, sed diversis respectibus, ut jam est dictum, ac explicant Sbroc. *dict. n.* 28. Rota Romana apud Farinac. *decis 696. in novissim.* aliàs *p. 4. divers.* Barbosa *dicta alleg.* 54 *de officio Episcopi n. 37. & 39.* Narbona *dict. p. 1. de appellat. vicar.*
53 *ad Episcopum n. 92 & 93.* † Ubi atque quod Episcopus ratione Dignitatis consequitur principaliter Dominium jurisdictionis, juxta quae notant DD. *in cap 1. de judic.* vicarius verò ejus solum habeat jurisdictionem contentiosam, & exercitium illius Domini consistentis in persona Episcopi ut disputando resolvit idem Thomas Sanchez *d. l. 3. de matrim. disp 25. in fine.*

54 Itaque resolvendum est ex dictis, quod licet vicarius dependeat ab Episcopo, à quo accepit jurisdictionem, illamque exerceat ex constitutione, atque nominatione illius, tamen proximus quod ab Episcopo constituitur, lex illi jurisdictionem tribuit, & inde non rectè, tam dicendum ab ipso Episcopo jurisdictionem accepisse, quam à jure, potius ministerio facto, & nominatione Episcopi interveniente, ut subscribunt Sbrocius *de officio vicarii dicto lib. 2. cap. 55. n. 26.* Thomas Sanchez *dicto lib. 3. disp. 29. n. 13.* Narbona *dicta p. 1. n. 98.* & alii adducti.

55 Et insuper confirmat argumentatio, quae licet de Archidiacono ad vicarium Episcopi, ut facit Joan. Andreas *in cap ad haec,* vers. *ardua de offic. Archidiacon.* Socinus *in cap. sicut unire n. 45. de excessibus praelator.* sed Archidiaconus vicarius est Episcopi, *dict. cap. ad haec,* de quo dixi plene *ibi in Rub. & cap. fin. eodem,* item & *in cap. 1. & fin. de officio Archipresbyter.* at iste habet ordinariam jurisdictionem, ut *ibi* dictum est, quia natus aut legitimus dicitur à lege ipsa constitutus *cap. 1. dict. tit. de offic. Archidiac.* ibi, *ut Archidiaconus post Episcopum sciat vicarium esse in omnibus,* & in Calce ibi *ad vicem sui Episcopi vicarius reperiatur cap. ut singulae de officio Archipresb.* qui exercet ipso jure absque aliquo facto, Episcopis absentibus, & eorum officialibus vicariorum munus, ut ex Butrio, Hostiensi, Mandosio, Franc. Marco, & aliis, tradunt Sbrocius *lib. 1. de vicario Episcopi q. 2. n. 15. & q. 36. n. 10.* † Et sede vacan- 56
te, dum capitulum vicarium eligit, ejus vicem in omnibus sustinet, Follerius *in comment. ad constit. Regni tit. de sacro sanct. Eccles. in cap. ad audienti in n. 75.* post Abbatem *in cap. dilecto num. 3. de officio Archidiac.* ubi id etiam probavi de jure, & si jam limitatum sit de consuetudine, & Stylo, ut *ibi* dixi, ac docent Narbona *dict. p. 1. à n. 22.* & alii adducti etiam in princ. nostrae quaestionis. Ergo sicut iste est judex ordinarius, sic & vicarius generalis ab eodem Episcopo nominatus: ita idem Narbona *dicta 1. p. n. 84. & 85.*

Ad quartam quaestionis partem quaenam exer- 57
cere valeat vicarius Episcopi ex sola commissione generali sibimet ab Episcopo concessa? videtur non difficulter respondendum; quia, etsi, ut supra diximus quinquaginta casus sint qui excipiuntur, in quibus talis vicarius nequit officium suum exercere, nisi specialiter aliqui, aut omnes ei committantur, videtur ut in caeteris possit cognoscere, ac dicernere jurisdictionaliter, sicut & possit Episcopus. † Nisi aliquam, aut aliquos casus idem 58
Episcopus contingat excipere, ut potest facere, cum in eo principaliter, ut diximus residet, principaliter jurisdictio ordinaria in toto territorio sui Episcopatus, ut patet ex dictis *supra.*

QUAESTIO VI.

An vicarius foraneus Episcopi habeat jurisdictionem ordinariam? Et quare ab eo appelletur ad Episcopum, non sic à vicario generali? Et an vicarius, qui aliàs dicitur generalis in casibus exceptis à jure, in quibus desideratur specialis Episcopi commissio, sit habendus in illis, non ut ordinarius, sed tantum ut delegatus, & in illis appellatio admittatur ab eo ad Episcopum, sicut admittitur à vicario foraneo? An à vicario Episcopi, vel ab Episcopo ad Episcopum ipsum valeat supplicari? Et an vicarius Episcopi à Papa confirmatus possit recusari ob justam Episcopi suspicionem? Et an à Delegato Episcopi provocetur ad ejus vicarium? seu possit provocari à Metropolitano residente in civitate Salmantina ad Archiepiscopum Compostellanum.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Vicarius foraneus Episcopi etsi videatur judex ordinarius* n. 2. *verius est ut non sit talis, sed ut habeat tantum jurisdictionem delegatam, ut* à n. 3.

3 *Appellatio à vicario foraneo fit ad Episcopum,* & à n. 8. *contra Anastasium Germon, ut* n. 11.

4 Clem. 2. de rescriptis.cap.fin.de consuet lib.6. & à n.26 *ubi de intellectu.*

5 *Officialis Episcopi dicitur etiam vicarius foraneus,* & n. 6.

6 *Vicarius, & officialis idem in effectu significant, cum in aliquibus provinciis officiali, in aliis vicario commissiones Pontificiæ dirigantur.*

7 *Vicarius foraneus est ille, qui extra civitatem, in qua Episcopi sedes est, jurisdictionem exercet, aut in ea, ut* n. 8. *Et in quibus deferat à vicario generali?*

8 *Vicarius constitutus ad universitatem causarum, potest dici tantum delegatus.*

9 *Appellatio à vicario foraneo ad Episcopum admittitur, & non sic à vicario generali. Et quæ sit differentia*, n. 10. 14. & 15.

12 L 1.§.ab eo.ff.quis.& à quo appelletur n.14. & 15.

13 L.un:ca in fine cod.qui pro sua jurisdictione, n. 14.& 15.

14 *Judicis dati, & delegati quæ differentia?*

15 *Jurisdictio omnis à Principe delegata uberiores effectus producit, quam in partem.*

17 *Princeps se abdicando, imperium non amittit.*

18 *Vicarius generalis, qui separatim à commissione generali habet cognoscere de aliquibus casibus Episcopo reservatis, potius est, ut dicatur delegatus, non si id competeret ex ipsamet clausula generali, ut* numero 19. & 10.

21 *Appellatio ab Episcopo ad ejus vicarium, locum non habet non solum judicialis ut supplicatio,* n.22. & 23.

23 *Supplicatio à vicario generali ad Episcopum negatur, & quare* n.24. & 25.

24 *Probibitum una via alicui, non est alia concedendum.*

25 *Supplicatio non ad quemlibet inferiorem, sed ad Principem fit. Et quare introducta.*

27 *Supplicatio non videtur sublata ex quo appellatio tollitur.*

28 Cap.Romana de appellationibus lib.6.

29 *Vicarius Episcopi recusari potest ob suspitionem Episcopi, & num ejus delegatus* n. 30. & 31.

31 *Appellatur à delegato ad Episcopum, & eo absente ad ejus vicarium generalem, ut.*

32 Cap.cum M.de constitut.

33 Cap. si contra unum §. cum autem de officio deleg.lib.6.

34 Cap.studuisti.

35 *Vicarius potest absolvere excommunicatum ab Episcopo.*

36 *Appellari, & provocari potest à Metropolitano Salmantina ad Archiepiscopum compostellanum, quia sic decisum, ut* numero 37.

37 *Metropolitanus Archiepiscopi Salmancicæ constitutus dicitur potius vicarius foraneus* numero 38.

AD primam quæstionis partem an vicarius foraneus Episcopi habeat jurisdictionem ordinariam; & quod dicatur eam habere suadetur ex eo, quod vicarius foraneus Episcopi simpliciter dicitur officialis ejus *in cap. fin. hoc tit. lib.* 6. per verba ibi *officialis, aut generalis vicarius*, & ex *clem.* 2. *de rescript*, ibi *principalis officialis Episcopi*, & *in cap. Romana §. ab Archidiaconis de appellat.* de quibus in præcedenti quæstione, ubi probavimus Archidiaconum, & Archipresbyterum esse Episcopi vicarium, quos jus ipsum vocat natos vicarios ordinariam jurisdictionem habentes, licet inferiorem; quod idem videtur procedere respectu vicarii foranei, qui etsi inferiorem habeat jurisdictionem, quam ejus Episcopus videtur, ut eam habeat ordinariam, etsi ut *infra* dicemus in vers. *ad secundam* ab eo appelletur ad Episcopum suum, quia hoc idem contingat in dictis Archidiacono, & Archipresbytero, à quibus nihilominus procedit appellatio ad ipsum Episcopum ut diximus *in quæst. præced. in principio* per textum *in dicto §. ab Archidiaconis.* 1

Deinde quia non inde, quod vicarius generalis Episcopi idem faciat tribunal, & auditorium cum suo Episcopo inferior; siquidem in multis casibus nullam habet facultatem cognoscendi, ut *ibi* latè diximus, ac patet sic declaratum à Sacra Congreg Rituum Die 7. septemb. 1618. & in Neritonen.4.Mai 1606. de quibus Aldanus *in compendio canonicar. resolut. tit.* 43. *n.* 15. Barbosa *in collect. decis.* 713. verbo *vicarius generalis Episcopi*, idem *in Bullario dict. verb.* ubi quod vicarius generalis debet se abstinere ab aliis, quæ soli Episcopo conveniunt, ergo. 2

Nihilominus dicendum est vicarium Episcopi foraneum solam habere jurisdictionem delegatam, diversam quidem ab ordinaria, quam habet Episcopus *in cap. cum Episcopus* 7. *de officio ordin.* & in aliis textibus adductis *dict. quæst. præced.* ex eo quod foraneus vicarius non ex titulo officii, sed ex sola commissione delegata ab Episcopo jurisdictione fruitur glossa *in dicta clem.* 2. verbo *foraneo*, & ibi Cardinalis, & fatentur omnes dicentes dari appellationem de vicario foraneo ad Episcopum, cum sic procedat delegato ad delegatum *in cap super quæstionem §. porro de officio delegati, cap. dilecti de appellat. l.* 1. *& fin. ff. qui, & a quo appelletur, l. unica* vers. *hæc teneant. cod. de appellat*, Riccius *in collect. ad textum in cap. sua hoc tit. lib.* 6. Bartol. *in l.* 1. *in fine n.* 2. *ff. quis, & a quo appell.* Alex, & alii *in Rub. ff. de officio ejus* idem *cons.* 12. *n.* 3. *vol.* 6. Felinus *in Rub. de officio deleg. n.* 41. Purpuratus *in l. more* 5. *n.* 94. *ff. de jurisdict. omnium judic. & in dict. Rub. de officio ejus n.* 10. *in fine*, Navarr, *cons* 36. *n.* 1. Benedict. Capra *in repetit. dict. clem. etsi principalis n.* 52. Maranta Bartazol, & Covar. cum aliis, quos refert, & sequitur Sbrocius *de vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 13. *n.* 8. *& q.* 10. *n.* 5. *& q.* 21. *n.* 22. *per tot. & q.* 23 *n.* 6. *& lib.* 2. *q.* 62. *n.* 27. Sylvester *in summa* verbo *vicarius* in princip. vers. *tertio*; quia Avila *de censur. part.* 2. *cap.* 6. *disp.* 6. *dubio* 4. 3

Ugo

Ugolinus *de officio*, & *poteſtate Epiſcopi cap.* 4. *&.*9.*n.*2.Jacob. Laurent. *de judice ſuſpecto cap.*4.*n.* 14. *ante finem*, Narbona *de appellat. vicarii ad Epiſcop.p.*1.*n.*33.

4 Nec oberit quod *in dicta clem.* 2. *de reſcript.* & *in dicto cap. fin. hoc tit. lib.* 6. videantur Pontifices uti verbo *officialis* aut vicarii Epiſcopi, quaſi *officialis* pertineat ad vicarium foraneum, vicarius ſimpliciter prolatus ad vicarium generalem.

5 † Non enim Pontifices ibi, & in aliis juribus vicarium foraneum ſimplici *officialis* verbo nominarunt, quaſi illo verbo non alius quàm vicarius foraneus regulariter comprehendatur, & ex diverſo generalem vicarium nomine vicarii appellent, quaſi quod verbo *officialis* ipſe non intelligatur, cum revera *officialis* ſimpliciter prolatus, tam de vicario generali, quàm de foraneo intelligatur, niſi in eiſdemmet juribus, ubi ita profertur, appareat Pontifices ad foraneos tantum reſpexiſſe; quia ſi v.g. adderetur verbum *generalis*, vel *principalis*, tunc quidem fieret ad excluſionem generalis, ut utrumque *in dicta clem.* 2. comprehenſum videtur, & expreſſius *in dicta clem.* 2. *de reſcript.* in gloſſa verbo *principalis*, & in gloſſa verb. *officialis*, ubi alibi *vicarius*, qua notant Menochius *conſ.* 51. *n.* 38. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 17. *n.* 29. cum multis Barboſa *de appellativa verb.* 174. *n.* 1. & *in dicta clem.n.* 4. & 16. & ibi *in officiali tamen foraneo*, de quo *ibi n.* 5. qui etiam *in paſtorali p.* 3. *allegat.* 54. *n.* 25. *in fine*, explicando dicit, quod poſtquam ſummus Pontifex uſus fuit verbis *officialis principalis*, ad denominandum vicarium generalem paulo poſt de vicario foraneo, non loquens tantùm officiali ſimpliciter dixit, ſed foraneo, addit ſequentibus relatis verbis *in officialis tamen foraneo*, quaſi ſignificet *officialis* verbo utramque comprehendi, & ſic ad conſtituendam differentiam inter ipſos neceſſarium fuiſſe nominari alterum principalem officialem, alterum foraneum.

6 Et enim ut jam ſub quæſt. præced. dixi, vicarius, & officialis idem ſignificant, & in effectu nulla inter eos, niſi in nomine verſatur differentia, Hypolitus Riminald *in Rub. de offic. ejus n.* 113. Covarruv. *lib.* 3. *variar. cap.* 20. *n.* 46. Mandos. *in tract. de commiſſionib. in commiſſione per breve* 28. *vicario*, & *in Regula* 14. *Cancel. q.* 6. *n.*16. Menochius *conſ* 51.*n.* 38. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſa* 5.*&.*3.*n.* 8. Barboſa *dicta alleg.* 54. *n.* 53. & per eadem verba *de jure Eccleſ.p.* 1. *cap.* 15. *n.*12. utrobique notans quod Romanæ curiæ ſtylus obſervat, ut in expeditionibus, ſeu delegationibus ad Italiam, Ungariam, Dalmatiam, Epyrum, & Cretam, & partes orientales Siciliam, & Corſicam concernentibus Cancellaris verbo *vicarii* ſemper utatur, ſed intra montes Alpinos, ut in Hiſpania, Gallis, Germania, Polonia, Anglia, & in Ultramarinis, ut in Africa *officiales* nuncupantur, ſicut teſtati ſunt Sbrocius *de officio vicarii lib.* 1. *q.* 2. *n.* 10. Mandoſ. *in dicto breve* 28. verbo *vicario Bononienſi dict. q.* 6. *n.* 8. Hieronim Paul. *in pract. Cancell.fol.*7.& 8.

7 Ex quibus ſi ſcire deſideras ultra repetita dicta quæſt. præced. qui vicarii foranei appellantur, & quæ interſit differentia cum vicario generali? Reſpondeo quod foraneus appellatur ille, qui extra civitatem, in qua Epiſcopi ſedes eſt, juriſdictionem exercet; conſtituit enim illum Epiſcopus in certa ſedis parte, vel in oppidis, ut declarant gloſſa *in dict. clem.* 2. & *in cap.* 1. *de officio ordin. lib.* 6. *eodem verbo*, & utrobique DD. D. Hieronym. Bouero, & Leyva *in examine Epiſcoporum lib.* 4. *cap.* 13.*n.*5. Valenzuela *tom.*2. *conſ.*192.*n.* 11. Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib.* 1. *q.* 3. *n.* 28. & *q.* 13. *n.*1.& *q.*10.*n.* 3.& 8. & *q.* 29.*n.*10. & ob id dicunt Sylveſter *in ſumma* verbo *vicarius q.* 4. *in principio*, Rebuff. *in praxi beneficior, tit de forma, & declarat. novæ proviſion.* verb. *officiali Epiſcop. n.*1, Franc.Marc.Alphin. *deciſ.*317.*n.*17.*p.*1. Chucbus, *lib.*2. *inſtit.moral cap.* 8. *de vicar. n.* 3. Anaſtaſius Germon. *lib.* 1. *animadverſion. juris cap.* 7. *in princip.* Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 29.*n.*10. Nicolaus Garcia *de beneſic. p.* 4. *cap.* 7. *n.* 29. Barboſa *dicta allegat.* 54. *n.* 18. Riccius verſ. *limita*, ubi vicarium foraneum dicunt, quia foris, id eſt extra locum, in quo Epiſcopalis ſedes eſt, Epiſcopi vice fungitur, vel quia forum teneat, aut quia de foris veniat per gloſſam verb. *foraneus in dicto cap.* 1. *de officio ordin. lib.* 6. vel quia etiam conſtitutus ad certos actus; ſeu cauſas ob quas dicitur delegatus, qui nec facit unum conſiſtorium, ſeu tribunal cum Epiſcopo.

Et in tantùm eſt verum, quia licet vicarius ipſe 8
conſtituatur in civitate, in qua reſidet Epiſcopus foraneus nihilominus dicetur; ita Mohedan *ſub tit. de appellat. deciſ.* 5.*n.* 3. Sbrocius *lib.* 1. *q.* 23. *n.* 4. & *q.*23. *n.* 29. Valenzuela *dicto conſ.* 192. *n.* 12. Sanchez *dict.lib.*3.*diſp.*29.*n.*11. Joannes Baptiſta Coſta *conſ.* 24.*n.*2. Barboſa *dicta alleg.* 54. *n.* 18.*in fine*, idem *n.* 24. cum eodem Sbrocio *lib.* 3. *q* 2.*n.*5. Nicolaus Garcia *p.*5.*cap.*8.*n.*33. ubi dicit procedere in vicario generali in civitate tantum conſtituto; quia iſte vere generalis non eſt; imo foraneus propriè dici poſſit, niſi generaliter ad totius Diœceſis cauſas deputetur, & addunt idem Thomas Sanchez *dict.lib.* 3. *de matrim. diſp.* 29. *n.* 17. Valenzuela Velaſquez *dicto conſ.* 192. *n.* 14. quod etiam quando eſt conſtitutus ad univerſitatem cauſarum, adhuc non eſt ordinarius, ſed delegatus; quia non habet juriſdictionem à jure, ſed ab Epiſcopo per jura, & authoritates, quæ allegat ipſe Sanchez, cui conſonant dicta per Sbrocium *dicto lib.*2.*q.* 62. *à n.* 27. & prius ab eo tradita *lib.* 1.*dicta q.*22. *à n.* 3.

Ad ſecundam quæſtionis partem, quarè tali 9
vicario foraneo admittatur appellatio ad Epiſcopum, non ſic à vicario generali, facilis eſt reſolutio ex dictis quæſt. præced. & hic ex *n.* 3. quia ille, nec dicitur à jure conſtitutus, nec habere idem tribunal, ac conſiſtorium cum ſuo Epiſcopo, ſicut habet generalis; iſte inquam includitur, ex quo creatur ſub nomine Epiſcopi, ut dixerunt Philippus Probus ad Joan. Monachum *in cap.* 2. *de conſtit.* Riccius *deciſ.* 79. *p.* 4. *n.* 5. ut comprobant tradita per Farinac *deciſ. Rotæ* 474.*n.* 3. *tom.* 3. *p.* 2. Valenzuela *dicto conſ.* 192. *n.* 8. 9. & 10. cum
aliis † addens ut eo ipſo quod conſtituitur vica- 10
rius generalis in ſpiritualibus, & temporalibus, conſtitutus cenſetur, qui poteſt omnia, quæ ſunt juriſdictionis Epiſcopi, demptis caſibus expreſsè reſervatis, de quibus retuli *dicta quæſt. præced.* & docet Philip. Corneus *conſ.*189.*vol.* 2. *num.* 181. quem ut *ibi* dixi ex dict. Valenz.*n.*6. Mohed, Stephano Gratiano, & Solorzano poteſt Epiſcopus conſtituere cum facultate ampla, aut coarctata, cum infinitis D. Joannes de Narbona *de appellat. vicarii ad Epiſcop.* 1. *p.* ex *n.* 31. *ad* 35. ubi cum Archidiac, Ancharrano, Geminiano, Philippo Franco *in dict. cap.* 2. *de conſuet*, & *in dicta clem.* 2. *de reſcript*, Bart, Alex, Felino, Guidin, Purpurato, Bene-

Benedicto, Capra, Franc, Marco, Mandosio Maranta, Covarruv. Zerola. Sbrocio, Azor, Garcia, Marchesano, Thomas, Sanchez, Jacob. Laurent. Tuscho, Ugolino, quia àdelegato, qualis censetur vicarius foraneus respectu sui Episcopi, datur appellatio ad delegantem ex reg *dicti cap. super quæstionum §. porro ff. de de offic. & potest judicis deleg. cap. dilecti de appellat.* ubi DD. Matthæus à Pizella *in tract. de suspic. official. n.* 58. Mastrill. Siciliæ *decis.* 235. Valenzuela *dict. tom.* 2. *cons.* 192. *n.* 15. Rodericus *in praxi de modo videndi processum cap.* 1. *n.* 32. Molina *de justitia tom.* 6. *disp.* 13. *n.* 4. dict. Barbosa *in l. cum Prætor.* § 1. *n.* 223. *ff. de judicijs,* Riecius *in decis. curiæ Archiep. Neapolis decis.* 8. *p.* 1. Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *q.* 23. *n.* 36 cum altero Barbosa *dict. allegat.* 55. *n* 22. & 23. idem Barbosa *de jure Eccles. p.* 1. *sub dict. cap.* 15.

11 Unde audiri non debent relati ab Anastasio Germonio *lib.* 1. *animadversion. cap.* 7. & *de indultis Cardin. §. tibi quoad uxoriss numero* 88. dum accerrime pugnat de vicario foraneo ad Episcopum appellationem non admitti, sicut nec à vicario generali; eo quod vicarius foraneus simpliciter dicatur officialis Episcopi per *dict. cap. fin. hoc tit. lib.* 5. *ex dicta clem.* 2. *de rescript.* & *ex dict. cap. Romano* §. *ab Archidiaconis de appellationib. dict. lib.* 6. quæ juxta, & alia sigillatim refert, & expendit idem Narbona *dicta parte* 1. *ex num.* 37. qui in vers. *major* contemplatur virum alioqui Doctum insipide errasse, & tam levibus fundamentis, quibus eundem Germonium reprehendendo noluerunt satisfacere, Thomas Sanchez *dicto lib.* 3. *de matrim. disp.* 29. *quæst.* 1. *num.* 2. Nicolaus Garcia *de beneficijs parte* 3. *tom.* 1. *cap.* 8. *n.* 32. Sigillatim verò respondet Narbona Legendus ex *n.* 58. à vers. *primum*, ut ego jam respondi *hic* sub vers *ad primam*, dum expendi qualiter verb. *officialis* & *vicarius* Episcopi distinguantur, ubi explicam dicta jura cum Barbosa *dicta allegat.* 34. *num.* 21. & 25.

12 Sed quia adversus nostram communem urget admodum Ulpiani responsum *in l.* 1. §. *ab eo quis & à quo appellatur* ibi *ab eo, cui quis mandavit jurisdictionem, non ipse provocabitur: nam generaliter is erit provocandus ab eo, cui mandata est jurisdictio, qui provocaretur ab eo, qui mandavit jurisdictionem;* ex quibus patet delegato non appellari ad delegantem, sed ad superiorem ipsius delegantis, & sic à vicario foraneo, qui delegatus dicitur, non ad Episcopum delegantem, sed ad superiorem ipsius (Archiepiscopum scilicet) aut alium appellabitur.

13 Quæ difficultas redditur gravior ex *l. unica in fine cod. qui pro sua jurisdictione* ibi *hac teneant, nisi judices à nobis specialiter delegantibus dati alijs, causas delegaverint judicandas, nam hic delegantibus: nullo personarum, causarumve habito tractatu appellationem ad eos jure judicia remittunt*; si quidem ex his diverse disponitur, ac *in dicto §. ab eo.*

14 At omissis varijs dicendi modis pro explicatione horum jurium de quibus proprius *in dicto capite super quæstionum de officio delegati*, quos refert Legendus idem Narbona *de appellat. à vicario ad Episcopum ex numero* 48. ex Barbosio *libro* 6. *declaration. numero* 8. Joan

Longanillo, aliam Bartoli distinguentis *in dicta l.* 1. §. *ab eo numero* 1. aliam Cujacij *in recitationibus ad titul. ff. de jurisdic. omnium judicum*, *in l. & quia* §6. & *ad Papinianum libro* 1. *quæstionum in l. aliquando ff de officio. Proconsulis* Duraud. *de jurisdict. cap.* 8. Merlæ *in temporio parte* 1. *tit. de jurisdict. omnium judic. præludio* 17. *numero* 89 Faquinei *controvers. libro* 1. *capite* 78. distinguentiam inter judicem datum, & judicem delegatum, cui mandatur jurisdictio. * Videtur potius expla- 15
nanda ea jura constituendo differentiam inter omnem à Principe delegatam jurisdictionem, aut partem, seu unam ex causis; sicut in primo casu à subdelegati sententia non ad subdelegantem, sed ad ejus superiorem appellandum ex *l.* 1. *dict.* §. *ab eo* ibi *mandavit jurisdictionem;* idest transtulit totam; tunc enim delegans nihil sibi jurisdictionis reservat abdicando à se omnem jurisdictionem, at si delegatus aliquid sibi reservet ad ipsummet, non ad Principem appellandum: sic ex multis idem Narbona *dicta* 1. *p. n.* 55. qui de hoc secundo casu interpretatur textum *in dicta l. unica* per illa verba *causas commiseris*, quasi non omnes, sed aliquas delegaverit; & ibi *judicandas.*

Cui non obstat aliud Papiniani responsum in 16
l. legatus ff. de officio Præsidis. ibi *legatus cæteris*, idest *præses, vel corrector provinciæ abdicando se, non amittit imperium:* nam ut expendit idem Narbona *dicta parte* 1. *numero* 56. Jurisconsultus loquitur *ibi* de legato, seu Præside gubernationis causa in provinciam destinato, qui olim ad tempus pro voluntate Principis, vel senatus constituebatur: ut ex Ælio Spertiano, & Julio Capitolino constat; qui quidem Præses, seu legatus, sicut non poterat tempus sibi constitutum prorogare, ita nec inconsulto Principe absque læsæ Majestatis reatu minuere, sive anticipare ex *l.* 3. *ff. ad leg. Jul. Majest. l. manumissione* 10. *ff. de officio Proconsul.*

Indeque evenire ut Papinianus dixerit Præsi- 17
dem se abdicando, imperium non amittere, quia absque voluntate Principis se abdicavit, idest Magistratus insignia rejecit, prout ratione de ea re facta, ut interpretantur Forcatulus *in neciomantia juris dialogo* 60 *numero* 4. Velleus à Guebara *in dicta l. Legatus ad finem*, qui rectè satisfaciunt, *l.* 2. § *& cum plu. esset ff. de origine juris*, quæ quodammodo cum ea pugnare videbatur, Narbona *supra*, qui *num.* 57. & 58. intelligit non loqui in delegato, videlicet ad particulares causas simpliciter constituto, qualis videtur vicarius foraneus ex latè ante adductis *hic à n.* 1.

Ad tertiam quæstionis partem, an vicarius, qui 18
aliàs dicitur generalis in casibus exceptis, & qui ex generali commissione non veniunt, etsi ei committantur speciali Episcopi facultate, sit ordinarius, aut delegatus taliter, ut ab eo appellari possit ad ipsum Episcopum. In quo dubio video DD. firmare in prædictis casibus (quos posui *sub quæst præced.*) talem vicarium non constituere idem tribunal, ac auditorium cum suo Episcopo, sic ut fiat judex ordinarius, sicut ipse Episcopus, sed tantum maneat judex delegatus ipsius Episcopi, ita ut à tali vicario appelletur ad ipsummet Episcopum delegantem: ita gloss. verb. *officialem in c.* 2.

hoc tit. lib. 6. ubi Ancharran. *numero* 2. Dominicus *numero* 9. Franchus *num* 4. *in fine*, Sbrocius *lib.* 1 *q.* 54 *n.* 15. *de officio vicarij*. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *dicta disp.* 29. *n.* 6. Nicol. Garcia *dict. cap.* 8. *n.* 40. Jacob Laurent. *dicto cap.* 4. *num.* 12. Azor. *dict. lib.* 3. *instit. moral. cap.* 43. *q.* 5. Barbosa *dicta alleg.* 94. *n.* 52. quibus addo cum alijs Narbonam *de appellat. vicarij ad Episcop n.* 251. *p.* 1. intelligentes si prædictæ causæ vicario ab Episcopo separatim delegantur.

19 Limitant vero prædictam regulam exceptivam alterius regulæ, de qua *supra à n.* 1. *& quæst. praeced.* relati DD. & Joannes Andr. *in additionibus ad Speculatorem hoc tit. in princip.* vers. *dubitari videtur si Episcopus* Berojus *cons.* 22. *n.* 12. *&* 14. *vol.* 1. idem Sanchez *n.* 6. Garcia *n.* 41. quando simul cum generali commissione (ut sæpe id fieri solet) tribuantur; quia tunc in omnibus ordinariam jurisdictionem consequitur; ita ut via appellationis ad Episcopum intercluduntur. Et similiter etiam continget etsi separatim dicto vicario prælati casus committantur si tamen in commissione Episcopus dixerit *hac vicario nostro committimus ampliantes, & extendentes priorem potestatem per nos commissam*: ita Thomas Sanchez *dicta disp.* 29. *numero* 8. Barbosa *dicto numero* 52. *in fine* vers. *sicut*, idem Narbona *de appellat. vicarij dict. parte* 1. *numero* 255. cum Joanne Andrea *in additionibus ad Speculatorem dicto hoc tit.* vers. *dubitari videtur.*

20 Nec probanda videtur opinio Joann. Andreæ, & Sanchez, ubi proximè existimantium sufficere in commissione expressam mentionem fieri vicariatus, sive in salutatione, sive in progressu, veluti *officiali nostro, aut vicario committimus*, quin, ut docent idem Nicolaus Garcia *de benefic. dict. parte* 5. *capite* 8: *numero* 44. Narbona *dicto numero* 255. vers. *nec probo* sola hujusmodi vicarij mentio, non operatur extensionem, prorogationem, seu amplationem potestatis prius vicario commissæ, cum id potius fiat causa demonstrandi personam, cui dictarum causarum commissio fit.

Ad quartam quæstionis partem, an à vicario
21 Episcopi, vel ab Episcopo ad ipsum valeat supplicari? Et præmisso in tantùm à vicario generali Episcopi ad ipsum denegari appellationem, ut procedat utique si partes inter se consentientes id admitterent, cum non inde desinat processus esse nullus, & inefficax, si de facto appellari contingat, ut tenent Joan. Andreas *in cap.* 2. *de consuet. lib.* 6 *num.* 10. Speculator. *tit. de appellat.* §. *nunc tractamus num.* 4. Sbrocio *de vicario Episcopi lib.* 3. *quæst* 2. *num.* 11. & 12. Castallin. *cons.* 34. à *num* 6. Tuschus *practicar. conclus.* 32. *littera A conclus.* 349, *num.* 5. Narbona *dicta p.* 1. *de*
22 *appell. vicarij num.* 165. *&* 166. † Et non solùm quoties judicialiter appellatur, verùm etiam si Episcopus extrajudicialiter provocetur, Rota *decis* 7. *numero* 2. *hoc tit. alias* 371. *in noviss.* Nicolus *in concordia glossarum à num.* 83. Sbrocius *supra lib.* 3. *q* 2. Narbona *ubi supra n.* 167. qui contrarijs satisfacit *ibi & dict. n.* 166. Barbosa *dicta*
23 *allegat.* 54. *n.* 48. † Ideo existimo, & similimodo denegandam esse supplicationem à vicario generali ad Episcopum: ita apertè docent Innocent. Hostiensis, & Archidiaconus *in dicta cap. Romana de appellat lib.* 6. Geminianus *ibi n.* 2. Cappella Tholos. *decis.* 379. *& ibi* Stephanus Aufrerius, ubi testatur hanc esse communem sententiam, Sbrocius alios cumulans *lib.* 3. *de officio vicarij q.* 12. per totam, Narbona *supra n.* 168. Barbosa *dicta allegat.* 54. *num* 49. cum Maranta, Berrachino, Zerola, Chucho, Sfortia, Jacob, Laurent. & alijs.

Quorum ea nempe est ratio, quia si à senten- 24
tia vicarij supplicari posset ad Episcopum, maxima fraus prohibitæ appellationi fieret; siquidem appellationis loco, omnes ad Episcopum supplicarent, quod plene absurdum foret, & contra expressam juris regulam, qua docemur, ut quod una via prohibetur alicui, ad id alia via non sit admittendus, *cap. tuæ extra de procuratorib. cap. cum quid de reg. jur. l. ultima, cod. si mancipia ita*
veniet. † Secundo, quia cum supplicatio non 25
ad quemlibet inferiorem, sed ad Principem peculiariter fiat, ut *infra sub Rub. de appellat.* dixi, & notant Contard. *in l. unica cod si de moment. possess. q.* 8. *n.* 5. Franc. Marc. *quæst delphin.* 322. *num.* 8. *p.* 1. *n.* 5. a quo cum provocari suprema legum authoritas non patiatur, *l.* 1. *ff. à quibus appell. non liceat*, ne alioquin provocans inferiorem judicem adeat, ac proinde descendere potius appellatio contra ejus naturam, quam ad alium prospicere videretur; ideo parti gravatæ æquum visum fuit mederi remedio supplicationis, ne omni remedio destituta jus suum amitteret; quod in casu nostro deficit; siquidem non inde quod appellatio prohibetur de vicario ad Episcopum dicitur interclusus appellandi actus ad Metropolitanum Nuncium, ad Patriarcham, & ultimo ad summum Ecclesiæ Præsulem per dicta *infra in c.* 7. *de appellat.*

Nec his obstat dicere cum quodam scripto- 26
re recensito per Narbonam *dict. part.* 1. *de appellation. à vicario ad Episcopum sub numero* 167. textum *in dict. cap.* 2 *de consuet. lib* 6. intelligi de prohibita appellatione judiciali, non verò extrajudiciali, propter verbum *consistorium* ibi quod non videatur proferri posse, nisi judice pro tribunali sedente, ut *in dicta cap cum Episcopus* 7. *de offic. ordin. cap. fin. cum simul*
de re judicata. † Itera quod supplicatio non vi- 27
detur sublata, ex quo aufertur appellatio, ut constanter tenent Ripa *in l. nemo potest numera* 92. *ff. deleg.* 1, Menoch. *de adipiscenda possess. remedio* 4. *numero* 92. Franc. Marc, *decis. delphin.* 55 *lib.* 2. *à num.* 1. Imola *cons.* 145. vers *nec obstat*, Roland à Valle *cons.* 94. *num.* 3. *volum.* 1. Ruin. *cons.* 157. *num.* 16. *volum.* 5. & alij plures, quos latè recensent Contard. *in comment. ad leg. unic. cod. si de moment. possess. dict. quæst.* 8. à *n.* 2. Cabalin. Melilloq. 750. in se contra assertam *supra* sub vers. *ad quartam*, & vers. sequenti in terminis defendant Laudens, & Steph. relati à Cardin. *in dict. clem.* 2. *n.* 8. *de rescriptis* Pavin. *de offic. & potestate capit sede vacante* 2. *p. princip. q.* 10. *n.* 14. Franc. Marc. *dicta quæst.* 322. *num.* 8. *part.* 1.

Quia respondeo ad primum dict. cap. Ro- 28
man. *de appellat. lib.* 6 *& dict. cap.* 2. *de consuet. lib.* 6. generaliter loqui de negando appellationem, & ob id prohibere quamcumque appellationem, etiam extrajudicialem juxta reg. *capite Romanorum* 19. *dist. capite solita de majorit. & obed. capite* 1. *de appellat. dicta lib.* 6. non enim negari potest, quin vicarius habeat saltim habitu ordinariam jurisdictionem, etiamsi numquam pro tribunali sederet, & ita

Rota

Rota *dicta deciſ.* 7. aliàs 371. hoc tit. & Narbona *de appellat. vicar. ad Epiſc. dicta p.* 1. *num.* 167. po t medium ſuperiorem ailucinationem refutant, & convineunt, ſicut, & manet refutata proxime ſecundo adducta de permiſſa ſupplicatione ad Epiſcop. ex duplici fundamento num. præced. relato.

29 Ad quintam quæſtionis partem an vicarius Epiſcopi à Papa firmatus poſſit recuſari ob Iuſtam Epiſcopi ſuſpicionem? Et quia de hoc dixi *in cap.* 4 *de foro compet. ſub quaſt.* 13 *ex numero* 16. *ad* 21. *ad ſextam quæſtionis partem* à delegato Epiſcopi provocetur, ad ejus vicarium poſſit appellari, vel neceſſario ad ipſum Epiſcopum delegantem? in quo dubio videtur ut non niſi ad ipſum Epiſcopum appellandum ſit; quia ex quo Epiſcopus cauſam alicui delegat quoad illam cauſam vicarii juriſdictioni derogaſſe cenſetur: argum textus *in cap. cum M.* & quæ *ibi* notantur *de conſtitut.* & *in cap. ſtudniſti de*
30 *officio deleg.* & *cap. petitorum de accuſat.* * fulcitur primo quia delegato Epiſcopi recuſato, ſolus Epiſcopus de cauſa recuſationis cognoſcit *cap. ſi contra unum* 4. *§. cum autem de officio deleg. lib* 6. ſecundo quia delegatus in cauſa ſibi commiſſa, & delegata ab Epiſcopo, major eſt vicario, ut colligitur ex *dicto cap. ſtuduiſti*. vel legatus generalis) qui ordinariam juriſdict onem habet, *cap.* 2. *de officio delegati lib.* 6.) non provocatur à ſententia delegati ad ſpeciale negotium conſtituti, quod ſignum eſt delegatum in cauſa ſibi commiſſa, majorem eſſe ordinario; inde conſequenter deduci de delegato Epiſcopi ad ejus vicarium provocari non poſſe; propter quæ ita hanc tenent ſententiam Reman. *ſingul.* 464 Paulus de Leazar, *in cap. dilecti* 3. *de appellat*; & *in dicto cap.* 4. *de foro compet.* Alex *in epiſtola ad Bartol.* verbo & *idem auditorium in dicta l.* 1. *§. ab eo ff. quis,* & *à quo appell.*

31 Ego tamen quidquid diſtinguat Abbas *in dicto cap.* 4 *de foro comp. in* 1. *lectura numero* 25. & *in* 1. *lect. numero* 30. quem amplecti Videtur Sbrocius *lib.* 2. *de officio vicarii Epiſcopi q.* 174. *numero* 18. & *quaſt.* 175 *à numero* 14. dum docet quod ſi Epiſcopus præſenſit, videlicet in Diœceſi, aut in loco propinquo à ſententia delegati ad eum appellari debent, *in cap. ſi contra unum, de officio deleg.* ſin autem abſens fuerit, tunc deferendam eſſe vicario appellationem, quia adeſt legitima cauſa. Nihilominus abſolutè dicendum exiſtimo, ut poſſit, ac valeat appellari ad vicarium generalem ejuſdem Epiſcopi delegantis, quia unitas, & juriſdictio efficit ut vicarius ipſe delegaſſe videatur, ut tenuerunt *in dict. cap.* 2. *de conſuet. lib.* 6. Archidian. *numero* 6. *in fine*, Joan Andr, Philipus Franc, *numero* 7. Geminian. *numero* 7. Ancharran. *numero* 1. *ad medium*. Cardinalis *in dicta clem.* 2. *de reſcriptis* Decius *in dict. cap. dilecti el* 3. *numero* 2. ubi Franc. *in* 2. *quaſt. de appell.* Felinus *in dicto cap ſi quis contra* 4. *de foro comp, numero* 5. verſ. *delegato* Rota *deciſ.* 3. *officio vicarii, aliàs* 350. & *dict. deciſ.* 7. *aliàs* 371. *in novis*, Jacob Laurent. *de judice ſuſpecto cap.* 4 *n* 14. Narbona *de vicario Epiſcopi dicta p.* 1. *n.* 142. & 148.

32 Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, non primum ex *dicto cap. M.* quia et ſi ex eo videatur ſublata poteſtas vicarios in cauſa alicui, veluti canonico commiſſa, & ſpecialiter delegata venit intelligendum reſpectu inſtantiæ principalis, non verò appellationis, quia Epiſcopus non tranſtulit hujuſmodi poteſtatem in aliam, nec ſpecifice, ſibi retinuit, ut eleganter conſideravit Abbas *in dicto cap.* 4 *de foro comp. n.* 25. & 30. ſequitur Narbona *ſupra dicta p.* 1. *n* 154.

Non ſecundum quia negatur recuſationem 33
delegato abjectam coram Epiſcopo neceſſario probandam eſſe, verius ſit coram ejus vicario generali poſſe recuſationis cauſas proponi atque probari; nec enim ex propoſita recuſationis cauſa coram Epiſcopo *in dicto cap. ſi contra unum §. cum autem de offic deleg. lib.* 6. perſona vicarii excluditur; imo potius in eo textu vicarium includi DD. exiſtimant; nam quoties ſimpliciter Epiſcopo mentio fit etiam vicarii perſona ſubintelligatur, ut ex Archidiac & aliis docet Felinus *in dicto capite* 4. *de foro compet.* Sbrocius *libro* 2 *de vicario Epiſcopi*, 49. *quaſt. numero* 27. Pater Franc. Suarez eleganter *de cenſuris diſp* 7. *ſect.* 1. *numero* 10. non enim *in dicto capite* 4. excluſus intelligitur vicarius à cognitione recuſationis delegati ab Epiſcopo, nam ut ipſe videretur excluſus, nominatim id fieri debuit, ut Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ* 24. *capite* 6. *de reformationi* ad excludendum vicarium expreſsè inquit, quod Epiſcopis tantùm, non eorum vicariis ſit permiſſum.

Non tertium ex *dicto capite ſtuduiſti* & aliis 34
ſupra adductis ſub dicto verſ. *ad quintam*; quia etſi verum ſit delegatum Pontificis in cauſa ſibi delegata, habere majorem poteſtatem quam ordinarius: tamen non inde ſequi idem dicendum de delegato Epiſcopi; quia etſi (ut dictum eſt) in prima inſtantia procedat, eo quod Epiſcopus ipſe delegato commiſit ſpecialiter, ſed ſi à delegato appelletur æquè, ſicut ad Epiſcopum, & ad ejus vicarium appellationem poſſe introduci ex reſponſione ad primum fundamentum: ita docent Abbas *ſupra dict. numero* 30 *an finem* Sbrocius *dicta quaſt.* 175. *numero* 13. Narbona *dicta parte* 1. *de appellat vicarii ad Epiſcopum numero* 159. & 153. Legendus à *num.* 149. & à *num.* 155. cum aliis, ubi alia ex multis congerit pro exacta veritate noſtræ reſolutionis.

Et confirmatur ulterius noſtra ſententia per 35
illa quæ dixi *in dict. cap. ſi quis contra clericum* 4 *de foro comp. q.* 41. ubi probavi æquiparationem conſtitui inter appellationem, & recuſationem modo *ibi dicto ex num.* 3. item quia quemadmodum Epiſcopus poteſt abſolvere illum, quem excommunicavit, ſive excommunicatum ab ejus delegato, ita & ſuus vicarius generalis poterit abſolvere excommunicatum vel à dicto Epiſcopo, aut delegato, quidquid diſtinguat Sbrocius *ſupra dict. q.* 174. *cum ſequent.* excedit Legendus cum infinitis idem Narbona *dict. p.* 1. *ex dict. n.* 155.

Ad ſextam quæſtionis partem, an poſſit provo- 36
cari à Metropolitano reſidente in civitate Salmantina ad Archiepiſcopum Compoſtellanum, cujus eſt judex Metropolitanus? Et licet prima facie videretur negandum; eo quod ille Metropolitanus ibi Videretur Conſtituere ad omnes cauſas appellationis de cauſis appellatis à ſuffraganeis Epiſcopi Zamorens. Civitatens. Auſturicens. Caurienſ. Placentin. & ab Epiſcopo Sal-

Salmant. & aliorum suffraganeorum idem auditorium, & tribunal. Et quia usitata praxis est, ut à sententiis dicti Metropolitani latis in appellationis instantia, non ab eo ad Archiepiscopum secundo appellatur, sed ad Nuncium Papæ hic Matriti existentem, vel ad auditores Rotæ Romanæ.

37 Ideo in terminis de prædicto dubio video per Rotam resolutum una Abilens. matrimonii de anno 1542. nempe à Judice Metropolitano ab Archiepiscopo Compostellano deputato, & qui residet in dicta Civitate Salmantina, ut cognoscat de causis appellationum certorum Episcopatuum suffraganeorum, & ut possit à tali Metropolitano, tamquam vicario foraneo appellari ad ipsum Archiepiscopum: ut refert, ac sequitur Riccius *dicta collect.* 1600. *ad*

38 *cap. in fin.*, ubi Innocent. *hoc titul. in fine*, † qui cum Mohedan. *in decis.* 1131. *parte* 3. Thanis *in decis.* 8. respondet ad objectum; quod licet talis Metropolitanus appelletur generalis vicarius, sed revera solùm vicarius foraneus; & idem Mohedan. *decis.* 5. *de appellat. numero* 2. quem sequitur Valenzuela Velásquez *dicta p.* 2. *Consilio* 192. *numero* 19. resolvit quod vicarius Archiepiscopi Compostellani deputatus in Civitate Salmantina ad cognoscendum de appellationibus quinque, aut sex Episcoporum Suffraganeorum, non est vicarius generalis, sed foraneus.

QUÆST. VII.

An vicarius generalis Episcopi possit in integrum restituere adversus sententiam sui Episcopi, vel ècontra? An appellari valeat à sententia interlocutoria, vicarii generalis ad ipsum Episcopum? An possit Episcopus pro sua Diœcesi binos generales creare? Et qui tales sint in Archiepiscopatu Toletano? Ubi an Consilium illius Archiepiscopi Primatis constituat idem tribunal cum eodem Archiepiscopo? An à vicario Civitatis appelletur ad ipsum Episcopum? Et an possit Episcopus ad libitum revocare quemlibet vicarium generalem, aut foraneum à se nominatum?

SUMMARIUM.

1 *Vicarius Episcopi generalis, verius est ut possit restitutionem in integrum concedere adversus sententiam sui Episcopi*, ut n. 2. 3. 4. & 5.

4 *Restitutionis in integrum remedium, differt à remedio appellationis, quod denegatur de vicario Episcopi ad ipsum*, & numero 5.

5 *Vicarius Episcopi habet jurisdictionem ordinariam, quæ non extinguitur per solam sententiæ prolationem.*

6 *Restitutio in integrum concedi potest ab Episcopo adversus sententiam sui vicarii generalis* n.7.

7 *Retractare nequit Episcopus sententiam latam à suo vicario.*

8 *Restitutio in integrum media supplicatione conceditur à sententia vicarii ad Episcopum, sed non provocatio*, & *quare* numero 9.

9 *Restitutio in integrum tantum continet erroris proprii veniæ petitionem.*

10 *Nullitatis sententiæ tractatio non fit ab Episcopo de pronunciata sententia à suo vicario.*

11 *Appellatio conceditur de sententia foranei vicarii ad Episcopum; quia hæc interponitur per viam recursus* 9.13.14.15.

12 *Judex post latam sententiam, nequit eam in aliquo corrigere, cum hoc Principi spectet, fallit in decreto interloquendo*, ut n. 13. 14. 15.

14 *Sententia interlocutoria vicarii foranei, nedum emendari, aut declarari, sed etiam revocari valet per Episcopum.*

15 *Sententia ad Episcopum per appellationem delata coram ejus vicario generali, prosequi potest.*

16 *Vicarii duo possunt ab Episcopo in sua Diœcesi pro faciliori expeditione causarum creari.*

17 *Compluti vicarius generalis dicitur sicut Toletanus*, at n. 18.

18 *Toletani Archiepiscopi Consilium ad quos effectus creatum* remissivè.

19 *Appellatio valet interponi à vicario Civitatis ad Episcopum, vel ejus generalem vicarium, eo quod sit foraneus.*

20 *Recusatio vicarii*, & *Episcopi* remissivè.

21 *Revocatio vicarii potest fieri ab Episcopo*, & *quare, etiamsi juret illum non revocare*, at num. 22. *Quid si a Papa sit confirmatus* n.23.

AD primam quæstionis partem, suppositis quæ dico *infra tit. de in integrum restit.*, & quæ adduxi *in cap. suborta de sententia*; & *re judicata*, breviter respondeo, etsi Sbrocius *lib.* 2. *de officio vicarii q.* 35. *n.* 4. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 40. *n.* 12. *in fine* & Barbosa *in pastorali allegat.* 54 *p.* 3. *n.* 108. firment, ut vicarius generalis Episcopi nequeat disceptare de causa restitutionis in integrum ex sola generali commissione absque speciali sui Episcopi facultate, ut resumptivè insinuavi *supra sub q.* 5. *num.* & Abbas *in cap. ex litteris de integ. restit n.* 3. dicat in terminis dubii nostri, ut non possit vicarius restituere adversus sententiam sui Episcopi in integrum condemnato † Tamen verius est, ut illam restitutionem valeat in integrum concedere, ut in terminis docent idem Sbrocius *de vicario Episcopi lib.* 3. *q.* 3. *n.* 5. Bertachinus *de Episcopis* 5. *p. lib.* 4. *n.* 31. Sfortia Oddus *de in integr. restit. p.* 1. *art.* 22. *n.* 156. Narbona *de appellat. vicarii ad Episcop. p.* 2. *num.* 173. & ante illos Marant. *in* 6. *p. praxis* d. & *quandoque appellatur numero* 382. post Innocent. *in cap. dilecti de privileg.* Joan. Firman. *de Episcopo lib.* 4. *part.*7.*n.*37. Lancelotus Lauden. *in templ. Judic. lib.* 2.*cap.*6.*n.*10. d. 2. † Et omnes ex eo, quia si Episcopus idem potest contra sententiam sui vicarii, ut *infra* resolvitur *hic*, quia utrumque idem est tribunal proprii Episcopi idem dicendum esse censent adducti Doctores.

1

2

3

Quod

4 Quod si Urgeas ex dictis *hic numero* 1. item etiam ex dictis *quæst. præcedentibus*; quatenus non admittitur appellatio, nec supplicatio de vicario generali ad Episcopum, nec contra, item nec debeat admitti in integrum restitutio. Respondetur remedium restitutionis in integrum differre à prædictis, quod non implicat de jure impertiri ab eodem judice, qui tulit sententiam perdicta *in dicto capite suborta, & in tit. de in integ. restit.* Et sic in terminis de vicario Episcopi, quod possit contra sententiam propriam in integrum restituere: Berojus *in dicto cap. ex litteris de in integ. restit in initio per cap. causam eodem tit. & l. fin. cod. ubi & apud quem juncto capite* 1. *& ibi glossa hoc tit. libro* 6. Abbas *in dicto cap. ex litteris numero* 15. Sfortia Oddus *dict. art.* 22. *numero*
5 157. alia resolvens *numero* 158. 159. *&* 160. † Ex eo quia vicarius habet jurisdictionem ordinariam, quæ non extinguitur per solam sententiæ prolationem, quod verum, putamus, quidquid dicant, Archid. & Hostiens *in cap. Romana de appellat. in* 6. & ita etiam tenent Bertachin *supra*, Sbrocius *de officio vicarii libro* 3. *dicta quæst.* 12. *numero* 11. *& quæstio.* 13. *numero* 6. Chuchus *instit. moral libro* 2. *tit.* 6. *de Episcopis numero* 308. *& tit.* 8. *de vicario Episcopi num.* 127. Rebufus *in praxi beneficiali tit. de forma vicarii Archiepiscop. num.* 155. & de specialiori ratione inferius sub vers. *ad secundum dubium.*

6 Ad secundum difficultatis punctum, an è contra Episcopus valeat restitutio nemini integrum concedere adversus sententiam sui vicarii generalis? Et ita dicendum, ac firmandum est; quia & si gestis per vicarium contravenire nequit Episcopus, ut ex Paulo de Castro, Decio, Rebutto, & aliis docent Sbrocius *de officio vicarii Episcopi q.* 29. *à n.* 1. Narbona *de appellat. vicarii ad Episcop part.* 1. *num.* 163. & hoc per regulam generalem, de qua hic, & in duabus quæstionibus
7 præcedentibus. † Tamen fallit in causis restitutionis in integrum, quia etsi aliàs Episcopus, sive vicarius, aut alius ordinarius judex non possit retractare sententiam à se latam ex *l.* 1. *cod. sententiam rescindi non posse*, sed non prohibentur condemnatum adversus eam restituere, quia in integrum restitutio rescindit sententiam prætextu erroris, vel Juvenilis Lapsus, ex parte ipsius facti; & sic venire, ut quia vicarius Episcopi potest restituere in integrum adversus propriam suam sententiam, ut proxime diximus, non minus valeat idem Episcopus, cum eorum unum sit tribunal, & jurisdictio, docent in terminis Abbas *in dicto cap. ex litteris n.* 11. *in fine, & in cap. tum ex litteris numero* 3. *de in integ. restit. infra*, Joan. Andr. *in dicto cap. Romana*, Cardinal. *in clem. etsi principalis de rescript. num.* 8. S. Fortia Oddus *de in integr. restit. dict. quæst* 32. *art.* 27 *numero* 146 Chuchus, & Bertachin, & idem Muranta, atque Sbrocius, quibus addimus Cappell. Tholosan. *decis.* 479. Caballin. Melilloquio 747. ubi in calce inquit inde assuefactum esse constituere clausulam illam in sententiis eorum *Salva Domini voluntate condemnamus*, Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. verb. *vicarius* §. 5. Jacob. Laurent. *tract. de judice suspecta cap.* 4. *numero* 12.

8 Et sic dicendum est, quod si supplicatio consideretur in strictiori modo sed large prout commodum restitutionis respicit, tunc rectè possit Episcopus restituere in integrum contra sententiam sui vicarii, ut proximè adducti docent, qui & respondent ad dubium relatum, nempe quod à sententia vicarii Episcopus provocari nequit, nec supplicari, tamquam eadem persona cum vicario constituentes eam differentiam inter appellationem, & supplicationem strictè sumptam, & inter restitutionem in integrum.

Quod appellans, seu supplicans de iniquitate judicis, ac injustitia illius, qui sententiam 9
tulit, conqueritur, indeque non mirum esse si ipsemet vicarius, qui sententiam protulit, vel Episcopus, cujus personam repræsentat, de ea per appellationem cognoscere prohibeatur; quod non procedit in restitutione in integrum; quia hæc tantum continet erroris proprii veniæ petitionem, vel adversarii circumventionis allegationem ex *l. in causæ* 16. §. *fin.* ubi glossa, Bartol, Albericus, & Bald *in l. Præfecti* 17. *& l. Præses* 47 *ff. de minoribus*, Videnda *lex* 3. *tit.* 26. *parte* 3. & ideo dicunt DD. adducti, & Joannes de Narbona *de appellat. vicar. ad Episcop dict. p.* 1. Videndus *à n.* 171. *& sub n.* 172. in fine, non esse inconveniens, ut ipsemet Episcopus contra sententiam sui vicarii, quæ eadem est, ac propria in integrum restituere possit; quia non super proprio errore, sed super alieno, victi scilicet litigantis adhibetur.

Nec his oberit dicere quod judex inferior 10
à principe, ubi sibi post sententiam condemnationis constaret de innocentia condemnati, non possit illum restituere, ut dicit Osaschus *in decis.* 102 & propterea in curia Archiepiscop. Neapol. judicaverit Aloysius Riccius *ibi decis.* 7. *& in collectan.* 1474. *circa princ.* non potuisse judicem nullitatis, pronunciare, nullitates obstare, & tempus in sententia declarare; quia hæc intelliguntur quando post declaratam sententiam tempus non modicum intercessit, ut comprobatur ex dictis sub dicto vers. *ad secundam* hic.

Ad tertiam quæstionis partem, an appellari va- 11
leat à sententia interlocutoria vicarii generalis ad ipsum Episcopum? Respondeo affirmando ex proximè dictis, & multo efficacius, quia hæc appellatio interponitur per viam recursus à solo gravamine, nondum lite finita, glossa verbo *officiali in dicto cap.* 2. *hoc tit lib.* 6. ubi Geminian. *numero* 3. & Franc. *num.* 4. Puteus *lib.* 2. *decis.* 502. Jacob. Laurent *dict. tract. de judice suspecto cap.* 4 *num.* 12. Barbosa *in pastorali dicta allegat* 54. *numero* 50. *&* 51. Cum Azevedo, Cardoso, Riccio, Caldas Pereira, & aliis. † 12
Quia licet regula juris sit ex *l. post quam, ubi DD. ff. de re judicata* quod judex post latam sententiam, etiam declarando, non possit illam in aliquo corrigere; quia hoc soli Principi competit secundum Bald. *in decis.* 51. aliquid per Afflict. *decis.* 398 *numero* 4. † Attamen si- 13
cut Judex decretum, quod interloquendo pronunciavit, mutare, sive emendare recte potest, ut docent proxime adducti, & alii per textum *in l. quod jussit* 14. *ff. de re judicata, l. qualem* 19. §. *dicerem, aliàs leg. dicere* §. *unde Videndum ff. de arbitr. capite cum cessante de appellat. ordin. Regia Lusitan. lib.* 3. *tit.* 65. *in princip. & apud nos l* 2. *tit.* 18. *& l.* 2. *tit.* 22. *parte* 3. & non solùm semel,

sed etiam millies, ut dixit Gratian. *discep. forens. cap.* 147. *& n.* 11. *& in cap.* 155. *à n.* 16. dummodo executioni non sit mandata, Caldas Pareyra *quæst. forens. lib.* 1. *q.* 9. *n.* 8. nec finem imponat judicio, aut processui *ibidem n.* 9. aut transeant decem Dies, quia efficitur quoad partes irrevocabilis: idem Stephan. Gratian, *dicto cap.* 155. 35.
14 † ita similiter de sententia interlocutoria dicendum esse putamus quæ eodum interpretari, ac declarari potest per judicem verum etiam revocari, ut refert fuisse in senatu siciliæ decisum Joan. Franc. de el Castillo *in decis.* 58. quem sequitur Riccius *collect.* 1474 vers. *tertio*, ubi etiam probans cum multis, quod potest judex suam sententiam diffinitivam declarare incontinenti; imo cum ipse judex in sententiæ prolatione nihil dixit de prolatione interesse, possit parte actrice petente, illud postea declarare, & adjudicare, ubi alias tres adducit declarationes; addit ibi interlocutoriam dici sententiam illam, quæ super incidentibus, & emergentibus fertur, ut late Guido Papa *in sua decis.* 12. & nos diximus *sub tit. infra de sentent. & re judicata & tit. de appellat.* & docent etiam cum Lapo, Geminian, & aliis, Rota *decis.* 503. *lib.* 2. Marchesan. *de commiss. p.* 1. *cap.* 4. *n.* 67.

15 Et confirmatur ex eo, nam sicut causa per appellationem ad Episcopum delata coram vicario prosequi potest, ut deducitur ex texto *in cap. dilecti el: de appellat.* & ex Abbate *ibidem n.* 1. & 3. Decio *num.* 1. Franco *in cap.* 2. *de consuet. lib.* 6. *num.* 4 Follerio *in praxi crimin. canon. p.* 1. *moral. n.* 123. Bertachin *in dict. tract. de Episcop. cap* 7. *p.* 4. *tit. de vicario Episcopi num.* 125. Jacobus Laurent. *in tract. de Judice suspecto dict. cap.* 4. *num.* 123. Narbona *de appellat. vicar. ad Episcopum dicta p.* 1. *num.* 164. Azor. *instit. moral. lib.* 3 *capit.* 45. vers. *undecimo quaro*, quia adhuc lis pendet in eodem tribunali, ita similiter, & in casu nostro dicendum, ut resoluit ex adductis *num. praced.* Barbosa *dicta allegat.* 54 *num* 51. *in fine*: nam Episcopus habeat eandem jurisdictionem, & auditorium cum vicario, inde erit ut sententiam, quam interloquendo vicarius ipse pronunciavit, tamquam à se ipso prolatam corrigere, & emendare possit ex dictis.

16 Ad quartam quæstionis partem, an possint Episcopus, & Archiepiscopus pro suis Diœcesibus binos vicarios generales creare, ac constituere, æqualem cum eo jurisdictionem habentes? & firmandum est, ut facilius expeditioni causarum consuleretur ex *cap. quoniam in plerisque de officio ordin. & clem. si principalis, juncta glossa.* & *ibi* Cardinalis à *num.* 3. *de rescript.* Felin *in cap. causam matrim. num.* 8. *de officio deleg. praxir. Episcopalis part.* 1. verbo *vicarius* in principio, Ugolinus *de officio & potest Episcop. cap.* 3. *§.* 6. *num.* 4. Sbrocius *lib.* 1. *de officio vicarii q.* 90. *num.* 4. dummodo tamen eos constituat in loco, ubi sedem habet, & Flores de Mena *variar. quæst. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 8. & Nicolaus Garcia
17 *de benefic. p.* 5. *cap.* 8. † Qui dixerunt ideo Complutensem vicarium non esse generalem, quia non residet Toleti, ubi & Archiepiscopus. Et sic videmus Archiepiscopum Burgens. duos insimul habere ordinarios, ac generales vicarios intra eandem suam civitatem.

18 Sed quia praxis Archiepiscopatus Toletani est, ut tam ille vicarius, qui Compluti residet, sit etiam vicarius generalis, sicut & ille, qui Toleti, de quibus, & consilio Archiepiscopi Toletani sunt videndi novissime D. Joannes de Narbona *tota* 2. *p. de appellat. vicar. ad Episcopum* D. Joannes de la Vega pro jurisdictione Archiepiscopi Toletani in suo consilio gubernationis Toletanæ Diœcesis, qui per duos articulos suæ allegationis tractavit, quam ad literam etiam refert Barbosa *in dicto, cap.* 1. *de consuet. libro* 6. *post. num.* 15. Ubi latissime, & specialiter tractant aliquid per eundem Barbosam *dicta allegat.* 54. *in pastorali parte* 3. *sub n.* 228.

Ad quintam quæstionis partem, an à vicario civitatis appelletur ad ipsum Episcopum, sive ad 19
vicarium ejus generalem? Et affirmandum est per dicta *supra à numero* 1. *quæst. praced.* quia talis sic vocatus, etsi intra eandem civitatem, nihilominus dicitur vicarius forancus, & in terminis præter alios docent Cardinalis Tuschus *littera A. conclus.* 352. *numero* 91. *& littera V. conclus.* 186. *numero* 4. Nicol. Garcia *dicta parte* 5. *cap.* 8. *de benefic. numero* 27. *&* 33. quod est verum, ut etiam docet Barbosa *in dicto cap,* 2. *de consuet. lib.* 6. quamvis Calderin. *cons.* 2. *de appellat.* & Sbrocius *dict. lib.* 3. *de offic. vicarii q.* 2. *n.* 5. prohibitam dicant esse appellationem.

Ad sextam quæstionis partem respondebis per 20
dicta supra sub quæst. pracedenti de vicarii recusatione, Episcopo ejus recusato, de quibus dixi: *in capit si quis contra clericum de foro competenti sub quæst.* 13. Et ratio est, quia cum 21
nominatio vicarii generalis fiat ab Episcopo, & res per quascumque causas nascitur, per easdem soluitur *ex reg. omnis de regul. juris lib.* 6. inde dici debet, ut vicarii jurisdictio ab Episcopo valeat revocari: sic Calderin *cons.* 2. *hoc tit.* Barbatia, Abbas, Philip. Franc, Purpurat, Bertachin, Ripa, Archidiac, quos refert, ac sequitur cum aliis Augustinus Barbosa *in pastorali: dicta allegat.* 54. *parte* 3. *numero* 135. & eum Scot. Rebuff. Jacob. Laurent. *ubi supra* alter Barbosa *in l. quia tale* 14. *numero* 87. *ff. soluto matrim.* Azor. *instit. moral. lib* 3. *cap.* 45. *quæst.* 14. Ugolin. *de potest. Episcop. cap.* 4. *§.* 6. *numero* 9. ubi *num.* 10. post Sbrocium *dict. lib.* 3. *de offic. vicarii, dict. quæst.* 32. *num.* 5. Antonium Gabriel. *lib.* 1. *tit. de jure jur. numero* 1. & alios, † resoluit hoc procedere, etiamsi Episco- 22
pus non revocare vicarium jurasset, videndus Valenzuela, Velasque *part.* 2. *cons.* 101. ubi postquam dixit *num.* 69. quod vicarius Episcopi, est Dignitas cum administratione sic cum infinitis, & quod sunt spectabiles vicarii, ut docet in simili Cujacius *in l.* 4. *cod. de annonis, & tributis, lib.* 10. Menochius *de arbitr. judic. casu* 86. *num.* 49. inde fieri, ut si causa non adsit, Episcopus nequeat vicarium revocare, ut etiam dixerunt Sbrocius *dicto lib.* 3. *q.* 32. *n.* 9. Joan. Gutier. *lib.* 3. *pract. q.* 1'. *n.* 4.

Sed an revocari possit si à Papa sit confirma- 23
tus; quia jam resolutum est per me *in dict. cap.* 4. *de foro compet. sub dicta q.* 13. ideo nunc leges cum infinitis quæ scribit D. Joannes Narbona *de appellat. vicarii ad Episcopum dict. p.* 1. *ex n.* 132. 134. 135. *& à n.* 137.

QUÆST.

QUÆST. VIII.

An vicarii generalis facultas, requirat pro titulo vicariatus formularum aliquod, quo demonstretur data sibi generalis commissio, sicut requiritur ad casus speciales, qui alias ipsimet Episcopo reservati sunt? An hoc idem procedat in vicario generali capituli, sede vacante? Et quam iste potestatem habeat, ubi de illius nominatione, intra quod tempus, aut qui incumbat capitulo non nominante? An plures vicarios valeat constituere, sicut & Episcopus? An uterque vicarius obnoxius sit syndicatui? vel an valeat ultra sportulas ex officio provenientes, ab Episcopo, vel à capitulo exigere amplius salarium? Et quibus de causis utriusque jurisdictio finiatur? ubi de aliis remissivè.

SUMMARIUM.

1 *Vicarius generalis clausula, qua sic intelligitur, &* n. 2 & 3.

2 *Vicariatus formularium Hispano sermone à quibus ponitur, & aliorum officiorum Diœcesanæ curiæ* remissive.

3 *Vicariatus clausula, ut in spiritualibus, & temporalibus vicarius ministret.*

4 *Vicarius generalis queit constitui tantum in spiritualibus.*

5 *Vicario secundo constituto, primus censetur revocatus.*

6 *Clausula* dantes, & concedentes ei plenam, & liberam potestatem, *solum concedit ea, quæ in generali mandato continentur, non quidem alia specialia.*

7 *Vicarius capituli sede vacante: quam potestatem habet, &* n. 10.

8 *Capitulum, sede vacante, queit, à sede Episcopali vacante constituere sibi vicarium generalem, & qualem* n. 24.

9 *Vicariatus titulus vicarii capituli* remissivè.

11 *Capitulum sede vacante Ecclesiæ Cathedralis subintrat in jus universum Episcopale, nisi quid speciali prohibeatur, succeditque generaliter in jurisdictione sui Prælati, & administratione temporalium, & spiritualium* n. 12. & 13.

12 *Capitulum, sede vacante, potest judices dare, ac constituere, & omnia, quæ ad jurisdictionem spectant expedire.*

14 *Capitulum sede vacante, potest sibi constituere vicarium generalem, cui competunt ea, quæ capitulo in spiritualibus, & temporalibus.*

16 *Capitulum sede vacante, à morte Episcopi, dum sibi vicarium generalem non constituit, habens omnem jurisdictionem, nec competit primæ Dignitati, aut Archidiacono contra Sbrocium* n. 16.

17 *Capitulum sede vacante, tenetur infra octo dies ad constituendum sibi vicarium generalem à Die scientiæ mortis Episcopi, seu translationis, aut dimissionis.*

18 *Episcopus à Die, quo scit se translatum, aut admissam esse dimissionis sui Episcopatus, tenetur se abstinere ab administratione: quia illico subintrat capitulum*

19 *Vicario non nominato intra octo dies vacaturæ a capitulo, Archiepiscopus valet vicarium nominare Ecclesiæ suffraganei. Et quid si moriatur Archiepiscopus* n. 20.

21 *Vicarius à Metropolitana deputatus, sede vacante, potest ad nutum amoveri, quando capitulum illum non nominavit intra octo dies.*

22 *Metropolitanus cumulativè habet nominare vicarium, sede Episcopale vacante.*

23 *Capitulum poterit si moriatur vicarius à Metropolitano nominatus ob ejus negligentiam creare iterum alium vicarium intra alios octo dies.*

24 *Vicarius, sive vicarii generales nominandi à Capitulo, quales debeant esse? Et quo gradu insigniti universitatis approbatæ* numero 25.

25 *Vicarii solent eligi sint gradu universitatis, aliquando etiam Theologus &* n. 26.

26 *Vicarii duo capitulares cathedralis, sede vacante, solent a capitulo eligi pro Diœcesi gubernanda ex inveterata consuetudine, etsi contra nonnulli, ut* n. 29. & n. 32.

27 *Capitulum sede vacante potest substituere binos vicarios generales, ut alternis mensibus gubernent, & hoc de gremio capituli, etsi extra illud aliquando valeat, ut* numero 28.

30 *Capitulum, sede vacante, potest etiam constituere vicarios pedaneos.*

31 *Canonicus potest creari vicarius generalis à capitulo sede vacante*

33 *Capitulum sine causa nequit iteratis vicibus devenire ad electionem vicarii generalis.*

34 *Vicarii plures in discordia capituli sede vacante, nominatis, eligitur magis idoneus,*

35 *Vicarius capitularis queit creari constitutus in ætate* 23. *annorum, & in quo ordine* n. 36.

37 *Capitulum queit constituere plures vicarios æqua principaliter, vel unum generalem, & alterum foraneum; maxime, si est ampla Diœcesis, & stante immemoriali, ut sub alternis mensibus duo generales gubernent, ut* n. 38.

39 *Capitulum potest præcipere tempus admodum procedendi, dum constituit vicarium sed non postea; sic ut tempore elapso expiret jurisdictio, ut* n. 40. *melius tamen, ut libera eligatur vicarius, ut* n. 42.

42 *Vicarius generalis capituli, & cæteri officiales, officii cessante, sunt syndicatui obnoxii,* & n. 43. & 44. *qui tenentur stare syndico suo* n. 45. 46. & 47.

43 *Syndicare est actus jurisdictionis.*

64 *Capitulum succedens Episcopo in jurisdictione, potest de delictis in genere, & in specie inquirere, & exercere syndicandi munus.*

46 *Vicarius capituli potest ab Episcopo compelli,* ut

ut reddat rationem administrationis officii, & compertus in aliquo delicto puniri: idem de cæteris officialibus n. 47.

48 *Syndicari non debens vicarius generalis Episcopi, nec ejus officiales, ut Gregor. XIII. constit. cavetur contra Azevedum* numero 49.

50 *Vicarius Episcopi potest justa à Metropolitano coerceri & excommunicari.*

51 *Vicarius Episcopi delinquens præjudicando partibus, & justitiæ potest puniri ab eodem Episcopo, nisi propter gravitatem criminis facta sit devolutio.*

52 *Salarium amplius potest peti à vicario capituli ultra taxatas sportulas, quod in praxi non procedit apud nos.*

53 *Vicarius capituli ex gremio canonicorum, non percipit distributiones quotidianas absens à residendo in propria Ecclesia.*

54 *Vicarius capituli canonicus, dum residet in Ecclesia, sedet sicut antea inter alios canonicos, si electus sit extraneus, præfertur Archidiacono in processionibus, ut* n. 55.

56 *Salarium amplius ultra sportulas, queit vicarius Episcopi petere, etsi conventum non sit, nisi sportulæ vicariatus magnæ essent, ut* n. 57. & 58.

59 *Salarium nequit petere amplius vicarius Episcopi ab Episcopo successore.*

60 *Jurisdictio vicarii Episcopi, & capituli cessat finito officio, remotione, & aliis modis, si causa bene visa id postulet ut num.* 61. 62. & 63.

61 *Vicarius capitularis valet continuare, donec novus Prælatus, expeditis litteris, præsentatis capitulo, adipiscatur possessionem.*

63 *Vicarii capitularis remotio ex constitutione novi vicarii quando intelligatur.*

64 *Vicarius capituli, capitulo suspenso, nequit exercere jurisdictionem contra Ugolinum* n. 65.

66 *Capituli sedis vacantis potestas ad plura extenditur* remissivè.

1 AD primam quæstionis partem, suppositis
quæ dixi *hic à quæst.* 5. quia ad litteram tituli, & nominationis, quam solent præstare Episcopi, & Archiepiscopi pro suis vicariis generalibus, ponunt Sbrocius *lib.* 1. *de officio vicarii*, quem transcripsit Barbosa *in pastorali p.* 3. *allegat.* 14. *n.* 5. ubi plures exprimunt casus, ad quos eorum jurisdictio extenditur quibus addit Ortiz de Salcedo in tit. qui tali vicario solet ab Archiepiscopis, & Episcopis, concedi dicto vicario generali *in sua praxi Ecclesiast. fol.* 13. *B. Hispano sermone compositus*, sequentem clausulam, *y ansi mesmo os damos poder para que por Nos, y en nuestro nombre, como Inquisidor ordinario, podeis entrer, y entreys en la Inquisicion de esta Ciudad, y assistais à los autos, actos, y sentencias que por derecho, uso, y costumbre, au assistido, y devido asistir vuestros antecesores, y seguu lo hizieron.* Item addit *otro si os damos poder, y facultad para que per vuestra ausencia, enfermedad, ò ocupacion podais nombrar un Theniente, en el dicho vuestro officio, para el uso, y exercitio de el, que sa persona bene merita, el qual pueda hazer y haga lo mismo, que vos hariades, si personalmente assistiesedes, &c.* de quo *infra in fine hujus*
vers. ponitur latina clausula. Videndus etiam
ibi fol. 15. & 16. † Uubi etiam ponit formularium 2
Hispanicè tituli vicarii foranei, alicujus territorii,
Diœcesis, & tituli vicarii pedanei; item & alios
nempe visitatoris, Notarii visitationis, ratiocinatoris majoris reddituum Archiepiscopatus, sive judicis ipsorum reddituum; item & Notarii audientiæ Episcopalis; item & Fiscalis generalis, & alterius fiscalis vocatus virgæ Notarii, seu scribæ reddituum; item & Æconomi alicujus territorii, Episcopatus, Rectoris, aut Thesaurarii alicujus Episcopatus, judicis antiquioris, hoc est Præsulis Audientiæ Archiepiscopi Toletani, aut alicujus ex consiliariis ejusdem Audientiæ, consiliive, atque secretarii ejusdem consilii, item tituli vocati *merced de el Sello de el Prelado*, Relatoris ejusdem consilii Archiep. Tolet. sive ostiarii ejusdem Consilii, item Procuratoris Audientiæ Episcopalis, aut Receptoris etiam Audientiæ Ecclesiasticæ, & ratiocinatoris majoris rationum alicujus Prælati; item & custodis carceris Ecclesiasticæ & Algnacelli Ecclesiasticæ; item operarii majoris, & scribæ fabricæ Cathedralis, & titulorum, quos præstant etiam Episcopi, & Archiepiscopi suis judicibus sæcularibus aliisve ministris eorum *ibi ex folio* 27. B. quando scilicet à Rege habent Episcopi in sua Diœcesi aliqua oppida donata, ut contingit in Archiepiscopatu Compostellano, & in aliis illius Regni Episcopatibus, & alibi &c.
Et licet in titulo cum sola potestate generali 3
dato vicario prærequirant nonnulli, ut ad effectum, quod vicarius generalis talis remaneat sit necessaria ea clausula, scilicet *ipsum nostrum vicarium generalem in Ecclesia, civitate, & Diœcesi nostra, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus tenore præsentium facimus, constituimus, & creamus, citra tamen revocationem aliorum vicariorum nostrorum per nos alias institutorum, dantes, & concedentes eidem plenam, & liberam potestatem, & mandatum speciale &c.* sic ut non sufficiat, si in temporalibus, tantùm, vel in spiritualibus crearetur, sicut docuerunt Pavin. Rebuffus, & Azor, quia Ecclesia solet temporalia, &
spiritualia habere; *cap. si quis* 1. *q.* 3. † Tamen ve- 4
rius est; ut possit constitui vicarius generalis in
spiritualibus tantum, ut apertè videtur desumi ex Concilio Trid. *sess.* 13. *de reformat. cap.* 2. ibi, *seu illius etiam vicario in spiritualibus generali*, sicut post Marchesan, Sbrocium, & Sanchez sequuntur Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 5. *cap.* 8. *num.* 122. & 123. ubi asserit in Bullis, & litteris Apostolicis aliquando vicarium in spiritualibus generalem appellari, & Barbosa *in pastorali dicta allegat.* 54. *n.* 57.
Adduntque ipsi, & Sbrocius *de vicario Epis-*
copi lib. 3. *q.* 33. Riccius *in praxi fori Ecclesiastici* 5
decis. 478. *in prima edit. & resolut.* 502. *in* 2. *edit.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 45. *q.* 5. vers. *citra* in dicto titulo; ideo poni solitam esse clausulam proxime adductam *citra tamen revocationem aliorum vicariorum*; quia sicut procuratore secundo constituto, primus revocatus censetur, nisi fuerit hæc clausula adiecta *l. si quis* §. 1. *ff. de procuratorib.* de quo late dico *infra in tit. de procurator.* si quidem vicario secundo constituto, primus censeatur revocatus, qui & etiam alii do-
cent ut dixi *sub dicta quæst.* 5. † per clausulam di- 6
ctam *Dantes, & concedentes, ei plenam, & liberam potestatem*, ea tantùm concedi, quæ in

generali

generali mandato continentur, non quidem alia, quæ requirunt à dante specialem commissionem; tunc enim debet de omnibus fieri specialis mentio, aut saltim de aliquibus, ut sub *dicta quæst.* 5. explicavi juxta clausulam tenoris sequentis, quæ continetur in dicto titulo ibi. *unum, vel plures vicarios loco ejus cum eadem, & simili, vel minori authoritate faciendi, creandi, & substituendi, & cætera omnia, quæ sunt Episcopalis, & Archiepiscopalis jurisdictionis exercendi, & terminandi, & omnia, & alia, & singula faciendi, & committendi etiam si talia essent, quæ mandatum exegerint speciale, & majora, & graviora expressis; pro ut ad vicariatus officium noscitur quomodolibet pertinere.* Non enim per hæc verba, ut expendit Barbosa *dicta allegat.* 54. *n.* 59. cum Molina, de quo divi *dicta quæst.* 5. vicarius generalis consequitur specialium casuum reservatorum Episcopo, quorum *ibi* numeravi 50. sine speciali commissione, ubi qualis ea debet esse, dixi.

7 Ad secundam quæstionis partem, an hoc idem, & dicta *supra à dict. q.* 5. procedant in vicario generali capituli, sede vacante? & quam iste potestatem habeat, & de illius nominatione &c. suppositis quæ dixi *à dicta quæst.* 5. nunc laconicè de tali vicario generali capituli sequentia duxi explanare; siquidem Abbas *in cap. irrefragabili n.* 2. *de officio ordinarii*, Felinus, *in cap. cum olim. n.* 9. *de majorit. & obedient.* Sbrocius *de potest.*
8 *& officio vicarii dicto lib.* 1. *q.* 16. *n.* 8. † Dixerint posse capitulum sede vacante ad quem devolvitur jurisdictio, *cap. unico, & ibi glossa de majorit. & obed. lib.* 6. Ubi DD. & in Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 16. instat Episcopi vicarium, sibi constituere vicarium etiam generalem, à tempore, quo sedes ipsa Episcopalis vacat, cujus tituli tenorem post Quarantam *in Bullario* verbo *capitulum sede vacante.* verf. *decimo quæro* Barbosa
9 *dicta alleg.* 54. *n.* 159. † ponit ad litteram formularium, quod incipit, *Nos canonici, & capitulum cathedralis Ecclesiæ N. sede vacante, per obitum Bonæ Memoriæ N. Episcopi &c.* Ubi continentur casus, de quibus cognoscere valet, ac reservantur capitulo alii, cui solet denegari facultas sobstituendi sibi vicarium alium per clausulam illam *in casu vero infirmitatis, vel absentiæ substituere non possit, vel causas delegare, sed in his ca-*
10 *sibus provisio ad Nos spectare debeat &c.* † Sed quia facultas prædicto vicario à capitulo concessa potest addi, vel minui pro voluntate ejusdem capituli, ut dixerunt idem Barbos. *n.* 158. & Quaranta *dicto n.* 1. ideo nihil amplius de prædicto formulario, cum recurrendum sit in hoc puncto ad formularium custoditum in Archivio cujuslibet Cathedralis, tam circa nominationem dicti vicarii, quam aliorum Ministrorum constituendorum pro ministerio jurisdictionali ipsius sedis vacantis.

11 Igitur, ut est dictum, quia capitulum sede vacante Ecclesiæ Cathedralis subintrat in jus universum Episcopale; ita ut possit facere ea omnia, quæ sunt ordinariæ jurisdictionis, nisi expressè prohibita reperiantur, ut docent glossa, & DD. *in cap. his, quæ, & in dicto cap cum olim de majorit. & obedientia, & in cap. illa, ne sede vacante, cap. ad abolendam de hæret* glossa *sede vacante*, & eodem verbo, *in clem.* 1. *§.* 1. *tit.* 1. glossa in verbo *observari in cap. quia sæpe de elect lib.* 6. ubi DD. antiqui, Pavinus *de offic. & potest. cap. sede vacante, p.* 1. *q.* 1. *à n.* 4. *& q.* 5. *n.* 2. verf. *item regulariter*, Gutierez *canonic. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 10. † ubi 12
quod succedit generaliter in jurisdictione sui Prælati, & etiam in administratione spiritualium, & temporalium, possitque judices dare, ac constituere, & omnia, quæ ad jurisdictionem pertinent expedire, ut post Federic. de Sen. Cardos, & Navar. Rebuf. Suarez, Flamin. Paris. Azor, Sbrocium *de officio vicarii lib.* 1. *q.* 15. *&* 16. Quaranta verbo *capitulum sede vacante*, à princip. Quintana Dueñas *Eccles. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 6. Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 5. *cap.* 7. *à n.* 4. & Molina *de justit tract.* 5. *disp.* 1. *n. & n.* 10. qui ampliat ad jurisdictionem, quæ ex consuetudine competeret, Filiucius *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 41. *cap.* 2. *n.* 4. Isidorus Moscon. *de Majest. milit. Eccles. lib.* 1. *p.* 1. *cap.* 16. *à pag.* 244 Bobadilla *in politica lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 23. Barbosa *de officio Episcopali alleg.* 36. *n.* 9. & de canonicis plura repetens. *tom.* 1. *cap.* 42. *& ibi* n. 61. Cardinalis Tuschus *pract. conclus. tom.* 1. *litt. c. conclus.* 56. *n.* 2. Solorzanus *de jure indiarum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 1. *&* 3. Machado *de perfecto confes. lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 6. *n.* 2. Felicianus de Vega *in cap.* 4. *§. de adulteriis n.* 49. *de judiciis*, ubi aliquid ego dixi Marcellus Vulpeis *in praxi judicum cap.* 44. *n.* 1. Valenzuela Velazquez *p.* 1. *cons.* 107. vbi
n. 14. † ait capitulum sede vacante succedere in 13
omni jurisdictione Episcopali proveniente à jure communi generali, vel speciali; & sic in omnibus, quæ sunt Jurisdictionis non prohibitis expresse ibi *n.* 13. cum Farinacio, Graff. Joan. Leone, Joanne Hieronimo, Campanillo, Abbate *in dicto §. de adulteriis n.* 17. & Decio *n.* 150. & praxi Archiep. Ne p. *cap.* 83. *n.* 1. *& cap.* 85. *n.* 2. addens *ibi n.* 15. Valenzuela, ut dictum de capitulo, sede vacante, intelligatur de vicario, quem debet deputare intra octo dies, ut statim dicemus.

Ideo cum constet ex *dicto cap.* 16. *Trid. sess.* 24. 14
de reformat. quod possit capitulum vicarium sibi constituere generalem, cui competunt, ea quæ capitulo ex Felino, *cap. cum te de rescript. n.* 17. verf. *& intellige*, glossa *in clem. etsi principalis*, verb. *Episcopi* eodem titulo, quam sequuntur Zabarella *ibi n.* 15. Imola *n.* 22. Sbrocius *de vicario Episcopi lib.* 1. *dicta quæst.* 16. *n.* 3. inde est quod inter alia, quæ potest capitulum facere, sede Episcopali vacante, possit quidem constituere vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus, ut docent Bonacos *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 9. *n.* 13. *pagina* 183. Gutierrez *supra d. c.* 11. *canon. n.* 10. Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verb. *capitulum §.* 3. idem Barbosa *de canonic. dict. cap.* 42. *n.* 79. cum Azor, sed qualem, dico *num. sequent.*

Quod ut distinguatur, supposito quod in eo, in- 15
terim quo capitulum, postquam succedit in sede vacante, non sibi nominat vicarium generalem, tota jurisdictio Episcupalis in his, quæ sunt jurisdictionis, sed non ordinis, resideat penes ipsum totum capitulum, Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verb. *capitulum §.* 3. Quaranta *§. duodecimo quæro.* verf. 1. *in summa Bullarii*, verf. *capitulum sede vacante*, Aloysius Riccius, *in praxi rerum fori Eccles. post resolut.* 505. *in notabili de materia vicarii à capitulo sede vacante* verf. *primo*, in decis. Curiæ Neapolit. 305. *n.* 3. *p.* 4. Ragucius *de voce canon. in capit. q.* 37. *n.* 1. Barbosa *de offic. Episcopi dicta* 3. *p. alleg.* 54. *n.* 163. Sacra

Con-

Congreg. Concil. ſub Die 19. Septemb. 1620.
ubi expreſſe *quod donec durant dies, electionis di-
cti vicarii, juriſdictio eſt penes capitulum, non
vero penes primam Dignitatem*: idem Barboſa *in
dict. cap. Trid. n.* 9. cum Ragueio *de voce canon.
in capitulo q.* 37. *n.* 2. & Sello *in ſelectis canonic.
cap.* 19. *n.* 41 & teſtante deciſum dict. Die 19.
Septemb. 1620. dicentes adminiſtrationem ipſi
capitulo pertinere, & incombere; idem etiam Bar-
16 boſa *dicta alleg.* 54. *n.* 163. † Quamvis Sbrocius
de officio vicarii lib. 1. *q.* 61. Petr. Follerius *in con-
ſtit. Regni*, quæ incipit *pervenit ad audientiam
noſtram n.* 45. & Marcellus Ulpejus *in praxi
judic. fori Eccleſ. cap.* 34. *n.* 19. exiſtimaverint,
quod extante præfixione termini octo dierum per
Concilium facta, interim Archidiaconus ſuſtinet
vicarii vices, quod non ſuſtinetur in praxi etſi per
illa, quæ adduxi *in Rubrica*, & *tit. de officio vica-
rii*, & *de officio Archipresb.* poſſet de jure ſuſti-
neri.

17 Jam ad ſpecialitatem deveniendo, primo ſta-
tuitur ex *dicto cap.* 16. *ſeſſ.* 24. *de reformat. capi-
tulum ſede vacante*, infra dictos octo dies teneri
ad conſtituendum, nominandum, & aſſignandum
vicarium generalem pro adminiſtratione juriſdi-
ctionali Diœceſis, qui terminus currit capitulo
à Die ſcientiæ translationis Epiſcopi ad aliam
Eccleſiam, quando tamen à ſummo Pontifice fue-
rit Epiſcopus abſolutus à vinculo prioris Eccle-
ſiæ, ſic ut ſtatim poſt translationem abſque alio
conſenſu Epiſcopus translatus perdat jura primæ
Eccleſiæ, vel ſi eam dimittat ab eo quidem tem-
pore, quo dictus Epiſcopus ab ipſius vinculo
abſolvitur in conſiſtorio ſanctitatis ſuæ, etiam
ante expeditionem litterarum Apoſtolicarum, vel
adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, & po-
ſtea quam hujuſmodi abſolutionis notitiam ha-
buerit, etiam ex teſtimonio, ſeu documento ſecre-
18 tarii ſacri Collegii, † Tenebitur idem Epiſcopus
illico abſtinere ſe ab exercitio ordinariæ juriſdi-
ctionis; quia illico, etiam inſciente capitulo, tranſit
juriſdictio in ipſum capitulum, tamquam, ſede va-
cante, in tantum quidem, ut poſſit; ac debeat ca-
pitulum ea juriſdictione uti, & vicarium juxta
dict. decret. Trid. præſcriptum conſtituere, ſedem-
que vacantem publicare, ut docent Barboſa *n.*
11. & cæteri ſcribentes ſuper eo *cap.* 16. *Trid.* ac
reſolutum dicit Maſobrius *in praxi habendi con-
curſum requiſito* 1. *dubio* 9. ſecundùm Roma-
nam impreſſion. Rota *in deciſ.* 475. *p.* 1. *recent.*
idem Barboſa *in c.* 1. *de translat. Epiſcop.* idem Bar-
boſa *dicta alleg.* 54 *n.* 64.

19 Verum ſi idem capitulum, ſede vacante poſt
dictos caſus, à quo ſcit vacaturam, ſeu mortem ſui
Epiſcopi, non providerit de vicario, vel non ido-
neum elegerit, poterit Archiepiſcopus deputa-
re vicarium, ſeu officialem in Eccleſia ſuffraganei,
ut ſtatuit idem Trid. in verſ. *ſi ſecus factum fue-
20 rit.* † & ſimul modo ſi contingat vacare ſedes
Archiepiſcopalis, aut alia Eccleſia exempta, juriſ-
dictionem habens, accedat ut capitulum negligens
fuerit in tali vicarii electione facienda, quod tunc
antiquior Epiſcopus ex ſuffraganeis in Metropo-
litana, & propinquior Epiſcopus in exem-
pta vicarium idoneum conſtituere poſſint. de-
ciditur in dicto Trid. decreto verſ. *etſi Eccleſia
ipſa Metropolitana*: videndi ſunt Franc. Leo *in
theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 10 *n.* 7. Sbrocius *de
vicario Epiſcopi lib.* 1. *q.* 48. Chuchus *inſtit. juris
canonici lib.* 2. *tit.* 8. *de officio vicar. n.* 39. Marc.
Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapolitan.
cap.* 70. *n.* 6. Quaranta *in ſumma Bullarii.* verbo
Archiepiſcopi authoritas n. 36. Barboſa *de cano-
nic. dicto cap.* 42. *n.* 55. & 56. idem *in dicto cap.*
16. *Trid. n.* 32. & 33. qui addit *in dicto tract. n.*
48. *in collect. deciſ.* 716. verb. *vicarius capitularis
ſede vacante n. fin.* idem *in Bullario ſub eodem
verbo*, ex Sacra Congreg. Concilii in Liman 29.
Septemb. 1623. cujus meminit Solorzanus *tom.*
2. *de jure indiarum lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 65.

Quod vicarius á Metropolitano deputatus 21
in vim *dict. cap.* 16. *ſeſſ.* 24. quando in ſede
vacante capitulum, ad quod ſpectabat intra tem-
pus à Concilio præſcriptum, illum non de-
putavit, poteſt amoveri ad nutum ipſius Me-
tropolitani.

Et ſic non ita devolvi Metropolitano facul-
tatem nominandi vicarium, tranſactis illis octo 22
diebus, ut amplius non poſſit capitulum moram
purgare, & vicarium deſignare; quia ad Metro-
politanum non devolvitur jus nominandi pri-
vative, ſed cumulativè; tum quia hæc devolutio
non eſt alicujus beneficii Eccleſiaſtici, ſed officii;
ac proinde non eſſe neceſſum, ut natura devolu-
tionis ſequatur, præcipuè cùm ſit conſtitutio pœ-
nalis, ſicut reſolvit Garcia *de beneficiis dict. p.* 5. *n.*
7. *cap.* 7. Caſtrus Palao, Quaranta, & Suarez,
quos ſequitur Barboſa *dicta alleg.* 54. *dict. n.* 164.
in fine, † indeque fiet, ut ſi moreretur vicarius à 23
Metropolitano nominatus, & creatus, vel ab alio
ſuperiori ob negligentiam capituli, poſſit tunc in
tali caſu idem capitulum infra alios octo dies
creare, ut prius; quia pro prima vice tantum ami-
ſit jus: ſic idem Barboſa *in dicto cap.* 16. *Trid.
num.* 32. *in fine*; idem *de officio.* & *poteſtat.
Epiſcop. p.* 1. *tit.* 4. *de Archiepiſc. præſtantia nu-
mero* 60. ubi ex Geminiano, & Ragucio ſic ob-
ſerva.

Quod ſi dubites de idoneitate ſive gremio, ex
quo debeat talis vicarius à capitulo nominari, de 24
ætate, ordine, aliiſque requiſitis; item an unum
tantum, vel plures in ſimul eligere. Ad primum
dico quod debet eligere ita virum, ſive viros ido-
neos, ut ſit Doctor, ſaltem in jure canonico, aut
licentiatus, ſeu aliàs quanto fieri poſſit idoneus,
ut tenent Navarr. *conſ.* 2. alias unico hoc tit. in no-
vis, Sayrus *in floribus, deciſ. ſub tit. noſtro de-
ciſ.* 2. Petr. Henriquez, *conſ.* 90. Sbrocius *de offi-
cio vicarii lib.* 1. *q.* 36. *n.* 22. Galetius *in Marga-
rita caſuum conſcientiæ* verbo *vicarius* 4. Molina
de juſtitia tract 5. *diſp.* 11. Riccius *in praxi re-
rum fori Eccleſ. dicta reſol.* 497. *n.* 2. Marcellus
Vulpejus *in praxi fori Eccleſ. cap.* 44. *n.* 15. Ma-
chado *in ſuo perfecto confeſ. lib.* 4. *p.* 3 *tract.* 2. *do-
cum.* 3. Moleon. *de Majeſt. milit. Eccleſ. lib.* 1.
p. 1. *cap.* 15. *n.* 291. Anton. Naldus verbo, *vicarius
pag.* 919. Solorzanus *de jure indiar. lib.* 3. *cap.*
13. *n.* 37. Et licet Sbrocius *dict. quæſt.* 26. *n.* 12. *in
addit.* Galetius *ſupra n.* 4. Molina *tract.* 5. *diſp.*
11. Riccius *dicta reſol.* 497. *n.* 2. & *in collect. de-
ciſ. p.* 3. *n.* 1602. referant deciſum. † quod ſit Do- 25
ctor, aut licentiatus in aliqua univerſitate; non in-
quam à perſona privata gradu inſignitus ſit,
Barboſa *de canonic. dicto c.* 42. *n.* 51. & in Trid.
dicto c. 16. *n.* 17. referunt *n. dicto* 51. ex Sacra
Congreg. Concilii ſub Die 19. Septemb. anni
1620. *quod debet Doctorari in aliqua univerſita-
te*, & quod alias electio ſit nulla. Tamen exiſtimo
in praxi cautum regulariter in Cathedralibus, id
ait exacta non obſervari, cum ſæpius contingat,
ut

ut eligantur ex gremio unus, aut duo fine gradu ullo Doctoratus, aut licentiaturæ, aliquando theologus, & aliquando utroque carentes. Quare si ita eligatur aliquis, aut duo, ut solet, poterit capitulum in actia deputationis eligere consultorem Doctorem sibi bene visum, partibus non suspectum in casibus, in quibus eo opus fuerit, ut docent Shrocius *dicta quæst.* 36. *num.* 13. Quaranta dicto verbo *capitulum sede vacante num.* 3. *in fine*, Gcrcia *dicta p.* 5. *cap.* 7. *n.* 12. Videndus Aldan. *in compend. canonic. resolut. lib.* 1. *tit.* 43. *num.* 41.

26 Itaque etsi per verba Trid. *in dicto cap.* 16. ibi *item officialem, seu vicarium*, unum tantum eligere valeat capitulum in vicarium, pro vocatura sedis Episcopalicæ tamen quia video communiter in nostris Ecclesijs Hispanicæ duos de gremio eligi, qui saltem unus solet esse Doctoralis, aliusve gradu Doctoratus, sive licentiæ insignitus, ideo dicendum existimo hoc procedere ab inveterata, sive immemoriali consuetudine, quæ sic approbata procedit, ita Quaranta *dict. verb. vers. nono dubitatur*, Barbosa *dicta alleg.* 54. *in pastorali n* 165. *in princip. & in dicto cap.* 42. *de canonic. n.* 13. *in Trid. dicto c.* 16. *n.* 2. *in collect. decis.* 216. *supra n.* 1. ubi *n.* 4. refert decisum, & declaratum à Sacra Congregat. & *in Bullario* dicto verbo *Vicarius capitularis* Die 28. Augusti 1621. quod vicarius capituli non potest esse Doctor Theologus, ut ipse meminit etiam *dict. cap.* 2. *n.* 53. sed video proxime in contrarium, quam tuetur Riccius *in decis. curia Archiepiscop. Neapolit. p.* 4. *decis.* 305. *n.* 5. dicens quod Doctor sacrorum canonum præfertur Magistro sacræ theologiæ quoad hoc officium; subdit *ibi n.* 16. electionem in vicarium factam de Theologo, omisso canonista, valere, refert idem Barbosa *de canonic. dicto c.* 4. *n* 52. *in fine.*

27 Indeque inferunt DD. ut capitulum sede vacante, possit substituere duos vicarios ut alterius mensibus vicariatus munere fungantur, si legitima probetur immemorialis consuetudo, & illis qualitatibus, sint prædití, quas requirit Concil. Trid *in dicto cap.* 17 ut asserit resolutum Nicolaus Garcia *in additionibus ad suum tract. de benefic. dict. p.* 5. *cap.* 7. *num.* 37. & Barbosa *in dicto cap.* 16. *n.* 3. idem *in dicta alleg.* 54. *num.* 165. qui & Pavin. *dict. q.* 10. *n.* 6. Sbrocius *lib.* 1. *q.* 50. *n.* 3. Azor, *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *q.* 18 Molina, *de justitia dicto tract* 5. *disp.* 11. Castro Palao *in opere morali tom.* 2. *tract* 13. *disp.* 2. *n.* 29. *lib* 2. dicunt quod sicut Episcopus plures vicarios sibi potest constituere, ita etiam capitulum sede vacante.

28 De secundo autem dubio dicendum est, quod etsi capitulum, sede vacante, non debeat præcisè eligere dictum vicarium, aut vicario de gremio suo capitulari: tamen si adesset ibi persona idonea ut tunc cæteris partibus, sit præferendus ille qui est de gremio, referunt decisum Quaranta dicto vers. *capitulum sede vacante*, vers. *sexto dubitetur*, Riccius *in decis. curia Archiep. Neapol. decis.* 180. *p* 4. Barbosa *dicta allegatione* 54. *sub dicto n.* 185. *idem in Trid. n.* 5. *de canon. dict. cap.* 42. *n.* 37. idem *in dicta collect. decis* 716. *n.* 1. referens à Sacra Congreg. Rit. declaratum, & *in Bullario supra* Nicolaus Garcia *dict. cap* 7 *n.* 13. ubi ad litteram declarationem adducit, qui dum *n.* 2. ibi dixerit, quod eo casu, quo si sunt in capitulo Doctores, vel licentiati, sint eligendi, alias inquam sufficiet ut unus eligatur, qui quantum fieri potest idoneus: tamen *n.* 14 ut referunt etiam Solorzano *de jure indiarum d. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 42. Machado *dicto lib.* 4. *p.* 3. *tract.* 2. *docum.* 8. *n* 2. asserit, quod ex hoc non excluditur arbitrium, ne possit capitulum ut sibi videbitur eligere ex justis causis vicarium generalem personam extraneam; licet aliquis adsit capitularis licentiatus, vel Doctor, ut dixit etiam Aloysius Riccius *in praxi post. dist. resol.* 505. *in notalibus de materia vicarij num.* 4. *vers. capitulum.*

Et quamvis lego à sacra Congreg. Concil. declaratum apud Nicol. Garciam *dict. p.* 5. *cap.* 7. *n.* 10. & 11. *n.* 1. *dubio* Barbosam, *in dict. collect. decis.* 716. *n.* 6. & *in Bullario supra*, quod non valet deputatio, sive electio vicarij capitularis, etiam si ex consuetudine fieret de ipsius gremio, & ut bini, vel singuli per singulos menses administrent observando ordinem, si non essent omnes Doctores, ubi alij Doctores possent constitui: tamen ex dictis *n. præced.* aliter in praxi observari sæpius videmus & idem Barbosa *in Trid. dict. c.* 16. *sess.* 24 *sub n* 2. addit ex Pavino *d. p.* 2. *q.* 10. Molina *de just tract.* 5. *disp.* 11. *n.* 11. *vers. Pavinus.* 29

30 * Posse etiam capitulum, sede vacante, vicarios pedaneos constituere, sicut Episcopus posset; idem Barbosa *de canonic. d. c.* 42. *n.* 30. & *dicta alleg n.* 54 *n* 163. *in fine.*

Insuper poterit à capitulo creari vicarius generalis canonicus ejusdem Ecclesiæ, qui in eadem Ecclesia, & civitate curam gerit animarum: ita decisum reperitur à Sacra Congreg. Cardinal. in verbis sequentibus *petitum fuit a sacra Congreg. Cardin. negotijs Episcoporum, & reg. præpositorum an Episcopali sede vacante canonici eligere valeant in vicarium generalem, canonicum ejusdem Ecclesiæ, qui in eadem civitate, & Ecclesia curam quoque gerit animarum, sacra eadem congregatio affirmative respondit in una Orion.* 19. *Martij* 1619. & 19. *Julij ejusdem anni, ubi etiam fuit dictum, quod contrariæ decisiones intelliguntur de Parocho rurali, refert, ac sequitur* Barbosa *dict cap.* 34. *n.* 38. *de canonic. idem in Trid. dict. cap.* 16. *n.* 7. 31

Alia plura congerunt DD. in prætitatis locis, & ex pluribus declarationibus idem Barbosa *in dict. cap.* 16 *Trid.* & *in toto dicto cap* 42. *de canonicis à n.* 39. idem *dicta alleg.* 54. *in fine sub dict. collect. decis.* 716. & *collect decis* 717. verbo *vicarius capitularis quam habeant authoritatem*, & *in Bullario dicto verb.* circa præeminentias intra Ecclesiam suam cathedralem, & extra, item & quæ possit jure ordinario ex vi talis nominationis decernere atque exerceri, de quibus infra latius ago *sub tit. ne sede vacante aliquid innovetur*, ubi latissimè *de potestate capitul. sede vacante* & *in tit. de his, quæ fiunt à Prælato sine consensu capituli.* 32

Quare pro complemento hujus dubij notandum duxi quod etsi capitulum sede vacante ad vicarij capitularis electionem, iteratis vicibus devenire possit, absque causa vero non valeat, ut declaravit Sacra Congreg. Cardinal. negot. Episcopor. & regular. præposit. in Messanen. 6. Maij 1618. 33

34 * Secundo quod si discordia fuisset inter canonicos in electione vicarij, & plures ad hoc officium assumerentur, debeat remanere magis idoneus, & habens qualitates, cæteris remotis, ut docent Quaranta, *supra*, *vers. secundo dubitetur*,

Aloysius,

Aloysius Riccius *post dict. resol.* 505. *cap.7.n.23.* ubi refert sic censuisse sacram Congregationem Barbosa *de canonic dict. cap.* 42. *num.* 30. Nicolaus Garcia *dict.cap.7. p.5. de benefic. n.23.* idem Barbosa *in dict. collect. decis.*716. *n.9. & in Bullaria ordine verbo* item *in dicto cap.* 16. *Trident. num.* 4.

35 De alio requisito ætatis, scilicet & ordine, breviter respondeo, suppositis quæ dixi *de ætate, & qualitate ordinandos, & sub tit. de officia Archidiaconi, Archipresbyteri, Pœnitentiarij, & aliorum*, ubi qua ætate debeant esse ordini, ac Dignitati Ecclesiasticæ præficiendi, jam resolutive dico quoad nempe ut possit creari in vicarium capitularem ille, qui constitutus fuerit in ætate 23. annorum, si alias est idoneus, quod non expedit sicut Congreg. Concilij declarant De 11. Augusti 1614. Barbosa *dicta collect. decis.*716. *n.8.* idem *in Bullario* sub dicto verbo *vicarius capitularis sede vacante*; idem *de canonic. dicto cap.*42. *num.* 34. *& in Trid. dict. cap.16.n.*16. Selnus *in sele ctis cap.* 19. ubi refert decisum sub dicto Die 11. Augusti.

36 De ordine autem requisito respondendum est juxta illa, quæ dixi *supra in dict. quæst.* 3. *de vicario Episcopi*, qui licet de jure communi sufficiebat, ut esset clericus in minoribus constitutus: tamen jam hodie debeat esse in sacris insignitus: ita similiter procedat in vicario generali constituendo à capitulo in vacante per extensionem enim constitutionis Clem. VIII. incipit. *Ecclesiastici ordinis*, 1 Februarij 1601. quam approbavit, & confirmavit Urbanus VIII. in alia sua Constitut. incipit *docet Romanum Pontificem* sub Die 16. Decemb. 1623. cum ex dictis eadem ratio, quæ militat in vicario Episcopi, eadem procedat in vicario capituli, ut præter dicta *sub dicta quæst.* 5. si mare videtur idem Barbosa *de canonicis dict. cap.*42. *sub n.*54. vers. *vicarius generalis.*

37 De ultimo dubio, an unum, vel plures vicarios possit capitulum eligere, sede vacante, ex dictis sub hac quæstione dictum est enim vers. *dict. cap.* 16. Trid. *item officialem, seu vicarium*, unum tantùm eligendum, aut plures, si alias consuetudine sit introductum, & addo quod dicit Raguccius *de voce canonic.q.*40. *n.* 8. nempe ut possit plures vicarios constituere æquæ principales, vel unum generalem, & alterum foraneum, maxime, si est ampla Diœcesis, & stante immemoriali consuetudine, ut admittunt Riccius *in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis.*293.*p.*4 Barbosa *de canonic. dict.cap.*42.*n.*33. & in præcitatis locis, & Sacr. Congreg. Concilij in Salernitana. 16. Julij 1589.

38 & in Panormitana 31. Maij 1592. * qua censuit capitulum sede vacante duos vicarios substituere posse, ut alternis mensibus vicariatus munere fungantur, si legitima probetur immemorialis consuetudo, & alijs qualitatibus sint præditi quas requirit Concil. Trid. *sess.*14.*dict.c.* 16. *de reformat.* & testatur sic Nicolaus Garcia *dicto c.*7. *p.* 5. *de beneficijs n.* 37.

39 Unde infert quod Capitulum, sede vacante potest præfigere tempus & modum procedendi, sed non postea, nam cum jurisdictio vicarij capitularis dependeat ab ipso capitulo, potest quidem capitulum ipsum illam ampliare, & limitare, ex quo ipsa jurisdictio residet principaliter penes capitulum, Pavin. *de capitulo sede vacante* 2. *p. q.* 10. *n.* 6. Marcel. Vulpejus *in praxi judic. fori Eccles.cap.*44.*n.*28. Raguccius *dict. quæst.* 40 *n.*14. & Sacra Congreg. Concilij, * quæ censuit capitulo 40 lum sede vacante posse certum tempus in vicarij deputatione præfinire, quo elapso, & jurisdictio expiret, testatur Nicol. Garcia *dict. p.* 5.*cap.*7. *n.* 35. Quare inferunt alij ut possit etiam illum eligere cum clausula, *quod non duret, nisi per annum*, ut refert etiam idem Barbosa *in dict. collect. decis.* 716. *n.*7. *& sub Bullario*, verbo *Vicarius capitularis.* * Credit tamen idem Barbosa in Trid. dicto 41 *cap.*16. *n.*32. *& de canonic. dict. cap* 42. *n.*45. melius fieri si vicarius capitularis, sede vacante, eligatur libere absque ulla conditione mutationis, & assignatione assessoris, prout censuit sacra Congreg. Cardinal. negot Episcopor. & regul. Præpositorum Episcopo Cajetano rescribens sub Die 28 Octob. 1587.

42 Ad tertiam quæstionis partem, an uterque vicarius capituli, & Episcopo sit obnoxius syndicatui? Et de vicario capituli affirmant communiter DD. quia per Teid. *in dicto cap.* 16. *vers.* 24. *de reform* in vers. *rationem exigat*, docent posse capitulum sede vacante, facta remotione vicarij, vel aliorum officialium illos eligere ad reddendam rationem administrationis, eosque pro culpa punire, ut refert Barbosa *ibi n.* 34 & quod finito officio, talis vicarius teneatur stare syndicatui, docent etiam Aloysius Riccius *in praxi rerum Eccles. dec* 481. *in* 1. *edit. & resol.*504. *in* 2. *editione.* Quaranta verbo *capitulum sede vacante*, vers. *dubitatur denique n.*14. Barbosa, *in pastorali dicta alleg.* 54 *à n.* 181.

43 Et comprobatur, quia cum syndicare sit actus jurisdictionis, Paris. de Puteo, *tract. de syndicatu*, 5. *judices ad syndicatum n.* 9. & in illo procedatur, tam ex officio, quam ad instantiam partis, ut per eundem in Rubr. *procedatur autem*, \+ consequens 44 so quod capitulum succedit Episcopo in jurisdictionalibus, & possit de delictis in genere, & in specie inquirere, argum. eorum, quæ diximus *dict. quæst.* 5. *de vicario Episcopi*, & latissimè *infra*, DD. *in cap.* 1. *per textum ibi de officio ordinarij*, sequitur, ut possit capitulum exercere hoc munus Syndicandi in suos Ministros: ita idem Barbosa *de canonicis dicto cap.*42 *num.* 103. vers. *trigesimo secundo*, & resolvit Rota *decis.* 166. *num.* 3. *p.* 2. qua n. 3. respondet argumentis contrariis.

45 Quare optime resolvunt Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepis. Neapol.*38. *in fin.* Prosperus de Augustino *in addit. ad Quarant. dict.n.* 14. Aloysius Riccius *in dict. praxi rerum Eccles. decis.* 191. *& dict. res.*504. Raguccius *de voce canonicor in cap.* 1. *q.*40. *n.*13 Marcel. Vulpejus, *in praxi judic fori Eccles. cap.* 44. *d.* 19. *in princip.* vicarium capituli sede vacante teneri, finito officio, stare syndicatui; imo addunt Armendas *in addit ad leg. Navarra lib.*1.*tit.*18.*l.*7. *de Episcop. n.* 99. Ugolinus *de offic. Episcopi cap.*2. §.2. Riccius *in decis. curiæ Archiep. Neapol.* 29. *p.* 4. Barbosa *dicta alleg.*54.*n.*182. idem *in Trid. dict cap.*16.*n. fin.* *Posse Episcopum exigere per se rationem 46 administrationis officij gesti à vicario capituli, sede vacante constituto, atque in aliquo delicto compertum punire, ut decisum referunt; & ob id refert decisum. * Nicolaus Garcia *dict. p.* 5. 47 *de benefic. cap.* 7. *num.* 23. & Barbosa in Trid. *dict. num.*34. *in fine*, non impediri futurum Episcopum, quando ex dicto decreto Trid. *cap.* 16. ab officialibus, sedis vacantis, quominus ab eisdem exigat rationem actionum, quas sede vacante fecerint,

fecerint, & eos punire, etiam si à capitulo fuerint absoluti.

48 Sed quod vicarius generalis, aut foraneus Episcopi tali syndicatui non teneatur, sive mortuo Episcopo, aut ab eo remotus, aut quia ipse renunciavit, videtur in praxi tantum juxta responsum Gregor. XIII. in quadam Bulla anni 1578. directa Clero, & communicati Tarentin. in verbis sequentibus: *statuimus & mandamus, quod vicarii, & officiales, sive generales, sive particulares etiam foranei nuncupati per eundem Archiepiscopum, sive ejus pro tempore successores in dicta Ecclesia Tarentina, sive ejus Diœcesi deputati, vel deputandi ad aliquem syndicatum nullo modo teneantur, aut etiam sub quo his prætextu sint obnoxii*: sic referunt Marcus Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapolis. cap.* 58. *in noviss. edit.* Homo Bon. *de Bonis de humana vita statibus cap.* 7. *in fine*, Barbosa *dicta alleg.* 54. *numer.* 183. Ubi extendit ad vicarios generales aliorum Episcopatuum, sive etiam ad particulares; & sic in praxi video apud omnes Episcopatus in nostra Hispania admissum, ubi nunquam vidi, nec audivi prædictos, aut ali-
49 quem eorum fuisse coactos ad syndicatum. † Et quamvis Azebedus per constitutionem Hispaniam *l.* 4. *tit.* 7. *lib.* 3. *recopil.* aliter firmet, tamen revera nihil in hoc operari debuit contra expressam coustit. D. Greg. qui tale præbuit responsum clero, & communitati Tarentin, prætendentibus vicarios Episcopi esse obnoxios syndicatui. Videndus idem Barbosa *de jure Ecclesi.* 1. *p. cap.* 15. *num.* 45. *in principio.*

50 Non tamen effugiet vicarius qui deliquerit in officio, ut offendat jurisdictionem, Metropolitanam juxta intellectum Doctorum *in cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. *& textus in cap. Romana de appellat.* eodem libro, coërcitionem Archiepiscopi, veluti si nolit deferre appellationi ad eum legitime omissæ, vel si illius inhibitionem spernat; quia tunc poterit ab Archiepiscopo censura Ecclesiastica coërceri: nam Archiepiscopus justa causa subsistente & rationabili, potest excommunicare vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei, ut docent Sbrocius *de officio vicarii lib.* 2. *quæst.* 59. *num.* 6. Stephanus Quaranta *in summa Bullarii*, verb. *Archiepiscopi authoritas. num.* 11. Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *quæst.* 22. *num.* 100. & refert Barbosa *de Archiepiscopi præstantia in pastorali p.* 1. *tit.* 4. *à num.* 17. *& p.* 3. *allegat.* 54. *num.* 181. secundum impress. Lugdunens. verius *n.* 148. idem *in dicto cap.* 1. *num.* 2. *& num.* 7. per glossam *rationabili causa* ibi, *& potuit esse rationabilis causa.*

51 Quod si vicarius Episcopi simpliciter deliquit præjudicando partibus, & justitiæ, tunc quidem cognitio, & punitio pertinebit ad proprium Episcopum, qui habet facultatem à jure, pro ut quivis alicujus Magistratus coërcendi officialem suum, appellatione remota ex *l. nulli officialium Cod. quorum appellat. non recip.* registrata per Gratian. *in cap. ei qui appellat. §. nulli quoque* 2. *q.* 6. docent in terminis Lotterius *in tract. de re beneficiaria dicto lib.* 1. *q.* 22. *à n.* 100. ubi intelligit, nisi propter ootorietatem, & gravitatem criminis facta sit devolutio; juxta quam distinctionem ait intelligendum Geminianum *in dicto cap.* 1. *& fin.*

sub n. 4. idem Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 54. *num. fin. de jure Eccles. dict. cap.* 15. *sub dicto n.* 45.

Ad quartam quæstionis partem, an valeat uterque vicarius ultra sportulas ex officio provenientes ab Episcopo, aut capitulo exigere amplius salarium? de vicario inquam capituli videtur affirmativè respondendum; quia vicarius capituli, sede vacante, debet habere salarium, sicut quilibet extraneus vicarius, & deducere expensas, quas Domi facturus esset tanquam deputatus, præsens, & residens propter Ecclesiæ servitium; licet ubi fuerit canonicus, fructus percipit, cum censeatur inservire Episcopatui, *cap. ad audientiam de clericis non resid.* ubi DD. Rota *decis.* 222. *n.* 6. *p.* 2. *divers.* Gonzalex *ad regul.* 8. *Cancell. glossa* 6. *n.* 264. Moneta *de destribution. quotid. p.* 2. *q.* 11. *num.* 89. Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 358. Pavinus *de capit. sede vacante q.* 10. *num.* 5. Sbrocius *de vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 55. *n.* 7. Quaranta verbo *capitulum sede vacante* vers. *septimo dubitatur*, quod in praxi non video observatum in nostris cathedralibus Hispaniæ, ubi sportulæ solent esse sufficientes pro victu, Nec vidi, aut audivi eas peti à grossa Episcopatus, nec à futuro Episcopo, nisi forte alicubi practicetur propter tenuitatem sportularum; tunc cuim judicio respondendum juxta proxime relatam sententiam, 52

Tamen vicarius creatus à capitulo ex gremio canonicnrum ipsius Ecclesiæ, non percipiat distributiooes quotidianas, dum tempore Divinorum officiorum suo muneri, & officio incumbit: sic docent Moneta *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *n.* 83. Barbosa *de canon. dict. cap.* 42. *n.* 93. *in Trid. d. c.* 16. *sess.* 24. *de reformat. n.* 8. idem *in pastorali dicta alleg.* 54. *n.* 178. sic etiam docet Prosperus de Augusto ad Quarantam *supra n.* 8. *in fine*, quod dicunt fallere, quando adest consuetudo in 53
contrarium; idem Barbosa *d. alleg.* 54. *sub n.* 165. † 55
De quo tamen dicunt etiam, quod si in choro interveniat inter alios canonicos ad horas cum habitu & apparatu canonicali, lucrabitur distributiones illas, sedendo in loco, & stallo proprio sui canonicatus, antiquioribus non præcedendo: ita Sayrus *in floribus dec. sub hoc tit. dec.* 3. Quarant. *supra* vers. *octavo dubitatur*, Riccius *in praxi rerum fori Eccles. dec.* 475. *in* 1. *editione*, *alias* 499. *in* 2. *edit.* Sbrocius *lib.* 1. *de offic. vicarii. q.* 25. *n.* 17. ubi *n.* 20. advertit quod etiam quando non eligitur vicarius ex canonicis, illi in processionibus præferendus est Archidiaconus, seu alia Dignitas major, & prima post Pontificalem: ita idem Barbosa *in d. c.* 16. *Trid. n.* 8. *in fine*, *in pastorali d. alleg.* 54. *n.* 166. *&* 167. cum Farus. Grihzen, Homo Bono, & aliis, & de canonicis *d. c.* 42. *n* 40. ubi *n.* 42. addit ex Sacra Congreg. Rit. in Nucerina 10. Aprilis 1601. quod nec debet occupare hujusmodi vicarius sedem Archidiaconi, sed debet sedere in alia sede portatili.

De vicario vero Episcopi, num præter sportulas queat amplius salarium sibi vindicare? videtur affirmandum ut possit, tenent Sbrocius *de vicario Episcopi lib.* 1. *cap.* 34. *n.* 3. Garcia *de benefic. dict. cap.* 2. *num.* 357. Moneta *dict. quæst.* 11. *num.* 78. quia tenetur Episcopus illi congruum Salarium subministrare per textum *in cap. si Episcopus*, ubi glossa hoc tit. ita Barbosa *dicta allegat.* 54. *sub num.* 178. quem textum 56

ibi non inveni.: tenent tamen Sbrocius *dicto lib.*
1.q 55.à n 1. Segura *in director. judic.* §.1. *cap.* 14.
à *n.* 1. & ita videtur responsum fuisse ad dubium
illud; an salarium etiam non conventum debere-
tur vicario Episcopi? Et resolutum fuerit, deberi,
ut censuit Rota in Turentina mercedis 20. Mai
1569. coram illustrissimo Seraphino inter ejus
decisiones impressas *decis.* 74. & apud Marchesan.
57 *p.* 1. *pag.* 1192. Barbosa *sub dicto n.* 178 † Ubi li-
cet contrarium videatur sequi Alex. *cons.* 109. *lib.*
3 Decio *cons.* 132. *in fine*; eo quod ad exigen-
dum salarium non conventum, erant probanda
sequentia extrema; nempe quod Episcopus solitus
esset conducere; & vicarius conducere operas
suas: tamen respondet hæc requisita procedere in
famulis, & aliis vilibus personis, quæ sæpè nu-
mero inserviunt pro expensis, etiam sine sa-
lario.

58 Ego tamen etsi in puncto dicti dubii viderim aliquos vicarios remotos ab officio, in suos Episcopos impetiisse conveniendo illos pro salario competendi sibimet ultra sportulas perceptas, id tamen non admitto, quando sportulæ vicariatus magnæ sunt, aut saltem competentes in Episcopatibus, ubi inserviunt; secus si non sufficient, vel si assueverint Episcopi antecessores proprio vicario Generali assignare ultra illas aliquod salarium, de quo pateat in libris rationum, sive dando ei quotidianum victum in propria mensa pro commodiori proprii vicarii sustentatione, ut aliqui Episcopi assolent, vel nisi inter Episcopum; & ipsum vicarium conventum sit expresse de salario aliquo persolvendo ultra dictas sportulas.

59 Et ad perficiendum hoc dubium notandum duxi, quod Episcopi vicarius non potest petere salarium non conventum à successore pro servitio præstito ejus prædecessori. Nam cum constitutio vicarii sit voluntaria, potuit Episcopus carere opera vicarii; & sic ut non teneatur ad ejus salarium, cum successor non teneatur ad debita voluntaria, sed ad necessaria tantùm, ut declarat, Rota coram Seraphino *dicta decis.* 74. *n* 6. in [illegible] resolutum fuit in Rota, teste Puteo *decis.* 4.. *lib.* 2. referunt, & sequuntur etiam Flamin. *de resig. ... lib.* . q. 16. *n.* 53. Galetius, & Alecdus, quos etiam sequuntur Barbosa *dicta alleg.* 54. *n.* 179. Videbis etiam quæ tradunt Valenzuela *cons.* 179. *p* 2 *n.* 62. Mohedan *dec.* 4. *hoc tit.* Marta *vota* 95. *n.* 2. Digon. *de secl. patroc. ratione cap.* 8. *n.* 3. Barbosa *de jure Eccles. p.* 1. *c.* 15. *n.* 46. cum Rota *dec* 599. *n.* 1. & *decis.* 679. *n.* 10. *p.* 1. *divers.* intelligendos modo jam dicto.

60 Ad quintam quibus de causis utriusque jurisdictio finiatur? De vicario Episcopi jam dixi *supra sub q* 6. De vicario capituli videtur liquere ex dictis *hic n.* 1. quia si simpliciter creatur, perpetuus censetur, donec Episcopus de novo adveniat, ut jam dixi, non si ad tempus, & conditionaliter: quare posses dubitare, quando intelligatur ut novus Episcopus faciat cessare sedem vacantem sui prædecessoris, removendo capitulum, & ejus vicarium ab administratione. In quo dubio Laconicè respondendo dico, ut ex quo pro novo Episcopo litteræ sint Romæ expeditæ, & capitulo præsentatæ, tunc quidem cesset capitulum, & ipsius vicarius in dicta administratione, cum jam novus Episcopus subintrasse intelligatur juxta quæ latissimè dixi *in cap.* 15. *de elect.* ubi expendi illum textum, & *cap.* 6. & 9. illius tituli; item, & *cap. avaritiæ*
eodem lib. 6. & extravagans injunctæ eodem;
& ita cum multis docet in proposito Barbosa
dicta alleg. 54. *n.* 160. & 161. † Ubi tamen ait 61
quod potest vicarius capitularis continuare; do-
nec novus Prælatus adeptus fuerit possessio-
nem, ut dixit Pavin. *supra dict. quæst.* 10. *num.*
9. & sic Gonzalez *ad regul.* 8. *cancellariæ. glos-
sa* 15. §. 2. *n.* 88. refert fuisse conclusum, vali-
dam esse quandam collationem canonicatus in
mense ordinario vacantis factam à Capitulo Bur-
gen. spreto Episcopo jam promoto; & haben-
te expeditas litteras suæ provisionis, qui tamen
nondum illas ostenderat, nec præsentaverat;
quamvis alias D. Episcopus simultaneam habe-
ret collationem cum capitulo; quia cum adhuc
duraret vacatio dictæ Ecclesiæ, potuit collatio
fieri à solo capitulo sine ulla citatione, requisitio-
ne, aut interventione Episcopi promoti juxta *cap.*
1. *ne sede vacante lib.* 6. Et sic novissime practi-
catum intelligo in Ecclesia Salmantina, in qua
nonnullæ Præbendæ vacavere his proxime Die-
bus inter faciente à Romana curia nostar collega
D.D. Franciscus Cabrera illius electus, confir-
matus, & consecratus Episcopus, qui non-
dum per se, nec per mandatarium acceperat,
possessionem, nec præsentaverat litteras in
Dataria expeditas illi capitulo: idem Bar-
bosa *de canonic. dict. cap.* 42. *num.* 136. *in fi-
ne* vers. *dicetur*: ubi prærequirit adeptionem pos-
sessionis; sic ut non liceat mittere vica-
rium.

Ex his pro complemento in foro, capitulum, sede vacante, non posse facta electione vicarii illum ad libitum revocare, & novum constituere, nisi ex causa bene visa sacræ Congregationi negotiis Episcoporum, & Regularium præpositæ, ut ipsamet declaravit anno præterito 1631. super quo antea rescripsit capitulo Neapol. 1. Septemb. 1603. & Nuncio Neapolis. 22 ejusdem mensis, & anni, & capitulo Tarraconen. Die 24. Novemb. & capitulo Aretino Die 26 Octob 1603. nec & novum constitueret, ut dixerunt Riccius *in collect. dec.* 1602. *in fine*, & *in dec. curiæ Archiep. Neapol.* 178. *p.* 4. Ragucius *de voce canonicorum q.* 37. *n.* 4. Nicolaus Garcia, *de benefic. c.* 7. *n.* 22. Marcus Anton. Genuens. *in practica Archiep. Neapol, c.* 48. *alias* 86. *n.* 4. Barbosa *d. alleg.* 54. *in pastorali n.* 171. cum Castr. Palao, idem *de canonicis. d. c.* 42. *n.* 47. contra Quarantam, Zerolam, Solorzanum, Machad D. Joan de la Rea *in dec.* 2. *Gran. n.* 4. & Marcel. Vulp. *in pract. jud fori Eccles. c.* 44. *n* 24. & quidquid dicant etiam Pavinus, *de potestate c. sede vacante d q* 10. *n.* 7. Galetius verb. *vicarius n.* 3. qui & Sbrocius, Azor, & Molina relati à Barbosa *dicta alleg.* 54. *n.* 171. dixerunt non solum posse per capitulum revocari ad libitum; imo etiam dato juramento de illo non revocando. 62

Et licet constituens capitulum pro sede vacante novum vicarium, intelligatur revocare primum, ut censuit Rota Romana in una oriolonen. beneficiorum, 11. Mai 1593. coram illustrissimo Seraphino, & patet ex ejus *dec.* 1026. & 1033. *p.* 2. & Riccius *in praxi decis.* 478. *in* 1. *edit.* & *resolut.* 502. *in* 2. *editione.* Tamen hoc procedere existimamus ex proxime dictis, solum quando prima nominatio, seu constitutio vicarii esset specialis, & secunda generalis, ut docet idem Riccius *dicta resol.* 502. *num.* 5. cum Puteo *decis.* 68. *lib.* 1. Barbosa *dicta alleg.* 53. *num.* 172. & sic idem Barbosa in Trid. 63

dict.

dict. cap. 17. *sess.* 24. *de reform. n.* 15. 16. & 17. cum Riccio & Ragusio, resolvit capitulum sede vacante, vicarii facta electione, non posse illum revocare, & novum, constituere; & hoc etiam si in deputatione adesset clausula ex causis sibi bene visis, ut refert decisum in Sacra Congreg. Episcoporum, & Regular. in Ecclesiam t. April. 1628. Sellius *in selectis canonic. cap.* 19. *n.* 43. nisi ex causa bene visa Sacr. Congreg. negot. Episcopor. & regul. proposit. ut dictum est contra dictos Quarantam. verbo. *capitulum sede vacante n.* 3. vers. *tertio*, dubitatur, Zerolam in praxi Episcop. *p.* 1. verb. *vicarios*, Marcel. Vulpa. & D. Joan. Larra, ubi proxime, dicentes, & existimantes ex justa causa, & rationabili posse capitulum vicarium à se electum, & confirmatum revocare.

64 Ex quibus infero, quod si capitulum, sede vacante, suspensionis censura sit irretitum, & jurisdictionis usu privetur, tunc, & ejus vicarius generalis, seu foraneus jurisdictionem exercere non poterit, quia vis officii, & jurisdictionis vicarii ab ipso capitulo dependet; sic ut suspenso capitulo, & ejus vicarius intelligatur suspensus, ut docent Suarez *de censur. disp.* 7. *sect.* 3. *n.* 13. Barbosa *dict. alleg.* 54. *n.* 180. Quaranta *supra* vers. *idem erit.*

65 Nec obstant Ugolinus *tract. de cens. tabula* 1. *cap.* 4. §. nec quod capitulum nequeat ad libitum non posse revocare cum non inde desinat dependere vicarius in sua jurisdictione à potestate capituli. Nec refert, an quidem nominatus fuerit talis vicarius, ob negligentiam capituli non nominantis intra jam relatos octo dies ex Trid. *dict. cap.* 16. quia licet ad talem nominandi actum jurisdictio devolvitur ad Archiepiscopum; tamen non inde desinit dependere ille vicarius ab ipsa jurisdictione collata propter sedem vacantem in ipsummet capitulum. Non inquam voluit Trid. *in dicto cap.* 16. jurisdictionem capituli ob ejus negligentiam in Metropolitanum devolvi, sed solum capitulum obstringere, & obligare necessitate vicarium nominandi: sic resolvit Barbosa *dicta alleg.* 54. *n.* 180. *in fine*, ante illum optime Suarez *dict. sect.* 2. *n.* 14.

66 Multa quidem alia poterant hic cumulari de potestate vicarii, sede vacante. Sed quia longè Doctores adducti referunt, inde concludendum huic tractationi decrevi, referendo DD. qui adducunt, ad litteram formularium tituli vicariatus, qui solet præstari per capitulum ejus seu suis duobus vicariis nominatis ad sedem vacantem, ex cujus tenore percipies, laconicè ad quos casus soleat illis jurisdictio præstari, quos explanando DD. in longum solent porrigere, inter quos cum infinitis Barbosa *de canonicis à n.* 62. ubi congerit 34. & ejus partes, plenè explicat uberius quam *in dicto cap.* 16. *Trid.* & *dict. alleg.* 54. *in fine.* & *collect. decis.* verbo *vicarius capituli* 716. & 717. & *in Bullario eodem verbo* post Pavin. Quarantam, Riccium, Azorium, & alios plene adductos: & tenorem quidem tituli, refert idem *dicta alleg.* 54. *ex dicto n.* 194. *dict. cap.* 42. *de canon. n.* 137. *fin* ubi legendus.

QUÆSTIO IX.

An coadjutores perpetui cum futura successione possint dari causa senectutis, infirmitatis, alteriusque impedimenti Episcopis à Papa? Et esto posset, num sic conveniat, vel ut tantum nominentur eis coadjutores temporales, tamquam vicarii ad nutum, etiam si sit ad partes remotas indorum, ubi ex mora successoris, potest aliquod nocumentum parari integræ administrationi Episcopatus.

SUMMARIUM.

1 *Episcopo cuidam indorum curatur dari coadjutor cum futura successione.*
2 Trid. sess. 25. cap. 7. & numeris sequentib. & n. 33.
3 Cap. ex parte 5. de clerico ægrotante, vel debilitato, & n. 14.
4 *S. Augustin. nominatus ad Ecclesiam Hypponensem,* & n. 21.
5 *Valerius Cæsar Augustan. Episcopus, elegit sibi B. Vicentium coadjutorem.*
6 *Coadjutoriæ cum causa ad Episcopatus Pontifices admiserunt.*
7 *Narcisus Episcopus Hierosolimitanus vixit 166. annis, cui datus fuit coadjutor in administratione Alexander Capadociæ Episcopus.*
8 *Coadjutores cum futura successione Episcopis non dantur, ne casus contingant voti captandæ mortis.*
9 *Successio jure hæreditario non datur* & n. 10.
10 *Episcopale munus non putatur jus hæreditarium, quod sola Dei nostri benignitate confertur.*
11 *Infirmus clericus percipit fructus sui beneficii.*
12 *Coadjuti canonici, & Dignitates percipiunt fructus suorum canonicatuum, sed non eorum coadjutores. Quid si isti nullam congruam haberent* n. 13.
14 *Episcopus quantumvis infirmus incurabiliter non est privandus suo Episcopatu, nec compellendus, ut cedat, sive resignet, nisi cum ipsius adsensu. ut* n. 16. & 19.
15 *Cessiones, & resignationes proprii Episcopatus difficulter admittunt Pontifices, nisi voluntate cedentium infirmorum.*
16 Cap. quamvis el 2. 7. q. 2. & n. 34.
17 *Episcopo dementato nequit alius coadjutor assignari, nisi præmissa ejus petitione.*
18 *Episcopi Segobiens. Vallisoletan. & Canariens. dimiserunt Episcopatus suos.*
19 *Episcopus vivens nunquam removetur ab Episcopatu, quantumvis gravi infirmitate detentus sit aliter in leproso seu delinquente. ut* n. 20. & 27.
20 *Coadjutores raro dantur Episcopis epilepticis, & hoc magna dispensatione.*
21 Cap. non autem. 7. q. 1.
22 *Episcopus unius tantùm admittitur, ut vicarius alterius in casu necessitatis.*
23 *Possumus quædam quæ non debemus, quædam non possumus, nec debemus, quædam possumus, & debemus; multa enim potest Papa.*

24 Cap. scripsit q. 1. causa 7.

25 *Episcopi duo concessione Pontificia, possunt simul in una civitate pares in potestate institui.*

26 *Coadjutor Episcopo numquam in nostris Regnis nominatus, atque electus à Papa, visus est cum æquali potestate, quam coadjutus haberet.*

27 *Episcopi plures dimiserunt, & renunciarunt causa infirmitatis, & senectutis suos Episcopatus in manibus Papæ, sed non legitur his de causis privatos.*

28 *Episcopus dictus* de anillo *solet dari coadjutor Episcopo proprietario infirmo, aut seni ad certas functiones certis de causis, ubi exemplificatur.*

29 *Coadjutoris Episcopi facultas pendet ab Episcopo coadjuto: quo modo non adest votum captandæ mortis,* & n. 32.

30 *Cor-Episcopi, qui olim solebant in partem solicitudinis, jubere Episcopos, in desuetudinem abjerunt propter ambitionem, & votum captandæ mortis.*

31 *Cor Episcopi dicebantur qui in aliena Diæcesi ministrabant, sicut hodie Episcopi titulares.*

32 *Episcopi coadjutores non habent eam integram potestatem in Diœcesi, quam sui Episcopi proprietarii, sed tantum, ut suppleant insufficientiam Episcoporum infirmorum, & senium.*

33 *Coadjutor Episcopo, ut detur à Pontifice Episcopo proprietario, multa præcedere debent, & examinari.*

34 *D. Gregorius relatus* in dicto cap. quamvis 7. q. 2. *in ultimis verbis intelligitur de Episcopo coadjutore, qui non intravit, ut verus Episcopus, nisi post mortem coadjuti.*

35 *Coadjutores dati quotidie cum futura successione canonicis, & Dignitatibus cathedralium, non faciunt, ut idem practicetur cum Episcopis, ubi de ratione differentiæ.*

36 *Parochis non dantur coadjutores cum futura, nisi dum ipsi dimittunt, aut libere resignant vel cum aliqua pensione, sed tantum illis dantur vicarii ad nutum vulgo* Thenientes de cura, *ut* num. 38. *nisi quando quis Parochus ob delictum privaretur, ut* num. 37.

38 *Vicarii temporales solent dari associati Parochis, aut infirmis, aut senibus, vel quando non valent præ multitudine omnibus Parochianis subvenire, sacramenta administrando.*

39 *Episcopi* de anillo *sunt veluti vicarii temporales Episcoporum.*

1 QUia his diebus consultus fui in præsenti dubio, eo quod quidam Episcoparus Indorum, infirmitate habituali senectutis, sed non dementiæ sic impeditus est, quominus queat pervagari loca sui Episcopatus, respondi penes regulam, nempe, ut Papa possit cuilibet Episcopo infirmo, aut seni dare coadjutorem Episcopum, qui proprietario succedat.

2 Quia sic per Tridentinum videtur concessum per verba Concilii Trid. *sess.* 25. *de reformat.* c. 7. ibi, *quod si quando Ecclesiæ Cathedralis, aut Monasterii urgens necessitas, aut evidens, utilitas postulet Prælato dari coadjutorem, is non alias cum futura successione detur, quam hæc causa prius diligenter à sanctissimo Romano Pontifice cognita sit, & qualitates omnes in illo concurrere certum sit.*

Et confirmatur primo ex Innocent. III. *in cap.* 3
ex parte 5. *de clerico ægrotante, vel debilitato,* ubi
Episcopo uriensi, qui propter infirmitatem in-
curabilem, in qua fere per quadriennium labora-
bat, pastorale officium non posset ullatenus exer-
cere. † Secundo ex successione sancti Augustini 4
ad Ecclesiam Hyponensem, de qua erat Episco-
pus B. Valerius, ut etiam de Euaristo Papa *epi-
stola* 2. scripta omnibus Episcopis relata *in cap.
sicut, & cap. non licet* 7. *ecce his, &* S. Paulini *uni-
ca ad Roman. in cap. non autem* 7. *q.* 1. † Et de Va- 5
lerio Cæsaraugustano Episcopo, qui elegit sibi
D. Vincentium coadjutorem, in enunciando Dei
verba propter linguæ impedimentum, quo Va-
lerius eo munere, & officio fungi non poterat, ut
refert Valenzuela, Velasquez 1. *p. cons.* 98. *n.* 39.
† Ubi addit Pontifices justis rationibus, & con- 6
cilio superiorea, & propter magnas conventientias
admisisse coadjutorias cum futura successione in
his Regnis Hispaniæ in canonicatibus, Dignitati-
bus, & portionibus Ecclesiarum cathedralium,
juxta quæ de his coadjutoriis dixi supra *in Rub.
de officord. quæst.* 69.

Et faciunt plura alia, quæ dixi in Rubrica no- 7
stri tituli, & in nigro de vicariis perpetuis, qui dan-
tur à Papa Parochis, & Rectoribus infirmis, se-
nibus, debilitatis, aut impeditis, qui tales dicuntur
in actu quoad curam, & administrationem, &
proprietarii tantum in habitu cum sola assigna-
tione Congruæ: & in terminis facit quod refert
Eusebius *in historia Eccles. lib.* 6. *cap.* 11. de Har-
ciso Episcopo Hierosolimitano, qui vixit cen-
tum sexaginta sex annis, cui datus fuit coadjutor
in administratione Alexander Episcopus Capa-
dociæ.

Sed quia praxis observat non dari coadjutores 8
dictis Episcopis, & Prælatis cum futura succes-
sione, nec in nostris Regnis Hispaniæ, nec
in aliis orbis, & forte ne casus contingant voti
captandæ mortis, contra regulas juris *in c. ex trans-
missa, cap. ad extirpandas de filiis Presbyteror. c.
grandi de supplenda negligentia Prælatorum. lib.*
6. *c.* 2. *de concessione Præbendæ cum Vulgatis, &
verbis dicti c.* 7. *Trid. in dicta sess.* 25. ubi prohi-
bitæ fuerunt ea de causa omnes coadjutoriæ in be-
neficiis Ecclesiæ; & quia in Ecclesiis non debent
permitti successiones hæreditario, aut sanguinis
jure juxta quæ longe scribunt Doctores *in c.* 1. *de
præb. per textum ibi*; ubi referunt plures concor-
dantes. & *in c. Apostolica* 8. q. 1.

Indeque provenire, ut non succedatur in Epis-
copatibus jure hæreditario, illis quidem de causis 9
assignatis in Concilio Antiocheno *cap.* 23. &
quas præstant Concil. Martini Papæ *c.* 8. S. Hyla-
rius in Synodo Romana *c.* 5. *in* 3. 4. & 5. *relatis
causa* 8. *q.* 3. † Non enim Episcopale munus puta-
tur jus hæreditarium, quod sola Dei nostri benig- 10
nitate confertur ex D. Hieronimo *ad tit. cap.* 1. *D.
Isidor. de Eccles. officiis lib* 2. *cap.* 6. qui redar-
guunt Episcopos cancotes posteris præsulatus
Dignitatem relinquere; ad quod referunt DD.
Moysis factum exod. *cap.* 33. *relatum in c. Moy-
ses causa* 8. *q.* 1. & causam relatam Trid. & *dict.
cap.* 1. *de concess. præb. & cap. ne captandæ eodem
lib.* 6. quæ in similibus coadjutoriis imminet vo-
tum captandæ mortis, ut ibi firmant DD.

plures

plures relati à Barboſa, Mohedan *deciſ.* 10. *tit. de privileg. & indultis n.* 7. *additio ad Afflictis deciſ.* 291. *numero* 4. Valenzuela *ſupra num.* 37.
11 & 38.

Quibus principiis ſuppoſitis, & illo nempe quod Clericus infirmus percipit fructus ſui beneficii, *cap.* 1. *de clerico agrot. miniſtr.* & quod ſic practicetur hodie etiam in Cathedralibus, & collegiatis in quibus canonicis, & Dignitatibus ſolent quibuſdam illorum infirmis cum futura, ſucceſſione, Pontificia diſpenſatione, poſtulato prius adſenſu Epiſcopi, Decani, & capituli ejuſdem
12 Eccleſiæ. † ita ut proprietarii coadjuti omnes percipiant fructus, Coadjutores nihil ex fructibus, ſi aliter conventum non ſit, & expreſſum in narrativa, quæ fit Romano Pontifici ad gratiam obtinendam; eo quod iſti tantùm vocentur canonici ficti, quibus nulla perceptio fructuum permittitur; quouſque proprietarii coadjuti moriantur juxta communem DD. quos refert, & ſequiquitur Barboſa *in dicto cap.* 7. *Trid. ſeſſ.* 25. *de re-*
13 *format. n.*7.8. 9. 10. & 11. † Ubi limitat quando nullam congruam haberet coadjutor; imo videmus ſolitam eſſe apponi in Bullis pro coadjutoribus expeditis clauſula ſequens: *quia partes ita conveniunt, quod coadjutor non poſſit petere congruam, nec quidquam exigere quovis titulo ratione coadjutoria*, ſicut refert Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 4. *cap.* 5. *in addition. ſub n.* 130. *dubio* 36. quam etiam extendit Barboſa, etſi in narrativa non dicatur quod ille, qui ſi, futurus coadjutor habet beneficium, ſive pro victu congruam.

Cumque proxime dicta vera ſint, & certum
14 etiam in jure Epiſcopum quantumvis infirmum, etiam infirmitate incurabili, & inſanabili, non eſſe privandum Epiſcopatu, nec compellendum ut relinquat, ſuccedat illum juxta diſpoſitionem Innocent. III. *in cap ex parte de clerico agrot*, ubi referent infirmitatem, quam patiebatur Epiſcopus, de quo ibi fuiſſe annorum quatuor in verbis ſequentibus ibi: *verum cum ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, nec debeas ullo modo, nec afflictia ſit danda, imo potius ipſius miſeria miſerendum, eo quod idem vir bonus extiterit, & Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernaverit*, ſolumque commendaverit Pontifex Innocent. Archiepiſcopo Arelatenſi, ut illi Epiſcopo infirmo daret aſſociatum in verbis ſequentibus *mandamus quatenus illi coadjutorem adſocies virum providum, & honeſtum, per quem tam Epiſcopo, quàm populo ſuccurratur.* Revera dici debet ſocium coadjutorem illum non fuiſſe cum futura ſucceſſione, cum hoc procederet contra regulas juris proxime adductas, ſed tantum vicarium, qui pro Epiſcopo ſupplaret in paſtorali officio ea, quæ idem Epiſcopus per ſe non poſſet adimplere, & exequi.

Unde conſiderato etiam, quam difficile ſit, ut
15 Pontifices Romani admittant ceſſiones, & reſignationes proprii Epiſcopatus quas intendunt facere nonnulli Epiſcopi ex conſiderationibus relatis *in cap. niſi cum pridem de renunciat*, ubi latè expendunt DD. & nos nonnulla notavimus, & & exprimit Papa Euariſtus *in cap. ſicut* 7. *q.* 1. ibi *ſicut vir non debet adulterare uxorem ſuam, ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam; id eſt ut illam dimittit ad quam ſacratus eſt*, & quod tunc quando caſus contingit, fit ad petitionem ejuſdem volentis relinquere Epiſcopatum juſtis de cauſis, de quibus, & non aliter, ut apparet ex verbis *dicti cap. ſicut* ſub verſ. *eſſe* ibi, *caterum quando aliquis, vel ſenectute, vel infirmitate gravatus, ſuſceptum officium adminiſtrare non valet, ſi alium ſibi ſubſtitui petierit, rationabiliter fieri poteſt*, & ibi, *ſi vero idem Joannes, & fortaſſe pra moleſtia, ſua petierit, ut ab Epiſcopi honore debeat vacare eo petitionem ſcripta dante concedendum, aliter autem facere pro omnipotentis Dei timore, omnimoda non audemus.* Ex quibus, & ex gloſſa *ibi* verbo *petierit* probatur nulli infirmo dandum eſſe coadjutorem niſi ad petitionem ſuam, ut *in cap. quamvis dicta cauſa* 7. *q.*1. ibi: *data ſibi ſupplicatione nos petiit.*

Ex quibus reſultat quod, ut Epiſcopus infir- 16
mus privetur Epiſcopatu, aut quod ei detur coadjutor, debet præcedere ejuſdem adſenſus, & petitio, & non aliter, & hoc apertius probatur ex conſiderationibus Sr Gregorii *in* 7. *lib. Regiſtr. in diſt.* 2. *epiſt.* 49. ad Marianum Epiſcopum Ravennæ, & quæ referuntur *in dicto cap. quamvis el* 2. *dict. cauſa* 7. *q.* 1. de quodam Epiſcopo laborante admodum in capite; ſic quod mente alienata agere ſoleret ſcribentis ad Eutherium Epiſcopum, ut apparet ex regiſtro *lib.* 11. *epiſt.* 7 in ſequentem ſententiam ibi *ne ergo Languente Paſtore grex, quod abſit inſidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel Eccleſia ipſius utilitates depereant, cauta nos neceſſe eſt proviſione tractare; & ideo quia viventem Epiſcopum ab officio ſuo neceſſitas infirmitatis, non crimen abducit alium loco ejus, niſi recuſante eo, nulla ſinit ratia ordinari; ſed ſi intervalla ægritudinis babere eſt ſolitus ipſe data petitione, non ſe ulterius ad hoc miniſterium babere intellectum nec ad alia officia ſubvertente infirmitate poſſe fateatur aſſurgere, & alium ſuo loco ſpectat ordinandum*, & ibi: *enim. vero, ſi nullo tempore ad ſana reddit mentis officium.*

Nimi clarius ad propoſitum poſſe adduci pa- 17
tet; ſiquidem ex prædictis verbis probatur aperte nec Epiſcopo dementato inhabili ad gubernandum poſſe alium Epiſcopum dari, niſi præmiſſa ejus petitione, & tunc fiet expenſis ſui Epiſcopatus, ut apparet ex illis verbis ibi, *& quouſque eundem Epiſcopum in hoc ſæculo vita tenuerit ſumptus ei debiti, de eadem Eccleſia miniſtrentur*, quod ſic factum fuit; quia ille Epiſcopatum reſignaverat, & relinquerat ejus Epiſcopatum ex libera voluntate; & quia ejus dimiſſio fuit acceptata, & admiſſa ad ſimilitudinem aliarum dimiſſionum Epiſcopatuum, quæ temporibus hiſce practicatæ fuerunt. † in Epiſcopo D. Gr. Franciſco Arauxo
Dominicano hic nunc Matriti degente, qui di- 18
miſit in manus Papæ Epiſcopatum Segovienſ, ac viſum eſt ab hinc nunc annis ſexdecim in Epiſcopo meæ Eccleſiæ Valliſoletanæ in D.Fr. Gregorio Pedroſſa S.Hieronymi Religioſo, & in D. Joanne Sanchez Epiſcopo Canarienſi, ſibimet reſervatis penſionibus pro congrua; & demum in Domino meo D. Didaco de Arce & Reynoſo Epiſcopo Placentino, qui etſi poſt creatum inquiſitorem generalem in his Regnis Hiſpaniæ retinuerit Epiſcopatum animo ad illum revertendi; per ſeptem, aut octo annos demum à Rege compulſus, ne dimitteret officium inquiſitoris generalis, dimiſit in manibus ſummi Pontificis illum Epiſcopatum, reſervata ſibi penſione ſuper illo.

Ita dicendum eſt, ut numquam à proprio Epiſ-
copatu removeatur Epiſcopus vivens, quantum- 19
vis gravi infirmitate detentus ſit, ut alius ſuper

ponatur, & super ordinetur eo vivente, ut defini-
tum fuit in Concilio Avermaniam, ibi *ut nullus*
vivente Episcopo, alius super ponatur, aut super-
ordinetur Episcopus, nisi forsitan in ejus locum,
quem capitalis culpa dejecerit relato in principio
dictæ causæ 7. *dist. q.* 1. ubi glossa, verbo *quod*
autem vivente, dicit hoc nunquam accidere, nisi
in Episcopo deposito, & in eo, qui renunciavit
Episcopatui de licentia Papæ, aut in eo, qui se
20 transfert ad aliam Ecclesiam per ambitionem.
Et quamvis dandum esse alium Episcopum
substitutum Episcopo gravato infirmitate incura-
bili, vel si Episcopus est nimis senex, tamen glos-
sator illud tantum admittit in leproso, qui à Dig-
nitate removetur propter Scandalum ex *cap tua*
de Clerico ægrotante, & addit quod epileptici, &
alii diuturno laborantes, non dejiciuntur ex *cap* 2.
dist. q. 1. 7. quibus tantum dantur coadjutores
raro, & hoc dispensatione magna † uti ex casu
21 adducto S. Augustini apparet relato *in cap. non*
autem dicta causa 7. *q.* 1. qui electus fuit, ut sup-
pleret prædicationis officium pro illo Episcopo
infirmo & non, ut ei succederet, nisi tamquam asso-
ciatus, ut apparet ex verbis ibi, *ut verba cœlestia*
Augustini ore perciperent, qui ad majorem mu-
neris gratiam novo more provectus, ubi glossa
ponderat, quod iste fuit casus singularissimus, &
22 ibi *ita consecratus est, ut non succederet in Ca-*
thedra Episcopo, sed accederet, ex quo intel-
ligitur cum glossa ibi verbo *accedere* quod S.
Augustinus fuit minor in administratione. † Et
quod tantum in casu necessitatis admittitur unus
Episcopus, vel vicarius alterius, ne sit ibi mon-
strum habens duo capita, ut adnotant DD. per
textum *ibi in cap. quoniam in plerisque de officio*
ordin. lib. 6. *imo* & idem S. Augustin. admiratus
fuit in sua nominatione, sicut aliis verbis dixit *in*
epist. 148. Scribens ad Valerium, relatis *in cap.*
ante omnia in fine dist. 40. ibi *nam quidquid aliud*
23 *existimem, nescio, ut secundus locus guberna-*
culorum mihi traberetur, qui remum tenere non
noverat.

Itaque si casus, qui se se obtulisset, tantum esset
de dando alio Episcopo coadjutore) quia in
proprietate non potest) ratione infirmitatis, sive
senectutis, qua foret impeditus percutere suum
Episcopatum visitando oves, ac recognoscendo
subditos, si tamen talis infirmus, sive senex Episco-
pus integri Judicii esset; sic ut ejus mandato, &
ordine, suus vicarius generalis, visitator, aliique
ministri supplerent illius defectum in parte juris-
dictionali, tunc alius sibi daretur coadjutor Epis-
copus in partem solicitudinis ad potestatem or-
dinis exercendam. Quo in casu dubitari potest,
numquam Episcopus coadjutor nominandus pos-
sit esse cum futura successione; & pro responsione
notatu Digna est doctrina Abbatis, Panormitani,
qui loquens Pontificum nomine, & de eorum fa-
cultate in dispensando occasione nostri casus *in*
dicto cap. ex parte de cleric. debilit ibi: ad verba
nec possis profert sequentiam sententiam, *quædam*
possumus, quæ non debemus, quædam vero non pos-
sumus, nec debemus. quædam possumus, & debe-
mus: nam multa potest Papa, quæ facere non debet
24 *cum judicari ab alio regulariter non possit.* Pro-
bans sic *ex cap. aliorum, cap. nemo* 9. *q.* 3.

Et hinc provenit, ut quamvis communis DD.
fateamur ex Divo Gregorio relato *in cap. scripsit.*
dist. quæst. 1. *causa* 7. per illa verba, *qui possit ejus*
curam omnem agere, & locum illius in regimine
quod coadjutor habet plenam, & liberam admi-
nistrationem, addatque Gonzalez *in reg.* 8. *Can-* 25
cel. & 9. *glossa* 5. *n.* 3. & 4. id procedere non solùm
in temporalibus, sed etiam in spiritualibus. * Et
notent etiam Panormit. *in cap. quoniam de officio*
ordin. Azor. *instit moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29 *quæst.* 14.
concessione, & dispensatione Pontificia, duos
Episcopos posse in una civitate pares authori-
tate, & potestate justa de causa instituti (quod in
duobus summis Pontificibus non admittitur, ut
affirmat Gerson. Covarruv, Pelagius, Simanchas,
Corduba, Azor, & cum aliis Barbosa *in dicto cap.* 26
non autem dicta causa 7. *q.* 1. *n. in fine*) nihil-
ominus in practica non videmus admissum.

Videmus vero numquam in nostris Reg. Hisp.
nec in aliis Pontifices nominasse, elegisse, sive 27
confirmasse Episcopum aliquem coadjutorem cum
æquali, sive majori jurisdict. & potestate, quam
proprietaris haberet causa infirmitatis, aut sene-
ctutis. † Et quod solum aliquando viderimus, est
nempe plures Episcopos, ex relatis causis renun-
ciasse, & dimisisse proprios Episcopatus in mani-
bus Papæ, ut provideret; nec unquam vidimus 28
Episcopos proprietarios propter infirmitatem, aut
senectutem privatos fuisse, nec datos fuisse coad-
jutores cum libera administratione illis desentien-
tibus. † Et quod tantum praxis admiserit, est nem-
pe, ut Episcopo infirmo, aut seni detur coadjutor
ad propriam impediri petitionem, qui dicitur
vulgo Episcopus *de anillo* consecratus, ut ad be-
neplacitum proprietarii impediti valeat exercere
ordinis functiones quas Episcopus proprietarius,
si validus esset foret adimpleturus & quas nequit
peragere, vel quia infirmus, aut senex, vel quia
Diœcesis nimis longa est, & abundans sub dictis
uti accidit continuo in hoc Archiepiscopatu To-
letano, in quo licet ejus Archiepiscopi fruantur
salute integra, & sint in ætate robusta, adhuc ha-
bent, in Socios curæ Archiepiscopalis duos, vel
tres Episcopos sic dictos *de annillo* propriis Ar-
chiepiscoporum expensis, hoc est mastæ Archiepis-
copus Manso Burgis Consobrinum ejus vocatum
D. Petrum Mansum Episcopum coadjutorem, D.
Henriquez Pimentel Episcopus Conchen. hodie
DD. Petr. Carrillo, & Acugna Archiepiscopus
Compostellan. qui exercent jurisdictionis pote-
statem per Provisores, & visitatores; aliam in-
quam ordinis perdictos Episcopos sibi socios vul-
go *de anillo*, quibus etiam solet facultas præstari 29
visitandi per Episcopatum, & judicandi causas in
tribunal si sit aliquis juris canonici professor.

Coadjutorum modus prædictus est, qui mino-
res difficultates præstat, quia cum tota eorum fa-
cultas, exercitium, spirituale, sive jurisdictionale,
aut illud integrum pendeat ab ipso Episcopo pro-
prietario, à quo dimanat, vel à Pontifice, qui coad-
jutorem nominavit officio suo eo quod fuerit de
necessitate Diœcesis informatus; non enim in
prædicto modo agnoscitur votum captandæ mor-
tis, cujus de causa jura & concilia caute provide-
runt, auferendo regressus, accessus, & coadjutores
cum futura successione, *in dicto cap* 7. *sess.* 25. *de*
reformat. & hoc etiam ii eo sentirent ipsi Epis-
copi proprietarii, & quia per illum etiam reprimi-
tur ambitio, quam aliter haberent Episcopi coad- 30
jutores appetendo majus exercitium, quam eis
incumberet in præjudicium; imo & in odium
proprietarii eam parvi pendendo. † Sicut tempo-
ribus antiquis Ecclesiæ accidit cum Coepisco-
pis,

pis, de quibus aliquid dixi supra *in Rubrica à n.* 15. & alibi qui dati ad certa ministeria Episcopis incumbentia in adjuvamem tanta embitione fuerunt notati, & deprehensi, gerendo se pro Episcopis, in ordinando, & exercendo officium Pastorale, quod merito eorum ordo ab Ecclesia damnatus fuerit, ut patet *ex cap. Corepiscopi dist.* 68. Ubi hæc, & aliæ, causæ hujus absolutionis relatæ sunt, sicut, & explicant Henriquez, Ricciulus, Carranza, & alii, quos ibi refert Barbosa *n. 6. in fine, & in pastorali p. 1. tit. 1. c. 6. n.* 22. & videndi sunt textus *in c. quamvis, cap. in Ecclesiis 68. dist.* ubi dicitur qualia officia poterant exercere ex vi suæ creationis, sicut etiam referunt Belarmin. *in controversi. Catholicis tomo* 1. *controvers.* 5. *lib.* 5. *de cleris, cap.* 17. Barbosa Legeodus eum Henriquez, Petro Gregorio, Filliucio Moneta, Ricciulo, & D. Roderico Acugna *de jure Eccles. lib.* 1. *toto cap.* 16.

31 Ex quibus patet ut quemadmodum dicti Coepiscopi dicebantur, qui in aliena Diœcesi ministrabant, ut faciunt hodie Episcopi titulares suffraganei Episcoporum; de quibus visus est loqui Damasius *in epist.* 3. *& concilio Antiocen. can.* 8. dum illis concedit dare litteras dimissorias, aut commendatitias generales, seu formatas, *& can.* 10. ibi *Corepiscopi, qui manus impositionem ab Episcopis acceperunt, & veluti Episcopi sunt ordinati,* ut cum aliis refert idem Barbosa *dicto cap.*

32 16. *sub n.* 4. *de jure Eccles.* † Ita etiam contingere in Episcopis Coadjutoribus, sive vicariis eorum, qui sunt Episcopi in proprietate Diœcesum, quia illi coadjutorea non habent, nec habere possunt illam integram, & omnimodam potestatem, qualem habent ipsi proprii Episcopi, sed tantum quoad supplendam insufficientiam Episcoporum infirmorum, & senium, in his ministeriis videmus in quam plures Episcopos nostris adhuc temporibus infirmasse habitualiter, & alios admodum senes, qui ex lectu, & à Domo gubernant integros Episcopatus, & subditos per alios ministros, & visitatores, & jorisdictionalia per vicarios, & Provisores, cætera ordinis per se exercendo absque necessitate habendi Episcopos coadjutores.

33 Unde jam apparet quanta tevera sint necessaria, ut occurant ad hoc quod Pontifex Summus, qui est super jus, & concilia decerni super nominando, & creando aliquem coadjutorem Episcopum cum futura successione, ac substitutione Episcopi, alias infirmi, senis, aut quovis alio modo regere suam Diœcesim impedito, & cum qua cunctatione, atque pleno examine cuncta rimari, ut non descedat à mente *Concilii Trid. dict. c.* 7. *sess.* 25. ubi prohibendo futuras successiones in beneficiis, & Episcopatibus, in his tantum permittit in vers. *quod si quando, si causa prius diligenter, & à sanctissimo Romano Pontifice sit recognita &* qualis, seu quales debeant esse, examinat Flamin. Paris *de resignat. lib.* 7. *q.* 20 *à n.* 14. quarum nulla potest esse respectu Episcopi infirmi, aut senis, cui intenditur dari alius Episcopus coadjutor, cum tota defectus suppleatur alio coadjutore partiali, & temporali ad nutum amobili & sine futura successione, dato tantùm in socium ad adjutorium gubernii, sicut praxis observat in Episcopis dictis *de anillo.*

34 Et confirmatur ex doctrina S. Gregorii *dict. lib.* 11. *epist.* 7. in registro, qui loquendo de coadjutore dato Episcopo dementato, qui nullo tempore ad sanæ redit mentis officium, & quod ipsi datur persona fidelis in verbis sequentibus relatis *in dicto cap. quamvis* 14. *dicta causa* 7. *q.* 1. ibi, *ac vita probabilis, qua ad regimen Ecclesiæ idonea possit existere, atque de animarum utilitate cogitare, inquietos sub disciplinæ vinculo restringere, Ecclesiasticarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem se in omnibus exhibere*; non enim dixit, ut talis coadjutor esset illico Episcopus, aut cum futura successione, sed tantum ut mortuo Episcopo proprietario & infirmo, consecretur coadjutor, si superstes extiterit loco ejus in verbis sequentibus ibi, *qui etiam si Episcopo, qui nunc ægrotat superstes extiterit loco ejus, debeat consecrari*: quæ sane verba veniunt intelligenda, quando talis coadjutor datus laudabiliter se gessisset in gubernio Diœcesis, non aliter, sicut, & io aliquo casu posset practicari hodie in aliquo Episcopo vocato *de anillo* ob cujus benemerita nominaretur ad eandem Diœcesim, quam vivente proprietario infirmo, ut coadjutor, & vicarius gubernaverat, quod nec in hoc casu, qui videtur permissus numquam audivi practicatum, & tanto quidem, ne etiam detur fumus futuræ successionis.

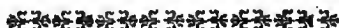
35 Nec prædictis omnibus obest quotidiana praxis de concedendo Papa coadjutores Dignitatibus, Canonicis, ac Portionariis Ecclesiarum Cathedralium, & collegiatarum, quia præter differentiam, quæ in istis coadjutoriis ac in coadjutore dato Episcopo cum futura successione versatur, est considerandum in illis coadjutoriis non posse metueri periculum, quod in hac, de qua loquimur, uti consideravit Concil. Trid. siquidem in Ecclesiis Cathedralibus semper inserviunt alii æque Dignitates, Canonici, & Portionarii, quorum servitium est ministerium nudum sine potestate judiciali, & ordinis, illa verò Episcoporum est sola, & una, quæ tantùm inest in eo cum cura animarum in habitu ad omnem suam Diœcesim, quam in actu exercet in singulis Parochiis locorum per singulos alios Parochos, reliquam vero potestatem jurisdictionis, aut ordinis exercens per se, aut per ministros, quos ipse nominat, & assignat, ut visitatores, ac vicarii generales, & per aliquem Episcopum dictum *de anillo*, quando ipse infirmus senex, sive aliàs impeditus nequit per se exercere jurisdictionalia, aut ordinis potestatem.

36 Iterum confirmatur ex relatione de Parochis singularum Parochiarum quorumcumque locorum Diœcesis, quibus licet infirmis, & senibus, aut aliter impeditis, numquam Episcopus, sive Pontifex dat, ac substituit vicarios, sive Parochos, alios perpetuos, † nisi quando contigerit, quod

37 propria beneficia curata dimittant libere, aut in favorem alterius, reservata pensione congrua pro suo victu, vel si per aliquod enorme delictum judicialiter aliquis Parochus fuerit privatus, tunc enim poterit alius Parochus cum omni cura creari, ut quotidie accidit in multis Parochis dimittentibus propria sua beneficia curata in manibus Papæ, & in favorem alterius Bullis expeditis, cum portione congrua pro victu, & sustentatione dimittentes, qui ab acceptata dimissione, & resignatione, desinit esse Rector, & Parochus, & novus electus est, qui consequitur vere Parochiam, & futuro manibus fruitur omnibus fructibus illius beneficii dimissi, detracta tantùm pro dimittente congrua portione.

38 Quod enim solum invenimus practicari quando Parochi sunt senes, aut infirmi, seu impediti, est nempe, ut ei dentur ab Episcopis associati clerici

clerici vulgò *Thenientes de cura*, ideſt vicarii temporales, de quibus jam late huc uſque loquuti ſumus in Rubrica hic, & *in cap. ſub q.* 2. quando ſcilicet, vel Parochi non poſſunt præ multitudine Parochianorum adminiſtrare illis ſacramenta, aut
39 quia infirmi, ſive ſenes. † Quod eſt ad inſtar praxis obſervatæ, etiam cum Epiſcopis infirmis, & ſenibus, quibus adſociant, & coadjuvant alii Epiſcopi vulgò *de anillo*, qui dantur, ut pote locum tenentes temporales ad curam Epiſcopalem, & ad ſolùm quod ab Epiſcopo proprietario non valet exequi, nec ad plus ſina ejus licentia, juxta quæ dixi *ſupra in cap. ad hæc* 3. *hoc tit. q.* 2. *à n.* 26. hic repetenda. Quibus finitur tractatio hujus textus.

AD TEXT. IN CAP. FIN. De Offic. Vicarii hoc tit.

PRÆMISSUM.

SUMMARIUM.

HUjus textus materia, quæ poteſt eſſe clavis totius tituli abunde manet explanata per dicta *ſupra in Rub.* ubi & *in cap.* 2. & *in cap.* 3. ex propoſito dictum eſt de vicariis perpetuis ad Parochiales, & Rectorias, ubi & dictum eſt qui dicantur perpetui, quinam temporales, item & ſimili modo quæ vicariæ temporales, quæ vero perpetuæ cum obligatione etiam reſidendi, & aſſumendi ordinem Presbyteratus, per ſubtractionem proventuum, vel ipſarum vicariarum; cum quibus explanata manebunt verba hic *mandamus quatenus perpetuos vicarios, ut in Eccleſiis, in quibus vicariis obtinent, reſideant, etſi in Presbyteros (ut eorum cura exigit) faciat promoveri per ſubtractionem proventuum, vel ipſarum vicariarum appell. rem compellas*, præcipue, ſi adjungas quæ de reſidentia neceſſaria dicemus *infra ſub tit. de clericis non reſidentibus*, aggregando ad praxim, quod breviter ſcripſi *infra in cap. fin. de foro comp. q. fin. à* 25. ubi *de proceſſu fulminando contra non reſidentem in Epiſcopatu, ſeu beneficio*, per ſubſtractionem fructuum uſque ad privationem. Et ad aliam partem de obligatione ſuſcipiendi ordinem in vicario requiſitum, quia eadem erit, quam habet Parochus, ſive Rector ad Parochialem electus, ut liquet ex jam dictis *in Rub.* & *tit.* hic cum loco ejuſdem Parochi ſubrogetur vicarius. Ideo adjungas hic quæ latè dixi *ſupra in cap. cum te* 4. *de ætate, & qual. ordin. ſub q.* 1. & 2. ubi de ætate, in qua debet eſſe? & in quo ordine, ſive intra quod tempus debeat Parochus ad curam animarum electus ordine presbyteratus inſigniri, ut per ſe adminiſtret.

Et præterquam quod hæ obligàtiones apparent ex latè adductis *in Rub.* & *in d. cap. ad hæc* 3. *hic* ubi dictum eſt ad quos ſpectet nominatio, & examen talium vicariorum, ſtabilitur doctrina; quia, ſi ut *ibi* dixi, atque firmari perpetuus vicarius abſolvit Rectorem ab officio curæ; ita ut ipſe Rector eam exercere non debeat, nec poſſit, Felin. *in cap. extirpandæ* 30. *de præb. n.* 15. verſ. *ex quo ſequitur*, Azor. *inſtit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 9. *q.* 2. *ad finem*, Barboſa *in d. cap. Legendus n.* 7. & 8. pro intellectu *cap.* 7. *ſeſſ.* 7. *Trid. de reformat.* de quo latiſſimè dixi *in dicto cap. ad hæc*, ubi de beneficiis unitis, dum dicit, ut eodem fere modo abſolvere debeat Rectorem vicarius temporalis, quia reſpectu principalia idem habet miniſterium, & exercitium, cum in jure communi in caſu, de quo *ibi* dicit, diximus *in dict. cap. ad hæc*, deberet eſſe perpetuus, ut habet etiam textus *in dict. cap. extirpandæ*, & textus *in cap.* 1. *de cappellis Monachor*, juxta diſtinctiones, quas *ibi* propoſui, ac refert latius idem Barboſa ſub noſtro textu; ideo ex neceſſitate infertur ad obligationem, quam habent vicarii perpetui imo; & temporales dum durant in officio reſidendi in Parochia, & ad obligationem, quam ipſi vicarii perpetui ordinem Presbyteratus recipiendi, tam ex vi inſtitutionis, qua beneficiati, & intitulati perpetuo dicuntur, quàm ex vi curæ quam tenentur in Parochiis, quibus aſſignati, deputati, atque nominati ſunt pro fidelibus Chriſtianis præſtare, atque miniſtrare. Quibus abſolvitur hæc materia, & tractatus univerſalis *de Officiis, & Sacris Eccleſiæ.*

